

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာန

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

တ-ဝဂ်

အတွဲ-၁၂

(နိက္ခတ္တ-နာရသုတ္တန်ဗန္ဓန)
(အဘိဓာန်ပုဒ်ပေါင်း ၆၈၆၈-ပါဝင်သည်)

ပခုက္ကူမြို့

မဟာဝိသုတာရာမတိုက်၊ ဆရာတော်ဘုရားကြီးများအမှူးပြုသည့်
ဂဏဝါစကအဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့က ရေးသားပြုစုသည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာနပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၄၅

ကောဇာ ၁၃၆၃

ဇန်နဝါရီလ ၂၀၀၂

သုတေသနစာကြည့်တိုက်
သာသနာတော်ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာန
ကမ္ဘာအေး၊ ရန်ကုန်။

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေး၊ သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်တွင်
ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးညွန့်မောင်
(မှတ်ပုံတင်အမှတ်-၅၂၄/၀၂၄၀၅) က
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

တိပိဋက
ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်
တ-ဝဂ် အတွဲ ၁၂ နိဒါန်း^၁

တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးသည် လွန်စွာနက်စောက်၍ အပြောကျယ်လှသော ပိဋကသုံးသွယ်၊ နိကာယ်ငါးရပ်၊ ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာသမုဒ္ဒရာကို ကူးခတ်ရာ၌ မဟာပင်လယ်ကူး သဘောကြီးဖြစ်လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပိဋကတ်သုံးသွယ်၊ နိကာယ်ငါးရပ်၊ ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာကို ကူးခတ်လိုသောသူသည် ခေတ်မှီနောက်ဆုံးပေါ် ဤတိပိဋကပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးတည်းဟူသော မဟာပင်လယ်ကူးသဘောကြီးကို အသုံးပြုရပေမည်။

တစ်နည်းဆိုသော်- ဤတိပိဋကပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးသည် ပိဋကသုံးသွယ် နိကာယ်ငါးဖြာ ဘဏ္ဍာတိုက်ကြီးကို ဖွင့်လှစ်ရာတွင် ဖိုးထိုက်မျိုးမှန်သည့် အာမခံသောကြီး ဖြစ်လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပိဋကသုံးသွယ်၊ နိကာယ်ငါးဖြာ ဘဏ္ဍာတိုက်ကြီးကို ဖွင့်လိုသောသူသည် ခေတ်မှီနောက်ဆုံးပေါ် ဤတိပိဋကပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးတည်းဟူသော အာမခံသောကြီးကို အသုံးပြုရပေမည်။

နောက်တစ်နည်းဆိုသော်- စိန္တာမဏိ ပတ္တမြားသည် လိုအပ်သမျှအရာဝတ္ထုကို ပေးနိုင် သကဲ့သို့ ဤတိပိဋကပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးသည် ပိဋကသုံးသွယ်၊ နိကာယ် ငါးရပ်ဆိုင်ရာ လိုအပ်သမျှနှင့် အခြားသမိုင်းဆိုင်ရာအရပ်ရပ်၊ ဘာသန္တရဗဟုသုတအမျိုးမျိုးစသည်တို့ကို ပေးနိုင်လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ တိပိဋကဗဟုသုတနှင့် အခြားသမိုင်းဆိုင်ရာဗဟုသုတ အမျိုးမျိုး၊ ဘာသန္တရဗဟုသုတအမျိုးမျိုး စသည်စွယ်စုံဗဟုသုတကို အလိုရှိသူသည် စိန္တာမဏိပတ္တမြားနှင့် တူသော ဤတိပိဋကပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများကို လက်ဝယ်ထားရပေမည်။

အဘိဓာန်သည် ပါဠိအခေါ်အားဖြင့် နိဃဏ္ဍု-ဖြစ်၏။ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂဋီကာ^၂ နှင့် သာရတ္ထ ဒီပနီဋီကာ^၃ တို့၌ ယင်းနိဃဏ္ဍုပုဒ်ကို “ဝစနိယဝါစကဘာဝေန အတ္ထံ သဒ္ဓန္တ နိဓဇတိ ဘိန္ဒတိ ဝိဘဇ္ဇဒသေတိတိ နိဓဏ္ဍု၊ သာ ဧဝ ခကာရဿ ဃကာရံ ကတွာ နိဃဏ္ဍုတိ ဝုတ္တော”ဟု ဖွင့်ဆိုသည်။ ဟောအပ် ဟောတတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် အနက်၊ သဒ္ဓါ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာဝေဖန်၍ ပြတတ်သောကြောင့် နိဃဏ္ဍု=အဘိဓာန်ကျမ်းမည်၏ဟူလို။

၁။ တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများကို အတွဲ ၁-ကစ၍ ယခုအတွဲ တ-ဝဂ်အထိ အတွဲပေါင်း ၁၂-ဖြစ်၍ ကျမ်းစာအုပ်ပေါင်း ၁၃-အုပ်ဖြစ်သည်။ သရအတွဲ (၄)၌ က-ခ-ဟု ၂-မျိုးခွဲထားခြင်း ကြောင့်ဖြစ်သည်။

၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၁။ ၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၂၁။

ဤတိပိဋက ပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးနှင့်
ကိုက်ညီသောဝိဂြိုဟ်

ဖော်ပြပါ သီလက္ခန္ဓဝါဂ္ဂဋီကာနှင့် သာရတ္ထဒီပနီဋီကာကျမ်းကြီးများလာ ဝိဂြိုဟ်သည် ထိုစဉ်က ထိုခေတ်ကပေါ်ထွန်းခဲ့သော အဘိဓာန်ကျမ်းများကို ရည်ရွယ်ဖွင့်ဆိုပြုလုပ်သည့် ဝိဂြိုဟ် ဖြစ်သည်။ ယခု သာသနာရေးဦးစီးဌာနထုတ် တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများနှင့် ဆီလျော် ကိုက်ညီသည့် ဝိဂြိုဟ်ကိုမူ “ပရိပုဏ္ဏဘာဝေန ယထာလဒ္ဓတ္ထံ သဒ္ဓံ ဝတ္ထု ဣတိဟာသဒိဉ္စ နိဓရတိ ဘိန္နတိ ဝိဘဇ္ဇဒေသေတိတိ နိဓဏ္ဍ။ သာ ဧဝ ခကာရဿ ဃကာရံ ကတွာ နိဃဏ္ဍ။”ဟု ပြုသင့် သည်။ မှန်၏။ ဤသာသနာရေးဦးစီးဌာနမှ ထုတ်ဝေသည့် တိပိဋကပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး များ၌ ပုဒ်၏ရနိုင်သမျှ ဟောနိုင်သမျှအနက်၊ သဒ္ဓါ၊ ဝတ္ထုကြောင်း၊ သမိုင်းကြောင်းစသည်တို့ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ လိုလေသည်မရှိရအောင် ပြဆိုထားပေသည်။

ကမ္ဘာတွင် အစဆုံးပေါ်ထွန်းသည့် ပါဠိအဖွင့်အဘိဓာန်ကြီး

ဤတိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများသည် ကမ္ဘာတွင် အစဆုံးပေါ်ထွန်းသည့် ပါဠိပုဒ်တို့ကို ဘက်စုံဖွင့်ပြ တိုက်ဆိုင်ကိုးကား၍ပြသော မဟာပါဠိအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများ ဖြစ် လေသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဤမျှလောက်ကြီးမားပြည့်စုံသည့် တိပိဋကပါဠိအဖွင့် အဘိဓာန်ကျမ်း ကို မည်သည့်နိုင်ငံတွင်မျှ မပြည့်စုံသေးချေ။ ဆိုဗီယက်ယူနီယံတွင် စွယ်စုံကျမ်းကြီးပေါင်း အတွဲ ၅၀၀-ကို ပညာရှင်ပေါင်း ၅၀၀-ကျော်ခန့်ဖြင့် ပြုစုကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတ နိုင်ငံတော်၌ တရုတ်စွယ်စုံကျမ်းပေါင်းအတွဲ ၆၀-ပြုစုကြောင်းကိုလည်းကောင်း သတင်းစာများအဆိုအရ သိရှိရလေသည်။

ခေတ်အဆက်ဆက်အဘိဓာန်ရှိခဲ့

သက်ဆိုင်ရာတိုးတက်ခေတ်မီသော လူမျိုးများစွာတို့၏ အဘိဓာန်ကျမ်းများမှာ အလွန်ရှေးကျသော ကာလတလျှောက်ကစ၍ ခေတ်အဆက်ဆက် ပေါ်ထွန်းတည်ရှိခဲ့ကြောင်း-

လက္ခဏေ ဣတိဟာသေ စ၊ သနိဃဏ္ဍ၊ သကေဠဘေ။

ပဒကာ ဝေယျာကရဏာ၊ သဓမ္မေ ပါရမီ၊ ဂတာ။^၁

စသောဂါထာဖြင့် သိသာလေသည်။

ဗာဝရီပုဏ္ဏားဆရာကြီး တပည့်များ အဘိဓာန်သင်ပြပို့ချပေး

ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်က အသက် ၁၂၀-ရှိ ဗာဝရီပုဏ္ဏားကြီးသည် လက်ရွေး စင် တပည့်ပုဏ္ဏားငါးရာတို့အား အဘိဓာန်ကျမ်းကို သင်ပြပို့ချပေးခဲ့လေသည်။ အဘိဓာန်ကား အလွန် ရှေးကျလှသော ခေတ်အဆက်ဆက်မှစ၍ ခေတ်မှီပညာတတ်တိုင်း သင်ပြချပို့နှုတ်တက်ရအောင် ကြည့်ရှုလေ့လာသည့် ကျမ်းစာကောင်းဖြစ်ကြောင်း သိသာလေသည်။

လက္ခဏေ ဣတိဟာသေ စ၊ သနိဃဏ္ဍု သကေတုဘော။
ပဉ္စသတာနိ ဝါစေသိ၊ သဓမ္မေ ပါရမိံ ဂတော။^၁

အဘိဓာန်မတတ် နားပင်းသူနှင့်တူ

ကဝိဒပ္ပနနီတိ၌ ရှေးပညာရှိတို့၏ အဆိုအမိန့်ယူ၍ သဒ္ဒါဗျာကရုဏ်းကျမ်းဂန်မတတ် မြောက်သူသည် အကန်းနှင့်တူကြောင်း၊ အဘိဓာန်ကျမ်းမတတ်လျှင် နားပင်းသူနှင့်တူကြောင်း၊ အလင်္ကာကျမ်းမတတ်ပါက သူဆွံ့နှင့်တူကြောင်း၊ တက်ကျမ်းမတတ်က လူအနှင့်တူကြောင်း-

အဝေယျာကရဏော တွနန္တော၊ ဗဓိရော ကောသဝဇ္ဇိတော။
သာဟိစ္စရဟိတော့ ပရံ၊ မူဂေါ တက္ကဝိဝဇ္ဇိတော။
ဟူသောဂါထာဖြင့် ဖော်ပြနှိုးဆော်လေသည်။^၂

(ဆောင်) သဒ္ဒါမဲ့ဆန်း သူကန်းခေါ်တွင်၊
တက်ကျမ်းမရ သူအ၊ ဖြစ်အင်၊
အလင်္ကာချို့ သူကျိုးအသွင်၊
ဘိဓာန်ကင်း နားပင်းဖြစ်ဖို့ပင်။^၃

အဘိဓာန်မသင် ပရိယာယ်မကျွမ်းကျင်
ပရိယာယ်ကျွမ်းကျင်လိုလျှင် အဘိဓာန်သင်

စာပေကျမ်းဂန်ပို့ချရာ၌လည်းကောင်း၊ စာပေကျမ်းဂန်ရေးသားရာ၌လည်းကောင်း ဝေဝုစ် စကားလှယ် စကားအပြောင်းအလဲ ပရိယာယ်ကျွမ်းကျင်နိုင်ရန် အလွန်လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းသို့ နိုင်ရန်မှာ အဘိဓာန်ကို ပဓာနသော့ချက်အနေဖြင့် သင်ကြားလေ့လာမှ ဖြစ်နိုင်သည်။ အဘိဓာန်

၁။ သုတ္တနိ။ ၄၃၃။ ဒိ၊ ၁။ ၈၂။ မ၊ ၂။ ၃၃၄။ အံ၊ ၁။ ၁၆၃။ စူဠနိ။ ၅၆။ မိလိန္ဒ။ ၁၁။

၂။ ကဝိဒပ္ပနနီတိ။ ၃၀-ဂါထာ။ ၃။ ကဝိဒပ္ပနနီတိ။ ၂၃-နာ။

ကို မသင်လျှင်၊ မလေ့လာလျှင်ကား ဘယ်နည်းနှင့်မှပရိယာယ်မကျွမ်းကျင် မနိုင်နင်းနိုင်ပါ။ သို့ဖြစ်၍ အဘိဓာန်မသင် ပရိယာယ်မကျွမ်းကျင်၊ ပရိယာယ်ကျွမ်းကျင်လိုလျှင် အဘိဓာန်သင်ပါဟူ၍ ရဲရဲဝံ့ဝံ့ ဆိုပါလေ။

အနက်မသန် အဘိဓာန် ကျက်၊ အံ၊ ဆောင်မှတ်ထား

အင်္ဂလိပ်မြန်မာ အဘိဓာန်ကောင်းကောင်းတစ်ကျမ်းကို ကြောင်ပုဇွန်စား ကြွပ်ကြွပ်ဝါးသို့ နှုတ်ရဆောင်လေ့လာထားသူသည် အင်္ဂလိပ်စာအုပ်များကို ဖတ်ရှုသော်လည်းကောင်း၊ အင်္ဂလိပ် သတင်းစာဖတ်သော်လည်းကောင်း မြန်မာလို အနက်အဓိပ္ပါယ်နားလည်သိရှိသဘောပေါက်ရန် ဧကန် လွယ်ကူတော့သည်။ ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကောင်းကောင်း တစ်ကျမ်းကျမ်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် အဘိဓာန်ပါဌ်နိဿယ တစ်ကျမ်းကျမ်းကိုသော်လည်းကောင်း ကရားရေလွှတ် တတွတ်- တွတ်ရနေသူသည် ပါဠိကျမ်းဂန်လေ့လာကြည့်ရှုရာ၌ အနက်ထင်မည်မှာ သေချာသည်။ အနက် မထင်သောအရာ အနည်းငယ်သာရှိမည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ “အနက်မသန် အဘိဓာန် ကျက်၊ အံ၊ ဆောင်မှတ်ထား”ဟူသောစကားကို နှလုံးအသံစွဲအောင် နီတိပြု၍ အနက်သန်လေအောင် အဘိဓာန် ကို ဆောင်ရာ၏၊ လေ့လာရာ၏၊ ကြည့်ရှုရာ၏။

လေးကျမ်းတတ်မြောက် တံခွန်ဆောက် ပါမောက်ကျမ်းပြုသာ

သဒ္ဒါကျမ်း၊ အဘိဓာန်ကျမ်း၊ ဆန်းကျမ်း၊ အလင်္ကာကျမ်း-ဟူသော ကျမ်းလေးကျမ်းကို ပါရဂူပေါက် တတ်မြောက်လျှင် ကဝိခေါ်တွင် ပညာရှင်ဂိုဏ်း (ပညာရှင်အပေါင်း)တွင် အပါအဝင် ဖြစ်ကြောင်း-

ယော သဒ္ဒသတ္ထကုသလော ကုသလော နိဗ္ဗဏ္ဍ။

ဆန္ဒောအလင်္ကာတိသု နိစ္စကတာဘိယောဂေါ။

သော ယံ ကဝိတ္ထဝိကလောပိ ကဝိသု သချံ။

မောဂ္ဂယု ဝိန္ဒတိတိ ကိတ္တိမ မန္တရူပံ။

ဟူ၍ သီဟိုဠ်ကျွန်း (သီရိလင်္ကာ)၌ သာသနာ့ရာစု ၁၈-ရာစုရှေ့ပိုင်းတွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သည့် အရှင် သံဃရက္ခိတပညာရှင် မိန့်ဆိုတော်မူခဲ့သည်။ ယင်းကိုပင်ရည်ရွယ်၍-

သဒ္ဒါ အဘိဓာန် ဆန်းကျမ်းမှန် မှတ်ရန်အလင်္ကာ။

လေးကျမ်းတတ်မြောက် တံခွန်ဆောက် ပါမောက်ကျမ်းပြုသာ။

ဟု ပညာရှိကဝိဓိုရ်တို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြသည်။

သို့ဖြစ်၍ ပါမောက္ခ၊ ကျမ်းပြုဝိညာဉ်လက္ခဏာ စစ်မှန်စွာသည် လက္ခဏာတစ်ပါးဖြစ်သည့် အဘိဓာန်ကျမ်းများကို “မိုးဝကောင်းကင် သိန္ဓောနှင့်သည့်အဟန်” ရွတ်လိုက်တိုင်း မြန်မြန်ရအောင် ကြည့်လိုက်တိုင်းသဘောပေါက်အောင် လုံ့လဝီရိယဆောင်၍ ကျက်မှတ် ဖတ်ရှုရ၏။

စာချကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ထုအပေါင်း၏လက်နက်ကောင်း

စာချကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ထုအပေါင်း၏ လက်နက်ကောင်းတစ်ခုကို ပြောစမ်းပါဆိုလျှင် စဉ်းစား ရွံ့တည်းရွံ့တွန့်လုပ်မနေပဲ၊ စာချကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ထုအပေါင်း၏ လက်နက်ကောင်းတစ်ခုကား အဘိဓာန် ကျမ်းပင်ဖြစ်ပေသည်ဟု လျှင်မြန်တောက်တပို့ ဖြေဆိုရ၏။

အဘိဓာန်ဂဏ္ဍော နာမ၊ ဂဏ္ဍာနံ ဝါစကဿပိ။

သုဂဏ္ဍကာရကဿာပိ၊ တိဗ္ဗံ သုအာဝုဓံ ဟိ ခေါ။

ပိဋကသုံးပုံ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာများနှင့် ဂဏ္ဍန္တရများ၌ပင် အဘိဓာန်အသွင် ဟောဆိုဖွင့်ပြသည့် အရာဌာနများ များစွာပါရှိလေရာ သုတေသီတို့ အလွယ်တကူသိရှိနိုင်ရန် ဤ ကျမ်းဦးမှတ်ဖွယ်၌ အမြွက်မျှ ထုတ်ပြအပ်ပေသည်။

ပါဠိတော်လာ အဘိဓာန်စကားစုများ

ဝိနယပိဋက ပါရာဇိကဏ်ပါဠိ၌ “ယော ပနာတိ ယောယာဒိသော ယထာယုတ္တော ယထာ-
ဇေစ္စော ယထာနာမော ယထာဂေါတ္တော ယထာသီလော ယထာဝိဟာရံ ယထာဂေါစရော ထေရော
ဝါ နဝေါ ဝါ မဇ္ဈိမော ဝါ ဒေသော ဝုစ္စတိ ယော ပနာတိ” ဤ၌ ယော ပနဟူသောပုဒ်ကို ဘုရား
ရှင်သည် ယော၊ ယာဒိသော-စသော အဘိဓာန်စကားစုတို့ဖြင့် ကိုယ်တော်တိုင်ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်။

ရင်းပြင် မေထုနဓမ္မဟူသောပုဒ်ကို “မေထုနဓမ္မော နာမ ယော သော အသဒ္ဓမ္မော ဝသလ-
ဓမ္မော ဒုဋ္ဌလ္လံ ဩဒကန္တိကံ ရဟဿံ ဒွယံ ဒွယသမာပတ္တိံ၊ ဒေသော မေထုနဓမ္မော နာမ”^၁ဟူ၍
ကိုယ်တော်တိုင် အဘိဓာန်စကားစုတို့ဖြင့် ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်။

အဒိန္နံ-ဟူသောပုဒ်ကို “အဒိန္နံ နာမ ယံ အဒိန္နံ အနိဿဌံ အပရိစ္ဆတ္တံ ရက္ခိတံ ဂေါပိတံ
မမာယိတံ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ ဇတံ အဒိန္နံ နာမ”^၂ဟူ၍ အဘိဓာန်စကားတို့ဖြင့် ဖွင့်ပြတော်မူသည်။
ဤသို့စသည်ဖြင့် များစွာလာရှိ၏။

ကုပိတော အနတ္တမနော-ဟူသောပုဒ်ကို ဘုရားသဗ္ဗညုသည် “ကုပိတော အနတ္တမနောတိ အနဘိရဒ္ဓေါ အာဟတစိတ္တော ခိလဇာတော” ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်။

အဝဿုတာ-ဟူသောပုဒ်ကို “အဝဿုတာ နာမ သာရတ္တာ အပေက္ခဝတိ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တာ” ဟူ၍ အဘိဓာန်စကားစုတို့ဖြင့် ဖွင့်ပြတော်မူသည်။

ဝိနယပိဋက မဟာဝဂ္ဂပါဠိတော်၌လည်း အဘိဓာန်စကားစု များစွာပါရှိသည်ကို တွေ့ရ၏။ ဥဒ္ဓိဿာမိ-ဟူသောပုဒ်ကို “ဥဒ္ဓိသိဿာမိတိ အာစိက္ခိဿာမိ၊ ဒေသေဿာမိ၊ ပညပေဿာမိ၊ ဝိဝရိဿာမိ၊ ဝိဘဇိဿာမိ၊ ဥတ္တာနိ ကရိဿာမိ၊ ပကာသေဿာမိ” ဟု ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် ဖွင့်ပြတော်မူသည်။

သရမာနော-ဟူသောပုဒ်ကိုလည်း “သရမာနောတိ ဇာနမာနော သဉ္ဇာနမနော” ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်။

၎င်းပြင် အဘိဓမ္မပိဋက ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌လည်း “ဖဿော ဖုသနာ သမ္ပသနာ သမ္ပသိ-တတ္တ” ဟူ၍ ဖဿ-သဒ္ဓါ၏ပရိယာယ် အဘိဓာန်စကားစုများကိုလည်းကောင်း၊ “သညာ သဉ္ဇာ-နနာ သဉ္ဇာနိတတ္တ” ဟူ၍ သညာ-သဒ္ဓါ၏ပရိယာယ် အဘိဓာန်စကားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ “စေတနာ သဉ္ဇေတနာ သဉ္ဇေတယိတတ္တ” ဟူ၍ စေတနာ-သဒ္ဓါ၏ပရိယာယ် အဘိဓာန်စကားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ “မနော မာနသံ ဟဒယံ ပဏ္ဍရံ မနော မနာယတနံ မနိန္ဒြိယံ ဝိညာဏံ ဝိညာ-ဏက္ခန္ဓော တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာတု” ဟူ၍ မန-သဒ္ဓါ၏ပရိယာယ် အဘိဓာန်စကားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ “တက္ကော ဝိတက္ကော သင်္ကပ္ပေါ အပ္ပနာ ဗျပ္ပနာ စေတသောအဘိနိရောပနာ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ” ဟူ၍ ဝိတက္က-သဒ္ဓါ၏ပရိယာယ် အဘိဓာန်သဒ္ဓါစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ “ပီတိ ပါမောဇ္ဇံ အာမောဒနာ ပမောဒနာ ဟာသော ပဟာသော ဝိတ္တိံ ဩဒဂျံ အတ္တမနတာ ဝိတ္တဿ” စသည်ဖြင့် ပီတိ-သဒ္ဓါ၏ပရိယာယ် အဘိဓာန်သဒ္ဓါစုတို့ကိုလည်းကောင်း တွေ့ရှိနိုင်လေသည်။

ထိုမှတစ်ပါး အဘိဓမ္မပိဋက ဝိဘင်းပါဠိတော်၌လည်း “အတိတာ နိရုဒ္ဓါ ဝိဂတာ ဝိပရိ-ဏတာ အတ္တင်္ဂတာ အပ္ပတ္တင်္ဂတာ ဥပဇ္ဇိတ္တာ ဝိဂတာ အတိတာ အတိတံသေနသင်္ဂဟိတာ” ဟူ၍ အတိတ-သဒ္ဓါ၏ပရိယာယ် အဘိဓာန်စကားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ “အဇာတာ အဘူတာ အသဉ္ဇာ-တာ အနိဗ္ဗတ္တာ အနဘိနိဗ္ဗတ္တာ အပါတုဘူတာ အနပ္ပန္နာ အသမုပ္ပန္နာ အနဋ္ဌိတာ အသမုဋ္ဌိတာ အနာဂတာ အနာဂတံသေနသင်္ဂဟိတာ” ဟူ၍ အဇာတ-သဒ္ဓါ၏ပရိယာယ် အဘိဓာန်စကားစုတို့ကို

လည်းကောင်း တွေ့ရှိနိုင်လေသည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် အဘိဓမ္မာဝိဘင်းပါဠိတော်၌လည်း အဘိဓာန် စကားစုတို့ များစွာပါရှိကြောင်း သိသာလေသည်။

၎င်းပြင် အဘိဓမ္မာပိဋက ယမကပါဠိ၌-

မူလံ ဟေတု နိဒါနဉ္စ၊ သမ္ဘဝေါ ပဘဝေန စ။

သမုဋ္ဌာနာဟာရာရမ္ဘဏာ၊ ပစ္စယော သမုဒယေန စ။

ဟူသောဂါထာဖြင့် မူလ-သဒ္ဓါ၏ပရိယာယ်အဘိဓာန်စကားစုများ လာရှိ၏။

ထိုမှတစ်ပါး မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ၌ “ကာမယမာနဿာတိ ကာမယမာနဿ ဣစ္ဆမာနဿ သာဒိယမာနဿ ပတ္တယမာနဿ ပိဟယမာနဿ အဘိဇ္ဈမာနဿ”ဟူ၍ ကာမယမာန-သဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ် အဘိဓာန်စကားစုများကို တွေ့ရှိရသည်။

နရော-ဟူသောပုဒ်ကို “နရောတိ သတ္တော နရော မာနဝေါ ပေါသော ပုဂ္ဂလော ဇီဝေါ ဇာဂု ဇန္တု ဣန္ဒြိယ မနောဇော”^၁ ဟူ၍ ပရိယာယ်အဘိဓာန်စကားစုတို့ဖြင့် ဓမ္မသေနာပတိ အရှင် သာရိပုတ္တရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်။

ထိုပြင်တစ်ပါး အဗလာ-ဟူသောပုဒ်ကို “အဗလာ ကိလေသ ဒုဗ္ဗလာ အပ္ပဗလာ အပ္ပထာ-မကာ ဟိနာ နိဟိနာ ဩမကာ လာမကာ ဆတုက္ကာ ပရိတ္တာ”^၂ ဟု ဓမ္မသေနာပတိ အရှင်သာရိပုတ္တရာ ဖွင့်ဆိုတော်မူသည်။

၎င်းပြင် ဗုဒ္ဓ-ဟူသောပုဒ်ကို “ဗုဒ္ဓေါတိ ယော သော ဘဂဝါ သယမ္ဘူ အနာစာရိယကော”^၃ စသည်ဖြင့် ပရိယာယ်အဘိဓာန်စကားစုတို့ဖြင့် ဖွင့်ပြတော်မူသည်။

ထိုမှတစ်ပါး နေတ္တိပါဠိဝေဝစနာဟာရဝိဘင်း၌ “ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော သုဂတော လောကဝိဇ္ဇ အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိ သတ္တာဒေဝမနုဿာနံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဗလနိပ္ပတ္တိတော ဒေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တော အဓိဂတပ္ပဋိသမ္ဘိဒေါ စတုယောဂဝိပ္ပဟိနော အဂတိဂမနဝီတိဝတ္တော”^၄ စသည်ဖြင့် ဘုရားဟောပရိယာယ်ပုဒ် အဘိဓာန်စကားစုများ၊ “ယဒိဒံ မဒနိဗ္ဗဒနော ပိပါသဝိနယော အာလယသမုဋ္ဌါတော”^၅ စသည်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ပရိယာယ်ပုဒ် စကားစုများ လာရှိသည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ပါဠိတော်များ၌ပင် အဘိဓာန်စကားစုများ အများအပြားလာရှိလေသည်။

၁။ ယမက။ ၆။ ၁၅။ ၂။ မဟာနိ။ ၂။ ၃။ မဟာနိ။ ၉။

၄။ မဟာနိ။ ၉။

၅။ မဟာနိ။ ၃၆၃။ စူဠနိ။ ၁၉၇။ ပဋိသံ။ ၁၇၂။

၆။ နေတ္တိ။ ၄၆။

၇။ နေတ္တိ။ ၄၇။

အဋ္ဌကထာလာ အဘိဓာန်စကားစုများ

အဋ္ဌကထာကျမ်းများ၌လည်း အဘိဓာန်စကားစုများ များစွာလာရှိလေသည်။

ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ၌ “ဉာတိဗျသနေနာတိ ဧတ္ထ အသနံ ဗျသနံ ဝိက္ခေပေါ ဝိဒ္ဓံသနံ ဝိနာသောတိ သဗ္ဗမေတံ ဧကတ္ထံ” အသနံ ဗျသနံ ဝိက္ခေပ ဝိဒ္ဓံသနံ ဝိနာသ ဤသဒ္ဒါအားလုံးသည် အနက်တူ၏ဆိုသည်။ ဤ၌လည်း အသနံ, ဗျသနံ, ဝိက္ခေပ, ဝိဒ္ဓံသနံ, ဝိနာသ-သဒ္ဒါတို့သည် ပရိယာယ်တူ အဘိဓာန်စကားတို့ဖြစ်သည်။

၎င်းပြင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခာမိ၊ အနန္တဗုဒ္ဓိံ အနောမဗုဒ္ဓိံ ဗောဓိပညာဏံ ဓိရံ ဝိဂတမောဟံ ပဘိန္နဓိလံ ဝိဇိတဝိဇယံ ပစ္စက္ခာမိတိ ဧဝမာဒိဗုဒ္ဓဝေဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ^၁ဟူသော စကားရပ်၌ အနန္တဗုဒ္ဓိံ အနောမဗုဒ္ဓိံ-စသည်သည် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်စကားစုများဖြစ်သည်။

၎င်းပြင် မဟာဝဂ္ဂ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် အဋ္ဌကထာ, မူလပဏ္ဏာသ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ် အဋ္ဌကထာ, မဟာဝဂ္ဂ သတိပဋ္ဌာနသံယုတ် အဋ္ဌကထာတို့၌-

မဂ္ဂေါ ပန္နော ပထော ပဇ္ဇော၊ အဉ္စသံ ဝဋ္ဋမာယနံ။

နာဝါ ဥတ္တရသေတု စ၊ ကုလ္လော စ ဘိသိသကံမော။^၂

ဟူ၍ မဂ္ဂ-သဒ္ဒါ၏ပရိယာယ် အဘိဓာန်သဒ္ဒါစုများ လာရှိသည်။ ၎င်းဂါထာ စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိတော်^၃ ၌လည်း လာရှိ၏။

ဤသည်လျှင် ပိဋကသုံးပုံ ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာများ၌ အဘိဓာန်အသွင် ဟောဆိုဖွင့်ပြသည့် အရာဌာနများ အမြွက်မျှထုတ်ပြခြင်းတည်း။

တ-ဝဂ် တိပိဋကပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများ

အောင်လံစိုက်ဆောက် ပြီးမြောက်ခြင်း

ပခုက္ကူမြို့၊ မဟာဝိသုတာရာမတိုက် မဟာဝိသုတာရာမဂဏဝါစကတိပိဋက ပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့ ဆရာတော်များသည် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ သာသနာရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၏ လျှောက်ထားတောင်းပန်ချက်အရ ၁၃၂၈-ခု၊ ဝါခေါင်လပြည့် ကျော် (၁၃)ရက်၊ (၁၃. ၉. ၆၆)နေ့က စတင်ဖွဲ့စည်းပြီး၊ တော်သလင်းလဆန်း (၁၁)ရက်၊ (၂၅. ၉. ၆၆)နေ့မှစ၍ တ-ဝဂ် (တ, ထ, ဒ, ဓ, န)ဆိုင်ရာပုဒ်များပါဝင်သော အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများကို

၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၄။ ၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၆။ ၃။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၅။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၄။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၃။

၄။ စူဠနိ၊ ၂၀၁။

ရေးသားပြုစုကြရာ ၁၃၆၃-ခု၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၂၀၀၁-ခုနှစ်တွင် အတွဲ ၄-တွဲလုံး အောင်လံစိုက်ဆောက် ပြီးမြောက်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီ။

တ-ထောမေဿာမိ တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်

တ-ဝဂ် အတွဲ-၉

သက္ကရာဇ် ၁၃၃၂-ခုနှစ်တွင် ပခုက္ကူမြို့၊ မဟာဝိသုတာရာမတိုက် အဘိဓမ္မဟာရဌဂူရဲ့ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ အရှင်သုန္ဒရဆရာတော်ဘုရားကြီး ကြီးမှူးသည့် မဟာဝိသုတာရာမဂဏဝါစက အဖွဲ့က ရေးသားပြုစုသည့် တ-မှ၊ ထောမေဿာမိအထိ အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်ပေါင်း ၆၅၃၅-ပုဒ်ပါရှိသည့် တိပိဋကပါဠိမြန်မာ တ-ဝဂ်အဘိဓာန်ကြီး ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ ယင်းအဘိဓာန်ကြီး၌ ပုဒ်အဆုံးအဖြတ်၊ လိင်အဆုံးအဖြတ်၊ ရနိုင်သမျှအနက်တို့နှင့် ဆိုင်ရာသမိုင်းကြောင်းတို့ကိုလည်း လက်လှမ်းမီသမျှ အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြထားရာ ပါဠိပညာရှင်၊ သမိုင်းပညာရှင်တို့ လက်ကိုင်ပြုစုမည့် အဘိဓာန်ကျမ်းကောင်းကြီးဖြစ်လေသည်။ ယင်းအတွဲ-၉ အဘိဓာန်ကြီးမှာ စာမျက်နှာ ၈၄၀-ရှိလေသည်။

ဒ-ဒွေဠကပုစ္ဆာ တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်

တ-ဝဂ် အတွဲ-၁၀

သက္ကရာဇ် ၁၃၃၆-ခုနှစ်တွင် ပခုက္ကူမြို့၊ မဟာဝိသုတာရာမတိုက် အဘိဓမ္မဟာရဌဂူရဲ့ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ အရှင်သုန္ဒရဆရာတော်ဘုရားကြီး ကြီးမှူးသည့် မဟာဝိသုတာရာမဂဏဝါစက စာချအဖွဲ့က ဦးစီးရေးသားပြုစုသည့် ဒ-မှ ဒွေဠကပုစ္ဆာအထိ အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်ပေါင်း ၇၉၈၆-ပုဒ်ပါဝင်သည့် တိပိဋကပါဠိမြန်မာ တ-ဝဂ်အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး ပေါ်ထွက်ခဲ့လေသည်။ ယင်းအတွဲ-၁၀ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး၏နိဒါန်း၌ အဘိဓာန်ရေးပုံရေးနည်းနှင့် မှီရာကျမ်းများစသည်တို့ကို ဖော်ပြထား၏။ ကျမ်းရင်း၌ ဆိုင်ရာပုဒ်တို့၏ လိင်၊ ပုဒ်ခွဲ၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်၊ သမိုင်းကြောင်း၊ ဘာသန္တရအမှာအထားစသည်တို့ကို လိုလေသည်မရှိ ဖော်ပြထား၏။ ယင်းအဘိဓာန်ကြီးမှာ စာမျက်နှာ ၉၃၂ ရှိလေသည်။

ဓ-နိက္ခာမေသုံ တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်

တ-ဝဂ် အတွဲ-၁၁

သက္ကရာဇ် ၁၃၄၈-ခုနှစ်တွင် မဟာဝိသုတာရာမတိုက် သာသနဇောတိပါလကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော ဆရာတော်အရှင်ကေလာသ ဓမ္မာစရိယ၊ ဂဏဝါစက၊ ဘီ-အေ (ဂုဏ်ထူး)

ဦးစီးသော ကျမ်းပြုဆရာတော်အဖွဲ့ရေးသားပြုစုသည့် ဓ-မှ နိက္ခမေသုအထိ အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်ပေါင်း ၅၄၄၈-ပုဒ်ပါရှိသည့် တိပိဋကပါဠိမြန်မာ တ-ဝဂ်အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး ပေါ်ထွက်ခဲ့လေသည်။ ယင်း အဘိဓာန်ကြီးမှာ စာမျက်နှာ ၆၈၈-ရှိလေသည်။ ယင်းအတွဲ-၁၁ အဘိဓာန်ကြီး၏နိဒါန်း၌ ခေတ် အဆက်ဆက်ပေါ်ပေါက်လာသော အဘိဓာန်များကို ဖော်ပြထားသည်။ ကျမ်းပြုဆရာတော်အရှင် ကေလာသသည် ပခုက္ကူအဘိဓာန်နိဿယသစ်၊ ပခုက္ကူသာသနာဝင်၊ စစ်ကိုင်းသာသနာဝင်၊ မန္တလေး သာသနာဝင်-စသော ကျမ်းစာများကိုလည်း ရေးသားပြုစု၍ သာသနာရေးဦးစီးဌာနအား လှူဒါန်း ချီးမြှင့်တော်မူသည်။

နိက္ခိတ္တ-နာရသုတ္တနိဗန္ဓန တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်
တ-ဝဂ် အတွဲ-၁၂

သက္ကရာဇ် ၁၃၆၃-ခုနှစ်တွင် န-တွဲပုဒ်များဖြစ်သည့် နိက္ခိတ္တ-မှ နာရသုတ္တနိဗန္ဓနအထိ အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်ပေါင်း ၆၈၆၈-ပုဒ်ပါဝင်သည့် အတွဲ-၁၂ တိပိဋက ပါဠိမြန်မာ တ-ဝဂ်အဘိဓာန် ကျမ်းကြီးကိုလည်း ပခုက္ကူမြို့၊ မဟာဝိသုတာရာမတိုက် ကျမ်းပြုဆရာတော်အရှင်ကေလာသ ဦးစီး သည့် ကျမ်းပြုအဖွဲ့က ရေးသားပြုစုတော်မူခဲ့သည်။ ၁၃၅၃-ခုနှစ်တွင် ကျမ်းပြုဆရာတော်အရှင် ကေလာသ ဘဝနတ်ထံပျံလွန်တော်မူရာ မဟာနာယကဆရာတော်ဘုရားကြီး ဘဒ္ဒန္တပဏ္ဍိတာဘိဝံသ (အဘိဓမ္မဟာရဋ္ဌဂုရု၊ နိုင်ငံတော်ဩဝါဒါစရိယ)၏ ဩဝါဒကိုခံယူ၍ အရှင်ပညာဇောတ (ဓမ္မာစရိယ၊ မဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ)အမှူးပြုသော မဟာဝိသုတာရာမဂဏဝါစက အဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့က ပြီးစီး အောင် ဆက်လက်ရေးသားပြုစုဆောင်ရွက်တော်မူကြသည်။ ယင်းအဘိဓာန်ကြီးမှာ စာမျက်နှာ- ၁၀၈၄-ရှိလေသည်။

ယင်းတိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီး ရေးသားရာ၌လည်း လုပ်ငန်းကြီးငါးရပ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်တော်မူကြသည်။

၁။ ပုဒ်တည်ခြင်း။

၂။ လိင်ခွဲခြင်း။

၃။ ဒေါင့်ကွင်း၌ ပုဒ်၊ ဓာတ်၊ ပစ္စည်း-စသည်ခွဲခြင်း။

(လိုအပ်လျှင် ဘာသန္တရကျမ်းများနှင့် အဘိဓာန်တည်ပုဒ်ကို ညှိနှိုင်းတိုက်ဆိုင် ခြင်း)။

၄။ အနက်ပေးခြင်း။ (လိုအပ်လျှင် ဘာသန္တရအဆိုအမိန့်များ ထည့်စွက်ခြင်း)။

၅။ သာဓကထုတ်ခြင်း-အားဖြင့် လုပ်ငန်းကြီးငါးရပ်ဖြင့် ရေးသားဆောင်ရွက်တော်

မူကြသည်။

ဗဟုသုတဘဏ္ဍာတိုက်စစ်မှန် အဘိဓာန်

ဤအတွဲ-၁၂ တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကြီးကား လိင်ကို ကျနစွာခွဲပြထားခြင်း၊ ပုဒ်ကို စနစ်တကျခွဲပြထားခြင်း၊ ဆိုင်ရာအဖွင့်ကျမ်းများနှင့်အညီ အနက်တိတိကျကျပြဆိုခြင်း၊ လိုအပ်သည့် ပုဒ်များကို သက္ကတ၊ ပရာကရိတ် အဒ္ဓမာဂဓိ သီဟိုဠ်ဘာသာ-စသည် ဘာသာတစ်ပါးနှင့် ညှိနှိုင်း တိုက်ဆိုင်ခြင်း၊ ဘာသန္တရကျမ်းများ၏အဆိုအမိန့်ကို ထုတ်ပြခြင်း၊ လိုအပ်သောအရာ၌ စာပေသမိုင်း၊ ဒေသဆိုင်ရာသမိုင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာသမိုင်းစသည်တို့ကို ပြဆိုခြင်း၊ သုတ္တ ကထာ ဇာတက-စသည် တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဖော်ပြခြင်းတို့ဖြင့် အလွန်လျှင်ပြည့်စုံသည့် အဘိဓာန်ကြီးဖြစ်လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးကို ဗဟုသုတဘဏ္ဍာတိုက်စစ်မှန် အဘိဓာန်ဟု ဆိုထိုက်ပါပေသည်။

နမူနာအမြွက်မျှထုတ်ဖော်ညွှန်ပြခြင်း

ဤအတွဲ-၁၂ တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီး၌ ထူးခြားသည့်အကြောင်းအရာ အချက်အလက်တို့မှာ ဤ၍၍မျှရှိသည်ဟု တိတိကျကျပြဆိုရန် ခဲရင်းလှ၏။ သို့ရာတွင် စာရှုသူ သုတေသီတို့အား အမြွက်မျှ ထုတ်ဖော်ညွှန်ပြအပ်ပါသည်။

နိဂဏ္ဌ၏ဝေါဟာရ(၉)မျိုး

နိဂဏ္ဌ-ဟူသောဝေါဟာရသည် အယူဝါဒများကို လေ့လာလျှင် မသိလျှင်မဖြစ်သော သိမှတ် ဖွယ်ဖြစ်သည်။ နိဂဏ္ဌပုဒ်၏မြန်မာဝေါဟာရသိမှတ်ဖွယ် ဝေါဟာရ(၉)မျိုးကို နှာ- ၃၀၊ ၃၁-တို့၌ လေ့လာနိုင်ပါသည်။ နိဂဏ္ဌ-ကြည့်။

ဂျိန်းဘာသာကိုတည်ထောင်သူ

နိဂဏ္ဌနာဋပုတ္တ-ဟူသည် ဂျိန်းဘာသာကိုတည်ထောင်သော မဟာဝီရ-၏ အမည်တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ ထိုဂျိန်းဘာသာသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ယခုအချိန်အထိ လက်ခံနေသော ဘာသာဝါဒ ဖြစ်ပါသည်။ ယခု ဂျိန်းဌာနချုပ်သည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့ ဝေဘာရတောင်၏မြောက်ဖက်၌ တည်ရှိသည်။ ယင်းနေရာ၌ မဟာဝီရအဋ္ဌပုတ် ရုပ်လုံးဖော်ပြတိုက်တစ်ခုရှိပါသည်။ ဤ၌ မဟာဝီရ၏အကြောင်း ကို စာပေ၌တွေ့ရှိချက်များဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ နှာ-၃၂။ နိဂဏ္ဌနာဋပုတ္တ-ကြည့်။

ဓမ္မစာဆိုရှင် အရှင်ဝဂီသထေရ်

နိဂြောဓကပ္ပသုတ္တန်ကို အရှင်ဝဂီသ (ဓမ္မစာဆို)ထေရ်သည် မိမိ၏ဆရာ နိဂြောဓကပ္ပထေရ် နှင့် ဆက်စပ်၍ ဘုရားရှင်အားလျှောက်ထားသည့် သုတ္တန်ဖြစ်သည်။ ဤသုတ္တန်၏အကြောင်းအရာ အပြည့်အစုံကို (နာ- ၆၂၊ ၆၄)၌ လေ့လာနိုင်ပါသည်။ နိဂြောဓကပ္ပသုတ္တ-ကြည့်။

သံဝေဂဉာဏ်ရင့်သူ၌ နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ်ဖြစ်ပုံ

အရှင်ကုမာရကဿပထေရ်၏မယ်တော် ထေရီမကိုအကြောင်းပြု၍ ဟောတော်မူပါသည်။ ဤဇာတ်တော်၌ သံဝေဂဉာဏ်ရင့်သန်နေသော သူဌေးသမီး၏ စိတ်အစဉ်၌ နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ်ဖြစ်ပုံ၊ အရှင် ဒေဝဒတ်၏ဆုံးဖြတ်ချက်၊ ဘုရားရှင်သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏စွမ်းအင်၊ အရှင်ဥပါလိထေရ်၏ဇောဒဂ် ဘွဲ့ခံယူနိုင်သောဆုံးဖြတ်ချက်၊ အရှင်ကုမာရကဿပထေရ်၏အဋ္ဌပ္ပတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ဝတ္ထု၊ အတိတ်ဝတ္ထု တို့ကို သဒ္ဓါ၊ ပညာအင်အားတို့ဖြစ်ပွားအောင် လေ့လာနိုင်ပါသည်။ (နာ- ၆၇၊ ၇၅။) နိဂြောဓ- မဂဇာတက-ကြည့်။

ဥစ္စာစုဆောင်းထားသူများ အကျိုးခံစားနိုင်ပုံ

လောကီ၊ လောကုတ္တရာ ဥစ္စာရွှေအိုးမြှုပ်နှံပုံ၊ ရွှေအိုးများသည် မြှုပ်နှံထားရာမှ ရွှေသွားတတ် ပုံ၊ ပျောက်ပျက်နိုင်ပုံ၊ စုဆောင်းထားသူများ အကျိုးခံစားနိုင်ပုံတို့ကို အကျယ်ဟောတော်မူထားပုံကို ရေးပြထားပါသည်။ (နာ-၂၃၁၊ ၂၃၂။) နိဓိကဏ္ဍသုတ္တ-ကြည့်။

နိပါတ်၏မြန်မာဝေါဟာရ

နိပါတ်-၏မြန်မာဝေါဟာရသုံးမျိုး၊ နိပါတ်ပုဒ်အကြောင်း၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၌ အဖွင့် ထင်ရှားသောနိပါတ်ပုဒ်နှင့် ရူပသိဒ္ဓိ၊ သဒ္ဓနိတိလာ နိပါတ်ပုဒ်များကို “အ-မှ ဟေဋ္ဌာ”အထိ အက္ခရာ ဝလိစဉ်လျက် သာဓကနှင့်တကွ ရေးသားထားပါသည်။ သိလိုသောနိပါတ်ပုဒ်ကို အက္ခရာဝလိဖြင့် ရှာဖွေကြည့်လျှင် အလျင်အမြန်သိနိုင်ပါသည်။ (နာ- ၂၆၈၊ ၂၈၀။) နိပါတ်-ကြည့်။

နိဗ္ဗာန်ဆိုင်ရာအကြောင်းအရာများ

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အသိုင်းအဝိုင်း၌ နိဗ္ဗာန်သည် အရေးအကြီးဆုံးဓမ္မဖြစ်ပါသည်။ နောက်ဆုံး ပန်းတိုင်ကား နိဗ္ဗာန်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ နိဗ္ဗာန်-၏မြန်မာဝေါဟာရ ၁၃-မျိုး၊ နိဗ္ဗာန်အကြောင်း၊ နိဗ္ဗာန်

၂-မျိုးမှသည် ၉-မျိုးအထိ အမျိုးအစားများ၊ ပိဋကတ်တော်၌လာသောနိဗ္ဗာန်အမည်များကို သာဓကနှင့်တကွ အက္ခရာဝလိစီစဉ်၍ ပြထားပါသည်။ (နာ-၃၇၄၊ ၄၅၇။) နိဗ္ဗာန်-ကြည့်။

အသံတူသော်လည်း သဒ္ဒါအရာကွဲပြားပုံ

သဒ္ဒါရေးရာ ပုဒ်တည်ဆောက်ပုံ၊ အသံတူသော်လည်း အခြေခံရပ်ပြီးပုံမတူသောကြောင့် ဝေါဟာရမတူပုံကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ (နာ-၅၅၆။) နိမိမ္မသေ-ကြည့်။

နိယမ-နယ်ပယ်နှင့် နိယာမတရား(၅)ပါး

နိယမပုဒ်၏ဝေါဟာရတို့တွင် ပထဝီဝင်အရ အဋ္ဌိယနိုင်ငံ၌ နိယမနယ်ပယ်ဟု ရှိခဲ့ပုံကို ရေးထားပါသည်။ (နာ-၆၀၃။)

နိယာမတရားငါးပါးနှင့် နိယာမအမျိုးမျိုးတို့ကိုလည်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ (နာ-၆၁၃။) နိယမ၊ နိယာမ-ကြည့်။

စာလဝါဒရှင်းလင်းချက်

အန္တကဂိုဏ်းသားတို့၏အယူမှား စာလဝါဒကို အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ် ပယ်ချရှင်းလင်းဟောတော်မူသည့် စကားရပ်များဖြစ်သည်။ (နာ-၆၂၀။) နိယာမောက္ကန္တိကထာ-ကြည့်။

ယဉ်ကျေးမှုကို ညွှန်ပြပုံ

ယဉ်ကျေးသောသူများသည် လေးစားရှိသေရမည့်ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဆက်ဆံသည့်အခါ နေရာယူတတ်ဖို့အရေးကြီးသည်။ နေရာမယူတတ်လျှင် အကဲ့ရဲ့ခံရတတ်သည်။ ထိုနေရာယူမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ရှောင်ကြဉ်ရမည့်အပြစ် ၅-မျိုးရှိသည်။ ထိုအပြစ် ၅-မျိုးကို ဤ၌ရှုနိုင်ပါသည်။ (နာ-၈၃၇။) နိသဇ္ဇဒေါသ-ကြည့်။

ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်မရသောတရားများ

ကုသိုလ်အစရှိသောတရားတို့ ဖြစ်ခွင့်မရအောင် ပိတ်ဆို့တတ်သောတရားကို နီဝရဏတရားဟု ခေါ်ပါသည်။ ထိုနီဝရဏနှင့်ဆက်စပ်သော သိမှတ်ဖွယ်များကို တနေရာတည်းလေ့လာနိုင်ပါသည်။ (နာ-၉၇၃၊ ၉၇၆။) နီဝရဏ-ကြည့်။

ခန္ဓာကိုယ်တည်ဆောက်ရာ၌ ပဓာနတရားများ

ဤကိုယ်ကာယကို အရိုးပေါင်း ၃၀၀-တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားပါသည်။ ထိုအရိုးဆက်များပြုတ်ထွက်မသွားအောင် အကြောပေါင်း ၉၀၀-ဖြင့် ဖွဲ့တုတ်ချည်နှောင်ထားပါသည်။ ထိုအကြောကို ဤ၌ ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။ (နာ-၁၀၈၀၊ ၁၀၈၁။) နာရ-ကြည့်။

ဤကား စာရှုသူသုတေသီတို့အား အမြွက်မျှထုတ်ဖော်ညွှန်ပြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဆရာတော်များအဆက်ဆက် ဆောင်ရွက်တော်မူကြရခြင်း

တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများ ပြုစုရေးသားရာ၌ အချိန်ကြာမြင့်စွာ ရေးသားရသည့်အတွက် ဆရာတော်ကြီးများအဆက်ဆက်ပြောင်း၍ ဆောင်ရွက်တော်မူကြရသည်။ အတွဲ ၉-၁၀ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများ ပြုစုရေးသားရာ၌ အဘိဓမ္မဟာရဋ္ဌဂုရု သက်တော်ရှည် အရှင်သုန္ဒရဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဩဝါဒကိုခံယူ၍ တိုက်အုပ်ဆရာတော် အရှင်နန္ဒိယ^၁၊ ရတနသိဒ္ဓိကျောင်း၊ တိုက်အုပ်ဆရာတော် အရှင်ပညိန္ဒ^၂၊ သဒ္ဓမ္မဇောတိကကျောင်း အမှူးပြုသော မဟာဝိသုတာရာမဂဏဝါစက အဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့က ရေးသားပြုစုတော်မူကြသည်။

အတွဲ ၁၁-နှင့် ဤတိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီး အတွဲ ၁၂-ကိုပြုစုရေးသားရာ၌ မဟာနာယကဆရာတော်ဘုရားကြီး အရှင်ဂန္ဓမာ (အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ)၏ ဩဝါဒကိုခံယူ၍ အရှင်ကေလာသ (အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ ဓမ္မာစရိယ၊ ဂဏဝါစက၊ ဘိ-အေ ဝိဇ္ဇာဂုဏ်ထူး)အမှူးပြုသော ဓမ္မာစရိယဘွဲ့ရ မရဆရာတော်များက ပုဒ်ထုတ်၊ ပုဒ်တည်၊ လိင်ခွဲ၊ ပုဒ်ခွဲ၊ သက္ကတ၊ ပြာကရိတ်၊ သိဟိဋ္ဌ-စသော ဘာသန္တရအခေါ်အဝေါ်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပြခြင်း၊ အနက်ပေးခြင်း၊ ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ သာဓကပါဠိများဖော်ပြခြင်း၊ လိုအပ်ရာ၌ သမိုင်းကြောင်းဖော်ပြခြင်းစသည်တို့ဖြင့် ပြုစုရေးသားတော်မူကြသည်။

၎င်းပြင် သာသနာရေးဦးစီးဌာနမှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်နှင့် ပညာရှင်ကျမ်းပြုမှူးများကလည်း ဤအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများ ပြုစုရေးသားရာ၌ အကြံဉာဏ်များပေး၍ ကူညီဆောင်ရွက်ကြသည်။ သာသနာရေးဦးစီးဌာနနှင့် အဘိဓာန်ကျမ်းပြုဌာန ဝန်ထမ်းများကလည်း ပခုက္ကူမြို့၊ မဟာဝိသုတာရာမတိုက်၊ အဘိဓာန်ကျမ်းပြုဌာနသို့ လာရောက်၍ လိုအပ်သည့်စာရေးကိရိယာများ၊ ဝါဆိုသင်္ကန်းနှင့် ဆေးစသော လှူဘွယ်ပစ္စည်းဝတ္ထုများ လှူဒါန်းထောက်ပံ့ကြသည်။

၁။ ဆရာတော် အရှင်နန္ဒိယသည် ၁၃၃၃-ခု၊ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် (၂)ရက်၊ (ဂ. ဂ. ၇၁)နေ့တွင် ဘဝနတ်ထံပျံလွန်တော်မူသည်။

၂။ ဆရာတော် အရှင်ပညိန္ဒသည် ၁၃၅၂-ခု၊ တန်ခူးလဆန်း (၈)ရက်၊ (၂. ၄. ၉၀)နေ့တွင် ဘဝနတ်ထံပျံလွန်တော်မူသည်။

ကျမ်းပြုဆရာတော် အရှင်ကေလာသ (အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ ဓမ္မစရိယ၊ ဂဏဝါစက၊ ဘိ-အေ ဝိဇ္ဇာဂုဏ်ထူး)သည် ၁၃၅၃-ခု၊ ဒုတိယဝါဆိုလပြည့်ကျော် (၁၅)ရက်၊ (၁၀.၈.၉၁)နေ့တွင် အဘိဓာန် ကျမ်းကြီးနှင့် သာသနာဝင်စသောကျမ်းစာများ ပြုစုရေးသားရာအလုပ်ခွင်မှပင် ဘဝနတ်ထံပျံလွန် တော်မူသည်။ ယင်းအချိန်မှစ၍ မဟာနာယကဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တပဏ္ဍိတာဘိဝံသ (အဘိဓမ္မမဟာ- ရဋ္ဌဂုရု၊ နိုင်ငံတော်ဩဝါဒါစရိယ)၏ ဩဝါဒကိုခံယူ၍ အရှင်ပညာဇောတ (ဓမ္မစရိယ၊ မဟာဂန္ထ ဝါစကပဏ္ဍိတ)အမှူးပြုသော မဟာဝိသုတာရာမဂဏဝါစက အဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့က ဤအတွဲ- ၁၂ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးကို ပြီးစီးအောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သဖြင့် ပခုက္ကူ အဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့က တာဝန် ယူပြုစုရေးသားခဲ့သော တ-ဝဂ်ဆိုင်ရာ (တ၊ ထ၊ ဒ၊ ဓ၊ န)ပုဒ်များပါဝင်သော အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး အတွဲ ၄-တွဲလုံး အောင်လံစိုက်ဆောက် ပြီးမြောက်ခဲ့သည်။

စက်တင်ပုံနှိပ်စာစီဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း

အတွဲ ၉၊ ၁၀၊ ၁၁ တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများ ပြုစုရေးသားရာ၌ အဘိဓာန် ကျမ်းပြုအဖွဲ့မှ ရေးပြီးသောစာမူများကို စီမူအချောဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ပြီး စီမူနုပိတ်စဉ်အတိုင်း သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ အဘိဓာန်ကျမ်းပြုဌာန၊ ကမ္ဘာအေး၊ ရန်ကုန်-သို့ ပေးပို့ရသည်။ သာသနာရေး ဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ စီမံဆောင်ရွက်မှုဖြင့် ပုံနှိပ်ဌာနဝန်ထမ်းများက ဂလီပရ(ဖ်)စာမူဖြစ် အောင် ဆောင်ရွက်၍ စက်တင်ပုံနှိပ်ပြီး ပခုက္ကူ အဘိဓာန်ကျမ်းပြုဌာနသို့ ပြန်ပို့ရသည်။

အဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့ဝင်ဆရာတော်တို့သည် ပုဒ်များကို ပြန်လည်သာဓကတိုက်စိစစ်ကြ၍ တာဝန်ခံဥက္ကဋ္ဌဆရာတော်မှ လိုအပ်သည်များကို ထပ်မံဖြည့်စွက်စိစစ်ပြီး အဘိဓာန်ကျမ်းပြုဌာန၊ ကမ္ဘာအေး၊ ရန်ကုန်-သို့ ပြန်ပို့ရသည်။ တဖန် ပုံနှိပ်ဌာနဝန်ထမ်းများက စာအုပ်ဖောင်ကြမ်းအဖြစ် ပြန်လည်ပုံနှိပ်ပြီး ပခုက္ကူ အဘိဓာန်ကျမ်းပြုဌာနသို့ ပို့ရသည်။ ဥက္ကဋ္ဌဆရာတော်နှင့် အဘိဓာန်ကျမ်းပြု အဖွဲ့ဝင် ဆရာတော်တို့က ပြန်လည်စိစစ်၍ ဩဿနသောဓကပြုပြီး သာသနာရေးဦးစီးဌာန အဘိ- ဓာန်ကျမ်းပြုဌာန ကမ္ဘာအေး ရန်ကုန်သို့ ပြန်ပို့ရသည်။ ပြန်ပို့လိုက်သောဖောင်ကြမ်းများကို အဘိဓာန် ကျမ်းပြုဌာန ပုံနှိပ်ဌာနဝန်ထမ်းများက ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏အစီအစဉ်ဖြင့် တိပိဋကပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး များ ပေါ်ထွက်အောင် အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်ကြရသည်။

ကွန်ပျူတာစာစီဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း

တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများ အမြန်ပေါ်ထွက်ရေးကို ရှေးရှု၍ သာသနာရေး ဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်မှ အဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့အသီးသီးသို့ တစ်ချိန်တည်း အထပ်ထပ်

ပြန်လည်စိစစ်နိုင်သော ကွန်ပျူတာစာစီဖြင့် ဆောင်ရွက်၍ ဖောင်ချောအဖြစ်ပေးပို့ရန် လျှောက်ထားသည့်အတွက် ခေတ်မီသောကွန်ပျူတာစာမူဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်ရကြသည်။ ယင်းသို့ ဆောင်ရွက်ရာ၌ ပခုက္ကူအဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ခံဆရာတော် အရှင်ပညာဇောတ (ဓမ္မစရိယ၊ မဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ)သည် ရန်ကုန်မြို့၊ မဟာသိမ်တော်ပရိယတ္တိစာသင်တိုက် ပဓာနနာယကဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တကုမာရ (အဂ္ဂမဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ၊ ပရိယတ္တိသာသနာ့တက္ကသိုလ်၊ မော်ကွန်းထိန်း၊ ရန်ကုန်)ထံမှ ကွန်ပျူတာစာစီမူကို ရယူခဲ့သည်။ ဆရာတော်သည် ပခုက္ကူမြို့ မဟာဝိသုတာရာမတိုက်၌ သီတင်းသုံးစဉ်က မိမိပါဝင်ပြုစု ရေးသားခဲ့သော အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများဖြစ်၍ မိမိကျောင်း၌ပင် ကွန်ပျူတာပညာရှင် ဦးမြင့်နိုင် B.A. (Buddhism)ကို အနီးကပ်ကြီးကြပ်ပြီး ကွန်ပျူတာစာစီမူကို စိတ်ပါဝင်စားစွာ စိစစ်ဆောင်ရွက်ပေးတော်မူသည်။

ဖောင်ကြမ်းထုတ်ပြီး ကွန်ပျူတာစာမူများကို ပခုက္ကူ အဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့ဆရာတော်တို့က ပြန်လည်သာကေတိုက်စိစစ်ပြီး ကွန်ပျူတာပညာရှင် ဦးမြင့်နိုင် B.A. (Buddhism)နှင့် ပြင်ဆင်ကာ ဖောင်ချောထုတ်၍ သာသနာရေးဦးစီးဌာနသို့ စနစ်တကျပေးပို့သည်။

သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ စီစဉ်မှုဖြင့် အဘိဓာန်ကျမ်းပြုဌာနနှင့် ပုံနှိပ်ဌာနဝန်ထမ်းများက ဓာတ်ပုံရိုက်ပြီး တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီး စာအုပ်ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ကြသည်။ အားလုံးသောပညာရှင်အပေါင်းတို့က လုပ်ငန်းကိစ္စအဝဝကို တက်တက်ကြွကြွဆောင်ရွက်ကြသဖြင့် ဤမည်သော အတွဲ-၁၂ တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးလည်း အောင်လံစိုက်ဆောက် ပြီးမြောက်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီ။

အဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့ဝင်ဆရာတော်များ

ဤအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးပြီးမြောက်အောင် ပြုစုရေးသားဆောင်ရွက်ရာ၌ လက်ရှိအဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့ဝင်ဆရာတော်များ-

၁။ ဆရာတော် ဦးပညာဇောတ	အစိုးရဓမ္မစရိယ၊ မဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ
အဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌဆရာတော်	
၂။ ဆရာတော် ဦးဥတ္တမ	အစိုးရဓမ္မစရိယ၊ ဂဏဝါစက
၃။ ဆရာတော် ဦးသီဟ	အစိုးရဓမ္မစရိယ၊ ဂဏဝါစက
၄။ ဆရာတော် ဦးအရိယဝံသ	အစိုးရဓမ္မစရိယ၊ ဂဏဝါစက
၅။ ဆရာတော် ဦးပညာသီဟ	အစိုးရဓမ္မစရိယ၊ ဂဏဝါစက
၆။ ဆရာတော် ဦးစန္ဒ	ဂဏဝါစက

- ၇။ ဆရာတော် ဦးကတ္တိသာရ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဂဏဝါစက
 ၈။ ဆရာတော် ဦးဉာဏိန္ဒ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဂဏဝါစက
 ၉။ ဆရာတော် ဦးပညိဿရ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဂဏဝါစက
 ၁၀။ ဆရာတော် ဦးဇနပတိ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဂဏဝါစက
 ၁၁။ ဆရာတော် ဦးပညိန္ဒ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ဂဏဝါစက-တို့ဖြစ်ကြသည်။

တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်၌ အသုံးပြုသော ကျမ်းစဉ်ပုံ
 အက္ခရာစဉ်ပုံနှင့် သင်္ကေတများ

ဤတိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်၌ အသုံးပြုရသော ပါ၊ ဌ၊ ဋီ ကျမ်းစဉ်ပုံ၊ အက္ခရာစဉ်ပုံနှင့် သင်္ကေတပြပုံတို့ကို သိရှိရန် ဖော်ပြပါအံ့။

ကျမ်းစဉ်ပုံ။ ။ဤအဘိဓာန်တွင် ပုဒ်တစ်ခုအတွက် ပါ၊ ဌ၊ ဋီကျမ်းများကို အကိုးအကားပြုရာ၌ မူရင်းပဓာနကျသော ကျမ်းစာအလိုက် ကိုးကားထားသည်။ တနည်းအားဖြင့် ကျမ်းစာအနု၊ အရင့် အဆင့်အတန်း ၃-မျိုးခွဲ၍ ကိုးကားထားသည်။

ဥပမာ။ ။ပါဠိတော်၊ ပြီးမှ အဋ္ဌကထာ၊ ပြီးမှ ဋီကာကျမ်းများကို အကိုးအကားပြုသည်။
 ယင်းပါဠိတော်တို့တွင် နိကာယ်ငါးရပ်၊ ပိဋကသုံးပုံတွင် ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝင် ဝိနည်းငါးကျမ်းကို ဦးစွာကိုးကား၍ ပြီးမှ ဒီဃနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ သံယုတ္တနိကာယ်၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်နှင့် ကျန်ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝင်ကျမ်းများကို အစဉ်အလိုက်ကိုးကားသည်။

ကျန်ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝင်ကျမ်းတွင်လည်း အဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်းကို ဦးစွာကိုးကား၍ ပြီးမှ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်စသော ပါဠိတော်များကို ကိုးကားသည်။

သို့ရာတွင် အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်သည် ဝိနယဝေါဟာပုဒ်ဖြစ်ပါမူ ဝိနည်းကျမ်းကို ဦးစားပေး၍ လည်းကောင်း၊ အခြားအဘိဓမ္မဝေါဟာရ၊ သုတ္တန္တဝေါဟာရပုဒ်တို့ဖြစ်ပါမူ- အဘိဓမ္မာကျမ်း၊ သုတ္တန်ကျမ်းများကို ဦးစားပေး၍လည်းကောင်း ကိုးကားထားသည်လည်းရှိသည်။

ကျမ်းမည်သင်္ကေတ။ ။ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာကျမ်းစာအမည်များကို ဖော်ပြရာ၌ အပြည့်အစုံ မဖော်ပြပဲ အတိုကောက်သင်္ကေတနည်းဖြင့် ပြဆို၍ နိကာယ်ကျမ်းစာအရေအတွက်အလိုက် ၁၊ ၂၊ ၃၊ ၄-ဂဏန်းများဖြင့် ပူးတွဲပြဆိုထားသည်။

ဥပမာ။ ။ဝိနည်းပါဠိတော်ငါးကျမ်းတွင် နံပါတ် ၁-ဖြစ်သော ပါရာဇိကဏ်ပါဠိတော်ကျမ်းကို ဝိ၊ ၁။-ဟု သင်္ကေတပြ၍ သုံးစွဲထားသည်။ ပါရာဇိကကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာပထမအုပ်ကို ဂိ၊ ၄၊ ၁။ ဒုတိယအုပ်ကို ဝိ၊ ၄၊ ၂။ စသည်ဖြင့် သင်္ကေတပြ၍ သုံးစွဲထားသည်။

ကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းမည်သင်္ကေတများ

အမှတ် စဉ်	ပါဠိတော်	သင်္ကေတ	အမှတ် စဉ်	အဋ္ဌကထာ	သင်္ကေတ
အဘိဓမ္မာနှင့် ခုဒ္ဒကနိကာယ်ကျမ်းများ					
၁၈။	ဓမ္မသင်္ကဏိပါဠိ	အဘိ၊ ခ။	၂၀။	အဋ္ဌသာလိနိ ဥ	အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၁၉။	ဝိဘင်္ဂပါဠိ	အဘိ၊ ဝိ။	၂၁။	သမ္မောဟဝိနောဒနိ။	အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၀။	ဓာတုကထာ+ပုဂ္ဂလပညတ်	အဘိ၊ ပု။	၂၂။	ပဉ္စပကရဏ ဥ	အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၁။	ကထာဝတ္ထုပါဠိ	အဘိ၊ က။	၂၃။	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ ဥ (ပ)	ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၂။	ယမကပါဠိ (ပ)	ယမက၊ ၁။	၂၄။	ဥ ဥ (ဒ)	ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၂၃။	ဥ (ဒ)	ဥ ၂။	၂၅။	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ ဥ (ပ)	ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၄။	ဥ (တ)	ဥ ၂။	၂၆။	ဥ ဥ (ဒ)	ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၅။	ပဋ္ဌာနပါဠိ (ပ)	ပဋ္ဌာန၊ ၁။	၂၇။	ခုဒ္ဒကပါဌ ဥ	ခုဒ္ဒက၊ ဌ။
၂၆။	ဥ (ဒ)	ဥ ၂။	၂၈။	ဓမ္မပဒ ဥ (ပ)	ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၇။	ဥ (တ)	ဥ ၂။	၂၉။	ဥ ဥ (ဒ)	ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
၂၈။	ဥ (စ)	ဥ ၂။	၃၀။	ဥဒါန ဥ	ဥဒါန၊ ဌ။
၂၉။	ဥ (မ)	ဥ ၂။	၃၁။	ဣတိဝုတ္တက ဥ	ဣတိဝုတ်၊ ဌ။
၃၀။	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိ	ပဋိသံ	၃၂။	သုတ္တနိပါတအဋ္ဌကထာ (ပ)	သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
၃၁။	ခုဒ္ဒကပါဌပါဠိ	ခုဒ္ဒက	၃၃။	ဥ ဥ (ဒ)	သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။
၃၂။	ဓမ္မပဒပါဠိ	ဓမ္မ	၃၄။	ဝိမာနဝတ္ထု ဥ	ဝိမာန၊ ဌ။
၃၃။	ဥဒါနပါဠိ	ဥဒါန	၃၅။	ပေတဝတ္ထု ဥ	ပေတ၊ ဌ။
၃၄။	ဣတိဝုတ္တကပါဠိ	ဣတိဝုတ်	၃၆။	ထေရဂါထာ ဥ (ပ)	ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
၃၅။	သုတ္တနိပါတပါဠိ	သုတ္တနိ	၃၇။	ဥ ဥ (ဒ)	ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
၃၆။	ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိ	ဝိမာန	၃၈။	ထေရီဂါထာ ဥ	ထေရီ၊ ဌ။
၃၇။	ပေတဝတ္ထုပါဠိ	ပေတ	၃၉။	အပဒါန ဥ (ပ)	အပ၊ ဌ၊ ၁။
၃၈။	ထေရဂါထာပါဠိ	ထေရ	၄၀။	ဥ ဥ (ဒ)	အပ၊ ဌ၊ ၂။
၃၉။	ထေရီဂါထာပါဠိ	ထေရီ	၄၁။	ဗုဒ္ဓဝံသ ဥ	ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။
၄၀။	အပဒါနပါဠိ (ပ)	အပ၊ ၁။	၄၂။	စရိယာပိဋက ဥ	စရိယာ၊ ဌ။
၄၁။	အပဒါနပါဠိ (ဒ)	အပ၊ ၂။	၄၃။	မဟာနိဒ္ဒေသ ဥ	မဟာနိ၊ ဌ။
၄၂။	ဗုဒ္ဓဝံသ	ဗုဒ္ဓဝံ	၄၄။	စူဠနိဒ္ဒေသ ဥ	စူဠနိ၊ ဌ။
၄၃။	စရိယာပိဋကပါဠိစရိယာ	စရိယာ	၄၅။	ဇာတက ဥ (ပ)	ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၄၄။	မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ	မဟာနိ	၄၆။	ဥ ဥ (ဒ)	ဇာ၊ ဌ၊ ၂။

ကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းမည် သင်္ကေတများ

အမှတ် စဉ်	ပါဠိတော်	သင်္ကေတ	အမှတ် စဉ်	အဋ္ဌကထာ	သင်္ကေတ
အဘိဓမ္မာနှင့် ခုဒ္ဒကနိကာယ်ကျမ်းများ					
၄၅။	စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ	စူဠနိ	၄၇။	။	။ (တ) ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၄၆။	ဇာတကပါဠိ (ပ)	ဇာ၊ ၁။	၄၈။	။	။ (စ) ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
၄၇။	။ (ဒ)	ဇာ၊ ၂။	၄၉။	။	။ (မ) ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၄၈။	နေတ္ထိပါဠိ	နေတ္ထိ	၅၀။	။	။ (ဆ) ဇာ၊ ဌ၊ ၆။
၄၉။	ပေဋကောပဒေသပါဠိ	ပေဋကော	၅၁။	။	။ (သ) ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၅၀။	မိလိန္ဒပဏ္ဍာပါဠိ	မိလိန္ဒ	၅၂။	နေတ္ထိ	။ နေတ္ထိ၊ ဌ။

ကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းမည် သင်္ကေတများ

အမှတ် စဉ်	ဋီကာကျမ်းများ	သင်္ကေတ
	ဝိနည်းဋီကာကျမ်းများ	
၁။	ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ	ဝဇီရ။
၂။	သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ (ပ)	သာရတ္ထ၊ ၁။
၃။	။ (ဒ)	။ ၂။
၄။	။ (တ)	။ ၃။
၅။	ဝိမတိဝိနောဒနီဋီကာ (ပ)	ဝိမတိ။ ၁။
၆။	။ (ဒ)	။ ၂။
၇။	ကင်္ခါဝိတရဏီဋီကာ	ကင်္ခါ၊ ဋီ။
၈။	ကင်္ခါဝိတရဏီဋီကာသစ်	ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်.
	ဒီပနိကာယဋီကာကျမ်းများ	
၉။	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂဋီကာ	ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၀။	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂဋီကာသစ် (ပ)	သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၁၁။	။ (ဒ)	သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၁၂။	မဟာဝဂ္ဂဋီကာ	ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၃။	ပါထိကဝဂ္ဂဋီကာ	ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။
	မဇ္ဈိမနိကာယဋီကာကျမ်းများ	
၁၄။	မူလပဏ္ဏာသဋီကာ (ပ)	မ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၅။	။ (ဒ)	မ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၆။	မဇ္ဈိမ-ဥပရိ-ပဏ္ဏာသဋီကာ	မ၊ ဋီ၊ ၃။
	သံယုတ္တနိကာယဋီကာကျမ်းများ	
၁၇။	သံယုတ္တဋီကာ (ပ)	သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၈။	။ (ဒ)	သံ၊ ဋီ၊ ၂။
	အင်္ဂုတ္တရနိကာယဋီကာကျမ်းများ	
၁၉။	အင်္ဂုတ္တရဋီကာ (ပ)	အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၀။	။ (ဒ)	အံ၊ ဋီ၊ ၂။

[ခေါ်]

တိပိဋက ပါဠိပြန်မာအဘိဓာန်

ကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းမည် သင်္ကေတများ

အမှတ် စဉ်	ဋီကာကျမ်းများ	သင်္ကေတ
	အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ဋီကာကျမ်းများ	
၂၁။	အင်္ဂုတ္တရဋီကာ (တ)	အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၂။	မူလဋီကာ၊ အနုဋီကာ (ပ)	မူလဋီ၊ ၁။ အနုဋီ၊ ၁။
၂၃။	။ ။ (ဒ)	။ ၊ ၂။ ။ ၊ ၂။
၂၄။	မူလဋီကာ၊ အနုဋီကာ (တ)	မူလဋီ၊ ၃။ အနုဋီ၊ ၃။
၂၅။	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ (ပ)	ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၆။	။ (ဒ)	။ ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၇။	နေတ္ထိဋီကာ၊ နေတ္ထိဝိဘာဝိနီ	နေတ္ထိ၊ ဋီ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။

ယခင်ထွက်ပြီး အဘိဓာန်အချို့တို့၌ မပါဝင်သေးသော

ဂန္ထနာရကျမ်းများစာရင်း

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့်ခုနှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၁	မဏိဒီပဋီကာ (ပ)	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက် ၁၂၉၁-ခု။	အရှင်မဟာအရိယဝံသဓမ္မသေနာ- ပတိမဟာထေရ်
၂	။	ပေမူ	။
၃	နေတ္ထိမဟာဋီကာ	။	အရှင်ဉာဏဝံသမဟာထေရ်
၄	ပရမတ္ထဒီပနီ ခေါ် သင်္ဂြိုဟ်မဟာဋီကာ	ဣန္ဒာသယပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၃၁၈-ခု။	လယ်တီဆရာတော်
၅	အနုဒီပနီ	ဟံသာဝတီပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ (မန္တလေး)၊ ၁၉၂၀-ခု။	။
၆	အင်္ဂုတ္တရဋီကာမည်သော သင်္ဂြိုဟ်မဟာဋီကာသစ်	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင်ပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၀၆-ခု။	ပခန်းကြီးမြို့၊ နေရင်းရွာ၊ တလိုင်းကုန်းဆရာတော်
၇	ကစ္ဆာယနဝဏ္ဏနာ	ပြည်ကြီးမိတ်ဆွေပိဋကတ်ပုံနှိပ် တိုက်၊ ၁၉၀၆-ခု။	အရှင်ဝိဇိတာဝီမဟာထေရ်
၈	သံပျင်ဋီကာ	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင်ပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၈၇-ခု။	သံပျင်အမတ်

ယခင်ထွက်ပြီး အဘိဓာန်အချို့တို့၌ မပါဝင်သေးသော
ဂန္ထဝင်ကျမ်းများစာရင်း

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့်ခုနှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၉	သုစောဓာလင်္ကာရ	ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၄-ခု။	အရှင်သံဃာရက္ခိတမဟာသာမိ မထေရ်
၁၀	သုစောဓာလင်္ကာရ ပုရာဏဋီကာ	။	။
၁၁	အဘိနဝဋီကာ	။	အရှင်သီရိဓမ္မကိတ္တိရတနပဇ္ဇောတ မထေရ်။
၁၂	နိရုတ္တိသာရမဇ္ဈိသာ ဋီကာပါဌ်	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင်ပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၁၃-ခု။	(ဒါဠာနာဂရာဇဂုရု) သဒ္ဓမ္မသိရိ မဟာထေရ်
၁၃	မိလိန္ဒဋီကာ	အနုလာပုံနှိပ်တိုက်၊ ကိုလံဘို၊ သီဟိုဠ်၊ ၁၉၆၂-ခု။	မဟာတိပိဋကစူဠာဘယထေရ်
၁၄	ပါတိမောက္ခပဒတ္ထ အနုဂဏ္ဌနာပါဌ်	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင်ပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၀၈-ခု။	(စလင်း)အရှင်ဝိစိတ္တမဟာထေရ်
၁၅	ဗာလာဝတာရပါဌ်	ကဝိမျက်မှန်စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၈၉-ခု။	အရှင်ဓမ္မကိတ္တိမထေရ်
၁၆	ဗာလာဝတာရဋီကာ	ကဝိန္ဒာသီရိစာပုံနှိပ်တိုက် (ရန်ကုန်)၊ ၁၂၆၂-ခု။	အရှင်သီရိသုမင်္ဂလမထေရ်
၁၇	သုတ္တနိဒ္ဒေသပါဌ်	ဇေယျမိတ်ဆွေပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၁၂-ခု။	အရှင်သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလမထေရ်
၁၈	သဒ္ဓါငယ် ၁၅-စောင်ပါဌ်	ဣန္ဒာသယပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၃၂၆-ခု။	ရေးဆရာရှင်များ
၁၉	သဒ္ဓါငယ်ဋီကာပါဌ် (ပ)	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၂၉-ခု။	။
၂၀	။ (ဒ)	။ ၁၉၂၈-ခု။	။
၂၁	။ (တ)	။ ၁၉၂၉-ခု။	။
၂၂	နယမုခဒီပနိပါဌ်	။ ၁၉၃၇-ခု။	အရှင်ဇေယျဝဇေယထေရ်
၂၃	ရူပဘောဒပကာသနီသစ် ပါဌ်	။ ။	အရှင်ပဏ္ဍဝံသမထေရ်
၂၄	(ဝိနည်း)မဟာဝါဂဏ္ဍိသစ်	ရတနာသိဒ္ဓိပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက် (မန္တလေး)၊ ၁၂၈၈-ခု။	စလင်းဆရာတော် ဦးပဏ္ဍိစ္စ

ယခင်ထွက်ပြီး အဘိဓာန်အချို့တို့၌ မပါဝင်သေးသော
ဂန္ထနိရကျမ်းများစာရင်း

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့်ခုနှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၂၅	အဋ္ဌသာလိနိဂဏ္ဍိသစ်	ကဝိမျက်မှန်စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၆၁-ခု။	မြို့ပြင်ကြီးဆရာတော်
၂၆	သီလကွန်ဂဏ္ဍိ	ပိဋကတ်တော်ပြန်ပွားရေးပုံနှိပ်တိုက် ၁၃၁၄-ခု။	ချောင်းကောက်ဆရာတော် အရှင်သဒ္ဓမ္မနန္ဒီ
၂၇	သမ္မန္တစိန္တာဂဏ္ဍိသစ်	ရတနာဒီပပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက် ၁၃၁၇-ခု။	မောင်းထောင်ဆရာတော် အရှင်ဝေသဝဏ္ဏမထေရ်
၂၈	အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ဂဏ္ဍိ	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၂၄-ခု။	ဘုရားကြီးဆရာတော်
၂၉	နေတ္တိဟာရဒီပနီ	ဟံသာဝတီပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၄၀-ခု။	ညောင်ကန်ဆရာတော် ဦးဗုဓ်
၃၀	(သဒ္ဓတ္ထဘောဒစိန္တာ၊ ကစ္စာယနသာရ) အနုဒီပနီ	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၉၅-ခု။	ကန်ဦးဆရာတော်
၃၁	သာသနဝံသပုဒ်ပိကာ	ဘောဂဝတီစာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၈၅-ခု။	မောင်းထောင်ဆရာတော် အရှင်ပညာသာမိ
၃၂	မဟာသုတကာရီ မဃဒေဝလင်္ကာသစ်	ပြည်ကြီးမဏ္ဍိုင် ပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက် ၁၉၆၂-ခု။	မန်လည်ဆရာတော်
၃၃	သာသနဗဟုသုတပွ- ကာသနီ	ဒီးဒုတ်သတင်းစာပုံနှိပ်တိုက် ၁၂၉၀-ခု။	ဘုရားဖြူဆရာတော်
၃၄	(ပိဋကတ် ၃-ပုံ စာတမ်းခေါ်) ပိဋကတ်တော်သမိုင်း	ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၅၉-ခု။	(မိုင်းခိုင်းမြို့စား ပိဋကတ်တော် အုပ်) မင်းကြီး မဟာသီရိဇေယျသူ
၃၅	ပေါရာဏဒီပနီ (ပ)	။ ၊ ၁၉၆၁-ခု။	မှော်ဘီဆရာသိန်း
၃၆	ကဗျာသင်္ဂဟမေဒနီ	။ ၊ ၁၉၆၆-ခု။	ရှေးပညာရှိ ကဝိစာဆိုရှင်များ (စုဆောင်းသူ ပညာအုပ် ဦးမင်းလွင်)
၃၇	ဥတုဘောနေသင်္ဂဟကျမ်း	။ ၊ ၁၉၆၅-ခု။	ယောမြို့စားအတွင်းဝန် ဦးဘိုးလှိုင်
၃၈	ဒီပဝံသ	ဂုဏသေနသမာဂမပုံနှိပ်တိုက်၊ ကိုလံဘို၊ သီဟိုဠ်၊ ၁၉၅၉-ခု။	သီဟိုဠ် သာသနာပြု ရှေးဆရာများ

ယခင်ထွက်ပြီး အဘိဓာန်အချို့တို့၌ မပါဝင်သေးသော
ဂန္ထနိရကျမ်းများစာရင်း

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့်ခုနှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၃၉	မဟာဝံသ	ဂုဏသေနသမာဂမပုံနှိပ်တိုက်၊ ကိုလံဘို၊ သီဟိုဠ်၊ ၁၉၅၉-ခု။	မဟာနာမ၊ ဓမ္မကိတ္တိ၊ သိဒ္ဓတ္ထ၊ ဗုဒ္ဓရက္ခိတစသော မထေရ်များ
၄၀	ထူပဝံသ	။ ၁၉၆၂-ခု။	ဝါစိဿရမဟာထေရ်
၄၁	သမန္တကုဋဝဏ္ဏနာ	။ ၁၉၅၉-ခု။	ဝေဒေဟမဟာထေရ်
၄၂	မဟာဝံသဋီကာ	အစိုးရပုံနှိပ်တိုက်၊ ကိုလံဘို၊ သီဟိုဠ်၊ ၁၉၉၅-ခု။	သီဟိုဠ်သာသနာပြု ရှေးဆရာရှင်
၄၃	တေလကဋ္ဌာဟဂါထာ	ဂန္ထလောကပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၀၀-ခု။	ကလျာဏိယမဟာထေရ်

နိဿယကျမ်းများစာရင်း

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့်ခုနှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၁	အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် နိဿယ(ပ)	သုဓမ္မဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၁၁-ခု။ ဆရာတော်	ဒုတိယဗားကရာ သာသနာပိုင်
၂	။ (ဒု)	။	။
၃	။ (တ)	ဧမ္ပူမိတ်ဆွေပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၂၅-ခု။	။
၄	(ဝိနည်း) မဟာဝါ အဋ္ဌကထာနိဿယ	ပဒေသာပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ (မန္တလေး)၊ ၁၃၂၂-ခု။	မအူဆရာတော်
၅	ကင်္ခါဝိတရဏီအဋ္ဌကထာ နိဿယ (ပ)	မင်္ဂလာဇေယျုံစာပုံနှိပ်တိုက်၊ (ရန်ကုန်)၊ ၁၂၇၅-ခု။	ရေစကြိုဆရာတော် အရှင်ဂန္ထသာရ မဟာထေရ်
၆	။ (ဒု)	ဟံသာဝတီပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၉၈-ခု။	။
၇	။ (ယောမူ)	ဣန္ဒာသယပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၃၁၆-ခု။	အရှင်ဇောတယန္တမဟာထေရ်
၈	(သုတ်)မဟာဝါအဋ္ဌကထာ နိဿယ (ပ)	ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၀-ခု။	အရှင်နန္ဒဝံသမဟာထေရ်
၉	။ (ဒု)	။ ၁၉၆၅-ခု။	။

နိဿယကျမ်းများစာရင်း

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	ပုံနှိပ်တိုက်နှင့်ခုနှစ်	ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်
၁၀	(သုတ်)ပါထေယျ အဋ္ဌကထာနိဿယ(ပ)	ဧဗ္ဗူ.မိတ်ဆွေပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၁၈-ခု။	သဲအင်းဆရာတော် အရှင်ပညာဇောတ မဟာထေရ်
၁၁	။ (ဒ)	။	။
၁၂	ပဉ္စမကြိတ်အဋ္ဌကထာ နိဿယ (ပ)	။ ၁၉၁၆-ခု။	ဂူကြီးဆရာတော် အရှင်ပညာ မဟာထေရ်
၁၃	။ (ဒ)	။ ၁၉၁၆-ခု။	။
၁၄	ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယ(တ)	ဗုဒ္ဓသာသနအဖွဲ့.ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၇-ခု။	ပြည်ဆရာတော်
၁၅	။ (စ)	။	။
	။ (မ)	။	။
၁၆	ဋီကာကျော်နိဿယ	မင်္ဂလာတိုင်း စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၈-ခု (ရန်ကုန်) ၁၉၂၃-ခု။	ဒုတိယ ဗားကရာ သာနာပိုင် ဆရာတော်
၁၇	ရူပသိဒ္ဓိနိဿယ	ဣန္ဒာသယပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၂၄-ခု။	ညောင်ကန်ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓ

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်

အက္ခရာစဉ် ကျမ်းညွှန်းသင်္ကေတ

အံ၊ ၁။ ၂။ ၃။	အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် (ပါ ၃၊ တ)
အံ၊ ငို။ ၁။ ၂။ ၃။	အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ (ပါ ၃၊ တ)
အံ၊ ဌ။ ၁။ ၂။ ၃။	အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ (ပါ ၃၊ တ)
အဋ္ဌသာ၊ ယော။	အဋ္ဌသာလိနိယောဇနာ။
အဋ္ဌသာ၊ သျ။ ၁။ ၂။ ၃။	အဋ္ဌသာလိနိနိဿယ (ပါ ၃၊ တ)
အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ဓာန်။	အဒ္ဓမာဂဓိအဘိဓာန်။
အနုဋီ၊ ၁။	ဓမ္မသင်္ဂဏီအနုဋီကာ။
အနုဋီ၊ ၂။	ဝိဘင်းအနုဋီကာ။
အနုဋီ၊ ၃။	ပဉ္စပကရဏအနုဋီကာ။
အပ။ ၁။ ၂။	အပဒါန်ပါဠိတော် (ပါ ၃)
အပ၊ ဌ။ ၁။ ၂။	အပဒါန်အဋ္ဌကထာ (ပါ ၃)
အဘယာ၊ ဓာန်၊ သျ။	အဘယာရာမဆရာတော်ပြုစုသော အဘိဓာန်နိဿယသစ်။
အဘိ၊ က။	အဘိဓမ္မပိဋက၊ ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်။
အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၂။ ၃။	အဋ္ဌသာလိနိ၊ သမ္မောဟဝိနောဒနီ၊ ပဉ္စပကရဏ။
အဘိ၊ ဓ။	အဘိဓမ္မာပိဋက၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်။
အဘိ၊ ပု။	အဘိဓမ္မာပိဋက၊ ပုဂ္ဂလပညတ်ပါဠိတော်။
ဣတိဝုတ်။ (ဣတိဝုတ်၊ ဌ။)	ဣတိဝုတ်ပါဠိ။ (ဣတိဝုတ္တကဋ္ဌကထာ။)
ဥဒါန။ (ဥဒါန၊ ဌ။)	ဥဒါနပါဠိ။ (ဥဒါနဋ္ဌကထာ။)
ကင်္ခါ။	ကင်္ခါဝိတရဏီအဋ္ဌကထာ။
ကင်္ခါ၊ ငို။	ကင်္ခါဝိတရဏီပုရာဏဋီကာ (ကင်္ခါဋီကာဟောင်း။)
ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်။	ကင်္ခါဝိတရဏီအဘိနဝဋီကာ (ကင်္ခါဋီကာသစ်။)
ကင်္ခါ၊ ယော။ မဟာဋီ။ ၁။ ၂။ ၃။	ကင်္ခါယောဇနာမဟာဋီကာ (ပါ ၃၊ တ၊ စ)
ကစ္ဆည်း	ကစ္ဆည်းသဒ္ဒါကြီး သုတ်နံပါတ်။
ကစ္ဆာယနဝဏ္ဏနာ	ကစ္ဆာယနဝဏ္ဏနာ။
ကျော်အောင်၊ ဓာန်၊ သျ။	ကျော်အောင်စံထားဆရာတော်ပြုစုသော အဘိဓာန်နိဿယ။
ခုဒ္ဒက။ (ခုဒ္ဒ၊ ဌ။)	ခုဒ္ဒကပါဌပါဠိ။ (ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာ။)
ခုဒ္ဒသိက္ခာ။ (ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ သျ။)	ခုဒ္ဒသိက္ခာ။ (ယင်းနိဿယ၊ ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓပူ။)
ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ငို။	ခုဒ္ဒသိက္ခာပုရာဏဋီကာ (ဋီကာဟောင်း။)
ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ငို၊ သစ်။	ခုဒ္ဒသိက္ခာအဘိနဝဋီကာ (ဋီကာသစ်။)
စရိယာ။ (စရိယာ၊ ဌ။)	စရိယာပိဋကပါဠိ။ (စရိယာပိဋကအဋ္ဌကထာ။)

စိန္တာ။ (စိန္တာ၊ ဒီပနီ။)
 စိန္တာမဏိ။
 စိန္တာ၊ မဟာဋီ။
 စူဠနိ။ (စူဠနိ၊ ဌ။)
 စူဠဝံသ။
 စေတိယုပ္ပတ္တိဒီပနီ။
 ဇာ။ ၁။ ၂။
 ဇာ၊ ဋီ။ သို့မဟုတ် ဇာ၊ ဋီ၊ ပေ။
 ဇာ၊ ဌ။ ၁-၇။
 ဇာတ်ဝတ္ထု။

 တေလကဋ္ဌာဟဂါထာ။
 တောင်ပေါက်၊ တန်း၊ သျှ။
 ထူပဝံသ။
 ထေရ။
 ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၂။
 ထေရီ။ (ထေရီ၊ ဌ။)
 ထောမ။
 ဒီ။ ၁။ ၂။ ၃။
 ဒီ၊ ဋီ။ ၁။ ၂။ ၃။
 ဒီ၊ ဌ။ ၁။ ၂။ ၃။
 ဒီပဝံသ။
 ဓမ္မ။
 ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၂။
 တန်း။ တန်း၊ ဋီ။
 တန်း၊ ဋီ၊ သျှ။ ၁။ ၂။
 နိဒ္ဒေသ။
 နိတိ၊ တ။ (နိတိ၊ တ။ သျှ)
 နိတိ၊ ပဒ။ (နိတိ၊ ပဒ။ သျှ)
 နိတိ၊ သုတ္တ။ (နိတိ၊ သုတ္တ။ သျှ)
 နေတ္တိ။ (နေတ္တိ၊ ဌ။)
 နေတ္တိ၊ ဋီ။
 နေတ္တိ၊ ဒီပနီ။

သဒ္ဓတ္ထဘောဒစိန္တာ။ (ယင်း၊ ဒီပနီ။)
 သဒ္ဓတ္ထစိန္တာမဏိသက္ကတအဘိဓာန်။
 သဒ္ဓတ္ထဘောဒစိန္တာမဟာဋီကာ။
 စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ။ (စူဠနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ။)
 စူဠဝံသအင်္ဂလိပ်မှ (P.T.S)
 စေတိယုပ္ပတ္တိဒီပနီ (အရှင်ကေလာသ။)
 ဇာတကပါဠိ (ပါ၊ ၃)
 ဇာတ်ဋီကာ၊ မောင်းထောင်ဆရာတော် အရှင်ပညာသာမိ။
 ဇာတကအဋ္ဌကထာ (ပဌမ-သတ္တမ)
 ညောင်ကန်ဆရာတော် အရှင်ကဝိန္ဒ-ပြု၊ မင်းပူး ဦးဩဘာသပြု
 ၂-မျိုး တမျိုးမျိုးကို အမည်ဖော်၍ ညွှန်းသည်။
 တေလကဋ္ဌာဟဂါထာ။
 တောင်ပေါက်ဆရာတော်ပြုစုသော အဘိဓာန်နိဿယသစ်။
 ထူပဝံသပါဠိ (ဓမ္မကိတ္တိထေရ်-ပြု)
 ထေရဂါထာပါဠိ။
 ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာ (ပါ၊ ၃)
 ထေရီဂါထာပါဠိ။ (ထေရီဂါထာ အဋ္ဌကထာ။)
 သဒ္ဓတ္ထထောမမဟာနိမိ သက္ကတအဘိဓာန်။*
 သီလက္ခန္ဓ။ မဟာဝဂ္ဂ။ ပါထိကဝဂ္ဂ။
 သီလက္ခန္ဓ-မဟာ-ပါထိက-ဝဂ္ဂဋီကာ။
 သီလက္ခန္ဓ-မဟာ-ပါထိက-ဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ။
 ဒီပဝံသပါဠိ။
 ဓမ္မပဒပါဠိ။
 ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ (ပါ၊ ၃)
 အဘိဓာန် (အဘိဓာနပုဒ်ပိကာ) ဂါထာ။ (ဋီကာ။)
 အဘိဓာန်ဋီကာနိသျှ (ပါ၊ ၃)
 သုတ္တနိဒ္ဒေသ။
 သဒ္ဓနိတိ တတုမာလာ။ (ယင်း၊ နိသျှ။)
 သဒ္ဓနိတိ ပဒမာလာ။ (ယင်း၊ နိသျှ။)
 သဒ္ဓနိတိ သုတ္တမာလာ။ (ယင်း၊ နိသျှ။)
 နေတ္တိပါဠိ။ (နေတ္တိအဋ္ဌကထာ။)
 နေတ္တိဋီကာ။ (ဋီကာဟောင်း။)
 နေတ္တိဟာရတ္ထဒီပနီ (ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓ-ပြု)

နေတ္တိဝိဝါ

ပခုက္ကူ၊ ဒီ၊ သျှ။

ပခုက္ကူ၊ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ သျှ။

ပခုက္ကူ၊ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ သျှ။

ပခုက္ကူ၊ ဓာန်၊ သျှ၊ သစ်။

ပဋိသံ။

ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။

ပဌာန၊ ၁-၅။

ပါစိတ်၊ ယော။

ပါရာ၊ ဂဏ္ဍိသစ်။

ပါရာ၊ ဘာသာ၊ ဋီ။

ပါဠိ-သီ၊ ဓာန်။

ပေတ။ (ပေတ၊ ဌ။)

ဗုဒ္ဓဝံ၊ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။)

မ၊ ၁။ ၂။ ၃။

မအူ၊ ပါရာ၊ သျှ။

မ၊ ဋီ။ ၁။ ၂။ ၃။

မ၊ ဌ။ ၁။ ၂။ ၃။ ၄။

မဏိဒီပ၊ ၁။ ၂။ ပေ။

မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၂။

မရဋီ။ ၁။ ၂။

မဟာနိ၊ (မဟာနိ၊ ဌ။)

မဟာဝံသ။

မဟာဝံသ၊ ဋီ။

မူလဋီ။ ၁။ ၂။ ၃။

မုဒ္ဓဗောဓ (မုဒ္ဓဗောဓ၊ ဋီ။)

မော၊ ဆေဒနီ။

မောဂ်၊ (မောဂ်၊ သျှ။)

မောဂ်၊ ပဉ္စိကာ။

ယမက။ ၁။ ၂။ ၃။

ရူ၊ (ရူ၊ ဋီ။)

ရူ၊ ဘာသာ၊ ဋီ။

နေတ္တိဝိဘာဝိနီ။

ပခုက္ကူ၊ သီလက္ခန်ပါဠိတော်နိဿယ။

ပခုက္ကူ၊ သီလက္ခန် အဋ္ဌကထာနိဿယ (ပါ၊ ၃)

ပခုက္ကူ၊ သုတ်မဟာဝါ အဋ္ဌကထာနိဿယ (ပါ၊ ၃)

ပခုက္ကူ၊ မြို့၊ မဟာဝိသုတာရာမတိုက် စာချဆရာတော် အရှင်ကေလာသ
ဘိ-အေ (ဂုဏ်ထူး) ပြု။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိ။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ပါ၊ ၃)

ပဌာနပါဠိ (ပဌမ-ပဉ္စမ)

ပါစိတျာဒိယောဇနာ။

ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ ဂဏ္ဍိသစ်။

ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ။

ပါဠိ-သီဟိုဠ် အဘိဓာန်။

ပေတဝတ္ထုပါဠိ။ (ပေတဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ။)

ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိ။ (ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ။)

မူလ-မဇ္ဈိမ-ဥပရိ-ပဏ္ဏာသပါဠိ။

မအူမူ ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာနိဿယ (ပါ၊ ၃၊ တ၊ ၈)

မူလ-မဇ္ဈိမ-ဥပရိ-ပဏ္ဏာသဋီကာ။

မူလ (ပါ၊ ၃)-မဇ္ဈိမ-ဥပရိ-ပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ။

မဏိဒီပဋီကာ (ပါ၊ ၃၊ ပေမူ)

မဏိသာရမဉ္ဇူသာဋီကာ (ပါ၊ ၃)

မရသာရတ္ထဒီပနီဋီကာ (ပါ၊ ၃)

မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ။ (မဟာနိဒ္ဒေသ အဋ္ဌကထာ။)

မဟာဝံသ (သီဟိုဠ်မူ) ပရိစ္ဆေဒ၊ ဂါထာ။

မဟာဝံသဋီကာ (သီဟိုဠ်မူ) စာမျက်နှာ။

ဓမ္မသင်္ဂဏီ-ဝိဘင်္ဂ-ပဉ္စပကရဏ-မူလဋီကာ။

မုဒ္ဓဗောဓ သက္ကတ ဗျာကရဏ်း။ (ယင်း ဋီကာ။)

မောဟဝိစ္ဆေဒနီ။

မောဂ္ဂလ္လာန်သဒ္ဒါကျမ်း။ (ယင်း နိဿယ။) ကဏ္ဍသုတ်။

မောဂ္ဂလ္လာန်အဖွင့် ဂုတ္တိဝိဝရဏပဉ္စိကာ။

ယမကပါဠိ (ပါ၊ ၃၊ တ)

ပဒရူပသိဒ္ဓိ။ (ယင်း-ဋီကာ။)

ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ (ပါ၊ ၃)

ဝဇီရ။	ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋ္ဌိကာ။
ဝါစပုတိ။	ဝါစပုတိ သက္ကတ အဘိဓာန်။
ဝါ၊ ၁-၅။	ပါရာဇိက-ပါစိတ္တိယ-မဟာဝဂ္ဂ-စူဠဝဂ္ဂ-ပရိဝါရပါဠိ။
ဝါ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။ ၄။	ပါရာဇိကကဏ္ဍ (ပါ၊ ၃) ပါစိတ္တဝိ ဖူဠဝဂ္ဂါဒိ-အဋ္ဌကထာ။
ဝိနယာလင်္ကာရ။ ၁။ ၂။	ဝိနယာလင်္ကာရဋ္ဌိကာ (ပါ၊ ၃)
ဝိ၊ နိစ္ဆယ။	ဝိနယ ဝိနိစ္ဆယ။
ဝိ၊ နိစ္ဆယ၊ ဋီ။ ၁။ ၂။	ဝိနယ ဝိနိစ္ဆယဋ္ဌိကာ (ပါ၊ ၃)
ဝိဘာဝိနိ။	အဘိဓမ္မတ္ထဝိဘာဝိနိဋ္ဌိကာ (ဋ္ဌိကာကျော်)။
ဝိမတိ။ ၁။ ၂။	ဝိမတိဝိနောဒနိဋ္ဌိကာ (ပါ၊ ၃)
ဝိမာန။ (ဝိမာန၊ ၄။)	ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိ။ (ဝိမာနဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ။)
ဝိသုတာ။	မဟာဝိသုတာရာမနိကာယ သာသနာဝင် (အရှင်ကေလာသ-ပြု)
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂။	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ပါ၊ ၃)
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ။ ၁။ ၂။	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋ္ဌိကာ (ပါ၊ ၃)
ဝိလျံ။ S-E-D	ဆာမိနိယာဝိလျံ၏ သက္ကတ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်။
ဝိလျံ။ E-S-D	ဆာမိနိယာဝိလျံ၏ အင်္ဂလိပ် သက္ကတအဘိဓာန်။
သံ။ ၁။ ၂။ ၃။	သံယုတ္တပါဠိ (ပါ၊ ၃၊ တ)
သံ၊ ဋီ။ ၁။ ၂။	သံယုတ္တဋ္ဌိကာ (ပါ၊ ၃)
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။	သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ (ပါ၊ ၃၊ တ)
သက္ကတ-သီ၊ ဓာန်။	သက္ကတ-သီဟိုဠ် အဘိဓာန်။
သင်္ဂဟ။	အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ (အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြဟိ)
သဒ္ဓုတိ။ (သဒ္ဓုတိ၊ ဋီ။)	သဒ္ဓုတိသဒ္ဓါဇယိကျမ်း။ (ယင်း ဋီကာ)
သမ္မန္တ။ (သမ္မန္တ၊ ဋီ။)	သမ္မန္တစိန္တာ။ (ယင်း ဋီကာ)
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂။ ၃။	သာရတ္ထဒီပနိဋ္ဌိကာ (ပါ၊ ၃၊ တ)
သီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁။ ၂။	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဘိဓာန်ပဋိကာ (သီလက္ခန္ဓဋ္ဌိကာသစ်။ ပါ၊ ၃)
သီ၊ ဓာန်။	သီဟိုဠ်အဘိဓာန် (ဓမ္မသမယသီ၊ ဟဋ္ဌဗုဒ္ဓကောမယ။)
သုတ္တနိ။	သုတ္တနိပါတပါဠိ။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂။	သုတ္တနိပါတအဋ္ဌကထာ (ပါ၊ ၃)
သုစိ။	အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာသုစိ။
သောတတ္တကိ	သောတတ္တကိ (စူဠဗုဒ္ဓဇောသ-ပြု)

အဘိဓာန်ပြုရာ၌ ကိုးကားမှီငြမ်းပြုသည်

ဘာသန္တရအဘိဓာန်များနှင့် ဂန္ထန္တရများ

- ၁။ The Pali Tert society's Pali English Dictionary, edited by T.w Rhys Davids and William Stede.
- ၂။ Dictionary of Pali Proper names by G.P. Malalasekera.
- ၃။ A Sanskrit English Dictionary by sir Monier Williams.
- ၄။ A Dictionary English and Sanskrit by Sir Monier Williams.
- ၅။ The Practical Sanskrit English Dictionary by Vaman Shivaamapte. M.A.
- ၆။ The Early History of India by V .A Smith.
- ၇။ Pali Literature of Ceylon by Malalasekera.
- ၈။ The Mahavamsa or The Great Chronicle of Ceylon by Wilhelm Gesger.
- ၉။ Buddhist World by Sirisivali.
- ၁၀။ A Record of the Buddhist of the Countries by Fahsien.
- ၁၁။ SHABDA. SAGARA သက္ကတအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်၊ ပဏ္ဍိတ်ကုလပတိဇီဇာနန္ဒ ဝိဇ္ဇာဘာဂရ B.A ပြု။
- ၁၂။ သဒ္ဒတ္ထောမ မဟာနိဓိ သက္ကတအဘိဓာန်၊ ဂြိတာရနာထတကီဝါစပုတိ ဘဇ္ဇာဇာယ-ပြု။
- ၁၃။ ဝါစပုတိ သက္ကတအဘိဓာန်၊ တာရနာထတကီဝါစပုတိ-ပြု။
- ၁၄။ ဓမ္မထိစိန္တာမဏိ သက္ကတအဘိဓာန်၊ ဗြဟ္မာဝဋ္ဋတဂြိသုခါနန္ဒနာထ-ပြု။
- ၁၅။ သံသ္မတဓမ္မထိကော ည္ဈဘခေါ သက္ကတဟိန္ဒီအဘိဓာန်၊ စတုဇိဒိဒ္ဓါရကာပြာသာဒါဇေဓာ-ပြု။
- ၁၆။ ဟိန္ဒီဓမ္မာထိပါရိဇာတ အဘိဓာန်၊ သာဟိတျဘူမဏ စတုဇိဒိဒ္ဓါရကာပြာသာဒါ ဇေဓိ ပြု။
- ၁၇။ ပါဏ္ဍအသဒ္ဓ မဟတ္ထဝေါ=ပြာကရိဋ္ဌိဟိန္ဒီအဘိဓာန်၊ ပဏ္ဍိတဟရဂေါဝိန္ဒဒါသတြိကမစံဒြဇေဓ ပြု။
- ၁၈။ အဋ္ဌမာဂဓိကောမ=သက္ကတ၊ ဂုဗျရတိ၊ ဟိန္ဒီ၊ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်၊ ဓတာဝဇာရီ ဇေနမုနိဇရတုစန္ဒြဇေဓမဟာ ရာဇ-ပြု။
- ၁၉။ ပါဠိသိ ဟဋ္ဌအကာရာဒိယ=ပါဠိသိဟိဋ္ဌအဘိဓာန်၊ ဗုဒ္ဓဒတ္တ ပြု။
- ၂၀။ ဓဓိသမယ သိ ဟဋ္ဌအကာရာဒိယ=သိဟိဋ္ဌ သိဟိဋ္ဌ၊ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်။
- ၂၁။ ပါဠိသာဟျ (သိဟိဋ္ဌဘာသာရေး ပါဠိသမိုင်း) ဗုဒ္ဓဒတ္တ ပြု။
- ၂၂။ ဘာရဇောဒ္ဓသိဒ္ဓတ္ထန (သိဟိဋ္ဌဘာသာ) သိဟိဋ္ဌနိဋ္ဌံ ကန္တိတက္ကသိုလ် သေန ဝိရတ်န-ပြု။
- ၂၃။ သိ ဟဋ္ဌဗုဒ္ဓသိဒ္ဓတ္ထန (သိဟိဋ္ဌဘာသာ) ဝေရဠုဂါမရတနဇောတိ-ပြု။
- ၂၄။ မိလိန္ဒပဉ္စဂဏ္ဍိဟောင်း (သိဟိဋ္ဌဘာသာ) ရှေးမထေရ်တပါး-ပြု။
- ၂၅။ အဘိဓာနပ္ပဒိပိကာသန်နယ (သိဟိဋ္ဌအဘိဓာန်နိဿယဟောင်း) ရှေးမထေရ်တပါး-ပြု။
- ၂၆။ ဓမ္မပဒါထိကထာဂြိဟိပဒါတ္ထိဒိပနိယ၊ သိဟိဋ္ဌကျွန်း၊ သူရိယဂေါဒုသမင်္ဂလထေရ်-ပြု။
- ၂၇။ အမရကောဓ၊ အမရသိဟ-ပြု။

၂၈။ ဗျာချာသုတဋီကာ၊ ဘာနုဝိဒိကိတ-ပြု။

၂၉။ မဟေဇ္ဇရခေါ် အမရဝိဝေကဋီကာ။

၃၀။ တြိကဏ္ဍဇေယျာနာမသံသ္မတပြာစီနကောဓ၊ ကာလိဂီဝိနာထ ဂြိပုရပေါတ္တမဒေဝနပတိ-ပြု။

၃၁။ သာရာထိစန္ဒြိကာမည်သော တြိကဏ္ဍဇေယျာနာမ (သီဟိုဠ်ကျွန်း)၊ ဂြိဂီလသ္မန္တ မဟာနာယကထေရ်-ပြု။

၃၂။ နာနထိဇဗ္ဗဒကောဓမည်သော မေဒနီကောဓ ဂြိမေဒနီကရ-ပြု။

၃၃။ ထူပဝံသပါဠိ၊ ဝါစိသရထေရ်-ပြု။

၃၄။ မုဒ္ဓဗောဓ သက္ကတဗျာကရုဏ်း၊ ဝေါဇ္ဇိ ပဒေဝဂေါသာမိ-ပြု။

၃၅။ ပါဏိနီဗျာကရုဏ်းကျမ်း၊ ပါဏိနီရသေ့-ပြု။

၃၆။ ကာဓိကာ (ပါဏိနီဋီကာ)၊ ဝိဇ္ဇရဝါမနဇယဒိတျ-ပြု။

၃၇။ မဟာယာနအဒဟသိ (သီဟိုဠ်ဘာသာ)၊ မောရဋ္ဌဝသာသနရတန-ပြု။

[illegible]

ပ-ဝဂ်			ပ-ဝဂ်			အ-ဝဂ်		
ပ	ပေါ	ဗ	ဗော	လျ	-
ပံ	-	ဗု	ဗော	လ္လ	လ္လော
ပု	ပေါ	ဗု	ဗော	လှ	-
ပု	ပေါ	ဗ္ဗ	ဗ္ဗော	ဝ	ဝေါ
ပု	-	ဗု	ဗော	ဝှ	ဝှေါ
ပု	-	ဗျ	-	သ	သော
ပု	ဗော	မှ	-	သ္မ	-
ပု	ဗော	အ-ဝဂ်			သ္မ	သ္မော
ပု	ဗော				သ္မ	သ္မော
ပု	ဗ္ဗော	ယ	ယော	သ္မ	-
ပု	ဗျော	ယံ	-	သ္မ	သ္မော
ပု	-	ယျ	ယျော	ဟ	ဟော
ပု	ဘော	ယွ	-	ဟ္မ	-
ပု	-	ယှ	ယှော	ဟ္မ	-
မ	မော	ရ	ရော	ဉ	ဉော
မံ	-	လ	လော	ဉ	ဉော

မှတ်ချက်။ ။ အက္ခရာစဉ်ရာ၌ သရဆုံးသောပုဒ်နှင့် နိဂ္ဂဟိတ်ဆုံးသောပုဒ် ၂-မျိုးတွင် သရဆုံးသောပုဒ်ကို ရှေးဦးထား၍ နိဂ္ဂဟိတ်ဆုံးသောပုဒ်ကို နောက်ထားသည်။ ဗျည်း ၃၃-လုံးတွင် နိဂ္ဂဟိတ်--သည် ရှေ့သရကိုမှီသော ပုဗ္ဗသယဗျည်းဖြစ်သောကြောင့် ကျန် ဗျည်း ၃၂-လုံးတို့၏ ရှေ့ဦးထား၍ စဉ်သည်။

ပုံစံ = အ=အ
 အံသ=အံ+သ်+အ
 အနေက=န+ဧကံ+အ
 အနေကသ=န+ဧကံ+အ-+သ်+အ
 အနေကကပ္ပ=န+ဧကံ+အ+ကံ+ကံ+အ+ပ္ပ+အ
 က=ကံ+အ
 ကံ=ကံ+အ+
 ကရေယျ=ကရံ+ဧယျံ+အ
 ကရေယျံ=ကံ+ဧယျံ+အ+
 ဤအက္ခရာစဉ်ပုံ၌ ကျန် သံယုတ်လုံးဆင့်များကို နည်းမှီယူနိုင်လောက်ပြီဖြစ်၍ မထည့်သွင်းလိုက်ပြီ။

တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄-၌
ပြင်ဆင်ဖတ်ရှုရန်

စာမျက်နှာ	ကော်လံ	အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်	ကြောင်းရေ	အမှား	အမှန်
၁၈၆	ဒု	နိဒေါသ	၂၁	ဒေါသာ ဒေါသာ	ဒေါသ ဒေါသာ
၂၀၉	ပ	နိဒ္ဒေသပါဠိနယ	၉	ဣဒါနိ တမထံ	ဣဒါနိ တမတ္ထံ
၂၅၀	ပ	နိပဇ္ဇတိ	၂၉	နှစ်ဦးသာတို့၏	နှစ်ဦးသားတို့၏
၂၉၃	ပ	နိပ္ပညာသ	၉	ဘိက္ခုတိ	ဘိက္ခုတိ
၃၂၈	ဒု	နိဗ္ဗဒ္ဓဝိပ္ပကိဏ္ဍ	၁၂	နိဗ္ဗဒ္ဓ-ဝိပ္ပကိဏ္ဍ	နိဗ္ဗဒ္ဓ-ဝိပ္ပကိဏ္ဍ
၅၈၅	ဒု	နိယ	၁၉	နိယနိဇ္ဇပုတ္တန္တိ	နိဇ္ဇပုတ္တန္တိ
၆၄၂	ပ	နိယျာနဓမ္မ- သမဝိဂမဟေတု	၂၂	နိယျာနဓမ္မသမဝိကမ	နိယျာနဓမ္မသမဝိဂမ
၆၅၃	ဒု	နိရုက္ခိသ	၅	ကွပ်ကဲမှု-ရှိသော	ကွပ်ကဲ-မှုရှိသော
၇၁၉	ဒု	နိရုတ္တိနယ	၁၁	ဓာတ်တို့၏	(၅)ဓာတ်တို့၏
၇၃၄	ဒု	နိရုပါဒါန	၂၃	(၂)နိဂ္ဂဟက	(၂)နိဂ္ဂဟက
၇၇၁	ပ	နိလ္လဇ္ဇပုရိသ	၂၂	ကင်းသောယောက်ျား	ကင်း-သောယောက်ျား
၇၇၂	ဒု	နိလ္လောကေတဗ္ဗ	၂၅	[နိ+လောက+ဇော+တဗ္ဗ]	[နိ+လောက+ဇော+တဗ္ဗ]
၇၇၇	ပ	နိဝတ္တတိ	၂၃	ရပ်ကြည့်	ရပ်ကြည့်၏
၇၉၉	ပ	နိဝါရယေ?	၁၂	နိဝါရေ (၁)ကြည့်	နိဝါရေတိ (၁)ကြည့်
၈၂၈	ပ	နိဝေဒေတိ	၁၆	သာရတ္ထ၊ ၁၆၆။	သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၆။
၈၅၆	ဒု	နိသိန္နပုရိသ	၇	နိသိန္နပုရိသောဟသိ	နိသိန္နပုရိသောဟသိ
၈၅၉	ဒု	နိသိဒတိ	၁၄	နိသိဒတိ	နိသိဒသိ
၈၆၇	ဒု	နိသိဒါပေသိ၊	၁၈	နိသိဒါပေတိ	နိသိဒါပေသိ၊
၉၀၆	ပ	နိဿရဏဓာတု	၁၂	နိဿရဏာနံ (န၊ ဆ၊ ဧ)	နိဿရဏာနံ (န၊ ဆ၊ ဗ)
၉၇၉	ပ	နီဝရဏ-ဒဿန	၄	နီဝရဏပရိယာပန	နီဝရဏပရိယာပန
၁၀၀၃	ပ	နု	၁	ဒူတော"တိအာဒိသု	နုတော"တိအာဒိသု
၁၀၁၁	ဒု	နေက္ခမ္မဋ္ဌ	၂၀	ပဋိသံ။ ၃၀၃။ (-၃၀။)	ပဋိသံ။ ၃၀၃။ (-၃၀၄။)

တိပိဋက

ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

နိက္ခိတ္တ (တိ) [နိ + ခိပ = ခိပိ + တ ။ ခိပေါတု
 အဗျတ္တသဒ္ဓေ ၊ ဘူ ဒိသွာ နော ဒနေ ခိပိ
 ဂတျ ။ ဓာတွတ္ထ ။ ၈၄ ။ (နိက္ခိပ္ပ-သံ၊ ဣက္ခိ
 တ္ထ-ဟြ)] ထားအပ်သော ။ (၁) ပစ်ချထား
 အပ်သော ။ (၂) ထည့်သွင်းထားအပ်သော ။
 (၃) မြှုပ်နှံထားအပ်သော ။ (၄) အပ်နှံထား
 အပ်သော ။ (၅) သိမ်းဆည်း - သိုမှီး - ထား
 အပ်သော ။ (၆) လျှော့ချထား - မပင့်
 မမြှောက် အားမထုတ် - အပ်သော (ဝီရိယ)။
 (၇) မြဲသော ၊ အမြဲတည်ထားအပ်သော ။
 (၈) စိုက်ပျိုးအပ်သော ။ (၉) ဟောပြော -
 ပြသ - အပ်သော ။ (၁၀) ချန်ထားအပ်သော။
 (၁၁) ပယ်မြစ်အပ်သော ။ (၁၂) စွန့်ပယ်အပ်
 သော၊ ထားအပ်သော ။ သမေ ဘူမိဘာဂေ
 နိက္ခိတ္တော ။ သံ၊ ၃။ ၃၈၈။ ပဋိသံ၊ ၁၇၀။
 သော ကုမ္ဘော ဗဟိ နိက္ခိတ္တော ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
 ၃၈၂။ ပဏ္ဍုကမ္မလေ နိက္ခိတ္တော (မ၊ ၃။ ၁၄၃)
 တိ ရတ္တကမ္မလေ ဌပိတော ။ မ၊ ၄။ ၁၀၄။
 အန္တကာရေ နိက္ခိတ္တော (သံ၊ ၃။ ၁၀၈။ အံ၊

အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.၁- ပ.မ.သ.စ

၂။ ၂၀၄) တိ ကောဋ္ဌန္တရာဒိဘေဒေ အနာ-
 လောကဋ္ဌာနေ ဌပိတော ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၀။
 အံ၊ ၄။ ၃။ ၆၈။ (၁) ပစ်ချထားအပ်သော ။
 ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော ၊ ဧဝံ နိရယေ ။ ဝိ၊
 ၅။ ၃၅၄။ မ၊ ၁။ ၁၀၅။ ၁၁၀။ သံ၊ ၂။ ၅၀၄။
 အံ၊ ၁။ ၁၀၃။ ၂၉၆။ ၃၉၅။ အံ၊ ၂။ ၃။ ၁၇၉။
 ၂၃၀။ ၃၇၇။ အံ၊ ၃။ ၄၉၀။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၃။
 ၂၁၃။ နေတ္ထိ။ ၁၀၉။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၅။ ဣတိ
 ဝုတ်။ ၄။ ၆၉။ ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော (အံ၊
 ၁။ ၈) တိ ယထာ အာဟရိတွာ ဌပိတော ။
 အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။ (၂) ထည့်သွင်းထားအပ်သော။
 နိက္ခိတ္တ ကောဏ မစ္ဆ ဖာလသဒိသ-ကြည့်။
 (၃) မြှုပ်နှံထားအပ်သော ။ ဘူမဌ နာမ ဘဏ္ဍံ
 ဘူမိယံ နိက္ခိတ္တံ ဟောတိ နိခါတံ ပဋိစ္ဆန္တံ ။ ဝိ၊
 ၁။ ၅၈။ နိက္ခိတ္တခါဏုက , နိက္ခိတ္တဌာန (၁) -
 တို့လည်းကြည့် ။ (၄) အပ်နှံထားအပ်သော။
 အတ္ထိ ပန တေ သမ္ပ ကိဉ္စိ ဧတဿ
 တာပသဿ သန္တိကေ နိက္ခိတ္တံ ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
 ၃၉၉။ (၅) သိမ်းဆည်း - သိုမှီး - ထားအပ်

သော။ ဧတ္ထ နိက္ခိတ္တံ ၊ အနက္ခာတ (ပေတ။
၁၇၆) နိ ဧတ္ထ နိက္ခိတ္တန္တိ အနာစိက္ခိတံ။
ပေတ။ ဌ။ ၁၈၇။ နိက္ခိတ္တနေ-လည်းကြည့်။
(၆) လျော့ချထား - မပင်မမြောက် -
အားမထုတ် - အပ်သော (ဝိရိယ)။ နိက္ခိတ္တ-
ဓုရ - ကြည့်။ (၇) မြဲသော၊ အမြဲတည်ထား
အပ်သော။ နိက္ခိတ္တဘိက္ခာ - ကြည့်။ (၈) စိုက်
ပျိုးအပ်သော။ နိက္ခိတ္တ (အံ၊ ၁။ ၃၄) နိ
ရောပိတံ။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၃၇၀။ နိက္ခိတ္တာနိ (အံ၊
၁။ ၁၃၄) တိ ဌပိတာနိ ရောပိတံနိ ။ အံ၊ ဌ။
၂။ ၁၀၄။ နိက္ခိတ္တာနိ (အံ၊ ၂။ ၃၅၄) တိ
ဝုတ္တာနိ။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၃၄။ (၉) ဟောပြော -
ပြသ - အပ်သော။ ကတရာယ ပန ဣဒံ
အဋ္ဌပ္ပတ္တိယာ နိက္ခိတ္တံ။ သံ၊ ဌ။ ၂။ ၉၄။ အဋ္ဌပ္ပ-
တ္တိယံ ဟေတံ နိက္ခိတ္တံ။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၆၃။ နိက္ခိ-
တ္တဿာ (ဒိ၊ ဌ။ ၁။ ၅၀။ သံ၊ ဌ။ ၂။ ၃။ အံ၊ ဌ။
၁။ ၁၄) တိ ဒေသိတဿ။ ဒိ၊ ဌ။ ၁။ ၅၆။ သိ၊
ဌ။ သစ်၊ ၁။ ၂၁၇။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၅၄။ သံ၊ ဌ။ ၂။ ၇။
အံ၊ ဌ။ ၁။ ၄၇။ (၁၀) ချန်ထားအပ်သော။
နိက္ခိတ္တမံသ (၁) - ကြည့်။ (၁၁) ပယ်မြစ်
အပ်သော။ နိက္ခိတ္တမဏိသုဝဏ္ဏ - ကြည့်။
(၁၂) စွန့်ပယ်အပ်သော။ နိက္ခိတ္တမာနဒပ္ပ -
ကြည့်။ နိက္ခိတ္တော (ပု၊ ပ၊ ၈) ဝိ၊ ၂။ ၃၂၇။ မ၊
၂။ ၂၂၄။ သံ၊ ၃။ ၃၈၈။ ပဋိသံ။ ၁၇၀။ အပ ၊
၁။ ၄၈။ ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၆။ ဝိ၊ ဌ။ ၃။ ၃၈၂။ ကင်္ခါ။
၁၄၇။ သံ၊ ဌ။ ၃။ ၂၁၀။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၆၄။ ဣတိ
ဝုတ်၊ ဌ။ ၉၉။ အပ၊ ဌ။ ၁။ ၃၂၃။ သိ၊ ဌ။ သစ်၊
၁။ ၃၂၇။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၆၆။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၆၆။
နိက္ခိတ္တာ (ပု၊ ပ၊ ၈) ဝိ၊ ၄။ ၂၄၉။ မိလိန္ဒ။ ၅၄။
နိက္ခိတ္တံ (န၊ ပ၊ ၈) ဝိ၊ ၁။ ၂၉၉။ ဒိ၊ ၂။ ၁၂။ အံ၊

၃။ ၄၂၈။ ပဋိသံ။ ၁၃၅။ ပေတ။ ၁၇၆။
ပေဋကော။ ၂၇၅။ ဒိ၊ ဌ။ ၃။ ၃၂။ အံ၊ ဌ။ ၂။
၁၇၁။ ၂၃၁။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၅၅။ အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၅၂။
ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၄၉။ ပေတ။ ဌ။ ၁၃၈။ ၁၈၆။
၁၈၇။ အပ ၊ ဌ။ ၁။ ၃၁။ ဇာ၊ ဌ။ ၂။ ၂၉၁။
၄၀၁။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၁၈၇။ ဝဇီရ။ ၁၃၈။ ၂၃၁။
၂၆၈။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၄၀။ ၄၃၀။ ကင်္ခါ။ ဌ။
၃၂။ ၁၉၉။ နိက္ခိတ္တာနိ (န၊ ပ၊ ၈) ဝိ၊ ၁။ ၉။ ၅၂။
၅၃။ ၂၉၇။ အံ၊ ၂။ ၃၅၄။ ၃၅၅။ ၃၅၆။ အပ၊
၁။ ၁၈၄။ နိက္ခိတ္တာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) အံ၊ ၂။ ၁၂၂။
အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၃၇၉။ အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၂။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။
၁၃။ ၂၇။ နိက္ခိတ္တံ (ပု၊ ဒု၊ ၈) ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၈၉။
နိက္ခိတ္တော (ပု၊ ဒု၊ ၈) ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၁၄၉။ နိက္ခိတ္တံ
(န၊ ဒု၊ ၈) ဝိ၊ ဌ။ ၃။ ၂၈၅။ စရိယာ၊ ဌ။ ၂၇၉။
နိက္ခိတ္တော (န၊ ဒု၊ ၈) အပ၊ ၁။ ၃၄၆။ နိက္ခိတ္တဿ
(န၊ ဆ၊ ၈) အံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၄။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၁၃။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၈၈။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၅၄။ နိက္ခိတ္တာနံ
(န၊ ဆ၊ ၈) မ၊ ဌ။ ၁။ ၅၅။ နိက္ခိတ္တောသု (န၊
သ၊ ၈) ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၃။

နိက္ခိတ္တကမ္မဋ္ဌာန (န) [နိက္ခိတ္တ + ကမ္မဋ္ဌာန] (၁)
ထားအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း။ (တိ) (၂) စွန့်ပယ်
ထားအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းရှိသော၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို
စွန့်ပယ်ထားသော၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှု
မရှိသော၊ သူ။ (၁) ပဋိသာမိတဘဏ္ဍကံ
ဟတ္ထေန ဂဏ္ဍန္တော ဝိယ နိက္ခိတ္တကမ္မဋ္ဌာနံ
ဂဟေတွာ ။ သံ၊ ဌ။ ၃။ ၂၂၀။ (တိ) (၂)
ဝိပဿနပုဂ္ဂိုလေသာ နိက္ခိတ္တကမ္မဋ္ဌာန-
ဿ ကုသိတပုဂ္ဂိုလဿ နုပ္ပန္နန္တိ ။ ဝိသုဒ္ဓိ ၊
၂။ ၂၆၉။

နိက္ခိတ္တကမ္မန္တ (တိ) [နိက္ခိတ္တ + ကမ္မန္တ] ချထားအပ်
သော - အမှု - လုပ်ငန်း - ရှိသော ၊
အမှုလုပ်ငန်း - ကို - စွန့်လွှတ် - ရပ်ဆိုင်း -
ထားသော၊ သူ။ ဘဂဝတော ပနဿ
ဒဿနေန အတိတ္တံ နိက္ခိတ္တကမ္မန္တံ ဇနံ
ဒိသ္မာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၇။

နိက္ခိတ္တကဝစာဝုဓ (တိ) [နိက္ခိတ္တ + ကဝစ +
အာဝုဓ] ချထားအပ်သော ချပ်ဝတ်တန်ဆာ
(နှင့်) လက်နက်ရှိသော၊ ချပ်ဝတ်တန်ဆာ
(နှင့်) လက်နက်ကိုချထားသော၊ သူ။ သဗ္ဗေ
ဒေဝါ အတ္တမနာ၊ နိက္ခိတ္တကဝစာဝုဓာ။ အပ ၊
၁။ ၁၆၃။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆။

နိက္ခိတ္တကာလ (ပု) [နိက္ခိတ္တ + ကာလ] (၁)
(ပရိဝတ် စသည်) ချရာအခါ။ (၂) ထည့် -
သွင်း - ထားရာ အချိန်အခါ။ (၁) နိက္ခိတ္တ-
ကာလတော ပဋ္ဌာယ ပကတတ္တဌာနေ
တိဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၇၊ ၂၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၃၆။
ကင်္ခါ။ ၁၄၇။ (-ဝဇီရ။ ၁၃၇။) (၂) အတ္တနော
ဟတ္ထေ သင်္ဂေါပနတ္ထာယ နိက္ခိတ္တကာလ-
တော ပဋ္ဌာယ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၉။

နိက္ခိတ္တကုသုမဝါသဂန္ဓသုဂန္ဓ (တိ) [နိက္ခိတ္တ +
ကုသုမ + ဝါသဂန္ဓ + သုဂန္ဓ] ထားအပ်သော
ပန်းရနံတို့ဖြင့် ကောင်းသောအနံ့ရှိသော။
တတ္ထ တတ္ထ ဝါသတ္ထာယ နိက္ခိတ္တကုသုမ-
ဝါသဂန္ဓသုဂန္ဓံ ယံ ဒဿနမတ္ထေနော
ပါမောဇ္ဇံ ဇာယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၅။

နိက္ခိတ္တခါဏက (ပု) [နိက္ခိတ္တ + ခါဏက]
စိုက်ထားအပ်သောသစ်ငှက်။ ဒိဋ္ဌိဂတိကဿ
ဟိ ထုသရာသိမိ နိက္ခိတ္တခါဏကဿေဝ နိစ္စ-
လတာ နတ္ထိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၉၆။

နိက္ခိတ္တဆန္ဒတာ (ထိ) [နိက္ခိတ္တဆန္ဒ + တာ]
(၁) ချထား - ယုတ်လျော့စေ - အပ်သော
အားထုတ်လိုမှုရှိ - သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။
အားထုတ်လိုမှုကို - ချထား - ယုတ်လျော့
စေခြင်း။ အားထုတ်လိုမှု မရှိခြင်း။ (၂) ချထား -
စွန့်ပယ် - အပ်သော - အလို - ရမက် -
ရှိ - သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။ အလို - ရမက်
- ကို - ချထား - ပယ်စွန့် - ခြင်း။ အလို -
ရမက် - မရှိခြင်း။ (၁) နိက္ခိတ္တဆန္ဒတာ (အဘိ၊
ဝိ၊ ၃၆၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၆) တိ ကုသလ-
ကိရိယာယ ဝိရိယဆန္ဒဿ နိက္ခိတ္တဘာဝေါ။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၅၁။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁။ (-မူလဋီ၊
၂။ ၁၆၂။) (၂) ဣတ္ထိ ဝါ ပုရိသော ဝါ
ဥဘောပိ ဝါ ဇာယာဘာဝေ၊ သာမိကဘာဝေ
စ နိက္ခိတ္တဆန္ဒတာယ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၁။

နိက္ခိတ္တဇာတိမဏိ (ပု) [နိက္ခိတ္တ + ဇာတိမဏိ]
တင်ထားအပ်သော ပတ္တမြားစစ်။ ပဏ္ဍုကမ္မ-
လေ နိက္ခိတ္တဇာတိမဏိ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၆။

နိက္ခိတ္တဌာန (န) [နိက္ခိတ္တ + ဌာန] (၁) မြှုပ်
နှံထားရာ အရပ်။ (၂) သိမ်းဆည်းထားရာ
အရပ်။ (၁) ဇေတဝန် ပဝိသိတွာ ဝိစိနန္ဒာ
ဝိယ တံ နိက္ခိတ္တဌာနာ ဥဒ္ဓရိတွာ။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၂။ ၂၃၅။ (၂) အတ္တနော နိက္ခိတ္တဌာနေ
အနိက္ခိတတ္တာ ဝိထိဟတ္ထပါသော န ရက္ခတိ။
ဝဇီရ။ ၂၃၁။

နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍ (တိ) [နိက္ခိတ္တ+ဒဏ္ဍ] ချထား -

စွန့်ပယ် - အပ်သော တုတ်ရှိသော၊ တုတ် - မကိုင် - မဆောင် - သော၊ သူ။ (အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ဒေါသမရှိသဖြင့် သတ္တဝါ တို့ကို ညှင်းဆဲသတ်ဖြတ်ရန် တုတ်ကို - ကိုင် - ဆောင် - ခြင်း မရှိသောကြောင့် “နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍ” မည်ကုန်၏။ နိဂဏ္ဌရဟန်းတို့ သည် ယင်းတို့၏ ဥပုသ်နေ့၌ အရှေ့၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက် ယူဇနာ တစ်ရာ၏ အပြင် ဖက်၌တည်သော သတ္တဝါတို့ကို သတ်ဖြတ် ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရန် တုတ်တို့ကို မကိုင် ဆောင်ပဲ စွန့်ပစ်ထားကြ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းတို့သည်လည်း “နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍ” မည်ကုန် ၏။ အံ၊ ၁။ ၂၀၆-၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၄-၅ တို့ ကြည့်။ နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍေသု ဒေါထ ဒါနံ၊ ဝိမာန။ ၇၅။ ပေတ။ ၂၀၈။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၁၁။ နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍော ဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၄။ ပရူပယာတတ္ထာယ ဒဏ္ဍံ ဝါ သတ္ထံ ဝါ အာဒါယ အဝတ္တနတော နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍော စေဝ နိက္ခိတ္တသတ္ထော စ ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈၆။ သဗ္ဗသတ္ထေသု ဝိဂတပဋိယာတာယ နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍော ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၂၇။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၈။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၈၀။)

နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍသတ္ထ (တိ) [နိက္ခိတ္တ+ဒဏ္ဍ+သတ္ထ]

ချထား - ပယ်စွန့် - အပ်သော တုတ် , စားရှိသော၊ တုတ် , စား - မကိုင် - မဆောင် - သော၊ သူ။ ဒဏ္ဍဂ္ဂဟဏေန သတ္ထဂ္ဂဟဏေန သဒ္ဓိ အဟောသိ၊ န နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍသတ္ထော ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၁။

နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍဟတ္ထ (တိ) [နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍ+ဟတ္ထ]

ချထားအပ်သော - တုတ် - လှန်တံ - ရှိသော လက်ရှိသော၊ တုတ် - လှန်တံ - မကိုင် - မဆောင် - သော လက်ရှိသော၊ သူ ။ အဒဏ္ဍောဟိ နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍသတ္ထောဟိ အဝစရိတမ္ပံ ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၆၀။

နိက္ခိတ္တဓည (န) [နိက္ခိတ္တ+ဓည] ထည့်သွင်း

- သိုလှောင် - ထားအပ်သော စပါး။ ကောဌေသု စ စာဋိအာဒိသု စ နိက္ခိတ္တဓည ပရိက္ခိဏေ ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။

နိက္ခိတ္တဓန (န) [နိက္ခိတ္တ+ဓန ။ (ဏိက္ခိတ္တ

ဏေ-ဟ)] သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားအပ်သောဥစ္စာ။ နိက္ခိတ္တဓနေနာ (အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၇) တိ နိဒဟိတွာ ဌပိတဓနဝသေန။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၉။

နိက္ခိတ္တဓုရ (တိ) [နိက္ခိတ္တ+ဓုရ] ချထား -

စွန့်လွှတ် - မပင့်မြှောက် - အားမထုတ် - အပ်သော ဝီရိယရှိသော၊ အားမထုတ်သော၊ သူ။ နိက္ခိတ္တဓုရ (မ၊ ၁။ ၁၇) တိ ဩရောပိတဓုရ၊ တဒဓိဂမာယ အာရဗ္ဗမ္ပိ အကုရမာနာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။) နိက္ခိတ္တဓုရ (အံ၊ ၁။ ၄၅၆) တိ နိဗ္ဗိရိယာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၂။ နိက္ခိတ္တဓုရော (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉) တိ ဘာဝနာနုယောဂေ အနုက္ခိတ္တဓုရော အနာရဒ္ဓဝီရိယော ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၈၆။ နိက္ခိတ္တဓုရ (အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၃) တိ ဩရောပိတဓုရ ဥဇ္ဇိတုဿာဟာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၃။ (-မ၊ ၁။ ၃၈။ မ၊ ၃။ ၅၇။ အံ၊ ၁။ ၇၁၊ ၂၄၅။ အံ၊ ၂။ ၉၅။

၁၅၇၊ ၁၇၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၄။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၁။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၅။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၀။ ဒိ၊ ဋိ၊
၁။ ၂၄၅။ မ၊ ဋိ၊ ၁။ ၁၉၁၊ ၃၅၆။ သံ၊ ဋိ၊ ၂။
၄၆၀။)

နိက္ခိတ္တပဋိပါဒ် (ထိ) [နိက္ခိတ္တ + ပဋိပါဒ်]
ထားအပ်သော(ဒေသနာ)အစဉ်။ ဟေတုပစ္စ-
ယောတိ စတုဝိသတိယာ ပစ္စယေသု နိက္ခိ-
တ္တပဋိပါဒ်ယာ သဗ္ဗပဌမံ ဘာဇေတဗ္ဗဿ
ပဒုဒ္ဓါရော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၃။ (- ၃၃၇။)

နိက္ခိတ္တပဒါနက္ကမ (ပု) [နိက္ခိတ္တ + ပဒ + အန-
က္ကမ] ထားအပ်သောပုဒ်အစဉ်။ မာတိကံ
ဌပေတွာ နိက္ခိတ္တပဒါနက္ကမေန နိဒ္ဒေသော
ကတော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၉၊ ၄၄၇။

နိက္ခိတ္တပဒမ (န၊ ပု) [နိက္ခိတ္တ + ပဒမ (နိက္ခိပ္ပ-
ပဒမ-သံ၊ ဣက္ခိတ္တပဌမ-ပြာ)] ချထားအပ်
သော ပဒမ္မာကြာ။ ထလေ နိက္ခိတ္တပဒမာနံ
အဂ္ဂါနိ မိလာတာနိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄။

နိက္ခိတ္တပါဒမောနပါသာဏ (ပု) [နိက္ခိတ္တ +
ပါဒမောန + ပါသာဏ] ချထားအပ်သော
ခြေဆေး- ရာ- ရန် - ကျောက်ဖျာ -
ကျောက်ပြား။ ဒွါရေ နိက္ခိတ္တပါဒမောန-
ပါသာဏော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၆။ ဝဇိရ၊ ၃၀၂။
ကင်္ခါ၊ ဋိ၊ သစ်၊ ၃၆၈။

နိက္ခိတ္တဗီဇ (န) [နိက္ခိတ္တ + ဗီဇ] ကြွေချ -
စိုက်ပျိုး - အပ်သောမျိုးစေ့။ ကသိတဌာနေ
ပန နိက္ခိတ္တဗီဇေ ယာဝ အင်္ဂုရံ န ဥဌဟတိ။

ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၀။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၃၄။ ကင်္ခါ၊
၃၁၇။)

နိက္ခိတ္တဘဏ္ဍ (န) [နိက္ခိတ္တ + ဘဏ္ဍ] သိုမှီး -
သိမ်း-ဆည်း - ထားအပ်သောဘဏ္ဍာ။ သဒ္ဓိ-
ဆိန္ဒိတွာ ပရကုလေသု နိက္ခိတ္တဘဏ္ဍံ
အတ္တနာ ဌပိတံ ဝိယ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၄။

နိက္ခိတ္တဘတ္တ (တိ) [နိက္ခိတ္တ + ဘတ္တ] ချထား-
အပ်သော အစာရှိသော။ (အစာ၌ ချထား-
အပ်သောမျက်စိရှိသော၊ သူ။) တာယ ဟိ
သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော နိက္ခိတ္တဘတ္တော
ဝိယ ကာကော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃၃။ နိက္ခိတ္တံ
ဘတ္တံ ယေန သော နိက္ခိတ္တဘတ္တော။
အဋ္ဌသာ၊ ယော။ ၂၁၃။

နိက္ခိတ္တဘာဇန (န) [နိက္ခိတ္တ + ဘာဇန]
ချထားအပ်သောခွက်။ တေသံ ဝါ
နိက္ခိတ္တဘာဇနေ ဒေန္တဿ။ ကင်္ခါ၊ ၂၃၂။
အန္တောဘာဇနေတိ ပဌမံ နိက္ခိတ္တဘာဇနေ။
သီ၊ ဋိ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၂။

နိက္ခိတ္တဘာရ (တိ) [နိက္ခိတ္တ + ဘာရ] ချထား-
ယုတ်လျော့စေ - အပ်သော တာဝန်ရှိသော၊
တာဝန် မဆောင်သော၊ သူ။ ဩရောပိတ-
ဘာရော သမောရောပိတဘာရော နိက္ခိတ္တ-
ဘာရော။ မဟာနိ၊ ၂၆၀။

နိက္ခိတ္တဘိက္ခဝ (ထိ) [နိက္ခိတ္တ + ဘိက္ခဝ]
တည်ထားအပ်သောဆွမ်း။ အမြဲတည်သော

ဆွမ်းဝတ် (ဇာတ်ဝတ္ထု)။ နိက္ခိတ္တဘိက္ခု ဘုရား
ဂါမေသေ'ကေ ပုရောဟိတာ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၅။
ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၆၄။ နိက္ခိတ္တဘိက္ခု ဂါမ-
ပုရောဟိတာ ဟုတွာ အတ္တနော အတ္ထာယ
နိဗ္ဗာန်ဘိက္ခု (နိမိန္ဒာဘိက္ခု ၊ သျှာ)။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
၃၆၇။

နိက္ခိတ္တမံသ (န) [နိက္ခိတ္တ + မံသ] (၁) ချန်ထား
'အပ်သော- အမဲ-နွားသား ။ (တိ) (၂) ချထား
အပ်သောအသားရှိသော။ (အသားတစ်ဦး
ချထားအပ်သောမျက်စိရှိသော၊ သူ။) (၁)
သဟာယကဿ တေ နိက္ခိတ္တမံသံ ဌပေတွာ
အညံ နတ္ထိ ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၃။) (၂)
နိက္ခိတ္တမံသော ဝိယ စ သိင်္ဂါလော။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၄၃၃။

နိက္ခိတ္တမဏိသုဝဏ္ဏ (တိ) [နိက္ခိတ္တ + မဏိ
သုဝဏ္ဏ] ပယ်မြစ်အပ်သော ပတ္တမြားနှင့်
ရွှေရှိသော၊ သူ။ နိက္ခိတ္တမဏိသုဝဏ္ဏ (ဝိ၊ ၄။
၄၉၁။ သံ၊ ၂။ ၅၀၉) တိ ရူပိယသိက္ခာပဒေ-
နေဝ ပဋိနိက္ခိတ္တမဏိသုဝဏ္ဏ ။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၄၅၂။ ဝဇီရ၊ ၅၄၁။

နိက္ခိတ္တမာတိကာ (ထိ) [နိက္ခိတ္တ + မာတိကာ]
ထား - ဟောကြား - အပ်သော - မာတိကာ
- စကားခေါင်းစဉ်။ ကုသလတ္တိကံ အာဒိ
ကတွာ နိက္ခိတ္တမာတိကာယ ပဋိပါဠိယာ
ပဌမံ ကုသလံ ဘာဇိတံ ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။
(-အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၄။)

နိက္ခိတ္တမာနဒပ္ပ (တိ) [နိက္ခိတ္တ + မာနဒပ္ပ]
ချထား - ပယ်စွန့် - အပ်သော ထောင်လွှား

ခြင်း 'မာန' ဖြင့် မာန်ယစ်ခြင်းရှိသော၊ သူ။
နိက္ခိတ္တမာနဒပ္ပေါ၊ ဥပေမိ ဂရုဂါရဝေန
ဂဏံ။ အပါ၊ ၁။ ၃၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၃။
နိက္ခိတ္တမာနဒပ္ပေါ ဆဉ့်တဂေါတ္တမဒါဒိ-
မာနဒပ္ပေါ။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။

နိက္ခိတ္တရဇ္ဈ (ထိ၊ ပု) [နိက္ခိတ္တ + ရဇ္ဈ] ချထား
အပ်သောကြိုး။ ဝဇ္ဇေတွာ ဝဇ္ဇေတွာ ပါဒ-
မူလေ နိက္ခိတ္တရဇ္ဈံ ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၈။

နိက္ခိတ္တလောဏမစ္ဆဟာလသဒိသ (တိ) [နိက္ခိတ္တ
+ လောဏမစ္ဆဟာလ + သဒိသ] ထည့်သွင်း
ထားအပ်သော ဆားရှိသော ငါးခြောက်ပြား
(ငါးရံခြောက်ခြမ်း ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ သျှာ။) နှင့်
တူသော (မြွေပါးပျဉ်းစသည်)။ လေဠုကေန
ပဟဇေန သပ္ပေန ကတံ ပိဋကေ နိက္ခိတ္တ-
လောဏမစ္ဆဟာလသဒိသံ ဖဏံ ။ အဘိ၊ ၄။
၂။ ၄၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ ၊ ၁။ ၂၈။ လောဏမစ္ဆ-
ဟာလေတိ ဟာလေတွာ လောဏေန မဒ္ဒိတွာ
သုက္ခာ ပိတမဟာမစ္ဆံ ။ သမ္မော၊ ယော။ ၂၅၁။

နိက္ခိတ္တဝစန (န) [နိက္ခိတ္တ + ဝစန] ထား -
ရွတ်ဆို ဟောကြား - အပ်သော စကား ။
ဣဒံ ကေဝလံ သင်္ဂီတိကာရကာနံ ယေဝ
နယတော နိက္ခိတ္တဝစနံ ။ ဝဇီရ၊ ၃၅၅။

နိက္ခိတ္တဝတ္ထ (န) [နိက္ခိတ္တ + ဝတ္ထ] (၁)
ချအပ်ပြီးသောဝတ်။ (တိ) (၂) ချအပ်ပြီး
သော ဝတ်ရှိသော၊ ဝတ်ချထားသော၊ သူ။ (၃)
ချထား - စွန့်ပယ် - အပ်သော ကျင့်ဝတ်ရှိ
သော ၊ သူ ။ (၁) နိက္ခိတ္တဝတ္ထံ ဝသိတု-

ကာမတာယ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၉။ နိက္ခိတ္တဝတ္ထေန
ပရိဝတ္ထတ္တာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၃၇။
နိက္ခိတ္တဝတ္ထေနာ (ကင်္ခါ။ ၁၄၇) တိ ဝတ္ထံ
နိက္ခန္ဓေန၊ ကိရိယာ ဝိသေသနံ၊ ကရုဏံ ဝါ
နိက္ခန္ဓေန ဝတ္ထေနာတိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ။
ယော။ ၁၆၈။ (-ဝဇီရ။ ၅၁၁။ ဝိမတိ၊ ၂။
၂၁၉။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၅၇။) (တိ) (၂) သစေ ပန
နိက္ခိတ္တဝတ္ထော အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၃။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၃၅၃။ နိက္ခိတ္တဝတ္ထဿာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
၁၇၊ ၂၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၃၆) တိ ဝတ္ထံ
နိက္ခိပိတ္တာ ပရိဝသန္တဿ။ သာရတ္ထ။ ၃။
၃၇၁။ (-မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၀။ ကင်္ခါ၊ ၂။ ယော၊
မဟာဋီ၊ ၂။ ၃၂၁။) (၃) တတော ပဘုတိ
အာစရိယေ အဂါရဝါ နိက္ခိတ္တဝတ္တာ ဝိဟ-
ရိသု။ မ၊ ၄။ ၁။ ၅၉။

နိက္ခိတ္တဝတ္ထုပရိဝါသိက (တိ) [နိက္ခိတ္တ +
ဝတ္ထုပရိဝါသိက] ချအပ်ပြီးသော ဝတ်ရှိ
သော ပရိဝသ်ဆောက်တည်သော ၊ သူ။
တာဒိသော ပန ဂဟဋ္ဌော နိက္ခိတ္တ-
ဝတ္ထုပရိဝါသိကော ဝိယ ပကတတ္တဘူမိယံ
.... တိဋ္ဌတိ။ ဝဇီရ။ ၄၄၄။

နိက္ခိတ္တဝိရိယာရမ္ဘ (တိ) [နိက္ခိတ္တ + ဝိရိယာရမ္ဘ]
လျှော့ချအပ်သော လွန်စွာအားထုတ်ခြင်း
ရှိသော၊ လွန်စွာအားထုတ်ခြင်းကို လျှော့ချ
ထားသော၊ သူ။ လီနော ဟိ နိက္ခိတ္တဝိရိယာ-
ရမ္ဘော ကာမသုခဉ္စ ဘဇတိ။ ဝဇီရ။ ၄၀၁။

နိက္ခိတ္တသတ္တ (တိ) [နိက္ခိတ္တ + သတ္တ] ချထား
- စွန့်ပယ် - အပ်သော တုတ်၊ ဓား လက်နက်

ရှိသော၊ တုတ်၊ ဓား လက်နက်ချထားသော၊
သူ။ နိက္ခိတ္တသတ္တာ ပစ္စတ္တာ။ နိဝါတ'မနု
ဝတ္ထရေ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၅၇။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၀၇။ ပရု-
ပယာတတ္တာယ ဒဏှံ ဝါ သတ္တံ ဝါ အာဒါယ
အဝတ္တနတော နိက္ခိတ္တဒဏှော စေဝ နိက္ခိတ္တ-
သတ္တော စ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၈၆။ နိက္ခိတ္တသတ္တံ
ပစ္စန္တံ (အပ၊ ၂။ ၁၃၅) နှိ ဆဉ္စိတသတ္တံ
ပါတိတအာဝုဓံ ပစ္စန္တဇနပဒံ။ အပ၊ ၄။ ၂။
၂၄၃။ (-ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။ သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁။
၃၂၇။)

နိက္ခိတ္တသဗ္ဗကာယိကအာဒါသ (ပု) [နိက္ခိတ္တ +
သဗ္ဗကာယိက + အာဒါသ] ထားအပ်သော
ကိုယ်လုံးပေါ်မှန် ။ နဂရဒ္ဓါရေ နိက္ခိတ္တသဗ္ဗ-
ကာယိကအာဒါသော ဝိယ စ ဘဝိဿတိ။
မ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၂။

နိက္ခိတ္တသာဓန (န) [နိက္ခိတ္တ + သာဓန] ထား-
ဟောကြား - အပ်သော တရားစကားကို ပြီး
စေခြင်း။ အဟော ကာရုဏန္တိ တတ္ထ တတ္ထ
ပဋိညာနုရူပေန နိက္ခိတ္တသာဓနဝသေန
ဂဟိတ ကာရုဏံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၅။

နိက္ခိတ္တသုတ္တ (န) [နိက္ခိတ္တ + သုတ္တ] ထားအပ်
- ဟောကြား အပ်သော သုတ်။ နိက္ခိတ္တ သုတ္တံ
ပန နိက္ခိတ္တမတ္တမေဝ ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၂။
၁၅၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀။ နိက္ခိတ္တ သုတ္တတော
အညမ္ပိ အနုယောဂဥပမာဝတ္ထုဝသေန
တဒနုယောဂိနံ အာဟရိတ္တာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၀။

နိက္ခိတ္တနိက္ခိတ္တဝတ္ထဒိကထာ (ထိ) [နိက္ခိတ္တ
နိက္ခိတ္တဝတ္ထ + အာဒိ + ကထာ] နိက္ခိတ္တဝတ်၊
အနိက္ခိတ္တဝတ်အစရှိသော စကားရပ်။ သဗ္ဗ-
ပရိဝါသကမ္မဝါစာဝသာနေ ပန နိက္ခိတ္တ-
နိက္ခိတ္တဝတ္ထဒိကထာ ပုရိမနယေနော
ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၈။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။
၂၆။

နိက္ခိတ္တနုက္ကမ (ပု) [နိက္ခိတ္တ + အနုက္ကမ]
ထား- ဟောကြား - ရွတ်ဆို - အပ်သော
(ပါဠိ) အစဉ်။ ယဿာ ပဌမမဟာသင်္ဂီတိယံ
နိက္ခိတ္တနုက္ကမေန သံဝဏ္ဏနံ ကတ္ထုကာမော။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉။ အတ္တနော သံဝဏ္ဏနာယ
ပဌမသင်္ဂီတိယံ နိက္ခိတ္တနုက္ကမေနော ပဝ-
တ္တဘာဝံ ဒဿေတုံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄။
မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂။

နိက္ခိပ^၁ (ကြိ) [နိ + ခိပ + အ + ဟိ။ ဟိ ချေ]
ထားလော့၊ (က) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထား
လော့။ (ခ) ပစ်ချလော့၊ ပစ်ထည့်လော့။ (ဂ)
ပယ်စွန့်လော့။ (က) စီဝရံ ဝါယာပေတွာ
နိက္ခိပ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၇။ (ခ) ဧဟိ တွံ ဧတာနိ
အာဘတာနိ တိဏာဒိနိ ဧတ္ထ နိက္ခိပ။ သံ၊
ဌ၊ ၂။ ၇၆။ (ဂ) နိက္ခိပါ (ထေရီ၊ ၄၂၀) တိ
ဆဇ္ဈဟိ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၆၀။ (-၂၇၄။)

နိက္ခိပ^၂ (တိ) [နိ + ခိပ + အန္တ] ထားသော၊
သိုမှီး-သိမ်းဆည်း-ထားသော၊ သူ။ ပတ္တစီဝရံ
အန္တော နိက္ခိပတောပိ သဗ္ဗပယောဂေသု
ဒုက္ကဋ်။ ဝိ၊ ၁။ ၄၂။ နန္ဒာသန္ဓေ စ

နိက္ခိပ (မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၁) နိ
အဇ္ဈာသန္ဓေ စ ဌာနေ အနိက္ခိပန္တော
နိယျာတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၆။ (-
ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၂။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၇၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၁၁။)

နိက္ခိပတိ (ကြိ) [နိ + ခိပ + အ + တိ။
(နိက္ခိပတိ-သံ)] (၁) ထား၏။ (က)
ချထား၏။ (ခ) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထည့်
သွင်း - ထား၏။ (ဂ) ထား၏။ ဟောကြား၏။
ထုတ်ပြ၏။ (၂) ဝန် - လုံ့လ ဝီရိယ-ကို
ချ၏။ လျှော့ချ၏။ အားထုတ်မှုကို ရပ်ထား
၏။ (၃) တည်စေ၏။ (၄) ပစ်ချ၏။ စွန့်ပစ်
၏။ ပယ်စွန့်၏။ (၅) ထည့်၏။ ထည့်ရာ၏။
(၆) (လက်ကို) ဆန့်တန်း၏။ (၁) ထား၏။
(က) ချထား၏။ သစေ ကမ္မံ ဝါ နိက္ခိပတိ -
ဝိ၊ ၄။ ၃၈၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၃၇။
(- မိလိန္ဒ၊ ၃၈၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၇။ ကင်္ခါ၊ ၁၇၆။
ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၂၆၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၃။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၁။ ၁၈၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၃။) နိက္ခိပန္တိ
- ဝိ၊ ၁။ ၃၀၃။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၉။
၂၅၀။ ၂၅၉။ ၂၉၈။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
၉၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၁။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၃၂။ ဒိ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၅၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၁။ နိက္ခိပထ - ဝိ၊ ၂။
၁၃၃။ ဝိ၊ ၃။ ၄၉၀။ နိက္ခိပါမိ - ဝိ၊ ၄။ ၈၇။
၉၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄။ ကင်္ခါ၊ ၁၄၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊
၃၃၆။ ၃၃၉။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၇၁။ နိက္ခိပါဟိ (အံ၊ ၁။ ၂၀၆) တိနိက္ခိပ၊
နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍော ဟောတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၄။
(- ဝိ၊ ၄။ ၃၇၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၀။ ထေရီ၊ ဌ။

၄၅။ ဝဇီရ။ ၂၆။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၄၁၇။ ဝိမတိ။
 ၁။ ၃၃၆။ ကင်္ခါ။ ငို။ ၃၂၂။) နိက္ခိပေယျ —
 (ဌပေယျ) - ဝိ။ ၄။ ၂၄၉။ ၂၅၀။ မိလိန္ဒ။ ၄၅။
 ဝိ။ ၄။ ၂။ ၃၀၈။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၄၄၆။ ကင်္ခါ။ ငို။
 ၃၀။ ၆၆။ ကင်္ခါ။ ငို။ သစ်။ ၃၄၂။ နိက္ခိပေယျ —
 မ။ ၁။ ၃၀။ နိက္ခိပိ — ဒိ။ ၄။ ၃။ ၆။ ပေတ။ ၄။
 ၂၀၀။ စရိယာ။ ၄။ ၄၁။ ဇာ။ ၄။ ၂။ ၂၀၄။ ဇာ။
 ၄။ ၃။ ၁၈၇။ နိက္ခိပိ သု — ဒိ။ ၂။ ၁၃၂။
 သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၉၄။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၄၄၅။
 နိက္ခိပိ (ဌပေသိ) — ပေတ။ ၁၈၃။ အပ။ ၁။
 ၂၆၀။ ပေတ။ ၄။ ၂၁၀။ နိက္ခိပိဿာမိ — ဝိ။
 ၂။ ၃၂၅။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၄။ ၂၂၈။ (ခ) သိုမှီး -
 သိမ်းဆည်း - ထည့်သွင်း - ထား၏။ ယော
 စ လဒ္ဓံ လဒ္ဓံ နိက္ခိပတိ။ အဘိ။ ပု။ ၁၂၉။
 နိက္ခိပတိ (အံ။ ၁။ ၈၆) တိ နိဒဟတိ န
 ပရိဘူတိ။ အံ။ ၄။ ၂။ ၅၇။ (- ဝိ။ ၁။ ၃၄၇။
 ဝိ။ ၂။ ၁၁၆။ ဝိ။ ၄။ ၂။ ၂၉၅။ ဝိ။ သင်္ဂဟ။ ၄၂။
 ဒိ။ ၄။ ၂။ ၁၆၀။ အဘိ။ ၄။ ၃။ ၅၅။ ကင်္ခါ။ ငို။
 သစ်။ ၃၄၃။ အံ။ ငို။ ၂။ ၅၇။) နိက္ခိပန္တိ — ဝိ။
 ၁။ ၃၀၃။ သံ။ ၂။ ၁၀၇။ အဘိ။ က။ ၄၀၈။
 အဘိ။ ၄။ ၁။ ၂၈၇။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၄၃၂။ နိက္ခိပ
 — ဝိ။ ၁။ ၃၇၀။ နိက္ခိပါဟိ — ဝိ။ ၄။ ၃၇၇။
 ဝိ။ ၄။ ၂။ ၂၇၀။ ဝဇီရ။ ၂၆။ သာရတ္ထ။ ၂။
 ၄၁၇။ ဝိမတိ။ ၁။ ၃၃၆။ ကင်္ခါ။ ငို။ သစ်။ ၃၂၂။
 နိက္ခိပထ — ဝိ။ ၂။ ၁၃၃။ ၂၁၁။ မ။ ၂။ ၁၁၂။
 ဝိ။ ၄။ ၃။ ၁၂၃။ နိက္ခိပေယျ — ဝိ။ ၁။ ၃၀၄။
 ဝိ။ ၅။ ၃၇၅။ သံ။ ၂။ ၅၀၁။ မိလိန္ဒ။ ၄၅။ ဝိ။ ၄။
 ၂။ ၂၃၉။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၀၃။ ဝိမတိ။ ၁။ ၁၅၆။
 နိက္ခိပိ — ဝိ။ ၂။ ၈၅။ ၃၂၂။ ပေတ။ ၄။ ၂၀၀။
 ထေရု။ ၄။ ၁။ ၄၁၀။ နိက္ခိပိဿတိ — ဝိ။ ၁။
 ၃၂၆။ (ဂ) ထား၏။ ဟောကြား၏။ ထုတ်-

ပြ၏။ ယာ ပန ဒေသနာ ကဒါစိ ဓမ္မ-
 ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန သံခိတ္တေ-
 နေဝ ဒေသေတွာ နိက္ခိပတိ။ သံ။ ငို။ ၁။ ၂၈-
 ၉။ တမေဝ ဟိ အတ္တတော ဒဿနတ္ထံ
 ဥဒါဟရဏဘာဝေန နိက္ခိပတိ။ နေတ္ထိ။ ငို။
 ၁၂၈။ နိက္ခိပိ - သံ။ ၄။ ၂။ ၉၅။ သံ။ ငို။ ၂။
 ၁၀၉။ (၂) (ဝန် - လုံ့လ - ဝိရယ - ကို)
 ချထား၏။ လျော့ချ၏။ အားထုတ်မှုကို
 ရပ်ထား၏။ ရုနံ နိက္ခိပတိ (ဝိ။ ၄။ ၁။ ၂၉၅)
 တိ ဥဿာဟံ ဌပေတိ။ အတ္တနော
 သန္တကကရဏေ နိရုဿာဟော ဟောတိတိ
 အတ္တော။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၄၃။ (- ဝိ။ ၄။ ၁။
 ၂၆၂။ ကင်္ခါ။ ၁၁၆။ ဝိ။ သင်္ဂဟ။ ၁၇၄။ အဘိ။
 ၄။ ၁။ ၁၉၀။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၄၄။ ဝိမတိ။ ၁။
 ၁၈၉။ ကင်္ခါ။ ငို။ သစ်။ ၁၉၈။) နိက္ခိပန္တိ -
 ကင်္ခါ။ ငို။ သစ်။ ၁၉၈။ နိက္ခိပါဟိ - ဝိမတိ။
 ၂။ ၁၁၀။ နိက္ခိပိဿာမိ - အံ။ ၄။ ၂။ ၂၂၄။
 (၃) တည်စေ၏။ နိက္ခိပတိ (နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၂၁)
 တိ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ နေတ္ထိ။ ငို။ ၇၈။ ယာ
 ဒေသနာ ယထာဓိပ္ပေတမတ္ထံ ဝေနေယျ-
 သန္တာနေ နိက္ခိပတိ ပတိဋ္ဌပေတိ ပကာရေန
 ဉာပေတိ။ နေတ္ထိ။ ဝိ။ ၁၈၈။ (၄) ပစ်ချ၏။
 စွန့်ပစ်၏။ ပယ်စွန့်၏။ ယော ခေါ သာရိပုတ္တ
 တဉ္စ ကာယံ နိက္ခိပတိ ။ သံ။ ၂။ ၂၈၄။ (-
 ၅၆၅။ သံ။ ၄။ ၂။ ၁၂။ သံ။ ၄။ ၃။ ၁၅၁။ ပဋိသံ။
 ၄။ ၁။ ၁၄၂။ မ။ ငို။ ၁။ ၃၁၇။ သံ။ ငို။ ၂။
 ၃၉၀။) နိက္ခိပန္တိ - မ။ ၂။ ၈၆။ အံ။ ၃။ ၁၈၁။
 အံ။ ၄။ ၃။ ၂၆၃။ ဝိမာန။ ၈၈။ ပေတ။ ၁၅၀။
 ဝိ။ ၄။ ၃။ ၄၀၀။ မ။ ၄။ ၁။ ၂၂၁။ ဓမ္မ။ ၄။ ၁။
 ၃၉၁-၂။ ဝိမာန။ ၄။ ၂၄၅။ ပေတ။ ၄။ ၉၁။
 အပ။ ၄။ ၁။ ၂၈။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၁၈။ ဒိ။ ငို။ ၃။

၁၅၇။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၂၉၁။ နိက္ခိပ — သံ၊ ၄။ ၂။
 ၇၆။ နိက္ခိပါဟိ — အံ၊ ၁။ ၂၀၆။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၁၉၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၄၅။ နိက္ခိပထ — ဝိ၊ ၃။
 ၄၉၀။ နိက္ခိပါမိ — ဝိ၊ ၄။ ၅၀၆-၈။ ဝဇီရ။
 ၅၅၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၆၉။ နိက္ခိပေယျ — ဝိ၊
 ၁။ ၃၀၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၉။ ဒိ၊ ၂။ ၁၆၁။ သံ၊ ၁။
 ၃၆၅။ ၃၈၇။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၄။ နေတ္တိ။ ၁၀၉။
 ၁၁၈။ မိလိန္ဒ။ ၅၁။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၄။ နေတ္တိ။ ဝိ။
 ၂၈၇။ နိက္ခိပေယျာမိ — ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၀။
 နိက္ခိပိ-ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၄။ နိက္ခိပိသု - ဇာ၊ ၄။
 ၂။ ၃၇၄။ နိက္ခိပိဿန္တိ - ဒိ၊ ၂။ ၁၂၉။ သံ၊ ၄။
 ၁။ ၁၆၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၃၉။
 နိက္ခိပိဿာမိ — (-ထေရ။ ၂၂၄) ဆဉ္ဇေ-
 သာမိ။ ထေရ။ ၄။ ၁။ ၉၁။ နိက္ခိပိဿာမိ မံ
 ဒေဟ (ထေရီ။ ၃၈၃) န္တိ ခိပိဿာမိ
 ဆဉ္ဇေသာမိ။ ထေရီ၊ ၄။ ၄၅။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၅၀၉။
 အံ၊ ငို၊ ၃။ ၂၅၇။ (၅) ထည့်၏။ ထည့်ရာ၏။
 အသု ပုရိသော ဥဒကံ နိက္ခိပိတုကာမော
 တတ္ထ ပဌမံ နိက္ခိပေယျ။ သံ၊ ၂။ ၅၀၁။ (၆)
 (လက်ကို) ဆန့်တန်း၏။ ဟတ္ထံ ပယာရေမိ
 နိက္ခိပါမိ။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၅။

နိက္ခိပထ (ကြိ) [နိ + ခိပ + အ + ထံ] ထား
 ကုန်လော့။ (က) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထား
 ကုန်လော့။ (ခ) ချထားကုန်လော့။ (က)
 နိက္ခိပတိ (ခ) -ကြည့်။ (ခ) နိက္ခိပတိ
 (က) -ကြည့်။

နိက္ခိပန (န၊ ထိ) [နိ + ခိပ + ယု။ (နိက္ခေပဏ-
 သံ၊ ဣက္ခိဝဏ - ပြာ၊ နိက္ခိဝဏ - အဒ္ဒ-
 မာဂမိ)] (၁) ထားခြင်း။ (၂) ချထားခြင်း။

(၃) ထား - ကျစေ - ချသွင်း - ခြင်း။
 ဟောကြားခြင်း။ (၄) ထားခြင်း ၊ ရေးသား
 - စီရင် - ခြင်း။ (၅) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း -
 ထားခြင်း။ (၆) ထားခြင်း၊ ဖြန့်ခင်းခြင်း။ (၇)
 ပျက်စီးခြင်း။ (၈) စွန့်ပယ်ခြင်း။ (၁)
 ထားခြင်း။ တံတံ ကောဋ္ဌာသိကကရဏံ
 ဗောဓနမေဝ နိက္ခိပနာ၊ န ပညာပေတဗ္ဗာနံ
 မဇ္ဈာဒိနံ ဝိယ ဌာနသမ္ပန္နကရဏ။ မူလဋီ၊ ၃။
 ၂၈။ ဗောဓနဉ္စိ ဗောဓနေယျသန္တာနေ
 ဗောဓေတဗ္ဗဿ အတ္တဿ ဌပနန္တိ ကတွာ
 “နိက္ခိပနာ” တိ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၃၇။ (၂)
 ချထားခြင်း။ ရဇပထေ နိက္ခိပနေန
 သံကိလိဋ္ဌတရာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။ စတ္တာရောပိ
 ပါဒေ ဧကပ္ပဟာရေ နေဝ ဥက္ခိပနေ စ
 နိက္ခိပနေ စ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၁။ (၃) ထား -
 ကျစေ - ချသွင်း - ခြင်း ၊ ဟောကြားခြင်း။
 နိပါတနံ နိက္ခိပနန္တိ နိပါတော။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
 ၃။ ဝိနေယျသန္တာနေသု နိက္ခိပနတော
 နိက္ခေပေါ။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၅၆။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၇။ အံ၊
 ငို၊ ၁။ ၄၇။ နိက္ခိပနံ ကထနံ နိက္ခေပေါ။ သိ၊
 ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၈။ (၄) ထားခြင်း။ ရေးသား
 - စီရင် - ခြင်း ၊ ဝိဇ္ဇမာနဝိဘတ္တိဝသေန
 ပရိဝတ္တေတွာ နိက္ခိပနံ။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၂။
 (၅) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားခြင်း။
 သဗ္ဗောပိ ကထာ မဂ္ဂေါ ဘဏ္ဍာဂါရိက-
 သိသေန နိက္ခိပနံ , ဂေါပနဉ္စ ပဋိက္ခိပိတွာ
 ပဝတ္တော။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ ၁၀၄။ (၆) ထားခြင်း ၊
 ဖြန့်ခင်းခြင်း။ ဌပနာ နိက္ခိပနာ ပညတ္တိ နာမ။
 ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၉၈။ (၇) ပျက်စီးခြင်း။ နိက္ခေပေါ
 နိက္ခိပနံ ၊ ပါတနံ ဝိနာသောတိ အတ္တော။ ဒိ၊
 ငို၊ ၂။ ၃၃၈။ (၈) စွန့်ပယ်ခြင်း။ ဓုရဿ

အာလယသင်္ခါတဿ ဘာရဿ နိက္ခိပနံ
ပရိစ္ဆေဒနံ နိရုဿာဟဘာဝါပဇ္ဇနံ ဓရနိ-
က္ခေပေါ။ ကင်္ခါ။ ငို။ ၂၀၀။ နိက္ခိပနံ (န . ပ .
စ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၇။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၂။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၂၉။ ကင်္ခါ။ ငို။ ၂၁၄။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၀၅။ မ၊
ငို၊ ၃။ ၁၇၆။ ၃၀၄။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၇။ အံ၊ ငို၊ ၁။
၄၈။ နိက္ခိပနာ (ထိ . ပ . စ) — အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၅။ နိက္ခိပနေန (န . တ . စ) — မ၊ ဌ၊ ၁။
၁၄၅။ နိက္ခိပနတော (န . မ . စ) — မ၊ ငို၊
၁။ ၅၄။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၄၇။ နိက္ခိပန (န . သ . စ)
— ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃၆။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၀၄။ မ၊ ငို၊ ၃။
၁၇၁။

နိက္ခိပနကာလ (ပ) [နိက္ခိပန + ကာလ] ချထား-
- ပယ်စွန့် - ရာ အခါ။ တဿာပိ သန္တိကေ
ပစ္ဆာ နိက္ခိပနကာလေ အာရောစေတွာဝ
နိက္ခိပိတဗ္ဗံ။ ကင်္ခါ။ ငို။ ၅၇။

နိက္ခိပနတ္ထ (ပ) [နိက္ခိပန + အတ္ထ] (၁) သိုမှီး-
- သိမ်းဆည်း - ခြင်းဟူသော အကျိုး။ (၂)
ချထားခြင်းဟူသောအကျိုး။ (၁) သဗ္ဗမ္ပိ
နိက္ခိပနတ္ထာယ ဘဏ္ဍာဂါရိကသီသေန သဗ္ဗ-
ဋိစ္ဆတော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၉။ (၂) စိဝရဝံသာဒိနံ
ဟေဋ္ဌာ ဟတ္ထံ ပဝေသေတွာ အဘိမုခေန
ဟတ္ထေန သဏိကံ နိက္ခိပနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၆၀။

နိက္ခိပနဒေသ (ပ) [နိက္ခိပန + ဒေသ] ချထား-
ရာ အရပ်။ ပတ္တဿ ဟိ နိက္ခိပနဒေသော
ဝုတ္တောယေဝ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၇။ ကင်္ခါ။ ငို၊ သစ်။
၃၂၈။

နိက္ခိပနိ (တိ) [နိ + ခိပ + အနိ။ ထိ - ဌ
နိက္ခိပနိ] (က) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထား
သော၊ သူ။ (ခ) ချထားသော၊ သူ။ (ဂ) စွန့်-
ပစ်သော၊ သူ။ (က) ပတ္တံ နိက္ခိပနိနာ။ ဝိ၊ ၃။
၅၉။ ၇၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂၅-၇၊ ၂၄၀။ လဒ္ဓံ
လဒ္ဓံ နိက္ခိပနိနာ။ အံ၊ ၃။ ၃၂၂။ အစွေကစိဝရံ
နိက္ခိပနိနာ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇၈။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၂၊
၂၉၅။) (ခ) အပ္ပသဒ္ဓါဘောန္တော အာဂစ္ဆန္တ၊
ပဒေ ပဒံ နိက္ခိပနိနာ။ မ၊ ၂။ ၃၅၀။ သုတ္တနိ၊
၃၆၆။ ဘူမိယံ ဝါ ဂစ္ဆာဒိသု ဝါ နိက္ခိပနိဿ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၄။ ယရဒ္ဓါရေ သဟဿ ဘဏ္ဍိကံ
နိက္ခိပနိနာ ဝိယ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၅။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၇၉။ လိင်္ဂပရိဝတ္တေ ဓရံ နိက္ခိပနိယာ ဒုက္ကဋ်။
ဝိ၊ ၃။ ၃၇၆။ (- မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉။
ဥဒါန၊ ဌ။ ၃၇၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၁။ (ဂ)
နိက္ခိပိဿာမိ ဆဉ္ဇေဿာမိ နိက္ခိပနိနာ စ။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၉။ (- ဣတိဝုတ်။ ၂၅၆။ အပ၊
၁။ ၂၁၊ ၃၇၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၆။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၄။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၃၃၄။ ဝိမာန၊
ဌ။ ၂၉၊ ၂၅၉။ ထေရီ၊ ဌ။ ၃၀၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၃၁။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၈၁။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၀၈။ မ၊ ငို၊ ၃။
၆၁။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၉၈။ မူလငို၊ ၂။ ၂၀။)

နိက္ခိပနိ (ကြိ) [နိ + ခိပ + အ + အနိ] (၁)
ထားကုန်၏။ (က) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း -
ထည့်သွင်း - ထားကုန်၏။ (ခ) ချထားကုန်
၏။ (၂) စွန့်ပစ်ကုန်၏။ (၁) (က) နိက္ခိပတိ
(၁) (ခ) - ကြည့်။ (ခ) နိက္ခိပတိ (၁) (က)
- ကြည့်။ (၂) နိက္ခိပတိ (၄) - ကြည့်။

နိက္ခိပမာန (တိ) [နိ + ခိပ + မာန] (ဏိက္ခိပမာ
ဏ - ဩ)] ပစ်ချ - စွန့်ပစ် တတ်သော၊
သူ။ ပုနပျုန် ကဠေဝရံ နိက္ခိပမာနာ ဘူမိ
ဝဗ္ဗေန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၄။

နိက္ခိပါပိတ (တိ) [နိ + ခိပ + ဣပေ + တ]
(က) ချထား - စွန့်ပစ် - စေအပ်သော။ (ခ)
ကျစေအပ် - လျှော့ချအပ် - သော။ (က)
အာမကသုသာနေ ရညာ နိက္ခိပါပိတံ သရီရံ
ဒဿနာယ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၆။ (ခ)
သာမိကဿ ဓုရေ နိက္ခိပါပိတေ အာပဇ္ဇိ-
ယေဝ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၈၉။

နိက္ခိပါပေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ခိပ + ဣပေ
+ တုံ] (၁) ချထားစေခြင်းငှါ။ (၂)
လျှော့ချစေခြင်းငှါ။ (၁) ပါသာဏိဋ္ဌကာဒိနိ
ဝါ သီသေ နိက္ခိပါပေတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၂၉၅။ (၂) သက္ကောတိ တေ ဓုရံ
နိက္ခိပါပေတုံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၆။ (- ဝိမတိ၊ ၁။
၁၈၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၄။)

နိက္ခိပါပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ခိပ + ဣပေ
+ တွာ] ထားစေ၍။ (က) ချထားစေ၍။
(ခ) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားစေ၍။ (က)
တေသံ ဝါ ဘာဇေနံ နိက္ခိပါပေတွာ တတ္ထ
ဒေတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၁။ ဝတ္တံ နိက္ခိပါပေတွာ
ဂဏပုရကော ကာတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄။ ဧကံ
ဖလကံ အာဟာရာပေတွာ ပုရတော
နိက္ခိပါပေတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၆။ ဝတ္တံ နိက္ခိ-
ပါပေတွာတိ ဣဒံ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၁၇။

(ခ) ကုမာရော ကမ္မာရေန ကတံ ရူပကံ
သုဝဏ္ဏဂဗ္ဗေ နိက္ခိပါပေတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၀၁။

နိက္ခိပါပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ခိပ + ဣပေ
+ ဣ] ထားစေပြီး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိက္ခိပါပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ခိပ + ဣပေ
+ ဣ] ထားစေပြီး။ (က) ချထားစေပြီး။ (ခ)
သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားစေပြီး။ (က)
ထေရော ပုနဒိဝသေ ပဗုဓေ နိက္ခိပါပေသိ။ ဝိ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၈၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၁၂။ ဂေါသီသဋ္ဌံ
အာဟာရာပေတွာ နိက္ခိပါပေသိ။ ပေတ၊ ဌ၊
၂၀၀။ (ခ) တေနစာဟံ စိဝရံ နိက္ခိပါပေသိ။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။

နိက္ခိပါမိ (ကြိ) [နိ + ခိပ + အ + မိ] (၁)
(က) ချထား၏။ (ခ) ပယ်စွန့် ၏။ (၂)
(လက်ကို) ဆန့်တန်း၏။ (၁) (က) နိက္ခိပတိ
(၁) (က) - ကြည့်။ (ခ) နိက္ခိပတိ (၄) -
ကြည့်။ (၂) နိက္ခိပတိ (၆) - ကြည့်။

နိက္ခိပါတိ (ကြိ) [နိ + ခိပ + အ + တိ] ထား
လော့။ (က) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထား
လော့။ (ခ) ချထားလော့။ (ဂ) ပယ်စွန့်
လော့။ (က) နိက္ခိပတိ (၁) (ခ) - ကြည့်။ (ခ)
နိက္ခိပတိ (၁) (က) - ကြည့်။ (ဂ) နိက္ခိပတိ
(၄) - ကြည့်။

နိက္ခိပိ (ကြိ) [နိ + ခိပ + အ + ဣ]
ထားပြီး။ (က) ချထားပြီး။ (ခ) ပစ်ချပြီး။ (က)
နိက္ခိ-ပတိ (၁) (က) - ကြည့်။ (ခ) နိက္ခိပတိ
(၄) - ကြည့်။

နိက္ခိပိသု (ကြိ) [နိ + ခိပ + အ + ဉံ] ထား
ကုန်ပြီ။ (က) ချထားကုန်ပြီ။ (ခ) စွန့်ပစ်ကုန်
ပြီ။ (က) နိက္ခိပတိ (က) - ကြည့်။ (ခ) နိက္ခိ-
ပတိ (င) - ကြည့်။

နိက္ခိပိ (ကြိ) [နိ + ခိပ + အ + ဤ] ထားပြီ။
(က) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထည့်သွင်း -
ထားပြီ။ (ခ) ချထားပြီ။ (ဂ) ဟောကြားပြီ။
(က) နိက္ခိပတိ (ခ) - ကြည့်။ (ခ) နိက္ခိပတိ
(က) - ကြည့်။ (ဂ) နိက္ခိပတိ (ဂ) - ကြည့်။

နိက္ခိပိတ (တိ) [နိ + ခိပ + တ] ထားအပ်
သော။ (က) ချထား - စွန့်ပစ် - အပ်သော
(ခန္ဓာကိုယ်)။ (ခ) (ဝေနေယျသန္တာန်၌)
ထားအပ် - ဟောကြား - အပ်သော
(တရား)။ (က) ဣမသ္မိံ ပဒေသေ သရိရံ
နိက္ခိပိတံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၁။ (- ဝဇီရ။ ၂၅၈။) (ခ)
သုတ္တံ ဝါ ဇာတကံ ဝါ နိက္ခိပိတံ။ အံ၊ ဒီ၊ ၂။
၂၄၆။

နိက္ခိပိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ခိပ + တဗ္ဗ] (၁)
ချအပ် - ချထားအပ် - သော။ (၂) သိုမှီး -
သိမ်းဆည်း - ထားအပ်သော။ (၃) မပျက်စီး
အောင် ထားအပ်သော။ (၁) တေန ဘိက္ခုနာ
သော ပစ္စေကာ န အဒေသေ နိက္ခိပိတဗ္ဗော။
ဝိ၊ ၁။ ၅၈၂။ (- ဝိ၊ ၃။ ၆၅၊ ၇၇၊ ၇၈၊ ၇၉။ ဝိ၊
၄။ ၈၇၊ ၉၉၊ ၂၄၉၊ ၂၅၀၊ ၃၇၄၊ ၃၉၅။ မိလိန္ဒ။
၃၈၃။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၇။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၀။ ဝိ၊ ၄။
၄။ ၁၇၊ ၂၄၊ ၂၉၊ ၃၁။ ကင်္ခါ။ ၁၄၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၄၁၊ ၂၃၀၊ ၃၃၆၊ ၄၄၀။ ဝဇီရ။ ၅၁၂။ သာရတ္ထ။
၂။ ၂၀၄။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၃၇၁။ အံ၊ ဒီ၊ ၂။ ၄၂။)

(၂) စောဝိတ္တာ နိက္ခိပိတဗ္ဗ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၆၆။
သညာဏံ ကတ္တာ နိက္ခိပိတဗ္ဗ (ဝိ၊ ၁။ ၃၇၅)
န္တိ ကိဉ္စ နိမိတ္တံ ကတ္တာ ဌပေတဗ္ဗ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၃၀၇။ (- ဝိ၊ ၂။ ၂၁၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၉။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၄၁။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၆၂။ ဝဇီရ။
၂၇၉၊ ၂၈၃။ ဝိမတိ။ ၁။ ၃၂၁။) (၃) နိက္ခိပိ-
တဗ္ဗော (အံ၊ ၂။ ၄၃၂) တိ ယထာ န
ဝိနဿတိ၊ ဧဝံ ဌပေတဗ္ဗော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၆။

နိက္ခိပိတဗ္ဗက (တိ) [နိက္ခိပိတဗ္ဗ + က]
သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားအပ်သော။
သညာဏံ ကတ္တာ နိက္ခိပိတဗ္ဗကံ ပန ပရဿ
ဒါတဗ္ဗ - တာယ သကဘာဝံ အနုပဂတံ။
ဝဇီရ။ ၂၇၉။

နိက္ခိပိတဗ္ဗတာဂါမိ (တိ) [နိက္ခိပိတဗ္ဗတာ +
ဂမု + ကိ] စွန့်ပစ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့
ရောက်သော။ စွန့်ပစ်အပ်သော သဘောရှိ
သော။ နိက္ခိပိတဗ္ဗ - ကြည့်။

နိက္ခိပိတဗ္ဗသဘာဝ (တိ) [နိက္ခိပိတဗ္ဗ +
သဘာဝ] စွန့်ပစ်အပ်သော သဘောရှိသော။
နိက္ခိပိတဗ္ဗသဘာဝေါ မရဏဓမ္မတ္တာ ၊ အယံ
ကာယော ဥဿာယုဝိညာဏာပဂမော ဆဇ္ဇ-
နိယဓမ္မော။ သံ၊ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၆။ (- သံ၊ ၄။ ၁။
၁၂၇။ သံ၊ ဒီ၊ ၁။ ၁၉၄။)

နိက္ခိပိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ခိပ + တုံ] (၁)
ချခြင်းငှါ၊ ချထားခြင်းငှါ။ (၂) သိုမှီး - သိမ်း
ဆည်း - ခြင်းငှါ။ (၃) ပစ်ချခြင်းငှါ။ (၄)

ဟော - ညွှန်ပြ - ခြင်းငှါ။ (၁) အနုဇာနာမိ
ဘိက္ခဝေ ပရိဝါသံ နိက္ခိပိတုံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၇။
အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ပဒရသိလံ နိက္ခိပိတုံ။
ဝိ၊ ၄။ ၂၅၈။ ၂၈၃။ ၃၀၀။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၈။ ဝိ၊
ဌ၊ ၄။ ၁၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၈။ ဝဇီရ၊ ၅၁၁။)
(၂) အစ္စေကစိဝရံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ နိက္ခိပိတုံ။
ဝိ၊ ၁။ ၃၇၄။ ဝဇီရ၊ ၂၇၈။ (- ဝိ၊ ၂။ ၂၁၁။
ကင်္ခါ၊ ၂၂၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၀၇။) (၃) န သက္ကာ
ခေါပန မယာ ဧကဿ မရဏဒုက္ခံ အညဿ
ဥပရိ နိက္ခိပိတုံ (ဥက္ခိပိတုံ၊ သိ၊ ဣ)။ ဇာ၊ ဌ၊
၁။ ၁၆၈။ (၄) ဓမ္မတော ဒဿနေနပဟာ-
တဗ္ဗဟေတုကေ နိက္ခိပိတွာ အတ္ထတော
နိက္ခိပိတုံ ဒုတိယနယော ဝုတ္တော။ မူလဋီ၊ ၁။
၁၆၄။ အတ္ထတော နိက္ခိပိတုံ တယော ကုသလ
ဟေတု အတ္ထဒဿနဝသေန နိသိဒိတန္တိ
အတ္ထော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၈။

နိက္ခိပိတုကာမ (တိ) [နိက္ခိပိတုံ + ကာမ] (၁)
ချထား - ထား - ခြင်းငှါအလိုရှိသော။ (၂)
ထည့်ထားခြင်းငှါအလိုရှိသော။ (၁) အာရော
စေတွာ သစေ နိက္ခိပိတုကာမော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
၁၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၃၉။ ဗုဒ္ဓါနံ အတိဒူရေ ပါဒံ
နိက္ခိပိတုကာမာနမ္ပိ နာတိဒူရေ ဧဝံ နိက္ခိပိတုံ
ဟောတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၆။ ပညပေတုကာမော
တိ နိက္ခိပိတုကာမော.... ဌပေတု ကာမော။
အနုဋီ၊ ၃။ ၃၇။ (၂) အသု ပုရိသော ဥဒကံ
နိက္ခိပိတုကာမော ကတ္ထ ပဌမံ နိက္ခိ ပေယျ။
သံ၊ ၂။ ၅၀၁။

နိက္ခိပိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ခိပ + တွာ] (က)
ထား - ချထား - ခြင်း။ (ခ) ဝုဏ်ထားခြင်း။ (ဂ) အပ်

နံ၍။ (ဃ) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထား၍။
(င) စွန့်ပယ် - ဖယ်ရှား - ခြင်း၊ ချွတ်၍။ (စ)
စွန့်ပစ်၍။ (ဆ) ကြဲချ - စိုက်ပျိုး - ခြင်း။ (ဇ)
ဟောကြား - ဖြစ်စေ - ခြင်း။ (ဈ) အတွင်း၌
ထား၍၊ ထည့်သွင်း၍။ (က) ထား - ချထား -
၍။ ပိဋေ စိဝရံ နိက္ခိပိတွာ။ ဝိ၊ ၁။ ၇၂။ တံ
ဒါရကံ အာယသ္မတော သင်္ဂါမဇိဿ
ပုရတော နိက္ခိပိတွာ ပက္ကာမိ။ ဥဒါန၊ ၈၃။
ဒန္တခစိတံ ဗီဇနိံ နိက္ခိပိတွာ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂။
(- ဝိ၊ ၁။ ၂၉၉။ ဝိ၊ ၄။ ၄၅၀။ ဝိ၊ ၅။ ၃၇၇။ အံ၊
၁။ ၂၀၇။ အံ၊ ၂။ ၆၇။ ဥဒါန၊ ၁၈၉။ စရိယာ။
၄၀၆။ ဇာ၊ ၁။ ၃၅၈။ မိလိန္ဒ၊ ၄၈၊ ၃၈၂။ ဝိ၊ ဌ၊
၁။ ၅၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၁။ ဝိ၊ ဌ၊
၄။ ၈၊ ၁၁၇။ ကင်္ခါ၊ ၁၄၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၂။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၀။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၅။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
၂။ ၂၉၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၅။ ဝိမာန၊ ဌ၊
၁၉၄။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၀၊ ၃၇၈။ ထေရီ၊ ဌ၊
၂၂၉။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၆၆။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၄၀၊
၃၉၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၁။ ဇာ၊
ဌ၊ ၄။ ၂၈၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၀၇။
ဝဇီရ၊ ၁၃၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၉။
ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၅၇။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၃။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၆၄။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၆။) (ခ) ဝုဏ်ထား၍။
သော ပန ဂဟပတိ.... ကဟာပဏေ
နိက္ခိပိတွာ အဝိဒူရေ နိလိယံ။ ပေတ၊ ဌ၊
၂၅၆။ (ဂ) အပ်နံ၍။ ဘိက္ခုနံ ဟတ္ထေ စိဝရံ
နိက္ခိပိတွာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၉၇။ ဝိ၊ ၅။ ၁၅။ ဣမေ
သမဏာ အမှာကံ ပိယပုတ္တကံ ပဗ္ဗာဇေတွာ
စောရာနံ ဟတ္ထေ နိက္ခိပိတွာ ပိယ ဧက-
ဒိဝသမ္ပိ န ဒဿာပေန္တိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၄။

(-ဝိ၊ ၅။ ၁၁၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၁။) (ဃ)
သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ဤ ။ အာမိသံ
အာဟရိတာ ကပ္ပိယကုဋိယံ နိက္ခိပိတ္တာ ။ ဝိ၊
၄။ ၃။ ၃၈၁။ ဂုတ္တေ ဧဝံ ဝိဟာရေ နိက္ခိပိတ္တာ
ဗဟိ ဂန္တံ ဝဋ္ဋတိ ။ ဝဇီရ။ ၂၃၀။ ယာဝ
စီဝရကာလသမယံ နိက္ခိပိတ္တာ ဘာဇေတွာ
ဂဟေတဗ္ဗံ ။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၆၆။ (င) စွန့်ပယ် -
ဖယ်ရှား - ဤ။ ချွတ်၍။ သာ ဣတ္ထိ သာဓုကံ
နိက္ခိပိတ္တာ အာယသ္မတော အနုရုဒ္ဓဿ
ပုရတော စကံမတိပိ တိဋ္ဌတိပိ ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၉။
(-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆။) ပုဗ္ဗေ ခွါယံ ဂဟပတိ
မယံ အာဂတေ သဗ္ဗကိစ္စာနိ နိက္ခိပိတ္တာ
မမနေဝ သဒ္ဓိ ပဋိသမ္ဘောဒတိ ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၀၊
၃၀၂။ ယံနုနာဟံ သကံ စိတ္တံ နိက္ခိပိတ္တာ
ဣမေသံယေဝ အာယသ္မန္တာနံ စိတ္တဿ-
ဝသေန ဝတ္တေယျံ ။ မ၊ ၁။ ၂၆၇။ နိက္ခိပိတ္တာ
(အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၉။) တိ ဝိတ္တာရဒေသနံ
ဌပေတွာ ၊ အပနေတွာတိ အတ္ထော ။ ဝိတ္တာရ
ဒေသနံ အန္တောဂံ ကတွာတိ ဝါ ။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၅၉။ (- ဝိ၊ ၁။ ၁၉၃။ သံ၊ ၂။ ၂၂။ စူဠနိ၊
၂၂၉။ မိလိန္ဒ။ ၃၀၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂၁၆။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၂။ ၁၈၉။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၈။ ဝိမတိ၊ ၂။
၃၀၇။) (စ) စွန့်ပစ်၍။ သရီရသင်္ခါတံ ဒေဟံ
နိက္ခိပိတ္တာ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၅။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၁၆။
(ဆ) ကြဲချ - စိုက်ပျိုး - ဤ။ ဗီဇာနိ ပထဝိယံ
နိက္ခိပိတ္တာ ။ မိလိန္ဒ။ ၇၆။ (ဇ) ဟောကြား -
ဖြစ်စေ - ဤ။ ဝိနယဿ ဝတ္ထော နာမ ပဉ္စန္ဒမ္ပိ
သတ္တန္ဒမ္ပိ အာပတ္တိက္ခန္တာနံ ဝသေန မာတိကံ
နိက္ခိပိတ္တာ ပဒဘာဇနေန ဝဏ္ဏနာ ။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၁၄၁။ ဆ မာတိကာ ပဒါနိ နိက္ခိပိတ္တာ ။
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၃၆။ ဥဒ္ဓေသံ ဥဒ္ဓိသိတွာတိ မာတိကံ

နိက္ခိပိတ္တာ ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၆။ သုတ္တပဒံ
နိက္ခိပိတ္တာ ပဌပေတွာ ။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၉။
မာတိကံ နိက္ခိပိတ္တာ (အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇) တိ
.... ဥဒ္ဓေသံ ကတွာ ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၃။ (ဈ)
အတွင်း၌ထား၍ ၊ ထည့်သွင်း၍ ။ နိက္ခိပိတ္တာ
(မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၉) တိ ပဒဿ ပက္ခိပိတ္တာတိ
အတ္ထော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၂။

နိက္ခိပိတ္တာန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ခိပ + တွာန] (၁)
ချထား၍ ။ (၂) ပယ်စွန့်၍ ။ (၃) ထည့်သွင်း
၍ ။ (၁) နိက္ခိပိတ္တာန ဗျာဘင်္ဂီ ၊ ဝန္တိတုံ
ဥပသင်္ကမိ ။ ထေရ။ ၃၁၀။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
၂၂၅။ (- ထေရီ။ ၃၈၂။ ထေရီ၊ ၄။ ၃၆။)
(၂) သတ္တာနိ နိက္ခိပိတ္တာန ၊ မာဏဝါ
ဧတဒဗြုဉံ ။ ထေရ။ ၃၂၁။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၆။
အာဝုဉံ နိက္ခိပိတ္တာန၊ ဧကမန္တံ ဥပါဝိသိ ။ ဝိ၊
၄။ ၁။ ၅၇။ (၃) ပုဋကေ နိက္ခိပိတ္တာန၊ ဒုမဂ္ဂေ
လဂ္ဂိတံ မယာ ။ အပါ၊ ၁။ ၁၇၆။

နိက္ခိပိယမာန (တိ) [နိ + ခိပ + ယ + မာန] ချ
- နင်း - အပ်သော၊ ခြေဖဝါးအပြင် ။ သုဝဏ္ဏ
ပ ဒုကတလမိဝ ဥဇုကံ နိက္ခိပိယမာနံ ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၁။

နိက္ခိပိဿတိ (ကြိ) [နိ + ခိပ + အ + သုတိ]
သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားလတ် ။ နိက္ခိပတိ
(၁) (ခ) - ကြည့် ။

နိက္ခိပိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ခိပ + သုန္တိ]
စွန့်ပစ် ကုန်လတ် ။ နိက္ခိပတိ (၄) - ကြည့် ။

နိက္ခိပိဿာမိ (ကြိ) [နိ + ခိပ + အ + သာမိ]

(က) ချထားလိမ့်အံ့။ (ခ) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားလိမ့်အံ့။ (ဂ) လျော့ချလိမ့်အံ့။ ယုတ်လျော့စေလိမ့်အံ့။ (ဃ) စွန့်ပစ်လိမ့်အံ့။ (က) နိက္ခိပတိ (၁) (က) - ကြည့်။ (ခ) နိက္ခိပတိ (၁) (ခ) - ကြည့်။ (ဂ) နိက္ခိပတိ (၂) - ကြည့်။ (ဃ) နိက္ခိပတိ (၄) - ကြည့်။

နိက္ခိပိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ခိပ + ယ + တေ] (၁) ကြဲချ - စိုက်ပျိုး - အပ်၏။ (၂) ဟောကြားအပ်၏။ (၃) စွန့်ပစ်အပ်၏။ (၄) ထားအပ်၏။ မှည့်ခေါ် - ပြုစီရင် - အပ်၏။ (၅) ထားအပ်၏။ ရေးသား - စီရင် - အပ်၏။

(၁) ကြဲချ - စိုက်ပျိုး - အပ်၏။ ဗိဇ္ဇာဝပ္ပတိ နိက္ခိပိယတိ။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၀။ (၂) ဟောကြားအပ်၏။ နိက္ခိပိယတိ သုတ္တံ ဧတေနာတိ သုတ္တနိက္ခေပေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၇။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၅။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၈။) (၃) စွန့်ပစ်အပ်၏။ ကဠေဝရံ နိက္ခိပိယတိ ဧတေနာတိ မရဏံ ကဠေဝရဿ နိက္ခေပေါ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅။ (၄) ထားအပ်၏။ မှည့်ခေါ် - ပြုစီရင် - အပ်၏။ ကရိယတိတိ ဣဒံ ဣမဿတ္ထဿ အဝိ-ဝစနန္တိ ဧဝံ နိက္ခိပိယတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၉၀။ (၅) ထားအပ်၏။ ရေးသား - စီရင် - အပ်၏။ သံဝဏ္ဏနာရဓမ္မေ ထုတိပဏာမပရိ-ဒိပကာနိ ဝါကျာနိ နိက္ခိပိယန္တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃။

နိက္ခိပိယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ခိပ + ယ + အန္တေ] ထားအပ်ကုန်၏။ ရေးသား - စီရင် - အပ်ကုန်၏။ နိက္ခိပိယတိ (၅) - ကြည့်။

နိက္ခိပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ခိပ + ကေ + တွာ]

ချထား - ပယ်မြစ် - ချ်။ ယေန ဆ ပုဂ္ဂလ မူလာနိ တေသံ နိက္ခိပေတွာ။ ပေဋကော။ ၂၆၁။

နိက္ခိပေယျံ (ကြိ) [နိ + ခိပ + ဧယျံ] ပစ်ချရာ၏။ နိက္ခိပတိ (၄) - ကြည့်။

နိက္ခိပေယျ (ကြိ) [နိ + ခိပ + ဧယျ] ထားရာ၏။ ထားငြားအံ့။ (က) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားရာ၏။ ထည့်သွင်းရာ၏။ (ခ) ချထား ငြားအံ့။ (ဂ) ပစ်ချရာ၏။ (က) နိက္ခိပတိ (၁) (ခ) - ကြည့်။ (ခ) နိက္ခိပတိ (၁) (က) - ကြည့်။ (ဂ) နိက္ခိပတိ (၄) - ကြည့်။

နိက္ခိပေယျံ (ကြိ) [နိ + ခိပ + ဧယျံ] စွန့်ထားကုန်ရာ၏။ နိက္ခိပတိ (၄) - ကြည့်။

နိက္ခိပ္ပ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ခိပ + တွာ] (၁) ပယ် စွန့်၍။ (၂) စွန့်ပစ်၍။ (၃) ချထား၍။ (၄) ထည့်သွင်း၍။ (၁) နိက္ခိပ္ပါ (ထေရု၊ ၃၂၁) တိ ပဟာယ။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၁။ နိက္ခိပ္ပါ (ဇာ၊ ၂။ ၅၉) တိ နိက္ခိပိတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၈၁။ နိက္ခိပ္ပါ (ဇာ၊ ၂။ ၃၂၈) တိ ဣမေ နိက္ခိပိတွာ ဂစ္ဆာဟိ။ ဇာ၊ ၁။ ၄။ ၇။ ၂၇၉။ (၂) ဣဒေဝ နိက္ခိပ္ပ သရီရဒေဟံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၅၀၊ ၂၅၁။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၁၅။ (၃) စာပံ တတ္ထေဝ နိက္ခိပ္ပ၊ သိရေ ကတွာန အဉ္ဇလိ။ အပ၊ ၂။ ၅၅။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၉။ (၄) တိဏံ နိက္ခိပ္ပ ဂစ္ဆတိ (ဇာ၊ ၁။ ၁၁၁) တိ စာဋီသု တိဏံ နိက္ခိပိတွာ ဂတော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၇။

နိက္ခိပ္ပဂါမိ (တိ) [နိက္ခိပ္ပ + ဂမု + ကိ] စွန့်.
ပစ် အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ရောက်သောစွန့်.
ပစ် အပ်သော သဘောရှိသော။ နိက္ခိပ္ပဂါမိန
(သံ၊ ၁။ ၉၃) နှိ နိက္ခိပ္ပိတဗ္ဗတာဂါမိနံ။
နိက္ခိပ္ပိတဗ္ဗ သဘာဝံ ဟောတိတိ အာဟ
“ နိက္ခိပ္ပ သဘာဝ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၈) ” နှိ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၄။

နိက္ခိပ္ပသဘာဝ (တိ) [နိက္ခိပ္ပ + သဘာဝ]
စွန့်.ပစ်အပ်သော သဘောရှိသော။ အထက်
ပုဒ်ကြည့်။

နိက္ခေပ (ပု) [နိ + ခိပ + က] (နိက္ခေပ - သံ၊
ကိက္ခိဝ - ပြာ)] ထားခြင်း။ (၁) ချန်ထား
ခြင်း။ (၂) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားခြင်း။
(၃) ကျရောက်စေ - ချသွင်း - ထား - ခြင်း။
(၄) တည်စေ - ထား - ခြင်း။ (၅) ကျစေ
- ပစ်ချ - ခြင်း။ ပျက်စီးခြင်း။ (၆) စွန့်.ပစ်
ခြင်း။ (၇) ရေးသား - စီရင် - ခြင်း။ (၈)
ဟောကြားခြင်း။ (၉) နိက္ခေပကဏ္ဍ။ (တိ)
(၁၀) ဟောကြားအပ်သော။ (၁၁) စွန့်.ပစ်
အပ်သော။ (၁၂) အရှုတ်အထွေး မရှိသော။
(၁၃) ချရာဖြစ်သော (အရာ)။

ထားခြင်း။ (၁) ချန်ထားခြင်း။ ပဉ္စမေ
ဘိက္ခဝေ ပစ္စယာ သယံသိုယာ နိက္ခေပါယ။
ဝိ၊ ၃။ ၄၁၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၆၀။ ဝဇီရ။ ၂၃၀။

(၂) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားခြင်း။
ဥပစာရ ဝိပဉ္စသု။ နိက္ခေပေ ဓာရဏာယ
ဝါ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၄။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၄။
အင်္ဂါလာနဿပိ သာသကံသိက္ခာပဒေ
တဿ အန္တရဃရေ နိက္ခေပေါ စ။ ဝဇီရ။
၂၂၃။

အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.၂- ပ.မ.သ.စ

(၃) ကျရောက်စေ - ချသွင်း - ထား -
ခြင်း။ ဧကော ဧကေကော ဂါထာနံ
နိပါတော နိက္ခေပေါ ဧတ္တာတိ ဧကနိပါ-
တော။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၃။ (၄) တည်စေ -
ထား - ခြင်း။ ဒေသနာပိ ဟိ ဒေသေ-
တဗ္ဗဿ သီလာဒိအတ္တဿ ဝိနေယျသန္တာ-
နေသု နိက္ခိပ္ပနတော “နိက္ခေပေါ”တိ ဂုစ္စတိ။
ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၅၆။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၂၁၇။ မ၊ ၄။ ၁။
၅၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။

(၅) ကျစေ - ပစ်ချ - ခြင်း။ ပျက်စီး
ခြင်း။ နိက္ခေပေါ နိက္ခိပ္ပနံ၊ ပါတနံ ဝိနာ-
သောတိ အတ္ထော၊ အဋ္ဌကထာယံ ပန
“မရဏံ ပတ္တဿာ” တိအာဒိနာ နိက္ခေပ-
ဟေတုတာယ ပတနံ “နိက္ခေပေါ” တိ
ဖလူပစာရေန ဂုတ္တံ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၈။

(၆) စွန့်.ပစ်ခြင်း။ ကဠေဝရဿ
နိက္ခေပေါ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၄၄။ မ၊ ၁။ ၆၁။ ဂ၊ ၂။ သံ၊
၁။ ၂၄၄။ ၂၇၇။ ၂၈၉။ မဟာနိ၊ ၉၅။ ၁၆၂။
ပဋိသံ၊ ၃၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၁၈။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။ မရဏံ ပတ္တဿ ဟိ
နိရတ္တံ ကလိင်္ဂရံ အတ္တဘာဝေါ ပတတိ၊
တဿာ တံ “ကဠေဝရဿ နိက္ခေပေါ” တိ
ဂုတ္တံ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၇။ ကဠေဝရဿ
နိက္ခေပတော သရီရဿ ဌပနတော။ မဟာ
နိ၊ ၄။ ၂၇၇-၈။

(၇) ရေးသား - စီရင် - ခြင်း။ ဣတရ-
ထာ ဝိနာပိ တံ နိက္ခေပံ ကာယမနော-
ပဏာမေန ယထာဓိပ္ပေတပယောနေ-
သိဒ္ဓိတော။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃။

(၈) ဟော-ကြားခြင်း။ တေသံ
အတ္တဇ္ဈာသယော နိက္ခေပေါ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။

မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇။ နိက္ခိပနံ နိက္ခေပေါ။ သုတ္တဿ နိက္ခေပေါ သုတ္တဿ ကထနံ သုတ္တ-
နိက္ခေပေါ။ သုတ္တဒေသနာတိ အတ္ထော။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၅၇။ (- သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၈။ မ၊ ဋီ၊
၁။ ၅၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၈။) တေန
ဣမဿ သုတ္တဿ အဋ္ဌပ္ပတ္တိကံ နိက္ခေပံ
ဒဿေတိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၀။

(၉) နိက္ခေပကဏ္ဍ။ နိက္ခိပိတ္တာ ဒေသိ-
တတ္တာ။ နိက္ခေပေါတိ ပဓုစ္စတိ။ အဘိ၊ ဌ၊
၁။ ၃၇၉။ စိတ္တံ ရူပဉ္စ နိက္ခေပံ။ အတ္ထုဒ္ဓါရံ
မနောရမံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅၃။ (တိ) (၁၀)
ဟောကြားအပ်သော။ နိက္ခိပိယတိတိ ဝါ
နိက္ခေပေါ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၇။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၂၁၈။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၄၈။

(၁၁) စွန့်ပစ်အပ်သော။ သမ္ပံ သဟတိ
နိက္ခေပံ။ န ကရောတိ ပဋိဃံ တယာ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၀။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၂၈။ နိက္ခေပ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၇) န္တိ နိက္ခိတ္တံ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၃၄။ (၁၂) အရှုတ်အထွေး
မရှိသော။ နိဂ္ဂုမ္မေတိ နိက္ခေပေ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
၉၄။ (၁၃) ချရာဖြစ်သော (အရာ)။ အဒ္ဓသ
ခေါ သေဋ္ဌိ ဂဟပတိ သုဝဏ္ဏပါဒကာနံ
နိက္ခေပံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၂။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၂။

နိက္ခေပေါ (ပ၊ ၈) — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၇။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၊ ၉၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၊ ၁၅။ မ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၈၀၊ ၂၀၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၇၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၊ ၁၆၆။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၂။
နိက္ခေပံ (ဒ၊ ၈) — မိလိန္ဒ။ ၉၈။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၈၀။ နိက္ခေပေန (တ၊ ၈) — ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊
၁၃၄။ နိက္ခေပေဟိ (တ၊ ၈) — ဥဒါန၊ ဌ၊

၂၁၅။ နိက္ခေပါ (မ၊ ၈) — မဟာနိ၊ ၁၆၂။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၇၇။ နိက္ခေပေ (သ၊ ၈) —
မိလိန္ဒ။ ၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၈။ နိက္ခေပေသု
— (သ၊ ၈) မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄။ အံ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၅။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၆၊ ၂၇၆။

နိက္ခေပကဏ္ဍ (ပ၊ ၈) [နိက္ခေပ + ကဏ္ဍ]
နိက္ခေပကဏ္ဍ။ အကျယ်ဆုံးနည်းကို ဖယ်ရှား
လျက် - အကျဉ်းနည်း၌ အကျယ်နည်းကို
ထည့်သွင်းလျက် - အကျဉ်းမကျယ်နည်းကို -
ဟောကြားရာ - အပိုင်း - အခန်း၊ နိက္ခေပ-
ကဏ္ဍဟူသည် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်လာ ၄-
ကဏ္ဍရှိသည့်အနက် ၃-ခုမြောက် ကဏ္ဍဖြစ်
သည်။ အဘိ၊ ၈။ ၂၀၅၊ ၂၆၅။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ-
ကျမ်း မာတိကာခေါင်းစဉ်ကား တိက် ၂၂-
နှင့် ဒုက် ၁၄၂-တည်း။ ယင်း တိက်၊ ဒုက်
တို့တွင် ဘုရားရှင်သည် စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ၊
ရူပကဏ္ဍ-တို့ဖြင့် ကုသလတိက် တစ်တိက်
ကိုသာ အကျယ်ပြုတော်မူ၏။ ကျန် တိက်၊
ဒုက် တို့ကို အကျယ်ပြုတော်မမူ။ သို့ဖြစ်
သော်လည်း အကျယ်ပြုလိုသော် ကုသလ
တိက်ကဲ့သို့ စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ၊ ရူပကဏ္ဍ-တို့
ဖြင့် ပြရမည်ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ အကျယ်ပြုရ
မည့် ဝိတ္ထာရဒေသနာကို စွန့်၍ မကျဉ်း
မကျယ် အလယ်အလတ်အားဖြင့် တိက်၊
ဒုက် တို့ကို ဖွင့်ပြတော်မူလိုသော ဘုရားရှင်
သည် နိက္ခေပကဏ္ဍကို ဆက်လက်၍ ဟော
တော်မူသည်။ ယင်း နိက္ခေပကဏ္ဍသည်
တိက်၊ ဒုက် အားလုံးကို ပြည့်စုံစွာဖွင့်ပြ ဟော
ဆိုသည့် ကဏ္ဍဖြစ်သည်။ ရှင်းရှင်းဆိုရသော်
နိက္ခေပကဏ္ဍသည် တိက်၊ ဒုက် အလုံးစုံကို

မူလ , ခန္ဓာ , ဒွါရ , ဘုံ , အတ္တ , ဓမ္မ , နာမ , လိင်အားဖြင့် အကျဉ်းချုံးပြသော ကဏ္ဍဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ နိက္ခေပကဏ္ဍသည် အောက်စိတ္တုပ္ပါဒကို ထောက်စာလျှင် ဒေသနာကျဉ်းဖြစ်၍ အထက်အဋ္ဌကထာ ကဏ္ဍကို ထောက်စာလျှင် ဒေသနာအကျယ် ဖြစ်သည်။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၉။ နိက္ခေပ ကဏ္ဍသည် သင်ရိုးသင်စဉ်အားဖြင့် ၃- ဘာဏဝါရခန့် ရှိသည်။ အကျယ်ချဲ့လျှင် ကား အဆုံးမရှိ ကျယ်ဝန်းသည်။ တိက် ၂၂, အဘိဓမ္မာဒုက် ၁၀၀ , သုတ္တန္တိကဒုက် ၄၂- တို့ကို ဤနိက္ခေပကဏ္ဍ၌သာလျှင် အကျယ် ဝေဖန်နည်းကို ရနိုင်၍ အခြားစိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ, အဋ္ဌကထာကဏ္ဍတို့၌ သုတ္တန္တိကဒုက် ၄၂- တို့ကို အကျယ်ဝေဖန်နည်း မရနိုင်။ နိက္ခေပကဏ္ဍ၏ အမည်ရင်းမှာ နိက္ခေပ- ရာသိ ဖြစ်သည်။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇။

တံ ဝိတ္ထာရဒေသနံ နိက္ခိပိတ္တာ အညေန နာတိသင်္ခေပနာတိဝိတ္ထာရနယေန သဗ္ဗ- တိကဒုကဓမ္မဝိဘာဂံ ဒဿေတုံ “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ” တိ နိက္ခေပကဏ္ဍံ အာရဇ္ဇံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၉။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၂၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၅။ သီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၄၊ ၃၂၇။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၅။ မူလဌ၊ ၁။ ၄၆၊ ၅၅၊ ၁၅၉။ အနုဌ၊ ၁။ ၁၄၇၊ ၁၇၂။ အနုဌ၊ ၃။ ၁၀၅။)

နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိ (ထိ) [နိက္ခေပကဏ္ဍ + ပါဠိ] နိက္ခေပကဏ္ဍံ - လာ - ဟောအပ် - သော ပါဠိ။ “တတ္ထ ကတမံ သာဓလျ” န္တိအာဒိ နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိ။ သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၉၂။

နိက္ခေပကဏ္ဍနန္တရံ (သတ္တမုန္တရ) [နိက္ခေပ- ကဏ္ဍ + အနန္တရံ] နိက္ခေပကဏ္ဍအခြားမဲ့၍။ ဣဒါနိ နိက္ခေပကဏ္ဍနန္တရံ ဌပိတဿ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍဿ ဝဏ္ဏနာက္ကမော အနု- ပုတ္တော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃၇။

နိက္ခေပကဏ္ဍနုသာရ (ပု) [နိက္ခေပကဏ္ဍ + အနုသာရ] နိက္ခေပကဏ္ဍသို့အစဉ်လျှောက် ခြင်း ၊ နိက္ခေပကဏ္ဍကို အစဉ်မှီးခြင်း ။ ဧကတော ဥပ္ပတ္တိဒဿနံ နိက္ခေပကဏ္ဍ- နုသာရေန ကတံ။ အနုဌ၊ ၁။ ၂၁၈။

နိက္ခေပကာရဏ (န) [နိက္ခေပ + ကာရဏ (နိက္ခေပကာရဏ - သံ)] ပစ်ချ - စွန့်ပစ် - မှုကို ပြုခြင်း။ ကဋ္ဌေဝရဿ နိက္ခေပကာရ- ဏတော မရဏံ “ကဋ္ဌေဝရဿ နိက္ခေ- ပေါ” တိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၅။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၁၈။

နိက္ခေပကာရဏ (န) [နိက္ခေပ + ကာရဏ (ဏိက္ခိဝကာရဏ - ပြာ)] (၁) ပစ်ချ - စွန့်ပစ် - ခြင်း၏ အကြောင်း။ (၂) ဟော ကြားခြင်း၏ အကြောင်း။ (၃) ထားခြင်း၏ အကြောင်း။ (၁) ဧတ္ထ စ ကဋ္ဌေဝရဿ နိက္ခေပကာရဏတော မရဏံ “ကဋ္ဌေဝရ- ဿ နိက္ခေပေါ” တိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂။ (၂) ဣဓ နိက္ခေပကာရဏံ တာဝဿ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၈၃။ (၃) ဣမေဟိ စတူဟိ နိက္ခေပကာရဏေဟိ ဌပေန္တေန အဂ္ဂဋ္ဌဂုတ္တိဝိဟာရေယေဝ ဌပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝဇီရ၊ ၄၉၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၉။

နိက္ခေပဂ္ဂဟဏ (န) [နိက္ခေပ + ဂဟဏ
(နိက္ခေပဂ္ဂဟန - သံ၊ ဣက္ခိဝဂဟဏယာ-
ပြာ)] (အပေါင်ခံပစ္စည်း) ထား၍ (ကြွေးမြီ
ချေး) ယူခြင်း။ အတ္တနော သန္တကံ ကိစ္ဆိ
နိက္ခိပိတ္တာ နိက္ခေပဂ္ဂဟဏေန ဝါ.... ဣဏံ
ဂဟေတွာ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၁။

နိက္ခေပဌာန (န) [နိက္ခေပ + ဌာန (ဣက္ခိ
ဝဌာဏ - ပြာ)] သိုမှီး - သိမ်းဆည်း -
ထားရာ အရပ်။ ပန္နရသာနံ နိက္ခေပဌာနာနံ
ယတ္ထ ကတ္တစိ နိက္ခိပိတ္တာ။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၈။

နိက္ခေပဒေသနာ (ထိ) [နိက္ခေပ + ဒေသနာ]
ဟောတော်မူအပ်သော တရားဒေသနာ။
တတ္ထာတိ နိက္ခေပဒေသနာယံ။ နေတ္ထိ၊ ငို။
၇၈။

နိက္ခေပန (န) [နိ + ခိပ + ယု။ (နိက္ခေပန
- သံ၊ ဣက္ခိဝဏ - ပြာ)] (၁) (က) စွန့်
လွှတ်ခြင်း။ (ခ) စွန့်ပစ်ခြင်း။ (ဂ) ဖယ်-
ရှားခြင်း။ (ဃ) ပျက်စီးခြင်း။ (င) စုတေ-
ကွယ်လွန် - ခြင်း။ (တိ) (၂) စွန့်ပစ်
အပ်သော။ (၁) (က) နိက္ခေပန (သံ၊ ၁။
၂၀၄) နှိ တဿ ဒိဋ္ဌသုတာဒိနော ဝိဿဇ္ဇနံ။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။ (ခ) ဘာရဿ နိက္ခေပန
(စူဠနိ၊ ၇၇) နှိ ရူပါဒိပဉ္စကုန္ဒဘာရဿ ခိပနံ
ဆဉ္စနံ။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၂၃။ (ဂ) ဘာရနိက္ခေပနေ
ယထာ (ထေရ၊ ၃၂၀) တိ.... တဿ နိက္ခေ-
ပနေ အပနယနေ န ဘာယတိ။ ထေရ၊ ဌ၊
၂။ ၂၆၇။ ဘာရဿ နိက္ခေပန (မဟာနိ၊
၂၆၆) နှိ ပဉ္စကုန္ဒဘာရဿ ဌပနံ။ မဟာနိ၊

ဌ၊ ၃၂၈။ (ဃ) နိက္ခေပန (သံ၊ ၁။ ၃၁၉) နှိ
ဘေဒေါ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၀။ (င) နိက္ခေပန -
(မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၇) နှိ စုတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၃။
မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၁၁။ (တိ) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိက္ခေပနဓမ္မ (တိ) [နိက္ခေပန + ဓမ္မ] စွန့်
ပစ်အပ်သော သဘောရှိသော။ နိက္ခေ-
ပနဓမ္မော (သံ၊ ၁။ ၇၁) တိ နိက္ခိပိ-
တဗ္ဗသဘာဝေါ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၇။

နိက္ခေပပညတ္တိ (ထိ) [နိက္ခေပ + ပညတ္တိ]
(ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌) ထားတတ်သည်ဖြစ်
၍ အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သော
ဒေသနာ၊ ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ အလိုအား
လျော်စွာ သစ္စာ ၄-ပါးဟူသော အနက်
အဓိပ္ပါယ်ကို ထားတတ်သည်ဖြစ်၍ သစ္စာ
၄-ပါးဟူသော အဖို့ကို အပြားအားဖြင့်
သိစေတတ်သော ဒေသနာ။ ယာ ပကတိ-
ကထာယ ဒေသနာ။ အယံ နိက္ခေပပညတ္တိ။
နေတ္ထိ၊ ၄၈။ ယသ္မာ ပန သာ ဘဂဝတော
တထာ တထာ ဝေနေယျသန္တာနေ ယထာ
ဓိပ္ပေတမတ္တံ နိက္ခိပတိတိ နိက္ခေပေါ။
တဿ စာယံ ဟာရော ဒုက္ခာဒိသင်္ခါတေ
ဘာဂေ ပကာရေဟိ ဉာပေတိ၊ အသင်္ကရ-
တော ဝါ ဌပေတိ၊ တသ္မာ “နိက္ခေပပည-
တ္တိ” တိ ဝုတ္တော။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၂၁။ (-
ပေဋကော။ ၂၃၄။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၂၃၊ ၁၈၅။
နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၆၊ ၁၈၈၊ ၁၉၀၊ ၁၉၁၊ ၁၉၃၊ ၁၉၄။)

နိက္ခေပပဋိပါဠိ (ထိ) [နိက္ခေပ + ပဋိပါဠိ]
ထား - ဟောကြား - အပ်သော အစဉ်၊

ထားစဉ်၊ ဟောစဉ် ။ အကုသလဓမ္မဝသေန
မာတိကာယ နိက္ခိတ္တတ္တာ နိက္ခေပပဋိ-
ပါဋိယာဝ အဝိဇ္ဇာဒီနိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒင်္ဂါနိ
ဘာဇေတွာ ဒသေတုံ ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၈။
တသ္မာဿ နိက္ခေပပဋိပါဋိယာ နိဒ္ဒေသံ
အကတွာ ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၁။

နိက္ခေပပဒ (န) [နိက္ခေပ + ပဒ] အခြေခံ
တည်ထားအပ်သော ပုဒ် ၊ မူလပုဒ်ရင်း ။
နိက္ခေပပဒါနိ ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၀၄၊ ၂၀၆၊ ၂၀၇၊
၂၀၉၊ ၂၁၁၊ ၂၁၂-၃၊ ၂၁၅။

နိက္ခေပပယောဂ (ပု) [နိက္ခေပ + ပယောဂ]
ပစ်ချ - ထည့်သွင်း - ခြင်း ဟူသော လုံ့လ။
ပရဿ တေလကုမ္ဘိယာ ပါဒဂ္ဂနကံ တေလံ
အဝဿံ ပိဝနကာနံ ဥပါဟနာဒီနံ နိက္ခေပ-
ပယောဂေါ စ ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၉။ (-
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၃။)

နိက္ခေပပယောဇန (န) [နိက္ခေပ + ပယောဇန]
ထားခြင်း - ဟောကြားခြင်း - ၏ အကျိုး
ကျေးဇူး ။ ဧဝံ အနုက္ကမေနေဝ နိက္ခေပ-
ပယောဇနံ ပါဠိယံ အာဂတမေဝ ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၉၇။ (- ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ။ ၆၃၊ ၇၅၊ ၁၆၈။)

နိက္ခေပပရိစ္ဆေဒ (ပု) [နိက္ခေပ + ပရိစ္ဆေဒ]
ထား - ဟောကြား - အပ်သော (ဒေသနာ)
အပိုင်းအခြား ။ နိက္ခေပပရိစ္ဆေဒမတ္တံ ပနေတ္ထ
ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၉။ တတြာယံ
နိက္ခေပပရိစ္ဆေဒေါ ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄၇။

နိက္ခေပရာသိ (ပု) [နိက္ခေပ + ရာသိ] (၁)
သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - အပ်သော ဥစ္စာအစု။
(၂) အကျယ်ကို ဖယ်ရှားလျက် (အကျဉ်းအား
ဖြင့်) ဟောကြားအပ်သော တရားအစု၊ ဓမ္မ-
သင်္ဂဏီပါဠိတော်လာ နိက္ခေပကဏ္ဍ ။
(နိက္ခေပကဏ္ဍ - ကြည့်။) (၁) နိက္ခေပရာသိ
(အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄၉) တိ နိဓာနရာသိ။ မူလဋီ၊
၂။ ၂၁၆။ (၂) မူလာဒီဟိ နိက္ခိပိတွာ
ဒေသိတော နိက္ခေပရာသိ နာမ ။ အဘိ၊ ဌ၊
၁။ ၇။

နိက္ခေပရာသိနိဒ္ဒေသ (ပု) [နိက္ခေပရာသိ +
နိဒ္ဒေသ] နိဒ္ဒေသရာသိကို - အကျယ်ညွှန်ပြ
ခြင်း - အကျယ်ညွှန်ပြရာ စကားရပ် ။
ဧတဿ ပန ဒုကဿ နိက္ခေပရာသိ-
နိဒ္ဒေသော ပဝတ္တော ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၁။
(- အနုဋီ၊ ၁။ ၅၆။)

နိက္ခေပရာသိသံဝဏ္ဏနာ (ထိ) [နိက္ခေပရာသိ
+ သံဝဏ္ဏနာ] နိက္ခေပရာသိ၏အဖွင့်၊
နိက္ခေပရာသိကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ ဋီကာ
စကားရပ်။ တတ္ထာတိ တဿံ နိက္ခေပ-
ရာသိသံဝဏ္ဏာယံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၅၆။

နိက္ခေပဝစန (န) [နိက္ခေပ + ဝစန] ပယ်
စွန့်ခြင်းကို ပြဆိုခြင်း၊ ပယ်စွန့်ခြင်းကို ပြဆို
ကြောင်းစကား။ အတ္ထာပတ္တိဝသေန
ပရဝိဟေဌနဿ ပရိဝဇ္ဇိတဘာဝဒီပနတ္ထံ
ဒဏ္ဍသတ္တာနံ နိက္ခေပဝစနံ ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၃၂၇။ (- ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၅၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၅။)

နိက္ခေပဝိစာရဏာ (ထိ) [နိက္ခေပ + ဝိစာရဏာ]
ဟောခြင်း - ဟောအပ်သော ဒေသနာ - ကို
စိစစ်ရာ စကားရပ် ။ ဂုတ္တမိဒံ ဣမဿ
သုတ္တဿ နိက္ခေပဝိစာရဏာယံ ။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၅၈။

နိက္ခေပဝိဓိ (ပု) [နိက္ခေပ + ဝိဓိ] ဟော -
ထား - ပုံ အစီအရင် ။ ဧဝမေတ္တ မာတိကာယ
နိက္ခေပဝိဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၆။

နိက္ခေပဝိသေသ (ပု) [နိက္ခေပ + ဝိသေသ ။
(ဏိက္ခိဝိသေသန - ပြာ)] ထားအပ် - ဟော
အပ် - သော (တရား) အထူး ။ နိက္ခေပ-
ဝိသေသော အတ္ထိ ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၈။

နိက္ခေပသဒ္ဓါပေက္ခာ (ထိ) [နိက္ခေပသဒ္ဓ +
အပေက္ခာ] နိက္ခေပသဒ္ဓါကို ရှင်းခြင်း။
နိက္ခေပသဒ္ဓါပေက္ခာယ ပုစ္ဆာဝသိကောတိ
ပုလ္လိဂံဝသေန ဂုတ္တံ ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၈။ ဒီ၊ ဋီ၊
၁။ ၅၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၈။

နိက္ခေပသန္တိ (ပု) [နိက္ခေပ + သန္တိ] ဟောခြင်း
- ဟောအပ်သောဒေသနာ-အားဖြင့် ဆက်
စပ်ခြင်း ။ ဟောအပ်သော ဒေသနာ -
အဆက် - အစပ် ။ သုတ္တနိက္ခေပ ၄-မျိုးဖြင့်
အနုသန္ဓေစပ်ခြင်း ။ နိက္ခေပသန္တိ စတုန့်
သုတ္တနိက္ခေပပါနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော ။ မ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၂၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၅။ (- သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၄၈၆။)

နိက္ခေပသုခ (တိ) [နိက္ခေပ + သုခ]
ထားခြင်းငှါ- ချမ်းသာ - လွယ်ကူ - သော ။

ဧဝံ နိက္ခေပသုခေ ဟတ္ထပါသဂတေ ကိသ္မိဉ္စိ
အာပဏေ စိဝရံ နိက္ခိပိတ္တာ ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၃၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၂။

နိက္ခေပိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ခိပ + တဗ္ဗ]
ပစ်ချထား - ပယ်စွန့် - အပ်သော ။ နိက္ခေပိ
တဗ္ဗတော ဘာရာတိ အာဟ၊ “ သြရော-
ပိတခန္ဓာ ” တိအာဒိ ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၀။

နိက္ခေပဗ္ဗ (န) [နိက္ခ + သြပဗ္ဗ] ရွှေရောင်နှင့်
တူပုံကို ပြဆိုရာ စကားရပ် ။ ရွှေရောင်ဥပမာ
ပြ စကားရပ် ။ သရီရပဘာ ပန နိက္ခပဘာ-
သဒိသာတိ “ နိက္ခေပဗ္ဗေ သရီရပရဏံ ဝိယ
ဒိဿတိ (မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၅) တိ ဂုတ္တံ ။ မ၊ ဋီ၊
၃။ ၃၁၉။

နိက္ခေသ^၁ (န) [နိက္ခေသ + ဣ ။ ဣ -
ကျေ] ကိလေသာမရှိသည်၏ အဖြစ်၊
ကိလေသာ မရှိခြင်း ။ နိက္ခေသဌ - ကြည့်။

နိက္ခေသ^၂ (တိ) [နိ + ကိလေသ] ကိလေသာ
မရှိသော၊ သူ ။ အသင်္ဂီစိတ္တော နိက္ခေသော၊
အသံသဌော ကုလေ ဂဏေ ။ အပ၊ ၂။ ၁၆။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၈။

နိကေသဌ (ပု) [နိကေသ + အတ္ထ ။ (နိက္ခေဇာ-
ထိ - သံ)] ကိလေသာမရှိ - သည်၏အဖြစ်
- ခြင်း - ဟူသော သဘော ။ နိက္ခေသဌော
(ပဋိသံ၊ ၁၇၈) တိ မဂ္ဂဿ နိက္ခိလေသ-
သဘာဝေါ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၁။ (- ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၆၆။)

နိဗ္ဗာန် (ကမ္မ၊ ကြံ) [နိ + ခါ + ယ + တေ]
ကိုက်အပ်၏။ ခဲအပ်၏။ ကိုက်ခဲအပ်၏။
“ပလ္လတ္တိ၊ နိဗ္ဗာန်” တိ အာဒိသု ဝိယ
ဥပသဂ္ဂေါ ပဒဝဗ္ဗနမတ္တံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၃၈။
ဗ္ဗာန် - လည်း ကြည့်။

နိဗ္ဗာန် (ကြံ) [နိ + ခဓိ + အ + တိ] ခွင်၏။
ကောက် - ကွေ့ - ၏။ ဆွန့်၏။ “လ္လတ္တိ၊
ပလ္လတ္တိ၊ ဗ္ဗာန်၊ နိဗ္ဗာန်၊ အာဂစ္ဆတိ
ပစ္ဆာဂစ္ဆတိ” တိအာဒိနာ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၂၃၁။

နိဗ္ဗာန် (တိ) [နိ + ခနု + ယ + မာန]
မြုပ်အပ်သော၊ သူ။ အာမကသုသာနေ
ဂလပ္ပမာဏံ ဘူမိံ ခဏိတွာ နိဗ္ဗာန်နော
စိတ္တပ္ပဒေါသမတ္တမ္ပိ အကတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၉၅။

နိဗ္ဗာန် (ကြံ) [နိ + ခနု + ယ + သသိ]
မြုပ်လတ်၊ မြုပ်သတ်လတ်။ ကာသိရဉ္စော
အဟံ ပုတ္တော၊ ယံ ကာသုယာ နိဗ္ဗာန်သိ
(နိဗ္ဗာန်သိ၊ သိ၊ ဣ။ နိဗ္ဗာန်သိ)။ ဇာ၊ ၂။
၁၄၉။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၁၈။ (နိဗ္ဗာန်သိတိ
နိဗ္ဗာန်သိသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၆။)

နိဗ္ဗာန် (ကြံ) [နိ + ခဋိ + အ + တိ] ခွဲခြမ်း
- ဝေဖန် - ၏။ နိဗ္ဗာန် - ကြည့်။

နိဗ္ဗာန် (ကြံ) [နိ + ခနု + အ + ဧယျာသိ။
ဧယျာသိ ဝိဘတ်ကို အံ ပြု။] မြုပ်ရာ၏။
မြုပ်ငြားအံ။ နိဗ္ဗာန် - ကြည့်။

နိဗ္ဗာန် (န) [နိ + ခနု + ယု] မြုပ်ခြင်း။ ဧဝံ
ကုမာရဿ ဘူမိယံ နိဗ္ဗာန်နေ ရဉ္စာ
အာဏတ္တေ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၁၄။

နိဗ္ဗာန်တ္တ (ပု) [နိဗ္ဗာန် + အတ္တ] မြုပ်ခြင်း
ဟူသောအကျိုး။ မံ နဂရတော နိဗ္ဗာန်တွာ
ဘူမိယံ နိဗ္ဗာန်တ္တံ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၁၆။

နိဗ္ဗာန်နာနုဇာနန (န) [နိဗ္ဗာန် + အနုဇာနန]
မြုပ်ခြင်း - ငါ - ကို - ခွင့်ပြုခြင်း။ အနုပတ-
ရေတွာ ဘူမိယံ နိဗ္ဗာန်နာနုဇာနနေန သံဝိ-
ဂမာနသောဝ အဟောသိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၁၄။

နိဗ္ဗာန်ပယိတ္တ (ကာ၊ ကြံ) [နိ + ခနု + နာပယ
+ ဣ] မြုပ်စေကုန်ပြီ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗာန်ပေတိ (ကာ၊ ကြံ) [နိ + ခနု + နာပေ
+ တိ။ ခနု ဝိဒါရဏေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၇၈။]
မြုပ်စေ၏။ မဟာရာဇ တုမေ နိဗ္ဗာန်ပရာဝံ
ဓမ္မိကရာဇာနံ အာဝါဋေ နိဗ္ဗာန်ပယိတ္တ။
စရိယာ၊ ၄။ ၂၅၇။ မဓိ ဂလပ္ပမာဏေ
အာဝါဋေ နိဗ္ဗာန်ပေသိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၅၆။

နိဗ္ဗာန်ပေတွာ (ကြံ၊ ဝိ) [နိ + ခနု + နာပေ
+ တွာ] မြုပ်စေ၍။ အာဝါဋေ နိဗ္ဗာန်-
ပေတွာ ဝိနာသေသိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉။ ဥဒါန၊
၄။ ၃၆၁။ (- ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၃)

နိဗ္ဗာန်ပေသိ (ကာ၊ ကြံ) [နိ + ခနု + နာပေ
+ ဤ] မြုပ်စေပြီ။ နိဗ္ဗာန်ပေတိ - ကြည့်။

နိခဏာဟိ (ကြိ) [နိ + ခန + အ + ဟိ] မြုပ်
လော့ ။ နိခနတိ - ကြည့် ။

နိခဏိသု (ကြိ) [နိ + ခန + အ + ဉံ]
မြုပ်ကုန်ပြီ ။ နိခနတိ - ကြည့် ။

နိခဏိ (ကြိ) [နိ + ခန + အ + ဤ]
မြုပ်ပြီ။ နိခနတိ - ကြည့်။

နိခဏိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ခန + ဧက + ဤ]
မြုပ်စေပြီ။ ကာသုယာ နိခဏိ မမ (အပ၊
၂။ ၄၁၉) ၏ သဗလဝါဟနံ သကလံ မမ
ရန္တံ ဂဟေတွာ မမ္ပိ ဂလပ္ပမာဏေ အာဝါဇေ
နိခဏာပေသိ ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၂၅၆။ (နိခဏိ
၌ ဆန်းကြောင့် ဤ ဒီဃပြု) မဟာရာဇ
တုမေ နိရုပရာဓံ ဓမ္မိကရာဇာနံ အာဝါဇေ
နိခနာပယိတ္တံ ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၂၅၇။

နိခဏိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ခန + တုံ]
မြုပ်ခြင်းငှါ။ နိခါတုန္တိ နိခဏိတုံ ။ စရိယာ၊
ဌ။ ၂၁၆။ အာဝါဋံ ခဏိတွာ နိခဏိတုံ
ဝဋ္ဋတိ ။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၁၁။

နိခဏိယမာန (တိ) [နိ + ခန + ယ + မာန]
မှိတ်အပ်သော (မျက်စိ) ။ န သက္ကာ
ဟောတိ အက္ခိ ဝါ နိခဏိယမာနေ
ပယိတုံ ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈၇။ ဝိ၊ ၂။ ၉၄၊ ၁၂၉။

နိခဏိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ခန + အ + သန္တိ]
မြုပ်ကုန်လတ် ။ နိခနတိ - ကြည့်။

နိခဏိဿာမိ (ကြိ) [နိ + ခန + အ + သာမိ]
(၁) (မျက်စိ) မှိတ်လိမ့်အံ့ ။ (၂) မြုပ်လိမ့်အံ့။
နိခနတိ - ကြည့် ။

နိခဏေယျာသိ (ကြိ) [နိ + ခန + အ +
ဧယျာသိ] မြုပ်ရာ၏၊ မြုပ်ငြားအံ့ ။ နိခနတိ
- ကြည့် ။

နိခဏ္ဍ (ပု) [နိ + ခဉ် + အ ။ (နိဃဏ္ဍ - သံ၊
နိဃံဋ္ဌ - အဗ္ဗမာဂဓိ ။ နိဃံဋ္ဌ - ပြာ ။
နိဃဏ္ဍဝ - သီဟိုဠ်)] နိဃဏ္ဍကျမ်း၊ သစ်
ပင်စသည်တို့၏ အမည်ကို ပြဆိုရာကျမ်း ။
အဘိဓာန်ကျမ်း ။ (အမည်ကို ယူတတ် -
အမည်ပုဒ်တို့ကို ရေးသားမှတ်တမ်းတင်ရာ
ကောသကျမ်း ။ အဘိဓာန်ကျမ်း ။ ထောမ ။
ဆေးဖက်ဆိုင်ရာ အဘိဓာန်ကျမ်း ။ အဗ္ဗမာ-
ဂဓိ ။ ဓာန် ။ သဒ္ဒကောသ , နာမသင်္ဂဟ ။
ပြာ ။ ဓာန် ။ ဂဗ္ဘကော်ဂယပါဠိ ။ သီဟိုဠ် ။
ဓာန် ။ နာမာဝလိယ , အကာရာဒီယ ။
သီဟိုဠ် ။ ဓာန် ။) ဝစနိယဝါစကဘာဝေန
အတ္ထံ သဒ္ဓန္တ နိခဉ်တိ ဘိန္နတိ ဝိဘဇ္ဇ
ဒဿေတိတိ နိခဏ္ဍ ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၁။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၁။ (- မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၆။ အံ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၃၁။ သူစိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၁၁။)

နိခတ (တိ) [နိ + ခန + ခန + တ] နှုတ် -
ပယ်ရှား - အပ်သော ။ အဝေတန္တိ နိခတံ ။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၄။

နိခန(က)တိ (ကြိ) [နိ + ခဏ + ခန ။ ခန +
အ + တိ] (၁) (မျက်စိ) မှိတ်၏ ။ (၂)

စိုက်၏။ (၃) မြှုပ်၏။ (၁) အကွံ နိဗ္ဗာန်တိ၊
ဘမုကံ ဥက္ခိပတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၄၆၇။ အကွံ ဝါ နိဗ္ဗာန်တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၇။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၉။ အကွံ ဝါ နိဗ္ဗာန်သမာဓိ။
ဝိ၊ ၁။ ၆၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၁၇၈။ (၂) ပရဿ ခေတ္တံ ပရိက္ခေပဝသေန
အတ္တနော ကာတုကာမော ဒါရူနိ နိဗ္ဗာန်တိ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၇။ အဋ္ဌာနံ နာမ ရုက္ခံ
နိဗ္ဗာန်တိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၃၅။ ဝလ္လိအာရောပန-
တ္ထာယ ဝါ ဘူမိယံ နိဗ္ဗာန်တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၂၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၇၉။ အဋ္ဌာနံ နာမ ရုက္ခံ
.... နာနတိတ္ထေ နိဗ္ဗာန်တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၄၄။
(၃) အာစေရ ယံ တံ နိဗ္ဗာန်တိ သောဗ္ဗေ။
ဇာ၊ ၁။ ၂၆၈။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၈။ ယံ တေ
စုန္တ သူကရမဒ္ဒဝံ အဝသိဋ္ဌံ၊ တံ သောဗ္ဗေ
နိဗ္ဗာန်တိ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၀၆။ ဥဒါနံ၊ ၁၈၀။ ပံသု
ပက္ခိပိတ္တာ နိဗ္ဗာန်တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၁။
ကာမကသုသာနေ နိဗ္ဗာန်တိ။ စရိယာ၊ ၄။
၂၁၄။ နိဗ္ဗာန် ဝနေ (ဇာ၊ ၂။ ၁၄၉)တိ ဝနေ
နိဗ္ဗာန်ယျာသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၅။ မံ စေ တံ
နိဗ္ဗာန် ဝနေ (ဇာ၊ ၂။ ၁၄၉)တိ သစေ ဗဓိရ-
ဘာဝါဒိဝိဟရိတံ ဧဝရူပံ မံ ဝနေ နိဗ္ဗာန်-
ယျာသိ။ အဓမ္မံ ကမ္မံ ကရေယျာသိတိ
အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၅။ နိဗ္ဗာန် ဝနေတိ
ဧတ္ထ ဧယျာသိဝစနဿ အမာဒေသော
ဟောတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၅။ နိဗ္ဗာန် ဝနေတိ
နာမိကဉ္စေဝ အာချာတဉ္စ။ နိဗ္ဗာန်
ကရိကပ္ပဝစနံ။ နိတိ၊ ဇာ၊ ၃၇၆-၇။ (- အပ၊
၁။ ၁၀၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၉၇၊ ၁၀၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၂၃၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁။)

နိဗ္ဗာန် (က) ထ (ကြိ) [နိ + ခန + အ + ထ]
မြှုပ်ကြကုန်လော့။ နိဗ္ဗာန်တိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာန် (က) နှိ (ကြိ) [နိ + ခန + အ + အနှိ]
(၁) စိုက်ကုန်၏။ (၂) မြှုပ်ကုန်၏။
နိဗ္ဗာန်တိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာန် (ကိ) တဗ္ဗ (တိ) [နိ + ခန + တဗ္ဗ] မှိတ်
အပ်သော (မျက်စိ) န အကွံ နိဗ္ဗာန်တဗ္ဗံ။
ဝိ၊ ၅။ ၂၈၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၂၉။

နိဗ္ဗာန် (ကိ) တွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ခန + တွာ]
(၁) စိုက်၍။ (၂) မြှုပ်၍။ မဟန္တံ ထမ္ဘံ
ပထဝိယံ နိဗ္ဗာန်တွာ။ မ၊ ၃။ ၁၇၃။ ထမ္ဘေ
နိဗ္ဗာန်တွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၁၈။ နဟာနတိတ္ထေ
နိဗ္ဗာန်တွာ ဌပိတထမ္ဘေ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၃၅။
ခါကုကေ နိဗ္ဗာန်တွာ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၄၃။ ဒွေ
ခဒိရတ္ထမ္ဘေ နိဗ္ဗာန်တွာ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၃၂။ ထမ္ဘံ
နိဗ္ဗာန်တွာ ခေံ အာရောပေသိ။ အပ၊ ၄။ ၂။
၁၅၄။ နဂရဒ္ဓါရေ သာခံ နိဗ္ဗာန်တွာ။ ဇာ၊
၄။ ၃။ ၂။ (- ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၁၈။
မ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၉။ အဘိ၊ ၄။
၂။ ၄၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆၀။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၆၆။
မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၈၈။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၈၊ ၁၄၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၀၊
၁၈၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၆၇၊ ၂၃၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၀။ (၂) တံ သောဗ္ဗေ
နိဗ္ဗာန်တွာ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၀၆။ ဥဒါနံ၊ ၁၈၀။
ဝတိ ကရောန္တော ဝိယ ရုက္ခပါဒေ နိဗ္ဗာ-
န်တွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၃။
ကောဋိသဟဿမ္ဘိ ခနံ နိဗ္ဗာန်တွာ ဌပိတံ။

ဒါ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၈။ အာဝါဓေသု နိခနိတွာ ဥပရိ
ဌိတာနိ သီသာနိ ဘိန္နာပေန္တော။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၃၄၁။ အန္တော ဂစ္ဆေ စာသိံ နိခဏိတွာ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅၈။ ကာလကံတေ ဉာတကေ
န ဈာပေန္တိ။ နိခဏိတွာ ဌပေန္တိ။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၃၄၅။ နိခဏိတွာ (ဒါ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၂) တိ
ဘူမိယံ နိခါတံ ကတွာ။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁။
၃၆၀။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၅၊
၃၈၁။ ကင်္ခါ၊ ၂၆၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၁၊ ၃၆၂။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၄။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၉၁။ စရိယာ၊ ဌ၊
၂၁၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၉။ ကင်္ခါ၊ ဌိ၊ သစ်။
၁၄၁၊ ၄၃၀။)

နိခါတ (တိ) [နိ + ခန + ခန + တ။ နိ + ခန
+ တ္တး ၊ ခနိတွာ ညှပ်တေ ။ ထောမ ။]
(၁) စိုက်ထားအပ်သော (တိုင်စသည်) ။ (၂)
မြှုပ် ထားအပ်သော (ပစ္စည်းစသည်) ။ (၁)
သုနိခါတောတိ သုဌ၊ နိခါတော၊ ကော-
ဋေတွာ သုဌ၊ ဌပိတော။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၉။
နဂရဒ္ဓါရေ နိခါတံ လ္လန္တဓိလံ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၃၉၂။ နိခါတာ (သုတ္တနိ၊ ၂၈၃) တိ
အာကောဋေတွာ ဘူမိယံ ပဝေသိတာ
ခုဒ္ဒကာ မဟန္တာ ခဏိတွာ ဌပိတာ။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၆။ (၂) ဘူမဌံ နာမ ဘဏ္ဍံ ဘူမိယံ
နိက္ခိတ္တံ ဟောတိ နိခါတံ ပဋိစ္ဆန္တံ။ ဝိ၊ ၁။
၅၈။ တဿေသ မူလသ္မိံ နိမိ နိခါတော။
ဇာ၊ ၁။ ၉၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃။ ဧဝံ သောဗ္ဗေ
နိခါတာပိ မာနမေဝ ကရောတိ။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၂။ ၈၈။ ဘူမိံ ခဏိတွာ ဌပိတတ္တာ
နိခါတော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄။ သဒါ နိခါတာ
(ဇာ၊ ၂။ ၁၉၃) တိ နိစ္စံ ဇလိတအယပထဝိယံ

ကဋိမတ္တံ ပဝေသေတွာ နိခဏိတွာ ဌပိတာ
ဝိယ ဌိတာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၄၃။ နိခါတော
(ပု၊ ပ၊ ၈) — ဒါ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၃၆။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၅။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၅၁၃။ နိခါတာ
(ပု၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၈။ အပ၊ ဌ၊ ၁။
၁၁၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၆။ နိခါတာ (ထိ၊ ပ၊ ၈)
— ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၂။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၈။ နိခါတာ (ထိ၊ ပ၊ ၈)
— ဒါ၊ ၂။ ၁၄၀။ နိခါတံ (န၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊
၁။ ၅၈။ နိခါတံ (ပု၊ ဒု၊ ၈) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၃၉၂။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၀။ နိခါတေ (ပု၊
သ၊ ၈) — အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၅၂။

နိခါတခါဏု (ပု) [နိခါတ + ခါဏု] စိုက်ထား
အပ်သော သစ်ငှက်။ ထုသရာသိမ့် နိခါတ-
ခါဏု ဝိယ န ထိရကထော ဟောတိ။
ဒါ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၂။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၈။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၂၈၃၊ ၃၉၅-၆။ နိခါတခါဏုကော ဝိယ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၇။ ဒါ၊ ဌိ၊ ၁။ ၃၇၄။ သိ၊ ဌိ၊
သစ်၊ ၂။ ၃၈၇။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၉။ နိခါတ-
ခါဏုကံ ဝိယ။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀၄။

နိခါတထမ္ဘ (ပု) [နိခါတ + ထမ္ဘ] စိုက်ထား
အပ်သော တိုင်။ ပရိသပရိယန္တေ နိခါတ-
ထမ္ဘော ဝိယ ဌိတော။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၂။
ပသုနံ ဗန္ဓနတ္ထာယ နိခါတထမ္ဘသင်္ခါတံ
ထူဏံ။ အံ၊ ဌိ၊ ၃။ ၁၂၁။ “ နေမံ ” ဂုဏ်တိ
နိခါတထမ္ဘာဒိနံ ပထဝိံ အနုပဝိသိတ္တာ
ဌိတပုဒေသော။ နေတ္ထိ၊ ဌိ၊ ၁၄၂။ (- မ၊ ဌ၊
၃။ ၅။ အံ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၂၆။)

နိခါတည (န) [နိခါတ + ဝည] မြှုပ်ထား
အပ်သော စပါး။ ဘူမိယံ နိခါတညောနိ စ
စာဋိသဟဿေသု ပူရိတညောနိ စ
ခေပေတွာ ။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၆။

နိခါတပကာရ (ပု) [နိခါတ + ပကာရ]
မြှုပ်ထားပုံ အခြင်းအရာ ၊ မြှုပ်ထားသည့်
အတိုင်း ။ ယထာ နိခါတန္တိပိ ပါဌော ၊
ပထဝီယံ နိခါတပ္ပကာရန္တိ အတ္ထော ။ ဥဒါန၊
ဌ၊ ၂၃၅။

နိခါတမူလာကာရ (ပု) [နိခါတမူလ +
အာကာရ] မြှုပ်အပ် - စူးဝင် - ပေါက်
ရောက် - သော အမြစ်ရှိသော သစ်ပင်၏
အသွင်အပြင် ။ ဒွိန္နံ ပါသာဏာနံ အန္တရေ
နိခါတမူလာကာရေန ဌိတရုက္ခော ။ သံ၊ ဌ၊
၃။ ၇၈။

နိခါတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ခန + ခနု + တုံ]
မြှုပ်ခြင်းငှါ ။ နိခါတု (စရိယာ။ ၄၁၃) န္တိ
နိခဏိတုံ ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၁၆။

နိခါဒန (န) [နိ + ခါဒ + ယု ။ နိခနိတွာ
ခါဒတိတိ နိခါဒနံ ။ ကင်္ခါ၊ ယော၊ ဋီ၊ ၄။
၂၅၅။ (နိယန - သိဟိဋ္ဌိ)] ဆောက် ။
ကုဒါလော နိခါဒနံ ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၅။ ဝိ၊ ၄။
၃၂၂။ ကင်္ခါ၊ ၂၆၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၀၁။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၅။ နိခါဒနံ စတုရဿမုခံ
ဝါ ဟောတု၊ ဒေါဏိမုခံ ဝါ ဝဏံ ဝါ ဥဇုကံ
ဝါ ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၀။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၄၂၅။ (- ဝိ၊
၁။ ၂၁၈။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃။ ဝိ၊

သင်္ဂဟ။ ၃၀၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၂၄၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၅။)

နိခါဒနဂ္ဂ (န) [နိခါဒန + အဂ္ဂ] ဆောက်ဖျား။
ဆောက်ထိပ် ။ အာရဂ္ဂေန နိခါဒနဂ္ဂေန ။
ဝဇီရ၊ ၁၂၂။

နိခါဒနဒဏ္ဍက (တိ) [နိခါဒန + ဒဏ္ဍ + က]
လက်ကိုင်ရိုးရှိသော ဆောက် ။ နိခါဒန-
ဒဏ္ဍကမတ္ထကသ္မိဉ္စိ နိလီနမက္ခိကံ မုဂ္ဂရေန
ပဟရိတွာ ပိသန္တိ ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၈။

နိခါဒနမုခ (န) [နိခါဒန + မုခ] ဆောက်ဖျား။
အာရဂ္ဂေနာတိ နိခါဒနမုခေန ။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၁၉။

နိခါဒနသဒိသမုခ (တိ) [နိခါဒန + သဒိသ +
မုခ] ဆောက်နှင့်တူသော - အဦး - အဖျား -
ရှိသော (မြားစသည်) ။ ဝစ္ဆဒန္တမုခါတိ
နိခါဒနသဒိသမုခါ ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၉၉။

နိခိလ (တိ) [နိ + ခိလ ။ နိတ္ထိ ခိလာ တဿ
မဟေသိနောတိ နိခိလော ။ အဋ္ဌသာ၊ ယော။
၁၉။] (၁) အကြွင်း - အကျန် - မရှိသော။
(၂) ငြောင့်၍ - စင်း - မရှိ - ကင်း - သော၊
သူ (ဘုရားရှင်) ။ နိခိလေနာ (အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၁၃) တိ နိရဝသေသေန ဒေသိတံ၊ ပဉ္စ-
ခိလရဟိတေန ဝါ ဘဂဝတာ ဒေသိတံ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၈။

နိခိလ (န) [နိ + ခိ + လ။ သူစိ။ (နိခိလ-သံ၊ ကိခိလ - ဗြာ)] (၁) အလုံးစုံ။ (တိ) (၂) အလုံးစုံသော။ (၁) နိခိလံ သကလံ တထာ။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ငို။ ၇၀၂။ (အမရ ၂၁။ ၆၅။) (တိ) (၂) နိခိလော (နိစ္စလော၊ သိ) ပရိယတ္တိဗဟုသုတော စ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၉။ နိခိလေ သတ္တရိ လောက-လောစနေ။ မဟာဝံသ၊ ငို။ ၁၁၆။ (- ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၂၂။)

နိခိလသဗ္ဗညုဂုဏသမင်္ဂီ (တိ) [နိခိလ + သဗ္ဗ-ညုဂုဏ + သမင်္ဂီ] အလုံးစုံသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟူသော ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံခြင်းရှိသော၊ သူ (ဘုရားရှင်) ။ တဿွာ ယထာ ဝိမာ ဝိပဿိအာဒယော ဘဂဝန္တော နိခိလသဗ္ဗ-ညုဂုဏသမင်္ဂီတာယ။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၃၁၈။

နိခိဏပတ္တ (တိ) [နိခိဏ + ပတ္တ] ကျွတ်သော အတောင်ရှိသော ၊ အတောင်ကျွတ်သော (ဟင်္သာ)။ နိခိဏပတ္တော ဝါ (ဇာ၊ ၂။ ၃၂၀) တိ ပဋ္ဌရိတပတ္တော ဝိယ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၆၅။

နိဂ (ဂ) ခွတ် (ကြိ) [နိ + ဂမု + အ + တိ] (၁) ထွက်၏။ (၂) ထွက်သွား၏။ (၃) ထွက်လာ၏။ (၄) ထွက်မြောက်၏။ (၅) ရောက်၏ ၊ ကပ်ရောက်၏။ (၆) ရ၏။ (၇) နေ - တည် - ၏။ (၈) ပြီးစေ၏။ (၉) ဖြစ်စေ၏။ (၁၀) ထွက်မြောက်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်၏။

(၁) နိဂ (ဂ) ခွတ် (နိက္ခမတိ) - ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၇၉။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၈။ သံ၊

ဌ၊ ၁။ ၂၈၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၉။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၀။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၁။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၂၀၆။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သံ၊ ၃၅၈။ နေတ္တိ၊ ငို၊ ၁၂၀။ ကင်္ခါ၊ ယော၊ မဟာ၊ ငို၊ ၃။ ၃၃၄။ နိတိ၊ ဇာ၊ ၂၀၃။ နိဂ (ဂ) ခွတ် - သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၇။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၅။ နေတ္တိ၊ ငို၊ ၁၂၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၈။ နိဂဓတေ - အပါ၊ ၁။ ၆၇။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂။

(၂) နိဂဓတိ - ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၇၂။ နိဂဓန္တိ - အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၆။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃။ (၃) နိဂဓိ - သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၀။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၁၈။ နိဂဓိ - အပါ၊ ၂။ ၂၀၇။ ထေရိ၊ ဌ၊ ၁၄၉။ (၄) နိဂ- (ဂ) ခွတ် - ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃၅။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၃၅။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၅၁။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၄၁။ ၉၅။ နိဂဓန္တိ - ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၆။ မူလ၊ ငို၊ ၁။ ၁၀၁။

(၅) နိဂဓတိ (ပါပုဏ္ဏတိ) - သံ၊ ၂။ ၂၉၃။ ဒိ၊ ၂။ ၇၂။ သံ၊ ၁။ ၈၆။ အံ၊ ၁။ ၂၅၂။ အံ၊ ၂။ ၂၂၁။ ၃၁၀။ ၄၇၁။ ဓမ္မ၊ ၂။ ၃၃။ ဥဒါန၊ ၁၈၄။ သုတ္တနိ၊ ၃၂၁။ ၃၇၂။ ထေရိ၊ ၄၀၀။ ဇာ၊ ၁။ ၅၇။ ဇာ၊ ၂။ ၄၉။ ၂၉၂။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၁။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။ ၂၂၄။ ထေရိ၊ ဌ၊ ၁၇၂-၃။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၅၁။ ၃၅၃။ နိဂဓတိ - (အာပဇ္ဇတိ) - ဇာ၊ ငို၊ ၂၂။ ၅၄၆။ နိဂဓန္တိ (ပါပုဏ္ဏန္တိ) - ဝိ၊ ၄။ ၃၆၄။ မ၊ ၁။ ၁၂၁။ သံ၊ ၁။ ၄၅၉။ ဥဒါန၊ ၁၆၇။ ထေရု၊ ၃၁၅။ ဇာ၊ ၂။ ၂၅။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆။

သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၆။ ဒီ၊ ဌ၊
 ၁။ ၁၇၄။ နိဂ္ဂစ္ဆသိ (ဥပဂမိဿသိ ပါပုဏိ-
 သသိ) — မ၊ ၁။ ၄၁၃။ သံ၊ ၁။ ၃၃၂။ သံ၊
 ၂။ ၃၈၁။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၁။ ပေတ။ ၁၇၈။
 ၂၁၂။ ထေရ၊ ၂၂၅။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၉၃၊ ၁၉၇၊
 ၂၅၀၊ ၂၆၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၂။ ထေရ၊ ဌ၊
 ၂။ ၄၈၇။ နိဂစ္ဆမိ — မ၊ ၃။ ၄၇-၈။ သံ၊ ၁။
 ၃၂၄။ နိဂစ္ဆိ — သံ၊ ၁။ ၄၆၀။ နိဂစ္ဆိတ္ထော
 (ပါပုဏာတိ) — ပေတ။ ၂၁၂။ ပေတ၊ ဌ၊
 ၂၄၈။ နိဂ္ဂစ္ဆိဿံ — ပေတ။ ၂၁၇။ ပေတ၊
 ဌ၊ ၂၆၇။ နိဂစ္ဆိဿာမိ — မ၊ ၂။ ၂၈။ သံ၊ ၂။
 ၃၉၃။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈။ နိဂစ္ဆေ — ဇာ၊ ၂။
 ၃၀၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၁၇။ နိဂစ္ဆေယျ — ဝိ၊ ၁။
 ၂၄။ မ၊ ၂။ ၂၈၊ ၃၀။ မ၊ ၃။ ၄၄-၅။ သံ၊ ၁။
 ၃၃၂-၃။ အံ၊ ၁။ ၁၈၇။ အံ၊ ၃။ ၃၉၃။ ဇာ၊
 ၁။ ၈၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၄။ မ၊ ဌ၊
 ၄။ ၁၅၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၂။
 သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၁။ မဟာနိ၊
 ဌ၊ ၂၇-၈။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၁၁။ မ၊ ဌ၊ ၃။
 ၃၅၄။ နိဂစ္ဆေယျံ — ဝဇီရ၊ ၁၄၂။

(၆) နိဂစ္ဆတိ — (ဝိန္နတိ ပဋိလဘတိ)
 — ဇာ၊ ၁။ ၁၀၄၊ ၁၅၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၂။ ဇာ၊
 ဌ၊ ၃။ ၇၄၊ ၃၀၄။ နိဂစ္ဆသိ (ဝိန္နိဿသိ) —
 ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၈၇၊ ၄၉၅။ နိဂစ္ဆိသန္တိ
 (ပဋိလဘိသန္တိ) — ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၉၁။ (၇)
 နိဂစ္ဆိ နိဝိသိ — မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၉။ (၈) န
 နိဂစ္ဆတိ (န တံ အတ္တံ သာဓေတိ) — အံ၊
 ဌ၊ ၂။ ၁၈၀။ (၉) နိဂစ္ဆတိ (ပဝတ္တေတိ) —
 အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၄။ (၁၀)
 နိဂ္ဂစ္ဆတိ (နိဂ္ဂမနဝဿေန ပဝတ္တတိ) - ဒီ၊ ဌ၊
 ၃။ ၃။

နိဂ (ဂ) ခွဲတေ (ကြိ) [နိ + ဂမု + အ + တေ]
 ထွက်၏။ နိဂ (ဂ) ခွဲတိ (၁) - ကြည့်။

နိဂ (ဂ) ခွဲန္တိ (ကြိ) [နိ + ဂမု + အ + အန္တိ]
 (၁) ထွက်ကုန်၏။ (၂) ထွက်သွားကုန်၏။
 (၃) ထွက်မြောက်ကုန်၏။ (၄) ရောက်ကုန်
 ၏။ နိဂ (ဂ) ခွဲတိ (၁) (၂) (၄) (၅) - ကြည့်။

နိဂ (ဂ) ခွဲသိ (ကြိ) [နိ + ဂမု + အ + သိ]
 (၁) ရောက်လတ်၊ ကပ်ရောက်လတ်။ (၂)
 ရလတ်။ နိဂ (ဂ) ခွဲတိ (၅) (၆) - ကြည့်။

နိဂ (ဂ) ခွဲမိ (ကြိ) [နိ + ဂမု + အ + မိ]
 ရောက်၏၊ ကပ်ရောက်၏။ နိဂ (ဂ) ခွဲတိ
 (၅) - ကြည့်။

နိဂ (ဂ) ခွဲ (ကြိ) [နိ + ဂမု + အ + ဤ]
 (၁) ထွက်လာပြီ။ (၂) ရောက်ပြီ၊
 ကပ်ရောက်ပြီ။ (၃) နေ - တည် - ပြီ။
 နိဂ (ဂ) ခွဲတိ (၃)၊ (၅)၊ (၇) - ကြည့်။

နိဂ (ဂ) ခွဲတ္ထော (ကြိ) [နိ + ဂမု + အ + ထ္ထ
 + ဩ] ရောက်ပြီ။ နိဂ (ဂ) ခွဲတိ (၅) - ကြည့်။

နိဂ (ဂ) ခွဲဿံ (ကြိ) [နိ + ဂမု + အ + သံ]
 ရောက်အံ့၊ ကပ်ရောက်အံ့။ နိဂ (ဂ) ခွဲတိ
 (၅) - ကြည့်။

နိဂ (ဂ) ခွဲသန္တိ (ကြိ) [နိ + ဂမု + အ +
 သန္တိ] ရောက်ကုန်လတ်။ နိဂ (ဂ) ခွဲတိ
 (၆) - ကြည့်။

နိဂ (ဂ) ခန္ဓာသမိ (ကြိ) [နိ + ဂမု + အ + သာမိ] ရောက်အံ့ ၊ ကပ်ရောက်အံ့ ။
နိဂ (ဂ) ခန္ဓာသမိ (၅) - ကြည့် ။

နိဂ (ဂ) ခန္ဓာ (ကြိ) [နိ + ဂမု + အ + ဧယျ] ရောက်ရာ၏ ၊ ကပ်ရောက်ရာ၏ ။ နိဂ (ဂ) ခန္ဓာသမိ (၅) - ကြည့် ။

နိဂ (ဂ) ခန္ဓာယျ (ကြိ) [နိ + ဂမု + အ + ဧယျ] ရောက်ရာ၏ ။ နိဂ (ဂ) ခန္ဓာသမိ (၅) - ကြည့် ။

နိဂ (ဂ) ခန္ဓာယျ (ကြိ) [နိ + ဂမု + အ + ဧယျ] ရောက်ကုန်ရာ၏ ။ နိဂ (ဂ) ခန္ဓာသမိ (၅) - ကြည့် ။

နိဂဏ္ဌ (ဂန္ထ) (ပု) [နိ + ဂဏ္ဌ (ဂန္ထ) ၊ နိ + ဂန္ဓ + အ ။ နိ ကို ဣ ပြု ။ ထိ ဌ နိဂဏ္ဌိ ။ (နိဂဏ္ဌိ - သံ ၊ ကိအံဌ ၊ ကိဂ္ဂဌ - ပြာ)]

(၁) ရဟန်းဇာတ်ရှိသောသူ ၊ တက္ကတွန်း ။ (၂) ကိလေသာအထုံးအဖွဲ့ မရှိဟု ပြောဆိုတတ်သောသူ ။ (၃) သံယောဇဉ် အနှောင်အဖွဲ့ မရှိဟု ပြောဆိုတတ်သောသူ ။ (၄) ကိလေသာအထုံးအဖွဲ့ အရှိဟု ယူတတ်သောသူ ။ (၅) ကိုယ်ရှေ့ပိုင်းကိုသာဖုံးလွှမ်း - ဝတ်ရုံ - သောသူ ။ (၆) အဝတ်ဖြူဖြင့် နိဂဏ္ဌအသွင်ကို ဆောင်သောသူ ။ (၇) မိမိအယူဖြင့် သူတပါးတို့၏ အယူကို - မွေနှောက် - ချောက်ချား - တတ်သောသူ ။ (၈) ဂန္ဓတရား လေးပါးဖြင့် နှောင်ဖွဲ့ - အပ် - ခံရ - သောသူ ။ (၉) နိဂဏ္ဌသုတ်။

(၁) ရဟန်းဇာတ်ရှိသောသူ ။ တက္ကတွန်း ။ အတ္တိ ဝိသာခေ နိဂဏ္ဌာ နာမသမဏဇာတိကာ ။ အံ၊ ၁။ ၂၀၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၇၁။ နိဂဏ္ဌော (သုတ္တနိ၊ ၃၅၅) တိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ နာမေန ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၈။

(၂) ကိလေသာအထုံးအဖွဲ့ မရှိဟု ပြောဆိုတတ်သောသူ ။ အမှာကံ ဂဏ္ဌန - ကိလေသော ပလိဗုဒ္ဓနကိလေသော နတ္ထိ ။ ကိလေသဂဏ္ဌရဟိတာ (ကိလေသဂဏ္ဌိ - ရဟိတာ ၊ သီ၊ က) မယန္တိ ဧဝံ ဝါဒိတာယ လဒ္ဓနာမဝသေန နိဂဏ္ဌော ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၂။

(၃) သံယောဇဉ်အနှောင်အဖွဲ့ မရှိဟု ပြောဆိုတတ်သောသူ ။ အမှာကံ သညော - ဇနဂဏော နတ္ထိတိ ဝါဒိနော ဗာဟိရက - ပဗ္ဗဇိတာ နိဂဏ္ဌာ ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၃။ (၄) ကိလေသာအထုံးအဖွဲ့ မရှိဟု ယူတတ်သောသူ ။ “ နတ္ထိ မယံ ဂဏ္ဌော ” တိ ဂဏ္ဌာတိတိ နိဂဏ္ဌော ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇။

(၅) ကိုယ်ရှေ့ပိုင်းကိုသာ - ဖုံးလွှမ်း - ဝတ်ရုံ - သောသူ ။ နိဂဏ္ဌော (အံ၊ ၂။ ၂၄၄) တိ ပုရိမဘာဂပဋိစ္ဆန္နော ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၈၅။ (၆) အဝတ်ဖြူဖြင့် နိဂဏ္ဌအသွင်ကို ဆောင်သောသူ ။ နိဂဏ္ဌာ (ဥဒါန၊ ၁၅၆) တိ သေတပဋနိဂဏ္ဌရူပဓာရိနော ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၀၀။

(၇) မိမိအယူဖြင့် သူတပါးတို့၏ အယူကို - မွေနှောက် - ချောက်ချား - တတ်သောသူ ။ နိဂဏ္ဌေတိ ဝါဒေန ပရေသံ

ဝိလောထတိတိ နိဂဏ္ဌော ၊ နိဂဏ္ဌောယေဝ
နိဂဏ္ဌော ဝဏ္ဏဝိကာရံ ကတွာ ။ စတုက္က-
နိပါတ် ၊ စူဠကလိင်္ဂ ၊ ဇာ၊ ဋီ။

(ဂ) ဂန္ထတရားလေးပါးဖြင့် နောင်ဖွဲ့ -
အပ် - ခံရ - သော ၊ သူ ။ စတုဟိ ဂန္ဓဟိ
ဗန္ဓနိယတ္တာ နိဂဏ္ဌော ၊ နိသဒ္ဓေါ ဗန္ဓနေ ။
ကခါ၊ ယော၊ မဟာဋီ၊ ၄။ ၃၂၃။ ဇာန်၊ ဋီ။
၄၄၀။ (ဇ) နိဂဏ္ဌသုတ် ။ နိဂဏ္ဌာ ဒွေ စ
အာယာတာ ။ အံ၊ ၃။ ၃၇၆။ နိဂဏ္ဌော (ပု၊
ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၄။ ၂၄၆။ ဒီ၊ ၁။ ၄၅၊ ၅၃၊ ၅၄။
ဒီ၊ ၂။ ၁၂၄။ ဒီ၊ ၃။ ၉၇၊ ၁၇၆၊ ၁၇၇။ မ၊ ၁။
၂၅၈။ မ၊ ၂။ ၃၅၊ ၃၇။ မ၊ ၃။ ၃၂။ သံ၊ ၁။
၆၆။ သံ၊ ၂။ ၄၈၇။ အံ၊ ၁။ ၂၂၁။ အံ၊ ၃။
၂၄၊ ၂၂၆။ သုတ္တနိ၊ ၃၅၅။ မိလိန္ဒ၊ ၄။ ဝိ၊ ၄။
၁။ ၂၁၈။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၁။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၂။ ဒီ၊
၄။ ၃။ ၉၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၊ ၃၇၊
၇၀၊ ၇၆။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၄။ သံ၊
၄။ ၃။ ၁၄၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၁၉၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၀၂။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၊ ၄၇၃။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၊ ၁၁၇။ သီ၊ ဋီ။
သစ်၊ ၂။ ၁၇။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၀-၁၊ ၂၀၅။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၉၊ ၃၀။ နိဂဏ္ဌိ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — ထေရီ၊
၄။ ၁၁၀။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၀။
နိဂဏ္ဌာ (ပု၊ ပ၊ ၈) — မ၊ ၁။ ၁၃၀။ မ၊ ၃။
၃၂။ အံ၊ ၃။ ၃၇၅။ ဥဒါန၊ ၁၅၆။ သုတ္တနိ၊
၃၃၆။ အပ၊ ၁။ ၄၂၀။ စူဠနိ၊ ၄၉။ မ၊ ၄။ ၄။
၁။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၈။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈၉။ ဓမ္မ၊
၄။ ၂။ ၁၃၅။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၄၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၇၃။ နိဂဏ္ဌာ (အာ၊ ပ၊ ၈) — မ၊ ၁။ ၁၃၀-၂။

မ၊ ၃။ ၁၊ ၆၇။ အဘိ၊ က။ ၃၃၃။ နိဂဏ္ဌံ (ပု၊
ဒု၊ ၈) — ဒီ၊ ၁။ ၅၃။ မ၊ ၂။ ၃၅၊ ၃၇။ သံ၊ ၁။
၆၆။ အံ၊ ၃။ ၂၄။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၂။ မ၊ ၄။ ၃။
၆၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၀။
နိဂဏ္ဌော (ပု၊ ဒု၊ ၈) — မ၊ ၁။ ၁၃၀။ မ၊ ၃။ ၁။
အံ၊ ၁။ ၅၂၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၃၀၅။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၀၄။ နိဂဏ္ဌေန (ပု၊ တ၊
၈) — ဒီ၊ ၁။ ၅၃။ မ၊ ၂။ ၃၇။ သံ၊ ၂။ ၄၈၇။
အပ၊ ၂။ ၁၆၀။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၇၇။ နိဂဏ္ဌောဟိ (ပု၊ တ၊ ၈) — မ၊ ၁။
၁၃၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၈၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၄။ အံ၊ ၄။
၁။ ၃၁၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၄။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၃။ နိဂဏ္ဌဿ
(ပု၊ စ၊ ၈) — မ၊ ၂။ ၃၇။ နိဂဏ္ဌဿ (ပု၊ ဆ၊
၈) — ဒီ၊ ၃။ ၁၇၇။ မ၊ ၂။ ၃၅။ မ၊ ၃။ ၃၂။
မ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၇။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၃၂၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၇။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၊ ၂၀၉။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၊ ၂၄၁။ နိဂဏ္ဌာနံ (ပု၊ စ၊ ၈) —
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၀။ နိဂဏ္ဌာနံ (ပု၊ ဆ၊ ၈) —
မ၊ ၂။ ၄၃။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။
မ၊ ၄။ ၃။ ၆၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၀။ အံ၊ ၄။ ၂။
၁၉၃။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၃။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
၁၀၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၆၉။ ဝဇီရ၊ ၃၇၉။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၃၂၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၊ ၂၉။ နိဂဏ္ဌိနံ (ထိ၊
ဆ၊ ၈) — မ၊ ၂။ ၄၃။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။ မ၊ ၄။
၁။ ၁၄၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။ နိဂဏ္ဌိမ္ပိ (ထိ၊ သ၊
၈) — မ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၁။ နိဂဏ္ဌေသု (ပု၊ သ၊ ၈)
— ဒီ၊ ၃။ ၉၇၊ ၁၇၇။ မ၊ ၂။ ၄၂။ မ၊ ၃။ ၇၊
၃၂။ အံ၊ ၁။ ၅၂၀။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၅။

နိဂဏ္ဌစာရိတ္တ (န) [နိဂဏ္ဌ + စာရိတ္တ ။ (နိဂြိ-
န္တစာရိတြ - သံ ၊ ကိအံဌစရိတ္တ , ကိအံဌ-
စာရိတ္တ - ဩ)] နိဂဏ္ဌတို့၏ အကျင့် ။
နိဂဏ္ဌစာရိ-တ္တဝသေန ဧကသာဋိကာ ။
ထေရီ၊ ဌ။ ၁၁၀။

နိဂဏ္ဌနာဓပုတ္တ (ပ) [နိဂဏ္ဌ + နာဓပုတ္တ]
နာဓ၏သားဖြစ်သော နိဂဏ္ဌ ၊ (ကချေသည်
၏သား နိဂဏ္ဌဟုလည်း ပြန်ဆိုကြသည်။)
မဟာဝီရသည်လည်း ယင်း နိဂဏ္ဌနာဓပုတ္တ
အမည်ဖြစ်သည်။ ဂျိန်းဘုရား ဟုလည်းခေါ်
ကြ၏။ နိဂဏ္ဌ - ဟူသောအမည် အနှောင်
အဖွဲ့မရှိသူ ဟူသောအနက်ကို ဖွင့်ဆိုကြ၏။
နိဂန္တ ဟု နေလိုရင်းမှ နိဂဏ္ဌ - ဖြစ်သည်။
တချို့ကျမ်းများ၌ နိဂဏ္ဌနာဓပုတ္တ နာဋိ (တိ)
က ရွာကိုစားရသော နာဋ (တ) ၏သား
နိဂဏ္ဌ၊ နာဋိ (တိ) က ရွာကိုစားရသော နာဋ
(တ) ၏သား အနှောင်အဖွဲ့မှလွတ်သူ ဟုလို
၏။ ယင်း နာဋပုတ္တနိဂဏ္ဌသည် တိတ္ထိဆရာ
ကြီး ဖိ-ယောက်တွင် တစ်ယောက်အပါ
အဝင်ဖြစ်၏။ နိဂဏ္ဌနာဓပုတ္တသည် ဝိဒေဟ
တိုင်း ဝေသာလီမြို့အနီး ကုဏ္ဍပုရ (ကွန်ဒါ
ပုရ) ရွာ ယခု ကုဏ္ဍဂါမ = ဗဟုကုဏ္ဍရွာတွင်
B.C. ၅၉၉ - နှစ်တွင် ဖွားမြင်သည်ဟု
ဂျိန်းသမိုင်းတို့၌ ခန့်မှန်းကြသည်။ ဘုရား
ရှင်ထက် အသက်ကြီးသဖြင့် B.C. ၆၂၃
(၃၆၀) အထက်ဖြစ်သင့်သည်။ နိဂဏ္ဌနာဓ-
ပုတ္တသည် အသက် ၃၀-တွင် တောထွက်၍
၁၂-နှစ် တပအကျင့်ကို ကျင့်ပြီး ၄၂-တွင်
ဘုရားဖြစ်ပြီ ဟု ကျေညာသည်။ ယင်းသည်
“စာတုယာမသံဝရ” အကျင့်ကို ဟောပြော

သည်။ စာတုယာမသံဝရအကျင့် (နိဂဏ္ဌ-
နာဓပုတ္တ၏ စွဲမြဲစွာ ဆုပ်ကိုင်ဟောပြောသည့်
ပဓာနဝါဒဖြစ်သည်။ ယင်း စာတုယာမသံ
ဝရအကျင့်ကား - (၁) ရေအေးအားလုံးကို
သုံးဆောင်မှုမှ တားမြစ်ခြင်း၊ (၂) မကောင်း
မှု အားလုံးကို တားမြစ်ခြင်း၊ (၃) မကောင်း
မှု အားလုံးကို တားမြစ်ခြင်းဖြင့် မကောင်းမှု
အားလုံးကို ပယ်သတ်ပြီး ဖြစ်ခြင်း၊ (၄)
မကောင်းမှု အားလုံးကို တားမြစ်ခြင်းဖြင့်
လွတ်မြောက်ရာကို တွေ့မြင်ပြီး ဖြစ်ခြင်း
ဖြစ်၏။ ဒီ၊ ၁။ ၅၄။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၁။ သံ၊ ဋီ၊
၁။ ၂၆၇။ နိဂဏ္ဌနာဓပုတ္တအယူ၌ ကာယ-
ဒဏ်၊ ဝစီဒဏ်၊ မနောဒဏ် ဟု ဒဏ် ၃-ပါး
ပညတ်၏။ ကာယဒဏ်၊ ဝစီဒဏ် ၂-ခုကို
အစိတ္တကဒဏ် ဟု ပညတ်၏။ မနောဒဏ်ကို
သစိတ္တကဒဏ်ဟု ပညတ်၏။ မ၊ ၂။ ၃၅။ မ၊
၄။ ၃။ ၃၇။ နိဂဏ္ဌနာဓပုတ္တသည် မိမိ၏
ဒါယကာရင်း ဥပါလိ ဘုရားရှင်၏ ဥပါသ-
ကာအဖြစ်သို့ ဖြစ်သည်ကစ၍ စိတ်မသက်
မသာဖြစ်ကာ အကြီးအကျယ် သောကမီး
တောက်လောင်သဖြင့် သွေးအံ့ပြီး ဥပါလိ
အိမ်တံခါးဝတွင်လဲနေရာ တပည့်များက
အဝတ်ပုဆိုး (သံလျှင်း) ဖြင့် ထမ်းယူ၍ မြို့
ပြင်ရောက်မှ ခုရှင်ငယ်ဖြင့် ပါဝါမြို့သို့
ထမ်းဆောင်ကြကုန်၏။ ပါဝါမြို့ရောက်၍
မကြာခင် ကွယ်လွန်သည်။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၀။
အသက် ၇၂ - တွင် ကွယ်လွန်သည်ဟုလည်း
အဆိုရှိသည်။ D.P. လည်းကြည့်။

တဒါ ပဉ္စ ဒိဋ္ဌိဂတိကာ ပုရာဏကဿပ
မက္ခလိ ဂေါသာလ ပကုဏေစ္စာယန အဓိတ
ကေသကမ္မလ နိဂဏ္ဌနာဓပုတ္တာ အဟေသံ။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၆၀။

နိဂဏ္ဌပဗ္ဗဇ္ဇာ (ထိ) [နိဂဏ္ဌ + ပဗ္ဗဇ္ဇာ] နိဂဏ္ဌ-
ရဟန်း၏အဖြစ် ။ နိဂဏ္ဌပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂန္ဓာ ။
ထေရီ၊ ဌ။ ၉၀။

နိဂဏ္ဌပရိသာ (ထိ) [နိဂဏ္ဌ + ပရိသာ]
နိဂဏ္ဌပရိသတ် ။ မဟတိယာ နိဂဏ္ဌ-
ပရိသာယ သဒ္ဓိံ ။ သံ၊ ၂။ ၄၈၇။ (- သံ၊ ဌ။
၃။ ၁၃၈။)

နိဂဏ္ဌပုတ္တ (ပု) [နိဂဏ္ဌ + ပုတ္တ ။ (နိဂြိ-
န္တပုတြ - သံ)] နိဂဏ္ဌ၏သား။ သစ္စကော
နိဂဏ္ဌပုတ္တော ဝေသာလိယံ ပဋိဝသတိ။ မ၊
၁။ ၂၈၉။ (- ၂၉၁၊ ၂၉၉၊ ၃၀၁။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။
၉၃။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၁၄၀။ စူဠနိ၊ ဌ။ ၄၀။)

နိဂဏ္ဌဝတ္ထု (န) [နိဂဏ္ဌ + ဝတ္ထု ။ (နိဂြိန္တဝတ္ထု-
သံ)] နိဂဏ္ဌဝတ္ထု ။ မရက်ရမည်အရာ၌
ရှက်၍ ရှက်ရမည်အရာ၌ မရက်၊ မကြောက်
လန့်ရမည်အရာ၌ ကြောက်လန့်၍ ကြောက်
လန့်ရမည်အရာ၌ မကြောက်လန့်သော
အယူမှားသည်သတ္တဝါတို့သည် ဒုဂ္ဂတိဘုံ
သို့ သာ လားရောက်ကြကုန်၏ဟု နိဂဏ္ဌ
တို့ ကို အကြောင်းပြု၍ ဟောအပ်သော-
ဝတ္ထု။ ဓမ္မပဒပါဠိ၊ ၂၂-ဝဂ်၊ ၈-ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊
၅၈။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၃၀၅။

နိဂဏ္ဌဝါဒ (ပု) [နိဂဏ္ဌ + ဝါဒ ။ (နိဂြိန္တဝါဒ-
သံ)] နိဂဏ္ဌတို့၏ အယူ 'ဝါဒ'။ (ယင်း
အယူ 'ဝါဒ'၌ အနှစ်သာရကို ရှာခြင်းသည်
ဖွဲ့များကိုထောင်းထု၍ ဆန်ရှာခြင်း၊ ငှက်ပျော
ပင်၌ အနှစ်ကိုရှာခြင်းကဲ့သို့ မရနိုင်သော
အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်)၊ ၄၊ ၃- ပ၊ မ၊ သ၊ စ

အရာကိုရှာခြင်းပင် ဖြစ်၏ ။ အချိုးနီး
အလကား အယူ 'ဝါဒ' ပင်တည်း။ မ၊ ဌ။ ၃။
၆၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀။) ပဏ္ဍိတာနံ ပန နိဂဏ္ဌ-
ဝါဒေါ ဝါ အညော ဝါ အပ္ပိယော
ဟောတိ။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၆၇။ (- ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၈။
သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၅၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀။)

နိဂဏ္ဌသမဏ (ပု) [နိဂဏ္ဌ + သမဏ ။ ထိ၌
သမဏီ] နိဂဏ္ဌရဟန်း ။ နိဂဏ္ဌသမဏာ
ဝိယ အလာဗုပတ္တံ ဘိက္ခု ပတ္တံ အဂ္ဂ-
ဗာဟာယ ပက္ခိပိတ္တာ အာဒါယ ဝိစရန္တိ ။
အံ၊ ဌ။ ၁။ ၆၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၃။ နိဂဏ္ဌီ-
နန္တိ နိဂဏ္ဌသမဏိနံ ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၁။

နိဂဏ္ဌသမယ (ပု) [နိဂဏ္ဌ + သမယ]
နိဂဏ္ဌတို့ ၏ အယူ ။ နိဂဏ္ဌသမယော
(အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၄၇၈။) တိ နိဂဏ္ဌာနံ လဒ္ဓိံ ။
သမ္မော၊ ယော။ ၂၅၆။ (- မ၊ ဌ။ ၃။ ၃၆။)

နိဂဏ္ဌသာဝက (တိ) [နိဂဏ္ဌ + သာဝက]
နိဂဏ္ဌ၏အလုပ်အကျွေး 'တပည့်' ။ နိဂဏ္ဌ-
သာဝကော (အံ၊ ၁။ ၅၁၇) တိ နိဂဏ္ဌဿ
နာဋပုတ္တဿ ဥပဋ္ဌာကော ။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၃၆၇။
နိဂဏ္ဌသာဝကော (ဝိ၊ ၃။ ၃၂၈။ အံ၊ ၃။ ၂၄)
တိ နိဂဏ္ဌဿ နာဋပုတ္တဿ ပစ္စယဒါယ-
ကော ဥပဋ္ဌာကော ။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၂၀၉။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၄။ (- သံ၊ ၂။ ၅၀၂။ စူဠနိ၊
၄၉။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၁၉။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၈၅။ ဓမ္မ၊ ဌ။
၁။ ၂၇၅။)

နိဂဏ္ဌသုတ္တ (န) [နိဂဏ္ဌ + သုတ္တ]
နိဂဏ္ဌသုတ်၊ အရှင်အာနန္ဒာ ဝေသာလိပြည်

မဟာဝုန်တော ကုဋ္ဌာဂါရကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် အဘယလိစ္ဆဝီမင်းနှင့် ပဏ္ဍိတကုမာရကလိစ္ဆဝီမင်းတို့ အရှင်အာနန္ဒာထံသို့ ချဉ်းကပ်ကြ၍ အဘယလိစ္ဆဝီမင်းက အရှင်အာနန္ဒာအား “အရှင်ဘုရား နာဋပုတ္တတက္ကတွန်းသည် တရားအားလုံးကို သိမြင်၏၊ ‘သွား၊ ရပ်၊ အိပ်၊ နိုး၊ ဘယ်အခါ မျိုးမဆို ငါ့အားဉာဏ်အမြင် ရှေ့ရှုထင်နေ၏’ ဟု အကြွင်းအကျန်မရှိသော ဉာဏ်အမြင်ကို ဝန်ခံ၏၊ ယင်းတက္ကတွန်းသည် ခြိုးခြံခေါင်းပါးသော အကျင့်ဖြင့် ကံဟောင်းတို့၏ ပျက်စီးခြင်းကို ပညတ်၏၊ မပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ကံသစ်တို့၏ အကြောင်းကို သတ်ရမည် ဟု ပညတ်၏၊ ဤသို့ ကံကုန်ခြင်းကြောင့် ဆင်းရဲကုန်ဆုံး၏၊ ဆင်းရဲ ကုန်ဆုံးခြင်းကြောင့် ခံစားမှုကုန်ဆုံး၏၊ ခံစားမှု ကုန်ဆုံးခြင်းကြောင့် ဆင်းရဲအားလုံး ဆွေးမြေ့ကုန်ဆုံးသည်၊ ဤသို့ ကိုယ်တိုင် ရှုမြင်အပ်သော ကိလေသာတို့ကို ဆွေးမြေ့ ကုန်ဆုံးစေတတ်သည့် စင်ကြယ်သော အကျင့်ဖြင့် ဝဋ်ဆင်းရဲကို လွန်မြောက်၏” ဟု ဟော၏၊ ဤအရာ၌ ဘုရားရှင်သည် အဘယ်သို့ ဟောပါသနည်း” ဟု လျှောက် လေသော် — အရှင်အာနန္ဒာက အဘယလိစ္ဆဝီမင်းအား (၁) သီလနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်း၊ (၂) စတုတ္ထဈာန် ရသည်အထိ သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်း၊ (၃) အရဟတ္တဖိုလ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်း၊ ယင်း ရဟန်းသည် ကံသစ်ကိုလည်း မပြုလုပ်၊ ရှေးကံဟောင်းကိုလည်း တွေ့ထိ၍ ကင်းအောင်ပြု၏၊ ကိလေသာတို့ကို ဆွေး

မြေ့ကုန်ဆုံးစေတတ်သည့် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ— ဟူသော ဤစင်ကြယ်သော အကျင့်သည် ကိုယ်တိုင် ရှုမြင်အပ်သော အကျင့်၊ အခါမလင့် အကျိုးပေးသော အကျင့်၊ လာလှည့် ရှုလှည့် ဟူသော ဖိတ်ခေါ်မှု အစီရင်ခံထိုက်သော အကျင့်၊ မိမိကိုယ်စိတ်၌ ဆောင်ယူထားထိုက်သော အကျင့်၊ အရိယာ ပညာရှိတို့သည်သာ ကိုယ်စီကို ငှ်သိနိုင်ခံစားနိုင်သော အကျင့်ဖြစ်၏ ဟု ဟောပြောသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ ၂-နိပါတ်၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ အံ၊ ၁၊ ၂၂၁-၂။

နိဂဏ္ဌာရာမ (ပု) [နိဂဏ္ဌ + အာရာမ]
နိဂဏ္ဌတို့ ၏ - အရာမ - ကျောင်းတိုက် ။
နိဂဏ္ဌာရာမ ဂန္ဓာ နိဂဏ္ဌေ ပဗ္ဗန္တံ ယာစိ ။
အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၈၆။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၀၄။

နိဂ (ဂ္ဂ) ဣ (တိ) [နိ + ဂဏ္ဌိ] (၁) အထုံးအဖွဲ့ (အရှုပ်အထွေး) - မရှိ - ကင်း - သော။
(၂) အဖုအထစ် - မရှိ - ကင်း - သော ။
(၁) နိဂဏ္ဌိ (အံ၊ ၄၊ ၂။ ၉၇) ၏ ဂဏ္ဌိဌာန-ရဟိတံ သုဝိညေယျံ ကတွာ ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၉၆။ နိဂဏ္ဌိ (အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၈၉) ၏ ဂဏ္ဌိ-ရဟိတံ ။ သမ္မော၊ ယော။ ၁၃၆။ (- မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၇၁။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၁။) (၂) ဝေဠုဆေတွာ နိဂဏ္ဌိ ကတွာ ။ ဒိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၃၉။ (- မိလိန္ဒ။ ၁၁၂၊ ၂၃၈။ ဒိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၇၈။)

နိဂဏ္ဌိ (ထိ) [နိဂဏ္ဌ + ဤ] အဖု-အဆစ်။
အောက်ပုဒ်ကြည့် ။

နိဂဏ္ဌိဂဗ္ဘ (ပု) [နိဂဏ္ဌိ + ဂဗ္ဘ] (ကြံ, ဝါး, ကျူ - စသော) အဖု အဆစ်၌ဖြစ်သော တိုက်ခန်း။ နိဂဏ္ဌိဂဗ္ဘ (ဒိ၊ ခ။ ၅၀။ သံ၊ ၂။ ၁၇၃) တိ ဂဏ္ဌိမိ ဇာတဂဗ္ဘ၊ ဥစ္ဆေဒေဗျ- နဋ္ဌာဒယော သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၅။

နိဂဏ္ဌုပဋ္ဌာက (ပု) [နိဂဏ္ဌ + ဥပဋ္ဌာက] နိဂဏ္ဌတို့၏ အလုပ်အကျွေး 'တပည်' ။ နိဂဏ္ဌုပဋ္ဌာကောတိအာဒိနိပိ တိတ္ထိယ- သာဝကဝေဝနာနိ ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၀။

နိဂဏ္ဌု(ဏ္ဌု)ပေါသထ (ပု) [နိဂဏ္ဌ + ဥပေါ- သထ] နိဂဏ္ဌတို့၏ ကျင့်သုံးနေထိုင် ကြောင်းဖြစ်သော ဥပုသ် ။ နိဂဏ္ဌဥပုသ် ။ (ယင်း နိဂဏ္ဌဥပုသ် အကြောင်းအရာ အဓိပ္ပါယ် — အံ၊ ၁။ ၂၀၆-ကြည့်။) နိဂဏ္ဌု- ပေါသထော (အံ၊ ၁။ ၂၀၆) တိ နိဂဏ္ဌာနံ ဥပဝသနဥပေါသထော ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၃။ (- ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၆၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၀။)

နိဂတိ (ထိ) [နိ + ဂတိ ။ နိ အနက်မဲ့] ဂတိ၊ လားရောက်အပ်သော - ဘုံ - ဘဝ ။ ဆဋ္ဌာနိဂတိယော (ဇာ၊ ၂။ ၂၆၇)တိ ဒေဝလောကေ ပန ပဉ္စ, အယဉ္စ ဧကာတိ ဣမာ ဆ ဂတိယော ဣတ္ထိဘာဝါ န မုစ္စဿန္တိ ဝဒတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၃၂။

နိဂမ (ပု၊ န) [နိ + ဂမ + အ ။ နိဂစ္ဆန္တိ ဧတ္တာတိ နိဂမော ။ ကာရိကာ၊ ဋီ၊ ၁၈၁။ နိ

+ အာဂမ ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၃၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၄။ နိ + ဂါမ။ ဓာန၊ ဋီ၊ ၂၂၅။ နိဂမ္ပတေ အတြ အနေန ဝါ နိဂမော။ ထောမ။] (၁) နိဂုံး၊ (က) တံတိုင်း အကာအရံမရှိ အိမ်ဈေး သာရှိသောရွာ။ (တံတိုင်းမလုံ ဈေးသာစုံ နိဂုံအမည်ပေး။ ရှေးသံပေါက်။) (ခ) တိုးပွားသော အခွန်အတုတ်များစွာထွက် သော ရွာကြီး၊ အမြဲမပြတ် ပြန့်ပြောများ ပြားသော အခွန်အတုတ်၏ လာရာဖြစ်သော ရွာ၊ ဖြစ် - တိုးပွား - စေအပ်သော များသော အခွန်းအတုတ်ရှိသော ရွာကြီး။ (ဂ) အသုံး အဆောင် ကုံထံကြွယ်ဝသော သူတို့ဖြင့် လွန်စွာထင်ရှားသော ရွာ ။ (ဃ) နိဂုံးနေသူ (ဌာနျူပစာ) ။ (င) မြို့။ (၂) ကုန်သွယ် ခြင်း။ (၃) ဝေဒအထူး။ နိဂမဝေဒ သာခါ- ဝေဒကျမ်း ။ (၄) ကုန်သည် ။ (တိ) (၅) ထင်းရှားသော ။

(၁) ဂါမောပိ နိဂမောပိ နဂရံပိ ဂါမော စေဝ နိဂမော စ ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈၀။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၅။ (က) အပါကာရပရိက္ခေပေါ သအာ- ပဏော နိဂမောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၉။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၅၅။ တုဒိသညာ- တော ဂါမော နိဂမော ဧတဿာတိ တောဒေယျော ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၄။ (- မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၁။) (ခ) နိဗ္ဗေဒိပုလ္လာ- ဂမော ဂါမော နိဂမော ။ ပဝတ္တိတမဟာ- အာယော မဟာဂါမောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၃၇။ နိဗ္ဗေဒိပုလ္လာဂမော ဂါမော နိဂမော၊ ဝိဝနိတမဟာအာယော မဟာဂါမောတိ အတ္ထော ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၄- ၅။

(ဂ) ပါကဋေ နိဂမ္ ဘောဂမစ္စာ-
ဒိဘျော'ဝိဘူရိတော။ ဓာန်။ ၂၂၅။ ပါကဋေ
ချာတော ဂါမော၊ သော နိဂမ္ နာမ၊
အတိရေကော ဂါမော နိဂမ္၊ ဘုသတ္တော
နိ၊ သညာသဒ္ဓတ္တာ ရသော။ ဓာန်၊ ၂၂၅။

နိဂမ္ (ပု၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၄၊ ၃၃၆။ ဒိ၊
၂၊ ၄၇၊ ၂၃၁။ ဒိ၊ ၃၊ ၁။ မ၊ ၁၊ ၇၀။ မ၊ ၂၊
၂၂၊ ၅၀၊ ၁၁၁၊ ၁၃၈။ မ၊ ၃၊ ၁၊ ၄၈၊ ၁၀၅။
သံ၊ ၁၊ ၈၈၊ ၁၈၅၊ ၃၁၇။ သံ၊ ၂၊ ၅၊ ၃၄၀။
သံ၊ ၃၊ ၂၊ ၇၉၊ ၁၉၇၊ ၂၀၀။ အံ၊ ၁၊ ၂၃၈။
အံ၊ ၂၊ ၃၅၂။ အံ၊ ၃၊ ၁၀၇။ ဇာ၊ ၂၊ ၃၁၅။
ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၅၉။ ဒိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၂၊ ၇၄။ ဒိ၊ ၄၊ ၃။
၁၊ ၄။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၃၂။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၇၉။ မ၊ ၄၊
၃၊ ၂၂၈။ မ၊ ၄၊ ၄၊ ၁၊ ၁၂၃။ သံ၊ ၄၊ ၁။
၁၅၈။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၃၆။ သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၄၄။ အံ၊
၄၊ ၂၊ ၂၂၀။ အံ၊ ၄၊ ၃၊ ၃၁၈။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄၊ ၂၀၊
၁၁၀။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁၊ ၈၆။ သုတ္တန်၊ ၄၊ ၂၊ ၁၆။
ဝိမာန၊ ၄၊ ၁၁၅။ အပ၊ ၄၊ ၁၊ ၆၀။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။
၅၈။ ဒိ၊ ၄၊ ၂၊ ၈၀။ ဒိ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၈။ မ၊ ၄၊ ၂၊
၂၃၀။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၃၉။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၉၈။
နိဂမ္ (ပု၊ ဒု၊ ၈) — ဝိ၊ ၁၊ ၃၀။ ဝိ၊ ၂၊ ၁၂၅။
ဝိ၊ ၅၊ ၃၀။ မ၊ ၂၊ ၃၂၊ ၁၂၄။ မ၊ ၃၊ ၅၆။ သံ၊
၁၊ ၄၂၆၊ ၄၅၉။ အံ၊ ၁၊ ၁၅၀။ မိလိန္ဒ၊ ၁၃၁။
ဝိ၊ ၄၊ ၄၊ ၁၇၂။ ဒိ၊ ၄၊ ၃၊ ၄။ မ၊ ၄၊ ၄၊ ၁။ သံ၊
၄၊ ၃၊ ၁၄၀။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၄၈။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၄၀၊
၂၃၄။ ဘေရိ၊ ၄၊ ၁၀၄။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၂၆၁။
သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၂၉။ ကင်္ခါ၊ ၄၊ ၃၃။ သိ၊ ၄၊
သင်္ခ၊ ၁၊ ၂၀၆။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၆။ မူလဋီ၊ ၁။
၈၉။ နိဂမ္ (ပု၊ ဒု၊ ၈) — ပေတ၊ ၁၆၆။
အပ၊ ၂၊ ၄၁၉။ ဇာ၊ ၁၊ ၁၄၂၊ ၂၆၄။ ဇာ၊ ၂၊
၁၅၀။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၁၆။ နိဂမ္ (ပု၊ တ၊ ၈)

— ဇာ၊ ၂၊ ၂၉၂။ စရိယာ၊ ၄၊ ၁၉၁။ ဇာ၊ ၄၊
၇။ ၁၉၈။ နိဂမ္ (ပု၊ မ၊ ၈) — မ၊ ၃၊ ၄၁။
အံ၊ ၂၊ ၄၈၈။ နိဂမ္တော — မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၃၂။
နိဂမ္သု (ပု၊ ဆ၊ ၈) — မ၊ ၁၊ ၁၇၆။ မ၊ ၂၊
၂၉၊ ၁၅၆၊ ၁၈၈။ မ၊ ၃၊ ၄၁။ အံ၊ ၃၊ ၁၂။
ဇာ၊ ၁၊ ၁၆၆။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၇၀။
ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၁၉။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၂၉။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၅၇။ ဒိ၊ ၄၊ ၁၊ ၄၀၁။ နိဂမ္ (ပု၊ သ၊ ၈)
— ဒိ၊ ၁၊ ၁၀၉။ မ၊ ၂၊ ၉၃။ အံ၊ ၁၊ ၂၂၆-
၇၊ ၄၃၀၊ ၄၃၁။ အံ၊ ၂၊ ၇၉။ အဘိ၊ က။
၄၃၉။ နေတ္တိ၊ ၃၉။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၀၅။ ဒိ၊ ၄၊ ၃။
၁၂၉။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၀။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၆၊ ၁၉၈။ မ၊
၄၊ ၄၊ ၂၅၀။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၆၂။ အံ၊ ၄၊ ၃။
၁၁၇။ ဥဒါန၊ ၄၊ ၂၁၀။ စရိယာ၊ ၄၊ ၂၃၄။
မဟာနိ၊ ၄၊ ၂၈၉။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၃၇၅။ အံ၊
၄၊ ၁၊ ၁၆၆။ အံ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၇၉၊ ၃၂၆၊ ၃၃၃။
နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၆၆။ နိဂမ္သု (ပု၊ သ၊ ၈) —
အပ၊ ၂၊ ၅၉။ ဇာ၊ ၂၊ ၅၊ ၄၆၊ ၁၈၄၊ ၂၂၈။
ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၁၁၆။

(ဃ) န ဂါမဓမ္မော နိဂမ္သု ဓမ္မော။
အပ၊ ၂၊ ၂၄၆။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၉၂။ ယေရိ၊ ၄။
၁၈၂။ အာမန္တယာမိ နိဂမ္။ ဇာ၊ ၂၊ ၂၅။
ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၁၈၉။ (င) (၂) (၃) (၄)
ဝဏိပုထေ စ နဂရေ၊ ဝေဒေ စ နိဂမ္ဘေ
စ။ ဓာန်၊ ၈၆၈။ ဝဏိပုထေ ပါဏိဇာနံ
ဝေါဟာရကမ္မပထေ။ ဝေဒေ ဝေဒ-
ဝိသေသေ၊ ဝါဏိဇေပိ နိဂမ္ဘေ။ ဓာန်၊ ၄။
၈၆၈။ (၅) နိဂမ္ဂါမ - ကြည့်။

နိဂမ္ (ပု) [နိ + ဂမ္ + အ] အပြီးသို့
ရောက်သော စကား၊ နိဂ္ဂုံး။ ဣမိနာ နယေန

သဗ္ဗဝါရေသု တထာဂတောတိ နိဂမဿ
အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၉။ စူဠနိ၊
၄။ ၆၁။ (- နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၇၉။)

နိဂမကထာ (ထိ) [နိဂမ + ကထာ] (က)
နိဂုံး ကို ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော စကား။
(ခ) နိဂုံးနှင့်စပ်သော စကား။ နိဂုံးနှင့်စပ်၍
ပြောဆိုအပ်သော စကား။ (ဂ) နိဂုံးကို
အကြောင်းပြုဖြစ်သော စကား။ နိဂုံး စကား။
ဂါမကထံ နိဂမကထံ နိဂရကထံ။ ဝိ၊ ၂။
၂၁၃။ ဒိ၊ ၁။ ၇၊ ၆၂၊ ၁၆၇။ ဒိ၊ ၃။ ၃၀။ မ၊
၂။ ၁၈၁။ သံ၊ ၃။ ၃၆၈။ အံ၊ ၃။ ၃၅၈။ စူဠနိ၊
၂၆၀။ (- မ၊ ၃။ ၁၅၅။ မဟာနိ၊ ၂၈၆။
(က) (ခ) အပိစ္ဆကထာ (ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၀၆။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၅။) နှင့်ယှဉ်ကြည့်။ (ဂ) အပိ-
စ္ဆကထာ (အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၃။) နှင့်ယှဉ်ကြည့်။

နိဂမဂါမ (ပု) [နိဂမ + ဂါမ] (က) ထင်ရှား
သော ရွာ။ (ခ) နိဂုံးဟူသော ရွာ။ (က)
နိဂမဂါမေ (ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၇) တိ ဝါ ပါကဋ-
ဂါမေတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၀။ (ခ)
နိဂမဂါမော (ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၂) တိ နိဂမ-
သင်္ခါတော ဂါမော။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၇။ (-
စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၅၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၆၊ ၂၁၂၊
၂၃၅။)

နိဂမဂ္ဂါမပါသာဒ (ပု) [ယဒိစ္ဆာနာမ်]
နိဂမဂ္ဂါမပါသာဒကျောင်းတိုက်။ (ယင်းသည်
သီဟိုဠ်ကျွန်း ဂင်္ဂါသီရိပုရ-၌ ရှိခဲ့ဘူးသော
ကျောင်းတိုက်ဖြစ်သည်။ B.E ၁၈၂၈ - တွင်
သီဟိုဠ်၌ နန်းတက်သော စတုတ္ထဝိယေဗာဟု

မင်း ပြန်လည်ပြုပြင်ခဲ့လေသည်။ D.P.
ကြည့်။) တတ္ထ သော နိဂမဂ္ဂါမပါသာ-
ဒေဝ ပုရာတနေ။ မဟာဝံသ၊ ၆၈။ ၄၉။

နိဂမဃာတ (ပု) [နိဂမ + ဃာတ] နိဂုံး - နိဂုံး
နေသူ - ကို - လူယက် - တိုက်ခိုက် -
ဖျက်ဆီး - ခြင်း။ နိဂမဃာတံ ကရေယျ။
အဘိ၊ က။ ၁၃၅။ (- မူလဋီ၊ ၃။ ၂၄၀။)

နိဂမဃာတက (ပု) [နိဂမ + ဟန + က္တူ။
ဟနကို ဃာတ ပြု။ ကစ္ဆည်း။ ၅၉၄။ ရူ။
၅၄၄။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၉၅။] အထက်ပုဒ်နက်
ကြည့်။ နိဂမဃာတံ ကရေယျ။ အဘိ၊ က။
၃၉၆။

နိဂမဒွါရ (န) [နိဂမ + ဒွါရ] နိဂုံး တံခါး။
နဂရဒွါရေ ဝါ နိဂမဒွါရေ ဝါ ဌပေတွာ။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၈။

နိဂမဓမ္မတာ (ထိ) [နိဂမ + ဓမ္မတာ] နိဂုံး
နေသူတို့၏ သဘော၊ နိဂုံးသူတို့ - အလေ့
အလာ - ထုံးစံ။ ယော ဂါမဓမ္မတာယ ဝါ
နိဂမဓမ္မတာယ ဝါ ကဒါစိ ကရဟစိ
ဥပေါသထံ သမာဒိယတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၇၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၅။

နိဂမန (န) [နိ + ဂမ + ယု။ (ဏိဂမဏ -
ဗြာ)] နိဂုံး စကား။ နိဂုံး ဝါကျ။ (က)
သိမ်းကျူး ထည့်သွင်းကြောင်းဖြစ်သော
စကား။ (ခ) သိမ်းကျူးထည့်သွင်းရာဖြစ် သော
စကား။ (ဂ) သိမ်းကျူးပေါင်းယူရာ ဖြစ်သော

စကား။ (က) နိဂမိယန္တိ အပ္ပိယန္တိ ပုဗ္ဗေ
ဝုတ္တတ္တာ အတ္ထော ဧတေနာတိ နိဂမနံ ။
မဏိဒိပံ ပေ။ (ခ) (ဂ) နိဂမနံ (ဝိဘာဝိနိ။
ဂ) နိ အပ္ပနာ ။ သာ ဟိ နိဂမိယန္တိ
အပ္ပိယန္တိ ဧကတော ပဝေသိယန္တိ , သမ္ပိ-
ဏ္ဍိယန္တိ ဝါ ဧတ္တာတိ “ နိဂမနံ ” နိ ဝုစ္စတိ။
မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၁၇၉။

နိဂမနံ (ပါ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၇။ ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၃၆၊ ၅၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၉။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၂။ ၂၄၅။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၄၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၉။
အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၇၊ ၁၉၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၅။
နိဂမနာနိ (ပါ ၈) — ဒိ၊ ဋိ၊ ၁။ ၂၃၇။ အံ၊ ဋိ၊
၂။ ၁၅၅။ နိဂမနံ (ဒါ ၈) — ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၉။
မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၂။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၅။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၁။ နိဂမဇနနံ (တာ ၈)
— ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၇။ စူဠနိ၊ ဌ၊
၂။ ၁။ နိဂမနတော (မ၊ ၈) — သံ၊ ဋိ၊ ၁။ ၅၃။
နိဂမနဿ (ဆ၊ ၈) — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၉။ ဝဇီရ၊
၁၉၃။ မူလဋိ၊ ၁။ ၁၈၉။ နိဂမဇန (သ၊ ၈)
— ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၉။
သံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၂၂။

နိဂမနဝါရ (ပု) [နိဂမနံ + ဝါရ] နိဂမန-
ဝါရ၊ နိဂုံးအလှည့်အကြိမ်။ အပ္ပနာဝါရ (မ၊
ဋိ၊ ၁။ ၃၀၆။ အံ၊ ဋိ၊ ၁။ ၂၂၃) - ကြည့် ။

နိဂမနပူဇိတ (တိ) [နိဂမနံ + ပူဇိတ] နိဂုံး
နေလူတို့သည် ပူဇော်အပ်သော၊ နိဂုံးသူ နိဂုံး
သားတို့သည် ပူဇော်အပ်သော။ ဂါမပူဇိတံ
နိဂမပူဇိတံ ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၃၇။

နိဂမဗန္ဓန (န) [နိဂမံ + ဗန္ဓန] နိဂုံးအနှောင်
အဖွဲ့။ နိဂမဗန္ဓနေန ဝါ ဗန္ဓေယျံ။ ဝိ၊ ၁။
၅၇။ (- အဘိ၊ က။ ၁၀၉၊ ၂၀၆။ မဟာနိ။
၃၁၆။ စူဠနိ။ ၂၃၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၉။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၁၃၅။)

နိဂမဝရ (တိ) [နိဂမံ + ဝရ] မြတ်သော
နိဂုံး။ ဂါမဝရံ နိဂမဝရံ ဒေန္တိ ။ ဇာ၊ ၂။
၂၄၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၈၃။

နိဂမဝါသိကုဋ္ဌမ္ပိက (ပု) [နိဂမဝါသိ +
ကုဋ္ဌမ္ပိက] နိဂုံး၌နေသော သူကြွယ် ၊
နိဂုံး သူဌေး ။ နေဂမ (ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၅၈) -
ကြည့် ။

နိဂမဝါသိဇန (ပု) [နိဂမဝါသိ + ဇန] နိဂုံး၌
နေသောလူ ။ နေဂမ (ထေရီ၊ ဌ၊ ၃၄) -
ကြည့် ။

နိဂမဝါသိတိဿတ္ထေရ (ပု) [နိဂမဝါသိ +
တိဿတ္ထေရ] နိဂုံး၌နေသော တိဿ
ထေရ်၊ နိဂမဝါသိတိဿထေရ်။ နိဂမဝါသိ-
တိဿတ္ထေရံ နာမ အာရဟန္တ ကထေသိ ။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၉။ (- ၁၈၀ - ၁ ။)

နိဂမဝါသိမဟာဇန (ပု) [နိဂမဝါသိ +
မဟာဇန] နိဂုံး၌နေသော များစွာသောလူ ၊
နိဂုံးနေသူ လူအပေါင်း။ အယံ တေ တာတ
နိဂမဝါသိမဟာဇနော ယာစတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
၁၂၃။

နိဂမဝါသီ (ထိ) [နိဂမ + ဝသ + ဏီ။ (နိဂမ-
ဝါသိနိ - သံ)] နိဂုံးဦးနေ - လေ့ရှိ - တတ်
- သော၊ သူ။ တထာ နိဂမဝါသိနော
နေဂမာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၉။ ဒိ၊ ဋိ၊
၃။ ၂။ အံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၈၃။ (- အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၇။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၇၁။)

နိဂမသာမန္တ (တိ) [နိဂမ + သာမန္တ] နိဂုံး၏
အနီးဖြစ်သော ၊ အရပ် ၊ နိဂုံးဆင်ခြေဖုံး
အရပ်။ ဂါမသာမန္တံ ဝါ နိဂမသာမန္တံ ဝါ
အဂျာဂါရံ။ ဒိ၊ ဘ၊ ၉၅။ (- ဒိ၊ ၃။ ၇၈။ ဒိ၊ ဌ၊
၁။ ၂၄၁။)

နိဂမသီမာ (ထိ) [နိဂမ + သီမာ] နိဂုံးသိမ် ၊
နိဂုံး နယ်နိမိတ် အပိုင်းအခြား။ နိဂမသီမာ
နဂရသီမာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၁၇။ ကခါ။ ၁၅၉။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၄၉။ (- ကခါ။ ဋိ၊ သစ်။ ၁၄၇။)
အသုကဋ္ဌာနေသု ဂါမသီမာ နိဂမသီမာ ဝါ
အာကုလာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၁။
ဂါမသီမာ၊ ဇနပဒသီမာ - တို့လည်း ကြည့်။

နိဂမိတ (တိ) [နိ + ဂမု + ဇော + တ။
(ဏိဂ-မိအ - ဟြ)] အပြီးသို့ ရောက်စေ
အပ်သော၊ ပြီးစေအပ်သော၊ နိဂုံးအုပ်
အပ်သော။ နိဂမေန္တေနပိ ပဉ္စေ နိဂမိ-
တာနိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄။ နိဂမိတံ နိဋ္ဌာပိတန္တိ
အတ္ထော။ သိ၊ ဋိ၊ သစ်။ ၁။ ၄၁၀။

နိဂမေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဂမု + ဇော + တဗ္ဗ]
ပြီးစေအပ်သော၊ နိဂုံးအုပ်အပ်သော။ အနု-
သန္တိယာ အနုရူပံ နိဂမေတဗ္ဗံ။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊
၃၇။ နေတ္ထိ၊ ဋိ၊ ၃။

နိဂမေတိ (ကြိ) [နိ + ဂမု + ဇော + တိ]
ပြီးစေ၏၊ နိဂုံးအုပ်စေ၏။ နိဂမေတိ။ သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၅၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၄။ စရိယာ၊
ဌ၊ ၁၁၀။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၇၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၀။
မ၊ ဋိ၊ ၃။ ၁၄၆။ ၂၀၃။ အနုဋိ၊ ၁။ ၁၂၂၊ ၂၁၉။

နိဂမေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂမု + ဇော + တုံ]
ပြီးစေခြင်းငှါ၊ နိဂုံးအုပ်ခြင်းငှါ။ ဂုတ္တမေဝတ္ထံ
နိဂမေတုံ။ မ၊ ဋိ၊ ၂။ ၃၁၁။ (- သံ၊ ဋိ၊ ၂။
၁၂။ အနုဋိ၊ ၁။ ၆၄။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၄၁။

နိဂမေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂမု + ဇော + တွာ]
ပြီးစေ၍၊ နိဂုံးအုပ်၍။ ဧဝံ အတ္တနာ သုတံ
ဒိဋ္ဌေန နိဂမေတွာ နိန္ဒန္တော အာဟ။ ဝိ၊ ဌ၊
၁။ ၁၀၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၈။ (- မ၊ ဌ၊ ၁။
၁၉၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၁၊ ၁၀၈၊ ၁၈၇။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၀၊ ၁၇၃၊ ၂၆၄။)

နိဂမေန္တ (တိ) [နိ + ဂမု + ဇော + အန္တ]
ပြီးစေတော်မူအပ်သော ၊ နိဂုံးအုပ်တော်မူ
သော (ဘုရားစသည်)။ ဣဓ ပန တံ
သဗ္ဗံ ဧကန္တံ နိဂမေန္တော အာဟ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၂၂။ (- မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၀၊ ၂၀၉။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၂၇၅။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၁၈၅။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၄၊ ၂၀၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၂၊
၅၂၊ ၇၈၊ ၂၉၈၊ ၄၁၉။ ဝဇီရ၊ ၄၁၅။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၄၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၇၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၁။
ဒိ၊ ဋိ၊ ၁။ ၃၅၀။ ဒိ၊ ဋိ၊ သစ်။ ၂။ ၃၅၀။ ဒိ၊ ဋိ၊
၂။ ၇၈။ မ၊ ဋိ၊ ၁။ ၃၉၄။ မ၊ ဋိ၊ ၂။ ၂၂၂။ မ၊
ဋိ၊ ၃။ ၂၂၇။ အံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၃၈၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊
၁၁၇။)

နိဂဠ (ပု၊ န) [နိ + ဂဠ + အ ။ ဓာန်၊ ငို။ ၃၆၄။
(နိဂလ - သီဟိုဠ်)] (၁) ထူး၊ သံခြေ
ကျင်း၊ သံခြေကျင်း အနှောင်အဖွဲ့ ။ (၂)
လျောကျခြင်း။ (သံခြေကျင်း၊ ဆင်ခြေ
ထောက် အနှောင်အဖွဲ့ ။ လည်းချောင်း ။
လည်းပင်း၊ လည်းပတ် ။ လည်းစွပ်။ သီဟိုဠ်၊
ဓာန်။) (၁) နိဂဠော (အဘိ၊ က။ ၃၈) တိ
သင်္ခလိကဗန္ဓနံ ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၁။ နိဂဠာနိ
(ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁၉) တိ သင်္ခလိကာနိ။ ဇာ၊ ငို၊
ပေ။ (- အနုငို၊ ၃။ ၈၀။) (၂) အောက်-
ပုဒ်ကြည့်။

နိဂဠနိဟိတ (တိ) [နိဂဠ + နိဟိတ]
လျောကျ ခြင်းသည် ချန်ထားအပ်သော ။
လျောကျခြင်း မှ ကျန်စေသော။ စိဝရ-
နိဂဠတပါဒါနံ နိဂဠမောက္ခေပိ သင်္ကဏိ-
တတာ ဂမနဟေတုကော နိဂဠနိဟိတော
အာကာရော ဝိယ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၄။

နိဂဠဗန္ဓက (တိ) [နိဂဠ + ဗန္ဓက] ထူး -
သံခြေကျင်း - သံကြိုးအနှောင်အဖွဲ့ - တို့၊
ဖြင့် နှောင်ဖွဲ့တတ်သော ။ အပိ နိဂဠဗန္ဓ-
ကာပိ (ဇာ၊ ၂။ ၂၄၄၊ ၂၅၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၈၃၊
၉၅) တိ အပိ နာမ မယံ မဟာနိဂဠေဟိ
ဗန္ဓကာ ဟုတွာ ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၈၁။

နိဂဠမောက္ခ (ပု) [နိဂဠ + မောက္ခ] လျောကျ
ခြင်းမှလွတ်မြောက် - ခြင်း - ရာ ။ နိဂဠနိ-
ဟိတ - ကြည့် ။

နိဂဠတပါဒ (ပု) [နိဂဠ + တပါဒ] လျောကျ
သောခြေ ။ နိဂဠနိဟိတ - ကြည့် ။

နိဂိ (ဂိ) လတိ (ကြိ) [နိ + ဂလိ + အ + တိ]
မျှို၏။ ဗလိသံ ဟိ သော နိဂိလတိ (နိဂ-
လတိ ။ သိ၊ ဣ) ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၅၀။ ဇာ၊ ၂။
၁၀၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၁၄။

နိဂ (ဂ) မှ (တိ) [နိ + ဂမ္ဘ] (မိစ္ဆာအယူ
ဟူသော) ချုပ်ပိတ်ပေါင်း - အမြွေး အယုက်
- မရှိသော။ နိဂမ္ဘ (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၅) နှိ အနာဂုဋ်။
အပိ စ ဝေဠုအာဒိနံ ဟေဋ္ဌပရိယ-
သံသိဗ္ဗနဌေန ဇော။ ကုသာဒိနံ သြဝရဏ-
ဌေန ဂုမ္မော၊ တဿဒိသတာယ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ
ဗျာကုလာပါကဋာ “ဇော၊ ဂုမ္မော”တိ စ
ဂုစ္ဆတိ ။ ဒိဋ္ဌိဇောဝိဇေနေန၊ ဒိဋ္ဌိဂုမ္ဘဝိဝရ-
ဏေန စ နိဇ္ဇဋ် နိဂမ္ဘ ကတွာတိ အတ္ထော။
သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၃၈၉။ (- သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၇။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၃။ နေတ္တိ၊
ဌ။ ၁၂၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၄၀။
မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၂၇။ အနုငို၊ ၃။ ၂၆၈။)

နိဂ (ဂ) ဟတိ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + အ + တိ]
လျှို၊ ငှက် - ဖုံးကွယ် - ၏။ နိဂဟတိ (န
ဒေသေတိ န ဂုဋ္ဌာတိ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၁။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၅။ နိဂဟန္တိ
(ပဋိစ္ဆာဒေန္တိ) — အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၃၇၀။ နိဂဟသိ — ဇာ၊ ၂။ ၉၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၄၀၄။ နိဂဟိတ္ထော — ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၂။
နိဂဟိဿာမိ — ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၂။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၃၂။

နိဂ (ဂ) ဟန (က) (န) [နိ + ဂဟ + ယု ။
(နိဂဟန - သံ၊ ကိဂဟဏ - ပြာ)] လျှို၊

၎င်း - မပြ - ခြင်း ၊ ဖုံးကွယ်ခြင်း ။ နိဂုဟန
(အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၉) ၏ အတ္တနော သမ္ပတ္တိ
ပရေသံ အဒဿနံ ။ အဋ္ဌသာ၊ ယော။ ၁၄၈။
(- ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၁၊ ၃၆၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၃၇၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၈၊ ၂၅၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၆။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၃၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၅။)

နိဂုဟနရသ (တိ) [နိ + ဂုဟ + ရသ]
လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - ခြင်း ကိစ္စရှိသော။
တဿ နိဂုဟနရသာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၁။

နိဂုဟနဟေတု (န) [နိဂုဟန + ဟေတု]
လျှို့ဝှက်ခြင်းဟူသော အကြောင်း ။ အောက်
ပုဒ်ကြည့် ။

နိဂ (ဂု) ဟန္တ (တိ) [နိ + ဂုဟ + အန္တ]
လျှို့ဝှက်သော။ န နိဂုဟန္တော (သံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၁၇။) တိ န နိဂုဟနဟေတု ဒိဋ္ဌသုတေ
တထေဝ ကထေန္တော ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၇။
(ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၈၆။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၄။)

နိဂုဟန္တိ (ကြိ) [နိ + ဂုဟ + အန္တိ]
လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - ကုန်၏ ။ နိဂုဟတိ -
ကြည့် ။

နိဂ (ဂု) ဟသိ (ကြိ) [နိ + ဂုဟ + အ + သိ]
လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - ၏ ။ နိဂုဟတိ -
ကြည့် ။

နိဂ (ဂု) ဟိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဂုဟ + တဗ္ဗ]
လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - အပ်သော ။ နိဂုဟိ-
တဗ္ဗမ္ပိ တံ အတ္တနော ဝိပ္ပကာရံ ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၁၉။ (- အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၃၈၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၀၆။)

နိဂ (ဂု) ဟိတ္ထော (ကြိ) [နိ + ဂုဟ + ဣတ္ထော]
လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - ပြီ ။ နိဂုဟတိ -
ကြည့် ။

နိဂ (ဂု) ဟိတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂုဟ + တ္တာ]
လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - ထင်စွာမပြုမူ - ၍ ။
လဒ္ဓိံ နိဂုဟိတ္တာ (မူလဋီ၊ ၃။ ၆၂) တိ
ပုဂ္ဂလော နေဝ သင်္ခတော၊ နာသင်္ခတောတိ
လဒ္ဓိံ အဝိဘာဝေတွာ ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၈၂။ (-
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၀၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၉၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၈။ မူလဋီ၊
၃။ ၁၁၃။)

နိဂ (ဂု) ဟိဿာမိ (ကြိ) [နိ + ဂုဟ + သာမိ]
လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - အံ့ ။ နိဂုဟတိ -
ကြည့် ။

နိဂုဟေတုကာမတာ (ထိ) [နိဂုဟေတု +
ကာမ + တာ] လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် -
ခြင်းငှါ အလိုရှိသူ၏အဖြစ်။ အတ္တနော
လဒ္ဓိံ နိဂုဟေတုကာမတာယ အဝဇာနိတု-
ကာမောပိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၄။

နိဂုဟနလက္ခဏ (တိ) [နိဂုဟန + လက္ခဏ
(နိဂုဟနလက္ခဏ - သံ၊ ကိဂုဟဏလက္ခဏ

- ပြာ)] လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - ခြင်း
ဟူသော မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိသော ။
အတ္တနော သမ္ပတ္တိနံ နိဂူဟနလက္ခဏံ ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၀။ (- ဒိ၊ ငို၊ ၂။
၂၅၅။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၀၀။)

နိဂူဟမာန (တိ) [နိ + ဂူဟ + မာန ။ (ဏိဂူဟ-
မာန - ပြာ)] လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် -
အပ်သော။ ဓူတင်္ဂီ နိဂူဟမာနော ပရိ-
ဘောဂံ ကတွာ ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၅၉။

နိဂူဟိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂူဟ + တုံ]
လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - ခြင်းငှါ ။ နိဂူဟိတုံ
ယုတ္တကထ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၃) နှိ နိဂူဟိတုံ
ဆာဒေတုံ ယုတ္တကထံ ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၃၆။

နိဂူဟိတုံယုတ္တကထာ (တိ) [နိဂူဟိတုံ + ယုတ္တ
ကထာ] လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - ခြင်းငှါ
သင့်လျော်သော စကားရှိသော (မိမိ၏အမှု)။
နိဂူဟိတုံ ဝါ ယုတ္တာ ကထာ ဧတဿာတိ
နိဂူဟိတုံယုတ္တကထံ ။ အတ္တနော ကမ္မံ ။ ဒိ၊
ငို၊ ၃။ ၁၃၆။

နိဂူဟိတုကာမ (တိ) [နိဂူဟိတု + ကာမ]
လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - ခြင်းငှါ အလိုရှိသော။
အတ္တနော လဒ္ဓိံ နတ္ထိတိ ဝတ္ထုကာမောပိ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၈။

နိဂူ (ဂူ) ဇ္ဇ (တိ) [နိ + ဂူဟ + တ ။ (နိဂူဟ
- သံ၊ ဏိဂူဟ - ပြာ)] လျှို့ဝှက် -

ဖုံးကွယ် - အပ်သော။ မထင်ရှားသော
သဘောရှိသော။ နိဂူဇ္ဇော ပါပမာစရေ။ ဇာ၊
၁။ ၃၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၈၆။ နိဂူဇ္ဇာ
အပညာယမာနရူပါ ဟုတွာ ဌိတာတိ
အတ္ထော။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၁၂။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၁၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃၈။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၇၃။)

နိဂူဇ္ဇအံသကူဋ (တိ) [နိဂူဇ္ဇ + အံသကူဋ]
လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - အပ်သော ပခုံးစွန်း
ရှိသော။ “သိလာရူပကံ ဝိယာ”တိ အာဒိနာ
ဝါ နိဂူဇ္ဇအံသကူဋကာပိ ဝိဘာဝိတာ ယေဝ။
ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃၉။

နိဂူဇ္ဇအဋ္ဌိကောဋိ (တိ) [နိဂူဇ္ဇ + အဋ္ဌိကောဋိ]
လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - အပ်သော အရိုးစွန်း
ရှိသော။ နိဂူဇ္ဇသိရာဇာလ - ကြည့် ။

နိဂူဇ္ဇကိရဏဇာလ (တိ) [နိဂူဇ္ဇ + ကိရဏ +
ဇာလ] လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - အပ်သော
အရောင်ဟူသော - ဇာ - ကွန်ယက် -
ရှိသော။ ရာဟုဘယေန နိဂူဇ္ဇကိရဏ-
ဇာလော ပုဏ္ဏစန္ဒော မနုဿလောက-
မာ’ဂတော ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၃၃၄။

နိဂူဇ္ဇဌာန (န) [နိဂူဇ္ဇ + ဌာန] လျှို့ဝှက် -
ဖုံးကွယ် - အပ်သော အရပ်။ အတ္တနော
နိသီဒနတ္ထံ နိဂူဇ္ဇဌာနံ ဥပပရိက္ခန္ဓော။ ဒိ၊ ငို၊
၃။ ၉။

နိဂူဇ္ဇနာရဇာလ (တိ) [နိဂူဇ္ဇ + နာရ + ဇာလ]
လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - အပ်သော အကြော

ဟူသော - ဇာ - ကွန်ယက် - ရှိသော ။
နိဂုဠာရာဇာလေဟိ ဟတ္ထပိဋ္ဌာဒိဟိ ဝဋ္ဋေ-
တွာ ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၀။

နိဂုဠသိရာဇာလ (တိ) [နိဂုဠ + သိရာ +
ဇာလ] လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - အပ်သော
အကြော ဟူသော - ဇာ - ကွန်ယက် -
ရှိသော၊ အကြော ကွန်ယက်တို့ဖြင့် လျှို့ဝှက်
- ဖုံးကွယ် - အပ်သော။ နိဂုဠသိရာ-
ဇာလေဟိ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉) တိ လက္ခဏာစန-
မေတန္တိ တေန နိဂုဠအဋ္ဌိကောဋီဟိတိပိ
ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉။

နိဂုဠန (န) [နိ + ဂမု + အ + ယု ။ (ဏိဂုမဏ
- ဗြာ)] ထွက်ခြင်း ။ တိပုက္ခလနယဿ
နိဂုဠနတော နိဂုဠနတော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။
၂၇၀။

နိဂုဠန္တ (တိ) [နိ + ဂမု + အ + အန္တ] ထွက်
သွား - ထွက် - သော (မင်းစသည်)။ တေန
ရထေန နိဂုဠန္တော အမစ္စဂဏပရိဝုတော
ဝေဒေဟရာဇာ စန္ဒော ဝိယ သောဘတိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၁၀။ ဓမ္မေ ဟိ နိဂုဠန္တေ တံ-
သမဂီပုဂ္ဂလော “နိဂုဠတိ” တိ ဝုစ္စတိ ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၃။

နိဂုဠိ (ကြိ) [နိ + ဂမု + ဤ ။ မ ကို ဧ ပြု ။
ကစ္စည်း ။ ၄၇၆။ ရူ၊ ၄၄၂။ ဧ ကို ဇူ ပြု ။
ရူ၊ ၄၈၈။ မ ကို ဆ ပြု ။ မောက်၊ ၆။ ၃၀။ မ
ကို အဇူ ပြု ။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၁၀၉၁။] ထွက်
လာပြီ ။ နိဂ (ဂ) ဧတိ (၃) ကြည့် ။

နိဂုဠိက (တိ) [နိ + ဂဏ္ဍ + ဣက] အထုံး
အဖွဲ့ . မရှိသော (ကမ္မဋ္ဌာန်း)။ နိဇ္ဇေဋ်
နိဂုဠိကံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေတမ္ပံ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၁၄။

နိဂုဏ် (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ဣာ + ဟိ] နှိပ်
ကွပ်လော့၊ တားမြစ် - ဆုံးမ - လော့။
နိဂုဏ်တိ - ကြည့် ။

နိဂုဏ်ထ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ဣာ + ထ]
(က) နှိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ကုန်၏။ (ခ)
နှိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ကုန်လော့။ နိဂုဏ်တိ
- ကြည့် ။

နိဂုဏ်န (န၊ ထိ) [နိ + ဂဟ + ဣာ + ယု။
ထိ ဌ - နိဂုဏ်နာ] (၁) နှိပ်ကွပ် -
တားမြစ် - ခြင်း။ (တိ) (၂) နှိပ်ကွပ် -
တားမြစ် - ကြောင်းဖြစ်သော။ (၁) တဿ
နိဂုဏ်န (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၀။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၁) ၏ တဿ ဥဒ္ဓတဿ
စိတ္တဿ သမာဓိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂါဒိသမုဋ္ဌာပနေန
ဥဒ္ဓတာပတ္တိတော နိသေခနံ ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၃။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၀။ စိတ္တဿ
နိဂုဏ်နာ ဟောတိ ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၁၉။ (-
သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၁။ အဘိ၊
ဌ၊ ၃။ ၁၁၇။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇၆။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၂၄၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၅၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၆။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၆၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၃။)
(တိ) (၂) နိဂုဏ်နဝိရိယဝန္တ - ကြည့် ။

နိဂ္ဂဟနာမ (တိ) [နိ + ဂဟ + ကျာ + ယု + က] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - တတ်သော။ သူ။ နိဂ္ဂဟာရဟာနံ ဓမ္မေန နိဂ္ဂဟနာမော။ စရိယာ၊ ဌ။ ၃၀၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၈၁။

နိဂ္ဂဟနစန္ဒာ (ထိ) [နိဂ္ဂဟန + စိန္တာ] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ခြင်းငှါ ကြံစည်ခြင်း။ ဣန္ဒြိယာနံ နိဂ္ဂဟနစိန္တာယ ပကာသနဝသေန ဘာသိတာ။ ထေရ၊ ဌ။ ၂။ ၃၄၈။

နိဂ္ဂဟနဌ (ပု) [နိဂ္ဂဟန + အတ္ထ] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ခြင်း ဟူသော အနက်။ နိဂ္ဂဟနဌေန တပရဏန္တိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၄။ (- သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁၄။)

နိဂ္ဂဟနဝိမိ (ပု) [နိဂ္ဂဟန + ဝိမိ] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ခြင်း အစီအရင်။ တဿ နိဂ္ဂဟနဝိမိ ဒဿေတုံ အာဒိတော “ခန္တီ ပရမံ တပေါ” တိ အာဟ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၅။ (- မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၇။)

နိဂ္ဂဟနဝိရိယဝန္တ (တိ) [နိဂ္ဂဟနဝိရိယ + ဝန္တ] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ကြောင်းဖြစ်သော ဝိရိယရှိသော။ သူ။ ကိလေသာနံ နိဂ္ဂဟနဝိရိယဝတော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၈။

နိဂ္ဂဟန္တ (တိ) [နိ + ဂဟ , ကျာ + အန္တ။ ထိဒ္ဒိ - နိဂ္ဂဟနန္တိ] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - လိုသော။ သူ။ စောရော ပန ဘန္တေနာဂသေန နိဂ္ဂဟန္တေန ကထံ နိဂ္ဂဟေ-

တဗ္ဗော။ မိလိန္တ။ ၁၈၄။ သာ တံ နိဂ္ဂဟန္တိ။ ထေရီ၊ ဌ။ ၁၄။ (- ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၉၃။ မ၊ ဌ။ ၄။ ၂။ သံ၊ ဌ။ ၃။ ၂၃၄။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၆၄။ အဘိ၊ မ၊ ၃။ ၁၁၆။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၅၁။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၂၁၄။ ထေရ၊ ဌ။ ၂။ ၆၆။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၂၈၆။ ၂၈၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၉။)

နိဂ္ဂဟန္တိ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ကျာ + အန္တိ] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ကုန်၏။ နိဂ္ဂဟာတိ ကြည့်။

နိဂ္ဂဟမာန (တိ) [နိ + ဂဟ + ကျာ + မာန] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - သော။ ဥဂ္ဂတံ ကောပံ ဘန္တံ ရထံ ဝိယ နိဂ္ဂဟမာနာယ။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၁၉၅။

နိဂ္ဂဟာ (ကျ) တိ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ကျာ + တိ] (၁) နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ၏။ (၂) ခြိမ်းချောက် - မောင်းမဲ - ၏။ (၁) နိဂ္ဂဟာတိ (အဘိ၊ က။ ၃၈၀-၁)တိ သံ - ကိလေသာ ပတ္တိကော နိဝါရေတိ။ အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၂၅၀။ တထေဝ ကောပံ နိဂ္ဂဟိ (အပ၊ ၂။ ၄၀၂) န္တိ တံ ကောပံ နိဝါရေသိ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၁၃၄။

နိဂ္ဂဟ (ကျာ) တိ — ဝိ၊ ၅။ ၂၃၆။ အံ၊ ၂။ ၃၇၉။ မဟာနိ၊ ၄၀၈။ နေတ္တိ၊ ၄၁။ ပေဋကော၊ ၂၇၉။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၇၇။ ဝိ၊ ဌ။ ၃။ ၁၄၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၆၄။ ဒိ၊ ဌ။ ၃။ ၉။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၂၆၂။ မ၊ ဌ။ ၂။ ၁၁။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၁၃။ အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၂၀။ အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၁၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊

၁။ ၁၂၅။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၅၀။ အပါ၊ ၄။ ၁။
 ၁၆၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၁၇။ ဝဇီရ၊ ၃၃၆။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၄-၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၀။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၈။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၂၇၄။ မူလဋီ၊
 ၂။ ၄၀။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၉၃။ နိဂ္ဂဟန္တိ — ဝိ၊ ၄။
 ၂။ ၂၉၃။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၀။ သိ၊ ၄။ သစ်၊
 ၁။ ၁၁၃။ နိဂ္ဂဟာသိ — အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၇။
 မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅။ နိဂ္ဂဟထ
 — ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆၇။ နိဂ္ဂဟမိ
 — အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀။
 အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၈။ နိဂ္ဂဟာမ — အဘိ၊ က။
 ၂။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၆။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅။ နိဂ္ဂဟ
 — ထေရ၊ ၂၈၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၈။ ဓမ္မ၊ ၄။
 ၁။ ၁၈၇။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၄-၅။ နိဂ္ဂဟထ
 — မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၂။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၁။ အဘိ၊
 ၄။ ၂။ ၃၃၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။ အပါ၊ ၄။ ၁။
 ၁၆၁။ နိဂ္ဂဟေ — ဇာ၊ ၂။ ၃။ မိလိန္ဒ၊ ၁၈၃။
 ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၂၂-၄။ နိဂ္ဂဟေယျ — မ၊ ၁။
 ၁၈၇။ အံ၊ ၃။ ၄၀၉။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၉၆၊ ၁၀၇။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀။ နိဂ္ဂဟိ — မ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၃။
 ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၄၀။ နိဂ္ဂဟိ သု — ဇာ၊ ၄။ ၁။
 ၃၃၀။ နိဂ္ဂဟိသတိ — မ၊ ၂။ ၂၀၂။ ဒိ၊ ၄။
 ၂။ ၁၃၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၈။ နိဂ္ဂဟိသန္တိ
 — ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၉။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၉။ ထေရ၊ ၄။
 ၂။ ၃၆၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၃။ နိဂ္ဂဟိသာမိ
 — မ၊ ၄။ ၃။ ၉၃။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၇၆။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၊ ၃၄၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။
 ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၅။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၆။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၄၁၅။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၅၊ ၁၁၆။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၃၆၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၂။

နိဂ္ဂဟိသာမ — ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
 ၅၀။ (၂) အပသာဒေတိတိ နိဂ္ဂဟာတိ ။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၄။

နိဂ္ဂဟာပေသာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဂဟ +
 ကာ + ကာပေ + သာမိ] နိပ်ကွပ် -
 တားမြစ် - စေအံ့ ။ အတ္တာနံ နိဂ္ဂဟာ-
 ပေသာမိ၊ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၉၀။

နိဂ္ဂဟာမ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ကာ + မ]
 နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ကုန်၏ ။ နိပ်ကွပ် -
 တားမြစ် - ကုန်အံ့ ။ နိဂ္ဂဟာတိ - ကြည့် ။

နိဂ္ဂဟာမိ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ကာ + မိ]
 နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ၏ ။ နိပ်ကွပ် -
 တားမြစ် - အံ့၊ နိဂ္ဂဟာတိ - ကြည့် ။

နိဂ္ဂဟာသိ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ကာ + သိ]
 နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ၏ ။ နိဂ္ဂဟာတိ -
 ကြည့်။

နိဂ္ဂဟိ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ကာ + ဣ]
 နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ပြီ ။ နိဂ္ဂဟာတိ -
 ကြည့်။

နိဂ္ဂဟိတဗ္ဗ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ကာ + တဗ္ဗ]
 နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - အပ်သော ။ တဿှာ
 အယံ ဝိနေတဗ္ဗော နိဂ္ဂဟိတဗ္ဗော ။ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၁၀၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၁။ (- ၁၄၀။ ဇာ၊
 ၄။ ၁။ ၁၉၃။)

နိဂ္ဂဟိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂဟ + ဣာ + တုံ]
 နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ခြင်းငါ။ န ခေါ် ပန
 သက္ကာ နိပဇ္ဇိတော နိဒ္ဒါယန္တေန ကိလေသေ
 နိဂ္ဂဟိတုံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇။ (- အဘိ၊ ဌ၊
 ၃။ ၂၅၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၅။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၉၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၂။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
 ၂။ ၃၂၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၃။)

နိဂ္ဂဟိတုကာမ (တိ) [နိဂ္ဂဟိတုံ + ကာမ]
 နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ခြင်းငါ အလိုရှိသော၊
 နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - လိုသော။ မယေဝ
 မညေ နိဂ္ဂဟိတုကာမော။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၆။

နိဂ္ဂဟိတော (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂဟ + ဣာ + တော။
 (နိဂိဗ္ဗယ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (၁) နိပ်ကွပ် -
 တားမြစ် - ၍။ (၂) နင်း၍။ (၃) ထုတ်
 ဆောင်၍။ (၄) ကိလေသေ နိဂ္ဂဟိတော
 ဝါရေတွာ ဌိတော။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၀။ (- ဝိ၊
 ဌ၊ ၁။ ၁၄၉။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၀၊ ၂၉၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၁၀၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၅။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
 ၂၀၈၊ ၃၄၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၅၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။
 ၂၆၂။) (၂) ဝါမေန ပါဒေန နိဂ္ဂဟိတော
 ဒက္ခိဏေန ပါဒေန ပတ္တရိတွာ။ အံ၊ ၂။ ၁၆၄။
 (၃) နိဂ္ဂဟိတောတိ (မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၈) တိ
 နိဟရိတွာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၂၉။

နိဂ္ဂဟိဿတိ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ဣာ +
 သတိ] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - လတ္တံ့။
 နိဂ္ဂဟာတိ - ကြည့်။

နိဂ္ဂဟိဿာမ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ဣာ +
 သာမ] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ကုန်အံ့။
 နိဂ္ဂဟာတိ - ကြည့်။

နိဂ္ဂဟိဿာမိ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ဣာ +
 သာမိ] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - အံ့။
 နိဂ္ဂဟာတိ - ကြည့်။

နိဂ္ဂဟေ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ဣာ + ဧယျ]
 နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ရာ၏။ နိဂ္ဂဟာတိ -
 ကြည့်။

နိဂ္ဂဟေယျ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ဣာ + ဧယျ]
 နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ရာ၏။ နိဂ္ဂဟာတိ -
 ကြည့်။

နိဂ္ဂဟ (တိ) [နိ + ဂမု + တ။ (နိဂိတ - သံ၊
 ကိဂ္ဂယ - ပြာ၊ နိဂ္ဂအ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (၁)
 ထွက်သော။ (၂) ထွက်သွားသော။ (၃)
 ထွက်ကျသော။ (၄) ထွက်မြောက်သော။
 (၅) ကင်းသော။ (ထွက်ခွါသွားသော၊
 အဝေးသို့ သွားသော။ အဒ္ဓမာဂဓိ၊ တနံ။)

(၁) နိဂ္ဂဟန္တိ နိက္ခန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၁။
 ကင်္ခါ၊ ၂၆၆။ နိဂ္ဂဟာ (ထေရ၊ ၃၃၉) တိ
 ဂေဟတော နိက္ခန္တာ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၄။
 နိဂ္ဂတော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၅။ သံ၊
 ဌ၊ ၃။ ၁၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၈။ ထေရ၊ ဌ၊
 ၁။ ၂၉၅။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၆၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၉။
 မူလဋီ၊ ၂။ ၄၄။ နိဂ္ဂဟာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - အပ၊
 ၂။ ၂၃၈။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၄၁။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၁၇။
 ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁၄၁။ နိဂ္ဂဟာ (ပ၊ ပု၊ ၈)

ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၄။ နိဂ္ဂတာ (ထိ၊ ပ၊ ဗ) —
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၀။ နိဂ္ဂတံ (ပု၊ န၊ ဇ) — ဇာ၊ ဌ၊
၆။ ၉၆။ နိဂ္ဂတေ (ပု၊ သ၊ ဇ) — ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၇၉။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၀၃။ နိဂ္ဂတာယ (ထိ၊
သ၊ ဇ) — အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၁။ နိဂ္ဂတေသု (ပု၊
သ၊ ဗ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၉။

(၂) ဝဿံ ဝသိတ္တာ နိဂ္ဂတော။ ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၇၅။ နိပ္ပတိတောတိ နိဂ္ဂတော။ ဇာ၊ ဌ၊
၃။ ၂၁၁။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၃။) (၃) ဝတိဒဏ္ဍာ-
ကေသု အပ္ပဟရိတ္တာ နိဂ္ဂတံ ဂဏန္တဿ
ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၁၉။

(၄) နိဂ္ဂတံ ဝါ တသ္မာ ဝါနာတိ နိဗ္ဗာနံ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃၅။ နိဿဇာတိ နိဂ္ဂတာ။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၆။ (- သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၉။
အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၄။) (၅) နိဂ္ဂတံ မလံ ဧတဿ
ဓမ္မဿာတိ နိဗ္ဗလံ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ဂ၊ ၁။

နိဂ္ဂတဥပဒါဟ (တိ) [နိဂ္ဂတ + ဥပဒါဟ]
ကင်းသောပူပန်ခြင်းရှိသော၊ ပူပန်ခြင်းကင်း
သော၊ သူ။ အပ္ပဋိသမော သတ္တာ စ၊
နိဂ္ဂပဒါဟော နိဂ္ဂတဥပဒါဟော။ နေတ္ထိ၊
ဝိ၊ ၃၄၆။

နိဂ္ဂတကာယ (တိ) [နိဂ္ဂတ + ကာယ]
ထွက်မြောက်သော ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။
နိကဋ္ဌကာယ - ကြည့်။

နိဂ္ဂတကိလေသကသာဝ (တိ) [နိဂ္ဂတ +
ကိလေသ + ကသာဝ] ကင်းသော
ကိလေသာဟူသော ဖန်ရည်ရှိသော၊
ကိလေသာဖန်ရည် ကင်းသော။ နိဂ္ဂတ-

ကိလေသာကသာဝတ္တာ နိက္ခသာဝေါ ဘဝေ။
နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၀၅။

နိဂ္ဂတဓမ္မဒေသနာ (ထိ) [နိဂ္ဂတာ + ဓမ္မ-
ဒေသနာ] ထွက်သော တရားဒေသနာ။
မုခတော နိဂ္ဂတဓမ္မဒေသနာယ ဇာတော။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၆။

နိဂ္ဂတပမုခသာလာ (ထိ) [နိဂ္ဂတပမုခါ +
သာလာ] ထွက်သော - စမုခ - ဆင်ဝင် -
ရှိသော စရပ်၊ ထုပ်အပ်သော - အဦး - စမုခ
- ရှိသော စရပ်။ နိဂ္ဂတပမုခသာလာ စ
သုဝိဘတ္တာ။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၇။

နိဂ္ဂတပါရောဟ (ပု) [နိဂ္ဂတ + ပါရောဟ]
ထွက်သော မြစ်ပျဉ်း။ တဿ သာခါ ဝါ
တတော နိဂ္ဂတပါရောဟော ဝါ... အာဟစ္စ
တိဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၉၁။
နိဂ္ဂတပါရော ဟောတိ ပဝဋ္ဌံ ဟုတ္တာ
ရက္ခော အာရောဟတိ အနေနာတိ
ပါရောဟော၊ ဧကော မူဝိသေသော။
နိဂ္ဂတော ပါရောဟော နိဂ္ဂတပါရောဟော။
ပါစိတိ၊ ယော။ ၂၈၉။ (- ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၉။)

နိဂ္ဂတမဂ္ဂ (ပု) [နိဂ္ဂတ + မဂ္ဂ] ရေထွက်လမ်း
ကြောင်း၊ ရေထွက်မြောင်း။ တေနေဝ
နိဂ္ဂတမဂ္ဂေန နဒိ ဘိန္ဒိတ္တာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၂။
ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၄၁။

နိဂ္ဂတမဟာဝါတ (ပု) [နိဂ္ဂတ + မဟာဝါတ]
ထွက်သော လေကြီး၊ ထွက်သော လေပြင်း

မုန်တိုင်း။ မဟာဝါယုက္ခန္ဓတော နိဂ္ဂတ-
မဟာဝါတော ဝိယ။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၄၆။
သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၆၆။

နိဂ္ဂတသုတ္တ (န) [နိဂ္ဂတ + သုတ္တ] ထွက်သော
ချည်။ ဗဟိ နိက္ခန္ဓသုတ္တာနံ ဝိဠကာ-
ကာရေန ဌပိတကောဋိယော။ ဝိမတိ၊ ၁။
၁၆၇။

နိဂ္ဂတဟုံဟုံက (တိ) [နိဂ္ဂတ + ဟုံဟုံက] ကင်းပြီးသော ဟုံဟုံဟုံပြုကြောင်းဖြစ်သော
မာန် 'မာန' 'အမျက်' 'ဒေါသ' ရှိသော၊
ကင်းပြီး သော မာန် 'မာန' ရှိသော။
နိဟုံဟုံကံ (နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၃၀၅) ကြည့်။
ဟုံဟုံကဇာတိက လည်းကြည့်။

နိဂ္ဂတိက (တိ) [နိ + ဂတိက] လည်း
လျောင်းရာ မရှိသော၊ နေရာမရှိသော၊ သူ။
ယေ အနာထာ နိဂ္ဂတိကာ တိရစ္ဆာနာ ဝိယ။
ကောလရက္ခေ ဝသိသု။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၆။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၅။

နိဂ္ဂန္တံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂမု + တုံ] ထွက်သွား
ခြင်းငှါ။ တတော နိဂ္ဂန္တံ အပ္ပဒါနဝသေန
ရက္ခန္တိတိ နိရယပါလာ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃၅၂။ မ၊
ငို၊ ၃။ ၃၆၀။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၁၂။ အနုငို၊ ၃။
၁၄၉။

နိဂ္ဂနာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂမု + တော] ထွက်၍
တံ သုတ္တာ ဂါမိကာ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌာ နိဂ္ဂနာ

ဗဟုမ္ပိ မူလံ ဒတ္တာ ဂဟေသုံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၄၈။ (-ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၇။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၄၇။)

နိဂ္ဂန္တံ (တိ) [နိ + ဂန။ (နိဂ္ဂန္တံ - သံ၊
- ပြာ)] အနံ့မရှိသော (အရပ်စသည်)။
အသုစိဟိ မက္ခိတံ ဌာနံ တေဟေဝ
အသုစိဟိ တေဝန္တာ သုန္တံ နိဂ္ဂန္တံ ကာတုံ န
သက္ကောန္တိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၂၄၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၅၁။)

နိဂ္ဂမ (ပု) [နိ + ဂမု + အ။ (နိဂ္ဂမ - သံ၊
- ပြာ)] ထွက်ခြင်း။ နယာနံ
အညမည အနုပ္ပဝေသော နိဂ္ဂမော။ နေတ္ထိ၊
ငို။ ၁၂၂။

နိဂ္ဂမန (န) [နိ + ဂမု + ယု။ (နိဂ္ဂမန - သံ၊
- ပြာ)] (၁) ထွက်ခြင်း။ (၂)
ထွက်မြောက်ခြင်း။ (၃) နိပ်ကပ်ခြင်း။ (တိ)
(၄) ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ (၁)
နဂရတော ဂဓနိရောဓတော ဝါ နိဂ္ဂမနာယ
ဒွါရဝိဝရကံ အလဘမာနော ဟတ္ထိ ဝိယ။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၅။ (- မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။ သံ၊ ဌ၊
၂။ ၄၈။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၇၄။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၀၄။
မူလငို၊ ၂။ ၆၁။) (၂) သရီရဿ ကထံ
နိဂ္ဂမနံ (နိက္ခမနံ၊ က) ဘဝိဿတိ။ သံ၊ ဌ၊
၁။ ၅၁။ နိယျာနံ ဝါ နိဂ္ဂမနံ နိဿရဏံ။
သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၂။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၄။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၁။ ၈၉။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၀။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၂၂၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၁၀။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၂။
မူလငို၊ ၂။ ၅၀။) (၃) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

(တိ) (၄) အရဟတ္တံ ပါပေတွာ ဧကဿ
ဘိက္ခုနော နိဂ္ဂမနံ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ
ကထိတံ ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၃။ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော
နိဂ္ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ နိဂ္ဂမနံ ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၃၅။ (- မ၊ ဌ၊ ၄။ ၇၂။)

နိဂ္ဂမနစတုက္က (န၊ ပု) [နိဂ္ဂမန + စတုက္က]
 နိဂ္ဂမန စတုက္က ၊ နိပ်ကွပ်ခြင်းတို့၏ ၄-
 ခုတို့၏ အပေါင်း ။ ဣဒါနိ “ န ဟေဝံ
 နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ ” တိအာဒိကံ နိဂ္ဂမနစတုက္ကံ
 (နိဂမနစတုက္ကံ၊ သိ) နာမ ဟောတိ ။ အဘိ၊
 ၄၊ ၃။ ၁၁၇။ (- အဘိ၊ က။ ၄။)

နိဂ္ဂမနဌ (ပု) [နိဂ္ဂမန + အတ္ထ။ (ကိဂ္ဂမဏဌ - ဖြာ)] ထွက်မြောက်ခြင်းဟူသော အနက်။ နိယျာနဌောတိ လောကီယ-
 လောကုတ္တရနမ္ပိ ပဋိပက္ခတော နိဂ္ဂမနဌော။
 ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၀။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၇။
 ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၁၆၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၉။
 ၃၈၁။)

နိဂ္ဂမနုပါယ (ပု) [နိဂ္ဂမနု + ဥပါယ။ (နိဂီမနော-
ပါယ - သံ)] ထွက်မြောက်ခြင်း၏
အကြောင်း။ သံသာရစာရကတော နိဂ္ဂမနု-
ပါယဘာဝေါ နိယျာနံ ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၂။

နိဂ္ဂမာ (ကြိ) [နိ + ဂမု + အ + အာ] ထွက်ပြီ။
 အန္တေပုရမှာ နိဂ္ဂမာ (နိရဂမာ ၊ သီ၊ သျှာ။
 နိဂမာ ၊ က၊ သီ။ နိရဂမ၊ ဣ) ဗြဟ္မစာရိ။
 အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄-၄- ပ.မ,သ.စ

သုတ္တန်။ ၃၈၈။ နိဂ္ဂမာတိ နိဂ္ဂတော သုတ္တန်။
၄။ ၂။ ၂၀၈။

နိဂ္ဂမာနသ (ပု) [နိဂ္ဂ + မာနသ] နိဂ္ဂလူမျိုး။
 (ယင်းသည် အလွန်ရှေးကျသောအခါက
 အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ ရှိခဲ့ဘူးသော လူမျိုးတစ်မျိုး
 ဖြစ်ရသည်။) ဓမ္မရာ နိဂ္ဂမာနသာ။ အပ၊
 ၁။ ၄။ ၁။

နိဂ္ဂမိဿတိ (ကြိ) [နိ + ဂမု + သတိ]
 ထွက်လိမ့်လတုံ။ အဓိကံ ပီတံ သယမေဝ
 မုခေတာ နိဂ္ဂမိဿတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၀၄။

နိဂ္ဂယ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂဟ + တွာ] (၁)
 နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ၍။ (၂) ကောင်းစွာ
 တောင်ပန် - ဖွဲ့ - ၍။ (၃) မှိတ်၍။ (၁)
 နိဂ္ဂယ နိဂ္ဂယာ (မ၊ ၃။ ၁၅၉) တိ သတိ
 သြဝဒိတွာ တုဏှိ န ဘဝိဿာမိ နိဂ္ဂဏှိတွာ
 နိဂ္ဂဏှိတွာ ပုနယျုနံ သြဝဒိဿာမိ အနုဿာ-
 သိဿာမိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၈။ (- သံ၊ ၁။ ၂။
 အံ၊ ၂။ ၂၀။ အံ၊ ၃။ ၂၂၅။ ထေရ။ ၂၆၅။
 ၃၆၁။ ၃၇၄။ နေတ္ထိ။ ၇၄။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၅။
 သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
 ၃၄၈။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၆။ မဟာနိ၊ ၄။
 ၁၆၆။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၃၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၅။ အံ၊
 ၄။ ၁။ ၁၉၀။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၃၃။) (၂) နိဂ္ဂယာ
 (သုတ္တနိ။ ၃၃၁) တိ သုဋ္ဌ ယာစိတွာ
 နိဗ္ဗိတွာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။ (၃) နိဂ္ဂယာ
 (ဇာ၊ ၂။ ၁၇၃) တိ နိမိလေတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။
 ၈။

နိဂ္ဂယုတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဂဟ + ယ + တေ] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - အပ်၏။
ဒုက္ခေန နိဂ္ဂယုတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၇။

နိဂ္ဂယုမာန (တိ) [နိ + ဂဟ + ယ + မာန]
နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - အပ်သော၊ နိပ်ကွပ် -
တားမြစ် - ခံရသော၊ သူ။ တေပိ ခေါ
တိတ္ထိယာ ဘိက္ခုသံဃေန ဓမ္မေန ဝိနယေန
သတ္တုသာသနေန နိဂ္ဂယုမာနာပိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၄၀။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၃။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၇၊
၁၈၄-၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၁၃၉။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၂၇။)

နိဂ္ဂယုဝါဒိ (တိ) [နိဂ္ဂယု + ဝဒ + ကိ]
နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ဤ ဆိုလေ့ရှိသော၊
သူ။ (အချို့သော ဆရာသည် တပည့်၏
မသင့်မလျော်သောအမှု၊ ချွတ်ချော်မှုတွေကို
တွေ့မြင်ရပါလျက် “ဤသူသည် ငါ့အားပြု
စုလုပ်ကျွေးဖော်ရ၏၊ ငါက ပြောဆိုဆုံးမခဲ့
လျှင် ငါ့ကို ပြုစုလုပ်ကျွေးတော့မည်
မဟုတ်” ဟု တွေးကြံကာ မပြောဆိုဝံ့
ရှိတတ်၏။ ထိုဆရာမျိုးသည် နိဂ္ဂယုဝါဒိ
မမည်။ ဤသာသနာ၌ အမှိုက်သရိုက်ကို
ထည့်လောင်းပစ်ချနေသူဟုပင် ဆိုသင့်၏။
အပြစ်ကို တွေ့မြင်ပါက အပြစ်အလိုက်
ထိုက်တန်စွာ ပြောဆိုဆုံးမဝံ့သော ဆရာ
သည်သာ နိဂ္ဂယုဝါဒိမည်၏။ ဤအရာ၌
“အာနန္ဒာ ငါဘုရားသည် နှိပ်၍နှိပ်၍၊
သင်တို့၏ အပြစ်ကို ဖယ်ထုတ်၍
ဖယ်ထုတ်၍ ပြောဆိုဆုံးမတော်မူ၏” (မ၊
၃။ ၁၅၉) ဟု မိန့်တော်မူသည့် ဘုရားရှင်ကို

ပုံစံထား၍ နိဂ္ဂယုဝါဒိဖြစ်အောင် ကျင့်ဆောင်
ရာသည်။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄၁၅။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၉၀။) နိဂ္ဂယုဝါဒိ မေဓဝိံ၊ တာဒိသံ
ပဏ္ဍိတံ ဘဇေ။ ဓမ္မ၊ ၂၄။ မဟာနိ၊ ၄၀၄။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၇-၈။ ထေရု
ဌ၊ ၂။ ၃၉၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၇။ (- နေတ္ထိ၊ ဌ၊
၉၀။)

နိဂ္ဂလ (ကြိ) [နိ + ဂလ + အ + ဟိ]
ထွေးလော့။ သောပိ တထေဝ သတိံ
အနုပဋ္ဌာပေတွာ စက္ကာလဘာသာယ ဇေ
“နိဂ္ဂလ နိဂ္ဂလာ” တိ အာဟ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
၃၉၂။

နိဂ္ဂလန္တိ (ကြိ) [နိ + ဂလ + အန္တိ] ယိစိး -
ယိုထွက် - ထွက်ကျ - ကုန်၏။ ရဒတော
စ မေ အသုကာ နိဂ္ဂလန္တိ။ ပေတ။ ၂၀၉။
ပေတ၊ ဌ၊ ၂၄၁။

နိဂ္ဂဟာ (ပု) [နိ + ဂဟ + ဏ။ (နိဂ္ဂဟ - သံ၊
ဏိဂ္ဂဟ - ပြာ)] (၁) နိပ်ကွပ် - တားမြစ်
- ခြင်း။ (၂) နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ကြောင်း
အပြစ်။ (တိ) (၃) နိပ်ကွပ် - တားမြစ် -
ရာ (အခါစသည်)။

(၁) အကုသလစိတ္တဿ ပဝတ္တိတုံ
အပ္ပဒါနံ နိဂ္ဂဟော။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၄။
နိဂ္ဂဟော (ပ၊ ၈) -- မ၊ ၂။ ၂၃၄။ အံ၊ ၁။
၁၇၅။ မိလိန္ဒ၊ ၂၇၊ ၁၂၆၊ ၁၈၃။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၅၈။ ဝဇီရ၊ ၂၈၇၊ ၅၆၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၉။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၄၀။ သံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၆၄။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၃၊ ၁၄၉။ မူလဌ၊ ၁။

၁၄၇။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၀၊ ၇၂။
 နိဂ္ဂဟံ (ဒု၊ ၈) -- မဟာနိ၊ ၁၂၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
 ၁၀၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၆။ ကင်္ခါ၊ ၂၅၈။ ဒိ၊ ၄။
 ၂။ ၁၁၄-၅။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇၊ ၂၀၁။ အဘိ၊
 ၄။ ၁။ ၄။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၄။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
 ၃၁၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၁၃၊ ၂၂၁။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
 ၃၇၆။ ၅၀၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၀၄။ ဝိမတိ၊ ၂။
 ၁၁၆။ သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁။ ၄၃။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။
 နိဂ္ဂဟေန (တ၊ ၈) -- ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၀။ ဝိ၊ ၄။
 ၄။ ၉၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၇၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၅။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၁၄။ ဝိမတိ၊
 ၁။ ၃၃၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၆။ နိဂ္ဂဟာယ (စ၊ ၈) -- (နိဂ္ဂဟ
 ဣာယ)။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၆။ ဝိ၊ ၄။
 ၃၅၈။ ဝိ၊ ၅။ ၆။ ၂၂၂၊ ၂၅၃၊ ၃၈၄။ သံ၊ ၁။
 ၄၁၈။ အံ၊ ၁။ ၉၇။ အံ၊ ၃။ ၃၁၁။ နေတ္ထိ၊
 ၄၃။ မိလိန္ဒ၊ ၁၀၁၊ ၁၀၃၊ ၁၂၃၊ ၁၇၅။ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၁၈၉။ (ဒုမ္မကူနံ ပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟာယာတိ
 ဒုဿီလပုဂ္ဂလာနံ နိဂ္ဂဟနတ္ထံ။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၁၆၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆။
 ၃၅၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆၆-၇။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၇၈။
 နိဂ္ဂဟဿ (ဆ၊ ၈) -- ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁။ မူလဋီ၊
 ၁။ ၁၄၊ ၂၂။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅။ နိဂ္ဂဟေ (သ၊
 ၈) -- အပ၊ ၁။ ၄၆။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၉။ ဝိရ၊
 ၃၈၆။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၁။ အံ၊
 ၄။ ၁။ ၂၆၂။

(၂) တံ နိဂ္ဂဟံ ဒေါသံ အပရာဝံ
 သမ္ပဋိစ္ဆဟိ။ 'အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၃။ ဝါဒံ
 အာရောပေတွတိ နိဂ္ဂဟံ အာရောပေ-
 တွာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၅။ (- အဘိ၊ က။ ၉)

၁၈၊ ၆၃၊ ၁၁၀၊ ၁၉၅။ မိလိန္ဒ၊ ၄၅။ သိ၊ ၄။
 သင်္ခ၊ ၁။ ၁၁၃။ (တိ) (၃) နိဂ္ဂဟကာလ -
 ကြည့်။

နိဂ္ဂဟ^၂ (န) [နိဂ္ဂဟ + ကရက။ နောက်ပုဒ်
 ကျေ။] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - မှုကို
 ပြုခြင်း။ နိဂ္ဂဟာနန္တိ နိဂ္ဂဟကရဏေသု။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၉။

နိဂ္ဂဟကမ္မ (န) [နိဂ္ဂဟ + ကမ္မ။ (နိဂ္ဂဟကမ္မိ
 - သံ)] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ခြင်း အမှု၊
 နိပ်ကွပ်မှု။ အတ္တနော ကတဿ နိဂ္ဂဟ-
 ကမ္မဿ ပဋိကမ္ပံ ကရောန္တော။ အဘိ၊ ၄။
 ၃။ ၁၁၅။ (- ပေတ၊ ၄။ ၂၀၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။
 ၂၅၅၊ ၄၀၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၂၊ ၂၄၂။)

နိဂ္ဂဟကမ္မကရက (န) [နိဂ္ဂဟကမ္မ + ကရက။]
 နိပ်ကွပ်မှုကို ပြုခြင်း၊ နိဂ္ဂဟကံကို ပြုခြင်း။
 တဇ္ဇနိယာဒိနိဂ္ဂဟကမ္မကရကဉ္စ ဝုတ္တာ။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၄၂။ (- ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၉။)

နိဂ္ဂဟကရက (န) [နိဂ္ဂဟ + ကရက။] နိပ်
 ကွပ် - တားမြစ် - မှုကို ပြုခြင်း။ စကန္တိ
 ဧဝံ နိဂ္ဂဟကရကံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄။

နိဂ္ဂဟကာရက (တိ) [နိဂ္ဂဟ + ကာရက။]
 နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - မှုကို ပြုသော၊ သူ။
 တဿာ နိဂ္ဂဟကာရကော သက္ကော ဒေဝ-
 ရာဇာ အဟမေဝ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၇။ (- ဇာ၊
 ၄။ ၂။ ၁၂၅။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၆၆။)

နိဂ္ဂဟကာလ (ပု) [နိဂ္ဂဟ + ကာလ] နိပ်ကွပ်
- တားမြစ် - ရာ အခါ။ ပုရေတိ နိဂ္ဂဟ-
ကာလတော ပုဗ္ဗေ။ ထေရု ဌ၊ ၁။ ၂၁၄။

နိဂ္ဂဟစတုက္က (န၊ ပု) [နိဂ္ဂဟ + စတုက္က] နိဂ္ဂဟစတုက္က ၊ နိပ်ကွပ် တားမြစ်မှု လေးခု
အပေါင်း ။ ဣဒံ ဆလဝါဒေန စတူဟိ
အာကာရေဟိ နိဂ္ဂဟဿ ကတတ္တာ နိဂ္ဂဟ-
စတုက္ကံ နာမ ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၆။ (-
အဘိ၊ က။ ၆။)

နိဂ္ဂဟဌ (ပု) [နိဂ္ဂဟ + အတ္ထ] နိပ်ကွပ် -
တားမြစ် - ခြင်း ဟူသော အနက်။ ဥဒ္ဓတဿ
စိတ္တဿ နိဂ္ဂဟဌော အဘိညေဇယျာ။
ပဋိသံ၊ ၁၆။ (- ၃၀၆။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၉။)

နိဂ္ဂဟဌာန (န) [နိဂ္ဂဟ + ဌာန ။ (နိဂ္ဂဟဌာဏ
- အဒ္ဓမာဂီ)] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် -
ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း။ နိဂ္ဂဟဌာနာနိ ပရတော
အာဝိ ဘဝိဿန္တိ ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၅၇။ (-
၆၂၊ ၇၂၊ ၇၃။)

နိဂ္ဂဟဏ္ဍ (န) [နိ + ဂဟ + ယု ။ နိဂ္ဂဟဏ
သံ၊ ကိဂ္ဂဟဏ - ဖြာ)] (၁) နိပ်ကွပ်
- တားမြစ် - ခြင်း ။ (တိ) (၂) နိပ်ကွပ် -
တားမြစ် - တတ်သော ။ (၃) နိပ်ကွပ် -
တားမြစ် - ကြောင်းဖြစ်သော ။ (၁) တဿ
နိဂ္ဂဟဏ္ဍံ ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၂။ (- ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၃၀။) (တိ) (၂) သမယေ စိတ္တဿ
နိဂ္ဂဟဏ္ဍတာ ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။

၂၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၅။ (၃) နိပ္ပလိမောဓံ
နိဂ္ဂဟဏ္ဍမေဝ ပဋိပဒံ ပဋိပန္နော ဟောတိ။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၀။

နိဂ္ဂဟဏ္ဍ (တိ) [နိ + ဂဟဏ] (၁)
စွဲလမ်းတတ်သော တဏှာမရှိသော။ (၂)
စွဲလမ်း တတ်သော ဥပါဒါန်လေးပါး မရှိ
သော။ (၃) စွဲလမ်းအပ်သော ခန္ဓာမရှိသော။
နိဂ္ဂဟဏ္ဍော (မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၉) တိ နိရူပါ-
ဒါနော ။ တေနာဟ “နိတ္တဏ္ဍော” တိ ။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၇၇။ နိဂ္ဂဟဏ္ဍော (မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇) တိ
မမ္ကာရဘာဝေန ကိဉ္စိပိ အဂဏ္ဍန္တော ။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၃၇။ (- ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။
၃၃၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၇၄။) (၂) နိဂ္ဂဟဏ္ဍော
(အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၆) တိ စတုရူပါဒါနသင်္ခါ-
တဿ သဗ္ဗဿ ဂဟဏဿ ပဋိနိဿဇ္ဇ-
နေန နိဂ္ဂဟဏ္ဍော ။ (၃) ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနေန
သင်္ခါပွဝတ္တိတော အပဂစ္ဆေယျာတိ ဧဝံ ဝါ
ဧတ္တ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၉ -
ချည်း။

နိဂ္ဂဟဏဓမ္မ (ပု) [နိဂ္ဂဟဏ + ဓမ္မ ။ (နိဂ္ဂ-
ဟဏဓမ္မ - သံ၊ ကိဂ္ဂဟဏဓမ္မ - ဖြာ)]
နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ကြောင်းဖြစ်သော
တရား။ နိဂ္ဂဟဏဓမ္မ ပညပေယျ။ မ၊ ဌ၊
၂။ ၆၂။

နိဂ္ဂဟတ္ထ (ပု) [နိဂ္ဂဟ + အတ္ထ ။ (နိဂ္ဂဟတ္ထံ
- သံ)] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ရခြင်း
အကျိုး ။ နိဂ္ဂဟတ္ထာယ သာရဏာ။ ဝိ၊ ၅။

၂၇၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၀။ (- ဝိ၊ ၅။ ၂၈၃။ ဝိ၊ ဌ၊
၁။ ၁၈၉။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၅၁။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၈၇၊ ၃၄၂။)

နိဂ္ဂဟနိဗ္ဗေဒန (န) [နိဂ္ဂဟ + နိဗ္ဗေဒန]
နှိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ခြင်းကို ဖြေရှင်းခြင်း။
နိဗ္ဗေဒနန္တိ နိဂ္ဂဟနိဗ္ဗေဒနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂၂။
(- မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆။)

နိဂ္ဂဟပဂ္ဂဟသမတ္ထ (တံ) [နိဂ္ဂဟ + ပဂ္ဂဟ +
သမတ္ထ] နှိပ်ကွပ်ခြင်း၊ ချီးမြှောက်ခြင်းငှါ
စွမ်းနိုင်သော၊ သူ။ နိဂ္ဂဟပဂ္ဂဟသမတ္ထော
ဟောတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၄၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၇၅။

နိဂ္ဂဟပါပနာရောပန (န) [နိဂ္ဂဟ + ပါပန +
အာရောပန] နှိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ခြင်းသို့
ရောက်စေခြင်း (နှင့်) နှိပ်ကွပ် - တားမြစ် -
ခြင်းသို့ တင်ခြင်း။ နိဂ္ဂဟပါပနာရောပနာနံ
လက္ခဏဘူတာ အနုလောမဌပနာ နာမ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၃-၄။

နိဂ္ဂဟပတ္တ (တိ) [နိဂ္ဂဟ + ပတ္တ။ (နိဂ္ဂဟပြတ္တ
- သံ)] နှိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ခြင်းသို့
ရောက်သော။ နိဂ္ဂဟပတ္တဿ နိဂ္ဂဏှနံ။
အနုဋီ၊ ၃။ ၆၂။

နိဂ္ဂဟပဓာန (တိ) [နိဂ္ဂဟ + ပဓာန။ (နိဂ္ဂဟ-
ပြဓာန - သံ)] နှိပ်ကွပ် - တားမြစ် -
ခြင်းလျှင် ပြဓာန်းခြင်းရှိသော၊ ပြဓာန်းသော
နှိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ခြင်း ရှိသော။ သုဒ္ဓိ-

ကနိဂ္ဂဟဿ ပန နိဂ္ဂဟပ္ပဓာနတ္တာ ဥဒ္ဓေသ-
ဘာဝေန ဝုတ္တော။ မူလဋီ၊ ၃။ ၅၁။

နိဂ္ဂဟမုခ (န) [နိဂ္ဂဟ + မုခ] (ဝေနေယျ
တို့ကို ဆုံးမခြင်း၏) အကြောင်းဖြစ်သော
နှိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ခြင်း၊ နှိပ်ကွပ် - တား
မြစ် - ခြင်းကို အဦးမူခြင်း။ နိဂ္ဂဟမုခေနာ
(သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇) တိ ဝေနေယျာနံ ဝိနယ-
ဥပါယဘူတနိဂ္ဂဟဝသေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၆။

နိဂ္ဂဟာရဟ (တိ) [နိဂ္ဂဟ + အာရဟ] နှိပ်ကွပ်
- တားမြစ် - ခြင်းငှါ ထိုက်သော၊ သူ။
နိဂ္ဂဏေ နိဂ္ဂဟာရဟံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃။ မိလိန္ဒ။
၁၈၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၂၂။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၁၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၆။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၄။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၃၀၃။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၈၁။ ဒီ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၅၂။ မူလဋီ၊ ၃။ ၅၇။ အနုဋီ၊ ၃။
၈၆။)

နိဂ္ဂဟာရောပန (န) [နိဂ္ဂဟ + အာရောပန]
(၁) နှိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ခြင်းသို့ တင်ခြင်း။
(တိ) (၂) နှိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ခြင်းသို့
တင်တတ်သော။ (၁) နိဂ္ဂဟာရောပနံ
သကဝါဒိဿ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၂။ (- မူလဋီ၊
၃။ ၅၇။) (တိ) (၂) - အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဂ္ဂဟာရောပနစိတ္တ (တိ) [နိဂ္ဂဟာရောပန +
စိတ္တ] နှိပ်ကွပ် - တားမြစ် - ခြင်းသို့
တက် ရောက်စေတတ်သော စိတ်ရှိသော၊
သူ။ ဥပါရမ္ဘစိတ္တောတိ နိဂ္ဂဟာရောပန-
စိတ္တော။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၄။

နိဂ္ဂဟိ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ဣ] နိပ်ကွပ် -
တားမြစ် - နိမ်နင်းပြီ။ နိဂ္ဂဟိ တေ သဒ္ဓ-
ဗ္ဗေန။ အပါ ၂။ ၁၁၁။

နိဂ္ဂဟိ (ဟိ) တ (န) [နိ + ဂဟ + တ ။
ရဿသရုံ နိဿာယ ဂယုတိ၊ ကရဏံ
နိဂ္ဂဟေတွာ။ ဂယုတိတိ ဝါ နိဂ္ဂဟိတံ။ ရူ။
၁၀။] (၁) နိဂ္ဂဟိတံ၊ မှီ၍ - နိပ်၍ - ရွတ်
ဆိုအပ်သော အက္ခရာ။ (အ၊ဣ၊ဥ ဟူသော
ရဿသရသုံးလုံးကို မှီ၍ ရွတ်ဆိုအပ်သော
ဗိန္ဒုအပြောက်လုံးသည် နိဂ္ဂဟိတံမည်၏။
ရူ။ ၁၀။ မောဂံ၊ ပဉ္စိကာ။ ဂ။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ဂ။
ဌာန်၊ ကရိုဏ်း တို့ကို နိပ်ကာ မလွှတ်ပဲ
အနည်းငယ်သာဖွင့်သော ခံတွင်းဖြင့် ရွတ်
ဆိုအပ်သော ဗိန္ဒုအပြောက်လုံးသည် နိဂ္ဂ-
ဟိတံမည်၏။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၃၉၇။ ကင်္ခါ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁၇၅။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၃၈။
သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၂။ အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၇၇၊ ၁၅၆။
ရူ။ ၁၀။ မောဂံ၊ ပဉ္စိကာ။ ဂ။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ဂ။
ဗိန္ဒုအပြောက်လုံးပမာဏရှိသော အက္ခရာ-
သည် နိဂ္ဂဟိတံမည်၏။ နိရုတ္တိ။ ဂ။ မောဂံ။
ဂ။ အသံနှင့်အတူတကွ ဖြစ်ပေါ်လာသော
လေကို ခံတွင်းပေါက်မှ မထွက်စေမူ၍
နာခေါင်းပေါက်မှ ထွက်အောင်းရွတ်ဆို
အပ်သော ဗျည်းသည် နိဂ္ဂဟိတံမည်၏။
နိရုတ္တိ။ ဂ။ နိဂ္ဂဟိတံဟူသော ဝေါဟာရ-
သည် သာသနာတော်၌ဖြစ်သော ဝေါဟာ-
ရဖြစ်သည်။ သက္ကဋသဒ္ဓါကျမ်းများ၌
အနုသုရ ဟု ခေါ်သည်။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ဂ။
နိဂ္ဂဟိတံသည် နာသိကဌာန်၌ ဖြစ်သည်။ ရူ။
၂။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၂၃။ နိရုတ္တိ။ ဂ။) (တိ)

(၂) နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - အပ်သော။ (၃)
ဖမ်းယူအပ်သော။ (၁) ဂရုကံ လဟုကဉ္စ
နိဂ္ဂဟိ (ဟိ) တံ ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။
၁၅၉။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၈။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၃၉။
နကာရဿ နိဂ္ဂဟိတံ ကတွာ။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊
၁။ ၃၉၅။ (- အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၉။) (တိ) (၂)
နိဂ္ဂဟိတော (တွမ) သိ။ ဒိ၊ ၁။ ၈၊ ၆၃။ ဒိ၊
၃။ ၉၇။ မ၊ ၂။ ၁၉၆။ မ၊ ၃။ ၃၂။ သံ၊ ၂။
၁၁။ မဟာနိ၊ ၁၃၄၊ ၁၅၀။ အံ၊ ဌိ၊ ၃။ ၁၇၈။
နိဂ္ဂဟိတောတိ ပညာယ (တေရ၊ ၂၄၇)
အစွန္တိကံ နိဂ္ဂဟံ ပတ္တောသိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
၃၁၅။ (- အံ၊ ၃။ ၄၀၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၉။ မ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၀၃။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၆၊
၁၀၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၈၊ ၁၆၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၃၀၈၊ ၃၃၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၀၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၆၂။ ဝဇီရ၊ ၃၃၆။ ဝိမတိ၊
၁။ ၃၄၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၂။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၃၄၁။
အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၆၇။) (၃) ဂဟိတံ နိဂ္ဂဟိတံ
နာမ။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၃၁၆။ အောက်ပုဒ်လည်း
ကြည့်။

နိဂ္ဂဟိတနာဝါ (ထိ) [နိဂ္ဂဟိတာ + နာဝါ]
ဖမ်းယူအပ်သော လေ။ ဂဟိတနာဂန္တိ
နိဂ္ဂဟိတနာဝံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၁။

နိဂ္ဂဟိ (ဟိ) တန္တ (တိ) [နိဂ္ဂဟိ (ဟိ) တ +
အန္တ] နိဂ္ဂဟိတံအဆုံးရှိသော။ န ကေဝလံ
နိဂ္ဂဟိတန္တဝသေနော ပါဌော။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊
၂။ ၂၂။ “ဝေရမဏိ” နှိ နိဂ္ဂဟိတန္တမေဝ
ဗျာသဘာဝေန ဒိဿတိ။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂။
၃၂၃။

နိဂ္ဂဟိတပုဗ္ဗ (တိ) [နိဂ္ဂဟိတ + ပုဗ္ဗ ။
(နိဂ္ဂဟိ-ယပုဝ - ပြာ)] ရှေ့၌ - နိပ်ကွပ်
- တားမြစ် - နိမ်နင်း - အပ်သော ၊ နိပ်ကွပ်
- တားမြစ် - နိမ်နင်း - အပ်ဘူးသော၊ သူ။
ဘဂဝါ မုသာဝါဒေန နိဂ္ဂဟိတပုဗ္ဗော။ ဒိ၊
ဌ၊ ၃။ ၉။

နိဂ္ဂဟိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဂဟ + တဗ္ဗ ။ (နိဂ္ဂဟ-
ကဋ္ဌယုတု - သိဟိဋ္ဌ)] နိပ်ကွပ် - တားမြစ်
- နိမ်နင်း - အပ်သော (ကိလေသာ စသည်)။
အပ္ပမတ္တကောပိ ပဏ္ဍိတေဟိ နိဂ္ဂဟိတ-
ဗ္ဗောယေဝ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂။

နိဂ္ဂဟိတဘာဝိဟ (တိ) [နိဂ္ဂဟိတဘာဝ +
အာဝဟ] နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - နိမ်နင်းအပ်
- သည်၏ အဖြစ်သို့ ဆောင်တတ်သော။
စိတ္တဿ နိဂ္ဂဟိတဘာဝိဟော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၃။

နိဂ္ဂဟိ (ဟိ) တလောပ (ပု) [နိဂ္ဂဟိ (ဟိ) တ
+ လောပ] နိဂ္ဂဟိတ၏ ကျေခြင်း၊
နိဂ္ဂဟိတကို ချေခြင်း။ ကိလေသာရိနသော
မုနိတိ ဧတ္ထ နိဂ္ဂဟိတလောပေ။ ဝိမတိ၊ ၁။
၄၉။ (- သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၉၂၊ ၂၉၄၊ ၃၁၄။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၄။)

နိဂ္ဂဟိတဝစန (န) [နိဂ္ဂဟိတ + ဝစန] ဌာန်၊
ကရိုဏ်းတို့ကို နှိပ်၍ ရွတ်ဆိုခြင်း၊ နိဂ္ဂဟိတ
အားဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်း။ အဝိဝဋ္ဋေန မုခေန
အနုနာသိကံ ကတွာ ဝစနံ ဝိမုတ္တဿ

နိဂ္ဂဟိတဝစနံ နာမ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄၇။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၃၉။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁၇၅။

နိဂ္ဂဟိ (ဟိ) တာဂမ (ပု) [နိဂ္ဂဟိ (ဟိ) တ +
အာဂမ] နိဂ္ဂဟိတလာခြင်း။ သန္တိဝသေန
နိဂ္ဂဟိတာဂမော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉။ (-
၂၄၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၁၊ ၁၂၈၊ ၂၂၄။
နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၉၅။)

နိဂ္ဂဟိတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂဟ + တ္တာ]
နိပ်ကွပ် - တားမြစ် - နိမ်နင်း - ၍။ အနေ-
ပဒေန ဒဏ္ဍေန သုနိဂ္ဂဟိတံ နိဂ္ဂဟိတ္တာ။
မ၊ ၁။ ၁၈၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၁၀။

နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဂဟ + တဗ္ဗ] နိပ်
- နိပ်ကွပ် - နိမ်နင်း - အပ်သော။ စိတ္တံ
နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ။ အံ၊ ၂။ ၃၇၉။ မိလိန္ဒ၊ ၁၈၄။
ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁။ ကိလေသာ နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၆။ နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗော - သံ၊ ဌ၊
၂။ ၂၉။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၆။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၄။ မူလဋီ၊ ၂။
၄၀။ နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ - အံ၊ ၃။ ၄၀၉။ အံ၊ ဌ၊
၃။ ၁၄၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၄၀။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅။
နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ - အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၁၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၄၊ ၂၂၆။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၁၉။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၇။ နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာနိ -
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁။ မူလဋီ၊ ၂။
၂၀၅။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၉၁။ နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ -
အဘိ၊ က။ ၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄။

နိဂ္ဂဟေတု (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂဟ + တု] နိပ်
- နိပ်ကွပ် - နိမ်နင်း - ခြင်းငါ။ ဣဿရ-

နိမ္မာနဝါဒိနော နိဂ္ဂဟေတွံ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၈။
သမနံ နိဂ္ဂဟေတွံ (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈) န္တိ
ကိလေသဝသံ ဂတံ အတ္တနော စိတ္တံ
နိဂ္ဂဟေတွံ ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၃။ (- ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၂၄။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၃၂၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂၊
၁၅၃။ ဝဇီရ၊ ၂၉၇။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၃။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၄၄။ မူလဌ၊ ၁။ ၁၄၇။)

နိဂ္ဂဟေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂဟ + တွာ]
(၁) နိပ်၍ ။ (၂) နိပ်ကွပ် - နိမ်နင်း - ၍ ။
(၃) နင်း၍၊ ဖိနိပ်၍ ။ (၁) ယံ ကရဏာနိ
နိဂ္ဂဟေတွာ အဝိဿဇ္ဇေတွာ ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
၂၄၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၉၇။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သစ်။
၁၇၅။ (- ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၈။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၈။
သိ၊ ဌ၊ သစ်။ ၂။ ၇၂။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၀။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၇၇၊ ၁၅၆။) (၂) ပရပ္ပဝါဒံ သဟဓမ္မေန
သုနိဂ္ဂဟိတံ နိဂ္ဂဟေတွာ ။ ဒိ၊ ၂။ ၈၇၊ ၈၈။
သံ၊ ၃။ ၂၂၈။ အံ၊ ၃။ ၁၃၀။ (- ဥဒါန၊
၁၅၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၇။ အံ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၅၈။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၅။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၈၇၊ ၂၅၄။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇၈။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၃၄၊ ၂၄၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄၊ ၉၈။
၁၁၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၇။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၈။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၊ ၅၉။ သိ၊ ဌ၊
သစ်။ ၁။ ၃၇၊ ၁၁၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၀။) (၃)
နိဂ္ဂဟေတွာ (အံ၊ ၂။ ၁၆၄) တိ အက္ခမိတွာ။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၆။

နိဂ္ဂဟေသိ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ကျာ + ဤ]
နိပ် - နိပ်ကွပ် - နိမ်နင်း - ပြီ ။ အောက်ပုဒ်
ကြည့် ။

နိဂ္ဂဟေသတိ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ကျာ +
သတိ။ အဂ္ဂဟေသိ။ ဂဟေသတိ (ရူ၊
၅၁၈) - တို့နှင့် ယှဉ်ကြည့် ။] နိပ် -
နိပ်ကွပ် - နိမ်နင်း - လိမ်လတ် ။
နိဂ္ဂဟေသတိ - အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၈။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁၀၅။ သတ္တုသာသနေန နိဂ္ဂဟေသတိ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၈။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၇။
နိဂ္ဂဟေသာမိ - ဓမ္မ၊ ၆၀။ မိလိန္ဒ၊ ၉။
ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၃။ သံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၀၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၄။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
၄၆၃။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၄၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၉။ မ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၀၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၈၆။ နိဂ္ဂဟေသာမိ (ထေရ၊ ၂၃၇) တိ
နိဂ္ဂဟေသာမိ၊ နိဗ္ဗိသေဝနံ ကရိသာမိ ။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၅။ နိဂ္ဂဟေသိ - မ၊ ဌ၊ ၁။
၃၈၃။

နိဂ္ဂဟေသာမိ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ကျာ +
သာမိ] နိပ် - နိပ်ကွပ် - နိမ်နင်း -
ရလိမ်အံ။ နိဂ္ဂဟေသတိ - ကြည့်။

နိဂ္ဂဋ္ဌမဏ္ဍိတ (တိ) [နိဂ္ဂဋ္ဌ + မဏ္ဍိတ]
မလျောကျသော တန်းဆာဖြင့် တန်းဆာ
ဆင်အပ်သော။ နိဂ္ဂဋ္ဌမဏ္ဍိတေ (ဇာ၊ ၂။
၁၇၃) တိ အဂလိတမဏ္ဍေန မဏ္ဍန-
သိလိကေတိ ဝဒတိ ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၇၉။

နိဂ္ဂါထ (တိ) [နိ + ဂါထာ] ဂါထာ - မဂ္ဂိ -
မပါ - သော (သုတ်) ။ နိဂ္ဂါထ (က) သုတ္တ
- ကြည့် ။

နိဂ္ဂါထက (တိ) [နိ + ဂါထာ + က] အထက်
ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိဂ္ဂါထကံ သုတ္တံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။

၂၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၃၃။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၈၅၊ ၈၆။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၃။ (- သာရတ္ထ၊
၃။ ၁၈၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၁၂၃၊ ၄၇၃။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၂၃။)

နိဂ္ဂါထကတ္ထ (န) [နိဂ္ဂါထက + တ္ထ] ဂါထာ -
မရှိ - မပါ - သည်၏ အဖြစ် ။ နိဂ္ဂါထ -
ကတ္တာဟိ ဣဒံ “ဝေယျာကရဏ” နှိ ဝုတ္တံ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၇။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၄၇၃။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၆။)

နိဂ္ဂါထ (က) သုတ္တ (န) [နိဂ္ဂါထ (က) +
သုတ္တ] ဂါထာ - မရှိ - မပါ - သော
သုတ်။ ဂါထာမဖက် စုတ္တိယသက်သက်သာ
ပါရှိသော သုတ်။ နိဂ္ဂါထကသုတ္တံ။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၂၅၁။ ဣမသ္မိံ ပန ဝေယျာကရဏသ္မိန္တံ
နိဂ္ဂါထကသုတ္တေ ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၂။

နိဂ္ဂါဟ (တိ) [နိ + ဂါဟ (ဂဟ + က)]
(မိကျောင်း စသော) ဖမ်းယူတတ်သော
သတ္တဝါ - မရှိ - ကင်း - သော။ တိတ္ထမ္ပိ
နိဂ္ဂါဟန္တိ ဝါ န ဇာနာတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၀။
နိဂ္ဂါဟ (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၁) နှိ သုသု -
မာရဒိဂ္ဂါဟရဟိတံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၄။

နိဂ္ဂါဟက (တိ) [နိ + ဂဟ + က္က] နိပ်ကွပ်
တတ်သော၊ နိပ်စက်၍ အခွန်တောင်းတတ်
သော၊ သူ။ နိဂ္ဂါဟကသမာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၀၃)
တိ နိဂ္ဂါဟကာရကေဟိ ဗလိသာကေရာဇ -
ပုရိသေဟိ သမာ ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၆၆။

နိဂ္ဂါဟကာရက (တိ) [နိဂ္ဂါဟ + ကာရက]
နိပ်ကွပ် - နိပ်စက် - ခြင်းကို ပြုတတ်သော၊
သူ။ အထက်ပုဒ်ကြည့် ။

နိဂ္ဂါဟယိ (ကြိ) [နိ + ဂဟ + ဣယ + ဤ]
နိပ် - နိပ်ကွပ် - နိမ်နင်း - လေပြီ။ အရိံ
နိဂ္ဂါဟယိ တဒါ။ အပါ၊ ၁။ ၄၁၅။

နိဂ္ဂိုလာနတာ (ထိ) [နိ + ဂိုလာန + တာ]
မနာမဖျားသော သူ၏အဖြစ်၊ ကျန်းမာ သူ၏
အဖြစ်။ အနာတုရတာ နိဂ္ဂိုလာနတာတိ
အတ္ထော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၅။

နိဂ္ဂိုလာနာကာရ (ပု) [နိဂ္ဂိုလာန + အာကာရ]
မနာမဖျားသော အခြင်းအရာ ။ ဝိညာဏ -
ကုန္တဿ နိဂ္ဂိုလာနာကာရောဝ ကထိတော။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၅။

နိဂ္ဂိုလိတု (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂိုလ + တု ။ ဂိုလ
အဇ္ဈောဟရဏေ ။ နိတိ၊ ဓာ၊ ၁၆၅။]
ဝင်စေခြင်းငှါ၊ မျိုခြင်းငှါ ။ နိဂ္ဂိုလိတု (အံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၉) နှိ ပုစ္ဆာယ ဒေါသံ ဒတ္တာ
ဟာရေတုံ အသက္ကောန္တော ပဝေသေတုံ န
သက္ခိဿတိ ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉။

နိဂ္ဂိယန္တိ (ကြိ) [နိ + ဂေ + ယ + အန္တေ ။ ဂေ
သဒ္ဓေ ဘူ သွာ ။ ဓာတွတ္ထ ။] ဆိုအပ်ကုန်
၏။ အနုဂီယန္တိတိ ဂီယန္တိ နိဂ္ဂိယန္တိ
ကထိယန္တိ ဘဏိယန္တိ။ မဟာနိ၊ ၃၃၀။

နိဂ္ဂုဏ (တိ) [နိ + ဂုဏ ။ (နိဂုဏ - သံ၊
ဏိဂ္ဂုဏ - ပြာ၊ နိဂ္ဂုန္တ - အဒ္ဓမာဂဓိ)]

ဂုဏ်မရှိ - ဂုဏ်မဲ့ - သော၊ သူ။ နိဂ္ဂုဏော
အဝိသေသတာယ အပစိတိ န ကရေ-
တိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၈၀။ ဒါနံ နာမ သဂုဏဿပိ
နိဂ္ဂုဏဿပိ ယဿ ကဿစိ ဒါတဗ္ဗံ။ မ၊
ဌ၊ ၃။ ၅၆။ (- သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၇၊ ၁၂၁။ သံ၊ ဌ၊
၃။ ၄၂၊ ၆၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၅။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၀၅။ မ၊ ဋီ၊
၃။ ၃၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၈။ မူလဋီ၊ ၁။ ၉၁။)

နိဂ္ဂုဏတာ (ထိ) [နိဂ္ဂုဏ + တာ။ (နိဂ္ဂုဏတာ
- သံ)] ဂုဏ်မရှိ - ဂုဏ်မဲ့ - သော သူ၏
အဖြစ်၊ ဂုဏ်မရှိ - ဂုဏ်မဲ့ - ခြင်း။ နိဂ္ဂုဏ-
တာယ ဝါဂုဏသာရဝိရဟိတတ္တာ အန္တော-
ပူတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၀။

နိဂ္ဂုဏတေဇ (ပု၊ န) [နိဂ္ဂုဏ + တေဇ]
ဂုဏ် - မရှိ - မဲ့ - သော သူ၏ - တန်ခိုး -
အာနုဘော်။ ဂုဏတေဇေန နိဂ္ဂုဏတေဇံ ။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၆။

နိဂ္ဂုဏ္ဏီ (ဏ္ဏီ) ပုပ္ဖ (န) [နိဂ္ဂုဏ္ဏီ (ဏ္ဏီ) + ပုပ္ဖ]
ကြောင်ပန်းပွင့်။ နိဂ္ဂုဏ္ဏီပုပ္ဖံ ပဂ္ဂယ။ အပါ၊
၁။ ၂၂၉၊ ၃၀၀။ ဧကဒိဝသဉ္စ သိန္နဝါရ-
သဒိသာနိ နိဂ္ဂုဏ္ဏီပုပ္ဖါနိ ဂဟေတွာ ဘဂဝန္တံ
ပူဇေသိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၁။

နိဂ္ဂုဏ္ဏီ (က) ပုပ္ဖဝဏ္ဏ (တိ) [နိဂ္ဂုဏ္ဏီ (က) ပုပ္ဖ
+ ဝဏ္ဏ] ကြောင်ပန်းပွင့် အဆင်းရှိသော
(အဖျဉ်း)။ တံ ဝဏ္ဏတော နီလံ နိဂ္ဂုဏ္ဏီ
(က) ပုပ္ဖဝဏ္ဏံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၂၄၉။

နိဂ္ဂုဏ္ဏီပုပ္ဖိယ (ပု) [နိဂ္ဂုဏ္ဏီပုပ္ဖ + ဣယ]
ကြောင်ပန်းပွင့်ကို ပေးလှူပူဇော်ခဲ့ခြင်း ဟူ
သော ကောင်းမှုရှိသောထေရ်၊ နိဂ္ဂုဏ္ဏီ-
ပုပ္ဖိယထေရ်။ အာယသ္မာ နိဂ္ဂုဏ္ဏီပုပ္ဖိယော
ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထံ ။
အပါ၊ ၁။ ၂၂၉၊ ၃၀၀။

နိဂ္ဂုဏ္ဏီပုပ္ဖိယတ္ထေရ (ပု) [နိဂ္ဂုဏ္ဏီပုပ္ဖိယ +
ထေရ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည် ။ နိဂ္ဂုဏ္ဏီ-
ပုပ္ဖိယတ္ထေရဿာပဒါနံ။ အပါ၊ ၁။ ၂၂၉၊
၃၀၀။

နိဂ္ဂုဏ္ဏီဖလ (န) [နိဂ္ဂုဏ္ဏီ + ဖလ] ကြောင်ပန်း
သီး။ ပရိပတ္တနိဂ္ဂုဏ္ဏီဖလသဒိသော။ မိလိန္ဒ။
၂၁၇။

နိဂ္ဂုဏ္ဏီ (ထိ) [နိ + ဂုဏ္ဏ + ဤ။ နတ္ထိ ဂုဏ္ဏံ
ဂုဗ္ဗဗန္ဓနမေတာယာတိ နိဂ္ဂုဏ္ဏီ။ ဓာန်၊ ဋီ၊
၅၇၄။ (နိဂ္ဂုဏ္ဏီ ဟုရှိသည်။) နိဂ္ဂိတံ ဂုဏ္ဏံ
ဝေပနံ ယသျဉ်ပိ - ထောမ။ (နိဂ္ဂုဏ္ဏီ - သံ)
ကြောင်ပန်းပင် ။ (ရောနှံပင် ။ တောင်
ပေါက်၊ ဓာန်၊ သျှ။ ကြောင်ပန်းပင်၊ ကြာရိုး။
ထောမ။) နိဂ္ဂုဏ္ဏီ သိရိနိဂ္ဂုဏ္ဏီ (ဇာ၊ ၂။
၃၄၄) တိ ပကတိနိဂ္ဂုဏ္ဏီ စေဝ ကာဠနိဂ္ဂုဏ္ဏီ
စ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၁၂။ ယဿ သေတံ ပုပ္ဖံ
ဟောတိ။ ယော “ နိဂ္ဂုဏ္ဏီ ” တိပိ ဂုဗ္ဗတိ။
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၇။ နီလသေဗာလျာမ်၊
သိန္နဝါရေ သဘာလူဏ္ဏတိဘာဂါ။ စိန္တာ-
မဏိ။ (အပါ၊ ၁။ ၃၀၄၊ ၄၂၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
၄၄၁။)

နိဂ္ဂမ္မ (တိ) [နိ + ဂမ္မ] ချုံဖုတ် (အရှုပ်
အထွေး) မရှိသော။ သဗ္ဗေပိ တေ ပဉ္စာ
နိဇ္ဇဇာ နိဂ္ဂမ္မာ ကတွာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၅။
နိဂ္ဂမ္မေ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၇) တိ နိက္ခေပေ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၉၄။ နိဇ္ဇဇန္တိ နိဂ္ဂမ္မံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၇။
အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၆။ (-မိလိန္ဒ။ ၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၆။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၀။ ဝဇီရ၊ ၆၄။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၃၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၆၃။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၉၉။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၈၁။)

နိဂ္ဂဟန (န၊ ထိ) [နိ + ဂဟန (ဂဟ = ဂဟ
+ ယူ)] လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - ခြင်း။
ပက္က-သာတိအဘိဂ္ဂမနာဒိသု ဝိယ ဟိ
တဒါ တာသံ နိဂ္ဂဟနေ ကိဉ္စိ ကာရဏံ
နတ္ထိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၃။

နိဂ္ဂဟိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂဟ=ဂဟ +
တွာ] လျှို့ဝှက် - ဖုံးကွယ် - ဤ။ အတ္တနော
လဒ္ဓိံ နိဂ္ဂဟိတွာ ပရဿ လဒ္ဓိဝသေန
ပဋိက္ခိပတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၅၃။

နိဂ္ဂေဟဘာဝ (ပု) [နိဂ္ဂေဟ + ဘာဝ] အိမ်မရှိ
သူ၏အဖြစ်၊ အိမ်ရာမထောင်သူ၏ အဖြစ်
(ရသေ့၊ ရဟန်းဘောင်)။ အနဂါရိယုပေ-
တဿာတိ အနဂါရိယံ နိဂ္ဂေဟဘာဝံ ဥပေ-
တဿ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၈။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၃၀၂။

နိဂ္ဂါတ (ပု) [နိ + ဟန + တ] ပယ်ရှား -
တားမြစ် - ခြင်း ။ နိဂ္ဂါတာယာ (နေတ္တိ၊
၁၆၄) တိ ပဟာနာယ။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၂၆၉။

နိဂ္ဂါတတ္ထ (ပု) [နိယာတ + အတ္ထ] ပယ်ရှား
- တားမြစ် - ခြင်း အကျိုး။ နိဂ္ဂါတတ္ထံ
အမိတ္တာန (အပ၊ ၁။ ၄၇) န္တိ ပဋိရာဇူနံ
ပဋိဗာဟနတ္ထံ။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၀။ (- ထေရ၊
ဌ၊ ၁။ ၄၇၀။)

နိဂ္ဂါတိတ (တိ) [နိ + ဟန + တ]
ဖျက်ဆီးအပ်သော၊ ဖျက်ဆီးခံရသော၊ သူ။
နိဟတော သေတိတိ နိဂ္ဂါတိတော
သယတိ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄၁၆။

နိဂ္ဂါတေတိ (ကြိ) [နိ + ဟန + ဧတ + တိ]
ပယ်ရှား - ဖျက်ဆီး - ၏။ ရနန္တိတိ
နိဂ္ဂါတေန္တိ ပဗောန္တိတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊
ဌ၊ ၂၂၆။

နိဂ္ဂါတေန္တိ (ကြိ) [နိ + ဟန + ဧတ + အန္တိ]
ပယ်ရှား - ဖျက်ဆီး - ကုန်၏။ အထက်ပုဒ်
ကြည့်။

နိဂ္ဂေါသ္မ (ပု) [နိ + ဃုသ + က။ ဃုသ
သဒ္ဓေ၊ ပါတုဘာဝေါ ဃောသော နိဂ္ဂေါ-
သော။ ဓာနံ၊ ဋီ၊ ၁၂၈။ (နိဃောသ - သံ၊
ဏိဂ္ဂေါသ - ဖြ)] (၁) အသံ။ (၂)
မြည်တွန်သံ၊ ချိုသာသော အသံ။ (၃)
ကြွေးကြော်သံ။ (၄) ဟောက်သံ။ (၅)
ကဲ့ရဲ့သံ။ (၆) ဆုံးမသံ။ (တိ) (၇) အသံ
ရှိသော။

(၁) အသံ။ နေသော သာမဿ
နိဂ္ဂေါသော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၈။ လဒါ
သောသတိ နိဂ္ဂေါသံ၊ သန္တမာနာယ

သိန္ဓုယာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၁၈။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၆၂။
(- ဝိမာန။ ၅။ ၅၅။ ၆၀။ ၆၉။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၅၈။)

(၂) မြည်တွန်သံ၊ ချိုသာသော အသံ။
သာဠိကာယိဝံ နိဇ္ဈိသော (သံ၊ ၁။ ၁၉၁။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၅၂) တိ သာဠိကာယ အာလောပေါ ဝိယ
မရဏေ ကဏ္ဍသုခေါ ပေမနိယော။ ဒီ၊ ၄။
၁။ ၂၃၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၅၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁။ (-
ထေရ၊ ၃၇၀။ စူဠနိ၊ ၈၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၆။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၆၀။)

(၃) ကြွေးကြော်သံ။ ရတနာနိ ပဇော-
တိသု နိဇ္ဈိသော အာသိ တာဝဒေ။ အပါ၊
၂။ ၁၈။ မနုဿေဟိ သမာဂမ္မ ဧကန္တံ
ပဝတ္တိတသဒ္ဓေါ နိဇ္ဈိသော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၅။
(- ဒီ၊ ၁။ ၄၇။ ဇာ၊ ၂။ ၉၅။ ၃၇၁။ ဒီ၊ ၄။ ၃။
၁၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၁။ ဥဒါန၊ ၄။ ၆၀။ ထေရ၊
၄။ ၂။ ၇၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၉၈။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၅။
၃၇၂။)

(၄) ဟောက်သံ။ သုတ္တာ သီဟဿ
နိဇ္ဈိသံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၆။

(၅) ကဲ့ရဲ့သံ။ နိဇ္ဈိသ (သုတ္တနိ၊ ၄၀၇)
န္တိ ဥပဇ္ဈာယာဒိနံ နိန္ဒာဝစနံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၂။ ၂၅၁။ (- မဟာနိ၊ ၁၁၆။ မဟာနိ၊ ၄။
၂၃၇။)

(၆) ဆုံးမသံ။ တဝ သုတ္တာန နိဇ္ဈိ-
သန္တိ တုယံ ဝစနံ ဗျပ္ပထံ ဒေသနံ အနု-
သာသနံ အနုသိဋ္ဌံ သုတ္တာ။ စူဠနိ၊ ၉၀။ (-
သုတ္တနိ၊ ၄၃၈။)

(တိ) (၇) အသံရှိ သော။ ဟံသ-
ရုတေဟိ နိဇ္ဈိသံ၊ ဝိညာပေန္တံ မဟာဇနံ။
အပါ၊ ၂။ ၁၀၈။

နိဇ္ဈိသ (တိ) [နိ + ယောသ] နည်း -
ကင်း - သော အသံရှိသော၊ သူ။ နိဇ္ဈိသေ
သပ နာသနေတိ အပ္ပနိရေသေ ...
သေနာသနေ။ မဟာနိ၊ ၃၇၂။

နိဇ္ဈိသသဒ္ဓ (ပု) [နိဇ္ဈိသ + သဒ္ဓ ။
(နိယောပဗ္ဗ - သံ)] (၁) ကြွေးကြော်သံ။
(၂) တော်လည်း (လဲ) သံ ။ (၃) မြည်သံ ။
(၁) သတ္တာနံ နိဇ္ဈိသသဒ္ဓေါ (အဘိ၊ ၈။
၁၆၅) တိ ဗဟူနံ သန္နိပတိတာနံ အပ-
ညာယမာနပဒဗျဉ္ဇနနိဇ္ဈိသသဒ္ဓေါ။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၃၅၆။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၃။) (၂)
နိဇ္ဈိသသဒ္ဓံ သုတ္တာနံ၊ ဥဗ္ဗိဇ္ဇိသု မဟာဇနာ။
အပါ၊ ၂။ ၄၄။ အထ ခေါ ဥပ္ပါတဘာဝေန
လဗ္ဘမာနော အာကာသဂတော နိဇ္ဈိသ-
သဒ္ဓေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၀၈။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၇။ (၃) တူရိယတာဠိတဝါဒိတ-
နိဇ္ဈိသသဒ္ဓံ (သံ၊ ၁။ ၂၀၃) န္တိ ဘေရိ-
အာဒိတူရိယာနံ တာဠိတာနံ ဝိကာဒိနဉ္စ
ဝါဒိတာနံ နိဇ္ဈိသသဒ္ဓံ ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၀။

နိဇ္ဈိသနိစ္ဆာရဏ (ထိ) [နိဇ္ဈိသ + နိစ္ဆာ-
ရဏ] စကားသံ ထွက်ဆိုခြင်း ၊ အသံပြု
ခြင်း။ ယက္ခဿ စ တသံ နိဇ္ဈိသ-
နိစ္ဆာရဏာယံ အတ္တုလပတ္တုလကရဏံ
အတ္ထိတိ ကတွာ ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၆၁။

နိဂြောဓ (ပု) [နိ + ရှေ + က ။ ၂ - ကိုဩ
- ပြု၊ ၈ - လာ။ ဓာနံ၊ ၄။ ၅၅၁။ (ချုဂြောဓ
- သံ၊ နိဂြောဟ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ နိဂြောဟ -

[ပြာ)] ပညောင်ပင်။ (အရွက်မကြီးမငယ် ရှိ၍ ဗောဓိညောင်ရွက်နှင့်တူသော အကိုင်းမှ ဆင်းသက်တတ်သော ခြေထောက်မှတ်- ဆိတ်အများရှိသော ညောင်မျိုးကို ပညောင် ပင်ဟုခေါ်သည်။ တောင်ပေါက်၊ ဓာန်၊ သျှ။ “ညောင်ပိန်းနဲ့” အဘယျာ၊ ဓာန်၊ သျှ။) နိဂြောဓဿ မူလေ အဘိသမ္မုဒ္ဓေါ။ ဒီ၊ ၂။ ၃။ နိဂြောဓဿ ဆာယာယ အပေါလကာ ဂန္ဓာ နိသိဒ္ဓန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၉။ (- ဝိ၊ ၂။ ၅၂။ ဝိ၊ ၄။ ၃၁၀၊ ၃၁၁။ သံ၊ ၁။ ၁၀၄၊ ၂၀၉။ သံ၊ ၃။ ၈၅၊ ၁၄၅။ အံ၊ ၂။ ၃၆။ အဘိ၊ က။ ၄၀၆။ သုတ္တနိ၊ ၃၂၁။ ပေတ၊ ၂၀၂။ အပ၊ ၁။ ၃၈၅။ အပ၊ ၂။ ၂၇။ ဇာ၊ ၁။ ၂၉၉။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၀၊ ၃၃၃၊ ၃၃၇၊ ၃၃၉။ နေတ္တိ၊ ၁၂၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၉၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၄၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၊ ၁၃၄။ ပေတ၊ ၄။ ၂၂၉။ စရိယာ၊ ၄။ ၉၀၊ ၁၆၄။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၀၊ ၃၁၉။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၉။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၃၀၂။)

နိဂြောဓ (ပု) [ယဒိစ္ဆာနာမ်] (၁) နိဂြောဓ-ထေရ်။ (၂) နိဂြောဓသာမဏေ။ (၃) နိဂြောဓပရိပိုဇ်။ (၄) နိဂြောဓသာကိဝင်-မင်း။ (၅) နိဂြောဓ-သတို့သား - သူငယ် - မင်းသား။ (၆) နိဂြောဓမင်း။ (၇) နိဂြောဓသမင်။

(၁) နိဂြောဓထေရ်။ နိဂြောဓထေရ် - ကြည့်။ (၂) နိဂြောဓသာမဏေ။ နိဂြောဓသာမဏေရ - ကြည့်။ (၃) နိဂြောဓပရိပိုဇ်။ နိဂြောဓပရိပိုဇာဇကော မဟ-တိယာ ပရိပိုဇာဇကပရိသာယ။ ဒီ၊ ၃။ ၃၀။ (- ဒီ၊ ၁။ ၁၆၅။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၇။ ဒီ၊ ၄။ ၃၅၈။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၂။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၆၅။) နိဂြောဓပရိပိုဇာဇကလည်းကြည့်။ (၄) နိဂြောဓသာကိဝင်မင်း။ နိဂြောဓသက္က၊ နိဂြောဓရာမ - တို့ကြည့်။ (၅) နိဂြောဓ-သတို့သား - သူငယ် - မင်းသား။ နိဂြောဓကုမာရ - ကြည့်။ (၆) နိဂြောဓမင်း။ ဗောဓိသတ္တော နိဂြောဓော နာမ ရာဇာ အဟောသိ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၀၀။ (၇) နိဂြောဓ-သမင်။ နိဂြောဓမေဝ သေဝေယ၊ န သာဓမ္မပသံဝသေ။ အပ၊ ၂။ ၁၂၆။ ဇာ၊ ၁။ ၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၉၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။ (- မိလိန္ဒ၊ ၂၀၀။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၈။) နိဂြောဓ-မိဂရာဇ - လည်းကြည့်။

နိဂြောဓကပ္ပ (ပု) [ယဒိစ္ဆာနာမ်] နိဂြောဓကပ္ပ အမည်ရှိသော ထေရ်။ အာယသ္မတာ နိဂြောဓကပ္ပေန ဥပဇ္ဈာယေန သဒ္ဓိံ။ သံ၊ ၁။ ၁၈၇၊ ၁၈၈။ နိဂြောဓကပ္ပေါ ဣတိ တဿ နာမံ။ သုတ္တနိ၊ ၃၃၀။ ထေရ်၊ ၃၇၃။ ထေရ်၊ ၄။ ၂။ ၅၁၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၈၆။ နိဂြောဓ-ရက္ခမူလဝါသိနာ ကပ္ပတ္ထေရေန။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၆။ (- သုတ္တနိ၊ ၃၂၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၇၉၊ ၈၀။ ထေရ်၊ ၄။ ၂။ ၅၀၉၊ ၅၃၄။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၅။)

နိဂြောဓကပ္ပတ္ထေရ (ပု) [နိဂြောဓကပ္ပ + ထေရ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ တဒါ စ ဘဂဝတော နိဂြောဓကပ္ပတ္ထေရော သမိပေ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၇၉။ (- ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၅၃၃။)

နိဂြောဓကပ္ပသုတ္တ (န) [နိဂြောဓကပ္ပ + သုတ္တ] နိဂြောဓကပ္ပသုတ် ၊ (ဝင်္ဂီသသုတ်ဟုလည်း ခေါ်သည်) ဘုရားရှင် အာဠဝိပြည် အဂ္ဂါဠဝ စေတီ၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် အရှင်-ဝင်္ဂီသ၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာဖြစ်သော နိဂြော-ဓကပ္ပမထေရ်သည် အဂ္ဂါဠဝစေတီ၌ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြု၍ မကြာမြင့်သေးချေ ၊ ထိုအခါ ဆိပ်ငြိမ်ရာသို့ ကပ်၍ တယောက်တည်း ကိန်းအောင်းနေသော အရှင်ဝင်္ဂီသအား “ငါ၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာသည် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုလေသလော့ ၊ သို့မဟုတ် ပရိနိဗ္ဗာန် မပြုလေသလော့ ” ဟု စိတ်အကြံစည် ဖြစ်လေ၏ ၊ ၎င်းနောက် အရှင်ဝင်္ဂီသသည် ညနေချမ်းအခါ တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်း ရာမှ ထလျက် ဘုရားရှင်ထံသို့ ချဉ်းကပ်ပြီး ဘုရားရှင်အား “ အရှင်ဘုရား ဆိပ်ငြိမ်ရာသို့ ကပ်၍ တစ်ယောက်တည်း ကိန်းအောင်း နေသောတပည့်တော်အား ‘ငါ၏ ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာသည် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုလေသလော့ ၊ သို့မဟုတ် ပရိနိဗ္ဗာန် မပြုလေသလော့’ ဟု စိတ် အကြံ ဖြစ်ပါ၏ ” ဟု လျှောက်၏ ၊ ထို့နောက် အရှင်ဝင်္ဂီသသည် နေရာမှထ၍ လက်ဝဲတစ်ဖက် ပခုံးထက်၌ အပေါ်ရုံဧကစ္စိ သင်္ကန်းကို စမွှယ်တင်၍ ဘုရားရှင်ရှိရာသို့ လက်အုပ်ချီ၍ ဘုရားရှင်ကို ဂါထာဖြင့် —

“ မယုတ်မလျော့သော ပညာရှိသော ဘုရားရှင်ကို မေးလျှောက်ပါ၏ ၊ ယခုဘဝ-၌ပင် တွေးတောယုံမှားမှု ‘ဝိစိကိစ္ဆာ’ ကို ပယ်ဖြတ်သူ ထင်ရှားသူ အခြံအရံများသူ ငြိမ်းအေးပြီးသော စိတ်ရှိသူ အကြင်ရဟန်း သည် အဂ္ဂါဠဝစေတီ၌ စုတေဓွေ့ လျော-ခဲ့ပါပြီ ။

မြတ်စွာဘုရား ပုဏ္ဏားမျိုးဖြစ်သော ထိုရဟန်း၏ အမည်ကို နိဂြောဓကပ္ပဟူ၍ အရှင်ဘုရားမှည့်ခေါ်ပါ၏ ၊ မြဲမြံသော သဘောရှိသည့် နိဗ္ဗာန်ကို မြင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား နိဗ္ဗာန်ကို တောင့်တ၍ ထက်သန်သော ကြိုးပမ်းမှုရှိသော ထိုရဟန်း သည် အရှင်ဘုရားကို ရှိခိုးလျက် လှည့်လည် သွားလာနေပါ၏ ။

သာကီဝင်မင်းမျိုး၌ ဖြစ်ထွန်းတော်မူ သည့် ထက်ဝန်းကျင် မြင်စွမ်းနိုင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှိတော်မူသော မြတ်စွာ ဘုရား အကျွန်ုပ်တို့အားလုံးသည်လည်း နိဂြောဓကပ္ပမည်သော သာဝကကို သိလိုကြ ပါကုန်၏ ၊ အကျွန်ုပ်တို့၏ နားတို့သည် ကြားနာရန် အဆင်သင့် တည်နေပါကုန်၏ ၊ အရှင်ဘုရားသည် အကျွန်ုပ်တို့၏ ဆရာ ပါတည်း ၊ အရှင်ဘုရားသည် အတုမရှိ မြတ်တော်မူပါပေ၏ ။

မြေကြီးသဖွယ် ကြီးကျယ်သော ပညာ ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား အကျွန်ုပ် တို့၏ ယုံမှားမှု ‘ဝိစိကိစ္ဆာ’ ကို ဖြတ်တောက် တော်မူပါ ၊ နိဂြောဓကပ္ပ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသည် ကို ဟောကြားသိစေတော်မူပါဘုရား ၊ မျက်စိတစ်ထောင် အမြင်ဆောင်သော

သိကြားမင်းသည် နတ်တို့အလယ်၌ မြက်ကြားသကဲ့သို့ ထက်ဝန်းကျင် မြင်စွမ်းနိုင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား အကျွန်ုပ်တို့၏ အလယ်၌ ဟောတော်မူပါဘုရား။

ခန္ဓာငါးပါးဟူသော လောက၌ တွေဝေမှု 'မောဟ' ၏ လမ်းကြောင်းမသိမှု 'အဝိဇ္ဇာ' ၏ အသင်းအပင်း တွေးတောမှု 'ဝိစိကိစ္ဆာ' ၏ တည်ရာဖြစ်သည့် အထုံးအဖွဲ့ 'ဂန္ထ' ဟူသမျှ အားလုံးတို့သည် မြတ်စွာဘုရားထံမှောက် ရောက်ကြကုန်သော် မဖြစ်မပေါ်ပါကုန် ၊ ဗုဒ္ဓစက္ခုသည် သတ္တဝါတို့၏ အမြတ်ဆုံး စက္ခုပါတည်း။

လေသည် တိမ်စိုင့်တိမ်ခဲကို မဖျောက်လွင့်နိုင်ခဲ့မှု လောကအားလုံးသည် တိမ်ဖုံးသည်ဖြစ်၍ အမှိုက်အတိုက်သာ ဖြစ်ရာသကဲ့သို့ ယောက်ျားမြတ်စင်စစ် ဖြစ်တော်မူသော ဘုရားရှင်သည် ကိလေသာတို့ကို မဖြတ်ခဲ့မှု လောကအားလုံးသည် မောဟဖုံးလွှမ်းသည်ဖြစ်၍ အမှိုက်တုံးကြီးအတိသာ ဧကန်ဖြစ်ရာ၏ ၊ ပညာရောင် ထွန်းပကုန်သောသူတို့သော်လည်း မထွန်းပနိုင်ရာ။

ပညာရှိတို့သာ ပညာရောင်ကို ပြုတတ်သူတို့ ဖြစ်ပါကုန်၏ ၊ လုံ့လရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား အကျွန်ုပ်သည် အရှင်ဘုရားကို ပညာရောင်ပြုတတ်သူဟူ၍သာ အောက်မေ့ပါ၏ ၊ အကျွန်ုပ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို အထူးမြင်တတ်သူဟူ၍ သိကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ချဉ်းကပ်လာရောက်ကြပါကုန်၏ ၊ ထို့ကြောင့် ပရိသတ်တို့အလယ်၌ အကျွန်ုပ်တို့အား နိဂြောဏေပုထေရ်ကို ထင်ရှား

ပြတော်မူပါဘုရား။

သာယာကြည်နူးဖွယ်ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား သာယာဖွယ်ရှိသော စကားကို လျင်မြန်စွာ မြက်ဆိုတော်မူပါဘုရား ၊ ဟင်္သာသည် လည်ကိုမြှောက်၍ ဖြည်းညှင်းစွာ ကျူးရင့်သည်ပမာ ကောင်းစွာ ပြုပြင်အပ်သော လုံးသောအသံဖြင့် ကျူးရင့်တော်မူပါဘုရား ၊ အလုံးစုံသော တပည့်တော်တို့သည် မပျံ့လွင့်သော စိတ်ရှိကုန်လျက် နာယူကြပါကုန်အံ့။

ပဋိသန္ဓေနေခြင်း သေခြင်းကို အကြွင်းမဲ့ပယ်တော်မူပြီးသော ဘုရားရှင်ကို လျှောက်ထားတောင်းပန်ပြီးလျှင် ကိလေသာကို ဆေးကြောတတ်သော တရားကို ဟောကြားစေအံ့ ၊ ပုထုဇဉ်တို့သည် အလိုရှိရာကို ပြုလုပ်ပေးစွမ်းနိုင်မှု မရှိ ၊ ဘုရားရှင်တို့သည် မူကား ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်၍ ပြုနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပါ၏။

မယုတ်လျော့သော ပညာရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား ထွန်းလင်းတောက်ပြောင်သော ပညာရောင်ရှိတော်မူသော အရှင်ဘုရား၏ ကောင်းစွာ ဖြစ်စေအပ်သော စကားတော်သည် အပြည့်အစုံ ဖြေကြားတော်မူနိုင်ပါပေ၏ ၊ နောက်တဖန် လက်အုပ်ကို ကောင်းစွာညွှတ်ကာ ရှိခိုးပါ၏ ၊ နိဂြောဏေပု၏ လားရာဂတိကို သိတော်မူသော ဘုရားရှင်သည် အကျွန်ုပ်တို့အား မတွေဝေပါစေလင့်ဘုရား။

မယုတ်လျော့သော လုံ့လရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား အလွန်မြတ်သော အရိယသစ္စာတရားကို ထိုးထွင်းသိတော်မူ

ပြီး၍ တရားအားလုံးကို သိတော်မူသော ဘုရားရှင်သည် အကျွန်ုပ်တို့အား မတွေ့ဝေ ပါစေလင့်ဘုရား ၊ နွေအခါ၌ နေပူနှိပ်စက် ခံရသော ယောက်ျားသည် ရေကို အလိုရှိ သည့်အလား အရှင်ဘုရား၏ စကားတော်ကို အလိုရှိပါ၏ ၊ အသံတည်းဟူသောမိုးကို ရွာသွန်းတော်မူပါဘုရား ။

နိဂြောဓကပ္ပ၏ လိုလိုချင်ချင် ကျင့်အပ် သော အကျင့်မြတ်သည် အချည်းနှီးမဖြစ်ပဲ ရှိပါ၏လော့ ၊ နိဂြောဓကပ္ပသည် ကိလေသာ အကြွင်းရှိသေးသည်ဖြစ်၍ ခန္ဓာချုပ်ငြိမ်းပါ လေသလော့ ၊ သို့မဟုတ် အချင်းခပ်သိမ်း ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်ပြီးသူ ရဟန္တာ ကဲ့သို့ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုပါလေသလော့ ၊ နိဂြောဓကပ္ပ၏ အကြောင်းကို နာကြားလို ပါကုန်၏ ။

နာမ် , ရုပ်နှစ်ပါး၌ ကဏ္ဍအမည်ရသော မာရ်၏ အလျဉ်းဖြစ်သော ကြာမြင့်စွာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး အစဉ်မပြတ် ကိန်းအောင်း နေသော တဏှာကို ကပ္ပရဟန်းသည် အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ပြီး ပဋိသန္ဓေနေခြင်း , အို ခြင်းမှ အကြွင်းမဲ့ ကူးမြောက်ပြီးဟု ပဉ္စဝဂ္ဂီ တို့ထက်မြတ်သော ဘုရားရှင် ဟောတော် မူ၏ ။

ဝိပဿီမှန်ကူ သယမ္ဘူမှထောက် ၇- ဆူမြောက် ဣသိဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာ ဘုရား အရှင်ဘုရား၏ စကားကို ကြားနာ ရ၍ အရှင်ဘုရားအား အကျွန်ုပ်ကြည်ညိုပါ ၏ ၊ အကျွန်ုပ်မေးအပ်သော ပြဿနာသည် အချိုးနှီးမဖြစ်သတတ် ၊ ပုဏ္ဏားမျိုးကပ္ပသည် အကျွန်ုပ်အလိုကို မချွတ်ယွင်းစေပါ။

ဘုရားရှင်၏ တပည့်သာဝကသံညံ ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ပြုလုပ်လေ့ရှိသူ ဖြစ် ပါ၏ ၊ မာယာများသော သေမင်း၏ ဝဋ်ဆင်းရဲကို ချဲ့တတ်သော မြဲမြံသော တဏှာကွန်ယက်ကို ဖြတ်တောက်လေပြီ။

မြတ်စွာဘုရား နိဂြောဓကပ္ပသည် စွဲလမ်းအပ်သော ဝဋ်၏အစကို မြင်လေပြီ၊ ကပ္ပမထေရ်သည် အလွန်ကူးနိုင်ခဲ့သော သေမင်း၏ တည်ရာဝဋ်ကို စင်စစ်လွန် မြောက်ပေပြီတကား ” ဟု အရှင်ဝဂီသက အကျယ်လျှောက်ထားရာသုတ်။ ဧဝံ မေ သုတန္တံ နိဂြောဓကပ္ပသုတ္တံ ဝဂီသသုတ္တန္တံပိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၇၇။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ သုတ္တနိပါတ် ပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁၂-သုတ်။ သုတ္တနိ၊ ၃၂၉-၃၃၂။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၇၇- ၈၄။

နိဂြောဓကုမာရ (ပု) [နိဂြောဓ + ကုမာရ]
(၁) နိဂြောဓမင်းသား။ (၂) နိဂြောဓ-သတို့ သား - သူငယ် ။ (၁) နိဂြောဓကုမာရောပိ သတ္တဝသိကော ဇာတော ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄။ (- ၃၅။) (၂) နိဂြောဓကုမာရဿ ဇာတ- ဒိဝသညေဝ ဇာတာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၃၈။ (- ၃၉။)

နိဂြောဓဓန္ဓ (ပု) [နိဂြောဓ + ဓန္ဓ] ပညောင် ပင်၏ ပင်စည် ။ နိဂြောဓဓေသဝ ဓန္ဓဇာတိ နိဂြောဓဓန္ဓေ ဇာတာ ပါရေဟာ ဝိယ ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇၈။

နိဂြောဓဂစ္ဆ (ပု) [နိဂြောဓ + ဂစ္ဆ] ပညောင် ပင်ငယ်။ သမ္မာ အဟံ တရုဏပေါတက-

ကာလေ ဣမံ နိဂြောဓဉ္စ အနန္တရသတ္တိသု
ကတွာ ဂစ္ဆမိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၅။ အပ္ပမတ္တ-
ကော သမာနောပိ နိဂြောဓဂစ္ဆော ဝိယ
ဝိနာသံ ပါပေတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၄၊ ၁၉၅။
(- ၃၇၆။)

နိဂြောဓမာရဂီရိက (ပု) [ယဒိစ္ဆာနာမ်]
နိဂြောဓမာရဂီရိ (က) အမည်ရှိသော
စစ်ဗိုလ်။ (ယင်းသည် B.E. ၁၇၀၇ -တွင်
သီဟိုဠ်ကျွန်း ပုလတ္တိပုရ၌ နန်းတက်သော
ပရက္ကမဗာဟုမင်းကြီး၏ စစ်ဗိုလ်ချုပ်
ဖြစ်သည်။) နိဂြောဓမာရဂီရိကော၊ ဌပိတော
ဥဒ္ဒဝါပိယံ။ မဟာဝံသ။ ၇၇၊ ၁၇၅။

နိဂြောဓတ္ထေရ (ပု) [နိဂြောဓ + ထေရ]
နိဂြောဓအမည်ရှိသော ထေရ်။ B.E. ၃-
ရာစုရှေ့ပိုင်းတွင် ထင်ရှားသည့် သီရိဓမ္မာ-
သောကမင်း၏ဆရာ နိဂြောဓထေရ် ဖြစ်
သည်။ နိဂြောဓသာမဏေရ လည်းကြည့်။
တတော ရာဇာ နိဂြောဓတ္ထေရဿ
ဒေဝသိကံ သတသဟဿံ ဝိသဇ္ဇေသိ။ ဝိ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၉။ အသောကဓမ္မရဉ္စော ကုလူ-
ပကော နိဂြောဓတ္ထေရော ဒိဝသဿ
တိက္ခတ္တံ စိဝရံ ပရိဝတ္ထေသိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၁၃၈။ (- ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၂။ ဝဇီရ၊ ၂၆။)

နိဂြောဓတ္ထေရဂါထာ (ထိ) [နိဂြောဓတ္ထေရ +
ဂါထာ] နိဂြောဓအမည်ရှိသော ထေရ်၏
ဂါထာ။ နိဂြောဓတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ
နိဋ္ဌိတာ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၅။

နိဂြောဓဒေဝတာ (ထိ) [နိဂြောဓ + ဒေဝတာ
ပညောင်ပင်စောင့်နတ်။ သာ တဿ
နိဂြောဓဒေဝတာယ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ နိ-
ဂြောဓောတွေဝ နာမံ အကာသိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၃၄။

နိဂြောဓဓမ္မကထိက (ပု) [နိဂြောဓ + ဓမ္မ-
ကထိက] ပညောင်ပင် - နှင့်တူ - ကဲ့သို့
- သော တရားကို ဟောပြောတတ်သော
ထေရ်၊ နိဂြောဓဓမ္မကထိကထေရ်။ ဧဝံ
အယမ္ပိ နိဂြောဓဓမ္မကထိကော နာမ
ဟောတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၆။

နိဂြောဓပက္က (န) [နိဂြောဓ + ပက္က။
(ချဉ်း-ပေကွ - သံ)] ပညောင်သီးမှည့်။
ကိ' န ခေါ် ဘန္တေ ဣမံ နိဂြောဓပက္ကံ
အတိဝိယ မဓရံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၁။ (- ၁၉၅။)

နိဂြောဓပက္ကဓိမ္မဗလသဒိသဩဌ (ပု) [နိဂြော-
ဓပက္ကဓိမ္မဗလ + သဒိသ + ဩဌ] ပညောင်
သီးမှည့် , ကျီးအာသီးမှည့်နှင့်တူသော
နှုတ်ခမ်း။ ဧဝံ သာ ရတ္တာဌတာယ နိဂြော-
ဓပက္ကဓိမ္မဗလသဒိသဩဌေဟိ အသော-
ဘထ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၈၃။

နိဂြောဓပက္ကဓိမ္မောဋ္ဌိ (ထိ) [နိဂြောဓပက္က-
ဓိမ္မောဌ + ဤ] ပညောင်သီးမှည့် ,
ကျီးအာသီးမှည့်နှင့်တူသော နှုတ်ခမ်းရှိသော၊
သူ။ နိဂြောနိဂြောဓပက္ကဓိမ္မောဋ္ဌိ၊ ရာဇပုတ္တိ
အသောဘထ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၇၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၈၂။

နိဂြောဓပတ္ထ (န) [နိဂြောဓ + ပတ္ထ] ပညောင်
ပင်ရွက်။ သော သက္ကရာဇ် ခိပိတွာ ခိပိတွာ
နိဂြောဓပတ္ထေသု နာနာရူပါနိ ဒဿေတိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၄၃။

နိဂြောဓပတ္တ (န) [နိဂြောဓ + ပတ္တ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိဂြောဓပတ္တေသု
ဒဿေတိ။ ပေတ၊ ဌ။ ၂၆၅။ (- စရိယာ၊
ဌ။ ၂၄၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၁၇။)

နိဂြောဓပရိဗ္ဗာဏေ (ပု) [နိဂြောဓ + ပရိဗ္ဗာ-
ဏေ] နိဂြောဓအမည်ရှိသော ပရိမိုဇ်၊
နိဂြောဓပရိမိုဇ်။ သပရိသဿ နိဂြောဓ-
ပရိဗ္ဗာဏေသု ပုရတော သီဟနာဒံ နဒတိ။
သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆၄။

နိဂြောဓပရိဗ္ဗာဏေဝတ္ထု (န) [နိဂြောဓပရိ-
ဗ္ဗာဏေ + ဝတ္ထု] နိဂြောဓပရိမိုဇ်၏ -
ဖြစ်စဉ်- ဖြစ်ရပ်-အကြောင်း-ဝတ္ထု။ ဒီ၊ ၃။
၃၀။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆။ ဒီ၊ ဌိ၊ ၃။ ၁၄ - ကြည့်။

နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလ (တိ) [နိဂြောဓ +
ပရိမဏ္ဍလ + ပရိမဏ္ဍလ။ ပရိမဏ္ဍလ
တစ်ပုဒ်ကျေ။] ပညောင်ပင်၏ အဝန်း
အဝိုင်းကဲ့သို့၊ ဝန်းဝိုင်း - ညီညွတ် - သော
ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလော
(ဒီ၊ ၂။ ၁၅။ မ၊ ၂။ ၃၃၇) တိ နိဂြောဓော
ဝိယ ပရိမဏ္ဍလော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၂၆၁။ နိဂြောဓော ဝိယ ပရိမဏ္ဍလောတိ
ပရိမဏ္ဍလနိဂြောဓော ဝိယ ပရိမဏ္ဍလော
“နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလပရိမဏ္ဍလော”တိ

ဝတ္ထဗ္ဗေ ဧကဿ ပရိမဏ္ဍလသဒ္ဓလ
လောပံ ကတွာ “နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလော”တိ
ဝုတ္တော။ ဒီ၊ ဌိ၊ ၂။ ၄၀။ (- ဒီ၊ ၃။ ၁၁၈၊
၁၃၃။ ဇာ၊ ၁။ ၅၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅၀။ ဇာ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၃၉။ မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၁၇၄။)

နိဂြောဓပလ္လဝသမာနဝတ္ထ (တိ) [နိဂြောဓ-
ပလ္လဝ + သမာန + ဝတ္ထ] ပင်ညောင်ပင်၏
- ရွက်ညွန့် - ရွက်နု - နှင့်တူသော အဆင်း
ရှိသော။ နိဂြောဓပလ္လဝသမာနဝတ္ထံ ရတ္တ-
ဝရပ်သုကူလံ ပါရပိတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄။

နိဂြောဓပေါတက (ပု) [နိဂြောဓ + ပေါတက]
ပညောင်ပင်ငယ်။ နိဂြောဓပေါတကဿ
အဂ္ဂကိုရေ ခါဒါမိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၅။

နိဂြောဓဖလ (န) [နိဂြောဓ + ဖလ] ပညောင်
သီး။ နိဂြောဓဖလာနိ အာဟရိတွာ ပရိ-
ဘူဉ္စိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၁။

နိဂြောဓမ္မိ (န) [နိဂြောဓ + မ္မိ။ (ချဂြောဓ-
မ္မိ - သံ)] ပညောင်စေ့။ ဖလဘက္ခော
အယံ ဒိဇော၊ အယံ နိဂြောဓမ္မိဇာနိ။ ဇာ၊
၁။ ၁၇၀။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၇၅။)

နိဂြောဓဗောဓိ (ပု၊ ထိ) [နိဂြောဓ + ဗောဓိ]
ပညောင်ဗောဓိ။ ကဿပသမ္ဘာသမ္ဘာသမ္ဘာ
နိဂြောဓဗောဓိ ပတိဋ္ဌာသိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၃။

နိဂြောဓမတ္ထက (န) [နိဂြောဓ + မတ္ထက]
ပညောင်ပင်၏ - အထက် - ထိပ်။

သုပဏ္ဏော နိဂြောဓမတ္ထကေန နာဂံ
ဟရတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၂။

နိဂြောဓမဟာဝိဟာရ (ပု) [နိဂြောဓ + မဟာ-
ဝိဟာရ] နိဂြောဓာရုံကျောင်းတိုက်ကြီး။
နိဂြောဓမဟာဝိဟာရေ ဧကမေဝ ဝဿာ-
ဝါသံ ဝသိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃။ နိဂြောဓရာမ -
လည်းကြည့်။

နိဂြောဓမိဂဇာတက (န) [နိဂြောဓမိဂ +
ဇာတက] နိဂြောဓမိဂဇာတ်။ (ဘုရားရှင်
သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်း၌ သီတင်း
သုံးတော်မူစဉ် အရှင်ကုမာရကဿပထေရ်
၏ မယ်တော်ကို အကြောင်းပြု၍ ဟော
တော်မူသော ဇာတ်ဖြစ်၏။ အရှင်ကုမာရ-
ကဿပထေရ်၏ မယ်တော်သည် ရာဇ-
ဂြိုဟ်မြို့တော်၌ ဥစ္စာဓနကြွယ်ဝသော
သူဌေးသမီး တစ်ဦးဖြစ်၏။ များစွာသော
ကုသိုလ်မူလရှိ၏။ ဝိပဿနာလက်ဖြင့်
သုံးသပ်ဆုတ်နယ်အပ်သော သင်္ခါရတရား
ရှိ၏။ ပစ္စိမဘဝိက ဖြစ်၏။ အိုးတွင်းရှိ ဆီမီး
ကဲ့သို့ သူဌေးသမီး၏နှလုံး၌ အားကြီးသော
အကြောင်းကောင်းမှု ဥပနိဿယသည်
ထွန်းလင်းတောက်ပ ပါရှိ၏။ သူဌေးသမီး
သည် သီတတ်သည့်အခါမှ စ၍ အိမ်၌
မမွေ့မလျော်ပဲ ရဟန်းပြုလိုရကား မိဖတို့
ကို “မိခင် ဖခင်တို့ သမီး၏စိတ်သည် အိမ်
၌ မပျော်မွေ့ပါ။ သမီးသည် ဘုရားရှင်
သာသနာတော်၌ ရဟန်းပြုလိုပါ၏။ သမီး
ကို ရဟန်းပြုပေးရန် ခွင့်ပြုကြပါ” လို့
ပြောဆိုသော် သမီး ဘယ်လိုပြောလိုက်-

တာလဲ၊ ဒီအမျိုးသည် စည်းစိမ်များစွာ ရှိ၏။
သမီးသည်လည်း ငါတို့၏ တစ်ယောက်-
တည်းသော သမီးဖြစ်၏။ ရဟန်းပြုဖို့ရန်
ခွင့်မပြုနိုင် ဟု မိဖတို့က ဆိုကြ၏။ သူဌေး
သမီးသည် အကြိမ်ကြိမ် ခွင့်တောင်းသော်လဲ
မိဖတို့ထံမှ ရဟန်းပြုခွင့်ကို မရခဲ့။ သူဌေး
သမီးသည် အရွယ်ရောက်၍ လင်အိမ်သို့
ရောက်သော် လင်ကိုနတ်ကဲ့သို့ ရိုသေ၍
သီလနှင့် ပြည့်စုံစွာ ကောင်းသောအကျင့်ရှိ
လျက် အိမ်၌နေ၏။ ထိုအခါ သူဌေးသမီး
အား ပေါင်းဖော်ခြင်းကိုစွဲ၍ ကိုယ်ဝန်
တည်လေ၏။ သူဌေးသမီးသည် ထိုကိုယ်ဝန်
တည်သည်ကို မသိ၊ ထိုအခါ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌
နက္ခတ်သဘင် ကြွေးကြော်၏။ အားလုံးသော
မြို့သူ မြို့သားတို့သည် နက္ခတ်သဘင်
ကစားကြကုန်၏။ ရာဇဂြိုဟ်မြို့အလုံးသည်
နတ် ပြည်ကဲ့သို့ တန်ဆာဆင်ထား၏။
သူဌေးသမီးသည်ကား နက္ခတ်သဘင်သို့
မလိမ်းကျံ မဆင်ယင်ပဲ ပကတိအသွင်ဖြင့်ပင်
သွား၏။ ထိုအခါ လင်ယောက်ျားသည် ရှင်မ
တစ်မြို့လုံး လူတို့သည် နက္ခတ်သဘင်ဖြင့်
ပျော်ရွှင်ကစားကြ၏။ ရှင်မသည်ကား ကိုယ်
ကို မသုတ်သင် မဆင်ယင်ဘိတကား ဟု
ပြောဆိုလေ၏။ အရှင်သား အကျွန်ုပ်၏
ကိုယ်သည် သုံးဆယ်နှစ်ပါးသော အပုပ်
တို့ဖြင့် ပြည့်၏။ ဤကိုယ်ကို တန်ဆာဆင်
သဖြင့် ဘာအကျိုးရှိမှာလဲ၊ ဤကိုယ်ကို
နတ်လည်း မဖန်ဆင်း ဗြဟ္မာလည်း မဖန်
ဆင်း၊ ဤကိုယ်သည် ရွှေ၊ ပတ္တမြား၊ စန္ဒကူး
နံ့သာဖြူနီဖြင့် ပြီးသည်လည်းမဟုတ်၊
ပုဏ္ဏရိုက်ကြာ ကုမုဒြာကြာ ကြာညို ကြာနီ

ကြာဖြူတို့၏ ပွင့်ချပ်တို့ ခွဲ ဖြစ်ရသည် လည်း မဟုတ်၊ မသေနေရ သည်လည်း မဟုတ်၊ မအို မနာ မသေ ရသော ဆေးဖြင့် ပြည့်သည်လည်း မဟုတ်၊ အမှန်ဆိုရသော် မစင်ဖြင့် ပြည့်၏၊ အပုပ် အစပ်၌ ဖြစ်၏၊ မမြဲသော သဘောရှိ၏၊ နံ့သာမျိုးစုံဖြင့် လိမ်းကျပ်အပ်သောသဘော၊ ဆုပ်နယ်အပ်-သော သဘော၊ ကွဲပြိုတတ် သော သဘော၊ ပျက်စီးတတ်သောသဘော ရှိ၏၊ စက်ဆုပ် ဖွယ်သော အာဟာရကြောင့် ကြီးပွား၍ တဏှာကို ဖြစ်စေ၏၊ စိုးရိမ်ခြင်းတို့ ၏အကြောင်း ငိုကြွေးခြင်းတို့၏ တည်ရာ ဖြစ်၏၊ ရောဂါအားလုံးတို့၏ တည်ရာ ဖြစ်၏၊ ညှင်းဆဲခြင်းတို့ကို ခံယူတတ်၏၊ အတွင်း၌ ပုပ်၏၊ အမြဲအဝသို့ အပုပ်အစပ် တို့ ယိုစီးကျ၏၊ ပိုးမျိုးရှစ်ဆယ်တို့၏ နေရာ ဖြစ်၏၊ သုဿာန်မြေဟူသော လည်း လျောင်းရာ ရှိ၏၊ သေခြင်းလျှင် အဆုံးရှိ ၏၊ လူအပေါင်း၏ မျက်စိမြင်ကောင်းသော အရပ်၌ဖြစ်သော်လဲ ဤကိုယ်သည် အရိုး အကြောတို့နှင့် ယှဉ်လျက် အတွင်းရေ အသားတို့သည်လိမ်းကျပ်လျက် အပရေသည် ဖုံးလွှမ်းအပ်ရကား အမှန်အားဖြင့် သတ္တဝါ အများ ကာမသားတို့အား မထင်၊ အသည်း၊ စည်ပေါင်းအိမ်၊ နှလုံး၊ အဆုပ်၊ အညှို့၊ အဖျဉ်း၊ နှပ်၊ တံတွေး၊ ချွေး၊ အဆီခဲ၊ သွေး၊ အစေး၊ သည်းခြေ၊ ဆီကြည်တို့ဖြင့် အူသိမ် အူမ ဝမ်းတို့၌ ပြည့်၏၊ ထိုမှတပါး ဤကိုယ်၏ ဒွါရကိုးပေါက်တို့မှ မစင် မကြယ် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်တို့သည် ယိုစီး ၏၊ မျက်စိမှ မျက်ချေး၊ နားမှ နဖါချေး၊

နှာခေါင်းမှ နှပ်၊ ခံတွင်းမှ ရံခါသလိပ်၊ ရံခါတံတွေး၊ ကိုယ်မှ ချွေးကြီး ချွေးငယ်တို့ သည် ယိုစီးကုန်၏၊ ထိုမှတပါး ဤကိုယ်၏ အတွင်းသည် အပြင်သားဖြစ်သော် နှင်တံ တဖြာကို ကိုင်၍ ကျီးခွေးတို့ကို တားမြစ် ရသည် မဟုတ်လော့၊ ဤကိုယ်သည် မကောင်းသော အနံ့ရှိ၏၊ မစင်ကြယ်သည် သာ ဖြစ်၏၊ ခွေးသေကောင်ပုပ်သဖွယ် ဖြစ် ၏၊ လူနတ်တို့၏ မျက်စိသဖွယ်ဖြစ်ကုန် သော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည် ဤကိုယ်ကို ကဲ့ရဲ့ကြကုန်၏၊ လူမိုက်တို့ သည်သာ နှစ်သက်ကြကုန်၏၊ အရေစိုဖြင့် ဖုံးလွှမ်းထား၏၊ ဤကိုယ်၌ အမာကြီး သဖွယ်ဖြစ်သော ဒွါရကိုးပေါက်တို့မှ ပုပ် သောအနံ့ရှိသော မစင်ဘင်ပုပ်တို့သည် ယိုစီးကုန်၏၊

အရှင်သား ဤသို့သဘောရှိသော ကိုယ်ကို တန်ဆာဆင်သဖြင့် ဘာအကျိုးရှိ အံ့နည်း၊ ဤကိုယ်ကို တန်ဆာဆင်ခြင်း သည် မစင်ပြည့်သော အိုး၏အဝ၌ ပန်းချီ ဆေးများ ရေးသားဆင်ယင်သကဲ့သို့ ဖြစ် သည် မဟုတ်ပါလော့ ဟု သူဌေးသမီးက ဆို၏၊ သူဌေးသမီး ပြောဆိုသောစကားကို ကြားရ၍ ရှင်မ သင်သည် ဤကိုယ်၏ အပြစ်ကို မြင်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ရဟန်းမပြုပဲ နေဘိသနည်း ဟု ပြောဆို လေ၏။ အရှင်သားကသာ ခွင့်ပြုလျှင် ယနေ့ပင် ရဟန်းပြုပါမည် ဟု သူဌေးသမီး က ပြောဆိုလေ၏၊ သူဌေးသားသည် အကျွန်ုပ် ရှင်မကို ရဟန်းပြုခွင့် ပေး၏။ ရဟန်းပြုချင် ပြုပါလော့ ဟုဆို၍ ခွင့်ပေး

ကာ အလှူကြီးပေးလျက် ကြီးစွာသော ပူဇော်သက္ကာရကို ပြုပြီး အခြံအရံများစွာဖြင့် ရဟန်းမိန်းမတို့ကျောင်းသို့ ပို့ကာ ရဟန်း ပြုစေသည်ရှိသော် ဒေဝဒတ်၏ အသင်း အပင်းဖြစ်သော ရဟန်းမိန်းမတို့အထဲ၌ ရဟန်းပြုလေ၏။ ရဟန်းအဖြစ်ကို ရရှိလေ သော် မိမိအကြံ ပြည့်စုံရကား ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာရှိလေ၏။ ယင်းသို့ ရဟန်းမိန်းမ အဖြစ်ဖြင့်နေစဉ် ရဟန်းမိန်းမ၏ ကိုယ်ဝန် ရင့်မာလာသဖြင့် ဣန္ဒြေများ ဖောက်ပြန်လာ လေ၏။ ရဟန်းမိန်းမတို့သည် လက်ဖမိုး ထူခြင်း၊ ဝမ်းရေကြီးခြင်းတို့ကို မြင်၍ “ရှင်မ သင့်မှာ ကိုယ်ဝန်ရှိဟန် ရှိ၏။ ဤ အမှုသည် ဘယ်လိုလဲ” ဟု မေးကြလေ၏။ ရဟန်းမကလည်း ‘ရှင်မတို့ ကိုယ်ဝန်ရှိသည် အကြောင်းကိုကား အကျွန်ုပ်မသိပါ။ အကျွန်ုပ်၏ သီလသည်ကား ပြည့်စုံပါ၏’ ဟု ပြောဆိုလေ၏။ ထိုအခါ ရဟန်းမိန်းမ တို့သည် ကိုယ်ဝန်ဆောင် ရဟန်းမိန်းမကို ဒေဝဒတ်အထံသို့ ဆောင်ယူကြပြီး “အရှင် ဘုရား ဤအမျိုးသမီးသည် ခဲယဉ်းစွာ လင်ကို နှစ်သိမ့်စေ၍ ရဟန်းပြုခဲ့ပါ၏။ ယခုမူကား ဤရှင်မအား ကိုယ်ဝန်ရှိခဲ့ပါ၏။ အကျွန်ုပ်တို့သည် ဤကိုယ်ဝန်ကို ရဟန်း ဖြစ်မှရသည် လူဖြစ်စဉ်ကရသည် ဟု အတိ အကျမသိကြပါ။ အဘယ်ကဲ့သို့ ပြုလုပ်ရ ပါအံ့နည်း စသည်ဖြင့် ဒေဝဒတ်ကို မေးလျှောက်ကြကုန်၏။ ဒေဝဒတ်သည် “ဒေဝဒတ်၏ ဩဝါဒခံ ရဟန်းမိန်းမတို့ သည် ဝမ်းဖြင့်ကိုယ်ဝန်ကို ဆောင်၏။ ဒေဝဒတ်သည်လည်း ထိုရဟန်းမိန်းမကို

တစ်မိမိမိမိ ကြည့်ရှု၏ ဟု ငါ့အား လူများ ကဲ့ရဲ့တန်ရာ၏။ ငါသည် ဤရဟန်းမိန်းမ ကို လူထွက်စေရအံ့” ဟု ကြံစည်ပြီး မဆင်ခြင် မစုစမ်းပဲ “ဤရဟန်းမိန်းမကို လူထွက်စေကြကုန်” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ ရဟန်းမိန်းမတို့သည် ဒေဝဒတ်၏ စကားကို ကြားကြကုန်၍ ကျောင်းသို့ သွားကြကုန် ၏။ ထိုအခါ ရဟန်းမိန်းမငယ်သည် “ရှင်မ တို့ ဒေဝဒတ်သည် ဘုရားမဟုတ်။ အကျွန်ုပ်သည်လည်း ဒေဝဒတ်အထံမှာ ရဟန်းပြုသည် မဟုတ်။ အကျွန်ုပ်သည် ဘုရားရှင် အထံတော်မှာသာ ရဟန်းပြု၏။ ရဟန်းပြုခြင်းကိုလည်း လွယ်လင့်တကူ ရသည်မဟုတ်။ ခဲခဲယဉ်းယဉ်း ရခဲ့၏။ အကျွန်ုပ်ကို လူဝတ်မလဲကြပါကုန်လင့်။ အကျွန်ုပ်ကို ဘုရားရှင်အထံ ဇေတဝန် ကျောင်းတော်သို့ ဆောင်ပို့ကြပါ” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ ရဟန်းမိန်းမတို့သည် ရဟန်းမိန်းမငယ်ကို ဆောင်ပို့ကြ၍ ရာဇ ဂြိုဟ်မြို့မှ ၄၅-ယူဇနာခရီးကို လွန်ပြီး ဇေတဝန်ကျောင်းတော်သို့ ရောက်သော အခါ ဘုရားရှင်ကို ရှိခိုးကြပြီး အကြောင်းစုံ လျှောက်ထားကြကုန်၏။

ဘုရားရှင်သည် ရဟန်းမိန်းမငယ်အား လူဖြစ်စဉ်အခါ၌ တည်ရှိလျှင် “ရဟန်း ဂေါတမသည် ဒေဝဒတ်စွန့်ပစ်သော ရဟန်းမိန်းမငယ်ကို ယူ၍သွား၏” ဟု တိတ္ထိ တို့က ကဲ့ရဲ့ကြကုန်လိမ့်အံ့။ သို့သော် မကဲ့ ရဲ့နိုင်ရန် မင်းနှင့်တကွ ပရိသတ်အလယ်၌ ဤအမှုကို ဆုံးဖြတ်မှ တော်လိမ့်မည်” ဟု ကြံတော်မူပြီး၍ နက်ဖြန်ခါ ပသေနဒီ-

ကောသလမင်း၊ မဟာအနာထပိဏ်သူဌေး၊ စူဠအနာထပိဏ်သူဌေး၊ ဝိသာခါကျောင်းအမကြီးနှင့်တကွ ကျော်စောထင်ရှားသော အမျိုးတို့ကို ခေါ်စေတော်မူ၍ ညချမ်းအခါ အရှင်ဥပါလိမထေရ်ကို “ဥပါလိ သင်သွား၍ ပရိသတ်လေးပါး အလယ်၌ ရဟန်းမိန်းမငယ်၏အမှုကို သုတ်သင်ဖြေရှင်း ဆုံးဖြတ်လော့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်ဥပါလိသည် ဘုရားရှင်၏ အမိန့်တော်အတိုင်း မင်း၏ရှေ့၌ ဝိသာခါကို ခေါ်၍ “ဝိသာခါ ဤရဟန်းမိန်းမငယ်သည် ဤမည်သောကာလ၊ ဤမည်သောနေ့၌ ရဟန်းပြု၏။ အဟုတ်အမှန်ကို သိ၍ ဤကိုယ်ဝန်ကို ရှေ့၌၎င်း နောက်၌၎င်း ရသည်၏အဖြစ်ကို သိအောင်ပြုလော့” ဟု အမှုကို အပ်နှင်းလေ၏။ ဝိသာခါ ဒါယိကာမသည် ကောင်းပါပြီဘုရား ဟု ဝန်ခံ၍ တင်းတိမ်ကန်လန် ကာများကို ကာစေပြီးလျှင် တင်းတိမ်ကန်လန် ကာအတွင်း၌ ရဟန်းမိန်းမငယ်၏ လက်၊ ခြေ၊ ချက်၊ ဝမ်းအဆုံးရှိ ကုန်သော အင်္ဂါတို့ကို ကြည့်၍ လ၊ ရက်တို့ကို ရေတွက်သော် လူဖြစ်စဉ်ကာလက သန္ဓေရခဲ့သည်အဖြစ်ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၍ ထိုအကြောင်းကို လျှောက်ထားလေ၏။ အရှင်ဥပါလိသည် ပရိသတ်လေးပါး အလယ်၌ ရဟန်းမိန်းမငယ်ကို သန့်ရှင်းစင်ကြယ်အောင် ပြုတော်မူ၏။ ရဟန်းမိန်းမငယ်သည် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ပြီးသော် ရဟန်းအပေါင်းနှင့် ဘုရားရှင်ကို ရှိခိုးပြီး ရဟန်းမိန်းမတို့နှင့်တကွ ကျောင်းသို့ပြန်သွားလေ၏။ ရဟန်းမိန်းမငယ်သည် ကိုယ်

ဝန်ရင့်မာလာသော် ပဒုမုတ္တရဘုရားရှင်ထံ ဆုပန်ခဲ့သော ဘုန်းတန်ခိုးအာနုဘော်ကြီးမားသည့် သားကို ဖွားမြင်လေ၏။ တနေ့သ၌ ကောသလမင်းကြီးသည် ရဟန်းမိန်းမတို့၏ ကျောင်းအနီးက ဖြတ်သွားသော် ကလေးငိုသံကိုကြား၍ အမတ်တို့ကို မေးလေ၏။ အမတ်တို့သည် ထိုအကြောင်းကိုသိ၍ “အရှင်မင်းကြီး ရဟန်းမိန်းမငယ်သည် သားကလေး မွေးဖွားပါ၏။ ဤအသံသည်ကား ကလေး၏ အသံပါတည်း” ဟု သံတော်ဦးတင်ကြကုန်၏။ အရှင်အမတ်ကြီးတို့ ရဟန်းမိန်းမတို့အား ကလေးကို စောင့်ရှောက်ခြင်းမည်သည် ကြောင်းကြံဖွယ် ပလိဗောဓဖြစ်ခဲ့၏။ ကလေးကို ငါတို့ ကျွေးမွေးကုန်အံ့ ဟု ပြောဆို၍ ကောသလမင်းကြီးသည် ကလေးငယ်ကို ကချေသည် မိန်းမတို့အား ပေးစေ၍ မင်းသားတို့၏ အခြံအရံအစောင့်အရှောက်ဖြင့် ကြီးပွားစေလေ၏။ အမည်မှည့်သောနေ့၌ ကလေးငယ်အား “ကဿပ” ဟု မှည့်ခေါ်ကြလေကုန်၏။ နောက်တွင် မင်းသားတို့၏ အခြံအရံအစောင့်အရှောက်ဖြင့် ကြီးပွားခဲ့ရသည်ကို စွဲ၍ “ကုမာရကဿပ” ဟု တွင်လေသည်။ ကုမာရကဿပသည် ၇-နှစ်ရှိသောအခါ ဘုရားရှင်အထံ သာမဏေပြု၍ အသက် ၂၀-ပြည့်သော် ရဟန်းပြုပြီးလျှင် သာသနာ့ဝန်ထမ်းဆောင်လေရာ ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် ဆန်းကြယ်စွာ တရားဟောတတ်သော ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်လာ၏။ ဘုရားရှင်သည် ကုမာရကဿပထေရ်ကို စိတြဓမ္မကထိကအရာ ဧတဒဂ်ထားတော်မူ၏။

အရှင်ကုမာရကဿပသည် နောက်ဝဗ္ဗိက သုတ်ကို ဟောသောအခါ ရဟန္တာဖြစ်လေ၏။ ကုမာရကဿပထေရ်၏ မယ်တော် ရဟန်းမိန်းမသည်လည်း ဝိပဿနာကို ပွားများ၍ ရဟန္တာမဖြစ်လေ၏။ ကုမာရကဿပထေရ်သည် သာသနာတော်ဝယ် ကောင်းကင်အလယ်၌ လပြည့်ဝန်းသဖွယ် ထင်ရှားလေ၏။ တနေ့သ၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးနောက် ဆွမ်းခံရာမှ ဖဲတော်မူပြီး ရဟန်းတို့အား အဆုံးအမ ပေးတော်မူ၍ ဂန္ဓကုဋီတိုက်သို့ ဝင်တော်လေမူ၏။ ရဟန်းတို့သည် အဆုံးအမကို ခံယူကြကုန်၍ မိမိတို့၏ နေ့သန့်ရာ အရပ်တို့၌ နေ့အဖို့ကို ကုန်စေ၍ ညချမ်းအခါ တရားသဘင်၌ စည်းဝေးကြကုန်၍ “ငါ့ရှင်တို့၊ ဒေဝဒတ်သည် မိမိဘုရား မဟုတ်ခြင်း၊ ခန္တီ၊ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ မရှိခြင်းကြောင့် ကုမာရကဿပထေရ်နှင့် မထေရ်၏မယ်တော် ထေရီမကို ဖျက်ဆီးခဲ့၏။ ဘုရားရှင်သည်ကား တရားမင်း ဖြစ်တော်မူခြင်း၊ ခန္တီ၊ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ တို့နှင့်ပြည့်စုံတော်မူခြင်းကြောင့် မထေရ်သားအမိနစ်ဦးတို့၏ အထောက်အပံ့ ဖြစ်တော်မူ၏” ဟု မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်ကို ချီးမွမ်းကြကုန်လျက် နေကြကုန်၏။ ဘုရားရှင်သည် ဘုရားရှင်တို့၏ တင့်တယ်ခြင်းဖြင့် တရားသဘင်သို့ ကြွလာတော်မူ၍ ခင်းထားအပ်သော နေရာ၌ ထိုင်တော်မူ၍ —

ရဟန်းတို့၊ လွန်လေပြီးသောအခါ ဗာရဏသီပြည် ဗြဟ္မဒတ်မင်း မင်းပြုစဉ်

ဘုရားအလောင်းတော်သည် သမင်မျိုး၌ ပဋိသန္ဓေနေလေ၏။ ဘုရားအလောင်းသည် အမိဝမ်းမှ မွေးဖွားသော် ရွှေအဆင်းတမျှ လှပ၏။ အလောင်းတော်သမင်၏ မျက်လုံးတို့သည်ကား ပတ္တမြားလုံးတမူ တူ၏။ ဦးချိုတို့သည် ငွေပန်းခိုင်နှင့် တူကုန်၏။ မျက်နှာသည် ကမ္မလာနီအစုနှင့် တူ၏။ လက်၊ ခြေတို့သည် ချိတ်ရည်ဆိုးထားသည်နှင့် တူကုန်၏။ မြီးဆံသည် စာမရီမြီးဆံနှင့် တူ၏။ ဘုရားလောင်း ရွှေသမင်၏ ကိုယ်သည်ကား မြင်းငယ်လောက်ကြီး၏။ သမင်ငါးရာခြံရံလျက် တော၌နေ၏။ အမည်အားဖြင့် “နိဂြောဓ” သမင်ဖြစ်၏။ နိဂြောဓသမင်၏အနီး၌ သမင်ငါးရာ အခြံအရံရှိသော ‘သာခမိဂ’ မည်သော သမင်တစ်ကောင်လည်း ရှိ၏။ ‘သာခမိဂ’ သမင်သည်လည်း ရွှေအဆင်းနှင့် တူ၏။ ထိုအခါ ဗာရဏသီမင်းသည် သမင်တို့ကို ပစ်ခတ်ဖမ်းယူသတ်ဖြတ်မှု၌ လေ့လာ၏။ အမဲနှင့်ကင်း၍ ထမင်းမစား။ လူတို့အမှုကို ဖျက်ဆီး၍ နေပုဒ်သူ နိဂုံးသူအားလုံးကို စည်းဝေးစေ၍ နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း သမင်သတ်ရန် သွား၏။ လူတို့သည် “ဤမင်းကြီးကား ငါတို့အမှုကို ဖျက်ဆီး၏။ ငါတို့သည် ဥယျာဉ်၌ သားကောင်တို့၏အစာကို ထားပြီး ရေကိုပြည့်စေ၍ များစွာသော သားကောင်တို့ကို ဥယျာဉ်သို့သွင်း၍ တံခါးဖွဲ့ပြီး မင်းကြီးအား အပ်နှင်းရကုန်သော် ကောင်းလေစွ” ဟု ကြံစီကြကုန်ပြီးလျှင် အလုံးစုံသော လူတို့ကို ဥယျာဉ်၌ သားကောင်တို့၏အစာ မြက်တို့ကို တပ်(စိုက်ပျိုး)စေပြီးသော် ပိုက်တန်း

ဆောက်ပုတ် စသည်တို့ကို ယူ၍ ဆောက်-
ပုတ်စသော လက်နက်အမျိုးမျိုးတို့ကို လက်စွဲ
ကြကုန်လျက် တောသို့ဝင်ပြီး သားကောင်
တို့ကို ရှာဖွေကြကုန်သော် အလယ်၌တည်
သော သားကောင်တို့ကို ဖမ်းယူကြကုန်
အံ့ဟု တစ်ယူနောမျှရှိသော အရပ်ကို ခြံ၍
ဝန်းရံကြကုန်သော် နိဂြောဓသမင်၊ သာဓ
သမင်တို့၏ နေရာအရပ်ကို အလယ်ထား၍
ဝန်းရံကြကုန်၏။ ထိုအခါ လူတို့သည်
သမင်အပေါင်းကို မြင်ကြကုန်၍ သစ်ပင်
ချုံစသည်တို့နှင့်တကွ မြေကို ဆောက်ပုတ်
တို့ဖြင့် ပုတ်ခတ်ကြကုန်လျက် သမင်
အပေါင်းကို နေရာအရပ်မှ ထုတ်၍
သန်လျက်၊ လှံ၊ လေး စသော လက်နက်
တို့ကို ကိုင်ကြကုန်၍ ကျယ်စွာသော အသံ
တို့ဖြင့် အော်ဟစ်ပစ်ခတ်ကြကုန်လျက်
သမင်အပေါင်းကို ဥယျာဉ်သို့ သွားစေကြ
ပြီးသော် တံခါးကို ပိတ်၍ မင်းအထံသို့
ကပ်လျက် “အရှင်မင်းကြီး အရှင်မင်းကြီး
တို့သည် မကြာခဏ သမင်တောသို့ သွား
ကြကုန်လျက် အကျွန်ုပ်တို့၏ အမှုကို
ဖျက်ဆီးကြပါကုန်၏။ အကျွန်ုပ်တို့သည်
တောမှသမင်တို့ကို ဆောင်ယူကြကုန်၍
ရှင်မင်းကြီးတို့၏ ဥယျာဉ်တော်ကို ပြည့်စေ
ခဲ့ပါပြီ အရှင်မင်းကြီးသည် ယနေ့ကစ၍
သမင်သားကို စားတော်မူပါလော့” ဟု
သံတော်ဦးတင်ပြီး ပြန်သွားကြလေကုန်၏။
မင်းကြီးသည် ဥယျာဉ်သို့သွား၍ သမင်တို့
ကို ကြည့်သော် ရွှေသမင် ၂-ကောင်တို့ကို
မြင်၍ ယင်းရွှေသမင် ၂-ကောင်တို့အား
ဘေးမဲ့ပေးလေ၏။ ထိုအခါမှစ၍ ရံခါ

မင်းကြီးသည် ကိုယ်တိုင်သွားပြီး သမင်
တစ်ကောင်ကို ပစ်၍ ဆောင်၏။ သမင်
တို့သည် လေးကိုမြင်ကြကုန်၍ သေဘေးမှ
ကြောက်ရကား ထွက်ပြေးကြကုန်၏။
သမင်တို့သည် တစ်ကြိမ်နှစ်ကြိမ် ဒဏ်ရာ
ရရှိမျှဖြင့် ပင်ပန်းကြကုန်၏။ နာလည်းနာ
သေလည်းသေကြကုန်၏။ သမင်အပေါင်း
တို့သည် ထိုအကြောင်းကို ဘုရားအလောင်း
အား ပြောကြားကြကုန်၏။ ဘုရား
အလောင်းသည် သာဓသမင်ကိုခေါ်စေ၍
“အဆွေ သမင်များစွာတို့သည် ပျက်စီးကြ
ကုန်၏။ ယနေ့မှစ၍ သမင်တို့ကို မြှားဖြင့်
မပစ်ပါစေလင့်။ စဉ်းတီးတုံးထားရာအရပ်၌
သမင်တို့၏ အလှည့်ဖြစ်စေ၊ တစ်ရက်တွင်
မူကား ငါ့ပရိသတ်၏အလှည့်ဖြစ်စေ။
တစ်ရက်သည်ကား သင့်ပရိသတ်၏
အလှည့်ဖြစ်စေ။ ထိုသို့အလှည့်ရောက်သော
သမင်သည် သွား၍ စဉ်းတီးတုံး၌ လည်ကို
ထားပြီး အိပ်ပါစေ။ ဒါမှ သမင်တို့သည်
မပင်ပန်းကုန်လတံ့” ဟု ပြောဆိုလေ၏။
သာဓသမင်သည် ကောင်းပြီဟု ဝန်ခံလေ၏။
ထိုအခါမှစ၍ အလှည့်ရောက်သော သမင်
သည်သာသွား၍ စဉ်းတီးတုံး၌ လည်ကိုထား
ပြီး အိပ်လေ၏။ စားတော်ချက်သည် လာပြီး
စဉ်းတီးတုံး၌ အိပ်နေသော သမင်ကိုသာ
ယူသွားလေ၏။ တနေ့သ၌ သာဓသမင်၏
ပရိသတ်ဖြစ်သော သန္ဓေဆောင် သမင်မ
တစ်ကောင်၏အလှည့် ရောက်လာလေ၏။
သမင်မသည် သာဓသမင်သို့ကပ်၍ “အရှင်
အကျွန်ုပ်သည် သန္ဓေရှိနေပါ၏။ သားဖွား၍
သားအမိ ၂-ကောင်တို့သည် အလှည့်

ရောက်လာပါလိမ့်မည်။ အကျွန်ုပ်အလှည့်ကို လွန်ပါစေဦးလော့” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ သာဓသမင်သည် “သင့်အလှည့်ကို တစ်ပါးကုန်သောသမင်တို့အား ရောက်စေဖို့ ရန်မတတ်နိုင်ကြောင်း သင်သာ သင့်အလှည့်ကို သိရလတံ့ သွားလေလော့” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ သမင်မသည် သာဓသမင်မင်းထံမှ ထောက်ပံ့မှုကို မရခဲ့သော် ဘုရားအလောင်းထံသို့ ကပ်၍ အကြောင်းစုံကို ပြောကြားလေ၏။ ဘုရားအလောင်းသည် သမင်မ၏ စကားကို ကြား၍ “သမင်မငယ် သင်ပြောဆိုတိုင်းဖြစ်စေ၊ သင်သည် သွားလေလော့၊ ငါသည် သင့်အလှည့်ကို လွန်စေအံ့” ဟု ဆို၍ ဘုရားအလောင်းတော်သည် စဉ်းတီးတုံး၌ ဦးခေါင်းထား၍ အိပ်လေ၏။ စား-တော်ချက်သည် ဘုရားအလောင်းကို မြင်၍ ဘေးမဲ့ရပြီးသော သမင်သည် စဉ်းတီးတုံး၌ အိပ်နေ၏။ အကြောင်းကား အဘယ်သို့နည်းဟု လျင်စွာသွား၍ မင်းကြီးအား သံတော်ဦးတင်လေ၏။ မင်းကြီးသည် ခဏခြင်းပင် ရထားစီး၍ အခြွေအရံများစွာ ဖြင့်လာပြီး ဘုရားလောင်းကို မြင်သော် “ကောင်းမြတ်သော သမင်မင်း အကျွန်ုပ်သည် အသင့်အား ဘေးမဲ့ပေးထားသည် မဟုတ်ပါလော့။ ဘယ်လိုအတွက်ကြောင့် သမင်မင်းသည် ဤစဉ်းတီးတုံး၌ အိပ်နေရဘိသနည်း” ဟု မေးလေ၏။ “အရှင်မင်းကြီး သန္ဓေရှိနေသော သမင်မသည် လာ၍ အကျွန်ုပ်၏ အလှည့်ကို တစ်ကောင်သော သမင်အား ရောက်ပါစေ” ဟု ပြောဆိုပါ၏။ အကျွန်ုပ်သည် တစ်ယောက်သောသူ၏

သေခြင်းဆင်းရဲကို တစ်ယောက်သောသူ၏ အထက်၌ တင်ခြင်းငှါ မတတ်ကောင်း အကျွန်ုပ်သည် ကိုယ်အသက်ကို သန္ဓေရှိသော သမင်မအား ပေး၍ သန္ဓေရှိသော သမင်မငယ်ကိုယ်စား စဉ်းတီးတုံး၌ အိပ်ပါ၏။ “အရှင်မင်းကြီး အရှင်တို့သည် တစုံတခုရှာမှု မရှိပါလင့်” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ မင်းကြီးသည် အရှင်ရွှေသမင်မင်း အကျွန်ုပ်သည် သင် သမင်မင်းကဲ့သို့ သဘောကောင်းသော ခန္တီ၊ မေတ္တာ၊ ကရုဏာနှင့် ပြည့်စုံသူကို လူတွင်လည်း မမြင်စဖူးပါ။ ဒါကြောင့် သင် သမင်မင်းအား အကျွန်ုပ်ကြည်ညိုပါ၏။ သင် သမင်မင်းအားလုံးနှင့် တကွ သန္ဓေရှိသော သမင်မအား ဘေးမဲ့ပေးပါ၏” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ အရှင်မင်းကြီး သမင် ၂-ကောင်တို့သည် ဘေးမဲ့ကို ရပြီးသော် ကြွင်းသော သမင်တို့သည် အသိုပြုရအံ့နည်း” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ အရှင်ရွှေသမင်မင်း ကြွင်းသော သမင်တို့အားလည်း အကျွန်ုပ် ဘေးမဲ့ပေးပါ၏” ဟု မင်းကြီးက ပြောဆိုလေ၏။ “အရှင်မင်းကြီး ဤသို့ပေးသော်လည်း ဥယျာဉ်တွင်း သမင်တို့သည်သာ ဘေးမဲ့ကို ရကြကုန်၏။ ကြွင်းသော သမင်တို့သည် အသိုပြုရအံ့နည်း” ဟု ဘုရားအလောင်းက ပြောဆိုလေ၏။ “အရှင်သမင်မင်း ထိုသမင်တို့အားလည်း အကျွန်ုပ် ဘေးမဲ့ပေးပါ၏” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ “အရှင်မင်းကြီး ရှေးဦးစွာ သမင်တို့သည် ဘေးမဲ့ကို ရကြကုန်၏။ ကြွင်းသော အခြေလေးချောင်း သားကောင်အပေါင်းတို့သည်ကား အသိုပြုရကုန်အံ့

နည်း” ဟု ပြောဆိုလေ၏။ “အရှင်သမင်မင်း ကြွင်းသော အခြေလေးချောင်း သားကောင် အပေါင်းတို့အားလည်း အကျွန်ုပ်ဘေးမဲ့ပေးပါ၏” ဟု မင်းကြီးက ပြောဆိုလေ၏။ “အရှင်မင်းကြီး ရှေးဦးစွာ အခြေလေးချောင်း သားကောင်အပေါင်းတို့သည် ဘေးမဲ့ကို ရကြကုန်၏။ ငှက်အပေါင်းတို့သည် အသိုက်ပြုရအံ့နည်း” ဟု ဘုရားအလောင်းက ပြောဆိုလေ၏။ “အရှင်ရွှေသမင်မင်း ငှက်အပေါင်းတို့အားလည်း အကျွန်ုပ် ဘေးမဲ့ပေးပါ၏” ဟု မင်းကြီးက ပြောဆိုလေ၏။ “အရှင်မင်းကြီး ရှေးဦးစွာ ငှက်အပေါင်းတို့သည် ဘေးမဲ့ကို ရကြကုန်၏။ ရေ၌နေကြသော ငါး၊ လိပ် တို့သည် အသိုက်ပြုကုန်အံ့နည်း” ဟု ဘုရားအလောင်းက ပြောဆိုလေ၏။ “အရှင်ရွှေသမင်မင်း ငါး၊ လိပ် တို့အားလည်း အကျွန်ုပ် ဘေးမဲ့ပေးပါ၏” ဟု မင်းကြီးက ပြောဆိုလေ၏။ ဤသို့ ဘုရားလောင်းသည် မင်းကြီးကို သတ္တဝါအားလုံးတို့အား ဘေးမဲ့ပေးခြင်းကို တောင်းပြီးနောက် မင်းကို ငါးပါးသီလတို့၌ တည်စေ၍ “အရှင်မင်းကြီး အရှင်မင်းကြီးသည် တရားကျင့်ပါလော့။ အမိ၊ အဖ၊ သား၊ သမီး၊ ရဟန်း၊ ပုဏ္ဏား၊ နိဂုံး၊ နေပုဒ်၌ နေကြကုန်သော အိမ်ရှင်တို့၌ တရားကိုကျင့်လျှင် သေလွန်သော် နတ်ပြည်သို့ လားရလိမ့်မည်” ဟု မင်းကြီးအား ဘုရားကဲ့သို့ တင့်တယ်ခြင်းဖြင့် တရားဟော၍ ၂-ရက်၊ ၃-ရက်ပတ်လုံး ဥယျာဉ်၌နေ၍ မင်းကြီးအား ဩဝါဒပေးပြီးလျှင် သမင်အပေါင်းခြံရံလျက် တောသို့ဝင်ပြီ။ သန္ဓေရှိ-

သော သမင်မသည်လည်း သားကလေးကို ဖွားမြင်လေ၏။ သမင်ကလေးသည်ကား မြူးရွှင်လျက် သာဓသမင်အထံသို့ သွားလေ၏။ ထိုအခါ သားငယ်သမင်ကို အမိသည် သာဓသမင်အထံသို့ မသွားလင့်။ နိဂြောဓသမင်အထံသို့ သွားလော့” ဟု ဆုံးမလို၍ “နိဂြောဓမေဝ သေဝေယျ၊ န သာဓမုပသံဝသေ။ နိဂြောဓသို့ မတ် သေယျော၊ ယဉ္ဇေ သာဓသို့ ဇီဝိတံ -- ချစ်သား နိဂြောဓသမင်ကိုသာ အစီးအပွားလိုလားသောသူသည် မှီဝဲရမည်။ သာဓသမင်ကို မမှီဝဲရ။ နိဂြောဓသမင်၏ ခြေရင်း၌ သေရခြင်းသည်သာ မြတ်၏။ သာဓသမင်၏ အထံ၌ အသက်ရှင်ရခြင်းသည် မကောင်းမြတ်သည်သာ -- ဟူသော ဂါထာကို ရွတ်ဆိုလေ၏။

ထိုအခါမှစ၍ ဘေးမဲ့ရသော သမင်တို့သည် လူတို့၏ ကောက်တို့ကို စားကြကုန်၏။ လူတို့သည် ဤသမင်တို့ကား ဘေးမဲ့ကို ရကြကုန်၏ ဟု သမင်တို့ကို မပစ်ကြ၊ မချောက်လှန်ဝံ့ကြကုန်။ လူတို့သည် မင်းယင်ပြင်၌ စည်းဝေးကြကုန်လျက် မင်းအား ထိုအကြောင်းကို သံတော်ဦးတင်ကြကုန်၏။ မင်းကြီးသည်ကား ကြည်ညိုသဖြင့် နိဂြောဓသမင်အား ဘေးမဲ့အဖြစ်ကို ပေးခဲ့၏။ ငါသည် မင်းအဖြစ်ကိုသော် စွန့်အံ့။ ဝန်ခံထားသော ပဋိညာဉ်ကို မဖျက်၊ ငါ့နိုင်ငံ၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူသည် သမင်တို့ကို မပစ်မခတ်ရ ဟု မိန့်ကြားတော်မူလေ၏။ နိဂြောဓသမင်မင်းသည်လည်း ထိုသတင်းစကားကို ကြားလေသော်

သမင်အပေါင်းတို့ကို စည်းဝေးစေ၍ “သင်တို့သည် ယနေ့မှစ၍ သူတပါးတို့၏ ကောက်ကို မစားကြကုန်လင့်” ဟု သမင်တို့ကို ဆုံးမ၍ လူတို့အား ယနေ့မှစ၍ ကောက်လုပ်သောသူတို့သည် ကောက်ကို စောင့်ရှောက်ဖို့ ရန် စည်းစောင်ရမ်းကို လုပ်စရာမလို လယ်ကိုကာရံ၍ သစ်ရွက်အမှတ်ကို ဖွဲ့ကြပါ” ဟု အကြောင်းကြားလေ၏။ ထိုအခါမှစ၍ လယ်တို့၌ သစ်ရွက်ဖွဲ့သော အမှတ်ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ သစ်ရွက်အမှတ်ကို သမင်တို့သည် မလွန်ကြကုန်၊ သစ်ရွက်အမှတ်ကို မလွန်ခြင်းသည် သမင်တို့အား ဘုရားအလောင်းမှရသော ဩဝါဒဖြစ်၏။ ဘုရားအလောင်းသည် သမင်အပေါင်းတို့အား ဆုံးမပြီး၍ အသက်ထက်ဆုံးတည်ပြီး သမင်တို့နှင့်တကွ ကံအားလျော်စွာ ဘဝတစ်ပါး လားရောက်လေ၏။ မင်းသည်လည်း -- ဘုရားလောင်း၏ အဆုံးအမ၌ တည်၍ ကောင်းမှုကိုပြုပြီး ကံအားလျော်စွာ ဘဝတစ်ပါး လားရောက်လေ၏။

ဘုရားရှင်သည် “ရဟန်းတို့ ငါဘုရားသည် ယခုအခါမှာသာ ကုမာရကဿပ၏ အမိဖြစ်သော ရဟန်းမိန်းမနှင့် ကုမာရကဿပ၏ ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်တော်မူသည် မဟုတ်သေး၊ ရှေး၌လည်း ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်ခဲ့ဘူးပြီ” ဟု တရားဒေသနာတော်ကို ဆောင်တော်မူ၍ သစ္စာ ၄-ပါးကို ဟောတော်မူပြီး အနုသန္ဓေစပ်တော်မူလျက် ဒေဝဒတ်သည် သာဓသမင်ဖြစ်ခဲ့ဘူး၏၊ ဒေဝဒတ်၏ ပရိသတ်သည် သာဓသမင်၏ အခြံအရံ ဖြစ်ခဲ့၏၊ ကုမာရကဿပ၏

မယ်တော်ထေရီမသည် သားငယ်အမိ သမင်မဖြစ်ခဲ့၏၊ ကုမာရကဿပသည် သမင်မသားငယ် ဖြစ်ခဲ့၏၊ အာနန္ဒာသည် ဗာရာဏသီမင်း ဖြစ်ခဲ့၏၊ ငါဘုရားသည် နိဂြောဓသမင် ဖြစ်ခဲ့၏ ဟု အကျယ်ပြောပြတော်မူရာ ဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကနိပါတ် ပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁၂-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။ ၁၆၉။

နိဂြောဓမိဂရာဇ (ပု) [နိဂြောဓ + မိဂရာဇ]
နိဂြောဓအမည်ရှိသော သမင်မင်း။ နိဂြောဓ-မိဂရာဇာ ပန အဟ'မေဝ ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၉၄။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။

နိဂြောဓမူလ (န) [နိဂြောဓ + မူလ] ပညောင်ပင်၏ - အနီး - အောက် - အရပ်၊ ပညောင်ပင်ရင်း။ ဂါမဒ္ဒါရေ နိဂြောဓမူလေ အဋ္ဌာသိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၅။ နိဂြောဓမူလေ ပတ္တနံ အကာသိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၉။ (- ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၇၉၊ ၈၀။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၊ ၉၃၊ ၂၃၅။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၃၊ ၅၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၆၃။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၂၃၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၈။)

နိဂြောဓရာဇ (ပု) [နိဂြောဓ + ရာဇ] (၁) ပညောင်ပင်မင်း။ (၂) နိဂြောဓမည်သော သမင်မင်း။ (၁) သုပ္ပတိဋ္ဌော နာမ နိဂြောဓရာဇာ အဟောသိ။ အံ၊ ၂။ ၃၂၄။ (- ဇာ၊ ၁။ ၃၇၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၃။) (၂) နိဂြောဓရညော ပါဒမူလေ မရဏဗ္ဗိသေယျော ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။

နိဂြောဓရက္ခ (ပု) [နိဂြောဓ + ရက္ခ။
(ဗျဂြော- ဝေက္ခ - သံ)] ပညောင်ပင်။
နိဂြောဓရက္ခော -- သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၁။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၇၁။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၂။
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၁၃။ အံ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၅၁။ နိဂြောဓရက္ခံ -- ဇာ၊
ဌ၊ ၄။ ၃၅၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၉။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊
၂။ ၃၄၂။ အံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၀၈။ နိဂြောဓရက္ခဿ
-- သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၁။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၃။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၂၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၈။
နိဂြောဓရက္ခော -- ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄။ မ၊ ဌ၊ ၂။
၈၇။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၀၅။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
ဌ၊ ၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၁၂။

နိဂြောဓရက္ခမူလ (န) [နိဂြောဓရက္ခ + မူလ]
ပညောင်ပင်၏ - အနီး - အောက် - အရပ်၊
ပညောင်ပင်ရင်း။ နိဂြောဓရက္ခမူလေ
အဋ္ဌာသိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၁။ (- သံ၊ ဌ၊ ၃။
၂၄၉။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၉။ ၂၉၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၃။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၅။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၆၅။ ထေရ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၄၃။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။
၂၂၂။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၄၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၅။)

နိဂြောဓရက္ခမူလဝါသိ (တိ) [နိဂြောဓရက္ခမူလ
+ ဝသ + ဝါ] ပညောင်ပင်၏ - အနီး -
အောက် - ဌိ - နေလေ့ရှိ - နေတတ် -
သော သူ။ နိဂြောဓကပ္ပ - ကြည့်။

နိဂြောဓရက္ခဘိမုခ (တိ) [နိဂြောဓရက္ခ +
အဘိမုခ] ပညောင်ပင်သို့ - ရှေ့ရှု - မျက်
နှာမူ - သော သူ။ နိဂြောဓရက္ခဘိမု-
ခေါ ပါယာသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၄။

နိဂြောဓဝိဋ္ဌပ (ပု) [နိဂြောဓ + ဝိဋ္ဌပ]
ပညောင်ပင်၏ အခွ၊ ပညောင်ပင်ခွ။
နဂိုဌေန နိဂြောဓဝိဋ္ဌပံ ဝေဌေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၇။ ၂၂။

နိဂြောဓသက္က (ပု) [နိဂြောဓ + သက္က]
နိဂြောဓအမည်ရှိသော သာကီဝင်မင်း။
နိဂြောဓသက္ကဿ အာရာမော ရမဏီယော။
ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၇။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။
၃၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၄၁။
နိဂြောဓသက္ကဿာတိ နိဂြောဓနာမကဿ
သက္ကဿ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၂၄၈။

နိဂြောဓသာမဏေရ (ပု) [နိဂြောဓ + သာမ-
ဏေရ] နိဂြောဓအမည်ရှိသော သာမဏေ၊
ပညောင်ပင်စောင့်နတ်သည် - သိမ်းပိုက် -
စောင့်ရှောက် - အပ်ခဲ့ဘူးသော - သာမဏေ။
(ယင်းသည် ဓမ္မာသောကမင်း၏ ဆရာဖြစ်
သည်။ ဓမ္မာသောကမင်းသည် ယင်း
သာမဏေ၏ လူရိယာပုထ်ကိုမြင်ရ၊ ယင်း
သာမဏေသည် ဟောအပ်သော အပ္ပမာဒ
တရားကိုနာရသဖြင့် ဗုဒ္ဓသာသနာလွန်စွာ
ကြည်ညိုသည် မင်းကောင်းဖြစ်လာလေ
သည်။) အဒ္ဓဿ နိဂြောဓသာမဏေရံ
ရာဇဂီရေန ဂစ္ဆန္တိ ဒန္တံ ဂုတ္တံ သန္တိန္ဒြိယံ
လူရိယာပထသမ္ပန္နံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄။ (-၃၅။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၅။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၀။) နိဂြောဓ -
ကြည့်။ အသောက၊ ဓမ္မာသောကလည်း
ကြည့်။

နိဂြောဓရာမ (ပု) [နိဂြောဓ + အာရာမ]

နိဂြောဓအမည်ရှိသော သာကီဝင်မင်းသားသည် ပေးလှူအပ်သော - အာရာမ - ကျောင်းတိုက်၊ နိဂြောဓရုံကျောင်းတိုက်။ (ဘုရားရှင်၏ ရွှေချက်တော်သို့ရာဖြစ်သော ကပိလဝတ်ပြည်၌ တည်ရှိသည်။ နိဂြောဓ-သာကီဝင် ပိုင်ဆိုင်သောအာရာမဖြစ်၍ နိဂြောဓရာမ ဟုတွင်သည်။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၈၇။ နိဂြောဓသာကီဝင်သည် ကျောင်းဆောက်စေပြီး အရံကိုပါ ဘုရားရှင်အား လှူသည်။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆၅။ ယင်း၌ ဘုရားရှင် တစ်ဝါရ ကြွတော်မူ သီတင်းသုံးတော်မူ၍ ကျောင်းတိုက်အထက်ကောင်းကင်တွင် ရတနာစင်္ကြံ ဖန်ဆင်းတော်မူပြီးလျှင် ယင်းစင်္ကြံကြွတော်မူရင်း ဗုဒ္ဓဝင်ဒေသနာကို ဟောတော်မူသည်။ ယင်းကျောင်းတိုက် တနေရာ၌ ကာဠုခေမက သာကီဝင်ဆောက်သည် ကျောင်းလည်း တံတိုင်းသီးခြားဖြင့် တည်ရှိသည်။ မ၊ ၃။ ၁၅၁။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၁၀။ အရှင် အနုဒ္ဒါ၏နှမ ရောဟိနီသည်လည်း ယင်း နိဂြောဓရုံကျောင်းတိုက်၌ ၂-သောင်းကုန် ၂-ထပ်ကျောင်း ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသည်။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၂။ ယင်းကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် သိက္ခာပုဒ် ဟချို့နှင့် ဝတ္ထုအဋ္ဌပ္ပတ်၊ ဇာတ်တော်များ၊ သုတ္တန်များ စွာတို့ကိုလည်း ဟောကြားတော်မူသည်။ ဆိုင်ရာ ပါ၊ ဋ္ဌ၊ ၆ - တို့ကြည့်။ D.P. လည်းကြည့်။

သက္ကေသု ဝိဟရတိ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ နိဂြောဓရာမေ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၄၂။ ဝိ၊ ၂။ ၇၉၊ ၁၃၅၊ ၂၁၆၊ ၄၁၃။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၂။ မ၊ ၁။

၁၂၆၊ ၁၅၄။ မ၊ ၂။ ၁၆။ မ၊ ၃။ ၁၅၁၊ ၂၄၀၊ ၂၉၅။ သံ၊ ၂။ ၇၅၊ ၃၈၉။ သံ၊ ၃။ ၂၈၄၊ ၃၂၁။ အံ၊ ၁။ ၂၂၀၊ ၅၁၇။ အံ၊ ၂။ ၂၅၁။ အံ၊ ၃။ ၅၅၊ ၃၂၁၊ ၅၃၀။ နိဂြောဓရာမေတိ နိဂြောဓေ နာမ သက္ကော၊ သော ဉာတိ-သမာဂမကာလေ ကပိလဝတ္ထု အာဂတေ ဘဂဝတိ အတ္တနော အာရာမေ ဝိဟာရံ ကာရေတွာ ဘဂဝတော နိယျာတေသိ၊ တသ္မိံ ဝိဟရတိတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆၅။ (- သံ၊ ၂။ ၇၆။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၁။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၈၇။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၁၀၊ ၁၁၂၊ ၂၂၀။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၄။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၂။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၈၊ ၁၀၅၊ ၁၉၂။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊ ၂၇၆။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၉။ အပါ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၃။ အပါ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃၈။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၅၊ ၉။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၂၊ ၂၂၄။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၇၊ ၂၈၂။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၄၁။ သံ၊ ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၃၅။)

နိဂြောဓရာမမဟာဝိဟာရ (ပု) [နိဂြောဓ-ရာမ + မဟာဝိဟာရ] နိဂြောဓရုံကျောင်းတိုက်ကြီး။ ကပိလဝတ္ထု မဟာနဂရေ နိဂြောဓရာမမဟာဝိဟာရေ... ဒေသိတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ နိဂြောဓရာမ - လည်းကြည့်။

နိဃံသ (ပု) [နိ + ဃံသ + အ။ (နိကပ - သံ၊ နိဃံသ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (၁) (က) ပွတ်တိုက် - ထိခိုက် - ရိုက်ခတ် - ခြင်း။ (ခ) စက္ခု ဝိညာဏ်၏ နိရာဇဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ (၂) ပိုင်းခြားခြင်း၊ အပိုင်းအခြား။ (မှတ် ကျောက်။ အဒ္ဓမာဂဓိ၊ တနိ။) (၁) (က) ကပ္ပါသပိဓုပိဏ္ဍိ ဆိန္နိတွာ

ကုဋ် အဓိကရဏံ ဂဏှာတိတိ နိဗ္ဗာန်သော
ဗလဝါ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၄။ (က)
(ခ) ပဋိပညာနမေဝ နိဗ္ဗာန်သော ပဋိပညာနာ-
နိဗ္ဗာန်သော။ ဂူပါဘိမုခဘာဝေန စက္ခု-
ဝိညာဏဿ နိဿယဘာဝါပတ္တိသင်္ခါတော
ပဋိပညာနတော ဇာတော ဝါ နိဗ္ဗာန်သော
ပဋိပညာနာနိဗ္ဗာန်သော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၅။
နိဗ္ဗာန်သော နိဿယဘာဝါပတ္တိ။ အနုဋီ၊ ၁။
၁၅၅။ (၂) နိဗ္ဗာန်သ (မ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၅) နှိ “ဇတ္တ-
ကော အယ” နှိ ပရိစ္ဆေဒနှိ အတ္ထော။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၄၈။

နိဗ္ဗာန်သတိ (ကြိ) [နိ + ယံသ + တိ] ပွတ်တိုက်
- ထိခိုက် - တိုးဝှေ့ - နှိ။ တာ အညမည်
နိဗ္ဗာန်သတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၀။

နိဗ္ဗာန်သန (န) [နိ + ယံသ + ယု။ (ယဗိသ -
သံ၊ ယံသဏ - ပြာ)] (က) ပွတ်တိုက်
ခြင်း။ တိုက်ချွတ်ခြင်း။ (ခ) ကြိတ်နယ်ခြင်း။
နယ်ဖတ်ခြင်း။ (က) သုဝဏ္ဏဿ (သုဒ္ဓန္တ-
သုဝဏ္ဏဿ၊ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ သုဓန္တ-
သုဝဏ္ဏဿ၊ အံ၊ ဋီ၊ ၃။) နိဗ္ဗာန်သနန
ပဘဿရတာ ဝိယ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၄။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃။ (-
မိလိန္ဒ။ ၂၁၀။) (ခ) နိဗ္ဗာန်သန (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၆၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၂) နှိ ဝိမဒ္ဓနံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။
၆၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၅။

နိဗ္ဗာန်သန္တ (တိ) [နိ + ယံသ + အန္တ]
ပွတ်တိုက် - ထိခိုက် - တိုးဝှေ့ - သော။
သု။ ကုမ္ဘဒါသိယောပိ ယဇေဟိ နိဗ္ဗာ-

သန္တိယော ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၇။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၈။ ဂါဝိယော အညမည်
နိဗ္ဗာန်သန္တိယော အဋ္ဌသု။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၀။

နိဗ္ဗာန်သန္တိ (ကြိ) [နိ + ယံသ + အန္တ]
ပွတ်တိုက် - ထိခိုက် - တိုးဝှေ့ - ကုန်၏။
နိဗ္ဗာန်သတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာန်သပစ္စယ (ပု) [နိဗ္ဗာန်သ + ပစ္စယ] (က)
ပွတ်တိုက် - ထိခိုက် - ရိုက်ခတ် - ခြင်း၏
အကြောင်း။ (ခ) စက္ခုဝိညာဏ်၏ မှီရာ၏
အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်း။
ပဋိပညာနံ ဝိသယာဘိမုခဘာဝေါ နိဗ္ဗာန်သ-
ပစ္စယတ္တာ။ နိဗ္ဗာန်သော နိဿယဘာဝါပတ္တိ။
အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၅။

နိဗ္ဗာန်သိယမာန (တိ) [နိ + ယံသ + ယ +
မာန] (၁) ပွတ်တိုက် - ထိခိုက် - တိုး
ဝှေ့ - အပ်သော။ (၂) စုံစမ်းဆင်ခြင် -
စစ်ဆေး - အပ်သော။ (၃) ဥပနိဗ္ဗာန်သန္တ
(ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၂၇) - ကြည့်။ (၂) တဦး
နိဗ္ဗာန်သိယမာနံ ဥပပရိက္ခိယမာနံ ဥက္ကာရ-
ဘူမိမဂ္ဂသဒိသံ သသကဿ ဒုဒ္ဓါဘသဒိသံ
ဟောတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၉။

နိဗ္ဗာန်သောပလ (ပု) [နိဗ္ဗာန်သ + ဥပလ]
ပွတ်တိုက်ရာဖြစ်သောကျောက်၊ မှတ်ကျောက်။
ယံသိတွာ သုဝဏ္ဏံ ဝိယ နိဗ္ဗာန်သောပလေ။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၇။ (နိဗ္ဗာန်သောပလေ ဟု သံယုတ်
နှင့်ရှိနေသည်။ ဥပလပုဒ်နှင့် ဆန့်ကျင်လျက်
ရှိ၍ သင့်အံ့မထင်။)

နိဃ (န) [နိ + ဟန + အ ။ အဃ^၁ နှင့် ယှဉ်
ကြည့် ။] သေခြင်းသို့ . ရောက်စေ
တတ်သော တရား။ သေစေတတ်သော
တရား။ သတ္တိသူလူပမာ ကာမာ၊ ရောဂေါ
ဂဏ္ဍော အဃံ နိဃံ။ ထေရီ။ ၄၃၂။
မရဏသမ္မာပနေန နိဃံ။ ထေရီ။ ၅။ ၂၉၃။

နိဃညသိ (ကြိ) [နိ + ဟန + ယ + သတိ]
သတ်မြုပ်လိမ့်လတ်။ နိဃညသိ (ဇာ၊ ၂။
၁၄၉) တိ (သိ၊ ဣ၊ မူကွဲ) နိဟနိဿတိ။
ဇာ၊ ၅။ ၆။ ၁၆။

နိဃဋသဒ္ဓ (ပု) [နိဃဋ + သဒ္ဓ] ပွတ်တိုက်
- ထိခိုက် - ရိုက်ခတ် - ပုတ်ခတ် - သံ ။
ပါဝါယံ ဝါတော ဖရူသော သမန္တာ ။
နိဃဋသဒ္ဓေါ တုမုလော အဟောသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၅။ ၃၃၉။

နိဃဣဆန္ဒောအလင်္ကတိ (ထိ) [နိဃဣ +
ဆန္ဒ + အလင်္ကတိ] အဘိဓာန်ကျမ်း (နှင်း)
ဆန်းကျမ်း အလင်္ကကျမ်း။ (သဒ္ဓါကျမ်းနှင့်
အဘိဓာန်ကျမ်း ဆန်းကျမ်း အလင်္ကကျမ်း
တို့ကို တတ်မြောက်မှ ပညာရှိကဝိစာဆို
မည်၏။) ယော သဒ္ဓသတ္တကုသလော
ကုသလော နိဃဣ-ဆန္ဒောအလင်္ကတိသု။
သုဗောဓ။ ၁၆၃။ (- ယင်းငို ။ ၁၈၀-နှာ။)

နိဃဣနာမက (တိ) [နိဃဣ + နာမက]
နိဃဣအမည်ရှိသော ကျမ်း။ အောက်ပုဒ်
ကြည့် ။

နိဃဣယုတ္တိ (ထိ) [နိဃဣ + အာဂတ +
ယုတ္တိ ။ အလယ်ပုဒ်ကျေ] နိဃဣကျမ်း
တို့၌ (သက္ကတ အဘိဓာန်ကျမ်းတို့၌) လာ
သော (ပိဋကတ်တော်အား) လျော်သော
အသင့်ယုတ္တိ။ နိဃဣယုတ္တိဉာနိယ၊ နာမ-
လိင်္ဂံ ကထိယတိ။ ဓာန်။ စျ-ဂါထာ။
နိဃဣယုတ္တိဉ္စ နိဃဣနာမကော သတ္တေ
အာဂတံ ဗုဒ္ဓဝစနာနရူပံ ယုတ္တိဉ္စ ။ ယင်းငို။

နိဃဣသတ္တ (န) [နိဃဣ + သတ္တ ။ (နိဃဋ-
သတ္တ, နိဃဋသတ္တ - ပြာ)] နိဃဣကျမ်း။
အဘိဓာန်ကျမ်း ။ သေယျထာပိ နိဃဣ-
သတ္တေ။ နေတ္တိ၊ ၅။ ၁၁၇။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။
၂၂၅။ နိဃဣသတ္တေသု ပန ဝဒန္တိ ။
သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၃။ (- ၃၅၇။)

နိဃ (ဣ) ဣ (ပု) [နိ + ခဋိ + အ ။ နိ +
ဃဋ + အ ။ ဝစနိယဝါစကဘာဝေန အတ္တံ၊
သဒ္ဓဉ္စ နိဗ္ဗတိ ဘိန္နတိ ဝိဘဇ္ဇ ဒဿေ-
တိတိ နိဗ္ဗဏ္ဍ၊ သော ဧဝ ခ-ကာရဿ
ဃ-ကာရံ ကတွာ “နိဃဣ”တိ ဝုတ္တော။
ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၉၁။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၁။ မ၊ ငို၊
၃။ ၁၆၆။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃၁။ ဝစနိယ-
ဝါစကဘာဝေန အတ္တံ သဒ္ဓဉ္စ နိဿေသေန
ဗုဒ္ဓတိ ဘိန္နတိ ဝိဘဇ္ဇ ဒဿေတိတိ
နိဗ္ဗဏ္ဍ၊ သော ယေဝ ခ-ကာရဿ ဃ-
ကာရံ ကတွာ “နိဃဣ”တိ ဝုတ္တော။
ဒိပဝံသ၊ ငို၊ ၂၀၄။ တတ္ထ တတ္ထာဂတာနိ
နာမာနိ နိဿေသတော ဃဋေန္တိ ရာသိ
ကရောန္တိ ဧတ္တာတိ နိဃဣ နိဂ္ဂဟိတာ-

ဂမေန။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂။ နိဗ္ဗာန်
နာမ ကြာဟကေ ကောဂါဘိဓာနာဒေါ။
ထောမ။ နာမသင်္ဂြဟေလ္လတိဟေမစန္ဒြေ။
စိန္တာမဏိ။ ဂဗ္ဘကောဂ။ နာမသင်္ဂြဟ။ ပြာ၊
ဓာန်။ (ဓာန်၊ ငို၊ ၁၁ - လည်းကြည့်။)
(နိဗ္ဗာန် - သံ၊ နိဗ္ဗာန် - အဗ္ဘမာဂဓိ၊ ကိဏ္ဍိယ၊
ကိဏ္ဍိယ၊ ကိဗ္ဗာန် - ပြာ၊ နိဗ္ဗာန်၊
နိဗ္ဗာန် - သိဟိဋ္ဌ)] နိဗ္ဗာန်ကျမ်း၊
အမည်၊ နိဗ္ဗာန်အမည်ရှိသော သစ်ပင်၊
တောင် - စသော အမည်နှင့်တကွ များစွာ
သော အရာဝတ္ထုတို့၏ - ဝေဝေ - ပရိ-
ယာယ် - အမည် တစ်ပါး - ကို ပြတတ်
သော ကျမ်း၊ ဝဇ္ဇနိယ၊ ဝါစကအဖြစ်ဖြင့်
အနက်၊ သဒ္ဓါ - ကို ခွဲခြမ်း ဝေဖန်၍ ပြတတ်
သောကျမ်း၊ ထိုထိုကျမ်းတို့ ညီလာသော
အမည်တို့ကို အကြွင်းမဲ့အားဖြင့် ပေါင်းစုရာ
ဖြစ်သောကျမ်း၊ အဘိဓာန်ကျမ်း၊ (အဘိဓာန်
ကျမ်းများ စတင်ရာအခါကို ဤတ-ဝဂ် ဓာန်
အတွဲ ၉- နိဒါန်း ကာ-၌ ပြဆိုထား၏။
သက္ကတ အဘိဓာန်ကျမ်းများစာရင်း ပခုက္ကူ၊
ဓာန်၊ သျှ - နိဒါန်း ကြည့်။)

နိရုတ္တိယာ စ ကုသလော၊ နိဗ္ဗာန်မြို့
ဝိသာရဒေါ။ အပါ၊ ၂။ ၁၅၉။ နိဗ္ဗာန်တိ
နိဗ္ဗာန်ရုက္ခာဒိနံ ဝေဝေနပုပ္ဖကာသကံ သတ္တံ။
ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၃။ နိဗ္ဗာန်တိ
နာမနိဗ္ဗာန်ရုက္ခာဒိနံ ဝေဝေနပုပ္ဖကာသကံ
သတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၅။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၉။ ရုက္ခပဗ္ဗတာဒိနံ နာမ-
ပုပ္ဖကာသကံဌိ “နိဗ္ဗာန်”တိ ဝုစ္စတိ။ အပါ၊
၄။ ၁။ ၂၄၂။ ရုက္ခာဒိနံ ဝေဝေနပုပ္ဖကာသကံ
ပရိယာယနာမနုရူပံ သတ္တံ။ တဉ္စိ လောကေ

“နိဗ္ဗာန်”တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆။
နိဗ္ဗာန်ရုက္ခာဒိနံ နိဗ္ဗာန်နာမ ရုက္ခ-
ဝိသေသော၊ တဒါဒိကာနမတ္တာနံ အတ္ထော၊
ဧတေန နိဗ္ဗာန်ရုက္ခပရိယာယံ အာဒိ-
ကတ္တာ တပုပ္ဖေန သေသပရိယာယာနံ
တတ္ထ ဒဿိတတ္တာ သော ဂန္ဓော နိဗ္ဗာ-
န်နာမ ယထာ တံ “ပါရာဇိကကဏ္ဍော၊
ကုသလတ္တိကော”တိ အယမတ္ထော ဒဿိ-
တော ဣမိနာ ယထာရုတမေဝ တဒတ္ထဿ
အဓိဂတတ္တာ။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂။
နာမပုပ္ဖကာသကံ သတ္တံ ရုက္ခာဒိနံ နိဗ္ဗာန်
သော။ ဓာန်၊ ၁၁။ ရုက္ခာဒိနံ နာမပရိယာ-
ယေဟိ နာမပုပ္ဖကာသကံ ရတနမာလာဒိကံ
သတ္တံ နိဗ္ဗာန်နာမ။ ဓာန်၊ ငို၊ ၁၁။

နိဗ္ဗာန် (ပ) [ယဒိတ္ထနာမ်] နိဗ္ဗာန်အမည်ရှိ
သော (အစေအပါး) နတ်သား။ (ယင်း နတ်
သားသည် ဘုရားရှင် မဟာဝုဋ်တော မဟာ
သမယသုတ် ဟောတော်မူစဉ် လာရောက်၍
နာယူသော နတ်တို့တွင် ပါဝင်သူဖြစ်၏။)
စန္ဒနော ကာမသေဋ္ဌော စ၊ ကိန္နရဗန္ဓု
နိဗ္ဗာန် စ၊ ဒိ၊ ၂။ ၂၀၆။ ဒိ၊ ၃။ ၁၆၅။
နိဗ္ဗာန်စာတိ အညော နိဗ္ဗာန် နာမ၊
တ္ထေကာ ဒါသာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၁။

နိဗ္ဗာန်ပရိယောသာန (တိ) [နိဗ္ဗာန် +
ပရိယောသာန] နိဗ္ဗာန်အမည်ရှိသော
နတ်သားအဆုံးရှိသော (နတ်)။ ကုဋေဏှ-
အာဒိကာ နိဗ္ဗာန်ပရိယောသာနာ အဋ္ဌ-
မဟာရာဇေန ဒါသာ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၄၁။

နိဗ္ဗာနရက္ခ (ပု) [နိဗ္ဗာ + ရက္ခ။ (နိဗ္ဗာ -
ဏှကိက္ခ - သံ)] နိဗ္ဗာနအမည်ရှိသော
သစ်ပင်။ နိဗ္ဗာန - ကြည့်။

နိဗ္ဗာနရက္ခပရိယာယ (ပု) [နိဗ္ဗာနရက္ခ +
ပရိယာယ] နိဗ္ဗာနသစ်ပင်၏ - ပရိယာယ်
- အမည်တစ်မျိုး။ နိဗ္ဗာန - ကြည့်။

နိဗ္ဗာတ (ပု) [နိ + ဟန + ဏ။ (နိဗ္ဗာတ -
သံ၊ ဣတ္ထိယ - ပြာ)] (၁) ပျက်စီးခြင်း။
(၂) ရှုံး - နိမ့် - ခြင်း။ ပင်ပန်း - ညှိုးနွမ်း -
ခြင်း။ (၁) နိဗ္ဗာတ (မ၊ ၂။ ၉၃) နှ့် ဥပ-
ဃာတံ ဝိနာသံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၀။ (- သီ၊ ငို၊
သစ်၊ ၁။ ၃၇၃။) (၂) အောက်ပုဒ်တို့ကြည့်။

နိဗ္ဗာတိ (ထိ) [နိ + ဟန + တိ] ရှုံး - နိမ့် -
ခြင်း။ ပင်ပန်း - ညှိုးနွမ်း - ခြင်း။ ဧတေသု
ဥတ္တိတိ နိဗ္ဗာတိ ဟောတိ (မဟာနိ။ ၁၃၀)
တိ ယပေရာဇယော ဟောတိ။ မဟာနိ။
၁၃၀။

နိဗ္ဗာတိ (တိ) [နိဗ္ဗာတ + ဤ] ရှုံး - နိမ့် -
ညှိုးနွမ်း - ပင်ပန်း - ခြင်း ရှိသော၊ သူ။
ဧတေသု ဥတ္တိတိ နိဗ္ဗာတိ ဟောတိ
(သုတ္တနိ။ ၄၀၈) တိ ဧတေသု ဝါဒေသု
ဇယပရာဇယောဒိဝသေန စိတ္တဿ ဥတ္တိတံ
နိဗ္ဗာတဉ္စ ပါပဏန္တော ဥတ္တိတိ နိဗ္ဗာတိ
စ ဟောတိ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၂၅၆။ (မဟာနိ
နှင့် ၎င်း ၄ တို့၌ “ဥတ္တိတိ နိဗ္ဗာတိ” ဟု
သမာသ်နှင့်ရှိ၍ သမာသ်နှင့်ပင် ဖွင့်၏။
“ဥတ္တိတိ စ နိဗ္ဗာတိ စ” ဟု ရသေ့နှင့်
ရှိသည်။)

အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.၆- ပ.မ.သ.စ

နိဗ္ဗောသ (ပု) [နိ + ယုသ + ဏ။ (နိဗ္ဗောဓ -
သံ၊ ဣတ္ထိယ - ပြာ)] အသံ၊ အသံပြု
ခြင်း။ ကြွေးကြော်သံ။ (မပြီမသ ကျယ်
လောင်သော အသံ။ ပြာ၊ ဓာန်။) သုတ္တာ
ဓီရာနံ နိဗ္ဗောသံ။ သုတ္တနိ။ ၃၉၀။ ယေန
စ ကိတ္တိယောသေန ဘာဟိသိ နိဗ္ဗောသံ
သုတ္တာ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၂၁၇။

နိဗ္ဗောသန္တ (တိ) [နိ + ယုသ + အန္တ] အသံပြု
- ကြွေးကြော်သော၊ သူ။ အသေသု ဝါ
ဟသန္တေသု ရထေသု ဝါ နိဗ္ဗောသန္တေသု
(နိတ္ထိတေန္တေသု၊ သီ။ နိဗ္ဗာတေန္တေသု၊
သျှာ) ယောသေသု ဝါ ဥက္ကဋ္ဌိံ ကရော-
န္တေသု ကရိယတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၁။

နိကံပေဏ္ဍကပဓာနဃရဝါသီ (တိ) [နိကံပေဏ္ဍ-
ကပဓာနဃရ + ဝသ + ဣ] နိကံပေဏ္ဍက
မည်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်း၌ နေလေ့ရှိ
သော (စူဠသုမနထေရ်)။ (စူဠသုမနထေရ်
ပေါ်ထွန်းရာခေတ်ကို သီဟိုဠ်ဘာသာရေး
အဋ္ဌကထာ ကထာဝတ္ထုကျမ်း၌ B.E. ၄၄၀-
၄၈၀-အတွင်း ဖြစ်ကြောင်း စိစစ်ထား၏။
သို့ဖြစ်၍ ယင်းနိကံပေဏ္ဍက ကမ္မဋ္ဌာန်း
ကျောင်းသည်လည်း B.E. ၅-ရာစုတွင်
ထင်ရှားသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းဖြစ်ကြောင်း
သိသာ၏။) စိတ္တလပဗ္ဗတေ နိကံပေဏ္ဍ-
ကပဓာနဃရဝါသီ (နိကပေန္နက၊ သီ၊ ဣ။
နိကာရဝဏ္ဏက၊ က။ နိကံပေါဏ္ဏ၊ အဘိ၊ ၄။
၂။ ၄၇၀။ ပေါဏ္ဏက၊ သီ) စူဠသုမနထေ-
ရော ဝိယ စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၀။

နိဗ္ဗာန် (ပု) [နိ + နိဗ္ဗာန် + ကိ ॥ နိဗ္ဗာန် ဂတိယံ။
 နိဗ္ဗာန်၊ ဘာ။ ၁၃၉။ နိ + နိဗ္ဗာန် + ကိ ॥ နိဗ္ဗာန် ဂတိယံ။
 နိဗ္ဗာန်၊ ဘာ။ ၂၄၅-၇။ နိဗ္ဗာန် ဂတိယံ။
 တက္ကတ္တံ။ (နိဗ္ဗာန် - သံ၊ နိဗ္ဗာန် - ပြာ)]
 (၁) အပေါင်းအစု၊ အစုအပုံ၊ စုဆောင်း -
 ဆည်းပူး - သိမ်းဆည်း - ထားခြင်း။ (က)
 ကောင်းမှုကံ အပေါင်းအစု။ (ခ) ဥစ္စာ-
 အပေါင်းအစု။ (ဂ) ခန္ဓာအပေါင်းအစု။ (၂)
 တိုးပွားခြင်း။ (တိ) (၃) စုဆောင်း - ဆည်းပူး -
 သိမ်းဆည်း - ထားအပ်သော ဥစ္စာရှိသော၊
 ဥစ္စာအပေါင်းအစုရှိသော၊ သူ။ (၁) တေ
 နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာန်။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၁၃၁။ နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာန် သန္ဓေသန္ဓေ
 နိဗ္ဗာန် ॥ ဒီ၊ ၃။ ၈။ ယထာ တထာ
 ပိဏ္ဍိတော နိဗ္ဗာန် ॥ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၂၀။
 (က) နိဗ္ဗာန် (သံ၊ ၁။ ၇၂) နိဗ္ဗာန် ဥပရုပရိ
 ဝနိယာ နိဗ္ဗာန်တံ ॥ သံ၊ ၃။ ၁၇၇။ (ခ)
 နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာန် မယိ (စရိယာ။ ၃၈၈)
 တိ မမ သမိပေ နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာန်
 နာပိ နိဗ္ဗာန် ॥ စရိယာ၊ ၄။ ၄၄။ သဗ္ဗေ နိဗ္ဗာန်
 (နေတ္ထိ။ ၁၂၅) ဘောဂါ ယန္တော ယပရိ-
 ယောသာနာ ဘဝန္တိ။ နေတ္ထိ၊ ၃။ ၃၀၀။ (-
 မ၊ ၃။ ၇၆။) (ဂ) ဣမေသံ ခန္ဓာနံ
 ဥပ္ပတ္တိတော ပုဗ္ဗေ အနုပ္ပန္နာနံ ရာသိ ဝါ
 နိဗ္ဗာန် ဝါ နိဗ္ဗာန် ॥ ပဋိသန္ဓေ၊ ၁။ ၂၃၅။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၆။ (၂) တဿ ဘောဂါ
 နိဗ္ဗာန် ဂစ္ဆန္တိ ॥ ဒီ၊ ၃။ ၁၃၄။ နိဗ္ဗာန်
 ဝနိ ပရိဝုဓိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၃၇။ (တိ) (၃)
 အသိတိကောဋိ နိဗ္ဗာန် ॥ တဿ ပုတ္တော
 အဟောသဟံ ॥ အပါ၊ ၁။ ၃၇၂။

နိဗ္ဗာန်ကရ (တိ) [နိဗ္ဗာန် + ကရ + အ ॥
 (ကိဗ္ဗာန်ကရ - ပြာ)] ဆည်းပူး - စုဆောင်း -
 ခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ သူ ॥ နေဓယိ-
 ကောတိ နိဗ္ဗာန်ကရော ॥ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၄။

နိဗ္ဗာန်န (န) [နိ + နိဗ္ဗာန် + ယု ॥ နိ + နိဗ္ဗာန် + ယု]
 ဆည်းပူး - စုဆောင်း - ခြင်း။ နိဗ္ဗာန်န
 နေဓယာနံ သန္ဓေသန္ဓေ နိဗ္ဗာန် ॥ ဒီ၊ ၃။
 ၈။

နိဗ္ဗာန်န္တ (တိ) [နိဗ္ဗာန် + အန္တ ॥ နိဗ္ဗာန်၊ သုတ္တံ။
 ၃၈၃။] ဆည်းပူး - စုဆောင်း - သော၊
 သူ။ တဿ ကရေယျ ကလျာဏံ၊ နိဗ္ဗာန်
 သမ္ပရာယိကံ။ နေတ္ထိ၊ ၁၅၁။ နိဗ္ဗာန်
 နိဗ္ဗာန်န္တ ဟုတွာ ကရေယျ။ နေတ္ထိ၊ ၃။
 ၃၃၀။

နိဗ္ဗာန် (စု) ယသန္ဓိဝိ (ပု) [နိဗ္ဗာန် (စု) ယ + သန္ဓိဝိ]
 သိမ်းဆည်း - သိုမှီးသော - အားဖြင့် -
 သိမ်းဆည်း - သိုမှီး - ခြင်း။ သန္ဓိဝိနာမ
 ဒွေ သန္ဓိဝိယော ကရဏသန္ဓိဝိ ဝါ နိဗ္ဗာန်-
 သန္ဓိဝိ ဝါ ॥ ဝိ၊ ၅။ ၃၀၃၊ ၃၀၈။ သော ဟိ
 ကထိနက္ခန္ဓကေ နိဗ္ဗာန်သန္ဓိဝိ ဝိယ ဧကောပိ
 ပုန ဒိဝေသေ “သန္ဓိဝိယော”တိ ဝုစ္စတိ။
 ကင်္ခါ၊ ၃။ ၈၇။ (- ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၉၂။ ဝဇီရ။
 ၂၆၇၊ ၄၉၁။)

နိဗ္ဗာန်တော (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + နိဗ္ဗာန် + တော] ပေါင်းစု-
 စုပုံ - ဤ။ စတုဇ္ဇာတေန ဂန္ဓေန၊ နိဗ္ဗာန်တော
 တမိဋ္ဌကံ ॥ အပါ၊ ၂။ ၂၆၂။ ထေရီ၊ ၄။ ၇၄။

နိမိတ (တိ) [နိ + စိ + တ ။ နိပုဗ္ဗော စိ
စယေ၊ ကမ္မေတော ။ ဓာနံ၊ ငို။ ၇၀၁။ (နိမိတ
- သံ၊ ဣစိယ - ပြာ၊ နိစိယ - အဒ္ဓမာဂဓိ)]
(က) စုပေါင်း - စုဆောင်း - ဆည်းပူး -
သိမ်းဆည်း - ထားအပ်သော ။ (ခ) စုပေါင်း
- စိထား - သိကုံး - အပ်သော။ (ဂ) စုပုံ
ထားအပ်သော။ (ဃ) ပြည့်သော ။ (က)
ဟိရည် တဿ နိမိတံ၊ ကောဋိသတ-
မနပ္ပကံ။ အပါ၊ ၁။ ၁၁၄။ ယထာဘူတ္တော
အာဟာရော နိမိတော ဟုတွာ ဧတ္တာတိ
နိဓာနံ။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၅၂။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။
၁၀၅။ (- သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၄၅၂။ သံ၊ ငို၊ ၁။
၁၇၇။) (ခ) ကဏိကာရံ နိမိတံ၊ စိတ္တံ
ဂါထာပဒံ အဟံ။ အပါ၊ ၂။ ၁၅၃။
ပဒက္ခိကာဝတ္ထကဇာတေဟိ နိမိတံ ဝိယ
သရီရံ ဟောတိ ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၂၂။ (ဂ)
အသိတနိမိတမုဒုကေဟိ ယနဘာဝေန
နိမိတေ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၉၁။ နိသိန္နဌာနန္တိ
ပံသုဟိ၊ ဝါလိကာဟိ ဝါ နိမိတံ နိသိန္နဌာနံ။
မ၊ ငို၊ ၂။ ၃၆။ (- ပေတ၊ ၄။ ၂၀၅။) (ဃ)
နိမိတေ (ဇာ၊ ၂။ ၁၆၂) တိ ဓနညေနိမိယာ-
ဒိနာ သမ္ပန္နေ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၆၅။ မာသေဟိ
အာစိတံ နိမိတံ ဝိယာတိ မာသာစိတံ ။ အံ၊
ငို၊ ၃။ ၂၆၅။

နိမိန္ဒယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + စိန္ဒ + ဣယ +
တွာ] ကြံစည်၍ ။ ရဟသိ ဂတာ အတ္ထံ
နိမိန္ဒယိတွာ (အတ္ထာနိ စိန္ဒယိတွာ၊ သျှ၊
က ။) ဇာ၊ ၁။ ၂၅၂။

နိရုလ (ပု၊ န) [နိ + ရုလ + အ ။ ဓာနံ၊ ဓာနံ၊
ငို။ ၅၆၃။ သူစိ။ နိ + စိ + ဥလ ။ သူစိ။
(ဣရုလ - ပြာ)] ကျည်းပင် ။ (သီဟိုဠ်
အခေါ် “မိဒေလ္လ” မည်သော သစ်ပင်ဖြစ်
သည် ။) မုစလိန္ဒော ဝုစ္စတိ နိပရုက္ခော၊
သော (ယော) “နိရုလော”တိပိ ဝုစ္စတိ။
ဥဒါန၊ ၄။ ၈၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၈။ ဝိမတိ၊
၂။ ၈၆။ နိရုလံ နာမ ဧကာ ရုက္ခဇာတိ။
အံ၊ ငို၊ ၃။ ၃၂၆။ နိရုလော ဟိန္ဒုလောမ္ပုဇး။
အမရ၊ ၁၄၊ ၆၁။

နိရုလကေသရာဘာသသဒိသ (တိ) [နိရုလ +
ကေသရ + သြဘာသ + သဒိသ] ကျည်းပွင့်
ဝတ်ဆံရောင်နှင့်တူသော၊ ကျည်းပွင့်ဝတ်ဆံ
ရောင် - အဟန် - သဏ္ဌာန် - တူသော ။
တိမိရတမ္ပက္ခိတိ နိရုလကေသရာဘာသ-
သဒိသေဟိ တမ္ပရာဒိဟိ သမန္နာဂတက္ခိ။
ဝိမာန၊ ၄။ ၁၂၃။

နိရုလရုက္ခ (ပု) [နိရုလ + ရုက္ခ] ကျည်းပင် ။
သုဝေဠု နာမ နိရုဠရုက္ခောတိ ဝဒန္တိ ။ မ၊
ငို၊ ၃။ ၄၃၉။ (နိရုလရုက္ခောဟုရှိသည်၊ သင့်
အံ့မထင်။)

နိရုလဝန (န) [နိရုလ + ဝန ။ (ဣရုလဝဏ -
ပြာ)] ကျည်းပင်တော ။ နိရုလဝနေ (အံ၊
၂။ ၂၁၆၊ ၂၉၈) တိ (မဟာ) မုစလိန္ဒဝနေ ။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၆၊ ၁၀၉။ (- အံ၊ ၂။ ၄၆၀။ အံ၊
ငို၊ ၃။ ၃၂၆။

နိစ္စ (န) [န + ဣ + တ ။ နာသဘာဝေန
 န ဣစ္စံ န ဂန္တိဗ္ဗံ နိစ္စံ၊ နာသံ ဝါ န ဂစ္ဆတိတိ
 နိစ္စံ၊ “နာဂေါ” တျာဒိသု ဝိယာတိ ဧတ္ထာပိ
 န ဒေါသော၊ တဿ စော။ ဓာနံ၊ ငို၊ ၄၁။
 (- ဇာ၊ ငို၊ ၁။ ၉၅။) နိတိ + ယ ။ ဣမိနာ
 ယပ္ပစ္စယော၊ တျဿ စကာရော။ နိတိ
 နိစ္စေ၊ နိစ္စံ ။ ရူ၊ ၆၆၀။ နိတိ နိစ္စော၊
 ယပ္ပစ္စယော၊ နိစ္စံ။ သူစိ။ နိတ + ယ ။
 ဓာတွတ္ထ။ ၂၁၄။ နိတနံ နိစ္စံ ။ ကစ္ဆည်း။
 ၆၃၈။ (နိတျ - သံ၊ ဣစ္စ - ပြာ၊ နိတရ -
 သိဟိဋ္ဌိ)] (၁) (က) အမြဲ၊ အမြဲတမ်း၊
 အမြဲအပြတ်၊ ထာဝရ။ (ခ) မြဲသော - အချိန်
 - အခါ၊ နေ့စဉ် နေ့တိုင်း ။ (ဂ) အခါ
 ခပ်သိမ်း၊ အချိန်တိုင်း ။ (တိ) (၂) မြဲသော၊
 ခိုင်မြဲသော၊ ဖြစ်ပျက်မှု - ကင်း - မရှိ -
 သော၊ အနိစ္စ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော ။
 (၃) အမြဲမပြတ်ဖြစ်သော ။

(၁) (က) အမြဲ၊ အမြဲတမ်း၊ အမြဲ
 မပြတ်၊ ထာဝရ။ နိစ္စံ ပိပါသိတော (ပဋိသံ။
 ၁၂၄) တိ တဏှာပိပါသာယ နိရန္တရံ
 ပိပါသိတော ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။ နိစ္စ
 (သုတ္တနိ။ ၂၈၉။ အပါ၊ ၁။ ၁၄) ၏ သတတ်
 သမိတ် အတ္တော (ဗ္ဗာ) ကိဏ္ဍံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။
 ၁၁၁။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၇။ နိစ္စံ မရဏတော
 ဘယ (မဟာနိ။ ၉၃) ၏ သတတ် ကာလံ
 ဘယံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၁၆။ အဘိဏ္ဍေတ္ထော
 ဟိ အယံ နိစ္စသဒ္ဓေါ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၄၀။ နိစ္စ
 (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁၉) ၏ သတတ် အဝိစ္ဆေဒေန
 ပဋိက္ခေပေန အဝေါကိဏ္ဍံ ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။
 ၃၉၁။ (- မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၂၊ ၃၇၇။)

(ခ) မြဲသော - အချိန် - အခါ၊ နေ့စဉ်
 နေ့တိုင်း ။ ဘောဇနံ ဒီယတေ နိစ္စံ။ ပေတ။
 ၁၅၉။ အကုရိဿ နိဝေသနေ နိစ္စံ ဒိဝေသေ
 ဒိဝေသေ ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၂၅။ နိစ္စံ နိစ္စကာလံ
 ပရိဝါရေန္တိ ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၆၅။ နိစ္စကာလန္တိ
 ဒိဝေသေ ဒိဝေသေ ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၆၈။ (-
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၈၈။)

(ဂ) အခါခပ်သိမ်း၊ အချိန်တိုင်း ။ နိစ္စ
 (ဝိမာန။ ၉၇။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၈) ၏
 သဗ္ဗကာလံ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၇၀။ မ၊ ငို၊ ၃။
 ၃၂၂။ တဉ္စ ခေါ နိစ္စမေဝ သဗ္ဗကာလမေဝ။
 န ရတ္တိမေဝ၊ န ဒိဝါပိ၊ န ရဟောဝေလာ-
 ယပိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၂။ နိစ္စံ ဒဠပရက္က-
 မာတိ သဗ္ဗကာလံ အသိထိလပရက္ကမာ။
 ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၁။ နိစ္စံ ဒဠပရက္ကမေတိ
 သဗ္ဗကာလံ အသိထိလဝီရိယေ။ ထေရ၊ ၄။
 ၂။ ၆၀။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၄၇။ နိစ္စ (ဇာ၊ ၂။
 ၁၅၉) ၏ ဇာတကာလတော ပဋ္ဌာယ သဒါ
 ဧရာမရဏတော ဘယမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဇာ၊
 ၄။ ၆။ ၃၅။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၈၂။)

(တိ) (၂) မြဲသော၊ ခိုင်မြဲသော၊ ဖြစ်
 ပျက်မှု - ကင်း - မရှိ - သော၊ အနိစ္စ၏
 ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော ။ ရူပံ နိစ္စံ ဝါ
 အနိစ္စံ ဝါ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉။ နိစ္စောတိ ဥပ္ပါဒဝယ-
 ရဟိတော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ တတ္ထ နတ္ထိ
 ကောစိ ဘဝေါ နိစ္စော (ထေရ၊ ၂၄၇) တိ
 ယော ကောစိ နိစ္စော ဝုပေါ ထိရော
 အပလောကီယဓမ္မော နတ္ထိ တံ တံ ကာရဏံ
 ပဋိစ္စ သမုပ္ပန္နတ္တာ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၉။
 အမရံ နိစ္စံ ဝုပန္တိ သဿတဝေဝနာနိ။

ဥပ္ပါဒဘာဝေန သဗ္ဗထာပိ အတ္တိတာယ နိစ္စံ။
ဒိ၊ ငို၊ ဘ။ ၁၄၂။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ဘ။ ၃၉၃။
ဥပ္ပါဒါဘာဝတော နိစ္စာ ၊ အနိစ္စ-
ပဋိပက္ခတော ဝါ နိစ္စာ ။ မ၊ ငို၊ ဘ။ ၈၂။
ဥပ္ပါဒဝယညတ္တတ္တရဟိတံ နိစ္စံ။ မူလငို၊ ၂။
၃၇။ (- ဓာန်။ ဓာန်၊ ငို။ ၇၀၉။) (၃) အမြဲ
မပြတ်ဖြစ်သော။ နိစ္စံ ဒဠ္လပရက္ခမာ (ဓမ္မ။
၁၆) တိ နိစ္စပဝတ္တေန ဒဠ္လပရက္ခမေန
သမန္နာဂတာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ဘ။ ၁၄၇။

နိစ္စော (ပါ ၈) — ဒိ၊ ဘ။ ၁၈။ ဒိ၊ ၃။
၂၅။ မ၊ ဘ။ ၁၈၉။ သံ၊ ဘ။ ၄၃၉။ အဘိ၊ က။
၅၉။ မဟာနိ၊ ၉၄။ စူဠနိ၊ ၁၁၀။ ဒိ၊ ဌ၊ ဘ။
၁၀၄။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၇၄။ အံ၊ ဌ၊ ဘ။ ၃၅၂။
အဘိ၊ ဌ၊ ဘ။ ၄၀၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၈၆။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ဘ။ ၃၀၉။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၆၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၁၈။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ဘ။ ၄၄၁။ သိ၊ ငို၊
သစ်၊ ၂။ ၃၄၄။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃၄။ မ၊ ငို၊ ၂။
၉၁။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၃၂။ မူလငို၊ ဘ။ ၇၂။
မူလငို၊ ၂။ ၂၃၀။ နိစ္စံ (ပါ ၈) — ဝိ၊ ၃။ ၁၉။
မ၊ ဘ။ ၂၉၅။ မ၊ ၃။ ၁၈၇။ သံ၊ ဘ။ ၃၄၄။
သံ၊ ၂။ ၂၀။ အံ၊ ဘ။ ၃၆၁။ အဘိ၊ က။ ၉၉။
စူဠနိ၊ ၁၂၈။ ပဋိသံ၊ ၂၇၃။ နေတ္တိ၊ ၇၁။
ပေဋကော၊ ၃၁၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ဘ။ ၁၅၆။ ဒိ၊ ဌ၊
၂။ ၃၃၀။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၀။ မ၊ ဌ၊ ဘ။ ၁၄၉။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၁၁။ အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၃၀။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၉၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ဘ။
၂၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ဘ။ ၁၂၄။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၈။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၆၄။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၂၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၄။ ဒိ၊ ငို၊ ဘ။
၁၄၂။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ဘ။ ၃၉၃။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။

၃၂၂။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၉၃။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၆၆။ သံ၊ ငို၊
ဘ။ ၂၄၁။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၄၆။ အံ၊ ငို၊ ဘ။ ၆၄။
မူလငို၊ ဘ။ ၁၄၆။ မူလငို၊ ၂။ ၃၇။ နိစ္စာ (ပါ
၈) — ဝိ၊ ၃။ ၁၉။ သံ၊ ဘ။ ၃၄၄၊ ၄၃၉။ သံ၊
၂။ ၂၀။ ဝိမတိ၊ ဘ။ ၄၇။ နိစ္စာ (ပါ ၈) — ဝိ၊
၃။ ၁၉။ ဒိ၊ ဘ။ ၁၉။ သံ၊ ဘ။ ၂၁၊ ၃၄၄။ သံ၊
၂။ ၂၀။ အဘိ၊ က။ ၄၄၉။ မဟာနိ၊ ၉၄။ မ၊
ဌ၊ ဘ။ ၃၄။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၅။ အံ၊ ဌ၊ ဘ။ ၃၀၆။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၅။ ဒိ၊ ငို၊ ဘ။ ၁၀၄။ မ၊ ငို၊ ဘ။
၈၂။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၃၂။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၄၆။ နိစ္စံ
(ဒု၊ ၈) — မ၊ ဘ။ ၄၇။ သံ၊ ဘ။ ၅၂။ အံ၊ ၃။
၉၄။ ဓမ္မ၊ ၁၆။ ၂၈။ စူဠနိ၊ ၂၃။ နေတ္တိ၊ ၂၇၊
၁၄၉။ မိလိန္ဒ၊ ၃၉၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁။ ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၆၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၊ ၉၂။ ကင်္ခါ၊ ၁၆၁။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊ ၁၈၃။ သံ၊ ငို၊ ဘ။ ၁၅၃။ အံ၊ ငို၊ ဘ။
၄၊ ၉၊ ၁၁၁။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၀၆။ မူလငို၊ ၃။
၁၀။ နိစ္စာနိ (ဒု၊ ၈) — သုတ္တနိ၊ ၄၁၆။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၁။ နိစ္စေန (တ၊ ၈) —
မဟာနိ၊ ၁၇၁၊ ၃၂၁။ စူဠနိ၊ ၁၈၃။ ပဋိသံ၊
၁၀၅၊ ၃၆၀။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၆၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ဘ။
၃၀၂။ နိစ္စတော — သံ၊ ဘ။ ၃၃၁။ အံ၊ ဘ။
၂၈။ အံ၊ ၂။ ၃၈၂။ ပဋိသံ၊ ၅၅၊ ၇၃၊ ၁၇၅၊
၁၉၅၊ ၂၃၈၊ ၄၀၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၈။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၆၂။ နိစ္စဿ (စ၊ ၈) — သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။
၄၁၈။ နိစ္စဿ (ဆ၊ ၈) — စူဠနိ၊ ဌ၊ ၆၇။
နိစ္စေသု (သ၊ ၈) — ပေဋကော၊ ၃၁၁။

နိစ္စ^၂ (န) [နိစ္စ + ဘတ္တ ။ နောက်ပုဒ်ကျေ]
အမြဲ - အမြဲတမ်း - မမြဲမပြတ် - နေ့စဉ်
နေ့တိုင်း - ပေးလှူအပ်သောဆွမ်း၊ နိစ္စဘတ်။

နိစ္စ (ဝိနိစ္ဆယ။ ၂၉၁) ၏ နိစ္စဘတ္တံ ဥတ္တရ-
ပဒလောပေန တဉ္စ တထာ ဝတ္တာဝ ဒိန္နံ ။
ယင်းငို။ ၂။ နိစ္စဘတ္တံ - လည်းကြည့် ။

နိစ္စကပ္ပ (န) [နိစ္စ + ကပ္ပ ။ (နိတျက္ခလ - သံ၊
ကိစ္စကပ္ပ - ပြာ)] မြဲသော - အချိန် -
အခါ ၊ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ၊ အခါခပ်သိမ်း။
ယေန သုဒ္ဓံ နိစ္စကပ္ပံ ဝိဟရာမိ ။ မ၊ ၁။
၃၁၆။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။ သံ၊ ၄။
၁။ ၁၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၉၈။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၄၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၇။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၈၆။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၀။ ဒိ၊ ၄။ ၁။
၁၄၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။ အံ၊
၄။ ၁။ ၃၈။ အနုငို၊ ၁။ ၅၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၆။
နိစ္စကပ္ပန္တိ နိစ္စကာလံ ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၃၂။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။ မ၊ ၄။ ၂။
၁၀၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။ အံ၊
၄။ ၂။ ၂၁၄။ (- သံ၊ ၂။ ၂၈၄။ ထေရ၊ ၄။
၁။ ၁၀၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။)

နိစ္စကာလ (ပု) [နိစ္စ + ကာလ ။ (ကိစ္စ-
ကာလ- ပြာ)] မြဲသော - အချိန် -
အခါ။ နေ့စဉ် နေ့တိုင်း။ အခါခပ်သိမ်း။
နိစ္စကာလေ အာဟုတိပိဏ္ဍံ ပဂ္ဂဏာတိ ။ သံ၊
၄။ ၁။ ၁၈၈။ နိစ္စကာလေ သုခသ္မိယေဝ
ပတိဋ္ဌာတုံ န သက္ကောတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၀။
သဒါတိ နိစ္စကာလံ ။ မဟာနိ၊ ၁၄။ စူဠနိ၊
၄၂၊ ၁၂၉။ ထေရံ နိစ္စကာလံ အတ္တနော
ဃရေ ဘတ္တဝိဿဂ္ဂကရဏတ္ထာယ ယာစိ။
မိလိန္ဒ၊ ၉။ နိစ္စကာလံ အဘိမုခံ ဝိယ မေ
တိဋ္ဌတိ ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆။

နိစ္စကာလံ အနာထာနံ ပိဏ္ဍမဒါသိ ။ မ၊ ၄။
၁။ ၆၂။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၉၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၅၁။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၉။ ၂၀၀။
နိစ္စကာလန္တိ ဒိဝသေ ဒိဝသေ။ မဟာနိ၊ ၄။
၆၈။ (- မဟာနိ၊ ၁၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၈။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၆၇။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၆။ မ၊
၄။ ၄။ ၁၆၁။ ၂၃၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။ ၂၆၉။ သံ၊
၄။ ၂။ ၃၀၂။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၅၇။ အဘိ၊
၄။ ၂။ ၄၆၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၆၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၉၀။
၂၂၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၇၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၉၆။
ဝိမာန၊ ၄။ ၈၃။ ပေတာ၊ ၄။ ၁၀၅။ ထေရ၊ ၄။
၁။ ၁၄၅။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၁။ ၅၈။ အပ၊ ၄။
၁။ ၃၉။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂။ ဇာ၊
၄။ ၁။ ၃၇၊ ၁၁၁။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၊ ၁၁၁။ ဇာ၊
၄။ ၃။ ၁၇။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၃၂။ ဇာ၊ ၄။ ၆။
၁၂၇။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၃၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၀၂။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၁။ ၃၉၇။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၁၁။ ဒိ၊ ၄။
၃။ ၁၄၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။
မ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၀၊ ၄၂၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၊ ၃၁၇။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၄။ အနုငို၊ ၃။ ၉၇၊ ၁၀၂။)

နိစ္စကာလကိစ္စ (န) [နိစ္စကာလ + ကိစ္စ]
အခါခပ်သိမ်း - နေ့စဉ်နေ့တိုင်း - ပြုအပ်
သော - အမှု - လုပ်ငန်း ။ န နိစ္စကာလ-
ကိစ္စတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၉။

နိစ္စကာလိက (တိ) [နိစ္စကာလ + ဣက]
မြဲသော - အခါ - ကာလ - ရှိသော ၊ အခါ
ခပ်သိမ်း ။ ဣဒ္ဓိ ဝိမံသမာနာ တေ၊ ဝတ္တန္တိ

နိစ္စကာလိကံ ။ အပါ ၁။ ၁၉။ ဧကဿ ဟိ
ဥဂ္ဂဟိတဗုဒ္ဓဝစနံ နိစ္စကာလိကံ န ဟောတိ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉။ (- အပါ ၁။ ၃၆၇။ အပါ
၂။ ၄၉။)

နိစ္စကာဠက (တိ) [နိစ္စ + ကာဠက] အမြဲ -
အခါခပ်သိမ်း - မည်းညစ် - မစင်ကြယ် -
မသန့်ရှင်း - သော (ပုဆိုး)။ သင်္ကာရ-
စောဠကံ နိစ္စကာဠကံ ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၇။

နိစ္စကိစ္စ (န) [နိစ္စ + ကိစ္စ ။ (နိတျကတျ -
သံ)] အမြဲပြုအပ်သော - အမှု - လုပ်ငန်း။
အနုပစာရဋ္ဌာနန္တိ နိစ္စကိစ္စဝသေန န ဥပ-
စရိတဗုဒ္ဓာနံ ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇။ (- မ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၀၉။)

နိစ္စကိဋ္ဌာ (ထိ) [နိစ္စ + ကိဋ္ဌာ ။ (နိတျကြိသာ-
သံ)] အမြဲ - အခါခပ်သိမ်း - မြူးတူး -
ပျော်ပါး - ကစား - ခြင်း။ နိစ္စကိဋ္ဌ-
ကရောန္တိ (ဇာ၊ ၂။ ၃၅) တိ အယဋ္ဌိတာနိပိ
နိစ္စကာလံ ကိဋ္ဌာယန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၁၆။

နိစ္စဂင်္ဂါ (ထိ) [နိစ္စ + ဂင်္ဂါ] အမြဲမပြတ်
စီးသွား သော ရေအယဉ်။ ဧကိကုလသ္မိန္တိ
ဧတ္ထ “ပနိဟတာယ နိစ္စဂင်္ဂါယ နာမ”န္တိ
ကေစိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၃။

နိစ္စဂမိတ (တိ) [နိစ္စ + ဂမိတ] အမြဲ -
အခါ ခပ်သိမ်း - တပ်မက်မောသော။
ဒုက္ခာဘိတုန္နော စိရရတ္တပိဋိတော၊ နိစ္စ-
ဂမိတော နိစ္စပိပါသိတော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၁၃၉။

နိစ္စဂိလာန (တိ) [နိစ္စ + ဂိလာန] အမြဲ -
အခါခပ်သိမ်း - ကျင်နာ - ဖျားနာ - သော၊
သူ။ အာတုရန္တိ သဗ္ဗကာလံ ဣရိယာ-
ပထာဒိဟိ ပရိဟရိတဗ္ဗတာယ နိစ္စဂိလာနံ။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။ အာတုရန္တိ နိစ္စဂိလာနံ။ ဇာ၊
၄။ ၂။ ၃၉၅။

နိစ္စဂ္ဂဟဏ (န) [နိစ္စ + ဂဟ + ယ] မြဲ၏ဟု
- ယူ - စွဲလမ်း - ခြင်း။ ယေဘုယျေန
နိစ္စဂ္ဂဟဏံ ဝိညာဏာဓိနန္တိ နိစ္စသညာယ
ဝိညာဏပဒဋ္ဌာနတာ ဝုတ္တာ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၂။
စိတ္တေ နိစ္စဂ္ဂဟဏဝသေန သဿတဿ
အတ္တနော သိလာဒိဝသေန ပရိသုဒ္ဓပရာ-
မသနံ ဟောတိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၆၄။ (- ဒိ၊ ဋီ၊
၂။ ၂၈၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၀။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၅၀။)

နိစ္စဂ္ဂါဟ (ပု) [နိစ္စ + ဂဟ + ဏ] အထက်
ပုဒ်နက်ကြည့်။ သော ပုဗ္ဗေ ဂဟိတံ နိစ္စ-
ဂ္ဂါဟံ ပဟာယ နိစ္စသညံ ဟဒယေ ဌပေတွာ
.... နိဗ္ဗတ္တိ။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၁၃၆။ နိစ္စာဒိနန္တိ
နိစ္စဂ္ဂါဟာဒိနံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၀။ (- ၂၉၃။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၇၆။) (နိစ္စဂ္ဂါဟ - သာရတ္ထ၊ ၃။
၁၅၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅၃။)

နိစ္စဂ္ဂါဟပဂ္ဂဏှန (န) [နိစ္စဂ္ဂါဟ + ပဂ္ဂဏှန]
နိစ္စဂါဟတရားဖြင့် ချီးမြှောက်ခြင်း ။
သောတုကာမံ ဇနန္တိ အရိယာဓမ္မာဓိဂမဿ
ဧကန္တဥပါယဘူတံ ဝိပဿနာမဂ္ဂံ သောတု-
ကာမံ ဇနံ နိစ္စဂ္ဂါဟပဂ္ဂဏှနေန ဝိသံ-
ဝါဒေတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၃။

နိစ္စဂါဟနုသာရ (ပု) [နိစ္စဂါဟ + အနုသာရ] နိစ္စဂါဟတရားသို့ - အစဉ်လျှောက်ခြင်း - အစဉ်လိုက်ခြင်း။ ဘဝေသု နိစ္စဂါဟနုသာရတော ယေဘုယျတော ဘဝရာဂသမ္ပတ္တိတော ဘဝါသဝဿ အနိမိတ္တဝိမောက္ခပဋိပက္ခတာ။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၁၅၄။

နိစ္စဂိနိ (ပု) [နိစ္စ + ဂိနိ] အမြဲမပြတ်တောက်ပသော (သဗ္ဗညုတဉာဏ်တည်းဟူသော) မီး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိစ္စဂိနိ (တိ) [နိစ္စဂိနိ + ဤ] အမြဲမပြတ်တောက်ပသော (သဗ္ဗညုတဉာဏ်တည်းဟူသော) မီးရှိသော (ဘုရားစသည်)။ နိစ္စဂိနိ (သံ၊ ၁။ ၁၇၁) တိ အာဝဇ္ဇနပဋိပဒ္ဓေန သဗ္ဗညုတဉာဏေန နိစ္စံ ပဇ္ဇလိတဂ္ဂိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၇။ အဂ္ဂိနိ - လည်းကြည့်။

နိစ္စယောသိတ (တိ) [နိစ္စ + ယုသ + တ။ (နိတုယောဂိတ - သံ၊ ကိစ္စယောသိယ - ပြာ)] အမြဲမပြတ်ကြွေးကြော်အပ်သော (အသံစသည်)။ မုရဇအာလမ္မရတူရိယ - ယုဋ္ဌေတိ မုဒိင်္ဂါနံ အာလမ္မရာနံ အဝသိဋ္ဌ - တူရိယာနဉ္စ သဒ္ဓေဟိ နိစ္စယောသိတာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၁၉။

နိစ္စဋ္ဌ (တိ) [နိစ္စ + အတ္တ] နိစ္စသဒ္ဓါ၏ အနက်ရှိသော၊ အမြဲမပြတ်ဖြစ်ခြင်းဟူသော အနက် - ရှိ - ကိုဟော - သော (သတတ - သဒ္ဓါစသည်)။ နိစ္စဋ္ဌေန သတတသဒ္ဓေန အဘိဏ္ဍပုပ္ဖတ္တိဇောတိတာ သိယာ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၄၈။

နိစ္စတာ (ထိ) [နိစ္စ + တာ] မြဲသည်၏ အဖြစ်၊ မြဲခြင်းသဘော။ သင်္ခါရာနံ နိစ္စတာနတ္ထိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၀။ အနဝကာသာဝ နိစ္စတာ သိယာ။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၄၃။ (- ၁၇၁၊ ၂၂၁၊ ၂၂၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၉၃။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၉၃၊ ၂၂၃။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၅၃၊ ၁၀၉၊ ၂၁၉၊ ၂၃၀၊ ၂၃၂။ သံ၊ ငို၊ ၂၊ ၂၆၄၊ ၂၆၇။ အနုငို၊ ၂။ ၆၂။)

နိစ္စတာပဋိသေဝ (ပု) [နိစ္စတာ + ပဋိသေဝ] မြဲသည်၏အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း။ သဿတာဒိဝိညာပနဿ ပစ္စယာဒိနဂုတ္တိ - တာလယနေန ဓမ္မာနံ နိစ္စတာပဋိသေဝေ အနိစ္စတာပတိဋ္ဌာပနံ ဟောန္တိ။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၉၀။ တေန စ ဓမ္မာနံ နိစ္စတာပဋိသေဝေ အနိစ္စတာပတိဋ္ဌာပနံ။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၈။

နိစ္စတာပတ္တိ (ထိ) [နိစ္စတာ + အာပတ္တိ] မြဲသည်၏အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း။ တေသမ္ပိ ဝါ ဓမ္မိနော ဝိယ နိစ္စတာပတ္တိ သိယာ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၃၂။ တာသမ္ပိ ဝါ အတ္တနော ဝိယ နိစ္စတာပတ္တိတိ ဗန္ဓဝိမောက္ခာနံ အသမ္ဘဝေါ ဧဝ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၁။

နိစ္စတာဝကာသ (ပု) [နိစ္စတာ + အဝကာသ] မြဲသည်၏အဖြစ်ဟူသော - အခွင့် - အခါ။ ဥပ္ပါဒဝိနာသဝန္တိဟိ အဝတ္တာဟိ အနညဿ အတ္တနော တာသံ ဝိယ ဥပ္ပါဒဝိနာသ - သမ္ဘာဝတော ကုတော နိစ္စတာဝကာသော။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၄၉။ (- သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၄၀၆။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၃၂။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၁။)

နိစ္စတာပဝတ္ထိ (ထိ) [နိစ္စတာ + ပဝတ္ထိ]
မြဲသည်၏အဖြစ်၏ ဖြစ်ခြင်း၊ မြဲသော
သဘောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း။ တာသမ္ပိ ဝါ
အတ္တနော ဝိယ နိစ္စတာပဝတ္ထိ။ သိ၊ ငို၊
သစ်၊ ၁။ ၄၀၆။

နိစ္စတ္ထ (န) [နိစ္စ + အတ္ထ ။ (နိတျတ္တ-သံ)]
မြဲသည်၏အဖြစ် ။ ဌိတဿာတိ နိစ္စတ္ထာ
ဌိတဿ ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။ (- ဒိ၊ ငို၊
၃။ ၂၃၄။)

နိစ္စတ္တာလိသ (တိ) [နိ + စတ္တာလိသ]
အနှစ်လေးဆယ်မရှိသော (ရဟန်း စသည်)။
နိဒ္ဒသော ဘိက္ခု နိဗ္ဗိသော၊ နိတ္တိသော၊
နိစ္စတ္တာလိသော၊ နိပ္ပညာသော ဘိက္ခုတိ
ဧဝံ ဝစနကာရဏာနိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၂။ (-
အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၀။)

နိစ္စဒဿန (န) [နိစ္စ + ဒဿန] အမြဲမပြတ်
တွေ့ - မြင် - ခြင်း။ အဘိဏ္ဍဒဿန-
ဿာတိ နိစ္စဒဿနဿ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၁။

နိစ္စဒါန (န) [နိစ္စ + ဒါန ။ (ဏိစ္စဒါန -
ပြာ)] အမြဲမပြတ်ပေးလှူအပ်သော
အလှူဝတ္ထု။ (နိစ္စဘတ်၊ စာရေးတံ
ဆွမ်းစသော အလှူမျိုး။) နိစ္စဒါနာနိ (ဒိ၊
၁။ ၁၃၇) တိ ဝုဒ္ဓါနာနိ နိစ္စဘတ္တာနိ ။ ဒိ၊
၄။ ၁။ ၂၇၀။ နိစ္စဒါန (အံ၊ ၁။ ၃၅၁) န္တိ
သလာကဘတ္တံ ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၁။ (-
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၀။ မ၊ ငို၊ ၃။
၁၄၁။)

နိစ္စဒုက္ခ (န) [နိစ္စ + ဒုက္ခ] အမြဲမပြတ် -
အခါခပ်သိမ်း-ဆင်းရဲခြင်း။ ဧကန္တဒုက္ခာတိ
နိစ္စဒုက္ခာ နိရန္တရဒုက္ခာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၂။

နိစ္စဒုက္ခာတုရ (တိ) [နိစ္စ + ဒုက္ခ + အာတုရ]
အမြဲမပြတ်ဆင်းရဲ၊ ကျင်နာသော ။
ပေတေသုပိ နိဇ္ဈာမတဏှိကပေတာနံ နိစ္စ-
ဒုက္ခာတုရတာယ ကာမသေဝနာ နတ္ထိ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈။ သကလမေဝ ကပွံ
သဗ္ဗသော အဝီစိဇာလာဟိ နိရန္တရံ ဈာယ-
မာနတာယ နိစ္စဒုက္ခာတုရဘာဝတော။ သံ၊
ငို၊ ၂။ ၁၉၃။

နိစ္စဒုဗ္ဗလ (တိ) [နိစ္စ + ဒုဗ္ဗလ] အမြဲမပြတ်
အားနည်းသော၊ ထာဝစဉ် အားနည်းသော၊
သူ။ နိစ္စဒုဗ္ဗလာ (မဟာနိ၊ ၃၃) တိ
နိရန္တရေန ဒုဗ္ဗလာ ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၂။

နိစ္စဝု (ပု၊ န) [နိစ္စ + ဝု ။ (နိတျဉ္စဝ-သံ၊
ဏိစ္စဝု - ပြာ)] မြဲခြင်း၊ ခိုင်ခန့်ခြင်း။
မြဲသည်၏အဖြစ်၊ ခိုင်ခန့်သည်၏အဖြစ်။
တံ ဟိ ဒိဋ္ဌိဂတိကော ကာရကဝေဒကာဒိ-
သင်္ခါတံ နိစ္စဝုဝါဒိသင်္ခါတံ ဝါ တထာဘာဝံ
ဂတောတိ ဓာထာဂတောတိ ဝေါဟရတိ ။
ဥဒါန၊ ၄။ ၃၀၉။ တဿေဝ နိစ္စဝုဝါဒိဘာဝေါ
အနုမ္မတ္တကေန သက္ကာ ပဋိညာတုံ ။ ဒိ၊ ငို၊
၁။ ၁၅၂။ (- သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၁။ မ၊ ငို၊
၃။ ၂၃၁။)

နိစ္စဝုဒ္ဓိတာဘာဝ (ပု) [နိစ္စဝုဒ္ဓိတာ + အဘာဝ]
မြဲသည်၏အဖြစ်၊ ခိုင်သည်၏အဖြစ်

မရှိခြင်း။ အနိစ္စန္တိ နိစ္စဝုတာဘာဝတော။
သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၇၉။

နိစ္စဝုရဟိတတ္ထ (န) [နိစ္စဝု + ရဟိတ +
တ္ထ] မြဲခြင်း၊ ခိုင်ခံ့ခြင်းမှ ကင်းသည်၏
အဖြစ်။ သဗ္ဗေတေ ဝုတ္တပ္ပကာရာ ဘဝါ
နိစ္စဝုရဟိတတ္တာ အနိစ္စ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၃၁၃။

နိစ္စဝုသဿတာဘိနိဝေသမုခ (န) [နိစ္စဝု-
သဿတ + အဘိနိဝေသ + မုခ] “နိစ္စ၊
ဝု၊ သဿတ” ဟု နှလုံးသွင်း - ဆင်ခြင်
- ခြင်းကို အဦးပြုခြင်း၊ ‘မြဲ၏ ခိုင်ခံ့၏
အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိ၏’ ဟု နှလုံးသွင်း
ခြင်းကို အဦးပြုခြင်း။ ဧဝံ အဿာဒေန္တိတိ
သဿတဒိဋ္ဌိယာ သဟဇာတနိဿယသမ္ပ-
ယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတာဒိပစ္စယဘူတာယ သ-
သဋ္ဌတ္တာ နိစ္စဝုသဿတာဘိနိဝေသမုခေန
အဿာဒေန္တိ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆။

နိစ္စဝုသုခသဘာဝ (ပု) [နိစ္စဝုသုခ +
သဘာဝ] မြဲသော၊ ခိုင်ခံ့သော၊ ချမ်းသာ
သော သဘော။ နိစ္စဝုသုခသဘာဝါဒိဟိ
ရိက္ခော ဟုတွာ မေ ကာယော အဒိဿထ
ပညာယိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၈။

နိစ္စနက္ခတ္တ (တိ) [နိစ္စ + နက္ခတ္တ။ (နိတျန
က္ခတြ - သံ)] အမြဲမပြတ် နက္ခတ်ပွဲ
သဘင်ရှိသော၊ ထာဝစဉ် နက္ခတ်ပွဲသဘင်ရှိ
သော (သာကေတမြို့)။ တတော ပဌာယ
သာကေတနဂရံ နိစ္စနက္ခတ္တံ ဝိယ အဟော-
သိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၈။

နိစ္စနက္ခတ္တဂါမ (ပု) [နိစ္စ + နက္ခတ္တဂါမ]
အမြဲမပြတ် နက္ခတ်ပွဲသဘင်ရှိသော ရွာ။
တတော ပဌာယ သာကေတနဂရံ နိစ္စနက္ခ-
တ္တဂါမော ဝိယ အဟောသိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၅။

နိစ္စနဝ (တိ) [နိစ္စ + နဝ။ (ကိစ္စဏဝ- ပြာ)]
အမြဲမပြတ်အသစ်ဖြစ်သော၊ အခါခပ်သိမ်း
အသစ်ဖြစ်သော (တရားစသည်)။ ဥပ္ပန္နာ-
နိရုဇ္ဈန္တိတိ နိစ္စနဝါဝ ဟုတွာ သင်္ခါရာ ဥပ-
ဋ္ဌဟန္တိ။ န ကေဝလဉ္စ နိစ္စနဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၆၈-၉။ ယထာ စန္ဒော ကဏ္ဍပက္ခတော
သုက္ကပက္ခံ ဥပဂစ္ဆန္တော ကလာဟိ
ဝမုမာနော ဟုတွာ နိစ္စနဝေါ ဟောတိ။
သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၅၈။ (- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၈။ ဥဒါန၊
ဌ၊ ၅၇။ နေတ္ထိ၊ ငို၊ ၁၃၃။)

နိစ္စနဝက (တိ) [နိစ္စ + နဝ + က] မမြဲမပြတ်
အသစ်ဖြစ်သော၊ အခါခပ်သိမ်းအသစ်ဖြစ်
သော၊ အခါခပ်သိမ်း ဧည့်သည်ပမာဖြစ်
သော၊ သူ။ စန္ဒူပမာ ဘိက္ခဝေ ကုလာနိ
ဥပသကံမထ အပကဿေဝ ကာယံ အပ-
ကဿ စိတ္တံ နိစ္စနဝကာ ကုလေသု အပ္ပ-
ဂဟ္တာ။ သံ၊ ၁။ ၄၀၁။ မိလိန္ဒ။ ၃၇၂။ သီ၊ ငို၊
သစ်၊ ၁။ ၅၁။ နိစ္စနဝကာတိ နိစ္စံ နဝကာဝ၊
အာဂန္တုကသဒိသာ ဧဝ ဟုတွာတိ အတ္ထော။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၄။ သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၅၁။ အံ၊ ငို၊
၁။ ၁၅၄။ မာတရာပိ သဒ္ဓိံ ဆိန္ဒသန္တဝေါ
ဘိက္ခု နိစ္စနဝကော နာမ ဟောတိ။ သံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၅၅။ (- အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၆၅။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၆။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၃၊
၂၉၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၆၉။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၁၃၂။)

နိစ္စနဝကတ္တ (န) [နိစ္စနဝ + ကတ္တ] အမြဲ
မပြတ် အသစ်ဖြစ်သူ၏ အဖြစ်၊ အခါ
ခပ်သိမ်း ဧည့်သည်ပမာ ဖြစ်သောသူ၏
အဖြစ်။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ‘တိဝိမံ ပါဂုပ္ပိယံ
ပဟာယ နိစ္စနဝကတ္တေန စန္ဒူပမာ ကုလာနိ
ဥပသကံမထာ’တိ ဝဒန္တောအဋ္ဌာနေ
ဌပေတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၇။

နိစ္စနဝတာ (ထိ) [နိစ္စနဝ + တာ]
အမြဲမပြတ် အသစ်ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်။ ဧဝံ
ဘိက္ခု ... ပါမောဇ္ဇပါသံသတ္တော နိစ္စနဝ-
တာယ စန္ဒသမစိတ္တော အဓနုပသမ္ပန္နော
ဝိယ စ နိစ္စနဝေါ ဟုတွာ စရတိ။ သံ၊ ဌိ၊
၂။ ၁၅၈။ ကုလေသု နိစ္စနဝတာယ ပါသာ-
ဒိကတာယ စန္ဒိမာ ဝိယ စရာတိယောနော။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇၂။

နိစ္စနဝယ (တိ) [နိစ္စ + နဝ + က] အမြဲ
မပြတ် အသစ်ဖြစ်သော၊ အခါခပ်သိမ်း
အသစ်ဖြစ်သော၊ အခါခပ်သိမ်း ဧည့်သည်
ပမာဖြစ်သော၊ သူ။ နိစ္စနဝယာတိ “နိစ္စ-
နဝကာ” ဣစ္စေဝ ဂုတ္တံ ဟောတိ။ က-
သဒ္ဓေန ဟိ ပဒံ ဝနိတံ၊ က-ကာရဿ စ
ယ-ကာရာဒေသော။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၅၈။
နိစ္စနဝက - လည်းကြည့်။

နိစ္စနဟာနပုဋိသေဓန (န) [နိစ္စနဟာန +
ပုဋိသေဓန] အမြဲ - နေ့စဉ် - နေ့တိုင်း
- ရေချိုးခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း။ မုဝနာနံ
ပုဋိက္ခေပမတ္တန္တိ နိစ္စနဟာနပုဋိသေဓနမေဝ။
ကင်္ခါ၊ ဌိ၊ သစ်။ ၁၈၇။

နိစ္စနိမိတ္တ (န) [နိစ္စ + နိမိတ္တ] မြ၏ဟူ၍
- ဖြစ်သောအမှတ်အသား - မှတ်ထင်ခြင်း ၊
နိစ္စ နိမိတ်။ ယဒိ နိစ္စနိမိတ္တေန
အသုဘော သုဘန္တိ မညတိ။ ပေဋကော။
၃၁၆။ တေသညေဝ နိစ္စာဒိဝသေန ဥပဋ္ဌာနံ
နိစ္စနိမိတ္တာဒိ။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၅၄။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၁၉။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၉။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၉။
၁၃၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၆။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၆၇-၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၃၀၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၉၇၊ ၁၂၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၈၊ ၁၅၁။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၇။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၁၃။ မ၊ ဌိ၊ ၂။
၂၇၇။)

နိစ္စနိမိတ္တပဋိပက္ခ (ပု) [နိစ္စနိမိတ္တ + ပဋိပက္ခ]
နိစ္စနိမိတ်၏ဆန့်ကျင်ဖက် (အနိစ္စနိမိတ်)။
အနိစ္စာနုပဿနာယ မဂ္ဂဂုဋ္ဌာနေ ဇာတေ
ယသ္မာ သာ ဝိပဿနာ နိစ္စနိမိတ္တပဋိပက္ခ-
ဝသေန ပဝတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၈။

နိစ္စနိမိတ္တာဒိဂ္ဂါဟကပစ္စယ (တိ) [နိစ္စနိမိတ္တာဒိ
+ ဂါဟက + ပစ္စယ] နိစ္စနိမိတ်စသည်ကို
ယူတတ်သော တရားတို့၏ အကြောင်းဖြစ်
သော (ကိလေသာ) ။ နိမိတ္တကာရက-
ကိလေသာဘာဝါတိ နိစ္စနိမိတ္တာဒိဂ္ဂါဟက-
ပစ္စယာနံ ကိလေသာနံ ဝိက္ခမ္ဘနတော။ ဒိ၊
ဌိ၊ ၃။ ၂၁၃။

နိစ္စနိမိတ္တာဒိဝိရဟ (ပု) [နိစ္စနိမိတ္တာဒိ + ဝိရဟ]
နိစ္စနိမိတ်အစရှိသည်တို့မှ ကင်းခြင်း ။
သတိပိ သင်္ခါရနိမိတ္တာဝိရဟေ နိစ္စနိမိတ္တာဒိ-

ဝိရဟတော “အနိမိတ္တာ”တိ ဝုစ္စတိ။ အံ၊ ငို၊
၃။ ၁၇၇။

နိစ္စနိမိတ္တဒိဝိရဟိတ (တိ) [နိစ္စနိမိတ္တဒိ +
ဝိရဟိတ] နိစ္စနိမိတ်အစရှိသည်တို့ မှ
ကင်းသော (သမာဓိ)။ သော ဟိ နိစ္စ-
နိမိတ္တဒိဝိရဟိတော အနိမိတ္တောတိ ဝုစ္စတိ။
မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၉။ (- မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၂၃။)

နိစ္စနိမိတ္တဒိသမုဋ္ဌါဒန (န) [နိစ္စနိမိတ္တဒိ +
သမုဋ္ဌါဒန] နိစ္စနိမိတ်အစရှိသည်ကို ပယ်
ခွါခြင်း။ သာ ဟိ နိစ္စနိမိတ္တဒိသမုဋ္ဌါဒ-
နေန အနိမိတ္တော “အနိမိတ္တဝိမောက္ခ-
မုခ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၅၄။

နိစ္စနိမိတ္တုဋ္ဌါဒန (န) [နိစ္စနိမိတ္တ + ည္ဈါဒန]
နိစ္စနိမိတ်ကို ပယ်ခွါခြင်း။ နိစ္စနိမိတ္တုဋ္ဌါ-
ဒနတော အနိစ္စာနုပဿနာ အနိမိတ္တော။
မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၈၅။

နိစ္စနိမ္မထန (တိ) [နိစ္စ + နိမ္မထန] အမြဲနှိပ်
စက်တတ်သော (သံသရာဘေးစသည်)။
ဘဝစက္ကမပဒါလေတွာ၊ အသနိဝိစက္ကမိဝ
နိစ္စနိမ္မထနံ။ သံသရာဘယမတိတော၊ န
ကောစိ သုပိနန္တရေ ပျတ္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၈၉။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၁။)

နိစ္စနိဝါသနဌာနဂေဟ (န၊ ပု) [နိစ္စ + နိဝါသန
+ ဌာန + ဂေဟ] အမြဲနေထိုင်ရာ ဌာနဖြစ်
သော အိမ်။ သမာနေပိ ဟိ ဧတေသံ
အာလယဋ္ဌေန ဝိသယဘာဝေ ဩကောတိ

နိစ္စနိဝါသနဌာနဂေဟမေဝ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ ဌ၊
၂။ ၂၃၉။

နိစ္စန္ဓကာရ (တိ) [နိစ္စ + အန္ဓကာရ] အမြဲ
အမိုက်အမှောင်ရှိသော၊ အချိန်တိုင်းမှောင်မဲ
သော။ ယဿ နေဝ ဟေဌာ ပထဝီ
အတ္ထိ၊ န ဥပရိ စန္ဒိမသုရိယဒီပမဏိ-
အာလောကော၊ နိစ္စန္ဓကာရော။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၂၆၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄။ (- ဥဒါန၊ ဌ၊ ၈၈။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၄၄။)

နိစ္စပကတိက (တိ) [နိစ္စ + ပကတိက]
မြဲသောပင်ကိုယ်သဘောရှိသော (ရုပ်)။ ရူပံ
နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါတိ ဧတ္ထာပိ နိစ္စပကတိကံ
အနိစ္စပကတိကံ ဝါတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊
၁။ ၆၇။

နိစ္စပက္ခိတ္တာဏိစောဠ (တိ) [နိစ္စ + ပက္ခိတ္တ +
အာဏိစောဠ] အမြဲ - ထည့် - သွင်း -
ပိတ် - ဆို့ - အပ်သော လုံးကျပ်ထားအပ်
သော အဝတ်လိပ်ရှိသော၊ အမြဲ - ထည့် -
သွင်း - ထားသော ဥတုသွေးထိမ်း အဝတ်
ရှိသော (မိန်းမ)။ ဝုဝေဇာဠာတိ နိစ္စပက္ခိ-
တ္တာဏိစောဠာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၄။

နိစ္စပဂ္ဂဟိတဝီရိယ (တိ) [နိစ္စ + ပဂ္ဂဟိတ +
ဝီရိယ] အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း - အခါ
ခပ်သိမ်း - ချီးမြှောက်အပ်သော လုံ့လ
ရှိသော၊ သူ။ နိစ္စပဂ္ဂဟိတဝီရိယောတိ
အတ္ထော။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၇။

နိစ္စပဋ္ဌရဏ (တိ) [နိစ္စ + ပဋ္ဌရဏ] အမြဲ
မပြတ် - အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း -
ယိုစီးထွက် ရသော (ကိုယ်)။ အယံ ဟိ
ကာယော နေဝ ဒေဝနိမ္မိတော အန္တော-
ပူတိမယိနိစ္စပဋ္ဌရဏော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၃။

နိစ္စပဋ္ဌရဏကလာလမုခ (တိ) [နိစ္စ +
ပဋ္ဌရဏက + လာလာ + မုခ] အမြဲမပြတ်
- အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း - ယိုစီးထွက်
ကျသော - အာရည် - တံတွေး - ရှိသော
ခံတွင်းရှိသော၊ သူ။ ဧဠမုခေါတိ နိစ္စပဋ္ဌ-
ရဏကလာလမုခေါ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၄။

နိစ္စပဋ္ဌရဏဌ (ပု) [နိစ္စ + ပဋ္ဌရဏ + အတ္ထ]
အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း -
(မစင်သဖွယ်) ယိုစီးထွက်ကျသော သဘော။
နိစ္စပဋ္ဌရဏဌေနာ (သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၉) တိ
သဗ္ဗဒါ အသုစိပဋ္ဌရဏဘာဝေန။ သံ၊ ဋီ၊
၂။ ၂၀၂။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၂၄။)

နိစ္စပဋ္ဌရိတလာလာမုခ (တိ) [နိစ္စ + ပဋ္ဌရိတ
+ လာလာ + မုခ] အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း -
အခါခပ်သိမ်း - ယိုစီးထွက်ကျသော -
အာရည် - တံတွေး - ရှိသော - ခံတွင်း
ရှိသော၊ သူ။ ဧဠမုခေါတိ နိစ္စပဋ္ဌရိတ-
လာလာမုခေါ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၈။

နိစ္စပဋ္ဌရိတသိဃိဏိကာနာသ (တိ) [နိစ္စ-
ပဋ္ဌရိတသိဃိဏိကာ + နာသ] အမြဲ
မပြတ် - အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း - ယိုစီး
ထွက်ကျသော နှပ်ရှိသော နှာခေါင်းရှိသော၊

နှပ်တစိုစို အမြဲယိုသော နှာခေါင်းရှိသော၊
သူ။ နိစ္စပဋ္ဌရိတသိဃိဏိကာနာသော ဝံ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၁။

နိစ္စပဉ္စသီလ (န) [နိစ္စ + ပဉ္စသီလ] အမြဲ
ဆောက်တည်အပ်သော ငါးပါးသီလ။
ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိအာဒိသု နိစ္စပဉ္စ-
သီလေသု သံဝုတော ပိဟိတောတိ
အတ္ထော။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၀။

နိစ္စပညတ္တ (တိ) [နိစ္စ + ပညတ္တ] (က)
အမြဲမပြတ် - အခါခပ်သိမ်း - ခင်းထားအပ်
သော (နေရာအခင်း စသည်)။ (ခ)
အမြဲမပြတ် - အခါခပ်သိမ်း - ဝတ်တည်ထား
အပ်သော (ဆွမ်းဝတ် စသည်)။ (က)
ဘိက္ခုနီနံ အတ္တာယ နိစ္စပညတ္တေ။ ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၂၀၃။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၄၇၃။ ပဉ္စ အာသန-
သတာနိ ဂေဟေ နိစ္စပညတ္တာနေဝ ဟောန္တိ။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၀။ (ခ) ပဉ္စ-
သတာနံ ဘိက္ခုနံ ဝုယာဂု နိစ္စပညတ္တာ
ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၄။

နိစ္စပဋိက္ခေပ (ပု) [နိစ္စ + ပဋိက္ခေပ] မြဲသော
သဘော - မြဲသည်၏အဖြစ် - ကို ပယ်ခြင်း၊
မြဲသောသဘောမရှိခြင်း။ နိစ္စသဘာဝါ-
ဘာဝေါ ဧဝ နိစ္စပဋိက္ခေပေါ။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၁၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၃။ နိစ္စပဋိက္ခေပတော
(သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၆) တိ နိစ္စတာယ ပဋိ-
က္ခိပိတဗ္ဗတော လေသမတ္တဿပိ အနုပ-
လတ္တနတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၉။ (- အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၄၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။

၂၅၃။ ထေရု ဌာ ၂။ ၄၇၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၅။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၈၂။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃၇။)

နိစ္စပဋိက္ခေပဌ (ပု) [နိစ္စ + ပဋိက္ခေပ + အတ္ထ]
မြဲသောသဘော - မြဲသည်၏အဖြစ် - ကို
ပယ်ခြင်းဟူသော အနက်သဘော။ ဥပ္ပါဒ-
ဝယဝတ္တိတော ဝိပရိဏာမတာဝကာလိက-
နိစ္စပဋိက္ခေပဌေန ဝါတိ စတူဟိ ကာရ-
ဏေဟိ အနိစ္စံ။ မ၊ ဌာ ၂။ ၁၉။

နိစ္စပ (ပု) ဋီပက္ခ (ပု) [နိစ္စ + ပဋိပက္ခ] မြဲ
သောသဘော၏ဆန့်ကျင်ဘက်။ နိစ္စပဋိ-
ပက္ခတော စ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာ အနိ-
စ္စာတိ ပဿိတဗ္ဗာ။ ဣတိဝုတ်၊ ဌာ ၁၈၄။
(- ဥဒါန၊ ဌာ ၂၁၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၇။ မူလဋီ၊
၂။ ၃၇။)

နိစ္စပဋိယတ္တ (တိ) [နိစ္စ + ပဋိယတ္တ] အမြဲ
တမ်း - အားထုတ် - စီရင် - လုံ့လပြု -
သော။ နိစ္စယတ္တ - ကြည့် ။

နိစ္စပဏ္ဏ (တိ) [နိစ္စ + ပဏ္ဏ] အမြဲမပြတ် -
အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း - သစ်ရွက်ရှိသော
(သစ်ပင်)။ နိစ္စပဏ္ဏာ ရုက္ခာ ဟောန္တိ။
အဘိ၊ က။ ၄၃၈။ အဘိ၊ ဌာ ၃။ ၂၇၇။

နိစ္စပယုတ္တ (တိ) [နိစ္စ + ပယုတ္တ] အမြဲမပြတ်
အားထုတ်သော၊ သူ။ အနုယုတ္တောတိ နိစ္စ-
ပယုတ္တော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၃၄။

နိစ္စပရိဗ္ဗယ (ပု) [နိစ္စ + ပရိဗ္ဗယ] အမြဲမပြတ်
- နေ့စဉ်နေ့တိုင်း - သုံးစွဲအပ်သော စားနပ်
ရိက္ခာ။ နိစ္စပရိဗ္ဗယဘူတဿ ဓနဓညဿ
ဝသေန အပရိယန္တဓနဓညာ။ ပေတ၊ ဌာ
၉၂။ (- ဥဒါန၊ ဌာ ၉၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၇။)

နိစ္စပရိဘုတ္တ (တိ) [နိစ္စ + ပရိဘုတ္တ] အမြဲ
မပြတ် - နေ့စဉ်နေ့တိုင်း - သုံးစွဲ - အသုံး
ပြု - အပ်သော။ အယမေဝ ဟိ ဘဂဝတာ
နိစ္စပရိဘုတ္တော ပတ္တော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၃၇၀။

နိစ္စပရိဘောဂ (တိ) [နိစ္စ + ပရိဘောဂ]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ အပဿေန နာမ
နိစ္စပရိဘောဂေါ မဇ္ဈော ဝါ ပိဋံ ဝါ
အပဿေနဖလကံ ဝါ။ ဝိ၊ ဌာ ၂။ ၅၆။ (-
ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၁၄။)

နိစ္စပရိဘောဂုပဂတ (တိ) [နိစ္စပရိဘောဂ +
ဥပဂတ] အမြဲမပြတ် - နေ့စဉ်နေ့တိုင်း
- သုံးစွဲ - အသုံးပြု - အပ်သော အသုံး
အဆောင်၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော။ ဣဒံ
နိစ္စပရိဘောဂုပဂတဓနဓညဝသေန ဝုတ္တံ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌာ ၈၉။

နိစ္စပရိယာယတာ (ထိ) [နိစ္စ + ပရိယာယ +
တာ] နိစ္စသဒ္ဓါ၏ - ဝေဝုဇ် - ပရိယာယ်
- စကားအပြောင်းအလဲ - ၏ အဖြစ်။
အရောဂသဒ္ဓဿ နိစ္စပရိယာယတာ ဝေဒိ-
တဗ္ဗာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၉။ (-
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၄၁။)

နိစ္စပရိဝါရ (ပု) [နိစ္စ + ပရိဝါရ] မြဲသော
အခြံအရံ။ နိစ္စပရိဝါရဘူတံ သကပရိဝါရံ
နာဂသမူဟံ ဟိတွာ။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၇။

နိစ္စပ (ပု) ဝတ္တိ (တိ) [နိစ္စ + ပဝတ္တိ ။ ထိဒ္ဓိ
ပဝတ္တိနိ။] (၁) အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း -
-အခါခပ်သိမ်း-ဖြစ်သော။ (၂) နိစ္စပဝတ္တိ-
ဝတ္တမာန်။ (ဖြစ်ခြင်းကြိယာ အစဉ်မပြတ်
ဖြစ်ရသည်ကို နိစ္စပဝတ္တိဝတ္တမာန်ဟုဆို
သည်။ ပဗ္ဗတာ တိဋ္ဌန္တိ ကို ပုံစံထုတ်ကြ
၏။) (၁) အဋ္ဌိတာ ဟောတိတိ နိစ္စပဝတ္တိနိ
ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၅။ နိစ္စပဝတ္တိ
သမိပေါ။ ဝတ္တမာနော စတုမ္ပိဓော။ သိ၊
ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၆၃။ နိစ္စပဝတ္တိသဗ္ဗကာလိက-
ဝတ္တမာနော။ ကာရိကာ၊ ဋီ၊ ၄၆၇။ (၂)
ပဝတ္တုပရတော စေဝ၊ ပဝတ္တာ ဝိရတော
တထာ။ နိစ္စပဝတ္တိ သမိပေါ၊ ဝတ္တမာနော
စတုမ္ပိဓော။ ကာတန္တပဋိကာ၊ မုဒ္ဒဗောဓ၊ ဋီ။

နိစ္စပဝါရဏာ (ထိ) [နိစ္စ + ပဝါရဏာ] အမြဲ
ဖိတ်ကြားခြင်း။ အညတြ ပုနပဝါရဏာယ
အညတြ နိစ္စပဝါရဏာယ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၃၇။
နိစ္စပဝါရဏာ နာမ ယဒါ ယေနတ္ထော။
တဒါ တံ ဝဒေယျာထာတိ ဧဝံ ပဝတ္တာ။
ဝဇီရ၊ ၃၆၆။ (- ကင်္ခါ၊ ၂၃၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၆၉။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃။ ၃၉၁၊ ၃၉၉၊ ၃၀၀။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၆။

နိစ္စပ (ပု) သတ္တ (တိ) [နိစ္စ + ပသတ္တ]
အမြဲမပြတ် ချီးမွမ်းအပ်သော။ သဒါ-
တ္တတော (ဇာ၊ ၁။ ၂၂၉) တိ သဒါ ထုတော

နိစ္စပ (ပု) သတ္တော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၂။ စရိယာ၊
ဌ၊ ၁၆၀။

နိစ္စပသန္တစိတ္တ (တိ) [နိစ္စ + ပသန္တစိတ္တ]
အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း -
ကြည်လင်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။
အက္ခောဓနော နိစ္စပသန္တစိတ္တော။ ဇာ၊ ၁။
၁၅၁၊ ၂၇၄။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၀၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၂၈၈၊ ၄၂၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၇၄။

နိစ္စပဟံသိတ (တိ) [နိစ္စ + ပဟံသိတ]
အောက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ အဘိဏ္ဍတ္တော ဟိ
အယံ နိစ္စသဒ္ဓေါ “နိစ္စပဟံသိတော နိစ္စ-
ပဟဋ္ဌော” တိအာဒိသု ဝိယ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၀။

နိစ္စပဟဋ္ဌ (တိ) [နိစ္စ + ပဟဋ္ဌ] အမြဲမပြတ်
- ရွှင်လန်း - ဝမ်းမြောက် - သော၊ သူ။
အထက်ပုဒ်ကြည့်။

နိစ္စပိပါသိတ (တိ) [နိစ္စ + ပိပါသိတ] အမြဲ
မပြတ် မွတ်သိပ်သော၊ အမြဲမပြတ် ခံစား
လိုခြင်းရှိသော။ အနာထော လောကသန္နိ-
ဝါသော နိစ္စဂဓိဟော နိစ္စပိပါတော၊
ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၃၉။

နိစ္စပိဟိတ (တိ) [နိစ္စ + ပိဟိတ] အမြဲ
မပြတ် ပိတ်ထားအပ်သော။ နိစ္စပိဟိတေပိ
ဂေဟေ ကဒါစိ ဝါတပါနေ ဝိဝေသတ္ထေ
လဒ္ဓါဝ သရော ဝါတော အန္တော
ပဝိသေယျ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၈။ (- အံ၊ ဌ၊ ၂။
၇၀။)

နိစ္စပုပ္ဖ (တိ) [နိစ္စ + ပုပ္ဖ ။ (နိတုပုပ္ဖ - သံ၊
ဏိစ္စပုပ္ဖ - ပြာ)] အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း -
အခါခပ်သိမ်း - အပွင့်ရှိသော။ နိစ္စပုပ္ဖ
ရက္ခာ ဟောန္တု။ အဘိ၊ က။ ၄၃၈။

နိစ္စပုပ္ဖိတ (တိ) [နိစ္စ + ပုပ္ဖ + ဣက]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိစ္စပုပ္ဖိတာ စ
စမ္ပကမာလာဒယော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၉။
နိစ္စပုပ္ဖိတာတိ နိစ္စံ သဉ္စာတပုပ္ဖိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၅၉။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၀၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၆၈။)

နိစ္စပူတိ (တိ) [နိစ္စ + ပူတိ] အမြဲမပြတ်
- အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း - ပုပ်သော။
ကဏ္ဍဘဂန္ဓရိကော ဝါ နိစ္စပူတိနာ ကဏ္ဍေန
သမန္နာဂတော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၁၄၂။

နိစ္စပုရ (တိ) [နိစ္စ + ပုရ] အမြဲမပြတ် -
အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း - ပြည့်သော။
တသ္မိ နိဂမေ ကောဌာ နိစ္စပုရော ဟောန္တိ။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၉။

နိစ္စပ္ပဗန္ဓနိစယ (တိ) [နိစ္စ + ပဗန္ဓ + နိစယ]
အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း - ဖွဲ့တုပ်၊ စုပေါင်း
ထားအပ်သော (ရွှေထုပ်)။ စယောတိ
သန္တာနေဟိ နိစယော အဝီစိ နိစ္စပ္ပဗန္ဓ-
နိစယော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၆။

နိစ္စပမုဒိတ (တိ) [နိစ္စ + ပမုဒိတ] မမြဲ
မပြတ် ဝမ်းမြောက်သော။ သူ။ ဒေသ
အတိတေ ဧဝံ မဟာဘောဂေါ မဟာပရိ-

ဝါရော နိစ္စပ္ပမုဒိတော အဟောသိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၃၀၉။

နိစ္စပ္ပယုတ္တ (တိ) [နိစ္စ + ပယုတ္တ]
အမြဲမပြတ် အားထုတ်သော။ သူ။ စတုဉ္စ
ပစ္စယာနံ အတ္တာယ ကုလူပသင်္ကမနေ
နိစ္စပ္ပယုတ္တော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၆။

နိစ္စပ္ပဝတ္တ (တိ) [နိစ္စ + ပဝတ္တ] အမြဲမပြတ်
- အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း - ဖြစ်သော။
နိစ္စပ္ပဝတ္တေန ဒဠပရက္ခမေန သမန္နာဂတော။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၇။ (- ဝဇီရ။ ၃၁၃။)

နိစ္စပ္ပဝတ္တဒါနသံဝိဘာဂ (တိ) [နိစ္စ + ပဝတ္တ +
ဒါနသံဝိဘာဂ] အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း -
အခါခပ်သိမ်း - ဖြစ်သော ပေးလှူခြင်း၊
ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်းရှိသော။ သူ။ ပကတိယာ
ဇာဂါဝိမုတ္တေန နိစ္စပ္ပဝတ္တဒါနသံဝိဘာဂေန
ဘဝိတဗ္ဗံ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၁၆။ နိစ္စံ သဒါ
ပဝတ္တာ ဒါနသံဝိဘာဂါ ယဿ သော
နိစ္စပ္ပဝတ္တဒါနသံဝိဘာဂေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၇၂။

နိစ္စပ္ပဝတ္တိယမာန (တိ) [နိစ္စ + ပဝတ္တိယ +
မာန] အမြဲမပြတ် ဖြစ်စေအပ်သော။
အဝိစ္ဆေဒေန နိစ္စပ္ပဝတ္တိယမာနာနိ ပညာနိ
အဘိသန္ဓနဋ္ဌေန “ပညာဘိသန္ဓာ”တိ ဝုတ္တာ။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃၅။

နိစ္စပ္ပဟသိတမုခ (တိ) [နိစ္စ + ပဟသိတ +
မုခ] အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း - အခါ

ခပ်သိမ်း - ပြုံးရွှင်သောမျက်နှာရှိသော၊ သူ။
တသေကာ ခိတာ အဘိရူပါ ပါသာဒိကာ
အာစာရသီလသမ္ပန္နာ ဟိရောတ္တပ္ပသမ္ပန္နာ-
ဂတာ ကေဝလံ နိစ္စပ္ပဟသိတမုခါ။ ဇာ၊ ဌ၊
၁။ ၄၃၅။

နိစ္စဖလ (တိ) [နိစ္စ + ဖလ] အမြဲမပြတ် -
အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း - အသီးရှိ -
အသီးသီး - သော (သရက်ပင်စသည်)။
နိစ္စဖလာ ရုက္ခာ (ဒီ၊ ၃။ ၁၆၃) တိ သဒါ
ဖလိတာ အမွေဗျူဟာဒယော ရုက္ခာ။ ဒီ၊ ဌ၊
၃။ ၁၄၉။ (- ဇာ၊ ၂။ ၁၁၉။ ၁၉၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၄၅၆။ ၄၆၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၅၂။)

နိစ္စဖလိက (တိ) [နိစ္စ + ဖလ + ဣက။
(ကိစ္စဖလိအ-ပြာ)] အထက်ပုဒ်နက်
ကြည့်။ နိစ္စဖလိကာ ရုက္ခာ ဟောန္တူ။ အဘိ၊
က။ ၄၃၈။

နိစ္စဖလိတ (တိ) [နိစ္စ + ဖလ + ဣတ]
နိစ္စဖလ ပုဒ်နက်ကြည့်။ ဝိသရက္ခော ဝိယ
နိစ္စဖလိတာယော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၄၅၆။ ၄၆၆။ (ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၅၂။)

နိစ္စဖလိတမဟာရုက္ခ (ပု) [နိစ္စဖလိတ +
မဟာရုက္ခ] အမြဲမပြတ် အသီးရှိသော
သစ်ပင်ကြီး၊ ထာဝစဉ် အသီးရှိသော
သစ်ပင်ကြီး။ နိစ္စဖလိတမဟာရုက္ခော။ ဝိ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၀၀။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၄။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၉၈။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊
၂။ ၇။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၆၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၇။

အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.၇- ပ.မ.သ.စ

နိစ္စဖလူပပန္န (တိ) [နိစ္စဖလ + ဥပပန္န]
အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း -
အသီးနှင့်ပြည့်စုံသော (သစ်ပင်)။ ထာဝစဉ်
အသီးနှင့်ပြည့်စုံသော (သစ်ပင်)။ ဒုမာ စိမေ
နိစ္စဖလူပပန္နာ။ ဝိမာန၊ ၁၁၈။ ပေတ၊ ၁၉၅။
ဝိမာန၊ ဌ၊ ၃၁၇။

နိစ္စဗလိ (ပု) [နိစ္စ + ဗလိ] အမြဲမပြတ်
ပူဇော်ဖွယ်။ ယက္ခဿ ဘဝနံ ကတ္တာ ပုပ္ဖ-
ဂန္ဓာဒိသက္ကာရူပေတံ နိစ္စဗလိ ပဝတ္တေသု။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၈။

နိစ္စဗျာပါရ (တိ) [နိစ္စ + ဗျာပါရ] အောက်ပုဒ်
နက်ကြည့်။ အနေကေသု ကိစ္စေသု နိစ္စ-
ဗျာပါရတာယ ကတယောဂေါ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၅။

နိစ္စဗျာဝဋ (တိ) [နိစ္စ + ဗျာဝဋ] အမြဲမပြတ်
- အားထုတ် - ကြောင်းကြစိုက် - သော၊ သူ။
သော ဂဏှာဝသော ပတ္တစိဝရန္တံ ဂမန-
သန္ဓေဝ ဟောတိတံ နိစ္စဗျာဝဋော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၉၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၀။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၉၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၆၆။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၇။)

နိစ္စဗျာဝဋတာနိသေခန (န) [နိစ္စဗျာဝဋ + တာ
+ နိသေခန] အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း -
အခါခပ်သိမ်း - လုံ့လပြု - အားထုတ် -
ကြောင့်ကြစိုက် - သူ၏အဖြစ်ကို တားမြစ်
ခြင်း။ သေသကမ္မာနိ ပရိစ္စဒိတ္တာ နိစ္စ-
ဗျာဝဋတာနိသေခနတ္ထံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၈။

နိစ္စဗြဟ္မစာရီ (တိ) [နိစ္စ + ဗြဟ္မစာရီ] အမြဲ
- ထာဝစဉ် - မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်လေ့
ရှိသော၊ သူ။ အစွန္တဗြဟ္မစာရီတိ အစွန္တံ
ဗြဟ္မစာရီ၊ နိစ္စဗြဟ္မစာရီတိ အတ္ထော။ မ၊ ဌ၊
၂။ ၁၉၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၅။ (- မ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၁၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၉။)

နိစ္စဘတ္တ (န) [နိစ္စ + ဘတ္တ] (က) အမြဲ
မပြတ် ပေးလှူအပ်သော ဆွမ်း။ (ခ) အမြဲ
မပြတ် ပေးလှူအပ်သော ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊
ကျောင်း၊ ဆေး (ပစ္စည်းလေးပါး)။ (က)
နိစ္စဘတ္တ (ကင်္ခါ၊ ၂၁၇) နှိ ဝုဘတ္တံ ဝုစ္စတိ။
ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၈၁။ ကင်္ခါ၊ ယော၊ မဟာဋီ၊
၄။ ၄၂။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၇။ ၁၉၈။ နိစ္စဘတ္တာနိတံ
တုယံ သတတမေဝ ဒါတဗ္ဗာနိ အဋ္ဌဝု-
ဘတ္တာတိ။ မဟာဝံသ၊ ဋီ၊ ပေ။

နိစ္စဘတ္တံ (ပ၊ ၈) — အဘိ၊ က။ ၆၀။ ဝိ၊
ဌ၊ ၄။ ၁၀၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၈၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၃၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။ နိစ္စဘတ္တံ (ဒု၊ ၈) —
ဝိ၊ ၁။ ၂၄၆။ ဝိ၊ ၂။ ၉၂။ ဝိ၊ ၄။ ၁၉၄။ ဝိ၊ ဌ၊
၁။ ၃၃၊ ၃၆။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၁၃၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆။ ဝိမာန၊
ဌ၊ ၂၀၆။ ပေတ၊ ဌ၊ ၅၀။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၂။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၈။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊
၃၈၁။ နိစ္စဘတ္တာနိ (ဒု၊ ၉) — သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၃၆။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၈၂၊ ၂၂၈။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၆၅။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၀။ နိစ္စဘတ္တေ
(သ၊ ၈) — ဝိ၊ ၂။ ၁၀၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၂၀။
ပေတ၊ ဌ၊ ၅၀။ ဝဇီရ၊ ၃၁၄။ (ခ) နိစ္စဘတ္တာနိ
(ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၀) တိ ဧတ္ထ ဘတ္တသိသေန
စတုပစ္စယဂ္ဂဟဏံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၅။

နိစ္စဘတ္တက (န) [နိစ္စဘတ္တ + က] အမြဲမပြတ်
- အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း - ပေးလှူအပ်
သော ဆွမ်း၊ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ပေးလှူအပ်
သော ဆွမ်း၊ လှူနေကျဆွမ်း။ နိစ္စဘတ္တကေ
(ကင်္ခါ၊ ၂၇၄) တိ နိစ္စံ ဒါတဗ္ဗဘတ္တကေ။
ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၄၃၄။

နိစ္စဘတ္တဒါန (န) [နိစ္စဘတ္တ + ဒါန] အမြဲ
မပြတ် - အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း -
ဆွမ်းကို ပေးလှူခြင်း၊ နိစ္စဘတ်လှူခြင်း။
သမဏာနံ သကျပုတ္တိယာနံ နိစ္စဘတ္တဒါနံ။
ပေတ၊ ဌ၊ ၅၀။

နိစ္စဘတ္တဒါယက (တိ) [နိစ္စဘတ္တ + ဒါယက။
ထိဋ္ဌိ - ဒါယိကာ] အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း -
အခါခပ်သိမ်း - ဆွမ်းကို ပေးလှူတတ်သော၊
နိစ္စဘတ်ကို ပေးလှူသော၊ သူ။ အပရ-
ဘာဂေ နိစ္စဘတ္တဒါယကော ဥပါသကော
ကာလံ ကတွာ ယာမေသု နိဗ္ဗတ္တိ။ ဝိမာန၊
ဌ၊ ၂၂၈။

နိစ္စဘတ္တသင်္ခေပ (ပု) [နိစ္စဘတ္တ + သင်္ခေပ]
အောက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိစ္စဘတ္တသင်္ခေ-
ပေနာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၆) တိ နိစ္စဘတ္တာ-
ကာရေန။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂၇။ (- သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၂၇၂။)

နိစ္စဘတ္တကာရ (ပု) [နိစ္စဘတ္တ + အာကာရ]
အမြဲမပြတ် ပေးလှူအပ်သော ဆွမ်းအသွင်။
အထက်ပုဒ်ကြည့်။

နိစ္စဘတ္တာဒိက (တိ) [နိစ္စဘတ္တ + အာဒိက]
အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း -
ပေးလှူအပ်သော ဆွမ်းအစရှိသော။ နိစ္စ-
ဘတ္တာဒိကမ္ပိ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝဇီရ။ ၃၁၅။

နိစ္စဘတ္တာဒိပက္ခေပ (ပု) [နိစ္စဘတ္တ + အာဒိ +
ပက္ခေပ] အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း -
အခါခပ်သိမ်း - ပေးလှူအပ်သော ဆွမ်း
စသည်၌ ထည့်သွင်းခြင်း။ ပစ္ဆာလဒ္ဓ-
လေသေန ထေရေန နိစ္စဘတ္တာဒိပက္ခေပေါ
ကတော။ ဝဇီရ။ ၄၈၄။

နိစ္စဘတ္တိက (တိ) [နိစ္စဘတ္တ + ဣက]
နိစ္စဘတ်ရှိသော၊ အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း -
အခါခပ်သိမ်း - ပေးလှူအပ်သော ဆွမ်းရှိ
သော (ရဟန်းစသည်)။ မယံ ခေါ ဘဂိနိ
နိစ္စဘတ္တိကာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁၉၅။ (-
ဝိ၊ ၁။ ၃၄၄။ ဝိ၊ ၂။ ၉၁၊ ၃၅၇။ ကခါ။ ၂၁၇။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၆၇။)

နိစ္စဘတ္တိကဘိက္ခု (ပု) [နိစ္စဘတ္တိက + ဘိက္ခု]
နိစ္စဘတ်ရှိသော ရဟန်း၊ အမြဲမပြတ် - အမြဲ
တမ်း - အခါခပ်သိမ်း - ပေးလှူအပ်သော
ဆွမ်းရှိသော ရဟန်း။ ဂေဟေ ပန
အာဟာရံ လဘိတွာ နိစ္စဘတ္တိကဘိက္ခုနာ
ဝိယ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။

နိစ္စဘရိတ (တိ) [နိစ္စ + ဘရိတ] အမြဲမပြတ်
- အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း - (ရေ) ပြည့်
သော (တဘက်ဆည်ကန် စသည်)။ အနေ-
ကာနိ တဠာကာနိ ဝါ ဥဒကဿ နိစ္စဘရိ-
တာနေဝ ဟောန္တိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၃။

နိစ္စဘာဝ (ပု) [နိစ္စ + ဘာဝ] ခိုင်မြဲသည်၏
အဖြစ်။ အထ ဝါ နိစ္စဘာဝတော သေဌ-
ဘာဝတော စ ဓမ္မေသု သာရန္တိ ဓမ္မသာရံ။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၆၀။

နိစ္စဘာဝသုညတာ (ထိ) [နိစ္စဘာဝသုည +
တာ] မြဲသည်၏အဖြစ်မှ - ကင်း - ဆိတ်
သုဉ်း - သုဉ်း - သည်၏အဖြစ်။ ကေသေ
တာဝ အတ္တသုညတာ အတ္တနိယသုညတာ
နိစ္စဘာဝသုညတာတိ တိသော သုညတာ
ဟောန္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၉။

နိစ္စဘာဝါပတ္တိ (ထိ) [နိစ္စဘာဝ + အာပတ္တိ]
မြဲသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ နိဗ္ဗာ-
နဿေဝ အဏုအာဒိနမ္ပိ နိစ္စဘာဝါပတ္တိတိ
စေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၀။

နိစ္စဘိက္ခာ (ထိ) [နိစ္စ + ဘိက္ခာ။ (ဏိစ္စဘိက္ခာ
- ပြာ)] အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း - အခါ
ခပ်သိမ်း - ပေးလှူအပ်သော ဆွမ်း။ တတော
အဟံ ဘောတော ဥဒေနဿ ဧကံ နိစ္စဘိက္ခံ
ဒဒါမိ။ မ၊ ၂။ ၃၇၅။ (- ဇာ၊ ၁။ ၁၅၇။ ဇာ၊
၄။ ၃။ ၃၀၈။)

နိစ္စဗ္ဗ (တိ) [နိ + စဗ္ဗ။ (ဏိစ္စဗ္ဗ - ပြာ)]
အရေမရှိသော (နွားမစသည်)။ သေယျ-
ထာပိ ဘိက္ခဝေ ဂါဝိ နိစ္စဗ္ဗာ ကုဋ် စေ
နိဿာယ တိဋ္ဌေယျ။ သံ၊ ၁။ ၃၂၃။ နိစ္စဗ္ဗာတိ
ခုရတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ သိင်္ဂါမူလာ သက-
လသရိရတော ဥဒ္ဒါလိဓမ္မာ ကိ သုက-
ရာသိဝဏ္ဏာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။ (- ဝိ၊ ၄။ ၂။

၉၈။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၅။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၁။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၀၄။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၃၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၄။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄။ ၄။)

နိစ္စဗ္ဗဂါဝိသဒိသ (တိ) [နိစ္စဗ္ဗဂါဝိ + သဒိသ]
အရေမရှိသော နှားမနှင့်တူသော။ တသ္မာ
ယော ဘိက္ခု ဖဿာဟာရံ ဧဝံ နိစ္စဗ္ဗဂါဝိ-
သဒိသံ ပဿတိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၇။

နိစ္စဗ္ဗဂါဝိ (ထိ) [နိစ္စဗ္ဗ + ဂါဝိ] အရေမရှိသော
နှားမ။ ဝေဒနာဝိဋ္ဌာနဘာဝတော ပန နိစ္စ-
ဗ္ဗဂါဝိ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၃။

နိစ္စဗ္ဗဂါဝုပမာ (ထိ) [နိစ္စဗ္ဗဂါဝိ + ဥပမာ]
(၁) အရေမရှိသော နှားမဟူသော နှိုင်းယှဉ်
ကြောင်း 'ဥပမာ'။ (တိ) (၂) အရေမရှိ
သော နှားမဟူသော ဥပမာရှိသော၊ အရေ
မရှိသော နှားမကို ဥပမာပြု၍ ဟောအပ်
သော (ဒေသနာ စသည်)။ (၁) "သေယျ-
ထာပိ ဘိက္ခဝေ ဂါဝိ နိစ္စဗ္ဗာ"တိ အာဒိနာ
နယေန နိစ္စဗ္ဗဂါဝုပမံ ဒေသေသိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၁၅။ ကသ္မာ ပန အညံ ဟတ္ထိအဿ-
ဂေါဏာဒိဥပမံ အဂဟေတွာ နိစ္စဗ္ဗဂါဝုပမာ
ဂဟိတာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၃။ (တိ) (၂) ဖဿာ-
ဟာရော နိစ္စဗ္ဗဂါဝုပမေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၆။

နိစ္စယတ (တိ) [နိစ္စယတ + က။ နိစ္စယ-
တောတိ ဧတ္ထ ယတဥပသံယမေတိ ဓာတု။
ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃၆။] မြဲသော - အမှတ်
သညာ - သတိ - ရှိသော၊ မမေမလျော့
သော၊ သူ။ နိစ္စယတော (ဇာ၊ ၂။ ၁၂၅) တိ

နိစ္စသညတော၊ ဥပဋ္ဌိတဿတိ အပ္ပမ-
တ္တာဝ ဟုတွာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၄၈၃။ (- ဇာ၊ ၁။ ၂၄၂။)

နိစ္စယတ္တ (တိ) [နိစ္စ + အာယတ္တ] အမြဲမပြတ်
- အားထုတ် - စီရင် - လုံ့လပြု - သော။
နိစ္စယတ္တေနာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၉၁) တိ နိစ္စပဋိ-
ယတ္တေန။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၈၉။ နိစ္စယတနေနာတိ
နိစ္စံ အာယတ္တေနာတိ ပဒစ္ဆေဒေါတိ
ဒဿေတုံ "နိစ္စယတ္တေနာတိ နိစ္စပဋိယတ္တ-
နာ"တိ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၁၈။

နိစ္စယုတ္တပညာဓနဝတ္တ (န) [နိစ္စယုတ္တပညာဝန္တ
+ ဣ] အမြဲယှဉ်သော ပညာဟူသော ဥစ္စာ
ရှိသော သူ၏အဖြစ်။ ဓနဝါတိ ပသံသိ-
တဗ္ဗပညာဓနဝတ္တာ နိစ္စယုတ္တပညာဓနဝတ္တာ
အတိသယဘူတပညာဓနဝတ္တာ ဓနဝါ။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၃။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၅၄။

နိစ္စယောဂ (ပု) [နိစ္စ + ယောဂ] အမြဲယှဉ်
ခြင်း။ ဣဓ နိစ္စယောဂဝသေန ဝိဇ္ဇမာနတ္ထော
သမ္ဘဝတိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၀။

နိစ္စယောဂက္ခေမိ (တိ) [နိစ္စ + ယောဂက္ခေမ
+ ဤ။ နိစ္စယောဂက္ခေမ + ဤ] အမြဲ -
အခါ ခပ်သိမ်း - ယောဂလေးပါးတို့ကုန်ရာ
- နိဗ္ဗာန် - ရှိသော၊ သူ။ အစ္စန္တယောဂက္ခေ-
မိတိ အစ္စန္တယောဂက္ခေမိ၊ နိစ္စယောဂက္ခေ-
မိတိ အတ္ထော။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၁၇၅။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၈။) အစ္စန္တ-
ယောဂက္ခေမိ လည်းကြည့်။

နိစ္စရောဒန (န) [နိစ္စ + ရဒ + ယု။ ရံဒေါ
အသုဝိမောစနေ။ တတွတ္ထ။] အမြဲမပြတ်
ငိုကြွေးခြင်း၊ အမြဲမျက်ရည်လွှတ်စို ငိုယိုခြင်း။
အစိရစက္ခုနိ ဇီယရေတိ နိစ္စရောဒနေန
နစိရသေဝ စက္ခုနိ ဇီယိသန္တိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၃၀၁။

နိစ္စလ (တိ) [နိ + စလ။ (ကိစ္စလ - ဖြာ)]
(၁) တုန်လှုပ်ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော၊
မတုန် မလှုပ်သော၊ သူ။ (၂) မြဲမြံကြံ
ခိုင်သော၊ သူ။ (၃) ဂိရိရာဇာ ဝိယ နိစ္စလော။
မိလိန္ဒ။ ၂၀။ ဘိက္ခု နိစ္စလော ဟုတွာ
စိတ္တေန သာဒိယတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၅။
နိစ္စလော (ပု၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၁၈။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၊ ၃၃၃။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၄။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၁၅၉၊ ၂၆၆။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၆၊ ၁၆၇။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၂၂၀၊ ၃၁၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၅၊ ၂၅၈။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၉။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၃၊ ၂၉၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၅၊ ၁၁၂။ ဥဒါန၊
ဌ၊ ၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၂။ ပေတ၊ ဌ၊ ၉၀။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၇။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၊ ၁၂၀၊
၃၂၆။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၁၂၊ ၂၁၃၊ ၂၇၂။ ဇာ၊ ဌ၊
၁။ ၂၉။ - ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၇၆။
ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၇၊ ၈။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၀၃။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၃၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၅။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၀။
သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၂၊ ၂၅၁။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈။ ဒိ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၃၇။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၃။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၄၈၁။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈၈။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၄။
အမှာကံ သာသနံ သကလလင်္ကာဒိပေ
ပထဝီ ဝိယ ပတ္တင်္ဂ နိစ္စလဉ္စ ဟုတွာတိ

ပတိဋ္ဌဟိသတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၉။ နိစ္စလံ (န၊ ပ၊
၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၄။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၂။ မ၊ ဌ၊ ၂။
၈၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၄၊
၄၀၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၉။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၃၀။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၃။ သိ၊ ဌ၊
သစ်၊ ၁။ ၂၄၀၊ ၄၅၈-၉။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၀၂။
ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၁။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃။
ဘိက္ခုနိ နိစ္စလာ ဟုတွာ စိတ္တေနော
အဝိဝါသတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၅။ နိစ္စလာ (ထိ၊
ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၅၆။
ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
၂၅၊ ၃၂၆။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၃၆၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၊ ၂၀၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၃၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၇။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။
၁၉၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၀။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
၃၁။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၇။ နိစ္စလာ (ပ၊ ၈) — မ၊ ဌ၊
၃။ ၂၊ ၃၀၅။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၀။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၀။ ဒိ၊ ဌ၊
၃။ ၁၆၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၇။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၁။
နိစ္စလံ (ဒု၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၃။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၈၀။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၆။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၆။ သံ၊ ဌ၊
၁။ ၂၈၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၆။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၀၄။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
၃၇။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၇။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၄။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၈၊ ၄၆၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၆၊ ၃၁၀။
ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၇၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၄။ ဒိ၊ ဌ၊
၁။ ၃၂၇။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၅။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၇၆။ နိစ္စလေ (ဒု၊ ၈) — မ၊ ဌ၊ ၃။ ၅။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၀၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၈၈။ နိစ္စလာနိ —
ကင်္ခါ၊ ၂၈၀။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၄၃၉။ နိစ္စလေန
(တ၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၇၊ ၁၃၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။

၁၁၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၅၆။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂၂၈-
၉။ နိစ္စလာယ — ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၁၆။ နိစ္စလဿ
(စ၊ ၆) — ဝိ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၃၂။ နိစ္စလဿ (ဆ၊
၆) — ဝိ၊ ငှ၊ ၃။ ၃၉၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၈။ အံ၊
ငို၊ ၁။ ၂၄၈။ နိစ္စလေ (သ၊ ၆) — ဝိ၊ ငှ၊ ၁။
၂၈၉။ ဝိ၊ ငှ၊ ၄။ ၁၁၁။ မ၊ ငှ၊ ၄။ ၁၆၇။ ဓမ္မ၊
ငှ၊ ၁။ ၉၅။ စရိယာ၊ ငှ၊ ၁၁၃။ နိစ္စလေသု
(သ၊ ၆) — အပ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၉၆။ (၂) နိစ္စလ-
သမဏ ကြည့်။

နိစ္စလကရဏူပါယ (ပု) [နိစ္စလ + ကရဏ +
ဥပါယ] မတုန်မလှုပ်ပြုခြင်း၏အကြောင်း။
တဒုဘယစေတနာနံ နိစ္စလကရဏူပါယံ
ဗျတိရေကတော ဒဿေတုံ ဂုတ္တံ။ သိ၊
ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၀။

နိစ္စလကာယ (တိ) [နိစ္စလ + ကာယ။ (ဏိစ္စ
လတာယ - ပြာ)] မတုန်မလှုပ်သော ကိုယ်
ရှိသော၊ သူ။ ဧဝံ သန္တေ နာမ အရညေ
ဧဝံ နိစ္စလကာယော နိဿိန္နော ဣယန္တော
အတိဝိယ သုန္နရဉ္စ ဣနံ ဣယသီတိ
ဝဒတိ။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၇၉။

နိစ္စလကာရဏ (န) [နိစ္စလ + ကာရဏ]
မတုန် မလှုပ် - တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိ - သော
အကြောင်း။ ဝိစာရေတွာ ယထာ နိစ္စလ-
ကာရဏံ ဒိသ္မာ ယံ ဝါ ဝိနယက္ကမကောဝိဒီ
အနုဇာနန္တိ။ ဝဇိရ၊ ၃၆၆။

နိစ္စလဂ (ဂ္ဂ) ဟဏ (တိ) [နိစ္စလ + ဂဟဏ]
မတုန်မလှုပ် - စွဲစွဲမြဲမြဲ - ယူခြင်းမရှိသော၊

သူ။ အဝတ္ထိတသမာဒါနောတိ နိစ္စလ-
ဂဟဏော အနိဝတ္ထိတဂဟဏော။ ဒိ၊ ငှ၊ ၃။
၁၀၂။ နိစ္စလဂ္ဂဟဏောတိ အဓဉ္စလဂ္ဂါဟိ
တတ္ထ ကေနစိပိ အသံဟာရိယော။ ဒိ၊ ငို၊
၃။ ၁၀၃။

နိစ္စလဂုဏတာ (ထိ) [နိစ္စလဂုဏ + တာ]
မတုန် မလှုပ်သော - ဂုဏ် - ကျေးဇူး -
ရှိသည်၏ အဖြစ်။ နိစ္စလဂုဏတာယ
သတ္တာနံ ဒသိကာ။ နေတ္ထိ၊ ငှ၊ ၁၂၀။

နိစ္စလဂ္ဂဟိတ (တိ) [နိစ္စလ + ဂဟိတ] မတုန်
မလှုပ် - စွဲစွဲမြဲမြဲ - ယူအပ်သော၊ သူ။
တေနာဘိဘူတောတိ တေန မိဂေန
အဘိဘူတော အဇ္ဈောတ္တဋ္ဌော နိစ္စလဂ္ဂ-
ဟိတော ဟုတွာ။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၆၈။

နိစ္စလဋ္ဌ (ပု) [နိစ္စလ + အတ္တ] မတုန်မလှုပ်
သော အနက်သဘော။ အတ္တတ္ထပရတ္တေ
နိစ္စလဋ္ဌေန ဗုဒ္ဓိမာ။ မဟာနိ၊ ငှ၊ ၁၄၈။

နိစ္စလဋ္ဌာန (န) [နိစ္စလ + ဋ္ဌာန] မတုန်မလှုပ်
သော အကြောင်း။ အာသဘံ ဋ္ဌာနန္တိ သေဋ္ဌံ
နိစ္စဇာဋ္ဌာနံ။ အံ၊ ငှ၊ ၃။ ၁၃၆။

နိစ္စလဋ္ဌိတိက (တိ) [နိစ္စလ + ဋ္ဌိတိက] မတုန်
မလှုပ် - ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲ - တည်ခြင်းရှိသော
(တံခါးတိုင် စသည်)။ တသ္မာ ဂုတ္တိရနေမော
နိစ္စလဋ္ဌိတိကော ဣန္ဒြိယိလော ဝိယာတိ
အတ္တော။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၅။

နိစ္စလတာ (ထိ) [နိစ္စလ + တာ]
တုန်လှုပ်ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သည်၏
အဖြစ်၊ မတုန်မလှုပ်သည်၏ အဖြစ်။
ဒိဋ္ဌိဂတိကဿ ဟိ ထုသရာသိမိ နိက္ခိတ္တ-
ခါဏုကဿေဝ နိစ္စလတာ နာမ နတ္ထိ။ ဒိ၊
၄၊ ၂။ ၉၆။

နိစ္စလတ္တ (န) [နိစ္စလ + တ္တ] အထက်ပုဒ်
နက်ကြည်။ ဥဗ္ဗေဂတော ဖရဏာ
နိစ္စလတ္တာ စိရဋ္ဌိတိကတ္တာ စ ပဏိတတရာ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၈။

နိစ္စလပသာဒသိနေဟ (တိ) [နိစ္စလ + ပသာဒ
+ သိနေဟ] မတုန်မလှုပ် ကြည်ညိုခြင်း
ချစ်ခြင်းရှိသော၊ သူ။ အဝဋ္ဌိတာပေမာတိ
ဒဠ္ဗဘတ္တိရတနတ္ထယေ နိစ္စလပသာဒ-
သိနေဟ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၉၉။

နိစ္စလဘာဝ (ပု) [နိစ္စလ + ဘာဝ] 'တုန်လှုပ်
ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သည်၏ အဖြစ်၊ မတုန်
မလှုပ်သည်၏ အဖြစ်။ အာရမ္မဏေ နိစ္စလ-
ဘာဝေန ဣန္ဒြိယေ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အဘိ၊
၄၊ ၁။ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၆။ နိစ္စလဘာဝ
(မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၉) နှိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝံ၊
တိတ္ထိယဝါဒဝါတေဟိ အကမ္မိယဘာဝဉ္စ။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၂၂၇။ (- ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၃။ အံ၊ ၄၊ ၂။
၂၇၅။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၃။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၇၀။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၂၅။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၂၀။ ဇာ၊
၄၊ ၃။ ၅၃။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၃၆၆။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။
၈၈၊ ၂၂၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၇။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၅၊ ၂၈၈။)

နိစ္စလဘာဝကရဏ (န) [နိစ္စလဘာဝ +
ကရဏ] တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိ - မတုန်မလှုပ်
- သည်၏ အဖြစ်ကိုပြုခြင်း။ အာရမ္မဏေ
အာဟိတော နိစ္စလဘာဝကရဏေန ပတိ-
ဋ္ဌာပိတောတိ အဓိပ္ပါယော။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။
၂၂၁။ (- အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၄၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၃၆။
အပါ၊ ၄၊ ၁။ ၁၂။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၇၃။)

နိစ္စလဘာဝကရဏသာမည (န) [နိစ္စလဘာဝ-
ကရဏ + သာမည] တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိ -
မတုန်မလှုပ် - သည်၏အဖြစ်ကို ပြုခြင်းအား
ဖြင့် တူသည်၏အဖြစ်။ အံသကူဋံ ဒတွာ
ဋ္ဌိတသဟာယော ဝိယ သတိ အပိလာပန-
ဝသေန နိစ္စလဘာဝကရဏသာမညတော။
မူလဋီ၊ ၂။ ၅၈။

နိစ္စလဘာဝတ္ထ (ပု) [နိစ္စလဘာဝ + အတ္ထ]
တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိ - မတုန်မလှုပ် - သည်၏
အဖြစ်ဟူသော အကျိုး။ သကဝါဒကဿ
ဒွါရဗန္ဓဿ နိစ္စလဘာဝတ္ထာယာတိ အတ္ထော။
ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၄၉။ ကင်္ခါ၊ ၂၀၇။ (- ကင်္ခါ၊ ဋီ၊
သစ်။ ၃၇၀။)

နိစ္စလဘာဝပ္ပတ္တ (တိ) [နိစ္စလဘာဝ + ပတ္တ]
တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိ - မတုန်မလှုပ် - သည်၏
အဖြစ်သို့ရောက်သော၊ သူ။ ခေမပ္ပတ္တောတိ
အခေမပ္ပတ္တရူပါယ စောဒနာယ အနုပဒ္ဒဝံ
ပတ္တော နိစ္စလဘာဝပ္ပတ္တော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၆။

နိစ္စလမန (တိ) [နိစ္စလ + မန] တုန်လှုပ်ခြင်း
မရှိ - မတုန်မလှုပ် - သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။
ယာထာဝမနာတိ နိစ္စလမနာ။ မဟာနိ၊ ဌ။
၁၆၅။

နိစ္စလသဘာဝ (ပု) [နိစ္စလ + သဘာဝ]
တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိ - မတုန်မလှုပ် - သော
သဘော။ ပစ္ဆာ မနုဿာနံ ပဋိဂ္ဂဟဏံ
တတ္ထေဝ ဌာနဿ နိစ္စလသဘာဝတော
အာနေဉ္စဝိဟာရပဋိလာဘဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၁။

နိစ္စလသမဏ (ပု) [နိစ္စလ + သမဏ]
တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိ - မတုန်မလှုပ် - မြဲမြံကြံ
ခိုင် - သော ရဟန်း။ နိစ္စလသမဏော (အံ၊
ဌ၊ ၂။ ၃၂၂) တိ ထိရသမဏော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၁၇။

နိစ္စလာဓိဋ္ဌာနတာ (ထိ) [နိစ္စလာဓိဋ္ဌာန +
တာ] တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသော တည်ရာ၏
အဖြစ်။ ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗဌေန “ဘောဂေါ” တိ
လဒ္ဓမာနာနံ မနာပိယရူပါဒိနံ၊ တန္တိဿယာနံ
ဝါ ဥပဘောဂသုခါနံ ပတိဋ္ဌာ နိစ္စလာ-
ဓိဋ္ဌာနတာယ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၂။

နိစ္စလာဘီ (ပု) [နိစ္စ + လာဘ + ဤ။ နိစ္စ
+ လာဘ + ဇာ] (၁) အမြဲမပြတ် -
အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း - လာဘ်ရှိသော၊
သူ။ (၂) အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း -
အခါခပ်သိမ်း - ရလေ့ရှိသော၊ သူ။
လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တာ ဇာတုတ္တပိ အပရေန

သမယေန အပ္ပလာဘာ အပ္ပသက္ကာရာ
ဟောန္တိ၊ နိစ္စလာဘီနော နာမ န ဟောန္တိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၁။

နိစ္စလိက (တိ) [နိစ္စလ + လူက] တုန်လှုပ် -
ဖောက်ပြန် - ခြင်း မရှိသော၊ မတုန်မလှုပ်
- မဖောက်ပြန် - သော။ နိစ္စလိက (အံ၊ ဌ၊
၂။ ၂၆၇) န္တိ အဝိပရိဝတ္တံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၇။

နိစ္စလိတ (တိ) [နိ + စလိတ] အထက်ပုဒ်
နက်ကြည့်။ နိစ္စလိတ (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၄) န္တိ
အပရိဝတ္တိတံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၈။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၄၇၆။)

နိစ္စလောဟိတ (တိ) [နိစ္စ + လောဟိတ]
အမြဲ (ယိုထွက်သော) ဥတုသွေးရှိသော
(မိန်းမ)။ ဝုလောဟိတာတိ နိစ္စလောဟိတာ
ကိလိန္နဒကသောတာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၄။

နိစ္စဝါသတ္တ (ပု) [နိစ္စဝါသ + အတ္တ] အမြဲ
နေရန် အကျိုး။ ဝုလောဟိတာယာတိ နိစ္စ-
ဝါသတ္တယ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၆၈။

နိစ္စဝါသီ (တိ) [နိစ္စ + ဝသ + ဇာ] အမြဲ
မပြတ် - အမြဲတမ်း - နေခြင်းအလေ့ရှိသော၊
သူ။ နိဗ္ဗာနဝါသီနောတိ ရုက္ခပဗ္ဗတပဋိ-
ဗဒ္ဓေသု ဝိမာနေသု နိစ္စဝါသီတာယ နိဗ္ဗာ-
နဝါသီနော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၀။

နိစ္စဝိဝံသကာရီ (တိ) [နိစ္စ + ဝိဝံသ + ကရ +
ဇာ] အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း - ဖျက်ဆီး

ခြင်း ကို ပြုတတ်သော၊ သူ။ နိစ္စဝိဝေသနာရီန (ဇာ၊ ၁။ ၂၁၆) နှိ နိစ္စ ဝိဒ္ဓိသန-
ကရံ၊ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၅။

နိစ္စဝိဝေသနာ (တိ) [နိစ္စ + ဝိဝေသနာ] အမြဲဟင်းလင်း
ပွင့်သော (လောကန္တရိုက်ငရဲ)။ အဃာတိ
နိစ္စဝိဝေသနာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၆။ အံ၊
၄။ ၂။ ၃၃၄။ (- ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ မ၊ ၄။ ၃။
၃၃၆။)

နိစ္စဝိဝေသနာ (တိ) [နိစ္စ + ဝိဝေသနာ] အထက်ပုဒ်နက်
ကြည့်။ ရုက္ခဂစ္ဆာဒိနာ ကေနစိ န ဟညတိ
တိ အဃာ။ အသမ္ဘာတ။ တေနာဟ “နိစ္စ-
ဝိဝေသနာ”တိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၁။

နိစ္စဝိဟာရ (ပု) [နိစ္စ + ဝိဟာရ] (၁) အမြဲ
မပြတ် - အခါခပ်သိမ်း - (ဖြစ်သော)
နေခြင်း။ (၂) အမြဲမပြတ် - အခါခပ်သိမ်း -
(ဖြစ်သော) နေကြောင်း (တရား)။
နိစ္စဝိဟာရ (ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၈)
တိ သဗ္ဗဒါ ပဝတ္တနကဝိဟာရ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။
၂၅၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၄။ (- အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၁။)

နိစ္စဝေရ (တိ) [နိစ္စ + ဝေရ] အမြဲမပြတ် -
အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း - ရန်ငြိုးထား
သော၊ သူ။ ယေ နိစ္စဝေရ ပန ပါဏိ-
သံဃာ၊ တေ မေတ္တစိတ္တံ ပရမံ လဘိသု။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၀၃။

နိစ္စဝေါဒါန (တိ) [နိစ္စ + ဝေါဒါန] အမြဲ
မပြတ် - အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း - ဖြူစင်

သော၊ ထာဝစဉ်ဖြူစင်သော။ လောကုတ္တရံ
ပန နိစ္စဝေါဒါနမေဝ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၁၇။

နိစ္စသင်္ကပ္ပ (ပု) [နိစ္စ + သင်္ကပ္ပ] “မြဲ၏”ဟု
ကြံစည်ခြင်း။ တက္ကန္တ ဒိဋ္ဌိသု ပကပ္ပယိတ္တာ-
တိ အတ္တနော နိစ္စသင်္ကပ္ပမတ္တံ ဒိဋ္ဌိသု
ဇနေတွာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၁၇။

နိစ္စသဉ္စရဏနာဝါ (တိ) [နိစ္စ + သဉ္စရဏာ +
နာဝါ] အမြဲမပြတ် - အမြဲတမ်း - အခါခပ်
သိမ်း - လှည့်လည်သွားလာသော လှေ။
ယတ္ထဿ ဝုဓနာဝါ ဝါတိ ယတ္ထ နဒိယာ
သိမာဗန္ဓနဌာနဂတေသု တိတ္တေသု နိစ္စ-
သဉ္စရဏနာဝါ အဿ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၈။

နိစ္စသညာ (တိ) [နိစ္စ + သညာ] မြဲသော
- အမှတ်သညာ - သတိ - ရှိသော၊ သူ။
နိစ္စယတောတိ နိစ္စသညတော။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၄၈၃။

နိစ္စသညာ (တိ) [နိစ္စ + သညာ] နိစ္စသညာ
နိစ္စသညာ သည် နိစ္စသညာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၄။
(မမြဲသော သင်္ခါရဓမ္မတို့၌) မြဲ၏ဟူ၍ဖြစ်
သော (မှားယွင်းဖောက်ပြန် မမှန်သော)
အမှတ်သညာ။ အနိစ္စတော အနုပဿန္တော
နိစ္စသညာ ပဇာတိ။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁၇၆။ ၁၉၅။
၄၀၆။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၈။ သံ၊
၄။ ၃။ ၂၁၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၄၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၅၈။
နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၉၅။ နိစ္စသညာတောတိ သင်္ခတ-
ဓမ္မေ “နိစ္စာ သဿတာ”တိ ပဝတ္တာယ

မိစ္ဆာသညာယ။ သာရတ္ထံ၊ ၂။ ၂၄၅။ ဒိ၊ ငို၊
 ၁။ ၁၀၄။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၃၀၈။ မ၊ ငို၊ ၁။
 ၁၀၂။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၃၀။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၇၅။
 နိစ္စသညာ (ပါ ၈) — နေတ္တိ၊ ၂။ ၂၄၊ ၁၀၅။
 ပေဋကော။ ၁၆၉။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၁၇။ နေတ္တိ၊
 ဝိ၊ ၂၆၊ ၂၇၅။ နိစ္စသညာ (ပါ ၈) — နေတ္တိ၊
 ၄၅။ နိစ္စသညာ (ဒါ ၈) — ပဋိသံ၊ ၃၁။ ဒိ၊ ၄၊
 ၃။ ၂၀၀။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၃၀၃။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၈၅။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၄၊ ၃၃၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
 ၄။ ၁၀၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၅၅။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။
 ၁၉၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၉၀။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။
 ၄၁၁။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၉၀၊ ၃၄၄။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၈၇။
 သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၀၇။ နိစ္စသညာယ (တ၊ ၈) —
 နေတ္တိ၊ ငို၊ ၁၂၁။ နိစ္စသညာယ (မ၊ ၈) —
 ပဋိသံ၊ ၂၀၉။ နိစ္စသညာတော — ဝိ၊ ၄၊ ၂။
 ၃၄။ သာရတ္ထံ၊ ၂။ ၂၄၅။ နိစ္စသညာယ (ဆ၊
 ၈) — ပဋိသံ၊ ၃၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။ ၇၊ ၃၃၅။ နိစ္စသညာယ (သ၊ ၈) — ပဋိသံ၊
 ၃၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၅။

နိစ္စသညာဒိက (တိ) [နိစ္စသညာ + အာဒိ +
 က] နိစ္စသညာအစရှိသော။ ပဟာတဗ္ဗေ
 ဓမ္မေတိ နိစ္စသညာဒိကေ ယာဝ အရဟ-
 တ္တမဂ္ဂဝဇ္ဇာသဗ္ဗေ ပါပဓမ္မေ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၆၇။

နိစ္စသညာဒိသဝတ္ထု (န) [နိစ္စသညာ + အာဒိ
 + ဒသဝတ္ထု] နိစ္စသညာ အစရှိသော
 ဆယ်ပါး သော အကြောင်း ‘ဝတ္ထု’။
 ဝတ္ထုဝသေနာတိ နိစ္စသညာဒိသဝတ္ထု-
 ဝသေန ဒသ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၅၇။

နိစ္စသညာဒိနိက္ခမန (န) [နိစ္စသညာ + အာဒိ
 + နိက္ခမန] နိစ္စသညာ - မြဲ၏ဟူ၍ဖြစ်
 သော သညာ-အစရှိသည်တို့မှ ထွက်မြောက်
 ခြင်း။ နိစ္စသညာဒိနိက္ခမနတော နေက္ခမ္ပံ
 ဝိပဿနာတိ “နေက္ခမ္ပသိတာနီတိ ဝိပ-
 သနာနိသိတာနီ” တိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၈၂။

နိစ္စသညာဒိပဇဟန (န) [နိစ္စသညာ + အာဒိ
 + ပဇဟန] “မြဲ၏”ဟူ၍ဖြစ်သော အမှတ်
 သညာအစရှိသည်တို့ကို ပယ်စွန့်ခြင်း။
 တေသုယေဝ ပန ဓမ္မေသု နိစ္စသညာဒိ-
 ပဇဟနဝသေန ပဝတ္တာ လက္ခဏာရမ္မ-
 ကိကဝိပဿနာ ပညာ ပဟာနပရိညာ နာမ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၁။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂။ (- ဒိ၊ ငို၊
 ၃။ ၁၇၉။ မူလငို၊ ၁။ ၁၈၄။)

နိစ္စသညာဒိပဋိပက္ခဝိမေဓန (န) [နိစ္စသညာ +
 အာဒိ + ပဋိပက္ခ + ဝိမေဓန] “မြဲ၏”ဟူ၍
 ဖြစ်သော အမှတ်သညာအစရှိသော ဆန့်
 ကျင်ဖက်တရားတို့ကို ပယ်ဖျောက်ဖျက်ဆီး
 ခြင်း။ သမ္ပဒေဝ နိစ္စသညာဒိပဋိပက္ခ-
 ဝိမေဓနဝသေန ပဝတ္တမာနာ သမာဝဟတိ။
 သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၂၆။ (- ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၃၅။)

နိစ္စသညာဒိပဟာနသာဝိက (တိ) [နိစ္စသညာ
 + အာဒိ + ပဟာန + သာဝိက] “မြဲ၏”
 ဟူ၍ဖြစ်သော အမှတ်သညာအစရှိသည်ကို
 ပယ် ခြင်းကို ပြီးစေတတ်သော (အနုပ-
 သနာ)။ ဧဝံ နိစ္စသညာဒိပဟာနသာဝိ-
 ကာနံ သတ္တန္တံ အနုပဿနာနံ အာဝိပစ္စံ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၂။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂။

နိစ္စသညာဒိပ္ပဟာန (န) [နိစ္စသညာ + အာဒိ + ပဟာန] “မြဲ၏”ဟူ၍ဖြစ်သော အမှတ်သညာအစရှိသည်ကို ပယ်ခြင်း။ အနိစ္စာနုပဿနာဒိဟိ နိစ္စသညာဒိပ္ပဟာနေန သန္တစိတ္တဿ။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၇၈။

နိစ္စသညာဒိမလ (န) [နိစ္စသညာ + အာဒိ + မလ] “မြဲ၏”ဟူ၍ဖြစ်သော အမှတ်သညာအစရှိသော အညစ်အကြေး။ တာနိ ဟိ နိစ္စသညာဒိမလံ ဝိသောဓေန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၉။

နိစ္စသညာဓိမုတ္တ (တိ) [နိစ္စသညာ + အဓိမုတ္တ] “မြဲ၏”ဟူ၍ဖြစ်သော အမှတ်သညာကို နှလုံးသွင်းသော သူ။ နိစ္စသညာဓိမုတ္တဿ - အပရာပရံ စိတ္တံ ပဏာမေန္တော သတိမပစ္စဝေက္ခတော အနိစ္စသညာ န ဥပဋ္ဌာတိ။ ပေဋကော။ ၂၅၃။

နိစ္စသညာနိမိတ္တ (တိ) [နိစ္စသညာ + နိမိတ္တ] “မြဲ၏”ဟူ၍ဖြစ်သော အမှတ်သညာလျှင် အကြောင်းရှိသော။ နိစ္စသညာနိမိတ္တဿာ (နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၄၀)တိ အနိစ္စသညာ ဟေတုကဿ။ နေတ္ထိ၊ ငို၊ ၈၅။

နိစ္စသညာပဟာန (န) [နိစ္စသညာ + ပဟာန] “မြဲ၏”ဟူ၍ဖြစ်သော အမှတ်သညာကို ပယ်ခြင်း။ ယသ္မာ ပနဿ နိစ္စာနုပဿနာဒိဟိ နိစ္စသညာပဟာနဝသေန တတ္ထ တတ္ထ ပစ္စက္ခတာပိ အတ္ထိ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၈၈။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၁၅၃။

နိစ္စသညာဟေတုက (တိ) [နိစ္စသညာ + ဟေတု + က] “မြဲ၏”ဟူ၍ဖြစ်သော အမှတ်သညာလျှင် အကြောင်းရှိသော။ နိစ္စသညာနိမိတ္တ - ကြည့်။

နိစ္စသညိတ (တိ) [နိစ္စသညာ + ဣတ] “မြဲ၏” ဟူ၍ဖြစ်သော အမှတ်သညာရှိသော သူ။ ဥပေက္ခာသုခသဟဂတာယ တတ္ထ သာတာဝီနံ ပဉ္စနံ ဥပေက္ခာသုခံ ပရိဝတ္တိတော ဧသ ဓမ္မော တေန နိစ္စသညိတာနဉ္စ ယံ ဟောတိ။ ပေဋကော။ ၂၆၇။

နိစ္စသညိ (ပု) [နိစ္စသညာ + ဤ] “မြဲ၏” ဟူ၍ ဖြစ်သော အမှတ်သညာရှိသော သူ။ အနိစ္စေ နိစ္စသညိနော။ အံ၊ ၁။ ၃၆၂။ ပဋိသံ၊ ၂၇၃။ ယေ ပန ဣတော ဗာဟိရကာ တတ္ထ နိစ္စသညိနော ဘဝဝိမောက္ခသညိနော စ။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၄၈၂။ (- နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၉၉။ နေတ္ထိ၊ ငို၊ ၁၁၂။)

နိစ္စသဒ္ဓ (ပု) [နိစ္စ + သဒ္ဓ] နိစ္စသဒ္ဓါ။ အဘိဓမ္မာတော ဟိ အယံ နိစ္စသဒ္ဓေါ “နိစ္စပဟံသိတော နိစ္စပဟာဌော”တိအာဒိသု ဝိယ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၄၀။

နိစ္စသန္နိပါတ (တိ) [နိစ္စ + သန္နိပါတ] အမြဲ မပြတ် စည်းဝေးခြင်းရှိသော (မင်း)။ အဘိဓမ္မာတော သန္နိပါတာတိ နိစ္စသန္နိပါတာ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၃။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၁၅၉။

နိစ္စသန္တသိတ (တိ) [နိစ္စ + သန္တသိတ]
အမြဲ မပြတ် မှီတတ်သော (တဏှာ)။
တဏှာ ပန နိစ္စသန္တသိတာတိ “ပါဠိ-
ယေက္ခော ဗန္ဓု”တိ ဂုတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆၈။

နိစ္စသန္တသိတဌ (ပု) [နိစ္စသန္တသိတ + အတ္ထ]
အမြဲမပြတ် မှီတတ်သော အနက်သဘော။
နိစ္စသန္တသိတဌေန ဟိ သတ္တာနံ တဏှာ-
သမော ဗန္ဓု နာမ နတ္ထိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၃၉၇။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၃။

နိစ္စသဘာဝ (ပု) [နိစ္စ + သဘာဝ] မြဲသော
သဘော။ နိစ္စသဘာဝမေဝါတိ ပုစ္ဆတိ။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၀။ အဝိပရိဏာမဓမ္မတာယာတိ
အာဟ “နိစ္စသဘာဝမေဝါတိ ပုစ္ဆတိ”တိ။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၉။ (- ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၅၆။ ပေတ၊
ဌ၊ ၂၃၆။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၄၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၇။)

နိစ္စသဘာဝဉာပန (န) [နိစ္စသဘာဝ + ဉာပန]
မြဲသောသဘောရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိစေ
ခြင်း။ ယဒိ ဧဝံ “အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ နိဗ္ဗာန”န္တိ
ဣဒံ ကထန္တိ ? တံ သဗ္ဗဒါ ဥပလဒ္ဓိတော
ဂုတ္တံ နိစ္စသဘာဝဉာပနတ္ထံ အသင်္ခတဓမ္မဿ။
အနုဋီ၊ ၃။ ၉၉။

နိစ္စသဘာဝါဘာဝ (ပု) [နိစ္စသဘာဝ +
အဘာဝ] မြဲသောသဘော၏ မရှိခြင်း။
နိစ္စသဘာဝါဘာဝေါ ဧဝံ နိစ္စပဋိက္ခေပေါ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၃။

နိစ္စသမယ (ပု) [နိစ္စ + သမယ] အမြဲမပြတ်
ပြုရာအခါ။ တတ္ထ နိစ္စသမယော ကာလ-
သမယောတိ ဒွေ သမယာ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၆။
(နိစ္စဘူတော သမယော အဘိဏ္ဍကရဏ-
ကာလော။ အဘိဏ္ဍတ္တော ဟိ အယံ
နိစ္စသဒ္ဓေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၀။)

နိစ္စသမာဒါန (န) [နိစ္စ + သမာဒါန] (ဏိစ္စ-
သမာဒါန - ပြာ)] အမြဲမပြတ် - ကောင်း
စွာယူခြင်း - ဆောက်တည်ခြင်း။ “စရတော”
တိအာဒိနာ နိစ္စသမာဒါနံ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊
၃။ ၂၇၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၂။

နိစ္စသမာဓာန (န) [နိစ္စ + သမာဓာန]
အမြဲ မပြတ် - ကောင်းစွာအာရုံ၌ ထားခြင်း
- ဆောက်တည်ခြင်း။ တတ္ထ တတ္ထ အပ္ပဋိ-
ဟတဂုတ္တိတာယ ပစ္စက္ခတော ဉာဏံ
ပဝတ္တတိ နိစ္စသမာဓာနဉ္စ ဝိက္ခေပါဘာဝ-
တော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၀၁။

နိစ္စသမာယောဂဒီပန (န၊ ထိ) [နိစ္စ + သမာ-
ယောဂ + ဒီပန] အမြဲမပြတ်ကောင်းစွာ
ယှဉ်ခြင်းကို ပြခြင်း။ သိက္ခာဟိ နိစ္စသမာ-
ယောဂဒီပနတ္ထံ စေတ္ထ “သိက္ခတိ သိက္ခတိ”
တိ အာမေဋ္ဌိတဝစနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၂။

နိစ္စသမာဟိတ (တိ) [နိစ္စ + သမာဟိတ]
အမြဲ မပြတ်ကောင်းစွာ အာရုံ၌ထားအပ်
သော၊ အမြဲမပြတ် တည်ကြည်သော။ အထ
ဝါ သမုဟတဝိက္ခေပတာယ နိစ္စသမာဟိ-
တဿ မနသိကာရဿ ဝသေန တဒါ-

ရမ္မဏဗ္ဗောနံ သန္တဘာဝေါ ရာဒိတဗ္ဗော။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၃၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၈၀။

နိစ္စသမာဟိတတ္ထ (တိ) [နိစ္စသမာဟိတ +
အတ္ထ] အမြဲမပြတ် - ကောင်းစွာ အာရုံ၌
ထားအပ်သော စိတ်ရှိသော - တည်ကြည်
သော၊ သူ။ နိစ္စသမာဟိတတ္ထော (သံ၊ ၁။
၁၇၁) တိ နိစ္စံ သမာဌပိတစိတ္တော။ သံ၊ ၄။
၁။ ၂၁၇။ (- သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၂။)

နိစ္စသမာဟိတဘာဝဟေတု (တိ) [နိစ္စ +
သမာဟိတ + ဘာဝဟေတု] အမြဲမပြတ်
ကောင်းစွာအာရုံ၌ ထားအပ်သော စိတ်ရှိ
သည်၏အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းရှိသော။
အညေပိ ဗုဒ္ဓတ္တကရာတိ ဝိသာခပုဏ္ဏမိတော
ပဌာယ ရတ္တိန္ဒြိယံ ဧဝံ နိစ္စသမာဟိတဘာဝ-
ဟေတုဘူတာနံ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ ဥပရိ အညေပိ
ဗုဒ္ဓတ္တသာကော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၃။

နိစ္စသမာဟိတဘာဝဟေတုက (တိ) [နိစ္စ-
သမာဟိတ + ဘာဝဟေတု + က]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ အညေပိ ဗုဒ္ဓတ္တ-
ကရာတိ ဝိသာခပုဏ္ဏမိတော ပဌာယ
ရတ္တိန္ဒြိယံ ဧဝံ နိစ္စသမာဟိတဘာဝဟေတုကာနံ
ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ ဥပရိ အညေပိ ဗုဒ္ဓတ္တသာကော။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၈။

နိစ္စသမ္ပဂ္ဂဟိတ (တိ) [နိစ္စ + သမ္ပဂ္ဂဟိတ]
အမြဲမပြတ် ကောင်းစွာ ချီးမြှောက်အပ်သော
(တရား)။ ဣမိနာ ပါဠိဟိရေန သဒ္ဓမ္မော
နိစ္စသမ္ပဂ္ဂဟိတော ဘဝိဿတိ။ မိလိန္ဒ။
၂၉၇။

နိစ္စသမ္ပတ္တိ (တိ) [နိစ္စ + သမ္ပတ္တိ] မြဲသော
စည်းစိမ်ချမ်းသာ။ နိစ္စမေတ္တ ကိဋ္ဌာ နိစ္စ-
သမ္ပတ္တိယော လဗ္ဘန္တိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၅၆။

နိစ္စသမ္ပန္န (တိ) [နိစ္စ + သမ္ပန္န။ (ကိစ္စသံဗေဒ -
ပြာ)] အမြဲစပ်ခြင်းရှိသော၊ ယ တ သဒ္ဓါ။
ယံတံသဒ္ဓါ ပဟိ နိစ္စသမ္ပန္နာ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၂။ ၂၀၊ ၃၆၇၊ ၃၇၅။ (- သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၂၂၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၄။)

နိစ္စသမ္ပတ (တိ) [နိစ္စ + သမ္ပတ။ (ကိစ္စသံဗေဒ -
ပြာ)] “မြဲ၏”ဟု - သမုတ်အပ် -
ကောင်း စွာသိအပ် - သော။ ဒိဃာယုက-
ဘာဝေန နိစ္စသမ္ပတာ ဒေဝလောကာတိ
အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၀။

နိစ္စသမ္ပတပကတိပုရိသ (ပု) [နိစ္စသမ္ပတ +
ပကတိပုရိသ] “မြဲ၏”ဟု သမုတ်အပ်သော
ပကတိသော ယောကျ်ား။ န လောကေ
နိစ္စသမ္ပတပကတိပုရိသာဒိဟေတုကာတိ
ဂုတ္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၆။

နိစ္စသမ္ပုဋ္ဌ (တိ) [နိစ္စ + သမ္ပုဋ္ဌ] အမြဲမပြတ်
ပြင်းစွာတွေဝေသော။ မောဟေန ဟိ နိစ္စ-
သမ္ပုဋ္ဌံ တိရစ္ဆာနယောနိ ဥပပဇ္ဇန္တိ။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၁၇၂။

နိစ္စသဿ (တိ) [နိစ္စ + သဿ] အမြဲမပြတ်
ကောက်စပါးရှိသော (နေပုဒ်)။ သော ကိရ
နေပဒေါ နိစ္စသဿော သဒါ ဗိဘေဏှံ
နိက္ခမတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၉။

နိစ္စသာပေက္ခ (တိ) [နိစ္စ + သာပေက္ခ] အမြဲရှု
 ငဲ့ခြင်းရှိသော။ နိစ္စသာပေက္ခတ္တာ ဟိ
 ဤဒိသေသု သမာသော ဟောတိယေဝ။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၈၊ ၄၂။ နိစ္စသာပေက္ခတာယ
 ပနေတ္ထ သမာသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
 ၂၁၀။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁။
 သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၊ ၅၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
 ၂၂၁။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၂။)

နိစ္စသာရ (ပု) [နိစ္စ + သာရ] (၁) မြဲသော
 အနှစ်သာရ၊ “နိစ္စ”ဟူသော အနှစ်သာရ။
 (တိ) (၂) မြဲသောအနှစ်သာရရှိသော
 (တရား)။ (၁) နိစ္စသာရာဒိနံ သဗ္ဗသော
 အဝတ္ထုကာယ အစွန္တမေဝ သုညတ္တာ
 အစွန္တသုညတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၂၃။ အနိစ္စ-
 တာယဇေ နိစ္စသာရံ အတ္တနော ဝသေ
 ပဝတ္တနဗေဗ္ဗတ္တ နတ္ထိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၀။ (- ဒိ၊
 ဋီ၊ ၁။ ၁၈၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၅၈။ အနုဋီ၊
 ၂။ ၁၅၂။) (တိ) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိစ္စသာရတ္တသာရဂဟဏာဘိနိဝေသ (ပု)
 [နိစ္စသာရ + အတ္တသာရ + ဂဟဏ + အဘိ-
 နိဝေသ] မြဲသော အနှစ်သာရရှိသော
 တရား၊ အတ္တ-ဟူသော အနှစ်သာရရှိသော
 တရားဟု ယူခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်း။ သာရာ-
 ဒါနာဘိနိဝေသန္တိ နိစ္စသာရတ္တသာရဂဟ-
 ဏာဘိနိဝေသံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၄။

နိစ္စသာရဝသောရအတ္တသာရဝိရဟ (ပု)
 [နိစ္စသာရ + ဝသောရ + အတ္တသာရ +
 ဝိရဟ] မြဲသော အနှစ်သာရ၊ ခိုင်ခန့်သော

အနှစ်သာရ၊ အတ္တ-ဟူသော အနှစ်သာရမှ
 ကင်းခြင်း။ ဧဝံ ရူပဗ္ဗိ နိစ္စသာရဝသောရ-
 အတ္တသာရဝိရဟေန နိဿာရမေဝ။ သံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၂၉၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀။

နိစ္စသာရဝသောရအတ္တသာရဝိရဟိတ (တိ)
 [နိစ္စသာရ + ဝသောရ + အတ္တသာရ + ဝိရ-
 ဟိတ] မြဲသော အနှစ်သာရရှိသော တရား
 ခိုင်ခန့်သော အနှစ်သာရရှိသော တရား
 အတ္တ-ဟူသော အနှစ်သာရရှိသော တရားမှ
 ကင်းသော။ သာရရဟိတာတိ နိစ္စသာရ-
 ဝသောရအတ္တသာရဝိရဟိတာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
 ၃၃၁။

နိစ္စသာရသာရ (ပု) [နိစ္စသာရ + သာရ]
 မြဲသော အနှစ်သာရဟုဆိုအပ်သော အနှစ်။
 နိစ္စသာရသာရေန ဝါ (မဟာနိ၊ ၃၂၁) တိ
 သတတသာရသင်္ခါတေန သာရေန ဝါ။
 မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၇၇။ (- စူဠနိ၊ ၁၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။ ၂၉၂။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၆၇။)

နိစ္စသာရာဒိရဟိတ (တိ) [နိစ္စသာရ + အာဒိ
 + ရဟိတ] နိစ္စသာရ-စသည်မှ ကင်းသော၊
 မြဲသော အနှစ်သာရစသည်မှ ကင်းသော။ နနု
 ရိတ္တာ သဗ္ဗသင်္ခါရာတိ သဗ္ဗေ ပန
 သင်္ခတဗ္ဗော နနု ရိတ္တာ တုတ္ထ၊ နိစ္စသာရဒိ-
 ရဟိတာတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၅၇။ (-
 မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၇၇။)

နိစ္စသာရာဒိဝိရဟ (တိ) [နိစ္စသာရ + အာဒိ +
 ဝိရဟ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ ကာယ-

သင်္ခါတဿ ကလိနော နိစ္စသာရာဒိ-
ဝိရဟေန အသာရဿ ဂ္ဂပံ အသုစိဒ္ဓန္တံ
ဇေဂ္ဂပဋိက္ကုလဘာဝံ သရ။ ထေရီ၊ ဌ။
၂၉၅။ (- မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၁၊ ၂၇၂၊ ၂၇၃။ သံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၆၃၊ ၁၆၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၆။)

နိစ္စသာရာဒိဝိရဟပ္ပကာသန (န၊ ထိ) [နိစ္စသာရ
+ အာဒိ + ဝိရဟ + ပကာသန] နိစ္စသာရ
စသည်မှ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်ကို
ထင်စွာပြခြင်း။ မြဲသော အနှစ်သာရစသည်မှ
ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်ကို ထင်စွာပြခြင်း။
ဣမေ ဒိဋ္ဌိဌာနာ အပရာမာသနိယျာနိက-
ဘာဝဒီပနေန နိစ္စသာရာဒိဝိရဟပ္ပကာသ-
နတော ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပန္နိတာနိ သမ္ဘဝန္တိ။ ဒိ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၃၂။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၈။

နိစ္စသာရာဒိဝိရဟိတ (တိ) [နိစ္စသာရ + အာဒိ
+ ဝိရဟိတ] နိစ္စသာရ စသည်မှ
ကင်းသော။ နိစ္စသာရာဒိဝိရဟိတော
တုစ္ဆော ခန္တပဉ္စကသင်္ခါတော အတ္တဘာဝ-
ကာယော ဉာဏစက္ခုနာ ယာထာဝတော
အပသိတ္တ။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၃၈၀။ (- ဒိ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၁၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၉။)

နိစ္စသာရာဒိသာရရဟိတ (တိ) [နိစ္စသာရ +
အာဒိ + သာရ + ရဟိတ] နိစ္စသာရအစရှိ
သော အနှစ်သာရမှ ကင်းသော။
အသာရကာတိ နိစ္စသာရာဒိသာရရဟိတာ။
ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၄၈၂။ (- ထေရီ၊ ဌ။ ၂၈၉။)

နိစ္စသာရာဒိသုညတာပကာသန (န၊ ထိ) [နိစ္စ-
သာရာဒိ + သုညတာ + ပကာသန] နိစ္စ

သာရအစရှိသည်တို့မှ ကင်းဆိတ်သည်၏
အဖြစ်ကို ထင်စွာပြခြင်း။ အယံ ဒေသနာ
နိစ္စသာရာဒိသုညတာပကာသနေန နိဌာ-
ပိတာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၀။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၄၅၈။

နိစ္စသာရာဘာဝ (ပု) [နိစ္စသာရ + အဘာဝ]
နိစ္စသာရမရှိခြင်း။ မြဲသော အနှစ်သာရ
မရှိခြင်း။ တာယ နိစ္စသာရာဘာဝဿ စ
အတ္တသာရာဘာဝဿ စ သုဋ္ဌ၊ ဒိဋ္ဌတ္တာ
သာရာဒါနာဘိနိဝေသဿ ပဟာနံ ဟောတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃၇။

နိစ္စသီလ (န) [နိစ္စ + သီလ] အမြဲ - နိစ္စ -
မပြတ် - အခါခပ်သိမ်း - စောင့်ရှောက် -
စောင့်ထိမ်း - အပ်သော သီလ။ ပဉ္စင်္ဂါဒိ-
ဝသေန နိစ္စသီလံ ဂဏှိတော။ အဘိ၊ ဌ။ ၃။
၄၃၅။ ဥပါသကဥပါသိကာနံ နိစ္စသီလ-
ဝသေန ပဉ္စသိက္ခာပဒါနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၅။
(- ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၁၄။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၁၉၄။
သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၂။ ၁၀၇။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၆၅။ ပေတ၊
ဌ။ ၂၃၉။ စရိယာ၊ ဌ။ ၁၀၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၂၅၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၁။)

နိစ္စသီလဥပေါသထကမ္မ (န) [နိစ္စသီလ +
ဥပေါသထကမ္မ] နိစ္စသီလ , ဥပုသ်သီလ
စောင့်သုံးခြင်းအမှု။ နိစ္စသီလဥပေါသထ-
ကမ္မဝသေန ပဗ္ဗဇိတဿ အနဝသေသ-
သီလသံဝရဝသေန စ သီလပါရမီ။ စရိယာ၊
ဌ။ ၂၅၈။

နိစ္စသီလပဋိပက္ခဓမ္မ (ပု) [နိစ္စသီလ + ပဋိပက္ခဓမ္မ] နိစ္စသီလ၏ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော တရား။ ပဉ္စ ဒုသီလျကမ္မာနီတိ နိစ္စသီလပဋိပက္ခဓမ္မာ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၉၇။

နိစ္စသုခအတ္တနိမိတ္တ (န) [နိစ္စသုခအတ္တ + နိမိတ္တ] နိစ္စ , သုခ , အတ္တ-ဟူသော မှတ်ကြောင်း နိမိတ်၊ မြဲ၏ , ချမ်းသာ၏ , အလိုသို့ လိုက် တတ်၏ ဟူသော မှတ်ကြောင်းနိမိတ်။ သဗ္ဗေသံ နိစ္စသုခ-အတ္တနိမိတ္တာနံ အမနသိကာရေန အနိမိတ္တံ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တံ ဝိဟာသိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၉။ (- သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၆၉။)

နိစ္စသုခအတ္တသုဘဘာဝါနပဿီ (တိ) [နိစ္စ-သုခအတ္တသုဘ + ဘာဝ + အနပဿီ] မြဲသည်၏အဖြစ် , ချမ်းသာသည်၏အဖြစ် , အလိုသို့ လိုက်သည်၏အဖြစ် , တင့်တယ်သည်၏အဖြစ်ကို အဖန်ဖန် ရှု - လေ့ရှိ - တတ် - သော၊ သူ။ န ဇေဝံ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တအသုဘဘူတေယေဝ ဣမသ္မိ ကာယေ နိစ္စသုခအတ္တသုဘဘာဝါနပဿီ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၈။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၆။

နိစ္စသုခအတ္တဘာဝဒဿန (န) [နိစ္စသုခအတ္တ + အဘာဝ + ဒဿန] နိစ္စ , သုခ , အတ္တ မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကို ရှုမြင်ခြင်း။ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတိတိ နိစ္စသုခအတ္တဘာဝဒဿနတော ယထာက္ကမံ တံ တံ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၆။

နိစ္စသုခတ္တဘာဝသုည (တိ) [နိစ္စသုခတ္တဘာဝ + သုည] မြဲသည်၏အဖြစ် , ချမ်းသာသည်၏အဖြစ် , အတ္တ၏အဖြစ်မှ ကင်းဆိတ်သော (ကိုယ်)။ ဇေဝံ နိစ္စသုခတ္တဘာဝသုညေ ဧကန္တအသုဘေစာပိ ကာယသ္မိ သုဘတော နံ မညတိ ဗာလော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၁။

နိစ္စသုခတ္တသညာ (ထိ) [နိစ္စသုခတ္တ + သညာ] “မြဲ၏”ဟူသော အမှတ်သညာ , ချမ်းသာ၏ ဟူသော အမှတ်သညာ , အတ္တဟူသော အမှတ်သညာ။ တေသမ္ပိ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တတ္တာ တတ္ထ နိစ္စသုခတ္တသညာနံ နန္ဒိယာ ရာဂဿ စ အဘာဝါ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၆။

နိစ္စသုခတ္တသုဘဘာဝါနပဿနာ (ထိ) [နိစ္စ-သုခတ္တသုဘဘာဝ + အနပဿနာ] မြဲသည်၏အဖြစ် , ချမ်းသာသည်၏အဖြစ် , အတ္တ၏အဖြစ် , တင့်တယ်သည်၏အဖြစ်ကို - အဖန်ဖန် - အထပ်ထပ် - ရှုခြင်း။ န ဇေဝံ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တသုဘဘူတေယေဝ ဣမသ္မိ ကာယေ နိစ္စသုခတ္တသုဘဘာဝါနပဿနာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၉။

နိစ္စသုခတ္တသုဘာနပဿနာ (ထိ) [နိစ္စသုခတ္တ + သုဘ + အနပဿနာ] မြဲ၏ , ချမ်းသာ၏ , အတ္တဖြစ်၏ , တင့်တယ်၏ဟု - အဖန်ဖန် - အထပ်ထပ် - ရှုခြင်း။ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တသုဘဘူတေ ကာယေ န နိစ္စသုခတ္တသုဘာနပဿနာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၈။

နိစ္စသုခတ္တာကာရ (ပု) [နိစ္စသုခတ္တ + အာကာရ] မြဲ၏ဟူသော အခြင်းအရာ၊ ချမ်းသာ၏ဟူသော အခြင်းအရာ၊ အတ္တဟူသော အခြင်း အရာ၊ နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တဟူသော အခြင်းအရာ၊ နိစ္စ အခြင်းအရာ၊ သုခ အခြင်းအရာ၊ အတ္တအခြင်းအရာ။ ပုန နိစ္စသုခတ္တာကာရေန ဥပဋ္ဌာတုံ အသမတ္ထတာပါပနံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။

နိစ္စသုခသုဘအတ္တာကာရ (ပု) [နိစ္စသုခသုဘ-အတ္တ + အာကာရ] မြဲ၏ဟူသော အခြင်းအရာ၊ ချမ်းသာ၏ဟူသော အခြင်းအရာ၊ တင့်တယ်၏ဟူသော အခြင်းအရာ၊ အလိုသို့ လိုက်၏ဟူသော အခြင်းအရာ၊ နိစ္စ၊ သုခ၊ သုဘ၊ အတ္တဟူသော အခြင်းအရာ၊ နိစ္စ အခြင်းအရာ၊ သုခအခြင်းအရာ၊ သုဘအခြင်းအရာ၊ အတ္တအခြင်းအရာ။ ပုန နိစ္စသုခသုဘအတ္တာကာရေန ဥပဋ္ဌာတုံ အသမတ္ထတံ ပါပေတွာ သုမုတ္တံ မုဉ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉။

နိစ္စသုခီ (ပု) [နိစ္စသုခ + ဤ] အမြဲချမ်းသာခြင်းရှိသော၊ သူ။ တဿပုဇာ နိစ္စသုခီ ဘဝေယျ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၆၇။ ဧဝံ သတိ ယုဒ္ဓေ ဒုက္ခဘာဝေန တဿ ပဇာ နိစ္စသုခီ ဘဝေယျ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၆၆။

နိစ္စသုည (တိ) [နိစ္စ + သုည။ (ဏိစ္စ + သုဏ္ဏ - ဖြာ)] မြဲသော တရားတို့မှ - ကင်း - ဆိတ် - သုဉ်း - သော။ သုညတောတိ အတ္တသုညတော စ နိစ္စသုညတော စ သင်္ခါရာ ဥပဋ္ဌဟိံ သူ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၂။ (- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄။)

အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.ဂ- ပ.မ.သ.စ

နိစ္စသုဘသုခအတ္တသုညတတ္ထ (ပု) [နိစ္စသုဘ-သုခအတ္တ + သုညတ + အတ္တ] နိစ္စ၊ သုဘ၊ သုခ၊ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သော အနက်။ နိဿတ္တဌသုညတဌသင်္ခါတေနာတိ ဓမ္မမတ္တကာယ နိဿတ္တကာသင်္ခါတေန နိစ္စသုဘသုခအတ္တသုညတတ္ထသင်္ခါတေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၉။

နိစ္စသေဝန (န၊ ထိ) [နိစ္စ + သေဝန] အမြဲ - နိစ္စ - မှီဝဲခြင်း။ နေသံ နိစ္စသေဝနေန သီလေသု စ ပတိတ္တပနေန ဆ ကာမသဂ္ဂသမ္ပတ္တိ အနုပ္ပါဒနတော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၇။ ပါဏာတိပါတာဒိနိပ္ပါဒိတပစ္စယာနံ နိစ္စသေဝနံ ဝုပဋိသေဝနံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၃။

နိစ္စာတုရ (တိ) [နိစ္စ + အာတုရ] အမြဲမပြတ် - နိစ္စ - အခါခပ်သိမ်း - နှိပ်စက်အပ် - ပင်ပန်းကျင်နာ - မကျန်းမာ - သော၊ အခါခပ်သိမ်း ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။ ဣဓ နိစ္စာတုရော ဝေဇ္ဇော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၆။ နိစ္စာတုရ (မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၈) ၏ အဘိဏ္ဍပုဋိ-ပိဋိတံ၊ သဒါ ဒုက္ခိတံ ဝါ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၃။ (- ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၇၅။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၅။ ဝဇီရ။ ၃။ သိ၊ ဋီ၊ သင်္ဂ၊ ၂။ ၁၀၁။)

နိစ္စဒိအဘိနိဝိသန္တ (တိ) [နိစ္စဒိ + အဘိနိဝိ-သန္တ] နိစ္စစသည်ဟု နှလုံးသွင်းသော၊ သူ။ တေ နိစ္စဒိအဘိနိဝိသန္တာ ဝိစရန္တာ သတ္တာ "ဒိဋ္ဌိစရိတာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၅၆။

နိစ္စာဒိအဘိနိဝေသဝတ္ထု (န) [နိစ္စ + အာဒိ + အဘိနိဝေသ + ဝတ္ထု] မြဲခြင်း - မြဲသည်၏ အဖြစ် - အစရှိသည်ကို နှလုံးသွင်းခြင်း၏ - တည်ရာ - အကြောင်း။ သတ္တာ အဝိဇ္ဇာ - ပက္ခေန ဝိပလ္လာသေန နိစ္စာဒိအဘိနိဝေသ - ဝတ္ထုဘူတေ ဂူပါဒိအာရမ္မဏေ ဝိစရန္တိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၅၆။

နိစ္စာဒိကရဏ (န) [နိစ္စာဒိ + ကရဏ] မြဲသောသဘော အစရှိသည်ကို ပြုခြင်း။ အနိစ္စာဒိနံ နိစ္စာဒိကရဏေ ဧကန္တေန န လုဇ္ဈတိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၇၆။

နိစ္စာဒိဂါ (ဂါ) ဟ (ပု) [နိစ္စာဒိ + ဂါဟ] မြဲသောသဘော အစရှိသည်ကို ယူခြင်း။ တေ ပန မိစ္ဆာဝိတက္ကာ နိစ္စာဒိဂါဟဝသေန အဓမ္မာ ဓမ္မတော အပေတာ။ ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၅၂၄။ (- သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၀၃။) ပစ္စယဓမ္မေသု နိစ္စာဒိဂါဟဝသေန ပက္ခလိတွာ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၉၀။

နိစ္စာဒိနိမိတ္တုဂ္ဂါနုဒိပန (န၊ ထိ) [နိစ္စာဒိနိမိတ္တ + ဥဂ္ဂါနုဒိပန] နိစ္စစသော နိမိတ်ကို ပယ်ခွါခြင်းကို ပြုခြင်း။ “ဆန္ဒာ မေ ကုဋိကာ သုခါ နိဝါတာ”တိ ဣမံနာ အနိမိတ္တဝိဟာရံ ဒေသေတိ ကိလေသဝဿ - ပိတနမုခေန နိစ္စာဒိနိမိတ္တုဂ္ဂါနုဒိပနတော။ ထေရ၊ ၄၊ ၁။ ၃၃။

နိစ္စာဒိဘာဝါနုပဿနာ (ထိ) [နိစ္စာဒိဘာဝ + အနုပဿနာ] “နိစ္စ - မြဲသောသဘော -

အစရှိသည်၏အဖြစ်”ဟု - အဖန်ဖန် - အထပ်ထပ် - ရှုခြင်း။ န အနိစ္စာဒိသဘာဝေ ကာယေ နိစ္စာဒိဘာဝါနုပဿနာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၁။

နိစ္စာဒိဝိပရိယာသာကာရ (ပု) [နိစ္စာဒိ + ဝိပရိယာယ + အာကာရ] နိစ္စအစရှိသော - မြဲ၏ စသည်ဖြင့်ဖြစ်သော - ဖောက်ပြန်သော အခြင်းအရာ။ အဝိဇ္ဇာမာနော စ သော နိစ္စာဒိဝိပရိယာသာကာရော စာတိ အဝိ၊ ပ။ သာကာရောတိ ပဒစ္ဆေဒေါ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၅။

နိစ္စာဒိဝိပလ္လာသ (ပု) [နိစ္စာဒိ + ဝိပလ္လာသ] နိစ္စအစရှိသော - မြဲ၏စသည်ဖြင့်ဖြစ်သော - ဖောက်ပြန်ခြင်း။ နိစ္စာဒိဝိပလ္လာသဝသေန ပဝတ္တတိ အညာဏံ။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၃၂၆။

နိစ္စာဒိဝိပလ္လာသပဋိပက္ခ (တိ) [နိစ္စာဒိ - ဝိပလ္လာသပဋိပက္ခ] နိစ္စအစရှိသော - မြဲ၏ စသည်ဖြင့်ဖြစ်သော - ဖောက်ပြန်သော တရား၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော။ အနိမိတ္တာနုပဿနာယ နိစ္စာဒိဝိပလ္လာသပဋိပက္ခ - တ္တာ အနိမိတ္တဝိဟာရိဿ သတော နိမိတ္တံ ပဟာနံ အပ္ပတ္တံ ဂစ္ဆတိတိ ဒေသနာ ယုဇ္ဇတိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၂၇။

နိစ္စာဒိဝိပလ္လာသပ္ပဟာန (န) [နိစ္စာဒိ + ဝိပလ္လာသ + ပဟာန] နိစ္စအစရှိသော - မြဲ၏စသည် ဖြင့်ဖြစ်သော - ဖောက်ပြန်ခြင်းကို ပယ်ခြင်း။ နိစ္စာဒိဝိပလ္လာသပ္ပဟာ - နေန မဂ္ဂေါ အသမ္မောဟတော အနိစ္စာ -

ဒိလက္ခဏာနိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၂။

နိစ္စာဒိဝိပလ္လာသပ္ပဟာယက (တိ) [နိစ္စာဒိ-
ဝိပလ္လာသ + ပဟာယက] နိစ္စာအစရှိသော
- မြဲ၏စသည်ဖြင့်ဖြစ်သော - ဖောက်ပြန်
သော တရားကို ပယ်တတ်သော (မဂ်)။
မဂ္ဂေန သိဇ္ဈတိတိ နိစ္စာဒိဝိပလ္လာသပ္ပဟာ-
ယကေန သဟ မဂ္ဂေနော တံ လက္ခဏူပ-
နိဇ္ဈာနံ အသမ္မောဟတော အတ္တနော
သိဇ္ဈတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၃။

နိစ္စာဒိဝိပလ္လာသဟေတု (ပု) [နိစ္စာဒိဝိပလ္လာသ
+ ဟေတု] မြဲ၏စသည်ဖြင့်ဖြစ်သော
ဖောက်ပြန်ခြင်း၏ အကြောင်း။ သင်္ခါရ-
ဝိပရဏာမဒုက္ခဘူတာနမ္ပိ နိစ္စာဒိဝိပလ္လာသ-
ဟေတုဘာဝေါ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၉၈။

နိစ္စာဒိဝိသမဂဟဏ (န) [နိစ္စာဒိဝိသမ +
ဂဟဏ] နိစ္စာစသောအားဖြင့် မညီမညွတ်
ယူခြင်း။ အနိစ္စာဒိနံ နိစ္စာဒိဝိသမဂဟဏဿ
စ သညာဒိဝိပရိယေသဿ နိဿယတ္တာ
“အသန္တံ အသမဉ္စ ဗုဇ္ဈတိ”တိ ဝုတ္တံ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၀။

နိစ္စာဒိသဘာဝ (ပု) [နိစ္စာဒိ + သဘာဝ]
နိစ္စာစသော - မြဲ၏စသည်ဖြင့်ဖြစ်သော -
သဘော။ ဧဝံ ကာမာပိ အနိစ္စာဒိနိ နိစ္စာဒိ-
သဘာဝံ ဒဿေန္တာ ဝဉ္စေန္တိတိ ဝဉ္စနက-
ဋ္ဌေနပိ “မာယာ ကတ”န္တိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ၄၊
၄။ ၃၈။ (- သံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၈။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၁။
သံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၀၂။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၈၂။)

နိစ္စာဒိသဘာဝဒဿန (န) [နိစ္စာဒိ + သဘာဝ
+ ဒဿန] နိစ္စာစသော - မြဲ၏စသည်ဖြင့်
ဖြစ်သော - သဘောကို - ရှု - မြင် - ခြင်း။
အနိစ္စာဒိသဘာဝါနံ ကာမာနံ နိစ္စာဒိ-
သဘာဝဒဿနံ ဝိပလ္လာသသဟဂတာယ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၂၅၁။

နိစ္စာဒိသာရ (ပု) [နိစ္စာဒိ + သာရ] နိစ္စာအစရှိ
သော - မြဲ၏စသည်ဖြင့်ဖြစ်သော - အနှစ်
သာရ။ ရူပေသာရော န လဗ္ဘတိတိ ရူပသ္မိံ
နိစ္စာဒိသာရော န လဗ္ဘတိ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၆၇။

နိစ္စာဓိဋ္ဌိတ (တိ) [နိစ္စ + အဓိဋ္ဌိတ] အမြဲမပြတ်
- အမြဲတမ်း - ဆောက်တည်အပ်သော။
နိစ္စာဓိဋ္ဌိတာယာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၁၈၄။

နိစ္စာနိစ္စဂ္ဂဟဏ (န) [နိစ္စ + အနိစ္စ + ဂဟဏ]
“နိစ္စ အနိစ္စ”ဟု ယူခြင်း။ “မြဲလည်း မြဲ၏
မမြဲလည်း မမြဲ”ဟု ယူခြင်း။ တဉ္စ ပဋိက္ခိ-
ပန္နဿ အညံ မိဿကံ နိစ္စာနိစ္စဂ္ဂဟဏံ၊
ဝိက္ခေပဂ္ဂဟဏဉ္စ အာပန္နံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၈၁။

နိစ္စာနိစ္စနဝတ္တဗ္ဗရူပ (တိ) [နိစ္စာနိစ္စ + နဝတ္တဗ္ဗ
+ ရူပ] မြဲ၏ဟူ၍လည်း မဆိုအပ် မမြဲဟူ၍
လည်း မဆိုအပ်သော သဘောရှိသော။
အပိ စ နိစ္စာနိစ္စနဝတ္တဗ္ဗရူပေါ အတ္တာ
လောကော စ။ ဒိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၅၃။ သိ၊ ၄၊
သစ်၊ ၁။ ၄၁၂။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၂၃၂။

နိစ္စာနုဗ္ဗ (တိ) [နိစ္စ + အနုဗ္ဗ] အမြဲ -
နိစ္စ - မပြတ် - အစဉ်ဖွဲ့အပ်သကဲ့သို့ ပြုအပ်

သော။ နိစ္စာနုပဋ္ဌါ (သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆၆) တိ
တတော ဧဝံ နိစ္စံ အနုပဋ္ဌါ ဝိယ ကတာ။
သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁၄။

နိစ္စာနုပဋ္ဌ (တိ) [နိစ္စ + အနုပဋ္ဌ]
အမြဲမပြတ် အစဉ်လိုက်တတ်သော။
တိဋ္ဌန္တေပိ တိဋ္ဌတိ တိ ဧဝံ နိစ္စာနုပဋ္ဌာ
ပညာယတိ။ ထေရော တံ န ပဿတိ။ အံ၊
၄၊ ၁။ ၂၀၆။ (- ထေရု ၄၊ ၁။ ၇၉။ အပါ၊ ၄၊
၂။ ၄၉။)

နိစ္စာနုသိဋ္ဌ (တိ) [နိစ္စ + အနုသိဋ္ဌ] အမြဲ -
နိစ္စ - မပြတ် - ဆိုဆုံးမအပ်သော။ ပုတ္တာ
စ ဒါရာ အနုဇီဝိနော စ၊ နိစ္စာနုသိဋ္ဌာ ဥပ-
တိဋ္ဌ'ထေ တံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃။

နိစ္စာဘိနိဝေသ (ပု) [နိစ္စ + အဘိနိဝေသ]
မြဲ၏ဟု (မှားမှားယွင်းယွင်း) နှလုံးသွင်းခြင်း။
တတ္ထ ဟိ နေသံ နိစ္စာဘိနိဝေသော ယထာ
တံ ဗကဿ ဗြဟ္မုနော။ သိ၊ ၄၊ သစ်၊ ၂။
၃၉၂။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၉။ (- အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၄၇။ မ၊
၄၊ ၁။ ၇၄။ နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၆၄၊ ၁၁၂၊ ၁၁၄။)

နိစ္စာဘိနိဝေသနိမိတ္တ (န) [နိစ္စာဘိနိဝေသ +
နိမိတ္တ] မြဲ၏ဟု (မှားမှားယွင်းယွင်း) နှလုံး
သွင်းခြင်း၏အကြောင်း။ တတ္ထ မာနသလ္လ-
ဘယအဂတိဂမနာနံ နိစ္စာဘိနိဝေသနိမိ-
တ္တတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၁၁၄။

နိစ္စာဘိနိဝေသပဋိပက္ခ (ပု) [နိစ္စာဘိနိဝေသ
+ ပဋိပက္ခ] မြဲ၏ဟု နှလုံးသွင်းခြင်း၏

ဆန့်ကျင်ဘက်။ နိစ္စသညာယ ဝိညာဏာ-
ဟာရပရိညာယ ပရိပဋ္ဌကိလေသာနံ နိစ္စာ-
ဘိနိဝေသပဋိပက္ခတော ဧဝံ သံဝတ္တတိ။
နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၁၄၀။ (- နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၈၅။)

နိစ္စာဘိနိဝေသဝတ္ထု (န) [နိစ္စာဘိနိဝေသ +
ဝတ္ထု] မြဲ၏ဟု နှလုံးသွင်းခြင်း၏
အကြောင်း။ တတိယံ သန္တသုခတာယ
ဗာဟိရကာနံ နိစ္စာဘိနိဝေသဝတ္ထုဘူတံ
သဘာဝတော “အနိမိတ္တံ ဝိမောက္ခမုခ” နှိ
ရတ္ထံ။ နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၁၁၈။

နိစ္စာဘိမတ (တိ) [နိစ္စ + အဘိမတ]
မြဲ၏ဟု သိအပ်သော (နိဗ္ဗာန်)။ ယထာ
နိဗ္ဗာနံ၊ အညံ ဝါ နိစ္စာဘိမတံ အဝိပရိတ-
ရတ္ထိတာယ သဗ္ဗကာလံ တထာဘာဝေန
“သဿတ” နှိ ရုစ္စတိ။ အနု၊ ၁။ ၂၆။

နိစ္စာလေတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + စလ + ဧက
+ တုံ] လှုပ်ရှား - တုန်လှုပ် - စေခြင်းငှါ။
ကျောက်စရစ်ခဲ၊ သဲစသည်တို့ကို ဖယ်ရှား
စေခြင်းငှါ၊ ပြာခြင်းငှါ။ နိစ္စာလေတုံ န
သက္ကောတိ (ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၁၁၇) တိ နိစ္စာလေတွာ
သက္ခရာ အပနေတုံ န သက္ကောတိ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၇၄။ နိစ္စာလေတုန္တံ စာလေတွာ
ပါသာဏသက္ခရာဒိအပနယံ (နံ) ကာတုံ။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၈။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁၉။

နိစ္စာလေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + စလ + ဧက
+ တွာ] (၁) လှုပ်ရှားစေ၍၊ ကျောက်-
စရစ်ခဲ၊ သဲစသည်တို့ကို ဖယ်ရှားစေ၍၊

ပြာ၍။ (၂) မလှုပ်ရှားစေမူ၍။ (၁)
 တဏှာလေ ဓောဝိတ္တာ နိစ္စာလေတွာ ဘာဇနံ
 ဥဒ္ဓန္တံ အာရောပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၇။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ။ ၁၂၀။ (၂) ဝဇ္ဇနာဓိပ္ပါယ-
 ဘာဝတော ဌာတုကာမဌာနေယေဝ နိခါ-
 တ္တမ္ဘော ဝိယ စတ္တာရော ပါဒေ နိစ္စာ-
 လေတွာ တိဌတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၆။

နိစ္စာယဝါပေက္ခာ (ထိ) [နိစ္စ + အဝယဝ +
 အပေက္ခာ] အမြဲ အစိတ်ကို ရှင်းခြင်း။
 မူလယမကာဒယော ဟိ ပကရဏာ-
 ပေက္ခာယ အဝယဝဘူတာပိ နိစ္စာယဝါ-
 ပေက္ခာယ ယမကသမူဟောတိ ဝုတ္တော။
 အနုဋီ၊ ၃။ ၁၆၁။

နိစ္စာသုစိ (တိ) [နိစ္စ + အသုစိ] အမြဲ - နိစ္စ
 - မပြတ် - အမြဲတမ်း - အခါခပ်သိမ်း -
 မစင်ကြယ်သော (ကိုယ်)။ နိစ္စာသုစိမှ
 ကာယေ ပရေသံ ဥပကာရာယ ဝိနိယုဇ္ဇ-
 မာနေ အနုမတ္တောပိ မိစ္ဆာဝိတက္ကော န
 ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၇။

နိစ္စုပ္ပရိတပဋ္ဌရိတ (တိ) [နိစ္စ + ဥပ္ပရိတ +
 ပဋ္ဌရိတ] အမြဲ - နိစ္စ - မပြတ် - အထက်၌
 ယိုစီး၊ အောက်၌ယိုစီးသော၊ အမြဲ - နိစ္စ -
 မပြတ် - အောက်ကလည်းယိုစီး၊ အထက်က
 လည်းယိုစီးသော၊ အမြဲမပြတ် အထက်
 အောက် ယိုစီးသော။ နိစ္စုပ္ပရိတပဋ္ဌရိတ
 (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈၉) ၏ နိစ္စကာလံ ဥပရိ၊
 ဟေဌာ စ ဝိဿဝန္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၆။

နိစ္စုပ္ပန္နနယုတ္တ (တိ) [နိစ္စ + ဥပဌာန + ယုတ္တ]
 အမြဲမပြတ် - ဆည်းကပ် - ခစား - ခြင်းငှါ
 သင့်လျော်သော။ နိစ္စုပ္ပန္နနယုတ္တောမှိ။
 အပ၊ ၁။ ၁၅၂၊ ၂၁၆။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၃။

နိစ္စုပဋိတ (တိ) [နိစ္စ + ဥပဋိတ] အမြဲမပြတ်
 ကပ်၍တည်နေသော၊ အမြဲမပြတ် အနီး၌
 တည်နေသော။ ဗလဝတိ ပစ္စာမိတ္တေ နိစ္စု-
 ပဋိတေ ကိ ကာတဗ္ဗံ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၉။

နိစ္စုပဒ္ဓါတ (တိ) [နိစ္စ + ဥပဒ္ဓါတ] အမြဲ
 မပြတ် ကပ်၍ နှိပ်စက်အပ်သော၊ အမြဲ
 မပြတ် ကပ်၍ နှိပ်စက်ခံရသော၊ သူ။
 ကုစ္ဆိဝါတသီသဝါတကဏ္ဍဝါတာဒိဟိ နိစ္စု-
 ပဒ္ဓါတာ အတိနာမေန္တိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၂။
 (- ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၆၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၆။)

နိစ္စုပဟာရ (ပု) [နိစ္စ + ဥပဟာရ] အမြဲ
 မပြတ် ပူဇော်ခြင်း။ နိစ္စုပဟာရတ္ထာယ
 ဌပေန္တောပိ သဟတ္ထာ ဌပေတိ။ အဘိ၊ ဌ၊
 ၁။ ၁၂၀။

နိစ္စုယျတ (တိ) [နိစ္စ + ဥယျတ] အမြဲ -
 နိစ္စ - မပြတ် - လုံ့လပြု - အားထုတ် -
 သော၊ သူ။ နိစ္စုယျတာ (သုတ္တနိ၊ ၃၁၇)
 တိ အကုသလကရဏေ နိစ္စံ ဥယျတာ၊
 ကဒါစိ ပဋိသင်္ခါယ အပ္ပဋိဝိရတာ။ သုတ္တနိ၊
 ဌ၊ ၁။ ၃၀၆။

နိစ္စုဿုက (တိ) [နိစ္စ + ဥဿုက] အမြဲ -
 နိစ္စ - မပြတ် - လုံ့လပြု - အားစိုက် - သော၊

သူ။ နိစ္စသုကာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၄၀) တိ နိစ္စံ
ဥဿုက္ကဇာတာ ဆန္ဒဇာတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၆၇။

နိစ္စလ (တိ) [နိ + စလ] အဝတ်မရှိသော၊
ကိုယ်တုံးလုံးနေသော (တက္ကတွန်း)။
ကောစိ ဆိန္ဒဘိန္ဒပဒုပိလောတိကဓရော
ဒသန္တယုတ္တဿ ဝတ္တဿ အဘာဝတော
နိစ္စလောတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘေယျ။ မ၊ ဋီ၊
၂။ ၃၄။ နိစ္စလော (အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၅) တိ
နိဿဌစေလော သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ပဋိက္ခိတ္တ-
စေလော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၉။ (- မ၊ ၄။ ၁။
၃၄၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃။ အဘိ၊
၄။ ၃။ ၈၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀။)

နိစ္စောတုက (တိ) [နိစ္စ + ဥတုက။ (ဏိစ္စော-
ဥယ - ပြာ)] အမြဲမပြတ် ဥတုခြောက်ပါး
အား လျော်သော သစ်ပွင့်သစ်သီးရှိသော၊
ဥတုခြောက်ပါးလုံးသီးပွင့်သော၊ ရာသီမရွေး
သီးပွင့်သော။ နိစ္စောတုကာ (ဇာ၊ ၂။ ၁၉)
တိ ဆန္ဒမ္ပိ ဥတုနံ ဘနုဂ္ဂပေဟိ ပုပ္ဖလေဟိ
သမန္နာဂတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၈၀။

နိစ္စောရ (တိ) [နိ + စောရ] (၁) ခိုးသူ -
မရှိ - မှကင်း - သော၊ သူခိုး - သူဝှက် - မှ
ကင်းသော။ (၂) ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ် - မရှိ - မှ
ကင်း - သော။ (၃) နိစ္စောရ (ဇာ၊ ၄။ ၂။
၃၈၀) န္တိ အစောရံ၊ စောရဝိရဟိတန္တိ
အတ္ထော။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၇။ (- ဒီ၊ ၄။ ၃။
၁၀၄။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၉၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၄-၅။)
(၂) နိရဗ္ဗုဒ္ဓ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၁) - ကြည့်။

နိစ္စောလ (ဥ) (တိ) [နိ + စောလ (ဥ)]
အဝတ် - မဝတ် - မစည်း - မပါ - သော၊
ကိုယ်တုံးလုံး နေသော၊ သူ။ နိစ္စောလော
(ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၁) တိ နိဿဌစေလော သဗ္ဗေန
သဗ္ဗံ ပဋိက္ခိတ္တစောလော။ စေလံ၊ စော-
လောတိ စ ပရိယာယဝစနံ။ ကောစိ ဆိန္ဒ-
ဘိန္ဒပဒုပိလောတိကဓရောပိ ဒသန္တ-
ယုတ္တဿ ဝတ္တဿ အဘာဝတော နိစ္စော-
လောတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၄။ တံ
ဧကဒိဝသံ သုရာမဒမတ္တံ နိစ္စောဠ ကတွာ။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၄။ (- ပေတ၊ ၄။ ၃၀၊ ၁၆၇၊
၂၁၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၉။) အစေလ -
လည်းကြည့်။

နိစ္ဆဒ (တိ) [နိ + ဆဒ] တဏှာဟူသော -
အမှိုး - အဖုံး - မှကင်း - မရှိ - သော၊ သူ။
“နိစ္ဆဒေါ”တိပိ ပါဠော၊ တဏှာဆဒနဝိရဟိ-
တောတိ အတ္ထော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၇။

နိစ္ဆန္တ (တိ) [နိ + ဆန္တ] အလို ‘တဏှာ’ -
မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။ သီလဝတော
အဝိပုဋိသာရော ဘဝတိ ကိ နိစ္ဆန္တဿ စ
ဝိရာဂေါ အတ္ထိ ဒော ယုတ္တိ။ ပေဋကော။
၂၉၀။

နိစ္ဆန္တဒဿန (န) [နိစ္ဆန္တ + ဒဿန] အလို
‘တဏှာ’ - မရှိ - ကင်း - သည်၏အဖြစ်ကို
ပြခြင်း။ တတ္ထ နိစ္ဆန္တဒဿနတ္ထံ ပရိယာ-
ယေန ဒုက္ခဘာဝေါ ဝုတ္တော။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၁၇၇။

နိစ္ဆိဒ္ဓရာဂ (တိ) [နိ + ဆန္ဒ + ရာဂ။
ယောနိသော ပေစ္စဝေက္ခဏေန နတ္ထိ ဧတ္ထ
ဆန္ဒရာဂေါတိ နိစ္ဆိဒ္ဓရာဂေါ။ ပစ္စယပရိ-
ဘောဂေါ။ သာရတ္ထံ၊ ၁။ ၈၇။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၈၅။]
ဆန္ဒရာဂမရှိသော၊ အားသေးသော တပ်မက်
မှု (နှင့်) အားကြီးသော တပ်မက်မှုမရှိသော။
နိစ္ဆိဒ္ဓရာဂေါ (ပ၊ ၈) — ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၈၅။
နိစ္ဆိဒ္ဓရာဂါ (ပ၊ ၉) — သံ၊ ၄။ ၂။ ၉၅။
နိစ္ဆိဒ္ဓရာဂံ (ဒ၊ ၈) — ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၅၅။
နိစ္ဆိဒ္ဓရာဂါနံ (စ၊ ၉) — အနု၊ ၁။ ၄။
နိစ္ဆိဒ္ဓရာဂေသု (သ၊ ၉) — သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။
၃၃၁။ အနု၊ ၁။ ၁၀။ အနု၊ ၂။ ၈၄။)

နိစ္ဆိဒ္ဓရာဂပရိဘောဂ (ပု) [နိစ္ဆိဒ္ဓရာဂ + ပရိ-
ဘောဂ] ဆန္ဒရာဂ - မရှိ - ကင်း - သော
- သုံးဆောင် - ခံစား - ခြင်း။ နိစ္ဆိဒ္ဓရာဂ-
ပရိဘောဂေနာ (သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂) တိ
မုဂ္ဂါဝိဂမသိဒ္ဓေန နိစ္ဆိဒ္ဓရာဂပရိဘောဂေန
ပရိဘုတ္တေ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၁၃။ (- ဝိ၊ ၄။ ၃။
၁၃၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၉၇၊ ၉၈။
ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၄၁၁။ သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၁၈။)

နိစ္ဆယ (ပု) [နိ + စိ + အ။ စ ကို ဆ ပြု၊ သဒိသ
ဒွေဘော်ပြု။ ဂူ၊ ၄၂၊ ၅၅၄၊ ၅၆၈။ နိ + စယ
+ အ။ ဆ ကို သဒိသဒွေဘော်ပြု၊ စ တစ်လုံး
ကို ဆ ပြု။ နိ + ဆိဒိ + အ။ ဣ ကို အ
ပြု၊ ဆ ကို အသဒိသဒွေဘော်ပြု၊ ဒ ကို
ယ ပြု။ ဓာန်၊ ငို၊ ၁၅၉။ (နိဇ္ဈယ - သံ၊
ကိစ္ဆယ၊ ကိစ္ဆယ - ပြာ၊ နိစ္ဆယ -
အဒ္ဓမာဂဓိ)] (၁) အဆုံးသို့ ရောက်ခြင်း၊
ပြီးဆုံးအောင် သိခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ အဆုံး

အဖြတ်။ (တိ) (၂) ဆုံးဖြတ်အပ် သော။
(၃) ဆုံးဖြတ်တတ် သော။ (၄) ဆုံးဖြတ်
ကြောင်းဖြစ်သော။ (၁) နိစ္ဆယေနာ (ဇာ၊
၄။ ၇။ ၂၄၅) တိ ဝိနိစ္ဆယေန။ ဇာ၊ ငို၊ ၂။
၅၄၇။ နိစ္ဆယော (ကာရိကာ၊ ၆၄) တိ
သန္နိဋ္ဌာနကရဏံ။ ယင်း ငို။

နိစ္ဆယော (ပ၊ ၈) — အပ၊ ၂။ ၁၆၄။
ပေဋကော။ ၂၄၈။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၇။ မ၊ ၄။ ၁။
၂၃၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၄။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၆၉။
နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၈။ မ၊ ငို၊ ၁။
၂၁၇။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၉။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၇၂။ သံ၊
ငို၊ ၁။ ၁၈၊ ၈၃၊ ၁၉၃။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၁။ မူလ၊ ငို၊
၁။ ၈၉။ မူလ၊ ငို၊ ၂။ ၂၃၃။ ဓာန်၊ ၁၇၁။
နိစ္ဆယံ (ဒ၊ ၈) — သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၃။ ထေရု
၄။ ၂။ ၃၇၃။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၆၈။ အပ၊ ၄။ ၁။
၂၃၃။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၂၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၇။
သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၀၄။ မ၊ ငို၊
၂။ ၁၆၃။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၇၉။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၈၈။
အံ၊ ငို၊ ၃။ ၂၅၇။ မူလ၊ ငို၊ ၃။ ၂၂၉။ နိစ္ဆယေန
(တ၊ ၈) — ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၄၈။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၅၄။
၃၂၄။ သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၄၊
၂၈၄။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၀၄။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၀၆။ သံ၊
ငို၊ ၂။ ၂၄၅၊ ၃၁၇။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၉၁။ အံ၊ ငို၊
၃။ ၁၀၂၊ ၃၀၀။ မူလ၊ ငို၊ ၂။ ၆။ နိစ္ဆယဿ
(ဆ၊ ၈) — အနု၊ ၁။ ၁၁၅။ အနု၊ ၃။ ၂၆၈။
နိစ္ဆယတော (မ၊ ၈) — ဝဇီရ၊ ၅၈၄။ ကင်္ခါ၊
ငို၊ ၄၀။ နိစ္ဆယေ (သ၊ ၈) — ဝိမာန၊ ၄။ ၁၉၇။
(တိ) (၂) အနတ္တာ ဣတိ နိစ္ဆယာ
(ဝိ၊ ၅။ ၁၅၇) တိ အနတ္တာ ဣတိ နိစ္ဆိတာ။
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၄၁။ နိစ္ဆိန္နောတိ နိစ္ဆယော။ ကင်္ခါ၊
ငို၊ သစ်၊ ၁၃၀။ ကင်္ခါ၊ ယော၊ မဟာ၊ ငို၊ ၁။ ၅၉။

(- ဝဇိရ။ ၂၈၆။ ဝိမတိ။ ၂။ ၂၇၂။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၈။) (၃) နိစ္ဆယပစ္စုပ္ပန်-
ကြည့်။ (၄) နိစ္ဆယသာဓကေ - ကြည့်။

နိစ္ဆယကရုဏ (န) [နိစ္ဆယ + ကရုဏ။ (ကိစ္ဆ-
ယကရုဏ - ပြာ)] ဆုံးဖြတ်မှုကို ပြုခြင်း။
အဆုံးအဖြတ်ပေးခြင်း။ ယထာပုစ္ဆိတဿ
အတ္တဿ နိစ္ဆယကရုဏံ သန္နိဋ္ဌာနံ။ အနုဋီ၊
၃။ ၁၅၉။ (- ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၄။ မဟာနိ၊
၄။ ၂၅၅။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၃၉။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၂။)

နိစ္ဆယဂမန (န) [နိစ္ဆယ + ဂမန]
ဆုံးဖြတ်ခြင်း သို့၊ ရောက်ခြင်း။ တတ္ထ ပ၊
နိစ္ဆယဂမနမေဝ ဂတော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၄။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၈။ (- စရိယာ၊ ၄။ ၂၂၃။ ဒိ၊
ငို၊ ၂။ ၃၀၅။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၃၅၃။)

နိစ္ဆယဂဟဏ (တိ) [နိစ္ဆယ + ဂဟဏ]
ဆုံးဖြတ်သောအားဖြင့် ယူ - ကြောင်းဖြစ် -
တတ် - သော။ နိစ္ဆယဂဟဏာနံ သောတ-
ဝိညာဏဝိထိယာ ပရတော ပဝတ္တာနံ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၉။

နိစ္ဆယတိ (ကြိ) [နိ + စိ + အ + တိ။ နိ +
စယ + အ + တိ။ နိ + ဆိဒိ + အ + တိ]
ဆုံးဖြတ်၏။ ဆုံးဖြတ်ချက် ချ၏။ တမေဝါ-
ရမ္မဏံ ဒုတိယံ၊ တတိယဉ္စ အာဝဇ္ဇိတွာ
နိစ္ဆယတိ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၄။ နိစ္ဆယ-လည်းကြည့်။

နိစ္ဆယတ္ထ (ပု) [နိစ္ဆယ + အတ္ထ။ (နိဇ္ဇယာဏိ-
သံ)] ဆုံးဖြတ်ခြင်း အနက်။ ဝဝဿဂ္ဂ-

တ္ထေတိ နိစ္ဆယတ္ထေ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၇၉။ ဝစသာ-
ယတ္ထေတိ နိစ္ဆယတ္ထေ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၇၁။

နိစ္ဆယန (န) [နိ + စိ + ယု။ နိ + စယ + ယု။
နိ + ဆိဒိ + ယု။ (ကိစ္ဆယဏ - ပြာ)]
ဆုံးဖြတ်ခြင်း။ ရာသိ ကတွာ ဝဝတ္တာနေ
နိစ္ဆယနေ သန္နိဋ္ဌာပနေ ပညာ။ ပဋိ၊ သံ၊ ၄။
၁။ ၁၈။ (- ၃၄၄။ ကခိ၊ ငို၊ သစ်။ ၁၃၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၄၆။) နိစ္ဆယ - လည်းကြည့်။

နိစ္ဆယနာကာရ (ပု) [နိစ္ဆယန + အာကာရ]
ဆုံးဖြတ်ခြင်း အခြင်းအရာ။ သန္တိရိတေ
အတ္ထေ နိစ္ဆယနာကာရေန ပဝတ္တိတွာ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၄၆။ (- အနုဋီ၊ ၃။ ၈။)

နိစ္ဆယပစ္စုပ္ပန် (တိ) [နိစ္ဆယ + ပစ္စုပ္ပန်]
ဆုံးဖြတ်တတ်သော တရားဟူ၍ ဉာဏ်အား
ရှေးရှု - ထင်တတ် - ထင်ခြင်းရှိ - သော။
အဓိမုစ္စနံ အဓိမောက္ခော။ သော နိစ္ဆယ-
ပစ္စုပ္ပန်နော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၉၆။

နိစ္ဆယမန (တိ) [နိစ္ဆယ + မန] ဆုံးဖြတ်
တတ်သော စိတ်ရှိသော။ အဝိပရိတမနာတိ
နိစ္ဆယမနာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၆၅။

နိစ္ဆယဂူပ (န) [နိစ္ဆယ + ဂူပ] ဆုံးဖြတ်ခြင်း
သဘော။ သွာယမတ္ထော ယသွာ နိစ္ဆယ-
ဂူပေန ဂဟိတော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၈၆။

နိစ္ဆယဝစန (တိ) [နိစ္ဆယ + ဝစန]
ဆုံးဖြတ်ခြင်း အနက်ကို ဟောသော သဒ္ဒါ။
အဝတ္ထာပနဝစနန္တိ နိစ္ဆယဝစနံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၄၁။

နိစ္ဆယသာဓက (တိ) [နိစ္ဆယ + သာဓက]
ဆုံးဖြတ်ကြောင်းဖြစ်သော စကားကို ပြီးစေ
တတ်သော။ တတ္ထ နိစ္ဆယသာဓကံ
သုတ္တပဒံ ဒဿေန္တော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀၇။

နိစ္ဆယဟေတု (ပု) [နိစ္ဆယ + ဟေတု] ဆုံးဖြတ်
ခြင်း၏ အကြောင်း။ ဒေသေတိ ပဝေဒေတိ
သံသယဝိဂမနံ ဧတေနာတိ ဒေသော၊
နိစ္ဆယဟေတူတိ အာဟာ “ကိဉ္စိဒေဝ
ဒေသ”န္တိ အာဒိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀။

နိစ္ဆယာကာရဝိမောက္ခ (ပု) [နိစ္ဆယာကာရ +
ဝိမောက္ခ] ဆုံးဖြတ်သောအခြင်းအရာ
အားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိမောက္ခ။ ဆုံးဖြတ်သော
အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော အဓိမောက္ခ။
အဓိမောက္ခန္တိ နိစ္ဆယာကာရဝိမောက္ခံ သဒ္ဒါ
ဝိမောက္ခန္တု။ သဒ္ဒါသဟိကံ ဟိ နိစ္ဆယာ-
ကာရဝိမောက္ခံ သန္တာယာဟာ “သန္တိဌာန-
သင်္ခါတံ အဓိမောက္ခ”န္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၆။

နိစ္ဆယာဓိဌာန (တိ) [နိစ္ဆယ + အဓိဌာန]
“ဆုံးဖြတ်ခြင်း” ဟူသော တည်ရာရှိသော။
တေ နိစ္ဆယာဓိဌာနေ ကတွာ ဒဿေန္တော
“ယေကေစိ ကုသလာ ဓမ္မာ”တိ။ အနုဋီ၊
၃။ ၁၆၃။

နိစ္ဆယာဓိမောက္ခ (ပု) [နိစ္ဆယ + အဓိမောက္ခ]
ဆုံးဖြတ်သောအားဖြင့်ဖြစ်သော အဓိ-
မောက္ခ။ န ကေဝလံ သဒ္ဒါဓိမောက္ခော၊
နိစ္ဆာဓိမောက္ခောပိ တတ္ထ န ပတိဌဟတိ
ဧဝ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၆။

နိစ္ဆယာဘာဝ (ပု) [နိစ္ဆယ + အဘာဝ]
ဆုံးဖြတ်ခြင်း - ဆုံးဖြတ်မှု - ၏ မရှိခြင်း။
သဘာဝပဋိဘာဝံ ပုစ္ဆိသာမိတိ နိစ္ဆယာ-
ဘာဝတော ပုစ္ဆိတမတ္တံ ဝိရုဇ္ဈိတွာဝ ပုစ္ဆိ။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၂၉၀။ (- မူလဋီ၊ ၃။ ၁၉၉။ အနုဋီ၊ ၃။
၂၆၈။)

နိစ္ဆယုပ္ပါဒန (န) [နိစ္ဆယ + ဥပ္ပါဒန] ဆုံးဖြတ်
ခြင်း - ဆုံးဖြတ်မှု - ကို ဖြစ်စေခြင်း။ အထ
ခေါ နိစ္ဆယုပ္ပါဒနန္တိ အဓိပ္ပါယော။ အနုဋီ၊
၃။ ၂၆၈။

နိစ္ဆရဏ (န) [နိ + စရ + ယု] (၁)
တလက်လက် - ထွက် - ပြေးသွား - ခြင်း။
(တိ) (၂) တလက်လက် - ထွက် - ပြေး
သွား - သော။ (၁) အင်္ဂီရသန္တိ အင်္ဂေဟိ
ရသိနံ နိစ္ဆရဏတော ဧဝံ လဒ္ဓနာမံ။ ဇာ၊ ဌ၊
၅။ ၁၅၃။ ဝိဇ္ဇ၊ ဝိယ ပဘာယ ဣတော
စိတော စ နိစ္ဆရဏံ ပဘဿရံ။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၁၄၀။ (တိ) (၂) နိစ္ဆရဏဇုတိ -
ကြည့်။

နိစ္ဆရဏက (တိ) [နိစ္ဆရဏ + က] တလက်
လက် - ထွက် - ပြေးသွား - သော။ အောက်
ပုဒ်ကြည့်။

နိစ္ဆရဏကအဂ္ဂိ (ပု) [နိစ္ဆရဏက + အဂ္ဂိ]
တလက်လက် ထွက်သော မီး။ နိဇ္ဈာမ-
တဏှိကပေတဿ မုခတော နိစ္ဆရဏက-
အဂ္ဂိကာလေန ဇေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂။
(- မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၈၉။)

နိစ္ဆရဏကဩဘာသ (တိ) [နိစ္ဆရဏက +
ဩဘာသ] တလက်လက် ထွက်သော
အရောင်ရှိသော။ အင်္ဂမင်္ဂေဟိ နိစ္ဆရဏက-
ဩဘာသဿ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၂။ အပါ၊ ၄။
၂။ ၅၉၊ ၂၆၄။

နိစ္ဆရဏကဇုတိ (ထိ) [နိစ္ဆရဏက + ဇုတိ]
တလက်လက်ထွက်သော အရောင်။
အင်္ဂေဟိ နိစ္ဆရဏကဇုတိယာ အင်္ဂီရသံ
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ပဿ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂။ အံ၊ ငို၊
၁။ ၁၆၁။

နိစ္ဆရဏဇုတိ (ထိ) [နိစ္ဆရဏက + ဇုတိ] (၁)
တလက်လက်ထွက်သော အရောင်။ (တိ)
(၂) တလက်လက်ထွက်သော အရောင်ရှိ
သော (ဘုရားရှင်)။ (၁) ဧဝမ္ပိ အင်္ဂီရသ
တွန္တိ ဧဝံ အင်္ဂေဟိ နိစ္ဆရဏဇုတိဟိ ဇုတိ-
မန္တ တွမ္ပိ မဟာမုနိ ဘဂဝါ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
၅၃၂။ (တိ) (၂) အင်္ဂေဟိ နိစ္ဆရဏဇုတိ-
တာယ အင်္ဂီရသံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ပဿ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၆။

နိစ္ဆရတိ (ကြိ) [နိ + စရ + အ + တိ။ ရူ။ ၄၂။
နိရုတ္တိ။ ၄၅။ (စရော ဂတျာစာရဘက္ခေ တွ
သံသယ သံသယေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၁၁၅။)]

(၁) ထွက်၏။ ထွက်ပေါ်လာ၏။ (၂) ထိုမှ၊
ဤမှ ပြေးသွား၏။ ထွက်ကြွ - ကွန်မြူ -
၏။ (၃) ဖြစ်၏။ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (၄) ပြက်
၏။ လက်၏။ (၅) ကျူးရင့် - မြှက်ဆို -
၏။ (၁) န နိစ္ဆရတိ (မဟာနိ။ ၃၅၃) တိ န
နိက္ခမတိ။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၈၇။ ပဘာ နိစ္ဆရတိ
(ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၀) တိ ပဘဿရံ ဟုတွာ
နိက္ခမတိ။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၅။ (- ဒိ၊ ၂။
၁၇၁။ မ၊ ၂။ ၃၄၁။ သံ၊ ၁။ ၁၀၇။ မိလိန္ဒ။
၁၂၂။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၈။ မ၊ ၄။
၄။ ၁၆၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၂၊ ၃၁၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၁၇၄။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၂။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅၂၈။
အပါ၊ ၄။ ၁။ ၄၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၇၉။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၁။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၁၂။
သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၁၃။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၀၇။ မ၊ ငို၊
၂။ ၁၆။) နိစ္ဆရေ (နိ + စရ + အ + တိ) -
အပါ၊ ၁။ ၃၇၄။ နိစ္ဆရန္တိ - ဇာ၊ ၂။ ၆၂။ ဓမ္မ၊
၄။ ၂။ ၁၁၆။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၂၈၅၊ ၃၀၂။ နိစ္ဆရိ - အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၁။ (၂)
နိစ္ဆရတိ (အပါ၊ ၂။ ၃၇၄) တိ ဣတော
စိတော စ သန္တာဝတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၉၅။ (-
အပါ၊ ၂။ ၃၇၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၀၀။) နိစ္ဆရန္တိ -
အပါ၊ ၂။ ၃၆၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၁၇၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၈၉။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၆။ (၃) နိစ္ဆရတိ ဗဟိဒ္ဓါ (သံ၊
၁။ ၁၉၉) တိ ဗဟိရေသု ပုထုတ္တာရမ္မဏေ-
သု စရတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။ (- မ၊ ၄။ ၂။
၂၀၀။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၂၀။) နိစ္ဆရန္တိ (ဣတိဝုတ်။
၂၄၆) တိ အညမညံ အာလာပသလ္လာပ-
ဝသေန ပဝတ္တန္တိ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၃၉။ (-
သုတ္တနိ။ ၃၈၉။ ဝိမာန။ ၅၅၊ ၆၀၊ ၆၉။ အပါ၊

၁။ ၂၁၆။ ၂၉၉။ ဇာ၊ ၂။ ၁၉၇။ ၁၉၉။ ဇာ၊ ၄။
 ၆။ ၁၅၀။ ၁၅၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၁။ ဝိမာန၊
 ၄။ ၁၅၈။ ၁၇၂။ ၁၉၃။) စရတိ (သံ၊ ငို၊ ၁။
 ၂၉၇) လည်းကြည့်။ (၄) ယာဝဏော ဝိဇ္ဇာ
 နိစ္ဆရတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။ (- မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၃၆။
 အံ၊ ငို၊ ၃။ ၅၅။ ဝိဇ္ဇာလတာ နိစ္ဆရန္တိ။ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၄၈။ နိစ္ဆရိသု - မိလိန္ဒ၊ ၄၀၇။ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၇၄။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၅။ အံ၊
 ၄။ ၃။ ၂၄၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၉၈။ စရိယာ၊ ၄။
 ၈၁။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၄၉။ ၃၅၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၆။
 (၅) “အလံ ဘဂိနီ”တိ ဝါစံ နိစ္ဆရိ၊ ထေရ၊
 ၄။ ၁။ ၃၁၆။ (- ဥဒါန၊ ၄။ ၆၁။)

နိစ္ဆရန္တ (တိ) [နိ + စရ + အန္တိ။ ထိဉ် နိစ္ဆရန္တိ]
 (၁) ထွက်သော၊ ထွက်ပေါ်လာသော။ (၂) ထိုမှ၊ ဤမှ ပြေးသွားသော၊ ထွက်ကြွ -
 ကွန်၊ မြူး - ဇေယျ - သော။ (၃) ဖြစ်သော၊
 ဖြစ်ပေါ်လာသော။ (၄) ပြက်သော၊
 လက်သော။ (၅) ကျူးရင့် - မြက်ဆို -
 သော။ (၁) တဿ မာဏဝဿ သရီရတော
 နိစ္ဆရန္တာ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏရုံသိယော ဇေန္တိ။ ဇာ၊
 ၄။ ၅။ ၂၁၇။ (- ဒုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၄၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။
 ၁။ ၂၇၇။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၅၃။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၅၀၉။
 အံ၊ ငို၊ ၃။ ၆၃။) (၂) -ယမကယမကာ ဝိယ
 နိစ္ဆရန္တိယော ဃနဗုဒ္ဓရသ္မိယော စ ဩ-
 လောကယမာနာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁။ (၃)
 ဧဝံ နိစ္ဆရန္တေသု စ ဥစ္စာဝစေသု အာရမ္မ-
 ကေသု။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၁။ (၄) ဝိဇ္ဇာ-
 လ္လတာသု နိစ္ဆရန္တိသု။ ဒိ၊ ၂။ ၁၀၉။ ဝိစ-
 ရန္တိယော မေဃဂုဗ္ဘတော နိစ္ဆရန္တိယော
 ဝိယ ဟောန္တိတိ ဝုတ္တံ “နိစ္ဆရန္တိသုတိ ဝိစ-

ရန္တိသု (ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၀) တိ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၇၁။
 (- ဝိမာန၊ ၄။ ၁၁။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၄။) (၅)
 ဝိတက္ကဝိပ္ပါရဝသေန နိစ္ဆရန္တံ သဒ္ဓံ သုတွာ။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။

နိစ္ဆရန္တရတိ (တိ) [နိစ္ဆရန္တာ + ရတိ]
 ထွက်သော - အရောင် - ရောင်ခြည် -
 ရှိသော။ အင်္ဂေဟိ နိစ္ဆရန္တရတိယာယ
 အင်္ဂီရသံ သမ္ပန္နံ ပဿ။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၆၁။

နိစ္ဆရန္တိ (ကြိ) [နိ + စရ + အ + အန္တိ] (၁)
 ထွက်ကုန်၏၊ ထွက်ပေါ်လာကုန်၏။ (၂)
 ထိုမှ၊ ဤမှ ပြေးသွားကုန်၏၊ ထွက်ကြွ -
 ကွန်၊ မြူး - ဇေယျ - ကုန်၏။ (၃) ဖြစ်ကုန်
 ၏၊ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ (၄) ပြက်ကုန်၏၊
 လက်ကုန်၏။ နိစ္ဆရတိ (၁)(၂)(၃)(၄) ကြည့်။

နိစ္ဆရမာန (တိ) [နိ + စရ + မာန]
 ထွက်သော၊ ထွက်ပေါ်လာသော။ ဣန္ဒ-
 ဂေါပကဝဏ္ဏဘာ ရသ္မိယော နိစ္ဆရမာနာ။
 အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။

နိစ္ဆရာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + စရ +
 ကာပေ + တွာ] ကျူးရင့် - မြက်ဆို -
 စေ၍။ အပရေ “ဝါစံ နိစ္ဆရာပေတွာ တတ္ထ
 အက္ခရသလ္လက္ခဏဝသေနာ”တိ ဝဒန္တိ။ ဒိ၊
 ငို၊ ၁။ ၃၉၀။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၄၁၁။ အံ၊ ငို၊
 ၂။ ၁၄၁။

နိစ္ဆရိသု (ကြိ) [နိ + စရ + ဉံ] ပြက်ကုန်ပြီ၊
 လက်ကုန်ပြီ။ နိစ္ဆရတိ (၄) ကြည့်။

နိစ္ဆရိ (ကြိ) [နိ + စရ + ဤ] (၁) ထွက်ပြီ။
(၂) ကျူးရင်း - မြက်ဆီ - ပြီ။ နိစ္ဆရတိ
(၁) (၅) ကြည့်။

နိစ္ဆရိတ (တိ) [နိ + စရ + တ] ကျူးရင်း -
မြက်ဆီ - အပ်သော။ ဧကစ္စဿ ဟိ ဥဂ္ဂ-
ဟိတပုဗ္ဗဝစနံ တံ တံ ပဂုဏံ နိစ္ဆရိတံ သုဠ
ဝဝတ္ထပိတံ န ဟောတိ။ အံ၊ ငါ၊ ၂။ ၃၆၂။

နိစ္ဆရိတာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + စရ + တာ] (၁)
ထိုမှ၊ ဤမှ ပြေးသွား၍၊ ထွက်ကြွ - ကွန်-
မြူး - စံပယ် - ၍။ (၂) ပြက်၍၊ လက်၍။
(၁) ဆဗ္ဗဏ္ဏာ ဗုဒ္ဓရသ္မိယော ဝိဇ္ဇောတမာနာ
ဝိပ္ပန္နမာနာ ကဉ္စနဒဏ္ဍဒိပိကာဟိ နိစ္ဆရိတာ။
မ၊ ငှ၊ ၃။ ၁၅။ သံ၊ ငှ၊ ၃။ ၉၀။ ဥဒါန၊ ငှ။
၃၇၁။ (- သုတ္တနိ၊ ငှ၊ ၁။ ၁၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၁၀။) (၂) ဝိဇ္ဇောဘာသော ဝိယ နိစ္ဆရိတာ
“ကိ” လ္လဒ”န္တိ ဘဏန္တောနယေဝ အန္တရ-
ဓာယတိ။ ဒိ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၆။ မ၊ ငှ၊ ၄။ ၁၂၇။ အံ၊
ငှ၊ ၂။ ၃၃၄။ (- အဘိ၊ ငှ၊ ၁။ ၄၁၈။)

နိစ္ဆရေ (ကြိ) [နိ + စရ + အ + တိ။ တိ ကို ဧ
ပြု။] ထွက်၏။ ထွက်ပေါ်လာ၏။ နိစ္ဆရတိ
(၁) - ကြည့်။

နိစ္ဆဝိ (တိ) [နိ + ဆဝိ] (၁) အရေမရှိသော။
(၂) အရေမရှိသည်နှင့်တူသော၊ အရေမရှိဟု
ထင်ရသော၊ သူ။ (၁) အဒ္ဓသံ နိစ္ဆဝိ ပုရိသံ။
ဝိ၊ ၁။ ၁၄၅။ သံ၊ ၁။ ၄၄၈။ (၂) ဧဝံ နိစ္ဆဝိ
အဟေသုံ။ မ၊ ငှ၊ ၁။ ၃၂၆။ ခုဒ္ဒက၊ ငှ။ ၁၃၄။
သုတ္တနိ၊ ငှ၊ ၁။ ၂၆၄။ ဥဒရစ္ဆဝိယာ အစ္ဆဝိပ္ပ-

သန္တကာယ နိစ္ဆဝိ ဝိယာတိ ကတွာ အာဟ
“နိစ္ဆဝိ အဟေသု”န္တိ။ မ၊ ငါ၊ ၂။ ၁၅။ (-
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၁။ သံ၊ ငါ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၁။)

နိစ္ဆဝိတ္ထိဝတ္ထု (န) [နိစ္ဆဝိတ္ထိ + ဝတ္ထု] အရေ
မရှိသော ပြိတ္တာမ၏ အကြောင်း ‘ဝတ္ထု’။
နိစ္ဆဝိဝတ္ထုသ္မိ။ ဝိ၊ ငှ၊ ၂။ ၉၉။ သံ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၀၃။

နိစ္ဆဝိတ္ထိသုတ္တ (န) [နိစ္ဆဝိတ္ထိ + သုတ္တ]
နိစ္ဆဝိတ္ထိသုတ်၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ မိမိလင်ကို
ကျူးလွန်ကျော်လွှား၍ ကျင့်ခဲ့သော မိန်းမ
တစ်ယောက်သည် ငရဲ၌ နှစ် ရာ၊ ထောင်၊
သောင်း၊ သိန်းပေါင်း များစွာ ကျက်ခံရပြီ။
အရေမရှိသော ပြိတ္တာမဖြစ်၍ လင်းတ၊
ကျီးကန်း၊ စွန်ငှက်တို့၏ အထိုးအဆွကို
ခံရ၏။ ဘုရားရှင် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ အဆင်း
မြင်တော်မူ၍ ယင်းပြိတ္တာမ၏ အကြောင်းကို
ရဟန်းတို့အလယ် အရှင်လက္ခဏနှင့် အရှင်
မောဂ္ဂလ္လာန်အား ဟောတော်မူသည်။ ယင်း
သုတ်ကို သံယုတ္တနိကာယ်၌ ထည့်သွင်း၍
သံဂါယနာတင်တော်မူခဲ့ကြကုန်၏။ သံယု-
တ္တနိကာယ၊ ၈-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။
သံ၊ ၁။ ၄၅၀။

နိစ္ဆဝိတ္ထိ (ထိ) [နိစ္ဆဝိ + ဣတ္ထိ] အရေမရှိသော
ပြိတ္တာမ။ နိစ္ဆဝိတ္ထိ အတိစာရိနိ အာဟ။ ဝိ၊
၁။ ၁၃၉။ နိစ္ဆဝိတ္ထိ ဟုတွာ ဥပပန္နာ။ ဝိ၊ ငှ၊
၂။ ၁၀၀။ သံ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၀၃။

နိစ္ဆဝိပေတ (ပု) [နိစ္ဆဝိ + ပေတ] အရေမရှိ
သော ပြိတ္တာ။ သော နိစ္ဆဝိပေတော
ဇာတော။ ဝိ၊ ငှ၊ ၂။ ၉၈။ သံ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၀၁။

နိစ္ဆိဝိဝတ္ထု (န) [နိစ္ဆိဝိ + ဝတ္ထု] အရေမရှိသော ပြိတ္တာမ၏ အကြောင်း ‘ဝတ္ထု’။ နိစ္ဆိဝိ-ဝတ္ထုသို့။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၁။

နိစ္ဆိဝိသုတ္တ (န) [နိစ္ဆိဝိ + သုတ္တ] နိစ္ဆိဝိသုတ် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ သိုးသတ်သမား ဖြစ်ခဲ့ပြီး ရေ၌ နှစ် ရာ၊ ထောင်၊ သောင်း၊ သိန်းပေါင်း များစွာ ကျက်ခံခဲ့ရပြီး အရေမရှိသော ပြိတ္တာ ဖြစ်၍ လင်းတ၊ ကျီးကန်း၊ စွန်တို့၏ အထိုး ကို ခံရသော ပြိတ္တာ၏ ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ရပ်ကို ဟောပြောသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ နိဒါန-ဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၈-သံယုတ်၊ ပဌမဝဂ်။ ၄-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၄၄၈။

နိစ္ဆာတ (တိ) [နိ + ဆာတ] (၁) ဆာလောင် - မွပ်သိပ် - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော တဏှာမရှိသော။ (၂) ဆာလောင် - မွပ်သိပ် - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိမရှိသော။ (၃) ဆာလောင် - မွပ်သိပ် - ညှိုးနွမ်း - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော ကိလေသာမရှိသော။ သူ။ (၁) နိစ္ဆာတော (မ၊ ၂။ ၃။ အံ၊ ၁။ ၅၂၇။ အဘိ၊ ပု။ ၁၆၅) စာ ဆာတံ ဝုစ္စတိ တဏှာ၊ သာ အဿ နတ္ထိတိ နိစ္ဆာတော။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၄။ နိစ္ဆာတော (အံ၊ ၁။ ၁၉၇) တိ ဧတ္ထ ဆာတံ ဝုစ္စတိ တဏှာ နိဗ္ဗန္တာ ဟေတုတာယ၊ သာ အဿ နတ္ထိတိ နိစ္ဆာတော။ တေနာဟ နိတ္တဏှော (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၃) တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၇။ (- သံ၊ ၂။ ၂၂၊ ၄၀၇။ အံ၊ ၃။ ၃၀၇။ အဘိ၊ ပု။ ၁၁၀။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၇။ သုတ္တနိ။ ၃၈၉၊ ၃၉၃။

ထေရီ၊ ၃၈၅၊ ၃၉၄။ မဟာနိ။ ၄၁။ စူဠနိ။ ၈၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၅။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၈၄။ သုတ္တနိ။ ဌ၊ ၂။ ၂၁၃။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၆၄။ မဟာနိ။ ဌ၊ ၁၄၇။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၃။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၆၆။) (၂) နိစ္ဆာတာ (အံ၊ ၃။ ၂၀၉) တိ တဏှာ ဒိဋ္ဌိန္တာတာနံ အဘာဝေန နိစ္ဆာတာ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၆။ ဆာတံ ဝုစ္စတိ တဏှာဒိဋ္ဌိယော ကာမာနံ ပါတဗ္ဗတော တာသံ ဝသေန ဝတ္တနတော၊ တန္တိန္ဒတ္တာ နတ္ထိ ဧတေသု ဆာတန္တိ နိစ္ဆာတာ။ တေနာဟ “တဏှာ ဒိဋ္ဌိန္တာတာနံ” နိစ္ဆာဒိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၇။ (၃) နိစ္ဆာတော (ပဋိသံ၊ ၄၁၅) တိ အမိလာဘော။ ဧဝံ ဆာတကိလေသာဘာဝတော နိစ္ဆာတော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၈။

နိစ္ဆာဒေတိ (ကြိ) [နိ + ဆဒ + ဧ + တိ] ရိုက်နှက် - ပုတ်ခတ် - ၏။ နိစ္ဆာဒေတိ (အံ၊ ၂။ ၃၂၀) တိ ဗာဟာယ ဝါ ပဟရတိ၊ ရုက္ခေ ဝါ ပဟရတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၀။

နိစ္ဆာရဏ (န) [နိ + စရ + ယု] မြှက်ဆိုတတ် သော။ သူ။ န စ တာဝ ဖရသဝါစ နိစ္ဆာရဏော ဟောတိ (မဟာနိ။ ၁၆၅။ စူဠနိ။ ၆၀) တိ ပရေသံ မဗ္ဗန္တေဒကံ ဖရသဝါစ မုခတော နိဟရဏေန ဗဟိ နိက္ခမနော န စ တာဝ ဟောတိ။ မဟာနိ။ ဌ၊ ၂၈၀။

နိစ္ဆာရယန္တ (တိ) [နိ + စရ + ဣယ + အန္တ] မြှက်ဆိုသော။ သူ။ သရဿာတိ “သစေ တံ ဘဂိနီ”တိ ဝါစ နိစ္ဆာရယတော သရဿ စ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၄။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၅။

နိစ္ဆာရယမာန (တိ) [နိ + စရ + ကယ + မာန] (၁) မြှက်ဆိုစေသော။ (၂) မြှက်ဆိုသော။ (၃) “အဟော သုခံ၊ အဟော သုခ” နှ့် ဝါစံ နိစ္ဆာရယမာနမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၅။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၃။ (၂) ဩရိမတိဇျ ဌိတပုတ္တော မာတရံ နဒိမဇ္ဈေ ဥဘော ဟတ္ထေ ဥက္ခိပိတ္တာ မဟာသဒ္ဓံ နိစ္ဆာရယမာနံ ဒိသ္မာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃၉။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၁၃။

နိစ္ဆာရယေ (ကြိ) [နိ + စရ + ကယ + ယျ] ထုတ်ဆောင်ရာ၏။ နိစ္ဆာရေတိ (၆)-ကြည့်။

နိစ္ဆာရာပန (န) [နိ + စရ + ကာပေ + ယု] မြှက်ဆိုစေခြင်း။ ဘဂဝါပိ ဧတံ ဝစနံ နိစ္ဆာရာပနတ္ထမေဝ ယာဝတတိယမဂမာသိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၆။

နိစ္ဆာရိက (တိ) [နိ + ဆာရိကာ] ပြာမရှိသော။ မတန္တံ နိစ္ဆာရိကံ ဂုဠပိဏ္ဍံ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၈။

နိစ္ဆာရိတ (တိ) [နိ + စရ + တ၊ နိ + ဆရ + တ] မြှက်ဆို - ဟော - အပ်သော။ စိတ္တေန နိစ္ဆာရိတံ မဓုရဿရံ သုတ္တာ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၈။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၆၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၆။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၀၄။)

နိစ္ဆာရိတဓမ္မမယ (တိ) [နိစ္ဆာရိတ + ဓမ္မ + မယ] မြှက်ဆို - ဟော - အပ်သော တရား ဖြင့်ပြီးသော။ ဓမ္မသုတ (မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၀။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၅။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၅၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၄) -ကြည့်။

နိစ္ဆာရိတဝစန (န) [နိစ္ဆာရိတ + ဝစန] မြှက်ဆို - ဟော - အပ်သော စကား။ ဗြဟ္မဿရေန နိစ္ဆာရိတဝစနံ သုတ္တာဝ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၀။

နိစ္ဆာရေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + စရ + ကေ + တဗ္ဗ၊ နိ + ဆရ + ကေ + တဗ္ဗ] မြှက်ဆိုအပ်သော။ ဝစနံ နိစ္ဆာရေတဗ္ဗံ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၈၁။

နိစ္ဆာရေတိ (ကြိ) [နိ + စရ + ကေ + တိ၊ နိ + ဆရ + ကေ + တိ] (၁) မြှက်ဆို - ဟောကြား - ကျူးရင့် - ၏။ (၂) တွန်၏။ (၃) မြည်၏။ (၄) ဝမ်းလျောစေ၏။ (၅) ဖြေဆို ၏။ (၆) ထုတ်ဆောင်၏။

(၁) မြှက်ဆို - ဟောကြား - ကျူးရင့် - ၏။ နိစ္ဆာရေတိ - ဝိ၊ ၂။ ၂၅။ အံ၊ ၁။ ၂၅၀။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၃၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈။ ဝဇီရ၊ ၃၉၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၅။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၅၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂။ ၃၃၈။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၂။ နိစ္ဆာရေန္တိ - ဝဇီရ၊ ၂၄၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၇၈။ နိစ္ဆာရေယျ (ဝဒေယျ) - မ၊ ၂။ ၁၇၇။ မိလိန္ဒ၊ ၁၁၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၃၈။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၉။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၆၃။ နိစ္ဆာရေသိ (ဥဒီရယိ၊ ပဗျာဟရိ) - မ၊ ၁။ ၃၈။ သံ၊ ၁။ ၄၁၆။ ၄၁၉။ ဇာ၊ ၂။ ၉၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၆။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅၊ ၅၈၊ ၃၃၉။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၀။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၆။ ၂၃၈၊ ၃၇၀။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၊ ၈၃၊ ၁၀၃။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၈၊ ၁၈၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၊ ၁၅၂။ အံ၊ ၃။ ၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၈၊ ၁၀၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃၉။ ဥဒါန၊

ဌ။ ၄၀။ သုတ္တနိ။ ဌ။ ၁။ ၇၁။ ၁၅၇။ ထေရီ။ ဌ။
 ၁၁၃။ အပါ။ ဌ။ ၁။ ၆၅။ ၁၈၂။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ဌ။ ၃၂၁။
 စရိယာ။ ဌ။ ၁၂၃။ ဇာ။ ဌ။ ၁။ ၆၃။ ဇာ။ ဌ။ ၅။
 ၃၈၄။ ဝဇီရ။ ၄၀၈။ ဝိမတိ။ ၂။ ၉၃။ သာရတ္ထ။
 ၃။ ၁၉၂။ သံ။ ဋီ။ ၂။ ၂၂၃။ နိစ္ဆာရေသု —
 ဝိ။ ဌ။ ၁။ ၁၈၀။ ၁၈၁။ ၁၉၉။ သာရတ္ထ။ ၂။
 ၁၄။ သံ။ ဋီ။ ၁။ ၆၅။ နိစ္ဆာရေသိ — ဝိ။ ဌ။ ၁။
 ၁၀၃။ အပါ။ ဌ။ ၂။ ၂၄၅။

(၂) တွန်၏။ နိစ္ဆာရေတိ — သုတ္တနိ။
 ဌ။ ၂။ ၈၂။ ထေရု။ ဌ။ ၂။ ၅၃၆။ နိစ္ဆာရေသိ
 — ဒိ။ ဌ။ ၃။ ၇၀။ မ။ ဌ။ ၁။ ၃၇၀။ အံ။ ဌ။ ၂။
 ၁၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၀၈။ (၃) မြည်၏။
 နိစ္ဆာရေသိ — သာရတ္ထ။ ၃။ ၈၁။ အံ။ ဋီ။ ၁။
 ၂၀၇။ (၄) ဝမ်းလျောစေ၏။ နိစ္ဆာရေသိ
 (ဝိ။ ၃။ ၃၈၉) တံ ဝိရေစေသိ။ ဝိ။ ဌ။ ၃။
 ၃၉၉။ (၅) ပြေဆို၏။ နိစ္ဆာရေဟိ — မိလိန္ဒ။
 ၂၅၁။ (၆) ထုတ်ဆောင်၏။ နိစ္ဆာရယေ —
 (နိဟရေ) — သုတ္တနိ။ ၃၃၇။ သုတ္တနိ။ ဌ။ ၂။
 ၁၀၅။ နိစ္ဆရတိ လည်းကြည့်။

နိစ္ဆာရေတု (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဧ + တု၊ နိ +
 ဆရ + ဧ + တု] မြက်ဆိုခြင်းငှါ။ ဝါစံ
 ပန နိစ္ဆာရေတု သက္ကောန္တော ဝါစာယ
 ဝိညာပေတိ။ ဝိ။ ဌ။ ၃။ ၃၄၃။ (- သံ၊ ဌ။ ၃။
 ၁၉၂။ ကင်္ခါ။ ဋီ။ သစ်။ ၁၅၆။)

နိစ္ဆာရေတု (တိ) [နိ + စရ + ဧ + တု၊ နိ
 + ဆရ + ဧ + တု] မြက်ဆိုတတ်သော။
 သူ။ ကောသောမန္တာ ဝါစံ နိစ္ဆာရေတာ။
 မ။ ၁။ ၁၃၃။ (- ၁၃၈။)

နိစ္ဆာရေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + စရ + ဧ +
 တွာ၊ နိ + ဆရ + ဧ + တွာ] (၁)
 မြက်ဆို - ဟောကြား - ဤ။ (၂) ထုတ်၍။
 (၃) ပြက်၍၊ လက်၍။ (၄) မြည်၍။ (၁)
 သော ဒါနာဟံ ဗြဟ္မဃောသံ နိစ္ဆာရေတွာ
 ပရိသံယေဝ နိဿာယ သာဓုကာရံ ဒါပေ-
 သာမိ။ ဝိ။ ဌ။ ၂။ ၂၆၅။ (- ဝိ။ ဌ။ ၃။ ၃၄၉။
 ဝိ။ သင်္ဂဟ။ ၂၁၄။ ဒိ။ ဌ။ ၂။ ၂၉၂။ မ။ ဌ။ ၃။
 ၄၅။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၅၈။ အဘိ။ ဌ။ ၁။ ၆။ ဓမ္မ။ ဌ။
 ၂။ ၅၆။ ၃၀၉။ သုတ္တနိ။ ဌ။ ၁။ ၂၉၈။ ဇာ။ ဌ။
 ၁။ ၃၅၄။ ဇာ။ ဌ။ ၂။ ၁၄၇။ ဇာ။ ဌ။ ၅။ ၃၅၈။
 ဇာ။ ဌ။ ၆။ ၃၀၁။ ဇာ။ ဌ။ ၇။ ၇၂။ ဝဇီရ။
 ၃၁၃။) (၂) ဇိဝှိနိစ္ဆာရက (ဝိ။ ဌ။ ၃။ ၁၆၆။
 ကင်္ခါ။ ၂၈၄) ကြည့်။ (၃) ဝိဇ္ဇုလတာ
 နိစ္ဆာရေတွာ ပလာယိဿန္တိ။ ဇာ။ ဌ။ ၁။
 ၃၅၆။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၃၀၇။ အံ၊ ဋီ။ ၃။ ၆၄။
 (၄) ပက္ခေ ဝိဝုဒ္ဓိတွာ မဓုရဿရံ နိစ္ဆာရေတွာ
 နစ္စိ။ ဇာ။ ဌ။ ၃။ ၁၁၆။

နိစ္ဆာရေန္တ (တိ) [နိ + စရ + ဧ + အန္တ၊ နိ
 + ဆရ + ဧ + အန္တ။ ထိ ဌံ နိစ္ဆာရေန္တိ]
 (၁) မြက်ဆို - ဟောကြား - သော။ (၂)
 ပြက်သော၊ လက်သော။ (၃) မှုတ်သော။
 (၄) မြည်သော။ (၁) နိစ္ဆာရေန္တော — ဝိ။
 ဌ။ ၁။ ၂၀၅။ ဝိမာန။ ဌ။ ၂၀၁။ အပါ။ ဌ။ ၁။
 ၆၅။ အပါ။ ဌ။ ၂။ ၁၉၆။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ဌ။ ၁။ ၃၂၁။
 စရိယာ။ ဌ။ ၇၂။ ဇာ။ ဌ။ ၁။ ၆၃။ ၅၂၇။ ဇာ။
 ဌ။ ၂။ ၁၆၂။ ဇာ။ ဌ။ ၅။ ၄၄၅။ သံ၊ ဋီ။ ၂။ ၈၈။
 အံ၊ ဋီ။ ၂။ ၆၉။ နိစ္ဆာရေန္တော — သုတ္တနိ။ ဌ။ ၂။
 ၅၈။ နိစ္ဆာရေန္တေဟိ — ဝိ။ ဌ။ ၃။ ၃၇၉။ ဝိ။
 သင်္ဂဟ။ ၁၀၉။ နိစ္ဆာရေန္တဿ — ဣတိဝုတ်။

ဌ။ ၁၉၄။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၀၆။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၂၃၈။
 (၂) နိစ္ဆာရေန္တော — ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၁၅၈။
 ၄၀၁။ ထေရ၊ ဌ။ ၂။ ၄၇။ စရိယာ၊ ဌ။ ၂၃၁။
 နိစ္ဆာရေန္တော — မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၅၄။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။
 (၃) နိစ္ဆာရေန္တော — သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၃။ (၄)
 နိစ္ဆာရေန္တိယာ — သံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၅၂။ ထေရ၊ ဌ။
 ၂။ ၅၂၈။

နိစ္ဆာရေန္တိ (ကြိ) [နိ + စရ + ဇော + အန္တိ၊ နိ
 + ဆရ + ဇော + အန္တိ] မြက်ဆုံ - ဟော
 ကြား - ကျူးရင့် - ကုန်၏။ နိစ္ဆာရေတိ (၁)
 ကြည့်။

နိစ္ဆာရေယျ (ကြိ) [နိ + စရ + ဇော + ဧယျ၊ နိ
 + ဆရ + ဇော + ဧယျ] မြက်ဆုံရာ၏။
 နိစ္ဆာရေတိ (၁) ကြည့်။

နိစ္ဆာရေသိ (ကြိ) [နိ + စရ + ဇော + ဣ၊ နိ
 + ဆရ + ဇော + ဣ] မြက်ဆုံ -
 ဟောကြား - ပြီ။ နိစ္ဆာရေတိ (၁) ကြည့်။

နိစ္ဆာရေသိ (ကြိ) [နိ + စရ + ဇော + ဤ၊ နိ
 + ဆရ + ဇော + ဤ] (၁) မြက်ဆုံ -
 ဟောကြား - ပြီ။ (၂) မြည်ပြီ။ (၃)
 ဝမ်းလျော့ပြီ။ နိစ္ဆာရေတိ (၁), (၃), (၄)
 ကြည့်။

နိစ္ဆာရေသု (ကြိ) [နိ + စရ + ဇော + ဉံ၊ နိ +
 ဆရ + ဇော + ဉံ] မြက်ဆုံကြကုန်ပြီ။
 နိစ္ဆာရေတိ (၁) ကြည့်။

နိစ္ဆာရေဟိ (ကြိ) [နိ + ဆရ + ဇော + ဟိ၊ နိ
 + ဆရ + ဇော + ဟိ] ပြေဆိုလော့။ နိစ္ဆာ-
 ရေတိ (၅) ကြည့်။

နိစ္စိတ (တိ) [နိ + စိ + တ၊ (နိစ္စိတ - သံ၊
 နိစ္စိယ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ နိစ္စိယ - ပြာ)]
 ဆုံးဖြတ်အပ်သော။ အနတ္တာ ဣတိ နိစ္စိတာ
 (ဝိ၊ ဌ။ ၄။ ၁၄၁) တိ အနတ္တာတွေဝ ဝိနိစ္စိတာ။
 ဣမိနာ အနတ္တာ ဣတိ နိစ္စိယာတိ ဧတ္ထ
 စိတတုယာ ဝိနိစ္စိယတ္ထံ ဒဿေတိ။ ပါစိတိ၊
 ယော။ ၅၅၂။ နိစ္စိတော — ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။
 ၁၂၀။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၄၀၅။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၀။
 သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၇၅။ မူလငို၊ ၃။ ၁၁၉။ အနငို၊
 ၁။ ၆၆၊ ၇၁၊ ၈၀။ နိစ္စိတာ — ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၇၇။
 သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၁။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၃၃၊ ၂၇၇၊
 ၂၉၆။ မူလငို၊ ၃။ ၁၉၉။ နိစ္စိတံ — ဒိ၊ ငို၊ ၂။
 ၁၀၇။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၄၄။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၉၉၊ ၂၉၄။
 သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၂၈။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၁၂။ မူလငို၊ ၁။
 ၅၆။ မူလငို၊ ၃။ ၁၉၉။ အနငို၊ ၁။ ၁၅၅၊ ၁၆၁။
 အနငို၊ ၂။ ၂၀၉။ အနငို၊ ၃။ ၁၁၈။ နိစ္စိတာနိ
 — ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၉၆။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၉၆။ အံ၊ ငို၊
 ၁။ ၂၁၅။ မူလငို၊ ၁။ ၄၆။ နိစ္စိတာယ — မ၊
 ငို၊ ၃။ ၃၁၉။ နိစ္စိတေ — သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇။
 ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၄၀၅။ မူလငို၊ ၃။ ၁၁၉။
 နိစ္စိတေသု — မူလငို၊ ၁။ ၁၈၉။ မူလငို၊ ၃။
 ၁၃၅။

နိစ္စိတဘာဝသိဒ္ဓ (တိ) [နိစ္စိတဘာဝ + သိဒ္ဓ]
 ဆုံးဖြတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ပြီးသော။
 တမေဝ ဟိ နိစ္စိတဘာဝသိဒ္ဓံ နိဿန္နိဒ္ဓတံ
 သန္တာယ ဝုတ္တံ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၄၁၄။

နိစ္စိတသုဗ္ဗတာ (ထိ) [နိစ္စိတသုဗ္ဗ + တာ]
ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော - ကောင်းမြတ် -
တင့်တယ် - သော ဘုရားရှင်၏ အဖြစ်၊
ကောင်းမြတ် - တင့်တယ် - သော ဘုရားရှင်
ဟု ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသည်၏ အဖြစ်။
နိစ္စိတသုဗ္ဗတာယ ဓမ္မဿ သုဓမ္မတာ
သံဃဿ သုပ္ပဋိပတ္တိ ဝိနိစ္စိတာ ဧဝ
ဟောတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၃။

နိစ္စိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + စိ + တုံ] ဆုံးဖြတ်
- ပိုင်းခြား မှတ်သား - ခြင်းငှါ။ တဿ
“ဣဒံ မဟန္တံ ဣဒံ မဟန္တံ” ဟိ နိစ္စိတုံ
အသက္ကော - န္တဿေဝ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၆။
ဝေတ္ထုပေတုန္တိ နိစ္စိတုံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၉။

နိစ္စိဒ္ဒ (တိ) [နိ + ဆိဒ္ဒ။ (နိစ္စိဒ္ဒ + အဒ္ဓမာဂဓိ၊
ဏိစ္စိဒ္ဒ - ပြာ)] အပေါက် - အကြား -
မရှိသော။ သန္တရိတုန္တိ နိစ္စိဒ္ဒံ ကာတုံ၊
သဏ္ဌာပေတုန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၇။
သညတဿာတိ ကာယာဒိဟိ သညတဿ
နိစ္စိဒ္ဒဿ။ ဓမ္မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၂။ (- ဝိမတိ၊ ၂။
၁၈၈။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀။)

နိစ္စိနတိ (ကြိ) [နိ + စိ + နာ + တိ]
ဆုံးဖြတ်၏။ နိစ္စိနန္တိ - ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၇၄။

နိစ္စိနန္တ (တိ) [နိ + စိ + နာ + အန္တ]
ဆုံးဖြတ် တတ်သော၊ သူ။ ဝိနိစ္စိနန္တောတိ
.... အတ္ထံ ဝိသေသေန နိစ္စိနန္တော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၅၅။

နိစ္စိနန္တိ (ကြိ) [နိ + စိ + နာ + အန္တိ]
ဆုံးဖြတ် ကြကုန်၏။ နိစ္စိနတိ - ကြည့်။

နိစ္စိနိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + စိ + နာ + တုံ]
ဆုံးဖြတ် ခြင်းငှါ။ အာရမ္မဏံ နိစ္စိနိတုံ န
သက္ကာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃၅။ (-
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၀။)

နိစ္စိနိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + စိ + နာ + တွာ]
ဆုံးဖြတ်၍။ နိစ္စိနိတွာ (မဟာနိ၊ ၅၈) တိ
သဿတဝသေန နိစ္စယံ ကတွာ။ မဟာနိ၊
ဋီ၊ ၁၇၇။ (- မဟာနိ၊ ၁၄၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၂၃၈၊ ၂၅၉၊ ၂၇၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၂၄။ မ၊ ဋီ၊
၃။ ၃၂၄။)

နိစ္စိနောတိ (ကြိ) [နိ + စိ + ဣ + တိ။ ဣ ကို
န ပြု။ ရူ၊ နာ။ ၃၁၂။] ဆုံးဖြတ်၏။ သုခံ
ဝိသေသတော နိစ္စိနောတိတိ သုခဝိနိစ္စ-
ယော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၈။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၁။ မ၊ ဋီ၊
၃။ ၃၂၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၇။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၁၆။)

နိစ္စိနိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဆိဒ္ဒိ + တွာ]
ခွါထုတ်၍။ စွန့်-ပယ်-၍။ ဥရဂေါ ဇိဏ္ဏတစံ
နိစ္စိနိတွာ အနောလောကေတွာ အနပေ-
က္ခော ဆဉ္ဇေတွာ ဂစ္ဆေယျ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၂။

နိစ္စိန္တ (တိ) [နိ + ဆိဒ္ဒိ + တ။ (နိစ္စိန္တ -
အဒ္ဓမာဂဓိ၊ နိစ္စိန္တ - ပြာ)] ဆုံးဖြတ်အပ်
သော။ နိစ္စိန္တောတိ နိစ္စယော။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊
သစ်။ ၁၃၀။

နိစ္ဆိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + စိ + ယ + တေ]
ဆုံးဖြတ် - ပိုင်းခြား - မှတ်သား - အပ်၏။
ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ နိစ္ဆိယတိတိ
ဝိနိစ္ဆယော။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၇။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။
၃၀။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၁၇။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၇။ အံ၊ ငို၊
၁။ ၂၀။ (- ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆၅။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၅၄။
အနုငို၊ ၂။ ၁၀၉။)

နိစ္ဆိဒ္ဓ (တိ) [နိ + ဆုဘ + တ။ (နိစ္ဆိဋ္ဌိတ -
သံ၊ ကိစ္ဆိဋ္ဌ - ပြာ၊ နိစ္ဆိဋ္ဌ - အဒ္ဓမာဂဓိ)]
(၁) နှင်ထုတ် - ဆွဲထုတ် - အပ်သော။ (၂)
လွတ်ကင်းသော။ (၁) မောဂ္ဂလ္လာနေန
နိစ္ဆိဒ္ဓေါ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၀။ (၂) နိစ္ဆိဒ္ဓါ ပရဝါဒါ။
မိလိန္ဒ။ ၁၃၃။

နိစ္ဆိဘတိ (ကြိ) [နိ + ဆုဘ + အ + တိ]
(က) နှင်ထုတ်၏။ (ခ) ထုတ်ပယ်၏။
ဖယ်ရှား၏။ (က) မံ ယရတော နိစ္ဆိဘတိ
နိဟရတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၈၇။ (- ဇာ၊ ၁။ ၁၉၃။)
နိစ္ဆိဘန္တိ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၄၄) တိ နိဟရန္တိ၊
ဥဿာဒေန္တိ တေသံ နိဝါသံ န ဒေန္တိတိ
အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၃၂။ နိစ္ဆိဘသိ ဇာ၊ ၄။
၅။ ၄၁၁။ (ခ) မဟာသမုဒ္ဓေါ ကုပိတော တံ
ကုဏပံ နိစ္ဆိဘတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၈၅။

နိစ္ဆိဘန (န) [နိ + ဆုဘ + ယု။ (နိက္ခေပန
- သံ၊ ကိစ္ဆိဘဏ - ပြာ၊ နိစ္ဆိဘဏ - အဒ္ဓ-
မာဂဓိ)] နှင်ထုတ်ခြင်း။ နိစ္ဆိဘနံ ပဝါဟနံ
ပဗ္ဗာနေန ပဋိလဘတိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၈။

နိစ္ဆိဘန္တိ (ကြိ) [နိ + ဆုဘ + အန္တိ]
ထွက်စေ - ဖယ်ရှား - နှင်ထုတ် - ကုန်၏။
နိစ္ဆိဘတိ (က) - ကြည့်။

နိစ္ဆိဘမာန (တိ) [နိ + ဆုဘ + မာန] (၁)
နှင်ထုတ်သော။ သူ။ (၂) ထွက်လာသော။
သူ။ နိစ္ဆိဘမာနာန (စရိယာ။ ၃၉၃) နိ
တေသု သိဝိသု နိက္ကမုန္တေသု၊ ပဗ္ဗာဇေန္တေ-
သု၊ အတ္ထော။ တေသံ ဝါ နိက္ကမုန္တနံ။
စရိယာ၊ ၄။ ၈၆။

နိစ္ဆိဘသိ (ကြိ) [နိ + ဆုဘ + သိ]
နှင်ထုတ်၏။ နိစ္ဆိဘတိ (က) ကြည့်။

နိစ္ဆိဘိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဆုဘ + ယ +
တေ] ထုတ်ပယ်-ဖယ်ရှား - အပ်၏။ မတံ
ကုဏပံ နိစ္ဆိဘိယတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၈၅-၆။

နိစ္ဆေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + စိ + တဗ္ဗ] ဆုံးဖြတ်
အပ်သော။ တေန သံသယိတော နိစ္ဆေတဗ္ဗ-
ဘာဝေန ပဓာနော ဧတ္ထ ကုသလဘာဝေါ။
အနုငို၊ ၁။ ၆၆။

နိစ္ဆေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + စိ + ဧ + တုံ]
ဆုံးဖြတ် - ပိုင်းခြား - မှတ်သား - ခြင်းငှါ။
တေ “တဝ သန္တကာ၊ မမ သန္တကာ”တိ
နိစ္ဆေတုံ အသက္ကောန္တော အဉ္စ ကရေန္တိ။
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၇။ (- မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၀။ မ၊ ၄။ ၂။
၃၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၈။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၉။ မ၊ ငို၊
၂။ ၅၂၊ ၂၅၅။ မူလငို၊ ၁။ ၁၆၃။)

နိစ္ဆယျ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + စိ + တွာ] ဆုံးဖြတ်၍၊
အဆုံးအဖြတ် ပြု၍။ နိစ္ဆယျာတိ
နိစ္ဆိနိတွာ ဝိနိစ္ဆိနိတွာ ဝိဘူတံ ကတွာ။
မဟာနိ။ ၅၈။ ၁၄၁။ ဥဘော နိစ္ဆယျာ
(ဓမ္မ။ ၅၀) တိ ယော ပန ပဏ္ဍိတော ဥဘော
အတ္တာနတ္ထေ ဝိနိစ္ဆိနိတွာ ဝဒတိ။ ဓမ္မ။ ၄။ ၂။
၂၄၂။ (- သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၈။ မဟာနိ၊ ၄။
၁၇၇။)

နိစ္ဆောဋ္ဌန (န) [နိ + ဆုဋ္ဌ + ယု။ (နိစ္ဆေါဋ္ဌန
- သံ၊ ကိစ္ဆောဋ္ဌက - ပြာ)] ခါ၍ပစ်ခြင်း။
ခါယမ်းစွန့်ပစ်ခြင်း။ လာယနံ နိစ္ဆောဋ္ဌနံ ဝိယ
အနိစ္စသညာဉာဏံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၃။ (- သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၂၅၆။)

နိစ္ဆောဋ္ဌေတိ (ကြိ) [နိ + ဆုဋ္ဌ + ဧက + တိ]
ခါ၍စွန့်၏။ ခါယမ်း၍စွန့်ပစ်၏။ နိစ္ဆော-
ဋ္ဌေတိတိ (သံ၊ ၂။ ၁၂၆) တိ ပပ္ဖောဋ္ဌေတွာ
ဆဋ္ဌေတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၃။

နိဆေက (ပု) [နိ + ဆိဒိ + က၊ ဒ ကို က ပြု။
ဓာနံ၊ ဋီ။ ၇၂၁။] လိမ်မာ - ယဉ်ကျေး -
မှု။ မာတာပိတာစရိယေသု နိဆေကာဒိ-
ကရေသု စ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၁။

နိဇ (ပု) [နိ + ဣ။ နိ + ဇန + ကွံ] ချိပိုး
- ထမ်းဆောင် - အပ်သူ၊ အနီး၌ဖြစ်သူ၊
နီးစပ်သူ။ နေတဗ္ဗောတိ နိယော၊ နိယော
ဧဝ နိဇော၊ နိ နယော၊ ကျော၊ ယဿ
ဇော၊ သမိပေ ဇာယတိတိ ဝါ နိဇော။ ဓာနံ၊
ဋီ။ ၇၃၆။

နိဇနသမ္ဘာဓ (တိ) [နိ + ဇန + သမ္ဘာဓ]
လူအပေါင်းဖြင့် ကျဉ်းမြောင်းခြင်းမှ ကင်း
သော။ နိဇနသမ္ဘာဓာနိ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၇)
တိ ဇနသမ္ဘာဓရဟိတာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။
၄၁၈။

နိဇ္ဇိသတိ (ကြိ) [နိ + ဟရ + သ + တိ]
ရှာမှီး - ရှာဖွေ - ၏။ ဧဝံ လာဘေန လာဘံ
နိဇ္ဇိသတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၀၈။ နိဇ္ဇိသန္တိ ဒိ၊
၄။ ၁။ ၈၇။ မ၊ ၄။ ၄။ ၉၄။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၃၆၉။

နိဇ္ဇိသန (န) [နိ + ဟရ + သ + ယု] (၁)
ရှာမှီး - ရှာဖွေ - ခြင်း။ (တိ) (၂) ရှာမှီး -
ရှာဖွေ - သော၊ သူ။ (၁) နိကတ္တံ အပ္ပေန
လာဘေန မဟုကံ ဝဇ္ဇေတွာ ဂဟေတုံ
ဣစ္ဆနံ နိဇ္ဇိသနံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၀။ (တိ)
(၂) လာဘေန လာဘံ နိဇ္ဇိသန္တိ မဂ္ဂန္တိ
ပရိယေသန္တိ လာဘေန လာဘံ နိဇ္ဇိသနာ။
မ၊ ၄။ ၄။ ၉၄။ နိဇ္ဇိသတိတိ နိဇ္ဇိသနာ။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၀၈။ (- မဟာနိ၊ ၂၉၀။ စူဠနိ၊
၂၅၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၅၀။
ဇော၊ ၄။ ၅။ ၂၆၇။)

နိဇ္ဇိသနတာမုခ (တိ) [နိဇ္ဇိသနတာ + မုခ]
ရှာမှီး - ရှာဖွေ - ခြင်းဟူသော ပြဇာနီးခြင်း
ရှိသော၊ ရှာမှီး - ရှာဖွေ - ခြင်းကို ဦးတည်
သော။ တံ တံ နေဝ လာဘေန လာဘံ
နိဇ္ဇိသနတာမုခေန ဂိဟိနံ ဒေတိ။ ဒိ၊ ၄။
၂။ ၁၂၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၉၀။

နိဇ္ဇိကသုတ် (န) [နိဇ္ဇိက + သု + န]
 အထက်ပုဒ် နက်ကြည့်။ တံ တံ နေဝ
 လာဘေန လာဘ် နိဇ္ဇိကသုတ်နေ ဂိဟိန်
 ဒေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၆၀။

နိဇ္ဇိကသန္တ (တိ) [နိ + ဟရ + သ + အန္တ]
 ရှာမှီး - ရှာဖွေ - သော၊ သူ။ လာဘုပ္ပါဒ်နံ
 နိဇ္ဇိကသန္တာ ဝိစရတိ။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၂၀။ သိ၊
 ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၉၈။

နိဇ္ဇိကသန္တိ (ကြိ) [နိ + ဟရ + သ + အန္တိ]
 ရှာမှီး - ရှာဖွေ - ကုန်၏။ နိဇ္ဇိကသတိ -
 ကြည့်။

နိဇ္ဇိကသမာန (တိ) [နိ + ဟရ + သ + မာန]
 ရှာမှီး - ရှာဖွေ - သော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်
 ကြည့်။

နိဇ္ဇိကသာန (တိ) [နိ + ဟရ + သ + အာန]
 ရှာ၊ ၆၅၀။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၁၂၉၃။] ရှာမှီး -
 ရှာဖွေ - သော၊ သူ။ နိဇ္ဇိကသာနော (သုတ္တံနိ၊
 ၂၉၉) တိ နိဇ္ဇိကသာနော မဂ္ဂမာနော။ သုတ္တံနိ၊
 ၄၊ ၁။ ၁၆၃။

နိဇ္ဇိကသိဝု (တိ) [နိ + ဟရ + သ + တု]
 ရှာမှီး - ရှာဖွေ - သော၊ သူ။ လာဘေန
 လာဘ် နိဇ္ဇိကသန္တိ မဂ္ဂန္တိ ပရိယေသန္တိတိ
 လာဘေန လာဘ် နိဇ္ဇိကသိတာရော။ ဒိ၊ ၄၊
 ၁။ ၈၇။ လာဘေန စ လာဘ် နိဇ္ဇိကသိတာ
 (အံ၊ ၂၊ ၉၈) တိ လာဘေန လာဘဂဝေ-
 သကော။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၃၈။ (- ဒိ၊ ၁။ ၈။)

နိဇ္ဇိက (တိ) [နိ + ဇော] အရှုတ်အထွေးမရှိ
 သော၊ (က) ရှုတ်ထွေးသောကုန်ယက်မရှိ
 သော။ (ခ) ရှုတ်ထွေးသော ချုံမရှိသော။
 နိဇ္ဇိက နိဂ္ဂုမ္ဘံ ကတွာ ဝိဘဇိသန္တိ။ မိလိန္တ။
 ၃။ ပရိသုဒ္ဓံ နိဇ္ဇိက နိဂ္ဂုတ္တိံ ကတွာ
 ဒေသေန္တိ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၉၇။ အဘိ၊ ၄၊ ၃။ ၆၄။
 နိဇ္ဇိက (ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၉၅) နိ အနောနန္ဒ။ သိ၊ ငို၊
 သစ်၊ ၁။ ၃၈၉။ (- ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၈၇၊ ၁၃၇။ သံ၊
 ၄၊ ၂။ ၅၂။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၃၆။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၉၇။
 အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၅၃၊ ၁၈၉၊ ၂၁၄၊ ၃၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။ ၂၂၅။ ထေရ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇၀။ အာ၊ ၄၊ ၁။
 ၂၀၃။ နေတ္တိ၊ ၄၊ ၁၂၈။ ဝိစရ၊ ၆၄။ မ၊ ငို၊
 ၂။ ၁၈၈၊ ၂၀၁။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၂၇။ သံ၊ ငို၊ ၂။
 ၄၁၇။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၉၆၊ ၂၄၇၊ ၃၆၂။ အံ၊ ငို၊ ၃။
 ၁၁၃။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၆၈။ နေတ္တိ၊ ငို၊ ၈။)
 (က) နိဇ္ဇိက (ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၈၇) တိ နိဇ္ဇိကလကော။
 ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၉၄။ (ခ) နိဇ္ဇိက (သံ၊ ၄၊ ၂။ ၅၂) နိ
 နိဂ္ဂုမ္ဘံ သုဒ္ဓန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၆၇။

နိဇ္ဇိကကာသ (ပု၊ န) [နိဇ္ဇိက + အာကာသ]
 အရှုတ်အထွေးမရှိသော ကောင်းကင်။
 ဧတေဟိ အသမ္ပုဋ္ဌံ နိဇ္ဇိကကာသံ ဝ
 ကထိတံ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၆၂။

နိဇ္ဇိကသမ္ဘာဝ (တိ) [နိ + ဇနသမ္ဘာဝ] လူတို့
 ဖြင့် - ကြပ်တည်း - ကျဉ်းမြောင်း - ခြင်း
 မရှိသော။ ဇနသမ္ဘာဝနုပိရဟိတံ နိဇ္ဇိက-
 သမ္ဘာဝံ ဝိဝိတ္တံ။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁၅၂။

နိဇ္ဇိက (ပု၊ န) [နိ + ဇရ + က။ နိဇ္ဇိက + က။
 (နိဇ္ဇိက - သံ၊ ကိဇ္ဇိက - ပြာ)] (၁) ဆွေး

မြေ - ပျက်စီး - စေခြင်း။ ပယ်စွန့်ခြင်း။
(၂) နိဗ္ဗာန်သုတ်။ (တိ) (၃) ဆွေးမြေ့ -
ပျက်စီး - စေတတ်သော။ ပယ်စွန့်တတ်
သော (အကျင့်)။ (၁) နိဗ္ဗာန်ကာရဏ၊
နိဗ္ဗာန်ဝတ္ထု - တို့ကြည့်။ (၂) မိမိ ဝိဇ္ဇာယ
နိဗ္ဗာန်။ အံ၊ ၃။ ၄၃၆။ (တိ) (၃) တိဿော
သန္တိဋ္ဌိကာ နိဗ္ဗာန် (သံ၊ ၂။ ၅၂၀) တိ ဧတ္ထ
ဧကောပိ မဂ္ဂေါ တိဏ္ဍံ ကိလေသာနံ
နိဗ္ဗာန်ကာရဏာ တိဿော နိဗ္ဗာန်တိ ဝုတ္တော။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၆။ နိဗ္ဗာန် (အံ၊ ၁။ ၅၁၈) တိ
ကိလေသဇီရဏကပဋိပဒါ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၇။

နိဗ္ဗာန် (တိ) [နိ + ဧရ (နိဧရ - သံ)] အိုမင်း
- ရင့်ရော် - ခြင်း မရှိသော။ သူ (နတ်)။ သဒါ
ပဉ္စဝိသတိဝဿုဒ္ဓေသိယတ္တာ နိဗ္ဗာန်ကာ
ဧရာ ဧတေသန္တိ နိဗ္ဗာန်။ ဓာန်၊ ၄။ ၁၂။
အမရာ နိဧရာ ဒေဝါ။ အမရာ၊ ၁။ ၇။

နိဗ္ဗာန်ကာရဏ (န) [နိဧရ + ကာရဏ။ (နိဧရ-
ကာရဏ - သံ)] (၁) ဆွေးမြေ့ -
ပျက်စီး - စေခြင်း၏ အကြောင်း။ ပယ်စွန့်
ခြင်း၏ အကြောင်း။ (၂) ဆွေးမြေ့ - ပျက်စီး
- စေတတ်သော အကြောင်း။ ပယ်စွန့်
တတ်သော အကြောင်း။ နိဗ္ဗာန်ကာရဏာနိ
(ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၄) တိ ပဇ-
ဟနကာရဏာနိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၈။ အံ၊ ၄။ ၃။
၃၅၃။

နိဗ္ဗာန် (န) [နိ + ဧရ + ဧက + ယု] (၁)
ဆွေးမြေ့ - ပျက်စီး - စေခြင်း။ ပယ်စွန့်ခြင်း။
(တိ) (၂) ဆွေးမြေ့ - ပျက်စီး - စေတတ်

သော။ ပယ်စွန့်တတ်သော။ (၁) ဒုက္ခဿ
နိဗ္ဗာန်ဧကပေပနံ နာမ ဝိညနံ ကိစ္စံ။ မ၊ ၄။ ၂။
၄၈။ (တိ) (၂) ဧကောပိ မဂ္ဂေါ တိဏ္ဍံ
ကိလေသာနံ နိဗ္ဗာန်ကာရဏာ တိဿော
နိဗ္ဗာန်တိ ဝုတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၆။

နိဗ္ဗာန်ဇာတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဧရ + ဇာတိ +
အန္တိ] ဆွေးမြေ့ - ပျက်စီး - စေကုန်၏။
နိဗ္ဗာန်ဇာတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာန်လက္ခဏ (တိ) [နိဧရ + လက္ခဏ။ (နိဧရ-
လက္ခဏ - သံ)] ဆွေးမြေ့ - ပျက်စီး -
စေ ခြင်းဟူသော မှတ်ကြောင်း 'လက္ခဏာ'
ရှိ သော။ ဇုတပါပ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၀။ သံ၊ ၄။
သစ်၊ ၂။ ၅၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၇) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာန်ဝတ္ထု (န) [နိဧရ + ဝတ္ထု] (၁) ဆွေး
မြေ့ - ပျက်စီး - စေခြင်း၏ အကြောင်း။
ပယ်စွန့်ခြင်း၏ အကြောင်း။ (၂) ဆွေး
မြေ့ - ပျက်စီး - စေတတ်သော အကြောင်း။
ပယ်စွန့်တတ်သော အကြောင်း။ (၁)
နိဗ္ဗာန်ဝတ္ထုနိ (ဒိ၊ ၃။ ၂၅၉။ အံ၊ ၃။ ၄၃၀)
တိ နိဗ္ဗာန်ကာရဏာနိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၈။ အံ၊
၄။ ၃။ ၃၃၄။ (- ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၅၈။ မ၊ ၄။ ၄။ ၉၄။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၀၅။ သံ၊ ၄။ ၁။
၃၄။) (၂) ဒဿ နိဗ္ဗာန်ဝတ္ထုနိ (ပဋိသံ၊ ၆)
တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌာဒိနိ နိဗ္ဗာန်ဇာတိ နာသယန္တိတိ
နိဗ္ဗာန်နိ။ ဝတ္ထုနိတိ ကာရဏာနိ။ နိဗ္ဗာန်ဇာ
တိ နိဗ္ဗာန် ဝတ္ထုနိ ဇာတိ နိဗ္ဗာန်ဝတ္ထုနိ။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။

နိဗ္ဗာနသုတ္တ (န) [နိဗ္ဗာ + သုတ္တ] နိဗ္ဗာနသုတ်၊
မှားယွင်းသော အမြင်၊ အကြံ၊ အပြော၊
အလုပ်၊ အသက်မွေးမှု၊ လုံ့လ၊ သတိ၊
သမာဓိ၊ ဉာဏ်၊ လွတ်မြောက်မှု၊ ယင်းဆယ်ခု
တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မကောင်းမှု
'အကုသိုလ်' ဟူသမျှတို့ကို ဆွေးမြေ့ ပျက်
စီးစေနိုင်သည့် အကြောင်းတရားဆယ်ပါး
တို့ကို ဟောပြောသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊
ဒသကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၁-ဝဂ်၊
၆-သုတ်။ အံ၊ ၃။ ၄၃၀။

နိဗ္ဗာနပေသာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဇရ + ကာပေ
+ သာမ] ဆွေးမြေ့ - ပျက်စီး - ကုန်အံ့။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗာနရေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဇရ + ကေ +
တိ] ဆွေးမြေ့ - ပျက်စီး - စေ၏။
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌာဒိနိ နိဗ္ဗာနယန္တိ နာသယန္တိတိ
နိဗ္ဗာနနိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၁။ နိဗ္ဗာနရေသာမိ
(ထေရီ၊ ၄၂၇) တိ နိဗ္ဗာနပေသာမိ ဝိနာ-
သေသာမိ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၇၅။ နိဗ္ဗာနပေ-
သာမ။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၁၆။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၈၃။

နိဗ္ဗာနရေသာမိ (ကြိ) [နိ + ဇရ + ကေ +
သာမိ] ဆွေးမြေ့ - ပျက်စီး - စေအံ့။
နိဗ္ဗာနရေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာတ (တိ) [နိ + ဇာတ။ (ကိဗ္ဗာယ - ပြာ)]
မဖြစ်ပေါ်ဘူးသော၊ ဖြစ်ပေါ်မလာဘူးသေး
သော။ အဇာတ (အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၂) ကြည့်။

နိဗ္ဗာလက (တိ) [နိ + ဇာလ + က]
(မိစ္ဆာအယု - ဟူသော) အရှုတ်အထွေး -
ကွန်ရက် - မရှိသော။ နိဗ္ဗာ (က) ကြည့်။

နိဗ္ဗိဏ္ဏ (တိ) [နိ + ဇရ + တ။ (နိဗ္ဗိဏ္ဏ - သံ၊
နိဗ္ဗိဏ္ဏ - အဗ္ဗမာဂဓိ၊ ကိဗ္ဗိဏ္ဏ - ပြာ)] ဆွေး
မြေ့စေအပ်သော။ (က) ပယ်ခွါအပ်သော။
(ခ) အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်အပ်သော။ (ဂ)
ဖျက်ဆီးအပ်သော။ (က) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ နိဗ္ဗိဏ္ဏာ
ဟောတိ (ဒိ၊ ၃။ ၂၅၉) တိ အယံ ဟေဋ္ဌာ
ဝိပဿနာယပိ နိဗ္ဗိဏ္ဏာ ဧဝ ပဟိနာ။ ဒိ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၄၈။ (က) (ခ) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ နိဗ္ဗိဏ္ဏာ
ဘဝတိ (နေတ္ထိ၊ ၄၄) တိ ပုရိမနယေ
ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ပဟိနာ ဟောတိ၊
ဝိက္ခမ္ဘိတာတိ အတ္ထော။ ပစ္စိမနယေ ပဌမ-
မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ပဟိနာ သမုစ္ဆန္တာတိ
အတ္ထော။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၁၅။ (ဂ) နိဗ္ဗိဏ္ဏာ
(မ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၅) တိ နိဗ္ဗိရိတာ၊ ဝိဒ္ဓတ္တာ
ဝိနာသိတာတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၀၉။

နိဗ္ဗိဏ္ဏာ (ပု၊ ပ၊ ၈) - မ၊ ၃။ ၁၂၁။ အံ၊
၃။ ၄၃၀။ နေတ္ထိ၊ ၄၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၄၆။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၁။ နိဗ္ဗိဏ္ဏံ (န၊ ပ၊ ၈) - မ၊
၁။ ၁၃၁။ မ၊ ၃။ ၂၊ ၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၈။ မ၊
ဌ၊ ၄။ ၂။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၂။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၃။ နိဗ္ဗိဏ္ဏာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - ဒိ၊
၃။ ၂၅၉။ မ၊ ၃။ ၁၂၁။ အံ၊ ၃။ ၄၃၀။ နေတ္ထိ၊
၄၄။ ပေဋကော၊ ၂၃၄။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၅။ နေတ္ထိ၊
ဌ၊ ၃၅။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၇၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၇၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၈-၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၃။
အနုဋီ၊ ၂။ ၁၇၂။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၇၄။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊
၃၅၊ ၄၉၊ ၁၈၀။ နိဗ္ဗိဏ္ဏာ (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဒိ၊ ၃။

၂၅၉။ မ၊ ၃။ ၁၂၁။ အံ၊ ၃။ ၄၃၀။ နေတ္တိ။
 ၄၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၈၀။
 နိဗ္ဗိတိယ (သ၊ ၈) — မ၊ ၁။ ၁၃၁။ မ၊ ၃။ ၂။
 ၄။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၂။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၃၆၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၁။

နိဗ္ဗိတိယ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဇိ + နာ + တွာ။
 (နိဇိတု - သံ၊ ကိဇိတိ - အဒ္ဓမာဂမိ)]
 (၁) အောင်မြင်၍။ (၂) လွမ်းမိုး - နှိမ်နင်း -
 ၍။ (၃) ဖျက်ဆီး၍။ နိဗ္ဗိတိယ (အပ၊ ၂။
 ၃၂၉) တိ ဝိဇိနိယ အဘိဘုယျ။ ကိလေ-
 သာဘိသင်္ခါရဒေဝပုတ္တမာရေ ဝိဒ္ဓံသေတွာတိ
 အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၈၆။

နိဗ္ဗိယဝန (န) [နိဗ္ဗိယ + ဝန။ နတ္ထိ ဇိယာ
 အသ္မိန္တိ နိဗ္ဗိယံ၊ နိဗ္ဗိယံ ဝန နိဗ္ဗိယဝန။
 ကင်္ခါ၊ ယော၊ မဟာဋီ၊ ၄။ ၃၆၀။] ညှိမရိ
 သော လေး။ သဇိယဝနံ ဝါ နိဗ္ဗိယဝနံ ဝါ
 ဂဟေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၈။ ကင်္ခါ၊ ၂၈၅။

နိဗ္ဗိရဏ (န) [နိ + ဇရ + ယု] (၁) ဆွေး
 မြေခြင်း။ (၂) ငြိမ်းအေးခြင်း။ (၃) အကြွင်း
 မဲ့ ဖြတ်ခြင်း။ နိဗ္ဗိရဏံ ပဋိပဿန္တနန္တိ
 အဓိပ္ပာယော။ နိဗ္ဗိရဏံ ပန သမုတ္တန္တနန္တိ
 ကတွာ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၉။ (- အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၃။)

နိဗ္ဗိရဏဌ (ပု) [နိဗ္ဗိရဏ + အတ္ထ] ဆွေး
 မြေ - အကြွင်းမဲ့ဖြတ် - ခြင်းဟူသော
 အနက်။ ဒုက္ခဿ အနဝသေသတော
 နိဗ္ဗိရဏဌေန နိဒ္ဒါက္ခိယာဝေတိ အတ္ထော။ မ၊
 ၄။ ၃။ ၂၁၂။

နိဗ္ဗိရိတ (တိ) [နိ + ဇရ + တ] ဖျက်ဆီးအပ်
 သော။ နိဗ္ဗိဏ္ဏ (ဂ) - ကြည့်။

နိဗ္ဗိရေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဇရ + ဇေ + တဗ္ဗ]
 (၁) ဆွေးမြေ့စေအပ်သော။ (၂) ပယ်
 အပ်သော။ ဧတ္တကံ ဝါ ဒုက္ခံ နိဗ္ဗိရေတဗ္ဗံ။
 မ၊ ၁။ ၁၃၁။ မ၊ ၃။ ၂။ ၄။

နိဗ္ဗိရေထ (ကြိ) [နိ + ဇရ + ဇေ + ထ]
 (၁) ဆွေးမြေ့ရာ၏။ (၂) ပယ်ရာ၏။ (၃)
 အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ရာ၏။ တံ ဣမာယ
 ကဋ္ဌကာယ ဒုက္ခရုကာရိကာယ နိဗ္ဗိရေထ။
 မ၊ ၁။ ၁၃၀။ မ၊ ၃။ ၅။

နိဗ္ဗိဝံ (တိ) [နိ + ဇိဝံ။ (နိဇိဝံ - သံ၊ နိဗ္ဗိဝံ -
 အဒ္ဓမာဂမိ၊ ကိဇိဝံ - ပြာ)] (၁) ဇိဝံ
 မဟုတ် - ဇိဝံမှကင်း - သော (တရား)။ (၂)
 အသက်မရှိ - အသက်မှကင်း - သော၊ သူ။
 (၁) အပိ စ ဓာတူတိ နိဗ္ဗိဝံမတ္တဿေတံ
 အဓိဝစနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၇၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။
 ၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၁၆။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၆။
 ဇိဝံတော ဝိရဟိတော နိဗ္ဗိဝေါ။ အဋ္ဌသာ၊
 ယော၊ ၅၆။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
 ၂၃၀။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၈၆။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၇။) (၂)
 ယဿ ကဿစိ သဇိဝဿ ဝါ နိဗ္ဗိဝဿ
 ဝါ ပဝေသေတိ။ ကင်္ခါ၊ ၂၉၃။ နတ္ထိ ဇိဝံ
 ယဿ ဘဏ္ဍာဿာတိ နိဗ္ဗိဝံ။ ကင်္ခါ၊ ယော၊
 မဟာဋီ၊ ၂။ ၆၂။ ဇိဝံဝိရဟိတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
 ၁၉၂။ (- ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၉။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၀။
 ဝဇီရ၊ ၅၆၅။)

နိဗ္ဗိတကောသ (ပု) [နိဗ္ဗိတ + ကောသ။ နိဗ္ဗိတ-
ကောသ - သံ)] ဇီဝမဟုတ် - ဇီဝမှကင်းဆိတ်
- သော ဆံပင်။ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဝိနိပါတာ
ပန နိဗ္ဗိတကောသ နာမ အဋ္ဌကဟာပဏေ
အဋ္ဌန္တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၃။

နိဗ္ဗိတဌ (ပု) [နိဗ္ဗိတ + အတ္ထ] ဇီဝမဟုတ် -
ဇီဝမှကင်းဆိတ် - သော အနက်သဘော
သတ္တိ။ သဝနဌေန နိဗ္ဗိတဌေန စ သောတ
ဓာတု။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၈၊ ၃၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၃၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၃။ (- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၃။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၈၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၂။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၃၊ ၁၃၅၊ ၁၃၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၄။
မူလဋီ၊ ၂။ ၁၃၁။)

နိဗ္ဗိတဓမ္မ (ပု) [နိဗ္ဗိတ + ဓမ္မ (နိဗ္ဗိတဓမ္မ - သံ၊
ဏိဗ္ဗိတဓမ္မ - ပြာ)] ဇီဝမဟုတ် - ဇီဝမှကင်း
ဆိတ် - သော သဘောတရား။ နိဗ္ဗိတ-
ဓမ္မောတိပိ ဒေသော ဒေဝ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄။

နိဗ္ဗိတနိဿတ္တဘာဝပ္ပကာသက (တိ) [နိဗ္ဗိတ-
နိဿတ္တဘာဝ + ပကာသက] ဇီဝလည်း
မဟုတ် - သတ္တလည်းမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်
ကို ထင်စွာပြတတ်သော။ နိဗ္ဗိတနိဿတ္တ-
ဘာဝပ္ပကာသကော (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၉) တိ
ဗာဟိရပရိကပ္ပိတဇီဝါဘာဝပ္ပကာသကော
လောကီယမဟာဇနသံကပ္ပိတသတ္တဘာဝပ္ပ-
ကာသကော စ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၅။

နိဗ္ဗိတဝေဒယိတ (န) [နိဗ္ဗိတ + ဝေဒယိတ]
(၁) ဇီဝမဟုတ် - ဇီဝမှကင်းဆိတ် - သော

ခံစားခြင်း။ (၂) ဇီဝမဟုတ် - ဇီဝမှ
ကင်းဆိတ် - သော ဝေဒနာ၏ ခံစားခြင်း။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗိတဝေဒယိတဌ (ပု) [နိဗ္ဗိတဝေဒယိတ +
အတ္ထ] (၁) ဇီဝမဟုတ် - ဇီဝမှကင်းဆိတ်
- သော ခံစားခြင်းဟူသော အနက်သဘော
သတ္တိ။ (၂) ဇီဝမဟုတ် - ဇီဝမှကင်းဆိတ် -
သော ဝေဒနာ၏ ခံစားခြင်းဟူသော အနက်
သဘောသတ္တိ။ “အတ္တာ ဝေဒယတိ” တိ
အဘိနိဝေသဿ ဗလဝဘာဝတော (ဗလဝ
တာယ) နိဗ္ဗိတဌော ဝေဒနာယ ဂမ္ဘီရော။
နိဗ္ဗိတိယ ဝါ ဝေဒနာယ ဝေဒယိတံ နိဗ္ဗိတ-
ဝေဒယိတံ၊ သော ဒေဝ အတ္ထောတိ နိဗ္ဗိတ-
ဝေဒယိတဌော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၆။ မူလဋီ၊ ၂။
၁၃၁။

နိဗ္ဗိတသညိတ (တိ) [နိဗ္ဗိတ + သညိတ။ (နိဗ္ဗိတ-
သဇတ - သံ)] ဇီဝမဟုတ်ဟူ၍ ကောင်းစွာ
သိမှတ်အပ်သော။ နိဗ္ဗိတသညိတံ ပေတံ။
ဝဇီရ။ ၅၆၄။

နိဗ္ဗိတတ္တ (ပု) [နိ + ဈေ + တ] (၁)
သိစေခြင်း။ (တိ) (၂) သိစေအပ်သော။ (၃)
ရှုစေအပ်သော။ (၄) သည်းခံ - ကန်တော့
- စေအပ်သော။ (၁) ဘဂဝန္တံ ပဿာဒေသံ
ခမာပေသံ နိဗ္ဗိတတ္တံ အကံသု။ မိလိန္ဒ။ ၂၀၆။
(တိ) (၂) နိဗ္ဗိတတ္တ (ဇာ၊ ၂။ ၃၉၉) တိ
သညတ္တ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၀၁။ (၃) နိဗ္ဗိတတ္တမိ
(ဝိမာန။ ၈၈) တိ နိဗ္ဗိတပိတော ဓမ္မောဇ-
ပညာယ သညတ္တိဂတော (ပညတ္တိဂတော)

အမှီ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၂၄၇။ (၄) ပဋိနိဗ္ဗတ္တော
(ဇာ၊ ၂။ ၂၀၄) တိ နိဗ္ဗတ္တော ခမာပိတော။
ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၂၅၉။

နိဗ္ဗတ္တိ (တိ) [နိ + ဈေ + တိ။ နိတိ၊ ဇာ။
၄၉။] (၁) ဆုံးဖြတ်ခြင်း။ (၂) ရှုစေခြင်း။
(၃) သိစေခြင်း။ (၁) နိဗ္ဗတ္တိယာ စ
အကောဝိဒေါ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၈၉။ (- ဝိ၊ ဌ။ ၄။
၂၀၉။) (၂) န စ နိဗ္ဗတ္တိ ဥပဂစ္ဆန္တိ (အံ၊ ၁။
၇၅) တိ အညမညံ နိဗ္ဗာပနတ္တယ န
သန္နိပတန္တိ။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၅၀။ နိဗ္ဗတ္တိ (မ၊ ၁။
၃၅၉) နိ ယထာဝတော ယဿ နိဗ္ဗာနံ။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၅။ (၃) နိဗ္ဗတ္တိ (သံ၊ ဌ။ ၁။
၁၅၁) နိ သညတ္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၇။

နိဗ္ဗတ္တိဗလ (န) [နိဗ္ဗတ္တိ + ဗလ] (၁)
ကြည်ရှုခြင်းဟူသော - အားအစွမ်း - ခွန်အား
ရစေခြင်းဟူသော - အားအစွမ်း - ခွန်အား။
(တိ) (၂) (အကျိုးရှိ၊ မရှိကို) ရှုကြည်ခြင်း
ဟူသော - အားအစွမ်း - ခွန်အား - ရှိသော
(သူ)။ (၁) ကတမံ နိဗ္ဗတ္တိဗလံ ? ကမစ္ဆန္တံ
ပဟေတော နေက္ခမ္မဝသေန စိတ္တံ နိဗ္ဗာပေ-
တိတိ နိဗ္ဗတ္တိဗလံ။ ပဋိသံ၊ ၃၅၃။
အဝိတဿ အတ္တဿ အဓိဂမာပနံ နိဗ္ဗတ္တိ-
ဗလံ။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၂၂၈။ (တိ) (၂)
နိဗ္ဗတ္တိဗလာ (အံ၊ ၃။ ၅၈) တိ “န ဣဒံ ဧဝံ၊
ဧဝံ နာမေတ” နိ အတ္တာနတ္တနိဗ္ဗာပနယေဝ
ဗလံ။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၂၂၃။

နိဗ္ဗာပန (န) [နိ + ဈေ + ကာပေ + ယု]
သည်းခံစေခြင်း၊ ကြည်ညိုစေခြင်း၊ ကြည်ရှု

စောင်မစေခြင်း။ နိဗ္ဗာပနံ ကရေန္တိ (ဇာ၊
၁။ ၃၅၅) တိ ဗလိကမ္မဝသေန ခမာပေန္တိ
ပသာဒေန္တိ။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၅၀၃။

နိဗ္ဗာပယန္တ (တိ) [နိ + ဈေ + ကာပယ +
အန္တ] ရှုကြည် - သိ - စေသော၊ သူ။
နရိ နရော နိဗ္ဗာပယံ နေနန။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၂။
ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၁၀၉။ နိဗ္ဗာပေန္တ (ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၁၀၉)
-လည်းကြည်။

နိဗ္ဗာတ (တိ) [နိ + ဈေ + တ၊ နိ + ဈာ + တ။
(နိဈာသိတ - သံ၊ ကိဈာသိယ - ပြာ)]
လောင်းကျမ်းစေအပ်သော။ သဗ္ဗာ-
ကုသလာဘိသင်္ခါရာနံ သန္တတ္တာ သမိတတ္တာ
ဝူပသမိတတ္တာ နိဗ္ဗာတတ္တာ နိဗ္ဗုတတ္တာ။
စူဠနိ၊ ၁၂၉၊ ၁၄၀၊ ၁၄၆။

နိဗ္ဗာန (န) [နိ + ဈေ + ယု] (၁) ရှုကြည်
ခြင်း။ (၂) ကြံစည် - တွေးဆ - ခြင်း။ (၃)
နှစ်သက် - ကျေနပ် - ခြင်း။ (၄) (ဉာဏ်
ပညာဖြင့်) အကြွင်းမဲ့ ရှုကြည်ခြင်း။ (၅)
အကြွင်းမဲ့ ရှုကြည်တတ်သော ဉာဏ်ပညာ။
(၁) မတ္တသော နိဗ္ဗာနံ ခမန္တိ (မ၊ ၂။ ၁၄၄)
တိ မတ္တာယ ဩလောကနံ ခမန္တိ။ မ၊ ဌ။
၃။ ၁၃၃။ (-မ၊ ၂။ ၃၈၅။ သံ၊ ၃။ ၃၂၈။ သံ၊
ဌ။ ၃။ ၃၁၈။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၀။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ။
၁၁၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၃၁။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။
၃၃၄။ ထေရ၊ ဌ။ ၂။ ၄၂၄။ စရိယာ၊ ဌ။ ၂၉၂၊
၃၀၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၈။) (၁) (၂) အာရမ္မဏာ
ဥပဂန္တာ နိဗ္ဗာနံ ပေက္ခနံ၊ စိန္တနံ ဝါ
ဝိတက္ကာနယေဝ သာဓာရဏော ဗျာပါရော

ဥပနိဇ္ဈာယနဌော။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၇၃။ (၃)
ဒိဋ္ဌိယာ နိဇ္ဈာနံ ခမနာကာရော ဒိဋ္ဌိ-
နိဇ္ဈာနက္ခန္ဓိ နာမ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၇။ (၄) န
နိဇ္ဈာနက္ခန္ဓိ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂) တိ နိဇ္ဈာနံ
နိဿေသေန ပေက္ခနံ ပညံ န ခမန္တိ။
ဈေသဒ္ဓေါ ဟိ ဣဝ ပေက္ခနေယေဝ၊ န
စိန္တနဈာပေသု၊ တဉ္စ ဉာဏပေက္ခနမေဝ၊ န
စက္ခပေက္ခနံ၊ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနမေဝ ဝါ၊
န လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ၊ တသ္မာ ပညာယ ဒိသ္မာ
ရောစေတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ န ဟောန္တိတိ
အဓိပ္ပာယ်ော ဝေဒိတဗ္ဗော။ နိဿေသေန
ဈာယတေ ပေက္ခတေတိ ဟိ နိဇ္ဈာနံ။
သန္တိဝေသေန အနုသွာရလောပေါ နိဇ္ဈာ-
နေက္ခမန္တိတိ။ “နိဇ္ဈာနံ ခမန္တိ”တိပိ ပါဌော။
သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၁၂။ (၅) နိဇ္ဈာနံ ခမန္တိ
(မ၊ ၁။ ၁၈၇) တိ သီလာဒိနံ အာဂတ-
ဌာနေသု ဣဝ သီလံ ကထိတံ၊ ဣဝ
ဝိဝဇ္ဇန္တိ အာပါထံ ဂစ္ဆန္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။
နိဇ္ဈာနံ ခမန္တိတိ နိဇ္ဈာနပညံ ခမန္တိ။ မ၊ ဋီ၊
၂။ ၈၈။ (- အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၊
၈၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၂။)

နိဇ္ဈာနက (တိ) [နိ + ဈာန + က] ဈာန်မရှိ
သော၊ ဈာန်မရသော၊ သူ။ အာဝုသော မယံ
နိဇ္ဈာနကာ သုက္ခဝိပဿကာ ပညာမတ္တေ-
နေဝ ဝိမုတ္တာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၇။ (- သာရတ္ထ၊
၃။ ၄၃၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၃။)

နိဇ္ဈာနက္ခန္ဓိ (တိ) [နိဇ္ဈာန + ခန္တိ] (၁)
ရှုကြည့်ခြင်းငှါခံခြင်း။ (၂) ကြံစည်ခြင်းငှါ
ခံခြင်း။ (၃) အကြွင်းမဲ့ ရှုကြည့်ခြင်းငှါ

ခံသော ဉာဏ်ပညာ။ (၁) (၂) စဝမေတန္တိ
နိဇ္ဈာနက္ခန္ဓာတူပဂမနေန နိဇ္ဈာနက္ခန္ဓိယာ
တထာဂဟိတေ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၅၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၈။ (-
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၀။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၈၊ ၅၂။)
(၃) ဗုဒ္ဓဓမ္မေသု သန္တိကရဏေန ဝိသေသ-
ပုစ္ဆယော နိဇ္ဈာနက္ခန္ဓိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၁၁။
နိဇ္ဈာနက္ခန္ဓိဘူတာယ၊ ဉာတပရိညာသင်္ခါ-
တာယ ဝါ၊ ဒိဋ္ဌိယာ ပဋိဝိဒ္ဓါ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
၄၃။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၆၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉။ (- ထေရီ၊ ၄။ ၃၀၀။ ဒိ၊ ဋီ၊
၁။ ၉၂၊ ၁၄၈။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၈၊ ၄၀၃။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၅။)

နိဇ္ဈာနက္ခ (ခ)မ (တိ) [နိဇ္ဈာန + ခမ] (၁)
ရှုကြည့်ခြင်းငှါ ခံသော။ (၂) (ဉာဏ်ပညာ
ဖြင့်) အကြွင်းမဲ့ ရှုကြည့်ခြင်းငှါ ခံသော။ (၁)
အတိဝ နိဇ္ဈာနခမော (ဝိမာန၊ ၁၁၈) တိ
ပဘဿရဘာဝေပိ အတိဝိယ ဩလော-
ကနက္ခမော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၁၉။ (၂) အရိဋ္ဌ-
ဗြာဟ္မဏာနံ ဝစနံ နာမ ဟသိတဗ္ဗယုတ္တကံ
ပဏ္ဍိတာနံ န နိဇ္ဈာနက္ခမံ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၅၈။
(- သံ၊ ၄။ ၂။ ၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၀။)

နိဇ္ဈာနက္ခမန (န) [နိဇ္ဈာန + ခမန] (က)
(ဉာဏ်ပညာဖြင့်) အကြွင်းမဲ့ ရှုကြည့်ခြင်းငှါ
ခံခြင်း။ (ခ) (ဉာဏ်ပညာဖြင့်) အကြွင်းမဲ့
ရှုကြည့်ခြင်း၌ ခံခြင်း။ (ဂ) (ဉာဏ်ပညာဖြင့်)
အကြွင်းမဲ့ ရှုကြည့်ခြင်းကြောင့် - နှစ်သက်
- ကျေနပ် - ခြင်း။ (က) (ခ) (ဂ) ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာ-
နက္ခန္ဓိ (၄) (က) (ခ) (ဂ) - တို့ကြည့်။

နိဇ္ဈာနက္ခမဘာဝုပဂမန (န) [နိဇ္ဈာနက္ခမ +
ဘာဝ + ဥပဂမန] (၁) ရှုကြည့်ခြင်းငှါ
ခံသည်၏ အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်း။ (၂)
ကြံစည် ခြင်းငှါ ခံသည်၏အဖြစ်သို့
ကပ်ရောက် ခြင်း။ (၁) (၂) နိဇ္ဈာနက္ခန္ဓာ
(၁) (၂) - ကြည့်။

နိဇ္ဈာနက္ခမာပန (န) [နိဇ္ဈာန + ခမာပန]
(ဉာဏ်ပညာဖြင့်) အကြွင်းမဲ့ ရှုကြည့်ခြင်းငှါ
ခံစေ ခြင်း။ ယထာ သမဂ္ဂိတာကာရဿ
အတ္တဿ ဧဝမေတန္တိ နိဇ္ဈာနက္ခမာပနတော
ဧကန္တတော ယာထာဝဂ္ဂါဟော ဟောတိ။
မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၉၆။

နိဇ္ဈာနန (န၊ ထိ) [နိ + ဈေ + ယု။ ယု ကို
အာနနပြု။ ကစ္စည်း။ ၆၄၁။ ရူ။ ၅၇၂။ နိတိ၊
သုတ္တ။ ၁၂၆။] (၁) ရှုကြည့်ခြင်း။ (၂)
ကြံစည် - တွေးဆ - ခြင်း။ (၁) (၂)
'ဧဝမေဝ'န္တိ ပန သဒ္ဓန္တရေန ဓမ္မေ
နိဇ္ဈာနနာ အနာဒိကာလိကာ လောကေ။ မ၊
ငို၊ ၃။ ၂၃၄။

နိဇ္ဈာနပဇာနနကိစ္စ (န) [နိဇ္ဈာန + ပဇာနန +
ကိစ္စ] အကြွင်းမဲ့ ရှုကြည့်ခြင်းကို အပြား
အားဖြင့် သိစေခြင်း ကိစ္စ။ ယဿာ ပညာယ
ဓမ္မာ နိဇ္ဈာနပဇာနနကိစ္စသင်္ခါတံ သြလော-
ကနံ ခမန္တိ အဝိပရိတသဘာဝတ္တာ။ မူလငို၊
၂။ ၂၀၂။

နိဇ္ဈာနပညာ (ထိ) [နိဇ္ဈာနာ + ပညာ။ (နိဇ္ဈာန-
ပဇာ - သံ)] အကြွင်းမဲ့ ရှုကြည့်တတ်သော

ဉာဏ်ပညာ။ နိဇ္ဈာနံ ခမန္တိ (မ၊ ၁။ ၁၈၇)
တိ နိဇ္ဈာနပညံ ခမန္တိ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၈၈။ (-
ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။
၃၁။ မူလငို၊ ၁။ ၂၂။)

နိဇ္ဈာနိက (တိ) [နိဇ္ဈာန + ဣက] ဈာန်မရှိ
- ဈာန်မရ - သော၊ သူ။ န ဟိ နိဇ္ဈာနိ-
ကာနံ သဗ္ဗပ္ပကာရာ သမ္ပတ္တိ ဣဇ္ဈတိ။ ဝဇီရ။
၅၃၇။

နိဇ္ဈာပန (န) [နိ + ဈေ + ဣပေ + ယု]
(၁) ရှုကြည့်စေခြင်း။ (၂) လောင်ကျွမ်း -
ပူလောင် - စေခြင်း။ (၁) တတ္ထာတိ
တသ္မိ မမ နိဒ္ဒေါသဘာဝံ နိဇ္ဈာပနေ ရာဇာပိ
အနိဿရော။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၈၇။ (၂)
ကာယဿ နိဇ္ဈာပနဝသေန ခေပနဝသေန
ပဝတ္တာ ပဋိပတ္တိ။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၁၉။

နိဇ္ဈာပနတ္ထ (ပု) [နိဇ္ဈာပန + အတ္ထ] ရှုကြည့်
စေခြင်း အကျိုး။ အညမညံ နိဇ္ဈာပနတ္တာယ
န သန္နိပတန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၀။ (- ဝိမတိ၊
၂။ ၃၀၀။)

နိဇ္ဈာပနိယ (တိ) [နိ + ဈေ + ဣပေ +
အနိယ] ရှုကြည့်စေအပ်သော (ဌာန)။
နိဇ္ဈာပနိယေ ဌာနေ နိဇ္ဈာပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၅။
၂၉၀၊ ၂၉၇။

နိဇ္ဈာပယာမ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဈေ + ဣပယ
+ မ] ရှုကြည့်စေကုန်၏။ တိုင်တမ်းပြော
ဆိုကုန်၏။ နိဇ္ဈာပေတိ (၅) - ကြည့်။

နိဇ္ဈာပယိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဈေ + ကာပယ +
 ဤ] (၁) သိစေပြီ။ (၂) နာယူစေပြီ။
 နိဇ္ဈာပေတိ (၃) -ကြည့်။

နိဇ္ဈာပယိတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဈေ +
 ကာပယ + တုံ] ရှုကြည့်စေခြင်းငှါ။
 ဒုနိဇ္ဈာပယ -ကြည့်။

နိဇ္ဈာပယေ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဈေ + ကာပယ
 + ယေ] သိစေပြီ။ နိဇ္ဈာပေတိ (၃) -
 ကြည့်။

နိဇ္ဈာပိတ (တိ) [နိ + ဈေ + ကာပေ + တ]
 ရှုစေ - သိစေ - အပ်သော။ တတ္ထ နိဇ္ဈာ-
 တောမှိတံ နိဇ္ဈာပိတော ဓမ္မောဓသညာယ
 သညတ္တိဂတော အမှိ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၂၄၇။
 တထာ နိဇ္ဈာပိတဿ အတ္တဿ ပဋိပတ္တိ-
 ပယောဇနဝသေန ပေက္ခေတာ။ မဟာနိ၊
 ဌ။ ၂၅၅။

နိဇ္ဈာပေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဈေ + ကာပေ +
 တဗ္ဗ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိဇ္ဈာ-
 ပနိယေ ဌာနေ နိဇ္ဈာပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၉၀။
 (- စူဠနိ၊ ၁၆၆။)

နိဇ္ဈာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဈေ + ကာပေ
 + တိ] (၁) ရှု - ကြည့်ရှု - စေ၏။ (၂)
 ကြံစည်စေ၏။ (၃) သိစေ၏။ (၄) နာယူ
 စေ၏။ (၅) တိုင်တမ်းပြောဆို၏။ (၆)
 သည်းခံစေ၏။ (၇) ပြ၏။ (၈) ငြိမ်းအေး
 စေ၏။

(၁) ရှု - ကြည့်ရှု - စေ၏။ နိဇ္ဈာပေတိ
 (ဝိ၊ ၄။ ၁၈၈) တိ ယထာ သော တံ အတ္ထံ
 နိဇ္ဈာယတိ သြလောကေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၆။
 (- ဝိ၊ ၄။ ၁၈၉။ ဝိ၊ ၅။ ၂၉၇။) န စ နိဇ္ဈာ-
 ပေန္တိ (အံ၊ ၁။ ၇၅) တိ န ပေက္ခာပေန္တိ။ အံ၊
 ၄။ ၂။ ၅၀။ (- ဝိ၊ ၄။ ၁၈၉။) (၂) ကြံစည်
 စေ၏။ နိဇ္ဈာပေတိ (ပဋိသံ၊ ၃၅၃) တိ
 စိန္တာပေသိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၈။ (- ပဋိသံ၊
 ၃၅၈။) (၃) သိစေ၏။ နိဇ္ဈာပေန္တိ (ဝိ၊ ၄။
 ၄။ ၁၉၅) တိ ပညာပေန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။
 ၄၈၇။ ဒရိမုခေါ နိဇ္ဈာပယိ သုမေဓ (ဇာ၊ ၁။
 ၁၃၉) န္တိ ရာဇာနံ နိဇ္ဈာပေတိ သညာ-
 ပေတိ၊ အတ္တနော ဝစနံ ဂဏှာပေသိ။ ဇာ၊
 ၄။ ၃။ ၂၃၁။ နိဇ္ဈာပယေ (ဇာ၊ ၁။ ၂၂၄)
 နိဇ္ဈာပေသိ ဗောဓေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၈၇။ (-
 မ၊ ၁။ ၃၉၅။) (၄) နာယူစေ၏။ (၃) အနက်
 ပြန်ကြည့်။ (၅) တိုင်တမ်း ပြောဆို၏။ ဣမံ
 ဝိပုကာရံ ကဿ မယံ ဥဇ္ဈာပယာမ နိဇ္ဈာ-
 ပယာမ အာရောစယာမာတိ ဝဒတိ။ သံ၊
 ၄။ ၁။ ၂၈၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၉။ (၆) သည်းခံ
 စေ၏။ နော စေ တံ နိဇ္ဈာပေဿာမာ
 (အပါ၊ ၁။ ၅၀) တိ နိဇ္ဈာပေဿာမ ခမာ-
 ပေဿာမ။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၇။ (- ထေရ၊ ၄။
 ၁။ ၄၇၂။) (၇) ပြ၏။ နိဇ္ဈာပေန္တိ (ဝိ၊ ၄။
 ၄။ ၁၉၅) ဒဿေန္တိ။ ဝဇီရ၊ ၅၆၉။ (၈)
 ငြိမ်းအေးစေ၏။ မဟာဇနဿ သန္နိပတိ-
 တကာလေယေဝ နံ နိဇ္ဈာပေဿာမိ။ သံ၊
 ၄။ ၁။ ၁၅၁။

နိဇ္ဈာပေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဈေ + ကာပေ +
 တုံ] (၁) ရှု - ကြည့်ရှု - စေခြင်းငှါ။ (၂)

ကြံစည်စေခြင်းငှါ။ (၃) သိစေခြင်းငှါ။ (၄) ကြည်ညိုစေ - သည်းခံ - ခြင်းငှါ။ (၁) ပဋိဗလော ဟောတိ နိဇ္ဈာပေတု ပေက္ခေတု ပသာဒေတု။ ဝိ၊ ၄။ ၂၂၃။ ဝိ၊ ၅။ ၃၃၃။ နိဇ္ဈာပေတု(အံ၊ ၃။ ၃၁၂) နှိ ဩ-လောကေတု။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၀။ ပရေ ကိ သက္ခတိ နိဇ္ဈာပေတု ပေက္ခာပေတု။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၆၄၊ ၆၅။ (-သုတ္တနိ၊ ၃၂၆။) (၂) နိဇ္ဈာပေတု နိဇ္ဈာပေတု။ ဝေဿန္တရ၊ ဇာ၊ ၄။ ၅၄၇။ (၃) နိဇ္ဈာပေတု (ဇာ၊ ၂။ ၃၃၁) နှိ တုမှာကံ နိဇ္ဈာသဘာဝံ ဇာနာပေတု။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၈၇။ (၄)-(၁) ပြန်ကြည့်။

နိဇ္ဈာပေတု (ပု) [နိ + ဈေ + ဣပေ + တု] ကြည်ရှု - ဆင်ခြင် - စေတတ်သော၊ သူ။ ပညာပေတာ နိဇ္ဈာပေတာ ပေက္ခေတာ ပသာဒေတာ။ ပဋိသံ၊ ၃၇၅။ မဟာနိ၊ ၁၃၈၊ ၃၅၃၊ ၃၅၇။ စူဠနိ၊ ၁၇၅၊ ၂၂၆။ တထာ ပညာပိတာနံ နိစ္ဆယကရဏေန နိဇ္ဈာပေတာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၅၅။

နိဇ္ဈာပေန္တ (တိ) [နိ + ဈေ + ဣပေ + အန္တ] သိစေတတ်သော၊ သူ။ ဓနေန နိဇ္ဈာပေန္တော သညာပေန္တော ယတ္ထ နာရိယံ ဆန္တံ ကရေတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၉။ (- ကင်္ခါ၊ ၄။ သစ်၊ ၄၄၆။)

နိဇ္ဈာပေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဈေ + ဣပေ + အန္တိ] (၁) ရှု - ကြည်ရှု - စေတု၏။ (၂) သိစေတု၏။ (၃) ပြေတု၏။ (၁) (၂) (၃) နိဇ္ဈာပေတိ (၁) (၂) (၃) - ကြည့်။

နိဇ္ဈာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဈေ + ဣပေ + ဤ] သိစေပြီ။ နိဇ္ဈာပေတိ (၃) - ကြည့်။

နိဇ္ဈာပေဿာမ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဈေ + ဣပေ + သာမ] သည်းခံစေကုန်၏။ နိဇ္ဈာပေတိ (၄) - ကြည့်။

နိဇ္ဈာပေဿာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဈေ + ဣပေ + သာမိ] ငြိမ်းအေးစေအံ့။ နိဇ္ဈာပေတိ (၆) - ကြည့်။

နိဇ္ဈာမ (တိ) [နိ + ဈမု + ဣ၊ ဈမု ဒါဟေ စ ဘက္ခဏေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၁၄၃။] (မိမိ ကိုယ်ကို) လွန်စွာ - ပူပန် - ဆင်းရဲ - ပင်ပန်း - စေတတ်သော (အကျင့်)။ နိဇ္ဈာမာ (အံ၊ ၁။ ၃၀၀) တိ အတ္တကိုလမထာနုယောဂ-ဝသေန သုဠ ဈာမာ သန္တတ္တာ ပရိတတ္တာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၅။ အတ္တကိုလမထာနုယောဂေါ နိဇ္ဈာမာ နာမ အတ္တဇ္ဈာပနတော။ ဝဇီရ၊ ၄၀၁။ နိဇ္ဈာမာ ပဋိပဒါတိ ကာယဿ နိဇ္ဈာပနဝသေန ခေပနဝသေန ပဝတ္တာ ပဋိပတ္တိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၉။

နိဇ္ဈာမတဏှာ (တိ) [နိဇ္ဈာမာ + တဏှာ] (မိမိကိုယ်ကို) လွန်စွာ - ပူပန် - ဆင်းရဲ - ပင်ပန်း - စေတတ်သော တဏှာရှိသော၊ သူ။ နိဇ္ဈာမတဏှာကိုပြော။ နိဇ္ဈာမတဏှာ ခုပ္ပိပါသာ၊ န ဟောန္တိ ကာလကဉ္စိကာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၇၂။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၅၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၁၆။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၂၁။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၃။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၂၉၉။

နိဇ္ဈာမတဏှိက (တိ) [နိဇ္ဈာမတဏှာ + ဣက]
 အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ ဒေသ နိဇ္ဈာမ-
 တဏှိကော ဘဝိဿတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၆။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၁။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
 ၃၁၅။ နိဇ္ဈာမတဏှိကာ နာမ လောမ-
 ကူပေဟိ သမုဋ္ဌိတအဂ္ဂိဇာလာဟိ ဒမုသရီရ-
 တာယ အတိဝိယ တသိတရူပါ။ ဝိမတိ၊ ၁။
 ၁၅၉။ (- မိလိန္ဒ၊ ၂၈၄၊ ၃၃၈။ စရိယာ၊ ဌ၊
 ၃၁၀။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၆၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၇။
 မူလဋီ၊ ၂။ ၁၀၉။)

နိဇ္ဈာမတဏှိကပေတ (ပု) [နိဇ္ဈာမတဏှိက
 + ပေတ] နိဇ္ဈာမတဏှိကပြိတ္တာ။ နိဇ္ဈာမ-
 တဏှိကပေတာ နေရယိကာ ဝိယ သြပ-
 ပါတိကာယေဝ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၁။ (- အဘိ၊
 ဌ၊ ၂။ ၁၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၊ ၁၈၉။)

နိဇ္ဈာမတဏှိကပေတဂ္ဂိ (ပု) [နိဇ္ဈာမတဏှိက-
 ပေတ + အဂ္ဂိ] နိဇ္ဈာမတဏှိကပြိတ္တာ၏
 (- ခံတွင်း - ပါးစပ် - မှထွက်သော) မီး။
 ပေတဂ္ဂိ (အနုဋီ၊ ၂။ ၅၃) - ကြည့်။

နိဇ္ဈာမတဏှိကပေတပရာယဏ (တိ) [နိဇ္ဈာမ-
 တဏှိကပေတ + ပရာယဏ] နိဇ္ဈာမ-
 တဏှိကပြိတ္တာလျှင် - လည်းလျောင်း -
 လားရောက် - ရာရှိသော၊ သူ။ အဒိန္နပုဗ္ဗက-
 ကုလေ မနုဿသဒိသာ နိဇ္ဈာမတဏှိက-
 ပေတပရာယဏာ ဟောန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
 ၃၀၄။

နိဇ္ဈာမပဋိပဒါ (ထိ) [နိဇ္ဈာမာ + ပဋိပဒါ]
 (မိမိကိုယ်ကို) လွန်စွာ - ပူပန် - ဆင်းရဲ -
 ပင်ပန်း - စေတတ်သော အကျင့်။ အာဂဠ-
 ပဋိပဒါ၊ နိဇ္ဈာမပဋိပဒါ။ နေတ္ထိ၊ ၆၅။ နေတ္ထိ၊
 ဝိ၊ ၂၀၅။

နိဇ္ဈာယ (န) [နိ + ဈေ + ဏ] ကြည့်ရှု -
 ဆင်ခြင် - ခြင်း။ အဝိပရိတဓမ္မာ ဧတာယ
 နိဇ္ဈာယံ ခမန္တိတိ ပညာ ခန္တိတိ။ အနုဋီ၊ ၁။
 ၁၇၇။

နိဇ္ဈာယ (ကြိ) [နိ + ဈေ + အ + ဟိ]
 ကြည့်ရှု - စူးစမ်းဆင်ခြင် - လော့။ ဝဇ္ဇက္ခယံ
 သြလောကယ နိဇ္ဈာယ ဥပပရိက္ခ။
 စူဠနိ၊ ၁၀၅။

နိဇ္ဈာယတိ (ကြိ) [နိ + ဈေ + အ + တိ။
 ဈေတု ဥဇ္ဈာနဒဟနဉာဏစိန္တနဒိတ္တိသု။
 ဓာတုတ္ထ။ ၁၄၄။] (၁) အမြဲမပြတ် -
 စူးစူးစိုက်စိုက် - ကြံစည်၏။ (၂) ကြံမှိုင်း၏။
 (၃) လောင်မြိုက် - လောင်ကျွမ်း - ၏။ (၄)
 ပူပန် - ဆင်းရဲ - စေ၏။ (၅) ကြည့်ရှု -
 ဆင်ခြင် - ၏။ (၆) ထိုးထွင်း၍ - ပိုင်ပိုင်
 နိုင်နိုင် - သိ၏။

(၁) အမြဲမပြတ် - စူးစူးစိုက်စိုက် - ကြံ
 စည်၏။ ကာမရာဂယေဝ အန္တရံ ကရိတွာ
 ဈာယတိ ပဇ္ဈာယတိ နိဇ္ဈာယတိ။ မ၊ ၃။
 ၆၄။ နိဇ္ဈာယတိ (အံ၊ ၃။ ၅၂၆) တိ နိရုတ္တရ-
 ဝသေန နိဗ္ဗန္တံ ဈာယတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၃။
 နိဇ္ဈာယတိ (မဟာနိ၊ ၁၁၆) တိ အနေက-
 ဝိဓေ န စိန္တေတိ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၃၇။ (-မ၊
 ၁။ ၄၁၀။ သံ၊ ၂။ ၁၁၄။ အံ၊ ၂။ ၃၁၂။)

(၂) ကြံ့မိုင်၏။ ပတ္တကုန္ဒာ အစောမုခါ
.... နိဇ္ဈာယန္တိ အပဇ္ဈာယန္တိ။ မ၊ ၁။ ၄၁၀။

(၃) လောင်မြိုက် - လောင်ကျွမ်း - ၏။
အပရာဝံ ကတွာ ပုဂ္ဂလော ခုယုတိ
နိဇ္ဈာယတိတိ အတ္ထော။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၁။
စိတ္တသန္တာပေန အန္တော နိဇ္ဈာယတိ။ အံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၅၇။ (၄) ပူပန် - ဆင်းရဲ - စေ၏။
နေဝ မံ ဗျာယေဿန္တိ နေဝ မံ နိဇ္ဈာ-
ယေဿန္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၂။

(၅) ကြည့်ရှု - ဆင်ခြင် - ၏။ ဩလော-
ကေမိ နိဇ္ဈာယာမိ ဥပပရိက္ခာမိ။ မဟာနိ။
၃၅-၆။ စူဠနိ။ ၂၁၈။ နိဇ္ဈာယတိ ဩလော-
ကေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၃၆။ နိဇ္ဈာယတိ -
မဟာနိ။ ၂၃၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၂။ နိဇ္ဈာယသိ
- မဟာနိ။ ၁၄၉။ စူဠနိ။ ၁၇၁။ နိဇ္ဈာယထ
- မဟာနိ။ ၃၈။ နိဇ္ဈာယေယျ - သံ၊ ၂။
၁၁၄။ မဟာနိ။ ၂၃၄။ စူဠနိ။ ၂၁၈။
နိဇ္ဈာယေထ - မဟာနိ။ ၃၁၉။

(၆) ထိုးထွင်း၍ - ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် - သိ၏။
ဂန္ဓာရမ္မဏေန တံ ဥပေစ္စ နိဇ္ဈာယတိ
ပေစ္စက္ခတော၊ ယထာဝတော သဘာဝတော
ပဋိဝိဇ္ဇတိတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၅။

နိဇ္ဈာယထ (ကြိ) [နိ + ဈေ + အ + ထ]
ကြည့်ရှု - ဆင်ခြင် - ကုန်လော့။ နိဇ္ဈာယတိ
(၅) - ကြည့်။

နိဇ္ဈာယန (န) [နိ + ဈေ + ယု] (၁) လောင်
မြိုက် - လောင်ကျွမ်း - ခြင်း။ (၂) ကြံစည်
- တွေးဆ - ခြင်း။ (၃) အန္တက္ခရံ နိဇ္ဈာယနံ
သောစနံ အန္တောနိဇ္ဈာယနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၆။

သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၅၁။ (၂) အာရမ္မဏံ
ဥပဂန္တာ နိဇ္ဈာယနံ စိန္တနံ ဥပနိဇ္ဈာယနံ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၉၈။ (- အနုဋီ၊ ၃။ ၄၃။)

နိဇ္ဈာယန္တ (တိ) [နိ + ဈေ + အန္တ] (၁)
တစိမ္မိမ္မိ - စိုက်၍ - ကြည့်ရှုသော၊ သူ။
(၂) လောင်မြိုက် - လောင်ကျွမ်း - သော၊
သူ။ (၃) ကြည့်ရှု - ဆင်ခြင် - သော၊ သူ။
(၄) တင်စား၍ ကြံစည်သော၊ သူ။ (၁)
နိဇ္ဈာယန္တဿ ကတိ အာပတ္တိ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၆၇။
(- ၂၃၂-၃။ အပါ၊ ၁။ ၁၃၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၇။)
(၂) ဉာတိဘောဂရောဂသီလဒိဋ္ဌိဗျသနေဟိ
ဖဋ္ဌဿ အန္တော နိဇ္ဈာယန္တဿ ဗာလဿ
စိတ္တသန္တာပလက္ခဏာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၈၆။ (၃)
ပဿတော နိဇ္ဈာယတော။ သံ၊ ၂။ ၁၁၄။
အဟံ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနေန နိဇ္ဈာယန္တော။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၀။ (၄) နိဇ္ဈာယန္တဿာ (သံ၊
၄။ ၂။ ၁၁၃) တိ ပစ္စက္ခံ ဝိယ နိရုပေတွာ
စိန္တေန္တဿ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၂။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၆၆။)

နိဇ္ဈာယန္တိ (ကြိ) [နိ + ဈေ + အ + အန္တိ]
ကြံ့မိုင်ကုန်၏။ နိဇ္ဈာယတိ (၂) ကြည့်။

နိဇ္ဈာယမာန (တိ) [နိ + ဈေ + အ + မာန]
(နိရုယမာန - သံ၊ နိဇ္ဈာယမာဏ - အဒ္ဓ-
မာဂမိ)] (က) ကြည့်ရှုသော၊ သူ။ (ခ)
ကြည့်ရှု - ဆင်ခြင် - သော၊ သူ။ (က) ဥဒ္ဓံ
နိဇ္ဈာယမာနောဟံ၊ အဒ္ဓသံ လောကနာယကံ။
အပါ၊ ၂။ ၅၇၊ ၁၇၇။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၄။ (-
အပါ၊ ၁။ ၂၁၉၊ ၃၈၉၊ ၄၄၃။ အပါ၊ ၂။ ၂၂၊

၂၆။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၇။

(ခ) အနိစ္စဒုက္ခအနတ္တဝသေန နိဇ္ဈာယမာနာ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၄။ (- ဒိ၊ ဋိ၊ ၃။ ၂၁၀။)

နိဇ္ဈာယသိ (ကြိ) [နိ + ဈေ + အ + သိ]
ကြည့်ရှု - ဆင်ခြင် - ၏။ နိဇ္ဈာယတိ(၅) -
ကြည့်။

နိဇ္ဈာယာမိ (ကြိ) [နိ + ဈေ + အ + မိ]
ကြည့်ရှု - ဆင်ခြင် - ၏။ နိဇ္ဈာယတိ (၅)
- ကြည့်။

နိဇ္ဈာယိတ (တိ) [နိ + ဈေ + တ] (၁)
ကြည့်ရှု - ဆင်ခြင် - အပ်သော။ (၂)
ကြံစည် - တွေးဆ - အပ်သော။ (၃)
သိအပ်သော။ (၁) နိဇ္ဈာယိတဿ အတ္တဿ
ပဋိပတ္တိပယောဇနဝသေန ပေက္ခတာ။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၄။ (၂) ဘာဂသော
နိဇ္ဈာယိတာ စိန္တိတာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉။
မ၊ ဋိ၊ ၂။ ၁၈၈။ အံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၂၄၇။ (၃)
ဘာဂသော နိဇ္ဈာယိတာ ဝိဒိတာ မနသာ-
နပေက္ခိတာ။ အံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၃၆၂။

နိဇ္ဈာယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဈေ + တွာ]
(က) ကြည့်ရှု - ဆင်ခြင် - ၍။ (ခ) တိုင်ပင်
- နှိုးနှော - ၍။ (၁) နိဇ္ဈာယိတွာ ပညာယ
ဒိသ္မာ ရောစေတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ န ဟောန္တိ။
ဒိ၊ ဋိ၊ ၁။ ၃၁။ မူလဋိ၊ ၁။ ၂၂။ (- အံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၈၂။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၄၁။ သိ၊ ဋိ၊ သစ်၊ ၁။
၁၉၀။ မ၊ ဋိ၊ ၂။ ၈၇၊ ၈၈။ (၂) “နိဇ္ဈာယိတွာ”
တိ ဝစနသေသော၊ မန္တေတွာတိ အတ္ထော။
မ၊ ဋိ၊ ၂။ ၁၄၀။

နိဇ္ဈာယိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ဈေ + သန္တိ]
ပူပန် - ဆင်းရဲ - စေကုန်လတ္တံ့။ နိဇ္ဈာယတိ
(၄) ကြည့်။

နိဇ္ဈာယေထ (ကြိ) [နိ + ဈေ + အ + ထေ]
ကြည့်ရှု - ဆင်ခြင် - ရာ၏။ နိဇ္ဈာယတိ
(၅) - ကြည့်။

နိဇ္ဈာပေယျ (ကြိ) [နိ + ဈေ + အ + ဧယျ]
ကြည့်ရှု - ဆင်ခြင် - ရာ၏။ နိဇ္ဈာယတိ
(၅) - ကြည့်။

နိဇ္ဈာလ (တိ) [နိ + ဈာလ] မီးတောက် -
မီးလျှံ - မရှိသော၊ မီးတောက် - မီးလျှံ -
မှကင်းသော။ နိဇ္ဈမက (ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၂၉)
- ကြည့်။

နိဋ္ဌ (န၊ ထိ) [နိ + ဌာ + ကိ] (နိဟ - သံ၊
နိဋ္ဌာ - အဒ္ဓမာဂမိ၊ ကိဋ္ဌာ - ပြာ၊ နိဋ္ဌာဝ -
သီဟိဋ္ဌ)] (၁) ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ ယုံမှား -
သံသယ - မရှိခြင်း။ (၂) ပြီးစီးခြင်း၊ ပြီးဆုံး
ခြင်း၊ အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်ခြင်း။ (၃)
ပြည့်စုံခြင်း၊ အလို - ဆန္ဒ - ပြည့်ဝခြင်း။ (၄)
လွတ်မြောက်ခြင်း။ (၅) မမြင်ရခြင်း၊
ကွယ်-ပျောက် - ပျက်စီး - ခြင်း။ (တိ) (၆)
(က) ပြီးဆုံး - ကုန်ဆုံး - ရာဖြစ်သော
(နိဗ္ဗာန်)။ (ခ) ပြီးဆုံးပြီး (သော အားထုတ်
မှုရှိ) - အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ပြီးသော၊
ပုဂ္ဂိုလ်။ (ဂ) ပြီးစီးသော၊ ပုဒ်။ (၇)
နိဋ္ဌင်္ဂတသုတ်။ (ဆက်လက်တည်ရှိသော၊
အားထားမှီခိုသော၊ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်

သော၊ ကျင်လည်သော၊ ပိုင်ဆိုင်ခြင်း၊ အခြေ
အနေ၊ အခြေခံ၊ အုတ်မြစ်၊ မြဲမြံတည်
တံ့ခြင်း၊ ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်ခြင်း၊ ယုံကြည်
ခြင်း၊ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၊ ပြီးဆုံးခြင်း၊ ပြည့်စုံခြင်း၊
သေဆုံးခြင်း။ P.D.S။ နာဋကကျမ်းလာ
၅-ခုမြောက် သန္တိ။ အမရ၊ ၇။ ၁၅။)

(၁) ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ ယုံမှား - သံသယ
- မရှိခြင်း။ နိဋ္ဌမေတ္တ ဂန္ထဗွဲ့။ ဒီ၊ ၂။ ၁၀၃။
သံ၊ ၁။ ၃၉၃။ အံ၊ ၁။ ၄၆၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၁၃၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၇၊ ၆၉။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၁၂။
စရိယာ၊ ၄။ ၃၁၈။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၈။ ပဋိသံ၊ ၄။
၁။ ၂၄၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁။
၁၂၆၊ ၂၆၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၇၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၁၆၃။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၁၉။ နိဋ္ဌံ ဂတာ
(ပဋိသံ၊ ၁၆၀) တိ နိဋ္ဌယံ ဂတာ၊
နိဗ္ဗေမတိကာတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
၆၇။ နိဋ္ဌံ အဂတော၊ သံသယာပန္နောတိ
အတ္ထော။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၃။ (- မ၊ ၁။ ၂၃၃။
မ၊ ၂။ ၃၈၁။ အံ၊ ၁။ ၂၇၉။ ပဋိသံ၊ ၁၆၀-၁။
အပ၊ ၁။ ၂၂၊ ၂၇၆။ မိလိန္ဒ၊ ၁၆၉။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၄၄၊ ၁၃၉၊ ၁၅၉။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၇။ မ၊ ၄။ ၂။
၂၈၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆၂၊ ၁၉၅။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၆။ သံ၊
၄။ ၂။ ၂၃၊ ၂၂၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၁။ အံ၊ ၄။ ၂။
၄၃၊ ၃၅၉။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၄။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၉၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၆။ ထေရီ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၀၊
၃၁၈။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၆၀။ စရိယာ၊ ၄။ ၈၊ ၁၆၈။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၈။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၄၈။ ဇာ၊ ၄။ ၆။
၂၅၂။ ဝဇီရ၊ ၃၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၀။ သီ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၄၅၊ ၁၆၃၊ ၃၀၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၄။ သံ၊ ဋီ၊
၂။ ၂၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၇။)

အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.၁၀- ပ.မ.သ.စ

(၂) ပြီးစီးခြင်း၊ ပြီးဆုံးခြင်း၊ အထွတ်
အထိပ်သို့ရောက်ခြင်း။ ဧကာ နိဋ္ဌာ (မ၊ ၁။
၉၃) တိ ယာ တဿ ပဿာဒဿ ပရိယော-
သာနဘူတာ နိဋ္ဌာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၆။ နိဋ္ဌာ
(အံ၊ ၁။ ၂၈၀) တိ ဂတိ နိဗ္ဗတ္တိ။ အံ၊ ၄။ ၂။
၂၃၈။ နိဋ္ဌာ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၀-
၁) တိ နိဗ္ဗတ္တိယော သိဒ္ဓိယော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၂။ ၂၂၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၇။ (- ဒီ၊ ၃။ ၈၄။ မ၊
၁။ ၃၉၄။ အဘိ၊ ပု။ ၁၁၃၊ ၁၈၅။ ပဋိသံ၊
၁၆၀။ နေတ္တိ၊ ၁၄၆။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၆၄။ ဒီ၊ ၄။
၂။ ၃၃၀။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၆၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ သံ၊
၄။ ၂။ ၃၀၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၅။ အံ၊ ၄။ ၃။
၂၇၀၊ ၃၄၄။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅၀၇။ အဘိ၊ ၄။
၃။ ၁၀၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၇။ ထေရီ၊ ၄။ ၇၇။
အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၇။ ဇာ၊ ၄။
၆။ ၂၈၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၂၂၉။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၈။ သံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၉၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၁၈၊ ၃၁၆။ မူလဋီ၊ ၃။ ၃၇။)

(၃) ပြည့်စုံခြင်း၊ အလို - ဆန္ဒ - ပြည့်ဝ
ခြင်း။ အာသာ စ နိဋ္ဌာ စ ကုတော နိဒါနာ။
မဟာနိ၊ ၂၀၀။ အာသာယ သမိဒ္ဓိ ဝုစ္စတိ
နိဋ္ဌာတိ အဇ္ဈာသယနိဗ္ဗတ္တိပဋိလာဘော
ကထိယတိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၀၉။ (၄) လွတ်
မြောက်ခြင်း။ နိဋ္ဌာတိ မောက္ခော။ မ၊ ဋီ၊
၂။ ၉။ (၅) မမြင် - ကွယ်ပျောက် - ပျက်စီး
- ခြင်း။ နိဋ္ဌာ နိဗ္ဗတ္တိယံ စေဝါ'ဝသာနမှိ
အဒဿနေ။ ဓာန်၊ ၉၁၂။ နိပ နိဗ္ဗတ္တိ
နာဂါန္တာ။ အမရ၊ ၂၃။ ၄၁။

(တိ) (၆) (က) ပြီးဆုံး - ကုန်ဆုံး -
ရာဖြစ်သော (နိဗ္ဗာန်)။ အစ္စန္တံ နိဋ္ဌံ နိဗ္ဗာန်

အာရာဓေန္တိ။ မ၊ ၃။ ၅၅-၆။ (- မဟာနိ။ ၂၅။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၉၂။) (ခ) - ပြီးဆုံးပြီး (သော အားထုတ်မှုရှိ) - အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသော၊ သူ။ ဣဓ ဝိဟာယ နိဋ္ဌဿ ပုဂ္ဂလဿ မဂ္ဂေါ စ ဘာဝိယတိ။ အဘိ၊ က။ ၈၅-၆။ (ဂ) ပြီးစီးသော၊ ပုဒ်။ ဧတေန သညာဝိညာဏပညာပဒါနိ အန္တော-ဂဇာနနတ္ထေ ယထာသကံ ဝိသိဋ္ဌဝိသယေ စ နိဋ္ဌာနိတိ ဒဿေတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၄။ (၇) နိဋ္ဌဂီတသုတ်။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ နိဋ္ဌာ စ။ အံ၊ ၃။ ၃၆၀။

နိဋ္ဌဂမနကာရဏ (န) [နိဋ္ဌဂမန + ကာရဏ]
အပြီးအဆုံး - အထွတ်အထိပ် - သို့ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်း။ စတုသစ္စဓမ္မေသု ဣဒါနိ နိဋ္ဌဂမနကာရဏံ နတ္ထိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၆။

နိဋ္ဌဂီတ (တိ) [နိဋ္ဌ + ဂတ] (က) ဆုံးဖြတ် - ယုံမှားမရှိ - ခြင်းသို့ ရောက်သော၊ သူ။
(ခ) အပြီးအဆုံး - အထွတ်အထိပ် - သို့ရောက်သော၊ သူ။ (က) တထာဂတေ နိဋ္ဌဂီတော (အံ၊ ၂။ ၃၉၂။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆) တိ ဗဒ္ဒဂုဏေသု ပတိဋ္ဌိတစိတ္တော ပဟိနကခေါ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၂။ နိဋ္ဌဂီတာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၀) တိ နိဋ္ဌ နိစ္ဆယံ ဥပဂတာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၄။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၄။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၅။ ဒုဒ္ဒကာ၊ ဌ။ ၁၀၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၂၊ ၃၀၂။) (ခ) နိဋ္ဌဂီတော (ဓမ္မ၊ ၆၄) တိ ဣမသ္မိံ သာသနေန ပဗ္ဗဇိတာနံ အရဟတ္တံ နိဋ္ဌ နာမ၊ တံ ဂတော ပတ္တောတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၉။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၃။)

နိဋ္ဌဂီတသုတ္တ (န) [နိဋ္ဌဂီတ + သုတ္တ] နိဋ္ဌဂီတသုတ်။ ငါဘုရားအပေါ်၌ ယုံမှားကင်းကြသူဟူသမျှတို့သည် မဂ်ဉာဏ်အမြင် ပြည့်စုံကုန်၏။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် သတ္တက္ခတ္တု-ပရမသောတာပန်၊ ကောလံကောလ-သောတာပန်၊ ဧကဗီဇိသောတာပန်၊ သက-ဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ မျက်မှောက်ဘဝ၌ ရဟန္တာဖြစ်သူဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်ငါးဦးတို့သည် ဤကာမဘုံ၌ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံကြကုန်၏။ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီအနာဂါမ်၊ ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီအနာဂါမ်၊ အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီအနာဂါမ်၊ သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီအနာဂါမ်၊ ဥဒ္ဓံသောတအကနိဋ္ဌဂါမီအနာဂါမ် ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်ငါးဦးတို့သည်ကား ဤကာမဘုံကို စွန့်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံကြကုန်၏ဟု ဘုရားရှင် ရဟန်းတို့အား ဟောပြောသုတ်။ အဂီ-တ္တရနိကာယ၊ ဒသကနိပါတပါဠိ၊ ဒုတိယ-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်၊ အံ၊ ၃။ ၃၅၁။ အဝဒါနသတက၌ နိဋ္ဌာသုတ်ဟု လာ၏။ P.P လည်းကြည့်။

နိဋ္ဌဂီမန (န) [နိဋ္ဌ + ဂမန] (က) ဆုံးဖြတ် - ယုံမှားမရှိ - သံသယမရှိ - ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ (ခ) အပြီးအဆုံး - အထွတ်အထိပ် - သို့ရောက်ခြင်း။ (က) မဟာ-ဟတ္ထိံ ဒိသ္မာ နိဋ္ဌဂီမနံ ဝိယ အရိယသာဝကဿ အရဟတ္တံ ပတွာဝ နိဋ္ဌဂီမနံ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၄။ (ခ) ဟတ္ထိနံ သိက္ခာပဒဝိဇ္ဇာယ နိဋ္ဌဂီမနေန သုဠ သိက္ခိတံ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၁၁၂။ ဓမ္မေသု နိဋ္ဌဂီမနေန သုပါကဋှာ ဇာဟာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၄။

နိဋ္ဌပေတိ = နိဋ္ဌာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဌာ + ကာပေ + တိ။ ဌာ ဂတိနိဝတ္တိယံ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၅၅၊ ၂၂၅။ ဌာ ဘူဒိဇတိနိဝတ္တိ။ ဓာတုတ္ထ။ ၁၄၈။] ပြီးဆုံးစေ၏။ နိဋ္ဌပေတိ — မ၊ ငို၊ ၃။ ၉၅။ မူလငို၊ ၃။ ၂၀၂။ နိဋ္ဌာပေတိ — ဝိ၊ ဌာ။ ၁၅၄။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၃။ ၈၇၁။ ကင်္ခါ။ ၁၃၄၊ ၂၁၂။ အံ၊ ဌာ၊ ၃။ ၁၁၃။ သုတ္တနိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၇။ စရိယာ၊ ဌာ၊ ၂၇၂။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၃၇၅။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၇၀။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၂၅၁။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၉၅။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၈၂။ မူလငို၊ ၃။ ၂၀၂။ နိဋ္ဌာပေန္တိ — အပ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၂၈။ နိဋ္ဌာပေတိ — ဇာ၊ ဌာ၊ ၁။ ၃၀၈။ နိဋ္ဌာပေထ — မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၉၄။ နိဋ္ဌပေသိ — မ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၅၄။ မ၊ ဌာ၊ ၄။ ၂၃၀။ သံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၅၂၊ ၂၇၉။ သံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၀၊ ၁၇။ အံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၇၀၊ ၇၅၊ ၂၀၈၊ ၃၅၂။ အံ၊ ဌာ၊ ၃။ ၆၈။ ပဋိသံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၃၂၁။ ဥဒါန၊ ဌာ၊ ၁၀၁၊ ၁၁၈။ ဣတိဝုတ်၊ ဌာ၊ ၁၁၇။ သုတ္တနိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၄၇။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၅။ ၂၄၁။ ဝဇိရ၊ ၄၁၆၊ ၄၄၇။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၃၁၊ ၂၈၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၈၉။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၃၃၂။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၀၇၊ ၁၇၆၊ ၁၉၂၊ ၂၅၂၊ ၂၇၇။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၆၃။ နိဋ္ဌာပေသိ — အံ၊ ၁။ ၁၀၉။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၃၇။ သံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၀။ သံ၊ ဌာ၊ ၃။ ၂၁၀။ အံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၉၅။ အံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၄၂၊ ၂၁၃၊ ၂၄၉။ ဓမ္မ၊ ဌာ၊ ၁။ ၅၉၊ ၈၀၊ ၂၇၇၊ ၂၃၆။ ဓမ္မ၊ ဌာ၊ ၂။ ၆၁။ သုတ္တနိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၉၆။ သုတ္တနိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၃၆၊ ၅၉၊ ၇၇၊ ၉၈၊ ၃၂၂။ ဝိမာန၊ ဌာ၊ ၁၇၂။ ထေရ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၃၂၊ ၁၄၂။ ထေရ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၆၃။ စရိယာ၊ ဌာ၊ ၆၀၊ ၂၆၁၊ ၃၂၇။ မဟာနိ၊ ဌာ၊ ၆၇၊ ၁၄၈၊ ၂၄၄၊ ၃၀၇၊ ၃၂၀၊ ၃၂၆၊ ၃၃၇။ စူဠနိ၊ ဌာ၊ ၈၊ ၃၁။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၂၁။

ဇာ၊ ဌာ၊ ၅။ ၃၅၃။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၆။ ၂၀၆။ ဝဇိရ၊ ၁၂၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၇၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၇၂၊ ၃၈၃။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၃၇။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၅။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၂၉။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၀၀။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃၃။ နိဋ္ဌာပေသာမိ — ဓမ္မ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၁၂။ ဥဒါန၊ ဌာ၊ ၉၃၊ ၂၆၃။

နိဋ္ဌပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဌာ + ကာပေ + ဤ] ပြီးဆုံးစေပြီး နိဋ္ဌပေတိ - ကြည့်။

နိဋ္ဌပုတ္တ (တိ) [နိဋ္ဌ + ပုတ္တ] (က) ပျက်စီးခြင်း သို့ရောက်သော။ (ခ) အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ (က) နိဋ္ဌပုတ္တော ဂိလာနော ကထိတော။ အဘိ၊ ဌာ၊ ၃။ ၅၉။ (ခ) မဂ္ဂသင်္ခါတဿ သမ္မောဿေ နိဋ္ဌပုတ္တတ္ထာယ သုခံ။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၁၄။

နိဋ္ဌပု (ပ) တ္ထဂိလာန (တိ) [နိဋ္ဌပု (ပ) တ္ထ + ဂိလာန] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော (သေလုမျောပါးဖြစ်သော) - မကျန်းမာ - ဖျားနာ - သော၊ သူ။ နိဋ္ဌပုတ္တဂိလာနော (အံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၈၉။ အဘိ၊ ဌာ၊ ၃။ ၅၇) တိ ဣမိနာ ရောဂေန န စိရဿေဝ မရိဿတိ" တိ နိဋ္ဌ ပုတ္တော ဂိလာနော။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၉၀။

နိဋ္ဌပုတ္တမနောရထ (တိ) [နိဋ္ဌပုတ္တ + မနောရထ] အပြီးအဆုံး - အထွတ်အထိပ် - သို့ ရောက်ပြီးသော စိတ်အလိုရှိသော၊ စိတ်အလို - အပြီးအဆုံး - အထွတ်အထိပ် - သို့ ရောက်ပြီးသော၊ ရည်မှန်းချက် ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်သော၊ လိုလားချက် -

ပြီးဆုံး - ပြည့်စုံ - သော၊ သူ။ ဝိပက္ခဗြဟ္မ-
စရိယော'သို့ တိ နိဋ္ဌပ္ပတ္တမနောရထော။ ဇာ၊
ဌ၊ ၆။ ၁၉။

နိဋ္ဌာ (ထိ) [နိဋ္ဌာ + မဂ္ဂ။ နောက်ပုဒ်ကျေ]
(ဝဋ်ဒုက္ခ၏) ပြီးဆုံးကြောင်းဖြစ်သော
ဝိမုတ္တမဂ်။ ဝဋ်ဒုက္ခပရိယောသာနံ ဂစ္ဆတိ
ဧတာယာတိ “နိဋ္ဌာ”တိ ဝိမုတ္တိ ဝုတ္တာ။ နိဋ္ဌာ
မဂ္ဂေါ ဟိ ဣဝ ဥတ္တရပဒလောပေန “နိဋ္ဌာ”
တိ ဝုတ္တာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၇။ ဝဋ်ဒုက္ခပရိ-
ယောသာနံ ဂစ္ဆတိ ဧတာယာတိ “နိဋ္ဌာ”တိ
ဟိ ဝိမုတ္တိ ဝုတ္တာ။ ဌာသဒ္ဒဿ ဂတိအတ္ထေ
ပဝတ္တနတော။ နိဋ္ဌာမဂ္ဂေါ စ ဣဝ ဥတ္တရ-
ပဒလောပေန “နိဋ္ဌာ”တိ အဓိပ္ပေတော။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၁။

နိဋ္ဌာဂတ (တိ) [နိဋ္ဌာ + ဂတ။ (နိဟဂတ -
သံ)] (၁) ဆုံးဖြတ် - ယုံမှားမရှိ - ခြင်း
သို့ ရောက်သော၊ သူ။ (၂) ပြီးစီးခြင်း
သို့ ရောက်သော၊ သူ။ (၃) နိဋ္ဌာဂတာတိ
ပါဠော သမာသပဒံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၂။ ၆၇။ (၂) နိဋ္ဌာဂတမှာတိ နိပ္ပတ္တိ ဂတာ
အမှာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၈။

နိဋ္ဌာဂမန (န) [နိဋ္ဌာ + ဂမန။ (နိဟဂမန -
သံ)] (၁) အပြီးအဆုံး - အထွတ်အထိပ်
- သို့ ရောက်ခြင်း။ (၂) ဆုံးဖြတ် -
ယုံမှားမရှိ - ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ (၃)
ပါရမိန္ဒ နိဋ္ဌာဂမနံ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၉။
(၂) “မဟာ ဝတ ဘော နာဂေါ” တိ နိဋ္ဌာ-
ဂမနတော။ မဟာဟတ္ထိ ဒိသ္မာဝ နိဋ္ဌာ-
ဂမနတော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၅။ (- ၁၆၃။)

နိဋ္ဌာတိ (ကြိ) [နိ + ဌာ + အ + တိ]
ပြီးစီး၏၊ ပြီးဆုံး၏။ နိဋ္ဌာတိ — ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၃၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၈၀။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၀၊ ၃၁၄။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၄။ ခုဒ္ဒကာ၊
ဌ၊ ၉၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၂။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၄၊ ၂၁၅။ အံ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၈၃။ နိဋ္ဌာသိ — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၆။ သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၆၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၀။
အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၀၊ ၂၃၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၀၀။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၆။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၂။
နိဋ္ဌာယိဿတိ — ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၆၂။

နိဋ္ဌာန (န) [နိ + ဌာ + ယု။ (နိဟန - သံ၊
နိဋ္ဌာဏ - အဒ္ဓမာဂမိ၊ ကိဋ္ဌာဏ - ဖြာ)]
ပြီးစီးခြင်း၊ ပြီးဆုံးခြင်း၊ အပြီးအဆုံး။
တာယော န နိဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၁၈။
နိဋ္ဌာနံ ပရိယောသာနံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၅၁။ သော
ယညော နိဋ္ဌာနံ မဂမာသိ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၃၅။ (-
ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၅။ ကင်္ခါ၊ ၁၃၅။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၈။ အဘိ၊ ဌ၊
၃။ ၃၄၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၃၂၂။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅၄။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၀။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၇၁။ ဝဇီရ၊ ၂၃၄၊ ၃၉၈။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၉၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၄၊ ၂၈၂။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၇၃။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၃၊ ၁၉၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၇။ မူလဋီ၊
၂။ ၅၂၊ ၁၇၃။ အနုဋီ၊ ၃။ ၄၆၊ ၁၈၄။)

နိဋ္ဌာနကရ (တိ) [နိဋ္ဌာန + ကရ + က။
(ကိဋ္ဌာနကရ - ဖြာ)] ပြီးဆုံးခြင်း -
အပြီးအဆုံး - ကို ပြုသော၊ သူ။ အန္တကရ
(သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁) - ကြည့်။

နိဋ္ဌာနကာရဏ (န) [နိဋ္ဌာန + ကာရဏ]
 ပြီးဆုံးခြင်း၏ အကြောင်း။ ဣမသ္မိံ ဝါ
 နိဋ္ဌာနကာရဏဘူတေ ယောနိသော ပရိ-
 ဝိတက္ကနေ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၃။

နိဋ္ဌာနဂတ (တိ) [နိဋ္ဌာန + ဂတ] အထွတ်
 အထိပ်သို့ ရောက်သော။ နိက္ခုဋေနာတိ၊ စ
 နိဋ္ဌာနဂတေန အစ္စဂ္ဂတက္ခုဋေနာတိ အတ္ထော။
 သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁။

နိဋ္ဌာနဂမန (န) [နိဋ္ဌာန + ဂမန] (၁) အပြီး
 အဆုံးသို့ ရောက်ခြင်း။ (တိ) (၂) အပြီး
 အဆုံးသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော (လုံ့လ)။
 (၁) အမနံ နိဋ္ဌာနဂမနန္တိ အန္တော။ ဒိ၊ ဋီ၊
 ၃။ ၁၉၃။ (တိ) (၂) နိဋ္ဌာနဂမနန္တ အတ္တနော
 ဝါယာမံ ဒသေသန္တော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂။

နိဋ္ဌာနဌာန (န) [နိဋ္ဌာန + ဌာန။ (ဏိဌာန-
 ဌာဏ- ဌာ)] ပြီးစီး - ဆုံးဖြတ် - ခြင်း၏
 အကြောင်း(ကံ)။ ဣဒ္ဓန္တ ဝုတ္တာဝသေသာနံ
 ကမ္မာနံ နိဋ္ဌာနဌာနံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၇။

နိဋ္ဌာနတ္ထ (တိ) [နိဋ္ဌာန + အတ္ထ။ (နိဟနာထ
 - သံ)] နိဋ္ဌာနသဒ္ဓါ၏ ပြီးစီးခြင်းဟူသော
 အနက်ရှိသော (သဒ္ဓါ)။ ဂတိသဒ္ဓေါ စေတ္တ
 နိဋ္ဌာနတ္ထော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၀၅။
 ဂမုသဒ္ဓေါ နိဋ္ဌာနတ္ထော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၂။

နိဋ္ဌာနဒိဝသ (ပု၊ န) [နိဋ္ဌာန + ဒိဝသ] ပြီးစီး
 -ပြီးဆုံး-ရာနေ။ နိဋ္ဌာနဒိဝသတော ပဌာ-
 ယာတိ ဒိပေတိ။ ဝိဇီ၊ ၂၅၂။ (-ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၈၂။)

နိဋ္ဌာနန္တိက (တိ) [နိဋ္ဌာန + အန္တိက]
 (အာနိသင်သင်္ကန်း၏) ပြီးဆုံးခြင်းလျှင် -
 အဆုံး - အပိုင်းအခြား - ရှိသော ကထိနန္တိ
 ခြင်း။ (ယင်းသည် ကထိနန္တိရမာတိကာ
 ၈-ပါးတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။) ပက္ကမန-
 န္တိကာ နိဋ္ဌာနန္တိကာ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၅၃။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
 ၂၂၁။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၃။ ဘိက္ခု အတ္တတ-
 ကထိနော စိဝရံ အာဒါယ ပက္ကမတိ၊ တဿ
 ဗဟိသီမဂတဿ ဧဝံ ဟောတိ “ဣဓေဝိမံ
 စိဝရံ ကာရေသမံ၊ န ပစ္စေသ”န္တိ၊ သော
 တံ စိဝရံ ကာရေဟိ၊ တဿ ဘိက္ခုနော
 နိဋ္ဌာနန္တိကာ ကထိနန္တိရော။ ဝိ၊ ၃။ ၃၄၅။
 ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၇၈။ (- ဝိ၊ ၅။ ၃၁၀။ ဝိ၊ ၄။
 ၃။ ၃၉၃။ ၃၉၅။ ဝိဇီ၊ ၄၉၃။ ၅၆၀။ ဝိမတိ၊
 ၂။ ၁၉၆။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၆၅။)

နိဋ္ဌာနပ္ပတ္တ (တိ) [နိဋ္ဌာန + ပတ္တ] အထွတ်
 အထိပ် - အပြီးအဆုံး - သို့ ရောက်သော။
 ဣဓ ပန နိဋ္ဌာနပ္ပတ္တမေဝ တံ တံ
 သမဏဘာဝံ ဂဏန္တေန ဖလဋ္ဌကသမဏာဝ
 ဂဟိတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၉။
 သိခါပတ္တ (သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၈၉) , အပက္က
 (ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၃) - တို့လည်းကြည့်။

နိဋ္ဌာနဝစန (န) [နိဋ္ဌာန + ဝစန] ပြီးဆုံးခြင်း
 - အပြီးအဆုံး - အထွတ်အထိပ် - ကို
 ဟောသော သဒ္ဓါ။ နိသိန္နောတိ နိဋ္ဌာနဝစနံ
 ကတံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။

နိဋ္ဌာနာဝသေသ (တိ) [နိဋ္ဌာန + အဝသေသ]
 ပြီးသောအကြောင်း။ နိဋ္ဌာနန္တိက (ကထိနန္တိရ)

မှ ကြွင်းကျန်သော (သနိဋ္ဌာနန္တိကကထိ-
နဒ္ဒါရ)။ နိဋ္ဌာနာဝသေသေ သတိ န
နာသနန္တိကောတိ ပေါရာဏာ။ ဝဇီရ။ ၄၉၄။

နိဋ္ဌာပက (တိ) [နိ + ဌာ + ကာပေ + ကျ။
(နိဟပက - သံ)] ပြီးစေတတ်သော။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဋ္ဌာပကပယောဂ (တိ) [နိဋ္ဌာပက + ပယောဂ]
ပြီးစေတတ်သောလုံ့လရှိသော။ သရီရတော
ပါဏဝိယောဇနဿ နိဋ္ဌာပကပယောဂတ္တာ။
ဝိမတိ။ ၁။ ၂၃၀။

နိဋ္ဌာပက္ခ (ပု) [နိဋ္ဌာ + ပက္ခ။ (နိဟပက္ခ -
သံ)] ပြီးဆုံး - ပရိနိဗ္ဗာန်စံ - ခြင်းဟူသော
- အဖို. - အစု။ တေ ဣဓ ဝိဟာယ
နိဋ္ဌာပေက္ခံ ဘဇမာနာပိ န ဂဟိတာ။
မူလဋီ။ ၃။ ၄၅။

နိဋ္ဌာပန (န) [နိ + ဌာ + ကာပေ + ယု။
(နိဟပန - သံ၊ ကိဌဝဏ၊ နိဋ္ဌာဝဏ - ပြာ)]
ပြီးဆုံးစေခြင်း။ ဘတ္တကိစ္စဿ နိဋ္ဌာပန-
ဝသေန တတော နိဝတ္တာနံ။ ဥဒါန၊ ဌ။
၁၈၂။ ဧကတော နိဋ္ဌာပနေ ဧကံ ပါစိတ္တိယံ။
ဝဇီရ။ ၂၄၆။ ကင်္ခါ၊ ဋီ။ ၇၉။ (- ဝိမတိ၊ ၂။
၁၃၆။ အံ၊ ဋီ။ ၂။ ၉၆။)

နိဋ္ဌာပနဌ (ပု) [နိဋ္ဌာပန + အတ္ထ] ပြီးဆုံးစေ
ခြင်းဟူသော - အနက် - သဘော။
ပါပနဌေနာတိ ပတိဋ္ဌာပိတာယ နိဋ္ဌာ-
ပနဌေန။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၂၀၄။

နိဋ္ဌာပနာယတ္တ (တိ) [နိဋ္ဌာပန + အာယတ္တ]
ပြီးစေခြင်းနှင့် - စပ် - ယှဉ် - သော။
အဓိဋ္ဌာနဉ္စိ ကရဏပလိဗောဓဿ နိဋ္ဌာ-
ပနာယတ္တံ။ ဝဇီရ။ ၂၃၀။

နိဋ္ဌာ (ဌ) ပိတ (တိ) [နိ + ဌာ + ကာပေ +
တ။ နိဟပိတ - သံ၊ ကိဌာဝိအ - ပြာ)]
ပြီးဆုံး စေအပ်သော။ (ပျက်စီးစေအပ်သော၊
ဖျက်ဆီးအပ်သော။ ပြာ၊ ဓာန်။)
နိဋ္ဌာပိတော မယာ'ရာမော။ အပါ၊ ၁။ ၄၂။
သောဠသဝိဓမ္မိကိစ္စံ နိဋ္ဌာပိတံ။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။
၁၃၇။ (- ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၈။ ဝိ၊ ဌ။ ၄။ ၃၃။ မ၊ ဌ။
၁။ ၁၃၂၊ ၁၈၅။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၁၂။ မ၊ ဌ။ ၄။ ၇၁။
၂၄၃။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၈၈။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၄၈။
အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၉၄၊ ၄၉၃။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၅၇။
သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၄၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၂။ ၃၆။
ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၄၆၅။ ထေရ၊ ဌ။ ၂။ ၄၉။ ဇာ၊
ဌ။ ၄။ ၁၈၄။ ဝဇီရ။ ၅၈၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၉၉။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆၇၊ ၁၉၀။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၀၃။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၅၊ ၁၈၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁။ ၂၁၄၊
၄၁၀၊ ၄၅၈၊ ၄၆၉။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂။ ၃၃၉။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၆၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၈၊ ၁၇၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၄၇၊ ၇၈၊ ၂၄၈၊ ၂၈၁၊ ၂၈၉၊ ၃၂၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၄၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၇။)

နိဋ္ဌာပိတတ္ထ (န) [နိဋ္ဌာပိတ + တ္ထ။ (နိဟပိ-
တတ္ထ - သံ)] ပြီးဆုံးစေ - အပ်သည်၏
အဖြစ် - ခြင်း။ သကဘာဝပ္ပယောဂဿ
နိဋ္ဌာပိတတ္တာ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၀၅။
ဒေသနာယ နိဋ္ဌာပိတတ္တာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၃။
(- မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၅၊ ၉၇၊ ၄၀၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၂။)

နိဗ္ဗာပိတဘတ္တကိစ္စ (တိ) [နိဗ္ဗာပိတ + ဘတ္တ-
ကိစ္စ] ပြီးဆုံးစေအပ်ပြီးသော ဆွမ်းစားခြင်း
ကိစ္စရှိ သော၊ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်းကိစ္စကို
ပြီးဆုံးစေ ပြီးသော (ဘုရားရှင်)။ ပိဏ္ဏာယ
စရိတွာ နိဗ္ဗာပိတဘတ္တကိစ္စေ ဂန္ဓကုဋိယံ
ပဝိသန္တေ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၅။

နိဗ္ဗာပိတဘာဇန (န) [နိဗ္ဗာပိတ + ဘာဇန]
ပြီးစေအပ်သော - အိုး - ခွက်။ ကတံ
မတ္တိကဘာဇနန္တိ တေန နိဗ္ဗာပိတဘာဇနံ။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၁၆။

နိဗ္ဗာပိတသဒိသ (တိ) [နိဗ္ဗာပိတ + သဒိသ]
ပြီးစေအပ် - ပြုလုပ်အပ် - သည်နှင့်တူသော။
နုရဝိရနိဋ္ဌိတ (ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၅၇) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာပိတာရာမ (ပု) [နိဗ္ဗာပိတ + အာရာမ]
ပြီးဆုံးစေအပ်သော - အာရာမ - ကျောင်း
တိုက်။ စတုပဏ္ဏာသကောဋိပရိစ္ဆာဂေန
နိဗ္ဗာပိတာရာမေတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊
၂။ ၅။

နိဗ္ဗာပိယမာန (တိ) [နိ + ဌာ + ကာပေ +
ယ + မာန] ပြီးဆုံးစေအပ်သော (သင်္ကန်း
မသည်)။ ဒသာဟာတိက္ကမေန နိဗ္ဗာပိယ-
မာနဉ္စိ နိဿဂ္ဂိယံ ဘဝေယျ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၃၀၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၄။

နိဗ္ဗာ (ဌ) ပေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဌာ + ကာပေ
+ တဗ္ဗ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ ဓောဝ-
နသိဗ္ဗနရဇနာနိ နိဗ္ဗာပေတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။

၃၉၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၉၉။ အဓရောဌ-
ပရိယောသာနံ ပါပေတွာ နိဌပေတဗ္ဗံ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၄။ (- သာရတ္ထ၊
၂။ ၂၀၀။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၇၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၉၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၂။)

နိဗ္ဗာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဌာ + ကာပေ
+ တိ] ပြီးဆုံးစေ၏။ နိဌပေတိ ကြည့်။

နိဗ္ဗာ (ဌ) ပေတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဌာ +
ကာပေ + တုံ] ပြီးဆုံးစေခြင်းငှါ။ နိဌာ-
ပေတု (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၉) န္တိ နိဂမနဝသေန
ပရိယောသာပေတုံ။ သိ၊ ဋီ၊ သင်္ဂဟ။ ၂။ ၃၆၇။
(- မ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၅။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၁၈၇။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၄၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၀။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၉၅။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၈၇။)

နိဗ္ဗာပေတုကာမ (တိ) [နိဗ္ဗာပေတုံ + ကာမ]
ပြီးဆုံးစေခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ ပြီးဆုံးစေလို
သော။ အန္တောလေပေနေဝ နိဗ္ဗာပေတု-
ကာမံ သန္ဓာယ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၅။ (-
၂၆၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၀။)

နိဗ္ဗာ (ဌ) ပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဌာ
+ ကာပေ + တွာ] ပြီးဆုံးစေ၍။
နိဗ္ဗာပေတွာ စ တံ မာဠံ၊ ဝိပဿိဿ
အဒမုသေ။ အပ၊ ၁။ ၂၀၅။ စိတ္တကမ္မံ
နိဗ္ဗာပေတွာ။ ပေဋကော၊ ၃၂၆။ သာရဏီယံ
ကထံ ဝိတိသာရေတွာ ပရိယောသာပေတွာ၊
နိဗ္ဗာပေတွာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၁။ တံ ကရဏီယံ
နိဗ္ဗာပေတွာ။ ယင်း ၁၇၁။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၂။

၂၉၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၉၊ ၂၄၂၊ ၃၄၉။ ကင်္ခါ။
 ၁၀၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၁၄။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၊ ၄၇၊
 ၈၀။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၊ ၂၉၊ ၁၅၃။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၇၊
 ၁၁၄။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၆။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၅၊ ၂၃၇။
 သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၃၊ ၁၁၉။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၉၊ ၈၅၊
 ၂၅၀၊ ၂၅၅။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၊
 ၂၂၅၊ ၂၂၆၊ ၂၃၄။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၊ ၂၇၄။ အံ၊
 ဌ၊ ၃။ ၁၅၊ ၂၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁၊ ၃၉၁။ အဘိ၊
 ဌ၊ ၂။ ၁၉၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၈၊ ၂၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၉၅။ ဓမ္မ၊
 ဌ၊ ၁။ ၁၀၊ ၁၇၁၊ ၄၂၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၃၊
 ၄၃၄။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၄၉၊ ၅၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
 ၁၁၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉၊ ၁၀၆၊ ၂၉၁။ ထေရ၊
 ဌ၊ ၁။ ၂၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၁။ ထေရီ၊ ဌ၊
 ၂၇၂။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၊ ၁၀၁၊ ၁၂၈။ အပ၊ ဌ၊
 ၂။ ၂၁၉။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၄၁၊ ၁၉၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
 ၁၃၊ ၉၉၊ ၁၁၉၊ ၁၂၃၊ ၂၁၇၊ ၃၅၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။
 ၃၀၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄၇။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၇၀။
 ဝဇီရ၊ ၂၅၀၊ ၅၆၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၀၊ ၃၉၆၊
 ၄၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၊ ၂၂၈။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊
 သစ်။ ၃၇၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂။ ၃၆၈။ ဒိ၊ ဋီ၊
 ၂။ ၁၇၂၊ ၂၅၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၉၅၊ ၂၂၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၂၊ ၂၂၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၃၉။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၃။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၈။)

နိဋ္ဌာပေတွာန (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဌာ +
 ကာပေ + တွာန] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။
 နိဋ္ဌာပေတွာန တံ ပုပ္ဖံ၊ ဗုဒ္ဓဿ ဥပနာ-
 မယိ။ အပ၊ ၁။ ၁၁၃။ နိဋ္ဌာပေတွာန တံ
 သာလံ၊ ဥဒဂ္ဂေါ တုဋ္ဌမာနသော။ ယင်း
 ၃၇၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၃။

နိဋ္ဌာပေထ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဌာ + ကာပေ +
 ထ] ပြီးဆုံးစေကုန်လော့။ နိဋ္ဌပေတိ
 ကြည့်။

နိဋ္ဌာ (ဌ) ပေန္တ (တိ) [နိ + ဌာ + ကာပေ +
 အန္တ] ပြီးဆုံးစေသော၊ သူ။ စိရေန
 စိဝရံ နိဋ္ဌာပေန္တံ ဒိသ္မာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၉။
 ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေန္တဿ အကမ္ပိတ္ထ။ အံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၂၇၄။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၄၉၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၀၊
 ၂၇၈။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၅၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁။
 ၂၁၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၉။)

နိဋ္ဌာပေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဌာ + ကာပေ
 + အန္တိ] ပြီးဆုံးစေကုန်၏။ နိဋ္ဌပေတိ
 ကြည့်။

နိဋ္ဌာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဌာ + ကာပေ +
 ဤ] ပြီးဆုံးစေပြီ။ နိဋ္ဌပေတိ ကြည့်။

နိဋ္ဌာပေသာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဌာ + ကာပေ
 + သာမိ] ပြီးဆုံးစေအံ့။ နိဋ္ဌပေတိ ကြည့်။

နိဋ္ဌာပေဟိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဌာ + ကာပေ +
 ဟိ] ပြီးဆုံးစေလော့။ နိဋ္ဌပေတိ ကြည့်။

နိဋ္ဌာမဂ္ဂ (ပု) [နိဋ္ဌာ + မဂ္ဂ။ (နိဟမာဂ - သံ၊
 ကိဋ္ဌာမဂ္ဂ - ဟာ)] (ဝဋ်ဒုက္ခ၏) အပြီးအဆုံး
 သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဝိမုတ္တိမဂ္ဂ။
 နိဋ္ဌာ၊ ကြည့်။

နိဋ္ဌာမဇ္ဈတ္တဝိသယ (ထိ) [နိဋ္ဌာ + မဇ္ဈတ္တ + ဝိသယ] ဆုံးဖြတ်အပ်သော (သုခ, ဒုက္ခ တို့၏) အလယ်၌ တည်သောသဘောရှိသော အာရုံ၊ (ဣဋ္ဌာရုံ, အနိဋ္ဌာရုံမဟုတ်ဟု) ဆုံးဖြတ်အပ်သော ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ။ ယသ္မာ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဝိသယာယ အာရမ္မဏူပလဒ္ဓိယာ အနဘဝနတော နိဋ္ဌာမဇ္ဈတ္တဝိသယာ ဥပလဒ္ဓိ၊ တသ္မာ န တာယ နိရနဘဝနာယ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ယံ တတ္ထာနဘဝနံ၊ သာ အဒုက္ခမသုခေါ၊ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၂။

နိဋ္ဌာယိဿတိ (ကြိ) [နိ + ဌာ + ယိတိ] ပြီးစီး - ပြီးဆုံး - လတ္တံ့။ နိဋ္ဌာတိ - ကြည့်။

နိဋ္ဌာသညီ (တိ) [နိဋ္ဌာ + သညီ၊ (နိဟသဇိနံ - သံ၊ ကိဋ္ဌာသံကိ - ပြာ)] အပြီးအဆုံး - အထွတ်အထိပ် - ဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ သဗ္ဗေပိ တေ အတ္တတော ဗြဟ္မလောကုပပတ္တိယံယေဝ နိဋ္ဌာသညီနော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉။

နိဋ္ဌာသိ (ကြိ) [နိ + ဌာ + ဤ] (က) ပြီးပြီ၊ ပြီးဆုံးပြီ။ (ခ) (လမ်းစာရိက္ခာ) ကုန်ခမ်းပြီ။ နိဋ္ဌာတိ - ကြည့်။

နိဋ္ဌိတ (တိ) [နိ + ဌာ + တ၊ နိဋ္ဌာ + ဣတ။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ နာ။ ၃၈၆။ နိရုတ္တိ။ ၇၂၆။ နာ ၁၅၈။ (နိဋ္ဌိယ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ကိဋ္ဌိယ - ပြာ၊ နိမဂ္ဂ - သိဟိဋ္ဌံ)] ပြီးပြီးသော၊ ပြီးဆုံးခြင်းသို့ရောက်သော။ နိဋ္ဌိတော - (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၂။ ၄၇၀။ ဝိ၊ ၄။ ၈၁။ ဒိ၊ ၂။ ၁၉၀။ ဒိ၊ ၃။ ၁၅။ မ၊ ၁။ ၄။ မ၊ ၂။ ၁၄၇။ မ၊ ၃။ ၇၄။

၂၂၅၊ ၃၀၀။ ဝိမာန။ ၈၀။ မိလိန္ဒ။ ၄၀၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၆၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၂၁။ ဝိမဟိ၊ ၁။ ၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၀-၁။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၂။ နိဋ္ဌိတော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၂။ ၄၇၀။ နိဋ္ဌိတော (ထိ၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၃။ ၂၀။ သံ၊ ၁။ ၂၄၂၊ ၂၅၁။ သံ၊ ၃။ ၄၁၅။ အံ၊ ၁။ ၃၀၅။ အံ၊ ၂။ (၃၉၃၊ ၅၁၃။ အံ၊ ၃။) ၅၁၃။ အဘိ၊ က။ ၆၀။ ပဋိသံ၊ ၅၊ ၁၆၁၊ ၂၈၂၊ ၂၉၃။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၀-၁၊ ၃၁၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁၄၊ ၁၅၊ ၃၅၊ ၃၀၈၊ ၁၀၉၊ ၂၀၂၊ ၂၆၂၊ ၂၆၅။ ကင်္ခါ။ ၁၀၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၇၃၊ ၄၆၈။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၁၊ ၂၁၂။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၇၁။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၈၊ ၂၀၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၇၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၊ ၃၀။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂။ ၁။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၄၊ ၅။ ထေရီ၊ ၄။ ၈။ ၃၆။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၆။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၁။ စူဠနိ၊ ၄။ ၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၅။ ဝဇီရ၊ ၁၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅၆။ နိဋ္ဌိတံ (န၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၁။ ၁၂၊ ၂၇၊ ၁၉၇၊ ၂၀၅။ ဝိ၊ ၂။ ၆။ ၁၀၃။ ဝိ၊ ၄။ ၇၆၊ ၁၆၄၊ ၂၆၆၊ ၂၉၁၊ ၃၀၅။ ဝိ၊ ၅။ ၂၃၆။ ဒိ၊ ၁။ ၁၁၈။ ဒိ၊ ၂။ ၇၅၊ ၈၃၊ ၁၀၅။ မ၊ ၁။ ၂၅၊ ၃၉။ မ၊ ၂။ ၄၉။ မ၊ ၃။ ၆၆၊ ၇၄၊ ၇၉၊ ၉၃၊ ၁၂၂၊ ၂၁၆၊ ၃၀၀။ အံ၊ ၁။ ၁၀၉၊ ၃၀၅။ အံ၊ ၂။ ၃၉၃၊ ၄၄၅၊ ၅၁၃။ အံ၊ ၃။ ၃၁၊ ၅၁၃။ အဘိ၊ က။ ၄၅၄။ ဥဒါန၊ ၁၂၂။ အပ၊ ၁။ ၃၅၃။ အပ၊ ၂။ ၈၁။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၈။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၀-၁။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၈၁။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂။ သံ၊

ဌာ ၁။ ၂၁၅။ သံ၊ ဌာ ၂။ ၈၅၊ ၂၁၈။ အံ၊ ဌာ ၁။
 ၃၅။ အဘိ၊ ဌာ ၃။ ၉၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၈။ ခုဒ္ဒက၊
 ဌာ ၈၁။ ဓမ္မ၊ ဌာ ၂။ ၈၅၊ ၂၆၈။ သုတ္တနိ၊ ဌာ ၁။
 ၁၉၄။ ထေရီ၊ ဌာ ၁၈၂။ အပါ၊ ဌာ ၂။ ၂၇၈။
 ဇာ၊ ဌာ ၄။ ၁၃၅။ ဇာ၊ ဌာ ၅။ ၄၆။ ဇာ၊ ဌာ ၆။
 ၁၁၊ ၂၈၀။ ဇာ၊ ဌာ ၇။ ၁၆၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။
 ၁၉၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၇။ ကင်္ခါ၊
 ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၂၇၃။ သိ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၂။ ၃၂၇။ အံ၊
 ဋီ၊ ၁။ ၁၅၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၀။ နိဋ္ဌိတာနိ (န၊
 ပ၊ ဗ) — ဝိ၊ ဌာ ၁။ ၃၇။ နိဋ္ဌိတံ (ဒု၊ ဧ) — သံ၊
 ဌာ ၁။ ၃၂၃။ ဓမ္မ၊ ဌာ ၁။ ၃၂၉။ နိဋ္ဌိတေ (သ၊
 ဧ) — ဒိ၊ ၂။ ၁၅၁။ အပါ၊ ၁။ ၂၈၆။ အပါ၊ ၂။
 ၁၄၉။ ဝိ၊ ဌာ ၂။ ၁၂၊ ၂၂၀။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၂။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ၊ ၃၂၊ ၂၉၆၊ ၃၀၇။ (- မ၊ ဌာ ၁။ ၂၅၃၊
 ၃၇၀။ မ၊ ဌာ ၂။ ၅၀။) မ၊ ဌာ ၃။ ၂၁၇။ မ၊
 ဌာ ၄။ ၁၁၂။ အံ၊ ဌာ ၁။ ၂၄၊ ၁၄၄၊ ၁၈၈။ အံ၊
 ဌာ ၃။ ၃၀၃။ အဘိ၊ ဌာ ၂။ ၂၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၂၀၇၊ ၂၆၁။ ဓမ္မ၊ ဌာ ၁။ ၃၅၃။ ဓမ္မ၊ ဌာ ၂။
 ၁၉။ ဥဒါန၊ ဌာ ၁၅၂။ ဝိမာန၊ ဌာ ၁၈၃။ ဇာ၊
 ဌာ ၁။ ၂၇၂။ ဇာ၊ ဌာ ၄။ ၃၆၇။ ဇာ၊ ဌာ ၅။
 ၃၇၀။ စူဠနိ၊ ဌာ ၉၊ ၂၁။ ပဋိသံ၊ ဌာ ၁။ ၆၁။
 ပဋိသံ၊ ဌာ ၂။ ၂၉၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၅။
 နိဋ္ဌိတေသု (သ၊ ဗ) — ဝဇီရ၊ ၂၂၇။
 နိဋ္ဌိတာယ (ထိ၊ သ၊ ဧ) — ဒိ၊ ၂။ ၁၅၁။ ဇာ၊
 ဌာ ၃။ ၁၀၉။ ဇာ၊ ဌာ ၆။ ၁၆၆။ ဝိမတိ၊ ၂။
 ၁၇၃။ နိဋ္ဌိတာသု (ထိ၊ သ၊ ဗ) — ပေတ၊ ဌာ၊
 ၇၅။

နိဋ္ဌိတကမ္မန္တပရိယောသာန (တိ) [နိဋ္ဌိတ +
 ကမ္မန္တ + ပရိယောသာန] ပြီးဆုံးခြင်းသို့
 ရောက်သော - အမှု - လုပ်ငန်း - ဟူသော

အပြီးအဆုံးရှိသော၊ သူ။ ကမ္မန္တာဘိနိဝေသာ၊
 နိဋ္ဌိတကမ္မန္တပရိယောသာနာ။ အံ၊ ၂။ ၃၁၉။
 ကမ္မေ နိဋ္ဌိတေ ပရိယောသာနပ္ပတ္တာ နာမ
 ဟောန္တိတိ နိဋ္ဌိတကမ္မန္တပရိယောသာနာ။
 အံ၊ ဌာ ၃။ ၁၁၉။

နိဋ္ဌိတကာလ (ပု) [နိဋ္ဌိတ + ကာလ]
 ပြီးဆုံးရာ - အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်ရာ -
 အခါ။ နိဋ္ဌိတကာလေ သိပ္ပိကာနံ မဟာ-
 သက္ကာရံ ကတွာ။ မ၊ ဌာ ၄။ ၂၂၀။ (- အံ၊ ဌာ
 ၁။ ၃၂၉။ ဓမ္မ၊ ဌာ ၂။ ၈၆။)

နိဋ္ဌိတကိစ္စ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + ကိစ္စ] (၁)
 ပြီးဆုံးသော - အမှု - လုပ်ငန်း - ရှိသော၊
 သူ။ (၂) ပြီးဆုံးသော - အမှု - လုပ်ငန်း -
 ရှိသည် ၏အဖြစ် (ဘာဝပ္ပတန်)။ (၁)
 အညာတာဝိနံ ဝါ စတုသု သဇ္ဇေသု
 နိဋ္ဌိတကိစ္စာနံ ဣန္ဒြိယံ။ အဘိ၊ ဌာ ၁။ ၃၃၀။
 (- အဘိ၊ ဌာ ၃။ ၃၃၉။ ဇာ၊ ဌာ ၇။ ၂၀၇။ ဒိ၊
 ဋီ၊ ၂။ ၁၁၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၄။
 အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၆။ မူလဋီ၊ ၃။ ၄၀။ အနုဋီ၊ ၂။
 ၈၅။ အနုဋီ၊ ၃။ ၅၀။) (၂) ဝေါသာနံ
 နိဋ္ဌိတကိစ္စံ အာပန္နော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၇။

နိဋ္ဌိတကိစ္စသည် (တိ) [နိဋ္ဌိတကိစ္စ + သည်]
 ပြီးဆုံးသော - အမှု - လုပ်ငန်း - ရှိ၏ဟု
 အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ ယညယဇနေန သန္တု-
 ဌော နိဋ္ဌိတကိစ္စသည်။ ထေရ၊ ဌာ ၂။ ၈၄။

နိဋ္ဌိတကိရိယ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + ကိရိယ] ပြီးဆုံး
 သော ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသော၊ သူ။ ကတ-

ကိစ္စေန နိဋ္ဌိတကိရိယေန သိဒ္ဓတ္ထေန
ဘဏိတံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၁၀။

နိဋ္ဌိတက္ခန္ဓာ (ပု) [နိဋ္ဌိတ + ခဏ] ပြီးဆုံးရာ
- ခဏ - အချိန် - အခါ။ ပဝေသနကိရိ-
ယာယ နိဋ္ဌိတက္ခန္ဓာတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁၄၂။ လေပဿ နိဋ္ဌိတက္ခန္ဓာယေဝါတိ
အဝိပ္ပာယော။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခါ၊ ၂၄၀။

နိဋ္ဌိတစိတ္တ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + စိတ္တ]
အပြီးအဆုံး - အထွတ်အထိပ် - သို့ရောက်
သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ သော နိဋ္ဌိတ-
စိတ္တတ္တာ ပတိလီနော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၂၁။

နိဋ္ဌိတစိဝရ (န) [နိဋ္ဌိတ + စိဝရ] (၁)
ပြီးဆုံး ပြီးသောချုပ်လုပ်ခြင်း၌ ကြောင့်ကြ
မှုကင်း ပြတ်ပြီးသော သင်္ကန်း။ (တိ) (၂)
ပြီးဆုံးပြီး - ချုပ်လုပ်ခြင်း၌ ကြောင့်ကြမှု
ကင်းပြတ်ပြီး - သော သင်္ကန်းရှိသော၊ သူ။
(အပ်ချုပ် မှုနှင့်စပ်သော လုပ်ငန်း၏ပြီးစီးခြင်း
= သူစိကမ္မပရိယောသာန၊ သူခိုးသူဝှက်
ခိုးဝှက်ခြင်း-စသော အကြောင်းကြောင့်
ပျက်စီးခြင်း = နဋ္ဌ၊ ခြကိတ်ခြင်း-စသော
အကြောင်းကြောင့် ပျက်စီးခြင်း = ဝိနဋ္ဌ၊
မီးလောင်ခြင်း = ဒမု၊ မည်သူ့ထံမှ သင်္ကန်း
ရလိမ့်အံ့ဟု မြော်လင့်ချက် ပြတ်စဲခြင်း =
ဥပစ္ဆိန္န၊ ယင်းသည် နိဋ္ဌိတစိဝရ၌ နိဋ္ဌာနကာရ
တည်း။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၂။)

(၁) နိဋ္ဌိတစိဝရသို့န္တိ ယေန ကေနစိ
အာကာရေန နိဋ္ဌိတေ စိဝရသို့၊ စိဝရဿ
ကရဏပလိဗောဓေ ဥပစ္ဆိန္နေတိ အတ္ထော။

ကင်္ခါ။ ၁၅၂။ နိဋ္ဌိတဉ္စ တံ စိဝရဉ္စာတိ
နိဋ္ဌိတစိဝရံ နိဋ္ဌိတေ အာနိသံသမူလကေ
စိဝရေ၊ ပစ္စာသာစိဝရေစာတိ အတ္ထော။
ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခါ၊ ၂၇၃။ (- ဝိ၊ ၁။ ၂၉၅။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၂၂၀၊ ၂၃၃။ ဝိ၊ ၄။ ၁၄၇။ ဝဇီရ၊ ၂၁၄-
၅၊ ၂၃၄-၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈၅၊ ၃၉၆။ ဝိမတိ၊
၁။ ၃၁၀၊ ၃၂၁။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၁၆၊ ၆၅၊ ၇၁။ ကင်္ခါ၊
ယော၊ မဟာဋီ၊ ၃။ ၁၇-၈။) (တိ) (၂)
နိဋ္ဌိတစိဝရော ဘဂဝါ တေမာသစ္စယေန
စာရိကံ ပက္ခမိဿတိ။ မ၊ ၂။ ၁၀၁။ သံ၊ ၃။
၃၀၃၊ ၃၅၇။ အံ၊ ၃။ ၅၃၀။ နေတ္တိ၊ ၁၁၃။ (-
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၈။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၃၃၆။)

နိဋ္ဌိတစိဝရပလိဗောဓ (ပု) [နိဋ္ဌိတစိဝရ +
ပလိဗောဓ] ပြီးဆုံးပြီးသော သင်္ကန်း၌
ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်း။ တဿ ဘိက္ခုနော
ပဌမမေဝ မူလာဝါသေ နိဋ္ဌိတစိဝရပလိ-
ဗောဓာဘာဝေပိ သတိ အန္တရုတ္တရေ
ပလိဗောဓေ ဆိန္ဒတိ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၆၅။

နိဋ္ဌိတဉ္စာဏကိစ္စ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + ဉ္စာဏ +
ကိစ္စ] ပြီးဆုံးပြီးသော ဉ္စာဏ၏ - အမှု -
လုပ်ငန်း - ရှိသော၊ သူ။ အညာတာဝိနော
စတူသု သစ္စေသု နိဋ္ဌိတဉ္စာဏကိစ္စဿ
(ဣန္ဒြိယံ)။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၁၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၉၈။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၁။

နိဋ္ဌိတတ္ထ (န) [နိဋ္ဌိတ + တ္ထ။ (နိပိတတွ -
သံ)] ပြီးဆုံး - သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။

ကရုဏပလိဗောဿ နိဋ္ဌိတတ္တာ နိဋ္ဌိတန္တိ
ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၀။ (- ၂၂၁။ အဘိ၊ ဌ၊
၃။ ၃၀၄။ ဣတိဝုတ္တိ၊ ဌ၊ ၁၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၃၃၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၄။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊
၂၄၀၊ ၂၇၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၄။)

နိဋ္ဌိတဒိဝသ (ပု၊ န) [နိဋ္ဌိတ + ဒိဝသ] ပြီးဆုံး
ရာ - နေ့ - ရက်။ နိဋ္ဌိတဒိဝသယေဝ
အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၈။

နိဋ္ဌိတပစ္စာဘတ္တကိစ္စ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + ပစ္စာဘတ္တ
+ ကိစ္စ] ပြီးဆုံးပြီးသော ပစ္စာဘတ်ကိစ္စရှိ
သော၊ ပစ္စာဘတ်ကိစ္စ ပြီးဆုံးပြီးသော၊
ညနေချမ်းအခါ၌ ပြုဖွယ်ကိစ္စ ပြီးဆုံးပြီး
သော၊ သူ။ သော ဧဝံ နိဋ္ဌိတပစ္စာဘတ္တ-
ကိစ္စော သစေ ဂတ္တာနိ ဩသိဉ္စိတုကာမော
ဟောတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၅။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၀။

နိဋ္ဌိတပရိကမ္မ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + ပရိကမ္မ] ပြီးဆုံး
ပြီးသော - ပရိကမ် - ပြုပြင်စီမံမှု - ရှိသော
(ကထိန်သင်္ကန်း)။ ကထိနဒုဿ နိဋ္ဌိတ-
ပရိကမ္မမေဝ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၀။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၂၉၉။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၇၉။ ကင်္ခါ၊
ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၂၇၆။)

နိဋ္ဌိတပရိညာကိစ္စ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + ပရိညာကိစ္စ]
ပြီးဆုံးပြီးသော ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း (ပရိညာ)
ကိစ္စရှိသော၊ ပရိညာကိစ္စ ပြီးဆုံးပြီးသော၊
သူ။ နိဋ္ဌိတပရိညာတာဒိကရဏိယတာယ
ကတကိစ္စာ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၄၃။

နိဋ္ဌိတဗုဒ္ဓကိစ္စ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + ဗုဒ္ဓကိစ္စ]
ပြီးဆုံးပြီးသော ဘုရားရှင်တို့၏ - အမှု -
ကိစ္စ - လုပ်ငန်း - ရှိတော်မူသော၊ ဘုရားရှင်
တို့၏ - အမှု - ကိစ္စ - လုပ်ငန်း - ကို အဆုံး
သတ်ပြီးသော (ဘုရား)။ ကတဗုဒ္ဓကိစ္စ
(ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀) - ကြည့်။

နိဋ္ဌိတဘတိကိစ္စ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + ဘတိကိစ္စ]
ပြီးဆုံးပြီးသော သူရင်းငှါးမှုရှိသော၊ သူရင်းငှါး
(အခြင်ပြုလုပ်သော) အမှုကို ပြီးဆုံးစေပြီး
သော၊ သူ။ နိဋ္ဌိတဘတိကိစ္စာနံ ဒါပနတော။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၂။

နိဋ္ဌိတဘတ္တ (န) [နိဋ္ဌိတ + ဘတ္တ] (နိပိတ
ဘတ္တ - သံ၊ ဣဋ္ဌိယဘတ္တ - ဖြာ) (၁)
စီမံပြီးသော ထမင်း။ (တိ) (၂) ပြီးပြီး
သော - ဆွမ်း - ထမင်း - ရှိသော၊ ဆွမ်း -
ထမင်း - စာပြီးသော၊ သူ။ (၁) အတ္တနော
နိဋ္ဌိတဘတ္တတောပိ ဘတ္တေန ပရိဝိသိ။ မ၊
ဌ၊ ၄။ ၁၄၂။ (တိ) (၂) နိဋ္ဌိတဘတ္တံ နိသိန္နံ
ထေရံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅၉။

နိဋ္ဌိတဘတ္တကိစ္စ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + ဘတ္တကိစ္စ]
ပြီးဆုံးပြီး - ပြုအပ်ပြီး - သော - ဆွမ်း -
ထမင်း - (စားခြင်း) အမှုရှိသော၊ ဆွမ်း -
ထမင်း - (စားခြင်း) အမှုပြုအပ်ပြီးသော၊ သူ။
ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ နိဋ္ဌိတဘတ္တကိစ္စော ပဋိပဇ္ဇိ။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၆။ (- ၁၉၂၊ ၃၉၇။ ထေရု၊ ဌ၊
၁။ ၁၇၁။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။
၃၀၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၅၀။)

နိဋ္ဌိတမနောရထ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + မနောရထ]
အပြီးအဆုံး - အထွတ်အထိပ် - သို့.ရောက်
သော စိတ်အလိုရှိသော၊ စိတ်အလို - ပြည့်
- ပြီးဆုံး - သော၊ သူ။ ပရိယောသိတ-
သင်္ကပ္ပ (ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၃) - ကြည့်။

နိဋ္ဌိတရဇန (တိ) [နိဋ္ဌိတ + ရဇန] ပြီးဆုံးပြီး
သော ဆေးဆိုးခြင်းရှိသော၊ ဆေးဆိုး၍
ပြီးဆုံးပြီးသော (သင်္ကန်း)။ တဿ နိဋ္ဌိတ-
ရဇနဿ ယသ္မိံ ဝါ တသ္မိံ ဝါ ပဒေသေ။
ကင်္ခါ။ ၂၄၂။ (- ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၇။)

နိဋ္ဌိတဝစန (တိ) [နိဋ္ဌိတ + ဝစန] ပြီးပြီး
သော (ချွတ်ယွင်းသော) စကားရှိသော၊
(ချွတ်ယွင်းသော) စကားကို ပြောဆိုပြီး
သော၊ သူ။ အထ ဝါ ဘဏိတဿာတိ
ဝုတ္တဝတော နိဋ္ဌိတဝစနဿ ဟောတိ။ ဝိ၊
ဌ၊ ၂။ ၈၈။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၃၉။

နိဋ္ဌိတဝသနကိစ္စ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + ဝသနကိစ္စ]
ပြီးပြီးသော - ဝတ်ရုံ - သုံးဆောင် - ခြင်းအမှု
ရှိသော၊ ဝတ်ရုံ - သုံးဆောင် - ပြီး၍ - စွန့်
ပစ်အပ် - ဆွေးမြေ့ - ပြီးသော (သင်္ကန်း)။
နိဗ္ဗိသနာနိတိ နိဋ္ဌိတဝသနကိစ္စာနိ၊ မယာ
ပရိဘုဉ္ဇိတွာ အပနိတာနိ။ ဝဇီရ။ ၂၁-၂။
နိဋ္ဌိတဝသနကိစ္စာနိ၊ ပရိဘောဂဇိတ္တာနိတိ
အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂။
သီ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၄၇။

နိဋ္ဌိတသဗ္ဗသာရမဏ္ဍ (န၊ ပု) [နိဋ္ဌိတ +
သဗ္ဗသာရမဏ္ဍ] ပြီးပြီးသော အလုံးစုံသော

သီလစသော တန်ဆာအပေါင်း။ (ပေ၊ သျှ)။
ဣဓ နိဋ္ဌိတသဗ္ဗသာရမဏ္ဍံ၊ ဝိနယဝသေန
ပုနာတိ သာရမဏ္ဍံ။ ဝဇီရ။ ၂၈၅။

နိဋ္ဌိတသိပ္ပ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + သိပ္ပ] (နိပိတဂိလ္လ
- သံ)] အပြီးအဆုံး - အထွတ်အထိပ် -
သို့.ရောက်သော အတတ်ပညာရှိသော၊
အတတ်ပညာ (သင်ကြားမှု) ပြီးစီးပြီးသော၊
သူ။ နိဋ္ဌိတသိပ္ပံ အတ္တနော နဂရံ ဂန္တံ
အာပုစ္ဆန္တံ မာဏဝံ အာဟ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
၃၂၅။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၇၊
၂၂၅။)

နိဋ္ဌိတသီမာ (ထိ) [နိဋ္ဌိတ + သီမာ] ပြီးပြီး
- သမုတ်အပ်ပြီး - သော သိမ်။ ယံ ကိဉ္စဟိ
နိဋ္ဌိတသီမာယ ဥပရိ ဇာတံ ဝိဇ္ဇမာနံ ပုဗ္ဗေ
ဌိတံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၅၃။

နိဋ္ဌိတသူစိကမ္မ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + သူစိကမ္မ]
ပြီးပြီးသော အပ်ချုပ်မှုရှိသော၊ အပ်ချုပ်မှု
ပြီးပြီးသော (သင်္ကန်း)။ နိဋ္ဌိတသူစိကမ္မံ
ရဇိတွာ ကပ္ပဗိန္နံ ဒတွာ ကထိနံ အတ္ထရိ-
တမ္ပံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၈၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၉၈။

နိဋ္ဌိတဟေတုကိစ္စ (ဘိ) [နိဋ္ဌိတ + ဟေတုကိစ္စ]
ပြီးပြီးသော - ဟေတု - ဥပါဒ်ခဏ၌
ဖြစ်သော ဇနကအကြောင်း - ကိစ္စရှိသော
(ရုပ်တရား)။ နိဋ္ဌိတဟေတုကိစ္စံ အနိဋ္ဌိတ-
ပစ္စယကိစ္စံ ပစ္စုပ္ပန္နံ၊ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၁၀၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၈။ (- ဣတိဝုတိ၊
ဌ၊ ၂၀၀။ မူလဋီ၊ ၂။ ၇။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၇။)

နိဋ္ဌိတဟေတုပစ္စယကိစ္စ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + ဟေတုပစ္စယကိစ္စ] ပြီးပြီးသော ဟေတု-
ကိစ္စ၊ ပစ္စယကိစ္စရှိသော (ရုပ်တရား)။
နိဋ္ဌိတဟေတုပစ္စယကိစ္စ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၇။

နိဋ္ဌိတုဒ္ဒေသကိစ္စ (တိ) [နိဋ္ဌိတ + ဥဒ္ဒေသကိစ္စ]
ပြီးဆုံးသော ပါဠိသင်ယူခြင်း အမှုရှိသော၊
ပါဠိသင်ယူခြင်းအမှု ပြီးဆုံးသော၊ သူ။
နိဋ္ဌိတုဒ္ဒေသကိစ္စော အတ္တကာမာနံ ဝစနံ
အဂ္ဂဟေတွာ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၅၂။)

နိဋ္ဌဘ (ပု) [နိ + ဌဘ + အ။ (နိပျူတ -
သံ)] (၁) ထွေးခြင်း၊ တံတွေး ထွေးခြင်း။
(တိ) (၂) ထွေးအန်အပ်သော။ (၁) ခေဠ
(ပေတ၊ ဌ။ ၇၄) - ကြည့်။ (တိ) (၂)
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဋ္ဌဘခေဠသဒိသ (တိ) [နိဋ္ဌဘ + ခေဠ +
သဒိသ] ထွေးအပ်ပြီးသော တံတွေး
ပေါက်နှင့်တူသော။ သကိံ ဖေတိတဉ္စိ
နိဋ္ဌဘခေဠသဒိသံ ဟောတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀။

နိဋ္ဌဘန (န) [နိ + ဌဘ + ယု။ (နိပိဝန -
သံ၊ နိဋ္ဌိဝဏ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (၁) တံတွေး
ထွေးခြင်း။ (၂) (ရေကို) ထွေးရာအရပ်။
(၁) ဧဝံ ဂါမဒါရကေသု နိဋ္ဌဘနာဒိဟိ
စေဝ မာလာဂန္ဓုပဟာရာဒိဟိ စ သုခဒုက္ခံ
ဥပ္ပါဒေန္တေသုပိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၅။ အပါ၊ ဌ၊
၁။ ၅၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၈၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၆။
နိဋ္ဌဘနံ ခေဠပါတနံ။ နိတိ၊ တ။ ၁၂၁။

(၂) နိဋ္ဌဘန (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၁။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၆၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၃) နိဋ္ဌိ ဥဒကနိဋ္ဌဘနဌာနံ။
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၈၈။

နိဋ္ဌဘနအပသဗျကရဏ (န) [နိဋ္ဌဘန +
အပသဗျ + ကရဏ] တံတွေး ထွေးခြင်း
(နင့်) မိမိ၏ လက်ဝဲဘက်၌ထား၍ - လက်ဝဲ
ရစ် - လှည့်လည်ခြင်းကို ပြုခြင်း။ တံတွေး
ထွေးမှု၊ မရိုသေမလေးစားမှုတို့ကို ပြုခြင်း။
နိဋ္ဌဘနအပသဗျကရဏဝသေန ပဝတ္တပါပ-
ကမ္မဿ။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၆၅။ အပသဗျ -
လည်းကြည့်။

နိဋ္ဌဘနဌာန (န) [နိဋ္ဌဘန + ဌာန] ရေကို
ထွေးချရာအရပ်။ တတ္ထ မနဿာ နိဋ္ဌဘန-
ဌာနံ ဒိသ္မာ ဇာနိံသု။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၇။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၁။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၂။ (-
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၈၈။)

နိဋ္ဌဘနဒန္တကဌပါတန (န) [နိဋ္ဌဘန +
ဒန္တကဌ + ပါတန] တံတွေးထွေးခြင်းနှင့်
ဒန်ပူကို - ကျစေ - ချ - ခြင်း။ အဝကိရိယ
(ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၅၁) ကြည့်။

နိဋ္ဌဘန္တ (တိ) [နိ + ဌဘ + အန္တ။ ထိဉ္စိ
နိဋ္ဌဘန္တိ] တံတွေးထွေးသော၊ သူ။
နိဋ္ဌဘန္တော ဝါ သာသကေ ဝါ ဌိတော။
ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၃၉။ ဗဟဠခေဠ
နိဋ္ဌဘန္တိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၄၁။ (- ကင်္ခါ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၄၇၁။)

နိဗ္ဗာန် (ကြိ) [နိ + ဂ္ဌာ + အန္တိ] ထွေး
ကုန်၏။ တံတွေး ထွေးကုန်၏။ ပရိကမ္မ-
ကတာယ ဘူမိယာ နိဗ္ဗာန်။ ဝိ၊ ၄။ ၃၂၉။

နိဗ္ဗာမိ (ကြိ) [နိ + ဂ္ဌာ + မိ] ထွေးရ၏။
မိမာမိတိ နိဗ္ဗာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၉၆။

နိဗ္ဗာတိ (ကြိ) [နိ + ဂ္ဌာ + ဤ] ထွေးပြီ။
တံတွေး ထွေးပြီ။ အာစရိယော နိဗ္ဗာတိ။
မ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၇။ အဇ္ဈောဟရိတုံ အသက္က-
န္တော ကက္ကာရေတွာ နိဗ္ဗာတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၉၆။

နိဗ္ဗာတိတဗ္ဗ (န) [နိ + ဂ္ဌာ + တဗ္ဗ]
တံတွေး ထွေးအပ်သော။ န ဘိက္ခဝေ
ပရိကမ္မကတာယ ဘူမိယာ နိဗ္ဗာတိတဗ္ဗ။ ဝိ၊
၄။ ၃၂၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၄၈။

နိဗ္ဗာတိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂ္ဌာ + တွာ]
တံတွေး (စသည်) ထွေး၍။ ပဋိဂ္ဂဟေ
နိဗ္ဗာတိတွာ ဒါသိ အာဏာပေသိ။ ဝိ၊ ၃။
၃၈၁။ နိဗ္ဗာတိတွာ (ဝိ၊ ၁။ ၁၉၃။ ဉာန၊
၁၃၆) တိ ခေဋ္ဌံ ပါတေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၁၃၇။ ဉာန၊ ၄။ ၂၆၅။ (- ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။
ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။ မ၊ ၄။ ၃။
၁၉၆။ (- သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၉၊ ၃၁၉။) သံ၊ ၄။ ၃။
၂၂၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၃။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၇။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၃။ ဉာန၊ ၄။ ၂၆၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၁။ ၅။ ၁။ ၁၁၃။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၁။ အပ၊ ၄။ ၁။
၁၆၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၄၁။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၀၇။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၂။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၀။ အံ၊ ၄။ ၃။
၁၇၂။)

နိဗ္ဗဘေယျ (ကြိ) [နိ + ဂ္ဌာ + ဇေယျ]
ထွေးရာ၏။ တံတွေး ထွေးရာ၏။ ယော
နိဗ္ဗဘေယျ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၂၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၄၄၈။ (- အဘိ၊ က။ ၃၄၂။)

နိဗ္ဗရ (တိ) [န + ဣဒ္ဓ + ဥရ၊ နိ + ဌာ + ဥရ၊
န ဣစ္ဆတဗ္ဗန္တိ နိဗ္ဗရံ၊ ဥရော။ ဓာနံ၊ ၄။
၁၂၅။ နိဗ္ဗာတိတိ နိဗ္ဗရံ၊ ဌာ ဂတိနိဝတ္တိယံ၊
ဥရော။ ယင်း၊ ၄။ ၇၁၄-၅။ နိပရ - သံ၊
နိဗ္ဗရ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ကိဗ္ဗရ၊ နိဗ္ဗလ - ပြာ၊
တဒဝ - သိဟိဋ္ဌိ] (၁) တံတွေးထွေးသော။
(၂) ကြမ်းတမ်း - ခက်မာ - သော။ (၃)
နိဗ္ဗရိယံ ကြည့်။ (၂) ဖရဿာတိ လူခါ၊
နိဗ္ဗရတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၉။ နိဗ္ဗရံ
ကက္ခန္ဓံ ဘဝေ။ ဓာနံ၊ ၇၁၄။ နိဗ္ဗရံ ဝါကျံ
ကက္ခသဝစနံ ဖရံသံ နာမ။ ဓာနံ၊ ၄။ ၁၂၅။

နိဗ္ဗရိယံ (န) [နိဗ္ဗရ + ဣ] တံတွေး
ထွေးသောသူ၏ အဖြစ်၊ တံတွေး ထွေးခြင်း။
နိဗ္ဗရိယံ နိဗ္ဗရိယကမ္မံ၊ အယံ ဝုစ္ဆတိ မက္ခော။
အဘိ၊ ပု။ ၁၂၁။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၇၁။ စူဠနိ၊
၂၀၅။ နိဗ္ဗရဘာဝေါ နိဗ္ဗရိယံ၊ “တံ
နိဿာယ ဧတ္တကမ္မိ နတ္ထိ” တိ ခေဋ္ဌပါတနန္တိ
အတ္ထော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၄။ မဟာနိ၊ ၄။
၃၈၅။ (- မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၂။)

နိဗ္ဗရိယံ (န) [နိဗ္ဗရိယံ + က] တံတွေး
ထွေးခြင်းနှင့်တူသော။ (သု . ကျေးဇူးကို
ခါဗျက်ခြင်း။) နိဗ္ဗရိယံ ခေဋ္ဌပါတနံ၊
နိဗ္ဗရိယံ ဝိယ နိဗ္ဗရိယံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၂။

နိဋ္ဌရိယကမ္မ (န) [နိဋ္ဌရိယ + ကမ္မ] (က)
 တံတွေး ထွေးခြင်းကို ပြုလုပ်ခြင်း။ (ခ)
 တံတွေး ထွေး (၍နင်း) ခြင်းနှင့်တူသော
 သူ . ကျေးဇူးကို ခါ (ဖျက်ဆီး) ခြင်းအမှု။
 (က) နိဋ္ဌရိယကမ္မ . (အဘိ၊ ဝိ။ ၃၇၁။
 မဟာနိ။ ၃၄၉) ၏ နိဋ္ဌရိယကရဏံ၊ (ခ)
 ခေဋ္ဌံ ပါတေတွာ ပါဒေန မဒ္ဒန္တော ဝိယ
 နိဋ္ဌရိယံ နာမ ကရေတိ၊ တဿ တံ ကမ္မံ
 နိဋ္ဌရိယကမ္မန္တိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇၄။
 မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၈၅။ (- အဘိ၊ ပု။ ၁၂၁။ စူဠနိ။
 ၂၀၅။)

နိဋ္ဌရိယကရဏ (န) [နိဋ္ဌရိယ + ကရဏ]
 တံတွေး ထွေးခြင်းကို ပြုလုပ်ခြင်း။ နိဋ္ဌ-
 ရိယကမ္မ - ကြည့်။

နိဋ္ဌလဝိဋ္ဌိက (ပု) [ယဒိစ္ဆာနာမ်] နိဋ္ဌလဝိဋ္ဌိက
 အမည်ရှိသော ရွာ။ (ယင်းသည် သီဟိုဠ်
 ကျွန်း ဂီရိဇေယျသို့ ထင်ရှားသောရွာဖြစ်
 သည်။ ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်း၏ သူရဲကောင်းတစ်ဦး
 ဖြစ်သူ ဂေါဋ္ဌိမ္မရ၏ မွေးဖွားရာ ရွာဖြစ်သည်။
 D.P. လည်းကြည့်။) ဂီရိနာမေ ဇနပဒေ၊
 ဂါမေ နိဋ္ဌလဝိဋ္ဌိကေ။ P.T.S. မဟာဝံသ။
 ၂၃။ ၄၉။ သီဟိုဠ်မူ မဟာဝံသ၌ ဂါမေ
 နိဋ္ဌလဝိဋ္ဌိကေ - ဟု ရှိသည်။

နိဋ္ဌဟန (န) [နိ + ဌာ + ယု။ (ကိဌဟဏ
 - ဖြာ)] တံတွေး ထွေးခြင်း။ နိဋ္ဌ-
 ဟနာဒိဝိပ္ပကာရေ (ဩဋ္ဌဝဒနာဒိဝိပ္ပကာရေ၊
 က) ကေနစိ ကတေပိ ခမနဝသေန န ကိဉ္စိ
 ဝဒတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၀-၁။ နိဋ္ဌ (ဘ)

ဟနာ ဒီဟိ (ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၆) တိ ခေဋ္ဌပ္ပါ-
 တနာဒီဟိ ဒုက္ခံ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ပေ။

နိဋ္ဌဟန္တိ (ကြိ) [နိ + ဒဟ + အ + အန္တိ။ ဒ
 ကိဉ္စ ပြု။ နိတိ၊ ဇာ။ ၁၉၅။ ဋဟ ဘသ္မိ-
 ကရဏေ ဓာရဏေ စ။ နိတိ၊ ဇာ။ ၁၉၅။
 ဒါဟော ဒါဟဓာရဏေသု။ ဓာတွတ္ထ။
 ၁၈၆။] လောင်မြိုက် - လောင်ကြမ်း -
 ကုန်၏။ တံ နိဋ္ဌဟန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၉။

နိဋ္ဌယ (ပု) [နိ + နယ။ နိစ္ဆိနန္တော
 နယတိတိ နိဋ္ဌယော၊ နဿ ကတ္တံ။ ဓာန်၊
 ဋီ။ ၁၇၁။ (နိဋ္ဌယ - သံ၊ ကိဋ္ဌယ -
 ဖြာ)] ဆုံးဖြတ်ခြင်း။ အဆုံးအဖြတ်။
 နိစ္ဆယော နိဋ္ဌယော ဝုတ္တော။ ဓာန်၊ ၁၇၁။
 သမောနိဋ္ဌယနိဂ္ဂယော။ အမရ၊ ၅။ ၃။

နိတက (တိ) [ယဒိစ္ဆာနာမ်]
 နိတကအမည် ရသော၊ သူ။ ဤသူသည်
 ဝိပဿီဘုရားရှင် လက်ထက် ဗန္ဓုမတိမြို့၌
 အရာမ်စောင့်ဖြစ်၍ အသက်မွေးစဉ် တနေ
 သ၌ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ကြွလာသော
 ဝိပဿီဘုရားရှင်ကို ဖူးမြင်ရ၍ သဒ္ဓါဇောဝင်
 ကြည်လင်သောစိတ်ဖြင့် အုန်းသီးလူခဲ့ဘူး
 သော ကောင်းမှုကံကြောင့် ဤဘုရားရှင်
 လက်ထက် ကောသလတိုင်းပုဏ္ဏားမျိုး၌
 နိတကအမည် ဖြစ်ဖြစ်၍ ဘုရားရှင်တရား
 ကြားနာရသဖြင့် သဒ္ဓါကြည်ညို၍ ရဟန်းပြု
 ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားပွားများ ရဟန္တာဖြစ်၍
 နိတကထေရ်ဟု ထင်ရှားသည်။ နိတကော-
 တိ လဒ္ဓနာမော အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။
 ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၃။

နိတကတ္ထေရ (ပု) [နိတက + ထေရ]
 နိတကအမည်ရှိသော ထေရ်။ ကဿ
 သေလူပမံစိတ္တန္တိ အာယသ္မတော နိတက-
 ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၃။
 အထက်ပုဒ် လည်းကြည့်။

နိတမ္မ (မ္မ) (ပု) [နိ + တမု + ဗ။ နိစ္ဆယေန
 တမတိတိ နိတမ္မော၊ တမုတေတုမှာ ဗော။
 ဓာနံ၊ ဋီ။ ၂၇၂။ (နိတမ္မ - သံ၊ ကိအံဗ -
 ပြာ)] (၁) တောင်ကမ်းပါး၊ ရေတိုက်စား
 ထားသော တောင်ကြားအရပ်။ (၂) တင်ပါး၊
 တင်ဆုံ။ (တောင်၏ တဖက်အဖို့အရပ်။
 ပြာ၊ ဓာနံ။) (၁) ကန္တရုံ နာမ “က”န္တိ
 သဒ္ဓနာမေန ဥဒကေန ဒါရိတော ဥဒက-
 ဘိန္နော ပဗ္ဗတပဒေသော၊ ယော “နိတ-
 မ္မော” တိပိ (နိတမ္မောတိပိ) “နဒိကုဉ္ဇော”
 တိပိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၂၃။ (- ၃၈၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉၂။ သံ၊ ဋီ၊
 ၂။ ၆၆။) (၂) နိတမ္မသဒ္ဓေန ဣတ္ထိကဋိယာ
 ပစ္ဆာဘာဂေါ၊ ဓာနံ၊ ဋီ။ ၂၇၂။

နိတမ္မာမိ (ကြိ) [နိ + တမ + ယ + မိ။
 ဓာတွတ္ထ။ ၁၅၈။ နိတမိ + ယ + မိ။ နိတမိ
 ကိလမနေ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၃၁။] ပင်ပန်း -
 နှမ်းနယ် - ၏။ နိတမ္မာမိ (ဇာ၊ ၁။ ၂၇၈) တိ
 အတိကိလမာမိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၈၄။ (- ၂၈၃။)

နိတရဏတ္ထ (ပု) [နိတရဏ + အတ္ထ။ (ကိတ္ထ-
 ရဏဌ - ပြာ)] လွန်မြောက်ရခြင်းဟူသော
 အကျိုး။ ဩဃဿ ဟိ နိတရဏတ္ထံ၊
 အနေကဝိဟိတံ မဂ္ဂံ အက္ခာသိ။ ထေရ၊
 ၃၇၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၁၇။

နိတာဠေတိ (ကြိ) [နိ + တဠ + ဇော + တိ။
 တဠ တာဠနေ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၃၅၀။ တဠော
 စု ဒိတျာဟတေသု။ ဓာတွတ္ထ။ ၁၆၁။]
 (ပုတ်ခတ်၍) ဖမ်းယူ၏။ နိတာဠေတိ (ဇာ၊
 ၁။ ၂၉၇) တိ ပဟရိတွာ ဂဏှာတိ။ ဇာ၊ ဌ၊
 ၄။ ၃၄၇။

နိတာဠေသိ (ကြိ) [နိ + တဠ + ဇော + ဣံ
] ရိုက်နှက် - ပုတ်ခတ် - ရလိမ့် - အံ -
 မည်။ မာ တာ'ဟံ မတ္ထကံ နိတာဠေသိ။
 ဇာ၊ ၂။ ၂၅၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၀၁။ (- ၁၀၂။)

နိတိတ္ထဩဃ (တိ) [နိတိတ္ထ + ဩဃ]
 လွန်မြောက်ပြီးသော ဩဃရှိသော၊ ဩဃ
 ကို လွန်မြောက်ပြီးသော။ နိတိတ္ထဩဃံ
 ဝိစိကိစ္ဆဆိန္နံ၊ ဗုဒ္ဓံ နမဿာမ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၂။

နိတုဒန (န) [နိ + တုဒ + ယု] ထိုး -
 ထိုးဆွ - ခြင်း။ နတ္ထိ သော ပဒေသော
 ဝါလဂ္ဂကောဋိ နိတုဒနမတ္ထောပိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၅။

နိတုဒန္တိ (ကြိ) [နိ + တုဒ + အ + အန္တိ။
 တုဒ ဗျထနေ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၀၅။ တုဒေါ
 ပိဠနေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၁၆၇။] ထိုးဆွ -
 နှိပ်စက် - ကုန်၏။ သမ္မာ ဝါ နိတုဒန္တိ
 ပိဠေန္တိ ဧတေနာတိ သန္နိတောဒကံ။ အံ၊
 ဋီ၊ ၂။ ၁၆၅။

နိတုမ္မ (ပု) [နိ + တမု + ဗ။ (နိတမ္မ - သံ၊
 ကိအံဗ - ပြာ)] တောင်ကမ်းပါး၊ တောင်-
 နံရံ၊ ရေတိုက်စားထားသော တောင်ချောက်

ကြားအရပ်။ ကန္တရန္တိ တံ ဝုစ္စတိ ဥဒကံ၊
တေန ဒရိကံ ဥဒကေန ဘိန္တံ ပဗ္ဗတပဒေသံ၊
ယံ “နိတုမ္မ”န္တိပိ “နဒိကုဉ္ဇ”န္တိပိ ဝဒန္တိ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၀။ (- မူလဋီ၊ ၂။ ၁၈၃။)
နိတမ္မ - လည်းကြည့်။

နိတ္တစ (တိ) [နိ + တစ] (၁) အခွံ -
အခေါက် - မရှိသော။ (၂) အရေမရှိသော။
(၁) အရညတော ဧကံ ဝကံဒဏ္ဍကံ
အာဟရိတာ နိတ္တစံ ကတာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၂။
(၂) ကုတ္တုဋ္ဌံ ကတာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၀။ (-
ဇာ၊ ၂။ ၆၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၈၅၊ ၂၉၁။)

နိတ္တဏှ (တိ) [နိ + တဏှ] တပ်မက်မှု
'တဏှာ' - မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။
နိတ္တဏှော (ပါ ဧ) - စူဠနိ။ ၁၃၂၊ ၁၃၃။
နေတ္တိ။ ၃၃။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၁။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၅။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၊ ၁၁၉။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၃။ သံ၊ ဌ၊
၃။ ၈၉၊ ၁၁၅။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၁၊ ၁၈၃၊ ၂၈၈။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၇၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၇၊ ၁၀၀။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၆၊ ၁၂၉၊ ၂၂၃၊ ၂၆၄။ ပေတာ၊
ဌ၊ ၂၁၄။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၂၊ ၄၆၆။ အပါ၊ ဌ၊
၁။ ၂၀၅၊ ၂၀၈။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၄၇၊ ၂၈၅၊ ၂၉၀၊
၃၀၄၊ ၃၂၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၈။ နေတ္တိ၊ ဌ၊
၁၀၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၃။ အံ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၆၇၊ ၂၇၇။ နိတ္တဏှာ (ပါ ဗ) - မ၊ ဌ၊
၄။ ၉၁။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၃။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၆၄။
အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၀၅။ နိတ္တဏှံ
(ဒါ ဧ) - ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၆။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၉။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂၂။ ဥဒါန၊ ဌ၊
၃၃၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၀။ ပေတာ၊ ဌ၊ ၂၁၄။

အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၂၊ ၂၃၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၆။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၈၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၄။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊
၁၄၉။ နိတ္တဏှေန (တ၊ ဧ) - သံ၊ ဌ၊ ၂။
၉၉။ နိတ္တဏှေတိ (တ၊ ဗ) - ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၅။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၉။ ဥဒါန၊ ဌ၊
၃၇၁။ နိတ္တဏှေသု (သ၊ ဗ) - မ၊ ဌ၊ ၃။
၂၉၉။ တံ နိတ္တဏှံ မုနိ စရန္တံ၊ ဥဒါန၊
၁၇၄။ နေတ္တိ၊ ၃၂။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၇။ မ၊ ဌ၊
၄။ ၆၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၆။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၈၇။)

နိတ္တဏှစရိ (တိ) [နိတ္တဏှ + စရ + ဏိ]
တပ်မက်မှု 'တဏှာ' မရှိသည်ဖြစ်၍ - သွား
လာ - ကျက်စား - တတ်သော၊ သူ။
နိကေတစရိ (သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၉။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၄၀၈) ကြည့်။

နိတ္တဏှပရိဝါရ (တိ) [နိတ္တဏှ + ပရိဝါရ]
တဏှာမရှိသူ (ရဟန္တာ) ဟူသော အမြဲအရံ
ရှိသော၊ သူ။ ဣတိ ဘဂဝါ နိတ္တဏှော
နိတ္တဏှပရိဝါရော အတိဝိယ ဝိရောစတိ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၁။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၉။

နိတ္တန္တိ (တိ) [နိ + တန္တိ] ပျင်းရိခြင်း -
မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။ နိတ္တန္တိ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၇၆) တိ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓေါ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၆။

နိတ္တရဏတ္ထ (ပု) [နိတ္တရဏ + အတ္ထ။ (ဏိတ္ထ-
ရဏဌ - ဖြာ)] လွန်မြောက်ခြင်း ဟူသော
အကျိုး။ နိရုပက္ခိလေသတော နိတ္တရ-
ဏတ္ထာယ ပဝတ္တိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၈။

နိတ္တသ (တိ) [နိ + တသ။ (ကိတ္တသ - ပြာ)] ထိတ်လန့်ခြင်း မရှိသော။ ဗျူ- ရာဇံ နိတ္တသံ။ အပါ ၁။ ၁၇၀။ ထေရု ဌ၊ ၁။ ၂၂၄။

နိတ္တာရေတိ (ကာကြိ) [နိ + တရ + ကေ + တိ။ တရ သမ္ဘမေ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၅၀။ တရော တရဏပ္ပဝသမ္ဘမအဘိဘဝေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၁၅၉။] လွန်မြောက် - ထွက် မြောက် - စေ၏။ နိရုဒကကန္တာရံ တာရေတိ ဥတ္တာရေတိ နိတ္တာရေတိ။ မဟာနိ။ ၃၅၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၂။ နိတ္တာရေတိတိ အဓမ္မန္တဌာနတော နိက္ခမေန္တော တာရေတိ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၈၇။ (- သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၆။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။)

နိတ္တိသ (တိ) [နိ + တိသ] အနှစ်သုံးဆယ် မရှိသော၊ အနှစ်သုံးဆယ် မပြည့်သော။ နိတ္တိသော၊ နိစ္စတ္တာလိသော၊ နိပ္ပညာသော (ဘိက္ခု) တိ ဇဝံ ဝစနကာရဏာနိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၀။

နိတ္တိက (တိ) [နိ + တိက။ (ကိတ္တိက - ပြာ)] မြက်မရှိသော။ နခေဟိ စင်္ဂမနံ နိတ္တိကံ ကတွာ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၇။ (- မ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၁။)

နိတ္တိက္က = နိတ္တိက္က (တိ) [နိ + တရ + တ။ (နိတ္တိက - သံ၊ ကိတ္တိက္က၊ ကိတ္တိန္ဒ - ပြာ)] (၁) လွန်မြောက် - အကြွင်းမဲ့လွန်မြောက် - ပြီးသော။ (၂) လွန်မြောက် - အကြွင်းမဲ့

လွန်မြောက် - အပ်ပြီးသော။ (၁) သောမိ ဧတရဟိ တံ ကန္တာရံ နိတ္တိက္ကော။ ဒီ၊ ၁။ ၆၉။ ၁၉၅။ နိတ္တိက္ကောသိ မဟာမုနိ။ အပါ၊ ၂။ ၁၉။ ထေရု ဌ၊ ၂။ ၆၉။ နိရဝ- သေသတော ဝါ တိက္ကော နိတ္တိက္ကော။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၄။ (- နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၆၄။) (၂) ယဿ နိတ္တိက္ကော ပဏော (ဥဒါန။ ၁၀၄) တိ ယေန အရိယပုဂ္ဂလေန အရိယမဂ္ဂသေတုနာ သဗ္ဗော ဒိဋ္ဌိပဏော တိက္ကော။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၆၀။

နိတ္တိက္ကော = နိတ္တိက္ကော (ပု၊ ပ၊ ၈) — မ၊ ၁။ ၃၄၄။ အပါ၊ ၁။ ၃၈၉။ မဟာနိ။ ၈၉။ ၃၆၅။ စူဠနိ။ ၂၂၂။ နေတ္တိ။ ၂၈။ ပေဋကော။ ၂၃၄။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၈။ ထေရု ဌ၊ ၂။ ၄၅။ စူဠနိ၊ ဌ။ ၂၅။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၂။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၃၉။ နိတ္တိက္ကံ (န၊ ပ၊ ၈) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂၇။ နိတ္တိက္ကော = နိတ္တိက္ကော (ထိ၊ ပ၊ ၈) — အပါ၊ ၂။ ၂၂၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၅။ နိတ္တိက္ကော = နိတ္တိက္ကော (ပု၊ ပ၊ ၈) — စူဠနိ။ ၁၂၂။ ၁၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၆။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၉။ နိတ္တိက္ကံ (ဒ၊ ၈) — သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၀။ နိတ္တိက္ကဿ (စ၊ ၈) — မဟာနိ။ ၁၂၃။

နိတ္တိက္ကမခံ (တိ) [နိတ္တိက္က + ကခံ] လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ယုံမှားခြင်းရှိသော၊ ယုံမှားခြင်းကို လွန်မြောက်ပြီးသော။ နိတ္တိက္ကမခေါ နိမ္မာနော၊ အပ္ပမေယျော အနုပမော။ အပါ၊ ၂။ ၁၁၀။

နိတ္တိက္ခာဘယ (တိ) [နိတ္တိက္ခ + ဘယ]
လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော - ဘေး - ကြောက်
ခြင်း - ရှိသော၊ ဘေး - ကြောက်ခြင်း - ကို
လွန်မြောက်ပြီးသော။ နိတ္တိက္ခာဘယော
ပတိတော (ဇာ၊ ၂။ ၁၈) တိ ဥဒကေ
ပဝိဋ္ဌဌာနမေဝဿ နိဗ္ဗယံ အဟောသံ၊
တသ္မာ နိတ္တိက္ခာဘယော ပတိတော
ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော ပါဝေက္ခိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၇၈-၉။

နိတ္တိက္ခာဝသေသ (တိ) [နိတ္တိက္ခ + အဝ-
သေသ] လွန်မြောက်အပ်ပြီး (သော
'ကန္တာရ' ခရီးခဲ-) မှ ကြွင်းကျန်သော။
ကန္တာရဿာတံ နိတ္တိက္ခာဝသေသဿ
ကန္တာရဿ။ သံ၊ ၄။ ၉။

နိတ္တေဇ (တိ) [နိ + တေဇ။ (နိဋ္ဌေဇသီ -
သံ၊ နိတ္တေယ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ကိတ္တေယ -
ပြာ)] တန်ခိုး - အရှိန်အစော် - အာနုဘော်
- မရှိသော။ ဥဒ္ဓတဒါဋ္ဌော ဝိယ သပ္ပေါ
နိတ္တေဇော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။
၂၂၀။ (- မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄။ အံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၆၃။ ၁၉၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၊ ၂၂၉။)

နိတ္တေဇော (ပါ ၈) - မ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၅။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၃၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၆။
နိတ္တေဇံ (န၊ ပါ ၈) - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၁။
နိတ္တေဇာ (ထိ၊ ပါ ၈) - သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၄။
နိတ္တေဇာ (ပါ ၈) - အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀။ ဥဒါန၊
၄။ ၉၉။ ၂၂၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၈၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၂၉၇။ နိတ္တေဇံ (ဒ၊ ၈) - မဟာနိ၊ ၄။ ၂၄၆။

ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၈၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၃၇၃။ နိတ္တေဇေ (ဒ၊ ၈) - မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၀။

နိတ္တေဇတာ (ထိ) [နိတ္တေဇ + တာ] တန်ခိုး
- အရှိန်အစော် - အာနုဘော် - မရှိသူ၏
အဖြစ်။ နိတ္တေဇတံ အာပန္နော (အံ၊ ၄။ ၂။
၁၇၉) တိ တေဇဟာနိယာ နိတ္တေဇတာဝံ
အာပန္နော၊ နိတ္တေဇဘူတောတိ အတ္တော။
အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၃။ (- အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၈။ အဘိ၊
၄။ ၃။ ၆၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၅။)

နိတ္တရဏ (န) [နိ + တရ + ယု။ (နိတ္တရဏ -
သံ၊ ကိတ္တရဏ - ပြာ)] (၁) ကူးသွား -
လွန်မြောက် - ခြင်း။ (၂) ထုတ်ဆောင် -
ဆောင်ရွက် - ခြင်း။ (၃) ဩဃဿ
နိတ္တရဏတာ အက္ခာတာ (မ၊ ၃။ ၅၂) တိ
ဩဃတရဏံ ကထိတံ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၄၄။ (-
အံ၊ ၁။ ၅၂၀။ မဟာနိ၊ ၂၆၆။ စူဠနိ၊ ၁၇၈။
မိလိန္ဒ၊ ၃၃၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၀။ စရိယာ၊ ၄။
၁၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၆၀။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၂။) (၂)
ဥပ္ပန္နာနံ သံဃကိစ္စာနံ နိတ္တရဏေန ဘာရံ
ဝဟန္တိတိ ဘာရဝါဟိနော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၁။
(- အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၂။)

နိတ္တရဏကဋ္ဌာန (န) [နိတ္တရဏက + ဌာန]
ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ရွက် - နိုင် (သူရှိ) ရာ
အရပ်။ ပဗ္ဗဇန္တေဟိ စ ဥပ္ပန္နေ ကိစ္စေ နိတ္တ-
ရဏကဋ္ဌာနေ ပဗ္ဗဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၉၉။

နိတ္တရဏကယောဓ (ပု) [နိတ္တရဏက +
ယောဓ] လွန်မြောက်နိုင်သော စစ်သား။

သင်္ဂါမံ နိတ္ထရဏကယောဓဿ ဖလက-
ကောဋ္ဌကတောပိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၈။

နိတ္ထရဏကဝတ္ထ (န) [နိတ္ထရဏက + ဝတ္ထ]
ထွက် - လွတ် - မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော
ကျင့်ဝတ်။ တသ္မိံ နိတ္ထရဏကဝတ္ထသ္မိံ န
ဝတ္ထန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၆။

နိတ္ထရဏဇ္ဈာသယတာ (ထိ) [နိတ္ထရဏ +
အဇ္ဈာသယ + တာ] ထွက် - လွတ် -
မြောက်ခြင်း၌ အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်။
ကန္တာရတော နိတ္ထရဏဇ္ဈာသယတာယ။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၀။

နိတ္ထရဏဌာန (န) [နိတ္ထရဏ + ဌာန။
(နိတ္ထရဏဌာန - ပြာ)] ထွက် - လွတ်
- မြောက်ခြင်းဟူသော အရာ။ အတ္တနော
ဌာနနတိ နိတ္ထရဏဌာနော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈။

နိတ္ထရဏတ္ထ (ပု) [နိတ္ထရဏ + အတ္ထ] (၁)
ထွက်မြောက် - ကူးခပ် - ခြင်းဟူသော
အကျိုး။ (၂) ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ရွက် -
ခြင်း ဟူသော အကျိုး။ (၃) ကုလ္လုပမံ
ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မံ ဒေသေဿာမိ နိတ္ထရ-
ဏတ္ထာယ။ မ၊ ၁။ ၁၈၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၅။
သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၈၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉။ (၂)
ယာဝဒေဝ ဘာရဿ နိတ္ထရဏတ္ထာယ။ သံ၊
၂။ ၃၈၅။ မဟာနိ၊ ၁၈၅၊ ၂၈၇။ စူဠနိ၊ ၂၉၂။

နိတ္ထရဏပက္ခ (ပု) [နိတ္ထရဏ + ပက္ခ။ (နိတ္ထ-
ရဏပက္ခ - သံ)] ထွက်မြောက်ခြင်း

အဖို.အစု။ နိတ္ထရဏပက္ခေ ဌိတာ နိဗ္ဗာ-
နာဘိမုခံ ကတွာ ဒေသေတုံ န သက္ခိဿန္တိ။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၇။

နိတ္ထရဏပရိယတ္တိ (ထိ) [နိတ္ထရဏ +
ပရိယတ္တိ] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ယွက်မြောက် -
ခြင်း အကျိုးငှါ - ရန်အတွက် - သင်ယူခြင်း။
နိတ္ထရဏတ္ထာယ ပရိယတ္တိ နိတ္ထရဏ-
ပရိယတ္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈။ (- မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃။)

နိတ္ထရဏမဂ္ဂ (ပု) [နိတ္ထရဏ + မဂ္ဂ] ထွက်
- လွတ် - မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း။
နိတ္ထရဏမဂ္ဂံ န ပဋိပဇ္ဇန္တိ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၈)
တိ အနုလောမဝတ္ထသင်္ခါတံ နိတ္ထရဏူပါယံ
န ပဋိပဇ္ဇန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၆။

နိတ္ထရဏသမတ္ထ (တိ) [နိတ္ထရဏ + သမတ္ထ]
ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ရွက် - ခြင်းငှါ စွမ်း
နိုင်သော။ ဂေဟေ ကုဠုမ္ဘဘာရဿ နိတ္ထ-
ရဏသမတ္တာ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ၊ ၁၂၀။ ပဝေကိ-
ကုသလာနံ ကမ္မံ နိတ္ထရဏသမတ္တာနံ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅၇။ (- ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၈။)

နိတ္ထရဏဟေတု (ပု) [နိတ္ထရဏ + ဟေတု]
ထွက် - လွတ် - မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း။
နေတ္တာရဝတ္ထ (သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၁၈-၉။ ဝိမတိ၊
၂။ ၇၃) ကြည့်။

နိတ္ထရဏူပါယ (ပု) [နိတ္ထရဏ + ဥပါယ]
ထွက် - လွတ် - မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း။
နိတ္ထရဏမဂ္ဂ - ကြည့်။

နိတ္ထရတိ (ကြိ) [နိ + တရ + အ + တိ] (၁)
 ထုတ်ဆောင်၏။ ဆောင်ရွက်၏။ (၂) (က)
 လွန်မြောက်၏။ (ခ) လွတ်မြောက်၏။ (ဂ)
 ထွက်မြောက်၏။ (၁) ထုတ်ဆောင်၏။
 ဆောင်ရွက်၏။ သံဃဿ ဘာရုံ နိတ္ထရတိ။
 ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅၁။ (၂) (က)
 လွန်မြောက်၏။ ဒီဃေ အဒ္ဓါနေ ယတ္တ-
 ကေန ကန္တာရုံ နိတ္ထရတိ၊ တတ္တကံ ပရိ-
 ယေသိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၈၂။ (ခ) လွတ်
 မြောက်၏။ ဧကတော ဟုတ္တာ နိတ္ထရိ-
 သာမိ'တိ စိန္တေတွာ ကထိတံ ဘဝိဿတိ။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၈။ (ဂ) ထွက်မြောက်၏။
 ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိတ္ထရိဿာမိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၄။
 နိတ္ထရတိ — ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၃၈၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅၁။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၇။ ဇာ၊
 ဌ၊ ၁။ ၃၇၈။ နိတ္ထရန္တိ — ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၆၇။
 နိတ္ထရာမိ — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၃၇။ နိတ္ထရာမ —
 သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၇။ နိတ္ထရာဟိ — မ၊ ဌ၊ ၁။
 ၂၁၆။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၆။ နိတ္ထရေယျ — ဒိ၊ ၁။
 ၆၉၊ ၁၉၄။ မ၊ ၁။ ၃၄၄။ နိတ္ထရေယျံ — သံ၊
 ၂။ ၃၂၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၅။ နိတ္ထရေယျာမ —
 သံ၊ ၁။ ၃၂၃။ နိတ္ထရိ'သု — ဒိ၊ ၂။ ၂၇၄။
 နိတ္ထရိဿတိ — ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၄၁။ နိတ္ထရိ-
 သာမိ — ဇာ၊ ၁။ ၃၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉၆။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၇၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၂၆၄။

နိတ္ထရန္တိ (တိ) [နိ + တရ + အန္တိ။ ထိ ဌ
 နိတ္ထရန္တိ] (က) (နှင်ထုတ်ကြောင်းဖြစ်
 သော ဒဏ်မှ) ထွက်မြောက်လိုသော၊ သူ။
 (ခ) ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ရွက် - နိုင်သော၊

သူ။ (က) နေတ္တာရုံ ဝတ္တန္တိတိ နိတ္ထရန္တာနံ
 ဧတန္တိ နေတ္တာရုံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၃။ (ခ) ဝဟန္တိတိ
 တံ တံ ကိစ္စံ ဝဟန္တိ နိတ္ထရန္တိ။ ဇာ၊ ဌ၊
 ၃။ ၃၆၅။

နိတ္ထရန္တိ (ကြိ) [နိ + တရ + အ + အန္တိ]
 ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ရွက် - ကြကုန်၏။
 နိတ္ထရတိ - ကြည့်။

နိတ္ထရသဗ္ဗပါပတာ (ထိ) [နိတ္ထရသဗ္ဗပါပ +
 တာ] ထုတ်ဆောင် - လွန်မြောက် - ပြီး
 သော အလုံးစုံသော မကောင်းမှုရှိသူ၏
 အဖြစ်။ နိတ္ထရသဗ္ဗပါပတာယ နှာတကော
 စ အမှီ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၁၃။

နိတ္ထရာမ (ကြိ) [နိ + တရ + အ + မ] လွန်
 မြောက်ကုန်အံ့။ နိတ္ထရတိ - ကြည့်။

နိတ္ထရာမိ (ကြိ) [နိ + တရ + အ + မိ]
 ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ရွက် - ရ၏။
 နိတ္ထရတိ - ကြည့်။

နိတ္ထရာဟိ (ကြိ) [နိ + တရ + အ + ဟိ]
 လွန်မြောက်လော့၊ လွန်မြောက်အောင် သွား
 လော့။ နိတ္ထရတိ - ကြည့်။

နိတ္ထရိ'သု (ကြိ) [နိ + တရ + အ + ဉံ]
 လွန်မြောက်ကုန်ပြီ။ နိတ္ထရတိ - ကြည့်။

နိတ္ထရိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + တရ + တဗ္ဗ။
 (ကိတ္တ-ရိယဝ္ဗ - ပြာ)] (က) လွန်မြောက်

- အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ (ခ) ကူးခပ်
 - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ (ဂ) ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ရွက် - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ (က) တံ ပနေတံ ဧကာဟဒ္ဒိဟတိဟာဒိဝသေန နိတ္တရိတဗ္ဗမ္ပိ အတ္ထိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၆။ (ခ) “အယံ မိယာ ပစ္စတ္တပုရိသကာရံ နိဿာယ နိတ္တရိတဗ္ဗော” တိ မာနသံ ဗန္ဓတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၅။ (ဂ) တယာပိ မမေတံ ကိစ္စံ နိတ္တရိတဗ္ဗံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၁၂။ အာဝုသော ဘာတိကာနံ ဥပ္ပန္နကိစ္စံ နာမ ဇေဋ္ဌဘာတိကေန နိတ္တရိတဗ္ဗံ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၉။

နိတ္တရိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + တရ + တုံ] (၁) ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ရွက် - ခြင်းငှါ။ (၂) ထွက် - လွတ် - မြောက်ခြင်းငှါ။ (၃) လွန် - မြောက်ခြင်းငှါ။ (၁) တံ နိတ္တရိတုံ ဝိရိယံ အာရဘတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၂။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၂၊ ၄၀၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၅။) (၂) ယေန သက္ကာ နိဿာရဏာ နိတ္တရိတုံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၃။ (၃) န သက္ကာ ဧကေန မဂ္ဂေါ နိတ္တရိတုံ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၂။ (- အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၂။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၅၊ ၄၃၀။)

နိတ္တရိတုကာမ (တိ) [နိတ္တရိတုံ + ကာမ] လွန်မြောက်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ လွန်မြောက်လိုသော၊ သူ။ မဟာကန္တာရံ နိတ္တရိတုကာမော ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၇။ ကခါ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁၇၀။

နိတ္တရိတာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + တရ + တာ] လွန်မြောက်၍။ သတ္တဝါဟေန သဒ္ဓိံ ကန္တာရံ နိတ္တရိတာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၇။ ကခါ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁၇၀။ ဒုစ္စရိတကန္တာရံ နိတ္တရိတာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၁။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၃၃။ (- သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၆။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၄၅။)

နိတ္တရိဿတိ (ကြိ) [နိ + တရ + အ + သတိ] ထုတ်ဆောင် - ကယ်တင် - နိုင် လိမ့်လတ္တံ့။ နိတ္တရတိ - ကြည့်။

နိတ္တရိဿာမိ (ကြိ) [နိ + တရ + အ + သာမိ] (က) လွန်မြောက်ရတော့အံ့၊ ကျော်လွန်ရတော့မည်။ (ခ) လွတ်မြောက် နိုင်လိမ့် - လတ္တံ့ - မည်။ (ဂ) ထွက်မြောက် နိုင်လိမ့်လတ္တံ့။ နိတ္တရတိ - ကြည့်။

နိတ္တရေယျ (ကြိ) [နိ + တရ + အ + ယျ] လွန်မြောက်ရာ၏။ နိတ္တရတိ - ကြည့်။

နိတ္တရေယျာမ (ကြိ) [နိ + တရ + အ + ယျာမ] လွန်မြောက်နိုင်ကြကုန်ရာ၏။ နိတ္တရတိ - ကြည့်။

နိတ္တရေယျံ (ကြိ) [နိ + တရ + အ + ယျံ] (၁) လွန်မြောက်ကုန်ရာ၏။ (၂) ကူးသွား - ထွက်မြောက် - နိုင်ကြကုန်ရာ၏။ နိတ္တရတိ - ကြည့်။

နိတ္ထာရက (တိ) [နိ + တရ + ကျ] ထုတ်
ဆောင်သော။ သူ။ အတ္တနာ ကာတ္တဗ္ဗကိရိယံ
ဝီရော ဟုတွာ နိတ္ထာရကော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၆။

နိတ္ထာရကကဝတ္ထ (န) [နိတ္ထာရကက + ဝတ္ထ]
ထွက်မြောက်ကြောင်းကျင့်ဝတ်။ နိတ္ထာ-
ရကကဝတ္ထမ္ပိ (မ၊ ၄၊ ၃။ ၁၀၇) တိ ယေန
ဝတ္ထေန သံယော အနုလောမိကော
ဟောတိ၊ သာပတ္တိကဘာဝတော နိတ္ထိန္ဒော
ဟောတိ၊ တမ္ပိ နိတ္ထာရကဝတ္ထသ္မိံ န
ဝတ္တတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၂။

နိတ္ထာရကဝတ္ထ (န) [နိတ္ထာရက + ဝတ္ထ]
အထက်ပုဒ်ကြည့်။

နိတ္ထာရေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + တရ + ဧ +
တိ] လွန်မြောက်စေ၏။ နိရုဒကကန္တာရံ
.... နိတ္ထာရေတိ။ စူဠနိ၊ ၂၂၆။ သံ၊ မူကွဲ။

နိတ္ထိ (တ္ထိ) ဣဩ (တိ) [နိတ္ထိ (တ္ထိ) ဣ +
ဩ] လွန်မြောက် - ကူးခပ် - ပြီးသော
ဩဃရှိသော၊ ဩဃ ၄-ဖြာ သံသရာကို-
ကူးခပ် - လွန်မြောက် - ပြီး သော၊ သူ။
နိတ္ထိဣဩဃံ (နိတ္ထိဣဩဃံ၊ သျှ၊ က)
ဝိစိကိစ္ဆဆိန္နံ၊ ဗုဒ္ဓံ နမဿာမ။ အဘိ၊ က။
၁၄၄။

နိတ္ထန (န) [နိ + တု - ယု။ ဒိဃိနာဒ၊
ဒိဃိရာဝ၊ ဝိလပိတ ဝိလျံ - E.S.D]
ညည်းတွားခြင်း။ ဥဗ္ဗဇိ နိတ္ထနော ကဋ္ဌံ။
ဝိ၊ ၄။ ၄၁၄။

နိတ္ထနတိ (ကြိ) [နိ + တု + နာ + တိ]
ညည်းတွား၏။ ညည်းညူ၏။ အတ္ထံ
အဒိသ္မာ နိတ္ထနတိ။ သာရတ္ထ၊ ၄။ ၄၈။
တာဝ နိက္ခမိတုံ အလဘန္တု နိတ္ထနန္တိ။
ဝိမာန၊ ၄။ ၂၇၀။

နိတ္ထနန (န) [နိ + တု + နာ + ယု] ညည်း
တွားခြင်း။ နိတ္ထနနာဒိ ဝိရဟိတောဝ
ပဋိဗုဇ္ဈတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၈။ (- မူလဋီ၊ ၂။
၆၀။)

နိတ္ထနနကရက (န) [နိတ္ထနန + ကရက]
ညည်းတွားမှုကို ပြုခြင်း။ နိတ္ထနနကရက-
တော နိတ္ထနနရသော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၆၆။

နိတ္ထနနရသ (တိ) [နိတ္ထနန + ရသ] ညည်း
တွားမှု (ကိုပြုခြင်း) ကိစ္စရှိသော။ သော
နိတ္ထနနရသော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၁၃၅။ (- ဥဒါန၊ ၄။ ၄၀။)

နိတ္ထနနဝစန (န) [နိတ္ထနန + ဝစန] ညည်း
တွားကြောင်း စကား။ “ဣမေဟိ မုဏ္ဍ-
ကေဟိ” အာဒိနာ နိတ္ထနနဝစနေန ပစ္စက္ခာနံ
အတ္တတော လဒ္ဓမေဝ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၂။

နိတ္ထနနသဒ္ဓ (ပု) [နိတ္ထနန + သဒ္ဓ]
ညည်းတွားသံ။ ထေရဿ နိတ္ထနနသဒ္ဓေါ။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၆။

နိတ္ထနန္တ (တိ) [နိတ္ထနန + အန္တ] ညည်းတွား
သော၊ သူ။ နိတ္ထနန္တပိ ဝစ္စံ ကရေန္တိ။

ဝိ၊ ၄။ ၃၉၁။ ဗလဝေဒနာယ နိတ္တနိပါတ်
အပရာပရံ ပရိဝတ္တတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၄။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၁။ (- ဝိ၊ ၄။ ၃၉၂။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၂၄၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၉၅။ အံ၊ ၄။ ၂။
၂၁၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၉။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၈။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၂၉။
စရိယာ၊ ၄။ ၁၈၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၈။ ဇာ၊ ၄။
၂။ ၃၂၇။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၀။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၅။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၁၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆။ ၄၂။ ဒိ၊ ၄။
၂။ ၃၁၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၉။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၆။ ၃၅၈။)

နိတ္တနိပါတ် (ကြိ) [နိ + ထု + နာ + အန္တိ။ ထု
နိတ္တနိပါတ်။ နိတိ၊ ဓာ။ ၂၄၉။] ညည်းတွား
ကုန်၏။ နိတ္တနိပါတ် - ကြည့်။

နိတ္တနိမာန (တိ) [နိ + ထု + နာ + မာန]
ညည်းတွား - ညည်းညူ - သော၊ သူ။ သာ
.... နိတ္တနိမာနာ နိပဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၈၈။

နိတ္တနိတသဒ္ဓ (ပု) [နိတ္တနိတ + သဒ္ဓ]
ညည်းတွား - ညည်းညူ - အပ်သော အသံ၊
ညည်းတွား - ညည်းညူ - သံ။ နိတ္တနိတ-
သဒ္ဓေန ဒွါရံ ဝိဝရိတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၁၂။

နိတ္တနိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ထု + နာ + တွာ]
ညည်းတွား - ညည်းညူ - ဤ။ နိတ္တနိတွာ
ဝိသညံ ဟုတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၁၂။

နိတ္တသ (တိ) [နိ + ထုသ။ (နိတ္တမ - သံ၊
နိတ္တသ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ကိတုသ - ပြာ)]

ဖွဲမရှိသော၊ ဖွဲမှကင်းသော၊ ဖွဲမပါသော၊
သန့်ရှင်း - စင်ကြယ် - သော။ ပုလကံ
နာမ နိတ္တသံ ကတွာ ဥဿေဒတွာ
ဂဟိတယဝတဏှလာ ဗုဒ္ဓန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။
ကိတုသ - တုပရဟိတ - ဝိသုရဒ္ဓံ၊ ပြာ၊ ဓာနံ။

နိတ္တသကဏ (တိ) [နိ + ထုသ + ကဏ]
ဖွဲ - ဆန်ကွဲ - မရှိသော၊ ဖွဲ - ဆန်ကွဲ -
မှကင်း သော၊ ဖွဲ - ဆန်ကွဲ - မပါသော။
နိတ္တသကဏေ ကရောန္တိ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃)
တိ ထုသကုဏှကရဟိတေ ကရောန္တိ။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၂၄။

နိဒ္ဒေသန (န) [နိ + ဒသိ = ဒံသ (ဒိတ္တိဒဿန-
ဒံသန) + ယု။ နိတိ၊ ဓာ။ ၃၄၆။ ဓာတွတ္ထ။
၁၈၅။ (ကိဒ္ဒေသက - ပြာ)] ဖော်ပြခြင်း။
သာ သုရာ (တဿ) ကောပိနဿ နိဒ္ဒေသန-
တော “ကောပိနနိဒ္ဒေသနိ”တိ ဝုစ္စတိ။ ဒိ၊ ၄။
၃။ ၁၂၈။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၁။

နိဒ္ဒေသနကထာ (ထိ) [နိဒ္ဒေသန + ကထာ]
(ထင်ရှားအောင်) ပြကြောင်းဖြစ်သော
စကား။ နိဒ္ဒေသနကထာ (ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၂) နှိ
ပါကဋကရဏကထံ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၁။

နိဒ္ဒေသယိ (ကြိ) [နိ + ဒသိ = ဒံသ + ဣယ
+ ဤ] ပြပြီး ထင်ရှားပြပြီး အောက်ပုဒ်
ကြည့်။

နိဒ္ဒေသတိ (ကြိ) [နိ + ဒသိ = ဒံသိ + ကေ
+ တိ] ပြ၏၊ ထင်ရှားပြ၏။ နိဒ္ဒေသသိ၊

နိဒ္ဒေသိ — ဒါ၊ ၃။ ၁၂၆။ ဒါ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၂။
=သန္တသေသိ တေ ဓမ္မေ ပစ္စက္ခေ ကတ္တာ
ပကာသေသိ။ ဒါ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၁။

နိဒ္ဒေသိ (ကြိ) [နိ + ဒသိ = ဒံသ + ကေ +
ဤ] ပြု၊ ထင်ရှားပြု၊ အထက်ပုဒ်
ကြည့်။

နိဒ္ဒက္ခိတ (တိ) [နိ + ဒိသ + တ] ကြည့်ရှု
သော။ ပိဏ္ဏာယ ဝိစရန္တံ တံ ယုဂမတ္တံ
နိဒ္ဒက္ခိတံ။ အပ၊ ၂။ ၁၅၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
၅၁၂။

နိဒ္ဒန္တိ (ကြိ) [နိ + ဒါ + အ + အန္တိ]
ပေး - အပ်နှင်း - ကုန်၏။ အောက်ပုဒ် (၁)
ကြည့်။

နိဒ္ဒါတိ (ကြိ) [နိ + ဒါ + အ + တိ] (၁)
ပေး - အပ်နှင်း - ၏။ (၂) ညွှန်ပြ၏။ (၁)
အတ္တနော ဖလံ နိဒ္ဒါတိတံ နိဒ္ဒါနံ။ သံ၊ ၄။
၂။ ၁၃၄။ (- သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၈၈။ အံ၊ ၄။
၂။ ၄၈။) နိဒ္ဒန္တိ — သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၈၈။
(၂) နိဒ္ဒါတိ ဒေသနံ ဒေသကာလာဒိ-
ဝသေန အဝိဒိတံ ဝိဒိတံ ကတ္တာ နိဒ္ဒေသေ-
တိတံ နိဒ္ဒါနံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၇။ ဝိမတိ၊ ၁။
၁၀။ သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ (- ကချီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၈၆။)

နိဒ္ဒေသတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဒိသ + ယ +
တိ] ရှုမြင်အပ်၏။ နိဒ္ဒေသတိတံ ဝါ
နိဒ္ဒေသနံ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗဘာဝေါ။ ဒါ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၁။

နိဒ္ဒေသန (န) [နိ + ဒိသ + ယု။ (နိဒ္ဒန္တိန -
သံ၊ ကိဒံသက - ပြာ)] (၁) ညွှန်ပြခြင်း။
(၂) (က) ညွှန်ပြ - ထုတ်ပြ - ကြောင်းဖြစ်
သော - ဥဒါဟရုဏ် - ပုံစံ - သက်သေ။ (ခ)
ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော - သဒ္ဓါ - ပုဒ်။ (၃)
မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဏ်။ (၄) မြင်
အပ်သည်၏အဖြစ်။ (၅) မြင်အပ်သော
ရူပါရုံ။ (၆) နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း ဥပမာ။ (၇)
အတိုင်းအရှည်ပမာဏ။

(၁) ညွှန်ပြခြင်း။ ဧဝဉ္စ ဝဒေဟီ
အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ"တိအာဒိသု နိဒ္ဒေသနော။
မ၊ ၄။ ၁။ ၄။ အတ္ထဿ နိဒ္ဒေသနဝသေန။ ဒါ၊
၄။ ၂။ ၁၀၁။ (- ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃။ ဒါ၊ ၄။ ၃။
၁၈၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၄။)

(၂) (က) ညွှန်ပြ - ထုတ်ပြ - ကြောင်း
ဖြစ်သော - ဥဒါဟရုဏ် - ပုံစံ - သက်သေ။
ဝက္ကလိတ္တေရဿ ဝတ္ထု စေတ္တ နိဒ္ဒေသနံ။
ဒါ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၅။ သံ၊ ၄။ ၃။
၁၉၄။ ဒါ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၄။ (-
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၂။ ဒါ၊ ၄။ ၂။
၂၇၃။) (ခ) ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော -
သဒ္ဓါ - ပုဒ်။ ဘိက္ခုနာတိ ယေန လဒ္ဓံ၊
တဿ နိဒ္ဒေသနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၁။ ကချီ။
၂၄၂။ (- အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၅၈။)

(၃) မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဏ်။
စက္ခုဝိညာဏသင်္ခါတေန သဟ နိဒ္ဒေသ-
နေနာတိ သနိဒ္ဒေသနံ။ ဒါ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၉။
ရူပါယတနံ နိပဿတိ ပစ္စက္ခတော ဝိဇာတိ
တံ နိဒ္ဒေသနံ၊ စက္ခုဝိညာဏံ။ ဒါ၊ ၄။ ၃။
၂၀၁။ (- အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၁။)

(၄) မြင်အပ်သည်၏အဖြစ်။ ဒဋ္ဌဗ္ဗ-

ဘာဝသင်္ခါတေန သဟ နိဒဿနေနာတိ သဒိဿနာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၉။ နိဒဿန-ဝသေနာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၈။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၇) တိ ပဿိတဗ္ဗတာဝသေန။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၉။ နိဒဿတိတိ ဝါ နိဒဿနံ၊ ဒဗ္ဗဗ္ဗဘာဝေါ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၁။ (- အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀။ အနုဋီ၊ ၁။ ၅၂။)

(၅) မြင်အပ်သော ရူပါရုံ။ နိဒိဿတိ တိ နိဒဿနံ၊ စက္ခုဝိညေယျံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၃။ နိဒဿိယတေတိ နိဒဿနံ။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၁၈။ (၆) နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း ဥပမာ။ နိဒဿနံ ဝါ ဥပမာ၊ တံ ဧတဿ နတ္ထိတိ အနိဒဿနံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၃။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၁၊ ၂၂၁။) (၇) အတိုင်းအရှည် - ပမာဏ။ နိဒဿနံ ဟိ အနွယတော ဗျတိ-ရေကတော ပမာဏဂီတာယ “ပမာဏ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇။

နိဒဿနံ (ပါ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၉။ ကင်္ခါ။ ၁၃၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၁။ ဝဇီရ။ ၁၄၀၊ ၁၆၉။ ၁၇၉။ ၄၄၂၊ ၄၇၁၊ ၄၉၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၅။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၃။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၂၃။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၊ ၈၂၊ ၃၁၇။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၀၊ ၁၈၇။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆။ ၃၈၇။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၊ ၇၈။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄၀။ နိဒဿနာနိ (ပါ ၈) — အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၇။ နိဒဿနံ (ဒု၊ ၈) — ပေတ၊ ဌ၊ ၂၂၁။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၃၊ ၁၆၉။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၉။ ၂၀၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၊ ၁၉၉။ နိဒဿနေန (တ၊ ၈) — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၉။

၃၅၄။ ဝဇီရ။ ၁၆၄၊ ၃၂၇။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ ၄၆။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၅။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၈၊ ၃၂၅။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၈၃။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၁။ နိဒဿနဿ (ဆ၊ ၈) — ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၃။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆။ နိဒဿနေန (သ၊ ၈) — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၆။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၁။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၄၊ ၁၄၃။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅။

နိဒဿနဌ (တိ) [နိဒဿန + အတ္ထ] ညွှန် ပြခြင်းအနက်ရှိသော (ဧဝံ သဒ္ဓါ - စသည်)။ နိဒဿနဌေန “နာဟံ သယမ္ဘူ၊ န မယာ ဣဒံ သစ္စိကတ”န္တိ သကလံ သုတ္တံ နိဒဿေတိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၅။

နိဒဿနတ္ထ (ပု) [နိဒဿန + အတ္ထ] (၁) (က) ညွှန်ပြခြင်း အနက်။ (ခ) ညွှန်ပြရခြင်း အကျိုး၊ ညွှန်ပြလိုခြင်းဟူသော အကြောင်း။ (တိ) (၂) ညွှန်ပြခြင်းအနက်ရှိသော (ဧဝံ သဒ္ဓါ စသည်)။ (၁) (က) ဣတ္ထံ သုဒန္တိ ဧတ္ထ ဣတ္ထန္တိ နိဒဿနတ္ထေ နိပါတော၊ ဣမိနာ ပကာရေနာတိ အတ္ထော။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၅။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၉။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၆။ ၃၉၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၈၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၄။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၅၃။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၇။) (ခ) သြပမ္ပံ နိဒဿနတ္ထာယ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂၈၈။ ဧဝံန္တိ ဝုတ္တာ-ကာရပရာမသနတ္ထဉ္စေ နိဒဿနတ္ထဉ္စ “ယထာ”တိ ဝုတ္တံ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၅။ (- ပေဋကော။ ၃၁၆။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၈။) (တိ) (၂) နိဒဿနတ္ထေန “နာဟံ

သယမ္ဘူ၊ န မယာ ကုဒံ သစ္စိကတ”န္တိ
သကလ (လံ) သုတ္တံ နိဒဿေတိ။ သံ၊ ဌ၊
၁။ ၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၄။ (-
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၈။ ဒိ၊ ဋိ၊ ၁။ ၃၆။ သိ၊ ဋိ၊ သစ်၊
၁၅၁၊ ၁၆၅၊ ၁၉၀၊ ၃၈၇။ ဒိ၊ ဋိ၊ ၂။ ၇၂။ မ၊
ဋိ၊ ၃။ ၁၅၅။ သံ၊ ဋိ၊ ၁။ ၂၂၊ ၂၇၅။ အံ၊ ဋိ၊ ၁။
၂၅၊ ၂၈၊ ၃၃။ အံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၁၃၉။ မူလဋိ၊ ၂။ ၄။
အနုဋိ၊ ၂။ ၄၊ ၁၁၊ ၂၂၁။)

နိဒဿနနယ (ပ) [နိဒဿန + နယ။
အတ္တနော ဂုဏ် နိဿေသံ ဒဿေတိ
ပကာသေတိတိ နိဒဿနံ။ နည်းလေးဆယ်
အကျယ်။] နိဒဿနနည်း။ (မိမိ၏
ဂုဏ်ကို) - အကြွင်းမဲ့ - အကြွင်းအကျန်မရှိ
အောင် - ပြတတ်သော နည်း။ (အထင်ကို
ဆိုသဖြင့် အလုံးစုံကိုရသောနည်းသည်
နိဒဿနနည်းမည်၏။ ပြယုဂ်ကား “သဒ္ဓါ-
ဒေယျာနိ ဘောဇနာနိ ဘူတိတ္တာ” အစရှိသည်
တည်း။ ဤပြယုဂ်၌ ဘောဇနာနိဟူသော
နည်းသည် ထမင်းတည်းဟူသော အထင်ကို
ဆိုသဖြင့် ပစ္စည်းလေးပါးတည်းဟူသော
အလုံးစုံကိုလည်း ရသောကြောင့် နိဒဿန
နည်းမည်၏။ နည်းစစ်။) ပါကဋတရပါဠိ-
ဟာရိယဘာဝေန၊ နိဒဿနနယေန စ။ သိ၊
ဋိ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၃၅။ နိဒဿနနယေန သရူ-
ပတော ဒဿိတသေနာသနဿေဝ ဟိ
အယံ ဝိဘာဂေါ။ သိ၊ ဋိ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁၉။ (-
၂၂၉။)

နိဒဿနမတ္တ (န၊ ထိ) [နိဒဿန + မတ္တ]
ညွှန် - ထုတ် - ပြအပ်သော - ဥဒါဟရဏ်

- ပုံစံ - မှ။ ထုတ်ပြရုံမျှ။ ဥမ္မုဇနာဒိ စေတ္တ
နိဒဿနမတ္တံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၆၈။
မနုဿရူပေနာတိ နိဒဿနမတ္တမေတံ။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၂၈။ (- ၅၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၄။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၂၆။ ထေရ၊
ဌ၊ ၁။ ၇၁။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၇၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၊ ၉၄၊ ၁၆၄၊ ၂၃၃၊ ၂၅၃၊ ၃၂၀၊
၃၂၇၊ ၃၉၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၆၊ ၁၇၃။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၂၁၊ ၁၄၁၊ ၂၄၀။ ကင်္ခါ၊ ဋိ၊ သစ်၊ ၂၆၀၊
၃၀၂။ ဒိ၊ ဋိ၊ ၁။ ၂၂၃။ သိ၊ ဋိ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၉၊
၂၀၆၊ ၃၅၇၊ ၃၇၂။ သိ၊ ဋိ၊ သစ်၊ ၂။ ၆၅၊ ၉၈၊
၁၀၃၊ ၁၂၂၊ ၂၂၁၊ ၂၆၉၊ ၂၇၈၊ ၃၁၃၊ ၃၁၉၊
၃၂၀၊ ၃၂၄။ ဒိ၊ ဋိ၊ ၂။ ၃၁၊ ၂၅၉၊ ၃၂၂၊ ၃၃၃။
ဒိ၊ ဋိ၊ ၃။ ၂၆၊ ၆၇၊ ၈၂၊ ၁၃၁၊ ၁၄၃၊ ၁၅၁၊
၁၈၆၊ ၁၉၁၊ ၂၁၀၊ ၂၃၉၊ ၂၄၃။ မ၊ ဋိ၊ ၁။
၂၅၁၊ ၃၉၇။ မ၊ ဋိ၊ ၂။ ၂၇၊ ၅၃၊ ၈၃၊ ၁၈၄၊
၂၆၅။ မ၊ ဋိ၊ ၃။ ၁၆၆၊ ၂၉၇၊ ၃၄၀၊ ၄၂၆။ သံ၊
ဋိ၊ ၁။ ၁၂၆၊ ၁၃၈၊ ၂၆၃။ သံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၁၅၀၊
၂၆၈၊ ၃၆၉၊ ၅၂၉။ အံ၊ ဋိ၊ ၁။ ၁၀၃၊ ၁၀၄၊
၁၂၁၊ ၂၁၆။ အံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၄၅၊ ၁၃၁၊ ၁၉၅၊ ၂၁၁။
အံ၊ ဋိ၊ ၃။ ၅၃။ မူလဋိ၊ ၁။ ၁၂၂၊ ၁၂၅။ အနုဋိ၊
၁။ ၄၇၊ ၆၈။ အနုဋိ၊ ၂။ ၁၄။ နေတ္တိ၊ ဋိ၊ ၃၁၊
၈၉၊ ၁၁၆။)

နိဒဿနမုခ (န) [နိဒဿန + မုခ] ညွှန်ပြ
ခြင်းကို အဦးမူခြင်း။ တံ နိဒဿနမုခေန
(နိ) ဒဿေန္တော “ကတ”န္တိအာဒိမာဟ။ ဒိ၊
ဋိ၊ ၃။ ၂၅၄။ အံ၊ ဋိ၊ ၃။ ၁၀၆။

နိဒဿနဝစန (န) [နိဒဿန + ဝစန] ညွှန်ပြ
- ကြောင်းဖြစ် - တတ် - သော သဒ္ဓါ။

“ဣမေ”တိ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ဒိဋ္ဌာနံ နိဒဿန-
ဝစနံ။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။ ၃၃၇။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၈၂။
မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၃၃။ သိဟာနံ ဝါတိ နိဒဿန-
ဝစနံ။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၅။ (- ဝိမာန၊ ဌ။ ၁။
မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၇၇။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၂။
မူလဋီ၊ ၁။ ၂။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄။)

နိဒဿနာပဒေသ (ပု) [နိဒဿန +
အပဒေသ] (က) နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း
‘ဥပမာ’ကို ညွှန်ပြခြင်း။ (ခ) ညွှန်ပြကြောင်း
‘နိဒဿ’ကိုဆိုခြင်း။ (ဂ) ညွှန်ပြကြောင်း
ဖြစ်သော စကားရပ်။ နေရယ်ကာ ဝိယာတိ
နိဒဿနာပဒေသေန တေသမ္ပိ သြပပါ-
တိကတ္တံ ဒိပေတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉။

နိဒဿယိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဒိသ + ဣယ +
တ္တိ] ရှုမြင်စေ - ပြ - ပြီ။ နိဒဿယိ
(အပါ၊ ၂။ ၃၀၃) တိ ဒဿေသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။
၆၅။

နိဒဿိတ (တိ) [နိ + ဒိသ + တ။ (နိဒိဇိတ -
သံ၊ နိဒံသိအ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ကိဒံသိအ -
ဟြ)] ပြအပ် - ညွှန်ပြအပ် - သော။
ပုရိမာနံ ဇိနဂ္ဂါနံ၊ သင်္ဂမံ တေ နိဒဿိတံ။
အပါ၊ ၂။ ၂၃၁။ ထေရီ၊ ဌ။ ၂၀၁။ (-
ဣတိဝုတ်။ ၉။ အပါ၊ ၂။ ၂၇၅၊ ၂၈၁။ ပေတ။
၁၃၀။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၂။ ပေတ၊ ဌ။ ၂၂၊ ၂၈။
ဝဇီရ၊ ၆၁၊ ၁၅၈၊ ၂၈၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆၅။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၊ ၁၅၉၊ ၂၂၉။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၊ ၃၀၅၊ ၃၂၂။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၈၈၊
၄၅၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၂၊ ၁၈၀။

သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၃၊ ၂၆၅။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆၆။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၆၀။)

နိဒဿိတပုဂ္ဂလ (ပု) [နိဒဿိတ + ပုဂ္ဂလ]
ညွှန်ပြအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။ “ယဿာ”တိ
နိဒဿိတပုဂ္ဂလောဝ ကရုဏာယ အာဓာ-
ရော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃။

နိဒဿိ (ဿေ) တဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဒိသ +
တဗ္ဗ] ညွှန်ပြ - အပ် - သင့် - ထိုက် -
သော။ ဧဝန္တိ နိဒဿနံ ကထေတွာ
နိဒဿိတဗ္ဗေ ကထိယမာနေ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၉။
နိဒဿေတဗ္ဗဿ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗာဘာဝတော။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈။ (- ဥဒါန၊ ဌ။
၁၃။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၅။ ထေရ၊ ဌ။ ၂။ ၄၅၆။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၉။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၂၄။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၂။ အနုဋီ၊
၂။ ၃၀။)

နိဒဿိတဗ္ဗဓမ္မ (ပု) [နိဒဿိတဗ္ဗ + ဓမ္မ။
(ကိဒံသိအဓမ္မ - ဟြ)] ညွှန်ပြ - အပ် -
သင့် - ထိုက် - သော တရား။ နိဒဿနံ
ဟိ နာမ နိဒဿိတဗ္ဗဓမ္မေ တေန စ သမ္ပန္နေ
သတိ ဟောတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄။

နိဒဿိတဗ္ဗပုကာသန (တိ) [နိဒဿိတဗ္ဗ +
ပကာသန] ညွှန်ပြ - အပ် - သင့် -
ထိုက် - သော တရားတို့ကို ထင်စွာပြ
ကြောင်းဖြစ်သော (သဒ္ဓါ)။ ဧဝန္တိ နိဒဿိ-
တဗ္ဗပုကာသနံ။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၃။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၁၅၁။

နိဒဿိတဝိပက္ခ (ပု) [နိဒဿိတ + နိဒဿိတဝိပက္ခ] ညွှန်ပြအပ်သော တရား (နှင့်) ယင်း၏ ဆန့်ကျင်ဖက် တရား။ နိဒဿိတော စ နိဒဿိတဝိပက္ခော စ နိဒဿိတဝိပက္ခောတိ အယဉ္ဇေတ္ထ အတ္ထော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၂၉။ မာရသေနမထနာ (သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁) နှင့်လည်းယှဉ်ကြည့်။

နိဒဿိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဒိသ + ယ + တေ] ညွှန်ပြအပ်၏။ ဧဝံသဒ္ဓေန နိဒဿိယတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၄၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅။ (- နေတ္တိ၊ ၂၅၈။)

နိဒဿိယတေ (ကြိ) [နိ + ဒိသ + ယ + တေ] ရှုမြင်အပ်၏။ နိဒဿိယတေတိ နိဒဿနံ၊ စက္ခုဝိညေယျံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၁၈။

နိဒဿေတဗ္ဗဓမ္မနိဒဿန (တိ) [နိဒဿေ-တဗ္ဗဓမ္မ + နိဒဿန] ညွှန်ပြ - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော (ဥပမေယျ) တရားကို ညွှန်ပြ - ကြောင်းဖြစ် - တတ် - သော (သဒ္ဓါ)။ ပညာတိ နိဒဿေတဗ္ဗဓမ္မနိဒဿနံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂။

နိဒဿေတဗ္ဗဝစန (န) [နိဒဿေတဗ္ဗ + ဝစန] ညွှန်ပြ - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော သဒ္ဓါ။ “ပိဋ”န္တိ နိဒဿေတဗ္ဗဝစနမေတံ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၁။

နိဒဿေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဒိသ + ကေ + တိ။ ဒိသ ပက္ခကေ ကာရိတေ။ ဒဿေတိ ဒဿယတိ” ရူပါနိ။ နိတိ၊ တ။ ၁၇၆။ ဒိသော ဘူပက္ခနဟိ သာအပ္ပိတိဒါန-ဗောဓေန။ စု တု ဥစ္စာရဏေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၁၉၃။] ပြ၏။ ညွှန်ပြ၏။ နိဒဿေတိ - ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၂။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၆။ ထေရီ၊ ၄။ ၃၄။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၆၆။ ၂၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀။ ၃၃၆။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁၈၆။ ၂၆၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀။ ၄၄။ ၂၄၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၃။ ၁၄၉။ ၁၇၇။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၄။ ၄၀။ ၈၄။ ၁၁၉။ ၁၉၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂။ ၃၃။ ၁၆၆။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၀။ ၂၈၃။ ၂၉၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀။ ၂၇၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅။ ၃၈။ ၄၅၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃။ ၃၉။ ၁၂၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၃။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈။ ၁၈၁။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃။ ၂၀။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၂၀။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၁။ ၆၈။ နိဒဿေန္တိ - မ၊ ၄။ ၃။ ၈၄။ နိဒဿေဟိ - အပ၊ ၂။ ၂၂၉။ နိဒဿေသိ - အပ၊ ၂။ ၂၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၉။

နိဒဿေတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဒိသ + ကေ + တုံ] ရှုမြင်စေ - ညွှန်ပြ - ခြင်းငှါ။ ဥတ္တရဒိဋ္ဌိ နိဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၉။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၂၁။ (- မိလိန္ဒ၊ ၇၇။)

နိဒ္ဒေယတ္တ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဒိသ + ဇာ + တာ] ရှုမြင်စေ - ညွှန်ပြ - ဤ။ ယထာရတ္တံ ဗုဒ္ဓဝစနံ နိဒ္ဒေယတ္တံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၈၉။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၉။)

နိဒ္ဒေယန္တ (တိ) [နိ + ဒိသ + ဇာ + အန္တ] ရှုမြင်စေ - ညွှန်ပြ - သော၊ သူ။ ဝတ္တမေဝတ္တံ ပရိဝါရပါဠိယာ နိဒ္ဒေယ-န္တော.... အာဟာ။ သာရတ္တံ၊ ၂။ ၁၃၃။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၆။)

နိဒ္ဒေယန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဒိသ + ဇာ + အန္တိ] ရှုမြင်စေ - ညွှန်ပြ - ကုန်၏။ နိဒ္ဒေယတိ - ကြည့်။

နိဒ္ဒေယသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဒိသ + ဇာ + ဤ] ရှုမြင်စေ - ညွှန်ပြ - ပြီ။ နိဒ္ဒေယတိ - ကြည့်။

နိဒ္ဒေယဟိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဒိသ + ဇာ + ဟိ] ရှုမြင်စေ - ညွှန်ပြ - လော့။ နိဒ္ဒေယတိ - ကြည့်။

နိဒ္ဒဟတိ (ကြိ) [နိ + ဓာ + အ + တိ။ ဓာ ဓာရဇာ နိဒ္ဒဟတိ ဝိပုဗ္ဗော ဓာ ကရောတျတ္ထေ၊ အဘိပုဗ္ဗော တု ဘာသနေ။ နှာသံပုဗ္ဗော ယထာ ယောတံ၊ နှာသာ-ရောပနသန္ဓိသု။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၀၆။ ဓာ ဒါရ-ဒါနပါသနေ၊ နိတုဗျာသေ ဓာတွတ္ထ။

၂၀၁။] (၁) ထား၏။ (က) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထား၏။ (ခ) မြှုပ်နှံထား၏။ (၂) လူဒါန်း - ပေးလှူ - ပူဇော် - ၏။ (၁) ထား၏။ (က) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထား၏။ နိဒ္ဒဟတိ န ပရိဘုဉ္ဇတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၇။ (ခ) မြှုပ်နှံထား၏။ နိဝိဗ္ဗိ တတ္ထ နိဒ္ဒဟာမိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၇၉။ (၂) လူဒါန်း - ပေးလှူ - ပူဇော် - ၏။ ဒဒေယျာတိ နိဒ္ဒဟေယျ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၅၈။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၈။

နိဒ္ဒဟတိ - အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၇။ နိဒ္ဒဟန္တိ - ဝိ၊ ဌ၊ ၂၄၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၆။ နိဒ္ဒဟာမိ - ဇာ၊ ၁။ ၂၇၆။ ဇာ၊ ၂။ ၃၁၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၇၉။ နိဒ္ဒဟေ - ဝိ၊ ဌ၊ ၄၁၅။ နိဒ္ဒဟေယျ - ဝိ၊ ဌ၊ ၂၄၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၅၈။ ကခိ၊ ၂၄၄။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၈။ နိဒ္ဒဟေယျာသိ - ဇာ၊ ၂။ ၃၁၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၅၉။ နိဒ္ဒဟိသန္တိ - ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၃။ နိဒ္ဒဟိသာမိ - ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၀၊ ၃၁၃။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၆၈။ နိဒ္ဒဟိသံ - ပေတ၊ ၁၈၄။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၀၉။

နိဒ္ဒဟန (န) [နိ + ဓာ + ယု] (နေပုဋ္ဌိ) ထားခြင်း၊ သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားခြင်း။ ပတ္တစိဝရာနံ နိဒ္ဒဟနေ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၉။ နိဒ္ဒဟနေ အာတပေ။ ဝဇိရ၊ ၅၅၇။ နိဒ္ဒဟနတ္ထ - လည်းကြည့်။

နိဒ္ဒဟန (န) [နိ + ဒဟ + ဇာ + ယု] လောင်ကျွမ်းစေ - ဖုတ်မြှိုက် - ခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဒဟနဌ (ပု) [နိဒဟန + အတ္ထ]
လောင်ကျွမ်းစေခြင်းဟူသော - အနက် -
သဘော။ တေသံ နိဒဟနဌေန အဂ္ဂိ။ ဒိ၊
ဌ၊ ၂။ ၆၃။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၃။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၂။

နိဒဟနတ္ထ (ပု) [နိဒဟနာ + အတ္ထ] သိုမှီး
- သိမ်းဆည်း - ထားခြင်းဟူသော အကျိုး။
တတ္ထ နိဒဟနတ္ထံ ပဝေသေန္တဿာပိ။ ဝိ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၄။

နိဒဟန္တံ (တိ) [နိ + ဓာ + အန္တ] သိုမှီး -
သိမ်းဆည်း - ထားသော။ လောက-
သက္ခရာမတ္တကံ ပုနဒိဝသတ္ထာယ နိဒဟန္တေ
ဂရဟိံသု။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၄။

နိဒဟန္တံ (တိ) [နိ + ဒဟ + ဧက + အန္တ]
လောင်ကျွမ်းစေ - ဖုတ်မြိုက် - သော။
ကောဓော ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဟဒယဝတ္ထု၊
နိဒဟန္တော အစ္စန္တသုခုမာလကရဇကောယံ
ဝိနာသေတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊
၁။ ၄၂၅။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၇။

နိဒဟန္တိ (ကြိ) [နိ + ဓာ + အ + အန္တိ]
ထားကုန်၏။ (က) ချထားကုန်၏။ (ခ)
သိုမှီး - မြှုပ်နှံ - ထားကုန်၏။ နိဒဟတိ -
ကြည့်။

နိဒဟမာန (တိ) [နိ + ဓာ + မာန] သိုမှီး -
မြှုပ်နှံ - ထားသော။ ဘဒ္ဒေ မဒ္ဒိ အနဂါမိ-

ကနိဝိ နိဒဟမာနာ သီလဝန္တေသု ဒဒေ-
ယျာသိ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၈၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၆၀။

နိဒဟာပိတ (တိ) [နိ + ဓာ + ဏာပေ +
တ] ထား - မြှုပ်နှံထား - စေအပ်သော။
သော မေ ရထော မင်္ဂလပေါက္ခရဏိယာ
အန္တောဘူမိယံ နိဒဟာပိတော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။
၃၃။

နိဒဟာမိ (ကြိ) [နိ + ဓာ + အ + မိ] (က)
ထား - သိမ်းဆည်းထား - ၏။ (ခ) သိုမှီး -
မြှုပ်နှံ - ထား၏။ နိဒဟတိ - ကြည့်။

နိဒဟိတ (တိ) [နိ + ဓာ + တ။ (နိဒတတိဉ္စ
- သီဟိဉ္စ)] သိုမှီး - သိမ်းထား -
အပ်သော၊ မြှုပ်နှံထားအပ်သော။ ဂင်္ဂါ
တီရေ မေ နိဒဟိတံ ကုလသန္တကံ ဓနံ
အတ္ထိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၅၆။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၂၄၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၆။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၄။)

နိဒဟိတဗ္ဗံ (တိ) [နိ + ဓာ + တဗ္ဗ။ (နိဒတိ-
ကဠယုတု - သီဟိဉ္စ)] ထားအပ်သော။
န စ ဥဏှေ စီဝရံ နိဒဟိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၃။ ၅၈၊
၆၄၊ ၇၇၊ ၈၂။ ဝိ၊ ၄။ ၃၈၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂၄။
ဟဒယေ နိဒဟိတဗ္ဗယုတ္တံ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၆) န္တိ
.... စိတ္တေ ဌပေတဗ္ဗံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၅။ (- ဝိ၊
၄။ ၂၄၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၁၅။)

နိဒဟိတဗ္ဗံ (တိ) [နိ + ဒဟ + တဗ္ဗ] ဂ္ဂိ -
လောင် - မြိုက် - အပ်သော။ အပဇ္ဇိတ္တံ
ကဋ္ဌာဒိလ္လန္တနံ နိဒဟိတဗ္ဗံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၈၇။

နိဒဟိတဗ္ဗယုတ္တ (တိ) [နိဒဟိတဗ္ဗ + ယုတ္တ]
ထားအပ်သည်၏အဖြစ်နှင့်ယှဉ်သော၊ ထား
ခြင်းငှါ သင့်လျော်သော။ နိဒဟိတဗ္ဗ -
ကြည့်။

နိဒဟိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + တ + တုံ] ထားခြင်း
ငှါ၊ သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားခြင်းငှါ။ ယံ
လဒ္ဓံ၊ တံ ဒက္ခိဏေယျ နိဒဟိတုံ ဆေကော
န ဟောတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၃။ ဝိကပ္ပနာရဟံ
စိဝရံ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ၊ နိဒဟိတု။ ဝိမတိ၊ ၁။
၃၁၆။

နိဒဟိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + တ + တွာ]
ထား၍၊ (က) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထား၍။
(ခ) မြှုပ်နှံထား၍။ (က) ယာဝကာလိကံ
ယာဝကာလေ နိဒဟိတွာ ဘုဉ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၂။
၁၁၇။ သောဏ္ဍိပဉ္စမာနိ အင်္ဂါနိ သကေ
ကပါလေ နိဒဟိတွာ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၅၃။ (-
ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၄၊ ၁၀၅။ ကင်္ခါ၊
၂၂၇၊ ၂၃၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၀၀။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၉၈။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၆။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၂၈၃။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၄၃။ ပေတ၊ ဌ၊ ၉၂။
အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၁၆။ ဝဇိရ၊ ၂၆၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆၆။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၉၅၊ ၃၁၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၂။ ကင်္ခါ၊ ဌိ၊
သစ်။ ၃၈၉၊ ၃၉၅။ အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၈၉၊ ၂၇၂။ အံ၊
ဌိ၊ ၃။ ၂၈၅။ အနုဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၁၅။) (ခ)
နိဒဟိတွာ၊ ဘူမိဂတံ ကတွာတိ အတ္ထော။
ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၁၃၈။ (- အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၈။ အဘိ၊ ဌ၊
၁။ ၆၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၈၊ ၃၄၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၈။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၈။
အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.၁၂- ပ.မ.သ.စ

၁၁၄၊ ၁၅၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၁၊ ၂၉၅။ ဇာ၊ ဌ၊
၃။ ၁၀၆။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄၁၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၉။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၀၄။ အံ၊
ဌိ၊ ၁။ ၁၉၀။)

နိဒဟိသံ (ကြိ) [နိ + တ + အ + သံ]
သိုမှီး - သိမ်းထား - ပြီ၊ ဝှက်ထားခဲ့ပြီ။
နိဒဟတိ - ကြည့်။

နိဒဟိသန္တိ (ကြိ) [နိ + တ + အ + သန္တိ]
သိုမှီး - မြှုပ်နှံ - ကုန်လတ္တံ့၊ ဌာပနာကုန်
လတ္တံ့။ နိဒဟတိ - ကြည့်။

နိဒဟိသာမိ (ကြိ) [နိ + တ + အ + သာမိ]
သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - မြှုပ်နှံ - ထားအံ့။
နိဒဟတိ - ကြည့်။

နိဒဟေ (ကြိ) [နိ + တ + အ + ဧယျ]
ထား - သိမ်းထား - ရာ၏။ နိဒဟတိ - ကြည့်။

နိဒဟေယျ (ကြိ) [နိ + တ + အ + ဧယျ]
(က) ထား - သိမ်းထား - ဝှက်ထား - ရာ၏။
(ခ) ပေးလှူ - ပူဇော် - ရာ၏။ နိဒဟတိ -
ကြည့်။

နိဒဟေယျာသိ (ကြိ) [နိ + တ + ဧယျာသိ]
ထား - သိုမှီးထား - မြှုပ်နှံထား - ရာ၏။
နိဒဟတိ - ကြည့်။

နိဒါယ (ပု) [နိ + ဒဟ + ဣ၊ ဓာနံ၊ ဌိ၊ ၈၀-
၁။ နိရုတ္တိ၊ နာ၊ ၃၄။ နိ + ဒဟ + ဃ၊ ဣဒါ။

၃၈။ နိ + ဒါယ + အ။ နိတရံ ဒဟျတေ
အတြ နိ + ဒဟ + ယဉ်။ ထောမ။ ဒါယ
အာယာ သေ စ၊ အာယာသော ကိလမနံ။
နိတံ၊ တ။ ၂၉။ (- ဓာတွတ္ထ။ ၁၈၈။) (နိဒါယ
- သံ၊ ကိဒါဟ - ပြာ)] ပူအိုက် - လောင်
မြိုက် - ရာ အခါ၊ ပင်ပန်း - နွမ်းနယ် - ရာ
အခါ၊ နွေ အခါ၊ နွေ ကာလ။ (အပူ၊ ပူခြင်း၊
နွေးခြင်း၊ နွေကာလ၊ ချွေး၊ ချွေးရေ။
P.S.D.) နိဒါယေ သုက္ခဝါပိယာ မရိယာဒံ
ယာဝတလံ ပါတေတွာ ဆိန္ဒတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၃၀။ နိဒါယေပိ ဒေဝေ ဝုဋ္ဌမတ္တေ ဇာယန္တိ။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၃။ (- မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၊ ၆၆။ မ၊ ဌ၊
၃။ ၁၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၀။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၇၉။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၈၊ ၄၇၅၊ ၅၂၉။)

နိဒါယကာလ (ပု) [နိဒါယ + ကာလ] ပူအိုက်
- လောင်မြိုက် - ပင်ပန်း - ရာအခါ၊
နွေအခါ၊ နွေကာလ။ နိဒါယကာလေ ပန
နဒိယာ သောတေ ပစ္စိန္နေ ကတ္ထစိ နိန္ဒဌာနေ
ဥဒကံ တိဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၈။ (- ဥဒါန၊ ဌ၊
၂၆၇။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၆၁။)

နိဒါယပရိဇ္ဈာဟူပဇနိတ (တိ) [နိဒါယ +
ပရိဇ္ဈာဟ + ဥပဇနိတ] နွေအခါ၌ဖြစ်သော
ပူလောင်ခြင်းသည် ဖြစ်စေအပ်သော။
တဒုပဘောဂိဇနသရိရသန္တာပံ နိဒါယပရိ-
ဇ္ဈာဟူပဇနိတံ ဝူပသမေတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၂။

နိဒါယဘဒ္ဒက (တိ) [နိဒါယ + ဘဒ္ဒက]
နွေအခါ၌ - ကောင်း - မွန်မြတ် - သော။

ဧကံ ကိရ နိဝါပတိဏံ နာမ အတ္ထိ နိဒါယ-
ဘဒ္ဒကံ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၆။

နိဒါယသမယ (ပု) [နိဒါယ + သမယ] ပူအိုက်
- လောင်မြိုက် - ရာအခါ၊ နွေအခါ။ နိ-
ဒါယသမယေ ဥဒကံ မန္တံ ဟောတိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၁။ ၂၃၈။ နိဒါယသမယေ (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀)
တိ ဂိမ္မကာလေ။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၂၂။ (- ဝိ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၀၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈၀။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃။
သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၅။ အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၂၃၀။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
၂၈၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၃။)

နိဒါန (န) [နိ + ဒါ + ယု။ နိဒိယတေ
နိစ္ဆိယတေ အနေနာတိ နိဒါနံ၊ ယု၊ နိဒါတိ
ဖလန္တိတိ နိဒါနံ၊ ဓာနံ၊ ဌ၊ ၉။ (နိဒါန -
သံ၊ ကိအာဏ၊ ကိဒါဏ - ပြာ)] (၁) (က)
နိဒါနံ၊ အကြောင်းရင်း။ (ခ) အကြောင်းရင်း
၏အဖြစ် (ဘာဝပ္ပဓာန်)။ (ဂ) သိက္ခာပုဒ်
ပညတ်တော်မူရာဌာန။ (၂) နိဒါနသုတ်။ (၃)
နိဒါနသံယုတ်။ (တိ) (၄) ဖြစ်သော၊ ဖြစ်
တတ်သော။

နိဒါနံ (ပ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၂။ ၄၇၀။ ဒိ၊ ၂။
၄၉၊ ၅၁။ မ၊ ၂။ ၆၆။ သံ၊ ၁။ ၃၅၊ ၃၃၀၊
၃၄၇။ သံ၊ ၂။ ၄၀၁။ အံ၊ ၁။ ၁၃၃၊ ၂၆၆။
နေတ္ထိ။ ၂၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၉၇။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၂၊ ၈၈။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၄။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၊
၂၇၉။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၆၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၄။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၂၀။

မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၀၈။ ဝဇီရ။ ၅၅၁။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၂။ ကင်္ခါ၊ ဋီ။ ၃။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၅၅၊ ၂၃၇။ သိ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၃၄၊ ၄၈၆။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ အံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၂၂-၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈၊ ၁၅၅။ အံ၊ ဋီ၊
၃။ ၂၂၁။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၉၅။ ဖနတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၄၅။
နိဒါနနိ (ပ၊ ဗ) — အံ၊ ၁။ ၁၃၃- ၄၊ ၂၆၆၊
၂၆၇။ ဝဇီရ။ ၁၁၁။ နိဒါနံ (ဒ၊ စ) — ဝိ၊ ၃။
၁၅၁။ စူဠနိ၊ ၆၈။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၁၊ ၂၄။ ဝိ၊ ဌ။
၄။ ၂၀၉။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၃၆၂။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၇။ အံ၊
ဌ။ ၁။ ၇။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ။ ၈၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၇။ ဝဇီရ။
၃၁၀။ ကင်္ခါ၊ ဋီ။ ၃။ သိ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၈၃၊
၁၃၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၇။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅။
နိဒါနနိ (ဒ၊ ဗ) — ဝိမာန၊ ဌ။ ၁။ ပေတ၊ ဌ။
၁။ နိဒါနေန (တ၊ စ) — သံ၊ ၁။ ၃၁၉။
နေတ္တိ။ ၃။ ဝိ၊ ဌ။ ၄။ ၁၅၅၊ ၂၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၂၀၇။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၁။ ဝဇီရ။ ၃၆၆။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၂၅။ နိဒါနဿ (ဆ၊ စ) —
မ၊ ၃။ ၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၅။ သိ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊
၁။ ၂၁၄။ နိဒါနနံ (ဆ၊ ဗ) — ဝိ၊ ဌ။ ၄။
၁၇၇။ နိဒါနေ (သ၊ စ) — ဝိ၊ ၁။ ၂၆၊ ၁၉၃၊
၂၀၀၊ ၂၁၉။ ဝိ၊ ၂။ ၅၈၊ ၃၉၁။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၊
၂၇၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၊ ၃၄၊ ၄၈၊ ၅၉၊ ၂၃၉၊ ၂၇၄။
အပ၊ ၁။ ၄၇။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၇။

(၁) (က) နိဒါနံ၊ အကြောင်းရင်း။
ဧတသ္မိံ နိဒါနေ ဧတသ္မိံ ပကရဏေ
ဘိက္ခုသံဃံ သန္နိပါတေတွာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၃။
ဥဒ္ဓိဋ္ဌံ ခေါ အာယသ္မန္တော နိဒါနံ၊ ကင်္ခါ။
၈၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၀၆။ နိဒါနံ ဟေတု
သင်္ခါရေ ဧတာနိ ကာရဏဝေဝစနာ-
နေဝ။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၅၄။ (- အပ၊ ဌ။ ၁။ ၃၃၊

၉၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၆။ စရိယာ၊ ဌ။ ၃။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။
၂။ စူဠနိ၊ ဌ။ ၁၀၊ ၁၃။ ဝဇီရ။ ၄၁၆၊ ၄၃၁။
ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၁၂၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၊ ၄၅။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၇၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၊ ၄၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၉။ မူလဋီ၊
၁။ ၆၊ ၁၄၇။) နိဒါနသမ္ဘဝ - လည်းကြည့်။

(ခ) အကြောင်းရင်း၏ အဖြစ်။ နိဒါနံ
ကထိတ (ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၈၇) ၏ ဇရာမရဏာဒိ-
ကဿ နိဒါနတ္ထံ ကထိတံ ဧကံသိက္ခော
ပစ္စယဘာဝေါ ကထိတော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၄။

(ဂ) သိက္ခာပုဒ်ပညတ်တော်မူရာ ဌာန။
ဣဒံ သိက္ခာပဒံ အသုကသ္မိံ နာမ နဂရေ
ပညတ္တန္တိ ဧဝံ နိဒါနံ န ဇာနာတိ။ ဝိ၊ ဌ။ ၄။
၂၀၉။ နိဒါနဉ္စ ပညတ္တိဌာနံ၊ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၇၃။
(- ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၆၃။) (၂) နိဒါနသုတ်။
နိဒါနေန စ တေ ဒဿ။ သံ၊ ၁။ ၃၁၉။ (၃)
နိဒါနသံယုတ်။ သဗြာဟ္မဏဝဂ္ဂေါ၊ နိဒါနေ
ဘဝတိ အဋ္ဌမော။ သံ၊ ၁။ ၃၄၉။ (တိ) (၄)
ဖြစ်သော၊ ဖြစ်တတ်သော။ နိဒါနာ (မဟာနိ။
၂၀၀) တိ ဇာတာ ဥပ္ပန္နာတိ အတ္ထော။
မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၀၉။

နိဒါနက (တိ) [နိဒါန + က] နိဒါနံ -
အကြောင်း - ရှိသော။ တတော ဧဝ
အရညနိဒါနကံ နာမေတံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၅။

နိဒါနကဏ္ဍ (ပု) [နိဒါန + ကဏ္ဍ] နိဒါနံ -
အခန်း၊ နိဒါနံ အပိုင်း။ နိဒါနကဏ္ဍေ
ဝုတ္တနယေနော ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဒိ၊ ဌ။ ၂။
၂၀။ (- နေတ္တိ၊ ဌ။ ၁၀၀။ ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၁၈။)

နိဒါနကထာ (ထိ) [နိဒါန + ကထာ] နိဒါနံ
ကို ဖွင့်ဆိုရာဖြစ်သော စကားရပ်။ နိဒါန-
ကထာယံ ဝုတ္တဇမဝ။ အပါ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၁၀။ (-
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌာ၊ ၆။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂။ ၁၅၄။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၄။
၂၈၂။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၂။ ၈၀၊ ၈၇။ မ၊ ဌိ၊ ၁။ ၃၂၉။
သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၉၈။ မူလဌိ၊ ၁။ ၂၆။)

နိဒါနကိစ္စ (န) [နိဒါန + ကိစ္စ] နိဒါနံ
- ပြု - စီရင် - ဖွယ် 'ကိစ္စ'။ အဘိဓမ္မဿ
နိဒါနကိစ္စံ နာမ နတ္ထိ ပဏ္ဍိတာ။ အဘိ၊ ဌာ၊
၁။ ၃၁။ (- မူလဌိ၊ ၁။ ၂၃။)

နိဒါနကောသလ္လ (န) [နိဒါန +
ကောသလ္လ] နိဒါနံ၌ - လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင်
- သူ၏အဖြစ် - ခြင်း။ ကောသလ္လန္တိ
ဝတ္ထုတော နိဒါနကောသလ္လံ။ ပေဋကော။
၂၃၂။ (- သီ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆။) အောက်ပုဒ်
လည်းကြည့်။

နိဒါနကောသလ္လတ္ထ (ပု) [နိဒါနကောသလ္လ +
အတ္ထ] နိဒါနံ၌ - လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် -
ခြင်းဟူသောအကျိုး။ နိဒါနကောသလ္လတ္ထ
(ဝိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၄) နှိ နိဒါတိ နိဒဿေတိတိ
နိဒါနံ၊ တတ္ထ ကောသလ္လံ၊ တဒတ္ထန္တိ
အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၇။ (- အဘိ၊ ဌာ၊ ၁။
၃၂။ ဥဒါန၊ ဌာ၊ ၅။ သီ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅။)

နိဒါနဂန္ထ (ပု) [နိဒါန + ဂန္ထ] နိဒါနံကျမ်း။
နိဒါနန္တိ အာနန္ဒတ္ထေရေန ဌပိတံ ကာလ-
ဒေသဒေသကပရိသာဒိအပဒိသနလက္ခဏံ
နိဒါနဂန္ထံ။ သီ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၀။

နိဒါနဂဝေသန (န၊ ထိ) [နိဒါန + ဂဝေသန
(နိဒါနဂဝေပဏ - သံ၊ ကိဒါနဂဝေသဏ -
ပြာ)] နိဒါနံကို ရှာမှီးခြင်း။ ကိမေတေန
နိဒါနဂဝေသနေန။ နေတ္ထိ၊ ဌာ၊ ၄။

နိဒါနဂါထာ (ထိ) [နိဒါန + ဂါထာ] နိဒါနံ
ဂါထာ။ သာဓာရဏာ ဟေတာ တိဿော
နိဒါနဂါထာ ထေရဂါထာနံ ထေရိဂါထာနဉ္စ။
ထေရ၊ ဌာ၊ ၁။ ၆။

နိဒါနဇာတိက (တိ) [နိဒါန + ဇာတိ +
က] (သမ္ဗုဒ္ဓါ ၄-ပါးဟူသော) နိဒါနံလျှင်
ဖြစ်ရာ 'ဇာတိ' ရှိသော။ သမ္ဗုဒ္ဓါဝိနယော
နိဒါနဇာတိကော။ ဝိ၊ ၅။ ၂၇၃။

နိဒါနဌ (ပု) [နိဒါန + အတ္ထ] (ဒုက္ခ၏)
အကြောင်းဖြစ်သော - (ဒုက္ခကို) ဆောင်နှင့်
ပေးတတ်သော - သဘော။ သမုဒယဿ
အာယူဟနဌော နိဒါနဌော။ ပဋိသံ၊ ၂၉၃။
အဘိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၅။ ဥဒါန၊
ဌာ၊ ၁၁၉။ ဣတိဝုတ်၊ ဌာ၊ ၁၁၇။ သမုဒယာ-
ယူဟိတဒုက္ခဒဿနေန နိဒါနဌော။ ပဋိသံ၊
ဌာ၊ ၁။ ၉၅။ (- ပဋိသံ၊ ၂။ ၁၁၆၊ ၃၀၈။ ဝဇီရ၊
၄၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၁။ မူလဌိ၊ ၂။ ၅၀။)

နိဒါနဌာနိယတ္ထ (န) [နိဒါန + ဌာနိယ + ဣ]
နိဒါနံလျှင် တည်ရာရှိသည်၏အဖြစ်၊ နိဒါနံ
လျှင် တည်ရာရှိခြင်း။ သာ ဟိ ဣမိဿာ
ဒေသနာယ နိဒါနဌာနိယတ္တာ တထာ
ဝုတ္တာ။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၈။

နိဒါနတ္ထ (န) [နိဒါန + ဣ။ (နိဒါနတွ - သံ)] အကြောင်းရင်းအဖြစ်။ ဝေဒနာ-
ဂေလညဿ နိဒါနတ္ထ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၉။ ရောမရဏာဒိကဿ
နိဒါနတ္ထံ ကထိတံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၄။

နိဒါနဒဿန (န) [နိဒါန + ဒဿန။
(ကိဒါဏဒံသဏ - ပြာ)] နိဒါန်းကို
ပြခြင်း။ ပဗ္ဗဇ္ဇာဒိနံ ဝိနယကမ္မာနံ
အာဒိတော ပဋ္ဌာယ နိဒါနဒဿနံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၃၃၊ ၂၃၄။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၂။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၃။ မူလဋီ၊ ၂။ ၈၇။)

နိဒါနဒဿာဝိ (တိ) [နိဒါန + ဒိသ + အာဝိ]
အကြောင်းရင်းကို ရှုမြင်လေ့ရှိသော၊ သူ။
မူလဒဿာဝိန္ဒိ ဘဂဝါ နိဒါနဒဿာဝိ။
စူဠနိ၊ ၄၇။

နိဒါနနိဌာန (န) [နိဒါန + နိဌာန] နိဒါန်း၏
ပြီးဆုံးခြင်း။ နိဒါနနိဌာနမကံသု ဓမ္မသင်္ဂါ-
ဟကာ။ ဝဇီရ။ ၄၁၆။

နိဒါနနိဒါန (တိ) [နိဒါန + နိဒါန] (သမ္မုခါ
၄-ပါးဟူသော) နိဒါန်းလျှင်အကြောင်းရှိ
သော။ သမ္မုခါဝိနယော နိဒါနနိဒါနော။
ဝိ၊ ၅။ ၂၇၃။ နိဒါနံ နိဒါနမဿာတိ နိဒါန-
နိဒါနော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၉၉။

နိဒါနနိဒ္ဒေသ (တိ) [နိဒါန + နိဒ္ဒေသ]
အကြောင်းကို ညွှန်ပြ - တတ် - ကြောင်းဖြစ်

- သော (သဒ္ဓါ)။ ကောကာလိကောဟိတိ
အာဒိ နိဒါနနိဒ္ဒေသော။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၇၇။

နိဒါနနိဒ္ဓါရဏ (န) [နိဒါန + နိဒ္ဓါရဏ]
နိဒါန်းကို ထုတ်ဆောင်ခြင်း။ ဣမိနာ
နယေန သဗ္ဗတ္ထ နိဒါနနိဒ္ဓါရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၀၀။

နိဒါနနိရောဓ (ပု) [နိဒါန + နိရောဓ]
အကြောင်း၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ နိဒါန-
နိရောဓေန အဝိဇ္ဇာ နိရုဇ္ဈတိ။ ပဋိသံ၊ ၁၉၃။

နိဒါနပဘဝ (တိ) [နိဒါန + ပဘဝ] နိဒါန်း
- အကြောင်းရင်း - လျှင် ဖြစ်ရာအမွန်အစရှိ
သော။ သမ္မုခါဝိနယော နိဒါနပဘဝေါ။
ဝိ၊ ၅။ ၂၇၃။

နိဒါနပရိဇာနန (န၊ ထိ) [နိဒါန + ပရိဇာနန]
နိဒါန်းကို ပိုင်းခြား၍သိခြင်း။ နိဒါန်းအပိုင်း
အခြားကို သိခြင်း။ နိဒါနပရိဇာနနေန
ဝဏ္ဏနာယ သုဝိညေယျတ္တာ ဝုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊
၁။ ၅၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၇။

နိဒါနပရိယာပန (တိ) [နိဒါန + ပရိယာပန]
နိဒါန်း၌ - အကျုံးဝင် - ပါဝင် - သော။
နိဒါနောဂံ နိဒါနပရိယာပနံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၊ ၅၊
၁၁။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၈။)

နိဒါနပရိယောသာန (န) [နိဒါန + ပရိ-
ယောသာန] နိဒါန်း၏ ပြီးဆုံးခြင်း။ နိဒါန်း

၏ အဆုံး။ နိဒါနပရိယောသာနတော
ပဘုတိ... ဘဂဝါ အဝေါစ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၂။
(- သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၂။)

နိဒါနပါဠိ (ထိ) [နိဒါန + ပါဠိ] နိဒါန်းပါဠိ။
နိဒါနပါဠိ ပရိပုဏ္ဏံ ကတွာ။ ကခိ၊ ဋီ၊ ၃။
(-ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄။)

နိဒါနပုဏ္ဏာ (ထိ) [နိဒါန + ပုဏ္ဏာ] နိဒါန်းကို
- မေးမြန်းခြင်း - မေးမြန်းကြောင်းဖြစ်သော
ပုဏ္ဏာ။ ကတ္ထ ပညတ္တန္တိ ဟိ နိဒါနပုဏ္ဏာ။
ဝဇီရ။ ၃၀။

နိဒါနပ္ပဘောဒဒီပန (န၊ ထိ) [နိဒါန + ပဘောဒ
+ ဒီပန] နိဒါန်းအထူးအပြားကို ပြခြင်း။
ဗာဟိရနိဒါနအတ္တန္တရနိဒါနသိက္ခာပဒနိဒါနာနံ
ဝသေန နိဒါနပ္ပဘောဒဒီပနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၇။

နိဒါနဘဏန (န) [နိဒါန + ဘဏန] နိဒါန်း
ကိုဆိုခြင်း။ ဣဒါနိ နိဒါနဘဏနေ ပယော-
ဇနံ ဝက္ခာမ။ ဝဇီရ။ ၃၀။

နိဒါနဘာဝ (ပု) [နိဒါန + ဘာဝ] နိဒါန်း -
အကြောင်းရင်း - ၏အဖြစ်။ ယထာ စ
နိဒါနဘာဝေန ပဗ္ဗင်္ဂမတာ။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၁၀၀။

နိဒါနဘောဒ (ပု) [နိဒါန + ဘောဒ] နိဒါန်း
- အထူး - အပြား။ အယံ နိဒါနဘောဒေါ။
ဝဇီရ။ ၇၉။

နိဒါနမူလ (န) [နိဒါန + မူလ] အကြောင်း
ရင်း။ နိဒါနမူလေ ပန ဂယုမာနေ
“လောဘမောဟဝသေနပီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗံ
သိယာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၁။ (- သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၅။)

နိဒါနရဟိတတာ (ထိ) [နိဒါန + ရဟိတ +
တာ] အကြောင်းမှ ကင်းသည်၏အဖြစ်၊
အကြောင်းကင်းခြင်း။ ပဉ္စဝိညာဏေသု ဝိယ
နိဒါနရဟိတတာ သောတပတိတတာတိ
ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၄၁။

နိဒါနဝဂ္ဂ (ပု) [နိဒါန + ဝဂ္ဂ] နိဒါနဝဂ္ဂ-
သံယုတ်၊ နိဒါနသံယုတ်ဖြင့်မှတ်အပ်သော
သံယုတ်အစု။ ယင်းနိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်၌ နိဒါန
သံယုတ်၊ အဘိသမယသံယုတ်၊ ဓာတု
သံယုတ်၊ အနမတဂ္ဂသံယုတ်၊ ကဿပ
သံယုတ်၊ လာဘသက္ကာရသံယုတ်၊ ရာဟုလ
သံယုတ်၊ လက္ခဏသံယုတ်၊ ဩပမ္ဘသံယုတ်၊
ဘိက္ခုသံယုတ်အားဖြင့် သံယုတ်ပေါင်း ၁၀-
ခု ပါရှိ၏။ ယင်း နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်တွင်
နိဒါနသံယုတ် ကဠာရဓတ္တိယဝဂ် ဘူတ
သုတ်၌ ဂုတ္တမိဒံ သာရိပုတ္တပါရာယနေ
အဓိတပဉ္စေ စသည်လာရှိသည်ကို ထောက်
၍ သံယုတ်လာသုတ်အချို့ သုတ္တနိပါတ်
ပါရာယနဝဂ်နောက်မှ ဟောကြောင်း သိသာ
လေသည်။ သံ၊ ၁။ ၂၁၈။ - ကြည့်။)
သံယုတ္တာဂမော နာမ သဂါထာဝဂ္ဂေါ
နိဒါနဝဂ္ဂေါ... ပဉ္စဝဂ္ဂေါ ဟောတိ။ သံ၊ ဌ၊
၁။ ၃။ (- သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၃။ အံ၊
ဌ၊ ၁။ ၆၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၂၅၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၊ ၄၄၂။ ဝိမတိ၊ ၂။

၂၁။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၉။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၅၊ ၇၃။ သံ၊
ငို၊ ၂။ ၁၂၉။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၇၇။)

နိဒါနဝစန (န) [နိဒါန + ဝစန] (၁)
နိဒါနသဒ္ဒါ၊ နိဒါနစကား။ (၂) နိဒါနကို
ဆိုခြင်း။ (၁) နိဒါနဝစနနေန သိက္ခာပဒါနံ
ပညတ္တိဒေသသင်္ခါတံ နိဒါနံ ပစ္စေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊
ဌ၊ ၄။ ၁၄၁။ “ဝိဟရတိ ဇေတဝနေ”တိ
နိဒါနဝစနနေန ယထာ န ဝိရုဇ္ဈတိ။ သံ၊ ငို၊
၁။ ၁၇၆။ (- ဝဇိရ။ ၄၇၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၊ ၆၆။
သံ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၃၁၊ ၂၁၅။) (၂)
သတ္တုသိဒ္ဓိယာ နိဒါနဝစနံ။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၅၅၊
၅၆။ ကိမတ္ထံ ပန ဓမ္မဝိနယသင်္ဂဟေ
ကရိယမာနေ နိဒါနဝစနံ။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၅၂။
အံ၊ ငို၊ ၁။ ၄၆။ (- သံ၊ ငို၊ ၂။ ၅၊ ၆။ အံ၊ ငို၊ ၁။
၄၇။ နေတ္တိ၊ ငို၊ ၁၉။)

နိဒါနဝစနကိစ္စ (န) [နိဒါနဝစန + ကိစ္စ]
နိဒါနကို ဆိုဖွယ် ‘ကိစ္စ’။ န လ္လမဿ
ပကရဏဿ ဝိသု နိဒါနဝစနကိစ္စံ အတ္ထိ။
နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၄။

နိဒါနဝစနက္ကမ (ပ) [နိဒါန + ဝစန + ကမ]
နိဒါန စကား အစဉ်၊ နိဒါနကို ဆိုခြင်း
အစဉ်။ တဿာ န သာဒိယန္တိတိ၊ နိဒါန-
ဝစနက္ကမံ။ ဝဇိရ။ ၅၃၉။

နိဒါနဝစနပဋိမက္ခိတ (တိ) [နိဒါနဝစန +
ပဋိမက္ခိတ] နိဒါနစကားဖြင့် တန်ဆာ
ဆင်အပ်သော။ ဝေရဏ္ဍာယံ ဝိဟရတိတိ-
အာဒိနိဒါနဝစနပဋိမက္ခိတံ ဝိနယပိဋကံ။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၉။

နိဒါနဝစနပ္ပ (ပ) ယောဇန (န) [နိဒါန + ဝစန
+ ပယောဇန] နိဒါနကို ဆိုရခြင်း - နိဒါန-
စကား - ၏အကျိုး။ ဣဒမေတ္ထ နိဒါန-
ဝစနပ္ပ (ပ) ယောဇနဿ မုခမတ္တဒဿနံ။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၇။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၅၆။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၅၃။
အံ၊ ငို၊ ၁။ ၄၇။

နိဒါနဝတ္ထနာ (ထိ) [နိဒါန + ဝတ္ထနာ] နိဒါန-
အဖွင့်၊ နိဒါနကို - ဖွင့်ရာ - ဖွင့်ကြောင်း -
အဋ္ဌကထာ။ တံ နိဒါနဝတ္ထနာယမေဝ ဝုတ္တံ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၃၊ ၁၄၀။ (- သံ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။
၂၁၄။ သံ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၅၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆၆။)

နိဒါနဝတ္ထုဒီပက (တိ) [နိဒါနဝတ္ထု + ဒီပက။
ထိ-၌ — ဒီပိကာ] နိဒါနဝတ္ထုတို့ကို
ပြတတ်သော။ တေန ခေါ ပန သမယေန
အညတရော ဘိက္ခုတိအာဒိကာ နိဒါန-
ဝတ္ထုဒီပိကာ ဝိနိတဝတ္ထုပါဠိယေဝ
“ဝတ္ထုဂါထာ”တိ ဝုတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၉။
(- ဝဇိရ။ ၁၁၂။)

နိဒါနဝတ္ထုပ္ပဘောဒဒီပန (န၊ ထိ) [နိဒါနဝတ္ထု
+ ပဘောဒ + ဒီပန] (သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်
ရာဖြစ်သော) နိဒါနအပြား၊ (သိက္ခာပုဒ်
တို့၏ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းဖြစ်သော) ဝတ္ထု
အပြား၊ ကို ပြခြင်း။ နိဒါနဝတ္ထုပ္ပဘောဒ-
ဒီပနတော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၇၊ ၂၄၆။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
၂၆၃။

နိဒါနဝတ္ထုသမ္ပန္န (ပ) [နိဒါနဝတ္ထု + သမ္ပန္န]
နိဒါနဝတ္ထုတို့နှင့် ဆက်စပ်သော။ ယာယ

ဝတ္ထမဘိဝဏ္ဏန္တိ နိဒါနဝတ္ထုသမ္ပန္နံ။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၈။

နိဒါနဝါရ (ပု) [နိဒါန + ဝါရ] နိဒါနသဒ္ဒါ
ဖြင့် မှတ်၍ဟောအပ်သော ပါဠိတော် -
အလှည့် - အကြိမ်၊ နိဒါနဝါရ။ မူလဝါရော
ဟေတုဝါရော နိဒါနဝါရော ဒသ ဝါရ
ဟောန္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၉။

နိဒါနဝိရောဓ (ပု) [နိဒါန + ဝိရောဓ] နိဒါနံ-
-အကြောင်း-နှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း။ “အည-
သတ္တယာ”တိ နိဒါနဝိရောဓတော န ဝုတ္တံ။
ဝဇီရ။ ၂၄၄။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၇၇။ (- ၁၇။)

နိဒါနသံယုတ္တ (န) [နိဒါန + သံယုတ္တ]
အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းတရားတို့၏
ဖြစ်ပုံ၊ ချုပ်ပုံကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောပြော
ဒေသနာနှင့် စပ်ယှဉ်သော သံယုတ်၊
နိဒါနသံယုတ်။ ယင်း သံယုတ်၌ ဗုဒ္ဓဝဂ်
အစရှိသော ဝဂ် ၈-ဝဂ်နှင့် အန္တရပေယျာလ
၁-ခု ပါရှိ၏။ ပေယျာလအတွင်းဝင်သုတ်နှင့်
တကွ သုတ်ပေါင်း ၁၀၄-သုတ် ပါရှိလေ
သည်။ သံ၊ ၁။ ၂၄၃-၃၅၁။ နိဒါနသံယုတ္တ
သမတ္တံ။

နိဒါနသင်္ဂဟ (ပု) [နိဒါန + သင်္ဂဟ] နိဒါနံ-
-သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ရာအရပ် - ဖြင့် - ပေါင်း
ယူ - ရေတွက် - ခြင်း။ သမ္ဘာနိ စ သတ္တသု
နဂရေသု ပညတ္တာနီတိ နိဒါနေန သင်္ဂဟိ-
တာနီတိ ဧဝံ နိဒါနသင်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၆၂။ (- ဝိ၊ ၅။ ၃၈၇။)

နိဒါနသမ္ဘာဝ (ပု) [နိဒါန + သမ္ဘာဝ] နိဒါနံ-
၏ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်။ နိဒါန-
သမ္ဘာဝေ သက္ကိဘူတေသုပိ အမှေသု ဝိဇ္ဇ-
မာနေသု။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၄။

နိဒါနသမုဋ္ဌာန (တိ) [နိဒါန + သမုဋ္ဌာန]
နိဒါနံလျှင် - ဖြစ်ကြောင်း - သမုဋ္ဌာန် - ရှိ
သော။ ပဋိညာတကရဏံ နိဒါနသမုဋ္ဌာနံ။
ဝိ၊ ၅။ ၂၇၃။

နိဒါနသမုဒယ (တိ) [နိဒါန + သမုဒယ]
နိဒါနံလျှင် - ဖြစ်ကြောင်း - သမုဒယ - ရှိ
သော။ ပဋိညာတကရဏံ နိဒါနနိဒါနံ
နိဒါနသမုဒယံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၇၃။

နိဒါနသမ္ပတ္တိ (ထိ) [နိဒါန + သမ္ပတ္တိ] နိဒါနံ-
- အကြောင်း - ၏ ပြည့်စုံခြင်း။ မူလေဟိ
ဝါ နိဒါနသမ္ပတ္တိယာ အာဒိကလျာဏတံ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။

နိဒါနသမ္ဘဝ (ပု) [နိဒါန + သမ္ဘဝ]
အကြောင်းသာလျှင်ဖြစ်သော ဖြစ်ကြောင်း၊
အပ်နှင်းတတ်သော အကြောင်း၊ ဖြစ်
ကြောင်း။ အဝိဇ္ဇာ ဘိက္ခဝေ အာသဝါနံ
နိဒါနသမ္ဘဝေါ။ အံ၊ ၂။ ၃၆၂။ နိဒါနသမ္ဘ-
ဝေါ (အံ၊ ၂။ ၃၅၈) တိ ကာမေ နိဒေတိ
ဥပ္ပါဒနသမတ္တတာယ နိယျာဒေတိတိ နိဒါနံ။
သမ္ဘဝတိ တတောတိ သမ္ဘဝေါ။ နိဒါနမေဝ
သမ္ဘဝေါ နိဒါနသမ္ဘဝေါ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၅။

နိဒါနသမ္ဘာရ (တိ) [နိဒါန + သမ္ဘာရ]
နိဒါနံလျှင် - အကြောင်း - အဆောက်အဦ

- ရှိသော။ သမ္ပုခါဝိနယော နိဒါန-
သမ္ဘာရော။ ဝိ၊ ၅။ ၂၇၃။

နိဒါနသုတ္တ (န) [နိဒါန + သုတ္တ] နိဒါန
သုတ်။ (၁) ဥပါဒါန်၏ အစီးအပွားတရား
တို့၌ သာယာဖွယ်ဟု ရှုမှတ်၍နေသော
ပုဂ္ဂိုလ်အား တပ်မက်ခင်တွယ်မှု ‘တဏှာ’
တိုးပွား၏။ တဏှာတိုးပွားခြင်းကြောင့်
ဥပါဒါန်ဖြစ်၏၊ ဥပါဒါန်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်
ဘဝဖြစ်၏ စသည်ဖြင့်၎င်း၊ ဥပါဒါန်၏ အာရုံ
တရားတို့၌ အဖြစ်ဟုရှုမှတ်နေသူအား
တဏှာချုပ်၏။ တဏှာချုပ်ခြင်းကြောင့်
ဥပါဒါန်ချုပ်၏။ ဥပါဒါန်ချုပ်ခြင်းကြောင့်
ဘဝချုပ်၏ စသည်ဖြင့် အကြောင်းအဆက်
ဆက်ဖြစ် ချုပ်ပုံကို ဟောပြောသုတ်။
သံယုတ္တနိကာယ၊ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-
သံယုတ်၊ ၆-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၃၁၇။
(၂) ကံတို့၏ဖြစ်ကြောင်းကား အလောဘ၊
အဒေါသ၊ အမောဟ ၃-ပါး (နှင့်) လောဘ၊
ဒေါသ၊ မောဟ ၃-ပါး တို့တည်းစသည်
ဖြင့် ကံတို့၏အကြောင်းကို အကျယ်ဟော
ပြောသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ တိက-
နိပါတပါဠိ၊ ပဌမပဏ္ဏာသက၊ ၄-ဝဂ်၊ ၄-
သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၁၃၃။ (၃) ကံတို့၏
ဖြစ်ကြောင်း လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟနှင့်
အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ တို့ကိုပင်
အကျယ်ဟောပြောသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရ-
နိကာယ၊ ဆက္ကနိပါတပါဠိ၊ ပဌမပဏ္ဏာသက၊
၄-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၂၉၇။

နိဒါနာနုလောမ (တိ) [နိဒါန + အနုလောမ]
နိဒါနိး - အကြောင်း - အား - လျော် -
လျှောက်ပတ် - သော။ “ပုတ္တပေမံ ဝါ
ပုတ္တရက္ခေ ပိယော ဟောတိ”တိ နိဒါနာ-
နုလောမတော န ဝိရုဇ္ဈတိ။ ဝဇီရ။ ၄၂၇။

နိဒါနာပေက္ခ (တိ) [နိဒါန + အပေက္ခ]
နိဒါနိးကို ရှုငဲ့ခြင်းရှိသော။ တေန လေသေန
ဘဂဝါ တံ ဝတ္ထု နိဒါနံ ကတွာ ပါရာဇိကံ
ပညပေသိ၊ တေန ဝုတ္တံ “နိဒါနာပေက္ခ”န္တိ။
ဝဇီရ။ ၇၉။ (- ၄၇၁။ ကခါ၊ ၄။ ၅၃။)

နိဒါနာဝစန (န) [နိဒါန + အဝစန] နိဒါနိး
ကို မဆိုခြင်း။ သာဝကဘာသိတဗုဒ္ဓ-
ဘာသိတဘာဝေါ နိဒါနာဝစနဿ၊ နိဒါန-
ဝစနဿ စ အကာရဏံ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၉။

နိဒါနာဝသာန (န) [နိဒါန + အဝသာန]
နိဒါနိး၏ အဆုံး။ နိဒါနာဝသာနတော (ဒိ၊
၄။ ၁။ ၁၁၉) တိ နိဒါနပရိယောသာန-
တော။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၄၇၂။

နိဒါနဒွေသ (ပု) [နိဒါန + ဥဒွေသ] နိဒါနိး
ကို - အကျဉ်း - သရုပ် - အားဖြင့် - ပြ -
ရွတ်ဆို - ခြင်း။ ပဉ္စ ဥဒွေသာ နာမ
နိဒါနဒွေသော ဝိတ္ထာရုဒွေသော။ ကခါ။
၈၄။ နိဒါနဿ ဥဒွေသောတိ နိဒါနဒွေ-
သော။ ကခါ။ ၄။ သစ်၊ ၁၂၇။ (- ဝိ၊ ၄။ ၄။
၂၂၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၀၆။ ထေရု၊ ၄။ ၁၁၆။
ဝဇီရ။ ၄၄၇၊ ၄၄၈၊ ၄၆၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၇။

ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၀၊ ၁၇၀။ ကင်္ခါ၊ ငို။ ၃။ ဒိ၊ ငို၊
၃။ ၈၃။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၉၈။)

နိဒါနုဒ္ဒေသန္တောဂဓ (တိ) [နိဒါနုဒ္ဒေသ +
အန္တောဂဓ] နိဒါနုဒ္ဒေသ - ဧကိယတု -
သက်ဝင် - တည်နေ - သော၊ နိဒါနုဒ္ဒေသဒ္ဓိ
- အတွင်း - အကျိုး - ပါ - ဝင်သော။
နိဒါနုဒ္ဒေသန္တောဂဓာနု သရူပေန အနုဒ္ဓိ-
ဌာနံ ပုစ္ဆနတ္ထံ ခန္ဓကေပိ ပုစ္ဆိ။ ဝဇီရ။ ၆၄။
(- ကင်္ခါ၊ ငို။ ၁၁။)

နိဒါနုဒ္ဒေသပရိစ္ဆေဒ (ပု) [နိဒါနုဒ္ဒေသ +
ပရိစ္ဆေဒ] နိဒါနုဒ္ဒေသ၏ အပိုင်းအခြား။
နိဒါနုဒ္ဒေသပရိစ္ဆေဒံ ဒေသေန္တေန “သု-
ဏာတု ဟောတိ”တိ ဣဓာဂတနိဒါနု-
ပါဠိ ဒေသေတွာ။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်။ ၁၂၈။

နိဒါနုဒ္ဒေသသဝန (န) [နိဒါနုဒ္ဒေသ + သဝန]
နိဒါနုဒ္ဒေသကို - နာယူ - နားထောင် - ခြင်း။
နိဒါနုဒ္ဒေသသဝနေ၊ ဝိသုဒ္ဓါရောစနေ ဝိဝိ။
ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်။ ၁၆၄။

နိဒါနောဂဓ (တိ) [နိဒါနု + ဩဂဓ] နိဒါနု-
- သက်ဝင် - တည်နေ - သော။ နိဒါနော-
ဂဓ (ဝိ၊ ၅။ ၂၊ ၅) နိဒါနောဂံ၊ နိဒါနော
အနုပဝိဋ္ဌန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၈။

နိဒါဟသိ (ကြိ) [နိ + ဟ + အ + သိ] သိုမှီး
- သိမ်းဆည်း - မြှုပ်နှံ - ထား၏။ နိဒါဟတိ
(ဇာ၊ ၁။ ၂၇၆) တိ နိတနံ ကတွာ ဌပေသိ။
ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၇၉။

နိဒိဋ္ဌိ (တိ) [နိ + ဒိဋ္ဌိ။ (နိဒ - သံ၊ ကိဒိဋ္ဌိ -
ပြာ)] မိစ္ဆာယူ - မရှိ - မှကင်း - သော၊
သု။ နိတ္တကံ နိမာနံ နိဒိဋ္ဌိ န ဝိဇာနာတိ။
နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၄၉။

နိဒိဿတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဒိသ + ယ +
တေ] ရှုမြင် - ကြည့်ရှု - အပ်၏။
နိဒိဿတိတိ နိဒဿနံ၊ စက္ခုဝိညေယျံ။ ဒိ၊
ငို၊ ၁။ ၃၉၃။

နိဒေတိ (ကြိ) [နိ + ဒါ + အ + တိ] အပ်နှင်း
၏။ ကာရကဉ္စိ ယသ္မာ နိဒေတိ အတ္တနော
ဖလံ, “ဂဏထန”န္တံ ဒေသေန္တံ ဝိယ
အပ္ပေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၃-၄။ ကာမေ
နိဒေတိ ဥပ္ပါဒနသမတ္တကာယ နိယျာဒေတိ
တိ နိဒါနံ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၅။ (- သံ၊ ၄။ ၂။
၂၆။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၈၊ ၂၈၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
၂၀၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၆၇၊ ၃၀၈။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၀။
သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃။ မူလငို၊ ၁။ ၂၄။)

နိဒေါသ (တိ) [နိ + ဒေါသ။ (နိဒေါဓ - သံ၊
ကိဒေါသ - ပြာ)] အပြစ် - မရှိ - ကင်း
- သော၊ သု။ ယေဟိ “ရာဂဒေါသာ အယံ
ပဇာ၊ ဒေါသာဒေါသာ၊ မောဟဒေါသာ”တိ
ဝုစ္စတိ၊ တေသံ အဘာဝါ နိဒေါသော။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၆။ (- သုတ္တနိ၊ ၃၄၉။)

နိဒ္ဒန္တ (တိ) [နိ + ဒန္တ] သွားမရှိသော၊ သု။
ပူတိဒန္တော ဝါ နိဒ္ဒန္တော ဝါ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၃၁၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၃။

နိဒ္ဒယ (တိ) [နိ + ဒယာ။ (နိဒယ - သံ၊
ကိဒ္ဒယ - ဖြာ)] သနားခြင်း - မရှိ -
ကင်း - သော။ ပုနစပရံ မဟာရာဇ
တေဇော နိဒ္ဒယော အကာရုဏိကော။
မိလိန္ဒ။ ၃၆၇။

နိဒ္ဒရ (တိ) [နိ + ဒရ + အ။ ဒရ ဒါဟေ။ ရူ။
၄၀၆။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၃၈။ (- ၁၅၁။)] ပူပန်
- ပူလောင် - ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော။
သူ။ နိဒ္ဒရော ဟောတိ (ဓမ္မ။ ၄၃) တိ
ရာဂဒရဏာဒိနံ အဘာဝေန နိဒ္ဒရော စေဝ
နိပ္ပါပေါ စ ဟောတိ။ ဓမ္မ။ ၄၂။ ၁၇၄။ (-
သုတ္တနိ။ ၃၁၈။ ဇာ။ ၁။ ၁၂၉။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၁။
၃၁၃။ ဇာ။ ၄။ ၃။ ၁၈၂။)

နိဒ္ဒရထ (တိ) [နိ + ဒရ + ထ။ ကစ္စည်း။
၆၂၈။ ရူ။ ၆၅၃။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၃၆။]
ပူပန် - ပူလောင် - မှ မရှိသော။ အသာရဉ္စ
(ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၈၃) - ကြည့်။

နိဒ္ဒရထဌ (တိ) [နိဒ္ဒရထ + အတ္ထ] ပူပန်
- ပူလောင် - မှ မရှိခြင်းဟူသော - အနက်
- သဘော။ ကုသလာ နိဒ္ဒရထဌေန
သုခဝိပါကဌေန စ သုခုမာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၁၃။ ဒရဏာဘာဝဒီပနတော နိဒ္ဒရထဌော။
ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၆၅။ (- ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၆၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။
၉၀။)

နိဒ္ဒသ (တိ) [နိ + ဒသ] ၁၀-နှစ်မရှိသော၊
(နောက် တဖန်) ၁၀-နှစ်သို့ မရောက်လာ
သော၊ သူ (ရဟန္တာ)။ “နိဒ္ဒသော ဘိက္ခု။”

တိ အလံ ဝစနာယ။ အံ၊ ၂။ ၄၂၄-၇။ နတ္ထိ
(ဣ) ဒါနိ ဣမဿ ဒသာတိ နိဒ္ဒသော။ ဒီ၊
၄။ ၃။ ၂၅၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၈။ (- ဒီ၊ ၄။ ၃။
၂၂၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၆၈။)

နိဒ္ဒသဝတ္ထု^၃ (န) [နိဒ္ဒသ + ဝတ္ထု] ၁၀-နှစ်
မရှိခြင်း - (နောက်တဖန်) ၁၀-နှစ်သို့
မရောက်လာခြင်း - ၏ အကြောင်း။ သတ္တ-
နိဒ္ဒသဝတ္ထုနိ (ပဋိသံ၊ ၆) တိ ဧတ္ထ နတ္ထိ
တေဿ ဒသာတိ နိဒ္ဒသော၊ နိဒ္ဒသဿ
နိဒ္ဒသဘာဝဿ ဝတ္ထုနိ ကာရဏာနိ နိဒ္ဒ-
သဝတ္ထုနိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၆၈။ (- စရိယာ၊
၄။ ၈။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၇၂။)

နိဒ္ဒသဝတ္ထု^၂ (န) [နိဒ္ဒသ + အာဒိ + ဝတ္ထု။
အလယ်ပုဒ်ကျေ] ၁၀-နှစ်မရှိခြင်း -
(နောက်တဖန်) ၁၀-နှစ်သို့ မရောက်လာ
ခြင်း - စသည်တို့၏ အကြောင်း။ နိဒ္ဒသ-
ဝတ္ထုနိ (ဒီ၊ ၃။ ၂၀၉။ အံ၊ ၂။ ၄၀၇) တိ
အာဒိသဒ္ဒလောပေနာယံ နိဒ္ဒေသောတိ
အာဟ “နိဒ္ဒသာဒိဝတ္ထုနိ (ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၂။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၀)” တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၈။ အံ၊ ၄။
၃။ ၁၅၈။

နိဒ္ဒသဝတ္ထုသုတ္တ (န) [နိဒ္ဒသဝတ္ထု + သုတ္တ]
နိဒ္ဒသဝတ္ထုသုတ်၊ သိက္ခာသုံးပါးကို ဆောက်
တည်မှု၌ ထက်သန်လွန်ကဲသော အလိုဆန္ဒ
ရှိ၍ နောင်အခါလည်း သိက္ခာသုံးပါးကို
ဆောက်တည်မှု၌ မကင်းသော မြတ်နိုးမှုရှိ
ခြင်း အစရှိသော နိဒ္ဒသဝတ္ထု ၇-ပါးကို
ဟောပြောသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ သတ္တက

နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်၊ အံ၊ ၂။ ၄၀၇။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၈။

နိဒ္ဒသာဒိဝတ္ထု (န) [နိဒ္ဒသ + အာဒိ + ဝတ္ထု]
နိဒ္ဒသဝတ္ထု^၂ - ကြည်။

နိဒ္ဒဟန (န) [နိ + ဒဟ + ယု။ (နိဒဟန -
သံ၊ ကိဒဟက - ပြာ)] လောင်မြိုက် -
လောင်ကျွမ်း - ခြင်း။ အန္တော အတ္တနော
နိဿယဿ နိဒ္ဒဟနဝသေန ဝါ စာနံ စိန္တနံ
အန္တောနိဇ္ဈာနံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၁။

နိဒ္ဒဟန္တ (တိ) [နိ + ဒဟ + အန္တ] လောင်
မြိုက် - လောင်ကျွမ်း - သော။ ရာဂါဒယော
ဟိ ယသ္မိ သန္တာနေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ တံ နိဒ္ဒဟန္တာ
ဝိယ ဝိဗာဓေန္တိ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၈၈။

နိဒ္ဒဟိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဒဟ + တဗ္ဗ] လောင်
မြိုက် - လောင်ကျွမ်း - အပ် - သင့် - ထိုက်
- သော။ နိဒ္ဒဟိတဗ္ဗယေဝ ဒါဟကံ သိယာ။
အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆။

နိဒ္ဒါ (ထိ) [နိ + ဒါ + အ + အာ။ နိ ပုဗ္ဗော
ဒါ သုပနေ၊ အ။ ဓာနံ။ ၁၇၆။ နိတိ၊ ဓာ။
၂၂၆။ ဒါ ဒါနသောနေသုဒ္ဓဆေဒရက္ခ-
ပလာယနေ။ ဥပတာပေ စ အာပုဗ္ဗော။
အာဒါနေ နိတု သောပုဗ္ဗနေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၁၈၇။
(နိဒြာ - သံ၊ ကိဒ္ဒါ - ပြာ၊ နိဒိမ - သိဟိဋ္ဌိ)
အိပ် - အိပ်ပျော် - အိပ်ငိုက် - ခြင်း။
အသမ္ပဇာနာ နိဒ္ဒံ ဩက္ကမန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၅၃။
နိဒ္ဒါ (ပ၊ ဇ) - ဝိ၊ ၃။ ၂၁။ ဝိ၊ ၄။ ၃၆၃။ သံ၊

၁။ ၇၊ ၁၂၊ ၁၉၉။ သုတ္တနိ၊ ၃၂၈။ ဇာ၊ ၂။
၁၇၀။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၂၊ ၉၆။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၁။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၆၆။ ဝဇီရ။ ၄၀၈။ ဝိမတိ၊ ၁။
၂၅၅။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၂၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၉။
နိဒ္ဒံ (ဒ၊ ဇ) - ဝိ၊ ၃။ ၁၂၁။ ဝိ၊ ၅။ ၃၅၇။ သံ၊
၁။ ၇။ အံ၊ ၂။ ၂၁၉။ အဘိ၊ က။ ၁၃၃။
သုတ္တနိ၊ ၄၂၂၊ ၄၂၄။ ထေရ။ ၂၈၆။ မဟာနိ။
၃၃၃။ မိလိန္ဒ။ ၃၅၆။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၇။ ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၀၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၁။
ကင်္ခါ။ ၁၁၄၊ ၂၉၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၈၁။ ဒီ၊ ဌ၊
၂။ ၂၃၊ ၂၃၃။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၇၃။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၊ ၂၄၄။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၁၊
၁၇၆။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၀။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၉။ သံ၊
ဌ၊ ၃။ ၇၃။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၁၊ ၃၄၆၊ ၃၅၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၊ ၄၃၊ ၈၂၊
၂၈၈၊ ၃၁၄၊ ၃၉၃။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၄၊ ၂၈၅။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၁။
ဝိမာန၊ ဌ၊ ၅၈။ ပေတာ၊ ဌ၊ ၄၁၊ ၁၁၉။ ထေရ။
ဌ၊ ၁။ ၂၂၈။ ထေရ။ ဌ၊ ၂။ ၃၂၅။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။
၆၁၊ ၇၄၊ ၁၆၇၊ ၂၀၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၃၂၉။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၇၂၊ ၁၂၃၊ ၃၅၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၇။ ဇာ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၈၊ ၁၃၁၊ ၁၈၄၊ ၃၈၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
၃၇၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၂၊ ၄၇၊ ၇၂၊ ၁၂၁၊ ၂၉၅။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၅၈၊ ၃၇၃၊ ၃၈၂။ ဝဇီရ။ ၃၃၅။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၂။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၇၇။
ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၆၊ ၂၈၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၆။ သံ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၇၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၁၊ ၃၄၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၉၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၂။ မူလဋီ၊
၂။ ၂၁၄။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၀၃။ နိဒ္ဒါယ (တ၊ ဇ)
- သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၃။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၁၊ ၁၇၁။

ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၂၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၉။ နိဒ္ဒါယ
(မ၊ ဧ) — မဟာနိ၊ ၄။ ၃၉၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၈။
နိဒ္ဒါယ (ဆ၊ ဧ) — သံ၊ ၁။ ၂၀၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၈၄၊ ၂၃၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၉။ နိဒ္ဒါယ (သ၊
ဧ) — အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈။

နိဒ္ဒါကာရဏ (န) [နိဒ္ဒါ + ကာရဏ။
(ကိဒ္ဒါကာရဏ - ပြာ)] အိပ် - အိပ်ပျော်
- ခြင်း၏ အကြောင်း။ ဧတ္ထ မိဒ္ဓယေဝ
နိဒ္ဒါကာရဏံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈၇။

နိဒ္ဒါကာလ (ပု) [နိဒ္ဒါ + ကာလ] အိပ် -
အိပ်ပျော် - ရာ အခါ။ န စ နိဒ္ဒါကာလေ
မဟာသဒ္ဓံ ကာတုံ ဝဇ္ဇတိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၉။

နိဒ္ဒါကိလမထ (ပု) [နိဒ္ဒါ + ကိလမထ] (က)
အိပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ပင်ပန်းခြင်း။ (ခ)
ငိုက် - ငိုက်မျဉ်း - ခြင်း (နှင့်) ပင်ပန်းခြင်း။
(က) ဣမံ နိဒ္ဒါကိလမထံ ပဋိဝိနောဒေတွာ။
အံ၊ ၂။ ၃၀၁။ အံ၊ ၃။ ၁၅၆။ (ခ) အောက်ပုဒ်
(က) ကြည့်။

နိဒ္ဒါကိလမထပဋိဝိနောဒန (န) [နိဒ္ဒါကိလမထ
+ ပဋိဝိနောဒန] (က) ငိုက် - ငိုက်မျဉ်း
- ခြင်း၊ ပင်ပန်းခြင်းတို့ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။
(ခ) အိပ် - အိပ်ပျော် - ရာ အခါ၊ ပင်ပန်း
ခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ရာအခါ။ အညတြ
နိဒ္ဒါကိလမထပဋိဝိနောဒနာ။ မ၊ ၁။ ၁၁၇။
သံ၊ ၁။ ၆၁။ အံ၊ ၁။ ၃၅၇။ အံ၊ ၃။ ၂၂၆။

နိဒ္ဒါကိလမထဝိနောဒနောကာသ (ပု) [နိဒ္ဒါ -
ကိလမထ + ဝိနောဒန + ဩကာသ]

အိပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ပင်ပန်းခြင်းကို
ပယ်ဖျောက်ရာ - အခွင့် - အခါ။ မဇ္ဈိမ -
ယာမော ပနဿ ဘိက္ခုနော နိဒ္ဒါကိလ -
မထဝိနောဒနောကာသော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၃၃၀။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၄။)

နိဒ္ဒါက္ခဏ (ပု) [နိဒ္ဒါ + ခဏ။ (နိဒ္ဒါက္ခဏ -
သံ)] အိပ်ပျော်ရာ ခဏ။ ယသ္မာ ပန
နိဒါက္ခဏေ န ပဋိဗုဒ္ဓေါ နာမ ဟောတိ။
ဝဇ္ဇိ၊ ၁၇၉။

နိဒ္ဒါက္ခယဝိဗုဒ္ဓ (တိ) [နိဒ္ဒါ + ခယ + ဝိဗုဒ္ဓ]
အိပ်ပျော်မှု၏ ကုန်ခြင်းကြောင့် နိုးသော၊
သူ။ နိဒ္ဒါက္ခယဝိဗုဒ္ဓေါ ပုရိသော ဝိယ။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၆။

နိဒ္ဒါဂတ (တိ) [နိဒ္ဒါ + ဂတ။ (နိဒ္ဒါဂတ -
သံ)] အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ ရောက်သော၊
သူ။ တိဏဝတ္ထာရဏေန နိဒ္ဒါဂတောဝ
ဟုတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၂၅။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၅။)

နိဒ္ဒါဂရုက (တိ) [နိဒ္ဒါ + ဂရု + က] အလေး
ပြုအပ်သော အိပ်ခြင်းရှိသော၊ အိပ်ခြင်းကို
အလေးပြုသော။ သစေ မဟာထေရော
နိဒ္ဒါဂရုကော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၆၇။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊ ၂၈၃။

နိဒ္ဒါဇိယတ္ထဒုက္ခဝိနောဒန (န) [နိဒ္ဒါ + ဇိယတ္ထ
+ ဒုက္ခ + ဝိနောဒန] ငိုက် - ငိုက်မျဉ်း -
ခြင်း၊ မှတ်သိပ်ဆာလောင်ခြင်း၊ ဆင်းရဲကို
ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ အဇာနန္တော နိဒ္ဒါ -
ဇိယတ္ထဒုက္ခဝိနောဒနာဒိပရော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၀။

နိဒ္ဒါစာပေ (တိ) [နိဒ္ဒါ + စာပေ = စေ + ငါ]
အိပ်ပျော်၍ နိုးရာအခါ၌ စာပေဝင်စားလေ့ရှိ
၏ဟု အောက်မေ့မှတ်ထင်သော၊ သူ။
ဒုတိယော သမာပတ္တိယာ အလာဘိယေဝ
လာဘိမှီတိ၊ အကမ္မဋ္ဌာနံ သမာနယေဝ
ကမ္မဋ္ဌာနန္တိ သညံ ဟောတိ၊ အယံ နိဒ္ဒါ-
စာပေ နာမ။ နိဒ္ဒါယိတွာ ပဋိဗုဒ္ဓေါ ဧဝံ
မညတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄၃။

နိဒ္ဒါတန္တိ (ထိ) [နိဒ္ဒါ + တန္တိ] အောက်ပုဒ်
နက်ကြည့်။ နိဒ္ဒါတန္တိ စ ဒုက္ကရံ၊ သံ၊ ၁။
၁၂။

နိဒ္ဒါတန္တိသုတ္တ (န) [နိဒ္ဒါတန္တိ + သုတ္တ]
နိဒ္ဒါတန္တိသုတ်။ အိပ်ခြင်း၊ ပျင်းရိခြင်း၊
ကိုယ်၏တွန့်လိမ်ခြင်း၊ ကုသိုလ်တရားတို့၌
မမွေ့လျော်ခြင်း၊ ထမင်းဆီယစ်ခြင်းဖြင့်
ဤလောက၌ သတ္တဝါတို့အား လောကု-
တ္တရာမဂ် ထင်ရှားမပေါ် မဖြစ်နိုင်၊ အိပ်ခြင်း၊
ပျင်းရိခြင်း၊ ကိုယ်တွန့်လိမ်ခြင်း၊ ကုသိုလ်
တရားတို့၌ မမွေ့လျော်ခြင်း၊ ထမင်းဆီယစ်
ခြင်းတို့ကို မဂ်နှင့်တကွဖြစ်သော ဝိရိယဖြင့်
နှင့်ထုတ်မှသာလျှင် လောကီ၊ လောကုတ္တရာ
မဂ်သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်နိုင် စင်ကြယ်နိုင်
၏ဟု ဟောပြောသုတ်။ သဂါထာဝဂ္ဂ-
သံယုတ်၊ ၁-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်၊
သံ၊ ၁။ ၇။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄။

နိဒ္ဒါတိက္ကမ (ပု) [နိဒ္ဒါ + အတိက္ကမ] အိပ်
ပျော်ခြင်းကို လွန်မြောက်ခြင်း။ ဇာဂရိယာ-
နုယုတ္တ (အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၄) ကြည့်။

နိဒ္ဒါန (န) [နိ + ဒါ + ယု] (၁) ဂိုဏ်းဖြစ်
- ပယ်နှုတ် - ခြင်း။ (တိ) (၂) ဂိုဏ်းဖြစ် -
ပယ်နှုတ် - တတ်သော၊ သု။ (၁) နိဒ္ဒါန
(သံ၊ ၁။ ၁၇၅။ သုတ္တန်၊ ၂၉၁) ၌ ဆေဒနံ
လုနနံ ဥပ္ပါဒနံ၊ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၃။ သုတ္တန်၊ ဌ၊
၁။ ၁၃၃။ (တိ) (၂) အထဝါ နိဒ္ဒါနန္တိ
ဆေဒကံ လာဝကံ၊ ဥပ္ပါဒကန္တိ အတ္ထော။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၃။ သုတ္တန်၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၃။ နိဒ္ဒါနန္တိ
နိဒ္ဒါယကံ၊ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၃။

နိဒ္ဒါပဋိဗောဓ (ပု) [နိဒ္ဒါ + ပဋိဗောဓ] အိပ်
ပျော်ခြင်းမှ နိုးခြင်း။ နနု ရူပါဒိနံ အာပါထ-
ဂမနေ နိဒ္ဒါပဋိဗောဓော ဟောတိ။ မူလဋီ၊
၂။ ၂၀၁။

နိဒ္ဒါပရိဂ္ဂါဟက (တိ) [နိဒ္ဒါ + ပရိဂ္ဂါဟက]
အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်းကို - ပိုင်းခြား၍ယူ
- သိမ်းဆည်း - တတ်သော (ဉာဏ်)။
သုပ္ပပရိဂ္ဂါဟက (အနုဋီ၊ ၂။ ၁၈၁) - ကြည့်။

နိဒ္ဒါဗဟုလ (တိ) [နိဒ္ဒါ + ဗဟုလ။ (နိဒ္ဒါ-
ဗဟုလ - သံ)] များသောအိပ်ခြင်းရှိသော၊
အအိပ် - များ - ကြီး - သော၊ သူ။ မာ
နိဒ္ဒါဗဟုလော အဟူ (ထေရ၊ ၂၈၅) တိ
နိဒ္ဒါဗဟုလော နိဒ္ဒါဘိဘူတော မာ အဟူ။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၁။ (- မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၉။ ထေရ၊
ဌ၊ ၁။ ၈၅။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၄။)

နိဒ္ဒါဘိဘဝ (ပု) [နိဒ္ဒါ + အဘိဘဝ] ငိုက်
- ငိုက်မျဉ်း - ခြင်း၏ - လွမ်းမိုး - နှိပ်စက်
- ခြင်း။ နိဒ္ဒါဘိဘဝ ဝိနောဒေသာမိ။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၀။

နိဒ္ဒါဘိဘူတ (တိ) [နိဒ္ဒါ + အဘိဘူတ]

(က) အိပ်ပျော်ခြင်းသည် - လွမ်းမိုး - နိပ်စက် - အပ်သော။ (ခ) ငိုက် - ငိုက်မျှည်း - ခြင်းသည် - လွမ်းမိုး - နိပ်စက် - အပ်သော။ (က) နိဒ္ဒါဘိဘူတသာ ပုန ပဋိဗုဓ္မတော ပါပဝိတက္ကာ ပါတုဘဝန္တိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၁။ မတာနိ၊ ဌ၊ ၂၈၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇။ နိဒ္ဒါဘိဘူတဿာတိ ဘဝင်္ဂသန္တတိသင်္ခါတာယ နိဒ္ဒါယ အဘိဘူတဿ။ နိဒ္ဒါယန္တဿာတိ အတ္ထော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁၃။ (- ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၁၂၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၅။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၁။) (ခ) သမဏဓမ္မကရောန္တော နိဒ္ဒါဘိဘူတော ပရိဝတ္တိတွာ ပတိတော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၅။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၉။)

နိဒ္ဒါဘောသဇ္ဇ (န) [နိဒ္ဒါ + ဘောသဇ္ဇ] အိပ် - အိပ်ပျော် - ကြောင်း ဖြစ်သော ဆေး၊ အိပ်ဆေး။ ယာဝ နိဒ္ဒါဘောသဇ္ဇမ္ပိ ဇာနန္တိယေဝ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။

နိဒ္ဒါမုခ (တိ) [နိဒ္ဒါ + မုခ] အိပ်ခြင်းဟူသော ပြဇာန်းခြင်းရှိသော၊ အိပ်ခြင်းကို ရှေးရှုသော၊ သူ။ နိဒ္ဒါမုခေါ ကိမိဒံ သောပ္ပသေ ဝါ။ သံ၊ ၁။ ၁၁၂။

နိဒ္ဒါယက (တိ) [နိ + ဒါ + 'ယ + ကျ] ရိတ်ဖြတ် - နှုတ် - ပယ် - တတ်သော၊ သူ။ နိဒ္ဒါန (တိ) (၂) ကြည့်။

နိဒ္ဒါယတိ (ကြိ) [နိ + ဒါ + ယ + တိ]

(က) အိပ် - အိပ်ပျော် - နှိ။ (ခ) ငိုက် - ငိုက်မျှည်း - နှိ။ (က) သသိသံ ပါရပိတ္တာ နိပန္နော နိဒ္ဒါယတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၁။ နိဒ္ဒါယတိ - ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၂၊ ၂၇၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၁၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၇။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၀။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၆။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၂၊ ၃၅၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၉။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၅။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၈။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၃၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၇၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၅။ နိဒ္ဒါယန္တိ - ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၅၊ ၃၁၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၈။ နိဒ္ဒါယသိ - ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၃။ နိဒ္ဒါယထ - ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၄၃။ နိဒ္ဒါယာမိ - ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၄၃။ နိဒ္ဒါယန္တု - ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၈၅။ နိဒ္ဒါယိ - ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၀။ နိဒ္ဒါယိမု - သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၂။ နိဒ္ဒါယိဿန္တိ - ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၁။ နိဒ္ဒါယိဿသိ - ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၇၂။ နိဒ္ဒါယိဿာမိ - ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၇၀၊ ၂၇၈။ (ခ) နိသိန္နကောဝ မက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒါယ နိဒ္ဒါယတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၀။ နိဒ္ဒါယတိ - ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၈။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၇။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၉။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၀၊ ၃၀၄။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၃၅။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၈၅၊ ၄၁၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆။ နိဒ္ဒါယသိ - အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၄။

နိဒ္ဒါယထ (ကြိ) [နိ + ဒါ + ယ + ထ] အိပ်
-အိပ်ပျော် - ကုန်၏။ နိဒ္ဒါယတိ (က) ကြည့်။

နိဒ္ဒါယန (န၊ ထိ) [နိ + ဒါ + ယ + ယု] (၁)
(က) အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်း။ (ခ) ငိုက်
- ငိုက်မျှင်း - ခြင်း။ (၂) ရိတ် - ဖြတ် -
နှုတ် - ခြင်း။ (တိ) (၃) အိပ် - အိပ်ပျော် -
ရာ၊ အိပ်ပျော်ချိန်။ (၁) (က) နိဒ္ဒါယနေ
ရမနကာဘာဝေါ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၅၄။ (- အံ၊ ၄။ ၃။
၃၉။) (ခ) စိတ္တဿ နိက္ခေပေါ နိဒ္ဒါယနာ
ပစလိကတာ။ ပေဋကော။ ၂၅၉။ (၂)
တတ္ထေဝ ကသနဝပနနိဒ္ဒါယနာဒိနိ ကာတ-
ဗ္ဗာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၄။ (တိ) (၃) အောက်
ပုဒ်ကြည့်။

နိဒ္ဒါယနကာလ (ပု) [နိဒ္ဒါယန + ကာလ]
(က) အိပ် - အိပ်ပျော် - ရာ အခါ၊ အိပ်ပျော်
ချိန်။ (ခ) အိပ် - ကိန်းအောင်း မွေ့လျော်
- ရာ အခါ။ (က) အဗ္ဗရုက္ခမူလေ နိဒ္ဒါ-
ယနကာလော ဝိယ ဘဝင်္ဂသမင်္ဂိကာလော။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၁။ (- ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၁၀။ ဇာ၊
၄။ ၂။ ၁၀၆။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၈၁။ ၃၉၄။) (ခ)
အာယုနော ကောဋိယံ နိသိဒ္ဓိတွာ နိဒ္ဒါ-
ယနကာလော ဝိယ အညေသံ ဂေဟဒ္ဓါရုံ
အဂန္နာ စတ္တာရော ပစ္စယေ အဝိဝါ-
သေထ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၆၄။

နိဒ္ဒါယနသီလ (တိ) [နိဒ္ဒါယန + သီလ]
အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်းအလေ့ရှိသော၊ သူ။
နိဒ္ဒါယနသီလော သမ္ပရိဝတ္တသာယံ။ ထေရု
၄။ ၁။ ၈၆။

နိဒ္ဒါယန္တ (တိ) [နိ + ဒါ + ယ + အန္တ။ နိတိ၊
ဓာ။ ၂၂၆။ ထိ-ဒွံ နိဒ္ဒါယန္တံ] (က) အိပ်
- အိပ်ပျော် - သော။ (ခ) ငိုက် - ငိုက်မျှင်း
- သော။ (က) သင်္ကာရကုဋေ နိပဇ္ဇိတွာ
နိဒ္ဒါယန္တံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၅။ နိဒ္ဒါယန္တော
(ပု၊ ပ၊ ၈) - မိလိန္ဒ။ ၂၈၈။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၈။
ကင်္ခါ။ ၁၅၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅။ မ၊ ၄။ ၁။
၃၂၁။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၇၂၊ ၇၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၄။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၃။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၄၈၅။ ဝဇီရ။ ၃၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၉။ မ၊
ငို၊ ၂။ ၂၀၃။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၃၁။ နိဒ္ဒါယန္တံ (ပု၊
ဒု၊ ၈) - ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၅။
ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၉၄။ ဇာ၊ ၄။
၃။ ၁၈၀။ ဝဇီရ။ ၁၈၂။ နိဒ္ဒါယန္တိယော (ထိ၊
ဒု၊ ၈) - အပ၊ ၄။ ၁။ ၇၄။ နိဒ္ဒါယန္တေန (ပု၊
တ၊ ၈) - အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၀၈။
နိဒ္ဒါယန္တဿ (ဓ၊ ၈) - သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ အဘိ၊
၄။ ၃။ ၁၅၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၀။ သိ၊ ငို၊
သစ်၊ ၂။ ၁၁၃။ နိဒ္ဒါယန္တာနံ (ဓ၊ ဆ၊ ၈) -
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၂။ နိဒ္ဒါယ-
န္တဿ (ဆ၊ ၈) - ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၉၁၊ ၁၉၆။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၂၆၆။ ကင်္ခါ။ ၂၂၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၁၄၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၃။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၇၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၃။ ဝိမတိ၊
၂။ ၂၄၉။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၇၀၊ ၂၂၇။ မူလင်္ဂ၊ ၂။
၂၀၁။ နိဒ္ဒါယန္တေ (သ၊ ၈) - ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
၃၀၀။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၆၆။ ဝဇီရ။ ၅၁၉။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၃၇၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၉။
နိဒ္ဒါယန္တေသု (သ၊ ၈) - ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၉။
ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၈။

(ခ) သော နိဒ္ဒါယန္တောပိ အာဂစ္ဆတော။

ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၆။ နိဒ္ဒါယန္တော - ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၁၅၊ ၂၁၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၄။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၅။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၆။ ဝိမတိ၊ ဘ။ ၃၀၆။ ကခါ၊ ဋိ၊
သစ်၊ ၂၆၉။ နိဒ္ဒါယန္တေန - အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။

နိဒ္ဒါယန္တိ (ကြိ) [နိ + ဒါ + ယ + အန္တိ]
အိပ် - အိပ်ပျော် - ကုန်၏။ နိဒ္ဒါယတိ (က)
ကြည့်။

နိဒ္ဒါယန္တု (ကြိ) [နိ + ဒါ + ယ + အန္တု]
အိပ်ကုန်လော့။ နိဒ္ဒါယတိ (က) ကြည့်။

နိဒ္ဒါယမာန (တိ) [နိ + ဒါ + ယ + မာန]
(က) အိပ် - အိပ်ပျော် - သော၊ သူ။ (ခ) ငိုက် - ငိုက်မျဉ်း - သော၊ သူ။ (က) နိဒ္ဒါ-
ယမာနော သယနဝရေ။ အပ၊ ၂။ ၄၁၂။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၁၁။ (- သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၆၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
၄၃၃။) (ခ) ပစလာယမာနန္တိ နိဒ္ဒါယမာနံ။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၉။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၆။ အဘိ၊ ဌ၊
၁။ ၂၈၀။)

နိဒ္ဒါယသိ (ကြိ) [နိ + ဒါ + ယ + သိ] (က)
အိပ် - အိပ်ပျော် - ၏။ (ခ) ငိုက် - ငိုက်မျဉ်း
- ၏။ နိဒ္ဒါယတိ - ကြည့်။

နိဒ္ဒါယာမိ (ကြိ) [နိ + ဒါ + ယ + မိ] အိပ်
- အိပ်ပျော် - ၏။ နိဒ္ဒါယတိ (က) ကြည့်။

နိဒ္ဒါယိ (ကြိ) [နိ + ဒါ + ယ + ဤ] အိပ်
- အိပ်ပျော် - ပြီ။ နိဒ္ဒါယတိ (က) ကြည့်။

အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.၁၃- ပ.မ.သ.စ

နိဒ္ဒါယိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဒါ + ယ + တဗ္ဗ]
(၁) အိပ်သော။ (၂) ရိတ်ဖြတ်အိပ်သော။
(၁) သံဝရာပေတွာ ဇဂ္ဂိပေတွာ ဝါ
အာဘောဂံ ဝါ ကတွာ နိဒ္ဒါယိတဗ္ဗံ။ ဝဇီရ။
၁၁၈။ (၂) နိဒ္ဒါယိတဗ္ဗ (ဒိ၊ ဘ။ ၂၁၉) န္တိ
သဿရူပကာနိ တိဏာနိ ဥပ္ပါဒေတွာ
ပရိသုဒ္ဓံ ကာတဗ္ဗံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၉။

နိဒ္ဒါယိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဒါ + ယ + တုံ]
အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်းငှါ။ နိပန္နာယပိ
ယာဝ သူရိယုဂ္ဂမနာ နိဒ္ဒါယိတုံ န ဝဇ္ဇတိ။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈။ (- ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၅။)

နိဒ္ဒါယိတု (တိ) [နိ + ဒါ + ယ + တု] အိပ်
- အိပ်ပျော် - လေ့ရှိ - တတ် - သော၊ သူ။
နိဒ္ဒါယိတာ (ဓမ္မ၊ ၅၉။ ထေရ၊ ၂၂၃။ နေတ္တိ။
၃၀၊ ၁၀၈) တိ သုပနသိလော။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
၈၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၈၄။ (- သိ၊ ဋိ၊ သစ်၊ ၂။
၂၁၄။)

နိဒ္ဒါယိတုကာမ (တိ) [နိဒ္ဒါယိတုံ + ကာမ]
အိပ်ခြင်းငှါအလိုရှိသော၊ အိပ်လိုသော၊ အိပ်
ချင်သော၊ သူ။ ယဒါ ကိလန္တော ဟုတွာ
နိဒ္ဒါယိတုကာမတာယ သယနာဓိပ္ပါယော
ဟောတိ။ ဝဇီရ။ ၁၁၈။

နိဒ္ဒါယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဒါ + ယ + တွာ]
(၁) အိပ် - အိပ်ပျော် - ၍။ (၂) (ပေါင်း
မြက်တို့ကို) သုတ်သင်ရှင်းလင်း၍။ (၁)
သုပိတွာနာတိ နိဒ္ဒါယိတွာ၊ တိသုပိ
ယာမေသု နိဒ္ဓံ ဩက္ကမိတွာတိ အတ္ထော။

ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၈။ နိဒ္ဒါယိတွာ (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄၃) တိ ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိကရောက္ခော နိဒ္ဒံ ဩက္ကမိတွာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁၄။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၇။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၇။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၁။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၈။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၅။ ၃၃၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၀၊ ၃၁၁။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၈၀။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၁၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၇၊ ၃၆၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၃၊ ၃၀၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၊ ၁၇၀။) (၂) နိဒ္ဒါယိတွာ၊ လာယိတွာ၊ မဒ္ဒိတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၁။

နိဒ္ဒါယိမှ (ကြိ) [နိ + ဒါ + ယ + မှာ] အိပ် - အိပ်ပျော် - ကုန်ပြီ။ နိဒ္ဒါယတိ (က) ကြည့်။

နိဒ္ဒါယိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ဒါ + ယ + သန္တိ] အိပ် - အိပ်ပျော် - ကုန်လတ္တံ့။ နိဒ္ဒါယတိ (က) ကြည့်။

နိဒ္ဒါယိဿသိ (ကြိ) [နိ + ဒါ + ယ + သသိ] အိပ် - အိပ်ပျော် - လတ္တံ့။ နိဒ္ဒါယတိ (က) ကြည့်။

နိဒ္ဒါယိဿာမိ (ကြိ) [နိ + ဒါ + ယ + သာမိ] အိပ်တော့အံ့။ နိဒ္ဒါယတိ (က) ကြည့်။

နိဒ္ဒါရတ (တိ) [နိဒ္ဒါ + ရတ] အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်း၌ မွေ့လျော်သော သူ။ န

နိဒ္ဒါရတာ။ ဒိ၊ ၂။ ၆၆။ (- အံ၊ ၂။ ၂၅၉။ အံ၊ ၃။ ၃၈၈။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၀။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၃၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၅။) ကမ္မာရာမ - နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

နိဒ္ဒါရာမ (တိ) [နိဒ္ဒါ + အာရာမ] မွေ့လျော်အပ် - မွေ့လျော်ရာဖြစ် - သော - အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်းရှိသော။ အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်း၌ မွေ့လျော်ခြင်းရှိသော။ အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်းဟူသော မွေ့လျော်ရာရှိသော သူ။ န နိဒ္ဒါရာမာ ဘဝိဿန္တိ။ ဒိ၊ ၂။ ၆၆။ (- အံ၊ ၂။ ၂၅၉။ အံ၊ ၃။ ၃၈၈။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၀။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၃၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၅။) ကမ္မာရာမ-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

နိဒ္ဒါရာမတာ (တိ) [နိဒ္ဒါရာမ + တာ] မွေ့လျော်အပ် - မွေ့လျော်ရာဖြစ် - သော - အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်းရှိသောသူ၏ အဖြစ်။ အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်း၌ မွေ့လျော်ခြင်းရှိသောသူ၏ အဖြစ်။ အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်း၌ အားထုတ်တတ်သောသူ၏ အဖြစ်။ အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်းဟူသော မွေ့လျော်ရာရှိသောသူ၏ အဖြစ်။ နိဒ္ဒါရာမတာ (အံ၊ ၂။ ၁၀၂) တိ နိဒ္ဒါယနေ ရမနကာဘာဝေါ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉။ နိဒ္ဒါရာမတာ (အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၉၅) တိ နိဒ္ဒါယ ယုတ္တပယုတ္တတာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၈၉။ (- ဒိ၊ ၂။ ၆၆။ အံ၊ ၂။ ၂၅၉။ ၃၉၁။ အံ၊ ၃။ ၁၄၇၊ ၃၈၈။ အဘိ၊ ကမ္၊ ၇၈။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၄၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆။)

နိဒ္ဒါလာဘ (ပု) [နိဒ္ဒါ + လာဘ] အိပ် -
အိပ်ပျော် - မူကိုရခြင်း၊ ရအပ်သော - အိပ်
- အိပ်ပျော် - ခြင်း။ နိဒ္ဒါလာဘံ ဒဿတိ။
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၇။

နိဒ္ဒါလာဘသိသ (ပု၊ န) [နိဒ္ဒါလာဘ + သိသ]
ရအပ်သော - အိပ် - အိပ်ပျော် - မူကို အဦး
ပြုခြင်း။ သော ပန အာနိသံသော နိဒ္ဒါ-
လာဘသိသေန ဝုတ္တော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၅။
(-သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၇။)

နိဒ္ဒါလုတာ (ထိ) [နိဒ္ဒါ + အာလု + တာ]
များသော - အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်းရှိသော
သူ၏အဖြစ်၊ အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်း များ
သောသူ၏အဖြစ်။ သောပ္ပဗဟုလတာ (သံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၃၉) ကြည့်။

နိဒ္ဒါဝိနောဒန (န) [နိဒ္ဒါ + ဝိနောဒန] အိပ်
- အိပ်ပျော် - ငိုက် - ငိုက်မျှည်း - ခြင်းကို
ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ န နိဒ္ဒါဝိနောဒနမတ္တံ။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၆။

နိဒ္ဒါဝိမာနဝတ္ထု (န) [နိဒ္ဒါဝိမာန + ဝတ္ထု]
နိဒ္ဒါဝိမာနဝတ္ထု။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ နိဒ္ဒါ
အမည်ရှိသော ဥပါသိကာမဖြစ်စဉ် သဒ္ဓါ
တရားဖြင့် အခါမပြတ် လှူဒါန်းခဲ့ခြင်း၊
ဥပုသ်၊ သီလ နေ့ရက်အလိုက် စောင့်သုံး
ခဲ့ခြင်း၊ အရိယသစ္စာ၌ လိမ္မာခဲ့ခြင်းတို့
ကြောင့် နတ်ပြည်တွင် သောက်ရှူးကြယ်
အသွင် ထင်ရှားသော နတ်သမီးဖြစ်လာရ
သူမ၏ အကြောင်းအရာ အဋ္ဌပ္ပတ္တိ။ ဝိမာန။
၃၀။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၀၆-၇။

နိဒ္ဒါဝိသေသ (ပု) [နိဒ္ဒါ + ဝိသေသ။ (ဏိဒ္ဒါ-
ဝိသေသ - ပြာ)] အိပ် - အိပ်ပျော် -
ခြင်း အထူး။ ငိုက် - ငိုက်မျှည်း - ခြင်း အထူး။
နိဒ္ဒါဝိသေသော ကာရဏောပစာရေန
“ကပိမိဒ္ဓံ” နှိ ပဝုစ္စတိ။ ဝဇီရ။ ၁၇၉။

နိဒ္ဒါသီလ (တိ) [နိဒ္ဒါ + သီလ] အိပ် -
အိပ်ပျော် - ခြင်း အလေ့ရှိသော၊ သူ။
နိဒ္ဒါသီလတာ သဘာသီလတာ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊
၁။ ၁၅၂။

နိဒ္ဒါသီလိ (တိ) [နိဒ္ဒါ + သီလိ (= သီလ +
ဤ)] ငိုက် - ငိုက်မျှည်း - ခြင်းအလေ့ရှိ -
တတ် - သော၊ သူ။ နိဒ္ဒါသီလိ (သုတ္တနိ။
၂၉၅) နာမ ယော ဂစ္ဆန္တောပိ နိသိဒ္ဓန္တောပိ
တိဋ္ဌန္တောပိ သယာနောပိ နိဒ္ဒါယတိယေဝ။
သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၅၂။

နိဒ္ဒါသုခ (န) [နိဒ္ဒါ + သုခ] အိပ် - အိပ်ပျော်
- ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ချမ်းသာ။ နိဒ္ဒါ-
သုခ (မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၇၃) နှိ နိဒ္ဒါယနေန ဥပ္ပဇ္ဇ-
နကသုခံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၄။ (- ဒိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၁၄။
အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၂၊ ၇၈။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၈၆။)

နိဒ္ဒါဟ (တိ) [နိ + ဒါဟ] ပူလောင်ခြင်း
မရှိသော။ အပရိဇ္ဈာဟောတိ နိဒ္ဒါဟော။ သံ၊
၄၊ ၂။ ၂၃၈။

နိဒ္ဒါဟေတု (ပု) [နိဒ္ဒါ + ဟေတု] အိပ် -
ငိုက်မျှည်း - ခြင်း၏ အကြောင်း။ ထိနမိဒ္ဓဿ
နိဒ္ဒါဟေတုတ္တာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၅။

နိဒ္ဒိ (တိ) [နိ + ဒိသ + တ။ နိ + ဒိသိ + တ။ နိဒ္ဒိသိယိတ္တတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ နိရုတ္တိ။ ၇၃၉။ (နိ ဒိပ - သံ၊ ဣဒိဋ္ဌ - ဟြ)] (၁) ညွန် ပြအပ်သော။ (၂) (က) ဟောအပ်သော။ (ခ) ဖွင့်ဆိုအပ်သော။ (ဂ) ဖြေဆိုအပ်သော။

(၁) နိဒ္ဒိဋ္ဌော (ပု၊ ပ၊ ၈) — အပ၊ ၁။ ၃၄၆။ နေတ္တိ။ ၃။ ပေဋကော။ ၁၇၈၊ ၁၈၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၆၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၃၊ ၈၁။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၈၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၉၉၊ ၃၀၃။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။ စရိယာ၊ ၄။ ၂။ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ (ပု၊ ပ၊ ၈) — အပ၊ ၂။ ၆၄။ နေတ္တိ။ ၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၅။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၊ ၂၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၄၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၊ ၉၉။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၃။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၇၅။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၈၀။ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၄၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၁၃။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၆။ နိဒ္ဒိဋ္ဌ (န၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၄။ ၄၁၁။ နေတ္တိ။ ၃၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅၊ ၂၄၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၇။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁၊ ၂၂၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၅၊ ၁၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၄၊ ၁၄၀။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂။ ၆၃။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၃၊ ၂၇၂။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၉။ စရိယာ၊ ၄။ ၉။ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ (န၊ ပ၊ ၈) — သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၈၊ ၃၃၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၊ ၇၃၊ ၇၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၇၄။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၆။ နိဒ္ဒိဋ္ဌ (န၊ ဒု၊ ၈) — သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁။ ၁၅၄။ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနေန (တ၊ ၈)

— ပေဋကော။ ၂၈၄။ နိဒ္ဒိဋ္ဌာဟိ (တ၊ ၈) — အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၉။ နိဒ္ဒိဋ္ဌတော (န၊ မ၊ ၈) — ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၆။ နိဒ္ဒိဋ္ဌဿ (ပု၊ ဆ၊ ၈) — မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၄၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၇၇။ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနံ (ပု၊ ဆ၊ ၈) — သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁။ ၄၉၂။ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနံ (န၊ ဆ၊ ၈) — ကင်္ခါ၊ ၄။ ၂၇။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၅၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၆။ နိဒ္ဒိဋ္ဌ (န၊ သ၊ ၈) — ဝဇိရ၊ ၁၇၅။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၄၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၄။ နိဒ္ဒိဋ္ဌေသု (ပု၊ သ၊ ၈) — အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၇။

(၂) (က), (ခ) နိဒ္ဒိဋ္ဌ (နေတ္တိ၊ ၄) တိ ကထိတေ သုတ္တေ အာဂတေ၊ သံဝဏ္ဏိတေ ဝါ၊ နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၆။ (— နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၃၅။) (ဂ) နိဒ္ဒိဋ္ဌကာရက (၃) ကြည့်။

နိဒ္ဒိဋ္ဌပါဒါန (န) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + ပါဒါန] ညွန်ပြ အပ်သော ဥပါဒါနံ၊ ယထာ နိဒ္ဒိဋ္ဌပါဒါန-မာဟ။ ပေဋကော။ ၃၁၅။

နိဒ္ဒိဋ္ဌကပ္ပိယကာရက (တိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + ကပ္ပိယ-ကာရက] ညွန်ပြအပ်သော - ကပ္ပိယ ကာရက - အပ်အောင်ပြုတတ်သော၊ သူ။ ဒူတေန နိဒ္ဒိဋ္ဌကပ္ပိယကာရကေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၃၀။

နိဒ္ဒိဋ္ဌကာရက (တိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + ကာရက] ညွန်ပြ အပ်သော ပြုလုပ်တတ်သော သူ - ကာရက - ရှိသော (သိက္ခာပုဒ်စသည်)။ သေသာနံ ပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသာနံ နိဒ္ဒိဋ္ဌကာရကာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝဇိရ၊ ၇၀။ ဧဝံ တာဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌကာရကေသု သိက္ခာပဒေသု။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁၃။ (— ၁၄။)

နိဒ္ဒိဋ္ဌကာရဏ (တိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + ကာရဏ] (၁)
ညွှန်ပြအပ်သော အကြောင်းရှိသော။ (၂)
ဖြေဆိုအပ်သော အကြောင်းရှိသော။ (၁)
နိဒ္ဒိဋ္ဌကာရဏာ (ပဋိသံ။ ၃၇၇။ မဟာနိ။
၁၄၀။ စူဠနိ။ ၁၇၆) တိ ဣမိနာ ကာရဏေန
ဣမိနာ ဟေတုနာ ဧဝံ ဟောတီ (ဟောန္တိ)
တိ ဧဝံ သဟေတုကံ ကတွာ ဝိဿဇ္ဇနေန
ဘဂဝတာ နိဒ္ဒိဋ္ဌကာရဏာ ဧဝံ ဟောန္တိ တေ
ပဉ္စ။ ပဋိသံ။ ၄။ ၂။ ၂၅၉။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၆၂။
(၂) နိဒ္ဒိဋ္ဌကာရဏာ (အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၃) တိ
ဝိဿဇ္ဇိတကာရဏာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၂။

နိဒ္ဒိဋ္ဌက္ကမ (ပု) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + ကမ] ညွှန်ပြအပ်
သော အစဉ်။ ပုဗ္ဗေ နိဒ္ဒိဋ္ဌက္ကမံ ဥပါဒါယ
ရတ္တံ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၂၅။

နိဒ္ဒိဋ္ဌစေတနာ (ထိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + စေတနာ]
ညွှန်ပြအပ်သော 'စေတနာ'။ ယာ တသ္မိံ
သမယေ စေတနာ သဉ္ဇေတနာတိအာဒိနာ
နိဒ္ဒိဋ္ဌစေတနာ စ။ ဝိမတိ။ ၁။ ၁၀၄။

နိဒ္ဒိဋ္ဌဌာန (န) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + ဌာန။ (ဏိဒ္ဒိဋ္ဌဌာန -
ပြာ)] ညွှန်ပြအပ်သော အရာ 'ဌာန'။
အဋ္ဌဟိ ပဒေဟိ နိဒ္ဒိဋ္ဌဌာနေပိ နိပ္ပဒေသ-
တောဝ ဂဟိတော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၆။

နိဒ္ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဒ္ဒဿန (တိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌဓမ္မ + နိဒ္ဒဿန]
ညွှန်ပြအပ်သော တရားတို့ကို ညွှန်ပြ -
တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော။ သာသန-
ဝရန္တိ ပစ္စတ္တနိဒ္ဒေသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဒ္ဒဿနံ။
နေတ္ထိ၊ ၄။ ၆။

နိဒ္ဒိဋ္ဌနယနိဒ္ဒဿန (တိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌနယ +
နိဒ္ဒဿန] ညွှန်ပြအပ်သောနည်းကို ညွှန်
ပြ - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော။ ဧဝန္တိ
နိဒ္ဒိဋ္ဌနယနိဒ္ဒဿနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၆။

နိဒ္ဒိဋ္ဌနိဒ္ဒဿန (တိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + နိဒ္ဒဿန]
ညွှန် ပြအပ်သော အနက်ကို - ညွှန်ပြ -
အပ်နှင်း - ကြောင်းဖြစ်သော။ နိဒ္ဒိဋ္ဌနိဒ္ဒဿန
(ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀) နှိ နိဒ္ဒိဋ္ဌဿ အတ္ထဿ
နိယျာတနံ နိဂမနန္တိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၈။

နိဒ္ဒိဋ္ဌနိယတရူပရူပ (န) [နိဒ္ဒိဋ္ဌနိယတ +
ရူပရူပ] ညွှန်ပြအပ်သော မြဲသော ရူပရုပ်။
(နိယတရူပရူပ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၈) ကြည့်။

နိဒ္ဒိဋ္ဌပစ္စယ (ပု) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + ပစ္စယ] ညွှန်ပြ
အပ်သော အကြောင်း။ အဝိဇ္ဇာသီသေန
နိဒ္ဒိဋ္ဌပစ္စယေသု ဥပ္ပါဒေန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၂။

နိဒ္ဒိဋ္ဌပါဠိ (ထိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + ပါဠိ] ညွှန်ပြအပ်
သော ပါဠိ။ နိဒ္ဒိဋ္ဌပါဠိ ပေယျာလမုခေန
သံခိပိတွာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၂။

နိဒ္ဒိဋ္ဌပုဂ္ဂလ (ပု) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + ပုဂ္ဂလ] ညွှန်ပြအပ်
သော ပုဂ္ဂိုလ်။ ဧသာတိ "ဗာလော"တိ-
အာဒိနာ နိဒ္ဒိဋ္ဌပုဂ္ဂလော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၅။

နိဒ္ဒိဋ္ဌပ္ပကာရ (ပု) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + ပကာရ] ညွှန်ပြ
အပ်သော အပြား။ နိဒ္ဒေသတောတိ
"အဋ္ဌာနမေတံ ဘိက္ခဝေ အနဝကာသော"

တိအာဒိနာ နိဒ္ဒိဋ္ဌပ္ပကာရတော။ အနုဋီ၊ ၃။
၁၀၇။

နိဒ္ဒိဋ္ဌဘာဝါပတ္တိ (ထိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌဘာဝ + အာပတ္တိ]
ညွှန်ပြအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။
နိဒ္ဒိဋ္ဌဘာဝါပတ္တိတော နိယျာတိကာ နိဒ္ဒ-
သိတာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၅။ (- သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၂။ ၂၆၇။)

နိဒ္ဒိဋ္ဌဘိက္ခု (ပု) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + ဘိက္ခု] ညွှန်ပြ
အပ်သော ရဟန်း။ ဧဝံ တာယ တာယ
ဂါထာယ နိဒ္ဒိဋ္ဌဘိက္ခု ဒဿေန္တော အာဟ။
သုတ္တနိ၊ ၅။ ၂။ ၉၈။

နိဒ္ဒိဋ္ဌမဂ္ဂ (ပု) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + မဂ္ဂ] ညွှန်ပြအပ်
သော လမ်းစဉ်။ တဿ နိဒ္ဒိဋ္ဌမဂ္ဂေန၊
နိဒ္ဒိသိဿန္တုနာဂတေ။ မိလိန္ဒ၊ ၉၇။

နိဒ္ဒိဋ္ဌလောကနာထ (ပု) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + လောက-
နာထ] ညွှန်ပြအပ်သော မြတ်စွာဘုရား။
နိဒ္ဒိဋ္ဌလောကနာထတ္ထဟေတု သာဓေတိ။
ဝဇီရ၊ ၄။

နိဒ္ဒိဋ္ဌဝါရ (ပု) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + ဝါရ] ညွှန်ပြအပ်
သော ဝါရ။ ဧဝံ တသ္မိံ တသ္မိံ ပစ္စယေ
နိဒ္ဒိဋ္ဌဝါရေ ဂဏနဝသေန သာဓုကံ
သလ္လက္ခေတ္တာ။ အဘိ၊ ၅။ ၃။ ၄၅၁။

နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိညာဏ (န) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + ဝိညာဏ] ညွှန်
ပြအပ်သော ဝိညာဏ်။ အတိတာဒိဝသေန
နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိညာဏံ သဘာဝတော ဒဿေတုံ
ဝုတ္တာနိ။ အဘိ၊ ၅။ ၂။ ၂၀။

နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိရတိ (ထိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌာ + ဝိရတိ] ညွှန်ပြ
အပ်သော ဝိရတိ။ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိရတိယော စေဝ
.... နိဒ္ဒိဋ္ဌဗဿာဒိဓမ္မာ စ သိက္ခာပဒံ။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁၀၄။

နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိရတိစေတနာ (ထိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌာ + ဝိရတိ-
စေတနာ] ညွှန်ပြအပ်သော ဝိရတိ-
စေတနာ။ သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိရတိ-
စေတနာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂။

နိဒ္ဒိဋ္ဌဝေဒနာ (ထိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌာ + ဝေဒနာ] ညွှန်
ပြအပ်သော ဝေဒနာ။ အတိတာဒိဝသေန
နိဒ္ဒိဋ္ဌဝေဒနံ သဘာဝတော ဒဿေတုံ
ဝုတ္တာနိ။ အဘိ၊ ၅။ ၂။ ၁၂-၃။

နိဒ္ဒိဋ္ဌဝေယျာဝစ္စကရ (တိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + ဝေယျာဝစ္စ-
ကရ] ညွှန်ပြအပ်သော အမှုကြီး၊ ငယ်
ကို ပြုတတ်သော၊ သူ။ ဣမေ စတ္တာရော
ဘိက္ခုနာ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝေယျာဝစ္စကရာ နာမ။ ဝိ၊
၅။ ၂။ ၂၅၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၆၃။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၃၁၃။

နိဒ္ဒိဋ္ဌသံဃာဒိသေသပါစိတ္တိယ (တိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ +
သံဃာဒိသေသ + ပါစိတ္တိယ] ညွှန်ပြ
အပ်သော သံဃာဒိသိသံအာပတ် (နင်)
ပါစိတ်အာပတ်ရှိသော၊ သူ။ တတ္ထ နိဒ္ဒိဋ္ဌ-
သံဃာဒိသေသပါစိတ္တိယာနန္တိ ဧကေ။
ဝဇီရ၊ ၂၁၃။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၆၁။

နိဒ္ဒိဋ္ဌသင်္ခါရ (ပု) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + သင်္ခါရ] ညွှန်ပြ
အပ်သော သင်္ခါရ။ အတိတာဒိဝသေန

နိဒ္ဒိသသင်္ခါရေ သဘာဝတော ဒဿေတုံ
ဝုတ္တာနိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉။

နိဒ္ဒိသညာ (ထိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌာ + သညာ]
ညွှန်ပြအပ်သော သညာ။ အတိတာဒိ-
ဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌသညံ သဘာဝတော
ဒဿေတုံ ဝုတ္တာနိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈။

နိဒ္ဒိသတိသမ္ပဇေ (န) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + သတိသမ္ပ-
ဇေ] ညွှန်ပြအပ်သော သတိ၊ သမ္ပဇေ။
ပုဂ္ဂလာဝိဋ္ဌာနေန နိဒ္ဒိသတိသမ္ပဇေသင်္ခါတံ
ဣဒံ ဥဘယန္တိ အတ္ထော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၁၂၆။

နိဒ္ဒိသဘာဝ (တိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + သဘာဝ]
ညွှန်ပြအပ်သော သဘောရှိသော။ ယံ ဧဝံ
ဟေဋ္ဌာ နိဒ္ဒိသဘာဝံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၀။

နိဒ္ဒိသမာဓိ (ပု) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + သမာဓိ] ညွှန်ပြ
အပ်သော သမာဓိ။ ဣမိနာ စ စိတ္တ-
သိသေန နိဒ္ဒိသမာဓိနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃။

နိဒ္ဒိသမုဋ္ဌာန (န) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + သမုဋ္ဌာန] ညွှန်ပြ
အပ်သော ဖြစ်ကြောင်း ‘သမုဋ္ဌာန’။ ပါဠိယဉ္စိ
နိဒ္ဒိသမုဋ္ဌာနန္တ ဒိဿတိ။ ဝဇီရ၊ ၅၄၅။

နိဒ္ဒိသရဗျဉ္ဇနလက္ခဏပုဋိဝေဓ (တိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ-
သရဗျဉ္ဇနလက္ခဏ + ပုဋိဝေဓ] ညွှန်ပြအပ်
သောသရ၊ ဗျဉ်းတုံ . ဧလက္ခဏာကို
ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော။ သူ။ နိဒ္ဒိသရ-
ဗျဉ္ဇနလက္ခဏပုဋိဝေဓာ ဝိညူ ဖရဏာ။
မိလိန္ဒ၊ ၃၂၇။

နိဒ္ဒိသဝနကိစ္စဝန္တ (တိ) [နိဒ္ဒိဋ္ဌသဝနကိစ္စ +
ဝန္တ] ညွှန်ပြအပ်သော နာကြားခြင်းကိစ္စ-
ရှိသော။ သူ။ တသ္မာ “ပုဂ္ဂလကိစ္စ” နှိ
နိဒ္ဒိသဝနကိစ္စဝတာ ဝိညာဏေန သမဂီနာ
တိ အတ္ထော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၄။

နိဒ္ဒိသသိက္ခာပဒ (န) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + သိက္ခာပဒ]
ညွှန်ပြအပ်သော သိက္ခာပုဒ်။ တနိဒ္ဓါနံ ပဋိစ္စ
နိဒ္ဒိသသိက္ခာပဒါနိ နိဒ္ဒေသော နာမ။ ဝိမတိ၊
၂။ ၂၈၄။

နိဒ္ဒိဋ္ဌကာရ (ပု) [နိဒ္ဒိဋ္ဌ + အာကာရ] ညွှန်
ပြအပ်သော အခြင်းအရာ။ “ဧဝ” နှိ ပန
နိဒ္ဒိဋ္ဌကာရဿ ပစ္စာမသနံ နိဂမနဝသေန
ကတံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၁။

နိဒ္ဒိသတိ (ကြိ) [နိ + ဒိသ + အ + တိ။ နိတိ၊
ဓာ။ ၁၈၉။ နိ + ဒိသိ + အ + တိ။ နိတိ၊ ဓာ။
၃၄၉။ နိရတ္တိ၊ နာ။ ၄၀၅။] (၁) ညွှန်ပြ၏။
(၂) (က) ဖွင့်ဆို - ဟော - ၏။ (ခ)
ပြောဆို၏။ (၃) မန္တိ အတ္တာနံ နိဒ္ဒိသတိ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၁။ ကင်္ခါ၊ ၁၆၈။ နိဒ္ဒိသတိ —
ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၅။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၊ ၁၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၂၇။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၉၃၊ ၁၄၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၁၄။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၅၃။ ပေတ၊ ဌ၊ ၈၁။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၈။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၉။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၈၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၉။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊
၁၆၁။ ဝဇီရ၊ ၁၇၂၊ ၂၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၅၆။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၄၅၊ ၃၁၃။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၊ ၄၈။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၄၊ ၁၇၉။

၂၄၆၊ ၃၁၆။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၅၇၊ ၂၄၃။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။
 ၃၃။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၁၇၊ ၄၂၊ ၁၄၇။ မ၊ ငို၊ ၂။
 ၂၇၉။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၀၂၊ ၄၃၆။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၇၊
 ၃၉။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၉၊ ၃၆၊ ၃၇၊ ၁၇၀။ မူလငို၊
 ၁။ ၈၈။ နေတ္တိ၊ ငို၊ ၁၂၊ ၁၂၃။ နိဒ္ဒိသေ —
 နေတ္တိ၊ ၅။ ၇၁၊ ၉၁၊ ၁၅၂။ ဥဒါန၊ ၄။ ၅။
 နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၄၁။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၁၈၊ ၃၃၁။
 နိဒ္ဒိသိ — ဝိ၊ ၁။ ၃၂၄။ အပါ၊ ၂။ ၂၇၇။ မ၊ ၄။
 ၁။ ၂၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၉။
 ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၉၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၂။
 စရိယာ၊ ၄။ ၁၄၆။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၆၇။ မ၊ ငို၊ ၂။
 ၁၃၈။ မူလငို၊ ၁။ ၅၉။ အနုငို၊ ၂။ ၅၇။
 နိဒ္ဒိသိသု — အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။ နိဒ္ဒိသိသန္တိ
 — မိလိန္ဒ၊ ၉၇။ နိဒ္ဒိသိသာမိ — ဒိ၊ ၄။ ၁။
 ၂၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅။
 ဥဒါန၊ ၄။ ၁၃။ (၂) (က) ယံ ဧတသ္မိံ
 အန္တရေ ဘာသတိ လပတိ နိဒ္ဒိသတိ။ ဒိ၊
 ၃။ ၁၁၁။ အံ၊ ၁။ ၃၃၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၇၆။
 စူဠနိ၊ ၁၆၉။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၆၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၅၂။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၁၅။
 ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၁၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၀။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၁၅၈။ စူဠနိ၊ ၄။ ၆၂။ ဘာသတိ နိဒ္ဒိသန-
 ဝသေန၊ လပတိ ဥဒ္ဓိသနဝသေန၊ နိဒ္ဒိသတိ
 ပရိနိဒ္ဒိသနဝသေန၊ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၅၀။ အံ၊
 ငို၊ ၂။ ၂၅၁။ (- နေတ္တိ၊ ၄၅။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၄။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
 ၈၄။ သံ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၂၂၅။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၈၆။
 မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၃။ အနုငို၊ ၂။ ၉၁။ နေတ္တိ၊ ငို၊
 ၇၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၈၄။) (ခ) “နိဒ္ဒိသု” နှိပိ
 ပါဠော၊ ဝဒိသုတိ အတ္ထော။ စရိယာ၊ ၄။
 ၂၁၄။

နိဒ္ဒိသန (န) [နိ + ဒိသ + ယု။ နိ + ဒိသိ +
 ယု။] (၁) အကျယ်ပြခြင်း၊ ညွှန်ပြခြင်း။
 (၂) (က) ဖွင့်ဆိုခြင်း။ (ခ) ဟောခြင်း။
 (တိ) (၃) ညွှန်ပြတတ်သော။ (၄) ညွှန်ပြ
 အပ်သော။ (၁) ဓမ္မံ ဘာသတိ နိဒ္ဒိသန-
 ဝသေန။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၅၀။ ယထာ
 ဥဒ္ဓိဋ္ဌမတ္တံ နိဒ္ဒိသနဝသေန ပကာရေဟိ
 ဉာပေန္တော ပညာပေတိ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၅၀။
 (- ဝဇီရ၊ ၅၄၆။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၃၀၅။ မ၊ ငို၊ ၂။
 ၁၇၆။ အနုငို၊ ၁။ ၁၄၇။ နေတ္တိ၊ ငို၊ ၁၂၀။)
 (၂) (က) နိဒ္ဒိသနဿ အတ္တဿ ဝိဝရိတွာ
 ကထနံ။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၃၂၂။ (- ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၃၄။
 သံ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၆၀။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၅၈။ သံ၊ ငို၊
 ၂။ ၁၁။) (ခ) တမေဝတ္တံ ပုနရာဝတ္တေတွာ
 နိဒ္ဒိသနံ။ အနုငို၊ ၂။ ၉၁။ (တိ) (၃)
 ဝက္ခမာနဿ သကလသုတ္တဿ “ဧဝ” နှိ
 နိဒ္ဒိသနတော။ ဒိ၊ ငို၊ ၇။ ၄၈။ (၄) အောက်
 ပုဒ်ကြည်။

နိဒ္ဒိသနဌာန (န) [နိဒ္ဒိသန + ဌာန] ညွှန်ပြ
 အပ်သော အရပ်။ ဆဒ္ဒါရဝသေန နိဒ္ဒိသန-
 ဌာနော။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၇၆။

နိဒ္ဒိသနတ္ထ (ပ) [နိဒ္ဒိသန + အတ္ထ] ညွှန်ပြ
 ခြင်းအနက်။ နိဒ္ဒိသနဌေ ဇောတေတဗ္ဗေ
 နိပါတော။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၉၅။

နိဒ္ဒိသန္တ (တိ) [နိ + ဒိသ + အန္တ] ညွှန်ပြ
 လိုသော၊ သူ။ တသ္မာ တေ သတ္တေ
 နိဒ္ဒိသန္တော “ဘူတေ ဘူတတော သဉ္ဇာ-
 နာတိ” တိအာဒိမာဟ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃။ (-

သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၉။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၇၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၈။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၇။)

နိဒ္ဒိသိသု (ကြိ) [နိ + ဒိသ + ဉံ] ညွှန်ပြ
ကုန်ပြီ။ နိဒ္ဒိသတိ (၁) ကြည့်။

နိဒ္ဒိသိ (ကြိ) [နိ + ဒိသ + ဤ] ညွှန်ပြပြီ။
နိဒ္ဒိသတိ (၁) ကြည့်။

နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဒိသ + တဗ္ဗ။ နိ +
ဒိသိ + တဗ္ဗ] (၁) (က) ညွှန်ပြအပ်သော။
(ခ) ပြ - အကျယ် - ဖွင့်ပြ - အပ်သော။
(၂) (က) ဝေဖန်အပ်သော။ (ခ) ဆိုအပ်
သော။ (၁) (က) စိစစ်ကြည့်ကေန ဘိက္ခုဝေ
ဘိက္ခုနာ ဝေယျာဝစ္စကရော နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗော။
ဝိ၊ ၁။ ၃၂၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၆၁။ တံ သဒ္ဓေန
နိဒ္ဒိသတဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၇၈။ (- ကင်္ခါ၊ ၁၆၉။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၄။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၉၂။ ဝဇီရ၊
၃၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂၈။
သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၅၈။ ၃၃၅။) (ခ) တတ္ထ ကမ္မံ စေတနာ
စေတသိကဉ္စ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗံ။ နေတ္ထိ၊ ၉၄။
ဥဒ္ဓေသာနုတ္တပေနေဝ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗာ သိယံ။
နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၂၁။ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဿာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၂၁) တိ ဝိဝရိတဗ္ဗဿ ပကာသေတဗ္ဗဿ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၂။ (- နေတ္ထိ၊ ၃၄၊ ၁၃၈။
ပေဋကော၊ ၂၆၄၊ ၂၈၆။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၂၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၆။ သီ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၃၀၇၊ ၄၉၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၉။ အံ၊ ဋီ၊
၁။ ၆၄။ မူလဋီ၊ ၂။ ၆၊ ၉၂။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၇၈။

အနုဋီ၊ ၂။ ၁၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၅၄။) (၂) (က)
နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗော (နေတ္ထိ၊ ၈၇။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၇၈။)
ဝိဘဇိတဗ္ဗော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၄၇။ (ခ)
စတုတ္ထမဂ္ဂေန အရိယဓမ္မေသု နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗာ
(နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၂၀၉) တိ ဝိသယဘူတေသု
နိဒ္ဒါရေတွာ ကထေတဗ္ဗာ။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၂၃။
(ဂ) နိဒ္ဓေသ ဒေါင်ကွင်းကြည့်။

နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဌ (ပု) [နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗ + အတ္ထ]
အကျယ်ပြအပ် - သည်၏အဖြစ်ဟူ - သော
အနက်။ တေဝ ဓမ္မာ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဌေန
နိဒ္ဓေသာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၄။

နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မ (ပု) [နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗ + ဓမ္မ]
ညွှန်ပြအပ်သော တရား။ “ကတမေ”တိ
ပဒေန နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မေ ပုစ္ဆတိ။ အဘိ၊ ဌ၊
၁။ ၉၈။

နိဒ္ဒိတဗ္ဗဓမ္မနိဒဿန (တိ) [နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မ +
နိဒဿန] ညွှန်ပြအပ်သောတရားကို
ညွှန်ပြ - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော။
ဧဝန္တိ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မနိဒဿနံ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊
၈၇။

နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မနိဿယရူပ (န) [နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မ
+ နိဿယ + ရူပ] ညွှန်ပြအပ်သော
တရား၏ မှီရာဖြစ်သော ရုပ်။ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗ-
ဓမ္မနိဿယရူပေ ဧဝ ဝါ သန္တာယ “တံ တံ
ဝိကာရာဓိကရူပေတိ”တိ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၁။
၁၆၉။

နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မပကာသန (တိ) [နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မ + ပကာသန] ညွှန်ပြအပ်သောတရားကို ပြ - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော။ ဧဝံ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မပကာသနံ။ ဒါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။

နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗပုကာသက (တိ) [နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗ + ပကာသက] ညွှန်ပြအပ်သော တရားကို ပြတတ်သော။ အညော စ ကောစိ နိဒ္ဒိသိ-တဗ္ဗပုကာသကော ဝုတ္တော နတ္ထိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၇၈။

နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗပုကာသန (တိ) [နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗ + ပကာသန] ညွှန်ပြအပ်သော တရားကို ပြတတ် - ပြကြောင်းဖြစ် - သော။ ဧဝံ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗပုကာသနံ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၆။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅။ ဥဒါနံ၊ ၅။ ဥဒါနံ၊ ဌ၊ ၁၃။ ဒါ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈။

နိဒ္ဒိသိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဒိသ + တုံ] (က) ညွှန်ပြခြင်းငှါ။ (ခ) ပြ - အကျယ်ပြ - ခြင်းငှါ။ (က) န ဟိ သက္ကာ ဝိညာဏံ မနောသမ္မဿဇန္တိ နိဒ္ဒိသိတုံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃၃။ တဒါ ပဋိက္ခိပိတွာ ကပ္ပိယကာရကံ ပုဋ္ဌေန တံ နိဒ္ဒိသိတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၁၀။ (- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁။ ၆၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၄။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၆၅။ (ခ) ဧဝံ ဥဒ္ဓိဋ္ဌေ ဧဝံ ဝိတက္ကေ နိဒ္ဒိသိတုံ “အဗျာ-ပဇ္ဇာရာမော”တိ အာဒိမာဟ။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၄၁။ ဧဝံ ဥဒ္ဓိဋ္ဌေ ဟာရာဒယော

“နိဒ္ဒိသိတုံ တတ္ထ သင်္ခေပတော”တိအာဒိ အာရန္တံ။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၉။ (- ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၉၆။ မူလဋီ၊ ၂။ ၇၇။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၉။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၄၁။)

နိဒ္ဒိသိတုကာမ (တိ) [နိဒ္ဒိသိတုံ + ကာမ] (က) ညွှန်ပြခြင်းငှါ အလိုရှိသော။ (ခ) ပြ - အကျယ်ပြ - ခြင်းငှါ အလိုရှိသော။ သူ။ (က) ဣဒါနိ သတိဝသေနေဝ ပုဂ္ဂလံ နိဒ္ဒိသိတုကာမေန “ယော အဿသတိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀၉။ (ခ) ဧကတ္တမိ နိဒ္ဒိသိတုကာမေန “နာန-တ္တေကတ္တ”န္တိ ဥဒ္ဓေသော ကတော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၃။ (- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၃၊ ၁၃၇။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၉၃။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၈၉။

နိဒ္ဒိသိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဒိသ + တွာ] (က) ညွှန်ပြ၍။ (ခ) ပြ - အကျယ်ပြ - ၍။ (က) န ဟိ အညံ နိဒ္ဒိသိတွာ အညံ ပဋိနိဒ္ဓိသတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၉။ ဂတသဇ္ဇေန တထာဂတသန္တံ နိဒ္ဒိသိတွာ။ ဒါ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၀၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၈။ (- ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၁၇။ ဒါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၄။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၀၂။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၂။ ၁၉၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၇။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၉။ ၁၆၉။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၇။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၂၀။ (ခ) ဣဒါနိ သဗ္ဗေပိ တေ ပစ္စယာ ဥဒ္ဓိဋ္ဌပဋိပါဋိယာ နိဒ္ဒိသိတွာ ဒဿေတုံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၃။ (- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၉။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၄၁။)

နိဒ္ဒိသိ (သိ) ယတိ (ကြိ) [နိ + ဒိသ + ယ + တေ] ညွှန်ပြအပ်၏။ နိဒ္ဒိသိ (သိ) ယတိ — ပေဋကော။ ၃၀၃၊ ၃၁၅။ ပေတ၊ ဌ။ ၁၅၁။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၃။ ဒိ၊ ဋိ၊ ဘ။ ၅၊ ၃၄၆။ သိ၊ ဋိ၊ သစ်၊ ဘ။ ၁၁၊ ၁၅၄။ မ၊ ဋိ၊ ဘ။ ၅။ သံ၊ ဋိ၊ ဘ။ ၄။ အံ၊ ဋိ၊ ဘ။ ၈။ မူလဋိ၊ ၃။ ၂၃၀။ အနုဋိ၊ ၃။ ၉၆။ နိဒ္ဒိသိယန္တိ — မ၊ ဋိ၊ ၂။ ၂၆၁။

နိဒ္ဒိသိယမာန (တိ) [နိ + ဒိသ + ယ + မာန] ညွှန်ပြအပ်သော။ တတ္ထ နိဒ္ဒိသိယမာနော အာဒိမိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ ကင်္ခါ၊ ဋိ၊ ၁၆။ (- ၁၇။ ဒိ၊ ဋိ၊ ၂။ ၂၉၉။ မူလဋိ၊ ၁။ ၅၅၊ ၉၅။ အနုဋိ၊ ၁။ ၁၄၆။ အနုဋိ၊ ၂။ ၁၂၀။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၄၇၊ ၇၉။)

နိဒ္ဒိသိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ဒိသ + သန္တိ] ညွှန်ပြကြကုန်လတ္တံ့။ နိဒ္ဒိသတိ (၁) ကြည့်။

နိဒ္ဒိသိဿာမိ (ကြိ) [နိ + ဒိသ + သာမိ] ညွှန်ပြရလိမ့်အံ့။ နိဒ္ဒိသတိ (၁) ကြည့်။

နိဒ္ဒိသိယန္တိ (ကြိ) [နိ + ဒိသ + ယ + အန္တေ] ညွှန်ပြအပ်ကုန်၏။ နိဒ္ဒိသိယတိ - ကြည့်။

နိဒ္ဒိသုံ (ကြိ) [နိ + ဒိသ + ဉံ] ပြောဆိုကုန်ပြီ။ နိဒ္ဒိသတိ (၂) (ခ) - ကြည့်။

နိဒ္ဒိသေ (ကြိ) [နိ + ဒိသ + အ + ဧယျ] ညွှန်ပြရာ၏။ နိဒ္ဒိသတိ (၁) - ကြည့်။

နိဒ္ဒါ (ဒ) ကွ (တိ) [နိ + ဒုက္ခ (နိဒ္ဒိးခ - သံ၊ နိဒ္ဒိက္ခ - အဒ္ဓမာဂဝိ၊ ကိဒ္ဒိက္ခ - ပြာ၊

ဒုက္ခနယ်တိ - သိဟိဋ္ဌံ)] (၁) ဝဋ်ဆင်းရဲ - မရှိ - မှကင်း - သော၊ သူ။ (၂) ဝဋ်ဆင်းရဲ - မရှိ - မှကင်း - ရာဖြစ်သော (နိဗ္ဗာန်၊ အရိယာမဂ် - စသည်)။ သဗ္ဗသော ဝဋ်ဒုက္ခဿ ဝိဂတတ္တာ နိဒ္ဒါက္ခ။ မ၊ ဋိ၊ ၃။ ၃၀၅။ နိဒ္ဒါက္ခော (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၄) တိ ကာယိကစေတသိကဒုက္ခဝိရဟိတော။ အံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၁၁၈။ တုမေ သုခိတာ ဟောထ နိဒ္ဒါက္ခ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၈၁။ နိဒ္ဒါက္ခော (ပု၊ ပ၊ ၆) — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၁၊ ၂၂၅။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၈-၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၃။ ပေတ၊ ဌ။ ၂၁၄။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၀။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၂၊ ၂၅၇၊ ၂၈၀၊ ၄၂၂။ မ၊ ဋိ၊ ၃။ ၁၄၄။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၃၂၁။ နိဒ္ဒါက္ခော — သံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၂၀၉။ နိဒ္ဒါက္ခော (ပု၊ ပ၊ ၆) — မ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၁။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၅။ (ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၇၆။) သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၅။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၆။ နိဒ္ဒါက္ခော (ထိ၊ ပ၊ ၆) — ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၁၀။ နိဒ္ဒါက္ခံ (န၊ ပ၊ ၆) — ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၂။ နိဒ္ဒါက္ခ (အာ၊ ၆) — သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၀။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၂၆။ သံ၊ ဋိ၊ ၁။ ၄၄။ နိဒ္ဒါက္ခော (အာ၊ ၆) — ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၅။ ဒိ၊ ဋိ၊ ၂။ ၂၄၆။ နိဒ္ဒါက္ခံ (ဒ၊ ၆) — သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၃၊ ၁၀၈။ ထေရီ၊ ဌ။ ၂၄၁။ မ၊ ဋိ၊ ၃။ ၃၂၅။ နိဒ္ဒါက္ခေန (တ၊ ၆) — မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၃။ ထေရီ

ဌာ ၂။ ၃၃၅။ မဟာနိ၊ ဌာ၊ ၆၉။ နိဒ္ဒါကွဿ
(ဆ၊ ၈) — မ၊ ဌာ ၃။ ၆၈။ နိဒ္ဒါကွာနံ (ဆ၊ ၉)
— သံ၊ ဌာ ၁။ ၁၆။ (၂) အနိယန္တိ နိဒ္ဒါကွံ။
သံ၊ ဌာ ၁။ ၄၅။ နတ္ထိ ဧတ္ထ ဒုက္ခန္တိ နိဒ္ဒါကွံ။
သံ၊ ဌာ ၂။ ၃၈၈။ (- ဥဒါန၊ ဌာ၊ ၃၃၅။ မ၊ ဌာ၊
၃။ ၄၁။ အံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၉၉။)

နိဒ္ဒါကွစိတ္တ (တိ) [နိဒ္ဒါကွ + စိတ္တ] ဆင်းရဲ -
မရှိ - မှကင်း - သော စိတ်ရှိသော။
အဗျာဓဇ္ဈစိတ္တ (အံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၈၂) - ကြည့်။

နိဒ္ဒါကွတာဘိလာပ (တိ) [နိဒ္ဒါကွတာ +
ဘိလာပ] ဆင်းရဲ - မရှိ - မှကင်း -
သည်၏အဖြစ်ကို ဟော - တတ် - ကြောင်း
ဖြစ် - သော (သဒ္ဒါ)။ ယထာ ဟိ
မာရိသာတိ နိဒ္ဒါကွတာဘိလာပေါ သဒ္ဒ-
ကွေပိ နေရယိကေ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ ဌာ၊ သစ်၊ ၂။
၂၅။

နိဒ္ဒါကွပရမတာ (ထိ) [နိဒ္ဒါကွပရမ + တာ]
ဆင်းရဲ - မရှိ - မှကင်း - ခြင်းလျင် - အတိုင်း
အရှည်ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ ဆင်းရဲ မရှိရုံမျှ။
အဗျာဓဇ္ဈပရမတာယာတိ နိဒ္ဒါကွပရမ-
တာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄။ မဟာနိ၊ ဌာ၊ ၄၁၁။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၆၄။

နိဒ္ဒါ (ဒု) ကွလာဘိ (တိ) [နိဒ္ဒါကွ + လာဘ +
ကိ] ဆင်းရဲ - မရှိ - မှကင်း - ခြင်းဖြင့်
ရလေ့ရှိသော၊ မပင်မပန်း - ချမ်းသာစွာ -
ရလေ့ရှိသော။ အကိစ္ဆလာဘိတိ နိဒ္ဒါကွ-
လာဘိ၊ ဥဒါန၊ ဌာ၊ ၂၁၂။ နိဒ္ဒါကွလာဘိ (မ၊

ဌာ၊ ၃။ ၂၂) တိ ဣမိနာ တေသံ စျာနာနံ
သုခပဋိပဒါ ခိပ္ပါတိညတံ ဒဿေတိ။ မ၊ ဌာ၊
၃။ ၁၈။ (- အံ၊ ဌာ၊ ၃။ ၂၈၁။)

နိဒ္ဒါကွသဘာဝ (တိ) [နိဒ္ဒါကွ + သဘာဝ]
ဆင်းရဲ - မရှိ - မှကင်း - သော သဘော
ရှိသော။ နိဒ္ဒါကွသဘာဝတ္တာ အနိတိကမ္မေ။
သံ၊ ဌာ၊ ၃။ ၁၄၉။

နိဒ္ဒါ (ဒွါ) ပဂတ (တိ) [နိဒ္ဒါ + ဥပဂတ]
(က) အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်းသို့ ကပ်
ရောက်သော။ (ခ) (စဉ်းငယ်) အိပ်ပျော်ခြင်း
သို့ ကပ်ရောက်သော။ (က) ရတ္တိယံ နိဒ္ဒါ-
ပဂတေ ယူထေ ယူထံ ပဟာယ တမေဝ
ဥယျာနံ ပါဝိသိ။ အပ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၉၉။ (- ဇာ၊
ဌာ၊ ၅။ ၄၇၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၀၇။ ဝိမတိ၊ ၂။
၂၅။) (ခ) ရတ္တိ နိဒ္ဒါပဂတော ပစ္စိမ-
ယာမေ သောဠသ မဟာသုပိနေ ဒိသွာ။
ဇာ၊ ဌာ၊ ၁။ ၃၅၃။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၅။)

နိဒ္ဒါ (ဒွါ) ပဂမန (န) [နိဒ္ဒါ + ဥပဂမန]
(၁) အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်
ခြင်း။ (တိ) (၂) အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်း
သို့ ကပ်ရောက်ရာ (အခါ-စသသည်)။
ထောက် နိဒ္ဒါပဂမနံ ဝိယ။ အဘိ၊ ဌာ၊ ၁။
၂၂၆။ စိတ္တဝသေန စ အနုဋ္ဌာနံ နာမ နိဒ္ဒါ-
ပဂမနံ။ ဒိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၇၆။ (- ထေရ၊ ဌာ၊ ၁။
၄၈၅။ ထေရ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၀၁။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၅။ ၄၇၃။
သံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၃၃၁။) (တိ) (၂) အောက်ပုဒ်
ကြည့်။

နိဒ္ဒါပုဂ္ဂလိက (ပု) [နိဒ္ဒါပုဂ္ဂလိက + ကာလ]
အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်ရာ
အခါ။ ရညော နိဒ္ဒါပုဂ္ဂလိကလေ ဝါတ-
ပါနေနံ ဩရယု။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၈၀။

နိဒ္ဒါပုဂ္ဂလိက (တိ) [နိဒ္ဒါပုဂ္ဂလိက +
လက္ခဏာ] အိပ် - အိပ်ပျော် - ခြင်းသို့
ကပ်ရောက်ဟူသော မှတ်ကြောင်း 'လက္ခ-
ဏာ'ရှိသော။ သတ္တာနံ နိဒ္ဒါပုဂ္ဂလိကလက္ခဏာ
သေယျာ ဘဝဂ်စိတ္တံ (ဝါ) ဝိသေသန ဟောတိ။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၆။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၄။

နိဒ္ဒါပုဂ္ဂလိက (ထိ) [နိဒ္ဒါပုဂ္ဂလိက +
ဝေလာ] အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်ရာ
အခါ။ ပကတိယာ နိဒ္ဒါပုဂ္ဂလိကဝေလာယ
နိဒ္ဒါပုဂ္ဂတော ဝိယ အဟောသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၄၇၃။

နိဒ္ဒါ (ဒ္ဒါ) ပုဂ္ဂလိက (တိ) [နိဒ္ဒါ (ဒ္ဒါ)
ပုဂ္ဂလိက + လက္ခဏာ] အိပ်ပျော်ခြင်းသို့
ကပ်ရောက်ခြင်းဟူသော မှတ်ကြောင်း
'လက္ခဏာ'ရှိသော။ သတ္တာနံ နိဒ္ဒါ (ဒ္ဒါ) -
ပုဂ္ဂလိကလက္ခဏာ သေယျာ ဘဝဂ်စိတ္တံဝိသေသန
ဟောတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၅။

နိဒ္ဒါသီလ (တိ) [နိ + ဒုဿီလ။ ဒုဿီလေဟိ
ဝိဂတော နိဒ္ဒါသီလော၊ နတ္ထိ ဒုဿီလာ
ဣမဿ ဘိက္ခုသံဃဿာတိ နိဒ္ဒါသီလော။
မအူ၊ ပါရာ၊ သျ။] ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ် - မရှိ
- မှကင်း - သော၊ သီလမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်
တို့မှကင်းသော။ နိရဗ္ဗာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၁)
- ကြည့်။

နိဒ္ဒါပုဂ္ဂတဝေလာ (ထိ) [နိဒ္ဒါပုဂ္ဂတာ +
ဝေလာ] အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်
ရာအခါ။ ဧတဿ နိဒ္ဒါပုဂ္ဂတဝေလာယ
ဝိလုမ္ဗိဿာမ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၂။

နိဒ္ဒေမိ (ကြိ) [နိ + ဒါ + အ + မိ။ နိ + ဒေ +
အ + မိ] (က) (ရေ) ပေး၏။ (ရေ) သွန်း
လောင်း၏။ (ခ) သုတ်သင်၏။ ဘော
ဂေါတမ ခေတ္တံ ဝပါမိ နိဒ္ဒေမိ ရက္ခာမိ။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၅။

နိဒ္ဒေသ (ပု) [နိ + ဒိသ + ကာ။ နိ + ဒိသိ +
ကာ။ နိဒဿနံ နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗော
ဝိဇာတဗ္ဗောတိ နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒိသတိ
ဧတေနာတိ ဝါ နိဒ္ဒေသော။ ကစ္စာယန-
ဘေဒ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁၉။ နိဒ္ဒိသတိ ဧတေနာတိ
နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗောတိ နိဒ္ဒေသော။
နေတ္ထိ၊ မဟာဋီ၊ ပေ။ (နိဒ္ဒေသ - သံ၊ ကိဒ္ဒေသ
- ပြာ)] နိဒ္ဒေသ။ (၁) (က) ညွှန်ပြခြင်း။
(ခ) အကျယ် - ပြ - ညွှန်ပြ - ခြင်း။ (ဂ)
ညွှန်ပြ - စေခိုင်း - ခြင်း။ (ဃ) နိဒ္ဒေသ-
ပါဠိတော်၊ နိဒ္ဒေသကျမ်း။ (တိ) (၂)
အကျယ် - ပြဆို - ညွှန်ပြ - ရာ - ကြောင်း
- ဖြစ်သော (သဒ္ဓါ-စသည်)။ (၃) ပိုင်းခြား
သတ်မှတ် - ဆုံးဖြတ် - ဤ ပြဆိုကြောင်း
ဖြစ်သော။ (၄) အကျယ် - ပြဆို - ညွှန်ပြ
- အပ်သော (အနက်-စသည်)။

နိဒ္ဒေသ။ နိဒ္ဒေသေ သမစ္စာတိ ဇာနိတ္တာ။
စူဠနိ၊ ဌ၊ ၂၄။ (-၂၈၊ ၃၀။) (၁) (က)
ညွှန်ပြခြင်း။ ဘုမ္မဝစေနေနံ နိဒ္ဒေသော။ ဝိ၊
ဌ၊ ၁။ ၈၀။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀။ (- ၆။

သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၉။
 ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၄၀၊ ၂၁၅။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၃၇။
 ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၆။ ၁၄၂။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၂၀။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၉။ ဒိ၊ ဋီ၊
 ၃။ ၂၇။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၊ ၁၅၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၃၀၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈။)
 (ခ) အကျယ် - ပြ - ညွှန်ပြ - ခြင်း။
 အတိတာဒိဘာဝံ သန္ဓာယ အယံ နိဒ္ဒေသော
 ကတော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃။ သုညသမ္ပန္နေန
 ဥဒ္ဓိသိတွာ တေသံ နိဒ္ဒေသော ကတော။
 ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၉။ (- ဝိ၊ ၄။ ၂၈၉။ နေတ္တိ။
 ၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၃။) (ဂ) ညွှန်ပြ -
 စေခိုင်း - ခြင်း။ နိဒ္ဒေသကာရိ-ကြည့်။ (ဃ)
 နိဒ္ဒေသပါဠိတော်၊ နိဒ္ဒေသကျမ်း။ နိဒ္ဒေသော
 ပဋိသမမ္ဘိဒါ အပဒါနံ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၂။
 အာယသ္မတာ သာရိပုတ္တတ္ထေရေန ကတော
 နိဒ္ဒေသော၊ သော “မဟာနိဒ္ဒေသော စူဠ-
 နိဒ္ဒေသော”တိ ဝုစ္စတိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၂၆။
 (- ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၊ ၂၀၉။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၆။ စရိယာ၊
 ဌ၊ ၁၁၊ ၁၇။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၂၇။ သိ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ၂။ ၂၁၆။) (တိ) (၂) အကျယ် -
 ပြဆို - ညွှန်ပြ - ရာ - ကြောင်း - ဖြစ်သော
 (သဒ္ဓါ-စသည်)။ ဣမိဿာ ဂါထာယ
 နိဒ္ဒေသော ဥတ္တာနတ္ထောဝ။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၂၄။
 ဒေတဒ္ဂန္တံ ဒေသော အဂ္ဂေါ၊ လိင်္ဂဝိပလ္လာ-
 သေန ဟိ အယံ နိဒ္ဒေသော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃။
 နိဒ္ဒေသော (ဝိဘာဝိနိ၊ ၂၄၈) တိ ဝိဘာဂေါ။
 သော ဟိ နိဟရိတွာ၊ နိဒ္ဒေသတော ဝါ
 ဥဒ္ဒေသတ္ထဿ ဒဿနတော “နိဒ္ဒေသော”
 တိ ဝုစ္စတိ။ မင်္ဂမဇ္ဈ၊ ၂။ ၄၂၇။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၂။

၂၂၁၊ ၃၁၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၊ ၃၁၇။ အဘိ၊ ဌ၊
 ၁။ ၁၈၁။) (၃) ပိုင်းခြားသတ်မှတ် - ဆုံးဖြတ်
 - ဤ ပြဆိုကြောင်းဖြစ်သော။ နိယမေတွာ
 ဝစနံ နိဒ္ဒေသော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၁။ နိစ္ဆယေန
 ဒေသော နိဒ္ဒေသော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၆။ (၄)
 အကျယ်-ပြဆို-ညွှန်ပြ-အပ်သော (အနက်-
 စသည်)။ နိဗ္ဗစနဝိတ္တာရော နိသေသဟော
 ဒေသောတိ နိဒ္ဒေသော၊ ... အတ္ထဝိတ္တာရော
 နိရဝသေသေန ကထိတတ္တာ နိဒ္ဒေသော
 နာမ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃။ တနိဒ္ဓါနံ ပဋိစ္စ
 နိဒ္ဓိဌသိက္ခာပဒါနိ နိဒ္ဒေသော နာမ။ ဝိမတိ၊
 ၂။ ၂၈၄။ (- နေတ္တိ။ ၅၊ ၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂။
 နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၅၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၅။ မူလဋီ၊ ၁။
 ၅၁။)

နိဒ္ဒေသကရဏ (န) [နိဒ္ဒေသ + ကရဏ။
 (ကိဒ္ဒေသကရဏ - ပြာ)] အကျယ်ညွှန်
 ပြခြင်းကို ပြခြင်း။ ဥဒ္ဒေသေန သင်္ဂဟေတွာ
 တေသမ္ပံ နိဒ္ဒေသကရဏတ္ထံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၄၉။

နိဒ္ဒေသကာရိ (တိ) [နိဒ္ဒေသ + ကရ + ကိ]
 ညွှန်ပြ - စေခိုင်း - ခြင်းကိုသာ ပြုလေ့ရှိ
 သော၊ သူ။ နိဒ္ဒေသကာရိ (ဇာ၊ ၂။ ၄၉) တိ
 ယဒိ တဿ နိဒ္ဒေသံ အာဏတ္တိမေဝ
 သေသော ယော ကောစိ ပုရိသော
 ကရေတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၅၁။

နိဒ္ဒေသက္ကမ (ပု) [နိဒ္ဒေသ + ကမ] နိဒ္ဒေသ
 - အကျယ်ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓါ-
 အစဉ်။ ဣဒါနိ ဒိဗ္ဗသောတဓာတုယာ
 နိဒ္ဒေသက္ကမော အနုပ္ပတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၇။

နိဒ္ဒေသဂါထာ (ထိ) [နိဒ္ဒေသ + ဂါထာ]
အကျယ်ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ဂါထာ။
ယာ ပန အဿာဒါဒိနဝတာတိ အာဒိကာ
နိဒ္ဒေသဂါထာ။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၁၉။ (- ဝိမတိ၊
၁။ ၅၉။)

နိဒ္ဒေသတ္ထံ (ပု) [နိဒ္ဒေသ + အတ္ထံ] (၁)
အကျယ်ညွှန်ပြခြင်း အကျိုး။ (၂) အကျယ်
ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ပါဠိ၏ အနက်။
(၃) အကျယ်ညွှန်ပြအပ်သော အနက်။ (၁)
ဥဒ္ဒေသဿ နိဒ္ဒေသတ္ထံ ဝုတ္တံ။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၁၇၁။ (၂) “ရူပေ တဏှာ ရူပတဏှာ”တိ
အာဒိ နိဒ္ဒေသတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈။ (- သံ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၅။) (၃) နိဒ္ဒေသတ္ထဝစန-ကြည့်။

နိဒ္ဒေသတ္ထံ (ပု) [နိဒ္ဒေသ + အတ္ထံ + ဝစန။
နောက်ပုဒ်ကျေ။] အကျယ်ညွှန်ပြ
ကြောင်းဖြစ်သော ပါဠိ၏အနက်ကို ဟော
ခြင်း။ နိဒ္ဒေသတ္ထောနာ (မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၅)
တိ “ဆယိမေ အာဝုသော တဏှာကာယာ”
တိအာဒိ နိဒ္ဒေသပါဠိယာ အတ္ထဝစနေန။ မ၊
ဋီ၊ ၁။ ၃၂၂။

နိဒ္ဒေသတ္ထဝစန (တိ) [နိဒ္ဒေသတ္ထံ + ဝစန]
အကျယ်ညွှန်ပြအပ်သော အနက်ကို ဟော
တတ်သော (သဒ္ဒါ)။ ဥဘယဓမ္မေတံ နိဒ္ဒေ-
သတ္ထဝစနံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၅။

နိဒ္ဒေသတ္ထဝါစက (တိ) [နိဒ္ဒေသတ္ထံ + ဝါစက]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ ဝိဝရနဝိဘဇန-
သင်္ခါတနိဒ္ဒေသတ္ထဝါစကနိ ဝစနာနိ ဗျဉ္ဇ-
နာကာရာ နာမ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၅။

နိဒ္ဒေသဒဿန (န) [နိဒ္ဒေသ + ဒဿန]
(က) အကျယ်ညွှန်ပြအပ်သော အနက်ကို
ပြခြင်း။ (ခ) ညွှန်ပြခြင်းကို ပြခြင်း။ (က)
ဣမဿ မာတိကာပဒဿ နိဒ္ဒေသ-
ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇။ (ခ)
ကပ္ပနာသိဒ္ဓေန (ပိတိ) ဘေဒေန အဘေဒ-
ဿာပိ နိဒ္ဒေသဒဿနတော ယထာ
“သိလာပုတ္တကဿ သရီရ”န္တိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၇၀။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၄၁။

နိဒ္ဒေသဒေသနာ (ထိ) [နိဒ္ဒေသ + ဒေသနာ]
အကျယ်ညွှန်ပြအပ်သော ‘ဒေသနာ’ တရား။
အနဝသေသပ္ပဘေဒပရိဂ္ဂဟတော နိဒ္ဒေသ-
ဒေသနာဝ ဝတ္တံ ယုတ္တာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၆၅။

နိဒ္ဒေသနယ (ပု) [နိဒ္ဒေသ + နယ] (က)
နိဒ္ဒေသပါဠိတော် (၌လာသော) နည်း။ (ခ)
အကျယ်ညွှန်ပြ - ရာ - ကြောင်း - ဖြစ်သော
နည်း။ (က) နိဒ္ဒေသနယေန ပေတ္တ
အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၃။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၂။ (- မ၊ ဌ၊ ၁။
၄၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၀။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၀။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၃၊ ၁၇၊ ၂၂၆။
မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂။) (ခ) ယထာနုသန္တိနယော
ဝိဇ္ဇတိတံ ? န ဝိညာဏဓာတုနိဒ္ဒေသနယေန
ဒေသနာယ အပ္ပဝတ္တတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၉၉။
(- သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၂၁။)

နိဒ္ဒေသနာ (ထိ) [နိ + ဒိသ + ယု။ နိ + ဒိသံ
+ ယု] (က) အကျယ်ညွှန်ပြခြင်း။ (ခ)

အကျယ်ဟောခြင်း။ ဒသဌာနာနိ ဒေသနာ-
ဟေတုနိ ဒေသနာပစ္စယာ နိဒ္ဒေသနာ စ။
ပေဋကော။ ၂၇၇။

နိဒ္ဒေသန္တရ (န) [နိဒ္ဒေသ + အန္တရ]
နိဒ္ဒေသတစ်ပါး။ နိဒ္ဒေသသန္တိ (နေတ္တိ၊ ဝိ။
၁၅၁) - ကြည့်။

နိဒ္ဒေသပဒ (န) [နိဒ္ဒေသ + ပဒ] အကျယ်
ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ပုဒ်၊ နိဒ္ဒေသပုဒ်။
တေသံ ဥဒ္ဒေသပဒါနံ ဝိတ္တာရေတုကမ္ပတာ-
ပုစ္ဆာပုဗ္ဗင်္ဂမာနိ နိဒ္ဒေသပဒါနိ။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။
၇၆။ နိဒ္ဒေသပဒဿ ဥဒ္ဒေသပဒံ။ မဟာနိ၊
ဌ။ ၂၄၃၊ ၃၇၇။ (- အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၈။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၂၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၉။ မ၊ ဋီ၊
၃။ ၃၆၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၅။ အနုဋီ၊ ၁။ ၅၆။)

နိဒ္ဒေသပဒေသ (ပု) [နိဒ္ဒေသ + ပဒေသ]
နိဒ္ဒေသပါဠိတော်စကားရပ်။ စေတသ္မိံ
“သင်္ကပ္ပေါ ကာမော”တိအာဒိကေ နိဒ္ဒေ-
သပဒေသေ ဝုတ္တံ သင်္ကပ္ပံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၅၄။

နိဒ္ဒေသပယောဇန (န) [နိဒ္ဒေသ + ပယော
ဇန] ညွှန်ပြခြင်း၏ အကျိုး။ ဣဝ
ဥပယောဂဝဇနေန နိဒ္ဒေသပယောဇနံ
နိဒ္ဒါရေထုကာမော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၇၀။

နိဒ္ဒေသပရိယတ္တိအတ္ထ (တိ) [နိဒ္ဒေသ +
ပရိယတ္တိ + အတ္ထ] အကျယ်ညွှန်ပြအပ်
သော ပရိယတ်၏ အနက်။ နိဒ္ဒေသပရိ-
ယတ္တိအတ္ထဘူတော သော အယံ ဓမ္မ-

ဝိနယော ဝိပဉ္စိတညုပုဂ္ဂလံ ဝိနေတိ။ နေတ္တိ၊
ဝိ။ ၇၉။

နိဒ္ဒေသပရိယာယ (ပု) [နိဒ္ဒေသ + ပရိယာယ]
နိဒ္ဒေသပါဠိတော် အစဉ်။ အဘိဓမ္မေ
နိဒ္ဒေသပရိယာယေန ကထေတဗ္ဗော။ အံ၊
ဌ။ ၂။ ၂၈၅၊ ၂၈၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၆။

နိဒ္ဒေသပါဌ (ပု) [နိဒ္ဒေသ + ပါဌ] နိဒ္ဒေသ
(ဌိလာသော) ပါဌ်။ တဒေဝတ္ထံ နိဒ္ဒေသ-
ပါဌေန သာဓေတုံ “ဝုတ္တဉ္စေတ”န္တိ အာဒိ-
မာဟ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၁၅။

နိဒ္ဒေသပါဠိ (ထိ) [နိဒ္ဒေသ + ပါဠိ] (၁)
အကျယ်ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ပါဠိ။
နိဒ္ဒေသတ္ထံ - ကြည့်။ (၂) (က) မဟာ-
နိဒ္ဒေသပါဠိ။ (ယင်း မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိသည်
သုတ္တနိပါတ် ပါဠိတော်လာ အဋ္ဌကဝဂ်တွင်
ပါဝင်သည့် ကာမသုတ်စသော သုတ် ၁၆-
သုတ်၏ အဋ္ဌကထာဖြစ်သည်။ ဓမ္မသေနာ-
ပတိ အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်သည်
သုတ္တနိပါတ်ပါဠိတော် အဋ္ဌကဝဂ်လာ သုတ်
၁၆-သုတ်ကို အကျယ်ဝေဘန်၍ ဖွင့်ဆို
ဟောကြားတော်မူသည်။ ယင်းသည် ဆဌ-
သံဂါယနာစာတော်မူ စာမျက်နှာ ၄၁၀-ရှိ
သည်။) မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ - ကြည့်။ (ခ)
စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ (ယင်း စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိသည်
သုတ္တနိပါတ် ပါဠိတော်လာ ပါရာယနဝဂ်
တွင် ပါဝင်သည့် အဓိတမာဏဝပုစ္ဆာ အစရှိ
သော သုတ်များ၏ အဋ္ဌကထာပင်ဖြစ်သည်။
ဓမ္မသေနာပတိ အရှင်သာရိပုတ္တရာ အကျယ်

ချဲ့ဖွင့်ဝေဘန်၍ ဟောတော်မူသည်။ ဆဌ-
သံဂါယနာစာတော်မူ စာမျက်နှာ ၃၀၇-ရှိ
သည်။) စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ - ကြည့်။

နိဒ္ဒေသပါဠိနယ (န) [နိဒ္ဒေသပါဠိ + နယ]
နိဒ္ဒေသပါဠိတော် (၌လာသော) နည်း။ (ယင်း
သည် မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ (မဟာနိ။ ၃၅၇) လာ
ယထာ သတ္တဝါဟော သတ္တေ ကန္တာရံ
တာရေတိ - စသည်နည်းကို ဆိုသည်။)
ဣဒါနိ တမတံ နိဒ္ဒေသပါဠိနယေန
ဒဿေတုံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၉၃။ ဝိမတိ၊ ၁။
၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၇။

နိဒ္ဒေသဝစန (တိ) [နိဒ္ဒေသ + ဝစန]
ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍ ဆိုကြောင်းဖြစ်သော
(သဒ္ဓါ)။ သောတိ နိဒ္ဒေသဝစနံ။ မ၊ ၄။ ၁။
၄၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၉၁။

နိဒ္ဒေသဝါရ (ပု) [နိဒ္ဒေသ + ဝါရ] အကျယ်
ညွှန်ပြ - ရာ - ကြောင်း - ဖြစ်သော ဝါရ၊
နိဒ္ဒေသဝါရ။ နိဒ္ဒေသဝါရေ ပါကဋေ
ဘဝိဿတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၀။
(- ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၁၅၇။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈၇။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၄၊
၂၉၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၃။ ဒိ၊
၄။ ၁။ ၁၀၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၃။ မူလဋီ၊ ၁။
၉၈။)

နိဒ္ဒေသဝိတ္ထာရ (ပု) [နိဒ္ဒေသ + ဝိတ္ထာရ]
အကျယ်ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ပါဠိ၏
အကျယ်။ နိဒ္ဒေသဝိတ္ထာရာ (မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၅)
အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.၁၄- ပ.မ.သ.စ

တိ တဿ စ နိဒ္ဒေသဿ အဋ္ဌသတ-
တဏှာဝိစရိတဝသေန ဝိတ္ထာရေန။ မ၊ ၄။
၁။ ၃၂၂။ (- သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈။)

နိဒ္ဒေသဝိဘာဂ (ပု) [နိဒ္ဒေသ + ဝိဘာဂ]
အကျယ်ပြသောအားဖြင့် ဝေဘန်ခြင်း။
ဣဒါနိ နိဒ္ဒေသဝိဘာဂေနပိ အဝိဇ္ဇာယ
သစ္စေသု ပဝတ္တိဝိဘာဂံ ဒဿေတုံ “အပိ
စာ”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၆။

နိဒ္ဒေသသချာ (ထိ) [နိဒ္ဒေသ + သချာ]
နိဒ္ဒေသပါဠိ (ဟူသော) အရေအတွက်။ န
နိဒ္ဒေသသချံ ဂစ္ဆန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၉၆။ သိ၊
၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၂၇။

နိဒ္ဒေသသန္တိ (ထိ) [နိဒ္ဒေသ + သန္တိ] (က)
နိဒ္ဒေသတစ်ပါး၏ နိဒ္ဒေသတစ်ပါးနှင့်
စပ်ခြင်း။ (ခ) နိဒ္ဒေသတစ်ပါးနှင့် နိဒ္ဒေသ
တစ်ပါး၏ စပ်ခြင်း။ နိဒ္ဒေသသန္တိ (နေတ္တိ။
၃၃) တိ နိဒ္ဒေသဿ သန္တိ နိဒ္ဒေသသန္တိ။
နိဒ္ဒေသေန ဝါ သန္တိ နိဒ္ဒေသသန္တိ။ ပုရိမေန
သုတ္တဿ နိဒ္ဒေသေန တဿေဝ ပစ္စိမဿ
နိဒ္ဒေသဿ၊ ပစ္စိမေန ဝါ ပုရိမဿ
သမ္ပန္နနန္တိ အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၀၃။
နိဒ္ဒေသန္တရဿ နိဒ္ဒေသန္တရေန သန္တိ။
နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၅၁။ (- ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၅။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၁။ ၄၈၆။)

နိဒ္ဒေသာနရဟ (တိ) [နိဒ္ဒေသ + အနရဟ]
ညွှန်ပြခြင်းငှါ မထိုက်သော (တရား-
စသည်)။ ဣဓ နိဒ္ဒေသာနရဟတ္တာ

နိဒ္ဒေသော န ကတော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။
(- အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၂။)

နိဒ္ဒေသာနုဂ္ဂဟ (တိ) [နိဒ္ဒေသ + အနုဂ္ဂဟ] အကျယ်ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော 'နိဒ္ဒေသ' စကားအားလျော်သော။ တသ္မာ တတ္ထ နိဒ္ဒေသာနုဂ္ဂဟံ အတ္ထံ ဒဿေန္တော "ဧဝ"န္တိ အာဒိမာဟ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁၁။

နိဒ္ဒေသာဝသာန (န) [နိဒ္ဒေသ + အဝသာန] အကျယ်ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော 'နိဒ္ဒေသ' စကား၏ အဆုံး။ ဓမ္မနိဒ္ဒေသေ စ နိဒ္ဒေ- သာဝသာနေ ဝုတ္တဿ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၈။

နိဒ္ဒေါက္ကန္တ (တိ) [နိဒ္ဒါ + ဩက္ကန္တ] (က) အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ သက်ရောက်သော၊ သူ။
(ခ) အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ သက်ရောက်ရာ (အခါ - စသည်)။ (က) တိတ္ထိရော တဿ နိဒ္ဒေါက္ကန္တဘာဝံ ဥတော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၀။
(ခ) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဒ္ဒေါက္ကန္တသမယ (ပု) [နိဒ္ဒေါက္ကန္တ + သမယ] အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ သက်ရောက်ရာအခါ။ နိဒ္ဒေါက္ကန္တသမယေ သဟဂါရသေယျ အာပဇ္ဇန္တော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂၅။

နိဒ္ဒေါက္ကမန (န) [နိဒ္ဒါ + ဩက္ကမန] (၁) အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ သက်ရောက်ခြင်း။ (တိ) (၂) အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ သက်ရောက်သော၊ သူ။ (၃) အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ သက်ရောက်ရာ ဖြစ်သော (အခါ - စသည်)။ (၁) ဧဝံ

ပရိယာပုဏတော ဟိ ဗုဒ္ဓဝစနံ အပရိယာ- ပုဏိတွာ နိဒ္ဒေါက္ကမနံ ဝရတရံ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၁၁။ ဇာဂရိတသဒ္ဓ- သန္တိဓာနတော စေတ္တ ဘဝဂေါတရဏ- ဝသေန နိဒ္ဒေါက္ကမနမေဝ သယနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၀၇။ (- သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၁။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၇။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၃၊ ၃၃၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၅။) (တိ) (၂) တုမှာကံ နိဒ္ဒေါက္ကမနဘာဝံ ဥတော ဂတာ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။ (၃) နိဒ္ဒေါက္ကမနေပိ ဇာနံ သမာပန္နော ဝိယ ဟောတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၈။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၇။)

နိဒ္ဒေါက္ကမနကာလ (ပု) [နိဒ္ဒေါက္ကမန + ကာလ] အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ သက်ရောက်ရာအခါ။ နိဒ္ဒေါက္ကမနကာလေ နံ ပဉ္စကေနေဝ သဒ္ဓိ ဂဟေတွာ သုသုမာရနဒိယံ ခိပိဿာမ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၈၅။ (- သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၀၈။)

နိဒ္ဒေါက္ကမနသမယ (ပု) [နိဒ္ဒေါက္ကမန + သမယ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိဒ္ဒေါ- က္ကမနသမယေ အဗ္ဘန္တရအဗ္ဗဿ သန္တိကံ ဂန္ဓာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၇။

နိဒ္ဒေါပဂတ (တိ) [နိဒ္ဒါ + ဥပဂတ] အိပ် ပျော်ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်သော၊ သူ။ နိဒ္ဒေါပဂတာနံ နာဋကတ္တိနံ ဝိပ္ပကာရံ ဒိသ္မာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၄။

နိဒ္ဒေါသ (တိ) [နိ + ဒေါသ။ ကိဒ္ဒေါသ -
 ပြာ)] (က) အပြစ် - မရှိ - ကင်း -
 သော။ (ခ) ဒေါသ - မရှိ - ကင်း - သော။
 သူ။ (က) နိဒ္ဒေါသာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၄။ ဒိ၊ ဌ၊
 ၂။ ၁၂၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၅) တိ နိဒ္ဒါတဒေါသာ၊
 သမုစ္ဆန္တရာဂါဝိပါပဓမ္မာတိ အတ္ထော။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၆၅။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ အံ၊ ဌ၊
 ၃။ ၉၅။ နိဒ္ဒေါသေနာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃) တိ
 ခါရိကလောကိကာဒိဒေါသရဟိတေန။ ဒိ၊
 ဌ၊ ၂။ ၄၂။ နိဒ္ဒေါသာယာ (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၂)
 တိ အတ္ထတော ဗျဉ္ဇနတော ဝိဂတ-
 ဒေါသာယ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၈။ နတ္ထိ
 အသဘာဝဘူတသဒ္ဓသင်္ခါတော ဒေါသော
 ဧတဿာတိ နိဒ္ဒေါသော။ အဋ္ဌသာ၊ ယော။
 ၇။

နိဒ္ဒေသော (ပု၊ ပ၊ ၈) — အပ၊ ၂။ ၁၁၀။
 ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၄။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၂၃။ နိဒ္ဒေါသာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — ပဋိသံ။
 ၇၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၄။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၁။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
 ၆၇၊ ၂၃၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၅၊ ၃၇၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
 ၄၂၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၁။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၈၄၊
 ၃၉၇။ နိဒ္ဒေါသံ (န၊ ပ၊ ၈) — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၀။
 မ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၂။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၁၂၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၉၉။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၅။
 နိဒ္ဒေါသာ (ပု၊ ပ၊ ၈) — အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၄။ ဇာ၊
 ဌ၊ ၆။ ၁၀၃။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၀။ သံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၂၅၉။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃၁။ နိဒ္ဒေါသာနိ (န၊ ပ၊ ၈)
 — အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၂။ နိဒ္ဒေါသံ
 (ဒု၊ ၈) — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၀။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၅။ အံ၊
 ဌ၊ ၁။ ၃၁၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။ ဝိမာန၊ ဌ၊
 ၁၉၈။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၇၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၁။

အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
 ၂၈၀။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၈။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃။
 နိဒ္ဒေါသေ (ပု၊ ဒု၊ ၈) — ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၄၆။
 နိဒ္ဒေါသေန (တ၊ ၈) — ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃။ မ၊ ဌ၊
 ၂။ ၆၊ ၁၁၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၂။ ဝိမာန၊ ဌ၊
 ၂၁၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄။
 ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သစ်။ ၁၅၈။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၁။
 နိဒ္ဒေါသာယ (ထိ၊ တ၊ ၈) — သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။
 ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၈၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၇၉။ နိဒ္ဒေါသေဟိ (ပု၊ တ၊ ၈) — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၇၉။ နိဒ္ဒေါသဿ (စ၊ ၈) — ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၀။
 (ဆ၊ ၈) — အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၉။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၈၇။
 နိဒ္ဒေါသေ (သ၊ ၈) — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃။ မဟာနိ၊
 ဌ၊ ၇၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၁။ နိဒ္ဒေါသာယ (ထိ၊
 သ၊ ၈) — မဟာနိ၊ ဌ၊ ၇၁။ နိဒ္ဒေါသေသု (ပု၊
 သ၊ ၈) — ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၆၇။

(ခ) နန အရဟာ နိရာဂေါ နိဒ္ဒေါသော
 နိဓမ္မောဟော။ အဘိ၊ က။ ၄၃၇။ နိဒ္ဒေါသ-
 စိတ္တ-လည်းကြည့်။

နိဒ္ဒေါသင်္ဂ (တိ) [နိဒ္ဒေါသ + အင်္ဂ]
 (သလိပ်-စသော) အပြစ် - မရှိ - ကင်း -
 သော အကြောင်း 'အင်္ဂါ'ရှိသော။ သခိ-
 လာယ သဏ္ဍဝါစာယ နိဒ္ဒေါသင်္ဂေါ မဋ္ဌ-
 ရထင်္ဂေါ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၄၇။

နိဒ္ဒေါသစိတ္တ (တိ) [နိဒ္ဒေါသ + စိတ္တ]
 ဒေါသ - မရှိ - ကင်း - သော စိတ်ရှိသော။
 သူ။ ယထာ စ ဗြဟ္မာနော နိဒ္ဒေါသစိတ္တာ
 ဝိဟရန္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၀။

နိဒ္ဒေါသလေ (တိ) [နိဒ္ဒေါသ + လေ]
(ညွန့်-စသော) အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သော
ရေရှိသော။ ကဒ္ဒမသေဝါလဝိရဟိတတ္တာ
နိဒ္ဒေါသဇာလာယာတိ အတ္ထော။ ဝဇီရ။
၃၉၂။

နိဒ္ဒေါသဇာတရူပ (န) [နိဒ္ဒေါသ + ဇာတရူပ]
အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သော ရွေ့။ ဓမမာနံ
နိဒ္ဒေါသဇာတရူပံ ဝိယ အဓိကတရံ
သောဘတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၂။

နိဒ္ဒေါသဌ (ပု) [နိဒ္ဒေါသ + အတ္ထ]
(လောဘ-စသော အကုသိုလ်) အပြစ် - မရှိ
- ကင်း - သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်။
ဗြဟ္မပတ္တာတိ နိဒ္ဒေါသဌေန ဗြဟ္မဘာဝ-
သာကေ ဗြဟ္မဝိဟာရံ ဗြဟ္မဝိဟာရေန စ
အရဟတ္တံ ပတ္တာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၃။ (- ဒိ၊ ဌ၊
၁။ ၂၉၀။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၀။
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၇။ အံ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၀၅။)

နိဒ္ဒေါသတ္ထ (တိ) [နိဒ္ဒေါသ + အတ္ထ] (၁)
အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သည်၏ အဖြစ်ဟူ
သော အနက်။ (တိ (၂) အပြစ် - မရှိ -
ကင်း - သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ရှိ
သော။ (၁) ဗြဟ္မဇုဂတ္ထောတိ ဧတ္ထ
“နိဒ္ဒေါသတ္ထေ၊ သေဌတ္ထေ စ ဗြဟ္မသဒ္ဓံ
ဂဟေတွာ ဗြဟ္မဇုဂတ္ထော”တိ လိခိတံ။
ဝဇီရ။ ၄၃၇။ (တိ) (၂) အနဝဇ္ဇော ဝါတိ
နိဒ္ဒေါသတ္ထော။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၄၈။

နိဒ္ဒေါသဓမ္မ (ပု) [နိဒ္ဒေါသ + ဓမ္မ] အပြစ်
- မရှိ - ကင်း - သော တရား။ အနဝဇ္ဇော
စ နိဒ္ဒေါသဓမ္မေ “ဣမေ အနဝဇ္ဇော” တိ။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၁။

နိဒ္ဒေါသဗလ (န) [နိဒ္ဒေါသ + ဗလ]
အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သော အား။ အန-
ဝဇ္ဇဗလန္တိ နိဒ္ဒေါသဗလံ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၀။

နိဒ္ဒေါသမဂ္ဂ (ပု) [နိဒ္ဒေါသ + မဂ္ဂ]
(ကိလေသာ) အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သော
လမ်းကြောင်း။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂန္တိ နိဒ္ဒေါသမဂ္ဂံ။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၁၉။

နိဒ္ဒေါသမဓုရ (တိ) [နိဒ္ဒေါသ + မဓုရ]
အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သည်ဖြစ်၍ ကောင်း
မြတ်သော။ သာဓုဘာဝေနာတိ နိဒ္ဒေါသ-
မဓုရဘာဝေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၈။

နိဒ္ဒေါသမာနသ (တိ) [နိဒ္ဒေါသ + မာနသ]
(ကိလေသာ) အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သော
စိတ်ရှိသော၊ သူ။ တဒဘာဝေန နိဒ္ဒေါသ-
မာနသော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂၃။

နိဒ္ဒေါသမုခ (တိ) [နိဒ္ဒေါသ + မုခ]
(သလိပ်-စသော) အပြစ် - မရှိ - ကင်း -
သော ခံတွင်းရှိသော၊ သူ။ အနေဠမုခါ
နိဒ္ဒေါသမုခါတိ အတ္ထော။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၉။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၁။

နိဒ္ဒေါသဝါဒ (ပု) [နိဒ္ဒေါသ + ဝါဒ] အပြစ်
- မရှိ - ကင်း၏ - ဟု ပြောဆိုကြောင်း
ဖြစ်သော အယူ 'ဝါဒ'။ နိဒ္ဒေါသဝါဒ
ဝါဒါမ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၄၆။

နိဒ္ဒေါသသညီ (တိ) [နိဒ္ဒေါသ + သညာ +
ညီ] အပြစ် - မရှိ - ကင်း၏ - ဟု
ဖြစ်သော အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ ဧတ္ထ ပန
အာဒိနဝံ အပဿန္တော နိဒ္ဒေါသသညီ
အဟောသံ။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၇၉။ (- မဟာနိ၊ ဌ။
၂၈၂။)

နိဒ္ဒေါသသိပ္ပ (တိ) [နိဒ္ဒေါသ + သိပ္ပ။
(နိဒ္ဒေါမာလိ - သံ)] အပြစ် - မရှိ -
ကင်း - သော အတတ်ရှိသော၊ သူ။
ပရိယောဒါတသိပ္ပတိ နိဒ္ဒေါသသိပ္ပ။ ဝိ၊
ဌ။ ၃။ ၃၈၄။ (- ပါစိတိ၊ ယော။ ၃၅၈။)

နိဒ္ဒေါသသုခ (န) [နိဒ္ဒေါသ + သုခ]
(ကိလေသာ) အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သော
ချမ်းသာ။ နိဒ္ဒေါသသုခ (မ၊ ဌ။ ၂။ ၁၁၇။
အံ၊ ဌ။ ၂။ ၃၈၁) နှိ နိရာမိသသုခ ကိလေ-
သဝဇ္ဇရဟိတတ္တာ။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၆၁။ အံ၊ ဌိ၊
၂။ ၃၇၅။ (- အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၉၂။)

နိဒ္ဒေါသသုန္ဒရသရီရာဝကာသ (တိ) [နိဒ္ဒေါသ
+ သုန္ဒရ + သရီရ + အဝကာသ] အပြစ်
- မရှိ - ကင်း - သော ကောင်းမြတ်သော
ကိုယ်ခန္ဓာရှိသော၊ သူ။ အရိယာဝကာ-
သောသီတိ နိဒ္ဒေါသသုန္ဒရသရီရာဝကာ-
သောသိ၊ အဘိဂ္ဂေါပေါသီတိ အတ္ထော။ ဇာ၊
ဌ။ ၅။ ၁၇၅။

နိဒ္ဒ (ပု) [နိ + ဝေ + ကံ] (၁) နိဒ္ဒပစ္စေက-
ဗုဒ္ဓါ။ (တိ) (၂) နူးညံ့ပျော့ပျောင်းသော။
(၁) ပိဏ္ဏောလော ဥပါသကော နိဒ္ဒေါ။
အပ၊ ဌ။ ၁။ ၁၄၃။ (က၊ မူကွဲ။) (တိ) (၂)
နိဒ္ဒန္တ^၂-ကြည့်။

နိဒ္ဒန (တိ) [နိ + ဝေ။ နိတိ၊ တ။ ၁၁၇။
သုစိ။ (နိဝေ - သံ၊ ကိဒ္ဓက - ဟ)] ဥစ္စာ
မရှိသော၊ ဥစ္စာမဲ့မွဲဆင်းရဲသော၊ သူ။ န စ
ဘောဂဝါတိ န ဘောဂသမ္ပန္နော နိဒ္ဒနော။
သံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၂၅။ (- ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၇၅။ မ၊ ဌ။ ၃။
၂၀၆။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၂၀၊ ၂၃၉။ အဘိ၊ ဌ။ ၁။
၂၇၄။ ဝမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၁၉။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၃၅၂။ ဇာ၊
ဌ။ ၄။ ၁၃၀။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၂၀၊ ၁၀၅၊ ၄၈၃။)

နိဒ္ဒန္တ^၃ (တိ) [နိ + ဝေ + မာန၊ အန္တပြနံ။]
(က) (ကိလေသာ အညစ်အကြေးကင်း
အောင်) မှုတ်လွင့်အပ်ပြီးသော၊ ပယ်အပ်ပြီး
သော။ (ခ) (ပကတိ အညစ်အကြေး ကင်း
အောင်) မှုတ်လွင့် - လောင်မြိုက် - အပ်ပြီး
သော၊ လှော်ပြီး ဦးပြီးသော (ရွှေ စသည်)။
(က) နိဒ္ဒန္တ (အံ၊ ၃။ ၄၃၅) တိ နိဒ္ဒမိတာ။
အံ၊ ဌ။ ၃။ ၃၃၅။ (- စူဠနိ၊ ၂၇၅။ မိလိန္ဒ။
၄၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၉၇။ အပ၊ ဌ။ ၁။ ၂၀၄-
၅။ စူဠနိ၊ ဌ။ ၁၂၆။) (ခ) တံ ဟောတိ
ဇာတဂူပံ ဝန္တံ သန္တန္တံ နိဒ္ဒန္တံ။ အံ၊ ၁။ ၂၅၅။

နိဒ္ဒန္တ^၂ (တိ) [နိဒ္ဒ + အန္တ] နူးညံ့ပျော့
ပျောင်းသော - အစွန်း - အဖျား - ရှိသော
(ဆံပင်)။ နိဒ္ဒန္တ (ဇာ၊ ၂။ ၂၄) တိ
သိနိဒ္ဒအန္တာ။ ဇာ၊ ဌ။ ၇။ ၆၉။

နိဒ္ဒန္တအယောပိဏ္ဏ (ပု) [နိဒ္ဒန္တ + အယော-
ပိဏ္ဏ] မှတ်လွင့် - လောင်မြိုက် - အပ်
ပြီးသော သံတွဲခဲ။ တံ အယောကူဋ-
ပဟဋော ဝိယ နိဒ္ဒန္တအယောပိဏ္ဏော
ပပဋိကာယော မုဉ္ဇိ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉၄။ (-
သုတ္တနံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁၇။)

နိဒ္ဒန္တကနကတ္တစ (တိ) [နိဒ္ဒန္တ + ကနက +
တစ] လှော်ပြီး ဦးပြီးသော ရွှေနှင့်
တူသော အရေရှိသော၊ သူ။ ပဿထေ'တံ
ဣသိဝရံ၊ နိဒ္ဒန္တကနကတ္တစံ။ အပါ၊ ၂။ ၁၁၃။
ထေ၊ ၄၊ ၂။ ၁၄၅။

နိဒ္ဒန္တကသာဝမောဟ (တိ) [နိဒ္ဒန္တ + ကသာဝ
+ မောဟ] (က) ဖန်ရည်နှင့်တူသော
တရားနှင့် မောဟကို ပယ်အပ်ပြီးသော၊ (ခ)
အမှိုက်သရိုက်နှင့်တူသော တရားနှင့် မောဟ
ကို ပယ်အပ်ပြီးသော၊ သူ။ နိဒ္ဒန္တကသာဝ-
မောဟော (သုတ္တနံ၊ ၂၈၈။ အပါ၊ ၁။ ၁၂။
စူဠနိ၊ ၂၇၅) တိ ဧတ္ထ ရာဂါဒယော
တယော၊ ကာယဒုစ္စရိတာဒိနိ ဓ တိဏိတိ
ဆ ဓမ္မာ ယထာသမ္ဘဝံ အပ္ပသန္နဋ္ဌေန
သကဘာဝံ ဝိဇ္ဇဟာပေတွာ ပရဘာဝံ
ဂဏှာပနဋ္ဌေန သကဋ္ဌဋ္ဌေန ဓ ကသာဝါတိ
ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေသု မောဟံ ဌပေတွာ
ပဉ္စန္ဒံ ကသာဝါနံ တေသဉ္စ သဗ္ဗေသံ မူလ-
ဘူတဿ မောဟဿ နိဒ္ဒန္တတ္တာ နိဒ္ဒန္တ-
ကသာဝမောဟော၊ တိတ္ထံ ဧဝ ဝါ ကာယ-
ဝစီမနောကသာဝါနံ မောဟဿ ဓ နိဒ္ဒန္တ-
တ္တာ နိဒ္ဒန္တကသာဝမောဟော။ သုတ္တနံ၊ ၄၊
၁။ ၉၆-၇။ အပါ၊ ၄၊ ၁။ ၂၀၄-၅။ စူဠနိ၊ ၄၊
၁၂၅-၆။

နိဒ္ဒန္တမလ (တိ) [နိဒ္ဒန္တ + မလ] ပယ်အပ်
ပြီးသော (ရာဂစသော) အညစ်အကြေးရှိ
သော၊ (ရာဂစသော) အညစ်အကြေးကို
ပယ်ပြီးသော၊ သူ။ နိဒ္ဒန္တမလော အနဂံ-
ဏော။ ဓမ္မ။ ၄၈။ ရာဂါဒိနံ မလာနံ
နိဟဋတ္တာယ နိဒ္ဒန္တမလော။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။
၂၁၅။ (-၂၁၈။ သုတ္တနံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၅၄။)

နိဒ္ဒန္တလောဟပိဏ္ဏ (ပု) [နိဒ္ဒန္တလောဟ +
ပိဏ္ဏ] မှတ်လွင့် - လောင်မြိုက် - အပ်ပြီး
သော - သံတွဲ - သံခဲ။ အပိ ဓ ခေါ
နိဒ္ဒန္တလောဟပိဏ္ဏံ ဝိယ မက္ခိကာ ဘဂဝန္တံ
အလ္လိယိတုံ အသမတ္တာဝ (ဧဝ) အဟေသုံ။
သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉၆။ သုတ္တနံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁၉။ အံ၊
၄၊ ၁။ ၂၀၅။

နိဒ္ဒန္တသုဝဏ္ဏ (န) [နိဒ္ဒန္တ + သုဝဏ္ဏ] မှလွင့်
- လောင်မြိုက် - အပ်ပြီး - လှော်ပြီး ဦးပြီး
- သော ရွှေ။ နိဒ္ဒန္တသုဝဏ္ဏမိဝ ဝိဂတူပက္ကိ-
လေသန္တိ အတ္ထော။ သုတ္တနံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၈။
အပါ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁၄။ စူဠနိ၊ ၄၊ ၁၃၃။ (- ဝိမတိ၊
၁။ ၁၆၉။)

နိဒ္ဒန္တသုဝဏ္ဏပိဏ္ဏ (ပု) [နိဒ္ဒန္တသုဝဏ္ဏ +
ပိဏ္ဏ။ = ထိ-၌ ပိဏ္ဏံ] လှော်ပြီးဦးပြီး
သော - ရွှေတုံး - ရွှေခဲ။ နိဒ္ဒန္တသုဝဏ္ဏ-
ပိဏ္ဏသဒိသတာယ အပဂတော။ အပါ၊ ၄၊
၂။ ၂၁၄။ မဟာပထဝီ နိဒ္ဒန္တသုဝဏ္ဏပိဏ္ဏံ
ဝိယ အဟောသိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၅။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၆။

နိဒ္ဒမတိ (ကြံ) [နိ + မေ + အ + တိ] (၁)
 (က) မှတ်လွှင့်၏။ ပယ်၏။ (ခ) နှင်ထုတ်
 ၏။ ဖယ်ရှား၏။ (၂) ပျက်စီး - ပျောက်ကင်း
 - ၏။ (၁) (က) တမေနံ သုဝဏ္ဏကာရော
 ဇာတရူပံ မူသာယံ ပက္ခိပိတွာ မေတိ
 သန္ဓမတိ နိဒ္ဒမတိ။ အံ၊ ၁။ ၂၅၅။ နိဒ္ဒမတိ
 (မဟာနိ။ ၃၈၂) တိ အပုနဘဝပ္ပတ္တိကံ
 ကတွာ နိဟရတိ။ မဟာနိ။ ၄၀၂။ နိဒ္ဒမေ
 - ဓမ္မ။ ၄၈။ အဘိ၊ က။ ၉၁၊ ၁၆၈။ အဘိ၊
 ၄၂။ ၁၆၄။ ဓမ္မ၊ ၄၂။ ၂၁၇။ နိဒ္ဒမေယျ -
 ဓမ္မ၊ ၄၂။ ၂၁၈။ (ခ) နိဒ္ဒမထ နိက္ကမထ။
 ဇာ၊ ၄၂။ ၂၀၆။ ကာရဏှံ နိဒ္ဒမထာ (အံ၊
 ၃။ ၁၈။ မ၊ ၄၂။ ၂၅) တိ ဝိပနုသိလတာယ
 ကစဝရဘူတံ ပုဂ္ဂလံ ကစဝရမိဝ နိရပေက္ခာ
 (အနပေက္ခာ) အပနေထ။ မ၊ ၄၂။ ၁၀၀။
 အံ၊ ၄၂။ ၂၀၈။ နိဒ္ဒမထာ (သံ၊ ၄၂။ ၄၆)
 တိ နိဟရထ။ သံ၊ ၄၂။ ၆၁။ နိဒ္ဒမထ -
 အံ၊ ၃။ ၁၆။ သုတ္တနိ။ ၃၂၂။ မိလိန္ဒ။ ၄၀၀။
 ဝိ၊ ၄၂။ ၄၉။ မ၊ ၄၂။ ၂၀၄။ သံ၊ ၄၂။
 ၁၃၆။ အဘိ၊ ၄၂။ ၁၄၃။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။
 ၄၇။ မဟာနိ၊ ၄၂။ ၁၀၁၊ ၃၉၇။ (၂) ပဉ္စ
 မူလဘေသဇ္ဇာနိ ပိသိတွာ ဂိလာနကံ
 ပါယေယျ။ တေဟိ စ ဒေါသာ နိဒ္ဒမေယျ။
 မိလိန္ဒ။ ၄၃။

နိဒ္ဒမထ (ကြံ) [နိ + မေ + အ + ထ]
 နှင်ထုတ်ကုန်လော့၊ ဖယ်ရှားကုန်လော့။
 နိဒ္ဒမတိ (၁) (ခ) - ကြည့်။

နိဒ္ဒမန (န) [နိ + မေ + ယု။ (ကိဒ္ဒမဏ -
 ဖြာ)] (၁) (က) ထုတ်ခြင်း။ (ခ)

နှင်ထုတ် - ဆွဲထုတ် - ခြင်း။ ဖယ်ရှားခြင်း။
 (၂) ပြန်ပေါက်။ (၁) (က) ဣဋ္ဌကာယော
 ကဗဠေန နိဒ္ဒမနဝသေန ဆိန္ဒိတွာ ကတာ။
 ဝဇီရ။ ၅၂၅။ (ခ) ပုရာ နိဒ္ဒမနာ ဟောတိ
 (ဇာ၊ ၂။ ၄၇) တိ ယာဝ ဂိဝါယံ ဂဟေတွာ
 နိက္ကမနာ န ဟောတိ။ ဇာ၊ ၄၂။ ၂၄၆။
 (၂) သိင်္ဂီလော အမုရတ္တသမယေ နိဒ္ဒ-
 မနေန နဂရံ ပဝိသိတွာ။ ဇာ၊ ၄၂။ ၄၅၀။
 နိဒ္ဒမနေနာ (ဇာ၊ ၄၂။ ၃၉၄။ ဇာ၊ ၄၂။ ၂၈)
 တိ ဝါရိမဂ္ဂေန။ ဇာ၊ ၄၂။ ၄၁၆။ ၁၀။ ၄၄၄။
 (- စရိယာ၊ ၄၂။ ၂၃၅။)

နိဒ္ဒမနကလလ (န) [နိဒ္ဒမန + ကလလ]
 (ဆန်ဆေးရေ - စသည်တို့ကို) ထုတ်ရာဖြစ်
 သော ညွှန်အိုင်။ သြလိဂလ္လေတိ နိဒ္ဒမန-
 ကလလေ။ အံ၊ ၄၂။ ၁၄၃။

နိဒ္ဒမနတုမ္မ (ပု) [နိဒ္ဒမန + တုမ္မ] ရေထုတ်
 ရာဖြစ်သော - အပေါက် - လမ်း - ပြွန်၊
 ရေထုတ်မြောင်း၊ ရေလွှဲမြောင်း။ နိဒ္ဒမန-
 တုမ္မ (ဝိ၊ ၄၂။ ၂၈၇) နိ ဝါပိယာ ဥဒကဿ
 နိက္ကမနမဂ္ဂံ (နာဠံ)။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၁။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၈၀။ နိဒ္ဒမနတုမ္မ (ဝိ၊ ၄၂။ ၃၀၀)
 နိ သဿာဒီနံ အတ္ထာယ ဣဋ္ဌကာဒီဟိ
 ကတံ ဥဒကနိက္ကမနပနာဠံ။ ဝိမတိ၊ ၁။
 ၁၈၆။ နိဒ္ဒမနတုမ္မနာတိ ဝါရိမဂ္ဂေန။ ဇာ၊
 ၄၂။ ၂၂။ (- သံ၊ ၄၂။ ၇၃-၄။ အံ၊ ၄၂။
 ၃၆၈-၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၇။)

နိဒ္ဒမနဒ္ဒါရ (န) [နိဒ္ဒမန + ဒ္ဒါရ] ပြန်ပေါက်
 တံခါး၊ ပြန်ပေါက်ဝ။ ပိတု မရဏကာလေ

နိဒ္ဒမနဒါရေန ပလာယိတာ။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၀၉။
ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၄၃၃။

နိဒ္ဒမနပနာဠိ (ထိ) [နိဒ္ဒမနာ + ပနာဠိ]
ရေထုတ်ရာဖြစ်သော ပြွန်ပေါက်၊ ရေထုတ်
ပြွန်ပေါက်။ နိဒ္ဒမနပနာဠိ ဥဠါဇေတွာ
နိဟရန္တဿာပိ။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၃၀၁။

နိဒ္ဒမနမဂ္ဂ (ပု) [နိဒ္ဒမန + မဂ္ဂ] ရေထုတ်ရာ
ဖြစ်သော လမ်း၊ ပြွန်ပေါက်လမ်း။ နိဒ္ဒမန-
မဂ္ဂေန နဂရာ နိက္ခမိတာ။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၅၁၅။
(- စရိယာ၊ ဌ။ ၁၆၄။)

နိဒ္ဒမနမုခ (န) [နိဒ္ဒမန + မုခ] ပြွန်ပေါက်ဝ။
ဒေဝနိဒ္ဒမနမုခေန သုနခါ ပဝိသိတာ။ ဇာ၊
ဌ။ ၁။ ၁၉၁။

နိဒ္ဒမနိယ (တိ) [နိ + ဓမ္မ + အနိယ] မှတ်လွှင့်
- ပယ် - အပ်သော (တရား)။ နိဒ္ဒမနိယာ
(အံ၊ ၃။ ၄၃၅) တိ နိဒ္ဒမိတဗ္ဗာ။ အံ၊ ဌ။ ၃။
၃၃၅။

နိဒ္ဒမနိယသုတ္တ (န) [နိဒ္ဒမနိယ + သုတ္တ]
နိဒ္ဒမနိယသုတ်၊ (၁) မှန်ကန်သော အမြင်ရှိ
သူအား မှားယွင်းသော အမြင်သည် မှတ်-
လွှင့်ပြီးဖြစ်၏၊ (၂) မှန်ကန်သော အကြံ
အစည်ရှိသူအား မှားယွင်းသော အကြံ
အစည်သည် မှတ်လွှင့်ပြီးဖြစ်၏၊ (၃)
မှန်ကန်သော စကားရှိသူအား မှားယွင်းသော
စကားသည် မှတ်လွှင့်ပြီးဖြစ်၏၊ (၄)
မှန်ကန်သော အလုပ်ရှိသူအား မှားယွင်း

သော အလုပ်သည် မှတ်လွှင့်ပြီးဖြစ်၏၊ (၅)
မှန်ကန်သော အသက်မွေးမှုရှိသူအား
မှားယွင်းသော အသက်မွေးမှုသည် မှတ်
လွှင့်ပြီးဖြစ်၏၊ (၆) မှန်ကန်သော လုံ့လရှိ
သူအား မှားယွင်းသော လုံ့လသည် မှတ်
လွှင့်ပြီးဖြစ်၏၊ (၇) မှန်ကန်သော သတိရှိ
သူအား မှားယွင်းသော သတိသည် မှတ်
လွှင့်ပြီးဖြစ်၏၊ (၈) မှန်ကန်သော သမာဓိရှိ
သူအား မှားယွင်းသော သမာဓိသည်
မှတ်လွှင့်ပြီးဖြစ်၏၊ (၉) မှန်ကန်သော
ဉာဏ်ရှိသူအား မှားယွင်းသော ဉာဏ်သည်
မှတ်လွှင့်ပြီးဖြစ်၏၊ (၁၀) မှန်ကန်သော
လွတ်မြောက်မှုရှိသူအား မှားယွင်းသော
လွတ်မြောက်မှုသည် မှတ်လွှင့်ပြီးဖြစ်၏ဟု
အကျယ်ဟောပြောသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ
ပါဠိ၊ ဒသကနိပါတ်၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၁-ဝဂ်၊
၁၀-သုတ်။ အံ၊ ၃။ ၄၃၅-၆။

နိဒ္ဒမိတ (တိ) [နိ + ဓမ္မ + တ] မှတ်လွှင့်
- ပယ် - အပ်သော။ နိဒ္ဒမိတာ စ ကိလေသာ
န ပုန သမ္ဘဝန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၄၃။ (- အံ၊ ဌ။ ၃။
၃၃၅။)

နိဒ္ဒမိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဓမ္မ + တဗ္ဗ] (က)
မှတ်လွှင့် - ပယ် - အပ်သော။ (ခ) နှင်ထုတ်
- ဖယ်ရှား - အပ်သော။ (က) နိဒ္ဒမနိယ -
ကြည့်။ (ခ) နိဒ္ဒမိတဗ္ဗော (သံ၊ ဌ။ ၁။ ၈၇)
တိ နိဟရိတဗ္ဗော။ သံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၂၉။

နိဒ္ဒမိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဓမ္မ + တုံ] မှတ်
လွှင့် - ပယ် - ခြင်းငှါ။ နိဒ္ဒမိတုံ (သံ၊ ဌ။ ၁။

၁၀၃) နိ နိဟရိတုံ အပနေတုံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၅၂။

နိဒ္ဒမိတ္တာန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဓမ + တွာန]
နှင်ထုတ်၍၊ ဖယ်ရှား၍။ နိဒ္ဒမိတ္တာန ပါပိစ္ဆေ၊
ပါပအာစာရဂေါစရေ။ အံ၊ ၃။ ၁၈။ သုတ္တနိ။
၃၂၂။ မိလိန္ဒ။ ၄၀၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။ သံ၊ ၄။
၂။ ၄၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၀။

နိဒ္ဒမိယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဓမ + ယ +
အန္တေ] မှုတ်လွှင့် - ပယ် - အပ်ကုန်၏။
စဝံ ပဋိန္ဒြိယေဟိ ကိလေသာ နိဒ္ဒမိယန္တိ။
မိလိန္ဒ။ ၄၃။

နိဒ္ဒမေ (ကြိ) [နိ + ဓမ + ဧယျ] မှုတ်လွှင့်
ရာ၏။ ပယ်ရာ၏။ နိဒ္ဒမတိ (၁) (က) -
ကြည့်။

နိဒ္ဒမေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဓမ + ဧက + တွာ]
နှင်ထုတ်၍၊ ဖယ်ရှား၍။ ပရိမ္မာဇယိတွာတိ
နိက္ခာမေတွာ နိဒ္ဒမေတွာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၁၅၇-၈။

နိဒ္ဒမေတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဓမ + ဧက +
တွာန] နှင်ထုတ်၍၊ ပြေးစေ၍။ နိဒ္ဒမေ-
တွာနာ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅၂) တိ ပလာပေတွာ။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၃။

နိဒ္ဒမေယျ (ကြိ) [နိ + ဓမ + ဧယျ] မှုတ်
လွှင့်ရာ၏။ ပယ်ရာ၏။ နိဒ္ဒမတိ (၁) (က)
-ကြည့်။

နိဒ္ဒမေယျ (ကြိ) [နိ + ဓမ + ဧယျ] ပျက်စီး
- ပျောက်ကင်း - ကုန်ရာ၏။ နိဒ္ဒမတိ (၂)
- ကြည့်။

နိဒ္ဒမ္မ (တိ) [နိ + ဓမ္မ (ဏိဓမ္မ - ဖြာ)]
တရားမရှိသော၊ တရားမှကင်းသော၊ သူ။
အဓမ္မိကာတိ နိဒ္ဒမ္မာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၀။
တေနာဟ “နိဒ္ဒမ္မာ”တိ၊ ဓမ္မရဟိတာတိ
အတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။

နိဒ္ဒရန္တ (တိ) [နိ + ဓရ + အန္တ] ထုတ်ဆောင်
သော၊ သူ။ သက္ကပဉ္စသုတ္တဝတ္ထနာယံ
သေဝိတဗ္ဗာသေဝိတဗ္ဗသဒ္ဓံ နိဒ္ဒရန္တေန
ရတ္တံ။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၄၈။

နိဒ္ဒရိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဓရ + တုံ] ထုတ်
ဆောင်ခြင်းငှါ။ ဒေဝ ဌပေတွာ ဣဒ္ဓိမန္တေ
အညေဟိ နိဒ္ဒရိတုံ (နိတ္ထရိတုံ၊ သီ၊ သျှ၊ ဣ)
န သက္ကာ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၄၆။

နိဒ္ဒါနပညတ္တိ (ထိ) [နိဒ္ဒါန + ပညတ္တိ] နိဒ္ဒါန-
ပညတ်။ ဝိဝဋ် နာတိဝဿတိတိ နိဒ္ဒါန-
ပညတ္တိယာ ပညတ္တံ။ (ကိလေသာမိုး မစွတ်
စိုရန် ဟောကြားအပ်နှင်းခြင်းကို သိစေတတ်
သောကြောင့် နိဒ္ဒါနပညတ်မည်၏။)
ပေဋကော။ ၃၀၂။

နိဒ္ဒါပယေ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဓ + ကာပယ +
ဧယျ] နှင်ထုတ်စေရာ၏။ နိဒ္ဒါပယေ
(နိဒ္ဒါမသေ၊ ဣ) တဉ္စ သကာ အဂါရာ။
ဇာ၊ ၃။ ၂၁၃။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၇။

နိဒ္ဒါပေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝ + ကာပေ + တဗ္ဗ။
နိဒ္ဒါပေတဗ္ဗန္တိ ဧတ္ထ ဝုဓာတုယာ ပပွေဋ္ဌန-
ဝံသနတ္ထေ ဒဿေတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။
၅၁၆။] ထုတ်ပယ် - နှုတ် - အပ်သော၊
ပေါင်းသင်အပ်သော။ နိဒ္ဒါပေတဗ္ဗ (ဝိ၊ ၄။
၃၃၆) နှိ တိကာနိ ဥဒ္ဓရိတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
၁၁၀။ အန္တရန္တရာ ဥဋ္ဌိတတိကာနိ ဥဒ္ဓရိတွာ
အပနေတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၀။ သဿ-
ဒူသကတိကာဒိနိ ဥဒ္ဓရိတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅၃။

နိဒ္ဒါပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝ + ကာပေ +
တွာ] (ပေါင်းမြက်တို့ကို) ထုတ်ပယ် -
နှုတ် - ဤ၊ ပေါင်းသင်၍။ နိဒ္ဒါပေတွာ
လဝါပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၃၆။

နိဒ္ဒါရဏ (န၊ ထိ) [နိ + ဝရ + ယု။ ထိန္ဒ
နိဒ္ဒါရဏာ။ နိဟရိတွာ ဓာရဏံ နိဒ္ဒါရဏံ၊
ဇာတိဂုဏကြိယာနာမေဟိ သမုဒါယတော
ဧကဒေသဿ ပုထတ္တရဏံ။ ရူ၊ ၃၂၂။ (-
ရူ၊ ငို၊ နာ။ ၇၅-၆။ စိန္တာ၊ ငို၊ နာ။ ၃၃။)
ကစ္စာယနဘောဒ၊ ငို၊ သစ်၊ နာ။ ၁၉၈။)
(နိဝိရဏ - သံ၊ ကိဒ္ဓါရဏ - ပြာ)] (၁)
ထုတ်၍ဆောင်ခြင်း၊ ထုတ်ဆောင်ခြင်း။ (၂)
(‘တွင်’ဟူ၍ မြန်မာပြန်ဆိုရသော) နိဒ္ဒါရဏ
အနက်။ (ယင်း နိဒ္ဒါရဏသည် (၁) ဇာတိ-
နိဒ္ဒါရဏ၊ (၂) ဂုဏနိဒ္ဒါရဏ၊ (၃) ကြိယာ-
နိဒ္ဒါရဏ၊ (၄) နာမနိဒ္ဒါရဏအဖြစ် ၄-ပါး
အပြားရှိ၏။ ဒေါင်ကွင်းကြည့်။) (တိ)
(၃) ထုတ်ဆောင်ကြောင်းဖြစ်သော။ (၁)
ဣဒါနိ နေတ္ထိယာ၊ ပေဋကောပဒေသေ စ
ဝုတ္တနယဝသေန ဟာရာဒိနံ နိဒ္ဒါရဏံ။ သံ၊

ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၉။ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာနံ
နိဒ္ဒါရဏာ ဝိသဘာဝဓမ္မာဝဋ္ဋနာ။ နေတ္ထိ၊ ငို။
၁၀၃။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၂။ အနုဋီ၊ ၃။
၁၆၈။ နေတ္ထိ၊ ငို။ ၃၁၊ ၃၇။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၄၈။
(၂) နိဒ္ဓါရဏေ (စေတံ) သာမိဝစနံ။ ဥဒါန၊
၄။ ၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၄၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၆၁။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၉။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁၃၆၊ ၂၃၃။
ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၁၈။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၉၃၊ ၃၆၄၊
၃၇၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၄၊ ၃၈၊ ၇၂။ မ၊ ငို၊ ၁။
၂၀၃။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၀၂၊ ၂၂၂။ သံ၊ ငို၊ ၂။
၁၄၇၊ ၁၅၆။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၈၇။ အံ၊ ငို၊ ၃။
၁၅၇၊ ၂၁၅။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈၃။ နိဒ္ဓါရဏေ
ဘုဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၀။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၄၁။ သိ၊
ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၄။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၇၈။ ဒိ၊
ငို၊ ၂။ ၂၂၈။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၃။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၄၅။
မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၂၇၊ ၃၇၉။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၈၅။ အံ၊
ငို၊ ၂။ ၃၇။ အနုဋီ၊ ၂။ ၆၂။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၈၊
၃၀။ (တိ) (၃) နိဒ္ဓါရဏဝစန-ကြည့်။

နိဒ္ဓါရဏဆဋ္ဌိနိဒ္ဓေသ (တိ) [နိဒ္ဓါရဏဆဋ္ဌိ +
နိဒ္ဓေသ] နိဒ္ဓါရဏအနက်၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို
ညွှန်ပြ - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော။
ဘိက္ခုနံ ဝိနယဓရာနန္တိ နိဒ္ဓါရဏဆဋ္ဌိ-
နိဒ္ဓေသော။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၇၉။

နိဒ္ဓါရဏတ္ထ (ပု) [နိဒ္ဓါရဏ + အတ္ထ] (၁)
ထုတ်ဆောင်ခြင်း အကျိုး။ (၂) (‘တွင်’ဟူ၍
မြန်မာပြန်ဆိုရသော) နိဒ္ဓါရဏအနက်။ (တိ)
(၃) နိဒ္ဓါရဏအနက်ရှိသော။ (၁) တဿ
နိဒ္ဓါရဏတ္ထံ သမ္ပံ ဒုက္ခံ သင်္ကဓမ္မေန္တော
အာဟ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၆၀။ (၂) ရဿနန္တိ -

နိဒ္ဒါရကတ္ထေ သာမိဝစနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၂။
(တိ) (၃) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဒ္ဒါရကတ္ထသမာသ (ပု) [နိဒ္ဒါရကတ္ထ +
သမာသ] နိဒ္ဒါရကအနက်ရှိသော သမာသ။
န တု နိဒ္ဒါရကတ္ထသမာသော။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၂။ ၁၉၅။

နိဒ္ဒါရကလက္ခဏ (န) [နိဒ္ဒါရက + လက္ခဏ]
(၁) ထုတ်ဆောင်ခြင်း 'နိဒ္ဒါရက' လက္ခဏာ။
(တိ) (၂) ထုတ်ဆောင်ခြင်း 'နိဒ္ဒါရက' လက္ခဏာရှိသော။ (၁) ဧတ္ထ ပန နိဒ္ဒါရက-
လက္ခဏဿ အဘာဝတော ဆဋ္ဌိသမာ-
သဿ ပဋိသေတေ နတ္ထိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၅၇။
(- သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၆၄။) (တိ) (၂)
နိဒ္ဒါရကလက္ခဏာယ ဆဋ္ဌိယာ သမာသော
ပဋိသိဒ္ဓေါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၅၇။ သုတ္တေ ဝုတ္တေန
ဓမ္မေန သမာနလက္ခဏာနံ ဓမ္မာနံ အဝုတ္တာနမ္ပိ
နိဒ္ဒါရကလက္ခဏော သံဝဏ္ဏနာဝိသေသော
လက္ခဏာဟာရော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၀။ (-
နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၃၄။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၈၅။)

နိဒ္ဒါရကဝစန (န) [နိဒ္ဒါရက + ဝစန]
ထုတ်ဆောင်ကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓါ။
နိရုတ္တိသုတိ တေသံယေဝ အတ္ထဓမ္မာနံ
နိဒ္ဒါရကဝစနသင်္ခါတာသု နိရုတ္တိသု။ သံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၆၃။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၀။ မူလဋီ၊ ၁။
၅၆။)

နိဒ္ဒါရကသမုဒါယ (ပု) [နိဒ္ဒါရက + သမုဒါယ]
နိဒ္ဒါရကအပေါင်း၊ အပေါင်းဖြစ်သော

နိဒ္ဒါရက။ နိဒ္ဒါရကသမုဒါယဘူတေ ဝါ
ဧကံ သီလန္တိ ဝဒါမိ။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၈။

နိဒ္ဒါရယိမှ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ကယ + မှ]
ထုတ်ဆောင်ကုန်ပြီ။ နိဒ္ဒါရေတိ - ကြည့်။

နိဒ္ဒါရယိသာမ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ကယ +
သာမ] ထုတ်ဆောင်ကြကုန်အံ့။
နိဒ္ဒါရေတိ-ကြည့်။

နိဒ္ဒါရိတ (တိ) [နိ + ဝရ + တ] ထုတ်ဆောင်
အပ်သော။ အတ္ထတော နိဒ္ဒါရိတာန (နေတ္ထိ၊
ဌ။ ၃၄) နိ အတ္ထုဒ္ဓါရုပ္ပပရာနသန္တိအာဒိ-
အတ္ထတော သုတ္တန္တရတော ဥဒ္ဓဋ္ဌာနံ
သံဝဏ္ဏိယမာနသုတ္တေ အာနိတာနံ ပါဠိဓမ္မာနံ။
နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၃၇။ နိဒ္ဒါရိတော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဝိမတိ၊
၂။ ၁၄၉။ နိဒ္ဒါရိတာ (ပု၊ ပ၊ ၈) - အနုဋီ၊ ၁။
၃၈။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၂၉။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၇၅၊ ၁၃၇။
နိဒ္ဒါရိတာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - မူလဋီ၊ ၂။ ၇၇။
နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၂၈။ နိဒ္ဒါရိတံ(န၊ ပ၊ ၈) - မူလဋီ၊
၃။ ၁၀။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၃၊ ၃၀။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၃၀၇၊
၃၃၅။ နိဒ္ဒါရိတာနိ(န၊ ပ၊ ၈) - နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၇၀။
နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၇၅။ နိဒ္ဒါရိတေ (ပု၊ ဒု၊ ပ) - မူလဋီ၊
၃။ ၁၇။ နိဒ္ဒါရိတာနံ (ပု၊ ဆ၊ ၈) - နေတ္ထိ၊ ဌ။
၃၄။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၃၇။ နိဒ္ဒါရိတာယ (ထိ၊ ဆ၊
၈) - နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၁၄၇။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၂၈။
နိဒ္ဒါရိတေ (ပု၊ သ၊ ၈) - ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၀။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၆၄။ မူလဋီ၊ ၃။ ၅။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၅။
နိဒ္ဒါရိတေသု (ပု၊ သ၊ ၈) - ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၈။
သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၅။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၈။ သံ၊ ဋီ၊
၁။ ၅၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၇၅။

နိဒ္ဒါရိတဓမ္မ (ပု) [နိဒ္ဒါရိတ + ဓမ္မ] ထုတ်ဆောင်အပ်သော တရား။ နိဗ္ဗတ္တိတဓမ္မောတိ အသံ ကံ လေသံ ကာနုတ္တ ရာဒိ ဘာဝေန ဓမ္မသာမညတော နိဒ္ဒါရိတဓမ္မော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၁။

နိဒ္ဒါရိတနယ (ပု) [နိဒ္ဒါရိတ + နယ] ထုတ်ဆောင်အပ်သောနည်း။ ဝိဟာရသမာပတ္တိနံ သမာဓိက္ခန္ဓေ နိဒ္ဒါရိတနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၁။

နိဒ္ဒါရိတပက္ခ (ပု) [နိဒ္ဒါရိတ + ပက္ခ] ထုတ်ဆောင်အပ်သော အဖို့။ အတ္တနာ နိဒ္ဒါရိတ-ပက္ခံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၁၅။

နိဒ္ဒါရိတပ္ပကာရဓမ္မဒဿန (န) [နိဒ္ဒါရိတပ္ပ-ကာရဓမ္မ + ဒဿန] ထုတ်ဆောင်အပ်သော အပြားရှိသော တရားကို ညွှန်ပြခြင်း။ ယထာ နိဒ္ဒါရိတဓမ္မဒဿနန္တိ ပါဠိယံ နိဒ္ဒါရိတပ္ပကာရဓမ္မဒဿနံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၀။

နိဒ္ဒါရိတပ္ပကာရဓမ္မနိရုပန (န) [နိဒ္ဒါရိတ + ပကာရ + ဓမ္မ + နိရုပန] ထုတ်ဆောင်အပ်သော အပြားရှိသော တရားကို ညွှန်ပြခြင်း။ ယထာ နိဒ္ဒါရိတဓမ္မဒဿနေတိ “ယေ ဓမ္မာ၊ တေ ဓမ္မာ”တိ နိဒ္ဒါရိတပ္ပကာရဓမ္မနိရုပနေ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၅။

နိဒ္ဒါရိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝရ + တဗ္ဗ] ထုတ်ဆောင်အပ်သော။ ကာရဏပဋိရူပကာနိ နိဒ္ဒါရိတဗ္ဗာနိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၅။ (- နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၇၃၊ ၃၄၃။)

နိဒ္ဒါရိတရူပ (တိ) [နိဒ္ဒါရိတ + ရူပ] ထုတ်ဆောင်အပ်သော သဘောရှိသော။ သာ နိဒ္ဒါ-ရိတရူပါကာရဏဘာဝေန စောဒိတာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၂။ (- အနုဋီ၊ ၃။ ၁၇၀။)

နိဒ္ဒါရိတသရူပ (တိ) [နိဒ္ဒါရိတ + သရူပ] ထုတ်ဆောင်အပ်သော ‘သရုပ်’ သဘောရှိသော။ ပရမတ္ထတော နိဒ္ဒါရိတသရူပေ ကံသိဉ္စိ သတိ ဘဝေယျ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၃။

နိဒ္ဒါရိတာဝဓာရဏ (တိ) [နိဒ္ဒါရိတ + အဝ-ဓာရဏ] ထုတ်ဆောင်အပ်သော ‘အဝ-ဓာရဏ’ အနက်ရှိသော။ သယံ သဒ္ဓေန နိဒ္ဒါရိတာဝဓာရဏေန ဝါ နိဝတ္တေတဗ္ဗမတ္ထံ ဒဿေတုံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၈၁။

နိဒ္ဒါရိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝရ + တွာ] ထုတ်ဆောင်၍။ ဧဝံ နိဒ္ဒါရိတွာ သဟေတုကံ ကတွာ ဝုစ္စမာနာ အဘိလာပါ နိရုတ္တိံ နာမ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၉။

နိဒ္ဒါရီယမာန (တိ) [နိ + ဝရ + ယ + မာန] ထုတ်ဆောင်အပ်သော။ ဣဒါနိ မယာ နိဒ္ဒါရီယမာနံ ဘဂဝတာ ဒေသိတံ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၈၀။ (- ၃၇။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၇။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၁။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၀။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၃၈။)

နိဒ္ဒါရီယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဝရ + ယ + တေ] ထုတ်ဆောင်အပ်၏။ နိဒ္ဒါရီယတိ-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၅၊ ၃၂၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁။

နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဓရ + ဧက + တဗ္ဗ]
 ထုတ်ဆောင်အပ်သော။ နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗော (ပု၊
 ပ၊ ၈) — ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၈၄။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၅၈။ အနုငို၊
 ၁။ ၁၁၀။ နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗာ (ပု၊ ပ၊ ၁) — စရိယာ၊
 ၄။ ၃၅၊ ၆၄။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၅၀၊ ၁၉၀။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊
 ၁။ ၄၉၅။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၇၄။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၃၇။
 နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။
 ၂၇၁။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၇၆၊ ၁၁၆။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၅၁။
 နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗာ (ထိ၊ ပ၊ ၁) — စရိယာ၊ ၄။ ၆၃၊
 ၁၀၉၊ ၁၅၆။ နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗံ (န၊ ပ၊ ၈) — မ၊
 ငို၊ ၁။ ၇၁၊ ၁၃၅။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၁၆။ သံ၊ ငို၊ ၁။
 ၆၀။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၆၃။ နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗာနိ (န၊ ပ၊
 ၁) — နေတ္တိ၊ ငို၊ ၃၁။

နိဒ္ဒါရေတိ (ကြိ) [နိ + ဓရ + ဧက + တိ]
 ထုတ်ဆောင်၏။ နိဒ္ဒါရေတိ — ဒိ၊ ငို၊ ၁။
 ၃၈၈။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၁၀၄၊ ၄၁၀။ မ၊ ငို၊ ၁။
 ၉၅။ မူလငို၊ ၂။ ၁၀၉၊ ၁၂၁။ မူလငို၊ ၃။ ၁၇၁။
 အနုငို၊ ၂။ ၁၂၂။ နေတ္တိ၊ ငို၊ ၁၀၁၊ ၁၀၇။
 နိဒ္ဒါရေသာမိ — နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၃၁၆။ နိဒ္ဒါရယိမ္မ
 -- စရိယာ၊ ၄။ ၂၉၄။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၈၄။
 နိဒ္ဒါရယိသာမ — ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၈၈။ မ၊ ငို၊ ၁။
 ၁၁၈။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၅၀။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၅၂။ တရေတိ
 - နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

နိဒ္ဒါရေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဓရ + ဧက + တုံ]
 ထုတ်ဆောင်ခြင်းငှါ။ သောပိ မံ ဘမဏ-
 ဓမ္မော နိဒ္ဒါရေတုံ နာသက္ခိ၊ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁၅၂။
 (- သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၅။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၄။ သိ၊ ငို၊
 သစ်၊ ၁။ ၈၅။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၄၂။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၉၉၊
 ၁၈၁။)

နိဒ္ဒါရေတုကာမ (ပု) [နိဒ္ဒါရေတုံ + ကာမ]
 ထုတ်ဆောင်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော - ထုတ်
 ဆောင်လိုသော၊ သူ။ နိဒ္ဒေသပယောဇနံ
 နိဒ္ဒါရေတုကာမော ပရမ္ပုဇေန စောဒနံ
 သမုဋ္ဌာပေတိ။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၇၀။

နိဒ္ဒါရေန္တ (တိ) [နိ + ဓရ + ဧက + အန္တ]
 ထုတ်ဆောင်သော၊ ထုတ်ဆောင်လိုသော၊
 သူ။ တဿေဝ အဝိစာရဏဿ ဧကန္တ-
 ကာရဏံ နိဒ္ဒါရေန္တော “မဇ္ဈေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ”
 တိအာဒိမာဟ။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၈။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၁၈။
 သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၉။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၂။ (- ဒိ၊ ငို၊ ၁။
 ၄၀။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၆၊ ၃၈၄။ မ၊ ငို၊ ၁။
 ၃၀၊ ၈၅။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၆။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၉၊ ၇၀။
 အနုငို၊ ၁။ ၉။ နေတ္တိ၊ ငို၊ ၂၃။)

နိဒ္ဒါရေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဓရ + ဧက + တွာ]
 ထုတ်ဆောင်၍။ နိဒ္ဒါရေတွာ ဂုဗ္ဗမာနာနိ
 (နေတ္တိ၊ ၄။ ၃၆) တိ ဥဒ္ဓရိတွာ သမာရောပိယ-
 မာနာနိ။ နေတ္တိ၊ ငို၊ ၃၈။ (- အဘိ၊ ၄။ ၁။
 ၉၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၉။
 ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၈။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၈၊ ၃၂၇။
 နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၀။ သာရတ္ထ၊
 ၂။ ၂၈၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၂၊ ၆၆။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၇။
 ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃၀။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၄၈။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၅၇။ မ၊
 ငို၊ ၂။ ၃၃၊ ၂၈၂။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၅၀။ သံ၊ ငို၊ ၁။
 ၂၄၇။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၄၄။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၅၅။ အံ၊ ငို၊
 ၃။ ၂၅၈။ မူလငို၊ ၁။ ၅၇။ မူလငို၊ ၃။ ၁၆၄။
 အနုငို၊ ၁။ ၅၄။ အနုငို၊ ၃။ ၇၀။ နေတ္တိ၊ ငို၊
 ၃၁။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၀၀။)

နိဒ္ဒါရေဿာမိ (ကြိ) [နိ + ရေ + ဇာ + ဿ + သာမိ] ထုတ်ဆောင်ရလိမ့်အံ့။ နိဒ္ဒါ-ရေတိ - ကြည့်။

နိဒ္ဒါဝတိ (ကြိ) [နိ + ဓာဝု + အ + တိ] (၁) ပြေးသွား၏။ ထွက်ကြွ - ကွန်မြူး - ၏။ (၂) ထွက်၏။ ထွက်ပေါ်လာ၏။ ထွက် သွား၏။ (၁) ပဘာ နိဒ္ဒါဝတိ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၃၈) တိ တဿ သရီရတော ပဘာ နိက္ခမတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၂၁၁။ နိဒ္ဒါဝတိ - ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၄၃၊ ၃၅၀။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၂၂၅၊ ၂၄၄၊ ၂၈၄။ နိဒ္ဒါဝန္တိ - ဗုဒ္ဓဝံ။ ၁၈၃။ နိဒ္ဒါဝတေ - အပါ။ ၁။ ၉၃၊ ၄၂၂။ အပါ။ ၂။ ၁၀၁။ (၂) နိဒ္ဒါဝန္တိ မုဠာလိယော။ အပါ။ ၁။ ၁၇။ ထေရု။ ၂။ ၃၇၇။ ဣတော ကဒ္ဒ-မဗ္ဗန္တရတော ဟတ္ထိဒါဌာ ဝိယ ဂစ္ဆန္တိတိ အတ္ထော။ အပါ။ ၄။ ၁။ ၂၃၈။

နိဒ္ဒါဝတိ (ကြိ) [နိ + ဓာဝု + အ + အန္တိ] ဗဟုဝဏ် အန္တိဝိဘတ်ကို ဧကဝဏ် တိပြန်ထားသော ဝစနဝိပလ္လာသ။] ပြေးသွားကုန်၏။ ထွက်ကြွ - ကွန်မြူး - ကုန်၏။ နိဒ္ဒါဝတိ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၂၈) တိ နိဒ္ဒါဝန္တိ၊ ဝစနဝိပရိယာယော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၄။ ၁၈၃။

နိဒ္ဒါဝတေ (ကြိ) [နိ + ဓာဝု + အ + တေ] ပြေးသွား၏။ ထွက်ကြွ - ကွန်မြူး - ၏။ နိဒ္ဒါဝတိ (၁) - ကြည့်။

နိဒ္ဒါဝန္တိ (ကြိ) [နိ + ဓာဝု + အ + အန္တိ] (၁) ပြေးသွားကုန်၏။ ထွက်ကြွ - ကွန်မြူး - ကုန်၏။ (၂) ထွက်၏။ ထွက်ပေါ်လာ၏။

ထွက်သွား၏။ (၁) နိဒ္ဒါဝတိ (၁) နိဒ္ဒါဝတိ - တို့ကြည့်။ (၂) နိဒ္ဒါဝတိ (၂) - ကြည့်။

နိဒ္ဒါဝိတ (တိ) [နိ + ဓာဝု + ဇာ + တ] ထွက်ပြေးစေ - နှင်ထုတ် - အပ်သော။ နိဒ္ဒါဝိတ (ဇာ။ ၁။ ၁၀၈) နိ နိဝုဋ္ဌာပိတံ နိက္ခမာပိတံ (နိဒ္ဒါဝိတန္တိ နိစ္ဆန္တံ နိကမိတံ၊ သိ။) ဇာ။ ၄။ ၃။ ၉၁။ နိဒ္ဒါဝိတန္တိ နိဟရိတာ ဓာဝိတံ။ ဇာ။ ၄။ ၄။ ၃၂၉။

နိဒ္ဒါတ (တိ) [နိ + ဝု + တ။ (နိဝုဋ္ဌိတ - သံ၊ ကိဒ္ဓါယ - ပြာ)] ခါတွက် - ဖျက်ဆီး - အပ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဒ္ဒါတဒေါသ (တိ) [နိဒ္ဒါတ + ဒေါသ] ခါတွက် - ဖျက်ဆီး - အပ်သော အပြစ်ရှိသော၊ အပြစ်ကို - ခါတွက် - ဖျက်ဆီး - ပြီးသော။ နိဒ္ဒေါသာတိ နိဒ္ဒါတဒေါသာ။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၄၆၅။ ဒိ။ ၄။ ၂။ ၁၃၅။ အံ။ ၄။ ၃။ ၉၅။

နိဒ္ဒါ (ဒွါ) နန (န) [နိ + ဝု + နာ + ယု] (၁) အပြန်ပြန် အလှန်လှန် - ခါယမ်း - တွန်းလှိမ့် - ခြင်း။ (၂) ဖိလာကန်လန်လှုပ်ခါခြင်း။ (၃) အလုံးစုံလှုပ်ခါခြင်း။ (၄) ဆောင်၍ဆောင်၍ လှုပ်ခါခြင်း။ (တိ) (၅) ဆောင်၍ဆောင်၍ လှုပ်ခါခြင်းနှင့်တူသော။ (၆) (ကိလေသာတို့ကို) ခါတွက် - ဖျက်ဆီး - တတ်သော။ (၁) ပရမုခံ ကတဿ ဣတောစိတော ပရိဝတ္တနံ နိဒ္ဒါနနံ။ ဒိ။ ၄။ ၂။ ၃၅၄။ (၂) (၃) အဟိတုဏှိကဟတ္ထဂတော သပ္ပပေါတကော

ဝိယ စ အာကမ္မနပရိကမ္မနဩဝနနိဒ္ဒါ(ဒ္ဓါ)-
နနာဒိနာ ဥပက္ကမေန အဓိမတ္တံ ဒုက္ခမန-
ဘဝတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၁။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၆၁။
တိရိယံ၊ သဗ္ဗတော ဝါ ဝနနံ နိဒ္ဒါနနံ။ မူလဋီ၊
၂။ ၆၂။ (၄) (၅) နိဓာယ နိဓာယ ဝနနံ
နိဒ္ဒါနနံ။ အာကမ္မနာဒိသဒိသဇ္ဇေတ္ထ “အာ-
ကမ္မနာဒိ”တိ ဝတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၈။ (၆)
ကိလေသသလ္လေခနတာယ စေဝ နိဒ္ဒါနန-
တာယ စ သံဝတ္တတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၆။

နိဒ္ဒါနိက္ခ (တိ) [နိ + ဝု + နာ + အန္တ]
ခါတွက် - ဖျက်ဆီး - တတ်သော၊ သူ။
ဒေါသရဇ် နိဒ္ဒါနိက္ခေ။ နေတ္တိ၊ ၇၅။ (- နေတ္တိ၊
ဝိ၊ ၂၃၅။)

နိဒ္ဒါနိက္ခိ (ကြိ) [နိ + ဝု + နာ + အန္တိ] အပြန်
ပြန်အလှန်လှန် တွန်းလှိမ့်ကုန်၏။ နိဒ္ဒါနာတိ
(၆) - ကြည့်။

နိဒ္ဒါနာတိ (ကြိ) [နိ + ဝု + နာ + တိ။ ဝု
ဝိဝုနနေ၊ ဝု ကမ္မနေ၊ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၀၇၊ ၂၄၉၊
၃၁၉။ ဝု ဘူသွကီ စ ကမ္မနေ၊ ဓာတွတ္ထ။
၂၀၆။] (၁) ခါ၏။ (၂) ခါယမ်း၏။ (၃)
ခါတွက်၏။ ပယ်စွန့်၏။ (၄) ခါချ၏။ ဖျက်
ဆီး၏။ (၅) အထက်သို့လှန်၍ခါ၏။ (၆)
အပြန်ပြန်အလှန်လှန် တွန်းလှိမ့်၏။ (၁)
နိဒ္ဒါနာတိ - ဝိ၊ ၂။ ၂၅၇။ ကင်္ခါ၊ ၂၈၃။ (၂)
နိဒ္ဒါနာတိ (သံ၊ ၂။ ၁၂၆) တိ ပပေါဋေတိ။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၃။ (၃) သံကိလေသဓမ္မေ
နိဒ္ဒါနာတိ၊ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဗဟတိ။

ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈။ (၄) နိဒ္ဒါနာမိ - ပေတ၊
ဌ၊ ၂၃၉။ နိဒ္ဒါနာမ ဝိဒ္ဓံသေမ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
၄၈၈။ နိဒ္ဒါနာဟိ (ထေရ၊ ၂၈၆) ဝိဝေမဟိ
ဝိဒ္ဓံသေဟိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၂။ နိဒ္ဒါနိ -
မဟာနိ။ ၆၃။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၈၅။ (၅)
နိဒ္ဒါနေယျာ (မ၊ ၁။ ၂၉၁) တိ ဥဒ္ဓံ မုခံ ကတွာ
ဝုနေယျ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၃။ နိဒ္ဒါနိသာမိ - မ၊
၁။ ၂၉၁။ မ၊ ၂။ ၃၈။ (၆) နိဒ္ဒါနိက္ခိ - ဒိ၊ ၂။
၂၆၈။ နိဒ္ဒါနာထာ (ဒိ၊ ၂။ ၂၆၈) တိ အပရာပရံ
ကရေထ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀၀။ နိဒ္ဒါနိသု - ဒိ၊
၂။ ၂၆၉။

နိဒ္ဒါနာထ (ကြိ) [နိ + ဝု + နာ + ထ] အပြန်
ပြန် အလှန်လှန် တွန်းလှိမ့်ကြကုန်လော့။
နိဒ္ဒါနာတိ (၆) - ကြည့်။

နိဒ္ဒါနာမ (ကြိ) [နိ + ဝု + နာ + မ] ခါတွက်
- ဖျက်ဆီး - ကုန်၏။ နိဒ္ဒါနာတိ (၄) -
ကြည့်။

နိဒ္ဒါနာမိ (ကြိ) [နိ + ဝု + နာ + မိ] ခါတွက်
- ဖျက်ဆီး - အံ့။ နိဒ္ဒါနာတိ (၄) - ကြည့်။

နိဒ္ဒါနာဟိ (ကြိ) [နိ + ဝု + နာ + ဟိ]
ခါတွက် - ဖျက်ဆီး - လော့။ နိဒ္ဒါနာတိ (၄)
- ကြည့်။

နိဒ္ဒါနိသု (ကြိ) [နိ + ဝု + နာ + ဉံ] အပြန်ပြန်
အလှန်လှန် တွန်းလှိမ့်ကုန်ပြီ။ နိဒ္ဒါနာတိ (၆)
- ကြည့်။

နိဒ္ဒါ (ကြိ) [နိ + ဂူ + နာ + ဤ] ခါတွက်
- ဖျက်ဆီး - ပြီ။ နိဒ္ဒါနာတိ (၄) - ကြည့်။

နိဒ္ဒါနိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဂူ + နာ + တဗ္ဗ]
ခါတွက် - ပယ်စွန့် - အပ်သော။ န “အပေဟိ
မဟလ္လိကေ” တိ နိဒ္ဒါနိတဗ္ဗ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၉။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၈။

နိဒ္ဒါနိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဂူ + နာ + တွာ]
ခါ၍။ ဟတ္ထံ နိဒ္ဒါနိတွာ နိဒ္ဒါနိတွာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၆၆။ ကခါ။ ၂၈၃။

နိဒ္ဒါနိဿာမိ (ကြိ) [နိ + ဂူ + နာ + ဿာမိ]
အထက်သို့ လှန်၍ ခါအံ့။ နိဒ္ဒါနာတိ (၅) -
ကြည့်။

နိဒ္ဒါနေယျ (ကြိ) [နိ + ဂူ + နာ + ြယျ]
အထက်သို့ လှန်၍ ခါရာဇ်။ နိဒ္ဒါနာတိ (၅)
- ကြည့်။

နိဒ္ဒါဝ (တိ) [နိ + ဝု] မမြဲ - မခိုင်ခံ့ -
သော။ အဒ္ဓါဝေါတိ နိဒ္ဒါဝေါ၊ န ထိရော
အနိစ္စောတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၄။

နိဒ္ဒါမ (တိ) [နိ + ဂူမ၊ (နိဂူမ - သံ၊ ကိဒ္ဒါမ
- ပြာ)] အနိုး (မီးခိုး - မီးလျှံ) - မရှိ -
ကင်း - သော။ နိဒ္ဒါမေ (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၀) တိ
ဇန္တာဃရေ ဇလိယမာနအဂ္ဂိဂူမရဟိတေ။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၂။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄။
(- စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၆၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၃၊ ၅၂၉။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၅။)

နိဒ္ဒါမက (တိ) [နိ + ဂူမ + က။ နတ္ထိ ဂူမော
တ္ထောတိ နိဒ္ဒါမကော။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃၇။
(နိဂူမက - သံ၊ ကိဒ္ဒါမက - ပြာ)] အနိုး (-
မီးခိုး - မီးလျှံ) - မရှိ - ကင်း - သော။
နိဒ္ဒါမကေ ပစိတ (ဇာ၊ ၂။ ၁၃၈) နှိ နိဒ္ဒါမေ
နိဇ္ဈာလေ အဂ္ဂိမိ ပက္ကမံသံ သာဓုပက္ကံ နာမ
ဟောတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၂၉။

နိဒ္ဒါမဂီရ (ပု၊ န) [နိ + ဂူမ + အဂီရ] အနိုး
(- မီးခိုး - မီးလျှံ) - မရှိ - ကင်း - သော
မီးကျိုးခဲ။ နိဒ္ဒါမဂီရေနာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၆)
တိ ဂူမဂီရရဟိတေန ကေဝလေန အဂ္ဂိနာ။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၅။

နိဒ္ဒါမဌာန (န) [နိဒ္ဒါမ + ဌာန] အနိုး (-
မီးခိုး - မီးလျှံ) - မရှိ - သော - ရာ - အရပ်။
စီဝရံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ ကေမန္တေ နိဒ္ဒါမဌာနေ။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂၅။

နိဒ္ဒေါတ (တိ) [နိ + ဝေဓု + တ။ (နိဝေါတ
- သံ၊ ကိဒ္ဒေါအ - ပြာ)] (က) အကြွင်းမဲ့
- ဆေးကြော - သုတ်သင် - အပ်သော။ (ခ)
ပွတ်တိုက် - သွေး - အပ်သော။ (က) သမ္မာ-
ဒိဋ္ဌိကဿ ဘိက္ခဝေ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ နိဒ္ဒေါတာ
ဟောတိ။ အံ၊ ၃။ ၄၃၂။ နိဒ္ဒေါတာနိ (ဝိ၊ ဌ၊
၁။ ၂) နိဿေသတော အာယတိ အနုပ္ပတ္တိ-
ဝဿတာပါဒနေန ဝေတာနိ ဝိက္ခာလိတာနိ
ဝိသောဓိတာနိ ရာဂါဒိနိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇။
(- မဟာနိ၊ ၅၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၇၈၊ ၂၂၄။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၅။) (ခ) နိဒ္ဒေါတဇာတိမဏိ -
ကြည့်။

နိဒ္ဒေါတကိလေသ (တိ) [နိဒ္ဒေါတ + ကိလေသ။ (နိဒ္ဒေါတက္ကေဇ - သံ)] ဆေးကြော - သုတ်သင် - အပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိသော၊ ကိလေသာကို - ဆေးကြော - သုတ်သင် - ပြီးသော၊ သူ။ နာတက (မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၉) - ကြည့်။

နိဒ္ဒေါတဇာတိမဏိ (ပု) [နိဒ္ဒေါတ + ဇာတိ - မဏိ] ဆေးကြော - ပွတ်တိုက် - သွေး - အပ်ပြီးသော ပတ္တမြားစစ်၊ ဆေးကြော - ပွတ်တိုက် - သွေး - အပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ စင်ကြယ်သော ပတ္တမြားစစ်။ နိဒ္ဒေါတ - ဇာတိမဏိ ဝိယ ဇုတိမန္တံ ခါယတိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၈။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၄၂။ နိဒ္ဒေါတဇာတိမဏိတိ ပရိသုဒ္ဓဇာတိမဏိ။ သမ္မော၊ ယော။ ၁၆၃။

နိဒ္ဒေါတမလ (တိ) [နိဒ္ဒေါတ + မလ] အကြွင်းမဲ့ - ဆေးကြော - သုတ်သင် - အပ်ပြီးသော (ရာဂစသော) အညစ်အကြေးရှိသော၊ (ရာဂစသော) အညစ်အကြေးကို အကြွင်းမဲ့ - ဆေးကြော - သုတ်သင် - ပြီးသော၊ သူ။ အရိယမဂ္ဂဉာဏမ္ပုနာ နိဒ္ဒေါတမလတ္တာ ဝိသုဒ္ဓိဝိဇ္ဇေဟိ။ ဝဇီရ၊ ၁၇။

နိဒ္ဒေါတာသဝံ (တိ) [နိဒ္ဒေါတ + အာသဝံ] အကြွင်းမဲ့ဆေးကြော - သုတ်သင် - အပ်ပြီးသော အာသဝံရှိသော၊ အာသဝံကို အကြွင်းမဲ့ - ဆေးကြော - သုတ်သင် - ပြီးသော၊ သူ။ တေနော နိဒ္ဒေါတာသဝတ္တာ ဝိသုဒ္ဓိပဋိသမ္ဘိဒေဟိ။ ဝဇီရ၊ ၁၇။

နိဒ္ဒေါဝတိ (ကြိ) [နိ + ဧဝု + အ + တိ] နိပ် - ပွတ်တိုက် - ၍ ဆေးကြော၏။ နိဒ္ဒေါဝတိ (အံ၊ ၁။ ၂၅၅) တိ နိဂ္ဂဏိတွာ ဧဝဝတိ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၇။

နိဒ္ဒေဋ္ဌက (တိ) [နိ + ဒ္ဒေဋ္ဌက] ကင်းသော ၂-ပါး အပြားအားဖြင့် စိတ်၏တုန်လှုပ်ကြောင်းဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာရှိသော၊ ယုံမှားသံသယ - မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။ သဒ္ဓေဋ္ဌကာ အာဂန္နာ နိဒ္ဒေဋ္ဌကာ သမ္ပန္နန္တိ။ စူဠနိ၊ ၂၂၇။

နိဓန (ပု၊ န) [နိ + ဓန + အ။ နိဓနော နိတ္ထိယံ နာသော။ ဓာနံ၊ ၄၀၄။ နိပုဗ္ဗော ဓန ဓညေ။ အ။ နိဓနော။ (မရဏေ) သူစိ။ နိ + ဓ + ယု။ နိဓနံ ယာတိ (အပ၊ ၂။ ၂၁၁) တိ ဧတ္ထ တုကမ္ပနတ္ထဝါစကဿ ဓူဓာတုဿ ဝသေန ဝိနာသော 'နိဓန'န္တိ ဝုစ္စတိ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၁၇။ (နိဓန - သံ၊ ကိဝေက - ဟြ)] သေခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်း၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း (နိဗ္ဗာန်)။ (အမျိုးအနွယ်၊ ပျက်စီးခြင်း။ အမရ၊ ၂၃၊ ၁၂၂။) ဂေါတမိ နိဓနံ ယာတာ၊ ခုယုဉ္ဇဿာ သရီရကံ။ အပ၊ ၂။ ၂၂၀။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၆၁။ (- အမရ၊ ၁၈။ ၁၁၆။ ထောမ။ စိန္တသမဏိ)။

နိဓာတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဓာ + တဗ္ဗ] သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားအပ်သော (ကောင်းမှုစသည်)။ နိဓိ - ကြည့်။

နိဓာတဗ္ဗယုတ္တ (တိ) [နိဓာတဗ္ဗ + ယုတ္တ] သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားအပ်သည်၏

အဖြစ်နှင့်ယှဉ်သော၊ သိုမှီး - သိမ်းဆည်း -
ထားခြင်းငှါ သင့်လျော်သော၊ သိုမှီး - သိမ်း
ဆည်း - ထားသင့်သော (စကား)။ ဟဒယေ
နိဗ္ဗာန်သုတ္တကံ ဝါစံ ဘာသိတာ။ ဒီ၊ ဌ၊
၁။ ၇၅။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၂။

နိဗ္ဗာန်သုတ္တက (တိ) [နိဗ္ဗာန်သုတ္တ +
က] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ ဟဒယေ
နိဗ္ဗာန်သုတ္တ (နိဗ္ဗာန်သုတ္တ၊ သိ၊ သျှ၊ က) ယုတ္တကံ
ဝါစံ ဘာသိတာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၈။

နိဗ္ဗာန် (န) [နိ + ဓာ + ယု။ (နိဗ္ဗာန် - သံ၊
ဏိဓာဏ၊ ဏိဟာဏ - ပြာ)] (၁) သိုမှီး -
သိမ်းဆည်း - ခြင်း။ (က) မြှုပ်နှံခြင်း။ (ခ)
ဌာပနာခြင်း။ (ဂ) စုဆောင်း - စုပေါင်း -
ခြင်း။ (ဃ) ထားခြင်း။ (၂) စောင့်ရှောက်
ခြင်း။ (၃) မွေးမြူခြင်း။ (၄) (စားအပ်သော
အစာ 'အာဟာရ'၏) စုဝေးတည်နေရာဌာန၊
အစာသစ်အိမ်။ (၅) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း -
ရာအရပ်၊ စိတ်၊ မနောဒွါရ။ (၆) သိုမှီး -
သိမ်းဆည်း - မြှုပ်နှံ - စုဆောင်း - အပ်သော
- ဥစ္စာ - ရွှေအိုး။ (၇) စုဝေးတည်နေခြင်း။
(တိ) (ဂ) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - မြှုပ်နှံ -
စုဆောင်း - အပ်သော ဥစ္စာနှင့်တူသော
(သိလ - စသည်)။ (၈) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း -
ရာ ဖြစ်သော။ (သင်္ခ၊ ပဒ္မ အစရှိသော
ရွှေအိုး၊ တည်ရာ။ စိန္တာမဏိ၊ ထားရာ၊
သိမ်းဆည်းရာ၊ တစ်စုံတစ်ခု ပစ္စည်းဝတ္ထု
ထားရာ၊ ဘဏ္ဍာ၊ ဘဏ္ဍာတိုက်၊ တည်းခို
နားနေရာအရပ်။ P.S.D.)

(၁) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ခြင်း။ နိဗ္ဗာန်

ကတွာ ဌပေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၇၉။ (- ဓမ္မ၊ ဌ၊
၁။ ၂၃၂။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇။)
(က) မြှုပ်နှံခြင်း။ နိဗ္ဗာန်ဂတ (ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၀၄)
- ကြည့်။ (ခ) ဌာပနာခြင်း။ ဣမသ္မိံ
စေတိယေ ဝိယ အညတြ မတ္တကံ တတူနံ
နိဗ္ဗာန် နာမ နတ္ထိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၉။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၁၁၇။ နိဗ္ဗာန်ကမ္မ၊ တတူနိဗ္ဗာန် - တို့လည်း
ကြည့်။ (ဂ) စုဆောင်း - စုပေါင်း - ခြင်း။
ယေ ခန္ဓာ ဘိန္နာ၊ တေ နိဗ္ဗာန် နိဟိတံ
နိဗ္ဗာန် န ဂစ္ဆန္တိ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၃၁။ (ဃ)
ထားခြင်း။ သမ္မာ နိဗ္ဗာန် ဌာပနံ သန္နိဝိ။
ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သင်္ခ၊ ၃၈၈။ (၂) စောင့်ရှောက်ခြင်း။
နိဗ္ဗာန်ကုသလ (၂) - ကြည့်။ (၃) မွေးမြူ
ခြင်း။ တာနိ သတ္တဝိ သပ္ပဘောဒါ နိဗ္ဗာန်
ပေါသနေ သာဓုတ္တေန "ဓညာနိ"တိ ဝုစ္ဆန္တိ။
သိ၊ ဌ၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၃၅၀။ (၄) (စားအပ်သော
အစာ 'အာဟာရ'၏) စုဝေးတည်နေရာဌာန၊
အစာသစ်အိမ်။ အာသယတော နိဗ္ဗာန်တော။
ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၀။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
၂၃၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၆။
(နိဗ္ဗာန်) ယထာဘူတော အာဟာရော
နိဗ္ဗာန်တော ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ ဇတ္ထာတိ နိဗ္ဗာန်၊
အာမာသယော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၃၆၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၄၁၇။
(- သိ၊ ဌ၊ သင်္ခ၊ ၂။ ၁၀၅။) (၅) သိုမှီး -
သိမ်းဆည်း - ရာအရပ် (စိတ်၊ နှလုံး စသည်)။
နိဗ္ဗာန် သန္နိဗ္ဗာန် ကရောတိ ဇတ္ထာတိ နိဗ္ဗာန်၊
ဌာပနာကာသော။ သိ၊ ဌ၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၃၄၄။
နိဗ္ဗာန် - လည်းကြည့်။ (၆) သိုမှီး - သိမ်း
ဆည်း - မြှုပ်နှံ - စုဆောင်း - အပ်သော ဥစ္စာ
အိုး၊ ရွှေအိုး၊ ငွေအိုး။ မဟန္တံ နိဗ္ဗာန် န

သက္ကာ ဧကေန အာဟရိတုံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၉။
 (- ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
 ၁၃၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၄။)
 (၇) စုဝေးတည်နေခြင်း။ နိဗ္ဗာနဂတ-ကြည့်။
 (တိ) (ဂ) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - မြှုပ်နှံ -
 စုဆောင်း - အပ်သော ဥစ္စာနှင့်တူသော။
 နိဗ္ဗာနဉ္စ သီလံ သဗ္ဗဒေါဘဂ္ဂသမတိက္ကမ-
 နဋ္ဌေန။ နေတ္တိ။ ၄၈။ နေတ္တိ။ ၄။ ၁၂၀။
 သမ္ပတ္တိနံ နိဒါနံ အနုဂါမိကံ နိဗ္ဗာနံ
 နိဝေသာမိ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၂၄။ (၉) သိုမှီး -
 သိမ်းဆည်း - ရာဖြစ်သော။ နိဗ္ဗာန-ကာလ
 - ကြည့်။

နိဗ္ဗာနကမ္မ (န) [နိဗ္ဗာန + ကမ္မ] သိုမှီး -
 သိမ်းဆည်း - ဌာပနာ - ခြင်းအမှု။ သာဓု
 ဘန္တေ နိဗ္ဗာနကမ္မံ တာဝ မမ ဟောတု။ ဒိ၊
 ၄။ ၂။ ၂၀၃။

နိဗ္ဗာနကာလ (ပု) [နိဗ္ဗာန + ကာလ] သိုမှီး -
 သိမ်းဆည်း - ရာအခါ။ ဥပ္ပန္နဿ စိဝရဿ
 နိဗ္ဗာနကာလော ဒဿိတော ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊
 ၂။ ၃၀၆။ ကဒီ။ ၁၈၇။ ဝဇီရ၊ ၂၈၀။ သာရတ္ထ၊
 ၂။ ၄၄၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၆၀။

နိဗ္ဗာနကုသလ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ကုသလ]
 (၁) သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - မြှုပ်နှံ - ထားခြင်း
 ငှါ - လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် - သော၊ သူ။ (၂)
 စောင့်ရှောက်ခြင်း - လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် -
 သော၊ သူ။ (၁) န စ နိဗ္ဗာနကုသလော
 ဟောတိ(အံ၊ ၃။ ၁၅၃) တိယံလဒ္ဓံ၊ တံ ဒက္ခိ-
 ဏေယျေ နိဒဟိတုံ ဆေကော န ဟောတိ။

အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၃။ (၂) နိဗ္ဗာနကုသလံ (အပ၊
 ၁။ ၄၇) ရက္ခဏေ ကုသလံ ဆေကံ။ အပ၊ ၄။
 ၁။ ၃၂၁။

နိဗ္ဗာနက္ခမ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ခမ] (နိဗ္ဗာနက္ခမ
 - သံ)] သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ခြင်းငှါခဲ့သော၊
 သူ။ တာယ ဟံ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော
 အာဓာနပ္ပတ္တော နိဗ္ဗာနက္ခမော န ဟောတိ။
 အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၃။

နိဗ္ဗာနဂ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဂမ + ကိ] သိုမှီး -
 သိမ်းဆည်း - မြှုပ်နှံ - ခြင်းသို့ရောက်သော၊
 သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - မြှုပ်နှံ - ခြင်း၏အစွမ်း
 အားဖြင့်ဖြစ်သော (ဥစ္စာ)။ သတံ ယေသံ
 နိဗ္ဗာနဂံ၊ ဓာန်၊ ၃၃၇။ နိဗ္ဗာနဂံ ပထဝီဒီသု
 နိဗ္ဗာနဝသေန ဂတံ ပဝတ္တံ၊ ဓာန်၊ ၃၃၇-
 ၉။

နိဗ္ဗာနဂတ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဂတ] (၁) သိုမှီး -
 သိမ်းဆည်း - မြှုပ်နှံ - ခြင်းသို့ရောက်သော၊
 သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - မြှုပ်နှံ - အပ်သည်၏
 အဖြစ်သို့ရောက်သော (ဥစ္စာ)။ (၂) စုဝေး
 တည်နေခြင်းသို့ရောက်သော (သွေး)။ (၁)
 နိဗ္ဗာနဂတံ မုတ္တသာရာဒိ မဟန္တံ နေမေတေ-
 သန္တိ မဟဒ္ဓနာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။ နိဗ္ဗိယတိတိ
 နိဗ္ဗာနံ၊ နိဗ္ဗာတဗ္ဗကံ ဂတံ နိဟိတန္တိ အတ္ထော။
 သံ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။ နိဗ္ဗာနဂတာယေဝ စတ္တာ-
 လီသဟိရညကောဋိယော အဟေသုံ၊ ဇာ၊ ၄။
 ၁။ ၅၀၄။ (- သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၆။ အံ၊ ၄။ ၃။
 ၁၄၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၉၊ ၅၀၂။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
 ၇၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၀။ ပေတ၊ ၄။ ၉၂။

ထေရီ၊ ဌ။ ၁၄၃။) (၂) ကရုဏာယော
သန္တတော နိဗ္ဗာနဂုဏ် ဥက္ကံ လောဟိတံ
မုခတော ဥက္ကံ။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၅။ နိဗ္ဗာနဂုဏ်
သန္တတောလောဟိတံ သန္တယ ဝုတ္တံ။ အံ၊ ဌီ၊
၁။ ၁၀၆။

နိဗ္ဗာနဂုဏ်လောဟိတ (န) [နိဗ္ဗာနဂုဏ် +
လောဟိတ] စုဝေတည်နေခြင်းသို့ရောက်
သော သွေး။ နိဗ္ဗာနဂုဏ်လောဟိတံ ဝိမိတ္တာ
ပန အပ္ပကာ သတ္တာ ဇီဝိတံ သက္ကောန္တိ။ မ၊
ဌ။ ၃။ ၇။

နိဗ္ဗာနဇရာ (ထိ) [နိဗ္ဗာန + ဇရာ] သိုမှီး -
သိမ်းဆည်း - ခြင်းဟူသော - အရှုပ် -
အထွေး။ သန္တိဝိပလိမောဓန္တိ နိဗ္ဗာနဇရာ
ဆိန္နိတ္တာ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၁၇။

နိဗ္ဗာနဌာန (န) [နိဗ္ဗာန + ဌာန] သိမ်းဆည်း -
မြှုပ်နှံ - ရာအရပ်။ မဂ္ဂတော ဩက္ကမ္မ
နိဗ္ဗာနဌာနံ ဂမနတ္ထာယ မဂ္ဂံ ကရောန္တော။
ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၇။ (- အပ၊ ဌ။ ၂။ ၂၁၆။)

နိဗ္ဗာနတ္ထ (ပု) [နိဗ္ဗာန + အတ္ထ] သိမ်းဆည်း -
မြှုပ်နှံ - ထားခြင်း အကျိုး။ နိဝေတဝေ -
ကြည့်။

နိဗ္ဗာနနိဝိ (ပု) [နိဗ္ဗာန + နိဝိ] ကုသိုလ်ရွှေအိုး
ကို မြှုပ်နှံခြင်း။ နိဝိနိဗ္ဗာန - ကြည့်။

နိဗ္ဗာနပေခ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ပေခ] သိုမှီး -
သိမ်းဆည်း - ခြင်း၌ ရှိသော၊ သူ။ သန္တိဝိ-
ပေခေါတိ နိဗ္ဗာနပေခေါ။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၆။

နိဗ္ဗာနပ္ပယောဇန (န) [နိဗ္ဗာန + ပယောဇန]
သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - မြှုပ်နှံ - ခြင်း၏အကျိုး။
ဇဝံ နိဗ္ဗာနပ္ပယောဇနံ ဒဿေန္တော။ ခုဒ္ဒကာ၊
ဌ။ ၁၈၄။

နိဗ္ဗာနမုခ (န) [နိဗ္ဗာန + မုခ] သိုမှီး - သိမ်း
ဆည်း - ခြင်း၏ အကြောင်း။ ပရိက္ခာရစောဠ
နာမ ပါဠေက္ကံ နိဗ္ဗာနမုခမေတံ။ ဝိ၊ ဌ။ ၂။
၂၂၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၂။ နိဗ္ဗာနဿ မုခံ
ကာရကံ နိဗ္ဗာနမုခံ။ ပါရာ၊ ယော။ ၂၆၉။
(- ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၆၈။ ကင်္ခါ၊ ဌီ၊ သင်္ခ။ ၃၂။
ဝဇီရ။ ၂၂၂၊ ၂၂၃။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၄၁၆။ ဝိမတိ၊
၁။ ၃၃၅။)

နိဗ္ဗာနရာသိ (ပု) [နိဗ္ဗာန + ရာသိ] မြှုပ်နှံ -
သိမ်းဆည်း - ထားအပ်သော ဥစ္စာအစု။
နိဗ္ဗာနရာသိ (မူလဌီ၊ ၂။ ၂၁၆) တိ နိဝေတိတ္တာ
ဌာပိတဝနနိဗ္ဗာနယော။ အနုဌီ၊ ၂။ ၂၁၅။

နိဗ္ဗာနဝတီ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဝန္တ + ဤ]
(မနောဒွါရဟူသော) - သိုမှီး - သိမ်းဆည်း -
ထားရာအရပ်ရှိသော၊ သိုမှီး - သိမ်းဆည်း -
ထားရာမနောဒွါရရှိသော။ နိဗ္ဗာနံ ဝုစ္စတိ
ဌာပနောကာသော၊ နိဗ္ဗာနမဿာ အတ္တိတိ
နိဗ္ဗာနဝတီ၊ ဟဒယေ နိဗ္ဗာတဗ္ဗယုတ္တံ ဝါစံ
ဘာသိတာတိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ဌ။ ၁။ ၇၅။ မ၊ ဌ။
၂။ ၁၁၂။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၃၇၆။ အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၈။
မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၈၅၊ ၃၉၈။ (- ဒိ၊ ၁။ ၄၊ ၆၀။ ဒိ၊
၃။ ၈။ ၁၄၂။ မ၊ ၁။ ၃၃၅။ မ၊ ၂။ ၈။ မ၊ ၃။
၁၂၊ ၉၆။ အံ၊ ၁။ ၃၃၀၊ ၅၃၀။ အံ၊ ၃။ ၄၂၂၊
၄၇၆။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၆၇။ မဟာနိ၊ ၁၆၉။ ဥဒါန၊

၄။ ၈၀။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၂။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။
၃၄၃။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၅၆။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၇၂။)

နိဗ္ဗာနဝိသေသ (တိ) [နိဗ္ဗာန + အဝိသေသ]
မြုပ်နံ - သိမ်းဆည်း - ထားအပ်သော စပါးမှ
ကြွင်းကျန်သော။ နိဗ္ဗာနဝိသေသံ မတ္တိ-
ကာယ သဒ္ဓိ မဒ္ဓိတွာ ဘိတ္တိယော လိမ္မာ-
ပေတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂၃၃။

နိဗ္ဗာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဓာ + ကာပေ +
တွာ] မြုပ်နံ - သိမ်းဆည်း - ၍။ အောက်
ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗာပေယျ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဓာ + ကာပေ +
ယျ] မြုပ်နံ - သိမ်းဆည်း - ထားရာ၏။
နိဗ္ဗာပေယျ (ဒိ၊ ၃။ ၁၅၃) တိ စတုတ္ထံ
ကောဋ္ဌာသံ နိဗ္ဗာပေတွာ (နိဗ္ဗေတွာ၊ သျာ။
နိဗ္ဗဟိတွာ၊ က) ဌပေယျ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၄။
နိဗ္ဗာပေယျာ (အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၉) တိ စတုတ္ထံ-
ကောဋ္ဌာသံ နိဗ္ဗေတွာ ဌပေယျ။ နိဗ္ဗဟိတွာ
ဘူမိဂတံ ကတွာ ဌပေယျာတိ အတ္ထော။ အံ၊
ငို၊ ၃။ ၂၄၄။ (- ဇာ၊ ၂။ ၂၉၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၈။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၀၁ - ၂။)

နိဗ္ဗာယ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဓာ + တွာ] (၁) ထား
၍။ (၂) ပယ်ရှား၍။ (၃) ချထား၍။ (၁)
နိဗ္ဗာယကဏ္ဍံ မရရံ သုဏာထ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂။
ဣမံ စောဒနံ မနသိ နိဗ္ဗာယ။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၃၃၇။ (- ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၈။) (၂) နိဗ္ဗာယာ
(မ၊ ၁။ ၃၀၃) တိ ... နိဗ္ဗာယ အပနေတွာ။ မ၊
ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၃၀။ (၃) နိဗ္ဗာယာ (ဓမ္မ၊ ၇။ ၁။ သုတ္တနိ၊

၃၇၆) တိ နိက္ခိပိတွာ ဩရောပေတွာ။ ဓမ္မ၊
၄။ ၂။ ၄၁၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၉။ (- သုတ္တနိ၊
၂။ ၈၄။ ၃၃၈။ အပါ၊ ၁။ ၉။ စူဠနိ၊ ၂။ ၃၃။ ဇာ၊
၁။ ၃၃၇။ ဇာ၊ ၂။ ၁။ ၁။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၇။ မ၊ ၄။
၁။ ၂၄၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၁၇၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၅၃။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၂။ ၁၀၆။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၃၂၇။ အပါ၊ ၄။ ၁။
၁၄၄။ ၁၆၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၅၇။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။
၁၂၆။ ၁၂၉။)

နိဗ္ဗာယန္တ (တိ) [နိ + ဓာ + ယ + မာန။ မာန
- ကို အန္တ - ပြန်] တည်ထားအပ်သော
(စေတီ)။ ပုန ကဿပဝီရဿ၊ နိဗ္ဗာယန္တမှိ
စေတိယေ။ အပါ၊ ၂။ ၂၆၂။ ထေရီ၊ ၄။ ၇၄။

နိဗ္ဗာ (ပု) [နိ + ဓာ + ဣ။ ရူ၊ ၅၉၈။ နိတိ၊
သုတ္တ။ ၁၁၃၈။ နိတိ၊ ဓာ၊ ၁၀၅။ မောဂ်၊ ၅။
၄၅။ (နိဗ္ဗာ - သံ၊ ဣတိ - ပြာ၊ နိဗ္ဗာနယ -
သီဟိဋ္ဌ)] (၁) မြုပ်နံ - သိမ်းဆည်း -
စောင့်ရှောက် - ထားအပ်သော။ (က) ရွှေ။
(ခ) ရွှေအိုး၊ ဥစ္စာအိုး။ (ရွှေအိုး ၄-လုံး --
(၁) ထာဝရနိဗ္ဗာ = မရွှေမရှား မမြဲတည်သော
ရွှေအိုး၊ မြေပေါ်မြေအောက် မြုပ်နံသိမ်း
ဆည်းထားအပ်သော ရွှေငွေစသည်အပြင်
လယ်မြေယာမြေစသော ဣရိယာပုထ်ဖြင့်
မရွှေမရှားနိုင်သော သက်မဲ့အရာဝတ္ထု။ (၂)
ဧကံနိဗ္ဗာ = လှည့်လည်သွားလာနိုင်သော
ရွှေအိုး၊ ဆင်၊ မြင်း၊ ကျွဲ၊ နွား၊ ဆိတ်၊ သိုး၊
ကြက်၊ ဝက်၊ ကျေးကျွန် စသောသက်ရှိ
အရာဝတ္ထု။ (၃) အင်္ဂါသမနိဗ္ဗာ = လက်၊
ခြေစသော ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းနှင့်

တူသော ရွှေအိုး၊ အသက်မွေးရန် အမှုလုပ်
ငန်း၊ အတတ်ပညာ ဗဟုသုတစသည်များ။
(၄) အနုဂါမိကနိဝိ = မိမိနောက်က
ထပ်ကြပ်မကွာ လိုက်ပါနေသကဲ့သို့ အလိုရှိ
ရာ အကျိုးပေးနိုင်သော ရွှေအိုး၊ အလှူပေး
ခြင်း၊ သီလစောင့်ခြင်း၊ ဘာဝနာစီးဖြန်းခြင်း၊
တရားနာခြင်း၊ တရားဟောခြင်း စသော
ကုသိုလ်လုပ်ငန်းများ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၈၃၊ ၁၉၇။
အနုဂါမိကနိဝိကို ဗြဟ္မနိဝိ-ဟုလည်း ဆိုသေး
၏။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂၊ ၅၀။ ယင်းမှတစ်ပါး -
ဘုရားအလောင်း သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဖွားမြင်
သည်နှင့် တပြိုင်နက်ပေါ်ပေါက်လာသော
ရွှေအိုးကြီး ၄-လုံး (ဒီ၊ ဌ၊ ၁၊ ၂၅၃။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂၊
၁၈။ မ၊ ဌ၊ ၃၊ ၂၈၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁၊ ၇၄။ ထေရု
ဌ၊ ၂၊ ၁၆၅။ အပါ၊ ဌ၊ ၂၊ ၅၅၊ ၂၅၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊
၁၅၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁၊ ၁၀၇။)၊ ဇောတိကသူဌေး
၏ ရွှေအိုးကြီး ၄-လုံး (ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂၊ ၄၃၇။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂၊ ၂၉၂။)၊ မဟာဇနကမင်းကြီး၏
ရွှေအိုး ၁၆-လုံး (ဇာ၊ ဌ၊ ၆၊ ၄၇၊ ၅၁၊ ၉၇)
လည်း ရှိသေး၏။) (ဂ) လျှော်တေသင်္ကန်း။
(၂) ရွှေအိုး - ဥစ္စာအိုး - နှင့်တူသော ငါး။
(၃) တည်ရာ၊ စုဝေးရာ၊ သိုမှီး - သိမ်းဆည်း
- ရာ။ (၁) (က) နိဝိနိကေတန - ကြည့်။

(ခ) နိဝိ နိဝေတိ ပုရိသော (ခုဒ္ဒက၊ ၉)
တိ နိဝိယတိတိ နိဝိ၊ ဌပိယတိ ရက္ခိယတိ
ဂေါပိယတိတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၈၃။
နိဓာတဗ္ဗောတိ နိဝိ၊ ယင်း။ ၁၉၁။ နိဝိန
(ဓမ္မ၊ ၂၄။ မဟာနိ၊ ၄၀၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁၊ ၇၂) နှိ
တတ္ထ တတ္ထ နိဒဟိတွာ ဌပိတာနံ ဟိရုည-
သုဝဏ္ဏာဒိပုရာနံ နိဝိကုမ္ဘီနံ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁၊ ၃၄၇။

မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄၁၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁၊ ၁၉၀။ နိဝိမ္ဗိ
(ဇာ၊ ၁၊ ၂၇၆) တိ ဇကံ တတ္ထ သိမ္ဗလိဝနေ
အနု-ဂါမိကနိဝိမ္ဗိ နိဒဟာမိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄၊ ၂၇၉။
တံ နိဝိ (ဇာ၊ ၁၊ ၂၇၇) နှိ တံ ပုညကမ္မံ
ပဏ္ဍိတာ အနုဂါမိကနိဝိ နာမံ ကထေန္တိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၄၊ ၂၈၀။ နိဝိ (ဇာ၊ ဌ၊ ၂၊ ၃၇၃) တိ
ပုညသင်္ခါ-တော နိဝိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃၊ ၂၈၅။
နိဝိ (ပါ ၈) - အဘိ၊ က၊ ၂၆၃။ ခုဒ္ဒက၊

ဇာ၊ အပါ၊ ၁၊ ၃၇၉။ ဇာ၊ ၁၊ ၉၇။ ဇာ၊ ၂၊
၂၆၆။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁၊ ၂၇၀။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၂၊ ၁၈၅-
ဇာ၊ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁၊ ၁၄၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃၊ ၂၃။ နိဝိ (ပါ
ဗ) - ထေရု၊ ဌ၊ ၂၊ ၁၆၅။ အပါ၊ ဌ၊ ၂၊ ၅၅၊
၂၅၇။ နိဝေယော - ဝိ၊ ဌ၊ ၃၊ ၂၉၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁၊
၁၀၇။ နိဝိ (ဒု၊ ၈) - ဒီ၊ ၂၊ ၁၄၄။ ထေရု၊
ဌ၊ ၃၊ ၅၆။ ဇာ၊ ၁၊ ၁၉၁၊ ၂၇၆-၇။ ဇာ၊ ၂၊ ၁၇၅။
မိလိန္ဒ၊ ၃၃၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၂၀။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂၊
၃၆၊ ၂၂၀။ မ၊ ဌ၊ ၄၊ ၁၆၂။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၄၅။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁၊ ၃၄၈။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁၊ ၂၇၅။ ဇာ၊ ဌ၊
၅၊ ၈၄၊ ၁၂၄။ နိဝိနော (ဆ၊ ၈) - ဇာ၊ ဌ၊ ၄၊
၂၇၉၊ ၂၈၀။ နိဝိဿ - ဒီ၊ ဌ၊ ၁၊ ၃၂၂။ နိဝိနံ
(ဆ၊ ၈) - မ၊ ဌ၊ ၃၊ ၁၀။ သံ၊ ဌ၊ ၃၊ ၁၉၁။
အံ၊ ဌ၊ ၃၊ ၃၄၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆၊ ၄၇။ နိဝိသု (သ၊
ဗ) - ဒီ၊ ဌ၊ ၁၊ ၃၁၆။ သီ၊ ဌ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၊ ၂၈၉။
(ဂ) ယတော နိဝိ (ဇာ၊ ၂၊ ၁၇၅) နှိ ယတော
ကာလတော ပဌာယ အဟံ ဝါကစိရံ ပရိ-
ဟရိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆၊ ၉၇။ ဝါကစိရံဟိ နိဝေတိ-
တဗ္ဗတော “နိဝိ”တိ ဝုစ္စတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂၊ ၅၄၀။
(၂) နိဝိ ကာကဿ နာသယာ (အပါ၊ ၂၊
၄၁၆။ ဇာ၊ ၁၊ ၁၈) တိ ကာကာ ကလလံ
ပဝိသိတွာ ဌိတေ မစ္ဆေ ကုဏ္ဍေန ကောဋေ-
တွာ နိဟရိတွာ ခါဒန္တိ၊ တသ္မာ တေသံ

အန္တောကလလေ မစ္ဆာ “နိဗ္ဗိ”တိ ဝုစ္ဆန္တိ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၂၃၁။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၃၅၀။ နိဗ္ဗိတိ နိဗ္ဗဟိတဗ္ဗဝနံ၊ အန္တောကလလေ မစ္ဆာ ပန ကာကာဒိနံ နိဗ္ဗဟိတဗ္ဗဝနသဒိသတာယ “နိဗ္ဗိ” တိ ဝုစ္ဆန္တိ။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၇၅။ (၃) ဂုဏ- နိဗ္ဗဟိ ဂုဏာနံ နိဗ္ဗိ၊ သဗ္ဗဂုဏဂဏာနံ နိဗ္ဗာန- ဌာနဘူတောတိ အတ္ထော။ အပါ၊ ဌ။ ၂။ ၂၁၆။

နိဗ္ဗိအာစိက္ခာက (တိ) [နိဗ္ဗိ + အာ + စိက္ခာ + ယု + က] ရွှေအိုး - ဥစ္စာအိုး - ကို ပြောကြား တတ်သော၊ သူ။ ဩဝါဒဒါယကော ပန နိဗ္ဗိအာစိက္ခာကော ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၃၄၇။

နိဗ္ဗိဥဒ္ဓရဏမန္တ (ပု) [နိဗ္ဗိ + ဥဒ္ဓရဏ + မန္တ] ရွှေအိုး - ဥစ္စာအိုး - မြုပ်ရာအရပ်ကို သိစွမ်း နိုင်သော မန္တန်။ ရွှေအိုး - ဥစ္စာအိုး - ကို ထုတ်ဆောင်ကြောင်း မန္တန်။ နိဗ္ဗိ + နိဗ္ဗိဥဒ္ဓ- ရဏမန္တ (ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၁၀၆) နိဗ္ဗိဥဒ္ဓာနံ ဇာနိတုံ သမတ္ထံ မန္တံ။ နိဗ္ဗိဥဒ္ဓာနဇာနိသမတ္ထောပိ ဟိ မန္တော “နိဗ္ဗိဥဒ္ဓရဏမန္တော”တိ ဝုစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၄။ ၃၃၆။

နိဗ္ဗိကဏ္ဍ (ပု) [နိဗ္ဗိ + ကဏ္ဍ] (ထာဝရနိဗ္ဗိ စသော) - ရွှေအိုး - ဥစ္စာအိုး - ၄-လုံးမြုပ်နှံပုံ၊ ယင်းတို့ပျောက်ဆုံးပျက်စီးပုံစသည်ကို အကျယ်ဟောပြောဖြစ်သော အပိုင်းအခန်း။ နိဗ္ဗိ နိဗ္ဗေတိ ပုရိသောတိအာဒိနာ နိဗ္ဗိကဏ္ဍံ နိက္ခိတ္တံ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၁၈၂။

နိဗ္ဗိကဏ္ဍသုတ္တ (န) [နိဗ္ဗိကဏ္ဍ + သုတ္တ] နိဗ္ဗိ ကဏ္ဍသုတ်၊ အကျိုးလုံလာသော အမျိုးသား

ယောက်ျားသည် “လိုရစေ၊ ကြိုးနယ်ခွေ” ဆို သကဲ့သို့ လိုသောအခါ ရနိုင်ရန် ရွှေအိုးကို မြုပ်နှံထားရ၏။ ရာဇဝတ်ပြစ်မှုနှင့်ကြုံလျှင် လွတ်မြောက်နိုင်ရန်၊ ခိုးသူတို့ နှိပ်စက်ခံရလျှင် လွတ်မြောက်နိုင်ရန်၊ ကြွေမြီတင်လျှင် ကြွေလည်အောင် ဆပ်နိုင်ရန်၊ ငတ်မွတ် ခေါင်းပါး အစာရှားမှုနှင့်ကြုံလျှင် မျှတနိုင်ရန်၊ မီး - ရေ စသောဘေးများကြုံလျှင် လွတ် မြောက်ရေးအတွက် အသုံးချနိုင်ရန်၊ ရွှေအိုး ကို မြုပ်နှံထားရ၏။ လောကီရတနာဥစ္စာ ရွှေအိုးသည် ရေထွက်အောင် နက်လှစွာ တွင်း တူး၍မြုပ်ထားသော်လည်း အလိုရှိလျှင် အခါ ခပ်သိမ်း ပြည့်စုံသည်မဟုတ်။ ရွှေအိုးသည် မြုပ်ထားရာအရပ်မှ ရွှေ့ရှားသွားတတ်၏။ မြုပ်ထားသောနေရာမေ့နေ၍ ရှာမတွေ့ပဲ လည်း ရှိတတ်၏။ နဂါးတို့ကလည်း နေရာ ရွှေ့ပြောင်း ထားတတ်ကြ၏။ ဘီလူးတို့ ကလည်း ယူဆောင်သွားတတ်ကြ၏။ အမွေ ခံ သားသမီးဆိုးတို့ကလည်း မမြင်အောင် တူးဖော်ယူသွားတတ်ကြ၏။ ကုသိုလ်ကံကုန် လျှင်လည်း အားလုံး ပျောက်ဆုံးသွားတတ် ၏။ သို့ဖြစ်၍ မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်မဆို အလှူပေး ခြင်း၊ သီလဆောင်တည်ခြင်း၊ ကိုယ်နှုတ်နှလုံး စောင့်သုံးခြင်း၊ ဣန္ဒြေတို့ကို ဆုံးမပေးခြင်း တို့ကိုပြု၍ ကောင်းမှုရွှေအိုးကို မြုပ်နှံထား ရမည်။ စေတီ၊ သံဃာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဧည့်သည်၊ အမိ၊ အဖ၊ အစ်ကိုကြီး၊ အမကြီး - ဟူသော မြေကောင်းတို့၌ ကောင်းမှုရွှေအိုးကို မြုပ်နှံ ရမည်။ ကောင်းမှုရွှေအိုးကား လူမခိုးနိုင်၊ အဝ တစ်ပါး ပြောင်းသွားသော်လည်း အရိပ်ပမာ အစဉ်လိုက်ကာ ချမ်းသာသော အကျိုးကို

ပေး၏။ နတ်လူတို့ အလိုရှိသမျှ တောင်တ
တိုင်းသော ချမ်းသာအားလုံးကို ကုသိုလ်
ရွှေအိုးကြောင့် ရပေ၏။ ခန္ဓာကိုယ် အသား
အရေကောင်းမွန်တင့်တယ်ခြင်း၊ အသံ
ကောင်းခြင်း၊ အသွင်သဏ္ဌာန်ကောင်းခြင်း၊
ရုပ်ရေအဆင်း လှပခြင်း၊ အစိုးရခြင်း၊ အခြွေ
အရံများခြင်း - စသော အကျိုးတို့ကို ရနိုင်၏။
ပဒေသရာဇ်၊ ဧကရာဇ်၊ စကြာမင်းစည်းစိမ်
ချမ်းသာ၊ လူချမ်းသာ၊ နတ်ချမ်းသာကို ရနိုင်
၏။ အရဟတ္တမဂ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်၊ ပဋိသမ္ဘိ-
ဒါ ၄-ပါး၊ ဝိမောက္ခ ၈-ပါး၊ သာဝကပါရမီ
ဉာဏ်၊ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်၊ သမ္မာသမ္မောဓိ
ဉာဏ်၊ နိဗ္ဗာန်-ဟူသော အကျိုးအားလုံးကို
ရနိုင်၏။ အနုဂါမိကကုသိုလ်ရွှေအိုးနှင့် ပြည့်စုံ
လျှင် ဆိုပြီးသမျှ အကျိုးအဝဝတို့ကို ရနိုင်
သောကြောင့် ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့
သည် ပြပြီးသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုရှိသူကို
ချီးမွမ်းကြကုန်၏-ဟု လောကီလောကုတ္တရာ
ဥစ္စာရွှေအိုးမြှုပ်နှံမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အကျယ်
ဟောပြရာသုတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယပါဠိ၊ ခုဒ္ဒ-
ကပါဌ၊ ၈-သုတ်။ ခုဒ္ဒဂ၊ ၉၊ ၁၀။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
၁၈၂၊ ၁၉၇။

နိမိက္ခန္ဓာ (ပု၊ ထိ) [နိမိ + ကုမ္ဘာ၊ ထိ-၌ = ကုမ္ဘိ
(ကိဟိကုဘာ - ပြာ)] ရွှေအိုး၊ ဥစ္စာအိုး။
နိမိက္ခန္ဓော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၈။ ဒိ၊ ၄၊
၂။ ၁၇။ နိမိက္ခန္ဓာ (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၁၅၈။ နိမိက္ခန္ဓိ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - အံ၊ ၄၊ ၁။ ၇၂။
အပ၊ ၄၊ ၁။ ၆၅။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇။ သာရတ္ထ၊
၃၊ ၉၂။ နိမိက္ခန္ဓိယော (ထိ၊ ပ၊ ၈) - မ၊ ၄၊
၄။ ၅၊ ၁၇။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၃၄။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၇၄။

၃၆၆။ ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၃၃၇။ အပ၊ ၄၊ ၁။ ၃၀၂။
ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၆၄၊ ၄၄၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၄။ အံ၊
၄၊ ၂။ ၁၀၅။ နိမိက္ခန္ဓိ (ဒု၊ ၈) - ဇာ၊ ၄၊ ၂။
၂၈၀။ နိမိက္ခန္ဓိယော (ဒု၊ ၈) - မ၊ ၄၊ ၄။
၁၄၈။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၄၈။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉၂။
ဇာ၊ ၄၊ ၆၊ ၅၁။ နိမိက္ခန္ဓိယာ (မ၊ ၈) - ပဋိသံ၊
၄၊ ၂။ ၂၉၃။ နိမိက္ခန္ဓိယာ (ဆ၊ ၈) - အံ၊ ၄၊
၁။ ၇၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၂။ နိမိက္ခန္ဓိနံ (ဆ၊ ၈)
- ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄၇။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၂၄။ မဟာနိ၊
၄။ ၄၁၄။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၀။ နိမိက္ခန္ဓိသု (သ၊
၈) - ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၄၃၇။

နိမိဋ္ဌာန (န) [နိမိ + ဋ္ဌာန၊ (ကိဟိဋ္ဌာန -
ပြာ)] ရွှေအိုး - ဥစ္စာအိုး - ၏ တည်ရာ
အရပ်။ ဧဝံ ပရိယံဋ္ဌသဟာယ ကုဒါလ-
ပိဋကော နိမိဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇၀။
(- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၅။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄၇။ မဟာနိ၊
၄။ ၄၁၅။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၄၃။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၂၄၂။
ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၂၅၆။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၀။)

နိမိဒဿန (န) [နိမိ + ဒဿန၊ (ကိဟိဒဿန -
ပြာ)] ရွှေအိုး - ဥစ္စာအိုး - ကိုပြခြင်း။
နိမိဒဿနေ ကောပံ န ကရေတိ။ ထေရ၊
၄၊ ၂။ ၄၀၁။

နိမိဒဿနက (တိ) [နိမိ + ဒဿနက] ရွှေအိုး
- ဥစ္စာအိုး - ကို ပြတတ်သော သူ။ နိမိ-
ဒဿနကော ဝိယ ဗုဒ္ဓေါ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၂။

နိမိနိကေတ (တိ) [နိမိ + နိကေတ] ရွှေအိမ်
- ရွှေနန်း - ရှိသော (တိုင်ပြည်)။ ပဇ္ဇော-
တမာနနိမိနိကေတံ။ မိလိန္ဒ၊ ၂။

နိမိနိတန (န) [နိမိ + နိတန] ကုသိုလ် -
 ရွှေအိုး - ဥစ္စာအိုး - ကို မြှုပ်နှံခြင်း။ နိမိနိတန
 (ဇာ၊ ၁။ ၂၇၇) နှိ နိမိနော နိတနံ၊ “ နိတန-
 နိမိ” နှိပိ ပါဠော၊ အယမေဝ အတ္ထော။ ဇာ၊
 ၄။ ၂၈၀။ (- ၂၇၉။)

နိမိပတ္တ (တိ) [နိမိ + ပတ္တ] ရွှေအိုး -
 ဥစ္စာအိုး - သို့ရောက် - ကိုရ - သော၊ သူ။
 နိမိပတ္တော ဝိယ ဇနော သံဃော။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
 ၁၂။

နိမိမုခ (န) [နိမိ + မုခ။ မုခ - အနက်မဲ့]
 ရွှေအိုး - ဥစ္စာအိုး။ နိမိမုခံ ဂဝေသန္တော (မ၊
 ၂။ ၁၅။ အံ၊ ၃။ ၅၄၆) တိ နိမိ ပရိယေ-
 သန္တော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၈။

နိမိလဒ္ဓပုရိသ (ပု) [နိမိလဒ္ဓ + ပုရိသ] ရအပ်
 သော - ရွှေအိုး - ဥစ္စာအိုး - ရှိသော
 ယောက်ျား။ ရွှေအိုး - ဥစ္စာအိုး - ရသော
 ယောက်ျား။ ပဋိဝိဒ္ဓဘာဝံ ပန နိမိလဒ္ဓ-
 ပုရိသော ဝိယ န အညဿ အာရောစေတု-
 ကာမာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။

နိမိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + တ + ယ + တေ]
 သိုမှီးထားအပ်၏။ သိမ်းဆည်းအပ်၏။ နိမိ
 နာမ နိမိယတိ (ခုဒ္ဒက၊ ၉) ဌပိယတိ ပဋိ-
 သာမိယတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၈၅။ (- သံ၊ ၄။ ၁။
 ၉၇။ နိမိယသိ - ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၉။

နိမိယမာန (တိ) [နိ + တ + ယ + မာန] မြှုပ်
 နှံ - သိမ်းဆည်း - ထားအပ်သော။ ဒါနာဒိဟိ

နိမိယမာနဿ ပုညမယနိမိနော စေတိယာ-
 ဒိဘောဒံ ဝတ္ထု ဒဿေတွာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၈၉။

နိမိယသိ (ကြိ) [နိ + တ + ယ + သိ] သိုမှီး
 ထားအပ်၏။ သိမ်းဆည်းအပ်၏။ နိမိယတိ
 - ကြည့်။

နိမုတဒေါသ (တိ) [နိမုတ + ဒေါသ] ခါချ
 - ဖျက်ဆီး - အပ်ပြီးသော (ရာဂစသော)
 အပြစ်ရှိသော၊ (ရာဂစသော) အပြစ်တို့ကို -
 ခါချ - ဖျက်ဆီး - ပြီးသော။ နိဒ္ဒေါသ (ဒီ၊ ၄။
 ၂။ ၁၃၅) - ကြည့်။

နိမုနန (န) [နိ + ဓု + နာ + ယု] (က) ခါချ
 - ဖျက်ဆီး - ခြင်း။ (ခ) ဖိလာကနံ လနံ
 လှုပ်ခါခြင်း။ (ဂ) အလုံးစုံလှုပ်ခါခြင်း။ (က)
 သဗ္ဗတော ကိလေသာနံ နိမုနနတော။ မ၊ ၄။
 ၃။ ၄၂။ (ခ) (ဂ) ကိရိယံ၊ သဗ္ဗတော ဝါ
 ဓုနနံ နိမုနနံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၆၂။

နိမူပန (တိ) [နိ + ဓူပန။ (ကိဓူဝဏ - ဖြာ)]
 (ဇိယာ၊ ကရဝေ စသော) - အမွှေး - အထုံ
 - မရှိ - မပါ - သော။ အလောဏကေ
 အတက္ကေ နိမူပနေ ဥဒကေ သေဒေတွာ။
 ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၆။ (- ၃၀။)

နိမူမ (တိ) [နိ + ဓူမ] မီးခိုး မရှိသော။
 သိနိဒ္ဓသုက္ခသာရဒါရူပစိတော ပဟူတသပ္ပိ-
 သိတ္တော နိမူမော သိခိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၈၅။

နိဝေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + တ + ဧ + တဗ္ဗ]
 (၁) သိမ်းထားအပ်သော။ (က) မြှုပ်နှံအပ်

သော။ (ခ) သိုမှီးအပ်သော။ (၂) သိုမှီးအပ်
သည်၏အဖြစ် (ဘာဝပ္ပဓာန်)။ (၁) (က)
ဝန် သန္နိစယံ သဗ္ဗသော နိဝေတဗ္ဗ နိဝေတဗ္ဗ
ကရောန္တိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၆။ ကုဟိ န ခေါ
နိဝေတဗ္ဗ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၅၉။ (ခ) သတ္တာ-
ဟကာလိက (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၉၄) - ကြည့်။ (၂) အောက်ပုဒ် ကြည့်။

နိဝေတဗ္ဗယုတ္တက (တိ) [နိဝေတဗ္ဗ + ယုတ္တ +
က] သိုမှီး - သိမ်း - ထားအပ်သည်၏
အဖြစ်နှင့်ယှဉ်သော၊ သိုမှီး - သိမ်း - ထားခြင်း
ငှါ သင့်လျော်သော။ န ဟဒယေ နိဝေ-
တဗ္ဗယုတ္တက (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၆) ၏ အဟိတ-
သံဟိတတ္တာ စိတ္တံ အနုပ္ပဝေသေတွာ နိဝေတုံ
အယုတ္တံ၊ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၆။ နိဓာနဝတိ -
လည်းကြည့်။

နိဝေတဝေ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + တ + ဧ +
တဝေ] သိုမှီး - သိမ်း - ထားခြင်းငှါ။
ဒုရတ္တာနံ နိဝေတဝေ (ဇာ၊ ၁။ ၉၅) တိ
အန္တောဟဒယေ ပဏ္ဍိတော ပေါသော
ဒုရတ္တာနံ နိဓာနတ္ထယ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆။

နိဝေတိ (ကြိ) [နိ + တ + ဧ + တိ] (က)
မြှုပ်နှံ - သိမ်း - ထား၏။ (ခ) သိုမှီး - သိမ်း -
သိမ်းဆည်း - ထား၏။ (ဂ) သွင်းထား၏။
ဌာပနာ၏။ (ဃ) ဝှက်ထား၏။ ဖွက်ထား၏။
(င) စုဝေးတည်နေ၏။ (က) အသုကဌာနေ
နာမ နိဝိ နိဝေမ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၂၄။ နိဝေတိ
- ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၅၉။ နိဝေယျ - ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၃၈။ နိဝေသိ - ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၁။ နိဝေ-
သာမိ - ပေတ၊ ဌ၊ ၁၂၄။ (ခ) နိဝေတိ

(ဒုဒ္ဒက။ ၉) တိ ဌပေတိ ပဋိသာမေတိ
ဂေါပေတိ။ ဒုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၈၄။ အဟသုက-
ပဗ္ဗဇိတာဒိနံ အတ္ထာယ နိဝေန္တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၂၈၅။ (- သံ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၄။) (ဂ) သတ္တာ
သဟတ္ထေန စေတိယေ ဓာတုယော နိဝေသိ။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၀။ (ဃ) အပနေတွာ နိဝေန္တိ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၂။ တိရေ နိက္ခိတ္တာနိ ဂဟေတွာ
ထလေ ဧတမန္တေ နိဝေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၁၃။
(- ဇာ၊ ၁။ ၂၈၇။) (င) နိဝေတိ ယထာ-
ဘုတ္တော အာဟာရော နိဗိတော ဟုတွာ
တိဌတိ တွေတိ နိဓာနံ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၂။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၆။

နိဝေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + တ + ဧ + တုံ]
(က) သိမ်းထားခြင်းငှါ။ (ခ) သိုမှီး - သိမ်း -
ထားခြင်းငှါ။ (က) ဟဒယံ မဉ္ဇူသာယံ
နိဝေတု (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၂) ၏ အဟိတသံဟိ-
တတ္တာ စိတ္တံ အနုပ္ပဝေသေတွာ နိဝေတုံ။ မ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၄၉။ (ခ) တွေတတာ နိဝေတုံ ဝဋ္ဋတိ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၀၊ ၂၈၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၅။ ကခါ။
၂၄၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၁၅။

နိဝေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + တ + ဧ + တွာ]
မြှုပ်နှံ - သိမ်း - ထား၍။ နိဝေတွာ (ဝိ၊ ဌ၊
၁။ ၁၇၂) တိ နိဒဟိတွာ၊ နိဓာနံ (ဘူမိဂတံ)
ကတွာတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇။ ဒိ၊ ဌ၊
၃။ ၁၃၈။ (- အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၄။)

နိဝေန္တ (တိ) [နိ + တ + ဧ + အန္တ] မြှုပ်နှံ
- သိမ်း - ထားသော၊ သူ။ ဣဒါပိ တာဝပိ
နိဝိ နိဝေန္တော ဌိတော။ ဒုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၈၃။

နိဓေ (ကြိ) [နိ + ဓ + ဧ + အ] (က)
သိုမှီး - သိမ်း - ထားကုန်၏။ (ခ) ဝှက်ထား
ကုန်၏။ ဖွက်ထားကုန်၏။ နိဓေ (ခ)
(ဃ) - ကြည့်။

နိဓေမ (ကြိ) [နိ + ဓ + ဧ + မ] မြှုပ်နှံ
- သိမ်း - ထားကုန်အံ့။ နိဓေ (က) -
ကြည့်။

နိဓေယျ (ကြိ) [နိ + ဓ + ဧ + ယျ]
မြှုပ်နှံ - သိမ်း - ထားရာ၏။ နိဓေ (က)
- ကြည့်။

နိဓေသိ (ကြိ) [နိ + ဓ + ဧ + သိ] ဝှက်
ထားပြီ။ နိဓေ (ဃ) - ကြည့်။

နိဓေသိ (ကြိ) [နိ + ဓ + ဧ + သိ] သွင်း
ထားပြီး၊ ဌာပနာပြီ။ နိဓေ (ဂ) - ကြည့်။

နိဓေသာမိ (ကြိ) [နိ + ဓ + ဧ + သာမိ]
မြှုပ်နှံ - သိမ်း - ထားအံ့။ နိဓေ (က) -
ကြည့်။

နိဓေဟိ (ကြိ) [နိ + ဓ + ဧ + ဟိ] မြှုပ်နှံ
- သိမ်း - ထားလော့။ နိဓေ (က) -
ကြည့်။

နိနဒ (ပု) [နိ + နဒ + အ။ နဒ အဗျတ္တသဒ္ဒေ၊
(အ)။ ဓာန်၊ ငါး ၁၂၈။ (နိနဒ နိနဒ - သံ၊
နိနဒ - အဒ္ဓမာဂဓိ။ ကိဏ္ဍာယ - ဗြ)]
အသံ၊ အကျိုးမဲ့ - အချည်းနှီး - မြည်သံ။

(အသံ၊ ကြွေးကြော်သံ၊ ရထားမြည်သံ။
ထောမ။) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိနာဒ (ပု) [နိ + နဒ + အ။ (နိနာဒ - သံ၊
ကိဏ္ဍာယ - ဗြ)] အသံ၊ (က) အကျိုးမဲ့
- အချည်းနှီး - မြည်သံ။ (ခ) အော် - ဟစ်
- သံ။ ရဝေါ နိနာဒေါ နိနဒေါ စ သဒ္ဒေါ။
ဓာန်၊ ၁၂၈။ (က) နဒနံ နာဒေါ၊ နိရတ္ထော
နာဒေါ နိနာဒေါ။ ဧဝံ နိနဒေါ၊ ရဿတ္တ-
မေဝ ဝိသေသော။ ဓာန်၊ ငါး ၁၂၈။ (ခ)
ဘိမာယဇနကနိနာဒမဟာသဒ္ဓေါ။ မိလိန္ဒ။
၁၅၀။

နိန္ဒက (တိ) [နိန္ဒ + ကျ။ နိန္ဒ ဂရဟယံ။ ရူ၊
၆၃၈။ နိဒိ + ကျ။ နိဒိ တုဏ္ဏယံ တုဏ္ဏသဒ္ဓေါ
ဂရဟတ္ထော။ နိတိ၊ ဓာ။ ၈၉။] ကဲ့ရဲ့တတ်
သော၊ သူ။ (ကဲ့ရဲ့တတ်သော၊ အပြစ်တင်
တတ်သော၊ စွပ်စွဲတတ်သော၊ သူ။ P.S.D.)
ပိယဂရဟိ (အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၅) - ကြည့်။

နိန္ဒကာရဏ (န) [နိန္ဒာ + ကာရဏ] ကဲ့ရဲ့
ခြင်း၏အကြောင်း။ နိန္ဒကာရဏံ ဝါ
ပသံသကာရဏံ ဝါ ဇာနိတော။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
၂၁၁။

နိန္ဒတိ (ကြိ) [နိန္ဒ + အ + တိ။ ရူ၊ ၆၃၈။ နိဒိ
+ အ + တိ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၈၉။] ကဲ့ရဲ့၏။
နိန္ဒတိ ဂရဟတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၆။ နိန္ဒသု
(စရိယာ။ ၄၁၃) နိန္ဒ ဂရဟိ သု။ စရိယာ၊
ဌ၊ ၂၁၄။ နိန္ဒတိ - သံ၊ ၁။ ၁၅၄။ အံ၊ ၁။
၃၀၉။ အံ၊ ၃။ ၃၉၄-၆။ အ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၈။

သုတ္တန်၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၉၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁။ နိဗ္ဗန္တိ — ဓမ္မ၊ ၄၇။ အံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၈၀။ အံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၄။ ဓမ္မ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၁၀။ ထေရ၊ ဌာ၊ ၁။ ၃၆၀။ အပ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၅၂။ မဟာနိ၊ ဌာ၊ ၃၀၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၅။ နိဗ္ဗသိ — ဇာ၊ ဌာ၊ ၅။ ၈၄။ နိဗ္ဗာမိ — ဇာ၊ ဌာ၊ ၂။ ၃၈၀။ နိဗ္ဗာမ — ဇာ၊ ၂။ ၃၆၇။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၇။ ၃၆၃။ နိဗ္ဗိ — ဝိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၈၄။ ဓမ္မ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၂၈။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၅။ ၈။ နိဗ္ဗေယျ — မ၊ ဌာ၊ ၄။ ၂၀။ နိဗ္ဗေယျံ — ဇာ၊ ၂။ ၄၄။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၅။ ၂၃၂။ (ယင်းတို့၌ ဆန်းကြောင့်နိဂ္ဂဟိတိ ကျေ။) နိဗ္ဗိဿတိ — ဇာ၊ ဌာ၊ ၅။ ၂၃၇။

နိဗ္ဗန် (န) [နိဗ္ဗ + ယု။ (နိဗ္ဗန် - သံ၊ ကိဒက - ဖြာ)] ကဲ့ရဲ့ခြင်း။ ဂရဟန္တိ နိဗ္ဗန်။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂၃။ (- ဓမ္မ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၁၀။ ကခိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၄၁၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၀။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၇။)

နိဗ္ဗန္တိ (တိ) [နိဗ္ဗ + အန္တိ] (၁) ကဲ့ရဲ့သော။ (၂) အပြစ်ကိုပြသော၊ သူ။ (၁) အတ္တနာ သုတံ ဒိဋ္ဌေန နိဂမေတွာ နိဗ္ဗန္တော အာဟ။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၀၂။ (- ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၆၁။ ဒိ၊ ဌာ၊ ၃။ ၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၄။ သုတ္တန်၊ ဌာ၊ ၁။ ၃၀၁။ သုတ္တန်၊ ဌာ၊ ၂။ ၅၈၊ ၆၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၀။) (၂) နိဗ္ဗန္တော ဝိယ (သုဗောဓ။ ၂၇၉) ဒေါသံ (နိ) ဒေသေန္တော ဝိယ။ ယင်း၊ ဋီ။

နိဗ္ဗန္တိ (ကြိ) [နိဗ္ဗ + အ + အန္တိ] ကဲ့ရဲ့ကုန်၏။ နိဗ္ဗတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗမာန (တိ) [နိဗ္ဗ + အ + မာန] ကဲ့ရဲ့တတ်သော၊ သူ။ အတ္တနော ခတ္တိယဓမ္မံ နိဗ္ဗမာနော။ ဒိ၊ ဌာ၊ ၃။ ၅၅။ ဒေဝိ နိဗ္ဗမာနာ အာဟ။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၆။ ၇၈။ (- ဝဇီရ၊ ၅၆၅။)

နိဗ္ဗသိ (ကြိ) [နိဗ္ဗ + အ + သိ] ကဲ့ရဲ့၏။ နိဗ္ဗတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာ (ထိ) [နိဗ္ဗ + အ + အာ။ (နိဗ္ဗာ - သံ၊ ကိဒါ-ဖြာ)] (က) ကဲ့ရဲ့ခြင်း။ ကျေးဇူးမဲ့ - အပြစ် - ကို ပြောဆိုခြင်း။ (ခ) ကဲ့ရဲ့ကြောင်း (စကား)။ (စွပ်စွဲခြင်း၊ စက်ဆုပ်ခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်း။ စိန္တာမကံ၊ ထောမ။) (က) နိဗ္ဗာ (အံ၊ ၃။ ၇) တိ အဝဏ္ဏဘဏနံ။ ပဋိသံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၀၆။ ဣဓေ နိဗ္ဗံ လဘတိ (ထေရ၊ ၃၀၉) တိ ဣဓ လောကေပိ နိဗ္ဗံ ဂရဟံ လဘတိ။ ထေရ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၂၂။ နိဗ္ဗာ — ဒိ၊ ၃။ ၂၄၅။ အံ၊ ၁။ ၅၀၉။ အံ၊ ၃။ ၈။ ဓမ္မ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၁၀။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၇၄။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၄။ ၁၃၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၀၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၅။ နိဗ္ဗ — ဓမ္မ၊ ၅၇။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၈၆။ မ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၀၆။ သံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၃၆။ အံ၊ ဌာ၊ ၃။ ၄၈။ ဓမ္မ၊ ဌာ၊ ၁။ ၄၃၀။ ဓမ္မ၊ ဌာ၊ ၂။ ၃၀၀။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၄။ ၁၃၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇။ နိဗ္ဗာယ (တ၊ ၆) — သုတ္တန်၊ ၄၀၈။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၃။ မဟာနိ၊ ၁၂၇။ သုတ္တန်၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၅၅။ မဟာနိ၊ ဌာ၊ ၂၄၇။ နိဗ္ဗာယ (ဆ၊ ၆) — မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁။ နိဗ္ဗာယ (သ၊ ၆) — မဟာနိ၊ ၈၈။ စူဠနိ၊ ၁၄၈။ မဟာနိ၊ ဌာ၊ ၂၁၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၁၃။ ၂၂၆။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇။ နိဗ္ဗာယံ — ထေရ၊ ၃၁၅။ ထေရ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၄၇။ နိဗ္ဗာသု - စရိယာ၊ ဌာ၊ ၂၆၁။ (ခ) နိဗ္ဗာဝစန - ကြည့်။

နိန္ဒာဃဋ္ဌန (န၊ ထိ) [နိန္ဒာ + ဃဋ္ဌန] (၁)
 ကဲ့ရဲ့သောအားဖြင့် - ထိပါး - ဆဲရေး - ခြင်း။
 (၂) ကဲ့ရဲ့ခြင်း (နှင့်) ထိပါး - ဆဲရေး - ခြင်း။
 (၁) နိန္ဒာဃဋ္ဌနာ (မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇) တိ နိန္ဒာ-
 ဝသေန ပရေသံ ဃဋ္ဌနာ အက္ခရာသနာ။ မ၊
 ဋီ၊ ၃။ ၂၁။ နိန္ဒာရောသ - လည်းကြည့်။
 (၂) နိန္ဒာဃဋ္ဌနဗျာရောသဥပါရမ္ဘာယာတိ
 နိန္ဒာဘယေန စ ဃဋ္ဌနဘယေန စ။ သံ၊
 ဌ၊ ၂။ ၂၅။

နိန္ဒာနိမိတ္တ (န) [နိန္ဒာ + နိမိတ္တ] ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏
 အကြောင်း။ ကော နာမ ဝိညုဇာတိကော
 နိန္ဒိတံ ဂရဟိတံ အရဟတိ နိန္ဒာနိမိတ္တဿေဝ
 အဘာဝတော။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၃၇။

နိန္ဒာပထ (ပု) [နိန္ဒာ + ပထ] အထက်ပုဒ်
 နက်ကြည့်။ ဥပနိတေဟိတိ ဒေါသမဂ္ဂံ
 နိန္ဒာပထံ နိန္ဒာပနံ၊ က) ဥပနိတေဟိ။ မ၊ ဋီ၊
 ၂။ ၂၁၆။

နိန္ဒာပန (တိ) [နိန္ဒာ + ဏာပေ + ယု] ကဲ့ရဲ့
 စေတတ်သော (အကြောင်း)။ နိန္ဒာပထ
 (က၊ မူကွဲ) - ကြည့်။

နိန္ဒာပမောက္ခ (ပု၊ ထိ) [နိန္ဒာ + ပမောက္ခ]
 ကဲ့ရဲ့မှုမှ လွတ်ခြင်း။ ဝါဒပမောက္ခာ ဝါ
 နိန္ဒာပမောက္ခာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁။ (- မ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၈၇။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၂။)

နိန္ဒာပသံသာမုခ (န) [နိန္ဒာပသံသာ + မုခ]
 ကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ ချီးမွမ်းခြင်းကို အဦးမူခြင်း။ နိန္ဒာ-

ပသံသာမုခေန စေတ္တ အဌပိ လောကဓမ္မာ
 ဝုတ္တာ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅။

နိန္ဒာဖလ (န) [နိန္ဒာ + ဖလ] ကဲ့ရဲ့ခြင်း
 (ဟူသော) အကျိုး။ ကော ပန ဝါဒေါ
 ဒုတိယေ နိန္ဒာဖလေ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၃။
 မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၂၀။

နိန္ဒာဘယ (န) [နိန္ဒာ + ဘယ] ကဲ့ရဲ့ခြင်းမှ
 ကြောက်ခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်းဘေး။ အတ္တနော
 နိန္ဒာဘယေနာ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၉) တိ
 အတ္တနော ဥပရိ ပရေဟိ ဝတ္တဗ္ဗနိန္ဒာဘယေန။
 အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၉။ (- သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅။)

နိန္ဒာမ (ကြိ) [နိန္ဒ + အ + မ] ကဲ့ရဲ့ကုန်၏။
 နိန္ဒိတိ - ကြည့်။

နိန္ဒာမိ (ကြိ) [နိန္ဒ + အ + မိ] ကဲ့ရဲ့၏။
 နိန္ဒိတိ - ကြည့်။

နိန္ဒာရောသ (ပု) [နိန္ဒာ + ရောသ] ကဲ့ရဲ့
 သောအားဖြင့်ထိပါး - ဆဲရေး - ခြင်း။ နိန္ဒာ-
 ရောသ (မ၊ ၂။ ၂၃) တိ နိန္ဒာဃဋ္ဌနာ။ မ၊ ဌ၊
 ၃။ ၂၇။ နိန္ဒာဃဋ္ဌန (ဆ) လည်းကြည့်။

နိန္ဒာရောသကာရဏ (န) [နိန္ဒာရောသ +
 ကာရဏ] ကဲ့ရဲ့သောအားဖြင့် - ထိပါး -
 ဆဲရေး - ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ နိန္ဒာ-
 ရောသကာရဏာ အဝိဇ္ဇာသဝေါဝ။ မ၊ ဌ၊ ၃။
 ၃၀။

နိန္ဒာရောသပစ္စယ (ပု) [နိန္ဒာရောသ + ပစ္စယ]
ကဲ့ရဲ့သောအားဖြင့် - ထိပါး - ဆဲရေး - ခြင်း
ဟူသောအကြောင်း။ အတ္တပိ မံ ဥပ-
ဝဒေယျ နိန္ဒာရောသပစ္စယာ။ မ၊ ၂။ ၂၆။

နိန္ဒာရောသိ (တိ) [နိန္ဒာ + ရသ + ကိ]
ကဲ့ရဲ့သောအားဖြင့် - ထိပါး - ဆဲရေး - လေ့ရှိ
- တတ် - သော၊ သူ။ ယေသံ ခေါ အဟံ
သံယောဇနာနံ ဟေတု နိန္ဒာရောသိ အသံ။
မ၊ ၂။ ၂၅။

နိန္ဒာဝစန (န) [နိန္ဒာ + ဝစန] ကဲ့ရဲ့ကြောင်း
စကား။ တံ ကာရဏာ နိန္ဒာဝစနေသု န
ကမ္မတိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၅။ မဟာနိ၊ ဌ။
၃၀၇။ (- သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၁။ မဟာနိ၊ ဌ။
၂၃၇။

နိန္ဒာဝတ္ထု (န) [နိန္ဒာ + ဝတ္ထု] ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏
အကြောင်း။ ဣဒါနိ အတ္တနာ အဓိပ္ပေတံ
နိန္ဒာဝတ္ထု ဒဿေတွာ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၁။

နိန္ဒာဝဟန (တိ) [နိန္ဒာ + ဝဟန။ နိန္ဒာ +
အာဝဟန] ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို ဆောင်တတ်
သော။ ဣဓ နိန္ဒာဝဟနတော အာယတိ
ဒုက္ခဝိပါကတော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၈။

နိန္ဒိ (ကြိ) [နိန္ဒ + အ + ဤ] ကဲ့ရဲ့ပြီ။
နိန္ဒိတိ - ကြည့်။

နိန္ဒိတ (န) [နိန္ဒ + တ။ (နိန္ဒိတ - သံ၊ ကိန္ဒိအ
- ပြာ)] (၁) ကဲ့ရဲ့ခြင်း။ (တိ) (၂) ကဲ့

ရဲ့အပ်သော၊ ကဲ့ရဲ့ခံရသော၊ သူ။ (၁) နိန္ဒိ-
တကာရဏ - ကြည့်။ (တိ) (၂) ပဏ္ဍိတေန
ပန မေဓာ ဝိနာ နိန္ဒိတော နိန္ဒိတော နာမ။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။ (- ဓမ္မ၊ ၄၇။ မိလိန္ဒ၊ ၂၆၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၁၆၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၀၀။)

နိန္ဒိတကာရဏ (န) [နိန္ဒိတ + ကာရဏ]
ကဲ့ရဲ့ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ နိန္ဒိတ-
ကာရဏာ (မဟာနိ၊ ၂၃၂) တိ ဂရဟ-
ဟေတုနာ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၁၉။ (- သုတ္တနိ၊ ဌ၊
၂။ ၂၇၅။)

နိန္ဒိတဗ္ဗ (တိ) [နိန္ဒ + တဗ္ဗ။ (နိန္ဒိတဗျ - သံ၊
ကိန္ဒိယဝ္ဗ - ပြာ)] ကဲ့ရဲ့ - အပ် - သင့် -
ထိုက် - သော၊ သူ။ ပညာဝိဓာ နတ္ထိ န
နိန္ဒိတဗ္ဗာ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၈၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၈၃။ (-
မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၆။) နိန္ဒိယ - လည်းကြည့်။

နိန္ဒိတဗ္ဗတိတ္ထ (န) [နိန္ဒိတဗ္ဗ + တိတ္ထ] ကဲ့ရဲ့
- စက်ဆုပ် - အပ်သော အယူဝါဒ၊ မိစ္ဆာ
အယူ။ ကုတိတ္ထေ ကုဏ္ဍိတတိတ္ထေ နိန္ဒိတဗ္ဗ-
တိတ္ထေ။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၇။

နိန္ဒိတဗ္ဗယုတ္တက (တိ) [နိန္ဒိတဗ္ဗ + ယုတ္တ +
က] ကဲ့ရဲ့အပ်သည်၏အဖြစ်နှင့်ယှဉ်သော၊
ကဲ့ရဲ့ခြင်းငှါ သင့်လျော်သော၊ သူ။ နိန္ဒိယ -
ကြည့်။

နိန္ဒိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိန္ဒ + တုံ] ကဲ့ရဲ့ခြင်းငှါ။
ကော တံ နိန္ဒိတုမရဟတိ။ အံ၊ ၁။ ၃၁၄။

အံ၊ ၂။ ၄၁။ ဓမ္မ၊ ၄၇။ ဇာ၊ ၂။ ၉၃။ အံ၊ ၄။ ၂။
၂၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၉။
နာရဟတိ အစေလံ နိဗ္ဗိတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၈၄။

နိဗ္ဗိတု (တိ) [နိဗ္ဗ + တု] ကဲ့ရဲ့တတ်သော၊
သူ။ တေနေဝ အညော လဘတေ နိဗ္ဗိ-
ကာရံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၅။ (-
ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၀၂။)

နိဗ္ဗိတော (ကြိ၊ ဝိ) [နိဗ္ဗ + တော] ကဲ့ရဲ့၍။
“တဿ တေ အာဝုသော” တိအာဒိဝစနေဟိ
နိဗ္ဗိတော။ ကခါ။ ၂၅။ ဘဂဝန္တံ နိဗ္ဗိတော။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀။

နိဗ္ဗိယ (တိ) [နိဗ္ဗ + ဣ၊ (ကိဒကိဇ္ဇ - ဟ)]
ကဲ့ရဲ့ - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော၊ သူ။
နိဗ္ဗိယ (အံ၊ ၁။ ၃၀၉) နိဗ္ဗိတဗ္ဗယုတ္တကံ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။ နိဗ္ဗိယ (သံ၊ ၁။ ၁၅။ အံ၊
၃။ ၃၉) နိဗ္ဗိတဗ္ဗ ဒုဿိလပုဂ္ဂလံ။ သံ၊ ၄။
၁။ ၁၉၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂။ နိဗ္ဗိယ (နေတ္တိ။
၁၁) နိဗ္ဗိနိယံ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၂။ (-
သုတ္တနိ၊ ၃၈။ ဇာ၊ ၁။ ၃၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၁၉၇။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၄။ ၃၁။
နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၈။)

နိဗ္ဗိယပသံသာ (ထိ) [နိဗ္ဗိယ + ပသံသာ]
ကဲ့ရဲ့ - သင့် - ထိုက် - သူကို ချီးမွမ်းခြင်း။
နိဗ္ဗိယပသံသာယ ဟိ ပသံသိယနိဗ္ဗာယ စ
သမကောဝ ဝိပါကော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၇။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂။ နိဗ္ဗိယပသံသာ ပန ကထံ
တာယ သမဝိပါကာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။ အံ၊
၄။ ၃။ ၃၄။ (- သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။)

နိဗ္ဗိသံ (ကြိ) [နိဗ္ဗ + အ + ငံ] ကဲ့ရဲ့ကုန်ပြီ။
နိဗ္ဗိတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗိဿတိ (ကြိ) [နိဗ္ဗ + အ + သတိ] ကဲ့ရဲ့
လတ္တံ။ နိဗ္ဗိတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗေယျ (ကြိ) [နိဗ္ဗ + အ + ဧယျ] ကဲ့ရဲ့ရာ
၏။ နိဗ္ဗိတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗေယျံ (ကြိ) [နိဗ္ဗ + အ + ဧယျံ] ကဲ့ရဲ့
ကုန်ရာ၏။ နိဗ္ဗိတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗ (တိ) [နမု + တ။ နမု + ဧက + တ။ တ-
ကို ဣန္ဒ - ပြု။ ကစ္စည်း။ ၅၈၂။ ရူ။ ၆၃။
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၈၅။ နမန္တိတိ နိဗ္ဗာ။
မကိဒိပ၊ ၂။ ကျော်၊ ဝမ်း။ နိ + မန + ဣ။ မ-
ကို န - ပြု။ နိပုဗ္ဗော မန အဘျာသော၊
ဧကော၊ မဿ နော။ တနံ၊ ၄။ ၆၆၉။ (နိဗ္ဗ -
သံ၊ ကိဏ္ဍ - ဟ)] (၁) ညွတ်သော၊ (က)
နိမ္မ - ချိုင့်ဝှမ်း - သော (အရပ်)။ (ခ) ကိုင်-
ညွတ်သော (သစ်ပင်)။ (၂) ညွတ်စေအပ်
သော။ (၃) ညွတ်သည်၏အဖြစ် (ဘာဝပ္ပ-
တနံ)။ (၁) (၂) တသို့ ဝိဝေကေ နိဗ္ဗံ
ဩနတန္တိ ဝိဝေကနိဗ္ဗံ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၆။
သံဃဿ နိဗ္ဗံ (ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၂) နိဗ္ဗံ သံဃဿ
နတံ၊ နာမိတံ ဝါ လာဘန္တိ သမ္ပန္နော။
သံဃဿ နမတိ၊ နာမိယတိတံ ဝါ နိဗ္ဗံ။
ပါစိတံ၊ ယော။ ၅၈၄။ (- ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁။ ဒိ၊
၄။ ၂။ ၄၈။ ပေတာ၊ ၄။ ၁၇၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၉၄။
ကခါ၊ ၄။ ၆၇။ ၃၄၄။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၃။ သံ၊ ၄။
၂။ ၁၇၉။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၇။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၃၂။

မူလဋီ ၂။ ၂၂၅။) (က) ထလံ နိဗ္ဗာန် ပူရေတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၀၀။ အံ၊ ၂။ ၂၈။ နိဗ္ဗာန် (သုတ္တံနိ၊ ၂၈၃) နိဗ္ဗာန် ပလ္လလံ။ သုတ္တံနိ၊ ၁။ ၃၇။ နိဗ္ဗာန် (ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၅) နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာန်၊ ပါမိတိ၊ ယော၊ ၉၉။

နိဗ္ဗာန် (ပု၊ ပ၊ ၈) — နေတ္တိ၊ ၁၄၈။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၇၉။ ပေတ၊ ၄။ ၂၇။ နိဗ္ဗာန် (န၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၁။ ၂၂၂။ မ၊ ၁။ ၁၆၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၁။ နိဗ္ဗာန် (ထိ၊ ပ၊ ၈) — မ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၅။ နိဗ္ဗာန် (ထိ၊ ပ၊ ၈) — ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၉၉။ နိဗ္ဗာန် (န၊ ဒု၊ ၈) — သံ၊ ၂။ ၈၈။ အဘိ၊ ၈။ ၁၆၂။ ခုဒ္ဒက၊ ၈။ ပေတ၊ ၁၂၉။ စရိယာ၊ ၄၁၆။ မိလိန္ဒ၊ ၁၇၈။ ၂၉၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၄။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇၆။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၆၅။ ၁၇၉။ သုတ္တံနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၄။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၃၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၈၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၆။ နိဗ္ဗာန် (န၊ ဒု၊ ၈) — ပေတ၊ ၁၅၈။ ပေတ၊ ၄။ ၁၂၃။ နိဗ္ဗာန် (တ၊ ၈) — မ၊ ၁။ ၁၁၂။ နိဗ္ဗာန် (သ၊ ၈) — သံ၊ ၁။ ၂၃၄။ ဓမ္မ၊ ၂၇။ ထေရု၊ ၃၄၄။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၇။ ၃၀၉။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၈၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၆၆။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၇။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၈၁။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၃၄။ နိဗ္ဗာန်သု (သ၊ ၈) — ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။ (ခ) ယေန ဘန္တေ နိဗ္ဗာန် ယေန ပေါဏော ယေန ပဗ္ဗာရော။ သံ၊ ၃။ ၄၄။ ၃၂၃။ နေတ္တိ၊ ၁၁၃။ (၃) နိဗ္ဗာန်သေ ဝါ (နိဗ္ဗာန်သေ၊ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၆) တိ နိဗ္ဗာန်ဘာဝသေဝ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၅။

နိဗ္ဗာန် (တိ) [နိဗ္ဗာန် + ဥရ] ချိုင့်သောရင်ရှိသော သူ။ (သားမြတ်နှစ်ခုအကြား ရင်၏ ချိုင့်ဝှမ်း

ရှည်၍ နေခြင်းသည် သူမြတ်၏အမှတ် လက္ခဏာကပ်ရခြင်းသည်။ သာမုန္တိက။) သုတ္တံ ဥရော သုရော၊ ဝိသုဒ္ဓိဥရော၊ နိဗ္ဗာန်ဥရောတိ အတ္တော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၄၉။

နိဗ္ဗာန် (ထိ၊ န) [နိဗ္ဗာန် + ဂမု + ကိ။ နိဗ္ဗာန် ဂစ္ဆတိတိ နိဗ္ဗာန်၊ ကိ။ ဘန်၊ ၄။ ၆၈၁။ (နိမ္မဂါ - သံ၊ ကိဏ္ဍဂါ - ပြာ)] (က) မြစ်။ (ခ) ရေ။ (က) နိဗ္ဗာန် ဝါ “စိရဝတိ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀) တိ “အစိရဝတိ” တိ ဧဝံ နာမိကာ နဒီ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁။ (- အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၈။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၄၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၂။ ၄၂၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၈။) (ခ) ကောဠောဝိရုပကောဝ နိဗ္ဗာန် (ဥဒါန၊ ၁၈၉) နိဗ္ဗာန် ယထာ ကောဠသကုဏော နိဗ္ဗာန်နဂမနေန နိဗ္ဗာန်သင်္ခါတံ ဥဒကံ ပဇာဟာတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၈၄။

နိဗ္ဗာန်စိတ္တ (န) [နိဗ္ဗာန် + စိတ္တ။ (ကိဏ္ဍစိတ္တ - ပြာ)] (၁) ညွတ်သောစိတ်။ (တိ) (၂) ညွတ်သောစိတ်ရှိသော သူ။ (၁) တံ သဗ္ဗံ သမ္မောဓိယံ နိဗ္ဗာန်စိတ္တေန ဧဝံ ကာတဗ္ဗံ။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၀၉။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၆။ (တိ) (၂) သမ္မတ္တနိယာမေ နိဗ္ဗာန်စိတ္တတာယ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၂။

နိဗ္ဗာန်သုတ္တံ (ပု) [နိဗ္ဗာန် + အဇ္ဈာသုတ္တံ] (၁) ညွတ်သောအလို။ (တိ) (၂) ညွတ်သောအလို ရှိသော သူ။ (၁) ပဗ္ဗဇ္ဇာယ နိဗ္ဗာန်သုတ္တံမိ ကထေသိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၀၄။ (တိ) (၂)

“ဧဝါဟံ အနတ္တရံ ဝိမောက္ခံ ဥပသမ္ပန္တ
ဝိဟရိဿာမိ”တိ တတ္ထ နိဗ္ဗာဏသယတာယ။
အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀။

နိဗ္ဗာန် (န) [နိဗ္ဗ + ဌာန။ (ကိစ္ဆတ္ထာဏ -
ပြာ)] နိမိ - ချိုင့်ဝှမ်း - သော အရပ်။
ကုမ္ဘီ နိဗ္ဗာန် ဂတာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၅။ နိဗ္ဗာန်
နာမ အဋ္ဌိနော ဝိနတပဒေသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊
၁။ ၂၁၃။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၇၈။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၃၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၂။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၀၄။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၁။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၁၀၉။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၁၈၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၆၇။
၃၈၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၀။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၆။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၆၂၊ ၁၆၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၊ ၁၀၇။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၆။)

နိဗ္ဗာန်ဂမန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာန် + ဂမန]
နိမိရာအရပ်သို့ စီးသွားခြင်း။ နိဗ္ဗာ (ခ) -
ကြည့်။

နိဗ္ဗာ (တိ) [နိ + နမု + တ။ နိ + နမ + တ။]
နိမိ - ချိုင့် - သော (ကျောက်ကုန်း)။ ဝဋ္ဋနာ-
ဝဋ္ဋိသင်္ကာသာ၊ ပိဋိ တေ နိဗ္ဗာတုန္တတာ။ ဇာ၊
၁။ ၃၈၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၇၁။ နိဗ္ဗ - လည်းကြည့်။

နိဗ္ဗာ (တိ) [နိဗ္ဗ + တရ] အထူးသဖြင့်
- နိမိ - ချိုင့်ဝှမ်း - သော (မျက်လုံးအိမ်)။
ဧဝရူပါတိ ယထာ ဝုတ္တရူပါ။ နိဗ္ဗာတရာတိ
အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆။

နိဗ္ဗာတရပဒေသ (ပု) [နိဗ္ဗာတရ + ပဒေသ]
အထူးသဖြင့် - နိမိ - ချိုင့်ဝှမ်း - သော အရပ်။
မဟာသမုဒ္ဒေ နိဗ္ဗာတရပဒေသာ။ ထေရ၊ ဌ၊
၁။ ၂၃၈။

နိဗ္ဗာတိ (ကြိ) [နိ + နဒ + အ + တိ]
နောက်ထပ် - အတုလိုက်၍ - မြည် - အော်
- ဧ၏။ နိဗ္ဗာဒံ (ဇာ၊ ၁။ ၃၇၄) အနုရဝံ
ကရိသု။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၀။

နိဗ္ဗာဒံ (ကြိ) [နိ + နဒ + အ + ဌ] နောက်ထပ်
- အတုလိုက်၍ - မြည် - အော် - ကုန်ပြီ။
အထက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗာနိဗ္ဗာ (တိ) [နိဗ္ဗာ + နိဗ္ဗာ] (က) နိမိသော
နိမိသော၊ အလွန်နိမိသော (အရပ်)။ (ခ)
နိမိရာ နိမိရာ (အရပ်)။ ဧကေ (ပဒေသာ)
နိဗ္ဗာနိဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၈။

နိဗ္ဗာနိဗ္ဗာန (န) [နိဗ္ဗာနိဗ္ဗာ + ဌာန] (က)
အလွန်နိမိသော အရပ်။ (ခ) အလွန်နိမိရာ
အရပ်။ နိဗ္ဗာနိဗ္ဗာနေ သမုဒ္ဒါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၈။

နိဗ္ဗာပတိဌာန (တိ) [နိဗ္ဗာ + ပတိဌာန] နက်ရှိုင်း
သော တည်ရာရှိသော စကား။ ဂမ္ဘီရန္တိ
နိဗ္ဗာပတိဌာနံ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၉၄။

နိဗ္ဗာပယောဂကာလ (ပု) [နိဗ္ဗာ + ပယောဂ +
ကာလ] ညွတ် - ကိုင်း - အားထုတ်မှုရှိ -
လုံ့လရှိ - ရာအခါ။ ပဉ္စန္ဒ ဣန္ဒြိယာနံ နိဗ္ဗာ-

ပယောဂကာလေ ဝါ မဂ္ဂက္ခန္ဓော ဝါ။ ပဋိသံ
ဌာ ၂။ ၁၄၇။

နိန္ဒပေါဏပတ္ထာရ (တိ) [နိန္ဒ + ပေါဏ +
ပတ္ထာရ] ညွတ် - ကိုင်း - ရှိုင်းသော၊ သူ။
နိန္ဒပေါဏပတ္ထာရဘာဝေန နိဗ္ဗာန် ပတိပေ-
သိတစိတ္တာ။ ထေရ၊ ဌာ ၁။ ၃၅၁။ မဂ္ဂဖလေ
အဓိမုတ္တော နိန္ဒပေါဏပတ္ထာရော။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၄၆။ (- ဥဒါန၊ ဌာ ၃၅၁။ ထေရ၊ ဌာ ၂။
၂၃၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၆။ ၂၃၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၄၊
၂၁၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၀။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၆၆။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၉၉။)

နိန္ဒပေါဏပတ္ထာရစိတ္တ (န) [နိန္ဒပေါဏပတ္ထာရ +
စိတ္တ] (၁) ညွတ် - ကိုင်း - ရှိုင်း - သော
စိတ်။ (တိ) (၂) ညွတ် - ကိုင်း - ရှိုင်းသော
စိတ်ရှိသော၊ သူ။ (၁) နေက္ခမ္မေ အာနိသံသံ
ပဿန္တေန နေက္ခမ္မပဝိဝေကဥပသမသုခါ-
ဒိသု နိန္ဒပေါဏပတ္ထာရစိတ္တေန နေက္ခမ္မပါရ-
မိယံ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ စရိယာ၊ ဌာ ၃၀၆။ ဒိ၊ ဋီ၊
၁။ ၈၉။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၈၄။ (တိ) (၂)
ဝီရိယုပ္ပါဒနတ္ထံ နိန္ဒပေါဏပတ္ထာရစိတ္တသာပိ
ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒိ၊ ဌာ ၂။ ၃၈၁။ (- ၃၇၆။ မ၊ ဌာ ၁။
၂၉၉၊ ၃၀၂။ သံ၊ ဌာ ၃။ ၁၉၃-၈။ မဟာနိ၊ ဌာ
၄၃။)

နိန္ဒပေါဏမာနသ (တိ) [နိန္ဒပေါဏ + မာနသ]
ညွတ် - ကိုင်း - သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။
တဒ္ဓိဿရဏေ နိန္ဒပေါဏမာနသာ ဟုတ္တာ။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၇။

နိန္ဒမတိ (ကြိ) [နိ + နမု + အ + တိ] ညွတ်
ကိုင်း၏။ ယထာ စာပေါ နိန္ဒမတိ။ ဇာ၊ ၁။
၁၅၆။ ဇာ၊ ဌာ ၃။ ၃၀၃။ နိန္ဒမတိတိ နာမေတိ။
ဇာ၊ ဋီ၊ ၇။ ၃၉၇။

နိန္ဒဝ (တိ) [နိ + နဝ။ (ဏိဏဝ - ပြာ)] ဇ-
နှစ်မရှိသော၊ ဇ-နှစ်မပြည့်သော၊ သူ။
“နိဒ္ဒသော”တိ စေတံ ဒေသနာမတ္တံ၊ တဿ
နိဗ္ဗိသာဒိဘာဝဿ နိန္ဒဝါဒိဘာဝဿ စ
ဣတ္ထိတတ္တာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၈။

နိန္ဒဟုတ (န) [နိ + နဟုတ (- နဟ + တ)။
နဟ ဗန္ဓနေ တော၊ ဥပသဂ္ဂေန မိဿေတွာ
နဟုတသဒ္ဓေါ ဝဓိတော။ နဟုတလက္ခဏ-
သတံ နိနဟုတံ၊ ပဉ္စတိသတိ မိန္ဒသဟိတာ
ဧကာလေခါ။ သူစိ။] နိန္ဒဟုတ၊ နဟုတ-
ပေါင်း သိန်းတရာ။ (သုညချည်း ၃၅-လုံး
ရေးရသော သင်္ချာ။) သတံ သတသဟဿ-
နဟုတာနိ နိန္ဒဟုတံ။ သံ၊ ဌာ ၁။ ၂၀၁။
ကောဋိပကောဋိနဟုတံ တထာ နိန္ဒဟုတံပိ
စ။ ဓာန်၊ ၄၇၄။ တထာ ကောဋိပကောဋိ၊
နိဟုတံ နိန္ဒဟုတမ္ပိ စ။ ဒီပဝံသ၊ ၃။ ၁၁။ (-
အပါ၊ ဌာ ၁။ ၁၁၅။)

နိန္ဒာဒ (ပု) [နိ + နဒ + န။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၁၂၈။]
(၁) အသံ။ (၂) မိုးကြိုးသံ။ (၃) ဟိန်း -
ဟောက် - သံ။ (၄) အဖန်ဖန်မြည်ဟီး -
ပဲ့တင်ထပ် - ခြင်း။ (၁) သဗ္ဗတူရိယာနိ
သကံ သကံ နိန္ဒာဒံ မုဉ္ဇိသု။ အပါ၊ ဌာ ၁။
၆၂။ (၂) နိန္ဒာဒေါ စ မဟာ အာသိ၊

အသနိယာ ဖလန္တိယာ။ အပါ ၁။ ၁၁၇။ (၃)
တမဿ နိဗ္ဗာဒံ သုတ္တာ ယထာဋ္ဌာနေ
ဋ္ဌာတုံ န သက္ကောန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၂။ အံ၊ ၄။
၂။ ၂၉၂။ (၄) နိဗ္ဗာဒိ - ဒေါင်ကွင်းကြည့်။

နိဗ္ဗာနယတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + နာဒ + ဣယ +
တိ] အဖန်ဖန်မြည်ဟီးစေ၏။ ပဲ့တင်ထပ်-
စေ၏။ တံ ဌာနံ မဂ္ဂရေန ဝဿိတေန
နိဗ္ဗာနယန္တိ။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၃၂။

နိဗ္ဗာနယန္တ (တိ) [နိ + နာဒ + ဣယ + အန္တ]
အဖန်ဖန်မြည်ဟီး - ပဲ့တင်ထပ် - စေသော၊
သု။ နိဗ္ဗာနယန္တာ ပဝနံ၊ အညမညသမင်္ဂိနော။
အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၂။

နိဗ္ဗာနယန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + နာဒ + ဣယ +
အန္တိ] အဖန်ဖန်မြည်ဟီးစေကုန်၏။ ပဲ့တင်
ထပ်စေကုန်၏။ နိဗ္ဗာနယတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာနယုတ္တ (တိ) [နိဗ္ဗာဒ + ယုတ္တ] ပဲ့တင်
ထပ်ခြင်းနှင့် ယှဉ်သော (အသံ)။ နိဗ္ဗာဒိ -
ကြည့်။

နိဗ္ဗာဒဝန္တ (တိ) [နိဗ္ဗာဒ + ဝန္တ] ပဲ့တင်ထပ်
ခြင်းရှိသော၊ (အသံ)။ နိဗ္ဗာဒဝါ (မ၊ ၄။ ၃။
၂၇၀။) တိ သဝိသေသံ နိဗ္ဗာဒဝါ။ မ၊ ၄။ ၃။
၁၈၀။

နိဗ္ဗာဒသဒ္ဒ (ပု) [နိဗ္ဗာဒ + သဒ္ဒ] ပဲ့တင်သံ။
ဘေရိပဏဝသင်္ခတိဏဝနိဗ္ဗာဒသဒ္ဒံ။ အံ၊ ၂။
၁၃၉။

နိဗ္ဗာဒိတ (တိ) [နိ + နာဒ + တ] (၁) ပဲ့တင်
ထပ်သော၊ အဖန်ဖန် - ပြင်းစွာ - မြည်ဟီး -
သော။ (၂) အော် - မြည် - အပ်သော။ (၁)
နိဗ္ဗာဒိတာ တဒါ ဘူမိ၊ ဂဇ္ဇိသု စ ပယော-
ရော။ အပါ၊ ၂။ ၁၅၆။ နိဗ္ဗာဒိတာ တေ
ပထဝီ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၆၄။ စရိယာ၊ ၄။ ၉၉။ ဇာ၊
၄။ ၇။ ၃၅၃။ (- ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၂၃။) (၂)
အညေဟိ စ မက္ခိဟိ အဘိသယံဋ် နိဗ္ဗာဒိတံ။
ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၇၀။

နိဗ္ဗာဒိ (တိ) [နိဗ္ဗာဒ + ဤ] ပုနုပ္ပန် နာဒေါ
နိဗ္ဗာဒေါ သော အဿ အတ္ထိတိ နိဗ္ဗာဒိ။
ဓာန်၊ ၄။ ၁၂၉။] အဖန်ဖန် မြည်ဟီးခြင်း -
ပဲ့တင်ထပ်ခြင်း - ရှိသော (အသံ)။ နိဗ္ဗာဒိ
(ဒိ၊ ၂။ ၁၇၁) တိ မဟာမေဃမုဒိင်္ဂသဒ္ဓေါ
ဝိယ နိဗ္ဗာဒယုတ္တော။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။ နိဗ္ဗာဒိ
(မ၊ ၂။ ၃၄၀) တိ နိဗ္ဗာဒဝါ၊ ဂမ္ဘိရတ္တာယေဝ
စေသ နိဗ္ဗာဒိ ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၀။ (-
မဟာနိ၊ ၃၅၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၈၇။ ဓာန်၊ ၁၂၉။)

နိဗ္ဗာန (တိ) [နိ + နာန] အထူးမရှိသော၊
တူသော။ နာနာကရဏံ နတ္ထိ ဝိမုတ္တိယာ
နိဗ္ဗာနတ္တာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၃၈။ ဧကုပ္ပါဒါဒိဟိ
နိဗ္ဗာနတ္တာ ဧကိဘာဝမိဝ ဂတာ။ မူလ၊ ၄။ ၁။
၃၉။ (- ၅၃။ မူလ၊ ၄။ ၃၄။)

နိဗ္ဗာနတ္ထ (တိ) [နိ + နာနတ္ထ] ထူးသော
အနက်မရှိသော၊ တူညီသောအနက်ရှိသော
(ပုဒ်)။ န ဟေတု ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကော
ဆဋ္ဌဒုကေန နိဗ္ဗာနတ္ထော။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၅၄။
(- မူလ၊ ၄။ ၅၀။)

နိဗ္ဗာနာကရဏ (န) [နိ + နာနာကရဏ]

(၁) အသီးအခြား - ကွဲပြားအောင် - ပြုတတ်သော အထူးမရှိခြင်း။ တူခြင်း။ (တိ) (၂) အသီးအခြား - ကွဲပြားအောင် - ပြုတတ်သော အထူးမရှိသော၊ တူသော။ (၁) သဒ္ဓါဝိရိယ - သမာဓိပညာဝသေန ဧတေသံ နိဗ္ဗာနာကရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၈။ အတ္ထတော နိဗ္ဗာနာကရဏတော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၀။ (- အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၀။) (၂) ဧကတုလာယ တုလိတံ ဝိယ သဒိသံ ဟောတိ နိဗ္ဗာနာကရဏံ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၃။ အနန္တရူပနိဿယော အနန္တရပစ္စယေန နိဗ္ဗာနာကရဏော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၇၀။ (- သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၈၊ ၃၀၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၅။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၇၃။ ဝဇီရ၊ ၂၀၀၊ ၃၆၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၅။ ကမ္မိ၊ ဋီ၊ ၅၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၈၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂၇။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၅၄။)

နိဗ္ဗာနာကရဏဒီပန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာနာကရဏ + ဒီပန] အသီးအခြား - ကွဲပြားအောင် - ပြုတတ်သော အထူးမရှိခြင်းကို ပြခြင်း။ ပရိက္ခေပပရိက္ခေပါရဟဋ္ဌာနာနံ နိဗ္ဗာနာကရဏဒီပနတ္ထံ။ ဝဇီရ၊ ၃၅၈။ ကမ္မိ၊ ဋီ၊ ၃၁။

နိဗ္ဗာမန (န) [နိ + နမု + ယု] ရှေးရှုသွတ်စေခြင်း။ ဇိဝှ၊ နိဗ္ဗာမနေန။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၁။

နိဗ္ဗာမယ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + နမု + ဣယ + ဟိ] ရှေးရှုသွတ်စေလော။ ထုတ်လော။ နိဗ္ဗာမယတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာမယတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + နမု + ဣယ + တိ] ရှေးရှုသွတ်စေ၏။ နိဗ္ဗာမယေတ (မ၊ ၂။ ၃၄၄) နိဟရ ဧတံ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၁။

နိဗ္ဗာမယိတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + နမု + ဣယ + တွာန] ရှေးရှုသွတ်စေ၍၊ ထုတ်၍။ ဇိဝှ နိဗ္ဗာမယိတွာန။ အပ၊ ၁။ ၃၇၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၈။

နိဗ္ဗာမေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + နမု + ဣယ + တွာ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိဗ္ဗာမေတွာ (ဒိ၊ ၁။ ၆၉။ သုတ္တနိ၊ ၃၆၇) တိ နိဟရိတွာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၃။ နိဗ္ဗာမေတွာတိ မုခတော နိဟရဏဝသေန ကဏ္ဍသောတာဒိအဘိမုခံ ပဏာမေတွာ၊ အဓိပ္ပါယမေဝ ဒသေတုံ “နိဟရိတွာ”တိ ဝုတ္တံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၇။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၀။)

နိဗ္ဗာမိတ္တ (တိ) [နိ + နိမိတ္တ၊ နတ္ထိ နိမိတ္တန္တိ နိဗ္ဗာမိတ္တံ။ သူစိ။] အကြောင်း ‘နိမိတ်’ မရှိသော။ နိဗ္ဗာမိတ္တံ ယဒိစ္ဆတာ။ ဓာနံ၊ ၇၆၀။ နိမိတ္တရဟိတံ ယဒိစ္ဆာနာမ။ ယင်းဋီ။

နိဗ္ဗိတ (တိ) [နိ + နိ + တ။ (နိဏိတ - သံ၊ ဏိဏိအ - ပြာ)] (က) ထုတ်ဆောင်အပ်သော။ (ခ) ထုတ် - ပယ် - အပ်သော။ (က) တေ ဒါနိ အယျပုတ္တာ၊ စတ္တာရေ ဝဇာယ နိဗ္ဗိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၉၁။ (ခ) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗိတကသာဝ (တိ) [နိဗ္ဗိတ + ကသာဝ] ထုတ် - ပယ် - အပ်သော အညစ်အကြေးရှိ

သော၊ အညစ်အကြေးကို - ထုတ် - ပယ် - ပြီးသော။ နိဇ္ဇိတကသာဝ (မ၊ ၃။ ၂၈၆) ၏ အပနိတကသာဝံ။ မ၊ ၄။ ၂၁၀။ (-အပ၊ ၃။ ၁၇၄။ မ၊ ၄။ ၁၄၁။) အပနိတကသာဝ (မ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၉) - လည်းကြည့်။

နိဇ္ဇေဇက (ပု) [နိ + နိဇ္ဇိ + ကျ] ခဝါသည်၊ ကုဟာသည်၊ အဝတ်ဖွတ်သမား။ နိဇ္ဇေဇကော စ ရဇကော။ ဓာန်။ ၅၁၀။ စေလ-တောဝနော နိဇ္ဇေဇကော၊ ကျ၊ နိဇ္ဇိသုဒ္ဓိယံ၊ နိဇ္ဇိ သောဓေယျ သောဓနေသု ဝါ။ ယင်းဦး။

နိဇ္ဇေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + နိ + တဗ္ဗ] ထုတ်ဆောင် အပ်သော (ရေ)။ နိဇ္ဇေတဗ္ဗ (ဝိ၊ ၄။ ၃၃၆) ၏ အာဘတမုဒကံ ပုန နိဟရိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၀။ နိဇ္ဇေတဗ္ဗံ တတော နိဟရိတဗ္ဗံ။ ဝိမတ်၊ ၂။ ၂၅၃။ ဥဒကံ နိဇ္ဇေတဗ္ဗံ ဧတ္ထ ဥဒကံ နိဟရိတွာ နေတဗ္ဗံ အပနေတဗ္ဗံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၁၆။

နိဇ္ဇေတု (တိ) [နိ + နိ + တု] (က) ထုတ်ဆောင် - ထုတ်ဖော် - တတ်သော၊ ထုတ်ဆောင် - ထုတ်ဖော် - ပြတတ်သော။ (ခ) ထုတ်၍ဆောင်တတ်သော၊ ထုတ်ဆောင် - ထုတ်ဖော် - တတ်သော။ (က) အတ္တဿ နိဇ္ဇေတာ။ မ၊ ၁။ ၁၅၇။ မ၊ ၃။ ၂၃၅၊ ၂၆၇။ သံ၊ ၂။ ၃၁၅။ ပဋိသံ၊ ၃၇၅။ မဟာနိ၊ ၁၃၈၊ ၂၇၇၊ ၃၅၈။ စူဠနိ၊ ၁၇၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၁။ အတ္တံ နိဟရိတွာ (နိဟရိတွာ) ဒဿနသမတ္တတာယ အတ္တဿ နိဇ္ဇေတာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၀။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄။ အတ္တဿ

နိဇ္ဇေတာ (အံ၊ ၃။ ၄၄၀) တိ အတ္တံ နိဟရိတွာ ဒဿေတာ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၆ (- မဟာနိ၊ ၄။ ၂၅၆။) (ခ) နိဇ္ဇေရေတွာ နေတာ နိဇ္ဇေတာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈။ (- ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၅။)

နိဇ္ဇေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + နိ + တွာ] ထုတ် - နုတ် - ၍။ ဥဒကံ နိဇ္ဇေတွာ နိဒ္ဓါပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၃၆။ နိဇ္ဇေတွာ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၆) တိ နိဟရိတွာ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၂၇၇။

နိနာတ (တိ) [နိ + နာ (= နဟ) + တ] ဆေးကြော - သုတ်သင် - အပ်ပြီးသော။ နိနာတ - ပါပက - ကြည့်။

နိနာတကိလေသ (တိ) [နိနာတ + ကိလေသ] ဆေးကြော - သုတ်သင် - အပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိသော၊ ကိလေသာကို - ဆေးကြော - သုတ်သင် - ပြီးသော၊ သူ၊ နာတက (သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၁) - ကြည့်။

နိနာတပါပက (တိ) [နိနာတ + ပါပ + က] ဆေးကြော - သုတ်သင် - အပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသော၊ မကောင်းမှုကို - ဆေးကြော - သုတ်သင် - ပြီးသော၊ သူ၊ နိနာတ - ပါပက (အံ၊ ၁။ ၂၇၆) ၏ သဗ္ဗေ ပါပေ နိနာပေတွာ ဧဝံတွာ ဌိတံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၅။ နိနာတာ အဂ္ဂမဂ္ဂသလိလေန ဝိက္ခာလိတာ ပါပါ ဧတေနာတိ နိနာတပါပကော၊ ခိဏာ - သဝေါ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၇။ (- ဣတိဝုတ်၊ ၂၃၄။ မဟာနိ၊ ၄၄၊ ၂၆၁။ စူဠနိ၊ ၇၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၅၂။)

နိနာတသဗ္ဗပါပ (တိ) [နိနာတ + သဗ္ဗပါပ]

ဆေးကြော - သုတ်သင် - အပ်ပြီးသော
အလုံးစုံသော မကောင်းမှုရှိသော၊ မကောင်း
မှုအားလုံးကို - ဆေးကြော - သုတ်သင် -
ပြီးသော၊ သူ။ နိနာတသဗ္ဗပါပေါမ္ပိ (ထေရ။
၂၇၈) တိ ဧဝံ ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စတ္တာ ဧဝံ အရိယ-
မဂ္ဂဇလေန ဝိက္ခာလိတသဗ္ဗပါပေါ အမ္ပိ။
ထေရ။ ၄၊ ၂။ ၅၇။

နိနာပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + နာ (= နဟ) +
ဏာပေ + တွာ] ဆေးကြော - သုတ်သင်
- စေ၍။ နိနာတပါပက - ကြည့်။

နိနာယ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + နာ (= နဟ) + တွာ]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ သဗ္ဗပါပကာနိ
မဂ္ဂဉာဏေန နိနာယ ဧဝံဝိတွာ။ မဟာနိ၊
၄။ ၁၅၂။

နိပက (တိ) [နိ + ပေ + အ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈၈။
နိတိ၊ ဓာ။ ၁၂၀။ သူစိ။ ၃၁၁။ နိ + ပစ + အ။
ဓာနံ၊ ဋီ၊ ၁၅၂-၄။ သူစိ။ ၃၁၁။ မောဂ်၊ ၅။
၄၄။ နိရုတ္တိ။ ၇၈၆။ နိ + ပါ + ဣ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၄။ နိတိ၊ ဓာ။
၁၂၀။ သူစိ။ ၃၁၁။ ပေ ဂတိဝုဒ္ဓိသောသ-
နေသု။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၄၄။] (၁) ခြောက်
သွေ့ - ရင့်ကျက် - (စေတတိ) သော - ဉာဏ်
- ပညာ - ရှိသော၊ သူ။ (က) ကမ္မဋ္ဌာန်းကို
ဆောင်နိုင်သော - ဉာဏ် - ပညာ - ၌ လိမ္မာ
သော၊ သူ။ (ခ) မိမိသူတစ်ပါး နှစ်ဦးသား၏
အကျိုး၌ လိမ္မာသော - ဉာဏ် - ပညာ - ရှိ
သော၊ သူ။ (၂) ခိုင်မြဲ - ထက်မြက် - သော

သတိရှိသော၊ သူ။

(၁) နိပကော သတော (ဒိ၊ ၂။ ၂၁၃)
တိ နေပက္ကံ ဝုစ္စတိ ပညာ၊ တာယ သမန္နာ-
ဂတောတိ နိပကော။ ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉၅။ နိပကာ
(မ၊ ၂။ ၂) တိ နေပက္ကေန သမန္နာဂတာ
ပညဝန္တော။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၃။ အနုပုဗ္ဗေန ပရိ-
ပါကဂတာယ ပညာယ နိပကာ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊
၂။ ၄၇။ နိပကော (ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၁၉၇) တိ
နိပယတိ ဝိသောသေတိ ပဋိပက္ခံ တတော
ဝါ အတ္တာနံ နိ ပါတိ ရက္ခတိတိ နိပကော၊
သမ္မဇာနော၊ ပေ - သောသနေတိ သြဋ္ဌဇ-
ပဋ္ဌမက္ခရန္တဓာတုတိ အာဟာ “နိပကော (ဇာ၊
၂။ ၂၉၁) တိ ပရိပက္ကဉာဏော” တိ။ ဇာ၊ ဋီ၊
၂၊ ၅၄၆။ (- ဇာ၊ ဋီ၊ ၁၃၊ ၄၈၃။)

(က) နိပကော (ဣတိဝုတ်၊ ၂၁၄) တိ
သတ္တဋ္ဌာနိယသမ္ပဇညသင်္ခါတေန စေဝ
ကမ္မဋ္ဌာနပရိဟရဏပညာသင်္ခါတေန စ
နေပက္ကေန သမန္နာဂတတ္တာ နိပကော။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၁။ နိပကော (ထေရ။ ၂၃၈)
တိ ကမ္မဋ္ဌာနပရိဟရဏေ ကုသလော။
ထေရ။ ၄၊ ၁။ ၂၃၀။ (ခ) နိပကော (ထေရ။
၃၁၇) တိ နိပုဏော အတ္တတ္ထပရတ္ထေသု
ကုသလော။ ထေရ။ ၄၊ ၂။ ၂၅၇။

(၂) နိပယတိ ဝိသောသေတိ ရာဂါဒိ-
သင်္ကလေသံ၊ တတော ဝါ အတ္တာနံ နိပါတိ
တိ နိပကော၊ ပညဝါ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃။ နိပါယတိ
သင်္ကလေသဓမ္မေ ဝိသောသေတိ နိက္ခာမေ-
တိတိ နိပကော၊ ထိရတိက္ခသတိပုဂ္ဂလော၊
တဿ ဘာဝေါ နေပက္ကန္တိ သတိယာပိ
နေပက္ကဘာဝေါ ယုဇ္ဇတေဝ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈၈။
နိပကော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဒိ၊ ၃။ ၈၈။ သံ၊

၁။ ၁၃။ ၁၅။ ၁၆။ ၁၈။ ၂၈။ အံ ၁။ ၁၄။
 အံ ၂။ ၃၁။ ခုဒ္ဒက။ ၁။ သုတ္တနိ။ ၃၀၀။
 ၄၂။ ၄၃။ ထေရ။ ၃၅။ ၃၆။ အပါ ၁။
 ၂၁။ ၅၈။ ၆၇။ ၆၉။ အပါ ၂။ ၉၉။ ဇာ ၂။
 ၂၉၁-၂။ မဟာနိ။ ၃၈။ စူဠနိ။ ၆။ ၁၀။ ၃၆။
 ၉၁။ နေတ္ထိ။ ၁၆။ ၅၀။ ပေဋကော။ ၁၉၇။
 ၂၂။ မိလိန္ဒ။ ၃၃။ ဒီ ၄။ ၃။ ၇။ မ ၄။ ၃။
 ၈။ သံ ၄။ ၂။ ၅။ အံ ၄။ ၂။ ၁၃။ ၁၃။
 ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၃။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၃၅။ ဓမ္မ။ ၄။ ၂။
 ၁၄။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၁၈။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။
 ၃၀။ ထေရ။ ၄။ ၁။ ၁၂။ ထေရ။ ၄။ ၂။ ၄။
 ၃၈။ ၅၁။ ၅၂။ အပါ ၄။ ၁။ ၃၅။ အပါ ၄။
 ၂။ ၁၇။ စရိယာ။ ၄။ ၂၇။ ဇာ ၄။ ၄။ ၂၆။
 ဇာ ၄။ ၇။ ၁၉။ စူဠနိ။ ၄။ ၇။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၇။
 သီ ၄။ သစ် ၁။ ၂၃။ ၂၅။ ဒီ ၄။ ၂။ ၂၄။
 အံ ၄။ ၁။ ၁၄။ နေတ္ထိ။ ၀။ ၁၀။ နိပကာ
 (ထိ ပ ၈) — အပါ ၂။ ၂၄။ ၂၉။ ထေရီ
 ၄။ ၁၇။ ၂၀။ နိပကာ (ပု ပ ၈) — မ ၂။ ၂။
 သံ ၁။ ၅၀။ အံ ၂။ ၂၀။ ၂၈။ အံ ၃။ ၁၈။
 ဣတိဝုတ်။ ၂၂။ ၂၅။ သုတ္တနိ။ ၃၂။ အပါ
 ၁။ ၁၉။ ၂၄။ အပါ ၂။ ၅။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀။
 စရိယာ။ ၄၀။ မိလိန္ဒ။ ၃၅။ ၃၉။ မ ၄။ ၂။
 ၂၅။ မ ၄။ ၃။ သံ ၄။ ၁။ ၁၀-၂။ သံ ၄။
 ၂။ ၄။ အံ ၄။ ၃။ ၈။ ၁၀။ ထေရ။ ၄။ ၂။
 ၃၇။ ၃၈။ အပါ ၄။ ၁။ ၂၄။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၆။
 စရိယာ။ ၄။ ၁၃။ မ ၄။ ၂။ ၁၀။ နိပကံ (ပု
 ဒု ၈) — ဝိ ၃။ ၄၉။ မ ၃။ ၁၉-၃။ ဓမ္မ။
 ၆၀။ သုတ္တနိ။ ၂၆။ အပါ ၁။ ၁၀။ ၂၉။ ဇာ
 ၁။ ၁၈။ စူဠနိ။ ၂၅။ ဓမ္မ။ ၄။ ၁။ ၄၀။ ဓမ္မ။
 ၄။ ၂။ ၃၂-၃။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၈။ အပါ ၄။

၁။ ၁၅။ ၁၉။ ဇာ ၄။ ၃။ ၄၆။ နိပကာနံ
 (ပု ပ ၈) — အံ ၂။ ၂၀။ နိပကာသ (ပု ဆ
 ၈) — သံ ၁။ ၄၅။ အပါ ၁။ ၃၈။ သံ ၄။ ၃။
 ၂၆။ နေတ္ထိ။ ၀။ ၁၀။

နိပကတ္တ (န) [နိပက + တ္တ] ရင့်ကျက်သော
 - ဉာဏ် - ပညာ - ရှိသူ၏အဖြစ်၊ ဉာဏ် -
 ပညာ - ရင့်ကျက်သူ၏အဖြစ်။ တတ္တ
 နိပကတ္တေန ဝိတိသမ္ပဒါ ဂုတ္တာ။ သုတ္တနိ။ ၄။
 ၁။ ၈။ အပါ ၄။ ၁။ ၁၉။

နိပကာဘာဝ (ပု) [နိပက + ဘာဝ] အထက်
 ပုဒ်နက်ကြည့်။ သတိနေပက္ခေန (မ ၂။
 ၁၉) တိ သတိယာ စ နိပကာဘာဝေန စ။ မ
 ၄။ ၃။ ၂။ (- အံ ၄။ ၃။ ၁၅။)

နိပကဝုတ္တိ (တိ) [နိပက + ဝုတ္တိ] ရင့်ကျက်
 သော - ဉာဏ် - ပညာ - ဖြင့် အသက်မွေး
 ခြင်းရှိသော သူ။ နိပကဝုတ္တိနော (မ ၂။ ၂)
 တိ ပညာယ ဝုတ္တိနော ပညာယ ဌတ္တာ
 ဇီဝိတံ ကပ္ပေန္တိ။ မ ၄။ ၃။ ၃။

နိပတ္တ (တိ) [နိ + ပစ + က။ ပစော ဘူဒိ
 ပါတော ဘူ ဗျတ္တကာရိယေ။ ဓာတွတ္တ။
 ၂၁။] ကျိချက်အပ်သော၊ ကျိက်ကျိက်
 ဆူသော။ သုပတ္တုထိတာယာတိ သုဋ္ဌ
 နိပတ္တာယ။ မ ၄။ ၃။ ၃၅။

နိပတ္တတေလသဒိသဇာလ (တိ) [နိပတ္တ +
 တေလ + သဒိသ + ဇာလာ] ကျိချက်အပ်

- ကျိုက်ကျိုက်ဆူ - သော ဆီနှင့်တူသော
အလျှံရှိသော။ ကုထိတန္တံ ပက္ခယိတံ
နိပက္ခတေလသဒိသဇာလံ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၅၀။

နိပက္ခဗဟလလာခါရသဝဏ္ဏ (တိ) [နိပက္ခ +
ဗဟလ + လာခါရသ + ဝဏ္ဏ] ကျိုချက်
အပ်ပြီးသော ပြစ်ချဲ့သော ချိပ်ရည်နှင့်တူသော
အဆင်းရှိသော (သွေး)။ တတ္ထ သန္နိစိတ-
လောဟိတံ ဝဏ္ဏတော နိပက္ခဗဟလလာခါ-
ရဝဏ္ဏံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၅၃။ နိပက္ခဗဟလလာခါရသဝဏ္ဏန္တိ
နိပက္ခေန ဗဟလလာခါရသေန သဒိသံ။
သမ္မော၊ ယော၊ ၁၆၇။

နိပက္ခသတိ (တိ) [နိပက္ခ + သတိ] ရင့်ကျက်
သော - ဉာဏ် - ပညာ - နှင့် ယှဉ်သော သတိ
ရှိသော၊ သူ။ နိပက္ခသတိနော (နိပကသတိ
နော၊ သိ၊ သျှ။) (အံ၊ ၂။ ၁၂၂) တိ ဒွါရ-
ရက္ခကေနော ဉာဏေန သမန္နာဂတဿတိ-
နော။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၅။

နိပက္ခလနဌ (ပု) [နိပက္ခလန + အတ္ထ] ချွတ်
ချော်မှု မရှိခြင်းဟူသော - အနက် - သဘော။
သမာတိ နိပက္ခလနဌေန (ဝိနိပက္ခလနဌေန၊
သိ) သမာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉။

နိပစ္စ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပတ + တွာ။ နိတိ၊ သုတ္တံ။
၁၂၀၃။ နိရုတ္တိ။ ၅၀၈။ ပတော ဘူ စ ဂတျံ
ဒိစိဿရေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၂၂။] (အရိအသေ
ပြုမှုကို) ကျရောက်စေ၍၊ နှိမ်ချ၍၊ ရိုသေစွာ၊
တုပ်ဝပ်၍၊ ညွတ်၍၊ ရှိခိုး၍။ နိပစ္စ သိရသာ

တဿ၊ အနန္တဂုဏသာဂရေ။ အပ၊ ၂။ ၁၁၆။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၁။ (- အပ၊ ၂။ ၁၂၂၊ ၁၂၅၊
၁၂၉၊ ၁၃၁၊ ၁၅၁၊ ၁၅၇၊ ၂၀၇။ မိလိန္ဒ။ ၁၈၃။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၊ ၅၁၊ ၄၁၃။ ထေရီ၊ ဌ။ ၇၁၊
၈၅။)

နိပစ္စကာရ (ပု) [နိပစ္စ + ကာရ။ နိပတနံ
နိပစ္စံ၊ ကရဏံ ကာရေ၊ နိပစ္စဿ ကာရေ
နိပစ္စကာရေ။ အဋ္ဌသာ၊ ယော။ ၄။]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိပစ္စကာရ (ဒိ၊ ၃။
၆၉) နှိ မဟလ္လကတရာ နိပစ္စကာရံ
ဒဿေန္တိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၈။ နိပစ္စကာရဿာ
(အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁) တိ ပဏာမကိရိယာယ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၉။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၉။ ဥဒါန၊ ဌ။
၃၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၇၂။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၄၀။)

နိပစ္စကာရော (ပ၊ ၈) - သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၃။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄၃။ အပ၊ ဌ၊
၁။ ၂၉၆။ နိပစ္စကာရံ (ဒ၊ ၈) - မ၊ ၂။ ၃၂၆။
ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၃။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၇။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၆၀။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂၆။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၀။ အံ၊ ဌ၊
၁။ ၃၁၊ ၁၄၂၊ ၂၃၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၈။ ဥဒါန၊
ဌ။ ၁၄၀၊ ၂၅၄၊ ၃၀၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၃။
ဝိမာန၊ ဌ။ ၁၉၊ ၃၀၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄၃။
အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၁၇၉။ နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၁၈၄။ ဝဇီရ၊ ၅၅၇။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၄။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၄၊ ၂၄၄။ သိ၊ ငို၊
သစ်၊ ၁။ ၂၄။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၈၅။ မ၊ ငို၊ ၂။
၂၇၈။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၃။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၅၉။ အံ၊ ငို၊
၁။ ၁၇၊ ၁၄၉။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၆၁။ နေတ္ထိ၊ ငို၊
၁၃။ နိပစ္စကာရဿ (ဆ၊ ၈) - အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၈။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁၂၁။
နိပစ္စကာရေ (သ၊ ၈) - သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၄။

နိပစ္စကာရကရဏ (န) [နိပစ္စကာရ + ကရဏ]
 နိမိချ - ညွတ်ကိုင်း - ရိုသေ - တုပ်ဝပ် - မှုကို
 ပြုခြင်း။ ဧဝံ ရတနတ္တယဿ နိပစ္စကာရ-
 ကရဏေ ပယောဇနံ ဒဿေတွာ။ သာရတ္ထ၊
 ၁။ ၁၅။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၅။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၂၆။
 အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၈။

နိပစ္စကာရဒဿန (န) [နိပစ္စကာရ + ဒဿန]
 နိမိချ - ညွတ်ကိုင်း - ရိုသေ - တုပ်ဝပ် -
 မှုကို ပြုခြင်း။ မဟာကဿပသဒိသာနံ
 ဘိက္ခုနံ သဟဿမ္ပိ သတသဟဿမ္ပိ
 နိပစ္စကာရဒဿနေန နေဝ ဒသဗလဿ
 ပါဒပိဋေ စာလေတုံ သက္ကောတိ။ သံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၁၈၃။

နိပစ္စကာရမဟတ္တတာ (ထိ) [နိပစ္စကာရ +
 မဟတ္တ + တာ] နိမိချ - ညွတ်ကိုင်း -
 ရိုသေ - တုပ်ဝပ် - မှု၏ မြတ်သော သဘော
 ရှိသည်၏အဖြစ်။ အတ္တနော သာဝကတ္တံ
 သာဝေတွာ ဌိတဿ မဟာကဿပတ္ထေ-
 ရဿ နိပစ္စကာရမဟတ္တတံ အတ္တနော စ
 မဟာနဘာဝတံ ဒိပေတုံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၂။

နိပစ္စကာရသာဓန (န) [နိပစ္စကာရ + သာဓန]
 နိမိချ - ညွတ်ကိုင်း - ရိုသေ - တုပ်ဝပ် -
 မှုကို ပြီးစေခြင်း။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန စေ၊
 တဒေဝ နိပစ္စကာရသာဓနံ။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။
 ၈၄။

နိပစ္စကာရာရဟ (တိ) [နိပစ္စကာရ + ရဟ]
 နိမိချ - ညွတ်ကိုင်း - ရိုသေ - တုပ်ဝပ် - မှုကို

ပြုခြင်းငှါ ထိုက်သော၊ သူ။ နိပစ္စကာရာရဟ
 (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၈) နှိ ပဏိ-
 ပါတာရဟံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၈။ အံ၊ ငို၊ ၃။
 ၂၀၉။

နိပစ္စကိရိယ (ထိ၊ န) [နိပစ္စ + ကိရိယ] နိမိချ
 - ညွတ်ကိုင်း - ရိုသေ - တုပ်ဝပ် - မှုကို ပြု
 ခြင်း။ ပဋိဝါနရူပါတိ တေသံ နိပစ္စကိရိယ-
 တော နိဝတ္တသဘာဝါ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂။

နိပစ္စယ (တိ) [နိ + ပစ္စယ (= ပ + အစ္စ + ယ။
 အစ္စ ပူဇယံ။ နိတိ၊ ဓာ၊ ၂၉၃။ ဓာတွတ္ထ။
 ၅။)] ပူဇော်အပ်သောအရာဝတ္ထု - ပူဇော်
 အပ်ရာ - ပူဇော်စရာ - မရှိသော (ဌာန)။
 နိပစ္စယော (ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂၉) တိ ပကာရေန
 အစိုတဗ္ဗော ပူဇိတဗ္ဗောတိ ပစ္စယော။ နတ္ထိ
 ပစ္စယော ဧတ္တာတိ နိပစ္စယော။ ဇာ၊ ငို၊ ၄၇၉။

နိပစ္စဝါဒီ (တိ) [နိပစ္စ + ဝဒ + ကိ] နိမိချ -
 ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချ - ရှိ (မချစ်ခင် - မနှစ်သက် -
 အပ်သော စကားကို) ပြောဆို - လေ့ရှိ -
 တတ် - သော၊ တင်စီး၍ - တဖက်စီးနင်း -
 ပြောဆို - လေ့ရှိ - တတ် - သော၊ သူ။
 နောပိ နိပစ္စဝါဒီ (သုတ္တနိ၊ ၃၁၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
 ၃၆၈) တိ နိပါတေတွာ အပ္ပိယဝစနာနိ
 ဝတ္တာပိ န ဟောတိ ပဟိနပဋိဃတ္တာ။
 သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၈။

နိပစ္စာဗန္ဓမဟာနာဝါ (ထိ) [နိ + ပစ္စာဗန္ဓ +
 မဟာနာဝါ။ တရဿ ပစ္စာဘာဂေ ဗန္ဓိ-
 တဗ္ဗောတိ ပစ္စာဗန္ဓော။ ဓာနံ၊ ငို၊ ၆၆၆။]

နောက်၌ ဖွဲ့ချည်အပ်သော - လှေငယ် - သမ္ဗန် - အသက်ကယ်လှေ - မရှိသော - လှေကြီး - သင်္ဘော၊ နောက်တွဲ လှေမပါသော - လှေကြီး - သင်္ဘော။ အနိကာ နိက္ခန္တဟတ္ထိ ဝိယ ယူထာ ဝိဿဌသီဟော ဝိယ နိပစ္ဆာ - ဗန္ဓမဟာနာဝါ (နိပ္ပစ္ဆာဗန္ဓမဟာနာဝါ သိ) ဝိယ စ ဂမနာဒိသု ဧကဝိဟာရိနော ဝိပဿနံ ပဌပေတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄။

နိပဇ္ဇ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + တိ] အိပ်လော့။
နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇတိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + တိ] အိပ်၏။
(က) လျောင်း၏။ ကိုယ်ကိုဆန့်၏။ ခါးဆန့်၏။ (ခ) ဝပ်၏။ အလျားမှောက်၏။ (ဂ) တုပ်ဝပ်၏။ ပျပ်ဝပ်၏။ (ဃ) (မိန်းမ ယောက်ျားနှစ်ဦးသားတို့၏ လုံ့လပယောဂဖြင့်) ပြီး - ပြီးဆုံး - ၏။ (င) ဝပ်စင်းနေ၏။
(က) လျောင်း၏။ ကိုယ်ကိုဆန့်၏။ ခါးဆန့်၏။ ကာယပ္ပသာရဏံ ဒဿေတုံ အနုပသမ္ပန္နေ နိပန္နေ ဘိက္ခု နိပဇ္ဇတိတိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁။ (- ဝိ၊ ၂။ ၁၈၀၊ ၃၇၉။)
(ခ) ဝပ်၏။ အလျားမှောက်၏။ ဇီဝိတတ္ထိကာ ဥရေန နိပဇ္ဇန္တိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၂၉။ (- အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၃၊ ၅၁၁။)
(ဂ) တုပ်ဝပ်၏။ ပျပ်ဝပ်၏။ သိရိမာပိ သတ္တု ပါဒမူလေ နိပဇ္ဇိ။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၆၂။ (- ၂၀၁။ ပေတ၊ ဌ၊ ၇၀။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၈။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၅။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၄၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၁။)
(ဃ) (မိန်းမ၊ ယောက်ျား နှစ်ဦးသားတို့၏ လုံ့လ

ပယောဂဖြင့်) - ပြီး၏ - ပြီးဆုံး၏။ မေထုန - ဓမ္မော နာမ ဥဘိန္နံ ဝါယာမေန နိပဇ္ဇတိ။ ဝဇီရ၊ ၁၁၆။ (င) ဝပ်စင်းနေ၏။ မဂ္ဂေ အဇဂရာ နိပဇ္ဇန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၉။ (- ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅။)

နိပဇ္ဇတိ - ဝိ၊ ၂။ ၂၈၊ ၁၀၈၊ ၃၇၉။ ဝိ၊ ၄။ ၅၀၂။ ဝိ၊ ၅။ ၆၂။ သံ၊ ၁။ ၄၂၈။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၊ ၂၄၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၊ ၁၇၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၊ ၁၃၊ ၂၃၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၉၊ ၃၈၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၀။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၅။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄၀။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၀၈။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၇၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၉၃။ ဝဇီရ၊ ၈၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၁၊ ၁၆၂။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သင်္ခ၊ ၂၆၉၊ ၃၀၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၉။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၃။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၈။ နိပဇ္ဇန္တိ - ဝိ၊ ၂။ ၂၈၊ ၁၈၀။ ဝိ၊ ၅။ ၁၃၄။ သံ၊ ၁။ ၆၀၊ ၂၀၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၉။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၆။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၇၁။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၂။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၃၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၂။ နိပဇ္ဇာမိ - မ၊ ၁။ ၂၅။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၆။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉၂။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅။ နိပဇ္ဇတု - ကင်္ခါ၊ ၃၂၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၇။ နိပဇ္ဇန္တု - ကင်္ခါ၊ ၃၂၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၂၉။ နိပဇ္ဇာဟိ = နိပဇ္ဇ - မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၁။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၉၉။ နိပဇ္ဇထ - ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၉။ နိပဇ္ဇိမှ - သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၃။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၈။ နိပဇ္ဇယျ - အံ၊ ၂။ ၁၆၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၉။

ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅။ ကင်္ခါ၊ ၂၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂။
 အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၇။ ဣတိဝုတ်၊
 ဌ၊ ၃၄။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။
 ၃၆။ နိပဇ္ဇယျံ — ဝိ၊ ဌ၊ ၂၀။ ကင်္ခါ၊
 ၃၂။ နိပဇ္ဇယျာသိ — ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇။
 နိပဇ္ဇိ — ဝိ၊ ၁။ ၁၅၊ ၁၉။ ဒိ၊ ၂။ ၁၁။ မ၊ ၂။
 ၂၄။ သံ၊ ၁။ ၂၁။ အံ၊ ၁။ ၄၆။ မိလိန္တ၊
 ၂၇။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၊ ၁၅၊
 ၂၄။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၅၊ ၂၇။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၊
 ၂၆။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄။ အံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၃၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၊
 ၄၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀။
 ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၊ ၂၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄။ ဝိမာန၊
 ဌ၊ ၆။ ပေတ၊ ဌ၊ ၆။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁။
 ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၈၊ ၁၀၊ ၂၂။
 အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၊ ၂၈။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၊ ၄၄။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၃၂။ ၃၃။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၂။ ဇာ၊
 ဌ၊ ၂။ ၂၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၊ ၁၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၄၊
 ၄၉။ ၁၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၃၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆။ မ၊
 ဌ၊ ၃။ ၁၅။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆။ နိပဇ္ဇိသု — မ၊
 ၂။ ၃၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃။ မ၊ ဌ၊
 ၃။ ၂၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၄။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
 ၂၃၊ ၅၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၄၊ ၃၃။ ဝဇီရ၊ ၁၄။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄။ နိပဇ္ဇိ — အပါ၊ ၂။ ၁၄။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၉။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇။ နိပဇ္ဇိသတိ — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄။
 မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂။ နိပဇ္ဇိသန္တိ —
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁။ နိပဇ္ဇိသသိ — ဓမ္မ၊ ဌ၊

၂။ ၂၆။ နိပဇ္ဇိသာမိ — ဝိ၊ ၄။ ၄၈။ ဒိ၊ ၂။
 ၁၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆။ ၃၂။
 သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁။ ဗုဒ္ဓကာ၊ ဌ၊ ၈။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
 ၄၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၊ ၅၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၁၁။ နိပဇ္ဇိသံ — ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇။

နိပဇ္ဇတု (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + တု] အိပ်
 လော့။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇထ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + ထ] အိပ်
 ကုန်လော့။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇန (န) [နိ + ပဒ + ယ + ယု (သွပန -
 သံ)] (၁) အိပ်ခြင်း၊ လျောင်းခြင်း၊ ဝပ်ခြင်း၊
 ဝမ်းလျားမှောက်ခြင်း။ (၂) အိပ် - လျောင်း
 - ရာ။ (၁) နိပဇ္ဇနေပိ ဧသေဝ နယော။
 ကင်္ခါ၊ ၁၅။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁။ သဗ္ဗပစ္ဆာ
 နိပဇ္ဇနတောပိ ပစ္ဆာနိပါတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈။
 ဝိရိယမဓိဋ္ဌာယ နိပဇ္ဇနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၇။ (-
 ဝဇီရ၊ ၂၉၊ ၂၉၊ ၅၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၉။) ဒိဃဝန္ဓနာဒိသုပိ ကိရိယံ
 ပိဋကဏ္ဍကာနံ ပဿာရိတတ္တာ နိပဇ္ဇနမေဝ။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၊ ၈၊ ၁၇။ (-
 ကင်္ခါ၊ ဌ၊ ၁၆။ ၂၇၊ ၃၅။) ကုမ္ဘိလေန ဝိယ
 ဘူမိယံ ဥရေန နိပဇ္ဇနေန။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂။
 (- မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇။) (၂) နိပဇ္ဇနကဋ္ဌသာ-
 ရကဒုတိယ၊ နိပဇ္ဇနကာလ၊ နိပဇ္ဇနသယန
 - တို့ကြည့်။

နိပဇ္ဇနကဋ္ဌသာရကဒုတိယ (တိ) [နိပဇ္ဇန +
 ကဋ္ဌသာရက + ဒုတိယ] အိပ် - စက် - ရာ

ဖြာသင်ဖြူးဟူသော - နှစ်ခုမြောက် နောက်
လိုက်အဖေါ် - ရှိသော၊ သူ။ ကဋ္ဌာဒုတိ-
ယာတိ နိပဇ္ဇနကဋ္ဌာသာရကဒုတိယာ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၅။ ၁၀၁။

နိပဇ္ဇနပယောဂတ္ထ (န) [နိပဇ္ဇနက + ပယောဂ
+ ဣ] အိပ်ခြင်းငှါ အားထုတ်သူ၏အဖြစ်။
နိပဇ္ဇနတ္ထာယ နိသီဒိတ္တာ နိပဇ္ဇနိယာ နိပဇ္ဇန-
ကပယောဂတ္တာ ဧကာ အာပတ္တိတိ ကေစိ။
ဝဇီရ။ ၃၇၅။

နိပဇ္ဇနကာလ (ပု) [နိပဇ္ဇန + ကာလ] အိပ် -
စက် - ရာအခါ။ ဂဗ္ဘေ ဝါ ဗဟိ ဝါ နိပဇ္ဇန-
ကာလေပိ “ဒွါရဇဂ္ဂနံ နာမ မဟာဒွါရေ
ဒွါရပါလဿ ဘာရော”တိ အဘောဂံ
ကတ္တာ နိပဇ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိယေဝ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၄၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃။ (- ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄၃။
ဝဇီရ။ ၁၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၀-၁။)

နိပဇ္ဇနကိရိယ (ထိ၊ န) [နိပဇ္ဇန + ကိရိယ]
အိပ်ခြင်း - အိပ်မှု - ကိုပြုခြင်း၊ အိပ်ခြင်း -
အမှုအရာ - ကိရိယာ။ အထ ကဿာ
အာပတိတိ ? ဥဘိန္နမ္ပိ နိပဇ္ဇနကိရိယံ (နိပဇ္ဇ-
နာပဇ္ဇနကိရိယံ၊ က) ပဋိစ္စ။ ဝဇီရ။ ၃၇၈။

နိပဇ္ဇနက္ခဏ (ပု) [နိပဇ္ဇန + ခဏ] အိပ်ရာ
- ခဏ - အခိုက်အတန့်။ ဒိဝါ အသံ-
ဝရိတ္တာ နိပဇ္ဇနက္ခဏေ ကိရိယာ စ အစိတ္တ-
တာ စာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၁။

နိပဇ္ဇနတ္ထ (ပု) [နိပဇ္ဇန + အတ္ထ] အိပ်ခြင်း
ဟူသောအကျိုး။ နိပဇ္ဇနတ္ထံ ကာယံ ပရိ-

ဝတ္တေန္တေန။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၈။ (- ဝဇီရ။ ၃၇၅။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၃၄။)

နိပဇ္ဇနပယောဂ (ပု) [နိပဇ္ဇန + ပယောဂ]
အိပ်ခြင်း၌ - လုံ့လ - ပယောဂ၊ အိပ်မှုကို
အားထုတ်ခြင်း။ သဟသေယျာယ ဧကသ္မိံ
နိပဇ္ဇေ ဣတရဿ နိပဇ္ဇနပယောဂဝသေန
အာပတ္တိပရိစ္ဆေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကင်္ခါ။
၂၅၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၈။

နိပဇ္ဇနပယောဂက္ခဏ (ပု) [နိပဇ္ဇနပယောဂ +
ခဏ] အိပ်ခြင်းကို အားထုတ်ရာ - ခဏ -
အခါ။ အိပ်ခြင်း၌ (ဖြစ်သော) - လုံ့လ -
ပယောဂ - အခိုက်အတန့်။ နိပဇ္ဇနပယော-
ဂက္ခဏေ ဧဝ အာပန္နတ္တာတိ အဓိပ္ပါယေန
ဝုတ္တံ။ ဝဇီရ။ ၁၁၈။

နိပဇ္ဇနမတ္တ (န၊ ထိ) [နိပဇ္ဇန + မတ္တ] အိပ်
ခြင်းမျှ၊ အိပ်ကာမျှ၊ အိပ်ရုံမျှ။ နိသီဒန-
မတ္တေန၊ နိပဇ္ဇနမတ္တေနေဝ ဝါ ပါစိတ္တိယံ။
ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၆၈။

နိပဇ္ဇနမူလဒုက္ကဋ (န) [နိပဇ္ဇနမူလ + ဒုက္ကဋ]
အိပ်ခြင်းလျှင်အကြောင်းရင်းရှိသော ဒုက္ကဋ်
အာပတ်။ အရဏေ ဥဂ္ဂတေ နိပဇ္ဇနမူလ-
ဒုက္ကဋဉ္စ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၀။

နိပဇ္ဇနယောကျတာ (ထိ) [နိပဇ္ဇန + ယောကျ +
တာ] လျောင်းစက် - အိပ် - ခြင်းငှါ - သင့်
လျော် - လျောက်ပတ် - သည်၏အဖြစ် -
ခြင်း။ ဒုက္ခလစုပ္ပနကေဟိ ဒဟရဿ

နိပဇ္ဇနယောဂျတာဝသေန ပဋိသံဟဋ္ဌ-
ဒုက္ကလသုခုမေ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄။

နိပဇ္ဇနသမ္ဘဝ (ပု) [နိပဇ္ဇန + သမ္ဘဝ] အိပ်
ခြင်း၏ဖြစ်သင့်ခြင်း။ အနိသိဒိတွာပိ
နိပဇ္ဇနသမ္ဘဝတော။ ဝဇီရ။ ၃၇၄။

နိပဇ္ဇနသယန (န) [နိပဇ္ဇန + သယန] အိပ်
- လျောင်း - ရာ - ညောင်စောင်း - ကုတင်း
အိပ်စင်။ တဿ မမ နိသိဒနပလ္လင်္ဂံ ဝါ
နိပဇ္ဇနသယနံ ဝါ ဒါတုံ န ယုတ္တံ။ ဇာ၊ ဌ၊
၃။ ၂၄၂။

နိပဇ္ဇနသီလ (တိ) [နိပဇ္ဇန + သီလ] အိပ်ခြင်း
အလေ့ရှိသော၊ အိပ်လေ့ရှိသော၊ သူ။ ပစ္ဆာ-
နိပါတိနိယောတိ သဗ္ဗပစ္ဆာ နိပဇ္ဇနသီလာ။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈။

နိပဇ္ဇနိဒဿန (တိ) [နိပဇ္ဇန + နိဒဿန] အိပ်
ခြင်း (ဣရိယာပုထံ) ကို ညွှန်ပြ - တတ် -
ကြောင်းဖြစ် - သော။ သုပါဟိတိ နိပဇ္ဇ-
နိဒဿနဉ္စေတံ စတုနံ ဣရိယာပထာနံ။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၆။

နိပဇ္ဇန္တ (တိ) [နိ + ပဒ + အန္တ] အိပ်သော၊
သူ။ နိသိဒန္တော နိပဇ္ဇန္တော ဖဿံ ဖုသတိ။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၄။ (- ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၈၉။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၉၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၈။
ဝဇီရ။ ၁၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၀။) နိပဇ္ဇန္တာ
- သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၂။ နိပဇ္ဇန္တံ - ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
၂၀၈။ နိပဇ္ဇန္တေန - ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃၊ ၂၄၅။

ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၊ ၈၄။ နိပဇ္ဇန္တဿ - ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၂။ ၈၃၊ ၈၄။ ကင်္ခါ။ ၂၀၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၉။ ကင်္ခါ၊
ဋီ၊ သင်္ခါ။ ၃၆၈။ နိပဇ္ဇန္တာနံ - ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃။

နိပဇ္ဇန္တိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + အန္တိ] အိပ်
ကုန်၏။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇန္တူ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + အန္တူ] အိပ်
ကုန်လော့။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇမာန (တိ) [နိ + ပဒ + ယ + မာန] (၁)
အိပ်သော၊ ဝပ်စင်းသော၊ သူ။ (၂) ပြီး -
ပြည်စုံ - သော။ (၁) ယထာ ပန
အန္တရန္တရာ ဌိတာသုပိ နိသိဒ္ဓာသုပိ နိပဇ္ဇ-
မာနာသုပိ နိပဇ္ဇမာနာသုပိ ဧတာ ဂါဝိယော
စရန္တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၇။)
ကုမ္ဘိလေန ဝိယ ဘူမိယံ ဥရေန နိပဇ္ဇ-
မာနေန။ သိ၊ ဋီ၊ သင်္ခါ။ ၂။ ၂၉၇။ (၂) နိပဇ္ဇမာန
(မ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၂) နှိ ဝတသီလာဒိနံ သံဂေါပန-
ဝသေန သိဇ္ဈမာနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၄။

နိပဇ္ဇာ (ထိ) [နိ + ပဒ + ဣ။ ကစ္စည်း။
ဇေဂ။] အိပ် - လျောင်း - ခြင်း။ နိပဇ္ဇာ-
ယပိ ဧသေဝနယော။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၈။ အံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၇၆။ ယသ္မာ နိပဇ္ဇာ နာမ ကောသဇ္ဇ-
ပက္ခိယာ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၁။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၃၀။ သိ၊ ဋီ၊ သင်္ခါ။ ၂။ ၅၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၂။)

နိပဇ္ဇာပိတ (တိ) [နိ + ပဒ + ဣပေ + တ] အိပ်စေအပ်သော၊ သူ။ ကုရုန္တုကထာယံ

ပန “ဗန္ဓိတွာ နိပဇ္ဇာပိတောဝ မုစ္စတိ”တိ
 ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄။ ဝဇိရ။ ၁၁၈။ ၁၁၉။
 သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၁၁။ ဝိပ္ပန္နမာနန္တိ အစောမုခံ
 နိပဇ္ဇာပိတံ နိက္ကမိတဇိဝံ လူတောစိတော စ
 ဝိပ္ပန္နမာနံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၉၅။

နိပဇ္ဇာပိတဒိဝသ (ပု၊ န) [နိပဇ္ဇာပိတ + ဒိဝသ]
 အိပ်စေအပ်ရာဖြစ်သော နေ့၊ အိပ်စေအပ်
 ရာနေ့။ တေသံ ပန သံဗေဓသမ္ပိ ကရဏ္ဏ-
 ကေသု နိပဇ္ဇာပိတဒိဝသေယေဝ ပုညိဒ္ဓိယာ
 အင်္ဂုဋ္ဌတော ခိရံ နိဗ္ဗတ္တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။
 ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၉၄။

နိပဇ္ဇာပိတဘာဝ (ပု) [နိပဇ္ဇာပိတ + ဘာဝ]
 အိပ်စေအပ်သည်၏အဖြစ်။ သတ္တာ တံ ဒိသ္မာ
 တဿ အန္တောဂေဟာ နိဟရိတွာ တတ္ထ
 နိပဇ္ဇာပိတဘာဝံ ဥတွာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇။

နိပဇ္ဇာပေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ပဒ + ယ + ကာပေ
 + တဗ္ဗ] အိပ်စေ - အပ် - သင့် - ထိုက် -
 သော။ သံဝေသေတဗ္ဗာတိ နိပဇ္ဇာပေတဗ္ဗာ။
 သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၄။

နိပဇ္ဇာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ +
 ကာပေ + တိ] အိပ်စေ၏။ ဣမံ ကိရိယံ
 နိပဇ္ဇာပေတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၆။ မ၊ ဌ၊ ၁။
 ၁၁၂။ နိပဇ္ဇာပေတိ - ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၆။
 ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၂။ နိပဇ္ဇာပေထ - အံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၃၂၅။ နိပဇ္ဇာပေသိ - ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၃။ သံ၊
 ဌ၊ ၁။ ၂၈၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၇-၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၉၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၂။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၉၁။ ဇာ၊

ဌ၊ ၃။ ၈၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၄၆။ နိပဇ္ဇာပေသုံ -
 ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၁၃။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၅။
 အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
 ၃၃၄။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၁။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၁၀။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၄၊
 ၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၂။
 နိပဇ္ဇာပေသာမိ - ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၂၆။

နိပဇ္ဇာပေတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပ + ယ +
 ကာပေ + တုံ] အိပ်စေခြင်းငှါ။ ဥက္က-
 ပါသာဏေ ဝါ နိပဇ္ဇာပေတုံ န ဝဋ္ဋတိ။
 ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၅။

နိပဇ္ဇာပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပဒ + ယ +
 ကာပေ + တွာ] အိပ် - လျောင်း - စေ၍၊
 ရိုသေ - တုပ်ဝပ် - စေ၍။ နိပဇ္ဇာပေတွာ စ
 ပနာယသ္မာ အာနန္ဒော မုတ္တကရိသကိလိဋ္ဌ
 ကာသာဝံ ဓောဝိတွာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၁၃။
 မာတင်္ဂိလူသိဿ ပါဒမူလေ နိပဇ္ဇာပေတွာ
 ခမာပေသုံ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၁။ ကက္ကဋကံ
 ဥက္ခိယိတွာ ဥတ္တရိသာဋကန္တရေ နိပဇ္ဇာပေတွာ
 ပစ္ဆာ ကမ္မန္တံ ဝိစာရေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၆။
 (- ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၂။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၁။ မ၊ ဌ၊ ၁။
 ၃၆၄။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၀။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၉။ သံ၊
 ဌ၊ ၂။ ၂၂၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၀။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၄။
 အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၁။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
 ၄၊ ၃၇၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၃၊
 ၂၉၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၈။
 သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၉။
 ဝိမာန၊ ဌ၊ ၆၉။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၅။ ဘေရီ
 ဌ၊ ၁၁၂-၃၊ ၁၉၃။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၂၁၊ ၁၅၅။

၁၇၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉။ ၂၀။ ၁၄၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၂၄။ ၈၇။ ၄၇၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၀။ ၂၇၆။ ၂၈၅။
၄၀၁။ ၄၁၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၀။ ၂၉၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။
၆၉။ ၂၂၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၄။ ၃၇၄။ မဟာနိ၊ ဌ။
၁၁။ ၂၄၂။ ၃၆၃။ ၃၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆၃။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၄၉။)

နိပဇ္ဇာပေထ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ +
ဏာပေ + ထ] အိပ်စေကုန်လော့။ နိပဇ္ဇာ-
ပေတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇာပေန္တ (တိ) [နိ + ပဒ + ယ + ဏာပေ +
အန္တ] အိပ် - လျောင်းစက် - စေသော။
ယာဝဇီဝံ ပဌမံ ခန္ဓဘာရံ နာပေန္တော
ဘောဇေန္တော မုဒုသမ္ပဿမဉ္ဇပိဋ္ဌေသု နိသိ-
ဒါပေန္တော နိပဇ္ဇာပေန္တော ပရိဟရိတ္တာ။ သံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၄၃။

နိပဇ္ဇာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ +
ဏာပေ + ဤ] အိပ်စေပြီ။ နိပဇ္ဇာပေတိ
- ကြည့်။

နိပဇ္ဇာပေသုံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ +
ဏာပေ + ဥံ] အိပ်စေကုန်ပြီ။ နိပဇ္ဇာပေတိ
- ကြည့်။

နိပဇ္ဇာပေဿာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ +
ဏာပေ + သာမိ] အိပ်စေလတုံ၊
အိပ်စေအံ့။ နိပဇ္ဇာပေတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇာမိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + မိ] အိပ်၏။
လျောင်း၏။ အိပ်အံ့။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇာဟိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + ဟိ]
အိပ်လော့။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + ဣ] လျောင်း-
- အိပ် - ပြီ။ ဝမ်းလျားမှောက်ပြီ။ နိပဇ္ဇတိ -
ကြည့်။

နိပဇ္ဇိသု (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + ဥံ] (က)
အိပ်ကုန်ပြီ။ (ခ) ဝပ်ကုန်ပြီ၊ ပြားပြားဝပ်ကုန်
ပြီ၊ ဝမ်းလျားမှောက်ကုန်ပြီ။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + ဤ] (က)
အိပ် - လျောင်း - ပြီ။ (ခ) ဝပ်ပြီ၊ ပြားပြား
ဝပ်ပြီ၊ ဝမ်းလျားမှောက်ပြီ။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ပဒ + ယ + တဗ္ဗ] အိပ်
- သင့် - ထိုက် - သော။ ဥပရိသယန္တော န
နိဿေဏိ အာရောပေတွာ နိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊
၁။ ၂၄၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃။ ယထာသုခံ နိသိ-
ဒိတဗ္ဗံ။ နိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၃၀၆။ (-
ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၄၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၃၁၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၃။)

နိပဇ္ဇိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပဒ + ယ + တုံ] အိပ်
- လျောင်းစက် - ခြင်းငါ။ ဘိက္ခု၊ ဟိရိယန္တိ
နိပဇ္ဇိတုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၉၇၊ ၂၉၈။ အနုဇာနာမိ
ဘိက္ခဝေ ပစ္စတ္ထရိတ္တာ နိပဇ္ဇိတုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၂၉။
(- ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃၊ ၂၄၄၊ ၃၁၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၈။

ဝိ၊ ဌ၊ ငှ၊ ဖိ၊ ဂု၊ ဂု၊ ကင်္ခါ၊ ၂၀၊ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊ ၂၊ ငှ၊ ဖိ၊ ငှ၊ ငှ၊ ဒိ၊ ဌ၊ ငှ၊
၁၄၊ မ၊ ဌ၊ ၂၊ ၃၊ ငှ၊ သံ၊ ဌ၊ ၁၊ ၁၄၊ သံ၊
ဌ၊ ၂၊ ဂု၊ အံ၊ ဌ၊ ၂၊ ၂၄၊ အံ၊ ဌ၊ ၃၊ ၁၊
အဘိ၊ ဌ၊ ၂၊ ၄၃၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ဂု၊ ၃၀၅၊
ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ငှ၊ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၆၂၊ ထေရ၊ ဌ၊
၁၊ ၁၆၊ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၀၊ ဇာ၊ ဌ၊ ၂၊ ၂၀၃၊
ဇာ၊ ဌ၊ ၅၊ ၄၇၃၊ ဝဇီရ၊ ၂၄၂၊ ၃၇၈၊ သာရတ္ထ၊
၂၊ ၂၅၊ ၁၀၈၊ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၂၉၅၊ ကင်္ခါ၊ ငို၊
သစ်၊ ၃၀၆၊ ၃၆၃။)

နိပဇ္ဇိတု (တိ) [နိ + ပဒ + ယ + တု] လျောင်း
- အိပ် - သော၊ သူ။ အာသနေ ဝါ သယနေ
ဝါ အညော ကောစိ နိသဇ္ဇိတာ ဝါ နိပဇ္ဇိတာ
ဝါ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁၊ ၃၀။

နိပဇ္ဇိတုကာမ (တိ) [နိပဇ္ဇိတု + ကာမ]
လျောင်း - အိပ်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ လျောင်း
- အိပ် - လိုသော၊ သူ။ ဧကသ္မိ ဘုဉ္ဇိတု-
ကာမော။ သံ၊ ဌ၊ ၃၊ ၅၅။ သစေ နိပဇ္ဇိတု-
ကာမော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄၊ ၈။

နိပဇ္ဇိတုမာမတာနေက (တိ) [နိပဇ္ဇိတုကာမတာ
+ နေက] အိပ်ခြင်းငှါ အလိုရှိသည်၏အဖြစ်
- အိပ်လိုခြင်း - ကိုဖြစ်စေတတ်သော (ခန္ဓာ
ကိုယ် အားနည်းခြင်း)။ ဘတ္တံ ဘုတ္တာနံ
ဘတ္တသမ္ပဒပစ္စယာ နိပဇ္ဇိတုကာမတာနေ-
ကော ကာယဒုဗ္ဗလဘာဝေါတိ အတ္ထော။ ဒိ၊
ဌ၊ ၃၊ ၃၉။

နိပဇ္ဇိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပဒ + ယ + တွာ]
(က) အိပ် - လျောင်း - ဤ။ (ခ) (ရင်ဖြင့်)

ဝပ်၍။ (ဂ) လည်းကျ၍။ (က) ဗုဒ္ဓဂတာယ
သတိယာ နိပဇ္ဇိတွာ ရတ္တိယာ သုဒံ တိက္ခတ္တံ
ဝုဋ္ဌာသိ။ ဝိ၊ ငှ၊ ၃၀၂။ (ခ) မဟာဒါနံ ဒတွာ
ပါဒမူလေ နိပဇ္ဇိတွာ။ ဝိ၊ ငှ၊ ၂၊ ၁၆၃။ ပုရတ္ထာ-
ဘိမုခါ ဥရေန နိပဇ္ဇိတွာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂၊ ၁၇၅။
(ဂ) မဇ္ဈေ ဂင်္ဂါယ ဒီပသတေ ဇာတော
မုဒုက္ခန္ဓသုခေါ ဩဃေ အာဂတေ
အနုသောတံ နိပဇ္ဇိတွာ ဥဒကေ ဂတေ သီဃံ
ဥက္ခိပိတွာ နန္ဒန္တော ဝိယ တိဋ္ဌတိ။ သံ၊ ဌ၊
၃၊ ၇၅။ (- ဝိ၊ ငှ၊ ၁၊ ၂၃၈။ ဝိ၊ ငှ၊ ၂၊ ၂၁၅။ ဝိ၊
ဌ၊ ၃၊ ၉၅။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၃၀။ ဒိ၊
ဌ၊ ၃၊ ၄၃။ မ၊ ငှ၊ ၁၊ ၃၂၁။ မ၊ ငှ၊ ၂၊ ၄၂။ မ၊
ဌ၊ ၃၊ ၂၄၄။ သံ၊ ငှ၊ ၁၊ ၂၄။ သံ၊ ငှ၊ ၂၊ ၁၆၈။
သံ၊ ငှ၊ ၃၊ ၅၁။ အံ၊ ငှ၊ ၁၊ ၁၂၉။ အံ၊ ငှ၊ ၃၊
၅၈။ အဘိ၊ ငှ၊ ၁၊ ၂၂၅။ အဘိ၊ ငှ၊ ၂၊ ၃၇။
ပဋိသံ၊ ငှ၊ ၂၊ ၁၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၇၀။ ဓမ္မ၊ ငှ၊
၁၊ ၆၊ ၇၊ ၆၃။ ဓမ္မ၊ ငှ၊ ၂၊ ၂၃၊ ၄၀။ ဝိမာန၊ ငှ၊
၆၁။ ပေတ၊ ငှ၊ ၇၀။ ထေရ၊ ငှ၊ ၁၊ ၃၅။ အပ၊
ဌ၊ ၁၊ ၃၂၇။ စရိယာ၊ ငှ၊ ၁၁၇။ ဇာ၊ ငှ၊ ၁၊
၁၁၇။ ဇာ၊ ငှ၊ ၃၊ ၉၃။ ဇာ၊ ငှ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၉၀။
ဇာ၊ ငှ၊ ၅၊ ၇၉၊ ၁၆၁။ ဇာ၊ ငှ၊ ၇၊ ၅၊ ၁၃။ ဝဇီရ၊
၂၅၇၊ ၃၇၄၊ ၅၅၈။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၉၈၊ ၁၀၉။
ဝိမတိ၊ ၁၊ ၁၅၂၊ ၁၆၀။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁၉၀၊
၂၆၉။ သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂၊ ၃၁၇။ မ၊ ငို၊ ၃၊ ၁၂။
သံ၊ ငို၊ ၂၊ ၃၃၇။ အံ၊ ငို၊ ၃၊ ၃၄၆။)

နိပဇ္ဇိမှာ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + မှာ]
အိပ်ကုန်ပြီ။ နိပဇ္ဇိတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇိသံ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + သံ] အိပ်
လတ်၊ အိပ်အံ့။ နိပဇ္ဇိတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇိသုတိ (ကြိ) [နိ + ဖဒ + ယ + သုတိ]
အိပ်လတ်။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇိသုန္တိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + သုန္တိ]
အိပ်ကုန်လတ်။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇိသုသိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + သုသိ]
အိပ်လတ္တံ့။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇိသုာမိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + သုာမိ]
အိပ်လတ္တံ့၊ အိပ်အံ့။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇိယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ +
အန္တေ] အိပ် - သင့် - ထိုက် - ကုန်၏။
အတ္တရိတွာ နိပဇ္ဇိယန္တိတိ အတ္တရုဏာ။
မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၂။

နိပဇ္ဇေယျ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + ဧယျ]
အိပ်ရာ၏။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇေယျာသိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ +
ဧယျာသိ] အိပ်ရာ၏။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဇ္ဇေယျံ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + ဧယျံ]
အိပ်ကုန်ရာ၏။ နိပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပဌ (ပု) [နိ + ပဌ + ဏ] ရွတ်ဖတ်ခြင်း။
နိပါဌ - ကြည့်။

နိပဏ္ဏ (တိ) [နိ + ပဏ္ဏ။ (နိပုဏ္ဏ - သံ၊
ဏိပုဏ္ဏ - ဌာ)] အစွက် - မရှိ - မှကင်း -

အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄၁၇- ပ.မ.သ.စ

သော။ အညေ ဖလံ အလဘန္တာ ဒဏ္ဍေဟိ
သာခံ ဘိန္ဒိတွာ နိပဏ္ဏမကံသု။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။
၅၄။

နိပတံ (တိ) [နိ + ပတ + အ] လည်း (လဲ)
ကျသော။ ဒုခိနိ'သု မာတာ နိပတာ
(နိပတိ၊ သိ၊ ဣ) ပထဗျာ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၆၇။ ဇာ၊
ဌ၊ ၅။ ၂၉။

နိပတံ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + တိ]
ထိုင်နေလော့။ နိပတတိ (၃) - ကြည့်။

နိပတတိ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + တိ] (၁)
ကျ၏။ ကျရောက်၏။ (က) ကျရောက် -
သက်ဆင်း - ၏။ (ခ) ကျ၏။ ရွာချ၏။
ရွာသွန်း၏။ (ဃ) လည်း (လဲ) ကျ၏။ (၂)
ကပ်ငြိ၏။ (၃) ထိုင်နေ၏။ (၄) နားနေ၏။
(၅) အိပ်၏။ (၆) ဖြစ်၏။ (၇) ချဉ်းကပ် -
ဆည်းကပ် - ၏။ (၈) နှိမ်ချ - ညွတ်ကိုင် -
ရိုသေ - ၏။ တုပ်ဝပ် - ရှိခိုး - ၏။ (၉)
အညီအညွတ်ကျရောက်၏။ ပေါင်းဆုံ - စုဝေး -
၏။ (၁၀) ဖိတ်ကြား၏။ (၁၁) ဖြုတ်ချ၏။
ပယ်ခွါ၏။ အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်၏။ (၁၂)
ထွက်၏။

(၁) ကျ၏။ ကျရောက်၏။ လေဉ္စု-
ခိတ္တော အာယသ္မတော အင်္ဂုလိမာလဿ
ကာယေ နိပတတိ။ မ၊ ၂။ ၃၀၆။ ဝိဝသာ
နိပတန္တိ ဧတ္ထ ဒုက္ခဋကောရိနောတိ ဝိနိပါ-
တော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၅။ ပရိတ္တံ ဧကံ ဥဒက-
မိန္ဒူ ပထဝိယံ နိပတေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၂၈၆။
ဒသဗလဿ ပါဒမူလေ ဒိဗ္ဗဂန္ထံ ဟုတွာ

နိပါတ်။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၉။
 တတော မေ အသနိပါတော၊ မတ္တကေ
 နိပါတိ တဒါ။ အပါ၊ ၂။ ၅၈။ ဥဒကဗိန္နုနိ
 ကာယသ္မိ နိပါတိသု မေ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၈၃။ ဇာ၊
 ၄။ ၅။ ၇၄။ အာကာသေ ခိတ္တဒဏ္ဍော အဂ္ဂေန
 ဝါ နိပါတိဿတိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၄။ ယေ
 ယေ ဧတ္တ နိပါတိဿန္တိ၊ သဗ္ဗေ အနပ္ပကံ
 ဒုက္ခမနုဘဝိဿန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၃။ “ဧတ္တ
 နိပါတိဿာမိ” တိ သဟ စိတ္တုပ္ပါဒေန
 ကာယော မေ လဟုကော ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။
 ၉။ (က) ကျရောက် - သက်ဆင်း - ၏။
 ဣသယော ဧတ္တ နိပါတန္တိ ဥပ္ပတန္တိစ္စဟိ
 တံ ဌာနံ ဣသိပတနန္တိ သင်္ခံ ဂတံ။ မ၊ ၄။
 ၂။ ၉၃။ သဗ္ဗေသံ ဇနာနံ စက္ခုနိ မဏ္ဍပေ-
 ယေဝ နိပါတန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၇။ ဝိမတိ၊
 ၁။ ၁၅။ သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁။ ၇၃။ (ခ) ကြွေကျ၏။
 နိဝါတေ ပဏ္ဏာနိ နိပါတန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၇။
 သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၂။ ၁၂၂။ (ဂ) ကျ၏။ ရွာချ၏။
 ရွာသွန်း၏။ အာကာသတော သကလဇမ္ပု-
 ဒိပေ သမုဒ္ဒပရိယန္တေ ပဒုမဝဿံ နိပါတိ။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၁။ (ဃ) လည်း (လဲ) ကျ၏။
 သော ဆိန္နဘိန္နသိသော အဓိမတ္တဝေဒနာ-
 ပုတ္တော ဘူမိယံ နိပါတတိ။ ပေတ၊ ၄။ ၂၆၆။
 ပါဒါနံ အဝသေန ဘူမိယံ နိပါတိ။ ထေရီ၊
 ၄။ ၂၄။ ဝါတဿ အတိဗလဝတာယ
 ဒဠမူလာ ဝနဇေဋ္ဌကရုက္ခာပိ သံဘဂ္ဂသာခါ
 ဝိဋုပါ သမူလာ နိပါတိသု။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၇။
 (၂) ကပ်ငြိ၏။ န နိပါတတိ (ဝိ၊ ၄။ ၂၆၆)
 တိ န အလ္လိယတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၈။ (၃)
 ထိုင်နေ၏။ ပစ္ဆာ နိပါတတိ နိသီတိတိ
 ပစ္ဆာနိပါတိနိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၉။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၂။

သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၅။ (၄) နားနေ၏။ ဣဝေဝ
 ဟံသ နိပါတ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၀။ နိပါတတိ
 နိသီဒါ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၄။ (၅) အိပ်၏။ ယာ
 အတိတရတ္တိယာ ပစ္စုသဝေလာ၊ ဘာဝိနိယာ
 စ ပဒေါသဝေလာ၊ ဧတ္တန္တရေ သဗ္ဗကိစ္စံ
 ကတ္တာ ပစ္ဆာ နိပါတတိ။ သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၂။ ၅၃။
 (၆) ဖြစ်၏။ ယတ္ထ သယံ နိပါတတိ ဥပ္ပန္တတိ။
 မ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၉။ ခန္ဓသဒ္ဓေါ တဒေကဒေသေ
 ပဝတ္တမာနော တာယ ဧဝ ရုဠိယာ ပဝတ္တတိ
 တိ ခန္ဓသဒ္ဓေါ ရုဠိယံ နိပါတတိတံ ဝုတ္တံ။
 မူလဋီ၊ ၂။ ၃။ သဗ္ဗဝမ္မာ ဧကဝမ္မသ္မိ နိပါတန္တိ။
 အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၁။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၉။ (၇)
 ချဉ်းကပ် - ဆည်းကပ် - ၏။ နိပါတာမသေ
 (ဇာ၊ ၁။ ၃၀၃) တိ ဝဒေဟိ ဒါနိ၊ ကိ
 တာဒိသေ ဗြာဟ္မဏေ နိပါတာမ၊ နိမန္တန-
 တ္တာယ ဥပသကာမာမ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၆၆။
 နိပါတိ (ဇာ၊ ၂။ ၂၀) တိ သော နာဂရာဇာ မံ
 ဥပသကာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၈၁။ (၈) နှိမ်ချ -
 ညွတ်ကိုင်း - ၏။ ရိုသေ၏။ တုပ်ဝပ် - ရှိခိုး -
 ၏။ ပါဒေသု နိပါတထ၊ အပရာဇာဟံ န
 ပဿာမိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၇။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၈၆။ တဒါ
 နိပါတိပါဒေသု၊ ဂေါတမိ လောကဗန္ဓုနော။
 အပါ၊ ၂။ ၂၁၇။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၅၈။ ပဒုမဝတိ
 သဇ္ဇာနိတ္တာ ပါဒေသု နိပါတိသု။ အံ၊ ၄။ ၁။
 ၂၇၁။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၉၅။ နိပါတေ (ထေရီ၊
 ၂၃၆) တိ နမေယျ၊ တေသညေဝ ပါပမ္မာနံ
 ပရိဝဇ္ဇနေန နိဝါတဝုတ္တိ ဘဝေယျ။ ထေရီ၊
 ၄။ ၁။ ၂၁၃။ နိပါတန္တိ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၄) တိ နိပ-
 တိသု ဝန္တိသုတိ အတ္တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၆၇။
 (၉) အညီအညွတ်ကျရောက်၏။ ပေါင်းဆုံ -
 စုဝေး - ၏။ နိပါတန္တိ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၁) တိ

သန္နိပါတ်။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၅၄။ (၁၀) ဖိတ်ကြား
၏။ နိပါတ် (အံ၊ ၁။ ၁၁၅) တိ နိပါတေန္တိ၊
အတ္တနော နေဂ္ဂဟေန နိပါတဝုတ္တိကေ
ကရေန္တိ၊ တေနာဟ “နိမန္တေန္တိ (အံ၊ ဌ၊ ၂။
၈၇)” တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၉။ (၁၁) ဖြုတ်ချ၏။
ပယ်ခွါ၏။ အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်၏။ နိပါတေ
(ထေရ၊ ၂၃၆) တိ ပဋိသင်္ခါနဗလေန ယထာ
တေ န ဥပ္ပန္တိ၊ တထာ အနုရူပပစ္စဝေက္ခ-
ကာယ နိပါတေယျ ဝိက္ခမ္ဘေယျ စေဝ
သမုတ္တိန္တေယျ စ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၃။ (၁၂)
ထွက်၏။ နိပါတိဿာမိ (ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၀၆) တိ
ဇတ္ထ ပတ အမောဂမနေတိ ဓာတုယာ
နိဏ္ဏတိ ဥပသဂ္ဂေန ယောဂတော နိက္ခမ-
နတ္ထတာ ဟောတိတိ အာဟ “နိပါတိဿာမိ
(ဇာ၊ ၂။ ၁၃၃) တိ နိက္ခမိဿာမိ” တိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၂။ ၅၃၇။

နိပါတိ — ဝိ၊ ဌ၊ ၂၉၆၊ ၄၄၇။ မ၊ ၂။
၃၀၆။ သံ၊ ၁။ ၃၉၂။ သံ၊ ၃။ ၃၈၄။ အံ၊ ၃။
၁၀၅။ မိလိန္ဒ၊ ၁၃၉။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။
၁၅၉။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၂၊ ၁၆၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၅။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၁။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁။ ၁။ ပေတ၊ ဌ။
၂၆၆။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၊ ၂၉၈။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
၃၃၀၊ ၄၆၉။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၈။
သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၃။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၉၊ ၃၆၅။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၉။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃။ နိပါတိန္တိ —
ဝိ၊ ၁။ ၁၄၆။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂၉၆။ သံ၊ ၁။ ၄၄၈။ အံ၊
၁။ ၁၁၅။ ပေတ၊ ၂၁၇။ အပ၊ ၂။ ၁၂၄၊ ၃၀၁။
မိလိန္ဒ၊ ၁၀၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၅။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၄။
မ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၃။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၀။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၃။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၄၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၄။

ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၆၉။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၆၆-၇။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၅၄။ မဟာနိ၊ ဌ။
၈၀၊ ၃၃၅။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၁၇၃။ ဝဇီရ၊ ၂၂။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၃။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁၅။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၃၇၀။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၇။
သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၃။ သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၂၂။
မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၉။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၇။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၉။ နိပါတိ —
ဇာ၊ ၁။ ၂၆၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၄။ နိပါတထ —
ဇာ၊ ၂။ ၂၄၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၈၆။ နိပါတမ —
ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၆၆။ နိပါတမသေ — ဇာ၊ ၁။
၃၀၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၆၂-၆။ နိပါတေ — ထေရ၊
၂၃၆။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၃။ နိပါတေယျ — မ၊
၁။ ၃၈၀။ အံ၊ ၂။ ၄၅၁။ မိလိန္ဒ၊ ၂၈၆။ မ၊ ဌ၊
၁။ ၁၃။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၂။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၃။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၂။ နိပါတိ
— အပ၊ ၂။ ၁၂၂၊ ၂၁၇။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၅။ အံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၁၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၅၅။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၉။ ထေရ၊
ဌ၊ ၂။ ၅။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၅၈။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၈။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၂၁၁။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၅၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၈၅၊ ၉၆။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၅။
နိပါတိ — အပ၊ ၁။ ၁၃၆။ အပ၊ ၂။ ၅၈၊ ၁၇၈။
သုတ္တနိ၊ ၃၂၅။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀၊ ၂၂၈။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊
၂။ ၅၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၈၁။ နိပါတိသု — အပ၊
၁။ ၂၂၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၄။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၁။ သံ၊ ဌ၊
၁။ ၂၉၅။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၉။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၉၅။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။
၆၇၊ ၃၃၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၅၊ ၃၄၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၇၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၅။ နိပါတိ — ထေရီ၊ ၃၈၀။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၄။ နိပါတိဿတိ — မ၊ ဌ၊ ၄။

၁၀၄။ နိပတိဿန္တိ — ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၃။
နိပတိဿာမိ — မိလိန္ဒ၊ ၉၁။

နိပတထ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + ထ]
ညွတ်ကိုင်း - ရိုသေ - တုပ်ဝပ် - ရှိခိုး - ကုန်
လော့။ နိပတိ (၇) - ကြည့်။

နိပတန (န) [နိ + ပတ + ယု] ကျခြင်း။
ကျရောက်ခြင်း။ ပရေဟိ ဒိန္နာနံ ပိဏ္ဏာနံ
ပတ္တေ နိပတနန္တိ ဂုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
၁။ ၅၈။ ၂၃၁။ ၂၂၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၆၉။

နိပတနဘာဝ (ပု) [နိပတန + ဘာဝ] ကျ
ရောက်သည်၏အဖြစ်။ ဥပရိ နိပတိ နိပတ-
နဘာဝေန အဋ္ဌာသိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၅၆။

နိပတနသီလ (တိ) [နိပတန + သီလ] ကျ
ရောက်လေ့ရှိသော။ ယတ္ထ ကာမနိပါတိနော
တိ ယတ္ထကတ္ထစိဒေဝ နိပတနသီလဿ။ ဓမ္မ၊
၄။ ၁။ ၁၈၇၊ ၁၉၁။

နိပတန္တ (တိ) [နိ + ပတ + အန္တ] (က)
ကျသော။ (အောက်သို့ရှေး၍) ကျရောက်
သော။ (ခ) ကျရောက် - သက်ဆင်း - သော။
(ဂ) ပြတ်ကျ - ပြုတ်ကျ - ထွက်ကျ - သော။
(ဃ) ညွတ်ကိုင်း - ရိုသေ - တုပ်ဝပ် - သော။
(င) အောက်ကျ - ယုတ်နိမ့် - သော။ လျော
ကျ - ဆုတ်ယုတ် - သော။ (စ) အောက်
သို့နှစ်မြုပ်သော။

(က) ကျသော။ (အောက်သို့ရှေး၍) ကျ
ရောက်သော။ နိပတတ (သံ၊ ၁။ ၃၉) နိ

နိပတန္တာနံ ဗေဃာဝုဋ္ဌိသေဌာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၉၂။
ပါနဘောဇနာဒိမိ နိပတန္တေ ဆိန္ဒိတ္တာ ခွိဓာ
ဟုတ္တာ ပုန အဇ္ဈောတ္တရိတ္တာ တိဋ္ဌတိ။ အဘိ၊
၄။ ၂။ ၂၃၂။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၄၉။ သော ဟိ တေသု
အယောကူဋေသု နိပတန္တေသု ပရိတ္တာဏံ
အပဿန္တော ပလာယတိ။ ပေတ၊ ၄။
၂၆၆။ နိပတန္တာနန္တိ အစောမုခံ ပဝတ္တန္တာနံ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။ (- မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၇။ မ၊ ၄။ ၃။
၃၅။) (ခ) ကျရောက် - သက်ဆင်း - သော။
ဧကသ္မိယေဝ ပါနိယတိတ္ထေ နိပတန္တာ
ပက္ခိနော ဝိယ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၇၃။ (ဂ)
ပြတ်ကျ - ပြုတ်ကျ - ထွက်ကျ - သော။
ဆိန္ဒသုတ္တာယ အာမုတ္တမုတ္တာဝလိယာ
နိပတန္တာ မုတ္တဂုလိကာ ဝိယ ဗိန္နု ဗိန္နု
ဟုတ္တာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။ (ဃ) ညွတ်ကိုင်း -
ရိုသေ - တုပ်ဝပ် - သော။ ဘဂဝတော
ပါဒေသု သိရသာ နိပတန္တော အဘိဝါဒေတွာ
အဉ္ဇလိပဂ္ဂယု။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၁၇။ (င)
အောက်ကျ - ယုတ်နိမ့် - သော။ လျောကျ
- ဆုတ်ယုတ် - သော။ နိပတန္တေသု (ထေရ၊
၂၃၆) တိ ဩဏမန္တေသု ဂုဏတော
နိဟိယမာနေသု။ ပရိပတန္တေသု
ယထာရဒ္ဓေသု သမထဝိပဿနာဓမ္မေသု
ဟာယမာနေသု။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၃။ (စ)
အောက်သို့နှစ်မြုပ်သော။ သာ (အဝိဇ္ဇာ) ဟိ
နိပတန္တာနံ ဩသိဒန္တာနံ ဝရာ။ သံ၊ ၄။ ၁။
၉၂။

နိပတန္တိ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + အန္တ] (၁)
ကျကုန်၊ ကျရောက်ကုန်၏။ (က) ကျ
ရောက် - သက်ဆင်း - ကုန်၏။ (ခ) ကြွေ

ကျကုန်၏။ (၂) ဖြစ်ကုန်၏။ (၃) တုပ်ဝပ် - ရှိခိုး - ဦးချ - ကုန်၏။ 'တုပ်ဝပ် - ရှိခိုး - ဦးချ - ကုန်ပြီ။ (၄) အညီအညွတ်ကျရောက် ကုန်၏။ ပေါင်းဆုံ - စုဝေး - ကုန်၏။ (၅) ဖိတ်ကြားကုန်၏။ (၁) နိပတတိ (၁) - ကြည့်။ (က) နိပတတိ (က) - ကြည့်။ (ခ) နိပတတိ (ခ) - ကြည့်။ (၂) နိပတတိ (၆) - ကြည့်။ (၃) နိပတတိ (ဂ) - ကြည့်။ (၄) နိပတတိ (၉) - ကြည့်။ (၅) နိပတတိ (၁၀) - ကြည့်။

နိပတာမ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + မ] ချဉ်း ကပ် - ဆည်းကပ် - ကုန်အံ့။ နိပတတိ (၆) - ကြည့်။

နိပတာမသေ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + အာမသေ] ချဉ်းကပ် - ဆည်းကပ် - ကုန် အံ့။ နိပတတိ (၆) - ကြည့်။

နိပတိ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + လှုံ] လည်း (လဲ) ကျပြီ။ နိပတတိ (ဃ) - ကြည့်။

နိပတိသု (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + ဉံ] (က) ကျ - ကျရောက် - ကုန်ပြီ။ (ခ) လည်း (လဲ) ကျကုန်ပြီ။ (ဂ) တုပ်ဝပ် - ရှိခိုး - ကုန်ပြီ။ နိပတတိ (၁) (ဃ) (ဂ) - ကြည့်။

နိပတိ = နိပတိ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + ဤ] (က) ကျ - ကျရောက် - ပြီ။ (ခ) ရွာချပြီ။ (ဂ) ချဉ်းကပ် - ဆည်းကပ် - ပြီ။ (ဃ) တုပ်ဝပ် - ရှိခိုး - ပြီ။ နိပတတိ (၁) (ဂ) (၇) (ဂ) - ကြည့်။

နိပတိတ (တိ) [နိ + ပတ + တ] (က) ကျ - ကျရောက် - သော။ (ခ) လည်း (လဲ) ကျ သော။ (က) သာ သကလိကာ ပါဒေ နိပတိတာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၉။ (- ၂၈၆။ လူတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၂၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၉။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၃။) (ခ) ဘူများ နိပတိတော သေတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆၈။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၈။

နိပတိတကုဒါလ (ပု) [နိပတိတ + ကုဒါလ] ကျ - ချအပ် - သော ပေါက်တူး။ စေတိယေ နိပတိတကုဒါလော ခဏ္ဍာခဏ္ဍ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၅။

နိပတိတတ္တ (န) [နိပတိတ + တ္တ] ကျရောက် ရာ၏အဖြစ်။ ဝိရူပံ နိပတိတတ္တာ ယထာ တေနတ္တဘာဝေန သုခသမုဿယော န ဟောတိ။ ဧဝံ နိပတိတတ္တာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၉၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။

နိပတိတမာနထဒ္ဒ (တိ) [နိပတိတ + မာန + ထဒ္ဒ] ချထားအပ်သောမာန် ထောင်လွှားမှု ဖြင့် - ကြမ်းတမ်း - ခက်ထန် - ခြင်းရှိသော၊ မာန်ထောင်လွှားမှုဖြင့် - ကြမ်းတမ်း - ခက်ထန် - ခြင်းကို ချထားပြီးသော၊ မာန် ထောင်လွှားမှုဖြင့် - ကြမ်းတမ်း - ခက်ထန် - ခြင်းမရှိသော၊ သူ။ နိမ္မဒေါ နိပတိတမာန - ထဒ္ဒေါ (သျှာ၊ မူကွဲ) ဟုတွာ စိန္တေသိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၇။

နိပတိတမာနဒ္ဒဇ (တိ) [နိပတိတ + မာနဒ္ဒဇ] ချထားအပ်သော မာန - တံခွန် - အလံ - ရှိ

သော၊ မာန - တံခွန် - အလံ - ကို ချထား
ပြီးသော၊ သူ။ နိမ္မဒေါ နိပတိတမာနဒ္ဓဇော
(နိပတိတမာနထဒ္ဓေါ၊ သျှာ) ဟုတွာ
စိန္တေသိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၂၀။

နိပတိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပတ + တွာ] (၁)
ဝပ် - ရိုသေ - တုပ်ဝပ် - ဝပ်တွာ - ဤ
ဦးတိုက်၍။ (၂) ကျ၍။ (က) ကျရောက် -
သက်ဆင်း - ဤ။ (ခ) ကျ၍၊ ရွာချ၍။ (ဂ)
ချ၍၊ ကြဲချ၍၊ စိုက်ပျိုး၍။ (ဃ) ခုန်ချ၍။
(င) ဖိနှိပ်၍။ (စ) ထွက်၍။ (င) အောက်
သို့နှစ်မြုပ်၍။

(၁) ဝပ် - ရိုသေ - တုပ်ဝပ် - ဤ
ဦးတိုက်၍။ ဘဂဝတော ပါဒေသု သိရသာ
နိပတိတွာ။ ဝိ၊ ၃။ ၅၊ ၄၂၊ ၄၃၊ ၂၆၆။ ဝိ၊ ၄။
၂၆၄၊ ၃၀၄၊ ၃၅၂။ မ၊ ၂။ ၃၂၂။ သံ၊ ၁။ ၂၃၊
၁၈၀၊ ၁၉၅၊ ၂၁၄၊ ၃၄၇၊ ၄၀၇။ အံ၊ ၃။ ၁၈၃၊
၃၀၈။ ဥဒါန၊ ၈၅။ သုတ္တနိ၊ ၂၉၃၊ ၃၆၃။
စတုတ္ထဣန္ဒြိယကော နိပတိတွာ ဂေါပိတကံ
ပိဝိတွာ။ အံ၊ ၂။ ၁၆၅။ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန
နိပတိတွာ ဝန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။ (- ဝိ၊ ၂။ ၃၀။
အံ၊ ၁။ ၄၆၄။ အပ၊ ၁။ ၅၀။ မိလိန္ဒ၊ ၂၆၇။ ဒိ၊
၄။ ၂။ ၁၄၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၀။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၀။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၂။ အံ၊ ၄။ ၁။
၁၄၀၊ ၂၁၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၀၊ ၁၉၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
၂၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၈၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၅၀၊ ၆၈၊
၂၅၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၉၊ ၁၅၅၊ ၂၀၄။ ဥဒါန၊ ၄။
၇၉။ ပေတ၊ ၄။ ၅၆။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၊ ၇၈။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆၊ ၃၂၉၊ ၃၇၁၊ ၄၄၂။ ထေရီ
၄။ ၁၃၇။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၉၇၊ ၂၃၀၊ ၂၉၀။ အပ၊

၄။ ၂။ ၃၂၊ ၂၂၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၄။ စရိယာ၊ ၄။
၅၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၉၆၊ ၂၄၈။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၅၀၅။
ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၈၃၊ ၁၉၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၂၆။ ဇာ၊ ၄။
၇။ ၇၂၊ ၇၃၊ ၃၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၇။) (၂)
ကျ၍။ ယထာ မဟာရာဇ မဟန္တောပိ
တူလပုဏ္ဏေ ပရဿ ကာယေ နိပတိတွာ ရုဇံ
န ကရောတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၇၂။ (- အံ၊ ၄။ ၁။
၂၁၄။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၇၇၊
၁၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၀။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၄၆။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၅၄။ မ၊ ၄။ ၂။
၂၂၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၄။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၅၃။)
(က) ကျရောက် - သက်ဆင်း - ဤ။
စတ္တာရော သကုဏာ ပါဒမူလေ
နိပတိတွာ သဗ္ဗသေတာ သဗ္ဗန္တိသု။ အံ၊ ၂။
၂၁၀၊ ၂၁၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၃။ ယထာ
သေနော နိပတိတွာ ဂဏှာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၇။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၉၀။ (ခ) ကျ၍၊ ရွာချ၍။
ကရကဝသံ နာမ ဝဿဇာတိ နိပတိတွာ
ဝိနာသေတိ အဖလံ ကရောတိ။ မိလိန္ဒ၊
၂၉၆။ (ဂ) ချ၍၊ ကြဲချ၍၊ စိုက်ပျိုး၍။
ကလလေ ဗိဇံ နိပတိတွာ ခိပ္ပံ သံဝိရဟတိ။
မိလိန္ဒ၊ ၂၉၆။ (ဃ) ခုန်ချ၍။ သော
(မက္ကဋေ) ဧဝံ ပုနပ္ပုနံ အနုက္ကမေန
ဧတသ္မိံ တာလေ နိပတိတွာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၂၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၇။ (င) ဖိနှိပ်၍။
နိပ္ပိဋေတိတိ နိတတိတွာ ပိဋေတိ၊ ဘိန္နတိ။
ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၈၃။ (စ) ထွက်၍။ နိပတိတွာ
(ပေတ၊ ၁၅၄) တိ နိက္ခမိတွာ။ ပေတ၊ ၄။
၁၀၃။ (င) အောက်သို့ နှစ်မြုပ်၍။
ကလလပိဋေ နိပတိတွာ ဩသီဒိတွာ။ ဇာ၊
၄။ ၂။ ၂၃-၄။

နိပတိတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပတ + တွာန]
တုပ်ဝပ်၍၊ ဝပ်တွာ၍၊ ဦးတိုက်၍။
နိပတိတွာန ယာစာမ၊ သဗ္ဗာယော သိရသာ
မယံ။ အပါ ၂။ ၂၁၇။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၅၉။

နိပတိဿတိ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + သတိ]
ကျလိမ့်လတ္တံ့။ နိပတတိ (၁) - ကြည့်။

နိပတိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + သန္တိ]
ကျကုန်လိမ့်လတ္တံ့။ နိပတတိ (၁) - ကြည့်။

နိပတိဿာမိ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + သာမိ]
(၁) ကျရောက်လိမ့်အံ့။ (၂) ထွက်အံ့။ (၁)
နိပတိ (၁) - ကြည့်။ (၂) နိပတတိ (၁၂) -
ကြည့်။

နိပတေ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + ဧယျ] (၁)
နှိပ်ချ - ညွှတ်ကိုင်း - ရိုသေ - ရာ၏။ (၂)
ဖြတ်ချ - ပယ်ခွါ - ရာ၏။ အကြွင်းမဲ့
ပယ်ဖြတ်ရာ၏။ နိပတတိ (၈ - ၁၁) -
ကြည့်။

နိပတေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပတ + ဧ +
တွာ] ကျရောက်၍။ ဝိနိဝိဇ္ဇနဋ္ဌေနာတိ
နိပတေတွာ (နိဗ္ဗဋ္ဌေတွာ၊ သိ) ဂမနဋ္ဌေန။
မဟာနိ၊ ၄။ ၂၇။

နိပတေယျ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + ဧယျ]
(၁) ကျရာ၏။ ကျရောက်ရာ၏။ (၂) ဖြတ်ချ
ရာ၏။ ပယ်ခွါရာ၏။ အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်ရာ
၏။ နိပတတိ (၁ - ၁၁) - ကြည့်။

နိပန္န (တိ) [နိ + ပဒ + တ] (၁) လျောင်း
- အိပ် - နေသော၊ သူ။ (၂) လျောင်း - အိပ်
- ရာ (အခါစသည်)။ (န) (၃) အိပ် -
လျောင်း - ခြင်း။ (၁) သုဒိန္နော အနန္တရ-
ဟိတာယ ဘူမိယာ နိပန္နော။ ဝိ၊ ၁။ ၁၆။
အဒ္ဓသာ ခေါ သော ဘိက္ခု တံ ဣတ္ထိ နဂံ
ဥတ္တာနံ နိပန္နံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၈၃။ အဝကုဇ္ဇ
နိပန္နောတိ အစောမုခေါ ဟုတွာ နိပန္နော
ပဿတိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၆၅။ (၂) နိပန္နကာလ
နိပန္နဌာန - တို့ကြည့်။ (န) (၃) နိပန္န-
ကာရဏ၊ နိပန္နဒေါသ - တို့ကြည့်။

နိပန္နော (ပါ·ဇ) — ဝိ၊ ၁။ ၁၆၊ ၄၇။ မ၊
၁။ ၂၆။ မဟာနိ၊ ၂၉၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၊ ၄၃၊
၁၂၄၊ ၂၄၁။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၇၊
၁၇၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၉၊ ၂၇၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၅၀။ မ၊
၄။ ၄။ ၁၃၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၀၊ ၂၆၃။ သံ၊ ၄။ ၃။
၁၁၁၊ ၂၃၃၊ ၂၅၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၄၊ ၃၂၀။
အဘိ၊ ၁။ ၁၆၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၅၃။ အဘိ၊ ၄။
၃။ ၃၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၉၂၊ ၂၇၂၊ ၂၇၉။ ဓမ္မ၊
၄။ ၁။ ၅၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၆။ ဥဒါန၊ ၄။ ၇၀၊
၁၀၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၊ ၁၁၄။ ပေတ၊ ၄။
၄၁၊ ၂၄၈။ ထေရီ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၃။ အပါ၊ ၄။ ၁။
၁၂၊ ၇၄၊ ၈၆၊ ၁၉၄၊ ၂၂၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၁၇။
စရိယာ၊ ၄။ ၁၂၄၊ ၁၂၆၊ ၂၂၁၊ ၃၂၆။ ဇော၊ ၄။
၁။ ၁၂။ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၆။ ဇော၊ ၄။ ၃။ ၂၁၊ ၂၅၅၊
၃၈၄၊ ၅၀၇။ ဇော၊ ၄။ ၄။ ၃၉၊ ၃၇၆။ ဇော၊ ၄။ ၅။
၁၇၃။ ဇော၊ ၄။ ၆။ ၂၆၂။ ဇော၊ ၄။ ၇။ ၂။ မဟာနိ၊
၄။ ၃၆၅။ ဝဇီရ၊ ၁၁၇၊ ၂၁၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၄။
သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၃။ မ၊ ၄။ ၃။
၃၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၇၊ ၁၉၃။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၆။ နိပန္နော (ပါ·ဗ) — ဝိ၊ ၁။ ၂၈၇။

ဝိ၊ ၂။ ၉၄။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၈။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၇။
 ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၉။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၁၄၇။ နိပန္န (ထိ၊ ပ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၄။ ၃၈၃။ ဒိ၊
 ၂။ ၁၂။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၁။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။ မ၊
 ၄။ ၄။ ၁၂၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၁၂။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၆၁။
 စရိယာ၊ ၄။ ၁၂၃။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၉။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
 ၃၀၅။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၂၆။ ၄၇၁။
 ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂။ နိပန္န (ထိ၊ ပ၊ ဗ) — အပါ၊ ၄။
 ၁။ ၆၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၁၉။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ နိပန္န
 (ဒု၊ ဧ) — ဝိ၊ ၅။ ၃၀၀။ မ၊ ၁။ ၁၁၀။ အံ၊ ၂။
 ၂၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၂။ ၂၆၆။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ၊ ၄။ ၆။ ၄။ ၁။ ၃၄၄။ ၃၄၆။ အံ၊ ၄။ ၃။
 ၁၆။ ၇၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၉။ ၁၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၃။
 ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၈၅။ အပါ၊ ၄။
 ၁။ ၁၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၁၇။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၂၀။
 ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၈။ ၂၁၈။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၄။ ၂၆၆။
 ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၅။ ၂၈၄။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၇၁။ ဇာ၊ ၄။
 ၆။ ၄၇။ ဝဇီရ၊ ၂၅၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၊ ၃၀၄။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။ အနုဋီ၊ ၂။
 ၂၀၈။ နိပန္န (ထိ၊ ဒု၊ ဧ) — ဝိ၊ ၄။ ၃၈၃။
 စရိယာ၊ ၄။ ၂၁၅။ နိပန္နန (တ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၄။
 ၃။ ၁၆၉။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၂။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၆။ သိ၊ ၄။
 ၁။ ၄၄။ နိပန္နဟိ (တ၊ ဗ) — ဓမ္မ၊ ၄။
 ၁။ ၇။ နိပန္နဿ (ဓ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၅။ ၃၆၆။ မ၊
 ၁။ ၂၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၀။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၂။ ၂၃၀။ ဒိ၊
 ၄။ ၂။ ၁၂၉။ မ၊ ၄။ ၄။ ၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၁။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၁၄။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၃။ ဝဇီရ၊ ၁၁၇။
 နိပန္နဿ (ဆ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၉၉။ အံ၊ ၄။
 ၃။ ၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၅။ နိပန္နနံ (ဆ၊ ဗ)

— ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။ အပါ၊ ၄။ ၁။
 ၁၀၄။ နိပန္န (သ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၂။ ၂၈၊ ၁၈၀။
 ဝိ၊ ၅။ ၆၂၊ ၁၃၄။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၊
 ၁၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄။ ၄။ ၃၈၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀။
 စရိယာ၊ ၄။ ၁၇၁။ ၂၂၉။ ဝဇီရ၊ ၅၁၉။ သာရတ္ထ၊
 ၂။ ၁၀၉။ ၃၈၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၁။ ဝိမတိ၊ ၁။
 ၁၆၀။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၉။ နိပန္နဿ (ထိ၊
 သ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၂။ ၃၇၉။ ဝဇီရ၊ ၃၇၈။ အနုဋီ၊
 ၁။ ၈၉။ နိပန္နသု (သ၊ ဗ) — ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၆၈။

နိပန္နက (တိ) [နိ + ပဒ + တ + က] အိပ် -
 လျောင်း - သော၊ သူ၊ ယော ပန နိပန္နကော
 သဇ္ဈာယံ ဝါ ကရောဇ္ဇော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၃။
 ဗောဓိသတ္တော နိပန္နကောဝ အာဟ။ မ၊ ၄။
 ၃။ ၅၁။ နိသိန္နကော ဝါ နိပန္နကော ဝါ
 (ပဋိသံ၊ ၃၈၇) တိ နိသိန္နော ဝါ နိပန္နော
 ဝါ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၂။ (- ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၉)
 နိပန္နကော (ပု၊ ပ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၆။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၇၊ ၂၈၁။ အဘိ၊ ၄။
 ၂။ ၄၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၄။
 အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၇။ ဇာ၊ ၄။ ၆။
 ၄၉။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၁။ နိပန္နကာ (ထိ၊ ပ၊ ဧ)
 — ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၀။ နိပန္နကာ (ထိ၊ ပ၊ ဗ)
 — ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၁။ နိပန္နကံ (ပု၊ ဒု၊ ဧ) —
 စရိယာ၊ ၄။ ၁၈၃။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
 ၂၁၁။ ၂၆၂။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၄၉။

နိပန္နကာရဏ (န) [နိပန္န + ကာရဏ]
 လျောင်း - အိပ် - ခြင်း၏အကြောင်း။ မဟာ-
 ရက္ခိတော တဿ နိပန္နကာရဏံ ဥတ္တ။
 စရိယာ၊ ၄။ ၁၈၂။ အက္ခဟိ မေ နိပန္န-
 ကာရဏန္တိ ပုစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၁၂။

နိပန္နကာလ (ပု) [နိပန္န + ကာလ] လျောင်း - အိပ် - ရာအခါ။ သိရိဂုဏ် ပဝိသိတွာ ဝရသယနေ နိပန္နကာလေ ပန ဒေသေန္တိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၈။ ကိ အယံ နိပန္နကာလတော ပဋ္ဌာယ ပဿာဝဋ္ဌာနာဘိမုခေါ နိက္ခမတိ စေဝ ပဝိသတိ စ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၁။ (- သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၁၊ ၃၅၁။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၉၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၄၉။)

နိပန္နဆာတသိဂီလီ (ထိ) [နိပန္န + ဆာတ + သိဂီလီ] အိပ်လျက် - မွတ်သိပ် - ဆာလောင် - နေသော မြေခွေးမ။ ဟေဋ္ဌာ-ပိဋကေ နိပန္နဆာတသိဂီလီ ဝိယ ဝဋ္ဋေတွာ ဝဋ္ဋေတွာ ပါဒမူလေ နိက္ခိတ္တရန္တံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၆။

နိပန္နဆာယာ (ထိ) [နိပန္န + ဆာယာ] လျောင်း - အိပ် - ရာဖြစ်သော (သစ်ပင်) အရိပ်။ ဗောဓိသတ္တော ပုတ္တဿ နိပန္နဆာယာယမေဝ နိသီဒိတွာ ဘုဉ္ဇူ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၂။

နိပန္နလိက (တိ) [နိပန္န + အလိ + က] လျောင်း - အိပ် - လျက် လက်အုပ်ချီခြင်းရှိသော၊ လျောင်း - အိပ် - လျက် လက်အုပ်ချီသော၊ သူ။ အာယသ္မာ နိပန္နလိကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္တံ။ အပ၊ ၁။ ၁၄၂။

နိပန္နလိကတ္ထေရ (ပု) [နိပန္နလိက + ထေရ] နိပန္နလိကထေရီ။ (ယင်းထေရ်သည် ရှေး

ဘုရားရှင်တို့ထံ ဘဝများစွာက နိဗ္ဗာန်ကို ရည်စူး၍ ကုသိုလ်ထူး ပြုလာခဲ့၍ တိဿ ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်မှာ ရဟန်းပြုကာ တောရဆောက်တည်ပြီး နေ၏။ ထိုအခါ ပြင်းထန်သော ရောဂါဝေဒနာ နှိပ်စက်ခံနေရစဉ် ကြွရောက်တော်မူလာသော တိဿ ဘုရားရှင်အား လည်းလျောင်းအိပ်စက်လျက် ဦးထိပ်ထက်၌ လက်အုပ်ချီမှီး ရှိခိုးခဲ့ဘူး၏။ ယင်း ကောင်းမှုကြောင့် နတ်ပြည် ၆-ထပ်၌ လှည့်လည်၍ နတ်စည်းစိမ်ခံစားပြီး ဤ ဂေါတမဘုရားရှင် လက်ထက်တော်ဝယ် အမျိုးအိမ်တစ်အိမ်၌ ဖြစ်လျက် အသက်၊ အရွယ်၊ ဉာဏ်၊ အားကြီးပွားလတ်သော် ဘုရားရှင်၌ ကြည်ညိုသဖြင့် ဘုရားရှင်ထံ ရဟန်းပြုရာ မကြာမီ အာသဝေါကုန်ခန်း ရဟန္တာဖြစ်လေသည်။ ရှေးကပြုဘူး ကုသိုလ်ထူး၏ အမှုအရာကို အစွဲပြု၍ နိပန္နလိက ထေရ်ဟု ထင်ရှားကျော်ကြားလေသည်။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၇-၈။) နိပန္နလိကတ္ထေရဿာ-ပဒါနံ တတိယံ။ အပ၊ ၁။ ၁၄၂။

နိပန္နဌာန (န) [နိပန္န + ဌာန] လျောင်း - အိပ် - ရာအရပ်။ နိပန္နဌာနတော စလိတွာ နိက္ခမိတွာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၈။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၂၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၄။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။)

နိပန္နတ္တ (န) [နိပန္န + ဣ] လျောင်း - အိပ် - သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။ မန္တမန္တေန စ ဝါတေန ဗီဇယမာနဿ နိပန္နတ္တာ သဗ္ဗာ-ကာရေန ဧကန္တသုခံ ဟောတိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။

၃၄၅။ တဿ အာပတ္တိတိ အသုဒ္ဓစိတ္တေနဝ
နိပန္နတ္တာ နိဒ္ဒါယန္တဿပိ အရုဏေ ဥဂ္ဂတေ
ဒိဝါ ပဋိသန္ဓာနမူလိကာ အာပတ္တိ။ သာရတ္ထ။
၂။ ၁၁၀။ (- ၁၁၁။ ဝိမတိ။ ၁။ ၁၆၁။)

နိပန္နဒါရက (ပု) [နိပန္န + ဒါရက။ ထိ - ဌ
ဒါရိကာ] လျောင်း - အိပ် - သော သူငယ်။
သပိတေ နိပန္နဒါရကံ စတူဟိ ဒါဌာဟိ
ခုံသိတွာ အဂမာသိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၆။
တာပသော အန္တောပဒုမဂဗ္ဗေ နိပန္နဒါရိကံ
အဒ္ဓသ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၇။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၉၁။
(- မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၉၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၃။)

နိပန္နဒေါသ (ပု) [နိပန္န + ဒေါသ] အိပ်ခြင်း
ဟူသောအဖြစ်။ ဝိဝရိတွာ နိပန္နဒေါသေန
ပန ဥပ္ပန္နေ ဝတ္ထုသ္မိံ ဒုက္ခံ၊ ဝိ၊ ဌ၊
၁။ ၂၄၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂။

နိပန္နပဋိမာဂုဟ (ထိ) [နိပန္နပဋိမာ + ဂုဟာ]
လျောင်းတော်မူ ဆင်းတုတော်မြတ် ကိန်းဝပ်
ရာ ဂူ။ (ယင်းသည် B.E. ၁၇၀၇ - တွင်
သီဟိုဠ်ကျွန်း ပုလတ္တိပရံ နန်းတက်သော
မဟာပရက္ကမမင်းကြီး၏ ကောင်းမှုဖြစ်သည်။)
D.P. လည်းကြည့်။ နိပန္နပဋိမာလေကံ၊
နိပန္နပဋိမာဂုဟံ၊ P.S.D. စူဠဝံသ။ ၇၀၊ ၇၅။

နိပန္နဘာဝ (ပု) [နိပန္န + ဘာဝ] အိပ်သူ၏
အဖြစ်။ အာစရိယ တုမှာကံ ဣဓ နိပန္နဘာဝံ
န ဇာနာမိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၆။)

နိပန္နဘာဝဇာနန (န၊ ထိ) [နိပန္နဘာဝ + ဇာနန]
အိပ်နေသည်၏အဖြစ်ကိုသိခြင်း။ ပါသာ-
ဏဿ ဥပရိ သုသုမာရဿ နိပန္နဘာဝ-
ဇာနန။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၂၃။

နိပန္နမဉ္ဇ (ပု) [နိပန္န + မဉ္ဇ] အိပ်ရာ -
ညောင်စောင်း - ခုတင်၊ နိပန္နမဉ္ဇေန ပဉ္ဇမာ။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၁။

နိပန္နမဉ္ဇက (ပု) [နိပန္န + မဉ္ဇ + က] အိပ်ရာ
- ညောင်စောင်း - ခုတင် - ငယ်။ နိပန္နမဉ္ဇ-
ကေ ရန္တံ ဗန္ဓိတွာ သည် ကရောဟိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၃။ ၄၈၅။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၅၈။)

နိပန္နမဉ္ဇကောဋိ (ထိ) [နိပန္နမဉ္ဇ + ကောဋိ]
အိပ်ရာ - ညောင်စောင်း - ခုတင် - ၏ -
အစွန်း - အဖျား။ အိပ်ရာ - ညောင်စောင်း -
ခုတင် - စွန်း။ တတ္တဘာဝံ ဇာနိတွာ ဂနာ
တဿ ဘိက္ခုနော နိပန္နမဉ္ဇကောဋိယံ ဂဏှိ။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၃။

နိပန္နမတ္တ (တိ) [နိပန္န + မတ္တ] (က)
လျောင်းစက်ကာမျှဖြစ်သော။ (ခ)
တုပ်ဝပ်ကာမျှဖြစ်သော။ (က) ထေရေ ပန
ပုထုဇ္ဇနော နိပန္နမတ္တော နိဒ္ဒံ ဩက္ကမိ။ ဓမ္မ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၉၃။ (- ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၂။) (ခ)
နိပန္နမတ္တာယ ဧဝ ဒေဝိယာ ဟိမဝန္တေ
ဇေဋ္ဌကော မဟာပဒုမပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ ဘာတိ-
ကေ အာမန္တေသိ။ ပေတ၊ ဌ၊ ၇၀။

နိပန္နဝတ္ထု (န) [နိပန္န + ဝတ္ထု] အိပ်သောသူ
၏ - အမှုအခင်း - အကြောင်းအရာ - ဝတ္ထု။
ဒွါရံ ဝိဝရိတွာ နိပန္နဝတ္ထုမှိ ဒိဝါ ပဋိသလ္လိ-
ယန္တေနာတိ ဒိဝါ နိပဇ္ဇန္တေန။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။

နိပန္နဝမ္ဗိကဌာနာဘိမုခ (တိ) [နိပန္နဝမ္ဗိကဌာန
+ အဘိမုခ] အိပ်ရာဖြစ်သော တောင်ပို့၊
ရှိရာအရပ်သို့ - ရှေးရှု - ဗျက်နှာမှု - သော။
ဗောဓိသတ္တဿ နိပန္နဝမ္ဗိကဌာနာဘိမုခေါ
ဂန္ဓာ ဧကသ္မိံ ရုက္ခမူလေ အဌာသိ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၇။ ၁၄။

နိပန္နသီသ (တိ) [နိပန္န + သီသ] လည်း
လျောင်း (မထောင်) သော ဦးခေါင်းရှိသော၊
သူ။ ပန္နသီရောတိ နိပန္နသီသော ဟုတွာ။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၁။

နိပန္နောကာသ (ပု) [နိပန္န + ဩကာသ] လျောင်း - အိပ် - ရာ အရပ်။ နိပန္နော-
ကာသော ဒိဿတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၇၇။ ဝိ၊ ၂။ ၈၈၊
၁၄၁၊ ၃၈၉။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၊
၁၂၆။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅။)

နိပယတိ (ကြိ) [နိ + ပေ + အ + တိ] (ကိလေသာတို့ကို) - ခြောက်သွေ့ -
စင်ကြယ် - စေတတ်၏။ နိပယတိ ဝိသော-
သေတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၄။)
နိပယန္တိ ဝိသောဓန္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၀။

နိပယန္တိ (ကြိ) [နိ + ပေ + အန္တိ] ခြောက်
သွေ့ - စင်ကြယ် - စေတတ်ကုန်၏။
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။

နိပရိစိတ (တိ) [နိ + ပရိစိတ] ဆည်းပူးခြင်း
- မရှိ - မှကင်း - သော၊ မဆည်းပူးအပ်သော။
ကိဉ္စိ စ နိပရိစိတော ဈာယတိ။ ပေဋကော။
၂၆၈။

နိပလိယ (တိ) [နိ + ပလိယ] တံခါးကျည်
- မင်းတုပ် - နှင့်တူသော မောဟမရှိသော၊
သူ။ နိတ္တဏံ နိမာနံ နိဒိဋ္ဌိံ နိသန္ဓာနံ
နိပလိယံ လောကေ စရန္တံ တံ မုနိံ န
ဝိဇာနာတိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၄၉။

နိပဿတိ (ကြိ) [နိ + ဒိသ + အ + တိ] ရှု
- မြင် - တတ်၏။ ရူပါယတနံ နိပဿတိ
ပစ္စက္ခတာ ဝိဇာနာတိတိ နိဒဿနံ။ ဒိ၊ ဋီ၊
၃။ ၂၀၁။

နိပါက (ပု) [နိ + ပစ + က] ပညာဟူသော
သစ်ပင်၊ ပညာဖြင့်ပြီးသော သစ်ပင်။ ဌိတော
နိပါကော (ဇာ၊ ၂။ ၃၁၀) တိ သော ပညာ-
မယရက္ခော ပတိဌိတော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၃၉။

နိပါဌ (ပု) [နိ + ပဌ + က] ရွတ်ဖတ်ခြင်း။
ပါဌော နိပါဌော နိပဌော။ ဓာနံ၊ ၇၇၄။ ပဌ
ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ ဧကော၊ ပါဌော၊ နိပုဗ္ဗေ
နိပါဌော၊ အမှိ နိပဌော။ ယင်း ဋီ။

နိပါတ (ပု) [နိ + ပတ + အ။ ဓာနံ၊ ၁၁၂။
သူစိ။] (၁) (က) ကျခြင်း၊ ကျရောက်ခြင်း။
(ခ) ကျစေခြင်း၊ ချထားခြင်း၊ ဟောကြား
ခြင်း။ (၂) (ဧကနိပါတ်၊ ဒုကနိပါတ်စသော)
နိပါတ်။ (၃) (ပုဒ်၊ ဝါကျတို့၏ အစ၊ အလယ်၊

အဆုံး၌ ကျရောက်တတ်သော) နိပါတ်၊ နိပါတ်ပုဒ်။

(၁) (က) ဒန္တော ဥဒါယိ ဥဒက-
ဖုသိတာနံ နိပါတော။ မ၊ ၂။ ၁၁၇။ သံ၊ ၂။
၃၉၅။ ကသာယ အတ္တနိ နိပါတ် န ဒေတိ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။ ဧကေကသာပိ ဥဒကဗိန္နုနော
နိပါတေန အနုပုဗ္ဗေန ပူရတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၁၁။ (- အပ၊ ၂။ ၂၅၅။ မိလိန္ဒ။ ၁၁၂။ ထေရီ၊
၄။ ၈၇။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၅၁၃။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။
၁၉၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၇။)

(ခ) နိပါတနံ နိက္ခိပနန္တိ နိပါတော၊
ဧကော ဧကေကော ဂါထာနံ နိပါတော
နိက္ခေပေါ ဧတ္တာတိ ဧကနိပါတော။ ထေရ၊
၄။ ၁။ ၃။

(၂) တာသံ နိပါတာဒိဝိဘာဂေါ ဟေဋ္ဌာ
ဝုတ္တောယေဝ။ တတ္ထ နိပါတေသု ဧကက-
နိပါတော အာဒိ။ ထေရီ၊ ၄။ ၅။

(၃) အဿုဓာတိ ပဒပူရဏမတ္ထေ၊
အဝဓာရဏတ္ထေ ဝါ နိပါတော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၉။ တေနဟိတိ ဥယျောနေတ္ထေ
နိပါတော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၄။ ၁၅၄။ ဒိ၊ ၄။ ၂။
၄၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄။ သိ၊
၄။ ၁။ ၅၅။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၇။ ခေါတိ
ပဒပူရဏမတ္ထေ အဝဓာရဏေ အာဒိကာလ-
တ္ထေ ဝါ နိပါတော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄။ အံ၊ ၄။ ၁။
၁၃။ ယဋ္ဌေတိ စောဒနတ္ထေ နိပါတော။ သံ၊
၄။ ၃။ ၄၄။ တဠ္လိတိ ဧကသတ္ထေ နိပါတော။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၀။ ဣတိတိ နိဒဿနတ္ထေ
နိပါတော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၂။ ကိရာတိ
အဿဒ္ဓေယျအဗျတ္တိပရိဟာသေသု နိပါ-
တော။ ဝဇီရ၊ ၄၀၉။ အနေကတ္တတ္တာ နိပါ-

တာနံ ပနသဒ္ဓေါဟိသဒ္ဓတ္ထေ။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၈၅။ ယန္တုနာဟန္တိ ပရိကပ္ပေနေဝါယံ
နိပါတော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။ အဟော ဝတာတိ
သောစနေ နိပါတော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၆။ မာတိ
ပဋိသေဝေ နိပါတော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၈။
တယိဒန္တိ နိပါတော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၀။ အဟံ
ဣတိ ဝါ ဧကော နိပါတော သာနနာသိ-
ကော ကတော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၅။

(နိပါတ်ပုဒ်ဟူသော အမည်သည် တူ
သော အသွင်အားဖြင့် ဝါကျလမ်းကြောင်း၌
ကျရောက်တတ်သော၊ ဝါကျတို့၏ အစ၊
အလယ်၊ အဆုံး၌ ကျရောက်တတ်သော
ပုဒ်တို့၏ အမည်ဖြစ်၏။ နိရုတ္တိ၊ နာ။ ၁၆၂။
နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၉၃။ ယင်း နိပါတ်ပုဒ်သည်
လိင် ၃-ပါး ဝိဘတ် ၇-သွယ်တို့ဖြင့် ဖောက်
ပြန် ပျက်စီးခြင်းမရှိ တစ်ခုတည်းသော
အခြင်းအရာ အသွင်သဏ္ဌာန်သာရှိသော
ကြောင့်၎င်း၊ (ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၉၅) ခပ်သိမ်းသော
လိင်၊ ဝိဘတ်၊ ပုဒ်တို့၌ တူညီသော အခြင်း
အရာ အသွင်သဏ္ဌာန်သာ ရှိသောကြောင့်
၎င်း၊ (နိတိ၊ ပဒ။ ၃၉၇။ တန်၊ ၄။ ၁၂၀၂)
“အဗျယ” လည်းမည်၏။ သမုစ္စည်း၊ ဝိကပ်၊
ပဋိသေဝေ၊ ပူရဏ - စသော (ဒြပ်မဟုတ်
သော) အနက်တို့ကို ဟောတတ်သော
ကြောင့် “အသတွဝါစက” လည်းမည်၏။ ရူ၊
နာ။ ၁၃၂။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၆၉။ နိရုတ္တိ၊
နာ။ ၁၆၂။ ယင်း အနက်တို့တွင် ပူရဏ
အနက်ရှိ နိပါတ်သည် (၁) အတ္ထပူရဏ၊ (၂)
ပဒပူရဏ - ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။ ပုဒ်တစ်ပါး
ဟောအပ်ပြီးသော အနက်ကိုသာ ထွန်းပြ
သောအားဖြင့် အပိုအလွန်ပြုခြင်းသည် အတ္ထ

ပူရဏမည်၏။ ကိုယ်ပိုင်ဟော အနက်ထူးမရှိ
သော်လည်း စကားဝါကျပြေပြစ် ချောမော
စေရန် အပိုဖြည့်ပေးခြင်းသည် ပဒုပူရဏမည်
၏။ ယင်း ပဒုပူရဏနိပါတ်တို့သည် အထ၊
ခလု၊ ဝတ - စသည်ဖြင့် များပြားကုန်၏။ ရှု
နာ။ ၁၃၂။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၄။ အတ္ထ
ပူရဏနိပါတ်သည်လည်း (၁) ပဌမာစသော
ဝိဘတ်နက်နှင့်ယှဉ်သော ဝိဘတ္တိယုတ္တ၊ (၂)
ပဌမာ-စသော ဝိဘတ်နက်နှင့်မယှဉ်သော
ဝိဘတ္တိအယုတ္တအားဖြင့် ၂-မျိုးပင်ရှိ၏။
အတ္ထိ၊ အာဝုသော၊ ဒိဝါ၊ သယံ၊ သဟ-
စသော နိပါတ်တို့သည် ပဌမာ-စသော
ဝိဘတ်နက်နှင့်ယှဉ်သည်ဖြစ်၍ ဝိဘတ္တိယုတ္တ
တို့ဖြစ်ကုန်၏။ ရှု နာ။ ၁၃၃။ နိတိ၊ သုတ္တ၊
နာ။ ၃၇၉။ အပ္ပေဝ၊ အဒ္ဓါ၊ ဧဝ၊ ကစ္ဆိ-စသော
နိပါတ်တို့သည် ပဌမာစသော ဝိဘတ်နက်
နှင့် မယှဉ်သည်ဖြစ်၍ အဝိဘတ္တိယုတ္တတို့
ဖြစ်ကုန်၏။ ယင်း အဝိဘတ္တိယုတ္တနိပါတ်
တို့သည်လည်း များပြားကုန်သည်ဖြစ်၍ များ
သောအနက်တို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။ ရှု နာ။ ၁၃၄။
နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၂။ ဤသို့ဖြင့် နာမ်၊
အာချာတ်၊ ဥပသဂ္ဂမှ ကင်းလွတ်သည်ဖြစ်၍
အဗျယလက္ခဏာရှိသော ပုဒ်အားလုံးသည်
နိပါတ်ချည်းသာ ဖြစ်၏။ ရှု နာ။ ၁၃၆။
ထို့ပြင် သော၊ တော၊ ဓာ၊ တဝေ၊ တုံ၊
တြ၊ ထ၊ တုန၊ တွာန၊ တွာ၊ ကုတ္တု-စသော
ပစ္စည်း အဆုံးရှိ (ပစ္စယန္တ) ပုဒ်များလည်း
နိပါတ်တို့သာဖြစ်ကြောင်း ဗျာကရုဏ်းဆရာ
တို့ မိန့်ဆိုကုန်၏။ ဓာနံ၊ ဓာနံ၊ ငို။ ၁၂၀၂။
ရှု၊ ၄၂၂။ ရှု နာ။ ၁၃၃-၆။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။
၃၈၀၊ ၃၉၀။ ယင်း ပစ္စယန္တနိပါတ်တို့ကို

ချန်ထား၍ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၌ အဖွင့်
ထင်ရှားသော နိပါတ်နှင့် ရူပသိဒ္ဓိ၊ သဒ္ဓနိတိ
လာ နိပါတ်တို့ကို ပုဒ်အက္ခရာစဉ်၍ ဤ၌
ဖော်ပြအပ်သည်။

နိပါတပဒါဝလိ

အ - သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၅။ ဝိမာန၊ ဌ။
၂၅၆၊ ၂၈၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၂၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၂၃၉၊ ၃၃၂။ စူဠနိ၊ ဌ။ ၁၉။ ဒီ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃၆။
ဒီ၊ ငို၊ ၃။ ၂။ မူလငို၊ ၁။ ၂၅။ ရှု နာ။ ၁၃၂။
နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၂-၄။ အစိရံ - ရှု နာ။
၁၃၆။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၉၁။ အဇ္ဇ - သိ၊ ငို၊
သစ်၊ ၂။ ၁၉၁။ ရှု နာ။ ၁၃၄။ အဇ္ဈ - နိတိ၊
သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၁။ အဇ္ဈတ္တံ - ရှု နာ။ ၁၃၄။
နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၀၊ ၃၉၅။ အညတြ -
နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၇။ အသဒတ္တု - မ၊ ဌ၊
၂။ ၃၀၂။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၃၅၈။ စူဠနိ၊ ဌ။
၆၂။ ဒီ၊ ငို၊ ၃။ ၁၃၅။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၄၂။ ရှု နာ။
၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၂။ အညဒါ -
နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၁။ အတိ - ဥဒါန၊ ဌ။
၂၀၃။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၂၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၀။
မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၅၈။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၂၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။
၄၀။ အတ္ထိ - မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၂၀၊ ၂၄၅။ အံ၊ ငို၊
၂။ ၇၉။ ရှု နာ။ ၁၃၂။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၉။
အတ္ထိ နာမ - အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၈။ အထ - မ၊ ဌ၊
၁။ ၁၁၃၊ ၁၅၆။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၁၊ ၂၃၇၊
၂၅၉။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၉၆။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၃၄၊ ၇၅။
ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၁၀၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၅။
ဝိမနာ၊ ဌ။ ၉၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။ ထေရိ၊
ဌ။ ၂၆၃၊ ၂၇၂။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၁။ စရိယာ၊
ဌ။ ၁၄၂။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၂။ ဝဇီရ၊ ၃၉၃။

သာရတ္ထံ ၃။ ၁၃၃။ ဝိမတိံ ၂။ ၈၄။ သိံ ငို
သစ် ၁။ ၆၃။ ၂၁၂။ ဒိံ ငို ၂။ ၁၅။ မ ငို ၁။
၁၈၅။ အံ ငို ၂။ ၁၁၀။ ၂၅၈။ ရှု နာ။ ၁၃၂။
နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၇၅-၇။ အထခေါ —
ဝိမတိံ ၂။ ၈၄။ အထော — ပဋိသံ ဌ ၂။
၃၉။ ပေတံ ဌ ၂။ ၂၃၅။ မဟာနိံ ဌ ၃၄၀။ ရှု
နာ။ ၁၃၂။ နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၇၅-၈။ အဒု
— ဇာ ဌ ၃။ ၄၇၅။ ဇာ ဌ ၆။ ၂၉၂။ အဒ္ဓါ
— ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၀၂။
အဓနာ — နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၁။ အဓော
— ရှု နာ။ ၁၃၃။ နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၁။
အနု — ပေတံ ဌ ၄၆။ ဇာ ဌ ၂။ ၁၄၄။
အန္တရာ — ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိံ သုတ္တံ နာ။
၃၈၀။ ၃၉၅။ အန္တရေန — သံ ငို ၂။ ၂၉၇။
အန္တရံ — နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၀။ အန္တော
— ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၀။
အန္တံ — နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၀။ အပရုဇ္ဈ
— ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၁။
အပါစိနံ — နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၁။ အပိ —
သံ ဌ ၂။ ၃၀၀။ အံ ဌ ၃။ ၁၈၆။ ဥဒါနံ ဌ
၂၅၂။ ၃၅၄။ ပေတံ ဌ ၁၇၁။ ထေရံ ဌ ၁။
၃၁၉။ ဇာ ဌ ၁။ ၁၅၃။ သိံ ငို သစ် ၁။ ၁၄၇။
မ ငို ၁။ ၁၀။ သံ ငို ၁။ ၁၀။ သံ ငို ၂။ ၂၅၇။
၃၀၂။ အံ ငို ၁။ ၁၃၈။ ၂၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိံ ငို ၁။
၉။ အပိစ — သိံ ငို သစ် ၁။ ၁၇၆။ အပိဿု
— ဒိံ ဌ ၂။ ၅၆။ မ ဌ ၂။ ၈၁။ သံ ဌ ၁။
၁၈၀။ သာရတ္ထံ ၃။ ၁၅၃။ ဝိမတိံ ၁။ ၂၈၀။
ဝိမတိံ ၂။ ၈၇။ ၂၁၃။ မ ငို ၂။ ၁၃၂။ အပ္ပေ
— အပ္ပေဝနာမ — ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိံ သုတ္တံ
နာ။ ၃၈၂။ အဘိက္ခဝံ — အဘိက္ခံ — ရှု
နာ။ ၁၃၄။ နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၁။ အဘိတော

— ရှု နာ။ ၁၃၃။ နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၀။
အဘိဒေါ — အံ ငို ၃။ ၁၃၅။ အန္တော —
ရှု နာ။ ၁၃၃။ နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၁။ အမာ
— ရှု နာ။ ၁၃၅။ နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၇။
အယံ — အံ ငို ၃။ ၁၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိံ ငို ၁။ ၃၅၆။
အရေ — ရှု နာ။ ၁၃၃။ နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၁။
အရံ — အလိကံ — ရှု နာ။ ၁၃၆။ နိတိံ
သုတ္တံ နာ။ ၃၉၁။ အလံ — ဇာ ဌ ၃။ ၂၁၁။
မ ငို ၂။ ၂၁၈။ မ ငို ၃။ ၇၈။ ရှု နာ။ ၁၃၂။
နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၇၂-၄။ အဝတ္တရိံ —
မူလငို ၂။ ၂၃၀။ အဿ — ဝိမာနံ ဌ ၁၁၂။
ဇာ ဌ ၅။ ၃၉၇။ အဿု — အံ ဌ ၂။ ၁၅၀။
အံ ဌ ၃။ ၆၆။ ခုဒ္ဒကာ ဌ ၁၅၇။ ဝိမာနံ ဌ
၁၂၃။ ထေရံ ဌ ၁။ ၂၂၈။ ၂၃၂။ ဇာ ဌ ၁။
၂၁၂။ ဇာ ဌ ၅။ ၂၅၇။ ဇာ ဌ ၇။ ၉၀။ ၂၆၈။
အံ ငို ၂။ ၁၃၈။ ၁၆၂။ နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၇၅-
၉။ အဿုဒံ — သံ ဌ ၁။ ၂၆၀။ အံ ဌ ၂။
၃၆၁။ အဿုဓ — ဝိံ ဌ ၂။ ၅။ သံ ဌ ၃။
၂၉၉။ ဝဇိရံ ၂၅၃။ အဟ — သံ ငို ၁။ ၁၈၈။
အဟော — မ ဌ ၃။ ၁၈၆။ ဥဒါနံ ဌ ၁၈၀။
ဝိမာနံ ဌ ၆၃။ အဟ ဌ ၁။ ၂၅၄။ ဒိံ ငို ၁။
၃၆၅။ သံ ငို သစ် ၂။ ၃၇၅။ ရှု နာ။ ၁၃၅။
နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၄-၅။ အဟောဝတံ —
မ ဌ ၂။ ၂၃၂။ အံ ဌ ၃။ ၉၈။ မ ငို ၁။ ၃၀၃။
မ ငို ၃။ ၁၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိံ ငို ၁။ ၄၁၉။ အဟံ
— ဝိမာနံ ဌ ၂၉၇။ စရိယာ ဌ ၁၆၀။ ၂၂၆။
မူလငို ၁။ ၂၅။ အာ — ပေတံ ဌ ၁၅၃။ ဒိံ
ငို ၃။ ၁၁၀။ နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၇၅-၆။ အာမ
— ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၃။
အာမော — နိတိံ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၃။ အာယတိံ
— ရှု နာ။ ၁၃၄။ အာယတိံ — နိတိံ သုတ္တံ

နာ။ ၃၈၁။ အာရကာ — အာရာ — ရှု နာ။
 ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တ နာ။ ၃၈၁။ အာဝိ — ရှု
 နာ။ ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တ နာ။ ၃၈၀။ အာဝုသော
 — ရှု နာ။ ၁၃၃။ နိတိ သုတ္တ နာ။ ၃၈၁။
 အာသု — ရှု နာ။ ၁၃၆။ နိတိ သုတ္တ နာ။
 ၃၉၁။ ဣဃိ — ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၉။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၁၈။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၃။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၅။ သံ၊ ဌ၊
 ၁။ ၃၀၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၃။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၈၁။
 ၃၆၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၄။ ၂၂၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊
 ၂။ ၂၆၆။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၁၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၇။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၄။ ၄၆၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၃၉။ ဇာ၊
 ဌ၊ ၇။ ၁၃၃။ ၃၇၂။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၀၈။ သာရတ္ထ၊
 ၃။ ၂၉၈။ ရှု နာ။ ၁၃၅။ နိတိ သုတ္တ နာ။
 ၃၈၅။ ဣတိ — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၄။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၅၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၈၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၃။
 ၂၅၉။ ၂၆၀။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၇။ အပါ၊ ဌ၊
 ၁။ ၂၂၈။ ၂၆၆။ ၂၈၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၉၆။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၀၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၆။ ဒိ၊ ဋိ၊
 ၁။ ၁၃၂။ သိ၊ ဋိ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၆-၈။ သိ၊ ဋိ၊
 သစ်၊ ၂။ ၅၁။ ၁၁၅။ ဒိ၊ ဋိ၊ ၂။ ၅၃။ ၃၂၀။ ၃၃၇။
 မ၊ ဋိ၊ ၁။ ၂၃၂။ ၂၄၁။ ၃၇၇။ မ၊ ဋိ၊ ၂။ ၂၄၅။
 ၂၆၅။ မ၊ ဋိ၊ ၃။ ၈၃။ ၁၁၁။ ၂၂၄။ ၃၄၁။ ၃၆၆။
 ၄၃၂။ သံ၊ ဋိ၊ ၁။ ၁၈။ ၁၂၆။ ၂၀၀။ ၂၀၅။ ၂၄၁။
 ၂၉၀။ ၃၂၁။ သံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၃၆-၈။ ၄၁။ ၅၈။ ၉၁။
 ၉၇။ ၁၀၆။ ၁၃၉။ ၂၀၄။ ၂၂၉။ ၂၃၄။ ၃၂၅။ ၄၀၄။
 ၄၇၉။ ၅၄၆။ အံ၊ ဋိ၊ ၁။ ၂၀။ ၄၉။ ၁၄၂။ ၁၅၂။
 ၂၈၃။ အံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၈။ ၁၇။ ၁၃၉။ ၂၈၄။ အံ၊ ဋိ၊
 ၃။ ၈၅။ မူလဋိ၊ ၂။ ၃၈။ အနုဋိ၊ ၂။ ၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ဋိ၊ ၁။ ၅၉။ ၃၂၅။ ၄၆၀။ နေတ္တိ၊ ဋိ၊ ၁၃၂။
 နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၄၀။ ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တ
 နာ။ ၃၈၃။ ဣတိဟ — သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄။

ဣတိဟိ — နိတိ သုတ္တ နာ။ ၃၉၁။ ဣတ္ထံ—
 အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၅။ ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တ
 နာ။ ၃၈၃။ ဣဒါနိ — နိတိ သုတ္တ နာ။ ၃၈၁။
 ဣဒံ — ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၈။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆။ မ၊ ဌ၊
 ၃။ ၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅။ ဣတိဝုတ်၊
 ဌ၊ ၁၀၂။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၆၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၅။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂။ ဝိမတိ၊ ၁။
 ၁၃။ သိ၊ ဋိ၊ သစ်၊ ၁။ ၅၄။ သိ၊ ဋိ၊ သစ်၊ ၂။
 ၃၅။ ဒိ၊ ဋိ၊ ၂။ ၇၇။ ဒိ၊ ဋိ၊ ၃။ ၃။ မ၊ ဋိ၊ ၂။
 ၂၆၃။ သံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၂၅၂။ အံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၂၅၅။
 ဣဝ — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၄။ သံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၅၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၃။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊
 ၆၈။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၉။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၇၃။
 ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၉။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
 ဌ၊ ၁၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၈၂။
 မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄၀၈။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၆၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။
 ၂၈၂။ ဒိ၊ ဋိ၊ ၁။ ၂၂၁။ မ၊ ဋိ၊ ၃။ ၂၅၂။ သံ၊ ဋိ၊
 ၁။ ၁၀၈။ ၁၃၇။ သံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၂၈၅။ ဣဝ —
 ထေရု၊ ဌ၊ ၂၃၄။ ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တ
 နာ။ ၃၈၄။ ဤသကံ — ရှု နာ။ ၁၃၆။ နိတိ
 သုတ္တ နာ။ ၃၉၁။ ဥစ္စံ — ရှု နာ။ ၁၃၄။
 နိတိ သုတ္တ နာ။ ၃၈၀။ ဥတ္တရသုဝေ — နိတိ
 သုတ္တ နာ။ ၃၈၁။ ဥဒံ — ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၅။
 ဥဒ္ဓံ — ရှု နာ။ ၁၃၃။ နိတိ သုတ္တ နာ။ ၃၈၀။
 ဥပ — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၆။ ဥပရိ — ရှု နာ။
 ၁၃၃။ နိတိ သုတ္တ နာ။ ၃၈၀။ ဥပ္ပံ — သိ၊ ဋိ၊
 သစ်၊ ၂။ ၃၅၇။ ကေဇ္ဈံ — ရှု နာ။ ၁၃၃။
 နိတိ သုတ္တ နာ။ ၃၈၀။ ကေဒါ — နိတိ
 သုတ္တ နာ။ ၃၈၀။ ကေမန္တံ — ရှု နာ။ ၁၃၃။
 ဧတရဟိ — နိတိ သုတ္တ နာ။ ၃၈၁။ ဧတံ
 — ပေတ၊ ဌ၊ ၂၀၉။ ၂၄၃။ ဧတ္တာဝတာ —

မဟာနိ ဌ။ ၁၃၈။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၀၉။ ရှု၊
 နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၃။ စတ္တ —
 ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၁၈။ ဧနံ — ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၅။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၇၅-၆။ ဧဝံ — ခုဒ္ဒက၊ ၄။
 ၁၄၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၆။
 ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၅၆။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၆၄။ နေတ္တိ၊ ငို၊ ၇၀။
 ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၂၊ ၃၉၁။
 ဧဝမေတံ — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၅။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။
 ၃၈၅။ ဧဝမေဝ — ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၈၆။ ရှု၊
 နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၄။ ဧဝမေဝံ
 — ဧဝမ္ပိ — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။
 ၃၈၄။ ဧဝံ — ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄။ သံ၊
 ၄။ ၁။ ၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၀။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၆။ ဣတိဝုတ်၊
 ၄။ ၈၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၆၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၂၉။ ဒိ၊
 ငို၊ ၁။ ၃၄၊ ၂၉၆။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၆။ ဒိ၊ ငို၊
 ၂။ ၂၄၇။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၂၄။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၅၈။
 အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၈၀။ နေတ္တိ၊
 ငို၊ ၇၁။ ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄-၅။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။
 ၃၀၃-၄။ ဩပါယိကံ — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၃။ ဩရံ — ရှု၊ နှာ။
 ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၁။ ကစ္ဆိ — မ၊ ၄။
 ၂။ ၁၄၁။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၃။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
 ၁၀၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၅၆။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၆၆။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၂။ ကစ္ဆိ န — ရှု၊ နှာ။
 ၁၃၄။ ကတေ — နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၈။
 ကတ္တစိ — နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၀။ ကထိဉ္စိ
 (ကထိဉ္စိ) — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၅။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။
 ၃၉၁။ ကထံ — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊
 နှာ။ ၃၈၃။ ကဒါ — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၁။ ကဒါစိ — နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။

၃၈၁။ ကပ္ပ — ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၄၈။ အံ၊ ငို၊ ၂။
 ၂၁၃။ ကရဟစိ — သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၄။
 ကလ္လံ — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။ ကဿာ — ရှု၊ နှာ။
 ၁၃၅။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၆။ ကဟံ —
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၇၅-၆။ ကာမံ — ရှု၊ နှာ။
 ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၂။ ကာလံ — ရှု၊
 နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၁။ ကိဉ္စ —
 ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၂။ ကိဉ္စာပိ — မ၊ ၄။ ၁။ ၉၉။
 သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၂၆။ မ၊ ငို၊
 ၁။ ၂၀၉၊ ၂၄၆။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၇။ ရှု၊ နှာ။ ၁၃၅။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၃။ ကိဉ္စိ — နိတိ၊ သုတ္တ၊
 နှာ။ ၃၈၄။ ကိတ္တာဝတာ — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၃။ ကိန္တိ — ရှု၊ နှာ။
 ၁၃၃။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၇၉။ ကိန္တု —
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၉၀။ ကိန္တု — ရှု၊ နှာ။
 ၁၃၄။ ကိရံ — အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
 ၆၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၆၅၊ ၃၁၂။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၀၂။
 ပေတ၊ ၄။ ၉၇၊ ၁၁၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၄။ ဇာ၊ ၄။
 ၂။ ၃၈၇။ ဝဇီရ၊ ၄၀၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၆-
 ၇။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၈၊ ၄၂၂၊ ၄၅၆၊ ၄၇၁။
 သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၄၄၊ ၁၉၇၊ ၂၉၃။ မ၊ ငို၊ ၁။
 ၂၅၅။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၇၆၊ ၃၅၀။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၇၆။
 သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၈၈၊ ၅၁၉။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၄။ အံ၊ ငို၊
 ၃။ ၃၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၅၊ ၁၂၃၊ ၃၂၆။ ရှု၊
 နှာ။ ၁၃၅။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၅။ ကိသ္မိ -
 - နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၉၀။ ကိ — သာရတ္ထ၊
 ၁။ ၅၇။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၁၈။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၅၂။
 သံ၊ ငို၊ ၁။ ၃၂၀။ အနုဋီ၊ ၂။ ၉။ ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၃။ ကိသု — ရှု၊ နှာ။
 ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၃။ ကိဝံ — အံ၊
 ငို၊ ၂။ ၁၇၈။ ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။

၃၇၅-၆။ ကိဝဠ — ပဋိသံ ဌာ ၂။ ၂၀၁။ ကု
— ရှု နှာ။ ၁၃၅။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၆။
ကုဒါစနံ — နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၁။ ကော
— နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၀။ ကွစနိ — ကွစိ
— နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၀။ ခလု — မဌာ ၂။
၂၂၈။ အံ ဌာ ၂။ ၁၆၆။ ဥဒါန ဌာ ၃၄၃။
ထေရီ ဌာ ၅၅။ ဇာ ဌာ ၅။ ၃၉၄။ မဟာနိ ဌာ
၁၆၉။ သာရတ္ထ ဌာ ၂၁၃။ ဒိ ဌာ ၂။ ၂၉၀။
သိ ဌာ သစ် ၂။ ၂၁၅။ မဌာ ၂။ ၂၄၄။ အံ ဌာ
၂။ ၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ ဌာ ၂။ ၉၀။ ရှု နှာ။ ၁၃၂။
နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၇၅-၈။ ခိပုံ — ရှု နှာ။
၁၃၆။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၉၁။ ခု — ထေရီ
ဌာ ၂၉၇။ နေတ္ထိ ဌာ ၃၁။ ခေါ — ဒိ ဌာ ၁။
၂၁၉။ မဌာ ၁။ ၁၄၁။ ၁၃၁။ ၁၅၆။ ၂၀၄။ မဌာ
၂။ ၂၂၇။ သံ ဌာ ၁။ ၂၈။ သံ ဌာ ၂။ ၁။ အံ ဌာ
၁။ ၁၃။ အံ ဌာ ၂။ ၁၆၆။ ၂၀၁။ ပဋိသံ ဌာ ၁။
၃၅။ ၁၃၀။ ပဋိသံ ဌာ ၂။ ၂၃၇။ ခုဒ္ဒကာ ဌာ
၉၆။ ဥဒါန ဌာ ၃၄၄။ ၄၉၇။ ၇၇။ ၁၉၀။ ၃၄၂။ ၃၉၁။
ဣတိဝုတ် ဌာ ၁၀၄။ သုတ္တနိ ဌာ ၁။ ၁၂၄-၅။
၂၂၁။ သုတ္တနိ ဌာ ၂။ ၅။ ၁၂၂။ ပေတာ ဌာ
၁၀။ ထေရီ ဌာ ၁။ ၁၃၈။ ၃၁၉။ ၃၃၆။ အပါ ဌာ
၁။ ၃၄၅။ နေတ္ထိ ဌာ ၂၄၆။ ဝဇီရ။ ၃၉၃။
သာရတ္ထ ဌာ ၃၂။ ၂၁၂။ သာရတ္ထ ဌာ ၂။ ၈၀။
သာရတ္ထ ဌာ ၃၃၃။ ၁၄၇။ ကခိဉ် သစ် ၂၅၄။
ဒိ ဌာ ၁။ ၃၁၀။ သိ ဌာ သစ် ၁။ ၄၃။ သိ ဌာ
သစ် ၂။ ၂၁၉။ ဒိ ဌာ ၃။ ၉၈။ မဌာ ၁။ ၂၁၁။
၂၂၁။ ၂၄၈။ သံ ဌာ ၁။ ၄၉။ ၂၈၇။ သံ ဌာ ၂။
၂။ ၄၁။ အံ ဌာ ၂။ ၂၅၈။ အံ ဌာ ၃။ ၁၇၃။
ဝိသုဒ္ဓိ ဌာ ၁။ ၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ ဌာ ၂။ ၃၄။ ၁၃၅။
နေတ္ထိ ဌာ ၂၅။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၇၅-၈။
ခေါတ် — သာရတ္ထ ဌာ ၃၈၀။ ခေါ ပန —

ဒိ ဌာ ၁။ ၂၂၇။ မဌာ ၁။ ၁၇၇။ ၁၉၁။ ဥဒါန
ဌာ ၂၉။ ခေါပနဿ — အံ ဌာ ၂။ ၁၁၉။ စ
— ဝိ ဌာ ၃။ ၃၀၅။ ပဋိသံ ဌာ ၁။ ၇၃။ ပဋိသံ
ဌာ ၂။ ၁၁၄။ ခုဒ္ဒကာ ဌာ ၁၉၅။ ဥဒါန ဌာ
၂၃၀။ ဝိမာန ဌာ ၉၉။ ၁၄၆။ ပေတာ ဌာ ၄၆။
ထေရီ ဌာ ၁။ ၁၂၈။ ၃၁၉။ ထေရီ ဌာ ၂။ ၂၁၆။
၂၅၄။ ၄၈၉။ ထေရီ ဌာ ၂၆၁။ ဇာ ဌာ ၁။
၃၈၈။ ဇာ ဌာ ၃။ ၂၆၄။ ဇာ ဌာ ၄။ ၇၅။ ဇာ
ဌာ ၇။ ၂၂၁။ မဟာနိ ဌာ ၁၁၇။ ၂၅၆။ ဒိ ဌာ
၂။ ၇၇။ မဌာ ၁။ ၂၃၀။ ၂၉၈။ ၃၇၃။ မဌာ ၂။
၁၂၆။ မဌာ ၃။ ၁၂၆။ သံ ဌာ ၁။ ၁၇။ ၁၀၇။
၃၂၈။ သံ ဌာ ၂။ ၃၀၂။ အံ ဌာ ၁။ ၂၀၁။ ၁၈၂။
အံ ဌာ ၂။ ၁၅။ အံ ဌာ ၃။ ၂၀၄။ မူလဋီ ၃။
၅၅။ အနုဋီ ၁။ ၁၃၈။ အနုဋီ ၂။ ၉။ ၅၉။
၁၁၂။ ၁၃၈။ အနုဋီ ၃။ ၈၃။ ၂၇၁။ ၂၈၃။
ဝိသုဒ္ဓိ ဌာ ၁။ ၆၅။ ၂၂၉။ ၃၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ ဌာ ၂။
၂၈၈။ ၄၉၁။ နေတ္ထိ ဌာ ၂၆။ ၁၂၆။ ရှု နှာ။
၁၃၂။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၇၀။ ၃၇၅-၆။ စရဟိ
— သာရတ္ထ ဌာ ၁၃၄။ ဝိမာတိ ၁။ ၂၉။ နိတိ
သုတ္တ နှာ။ ၃၇၅။ စိရဿံ — စိရံ — ရှု နှာ။
၁၃၆။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၈။ စေ —
ဣတိဝုတ် ဌာ ၈၃။ ၁၅၃။ ထေရီ ဌာ ၁။ ၃၁၉။
ဇာ ဌာ ၁။ ၂၆၆။ ဒိ ဌာ ၂။ ၂၆၄။ နိတိ သုတ္တ
နှာ။ ၃၈၈။ ဇာတု — ဝဇီရ။ ၅၃၃။ ရှု နှာ။
၁၃၄။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၂။ ဇာတုဇ္ဈေ —
နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၂။ စေ — မဌာ ၃။
၂၀၅။ အံ ဌာ ၁။ ၂၀၉။ ရှု နှာ။ ၁၃၃။ နိတိ
သုတ္တ နှာ။ ၃၈၁။ တဋ္ဌ — ဝိ ဌာ ၄။ ၁၈၇။
ဒိ ဌာ ၁။ ၂၁၁။ ဒိ ဌာ ၃။ ၄၅။ မဌာ ၂။ ၁၄၂။
မဌာ ၄။ ၄၈- ၉။ သံ ဌာ ၁။ ၃၆။ အံ ဌာ ၂။
၁၄၀။ သုတ္တနိ ဌာ ၂။ ၁၄၀။ ဝိမာတိ ၂။ ၂၀၉။

ဒါ ငို ၁။ ၂၁၈။ သိ ငို သစ် ၂။ ၃၁။ ရှု နှာ။
 ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၂။ တတော —
 သုတ္တနိ ဌာ ၂။ ၁၀၈။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၇၅-
 ၆။ တတ္ထ — နေတ္တိ ဌာ ၇၄။ တတြိ — ဥဒါန
 ဌာ ၃၉၁။ သံ ငို ၂။ ၄၂၉။ တထရိဝ — တထာ
 — ရှု နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၄။
 တထာ စ — ရှု နှာ။ ၁၃၄။ တထာ နာမ —
 တထာဟိ — ရှု နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တ နှာ။
 ၃၈၆။ ၃၉၁။ တထာဟိ ပန — သံ ဌာ ၂။
 ၁၆၂။ တထေဝ — ရှု နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တ
 နှာ။ ၃၈၄။ ဒါ — တဒါနိ — ရှု နှာ။ ၁၃၄။
 နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၁။ တယိဒံ — အံ ငို ၁။
 ၁၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ ငို ၁။ ၁၀၄။ တသ္မာ — ရှု နှာ။
 ၁၃၅။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၆။ တာဝ —
 တာဝတာ — (မူလငို ၂။ ၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ ငို ၂။
 ၂၆၆။) ရှု နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၃။
 တိ — သာရတ္ထ ၂။ ၅၂။ သာရတ္ထ ၃။ ၁၈၅။
 တိရိယံ — ရှု နှာ။ ၁၃၃။ နိတိ သုတ္တ နှာ။
 ၃၈၀။ တိရော — ရှု နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တ
 နှာ။ ၃၈၀။ တိဟ — ဣတိဝုတ် ဌာ ၁၄၂။
 ဝိမတိ ၂။ ၉၃။ အနုငို ၂။ ၁၈၂။ တု —
 ဣတိဝုတ် ဌာ ၃၁၂။ စရိယာ ဌာ ၁၀၇။ ရှု
 နှာ။ ၁၃၃။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၇၈။ ၃၉၀။
 တုတ္ထံ — ရှု နှာ။ ၁၃၆။ နိတိ သုတ္တ နှာ။
 ၃၉၁။ တုက္ကိ — ရှု နှာ။ ၁၃၆။ နိတိ သုတ္တ
 နှာ။ ၃၈၆။ တုဝဋ် — နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၉၁။
 တေ — ဣတိဝုတ် ဌာ ၁၆၀။ ဝိမာန ဌာ ၁၁၂။
 ထေရ ဌာ ၁။ ၄၅၇။ တေန — ရှု နှာ။ ၁၃၅။
 နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၆။ တေနဟိ — ဒါ ဌာ ၁။
 ၁၃၄။ မ ဌာ ၂။ ၁၇၈။ ၂၂၉။ သာရတ္ထ ၁။
 ၄၅။ ဝိမတိ ၁။ ၁၄။ သိ ငို သစ် ၁။ ၅၅။

၄၀၀။ သိ ငို သစ် ၂။ ၇။ တံ — ဝိ ဌာ ၃။
 ၃၆၈။ ကင်္ခါ။ ၁၂၉။ မ ဌာ ၁။ ၁၃၀။ ၃၆၀။
 သံ ဌာ ၁။ ၉၄။ သံ ဌာ ၃။ ၅။ ၂၀၅။ ၂၈၃။ အံ
 ဌာ ၂။ ၁၂၅။ ၁၄၇။ ၂၂၁။ အံ ဌာ ၃။ ၂၀၆။
 ၂၄၇။ ၂၇၆။ ၃၀၂။ ခုဒ္ဒကာ ဌာ ၁၈၆။ ဥဒါန
 ဌာ ၂၉၅။ ၃၁၇။ ၃၃၇။ ဣတိဝုတ် ဌာ ၂၉၉။
 ထေရ ဌာ ၂။ ၄၆၆။ အပ ဌာ ၂။ ၉၉။ ဇာ ဌာ
 ၂။ ၁၀၀။ ဇာ ဌာ ၃။ ၁၄၅။ ဝဇိရ။ ၃၄၀။
 သာရတ္ထ ၁။ ၂၃၆။ ၄၄၅။ သာရတ္ထ ၂။ ၂၇၉။
 ဝိမတိ ၁။ ၅၀။ ၂၄၁။ သိ ငို သစ် ၁။ ၆၉။
 ၁၈၈။ သိ ငို သစ် ၂။ ၁၂၆။ သံ ငို ၂။ ၁၆၂။
 ၃၀၇။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၇၅-၆။ ဒါ — ဒါ
 ငို ၃။ ၄၉။ ဒါနိ — သာရတ္ထ ၁။ ၁၅၃။
 သာရတ္ထ ၂။ ၁၅။ ဝိမတိ ၁။ ၁၀၂။ ဒိဝါ —
 ရှု နှာ။ ၁၃၃-၄။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၇၉။ ၃၈၁။
 ဒုဋ္ဌ — ရှု နှာ။ ၁၃၅။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၆။
 ဒေါ — မ ဌာ ၃။ ၁၉၅။ ဝိ — အံ ငို ၃။
 ၃၂၅။ ဝိရတ္တ — ဇာ ဌာ ၁။ ၃၂၉။ ဝိ —
 ထေရ ဌာ ၂။ ၁၁။ သံ ငို ၂။ ၄၉၉။ နိတိ
 သုတ္တ နှာ။ ၃၈၆။ ဝိရတ္တ — နိတိ သုတ္တ နှာ။
 ၃၈၆။ ဝုဝံ — ရှု နှာ။ ၁၃၆။ နိတိ သုတ္တ နှာ။
 ၃၈၈။ န — သံ ဌာ ၁။ ၂၅၃။ ခုဒ္ဒကာ ဌာ ၁၄၃။
 ဣတိဝုတ် ဌာ ၅၃။ ၁၀၂။ သုတ္တနိ ဌာ ၁။ ၂၂၁။
 ၂၇၂။ သုတ္တနိ ဌာ ၂။ ၁၂၉။ ထေရ ဌာ ၁။
 ၂၇၆။ ထေရ ဌာ ၂။ ၄၇၇။ ဗုဒ္ဓဝံ ဌာ ၃၉။
 ၁၂၆။ စရိယာ ဌာ ၇၃။ ဇာ ဌာ ၆။ ၇၈။
 သာရတ္ထ ၁။ ၃၈၄။ မ ငို ၃။ ၄၃၆။ အံ ငို ၂။
 ၂၅၅။ အနုငို ၃။ ၂၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ ငို ၂။ ၇။ ရှု
 နှာ။ ၁၃၂။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၇၂-၃။ ၃၈၂။
 နတ္တံ — ရှု နှာ။ ၁၃၄။ နန — ဗုဒ္ဓဝံ ဌာ
 ၃၄၇။ ရှု နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တ နှာ။ ၃၈၂။

နန စ — နိတိ သုတ္တံ နာ။ ၃၉၀။ နမော —
 ရှု နာ။ ၁၃၃။ နိတိ သုတ္တံ နာ။ ၃၇၉။ နာနာ
 — ရှု နာ။ ၁၃၅။ နိတိ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၇။
 နာနံ — နိတိ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၇။ နာမ — မ၊
 ဌာ ၃။ ၂၀၆။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ဘ။ ၁၇၉၊ ၄၇၁။ ဒိ၊
 ဋီ၊ ၂။ ၁၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ဘ။
 ၃၅၈၊ ၄၁၈။ ရှု နာ။ ၁၃၅။ နိတိ သုတ္တံ နာ။
 ၃၈၄။ နိစ္စံ — ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တံ
 နာ။ ၃၈၁။ နိစ္စံ — ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိ
 သုတ္တံ နာ။ ၃၈၀။ န — ပဋိသံ၊ ဌာ ၂။ ၂၃၈။
 ဥဒါန၊ ဌာ ၄၉၊ ၇၇။ ဝိမာန၊ ဌာ ၁၁၅။ ပေတ၊
 ဌာ ၁၁၄။ ဇာ၊ ဌာ ၂။ ၄၆။ ဇာ၊ ဌာ ၃။ ၂၆၃။
 ဇာ၊ ဌာ ၅။ ၄၇၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၇။ သိ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ဘ။ ၂၁၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၀၊
 ၂၆၂၊ ၃၂၄။ ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တံ နာ။
 ၃၈၈။ နုခေါ — အံ၊ ဌာ ၃။ ၃၁၃။ နိတိ သုတ္တံ
 နာ။ ၃၈၂။ နန — မ၊ ဌာ ၃။ ၁၈၆။ ပေတ၊ ဌာ
 ၁၁၅၊ ၂၆၄။ ထေရ၊ ဌာ ၁။ ၂၇၆။ ဇာ၊ ဌာ ၂။
 ၃၅။ ဇာ၊ ဌာ ၃။ ၄၅၊ ၂၀၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၃၆၅။
 သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၇၅။ ရှု နာ။ ၁၃၅။ နိတိ
 သုတ္တံ နာ။ ၃၈၅။ နော — ဒိ၊ ဌာ ၂။ ၃၀၁။ မ၊
 ဌာ ၂။ ၂၁၃။ သံ၊ ဌာ ၃။ ၁၇။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌာ ၁၄၃။
 သုတ္တန်၊ ဌာ ၁။ ၂၇၂။ သုတ္တန်၊ ဌာ ၂။ ၁၂၉။
 ဝိမာန၊ ဌာ ၁၀၆၊ ၁၂၄။ ထေရ၊ ဌာ ၁။ ၁၀၈။
 စရိယာ၊ ဌာ ၆၉။ ဇာ၊ ဌာ ၃။ ၁၉၈။ ဇာ၊ ဌာ ၅။
 ၃၆၆။ ဇာ၊ ဌာ ၇။ ၁၈၁၊ ၁၉၀၊ ၃၄၅၊ ၃၆၇။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၃၊
 ၂၆၁။ သံ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၆၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁၈။ ရှု နာ။
 ၁၃၂။ နိတိ သုတ္တံ နာ။ ၃၇၂-၃။ နံ —
 ပဋိသံ၊ ဌာ ၂။ ၁၁၄။ ဥဒါန၊ ဌာ ၃၁၂။
 ဣတိဝုတ်၊ ဌာ ၁၄၄၊ ၃၂၂။ ထေရ၊ ဌာ ၂။ ၃၃၄။

ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌာ ၁၁၄။ ဇာ၊ ဌာ ၂။ ၇၁၊ ၁၀၀၊ ၂၉၅။
 ဇာ၊ ဌာ ၃။ ၁၃။ ဇာ၊ ဌာ ၄။ ၁၇၄။ ဇာ၊ ဌာ ၇။
 ၂၈၁၊ ၃၂၃၊ ၃၄၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၇။ ဝိမတိ၊
 ဘ။ ၂၁၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ဘ။ ၄၇၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
 ၃၀၂။ သံ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၂၁၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၇။ မူလဋီ၊
 ဘ။ ၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၃၂၆။ နိတိ သုတ္တံ နာ။
 ၃၇၅။ ပဂေါ — သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၇၀။ ပစ္စတ္တံ
 — နိတိ သုတ္တံ နာ။ ၃၇၉။ ပစ္စတ္တံ — ရှု နာ။
 ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၁။ ပတိဂ္ဂပံ —
 ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၃။ ပန
 — ဝိ၊ ဌာ ၃။ ၁၃၁။ ကင်္ခါ၊ ၂၄၂။ ပဋိသံ၊ ဌာ
 ၂။ ၃၁၀။ ဥဒါန၊ ဌာ ၁၉၀။ သုတ္တန်၊ ဌာ ၁။
 ၁၂၄။ မဟာနိ၊ ဌာ ၂၅၆။ သာရတ္ထ၊ ဘ။ ၂၉၅။
 ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၅၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၁၂၅။ သိ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ဘ။ ၄၃၊ ၃၅၅၊ ၄၆၉။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
 ၂၁၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၉။ မ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၂၁၁၊ ၂၄၈၊
 ၃၂၈။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၆။ သံ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၁၈၊ ၂၁၂။
 သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၆။ အံ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ဘ။
 ၅၊ ၂၄၉၊ ၄၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၈။ နေတ္တိ၊
 ဋီ၊ ၁၀၀။ ရှု နာ။ ၁၃၃။ နိတိ သုတ္တံ နာ။
 ၃၇၅-၆-၈၊ ၃၉၀။ ပရစ္စ — ပရမ္မုခေါ —
 ပရသုဝေ — ရှု နာ။ ၁၃၄။ (နိတိ သုတ္တံ နာ။
 ၃၈၀။) ပရိတော — ရှု နာ။ ၁၃၃။ နိတိ
 သုတ္တံ နာ။ ၃၈၀။ ပရေ — ရှု နာ။ ၁၃၄။
 နိတိ သုတ္တံ နာ။ ၃၈၁။ ပရံ — သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
 ၂။ ၃၆၅။ ပါ — သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ဘ။ ၄၄။ ပါတော
 — အံ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၁၆၁။ ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိ
 သုတ္တံ နာ။ ၃၈၁။ ပါရံ — ရှု နာ။ ၁၃၄။ နိတိ
 သုတ္တံ နာ။ ၃၈၁။ ပိ — မ၊ ဌာ ၁။ ၃၇၃။ မ၊ ဌာ
 ၃။ ၁၉၅။ သံ၊ ဌာ ၁။ ၁၁၉။ ဝိမတိ၊ ဘ။ ၇၀။ မ၊
 ဋီ၊ ဘ။ ၃၈၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၉၈။

သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၀၄။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၃၁။ အံ၊ ငို၊ ၁။
 ၇၄၊ ၂၃၃။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၈၃၊ ၁၂၉၊ ၁၄၀၊ ၁၅၃။
 အံ၊ ငို၊ ၃။ ၁၃၇။ အနုငို၊ ၁။ ၁၃၈၊ ၁၉၈၊ ၂၀၇။
 အနုငို၊ ၃။ ၁၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၈၃၊ ၁၅၀၊
 ၁၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆၊ ၂၀၊ ၄၈၃။ ပိရေ
 — သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၉။ ပုထု
 — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၅။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၇။ ပုန
 — ပုနဗျုန် — ပုနော — ပုန — (ရှု၊ နှာ။
 ၁၃၅။) နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၈။ ပုရာ —
 ပုရေ — ပေစု — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊
 နှာ။ ၃၈၁။ ဗဟိ — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။ ဗဟိဒ္ဓါ
 — ဗဟိရာ — ဗဟိရံ — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၁။ ဘဏေ — နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၁။ ဘိယျော — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၃။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၇၉။ ဘူတပုဗ္ဗံ — ရှု၊ နှာ။
 ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၁။ ဘော — ဒိ၊
 ငို၊ ၁။ ၂၀၉။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၁။ မသေ
 — မ၊ ငို၊ ၃။ ၅၉။ မတ္တု — အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၅၁။
 အနုငို၊ ၃။ ၁၆၂။ မနံ — နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။
 ၃၈၈။ မာ — ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၇၄၊ ၃၄၃။
 ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၇၀၊ ၂၆၆။ ပေတ၊ ဌ။ ၁၀။
 ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၂၂၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၁၁၄။ သာရတ္ထ၊
 ၃။ ၄၁၈။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၈၈။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၀၊
 ၁၀၀။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၅၁။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၁၈၀၊ ၂၈၈။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၆၀။ ရှု၊ နှာ။ ၁၃၂။ နိတိ၊ သုတ္တ၊
 နှာ။ ၃၇၂-၃။ မာရိသ — မာရိသာ — နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၂။ မိစ္ဆာ — မုသာ — ရှု၊ နှာ။
 ၁၃၆။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ (၃၇၉။) ၃၉၁။ မုဟုတ္တံ
 — မုဟုံ — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။
 ၃၈၁။ မေ — ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၅၄။ ယ — ဇာ၊ ဌ။
 ၅။ ၄၅၉။ ယဋ္ဌေ — ဒိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၅၃။ ဒိ၊ ဌ။ ၃။

၁၇။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၂၀၅။ သံ၊ ဌ။ ၃။ ၄၄။ သာရတ္ထ၊
 ၂။ ၈။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၁၃။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။
 ၃၇၅။ ယဋ္ဌေ — သံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၄၀။ နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၉၀။ ယဘော ကုတောစိ —
 ယတ္ထ ကတ္တစိ — နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၀။
 ယတြ — မ၊ ဌ။ ၄။ ၁၁၉။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၃၈။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၃။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၇။ မ၊ ငို၊ ၃။
 ၃၃၀။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၈၂။ ယတြဟိ နာမ — မ၊
 ဌ။ ၃။ ၂၂၆။ မ၊ ဌ။ ၄။ ၁၁၉။ ယထာရိဝံ — ရှု၊
 နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၄။ ယထာ
 — ဒိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၂၁။ ဒိ၊ ဌ။ ၃။ ၁၂၆။ မ၊ ဌ။ ၁။
 ၁၅၆။ မ၊ ဌ။ ၂။ ၁၄၂။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၂၅၀။
 ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၂၉၉။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၁၁၉။
 ထေရ၊ ဌ။ ၂။ ၄၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၆၄-၇။ မဟာနိ၊
 ဌ။ ၂၃။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၆၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၅၆။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၅။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊
 ၁။ ၃၅၄၊ ၃၉၄။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၅၉။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၀၇။
 အံ၊ ငို၊ ၂။ ၈၇၊ ၁၃၀။ ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄-၅။ နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၇၅-၆၊ ၃၈၄-၆။ ယထာကထံ
 — ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၉။ ယထာ စ — ရှု၊ နှာ။
 ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၉၁။ ယထာတံ —
 မ၊ ဌ။ ၁။ ၃၂၀။ ယထာ နာမ — ရှု၊ နှာ။
 ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၉၁။ ယထာပိ —
 ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၈၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၉၁။ ရှု၊ နှာ။
 ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၄။ ယထာဟိ —
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၁၆၉။ ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊
 နှာ။ ၃၉၁။ ယထေဝံ — ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၄။ ယဒါ — သံ၊ ငို၊ ၁။ ၃၃၃။
 ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၁။ ယဒိ
 — စရိယာ၊ ဌ။ ၁၉၁။ ရှု၊ နှာ။ ၁၃၆။ နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၈-၉၊ ၃၉၀။ ယဒိဒံ — ဝိ၊ ဌ။

၂။ ခုနက။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၃။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၅၊ ဂ။
 ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၆။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၉။ ၂၄၂။ မ၊ ဌ၊ ၂။
 ဂ။ ၁၈၂။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၉။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၄။
 အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၄၊ ၁၀၆။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၆။ ခုဒ္ဒက၊
 ဌ၊ ၁၉၆။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၂။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊
 ၂၇၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။
 ၁၉၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ဌ၊ ၁။ ၁၂၊ ၂၈၀။ ယန္တုန — သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂။
 ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁၈၀။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၂။ သီ၊ ဌ၊
 သစ်၊ ၂။ ၅၄၊ ၃၇၁။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၇။ ယသ္မာ
 — ရှ၊ နှာ။ ၁၃၅။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၆။
 ယာဝ — ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၂။ သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။
 ၃၇။ ရှ၊ နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၃။
 ယာဝဉ္စိဒံ — အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၇။ ယာဝတာ —
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၂၆။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၃၇။ ရှ၊ နှာ။
 ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၃။ ယာဝဒေဝ
 — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၆။ ယေ — ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊
 ၂၁၀။ ယေန — သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၃။ ယေဟိ
 — ပေတ၊ ဌ၊ ၁၈၉။ ယံ — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၈။
 ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၁၊ ၃၃၄။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
 ၂၆၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၇။ နေတ္ထိ
 ဌ၊ ၆၉၊ ၉၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၂၊ ၃၇၆။ သာရတ္ထ၊
 ၂။ ၁၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၊ ၇၆။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၈။
 သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၃။ သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၂။ မ၊
 ဌ၊ ၃။ ၂၅၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၁၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၈။ ယန္တုန — ဒီ၊ ဌ၊
 ၁။ ၃၀၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၉၁။ ယံသုဒံ — သံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၂၇။ ရ — ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၁။ ရတ္ထိ — နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၁။ ရဟိတာ — နိတိ၊ သုတ္တ၊
 နှာ။ ၃၈၇။ ရဟော — ရှ၊ နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၇။ ရေ — ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၁။ ရှ၊

နှာ။ ၁၃၃။ လတ္တ — ရှ၊ နှာ။ ၁၃၃။ နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၇၉။ လဟု — ရှ၊ နှာ။ ၁၃၄။
 ၁၃၆။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၃။ လဟု —
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၉၁။ ဝတ — ကင်္ခါ၊ ၁၆၈။
 ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၅။ ဥဒါန၊ ဌ၊
 ၁၁၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၆။
 မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၃၃။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၄။ ရှ၊ နှာ။ ၁၃၂။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၇၅-၇။ ဝတရေ —
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၉။ ဝထ — နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။
 ၃၇၅။ ဝါ — ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၃၉။ ဥဒါန၊ ဌ၊
 ၁၉၀၊ ၂၅၂၊ ၃၈၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၉။
 ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၁။ ထေရိ၊ ဌ၊ ၂၇၅။ ဇာ၊ ဌ၊
 ၅။ ၈၅။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၅၊ ၁၃၂။ သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။
 ၃၅၄၊ ၃၇၈။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၈။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၆။
 ၁၄၆၊ ၂၄၈၊ ၃၂၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၇၊ ၃၆၆။ သံ၊
 ဌ၊ ၁။ ၂၆၈၊ ၂၈၉။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၅၊ ၃၂၆-၇။
 အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၆။ မူလဌ၊ ၁။ ၁၄၁။ အနုဌ၊ ၃။
 ၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၊ ၁၄၂၊ ၁၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊
 ၂။ ၁၆။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၀၁။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၅၈။ ရှ၊
 နှာ။ ၁၃၂။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၇၂-၅-၆။ ဝိနာ
 — ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၃၅။ ရှ၊ နှာ။ ၁၃၅။ နိတိ၊ သုတ္တ၊
 နှာ။ ၃၇၉၊ ၃၈၇။ ဝိယ -- သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။
 ၃၆၅။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၂၊ ၁၉၆။ ရှ၊ နှာ။ ၁၃၄။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၄၊ ၃၉၀။ ဝိသု — ရှ၊ နှာ။
 ၁၃၅။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၇။ ဝေ — ဓမ္မ၊ ဌ၊
 ၂။ ၇၇။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၅၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
 ၂၄၅။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၁၃။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၈။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၁။ သီ၊ ဌ၊ သစ်၊
 ၂။ ၁၁။ ရှ၊ နှာ။ ၁၃၂။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၇၅-
 ၆-၈၊ ၃၉၀။ ဝေါ — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၈။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။
 ၄၆။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၈။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၃။ သံ၊ ဌ၊

၁။ ၃၉။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၄၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁။ ၃၃၃။
 ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၇၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၆၇။ ဣတိဝုတ်၊
 ၄။ ၁၄၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၆။ ပေတ၊ ၄။
 ၂၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၄။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။ ဇာ၊ ၄။
 ၃။ ၁၂၀။ ၃၇၃။ ၄၀၅။ ၄၉၆။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၁၈။
 ၄၈၇။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၇။ ၅၂၆။ ၅၄၆။ သာရတ္ထ၊
 ၃။ ၃၅၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၃။
 သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။
 ၃၅၉။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၅-၆။ သ —
 ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၅၂။ သကိဉ္စ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၅။
 သက္ကာ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၃။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။
 ၃၇၉။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၃၂၆။ သက္ကံ — နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၉။ သစေ — ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၅။
 သစ္စိ — သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၃၅။ ရှု၊ နာ။ ၁၃၆။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၆။ သန္တ — နိတိ၊ သုတ္တ၊
 နာ။ ၃၈၁။ သဇ္ဇ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၄။ သဏိကံ
 — ရှု၊ နာ။ ၁၃၆။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၉၁။
 သတတံ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။
 ၃၈၁။ သဒါ — နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၁။
 သဒ္ဓိ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၅။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၉။
 ၃၈၇။ သဗ္ဗထာသမ္ပံ — ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၈၇။ ဒိ၊ ၄။
 ၂။ ၉၅။ သဗ္ဗဒါ — နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၁။
 သဗ္ဗေနသမ္ပံ — ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၈၇။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၉၄။
 သမန္တတော - သမန္တာ - ရှု၊ နာ။ ၁၃၃။ နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၀။ သမံ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၅။ နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၉။ သမ္ပတိ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၄။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၁။ သမ္ပ — နိတိ၊ သုတ္တ၊
 နာ။ ၃၈၁။ သမ္ဘာ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၃။ နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၉။ ၃၈၁။ သမ္ဘုခါ — ရှု၊ နာ။
 ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၀။ သယံ — ရှု၊
 နာ။ ၁၃၃။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၉။ သဝေ —

ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၇၁။ သသတ္တံ — ရှု၊ နာ။
 ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၂။ သဟ —
 စရိယာ၊ ၄။ ၂၂၉။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၆။ ရှု၊ နာ။
 ၁၃၅။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၉။ ၃၈၇။ သာဓု
 — ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅၁။ ကင်္ခါ။ ၁၆၈။ သံ၊ ၄။ ၁။
 ၄၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၈။
 ပေတ၊ ၄။ ၁၇၅။ ၂၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၁၅။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၀။ ရှု၊ နာ။
 ၁၃၄-၅။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၄-၅။ ၃၈၇။
 သာမန္တာ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၃။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။
 ၃၈၀။ သာမံ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၃။ နိတိ၊ သုတ္တ၊
 နာ။ ၃၇၉။ သာယံ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၁။ သာဟု — ရှု၊ နာ။ ၁၃၄။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၃။ သိယာ — ကင်္ခါ၊ ၄။
 ၁၆၈။ ၁၈၈။ သု — ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၇။ သံ၊ ၄။
 ၁။ ၁၈။ ၃၂၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။
 ၂၂၄။ ၂၆၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၀။ ပေတ၊ ၄။
 ၁၁၉။ ၁၂၀။ ၁၅၁။ ၁၆၁။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၃၃။
 ၁၂၈။ ထေရိ၊ ၄။ ၁၇၇။ ၂၁၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
 ၃၁၈။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၄၉။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၆၃။ ဇာ၊
 ၄။ ၇။ ၂၇၂။ စူဠနိ၊ ၄။ ၃။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၆၃။
 ၂၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၆၆။
 ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၄၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။ ၁၃၃-၄-၇။
 ၃၂၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၃။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။
 ၃၈၈။ သုဠ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၅။ နိတိ၊ သုတ္တ၊
 နာ။ ၃၈၇။ သုဒံ — ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။ ဒိ၊ ၄။ ၁။
 ၃၇။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၃၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၂။ မ၊ ၄။ ၃။
 ၆၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။ သံ၊ ၄။
 ၃။ ၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ၁၅၁။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၆၅။
 ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၇၂။ အဟ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။ ၂၆၅။
 ၂၈၁။ ၃၃၄။ အဟ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၁။ ဇာ၊ ၄။ ၂။

၃၆၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅။ သိ
 ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၆၈။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၇၄။ အံ၊ ငို၊
 ၁။ ၂၀။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၅-၆။ သုဝတ္ထိ
 — ရှု၊ နာ။ ၁၃၆။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၈။
 သုဝေ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။
 ၃၈၁။ သေ — ဥဒါန၊ ၄။ ၁၀၆။ ဣတိဝုတ်၊
 ၄။ ၄၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ အပါ၊ ၄။ ၂၅၅။
 ၂၉၈။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၃။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၁၈၅။
 သေယျထာ — မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၃။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၃၀၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၆။ သေယျထာပိ — ဒိ၊
 ၄။ ၂။ ၉၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၁။
 အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၈၆။ ၃၂၆။
 စူဠနိ၊ ၄။ ၅၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၇။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။
 ၁၁၄။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၉။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၉၀။ ရှု၊ နာ။
 ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၄။ သေယျထာပိ
 နာမ — သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၉။ ရှု၊ နာ။ ၁၃၄။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၄။ သေယျထိဒံ — ဒိ၊
 ၄။ ၁။ ၇၉။ ၂၂၂။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၈၈။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၁၀၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။ ၁၀၃-
 ၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၆။ ၃၂၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
 ၂၉၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၈။ ၁၇၁။ မဟာနိ၊ ၄။
 ၃၄၄။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၇၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၇၀-
 ၆။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၁၈။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၂၀၆။
 ၃၅၅။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁။ ၂၃၅။ မ၊ ငို၊ ၁။
 ၁၉၇။ ရှု၊ နာ။ ၁၃၃။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၅-
 ၆-၈။ သော — ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၆၇။ သုတ္တနိ၊
 ၄။ ၂။ ၆၄။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၃။ သောတ္ထိ —
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၈။ သံ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၃။
 သေ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၁။
 ဟ — ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၃။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၅၆။ မ၊ ၄။ ၂။
 ၈၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၈၁။ ခုဒ္ဒက၊

၄။ ၆၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၅၈။
 ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၇၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၂။ သာရတ္ထ၊
 ၃။ ၁၅၃။ ၁၈၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၇။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၅၁။
 ၅၄။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၀။ ၂၀၄။ သိ၊ ငို၊
 သစ်၊ ၂။ ၂၆၁။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၆၀။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃၂။
 သံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၃၂။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၅-၆။
 ဟန္တ — ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၁။ သံ၊
 ၄။ ၁။ ၁၄၆။ ၂၅၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၆။ ၆၄။ အဘိ၊
 ၄။ ၃။ ၁၄၇။ ၁၆၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၄၁။ ၁၈၃။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၀။ ပေတ၊ ၄။ ၈၃။ ထေရ၊
 ၄။ ၂။ ၁၇၅။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၄၂။
 ၁၂၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၀။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။ ဇာ၊ ၄။
 ၃။ ၁၂၄။ ၂၃၃။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၃၅။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
 ၂၂၀။ ၂၂၁။ သံ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၇၆။ ၈၇။ ၁၉၆။
 ၄၇၁။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၄။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၆၅။
 ရှု၊ နာ။ ၁၃၅။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၅။ ၃၉၀။
 ဟန္တော — ဟရေ — ရှု၊ နာ။ ၁၃၃။ နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၁။ ဟလံ — ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၇။
 ရှု၊ နာ။ ၁၃၂။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၂။ ဟဝေ
 — မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၉။ ဓမ္မ၊ ၄။
 ၁။ ၄၁၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၄၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၆၇။
 ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၇။ နေတ္ထိ၊
 ၄။ ၄၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။
 ၁၃၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၄။ သံ၊ ငို၊
 ၁။ ၃၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၃၇။ ရှု၊ နာ။ ၁၃၃။
 နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၇၅-၆-၈။ ဟာ — နိတိ၊
 သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၆။ ဟိ — မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၄။ မ၊
 ၄။ ၃။ ၁၉၅။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၃။
 ၃၅၁။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၇။ ၁၆၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
 ၁၃၃။ ၂၅၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၀-၂။ ဣတိဝုတ်၊
 ၄။ ၄။ ၂၄၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၇။ ဝိမာန၊ ၄။

၃၄၊ ၁၁၉၊ ၁၄၁၊ ၁၇၅၊ ၁၇၇၊ ၃၁၅။ ပေတ၊
ဌ။ ၉၇၊ ၁၁၅၊ ၁၃၀။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၅၅၊ ၉၀၊
၁၀၄၊ ၂၄၇၊ ၄၈၁။ ထေရ၊ ဌ။ ၂။ ၂၈၅၊ ၄၇၇။
ထေရီ၊ ဌ။ ၂၆၄၊ ၂၉၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၃၉၊ ၁၈၆။
ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၈၄။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၅၃။ ဇာ၊ ဌ။ ၇။
၁၀၂။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၃၂၊ ၂၅၅။ စူဠနိ၊ ဌ။ ၃၃။
နေတ္တိ၊ ဌ။ ၃၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၁။ ဝိမတိ၊ ၁။
၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၈၊ ၃၅၃။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၇၊ ၁၉၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၉၊ ၂၉၃၊ ၄၃၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၇၆၊ ၁၈၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၊ ၄၃။ အနုဋီ၊ ၁။
၆၅။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၁၀။ ရှု၊ နှာ။ ၁၃၃။ နိတိ၊
သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၇၅၊ ၃၉၁။ ဟိယေျာ — ဟုရံ
— ရှု၊ နှာ။ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၁။
ဟေ — နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၁။ ဟေဌာ —
ရှု၊ နှာ။ ၁၃၃။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၀။ ဟံ —
ဝိမာန၊ ဌ။ ၁၉၆။ ပေတ၊ ဌ။ ၁၁၀။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။
၂၁၉၊ ၄၅၄။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၅။ ရှု၊ နှာ။ ၁၃၃။

နိပါတက (ပု) [နိပါတ + က။ က အနက်မဲ့]
နိပါတိ။ ဝိသေသဝစနံ တံ ဟိ၊ ဇောတ-
ကာဝ နိပါတကာ။ ဂန္ထာဘရဏ။ ၁၄။
နိပါတာ ဧဝ နိပါတကာ၊ သကတ္ထေ ကပ္ပ-
စူယော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယင်းဋီ၊ ဟောင်း။ နိပါတ
(၃) လည်းကြည့်။

နိပါတတိတ္ထ (န) [နိပါတ + တိတ္ထ] ကျ
ရောက် - သက်ဆင်း - ရာ - ရေဆိပ် - ဆိပ်
ကမ်း။ နိပါတတိတ္ထံ ဂန္ဓာ နိသိဒ္ဓတိ ဝါ
နိပဇ္ဇတိ ဝါ။ ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၈။

နိပါတဒ္ဓယ (န) [နိပါတ + ဒ္ဓယ] နိပါတ်ပုဒ်
၂-ခုအပေါင်း။ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ သဗ္ဗထာ

သဗ္ဗန္တိ နိပါတဒ္ဓယမေတံ။ ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၈၇။
အဟော နူနာတိ အနုဿရဏတ္ထေ နိပါတ-
ဒ္ဓယံ။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၁၈၆။

နိပါတန (န) [နိ + ပတ + ယု] ကျစေခြင်း။
(က) ဟောကြားခြင်း။ (ခ) ပစ်ချခြင်း။ (က)
နိပါတနံ (နိပတနံ၊ သီ) နိက္ခိပနန္တိ နိပါတော။
ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၃။ (ခ) သုကံဃာတဋ္ဌာနေ
ပရိကပ္ပိတောကာသေ စ ဌတ္တာ ဘဏ္ဍာဿ
ဗဟိ နိပါတနံ၊ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၀၀။ နိပတနံ
နိပါတော၊ တဿ နိပါတော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၁၉၃။

နိပါတနတိတ္ထ (န) [နိပါတန + တိတ္ထ] ကျ
ရောက် - သက်ဆင်း - ရာ - ရေဆိပ် - ဆိပ်
ကမ်း။ နိပါတနတိတ္ထံ ဂန္ဓာ။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။
၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၆။

နိပါတနာဝတ္ထာ (ထိ) [နိပါတန + အဝတ္ထာ]
ကျစေခြင်း အခိုက်အတန့်။ ဒဏ္ဍသတ္တာဘိ-
နိပါတန္တိ ဒဏ္ဍသတ္တာနံ ပရဿ ဥပရိ
နိပါတနာဝတ္ထံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၆။

နိပါတနိယမန (န) [နိပါတ + နိယမန] ပြဲ
သော - အမြဲဖြစ်သော - နိပါတ်ပုဒ်။ ဧတ္တာ-
ဝတာဟိ ပရိစ္ဆေဒတ္ထေပိ နိပါတနိယမနံ။
မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၃၈။

နိပါတပက္ခိက (တိ) [နိပါတပက္ခ + က္ခက]
နိပါတ်အဖို့ရှိသော၊ နိပါတ် - အသင်း - အုပ်စု
- ဝင်ဖြစ်သော။ အပိသဒ္ဓေါ စ နိပါတ-
ပက္ခိကော ကာတဗ္ဗော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၄၇။

နိပါတပဒ (န) [နိပါတ + ပဒ] နိပါတ်ပုဒ်။
 ဧဝံနိ နိပါတပဒံ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃။
 ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၄။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၂။ (- ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၆။
 ၄၀၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၉။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၄၁၂၊
 ၄၁၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆၂။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၄၊
 ၄၈၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၄။ မ၊ ဋီ၊
 ၃။ ၇၅၊ ၁၆၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၊ ၃၃၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၁၁၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၉။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၁၇။ အနုဋီ၊
 ၂။ ၁၅၄၊ ၁၉၃။)

နိပါတပရဘူတ (တိ) [နိပါတ + ပရဘူတ]
 နိပါတ်ပုဒ်၏ နောက်၌ဖြစ်သော။ ဟိနိ-
 ပါတပရဘူတော ပန ဝစနာလင်္ကာရ-
 မတ္တမေဝ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀။

နိပါတမတ္တ (တိ) [နိပါတ + မတ္တ] နိပါတ်မျှ
 ဖြစ်သော။ ပနာတိ နိပါတမတ္တံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
 ၂၀၃။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁၆၅။ နိပါတမတ္တ (ဒိ၊
 ဌ၊ ၁။ ၃၇) နိ ဟတ္ထ မတ္တ သဒ္ဓေန ဝိသေ-
 သတ္တာဘာဝတော ပဒပူရဏတ္ထံ ဒဿေတိ။
 သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၄။ နိပါတမတ္တ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၁၂၆) နိ အနတ္ထကဘာဝံ တဿ ဝဒေတိ။ ဒိ၊
 ဋီ၊ ၃။ ၁၂၈။

နိပါတယောဂ (ပု) [နိပါတ + ယောဂ]
 နိပါတ်ပုဒ်နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ “ယတြာ”တိ
 နိပါတယောဂေန ပန အနာဂတဝစနံ ကတံ။
 သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၁။ (- သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၁။)

နိပါတဝရ (တိ) [နိပါတ + ဝရ] တောင့်တအပ်
 - အလိုရှိအပ် - ဖြတ်သော - (ဇာတ်) နိပါတ်

ဖြစ်သော။ အထ သတ္တတိမိ နိပါတဝရေ။
 ဇာ၊ ၂။ ၈၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၅၄။

နိပါတသင်္ဂဟ (ပု) [နိပါတ + သင်္ဂဟ]
 နိပါတ်တို့ကို - ပေါင်းယူ - ရေတွက် - ခြင်း။
 ဧကနိပါတဒုကနိပါတာဒိ နိပါတသင်္ဂဟ-
 သံယုတ္တသင်္ဂဟပဏ္ဏာသသင်္ဂဟာဒိအနေကဝိဓံ။
 ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃။ (- ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃။ သိ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ၁။ ၁၃၆။)

နိပါတသဒ္ဓသန္နိဓာန (န) [နိပါတသဒ္ဓ +
 သန္နိဓာန] နိပါတ် (ဝါ) သဒ္ဓါကို - သိမ်း -
 သို - မြှုပ် - ထားခြင်း။ အထဝါ နိပါတ-
 သဒ္ဓသန္နိဓာနေပိ နာမပဒါဒိဟိ ဧဝ သမုစ္စ-
 ယာဒိအတ္တော ဝုစ္စတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၁၇။

နိပါတသမုဒါယ (ပု) [နိပါတ + သမုဒါယ]
 နိပါတ်ပုဒ် အပေါင်း။ ဣတိဟာတိ
 နိပါတသမုဒါယော ဧဝံသဒ္ဓဿ အတ္တေ
 ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄။ ယာဝဉ္ဇိဒန္တိ
 နိပါတသမုဒါယော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၇။ (-
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၂။ သိ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ၁။ ၃၅၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၊ ၃၇၊ ၂၉၀။)

နိပါတာဒိဝိဘာဂ (ပု) [နိပါတာဒိ + ဝိဘာဂ]
 (ဧကနိပါတဒုကနိပါတစသော) နိပါတ်
 စသည်ကို ဝေဖန်ခြင်း။ တာသံ နိပါတာဒိ-
 ဝိဘာဂေါ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။ထေရီ၊ ဌ၊ ၅။

နိပါတိ (ကြိ) [နိ + ပါ + အ + တိ။ နိတိ၊ ဇာ။
 ၁၁၈] စောင့်ရှောက်တတ်၏။ တတော

ဝါ အတ္တာနံ နိပါတိ ရက္ခတိတိ နိပကော။
ဝိသုဒ္ဓိံ ငို ၁။ ၁၆။ နိတိံ ဓာ။ ၁၂၀။ (- မ၊ ငို
၃။ ၃။ အံ၊ ငို ၃။ ၁၁၄။)

နိပါတိက (တိ) [နိ + ပတ + ကေ + တ။
နိပါတေတဗ္ဗန္တိ နိပါတိတံ။ ကင်္ခါ၊ ယော၊
မဟာဋီ၊ ၃။ ၁၄၆။ (နိပတိတ - သံ၊ နိပဋိယ
- ပြာ)] ကျစေ - လွင့်ချ - ချထား - အပ်
သော။ သုဝဏ္ဏစန္ဒေတ္တ ဗဟူ နိပါတိတာ။
ဇာ၊ ၂။ ၁၁၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၃၆။ ကောသိယ -
မိဿကန္တိ ဧကေနာပိ ကောသိယံသုနာ
အန္တမသော တဿ ကရုဏဌာနေ ဝါတ -
ဝေဂေန နိပါတိကေနာပိမိဿိကတံ။ ကင်္ခါ၊
၁၇၂။ (- မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၃၅။)

နိပါတိကမာနုဒ္ဓေ (တိ) [နိပါတိတ + မာနုဒ္ဓေ]
ကျစေအပ်သော မာနတံခွန်ရှိသော၊ မာန
တံခွန်ကို ကျစေပြီးသော၊ တံခွန်အဟန်
မာန်ကျပြီးသော။ ဥဒ္ဓုဒါဌော ဝိယ သပ္ပေါ
နိက္ကောဇော နိမ္မဒေါ နိပါတိတမာနုဒ္ဓဇော
အဟောသိ။ အံ၊ ငို ၁။ ၂၀၆။

နိပါတိယန္တိ (ကမ္မ၊ ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပတိ +
ကေ + ယ + အန္တေ] ကျစေအပ်ကုန်၏။
ချအပ်ကုန်၏။ ဝိနိပါတော (အံ၊ ငို ၁။ ၉၇)
ကြည့်။

နိပါတေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပတ + ကေ +
တိ] (က) ကျစေ၏။ ချထား - ထား - ၏။
(ခ) ဖိတ်မံ၏။ ဖိတ်ကြား၏။ (ဂ) လဲကျစေ
၏။ လှဲချ၏။ အိပ်စေ၏။ (ဃ) လှဲချထား

၏။ (က) “တရတိ”တိ ဧကဿ နိပါတေ -
တိတိ အတ္ထော။ သိ၊ ငို၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၉၃။ တံ
ဘိက္ခု မရဏာဓိပ္ပယာ နိပါတေသုံ။ ဝိ၊ ၁။
၁၀၆။ (- ဒိ၊ ၁။ ၈၆။ အံ၊ ငို ၂။ ၁၇၂၊ ၁၈၇၊
၂၃၄။) (ခ) နိပတန္တိဟိ နိမန္တေန္တိ။
နိပါတေန္တိတိပိ (နိဝတ္တန္တိတိပိ၊ သိ၊ နိပဒန္တိ -
တိပိ၊ သျှာ) ပါဌော၊ အယမေဝ အတ္ထော။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၇။ (ဂ) ယေန ဘဂဝါ တေန
သီသံ ကတွာ နိပါတေသုံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၅။
မဉ္ဇကေ နိပါတေသုန္တိ ဧဝံ ဓောဝိတွာ အညံ
ကာသာဝံ နိဝသေတွာ မဉ္ဇကေ နိပဇ္ဇာပေသုံ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၁၃။ (ဃ) တေ တံ ပုရိသံ
ဥက္ကာနံ နိပါတေန္တိ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၆၇။ တေ တံ
သင်္ခံ ဥက္ကာနံ နိပါတေသုံ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၆၈။

နိပါတေတိ - သိ၊ ငို၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၉၃။ မ၊
ငို၊ ၃။ ၁၉၂။ အံ၊ ငို ၂။ ၁၇၂၊ ၁၈၇၊ ၂၃၄။
နိပါတေန္တိ - ဒိ၊ ၂။ ၂၆၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၇။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၀။ အံ၊ ငို ၂။ ၈၉။ နိပါတေန္တု
- ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၈။ နိပါတေဟိ - ဇာ၊ ၁။
၁၉၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၁၂ - ၃။ နိပါတေယျ - မ၊
၂။ ၁၁၇။ မ၊ ၃။ ၃၅၀။ သံ၊ ၂။ ၃၉၅။ နိပါ -
တေသိ - ဒိ၊ ၁။ ၈၆။ နိပါတေသုံ - ဝိ၊ ၁။
၁၀၆။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၅။ ဒိ၊ ၂။ ၂၆၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
၄၁၃။ နိပါတေသာမိ - မ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၀။
နိပါတေသံ - ထေရ၊ ၂၆၃၊ ၂၇၄။ မဟာနိ၊
၅၁၊ ၃၈၀။ စူဠနိ၊ ၂၉၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃၉။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃။

နိပါတေတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပတ + ကေ
+ တုံ] (က) ကျ - ကပ် - စွဲ - ငြိ - စေ
ခြင်းငှါ၊ ကပ် - စွဲ - ငြိ - ရန်။ (ခ) ကျစေခြင်း

ငါ၊ ချခြင်းငှါ၊ ခုတ်ဖြတ်ခြင်းငှါ။ (က) အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ထုသပိဏ္ဍံ ဒတွာ ပါဏိကာယ ပဋိဗဟေတွာ သေတဝဏ္ဏံ နိပါတေတုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၉၆။ (ခ) သော ထေရံ သဉ္စာနိတွာ သတ္တံ နိပါတေတုံ အဝိသ-ဟန္တော ဂန္ဓာ ရညော အာရောစေသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂။

နိပါတေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပတ + ဧက + တွာ] (က) ကျစေ၍၊ ချ၍။ (ခ) ကျစေ၍၊ ဟောကြား၍။ (ဂ) ကျစေ၍၊ မျက်ဝါးထင်ထင် - ချက်တွေ့ထင်ထင် - ရှုမြင်စေ - ပြ - ၍။ (က) ကာလော ဒါနိ မေ ဣမဿ မာနဒ္ဓန္တံ နိပါတေတွာ ဘဂဝတော သာသနံ ဥက္ကံပိတုန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၅။ (- ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။) (ခ) တထာ ရူပါနိ သုတ္တာနိ၊ နိပါတေတွာ တတော တတော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ (ဂ) နိပါတေတွာတိ စ ပကတိအာဒိ-ဝိဘာဂနိဒ္ဒါရဏေ အနုမာနနယံ မုဉ္ဇိတွာ ယထာ ဝုတ္တေ အတ္တေ ပစ္စက္ခတောဝ ဒဿေတွာတိ အတ္တော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။

နိပါတေန္တ (တိ) [နိ + ပတ + ဧက + အန္တ] (က) ကျစေသော၊ လည်းလျောင်း - အိပ် - စေသော။ (ခ) ကျစေ - တတ် - နိုင် - သော။ တွန်းလှန်နိုင်သော။ (က) ဥဋ္ဌာ-ပေန္တော နိပါတေန္တော။ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၀။ (ခ) ကောဋေန္တာနံ နိပါတေန္တာ (နိဝတ္တေန္တာ သျှာ)။ အပ၊ ၁။ ၄၁၆။

နိပါတေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပတ + ဧက + အန္တိ] ကျစေကုန်၏။ (က) ချထား -

ပစ်ချ - ကုန်၏။ (ခ) ဖိတ်မံ - ဖိတ်ကြား - ကုန်၏။ နိပါတေတိ - ကြည့်။

နိပါတေန္တူ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပတ + ဧက + အန္တူ] ကျစေကုန်လော့၊ ဖြုတ်ချကုန်လော့။ နိပါတေတိ - ကြည့်။

နိပါတေယျ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပတ + ဧက + ဧယျ] ကျစေရာ၏၊ ချရာ၏။ နိပါတေတိ - ကြည့်။

နိပါတေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပတ + ဧက + ဤ] ကျရောက်စေပြီ။ နိပါတေတိ - ကြည့်။

နိပါတေသုံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပတ + ဧက + ဥံ] ကျစေကုန်ပြီ။ (က) လည်းလျောင်း - အိပ် - စေကုန်ပြီ။ (ခ) ချထားကုန်ပြီ။ နိပါတေတိ - ကြည့်။

နိပါတေသာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပတ + ဧက + သာမိ] ကျရောက်စေအံ့။ နိပါတေတိ - ကြည့်။

နိပါတေသံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပတ + ဧက + သံ] လဲကျစေအံ့၊ လဲလျအံ့၊ အိပ်အံ့။ နိပါတေတိ - ကြည့်။

နိပါတေဟိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပတ + ဧက + ဟိ] ကျစေလော့၊ ကိုက် - ခဲ - လော့။ နိပါတေတိ - ကြည့်။

နိပါန (န) [နိ + ပါ + ယု။ နိပိဝန္တိ အသ္မိံ
နိပါနံ၊ ယု။ ဓာနံ၊ ငို။ ၆၈၀။] (နွားစသော
သတ္တဝါတို့၏) ရေသောက်ရာကျင်း။
အာဝါဟော တု နိပါနဉ္စ၊ ဓာနံ၊ ၆၈၀။

နိပါယတိ (ကြိ) [နိ + ပေ + အ + တိ]
ခြောက်သွေ့စေ၏။ ထွက်သွားစေ၏။
နိပါယတိ သံကိလေသဓမ္မေ ဝိသောသေတိ
နိက္ခာမေတိတိ နိပကော။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၈၀။

နိပါလေတု (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပါလ + ဧက + တု။
နိတိ၊ ဓာ။ ၃၄၀။] စောင့်ရှောက်ခြင်းငှါ။
နိပါလေတု (ဇာ၊ ၁။ ၂၃၆) နှိ ရက္ခိတု။ ဇာ၊
ဌ၊ ၄။ ၁၃၀။

နိပိစ္ဆလ (တိ) [နိ + ပိစ္ဆလ] နူးညံ့ - ပြေပြစ်
- ခြင်း - မရှိ - မှကင်း - သော၊ မနူးညံ့ -
မပြေပြစ် - သော၊ ခေါင်းပါး - ကြမ်းတမ်း -
သော။ ဇင်္ဂလာနန္တိ ဧတ္ထ ယော နိပိစ္ဆလေန
အမုဒုကော နိရုဒကတာယ ထဒ္ဓလူဓဘူမိပ္ပ-
ဒေသော။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆၃။ (- အံ၊ ငို၊ ၃။
၁၁၇။)

နိပိတု (တိ) [နိ + ပိတု] အဖ - မရှိ -
မှကင်း - သော။ ကိံ တွံ နိမာတာ
နိပိတာတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၀။

နိပိသန (န၊ တိ) [နိ + ပိသ + ယု] ကြိတ်
- သွေး - ခြင်း။ အလတ္တမာနဿ ဂန္ဓဿ
နိပိသနေ လာဘော ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၅၅။

နိပိသမာန (တိ) [နိ + ပိသ + မာန။ နိ +
ပိသ + အန္တ။ အန္တကို မာန ပြန်] ကြိတ်
- ချေ - ဖြတ် - လှိုင်း - တတ်သော။
မိတ္တဝိန္နကံ ပန ကထေန္တမေဝ နိပိသမာနံ
တံ ခုရစက္ကံ ဘဿိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၄။

နိပိသိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပိသ + တွာ]
ကြိတ် - ချေ - ချိ။ ယသ္မာ ဝါ ဂန္ဓဇာတံ
နိပိသိတွာ (ပိသိတွာ၊ သိ၊ သျှာ) ဂန္ဓမဂ္ဂနာ
ဝိယ ပရုဇေန နိပိသိတွာ ဝိစုဏ္ဏေတွာ ဧသာ
လာဘမဂ္ဂနာ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၄၉။

နိပိဠိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ပိဠိ + ယ + တေ]
ဖိ - နိပ် - အပ်၏။ ကတ္ထစိ ဘူမိ နိပိဠိယတိ။
ပေဋကော။ ၁၉၅။

နိပိ (ပွဲ) ငွေတိ (ကြိ) [နိ + ပိဠိ + ဧက + တိ။
နိ + ပိလ + ဧက + တိ။ ပိဠိ အဝဂါဟနေ။
နိပိငွေတိ၊ နိပိဠိယတိ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၃၅၀။
ပိလ တု ဧဋ္ဌေ ဂတျ။ ပိဋော စ ဝေ-
လောဠနေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၃၅။] (က) ဖိ -
ညှစ် - ဖောက် - ခွဲ - ၏။ (ခ) နှိပ်စက်၏။
(ဂ) နင်း - ဖိ - ညှပ် - ဖျစ် - ညှစ် - ၏။
(ဃ) နှိပ်စက် - ဖိနှိပ်ထိပါး - ၏။ အတင်း
အကြပ်ပြုလုပ်၏။ (က) နိပိငွေတိ (ဇာ၊ ၁။
၁၉၂) တိ နိပတိတွာ ပိဋေတိ ဘိန္နတိ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၃။ ၄၈၃။ (ခ) အတိဗာလံ နိပိငွေသိ။
အပ၊ ၁။ ၃၅၄။ (ဂ) အက္ကမတိတိ နိပိငွေတိ။
ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၄။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၅၉။ နိပိငွေသိ
- ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၀၊ ၂၉၉။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၂၇။
အံ၊ ငို၊ ၃။ ၃၃၅။ (ဃ) ဧကာဟမ္ပိ ဗြာဟ္မဏာနံ

သက္ကာရံ န ကရောသိတိ နိပိဋေန္တိ။ မ၊ ဌ၊
၃။ ၃၀၇။ နိပိဋေယိသု — သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၇။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၈။ နိပိဋေ-
ယိသု — အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၁။

နိပိဋေသိ (ကြိ) [နိ + ပိဋ + ဧ + သိ]
နှိပ်စက်၏။ နိပိ (ပိ) ဋေသိ - (ခ) ကြည့်။

နိပုဏ္ဍတိ (ကြိ) [နိ + ပုဏ္ဍ + အ + တိ။
ပုဏ္ဍော သောဓေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၃၆။]
ပွတ်တိုက် - သုတ်သင် - ချေ - ဖျက် - ၏။
အယံ ဝုစ္ဆတိ နိပေသိကတာတိ အယံ ယသ္မာ
ဝေဠုပေသိကာ ဝိယ အပ္ပင်္ဂ ပရဿ ဂုဏ်
နိပေသေတိ နိပုဏ္ဍတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၄၉။

နိပုဏ္ဍန (တိ) [နိ + ပုဏ္ဍ + ယု] ပွတ်တိုက်
- သုတ်သင် - ချေဖျက် - တတ်သော။
(ဒေါသ)။ ပရေသံ ပုဗ္ဗကာရိတာ လက္ခ-
ဏဿ ဂုဏဿ နိပုဏ္ဍနော မက္ခော နာမ။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၉။

နိပုဏ္ဍ (တိ) [နိ + ပုဏ္ဍ + အ။ နိတိ၊ ဓာ၊ ၆၁။
ဓာနံ၊ ဋီ၊ ၇။ နိ + ပုဏ္ဍ + ရ။ ဓာနံ၊ ဋီ၊ ၇၂။
နိ + ပု (ပု) + နာ + အ။ အဋ္ဌသာ၊ ယော၊ ၄။
မကော နိပုဏ္ဍဓမ္မေသု။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၃၈။]
(၁) သိမ်မွေ့ - နူးညံ့ - နက်နဲ - သော။ (က)
တရားမွေ့။ (ခ) နိဗ္ဗာန်။ (ဂ) စကား။ (ဃ)
အနက်။ (င) အနက်အဖို့အစု။ (စ) အကျိုး။
(ဆ) အကြောင်း၊ အကြောင်းအရာ။ (ဇ)
ကိစ္စ၊ အမှု။ (ဈ) ဉာဏ် - ပညာ။ (ည)

ပုဂ္ဂိုလ်။ (ဋ) အမေး၊ ပုစ္ဆာ၊ ပြဿနာ၊
မေးခွန်း။ (၂) လွန်စွာ - သိမ်မွေ့ - နူးညံ့ -
သော။ (၃) လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် - သော။

(၁) သိမ်မွေ့ - နူးညံ့ - နက်နဲ - သော။
(က) တရားမွေ့။ အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ နိပုဏ္ဍာ
ပဏ္ဍိတဝေဒနိယာ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၁၊ ၃၆။ နိပုဏ္ဍော
(ဒိ၊ ၂။ ၃၁-၂) တိ သက္ကော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၅။
(- ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆၇။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၇၈။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၁၉။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၅။) (ခ) နိဗ္ဗာန်။
သုသုက္ကသုက္ကံ နိပုဏ္ဍံ သုဒ္ဓသံ။ ထေရ၊
၂၆၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၆။ နိပုဏ္ဍဉာဏ-
ဂေါရတာယ နိပုဏ္ဍံ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၇။
ဂမ္ဘီရံ နိပုဏ္ဍံ ပဒံ။ အပ၊ ၁။ ၂၇။ (- အဘိ-
ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၈။) (ဂ) စကား။ တာဒိသံ
ဂမ္ဘီရံ ဂဠု နိပုဏ္ဍံ ကထံ ကထေသိ။ စူဠနိ၊
၂၇၄။ (ဃ) အနက်။ ဂမ္ဘီရံ နိပုဏ္ဍံ အတ္ထံ
ဉာဏေန ဝိစိနိဿတိ။ အပ၊ ၁။ ၉၇။ (င)
အနက်အဖို့အစု။ ကထာ ဟိ အယားကယသ္မာ
ဂမ္ဘီရဉ္စေ အတ္ထပဒံ ဉဒါဟရတိ သန္တံ
ပဏိတံ အတက္ကာဝစရံ နိပုဏ္ဍံ ပဏ္ဍိတဝေဒ-
နိယံ။ အံ၊ ၁။ ၅၁။ (- အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၆။)
(စ) အကျိုး။ အတ္ထံ မဟန္တံ ဂမ္ဘီရံ ဒုဒ္ဓသံ
နိပုဏ္ဍံ အကျံ။ ထေရ၊ ၂၂၀။ (- ထေရ၊ ဌ၊
၁။ ၄၈။) (ဆ) အကြောင်း၊ အကြောင်းအရာ။
ဂမ္ဘီရံ နိပုဏ္ဍံ ဌာနံ၊ ပညာယ ဝိနိဗ္ဗုဇ္ဈရေ။
အပ၊ ၁။ ၄။ ဂမ္ဘီရံ နိပုဏ္ဍံ ဌာနံ၊ အတ္ထံ
ဉာဏေန ပဿယိ။ အပ၊ ၁။ ၃၆၀။
အသုတံ သာဝေတိတိ အသုတပုဗ္ဗံ သုခမံ
နိပုဏ္ဍံ ကာရဏံ သာ-ဝေတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၃။
(- ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၆။) (ဇ) ကိစ္စ၊ အမှု။ အတ္ထေသု
ဇာတေသု တထာဝိဓေသု။ ယံ ပဏ္ဍိတော

နိပုဏ် သံဝိဇ္ဇေတိ။ ဇာ၊ ဘ။ ၃၂၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။
၂၀၃။ (ဈ) ဉာဏ် - ပညာ။ အဒု ပညာ
ကိမတ္ထိယာ၊ နိပုဏာ သာဓုစိန္တိနိ။ ဇာ၊ ဘ။
၁၉၁။ ဧဝံ မဟတ္ထိကာ ပညာ၊ နိပုဏာ
သုဓုစိန္တိနိ။ ဇာ၊ ဘ။ ၃၈၇။ (ည) ပုဂ္ဂိုလ်။
ဝိညူ ဝိဘာဝိ နိပုဏော စ ဟောတိ။ သုတ္တနိ။
၃၂၆။ (- သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၃။) (ဋ) အမေး၊
ပုစ္ဆာ၊ ပြဿနာ၊ မေးခွန်း။ ပုစ္ဆိတာ နိပုဏေ
ပဉ္စေ၊ ဗျာကရေန္တိ ယထာတထံ။ အပါ၊ ၂။
၂၂၉။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၃၉။

(၂) လွန်စွာ - သိမ်မွေ့ - နူးညံ့ - သော။
နိပုဏ (ထေရီ၊ ၂၂၅) ၏ သဏ္ဌာန် ပရမသုခမံ၊
နိရောဓသစ္စံ၊ စတုသစ္စမေဝ ဝါ။ ထေရီ၊ ဌ၊
၁။ ၁၀၄။ (၃) လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် - သော။
ဆေကာတိ ယာဂုဘတ္တသမ္ပာဒနာဒိသု
နိပုဏာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၆။ ကုသလော
နိပုဏော ဆေကာတိ ပရိယာယဝစန-
မေတံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၇၅။ (- ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၁၅။)

နိပုဏော (ပါ၊ ၈) — ဝိ၊ ၃။ ၅။ ၇။ ဒီ၊ ၂။
၃၁-၂။ မ၊ ၁။ ၂၂၄။ မ၊ ၂။ ၁၅၄၊ ၂၉၁။ သံ၊
၁။ ၁၃၈။ အံ၊ ၂။ ၆၉။ သုတ္တနိ၊ ၃၂၆၊ ၃၃၆။
အပါ၊ ၂။ ၁၁၄၊ ၁၅၉။ မိလိန္ဒ၊ ၂၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
၇၁။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၅။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၀။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၁၈၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၃။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၆၊ ၂၅၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၀။ သီ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၇၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၈။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၉၆။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၀၊ ၂၀၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၊
၄၁၊ ၄၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၊ ၂၃၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀။
အနုဋီ၊ ၂။ ၄၇။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၅၅။ နိပုဏ် (န၊ ပါ

၈) — သံ၊ ၂။ ၅၄၃။ နေတ္တိ၊ ၄၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
၁၄၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၁၁၉။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၈၇။ နိပုဏာ (ထိ၊ ပါ၊ ၈) — အပါ၊ ၂။
၂၂၃။ ဇာ၊ ဘ။ ၁၉၁၊ ၃၈၇။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၆၆။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၃၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၇၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။
၃၃၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၅၁။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၅။ နိပုဏာ (ပါ၊
ဗ) — ဒီ၊ ၁။ ၁၁၊ ၃၆၊ ၁၅၄။ ပဋိသံ၊ ၃၇၇။
မဟာနိ၊ ၁၃၉၊ ၂၇၉၊ ၃၅၉။ စူဠနိ၊ ၁၇၆။ ဇာ၊
၂။ ၉၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၆။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၈။
ပေတ၊ ဌ၊ ၁၄။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၆၁။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၃၂၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၃။ သီ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၈၀-၁။ ၃၈၄၊ ၄၃၂၊ ၄၈၂။ ဒီ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၁၉။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၂။
နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၅။ နိပုဏ် (ဒု၊ ၈) — ဝိ၊ ၃။ ၆၊ ၇။
ဒီ၊ ၂။ ၃၁-၂။ မ၊ ၁။ ၂၂၄။ မ၊ ၂။ ၂၉၁။ သံ၊
၁။ ၁၃၈။ သံ၊ ၂။ ၅၄၁။ အံ၊ ၁။ ၅၁၁။ ထေရီ၊
၂၂၀၊ ၂၂၅။ အပါ၊ ၁။ ၄၊ ၂၇၊ ၉၇၊ ၃၆၀။ အပါ၊
၂။ ၁၄၁။ မဟာနိ၊ ၁၇၄။ စူဠနိ၊ ၂၇၄။ ဇာ၊
၁။ ၃၂၃။ ဇာ၊ ၂။ ၉၆။ မိလိန္ဒ၊ ၃၃၀။ ဒီ၊ ဌ၊
၃။ ၁၃၃။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၁။ ဥဒါန၊ ဌ၊
၁။ ၉။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၈၊ ၁၀၄၊ ၄၂၂။ အပါ၊ ဌ၊
၁။ ၁၂၁၊ ၂၅၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၀၃။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၂၉၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၄၄။
ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၅။ နိပုဏေ (ဒု၊ ဗ) — မ၊ ၁။ ၂၃၃။ မ၊ ၂။
၃၂၄။ အပါ၊ ၂။ ၄၃၊ ၂၂၉၊ ၂၄၉။ စူဠနိ၊ ၂၁၊
၁၉၇-၈။ ဇာ၊ ၂။ ၆၊ ၁၀။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၁။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၉၊ ၁၃၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၄၆။ ဇာ၊ ဌ၊
၆။ ၂၅၆။ နိပုဏေန (တ၊ ၈) — ဒီ၊ ဌ၊ ၃။

၁၄၅။ နိပုဏဿ (ဆ၊ ၈) — မ၊ ၂။ ၄၉။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၁။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၇၃။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၂၆။
နိပုဏာနံ (ဆ၊ ၉) — မိလိန္ဒ၊ ၂၆၈။

နိပုဏ^၂ (တိ) [နိပုဏ + အ။ (နိပုဏ - သံ၊
ကိဉ္ဇက - ပြာ)] (က) သိမ်မွေ့သော
အကြောင်းကိုသိသော၊ သူ။ (ခ) သိမ်မွေ့သော
ဉာဏ်ပညာရှိသော၊ သူ။ (က) နိပုဏော (အံ၊
၂။ ၆၉) တိသဏှော သုခုမကာရဏညူ။ အံ၊
၄။ ၃။ ၃၀။ (ခ) သန္တိ ဟိ ခေါ သမဏ-
ဗြာဟ္မဏာ ပဏ္ဍိတာ နိပုဏာ ကတပရပ္ပဝါဒါ
ဝါလဝေဝိရူပါ။ ဒိ၊ ၁။ ၂၅။ (- ၁၅၄။ ဒိ၊ ၄။
၁။ ၁၀၈။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၄၃၂။)

နိပုဏဂမ္ဘီရဒုဒ္ဒသတ္ထပ္ပကာသန (တိ) [နိပုဏ
+ ဂမ္ဘီရ + ဒုဒ္ဒသ + အတ္ထ + ပကာသန]
သိမ်မွေ့၊ နက်နဲ၊ မြင်နိုင်ခဲ့သော အနက်ကို
ထင်စွာပြတတ်သော။ သမ္မာ နိပုဏဂမ္ဘီရ-
ဒုဒ္ဒသတ္ထပ္ပကာသနာ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၁။

နိပုဏဂမ္ဘီရဝိစိတြနယဒေသန (တိ) [နိပုဏ-
ဂမ္ဘီရဝိစိတြနယ + ဒေသနာ] သိမ်မွေ့
နက်နဲဆန်းကြယ်သော နည်းရှိသော ဒေသနာ
ရှိသော။ ဝနေ နိပုဏဂမ္ဘီရဝိစိတြနယ-
ဒေသနံ၊ ဥဒါန၊ ၄။ ၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁။
ဝိမာန၊ ၄။ ၁။ ပေတ၊ ၄။ ၁။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁။
နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁။ နိပုဏဂမ္ဘီရဝိစိတြနယာ
ဒေသနာ အဿာတိ နိပုဏဂမ္ဘီရဝိစိတြ-
နယဒေသနော။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၅။

နိပုဏဂမ္ဘီရသုဒ္ဒသတ္တာ (ထိ) [နိပုဏဂမ္ဘီရ-
သုဒ္ဒသ + တာ] သိမ်မွေ့နက်နဲ အလွန်
မြင်နိုင်ခဲ့ - သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။ နိပုဏ-
ဂမ္ဘီရသုဒ္ဒသတ္တာယ ပစ္စယာကာရဿ တံ
ပစ္စဝေကိုတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၁။

နိပုဏဂါမိ (တိ) [နိပုဏ + ဂမု + ဂီ။ (နိပုဏ-
ဂါမိနံ - သံ)] သိမ်မွေ့သော နိဗ္ဗာန်သို့
သွားရောက်ကြောင်းဖြစ်သော (လမ်း)။
နိပုဏဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ
နိပုဏဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ သံ၊ ၂။ ၅၄၁။

နိပုဏဉာဏဂေါစရ (ပု) [နိပုဏဉာဏ +
ဂေါစရ] သိမ်မွေ့သော ဉာဏ်၏ကျက်စား
ရာအာရုံ။ ဒုဒ္ဒသတ္တာ သဏှနိပုဏသဘာ-
ပတ္တာ နိပုဏဉာဏဂေါစရတော စ နိပုဏံ။
ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၈။ (- ၄၂၇။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၇။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၁။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၅၈။ မ၊ ၄။ ၂။
၁၃၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၀။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၅။)

နိပုဏဉာဏဝိသယတ္တ (န) [နိပုဏဉာဏ-
ဝိသယ + တ္တ] သိမ်မွေ့သောဉာဏ်၏ အာရုံ
၏အဖြစ်။ နိပုဏဉာဏဝိသယတ္တာ သုခုမ-
သဘာဝတ္တာ စ နိပုဏံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၁၉။

နိပုဏတရ (တိ) [နိပုဏ + တရ] အထူး
သဖြင့် - အလွန် - သိမ်မွေ့သော။ တထာ
ပရမဂမ္ဘီရဿ နိပုဏတရဿ ဒုဒ္ဒသဿ
နိရောဿေ ဒဿနေန ဒဿနဌော သုခုမ-
ရူပဒဿနေန စက္ခုနော ဝိယ။ အနုဋီ၊ ၂။
၆၁။

နိပုဏတ္ထ (ပု) [နိပုဏ + အတ္ထ] (၁)(က) သိမ်မွေ့သော (ပြဿနာ၏) - အနက် - အဓိပ္ပါယ်။ (ခ) သိမ်မွေ့သော (အမေး - ပစ္စာ - ပြဿနာ - ၏) အကြောင်း။ (တိ) (၂) သိမ်မွေ့သော - အနက် - အဓိပ္ပါယ် - ရှိသော။ (၁)(က)(ခ) နိပုဏတ္ထဒဿိ - ကြည့်။ (တိ) (၂) နိပုဏတ္ထံ ပကရဏံ၊ ဓာတုဘေဒပ္ပကာသနော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅။ သုဝိသုဒ္ဓံ အသံကိဏ္ဍံ၊ နိပုဏတ္ထ ဝိနိစ္ဆယံ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။

နိပုဏတ္ထဒဿိ (တိ) [နိပုဏတ္ထ + ဒဿိ။ (=ဒိသ + ကိ)။ (နိပုဏထိဒိဓိနံ - သံ)] (၁) ပညာရှိတို့သည် မေးအပ်သော (အမေး - ပစ္စာ - ပြဿနာ - တို့၏) - အနက် - အဓိပ္ပါယ် - ကိုသိ - လေ့ရှိ - တတ် - သော။ (၂) သိမ်မွေ့သော (အမေး - ပစ္စာ - ပြဿနာ - တို့၏) - အနက် - အဓိပ္ပါယ် - ကို သိမြင် - လေ့ရှိ - တတ် - သော။ (၃) သိမ်မွေ့သော (အကျိုး၏) အကြောင်းကို သိမြင် - လေ့ရှိ - တတ် - သော။ (၁) နိပုဏတ္ထဒဿိ (သုတ္တနိ။ ၃၀၅) နှိ နိပုဏေဟိ ခတ္တိယ - ပဏ္ဍိတာဒိဟိ အဘိသင်္ခတာနံ ပဉ္စာနံ အတ္ထဒဿိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁။ (၂) နိပုဏတ္ထဒဿိ (သ၊ ၁။ ၃၀) နှိ ဘဂဝါ သဏ္ဍသုဓမ္မေ ခန္တန္တရာယော အတ္ထေ ပဿတိတိ နိပုဏတ္ထဒဿိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၀။ အထ ဝါ နိပုဏတ္ထေ ဒဿေတာရန္တိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁။ (- သုတ္တနိ။ ၃၃၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၄။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၆၂။)

(၃) အတ္တာနံ ဝါ ယာနိ နိပုဏာနိ ကာရဏာနိ ဒုပ္ပဒိဝိဇ္ဈာနိ အညေဟိ တေသံ ဒဿနေန နိပုဏတ္ထဒဿိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁။

နိပုဏတ္ထဒဿိဂ္ဂဟဏ (န) [နိပုဏတ္ထဒဿိ + ဂဟဏ] နိပုဏတ္ထဒဿိသဒ္ဓါ၊ နိပုဏတ္ထဒဿိသဒ္ဓါကို ယူခြင်း။ ဒုတိယဂါထာယ အပရေန ပရိယာယေန ထုတိအာရဒ္ဓါတိ ကတ္တာ ပုန နိပုဏတ္ထဒဿိဂ္ဂဟဏံ နိဒဿေတိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁။

နိပုဏတ္ထဝိနိစ္ဆယ (တိ) [နိပုဏ + အတ္ထဝိနိစ္ဆယ] (က) သိမ်မွေ့သော အနက်အဆုံးအဖြတ်ရှိသော။ (ခ) သိမ်မွေ့သော အနက်တို့ကို ဆုံးဖြတ်တတ်သော ဉာဏ်ရှိသော။ သုဝိသုဒ္ဓံ အသံကိဏ္ဍံ၊ နိပုဏတ္ထဝိနိစ္ဆယံ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၂။ (- စရိယာ၊ ဌ၊ ၂။) ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ နိစ္စိနောတိတိ ဝိနိစ္ဆယော၊ အတ္တာနံ ဝိနိစ္ဆယော အတ္ထဝိနိစ္ဆယော၊ နိပုဏော သုဓမ္မော သဏ္ဍော အတ္ထဝိနိစ္ဆယော ဧတဿာတိ နိပုဏတ္ထဝိနိစ္ဆယော။ အထ ဝါ အတ္ထေ ဝိနိစ္စိနောတိတိ အတ္ထဝိနိစ္ဆယော၊ ယထာ ဝုတ္တအတ္ထဝိသယဉာဏံ၊ နိပုဏော ဆေကော အတ္ထဝိနိစ္ဆယော ဧတဿာတိ နိပုဏတ္ထဝိနိစ္ဆယော။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၆။

နိပုဏတ္ထဝိပဿက (တိ) [နိပုဏတ္ထ + ဝိပဿက] သိမ်မွေ့သော - အနက် - အဓိပ္ပါယ် - အကြောင်းအရာ - ကို ထူးထူးခြားခြား - ရှုမြင် - သိမြင် - တတ်သော။

တောနေဝ သူစီဒါနေန၊ နိပုဏတ္ထဝိပဿကံ။
အပါ ၁။ ၁၃၅။ (- အပါ ၂။ ၁၁၁။)

နိပုဏပဉ္စ (တိ) [နိပုဏ + ပဉ္စ] သိမ်မွေ့
သော - အမေး - ပုစ္ဆာ - ပြဿနာ။ နိပုဏ-
ဗျာကရဏ - ကြည့်။

နိပုဏပရမနိကာယ (ပု) [နိပုဏ + ပရမ +
နိကာယ] သိမ်မွေ့မြတ်သော နိကာယ်၊
သိမ်လည်းသိမ်မွေ့ မြတ်လည်းမြတ်သော
နိကာယ်။ ဓမ္မကထာယ နိပုဏပရမ-
နိကာယဿဋ္ဌကထာ အာရဒ္ဒေါ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၆။

နိပုဏဗျာကရဏ (န) [နိပုဏ + ဗျာကရဏ]
သိမ်မွေ့သော - အမေး - ပုစ္ဆာ - ပြဿနာ -
ကို ဖြေဆိုခြင်း။ သိမ်မွေ့သော အဖြေ။
နိဂဏ္ဌေန နာဓုပုတ္တေန သတ္တု ဝါဒါ-
ရောပနတ္ထာယ ပေသိတော နိပုဏပဉ္စ
ပုစ္ဆိတွာ နိပုဏဗျာကရဏံ သုတွာ ပသန္နော။
အပါ ၄။ ၂။ ၂၆၇။

နိပုဏဘာဝ (ပု) [နိပုဏ + ဘာဝ] (၁)
လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် - သူ၏အဖြစ်။ (၂) သိမ်
မွေ့သော ပညာရှိသူ၏ အဖြစ်။ (၃)
သမ္ပညတဉာဏသန္နိဿယာယ ပဋိဘာန-
သမ္ပဒါယ ပဝတ္တိတတ္တာ သုပ္ပဝတ္တိဘာဝတော၊
နိပုဏဘာဝတော စ ပဂုဏံ။ ဝိမာန၊ ဌ။
၂၁၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇၄။ ပဿန-
ကုသလတာယာတိ ဒဿနေ နိပုဏ-
ဘာဝေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉။ (၂) နိပုဏဘာဝေါ
နေပုညံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၃။

အဘိဓာန် (တ-တိ) ၄.၁၉- ပ.မ.သ.စ

နိပုဏမဝရသမသက္ကစ္စကာရီ (တိ) [နိပုဏ-
မဝရသမသက္ကစ္စ + ကရ + ကိ] သိမ်မွေ့
သာယာ ညီညီညာညာရှိသောစွာပြုလေ့ရှိ
သော၊ သူ။ (ကျွမ်းကျင်သပ်ရပ် ကောင်းမြတ်
ညီညာ ရှိသောစွာ ပြုလေ့ရှိသည်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ သူ။)
သမ္ပကိစ္စေသု နိပုဏမဝရသမသက္ကစ္စကာရီ
ရာဂစရိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၂။ သုကော-
သလ္လံ သုန္တရံ အဝိသမံ သာဘိသင်္ခါရဉ္စ
ကရဏသိလော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၇။

နိပုဏယောဂ (ပု) [နိပုဏ + ယောဂ] သိမ်
မွေ့သော ဉာဏ်ပညာနှင့်ယှဉ်ခြင်း။ နိပုဏ-
ယောဂတော နိပုဏာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၉။

နိပုဏရူပဒဿနသမတ္တ (တိ) [နိပုဏရူပ-
ဒဿန + သမတ္တ] သိမ်မွေ့သော ရူပါရုံ
ကို မြင်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော။ ဧဝံ နိပုဏရူပ-
ဒဿနသမတ္တံ၊ ဧဝံ ပဉ္စပသာဒပဋိမက္ခိတ-
နိဿယဉ္စ မေ ဝိညာနံ ဘဝေယျ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၁၀။

နိပုဏဝေဒနိ (တိ) [နိပုဏ + ဝိဒ + ယု + ကိ]
သိမ်မွေ့သော အနက် - အဓိပ္ပါယ် -
အကြောင်းအရာ - တို့ကို သိ - လေ့ရှိ -
တတ် - သော၊ သူ။ ဂတ္တဉ္စ မုဒုကံ မယံ၊
ပညာ နိပုဏဝေဒနိ။ အပါ ၁။ ၂၄၀။

နိပုဏသမ္ပတ (တိ) [နိပုဏ + သမ္ပတ] သိမ်
မွေ့သော ပညာရှိသူဟု သမုတ်အပ်သော၊
သူ။ ဗျာကံသု နိပုဏသမ္ပတာ အနုဇာ။ ဒီ၊
၃။ ၁၄၅။

နိပုဏဘာဝ (ပု) [နိပုဏ + အဘာဝ] သိမ်မွေ့သော ဉာဏ်ပညာ၏ မရှိ - သည်၏ အဖြစ် - ခြင်း။ အဝဟန္တေ နိပုဏဘာဝေန ဆေဒနကိရိယာယ အပ္ပဝတ္တန္တေ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၂၇။

နိပုဏမလဗုဒ္ဓိ (တိ) [နိပုဏ + အမလဗုဒ္ဓိ။ နိပုဏာ ဧဝ အမလာ နိပုဏမလာ၊ နိပုဏမလာ ဗုဒ္ဓိ ယဿ သော နိပုဏမလဗုဒ္ဓိ။ အဋ္ဌသာ၊ ယော။ ၅။] သိမ်မွေ့အပြစ်ကင်းသော - ဉာဏ် - ပညာ - ရှိသော၊ သိမ်မွေ့လည်းသိမ်မွေ့ အပြစ်လည်းကင်းသော - ဉာဏ် - ပညာ - ရှိသော၊ သူ။ (သိမ်မွေ့သန့်ရှင်း ညစ်ကြေးကင်းသော ဉာဏ်ပညာရှိသော။ အဋ္ဌသာ၊ ဘာသာငို။ ၁၇။) ဝိသုဒ္ဓါစာရသိလေန၊ နိပုဏမလဗုဒ္ဓိနာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁။

နိပုတ္တ (တိ) [နိ + ပုတ္တ] သားမရှိသော၊ သားမှကင်းသော၊ သူ။ သာပိ ခေါ် ပဒုမဝတိ - ဒေဝီ “အဟံ ဗဟုပုတ္တာ ဟုတ္တာ နိပုတ္တဇာတာ”တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၃။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၉၆။

နိပုရ (ပု) [ယဒိတ္ထနာမ်] နိပုရမင်း။ (ယင်းသည် တတိယမြောက်ဩက္ကာကမင်း၏ သားဖြစ်သည်။ သူ၏မိခင်သည် ဟတ္တာဖြစ်သည်။ သာကီဝင်မင်းမျိုးတို့၏ ဘိုးဘွားဘီဘင်ဖြစ်လေသည်။ D.P. သိနိပုရ၊ သိနိသုရ - ကြည့်။ သုဇာတော ဩက္ကာကောစေဝ၊ ဩက္ကာမုခေါ် ဧ နိပုရော။ ဒီပဝံသ၊ ၃။ ၄၁။

နိပုရော စန္ဒိမာစန္ဒ၊ မုခေါ စ သိဝိသဉ္ဇယော။ မဟာဝံသ၊ ၂။ ၁၂။

နိပုရာဒိ (ပု) [နိပုရ + အာဒိ] နိပုရအစရှိသော မင်း။ နိပုရာဒိနံ နဝန္တရာဇုနံ၊ မဟာဝံသ၊ ငို၊ ၈၆။ (သီဟိုဠ်မှ) နိပုရလည်းကြည့်။

နိပ္ပကရဏသဘာဝတာ (ဘိ) [နိ + ပကရဏသဘာဝ + တာ] အကြောင်းသဘောမှကင်းသည်၏အဖြစ်၊ အကြောင်းသဘောမရှိသည်၏ အဖြစ်၊ အားကြီးသော အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့် မြဲမြံစွာထားခြင်း တည်စေခြင်း သဘော - ကင်းသည် - မရှိသည် - ၏ အဖြစ်။ ဧဝံ သပ္ပကရဏသဘာဝတာ နိပ္ပကရဏသဘာဝတာ စ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ မူလငို၊ ၃။ ၁၈၆။

နိပ္ပက္က (တိ) [နိ + ပစ္စ + တ] ကျိုချက်အပ်သော။ ကာလေ ပဋိဂ္ဂဟိတံ ကာလေ နိပ္ပက္ကံ ကာလေ သံသဋ္ဌံ တေလပရိဘောဂေန ပရိဘုဉ္ဇိတံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၀၄။ ကခါ၊ ငို၊ သစ်။ ၃၂၉။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၁။ ကခါ၊ ငို၊ သစ်။ ၃၃၀။)

နိပ္ပုဗ္ဗမက္ခိ (တိ) [နိ + ပုဗ္ဗ + အက္ခိ။ ပုဗ္ဗံ ပုစ္စတိ အက္ခိမိ ဇာတံ လောမံ တံ ဟိ အက္ခိနော ပက္ခဒယေ ဇာတတ္တာ “ပုဗ္ဗ”န္တိ ပုစ္စတိ။ နတ္ထိ ပုဗ္ဗံ အက္ခိမိ ဇေတဿာတိ နိပ္ပုဗ္ဗမက္ခိ၊ ပါစိတိ၊ ယော။ ၂၇၁။] မျက်မွေးမျက်တောင် မရှိ - ကင်း - သော မျက်စိရှိသော၊ မျက်စိ၌ - မျက်မွေး - မျက်တောင် -

မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။ နိပ္ပဗုဒ္ဓကိ (ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၃၁၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၃) တိ အက္ခိဒလ-
လောမေဟိ ဝိရဟိတအက္ခိကော။ ပဗုမ-
သဒ္ဓေါ ဟိ လောကေ အက္ခိဒလလောမေသု
နိရုဋ္ဌော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၄။ နိပ္ပဗုဒ္ဓကိတိ
ဧတ္ထ ပဗုမသဒ္ဓေါ အက္ခိဒလလောမေသု
နိရုဋ္ဌော၊ တဒဘာဝါ နိပ္ပဗုဒ္ဓကိ။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၂၇။

နိပ္ပက္ခမ္မ (တိ) [နိ + ပက္ခမ္မ] ကင်းသော
အတောင်အရေရှိသော၊ အတောင်အရေမှ
ကင်းသော၊ အတောင်အရေမရှိသော။ နိပ္ပ-
က္ခမ္မ (ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၉၈။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၁) တိ
ဝိဂတပက္ခမ္မေ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၄။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၄၉။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၈၃။

နိပ္ပစတိ (ကြိ) [နိ + ပစ + အ + တိ] ကျိုချက်
၏။ နိပ္ပစေယျံ - ဝိ၊ ၃။ ၃၈၈။ နိပ္ပစိ - ဝိ၊
၃။ ၃၈၈။ နိပ္ပစိသာမိ - ဝိ၊ ၃။ ၃၈၇။

နိပ္ပစိ (ကြိ) [နိ + ပစ + အ + ဤ] ကျိုချက်
ပြီ။ နိပ္ပစတိ - ကြည့်။

နိပ္ပစိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပစ + တွာ] ကျို
ချက်၍။ အထခေါ ဇီဝကော သပ္ပိ-
နာနာဘေသဇ္ဇေဟိ နိပ္ပစိတွာ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၈၁။

နိပ္ပစိသာမိ (ကြိ) [နိ + ပစ + အ + သာမိ]
ကျိုချက်အံ့။ နိပ္ပစတိ - ကြည့်။

နိပ္ပစေယျံ (ကြိ) [နိ + ပစ + အ + ဧယျံ]
ကျိုချက်အံ့။ နိပ္ပစတိ - ကြည့်။

နိပ္ပစ္စတ္တိက (တိ) [နိ + ပစ္စတ္တိက] ဆန့်ကျင်
ဖက်ကို အလိုရှိသောသူတို့ - မှကင်း - မရှိ
- သော၊ ကင်းသော ရန်သူရှိသော၊ ရန်သူ
- မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။ သုတဝန္တနိဗ္ဗိတံ
(နိပ္ပစ္စတ္တိကံ) နိဟတပစ္စတ္တိကံ ပစ္စာမိတ္တာနုပ-
ပိဋိကံ။ မိလိန္ဒ။ ၁။

နိပ္ပစ္စယ (တိ) [နိ + ပစ္စယ ' အကြောင်း
အထောက်အပံ့ မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။
အနာထော ဟောတိ နိပ္ပစ္စယော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၄၉။ ဣမသ္မိံ မတေ အနာထံ နိပ္ပစ္စယံ မံ
ပဝနိတကာယံ ဣစ္ဆေယျ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၂၇၉။ အနာထာ နိပ္ပစ္စယာ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၀၊
၃၆၃။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၉၀။ တတော ဇေ-
အနာထော နိပ္ပစ္စယော ဘဝေယျ။ ဇာ၊ ၄။
၇။ ၃၅၄။ (- ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၄၀၈၊ ၅၀၆။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၀။)

နိပ္ပစ္စယဌာန (န) [နိပ္ပစ္စယ + ဌာန] အထောက်
အပံ့ အကူအညီ - မရှိရာအရပ်၊ ကျေးဇူးပြုမှု
ရာ အရပ်။ ပဏ္ဍိတာနံ ဝစနံ အဂ္ဂဟေတွာ
နိပ္ပစ္စယဌာနံ ဂတာ နာမ ဇေဝုပါဝ ဟောန္တိ။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၇။ နိပ္ပစ္စယဌာနန္တိ နိရုပကာရ-
ဌာနံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၇၄။

နိပ္ပစ္စတိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + တိ။ ပဒေါဒိ
စု ဂတျံ ဘူ ထိရေ၊ ဓာတွတ္ထ။ ၂၂၂။]
(၁) ပြီး၏၊ ပြည့်စုံ၏။ (၂) ဖြစ်၏၊ ပြီး၏။
(၃) အိပ်၏။

(၁) နိပ္ပစ္စတိ (သိဇ္ဈတိ) - ဝိ၊ ၄။ ၁။
၃၂။ ကခါ၊ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၄၂၁။ ဒိ၊ ၄။ ၃။

၂၈၆။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၉၊ ၁၀၀၊ ၁၈၄၊ ၂၀၁။ (၂)
ကပ္ပရုက္ခတော ဝတ္ထဘာရဏာနိ နိပ္ပဇ္ဇန္တိ။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၇။ (၃) ဧကကောဋ္ဌာသံ
နိပ္ပဇ္ဇေယျ။ မဟာနိ၊ ၂၉၄။

နိပ္ပဇ္ဇန (န) [နိ + ပဒ + ယ + ယု] ပြီးစီး -
ပြီးမြောက် - အောင်မြင် - ခြင်း။ ဣဇ္ဈနဌေ-
နာတိ သမိဇ္ဈနဌေန၊ နိပ္ပဇ္ဇနဿ ကာရဏ-
ဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။ (-
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉။)

နိပ္ပဇ္ဇနက (တိ) [နိ + ပဒ + ယု + က] ဖြစ်
သော။ ဣမသ္မိံ ယေဝ အတ္တဘာဝေ
နိပ္ပဇ္ဇနကာနံ အတ္တနော ကုသလမူလာနံ
ခဏနေန ခတော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၄။ နိဝါရော
ဝိယ သဉ္စာတော ဟုတ္တာ နိပ္ပဇ္ဇနတောတိ
အတ္ထော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၆။

နိပ္ပဇ္ဇနသဘာဝ (ပု) [နိပ္ပဇ္ဇန + သဘာဝ]
ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - ခြင်း သဘော။ ဣဇ္ဈနဌေ-
နာတိ နိပ္ပဇ္ဇနသဘာဝေန။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၅။

နိပ္ပဇ္ဇန္တိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + အန္တိ] ဖြစ်
ကုန်၏။ ပြီးကုန်၏။ နိပ္ပဇ္ဇတိ (၂) ကြည့်။

နိပ္ပဇ္ဇမာန (တိ) [နိ + ပဒ + ယ + မာန] ဖြစ်
သော။ သန္တာနဝသေန နိပ္ပဇ္ဇမာနာနံ နမနာ-
ဒိကိရိယာနံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၂၅။

နိပ္ပဇ္ဇေယျ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + ဧယျ]
အိပ်ရာ၏။ နိပ္ပဇ္ဇတိ (၃) - ကြည့်။

နိပ္ပည (တိ) [နိ + ပညာ။ (နိဗ္ဗုဓ - သံ၊
ဏိပ္ပဏ္ဏ - ပြာ)] ဉာဏ် - ပညာ - မရှိ -
မှကင်း - သော။ သူ။ အသမ္ပဇာနောတိ
နိပ္ပညော။ ခန္ဓာဒိပရိစ္ဆေဒရဟိတော။ သံ၊ ဌ၊
၂။ ၂၇၈။ ဒုမ္မေဓောတိ နိပ္ပညော။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
၉၈။ တေသံ ဒုမ္မေဓာနံ နိပ္ပညာနံ ဗာလ-
ပုဂ္ဂလာနံ ဂဏိတွာ ဂဟိတေန သဟဿေန။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၈။ မန္တော ဝါတိ နိပ္ပညော
အန္တဗာလော ဝိယ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂၁။
အဘိက္ခုကော အာဝါသောတိအာဒိသု
ဝိယာတိ အာဟ “နိပ္ပညာ”တိ၊ ပညာရဟိ-
တာတိ အတ္ထော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀။ ဒုမ္မေဓာ
နိပ္ပညာ ဗာလာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၈၈။ (- အံ၊ ဌ၊
၂။ ၃၂၁။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၇။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၁၀၈။)

နိပ္ပညေ (အာ၊ ဧ) — ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၁၆။
နိပ္ပညော (ပ၊ ဧ) — သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
၁။ ၄၃၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁။ ပေတ၊ ဌ၊ ၃၈။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၈။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၈။ စရိယာ၊
ဌ၊ ၁၃၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၇၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၀၁။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၄။ နိပ္ပညာ (ပ၊ ဧ) — သံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၃၂။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅၊ ၁၄၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၄၂၃။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၄။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၄။
ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၈၈။ နိပ္ပညံ (ဒု၊
ဧ) — သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၈။
နိပ္ပညေ (ဒု၊ ဗ) — ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၂။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၂၈။

နိပ္ပညေဟိ (တ၊ ဗ) — ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
၂၄၈။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၀၈။ နိပ္ပညဿ (ဆ၊
ဧ) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၁။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၃၇။
ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၆။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၇။

နိပ္ပညသဘာဝ (ပု) [နိပ္ပညာ + သဘာဝ။
(နိမ္မိတသဘာဝ - သံ၊ ကိပ္ပဏ္ဍသဘာဝ - ပြာ)]
ဉာဏ် - ပညာ - မရှိ - မှကင်း - ခြင်းသဘော။
ဒုသဒ္ဒေါ အဘာဝဝါစိ “ဒုဿီလော”တိအာဒိ
သု ဝိယ၊ ဇာတိသဒ္ဒေါ စ သဘာဝတ္ထောတိ
အာဟ “နိပ္ပညသဘာဝေါ (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၇)”
တိ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၉။

နိပ္ပညာသ (တိ) [နိ + ပညာသ] (အနစ်)
၅၀-မရှိသော၊ သူ။ နိပ္ပညာ သော ဘိက္ခုတိ
ဧဝံ ဝစနကာရဏာနိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၂။ အံ၊ ဌ၊
၃။ ၁၅၀။

နိပ္ပဋိသဘာဝ (ပု) [နိပ္ပဋိသ + ဘာဝ] အမျက်
- ဒေါသ - မရှိ - ကင်း - သည်၏အဖြစ် -
ခြင်း။ နိဒ္ဒေါသဘာဝေနာတိ နိပ္ပဋိသ-
ဘာဝေန။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၇။

နိပ္ပဋိဘာန (တိ) [နိ + ပဋိဘာန] ဉာဏ် -
ပညာ - မရှိသော၊ ဉာဏ် - ပညာ - ကင်း
သော၊ ဉာဏ်အားရှေ့ရှုထင်ခြင်း မရှိသော၊
သူ။ နိပ္ပဋိဘာနာ တိတ္ထိယာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၀။
အပ္ပဋိဘာနောတိ နိပ္ပဋိဘာနော ဟုတွာ။ အံ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၅။ ဧဝံ ဝုတ္တေ နိပ္ပဋိဘာနော ပရိတ္တာ-
ဇကော။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၄။ နိပ္ပဋိဘာနော-
တိ သဟဓမ္မိကံ ကိဉ္စိ ဝတ္တံ အပိသဟနတော
နိပ္ပဋိဘာနော ပဋိဘာနရဟိတော။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၂၁။

နိပ္ပဋိသရဏ (တိ) [နိ + ပဋိသရဏ] မှီခို
- အားထားရာ - မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။

အမှီခို ကင်းမဲ့သူ။ နိပ္ပဋိသဏာ (ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၃၄၇) တိ ဝိဂတပဋသရဏာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၄။

နိပ္ပဋိဟာရ (တိ) [နိ + ပဋိဟာရ] အပိတ်
အပင် - အဆီးအတား - မရှိသော၊ သူ။
အခွင့်ရသော၊ သူ။ လဒ္ဒဒ္ဒါရော လဘော
ဒ္ဒါရန္တိ အဟံ နိပ္ပဋိဟာရော လဒ္ဒဒ္ဒါရောတိ
အပ္ပဋိဟာရေတွာ န ပဝိသေယျ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၁၉၈။ ပြတိဟတ - ကြည့်။ အပ္ပဋိဟာရ၊
အပ္ပဋိဟာရေတွာ - ပုဒ်တို့နှင့်ယှဉ်ကြည့်။

နိပ္ပဏ္ဍ (တိ) [နိ + ပဏ္ဍ။ (နိပ္ပဏိ - သံ၊
ကိဝဏ္ဏ - ပြာ)] အရွက် - မရှိ - ကင်းမဲ့ -
သော၊ သစ်ပင်။ အခိလကာနိတိ အကာစာနိ
နိပ္ပဏ္ဍာနိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၁၆။

နိပ္ပဏ္ဍေန္တ (တိ) [နိ + ပဏ္ဍ + အန္တ]
ပြောင်လောင်း - သဲယော် - လိုသော၊ သူ။
ပျက်ရယ် ပြုလိုသော၊ သူ။ မာရော ပါပိမာ
.... ခေတ္တဂေါပကဝဏ္ဏေန ထေရသမ္ဘ သန္တိကံ
ဂန္ဓာ တံ နိပ္ပဏ္ဍေန္တော။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၆။

နိပ္ပတတိ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + တိ။
ပတော ဘူစု ဂတျံ ဒိစိဿရေ ဓာတွတ္ထ။
(ဇ၊ ၂၂၂)] (က) ပြုတ်ကျ၏။ ကျွတ်ထွက်၏။
(ခ) ထွက်ပြေး၏။ (ဂ) ထွက်သွား၏။
(က) ယတ နိသိဒန္တေပိ န နိပ္ပတန္တိ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၉။ — နိက္ခန္တော ဟုတွာ န
ပတန္တိ။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၃၅။ (ခ) ဘဒ္ဒ-
ဝတိကာယ ဟတိနိကာယ နဂရမှာ နိပ္ပတိ။
ဝိ၊ ၃။ ၃၈၈။ (ဂ) နိပ္ပတိဿာမိ (ဇာ၊ ၂။
၁၃၃) တိ နိက္ခမိဿာမိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၀၆။

နိပ္ပတန္တိ (ကြိ) [နိ + ပတ + အန္တိ] ပြုတ်ကျ
ကုန်၏။ ကျွတ်ထွက်ကုန်၏။ နိပ္ပတတိ(က)
ကြည့်။

နိပ္ပတိ (ကြိ) [နိ + ပတ + ဤ] ထွက်ပြေးပြီ။
နိပ္ပတတိ (ခ) - ကြည့်။

နိပ္ပတိဋ္ဌ (တိ) [နိ + ပတိဋ္ဌ] ထောက်တည်
- မှီခို - အားထား - ရာမရှိ - ကင်း - သော။
အပရာယဏောတိ အသရဏော၊ နိပ္ပ-
တိဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၄၄။

နိပ္ပတိတ (တိ) [နိ + ပတ + တ] (က)
ထွက်ပြေးသော။ (ခ) ကျ - ထွက်ကျ -
သော။ (ဂ) ထွက်သွားသော။ (က) ဘဒ္ဒ-
ဝတိကာယ ဒေဝ ဟတ္ထိနိကာယ နဂရမှာ
နိပ္ပတိတော။ ဝိ၊ ၃။ ၃၈၈။ (ခ) တတော
နိပ္ပတိတော အဟံ။ အပါ၊ ၂။ ၁၂၄။ ထေရု
ဌ၊ ၁။ ၅၃။ (ဂ) နိပ္ပတိတော (ဇာ၊ ၁။ ၁၃၅)
တိ နိဂ္ဂဟော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၁။

နိပ္ပတိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပတ + တွာ] (က)
ပြုတ်ကျ၍။ (ခ) ကျွတ်ထွက်၍။ (ဂ)
ပျံ့တက်၍။ (က) (ခ) နိပ္ပတိတွာ (ဝိ၊ ၂။
၆၆) တိ နိပ္ပတိတွာ၊ နိက္ခမိတွာ ဝါ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
၄၈။ (ဂ) တာ ဥပ္ပတိတွာ ဥပ္ပတိတွာ
ခါဒန္တိတိ နိပ္ပတိတွာ နိပ္ပတိတွာ ခါဒန္တိ။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄၀၄။

နိပ္ပတိဿာမိ (ကြိ) [နိ + ပတ + သာမိ]
ထွက်သွားအံ့။ နိပ္ပတတိ (ဂ) - ကြည့်။

နိပ္ပတ္တကာလ (ပု) [နိပ္ပတ္တ + ကာလ] အရွက်
မရှိသော အခါကာလ။ နိပ္ပတ္တကာလေ
ပပဋိကံ ခါဒတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၈။

နိပ္ပတ္တပုပ္ဖ (တိ) [နိ + ပတ္တပုပ္ဖ။ (နိမ္မတြုပ္ပမ္ပ -
သံ၊ ကိပ္ပတ္တ - ပုပ္ဖ - ဟ)] အရွက်အပွင့် -
မရှိ - ကင်း - သော (သစ်ပင်)။ သော
ရက္ခော နိပ္ပတ္တပုပ္ဖေါ ခန္ဓမတ္တောဝ
အဟောသိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၅။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။
၂၁၂။

နိပ္ပထဝီ (တိ) [နိ + ပထဝီ] မြေ - အဖြစ်
- သဘော - မဟုတ်သော။ နိပ္ပထဝီ (မ၊ ဌ၊
၂။ ၆) နှိ သဗ္ဗေန သမ္ဘံ ပထဝိဘာဝဘာဝံ။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၁။

နိပ္ပဒ (တိ) [နိ + ပဒ] တည်ရာ - အခြေခံ
အာရုံမရှိသော၊ အကြွင်း - အကျန် - မရှိ
သော။ အပဒံ ဟောတိ နိပ္ပဒံ အပ္ပတိဋ္ဌံ
နိရာရမ္ဘဏံ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၉။ အပဒံ ဝဓိတွာတိ
နိပ္ပဒံ နိရဝသေသံ။ ဝဓိတွာ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၁။

နိပ္ပဒမာ (တိ) [နိ + ပဒမာ။ (နိမ္မိဒ္ဓ - သံ၊
ကိဉ္ဇမ - ဟ)] ကြာမရှိသော (ရေကန်)။
ရဋ္ဌိသဒ္ဓေန အယံ ဝေါဟာရော ဂုဇ္ဈတေဝ
နိပ္ပဒမာပိ နိရုဒကာပိ ဝါ ပေါက္ခရဏီ
ပေါက္ခရဏီ ဝိယ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆။

နိပ္ပဒေသ (တိ) [နိ + ပဒေသ။ (နိမ္မိဒေဝ -
သံ)] အစိတ်အပိုင်း - အကြွင်းအကျန် -
မရှိသော၊ အလုံးစုံ - အကုန်အစင် - ပြည့်စုံ

- လုံလောက် - သော။ နိပ္ပဒေသာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၂) တိ အနဝသေသာ။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၅၉။ နတ္ထိ ဧတေသံ ပဒေသာတိ ခန္ဓာနိပ္ပဒေသာ။ နိပ္ပဒေသေတိ သမုဒါယဘာဝတော နိရသသေသပ္ပဒေသေတိ။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၂၈။ နိပ္ပဒေသေတိ နိရဝသေသာ ဗုဒ္ဓဂုဏာ ဂဟိတာ။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၄၇၄။ နိပ္ပဒေသံ အနနတာယ သမ္မာကာရပရိပုရံ။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၅၁၇။ ယေသံ ပန နတ္ထိ၊ တေ နိပ္ပဒေသာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၇။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၇၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၄၁။ သံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၈၇။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၄။)

နိပ္ပဒေသော - အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၄။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၇၅။ မ၊ ဌိ၊ ၁။ ၅၆။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၅၉။ နိပ္ပဒေသာ - ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၀။ နိပ္ပဒေသံ - မ၊ ဌ၊ ၄။ ၅၈။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၄။ ဝဇီရ၊ ၂၃၃၊ ၂၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၉။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၂။ ၄၊ ၈၂။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၀၀။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၉။ ကင်္ခါ၊ ဌိ၊ ၇၃။ နိပ္ပဒေသေ - မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၅။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၆၊ ၁၆၆။ နိပ္ပဒေသာနိ - သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၅။ နိပ္ပဒေသေန - အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၊ ၃၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၂၊ ၂၂၉။ မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၇၄။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၄၁၄။ အံ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၂၅။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃။ နိပ္ပဒေသတော - သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀၊ ၂၆၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၊ ၃၃၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၈။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၅၉။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၉။ ဇော၊ ဌ၊ ၇။ ၁၁၄။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၆၄။ ဝဇီရ၊ ၂၄၈၊ ၂၈၄။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၃၁၁။ သိ၊ ဌိ၊ သင်္ခ၊ ၂။ ၂၈၀။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၂။ ၅၆၊ ၇၁။

၂၆၀။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၁၁၄၊ ၂၄၀။ မ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၆၀။ မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၄၀။ သံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၄၈၊ ၁၆၂။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၅၃။ အံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၇၉။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၀။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁။ နိပ္ပဒေသေဟိ - ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၅။ နိပ္ပဒေသေသု - သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၈။

နိပ္ပဒေသဌာန (န) [နိပ္ပဒေသ + ဌာန]
အကြွင်း - အကျန် - မရှိသော - အရာ -
ဌာန။ အတ္ထဝသေန နိပ္ပဒေသဌာနေသု
ဘုမ္မဝစနမေဝ ကတန္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၇။

နိပ္ပဒေသဓမ္မ (ပု) [နိပ္ပဒေသ + ဓမ္မ] အကြွင်း -
အကျန် - မရှိ - အလုံးစုံလုံလောက် - သော
တရား။ သပဒေသဓမ္မော စ နိပ္ပဒေသ-
ဓမ္မဿ ပစ္စယော ဟောတိ။ န နိပ္ပဒေသ-
ဓမ္မော သပ္ပဒေသဓမ္မဿ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၇။

နိပ္ပဒေသပဒ (န) [နိပ္ပဒေသ + ပဒ] အကြွင်း -
အကျန် - မရှိ - အလုံးစုံ - သောပုဒ်။
ကတ္ထမိ ဧကပဒဝစနံ နိပ္ပဒေသပဒမေဝ တေ
ဝဒန္တိ။ ဝဇီရ၊ ၂၅၉။

နိပ္ပဒေသပရိယာဒါန (န) [နိပ္ပဒေသ +
ပရိယာဒါန] အကြွင်း - အကျန် - မရှိ -
ကုန်စင်အောင် - ပိုင်းခြား၍ ယူခြင်း။ ဧတေန
နိပ္ပဒေသပရိယာဒါနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၁။ ၃၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄။

နိပ္ပဒေသဝါစိ (တိ) [နိပ္ပဒေသ + ဝစ + တိ]
အကြွင်း - အကျန် - မရှိ - အလုံးစုံ - ဟူသော

အနက်ကိုဟောသော (ပုဒ်စသည်)။ “စော-
ဝါပေတိ”တိ ဣဒံ ရာဇာပနဝိဇ္ဇာပန-
ဂ္ဂဟဏေန နိပ္ပဒေသဝါစိပဒံ။ ဝဇီရ။ ၂၅၈။

နိပ္ပဒေသဝိမုတ္တိ (တိ) [နိပ္ပဒေသ + ဝိမုတ္တိ]
အကြွင်း - အကျန် - မရှိသောအာဖြင့်
ကိလေသာတို့မှ - လွတ် - ကင်း - လွတ်
မြောက် - ခြင်း။ ဧကဒေသော ဝိသေသနံ
ဟောတိ နိပ္ပဒေသဝိမုတ္တိယာ အဝိစ္ဆန္တတော။
အနုဋီ၊ ၃။ ၁၀၈။

နိပ္ပဒေသဝိသယ (ပု) [နိပ္ပဒေသ + ဝိသယ]
အကြွင်း - အကျန် - မရှိသော အာရုံ။
အညဿ နိပ္ပဒေသဝိသယဿ အညာ-
ဝတော၊ နိပ္ပဒေသဝိသယေနဝ စ ယထာ-
ဘုစ္စံ သမ္မာ ဝဒနသမ္ဘဝတော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၃၈၄။ (- ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၄။)

နိပ္ပဒေသဝုပသမ (ပု) [နိပ္ပဒေသ + ဥပသမ]
အကြွင်း - အကျန် - မရှိသောအားဖြင့် -
အချင်းခပ်သိမ်း - ငြိမ်းခြင်း၊ အလုံးစုံငြိမ်းခြင်း။
သင်္ခါရာနံ (တိ)သပ္ပဒေသဝုပသမေပိ နိပ္ပ-
ဒေသဝုပသမေ ဝိယ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၁။ မ၊ ဋီ၊
၁။ ၃၈၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃၇။

နိပ္ပဒေသသင်္ခါရဂ္ဂဟဏတ္ထ (ပု) [နိပ္ပဒေသ +
သင်္ခါရဂ္ဂဟဏ + အတ္ထ] အကြွင်းအကျန်မရှိ
- အလုံးစုံ - သောသင်္ခါရတို့ကို ယူခြင်းဟူ
သော အကျိုး။ အဘိသင်္ခတသင်္ခါရအဘိ-
သင်္ခရဏကသင်္ခါရာနံ သပ္ပဒေသတ္တာ နိပ္ပ-
ဒေသသင်္ခါရဂ္ဂဟဏတ္ထံ “သင်္ခတသင်္ခါရေသု”
တိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၁။

နိပ္ပဒေသသတ္တဝိသယ (တိ) [နိပ္ပဒေသ +
သတ္တဝိသယ] အကြွင်း - အကျန် -
မရှိသော သတ္တဝါအာရုံရှိသော။ အောက်ပုဒ်
ကြည့်။

နိပ္ပဒေသသတ္တဝိသယတာ (တိ) [နိပ္ပဒေသ-
သတ္တဝိသယ + တာ] အကြွင်း - အကျန် -
မရှိသော သတ္တဝါအာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်။
သပ္ပဒေသသတ္တဝိသယာ နိပ္ပဒေသသတ္တ-
ဝိသယာ စ သမ္မာ ဝုတ္တာ၊ ဣဓ ပန နိပ္ပ-
ဒေသသတ္တဝိသယတံ ဂဟေတုံ “သတ္တေ-
သု”တိ နိပ္ပဒေသသတ္တဝိသယဘူတာ
ဒဿိတာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆။

နိပ္ပဒေသသဿတဂ္ဂါဟ (ပု) [နိပ္ပဒေသ +
သဿတဂ္ဂါဟ] အကြွင်း - အကျန် - မရှိ
သောအားဖြင့် မြဲ၏ဟူ၍ဖြစ်သော “သဿ-
တ” အယူဝါဒကိုယူခြင်း။ အယံ သပ္ပ-
ဒေသသဿတဂ္ဂါဟော ပုရိမသ္မိ နိပ္ပဒေသ-
သဿတဂ္ဂါဟေ သမောဓာနံ ဂစ္ဆေယျ။ သီ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၃။ (- ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၄။)

နိပ္ပဒေသိက (တိ) [နိပ္ပဒေသ + ဣက]
အကြွင်း - အကျန် - မရှိသော၊ တစိတ်
တဒေသ - တချို့တဝက် - မဟုတ်သော။
သာ စ ခေါ ပဒေသိတာတိ နိပ္ပဒေသိတံ
ကတွာ ဒဿေတုံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၂။ (- သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၆။)

နိပ္ပပဉ္စ (တိ) [နိ + ပပဉ္စ။ (နိမ္မိပဉ္စ - သံ၊
ကိပ္ပဝံစ - ပြာ)] (၁) ပပဉ္စတရား - မရှိ -

မှကင်း - သော၊ (တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိဟူသော) သံသရာကို ချဲ့ထွင်တတ်သောတရား။ မရှိ - မှကင်း - သော၊ နိဗ္ဗာန်။ (၂) သံသရာ၌ ကြာမြင့်စေတတ်သောအမှု - မရှိ - မှကင်း - သော။ (- သောတာပတ္တိဖိုလ် နိပ္ပပဉ္စ၊ သကဒါဂါမိဖိုလ် နိပ္ပပဉ္စ၊ အာနာဂါမိဖိုလ် နိပ္ပပဉ္စ၊ အရဟတ္တဖိုလ် နိပ္ပပဉ္စ မည်၏။ မိလိန္ဒ။ ၂၅၅။)

(၁) နိပ္ပပဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေ- သာမိ နိပ္ပပဉ္စဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ သံ၊ ၂။ ၅၄၁။ မာနာဒယော သတ္တသန္တာနံ သံသာရေ ပပ- ဉ္စေန္တိ ဝိတ္တာရေန္တိတိ ပပဉ္စာတိ အာဟ “နိပ္ပပဉ္စဿာ” (ဒိ၊ ၃။ ၂၅၀) တိ ဝိဂတ- မာနတဏှာဒိဋ္ဌိပပဉ္စဿာ (ဒိ၊ ၄။ ၂၄၇) တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂၈၇။ နိပ္ပပဉ္စဂါမိ - လည်းကြည့်။ (၂) နိပ္ပပဉ္စာ ဟုတွာ သမဏဓမ္မမေဝ ကရိ- သာမ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၇၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂၁။ နိပ္ပပဉ္စနာ (အဘိဝိတာရ။ ၁၅၃) တိ ရာဂါဒိ- ပပဉ္စရဟိတေန။ ရာဂါဒယော တိ သံသာရေ ပပဉ္စနတော “ပပဉ္စာ” တိ ဝုစ္စန္တိ။ ယင်း ငို။

နိပ္ပပဉ္စော (ပါ၊ ၈) - အပါ၊ ၂။ ၁၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၈။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။ နိပ္ပပဉ္စ (န၊ ပါ၊ ၈) - နေတ္ထိ၊ ၄၇။ သံ၊ ၂။ ၅၄၃။ နိပ္ပပဉ္စာ (ပါ၊ ၈) - ဓမ္မ၊ ၅၀။ မိလိန္ဒ။ ၂၅၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၀။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၃၄၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၆။ နိပ္ပပဉ္စ (ဒ၊ ၈) - မိလိန္ဒ။ ၂၅၅။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၁၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၇။ နိပ္ပပဉ္စန (တ၊ ၈) - သံ၊ ၂။ ၄၀၆။ နိပ္ပပဉ္စဿ (ဆ၊

၈) - မ၊ ၂။ ၄၉။ အပါ၊ ၁။ ၂၆၆။ မိလိန္ဒ။ ၂၅၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၂။ နိပ္ပပဉ္စ (သ၊ ၈) - ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၃၄၄။

နိပ္ပပဉ္စဂါမိ (တိ) [နိပ္ပပဉ္စ + ဂမု + ကိ] ပပဉ္စ မရှိသော နိဗ္ဗာန်သို့ - သွား - ရောက် - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော။ နိပ္ပပဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေသာမိ နိပ္ပပဉ္စဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ သံ၊ ၂။ ၅၄၁။

နိပ္ပပဉ္စတာ (တိ) [နိပ္ပပဉ္စ + တာ] အကျယ် ချဲ့ထွင်မှု - ကြာမြင့်မှု - မရှိသည်၏ အဖြစ်။ (နဲ့၊ နေ - လေးလံ - စွာ - ပြေးပြေး - နေ့နေ - မပြု - လျင်မြန်စွာပြု - အပ်သော)။ နိပ္ပပဉ္စတ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၅) နှိ အဒန္တ (န္တ) ကာရိတံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၃။

နိပ္ပပဉ္စပစ္စုပ္ပန် (တိ) [နိပ္ပပဉ္စ + ပစ္စုပ္ပန်] ပပဉ္စတရားမရှိခြင်းလျှင် အာရုံအား ရှေးရှုထင် ခြင်းရှိသော၊ ပပဉ္စတရားကင်းသည်၏ အဖြစ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ တယိဒံ သန္တိလက္ခဏံ... နိပ္ပပဉ္စပစ္စုပ္ပန် ဝါ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၉။ ရာဂါဒိသဗ္ဗပပဉ္စဝပသမနိမိတ္တ- တာယ နိပ္ပပဉ္စပစ္စုပ္ပန်ပေန္တိတိ နိပ္ပပဉ္စ ပစ္စုပ္ပန်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၅။

နိပ္ပပဉ္စပဉ္စ (တိ) [နိပ္ပပဉ္စ + ပဉ္စ] နိပ္ပပဉ္စတရား တို့ကို - မေးမြန်းခြင်း - မေးမြန်းကြောင်း - ပြဿနာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၅-၆။

နိပ္ပပဉ္စပထ (ပု) [နိပ္ပပဉ္စ + ပထ] ပပဉ္စတရား - မရှိ - ကင်း - ရာ (နိဗ္ဗာန်) ကို ရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော (အရိယာမဂ်) ခရီး။ ယော စ ပပဉ္စ ဟိတ္တာန၊ နိပ္ပပဉ္စ ပထေ ရဟော။ ထေရု၊ ၃၄၄။ ထေရု၊ ၄၊ ၂။ ၃၉၅။ ယော ပန ပုဂ္ဂလော တဏှာပပဉ္စံ ပဟာယ တဒဘာဝတော။ နိပ္ပပဉ္စဿ နိဗ္ဗာနဿ ပထေ အဓိဂမုပါယေ အရိယမဂ္ဂေ။ ထေရု၊ ၄၊ ၂။ ၄၀၀။

နိပ္ပပဉ္စပဒ (န) [နိပ္ပပဉ္စ + ပဒ] ပပဉ္စတရား - မရှိ - ကင်း - ရာ (နိဗ္ဗာန်) သို့ ရောက်ကြောင်း အရိယာမဂ်။ နိပ္ပပဉ္စပဒေ (အံ၊ ၂။ ၂၆၀၊ ၂၆၁) တိ နိဗ္ဗာနပဒေ။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၉၆။

နိပ္ပပဉ္စဘာဝပတ္တနာ (ထိ) [နိပ္ပပဉ္စဘာဝ + ပတ္တနာ] ပပဉ္စတရား မရှိသည်၏အဖြစ်ကို - လိုလား - တောင့်တ - ခြင်း၊ ပပဉ္စတရား မရှိရာ နိဗ္ဗာန်ကို - လိုလား - တောင့်တ - ခြင်း။ နိပ္ပပဉ္စဘာဝပတ္တနာယ ဝနံ ပဝိသိ-တွာပိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၄၂၁။

နိပ္ပပဉ္စရတ (တိ) [နိပ္ပပဉ္စ + ရတ] (ကိလေသာ) ပပဉ္စတရားတို့၏ - ကင်း - ငြိမ်း - ရာ (လောကုတ္တရာတရား) ၌ မွေ့လျော်တတ်သော၊ သူ။ နိပ္ပပဉ္စရတော ဗုဒ္ဓေါ။ နိပ္ပပဉ္စမဒေသယိ။ ထေရု၊ ၃၃၆။ ထေရု၊ ၄၊ ၂။ ၃၄၀။ အပ၊ ၄၊ ၁။ ၃၀၄။ ပပဉ္စ နာမ ရာဂါဒယော ကိလေသာ၊ တေသံ ဝုပ-သမတာယ၊ တဒဘာဝတော စ လောကု-တ္တရဓမ္မာ နိပ္ပပဉ္စ နာမ၊ တသ္မိံ နိပ္ပပဉ္စ

ရတော အဘိရတော သမ္မာ သမ္မုဒ္ဓေါ ယထာ တံ ပါပုဏ္ဏမိ။ ထေရု၊ ၄၊ ၂။ ၃၄၄။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၆။)

နိပ္ပပဉ္စရတိ (တိ) [နိပ္ပပဉ္စ + ရတိ] အထက်ပုဒ် နက်ကြည့်။ နိပ္ပပဉ္စာရာမဿာယံ (ဘိက္ခဝေ) ဓမ္မော နိပ္ပပဉ္စရတိနော။ အံ၊ ၃။ ၆၃-၅။ ထေရု၊ ၄၊ ၂။ ၃၄၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၆။ (- မိလိန္ဒ၊ ၂၅၅။)

နိပ္ပပဉ္စဝဂ္ဂ (ပု) [နိပ္ပပဉ္စ + ဝဂ္ဂ] နိပ္ပပဉ္စ - ပြဿနာ - မေးခွန်း - ဖြင့်မှတ်အပ်သောဝဂ်။ နိပ္ပပဉ္စဝဂ်။ (ယင်းဝဂ်၌ (၁) နိပပဉ္စပဉ္စာ၊ (၂) ခိဏသဝဘာဝပဉ္စာ၊ (၃) ခိဏသဝ-သတိသမ္မောသပဉ္စာ၊ (၄) လောကေနတ္ထိ-ဘာဝပဉ္စာ၊ (၅) အကမ္မဇာဒိပဉ္စာ၊ (၆) ကမ္မဇာဒိပဉ္စာ၊ (၇) ယက္ခပဉ္စာ၊ (၈) အနဝ-သေသသိက္ခာပဒပဉ္စာ၊ (၉) သူရိယတပန-ပဉ္စာ၊ (၁၀) ကဋ္ဌိနတပနပဉ္စာ - အားဖြင့် ပဉ္စာဝ-ပါး ပါရှိလေသည်။) မိလိန္ဒ၊ ၂၅၆-၂၅၆ - ကြည့်။

နိပ္ပပဉ္စာရာမ (တိ) [နိပ္ပပဉ္စ + အာရာမ] ပပဉ္စတရား - မရှိ - ကင်း - ရာ (နိဗ္ဗာန်) ၌ - မွေ့လျော် - (ခြင်းရှိ) သော၊ သူ။ နိပ္ပပဉ္စ-သင်္ခါတေ နိဗ္ဗာနေ ရမတိတိ နိပပဉ္စာရာမော။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၃၉။ နိပ္ပပဉ္စာရာမဿာ (အံ၊ ၃။ ၆၃) တိ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိပပဉ္စရတိတတ္တာ နိပ္ပပဉ္စ-သင်္ခါတေ နိဗ္ဗာနပဒေ အဘိရတဿ။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၂၇။ နိပ္ပပဉ္စေ အာရမ္မဏေ ရတိ စတ-ဿာတိ နိပ္ပပဉ္စာရာမော၊ ပါရာ၊ ယော၊ ၂၃၉။

(- မ၊ ၁။ ၉၄။ အံ၊ ၃။ ၃၇၆။ မိလိန္ဒ။ ၂၅၅။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၂။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၄။ အံ၊ ၄။ ၁။
၁၅၅။)

နိပ္ပာ (တိ) [နိ + ပဘာ။ (နိဗ္ဗာ - သံ၊
ကိပ္ပဘာ - ပြာ)] (က) အရောင်အဝါ -
အရှိန်အစော် - မရှိ - ကင်းမဲ့ - သော၊ သူ။
(ခ) အရောင် - အဆင်း - အလင်း - မရှိ -
ကင်းမဲ့ - မှေးမှိန် - သော။ (က) နိပ္ပဘာ
ဇာတာ ကုတိတ္ထိယာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၉။ နိပ္ပဘာ
တိတ္ထိယာ ဟောန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၉။ နိပ္ပဘာ
(ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၆၈) တိ နိတ္တေဇာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၂။
၅၄၂။ (- မိလိန္ဒ။ ၁၃၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။ ဓမ္မ၊
၄။ ၂။ ၂၉၆။ ဥဒါန၊ ၄။ ၉၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၈၁။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၃။) (ခ) သုဝဏ္ဏရူပံ
နိပ္ပဘံ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၄။ အယံ
စန္ဒော အာဂန္တုကဥပက္ကိလေသေန ဥပက္ကိ-
လိဋ္ဌော နိပ္ပဘော ဇာတော။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၄။
(- မိလိန္ဒ။ ၂၇၃။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၈။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၂။ ၃၇၁။)

နိပ္ပဘတာနိတခဇ္ဇောတ (တိ) [နိပ္ပဘတ +
အာနိတ + ခဇ္ဇောတ] အရောင်မရှိသည်၏
အဖြစ်သို့ - ဆောင် - ရောက်စေ - အပ်သော
ပိုးစုန်းကြူးရှိသော (နေမင်း)။ (ပိုးစုန်းကြူး
တို့၏အရောင်မရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြုတ်တ်
သော၊ အလင်္ကာရတ္ထမေဒနီ။) အပိ နိပ္ပ-
ဘတာနိတခဇ္ဇောတော ဟောတိ ဘာဏုမာ။
သုဗောဓ။ ၈၄။ နိပ္ပဘတံ အာနိတော ခဇ္ဇော-
တော ယေန တထာဝိဓော အပိ ဟောတိ။
ယင်းဋီ၊ ဟောင်း။ နိပ္ပဘတမာပါဒိတဇောတိ-

ရိဂ်ဇောတိ သမန္နာဂတောပိ ဟောတိ။
နတ္ထိ ပဘာ ယေသန္တိ စ၊ တေသံ ဘာဝေါတိ
စ၊ တံ အာနိတာ ခဇ္ဇောတာ ယေနာတိ စ
ဝိဂ္ဂဟော။ ယင်းဋီ၊ သစ်။

နိပ္ပယောဇန (တိ) [နိ + ပယောဇန] အကျိုး
မရှိသော။ ပုဗ္ဗပရသမ္ပန္နရဟိတာနိ စ ပဒါနိ
နိပ္ပယောဇနာနိ နာမ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၈၂။ နိရတ္ထကောတိ နိပ္ပယောဇနော။ ထေရ၊
၄။ ၂။ ၂၀၀။ အသုဘဒေသနာယ ဝါ ဂူပ-
သဒ္ဒဒဿန သဝနေဟိ နိပ္ပယောဇနေဟိ
ဝိရမိတွာ။ ဝဇီရ၊ ၁၄၇။ နိပ္ပယောဇနာ (ထိ၊
ပ၊ ၈) - ဝဇီရ၊ ၂၄၅။ နိပ္ပယောဇနော (ပ၊ ပ၊
၈) - သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၄။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃၈။ ဒိ၊
၄။ ၁။ ၁၁၃။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၂၃၊ ၄၀၅။ မ၊
၄။ ၃။ ၂၁၅၊ ၂၂၉၊ ၂၂၆။ နိပ္ပယောဇနံ (န၊ ပ၊
၈) - ဝဇီရ၊ ၂၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၃။ ကင်္ခါ၊
၄။ ၆၀၊ ၇၈။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၆၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၂။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၃၊ ၂၃၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၉။ အနုဋီ၊
၁။ ၆၂။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၁။

နိပ္ပယောဇနဘာဝပသင်္ဂီ (ပု) [နိပ္ပယောဇန +
ဘာဝ + ပသင်္ဂီ] အကျိုးမရှိသည်၏အဖြစ်၌
- ကပ်ငြိ - လျဉ်းပါး - ခြင်း။ ဥဒေါသိတ-
သိက္ခာပဒဿ နိပ္ပယောဇနဘာဝပသင်္ဂီတော
တိစိဝရဝိပ္ပဝါသေ တေစိဝရဿ အာပတ္တိ။
ဝဇီရ၊ ၂၃၄။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၇၄။ (- ဝဇီရ၊ ၂၈၁၊
၃၆၅။)

နိပ္ပရာဓ (တိ) [နိ + အပရာဓ] အပြစ် - မရှိ
- မှကင်း - သော။ ဧကေန ခေါ ပန ပဏ္ဏိ-

တေန သဒ္ဓိံ မန္တောတွာ ကရောန္တော နိပ္ပ-
ရာတေ ဟောတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၆။ ရာဇာပိ
နိပ္ပရာသေ ဗန္ဓုလဿ မာရိတကာလတော
ပဋ္ဌာယ ဝိပုဋိသာရိ စိတ္တဿာဒံ န လဘတိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၄။ (- ၁၉၂။)

နိပ္ပရိက္ခဟ (တိ) [နိ + ပရိက္ခဟ] မသိမ်းဆည်း-
- မသိမ်းပိုက် - အပ်သော (ဥစ္စာရတနာ)။
အတ္တနော အတ္တာယ ဒီယမာနံ ဝါ ကတ္ထစိ
ဌိတံ ဝါ နိပ္ပရိက္ခဟံ ဒိသ္မာ သယံ ဂဏေယျ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁၇။

နိပ္ပရိက္ခဟိတ (တိ) [နိ + ပရိက္ခဟိတ] အထက်
ပုဒ်နက်ကြည့်။ အတ္တနော အတ္တာယ
ဒီယမာနံ ဝါ ယတ္ထကတ္ထစိ ဌိတံ ဝါ
နိပ္ပရိက္ခဟိတံ ဒိသ္မာ သယံ ဂဏေယျ ဝါ။
ကခါ၊ ၁၇၅။

နိပ္ပရိတသ (တိ) [နိ + ပရိတသ] ကြောက်
ရွံ - ထိတ်လန့် - တုန်လှုပ် - ခြင်း မရှိသော။
အဟံ နိပ္ပရိတသော ဟုတွာ အဇ္ဈာဝသိ-
ဿာမိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၃။ နိပ္ပရိတသံ
ကရောတိ (မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂၃) တိ အာယုအာဒိနံ
အာနိသံသာနံ အပရိတ္တာသံ ကရောတိ။
အထဝါ နိပ္ပရိတသံ ကရောတိတိ အာယု-
အာဒိနိမိတ္တံ အပရိတ္တာသံ ကရောတိ။
အထဝါ နိပ္ပရိတသံ ကရောတိတိ အာယု-
အာဒိနိ တတော ဥတ္တရိမ္မိ အာဟာရာဒိ-
ဟေတု အပရိတ္တာသံ ကရောတိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၄၀၉။

နိပ္ပရိတဿ (တိ) [နိ + ပရိတဿ] အထက်
ပုဒ်နက်ကြည့်။ အဟံ နိပ္ပရိတသော ဟုတွာ
အဇ္ဈာဝသိဿာမိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၃။

နိပ္ပရိနိပ္ပန္န (တိ) [နိ + ပရိနိပ္ပန္န] တုန်လှုပ် -
ရွေ့ရှား - ခြင်း - မရှိ - သော၊ တုန်လှုပ် -
ရွေ့ရှား - ခြင်းမှကင်းသော၊ တည်ငြိမ်သော။
ပဋိဘာဂနိမိတ္တဗ္ဗန နိပ္ပရိနိပ္ပန္နံ (ပရိပန္နနံ၊ က
- သိ၊ က) အာကာသေ ဌပိတမဏိတာလ-
ဝဏ္ဏံ ဝိယ မဏိမယာဒါသမဏ္ဍလမိဝ စ
ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆၅။

နိပ္ပရိပ္ပန္န (တိ) [နိ + ပရိပ္ပန္န] အထက်ပုဒ်နက်
ကြည့်။ နိပ္ပရိပ္ပန္နံ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၇) နိ ပရိပ္ပန္န-
ဝိရဟိတံ၊ ယထာ စလိတုံ ပရိဝတ္တိတုံ န
သက္ကောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၈။ ဒန္တောတိ
နိဗ္ဗိသေဝနော နိပ္ပရိပ္ပန္နော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅။

နိပ္ပရိဘောဂ (တိ) [နိ + ပရိဘောဂ]
သုံးဆောင်ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော၊ အသုံး
မပြုသော။ နိပ္ပရိဘောဂေါ (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၀)
တိ အပရိဘောဂေါ။ န ဘူဠိတဗ္ဗော။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၇။

နိပ္ပရိယာယ (တိ) [နိ + ပရိယာယ] ပရိယာယ်
မဟုတ် - မုချဖြစ် - သော။ ဧကံသေနာတိ
နိပ္ပရိယာယေန၊ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉။ နိပ္ပရိယာယေနာ
(အံ၊ ၃။ ၂၄၄) တိ န ဧကေန ကာရဏေန။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၃။ နိပ္ပရိယာယေနေဝါ (မ၊ ဌ၊ ၂။
၁၅၉) တိ ဧကေနံ ပရိယာယေန လေသေန

ဝိနာ မုချေန နယေနော။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၉၂။
 ပရိယာယတိ လေသဘာဝေန ပဝတ္တတိတိ
 ပရိယာယော၊ လေသော၊ န ပရိယာယော
 နိပ္ပရိယာယော၊ တတော၊ အလေသတော
 မုချတောတိ အတ္တော။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၁၂၇။
 (- စူဠနိ၊ ၂၀၀။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၈၀။)

နိပ္ပရိယာယော (ပါ ၈) — သိ၊ ငို၊ သစ်၊
 ၁။ ၃၅၇။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၉၅။ နိပ္ပရိယာယာ (ထိ၊
 ပါ ၈) — အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈။ နိပ္ပရိယာယံ (ဒ၊ ၈)
 — မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၂။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၆။ နေတ္တိ၊ ငို၊ ၁၁၁။ နိပ္ပရိ-
 ယာယေန (တ၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၉။ ဝိ၊ ဌ၊
 ၄။ ၂၃၂။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၉။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၊ ၇၁၊
 ၁၅၇။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၇၊ ၂၆၉။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၉။
 မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၉၊ ၂၇၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၃၊ ၃၀၂၊
 ၃၂၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၃။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၃၆။
 သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၆။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၃၀၁။ ထေရ၊
 ဌ၊ ၂။ ၃၁၀။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၅၀၊ ၂၆၉၊ ၂၉၁။
 နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၈၊ ၁၂၇။ ဝဇီရ၊ ၇၂၊ ၅၅၃။ ဝိမတိ၊
 ၁။ ၁၀။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၃၅၄။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၊
 ၂၀။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၂၀။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၉၇။ ဒိ၊
 ငို၊ ၃။ ၈၊ ၆၉။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၉၂။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၉၅။
 သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၊ ၆၅၊ ၂၄၆။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၅၊
 ၂၁၂။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၇၊ ၂၃၅။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၁၅၀။
 မူလငို၊ ၁။ ၁၁၄။ မူလငို၊ ၂။ ၁၅။ အနုငို၊ ၁။
 ၄၇၊ ၇၃။ အနုငို၊ ၃။ ၄၃၊ ၄၈၊ ၇၁၊ ၁၆၈။ နေတ္တိ၊
 ငို၊ ၁၄၁။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၁၅။ နိပ္ပရိယာယတော
 (တ၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၂၂၈၊ ၂၄၃။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၆၀။ ထေရ၊ ဌ၊
 ၁။ ၁၂၃။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၄။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၅၉၊

၁၀၆၊ ၁၅၅။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၁၃၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။
 ၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၊ ၄၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။
 ၁၇၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၊ ၈၄၊ ၁၆၄။ ဝိမတိ၊ ၂။
 ၂၂၄။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၃၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၀၃၊ ၃၄၄။
 ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၆၆၊ ၂၇၈။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၆၂၊ ၃၀၅။ မ၊ ငို၊
 ၂။ ၄၊ ၆၆၊ ၁၆၅၊ ၂၅၉၊ ၂၈၇။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၃၊
 ၃၆၇။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၅၃။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၁၊ ၅၁၊
 ၂၀၃၊ ၄၄၀။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၀၀၊ ၂၄၁။ အံ၊ ငို၊ ၃။
 ၇၊ ၄၄၊ ၁၈၀။ မူလငို၊ ၃။ ၁၃၄။ အနုငို၊ ၁။
 ၁၁၉၊ ၁၃၃။ အနုငို၊ ၃။ ၁၅၆။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၉၊
 ၂၁၂။

နိပ္ပရိယာယကတ (တိ) [နိပ္ပရိယာယ + ကတ]
 ပရိယာယမဟုတ် မုချပြုအပ်သော။ အောက်
 ပုဒ်ကြည့်။

နိပ္ပရိယာယကတတ္ထ (န) [နိပ္ပရိယာယကတ
 + တ္ထ] ပရိယာယမဟုတ် မုချပြုအပ်သည်
 ၏အဖြစ်။ ဣဝ ပန နိပ္ပရိယာယကတတ္ထာ
 မနသော သမ္ဘုယဝိသိဋ္ဌမနောကိစ္စယုတ္တံ
 မနောဝိညာဏန္တိ တဒဘာဝတော မနော-
 ဝိညာဏန္တိပိ န ဝုစ္စတိ။ အနုငို၊ ၁။ ၁၃၃။

နိပ္ပရိယာယကထာ (ထိ) [နိပ္ပရိယာယ +
 ကထာ] ပရိယာယမဟုတ် - မုချဖြစ် -
 သော စကား။ တာသု နိပ္ပရိယာယကထာ
 ဣဝ အဓိပ္ပေတာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈။ နိပ္ပရိ-
 ယာယကထာ နာမ အဘိဓမ္မသန္နိသိတာ
 စေ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃၂၁။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၃၇၉။ န
 အဘိဓမ္မဒေသနာ ဝိယ နိပ္ပရိယာယကထာ။
 မ၊ ငို၊ ၁။ ၁၅၄။ ဒေသနာ ပန နိပ္ပရိယာယ-
 ကထာ။ အနုငို၊ ၂။ ၈၀။ (- မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၀၂။)

နိပ္ပရိယာယကမ္မဘာဝ (ပု) [နိပ္ပရိယာယ + ကမ္မ + ဘာဝ] ပရိယာယ်မဟုတ် - မုချဖြစ် - သော ကံ၏ အဖြစ်။ အထ ဝါ စေတနာယ နိပ္ပရိယာယကမ္မဘာဝတော ပရိယာယကမ္မေ အနဝရောစေတဗ္ဗတ္တာ “အဗ္ဗောဟာရိကာ”တိ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၈၆။

နိပ္ပရိယာယဒုက္ခ (ပု) [နိပ္ပရိယာယ + ဒုက္ခ] ပရိယာယ်မဟုတ် - မုချဖြစ် - သော ဆင်းရဲ၊ ဆင်းရဲစစ်၊ ဆင်းရဲမှန်။ ဒုက္ခဒုက္ခံ (ပန) နိပ္ပရိယာယဒုက္ခံ နာမ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၆၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၂၊ ၁၃၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၇၂။ အနုဋီ၊ ၂။ ၆၈။ (- ၆၉။)

နိပ္ပရိယာယဒေသနတ္တ (န) [နိပ္ပရိယာယ - ဒေသန + တ္တ] နိပ္ပရိယာယဒေသနာ၏ အဖြစ်၊ မုချဒေသနာ၏အဖြစ်။ နိပ္ပရိယာယ - ဒေသနတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၆။ မူလဋီ၊ ၂။ ၆။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၆။

နိပ္ပရိယာယဒေသနာ (ထိ၊ န) [နိပ္ပရိယာယ + ဒေသနာ] ပရိယာယ်မဟုတ် - မုချဖြစ် - သော ဒေသနာ။ အဘိဓမ္မကထာ ပန နိပ္ပရိယာယဒေသနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၆။ အဘိဓမ္မော ပန ဒေသေတဗ္ဗဓမ္မေ ဥဇနိပ္ပ - ဒေသကထနန္တိ နိပ္ပရိယာယဒေသနံ နာမ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၂။ နိပ္ပရိယာယဒေသနာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၈။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၀။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၆။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၄၅။ နိပ္ပရိ-

ယာယဒေသနာယ (တ၊ ၈) — မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၃။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၁။

နိပ္ပရိယာယဒေသိတ (တိ) [နိပ္ပရိယာယ + ဒေသိတ] ပရိယာယ်မဟုတ်သော - မုချ - အားဖြင့် ဟောအပ်သော၊ အရိပ်အမြှက်၊ အကြေးမရှိပဲ တိုက်ရိုက်ဟောအပ်သော။ အထော နိပ္ပရိယာယဒေသိတံ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၇။ နိပ္ပရိယာယဒေသိတန္တိ လေသ - ကာရဏာဘာဝေန ဒေသိတံ “အနိစ္စာ ဝတ သင်္ခါရာ” တိအာဒိကံ သုတ္တဉ္စ။ ဒီပဝံသ၊ ၄။ ၁၈၉။

နိပ္ပရိယာယဓမ္မ (ပု) [နိပ္ပရိယာယ + ဓမ္မ] ပရိယာယ်မဟုတ် - မုချဖြစ် - သော (လောကုတ္တရာ ၉-ပါး) တရား။ ကထံ ? မဂ္ဂဗလနိဗ္ဗာနဘေဒေါ ဟိ နဝဝိဇ္ဇေယိ လောကုတ္တရာဓမ္မော နိပ္ပရိယာယဓမ္မော နိဗ္ဗတ္တိတဓမ္မော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၉၂။ (အပါယ် ၄-ဘုံ သံသရာ၌ ပြဇာန်းသောအကြောင်းဖြစ် သော ဥဒ္ဓမ္မာဂိယ၊ ဩရမ္မာဂိယ သံယောဇဉ် ၁၀-ပါးတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်တတ်သော ကြောင့် မဂ်၄-ပါး၊ ယင်း မဂ်၄-ပါး၏ သံယောဇဉ် ၁၀-ပါးတို့ကို ဖြတ်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေတတ်သောအကြောင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန် သည် နိပ္ပရိယာယဓမ္မမည်၏။ ဝိ၊ နိစ္ဆယ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၆။) (မ၊ ၄။ ၁။ ၉၃၊ ၉၄၊ ၁၀၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၀၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၁။)

နိပ္ပရိယာယပဟာန (န) [နိပ္ပရိယာယ + ပဟာန] ပရိယာယ်မဟုတ်သော - မုချ -

အားဖြင့်ပယ်ခြင်း။ န စ ရှုပ် ပဟာတဗ္ဗံ
နိပ္ပရိယာယပဟာနဿ ဣမ အဓိပ္ပေတတ္တာ။
အနဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၇၀။ (- ၁၈၇။)

နိပ္ပရိယာယဖလနိဗ္ဗတ္တန (န) [နိပ္ပရိယာယဖလ
+ နိဗ္ဗတ္တန] ပရိယာယ်မဟုတ် - မုချဖြစ် -
သော အကျိုးကိုဖြစ်စေခြင်း။ တတ္ထာပိ
နိပ္ပရိယာယဖလနိဗ္ဗတ္တနဝသေန ဝုဒ္ဓိံ။ ဒိ၊ ဋီ၊
၃။ ၂၃၇။

နိပ္ပရိယာယဗဟုသုတ (တိ) [နိပ္ပရိယာယ +
ဗဟုသုတ] ပရိယာယ်မဟုတ်သော - မုချ
- အားဖြင့် များစွာကြားနာအပ်ပြီးသော
ပရိယတ္တိဓမ္မရှိသော။ နိပ္ပရိယာယဗဟု-
သုတာ ဣမေ သမဏာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၉၉။

နိပ္ပရိယာယဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝ (ပု) [နိပ္ပရိယာယ-
ဗောဇ္ဈင်္ဂ + ဘာဝ] ပရိယာယ်မဟုတ် -
မုချဖြစ် - သော ဗောဇ္ဈင်္ဂ၏အဖြစ်။ မဂ္ဂပရိ-
ယာပန္နာနံယေဝ စ နေသံ နိပ္ပရိယာယ-
ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝတော တေသု စ အဓိဂတ-
မေဝ ဟောတိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၂။ သ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၈။

နိပ္ပရိယာယမဂ္ဂတ္တ (န) [နိပ္ပရိယာယမဂ္ဂ +
တ္တ] ပရိယာယ်မဟုတ် - မုချဖြစ် - သော
မဂ်၏အဖြစ်။ နိပ္ပရိယာယမဂ္ဂတ္တာ စဿ ပုန
“မဂ္ဂေါ”တိ န ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၀။

နိပ္ပရိယာယမူလ (န) [နိပ္ပရိယာယ + မူလ]
ပရိယာယ်မဟုတ် - မုချဖြစ် - သော အမြစ်။
တဿ “မူလာနိ ဥဒ္ဓရေယျာ”တိ ဧတ္တ နိပ္ပ-

ရိယာယမူလံ အဓိပ္ပေတန္တိ ဧကေန မူလ-
သဒ္ဓေန ဝိသေသေတွာ အာဟ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၄၅။

နိပ္ပရိယာယရူပ (န) [နိပ္ပရိယာယ + ရူပ]
ပရိယာယ်မဟုတ် - မုချဖြစ် - သော ရူပါရုံ။
နိပ္ပရိယာယရူပါနံ နိလာဒိနံ ဖုသိတွာ န
နိပ္ပရိယာယေန ဒီဃံ ရူပါယတနံ။ မူလဋီ၊ ၁။
၁၅၀။

နိပ္ပရိယာယလောကာမိသ (န၊ ပု) [နိပ္ပရိယာယ
+ လောကာမိသ] ပရိယာယ်မဟုတ် - မုချ
ဖြစ် - သော လောကာမိသ။ နိပ္ပရိယာယ-
လောကာမိသမ္ပိ ဝဋ္ဋတိယေဝ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။

နိပ္ပရိယာယဝစန (န) [နိပ္ပရိယာယ + ဝစန]
ပရိယာယ်မဟုတ် - မုချဖြစ် - သော စကား။
နိပ္ပရိယာယဝစနံ ဣဒံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၁၈။ (-
၁၂၇၊ ၁၃၃၊ ၂၀၈၊ ၂၀၉။)

နိပ္ပရိယာယသိက္ခာပဒ (န) [နိပ္ပရိယာယ +
သိက္ခာပဒ] ပရိယာယ် - ဥပစာ - မဟုတ်
- မုချဖြစ် - သော သိက္ခာပုဒ်။ တတ္ထ ဒုဝိသံ
သိက္ခာပဒံ ပရိယာယသိက္ခာပဒံ နိပ္ပရိယာယ-
သိက္ခာပဒဉ္စ။ တတ္ထ ဝိရတိ နိပ္ပရိယာယ-
သိက္ခာပဒံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၃၃။

နိပ္ပရိယာယသိဒ္ဓ (တိ) [နိပ္ပရိယာယ + သိဒ္ဓ]
ပရိယာယ်မဟုတ်သော - မုချ - အားဖြင့်
ပြီးစီးသော။ ဣဒံ နိပ္ပရိယာယသိဒ္ဓံ နိဿ-

ယတ္တံ ဂဟေတွာ ဂုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၃။
သော စ ခေါ ပရိယာယတော နိပ္ပရိယာယ-
သိဒ္ဓံ တံ ဒသေတုံ။ ယင်၊ ဋီ၊ ၂၉၃။ (-
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၀။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်၊ ၁၇၂။)

နိပ္ပရိယာယသေက္ခဂ္ဂဟဏ (န) [နိပ္ပရိယာယ
+ သေက္ခ + ဂဟဏ] ပရိယာယ်မဟုတ် -
မုချဖြစ် - သော သေက္ခ (ဉာဏ်) သဒ္ဓါကို
ယူခြင်း။ ဧဝမ္ပိ နိပ္ပရိယာယ သေက္ခဂ္ဂဟဏေ
ပရိယာယသေက္ခဂ္ဂဟဏံ န ယုတ္တမေဝ။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၇၄။

နိပ္ပရိယာယဟေတု (ပု) [နိပ္ပရိယာယ +
ဟေတု] ပရိယာယ်မဟုတ် - မုချဖြစ် -
သော အကြောင်း။ ဝိသုဒ္ဓိအာဒိနံ နိပ္ပရိ-
ယာယဟေတု သင်္ဂဏန္တော အာစရိယတ္ထေ-
ရော “မိဿကမဂ္ဂေါ”တိ အာဟာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၃၁။

နိပ္ပရိယာယာမိသ (န၊ ပု) [နိပ္ပရိယာယ +
အာမိသ] ပရိယာယ်မဟုတ် - မုချဖြစ် -
သော အာမိသ (ပစ္စည်းလေးပါး)။ တထာ
စီဝရာဒယော စတ္တာရော ပစ္စယာ နိပ္ပရိ-
ယာယာမိသမေဝ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၃။ နိပ္ပရိ-
ယာယာမိသံ ပန လောကေ အာမိသန္တိပိ
လောကာမိသံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၅။ (- မ၊ ဌ၊ ၁။
၉၂-၄။)

နိပ္ပရိယာယာဟာရ (ပု) [နိပ္ပရိယာယ +
အာဟာရ] ပရိယာယ်မဟုတ် - မုချဖြစ် -
သော အာဟာရ (အကြောင်း)။ ဧတသ္မိဉ္စိ

ပစ္စယာဟာရေ ဂဟိတေ ပရိယာယာဟာ-
ရောပိ နိပ္ပရိယာယာဟာရောပိ သဗ္ဗေ
ဂဟိတောဝ ဟောတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၇။ အံ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၀၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၀။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၅၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၈။)

နိပ္ပလာပ (တိ) [နိ + ပလာပ။ (နိပ္ပလာပ -
သံ၊ ကိပလာဝ - ဖြာ)] (အကျိုးမရှိသော)
စကားကို - ပြောဆို - ခြင်း - မရှိ - မှကင်း -
သော၊ (အကျိုးမရှိသော) စကားကိုမ - ပြော
- ဆို - သော၊ သူ။ နိပ္ပလာပါယံ ဘိက္ခဝေ
ပရိသာ သုဒ္ဓါ သာရေ ပတိဋ္ဌိတာ။ မ၊ ၃။
၁၂၃။ အံ၊ ၁။ ၅၀၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၈။
အပလာပ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၃)၊ ပလာပ (သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၄၈) - တို့လည်းကြည့်။

နိပ္ပလိတ (တိ) [နိ + ပလိတ။ (ကိပ္ပလိအ -
ဖြာ)] ဆံပင်ဖြူ - မရှိ - ကင်း - သော၊
ဆံပင်မဖြူသေးသော၊ သူ။ ဝိသတိဝဿ-
သတိကာပိ ပန သမာနာ သောဠသဝဿု-
ဒ္ဓေသိကာ ဝိယ ဟောတိ နိပ္ပလိတာ။ သံ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၆၀။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၅၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၇။

နိပ္ပလိဗောဓ (တိ) [နိ + ပလိဗောဓ] ပလိ-
ဗောဓမရှိသော၊ ထက်ဝန်းကျင် - ပိတ်ပင် -
နှောင့်ယှက် - ကန့်ကွက် - တားမြစ် -
တတ်သော - အန္တရာယ် - ကြောင့်ကြမှု -
နှောင့်ယှက်မှု - တားမြစ်မှု - မရှိ - လွတ်ကင်း
- သော။ ယဒါ ခေါ တွံ ဒါရက နိပ္ပလိ-
ဗောဓေ ဟုတွာ မာတာပိတရော အနု-
ဇာနာပေတွာ တဒါ ဒဿာမိ။ မိလိန္ဒ။

၁၁။ ဣဒါနိ နိပ္ပလိဗောဓော သမဏဓမ္မံ
ကရိဿာမ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၇။ ကိဉ္ဇနဘာဝ-
ဝိရဟိတံ နိပ္ပလိဗောဓံ နိဂ္ဂဟဏမေဝ ပဋိပဒံ
ပဋိပန္နော ဟောတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၀။ (- အံ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၃၇။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၂။
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၅၇။)

နိပ္ပဝါဏိ (ထိ) [နိ + ပဝါဏိ။ (နိဗ္ဗဝါဏိ -
သံ)] အဝတ်သစ်။ အနာဟတ်၊ နိပ္ပ-
ဝါဏိ တန္တကံ ပျတြ။ ဂုတ္တဉ္ဇ “အနာဟတ်
နိပ္ပဝါဏိ တန္တကဉ္ဇ နဝဗ္ဗရေ”တိ။ ဓာန်၊ ဋီ၊
၂၉၂။ (- အမရ၊ ၁၆၊ ၁၁၂။ ထောမ။
ကောတ္တုဘ။ စိန္တာမဏိ။ P.S.D)

နိပ္ပဠာသ (တိ) [နိ + ပဠာသ] အဖျင်းမူခြင်း
မရှိသော၊ ဂုဏ်တု - ဂုဏ်ပြိုင် - ပြုခြင်း မရှိ
သော၊ သူ။ နန အရဟာ နိဗ္ဗက္ခော
နိပ္ပဠာသော နိရုပါယာသော နိက္ခိလေသော။
အဘိ၊ က။ ၄၃၇။

နိပ္ပါဏက (တိ) [နိ + ပါဏက။ (နိဗ္ဗာဏက
- သံ)] ပိုးငယ် - ပိုးမွှား - မရှိသော။
အပ္ပါဏကေတိ နိပ္ပါဏကေ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
၁၃၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၈၇။

နိပ္ပါတိတ (တိ) [နိ + ပတ + တ] ထွက်သွား
စေအပ်သော၊ သူ။ နိပ္ပါတိတာ (ဝိ၊ ၄။ ၃၃၈)
တိ နိက္ခမိတာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၀။ နိပ္ပါတိတာတိ
ဧတ္ထ နိက္ခမိတ္တာ ဂမာပိတာတိ ဒဿေန္တော
အာဟာ “နိက္ခမိတာ”တိ။ ပါစိတိ၊ ယော။
၅၁၆။ (ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၈။)

အဘိဓာန် (က-ဝဂ်) ၄.၂၀- ပ.မ.သ.ပ

နိပ္ပါတေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပါတေသိ]
ထွက်သွားစေပြီး ခေါ်သွားပြီး။ နာယော
သော ဘိက္ခု မံ နိပ္ပါတေသိ (ဝိ၊ ၂။ ၁၇၃) တိ
အယျော အယံ ဘိက္ခု မံ န နိက္ခာမေသိ၊ န
မံ ဂဟေတွာ အဂမာသီတိ အတ္တော။ ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၁၃၇။

နိပ္ပါပ (တိ) [နိ + ပါပ။ (ဏိပါပ - ဩ)]
(ကိလေသာဟူသော) မကောင်းမှု - မရှိ -
မှကင်း - သော၊ သူ။ ပိဝန္တောပိ ပဟိနပါပ-
တ္တာ နိပ္ပါပေါ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၃။
နိဒရော ဟောတိ နိပ္ပါပေါ (ဓမ္မ၊ ၄၃။ သုတ္တနိ။
၃၁၈။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂၉) တိ ကိလေသာ-
ဘာဝေန နိပ္ပါပေါ ဟောတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၃။
(- ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃။)

နိပ္ပါ (ပွါ) ဝ (ထိ၊ ပု) [နိ + ပု + က။ ပု
သောဓေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၄၂။] စင်ကြယ်စေ
ခြင်း။ သုတ်သင်ခြင်း။ လှေ့ခြင်း။ ပြာခြင်း။
ပါဝနံ ပဝ နိပ္ပါဝါ။ ဓာန်၊ ၇၇၃။ တိကံ
ဓညာဒိနံ ပူတကရဏေ။ ပူ ပဝနေ ယု။
အပစ္စယေ ပဝေါ။ ကမ္ပိ နိပ္ပါဝေါ။ ယင်း၊ ဋီ။

နိပ္ပိတိက (တိ) [နိ + ပိတိက] အဖ - ဖခင်
- ဖအေ - မရှိ - ကင်းမဲ့ - သော၊ သူ။ အဖမဲ့
သား။ ဖတဆို။ ဧဝံ ဝတ္တာရော ဟောန္တိ
“နိပ္ပိတိကေနာမှာ ပဟာဋာ”တိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၁၅၁။ ဈာယတီတိ နိဗ္ဗာတိကော နိပ္ပိတိကော
ကာရုညပ္ပတ္တော ဈာယတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၆၅။
(- မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၉။)

နိပ္ပိပါသ (တိ) [နိ + ပိပါသ] ဆာလောင် -
ခံစားလိုခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။
နိပ္ပိပါသောတိ ပိပါသာ ဝုစ္စတိ တဏှာ။
စူဠနိ။ ၂၇၄။ နိပ္ပိပါသော (သုတ္တနိ။ ၂၈၈။
အပါ ၁။ ၁၂။ စူဠနိ။ ၂၇၂) တိ ဧတ္ထ ပါတုမိစ္ဆာ
ပိပါသာ၊ တဿာ အဘာဝေန နိပ္ပိပါသော၊
သာဒုရသလောဘေန ဘောတ္တုကမ္ပတာ
ဝိရတိတောတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၉၆။
အပါ ၄။ ၁။ ၂၀၄။ စူဠနိ။ ၄။ ၁၂၅။

နိပ္ပိတိက (တိ) [နိ + ပိတိ + က] ပိတိ - မရှိ
- နှင့်မယှဉ် - မှကင်း - သော၊ (က) စတုတ္ထ
နည်းအားဖြင့် တတိယဈာန်၊ စတုတ္ထဈာန်၊
ပဉ္စကနည်းအားဖြင့် စတုတ္ထဈာန်၊ ပဉ္စမဈာန်
ချမ်းသာ။ (ခ) သုခ။ (ဂ) သောမနဿ။
(ဃ) ဒုကဈာန်သမာဓိ။ (င) ဥပစာရသမာဓိ။
(စ) တဏှာ။ သဘာဝတော ဝိရာဂတော
စ နတ္ထိ ဧတဿ ပိတိတိ နိပ္ပိတိကံ။ အံ၊ ငို၊
၂။ ၄၇။ (က) နိပ္ပိတိကေနာ (စူဠနိ။ ၁၅၄)
တိ ပိတိဝိရဟိတေန တဒဝသေသဈာနေန။
စူဠနိ။ ၄။ ၄၃။ (ခ) သော ဣမမေဝ ကာယံ
နိပ္ပိတိကေန သုခေန အဘိသန္ဓေတိ။ ဒိ၊ ၁။
၇၁။ မ၊ ၂။ ၂၀၈။ မ၊ ၃။ ၁၃၅။ အံ၊ ၂။ ၂၂။
နိပ္ပိတိကံ သုခံ။ အဘိ၊ က။ ၁၆၀။ နိပ္ပိတိက
(အံ၊ ၁။ ၇၉) နိ တတိယစတုတ္ထဈာန်သုခံ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၃။ (- အံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၇။) (ဂ) နိပ္ပိ-
တိကံ သောမနဿဉ္စ သင်္ဂဟိတံ ဟောတိ။
မူလငို၊ ၁။ ၉၀။ (ဃ) နိပ္ပိတိကမ္ပိ ဘာဝေ-
ယျာသိ။ အံ၊ ၃။ ၁၂၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၈။
နိပ္ပိတိက (မ၊ ၃။ ၂၀၁) နိ ဒုကဈာန်သမာဓိ။
မ၊ ၄။ ၄။ ၁၄၉။ အဝသေသေသု ဒွိသု

ဈာနေသု နိပ္ပိတိကော သမာဓိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၈၂။ (င) ဥပစာရသမာဓိ ပန သိယာ
သပ္ပိတိကော၊ သိယာ နိပ္ပိတိကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၈၂။ (စ) ရာဂန္တိ နိပ္ပိတိကံ တဏှံ။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၄။

နိပ္ပိတိကစိတ္တပဒဋ္ဌာန (တိ) [နိပ္ပိတိကစိတ္တ +
ပဒဋ္ဌာန] ပိတိ - မရှိ - နှင့်မယှဉ် - မှကင်း -
သော စိတ်လျှင် နိသောအကြောင်းရှိသော
(ဥပေက္ခာ)။ နိပ္ပိတိကစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၉၁။

နိပ္ပိတိကဈာ (ဇ္ဈာ) န (န) [နိပ္ပိတိက + ဈာန]
ပိတိ - မရှိ - နှင့်မယှဉ် - မှကင်း - သော
ဈာန်။ နိပ္ပိတိကဈာ (ဇ္ဈာ) နတော ဝုဋ္ဌာယ။
သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၁၁၆။ အပါ ၄။ ၁။ ၂၂၂။ စူဠနိ၊
၄။ ၁၃၇။

နိပ္ပိတိကသုခ (န) [နိပ္ပိတိက + သုခ] ပိတိ
- မရှိ - နှင့်မယှဉ် - မှကင်း - သော သုခ။
ယေန သုခေန သမန္နာဂတာ သုခသဟ-
ဂတာ ဧဝ ဟောန္တိ၊ န ပိတိသဟဂတာ၊ တံ
သုခံ နိပ္ပိတိကသုခံ။ အနုငို၊ ၁။ ၄၄။

နိပ္ပိတိကသောမနဿ (န) [နိပ္ပိတိက +
သောမနဿ] ပိတိ - နှင့်မယှဉ် - မှကင်း -
သော သောမနဿ။ န စ နိပ္ပိတိကသောမ-
နဿဿ အသင်္ဂဟော။ အနုငို၊ ၁။ ၉၇။

နိပ္ပိတိကတ္ထ (န) [နိပ္ပိတိက + ဣ] ပိတိ -
မရှိ - နှင့်မယှဉ် - မှကင်း - သည်၏အဖြစ်။

ဣဓ နိပ္ပိတိကတ္တာ အဋ္ဌဂီကော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၃၃၃။

နိပ္ပိတိကာရမ္မဏ (တိ) [နိပ္ပိတိက + အာရမ္မဏ]
ပိတိ - မရှိ - နှင့်မယှဉ် - မှကင်း - သော
တတိယဈာန်၊ စတုတ္ထဈာန်ကိုအာရုံပြုသော
(ချမ်းသာမှု)။ ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ ဣမေသံ
ဒွိန္နံ သုခါနံ ယဒိဒံ နိပ္ပိတိကာရမ္မဏံ သုခံ။
အံ၊ ၁။ ၈၀။ (- အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၄။)

နိပ္ပိဋ္ဌတိ (ကြိ) [နိ + ပိဋ္ဌ + အ + တိ။ ပိလ +
အ + တိ။ ပိလဓာတ်ကား ဘူဝါဒိဂဏိက
တည်း။ ပိဋ္ဌဓာတ်ကား ဝဇ္ဇလောဠနတ္ထတည်း။
ဤဒွိ လလေးနှင့် ပိလဓာတ်သည် လျော်၏။
ပိလ တု ဧဋ္ဌေဂတျံ။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၃၅။]
နှိပ်၏။ နင်း၏။ အက္ကမတိ နိပ္ပိဋ္ဌတိ (နိပ္ပိ-
ဋ္ဌေတိ ?)။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅။

နိပ္ပိဋ္ဌန (န၊ ထိ) [နိ + ပိဋ္ဌ + ယု။ ပိဋ္ဌော စု
ဝဇ္ဇလောလနေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၃၅။] (၁)
နှိပ်စက် - ဖိနှိပ်ထိပါး - ခြင်း။ (၂) ဖိညှပ် -
ဖျစ် - ညှစ် - ခြင်း။ ဆုပ်ကိုင်ခြင်း။ (၁)
အဇ္ဈောတ္ထရဏံ နာမေတ္ထ နိပ္ပိဋ္ဌနံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၉၂။ (၂) အတိနဂ္ဂဏှနာ နာမ အင်္ဂီ
ဂဟေတွာ နိပ္ပိဋ္ဌနာ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၄။ ပဋိပိဋ္ဌနန္တိ
အင်္ဂီ ဂဟေတွာ နိပ္ပိဋ္ဌနံ။ ကင်္ခီ၊ ၂၉၄။

နိပ္ပိဋ္ဌယန္တ (တိ) [နိ + ပိဋ္ဌ + ယ + အန္တ။
(နိပ္ပိဋ္ဌန - သံ၊ ကိပ္ပိလက - ပြာ)] နှိပ်စက်
- ဖိနှိပ်ထိပါး - သော၊ အတင်းအကြပ်ပြုလုပ်
သော၊ သူ။ နိပ္ပိဋ္ဌယန္တော ဖလသာ (စရိယာ။

၄၀၁) တိ တံ အနိစ္စဗျာနံ ဧဝ အာကမုန-
ပရိကမုနာဒိနာ နိပ္ပိဋ္ဌယန္တော ဗာဓေန္တော။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၃၃။

နိပ္ပိဋ္ဌ (ဋ္ဌိ) ယိသု (ကြိ) [နိ + ပိဋ္ဌ = ပိလ +
ဏယ + ဉံ] နှိပ်စက် - ဖိနှိပ်ထိပါး၊ ကုန်ပြီ၊
အတင်းအကြပ်ပြုလုပ်ကုန်ပြီ။ နိပ္ပိ (ပိ) ဋ္ဌေတိ
(၄) - ကြည့်။

နိပ္ပိဋ္ဌိတ (တိ) [နိ + ပိဋ္ဌ + တ။ (နိပ္ပိဋ္ဌိတ - သံ၊
ကိပ္ပိဋ္ဌိအ - ပြာ)] နှိပ်စက် - ဖိနှိပ်ထိပါး -
အပ်သော၊ အတင်းအကြပ်ပြုလုပ်အပ်သော။
ဧကော “ဧဟိ တွမ္ပိ ကရောတိ”တိ ပရေဟိ
နိပ္ပိဋ္ဌိတော ကရောတိ။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၁၆၂-၃။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁။ (- စရိယာ၊
ဌ၊ ၁၃၉။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၈။)

နိပ္ပိဋ္ဌိတခန္ဓဋ္ဌိတ (တိ) [နိပ္ပိဋ္ဌိတ + ခန္ဓဋ္ဌိတ]
ဖိညှပ်အပ်သည်ဖြစ်၍ တိုသောလည်ကုပ်ရိုး
ရှိသော၊ သူ။ အတိရဿာယ (ဣတ္ထိယာ)
ပဿ နိသိဒိသွာ ထည် ပိဝန္တော ဒါရကော
နိပ္ပိဋ္ဌိတခန္ဓဋ္ဌိကော ဟောတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၃။

နိပ္ပိဋ္ဌိတတာ (ထိ) [နိပ္ပိဋ္ဌိတ + တာ။ (နိပ္ပိဋ္ဌိ-
တတာ - သံ)] နှိပ်စက် - အတင်းအကြပ်
ပြုလုပ် - အပ်သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။
လာဘမစ္ဆရေန နိပ္ပိလိတတာယ အသန္နိပါ-
တော ဝိယ ဘဝိဿတိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၃။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၈၃။

နိပ္ပိဋ္ဌိတတ္ထ (န) [နိပ္ပိဋ္ဌိတ + တ္ထ။ (နိပ္ပိဋ္ဌိတတွ -
သံ)] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ “ဧဟိ တွမ္ပိ

ကရေဟိ”တိ ပရေဟိ နိပ္ပိတတ္ထာ ကရေ-
တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၆။

နိပ္ပိတနာသိက (တိ) [နိပ္ပိတ + နာသိက]
(သားမြတ်) ဖိညှပ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ပိပြား
သော နှာတန်ရှိသော၊ သူ။ လမ္မတ္ထနိယာ
ပဿေ နိသိဒိသွာ ထည့် ပိဝန္တော ဒါရကော
နိပ္ပိတနာသိကော ဟောတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၃။

နိပ္ပိတုကာမ (တိ) [နိပ္ပိတု + ကာမ]
နှိပ်စက် - ဖိနှိပ်ထိပါး - ခြင်းငှါအလိုရှိသော၊
အပြစ်ကို ပြခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ သူ။ နိပ္ပိ-
တုကာမော (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၁) တိ ဃံသေ-
တုကာမော ဒေါသံ ဒေသေတုကာမော “ဣဒံ
ပဿ ယာဝဉ္စ တေ အပရန္တံ”န္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၄၂။

နိပ္ပိယမာန (တိ) [နိ + ပိဠ + ယ + မာန]
(၁) နှိပ်စက် - ဖိနှိပ်ထိပါး - အပ်သော၊
အတင်းအကြပ်ပြုလုပ်ခြင်းခံရသော၊ သူ။ (၂)
ဖိညှပ် - ညှစ် - အပ်သော (အဝတ်)။ (၁)
သော ဥပါသကော အာယသ္မတာ ဥပနန္တေန
သကျပုတ္တေန နိပ္ပိယမာနော အဂမာသိ။
ဝိ၊ ၁။ ၃၂၄။ နိပ္ပိယမာနာ (ဝိ၊ ၁။ ၃၀၉) တိ
ဥပမံ ဒေသေတွာ ဂါဠံ ပိဠိယမာနာ။ ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၂၄၃။

နိပ္ပိယမာနာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၄။ ၄၆၀။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၇၁။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၃၄၃။ နိပ္ပိယမာနော (ပု၊ ပ၊ ၈)
— ဝိ၊ ၂။ ၁၁၂။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၈။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၁၇၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၁။

ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၂၆။ ပေတ၊ ဌ၊ ၃၀။ စရိယာ၊ ဌ၊
၂၄၈။ နိပ္ပိလိယမာနေန (ပု၊ တ၊ ၈) —
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈။

(၂) ဥဒရံ နာမ ဥဘတော နိပ္ပိယ-
မာနဿ အလ္လသာဋကဿ မဇ္ဈေ သဉ္စာ-
တဖောတကသဒိသံ အန္တပဋလံ။ အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၂၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၀။

နိပ္ပိဋေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ပိဋ + ဧ + တဗ္ဗ]
ဖိနှိပ်အပ်သော (ခွက်-စသည်)။ နာနိယ-
စုဏ္ဏာနံ ပရိမဒ္ဒနဝသေန ပိဏ္ဏံ ကရောန္တေန
ဟတ္ထေန ဘာဇေန နိပ္ပိဋေတဗ္ဗံ ဟောတိ။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၂၃၇။

နိပ္ပိဋေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပိဋ + ဧ + တွာ]
(၁) နှိပ်စက်၍၊ တင်းအကြပ်ပြုလုပ်၍။ (၂)
ဖိညှစ်၍၊ ဖိနှိပ်၍။ (၁) ယန္တုနာဟံ ဣမံ
နိပ္ပိဋေတွာ ဒါရကေ ဂဟေတွာ အဇ္ဇေဝ
ဂစ္ဆေယျံ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၉၂။ နိပ္ပိဋေတွာပိ တံ
ဂဟေတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၈။
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၃၈။) (၂) ကဏ္ဍကံ
ဦရတိ နိပ္ပိဋေတွာ အဋ္ဌာရသဟတ္ထုဗ္ဗေဝံ
ပါကာရံ ဥပ္ပတိတွာ။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊
၃၃၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၄။ ဂဟိတမဏ္ဍုက-
သပ္ပိနိ ဒဏ္ဍာဒိဟိ နိပ္ပိဋေတွာ မဏ္ဍုကံ
ဝိဿဇ္ဇာပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၉။

နိပ္ပိဋေန္တိ (ကြိ) [နိ + ပိဋ + ဧ + အန္တိ]
နှိပ်စက် - ဖိနှိပ်ထိပါး - ကုန်၏၊ အတင်း
အကြပ်ပြုလုပ်ကုန်၏။ နိပိ (ပိ) ဋေတိ (ဃ)
- ကြည့်။

နိပိဋသိ (ကြိ) [နိ + ပိဋ + ကေ + ဤ]
 နင်း - ဖိညပ် - ဖျစ် - ညှစ် - ပြီ။ နိပိ (ပိ)
 ငွေတိ (ဂ) ကြည့်။

နိပုည (တိ) [နိ + ပုည။ (နိပုဗ္ဗ - သံ)]
 ပုည်းကံ - ကုသိုလ်ကောင်းမှုကံ - မရှိသော၊
 သူ။ ဒေဝ ဧတာ ဒုဿီလာ ဘဝိဿန္တိ
 နိပုညာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၉၈။

နိပုရိသ (တိ) [နိ + ပုရိသ] ယောက်ျား -
 မရှိ - မှကင်း - မပါဝင် - သော (မိန်းမ၊
 တူရိယာ-စသည်)။ နိပုရိသေဟိ (ဝိ၊ ၃။
 ၂၁။ ဒိ၊ ၂။ ၁၈။ မ၊ ၂။ ၁၇၂။ အံ၊ ၁။ ၁၄၄)
 တိ ပုရိသဝိရဟိတေဟိ။ န ကေဝလဉ္ဇေတ္ထ
 တူရိယာနေဝ နိပုရိသာနိ၊ သဗ္ဗဌာနာနိပိ
 နိပုရိသာနေဝ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၀။
 အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၂။
 ဣတ္ထိယော ဟိ သတ္တဘူမိကေ နိပုရိသေ
 ပါသာဒေ ဥပရိ ဘူမိယံ ဝဿာပေတွာပိ။
 ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၅။ (- ဝိ၊ ၄။ ၃၃၆။ ဇာ၊ ၂။
 ၁၄၇။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၇၂။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၀။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၃၂၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
 ၅၄၇။)

နိပေမ (တိ) [နိ + ပေမ] ချစ်ခင် - စွဲလမ်း -
 ခြင်းမရှိသော၊ သူ။ မာတာ နော
 ကောသိယာယနိ ဗြာဟ္မဏိ ဝိရတ္တာ အမှာကံ
 ပိတရိ နိပေမာ ဇာတာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၂၂။

နိပေသ (ပု) [နိ + ပိသ + က] (၁) (က)
 (လာဘ်ရလို၍) - ကုန်းချော - ကြိတ်ချေ -

ခြင်း။ (ခ) (လာဘ်ရလို၍) - ကုန်းချော -
 ကြိတ်ချေ - ခြင်းကိုပြခြင်း။ (ဂ) (လာဘ်
 ရလို၍) - ကြိတ်ချေ - ဖိနှိပ်ထိပါး - ညှင်းဆဲ
 - ခြင်း။ (တိ) (၂) (လာဘ်ရလို၍) - ကုန်း
 ချော - ကြိတ်ချေ - တတ်သော၊ သူ။ (၃)
 (လာဘ်ရလို၍) - ကုန်းချော - ကြိတ်ချေ -
 ခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ သူ။ (၁) (က)
 နိပေသိက (၁) (က) - ကြည့်။ (ခ)
 နိပေသိက (၁) (ခ) - ကြည့်။ (ဂ) နိပေသိက
 (၁) (ဃ) - ကြည့်။ (တိ) (၂) နိပေသိက
 (၁) (က) - ကြည့်။ (၃) နိပေသိက (၁) (ခ)
 - ကြည့်။

နိပေသိက (တိ) [နိပေသိ + ကိက] (၁)
 (က) (လာဘ်ရလို၍) - ကုန်းချော -
 ကြိတ်ချေ - တတ်သော၊ သူ။ (ခ) (လာဘ်
 ရလို၍) - ကုန်းချော - ကြိတ်ချေ - ခြင်းကို
 ပြုတတ်သော၊ သူ။ (ဂ) (လာဘ်ရလို၍) -
 ကုန်းချော - ကြိတ်ချေ - ခြင်းအလေ့ရှိသော၊
 သူ။ (ဃ) (လာဘ်ရလို၍) - ကြိတ်ချေ -
 ဖိနှိပ်ထိပါး - ညှင်းဆဲ - ခြင်းအလေ့ရှိသော၊
 သူ။ (၂) (မလ္လလူအောင် သူတစ်ပါးရုဏ်
 ကျေးဇူးကို) - မှုံ့မှုံ့ညက်ညက်ကြိတ်ချေ -
 ဖျက်ဆီး - ခြင်း အလေ့ရှိ - တတ် - သော၊
 သူ။ (၁) (က) နိပိသန္တိတိ နိပေသော၊
 နိပေသာယေဝ နိပေသိကာ၊ နိပေသောတိ
 စ အဋ္ဌပရိသော ဝိယ လာဘသက္ကာရတ္တံ
 အက္ကောသနံသနုပ္ပဏှနပရိပ္ပိမံသိကတာဒိ။
 ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅။ (- သိ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ၁။ ၃၆၉။) (ခ) နိပေသာ နိပိသနံ စုဏ္ဏံ
 ဝိယ ကရဏံ။ နိပိသနံ ဝါ နိပေသော၊

တံ ကရေန္တိတိပိ နိပေသိကာ။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊
၁။ ၃၆၉။ (ဂ) နိပေသော သီလမေတေသန္တိ
နိပေသိကာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၇။ နိပေသော
သီလမသ္မာတိ နိပေသိကာ။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၃၅။
(- ဒိ၊ ၁။ ၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၈။) (ဃ) နိပေသော
သီလမေတေသန္တိ နိပေသိကာ။ တေသံ
ဘာဝေါ နိပေသိကတာ။ (အတ္တဝိသယ-
လာဘဟေတု အက္ခောသနနုသနဝတ္တနာဒိ-
ဝသေန ပိသနံ ဃဉ္ဇနံ ဝိဟေဌနံ နိပေသော။
မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၀၈။) (- မ၊ ၃။ ၁၁၉။) (၂)
နိပေသိကတာ (၃) - ကြည့်။

နိပေသိကတာ (ထိ) [နိပေသိက + တာ]

(၁) (လာဘရလိုရ်) - ကုန်းချော - ကြိတ်ချေ
- တတ် - ခြင်းကို ပြုတတ် - သည်၏အဖြစ်
- ခြင်း။ (၂) (လာဘရလိုရ်) - ကြိတ်ချေ -
ဖိနပ်ထိပါး - ညှင်းဆဲ - ခြင်း အလေ့ရှိသော
သူ၏အဖြစ် - ခြင်း။ (၃) (သူတစ်ပါးဂုဏ်
ကျေးဇူးကို) - မှုံ့မှုံ့ညက်ညက်ကြိတ်ချေ -
ဖျက်ဆီး - တတ်သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။ (၁)
ကုဟနာ လပနာ နေမိတ္တိကတာ နိပေသိ-
ကတာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၆၇။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃။
ကုတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၃၂၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၄။ အံ၊
ငို၊ ၂။ ၂၆၁။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၁၁၃။) နိပေသိက -
လည်းကြည့်။ (၂) နိပေသိက (၁) (ဃ) -
ကြည့်။ (၃) အယံ ဝုစ္စတိ နိပေသိကတာ
(အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၆၆) တိ အယံ ယသ္မာ ဝေဠု-
ပေသိကာ ဝိယ အန္တရီ ပရဿ ဂုဏ်
နိပေသေတိ နိပုဉ္ဇတိ၊ ယသ္မာ ဝါ ဂန္ဓဇာတံ
နိပိသိတွာ ဂန္ဓမဂ္ဂနာ ဝိယ ပရဂုဏေ
နိပိသိတွာ ဝိစုဏ္ဏေတွာ ဧသာ လာဘမဂ္ဂနာ

ဟောတိ၊ တသ္မာ “နိပေသိကတာ” တိ
ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၆-၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၉။ ဂန္ဓဝဒယော ဝိယ လာဘာယ ပရေသံ
အက္ခောသနာဒိနာ နိပိသတိတိ နိပေသော၊
နိပေသောဝ နိပေသိကော၊ တဿ ဘာဝေါ
နိပေသိကတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၈။ (- မဟာနိ၊
၂၉၀။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၄၉၊ ၃၅၀။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။
၃၄၃။) (နိပေသိကပြုပုံများ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၆၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃-ကြည့်။)

နိပေသိကတာနိဒ္ဒေသ (ပု) [နိပေသိကတာ +
နိဒ္ဒေသ] နိပေသိကတာကို အကျယ်ညွှန်
ပြရာဒေသနာအစဉ်၊ ကုန်ချော - ကြိတ်ချေ
- ဖျက်ဆီး - တတ်သည်၏အဖြစ်ကို
အကျယ်ညွှန်ပြရာ ဒေသနာအစဉ်၊ နိပေသိ-
ကတာနိဒ္ဒေသ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၂၈။

နိပေသေတိ (ကြိ) [နိ + ပိသ + ဧ + တိ]
ကြိတ်ချေ - ခွါခြစ် - သုတ်ယူ - တတ်၏။
နိပေသိကတာ (၃) - ကြည့်။

နိပေါဋ္ဌေန္တ (တိ) [နိ + ပုထ + ဧ + အန္တ။
ထ-ကို ဌ-ပြု။] ပုတ်ခတ် - ရိုက်နှက် -
တတ်သော၊ သူ။ ဟညတေ သဗ္ဗာ မုစ္စေ၊
နိပေါဋ္ဌေန္တော စတုဒ္ဓိသာ၊ ပေဋကော၊ ၂၀၇။

နိပေါထနဥပက္ကမ (ပု) [နိပေါထန + ဥပက္ကမ]
ပုတ်ခတ် - ရိုက်နှက် - ခြင်းဟူသော လုံ့လ။
“အယံ စောရာ ဝါ ပရဒါရိကော ဝါ”တိ
ဂဟေတွာ ဧတ္ထုကကပ္ပရမုဂ္ဂရာဒိဟိ နိပေါ-

ထနဥပက္ကမံ ပစ္စယံ ကတ္တာ ဥပ္ပန္နာနံ။ သံ၊ ဌ၊
၃။ ၁၂၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၉။

နိပေါထနိ (တိ) [နိပေါထန + ကိ] ပုတ်ခတ်
- ရိုက်နှက် - လေ့ရှိ - တတ် - သော၊
အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော၊ သူ။ အဘိပ္ပ-
ဟာရိနိတိ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ ယာတနိ
နိပေါထနိ၊ အန္တရာယ်ကရိတိ အတ္တော။
သုတ္တနံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၂။

နိပေါထယန္တ (တိ) [နိ + ပုထ + ဏယ +
အန္တ] (၁) ပုတ်ခတ် - ရိုက်နှက် - တတ်
သော၊ သူ။ (၂) ခဲစားတတ်သော၊ သူ။
(၁) နိပေါထယန္တာ (ဇာ၊ ၂။ ၆၃) တိ
ဇလိတေဟိ အယမုဂ္ဂရေဟိ ပဟရန္တာ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၅။ ၂၉၂။ (၂) နိပေါထယန္တော (ဇာ၊ ၂။
၂၉၂) တိ ခါဒမာနော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၃၁။

နိပေါထေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပုထ + ဧက +
တွာ] ပုတ်ခတ် - ရိုက်နှက် - ဤ။ တံ
အာကမုန္တော ပုရိသေ နိပေါထေတွာတိ
ဂဟေတွာ ယထိစ္ဆိတဌာနံ ဂန္တံ သမတ္ထော။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၃၅။ ဒုဋ္ဌဏ္ဏိ ကေသေသု
ဂဟေတွာ ကောဌာ ဩတာရေတွာ နိပေါ-
ထေတွာ သန္တဇ္ဇေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၄။

နိပေါထေန္တ (တိ) [နိ + ပုထ + ဧက + အန္တ]
နှိပ်နင်း - ဖျက်ဆီး - ပုတ်ခတ် - ရိုက်နှက် -
တတ်သော၊ မှုံ့မှုံ့ညက်ညက် ကြိတ်ချေခြင်း
ကို ပြုတတ်သော၊ သူ။ နိပေါထေန္တော
အာဂစ္ဆတိ (သံ၊ ၁။ ၁၀၁) တိ တိဏစုဏ္ဏံ

ဝိယ ကရောန္တော ပိသန္တော အာဂစ္ဆတိ။ သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၅၄။ နိပေါထေန္တောတိ နိမ္မဒ္ဒေန္တော။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၉။ နိပေါထေန္တာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၂၅။) တိ အတ္တနာ အာယာတိတံ စုဏ္ဏ-
ဝိစုဏ္ဏံ ကရောန္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၀။

နိပုဇ္ဈိတိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + တိ။ ပဒေါ
ဒံ စ ဂတျံ ဘူ ထိရေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၂၃။]
ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - ၏။ တေနာပိ ဣဒံ ကိစ္စံ
နိပုဇ္ဈိတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၁။ ဣဇ္ဈိတိတိ ဣဒ္ဓိ၊
သမိဇ္ဈတိ နိပုဇ္ဈိတိတိ အတ္တော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၉၀။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၅၆။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၁။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၃၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၀။ ယံ ဟိ
နိပုဇ္ဈိတိ ပဋိလ္လတ္တိတိ စ၊ တံ ဣဇ္ဈိတိတိ
ဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၇။ နိပုဇ္ဈိတိ - သံ၊ ဌ၊
၃။ ၂၉၆။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၁။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၄။
ပေတ၊ ဌ၊ ၁၇၊ ၆၆။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၄၂။ ဇာ၊ ဌ၊
၁။ ၅၁၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၂၉။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၁။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၀၁။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၃၊ ၄၆၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၄။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၁၈။ နိပုဇ္ဈိန္တိ - ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၃။ မ၊ ဌ၊
၁။ ၃၆၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၀။
အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၈။ နိပုဇ္ဈိတု - အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၀။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၁။ နိပုဇ္ဈေယျ -
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၄။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၁၅။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၅၁။ စတုမာသစ္စယေန ယဝါ နိပုဇ္ဈိသု။
သုတ္တနံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၈။ နိပုဇ္ဈိဿတိ - ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၄၃၁။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၆။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀။ သံ၊
ဌ၊ ၃။ ၉၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၉။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၂။

နိပ္ပဇ္ဇတု (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + တု] ပြီးစီး - ပြည်စုံ - စေလော့။ နိပ္ပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပ္ပဇ္ဇန (နာ၊ ထိ) [နိ + ပဒ + ယ + ယု။ (ကိပ္ပဇ္ဇ - ပြာ)] (၁) ပြီးစီး - ပြီးဆုံး - ခြင်း။ (၂) ဖြစ်ခြင်း။ (၁) ပယောဂေ သတိ ပုဗ္ဗ - ကရဏဿ နိပ္ပဇ္ဇနတော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၃။ (- ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၉၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၅၈။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၀။) (၂) နိပ္ပဇ္ဇနသမ္ပတ္တိ - ကြည့်။

နိပ္ပဇ္ဇနက (တိ) [နိပ္ပဇ္ဇန + က] ပြီးစီးနိုင် - အောင်မြင်နိုင် - သော (ကောက်စပါး)။ ယထာ နာမ တိမာသစတုမာသပဉ္စမာသစွ - ယေန နိပ္ပဇ္ဇနကံ သဿံ တံ တံ ကာလံ အပ္ပတွာ နိပ္ပါဒေဿတိတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၆။

နိပ္ပဇ္ဇနဌ (ပု) [နိပ္ပဇ္ဇန + အတ္ထ] ပြီးစီး - ပြည်စုံ - ခြင်းဟူသော - အနက် - သဘော။ ဣန္ဒြနဌောတိ နိပ္ပဇ္ဇနဌော ပတိဌာနဌော ဝါ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၁။

နိပ္ပဇ္ဇနဘာဝ (ပု) [နိပ္ပဇ္ဇန + ဘာဝ] ပြီးစီး - ပြည်စုံ - သည်၏အဖြစ်။ သမဏဓမ္မဿ နိပ္ပဇ္ဇနဘာဝံ ဇာနိတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၄။ (- ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၁။)

နိပ္ပဇ္ဇနသမ္ပတ္တိ (ထိ) [နိပ္ပဇ္ဇန + သမ္ပတ္တိ] (နွားမှဖြစ်သော အရသာကြောင့်) ဖြစ်ပေါ် လာသောစည်းစိမ်။ ဂေါရသသမ္ပတ္တိ (သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၆။) - ကြည့်။

နိပ္ပဇ္ဇန္တိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + အန္တိ] ပြီးစီး - ပြည်စုံ - ကုန်၏။ နိပ္ပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပ္ပဇ္ဇမာန (တိ) [နိ + ပဒ + ယ + မာန] (၁) ဖြစ်သော။ (၂) ပြီးစီး - ရိတ်သိမ်းအပ်ပြီး - သော (ကောက်စပါး)။ (၁) ဈာနက္ခဏေ နိပ္ပဇ္ဇမာနာ ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၆။ မနသာပိ နိပ္ပဇ္ဇမာနံ ကမ္မံ မနောကမ္မံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈၄။ (- ၆၆။) (၂) သော နိပ္ပဇ္ဇမာနေသု သဿေသု ပဉ္စ အဂ္ဂါနိ ဒေတိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၆။

နိပ္ပဇ္ဇိသု (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + ဉံ] ပြီးစီး - ပြည်စုံ - ကုန်ပြီ။ နိပ္ပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပ္ပဇ္ဇိဿတိ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + သတိ] ပြီးစီး - ပြည်စုံ - လိမ့်လတ္တံ့။ နိပ္ပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပ္ပဇ္ဇေယျ (ကြိ) [နိ + ပဒ + ယ + ဧယျ] ပြီးစီး - ပြည်စုံ - ရာ၏။ နိပ္ပဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိပ္ပတတိ (ကြိ) [နိ + ပတ + အ + တိ] ကျွတ် - ကျ - ၏။ အပိဓာနံ နိပ္ပတတိ။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၁၂၃။

နိမ္မတ္တ (တိ) [နိ + ပဒ + တ] ပြီးစီးသော။
နိမ္မတ္တောတိ နိမ္မနော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄။ (- သံ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၄။)

နိမ္မတ္တန (န) [နိ + ပဒ + ယု] ပြီးစီး - ပြီးဆုံး
- ခြင်း။ ဂမနံ နိမ္မတ္တနံ ဂတိ၊ နိဋ္ဌာ။ သံ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၂၂၉။

နိမ္မတ္တိ (တိ) [နိ + ပဒ + တ္တိ။ (နိမ္မတ္တိ - သံ၊
ဏိမ္မတ္တိ - ပြာ)] (က) ပြီးစီး - ပြီးမြောက်
- ခြင်း။ (ခ) ပြည့်စုံခြင်း။ (ဂ) ပြီးဆုံးခြင်း။
အထွတ်အထိပ်။ (ဃ) ပြီးဆုံး - ပြည့်စုံ -
တတ်မြောက် - ခြင်း။ (င) ကြီးပွားခြင်း။
(စ) ဖြစ်ခြင်း။ (ဆ) အကျိုး၊ ပြီးစီးသော
အကျိုး။

(က) ပြီးစီး - ပြီးမြောက် - ခြင်း။
အနညာတိ အညာ ဂတိ နိမ္မတ္တိ နာမ နတ္ထိ။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄။ နိဋ္ဌာတိ နိမ္မတ္တိယော၊ သိဒ္ဓိယော။
သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၈။ နိမ္မတ္တိ (ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃) န္တိ
ကိစ္စ နိမ္မတ္တိ၊ တေန ကာတဗ္ဗကိစ္စသိဒ္ဓန္တိ
အတ္ထော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅။ နိမ္မတ္တိယော (ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၄) တိ သိဒ္ဓိယော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄။ နိမ္မတ္တိ
(ကစ္စည်း၊ ၂၀) တိ နိပုဗ္ဗဿ ပဒဂတိမှ နိမ္မဇ္ဇနံ
နိမ္မတ္တိ၊ ဂဠုန်ပျံ။ (- နေတ္ထိ၊ ၄၅။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၇၉။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၅။ သံ၊ ဋီ၊
၃။ ၂၀၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၉။ ဓမ္မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၄။
ဥဒါန၊ ဋီ၊ ၂၃၆။ ဣတိဝုတ်၊ ဋီ၊ ၂၆၆။ ပေတ၊
ဋီ၊ ၁၁၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋီ၊ ၄၀။ စရိယာ၊ ဋီ၊ ၁၈၅။
ဇာ၊ ဋီ၊ ၅။ ၁၆၇။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၆။ ၂၇၂။ မဟာနိ၊ ဋီ၊
၁၇၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၈။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၅။ သံ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။

၃၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၅။ ၂၉၆။
မူလဋီ၊ ၁။ ၆၅။ ၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁။)

(ခ) ပြည့်စုံခြင်း။ ဧသာ ယညဿ
သမ္ပတ္တိ ပါရိပူရိ နိမ္မတ္တိတိ အတ္ထော။ ပေတ၊
ဋီ၊ ၁၂၄။ သမ္ပဇ္ဇနံ သမ္ပဒါ၊ နိမ္မတ္တိတိ
အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆။ ဒသသု တထာဂတ-
ဗလေသု နိမ္မတ္တိ ပါရိပူရိ ဂတော။ နေတ္ထိ၊
ဋီ၊ ၇၇။

(ဂ) ပြီးဆုံးခြင်း။ အထွတ်အထိပ်။ နိဗ္ဗာ-
နပရိယောသာနန္တိ နိဗ္ဗာနံ အဿ ပရိယော-
သာနံ၊ နိမ္မတ္တိ နိဋ္ဌာတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၀၈။ ဘဝဿ ပါရံ ဂတော၊ နိမ္မတ္တိ မတ္တကံ
ပတ္ထော။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၆။ သယမ္ပိ ပရိယော-
သာနံ နိမ္မတ္တိ၊ ဥပဂစ္ဆတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၇။
(- မ၊ ဋီ၊ ၄။ ၆၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၃၈။ ပဋိသံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၈။ သုတ္တနိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၉။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၂။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၀။ သံ၊ ဋီ၊
၂။ ၄၉၁။)

(ဃ) ပြီးဆုံး - ပြည့်စုံ - တတ်မြောက်
- ခြင်း။ သမ္ပသိပ္ပေသု နိမ္မတ္တိ ပတွာ။ ဓမ္မ၊
ဋီ၊ ၁။ ၅၂။ ဥဂ္ဂဟေဿာမိ ဣမဿ သိပ္ပဿ
နိမ္မတ္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၂။ ဝေဒေ
ဥဂ္ဂဟေတွာ ဗြဟ္မဏသိပ္ပေ နိမ္မတ္တိ ဂတော။
ထေရ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇။ (- ဝိမာန၊ ဋီ၊ ၂၁၂။ ပေတ၊
ဋီ၊ ၂၆၅။ ထေရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၊ ၅၈။ အပ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၉၁။ အပ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂၊ ၆၀၊ ၁၄၀။ စရိယာ၊ ဋီ၊
၈၁၊ ၂၂၄။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၉။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁၊
၈၅၊ ၂၀၃။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၆။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၄။ ၅၁၊
၂၃၂။ အာ၊ ဋီ၊ ၅။ ၂၃၊ ၁၃၆။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၆။ ၂၄၂။
မဟာနိ၊ ဋီ၊ ၁၄၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၉၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၇။)

(င) ကြီးပွားခြင်း။ ပါတုကာ ဝေါတိ ဥပ္ပတ္တိ နိမ္မတ္တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၁။ နိမ္မတ္တိတိ ပရိဝုဒ္ဓိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၈။ (စ) ဖြစ်ခြင်း။ နိမ္မတ္တိကာရဏ - ကြည့်။ (ဆ) အကျိုး၊ ပြီးစီးသော အကျိုး။ ဝိပါကောတိ နိမ္မတ္တိ၊ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၈၈။ ဖလတောတိ နိမ္မတ္တိတော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၆၆။ နိမ္မတ္တိ (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၅) နှိ နိမ္မဇ္ဇနံ၊ ဖလန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၄။ (- သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၈။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၅။)

နိမ္မတ္တိအတ္ထ (ပ) [နိမ္မတ္တိ + အတ္ထ] ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - ခြင်းဟူသော - အနက် - သဘော။ လူဇနံ လူဒ္ဓိ နိမ္မတ္တိအတ္ထေန ပဋိလာဘဌေန စ လူဒ္ဓိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၄၀။ (- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၄။)

နိမ္မတ္တိက (တိ) [နိမ္မတ္တိ + က] (က) ပြီးစီးခြင်းရှိသော။ (ခ) ပြီးစီးစေတတ်သော။ (က) ယထာ တေသု ပရိသေသု ဧကော ဝေဠုဂ္ဂဟဏေ အနုစိနိတွာ ဝေဠုယဌိံ ဂဏှာတိ၊ ဧကော ဥစိနိတွာ၊ ဧဝံ နိမ္မတ္တိကံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၆။ (ခ) ဒုက္ခဿာဝဟနိန္တိ ဒုက္ခဿ အာယတိံ ပဝတ္တိံ၊ ဒုက္ခဿ နိမ္မတ္တိကန္တိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၂။

နိမ္မတ္တိကာရဏ (န) [နိမ္မတ္တိ + ကာရဏ] ပြီးစီးအောင်ပြုခြင်း။ ဖာတိကမ္မန္တိ နိမ္မတ္တိကာရဏံ၊ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀၇။

နိမ္မတ္တိကာရဏ (န) [နိမ္မတ္တိ + ကာရဏ] (၁) ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း၊ ပြီးနိုင်ပုံ - အကြောင်း။ (၂) ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - ခြင်း၏ အကြောင်း။ (၁) သော စတုဟိ ဂါထာဟိ လောကီယကိစ္စာနံ နိမ္မတ္တိကာရဏံ ကထေ - တွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၂။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိမ္မတ္တိကာရဏတ္ထ (န) [နိမ္မတ္တိကာရဏ + အတ္ထ] ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - ခြင်း၏အကြောင်း၏အဖြစ် - ခြင်း။ ဒါနဇ္ဈသယတာဒယော ဒါနာဒိပါရမီနံ နိမ္မတ္တိကာရဏတ္တာ ပစ္စယော။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၈၃။ (- မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၁။)

နိမ္မတ္တိကာလ (ပ) [နိမ္မတ္တိ + ကာလ] (ရိတ်သိမ်း) ပြီးစီးရာအခါ။ သဿနံ နိမ္မတ္တိကာလေ ခေတ္တဂေါပကဝဏ္ဏေန ထေရဿ သန္တိကံ ဂနာ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၆။

နိမ္မတ္တိကာဠတာ (ထိ) [နိမ္မတ္တိ + ကာဠ + တာ] (အကျိုး၏) ပြီးခြင်းအားဖြင့် မည်းညစ် - သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။ န ကာဠဝဏ္ဏတာယ ကဏှာ၊ ကဏှတာယ ပန ဥပနေန္တိတိ နိမ္မတ္တိကာဠတာ ကဏှာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇။

နိမ္မတ္တိဂတိ (ထိ) [နိမ္မတ္တိ + ဂတိ] ပြည့်စုံစွာ ဖြစ်ခြင်း၊ ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - ခြင်း။ “ဒွေယေဝ ဂတိယော ဘဝန္တိ အနညာ”တိ အယံ နိမ္မတ္တိဂဟိ နာမ။ တာသု ဣဝ ဂတိဂတိ အဓိပ္ပေတာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။

၁၉။ ဒွေယေဝ ဂတိယောတိ ဒွေဝ နိပ္ပတ္တိ-
ယောတိ အတ္ထောတိ အာဟာ “အယံ
နိပ္ပတ္တိဂတိ နာမ”တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀။

နိပ္ပတ္တိဇာနည် (န၊ ထိ) [နိပ္ပတ္တိ + ဇာနည်] ပြီးစီး
- ပြည့်စုံ - ခြင်းကိုသိခြင်း။ သုပိနေ စ
တဿ နိပ္ပတ္တိဇာနနဝသေန ယုတ္တော။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၆။ ၃၂၉။

နိပ္ပတ္တိတဝိပါက (ပု) [နိပ္ပတ္တိတ + ဝိပါက]
ပြီးစီးစေအပ်သောအကျိုး။ နိပ္ပတ္တိတ-
ဝိပါကဿ အဝဿယော အဓိဋ္ဌာနံ ကာရဏံ။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၀။

နိပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထ (ပု) [နိပ္ပတ္တိ + ဒဿန +
အတ္ထ] ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - ခြင်းကို ပြခြင်း
ဟူသော အကျိုး။ ရခြင်းကိုပြခြင်းဟူသော
အကျိုး။ သာဝကပါရမီဉာဏဿ နိပ္ပတ္တိ-
ဒဿနတ္ထံ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၆၅။ နိပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထန္တိ
သိဒ္ဓိဒဿနတ္ထံ အဓိဂမဒဿနတ္ထန္တိ အတ္ထော။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၂။

နိပ္ပတ္တိပရိယာယ (တိ) [နိပ္ပတ္တိ + ပရိယာယ]
နိပ္ပတ္တိသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော။ (ပြီးစီး
အောင်မြင်စုံလင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော
ပရိယာယ်ရှိသော။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ သု၊ သစ်။) ဣဒ္ဓိ-
ပါဒန္တိ နိပ္ပတ္တိပရိယာယေန ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန။ ဒိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၄။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၁၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၅။ (- အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၀။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၅၀၃။)

နိပ္ပတ္တိပရိယောသာန (တိ) [နိပ္ပတ္တိ +
ပရိယောသာန] ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - ခြင်းလျှင်
အဆုံးရှိသော။ နိပ္ပတ္တိပရိယောသာနာတိ
ဝိပါကဓမ္မပ္ပဝတ္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၄။

နိပ္ပတ္တိဘာဝ (ပု) [နိပ္ပတ္တိ + ဘာဝ] ပြီးစီး
ကြောင်း - ပြီးစီးစေတတ်သည် - ၏အဖြစ်။
သာမညဖလာနံ မဟတော ဟိတဿ
နိပ္ပတ္တိဘာဝတော။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၈။

နိပ္ပတ္တိသုက္ကတာ (ထိ) [နိပ္ပတ္တိ + သုက္က + တာ]
အကျိုးအားဖြင့် ဖြူစင်သည်၏အဖြစ်။ ပြီးစီး
- ပြည့်စုံ - သောအကျိုး၏ - ဖြူစင် -
ကောင်းမြတ် - သည်၏အဖြစ်။ ခြင်း။ န
ဝဏ္ဏသုက္ကတာယ သုက္ကာ၊ သုက္ကတာယ ပန
ဥပနေန္တိတိ နိပ္ပတ္တိသုက္ကတာယ သုက္ကာ။ အံ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇။

နိပ္ပတ္တိဟေတုက္က (န) [နိပ္ပတ္တိဟေတု + က္က]
ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - ခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်။
ပဒဋ္ဌာနတ္တာတိ နိပ္ပတ္တိဟေတုက္ကာ။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၂၀၂။

နိပ္ပဒါ (ထိ) [နိ + ပဒ + အ + အာ။ (နိမ္မိဒါ
- သံ၊ နိပ္ပဒါနေ - စိန္တာမဏိ။)] ပြီးစီး -
ပြည့်စုံ - ခြင်း။ နိပ္ပဒါ (သံ၊ ၁။ ၂၂၇) တိ
နိပ္ပတိ၊ ယာဝ အတ္ထော နိပ္ပဒ္ဓတိ၊ တာဝ
ဝါယမေတေဝါတိ ဝဒတိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၅။

နိပ္ပန္န (တိ) [နိ + ပဒ + တာ။ ပဒ ဂမနေ၊ နိ
ပုဗ္ဗော သိဒ္ဓိယံ၊ နိပ္ပန္နော၊ နိပ္ပန္နောပိ။ သူစိ။

(- ဓာန်။ ဓာန်။ ငို။ ၇၄၈။) (နိပုဉ္ဇ - သံ၊
 ကိပ္ပဏ - ပြာ၊ နိပုဉ္ဇ - အာဒ္ဒမာဂဓိ။)] (၁)
 ပြီးစီး - ပြည်ဆုံး - ပြည်စုံ - သော။ (၂)
 ဖြစ်သော။ (၃)(က) ပြီးစေအပ်သော။ (ခ)
 နိပုဉ္ဇရုပ်။ (အသင်ပြုလုပ်သော၊ ဖန်ဆင်းအပ်
 - ပြုလုပ် အပ် - သော။ အဒ္ဒမာဂဓိ၊ ဓာန်)
 (၁) နိပုဉ္ဇာ ဣဒ္ဓိ အနိပုဉ္ဇော ဣဒ္ဓိပါဒေါ။ ဒိ၊
 ဌ၊ ၂။ ၂၃၅။ ယထာ မယံ မနောရထော
 နိပုဉ္ဇော။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၈။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၀။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၁။ မမ ကိစ္စံ နိပုဉ္ဇံ၊
 အဟံ ဣမသ္မိ ဌာနေ ကိ ကရိဿာမိ။ အံ၊
 ဌ၊ ၁။ ၂၁၃။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၃၄၃။ နိပုဉ္ဇာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀။
 ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၉။ နိပုဉ္ဇော (ပု၊ ပ၊ ၈) - အံ၊ ဌ၊
 ၁။ ၂၇၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၇။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၉။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၄။ နိပုဉ္ဇံ (န၊ ပ၊
 ၈) - မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၁၆၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၁။ ထေရု၊
 ဌ၊ ၁။ ၄၉။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၈။ ဇာ၊
 ဌ၊ ၃။ ၃၀၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၈။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၃၆။
 သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၃၈၄။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၀၄၊ ၄၂၆။
 အံ၊ ငို၊ ၃။ ၃၀။ နိပုဉ္ဇံ (ဒု၊ ၈) - အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
 ၃၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၁။ နိပုဉ္ဇာနိ (န၊ ပ၊ ၈)
 - မဟာနိ၊ ဌ၊ ၆၇။ နိပုဉ္ဇေန (ပု၊ တ၊ ၈) -
 ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၂၂။ နိပုဉ္ဇေ (ပု၊ သ၊ ၈) - မ၊ ငို၊
 ၂။ ၁၄၅။ ကစ္စည်း။ ၂၁၅။ နိပုဉ္ဇေသု (သ၊ ပ)
 - (ပု၊ သ၊ ပ) - ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၇။ (၂) နိပုဉ္ဇေ
 (မ၊ ဌ၊ ၄။ ၃) တိ သဒ္ဓိံ အညေန ကမ္မေန
 နိဗ္ဗတ္တေ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၁၄။ တတ္ထ တတ္ထ နိပုဉ္ဇာနိ
 ပုပ္ဖလောဒိနိ အာဟရိတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၃၀၉။ (- အံ၊ ငို၊ ၃။ ၆၆။) (၃) (က)

နိပုဉ္ဇော ပန အသဘာဝဓမ္မောပိ ဟောတိ
 နာမဂ္ဂဟဏသမာပဇ္ဇနာဒိဝသေန နိပ္ပါဒိယ-
 မာနောတိ။ မူလငို၊ ၂။ ၂၄။ နိပုဉ္ဇော (ဝိဘာ-
 ဝိနိ၊ ၂၄၈) တိ အတ္တနော ကာရဏေဟိ
 နိပ္ပါဒိတော။ မဏိမဇ္ဈ၊ ၂။ ၄၂၄။ (- အဘိ၊
 ဌ၊ ၃။ ၁၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၄၊ ၃၅၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
 ၁၅။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၀။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၄၊ ၃၅၁။ ဝဇီရ၊ ၃၁၅။) (ခ)
 အဋ္ဌာရသဝိဝံ ရူပံ ပရိစ္ဆေဒဝိကာရလက္ခဏ-
 ဘာဝံ အတ္တိက္ကမိတွာ သဘာဝေနပဝ ပရိဂ္ဂ-
 ဟေတဗ္ဗတော နိပုဉ္ဇံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၁။ (-
 အနုငို၊ ၂။ ၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၅၃၀။ အဘိ-
 ဝတာရ၊ ငို၊ ၁။ ၁၁၀။)

နိပုဉ္ဇာနိကသတသိပ္ပ (တိ) [နိပုဉ္ဇံ +
 အနိကသတ + သိပ္ပ] ပြီးစီး - ပြည်စုံ -
 သော - အရာမက - ရာပေါင်း - များစွာသော
 အတတ်ပညာရှိသော၊ သူ။ ပရေသံ သန္တိကေ
 အသိက္ခိတွာ အတ္တနော ဗလေန နိပုဉ္ဇာ-
 အနိကသတသိပ္ပေါ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၁၈။

နိပုဉ္ဇာကမ္မ (န) [နိပုဉ္ဇံ + ကမ္မ] ပြီးစီးသောအမှု၊
 နိပုဉ္ဇာကမ္မမ္ပိ အတ္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၅။

နိပုဉ္ဇာကိစ္စတ္ထ (န) [နိပုဉ္ဇာကိစ္စ + တ္ထ] ပြီးစီး
 သော ကိစ္စရှိသူ၏အဖြစ်။ တဿ ဧကေ-
 နေဝ ဓမ္မဿဝနေန နိပုဉ္ဇာကိစ္စတ္တာ ဧကဓမ္မ-
 သဝနိယောတွေဝ သမညာ အဟောသိ။
 ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၁။

နိပ္ပန္နကုသလသင်္ကပ္ပ (တိ) [နိပ္ပန္န + ကုသလ-
သင်္ကပ္ပ] ပြီးစီးသောအပြစ်မရှိကောင်းသော
အကြံရှိသော၊ သူ။ နိပ္ပန္နကုသလသင်္ကပ္ပေါ
ပရိပုဏ္ဏမနောရထော ဇာတော။ ထေရု ဌ၊
၁။ ၁၇၅။

နိပ္ပန္နဇီဝိတပ္ပယောဂ (တိ) [နိပ္ပန္န + ဇီဝိတ +
ပယောဂ] ပြီးစီးသော အသက်မွေးမှု
လုံ့လရှိသော၊ သူ။ သမိဒ္ဓကမ္မန္တောတိ
နိပ္ပန္နဇီဝိတပ္ပယောဂေါ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၃၆။

နိပ္ပန္နဌ (တိ) [နိပ္ပန္န + အတ္ထ] ပြီးစီးခြင်း
အနက်ရှိသော (သဒ္ဓါ)။ နိပ္ပန္နဌေန 'အထ-
သဒ္ဓေန ယုတ္တမပဒါနာနိ။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၁။

နိပ္ပန္နတ္တ (န) [နိပ္ပန္န + တ္တ] ပြီးစီးသည်၏
အဖြစ်။ ကမ္မဿ နိပ္ပန္နတ္တာ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆။
အတ္တနော စိန္တာဝသေန နိပ္ပန္နတ္တာ စိန္တာ-
မယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၉။ (- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၉၉။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၉၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၁။
ဝဇီရ၊ ၄၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၈။ ဝိမတိ၊ ၁။
၈၆။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၄။)

နိပ္ပန္နတ္တ (ပု) [နိပ္ပန္န + အတ္ထ] (၁) ပြီးစီးခြင်း
ဟူသော အနက်။ (တိ) (၂) ပြီးစီးသော
အကျိုးရှိသော၊ သူ။ (၁) အဓိကာရေ
မင်္ဂလေစေဝ၊ နိပ္ပန္နတ္ထေဝဓာရဏေ။ အပ၊ ဌ၊
၁။ ၁၁၁။ (တိ) (၂) သိဒ္ဓတ္ထောသ္မိတိ
နိပ္ပန္နတ္ထောသ္မိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၃၀၁။

နိပ္ပန္နထာမဂတသာဌေယျ (န) [နိပ္ပန္န +
ထာမဂတ + သာဌေယျ] ပြီးစီး - ပြည့်စုံ -
သော အားအစွမ်းသို့ ရောက်သော ကောက်
ကျစ်စဉ်းလဲသူ၏ အမှု။ ကေတမိနောတိ
သိက္ခိတကေရာဋိကာ၊ နိပ္ပန္နထာမဂတ-
သာဌေယျာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၆။

နိပ္ပန္နဓမ္မ (ပု) [နိပ္ပန္န + ဓမ္မ။ (နိပ္ပန္နဓမ္မ - သံ)]
(ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရဟူသော အကြောင်း
တရား ၄-ပါးတို့ကြောင့်) ပြီးသောတရား။
တဗ္ဘာဂိယဘာဝေါ အတဗ္ဘာဂိယဘာဝေါ စ
နိပ္ပန္နဓမ္မဿေဝ ယုဇ္ဇတိ။ ဝဇီရ၊ ၁၉၈။

နိပ္ပန္နနိဗ္ဗတ္တ (ပု) [နိပ္ပန္န + နိဗ္ဗတ္တ] နိပ္ပန္န-
သဒ္ဓါနှင့် နိဗ္ဗတ္တ - သဒ္ဓါ။ (ယင်း သဒ္ဓါ ၂-ခု
တို့သည် ပြီးစီးခြင်းအနက်ကိုဟောကုန်၏။)
သိဒ္ဓေ နိပ္ပန္နနိဗ္ဗတ္တာ။ ဓာနံ၊ ၇၄၈။

နိပ္ပန္နပဏိတဇ္ဈာသယ (တိ) [နိပ္ပန္န + ပဏိတ
+ အဇ္ဈာသယ] ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - သော
မွန်မြတ်သောအလိုရှိသော၊ သူ။ ဝိပက္ကဗြဟ္မ-
စရိယောသ္မိတိ ဝိသေသေန နိပ္ပန္နပဏိတ-
ဇ္ဈာသယော ပရိပုဏ္ဏဥဠာရမနောရထော။ မ၊
ငို၊ ၂။ ၃၄။

နိပ္ပန္နပရိယာယ (ပု) [နိပ္ပန္န + ပရိယာယ]
နိပ္ပန္န-သဒ္ဓါ၏ - ပရိယာယ် - စကားလှယ် -
စကားအပြောင်းအလဲ။ ဥပ္ပန္နသဒ္ဓေါ နိပ္ပန္န-
ပရိယာယောပိ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈၄။
ကတသဒ္ဓေါ ဣဓ နိပ္ပန္နပရိယာယော။ မ၊ ငို၊
၂။ ၁၄၅။

နိပ္ပန္နဖလမတ္တဒဿန (န) [နိပ္ပန္န + ဖလမတ္တ + ဒဿန] (ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့ကြောင့်) ပြီးသောအကျိုးမျှကို မြင်ခြင်း။ သဘာဝ-ဒဿနမတ္တမေဝ ပန အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါယ ကိစ္စံ နိပ္ပန္နဖလမတ္တဒဿနတော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၉၄။

နိပ္ပန္နဘာဝ (ပု) [နိပ္ပန္န + ဘာဝ။ (နိပ္ပန္နဘာဝ - သံ) ပြီးစီးသည်၏အဖြစ်။ ဝသိပ္ပတ္တောတိ ဝသိဘာဝပ္ပတ္တော။ အထ ဝါ ကန္တဘာဝ ဣဿရိယဘာဝ နိပ္ပန္နဘာဝ (နိပ္ပန္နဘာဝံ၊ သိ၊ နိပ္ပန္နဘာဝံ၊ က) ပတ္တော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၇၁။ (- သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၅။)

နိပ္ပန္နဘူတိကာဓာရ (တိ) [နိပ္ပန္နဘူတိက + အာဓာရ] ဘုတ်တို့ကိုမှီ၍ဖြစ်သော နိပ္ပန္န-ရုပ်ဟူသောတည်ရာရှိသော။ ဘူတေ နိဿာယ ပဝတ္တံ ဘူတိကံ၊ နိပ္ပန္နံ တံ ဘူတိကဉ္စာတိ တထာ။ တံ အာဓာရော တောသန္တိ နိပ္ပန္နဘူတိကာဓာရ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၁၃၀။ (- ဝိဘာဝိနိ၊ ၁၉၈။)

နိပ္ပန္နမနောရထ (တိ) [နိပ္ပန္န + မနောရထ] ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - သော စိတ်အလိုရှိသော၊ သူ။ သတ္တ နိပ္ပန္နမနောရထော။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၅၉။

နိပ္ပန္နရူပ (န) [နိပ္ပန္န + ရူပ] (ကံ, စိတ်, ဥတု, အာဟာရဟူသော အကြောင်းအရာ ၄-ပါးတို့ကြောင့်) ပြီးစေအပ်သောရုပ်၊ နိပ္ပန္နရုပ်။ (ယင်း ရုပ်သည် မဟာဘုတ် ၄-ပါး, ပဿာဒရုပ် ၅-ပါး, ဂေါစရရုပ် ၄-ပါး,

ဘာဝရုပ် ၂-ပါး, ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ၁-ပါး, ဇီဝိတရုပ် ၁-ပါး, အာဟာရရုပ် ၁-ပါးအားဖြင့် ၁၈-ပါးရှိပါသည်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၁။ သင်္ဂဟ။ ၃၉၊ ၄၀။) အဝိနိဘုတ္တာနံ ဒဿန္တံ နိပ္ပန္နရူပါနံ ဝသေန စက္ခုဒဿကံ နာမ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၃။ ပရိစ္ဆေဒါဘာဝံ ဝိနာ အတ္တနော သဘာဝေနော ကမ္မာဒိဟိ ပစ္စယေဟိ နိပ္ပန္နတ္တာ နိပ္ပန္နရူပံ နာမ။ ဝိဘာဝိနိ၊ ၁၉၉။

နိပ္ပန္နဝီရိယ (တိ) [နိပ္ပန္န + ဝီရိယ။ (နိပ္ပန္နဝီရိယ - သံ)] ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - သော - အား ထုတ်မှု - လုံ့လ - ရှိသော၊ သူ။ အာရဒ္ဓ-ဝီရိယ (အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၅) - ကြည့်။

နိပ္ပန္နသင်္ကပ္ပ (တိ) [နိပ္ပန္န + သင်္ကပ္ပ] ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - သော အကြံအစည်ရှိသော၊ သူ။ ယထာ ဟိ “ပရိပုဏ္ဏဝိသတိဝသော နိပ္ပန္နသင်္ကပ္ပေါ”တိ အာဒိနိ ဒိဿန္တိ။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၇၀၈။ နာ၊ ၂၁၀။

နိပ္ပန္နသဿ (န) [နိပ္ပန္န + သဿ] (အောင်မြင် - ရိတ်သိမ်း) ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - သော ကောက်စပါး။ နိပ္ပန္နသဿကော ဒဿမ-ဘာဂဂ္ဂဟဏံ သဿမေဝံ နာမ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၇။ သမ္ပန္နသဿာတိ နိပ္ပန္နသဿာ။ ထေရု၊ ၄။ ၄၂၃။ (- ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၂၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၄။)

နိပ္ပန္နသိပ္ပ (တိ) [နိပ္ပန္န + သိပ္ပ။ (နိပ္ပန္နဗိုလ် - သံ)] ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - သော အတတ်ပညာ ရှိသော၊ သူ။ တေ နိပ္ပန္နသိပ္ပါ အာစရိယံ အာပုစ္ဆိတ္တာ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၈။

နိပ္ပန္နသောဘန (တိ) [နိပ္ပန္န + သောဘန]
 ပြီးစီးခြင်းလျှင် တင့်တယ်ခြင်းရှိသော၊ ပြီးစီး
 သည်၏အဖြစ်အားဖြင့် ကောင်းသော။ နိပ္ပ-
 န္နသောဘနော အတ္ထော (သံ၊ ၁။ ၂၂၇) တိ
 ဣမေ အတ္တာ နာမ နိပ္ပန္နာဝ သောဘန္တိ။
 သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၆။ နိပ္ပန္နသောဘဏေသု။ သံ၊
 ၄။ ၁။ ၃၃၅။

နိပ္ပန္နန (တိ) [နိ + ဖန္တန] တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိ
 သော (စိတ်)။ ဧကဂ္ဂံ အစလံ နိပ္ပန္နနံ။ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၁၁၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၄၃။

နိပ္ပန္နနဘာဝ (ပု) [နိပ္ပန္နန + ဘာဝ] တုန်လှုပ်
 ခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ်။ အာနေဥပတ္တန္တိ အာ-
 နိဥနဘာဝံ နိပ္ပန္နနဘာဝပတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၅။

နိပ္ပလ (တိ) [နိ + ဖလ။ (နိပ္ပလ - သံ၊ ဣပလ
 - ပြာ၊ နိဗ္ဗိပလ - သီဟိုဠ်)] (၁) အကျိုး -
 မရှိ - မပြီး - သော၊ အချိုးနှီးသော။ (၂)
 အသီး - မရှိ - မသီး - သော။ (၃)
 အဖလောတိ နိပ္ပလော နိရတ္တကော။ မ၊ ၄။
 ၄။ ၆။ နိပ္ပလေ ဖလရဟိတော၊ နိပ္ပယောဇ-
 နေတျတ္ထော။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ၄။ ၁၁၄၅။ (-
 ဇာ၊ ၂။ ၂၆၁။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၀။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၆။
 မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၅၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၄။
 အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၃။ ထေရု
 ၄။ ၂။ ၁၂၁။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၂။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၅၅။
 ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၆၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၉။ သံ၊ ၄။ ၁။
 ၂၆၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၁။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၂၇။ (၂)
 မူလံ အဗ္ဗဿူ “ပါဂစ္ဆိ၊ ဖလံ” နာ နိပ္ပလဿ
 စ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၁။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၇၅။

နိပ္ပလတာ (ထိ) [နိပ္ပလ + တာ။ (နိပ္ပလတာ
 - သံ)] (၁) အကျိုးမရှိသည်၏အဖြစ်။
 (၂) အသီး - မရှိ - မသီး - သည်၏အဖြစ်။
 (၃) ဒါနဿ နိပ္ပလကံ ဝဏ္ဏေတွာ၊ ဇာ၊ ၄။
 ၇။ ၁၁၃။ နိပ္ပလတာယ နုခေါ ရာဟုလော
 ဝိတိနာမေတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၂။ (၂) နိပ္ပလ-
 တာယ န ခိဏော ဒေဝ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၅၄။

နိပ္ပလပရိဿမ (ပု) [နိပ္ပလ + ပရိဿမ]
 အကျိုး - မရှိ - မပြီး - သော ပင်ပန်းခြင်း။
 မာရဿ သတ္တ ဝဿာနိ နိပ္ပလပရိဿမံ
 နိဿာယ ဗလဝသောကော ဥဒပါဒိ။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁။

နိပ္ပလဘာဝ (ပု) [နိပ္ပလ + ဘာဝ။ (နိပ္ပလဘာဝ
 - သံ)] (၁) အကျိုးမရှိသည်၏အဖြစ်။
 (၂) အသီး - မရှိ - မသီး - သည်၏အဖြစ်။
 (၃) ပါသဏ္ဌဿ နိပ္ပလဘာဝံ ဇာနိတွာ။ မ၊
 ၄။ ၃။ ၁၃၇။ ဗာဟိရသမယဿ နိပ္ပလဘာဝံ
 ဒဿေတွာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၅။ (- အံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၉၈။) (၂) ဧသရက္ခော အတ္တနော နိပ္ပလ-
 ဘာဝေန မုဏ္ဍမဏိပဗ္ဗတော ဝိယ သောဘ-
 မာနော ဌိတော။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၅၅။

နိပ္ပလဘာဝကရဏ (န) [နိပ္ပလဘာဝ +
 ကရဏ] အကျိုးမရှိသည်၏အဖြစ်ကို
 ပြခြင်း။ အပိစ ကုဟတော ဒက္ခိကာယ
 အမဟပ္ပလဘာဝကရဏေန ဒါယကံ ဟန-
 တိတိ ဝုတ္တော။ န နိပ္ပလဘာဝကရဏေန။
 ထေရု ၄။ ၁။ ၃၃၁။

နိပ္ပလဘာဝပ္ပဝေဒန (တိ) [နိပ္ပလဘာဝ + ပဝေဒန] အကျိုးမရှိသည်၏အဖြစ်ကို ကြားသိစေတတ်သော။ သူ။ နိဂဏ္ဌာနံ ပဒဟနဿ မိစ္ဆာဝါယာမဿ နိပ္ပလဘာဝ- ပဝေဒနော ပဓာနစ္ဆေဒကဝါဒေါ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၁၅။

နိပ္ပလရက္ခသဒိသ (တိ) [နိပ္ပလရက္ခ + သဒိသ] အသီး - မရှိ - မသီး - သော သစ်ပင်နှင့် တူသော။ ပဗ္ဗဇ္ဇာ နိပ္ပလရက္ခသဒိသာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၃၅၆။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၅၅။

နိပ္ပလဝါယာမ (တိ) [နိပ္ပလ + ဝါယာမ။ နိပ္ပလော ဝါယာမော စတဿာတိ နိပ္ပလ- ဝါယာမော။ ပါရာ၊ ယော။ ၄၁။] အကျိုး မပြီး (အချိနိး)သော လုံ့လရှိသော။ သူ။ နာဂရာဇာ ဝိဟတာနုဘာဝေါ နိပ္ပလ- ဝါယာမော ဒုက္ခံ ဒုမ္မနော အဟောသိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၄၉။

နိပ္ပလိတ (ထိ) [နိ + ဖလ + တ။ နိ + ဖလိတ။ (နိပ္ပလိတ - သံ၊ ဣပ္ပလိအ - ပြာ)] ပေါက် ထွက်သော။ ယိုစီး - ထွက်ကျ - သော (ဦးနှောက်)။ (အကျိုးမရှိသော၊ ဓမ္မ၊ ၄၊ သူ။) လသိ စ တေ နိပ္ပလိတာ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၉၃။ နိပ္ပလိတာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၃) တိ နိက္ခန္ဓာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၅၁၉။

နိပ္ပါဒက (တိ) [နိ + ပဒ + ကေ + ကျ။ ထိ ဌိ နိပ္ပါဒိကာ။ (နိပ္ပါဒက - သံ၊ ဣပ္ပါယဂ - ပြာ၊ နိပ္ပါယဂ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] ပြီးစေ -

ဖြစ်စေ - တတ်သော။ သူ။ မဟတော အတ္တဿ နိပ္ပါဒကော။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၇။ နိပ္ပါဒက - အနုဋီ၊ ၂။ ၁၀၅။ နိပ္ပါဒကံ - သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၄။ ဖလဿ နိပ္ပိဒိကာ၊ ပေတ၊ ၄။ ၈။ နိပ္ပိဒိကာ - မ၊ ငို၊ ၁။ ၁၉၅။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၅၇။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၀၁။ နိပ္ပိဒကံ - ကမ္မံ ကာတုံ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၄၉။ နိပ္ပိဒကာနိ - အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၁၂။ နိပ္ပိဒကေန - အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၉၀။ နိပ္ပိဒကဿ - အနုဋီ၊ ၁။ ၁၀၇။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၈၄။

နိပ္ပိဒကပ္ပယောဇကဘာဝ (ပု) [နိပ္ပိဒက + ပယောဇက + ဘာဝ] ပြုလုပ်တတ်၊ ပြုလုပ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်၊ ပြီးစေတတ် ယှဉ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်။ နိပ္ပိဒကပ္ပ- ယောဇကဘာဝေနာ (မူလဋီ၊ ၃။ ၆၀) တိ ကာရကကာရပကဘာဝေန။ အနုဋီ၊ ၃။ ၈၀။

နိပ္ပိဒကဝိသေသ (တိ) [နိပ္ပိဒက + ဝိသေသ] ပြီးစေ - တတ်သောအကြောင်းထူးရှိသော။ တံ ပဿန္တိ နိပ္ပိဒကဝိသေသာပိ နိပ္ပိ- ဒေတဗ္ဗာပေတွာ ဟောတိ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၆။

နိပ္ပိဒကာနပေက္ခတ္တ (န) [နိပ္ပိဒက + အနပေက္ခ + တ္တ] ပြီးစေတတ်သောအကြောင်း၌ ငဲ့ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်။ တဿာ နိပ္ပိ- ဒကာနပေက္ခတ္တာ ဝိပါကဝါရေ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၉၄။

နိပ္ပိဒန (န၊ ထိ) [နိ + ပဒ + ကေ + ယု။ (နိပ္ပိဒန - သံ၊ ဣပ္ပါယ - ပြာ)] (၁) ပြီးစေ

- ပြည့်စုံစေ - ဖြစ်စေ - ခြင်း။ (တိ) (၂)
ပြီးစေတတ်သော။ သကကိစ္စံ နိပ္ပိဒန-
ဝသေန။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၇။ ဥပသမ္ပဒါတိ
နိပ္ပိဒနာ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၇၇။ နိပ္ပိဒနံ ဟေတုပစ္စယသမောဓာနေန
ဖလဿ နိဗ္ဗတ္တနံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃၁။ (-
ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၄။ ဝိမတိ၊
၁။ ၈၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၂။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၃၂၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၆။ မ၊ ဋီ၊
၁။ ၃၀၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၁။
အနုဋီ၊ ၁။ ၈၈။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၃၈။ (တိ) (၂)
နိပ္ပိဒနတာ - ကြည့်။

နိပ္ပိဒနဌ (ပု) [နိပ္ပိဒန + အတ္ထ။ (နိပ္ပိဒနထိ -
သံ)] ပြီးစေ - ပြည့်စုံစေ - ဖြစ်စေ - ခြင်း
ဟူသောသဘော။ တံ ဟိ နိပ္ပိဒနနဌေန
သမ္မာဒေတဗ္ဗံ။ န နိဗ္ဗာနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၃။

နိပ္ပိဒနတာ (ထိ) [နိပ္ပိဒန + တာ] ပြီးစေတတ်
သည်၏အဖြစ်။ အနေကဝိဓာနံ နိပ္ပိဒန-
တာယပိ တိရစ္ဆာနဂတစိတ္တတော စိတ္တ-
တရမေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၀။

နိပ္ပိဒနတ္ထ (ပု) [နိပ္ပိဒန + အတ္ထ။ (နိပ္ပိဒန +
အတ္ထ။ (နိပ္ပိဒနထိ - သံ)] ပြီးစေ - ပြည့်စုံ
စေ - ဖြစ်စေ - ခြင်းဟူသော အကျိုး။
တသ္မာ တဿ နိပ္ပိဒနတ္ထံ ဒုဗ္ဘသမ္ဘာရာဒိနိ
ဝါ အာဟရိတုံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၂၁၈။ ဧတေသံ နိပ္ပိဒနတ္ထာယ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊
၁၈၅။ (- ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၃၁။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊
၁၀၄။)

အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.၂၁- ပ.မ.ဗ.သ.စ

နိပ္ပိဒနဖလ (န) [နိပ္ပိဒန + ဖလ] အကျိုးကို
ပြီးစေခြင်း၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်
သည်၏အဖြစ်။ (ဘာဝပ္ပဓာန်)။ ဘဝံ
ဂစ္ဆတိတိ နိပ္ပိဒနဖလဝသေန အတ္တနော
ပဝတ္တိကာလေ ဘဝါဘိမုခံ ဟုတ္တာ ပဝတ္တတိ
တိ အတ္တော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၂၂။ နိပ္ပိဒနဖလံ
ဖလဿ ဥပ္ပါဒနသမတ္တတာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၃၄။
ဖလဿ နိပ္ပိဒနံ နိပ္ပိဒနဖလံ၊ နိဗ္ဗတ္တနမေဝ
ပဝတ္တနန္တိ အဝိပ္ပိယော။ မဇ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၇။

နိပ္ပိဒနသမတ္တ (တိ) [နိပ္ပိဒန + သမတ္တ]
ပြီးစေခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော။ ယထာဝုတ္တဿ
ဟေတုနော နိပ္ပိဒနသမတ္တာ မဟာကရုဏာ။
ဝဇီရ၊ ၅။ ဖလဿ အနိပ္ပိဒနံ သမာဂမေ
နိပ္ပိဒနသမတ္တဿ နိပ္ပိဒနဉ္စ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၁။

နိပ္ပိဒနာဘာဝ (ပု) [နိပ္ပိဒန + အဘာဝ]
ပြီးစေခြင်း၏ မရှိခြင်း၊ မပြီးစေနိုင်ခြင်း။
အနိပ္ပိဒနံ နိပ္ပိဒနာဘာဝေါ အဟေတု-
ဘာဝေါ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၆၈။

နိပ္ပိဒနနိယ (တိ) [နိ + ပဒ + အနိယ]
ဖြစ်စေ - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော၊ ပြီးစေ
- အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ နိဗ္ဗတ္တနိယ
(ရူ၊ ဋီ၊ ၂၈၅) - ကြည့်။

နိပ္ပိဒိကာ (တိ) [နိ + ပဒ + ဧက + ဣ +
အာ] ပြီးစေတတ်သော။ နိပ္ပိဒက - ကြည့်။

နိပ္ပိဒိတ (တိ) [နိ + ပဒ + ဧက + တ။
(နိပ္ပိဒိတ - သံ၊ ဣပ္ပါဏယ - ပြာ၊ နိပ္ပိဏယ

- အဒ္ဓမာဂဓိ)] ပြီးစေ - ပြည့်စုံစေ - ဖြစ်စေ
- အပ်သော။ ဂုဏပ္ပကာသနေန နိပ္ပိဒိတံ
လဒ္ဓဗ္ဗံ ကတံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၅။ ကောစိ အတ္တော
နိပ္ပိဒိတော။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၄။ ဝဓိယာ ဝါ
နိပ္ပိဒိတာနိ ဒုစ္စရိတာနိ ဝဓိဒုစ္စရိတာနိ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၆၃။ ပဉ္စ အဘိညာယော ပဉ္စ ဉာဏာနိ
နိဗ္ဗတ္တာ ဥပ္ပိဒိတာ နိပ္ပိဒိတာ။ အပ၊ ဌ၊ ၂။
၁၉၄။ (-မိလိန္ဒ။ ၃၅၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၄။ ဒိ၊
ဌ၊ ၃။ ၁၂၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၈။ ဥဒါန၊ ဌ၊
၁၉၇။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၁၄။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂။
အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၅။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၄၄၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄၈။ ဝဇီရု၊ ၃၁၀။ အံ၊ ဌိ၊
၁။ ၂၈၈။ အံ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၆၈။ မူလဌိ၊ ၂။ ၂၄။
မူလဌိ၊ ၃။ ၁၈၅။)

နိပ္ပိဒိတကိစ္စ (တိ) [နိပ္ပိဒိတ + ကိစ္စ။ (နိပ္ပိ-
ဒိတကတျ - သံ)] ပြီးစေအပ်သော - အမှု
- လုပ်ငန်း - ကိစ္စ - ရှိသော။ သူ။ ကတတ္တော
တိ နိပ္ပိဒိတကိစ္စော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၆။ (-
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၁။)

နိပ္ပိဒိတဇီဝိတ (တိ) [နိပ္ပိဒိတ + ဇီဝိတ]
ပြီးစေ - ဖြစ်စေ - အပ်သော အသက်ရှိသော။
သူ။ ပိဏ္ဍပရိယေသနေန နိပ္ပိဒိတဇီဝိတံ။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။

နိပ္ပိဒိတတ္တ (န) [နိပ္ပိဒိတ + တ္တ။ (နိပ္ပိဒိတတွ
- သံ)] ပြီးစေ - ပြည့်စုံစေ - ဖြစ်စေ -
အပ်သည်၏ အဖြစ်။ ပရိညာဒိသောဠသဝိဝံ
ကိစ္စံ အဂ္ဂဗလေန ဌိတေန နိပ္ပိဒိတတ္တာ။
ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈။ ဗလဿ နိပ္ပိဒိတတ္တာ။

သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၁၄။ (-ထေရီ၊ ဌ၊ ၃၀၃။ သီ၊ ဌိ၊
သစ်၊ ၁။ ၉။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၂၈၁။ အံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၀၁။
အနုဌိ၊ ၁။ ၁၇၃။)

နိပ္ပိဒိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ပဒ + ဧက + တဗ္ဗ]
ပြီးစေ - ဖြစ်စေ - အပ် - သင့် - ထိုက် -
သော။ သမာဓိသ္မိံ နိပ္ပိဒိတဗ္ဗေ တဿ
ဂေါစရေ။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၂၇၉။

နိပ္ပိဒိတဘာဝ (ပု) [နိပ္ပိဒိတ + ဘာဝ]
ပြီးစေအပ်သည်၏အဖြစ်။ သင်္ခတသဒ္ဓေါ ပန
သမေ တေဟိ နိပ္ပိဒိတဘာဝံ ဒီပေတိ။
မူလဌိ၊ ၁။ ၅၁။

နိပ္ပိဒိတသုစရိတာဝါသ (တိ) [နိပ္ပိဒိတ +
သုစရိတ + အာဝါသ] ပြီးစေအပ်သော
ကောင်းသောအကျင့်ဟူသော နေရာရှိသော။
သူ။ ကတာဝါသာတိ နိပ္ပိဒိတသုစရိတာ-
ဝါသာ။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၀၂။

နိပ္ပိဒိယမာန (တိ) [နိ + ပဒ + ဧက + ယ +
မာန] ပြီးစေအပ်သော။ နိပ္ပိဒိယမာနော
(မူလဌိ၊ ၂။ ၂၄) တိ သာဝိယမာနော။ အနုဌိ၊
၂။ ၃၂။ (- ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀၁။
ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၁၀၁။ အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၄၇။ မူလဌိ၊ ၁။
၅၃။)

နိပ္ပိဒိယတိ (ကမ္မ၊ ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ဧက
+ ယ + တေ] ပြီးစေအပ်၏။ ယံ
ဒေသနာယ နိပ္ပိဒိယတိ။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၂။
နိပ္ပိဒိယတိ - အနုဌိ၊ ၂။ ၇၁။ နေတ္ထိ၊ ဌိ၊

၂၇။ စိတ္တာဘိသင်္ခါရပယောဂေန ယထာ
ကုသလာကုသလာ နိပ္ပဒိယန္တိ။ အနုဋီ၊ ၃။
၂၃၃။

နိပ္ပဒိယန္တိ (ကမ္မ၊ ကာ၊ ကြံ) [နိ + ပဒ + ဧက
+ ယ + အန္တေ] ပြီးစေအပ်ကုန်၏။ နိပ္ပ-
ဒိယတိ - ကြည့်။

နိပ္ပဒေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ပဒ + ဧက + တဗ္ဗ]
ပြီးစေ - ဖြစ်စေ - အပ် - သင့် - ထိုက် -
သော။ ဥပ္ပဒေတဗ္ဗောတိ နိပ္ပဒေတဗ္ဗော။
ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၉။ နိပ္ပဒေတဗ္ဗော - အနုဋီ၊ ၁။
၉၉။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၀၀။ နိပ္ပဒေတဗ္ဗာ - သံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၂၁၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၆။ မူလဋီ၊ ၃။ ၃၄။
နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၁၄၉။ နိပ္ပဒေတဗ္ဗံ - အဘိ၊ ၄။ ၁။
၃၂၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄။ နိပ္ပဒေတဗ္ဗတော -
မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၃။ နိပ္ပဒေတဗ္ဗဿ - ဝိ၊ ၄။ ၄။
၂၁၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၈။ နိပ္ပဒေတဗ္ဗေ -
ဝိမာန၊ ၄။ ၆၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၂။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၄၆၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၇။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၃။ အံ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၀၁။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၀။ မူလဋီ၊ ၂။
၁၅၈။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၇။ နိပ္ပဒေတဗ္ဗေသု -
ဝိမာန၊ ၄။ ၇၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၈။

နိပ္ပဒေတဗ္ဗတာ (တိ) [နိပ္ပဒေတဗ္ဗ + တာ]
ပြီးစေအပ်သည်၏အဖြစ်။ နိပ္ပဒေတဗ္ဗတံ
နိဿာယ ပစ္စယာ ပဝတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၀၃။

နိပ္ပဒေတဗ္ဗနိပ္ပဒန (န) [နိပ္ပဒေတဗ္ဗ + နိပ္ပဒန]
ပြီးစေအပ်သည်ကို ပြီးစေခြင်း၊ ပြီးစေအပ်
သောသဘောကို ပြီးစေခြင်း။ နိပ္ပဒေတဗ္ဗ-
နိပ္ပဒနံ သိဒ္ဓမေဝ ဟောတိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၇။

နိပ္ပဒေတဗ္ဗပယောဂ (ပု) [နိပ္ပဒေတဗ္ဗ +
ပယောဂ] ပြီးစေအပ်သောလုံ့လ။ အတ္တနာ
နိပ္ပဒေတဗ္ဗပယောဂေါ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၂။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉။

နိပ္ပဒေတဗ္ဗဝိသယ (ပု) [နိပ္ပဒေတဗ္ဗ +
ဝိသယ] ပြီးစေအပ်သောအာရုံ။ ဓမ္မေ
ဝါ မဂ္ဂပလေ နိပ္ပဒေတဗ္ဗဝိသယဘူတေ ဝါ
ပဝတ္တာ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၄၆။

နိပ္ပဒေတဗ္ဗသမ္ပန္န (တိ) [နိပ္ပဒေတဗ္ဗ + သမ္ပန္န]
ပြီးစေအပ်သော အကျိုးဆက်စပ်သော။ တံ
သမ္ပန္နေနာတိ နိပ္ပဒေတဗ္ဗသမ္ပန္နော။ အနုဋီ၊
၂။ ၁၉၆။

နိပ္ပဒေတဗ္ဗပေက္ခ (တိ) [နိပ္ပဒေတဗ္ဗ +
အပေက္ခ] ပြီးစေအပ်သော အကျိုးကိုရှုငဲ့
ခြင်းရှိသော၊ သူ။ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ
ကုသလာကုသလာနံ ပစ္စယဘာဝံ သတ္တိ-
ဝိသေသံ သနိပ္ပဒေတဗ္ဗတံ ပဿန္တိ နိပ္ပ-
ဒေတဗ္ဗပေက္ခာ ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၉၄။
(- အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၆။)

နိပ္ပဒေတိ (ကာ၊ ကြံ) [နိ + ပဒ + ဧက + တိ။
နိရုတ္တိ။ ၆၆၃။] ပြီးစေ၏။ နိပ္ပဒေတိ -
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၃၊ ၂၅၄။ ကင်္ခါ၊ ၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၃၄၀။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၈၀။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၈။ ထေရု
၄။ ၂။ ၂၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၇၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆၂။ အံ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၈၈။ သာဓေတိ နိပ္ပဒေတိ - သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၀၉။ နိပ္ပဒေန္တိ - အပ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။ သာရတ္ထ၊

၃။ ၆၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၂။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၈။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၂။ ၂၂။ သာဓေန္တိ နိပ္ပိဒေန္တိ — ဒိ၊
၄။ ၃။ ၂၅။ နိပ္ပိဒေတိ — အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄။ အပါ၊ ၄။
၂။ ၁၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၂။ နိပ္ပိဒေယျ —
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂။ သာဓေယျတိ နိပ္ပိဒေယျ။
ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃၁၂။ နိပ္ပိဒေယျံ — ဒိ၊ ၄။ ၂။
၄၀၀။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၉။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၈၅။ သိ၊
၄။ သစ်၊ ၁။ ၂၅၃။ နိပ္ပိဒေသိ — ဇာ၊ ၄။ ၁။
၂၀၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၂။ နိပ္ပိဒေသာတိ —
ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၉၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။ အပါ၊ ၄။ ၁။
၁၅၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၂၉။ ဒိ၊
၄။ ၂။ ၁၈၅။ နိပ္ပိဒေသတိတိ သာဓေသတိ၊
သဒ္ဓိ ဂမိသတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။
၈၉။ နိပ္ပိဒေသာမိ — အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂။
ဝိမာန၊ ၄။ ၉၀။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၈။ နိပ္ပိ-
ဒေသာမ — မိလိန္ဒ၊ ၂၈။

နိပ္ပိဒေတု (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပဒ + ဧက + တု]
ပြီးစေခြင်းငှါ။ အတ္တနော ပဋိလာဘဝသေန
နိပ္ပိဒေတု။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၃။ ပဗ္ဗဒ္ဓိတကိစ္စံ
နိပ္ပိဒေတု။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၂။ (- အံ၊ ၄။ ၃။
၅၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၄၂။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၂၂၅။
အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၄၆။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၃၅။ မူလဋီ၊ ၁။ ၉၆။)

နိပ္ပိဒေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ပဒ + ဧက + တွာ]
ပြီးစေ - ပြည့်စုံ - စေ၍။ ဥပသမ္ဘာယိတွာ
ဝါ နိပ္ပိဒေတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၁၁၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၂။ သဿ နိပ္ပိဒေတွာ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။ အာဟာရံ ပဋိယာဒေတွာ

နိပ္ပိဒေတွာ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ အဘိသမ္ဘု-
ဏိတွာတိ နိပ္ပိဒေတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၅၉။
(- ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။ ထေရု
၄။ ၂။ ၂၀၊ ၁၄၆။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၊ ၂၀၄။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၃၇။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၉။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၆၇။)

နိပ္ပိဒေန္တိ (တိ) [နိ + ပဒ + ဧက + အန္တိ]
ပြီးစေတတ်သော၊ သူ။ ဝဿိကသာဋိက-
စိဝရံ နိပ္ပိဒေန္တိဿ ဣမိနာ သိက္ခာပဒေန
နိဿဂ္ဂိယံ ပါမိတ္တိယံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ တံ
နိပ္ပိဒေန္တော ဝဒညူ နာမ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၁။
ပဓာနဘူတအင်္ဂကိစ္စံ နိပ္ပိဒေန္တံ ဟုတွာ။ ဒိ၊
၄။ ၁။ ၂၄၉။ (- ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၄၇၄။ ဝဇီရု၊
၂၄၄၊ ၂၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၆။ ကင်္ခါ၊ ၄။
၃၃၅။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၄။)

နိပ္ပိဒေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ဧက +
အန္တိ] ပြီးစေကုန်၏။ နိပ္ပိဒေတိ - ကြည့်။

နိပ္ပိဒေယျံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ဧက +
ယျံ] ပြီးစေရာ၏။ နိပ္ပိဒေတိ - ကြည့်။

နိပ္ပိဒေယျံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ဧက +
ယျံ] ပြီးစေရာ၏။ နိပ္ပိဒေတိ - ကြည့်။

နိပ္ပိဒေယျံ (တိ) [နိ + ပဒ + ဧက + ဣ]
ပြီးစေ - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ ဉာ
ဏတိဓာတုယာ အတ္တဘူတံ ဉာဏံ ပစ္စယုပ္ပန္နံ
နိပ္ပိဒေယျံ ဘဝေ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၆။

နိပွါဒေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ဧက + ဤ]
ပြီးစေပြီ။ နိပွါဒေတိ - ကြည့်။

နိပွါဒေသတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ဧက +
သတိ] ပြီးစေလတ္တံ့။ နိပွါဒေတိ - ကြည့်။

နိပွါဒေသာမ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ဧက +
သာမ] ပြီးစေကုန်လိမ့်အံ့။ နိပွါဒေတိ -
ကြည့်။

နိပွါဒေသာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ဧက +
သာမိ] ပြီးစေလိမ့်အံ့။ နိပွါဒေတိ - ကြည့်။

နိပွါဒေဟိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပဒ + ဧက + ဟိ]
ပြီးစေလော့။ နိပွါဒေတိ - ကြည့်။

နိပွါဝကုလတ္တ (ပု) [နိပွါဝ + ကုလတ္တ] ပဲကြီး
- ပဲတက်ကြီး (နှင်) ကုလားပဲ - ပဲပိစပ်။
နိပွါဝကုလတ္တံ နိပွါဝကုလတ္တာ။ မောက်၊
ပဉ္စိကာ၊ ၃။ ၁၉။

နိပွေါဋိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဖုဋ + ယ +
တေ။ ဖုဋေဝိကာသဘောဒနေ။ ဘူ စုရော
စု ဝိဓနေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၅၀] အကြိမ်ကြိမ်
အဖန်ဖန် - ခါလှုပ် - ခါတွက် - အပ်၏။ တံ
ပါဝဋ် ရဇောဟရဏတ္တံ နိပွေါဋိယတိ ဧတာ-
ယာတိ ပါဝဋ်နိပွေါဋနာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၈။

နိပွေါဋေတိ (ကြိ) [နိ + ဖုဋ + ဧက + တိ]
အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် - ခါလှုပ် - ခါတွက် -
၏။ သေယျထာပိ နာမ ဗလဝါ သောဏ္ဍိတာ

ဝုတ္တော ဝါလံ ကဏ္ဏေ ဂဟေတွာ သြဓနေယျ
နိဒ္ဒါနေယျ နိပွေါဋေယျ။ ဧဝမေဝါဟံ သမဏံ
ဂေါတမံ ဝါဒေန ဝါဒံ သြဓနိဿာမိ နိဒ္ဒါ-
နိဿာမိ နိပွေါဋေဿာမိ။ မ၊ ၁။ ၂၉၁။ မ၊
၂။ ၃၈။ နိပွေါဋေယျာတိ ပုနယျနံ ပပွေါ-
ဋေယျ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၃။

နိပွေါဋေယျ (ကြိ) [နိ + ဖုဋ + ဧက + ဧယျ]
အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် - ခါလှုပ် - ခါတွက်
- ရာ၏။ နိပွေါဋေတိ - ကြည့်။

နိပွေါဋေဿာမိ (ကြိ) [နိ + ဖုဋ + ဧက +
ဿာမိ] အဖန်ဖန် - ခါလှုပ် - ခါတွက် -
လိမ့်အံ့။ နိပွေါဋေယျ - ကြည့်။

နိပ္ပဝိတ (တိ) [နိ + ပ္ဍု + တ] ထုတ်ဆောင်
- ကယ်တင် - ဆယ်ယူ - အပ်သော။
နိပ္ပဝိတ (ဇာ၊ ၁။ ၂၇၁) နိ ဥဒ္ဓရိတံ။ စရိယာ၊
၄။ ၁၄၆။

နိဗ္ဗာ (တိ) [နိ + ဗဓ + တ။ ဗဓ ဗန္ဓနေ။ ဂူ။
၆၂၈။ နိတိ၊ ဓာ။ ဘူစု ဗန္ဓေဒိ မဇ္ဈနေ။
ဓာတွတ္ထ။ ၂၅၃။ နိ + ပဒ + တ။ (နိဗ္ဗာ -
သံ၊ ဣဗ္ဗာ - ပြာ)] (၁) မြဲသော။ (၂)
ဖွဲ့အပ် - နောင်ဖွဲ့အပ် - သော၊ နှိပ်စက်အပ်
သော။ (၃) တခုသော အဖို့ရှိသော၊ အမှန်
စင်စစ်ဖြစ်သော။ (၄) ထားအပ်သော။ (၅)
ဖြစ်စေအပ်သော။ (၆) ဖွဲ့ - သီကုံး - အပ်
သော (ပန်းဆိုင်)။ (၇) (ကြိ၊ ဝိ) အမြဲမပြတ်။
(၁) အပရိဟိနဇ္ဈာနဿ နိဗ္ဗာ၊ ဂတိ
ဟောတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၈။ သြကာသတော

ပန ပုဗ္ဗဿ ဩကာသော နာမ နိဗ္ဗဒ္ဓေါ နတ္ထိ။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၃။ နိဗ္ဗဒ္ဓံ
 ကတ္တာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၂။) တိ “အသုကကုလေ
 ယာဂုဘတ္တံ ဝိဟာရဝါရိကာနဉ္စေဝါ” တိ ဧဝံ
 နိယမနံ ကတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၂။ နိဗ္ဗဒ္ဓါ
 (တိ၊ ပ၊ ၈) — သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၂၆၅၊ ၂၇၃။ သံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၁၇။ နိဗ္ဗဒ္ဓေါ (ပု၊ ပ၊
 ၈) — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၂။ နိဗ္ဗဒ္ဓံ
 (န၊ ပ၊ ၈) — အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၃။ နိဗ္ဗဒ္ဓါနိ (န၊ ပ၊
 ၈) — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၀။ ကင်္ခါ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂၉၅။
 ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၀၈။ နိဗ္ဗဒ္ဓေါ (န၊ သ၊ ၈) — ဒိ၊ ဌ၊
 ၃။ ၁၈၂။ (၂) ဘတ္တကိစ္စကရဏဌာနံ ပနဿ
 နိဗ္ဗဒ္ဓမေဝ အဟောသိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၉။
 ဣမေသံ ပန ပဉ္စန္ဒံ စိတ္တာနံ ဝတ္ထုဒ္ဓါရာရမ္မ-
 ကာနိ နိဗ္ဗဒ္ဓါနေဝ (နိဗ္ဗန္ဓာနေဝ၊ က) ဟောန္တိ။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၄။ သော “ကိ” တေ မမ
 ကသိတကာရဏေနာ” တိ ဝတ္တာ ပုနပျုနံ
 နိဗ္ဗဒ္ဓေါ ကထေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၁။ နိဗ္ဗဒ္ဓေါ
 (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၆) တိ ပိဋ္ဌိတော။ သမ္မော၊
 ယော၊ ၂၀၅။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၃။) (၁) နိဗ္ဗဒ္ဓံ
 (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၄) န္တိ ဧကန္တိကံ။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၂။
 ၂၅၃။ (၄) (၅) နိဗ္ဗဒ္ဓါန (၁) ကြညံ၊ (၆)
 နိဗ္ဗဒ္ဓပုဗ္ဗဒါမဝိဿဋ္ဌမာလာဂုဠဝိပွကိဏ္ဏ-
 ကြညံ၊ (၇) (ကြိ၊ ဝိ) နိဗ္ဗဒ္ဓံ ဘာဒယိဿတိ။
 အပ၊ ၁။ ၃၅၇။ တေသံ ပန ဘိက္ခုနံ နိဗ္ဗဒ္ဓံ
 ဒေဝေါ ဝဿတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၆။ (- ဝိ၊ ဌ၊
 ၁။ ၃၁၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၅၀။
 သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၃။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၁၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
 ၂။ ၁၄။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၆၇။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၄၁။ ဇာ၊
 ဌ၊ ၁။ ၁၁၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၁၊ ၂၀၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
 ၁၅၂။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၂၄။ အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၁၈။

နိဗ္ဗဒ္ဓကာမ (တိ) [နိဗ္ဗဒ္ဓံ + ကာမ] အမြဲမပြတ်
 - လိုလား - တောင့်တ - အပ်သော ကာမ
 ဂုဏ်ရှိသော၊ သူ။ ပစ္စုပ္ပန်ကာမာတိ
 နိဗ္ဗဒ္ဓါကာမာနိဗ္ဗဒ္ဓရမ္မဏာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၂။
 ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၈၅။ ပစ္စုပ္ပန်တာ ကာမာ
 ဧတေသန္တိ ပစ္စုပ္ပန်ကာမာ။ တေ ပန
 တေသံ ယေဘုယျေန နိဗ္ဗဒ္ဓါနိ ဟောန္တိတိ
 “နိဗ္ဗဒ္ဓကာမာ” တိ ဝုတ္တံ။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၁၈။

နိဗ္ဗဒ္ဓကာလ (ပု) [နိဗ္ဗဒ္ဓံ + ကာလ] မြဲသော
 - အချိန် - အခါ - ကာလ။ တက္ကေဝ
 ဝါသဿ နိဗ္ဗဒ္ဓကာလတော ပဋ္ဌာယ။ ဝိမတိ၊
 ၂။ ၂၅၀။

နိဗ္ဗဒ္ဓဂမနတ္ထ (ပု) [နိဗ္ဗဒ္ဓံ + ဂမန + အတ္ထ]
 အမြဲမပြတ်သွားခြင်းဟူသောအကျိုး။ နိဗ္ဗဒ္ဓ-
 ဂမနတ္ထာယာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊
 ၂၄၂) တိ အတ္တနောဝ နိရုတ္တရဂမနတ္ထာယ။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၀။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂၄။
 ပါစိတ်၊ ယော၊ ၅၂၆။)

နိဗ္ဗဒ္ဓဂမနမဂ္ဂ (ပု) [နိဗ္ဗဒ္ဓံ + ဂမန + မဂ္ဂ]
 အမြဲ - မပြတ်သွားရာ - လမ်း - ခရီး။
 သီတာဒီနံ ဂေါစရာယ ပက္ကမန္တာနံ နိဗ္ဗဒ္ဓ-
 ဂမနမဂ္ဂေါ န ဝဋ္ဋတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၄။
 (- ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၆။)

နိဗ္ဗဒ္ဓဂေါစရ (တိ) [နိဗ္ဗဒ္ဓံ + ဂေါစရ] အမြဲ
 မပြတ် - လှည့်လည် - ကျက်စား - ရပ်အရပ်။
 ဟတ္ထိနံ ပန နိဗ္ဗဒ္ဓဝသနဌာနမ္ပိ နိဗ္ဗဒ္ဓဂေါစရ-
 ဌာနမ္ပိ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၅။ (- ဝိမတိ၊
 ၁။ ၂၇၆။)

နိဗ္ဗာန (ပု) [နိဗ္ဗ + အာရ] အမြဲမပြတ်
- လှည့်လည် - ကျက်စား - ခြင်း။ နိဗ္ဗာ-
နာရဝသေန အဘိဏ္ဍိတံ စရတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၀။

နိဗ္ဗာနရိက္ခာ (ပု) [နိဗ္ဗာနရိက္ခာ + ဘိက္ခ]
အမြဲမပြတ် - လှည့်လည်ခြင်း - သွားလာ -
ခြင်း - ဒေသစာရိ လှည့်လည်ခြင်း - ရှိသော
ရဟန်း။ တုမေဟိ သဒ္ဓိ နိဗ္ဗာနရိက္ခာဘိက္ခုနံ
ဒမ္မိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၅၇။
ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခ။ ၃၀၀။

နိဗ္ဗာနရိက္ခာ (ထိ) [နိဗ္ဗာ + စာရိက္ခာ (= စရ
+ ကိက္ခ + အာ)] အမြဲမပြတ် - လှည့်လည်
- သွားလာ - ခြင်း။ ဒေသစာရိလှည့်လည်
ခြင်း။ ယံ ပနောကဿေဝ ဗောဓနေယျ-
သက္ကဿတ္တာယ ဂစ္ဆတိ။ အယံ နိဗ္ဗာနရိက္ခာ
နာမ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၆။ ကဉ္စိ၊ ကတိပယေ ဝါ
ပုဂ္ဂလေ ဥဒ္ဓိဿစာရိတာ နိဗ္ဗာနရိက္ခာ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၂၈၇။ သီ၊ ဋီ၊ သင်္ခ။ ၂။ ၂၀၆။ နိဗ္ဗာဝါသဉ္စ
ပုဂ္ဂလံ ဥဒ္ဓိဿ စာရိက္ခာ နိဗ္ဗာနရိက္ခာ။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၁၆။ (= ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၃။)

နိဗ္ဗာနစေတိယဇေဂ္ဂက (တိ) [နိဗ္ဗာ + စေတိယ
+ ဇေဂ္ဂ + ကျ] အမြဲမပြတ် စေတိတော်ကို
- စောင့်ရှောက် - သုတ်သင် - တတ်သော၊
သူ။ နိဗ္ဗာနစေတိယဇေဂ္ဂကော ဟောတိ
ပဗ္ဗဇိတော ဝါ ဂဟဋ္ဌော ဝါ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂၄။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၅၅။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခ။ ၂၉၆။

နိဗ္ဗာနဇေဂ္ဂနာဝ (ပု) [နိဗ္ဗာ + ဇေဂ္ဂနာ + ဘာဝ]
အမြဲမပြတ် - စောင့်ရှောက် - သုတ် - သင်

- ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်။ တိကပဏ္ဏမတ္တိ-
ကာသု ပတိတာသု တာသံ ပုနပ္ပုနံ ဌပေ-
တဗ္ဗတာယ နိဗ္ဗာနဇေဂ္ဂနာဝေါ ဒုတိယော။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂။

နိဗ္ဗာနာန (န) [နိဗ္ဗာ + ဌာန] မြဲသော
အရပ်။ န ဗုဒ္ဓါ ဧဝံ ဧကံ နိဗ္ဗာနာနယေဝ
ဂစ္ဆန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။ (- ဝဇီရ။ ၄၉၄။)

နိဗ္ဗာတာ (ထိ) [နိဗ္ဗာ + တာ]
မြဲသည်၏အဖြစ်။ သဟေတုကဟေတု-
သမ္ပယုတ္တဒုကာဒိဒေသနာယ နိဗ္ဗာတာ
နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၆။

နိဗ္ဗာတ္တ (န) [နိဗ္ဗာ + တ္တ] အထက်ပုဒ်နက်
ကြည့်။ နိမန္တနတော ပဌမံ နိဗ္ဗာတ္တာ ပန
နိစ္စာတ္တာဒိပရသန္တကမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ ဝဇီရ။ ၃၁၅။
(- ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၆။)

နိဗ္ဗာဒါတဗ္ဗ (တိ) [နိဗ္ဗာ + ဒါတဗ္ဗ] အမြဲ
မပြတ် - ပေး - လှူ - အပ်သော၊ နိစ္စဗဒ်လှူ
အပ်သော။ နိဗ္ဗာဒါတဗ္ဗံ ကတွာ ဌပေသိ။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၄။

နိဗ္ဗာဒါန (န) [နိဗ္ဗာ + ဒါန] (၁) အမြဲမပြတ်
- ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍ - ပေးလှူ - ခြင်း။ (၂)
အမြဲမပြတ်ပေးလှူအပ်သော ဒါန၊ ပိုင်းခြား
သတ်မှတ်၍ - ထားအပ် - ဖြစ်စေအပ် -
သော ဒါန။ (၁) သမ္ပသတ္တာနံ အဘယံ
ဒတွာ သာကာနံ နိဗ္ဗာဒါနံ ပဌပေသိ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၅၁၂။ (၂) နိဗ္ဗာဒါနဿာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။

၁၄၇) တိ ဧတ္ထ “ဧတ္တကံ ကာလံ ဘဂဝတော ဒဿာမာ” တိ နိဗ္ဗာနတ္ထဝသေန ပရိစ္ဆိန္နိတွာ ဌပိတဒါနဿ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၃၁။ နိဗ္ဗဒါနာနိ (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၀) တိ နိဗ္ဗန္ဓေတွာ နိယမေတွာ ပဝေကိဝသေန ပဝတ္တိတဒါနာနိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၀။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၆။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၂။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၇။)

နိဗ္ဗဒ္ဓါရ (တိ) [နိဗ္ဗ + ဒ္ဓါရ] မြသောဒ္ဓါရ ရှိသော (စက္ခုဝိညာဏ်-စသည်)။ နိဗ္ဗဒ္ဓဝတ္ထု နိဗ္ဗဒ္ဓါရ နိဗ္ဗဒ္ဓါရဗ္ဗဏမေဝ ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၇။

နိဗ္ဗနာဝါ (ထိ) [နိဗ္ဗ + နာဝါ] အမြဲမပြတ် - သွားလာနေ - စုံဆံနေ - သော လှေ။ ဘဂဝတော စ ဝုဓနာဝါ အနုညာတာ၊ တသ္မာ နိဗ္ဗနာဝါယေဝ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၈။

နိဗ္ဗနိဝါသဌာန (န) [နိဗ္ဗ + နိဝါသ + ဌာန] အမြဲမပြတ် နေထိုင်ရာအရပ်။ နတ္ထိ ဧတေသံ နိဂေတံ နိဗ္ဗနိဝါသဌာနန္တိ အနိဂေတော။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၉။

နိဗ္ဗနိသိဒ္ဓနဌာန (န) [နိဗ္ဗ + နိသိဒ္ဓန + ဌာန] အမြဲမပြတ် နေထိုင်ရာအရပ်။ သစေ ပနဿ နိဗ္ဗနိသိဒ္ဓနဌာနံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၇။

နိဗ္ဗပညတ္တ (တိ) [နိဗ္ဗ + ပညတ္တ] အမြဲမပြတ် ခင်းထားအပ်သော။ နိဝေသနေ စ နိဗ္ဗပညတ္တာနိ အာသနာနိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၁။

နိဗ္ဗပယောဂ (ပု) [နိဗ္ဗ + ပ + ယုဇ + ဏာ။ ပသဒ္ဓါဘုသတ္တ] အမြဲ - မပြတ် - လွန်ကဲစွာ - အားထုတ်ခြင်း။ နိဗ္ဗပယောဂေန ကတပရိစယဿ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၃။

နိဗ္ဗပုည (န) [နိဗ္ဗ + ပုည။ (နိဗ္ဗပုဏျ - သံ၊ ကိဗ္ဗပုဏ္ဏ - ပြာ)] မြသော - ကုသိုလ် - ကောင်းမှု။ ဧဝူပါနိ နိဗ္ဗပုညာနိ အတ္ထိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၅။

နိဗ္ဗပုပ္ဖဒါမဝိဿဌမာလာဂုဠဝိပကိဏ္ဏ (တိ) [နိဗ္ဗ + ပုပ္ဖဒါမ + ဝိဿဌ + မာလာဂုဠ + ဝိပကိဏ္ဏ] ဖွဲ့အပ်ဆွဲချိပ် - သိကုံး - အပ်သော ပန်းဆိုင်၊ စွန့်လွှတ်ပစ်တင်အပ်သော ပန်း (ပန်းကုံး) တို့ဖြင့် ဖရိုဖရဲ ပြန့်ကြဲသော။ သကလာဒဿသတသစက္ကဝါဠံ ဇေမာလာ - ကုလံ တတ္ထ တတ္ထ နိဗ္ဗနိဗ္ဗပုပ္ဖဒါမဝိသိဌ - မာလာဂုဠဝိပကိဏ္ဏ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉။ တဟံ တဟံ ဩလဝိတကုသုမဒါမေဟိ စေဝ တဟံ တဟံ ခိတ္တမာလာပိဏ္ဍိဟိ စ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁။

နိဗ္ဗဘတ္တ (န) [နိဗ္ဗ + ဘတ္တ။ နိဗ္ဗ + ဒိန္န + ဘတ္တ] မြသော ဆွမ်း။ အမြဲမပြတ် - ပေး - လှူ - အပ်သော - ထမင်း - ဆွမ်း။ တေ အတ္တနော သမ္ပတ္တိကာ နိဗ္ဗဘတ္တံ ဒါတုံ ဥဿဟန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၆။ (- ဧ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၀။)

နိဗ္ဗာနတ္ထိတာ (တိ) [နိဗ္ဗ + ဘတ္ထိ + တာ]
မြဲသော - အမြဲမပြတ် - ဆည်း ကပ်ခြင်းရှိ
သည်၏ အဖြစ်။ ဘိက္ခု ပရိပူရေန္တဿ တတ္ထ
နိဗ္ဗာနတ္ထိတာ အဝိဂတပေမတာ။ အံ၊ ငို၊
၃။ ၁၅၈။

နိဗ္ဗာနရိယာဘာဝ (ပု) [နိဗ္ဗ + ဘရိယာ +
ဘာဝ] မြဲသောမယား၏အဖြစ်၊ အမြဲမပြတ်
(- သက်ဆုံးတိုင် - ရာသက်ပန် - ရိုးမြေကျ)
- ပေါင်းသင်းအပ်သောမယား၏အဖြစ်။
ပုရိသဿေဝ မတိ ဣတ္ထိယာ အာရော-
စေန္တော ဇာယတ္တနေ ဝါ အာရောစေတိ
နိဗ္ဗာနရိယာဘာဝေ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၀။ ကင်္ခါ။
၁၃၂။

နိဗ္ဗာနဘိက္ခာ (ထိ) [နိဗ္ဗ + ဘိက္ခာ။ (နိဗ္ဗ-
ဘိက္ခာ - သံ၊ ဣဗ္ဗာဘိက္ခာ - ပြာ)] မြဲသော
ဆွမ်း၊ အမြဲမပြတ်တောင်းခံအပ်သော ဆွမ်း။
မမ နိဗ္ဗာနဘိက္ခံ ဂဏှန္တိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၈၁။
(- ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၈၀။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၁။ ဇာ၊ ဌ၊
၄။ ၃၆၇။)

နိဗ္ဗာနဘိက္ခာစာရ (ပု) [နိဗ္ဗာနဘိက္ခာ + စာရ]
အမြဲမပြတ်တောင်းခံအပ်သော ဆွမ်းအကျိုးငှါ
လှည့်လည်ခြင်း။ အမြဲဆွမ်းခံထွက်ခြင်း။
ယတ္ထ အန္တောဝဿေ နိဗ္ဗာနဘိက္ခာစာရော
ဘဏှပဋိစ္စာဒနဉ္စ လုပ္ပတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၈။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၂၈၄။

နိဗ္ဗာနဘောဂ (ပု) [နိဗ္ဗ + ဘောဂ] (၁) မြဲ
သော - ပိုင်းခြားသတ်မှတ်အပ်သော -

စည်းစိမ်ဥစ္စာ။ (၂) အမြဲမပြတ် ခံစား
အပ်သော ကာမဂုဏ်စည်းစိမ်။ (၁) ယော
ပန ရာဇတော လဒ္ဓံ နိဗ္ဗာနဘောဂံ
နိယျာတေတိ၊ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၁၃၄။ (၂) သတမ္ပိ သဟဿမ္ပိ ဒတ္တာ
မာတုဂါမံ အာနေတ္တာ နိဗ္ဗာနဘောဂံ ဘုဉ္ဇန္တိ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၂။ ဣတိဝုတိ၊ ဌ၊ ၂၈၅။

နိဗ္ဗာနဘောဇန (န) [နိဗ္ဗ + ဘောဇန]
မြဲသော - ဆွမ်းစား - ဆွမ်းကျွေး - ခြင်း။
သာရတ္ထိယဉ္စိ အနာထပိဏ္ဍိကဿ နိဝေသနေ
ပဉ္စန္ဒံ ဘိက္ခုသတာနံ နိဗ္ဗာနဘောဇနံ ပဝတ္တိနိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၇။

နိဗ္ဗာနမဓုရဿရ (ပု) [နိဗ္ဗ + မဓုရ + သရ]
အမြဲမပြတ် - ချို - သာယာ - သောအသံရှိ
သော၊ သူ။ မဉ္ဇူဿရာ သိတာတိ နိဗ္ဗာ-
နမဓုရဿရာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၁၈။

နိဗ္ဗာနယာဂ (ထိ) [နိဗ္ဗ + ယာဂ] အမြဲမပြတ်
ပေးလှူအပ်သော ယာဂ။ နိဗ္ဗာနယာဂ မညေ
နတ္ထိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၈၇။

နိဗ္ဗာနဝတ္ထ (န) [နိဗ္ဗ + ဝတ္ထ] (၁) မြဲသော
- ပိုင်းခြားသတ်မှတ်အပ်သော - ရိက္ခာစိတ်၊
နိဗ္ဗာနဝတ်။ (၂) မြဲသော - ပိုင်းခြားသတ်မှတ်-
အပ်သော - ကတိကကျင့်ဝတ်။ (၁) နိဗ္ဗာ-
နဝတ္ထ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄) နိ “ဧကဿ ဒီဝ-
သဿဇတ္တက” နိ နိယာမေတွာ ဌပိတဝတ္ထံ။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၂၈။

နိဗ္ဗာန်ဝတ္ထု (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၆) ၏ ပုဗ္ဗေ ဥပနိဗ္ဗာ-
ပါတဝတ္ထံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၁။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၈။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၈၅။) (၂) နိဗ္ဗာန်ဝတ္ထံ ဌပေတွာ
(ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၇၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၁၁) တံ
သဇ္ဈာယမနသိကာရာဒိသု နိရန္တရကရဏီ-
ယေသု ကတ္တဗ္ဗံ ကတိကဝတ္ထံ ကတွာ။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၂။

နိဗ္ဗာန်ဝတ္ထု (န) [နိဗ္ဗာန် + ဝတ္ထု] (၁)
မြသောတည်ရာ။ (၂) မြသော - ဝတ္ထု -
အာရုံ - ကာမဂုဏ်။ (၁) နိဗ္ဗာန်ဝတ္ထု နိဗ္ဗာ-
ဒ္ဓါရုံ နိဗ္ဗာန်ရမ္မဏမေဝ ဟူတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၇။ အန္တော ဂေဟသမိတ-
တော နိဗ္ဗာန်ဝတ္ထုတော ဗဟိဒ္ဓါ ပတ္တနံ
ကတွာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၂။ (၂) တေပိ နိဗ္ဗာ-
န်ဝတ္ထုသ္မိံ ယေဝ ဝသံ ဝတ္တေန္တိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၈၂။ (- ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၈၅။)

နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိက (ပု) [နိဗ္ဗာန် + ဝဿာ +
ဝါသိက] အမြဲနေထိုင်ရာဖြစ်သော - နေရာ
အရပ် - အဆောက်အဦ၊ အမြဲနေရာအိမ်။
နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိကတော ဝါ ထာမမဇ္ဈိမဿ
ပုရိသဿ ဒွိန္ဒံ လေဉ္စပါတာနံ အန္တော
ဥပစာရသီမာ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၄၉။

နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိက (တိ) [နိဗ္ဗာန် + ဝဿာ + က]
(က) အမြဲနေထိုင်သော၊ သူ။ (ခ) အမြဲနေ
ထိုင်ရာဖြစ်သော။ (က) ဧကော ဘိက္ခု
အာဝါသိကော နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိကော အဟောသိ။
ပေတ၊ ဌ၊ ၂၅၀။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၂။) (ခ)
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိက (ပု) [နိဗ္ဗာန် + ဝဿာ +
ဝါသိက] အမြဲနေထိုင်ရာ - နေရာအရပ်
- အဆောက်အဦ။ နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိက-
အာဝါသိကတော ဝါ ထာမမဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ
ဒွိန္ဒံ လေဉ္စပါတာနံ အန္တော ဥပစာရသီမာ
ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၁၇။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၉။
နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာန် ဝဿန္တိ ဧတ္ထာတိ နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိကော
သောယေဝ နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိကော။ သော စ
သော အာဝါသိကောတိ နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိက-
ဝါသိကတိ နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိကော။
ကင်္ခါ၊ ယော၊ မဟာဋီ၊ ၃။ ၇၄။

နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိက (န) [နိဗ္ဗာန် +
ဝဿာ + သေနာသန] အမြဲနေရာ
ကျောင်း။ နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိကသေနာသနံ ဝုတ္တံ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၆။

နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိက (န) [နိဗ္ဗာန် + ဝဿာ + ဌာန]
အမြဲနေရာ - အရပ် - ဌာန။ အာသယောတိ
နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိက။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၅။ ကင်္ခါ၊ ၃။
သင်္ခါ၊ ၂၃၈။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၁၇၄။)

နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိက (တိ) [နိဗ္ဗာန် + ဝဿာ +
အာဝါသိက + ဣက] အမြဲမပြတ် -
မိုးလပတ်လုံး နေခြင်းရှိသော။ နိဗ္ဗာန်ဝဿာ-
ဝါသိကံ သေနာသနံ ဂဏိတုကာမေန ဝတ္တံ
နိက္ခိပိတွာ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၉။

နိဗ္ဗာန်ဝဿာဝါသိကလာဘ (တိ) [နိဗ္ဗာန်ဝဿာ-
ဝါသိက + လာဘ] အမြဲမပြတ် - မိုးလ

ပတ်လုံးနေခြင်းရှိသော - ဝါကပ်သော -
ရဟန်းတို့အား ရအပ်သောလာဘ်ရှိသော။
နာနာလာဘောတိတိ ဝိသု ဝိသု နိဗ္ဗာဓဿာ-
ဝါသိကလာဘောတိ။ ဝိမတိ။ ၂။ ၂၀၀။

နိဗ္ဗာဓဝါသ (ပု) [နိဗ္ဗာ + ဝါသ] (၁) အမြဲ
မပြတ်နေခြင်း။ (၂) အမြဲမပြတ် နေရာ
အရပ်။ (တိ) (၃) အမြဲမပြတ် - နေ -
နေခြင်းရှိ - သော။ သူ။ (၁) အန္တောဝဿေ
ပန နိဗ္ဗာဓဝါသံ ဝသိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၄။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၁၇၀။ ဝါသံ ဝါတိ တတ္ထ နိဗ္ဗာဓဝါသံ
ဝါ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၀။ နိဗ္ဗာဓဝါသန္တိ နိစ္စဝါသံ။
ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၁၆။ နိဗ္ဗာဓဝါသန္တိ နိစ္စ-
ဝါသေန။ မဏိမဇ္ဈ။ ၂။ ၃။ နိဗ္ဗာဓဝါသော (ပ၊
ဇ) — ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂၉။ နိဗ္ဗာဓဝါသံ (ဒု၊ ဇ)
— ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၉။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၁။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၄၄၊ ၁၉၂။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၈။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၆၂။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀။ ဒိ၊ ဋီ၊
၂။ ၂၂၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၀။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉။
နိဗ္ဗာဓဝါသေ (သ၊ ဇ) — နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၉၁။ (၂)
ဝဿာဝုတ္တကာလေ မဟာရာဇ နိဗ္ဗာဓဝါသော
နာမ လဒ္ဓံ ဝဋ္ဋတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၀။
ကာကာဒိနံ နိဗ္ဗာဓဝါသဿ ယဿ ကဿစိ
ရက္ခဿ ဟေဌာ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၆၄။ (တိ)
(၃) နိဗ္ဗာဓဝါသော စ အာဝါသသင်္ဂေန
ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။ ဧကော
တိတ္ထိရောပိ တတ္ထ နိဗ္ဗာဓဝါသော အဟောသိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၁၁။ (- မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၉။)

နိဗ္ဗာဓဝါသတ္ထ (ပု) [နိဗ္ဗာ + ဝါသ + အတ္ထ]
အမြဲနေခြင်းဟူသော အကျိုး။ အသေနာ-
သနိကော နာမ အတ္တနာ ဝါ ပရေန ဝါ
အတ္တနော နိဗ္ဗာဓဝါသတ္ထံ အပါပိတသေနာ-
သနိကော။ ဝဇီရ။ ၄၇၀။

နိဗ္ဗာဓဝါသနိဝါရဏ (န) [နိဗ္ဗာ + ဝါသ +
နိဝါရဏ] အမြဲနေခြင်းကို - တားမြစ် -
ပိတ်ပင် - ခြင်း။ သာဝကာနံ ဧကသ္မိ ဌာနေ
နိဗ္ဗာဓဝါသနိဝါရဏတ္ထံ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၉၁။

နိဗ္ဗာ (နိဗ္ဗ) ဝါသရက္ခ (ပု) [နိဗ္ဗာ (နိဗ္ဗ) ဝါသ +
ရက္ခ] အမြဲနေရာဖြစ်သော သစ်ပင်။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗာ (နိဗ္ဗ) ဝါသရက္ခမူလ (န) [နိဗ္ဗာ (နိဗ္ဗ) ဝါသ
+ ရက္ခ + မူလ] အမြဲနေရာဖြစ်သော
သစ်ပင်၏ - အရင်း - အောက်အရပ်၊ အမြဲ
နေရာ - သစ်ပင်ရင်း - သစ်ပင်အောက်။
ကာကာဒိနံ နိဗ္ဗာဓဝါသရက္ခမူလေ (ကင်္ခါ။
၂၁၁) တိ ယတ္ထ ဝုဓနိဝါသေန တာဒိ-
သဿ ကာကာဒိနံ နိဗ္ဗာဓဝါသဿ ယဿ
ကဿစိ ရက္ခဿ ဟေဌာ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။
၃၆၄။ နိဗ္ဗာဓဝါသရက္ခမူလေတိ နိရန္တရံ ဗန္ဓံ
နိဗ္ဗာဓံ ဝုဓန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ နိဗ္ဗာဓံ ကုလာ-
ဝကော ကတ္တာ ဝသန္တိ ဧတ္တာတိ နိဗ္ဗာဓဝါသော၊
သော စ သော ရက္ခေစာတိ နိဗ္ဗာဓဝါသ-
ရက္ခေ။ တဿ မူလံ သမိပန္တိ နိဗ္ဗာဓဝါသ-
ရက္ခမူလံ။ တာဒိသေ ရက္ခဿ ဟေဌာတိ
အတ္ထော။ ကင်္ခါ၊ ယော၊ မဟာဋီ၊ ၃။ ၃၅၉။

နိဗ္ဗာနဝါသီ (တိ) [နိဗ္ဗာ + ဝသ + ကိ] အမြဲ
နေလေ့ရှိသော။ သူ။ ဂေါပါ နာမ နိဗ္ဗာ-
ဝါသီနော န ဟောန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄။
နိဗ္ဗာနဝါသီနော (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၄) တိ ရုက္ခ-
ပဗ္ဗတပဋိပဒ္ဓေါသု ဝိမာနေသု နိဗ္ဗာနဝါသီတာယ
နိဗ္ဗာနဝါသီနော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၀။ (- မ၊ ဌ၊ ၃။
၁၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၇။)

နိဗ္ဗာနဝိဟာရ (ပု) [နိဗ္ဗာ + ဝိဟာရ] (၁) အမြဲ
နေရာဖြစ်သော။ (၂) အမြဲ - မပြတ် -
နေခြင်း။ (၁) ကတရေန နိဗ္ဗာနဝိဟာရေန
ဝိဟာတဗ္ဗံ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၄။ (၂) သတတ-
ဝိဟာရာတိ နိဗ္ဗာနဝိဟာရာ နိဗ္ဗာနဝိဟာရာ။ အံ၊
ဌ၊ ၂။ ၃၆၈။

နိဗ္ဗာနဝိရိယ (န) [နိဗ္ဗာ + ဝိရိယ] အမြဲအား
ထုတ်မှု 'ဝိရိယ'။ တေမာသံ နိဗ္ဗာနဝိရိယံ
ကရိဿာမိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇။

နိဗ္ဗာနဝေလာ (ထိ) [နိဗ္ဗာ + ဝေလာ] မြဲသော
- အချိန် - အခါ။ ဗောဓိသတ္တော ပန
ရညော ဂတကာလေ နိဗ္ဗာနဝေလာယံ
အာဂန္နာ ဘတ္တကိစ္စံ ကရေတိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၂။ ၂၅၀။

နိဗ္ဗာနသာမိက (ပု) [နိဗ္ဗာ + သာမိက] မြဲသော
လင်ယောက်ျား။ အမြဲမပြတ် (- သက်ဆုံးတိုင်
- ရာသက်ပန် - ရိုးမြေကျ -) ပေါင်းသင်းအပ်
သော - ကာမပိုင်ရှင် - လင်ယောက်ျား။
နိဗ္ဗာနသာမိကော ဘဝိဿတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။
၂၆၈။

နိဗ္ဗာနသီလ (တိ) [နိဗ္ဗာ + သီလ] မြဲသော
သီလရှိသော။ သူ။ နိဗ္ဗာနသီလာနံ ဘိက္ခုနံ
အာဝရဏကရံ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂။ (- အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၆။)

နိဗ္ဗာနပိတ (တိ) [နိဗ္ဗာ + ဟာပေ + တာ။ ရူ။
၆၃၃။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၁၂၂၃။] မြဲစေအပ်သော။
လေခံ ကတွာ နိဗ္ဗာန ပိတံ။ ဝဇီရ၊ ၅၃၁။

နိဗ္ဗာနမိသဂေါစရ (ပု) [နိဗ္ဗာ + အာမိသ +
ဂေါစရ] မြဲသောအစာရှိသော - လှည့်လည်
- ကျက်စား - ရာအရပ်။ အတ္တနော နိဗ္ဗာ-
နမိသဂေါစရေ (နိဗ္ဗာနပိတဂေါစရေ၊ က)
ကတွာ။ ဣတိဝုတိ၊ ဌ၊ ၃၂၆။

နိဗ္ဗာနရမ္မဏ (န) [နိဗ္ဗာ + အာရမ္မဏ] (၁)
မြဲသော အာရုံ။ (တိ) (၂) မြဲသော အာရုံရှိ
သော။ (၁) စတ္တာရော ဓမ္မာ ဝေပရိဘောဂေ
နိဗ္ဗာနရမ္မဏေ ဟောန္တိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၃။ (-
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၂။) (တိ) (၂) ပစ္စုပ္ပန်တ-
ကာမာတိ နိဗ္ဗာနာမာ နိဗ္ဗာနရမ္မဏာ။ ဒိ၊ ဌ၊
၃။ ၁၈၂။ ဣတိဝုတိ၊ ဌ၊ ၂၈၅။ (- အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၃၈၇။)

နိဗ္ဗာနဝါသ (ပု) [နိဗ္ဗာ + အာဝါသ] အမြဲ
နေရာအရပ်။ အဋ္ဌမော အရဏော နိဗ္ဗာ-
ဝါသေ ဝါ ဂန္တဗ္ဗဌာနေ ဝါ ဥဋ္ဌေတဗ္ဗော။
ဝဇီရ၊ ၂၈၃။

နိဗ္ဗာနပဋ္ဌာက (တိ) [နိဗ္ဗာ + ဥပဋ္ဌာက] အမြဲ
လုပ်ကျွေးသော။ သူ။ ဘဂဝတော ဟိ ပဋ္ဌမ-
ဗောဓိယံ ဝိသတိဝဿန္တရေ နိဗ္ဗာနပဋ္ဌာကော

နာမ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၆။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၃၁၅။ (- အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၈၊ ၂၃၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၃၃၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁၅။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၈။
ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၆။)

နိဗ္ဗာနပဋ္ဌာနကာလ (ပု) [နိဗ္ဗာ + ဥပဋ္ဌာန +
ကာလ] အမြဲမပြတ် - အနီး၌ရပ်တည် -
ပြုစုလုပ်ကျွေး - ရာ - အချိန် - အခါ။
နိဗ္ဗာနပဋ္ဌာနကာလေ ပန ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိ-
ကော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၅။

နိဗ္ဗာနပဋ္ဌာနဘာဝ (ပု) [နိဗ္ဗာ + ဥပဋ္ဌာန +
ဘာဝ] အမြဲအနီး၌ ရပ်တည် - ပြုစုလုပ်
ကျွေး - သူ၏အဖြစ် - ခြင်း။ နိဗ္ဗာနပဋ္ဌာန-
ဘာဝ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂) ၏ အာရမ္မတော ပဋ္ဌာယ
ယာဝ ပရိနိဗ္ဗာနာ နိယတဥပဋ္ဌာနဘာဝံ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၂။

နိဗ္ဗာနပေါသထ (ပု) [နိဗ္ဗာ + ဥပေါသထ]
အမြဲဥပုသ် - ကျင့်သုံး - ဆောက်တည် -
ခြင်း။ ပါဠိဟာရိယပက္ခော နာမ အန္တော
ဝသေ တေမာသံ နိဗ္ဗာနပေါသထော။ အံ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၂၃။ ပါဠိဟာရိယပက္ခ (အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၁၈) - လည်းကြည့်။

နိဗ္ဗာနပေါသထိက (တိ) [နိဗ္ဗာ + ဥပေါသထ
+ က] အမြဲဥပုသ် - ကျင့်သုံး - ဆောက်
တည် - ခြင်းရှိသော၊ သူ။ ဒွိန္ဒ ပဝါရဏာနံ
အန္တရေ အမုမာသံ နိဗ္ဗာနပေါသထိကာ
ဘဝန္တိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၁။

နိဗ္ဗာန် (ပု) [နိ + ဗန္ဓ + အ။ (နိဗ္ဗာန် - သံ၊
ဏိဗ္ဗာ - ပြာ၊ နိဗ္ဗာ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (၁) ဖွဲ့ -
တုတ် - ချည် - နောင် - ခြင်း။ စွဲမြဲစေ
ခြင်း။ စွဲမြဲစေကြောင်းဖြစ်သော ပစ္စည်းဥစ္စာ၊
လက်ဖွဲ့ခြင်း။ လက်ဖွဲ့ပစ္စည်း။ (၂) လုံလ -
ကြောင့်ကြ - ဗျာပါရ - စိုက်ခြင်း။ အားထုတ်
ခြင်း။ (၃) အမြဲမပြတ်။ (၄) အနိုင်အထက်
ပြုမှုခြင်း။ (၅) အဖွဲ့အနွဲ့၊ အစီအကုံး။
(မုတ္တက၊ ကုလက၊ ကောသ၊ သံဃာတ
အဖွဲ့အနွဲ့ ၄-မျိုးတို့ဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော မဟာ
ကဗျာမျိုးသည် နိဗ္ဗာန်မည်၏။) (၆) စွဲလမ်း
ခြင်း။ တန်။ ၉၁၉ - ကြည့်။ (၁) သာ
ဝယပတ္တာ ရာဇဂဟသေဋ္ဌိနော မဟတာ
နိဗ္ဗာနန တဿ ပုတ္တဿ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ
ဒိနာ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၆။ (- မ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၃၇။) (၂) တနိဗ္ဗာန်တိ နိဗ္ဗာန် ဝုစ္စတိ
ဗျာပါရော၊ တတ္ထ ဗန္ဓာ ပသုတာ ဥဿု-
ကာတိ တနိဗ္ဗာန်။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၄။ (၃) နိဗ္ဗာန်
နိရုတ္တရံ။ ကင်္ခါ၊ ယော၊ မဟာဋီ၊ ၄။ ၄၉။
နိဗ္ဗာန်ဝါသရက္ခမူလ (ကင်္ခါ၊ ယော၊ မဟာဋီ၊ ၃။
၃၅၉) - လည်းကြည့်။ (၄) နိဗ္ဗာန်
ဗလက္ကာရေ။ တန်။ တန်၊ ဋီ၊ ၉၁၉။ (၅)
နိဗ္ဗာန်စာ နိဗ္ဗာန်စာ၊ ပုန ဒွိတ နိရုပ္ပါတေ။
သုဗောဓ။ ၉။ မုတ္တကာဒိဟိ စတူဟိ အဝိနာ-
ဘာဝတော မဟာကမ္မာဒိသဘာဝေန နိရုတ္တရံ
ကတွာ ဗန္ဓော စ။ ယင်းဋီ၊ သစ်။

နိဗ္ဗာန်တိ (ကြိ) [နိ + ဗန္ဓ + အ + တိ။ ဗန္ဓော
ဘူ စ ဗန္ဓ။ တတွတ္ထ။ ၂၅၄။] (၁) ဖွဲ့ -
ထုတ် - ချည် - နောင် - ၏။ မြဲစွာဖွဲ့၏။
(၂) ကြိမ်မန်များစွာ တောင်းဆို၏။ အကြပ်

ကိုင်း၏။ (၃) အမြဲ - မပြတ် - ဖြစ်စေ၏။
(တည်ထား၏)။ (၁) သက် စိတ္တံ နိဗ္ဗာန်တိ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၉၉။ အတ္တနော စိတ္တံ ဥပနိဗ္ဗာန်တိ၊ အပေတိတိ
အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၃၆။ နိဗ္ဗာန်တိတိ ဒဠံ ဗန္ဓတိ။ မဇ၊ ဋီ၊ ၂။
၄၃။ နိဗ္ဗာန်တိ - ဝဇီရ။ ၁၅၃။ ဝိမတိ၊ ၂။
၂၃၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၄။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၀။ အနုဋီ၊
၂။ ၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၆။ နိဗ္ဗာန်တိ - မိလိန္ဒ။
၈၄။ နိဗ္ဗာန်ယျာ - (ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂။ ဒီ၊ ဌ၊
၂။ ၃၅၃။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆၁)
တိ ဗန္ဓယျ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၆။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၀၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၅။
နိဗ္ဗာန်ဿ (ထေရ။ ၃၆၁) နိ နဗ္ဗာ -
နာရမ္ပဏေ ဘာဝနာဗလေန နိဗ္ဗာန်ဿ။
ထေရ။ ဌ၊ ၂။ ၄၇၈။ သတိယာ တံ နိဗ္ဗာန်ဿ
(ထေရ။ ၂၇၉) နိ တံ နိဗ္ဗာန်ဿာမိ
နိယမေသာမိ။ ထေရ။ ဌ၊ ၂။ ၆၆။ (၂)
မာတာပိတရော ယာစိ၊ တေ နံ ဝါရေန္တိ၊
သော တထေဝ နိဗ္ဗာန်တိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
၈၈။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၆။ နိဗ္ဗာန် - (မ၊ ဌ၊ ၄။
၁၃၉) တိ နိဗ္ဗာဒါတမ္ပံ ကတွာ ဌပေသိ။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၃၄၄။ ယာဂုဘတ္တံ နိဗ္ဗာန်သု၊ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၂၁၇။

နိဗ္ဗာန်န (န) [နိ + ဗန္ဓ + ယု။ (နိဗ္ဗာန်န - သံ၊
ကိဗ္ဗဏေ - ပြာ၊ နိဗ္ဗာန်နယ - သိဟိန္ဒြ)] (၁)
အကြောင်း။ (၂) ဖွဲ့ - တုတ် - ချည် -
နှောင် - ခိုင်မြဲစေ - ခြင်း။ (တိ) (၃) ဖွဲ့ -
တုတ် - ချည် - နှောင် - ခိုင်မြဲစေ - တတ် -
ခြင်းရှိ - သော။ (တွဲစပ်ချည်နှောင်ခြင်း။

ဆောက်လုပ်ခြင်း။ အဆောက်အဦ၊ ဆီးတား
နှောင်ယှက်ခြင်း။ ကြိုးအနှောင် P.S.D။
ချည်နှောင်ခြင်း။ တိုက်ခိုက်ခြင်း။ ဆုံးဖြတ်ချက်၊
ဝန်ခံချက်၊ ပိတ်ဆို့ခြင်း။ အကြောင်းအဖွဲ့၊
အဖွဲ့စာတမ်း၊ သစ်ဆန်းခြင်း။ စောင်းကြိုး။
သိဟိန္ဒြဓာန်။) (၁) နိဿေသေန အတ္တနော
ဖလံ ဗန္ဓတိ ပဝတ္တေတိတိ နိဗ္ဗာန်နံ။ ဓာန်။
ဓာန်၊ ဋီ၊ ၉၁။ (၂) အာရမ္ပဏေ စိတ္တဿ
နိဗ္ဗာန်နေ သတိယေဝ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၁၀။
အာဝရိယေန ဝိသေသတော ဉာဏဂတိယာ
နိဗ္ဗာန်နေ နိဝုတော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၆။ နိဗ္ဗာန်နိ
ဗန္ဓနံ။ မဇ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၄။ (- ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၅၁။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၁။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၁၅။) (တိ)
(၃) ရထဿ ယာယတော အာဇာနိ နိဗ္ဗာန်နံ။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၁။ (- သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၄၇။
မူလဋီ၊ ၁။ ၆၆။)

နိဗ္ဗာန်နိ (တိ) [နိ + ဗန္ဓ + အန္တိ] ဖွဲ့ - တုတ်
- ချည် - နှောင် - ခိုင်မြဲစေ - သော၊ သူ။
ဂဏနာဝိဓိ အနုဂန္ဓာ သတိယာ နိဗ္ဗာန်နော။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၃။ (- ထေရ။ ဌ၊ ၂။ ၆၆။)

နိဗ္ဗာန်နိ (ကြိ) [နိ + ဗန္ဓ + အန္တိ] ဖွဲ့ - တုတ်
- ချည် - နှောင် - မြဲစွာဖွဲ့ - ကုန်၏။ နိဗ္ဗာန်တိ
(၁) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာန်ဝိပုလ္လာဂမ (ဘိ) [နိဗ္ဗာန်ဝိပုလ္လာ + အာဂမ]
ခိုင်မြဲပြန်ပြောသော များသောအခွန်အတုပ်၏
လာရာ - ဖြစ်ရာ - ဖြစ်သော။ နိဗ္ဗာန်ဝိပုလ္လာ-
ဂမော ဂါမော နိဂမော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၄။

နိဗ္ဗာနဝိပလ္လာယာဂမ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဝိပလ္လာ + အာယ + အာဂမ] ခိုင်မြဲပြန်ပြောသော များသော - အမြတ်အစွန်း - အခွန်အတုပ် - ဇာလာရာ - ဖြစ်ရာ - ဖြစ်သော။ နိဗ္ဗာနဝိပလ္လာယာဂမော ဂါမော နိဂမော။ ဝိဝနိတမဟာအာယော မဟာဂါမော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၆။

နိဗ္ဗာနပိတ (တိ) [နိ + ဗန္ဓ + ဣပေ + တ] ဖွဲ့ - တုပ် - ချည် - နောင် - ခိုင်မြဲ - စေအပ်သော၊ အမြဲထိမ်းချုပ်ထားအပ်သော။ နိဗ္ဗာနပိတ (ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၇၉) နှိ နိယမိတံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၉။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃။ နိဗ္ဗာနပိတံ နိစ္စံ ဌပိတံ။ ပါစိတံ၊ ယော၊ ၅၁၃။ (- ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅၂။)

နိဗ္ဗာနပေမိ (ကြိ) [နိ + ဗန္ဓ + ဣပေ + မိ] အမြဲ - မပြတ် - ဖြစ်စေ၏။ တည်စေ၏။ သစေ ပန အာဂန္တုကာဒိနံ ဘတ္တံ နိဗ္ဗာနပေမိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၈၀။

နိဗ္ဗာနံ (ကြိ) [နိ + ဗန္ဓ + ဤ] (၁) မြဲစွာ ဖွဲ့ပြီး၊ အဖန်ဖန် တောင်းဆိုပြီး၊ အကြပ်ကိုင်ပြီး၊ (၂) အမြဲမပြတ်ဖြစ်စေပြီး၊ တည်ပြီး၊ (၁) နိဗ္ဗာနံ (၂) - ကြည့်။ (၂) နိဗ္ဗာနံ (၃) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာနိတ (တိ) [နိ + ဗန္ဓ + တ] ဖွဲ့တုပ် - ချည်နှောင် - ထိမ်းချုပ်ထား - အပ်သော။ သုတ္တသဒိသေဟိ နဝဟိ နာရသတေဟိ နိဗ္ဗာနိတော။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၀။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၀။)

နိဗ္ဗာနိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဗန္ဓ + တွာ] (စကား ဖြင့်) ဖွဲ့၍၊ ဖွဲ့တုပ် - ချည်နှောင် - ခိုင်မြဲစေ - ၍။ သုဋ္ဌ ယာစိတွာ နိဗ္ဗာနိတွာ။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၈၂။ ပုနပျုနံ နိဗ္ဗာနိတွာ သမ္ပဋိတ္ထပေတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅၈။ နိဗ္ဗာနိတွာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၃) တိ ဝစသာ ဗန္ဓိတွာ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၆။ (- ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၃၆။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၈၈။)

နိဗ္ဗာနိယမာန (တိ) [နိ + ဗန္ဓ + ယ + မာန] ဖွဲ့တုပ် - ချည်နှောင် - ခိုင်မြဲစေ - အပ်သော။ နိဗ္ဗာနိယမာနသောပါနပန္နိ။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈။

နိဗ္ဗာနိယမာနသောပါနပန္နိ (ထိ) [နိဗ္ဗာနိယမာန + သောပါန + ပန္နိ] ဖွဲ့တုပ် - ချည်နှောင် - ဆောက်လုပ် - ခိုင်မြဲစေ - အပ်သော စောင်းတန်း - အစဉ် - အတန်း။ (အချို့နေရာ၌ သောပါန-သဒ္ဒါအုဉ်လှေကားကိုလည်း ဟောသည်။ အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။

နိဗ္ဗာနိသု (ကြိ) [နိ + ဗန္ဓ + ငံ] အမြဲ - မပြတ် - ဖြစ်စေကုန်ပြီး၊ တည်ထားကုန်ပြီး၊ နိဗ္ဗာနိ (၃) ကြည့်။

နိဗ္ဗာနိသံ (ကြိ) [နိ + ဗန္ဓ + သံ။ ရှ၊ ၄၈၈။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၉၂၂။] ဖွဲ့တုပ် - ချည်နှောင် - အံ့။ မြဲစွာဖွဲ့အံ့။ နိဗ္ဗာနိ (၁) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာနိဿာမိ (ကြိ) [နိ + ဗန္ဓ + သာမိ] ဖွဲ့တုပ် - ချည်နှောင် - အံ့။ မြဲစွာဖွဲ့အံ့။ နိဗ္ဗာနိ (၁) - ကြည့်။

နိဗ္ဗိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဗန္ဓ + ယ + တေ] ဖွဲ့တုပ် - ချည်နှောင် - မြွေဖွဲ့ - အပ်၏။ သဒ္ဒတ္ထတော ပန စေတော ဝိဂ္ဂဟံ နိဗ္ဗိယတိ သံယမိယတိ စေတဟိတိ စေတသောဝိနိဗ္ဗာ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၅၂။

နိဗ္ဗန္တော (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဗန္ဓ + ဂေ + တော] မြွေဖွဲ့စေ၍ သတ်မှတ်၍။ နိဗ္ဗန္တောဒါနာနိတိ နိဗ္ဗန္တော နိယမေတွာ ပဝေဏိ - ဝသေန ပဝတ္တိတဒါနာနိ။ ဒါ၊ ငို၊ ၁။ ၃၃၀။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၆။

နိဗ္ဗန္တယျ (ကြိ) [နိ + ဗန္ဓ + ဧယျ] ဖွဲ့တုပ် - ချည်နှောင် - ရာ၏။ မြွေဖွဲ့ရာ၏။ နိဗ္ဗန္တတိ (၁) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာဓတိ (ကြိ) [နိ + ဗုဓ + အ + တိ] (၁) သိ၏။ သိအောင်ပြု၏။ (၂) အကြွင်းမဲ့သိ၏။ အကြွင်းမဲ့သိအောင်ပြု၏။ (၃) နိဗ္ဗာဓတိ (ဇာ၊ ၁။ ၁၇၈) တိ ဇာနာတိ။ ထေရီ၊ ၅။ ၁၀၈။ ဇာ၊ ၅။ ၄။ ၅၈။ သုဏာထာတိ နိသာမေထ နိဗ္ဗာဓေ - ဗုဒ္ဓံ၊ ၅။ ၈၄။ နိဗ္ဗာဓေ - တုမှေ ဇာနာထ သုဏာထ။ အဘိဝတာရ၊ ငို၊ ၁။ ၃၉။ နိဗ္ဗာဓေ - ဇာနာထ။ ယင်းငို၊ ၂။ ၁၁၅။ (၂) နိဗ္ဗာဓေ နိဿေသတော ဗာဓေ ဗုဇ္ဈထ ဝိဇာနာထ။ ဝိ၊ နိစ္ဆယ၊ ငို၊ ၁။ ၂၂-၃။

နိဗ္ဗာဓေ (ကြိ) [နိ + ဗုဓ + ဇာ + ထ] (၁) သိ၏။ သိအောင်ပြု၏။ (၂) အကြွင်းမဲ့သိ၏။ အကြွင်းမဲ့သိအောင်ပြု၏။ (၃) နိဗ္ဗာဓတိ (၁) - ကြည့်။ (၂) နိဗ္ဗာဓတိ (၂) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာဓေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဗုဓ + ဂေ + အတ္တိ] သိစေကုန်၏။ နှိုးကုန်၏။ နိဗ္ဗာဓေတိ (ထေရီ၊ ၂၂၅) တိ ပဗ္ဗာဓေတိ။ ထေရီ၊ ၅။ ၁။ ၉၇။

နိဗ္ဗ (န) [နိ + အဗ္ဗ + အ။ နိဿေသတော အဗ္ဗတိ ဝသောဒက မနေနာတိ နိဗ္ဗံ၊ အဗ္ဗဂတိဟိသာသု။ ဓာန်၊ ငို၊ ၂၁၇။ ကင်္ခါ၊ ယော၊ မဟာငို၊ ၂။ ၂၄၂။ (- သူစိ။)] အမိုးစွန်း၊ တံစက်မြိတ်။ (အိမ်ခေါင်မိုးစွန်း၊ တံခေါင်မိုးစွန်း။ သိဟိုဠ် နိယဏ္ဍ၊ သု။) နိဗ္ဗံ တု ဆဒ္ဒကောငိုယံ။ ဓာန်၊ ၂၁၇။

နိဗ္ဗကောကာသ (ပု) [နိဗ္ဗ + ဩကာသ။ က - အာဂံ။] အမိုးစွန်း - တံစက်မြိတ် - အတွင်းအရပ်၊ မိုးမစုပ်ရာအရပ်။ အနောဝဿကန္တိ နိဗ္ဗကောကာသံ။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၄၇၂။

နိဗ္ဗကောသ (ပု၊ န) [နိဗ္ဗ + ကောသ] အမိုးစွန်း၊ တံစက်မြိတ်။ ဒေဝေ ဝဿန္တေ ရုက္ခမူလမ္ပိ နိဗ္ဗကောသမ္ပိ ဥပဓာဝန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၁၂၊ ၃၉၆။ နိဗ္ဗကောသဿ ဥဒကပါတဋ္ဌာနေ ဌိတဿ မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ သုပ္ပပါတော ဝါ မုသလပါတော ဝါ ဃာဂ္ဂပစာရော နာမ။ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၂၅၉။

နိဗ္ဗကောသံ (ဒု၊ ဧ) - ဝဇီရ၊ ၄၇၁။ နိဗ္ဗကောသဿ (ဆ၊ ဧ) - ကင်္ခါ၊ ၁၁၅။ မ၊ ၅။ ၃။ ၁၉၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၄။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁၉၄။ နိဗ္ဗကောသေ (သ၊ ဧ) - ဓမ္မ၊ ၅။ ၁။ ၃၃။

နိဗ္ဗာနသုတ္တန် (န) [နိဗ္ဗာန + သုတ္တန်]
အမိုးစွန်း - တံစက်မြိတ် - အတွင်း။ နိဗ္ဗာ-
နသုတ္တန် (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃) တိ ဆဒန-
ကောသိသုတ္တန်၊ ပါစိတိ၊ ယော။ ၁၀။ (-
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆။)

နိဗ္ဗာန (န) [နိ + ဝစ + ယု။ နိဗ္ဗာနံ ဝိဂ္ဂဟော
ပရိယာယကထာ ဟောတိတိ အတ္ထော။
အတ္ထံ နိဟရိတာ ဝစနံ နိဗ္ဗာနံ။ မဏိမဉ္ဇူ။
၁။ ၁၂၇။ ပကတိပြုတုဝိဘာဂေန အထိ-
ကထနရပါယာ၊ နိရုတ္တော။ ထောမ။ (နိဝိစန-
သံ)] (အနက်ကို) ထုတ်ဆိုခြင်း၊ ဝိဂ္ဂဟ်
ပြုခြင်း၊ ဝိဂ္ဂဟ်ဆိုခြင်း။ (နိရုတ္တိနည်းဖြင့်
ပုဒ်ကို ဝေဖန်ခြင်း။) (သမာဓိ၊ တဒ္ဓိတ်၊
ကိတ်-ဟူသော ၃-ပါးသော ပုဒ်တို့ကို
ဝိဂ္ဂဟ်ပြုလိုသော် သမ္ပန်၊ ခြပ်၊ ကြိယာ
စသော ဗျူပတ္တိနိမိတ်ကို ထိုက်သည်
အလျောက်မျှော်၍ ထောက်ချင့်ရသည်။
ဝိဂ္ဂဟ် ဝစနတ်၊ ပြုတုံလတ်၊ ဗျူပတ်မျှော်လေ
သင့်၊ တောင်တွင်းနိယံ။ ၁၄၂။) ဗြဟ္မ
အဏတိတိ ဗြဟ္မဏောတိ ဟိ ဇာတိ-
ဗြဟ္မဏာနံ နိဗ္ဗာနံ၊ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၅၃။ အာကာ-
ရာဘိဟိတဿ နိဗ္ဗာနံ နိရုတ္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။
၆၅။ “ပုသနဌေန ဖဿော”တိ အာဒိနာ
နိဒ္ဒါရေတာ ဝစနံ နိဗ္ဗာနံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၃၁။
နိရုတ္တိနယေန ပဒဝိဘာဂေါ နိဗ္ဗာနံ။ ယင်း။
၃၅။ လောကပ္ပတိတမုဒါဟရဏံ နိဗ္ဗာနံ။
နိတိ၊ သုတ္တ။ နာ၊ ၄၁၈။ (- သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၇။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၈။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၇၈။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊
၃၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၀။)

နိဗ္ဗာနံ (ပါ ၈) - မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃။ နေတ္တိ၊

အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.၂၂-ပ.မ.ဗ.သ.စ

ဌ၊ ၁၈၃။ ဝဇီရ၊ ၂၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၁၊ ၅၈။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၇၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၃။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၃၄၊ ၈၉၊ ၁၄၁-၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၁၂၉၊ ၂၂၂၊ ၃၇၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၅၃။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၉၁။ နိဗ္ဗာနာနိ (ပါ ၈) -
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၁။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၀၈။ နိဗ္ဗာနံ
(ဒါ ၈) - ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၇။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၁၆။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၁၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၅၄။ နိဗ္ဗာနနေန (တ၊ ၈) - သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၁၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁။ နိဗ္ဗာနတော - အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၅။

နိဗ္ဗာနတ္ထ (ပု) [နိဗ္ဗာန + အတ္ထ။ (နိဝိစနာထိ-
သံ)] ဝိဂ္ဂဟ်နက်။ အယမတ္ထော ပန
နိဗ္ဗာနတ္ထဝသေန န ဝုတ္တော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၂၅။

နိဗ္ဗာနတ္ထယုတ္တ (တိ) [နိဗ္ဗာနတ္ထ + ယုတ္တ]
ဝိဂ္ဂဟ်နက်နှင့်-ယုဉ်-သင့်လျော်-ကိုက်ညီ
-သော၊ သူ။ နိဗ္ဗာနတ္ထယုတ္တော ပုဂ္ဂလော
အာပတ္တိ သံဃာဒိသေသေန ဒုက္ကဋ္ဌဿာတိ
ဇတ္ထ ဝတ္ထု။ ဝဇီရ၊ ၉၀။

နိဗ္ဗာနတ္ထဝိတ္တာရ (ပု) [နိဗ္ဗာနတ္ထ + ဝိတ္တာရ]
ထုတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါ၏အနက်၏
အကျယ်၊ ဝိဂ္ဂဟ်နက်၏ အကျယ်။ နိဗ္ဗာ-
နတ္ထဝိတ္တာရော နိဒ္ဒေသော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၅။

နိဗ္ဗာနဒဿန (န) [နိဗ္ဗာန + ဒဿန။ (နိဝိစန-
ဒဏ်န - သံ)] ဝိဂ္ဂဟ်ကိုပြခြင်း။ “သဟ

နိဗ္ဗာဏုနာ”တိအာဒိနာ ယထာဝါကျ ဝိဘ-
တုန္တဝသေန နိဗ္ဗစနဒဿနံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၂။ ၂၂၁။

နိဗ္ဗစနနိဒါနသန္တိ (ပု) [နိဗ္ဗစန + နိဒါန + သန္တိ]
ဝိဂြိုဟ်၏အကြောင်းနှင့် ဆက်စပ်ခြင်း။ နိဗ္ဗ-
စနနိဒါနသန္တိယော သုဝိညေယျာဝါတိ
အာဟ “နိဗ္ဗစနနိဒါနသန္တိယော ဝတ္တဗ္ဗာ”တိ။
နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၀၇။

နိဗ္ဗစနပရိဒီပက (တိ) [နိဗ္ဗစန + ပရိဒီပက]
ဝိဂြိုဟ်ကို ပြတတ်သော (ကျမ်းစသည်)။
ဣဓ ပန တဗ္ဗဝသေန အနေကဓာ နိဗ္ဗစန-
ပရိဒီပကံ သတ္ထံ ဥတ္တရပဒလောပေန
“နိရုတ္တိ”တိ အဓိပ္ပေတံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၂၂၂။

နိဗ္ဗစနပုဗ္ဗာပရသန္တိ (ပု) [နိဗ္ဗစန + ပုဗ္ဗာပရ +
သန္တိ] ဝိဂြိုဟ်နှင့် ရှေ့နောက်စပ်ခြင်း။
နိဗ္ဗစနပုဗ္ဗာပရသန္တိသု ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္တိ။
နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၃၁။

နိဗ္ဗစနပ္ပသင်္ဂီ (ပု) [နိဗ္ဗစန + ပသင်္ဂီ] ဝိဂြိုဟ်၌
လျဉ်းပါးခြင်း။ ပါရာဇိကာဒိသဒ္ဓါနံ နိဗ္ဗစနပ္ပ-
သင်္ဂီ ဣမိဿာ ပရိဝါရဂါထာယ ပဝတ္တ-
တ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၀။

နိဗ္ဗစနမတ္တ (န) [နိဗ္ဗစန + မတ္တ။ (နိဝိနမာတြ
- သံ)] ထုတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါမျှ။ ဝိဂြိုဟ်
မျှ။ ဝေဝုဇ် - စကားလှယ် - စကားအပြောင်း
အလဲမျှ။ နိဗ္ဗစနမတ္တ (ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၉၁) ၏
ဝေဝစနမတ္တ။ ဝဇီရ။ ၅၆၈။

နိဗ္ဗစနလက္ခဏာဒိပ္ပဘောဒ (ပု) [နိဗ္ဗစန +
လက္ခဏာ + အာဒိ + ပဘောဒ] ဝိဂြိုဟ်၊
လက္ခဏာစသည်တို့၏အပြား။ ဝိဘာဂတော
နိဗ္ဗစနလက္ခဏာဒိပ္ပဘောဒတော။ အတ္ထုဒ္ဓါ-
ရတော စေဝ၊ အနုနာဓိကတော ကထာ။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၅။

နိဗ္ဗစနလဒ္ဓပဒ (န) [နိဗ္ဗစန + လဒ္ဓ + ပဒ]
ဝိဂြိုဟ်ဖြင့်ရအပ်သောပုဒ်။ ဝေဒိယတိတိ
ဝေဒနာတိ နိဗ္ဗစနလဒ္ဓပဒံ အတ္ထဝိတ္တာရော
နိရဝသေသေန ကထိတတ္တာ နိဒ္ဒေသော
နာမ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃။

နိဗ္ဗစနဝိတ္တာရ (ပု) [နိဗ္ဗစန + ဝိတ္တာရ] ဝိဂြိုဟ်
၏အကျယ်။ နိဗ္ဗစနဝိတ္တာရော နိဿေ-
သတော ဒေသောတိ နိဒ္ဒေသော။ မဟာနိ၊
၄။ ၃။ (- နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၃၅။)

နိဗ္ဗစနဝိဘာဂ (ပု) [နိဗ္ဗစန + ဝိဘာဂ] ဝိဂြိုဟ်
ကို ဝေဖန်ခြင်း။ ဌာနကရဏာဒိဝိဘာဂတော
နိဗ္ဗစနဝိဘာဂတော စ အက္ခရာ ပဒေဒိယန္တိ
ဧတေဟိတိ အက္ခရပ္ပဘောဒါ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၁။
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၇။ အံ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၃၁။ (- ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇။)

နိဗ္ဗစနာဓိပ္ပါယ (ပု) [နိဗ္ဗစန + အဓိပ္ပါယ]
ဝိဂြိုဟ်၏အဓိပ္ပါယ်။ နိဗ္ဗစနာဓိပ္ပါယာဒိနံ
စတုန္တံ ဝိဘာဂလက္ခဏော ဟိ စတုဗျူဟာ-
ဟာရော။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၈။

နိဗ္ဗစနာဓိပ္ပါယနိဒါန (န) [နိဗ္ဗစန + အဓိပ္ပါယ
+ နိဒါန] ဝိဂြိုဟ်၊ ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏အလို

ဒေသနာ၏နိဒါန်း။ စတုဗျူဟေန ဟာရေန
ဝုတ္တေဟိ နိဗ္ဗစနာဓိပ္ပါယနိဒါနေဟိ သုတ္တေ
ပဒတ္တာနံ အာဝဇ္ဇော ဟာရော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။
၄၉။

နိဗ္ဗစနာဓိပ္ပါယနိဒါနဝစန (န) [နိဗ္ဗစန +
အဓိပ္ပါယ + နိဒါန + ဝစန] ဝိဂြိုဟ်၊
ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏အလိုဒေသနာ နိဒါန်းကို
ပြဆိုခြင်း။ နိဗ္ဗစနာဓိပ္ပါယနိဒါနဝစနဟိ
သဒ္ဓိံ သုတ္တေ ပဒတ္တာနံ အာဝဇ္ဇော
ဝုတ္တော။ နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၃၅။

နိဗ္ဗစနာနုပ္ပ (တိ) [နိဗ္ဗစန + အနုပ္ပ] ဝိဂြိုဟ်
- အား - နှင့် - လျော်ညီသော။ ဣဒါနိ
အတ္ထုဒါရဝသေန နိဗ္ဗစနာနုပ္ပ အဓိပ္ပေတတ္ထံ
ဒဿေတုံ “အယံ ပနာ”တိအာဒိမာဟ။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၀။

နိဗ္ဗဇ္ဇယန္တ (တိ) [နိ + ဝဇ + ဣယ + အန္တ]
အကြွင်းမဲ့ - အကြွင်းအကျန်မရှိသောအားဖြင့်
- ရှောင်ကြဉ်သော၊ သူ။ နိဗ္ဗဇ္ဇယံ သဗ္ဗသုဘံ
နိမိတ္တံ၊ ဈာနေ ယုတော၊ တံ န ကဒါ ဘာဝိ-
ဿတိ။ ထေရု၊ ၃၅၆။ နိဗ္ဗဇ္ဇယံ နိရဝ-
သေသတော ဝဇ္ဇယန္တော ကာမစ္ဆန္တဝသော
အဟုတော။ ထေရု၊ ဌ။ ၂။ ၄၆၉။

နိဗ္ဗဋ္ဌ (တိ) [နိ + ဝဋ္ဌ + အ] ဖယ်ထုတ်အပ်
- ကင်းစေအပ် - သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗဋ္ဌဗီဇ (န) [နိဗ္ဗဋ္ဌ + ဗီဇ] (၁) ဖယ်ထုတ်
အပ် - ကင်းစေအပ် - သော မျိုးစေ့။ (တိ)

(၂) ဖယ်ထုတ်အပ် - ကင်းစေအပ် - ပြီးသော
မျိုးစေ့ရှိသော (သရက်ပိန္နစသောသစ်သီး)။
(၁) နိဗ္ဗဋ္ဌဗီဇမေဝတိ ဖလတော နိဗ္ဗဋ္ဌေတွာ။
ပါစိတိ၊ ယော။ ၂၃။ (တိ) (၂) နိဗ္ဗဋ္ဌဗီဇ (ဝိ၊
၃။ ၃၀၉)၌ ဗီဇံ နိဗ္ဗဋ္ဌေ (တ္ထေ) တွာ အပ-
နေတွာ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗကံ အဗ္ဗပနဿာဒိ။ ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၃၇၅။ နိဗ္ဗဋ္ဌေတဗ္ဗံ ဝိယောဇေတဗ္ဗံ ဗီဇံ
ယသ္မိံ၊ တံ ပနဿာဒိ နိဗ္ဗဋ္ဌဗီဇံ နာမ။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၂။ နိဗ္ဗဋ္ဌဗီဇံ ဗီဇံ နိဗ္ဗဋ္ဌေတွာ အပ-
နေတွာ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗကံ အဗ္ဗပနဿာဒိ။
ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂၄။ (- ဝိ၊ ၄။ ၂၄၅။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂။)

နိဗ္ဗဋ္ဌိတ (တိ) [နိ + ဝဋ္ဌ + တ] ဖယ်ထုတ်အပ်
- ကင်းစေအပ် - သော။ ဥပတိဿတ္ထေရံ ပန
အန္တေဝါသိကာ ပုစ္ဆိံသု “ဘန္တေ သပ္ပိနဝ-
နိတဝသာနိ ဧကတော ပစိတွာ နိဗ္ဗဋ္ဌိတာနိ
ဝဋ္ဌန္တိ၊ န ဝဋ္ဌန္တိ” တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။

နိဗ္ဗဋ္ဌိ(တ္ထိ)တဩဇာ (ထိ) [နိဗ္ဗဋ္ဌိ(တ္ထိ)တ +
ဩဇာ] (ပညတ်မှ) ဖယ်ထုတ်အပ် - ကင်း
စေအပ် - သော ဩဇာ။ ဣဒါနိ နိဗ္ဗဋ္ဌိ(တ္ထိ)-
တဩဇေမေဝ ဒဿေတုံ ဣဒံ ဝုတ္တံ၊ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၆၆။

နိဗ္ဗဋ္ဌိတတ္ထ (န) [နိဗ္ဗဋ္ဌိတ + တ္ထ] (ယာဝ-
ကာလိကမှ) ဖယ်ထုတ်အပ် - ကင်းစေအပ်
- သည်၏အဖြစ်။ နိဗ္ဗဋ္ဌိတတ္ထာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၁)
တိ ယာဝကာလိကဝတ္ထုတော ဝိဝေစိတတ္ထာ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅၂။ (- ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၁၀၃။ ဝဇီရ၊ ၂၆၉။)

နိဗ္ဗူတကပ္ပိယ (ပု) [နိဗ္ဗူတ + ဗီ + ကပ္ပိယ။
 အလယ်ပုဒ်ကျေ] ဖယ်ထုတ်အပ် - ကင်း
 စေအပ် - သော အစေရှိသော ဝါဂွမ်း။
 နိဗ္ဗူတကပ္ပိယ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၅) နှိ နိဗ္ဗူ-
 တဗီဇံ ကပ္ပိယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၄၆၀။

နိဗ္ဗူတလောကုတ္တရတ္တ (န) [နိဗ္ဗူတ-
 လောကုတ္တရ + တ္တ] (လောကမှ) ထုတ်အပ်
 - ကင်းစေအပ် - သော လောကုတ္တရာဟရား
 ၏အဖြစ်။ နိဗ္ဗူ (တ္တိ) တလောကုတ္တရတ္တာ
 (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၈၆) တိ ဝိသုယေဝ လောကတော
 အပဂတလောကုတ္တရတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၂၈၈။

နိဗ္ဗူတသပ္ပိ (န) [နိဗ္ဗူတ + သပ္ပိ] (ယာဝ-
 ကာလိကမှ) ဖယ်ထုတ်အပ် - ကင်းစေအပ် -
 သောထောပတ်။ တေနော မာတိကာဌ-
 ကထာယံ “နိဗ္ဗူတသပ္ပိ ဝါ နဝနိတံ ဝါ ပစိတံ
 ဝဋ္ဋတိ”တိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၁။

နိဗ္ဗူတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝဋ္ဋ + ဧက + တဗ္ဗ]
 ဖယ်ထုတ်အပ် - ကင်းစေအပ် - သော
 (မျိုးစေ့)။ နိဗ္ဗူဗီဇ (တိ) (၂) - ကြည့်။

နိဗ္ဗူတော (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝဋ္ဋ + ဧက + တော]
 ဖယ်ထုတ်၍၊ ကင်းစေ၍။ နိဗ္ဗူဗီဇ (၁) -
 ကြည့်။

နိဗ္ဗူတာကာရသီလ (တိ) [နိ + ဝဏ္ဏ + အာကာရ
 + သီလ] သီလဟူသောအဆင်း (နှင့်)
 အခြင်းအရာမရှိသော၊ သီလဟူသော အဆင်း

နှင့်အခြင်းမရှိသော၊ သူ။ တေ ဇိနသာသနေ
 ကိမိဝိဒ္ဓါနိ ဝဿိကာပုပ္ဖိနိ ဝိယ ဝဏ္ဏဂန္ဓ-
 ရဟိတာ နိဗ္ဗူတာကာရသီလာ အာဗ္ဗာ
 ဝေပုလ္လာယ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၄၄။

နိဗ္ဗတ္တံ (တိ) [နိ + ဝတု + တ။ နိ + ဝတု +
 ဧက + တ။ ရူ၊ နှာ။ ၂။ နိတိ၊ ဓာ။ ၆၇။ နိ
 + ဝတ္တ + အ။ ဝတ္တ ဝတ္တနေ၊ ဝတ္တနံ ပျတြ
 သိဇ္ဈနံ နိပုဗ္ဗတ္တာ။ ဓာနံ၊ ငို၊ ၇၄၈။ နိ + ဝတ္တ၊
 (ဝဋ္ဋ) + အ။ ဓာတွတ္တံ၊ ၃၅၄-ကြည့်။ (နိဝိတ္တ
 - သံ၊ ဣဝတ္တ - ပြာ၊ နိဝတ္တ + အဗ္ဗမာဂဝိ)]
 (၁) ဖြစ်သော။ (၂) ဖြည့်ကျင့် - ဆည်းပူး -
 သော။ (၃) ပြီးသော။ (၄) ဖြစ်စေအပ် -
 ပြီးစေအပ် - သော။ (၅) ဖယ်ထုတ်အပ် -
 ကင်းစေအပ် - သော။ (၆) နေသော။ (၇)
 ဖြစ်ပေါ် - ရရှိ - သော။ (၈) ဖြစ်ပေါ် -
 တည်ရှိ - သော။ (၉) လွှမ်းမိုးပိုင်စိုးနေသော။
 (၁၀) ဖြစ် - ကျရောက် - သော။

(၁) ဖြစ်သော။ ဖာဏိတံ နာမ ဥဇ္ဈုမှာ
 နိဗ္ဗတ္တံ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၆၃။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
 ၂၉၄။ ဝဇီရ။ ၂၇၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၂။
 နိဗ္ဗတ္တယေဝ တိဋ္ဌန္တိတိ ပစ္စုပ္ပန္နဝသေန
 ဥပ္ပန္နာ ဌိတိက္ခဏေ ဝယဓမ္မာ စ ဟုတ္တာ
 တိဋ္ဌန္တိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၁။ နိဗ္ဗတ္တနံ ဓမ္မာနန္တိ
 ပစ္စုပ္ပန္နနံ ခန္ဓာနံ။ ယင်း၊ ၁၃၁။ တသ္မိယေဝ
 အတ္တဘာဝေ နိဗ္ဗတ္တပီ (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၇) တိ
 တသ္မိယေဝ မတသရီရေ ဥပ္ပန္နာပီ။ သာရတ္ထ၊
 ၂။ ၁၅၉။ တိဏ္ဏမ္ပိ သန္နိပါတေ နိဗ္ဗတ္တနီ (အံ၊
 ၄။ ၂။ ၃၂၃) တိ တိဏ္ဏမ္ပိ ဝိသမာနံ သန္နိ-
 ပါတေန ဇာတာနိ။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၁၈။

နိဗ္ဗတ္တော (ပု၊ ပ၊ ၈) — အပါ ၂။ ၁၆၄။
 ဇော၊ ၁။ ၁၈၂။ မဟာနိ၊ ၃။ မိလိန္ဒ၊ ၄၇။ ဝိ၊ ၄။
 ၃။ ၂၄၀။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။ မ၊ ၄။ ၂။
 ၉၁။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။ ၅၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၂၂။
 အပါ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။ စရိယာ၊ ၄။ ၄။ ဇော၊ ၄။ ၃။
 ၄၄၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၉။ ၁၅၄။
 နိဗ္ဗတ္တံ (န၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၁။ ၃၆၃။ အဘိ၊ က။
 ၉၆။ မဟာနိ၊ ၃၁၅။ နေတ္တိ၊ ၁၆။ မိလိန္ဒ၊
 ၄၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၂။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၇။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၂၂၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅။ ဒီ၊
 ၄။ ၂။ ၁၉၅။ မူလသီ၊ ၂။ ၈။ နိဗ္ဗတ္တော (ထိ၊ ပ၊
 ၈) — အပါ၊ ၂။ ၂၁၅။ မိလိန္ဒ၊ ၁၃၈။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၂၁၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၁။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၁၅။
 စရိယာ၊ ၄။ ၁၉၀။ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၃၃၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၈။
 နိဗ္ဗတ္တော (ပု၊ ပ၊ ၈) — အဘိ၊ ဓ။ ၂၁၂။ အပါ၊
 ၂။ ၄၁၀။ မဟာနိ၊ ၃၂။ မိလိန္ဒ၊ ၁၂၇။ ဒီ၊ ၄။
 ၂။ ၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၁။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၂။ အဘိ၊
 ၄။ ၁။ ၁၇။ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၅၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၈၆။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၉။ နိဗ္ဗတ္တနိ
 (န၊ ပ၊ ၈) — နေတ္တိ၊ ၂၆။ မိလိန္ဒ၊ ၆၆။ မ၊ ၄။
 ၁။ ၂၁၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၃။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၀၇။
 စရိယာ၊ ၄။ ၄၂။ နိဗ္ဗတ္တံ (ဒု၊ ၈) — မ၊ ၄။ ၁။
 ၃၄၃။ ၃၆၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။
 ၃၆၄။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၁။ နိဗ္ဗတ္တော (ဒု၊ ၈) —
 အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။ နိဗ္ဗတ္တေန
 — သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။ ဝဇီရ၊
 ၂၉၇။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၃၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၇။
 နိဗ္ဗတ္တောဟိ — သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၄။
 နိဗ္ဗတ္တယ (ထိ၊ တ၊ ၈) — ဝိမာန၊ ၄။ ၂၁၂။

နိဗ္ဗတ္တဿ (စ၊ ၈) — အပါ၊ ၁။ ၃၄၂။ မ၊ ၄။
 ၂။ ၉၆။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၉၃။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၆။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၉၆။ နိဗ္ဗတ္တယ (ထိ၊ စ၊ ၈) — ဝိမာန၊ ၄။
 ၂၂။ နိဗ္ဗတ္တဿ (ဆ၊ ၈) — ပေဋကော၊ ၁၈၂။
 မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၆၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
 ၇၂။ နိဗ္ဗတ္တနံ (ဆ၊ ၈) — ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၅။ ဓမ္မ၊
 ၄။ ၂။ ၃၁၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၁။ ဒီ၊ ၄။ ၃။
 ၁၀၂။ နိဗ္ဗတ္တော (သ၊ ၈) — မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၅။
 နိဗ္ဗတ္တေသု — ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။

(၂) ဖြည့်ကျင့် - ဆည်းပူး - အားထုတ်
 - သော။ နိဗ္ဗတ္တော (မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၁) တိ
 ပသုတာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၈။ (၃) ပြီးသော။
 ယဒါ ဟိ သုဝဏ္ဏေန နိဗ္ဗတ္တံ သောဝဏ္ဏမယံ။
 ဝိမာန၊ ၄။ ၉။ မတ္တိကာယ နိဗ္ဗတ္တံ ဘာဇနံ
 မတ္တိကာမယံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၆။ (- မ၊ ၄။ ၃။
 ၁၈၁။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၄။ ပေတာ၊ ၄။ ၂၆၉။)

(၄) ဖြစ်စေအပ် - ပြီးစေအပ် - သော။
 အဘိညာ ပဉ္စ နိဗ္ဗတ္တတိ ပဉ္စ ဉာဏာနိ
 နိဗ္ဗတ္တော ဥပ္ပါဒိတာ နိပ္ပါဒိတာ။ အပါ၊ ၄။ ၂။
 ၁၉၄။ မနေန နိဗ္ဗတ္တံ (မ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၁) န္တိ
 အဘိညာမနေန နိဗ္ဗတ္တိတံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၆။
 (- မိလိန္ဒ၊ ၁၀၆။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၂၊ ၂၆။)

(၅) ဖယ်ထုတ်အပ် - ကင်းစေအပ် -
 သော။ နိဗ္ဗတ္တဗီဇ - ကြည့်။ (၆) နိဗ္ဗတ္တ-
 ကာဠမက္ကဋ - ကြည့်။ (၇) နိဗ္ဗတ္တတိ (၇) -
 ကြည့်။ (၈) နိဗ္ဗတ္တတလ - ကြည့်။ (၉)
 နိဗ္ဗတ္တဒေဝတာ - ကြည့်။ (၁၀) နိဗ္ဗတ္တနိရယ
 - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တံ (န) [နိဗ္ဗတ္တ + လက္ခဏ။ နောက်ပုဒ်
 ကျေ] ဖြစ်ခြင်းသဘော။ နိဗ္ဗတ္တလက္ခဏ -
 ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တအဋ္ဌပရိက္ခရာယုတ္တ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တ + အဋ္ဌ-
ပရိက္ခရာယုတ္တ] ဖြစ်သော ဂ-ပါးသော
ပရိက္ခရာနှင့် ယှဉ်သော၊ သူ။ တေ သဗ္ဗေ
ဣဒ္ဓိယာ နိဗ္ဗတ္တအဋ္ဌပရိက္ခရာယုတ္တာ အာကာ-
သေ အတ္တဂန္ဓာ အာဂမ္မ ဘဂဝန္တံ ဝန္တိတွာ
အဋ္ဌသု။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၉၀။

နိဗ္ဗတ္တအရိယသာဝက (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + အရိယ-
သာဝက] ဖြစ်သောအရိယာတပည့်၊ နဝသု
ဗြဟ္မလောကေသု နိဗ္ဗတ္တအရိယသာဝကာနံ
တတြူပပတ္တိယေဝ ဟောတိ၊ န ဟေဋ္ဌ-
ပပတ္တိ၊ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၃၄။ (- အနဋီ၊ ၂။ ၂၂၈။)

နိဗ္ဗတ္တဥဒကဦမိတရံ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တ + ဥဒကဦမိ
+ တရံ] ဖြစ်သောရေလှိုင်းတံပိုးရှိသော၊
မြစ်။ ဥဒကူမိကဇာတန္တိ နိဗ္ဗတ္တဥဒကဦမိ-
တရံ ဝိယ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၆၈။

နိဗ္ဗတ္တဇကေကလက္ခဏ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တ +
ဇကေက + လက္ခဏ] ဖြစ်သော ၁-ခု ၁-ခု
သော လက္ခဏာရှိသော၊ သူ။ ကေစိ ပန
“သတေန သတေန ပုညကမ္မေန နိဗ္ဗတ္တ-
ဇကေကလက္ခဏော”တိ ဝဒန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၄၉။

နိဗ္ဗတ္တကံ (တိ) [နိ + ဝတု + တ + ကျ။
(နိဝိတ္တိက - သံ၊ နိဝတ္တယ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊
ကိဝ္ဗတ္တယ - ဗြာ)] (၁) ဖြစ်သော။ (၂)
ဖြစ်လတ္တံ့သော၊ သူ။ (၁) နိဗ္ဗတ္တက-
ကိလေသ - ကြည့်။ (၂) နေရယိကောတိ
နိရယေ နိဗ္ဗတ္တကော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၆။
ကစဝရဆူနဌာနေ နိဗ္ဗတ္တကော ယက္ခော။

မဟာနိ၊ ၄။ ၂၅၃။ နိဗ္ဗတ္တိဿတိတိ နိဗ္ဗတ္တကံ။
မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၃၅၅။

နိဗ္ဗတ္တကံ (တိ) [နိ + ဝတု + တ + ကေ +
ကျ။ ကာရိတိကျေ။ နိဗ္ဗတ္တေတိတိ နိဗ္ဗတ္တ-
ကော။ အနဋီ၊ ၁။ ၁၇၂။ အဋ္ဌသာ၊ ယော။
၁၈၁။ ထိ-ဋ္ဌ နိဗ္ဗတ္တိကာ။] ဖြစ်စေတတ်
သော (ဓမ္မ-စသည်)။ သမုဋ္ဌာပကော နိဗ္ဗ-
တ္တကော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၅။ ယောပိ နိဗ္ဗတ္တကော
သော န ဝိဇ္ဇတိ (မဟာနိ၊ ၃၃) တိ ယောပိ
ဣမေသံ ဥပ္ပါဒကော ဓမ္မော၊ သော ဣဒါနိ
နတ္ထိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၂။ ဗိဇ္ဇံ အင်္ဂုရဿ
နိဗ္ဗတ္တကံ ကာရဏံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။ (-
ပေဋကော။ ၂၃၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၂။ စရိယာ၊
၄။ ၁၈။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၊ ၁၇၂။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၇။) တဿ စ
ဒုက္ခဿ နိဗ္ဗတ္တိကံ တဏှံ “အယံ ဒုက္ခသမု-
ဒယော”တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၉၃။ ဇနိကံ
နိဗ္ဗတ္တိကန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၀။
ပုရိမတဏှာတိ ယေသံ နိဗ္ဗတ္တိကာ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။
၁၉၃။ (- ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၄။)

နိဗ္ဗတ္တကကာရဏ (န) [နိဗ္ဗတ္တကံ + ကာရဏ]
ဖြစ်စေတတ်သောအကြောင်း။ ဗိဇ္ဇံ အင်္ဂု-
ရဿ နိဗ္ဗတ္တကကာရဏံ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။
၃၉၈။

နိဗ္ဗတ္တကကိလေသ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တကံ +
ကိလေသ] ဖြစ်သောကိလေသာ၊ ဟေတုနာ
ဖလဿ ကမ္မဝဋ္ဌဿ ဝိပါကဝဋ္ဌေန ဒုက္ခ-

ပုဗ္ဗန္တသညိတဿ ဃဋနဿ သမ္ပန္နနဿ
နိဗ္ဗတ္တကကိလေသော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၃။

နိဗ္ဗတ္တကတ္တ (န) [နိဗ္ဗတ္တက + တ] ဖြစ်စေ
တတ်သည်၏အဖြစ်။ ဣမေ စတ္တာရော ဓမ္မာ
နိဗ္ဗတ္တကတ္တာ ဟေတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၃။

နိဗ္ဗတ္တကဘာဝ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တက + ဘာဝ]
ဖြစ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်။ နိဗ္ဗတ္တကဘာဝ-
တော သုခဝေဒနာယ ဟိတန္တံ သုခဝေဒ-
နိယံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၃။

နိဗ္ဗတ္တကဘူတ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တက + ဘူတ]
ဖြစ်စေတတ်သည် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။
ဣဌာနိဌဗောဌဗ္ဗာနံ နိဗ္ဗတ္တကဘူတေန
ပစ္စယဘာဝေန။ အနုဋီ၊ ၂။ ၅၃။

နိဗ္ဗတ္တကမ္မ (န) [နိဗ္ဗတ္တ + ကမ္မ] ဖြစ်သောကံ၊
ကိုယ်တိုင် - ပြုအပ် - ဆည်းပူး - အပ်သော
ကံ။ ဘူတကမ္မတောတိ နိဗ္ဗတ္တကမ္မတော
အတ္တနာ ကတူပစိတကမ္မတော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၄၅။

နိဗ္ဗတ္တကယောနိသောမနသိကာရ (ပု) [နိဗ္ဗ-
တ္တက + ယောနိသော + မနသိကာရ] ဖြစ်
သော သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် နှလုံး
သွင်းခြင်း။ မနသိကာရဝသေန အာဝဇ္ဇန-
သမုဒယာတိ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒိဝသေန ပဝတ္တဿ
ဒုဗ္ဗလဿ တဿ နိဗ္ဗတ္တကယောနိသော-
မနသိကာရဝသေန အာဝဇ္ဇနဿ ဥပ္ပတ္တိယာ။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈၇။

နိဗ္ဗတ္တကသတ္တ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တက + သတ္တ]
ဖြစ်လတ်သော သတ္တဝါ။ ဒေဝိယာ ကုဏ္ဍိမ္ပိ
နိဗ္ဗတ္တကသတ္တော တုမေ မာရေတွာ ရန္တံ
ဂဏိုဿတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၁။ (- မ၊ ဋီ၊ ၃။
၃၅၃။)

နိဗ္ဗတ္တကာမ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ကာမ] ဖြစ်သော
ဝတ္ထုကာမ (နှင့်) ကိလေသာကာမ။ အာပါ-
ယိကာ ကာမာတိ အဝနိသခါတေသု အပ-
ဂတအယေသု စတူသု အပါယေသု နိဗ္ဗတ္တ-
ကာမာ အာပါယိကာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃။

နိဗ္ဗတ္တကာရဏဘာဝပရိယာယ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ +
ကာရဏ + ဘာဝ + ပရိယာယ] ဖြစ်ခြင်း
၏အကြောင်း၏အဖြစ်၏ - ပရိယာယ် -
ဝေဝုဇ် - စကားအပြောင်းအလဲ - ဒေသနာ။
အယံ တံ အသမ္မာဒေန္တမ္ပိ တံ သမ္မာပကဿ
ဓမ္မဿ နိဗ္ဗတ္တကာရဏဘာဝပရိယာယေန
ပရိယာယဓမ္မော နာမ ဟောတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၈၁။

နိဗ္ဗတ္တကာလ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ကာလ] ဖြစ်ရာ
- အချိန် - အခါ - ကာလ။ တဿ သုစရိတံ
ပူရေတွာ သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တကာလော ဝိယ။ မ၊
ဌ၊ ၃။ ၁၅၁။ မဟာသတ္တော ပန နိရယေ
နိဗ္ဗတ္တကာလေ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၈။ နိဗ္ဗတ္တကာလ-
တော (မ၊ ၆) - သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၄။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
၁၉၀။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၃၆။
နိဗ္ဗတ္တကာလေ (သ၊ ၆) - သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၆။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၈။

နိဗ္ဗတ္တကာဠမက္ကဋ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ကာဠမက္ကဋ] ဖြစ်သော (နေသော) မည်းနက်သော မျောက် - မျောက်ညို။ တသို့ ခဏေ မာရော ပဗ္ဗတပါဒေ နိဗ္ဗတ္တကာဠမက္ကဋေ ဝိယ ဟုတွာ စေတိယင်္ဂီဏေ ဂေါမယံ ဝိပွ- ကိရန္တော ဂတော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇၄။

နိဗ္ဗတ္တကုလပုတ္တ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ကုလပုတ္တ] ဖြစ်သော အမျိုးကောင်းသား။ တေန သဒ္ဓိ ပုညံ ကတွာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တကုလ- ပုတ္တော အနာဂတော သင်္ခေါ နာမ ရာဇာ ဘဝိဿတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၀။

နိဗ္ဗတ္တကုသလကမ္မဗလ (န) [နိဗ္ဗတ္တ + ကုသလကမ္မ + ဗလ] ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံ ၏အကျိုး။ ဉာတကေ နိဿာယ နိဗ္ဗတ္တ- ကုသလကမ္မဗလံ ပစ္စနဘောန္တာနံ တေသံ ဉာတိ အာရမ္ဘ အာဟ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၇၆။

နိဗ္ဗတ္တက္ကမ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ကမ] ဖြစ်ခြင်း၏ အစဉ်၊ ဖြစ်ပုံအစဉ်၊ ဖြစ်စဉ်။ ဧတေန နိဗ္ဗတ္တက္ကမံ ကမ္မပစ္စယဉာတုသမုဋ္ဌာနဘာဝေ စ ကာရဏံ ဒဿေတိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၆။

နိဗ္ဗတ္တက္ခဏ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ခဏ] ဖြစ်ရာခဏ။ နိဗ္ဗတ္တက္ခဏေယေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၆။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၃၀။ နိဗ္ဗတ္တက္ခဏေ (သ၊ ဧ) — သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၈။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၉။

နိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ခန္ဓ] ဖြစ်သော ခန္ဓာ။ သော သုဘကိဏုဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တ- က္ခန္ဓေ သန္တာယ ဝဒတိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၈။ နိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓာနံ ဒုဗ္ဗလပရာဓိနမဉ္ဇပရာယဏ- ဘာဝကရဏတော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၆။ နိဗ္ဗ- တ္တက္ခန္ဓေ (သ၊ ဧ) — ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၄။ နိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓေသု (သ၊ ဗ) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၃။

နိဗ္ဗတ္တ (က) က္ခန္ဓဇာနန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗတ္တ (က) + ခန္ဓ + ဇာနန] ဖြစ်လတ္တံ့သော ခန္ဓာကို သိခြင်း။ ကာမာဝစရေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိတိ နိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓဇာနနမာဟ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၉၂။ န နိဗ္ဗတ္တကက္ခန္ဓဇာနနံ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၁၂။

နိဗ္ဗတ္တခီရ (န) [နိဗ္ဗတ္တ + ခီရ] ဖြစ်သော နိရုဉ်။ မာတုထညန္တိ ပိတံ မာတုယာ ထနတော နိဗ္ဗတ္တခီရံ ဗဟုတရန္တိ ဝေဒိတမ္ပံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၁။

နိဗ္ဗတ္တဂတိဝိဘာဝန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗတ္တ + ဂတိ + ဝိဘာဝန] ဖြစ်သော - ဂတိ - လားရောက် အပ်သောဘဝ - ကိုထင်စွာပြခြင်း။ နိဗ္ဗတ္တ- ဂတိဝိဘာဝနဝသေန ဆဝသီသဘာဝံ ဒူသေတိ ဝိနာသေတိတိ ဆဝဒူသကံ သိပ္ပံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၅။

နိဗ္ဗတ္တစလန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗတ္တ + စလန။ စလန သဒ္ဓါပုလ္လိင်နှင့်လည်း အနည်းငယ်ရှိတတ် သည်။ စလန-ကြည်း။] ဖြစ်သော လှုပ်ရှား ခြင်း၊ လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စေခြင်း။ ကာယဝိညတ္တိ- စောပနတောတိ ကာယဝိညတ္တိယာ နိဗ္ဗတ္တ- စလနတော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၁။

နိဗ္ဗတ္တစိဝရ (န) [နိဗ္ဗတ္တ + စိဝရ] ဖြစ်ပေါ် -
ရရှိ - သော သင်္ကန်း။ ဣဒ္ဓိဝံ ဧဟိဘိက္ခုနံ
ပုညိဒ္ဓိယာ နိဗ္ဗတ္တစိဝရံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈၆။
ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂၇၉။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၃၃။)

နိဗ္ဗတ္တဇ္ဈာန (န) [နိဗ္ဗတ္တ + ဇ္ဈာန] ဖြစ်သော
ဇ္ဈာနံ။ ပရိစ္ဆေဒါကာသေ နိဗ္ဗတ္တဇ္ဈာနံ ပန ရူပ-
ပဗ္ဗတ္တိယာ မဂ္ဂေါ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂၃၁။

နိဗ္ဗတ္တဌ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + အတ္ထ] ဖြစ်သော -
အနက် - သဘော။ ဗြဟ္မာတိ ဗြဟ္မ-
ဝိဟာရတော နိဗ္ဗတ္တဌေန စ ဗြဟ္မာ။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၇၂။

နိဗ္ဗတ္တဌာန (န) [နိဗ္ဗတ္တ + ဌာန] ဖြစ်ရာအရပ်။
နိဗ္ဗတ္တဌာနေ သုခေါ ဝိပါဏော အဿ။ ဒိ၊
၄။ ၃။ ၃၆။ အတ္တနော နိဗ္ဗတ္တဌာနံ အနဿ-
ရန္တော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၁။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃။ မတ-
မနဿာနံ သိသံ အာကောဓေတွာ နိဗ္ဗတ္တဌာနံ
ဇာနာတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၉။

နိဗ္ဗတ္တဌာနံ (ဒု၊ ဧ) - မ၊ ၄။ ၄။ ၄၁။ သံ၊
၄။ ၁။ ၂၆၁။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
၃၉၀။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၃။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၄၂။ ဒိ၊
ငို၊ ၁။ ၃၄၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၃၁၅။ သံ၊
ငို၊ ၁။ ၂၄၂။ နိဗ္ဗတ္တဌာနတော (မ၊ ဧ) - ဒိ၊
၄။ ၃။ ၇။ ပေတ၊ ၄။ ၉၅။ နိဗ္ဗတ္တဌာနေ (သ၊
ဧ) - ဥဒါန၊ ၄။ ၉၇။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၄။ ဇာ၊
၄။ ၅။ ၁၅၄။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၄၂၅။

နိဗ္ဗတ္တတလ (န) [နိဗ္ဗတ္တ + တလ] ဖြစ်ထွန်း
- ပေါ်ပေါက် - သောအပြင်။ မဏိယော

ကောဋေတွာ ကတတလတ္တာ မဏိကော-
ဋေန နိဗ္ဗတ္တတလန္တိ မဏိကောဋိမတလံ။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၈။

နိဗ္ဗတ္တတာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တ + တာ] ဖြစ်သည်၏
အဖြစ်၊ ဖြစ်ခြင်း။ အဗ္ဗရက္ခမူလေ နိဗ္ဗတ္တ-
တာယ သာ အဗ္ဗပါလိတွေဝ ဝေါဟရိယိတ္ထ။
ထေရီ၊ ၄။ ၂၁၄။ ကသာယတော နိဗ္ဗတ္တ-
တာယ စ ဟိ ရသောပိ “ကသာယရသော”
တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၉။

နိဗ္ဗတ္တတာပသ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + တာပသ] ဖြစ်
သောရသေ။ ဣဒါနိ ဗြဟ္မစရိယဝါသေန
ပေတဘဝနံ အတိက္ကမိတွာ ဗြဟ္မလောကေ
နိဗ္ဗတ္တတာပသေ ဒသေန္တော အာဟ။ ဇာ၊
၄။ ၆။ ၁၂၄။

နိဗ္ဗတ္တတိ (ကြိ) [နိ + ဝတ္ထု + အ + တိ။ ဝတ္ထု
ဝတ္ထုနာ ဝတ္ထနေသုပိ ဘတ္တဝါရဏေ။
ဓာတွတ္ထ။ ၃၅၄။] (၁) ဖြစ်၏။ (၂) ယူ၏။
(၁) နိဗ္ဗတ္တတိ - သံ၊ ၁။ ၂၀၈။ အံ၊ ၂။ ၁၅၂။
အံ၊ ၃။ ၁၆။ အဘိ၊ က။ ၃၇၉။ ဓမ္မ၊ ၆၂။ အပ၊
၂။ ၆၃။ မဟာနိ၊ ၂၀၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၈၆။ ဒိ၊ ၄။
၂။ ၃၁၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၁။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ ပဋိသံ၊ ၄။
၁။ ၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၆။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၈၈။ မူလငို၊ ၂။ ၅၂။
နိဗ္ဗတ္တန္တိ - အပ၊ ၁။ ၆၀။ အပ၊ ၂။ ၂၈။ ဝိ၊
၄။ ၂။ ၉၇။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၉။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၃။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
၃၁၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂၁၁။

ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃၃၇။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၆၄။
 အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၂။ နိဗ္ဗတ္တရေ — အပါ၊ ၁။ ၁၁၇။
 ၄၄၄။ နိဗ္ဗတ္တတေ — အဘိ၊ က။ ၃၅၈။ အပါ၊
 ၁။ ၁၁၈။ ၂၃၀။ အပါ၊ ၂။ ၃၀၊ ၄၇။ ဇာ၊ ၁။
 ၁၄၀။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၇၀။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၃။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၈။ နိဗ္ဗတ္တတေ ဥပဇ္ဇတိ၊
 ပဝတ္တတိ။ ပေတ၊ ၄။ ၇။ နိဗ္ဗတ္တတု — အပါ၊
 ၁။ ၂၈၈။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၄။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၅။
 ပေတ၊ ၄။ ၄၀။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၁၉။ နေတ္တိ၊ ဝိ။
 ၁၃၁။ နိဗ္ဗတ္တန္တု — မိလိန္ဒ။ ၁၀၇။ အပါ၊ ၄။ ၁။
 ၁၂၁။ နိဗ္ဗတ္တမိ — ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၄။ နိဗ္ဗ-
 တ္တာမ — မ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၅။ နိဗ္ဗတ္တေယျ —
 အံ၊ ၁။ ၃၀။ မဟာနိ၊ ၈၂။ ၃၃၆။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၃။
 ၂၇၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၉။ ၂၃၄။
 အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ ၂၁၉။ ဇာ၊ ၄။
 ၄။ ၆၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၄။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၇။
 သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၇၇။ နိဗ္ဗတ္တေယျ — မိလိန္ဒ။ ၆၆။
 ၂၆၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၇။
 နိဗ္ဗတ္တိ — အံ၊ ၁။ ၄၉၁။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၅။ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၄၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၇။ ဒိ၊ ၄။
 ၂။ ၁၇၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၁။ မ၊ ၄။
 ၄။ ၅။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၃။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၈၅။ မူလဋီ၊
 ၃။ ၁၀၇။ နိဗ္ဗတ္တိသု — သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၃။ သံ၊ ၄။
 ၂။ ၁၇၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၂။ အံ၊ ၄။
 ၂။ ၁၄၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။
 ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၇၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။ ထေရီ၊ ၄။
 ၁၄၄။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၁။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၀၅။ နိဗ္ဗ-
 တ္တိ — အပါ၊ ၂။ ၆၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၃။ စရိယာ၊
 ၄။ ၇၆။ နိဗ္ဗတ္တိမှာ — ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၀။
 နိဗ္ဗတ္တိဿတိ — အပါ၊ ၁။ ၅၆။ ၂၈၇။ အပါ၊ ၂။
 ၅၃။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၂။ မ၊ ၄။ ၁။

၃၄၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၉။ အံ၊ ၄။
 ၃။ ၁၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၄။
 ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၃။ မ၊ ငို၊ ၃။
 ၃၇၁။ နိဗ္ဗတ္တိဿန္တိ — အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၆။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၈။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၆၇။ ဇာ၊ ၄။
 ၂။ ၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၀။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။
 ၄၁။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃၂။ နိဗ္ဗတ္တိဿသိ — ဇာ၊ ၄။
 ၅။ ၂၇၁။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၄၀။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၈၄။
 နိဗ္ဗတ္တိဿာမိ — မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၃။ ဣတိဝုတ်၊
 ၄။ ၂၄၄။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၆၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၇၄။ ဇာ၊
 ၄။ ၂။ ၃၅၇။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၃၁။ နိဗ္ဗတ္တိဿာမ-
 — ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၀။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၂။ (၂)
 နိဗ္ဗတ္တတေ (အပါ၊ ၁။ ၄၅) ဧကံ ဖလံ ဂဏှတိ။
 အပါ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၆။

နိဗ္ဗတ္တတု (ကြိ) [နိ + ဝတ္တ + အ + တု] ဖြစ်
 စေလော့။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တတေ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တ + အ + တေ]
 (၁) ဖြစ်၏။ (၂) ယူ၏။ (၃) နိဗ္ဗတ္တတိ (၁)
 - ကြည့်။ (၂) နိဗ္ဗတ္တတိ (၂) - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တတေလက (န) [နိဗ္ဗတ္တ + တေလ + က]
 ဖြစ်စေအပ်သောဆီ၊ (ဆိပြန်ကြော်၊ အံ၊ မြန်၊)
 နိဗ္ဗတ္တတေလက (အံ၊ ၂။ ၄၃) နှိ (နိဗ္ဗ-
 တေလကနှိ၊ သိ။ နိဗ္ဗတ္တတေလကနှိ၊ သျှာ)
 ဝိနိဝတ္တိတတေလံ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၃။

နိဗ္ဗတ္တတ္တ (န) [နိဗ္ဗတ္တ + တ္တ] (၁) ဖြစ်သည်
 ၏အဖြစ်၊ ဖြစ်ခြင်း။ (၂) ဖြစ်စေအပ်သည်
 ၏အဖြစ်။ (၃) တဿ စ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တ-

တ္တာ တတ နိဗ္ဗတ္တိကာရဏဘူတံ အကုသလံ
ဟုတ္တာ ဥပဋ္ဌာတိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၄။ (- မ၊ ဌ၊
၂။ ၉၁။ ဥဒါန၊ ၄။ ၆၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၀။ ဝဇီရ၊
၂၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၁။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၈။ မ၊
ငို၊ ၁။ ၇၀၊ ၂၄၈။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၈၁။ သံ၊ ငို၊ ၁။
၃၁၉။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၅၂။ နေတ္တိ၊ ငို၊ ၁၀၂။)
(၂) ယေဟိ ဝိပါကကဋတ္တာရူပါနိ အမှေဟိ
နိဗ္ဗတ္တတ္တာ အမှာကံ ဧတာနိ ဖလာနိတိ
ဂဏှန္တေဟိ ဝိယ အာဒိန္နနိ။ မူလငို၊ ၁။ ၃၈။
(၁) (၂) သန္တိဌာပကစေတနာယ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ။
ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၁၉။ (- သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၅။ ဒိ၊
ငို၊ ၃။ ၁၈၀။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၅၈။)

နိဗ္ဗတ္တတ္တ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + အတ္တ] ဖြစ်ခြင်း
(ဟူသော) အကျိုး။ န ကုသလာနိ ဝိယ
ဥပတ္တန္တာနိ ဟောန္တိ နိဗ္ဗတ္တတ္တာယ။ မ၊ ငို၊ ၃။
၃၇၃။

နိဗ္ဗတ္တဒကရက္ခသ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဒကရက္ခသ]
ဖြစ်သော - ဒကရက္ခိကံ - ရေစောင့်ဘိလူး။
အထ နံ ဗောဓိသတ္တော ပုစ္ဆိ “တွံ ဣဓ
နိဗ္ဗတ္တဒကရက္ခသောသီ”တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၇။

နိဗ္ဗတ္တဒါရက (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဒါရက] ဖြစ်သော
- ကလေး - သူငယ်။ ဝိသဒေ ဝတ္ထုမှိ
နိဗ္ဗတ္တဒါရကာ အရောဂါ ဟောန္တိ။ ဥဒါန၊
၄။ ၂၅၂။ သတ္တာသိတိကောဋိဓနေ ကုလေ
နိဗ္ဗတ္တဒါရကောပိ န မံ မာတုလော အနတေ
နိယောဇေသတိ။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၆၇။ ဇာ၊ ၄။
၁။ ၆၅။ (- သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၁။)

နိဗ္ဗတ္တဒါသ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဒါသ] ဖြစ်သော
ကျွန်။ အဟမ္မိ စတုသု ဒါသယောနိသု
ဧကတော သယံ ဒါသယောနိတော နိဗ္ဗတ္တ-
ဒါသော။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၀၆။

နိဗ္ဗတ္တဒိဝသ (ပု၊ န) [နိဗ္ဗတ္တ + ဒိဝသ] ဖြစ်
သော - နေ - ရက်။ ကပ္ပသဟဿာယု-
ကေသု တာဝ အဝိဟေသု နိဗ္ဗတ္တိတွာ
ဧကော နိဗ္ဗတ္တဒိဝသေယေဝ အရဟတ္တံ
ပါပုဏာတိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၈။

နိဗ္ဗတ္တဒုဟေတုက (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဒုဟေတုက]
ဖြစ်သောဒွိဟိတပုဂ္ဂိုလ်။ တိဟေတုကတော
ပန နိဗ္ဗတ္တဒုဟေတုကာနံ ကထန္တိ အာဟ။
အနုငို၊ ၁။ ၁၃၃။

နိဗ္ဗတ္တဒေဝ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဒေဝ] ဖြစ်သော
နတ်။ ဒေဝါနံ တာဝတိံသာနန္တိ တာဝ-
တိံသာဝနေ နိဗ္ဗတ္တဒေဝါနံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၆။
မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၄၈။

နိဗ္ဗတ္တဒေဝစ္ဆရာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တ + ဒေဝစ္ဆရာ]
ဖြစ်သောနတ်သမီး။ ပါသာဒေ နိဗ္ဗတ္တဒေဝ-
စ္ဆရာယောပိ ထေရံ ဝန္တိတွာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၀၅။

နိဗ္ဗတ္တဒေဝတာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တ + ဒေဝတာ]
ဖြစ်သောနတ်၊ လွမ်းမိုးပိုင်စိုးသောနတ်။
ယေဘုယျေန ကိရ ဆသု ကာမသဂ္ဂေသု
နိဗ္ဗတ္တဒေဝတာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၅။ တိဏိ
မဂ္ဂဖလာနိ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဗြဟ္မလောကေ
နိဗ္ဗတ္တဒေဝတာပိ အတ္တိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၁။

နိဗ္ဗတ္တဒေဝတာ (ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၃) တိ တတြ
(ရက္ခေ) နိဗ္ဗန္ဓနကာယ အဝိဝတ္ထဒေဝတာ။
ဇာ၊ ဋီ၊ ၇။ ၄၀၂။

နိဗ္ဗတ္တဒေဝတာ (ပါ၊ ဗ) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၅၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၃၇၅။ နိဗ္ဗတ္တဒေဝတေ (အာ၊ ဇ) — ဇာ၊ ဌ၊
၂။ ၁၀၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၇၃။ နိဗ္ဗတ္တဒေဝတံ (ဒ၊
ဇ) — ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၉၇။

နိဗ္ဗတ္တဒေဝပုတ္တ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဒေဝပုတ္တ]
ဖြစ်သောနတ်သား။ ဂဏဒေဝပုတ္တာနန္တိ
ဂဏဝသေန ပုညံ ကတွာ ဂဏဝသေနဝ
နိဗ္ဗတ္တဒေဝပုတ္တာနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၀။

နိဗ္ဗတ္တဓမ္မ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဓမ္မ (နိဝိတ္တဓမ္မ - သံ၊
နိဝတ္တဓမ္မ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ နိဝတ္တဓမ္မ - ဟြ)]
ဖြစ်ပေါ်လာသော တရား။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
ဓမ္မာတိ တေဟိ တေဟိ နိဗ္ဗတ္တဓမ္မာ။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၈။

နိဗ္ဗတ္တဓေနပဂစ္ဆ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဓေန + ဥပဂ
+ ဝစ္ဆ] ဖြစ်သောနိရုဉ်ရှိသော အမိနွားမ
သို့ကပ်သော နွားငယ်၊ နိထွက် - နိယို -
သော (မိခင်) နွားမသို့ကပ်သော နွားငယ်။
ဝစ္ဆကန္တိ နိဗ္ဗတ္တဓေနပဂစ္ဆ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၉။

နိဗ္ဗတ္တနံ (န) [နိ + ဝတ္တ + ယု။ (နိဝိတ္တနံ -
သံ၊ နိဝတ္တကာ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ နိဝတ္တကာ -
ဟြ)] (၁) ဖြစ်ခြင်း။ (တိ) (၂) ဖြစ်သော။
(၁) နိဗ္ဗတ္တိတိ ခန္ဓာနံ နိဗ္ဗတ္တနံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၆။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၀၉။

နိဗ္ဗတ္တနံ (ပါ၊ ဇ) — စရိယာ၊ ဌ၊ ၅၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၇၁။ နိဗ္ဗတ္တနံ (ဒ၊ ဇ) — ပေတ၊ ဌ၊ ၁၈၃။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀၇။ နိဗ္ဗတ္တနေန (တ၊ ဇ) —
ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၃၁၆။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၂၃။ မ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၈၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅။
မူလဋီ၊ ၁။ ၄၁။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၀၈။ နိဗ္ဗတ္တနတော
(မ၊ ဇ) — ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၂။ ဒီ၊ ဋီ၊
၁။ ၂၂၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၅၊ ၁၃၁။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၂။ အနုဋီ၊ ၂။ ၉၅။ နိဗ္ဗတ္တနဿ
(ဆ၊ ဇ) — နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၆၂။ နိဗ္ဗတ္တနေ (သ၊
ဇ) — အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၁-၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၆။
(တိ) (၂) နိဗ္ဗတ္တနကမ္မ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တနံ (န) [နိ + ဝတ္တ + ယု။ (နိဝိတ္တနံ -
သံ၊ နိဝတ္တကာ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ နိဝတ္တကာ -
ဟြ)] (၁) ဖြစ်
စေခြင်း။ (၂) ပြီးစေခြင်း။ (၁) နိဗ္ဗတ္တန-
တော (ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၂။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၃၉၀) တိ နိဗ္ဗတ္တာပနတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၄၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၇။ နိဗ္ဗတ္တန
(နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၅၃) နိ ဥပ္ပါဒနံ၊ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၄၆။
(၂) နိဗ္ဗတ္တနံ နိပ္ပါဒနံ၊ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၃၄။

နိဗ္ဗတ္တနက (တိ) [နိ + ဝတ္တ + ယု + ကျ]
(၁) ဖြစ်တတ် - ဖြစ်လတ် - သော၊ သူ။
(၂) ဖြစ်စေတတ်သော။ (၁) နေရယိကော-
တိ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တနကော။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၀။
သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တနကာ နာမ နာဟေသံ။ ဇာ၊ ဌ၊
၃။ ၂၈၅။ (- ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၆၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၄၈။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၃၁။) (၂) မိတ္တဘာဝဿ
နိဗ္ဗတ္တနကာ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၅၀။

နိဗ္ဗတ္တနုကဩကာသ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တနုက + ဩကာသ] ဖြစ်လတ်သော အရပ်။ ဂတိ-
နိမိတ္တံ နာမ နိဗ္ဗတ္တနုကဩကာသေ ဧကော
ဝဏ္ဏော ဥပဋ္ဌာတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၉။

နိဗ္ဗတ္တနုကကမ္မ (န) [နိဗ္ဗတ္တနုက + ကမ္မ (နိဝိတ္တိ-
နုကကမ္မိ - သံ)] ဖြစ်လတ်သော ကံ။
နေရယိကာနန္တိ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တနုကကမ္မာနံ
အတ္ထိဘာဝေန၊ နိရယံ အရဟန္တိတိ နေရယိ-
ကာ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၂၃။

နိဗ္ဗတ္တနုကမ္မ (န) [နိဗ္ဗတ္တနုက + ကမ္မ (နိဝိတ္တိ-
နုကကမ္မိ - သံ)] ဖြစ်သော ကံ။ နေရယိကာနံ
အာဟာရော နာမ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တနုကမ္မမေဝ။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၈။

နိဗ္ဗတ္တနုကခန္ဓာဒိသယောဇကတ္တ (န) [နိဗ္ဗ-
တ္တနုကခန္ဓာဒိသယောဇက + တ္တ] ဖြစ်လ
တ်သောခန္ဓာစသည်တို့နှင့် (ခန္ဓာစသည်တို့
ကို) ယှဉ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်။ ဣမေ ပဉ္စ
ဥဒ္ဓံ နိဗ္ဗတ္တနုကခန္ဓာဒိသယောဇကတ္တာ
ဥဒ္ဓံဘာဂိယသယောဇနာနိ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၃၂၃။

နိဗ္ဗတ္တနုကသင်္ခါရ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တနုက + သင်္ခါရ]
ဖြစ်လတ်သော သင်္ခါရ၊ ဖြစ်လတ်သော
ပြုပြင်စီရင်တတ်သော အကြောင်းတရား။
အနာဂတေ နိဗ္ဗတ္တနုကသင်္ခါရပိ ဧဝမေဝ
နိရုဇ္ဈိသန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၂။

နိဗ္ဗတ္တနုကသတ္တ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တနုက + သတ္တ]
ဖြစ်လတ်သော သတ္တဝါ။ တေ ဟိ အန-

န္တရဘဝေ နရကေ နိဗ္ဗတ္တနုကသတ္တာ။ ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၀၃။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၂၃။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၂၃။)

နိဗ္ဗတ္တနုကသမ္ပတ္တိ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တနုက + သမ္ပတ္တိ]
ဖြစ်လတ်သော စည်းစိမ်ချမ်းသာ။ ဘဂဝါ
တဿ ပုညဿ ဖလံ ဧတရဟိ နိဗ္ဗတ္တနုက-
သမ္ပတ္တိဉ္စ ဗျာကရိတာ ပက္ကာမိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
၇၁။

နိဗ္ဗတ္တနုကသုခ (န) [နိဗ္ဗတ္တနုက + သုခ] ဖြစ်
လတ်သောချမ်းသာ၊ ဖြစ်မည်ချမ်းသာ။
ပရလောကံ ဂနာ သုခေန သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တ-
နုကသုခေန သမ္ပယုတ္တော ဘဝိတုံ မတ္တု-
မိစ္ဆေ မရိတုံ ဣစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၂။

နိဗ္ဗတ္တနုကာရဏ (န) [နိဗ္ဗတ္တနုက + ကာရဏ]
ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း။ သာပေက္ခကာလ-
ကိရိယာ ဟိ အတ္တနောယေဝ ဂေဟေ ယက္ခ
.... မဂ္ဂိလာဒိဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တနုကာရဏံ
ဟောတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၆။

နိဗ္ဗတ္တနုကာလ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တနုက + ကာလ]
ဖြစ်ရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ စတ္တာရိ
ပါရာဇိကာနိ အာပဇ္ဇိတွာ စတုသု အပါ-
ယေသု နိဗ္ဗတ္တနုကာလော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၉၃။

နိဗ္ဗတ္တနုကိစ္စ (န) [နိဗ္ဗတ္တနုက + ကိစ္စ (နိဝိတ္တိ-
နုကကမ္မိ - သံ)] ဖြစ်စေ - ပြီးစေ - ခြင်း
ဟူသော ကိစ္စ။ ကမ္မေဟိ အညဿ နိဗ္ဗ-
တ္တနုကိစ္စတော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။

နိဗ္ဗတ္တနိဋ္ဌ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တန + အတ္တ (တ္တ - ကို ဌ - ပြု)] ဖြစ်သော - ဖြစ်ခြင်းဟူသော - အနက် - သဘော။ ဗြဟ္မာတိ တထာ တထာ ဗြဟ္မဟိတဂုဏတာယ ဗြဟ္မဝိဟာရတော နိဗ္ဗတ္တနိဋ္ဌေန စ ဗြဟ္မာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၃။

နိဗ္ဗတ္တနိဋ္ဌာန (န) [နိဗ္ဗတ္တန + ဌာန။ (နိဝိတ္တိန - ဌာန - သံ)] ဖြစ်ရာအရပ်။ “သဂ္ဂ”န္တိ လဒ္ဓနာမံ ကတပုညာနံ နိဗ္ဗတ္တနိဋ္ဌာနံ ဒေဝ - လောကံ ကမတိ။ ပေတ၊ ဌ။ ၈။ (- မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၃၈၆။)

နိဗ္ဗတ္တနိတ္တ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တန + အတ္တ] ဖြစ်စေ ခြင်းဟူသော အကျိုး။ သစေ မယံ ဧတဿ ဗြဟ္မာနော မနဿလောကေ နိဗ္ဗတတနတ္ထာယ ဥဿာဟံ ကရေယျမ။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၈။ (- မ၊ ဌ။ ၃။ ၁၂၀။ မ၊ ဌ။ ၄။ ၁၀၄။ သံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၈၉။ အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၄၈။)

နိဗ္ဗတ္တနိတိဘာဝ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တန + အတိဘာဝ] ဖြစ်ခြင်းထက်အလွန်အကဲဖြစ်ခြင်း။ ဗာဟိ - ရကာ အဟေသုံ အဟိသကဿ ဝတ္တသမ္ပတ္တိယာ အာစရိယဿ စိတ္တသဘာဝတော နိဗ္ဗတ္တနိတိဘာဝေန။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၅။

နိဗ္ဗတ္တနဘာဝ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တန + ဘာဝ] ဖြစ်လ တုံသည်၏အဖြစ်၊ ဖြစ်မည်အဖြစ်။ အတ္တ - နောပိ အာယုပရိက္ခယံ ဝိဒိတွာ တထေဝ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တနဘာဝံ ဒိသ္မာ။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၂၄၀။

နိဗ္ဗတ္တနသကကမ္မသဘာဂဘူတ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တန + သကကမ္မ + သဘာဂဘူတ] ဖြစ်လ တုံသော မိမိကံနှင့်တူသော အဖို့ရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဖြစ်မည်မိမိကံနှင့် သဘောတူ ဖြစ်၍ဖြစ်သော (ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ)။ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တနသကကမ္မသဘာဂဘူတံ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကမ္ပံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၆။

နိဗ္ဗတ္တနသဘာဝ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တန + သဘာဝ] ဖြစ်ခြင်းသဘော။ နိဗ္ဗတ္တနသဘာဝ (သံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၁) န္တိ ဟေတုပစ္စယေဟိ ဥပ္ပဇ္ဇနသဘာဝံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၁။ (- နေတိ၊ ဌ။ ၉၃။)

နိဗ္ဗတ္တနသမတ္တ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တန + သမတ္တ] ဖြစ်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော(ကံ)။ န တံ ကမ္မန္တိ ယံ နိရယာဒိသု နိဗ္ဗတ္တနသမတ္တံ ဒုက္ခုဒြိယံ ကမ္ပံ ကတွာ။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၃၀၆။

နိဗ္ဗတ္တနသီလတာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တနသီလ + တာ] ဖြစ်ခြင်းအလေ့ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ဖြစ်လေ့ရှိ သောသူ၏အဖြစ်။ နိရယာဒိ အပါယေသု နိဗ္ဗတ္တနသီလတာယ အပါယိကာတိ အာဟ “အပါယုပဂါ”တိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၈။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၃။)

နိဗ္ဗတ္တနာကာရ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တန + အာကာရ] ဖြစ်လတုံသောအခြင်းအရာ၊ ဖြစ်မည်အခြင်း အရာ၊ ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း။ ဧတဿ ဣမသ္မိံ ဒေဝနဂရေ နိဗ္ဗတ္တနာကာရံ ကရိ - သာမိံ။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၄၁၁။

နိဗ္ဗတ္တနာဝကာသ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တန + အဝကာသ]
ဖြစ်ပြီးသောအရာ။ ကုသလာကုသလကမ္မ-
ဗိဇ္ဇယ ခိဏတ္တာ နိဗ္ဗတ္တနာဝကာသော
ဟတော အဿာတိ ဟတာဝကာသော။ ဓမ္မ
ဌာ ၁။ ၃၉၆။

နိဗ္ဗတ္တနာပဒါန (န) [နိဗ္ဗတ္တန + အပဒါန]
(က) ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းအရာ။ (ခ) ဖြစ်
ခြင်း၏အဋ္ဌပ္ပတ်။ (ဂ) ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း
ကံ။ တတော ပရံ အတ္တနော ဒါသကုလေ
နိဗ္ဗတ္တနာပဒါနံ ဒဿေန္တော ဣတော ဒုတိ-
ယကေ ကပ္ပေတိအာဒိမာဟ။ အပါ ဌာ ၁။
၃၂၅။

နိဗ္ဗတ္တနာရဟ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တန + အရဟ] ဖြစ်
ခြင်းငှါထိုက်သော၊ ဖြစ်ထိုက်သော (သတ္တဝါ)။
နိရယေ နိဗ္ဗတ္တနာရဟဿ သတ္တဿ
ကထေတိ။ ဝိ၊ ဌာ ၂။ ၅၉။ အပါယေ
နိဗ္ဗတ္တနာရဟော သတ္တော အပက္ကမေယျ။ ဒိ၊
ဌာ ၃။ ၄။ (- ပေတ၊ ဌာ ၅။ ဇာ၊ ဌာ ၁။ ၃၇၂။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၈၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၈။)

နိဗ္ဗတ္တနိမိကုမ္ဘိ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တ + နိမိကုမ္ဘိ]
ဖြစ်ပေါ်လာသော ရွှေအိုး။ ဗောဓိသတ္တဿ
နိဗ္ဗတ္တနိမိကုမ္ဘိနံ ပန ဧကမုခပ္ပမာဏံ
အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ဌာ ၂။ ၄၃၇။

နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဌာန (န) [နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တ + ဌာန]
ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်းသော - တည်ရာအရပ် - ဘုံ
ဌာန။ အယံ သုမနမာလာ ဝိယ နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗ-

တ္တဌာနေ ပိယာ ငါကမိ။ ဒိ၊ ဌာ ၂။ ၆၈။ (-
သံ၊ ဌာ ၂။ ၁၇၁။ အံ၊ ဌာ ၁။ ၁၃၂-၃၊ ၁၅၃၊
၁၆၁၊ ၁၈၃၊ ၂၁၅၊ ၂၇၄။ အံ၊ ဌာ ၃။ ၁၄။ ဓမ္မ၊
ဌာ ၁။ ၄၉၊ ၃၃၂။ ဓမ္မ၊ ဌာ ၂။ ၁၁၊ ၁၂၊ ၅၈၊
၂၃၅။ ထေရ၊ ဌာ ၁။ ၉၉။ ထေရ၊ ဌာ ၂။ ၃၈၊
၁၂၆။ ထေရီ၊ ဌာ ၁၉၀၊ ၁၉၇။ အပါ၊ ဌာ ၁။ ၄၊
၁၂၇၊ ၂၈၆-၇။ အပါ၊ ဌာ ၂။ ၈၀၊ ၁၈၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
ဌာ ၉၀။ ဇာ၊ ဌာ ၁။ ၄။ ဇာ၊ ဌာ ၃။ ၄၃၅။ ဇာ၊
ဌာ ၅။ ၃၀၆။)

နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဘဝ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တ + ဘဝ]
ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်းသော ဘဝ၊ ဖြစ်လေရာရာ
ဘဝ။ အဟမ္မိ ဣမဿ ကမ္မဿ နိဿန္တေန
နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဘဝေ လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တော
ဘဝေယျ။ အံ၊ ဌာ ၁။ ၁၉၂။ ထေရ၊ ဌာ ၁။
၁၇၁။ (- အပါ၊ ဌာ ၂။ ၁၈၄။ စရိယာ၊ ဌာ ၅၆။)

နိဗ္ဗတ္တနိရယ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + နိရယ] ဖြစ်သော
- ကျရောက်သော - ငရဲ။ နိရယေ တေတိ
တေ ဧတေသံ နိဗ္ဗတ္တနိရယေ ကထေမိ။ ဇာ၊
ဌာ ၅။ ၂၈၇။

နိဗ္ဗတ္တနိယ (တိ) [နိ + ဝတ္တ + အနိယ]
ဖြစ်စေ - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော၊ ပြီးစေ
- အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ နိဗ္ဗတ္တနိယ
(ဣ၊ ၂၈၅) နှိ သရူပေန နိပ္ပါဒနိယံ။ ယင်းဋီ။

နိဗ္ဗတ္တနိယတာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တနိယ + တာ]
ဖြစ်စေအပ် - ပြီးစေအပ် - သည်၏အဖြစ်။
ဣဒါနိ နိဗ္ဗတ္တနိယတာယ နဝံ ကုဋိ
ပတ္တယသေ ပတ္တေသိ အာသိသသိ။ ထေရ၊
ဌာ ၁။ ၁၆၄။

နိဗ္ဗတ္တနုပါယ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တနု + ဥပါယ] ဖြစ်
ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော (ကုသိုလ်ကောင်း
မှု)။ တယာပိ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တနုပါယံ ကာတုံ
ဝဋ္ဋတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၅။

နိဗ္ဗတ္တန္တ (တိ) [နိ + ဝတ္တ + အန္တ] ဖြစ်သော၊
သူ။ ဒေဝလောကာ စဝန္တဿ၊ နိဗ္ဗတ္တန္တဿ
ဇန္တုနော။ အပါ၊ ၁။ ၃၉၄။ သော ပေတ-
လောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တော အသီသကံ ကဗန္ဓံ
ဟုတွာ နိဗ္ဗတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၀။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၂၀၄။ နိဗ္ဗတ္တတော (မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၁) တိ
နိဗ္ဗတ္တန္တဿ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၄။ နိဗ္ဗတ္တန္တော
— အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၈၀။

နိဗ္ဗတ္တန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တ + အ + အန္တိ]
ဖြစ်ကုန်၏။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တန္တ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တ + အန္တ] ဖြစ်ကုန်
လော့။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တပကာရ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တ + ပကာရ]
ဖြစ်သောအပြားရှိသော (အတ္တဘော)။
ယထာ နိဗ္ဗတ္တေတိ အတ္တနော ပစ္စယေဟိ
နိဗ္ဗတ္တပကာရေ။ အနု၊ ၂။ ၇၄။

နိဗ္ဗတ္တပဇာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တ + ပဇာ] ဖြစ်သော
သတ္တဝါ၊ သန္ဓေသာ။ တဒါ တဿာ ကုမ္ဘိမိ
နိဗ္ဗတ္တပဇာယ သိနေဟော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၅။ ၃၅၂။

နိဗ္ဗတ္တပဏက (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ပဏက]
ဖြစ်သော - ရေညှိ - မှော်။ ဥဒကပိဋ္ဌိ
ဆာဒေတွာ နိဗ္ဗတ္တပဏကေန ပရိယောနဒ္ဓေါ။
သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၀။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၅။)
ပဏက (ဓာန်၊ ဋီ၊ ၆၉၀) - လည်းကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တပဏ္ဍမူလ (န) [နိဗ္ဗတ္တ + ပဏ္ဍမူလ]
(၁) ဖြစ်သော အရွက် (နှင့်) အမြစ်။ (တိ)
(၂) ဖြစ်သောအရွက် (နှင့်) အမြစ်ရှိသော။
(၁) မိဇာနိ စ တာနိ ဝိဇာတာနိ စ ပသူတာနိ
နိဗ္ဗတ္တပဏ္ဍမူလာနိတိ မိဇာတာနိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၇။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁။)
(တိ) (၂) ဧတေန အလ္လဝါလိကာဒိသု
ဌပိတာနံ နိဗ္ဗတ္တပဏ္ဍမူလာနံ သိင်္ဂီဝေရာဒိနံ
သင်္ဂီဟော ကတော ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇။

နိဗ္ဗတ္တပတ္တစီဝရ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တ + ပတ္တစီဝရ]
ဖြစ်ပေါ်လာသောသပိတ်၊ သင်္ကန်းရှိသော၊
သူ။ သဗ္ဗေ ဧဟိဘိက္ခု၊ သဗ္ဗေ ဣဒ္ဓိယာ
နိဗ္ဗတ္တပတ္တစီဝရာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁။

နိဗ္ဗတ္တပတ္တစီဝရရ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တပတ္တစီဝရ +
ရ + အ] ဖြစ်ပေါ်လာသော သပိတ်သင်္ကန်း
ကို ဆောင်သော၊ သူ။ ဝိပဿနံ ဝမေတွာ
ပစ္စေကဗောဓိ ပတွာ ဣဒ္ဓိယာ နိဗ္ဗတ္တပတ္တ-
စီဝရရော ဂန္ဓမာဒနပဗ္ဗတေ ပဉ္စ ဆဗ္ဗဿာနိ
ဝသိတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂၉။

နိဗ္ဗတ္တပါရိပုရိ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တ + ပါရိပုရိ] ဖြစ်
သော ပြည်စုံလုံလောက်ခြင်း၊ ပြည်စုံလုံ
လောက်စွာဖြစ်ခြင်း။ အတ္တနော သန္တာနေန

အရဟတ္တဖလာဓိဂမေန အနဝသေသတော
နိဗ္ဗတ္တပါရိပုရိယာ ပါရံ ပရိယန္တံ ဂတောတိ
သကေသု ဓမ္မေသု ပါရဂူ။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၆၃။

နိဗ္ဗတ္တပိသာစ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ပိသာစ] ဖြစ်
သော မြေဘုတ်ဘီလူး။ အသုစိဋ္ဌာနေ နိဗ္ဗ-
တ္တပိသာစ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၇။

နိဗ္ဗတ္တပုတ္တ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ပုတ္တ] ဖြစ်သော
သား၊ သန္ဓေသား။ ဧတိဿာ ကုစ္ဆိယံ နိဗ္ဗ-
တ္တပုတ္တာ ကံသဂေါတ္တံ ကံသဝံသံ နာသေ-
ဿန္တိ။ ဧ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၀။

နိဗ္ဗတ္တနပုဗ္ဗက (ပု) [နိဗ္ဗတ္တန + ပုဗ္ဗက]
ရှေးကာလ၌ - ရှေးဦးစွာ - ဖြစ်ခြင်း၊ ဖြစ်နှင့်
ခြင်း။ နိဝါသဘာဝေါ စ တေသံ တတ္ထ
နိဗ္ဗတ္တနပုဗ္ဗကော။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၈။

နိဗ္ဗတ္တပုဗ္ဗတာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တပုဗ္ဗ + တာ] ရှေး၌
ဖြစ် - ဖြစ်ဘူး - သည်၏အဖြစ်၊ ဖြစ်ဘူးခြင်း။
တတ္ထ ဗဟုလံ နိဗ္ဗတ္တပုဗ္ဗတာယ စိရပရိစိတ-
နိကာန္တိဝသေန။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၀။

နိဗ္ဗတ္တပေတ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ပေတ] ဖြစ်သော
ပြိတ္တာ။ ပေတယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တပေတာနံ။
ပေတ၊ ဌ၊ ၉၇။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၉။)

နိဗ္ဗတ္တမုဋ္ဌဿတိ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တ + မုဋ္ဌ + သတိ]
ဖြစ်သောလွတ်သောသတိရှိသော၊ သူ။
အန္တရာဘဝေ နိဗ္ဗတ္တမုဋ္ဌဿတိနော။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၃၆၄။

အတိတန် (တ-ဝဂ်) ၄.၂၃- ပ.မ.သ.စ

နိဗ္ဗတ္တဗီဇ (န) [နိဗ္ဗတ္တ + ဗီဇ] ဖယ်ထုတ်အပ်
ပြီးသော မျိုးစေ့ရှိသော၊ မျိုးစေ့ကို ဖယ်ထုတ်
ပြီးသော (သစ်သီး)။ နိဗ္ဗတ္တဗီဇံ နာမ ဗီဇံ
နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဝိသု ကတွာ။ ပရိဘုဉ္ဇိတံ
သက္ကုဏေယျံ အပ္ပပနဿာဒိဖလံ။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊
သစ်။ ၃၆၀။ နိဗ္ဗတ္တဗီဇန္တိ နိဗ္ဗတ္တနိယန္တိ နိဗ္ဗတ္တံ
နိပုဗ္ဗ ဝတု ဝတ္တနေတိ မသ္မာ တပ္ပစ္စယော၊
နိဗ္ဗတ္တံ ဗီဇံ ယဿ တံ နိဗ္ဗတ္တဗီဇံ၊ ဗီဇံ
နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဝိသု ကတွာ ပရိဘုဉ္ဇိတမ္ပ
အပ္ပပနဿာဒိ။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ဌ၊ သစ်။ ၁၂၇။
(- ဝိ၊ ၃။ ၃၀၉။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၅။ ဝိ၊ ၅။ ၂၃၅။)

နိဗ္ဗတ္တဗြဟ္မာ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဗြဟ္မာ] ဖြစ်သော
ဗြဟ္မာ။ သုဒ္ဓါဝါသေ နိဗ္ဗတ္တဗြဟ္မာ။ အံ၊ ဌ၊
၁။ ၂၂၂။

နိဗ္ဗတ္တဘဝ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဘဝ] (က)
ဖြစ်ရာ - ဖြစ်ဆဲ - ဘဝ၊ ထင်ရှားရှိသော ဘဝ။
(ခ) ဖြစ်ရာဌာန။ (က) နိဗ္ဗတ္တဘဝတော
စဝနဝသေန စုတိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂၁။ နိဗ္ဗတ္တ-
ဘဝတော (ဝိဘာဝိနီ၊ ၁၂၅) တိ ကမ္မဘဝေန
နိဗ္ဗတ္တဥပပတ္တိဘဝတော၊ တေန ဝုတ္တံ
“တတော အတ္တဘာဝတော စဝိတွာ”တိ။
(ခ) အထ ဝါ နိဗ္ဗတ္တဘဝတောတိ နိဗ္ဗတ္တန-
ဌာနတော၊ တေန ဝုတ္တံ “တတော ဒေဝ-
လောကတော စဝိတွာ”တိအာဒိ။ မဏိမဉ္ဇူ၊
၁။ ၃၈၆- ချည်း။

နိဗ္ဗတ္တဘဝါဒီနဝဒဿန (န) [နိဗ္ဗတ္တဘဝ +
အာဒိနဝ + ဒဿန] ဖြစ်ရာဘဝ၏အပြစ်ကို
- ရှု - မြင် - ခြင်း။ (ဖြစ်ရာဖြစ်သော ရူပဘုံ၌

အပြစ်ကိုမြင်ခြင်း။ သျှ။) ယော ပန ပုထုဇ္ဇနော ဝိက္ခမ္ဘိတရူပရာဂေါ ဥပ္ပနေ မဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တဘဝါဒီနဝဒဿနဝသေန အနိဝတ္တိတဘဝါဘိလာသော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၃၄။

နိဗ္ဗတ္တဘဝါနုပဿိတာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တဘဝါ-နုပဿိ + တာ] ဖြစ်ရာဘဝကိုအဖန်ဖန် - ရှုလေ့ရှိ - ရှုတတ် - သည်၏အဖြစ် - ရှုခြင်း။ နိဗ္ဗတ္တဘဝါနုပဿိတာ ပဉ္စန္ဒ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာနံ ပဒဋ္ဌာနံ။ နေတ္ထိ၊ ၂၅။ မာ ဒေသိ ဝေဒနာတိ ဧဝံ ပဝတ္တာ ရူပါဒိအဘိနန္ဒနာ နိဗ္ဗတ္တ-ဘဝါနုပဿိတာ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၂။ (- နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၃၀။)

နိဗ္ဗတ္တဘာတု (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဘာတု] ဖြစ်သော (= ကိန်းအောင်းသော) ညီအကို။ လုဒ္ဒေါပိ အာဂန္ဓာ တေ တယော ဇနေ ဧကတော ဌိတေ ဒိသွာ မေတ္တစိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာ ဧက-ကုစ္ဆိယံ နိဗ္ဗတ္တဘာတရော ဝိယ တေ မည-မာနော စိန္တေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၁၈။

နိဗ္ဗတ္တဘာဝ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဘာဝ] ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်။ တာသံ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တဘာဝံ ဒိသွာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၀။ အတ္တနော သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တဘာဝေါ ကထိတော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ နိဗ္ဗတ္တဘာဝေါ — ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၁၉။ နိဗ္ဗတ္တဘာဝံ — ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ ဥဒါန၊ ၄။ ၇၃။ ၁၆၂။ ထေရု ၄။ ၁။ ၄၅၈။ ဝဇီရ၊ ၃၉၉။ နိဗ္ဗတ္တဘာဝေန — စရိယာ၊ ၄။ ၁၆၀။ နိဗ္ဗတ္တဘာဝိယ — မဟာနိ

၄။ ၁၇၆။ နိဗ္ဗတ္တဘာဝေ — ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၊ ၁၆၈။

နိဗ္ဗတ္တဘိက္ခု (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဘိက္ခု] ဖြစ်သော ရဟန်း။ အနာဂါမိဖလံ ပတွာ ဗြဟ္မ-လောကေ နိဗ္ဗတ္တဘိက္ခု ပုစ္ဆိတွာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၉၃။

နိဗ္ဗတ္တမစ္ဆကစ္ဆပ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + မစ္ဆ + ကစ္ဆပ] ဖြစ်သော ငါး (နှင်) လိပ်။ အထ တသ္မိံ သရေ နိဗ္ဗတ္တမစ္ဆကစ္ဆပါ နဒိံ အဂမိံ သု။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၇၂။

နိဗ္ဗတ္တမရိစပက္က (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + မရိစပက္က] ဖြစ်သော ငရုပ်သီးမှည့်။ မဏ္ဍန္တိ ဒါရိကာနံ တထာ ပိဋကတော နိဗ္ဗတ္တမရိစပက္ကဿ သာရဘူတံ ရသံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၇။

နိဗ္ဗတ္တမဟာပဒမကုမာရ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + မဟာ-ပဒမ + ကုမာရ] ဖြစ်သော မဟာပဒမ - သတို့သား - သူငယ်။ အာဒိသဒ္ဓေန ဂုတ္တမလေ နိဗ္ဗတ္တမဟာပဒမကုမာရာဒိနံ သင်္ဂဟော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။

နိဗ္ဗတ္တမဟာဗြဟ္မာ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + မဟာဗြဟ္မာ] ဖြစ်သော - မဟာဗြဟ္မာ - ဗြဟ္မာကြီး။ သုဒ္ဓါဝါသေ နိဗ္ဗတ္တမဟာဗြဟ္မာ။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၁။

နိဗ္ဗတ္တမဟာရက္ခ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + မဟာရက္ခ] ဖြစ်သောကြီးသော သစ်ပင်၊ ဖြစ်သော

သစ်ပင်ကြီး။ အင်္ဂါဏဌာနေ နိဗ္ဗတ္တမဟာ-
ရက္ခေသု ဝိမာနာနိ ဂဏှိသု။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၆။

နိဗ္ဗတ္တမာန (တိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတ + အ +
မာန] ဖြစ်သော။ ဘဝေ နိဗ္ဗတ္တမာနောဟံ
လဘာမိ မမ ပတ္တိတံ။ အပါ၊ ၁။ ၄၃။ နိဗ္ဗတ္တ-
မာနော — အပါ၊ ၂။ ၈၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၂၃၃။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၆၀၊ ၆၅။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။
၁၀၄။ နိဗ္ဗတ္တမာနံ (န၊ ပ၊ ဇ) — ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၄၉။ နေတ္ထိ၊ ဌိ၊ ၆၇။ နိဗ္ဗတ္တမာနာ (ပု၊ ပ၊ ဗ)
— မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၅။ နိဗ္ဗတ္တမာနာနိ (န၊ ပ၊ ဗ)
— ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၂။ နိဗ္ဗတ္တမာနံ (ပု၊ ဒု၊ ဇ)
— သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၁။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၇၂။ သိ၊ ဌိ၊
သစ်၊ ၂။ ၁၇၃။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၂၁။ နိဗ္ဗတ္တမာနံ (န၊
ဒု၊ ဇ) — အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၂။ နိဗ္ဗတ္တမာနဿ
(ဆ၊ ဇ) — သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၅။ မူလဋီ၊ ၁။
၁၃၁၊ ၂၀၀။ နိဗ္ဗတ္တမာနာနံ (ဆ၊ ဗ) — အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၆၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၂၊ ၂၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၇၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၇၂။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၁။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၆။ နိဗ္ဗတ္တမာနေ
(သ၊ ဇ) — ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၅၂။ နိဗ္ဗတ္တမာနမှ အပါ၊
၁။ ၁၁၉၊ ၁၄၄၊ ၂၃၀။

နိဗ္ဗတ္တမူလနိလကုရ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တမူလ +
နိလကုရ] ဖြစ်သော အမြစ် (နှင်) စိမ်းညို
သော အညွန့်။ ဘူတာနံ ဇာတာနံ နိဗ္ဗတ္တ-
မူလနိလကုရနံ သမူဟောတိ အတ္ထော။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၇။

နိဗ္ဗတ္တယမာန (တိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတ + ဣယ
+ မာန] ဖြစ်စေသော၊ သူ။ အနိဗ္ဗတ္တယ-

မာနောတိ ပတ္တနာ တဏှာဝသေန န
နိဗ္ဗတ္တယမာနော။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၄၁။

နိဗ္ဗတ္တယက္ခ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ယက္ခ] ဖြစ်သော
(ဘိလူးဇာတ်ရှိသော) နတ်။ ဆသဟဿာ
ဟေမဝတပဗ္ဗတေ နိဗ္ဗတ္တယက္ခေ၊ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၉။

နိဗ္ဗတ္တယတိ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတ + ဣယ
+ တိ] ဖြစ်စေ၏။ နိဗ္ဗတ္တေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တယန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတ +
ဣယ + အန္တိ] ဖြစ်စေကုန်၏။ နိဗ္ဗတ္တေတိ
- ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တယိသု (ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတ + ဣယ
+ ဉ်] ဖြစ်စေကုန်ပြီ။ နိဗ္ဗတ္တေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တရသ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ရသ] ဖြစ်သော -
အရသာ - အရည်။ မူလရသောတိ ယံ ကိဉ္စိ
မူလံ ပဋိစ္စ နိဗ္ဗတ္တရသော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၇။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၉၉။ မ၊ ဌိ၊ ၁။ ၇၇။

နိဗ္ဗတ္တရက္ခန္ဓာယာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တ + ရက္ခ +
ဆာယာ] ဖြစ်သော သစ်ပင်၏ အရိပ်။
တတော နိဗ္ဗတ္တရက္ခန္ဓာယာယာပိ (ကင်္ခါ၊
၁၇၆) တိ နိဿဂ္ဂိယဝတ္ထုနာ အာဟဋ-
ဗိဇဏော နိဗ္ဗတ္တရက္ခပရိစ္ဆေဒေန ဌိတန္တ-
ယာပိ။ ကင်္ခါ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၃၂၃။

နိဗ္ဗတ္တရက္ခဒေဝတာ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တရက္ခ +
ဒေဝတာ] ဖြစ်သော - သစ်ပင်စောင့် - ရက္ခ

စိုး - နတ်။ ဂင်္ဂါတီရေ နိဗ္ဗတ္တရက္ခဒေဝတာ
ပန အဟမေဝ အဟောသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၉။

နိဗ္ဗတ္တရက္ခပရိစ္ဆေဒ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တရက္ခ + ပရိစ္ဆေဒ]
ဖြစ်သော သစ်ပင် (ဟူသော) အပိုင်းအခြား။
နိဗ္ဗတ္တရက္ခဏာယာ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တရူပ (န) [နိဗ္ဗတ္တ + ရူပ] ဖြစ်သောရုပ်။
အတိတရူပဗ္ဗိ ဘူတာနိစေဝ ဘူတာနိ
ဥပါဒါယ နိဗ္ဗတ္တရူပဉ္စ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆။

နိဗ္ဗတ္တရေ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + အ +
အန္တိ] ဖြစ်ကုန်၏။ နိဗ္ဗတ္တတိ(၁) - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တလက္ခဏ (န) [နိဗ္ဗတ္တ + လက္ခဏ]
ဖြစ်ခြင်းသဘော 'လက္ခဏာ'။ ကုတော
နိဗ္ဗတ္တာ (မဟာနိ၊ ၁၉၆) တိ ကုတော နိဗ္ဗတ္တ-
လက္ခဏံ ပတ္တာ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၀၈။

နိဗ္ဗတ္တဝတ္ထ (န) [နိဗ္ဗတ္တ + ဝတ္ထ] (၁) ဖြစ်ပေါ်
လာသောအဝတ်။ (၂) ဖြစ်စေအပ် - ရက်
လုပ်အပ် - သော အဝတ်။ (၃) မမ နိဗ္ဗတ္တ-
ဝတ္ထာနံ၊ ဩကာသော သော န သမ္မတိ။
အပ၊ ၁။ ၄၀၂။ (၂) သာဏေဟိ သာဏ-
ဝါကေဟိ နိဗ္ဗတ္တဝတ္ထာနိ သာဏာနိ၊ ဒိ၊ ငို၊ ၁။
၃၅၄။

နိဗ္ဗတ္တဝိပါက (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဝိပါက] ဖြစ်သော
ဝိပါက။ တထာ တထာ နိဗ္ဗတ္တဝိပါကော
ကဋတ္တာရူပံ စ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၅။

နိဗ္ဗတ္တဝိမာန (ပုန) [နိဗ္ဗတ္တ + ဝိမာန] ဖြစ်ပေါ်
လာသော - ဗိမာန် - ဘုံဆောင်။ မဇ္ဈေ
မဟာသမုဒ္ဒဿ မဇ္ဈေ ကိရ ဥဒကံ ဝတ္ထံ
ကတွာ နိဗ္ဗတ္တဝိမာနာနိ ကပ္ပဋ္ဌိတိကာနိ
ဟောန္တိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉၅။

နိဗ္ဗတ္တဝိသေသ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဝိသေသ] ဖြစ်
ခြင်းအထူး၊ ဖြစ်ပုံအထူး၊ ထူးထူးခြားခြားဖြစ်
ခြင်း။ အန္တမသော ကသနဝပနာဒိနိ ဥပါ-
ဒါယ တံ တံ ကမ္မံ ကတွာ နိဗ္ဗတ္တဝိသေသော
တတ္ထ တတ္ထ သမ္မာပယောဂပစ္စယာ ဣဇ္ဈ-
နဌေန ဣဒ္ဓိဟိ ဒာဂတာ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၂။

နိဗ္ဗတ္တဝေဿဝဏ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဝေဿဝဏ]
ဖြစ်သောဝေဿဝဏ်နတ်မင်း။ ပစ္ဆာ နိဗ္ဗတ္တ-
ဝေဿဝဏော သာသနံ ပေသေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၁။ ၃၄၆။

နိဗ္ဗတ္တသတ္တ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + သတ္တ] (၁) ဖြစ်
သော သတ္တဝါ၊ သန္ဓေသား၊ ကိုယ်ဝန်။ (တိ)
(၂) ဖြစ်သော သတ္တဝါဟူသော အနက်ရှိ
သော။ (၃) တဿာ ကမ္ဘိယံ နိဗ္ဗတ္တသတ္တော
မဟာပုညော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၄၀။ နိဗ္ဗတ္တသတ္တာ
(ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၀) တိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနကသတ္တာ။ သိ၊
ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၁၅၃။

နိဗ္ဗတ္တသတ္တာ (ပ၊ ဗ) - ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၈။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၊ ၉၀၊ ၂၉၆။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၉။
ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၉၅။ နေတ္ထိ ဝိ၊ ၃၄၅။ နိဗ္ဗတ္တသတ္တံ
(ဒ၊ စ) - မ၊ ငို၊ ၂။ ၃၂။ နိဗ္ဗတ္တသတ္တေဟိ
(တ၊ ဗ) - မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၄။ နိဗ္ဗတ္တသတ္တဿ
(စ၊ စ) - ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃၂၉။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၅၇။

နိဗ္ဗတ္တသတ္တာနံ (စ၊ ဗ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၄။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၅၃။
 နိဗ္ဗတ္တသတ္တဿ (ဆ၊ စ) — ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၃။
 သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၅။ နိဗ္ဗတ္တသတ္တာနံ (ဆ၊ ဗ) —
 သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။
 ၁၇၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၂။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၉။
 နိဗ္ဗတ္တသတ္တေသု (သ၊ ဗ) — ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၅။
 သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၅။ (တိ) (၂) အောက်ပုဒ်
 ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တသတ္တပရိယာယ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တသတ္တ + ပရိ
 ယာယ] ဖြစ်သော သတ္တဝါဟူသော အနက်
 - ရှိ - ကိုဟော - သော သဒ္ဒါ၏ - ပရိယာယ
 - စကားအပြောင်းအလဲ - ဖြစ်သော ဂုဗ္ဘ
 သဒ္ဒါ။ ဂုဗ္ဘသဒ္ဒါ အတ္ထိ မာတုကုဏ္ဍိသ္မိ
 နိဗ္ဗတ္တသတ္တပရိယာယော “အန္တမသော ဂုဗ္ဘ-
 ပါတနံ ဥပါဒါယာ” တိအာဒိသု ဝိယ။ အံ၊ ဋီ၊
 ၃။ ၂၁၄။

နိဗ္ဗတ္တသဒ္ဓ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + သဒ္ဓ] ဖြစ်သော
 အသံ၊ ထေရော ဘဂဝတော ဥရေ နိဗ္ဗတ္တ-
 သဒ္ဓံ သုတွာ ဇာတောတိ ဩရသော။ မ၊ ဌ၊
 ၄။ ၆၂။

နိဗ္ဗတ္တသမ္ပကိစ္စတ္တ (န) [နိဗ္ဗတ္တသမ္ပကိစ္စ + တ္တ]
 ဖြစ်ပြီးသော အလုံးစုံသောကိစ္စရှိသည်၏
 အဖြစ်။ တသ္မာ တေ နိဗ္ဗတ္တသမ္ပကိစ္စတ္တာ
 အရဟတ္တဇလက္ခဏေ ဥပ္ပနာ နာမ ဟောန္တိ။
 ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၄၉။ (- သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၉။)

နိဗ္ဗတ္တသဘာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တ + သဘာ] ဖြစ်
 သော - ပွဲသဘင် - စည်းဝေးရာ စရပ်။
 နိဗ္ဗတ္တသဘာယ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၀) နှိ သမုဋ္ဌိတ-
 ဥပဋ္ဌာနသာလာယံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၈။

နိဗ္ဗတ္တသမနန္တရံ (ဗျ) [နိဗ္ဗတ္တ + သံ + အနန္တရံ]
 ဖြစ်ရာကာလ၏အခြားမဲ့၌ သော (တတ္ထ)
 နိဗ္ဗတ္တသမနန္တရမေဝ အတ္တနော ဗြဟ္မသမ္ပ-
 တ္တိ ဩလောကေတွာ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၉။
 ဥဒါန၊ ဌ၊ ၇၃။

နိဗ္ဗတ္တသရီရ (န) [နိဗ္ဗတ္တ + သရီရ] ဖြစ်သော
 - ကိုယ် - ခန္ဓာကိုယ်။ ရူပလောကေ နိဗ္ဗတ္တ-
 သရီရံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၄။ သိ၊
 ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၈၆။

နိဗ္ဗတ္တဟတ္ထိ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဟတ္ထိ] ဖြစ်သော
 ဆင်။ အယံ ဇနော အဟေတုကပဋိသန္ဓိယံ
 နိဗ္ဗတ္တဟတ္ထိနော ဝဏ္ဏံ ကထေတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၁၁၀။

နိဗ္ဗတ္တဟရိတသဒ္ဓလ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တ + ဟရိတ
 + သဒ္ဓလ] ဖြစ်သော စိမ်းစိုသော - မြက်
 သစ်ပင် - နေဇာမြက် - ရှိသော (မြေကြီး)။
 ယထာ ဝါ ပန မဟာရာဇေ မဟာပထဝီ
 ပကတိတိန္တာ နိဗ္ဗတ္တဟရိတသဒ္ဓလာ
 အာသိတ္တောဒကာ အဿ။ မိလိန္တ။ ၂၇၇။

နိဗ္ဗတ္တကာရ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + အာကာရ]
 ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ။ ဣတ္ထန္တိ ဇာတိပစ္စယာ
 ဧရာမရဏဿ နိဗ္ဗတ္တကာရံ ဝဒတိ။ အနုဋီ၊
 ၂။ ၁၃၉။

နိဗ္ဗတ္တပက (တိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု +
ဏာပေ + ဣ] ဖြစ်စေတတ်သော (ကံ
စသည်။) ယာယ ဒေသနာယ သဂ္ဂါ စ
သဂ္ဂေသု နိဗ္ဗတ္တပကဉ္စ ကမ္ဘံ ဒဿိတံ၊ သာ
သဂ္ဂကထာ နာမ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၉၄။ (- ၃၂၅။)

နိဗ္ဗတ္တပကပုညကထာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တပက +
ပုည + ကထာ] ဖြစ်စေတတ်သော
ကောင်းမှုကုသိုလ် (နှင့်စပ်သော) စကား။
သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တပကပုညကထာ စ။ နေတ္တိ၊
ဝိ။ ၁၆၉။

နိဗ္ဗတ္တပန (န) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဏာပေ
+ ယု] ဖြစ်စေခြင်း။ ယတ္ထ ကတ္ထစိ
နိဗ္ဗတ္တပနံ နာမ ဇာတိယာ ကိစ္စံ။ အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၉၆။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၂။ နိဗ္ဗတ္တပနံ —
မိလိန္ဒ။ ၁၀၄။ နိဗ္ဗတ္တပနတော — အဘိ၊ ဌ၊
၁။ ၃၆၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၅။ အံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၈၇။

နိဗ္ဗတ္တပနက (တိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု +
ဏာပေ + ဣ] ဖြစ်စေတတ်သော၊ သူ။
အသုရဇာတိယာ နိဗ္ဗတ္တပနကော အသုရ-
ဇာတိနိဗ္ဗတ္တနကော။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၈၁။

နိဗ္ဗတ္တပနတ္ထ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တပန + အတ္ထ] ဖြစ်
ခြင်းဟူသောအကျိုး၊ ဖြစ်စေခြင်းအကျိုး။
အပါယုပပတ္တိတော နိဗ္ဗေတော သဂ္ဂေ
နိဗ္ဗတ္တပနတ္ထံ။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၉၅။

နိဗ္ဗတ္တပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု +
ဏာပေ + တိ] ဖြစ်စေ၏။ နိဗ္ဗတ္တေတိ -
ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တပေန္တ (တိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု +
ဏာပေ + အန္တ] ဖြစ်စေတတ်သော၊ သူ။
နိဗ္ဗတ္တေန္တောတိ နိဗ္ဗတ္တပေန္တော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၇၇။

နိဗ္ဗတ္တပေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု +
ဏာပေ + အန္တိ] ဖြစ်စေကုန်၏။ နိဗ္ဗတ္တေတိ
- ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တပေယျံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု
+ ဏာပေ + ဧယျံ] ဖြစ်စေအံ့။ နိဗ္ဗတ္တေတိ
- ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တပေယျ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု
+ ဏာပေ + ဧယျ] ဖြစ်စေရာ၏။
နိဗ္ဗတ္တေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တမ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + အ + မ]
ဖြစ်ကုန်၏။ ဖြစ်ကုန်အံ့။ နိဗ္ဗတ္တေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တမိ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + အ + မိ]
ဖြစ်၏။ ဖြစ်အံ့။ နိဗ္ဗတ္တေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တိသု (ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + အ + ဉံ]
ဖြစ်ကုန်ပြီ။ နိဗ္ဗတ္တေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တိ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတ + အ + လှ]
ဖြစ်ပြီး နိဗ္ဗတ္တိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တိ (ထိ) [နိ + ပဒ + တိ။ နိပုဇ္ဈနံ နိဗ္ဗတ္တိ၊
ပဒ ဂတိယံ၊ နိပုဇ္ဈာ၊ တိ၊ ပဿ ဗော။
တနံ။ တနံ၊ ငို။ ၉၀။ နိဗ္ဗတ္တနံ နိဗ္ဗတ္တိ။ အံ၊ ငို။
၂။ ၁၄၇။ (နိဝိတ္တိ - သံ၊ နိဗ္ဗတ္တိ - အဗ္ဗမာဂမိ၊
ကိဝိတ္တိ - ပြာ)] (၁) ဖြစ်ခြင်း (ခန္ဓာစသော
ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ဖြစ်ခြင်း)။ (၂) ဖြစ်ရာ
အခါ။ (၃) ဖြစ်စေအပ်သော ကံ၊ နိဗ္ဗတ္တိကံ။
(၁) အမောဟေန တိရစ္ဆာနယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိ
န ဟောတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၂။ နိဗ္ဗတ္တိ
(ပဋိသံ၊ ၁၂) တိ ခန္ဓာနံ နိဗ္ဗတ္တနံ၊ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၁။ ၈၇။

နိဗ္ဗတ္တိ (ပါ စ) — မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၉၀။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၀၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၉။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၄၀။ ဝိမာန၊
ဌ၊ ၁၅၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၀။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၀၊ ၂၅၂။
မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၃၂။ မူလင်္ဂ၊ ၃။ ၁၀၇။ အနင်္ဂ၊ ၃။
၁၅၀။ အဘိဝတာရ၊ ငို၊ ၂။ ၃၂၆။ နိဗ္ဗတ္တိ (ဒ၊
စ) — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၁။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၆၃။
နိဗ္ဗတ္တိယာ (တ၊ စ) — မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၇၇။
ဝဇီရ၊ ၄၀၆။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၇၃။ နိဗ္ဗတ္တိတော (မ၊
စ) — ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃၃၆။ နိဗ္ဗတ္တိယာ (ဆ၊ စ)
— မိလိန္ဒ၊ ၁၀၅။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၄၉။ သံ၊ ငို၊
၂။ ၄၇။

(၂) အမှာကံ ဒသဗလဿ နိဗ္ဗတ္တိတော
ပုရေတရမေဝ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၉။ (-
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၄။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃၃၆။) (၃)
နိဗ္ဗတ္တနိယံ နိဗ္ဗတ္တိ၊ ကမ္မနိ တိပစ္စယော “ဂတိ”
တိအာဒိသု ဝိယ။ ဣ၊ ငို၊ ၂၈၅။

နိဗ္ဗတ္တိ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတ + ညှ]
ဖြစ်ပြီး နိဗ္ဗတ္တိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တိအတ္ထ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိ + အတ္ထ] (၁)
ဖြစ်ခြင်းအကျိုး။ (တိ) (၂) ဖြစ်ခြင်းအကျိုး
ရှိသော (ဈာန်တရားစသည်)။ (၁) ကာရ-
ကတော နိဗ္ဗတ္တဿ ဖလဿ ယော နိဗ္ဗတ္တိ-
အတ္ထော အတ္တိ၊ သော နိဗ္ဗတ္တိအတ္ထော
ဖလတ္ထော ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၁၁။ (တိ)
(၂) ဘဝေါက္ကမနတ္တာနိတိ ဘဝေသု နိဗ္ဗတ္တိ-
အတ္တာနိ၊ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၂၃။

နိဗ္ဗတ္တိက (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိ + က] ဖြစ်ခြင်းရှိ
သော။ ဧဝံ သမ္ပဒန္တိ ဧဝံ နိဗ္ဗတ္တိကံ။ ယထာ
တံ အဝိရဇ္ဈနကနိဗ္ဗတ္တိကံ၊ ဧဝမိဒမ္ပိ ဧတဿ
နိရယေ နိဗ္ဗတ္တနန္တိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၄။
နိဗ္ဗတ္တိက - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တိကရ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိ + ကရ + အ]
ဖြစ်ခြင်းကို - ဖြစ်အောင် - ပြုတတ်သော
(စိတ္တုပ္ပါဒ်စသည်)။ တဒတ္ထနိဗ္ဗတ္တိကရ-
စိတ္တုပ္ပါဒ် (ဝဇီရ၊ ၅၄၆) - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တိကတ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိ + ကတ] ပြုအပ်ပြီး
သောဖြစ်ခြင်းရှိသော၊ ဖြစ်အောင်ပြုပြီးသော။
သုသမာရဉ္ဇာယာတိ အတိဝိယ သမ္ပဒေဝ
နိဗ္ဗတ္တိကတာယ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၁၆။

နိဗ္ဗတ္တိကဿီ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တိ + ကဿီ] ဖြစ်ခြင်း၌
ယုံမှားခြင်း။ အဟေတုတော နိဗ္ဗတ္တိကဿီပိ
ဟိ ဟေတုပရာမသနမေဝ။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၁၅၆။
သံ၊ ငို၊ ၂။ ၅၂။

နိဗ္ဗတ္တိက္ခန္ဓာ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိ + ခဏ] ဖြစ်ဆဲခဏ၊
ဖြစ်ရာ - အခိုက်အတန့် - အချိန်အခါ။
တာဝဒေဝ နိဗ္ဗတ္တိက္ခန္ဓာယောဝ အာသိ။
အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၆။ သံ၊ ဋီ၊
၂။ ၈၆။)

နိဗ္ဗတ္တိကာရဏ (န) [နိဗ္ဗတ္တိ + ကာရဏ]
ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း။ ပရိတ္တာဘောသု ပန
ဒေဝေသု နိဗ္ဗတ္တိကာရဏံ ဈာနံ ဘဝေန္တော။
မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၃။ (- ၁၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၀။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၈။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၄၃၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၈၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၁၆။)

နိဗ္ဗတ္တိကာလ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိ + ကာလ] ဖြစ်ရာ
အခါ။ ပဉ္စန္ဒ ဣန္ဒြိယာနံ နိဗ္ဗတ္တိကာလေ ဝါ။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။

နိဗ္ဗတ္တိဂတိ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တိ + ဂတိ] ဖြစ်ရာဂတိ၊
ဖြစ်ရာဟူသော လားရောက်အပ်သောဘဝ။
သုကတဒုက္ကဋကမ္မဝသေန ဂန္တဗ္ဗာတိ ဂတိ-
ယော။ “ဣမေသံ ခေါ အဟံ ဘိက္ခုနံ
သီလဝန္တာနံ နေဝ ဇာနာမိ ဂတိ ဝါ အဂ-
တိ ဝါ “အယံ နိဗ္ဗတ္တိဂတိ နာမ။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၃၄၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈။ (- မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀။)

နိဗ္ဗတ္တိဇာနနကာလ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိ + ဇာနန +
ကာလ] ဖြစ်ခြင်း - ဖြစ်လတ်သည် - ကို
သိရာအခါ။ ရူပါရူပဘဝေသု နိဗ္ဗတ္တိဇာနန-
ကာလေ မဟဂ္ဂတာရမ္မဏံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၃၅၇။

နိဗ္ဗတ္တိဈာန (န) [နိဗ္ဗတ္တိ + ဈာန] ဖြစ်ခြင်းရှိ
သောဈာန်။ ဈာနဖလေန ပဋိသင်္ခါနဖလေ
အပရိဟာနဓမ္မတာ နိဗ္ဗတ္တိဈာနေန စ ကိဉ္စိ-
တာပိ ဝိသေသဘာဂိယံ ဈာနံ ပဋိလ္လပ္ပတိ။
ပေသုကော။ ၂၆၉။

နိဗ္ဗတ္တိတ (တိ) [နိ + ဝတ္တု + ဧက + တ။
(နိဝတ္တိတ - သံ၊ နိဝတ္တိယ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊
ဏိဝတ္တိအ - ဩ)] (၁) ဖြစ်စေအပ်သော။
(၂) ဖယ်ထုတ်အပ် - ကင်းစေအပ် - သော။
(၃) တေန တံ ဘဏ္ဍံ နိဗ္ဗတ္တိတံ။ မိလိန္ဒ။
၂၁၃။ အတ္တာနံ မေဋ္ဌကံ ကမ္မာ နိဗ္ဗတ္တိတံ
ဂုဏဇာတံ အတ္တာဓိပတေယျံ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၀။
နိဗ္ဗတ္တိတာ (ထိ၊ ပ၊ ဧ) - အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၃၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၉။ နိဗ္ဗတ္တိတော (ပု၊ ပ၊ ဧ)
- ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၂၃။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၄၉။ ဒိ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၄။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၄။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၆၁။ နိဗ္ဗတ္တိတံ
(န၊ ပ၊ ဧ) - ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၆၊ ၄၀၅။ မူလဋီ၊ ၁။
၁၄၈။ နိဗ္ဗတ္တိတာ (ပု၊ ပ၊ ဗ) - ထေရီ၊ ဌ၊
၁၇၉။ နိဗ္ဗတ္တိတံ (န၊ ဒု၊ ဧ) - မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄။
နိဗ္ဗတ္တိတာနံ (ပု၊ ဆ၊ ဗ) - အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၃။
(၂) နိဗ္ဗတ္တိတသပ္ပိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တိတအရိယဓမ္မ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိတ + အရိယ-
ဓမ္မ] ဖြစ်စေအပ်သော အပြစ်မရှိသော
တရား။ ဣဒါနိ နိဗ္ဗတ္တိတအရိယဓမ္မ-
ဝသေနဝ သဟဓမ္မိကေ ဒဿေန္တော “အပိ
စာ”တိအာဒိမာဟ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇။

နိဗ္ဗတ္တိတအာဝေဏိကကမ္မ (န) [နိဗ္ဗတ္တိတ +
အာဝေဏိက + ကမ္မ] ဖြစ်စေအပ်သော

အသီးအခြားဖြစ်သော ကံ။ နိဗ္ဗတ္တိတ-
အာဝေဏိကကမ္မဝသေန ဒုတိယံ။ အနုဋီ၊
၁။ ၁၅၇။

နိဗ္ဗတ္တိတကာယ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိတ + ကာယ]
ဖြစ်စေအပ် - ဖန်ဆင်းအပ် - သော ကိုယ်။
မနေန နိဗ္ဗတ္တိတကာယော (အံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆၄)
တိ အဘိညာမနသာ နိဗ္ဗိတကာယော။ အံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။ (- အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၈။ ပဋိသံ၊ ၄၊
၂။ ၂၇၈။)

နိဗ္ဗတ္တိတဂုဏ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိတ + ဂုဏ] ဖြစ်စေ
အပ်သော ဂုဏ်။ စေမေဝ စိတ္တေကဂ္ဂ-
ရဟိတာ သမုနုစိတ္တေကဂ္ဂေဟိ နိဗ္ဗတ္တိတဂုဏ်
ဝါ နိဗ္ဗတ္တေတုံ န သက္ကောန္တိ။ မ၊ ၄၊ ၄။
၁၄၁။

နိဗ္ဗတ္တိတဉာဏ (န) [နိဗ္ဗတ္တိတ + ဉာဏ] ဖြစ်
စေအပ်သော ဉာဏ်။ တတော နိဗ္ဗတ္တိတ-
ဉာဏံ သမာဝိပဉ္စိယာ ဌိတံ နိဿာယ
ပဝတ္တေတဗ္ဗဝိပဿနာရမ္ပဉာဏံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၉၇။

နိဗ္ဗတ္တိတစေတနာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တိတာ +
စေတနာ] ဖြစ်စေအပ်သော စေတနာ
(စေ့ဆော်ကြိုးကုတ်အားထုတ်မှု)။ စေတနာတိ
တီသု ဒွါရေသု နိဗ္ဗတ္တိတစေတနာဝ ဂဟိတာ။
အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၃၄။ (- အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၇၆။)

နိဗ္ဗတ္တိတဇ္ဈာန (န) [နိဗ္ဗတ္တိတ + ဇ္ဈာန] ဖြစ်စေ
အပ်သော ဇ္ဈာန်၊ ရအပ်သော ရူပ၊ အရူပ

ဇ္ဈာန်။ နိဗ္ဗတ္တိတဇ္ဈာနာနိ (ဒိ၊ ၄၊ ၃။ ၁၈၉) တိ
အဓိဂတရူပါရူပဇ္ဈာနာနိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၈။

နိဗ္ဗတ္တိတဒါန (န) [နိဗ္ဗတ္တိတ + ဒါန] ဖြစ်စေ
အပ်သော အလှူ 'ဒါန'။ ဣတရံ ဓမ္မစရိ-
ယာယ နိဗ္ဗတ္တိတဒါနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၃။

နိဗ္ဗတ္တိတဓမ္မ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိတ + ဓမ္မ။ (ဏိဗ္ဗ-
တ္တိအဓမ္မ - ပြာ)] (ဓမ္မသာမညမှ) - ထုတ်
အပ် - ကင်းစေအပ် - သော တရား။ နိဗ္ဗ-
တ္တိတဓမ္မော (မ၊ ၄၊ ၁။ ၉၂) တိ အသံကိလေ-
သိကာနုတ္တရာဒိဘာဝေန ဓမ္မသာမညတော
နိဒ္ဒါရိတဓမ္မော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၁။

နိဗ္ဗတ္တိတပရမတ္ထနယ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိတ + ပရမ-
တ္ထနယ] ထုတ်အပ် - ကင်းစေအပ် - သော
မဖောက်မပြန်မြတ်သော အနက်သဘောရှိ
သော နည်း။ ဣဒါနိ နိဗ္ဗတ္တိတပရမတ္ထ-
နယေန နိဒ္ဒေသောတိ ဒဿေတုံ "ပရမ-
တ္ထေန ဒီပေတု" န္တိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၇။

နိဗ္ဗတ္တိတပရမတ္ထဘာဝ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိတပရမတ္ထ
+ ဘာဝ] ပညတ်မှ အသီးအခြားထုတ်အပ်
သော ပရမတ္ထ၏အဖြစ်။ နိဗ္ဗတ္တိတပရမတ္ထ-
ဘာဝေနာ (ဝိဘာဝိနီ၊ ၇၃) တိ ပညတ္တိတော
ဝိသု ဥဒ္ဒုပ္ပရမတ္ထဘာဝတော။ မဏိမဇ္ဈ၊ ၁။
၁၁၈။

နိဗ္ဗတ္တိတပရမတ္ထဝိသယ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိတ +
ပရမတ္ထဝိသယ] ထုတ်အပ် - ကင်းစေအပ်
- သော ပရမတ္ထတရားလျှင် အာရုံရှိသော

(ကာမာဝစရပဋိသန္ဓေဝိပါက်)။ န ဟိ
“ကာမာဝစရပဋိသန္ဓေဝိပါကာ နိဗ္ဗတ္တိတ-
ပရမတ္ထဝိသယာ ယေဝါ”တိ သက္ကာ ဝတ္တံ။
ဝိမတိ၊ ဘ။ ၂။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ဘ။ ၁၀၄။

နိဗ္ဗတ္တိတပ (ပ) သာဒ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိတ +
ပသာဒ] ထုတ်အပ် - ကင်းစေအပ် - သော
(စက္ခုစသော) ပသာဒရှိသော၊ သူ။ နိဗ္ဗ-
တ္တိတပသာဒါနံ ဧဝံ ဧဝံ နာမ နတ္ထိ။
မဟာနိ၊ ဌ။ ၅။ (- အံ၊ ဌ။ ၃။ ၃၁၇။)

နိဗ္ဗတ္တိတပုဗ္ဗ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိတ + ပုဗ္ဗ] ရှေး၌
ဖြစ်စေအပ်သော၊ ဖြစ်စေဘူးသော၊ သူ။
စတုတ္ထပဉ္စကဇ္ဈာနာနိ နိဗ္ဗတ္တိတပုဗ္ဗာနိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဘ။ ၁၂၀။ ဗောဓိသတ္တေန စတုတ္ထဇ္ဈာနံ
နိဗ္ဗတ္တိတပုဗ္ဗံ၊ မ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၂၂၃။

နိဗ္ဗတ္တိတပကာရဒိဋ္ဌိ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိတ + ပကာရ
+ ဒိဋ္ဌိ] ဖြစ်စေအပ်သော အပြားရှိသော
အယူရှိသော၊ သူ။ ယထာ ဒိဋ္ဌိသာတိ
နိဗ္ဗတ္တိတပကာရဒိဋ္ဌိသံ၊ မူလဋီ၊ ဘ။ ၅၇။

နိဗ္ဗတ္တိတဖလ (န) [နိဗ္ဗတ္တိတ + ဖလ] (၁)
ဖြစ်စေအပ်သော အကျိုး။ (တိ) (၂) ဖြစ်စေ
အပ်ပြီးသော အကျိုးရှိသော (ကံ)။ (၁)
နိဗ္ဗတ္တိတဖလမေဝါ (ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၃၂၄) တိ
သပ္ပိမှာ သပ္ပိမဇ္ဈော ဝိယ အာဂမနိယပဋိ-
ပဒါယ နိဗ္ဗတ္တိတဖလဘူတံ လောကုတ္တရမဂ္ဂ-
ဖလမေဝ ကထိတံ၊ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၉။ (တိ)
(၂) န နိဗ္ဗတ္တိတဖလံ နာပိ ပဟိနာဟာရံ၊
ဥဒါန၊ ဌ။ ၃၇။

နိဗ္ဗတ္တိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝတ္ထု + တဗ္ဗ] ဖြစ် -
သင့် - ထိုက် - ရာဖြစ် - သော။ တတ္ထမယာ
နိဗ္ဗတ္တိတဗ္ဗန္တိ နိဌာနံ အဂမာသိ။ ဒိ၊ ဌ။ ၂။
၂၂။ မ၊ ဌ။ ၄။ ၁၂၃။ အပါ၊ ဌ။ ၁။ ၆၀။ (- အံ၊
ဌ။ ၂။ ၁၉၂။ သံ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၁၅၂။)

နိဗ္ဗတ္တိတဗ္ဗကာလ (ပ) [နိဗ္ဗတ္တိတဗ္ဗ + ကာလ]
ဖြစ် - သင့် - ထိုက် - ရာ - အချိန် - အခါ -
ကာလ။ အထ မဟာသတ္တော “နိဗ္ဗတ္တိတဗ္ဗ-
ကာလော” တိ ကာလံ ပဿိ။ ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၂။
မ၊ ဌ။ ၄။ ၁၂၃။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၅၈။ (- ဗုဒ္ဓံ၊ ဌ။
၇၄။)

နိဗ္ဗတ္တိတဘာဝ (ပ) [နိဗ္ဗတ္တိတ + ဘာဝ] ဖြစ်
စေအပ်သည်၏အဖြစ်။ မနုဿာနံ အပါ-
ယေသု နိဗ္ဗတ္တိတဘာဝံ ဥတ္တာ။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။
၁၈၂။ (- မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၀။)

နိဗ္ဗတ္တိတမဂ္ဂ (ပ) [နိဗ္ဗတ္တိတ + မဂ္ဂ] ဖြစ်စေ
အပ်သော - မဂ် - မဂ်စိတ်။ ပဉ္စမဇ္ဈာနံ ပါဒကံ
ကတ္တာ နိဗ္ဗတ္တိတမဂ္ဂေ ပန ဥပေက္ခာစိတ္တေ-
ကဂ္ဂတာဝသေန ဒွေ ဈာနင်္ဂါနိ၊ အဘိ၊ ဌ။ ၁။
၂၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၆။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၈၁။

နိဗ္ဗတ္တိတမတ္တ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိတ + မတ္တ] ဖြစ်
စေအပ်မျှဖြစ်သော (ဈာန်)။ တဒါ ပန
တံ နိဗ္ဗတ္တိတမတ္တမေဝ အဟောသိ န
ဝိပဿနာပါဒကံ၊ မ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၂၂၃။

နိဗ္ဗတ္တိတမာန (ပ) [နိဗ္ဗတ္တိတ + မာန] ဖြစ်စေ
အပ်သော မာန် ‘မာန’။ ဧဝံ သဝတ္ထုကေ

မာနေ ကထေတွာ ဣဒါနိ အဝတ္ထုကံ
နိဗ္ဗတ္တိတမာနမေဝ ဒဿေတုံ တတ္ထ
ကတမော မာနောတိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၄၆၉။ (- မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၈၀။)

နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိတ +
လောကုတ္တရ] (သင်္ခါရတို့မှ) - ထုတ်အပ်
- နစ်စေအပ် - သော သင်္ခါရလောကမှ
ထွက်မြောက်ရာဖြစ်သော (နိဗ္ဗာန်စသည်)။
နိဗ္ဗာနဿ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရတ္တာ။ ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၈၆။ သမာဓိန္ဒြိယံ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရ-
မေဝ ကထိတံ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၆။

နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရံ (န၊ ပ၊ ဧ) - သံ၊
ဌ၊ ၃။ ၁၈၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈၉။ နိဗ္ဗတ္တိတ-
လောကုတ္တရံ (န၊ ဒု၊ ဧ) - စူဠနိ၊ ဌ၊ ၂၂။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၃၇၂။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၈၄။ နိဗ္ဗတ္တိတ-
လောကုတ္တရာ (ပု၊ ပ၊ ဗ) - သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၆။
နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရာနိ (န၊ ပ၊ ဗ) - အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၈၈။ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရာနံ (ဆ၊
ဗ) - အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၄။ အောက်ပုဒ်လည်း
ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရနိဗ္ဗာန (န) [နိဗ္ဗတ္တိတ +
လောကုတ္တရ + နိဗ္ဗာန] (သင်္ခါရတို့မှ) -
ထုတ်အပ် - ကင်းစေအပ် - သော သင်္ခါရ
လောကမှ ထွက်မြောက်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်။
နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရနိဗ္ဗာနမေဝါ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၁၈၃) တိ သင်္ခါရေဟိ နိက္ခန္တံ ဝိဝိတ္တံ၊
တတောယေဝ လောကတော ဥတ္တိန္ဓတ္တာ
လောကုတ္တရံ နိဗ္ဗာနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆။

နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရဝေဒနာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တိတ
+ လောကုတ္တရဝေဒနာ] (သင်္ခါရတို့မှ) -
ထုတ်အပ် - ကင်းစေအပ် - သော လောကု-
တ္တရာဝေဒနာ။ သေဝကော စာပိ ဝေဒနန္တိ
စတုမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တံ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရ-
ဝေဒနံ သေဝန္တဿ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀။ (-
၁၆၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၆။)

နိဗ္ဗတ္တိတဝိပါက (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိတ + ဝိပါက]
ဖြစ်စေအပ်သော - အကျိုး - ဝိပါက။ သော
ဣဓ နိဗ္ဗတ္တိတဝိပါကောတိ ဝုတ္တော။ မ၊ ဌ၊
၄။ ၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၄။

နိဗ္ဗတ္တိတဝိသေသာရောစန (န) [နိဗ္ဗတ္တိတ +
ဝိသေသ + အာရောစန] ဖြစ်စေအပ်သော
တရားထူးကို - ပြောကြား - လျှောက်ထား -
ခြင်း။ ဝုဋ္ဌဝဿာ စ ဂဟိတကမ္မဋ္ဌာနာ-
နယောဂေန နိဗ္ဗတ္တိတဝိသေသာရောစနတ္ထံ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၂။

နိဗ္ဗတ္တိတသပ္ပိ (န) [နိဗ္ဗတ္တိတ + သပ္ပိ] (ယာဝ
ကာလိကဝတ္ထုမှ) - ဖယ်ထုတ်အပ် - ကင်းစေ
အပ် - သော ထောပတ်။ နိဗ္ဗတ္တိတသပ္ပိ
ဝါ (ကင်္ခါ၊ ၁၈၁) တိ ယာဝကာလိကဝတ္ထု-
တော ဝိဝေစိတသပ္ပိ ဝါ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၃၃၀။

နိဗ္ဗတ္တိတသမထဝိပဿနာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တိတ +
သမထဝိပဿနာ] ဖြစ်စေအပ်သော
သမထဝိပဿနာဉာဏ်။ တဿ မဂ္ဂဿ
အဓိဂမာယ နိဗ္ဗတ္တိတသမထဝိပဿနာသု။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၆၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၉။

နိဗ္ဗတ္တိတသမာဓိ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိတ + သမာဓိ]
 ဖြစ်စေအပ်သော တည်ကြည်မှု 'သမာဓိ'။
 ဆန္ဒာဒိကေ ဓုရေ ဇေဋ္ဌကေ ပုဗ္ဗင်္ဂမေ ကတွာ
 နိဗ္ဗတ္တိတသမာဓိ ဆန္ဒာဒိနံ ဣဒ္ဓိယာ အဓိဂမု-
 ပါယတာ ဒဿနံ ဥပါယိဒ္ဓိပါဒဒဿနံ။
 အနုဋီ၊ ၂။ ၁၆၆။

နိဗ္ဗတ္တိတာကာရ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိတ + အာကာရ]
 ဖြစ်စေအပ်သော-အခြင်းအရာ-အကြောင်း။
 ဥပရိ ဝိသေသဿ နိဗ္ဗတ္တိတာကာရံ ဝိဘာ-
 ဝေန္တိ ဥဒါနဝသေန အဘာသိ။ ထေရီ၊
 ၄။ ၁၁၉။

နိဗ္ဗတ္တိတာဘိဓမ္မဒေသနာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တိတ +
 အဘိဓမ္မဒေသနာ] ဖြစ်စေအပ်သော
 အဘိဓမ္မာဒေသနာ။ သော ဟိ နိဗ္ဗတ္တိတာ-
 ဘိဓမ္မဒေသနာ၊ န ဝိဘင်္ဂဒေသနာ ဝိယ
 သုတ္တန္တနယဝိမိဿာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၇၄။

နိဗ္ဗတ္တိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝတ္တု = ဝတု + တုံ]
 ဖြစ်ခြင်းငှါ ရောက်ခြင်းငှါ။ ဒါနမတ္တေနော
 ဟိ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတုံ န သက္ကာ။ ဒိ၊
 ၄။ ၃။ ၂၂၇။ သော တေန ကမ္မေန သဂ္ဂေ
 နိဗ္ဗတ္တိတုံ အသက္ကောန္တော တဿေဝ
 ဂါမဿ ဒွါရေ သင်္ကာရဋ္ဌာနေ ယက္ခော
 ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။ (- အံ၊ ၄။
 ၂။ ၃၇။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၅၈။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၁၀။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။)

နိဗ္ဗတ္တိတုကာမ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိတုံ + ကာမ]
 ဖြစ်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ သူ။ သော ကိရ

တဒါ တာဝတိသဘဝနေ အာယံ ခေပေတွာ
 ဥပရိဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတုကာမော
 အဟောသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉၈။

နိဗ္ဗတ္တိတောဇာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တိတ + ဩဇာ]
 ဖြစ်စေအပ်သော - အဆီ - ဩဇာ၊ ဩဇာ
 ဓာတ်။ (ဝတ္ထုအဖက်မှ) - ဖယ်ထုတ်အပ် -
 ကင်းစေအပ် - သော - အဆီ - ဩဇာ။
 နိဗ္ဗတ္တိတောဇာ မေ ဝါ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၆) တိ
 သဝတ္ထုကံ အဂ္ဂဟေတွာ ဝတ္ထုတော ဝိဝေ-
 စိတဩဇေဝ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၁။

နိဗ္ဗတ္တိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝတ္တု = ဝတု + တွာ]
 ဖြစ်၍၊ မနဿလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ။ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၂၈။ (- ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၉၆။ သံ၊
 ၄။ ၂။ ၈၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။
 ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၄။ စရိယာ၊ ၄။ ၄။ ၄။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
 ၄၇။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၇။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၈။ မ၊ ၄။ ၃။
 ၃၈၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၂။)

နိဗ္ဗတ္တိဒဿန (န) [နိဗ္ဗတ္တိ + ဒဿန] ဖြစ်ပုံကို
 - ရှု - မြင် - ခြင်း။ အဝိစ္ဆေဒေန သင်္ခါရာနံ
 နိဗ္ဗတ္တိဒဿနတော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ (- နေတ္တိ
 ဝိ၊ ၁။ ၁။)

နိဗ္ဗတ္တိဒါယက (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိ + ဒါယက။ ထိ-
 ဌံ ဒါယိကာ။] (အပါယ်စသည်၌) ဖြစ်ခြင်း
 ကို ပေးတတ်သော။ စတုသု အပါယေသု
 ပဉ္စသု စ နိဗ္ဗတ္တိဒါယိကာ
 သပဏ္ဏကပဋိပဒါ နာမ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၁။

နိဗ္ဗတ္တိနိဿယနပဒ (န) [နိဗ္ဗတ္တိ + နိဿယန + ပဒ] ဖြစ်ခြင်းကို ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ပုဒ်။ “စဝံ သမုဒယော ဟောတိ”တိ ဣဒံ န ကေဝလံ နိဗ္ဗတ္တိနိဿယနပဒံ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၅၁။

နိဗ္ဗတ္တိနိဗ္ဗတ္တနာဒိသဘာဝ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိ + နိဗ္ဗတ္တနာဒိ + သဘာဝ] ဖြစ်ခြင်း၊ ဖြစ်စေခြင်း အစရှိသော သဘော။ ဇာတိအာဒိ-သဘာဝန္တိ ဇာတိဘဝါဒီနံ နိဗ္ဗတ္တိနိဗ္ဗတ္တနာဒိ-သဘာဝံ။ အနု၊ ၁။ ၁၇၇။

နိဗ္ဗတ္တိနိမိတ္တတာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တိနိမိတ္တ + တာ] ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း၏အဖြစ်။ မရဏ-ဗန္ဓနာတိ ဘဝါဒီသု နိဗ္ဗတ္တိနိမိတ္တတာယ ပဝတ္တကာရဏတော စ မရဏဝိဗန္ဓနာ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၅၀။

နိဗ္ဗတ္တိနိဝါရဏ (န) [နိဗ္ဗတ္တိ + နိဝါရဏ] ဖြစ်ခြင်းကို - တားမြစ် - ပိတ်ပင် - ခြင်း။ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တိနိဝါရဏေန ဇာတိယာ ဒုက္ခ-ဝတ္ထုဘာဝံ ဒဿေတိ။ မူလ၊ ၂။ ၆၂။

နိဗ္ဗတ္တိပစ္စယ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိ + ပစ္စယ] ဖြစ်ခြင်း ၏အကြောင်း။ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တိပစ္စယာတိ အတ္တော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၆။

နိဗ္ဗတ္တိပါကဘောဒဘူတ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိ + ပါက + ဘောဒ + ဘူတ] ဖြစ်ခြင်း၊ ရင့်ကျက်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း(ဖြစ်၍)ဖြစ်သော။ တာနိ ဂူပဿ နိဗ္ဗတ္တိပါကဘောဒဘူတာနိ ဂူပနဘာဝေန ဂယန္တိ။ မူလ၊ ၃။ ၉။

နိဗ္ဗတ္တိပါရိပူရိ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တိ + ပါရိပူရိ] ဖြစ်မှု၏ - ပြည့်စုံ - လုံလောက် - ခြင်း။ ပရိယောသိတကိစ္စတာယ တထာ နိဗ္ဗတ္တိ-ပါရိပူရိ ဥပါဒါယ “နိမ္မိတတ္တာ”တိ ဝုတ္တံ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၄၁။

နိဗ္ဗတ္တိပုပ္ဖပရိစယသိဒ္ဓ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိ + ပုပ္ဖ-ပရိစယ + သိဒ္ဓ] ရှေးဘဝ၌ဖြစ်ဘူးသော အလေ့အကျက်၏ ပြီးစီးခြင်းရှိသော။ ဣမသ္မိယေဝ စက္ကဝါဠေ နိဗ္ဗတ္တိပုပ္ဖပရိစယ-သိဒ္ဓါယ နိကန္တိယာ။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၀၃။

နိဗ္ဗတ္တိဟသုကတ္တ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိဟသုက + အတ္တ] ဖြစ်ခြင်း၌ ချမ်းသာခြင်းအကျိုး။ နိဗ္ဗတ္တိ-ဟသုကတ္တံ ပန အနန္တရံ သမ္ပုဋ္ဌနဝေဒန-မေဝ ဂဟေတုံ ဝဇ္ဇတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၂။

နိဗ္ဗတ္တိဘောဒ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိ + ဘောဒ] ဖြစ်ခြင်း (နှင်) ပျက်ခြင်း။ ဒေသေဿာမိတိ ဣဒံ ဝဇ္ဇဒုက္ခဿ သမုဒယအတ္တဂံမံ နိဗ္ဗတ္တိဘောဒ နာမ ဒေသေဿာမိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။

နိဗ္ဗတ္တိမတ္တ (န) [နိဗ္ဗတ္တိ + မတ္တ (နိဝိတ္တိ-မာတြ - သံ)] ဖြစ်ခြင်းမျှ။ တေသံ ပန အရိယဓမ္မာနံ အပရိယောသိတကိစ္စတာယ အရိယဘာဝေန အဘိနိဗ္ဗတ္တိမတ္တံ ဥပါဒါယ “အရိယဓမ္မတော ဇာတတ္တာ”တိ ဝုတ္တံ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၄၁။

နိဗ္ဗတ္တိမုခ (န) [နိဗ္ဗတ္တိ + မုခ] ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ အထ ခေါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒသဒ္ဓေါ

ဝိယ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒမုခေန ဣဓ သမုဒယ-
သဒ္ဓေါ နိဗ္ဗတ္တိမုခေန ပစ္စယတံ ဝဒတိ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၅၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄။

နိဗ္ဗတ္တိယမာန (တိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဧက
+ ယ + မာန] ဖြစ်စေအပ်သော (သံဃ
ဘောဒကကံစသည်)။ ဒေဝဒတ္တေန နိဗ္ဗတ္တိ-
ယမာနံ သံဃဘောဒကမ္ပံ သမ္ဘာကာရတော
ဝိဒိတွာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၈၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅။
နိဗ္ဗတ္တိယမာနံ — မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၆။ မူလဋီ၊ ၂။
၄၈။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၀၀။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၂၃။
နိဗ္ဗတ္တိယမာနာ — ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၄။
နိဗ္ဗတ္တိယမာနေန — မူလဋီ၊ ၂။ ၄၈။ နိဗ္ဗတ္တိယ-
မာနဿ — အနုဋီ၊ ၃။ ၁၂၃။ နိဗ္ဗတ္တိယ-
မာနတာ — အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၄။

နိဗ္ဗတ္တိရဟ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိ + အရဟ] ဖြစ်ခြင်း
ငှါထိုက်သော။ ရုက္ခေ နိဗ္ဗတ္တိရဟာနိ ဖလာနိ၊
မူလဋီ၊ ၂။ ၁၆၄။

နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏ (န) [နိဗ္ဗတ္တိ + လက္ခဏ] ဖြစ်
ခြင်းဟူသော မှတ်ကြောင်း 'လက္ခဏာ'။
နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ရူပက္ခန္ဓဿ
ဥဒယံ ပဿတိ။ ပဋိသံ၊ ၅၃။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၅၃။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၆။ စူဠနိ၊ ၄။
၉၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၆။ နိဗ္ဗတ္တိ-
လက္ခဏန္တိ ဥပ္ပါဒေါယေဝ သင်္ခတလက္ခ-
ဏတ္တာ လက္ခဏန္တိ စ ဝုတ္တော။ ပဋိသံ၊ ၄။
၁။ ၂၃၅။ (- ပဋိသံ၊ ၅၂၊ ၁၇၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။
၁၀၀။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။ ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၁၉၃၊ ၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။

၁၅၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၀၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၄။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၀၁၊ ၂၂၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၀၁။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၃၁။)

နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏပ္ပတ္တတ္တ (န) [နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏ +
ပတ္တ + တ္တ] ဖြစ်ခြင်းဟူသော မှတ်ကြောင်း
'လက္ခဏာ' သို့ . ရောက်သည်၏အဖြစ်။
နိဗ္ဗတ္တိတလက္ခဏပ္ပတ္တတ္တာ နိဗ္ဗတ္တာ။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၃၉၀။

နိဗ္ဗတ္တိဝနိအာကာရနာနတ္တ (န) [နိဗ္ဗတ္တိ + ဝနိ
+ အာကာရ + နာနာ + တ္တ] ဖြစ်ခြင်း၊
တိုးပွားခြင်းဟူသော အခြင်းအရာတို့၏ -
ထူးထွေး - ကွဲပြား - ခြားနား - သည်၏အဖြစ်။
ဖြစ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ တိုးပွားခြင်း
ဟူသော အခြင်းအရာတို့၏ - ထူးထွေး -
ကွဲပြား - ခြားနား - သည်၏ - အဖြစ်။
နိဗ္ဗတ္တိဝနိအာကာရနာနတ္တ အာစယဿ
ကထိတံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၃။

နိဗ္ဗတ္တိဝါစကတ္တ (န) [နိဗ္ဗတ္တိဝါစက + တ္တ]
ဖြစ်ခြင်း (အနက်) ကို ဟောတတ်သည်၏
အဖြစ်။ အာဒိန္နသဒ္ဓဿ နိဗ္ဗတ္တိဝါစကတ္တာ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၆။

နိဗ္ဗတ္တိဝိကာရ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိ + ဝိကာရ] ဖြစ်ခြင်း
ဟူသော ဖောက်ပြန်ခြင်း။ သဝိကာရတိ
စ နိဗ္ဗတ္တိဝိကာရေန သဝိကာရာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၈၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၆၆။ (- အနုဋီ၊ ၂။
၁၃၅။)

နိဗ္ဗတ္တိဝိပရိကာမလက္ခဏ (န) [နိဗ္ဗတ္တိ +
ဝိပရိကာမ + လက္ခဏ] ဖြစ်ခြင်း၊ ဖောက်
ပြန်ခြင်းဟူသော မှတ်ကြောင်း 'လက္ခဏာ'။
နိဗ္ဗတ္တိဝိပရိကာမလက္ခဏာနိ ပန သင်္ခတ-
လက္ခဏမေဝ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၅၅။

နိဗ္ဗတ္တိသမ္ပတ္တိ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တိ + သမ္ပတ္တိ] အကျိုး
ပြီးခြင်း - (မိမိအကျိုးကို) ဖြစ်စေခြင်း - ၏
ပြည့်စုံခြင်း။ ကမ္မေဟိ နိဗ္ဗတ္တိသမ္ပတ္တိယာ
ပရိယောသာနကလျာဏတ (ဒဿေတိ)။
မူလငို၊ ၁။ ၁၅၉။

နိဗ္ဗတ္တိသံဝတ္တနိက (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိ + သံဝတ္တနိက
(သံဝတ္တန + ဣက)] ဖြစ်ခြင်း (ပရိသန္ဓေ)
ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ဟေဋ္ဌာ ကောဋ္ဌာ-
သိကာနိ ကာမဘဝေ နိဗ္ဗတ္တိသံဝတ္တနိကာနိ။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၁။

နိဗ္ဗတ္တိဿတိ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တု = ဝတု +
ဿတိ] ဖြစ်လိမ့်လတ်၊ နိဗ္ဗတ္တိတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တု = ဝတု +
ဿန္တိ] ဖြစ်ကုန်လိမ့်လတ်၊ နိဗ္ဗတ္တိတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တိဿသိ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တု = ဝတု + ဿသိ]
ဖြစ်လိမ့်လတ်၊ နိဗ္ဗတ္တိတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တိဿာမ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တု = ဝတု +
ဿာမ] ဖြစ်ကုန်လိမ့်လတ်၊ နိဗ္ဗတ္တိတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တိဿာမိ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တု = ဝတု +
ဿာမိ] ဖြစ်လိမ့်လတ်၊ နိဗ္ဗတ္တိတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တိဟေတုဘာဝ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တိ + ဟေတု +
ဘာဝ] ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်။
အယံ ဒုက္ခသမုဒယောတိ ယထာ
ဝုတ္တဿ ဒုက္ခဿ နိဗ္ဗတ္တိဟေတုဘာဝတော
ဒုက္ခသမုဒယော။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၅၈။

နိဗ္ဗတ္တိဟေတုဘူတ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တိ + ဟေတု +
ဘူတ] ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း - ဖြစ်၍ -
ဖြစ်သော (ကံ)။ တတ္ထဿ နိဗ္ဗတ္တိဟေတု-
ဘူတံ ကမ္မံ ကမ္မဘဝေါတိ သောယေဝ
နယော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၃။
(- ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၁၀။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၁၇။)

နိဗ္ဗတ္တိ (တ္တိ) ယတိ (ကမ္မ၊ ကာ၊ ကြိ) [နိ +
ဝတ္တု = ဝတု + ဣ + ဟေ + တေ] ဖြစ်စေ
အပ်၏။ ကာယပ္ပဋိဗဒ္ဓတ္တာ ကာယေန
သင်္ခရိယတိ နိဗ္ဗတ္တိယတိတိ ကာယသင်္ခါ-
ရော။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၂။ နိဗ္ဗတ္တိယတိ - မ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၆၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၃၁။ မ၊ ငို၊ ၂။
၂၈၃။ နိဗ္ဗတ္တိယတိ - ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၇၆။ အံ၊
ငို၊ ၃။ ၂၃၀။

နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝတ္တု = ဝတု + ဣ +
တဗ္ဗ] ဖြစ်စေ - အပ် - သင့် - ထိုက် -
သော။ နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗော - ကင်္ခါ၊ ငို၊ သင်္ခါ။
၂၁၉။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၅။ နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗံ - မ၊ ဌ၊
၃။ ၂၄၇။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၂။ နေတ္ထိ၊ ငို၊ ၂၇။
နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗာ - စရိယာ၊ ဌ၊ ၃၀၈။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။
၉၀။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၃၇။ နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗတော -
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁။ သိ၊ ငို၊ သင်္ခါ၊ ၁။ ၄၉။

နိဗ္ဗတ္တတမ္မဂုဏ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တတမ္မ + ဂုဏ]
 ဖြစ်စေအပ်သော ဂုဏ်။ တတ္ထ မဟန္တော
 နိဗ္ဗတ္တတမ္မဂုဏော နတ္ထိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၈။

နိဗ္ဗတ္တတမ္မဌ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တတမ္မ + အတ္ထ]
 ဖြစ်စေအပ်သော - အနက် - သဘော။
 အတ္တနော ပစ္စယေန ဩဘာသဘာဝေန
 နိဗ္ဗတ္တတမ္မဌနာတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၂၂၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၈။

နိဗ္ဗတ္တတမ္မတ္တ (န) [နိဗ္ဗတ္တတမ္မ + တ္တ]
 ဖြစ်စေအပ်သည်၏အဖြစ်။ ဧတဿပိ
 အက္ခရဿ အနေကေဟိ ဧဝနေဟိ နိဗ္ဗ-
 တ္တတမ္မတ္တာ တထာ နိဗ္ဗတ္တိယမာနတာယ
 ဘိန္နာတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၄။

နိဗ္ဗတ္တတမ္မတာသင်္ကာ (ထိ) [နိဗ္ဗတ္တတမ္မတာ
 + အာသင်္ကာ] ဖြစ်စေအပ်သည်၏အဖြစ်၌
 တွေးတောယုံမှားခြင်း။ တတ္ထ ဗာဟိရပစ္စ-
 ယေဟိ နိဗ္ဗတ္တတမ္မတာသင်္ကာယ ဧဝ
 အဘာဝတော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
 ၂၀။

နိဗ္ဗတ္တတမ္မဓမ္မဝိဘာဂ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တတမ္မဓမ္မ
 + ဝိဘာဂ] ဖြစ်စေအပ်သော တရားကို
 ဝေဖန်ခြင်း။ စတုဗ္ဗိဿပိ ဝိရိယဿ
 အဓိပ္ပေတတ္တာ နိဗ္ဗတ္တတမ္မဓမ္မဝိဘာဂေန စ
 “ဣမေ သင်္ခါရာ”တိ ဝုတ္တံ။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၅၂။

နိဗ္ဗတ္တတမ္မပဓာနာနုပုဒ် (တိ) [နိဗ္ဗတ္တတမ္မ
 + ပဓာန + အနုပုဒ် + ဝိဒ္ဓိ] ဖြစ်စေအပ်သော

အားထုတ်ခြင်း ‘လုံ့လ’အား လျော်သော
 အယူရှိသော၊ သူ။ နိဗ္ဗတ္တိတပကာရဒိဋ္ဌိဿ
 ဝါ နိဗ္ဗတ္တတမ္မပဓာနာနုပုဒ်ဒိဋ္ဌိဿ ယထာ
 ဒိဋ္ဌိပ္ပဝတ္တကိရိယဿ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၄။ မူလဋီ၊
 ၁။ ၅၇။

နိဗ္ဗတ္တတမ္မဖလသင်္ခါတ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တတမ္မ
 + ဖလ + သင်္ခါတ] ဖြစ်စေအပ်သော အကျိုး
 ဟုဆိုအပ်သော (အနက်-သဘော)။ အတ္တနာ
 နိဗ္ဗတ္တတမ္မဖလသင်္ခါတဿ အတ္တဿ နိဗ္ဗ-
 တ္တနတော အတ္တဇာပိကာတိ ဝုတ္တာ။ အနုဋီ၊
 ၂။ ၁၉၈။

နိဗ္ဗတ္တတမ္မဘာဝ (ပု) [နိဗ္ဗတ္တတမ္မ + ဘာဝ]
 ဖြစ်စေအပ်သည်၏အဖြစ်။ သိက္ခံ ပစ္စက္ခာ-
 ယာတိ ဥပသမ္ပဒကာလေ ဘိက္ခုဘာဝေန
 သဒ္ဓိံ သမာဒိန္နံ နိဗ္ဗတ္တတမ္မဘာဝေန
 အနုဋ္ဌိတံ တိဝိဓမ္မိ သိက္ခံ ပဋိက္ခိပိတွာ။ ဥဒါန၊
 ၄။ ၁၅၁။

နိဗ္ဗတ္တတမ္မသောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခန္ဓာ (ပု) [နိဗ္ဗ-
 တ္တတမ္မ + သောတာပတ္တိမဂ္ဂ + ခဏ] ဖြစ်
 စေအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ်ခဏ။ သော
 ပုဂ္ဂလော နိဗ္ဗတ္တတမ္မသောတာပတ္တိမဂ္ဂ-
 က္ခန္ဓော သဒ္ဓါနုသာရီ နာမ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၄၈။

နိဗ္ဗတ္တတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္ထု = ဝတု +
 နေ + တိ] ဖြစ်စေ၏။ နိဗ္ဗတ္တတိ —
 မဟာနိ၊ ၄၉။ စူဠနိ၊ ၁၃၂။ နေတ္ထိ၊ ၁၈။
 မိလိန္ဒ၊ ၂၇၇။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၇၅။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆။
 သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၅၁။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၃၂။ အံ၊ ၄၊ ၃။

၂၂၆။ ၃၄၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၂၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၅၂။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၃၂။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၃၂၈။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၂၉။ ၄၂၄။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၉၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၇။
၁၉၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၇။ သံ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၉၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၇။ ၄၉၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၁၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၂။ အနုဋီ၊ ၁။ ၈၃။ မူလဋီ၊
၂။ ၆၉။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၉။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၁၁၇။
နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၃၀၉။ နိဗ္ဗတ္တယတိ — နေတ္တိ၊ ၁၆။
၇၃။ ၇၉။ ၈၂။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၁၆၆။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊
၂၂၉။ နိဗ္ဗတ္တပေတိ — သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၆။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၃။ နိဗ္ဗတ္တန္တိ — အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၁။ နိဗ္ဗတ္တယန္တိ — နေတ္တိ၊ ၁၅၁။ နိဗ္ဗတ္တ-
ပေန္တိ — ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၂။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၄၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃၀။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၁၃။
နိဗ္ဗတ္တသိ — သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၅။ နိဗ္ဗတ္တထ —
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၈။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၂၁။ နိဗ္ဗတ္တမိ
— ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၉။ ၃၆၉။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၂၄။
နိဗ္ဗတ္တဟိ — စူဠနိ၊ ၉၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၅။
နိဗ္ဗတ္တယျ — ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၈။ ၁၆၉။ အနုဋီ၊
၃။ ၆၇။ နိဗ္ဗတ္တပေယျ — မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၃။
နိဗ္ဗတ္တယျံ — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၉။ စရိယာ၊ ဌ၊
၁၉၄။ နိဗ္ဗတ္တပေယျံ — မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၈။ မ၊ ဋီ၊
၃။ ၃၇၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၄-၅။ နိဗ္ဗတ္တသိ —
ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၁။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
၂၈၇။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၉။ ၁၇၃။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၀။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉။ အဟ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃။ ၇၀။ ၁၆၅။
၃၀၃။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၁။ ဌ၊ ၁။ ၁၃။ ၈၁။ ဌ၊
၃။ ၁၂။ ၈၁။ ဌ၊ ၄။ ၁၂၀။ ၄၀၁။ ၈၁။ ဌ၊ ၅။
၂၂၀။ ဝဇီရ၊ ၅၆၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၁။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၄၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၆၇။ နိဗ္ဗ-

တ္တသုံ — အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၆။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၃၄။
ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၃၆။ နိဗ္ဗတ္တယိ သု — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၁။
မ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၀။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၁၁၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၆။ အံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၆၀။ နိဗ္ဗတ္တသိ — အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၈။
ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇၆။ နိဗ္ဗတ္တဿတိ — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၇၀။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၀။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၉။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၅၃။ နိဗ္ဗတ္တဿန္တိ — အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၄၉။ နိဗ္ဗတ္တဿာမိ — ဝိ၊ ၅။ ၃၀၃။ ၃၀၈။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၁။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၆။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၀။
သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၉။ ၂၇၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၁။
၃၃၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၉။
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၈၉။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၇၇။ နိဗ္ဗတ္တဿာမ —
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၈။ ဥဒါန၊ ဌ၊
၇၃။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၃၈။ အဟ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၆၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၇။

နိဗ္ဗတ္တတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဇော
+ တုံ] ဖြစ်စေခြင်းငှါ။ အဘဗ္ဗော ဒိဋ္ဌိ-
သမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော အဋ္ဌမံ ဘဝံ နိဗ္ဗတ္တတုံ။
အံ၊ ၂။ ၃၈၂။ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတာ ဝိသေသံ
နိဗ္ဗတ္တတုံ နာသက္ခိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၆။ (- ဝိ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၄။ မ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၇။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၇။ ၂၄၇။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၉၇။ ၁၁၃။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၆။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၉။
၂၇၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၇။ ၁၈၅။ ၃၉၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၁။ ၁၀၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၃၃၀။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၈၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၁။ ၉၃။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၇၃။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၁၇။ ၃၄၃။

သုတ္တနိံ ဌာ ၁။ ဖိ။ ထေရု ဌာ ၁။ ဂဃ ဂဏ္ဍိ
ထေရု ဌာ ၂။ ဖိ။ ၂၃၀။ ဇာ ဌာ ၄။ ၂၃၈။ ဇာ
ဌာ ဖိ။ ဂဏ္ဍိ။ ဝဇိရု ငှာ။ ဒိ။ ငို ၂။ ဖိ။ ၂၃၀။
၃၂၇။ ၃၅၀။ မ ငို ၁။ ၃၈၄။ မ ငို ၂။ ၁၃၇။
၂၆၆။ မ ငို ၃။ ၃၁၁။ သံ ငို ၁။ ၂၃၆။ ၃၄၃။
သံ ငို ၂။ ၉။ အံ ငို ၂။ ၁၈၉။ ၃၃၅။)

နိဗ္ဗတ္တေတုကာမ (တိ) [နိဗ္ဗတ္တေတု + ကာမ]
ဖြစ်စေခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ ဖြစ်စေလိုသော၊
သူ။ ဥပစာရဇ္ဈာနဉ္စိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိနိ ဝါ
ပါဒကာနိ ကတွာ မဂ္ဂဖလာနိ နိဗ္ဗတ္တေတု-
ကာမဿ ပစ္စယာ နာမ ဟောန္တိ။ ဒိ။ ငို
၂။ ၂၆၆။

နိဗ္ဗတ္တေတွာ (ကာကြိဝိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု
+ ကေ + တွာ] (၁) ဖြစ်စေ၍။ (၂) ဖယ်
ထုတ်၍။ ကင်းစေ၍။ (၃) အဂ္ဂိ နိဗ္ဗတ္တေတွာ
အဂ္ဂိ ပရိစရေယျာသိ။ ဒိ။ ၂။ ၂၇၀။ သော
ဣဒ္ဓိ နိဗ္ဗတ္တေတွာ သံဝေဇေန္တော။ ဒိ။ ၄။ ၂။
၁၄၈။ အံ ဌာ ၃။ ၂၅၁။ (- အံ ၁။ ၂၃၅။ အံ
၃။ ၁၈၆။ မဟာနိ။ ၂၂၉။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၄။ ၂၀၁။
၂၁၆။ ၃၉၆။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၁၅၁။ ဝိ။ ၄။ ၂။ ၁၂။
၂၁။ ဒိ။ ၄။ ၃။ ၈၂။ ၁၅၇။ မ ဌာ ၁။ ၉၄။ ၂၅၃။
၃၃၀။ မ ဌာ ၂။ ၃၂။ ၈၂။ မ ဌာ ၃။ ၂၄။ ၅၂။
၉၆။ ၁၈၉။ မ ဌာ ၄။ ၁၀၆။ သံ ဌာ ၁။ ၁၈၂။
သံ ဌာ ၃။ ၂၀၈။ ၂၁၉။ ၂၅၉။ အံ ဌာ ၁။ ၂၉။
၂၇၂။ အံ ဌာ ၃။ ၁၆၀။ ၃၀၃။ အဘိ။ ၄။ ၁။
၂၁၂။ အဘိ။ ၄။ ၃။ ၃၉။ ပဋိသံ ဌာ ၂။ ၈၈။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၂၀၉။ ၃၅၂။ ဓမ္မာ ဌာ ၁။ ၅၃။ ၂၇၂။
ဓမ္မာ ဌာ ၂။ ၇၁။ ၂၆၇။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၆၆။
သုတ္တနိံ ဌာ ၂။ ၂၂၁။ ပေတာ ဌာ ၇၀။ ထေရု

ဌာ ၂။ ၁၉၀။ ထေရိ ဌာ ၁၉၆။ အပါ ဌာ ၁။ ၄၃။
၈၀။ အပါ ဌာ ၂။ ၅၃။ ၁၄၃။ ဗုဒ္ဓဝံ ဌာ ၁၄။
၉၇။ စရိယာ ဌာ ၁၃။ ၅၀။ ၅၄။ ဇာ ဌာ ၁။
၄၁။ ဇာ ဌာ ၂။ ၄၇။ ၅၁။ ၇၈။ ၁၂၈။ ၂၁၀။
၃၂၄။ ဇာ ဌာ ၃။ ၂၉။ ၇၅။ ၃၄၄။ ၄၂၈။ ၄၇၄။
ဇာ ဌာ ၄။ ၈၄၄။ ဇာ ဌာ ၅။ ၁၁။ ၁၀၂။ ဇာ
ဌာ ဖိ။ ၂၅။ ဇာ ဌာ ၇။ ၁၅၁။ မဟာနိံ ဌာ
၂၁၂။ သာရတ္ထာ ၂။ ၂၀၃။ သာရတ္ထာ ၃။ ၃၅၄။
ဒိ။ ငို ၁။ ၇၉။ ၁၄၈။ ၁၆၆။ သိ။ ငို။ သစ်။ ၁။
၂၆၆။ ဒိ။ ငို ၂။ ၁၁၉။ ၂၂၈။ ဒိ။ ငို ၃။ ၆၉။
၇၁။ ၁၆၈။ ၂၄၃။ မ ငို ၂။ ၁၂၈။ မ ငို ၃။
၄၄၀။ သံ ငို ၁။ ၂၄၃။ ၂၉၃။ အံ ငို ၂။ ၁၁။)
(၂) မိမံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ အပနေတွာ ပရိဘုဉ္စိ-
တဗ္ဗကံ အဗ္ဗပနသာဒိ။ ဝိ။ ၄။ ၃။ ၃၇၅။ မိမံ
နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဝိသု ကတွာ။ ကဒိ။ ငို။ သစ်။
၃၆၀။

နိဗ္ဗတ္တေထ (ကာကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု +
ကေ + ထ] ဖြစ်စေကြကုန်လော့။ နိဗ္ဗ-
တ္တေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တေန္တ (တိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ကေ +
အန္တ] ဖြစ်စေတတ်သော၊ သူ။ သမာ-
ပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေန္တော အနက္ကမေန အမတ်
နိဗ္ဗာန် ပဋိလဘတိ။ မ ဌာ ၁။ ၉၃။
နိဗ္ဗတ္တေန္တော (သံ ဌာ ၂။ ၁၉၄) တိ နိဗ္ဗတ္တ-
ပေန္တော။ သံ ငို ၂။ ၁၇၇။ နိဗ္ဗတ္တေန္တော (ပ
စ) — မ ဌာ ၁။ ၉၃။ သံ ဌာ ၂။ ၁၉၄။ ပဋိသံ
ဌာ ၂။ ၆၇။ သုတ္တနိံ ဌာ ၂။ ၁၁၉။ ဒိ။ ငို ၁။
၃၃၄။ သိ။ ငို။ သစ်။ ၂။ ၃၂၆။ ဒိ။ ငို ၃။ ၆၆။
မ ငို ၃။ ၃၅၂။ သံ ငို ၁။ ၄၇။ သံ ငို ၂။

၁၇၇။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၈၈။ နိဗ္ဗတ္တန္တံ (ပါ ဧ) — မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၆၁။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၁၃။ နိဗ္ဗန္တေန္တံ (ပါ ဗ) — အံ၊ ငှ၊ ၁။ ၁၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၅။ နိဗ္ဗန္တေန္တံ (ဒ၊ ဧ) — အဘိ၊ ငှ၊ ၁။ ၁၀၇။ ဣတိဝုတ်၊ ငှ၊ ၃၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆၀။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၃၇။ နိဗ္ဗတ္တေန္တနံ (တ၊ ဧ) — မ၊ ငှ၊ ၄။ ၂၆။ သံ၊ ငှ၊ ၃။ ၂၆၁။ ပေတ၊ ငှ၊ ၂၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၉၀။ နိဗ္ဗတ္တေန္တဿ (စ၊ ဧ) — သံ၊ ငှ၊ ၃။ ၂၇၁။ နိဗ္ဗတ္တေန္တဿ (ဆ၊ ဧ) — သုတ္တနိ၊ ငှ၊ ၂။ ၃၁၅။ စူဠနိ၊ ငှ၊ ၄၄။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၀၇။

နိဗ္ဗတ္တန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဧ + အန္တိ] ဖြစ်စေကုန်၏။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဧ + မိ] ဖြစ်စေ၏။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တယျံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဧ + ယျံ] ဖြစ်စေရာ၏။ ဖြစ်စေအံ့။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တယျံ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဧယျံ] ဖြစ်ရာ၏။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တယျံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဧယျံ] ဖြစ်စေရာ၏။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တယျံ (ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဧယျံ] ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဧ + ဤ] ဖြစ်စေပြီ။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တသု (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဧ + ဥ] ဖြစ်စေကုန်ပြီ။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တဿတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဧ + သတိ] ဖြစ်စေလတ္တံ့။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တဿန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဧ + သန္တိ] ဖြစ်စေကုန်လိမ့်လတ္တံ့။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တဿာမ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဧ + သာမ] ဖြစ်စေကုန်လိမ့်အံ့။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တဿာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဧ + သာမိ] ဖြစ်စေလိမ့်အံ့။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တဟိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတ္တ = ဝတု + ဧ + ဟိ] ဖြစ်စေလော့။ နိဗ္ဗတ္တတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗတ္တဋ္ဌက (ပု) [နိဗ္ဗတ္တ + ဋ္ဌက] ဖြစ်သော - သိုး - ဆိတ်ကုလား။ ကေမိ ပန “အပေါ် - ကတိကေဋ္ဌကာဒိဟိ သင်္ကရေဟိတာနံ

တေသံ ဧဠကဝိသေသာနံ နိဗ္ဗတ္တေဠကဿ
လောမံ ဇာတိဥက္ကာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၃။

နိဗ္ဗဒ္ဓ (တိ) [နိ + ဗဓ + တ။ နိဗ္ဗဒ္ဓ - လည်း
ကြည့်။] ဖွဲ့အပ် - နောင်ဖွဲ့အပ် - သော။
ပါဏာတိပါတံ သဗ္ဗဉ္စ မေတံ အာကမုနံ
ပရိကမုနံ နိဗ္ဗဒ္ဓံ ရောစနံ ဝါစာကမ္ပံ ဥပဋ္ဌ-
ပေတိ။ ပေဋကော။ ၁၉၄။

နိဗ္ဗနံ (တိ) [နိ + ဝန။ (နိဝိန - သံ)] (၁)
တောအုပ် - မရှိ - ကင်း - သော (အရပ်)။
(၂) ကိလေသာဟူသော တောအုပ် - မရှိ -
ကင်း - သော (နိဗ္ဗာန်)။ (၁) နိဗ္ဗနာ (ဇာ၊
၁။ ၈၀) တိ တုမှာဒိသာ စ ဗျုပ္ပရာဇာနော
အတ္တနော ဝသနဌာနာ ပလာယိတွာ နိဗ္ဗနာ
ဝသနဌာနဘူတေန ဝနေန ဝိရဟိတာ မာ
အဟေသံ၊ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၃။ နိဗ္ဗနာတိ နိဝနာ။
ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၂။ (၂) ဝနာ နိဗ္ဗနမာဂတ (အံ၊
၂။ ၃၀၄) န္တိ ကိလေသဝနတော နိဗ္ဗနံ
ကိလေသဝနရဟိတံ နိဗ္ဗာနံ အာဂတံ သမ္ပတ္တံ။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၂။ နိဗ္ဗနာ ဟောထာ (ဓမ္မ၊ ၅၄)
တိ နိက္ခိလေသာ ဟောထ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၅။
နိဗ္ဗနော (သုတ္တနိ၊ ၄၄၉) တိ ကိလေသ-
ဝနဝိရဟိတော၊ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၁။ (- စူဠနိ၊
၂။ ၈၉၆၊ ၄။ ၇၉။)

နိဗ္ဗနံ (တိ) [နိ + ဝါန] (က) ကိလေသာ
တောမှကင်းသော။ (ခ) တဏှာမှကင်းသော
(နိဗ္ဗာန်)။ နိဗ္ဗနော (စူဠနိ၊ ၂။ ၁) တိ ကိလေ
သဝနဝိရဟိတော၊ တဏှာဝိရဟိတော ဧဝ
ဝါ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၇၉။

နိဗ္ဗနထ (တိ) [နိ + ဝနထ + အ] ကိလေသာ
တောရှုပ်မရှိသော၊ သူ။ နိဗ္ဗနထော (သံ၊ ၁။
၁၈၂) တိ နိက္ခိလေသဝနော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၃။
တတော ဧဝ နိဗ္ဗနထော နိက္ခိလေသ-
ဂဟနော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၉။ ဝနထ (ဓမ္မ၊ ၄။
၂။ ၂၆၅) - လည်းကြည့်။

နိဗ္ဗန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝါ + အန္တိ] ငြိမ်းကျန်၏။
နိဗ္ဗာတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗလိက (တိ) [နိ + ဝလိ + ဣက] အတွန်
မရှိသော (သားရေ)။ တေသံ ဟိ စမ္ပံ ပသာ-
ရိယမာနံ နိဗ္ဗလိကံ န ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၄။
၁၀၉။

နိဗ္ဗလိပလိတ (တိ) [နိ + ဝလိပလိတ] အရေ
တွန်ခြင်း၊ ဆံဖြူခြင်းမရှိသော၊ သူ။ ဝိသ-
တိဝဿသတိကာပိ ပန သမာနာ သောဠ-
သဝဿုဒ္ဓေသိကာ ဝိယ ဟောတိ နိဗ္ဗလိ-
ပလိတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၈။

နိဗ္ဗသန (တိ) [နိ + ဝသန] ပြီးပြီးသော -
ဝတ်ရုံ - သုံးဆောင် - ခြင်းရှိသော၊ (ကြာမြင့်
စွာ) ဝတ်ရုံ - သုံးဆောင် - ပြီး၍ - ဟောင်းနွမ်း
- စွန့်ပစ်ထားအပ် - သော (ပုံသုက္ကသင်္ကန်း)။
နိဗ္ဗသနာနိ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃) တိ
နိဋ္ဌိတဝသနကိစ္စာနိ၊ ပရိဘောဂဓိက္ခာနိတိ
အတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၆။ သီ၊ ၄။ ၁။
၄၇။ နိဗ္ဗသနာနိ (သံ၊ ၁။ ၄၀၅) တိ ပုဗ္ဗေ
ဘဂဝတာ နိဝါသေတွာ အပနိတတာယ ဧဝံ
လဒ္ဓနာမာနိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၈။ နိဗ္ဗသနာနိတိ

စိရသေဝိတဝသနကိစ္စာနိ၊ ပရိဘောဂဓိတ္တာ-
နိတိ အတ္ထော။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆၀။

နိဗ္ဗဟတိ (ကြိ) [နိ + ဝဟ + အ + တိ]

ဝဟော တု ပါပဏေ ဝုဒ္ဓိယမ္ပိ စ။ ဓာတွတ္ထ။
၃၆၂။] (၁) ဆောင်ယူ၏။ (၂) စီးဆင်း-
- ထွက်သွား - ၏။ (၃) ဆွဲထုတ်၏။ (၁)
ဓမ္မသောကော နိဗ္ဗဟတိ (အံ၊ ၂။ ၃၀၇) တိ
သုရံ ဟုတ္တာ ပဝတ္တမာနာဝိပဿနာဉာဏံ
နိဗ္ဗဟတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၄။ နိဗ္ဗဟတိ — အံ၊ ၃။
၃၆၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၄။ နိဗ္ဗဟတိ — အံ၊ ၃။
၃၆၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၄။ (၂) နိဗ္ဗဟနုဉာဏ
(ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၈၅) - ကြည့်။ (၃) နိဗ္ဗဟန္တိ—
ဇာ၊ ၂။ ၆၄။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၈၇။ ဗလိသေန
ဇိဝုဂ္ဂံ နိဗ္ဗဟန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉၄။

နိဗ္ဗဟန (တိ) [နိ + ဝဟ + ယု] ဆောင်ယူ

- စီးဆင်း - ထွက်သွား - စွန့်လွှတ် - ကြောင်း
ဖြစ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗဟနုဉာဏ (န) [နိဗ္ဗဟန + ဉာဏ]

ဆောင်ယူကြောင်းဖြစ် - စီးဆင်း - ထွက်သွား -
- စွန့်လွှတ် - သော ရေ ဆည်မြောင်းရေ။
နိဗ္ဗဟနုဉာဏံ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၀) နာမ တဠာ-
ကရက္ခဏတ္ထာယ အဓိကောဒကနိက္ခမန-
ဒွါရေန နိက္ခမနုဉာဏံ။ ဝဇီရ။ ၁၃၁။
မဟောဒကံ အာဂန္နာ တဠာကမရိယာဒံ မာ
ဆိန္ဒတိတိ တဠာကရက္ခဏတ္ထံ တဿ
ဧကပဿေန ဝိဿန္တိတဉာဏံ။ သာရတ္ထ။
၂။ ၁၄၇။ တဠာကဿ ဧကေန ဉန္တတေန
ပဿေန အဓိကဇလံ နိဗ္ဗဟတိ နိဂ္ဂစ္ဆတိ

ဧတေနာတိ “နိဗ္ဗဟန”န္တိ အဓိကဇလနိက္ခ-
မနမာတိကာ ဝုစ္စတိ၊ တတ္ထ ဂစ္ဆမာနံ ဉာဏံ
နိဗ္ဗဟနုဉာဏံ နာမ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၈၅။

နိဗ္ဗဟန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝဟ + အ + အန္တိ]

ဆွဲထုတ်ကုန်၏။ နိဗ္ဗဟတိ (၃) - ကြည့်။

နိဗ္ဗဟတိ (ကြိ) [နိ + ဝါ + အ + တိ။ ဝါဒိဘူ

ဂတိဗန္ဓကန္ဓေသု စ သုခပတ္တိယံ၊ ဂတိ-
သေဝနေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၃၆၃။ ဤ နိဗ္ဗဟတိ - ဌ
နိ ဉပသာရဇ္ဈေးရှိသဖြင့် ငြိမ်းခြင်းစသော
အနက်ကို ဟောသည်။] (က) ငြိမ်း၏။
(ခ) အေး၏။ (ဂ) ငြိမ်းအေး၏။ ချုပ်ငြိမ်း၏။
(ဃ) ပရိနိဗ္ဗာန် - ပြု - စံ - ၏။ (က) နိဗ္ဗဟတိ
— အဟ၊ ၂။ ၆၅။ အဂ္ဂိ ဧကတော ဟုတ္တာ
နိဂ္ဂပါဒါနော နိဗ္ဗဟတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၄၃၀။ (ခ) နိဗ္ဗဟတိ — ဇာ၊ ၁။ ၆၆။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၅။ မနဿာ ပါယာသံ ဝနေတွာ
နိဗ္ဗဟတိ ဌပေသံ။ ဇာ၊ ၄။ ၃၉၁။ (ဂ)
နိဗ္ဗဟတိ — အဟ၊ ၁။ ၁၅၈။ အဟ၊ ၂။ ၁၆၆။
မဟာနိ၊ ၆၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၅၆။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၆၅။ ထေရု၊ ၄။ ၄၀။ စူဠနိ၊ ၄။ ၃။ နိဗ္ဗဟတိ
(ဝိဘာဝိနိ၊ ၇၅) တိ ဝုပဿမတိ အစူန္တ-
နိရောဓေန နိရုဇ္ဈတိ။ မဏိမဇ္ဈ၊ ၁။ ၁၃၇။
နိဗ္ဗန္တိ (ဒုဒ္ဒက။ ၇။ သုတ္တနိ၊ ၃၁၄) တိ
ဝိဇ္ဇာယန္တိ။ ဒုဒ္ဒက။ ၄။ ၁၆၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။
၂၉၁။ နိဗ္ဗန္တိ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၃) တိ သမ္ပန္တိ၊
သန္တိ ဉပေန္တိတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၂၆။
နိဗ္ဗာယိ အနုပါဒါနော (အဟ၊ ၁။ ၁၁၂) တိ
ဉပါဒါနေ ပဉ္စကုန္ဓေ အဂ္ဂဟေတွာ နိဗ္ဗာယိန
ပညာယိ အဒဿနံ အဂမာသိ။ မနဿ-

လောကာဒိသု ကတ္တစိ ပိ အပတိဋ္ဌိတောတိ
အတ္ထော။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၅။ (ဃ) ဗုဒ္ဓေါ စ
လောကေ နိဗ္ဗာတိ။ အပါ၊ ၁။ ၂၁၈။

နိဗ္ဗာတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝါ + တုံ] ပရိနိဗ္ဗာန်
- ပြု - စံ - ခြင်းငှါ။ တယာ န ယုတ္တာ
ဒိဗ္ဗာတုံ။ အပါ၊ ၂။ ၂၀၈။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၄၉။

နိဗ္ဗာတု (ကြိ) [နိ + ဝါ + ကေ + တု]
အေးစေလော့။ နိဗ္ဗာတိ (ခ) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာဓ (ပု) [နိ + ဗာဓ = ဝါဓ = ဟန + အ]
(က) ထုတ်ချင်းလျှိုထွင်းခြင်း။ (ခ) နှိပ်စက်
ဖျက်ဆီးခြင်း။ ဗောဓိသတ္တေန ဂဟိတနဉ္စော
အနဝသေသော အပ္ပန္နရေ သဗ္ဗသန္နိနံ
နဗ္ဗာဓေန (အဘာဓေန၊ က) ဧကစ္ဆိဒ္ဓေါ
အဟောသိ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၈၁။

နိဗ္ဗာဓန (န) [နိ + ဗာဓ = ဝါဟ = ဟန + ယု]
နှိပ်စက်ခြင်း။ အဇ္ဈောတ္တရဏံ နာမေတ္ထ
ပုစ္ဆယ နိဗ္ဗာဓနန္တိ ဝုတ္တံ။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။
၄၁၆။

နိဗ္ဗာန (န) [ဝါန + နိ။ ဝိဘာဝိနိ။ ၇၈။
မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၁၃၇။ ရှု၊ နှာ။ ၁၉၈။ နိ + ဝါန။
နိရုတ္တိ။ ၅၄၃။ နိ + ဝါ + ယု။ ဝိဘာဝိနိ။ ၇၈။
မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၁၃၇။ နိ + ဗာဓ + ယု။ ဓ - ကို
ဗ - ပြု။ ဓမ္မပဒမဟာဋီ၊ ၃၄။ နိ + ဝါရ +
ယု။ ဝ - ကို ဗ - ပြု။ ရ - ကို ဗ - ပြု။ နိ
+ ဝုဏ + ယု။ ဝ - ကို ဗ - ပြု။ ဥ - ကို အာ
- ပြု။ က - ကို ဗ - ပြု။ ဓမ္မပဒမဟာဋီ၊ ၃၈။

(နိဝါဏ - သံ၊ နိဝါဏ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ကိဝ္ဗဏ
- ပြာ၊ နိဝန - သိဟိဋ္ဌိ)] (၁) နိဗ္ဗာန်။ ဝါန
- မည်သော တဏှာမှ ထွက်မြောက်တတ်
သောတရား။ ဝါန - မည်သော တဏှာမရှိရာ
ဖြစ်သောတရား။ ရာဂ-အစရှိသော အပူမီးတို့
၏ ငြိမ်းအေးခြင်း။ သံသရာဝဋ် - ဆင်းရဲ -
ဒုက္ခ - မှ ငြိမ်းအေးသောတရား။ ဆင်းရဲမှု ၃ -
ပါးတို့၏ အပြီးတိုင် ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ (က)
ကိလေသနိဗ္ဗာန် (ကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းအေး
မှု)။ (ခ) အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် (ဝိပါက်
နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ် အကြွင်းမရှိ ငြိမ်းအေး
မှု)။ (၂) ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာန်။ (၃) အရဟတ္တဖိုလ်။
(၄) နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း ကောင်းမှု
အဆောက်အဦ။ (၅) နိဗ္ဗာနပဉ္စသုတ်။ (၆)
နိဗ္ဗာနသုတ်။ (က) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် စတုက္က
နိပါတ်လာ နိဗ္ဗာနသုတ်။ (ခ) အင်္ဂုတ္တရ-
နိကာယ် ဆက္ကနိပါတ်လာ နိဗ္ဗာနသုတ်။ (ဂ)
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် သတ္တကနိပါတ်လာ နိဗ္ဗာန
သုတ်။ (ဃ) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် နဝကနိပါတ်
လာ နိဗ္ဗာနသုတ်။ (၇) နိဗ္ဗာနသုခသုတ်။ (၈)
ပဌမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထ နိဗ္ဗာန-
ပဋိသံယုတ္တသုတ်။ (၉) ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း။
(၁၀) ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်။ (၁၁) ငြိမ်းအေးခြင်း။
(၁၂) ကိလေသာငြိမ်းအေးခြင်း။ (၁၃)
နိဗ္ဗာန် - ဟူသော ပြည်စုံခြင်း၊ ပြည်စုံသော
အကျိုးဟူသော နိဗ္ဗာန်။

(၁) နိဗ္ဗာန်။ ဝါနတော နိက္ခန္တန္တိ နိဗ္ဗာနံ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၆။ နတ္ထိ ဧတ္ထ တဏှာသင်္ခါတံ
ဝါနံ၊ နိဂ္ဂတံ ဝါ တဿာ ဝါနာတိ နိဗ္ဗာနံ။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၅။ ဝါနံ ဝုစ္စတိ တဏှာ၊
နိက္ခန္တံ ဝါနတော၊ နတ္ထိ ဝါ ဧတ္ထ ဣမသ္မိံ

ဝါ အဓိကတေ ဝါနဿ အဘာဝေါတိ နိဗ္ဗာနံ။
 ဣတိဝုတိ။ ၄။ ၁၅၇။ နိဗ္ဗာန (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၇) နှိ
 တိဝိဓဿ ရာဂါဒိအဂ္ဂိဿ နိဗ္ဗာပနံ ဥပသမနံ
 နိဗ္ဗာနဉ္စ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၄။ ၉၁။ သံသာရ-
 ဒုက္ခသန္တိဘူတတ္တာ နိဗ္ဗုတန္တိ နိဗ္ဗာနံ။
 နတ္ထေတ္ထ တဏှာသင်္ခါတံ ဝါနန္တိပိ နိဗ္ဗာနံ။
 ပဋိသံ။ ၄။ ၁။ ၁၀၁။ နိဗ္ဗာန (ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၃၆၉)
 နှိ တိဿန္တံ ဒုက္ခတာနံ နိဗ္ဗုတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၃။
 ၁။ ၄၆၀။ (၁) (က) ကိလေသနိဗ္ဗာနံ။ (ခ)
 အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနံ။ ဧညာ နိဗ္ဗာနမတ္တနော။
 ဥဒါနံ။ ၁၀၈။ = ဘိန္နကိလေသော ဘိက္ခု
 အတ္တနော ကိလေသနိဗ္ဗာနံ ပစ္စဝေက္ခဏ-
 ဉာဏေန သယမေဝ ဇာနေယျတိ အတ္ထော။
 အထ ဝါ အတ္တနော အနုပါဒိသေသ-
 နိဗ္ဗာနမေဝ ဇာနေယျ စိန္တေယျ။ ဥဒါနံ။ ၄။
 ၁၇၃။ (၂) ဒိဋ္ဌဝဗ္ဗနိဗ္ဗာနံ။ နိဗ္ဗာန (မ။ ၁။ ၄)
 နှိ ပဉ္စတ အာဂတံ ပရမဒိဋ္ဌဝဗ္ဗနိဗ္ဗာနံ
 ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မ။ ၄။ ၁။ ၄၀။ ဒိဋ္ဌဝဗ္ဗနိဗ္ဗာနံအပြား
 ၅-ပါး။ ဒိဋ္ဌဝဗ္ဗနိဗ္ဗာန - ကြည့်။ (၃) အရ-
 ဟတ္တဖိုလ်။ ဣဝ ပနာဝသော ဧကစ္စော
 ကဏှာဘိဇာတိကော သမာနော အကဏှံ
 အသုက္ကံ နိဗ္ဗာနံ အဘိဇာယတိ။ ဒီ။ ၃။ ၂၀၇။
 နိဗ္ဗာနဉ္စ နာမ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ အရဟတ္တံ
 အဓိပ္ပေတံ။ တဉ္စိ ကိလေသနိဗ္ဗာနန္တေ
 ဇာတတ္တာ နိဗ္ဗာနံ နာမ။ ဒီ။ ၄။ ၃။ ၂၂၀။
 အရဟတ္တံ အဓိပ္ပေတံ။ အဘိဇာယတိတိ
 ဝစနတော တံ ကိလေသနိဗ္ဗာနန္တေ ဇာတ-
 တ္တာ နိဗ္ဗာနံ။ ယထာ ရာဂါဒိနံ ဓယန္တေ
 ဇာတတ္တာ ရာဂက္ခယော ဒေါသက္ခယော
 မေဟက္ခယောတိ။ ဒီ။ ၃။ ၂၅၆။ နိဗ္ဗာန-
 သန္တိကိရိယာ။ (ဗုဒ္ဓက။ ၄။ သုတ္တနိ။ ၃၁၉) နာမ

ဣဝ အရဟတ္တဖလံ နိဗ္ဗာနန္တိ အဓိပ္ပေတံ။
 တဗ္ဗိ ဟိ ပဉ္စဂတိဝါနနေဝ ဝါနသညိတာယ
 တဏှာယ နိက္ခန္တတ္တာ နိဗ္ဗာနန္တိ ဝုစ္စတိ။
 ဗုဒ္ဓက။ ၄။ ၁၂၈။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၃၄။ (- အံ။
 ၂။ ၃၃၈။ နေတ္တိ။ ၁၃၆။ အံ။ ၄။ ၃။ ၁၂၇။
 နေတ္တိ။ ၄။ ၂၄၈။ အံ။ ၃။ ၁။ ၁၂၃-၄။) နိဗ္ဗာန-
 ဇာတိ၊ နိဗ္ဗာနသန္တိကိရိယာ - ကြည့်။ (၄)
 နိဗ္ဗာနရောက်ကြောင်း ကောင်းမှုအဆောက်
 အဦ။ နိဗ္ဗာနဿ မဂ္ဂေါပိ ပုညသမ္ဘာရော
 ဣဝ နိဗ္ဗာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဇာ။ ၃။ ၁၇။ ၅၂၃။
 (၅) နိဗ္ဗာနပဉ္စသုတ်။ နိဗ္ဗာနံ အရဟတ္တဉ္စ
 ဓမ္မဝါဒိ ကိမတ္ထိယံ။ သံ။ ၂။ ၄၅၄။ (၆) နိဗ္ဗာန
 သုတ်။ (က) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် စတုတ္ထနိပါတ်
 လာ နိဗ္ဗာနသုတ်။ နိဗ္ဗာနံ မဟာပဒေ-
 သေနာတိ။ အံ။ ၁။ ၄၉၀။ (ခ) အင်္ဂုတ္တရ
 နိကာယ် ဆက္ကနိပါတ်လာ နိဗ္ဗာနသုတ်။
 နိဗ္ဗာနံ အနဝတ္တိဉ္စက္ခိတ္တာသိ အတမ္ပယော။ အံ။
 ၂။ ၃၈၇။ (ဂ) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် သတ္တက
 နိပါတ်လာ နိဗ္ဗာနသုတ်။ နိဗ္ဗာနံ နိဒ္ဒေသဝတ္ထု
 ဇာတိ။ အံ။ ၂။ ၄၀၇။ (ဃ) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်
 နဝကနိပါတ်လာ နိဗ္ဗာနသုတ်။ နိဗ္ဗာနံ ပရိ-
 နိဗ္ဗာနံ။ အံ။ ၃။ ၂၄၇။ (၇) နိဗ္ဗာနသုခသုတ်။
 ဒွေ ဝိဟာရာ စ နိဗ္ဗာနံ၊ ဂါဝိစျာနေန ပဉ္စမံ။
 အံ။ ၃။ ၂၄၁။ (၈) ပဌမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ၊
 စတုတ္ထနိဗ္ဗာနပဋိသံယုတ္တသုတ်။ (၄-သုတ်)။
 နိဗ္ဗာနာ စတုရော ဝုတ္တာ၊ စန္ဒော ပါဠိလိ-
 ဂါမိယာ။ ဥဒါနံ။ ၁၉၃။ (၉) ပရိနိဗ္ဗာန
 ဝင်စံခြင်း။ နိဗ္ဗာနတ္ထ (ထေရီ။ ၂၀၉) - ကြည့်။
 (၁၀) ခန္တပရိနိဗ္ဗာနံ။ နိဗ္ဗာနပဒါဘိပတ္တယာန
 (သုတ္တနိ။ ၃၃၃။ ပေဋကော။ ၂၀၄။ သုတ္တနိ။
 ၄။ ၂။ ၉၅) - ကြည့်။ (၁၁) ငြိမ်းအေးခြင်း။

သိက္ခေ နိဗ္ဗာနမတ္တနော။ သုတ္တနိံ ၄၃၈။ =
 အတ္တနော ရာဂါဒိနံ နိဗ္ဗာနတ္ထာယ အဝိ-
 သိလာဒိနိ သိက္ခေယျ။ သုတ္တနိံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၇။
 နိဗ္ဗာနရသ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၄။ ဒိ၊
 ဋီ၊ ၂။ ၃၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၁) - လည်းကြည့်။
 (၁၂) ကိလေသာငြိမ်းအေးခြင်း။ နိဗ္ဗာနဝါရ၊
 နိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိက (ယ) (၂) - ကြည့်။ (၁၃)
 နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပြည်စုံခြင်း။ ပြည်စုံသော
 အကျိုးဟူသော နိဗ္ဗာန်။ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ -
 ကြည့်။ (၁၄) ချုပ်ငြိမ်း - ပျက်စီး - ခြင်းသို့
 ရောက်ခြင်း။ နိဗ္ဗာန် အတ္တဂမနော၊ တန်။
 ၈၉၆။ ဝိနာသဂမနော၊ ယင်း၊ ဋီ။

နိဗ္ဗာနံ (ပါ'ဇ) - ဝိ၊ ၃။ ၅။ ဒိ၊ ၂။ ၃၁၊
 ၃၂။ သံ၊ ၂။ ၂၉၆။ ၂၉၇။ ၂၉၈။ ၅၄၂။ သံ၊ ၃။
 ၁၉၈။ အံ၊ ၁။ ၁၃၂။ ၄၃၃။ အံ၊ ၂။ ၃၀၊ ၁၄၅။
 အံ၊ ၃။ ၂၄၆။ အဘိ၊ က။ ၁၇၀၊ ၂၃၉။ ပဋိသံ၊
 ၁၅၊ ၁၇၁။ ဓမ္မ၊ ၄၃။ ဥဒါနံ၊ ၉၃။ ထေရု၊
 ၂၈၃။ ထေရီ၊ ၄၀၃။ အပါ၊ ၂။ ၁၁၀။ မဟာနိ၊
 ၁၅၊ ၃၃၄၊ ၃၄၀။ စူဠနိ၊ ၁၆၊ ၁၈၊ ၁၃၉၊ ၁၄၀။
 နေတ္တိ၊ ၉၄။ ပေဋကော၊ ၂၅၆၊ ၂၉၇။ မိလိန္ဒ။
 ၇၀၊ ၂၆၀၊ ၃၀၈၊ ၃၈၉။ နိဗ္ဗာနာနိ (ပါ'ဗ) -
 အဘိ၊ က။ ၂၃၉။ နိဗ္ဗာနံ (ဒါ'ဇ) - ဒိ၊ ၂။ ၄၂။
 မ၊ ၃။ ၅၅။ သံ၊ ၁။ ၂၁၊ ၂၀၀။ သံ၊ ၂။ ၅၄၂။
 သံ၊ ၃။ ၉၊ ၄၅။ အံ၊ ၁။ ၇။ အံ၊ ၂။ ၆၆၊ ၁၈၈။
 အဘိ၊ က။ ၂၉၇။ ပဋိသံ၊ ၁၈၀။ ဓမ္မ၊ ၁၆၊
 ၃၃၊ ၄၁၊ ၄၆။ ထေရီ၊ ၃၉၀၊ ၃၉၂။ အပါ၊ ၁။
 ၂၆။ အပါ၊ ၂။ ၃၁၊ ၁၀၇၊ ၁၉၆။ မဟာနိ၊ ၃၁၂၊
 ၃၅၃။ စူဠနိ၊ ၁၄၅။ နေတ္တိ၊ ၉၀။ မိလိန္ဒ။ ၃။
 နိဗ္ဗာနနေနံ (တ၊ ဇ) - အဘိ၊ က။ ၃၄။
 ပေဋကော။ ၃၀၉။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
 ၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၂၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄။ အနုဋီ

၂။ ၄။ အနုဋီ၊ ၃။ ၅။ နိဗ္ဗာနာယ (ဗ၊ ဇ) - ဝိ၊
 ၁။ ၂၃။ ဝိ၊ ၃။ ၁၄။ ဒိ၊ ၁။ ၁၇၄။ ဒိ၊ ၂။ ၂၀၁၊
 ၂၂၇။ ဒိ၊ ၃။ ၁၀၈။ မ၊ ၁။ ၁၉၊ ၁၉၀။ မ၊ ၂။
 ၉၅၊ ၁၅၃။ သံ၊ ၁။ ၄၀၁။ သံ၊ ၂။ ၅၁၃။ သံ၊
 ၃။ ၁၅၆၊ ၁၆၉။ အံ၊ ၁။ ၃၂။ အံ၊ ၂။ ၇၃၊
 ၂၈၆။ အံ၊ ၃။ ၄၃၂။ ပဋိသံ၊ ၄၂၊ ၃၃၀။ ဥဒါနံ၊
 ၁၁၉။ ဣတိဝုတ်။ ၂၁၄။ အပါ၊ ၂။ ၂၇၈။
 မဟာနိ၊ ၁၄၂။ နိဗ္ဗာနတော (မ၊ ဇ) - အဘိ၊
 က။ ၂၉၇။ အပါ၊ ၂။ ၂၂၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၀။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၂။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၃၈။ နိဗ္ဗာနာ
 - အံ၊ ၁။ ၂၈၄။ ထေရု၊ ၂၈၃။ ထေရု၊ ၄။ ၂။
 ၉၀။ နိဗ္ဗာနဿ (ဆ၊ ဇ) - ဒိ၊ ၂။ ၂၃၁။ မ၊
 ၁။ ၇၀။ မ၊ ၂။ ၂။ သံ၊ ၁။ ၃၀။ သံ၊ ၃။ ၁၂၃၊
 ၁၄၅။ အံ၊ ၁။ ၂၂၂။ အံ၊ ၂။ ၂၇၇၊ ၂၈၇၊ ၂၈၈၊
 ၂၈၉။ အံ၊ ၃။ ၆၄၊ ၄၁၃။ အဘိ၊ က။ ၁၂၃။
 ဓမ္မ၊ ၁၇။ နိဗ္ဗာနန (သ၊ ဇ) - သံ၊ ၁။ ၃၄၄။
 သံ၊ ၂။ ၁၀၈။ ပဋိသံ၊ ၁၉၅။ မဟာနိ၊ ၃၄၀။
 ပေဋကော။ ၂၉၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၅။ ဒိ၊ ၄။ ၂။
 ၆၅၊ ၁၄၇၊ ၃၄၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၈၆၊ ၂၆၇။ အဘိ၊
 ၄။ ၁။ ၈၃။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၀၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။
 ၁။ ၈။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၅။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၇။ သိ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ၁။ ၂၆၆။ အနုဋီ၊ ၁။ ၅။ နိဗ္ဗာနသ္မိ -
 အဘိ၊ က။ ၂၉၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၅။

နိဗ္ဗာန်ဟူသည် ပဋိသန္ဓေ ၄-ပါး၊ လာ-
 ရာ 'ဂတိ' ၅-ပါး၊ ဝိညာဉ်၏တည်ရာ 'ဝိညာ-
 ကဋ္ဌိတိ' ၇-ပါး၊ သတ္တဝါတို့နေရာ 'သတ္တ
 ဝါသ' ၉-ပါးတို့၏ အဆက်ဆက် ဖြစ်ပေါ်
 ခြင်းငှါ ဖွဲ့နှောင်ချုပ်စပ်တတ်သော တဏှာမှ
 ထွက်မြောက်တတ်သောတရား (ဝိ၊ ၄။ ၁။
 ၁၈၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၅။

ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၁၅၇။ မဟာနိ။ ဌ။ ၈၈။ သံ၊ ဋီ၊
 ၁။ ၈၁။)၊ ကံနှင့်အကျိုး၊ အကျိုးနှင့်ကံ၊ ခန္ဓာ
 အချင်းချင်း သတ္တဝါနှင့်ဆင်းရဲ ယှဉ်တွဲနေ
 အောင် ချုပ်စပ်တတ်သော တဏှာမှထွက်
 မြောက်တတ်သောတရား (သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၁၅၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၅။)
 ယုတ်ညံ့သောဘဝ၊ မြင့်မြတ်သောဘဝ၊
 ဒုဂ္ဂတိဘဝ၊ သုဂ္ဂတိဘဝအားဖြင့် ဘဝကြီး
 ဘဝငယ်၊ အသွယ်သွယ်ကို ချုပ်စပ်တတ်
 သော တဏှာမှထွက်မြောက်တတ်သော
 တရား (အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၁၀၈။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၇၅၊
 အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၉။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။
 ၁၃၇။)၊ ခန္ဓာစသည် အပြားရှိသော တေဘူ-
 မကတရားတို့ကို အောက်ထက်ပြောင်းပြန်
 အဖန်ဖန်ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် ချုပ်စပ်တတ်သော
 တဏှာမှထွက်မြောက်တတ်သောတရား
 (သင်္ဂဟ၊ ၄၅။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၂၁၆။ မဏိမဉ္ဇူ၊
 ၂။ ၂၂၂။)၊ ယင်းတဏှာမရှိရာဖြစ်သော
 တရား (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၀၊ ၄၃၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၈၂။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၁၅၇။ နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၁၂၉။
 ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၅။)၊ ယင်းတဏှာ
 ၏ ငြိမ်းအေးရာဖြစ်သောတရား (သာရတ္ထ၊
 ၁။ ၄၄၂။)၊ ရာဂစသော မီး ၁၁-ပါးတို့ ငြိမ်း
 အေးကြောင်းဖြစ်သော တရား (ဝိဘာဝိနီ၊
 ၇၅။)၊ အလုံးစုံသော ကိလေသာဝဋ်၊ ကမ္မ
 ဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်ဆင်းရဲ အပူဟူသမျှတို့ ငြိမ်း
 အေးရာဖြစ်သောတရား (ပရမတ္ထဒီပနီ၊ ၂၄။)၊
 လောင်စာမီးစာနစ်ဖြာကုန်ခန်း၍ ငြိမ်းလေပြီး
 သော ဆီမီးပမာ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့
 ကိလေသာ၊ ခန္ဓာ ၂-ဖြာ ချုပ်ငြိမ်းရုပ်သိမ်း
 ရာဖြစ်သောတရား (ပရမတ္ထဒီပနီ၊ ၂၄။ မဟာ

အတုလဋီကာ၊ ၂၇။)၊ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊
 ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏ၊ သောက၊ ပရိဒေဝ၊
 ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပါယာသ-ဟူသော မီး
 ၁၁-ပါးတို့၏ ငြိမ်းကြောင်းတရား (ကေစိ
 ဝါဒအဆို။ မဟာအတုလဋီကာ၊ ၂၇။)၊

ယင်းနိဗ္ဗာန်သည် -- ရာဂစသည်တို့ကုန်
 သဖြင့် ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းအေးကြောင်း၏
 အဖြစ်၊ ကိလေသာပူပန်မှု ငြိမ်းအေးခြင်း
 ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ ငြိမ်းအေးခြင်း
 ပင်ကိုယ်သဘောကို မစွန့်လွှတ်သဖြင့် ငြိမ်း
 အေးခြင်းသဘောမှ ရွေ့လျောမှုမရှိခြင်းဟူ
 သော 'သမ္ပတ္တိရသ'ရှိ၏ (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၉။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၆၊ ၁၃၉။ မော၊ ဧစ္ဆနိ။ ၁၉၄။
 အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၁၀၈။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ဋီ၊ ၂။ ၁၉၃။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၀။)၊
 ငြိမ်းအေးခြင်းသဘောမှ မရွေ့လျောခြင်းဟူ
 သော 'ကိစ္စရသ'ရှိ၏။ ယင်းသို့ ဆိုခြင်းမှာ
 ရွေ့လျောမှုမရှိခြင်းကို ပြုဖွယ်ကိစ္စကဲ့သို့ ခေါ်
 ဝေါ်၍ ပရိယာယ်အားဖြင့် ဆိုခြင်းဖြစ်၏။
 ရွေ့လျောမှု မရှိခြင်း ဆိုသည်မှာလည်း မိမိ၏
 ငြိမ်းအေးခြင်းသဘောကို မစွန့်ခြင်း၊ ငြိမ်း
 အေးခြင်း သဘောမှ မဖောက်ပြန်ခြင်းပင်
 ဖြစ်၏ (မူလဋီ၊ ၂။ ၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၃။)၊

တနည်းအားဖြင့် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ
 ငြီးငွေ့သော စိတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သက်သာ
 ရာကို ပြုသကဲ့သို့ ဖြစ်သောကြောင့် သက်
 သာရာ သက်သာမှုကို ပြုခြင်းဟူသော 'ကိစ္စ
 ရသ'ရှိ၏ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၂၀၅။)၊ အဖျော်ယမကာ ဘောဇဉ်စသည်
 တို့မှ ဆိတ်သုဉ်း၍ ဘေးဘျမ်းရှိသော ခရီးခဲ၌
 မရပ်မတည် လှည့်လည်သွားလာရသဖြင့် ပင်

ပန်းနွမ်းနယ်နေသော ခရီးသွားယောက်ျားအား တောအုပ်နှင့်ရေ (တောအုပ်အတွင်းရှိရေ) သည် သက်သာရာကို ဖြစ်စေသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ထင်လာသကဲ့သို့ သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့ သော်မှ ဟောပြု၍ မကုန်နိုင်လောက်အောင် များမြောက်ကြီးမားလှသော ဆင်းရဲတို့ဖြင့် ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော သံသရာ ခရီးခဲ၌ ဘဝအမျိုးမျိုး အစားစားကူးပြောင်း၍ ပဋိသန္ဓေနေကာ လှည့်ပတ်ကျင်လည်ရသဖြင့် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်၍ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကို ကျင့်နေသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား အစမထင် သံသရာတစ်ခွင်၌ အိပ်မက်၌ပင် မမြင်မက်ဘူးသော နိဗ္ဗာန်ကို မြင်လျှင်မြင်ခြင်း အလွန်အကဲ သက်သာရာရစေနိုင်သောကြောင့် သက်သာရာကိုပြခြင်း 'ကိစ္စရသ' ရှိ၏ (အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၁၀၈။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ငို၊ ၂။ ၁၉၀)၊ ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဉ်-ဟူသော ခန္ဓနိမိတ်မှ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ခန္ဓာမဟုတ်ဟု ယူအပ်သည်ဖြစ်၍ ခန္ဓနိမိတ်မှ ကင်းဆိတ်သောတရားဟု ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်သော အခြင်းအရာ 'အနိမိတ္တ' ပစ္စုပ္ပန်ရှိ၏ (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၆၊ ၁၃၉။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၁၀၈။ မူလငို၊ ၂။ ၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၉၃။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ငို၊ ၂။ ၁၉၀။)၊

တနည်းအားဖြင့် သတ္တဝါတို့ကို သံသရာ၌ ကြာမြင့်စေတတ် သံသရာကို ချဲ့ထွင်တတ်သော သံသရာနယ်ချဲ့တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ တရားတို့ ငြိမ်းအေးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ယင်းသံသရာနယ်ချဲ့ တရားတို့ မရှိ

ခြင်းဟူသော အကျိုး 'ပစ္စုပ္ပန်' ရှိ၏ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၀၅။)၊

တနည်းအားဖြင့် အလုံးစုံသော သင်္ခါတတရားတို့မှ ကင်းလွတ်ထွက်မြောက်ခြင်းဟူသော အကျိုး 'ပစ္စုပ္ပန်' ရှိ၏ (အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၁၀၈။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ငို၊ ၂။ ၁၉၀။)၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော အရိယာမဂ်သည် နိရောဓသစ္စာ မဟာအသင်္ခါတ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော 'သမ္မာပက' အကြောင်းဖြစ်၍ နိဗ္ဗာန်၏ ပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်၏။ (နေတ္ထိ၊ ၂၆။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၃။)

နိဗ္ဗာန် ၂-မျိုး

ယင်းနိဗ္ဗာန်သည် အကြောင်းတရားတို့ မပြုပြင် မစီရင် မချယ်လှယ်အပ်သော သဘောအားဖြင့် ၁-မျိုးတည်းသာ ရှိ၏။ အကြောင်းပရိယာယ်အားဖြင့်ကား — (၁) တဏှာစသည်တို့ဖြင့် 'ငါ၊ ငါ့ဟာ၊ ငါ့ဥစ္စာ' ဟု ပြင်းပြင်းထန်ထန် စွဲယူအပ် (ပဋိသန္ဓ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၀-၁။ စူဠနိ၊ ၄။ ၆။) တဏှာစသည်တို့သည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး (ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၅၇။) ကံ ကိလေသာတို့သည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သော ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ် (သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀။ ဒီ၊ ငို၊ ၁။ ၂၁။ သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅။) ဟူသော အကြွင်းအကျန်နှင့်တကွဖြစ်သော 'သုဉ္စပါဒိသေသ' နိဗ္ဗာန်၊ (၂) ယင်းခန္ဓာအကြွင်းအကျန်မရှိသော 'အနုပါဒိသေသ' နိဗ္ဗာန်ဟု ၂-ပါးပြား၏။ (သုဉ္စပါဒိ သေသနိ၊ ကြွင်းရှိငါးရပ်ခန့်။ အနုပါဒိ သေသနိ၊ မရှိငါးရပ်ခန့်။ ပရမတ္ထ

သံခိပ်။ ၄၂၄၊ ၄၂၅။) (ဣတိဝုတ်။ ၂၂၀။
ပေဋကော။ ၂၅၁။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉၀၊ ၂၉၁။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၅၇။ စူဠနိ၊ ၄။ ၆။ သင်္ဂဟ။
၄၅။ ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ။ ၉၃။ ဝဇီရ။ ၄၀၂။
ဝိဘာဝိနီ။ ၂၁၆။)

ယင်း ၂-မျိုးတို့တွင် သရက်ပင်၌ ၅-လုံး
တပြွတ်၊ ၁၂-လုံးတပြွတ်၊ ၁၈-လုံးတပြွတ်
သီးနေသော သရက်သီးတို့ ရှိကုန်ရာ ယင်း
သရက်သီးတို့သည် အညှာ၌ဖွဲ့စပ်ကာ အညှာ
သို့ အစဉ်လိုက်နေကုန်၏။ အညှာကိုဖြတ်
လိုက်ပါက အညှာ၌ဖွဲ့စပ်နေသော သရက်သီး
အားလုံးတို့ကိုလည်း ဖြတ်ပြီးဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့
ဘဝသို့ ဆောင်ပို့တတ်သောတဏှာအညှာရှိ
နေသောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ခန္ဓာ ၅-
ပါး၊ အာယတန ၁၂-ပါး၊ ဓာတ် ၁၈-ပါးတို့
လည်း ဘဝသို့ ဆောင်ပို့တတ်သော တဏှာ
အညှာကို အရိယာမဂ် ဓားလက်နက် ၄-စင်း
ဖြင့် အကြွင်းမရှိအောင် ဖြတ်လိုက်သောအခါ
တဏှာအညှာရှိမှ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ခန္ဓာ၊
အာယတန၊ ဓာတ်တို့ ကိုလည်း အပြီးအပြတ်
ဖြတ်ပြီးဖြစ်ကုန်၏။ ဘဝ၌ တဖန်ဆက်စပ်၍
မဖြစ်တော့ကုန်။ ဘဝသို့ဆောင်ပို့တတ်သော
တဏှာအညှာပြတ်ပြီးသည့်အချိန်မှ နောက်
ဆုံး ပရိနိဗ္ဗာန်စိတ်တိုင်အောင်သော အချိန်
အတွင်း၌ 'သဉ္စပါဒိသေသ' နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုရ
၏။

ယင်း သရက်ပင်ကို အဆိပ်ရှိသော ဖား
ပြုတ်ဆူး၊ တစ်ပါးသော အဆိပ်မျိုး တစ်ခုခု
ဖြင့် ရိုက်နှက်စိုက်မြှုပ်လိုက်လျှင် ယင်းအဆိပ်
တို့ နှိပ်စက်ထိတွေ့မှုကြောင့် တဖြည်းဖြည်း
မတ်တတ်ခြောက်၍ ကွယ်ပျောက်သွားသော

အခါ "ဤအရပ်၌ ဤမည်သော သစ်ပင်ရှိဘူး
သည်"ဟု ပြောရုံမျှသာ ဖြစ်တော့၏။ ယင်း
သစ်ပင်ကို ဘယ်သူမှ မမြင်ရတော့။ ဤအတူ
ပင် အရိယာမဂ်၏ တွေ့ထိနှိပ်စက်မှုကို စွဲ၍
တဏှာအစေးကုန်ခန်းပြီးသောကြောင့် တဖန်
အသစ်မဖြစ်တော့ပဲ နောက်ဆုံးချုပ်မှု ပရိ-
နိဗ္ဗာန်စိတ် ကျပြီးသောအခါ 'အနုပါဒိသေသ'
နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုရ၏။ (ဒီ၊ ၁။ ၄၂။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၈။)

အာသဝေါကင်းကွာ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်
နောက်ဆုံးဘဝ၏ အကြောင်းကံ မကုန်သေး
သမျှ စက္ခုစသော ဣန္ဒြေ ၅-ပါးတို့ နောက်
တဖန်ဖြစ်မှု မရှိအောင် ချုပ်ခြင်းဖြင့် မချုပ်
သေးပဲ တည်ရှိနေသည်ဖြစ်၍ ဣဋ္ဌာရုံ၊
အနိဋ္ဌာရုံတို့ကို တွေ့ကြုံခံစားရ၏။ ချမ်းသာ
ဆင်းရဲကို ခံစားကြရ၏။ ယင်းရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်
၏ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့၏ စင်စစ်မဖြစ်
တော့ပဲ ကုန်ခန်းခြင်းကို 'သဉ္စပါဒိသေသ'
နိဗ္ဗာန်ဟု ခေါ်ဆိုရ၏။ ယင်းသည် ရဟန္တာ
ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန် ဤပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘော၌ သုခ
စသော အဗျာကတဝေဒနာအားလုံး၊ ခန္ဓာ ၅-
ပါးအားလုံးတို့သည် တဏှာစသည်တို့ဖြင့်
နှစ်သက်မှု မရှိတော့သည်ဖြစ်၍ စင်စစ် ငြိမ်း
အေးကုန်လတ်၊ ဆက်စပ်ခြင်းကင်း ချုပ်ငြိမ်း
ခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းကြကုန်လတ်၊ ခန္ဓာအားလုံး
ချုပ်ငြိမ်းအေးခြင်းသဘောကို 'အနုပါဒိ-
သေသ' နိဗ္ဗာန်ဟု ခေါ်ဆိုရ၏။ (ဣတိဝုတ်။
၂၂၀-၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၅၇-၉။)

တဖန် ဆက်စပ်မှု 'ပဋိသန္ဓေ' ရှိသော
ခန္ဓာတို့ မည်သည် ကိလေသာရှိမှသာ
ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ကိလေသာမရှိသော မဖြစ်
ပေါ်ကုန်ရကား ကိလေသာကုန်သည်နှင့်

တပြိုင်နက် တဖန် ဆက်စပ်မှု 'ပဋိသန္ဓေ' ရှိသော ခန္ဓာတို့လည်း ကုန်ခန်းကုန်တော့၏။ သို့ရာတွင် စုတိတိုင်အောင် ဖြစ်လတ်သော ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာအစဉ်ကား— အခြားသတ္တဝါတို့ မဆိုထားဘိ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာအစဉ်သည်သော်လည်း ရှေးဘဝ၌ဖြစ်ခဲ့သော ကံကိလေသာတို့၏ အကျိုးဆက်ဖြစ်၍ သတ္တဝါအားလုံးအား ဓမ္မတာအားဖြင့် ပြီးသောကြောင့် ကိလေသာတို့ ကုန်ပြီးသော်လည်း စုတိတိုင်အောင် ဖြစ်တည်နေသေး၏။ စုတိခဏ၌ ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာအစဉ် ချုပ်မှုသည်လည်း ဓမ္မတာအားဖြင့် ထိုမှတစ်ပါး စုတိ၏အခြားမဲ့၌ ဘဝသစ် မဖြစ်ပေါ်မှုနှင့် နောင်အစမထင်ဘဝအဆက်ဆက် မဖြစ်ပေါ်မှုသည်လည်း ကိလေသာကုန်သည်နှင့် တပြိုင်နက်ပင် ပြီးစီး၏။ ဤအလုံးစုံ ချုပ်ငြိမ်းမှု နိဗ္ဗာန်သည် တစ်ခုတည်းဖြစ်သော်လည်း ခန္ဓာအကြွင်းအကျန်ရှိမှု၊ မရှိမှုကိုစွဲ၍ 'သုဉ္စပါဒိသေသ' နိဗ္ဗာန်၊ 'အနုပါဒိသေသ' နိဗ္ဗာန်ဟု ၂-ပါးပြား၏။ (ပရမတ္ထဒီပနီ။ ၃၂၆။)

အချုပ်အားဖြင့် ကိလေသာ ငြိမ်းအေးမှု 'နိဗ္ဗုတိသဘာဝ'သည် 'သုဉ္စပါဒိသေသ' နိဗ္ဗာန်မည်၏။ ခန္ဓာငြိမ်းအေးမှု 'ခန္ဓနိဗ္ဗာန်'သည် 'အနုပါဒိသေသ' နိဗ္ဗာန်မည်၏။ မျက်မှောက်၌ ငြိမ်းအေးမှု 'ဒိဌဓမ္မိက' နိဗ္ဗာန်သည် 'သုဉ္စပါဒိသေသ' နိဗ္ဗာန်မည်၏။ ရေရှုရောက်ရမည့် နောက်ဆုံးစုတိစိတ်၏ အခြားမဲ့၌ ငြိမ်းအေးမှု 'သမ္မရာယိက' နိဗ္ဗာန်သည် 'အနုပါဒိသေသ' နိဗ္ဗာန်မည်၏။ မဂ်ခဏ၌ ကိလေသာကုန်ခန်းခြင်းသည် 'သုဉ္စပါဒိသေသ' နိဗ္ဗာန်မည်၏။ စုတိ၏အခြားမဲ့၌

ခန္ဓာမဖြစ်ခြင်းသည် 'အနုပါဒိသေသ' နိဗ္ဗာန်မည်၏။ (ပရမတ္ထဒီပနီ။ ၃၂၅-၆။)

တနည်း နိဗ္ဗာန် ၂-မျိုး

တနည်း နိဗ္ဗာန်သည် (၁) ကိလေသနိဗ္ဗာန်၊ (၂) အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ဟူ၍ ၂-မျိုးပြားသည်။ ထိုတွင် ကိလေသာငြိမ်းအေးမှုသည် ကိလေသနိဗ္ဗာန်မည်၏။ ဘရဟတ္တဖိုလ်ကို သမိပ္ပပစာအားဖြင့် ကိလေသနိဗ္ဗာန်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ဟူ၍လည်းကောင်း သိအပ်၏။ ခန္ဓာ ၅-ပါးအပေါင်း ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာ၊ ကဋတ္တာရုပ်အကြွင်းအကျန်မရှိ ချုပ်ငြိမ်းမှုသည် အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်မည်၏။ (ဥဒါန။ ၁၀၈။ ဥဒါန။ ၄။ ၁၇၃။) (ကိလေ အနု၊ တနည်း။ ၂-၃ နိဗ္ဗာန်ပြား။)

နိဗ္ဗာန် ၃-မျိုး

(၁) ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့မှလည်းကောင်း၊ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့မှလည်းကောင်း ဆိတ်သုဉ်းသော 'သုညတ' နိဗ္ဗာန်၊ (၂) ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟအကြောင်း နိမိတ်၊ အလုံးစုံသော သင်္ခါရနိမိတ် မရှိသော 'အနိမိတ္တ' နိဗ္ဗာန်၊ (၃) ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတောင့်တမှု မရှိသော 'အပ္ပဏိဟိတ' နိဗ္ဗာန်ဟု ၃-ပါးအပြားရှိ၏။

(သုည နိမိတ်၊ ပဏိဟိတ်၊ ဖြာစိတ်သုံးနိဗ္ဗာန်၊ ပလိစောဓ၊ ကြောင့်ကြသမ္ပ၊ ကင်းဆိတ်ညံ့၊ နိဗ္ဗာန်သုညတ။

ဘေးပေါင်းတရံ မဆက်ဆံ၊ နိဗ္ဗာန်နိမိတ္တ။
တောင့်တပူပန်၊ မဆက်ဆံ၊ နိဗ္ဗာန်ပဏိဟိတ။ ပရမတ္ထသံခိမ်၊ ၄၂၆၊ ၄၂၇၊ ၄၂၈။

၄၂၉။) (ဓမ္မ။ ၂၆။ ထေရ။ ၂၄၀။ ဒိ။ ၄။ ၃။
၁၈၆။ မ။ ၄။ ၂။ ၂၆၅။ သံ။ ၄။ ၃။ ၁၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ။
၂။ ၃၀၇။ ဓမ္မ။ ၄။ ၁။ ၃၈၆-၇။ ထေရ။ ၄။ ၁။
၂၄၃။ သင်္ဂဟ။ ၄၆။ ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ။ ၉၃။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၆။ ၂။ ၄၄၇-၈။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၁၆-၇။)

ရှင်းဦးအံ့ — သင်္ခတတရား အားလုံးတို့ သည် ပိတ်ပင်တားမြစ်တတ်သော ရာဂ-
စသော ကိလေသာတို့ ရှိနေသောကြောင့် ပိတ်ပင်တားမြစ်တတ်သော တရားအမျိုးမျိုး
တို့ဖြင့် အမြဲမပြတ် နှိပ်စက်တတ်ကုန်၏။ နိဗ္ဗာန်၌ ပိတ်ပင်တားမြစ်တတ်သောတရား
အားလုံး ဆိတ်သုဉ်းသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် 'သုညတ' အမည်ကိုရ၏။ ချဲ့ပြရလျှင်
သက္ကာယဒိဋ္ဌိရှိနေသမျှ ကာလပတ်လုံး မိုက်မဲ
သောသတ္တဝါတို့အား မကောင်းမှုဟူသော
ပိတ်ပင်တားမြစ်တတ်သောတရား၊ အပါယ်
ဆင်းရဲဟူသော ပိတ်ပင်တားမြစ်တတ်သော
တရားတို့ ထင်ရှားရှိနေကုန်၏။ ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်
တို့မှာလည်း ယင်းသည် မကောင်းမှုဟူသော
ပိတ်ပင်တားမြစ်တတ်သောတရား၊ အပါယ်
ဆင်းရဲဟူသော ပိတ်ပင်တားမြစ်တတ်သော
တရားတို့မှ မိမိကိုယ်ကို စောင့်ရှောက်ဖို့ရန်
ပြုလုပ်အပ်သည့် ကောင်းမှုဟူသော ပိတ်ပင်
တားမြစ်တတ်သော တရားတို့ ထင်ရှားရှိနေ
ကုန်၏။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ချုပ်ငြိမ်းလျှင်
သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အကြောင်းရင်းရှိသော ပိတ်ပင်
တားမြစ်တတ်သောတရား အားလုံးကို ချုပ်
ငြိမ်းစေနိုင်၏။ သို့ဖြစ်၍ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ချုပ်
ငြိမ်းခြင်းသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အကြောင်းရင်းရှိ
သော ပိတ်ပင်တားမြစ်တတ်သောတရားတို့
ချုပ်ငြိမ်းစေနိုင်ကုန်၏။ ယင်းအတူပင် တပ-

မက်မှု 'ရာဂ'၊ အမျက်ထွက်မှု 'ဒေါသ'၊
တွေဝေမှု 'မောဟ' စသည်တို့ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း
သည်လည်း ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟစသည်
လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ပိတ်ပင်တားမြစ်
တတ်သော တရားတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းဆိတ်သုဉ်း
စေနိုင်သဖြင့် ယင်းပိတ်ပင်တားမြစ်တတ်
သော တရားတို့မှ ဆိတ်သုဉ်း၏။ ဤသို့
လျှင် နိဗ္ဗာန်သည် ပိတ်ပင်တားမြစ်တတ်သော
တရားအားလုံး ဆိတ်သုဉ်းသောကြောင့်
'သုညတ'မည်၏။ (ပရမတ္ထဒီပနီ။ ၃၂၆-၇။)

သင်္ခတတရားတို့သည်ရှင်းစွာဖြစ်
မှု 'ဥပါဒ်'၊ ဆက်လက်ဖြစ်မှု 'ပဝတ္တ' လျှင်
အကြောင်းရင်းရှိသည့် ရဲ့ရင်းသော အခြင်း
အရာ အရိပ်နိမိတ်ရှိသောကြောင့် ကိလေသာ
နှင့်တကွ ဇရာ၊ မရဏစသော အကျိုးမဲ့တို့
၏ တည်ရာဖြစ်ကုန်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ယင်း
သည် သင်္ခါရအရိပ်နိမိတ်တို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်း
ခြင်းဖြင့် ပြီးစီးသည်ဖြစ်၍ သင်္ခါရအရိပ်နိမိတ်
မရှိသောကြောင့် 'အနိမိတ္တ' မည်၏။ (ပရမတ္ထ
ဒီပနီ။ ၃၂၇။)

သင်္ခါရတရားတို့သည် ရအပ်ပြီးသော်
လည်း ပျက်စီးခြင်းသဘော ရှိကုန်သော
ကြောင့် ထပ်ကာထပ်ကာ ရလို့မူ 'အာသာ'
ဆင်းရဲကို တိုးပွားစေတတ်ကုန်၏။ ရလို့မူ
'အာသာ' ဆင်းရဲသည် အဆုံးအပိုင်းအခြား
မရှိ၊ ဆင်းရဲမှန်သမျှလည်း ရလို့မူ 'အာသာ'
လျှင်အကြောင်းရင်း အခြေခံရှိ၏။ ရလို့မူ
'အာသာ' နှင့်တူသော ဆင်းရဲ၏အကြောင်း
တရားမည်သည်မရှိ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဆာလောင်
မွတ်သိပ်မှု မရှိသောကြောင့် 'အပ္ပဏိဟိတ'
မည်၏။ (ပရမတ္ထဒီပနီ။ ၃၂၈။)

တနည်း နိဗ္ဗာန် ၃-မျိုး

(၁) ကာမဥပပတ္တိဘဝ၏ ငြိမ်းအေးရာ
'ကာမဘဝဝူပသမ' နိဗ္ဗာန်၊ (၂) ရူပဥပပတ္တိ
ဘဝ၏ ငြိမ်းအေးရာ 'ရူပဘဝဝူပသမ' နိဗ္ဗာန်၊
(၃) အရူပဥပပတ္တိဘဝ၏ ငြိမ်းအေးရာ
'အရူပဘဝဝူပသမ' နိဗ္ဗာန်ဟု ၃-မျိုးပြား၏။
(ဘဝငြိမ်းမှု၊ အကြောင်းပြု၊ မှတ်ရှုသုံးနိဗ္ဗာန်။)
(အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၅။)

တနည်း နိဗ္ဗာန် ၃-မျိုး

(၁) ပဌမနိဗ္ဗာန်၊ (၂) ဒုတိယနိဗ္ဗာန်၊
(၃) တတိယနိဗ္ဗာန်ဟူ၍လည်း ခွဲကြသေး
သည်။

ပဌမနိဗ္ဗာန် = အတ္တဒိဋ္ဌိနှင့်တကွ တဏှာ
ဒိဋ္ဌိကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်အပ်သည်ရှိသော်
ဒုစရိုက်တရား အားလုံးနှင့်တကွ အပါယ်ဘဝ
များကို ပယ်သတ်ခြင်းကိစ္စ ပြီးစီးတော့သည်။
ယင်း ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ်တဏှာကို ပယ်သတ်သည်
မှ စ၍ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒုစရိုက်ဘေး၊ အပါယ်
ဘေးတို့မှ ကျွတ်လွတ်လေ၏။ ဤဘေးကြီး
၂-ပါးတို့မှ ကျွတ်လွတ်ငြိမ်းအေးမှုကြီးကိုပင်
သာသနာတော်၌ 'သဉ္စပါဒိသေသအသင်္ခတ
ပဌမနိဗ္ဗာန်'ဟု ဆိုအပ်သည်။

ဒုတိယနိဗ္ဗာန် = ဒိဋ္ဌိနှင့်မယှဉ်သော
တဏှာကာမကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်အပ်ပြီး
သောအခါ ကာမသုဂတိဘုံတို့၌ အသစ်ဖြစ်
ပေါ်မည့် ကာမဘဝတို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းကိစ္စ
ပြီးစီးလေသည်။ ကာမတဏှာဟူသမျှတို့ကို
လည်း ပယ်သတ်ခြင်းကိစ္စ ပြီးစီးလေသည်။
ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် နောင်အခါ ကာမဂုဏ်နှင့်စပ်
သော ကိလေသာလှိုင်းတံပိုးတို့ဖြင့် ပြူးပြွမ်း

သော ဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝဘေး၊ အပါယ် ၄-
ပါးဘေး၊ ကာမသုဂတိဘဝဘေးတို့မှ ကျွတ်
လွတ်လေ၏။ ဤကျွတ်လွတ်မှုကြီးကို
'သဉ္စပါဒိသေသဒုတိယနိဗ္ဗာန်'ဟု ခေါ်လေ
သည်။

တတိယနိဗ္ဗာန် = ရူပဘုံ၌ တပ်မက်မှု 'ရူပ
ရာဂ'နှင့် အရူပဘုံ၌ တပ်မက်မှု 'အရူပရာဂ'
ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်ပြီးသောအခါ ရူပ
ဗြဟ္မာဘဝ၊ အရူပဗြဟ္မာဘဝတို့ကို ပယ်ခြင်း
ကိစ္စ ပြီးလေ၏။ ထိုအခါမှစ၍ နောင်အခါ၌
ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် သဿတဒိဋ္ဌိဘေးကြီး၊ ဥစ္ဆေဒ
ဒိဋ္ဌိဘေးကြီး၊ မာနဘေးကြီး၊ အနိစ္စဘေးကြီး
တို့ဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော ရူပဘဝ၊ အရူပ
ဘဝတို့မှ ကျွတ်လွတ်လေ၏။ ကိလေသာ
ဘေးကြီး အားလုံးတို့နှင့်တကွ အားလုံးသော
ဘုံဘဝဘေးကြီးတွေ ကျွတ်လွတ်လေ၏။
ဤကျွတ်လွတ်မှုကြီးကို 'အနုပါဒိသေသ-
နိဗ္ဗာနအသင်္ခတမဟာနိဗ္ဗာန်ကြီး'ဟု ဆိုအပ်
၏။ စတုတ္ထအရိယာ ရဟန္တာတို့ ခံစားအပ်
သော နိဗ္ဗာန်ကြီးပေတည်း။ (ပ၊ ဒု၊ တဟု၊
တနည်း၊ ၅။ ခွဲမှုနိဗ္ဗာန်ပြား။)

ရဟန္တာဖြစ်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပရိ-
နိဗ္ဗာန်မစံမီအတွင်းမှာ မိမိတို့ ဖြစ်ရာဘုံ၌
ရအပ်ပြီးသော ခန္ဓာဝန်ထုပ်ကြီးကို မစွန့်နိုင်
ကြသေးကုန်၊ ခန္ဓာတန်းလန်းနှင့်ပင် တည်နေ
ကြသည်။ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသော စုတိစိတ်နောက်
၌မူကား ခန္ဓာဝန်တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ သည်ပိုး
ထမ်းဆောင်ခြင်း ရှိတော်မမူကြကုန်၊ ခန္ဓာ
၅-ပါး အကြွင်းမရှိသော 'အနုပါဒိသေသ-
နိဗ္ဗာန်တတ်ကြီး' သို့ ဆိုက်ရောက်ကြလေ
တော့၏။

ဘုရားရှင်လက်ထက်က (၁) ပဌမနိဗ္ဗာန် ဆိုက်ရောက်ကြသော လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာတို့ သာ အများဆုံး ဖြစ်ကုန်၏။ (၂) ဒုတိယ နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ကြသော လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာတို့ကား ထုံထက်နည်းပါးကုန်၏။ (၃) တတိယမဟာနိဗ္ဗာန်ကြီးသို့ ဆိုက်ရောက်ကြ ကုန်သော လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာတို့သည်ကား ထိုထက်ပင် နည်းပါးကုန်၏။ အကြောင်းမူ ကား သဒ္ဓါခြေ၊ ပညာခြေစသော ဣန္ဒြေတို့ က အနုတွေများသောကြောင့်တည်း။ ဣန္ဒြေ အရင့်ဆုံး အခြေအနေရောက်မှ တတိယ မဟာနိဗ္ဗာန်ကြီးသို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်ကြကုန် ၏။

ပဌမနိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ကြသူတို့ သည် (၁) သံသရာကြွင်းကျန်သေးသည် အတွက်ကြောင့် ဘုံဘဝတို့၌ ကျင်လည် သောအခါ အလုံးစုံသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဘေး၊ အပါယ်ဘေးတို့မှ ကင်းလွတ်ကြကုန်၏။ အပါယ် ၄-ဘုံကို အောင်မြင်ကြကုန်၏။ (၂) လူ့ဘဝ၊ နတ်ဘဝတည်းဟူသော သုဂတိ သံသရာတို့၌သာလျှင် ကျင်လည်ကြရကုန်၏။ ယင်းသုဂတိ သံသရာ၌လည်း အယုတ်အညံ့ မဖြစ်ကြကုန်ပဲ အမြင့်အမြတ်တို့သာ ဖြစ်ကြ ရကုန်၏။ (၃) ပဌမနိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက် ကြသောအခါ မြဲသောသရဏဂုံလည်း ရှိကြ ၏။ ဘုရားပြောင်းခြင်း၊ တရားပြောင်းခြင်း၊ သံဃာပြောင်းခြင်း အလျှင်းမရှိကြကုန်။ (၄) မြဲသော သမ္မာဒိဋ္ဌိအယူလည်း ရှိကြကုန်၏။ သံသရာသမားလုပ်၍ နေသောသူတို့ အထည်းတွင် စိတ်စက်အေးချမ်း သာယာစွာ နှင့် အတန်းမြင့်သို့ တက်ရောက်ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်ပေတည်း။

ဒုတိယနိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ကြသူတို့သည် (၁) ထိုအခါမှစ၍ ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနေ ခြင်း မရှိကုန်၊ ကာမဘုံကို အောင်မြင်ကြလေ ကုန်၏။ ထိုဘဝ၌ပင်လျှင် အထက်မဂ်ကို ပွား၍ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံကြလေကုန်၏။ (၂) ထိုသို့ အထက်မဂ်ကို မပွားနိုင်လျှင် ဈာန် တရားတို့ကို ပွားများကြ၍ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ သွားရောက်ကြလေကုန်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ ထက် သာလွန်ကြ၍ အတန်းအဆင့်မြင့်ကြ ကုန်၏။

အနုပါဒိသေသတတိယနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက် ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ကား (၁) တစ်စုံ တစ်ခုသော ဘဝတို့၌ တဖန် ပဋိသန္ဓေနေ ခြင်းမရှိကြကုန်။ ၃၁-ဘုံဟူသော လောက ကြီးကို အောင်မြင်ကြလေကုန်၏။ ဇာတိ သဘော၊ ဇရာသဘော၊ မရဏသဘောတို့ ကို အောင်မြင်ကြလေကုန်၏။ (၂) ထိုပုဂ္ဂိုလ် တို့သည် တဖန် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသဘော မရှိကုန်ရကား ထိုဘဝမှာပင် ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံ ကြကုန်၏။ အထွတ်အမြတ်ဆုံး အတန်း အဆင့်သို့ ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ပေတည်း။ (လယ်တီနိဗ္ဗာန်နှင့် ယမိုက်အဖြေကြည့်။)

နိဗ္ဗာန် ၄-မျိုး

(၁) သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် ရအပ်၊ သိအပ်သောနိဗ္ဗာန်၊ (၂) သကဒါဂါမိမဂ်ဖြင့် ရအပ်၊ သိအပ်သောနိဗ္ဗာန်၊ (၃) အနာဂါမိမဂ် ဖြင့် ရအပ်၊ သိအပ်သောနိဗ္ဗာန်၊ (၄) အရ-ဟတ္ထမဂ်ဖြင့် ရအပ်၊ သိအပ်သောနိဗ္ဗာန်ဟု ၄-မျိုးပြား၏။ (မဂ်ကိုကြောင်းပြု၊ တနည်းရှု စတုပြားနိဗ္ဗာန်။) (အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၅။)

နိဗ္ဗာန် ၅-မျိုး

(၁) အဆင်း 'ရူပါရုံ'ကို တပ်မက်နှစ်သက်တတ်သော တဏှာငြိမ်းအေးရာ 'ရူပါ-ဘိနန္ဒနဝူပသမ' နိဗ္ဗာန်၊ (၂) အသံ 'သဒ္ဓါရုံ'ကို တပ်မက်နှစ်သက်တတ်သော တဏှာငြိမ်းအေးရာ 'သဒ္ဓါဘိနန္ဒနဝူပသမ' နိဗ္ဗာန်၊ (၃) အနံ့ 'ဂန္ဓာရုံ'ကို တပ်မက်နှစ်သက်တတ်သော တဏှာငြိမ်းအေးရာ 'ဂန္ဓာဘိနန္ဒနဝူပသမ' နိဗ္ဗာန်၊ (၄) အရသာ 'ရသာရုံ'ကို တပ်မက်နှစ်သက်တတ်သော တဏှာငြိမ်းအေးရာ 'ရသာဘိနန္ဒနဝူပသမ' နိဗ္ဗာန်၊ (၅) အတွေ့အထိ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ'ကို တပ်မက်နှစ်သက်တတ်သော တဏှာငြိမ်းအေးရာ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာဘိနန္ဒနဝူပသမ' နိဗ္ဗာန်ဟု ၅-မျိုးပြား၏။ (အာရုံငါးရပ်၊ တပ်မက်လေငြား၊ တဏှာများ၏ ငြိမ်းပါးသမှု၊ အစွဲပြု၊ မှတ်ရှုငါးနိဗ္ဗာန်။)

တနည်း နိဗ္ဗာန် ၅-မျိုး

(၁) ရုပ်အစု 'ရူပက္ခန္ဓာ'ကို တပ်မက်နှစ်သက်တတ်သော ရူပတဏှာငြိမ်းအေးရာ 'ရူပါဘိနန္ဒနဝူပသမ' နိဗ္ဗာန်၊ (၂) ဝေဒနာအစု 'ဝေဒနာက္ခန္ဓာ'ကို တပ်မက်နှစ်သက်တတ်သော ဝေဒနာတဏှာငြိမ်းအေးရာ 'ဝေဒနာဘိနန္ဒနဝူပသမ' နိဗ္ဗာန်၊ (၃) သညာအစု 'သညာက္ခန္ဓာ'ကို တပ်မက်နှစ်သက်တတ်သော သညာတဏှာငြိမ်းအေးရာ 'သညာဘိနန္ဒနဝူပသမ' နိဗ္ဗာန်၊ (၄) သင်္ခါရအစု 'သင်္ခါရက္ခန္ဓာ'ကို တပ်မက်နှစ်သက်တတ်သော သင်္ခါရတဏှာ ငြိမ်းအေးရာ 'သင်္ခါရဘိနန္ဒနဝူပသမ' နိဗ္ဗာန်၊ (၅) ဝိညာဉ်အစု 'ဝိညာဏက္ခန္ဓာ'ကို တပ်မက်နှစ်သက်တတ်သော

ဝိညာဏတဏှာ ငြိမ်းအေးရာ 'ဝိညာဏဘိနန္ဒနဝူပသမ' နိဗ္ဗာန်ဟု ၅-မျိုးပြား၏။

(ခန္ဓာငါးရပ်၊ တပ်မက်လေငြား၊ တဏှာများ၏ ငြိမ်းပါးသမှု၊ တနည်းပြု၊ မှတ်ရှုငါးနိဗ္ဗာန်။) (အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၂၃။)

နိဗ္ဗာန် ၆-မျိုး

(၁) အဆင်း 'ရူပါရုံ'ကို သာယာစုံမက်နှစ်သက်လိုချင်သော ရူပတဏှာ ကုန်ခန်းရာ 'ရူပတဏှာက္ခယ' နိဗ္ဗာန်၊ (၂) အသံ 'သဒ္ဓါရုံ'ကို သာယာစုံမက် နှစ်သက်လိုချင်သော သဒ္ဓါတဏှာကုန်ခန်းရာ 'သဒ္ဓါတဏှာက္ခယ' နိဗ္ဗာန်၊ (၃) အနံ့ 'ဂန္ဓာရုံ'ကို သာယာစုံမက် နှစ်သက်လိုချင်သော ဂန္ဓတဏှာကုန်ခန်းရာ 'ဂန္ဓတဏှာက္ခယ' နိဗ္ဗာန်၊ (၄) အရသာ 'ရသာရုံ'ကို သာယာစုံမက် နှစ်သက်လိုချင်သော ရသာတဏှာကုန်ခန်းရာ 'ရသာတဏှာက္ခယ' နိဗ္ဗာန်၊ (၅) အတွေ့အထိ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ'ကို သာယာစုံမက် နှစ်သက်လိုချင်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာကုန်ခန်းရာ 'ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာက္ခယ' နိဗ္ဗာန်၊ (၆) သဘာဝဓမ္မာရုံကို သာယာစုံမက် နှစ်သက်လိုချင်သော ဓမ္မတဏှာကုန်ခန်းရာ 'ဓမ္မတဏှာက္ခယ' နိဗ္ဗာန်ဟု ၆-မျိုးပြား၏။ (အာရုံခြောက်ဖြာ၊ သာယာစုံမက်၊ တဏှာထင်ရာ၊ စွဲပြုကာ၊ ခြောက်ဖြာနိဗ္ဗာန်ပြား။) (အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၅။)

နိဗ္ဗာန်အပြား ၇-မျိုး

နိဗ္ဗာန်သည် -- (၁) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနိဗ္ဗာန်၊ (၂) သမ္မုတိနိဗ္ဗာန်၊ (၃) တဒင်္ဂနိဗ္ဗာန်၊ (၄)

ဝိက္ခမ္ဘနိဗ္ဗာန်၊ (၅) သမုစ္ဆေဒနိဗ္ဗာန်၊ (၆) ပဋိပဿဒ္ဓိနိဗ္ဗာန်၊ (၇) နိဿရဏနိဗ္ဗာန်ဟူ၍ ၇-ပါး အပြားရှိ၏။
(မိစ်၊ သမ်၊ တဒင်္ဂ၊ ဝိက္ခမ္ဘနိဗ္ဗာန်၊ သမုစ်၊ ပဋိ၊ နိဿရဏထည်း၊ သီလေခနစ်ပြား။)

ထိုတွင် — (၁) သာသနာတော်မှ အပ ဖြစ်သော မိစ္ဆာဝါဒီတို့ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကြံဆ၍ စွဲလမ်းအပ်သော နိဗ္ဗာန်ကို မိစ္ဆဒိဋ္ဌိနိဗ္ဗာန်ဟု ဆို၏။ ထိုမိစ္ဆဒိဋ္ဌိနိဗ္ဗာန်သည် ပဉ္စ ဒိဋ္ဌဓမ္မ-နိဗ္ဗာနဝါဒ (ပဋိသံ၊ ၁၅၅။) ပါဠိတော်ပုဒ်တို့ ခွဲလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန် နိဗ္ဗာနတော သဉ္စာ-နာတိ အစရှိသော (မ၊ ၁။ ၄။) ပုဒ်တို့ ခွဲလည်းကောင်းလာသည်။ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာန-လည်း ကြည့်။

(၂) လောက၌ ဖြစ်ပွားသောမီးဘေး၊ ရေဘေး၊ မင်းဘေး၊ ရန်သူဘေး၊ တားပြဲဘေး၊ ခိုးသူဘေး၊ သတ္တန္တရကပ်ဘေး၊ ဒုက္ခိကန္တရကပ်ဘေး၊ ရောဂန္တရကပ်ဘေး စသည်ဘေးတို့ ငြိမ်းအေးခြင်း စသည်ဖြင့် ဤလောက၌ ဖြစ်ပွားတွေ့ကြုံနေရသော ဘေးအပေါင်း၊ ရန်အပေါင်း၊ ဒဏ်အပေါင်း၊ အန္တရာယ်အပေါင်း၊ အပြစ်အပေါင်း၊ ဥပါဒ်အပေါင်းတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းဟူသမျှသည် သမ္မုတိ နိဗ္ဗာန်မည်၏။

(၃) လောက၌ “ဤမည်သော ဆေးမြစ်သည် ဤမည်သောအနာကို ပယ်ဖျောက်နိုင်၏”ဟု သူ့ကုသိုလ်ဓမ္မနှင့် သူ့အကုသိုလ်ဓမ္မ အသီးသီးရှိ၏။ ထိုသို့ရှိရာ၌ သူ့ကုသိုလ်ဓမ္မနှင့် သူ့အကုသိုလ်ဓမ္မက ပယ်ခြင်းသည် တဒင်္ဂပဟာန်မည်၏။ ထိုသို့ပယ်ခြင်းကြောင့် ထိုထိုအကုသိုလ်ဓမ္မ၏ တဏှာအားဖြင့်

အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.၂၅- ပ.မ.သ.စ

အပြစ်ငြိမ်းခြင်းသည် တဒင်္ဂနိဗ္ဗာန်မည်၏။

(၄) မဟဂ္ဂုတ်စုာန်တရားတို့ ပယ်ခွါအပ်သော တရားတို့၏ အရှည်အကြာအားဖြင့် ငြိမ်းအေးမှုသည် ဝိက္ခမ္ဘနိဗ္ဗာန်မည်၏။

(၅) သမုစ္ဆေဒနိဗ္ဗာန်ဟူသည် လူအနာဂါမ်၊ ရဟန္တာ၊ နတ်အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာ၊ ဗြဟ္မာအနာဂါမ်၊ ရဟန္တာတို့၌သာ ရှိ၏။ သမုစ္ဆေဒနိဗ္ဗာန်ဆိုသည်လည်း သဉ္စပါဒိ-သေသနိဗ္ဗာန်ကို ဆိုသည်။

(၆) ပဋိပဿဒ္ဓိနိဗ္ဗာန်ဟူသည် အရဟတ္တဖိုလ်ကိုဆိုသည်။ ထိုအရဟတ္တဖိုလ်ဟုဆိုအပ်သော ပဋိပဿဒ္ဓိနိဗ္ဗာန်ကို ‘သဉ္စပါဒိသေသနိဗ္ဗာနတတုဝိဇ္ဇာ’ဟူသော နေတ္တိပါဠိ (နေတ္တိ၊ ၅၉။) နိဗ္ဗာနသစ္စိကိရိယာ စ-ဟူသော မင်္ဂလသုတ်ပါဠိ (ခုဒ္ဒက။ ၄။) ဖြင့် သိအပ်၏။

(၇) နိဿရဏနိဗ္ဗာန်သည် သဉ္စပါဒိ-သေသအမည်၊ အနုပါဒိသေသအမည် ၂-ပါး ရသော ပရမတ္ထအသင်္ခတမဟာနိဗ္ဗာန်ကြီးကို ဆိုသည်။ (ဤကား လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး ခွဲပြသည့် နိဗ္ဗာန်အပြား ၇-ပါးတည်း။) အကျယ်လယ်တီ နိဗ္ဗာနဒီပနီ - လည်းကြည့်။

နိဗ္ဗာန်အပြား ၈-ပါး၊ ၉-ပါး

ရူပစုာန် ၄-ပါး၊ အရူပစုာန် ၄-ပါးဟူသော ပရိယာယနိဗ္ဗာန် ၈-ပါး၊ ယင်း ၈-ပါး၌ အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော နိပ္ပရိယာယနိဗ္ဗာန်ကိုထည့်၍ နိဗ္ဗာန်အပြား ၉-ပါးဖြစ်လေသည်။ ယင်းကို အဘယနိဗ္ဗာန် ၉-ပါးဟုလည်းခေါ်သည်။ (အံ၊ ၃။ ၂၄၅-၂၄၈။)

နိဗ္ဗာနနာမာဝလိ

နိဗ္ဗာန်၏ ဝေဝုဇ်ပရိယာယ်တို့ကား များလှကုန်၏။ ယင်းဝေဝုဇ်ပရိယာယ်တို့ကို ပါ၊ ဌ၊ ဋီတို့လာတိုင်း ဤ၌ အကွရာစဉ်၍ နိဗ္ဗာနနာမာဝလိ အဘိဓာန်အဖြစ်ဖြင့် ဖော်ပြအပ်သည်။

အကတ = အကြောင်းတရားတို့သည် မပြုပြင်မစီရင်အပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဥဒါန။ ၁၇၈။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၀။ နေတ္ထိ။ ၄၇။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၅၄။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၂၀။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၇။)၊ အကမ္မိတ = ရာဂမီး၊ ဒေါသမီး၊ မောဟမီး၊ ဇာတိမီး အစရှိသော ၁၁-ပါးသော မီးတို့ မတုန်မလှုပ်စေအပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၁။ ၁၃၄။)၊ အကမ္မဇ = ကံကြောင့်မဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (မိလိန္ဒ။ ၂၆၀။)၊ အက္ခယ = ကုန်ခြင်းမရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (နိတိ။ ပဒ။ ၉၅။)၊ အက္ခရ = ပျက်စီးခြင်းအလျှင်းမရှိသော “နိဗ္ဗာန်”， ပျက်စီးတတ်သော သင်္ခါရတရားတို့မရှိ၊ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့နှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ဝတာရ။ ၇၇၄။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ။ ၂။ ၁၉၉။ နိတိ၊ ပဒ။ ၉၆။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၇။ ၁၀၆၄။)၊ အကာစ = အပြစ်အနာအဆာ မရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္ထိ။ ၄၇။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၂၀။)၊ အကာလိက = သစ္စာ ၄-ပါးကို ထိုးထွင်းသိပြီးရာ အခြားမဲ့၌ ရောက်အပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၁။ ၁၅၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၁။ အံ၊ ဋီ။ ၂။ ၁၂၈။)၊ အကိဉ္ဇန = ဖိစီးနှိပ်စက်တတ်သော ရာဂအစရှိသော တရားမရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (သုတ္တနိ။ ၄၄၄။ နေတ္ထိ။ ၄၇။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၃၁၂။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၂၀။)၊ အကုတောဘယ = ကြောက်ဖွယ်

အတန်တန် ဘေးရန်ဖြစ်ရိုး အကြောင်းအမျိုးမျိုးတို့တွင် တစ်စုံတစ်ခုသော (မည်သည့်) အကြောင်းကြောင့်မျှ ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ကြောက်ဖွယ်အရေး ရန်ဘေးမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၁။ ၁၉၄။ အံ၊ ၁။ ၃၃၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၁။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၃၅၂။)၊ အကုပ္ပဝိမောက္ခ = မေ့လျော့ပေါ့ဆခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးခြင်းမရှိပဲ ကိလေသာတရားတို့မှ လွတ်မြောက်ခွာထွက်ရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၂၃၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇။)၊ အဂဏ္ဏ = ကိလေသာအနာ အိုင်းအမာ မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၄၁၁။)၊ အဂတ = ဆင်ယာဉ်၊ မြင်းယာဉ်-စသော ထိုထိုယာဉ်တို့ဖြင့် အိပ်မက်၌သော်မှ မရောက်အပ်ဘူးသော “နိဗ္ဗာန်” (ဓမ္မ။ ၅၉။ မဟာနိ။ ၁၈၇။ စူဠနိ။ ၆၆။ ဓမ္မ။ ၄။ ၂။ ၃၁၀။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၀၅။ စူဠနိ။ ၄။ ၁၈။)၊ အဂတပုဗ္ဗဒိသ = အနမတက် သံသရာတခွင်၌ ဗာလပုထုဇ်တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ အိပ်မက်ဖြင့်ပင် မရောက်ဘူးသော “နိဗ္ဗာန်” (ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၅။)၊ အဂတိ = ပဋိသန္ဓေတည်နေရာ၊ လားရာ ‘ဂတိ’ မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၁၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။)၊ အဂ္ဂပဒ = အလွန်မွန်မြတ်သော ထောက်တည်ရာ “နိဗ္ဗာန်”， အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မျက်မှောက်ပြုသော အားဖြင့် သွားရောက်အပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၈။ အံ၊ ၃။ ၅၂၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၃။)၊ အစလ = အို၊ နာ၊ သေရေး ဒုက္ခဘေးနှင့် လာဘ်ရမှု-စသော လောကဝံတို့ကြောင့် တုန်လှုပ်မှုမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၄၁၂။

အဟ ၁။ ၂၀၆။ အဟ ၄။ ၁။ ၂၅၅။), အစလ
 ဌာန = မတုန်လှုပ် မရွေ့ရှားသော အရပ်ဖြစ်
 သော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိမာန။ ၇၃။ ဝိမာန။ ၄။
 ၂၀၃။), အစဝနဝဗ္ဗ = စုတိပြတ်ကြွေ သေ
 လွန်ခြင်းသဘောမရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (ထေရု
 ၄။ ၁။ ၁၈။), အစေတသိက = စိတ်နှင့်မစပ်
 ယှဉ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ။ ၈။ ၂၈၇-၈။),
 အစ္စန္တ = ဘင်ခဏဟုဆိုအပ်သော အဆုံးကို
 လွန်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်”, ဥပါဒ်-အစရှိသော
 အပိုင်းအခြားကို လွန်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်”,
 သံသရာလည်မှု၏ ဆုံးရာ “နိဗ္ဗာန်”, ပျက်စီး
 ခြင်းကိုလွန်သော မပျက်စီးခြင်းသဘောရှိ
 သော “နိဗ္ဗာန်” (ဇာ ၂။ ၁၃၁။ အာ ၄။ ၅။
 ၄၉၄။ သင်္ဂဟ။ ၄၆။ အဘိ။ ဝတာရ။ ၇၇၂။
 ဝိဘာဝိနိ။ ၂၁၇။ အဘိ။ ဝတာရ။ ၄။ ၂။ ၁၉၈။
 မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၂၂၄။), အစ္စန္တဥပသမ = စင်စစ်
 ငြိမ်းအေးသော “နိဗ္ဗာန်”။ အစ္စန္တဥပသမ-
 ကြည့်။ အစ္စန္တက္ခယ = ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယ
 သစ္စာတို့ စင်စစ် ကုန်ခမ်းကြောင်းဖြစ်သော
 “နိဗ္ဗာန်” (အံ။ ၄။ ၂။ ၄၆။ အံ။ ၄။ ၂။ ၄၁။),
 အစ္စန္တနိဌ = ပျက်စီးခြင်းကိုလွန်သော
 “နိဗ္ဗာန်”, သင်္ခါရအားလုံးတို့၏ ဖြစ်ရာမဟုတ်
 သော “နိဗ္ဗာန်” (မဟာနိ။ ၂၅။), အစ္စန္တ-
 နိရောဓ = စင်စစ် - အလုံးစုံ - အဆုံးစွန်ချုပ်
 ငြိမ်းရာ - ကြောင်း - ခြင်း - “နိဗ္ဗာန်” (မေ ၄။
 ၂။ ၁၉၉။), အစ္စန္တပရိသုဒ္ဓ = စင်စစ်မှီချ စင်
 ကြယ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂။),
 အစ္စန္တယောဂက္ခေမ = စင်စစ်မှန်ကန်သော
 ယောဂ ၄-ပါးတို့ကိုကုန်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဒိ။ ၂။
 ၂၂၅။), အစ္စန္တဝိရာဂ = သင်္ခါရတရားအားလုံး
 တို့မှ စင်စစ် တပ်ခြင်းကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဝိ

ဌာ ၂။ ၃၅။ မေ ၄။ ၂။ ၁၉၉။ အံ။ ၄။ ၃။ ၁၇၅။
 ပဋိသံ။ ၄။ ၂။ ၁၀၂။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၄၆။ မေ ၄။
 ၂။ ၂၁၉။ အံ။ ၄။ ၃။ ၁၇၉။), အစ္စန္တသန္တ =
 စင်စစ်စကန် အမှန်အားဖြင့် ကိလေသာဟူ
 အပူမလိမ်း ငြိမ်းအေးရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”
 (ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၅၅။ ဥဒါန။ ၄။ ၂၆၂။ ၅၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ။
 ၄။ ၁။ ၈၇။), အစ္စန္တသန္တိ = ပျက်စီးခြင်းကို
 လွန်မြောက်ရာ အေးမြချမ်းကြည်သော
 “နိဗ္ဗာန်” (မဟာနိ။ ၅၇။ မဟာနိ။ ၄။ ၁၇၆။),
 အစ္စန္တသန္တိလက္ခဏ = စင်စစ်သာဝစဉ် ငြိမ်း
 အေးခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိသော “နိဗ္ဗာန်”
 (ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၃၀။), အစ္စန္တသမုစ္ဆေဒ =
 စင်စစ် - ထာဝစဉ် - ကိလေသာတို့၏ ပြတ်
 ရာပြတ်ကြောင်း “နိဗ္ဗာန်” (သံ။ ၄။ ၄၉။),
 အစ္စန္တုပသမ = ဝဋ် ၃-ပါး၏ စင်စစ်ငြိမ်း
 အေးရာ “နိဗ္ဗာန်” (အံ။ ၄။ ၁။ ၃၆၈။ အံ။ ၄။
 ၁။ ၂၂၄။), အစ္စတ = စုတေသေလွန်ရွေ့
 လျော့ခြင်း သဘောမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ထေရု
 ၄။ ၁။ သင်္ဂဟ။ ၄၆။ အဘိ။ ဝတာရ။ ၇၇၄။
 ဝိဘာဝိနိ။ ၂၁၇။ အဘိ။ ဝတာရ။ ၄။ ၂။ ၁၉၉။
 မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၂၂၄။ ဓာန်။ ဓာန်။ ၄။ ၉။),
 အစ္စတိဟေတုဘာဝ = စုတိပြတ်ကြွေ သေ
 လွန်ခြင်း၏ အကြောင်းမရှိသော “နိဗ္ဗာန်”
 (ထေရု ၄။ ၁။ ၁၈။), အစ္စတိယ = မဖြစ်ဘူးပဲ
 လွန်ကဲထူးကဲသဖြင့် ချီးဝံ့အံ့သြထိုက်သော
 “နိဗ္ဗာန်” (သံ။ ၂။ ၅၄၂။ နေတ္ထိ။ ၄၇။ နေတ္ထိ။
 ၄။ ၁၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄။ ၁။ ၃၄၈။), အဇရ = အို
 မင်းရင့်ရော်ခြင်း သဘောမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”
 (ထေရု။ ၁၁၅။ ပဋိသံ။ ၁၀။ ၅၆-၇။ ၄၁၄။
 အဘိ။ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ။
 ၂။ ၁၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄။ ၁။ ၃၄၈။), အဇရာမရ =

မအို၊ မသေရာ “နိဗ္ဗာန်” (အပါ၊ ၁။ ၄၄။ အပါ၊ ၂။ ၁၉၆။)၊ အဇရာမရဏ = မအိုမသေ ရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အပါ၊ ၂။ ၂၆၅။)၊ အဇ္ဇရ = သင်္ခါရတရားကဲ့သို့ အိုမင်းရင့်ရော် မှု မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၁။ နေတ္တိ။ ၄၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။ နေတ္တိ။ ၄။ ၁၁၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄။ ၁။ ၃၄၈။)၊ အဇာတ = ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသဘောမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၄၁၃။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇။ နေတ္တိ။ ၄။ ၁၂၀။)၊ အဇာတိ = ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်းသဘောမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၁၅။)၊ အဇာတိဓမ္မ = ဖြစ် ခြင်းသဘောမရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၅၄။)၊ အဇ္ဈတ္တသန္တိ = အတွင်းသန္တာန်၌ ရာဂ-စသည်တို့ငြိမ်းအေးမှု “နိဗ္ဗာန်” (သုတ္တနိ၊ ၄၁၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၉။)၊ အဇ္ဈတ္တသန္တိ - လည်းကြည့်။ အဏု = သိမ်မွေ့သောသဘောရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၄၈။)၊ အတက္ကာဝစရ = မျက် မှောက်ပြုမှုမရှိပဲ ကြံဆမှုဖြင့် မကျက်စားအပ် သော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄။ ၁။ ၃၄၈-၉။)၊ အတိအန္တနိဿရဏသန္တိ = ပျက်စီးခြင်းကို လွန်သော ထွက်မြောက်ရာဖြစ်သော ငြိမ်း အေးခြင်းသဘောရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၆။)၊ အတိဒုဒ္ဒသ = အစမထင်သံသရာ တခွင်၌ ကျင်လည်ကုန်သော ပုထုဇဉ်လူမိုက် တို့သည် ပကတိမျက်စိဖြင့် မြင်နိုင်ရန်ကို မဆိုထားဘိ အယုတ်ဆုံးအားဖြင့် အိမ်မက် ထည်း၌သော်မှလည်း အလွန်အလွန်မြင်နိုင်ခဲ့၊ (သိနိုင်၊ တွေ့ကြုံနိုင်ခဲ့) သော “နိဗ္ဗာန်” (ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅၄။)၊ အတိပဏီတ = အလွန်

မွန်မြတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅၄။)၊ အတုတ္ထ = မြဲမြံခိုင်ခံ့မှု၊ တင်တယ်မှု၊ ချမ်းသာမှု၊ အလိုသို့လိုက်မှုတို့ မရှိသဖြင့် အချည်းနှီး မဟုတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၄၁၃။)၊ အတုလ = မတုနှိုင်းအပ်သော “နိဗ္ဗာန်”， အပိုင်းအခြားမရှိသော “နိဗ္ဗာန်”， မြတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္တိ၊ ၅။ ၃။ ၄။ ၂။ ၁၄၇။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၉၉။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၂၃။)၊ အတ္တ = မဂ် ဉာဏ်တို့ဖြင့်သာလျှင် ရောက်အပ် ရောက် သင့်သော “နိဗ္ဗာန်”， မဖောက်မပြန်မှန်သော သဘောရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၄၈။)၊ အဒ္ဓါနပရိညာ = သံသရာအခွန်ကို ပိုင်းခြား၍ သိကြောင်းဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၃။ ၂။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၈။)၊ အနဂီဏ = သတ္တဝါတို့၏ ယုတ်ညံ့ အောက်ကျကြောင်းရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ဟူသော မကောင်းသော ဒဂီဏမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္တိ၊ ၄၇။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၂၀။)၊ အနတ = တဏှာဟူသော ညွတ်ကိုင်မှုမရှိ သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၇။)၊ အနန္တ = ဥပါဒ်၊ ဘင်-ဟူသော ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှု အဆုံးမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” ဘယ်အချိန်မှ ပျက်စီးခြင်းသဘော မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဒိ၊ ၁။ ၂၁၃။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၅။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၈။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၂။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၃။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၄၈၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၈။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၉၆။ တန်၊ တန်၊ ၄။ ၇။)၊ အနန္တဂုဏသမ္ပန္န = အတိုင်းမသိသော ကျေးဇူးဂုဏနှင့် ပြည့်စုံသော “နိဗ္ဗာန်” (အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ ၁၅၀၀-ကိလေသာတို့

တွင် တစ်ခုခုသော ကိလေသာဓမ္မ၏ အကျိုး
ယုတ် အကျိုးမဲ့ကြီးသည် အနန္တကြီးကျယ်
လှပေ၏။ အဝိဇ္ဇာချုပ်ငြိမ်းခဲ့သည်ရှိသော် ထို
၁၅၀၀-ကိလေသာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုသည်
အကုန်လုံး ပါဝင်လေ၏။ ထိုတစ်ခုခုသော
ကိလေသာဓမ္မ၏ အကျိုးယုတ် အကျိုးမဲ့ကြီး
အနန္တတို့သည်လည်း အကုန်ချုပ်ငြိမ်းကြလေ
ကုန်၏။ ထိုအကျိုးယုတ် အကျိုးမဲ့ကြီး အနန္တ
တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းမှုသည် နိဗ္ဗာန်၏အနန္တဂုဏ်
ကျေးဇူးဖြစ်လေ၏။ ကမ္မဝဋ်အနန္တတို့၏
ချုပ်ငြိမ်းမှု၊ ဝိပါကဝဋ်အနန္တတို့၏ ချုပ်ငြိမ်း
မှုတို့ကို အစွဲပြု၍လည်း နိဗ္ဗာန်၏အနန္တဂုဏ်
ကျေးဇူးတို့ကို ဆိုလေ၏။ ဤသို့လျှင် နိဗ္ဗာန်
သည် အနန္တဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် ပြည့်စုံနိုင်၏။
(လယ်တီပုစ္ဆာပေါင်းချုပ်လည်းကြည့်။)၊ အန-
နဘူတပုဗ္ဗ = အစမထင် သံသရာတစ်ခွင်၌
ကျင်လည်ကုန်သော သစ္စာလေးပါးမြတ်တရား
ကို မသိကြကုန်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အိပ်မက်
ထည်း၌သော်လည်း မခံစားဘူး မတွေ့ကြုံဘူး
မရောက်အပ်ဘူးသော “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၄၊ ၁။
၂၄။ ၂၃၁၊ ၄။ ၃၅၄။)၊ အနာဒိဓက = ဆင်းရဲ
ခြင်း အပြစ်ကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” အထီးကျန်သူ
နှင့်တူသော ခန္ဓာ ၅-ပါးမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”
(ပဋိသံ၊ ၄၁၃။)၊ အနာဗာဓ = နှိပ်စက်တတ်
သော ကိလေသာအနာမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”
(ပဋိသံ၊ ၄၁၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇။)၊ အနာ-
ယူဟန = အားထုတ်ဆည်းပူးအပ်သော
နောင်အခါ ပဋိသန္ဓေနေကြောင်းဖြစ်သော
ကံမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၁၅။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။
၁၀၆။)၊ အနာရဗ္ဗ = ကံနှင့်ယှဉ်သော ဝီရိယ
မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (သုတ္တနိ၊ ၃၉၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။

၂။ ၂၂၄။)၊ အနာလယ = မငြိကပ်
မတပ်မက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ အဘိ၊
ဝိ၊ ၁၀၈။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၈-
၉။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၄။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၄၊
၂။ ၁၉၉။ ဓာန်၊ ဓာန်၊ ၄၊ ၆။)၊ အနာသဝ =
အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံမဟုတ်သော
“နိဗ္ဗာန်”， အာသဝေါတရားတို့ မရှိရာ
“နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၁။ အဘိ၊ ဓ၊ ၂၇၈-၉။
ပဋိသံ၊ ၄၁၃။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၄၉။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။
၃၁၇။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။
၃၄၈။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉၈။ ဓာန်၊
ဓာန်၊ ၄၊ ၇။)၊ အနာသဝဝိမောက္ခ = အလှုံရဲရဲ
မီးငြိစွဲသည့် သံတွေခဲကြီးကို ယင်ငယ်သတ္တဝါ
တို့သည် မမှီမကပ် မစွဲနိုင်သည့်ပမာ တန်ခိုး
များပြား လောကုတ္တရာတရားကို အာသဝ
တရားတို့၏ မမှီမကပ် မစွဲအပ်ရာဖြစ်သော
“နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၂၃၇။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၅၇။)၊
အနိဒဿန = ပကတိမျက်စိ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်
မျက်စိတို့ဖြင့် မမြင်အပ်၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့်
မသိအပ်သော “နိဗ္ဗာန်” ညွှန်ပြစရာ ဥပမာမရှိ
သော “နိဗ္ဗာန်” (ဒိ၊ ၁။ ၂၁၃။ သံ၊ ၂။ ၅၄၁။
ဒိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂၅။ မ၊ ၄၊ ၄။ ၁၈။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၄၉။
အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၃။ ဒိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၉၃။ သံ၊ ၄၊
သစ်၊ ၂။ ၄၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄၈။ အဘိ၊
ဝတာရ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉၈။ ဓာန်၊ ဓာန်၊ ၄၊ ၇။)၊
အနိပ္ပန္န = တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်း
ကြောင့် မပြီးသော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၄၊ ၂။
၂၇။)၊ အနိဗ္ဗတ္တိ = တစ်စုံတစ်ခုသော
အကြောင်းကြောင့် မဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”
(ပဋိသံ၊ ၁၅။)၊ အနိမိတ္တ = သင်္ခါရနိမိတ်မရှိ
ရာ “နိဗ္ဗာန်”， ရာဂ-စသော အကြောင်းနိမိတ်

မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ။ ၁၅၊ ၂၄၃။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၃၇-၈။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၆။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၁၆-၇။)၊ အနိဗ္ဗာန် = ညှင်းဆဲမှု၊ ဆင်းရဲမှု မရှိရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ။ ၄၁၂။)၊ အနိဗ္ဗာန်လ = ညှင်းဆဲခြင်း၏ အကြောင်းရင်း မဟုတ်သော “နိဗ္ဗာန်”， ညှင်းဆဲခြင်း၏ အကြောင်းရင်း မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ။ ၄၁၃)၊ အနိတိက = ရန်အမျိုးမျိုး မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”， ကိလေသာဟူသော ဤတိ မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ ပဋိသံ။ ၄၁၂။ မိလိန္ဒ။ ၃၀၉။ သုတ္တနိ။ ၄၅၀။ နေတ္ထိ။ ၄၇။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၈၅။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၂၀။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄၊ ၁။ ၃၄၈။ အဘိ၊ ၀တာရ။ ၄၊ ၂။ ၁၉၉။ တန်၊ တန်၊ ၄၊ ၇။)၊ အနိတိကဓမ္မ = ဘေးရန်အတန်တန်တို့ မလွမ်းမိုး မနှိပ်စက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ နေတ္ထိ။ ၄၇။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄၊ ၁။ ၃၄၈။)၊ အနုတုဇ = ဥတုကြောင့်ဖြစ်သည် မဟုတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (မိလိန္ဒ။ ၂၆။)၊ အနုတ္တရ = မိမိထက်အကြောင်းဂုဏ်တို့ဖြင့် လွန်မြတ်သောတရားမရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၀။ ၂၉၈။ ထေရု၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၅။ သင်္ဂဟ။ ၄၆။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၁၇။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၂၂၄။)၊ အနုပဒ္ဒဝ = ဘေးဥပါဒ်မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ။ ၄၁၂။ နေတ္ထိ။ ၄၇။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၂၀။)၊ အနုပပတ္တိ = အကျိုးဝိပါက် အဆက်ဆက် ဖြစ်ပေါ်မှုမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ။ ၁၅။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၆။)၊ အနုပသ (သ) ဂ္ဂ = ကိလေသာအပြစ် နှိပ်စက်မှုမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ။ ၄၁၂။ နေတ္ထိ။ ၄၇။ ပဋိသံ။ ၄၊ ၂။ ၃၁၇။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၂၀။)၊ အနုပသဂ္ဂဓမ္မ =

ဘေးတစ်စုံတစ်ရာ မနှိပ်စက်အပ်သော သဘောဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္ထိ။ ၄၇။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၂၀။)၊ အနုပါဒါနိယ = အာရုံ အဖြစ်ဖြင့် ဆက်စပ်သောအားဖြင့် ဥပါဒါန် တို့၏ အစီးအပွားမဟုတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၀။ ၂၉၀။)၊ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာန = အကြောင်းကင်းသော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၃။ ၂၂-၃။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၆၉။)၊ အနုပါဒိဏ္ဏ = အာရုံ ပြုခြင်းဖြင့် တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိတို့သည် ထပ်ကြပ် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုးပေးသောအား ဖြင့် မယူအပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၀။ ၂၈၉။)၊ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနတတု = ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ် အကြွင်းအကျန်မရှိ သော “နိဗ္ဗာနတတု” (ဥဒါန၊ ၄။ ၁၀၁။)၊ အနုပါယာသ = ပြင်းစွာပူပန်ခြင်းသဘောမရှိ ရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ။ ၄၁၄။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၆။)၊ အနုပ္ပါဒ = ရှေးကကြောင့်ဖြစ်ပေါ်မှု မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ။ ၁၅။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၆။ ပဋိသံ။ ၄၊ ၁။ ၂၄၃။)၊ အနုသယ-သမုဋ္ဌါတန = အငုတ်တတ် ‘အနုသယ’တို့ ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၃။ ၂၂။)၊ အနောက = ကိလေသာမာရ်၊ အဘိသင်္ခါရမာရ်၊ မစ္စုမာရ်တို့ ၏တည်ရာ သံသရာဝဋ်၏ကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၃။ ၁၉။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၆၈။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၄၀၈။)၊ အန္တ-တိတ = ပျက်စီးခြင်းကိုလွန်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၄၉၄။)၊ အပဇ္ဇလိတ = အလျှံ ပြောင်ပြောင် မတောက်လောင်စေတတ် သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၁။ ၁၃၄။)၊ အပစ္စယ-ပရိနိဗ္ဗာန = အကြောင်းကင်းသော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၆၉။)၊ အပ (ပ) ဘဂ္ဂီ = သူတစ်ပါး

လုံ့လဖြစ်ဖြစ်စေ၊ မိမိသဘောဖြစ်ဖြစ်စေ
 ကျိုးပဲ့ပျက်စီးခြင်း အလျဉ်းမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”
 (ပဋိသံ။ ၄၁၂။)၊ အပရပ္ပစ္စယ = အကြောင်း
 တစ်ပါး မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ။ ၄၁၂။
 ပဋိသံ။ ၄၁၂။ ၃၁၇။)၊ အပရာမဋ္ဌ = မှန်ကန်
 သော အနိစ္စ-စသောသဘောကို ကျော်လွှား
 ၍ မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်တတ်သော
 တရားတို့သည် မှားသောအားဖြင့် မသုံးသပ်
 အပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ။ ၈။ ၂၈၅-၆။)၊
 အပရိဒေဝ = ငိုကြွေးမည်တမ်းမှု မရှိရာ
 “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ။ ၄၁၄။ အဘိ။ ၄။ ၂။ ၁၀၆။)၊
 အပရိနိပ္ပန္န = အကြောင်းတရားတို့ကြောင့်
 မပြီးစီး မဖြစ်ပေါ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ။ ၄။
 ၂။ ၂၇။)၊ အပရိသေသနိရောဓ = မဟာဘုတ်
 တို့၏ အကြွင်းမဲ့ချုပ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၃၉၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၁၄။)၊ အပလောက-
 ဓမ္မ = ပျက်စီးခြင်း သဘောမရှိ “နိဗ္ဗာန်”
 (ပဋိသံ။ ၄၁၂။)၊ အပလောကိတ = နာကျင်
 မှု-စသည်တို့ကြောင့် ပျက်စီးခြင်း မရှိရာ
 “နိဗ္ဗာန်”၊ အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိ၍ ပျက်စီးမှု
 မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”၊ လောကသဘာဝအားဖြင့်
 သိအပ်သည်၏အဖြစ်မှကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်”
 (သံ၊ ၂။ ၅၃၇၊ ၅၄၁။ နေတ္ထိ။ ၄၇။ သံ၊ ၄။ ၃။
 ၁၄၉။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၁၉။ အဘိ။ ၀တာရ။ ၇၇၂။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၈။ အဘိ။ ၀တာရ။ ဋီ၊ ၂။
 ၁၉၈။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၇။)၊ အပဝဂ္ဂ =
 သင်္ခါရတရားတို့ ကြည်ရှောင်ကင်းပရာ
 “နိဗ္ဗာန်” (နိတိ၊ ပဒ။ ၉၅။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ဋီ။
 ၈။)၊ အပုထုဇ္ဇနသေဝိတ = ကိလေသာ
 ပြောထူ ပုထုဇ္ဇနပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မမှီဝဲအပ်
 သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၁။ ၁၃၄။)၊ အပုနန္တဝ =

အသစ်တဖန် ဖြစ်ပြန်ခြင်းအလျဉ်းမရှိရာ
 “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၂၇၁။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅။ သံ၊
 ဋီ၊ ၂။ ၂၉၄။)၊ အပ္ပဋိဘယ = ဇာတိ၊ ဇရာ၊
 ဗျာဓိ၊ မရဏ-စသော ဘေးဘျမ်းမရှိရာ
 “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၃၈၃။)၊ အပ္ပဋိသန္နိ = နောင်
 အခါ ဖြစ်ပေါ်သောအားဖြင့် တဖန်ဆက်စပ်မှု
 ‘ပဋိသန္ဓေ’ မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ။ ၁၅။
 အဘိ။ ၄။ ၂။ ၁၀၆။)၊ အပ္ပဋိသမ = တုဖက်ပြိုင်
 ဖက်မရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္ထိ။ ၄၇။ နေတ္ထိ။
 ၄။ ၁၂၀။)၊ အပ္ပဏိဟိတ = ရာဂအစရှိသော
 သော တောင့်တမှုကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ။
 ၄။ ၁။ ၂၆၇။ အဘိ။ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ ဝိဘာဝိနီ။
 ၂၁၆-၇။)၊ အပ္ပပဉ္စ = သံသရာကို ချဲ့ထွင်
 တတ်သော တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိမရှိသော
 “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္ထိ။ ၄၇။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၂၀။)၊
 အပ္ပဘာဝ = ‘ဤမည်သော ဘုရားရှင်လက်
 ထက်တော်မှ စ၍ဖြစ်ခဲ့သည်’ဟု စ၍ဖြစ်ပေါ်
 ရာ ရှေ့အခွန်မရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
 ၁၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၉။)၊ အပ္ပမာဏ =
 နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ပြုတတ်သော ကိလေသာမရှိ
 ရာ “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္ထိ။ ၄၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၆။
 ၁၃၈။)၊ အပ္ပမေယျဂမ္ဘီရ = မဟာသမုဒ္ဒရာ
 ပမာ လွန်စွာနက်နဲသော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။
 ၅၄၆။) ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ သတ္တဝါ
 ဟူသော ပညတ်သဘောအားဖြင့် ရှိသည်
 မဟုတ်၊ သဘောအားဖြင့်ရှိသော ပရမတ္ထ
 တရားကို အမှီပြု၍သိအပ်၊ ခေါ်ဝေါ်အပ်
 သော ပညတ်တရားမျှသာဖြစ်၏။ ထိုပညတ်
 သည်လည်း ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်မစံမှီ ရှေးအဘို့၌
 သင်္ခါတဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တို့၏ အပေါ်၌သာ
 လျှင် ထင်မြင်နိုင်၏။ ပညတ်နိုင်၏။ ခန္ဓပရိ-

နိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် အသင်္ခတဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်
ဟူသော ပရမတ္ထတရားသည်ကား အလွန်
သိမ်မွေ့သော တရားဖြစ်ချေ၍ ထိုတရား
အပေါ်၌ မထင်မြင်နိုင်၊ မပညတ်နိုင်၊ မဟာ
သမုဒ္ဒရာတွင်းသို့ သက်ဆင်းသောသူသည်
ထောက်ရာတည်ရာဟူ၍ တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ
မရနိုင်သကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်သော
သတ္တဝါသည် ထိုနိဗ္ဗာန်၌ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ-
ဟူသော ပညတ်၏တည်ရာမှီရာ တစ်စုံတစ်ခု
သော ထောက်ရာတည်ရာကို မရလေပြီ။
နိဗ္ဗာန်သည် မဟာသမုဒ္ဒရာသဖွယ် နက်နဲ
လေ၏။ ထို့ကြောင့် “အပ္ပမေယျော ဂမ္ဘီရော
သေယျထာပိ”ဟူ၍ ဟောတော်မူသည်ဟု
မှတ်ရမည်။ လယ်တီပုစ္ဆာပေါင်းချုပ်- ကြည်။
အပ္ပဝတ္တ = ဖြစ်သည်အတိုင်း ဆက်လက်ဖြစ်
ပေါ်မှုမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ။ ၁၅။ အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၀၆။ ပဋိသံ။ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။)၊ အပ္ပဝတ္တိ
= ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယသစ္စာတို့ နောင်တဖန်
အဖြစ်ပေါ်ရာ မဖြစ်ပေါ်ကြောင်းဖြစ်သော
“နိဗ္ဗာန်” (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၅၆။ အံ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၃၅။)၊ အဗ္ဘုတ = သင်္ခါရကင်းသော
ကြောင့် အံ့ဩချီးကျူးထိုက်သော “နိဗ္ဗာန်”，
တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းကြောင့် မဖြစ်
သည်သာလျှင်ဖြစ်၍ ထင်ရှားရှိသော “နိဗ္ဗာန်”，
မဖြစ်ဘူးသောကြောင့် ထူးကဲသော “နိဗ္ဗာန်”，
(သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ နေတ္ထိ၊ ၄၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၁၉။ ၁၂၀။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၈။)၊ အဗျာဓိ =
နာကျင်ခြင်းသဘောမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”， နာကျင်
ခြင်းကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၁။ ၅၇၀။ ပဋိသံ။

၄၁၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၆။)၊ အဗျာပဇ္ဇ = ဒုက္ခ
သစ္စာ၏ ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း-စသော
သဘောမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဓာနံ၊ ဓာနံ၊ ဋီ၊
၈။)၊ အဗျာပဇ္ဇနိဗ္ဗာန = ဒုက္ခသစ္စာ၏ ညှင်း
ပန်းနှိပ်စက်ခြင်းမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (အနုဋီ၊ ၁။
၃၉။)၊ အဗျာပဇ္ဇ = ရာဂ-စသည်တို့ ညှင်း
ပန်းနှိပ်စက်ခြင်းမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”， သင်္ခတ
တရားတို့၏ ပျက်စီးမှုသဘောမရှိရာ “နိ-
ဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၄။
အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၉။ ဓာနံ၊ ဓာနံ၊ ဋီ၊
၈။)၊ အဗျာပဇ္ဇ = ပြင်းစွာနှိပ်စက်ခြင်း ဆင်းရဲ
မှု မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
၁၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၈။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၈။)၊ အဘယ = ဘေးမရှိရာ
ဘေးကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်”， အတ္တာနုဝါဒ-အစရှိ
သော ဝဋ်ဘေးတို့၏မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊
၁။ ၁၅၆။ ပဋိသံ။ ၄၁၂။ မိလိန္ဒ။ ၃၀၉။ သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၀၂။)၊ အဘယဌာန = ဘေးကင်းရာ
အရပ်ဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၂။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၅။)၊ အဘယပဒ = ဘေးကင်း
ရာ “နိဗ္ဗာန်”， ဘေးမဲ့ “နိဗ္ဗာန်” (မဟာနိ၊
၂၆၆။)၊ အဘယပုရ = ဘေးကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်”
ပြည်၊ ဘေးမဲ့နိဗ္ဗာန်ပြည် (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၄။)၊
အဘူတ = ဖြစ်ခြင်းသဘောမရှိသော
“နိဗ္ဗာန်” (နေတ္ထိ၊ ၄၇။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၂၀။)၊
အမစ္စဓေယျ = သေမင်း၏တည်ရာမဟုတ်
သော “နိဗ္ဗာန်”， သေမင်း၏ မှီရာကျက်
စားရာမဟုတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၁။ ၁၂၄။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၀။)၊ အမတ = သေခြင်းသဘော
မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၁။ ၅၄၁။ ပဋိသံ။ ၄၁၄။
နေတ္ထိ၊ ၄၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။

၁၀၆။ ပဋိသန္ဓေ ဌာ ၂။ ၃၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။
 နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၁၉။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၂။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၈။ အဘိ၊
 ဝတာရ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၉၅။ တန်၊
 တန်၊ ၄။ ၇။ အမတဒိသာ = မသေရာအရပ်
 ဒေသ “နိဗ္ဗာန်” (သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၄။ ၁။ ၂၄၆။ အမတဓာတု = အမတဓာတ်
 “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ၄။ ၂။ ၆၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၁၉။)
 အမတနိဗ္ဗာန = သေခြင်းကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်”
 (အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၀။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၈၅။)
 အမတပဒ = သေခြင်းကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်”
 (ဣတိဝုတ်၊ ၁၉၈။)၊ အမတမဟာနိဗ္ဗာန =
 မြတ်သောအမြောက် “နိဗ္ဗာန်” (ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၄။
 ထေရီ၊ ၄။ ၂၉၈။)၊ အမတမဟာနိဗ္ဗာနဓာတု
 = မြတ်သောအမြောက် “နိဗ္ဗာနဓာတ်” (ဥဒါန၊
 ၄။ ၃၅၉။)၊ အမတဝရ = မြတ်သောအမြောက်
 “နိဗ္ဗာန်” (ဝိမာန၊ ၁၉။)၊ အမရဏ = သေ
 ခြင်းသဘောမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
 ၁၄၀။)၊ အရဏ = ငိုကြွေးမြည်တမ်းကြောင်း
 ရာဂ-အစရှိသော ကိလေသာမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”
 (နေတ္တိ၊ ၄၇။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၂၀။)၊ အရိတ္တ =
 မြဲမြံခိုင်ခံ့မှု၊ တင့်တယ်မှု၊ ချမ်းသာမှု၊ အလို
 သိုလှိုက်မှုတို့မှ မဆိတ်သုံးရာ “နိဗ္ဗာန်”
 (ပဋိသန္ဓေ ၄၁၃။)၊ အရူပ = ဖောက်ပြန်ခြင်း
 သဘောမရှိသော “နိဗ္ဗာန်”，မည်သည်အရပ်
 ၌ ရှိသည်ဟု ညွှန်ပြအပ်သောသဘောမရှိ
 သော “နိဗ္ဗာန်”，အရှည်၊ အတို-စသောရုပ်
 သွင်သဏ္ဌာန်မရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
 ၁၄၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၁၇။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၄။
 အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။ တန်၊ တန်၊ ၄။
 ၆။)၊ အဝဂေ = ချစ်ကျွမ်းဝင်သော မိတ်ဆွေ

ယောင်ဆောင်ကာ သတ်တတ်သော ခန္ဓာ
 ၅-ပါးမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသန္ဓေ ၄၁၃။)၊ အဝိ-
 နာသဓမ္မ = ပျက်စီးခြင်းသဘောမရှိသော
 သဘောတရားဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဇာ၊ ၄။ ၅။
 ၄၉၄။)၊ အဝိပရိဏာမဓမ္မ = အိုမှု၊ သေမှုတို့
 ကြောင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော မရှိရာ
 “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသန္ဓေ ၄၁၃။)၊ အဝိဘဝ = အထူး
 ထူးအပြားပြားဖြစ်ခြင်းမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”
 (ပဋိသန္ဓေ ၄၁၃။)၊ အသံကိလိဋ္ဌ = တဏှာ၊
 ဒိဋ္ဌိ၊ ဒုစရိုက်၊ ကိလေသာညစ်နွမ်းကြောင်း
 တရားတို့မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၈။ ၂၄၆။
 ၂၉၂။ ပဋိသန္ဓေ ၄၁၄။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။)၊
 အသံကိလိဋ္ဌအသံကိလေသိက = ကိလေသာ
 တို့နှင့်လည်းမယှဉ် ကိလေသာတို့ကလည်း
 အာရုံမပြုနိုင်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၈။ ၂၀၇။
 ၂၆၇။)၊ အသံကိလေသိက = ပူပန်စေတတ်
 နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာတို့၏အာရုံ
 မဟုတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၈။ ၂၄၆။
 ၂၉၁။)၊ အသံကပ္ပ = ရာဂ-စသည်တို့ကြောင့်
 မပျက်စီးသော “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ၃။ ၂၂၆။
 သုတ္တနိ၊ ၄၅၀။ စူဠနိ၊ ၂၂၇။ နေတ္တိ၊ ၁၂၈။
 မ၊ ၄။ ၄။ ၁၇၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၂။ စူဠနိ၊ ၄။
 ၈၇။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၄၉။)၊ အသံဟိရ = ရာဂ-
 စသည်တို့သည် မဆွဲငင်နိုင်သော “နိဗ္ဗာန်”
 (မ၊ ၃။ ၂၂၆။ သုတ္တနိ၊ ၄၅၀။ စူဠနိ၊ ၂၂၇။
 နေတ္တိ၊ ၁၂၈။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၇၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
 ၃၂၂။ စူဠနိ၊ ၄။ ၈၇။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၄၀။)၊
 အသင်္ခတ = အကြောင်းတရားတို့ မပြုပြင်
 မစီရင်အပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၃၇-
 ၅၄၀။ ပဋိသန္ဓေ ၄၁၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၈။ ၁၆၀။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ ပဋိသန္ဓေ ၄။

၂။ ၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ သင်္ဂဟ။ ၄၆။ သံ၊
 ငို၊ ၂။ ၃၈၇။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၁၇။ တန်။ တန်၊ ငို။
 ၇။)၊ အသင်္ခတဓမ္မ = အကြောင်းတရားတို့၊
 အညီအညွတ် ပေါင်းဆုံ၍ မပြုပြင်အပ်သော
 “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၁။ ၄။)၊ အသင်္ခတဓာတု =
 အကြောင်းတရားတို့၊ မပြုပြင် မစီရင်အပ်
 သည်ဖြစ်၍ သတ္တဝါ၊ အသက်လိပ်ပြာ
 မဟုတ်၊ ငြိမ်းအေးခြင်းသဘောကို ဆောင်
 တတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၇၃။ ဥဒါန၊
 ၄။ ၁၇၂။ တန်။ တန်၊ ငို။ ၉။)၊ အသင်္ခတ-
 နိဗ္ဗာန = အကြောင်းတရားတို့သည် မပြုပြင်
 မစီရင်အပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၈၀။)၊
 အသညောဇနိယ = သံယောဇဉ်တို့၏ အာရုံ
 မဟုတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၁။ ၂၈၀။)၊
 အသမ = တူသည်ဟု နှိုင်းခိုင်းဖွယ်ရာ ဥပမာ
 မရှိရာ၊ အတူမရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္ထိ၊
 ၄၇။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၂၀။)၊ အသမယဝိမောက္ခ
 = သမာပတ်ဝင်စားရာ အခါမဟုတ်ပဲ အခါ
 ခပ်သိမ်း (အချိန်အခါမရွေး) နိဿရဏဝိမုတ္တိ
 ဖြင့် အမှန်စင်စစ် ကိလေသာတို့မှ လွတ်
 မြောက်ရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
 ၁၅၇။)၊ အသမုပ္ပတ္တိ = ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယ
 သစ္စာတို့၏ မဖြစ်ပေါ်ကြောင်းဖြစ်သော
 “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၁။)၊
 အသမ္ဘူတ = (ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ
 ဟူသော အကြောင်းတို့ကြောင့် မဖြစ်သော
 “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ငို၊ ၂။ ၃၁၇။)၊ အသမ္မောသဓမ္မ
 = ပျောက်ပျက်ခြင်း အလျဉ်းမရှိသော
 သဘောဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (မူလငို၊ ၁။
 ၁၀၂။)၊ အသာဓာရဏ = ပုထုဇဉ်တို့နှင့်
 မဆက်ဆံပဲ မဂ်နှင့်ပြည့်စုံသူတို့သာ ရအပ်

ရောက်အပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၀။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၀၉။)၊ အသာမယိကဝိမောက္ခ
 = သမာပတ်ဝင်စားသည့် အခိုက်အတန့်၌
 သာ လွတ်မြောက်သည်မဟုတ်ပဲ အခါခပ်
 သိမ်း (အခိုက်အတန့်မရွေး) အမှန်စင်စစ်
 ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ရာဖြစ်သော
 “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၂။ ၃၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇။)၊
 အသေသဝိရာဂနိရောဓ = တပ်မက်ခင်တွယ်
 မှု ‘တဏှာ’၏ အကြွင်းအကျန်မရှိ အကုန်
 အစင်တပ်ခြင်းကင်းရာ၊ ချုပ်ပျောက်ရာ
 “နိဗ္ဗာန်”，တဏှာဖြင့် တပ်ခြင်းကင်းကြောင်း
 ဖြစ်သော အရိယာမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့
 ချုပ်ပျောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ဝိ၊ ၁၀၈။
 အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၈-၉။)၊
 အသောက = စိုးရိမ်ပူဆွေးမှု မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”
 (ပဋိသံ၊ ၄၁၄။ နေတ္ထိ၊ ၄၇။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
 ၁၀၆။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၂၀။)၊ အဟေတုက =
 အကြောင်းရင်း အခြေအမြစ် ဟိတ်မရှိသော
 “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၁။ ၂၇၅။)၊ အဟေတုဇ =
 အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သည်မဟုတ်သော
 “နိဗ္ဗာန်” (မိလိန္ဒ၊ ၂၆၀)၊ အာကိဉ္ဇည = နှိပ်
 စက်လုံးထွေးတတ်သော ကိလေသာမရှိရာ
 “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၄။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၇၊
 ၁၃၈။)၊ အာဒါနပဋိနိဿဂ္ဂ = စွဲလမ်းမှု ‘ဥပါ
 ဒါနိ’ကို စွန့်လွှတ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၃။ ၄၄၆။
 ဓမ္မ၊ ၂၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၇။)၊ အာမိသဝိရဟိတ
 = မစွဲမာရ်၊ ကိလေသမာရ်တို့၏ အစာ
 အာမိသမှကင်းသော “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၄။
 ၂။ ၃၁၇။)၊ အာယတန = အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့
 ၏ ရောက်ရှိနေထိုင်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဥဒါန၊ ၄။
 ၃၅၅။)၊ အာရောဂျ = အကြောင်းတရားတို့

ကြောင့် မဖြစ်ရခြင်း၊ ကိလေသာအနာရောဂါ
၏ အကြောင်းတရား မဟုတ်ခြင်းကြောင့်
ကိလေသာအနာရောဂါမရှိသော “နိဗ္ဗာန်”
(ပဋိသံ။ ၄၁၁။ သုတ္တနိ။ ၃၉၅။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။
၂၂၄။ ၂၅၉။)၊ အာလယသမုတ္တိတ = ကာမ
ဂုဏ် ၅-ပါး အာရုံတရားတို့၌ မွေ့လျော်
ပျော်ပါး မှီဝဲတတ်သောတဏှာကို အကြွင်းမဲ့
ပယ်သတ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဝိ။ ၁။ ၂၃။ ၁၅၂။
အံ။ ၂။ ၂၉။ ၃၀။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၄။ ဝိ။ ၄။ ၁။
၁၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၈၅။)၊ အာသဝက္ခယ =
အာသဝေါတရား ၄-ပါးတို့ ၏ကုန်ရာ
“နိဗ္ဗာန်” (ဓမ္မ။ ၅၀။ ဒီ။ ၄။ ၁။ ၂၀၀။ အံ။ ၄။
၂။ ၈၃။ ဒီ။ ၄။ ၁။ ၂၆၉။ သီ။ ၄။ သစ်။ ၂။
၁၅၆။ အံ။ ၄။ ၂။ ၈၇။)၊ အာသဝနိရောဓ =
အာသဝေါတရားတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ “နိဗ္ဗာန်”
(ဝိ။ ၁။ ၆။ ဒီ။ ၁။ ၈၀။ မ။ ၁။ ၅၉။ ၆၀။ ၈၆။ မ။
၃။ ၁၆။ ၈၅။ ၂၉၇။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၁၃၆။ မ။ ၄။ ၁။
၁၃၁။ သီ။ ၄။ သစ်။ ၂။ ၁၅၄။)၊ အာသဝဝိပ္ပ-
ယုတ္တ = ကာမာသဝ-စသော အာသဝတို့နှင့်
မယှဉ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ။ ၈။ ၂၇၈-၉။)၊
အာဟာရနိရောဓ = ဖဿာဟာရ-စသော
အာဟာရ ၄-ပါးတို့၏ ချုပ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (မ။
၁။ ၅၉။)၊

ဥတ္တရ = လောကအားလုံးကို လွန်
မြောက်သော “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္တိ။ ၄၇။ နေတ္တိ။
၄။ ၁၂၀။)၊ ဥပဓိပဋိနိဿဂ္ဂ = ဥပဓိတို့ကို
စွန့်ကြောင်းဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဣတိဝုတ်။
၄။ ၁၇၅။)၊ ဥပဓိဝိဝေက = ဥပဓိ ၄-ပါးတို့မှ
ကင်းဆိတ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (မဟာနိ။ ၂။ ၁၁၉။
ဥဒါန။ ၄။ ၂၁၀။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၃၁၃။ အံ။ ၄။
၂။ ၁၉၃။)၊ ဥပသင်္ခယ = တဏှာဟူသော

ဥပဓိ၏ကုန်ရာ “နိဗ္ဗာန်”，ကာမုပဓိ = ကာမ
တရားစု၊ ခန္တုပဓိ = ခန္တာတရားစု၊ ကိလေသု-
ပဓိ = ကိလေသာတရားစု၊ အဘိသင်္ခါရုပဓိ
= အသစ်အသစ်ထပ်မံပြုပြင်မှု သင်္ခါရတရား
တို့၏ကုန်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဝိ။ ၃။ ၅၄။ သံ။ ၁။
၁၃၅။ ဝိ။ ၄။ ၃။ ၂၅၇။ မ။ ၄။ ၃။ ၁၁၉။ မ။ ၄။
၄။ ၃၇။ သံ။ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ မ။ ၄။ ၃။ ၂၅၀။)၊
ဥပသမ = ဝဋ်ဒုက္ခငြိမ်းအေးရာ “နိဗ္ဗာန်” (အံ။
၄။ ၁။ ၂၂၄။)၊ ဥပါဒါနဝိပ္ပယုတ္တ = ဥပါဒါန်
တို့နှင့် မယှဉ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ။ ၈။
၂၉၀။)၊

ဧက = နှစ်ခုမရှိသော “နိဗ္ဗာန်”，အမြတ်
ဆုံးဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဒီ။ ၂။ ၂၃၁။ ၂၅၂။
မ။ ၁။ ၇၀။ ၉၁။ ဒီ။ ၄။ ၂။ ၃၃၅-၆။ မ။ ၄။ ၁။
၂၃၄။ ဒီ။ ၄။ ၂။ ၂၈၀။ မ။ ၄။ ၁။ ၃၃၁။)၊
ဧကတ္တဝိမောက္ခ = နှစ်ခုမရှိသည်အတွက်
တစ်ခုတည်းသော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍
ကိလေသာတရားတို့မှ လွတ်မြောက်ထွက်ခွါ
ရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ။ ၂၃၈။ ပဋိသံ။
၄။ ၂။ ၁၅၇။)၊ ဧဟိပဿိက = အခါခပ်သိမ်း
ထင်ရှားရှိသည်လည်းဖြစ်၊ စင်ကြယ်သည်
လည်းဖြစ်၍ ‘လာ၊ ကြည့်လှည့်’ဟူသော
အစီအရင်ကိုထိုက်သော “နိဗ္ဗာန်” (အံ။ ၁။
၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၀၉။ ၂၁၀။)၊

ဩပနေယိက = မဂ်ဉာဏ်အကျင့်မြတ်
ဖြင့် ရောက်အပ်သော “နိဗ္ဗာန်”，မိမိစိတ်ဖြင့်
ကပ်ဆောင်ထိုက်သော “နိဗ္ဗာန်” (အံ။ ၁။
၂၅၉။ အံ။ ၄။ ၂။ ၁၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၁၀။ အံ။
၄။ ၂။ ၁၂၈။)၊

ကာမဂ္ဂသုခ = ကာမဂုဏ်ချမ်းသာထက်
ထူးမြတ်သော ချမ်းသာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”
(မ။ ၂။ ၂၃၃။ မ။ ၄။ ၃။ ၁၉၁။)၊

ကိလေသဝိပ္ပယုတ္တ = ကိလေသာတို့နှင့်
မယှဉ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၈။ ၂၉၂။)،
ကိလေသဝုပသမနိဗ္ဗာန် = ကိလေသာစက်
၃-ထောင်ဝက်တို့၏ ငြိမ်းအေးရာ “နိဗ္ဗာန်”
(ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။)، ကိလေသုပသမနိဗ္ဗာန် =
ကိလေသာငြိမ်းအေးရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
၁၇၄။)၊

ကေဝလ = သင်္ခါရတရားတို့နှင့်မရော
မယှက် သက်သက်သော “နိဗ္ဗာန်”， သင်္ခတ
ဥဿုံ အလုံးစုံမှ ကင်းဆိတ်ရာဖြစ်သော
“နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၂။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၉၆။
ဓာန်၊ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၈။)၊

ဓယ = အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ဆုံး
ရာ “နိဗ္ဗာန်”， ကိလေသာတို့၏ကုန်ရာ
“နိဗ္ဗာန်” (ဝိ၊ ၃။ ၂။ သံ၊ ၃။ ၃၅၁။ ခုဒ္ဒက၊ ၅။
ဣတိဝုတ်၊ ၂၀၂။ သုတ္တနိ၊ ၃၁၂။ နေတ္ထိ၊
၁၂၄။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၉။ သီ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၁၅၅။)၊

ဓေမ = ယောဂ ၄-ပါးတို့ ကုန်ခမ်းရာ
“နိဗ္ဗာန်”， ကိလေသာခိုးသူတို့ နှိပ်စက်မှု
အမျိုးမျိုးတို့ ကုန်ခမ်း၍ ဘေးဘျမ်းမရှိရာ
“နိဗ္ဗာန်”， ဘေးကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ၁။
၂၈၉။ မ၊ ၂။ ၁၇၆။ သံ၊ ၂။ ၃၈၂၊ ၅၄၂။
မိလိန္ဒ၊ ၃၀၉။ နေတ္ထိ၊ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၈။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၁၉။ အဘိ၊
ဝတာရ၊ ၇၇၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၄၈။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၈။ နိတိ၊ ပဒ၊
၉၆။ ဓာန်၊ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၈။)၊ ဓေမအမတ = ဘေး
တို့၏ကုန်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ဌ၊ ၃။
၁၅၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၆။)၊ ဓေမဌာန = ဘေး
မရှိရာ ဘေးကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (ထေရီ၊ ၄၁၇။

ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၉။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၀။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၂။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၅၀။)၊ ဓေမန္တ = ဘေးတို့၏
အဆုံးဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”， ဘေးကင်းရာ
“နိဗ္ဗာန်” (မဟာနိ၊ ၃၅၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၉။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၂၈၉။)၊
ဓေမပ္ပဒေသ = ဘေးကင်းရာအရပ်ဖြစ်သော
“နိဗ္ဗာန်”， ဘေးငြိမ်းရာအရပ်ဖြစ်သော
“နိဗ္ဗာန်” (သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၆။)၊

ဂမ္ဘီရ = သာမန်ပကတိဉာဏ်ဖြင့်
မထောက်တည်နိုင်လောက်အောင် နက်နဲ
သော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိ၊ ၃။ ၅၄။ နေတ္ထိ၊ ၄၇။ ဝိ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၅၇။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၄၈။)၊ ဂမ္ဘီရဉာဏဂေါစရ = နက်နဲသော
ဉာဏ်၏အာရုံဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ထေရီ၊ ဌ၊
၁။ ၄၇။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၂၀။)၊

ဂေါတ္တ = အလုံးစုံသော ဘေးရန်တို့မှ
ကာကွယ်စောင့်ရှောက်တတ်သော “နိဗ္ဗာန်”
(ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၄။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၉၆။)၊

စဝနာဘာဝ = စုတိပြတ်ကြွေ သေလွန်
ခြင်းမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။)၊
စာဂ = တပ်မက်ခင်တွယ်မှု ‘တဏှာ’ ကို စွန့်
လွှတ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ဝိ၊ ၁၀၈။ သံ၊ ၂။
၁၂၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၈-
၉။)၊

စိတ္တဝိပ္ပယုတ္တ = စိတ်နှင့်မယှဉ်သော
“နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၈။ ၂၈၇။)၊ စိတ္တဝိသံသဌ =
စိတ်နှင့်မရောနှောသော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၈။
၂၈၇-၈။)၊

ဆန္ဒရာဂပဋိနိဿဂ္ဂ = ဆန္ဒ၊ ရာဂကို စွန့်
လွှတ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (စူဠနိ၊ ၁၂၈။)၊ ဆန္ဒရာဂ-
ပဋိပဿဒ္ဓ = ဆန္ဒရာဂ၏ငြိမ်းအေးရာ

“နိဗ္ဗာန်” (စူဠနိ။ ၁၂၈။), ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာန = ဆန္ဒရာဂကိုပယ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၁။ ၃၈၀။ အံ၊ ၁။ ၂၆၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂။), ဆန္ဒရာဂဝိနယ = ဆန္ဒရာဂကို ပယ်ဖျောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၁။ ၃၈၀။ အံ၊ ၁။ ၂၆၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂။), ဆန္ဒရာဂဝိနောဒန = ဆန္ဒရာဂကို ပယ်ဖျောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သုတ္တနိ။ ၄၄၃။ စူဠနိ။ ၁၄၊ ၁၁၇။), ဆန္ဒရာဂဝူပဿမ = ဆန္ဒရာဂ၏ငြိမ်းအေးရာ “နိဗ္ဗာန်” (စူဠနိ။ ၁၂၈။),

ဧရာမဇ္ဈပရိက္ခယ = အိုမင်းရင့်ရော်မှု၊ စုတိပျက်ကြွေသေလွန်မှုတို့ ၏ကုန်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သုတ္တနိ။ ၄၄၄။ စူဠနိ။ ၁၆။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၃၁၂။ စူဠနိ။ ၄။ ၁၃။), ဧရာမရဏမောက္ခ = အိုမင်းရင့်ရော် မှည့်ပျော်ခြင်းနှင့် စုတိပျက်ကြွေသေလွန်ခြင်းတို့မှ လွတ်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၁။ ၂၁၂။), ဧရာရဟိတ = အိုမင်းရင့်ရော် မှည့်ပျော်ခြင်းကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (ထေရု။ ၄။ ၁။ ၁၁၅။),

ဇာတိ (ခ) ကွယ်န္တ = ဇာတိ၏ကုန်ရာ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲ၏အဆုံးဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၃။ ၁၄၆။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၂။ မဟာနိ။ ၃၆၂။ စူဠနိ။ ၂၁၂၊ ၂၃၁။ နေတ္ထိ။ ၁၆၃။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၅။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၈။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၆၃။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၂၄၆။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၃၆။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၂၆၈။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၀။ နေတ္ထိ။ ဝိ။ ၃၄၆။), ဇာတိဓေပန = ပဋိသန္ဓေ နေခြင်းကို ပယ်နှုတ်ရာ၊ ပယ်ဖျောက်ရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၉၂။), ဇာတိဇရာ-

မရဏပါရ = ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ သေခြင်း၏တဖက်ကမ်းဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၁။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၂၂၅။), ဇာတိနိရောဓ = ပဋိသန္ဓေချုပ်ငြိမ်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၂၉၉။), ဇာတိပါရ = ဘဝ၏တဖက်ကမ်းဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဇာ၊ ၂။ ၃၀၅။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၂၅။), ဇာတိမရဏပါရ = စွဲလာသန္ဓေတည်နေခြင်းနှင့် သေခြင်း၏ ကမ်းတဖက်ဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ထေရု။ ၃၄၇။ ထေရု။ ၄။ ၂။ ၄၁၈။), ဇာတိမရဏသင်္ခယ = စွဲလာသန္ဓေတည်နေခြင်းနှင့် သေခြင်း၏ကုန်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ၃။ ၂၂၅။ အံ၊ ၁။ ၁၄၁။ အံ၊ ၂။ ၂၇၅။),

ဇေဋ္ဌ = ကြီးမြတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္ထိ။ ၄၇။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၂၀။),

ဉာဏဝိသယ = နက်နဲသောဉာဏ်၏ ကျက်စားရာအာရုံဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိ၊ ၃။ ၅၄။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၇။), ဉာယ = မဂ်ဉာဏ် အစရှိသည်တို့ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄။ ၁။ ၂၇၉။ ၂၈၀။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၇၇။),

တဏှာက္ခယ = တဏှာ၏အကြွင်းမဲ့ ကုန်ခန်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဝိ၊ ၁။ ၂၃၊ ၁၅၂။ မ၊ ၂။ ၉၉။ သံ၊ ၂။ ၁၀၈၊ ၅၄၂။ အံ၊ ၂။ ၂၉၊ ၃၀။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၄။ နေတ္ထိ။ ၄၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၃။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၈၅။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၁၉။ အဘိ၊ ဝတာရု၊ ၇၇၄။ နိတိ၊ ပဒ။ ၉၅။ ဓာနံ၊ ဓာနံ၊ ၄။ ၆။), တဏှာနိရောဓ = တဏှာ၏ကွယ်ပျောက်ချုပ်ငြိမ်း လက်စသိမ်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၅၇။), တဏှာပဋိနိဿဂ္ဂ = တဏှာကိုစွန့်လွှတ်ရာ “နိဗ္ဗာန်”

(စူဠနိ။ ၁၂၆။)၊ တဏှာပဋိပဿဒ္ဓိ = တဏှာ၏ ငြိမ်းအေးရာ “နိဗ္ဗာန်” (စူဠနိ။ ၁၂၆။)၊ တဏှာသင်္ခယ = တပ်မက်မှု ‘တဏှာ’၏ အကြွင်းမဲ့ ကုန်ခန်းပျက်စီးရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဒီ၊ ၂။ ၂၂၆။ မ၊ ၁။ ၃၂၁၊ ၃၃၈။ အံ၊ ၂။ ၄၆၄။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၈။)၊

တာဏ = အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ ခိုလှုံရာ “နိဗ္ဗာန်”， စောင့်ရှောက်ကာကွယ်တတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ ပဋိသံ၊ ၄၁၂။ မဟာနိ။ ၃၄၀။ နေတ္တိ။ ၄၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၂၀။ အဘိ၊ ဝတာရ။ ၇၇၂။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၈။ အဘိ၊ ဝတာရ။ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ နိတိ၊ ပဒ။ ၉၆။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ၄။ ၆။)၊

ထလ = ကြည်းကုန်းသဖွယ်ဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”， ကြည်းကုန်းနှင့်တူသော “နိဗ္ဗာန်”， ကြည်းကုန်းအဟန် “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၁။ ၃၁၁။ ထေရ။ ၂၃၉။ မဟာနိ။ ၃၄၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၁။ ထေရ။ ၄။ ၁။ ၂၃၆။)၊

ဒဿနာနုတ္တရိယ = မိမိထက်မြတ်သော ရှုမှတ်အပ်သော တရားမရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၅။)၊

ဒိသာ = ကိလေသာကုန်ရာ၊ ရာဂခန်းရာ၊ သင်္ခါရတို့ကုန်ရာ-စသည်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၂။ ၁၄၅။ ဓမ္မ။ ၅၉။ သုတ္တနိ။ ၄၂၆။ မဟာနိ။ ၁၈၇။ စူဠနိ။ ၆၆။)၊

ဒီပ = ကိုင်းကျွန်းပမာ မှီခိုရာ “နိဗ္ဗာန်”， အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဉာဏ်မျက်စိအား ထင်ရှားသော “နိဗ္ဗာန်”， အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဆီမီးတန်ဆောင် အလင်းရောင်သဖွယ်ဖြစ်

သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ နေတ္တိ။ ၄၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၈။ အဘိ၊ ဝတာရ။ ၄။ ၂။ ၁၉၉။ နိတိ၊ ပဒ။ ၉၆။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ၄။ ၆။)၊

ဒုက္ခက္ခယ = ဆင်းရဲအားလုံးတို့၏ကုန်ရာ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ဝတာရ။ ၇၇၃။ အဘိ၊ ဝတာရ။ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ နိတိ၊ ပဒ။ ၉၅။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ၄။ ၈။)၊ ဒုက္ခ-နိရောဓ = ဆင်းရဲအပေါင်းနှင့် ဆင်းရဲအပေါင်း၏ အကြောင်းတို့ ချုပ်ငြိမ်းရာ ‘နိဗ္ဗာန်’ (ဝိ၊ ၁။ ၆။ ဒီ၊ ၁။ ၈၀။ ဒီ၊ ၃။ ၁၁၃။ မ၊ ၁။ ၅၉။ ၆၀။ ၈၆။ မ၊ ၃။ ၁၆။ ၈၅။ ၂၉၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၁။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၉၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။ ၁၆၃။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၁၅၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၁။ နိတိ၊ ပဒ။ ၉၅။)၊ ဒုက္ခနိဿရဏ = ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” ဒုက္ခနိဿရဏဂဝေသီ (အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။ ၁၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၈။) ကြည့်။ ဒုက္ခဝိနယ = ဝဋ်ဆင်းရဲကို ပယ်ဖျောက်ကြောင်း “နိဗ္ဗာန်” (အနု-ပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတ်) (သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။)၊ ဒုက္ခဝူပဿမ = ဆင်းရဲ ‘ဒုက္ခ’ ၏ ငြိမ်းအေးရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၇။ မဟာနိ။ ၄။ ၁၄၅။)၊ ဒုက္ခသင်္ခယ = ဆင်းရဲ ‘ဒုက္ခ’ အကြွင်းမဲ့ ကုန်ခန်းပျက်စီးရာ “နိဗ္ဗာန်” (ထေရ။ ၂၉၄။ ထေရ။ ၄။ ၂။ ၁၄၁။)၊ ဒုက္ခုပဿမ = ဆင်းရဲ ‘ဒုက္ခ’ ၏ ငြိမ်းအေးရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂။) ဒုက္ခုပဿမဂါမိ - ကြည့်။ ဒုဒ္ဒသ = သိမြင်နိုင်ခဲ့ သက်ဝင်နိုင်ခဲ့သော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိ၊ ၃။ ၅။ ဒီ၊ ၂။ ၃၁၊ ၃၂။

ဒါ၊ ငို၊ ၂။ ၃၄၅။)၊ ဒုပ္ပဿ = မြင်နိုင်ခဲ့ ရောက်
နိုင်ခဲ့သော “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္တိ၊ ၄၇။ နေတ္တိ၊
၄။ ၁၂၀။)၊ ဒုရနုဗောဓ = ကုသိုလ်ကောင်းမှု
ပြုပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သော်မှ ဆင်းရဲပင်ပန်းစွာ
ထိုးထွင်းသိအပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊
၁။ ၃၄၈။)၊

ဒေါမနဿိန္ဒြိယနိရောဓ = ဒေါမဿိန္ဒြေ
၏ ကင်းပြတ်ချုပ်ငြိမ်း လက်စသိမ်းရာ
“နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၃။ ၁၈၈။)၊ ဒေါသက္ခယ =
အမျက်ထွက်ပြစ်မှားမှု ‘ဒေါသ’ ကုန်ခန်းရာ
“နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၂၂၊ ၄၄၇။ သံ၊ ၃။ ၇။ အံ၊
၁။ ၁၅၉။ စူဠနိ၊ ၁၀၄၊ ၂၁၄။ မိလိန္ဒ၊ ၃၃၃။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၊ ၁၀၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၈။
မ၊ ငို၊ ၁။ ၃၀၇။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၀၈။ အနုဋီ၊ ၂။
၄၉။)၊ ဒေါသဝိနယ = ဒေါသကိုပယ်ဖျောက်
ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၃။ ၇။)၊

ဓမ္မ = အပါယ် ၄-ပါးသို့ မကျရောက်
အောင် ဆောင်တတ်သော “နိဗ္ဗာန်”， ဝဋ်
ဆင်းရဲမှ ထုတ်ဆောင်ခြင်းကိစ္စ၏ ပြီးစီး
ကြောင်းဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဒါ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၅။
မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။ ဝိမာန၊ ၄။
၂၁၅။ ဒါ၊ ငို၊ ၁။ ၂၇၆။ သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇၂။
မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၃၂။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၇။)၊ ဓမ္မကာယ =
လောကုတ္တရာတရား ၉-ပါးအပေါင်းတွင်
တစ်ပါးအပါအဝင် “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။
ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၄၃။)၊ ဓမ္မဓာတု = မိမိသဘော
ကို ဆောင်တတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၄။ ၂။
၁၂၁။)၊ ဓမ္မပဒ = နိဗ္ဗာန်တရားအစ၊ အသင်္ခံ
တ တရားအစဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ငို၊
၁။ ၁၀၅။)၊ ဓမ္မရသ = တရားအရသာဖြစ်
သော “နိဗ္ဗာန်” (စူဠနိ၊ ၄။ ၇၅။)၊ ဓမ္မဝရ =

တရားမြတ် “နိဗ္ဗာန်”， မြတ်သောတရားဖြစ်
သော “နိဗ္ဗာန်”， တောင့်တအပ်မြတ်သော
တရားဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အပါ၊ ၁။ ၄၅။ အပါ၊
၄။ ၁။ ၃၁၅။)၊ ဓမ္မသီသ = သင်္ခါရတရားတို့
၏ အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဒါ၊
၄။ ၂။ ၁၆၃။ ဒါ၊ ငို၊ ၂။ ၁၇၃။)၊ ဓမ္မသောတ =
အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ဓာတ်တရားအယဉ်
(အပါ၊ ၄။ ၂။ ၇၄။)၊

ဓဝ = မြဲမြံတည်တံ့နိုင်ခဲ့သော “နိဗ္ဗာန်”
(သံ၊ ၂။ ၅၄၁။ ပဋိသံ၊ ၄၁၂။ နေတ္တိ၊ ၄၇။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၁၄၀။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၁၉။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၄။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၄၈။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ငို၊ ၂။
၁၉၉။ နိထိ၊ ပဒ၊ ၉၆။ ဓာန်၊ ဓာန်၊ ငို၊ ၇။)၊

နဂရ = သေက္ခ၊ အသေက္ခ၊ အရိယာ
ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကျက်စားရာမြို့ရွာဖြစ်သော
“နိဗ္ဗာန်” (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၈၆။)၊

နာမ = အာရမ္မဏိကတရားတို့ကို မိမိသို့
ညွတ်စေတတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (မဏိမဇ္ဈ၊ ၂။
၄၀၉။)၊

နိက္ခန္တဗာဓက = အလုံးစုံသော ဝဋ်ဆင်း
ရဲ အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့မှ ထွက်
မြောက်သည်ဖြစ်၍ အလုံးစုံသော ဝဋ်ဆင်းရဲ
အလုံးစုံသောကိလေသာတို့ကို ညှင်းဆဲနှိပ်
စက်တတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဓမ္မပဒ မဟာဋီ၊
၃၄။)၊

နိစ္စ = ဥပါဒ်-ဟူသော အစ၊ ဘင်-ဟူ
သော အဆုံးမရှိသောကြောင့် မြဲသော
“နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၄၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၀။
အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၁၁၁။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၉၆။ ဂူ၊ ငို၊
၃၁၃။)၊ နိဒ္ဒါက္ခ = ဆင်းရဲမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”，

ဆင်းရဲကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၂။)၊
 နိပုဏ = သိမ်မွေ့သော ဉာဏ်၏ကျက်စားရာ
 အာရုံပြုရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၁။ နေတ္တိ။
 ၄၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။ နေတ္တိ။ ၄။ ၁၁၉။ အဘိ၊
 ဝတာရ။ ၇၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄။ ၁။ ၃၄၈။ အဘိ၊
 ဝတာရ။ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ နိတိ၊ ပဒ။ ၉၆။ ဓာန်။
 ဓာန်၊ ၄။ ၇။)၊ နိပ္ပပဉ္စ = သတ္တဝါတို့ကို သံသ
 ရာ၌ ကြာမြင့်စေတတ်သော တဏှာ၊ မာန၊
 ဒိဋ္ဌိမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၁။ နေတ္တိ။
 ၄၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၉၆။ ၂၂၇။
 ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၈၅။ နေတ္တိ။ ၄။ ၁၁၉။ အဘိ၊
 ဝတာရ။ ၁၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄။ ၁။ ၃၄၈။)၊ နိဗ္ဗာန-
 ဓာတု = ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မေဟတို့၏ ငြိမ်း
 အေးခြင်းသဘောဟုဆိုအပ်သော “နိဗ္ဗာန်”
 (သံ၊ ၃။ ၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၉။)၊
 နိဗ္ဗာနပဒ = အကျယ်ကိလေ သိန်းကုဋေတို့
 ၏ ငြိမ်းအေးရာ နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သော တရား
 အဖို့အစု (သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၃။)၊
 နိဗ္ဗာနပုရ = အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ သွားရောက်
 ရာ “နိဗ္ဗာန်” (အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၉။)၊ နိဗ္ဗာန-
 မဟာနဂရ = ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ ရဟန္တာ
 တို့ စံပျော်ရာဖြစ်၍ မြို့မြတ်ဖြစ်သော
 “နိဗ္ဗာန်” (အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၉။)၊ နိဗ္ဗုတိ =
 သံသရာမှ ထွက်မြောက်ခွင့်မပေးပဲ ပိတ်ဆို့
 တတ်သော တဏှာမှထွက်မြောက်ရာ “နိ-
 ဗ္ဗာန်” (နိတိ၊ ပဒ။ ၉၅။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ၄။ ၉။)၊
 နိဗ္ဗေဓ = လောဘဓဲ၊ ဒေါသဓဲ၊ မောဟဓဲကို
 ဖောက်ခွဲဖျက်ဆီးရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဒိ၊ ၄။ ၃။
 ၂၂၁။)၊ နိမောက္ခ = အလုံးစုံသော ဝဋ်ဆင်းရဲ
 တို့မှ လွတ်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၄။ ၁။
 ၁၉။)၊ နိရာမိသ = မဇ္ဈမာရ်၊ ကိလေသမာရ်

တို့၏ အစာအာမိသမဟုတ်သော “နိဗ္ဗာန်”
 (ပဋိသံ၊ ၄၁၃)၊ နိရာမိသာနိရာမိသတရ-
 ဝိမောက္ခ = အာမိသတရားကင်းသည်ထက်
 အထူးသဖြင့် အာမိသတရားကင်းသည်ဖြစ်၍
 ကိလေသာတရားတို့မှ လွတ်မြောက်ထွက်ခွါ
 ရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၂၃၇။)၊
 နိရုဒ္ဓဗာဓက = အလုံးစုံသော ဝဋ်ဆင်းရဲ၊
 အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့မှ ချုပ်ချယ်သည်
 ဖြစ်၍ အလုံးစုံသော ဝဋ်ဆင်းရဲ၊ အလုံးစုံ
 သော ကိလေသာတို့ကို ညှင်းဆဲနှိပ်စက်
 တတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဓမ္မပဒ မဟာဋီ။ ၃၄၊
 ၃၇။)၊ နိရုပတာပ = ကိလေသာဟူသော
 ပူပန်ခြင်း အလျဉ်းမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (ထေရီ။
 ၄၃၄။ ထေရီ။ ၄။ ၂၈၅။ ၂၉၈။)၊ နိရုပဒ္ဓဝ =
 ဥပဒ္ဓဝေါ ဘေးရန်မရှိရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”
 (မိလိန္ဒ။ ၃၀၉။)၊ နိရုပဓိ = ခန္တုပဓိ-အစရှိ
 သော ဥပဓိတို့ကင်းရာ မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”
 (ဣတိဝုတ်။ ၂၂၆။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၇၅။)၊
 နိရောဓ = တဏှာနှင့် ဝဋ်ဆင်းရဲအားလုံး
 အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ဆုံးရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဝိ၊ ၁။ ၂၃၊
 ၁၅၂။ အံ၊ ၂။ ၂၉၊ ၃၀။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၆။
 ၂၅၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၈၅။
 ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၇၄။ အဘိ၊ ဝတာရ။ ၇၇၅။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄။ ၂။ ၁၃၉။ ဓာန်။
 ဓာန်၊ ၄။ ၆။)၊ နိရောဓဓာတု = ကိလေသာ
 အားလုံးတို့ ချုပ်ရာသဘောဖြစ်သော “နိ-
 ဗ္ဗာန်” (ဣတိဝုတ်။ ၂၂၆။ ဣတိဝုတ်။ ၄။
 ၁၇၄။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၈။)၊ နိဝါရ = အလုံးစုံသော
 ဝဋ်ဆင်းရဲ၊ အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို
 တားမြစ်တတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဓမ္မပဒ မဟာ
 ဋီ။ ၃၄၊ ၃၇၊ ၃၈။)၊ နိဝါရဗာဓက = အလုံးစုံ

သော ဝဋ်ဆင်းရဲ၊ အလုံးစုံသော ကိလေသာ
တို့ကို ပိတ်ဆို့ထားမြစ်တတ်သည်ဖြစ်၍
အလုံးစုံသော ဝဋ်ဆင်းရဲ၊ အလုံးစုံသော
ကိလေသာတို့ကို ညှင်းဆဲနှိပ်စက်တတ်သော
“နိဗ္ဗာန်” (ဓမ္မပဒ မဟာဋီ။ ၃၄၊ ၃၈။)
နိဂဏ = အလုံးစုံသောဝဋ်ဆင်းရဲ၊ အလုံးစုံ
သော ကိလေသာတို့ကို ပိတ်ဆို့တတ်သော
“နိဗ္ဗာန်” (ဓမ္မပဒမဟာဋီ။ ၃၄၊ ၃၈။)၊ နိဿ-
ရဏ = ကိလေသာအားလုံး သင်္ခတတရား
အားလုံးတို့မှ ကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၁။
၂၆၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၃။)၊

နေက္ခမ္မ = အလုံးစုံသော သင်္ခတတရား
တို့မှ ထွက်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဣတိဝုတ်။
၂၇၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၃၀-၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၄၄၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၄။
အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၅။)၊

ပစ္စတ္တဝေဒိတဗ္ဗ = မျက်မှောက်ပြုသူ
ဝိညာပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကိုယ်တိုင်သိအပ် ခံစားအပ်
သော “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၁။ ၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၁၀။)၊ ပဉ္စကုန္ဒနိရောဓ = ခန္ဓာငါးပါးတို့၏
ချုပ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။)၊ ပဋိ-
နိဿဂ္ဂ = တပ်မက်ခင်တွယ်မှု ‘တဏှာ’ ကို
အဆုံးသတ်စွန့်လွှတ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊
ဝိ၊ ၁၀၈။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၈-
၉။)၊ ပဋိပက္ခ = တပ်မက်မှု ‘တဏှာ’၏ ဆန့်
ကျင်ဖက်ဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဓမ္မပဒ မဟာဋီ။
၃၄၊ ၃၈။)၊ ပဋိသောတ = ကိလေသာရေလျှံ
သံသာရာမြစ်ညာသို့ ဆန်တက်သော “နိဗ္ဗာန်”
(ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၃။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၉၉။)၊
ပဏီတ = အာရုံပြု၍ မတင်းတိမ်နိုင်အောင်
မွန်မြတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၃၇၊ ၅၄၁။

အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.၂၆- ပ.မ.သ.စ

မိလိန္ဒ။ ၃၀၉။ နေတ္တိ။ ၄၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။
နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၁၉။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၃၄၈။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၈။ ဓာန်။
ဓာန်၊ ဋီ။ ၈။)၊ ပဏ္ဍိတဝေဒနီယ = ဘုရား
စသော ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ သိအပ်သော
“နိဗ္ဗာန်” (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၉။)၊ ပတိဋ္ဌာ =
ထောက်ရာတည်ရာမှီခိုရာ “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္တိ။
၄၇။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၂၀။)၊ ပဒ = အသင်္ခတတရား
အဖို့ အစုဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”， အလွန်မွန်
မြတ်သော ထောက်ရာတည်ရာဖြစ်သော
“နိဗ္ဗာန်”， အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မျက်
မှောက်ပြုအပ်သောအားဖြင့် သွားရောက်
အပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သင်္ဂဟ။ ၄၆။ အဘိ၊
ဝတာရ၊ ၇၇၄။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၉။
နိတိ၊ ပဒ။ ၉၆။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၈။)၊ ပပဉ္စ-
နိရောဓ = တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ-ဟုဆိုအပ်
သော သံသရာနယ်ချဲ့တရားတို့၏ ချုပ်ငြိမ်း
ရာ “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၄။ ၃။ ၉၆။ ၂၂၇။)၊ ပရ =
အသင်္ခတဂုဏ်အားဖြင့် မွန်မြတ်သော
“နိဗ္ဗာန်”， ရာဂစသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဖက်
လည်းဖြစ်၊ မွန်မြတ်သော တရားလည်းဖြစ်
သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၃။
အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၈။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ဋီ။
၆။)၊ ပရမ = တရားအားလုံးတို့ထက် အမြတ်
ခေါင်းဖျားဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”， အကြွင်း
အကျန်မရှိသော ကိလေသာဘိသင်္ခါရတို့၏
ငြိမ်းအေးရာသဘောဖြစ်သဖြင့် မွန်မြတ်သော
“နိဗ္ဗာန်” (သုတ္တနိ။ ၂၉၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။
၁၄၆။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၁၁၅။)၊ ပရမတ္ထ =
မဖောက်မပြန် မြတ်သောသဘောဖြစ်၍
မြတ်သောဉာဏ်၏ အာရုံပြုလျက် ကျက်စား

ရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ။ ၄၁၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၁။)၊ ပရမတ္ထသစ္စ = မဖောက်မပြန် မှန်ကန်တိမတ်သော “နိဗ္ဗာန်” ပရမတ္ထသစ္စာမည်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၂။)၊ ပရမသုခ = မြတ်သော ချမ်းသာခြင်းရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (မိလိန္ဒ။ ၃၀၉၊ ၃၁၀။)၊

လူချမ်းသာအပေါင်းတို့တွင် ၄-ကျွန်းလုံးကို အစိုးရသော စကြာမင်းတို့၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာသည် အကြီးအကျယ်ဆုံးသော ချမ်းသာဖြစ်၏။ ထိုစကြာမင်းချမ်းသာသည် အနိစ္စမျိုး စင်စစ်ဖြစ်၏။ ပျက်စီးခြင်းလျှင် အဆုံးရှိ၏။ ယင်းစကြာမင်းသည်လည်း အဝိဇ္ဇာအစရှိသော ကိလေသာဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်တို့မှ ကျွတ်လွတ်ခြင်း မရှိသေးသောကြောင့် ယနေ့၊ စကြာမင်း၊ နောက်နေ့၌ ခွေးဘဝ၊ ဝက်ဘဝအစရှိသော အပါယ်ဘဝသို့ ကျရောက်ရန် ဝဋ်ဒုက္ခဘေးကြီး တင်းလင်းရှိနေ၏။ ထိုအဝိဇ္ဇာ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းတည်းဟူသော နိဗ္ဗာနသုခကား နိစ္စမျိုးဖြစ်၏။ အနမတဂ္ဂသံသရာတွင် ဘယ်အခါမှ ပျက်ဆုံးခြင်းမရှိဘုရားရှင်တို့သည်လည်း အဝိဇ္ဇာအစရှိသော ကိလေသာဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်တို့မှ ကျွတ်လွတ်ကြလေကုန်သောကြောင့် ခွေးဘဝ၊ ဝက်ဘဝအစရှိသော အပါယ်ဘုံဘဝနှင့် တကွ ခပ်သိမ်းသောဘဝသို့ ကျရောက်ခြင်း မရှိကြကုန်ပြီ။ ဤသို့လျှင် ၄-ကျွန်းလုံးကို အစိုးရသော စကြာမင်းကြီး၏ အကြီးကျယ်ဆုံးသော လူချမ်းသာထက် ဤအဝိဇ္ဇာ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းတည်းဟူသော နိဗ္ဗာနသုခသည် အဆသိန်းသန်းမက သာလွန်မြင့်မြတ်သော

ပရမသုခကြီးဖြစ်ပေ၏။ နတ်ချမ်းသာအပေါင်းတို့တွင်လည်း သိကြားမင်းကြီး၊ နတ်မင်းကြီးတို့၏ ချမ်းသာသည် အကြီးကျယ်ဆုံးသော ချမ်းသာဖြစ်၏။ ဗြဟ္မာချမ်းသာအပေါင်းတို့တွင်လည်း မဟာဗြဟ္မာမင်းကြီးတို့၏ ချမ်းသာသည် အကြီးကျယ်ဆုံးသော ချမ်းသာဖြစ်၏။ ဤနတ်မင်းကြီး၊ ဗြဟ္မာမင်းကြီးတို့၏ ချမ်းသာသည် အနိစ္စမျိုးစင်စစ်သာ ဖြစ်ကုန်၏။ ပျက်စီးခြင်းလျှင် အဆုံးရှိကုန်၏။ ထိုသိကြားမင်းကြီး၊ နတ်မင်းကြီး၊ ဗြဟ္မာမင်းကြီးတို့သည်လည်း အဝိဇ္ဇာအစရှိသော ကိလေသာဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်တို့မှ ကျွတ်လွတ်ခြင်း မရှိကြသေးသောကြောင့် ယနေ့ သိကြားမင်းကြီး၊ နတ်မင်းကြီး၊ ဗြဟ္မာမင်းကြီး၊ နောက်နေ့၌ ခွေးဘဝ၊ ဝက်ဘဝအစရှိကုန်သော အပါယ်ဘဝသို့ ကျရောက်ရန် ဝဋ်ဒုက္ခဘေးကြီးတို့ တင်းလင်းရှိနေကုန်၏။ အဝိဇ္ဇာ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းတည်းဟူသော နိဗ္ဗာနသုခမူကား နိစ္စမျိုးဖြစ်ကုန်၏။ အနမတဂ္ဂသံသရာတွင် ဘယ်အခါမှ ပျက်ဆုံးခြင်းမရှိ၊ မြတ်စွာဘုရားတို့သည်လည်း အဝိဇ္ဇာအစရှိသော ကိလေသာဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်တို့မှ ကျွတ်လွတ်ကြလေကုန်သောကြောင့် ခွေးဘဝ၊ ဝက်ဘဝ-အစရှိသော အပါယ်ဘဝတို့နှင့်တကွ ခပ်သိမ်းသောဘဝသို့ ကျရောက်ခြင်း မရှိကြကုန်ပြီ။ ဤသို့လျှင် နတ်မင်းကြီး၊ သိကြားမင်းကြီး၊ ဗြဟ္မာမင်းကြီးတို့၏ အကြီးကျယ်ဆုံးသော နတ်ချမ်းသာ၊ ဗြဟ္မာချမ်းသာထက် ဤအဝိဇ္ဇာ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းတည်းဟူသော နိဗ္ဗာနသုခသည် အဆသိန်းသန်းမက သာလွန်မြင့်မြတ်သော

ပရမသုခကြီး ဖြစ်ပေ၏။ လယ်တီပုတ္တအဖြေ ပေါင်းချုပ်ကြည့်။

ပရမသုခမ = အလွန်မွန်မြတ် သိမ်မွေ့သော “နိဗ္ဗာန်” (ထေရ် ၄၁။ ၁၀၄။)၊ ပရမသုည = မွန်မြတ်၍ သင်္ခါရအားလုံးတို့မှ ဆိတ်သုဉ်းသော “နိဗ္ဗာန်”， သင်္ခါရအားလုံးတို့မှ ဆိတ်သုဉ်းသဖြင့် မွန်မြတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသန္ဓေ ၄၁၃။)၊

ပရာမာသဝိပ္ပယုတ္တ = ပရာမာသတရားတို့နှင့်မယှဉ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိဓမ္မာ ၂၈၅-၆။)၊ ပရာယဏ = သံသရာကို ဘေးဟု ဂ္ဂသုများ၏ လည်းလျောင်းရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”， အရိယာသမ္ပုပ္ပတို့ တည်နေရောက်ရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ အဘိဓမ္မာ ၇၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၁။ ၃၄၈။ အဘိဓမ္မာ ၇၇၂။ ၁၉၈။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၉၆။ ဓာန်၊ ဓာန်၊ ၆။ ၇။)၊ ပဝိဝေက = ဥပဝေတို့မှ ကင်းဆိတ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။)၊

ပါရ = သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၏ တဖက်ကမ်းအဖို့ဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”， သံသရာရေအယဉ်၊ သံသရာသမုဒ္ဒ၏ ကမ်းသဖွယ်ဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”， အကန့်ဒေါက်ဆန်ဟုဆိုအပ်သော အဘိသင်္ခါရတို့ကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၁။ သံ၊ ၃။ ၁၉။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၅၀။ ၁၁၇။ ၁၄၉။ ၁၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ အဘိဓမ္မာ ၇၇၃။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၃၈၇။ ၄၀၇။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂၄။ ၃၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၁။ ၃၄၈။ အဘိဓမ္မာ ၇၇၂။ ၂၉၈။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၉၆။ ဓာန်၊ ဓာန်၊ ၆။ ၉။)၊ ပါရိမတီရ = သံသရာ၏ထိုမှာဖက်ကမ်းဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၃၈၃။)၊

ပိပါသဝိနယ = ဝတ္ထုကာမတို့ကို သုံးဆောင်ခံစားလိုမှု “ပိပါသ” တဏှာချုပ်ပျောက် ပျက်စီးရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဝိ၊ ၁။ ၂၃။ ၁၅၂။ အံ၊ ၂။ ၂၉။ ၃၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၅၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။)၊

ဗောဓိ = မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် သိအပ်၊ မျက်မှောက်ပြုအပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ ၁၁၀။ ဝဇီရ၊ ၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၅၁။)၊

ဗြဟ္မစရိယတ္ထ = မြတ်သောမဂ်အကျင့်ဖြင့် သိအပ်၊ ရောက်အပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၃။ ၂၁။)၊ ဗြဟ္မညတ္ထ = အရိယာမဂ်ဖြင့်သိအပ်၊ ရောက်အပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၃။ ၂၁။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၉။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၄၀၈။)၊

ဘယရတ = ဘေးကင်းရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၉။)၊ ဘယရဟိတ = ဇာတိဘေး၊ ဇရာဘေး၊ မရဏဘေး အစရှိသော ဘေးတို့မှကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၉။)၊ ဘဝသံယောဇနက္ခယ = ဘဝသံယောဇနတို့၏ကုန်ရာ “နိဗ္ဗာန်”， ဘဝတို့၌ သတ္တဝါတို့ကို ယှဉ်စေတတ်၊ နောင်ဖွဲ့တတ်သော ဘဝ-ပါးသော သံယောဇနတို့၏ ကုန်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၂။ ၃၁၁။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၆။)၊

မဒနိဗ္ဗာဒန = မာန် ‘မာန’ တို့၏ ကင်းပျောက်ပျက်စီးရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဝိ၊ ၁။ ၂၃။ ၁၅၂။ အံ၊ ၂။ ၂၉။ ၃၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၅၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၃။)၊ မဟာ = ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ အရိယာတို့ ပူဇော်အပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဒိ၊ ၆။ ၃။ ၁၅၂။)၊ မဟန္တ = အရိယာ၏

အဖြစ်ကို ပြုတတ်ရကား မြတ်သည်အဖြစ်
ဟူသော အကြောင်းရှိသော “နိဗ္ဗာန်”
(ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၄၈။)၊ မာနသင်္ခယ = မာန
ကုန်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဣတိဝုတ်။ ၁၉၈။ ဣတိ
ဝုတ်၊ ဌ။ ၅၂။)၊ မာရာဂတိ = မစ္ဆမာရ်၊ ဒေဝ
ပုတ္တမာရ်၊ ကိလေသမာရ်၏ ကျက်စားရာ
မဟုတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၁။ ၁၃၄။
(အဂတိယတ္ထ မာရဿ ကို သမာသလုပ်၍
ဖော်ပြသည်။)၊

မုတ္တိ = တပ်မက်ခင်တွယ်မှု ‘တဏှာ’
ဆင်းရဲအားလုံးမှ လွတ်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်”，
ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်”
(သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ အဘိ၊ ဝိ။ ၁၀၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၈-၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၈။
နိတိ၊ ပဒ။ ၉၅။ တနံ၊ တနံ၊ ဋီ၊ ၉။)၊

မောက္ခ = သင်္ခတတရားတို့မှ လွတ်
မြောက်ရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”，ဘဝအနှောင်
အဖွဲ့မှ လွတ်မြောက်ကြောင်း “နိဗ္ဗာန်”，ဘဝ
နှောင်အိမ်မှ လွတ်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်”，ရာဂ
စသည်တို့မှ လွတ်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်”
(အဘိ၊ ဝတာရု၊ ၇၇၅။ အဘိ၊ ဝတာရု၊ ဋီ၊ ၂။
၁၉၉။ နိတိ၊ ပဒ။ ၉၅။ တနံ၊ တနံ၊ ဋီ၊ ၆။)၊
မောဟက္ခယ = တွေဝေမှု ‘မောဟ’၏ ကုန်
ခန်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၆။)၊
မောဟဝိနယ = တွေဝေမှု ‘မောဟ’ကို ပယ်
ဖျောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၃။ ၇။)၊

ယောဂက္ခေမ = ယောဂ ၄-ပါးတို့ကုန်
ရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၃။ ၅။ သုတ္တနိ။
၂၉၁။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၅။
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၄။ နိတိ၊ ပဒ။
၉၅။ တနံ၊ တနံ၊ ဋီ၊ ၉။)၊

ရာဂက္ခယ = တပ်မက်တွယ်တာမှု ‘ရာဂ’
ကုန်ခန်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၃။ ၇။ အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၀၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၉။)၊ ရာဂဝိနယ =
တပ်မက်မှု ‘ရာဂ’ကို ပယ်ဖျောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်”
(သံ၊ ၃။ ၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၉၉။)၊ ရာဂဝိရာဂ = တပ်မက်မှု ‘ရာဂ’ ၏
တပ်ခြင်းကင်းရာ မဖြစ်ပေါ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဝိ၊
၁။ ၂၃၊ ၁၅၂။ အံ၊ ၂။ ၂၉၊ ၃၀။ ဣတိဝုတ်။
၂၅၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။)၊

ရူပနိရောဓ = ရုပ်အစု၏ ကင်းပြတ်ချုပ်
ငြိမ်း လက်စသိမ်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၁၃၂။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၃။)၊ ရူပနိရောဓ - လည်းကြည့်။

ရူပသင်္ခယ = ရုပ်တို့ ၏ကုန်ဆုံးရာ
“နိဗ္ဗာန်” (နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၂၇။)၊

လောက = ပုန်းအောင်းမှီခိုရာ “နိဗ္ဗာန်”
(သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ ပဋိသံ၊ ၄၁၂။ နေတ္ထိ၊ ၄၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၂၀။ အဘိ၊
ဝတာရု၊ ၇၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၈။ အဘိ၊
ဝတာရု၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၈။ နိတိ၊ ပဒ။ ၉၆။ တနံ၊
တနံ၊ ဋီ၊ ၆။)၊

လောကနိရောဓ = သင်္ခါရလောက၏
ချုပ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၁။ ၆၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၀။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၈။ ဣတိဝုတ်၊
ဌ။ ၃၄၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၃၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၁။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၇။)၊ လောကနိဿရဏ =
လောကမှထွက်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဇာ၊ ဌ၊
၃။ ၃၃၇။)၊ လောကန္တ = သင်္ခါရလောက၏
ဆုံးရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (နိတိ၊ ပဒ။ ၉၅။)၊
လောကုတ္တရဝိမောက္ခ = လောကသုံးပါးမှ
လွန်မြောက်ပြီးဖြစ်၍ ကိလေသာတို့မှ ငွှတ်
မြောက်ရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၂၃၇။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၇။)၊

ဝဋ္ဋဒုက္ခက္ခယ = ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ ကုန်ဆုံးရာ
 “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၈။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၀။)
 ဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏ = ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်
 မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆၃။)
 ဝဋ္ဋဒုက္ခန္တ = ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ဆုံးရာ “နိဗ္ဗာန်”
 (ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၄။)၊ ဝဋ္ဋဒုက္ခပရိယတ္တိ = ဝဋ်ဆင်း
 ရဲမှလွတ်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၉၂။)၊ ဝဋ္ဋဒုက္ခမောစန = ဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်
 မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၁။)
 ဝဋ္ဋဒုက္ခသမုစ္ဆေဒ = ဝဋ်ဆင်းရဲကို ပယ်ဖြတ်
 ဖျက်ဆီးရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၆။)
 ဝဋ္ဋနိရောဓ = ဝဋ် ၃-ပါး၏ချုပ်ရာ “နိဗ္ဗာန်”
 (နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၆၁။)၊ ဝဋ္ဋနိရောဓန = ဝဋ် ၃-
 ပါး၏ အပြီးတိုင်ချုပ်ငြိမ်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊
 ဋီ၊ ၁။ ၂၂၂။)၊ ဝဋ္ဋနိဿရဏ = ဝဋ်ဆင်းရဲမှ
 ထွက်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈၆။
 သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၁။)၊ ဝဋ္ဋုပစ္ဆေဒ = ကမ္မဝဋ်၊
 ကိလေသဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်တို့၏ ပြတ်စဲရာ
 “နိဗ္ဗာန်” (ဝိ၊ ၁။ ၂၃၊ ၁၅၂။ အံ၊ ၃။ ၂၉၊ ၃၀။
 ဣတိဝုတ်။ ၂၅၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၂၈၅။)၊ ဝေဿဂ္ဂ = သင်္ခါရတို့ကို စွန့်လွှတ်
 ရာ “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၂၃၂။)။

ဝါနည = တဏှာမှတစ်ပါးဖြစ်သော
 “နိဗ္ဗာန်” (ဓမ္မပဒ၊ မဟာဋီ၊ ၃၄၊ ၃၈။)၊ ဝါန-
 ဝိရဟ = တဏှာကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (မဟာနိ၊
 ဌ၊ ၁၈၅။)၊ တပ်မက်မှု ‘တဏှာ’ မှ ဆိတ်သုဉ်း
 သော “နိဗ္ဗာန်” (ဓမ္မပဒ၊ မဟာဋီ၊ ၃၄၊ ၃၈။)၊
 ဝါနာဘာဝ = တဏှာမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ဌ၊
 ၃။ ၁၄၉။ ဓမ္မပဒ၊ မဟာဋီ၊ ၃၄၊ ၃၈။)၊ ဝိညာဏ
 = ဉာဏ်အားလုံးတို့ထက် ထူးမြတ်သော

အရိယာမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ထင်ထင်
 သိမြင်အပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဒီ၊ ၁။ ၂၁၃။ ဒီ၊
 ဌ၊ ၁။ ၃၂၅-၆။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉၃။
 သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၁၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၈။)။

ဝိမလ = ရာဂအစရှိသော ညစ်ကြေး
 မတင်သန့်စင်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္ထိ၊ ၄၇။
 နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၂၀။)၊ ဝိမုတ္တာနတ္တရိယ = သင်္ခါတ
 အားလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်သဖြင့် အမြတ်ဆုံး
 “နိဗ္ဗာန်” (ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၃။)၊
 ဝိမုတ္တိ = သင်္ခါရတရားအားလုံးတို့မှ လွတ်
 မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၇။ အဘိ၊
 ဌ၊ ၁။ ၄၃၅။ ဣတိဝုတ်။ ဌ၊ ၃၁၂။ အဘိ၊
 ဝတာရ၊ ၇၇၅။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၉။
 တန်၊ တန်၊ ဋီ၊ ၉။)၊ ဝိမုတ္တိရသ = သင်္ခါရ
 ခပ်သိမ်း ငြိမ်းအေးလွတ်မြောက်၍ ချီးမွမ်းအပ်
 သော “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၀။ သီ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ၁။ ၈၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၂။)၊ ဝိရဟ =
 တဏှာကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဓမ္မပဒ၊ မဟာဋီ၊
 ၃၄၊ ၃၈။)၊ ဝိရာဂ = တဏှာနှင့် ကိလေသာ
 အားလုံးတို့ အကြွင်းမဲ့ပျက်စီးရာ “နိဗ္ဗာန်”
 (ဝိ၊ ၁။ ၂၃၊ ၁၅၂။ မ၊ ၂။ ၉၉။ သံ၊ ၂။ ၅၄၂။
 အံ၊ ၁။ ၁၃၂။ အံ၊ ၂။ ၂၉၊ ၃၀၊ ၁၄၅။ အံ၊ ၃။
 ၂၂၁-၃၊ ၃၄၄၊ ၃၅၄-၅။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၄။
 မဟာနိ၊ ၂၁၊ ၅၇၊ ၁၀၀၊ ၁၀၉၊ ၂၃၈၊ ၂၆၅-၆။
 စူဠနိ၊ ၁၄၂၊ ၁၉၆၊ ၂၂၇။ မိလိန္ဒ၊ ၃၁၁။ မ၊ ဌ၊
 ၂။ ၈၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၂-
 ၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၄-၅။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၅။
 အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၉၊ ၂၃၈။ တန်၊ တန်၊ ဋီ၊ ၈။)၊
 ဝိဝဋ္ဌ = ဝဋ်မှကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်”၊ ကိလေသ
 ဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်တို့၏ - မရှိ - ကင်း
 - ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၀၉။ အံ၊ ဋီ၊

၂။ ၄၇။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ငို။ ၈။)၊ ဝိဝေက = အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့မှ ကင်းဆိတ်လွတ်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၂။ ၃၂၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၈၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၀။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၇၆။)၊ ဝိသယောဂ = ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၂။ ၁၃၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၉။)၊ ဝိသင်္ခါရ = လွတ်မြောက်ရာသင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်”， သင်္ခါရမဟုတ်သော “နိဗ္ဗာန်”， သင်္ခါရတို့၏ ဆန် ကျင့်ဖက်ဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၂။ သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၄၂၁။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၄၈၄။)၊ ဝိသင်္ခါရ - လည်းကြည့်။ ဝိသညတ္တဝိမောက္ခ = ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်၏အစွမ်းအားဖြင့် ကိလေသာတရားတို့နှင့် မယှဉ်သည်ဖြစ်၍ ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ခွာထွက်ရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၂၃၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇၊ ၂၂၆၊ ၂၆၆။)၊ ဝိသလ္လ = ကိလေသာမြှား ငြောင့်မှကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၄၁၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇။)၊ ဝိသုဒ္ဓိ = ရာဂ-စသော ကိလေသာအညစ်အကြေးတို့မှ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၄၈။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ငို။ ၉။)၊ ဝိသောက = စိုးရိမ်ခြင်းကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္ထိ၊ ၄၇။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၂၀။)၊ ဝုပသမ = သင်္ခါရတရားတို့၏ ငြိမ်းအေးရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၈၇။)၊ ဝေါဿဂ္ဂ = ကိလေသာတို့ကို စွန့်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၆။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၈၈။)၊

သံယောဇနပ္ပဟာန = သံယောဇဉ်တို့ကို ပယ်သတ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၃။ ၂၂။)၊ သက္ကာ

ယနိရောဓ = ပရမတ္ထအားဖြင့်ထင်ရှားရှိသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါးနှင့် ယင်းဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော တဏှာ၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဒိ၊ ၃။ ၁၈၁။ သံ၊ ၂။ ၁၂၉။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၄။)၊ သင်္ခါရနိရောဓ = သင်္ခါရတို့၏ချုပ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သုတ္တနိ၊ ၃၃၄။)၊ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။ သင်္ခါရနိရောဓ - လည်းကြည့်။)၊ သစ္စ = စင်စစ်ထင်ရှားရှိသည်ဖြစ်၍ မဖောက်မပြန်မှန်ကန်သော သဘောရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၁။ နေတ္ထိ၊ ၄၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၁၉။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၃။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၄၇။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ငို၊ ၂။ ၁၉၈။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၉၆။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ငို၊ ၆။)၊ သညောဇန-ဝိပ္ပယုတ္တ = သံယောဇဉ်တို့နှင့် မယှဉ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၈။ ၂၂၇၊ ၂၈၀။)၊ သဒ္ဓမ္မ = အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိသောသဘောဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၀။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၉၇။)၊ သန္တ = ကိလေသာပူလောင်မှု၊ ကိလေသာချောက်ချားမှု မရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”， ရာဂ-စသည်တို့ ငြိမ်းအေးကြောင်းဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၁။ နေတ္ထိ၊ ၄၇။ မိလိန္ဒ၊ ၃၀၉။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၁၉။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၂။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ငို၊ ၂။ ၁၉၈။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၉၆။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ငို၊ ၆။)၊ သန္တိ = ကိလေသာတို့ငြိမ်းအေးရာ “နိဗ္ဗာန်” (သုတ္တနိ၊ ၃၂၈။ မဟာနိ၊ ၂၆၆။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၂၇-၈။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ငို၊ ၉။)၊ သန္တိပဒ = ကိလေသာဟူ အပူမလိမ်း ငြိမ်းအေးသောတရားအစု

ဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”，အလုံးစုံသော ကိလေသာ အပူဘေးတို့၏ ငြိမ်းအေးရာဌာနဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသန္ဓေ ၅၇-၈။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃၂။ မဟာနိ။ ၂၆၃-၄။ စူဠနိ။ ၁၄၁-၂။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၂။ ပဋိသန္ဓေ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။ ဣတိဝုတ်။ ဌ၊ ၁၉၉။ ၂၀၂။ သုတ္တနိ။ ဌ၊ ၁။ ၂၄၆။ မဟာနိ။ ဌ၊ ၃၂၇။ နိတိ၊ ပဒ။ ၉၅။)，သန္တိလက္ခဏာ = ငြိမ်းအေးခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၉။)，သန္တိဝရပဒ = ကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းအေးရာလည်းဖြစ်၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် သွားရောက်လည်း သွားရောက်အပ်သော မြတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ၁။ ၂၂၀။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆။)，သန္တိသုခ = ငြိမ်းအေးချမ်းသာသော “နိဗ္ဗာန်” (အပ၊ ၁။ ၃၇၀။)，သန္တိဋ္ဌိက = ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်အပ်သော “နိဗ္ဗာန်” ဝိသယိဖြစ်သော ချီးမွမ်းအပ်သော ဉာဏ် အမြင်ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို အောင်တတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၁။ ၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၆။)，သဗ္ဗက္ခယမောစန = ထုံးနှောင်ဖွဲ့ချီတတ်သော အဘိဇ္ဈာကာယ-ဂုဏ်အစရှိသော ဂုဏ်တရားအားလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၁။ ၂၁၂။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၄။)，သဗ္ဗတောဗဟ = အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန် ၄၀- (အာကာသ၊ အာလောက ကသိုဏ်းကြည့် အလုံးစုံသော ၃၈-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်) ဆိပ်ကမ်းတို့ဖြင့် သက်ဆင်းဝင်ရောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၈။)，သဗ္ဗတောပတ = မိမိဟူသော နိဗ္ဗာန်သမုဒ္ဒရာသို့ သက်ဆင်းရာ များစွာသောကမ္မဋ္ဌာန် ဆိပ်ကမ်းရှိသော “နိဗ္ဗာန်”，တစ်စုံတစ်ခု

ကြောင့် ညစ်နွမ်းမှုမရှိသဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် အရောင်လက်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဒိ၊ ၁။ ၂၁၃။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၅။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉၃။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၁၈။ နိတိ၊ ပဒ။ ၉၅။)，သဗ္ဗဒုက္ခပ္ပမောစန = ဆင်းရဲအားလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၁။ ၄၆၆။)，သဗ္ဗမလဝိရဟိတ = အလုံးစုံသော အညစ်အကြေးတို့မှ ကင်းသော “နိဗ္ဗာန်” (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။)，သဗ္ဗသံယောဇနက္ခယ = သံယောဇဉ်အားလုံး ကုန်းဆုံးချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အံ၊ ၂။ ၃၁၁။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁။)，သဗ္ဗသင်္ခါရပဋိနိဿဂ္ဂ = အလုံးစုံသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရတို့၏ စွန့်လွှတ်ငြိမ်းချုပ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၃။)，သဗ္ဗသင်္ခါရဝိသယုတ္တ = ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရ အားလုံးတို့နှင့် မယှဉ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၁။)，သဗ္ဗသင်္ခါရသမထ = အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့ငြိမ်းအေးရာ “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ၂။ ၉၉။ သံ၊ ၂။ ၁၀၈၊ ၁၀၉။ အံ၊ ၁။ ၁၃၂။ အံ၊ ၂။ ၁၄၅။ အံ၊ ၃။ ၂၂၁၊ ၂၂၂၊ ၂၂၃၊ ၃၄၄။ မဟာနိ။ ၂၁၊ ၅၀၊ ၁၀၀၊ ၁၀၉၊ ၂၃၈။ ၂၆၅-၆။ စူဠနိ။ ၁၄၂၊ ၁၉၆၊ ၂၂၇။ မိလိန္ဒ။ ၃၁၁။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၀။ ပဋိသန္ဓေ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၂-၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၉။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၉။)，သဗ္ဗု (ဗျူ) ပဝိပဋိနိဿဂ္ဂ = အလုံးစုံသော ဥပဓိတို့၏ စွန့်လွှတ်ချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (မ၊ ၂။ ၉၉။ သံ၊ ၂။ ၁၀၈၊ ၁၀၉။ အံ၊ ၁။ ၁၃၂။ အံ၊ ၂။ ၁၄၅။ အံ၊ ၃။ ၂၂၁၊ ၂၂၂၊ ၂၂၃၊ ၃၄၄။ မဟာနိ။ ၂၁၊ ၅၇၊ ၁၀၀၊ ၁၀၉၊ ၂၃၈၊ ၂၆၅-၆။ စူဠနိ။ ၁၅၊ ၁၉၆၊ ၂၂၇။ မိလိန္ဒ။ ၃၁၁။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။

၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၂-၃။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၈၅၊ ၃၈၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၊ ၉၉။)၊ သမ္ဘိ = တင့်တယ် မွန်မြတ်သော “နိဗ္ဗာန်”， ကောင်းသောအခြင်း အရာအားဖြင့် ဖြစ်တတ်သော “နိဗ္ဗာန်”， ကိလေသာတို့၏ ပြိုကွဲပျက်စီးရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (ဇာ၊ ၂။ ၁၄၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၂၊ ၅၂၄။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃၇။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၉၅။)၊ သမ = ကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းအေးရာ “နိဗ္ဗာန်” (နိတိ၊ ပဒ၊ ၉၅။)၊ သမဘူမိဘာဂ-ရမဏီယ = ကိလေသာဟူသော ငြောင့်တံ သင်း ကင်းသဖြင့်ညီညာသော မြေအပြင်ရှိ သကဲ့သို့ဖြစ်၍ မွေ့လျော်ဖွယ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၈၉။)၊ သရဏ = အားထားကိုးကွယ် ရာ “နိဗ္ဗာန်”， ဘေးကိုဖျက်ဆီးရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ ပဋိသံ၊ ၄၁၂။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၉။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၈။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၉၆။ ဓာန်၊ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၇။)၊ သဿတ = အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိသော “နိဗ္ဗာန်”， မြဲသော “နိဗ္ဗာန်” (ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၆။)၊ သဠာယတနနိရောဓ = စက္ခုစသော အာယတန ၆-ပါးတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၃၁၉။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၈။)၊ သာတ = အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အစဉ်ထာဝရသာယာအပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (မိလိန္ဒ၊ ၃၀၉။)၊ သာမညတ္ထ = အရိယာမဂ် ဖြင့် သိအပ်၊ ရောက်အပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၃။ ၂၁။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၈။)၊ သာရ = ခိုင်မာသော အနှစ်နှင့်တူသော “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၄၁၃။)၊

သိဝ = အသရေရှိသော “နိဗ္ဗာန်”， ချမ်းသာကြောင်းဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”， ညှင်းဆဲမှု

အားလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်”， သံသရာမှကြောက်ရွံ့သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ မှီဝဲအပ်သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၁-၂။ နေတ္ထိ၊ ၄၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၉။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၇၇၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၈။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၈။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၉၆။ ဓာန်၊ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၇။)၊ သီတလ = ထာဝစဉ် ကြည်လင်အေးမြ ရာ “နိဗ္ဗာန်” (မိလိန္ဒ၊ ၃၀၉။)၊ သီတိဘာဝ = ငြိမ်းအေးခြင်းသဘောရှိသော “နိဗ္ဗာန်” (အပ၊ ၁။ ၄၄။ အပ၊ ၂။ ၁၉၆။)၊ သုခ = ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှုတို့အနှိပ်စက် မခံရခြင်း၊ ဆင်းရဲမှု၏ တည်ရာမဟုတ်ခြင်းကြောင့် ချမ်းသာသော “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၄၁၁။ မိလိန္ဒ၊ ၃၁၉။ နေတ္ထိ၊ ၄၇။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၂၀။)၊ သုခမဂ္ဂပဂတိက = သုခမဂ္ဂပ ၁၆-ခုနှင့် ဓမ္မာယတန၊ ဓမ္မဓာတ်၌ အကျုံးဝင်ခြင်းတူသော “နိဗ္ဗာန်” (အနု၊ ၃။ ၃၀။) (နိဗ္ဗာန်သည် အလွန်သိမ်မွေ့သောရုပ်နှင့် အလားတူသောကြောင့် သုခမဂ္ဂပဂတိက-ဟုဆိုသည်မဟုတ်။)၊ သုစိ = ကိလေသာအညစ်အကြေးမတင် စင်ကြယ် ရာ “နိဗ္ဗာန်” (မိလိန္ဒ၊ ၃၀၉။)၊ သုညတ = ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟစသော ကိလေသာတို့ ကင်းဆိတ်ရာ “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၈။)၊ သုဒဒ္ဒသ = အလွန်နက်နဲသိမ်မွေ့သော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍ အလွန်မြင့်နိုင်ခဲ့သော “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၁။ နေတ္ထိ၊ ၄၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၁၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၇။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၈။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၉၆။ ဓာန်၊ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၇။)၊ သုဒ္ဓိ = ရာဂ-အစရှိသော အညစ်အကြေးတို့ စင်

ကြယ်ရာ စင်ကြယ်ကြောင်း “နိဗ္ဗာန်” (သံ၊ ၂။ ၅၄၂။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။ တန်၊ တန်၊ ငါ။ ၉။)၊ သုဿမ = (ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ ဟူသော) အကြောင်းတရားတို့၏ ငြိမ်းအေးရာ “နိဗ္ဗာန်” (ပဋိသံ၊ ၁၇၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။)၊ သေဌ = အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်မြတ်သော “နိဗ္ဗာန်” (နေတ္ထိ၊ ၄၇။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၂၀။)၊ ဟေတုပ္ပယုတ္တ = လောဘ-စသော ဟိတ်မရှိရာဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” (အဘိ၊ ၈။ ၂၁၈။)

နိဗ္ဗာန် ဥပမာ

အစောက်နက် အပြောကျယ်လှသော မဟာသမုဒ္ဒရာအတွင်းရှိ ရေနံ ယင်းသမုဒ္ဒရာရှိ ငါး လိပ် မကန်းအစရှိသော သတ္တဝါတို့ကို “ဤရွှေ ဤမျှပမာဏရှိ၏” ဟု နှိုင်းဆ ရေတွက်ရန် မစွမ်းနိုင်သကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်၏ ရုပ်ဆင်း၊ သဏ္ဌာန်၊ အရွယ်ပမာဏကို လောကဥပမာအကြောင်းယုတ္တိ နည်းလမ်းတို့ဖြင့် ပြရန် မစွမ်းနိုင်ချေ။ ယင်းသို့ မဟာသမုဒ္ဒရာ ရေနံ မဟာသမုဒ္ဒရာနေ သတ္တဝါတို့ကို “ဤမျှရှိသည်” ဟု အတိအကျ မနှိုင်းဆ မရေတွက်နိုင်သော်လည်း မဟာသမုဒ္ဒရာသည် အထင်အရှားရှိသကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်၏ရုပ်ဆင်း၊ သဏ္ဌာန်၊ အရွယ်ပမာဏကို ဥပမာအကြောင်းယုတ္တိနည်းလမ်းတို့ဖြင့် ပြရန်မစွမ်းနိုင်သော်လည်း နိဗ္ဗာန်သည် ပရမတ်အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော တရားပင် ဖြစ်၏။ အမှန်တကယ်ဆို ရသော် သမုဒ္ဒရာရေ၊ သမုဒ္ဒရာနေသတ္တဝါတို့ကို တန်ခိုးအရာပါရင်မြောက်ပြီး ပညာရှင်ကြီးတို့ ရေတွက်သော် ရေတွက်နိုင်ရာ၏။ နိဗ္ဗာန်

၏ ရုပ်ဆင်း၊ သဏ္ဌာန်၊ အရွယ်ပမာဏကိုမူ အဘယ်တန်ခိုး ဣဒ္ဓိပါဒ်ပညာရှင်မှ မရေတွက်နိုင်၊ အကြောင်းတစ်မျိုးကို ပြဆိုရလျှင် နာမ်တရားသက်သက်ရှိသော အရူပဗြဟ္မာတို့၏ ရုပ်ဆင်း၊ သဏ္ဌာန်၊ အရွယ်ပမာဏကို ဥပမာ အကြောင်းယုတ္တိ နည်းလမ်းတို့ဖြင့် ပြရန် မစွမ်းနိုင်သကဲ့သို့ နာမ်တရားဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၏ ရုပ်ဆင်း၊ သဏ္ဌာန်၊ အရွယ်ပမာဏကို ဥပမာ အကြောင်းယုတ္တိ နည်းလမ်းတို့ဖြင့်ပြရန် မစွမ်းနိုင်၊ နာမ်တရားသက်သက်ရှိသော အရူပဗြဟ္မာတို့၏ ရုပ်ဆင်း၊ သဏ္ဌာန်၊ အရွယ်ပမာဏကို ဥပမာ အကြောင်းယုတ္တိ နည်းလမ်းတို့ဖြင့် ပြရန် မစွမ်းနိုင်သော်လည်း နာမ်တရားသက်သက်ရှိသော အရူပဗြဟ္မာတို့သည် တကယ်ထင်ရှားရှိကုန်သကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်၏ ရုပ်ဆင်း၊ သဏ္ဌာန်၊ အရွယ်ပမာဏကို ဥပမာအကြောင်းယုတ္တိနည်းလမ်းတို့ဖြင့် ပြရန်မစွမ်းနိုင်သော်လည်း နိဗ္ဗာန်သည် ပရမတ်အားဖြင့် ဧကန်ထင်ရှားရှိသောတရားပင် ဖြစ်၏။ စင်စစ်ဧကန် ချမ်းသာလှသော တရားသာဖြစ်၏။ (မိလိန္ဒ။ ၃၀၃-၄။)

နိဗ္ဗာန်၏ ရုပ်ဆင်း၊ သဏ္ဌာန်၊ အရွယ်ပမာဏကို ဥပမာအကြောင်းယုတ္တိနည်းလမ်းတို့ဖြင့်ပြရန် မစွမ်းနိုင်ဟု ဆိုသည်မှာ သရုပ်သကောင် အထည်ကိုယ်ခြပ်အားဖြင့် မပြနိုင်ခြင်းကိုဆိုသည်။ ဂုဏ်အားဖြင့်မူ ဥပမာပြနိုင်၏။ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ အနည်းငယ် ဥပမာဖြင့် ဖော်ပြရသော် -

ပဒုမ္မာကြာပန်းသည် ရေဖြင့် မလိမ်းကျံ မကပ်ငြိသကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်သည် ကိလေသာ

အလုံးစုံတို့ဖြင့် လိမ်းကျံကပ်ငြိခြင်း အလျှင်ပင် မရှိချေ။ ရေသည် အေးမြ၍ ပူလောင်မှုကို ငြိမ်းစေနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှု၊ ခြောက်ကပ်မှု၊ ဆာလောင်မွတ်သိပ်မှု၊ နေပူမှုတို့ နှိပ်စက်ခံရသူ သတ္တဝါဟူသမျှတို့၏ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှု၊ ခြောက်ကပ်မှု၊ ဆာလောင်မွတ်သိပ်မှုကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း နိဗ္ဗာန်သည်အေးမြချမ်းကြည်၍ ကိလေသာဟူသော ပူလောင်မှုအားလုံးကို ငြိမ်းစေနိုင်၏။ တဏှာဟူသော ဆာလောင်မွတ်သိပ်မှု အတော်ဘေးကို ပယ်ဖျောက်နိုင်၏။ အဆိပ်ဖြေဆေးသည် အဆိပ်နှင့်စက်ခံရသူ သတ္တဝါဟူသမျှတို့၏ ကိုးကွယ် အားထားရာဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အနာရောဂါတို့၏ အဆုံးကို ပြုသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အသက်ရှည်စေနိုင်၍ မသေစေနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း နိဗ္ဗာန်သည် ကိလေသာအဆိပ်အတောက် နှိပ်စက်ခံနေရသော သတ္တဝါတို့၏ ကိုးကွယ်အားထားရာဖြစ်၏။ ဆင်းရဲအားလုံးတို့၏ အဆုံးကို ပြုတတ်၏။ သေမှုမရှိ ပကတိချမ်းသာ၏။ မဟာသမုဒ္ဒရာသည် အကောင်ပုပ်အားလုံးတို့မှ ဆိတ်သုဉ်းသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကြီးကျယ်၍ ဤမှာဖက်ကမ်း၊ ထိုမှာဖက်ကမ်း မရှိဖြစ်အားလုံးတို့ဖြင့် စီးဝင်သော်လည်း မပြည့်နိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးမားသော သတ္တဝါတို့၏ နေရာဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မနှိုင်းယှဉ်နိုင်လောက်အောင် ထူးထွေပြန့်သော လှိုင်းတံပိုးတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသကဲ့သို့လည်းကောင်း နိဗ္ဗာန်သည် ကိလေသာအပူအားလုံးတို့မှ ဆိတ်သုဉ်း၏။

ကြီးကျယ်မွန်မြတ်၍ ဤမှာဖက်ကမ်း၊ ထိုမှာဖက်ကမ်းဟူသည် လုံးဝမရှိ၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံသော သတ္တဝါတို့ဖြင့် မပြည့်နိုင်၊ ဘုရားတစ်ဆူတစ်ဆူ ချွေချွတ်သဖြင့် ကျွတ်တန်းဝင်ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံသည့် ဝေနေယျပေါင်း ၂၄-သင်္ချေ ကုဋေ ၆၀ ဗိုလ်ချေ တစ်သိန်းခန့်ရှိ၏။ ဂင်္ဂါဝါလု သဲစုမက လွန်များလှသည့် ဘုရားရှင်များနှင့် သာဝကတို့ ချွေချွတ်သဖြင့် ကျွတ်တန်းဝင်ပြီးပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဖော်မပြနိုင်လောက်အောင် မြားမြောင်လှသော်လည်း နိဗ္ဗာန်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံ ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ပြည့်သည်ဟူ၍ မရှိနိုင်ချေ။ အညစ်အကြေးမသန်းသည့် အာသဝေါကုန်ခန်းမှု၊ စွမ်းအားရှိမှု၊ ဝသီဘော်ပေါက်ရောက်မှုအားဖြင့် ဂုဏ်အင်ကြီးမားတော်မူကြသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ စံဝင်ရာဖြစ်၏။ မနှိုင်းယှဉ်နိုင်လောက်အောင် ထူးထွေပြန့်ပြောသော ညစ်ကြေးမတွင် စင်ကြယ်သည့် အသိဉာဏ် 'အဝိဇ္ဇာ'၊ လွတ်မြောက်မှု 'ဝိမုတ္တိ' ပန်းတို့ဖြင့် ရောပြွမ်း၏။

စားကောင်းသောက်ဖွယ် ဘောဇဉ်သည် သတ္တဝါအားလုံးတို့၏ အသက်ကို ဆောင်ထားနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါတို့၏ ခွန်အားကို တိုးပွားစေနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါတို့၏ အဆင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပူပန်မှုကို ငြိမ်းအေးစေနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ငတ်မွတ်မှု အားနည်းမှုကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်သည် မိမိကို မျက်မှောက်ပြုသောသူကို အိုမှု၊ သေမှုဖြင့် ပျက်စီးခြင်းမှ အသက်ကို ဆောင်ထားနိုင်၏။ မိမိကို

မျက်မှောက်ပြုသော သတ္တဝါအားလုံးတို့၏ တန်ခိုးလက္ခဏာကို တိုးပွားစေနိုင်၏။ ဂုဏ်အဆင်းကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ကိလေသာ ပူပန်မှုကို ငြိမ်းအေးစေနိုင်၏။ ငတ်မွတ်ခြင်း၊ အားနည်းခြင်း ဆင်းရဲအားလုံးတို့ကို ပယ်ဖျောက်တတ်၏။ ကောင်းကင်သည် ပဋိသန္ဓေ မနေ၊ မအို၊ မသေ မစုတေ၊ ဖြစ်ပေါ်မှု ဥပါဒ် မရှိ၊ နိပ်စက်ညှင်းဆဲရန် ခက်ခဲသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ သူခိုး သူဝှက်တို့ မခိုအောင်း နိုင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ တစ်စုံတစ်ခုကို မမှီသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ငှက်အပေါင်းတို့ ၏ ပျံသန်းသွားလာရာ ဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ အပိတ်အပင် အဆီးအတားမရှိ၊ အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိ သကဲ့သို့ လည်းကောင်း နိဗ္ဗာန်၌ ပဋိသန္ဓေ နေမှု၊ အိုမှု၊ စုတေမှု၊ ဖြစ်ပေါ်မှုဥပါဒ် မရှိ၊ နိပ်စက်ညှင်းဆဲရန် ခက်ခဲ၏။ သူခိုးသူဝှက်တို့ မခိုးဆောင်နိုင်၊ တစ်စုံတစ်ခုကို မမှီ၊ အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ အာရုံပြုသောအားဖြင့် သွားလာရာ ဖြစ်၏။ အပိတ်အပင် အဆီးအတား လုံးဝ မရှိ၊ အဆုံးအပိုင်းအခြားလည်း မရှိ။

ပတ္တမြားရတနာသည် လိုအပ်သမျှသော ချမ်းသာကို ပေးနိုင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ စိတ်ကြည်လင်ရှင်လန်းမှု၊ ထွန်းလင်းတောက်ပမှုကို ပြုနိုင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း နိဗ္ဗာန်သည် လိုအပ်သမျှ ချမ်းသာကို ပေးနိုင်၏။ စိတ်ကြည်လင်ရှင်လန်းမှု ထွန်းလင်းတောက်ပမှုကို ပြုနိုင်၏။

စန္ဒကူးနီသည် ရနိုင်ခဲသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ အတုမရှိကောင်းသော အနံ့ရှိသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ သူမွန်သူမြတ်တို့ ချီးမွမ်း

အပ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း နိဗ္ဗာန်သည် ရနိုင်ခဲ၏။ အတုမရှိကောင်းသော ဂုဏ်အနံ့ရှိ၏။ သူမွန်သူမြတ် အရိယာဇာတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ချီးမွမ်းအပ်၏။

ထောပတ်ကြည်သည် အဆင်း၊ အနံ့၊ အရသာနှင့် ပြည့်စုံသကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်သည် ဂုဏ်ဟူသော အဆင်း၊ သီလဟူသော ရနံ့၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်မှု 'ဝိမုတ္တိ' အရသာနှင့် ပြည့်စုံ၏။

တောင်ထွတ်သည် အထက်သို့ စွင့်စွင့် မြင့်တက်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ မလှုပ်ရှားသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ တက်ရောက်နိုင်ခဲသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ မျိုးစေ့အားလုံးတို့၏ ပေါက်ရောက်ရာ မဟုတ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်းတို့မှ လွတ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း နိဗ္ဗာန်သည် ဂုဏ်အားဖြင့် အလွန်မြင့်၏။ လှုပ်ရှားခြင်း အလျင်းမရှိ၊ အကျယ်ကိလေ သိန်းကုဋေအားလုံးတို့ မတက်ရောက်နိုင်၊ စည်ပင်ပေါက်ရောက်ရာ မဟုတ်၊ ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်းမှ လွတ်ကင်း၏။ (မိလိန္ဒ။ ၃၀၃-၄)။

နိရောဓသေဇ္ဈာဟုဆိုအပ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ထမ်းဆောင်ထားသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို ပစ်ချ လွှတ်ချလိုက်ခြင်းနှင့်တူ၏။ ကျင်နာလှစွာသော အနာရောဂါ ပျောက်ငြိမ်းခြင်းနှင့်လည်းတူ၏။ သာယာဝပြော အစာပေါ့၍ ငြိမ်းချမ်းသာယာခြင်းနှင့်လည်းတူ၏။ ဘေးရန်ခပ်သိမ်း အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ် ငြိမ်းအေးခြင်းနှင့်လည်းတူ၏။ အဆိပ်ပင်၏ အမြစ်ရင်းကို အကြွင်းမဲ့ ခုတ်ဖြတ်လိုက်ခြင်းနှင့်လည်းတူ၏။ ဘေးရန် မရှိခြင်းနှင့်လည်းတူ၏။ ရေအယဉ်ကြီး၏

ဟိုမှာဖက်ကမ်းနှင့်လည်းတူ၏။ (အဘိ၊ ၄၊ ၂။
၈၃၊ ၁၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၃။)

နိဗ္ဗာန်သည် လိုချင်တပ်မက်မှု 'ရာဂ' မီး၊
အမျက်ထွက်ပြစ်မှားမှု 'ဒေါသ' မီး၊ တွေဝေမှု
'မောဟ'မီးတို့ လောင်မြိုက်ခံရသော ပုဂ္ဂိုလ်
တို့ ချမ်းသာသုခကို ရစေနိုင်သဖြင့် မီးပူ
မီးဘေး ကင်းဝေးရာအရပ်နှင့်လည်းတူ၏။
ကာမဂုဏ်အယုတ် ကိလေသာအပုပ်တို့
နှိပ်စက်ခံနေရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ချမ်းသာ
သုခကို ရစေနိုင်သဖြင့် အပုပ်မျိုးတို့ မရှိရာ
အရပ်နှင့်လည်းတူ၏။ ကိလေသာရွံ့ညွန့်တွင်း
သို့ သက်ဆင်းကျရောက်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့
အား ချမ်းသာသုခကို ရစေနိုင်သဖြင့် ရွံ့ပုပ်
ညွန့်စေးကင်းဝေးရာ အရပ်နှင့်လည်းတူ၏။
(မိလိန္ဒ၊ ၃၀၉၊ ၃၁၀။)

သင်္ခါရနှင့်ဆန့်ကျင်သောနိဗ္ဗာန်

သင်္ခါရတရားနှင့် နိဗ္ဗာန်သည် ပြောင်းပြန်
ဆန့်ကျင်၏။ ရှေးကကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌
ဖြစ်ခြင်းသဘောသည် သင်္ခါရ ရှေးကကြောင့်
ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ မဖြစ်ခြင်းသဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊
ရှေးကကြောင့် ဖြစ်သည်အတိုင်း ဆက်လက်
ဖြစ်နေခြင်းသဘောသည် သင်္ခါရ ယင်းသို့
ဆက်လက်ဖြစ်မနေခြင်းသဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊
ပုံပန်းသဏ္ဌာန်ကဲ့သို့ အရိပ်နိမိတ်ထင်ခြင်း
သဘောသည် သင်္ခါရ ယင်းကဲ့သို့ အရိပ်
နိမိတ်မထင်ခြင်းသဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊ နောင်
အခါ ပဋိသန္ဓေတည်နေအောင် အားထုတ်
ခြင်းသဘောသည် သင်္ခါရ ယင်းသို့ အားမထုတ်ခြင်းသဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊ နောင်
အခါ ဘဝချင်းစပ်လျက် ဖြစ်ခြင်းသဘော

သည်သင်္ခါရ ယင်းသို့မဖြစ်ခြင်းသဘောသည်
နိဗ္ဗာန်၊ ပဋိသန္ဓေတည်နေရာ လားရောက်အပ်
သော ဂတိသည် သင်္ခါရ ပဋိသန္ဓေတည်နေ
ရာ လားရောက်အပ်သော ဂတိမှကင်းသော
သဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊ ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်း
သဘောသည် သင်္ခါရ ခန္ဓာတို့၏ မဖြစ်ခြင်း
သဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊ အကျိုးဝိပါက်၏ ဖြစ်
ခြင်းသည် သင်္ခါရ အကျိုးဝိပါက်၏ မဖြစ်
ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်၊ ထိုထိုဘဝ၌ ဖြစ်သော
သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာကိုယ် ရှေးဦးစွာထင်ရှား
ဖြစ်ခြင်းသည် သင်္ခါရ ယင်းသို့ ထင်ရှား
မဖြစ်ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်၊ ခန္ဓာတို့၏ ရင့်ရော်
ယိုယွင်း အိုမင်းခြင်းသဘောသည် သင်္ခါရ
ရင့်ရော်ယိုယွင်း အိုမင်းခြင်း မရှိမှုသဘော
သည် သင်္ခါရ ရင့်ရော်ယိုယွင်း အိုမင်းခြင်းမရှိ
မှုသဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊ တတ်ချောက်ချားခြင်း
အကြောင်းရင်းရှိသော သည်းခြေနာ၊ သလိပ်
နာ၊ လေနာ၊ သန့်ပါတ်နာ၊ ဥတုဖောက်ပြန်
နာ၊ မညီမညွတ် သွားလာနေထိုင်ခြင်းကြောင့်
ဖြစ်သော ညောင်းညာကျင်နာကိုကံခဲမှု
ဝေဒနာ၊ ဂယောဂခေါ် ဥပက္ကမနာ၊ ကမ္မစနာ
ဤလေးမျိုးတို့သည် သင်္ခါရ ယင်းအနာမျိုး
တို့မရှိခြင်းသဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊ ပျက်ခြင်း
ဒီဝီတိန္ဒြေ 'အစဉ်ပြတ်စဲခြင်းသဘောသည်
သင်္ခါရ ပျက်ခြင်းဒီဝီတိန္ဒြေ အစဉ်ပြတ်စဲခြင်း
မရှိမှုသဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊ ဆွေမျိုးပျက်စီး
ခြင်း ဉာတိဗျသန-စသည်တို့ တွေ့ထိနှိပ်စက်
အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ပူပန်ခြင်းသဘော
သည် သင်္ခါရ ယင်းပူပန်ခြင်း မရှိမှုသဘော
သည် နိဗ္ဗာန်၊ ဉာတိဗျသန-စသည်တို့ တွေ့
ထိနှိပ်စက်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ နှုတ်ဖြင့်

ယောင်ယမ်းမည်တမ်းခြင်းသဘောသည် သင်္ခါရ ယင်းသို့ နှုတ်ဖြင့် ယောင်ယမ်းမည် တမ်းခြင်း မရှိသဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊ ပြင်း ထန်စွာ စိတ်ဆင်းရဲခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဒေါသသည် သင်္ခါရ ပြင်းထန်စွာ စိတ်ဆင်း ရဲခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဒေါသမရှိသဘော သည် နိဗ္ဗာန်။ (ပဋိသံ။ ၁၅၊ ၁၆။ ပဋိသံ။ ၅၊ ၁၊ ၈၇၊ ၂၄၂-၃။) ဘေးဘျမ်းရှိသောသဘော သည် သင်္ခါရ၊ ဘေးဘျမ်းကုန်ခန်းသော သဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊ ဆင်းရဲခြင်းသဘော သည် သင်္ခါရ၊ ချမ်းသာခြင်းသဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊ တဏှာဖြင့် သုံးသပ်အပ်သောသဘော သည် သင်္ခါရ၊ တဏှာဖြင့် မသုံးသပ်အပ်သော သဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊ လောဘစသောမီးတို့၊ ညီးညီးပြောင်ပြောင် တောက်လောင်အပ် သော သဘောသည် သင်္ခါရ၊ ယင်းမီးတို့မှ ငြိမ်းအေးခြင်းသဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊ ဤသို့ သင်္ခါရနှင့် နိဗ္ဗာန်တို့ ဆန့်ကျင်ကုန်၏။ (ပဋိသံ။ ၁၂-၄၊ ၅၆-၇။ ပဋိသံ။ ၅၊ ၁။ ၈၈၊ ၂၄၃-၄။)

နိဗ္ဗာန်ဂုဏ်

ခန္ဓာ ၅-ပါး သင်္ခါရတရားသည် မမြဲ သော အဖို့အစုရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်မှုအစ ပျက်မှုအဆုံးရှိသောကြောင့်လည်း ကောင်း 'အနိစ္စ' မမြဲသောတရားဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် မြဲသောအဖို့အစုရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဖြစ်မှုအစ ပျက်မှုအဆုံး မရှိ သောကြောင့်လည်းကောင်း 'နိစ္စ' မြဲသော တရားစစ်မှန်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ဖြစ်မှုပျက်မှုတို့နှိပ်စက် ခံရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဆင်းရဲမှု၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ 'ဒုက္ခ' ဆင်းရဲသောတရား၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဖြစ်မှု ပျက်မှုတို့ နှိပ်စက်မခံရသောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ဆင်းရဲမှု၏ တည်ရာမဟုတ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း 'သုခ' ချမ်းသာသော တရား စစ်မှန်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အကြောင်းတရားတို့ ဖြင့် ဖွဲ့တရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနာ ရောဂါ၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း 'ရောဂ' အနာရှိသောတရား ဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် အကြောင်းတရားတို့ဖြင့် မဖွဲ့တရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနာ ရောဂါ၏ အကြောင်းရင်းမဟုတ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း 'အာရောဂျ' အနာ ကင်းသောတရား စင်စစ်ဖြစ်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ဆင်းရဲမှုတကျင့်နှင့် ယှဉ်စပ်နေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိလေသာမစင်တို့ တသွင်သွင် ယှိစီးနေ သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်မှု ရင့်ရော်မှု ပျက်မှုတို့ဖြင့် ပူးယောင်မှည့်ရင့်ပေါက်ကွဲခြင်း ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း 'ဂဏ္ဌ' အိုင်း အမာမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ယင်းအိုင်းအမာ မရှိသောကြောင့် 'အဂဏ္ဌ' အိုင်းအမာမဟုတ် သော တရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ညှင်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတွင်း၌ ထိုးဆွတ်တတ်သောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ စူးဝင်ခဲ့သော် ဆွဲနှုတ်နိုင်ခဲ့သော ကြောင့်လည်းကောင်း 'သလ္လ' မြှားငြောင့်

မည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် 'ဝိသလ္လ' မြှားငြောင့် မရှိသောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ကဲ့ရဲ့အပ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ မကြီးပွားမှုကို ဆောင်တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဆင်းရဲမှု၏တည်ရာဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း 'အယ' ဆင်းရဲသောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် မကဲ့ရဲ့အပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မကြီးပွားမှုကို မဆောင်တတ် (ကြီးပွားမှုကိုဆောင်တတ်) သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဆင်းရဲမှု၏တည်ရာ မဟုတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း 'အနယ' ဆင်းရဲမရှိသောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် မိမိအလိုအတိုင်းမဖြစ်သူတစ်ပါးအလိုအတိုင်း ဖြစ်ရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနာရောဂါ၏ နီးကပ်သော အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း 'အာဗာဓ' နှိပ်စက်တတ်သောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ယင်းအကြောင်းတို့ လုံးဝမရှိသောကြောင့် 'အနာဗာဓ' ညှင်းဆဲမှုမရှိသောတရား ညှင်းဆဲမှု၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် မိမိအလိုသို့မလိုက်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အစိုးမရသဖြင့် မိမိသဘောကျဖြစ်အောင် မစီမံမပြုလုပ်နိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း 'ပရ' တစိမ်းပြင်ပမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ယင်းအကြောင်းတို့ မရှိသောကြောင့် 'အပရပ္ပစ္စယ' အကြောင်းတစ်ပါးကင်းသော တရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အို နာ သေရေး ဒုက္ခဘေးတို့ဖြင့် ခဏိကာဘင်အားဖြင့် ပျက်တတ်အဆုံးစုတိအားဖြင့် ပျက်တတ်သောကြောင့်

'ပလောက' ပျက်စီးတတ်သောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ယင်းအကြောင်းတို့ မရှိသောကြောင့် 'အပလောကဓမ္မ' ပျက်စီးခြင်းကင်းသော တရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် များသောပျက်စီးခြင်းကို ဆောင်တတ်သောကြောင့် 'ဤတိ' ဘေးရန်ရှိသောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ပျက်စီးခြင်းကို မဆောင်တတ်သောကြောင့် 'အနိတိက' ဘေးရန်မရှိသောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် များစွာသောအကျိုးမဲ့ကို ဆောင်တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အလုံးစုံသော ဘေးရန်ဥပါဒ်တို့၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း 'ဥပဒ္ဒဝ' ဥပဒ္ဒဝေမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ယင်းအကြောင်းတို့ မရှိသောကြောင့် 'အနုပဒ္ဒဝ' ဥပါဒ္ဒဝေမရှိသောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ဘေးအားလုံးတို့၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဆင်းရဲငြိမ်းအေးမှု၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း 'ဘယ' ဘေးမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ယင်းအကြောင်းတို့ မရှိသောကြောင့် 'အဘယ' ဘေးမရှိသော တရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် များစွာသော အကျိုးမဲ့တို့ဖြင့် အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့အပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အပြစ်တို့ဖြင့် ငြိကပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သည်းခံခြင်းငှါ မထိုက်သောကြောင့်လည်းကောင်း 'ဥပသဂ္ဂ' နှိပ်စက်တတ်သောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ယင်းအကြောင်းတို့ မရှိသောကြောင့် 'အနုပသဂ္ဂ' မနှိပ်စက်တတ်သော တရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အို နှာ သေရေး ဒုက္ခ
ဘေးတို့နှင့် လာဘ်ရမှုစသော လောကုဝံတို့
သည် တုန်လှုပ်စေအပ်သောကြောင့် 'စလ'
တုန်လှုပ်တတ်သော တရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်
သည် ယင်းအကြောင်းတို့ မရှိသောကြောင့်
'အစလ' မတုန်လှုပ်တတ်သော တရားမည်
၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် သူတစ်ပါးတို့ လုံ့လဖြင့်
လည်းကောင်း၊ မိမိသဘောအားဖြင့်လည်း
ကောင်း ကျိုးပြတ်ပျက်စီးတတ်သောကြောင့်
'ပဿာဂီ' ကျိုးပျက်တတ်သောတရားမည်၏။
နိဗ္ဗာန်သည် ယင်းအကြောင်းတို့ မရှိသော
ကြောင့် 'အပဿာဂီ' ကျိုးပျက်ခြင်း အလျင်း
မရှိသော တရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အခိုက်အတန့်အား
လုံး၌ ကျရောက်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊
မြဲမြံတည်တံ့မှု မရှိသောကြောင့်လည်း
ကောင်း 'အဒ္ဓါဝ' ခိုင်ခန့်မှုမရှိသော တရား
မည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ယင်းအကြောင်းတို့ မရှိ
သောကြောင့် 'ဝုဝ' ခိုင်ခန့်သောတရားမည်
၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ဘေးရန်မှ မစောင့်
ရှောက်တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊
ဘေးရန်ကုန်ခန်းမှု မရသောကြောင့်လည်း
ကောင်း 'အတာဏ' မှီခိုအားထားရာတရား
မဟုတ်ပါချေ။ နိဗ္ဗာန်သည် ဘေးရန်မှစောင့်
ရှောက်တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊
ဘေးရန်အားလုံးတို့၏ ကုန်ခန်းရာဖြစ်သော
ကြောင့်လည်းကောင်း 'တာဏ' မှီခိုအားထား
ရာတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ပုန်းအောင်းခြင်းငှါ
မထိုက်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပုန်း
အောင်းသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပုန်းအောင်းရာကိစ္စ
ကို မပြုတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း
'အလေဏ' ပုန်းအောင်းရာမဟုတ်သော
တရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ပုန်းအောင်းခြင်းငှါ
ထိုက်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပုန်း
အောင်းသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပုန်းအောင်းရာကိစ္စ
ကို ပြုတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း
'လေဏ' ပုန်းအောင်းရာဖြစ်သောတရားမည်
၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ဘေးအတန်တန် ရန်
သွယ်သွယ်မှ မကာကွယ် မစောင့်ရှောက်
တတ်သောကြောင့် 'အသရဏ' ကိုးကွယ်
ရာမဟုတ်သောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည်
ဘေးအတန်တန် ရန်အသွယ်သွယ်မှ ကာ
ကွယ်စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့်
'သရဏ' ကိုးကွယ်ရာ တရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ပုထုဇဉ်တို့ ကြံဆအပ်
သော ခိုင်မြဲမှု၊ တင့်တယ်မှု၊ ချမ်းသာမှု၊ အစိုး
ရမှုတို့မှ ဆိတ်သုဉ်းသောကြောင့် 'ရိတ္တ'
တရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ခိုင်မြဲမှု၊ တင့်တယ်
မှု၊ ချမ်းသာမှု၊ အစိုးရမှုတို့မှ မဆိတ်သုဉ်း
သောကြောင့် 'အရိတ္တ' တရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ခိုင်မြဲမှုစသည် မရှိ
သောကြောင့် 'တုစ္ဆ' အချည်းနှီးသောတရား
မည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ခိုင်မြဲမှုစသည်တို့ မရှိ
သောကြောင့် 'အတုစ္ဆ' အချည်းနှီးမဟုတ်
သော တရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ပိုင်ဆိုင်သောအရှင်
စသည်မှကင်းသောကြောင့် 'သုည' ဆိတ်

သုဉ်းသောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခါရ အားလုံးမှ ဆိတ်သုဉ်းသောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ မွန်မြတ်သောသဘောဖြစ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း 'ပရမသုည' အမွန်မြတ် ဆုံးသင်္ခါရ ဆိတ်သုဉ်းသောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် မိမိကိုယ်တိုင် ပိုင်ရှင် မဟုတ်သောကြောင့် 'အနတ္တ' အတ္တမဟုတ် သောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခါတ၊ အသင်္ခါတတရားအားလုံးထက် မြတ်သော ကြောင့် 'ပရမတ္ထ' မြတ်သောသဘောမည် ၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ဖြစ်ရခြင်း၏ ဆင်းရဲ သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဆင်းရဲမှုဒုက္ခ၏ အပြစ် အပြစ်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း 'အာဒိနဝ' အပြစ်ရှိသောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန် သည် ဖြစ်ရခြင်းဆင်းရဲမရှိသောကြောင့် 'အနာဒိနဝ' အပြစ်မရှိသောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အိုမှု၊ သေမှု ၂-ခု သော အကြောင်းတို့ဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်း သဘောရှိသောကြောင့် 'ဝိပရိကာမဓမ္မ' ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောရှိသောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် အိုမှု၊ သေမှု ၂-ခုသော အကြောင်းတို့ဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော အလျှင်းမရှိသောကြောင့် 'အဝိပရိကာမဓမ္မ' ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောမရှိသောတရားမည် ၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အကာအလား အား နည်းသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ချမ်းသာ အမျိုးမျိုးကို ဖျက်ချိုးတတ်သောကြောင့်လည်း ကောင်း 'အသာရက' အနှစ်မရှိသောတရား မည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ယင်းအကြောင်းတို့မရှိ

သောကြောင့် 'သာရ' အနှစ်ရှိသောတရား မည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် 'အဃမူလ' ဆင်းရဲ ခြင်း အရင်းခံဖြစ်သောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန် သည် 'အနဃမူလ' ဆင်းရဲခြင်းအရင်းခံ မဟုတ်သောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် မိတ်ဆွေယောင် ဆောင်သောရန်သူကဲ့သို့ အကျွမ်းဝင် အရော ဝင်သူကို သတ်တတ်သောကြောင့် 'ဝဂေ' သတ်တတ်သောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် 'အဝဂေ' မသတ်တတ်သောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် 'ဝိဘဝ' အထူးအထွေ ဖြစ်တတ်သောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် 'အဝိဘဝ' အထူးထူးအထွေထွေ မဖြစ်တတ် သောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အာသဝေါတရားတို့ ၏ နီးကပ်သောအကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် 'သာသဝ' အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ် သောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် အာသဝေါ တရားတို့၏ အကြောင်းမဟုတ်သောကြောင့် 'အနာသဝ' အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံ မဟုတ်သောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ဖြစ်စေ့ဟုတ်သော 'ဇနက' အကြောင်း၊ ထောက်ပံ့တတ်သော 'ဥပထမ္ဘက' အကြောင်းတို့သည် ပြုပြင်စီရင် အပ်သောကြောင့် 'သင်္ခါတ' အပြုပြင်ခံတရား မည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ဇနကအကြောင်း၊ ဥပထမ္ဘကအကြောင်းတို့သည် မပြုပြင် မစီရင်အပ်သောကြောင့် 'အသင်္ခါတ' ပြုပြင် မခံရသောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် 'မာရာမိသ' မဇ္ဈမာရ်၊ ကိလေသမာရ်တို့၏ အစာဖြစ်သောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် 'နိရာမိသ' မဇ္ဈမာရ်၊ ကိလေသမာရ်တို့၏ အစာမဟုတ်သောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် 'ဇာတိဓမ္မ' ဖြစ်ခြင်း သဘောရှိသောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် 'အဇာတ' ဖြစ်ခြင်းသဘောမရှိသောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် 'ဧရာဓမ္မ' ရင့်ရော်ယိုယွင်း အိုမင်းမှည့်ပျော်ခြင်းသဘောရှိသောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် 'အဧရ' ရင့်ရော်ယိုယွင်း အိုမင်းမှည့်ပျော်ခြင်းသဘောအလျှင်းမရှိသောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် 'ဗျာဓိဓမ္မ' နာခြင်း သဘောရှိသောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် 'အဗျာဓိဓမ္မ' နာခြင်းသဘောမရှိသောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် 'မရဏဓမ္မ' စုတိပျက်ကြွ သေလွန်ခြင်းသဘောရှိသောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် 'အမတ' စုတိပျက်ကြွ သေလွန်ခြင်းသဘောမရှိသောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် 'သောကဓမ္မ' စိုးရိမ်ပူဆွေးခြင်းသဘောရှိသောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် 'အသောက' စိုးရိမ်ပူဆွေးခြင်းမရှိသောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် 'ပရိဒေဝဓမ္မ' ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း သဘောရှိသောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် 'အပရိဒေဝ' ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း သဘောမရှိသောတရားမည်၏။

အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.၂၇- ပ.မ.သ.စ

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် 'ဥပါယာသဓမ္မ' ပြင်းစွာပူပန်ခြင်းသဘောရှိသောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် 'အနုပါယာသ' ပြင်းစွာပူပန်ခြင်းသဘောမရှိသောတရားမည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် 'သံကိလေသိကဓမ္မ' တဏှာ ဒိဋ္ဌိ ဒုစရိုက် သံကိလေသတရားတို့၏ တည်ရာဖြစ်သောတရားမည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် 'အသံကိလိဋ္ဌ' တဏှာ ဒိဋ္ဌိ ဒုစရိုက် သံကိလေသတရားတို့၏ အရာမဟုတ်သောတရားမည်၏။

ဤသို့ ခန္ဓာ ၅-ပါးနှင့် နိဗ္ဗာန်သည် ကွာခြားလှ၏။ ဆန်ကျင်လှ၏။ နိဗ္ဗာန်၏ ဆန်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါးကို ဆန်ကျင်ဖက်အခြင်းအရာအားဖြင့်ရှုလျှင် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်နိုင်၏။ ယင်းသို့ ရှုခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းပင်ဖြစ်၏။ (ပဋိသံ။ ၄၁၁-၄။ ပဋိသံ။ ၄။ ၁။ ၃၁၅-၇။)

နိဗ္ဗာန်မျက်မှောက်ပြုပုံ

နိဗ္ဗာန်သည် လွန်ပြီး 'အတိတ်' တရားလည်း မဟုတ်၊ ရောက်လတ် 'အနာဂတ်' တရားလည်း မဟုတ်၊ ဖြစ်ဆဲ 'ပစ္စုပ္ပန်' တရားလည်းမဟုတ်၊ ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင် ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ဆဲ 'ဥပ္ပန္န' တရားလည်းမဟုတ်၊ ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင် ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ပြီး 'အနုပ္ပန္န' တရားလည်းမဟုတ်၊ မချွတ်ဖြစ်ထိုက်သော 'ဥပ္ပါဒနိယ' တရားလည်းမဟုတ်၊ သို့ဖြစ်လျှင် 'နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဖြစ်ဆဲကို မျက်မှောက်ပြုသလော၊ သို့မဟုတ် ဖြစ်ပေါ်ပြီး နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုသလော'ဟု မေးစရာရှိ၏။

“နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဖြစ်ဆဲနိဗ္ဗာန်ကိုလည်း မျက်မှောက်ပြုသည် မဟုတ်၊ ဖြစ်ပြီး နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း မျက်မှောက် ပြုသည်မဟုတ်’ဟု ဖြေရပေမည်။ ဥပမာ ဆရာ၏ သွန်သင်ပြသမှုဖြင့် အတတ်ပညာ ကို သင်ယူသောတပည့်သည် ဉာဏ်ပညာဖြင့် အတတ်ပညာကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်သကဲ့သို့ ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမတော်ဖြင့် သင်္ခါရ တရားတို့ကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ် သည် ဉာဏ်ပညာဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက် ပြုနိုင်၏။ ထင်းပုံကြီးကို လောင်နေသော မီး လောင်ခံရသော ယောက်ျားသည် မီးမှလွတ် အောင် ရုန်းထွက်၍ မီးမရှိသောအရပ်သို့ ဝင် ရောက်သောအခါ မီးမရှိရာအရပ်၌ ထူးကဲ လွန်မြတ်သော ချမ်းသာကို လက်တွေ့ ရရှိ သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အကောင်ပုပ်အမျိုး မျိုး ကိုယ်အညစ်အကြေးအမျိုးမျိုးတို့ စုပုံရာ အရပ်သို့ ရောက်နေသောယောက်ျားသည် အကောင်ပုပ်ရှိရာအရပ်မှ လွတ်အောင်ရုန်း ထွက်၍ အကောင်ပုပ်မရှိရာ အရပ်သို့ ဝင် ရောက်သောအခါ အကောင်ပုပ်မရှိရာအရပ်၌ ထူးကဲလွန်မြတ်သော ချမ်းသာကို လက်တွေ့ ရရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကြောက်ရွံ့ထိတ် လန့် တုန်လှုပ်နေသော ယောက်ျားသည် ကြောက်ရွံ့ရာအရပ်မှလွတ်အောင် ရုန်းထွက် ၍ ကြောက်ဖွယ်မရှိရာအရပ်သို့ ဝင်ရောက် သောအခါ ထူးကဲလွန်မြတ်သော ချမ်းသာကို လက်တွေ့ရရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ညစ်ငြမ်း နောက်ကျသော ရွှံ့ပုပ်ညွန်စေးရှိရာအရပ်၌ ကျရောက်နေသော ယောက်ျားသည် ရွှံ့ပုပ် ညွန်စေးကို ယက်ထုတ်ပြီးလျှင် ရွှံ့ပုပ်ညွန်စေး

ကင်းဝေရာအရပ်သို့ ကပ်ရောက်သောအခါ ထူးကဲလွန်မြတ်သော ချမ်းသာကို လက်တွေ့ ရရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ မီး ၃-မျိုးမှလွတ်ကင်း၍ အလွန်အကဲ ချမ်းသာသောနိဗ္ဗာန် ကိလေသာအပုပ်မှ လွတ်ကင်း၍ အလွန်အကဲ ချမ်းသာသော နိဗ္ဗာန်၊ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ဖွယ်မှ လွတ် ကင်း၍ အလွန်အကဲချမ်းသာသော နိဗ္ဗာန်၊ ကိလေသာရွံ့ပုပ်ညွန်စေး ကင်းဝေး၍ အလွန် အကဲ ချမ်းသာသောနိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက် ပြုနိုင်ကြကုန်၏။ ယင်းနိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက် ပြုလိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ စတင်ဖြစ်မှုကို သုံးသပ်ရ၏။ ယင်းသို့ သုံးသပ်လျှင် သင်္ခါရတရားတို့၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ရင့်ခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်းဟူသော ဇာတိ ဇရာ ဗျာဓိ မရဏတို့ကို မြင်နိုင်၏။ အစ အလယ် အဆုံး မည်သည့်နေရာမှာ ကြည့် ကြည့် ချမ်းသာမှု သာယာမှု တစ်စုံတစ်ခုမျှ မတွေ့မမြင်၊ ဥပမာ ထင်ရှားပြရလျှင် တစ်နေလုံး ခြစ်ခြစ်တောက်ပူလောင်နေသော သံတွေခဲ၌ အစ အလယ် အဆုံး ၃-ပါးလုံး မှာပင် ကိုင်ရမည်အရပ်ကို မတွေ့မမြင်သကဲ့ သို့ သင်္ခါရတရားတို့၌ ချမ်းသာမှု သာယာမှု တစ်စုံတစ်ခုမျှ မတွေ့မမြင်၊ ယူသင့်သော အရာ ဘာမျှမတွေ့မမြင်၊ ယင်းသို့ မတွေ့ မမြင်သောအခါ စိတ်၌ မမွေ့မလျော်မှု တည် နေတော့၏။ စေတသိက်အပေါင်း၌ ပူလောင် မှု သက်ရောက်လာလေ၏။ ထိုအခါ ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပုန်းအောင်းခိုကိုးရာ မရသဖြင့် ဘဝ ၃-ပါးတို့၌ ငြီးငွေ့လာ၏။ ဥပမာအား ဖြင့် မီးတောက်မီးလျှံရှိသော မီးပုံကြီးသို့ဝင်

သော ယောက်ျားသည် မီးပုံကြီး၌ ပုန်း
အောင်းခိုကိုးရာ မရသဖြင့် မီးပုံကြီးအပေါ်၌
ငြီးငွေ့သကဲ့သို့ပင် ဖြစ်ပေ၏။ သင်္ခါရတရား
တို့၏ ဖြစ်မှုအပေါ်၌ ကြောက်မက်ဖွယ်အား
ဖြင့် ရှုမြင်သောယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား ‘ဤသင်္ခါရ
တရားစုဖြစ်မှုသည် မီးဟုန်းဟုန်းတောက်၍
ပူလောင်လှ၏။ ဆင်းရဲမှု ပင်ပန်းမှုတို့သာ များ
လှ၏။ သင်္ခါရတရားတို့ မဖြစ်မှုနိဗ္ဗာန်သည်
ငြိမ်းအေးလှပေ၏”ဟု ကြည်လင်ရှင်ပျူ အားရ
ကျေနပ်၏။ ဥပမာ — သွားရမည်လမ်း
ပျောက်၍ မျက်စိလည်လမ်းမှားနေသော
ယောက်ျားသည် ထွက်မြောက်ကြောင်းလမ်း
ကောင်း လမ်းမှန်ကို တွေ့မြင်လျှင် လမ်းမှန်
သို့ ပြေးဝင်၍ “ထွက်မြောက်ကြောင်း လမ်း
ကောင်းလမ်းမှန်ကို ရပေပြီ”ဟု ကြည်လင်
ရှင်ပျူအားရကျေနပ်သကဲ့သို့ပင်တည်း။ ထို
ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရတရားစု မဖြစ်မှု
နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှါ မဂ်ကို အားထုတ်ရှာဖွေ
ပွားများလေ၏။ အောက်မေ့မှု ‘သတိ’၊ အား
ထုတ်မှု ‘ဝီရိယ’၊ နှစ်သက်မှု ‘ပီတိ’တို့လည်း
နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှါ ကောင်းစွာတည်ကြည်ကုန်
၏။ ယင်းစိတ်သည် အဆင့်ဆင့်နှလုံးသွင်းစဉ်
မှာပင် သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်စဉ်ကို လွန်
မြောက်၍ သင်္ခါရတရားတို့ မဖြစ်ရာနိဗ္ဗာန်
သို့ သက်ရောက်၏။ ယင်းသို့ သင်္ခါရတရား
တို့ မဖြစ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်သော
ပုဂ္ဂိုလ်ကိုပင် ‘နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနေသူ’
ဟု ခေါ်ဆိုရ၏။ (မိလိန္ဒ။ ၃၁၀-၃။)

မျက်စိအမြင်ရှိ မျက်စိကောင်းသော
ယောက်ျားသည် မည်သည့်အရပ်၌မဆို ရပ်၍
ကောင်းကင်ကို မော့ကြည့်လျှင် မြင်ရသကဲ့

သို့လည်းကောင်း၊ မည်သည့်အရပ်၌နေနေ
အရှေ့အရပ်ဆိုတာ ရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း
သီလလုံးခြုံအောင် ဆောက်တည်၍ သင့်
လျော်သောအကြောင်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်း
ဆင်ခြင်လျှင် သက္ကတိုင်း၊ စိန်တိုင်းစသော
မည်သည့်အရပ်မှနေနေ နိဗ္ဗာန်ကို ဧကန်မုချ
မျက်မှောက်ပြုနိုင်၏။ (မိလိန္ဒ။ ၃၁၃။)

နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုမှုသည်- (၁)
မဂ်ပညာနှင့်တကွဖြစ်သော နာမ်တရား
အပေါင်းဖြင့် မျက်မှောက်ပြုမှု ‘ကာယသစ္စိ-
ကရဏ’၊ (၂) မဂ်ပညာဖြင့် မျက်မှောက်ပြု
မှု ‘ဉာဏသစ္စိကရဏ’ဟူ၍ ၂-ပါးရှိ၏။ (မ၊
၂။ ၃၈၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၄။
ပရမတ္ထဒီပနီ။ ၃၂၉။)

သိမ်မွေ့နက်နဲသော တရားတို့ကို နာ
ကြားပြီးနောက် အနက်အဓိပ္ပါယ် အကြောင်း
အကျိုး ဆက်စပ်ပုံကို အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်
စုံစမ်းဆင်ခြင်သောအခါ တရားတို့သည်
အရောင်တလက်လက် ထွက်နေသော ပတ္တ-
မြားတုံးကြီးကဲ့ကို ချက်တွေ့ထင်ထင် မြင်ရ
သကဲ့သို့ ဉာဏ်မျက်စိ၌ သဘောမှန်အတိုင်း
ထင်ရှားကုန်၏။ ယင်းသို့ ထင်ရှားသောဉာဏ်
ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ အားထုပ်ပြုလုပ်လိုမှု
‘ဆန္ဒ’ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်
အတိုင်း အားထုတ်၏။ ယင်းသို့ ကိုယ်နှင့်
အသက် မငဲ့ကွက်ပဲ နိဗ္ဗာန်သို့ စိတ်ကို
စေလွှတ်၍ အားထုတ်သည်ရှိသော် မဂ်ပညာ
နှင့်တကွ ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက်ဖြစ်သော နာမ်
တရားအပေါင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ မဂ်ပညာ
ဖြင့်လည်းကောင်း မြတ်လှသော ပရမတ္ထ
သစ္စာ မဟာနိဗ္ဗာန်ကို ဧကန်မျက်မှောက်ပြုရ

၏။ (မ၊ ၂။ ၃၈၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၄။)

ကိုယ်နိဗ္ဗာန် သူ့နိဗ္ဗာန်မရှိ

နိဗ္ဗာန်သည် ကိလေသာစသော အကျိုးမဲ့ အားလုံးတို့၏ တည်ရာဖြစ်သော နိမိတ် တရားတို့ကို ဖျက်ဆီး၍ အကျိုးမဲ့တို့၏ မရှိမှု ကို ပြီးစေလျက် အမြဲတည်၏။ သို့ရာတွင် အတိတ်နိဗ္ဗာန်၊ အနာဂတ်နိဗ္ဗာန်၊ ပစ္စုပ္ပန်နိဗ္ဗာန်၊ အရှေ့အရပ်မျက်နှာနိဗ္ဗာန်၊ နောက်အရပ်မျက် နှာနိဗ္ဗာန် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တောရွာ နိဗ္ဗာန်၊ မြို့ရွာနိဗ္ဗာန် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်နိဗ္ဗာန်၊ သူ့နိဗ္ဗာန်၊ လူ့နိဗ္ဗာန်၊ ဗြဟ္မာ နိဗ္ဗာန်၊ မွန်မြတ်သောနိဗ္ဗာန်၊ အလယ်အလတ် နိဗ္ဗာန်၊ ယုတ်ညံ့သောနိဗ္ဗာန်၊ သဗ္ဗညုဘုရား နိဗ္ဗာန်၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနိဗ္ဗာန်၊ သာဝကနိဗ္ဗာန် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ကွဲပြားခြားနားမှု မရှိပါ။ (ပရမတ္ထဒီပနီ။ ၃၂၇-၈။)

အမြဲအစွဲတည်နေရာမရှိသော နိဗ္ဗာန်

နိဗ္ဗာန်၏ အမြဲအစွဲတည်နေရာအရပ် ဟူ၍ မရှိ။ အရှေ့၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက်၊ အထက်၊ အောက်၊ ဖိလာ မည် သည့်အရပ်၌မျှ မရှိ။ နိဗ္ဗာန်၏ အမြဲအစွဲတည် နေရာ မရှိခြင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်မရှိဟု မဆိုရ။ နိဗ္ဗာန်သည် ပရမတ္ထသဘောအားဖြင့် ထင်ရှား ရှိ၏။ နည်းမှန်လမ်းမှန်ဖြင့် ကောင်းစွာကြည့်ကြံ လျှင် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ထင်ထင် မြင်နိုင် ၏။ ဥပမာ-- လောက၌ မီးဆိုတာရှိ၏။ မီး ၏ အမြဲအစွဲတည်နေရာအရပ်ကား မရှိ။ သစ် သား ၂-ခုကို ပွတ်တိုက်လျှင် (မီးခတ်သံနှင့်

မီးခတ်ကျောက်တုန်း ခတ်လျှင်၊ ယမ်းဓာတ် ချင်း ပွတ်ခတ်လျှင်) မီးကိုရနိုင်၏။ ဥပမာ ထပ်ဆင့်ပြရလျှင် လောက၌စကြာရတနာ၊ ဆင်ရတနာ၊ မြင်းရတနာ၊ ပတ္တမြားရတနာ၊ မိဖုရားရတနာ၊ သူကြွယ်ရတနာ၊ သားကြီး ရတနာဟူသော ရတနာ ၇-ပါး ထင်ရှားရှိ၏။ သို့ရာတွင် ယင်းရတနာ ၇-ပါးတို့၏ အမြဲအစွဲ တည်နေရာအရပ်ကား မရှိ။ စကြာမင်းကျင့် ဝတ်ကို မချွတ်မယွင်းကျင့်သော မင်း၏အစွမ်း သတ္တိကြောင့် ရတနာ ၇-ပါး ထင်ရှားရောက် လာသကဲ့သို့ အမြဲအစွဲ တည်နေရာအရပ်မရှိပဲ နည်းမှန်လမ်းမှန်ဖြင့် ကောင်းစွာကျင့်ကြံခြင်း ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်၏။ ရောက်ရှိ နိုင်၏။ (မိလိန္ဒ။ ၃၁၂။)

ချုပ်ငြိမ်းမှု နိဗ္ဗာန်

အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန် ၂-ပါးတို့၌ဖြစ် သော အာယတနတို့ကို အလွန်အကဲ မနှစ် သက်၊ မစွဲလမ်း၊ ဆုံးခန်းရောက်အောင် မသက်ဝင် မတည်နေသော အရိယာတပည့် အား နှစ်သက်တောင့်တမှု 'တဏှာ' ချုပ်၏။ တဏှာချုပ်ခြင်းကြောင့် ဥပါဒါန်ချုပ်၏။ ဥပါ ဒါန်ချုပ်ခြင်းကြောင့် ဘဝချုပ်၏။ ဘဝချုပ် ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေတည်နေမှု 'ဇာတိ' ချုပ် ၏။ ဇာတိချုပ်ခြင်းကြောင့် အိုမှု၊ သေမှု၊ စိုး ရိမ်မှုဆွေးမှု၊ ငိုကြွေးမှု၊ ကိုယ်ဆင်းရဲမှု၊ စိတ် ဆင်းရဲမှု၊ ပြင်းစွာပင်ပန်းမှုတို့ ချုပ်ငြိမ်းကုန် ၏။ ဤဆင်းရဲစုအားလုံး လက်စသိမ်း ချုပ်ငြိမ်းမှုသည် နိဗ္ဗာန်မည်တော့၏။ (မိလိန္ဒ။ ၇၁။)

နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ

ချမ်းသာသည် ခံစားမှု 'ဝေဒနာ' ချမ်းသာ၊ ငြိမ်းအေးမှု 'သန္တိ' နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာဟူ၍ ၂-ပါးရှိ၏။ ထိုတွင် လူ့စည်းစိမ်၊ နတ်စည်းစိမ်၊ ဗြဟ္မာစည်းစိမ်ကိုရ၍ ခံစားခြင်း၏ ဘဝမ်းသတ္တိကြောင့်ဖြစ်သော နှစ်သက်မှု 'ဝမ်းမြောက်မှု' ချမ်းသာသည် ခံစားမှု 'ဝေဒနာ' ချမ်းသာမည်၏။ ယင်းခံစားမှု 'ဝေဒနာ' ချမ်းသာသည် ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း လျှပ်စည်းလက်သကဲ့သို့ ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိ၏။ လူ့စည်းစိမ်-စသော စည်းစိမ်တို့ကလည်း မြဲသောသဘောမရှိကုန်သဖြင့် အဆုံးအမစရှိသော လိုချင်မှုဆင်းရဲကို အတိုင်းထက်အလွန်တိုးပွားစေကုန်၏။ အားလုံးသောခံစားမှု 'ဝေဒနာ' ချမ်းသာမည်သည် လိုချင်မှုဆင်းရဲကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် စင်စစ်ဆင်းရဲသာဖြစ်၏။ နည်းမှန်လမ်းကျ ကျင့်ကြံအားထုတ်မှုကြောင့် မိမိ၌ဖြစ်ပြီးသော ကိလေသာ၊ အပါယ်ဆင်းရဲ-စသည်နှင့် ဖြစ်ပေါ်ရန်ရှေးရှုနေသော ကိလေသာ၊ အပါယ်ဆင်းရဲစသည်တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းကွယ်ပျောက်မှု ချမ်းသာသည် 'သန္တိ = နိဗ္ဗာန်' ချမ်းသာမည်၏။ လွတ်ငြိမ်းမှု 'သန္တိ = နိဗ္ဗာန်' ချမ်းသာသည်သာလျှင် စင်စစ် မတုန်မလှုပ်သော ချမ်းသာစစ် ချမ်းသာမှန်မည်၏။ လွတ်ငြိမ်းမှု 'သန္တိ = နိဗ္ဗာန်' ချမ်းသာမရှိခဲ့လျှင် လူ့စည်းစိမ်၊ နတ်စည်းစိမ်၊ ဗြဟ္မာစည်းစိမ်တို့ကို ခံစားနေရလင့်ကစား အဝိစိင်ရဲဘေး-စသည်တို့သည် ရှေးရှုတည်နေသည်ဟုပင် ဆိုရ၏။ ထိုဘေးတို့မှ လွတ်ငြိမ်းမှုသည်ပင် နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာမည်၏။ (ပရမတ္ထဒီပနီ၊ ၃၂၈။)

တကယ်ချမ်းသာသော နိဗ္ဗာန်

နိဗ္ဗာန်သည် ဆင်းရဲနှင့်စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ ရောနှောသည်မဟုတ်။ ဧကန်ချမ်းသာသော ချမ်းသာစစ် ချမ်းသာမှန်သာဖြစ်၏။ အချို့က နိဗ္ဗာန်ရအောင် အားထုတ်ရာ၌ ကိုယ်စိတ်ကို ဝီရိယဖြင့်ပူစေ၍ ရပ်မှု၊ စကြံသွားမှု၊ ထိုင်မှု၊ အိပ်မှု၊ အာဟာရမှီဝဲမှုတို့ကို သိမ်းဆည်းရခြင်း၊ ငိုက်မျဉ်းမှုကို ချုပ်တည်းရခြင်း၊ စက္ခု-အစရှိသော အာယတနတို့ကို နှိပ်ကွပ်ရခြင်းတို့ဖြင့် ကိုယ်နှင့်အသက် မငဲ့ကွက်ပဲ ဆင်းရဲပင်ပန်းစွာ ရှာဖွေရခြင်းတို့ကို ကြည့်ရှုပြီးလျှင် "နိဗ္ဗာန်သည် ဆင်းရဲနှင့်ရောနှောနေသည်"ဟု ပြောဆိုတတ်ကြ၏။ ထိုဆင်းရဲများသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ နိဗ္ဗာန်နှင့် တစ်ခြားစီသာဖြစ်ကုန်၏။ တကယ်ဆိုရသော် ယင်းဆင်းရဲများသည် နိဗ္ဗာန်၏ရှေ့၌ ဖြစ်သောတရား၊ နိဗ္ဗာန်ကို ရှာဖွေမှုသာဖြစ်၏။ ဥပမာပြရလျှင် မင်း၏စည်းစိမ်ချမ်းသာကို ခံစားလိုသော မင်းတို့သည် စစ်သည်ဗိုလ်ပါ ခြံရံလျက် ပုန်ကန်ထကြွနေသော တိုင်းစွန်ပြည်များတို့သို့ နှိပ်နင်းဖို့ရန် သွားသောအခါ မှက်၊ ခြင်၊ လေ၊ နေပူတို့ အနှိပ်စက်ခံ၍ ရှိမြှောင်ချောက်ကြား ပြေးသွားရခြင်း၊ ပြင်းပြင်းထန်ထန် စစ်ထိုးရခြင်း-စသော ဆင်းရဲကို ခံစားကြကုန်၏။ ယင်းဆင်းရဲများသည် မင်း၏ချမ်းသာမဟုတ်ပဲ မင်း၏ချမ်းသာရှေ့၌ ဖြစ်သောဆင်းရဲများသာ ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အတတ်ပညာ တတ်မြောက်မှု ချမ်းသာကို လိုချင်သောတပည့်တို့သည် ဆရာများထံ၌ ရှိခိုးခြင်း၊ ခရီးဦးကြိုဆိုခြင်း၊ ရေခတ်ပေးခြင်း၊ အိမ်တံမြက်လှည်းခြင်း-စသောအမှုကြီး

ငယ်တို့ကို ပြုလုပ်ကြရကုန်၏။ ထိုသို့ပြုလုပ်ရခြင်းဆင်းရဲတို့သည် အတတ်ပညာ၏ အကျိုးဆက် ချမ်းသာ၏ ရှေ့ဖြစ်သောဆင်းရဲများသာ ဖြစ်ကုန်၏။ အတတ်ပညာ၏ အကျိုးဆက်ချမ်းသာမဟုတ်၊ အတတ်ပညာရှာဖွေမှုဆင်းရဲနှင့် အတတ်ပညာအကျိုးဆက်ချမ်းသာ တစ်ခြားစီသာ ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်နှင့်နိဗ္ဗာန်ရှာဖွေမှုဆင်းရဲတစ်ခြားစီသာဖြစ်၏။ ယင်းသို့ ဆင်းရဲပင်ပန်းစွာ စစ်ထိုးစစ်တိုက်ပြီးနောက် မင်း၏ချမ်းသာစစ်ကို ခံစားရသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဆင်းရဲပင်ပန်းစွာ ဆရာထံနီး ပညာရှာမှီးပြီးနောက် အတတ်ပညာအကျိုးဆက် ချမ်းသာကို ခံစားကြရသကဲ့သို့လည်းကောင်း အလွန်အမင်း ဆင်းဆင်းရဲရဲ တောတောင်ဂူကျောင်း-စသည်တို့၌ ကိန်းအောင်းကာ နိဗ္ဗာန်ကိုရှာဖွေပြီးနောက် နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ခံစားကြရ၏။ သို့ဖြစ်၍ 'နိဗ္ဗာန်သည် ဆင်းရဲနှင့်မရော၊ စကန်ချမ်းသာ၏။ နိဗ္ဗာန်နှင့်ဆင်းရဲ တစ်ခြားစီသာ ဖြစ်သည်'ဟု ဆိုရ၏။ (မိလိန္ဒ။ ၃၀၁-၂။)

နိဗ္ဗာန်သည် ချမ်းသာ၏ဟုဆိုလျှင် "ယင်းနိဗ္ဗာန်၌ ခံစားမှု 'သုခဝေဒနာ'ရှိပါသလား"ဟု မေးစရာရှိ၏။ နိဗ္ဗာန်၌ ခံစားမှု 'သုခဝေဒနာ'မရှိ၊ ယင်းခံစားမှု 'သုခဝေဒနာ' မရှိခြင်းသည်ပင်လျှင် နိဗ္ဗာန်၌ ချမ်းသာမှုဂုဏ်မည်၏။ ဥပမာ-- တပ်မက်နှစ်သက်ဖွယ် ဂူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကိုစွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်သောချမ်းသာမှု 'သုခ'၊ ဝမ်းမြောက်မှု 'သောမနဿ'ကို ကာမချမ်းသာဟု ဆိုရ၏။ ယင်းကာမတို့မှ ဖွဲ့လျက် ပဌမဈာန်ဝင်စားနေသော ပုဂ္ဂိုလ်အား

ကိလေသာကာမနှင့်တကွဖြစ်သော မှတ်သားမှု 'သညာ'၊ နှလုံးသွင်းမှု 'မနသိကာရ'တို့ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းသည် နာကျင်မှုတစ်မျိုးပင် ဖြစ်၏။ ယင်းနာကျင်မှုသည် ဆင်းရဲ 'ဒုက္ခ' မည်၏။ ဤအကြောင်းကို ထောက်ဆသဖြင့် "ခံစားမှုရှိနေသောတရားသည် ဆင်းရဲ၍ ခံစားမှုမရှိသော နိဗ္ဗာန်သည် ချမ်းသာ၏"ဟု သိနိုင်၏။ ယင်းအတူပင် ဒုတိယဈာန်မှအစ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်တိုင်အောင် သော လောကီဈာန်တို့ကို ဝင်စားနေသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုထိုကျော်လွန်ရမည့် ဆန့်ကျင်ဖက်တရားတို့နှင့်တကွ ဖြစ်နေရသည့် မှတ်သားမှု 'သညာ'၊ နှလုံးသွင်းမှု 'မနသိကာရ'တို့ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းသည် နာကျင်မှု တစ်မျိုးပင် ဖြစ်၏။ ယင်းနာကျင်မှုသည် ဆင်းရဲ 'ဒုက္ခ' မည်၏။ ဤအကြောင်းကို ထောက်ဆသဖြင့် "ခံစားမှုရှိနေသော တရားသည် ဆင်းရဲ၍ ခံစားမှုမရှိသော နိဗ္ဗာန်သည် ချမ်းသာ၏"ဟု သိနိုင်၏။ မှတ်သားမှု 'သညာ'၊ ခံစားမှု 'ဝေဒနာ'တို့၏ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို လုံးဝလွန်မြောက်၍ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားနေသောပုဂ္ဂိုလ်အား ပညာဖြင့် တကယ်ပင်မြင်၍ အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်း၏။ ဤသို့ အာသဝေါတရားတို့ ကုန်ခန်းခြင်း အကြောင်းဖြင့်လည်း နိဗ္ဗာန်သည် ချမ်းသာ၏။ နိဗ္ဗာန် ချမ်းသာကြောင်း သိရ၏။ (အ။ ၃။ ၂၁၃-၅။)

နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို သိသူ

ဆင်းရဲအားလုံး ချုပ်ငြိမ်မှု နိဗ္ဗာန်ကို ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးတို့ ရနိုင်သည်မဟုတ်၊ နိဗ္ဗာန်

ရောက်ကြောင်းအကျင့်ကောင်းကို နည်းမှန် လမ်းမှန်ဖြင့် ကျင့်ကြံ၍ ပိုင်းခြားပြီးသိအပ် သော ဒုက္ခသစ္စာတရားကို ပိုင်းခြားသိမှု၊ ပယ် အပ်သော သမုဒယသစ္စာတရားကို ပယ်မှု၊ ပွားများအပ်သော မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားများမှု၊ မျက်မှောက်ပြုအပ်သော နိရောဓသစ္စာတရား ကို မျက်မှောက်ပြုမှု-ဟူသော” သိ၊ ပယ်၊ ဆိုက်၊ ပွား” ၄-သစ္စာကိစ္စတို့ကို တစ်ပြိုင်နက် ပြီးစီးအောင်ပြုနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ရနိုင်၏။ (မိလိန္ဒ။ ၇၁။)

သို့ရာတွင် နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို မရသေး သောသူသည်လည်း နိဗ္ဗာန်ကို ရပြီးသူတို့ အထံမှ ပြောသံဆိုသံကြားရ၍ မှန်းဆကာ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို သိနိုင်၏။ ဥပမာ—လက် ခြေမပြတ်ဘူးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် လက်ခြေ ပြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ငိုကြွေးမည်တမ်းသံကို ကြားရသဖြင့် “လက်ခြေပြတ်ခြင်း ဆင်းရဲ သည် ဤသို့ပါတကား”ဟု သိကုန်သကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်မရသေး၊ မရောက်သေးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ သည် နိဗ္ဗာန်ရပြီး၊ ရောက်ပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ ၏ ပြောသံဆိုသံကြားရသဖြင့် “နိဗ္ဗာန်ချမ်း သာဆိုတာ ဤသို့ပါတကား”ဟု သိကြရကုန် ၏။ (မိလိန္ဒ။ ၇၁-၂။)

နိဗ္ဗာန်သည် အရှိတရား

အထည်ကိုယ်ခြပ် ပရမတ်အားဖြင့် ကောက်ယူညွှန်ပြ၍ မရနိုင်သောကြောင့် တိတ္ထိတို့ ကြံဆအပ်သော အတ္တသည် ထင်ရှားမရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ လောက၌ ယုန်သတ္တဝါ၏ ဦးချိုသည် ထင်ရှားမရှိ သကဲ့သို့လည်းကောင်း “နိဗ္ဗာန်သည် ပရမတ္ထ

အားဖြင့် တကယ်ထင်ရှားမရှိသည် မဟုတ် လော့”ဟု နိဗ္ဗာန်၌ ယုံမှားသူအချို့တို့က မေးခဲ့လျှင်— အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် စေ- တောပရိယဉာဏ်ဖြင့် သူတစ်ပါးတို့၏ လောကုတ္တရာစိတ်ကို သိနိုင်ကြကုန်သကဲ့သို့ မှန်ကန်သင့်မြတ်သော သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ အကျင့်-ဟူသော အကြောင်းဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ရအပ်၊ သိအပ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် တကယ်ထင်ရှား ရှိ၏။ တိတ္ထိတို့ ကြံဆအပ် သော အတ္တ၊ ယုန်သတ္တဝါ၏ ဦးချိုတို့ မရှိကုန်သကဲ့သို့ မရှိတရားမဟုတ်။ ပဋိသန္ဓေ တည်နေစဉ် အမိဝမ်းကပင် ကန်းလာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ နေ၊ လ-စသော မျက်စိဖြင့် မြင် ကောင်းသော အရာဝတ္ထုတို့ကို မမြင်ဘူးကြ သဖြင့် နေ၊ လ-စသော အရာဝတ္ထုတို့ မရှိဟု မဆိုထိုက်။ မျက်စိမြင်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ မျက်ဝါး ထင်ထင် မြင်တွေ့ နေရသောကြောင့် တကယ်ရှိသည်ဟု ဆိုရသကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်ကို လည်း ပုထုဇဉ်လူမိုက်တို့ မမြင်ရုံမျှဖြင့် မရှိဟု မဆိုထိုက်။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပညာမျက်စိဖြင့် ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့မြင်ရသောကြောင့် “နိဗ္ဗာန်သည် ပရမတ်အားဖြင့် စင်စစ်ဧကန် ရှိသည်”ဟု ပြောဆိုရမည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၉။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၁၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၅- ၆။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၀-၁။)

နိဗ္ဗာန်မရှိလျှင် သမ္မာဒိဋ္ဌိရှေ့သွားရှိသော သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ ခန္ဓာ ၃-ပါး ဂုဏ် ကျေးဇူးတရားတို့ဖြင့် ပေါင်းယူအပ်သည့် မှန်ကန်သောအကျင့်သည် မြဲခဲ့ရာ၏။ အမှန် စင်စစ် ယင်းအကျင့်မှန်သည် နိဗ္ဗာန်သို့ တကယ်ရောက်စေတတ်သော အကျင့်ဖြစ်

သောကြောင့် မြဲသောတရားမဟုတ်။ ယင်းသို့ သမ္မာဒိဋ္ဌိရှေ့သွားရှိသော အကျင့်မြဲနေသောကြောင့်လည်း “နိဗ္ဗာန်သည် မရှိတရားမဟုတ်၊ အရှိတရားသာ ဖြစ်၏”ဟု တနည်းဖြေဆိုရာသေး၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၀။)

“သမ္မာဒိဋ္ဌိ ရှေ့သွားရှိသောအကျင့်သည် မြဲသောတရားမဟုတ်”ဟူသော အထက်ပါ အဖြေစကား၌ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က “မှန်ကန်သော အကျင့်မြတ်ဖြင့် ကိလေသာတရားကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖျတ်ခြင်း အရင်းမူသဖြင့် ခန္ဓာတို့၏ မရှိခြင်း ‘ခန္ဓာဘာဝ’သို့ ရောက်စေတတ်သောကြောင့် ‘သမ္မာအကျင့်သည် မမြဲပါလော’ဟု စောဒနာလျှင် ‘အတိတ်၊ အနာဂတ်ခန္ဓာတို့၏ မရှိခြင်း ‘ခန္ဓာဘာဝ’၌လည်း နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်းမရှိနိုင် (နိဗ္ဗာန်ဟု မဆိုနိုင်) သောကြောင့် စောဒကပုဂ္ဂိုလ် ပြောသည်အတိုင်းသာဆိုလျှင် သမ္မာအကျင့်သည် မမြဲဟုမဆိုနိုင်၊ မြဲသည်သာ၊ မြဲရာရောက်နေပေ၏။ တကယ်တော့ ‘သမ္မာအကျင့်သည် မမြဲ’ဟု ချေပပြောဆိုရာ၏။

ယင်းသို့ ချေပ၍ အရေးနိမ့်ကျသဖြင့် ထပ်ဆင့်ကာ အပြစ်ရှာလျက် “ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာတို့၏ မရှိခြင်း ‘ခန္ဓာဘာဝ’သည်လည်း နိဗ္ဗာန်မည်သည် မဟုတ်ပါလော”ဟု စောဒနာပြန်လျှင် “အတိတ်၊ အနာဂတ်ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ဆဲမဟုတ်ကြပဲ ဖြစ်ပြီး၊ ဖြစ်လတ္တံ့သော ဖြစ်နေသဖြင့် မရှိတရား (ယခုရှိနေဆဲမဟုတ်သောတရား) ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယင်းသည် အတိတ်၊ အနာဂတ်ခန္ဓာတို့သည် အရှိတရားမဟုတ်၊ မရှိတရား

ဖြစ်ကုန်ပြန်လျှင်လည်း ဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်မဟုတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာ၌မှီ၍ဖြစ်သော မဂ်ဇနာ၌ “သဉ္စပါဒိ-သေသနိဗ္ဗာနဓာတ်” သဘောသို့ မရောက်နိုင်ဟူသောအပြစ် ရောက်ရာသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာတို့၏ မရှိခြင်း ‘ခန္ဓာဘာဝ’သည် နိဗ္ဗာန်မမည်နိုင်”ဟု ချေပရပေမည်။ နိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာတို့၏ မရှိခြင်း ‘ခန္ဓာဘာဝ’မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား ဖြစ်ပေသည်။ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ငြိမ်းအေးမှုသဘောသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၆။)

နိဗ္ဗာန်သည်

ခန္ဓာနှင့်စပ်၏ဟူသောအဆို

နိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာနှင့် စပ်သွယ်သည်သာ (= နိဗ္ဗာနမ္ပိ ခန္ဓပဋိဗ္ဗမေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂။ ၇၀။) ယင်း “နိဗ္ဗာနမ္ပိ ခန္ဓပဋိဗ္ဗမေဝ”ဟူသော စကားဖြင့် ခန္ဓာမဟုတ်သော ခန္ဓာနှင့်စပ်သော တရားကို နိဗ္ဗာန်ဟု ယူရသည်။ ခန္ဓာနှင့်စပ်သော တရားဆိုသည်ကား အဝိဇ္ဇာ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၊ တဏှာ၏ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၊ ကိလေသာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၊ နာမ်ရုပ်တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဟူသော စကားမျိုး၌ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဟူသော နိဗ္ဗာန်ကို အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကိလေသာ၊ နာမ်၊ ရုပ်ဟူသော ခန္ဓာတို့နှင့် ဖက်စပ်၍သိရ ပြောဆိုရသောကြောင့် “နိဗ္ဗာနမ္ပိ ခန္ဓပဋိဗ္ဗမေဝ”ဟူသော စကားကို ဆိုသည်။ ထိုစကားဖြင့်ပင်လျှင် ခန္ဓာသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်၊ နိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာမဟုတ်ဟု ထင်ရှားလေသည်။

ပညတ်မျှသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်

“နိဗ္ဗာန်သည် ပညတ်မျှသာဖြစ်သည် မဟုတ်လော့”ဟု မေးလျှင်လည်း “မဟုတ်” ဟုပင် ဖြေရမည်။ အကြောင်းမှာ- “နိဗ္ဗာန်ကို ပညတ်တရား”ဟု ဆိုလျှင် နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသောစိတ်၊ စေတသိက် (မဂ်၊ ဖိုလ်)တို့သည် ပညတ်ကို အာရုံပြုကြရပေလိမ့်မည်။ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော် ပရိတ္တာရမ္မဏတိတ် (အဘိ၊ ၁။ ၂၇၁)၌ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောတရားများကို ဟောတော်မူရာ၌ မဂ် ၄-ပါးနှင့် ဖိုလ် ၄-ပါးတို့ကိုသာ ဟောတော်မူပေသည်။ ပညတ်ကိုအာရုံပြုသည့် တိတ်မုတ်တရားကို ဟောရာ၌ မဂ် ၄-ပါး၊ ဖိုလ် ၄-ပါးတို့ကို ဟောတော်မူမူ၊ အကယ်၍ နိဗ္ဗာန်သည် ပရမတ္ထတရားမဟုတ်ပဲ ပညတ်တရားဖြစ်ခဲ့လျှင် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောတရားကို ခွဲခြား၍ ဟောတော်မူရာ။ သို့ရာတွင် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောတရားနှင့် ပညတ်အာရုံပြုသောတရား ခွဲခြား၍ ဟောထားတော်မူ၏။ သို့ဖြစ်၍ နိဗ္ဗာန်သည် ပညတ်မဟုတ်။ ပညတ်မှ တပါးတခြား ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသောတရားသာ ဖြစ်ပေသည်။ (အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၁၁၁။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၇။)

နိဗ္ဗာန်စံ ပုဂ္ဂိုလ်မရှိ

ကိလေသာ၊ ခန္ဓာ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲအားလုံး ငြိမ်းအေးခြင်းသဘော “နိဗ္ဗာန်” သည်သာ ထင်ရှားရှိ၏။ ငြိမ်းအေးသွားသောပုဂ္ဂိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်စံဝင်သွားသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍မရှိ။ (အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၄။) နိဗ္ဗာန်စံဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မရှိခြင်းကြောင့်လည်း ဘုရားပွင့်

ရာ သာသနာနှင့် ကြုံကြိုက်၍ ဘုရားရှင်၏ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း၊ တရားကောင်းကို နာကြားရသဖြင့် များစွာသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဘဝဇာတ်သိမ်းကြကုန်၍ ကိလေသာ၊ ခန္ဓာချုပ်ငြိမ်းသွားကြသော်လည်း ငြိမ်းအေးခြင်းသဘော ‘နိဗ္ဗာန်တတ်’၏ ယုတ်လျော့သွားသည်၊ ပြည့်သွားသည်ဟူ၍ မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ (ဝိ၊ ၄။ ၄၂၃။ အံ၊ ၃။ ၄၂၊ ၄၅။ အဘိ၊ က။ ၁၆၈။ ဥဒါန။ ၁၄၃။)

တဏှာချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်

လောက၌ တပ်မက်မှု ‘တဏှာ’ ဖြစ်ပေါ်လျှင် ချစ်အပ်၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသော စက္ခုပသာဒ = မျက်စိအကြည်၊ သောတပသာဒ = နားအကြည်-စသည်တို့၌ ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိကြသည်။ (ဒိ၊ ၂။ ၂၄၆-၇။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁၀၆-၈။) ယင်း တဏှာချုပ်ပြန်သောအခါ၌လည်း ပြဆိုပြီးသည် စက္ခုပသာဒ၊ သောတပသာဒ-စသော လောကီတရားတို့၌ပင် ချုပ်၏။ (ဒိ၊ ၂။ ၂၄၇-၉။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁၀၉၊ ၂၁၀။) ယင်းသို့ တဏှာချုပ်ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ အရိယာမဂ်ဖြင့်ပင် ပယ်သတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - လယ်သမားယောက်ျားသည် လယ်ခင်း၌ ဗူးခါးနွယ်ကိုမြင်၍ အညွန့်ဖျားမှစ၍ အမြစ်ရင်းကို ရှာဖွေကာ ဖြတ်ရာ၏။ ယင်းဗူးခါးပင်သည် တဖြည်းဖြည်း ညှိုးချောက်၍ “ဗူးခါးပင်”ဟု ခေါ်ဝေါ်စရာ မရှိလောက်အောင် သေပျောက်ချောက်သွေသွားရာ၏။ နောင်အခါ ထိုလယ်ခင်း၌ ဗူးခါးပင် ချုပ်ပြောက်သွားပြီ၊ သေသွားပြီ၊ အမြစ်

ပါပြုတ်အောင် နှုတ်ပယ်လိုက်ပြီဟု ဆိုရသကဲ့သို့ ချစ်အပ်၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသော စက္ခုပသာဒ-စသောတရားတို့၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော တဏှာကို အရိယာမဂ်ဖြင့် ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီးသောအခါ ယင်းတဏှာသည် ချစ်အပ်၊ သာယာအပ်သော စက္ခု-စသော တရားတို့၌ပင် ချုပ်ပျောက်သွားသည်ဟု ဆိုရ၏။ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ အရိယာမဂ်ဖြင့် အမြစ်ပြတ်အောင် ပယ်ဖြတ်လိုက်သောအခါ ယင်းတဏှာသည် နောင်တဖန်မဖြစ်ခြင်းသို့ ရောက်၏။ ဤဥပမာ၌ ယာခင်းနှင့် စက္ခု-စသောတရားတို့ တူ၏။ ဗူးခါးနွယ်နှင့် တဏှာ တူ၏။ ဗူးခါးနွယ်ကို နောင်မဖြစ်ပေါ်အောင် ပယ်သတ်လိုသော ယောက်ျားနှင့် အရိယာမဂ် တူ၏။ ဗူးခါးနွယ် နောင်မဖြစ်ပေါ်ရန် စိတ်ညွတ်သော ယောက်ျားနှင့် ဗူးခါးနွယ်အမြစ်ကို ဖြတ်ခြင်းနှင့် နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသော အရိယာမဂ်ဖြင့် တဏှာကိုပယ်သတ်မှု တူ၏။ ဗူးခါးနွယ် နောင်မဖြစ်ပေါ်ခြင်းနှင့် တဏှာ၏ နောင်မဖြစ်ပေါ်ကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန် တူ၏။

တောအုပ်တစ်ခု၌ ခိုးသား၊ ဓားပြတို့ ထကြွသောင်းကြမ်းနေကြ၏။ ယင်းခိုးသား၊ ဓားပြတို့ကို လက်ရဖမ်းယူကာ ဆောင်လာ၍ မြို့တော်တောင်ဖက် တံခါး၌ အသေသတ်ရာ၏။ နောင်အခါ တောထည်း၌ ခိုးသား၊ ဓားပြတို့ မရှိကြတော့ကုန်၊ သေကုန်ပြီ၊ သတ်ပြီဟု ဆိုရသကဲ့သို့ ချစ်အပ်၊ သာယာအပ်သော သဘောရှိသော ပသာဒစက္ခု စသောတရားတို့၌ ဖြစ်ပေါ်နေသောတဏှာကို အရိယာမဂ်ဖြင့် ပယ်သတ်အပ်သောအခါ

နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ပယ်သတ်ရာ၏။ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ အရိယာမဂ်ဖြင့် ပယ်သတ်ခြင်းကြောင့် ပသာဒစက္ခု-စသော တရားတို့၌ ဖြစ်နေသောတဏှာ အကြွင်းမဲ့ချုပ်၏။ ယင်းသို့ ဥပမာတစ်မျိုးဖြစ်လည်း သိရာ၏။

ဤဥပမာ၌ တောအုပ်နှင့်စက္ခု-စသော တရားတို့တူ၏။ ယင်း တောအုပ်၌ ထကြွသောင်းကြမ်းနေသော ခိုးသား၊ ဓားပြတို့နှင့် စက္ခု-စသော တရားတို့၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော တဏှာ တူ၏။ ခိုးသူသတ်သမားတို့နှင့် အရိယာမဂ် တူ၏။ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ချုပ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်၌ တဏှာချုပ်သည်မည်၏။ သို့ဖြစ်၍ “တဏှာချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်” ဟု ဆိုရ၏။ (ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၉၀-၁။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၆။ ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၄၂။ မူလဋီ၊ ၂။ ၇၀။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၅။)

ချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်

“ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းခြင်းမှ တစ်မျိုးတစ်ပါး သီးခြားဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်မည်သည် မရှိ၊ ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည်ပင်လျှင် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်သည်”ဟု ဆရာတစ်ချို့တို့ ပြောဆိုကြကုန်၏။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပြောဆိုသည်အတိုင်း “ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည်သာ နိဗ္ဗာန်” ဟု ဆိုလျှင်- (၁) နိဗ္ဗာန်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ်တူနေခြင်း၊ (၂) နိဗ္ဗာန်သည် ၁-ပါးမက အဆုံးအစမရှိအောင်များနေခြင်း၊ (၃) နားထောင်မရ ကြမ်းတမ်းလှခြင်း၊ (၄) ဂေါတြဘူ၏ အာရုံမဖြစ်နိုင်ခြင်း၊ (၅) မဂ်၏အာရုံမဖြစ်နိုင်ခြင်း၊ (၆) တိုတောင်းသောအချိန်

ကာလရှိခြင်း၊ (၇) ပြုပြင်စီရင်အပ်သော လက္ခဏာရှိခြင်း၊ (၈) ပြုပြင်စီရင်အပ်သော တရား၌ အကျုံးဝင်ခြင်း၊ (၉) ရာဂ-စသည် တို့မှ မလွတ်မြောက်ခြင်း၊ (၁၀) ရာဂ-စသောမီးတို့ အလောင်မြိုက်ခံနေရခြင်း၊ (၁၁) ဆင်းရဲမှုရှိနေခြင်း၊ (၁၂) မှန်ကန်စွာ အားထုတ်မှု မရှိပဲရနိုင်ခြင်း၊ (၁၃) ဆင်းရဲ ခပ်သိမ်း မအေးငြိမ်းခြင်း၊ (၁၄) ဝိက္ခမ္ဘန ပဟာန်ဖြင့် ပယ်ခွါ၍ ကုန်ခမ်းခြင်းမျိုး၏ နိဗ္ဗာန်မည်ခြင်း-စသော များစွာသော အပြစ် တို့ ရောက်ကုန်ပေလိမ့်မည်။

ချဲ့ဦးအံ့။ (၁) ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှ သည် နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုလျှင် သံယုတ္တနိကာယ်၊ သဠာယတနဝဂ်၊ ဇေယျဝါဒကသံယုတ်၊ နိဗ္ဗာန ပဉ္စသုတ်၊ အရဟတ္တပဉ္စသုတ် (သံ၊ ၂။ ၄၄၇) တို့၌ ဇေယျဝါဒကပရိမိဇ်က “နိဗ္ဗာန်ဆိုတာ ဘယ်ဟာလဲ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ဆိုတာ ဘယ်ဟာ လဲ”ဟု မေးသောအခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာ မထေရ်မြတ်က “ရာဂက္ခယော ဒေါသက္ခယော မောဟက္ခယော = ရာဂကုန်ခြင်း၊ ဒေါသကုန်ခြင်း၊ မောဟကုန်ခြင်း”ဟုပင် ပြောတော်မူသဖြင့် “နိဗ္ဗာန်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ် တူသည်”ဟု ပြောရာရောက်၏။ သို့ဖြစ်၍ ယင်းသည် ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် သာ နိဗ္ဗာန်ဟု ပြောဆိုနေသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို “နိဗ္ဗာန်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ် တူသလော၊ ထူး သလော”ဟု ပြန်မေးသင့်၏။ မေးလျှင် မဖြေ နိုင်ပဲ လှီးလွဲ၍ ပြောမည်မှာ သေချာ၏။ စင် စစ် နိဗ္ဗာန်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ်သည် အတူတူ မဟုတ်၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မာယတန၌ အကျုံး ဝင်၍ ခန္ဓ ၅-ပါးမှ လွတ်သောတရားဖြစ်၍

အရဟတ္တဖိုလ်သည် နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါးထိုက် သော တရားဖြစ်၏။

အရိယာမဂ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော ကြောင့် ရာဂ-အစရှိသော ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်း ချုပ်ငြိမ်းကုန်၏။ ယင်းသည် ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့ နောင်တဖန် မဖြစ်သောအားဖြင့် ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းပြီး အဆုံးခဏ၌ အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်ပေါ်၏။ ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်း ရန် အာရုံပြုရသည့် ရာဂ-အစရှိသော ကုန် ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်း အားကြီးသောကြောင့် ‘ဥပနိဿယ’ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ရည်ရွယ်၍ အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်သည် “နိဗ္ဗာန် ဆိုတာ ဘယ်ဟာလဲ”ဟု ဇေယျဝါဒက ပရိမိဇ် က မေးသောအခါ “ရာဂက္ခယော၊ ဒေါသ- က္ခယော၊ မောဟက္ခယော = ရာဂကုန်ခြင်း၊ ဒေါသကုန်ခြင်း၊ မောဟကုန်ခြင်း”ဟု ဖြေ တော်မူ၏။ ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းပြီး ခဏကို ရည်ရွယ်၍ “အရဟတ္တဖိုလ်ဆိုတာ ဘယ်ဟာလဲ”ဟု မေး သောအခါ၌လည်း “ရာဂက္ခယော၊ ဒေါသ- က္ခယော၊ မောဟက္ခယော = ရာဂကုန်ခြင်း၊ ဒေါသကုန်ခြင်း၊ မောဟကုန်ခြင်း”ဟု ဖြေဆို တော်မူ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၇။) သို့ဖြစ်၍ နိဗ္ဗာန်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ်သည် အတူတူ မဟုတ်။ ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းပျက်ငြိမ်း ခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ ရာဂ-အစရှိသော ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းရန် အာရုံပြု ရာဖြစ်သော ငြိမ်းအေးမှုသဘောသည်သာ နိဗ္ဗာန်ဖြစ်သည်။

(၂) “ရာဂ-အစရှိသော ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည်သာ နိဗ္ဗာန်”ဟု ဆိုလျှင် ရာဂကုန်ခြင်းက နိဗ္ဗာန်တစ်မျိုး၊ ဒေါသကုန်ခြင်းက နိဗ္ဗာန်တစ်မျိုး-စသည်ဖြင့် အကုသိုလ်မူလ ၃-ပါးကုန်ရာ၌ နိဗ္ဗာန် ၃-ပါး၊ ဥပါဒါန် ၄-ပါးကုန်ရာ၌ နိဗ္ဗာန် ၄-ပါး၊ နီဝရဏ ၅-ပါးကုန်ရာ၌ နိဗ္ဗာန် ၅-ပါး၊ ရူပတဏှာ-စသော တဏှာ ၆-ပါးကုန်ရာ၌ နိဗ္ဗာန် ၆-ပါး၊ အနုသယ ၇-ပါး ကုန်ရာ၌ နိဗ္ဗာန် ၇-ပါး၊ မှားယွင်းဖောက်ပြန်သော သဘောရှိသော ‘မိစ္ဆတ္တ’ တရား ၈-ပါးကုန် ရာ၌ နိဗ္ဗာန် ၈-ပါး၊ တဏှာဖြစ်ခြင်း အကြောင်းရင်းဖြစ်သော ရှာဖွေမှု-စသည်ကို ပြုတတ်သော ကိလေသာ ၉-ပါးတို့ ကုန်ရာ ၌ နိဗ္ဗာန် ၉-ပါး၊ သံယောဇဉ် ၁၀-ပါးတို့ ကုန်ရာ၌ နိဗ္ဗာန် ၁၀-ပါး၊ ကိလေသာ ၁၅၀၀ ကုန်ရာ၌ နိဗ္ဗာန် ၁၅၀၀-စသည်ဖြင့် နိဗ္ဗာန် သည် အဆုံးအစမရှိ များပြားနေလေရာ၏။ အမှန်မှာ နိဗ္ဗာန်သည် ပရမတ္ထသဘော အားဖြင့် တစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်၏။ ရာဂက္ခယ၊ ဒေါသက္ခယ-စသော အမည်တို့ သည် သဒ္ဓါကို အစွဲပြု၍ ခေါ်ဝေါ်ပညတ် ထားသော ပရိယာယ်အမည်များသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ သို့ဖြစ်၍ ကိလေသာကုန်ခန်း ခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ ကိလေသာကုန် ခန်း ချုပ်ငြိမ်းရန် အာရုံပြုရာဖြစ်သော ငြိမ်း အေးမှုသဘောသည်သာလျှင် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပေ သည်။

(၃) “ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်း ခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန်”ဟုဆိုလျှင် နိဗ္ဗာန်သည် ရန်ရင်းကြမ်းတမ်းသော နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပေမည်။

အကြောင်းမှာ- ပညာအမြင်မရှိ မိုက်ကန်းလှ သည့် ဝံ၊ ကျား၊ သစ်၊ သမင်၊ မျောက်၊ အိမ်ခွေး၊ တောခွေး-စသော တိရစ္ဆာန်တို့ သည် ကိလေသာထကြွ၍ မေထုတ်မှီဝဲခြင်း စသည်ကို လွန်ကြူးသောအခါ မှီဝဲလွန်ကြူး ပြီး အဆုံး၌ ဝံ၊ ကျား၊ သစ်-စသော တိရစ္ဆာန်တို့လည်း နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြသည် ဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။ သို့ဖြစ်လျှင် နိဗ္ဗာန်ရန် ရင်းကြမ်းတမ်း၍ ကြားမကောင်းသော နိဗ္ဗာန် ခွေးတိရစ္ဆာန်တို့ပင် ရောက်နိုင်သောနိဗ္ဗာန် ဖြစ်ပေတော့မည်။ အမှန်စင်စစ် ယင်းသို့ ကိလေသာတို့ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန် မဟုတ်။ ကိလေသာအေးမှုသဘောသည် သာလျှင် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပေသည်။

(၄) မဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော ဂေါတြ ဘူဇောသည် ထင်ရှားရှိ၏။ ဂေါတြဘူဇော အခိုက်၌ ကိလေသာတို့ မကုန်ကြသေး။ မဂ်ဇနကကျမှ ကိလေသာတို့ ကုန်ကြလိမ့် မည်။ သို့ဖြစ်၍ ဂေါတြဘူဇောခဏ၌ ကိလေသာတို့ ကုန်လတ်ဟု ဆိုရ၏။ ဂေါတြဘူဇောခဏ၌ ကိလေသာတို့ မကုန်သေး သော်လည်း ဂေါတြဘူဇောသည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနေ၏။ “ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှ သည်သာ နိဗ္ဗာန်”ဟုဆိုလျှင် ဂေါတြဘူဇော သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံမပြုနိုင်တော့ရာ၊ သို့မဟုတ် ကိလေသာတို့ မကုန်မီကပင် ကိလေသာကုန်ခြင်းဆိုသည် (စောဒကပုဂ္ဂိုလ် ပြောသော) နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနေသည်ဟု ဆိုရာ ရောက်နေပေ၏။ အမှန်စင်စစ် ဂေါတြဘူဇောသည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၏။ သို့ဖြစ်၍ ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းရန်

အာရုံပြုရာဖြစ်သော ငြိမ်းအေးမှုသဘောသည် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်သည်။

(၅) ကိလေသာတို့ကို သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်သော အရိယာမဂ်သည် ထင်းရှူးရှိ၏။ မဂ်ခဏ၌ ကိလေသာတို့ကို သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်သော အရိယာမဂ်သည် ထင်းရှူးရှိ၏။ မဂ်ခဏ၌ ကိလေသာတို့ ကုန်ပြီး၊ ကုန်လတ်မဟုတ်၊ ကုန်ဆဲသာဖြစ်၏။ မဂ်ကြောင့် ကိလေသာတို့ ကုန်ဆဲဖြစ်ကြ၏။ “ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန်” ဟုဆိုလျှင် မဂ်ခဏ၌ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်ပြောသည့် ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းခြင်း “နိဗ္ဗာန်” သည် မဖြစ်သေး၊ မရှိသေးသောကြောင့် မဂ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံမပြုနိုင်ရာ၊ အာရုံပြုလျှင်လည်း ကုန်ခန်းဆဲ ကိလေသာကိုသာ အာရုံပြုရပေတော့မည်။ နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြု၍ ကိလေသာတို့ ကုန်ကုန်၏။ ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းရန် အာရုံပြုရာဖြစ်သော ငြိမ်းအေးမှုသဘောသည်သာလျှင် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပေမည်။ (အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၈-၉၊ ၅၀။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ၁၀၈-၉။ အဘိ၊ ဝတာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၁-၂။)

(၆) မဂ်ခဏ၌ ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းဆဲဖြစ်၏။ ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းခြင်းဆိုသည်မှာ ဥပါဒ်၊ ဋီ၊ ဘင်ခဏ ၃-ပါးတွင် ဘင်ခဏသာလျှင် ဖြစ်သည်။ “ကိလေသာ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှကို နိဗ္ဗာန်” ဟုဆိုလျှင် နိဗ္ဗာန်သည် ဘင်ခဏသာဖြစ်၍ တိုတောင်းသောအချိန်ကာလ ရှိရာ၏။ နိဗ္ဗာန်သည်

တိုတောင်းသော အချိန်ကာလရှိသည်မဟုတ်၊ ကာလရှိသောတရားလည်း မဟုတ်။ သို့ဖြစ်၍ ကိလေသာ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်၊ ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းရန် အာရုံပြုရာဖြစ်သော ငြိမ်းအေးခြင်းသဘောသည်သာလျှင် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်သည်။

(၇) “ကိလေသာကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှကို နိဗ္ဗာန်” ဟုဆိုလျှင် နိဗ္ဗာန်သည် ဘင်ခဏသာဖြစ်၍ သင်္ခတတရားလက္ခဏာရှိသည်ဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။ နိဗ္ဗာန်သည် ထိုသို့ ပျက်ခြင်း ‘ဘင်’ ခဏဟု ဆိုအပ်သော သင်္ခတလက္ခဏာ မရှိ၊ သို့ဖြစ်၍ ကိလေသာ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းရန် အာရုံပြုရာဖြစ်သော ငြိမ်းအေးခြင်းသဘောသည်သာလျှင် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်သည်။

(၈) “ကိလေသာကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှကို နိဗ္ဗာန်” ဟုဆိုလျှင် နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခတလက္ခဏာဖြစ်၍ သင်္ခတတရား၌ အကျုံးဝင်ခဲ့ရာ၏။ စင်စစ် နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခတတရား၌ အကျုံးမဝင်၊ သင်္ခတတရား၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သောတရား၊ သင်္ခတတရားမှ လွတ်သောတရားဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းရန် အာရုံပြုရာဖြစ်သော ငြိမ်းအေးမှုသဘောသည်သာလျှင် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်သည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၉။)

(၉) ကိလေသာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် သင်္ခတတရားတို့၌ အကျုံးဝင်နေခဲ့သော် နဂ-စသော ကိလေသာတို့လည်း

သင်္ခတတရားတို့ပင်ဖြစ်၍ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ကိလေသာတို့ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှကို နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုလျှင် ရာဂ-စသော ကိလေသာတို့မှ မလွတ်မြောက်ပဲ ရှိရာ၏။ အမှန်မှာ နိဗ္ဗာန်သည် ရာဂ-စသောကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်၏။ သို့ဖြစ်၍ ကိလေသာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းရန် အာရုံပြုရာ ဖြစ်သော ငြိမ်းအေးမှု သဘောသည်သာလျှင် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။)

(၁၀) ကိလေသာကုန်ခန်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် သင်္ခတတရားတို့၏ ဘင်္ဂဏသော ဖြစ်၍ သင်္ခတတရား၌ အကျုံးဝင်နေသောကြောင့် ရာဂမီး-စသည်တို့ လောင်မြိုက်ခြင်း ခံနေရ၏။ “ကိလေသာကုန်ခန်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုလျှင် နိဗ္ဗာန်လည်း သင်္ခတတရားဖြစ်နေ၍ ရာဂ-စသောမီးတို့ လောင်မြိုက်ခံနေရပေလိမ့်မည်။ စင်စစ်နိဗ္ဗာန်ကို ရာဂ-စသောမီးတို့ မလောင်မြိုက်နိုင်။ ရာဂ-စသောမီးတို့ လောင်မြိုက်ခံနေရလျှင်လည်း နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ သို့ဖြစ်၍ ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ ကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းရန် အာရုံပြုရာဖြစ်သော ငြိမ်းအေးမှုသဘောသည်သာလျှင် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်သည်။

(၁၁) ယင်းသို့ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် သင်္ခတတရား၌ အကျုံးဝင်၍ ရာဂ-စသောမီးတို့ လောင်မြိုက်ခံရမှု မကင်းသေးလျှင် ဆင်းရဲမှု ‘ဒုက္ခ’ ရှိနေပေသည်။ ကိလေသာမီး အလောင်ခံနေရခြင်းသည်ပင် ဆင်းရဲမှု ‘ဒုက္ခ’ ဖြစ်သည်။ နိဗ္ဗာန်သည် ကိလေသာမီးအလောင်

ခံနေရခြင်း ဆင်းရဲမှု ‘ဒုက္ခ’ မရှိ။ သို့ဖြစ်၍ ကိလေသာကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှ သည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ ကိလေသာကုန်ခန်း ချုပ်ငြိမ်းရန် အာရုံပြုရာဖြစ်သော ငြိမ်းအေးမှု သဘောသည်သာလျှင် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်သည်။

(၁၂) ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဆိုသည်မှာ သင်္ခတတရားတို့၏ ဘင်္ဂဏမျှသာဖြစ်၏။ “ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းခြင်းကိုသာလျှင် နိဗ္ဗာန်”ဟု ဆိုလျှင် သင်္ခတတရားတို့၏ ဘင်္ဂဏတိုင်း၊ ဘင်္ဂဏတိုင်း နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပေါ်နေသည်ဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။ ယင်းသို့ ဘင်္ဂဏတိုင်း၊ ဘင်္ဂဏတိုင်း နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပေါ်နေလျှင် နိဗ္ဗာန်ရောက်ရန် အထူးအားထုတ်နေဖွယ်မလို၊ သမ္မာအကျင့်ကို အားမထုတ်ပဲ ရနိုင်ရာ၏။ အမှန်စင်စစ် နိဗ္ဗာန်ကို အားမထုတ်ပဲ မရနိုင်။ သို့ဖြစ်၍ ကိလေသာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ ကိလေသာတို့ ချုပ်ငြိမ်းရန် အာရုံပြုရာဖြစ်သော ငြိမ်းအေးမှုသဘောသည်သာလျှင် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။)

(၁၃) ချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် ဘင်္ဂဏ ဖြစ်၍ သင်္ခတတရားတို့၌ အကျုံးဝင်နေသောကြောင့် သင်္ခတတရားတို့၌ အကျုံးဝင်သည့် ရာဂ-စသောကိလေသာတို့မှ မလွတ်မြောက်သေးပဲ ရာဂ-စသောမီးတို့ အလောင်မြိုက်ခံနေရသဖြင့် ဆင်းရဲမှု ‘ဒုက္ခ’ ရှိနေ၏။ ယင်းသို့ ဆင်းရဲမှု ‘ဒုက္ခ’ ရှိနေလျှင် ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းအေးမှု မရှိနိုင်။ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ကိလေသာကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည်သာ နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုလျှင် နိဗ္ဗာန်သည်လည်း ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းအေးမှု မရှိနိုင်။

အမှန်စင်စစ် နိဗ္ဗာန်သည် ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းအေး၏။ သို့ဖြစ်၍ ကိလေသာကုန်ခန်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ ကိလေသာကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းရန် အာရုံပြုရာဖြစ်သော ငြိမ်းအေးမှုသဘောသည်သာလျှင် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၂။ ၂၀၈။)

(၁၄) ရာဂ-စသောကိလေသာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းမျှကိုသာ နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုနေလျှင် နောက်ဆုံး 'ပစ္ဆိမ' ဘဝမှ တတိယမြောက် အတ္တဘောဋ္ဌပင် ရာဂ-စသည်တို့ အပြစ်ကို ရှုမြင်၍ ဈာန်တရားပွားများခြင်းဖြင့် ရာဂ-စသည်ကို ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ပယ်ခွါလျက် ဈာန်မလျော့ပဲ သေလွန်ပြီး ဗြဟ္မာဘုံ၌ ဗြဟ္မာ ဖြစ်ကာ ဗြဟ္မာသက်တန်း ရှိသမျှတည်နေပြီး ဤလူ့ဘုံသို့ရောက်၍ ရဟန်းပြုကာ ရဟန္တာ ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ပဌမအရွယ်၌ပင် ရာဂ စသည်တို့မှ ငြီးငွေ့စိတ်ပျက်လျက် ဈာန်ဖြင့် ပင် ရာဂ-စသည်တို့ကို ပယ်ခွါ၍ ပစ္ဆိမ အရွယ်၌ ရဟန္တာဖြစ်ကြသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ရာဂ-စသည်တို့ကို ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ပယ်ခွါရာအခါမှစ၍ ရာဂ-စသည်တို့ မဖြစ်သည့် အတွက် ချုပ်ငြိမ်းမှု 'နိရောဓ' နှင့်တူနေသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြသည်ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။ အမှန်စင်စစ် ထိုကဲ့သို့ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ပယ်ခွါ၍ ကုန်ခန်းခြင်းမျိုး၏ နိဗ္ဗာန်မဟုတ်သောကြောင့် ယင်းသို့ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ရာဂ-စသည်တို့ကို ပယ်ခွါရုံမျှဖြင့် နိဗ္ဗာန်ရောက်သည်ဟု မဆိုနိုင်။ သို့ဖြစ်၍ ရာဂ-စသောကိလေသာတို့ ကုန်ခန်းချုပ်ငြိမ်းရန် အာရုံပြုရာဖြစ်သော ငြိမ်းအေးမှုသဘောသည်သာလျှင် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၂။ ၂၀၈။)

ရေဓာတ်၊ မြေဓာတ်၊ မီးဓာတ်

လေဓာတ်တို့ မရှိရာ နိဗ္ဗာန်

နိဗ္ဗာန်၌ ရေဓာတ်၊ မြေဓာတ်၊ မီးဓာတ်၊ လေဓာတ်တို့ ထောက်တည်ရာလုံးဝမရ။ (ဒီ၊ ၁။ ၂၁၃။) ယင်းသို့ ရေ၊ မြေ၊ မီး၊ လေဓာတ်တို့ ထောက်တည်ရာမရ ဆိုသဖြင့် အလုံးစုံသော ရုပ်ဟူသမျှတို့ နိဗ္ဗာန်မှာမရှိဟု သိအပ်၏။

အရှည်၊ အတို၊ အကြီး၊ အငယ်

စသည်ဝတ္ထုတို့ ထောက်တည်ရာမရ

နိဗ္ဗာန်၌ အရှည် အတို အကြီး အငယ် တင့်တယ်သောဝတ္ထု၊ မတင့်တယ်သောဝတ္ထုများ ထောက်တည်ရာမရ။ (ဒီ၊ ၁။ ၂၁၃။) ယင်းသို့ အရှည် အတို-စသည်ဝတ္ထုများ ထောက်တည်ရာမရဟု ဆိုသဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ အတ္တဇီဝ-စသော ပညတ်များလည်း နိဗ္ဗာန်မှာ မရှိဟု မှတ်ရ၏။

နာမ်ခန္ဓာတို့ အကြွင်းမဲ့ချုပ်ရာ

နိဗ္ဗာန်

နိဗ္ဗာန်၌ နာမ်ခန္ဓာ၊ ရုပ်ခန္ဓာတို့ အကြွင်းမဲ့ချုပ်၏။ (ဒီ၊ ၁။ ၂၁၃။) နိဗ္ဗာန်၌ နာမ်ခန္ဓာ၊ ရုပ်ခန္ဓာတို့ အကြွင်းမရှိ ချုပ်ငြိမ်းသည်ဟု ဆိုခြင်းကြောင့် ရုပ်ကြမ်း၊ နာမ်ကြမ်း မဟုတ်သော်လည်း ရုပ်နာမ်အလားရှိသော အလွန်သိမ်မွေ့သောတရား အကြွင်းအကျန်ဟူ၍လည်း နိဗ္ဗာန်၌မရှိ၊ ခန္ဓာဟု မခေါ်ဆိုအပ်သော်လည်း ခန္ဓာအလားရှိသော အလွန်သိမ်မွေ့သောတရား အကြွင်းအကျန်ဟူ၍လည်း နိဗ္ဗာန်၌ မရှိဟု သိအပ်၏။ (နိဗ္ဗာနဝိဿယနာ၊ ၂၂၆။)

နိဗ္ဗာန်

ပကတူပနိဿယပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် မထိုက်

ပကတူပနိဿယပစ္စည်းဟူသည် အာရုံတရားမျိုးမဟုတ်၊ အာရုံစသည်နှင့် မရောယှက်ပဲ အကြောင်းအကျိုးစပ်ကာ နောက်အကျိုးတရားကို ပြီးစေနိုင်သောသတ္တိ၊ မှီဝဲအပ်သော အားကြီးသောသတ္တိမျိုးသာ ဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် အာရုံတရားမျိုးသာဖြစ်၍ နိပ္ပါဒ်သတ္တိ ဥပသေဝနသတ္တိ မရှိသောကြောင့် ပကတူပနိဿယပစ္စည်း မတပ်နိုင်။ တနည်း နိဗ္ဗာန်သည် အတိတ်၊ အနာဂတ်တရားမျိုးမဟုတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံတရားသာ ဖြစ်ရကား ပကတူပနိဿယပစ္စည်း မတပ်နိုင်။ ပါဠိတော်၌ “ပစ္စုပ္ပန်ံ ဥတုံ ဘောဇနံ သေနာသနံ ဥပနိဿယ” ဟူ၍လာသည်ကား ကမ္မနိမိတ် ပစ္စုပ္ပန်မျိုးကဲ့သို့ တံသဒိသပစ္စုပ္ပန်တည်း။ အကြောင်းတရားကိုစွဲ၍ မဖြစ်သော အပ္ပစ္စယ အသင်္ခတတရားမျိုးဖြစ်သောကြောင့် ပစ္စယုပ္ပန်လည်းမထိုက်ဟု မှတ်ရာ၏။ (မူလဋီ၊ ၃။ ၁၈၆။)

နိဗ္ဗာန်သည်

ရွှေငွေစသည်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည့်
အရာမဟုတ်

နိဗ္ဗာန်ကို ရွှေ ငွေ ပတ္တမြား ဖလ်သစ်သား ဝါး မြေညက် အုတ်တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည့်အရာမဟုတ်။ ဤစကားဖြင့် နိဗ္ဗာန်မြို့ကြီးဟူသော နေယျတ္ထစကားကိုယူ၍ လောက၌ နန်းမြို့တော်ကြီးကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်မည်သည် အလုံးစုံသော ရတနာတို့ဖြည့်ပြီးသော ပြအို၊ ပစ်စင်၊ ပြာသာဒ်

စသည်တို့နှင့်ပြည့်စုံသော မြို့ကြီးဟု ပြောဆိုကြကုန်သော မိစ္ဆာဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန် မှားယွင်းသောဝါဒကို ပယ်၏။ (ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၃။ ဓမ္မပဒ၊ မဟာဋီ၊ ၃၀၈။)

သစ္စာလေးပါးသည်

နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းဖြစ်၏

သို့ရာတွင် ခန္ဓာကိုယ်၌ နိဗ္ဗာန်မရှိ

“အရှင်ဘုရား အစစ္စာ ဖြစ်လည်းမဖြစ်၊ အိုလည်းမအို၊ သေလည်းမသေ၊ ရွှေ့လည်းမရွှေ့လျော့၊ တဖန်လည်း ပဋိသန္ဓေမနေရာ ဖြစ်သော စကြာဝဠာလောက၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအရပ်ကို ခြေလျင်သွားခြင်းဖြင့် လောက၏အဆုံးကို သိခြင်း၊ မြင်ခြင်း၊ ရောက်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်၊ ဖြစ်နိုင်ပါ၏လော ဘုရား”ဟု ရောဟိတဿ နတ်သားက ဘုရားရှင်အား မေးလျှောက်ရာ-

ဘုရားရှင်က- “ရောဟိတဿနတ်သား အစစ္စာ ဖြစ်လည်းမဖြစ်၊ အိုလည်းမအို၊ သေလည်းမသေ၊ ရွှေ့လည်းမရွှေ့လျော့၊ တဖန်ပဋိသန္ဓေလည်း မနေရာဖြစ်သော (သင်္ခါရ) လောက၏ အဆုံးကို ခြေလျင်သွားခြင်းဖြင့် သိအပ်၊ မြင်အပ်၊ ရောက်အပ်၏ဟု ငါဘုရား ဟောတော်မူ”ဟု ဖြေကြားတော်မူ၏။

ယင်းသို့ နတ်သားနှင့်ဘုရား အမေးအဖြေပြုရာ၌ နတ်သားက စကြာဝဠာလောကကို ရည်ရွယ်၍ မေးမြန်းလျှောက်ထား၏။ ဘုရားရှင်က သင်္ခါရလောကကို ရည်ရွယ်၍ ဖြေကြားတော်မူသည်။ ရည်ရွယ်ချက်ခြင်း မတူကြကုန်။

သို့ရာတွင် ရောဟိတဿနတ်သားက “မိမိမေးလျှောက်သည့် ပြဿနာကို အမေး နှင့်ကိုက်ညီအောင် ဖြေကြားတော်မူသည်”ဟု မှတ်ထင်ကာ ဘုရားရှင်အား ချီးမွမ်းထောမနာ ပြုလေသည်။

၎င်းနောက် ရောဟိတဿနတ်သားက အောက်ပါအတိုင်း ထပ်မံလျှောက်ထားပြန် လေသည်- “အရှင်ဘုရား ရှေးအခါက တပည့်တော်သည် ဘောဇေဆိုးဖြစ်ပြီး တန်ခိုးကြီးမား၍ ကောင်းကင်ယံသို့ ပျံသွား နိုင်သော ရသေ့တစ်ဦး ဖြစ်ခဲ့ဘူးပါသည်။ ထိုအခါ တပည့်တော် (ရသေ့) မှာ လေး အတတ်၌ တစ်ဖက်ကမ်းခပ် တတ်မြောက်၍ ပစ်ခတ်မှု၌ လက်တည့်သော လေးသမား ကျော် လေးပညာကျော်တစ်ယောက် ပစ်ခတ် အပ်သောမြားဖြင့် ဖိလာကန်လန် တစ်ဖုဟုတ် ခြင်း မပင်မပန်းပဲ ထန်းပင်ရိပ်ကို ကျော်လွန် ကျစေနိုင်သော လျှင်မြန်သည်အဟုန် (အစွမ်း) ရှိခဲ့ပါသည်။

၎င်းပြင်- အရှေ့သမုဒ္ဒရာမှ အနောက် သမုဒ္ဒရာလောက်ရှိသော အရပ်အထိ လွန်စွာ လွန်စွာ ကွာလှမ်းလှသော အရပ်ကို လှမ်း သွားနိုင်သော ခြေလှမ်းရှိခဲ့ပါသည်။

ယင်းသို့ လျှင်မြန်သောအဟုန်နှင့် အလွန် ကျဲသော ခြေလှမ်းရှိသဖြင့် “ငါသည် ခြေ လျှင်သွားခြင်းဖြင့် လောက၏အဆုံးသို့ ရောက်စေအံ့”ဟု ကြံ့ဝါး၍သွားပါသော် လည်း စားမှု၊ သောက်မှု၊ ခဲမှု၊ လျှက်မှုကို လည်းကောင်း၊ ကျွင်းကြီး၊ ကျွင်းငယ်ကိစ္စကို လည်းကောင်း၊ အိပ်ငိုက်ခြင်း၊ အပန်းဖြေခြင်း ကိုလည်းကောင်း ကြဉ်ထား၍ ရာပေါင်းများ

စွာ အသက်ရှည်သော်လည်း လောက၏ အဆုံးသို့မရောက်ပဲ ထိုကာလအကြား၌သာ သေလွန်ခဲ့ရပါသည်ဘုရား”ဟု လျှောက်ထား ၏။

နောက်ဆုံး၌ ဘုရားရှင်က “ခန္ဓာငါးပါး ရှိသောကိုယ်ကောင်ခေါ် ဤတစ်လံမျှ လောက်သော ရူပကာယအတ္တဘော၌ သင်္ခါ ရလောကဟူသော ဒုက္ခသစ္စာ၊ သင်္ခါရ လောက၏ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာ၊ သင်္ခါရလောက၏ချုပ်ငြိမ်းရာ နိရောဓသစ္စာ (နိဗ္ဗာန်) သို့ ရောက်စေတတ်သော (ရောက် ကြောင်းဖြစ်သော) အကျင့်ဟူသော မဂ္ဂသစ္စာ အားဖြင့် ဤသစ္စာလေးပါးတရားသည် နိဗ္ဗာန် ရောက်ကြောင်းဖြစ်၏”ဟု ဟောတော်မူ သည်။ (သံ၊ ၁။ ၆၁။ အံ၊ ၁။ ၃၅၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။)

ဤသုတ်၌ ဟောတော်မူအပ်သော နိဗ္ဗာန်နှင့် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းအကျင့် သစ္စာ လေးပါးတရားသည် ကဠေဝရ၊ သဿညက၊ သမနက-ဟူသော ပုဒ် ၃-ပုဒ်ဖြင့် ပြအပ် သော ခန္ဓာ ၅-ပါးရှိသော သင်္ခါရလောက၌ ရှိ၏ဟု ဆို၏။

ရှင်းအံ့- ကဠေဝရ-ပုဒ်ဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာကို ပြ၏။ သဿညက-ပုဒ်ဖြင့် ဗညာပြတန်း သော ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ-ဟူသော စေတသိက်ခန္ဓာ ၃-ပါးကိုပြ၏။ သမနက- ပုဒ်ဖြင့် စိတ်ဟူသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို ပြ၏။ ဤသို့အားဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးရှိသော သင်္ခါရ လောကဟု သိရာ၏။ ယင်းသို့ ဆိုသော် လည်း (စက္ခု၊ လောကေ ပိယဂ္ဂပံ)-စသော ပါဠိဘော်များ၌ ဥပမာအားဖြင့်တင်စား၍

ဆိုသကဲ့သို့ ခန္ဓာငါးပါး၌ တင်စား၍ဆိုသဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးကိုစွဲ၍ ပညတ်သောကြောင့် ဤတစ်လံမျှလောက်သော ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘော၌ နိဗ္ဗာန်မရှိ ဟု မှတ်အပ်၏။ (ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၇။)

နိဗ္ဗာန်သို့သွား ယာဉ်ရထား

ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင်၊ ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှု ဆင်းရဲစုတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းနေသော သင်္ခါရလောက၏ ဆုံးရာဖြစ်သော ဆင်းရဲအားလုံး ငြိမ်းအေးမှု 'နိဗ္ဗာန်'သည် ပရမတ္ထသဘောအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၏။ ယင်းသည် နိဗ္ဗာန်သို့ ဆင်ယာဉ်၊ မြင်းယာဉ်-စသော ထိုထိုယာဉ်တို့ဖြင့်သွားလျှင် နီးနေစဉ် မဆိုထားဘိ အိပ်မက်၌ပင် မရောက်နိုင်ပါချေ။ ဘယ်အချိန်အခါမှ မရောက်နိုင်၊ လောကဆုံးရာ နိဗ္ဗာန်သို့ မရောက်ပဲလည်း ဆင်းရဲဒုက္ခ အဝဝတို့မှ မလွတ်မြောက်နိုင်။ (သံ၊ ၁။ ၆၁။ ဓမ္မ၊ ၅၉။ မဟာနိ၊ ၁၈၇။ စူဠနိ၊ ၆၆။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၃၁၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၀၅။) ဆင်းရဲဒုက္ခတို့မှ လွတ်မြောက်၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်လိုသော အမျိုးကောင်းသားသည် ဆင်ယာဉ်၊ မြင်းယာဉ် စသော ယာဉ်တို့ဖြင့် မရောက်နိုင်သောကြောင့် ဆင်ယာဉ်၊ မြင်းယာဉ်-စသော ယာဉ်များမဟုတ်ပဲ အခြားယာဉ်များကို ရှာဖွေရာ၏။

ဣန္ဒြေတို့ကို ဆုံးမမှု 'ဣန္ဒြိယဒမန= ဣန္ဒြိယသံဝရ' သီလမှ အရိယာမဂ်ပညာအထိ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ-တို့သည်သာလျှင် နိဗ္ဗာန်သွားကြောင်း ယာဉ်ရထားကောင်းတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ (ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၃၁၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၀၅။)

ယင်းသို့ နိဗ္ဗာန်သွားရာ၌ သာတောင် သာယာသွားရမည်မဟုတ်။ သွားရမည်လမ်းစဉ်တစ်လျှောက်ဝယ် ကိလေသာချုပ်ိတ်ပေါင်းတို့ကား ပိတ်ပင်ဆီးတား၍ နေ၏။ ၎င်းချုပ်ိတ်ပေါင်းတို့ကို ခုတ်ထွင်ဖြေရှင်းပြီးမှ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်နိုင်၏။ ယင်းသည် ကိလေသာ ချုပ်ိတ်ပေါင်းတို့ကို ခုတ်ထွင်ဖြေရှင်းရန် ပညာ-ဟူသော ဓားလက်နက်ကို ရှာဖွေရမည်။ ပညာဓားသွေးရန် သမာဓိ-ဟူသော ဓားသွေးကျောက်ကိုလည်း ရှာဖွေရမည်။ ကိလေသာချုပ်ိတ်ပေါင်းတို့ကို ခုတ်ဖြတ်ဖယ်ရှားရာ၌လည်း ကျမသွားနိုင်ရန် ကြံ့ကြံ့ခိုင်ကြည်တည်ရာ သီလဟူသော မြေပြင်မြေပြန့် မြေသန့်ကိုလည်း ရှာဖွေရမည်။ အချုပ်အားဖြင့် နိဗ္ဗာန်သို့သွားရာ၌ မြေပြင်မြေပြန့် မြေသန့်နှင့်တူသော သီလ၊ ဓားသွေးကျောက်နှင့်တူသော သမာဓိ၊ ဓားနှင့်တူသော ပညာကို ရှာဖွေဖို့ လိုပေသည်။ (သံ၊ ၁။ ၁၃။ ဒီ၊ ၄၊ ၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄။)

ယင်း သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ နိဗ္ဗာန်ကျင့်စဉ်ကိုပင် (၁) သီလဝိသုဒ္ဓိ = စင်ကြယ်သော သီလ၊ (၂) စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ = စင်ကြယ်သော စိတ်၊ စိတ်လျှင်အဦးပဓာနရှိသော သမာဓိ၊ (၃) ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ = အတ္တဒိဋ္ဌိ အညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်သောဒိဋ္ဌိ၊ (၄) ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ = "နာမ်ရုပ်သည် အကြောင်းမရှိ"ဟု ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိ၊ ဣဿရပကတိ-စသော ဝိသမဟေတုကိုစွဲ၍ ယူတတ်သော ဒိဋ္ဌိအညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေးစင်ကြယ်သော ယုံမှားခြင်းမှ လွန်မြောက်မှု၊ (၅) မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = မဂ်မဟုတ်

သော သြဘာသ-စသည်၌ မဂ်ဟုမှတ်ထင်
မှုမှ စင်ကြယ်သောမဂ်၊ မဂ်မဟုတ်သော
တရားကို သိတတ်၊ မြင်တတ်သောဉာဏ်၊
(၆) ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = ဆန့်ကျင်
ဖက်တရားတို့မှ စင်ကြယ်သောကျင့်စဉ်
ဉာဏ်အမြင်၊ (၇) ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ =
ကိလေသာအညစ်အကြေးတို့မှ စင်ကြယ်
သော သစ္စာလေးပါးတို့ကို သိတတ်၊ မြင်
တတ်သောဉာဏ်ဟု ဝိသုဒ္ဓိ(၇)ပါးဖြင့် ဝေဖန်
ကာ ၄၊ ၄၊ ၄၊ ၄ ဖြစ်ကြ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၂၂၊ ၃၃၉။ သင်္ဂဟ။ ၆၃-၅။ ဝိဘာဝိနီ။
၂၆၉၊ ၂၇၄။)

ဤသီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ ယာဉ်သုံးပါး
ဖြင့် သွားမှသာလျှင် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်နိုင်၏။
သွားရမည် အစီအစဉ်မှာ- ရှေးဦးစွာ သီလ
နှင့်ပြည့်စုံဖို့ရန် သီလကို ဆောက်တည်ရာ၏။
သီလဆောက်တည်ဖို့ရန်မှာလည်း သာမန်နှင့်
မဆောက်တည်နိုင်၊ ဒါနအခြေခံရှိမှ ဆောက်
တည်နိုင်သည်။ ပေးကမ်းလှူဒါန်းနေသော
ပုဂ္ဂိုလ်သည် သီလတည်ရန် မခဲရင်း။ (ဒီ၊ ၄။
၂။ ၆၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၃။ ဥဒါန၊
၄။ ၂၅၆။)

ပေးကမ်းလှူဒါန်းလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်
မိမိသိမ်းဆည်းထားသော ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့
အပေါ်၌ ငြိကပ်တွယ်တာမှု မရှိသောကြောင့်
လွယ်ကူချမ်းသာစွာ သီလကို ဆောက်တည်
နိုင်ရုံသာမက ဆောက်တည်အပ်ပြီးသော
သီလ၌လည်း ကောင်းစွာတည်နိုင်၏။ (ဒီ၊ ၄။
၂။ ၆၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၀။)

ထို့ပြင် ဒါနသည် ဈာန်၊ ဝိပဿနာ၊ မဂ်၊
ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်နှင့်စပ်သော ချမ်းသာတို့အား

လည်း ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်
၏။ သို့ဖြစ်၍ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့ကို
ပြည့်စုံအောင် အားမထုတ်မီ ဒါနကိုဆည်းပူး
ရာ၏။ (ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၇-စသည်။)
ယင်းသို့ ဒါနကိုပြုလုပ်ရာ၌ အဋ္ဌကထာတို့
(အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။)၌လာသော ဝဋ္ဋနိဿိတဒါန၊
ဝိဝဋ္ဋနိဿိတဒါန ၂-ပါးတွင် ဝိဝဋ္ဋနိဿိတ
ဒါနကိုလည်းကောင်း၊ ပါထိကဝဂ် သင်္ဂီတိ
သုတ် (ဒီ၊ ၃။ ၂၁၄။) စသည်၌လာသော
အာသဝ္ဗဒါန-အစရှိသော ဂ-ပါးသောဒါနတို့
တွင် စိတ္တာလင်္ကာရဒါနကိုလည်းကောင်း ပြု
ရာ၏။ ၂-ပါးတွဲ ဒါန၊ ဂ-ပါးတွဲ ဒါန-
ကြည့်။

ယင်း ဒါနပြုပုံအကျဉ်း - မည်သည့်လျှူ
ဖွယ်ဝတ္ထုကို လျှူလျှူ ဝင့်ဆင်းရဲ၏အကြောင်း
ဖြစ်သော အာသဝေါတရား ၄-ပါးတို့ ကုန်
ခန်းချုပ်ငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ “ဣဒံ
မေ ဒါနံ အာဝက္ခယာ ဝဟံ ဟောတု =
အကျွန်ုပ်ယခုပြုသော ဤဒါနကောင်းမှုသည်
အာသဝေါတရား ၄-ပါးတို့ကုန်ရာ ချုပ်ရာ
နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ဆောင်နိုင်ပါစေ”ဟု
ဆိုတောင်းပြီး ပြုလုပ်ရာ၏။ ချောင်းငယ်
မြောင်းငယ်သည် တဖြည်းဖြည်း ရေအယဉ်
ကြီးဖြစ်ပြီး ရေစီးလျှင်မြန်၍ သမုဒ္ဒရာသို့
ရောက်စေနိုင်သကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်ကိုတောင့်တ၍
ပြုအပ်သော “ဝိဝဋ္ဋနိဿိတဒါန”ကုသိုလ်ကို
နည်းသည်ဟု မမှတ်ထင်ထိုက်။ တဖြည်း
ဖြည်း အကြောင်းအထောက်ပံ့ရကာ တိုးပွား
လာပြီးလျှင် နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော သမုဒ္ဒရာ
ကြီးသို့ ရောက်စေနိုင်၏။ (အံ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။)
နိဗ္ဗာန်ကို တောင့်တ၍ပြုအပ်သော ‘ဒါန’

သည် လောကီစည်းစိမ်သာမက အရဟတ္တ
ဖိုလ်၊ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊
နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာတို့ကိုလည်း ပေးစွမ်းနိုင်သည်။
သို့ဖြစ်၍ နိဗ္ဗာန်ကို ရလိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်
ဝိဝဋ္ဌနိဿိတဒါနကို ပြုရာ၏။ (အံ၊ ၄၊ ၁။
၄၃။)

ထို့ပြင် စိတ္တာလင်္ကာရဒါနကိုလည်း ပြု
ရာ၏။ စိတ္တာလင်္ကာရဒါန ဟူသည်မှာ-
သမထ၊ ဝိပဿနာစိတ်၏ အဆင်တန်ဆာ
အခြံအရံ အကျိုးငှါ လှူဒါန်းမှုပင်ဖြစ်သည်။
သို့ဖြစ်၍ ဒါနဝတ္ထု ပစ္စည်းစုကို စွန့်ကြဲပေး
ကမ်း လှူဒါန်းတိုင်း လှူဒါန်းတိုင်း “ဣဒံ မေ
ဒါနံ စိတ္တာလင်္ကာရစိတ္တပရိက္ခာရတ္ထံ ဟောတု
= အကျွန်ုပ်၏ ဤအလှူဒါနသည် သမထ၊
ဝိပဿနာစိတ်၏ အဆင်တန်ဆာ အခြံအရံ
အကျိုးငှါ ဖြစ်ပါစေ”ဟု ဆုတောင်း၍ ပေး
လှူရာ၏။ ၎င်းဒါနသည် မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်
ရနိုင်ရန်အကြောင်းဖြစ်သော သမထ၊
ဝိပဿနာ စိတ်ညွတ်၍ ပေးလှူရသော
ကြောင့် အာသဇ္ဇဒါန-စသော ဂ-ပါးသော
ဒါနတွင် အမြတ်ဆုံးဒါနဖြစ်သည်။ (ဒိ၊ ၄၊ ၃။
၂၂၇။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၊ ၈-၉။) ၎င်းပြင်
ကောင်းမြတ်သော ဒါနပြုပုံပြုနည်းတို့ကို
လည်း နည်းယူကာ အခြေခံဒါနကို ပြုရာ၏။
ဒါန-ကြည့်။

ယင်းသို့ ဒါနကို အခြေခံပြုကာ သီလသို့
တစ်ဆင့်တက်ရာ၏။ သီလသည် ကျင့်အပ်
သော အကျင့်သိက္ခာ ၃-ပါးတွင် အစိုးအစ
ဖြစ်သော အဓိသီလသိက္ခာဖြစ်ခြင်း၊ သာ-
သနာတော်၏ ကောင်းခြင်း ၃-ဖြာတွင် အစ
ကောင်းခြင်းဟူသော ‘အာဒိကလျာဏ’ ဂုဏ်

အင်္ဂါဖြစ်ခြင်း၊ ဝိဇ္ဇာ ၃-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော
ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်ခြင်း၊
ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂအကျင့်ကို ပယ်ရှား
ရှောင်ကြဉ်နိုင်ခြင်း၊ အပါယ်ဘုံသို့ မလာ
မရောက် လွန်မြောက်ခြင်း၏အကြောင်း ဖြစ်
ခြင်း၊ တဒင်္ဂပဟာန်အဖြစ်ဖြင့် ကိလေသာ
တို့ကိုပယ်နိုင်ခြင်း၊ ကိုယ်ထိလက်ရောက်
ကျူးလွန်မှု ‘ဝိတိက္ကမကိလေသာ’၏ ဆန့်
ကျင်ဖက်ဖြစ်ခြင်း၊ ညစ်ညူးစေတတ်သော
ဒုစရိုက်တရားတို့ကို သုတ်သင်နိုင်ခြင်း၊
သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်ဖြစ်နိုင်ခြင်း၏
အကြောင်းဖြစ်ခြင်း ဤသို့သော အကြောင်း
တို့နှင့် ပြည့်စုံ၏။

ထို့ပြင် သီလသည် နိဗ္ဗာန်သို့ သွား
ရောက်ကြောင်း ဖြစ်၏။ ခြေထောက်မပါ၊
ခြေထောက်မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိသွားလို
ရာ အရပ်သို့ မသွားနိုင်သကဲ့သို့ သီလမရှိ
သောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း မိမိသွားရောက်လို
သော နိဗ္ဗာန်သို့ မသွားရောက်နိုင်ဟု ဆိုလို
၏။ (ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၆။)

ဤအကြောင်းတို့ကို ထောက်ဆသဖြင့်
သီလသည် နိဗ္ဗာန်ရောက်ရန် အတွက်မည်မျှ
လောက် အရေးပါကြောင်း သိသာ၏။
သီလနှင့်စပ်၍ သိမှတ်ဖွယ် (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၊
၅၆။) ခွဲကြည့်။ သီလ-လည်းကြည့်။

သီလနှင့်ပြည့်စုံပြီးနောက် သမာဓိ၊ ပညာ
တို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံအောင်ကျင့်ရာ၏။
အကြောင်းမှာ- သမာဓိသိက္ခာ ၃-ပါးတွင်
အဓိစိတ္တသိက္ခာဖြစ်ခြင်း၊ သာသနာတော်၏
အလယ်ကောင်းခြင်းဟူသော ‘မဇ္ဈေ-
ကလျာဏ’ ဂုဏ်အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ ဆဠာ-

ဘိညပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်နိုင်ခြင်း၊ ကာမဘုံကို လွန်
မြောက်နိုင်ခြင်း၊ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်အဖြစ်ဖြင့်
ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခွါနိုင်ခြင်း၊ ထကြွ
လှယူတတ်သော 'ပရိယုဋ္ဌာန' ကိလေသာတို့
၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်ခြင်း၊ ညစ်ညူးစေတတ်
သော တဏှာကို သုတ်သင်နိုင်ခြင်း၊ အနာ
ဂါမ်ဖြစ်နိုင်ခြင်း ဤအကျိုးတို့နှင့် ပြည့်စုံ၏။
ပညာသည် အဓိပညာသိက္ခာဖြစ်ခြင်း၊
သာသနာတော်၏ အဆုံးကောင်းခြင်းဟူ
သော 'ပရိယောသာနကလျာဏ' ဂုဏ်အင်္ဂါ
နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် ၄-ပါးသို့
ရောက်နိုင်ခြင်း၊ မဇ္ဈိမအကျင့်ကို မှီဝဲနိုင်ခြင်း၊
ဘဝအားလုံးကို လွန်မြောက်နိုင်ခြင်း၊ သမု-
ဇ္ဈေဒပဟာန်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကိလေသာ
တို့ကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊ အနုသယကိလေသာ
တို့၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်ခြင်း၊ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသ
ကို သုတ်သင်နိုင်ခြင်း၊ ရဟန္တာဖြစ်နိုင်ခြင်း
ဤအကျိုးတို့နှင့်ပြည့်စုံ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄-၅။)

ထို့ကြောင့်ပင် သီလပြည့်စုံပြီးလျှင်
သမာဓိ၊ ပညာတို့ကို ပြည့်စုံအောင်အားထုတ်
ရာ၏။

ထိုတွင် သမာဓိဟူသည်မှာ - မိမိစိတ်ကို
အာရုံတစ်ပါး မသွားမရောက်စေပဲ မိမိပွားများ
လိုသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတစ်ခု၌သာ ကောင်း
စွာ ထားတတ်သောသဘော (အဘိ၊ ၄။ ၁။
၁၆၅။)၊ စိတ်၊ စေတသိက်တို့ကို အာရုံတစ်
ပါး ပျံ့လွင့်မသွားအောင် ပေါင်းစုသကဲ့သို့
အညီအညွတ်ထားခြင်း သဘောပင်ဖြစ်သည်။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။)

ယင်း သမာဓိသည် အကျဉ်းအားဖြင့် (၁)
ဥပစာရသမာဓိ = အပ္ပနာသမာဓိတို့၏ အနီး

အပါး ရှေ့သွားဖြစ်သော သမာဓိ၊ (၂)
အပ္ပနာသမာဓိ = ပရိကမ် (ဂေါတြဘူ) ၏
အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော အာရုံသို့ တည်ကြည်စွာ
သက်ရောက်နေသော သမာဓိအားဖြင့် ၂-
ပါးရှိသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၈၂။) ဥပစာရသမာဓိ
သည် ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-လုံး၌ ရနိုင်သည်။
အပ္ပနာသမာဓိကား ဗုဒ္ဓနုဿတိ-စသော
အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန် ၈-ပါး၊ အာဟာရေ-
ပဋိကူလသညာ၊ စတုမာတုဝဝတ္ထာန်အားဖြင့်
၁၀-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ မရနိုင်ပဲ ယင်း
တို့မှတစ်ပါးတစ်ခြားသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၃၀-
တို့၌သာ ရနိုင်သည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၈၂။ သင်္ဂဟ။
၆၀။) ၎င်းသမာဓိ ၂-ပါးနှင့် ပြည့်စုံနိုင်ရန်
နိဗ္ဗာန်ဆိပ်ကမ်းနှင့်တူသော ကမ္မဋ္ဌာန် ၄၀-
ကို ကြိုးပမ်းအားထုတ်ရာ၏။

နိဗ္ဗာန်ဆိပ်ကမ်း ကမ္မဋ္ဌာန်း

မဟာသမုဒ္ဒရာသည် ငါး၊ မကာရ်း
စသော သတ္တဝါကြီးတို့၏ နေရာ၊ ရွှေ ငွေ
စသော ရတနာအမျိုးမျိုးတို့၏ တည်ရာဖြစ်
သကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်သည် ဂုဏ်အားဖြင့်လွန်ကဲကြီး
မြတ်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မျက်မှောက်
ပြုသောအားဖြင့် နေရာ၊ ၃၇-ပါးသော
ဗောဓိပက္ခိယတရား ရတနာတို့၏ တည်ရာ
ဖြစ်၏။ (မဏိမဇ္ဈ၊ ၁။ ၂၇၃။)

ယင်းသည် မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ ရွှေ ငွေ
စသော ရတနာအမျိုးမျိုးတို့ကို ရယူလို၍
မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ သက်ဆင်းလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်
သည် မိမိသက်ဆင်းလိုရာအရပ်မှ သက်ဆင်း
နိုင်၏။ မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ မသက်ဆင်းနိုင်
သော ဆိပ်ကမ်းမည်သည် မရှိသကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်

သို့ သက်ဆင်းလို ရောက်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်
သည် ၃၈-ပါးသောကမ္မဋ္ဌာန်း (ဒါ၊ ၄၊ ၁။
၃၂၅။) ၄၀-သောကမ္မဋ္ဌာန်း (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၀၆-၇။) တို့တွင် မိမိပွားများ အားထုတ်လို
သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်၍
နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော သမုဒ္ဒရာကြီးသို့ သက်
ဆင်းနိုင်၏။ နိဗ္ဗာန်သမုဒ္ဒရာကြီးသို့ မသက်
ဆင်းနိုင်သော ဆိပ်ကမ်းကမ္မဋ္ဌာန်မည်သည်
မရှိ။ (ဒါ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂၅။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၃၁၀။)

ယင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် သမထကမ္မဋ္ဌာန်း၊
ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း ဟူ၍ ၂-ပါးရှိ၏။
(အဘိ၊ ၈။ ၁၅၊ ၁၇၊ ၂၆၂။ သင်္ဂဟ၊ ၅၈။)

ကာမစွန္ဒစသော ဆန်ကျင်ဖက်တရား
တို့ကို ငြိမ်းအေးစေတတ်သော သမာဓိသည်
သမထမည်၍ အနိစ္စစသောအခြင်းအရာအား
ဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို ရှုမှတ်တတ်သော
ပညာသည် ဝိပဿနာမည်၏။ (အဘိ၊ ၈။ ၂၅၊
၂၆၂။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇၅။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၂၅၆။)

ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-ကို ပွား
များအားထုတ်၍ ပဌမဈာန်ရပြီးသောအခါ
“ဤ ပဌမဈာန်သမာပတ်သည် နိးကပ်လှ
သော နိဝရဏရန်သူရှိ၏”ဟု ပဌမဈာန်၌
အပြစ်ကိုရှု၍လည်းကောင်း၊ “ဒုတိယဈာန်
သည် ငြိမ်သက်လေ့စွဲတကား”ဟု နှလုံးသွင်း
၍လည်းကောင်း၊ ဒုတိယဈာန်သို့ တက်ရာ
၏။ တတိယဈာန်၊ စတုတ္ထဈာန်၊ ပဉ္စမဈာန်
တို့သို့ တက်လိုသောအခါ၌လည်း အောက်
အောက်ဈာန်၏ အပြစ်ရှု၍ ရောက်လိုသော
အထက်အထက်ဈာန်ကို ငြိမ်သက်သော
အားဖြင့် နှလုံးသွင်း၍ တက်ရာ၏။ ဈာန်
အားလုံးကိုရလျှင် သမာဓိနှင့်ပြည့်စုံ၍ သမထ

လမ်းစဉ် ကုံလုံအောင် အားထုတ်ပြီးပြီဟု
ဆိုရ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၅၀၊ ၁၆၄၊ ၃၆၉။)

သမာဓိနှင့်ပြည့်စုံပြီးလျှင် ပညာနှင့်ပြည့်
စုံရန် အားထုတ်ရာ၏။ ပညာသည်များစွာ
အပြားရှိသော်လည်း နိဗ္ဗာန်လမ်းစဉ်သွားရာ၌
အရေးပါ အရာရောက်သော ပညာကား -
(၁) ကမ္မဿကတာပညာ= ကုသိုလ်ကောင်း
မှု သုစရိုက်တရားစုသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်သစ္စာ
ဟု သိတတ်သောပညာ၊ (၂) သစ္စာနုလော-
မိကပညာ (ဝိပဿနာပညာ)= မဂ္ဂသစ္စာ၊
ပရမတ္ထသစ္စာအား လျော်သောပညာ၊ (၃)
မဂ်ပညာ= မဂ်နှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌
ဖြစ်သောပညာ၊ (၄) ဖိုလ်ပညာ= ဖိုလ်နှင့်
ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ဖြစ်သော ပညာ
ဟူ၍ ၄-ပါးရှိ၏။ (အဘိ၊ ၈။ ၃၂၇၊ ၃၄၁။)

ထိုတွင် ကမ္မဿကတာပညာ၌ တည်၍
ဒါနပြု၊ သီလဆောက်တည်၊ ဥပုသ်စောင့်သုံး
၍ ချမ်းသာတစ်မျိုးမှ ချမ်းသာတစ်မျိုး ပြောင်း
လဲခံစား၊ စံစားပြီးလျှင် နိဗ္ဗာန်ဝင်စံသွားသော
ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အရေအတွက်မှာ ဤရွေ့ဤမျှ
ရှိသည်ဟု သင်္ချာကမ်းခတ် ဂဏန်းအတတ်တို့
သင်္ချာမထိုး မတတ်နိုင်လောက်အောင် များ
ပြားလှကုန်၏။ (အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၉၇-၈။)

သစ္စာနုလောမိက ဉာဏ်ပညာဟူသည်
ဝိပဿနာဉာဏ်ပင်ဖြစ်၏။ (အဘိ၊ ၄၊ ၂။
၃၉၈။) ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် ရုပ်၊
ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဉ်တရားစု
သည် ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်စီးတတ်သောကြောင့်
မမြဲသောအနိစ္စတရားများပါတကား၊ ဖြစ်မှု၊
ပျက်မှုတို့ ညှင်းဆဲနှိပ်စက်ခံနေရသဖြင့် ဆင်း
ရဲဒုက္ခတရားများပါတကား၊ ကိုယ်အလိုသို့

မလိုက်ပဲ သူသဘောအတိုင်း ဖြစ်နေသည် အနတ္တတရားများပါတကား-ဟု ရှုရပေမည်။ (အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၆၊ ၂၇၇။) ယင်းသို့ ရှုဖန်များလတ်သော် ဝိသုဒ္ဓိအဆင့် ဆင့် ဉာဏ်စဉ်မြင့်၍ သစ္စာ ၄-ပါးကို ပိုင်းခြား သိပြီးလျှင် သောတာပတ္တိမဂ်ပညာ၊ သောတာပတ္တိဖိုလ်ပညာ၊ သကဒါဂါမိမဂ်ပညာ၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်ပညာ၊ အနာဂါမိမဂ်ပညာ၊ အနာဂါမိဖိုလ်ပညာ၊ အရဟတ္တမဂ်ပညာ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ပညာတို့သို့ အစဉ်အတိုင်း ဆိုက်ရောက်ကာ မည်သည်ချမ်းသာနှင့်မျှ မတူသော အငြိမ်းစာတ် အသင်္ခတနိဗ္ဗာန်သို့ ဧကန်ဆိုက်ရောက်နိုင်၏။ သို့ဖြစ်၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်လိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ပြပြီးသော ဒါနအခြေခံရှိသည့် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ ယာဉ် ၃-ဖြာဖြင့် သွားရောက်ရာ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၂၊ ၃၃၇။)

နိဗ္ဗာန်ရောက်ဖွယ် ကြွေးကိုးဆယ်

ပါဏာတိပါတ၊ အဒိန္နာဒါန၊ ကာမေသု မိစ္ဆာစာရ-ဟူသော ကာယဒုစရိုက် ၃-ပါး၊ မုသာဝါဒ၊ ပိသုဏဝါစာ၊ ဖရသဝါစာ၊ သမ္ပပ္ပလာပ-ဟူသော ဝစီဒုစရိုက် ၄-ပါး၊ အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-ဟူသော မနော ဒုစရိုက် ၃-ပါး ယင်း ၁၀-ပါးသော ဒုစရိုက် တို့ကို သမ္ပတ္တဝိရတီ၊ သမာဒါနဝိရတီ၊ သမုစ္ဆေဒဝိရတီ-ဟူသော ဝိရတီ ၃-ပါးနှင့် မြှောက် (၁၀×၃)= ၃၀။ ဒါန၊ သီလ၊ ဘဝနာ စသော ပုညကြိယဝတ္ထု ၁၀-ပါးကို ကာယ၊ ဝစီ၊ မနော-ဟူသော ကာယကံ ၃-ပါးနှင့် မြှောက် (၁၀×၃)= ၃၀။ ဒါန၊ သီလ၊ နေက္ခမ္မ

အစရှိသော ပါရမီ ၁၀-ပါးကို ဟိန၊ မဇ္ဈိမ၊ ပဏီတ-ဟူသော ၃-ပါးနှင့်မြှောက် (၁၀×၃) = ၃၀။ ယင်းသို့မြှောက်ပြီး သုံးဆယ် သုံးလီပေါင်းသော် (၃၀+၃၀+ ၃၀) = ၉၀ ဖြစ်လေသည်။ ယင်း ၉၀-သည် နိဗ္ဗာန်ရောက် ကြောင်း ကြွေးချသည်နှင့်တူသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်ရောက်ဖွယ် ကြွေးကိုးဆယ် မည်လေ သည်။ စွယ်စုံကျော်ထင်၊ ၁။ ၂၆။ ပရမတ္ထ-သရူပအနုဝဏ္ဏနာ၊ ၂။ ၄၁၈-တို့လည်းကြည့်။

* ဒုစရိုက်၊ ပုညဆယ်လီ၊ ပါရမီ၊ သုံးခုစီ နှင့်မြှောက်။

* နိဗ္ဗာန်ရောက်ဖွယ်၊ ကြွေးကိုးဆယ်၊ အလွယ်အရကောက်။

နိဗ္ဗာန် အနတ္တ

နိဗ္ဗာန်သည် အတ္တ၊ အနတ္တ ၂-မျိုးတွင် အနတ္တမည်၏။ (ဝိ၊ ၅။ ၁၅၇။)

ဘုရား၊ ရဟန္တာတို့ စုတိစိတ်သည်

နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံမပြု

ဘုရား၊ ရဟန္တာတို့၏ စုတိစိတ်သည် ကံ၊ ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ်ကို အာရုံပြုသည်။ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံမပြု။ “သန္တိမာရဗ္ဗာတိ အနု-ပါဒိသေသံ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္ဘ ပဋိစ္စ သန္တာယ” (ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၇။) ဟု ဖွင့်ဆိုသောကြောင့် “နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသည် မယူပဲ နိဗ္ဗာန်ကို ရည်ညွှန်း၍ ညွတ်ကိုင်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသည် ယူရသည်”ဟု စတုရင်္ဂဗလအမတ်ဆိုသည်။ ဋီကာကျော်ဆရာကား ကံသည် ထင်စေအပ် သော နာမ်ရုပ်လက္ခဏာပညတ်ကို အာရုံပြု သည်ဟုဆိုသည်။ (ဝိဘာဝိနီ၊ ၁၈၈။)

နိဗ္ဗာန်

ကလျာဏပုထုဇဉ်တို့ မှန်းဆသိ

သင်္ခတတရား ပညတ်တရားလျှင် အာရုံ
ရှိသော ဉာဏ်သည် ကိလေသာတို့ အကြွင်း
မဲ့ဖြတ်ခြင်း၊ တဖန်ငြိမ်းစေခြင်း ကိစ္စကို မပြု
နိုင်၊ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဟုဆိုအပ်သော သတ္တ
လောက၌ ကိလေသာကို အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်း
တဖန် ငြိမ်းအေးစေခြင်း ကိစ္စလည်းရှိ၏။
ထို့ကြောင့် သင်္ခတပညတ်တရားတို့မှ အပြန်
အားဖြင့်ထူးခြားသော ကိလေသာတို့ကို
အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်း၊ တဖန်ငြိမ်းအေးစေခြင်း
ကိစ္စကို ပြုတတ်သော မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံ
ဖြစ်သည့် နိဗ္ဗာန်မည်သော ၁-ခုသော တရား
ထူးသည် ဧကန်စင်စစ် ရှိ၏။ ယင်းသို့
ကလျာဏပုထုဇဉ်များ မှန်းဆ၍သိသည်။
(ဝိဘာဝိနီ။ ၂၁၆။)

နိဗ္ဗာန်

အတ္ထိပစ္စည်း အဝိဂတပစ္စည်း မတပ်

ပစ္စယုပ္ပန်သဘောကို မရခြင်းဖြင့် ကျေး
ဇူးမပြုတတ်သော အနာဂတ်တရားတို့၏
သာလျှင် ပစ္စယုပ္ပန်သဘောကို ရလာသောအခါ
ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်သည်သာ
လျှင် အတ္ထိပစ္စည်း၊ အဝိဂတပစ္စည်းမည်သော
ကြောင့် အမြဲတန်း ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်
ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော နိဗ္ဗာန်သည်
အတ္ထိပစ္စည်း၊ အဝိဂတပစ္စည်း မတပ်။
(ဝိဘာဝိနီ။ ၂၅၁-၂။)

ပရမတ္ထတရား လေးပါးပြရာ

နိဗ္ဗာန်အဆုံးထား

သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း ပရမတ္ထတရား ၄-ပါးကို
ပြဆိုရာ၌ စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်တို့၏ ချုပ်
ရာကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ နိဗ္ဗာန်ကို အဆုံး၌
ထား၍ အရှင်အနုရုဒ္ဓါဆရာ မိန့်ဆိုသည်။
(သင်္ခေပဝဏ္ဏနာဠိကာ။ ၂၁၇။)

ပေါ့ပေါ့အားထုတ်ရုံနှင့်

နိဗ္ဗာန်မရနိုင်

ပေါ့ပေါ့တန်တန် အားထုတ်ရုံနှင့် စွမ်းရည်
သတ္တိ ဝီရိယနည်းနည်းဖြင့် ဒုက္ခအားလုံးမှ
ထွက်မြောက်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို မရနိုင်ပါချေ။ (သံ၊
၁။ ၄၆၆။)

နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ

နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာထက် သာလွန်မွန်မြတ်
သော ချမ်းသာမည်သည် မရှိ။ (ထေရီ။ ၄၃၀။
ထေရီ။ ၄။ ၂၉၀။)

နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာထက် သာလွန်မွန်မြတ်
သော ချမ်းသာရှိဖို့ မဆိုထားဘိ နိဗ္ဗာန်ချမ်း
သာနှင့်တူသော ချမ်းသာပင်မရှိ။ (ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၁၆၉။)

သင်္ခတတရားမှလွတ်သော

နိဗ္ဗာန်

နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခတတရားအားလုံးမှ
လွတ်မြောက်၊ ထွက်မြောက်သောတရား
ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍လည်း သင်္ခတတရားအားလုံး
ကိုပယ်ပြီး၊ ကင်းစင်ပြီးသောတရားဟု ဆိုရ
၏။ (ဥဒါန၊ ၄။ ၃၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၅၃။)

နိရောဓသစ္စာထိုက်သော

နိဗ္ဗာန်

နိဗ္ဗာန်မှတစ်ပါး ငြိမ်းအေးခြင်းသဘော
မည်သည် မရှိ။ နိဗ္ဗာန်သည် ဧကန်စင်စစ်
ငြိမ်းအေးလှ၏။ ယင်းသို့ ငြိမ်းအေးသည်၏
အဖြစ်မြဲသောကြောင့်ပင် နိဗ္ဗာန်ကို သစ္စာဟု
ဆို၏။ နိရောဓသစ္စာထိုက်သည်ဟု ဆိုလို၏။
(အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၇။) ယင်း
နိရောဓသစ္စာကို သိသောဉာဏ်သည် သ-
ဿတဒိဋ္ဌိကို ဆုတ်နှစ်စေ၏။ ထို့ပြင် ရာမ၊
ဥဒက၊ အာဠာရ-စသည်တို့ကဲ့သို့ အရူပဘုံ၌
သင်္ခတတရားတို့၏ လွတ်မြောက်ရာ ‘မောက္ခ’
ဟု စွဲလမ်းယူမှားမှု နိဂဏ္ဌတို့ကဲ့သို့ ရုပ်ရှိသော
ဘုံတို့၏အထွတ် ‘ထုပ်ကာ’ ဖြစ်သော အသ-
ညသတ်ဘုံ၌ သင်္ခတတရားတို့၏ လွတ်မြောက်
ရာ ‘မောက္ခ’ ဟု စွဲလမ်းယူမှားမှုဖြစ်သော
ချုပ်ငြိမ်းခြင်း ‘နိရောဓ’၌ ဖောက်ပြန်မှားယွင်း
စွာ ကျင့်ခြင်းကို ဆုတ်နှစ်စေ၏။ (အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၂။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၈။) ယင်း နိရောဓသစ္စာ
ထိုက်သော နိဗ္ဗာန်ကို ထိုထိုမဂ်နှင့်ယှဉ်သော
နာမ်တရားအပေါင်းဖြင့် မျက်မှောက်ပြု၏။
(မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၄။)

အများဆိုင် မဟုတ်သော

နိဗ္ဗာန်

လမ်း လေးလမ်းဆုံရာအရပ်၌ ပွဲသဘင်
သည် လူအားလုံးတို့နှင့် ဆက်ဆံသက်ဆိုင်
သကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်သည် ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့
မရောက်၊ မဂ်နှင့်ပြည့်စုံသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်
တို့သာ ရောက်နိုင်သောကြောင့် အများဆိုင်
တရားမဟုတ်။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ ရောက်

နိုင်၍ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်သာ သက်ဆိုင်
သောတရားဖြစ်သည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၉။)

ဖြစ်ရာအမွန်အစ မရှိသော

နိဗ္ဗာန်

“နိဗ္ဗာန်သည် ဤမည်သော ဘုရားလက်
ထက်ကစ၍ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်”ဟု နိဗ္ဗာန်၏
ရှေးအစမရှိ။ နိဗ္ဗာန်သည် ဖြစ်ရာအမွန်အစ
မရှိ။ မဂ်ဖြစ်ပေါ်မှ နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပေါ်လာသော
ကြောင့် (မဂ်ရှိကာမှ နိဗ္ဗာန်ထင်ရှားရှိသော
ကြောင့်) နိဗ္ဗာန်သည် ဖြစ်ရာအမွန်အစရှိ
သည် မဟုတ်လော”ဟု မေးခဲ့သော် မဟုတ်
ဟုပင် ဖြေဆိုရမည်။ မဂ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို
မဖြစ်စေနိုင်။ နိဗ္ဗာန်သည် မဂ်ကြောင့် ဖြစ်
ပေါ်သောတရားမဟုတ်။ အမွန်မှာ မဂ်သည်
အာရုံပြုသောအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ရ၏။
ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို ဖြစ်ရာအမွန်အစ မရှိ
သောတရားဟု ဆိုရ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၉။)

မမေ့လျော့မှ နိဗ္ဗာန်ရနိုင် = မမေ့မလျော့
မပေါ့မဆခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်ရခြင်း၏ အ
ကြောင်းဖြစ်၏။ (ဓမ္မ၊ ၁၆။)

အမြဲနိစ္စ လုံ့လပြုမှ နိဗ္ဗာန်ရနိုင် =
သမထ၊ ဝိပဿနာ ဈာန် ၂-ပါးဖြင့် ကိလေ
သာတို့ကို ရှို့မြှိုက်ပြီးလျှင် အမြဲမပြတ်လုံ့လ
ပြုကုန်၍ နောက်သို့မဆုတ် ရှေ့သို့သာ
ချီတက်သော လုံ့လရှိကုန်မှ ယောဂလေးပါး
တို့ကုန်ရာ အတုမဲ့နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်နိုင်ကြကုန်
၏။ (ဓမ္မ၊ ၁၆။)

ကိလေသာရှိမြှောက်သူမှ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ ရနိုင် = မမေ့မလျော့သော သမထ၊ ဝိပဿနာ ဈာန် ၂-ပါးဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ရှို့မြှောက်သောသူသည် မြတ်သောနိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ရနိုင်၏။ (ဓမ္မ။ ၁၇။)

မေ့လျော့မှု၌ ဘေးဟူ၍မှ နိဗ္ဗာန်နှင့်နီး = မမေ့မလျော့မှု၌ ဓမ္မလျော်ပြီး မေ့လျော့ပေါ့ဆမှု၌ ဘေးဟူ၍မှတ်လေ့ရှိသော ရဟန်းသည် သာ မဂ်ဖိုလ်မှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းငှါ မထိုက်ပဲ နိဗ္ဗာန်နှင့်နီးသည်။ (ဓမ္မ။ ၁၇။)

နိဗ္ဗာန်စိတ်ဖြင့် ငြိမ်းသူ = ဗောဇ္ဈင်တရား၌ စိတ်ကို ကောင်းမွန်စွာ ပွားများပြီး မစွဲလန်းပဲ ဥပါဒါန်တို့မှ လွတ်မြောက်ရာနိဗ္ဗာန်၌ ဓမ္မလျော်လျက် လောက၌ အာသဝေါကုန်ခန်းပြီးသော တန်ခိုးကြီးသူတို့သည် နိဗ္ဗာန်စိတ်ဖြင့် ငြိမ်းအေးကုန်၏။ (ဓမ္မ။ ၂၆။)

နိဗ္ဗာန်ကိုမြင်သူ၏အသက် ၁-ရက်ရှည်ခြင်းက သာ၍မြတ်၏ = သေခြင်းကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို မမြင်ပဲ အနှစ်တစ်ရာ အသက်ရှည်ရခြင်းထက် သေခြင်းကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို မြင်သူ၏ အသက်တစ်ရက် ရှည်ခြင်းက သာလွန်မွန်မြတ်၏။ (ဓမ္မ။ ၃၀။)

နိဗ္ဗာန်သည် အလွန်မြတ်၏ = တိတိကွာ အမည်ရသော သည်းခံမှုခန္တီသည် အကျင့်မြတ်ဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာန်ကို အလွန်မြတ်၏ဟု ဘုရားရှင်တို့ ဟောတော်မူကုန်၏။ (ဒိ။ ၂။ ၄၂။ ဓမ္မ။ ၄၁။)

ချမ်းသာလွန် နိဗ္ဗာန်ကို ပညာရှိတို့ မျက်မှောက်ပြု = နိဗ္ဗာန်သည် အလွန်ကဲဆုံး ချမ်းသာဖြစ်၏။ ယင်း ချမ်းသာလွန် နိဗ္ဗာန်ကို ပညာရှိတို့ မျက်မှောက်ပြု၏။ (ဓမ္မ။ ၄၃။)

အလွန်ကဲဆုံး အတုမဲ့ချမ်းသာ = အနာရောဂါ ကင်းကွာခြင်းသည် အလွန်ကဲဆုံး လာဘ်ဖြစ်၏။ ရောင့်ရဲမှုသည် အလွန်ကဲဆုံး ဥစ္စာဖြစ်၏။ ချစ်ခင်ကျွမ်းဝင်မှုသည် အလွန်ကဲဆုံး ဆွေမျိုးဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် အလွန်ကဲဆုံး အတုမဲ့ချမ်းသာဖြစ်၏။ (ဓမ္မ။ ၄၃။)

မညှင်းဆဲသူ စောင့်စည်းသူတို့ နိဗ္ဗာန်ရောက် = တစ်ပါးသူတို့ကို မညှင်းဆဲတတ်၊ ကာယ၊ ဝစီ၊ မနောဒွါရတို့ဖြင့် ထာဝရ စောင့်စည်းတတ်ကြကုန်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ စိုးရိမ်မှု၊ သေမှုတို့ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြ၏။ (ဓမ္မ။ ၄၆။)

နိဗ္ဗာန်စိတ်ညွတ်သူ အာသဝေါချုပ်ကွယ် = ထာဝစဉ် နိုးကြားကြကုန်ပြီးလျှင် နေညဉ့်မကွာ သိက္ခာ ၃-ပါးကို ကျင့်ကြကုန်လျက် နိဗ္ဗာန်သို့ စိတ်ညွတ်သူတို့အာ။ အာသဝေါတရားတို့ ချုပ်ငြိမ်းကွယ်ပျောက်ကုန်၏။ (ဓမ္မ။ ၄၆။)

နိဗ္ဗာန်သွားလမ်း သုတ်သင်စေချင် = သေမင်းအန္တရာယ် ကာကွယ်ရန် သားသမီး မိဖဆွေမျိုးဉာတကာ တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မတတ်နိုင်ချေ။ ယင်းအကြောင်းကို 'ပိုင်နိုင်စွာ သိမြင်သူ ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်သည် သီလလုံခြုံစေလျက် အဋ္ဌကိကမဂ်ကို သုတ်သင်ရာ၏။ (ဓမ္မ။ ၅၄။)

ရာဂ၊ ဒေါသကို ပယ်နိုင်လျှင် နိဗ္ဗာန်
ရောက်မည်= အိုရဟန်း.... သင်သည် ခန္ဓာ
ကိုယ် လှေအိုမှ မိစ္ဆာဝိတက်ရေကို ပက်ထုတ်
ပါလော့၊ ယင်းသို့ ပက်ထုတ်သဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်
လှေသည် လျှင်စွာသွားနိုင်ပါလိမ့်မည်၊ ရာဂ
နှင့် ဒေါသကို ပယ်ဖြတ်နိုင်လျှင် နိဗ္ဗာန်သို့
ရောက်ပါလိမ့်မည်။ (ဓမ္မ။ ၆၆။)

သမာဓိဈာန် ဝိပဿနာပညာရှိသူသာ
နိဗ္ဗာန်နှင့် ဧကန်နီး= ပညာမဲ့သူအား သမာဓိ
ဈာန်မရှိ၊ သမာဓိဈာန်မရှိသူအား ဝိပဿနာ
ပညာမရှိ၊ သမာဓိဈာန်နှင့် ဝိပဿနာပညာ
ရှိသူသည်သာ နိဗ္ဗာန်နှင့် နီးသည်။ (ဓမ္မ။
၆၆။)

ဝမ်းမြောက်ခြင်းများသူသာ နိဗ္ဗာန်ရနိုင်=
ဘုရားမြတ်စွာ သာသနာတော်၌ ကြည်ညို
မြတ်နိုး၍ ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်းခြင်းများသော
ရဟန်းသည်သာ သင်္ခါရအားလုံးတို့ ချုပ်ငြိမ်း
ရာ ငြိမ်သက်ချမ်းမြေ့သည့် နိဗ္ဗာန်ကို ရနိုင်
ရာ၏။ (ဓမ္မ။ ၆၈။)

မဂ်ဉာဏ် ၄-ပါးဟူသော ရောင်ရဲခြင်း
ရှိသည်ဖြစ်၍ ထင်ထင်ရှားရှား သိမြင်ပြီးသော
တရားရှိသည့် တရားခပ်သိမ်းကို သိမြင်ပြီး
သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အား နိဗ္ဗာန်ဟူသော
ဥပဓိဝိဝေကသည် ချမ်းသာ၏။ (ဝိ။ ၃။ ၄။
ဥဒါန။ ၈၈။)

ဝိဝေကတရား ၃-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသူ
နိဗ္ဗာန်နှင့်နီး = အပေါင်းအဖော်တို့မှ ကင်း
ဆိတ်ခြင်း ကာယဝိဝေက၊ ကာမဂုဏ်၌ တပ်

မက်သော စိတ်မှကင်းဆိတ်ခြင်း စိတ္တ-
ဝိဝေက၊ ဥပဓိတရား ၄-ပါးတို့မှ ကင်းဆိတ်
ခြင်း ဥပဓိဝိဝေကနှင့် ပြည့်စုံမှ နိဗ္ဗာန်နှင့်နီး
သည်။ (သုတ္တနိ။ ၄၀၇။)

ကာယဂတာသတိ ဘာဝနာသုံးဆောင်မှ
နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ သုံးဆောင်ရသည် = ကာယ
ဂတာသတိဘာဝနာ သုံးဆောင်သူသည်
အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို သုံးဆောင်ရသည် မည်၏။
ကာယဂတာသတိဘာဝနာနှင့် ချွတ်လွဲလျှင်
အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာနှင့် ချွတ်လွဲသည်မည်
၏။ (အံ၊ ၃။ ၄၇။)

နိဗ္ဗာန်ရောက်ရန် အရဟတ္တဖိုလ်ဆိုက်
ရောက်ဖို့ကြိုးစား = ယောဂ ၄-တန် ကုန်ရာ
မှန်သည့် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်းငှါ အပြစ်မရှိ
သော ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇-ပါးကို ပွား
များအားသစ်သော ကလျာဏမိတ္တဟူသော
အမှီကောင်းနှင့်ပြည့်စုံသော သမ္မပ္ပဓာန် ပြင်း
ထန်သောဝီရိယရှိသော သီလဖြူစင်သည့်
သူတော်စင် သူတော်ကောင်းသည် ဝိပဿနာ
ဉာဏ်မှစ၍ အောက်မဂ်၊ အောက်ဖိုလ်ဉာဏ်
စဉ်အားဖြင့် သံယောဇဉ်အားလုံးတို့၏ကုန်
ဆုံးကြောင်း အရဟတ္တမဂ်၏အဆုံး အရဟတ္တ
ဖိုလ်သို့ရောက်အောင် နောက်မဆုတ်ပဲ ကြိုး
ကုတ်အားသစ်ရာ၏။ (ဇာ၊ ၁။ ၃၇။ ဇာ၊ ၄။
၂။ ၂၁။)

နိဗ္ဗာန်သွားလမ်း သတိပဋ္ဌာန်
သတ္တဝါတို့၏ ကိလေသာဟူ မြူညစ်
မတင် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ရန် စိုးရိမ်ပူဆွေး

ငိုကြွခြင်းတို့၏ လွန်မြောက်ရန်၊ ကိုယ်ဆင်း
ရဲမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှုတို့ ချုပ်ငြိမ်းရန် အဋ္ဌကိကမဂ်
ကိုရရန်၊ နိဗ္ဗာန်အောင်မြို့ ဆောင်ပို့ရောက်ရှိ
မျက်မှောက်ပြုရန် လမ်းပြောင့်လမ်းမှန်ကား
သတိပဋ္ဌာန်လမ်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ (ဒါ၊ ၂။
၂၃၁။ မ၊ ၁။ ၇၀။)

ထင်ရှားရှိတိုင်း နိဗ္ဗာန်မဟုတ်

“နိဗ္ဗာန် အတ္ထိတိ အာမန္တာ”ဟူသော
ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်၌ “နိဗ္ဗာန်တရားသည်
မဖောက်မပြန် မှန်ကန်တိမတ် မြတ်သော
အနက်သဘော (ပရမတ္ထ) အားဖြင့် ထင်ရှားရှိ
သော အရှိတရားလော့”ဟု ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်က
မေးရာ၌ “နိဗ္ဗာန်တရားသည် အရှိတရား
ဟုတ်ပါ၏”ဟု သကဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်က ဖြေဆို
၏။

နောက်တဖန် ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်က “အတ္ထိ
နိဗ္ဗာန် = မဖောက်မပြန် မှန်ကန်တိမတ်
မြတ်သောအနက်သဘော (ပရမတ္ထ) အားဖြင့်
ထင်ရှားရှိသော အရှိတရားဖြစ်တိုင်း နိဗ္ဗာန်
ဟုတ်ပါ၏လော့”ဟု မေးပြန်ရာ “အချို့သော
အရှိတရားများသည် နိဗ္ဗာန်ဟုတ်၏။ အချို့
သော အရှိတရားများသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်”ဟု
သကဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်က ဖြေဆို၏။ ဤပါဠိတော်
အရ သင်္ခတပရမတ်၊ အသင်္ခတပရမတ် ၂-
မျိုးခွဲ၍ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော စိတ်၊
စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အရှိတရား
(ပရမတ္ထ) ၄-ပါးတို့အနက် သင်္ခတပရမတ်
ဖြစ်သော စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်တရား ၃-
ပါးတို့သည် ပရမတ်အားဖြင့် အရှိတရားများ
ဖြစ်ကုန်သော်လည်း နိဗ္ဗာန်မဟုတ်ကုန်၊ ပရ-

မတ်အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော အသင်္ခတ
ပရမတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်တရားသည်သာ
နိဗ္ဗာန်ဟုတ်၏။ ထို့ကြောင့် အရှိတရားဖြစ်
တိုင်း ထင်ရှားရှိတိုင်း နိဗ္ဗာန်မဟုတ်နိုင် ဟု
သိအပ်၏။ (အဘိ၊ က။ ၁၁၂။)

နိဗ္ဗာန်ရောက်လိုမှု

စိတ်ကိုအမြဲစောင့်ရှောက်

နောက်ထပ်လောင်းထည့်စရာ မလို
အောင် အတွင်း အနားရေးနှင့်အညီ ပြည့်နေ
သော ဆီအိုးကို မဖိတ်အောင် သတိကြီးစွာ
ဖြင့် ဆောင်ယူရသကဲ့သို့ အစမထင်သံသရာ
က တစ်ခါတစ်ခေါက်မျှ မရောက်ဘူးသော
နိဗ္ဗာန်အောင်မြေစခန်း လှမ်းရောက်လိုမှု
အာရုံရှိရာ ပြေးသွားတတ်သည့် ရိုင်းပြသော
မိမိစိတ်ကို တစ်ခဏကလေးမျှ ကမ္မဋ္ဌာန်း
အာရုံမှတစ်ပါး ပြင်ပအာရုံ၌ မကျက်စားစေပဲ
အမြဲနိစ္စထာဝရ စောင့်ရှောက်ရာ၏။ (ဇော၊ ၁။
၂၂။)

စာပေပို့ချတရားဓမ္မ ဟောပြောသူ နိဗ္ဗာန်
အလှူကို လှူသည်မည်= ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ
စာပေပို့ချသူ၊ ပြဿနာကို ဖြေသူ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း
တရား ပြညွှန်သူ၊ တရားနာသူသည် နိဗ္ဗာန်
အလှူကို လှူသူမည်၏။ (သံ၊ ၁။ ၂၉။ သံ၊ ၄။
၁။ ၇၉။)

ဒါနထက် နိဗ္ဗာန်ကပိုမြတ်= ဒါနထက်
(သဒ္ဓါနှင့် ဒါန) နိဗ္ဗာန်က ပိုမြတ်၏။ ကဿပ
ဘုရားရှင်လက်ထက်နှင့် ကောဏာဂုံဘုရား
စသော ဘုရားရှင်တို့လက်ထက်၌လည်း ပညာ

ရှိသူတော်ကောင်းတို့သည် နိဗ္ဗာန်ပြည်ခွင်
ခိုဝင်ကြကုန်ပြီ။ (သံ၊ ၁။ ၂၁။ ၁၀၊ ၁။
၁၈၄။)

အရိယာမဂ်ယာဉ်ရှိသူ နိဗ္ဗာန်အနီးရောက်
နေသူမည်= အမျိုးသမီးဖြစ်ဖြစ် အမျိုးသား
ဖြစ်ဖြစ် အရိယာမဂ်တည်းဟူသော ယာဉ်ရှိ
သူသည် ယင်းအရိယာမဂ်ယာဉ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်
အနီးရောက်နေသူမည်၏။ (သံ၊ ၁။ ၃၀။)

နိဗ္ဗာန်ရောက်ရန် သတိရသူတို့ ဈာန်ရ
ကြ= နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်းငှါ ဝိပဿနာမဂ်
သတိ၊ အရိယာမဂ်သတိကို ရသူတို့ သမ္မာ
သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံကြကာ နိဝရဏတို့ဖြင့်
ကျဉ်းမြောင်းရာ အရပ်၌ ဈာန်တရားကို ရကြ
ကုန်၏။ (သံ၊ ၁။ ၄၆။)

နိဗ္ဗာန်ဂုဏ်

အာရုံပြုရည်မှန်း စီးဖြန်းပုံ

အနုဿတိ ၁၀-ပါးတွင် ဥပသမာ-
နုဿတိ (နိဗ္ဗာန်ဂုဏ် အာရုံပြု စီးဖြန်းမှု) ပါရှိ
၏။ ယင်း ဥပသမာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်း
လိုသူသည် ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်သို့ ကပ်ရောက်
၍ ဒုက္ခအားလုံးတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းကုန်ဆုံးရာဖြစ်
သော နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်များကို အာရုံပြုရည်မှန်း
၍ စီးဖြန်းရာ၏။

စီးဖြန်းပုံ

သင်္ခတတရား၊ အသင်္ခတတရား ၂-မျိုး
တို့တွင် အသင်္ခတကား နိဗ္ဗာန်တရားပါတည်း။
ယင်း နိဗ္ဗာန်တရားသာလျှင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်

၏။ ၎င်းပြင်-- မဒနိဗ္ဗဒနော =မာန်ယစ်
ခြင်းအလျှင်းမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”။ ပိပါသဝိနယော
=တဏှာမွတ်သိပ် ဆာလောင်ခြင်းကို ပယ်
ပျောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်”။ အာလယသမုတ္တါဇဇေ
=ကာမဂုဏ်အာလယကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ခွါ
ရာ “နိဗ္ဗာန်”။ ဝဋ္ဋုပစ္ဆေဒေါ =ဝဋ် ၃-ပါး
ကင်းပြတ်ရာ “နိဗ္ဗာန်”။ တဏှာက္ခယော
=တဏှာကုန်ရာ “နိဗ္ဗာန်”။ ဝိရာဂေါ =ရာဂ
ကင်းရာ “နိဗ္ဗာန်”။ နိရောဓော =တဏှာချုပ်
ပျောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်”။ ဓုဝံ =အရှည်အစွဲ
အမြဲခိုင်ခန့်သော “နိဗ္ဗာန်”။ အဇရံ =အိုမင်း
ရင့်ရော် မှည့်ပျော်ခြင်း အလျှင်းမရှိရာ
“နိဗ္ဗာန်”။ နိပ္ပပဉ္စံ =သံသရာကို ချဲ့ထွင်
တတ်သောတဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိမရှိရာ
“နိဗ္ဗာန်”။ သစ္စံ =မဖောက်မပြန် မှန်ကန်
သော “နိဗ္ဗာန်”။ ပါရံ =သံသရာ၏ ဟိုမှာ
ဖက်ကမ်းဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်”။ သုဒ္ဓဒ္ဓသံ
=လွန်စွာမြင်နိုင်ခဲ့သော “နိဗ္ဗာန်”။ သိဝံ
=ကိလေသာဟူ အပူကင်းဝေး ချမ်းအေးရာ
“နိဗ္ဗာန်”။ အမတံ =သေခြင်းကင်းရာ
“နိဗ္ဗာန်”။ ခေမံ =ဘေးဘျမ်းတို့၏ ကုန်ခန်း
ရာ “နိဗ္ဗာန်”။ အဗ္ဘုတံ =သင်္ခါရကင်းကွာ
သဖြင့် လွန်စွာအံ့ဩ ချီးကျူးဖွယ်ရာကောင်း
သော “နိဗ္ဗာန်”။ အနိတိကံ =ဤတိဟူဘိ
ဘေးမရှိရာ “နိဗ္ဗာန်”။ တာဏံ =ဝဋ်ဆင်းရဲမှ
စောင့်ရှောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်”။ လေဏံ =ပုန်း
အောင်းရာ “နိဗ္ဗာန်”။ ဒိပံ =ကိုင်းကျွန်းပမာ
မှီခိုရာ “နိဗ္ဗာန်”။ ဝိသုဒ္ဓိံ =ကိလေသာအညစ်
အကြေးတို့မှ စင်စစ်ကင်းဝေးစင်ကြယ်ရာ
“နိဗ္ဗာန်”။ ဝရံ =သူတော်သူမြတ် တောင့်တ
အပ် အလိုရှိအပ်သော “နိဗ္ဗာန်”။ နိပုဏံ

=သိမ်မွေ့သော “နိဗ္ဗာန်”။ အသင်္ခတံ =ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရဟူသော အကြောင်းတရား ၄-ပါးတို့ဖြင့် မပြုပြင်အပ်သော “နိဗ္ဗာန်”။ မောက္ခော =ကိလေသာညွှန်မှ လွတ်မြောက်ရာ “နိဗ္ဗာန်”။ သေဌံ =အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သော “နိဗ္ဗာန်”။ အနတ္တရံ =အတုမဲ့လွန်မြတ်သော “နိဗ္ဗာန်”။ လောကဿန္တံ =လောက ၃-ပါးဆုံးရာ “နိဗ္ဗာန်”။ ဤသို့စသည်ဖြင့်လည်း အာရုံပြုရည်မှန်းချီးမွမ်းရာ၏။ ၎င်းပြင်— နိဗ္ဗာန်နာမာဝလိ၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော အခြားပရိယာယ်ပုဒ်တို့ဖြင့်လည်း ဥပသမာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း (နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ကို အာရုံပြု၍) စီးဖြန်းရာ၏။ ယင်းကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ယခုဘဝ၌ သစ္စာ ၄-ချက် အထက်မဂ်၊ အထက်ဖိုလ်ကို မရသေးသည်ရှိသော် လူရပ်နတ်ထံ ဧကန်ဆိုက်ကပ် ရောက်ရှိနိုင်လေသည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၆။) ၌ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသသည် “တသ္မာ ဟဝေ အပ္ပမတ္တော၊ ဘာဝယေထ ဝိစက္ခကော။ ဧဝံ အနေကာနိသံသံ၊ အရိယေ ဥပသမေ ရတိ” ဟူသောဂါထာဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုရည်မှန်းစီးဖြန်းရန် ဥယျောဇဉ်ပြုတော်မူခဲ့လေသည်။

နိဗ္ဗာန်ကို ဒုကဒေသနာအားဖြင့်
ဝေဖန်ခြင်း

နိဗ္ဗာန်သည်—

(၁) ဟေတု (ဟိတ်မည်သော) တရား၊ န ဟေတု (ဟိတ်မမည်သော) တရား ၂-ပါးတို့တွင် န ဟေတု (ဟိတ်မမည်သော) တရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၁၈၊ ၂၇၅။

(၂) သဟေတုကတရား၊ အဟေတုကတရား ၂-ပါးတို့တွင် အဟေတုက (ဟိတ်မရှိသော) တရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၁၈၊ ၂၇၅။

(၃) ဟေတုသမ္ပယုတ်တရား၊ ဟေတုဝိပ္ပယုတ်တရား ၂-ပါးတို့တွင် ဟေတုဝိပ္ပယုတ်တရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၁၈၊ ၂၇၅။

(၄) န ဟေတုသဟေတုကတရား၊ န ဟေတုအဟေတုကတရား ၂-မျိုးတို့တွင် န ဟေတုအဟေတုက တရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၁၈၊ ၂၇၆။

(၅) သပ္ပစ္စယတရား၊ အပ္ပစ္စယတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အပ္ပစ္စယတရား စစ်စစ်ဖြစ်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၁၉၊ ၂၇၇။

(၆) သင်္ခတတရား၊ အသင်္ခတတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အသင်္ခတတရား စစ်စစ်ဖြစ်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၁၉၊ ၂၇၇။

(၇) သနိဒဿနတရား၊ အနိဒဿနတရား ၂-ပါးတို့တွင် အနိဒဿနတရား ၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၂၀၊ ၂၇၇။

(၈) သပ္ပဋိဃတရား၊ အပ္ပဋိဃတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အပ္ပဋိဃတရား ၌ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ၂။ ၂၂၀၊ ၂၇၇။

(၉) ရူပီတရား၊ အရူပီတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အရူပီတရား ၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၂၀၊ ၂၇၇။

(၁၀) လောကီယတရား၊ လောကုတ္တရာတရား ၂-မျိုးတို့တွင် လောကုတ္တရာတရား ၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၂၀၊ ၂၇၈။

(၁၁) အာသဝတရား၊ နော အာသဝတရား ၂-ပါးတို့တွင် နော အာသဝတရား ၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၂၃၊ ၂၇၈။

(၁၂) သာသဝတရား၊ အနာသဝတရား
၂-ပါးတို့တွင် အနာသဝတရား ၌ ပါဝင်၏။
အဘိ၊ ဓ။ ၂၂၃၊ ၂၇၈။

(၁၃) အာသဝဓမ္မယုတ်တရား၊ အာ-
သဝဝိပ္ပယုတ်တရား ၂-မျိုးတို့တွင် အာသဝ
ဝိပ္ပယုတ်တရား ၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၂၃၊
၂၇၉။

(၁၄) အာသဝဝိပ္ပယုတ္တသာသဝတရား၊
အာသဝဝိပ္ပယုတ္တအနာသဝတရား ၂-မျိုးတို့
တွင် အာသဝဝိပ္ပယုတ္တအနာသဝတရား ၌
ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၂၄၊ ၂၇၉။

(၁၅) သညောဇနတရား၊ နော သညော
ဇနတရား ၂-ပါးတို့တွင် နော သညောဇန
တရား ၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၂၇၊ ၂၂၈။

(၁၆) သညောဇနိယတရား၊ အသညော-
ဇနိယတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အသညော-
ဇနိယတရား ၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၂၇၊
၂၈၀။

(၁၇) သညောဇနဓမ္မယုတ်တရား၊
သညောဇနဝိပ္ပယုတ်တရား ၂-မျိုးတို့တွင်
သညောဇနဝိပ္ပယုတ်တရား ၌ ပါဝင်၏။
အဘိ၊ ဓ။ ၂၂၇၊ ၂၈၀။

(၁၈) သညောဇနဝိပ္ပယုတ္တသညောဇန
တရား၊ သညောဇနဝိပ္ပယုတ္တအသညောဇန
တရား ၂-မျိုးတို့တွင် သညောဇနဝိပ္ပယုတ္တ-
အသညောဇနတရား ၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။
၂၂၈၊ ၂၈၁။

(၁၉) ဂန္ထတရား၊ နော ဂန္ထတရား ၂-
မျိုးတို့တွင် နော ဂန္ထတရား ၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊
ဓ။ ၂၃၀၊ ၃၈၂။

(၂၀) ဂန္ထနိယတရား၊ အဂန္ထနိယတရား
၂-မျိုးတို့တွင် အဂန္ထနိယတရား ၌ ပါဝင်၏။
အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၁၊ ၂၈၂။

(၂၁) ဂန္ထသမ္ပယုတ္တတရား၊ ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တ
တရား ၂-မျိုးတို့တွင် ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တတရား ၌
ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၁၊ ၂၈၂။

(၂၂) ဂန္ထဝိပ္ပယုတ္တဂန္ထနိယတရား၊ ဂန္ထ-
ဝိပ္ပယုတ္တအဂန္ထနိယတရား ၂-မျိုးတို့တွင် ဂန္ထ-
ဝိပ္ပယုတ္တအဂန္ထနိယတရား ၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊
ဓ။ ၂၃၂၊ ၂၈၃။

(၂၃) နိဗ္ဗာန်သည် ဩဃတရား၊ နော
ဩဃတရား ၂-မျိုးတို့တွင် နော ဩဃ
တရား ၌ ၎င်း၊ ဩဃနိယတရား၊ အနော-
ဃနိယတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အနောဃနိယ
တရား ၌ ၎င်း၊ ဩဃသမ္ပယုတ္တတရား၊
ဩဃဝိပ္ပယုတ္တတရား ၂-မျိုးတို့တွင် ဩဃ
ဝိပ္ပယုတ္တတရား ၌ ၎င်း၊ ဩဃဝိပ္ပယုတ္တဩဃ-
နိယတရား၊ ဩဃဝိပ္ပယုတ္တအနောဃနိယ
တရား ၂-မျိုးတို့တွင် ဩဃဝိပ္ပယုတ္တအနော-
ဃနိယတရား ၌ ၎င်း ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၂၊
၂၈၃။

(၂၄) ယောဂတရား၊ နော ယောဂ
တရား ၂-မျိုးတို့တွင် နော ယောဂတရား
၌ ၎င်း၊ ယောဂနိယတရား၊ အယောဂနိယ
တရား ၂-မျိုးတို့တွင် အယောဂနိယတရား
၌ ၎င်း၊ ယောဂသမ္ပယုတ်တရား၊ ယောဂဝိပ္ပ-
ယုတ်တရား ၂-မျိုးတို့တွင် ယောဂဝိပ္ပယုတ်
တရား ၌ ၎င်း၊ ယောဂဝိပ္ပယုတ္တယောဂနိယ
တရား၊ ယောဂဝိပ္ပယုတ္တအယောဂနိယတရား
၂-မျိုးတို့တွင် ယောဂဝိပ္ပယုတ္တအယောဂနိယ
တရား ၌ ၎င်း ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၂၊ ၂၈၃။

(၂၅) နိဝရဏတရား၊ နော နိဝရဏတရား ၂-မျိုးတို့တွင် နော နိဝရဏတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၄၊ ၂၈၄။

(၂၆) နိဝရဏိယတရား၊ အနိဝရဏိယတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အနိဝရဏိယတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၄၊ ၂၈၄။

(၂၇) နိဝရဏသမ္ပယုတ်တရား၊ နိဝရဏဝိပ္ပယုတ်တရား ၂-မျိုးတို့တွင် နိဝရဏဝိပ္ပယုတ်တရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၅၊ ၂၈၄။

(၂၈) နိဝရဏဝိပ္ပယုတ္တနိဝရဏိယတရား၊ နိဝရဏဝိပ္ပယုတ္တအနိဝရဏိယတရား ၂-မျိုးတို့တွင် နိဝရဏဝိပ္ပယုတ္တအနိဝရဏိယတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၆၊ ၂၈၅။

(၂၉) ပရာမာသတရား၊ နော ပရာမာသတရား ၂-မျိုးတို့တွင် နော ပရာမာသတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၇၊ ၂၈၅။

(၃၀) ပရာမဋ္ဌတရား၊ အပရာမဋ္ဌတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အပရာမဋ္ဌတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၇၊ ၂၈၆။

(၃၁) ပရာမာသသမ္ပယုတ်တရား၊ ပရာမာသဝိပ္ပယုတ်တရား ၂-မျိုးတို့တွင် ပရာမာသဝိပ္ပယုတ်တရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၇၊ ၂၈၆။

(၃၂) ပရာမာသဝိပ္ပယုတ္တပရာမဋ္ဌတရား၊ ပရာမာသဝိပ္ပယုတ္တအပရာမဋ္ဌတရား ၂-မျိုးတို့တွင် ပရာမာသဝိပ္ပယုတ္တအပရာမဋ္ဌတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၇၊ ၂၈၆။

(၃၃) သာရမ္မဏတရား၊ အနာရမ္မဏတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အနာရမ္မဏတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၈၊ ၂၈၇။

(၃၄) စိတ္တတရား၊ နော စိတ္တတရား ၂-မျိုးတို့တွင် နော စိတ္တတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၈၊ ၂၈၇။

(၃၅) စေတသိကတရား၊ အစေတသိကတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အစေတသိကတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၈၊ ၂၈၇။

(၃၆) စိတ္တသမ္ပယုတ်တရား၊ စိတ္တဝိပ္ပယုတ်တရား ၂-မျိုးတို့တွင် စိတ္တဝိပ္ပယုတ်တရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၈၊ ၂၈၇။

(၃၇) စိတ္တသံသဋ္ဌတရား၊ စိတ္တဝိသံသဋ္ဌတရား ၂-မျိုးတို့တွင် စိတ္တဝိသံသဋ္ဌတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၈၊ ၂၈၇။

(၃၈) စိတ္တသမုဋ္ဌာနတရား၊ နော စိတ္တသမုဋ္ဌာနတရား ၂-မျိုးတို့တွင် နော စိတ္တသမုဋ္ဌာနတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၉၊ ၂၈၈။

(၃၉) စိတ္တသဟဘူတရား၊ နော စိတ္တသဟဘူတရား ၂-မျိုးတို့တွင် နော စိတ္တသဟဘူတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၉၊ ၂၈၈။

(၄၀) စိတ္တာနုပရိဝတ္တိတရား၊ နော စိတ္တာနုပရိဝတ္တိတရား ၂-မျိုးတို့တွင် နော စိတ္တာနုပရိဝတ္တိတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၉၊ ၂၈၈။

(၄၁) စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနတရား၊ နော စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနတရား ၂-မျိုးတို့တွင် နော စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၉၊ ၂၈၈။

(၄၂) စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနသဟဘူတရား၊ နော စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနသဟဘူတရား ၂-မျိုးတို့တွင် နော စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနသဟဘူတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၃၉၊ ၂၈၈။

(၄၃) စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနာနုပရိဝတ္တိတရား၊ နော စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနာနုပရိဝတ္တိတရား ၂-မျိုးတို့တွင် နော စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနာနုပရိဝတ္တိတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၄၀၊ ၂၈၉။

(၄၄) ဥပါဒါတရား၊ နော ဥပါဒါတရား ၂-မျိုးတို့တွင် နော ဥပါဒါတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၄၀၊ ၂၈၉။

(၄၅) ဥပါဒိန္နတရား၊ အနုပါဒိန္နတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အနုပါဒိန္နတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၄၀၊ ၂၈၉။

(၄၆) ဥပါဒါတရား၊ နော ဥပါဒါတရား ၂-မျိုးတို့တွင် နော ဥပါဒါတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၄၂၊ ၂၈၉။

(၄၇) ဥပါဒါနိယတရား၊ အနုပါဒါနိယတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အနုပါဒါနိယတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၄၂၊ ၂၉၀။

(၄၈) ဥပါဒါသမ္ပယုတ်တရား၊ ဥပါဒါဝိပ္ပယုတ်တရား ၂-မျိုးတို့တွင် ဥပါဒါဝိပ္ပယုတ်တရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၄၂၊ ၂၉၀။

(၄၉) ဥပါဒါဝိပ္ပယုတ္တဥပါဒါနိယတရား၊ ဥပါဒါဝိပ္ပယုတ္တအနုပါဒါနိယတရား ၂-မျိုးတို့တွင် ဥပါဒါဝိပ္ပယုတ္တအနုပါဒါနိယတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၄၃၊ ၂၉၁။

(၅၀) ကိလေသတရား၊ နော ကိလေသတရား ၂-မျိုးတို့တွင် နော ကိလေသတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၄၆၊ ၂၉၁။

(၅၁) သံကိလေသတရား၊ အသံကိလေသတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အသံကိလေသတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၄၆၊ ၂၉၁။

(၅၂) သံကိလိဋ္ဌတရား၊ အသံကိလိဋ္ဌတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အသံကိလိဋ္ဌတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၄၆၊ ၂၉၂။

(၅၃) ကိလေသသမ္ပယုတ်တရား၊ ကိလေသဝိပ္ပယုတ်တရား ၂-မျိုးတို့တွင် ကိလေသဝိပ္ပယုတ်တရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၄၆၊ ၂၉၂။

(၅၄) ကိလေသဝိပ္ပယုတ္တသံကိလေသိကတရား၊ ကိလေသဝိပ္ပယုတ္တအသံကိလေသိကတရား ၂-မျိုးတို့တွင် ကိလေသဝိပ္ပယုတ္တအသံကိလေသိကတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၄၉၊ ၂၉၂။

(၅၅) ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗတရား၊ န ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗတရား ၂-မျိုးတို့တွင် န ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၅၀၊ ၂၉၃။

(၅၆) ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗတရား၊ န ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗတရား ၂-မျိုးတို့တွင် န ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၅၀၊ ၂၉၄။

(၅၇) ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုကတရား၊ န ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုကတရား ၂-မျိုးတို့တွင် န ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုကတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၅၁၊ ၂၉၄။

(၅၈) ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗဟေတုကတရား၊ န ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗဟေတုကတရား ၂-မျိုးတို့တွင် န ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗဟေတုကတရား၌ ပါဝင်၏။ အဘိ၊ ခ။ ၂၅၂၊ ၂၉၄။

(၅၉) သဝိတက္ကတရား၊ အဝိတက္ကတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အဝိတက္ကတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၂၊ ၂၉၅။

(၆၀) သဝိစာရတရား၊ အဝိစာရတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အဝိစာရတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၂၊ ၂၉၅။

(၆၁) သပ္ပိတိကတရား၊ အပ္ပိတိကတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အပ္ပိတိကတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၂၊ ၂၉၅။

(၆၂) ပိတိသဟဂတတရား၊ န ပိတိသဟဂတတရား ၂-မျိုးတို့တွင် န ပိတိသဟဂတတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၃၊ ၂၉၆။

(၆၃) သုခသဟဂတတရား၊ န သုခသဟဂတတရား ၂-မျိုးတို့တွင် န သုခသဟဂတတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၃၊ ၂၉၆။

(၆၄) ဥပေက္ခာသဟဂတတရား၊ န ဥပေက္ခာသဟဂတတရား ၂-မျိုးတို့တွင် န ဥပေက္ခာသဟဂတတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၃၊ ၂၉၇။

(၆၅) ကာမာဝစရတရား၊ န ကာမာဝစရတရား ၂-မျိုးတို့တွင် န ကာမာဝစရတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၃၊ ၂၉၇။

(၆၆) ရူပါဝစရတရား၊ န ရူပါဝစရတရား ၂-မျိုးတို့တွင် န ရူပါဝစရတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၄၊ ၂၉၇။

(၆၇) အရူပါဝစရတရား၊ န အရူပါဝစရတရား ၂-မျိုးတို့တွင် န အရူပါဝစရတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၄၊ ၂၉၇။

(၆၈) ပရိယာပန္နတရား၊ အပရိယာပန္နတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အပရိယာပန္နတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၄၊ ၂၉၇။

(၆၉) နိယျာနိကတရား၊ အနိယျာနိကတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အနိယျာနိကတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၄၊ ၂၉၈။

(၇၀) နိယတတရား၊ အနိယတတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အနိယတတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၄၊ ၂၉၈။

(၇၁) သဉတ္တရတရား၊ အနဉတ္တရတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အနဉတ္တရတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၅၊ ၂၉၈။

(၇၂) သရဏတရား၊ အရဏတရား ၂-မျိုးတို့တွင် အရဏတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၅၊ ၂၉၈။

(၇၃) နိဗ္ဗာန်သည် သုတ္တန္တိကမာတိကာ နာမဂ္ဂပဒုက်ဉ္စလာသော နာမ်တရား၊ ရုပ်တရား ၂-ပါးတို့တွင် နာမ်တရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၆။

(၇၄) ဝိဇ္ဇာတရား၊ ဝိမုတ္တိတရား ၂-မျိုးတို့တွင် ဝိမုတ္တိတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅၆။

မူလယမိုက် အဗျာကတပဒ၌ ဟိတ်ရှိသော အဗျာကတတရား၊ ဟိတ်မရှိသော အဗျာကတတရား ၂-မျိုးတို့တွင် ဟိတ်မရှိသော အဗျာကတတရား ဌာပါဝင်၏။ အဘိ၊ ဌာ ၃။ ၂၉၁။

အဗျာကတတရား၊ အဗျာကတမူလနှင့် တူသော မူလရှိသောတရား ၂-ပါးတို့တွင် အဗျာကတတရား ဌာပါဝင်၏။ ယမက၊ ၁။ ၁၁။

မူလယမိုက် နာမပဒ၌ နာမ်တရား၊ နာမ
မူလတရား ၂-ပါးတို့တွင် နာမ်တရား ၌
ပါဝင်၏။ ယမက။ ၁။ ၁၃။ အဘိ။ ၄။ ၃။ ၂၉၁။

နိဗ္ဗာန်ကို တိကဒေသနာဖြင့်

ဝေပနိခြင်း

(၁) ကုသိုလ်တရား၊ အကုသိုလ်တရား၊
အဗျာကတတရား ၃-မျိုးတို့တွင် အဗျာ
ကတတရား၌ပါဝင်၏။ (အဘိ။ ၈။ ၂၀၄၊
၂၆၆။)၊ (၂) သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော
တရား၊ ဒုက္ခ ဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သောတရား၊
ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သောတရား ၃-
မျိုးတို့တွင် မည်သည့်တရား ၌မျှမပါဝင်၊
အလွတ်ဖြစ်၏။ (အဘိ။ ၈။ ၂၆၆-၇။)၊ (၃)
ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဝိပါက်
တရား၊ အကျိုးကိုဖြစ်စေတတ်သောတရား၊
၎င်း ၂-ပါးမှလွတ်သော နေဝဝိပါက
နဝိပါကဓမ္မတရား ၃-မျိုးတို့တွင် နေဝ
ဝိပါက နဝိပါကဓမ္မတရား၌ ပါဝင်၏။ (အဘိ။
၈။ ၂၀၆၊ ၂၆၇။)၊ (၄) ဥပါဒိဏ္ဍုပါဒါနိယ
တရား၊ အနုပါဒိဏ္ဍုပါဒါနိယတရား၊ အနု-
ပါဒိဏ္ဍုအနုပါဒါနိယ တရား ၃-မျိုးတို့တွင်
အနုပါဒိဏ္ဍုအနုပါဒါနိယ တရား၌ ပါဝင်၏။
(အဘိ။ ၈။ ၂၀၆၊ ၂၆၇။)၊ (၅) သံကိလိဋ္ဌ-
သံကိလေသိကတရား၊ အသံကိလိဋ္ဌသံကိ-
လေသိကတရား၊ အသံကိလိဋ္ဌအသံကိလေ-
သိကတရား ၃-မျိုးတို့တွင် အသံကိလိဋ္ဌ-
အသံကိလေသိကတရား၌ ပါဝင်၏။ (အဘိ။
၈။ ၂၀၇၊ ၂၆၇။)၊ (၆) ဝိတက်နှင့်လည်း
တကွဖြစ် ဝိစာရနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော
တရား၊ ဝိတက်မရှိ ဝိစာရမျှသာရှိသော

တရား၊ ဝိတက်လည်းမရှိ ဝိစာရလည်းမရှိ
သောတရား ၃-မျိုးတို့တွင် ဝိတက်လည်းမရှိ
ဝိစာရလည်းမရှိသောတရား၌ ပါဝင်၏။
(အဘိ။ ၈။ ၂၀၇၊ ၂၆၇။)၊ (၇) ပီတိနှင့်တကွ
ဖြစ်သောတရား၊ သုခဝေဒနာနှင့်တကွ
ဖြစ်သောတရား၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်
တကွဖြစ်သောတရား ၃-မျိုးတို့တွင် မည်
သည့်တရား၌မျှ မပါဝင်၊ အလွတ်ဖြစ်၏။
(အဘိ။ ၈။ ၂၆၉။)၊ (၈) သောတာ-
ပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သောတရား၊
အထက်မဂ် ၃-ပါးသည် ပယ်အပ်သော
တရား၊ သောတာပတ္တိမဂ်၊ အထက်မဂ်
တို့သည် မပယ်အပ်သောတရား ၃-မျိုး
တို့တွင် သောတာပတ္တိ မဂ်၊ အထက်မဂ်
၃-ပါးတို့သည် မပယ်အပ်သော တရား၌
ပါဝင်၏။ (အဘိ။ ၈။ ၂၀၉၊ ၂၆၉။)၊ (၉)
သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သောဟိတ်
ရှိသောတရား၊ အထက်မဂ် ၃-ပါးသည် ပယ်
အပ်သောဟိတ်ရှိသောတရား၊ သောတာ-
ပတ္တိမဂ် အထက်မဂ် ၃-ပါးသည် ပယ်အပ်
သောဟိတ် မရှိသောတရား ၃-မျိုးတို့တွင်
သောတာပတ္တိမဂ် အထက်မဂ် ၃-ပါးသည်
ပယ်အပ်သော ဟိတ်မရှိသောတရား၌ ပါဝင်
၏။ (အဘိ။ ၈။ ၂၁၀၊ ၂၇၀။)၊ (၁၀)
ပဋိသန္ဓေစုတိသို့ ရောက်ကြောင်းတရား၊
နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေ-
စုတိ သို့ ရောက်ကြောင်းလည်းမဟုတ်၊
နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းလည်းမဟုတ်
သောတရား ၃-မျိုးတို့တွင် ပဋိသန္ဓေစုတိ
သို့ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်၊ နိဗ္ဗာန်
သို့ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်သော

တရား၌ ပါဝင်၏။ (အဘိ၊ ခ။ ၂၁၀၊ ၂၇၀။)၊
 (၁၁) သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော
 တရား၊ အသေက္ခ ‘ရဟန္တာ’ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏
 ဥစ္စာဖြစ်သောတရား၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာ
 လည်းမဟုတ်၊ အသေက္ခ ‘ရဟန္တာ’ ပုဂ္ဂိုလ်
 တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်သောတရား ၃-
 မျိုးတို့တွင် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် တို့၏ ဥစ္စာ
 လည်းမဟုတ်၊ အသေက္ခ ‘ရဟန္တာ’ ပုဂ္ဂိုလ်
 တို့၏ ဥစ္စာလည်းမဟုတ်သော တရား၌
 ပါဝင်၏။ (အဘိ၊ ခ။ ၂၁၀၊ ၂၇၀။)၊ (၁၂)
 ကာမတရား၊ မဟဂ္ဂုတ်တရား၊ လောကု-
 တ္တရာ တရား ၃-မျိုးတို့တွင် လောကုတ္တရာ
 တရား၌ ပါဝင်၏။ (အဘိ၊ ခ။ ၂၁၁၊ ၂၇၀။)၊
 (၁၃) ကာမကို အာရုံပြုသောတရား၊
 မဟဂ္ဂုတ်ကို အာရုံပြု သောတရား၊
 လောကုတ္တရာကို အာရုံပြုသောတရား ၃-
 မျိုးတို့တွင် အာရုံမပြုတတ်သောကြောင့်
 မည်သည့်တရား၌မျှ မပါဝင်၊ အလွတ်
 ဖြစ်၏။ (အဘိ၊ ခ။ ၂၇၁။)၊ (၁၄) ယုတ်ညံ့
 သော တရား၊ အလယ်အလတ်ဖြစ်သော
 တရား၊ မွန်မြတ်သောတရား ၃-မျိုးတို့တွင်
 မွန်မြတ်သော တရား၌ ပါဝင်၏။ (အဘိ၊
 ခ။ ၂၇၁။)၊ (၁၅) ဖောက်ပြန်သောသဘော
 ရှိသည်ဖြစ်၍ စုတိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေး
 မြဲသောတရား၊ မဖောက်ပြန်သောသဘော
 ရှိသည်ဖြစ်၍ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေး
 မြဲသောတရား၊ စုတိ၏အခြားမဲ့၌ ဖြစ်စေ
 မိမိ၏အခြားမဲ့၌ဖြစ်စေ အကျိုးပေးမမြဲ
 သောတရား ၃-မျိုးတို့တွင် စုတိနှင့်မိမိ၏
 အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးမမြဲသောတရား၌
 ပါဝင်၏။ (အဘိ၊ ခ။ ၂၁၂၊ ၂၇၂။)၊ (၁၆)

မဂ်ကိုအာရုံပြုသောတရား၊ မဂ်ဟုဆိုအပ်
 သော အကြောင်းရှိသောတရား၊ မဂ်ဟုဆို
 အပ်သော အာရမ္မဏာဓိပတိ၊ သဟဇာတာ-
 ဓိပတိပစ္စည်းရှိသောတရား ၃-မျိုးတို့တွင်
 မည်သည့်တရား၌မျှ မပါဝင်၊ အလွတ်
 ဖြစ်၏။ (အဘိ၊ ခ။ ၂၇၂။)၊ (၁၇) ခဏ ၃-
 ပါး သို့ရောက်ဆဲတရား၊ ခဏ ၃-ပါးသို့
 ရောက်ပြီး ရောက်ဆဲမဟုတ်သော တရား၊
 မချွတ်ဖြစ်လတ္တံ့သော တရား ၃-မျိုးတို့တွင်
 မည်သည့်တရား၌မျှ မပါဝင်၊ အလွတ်
 ဖြစ်၏။ (အဘိ၊ ခ။ ၂၇၂။)၊ (၁၈) အတိတ်
 တရား၊ အနာဂတ်တရား၊ ပစ္စုပ္ပန်တရား ၃-
 မျိုးတို့တွင် မည်သည့်တရား၌မျှ မပါဝင်၊
 အလွတ်ဖြစ်၏။ (အဘိ၊ ခ။ ၂၇၃။)၊ (၁၉)
 အတိတ်ကို အာရုံပြုသောတရား၊ အနာဂတ်
 ကို အာရုံပြုသောတရား၊ ပစ္စုပ္ပန်ကို အာရုံပြု
 သောတရား ၃-မျိုးတို့တွင် မည်သည့်တရား
 ၌မျှ မပါဝင်၊ အလွတ်ဖြစ်၏။ (အဘိ၊ ခ။
 ၂၇၃။)၊ (၂၀) အဇ္ဈတ္တ သန္တာန်၌ဖြစ်သော
 တရား၊ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရား၊
 အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်၌ဖြစ်သောတရား ၃-
 မျိုးတို့တွင် ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ဖြစ်သောတရား
 ၌ ပါဝင်၏။ (အဘိ၊ ခ။ ၂၇၃။)၊ (၂၁) အဇ္ဈ-
 တ္တကို အာရုံပြုသောတရား၊ ဗဟိဒ္ဓကို အာရုံ
 ပြုသောတရား၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓကို အာရုံပြု
 သောတရား ၃-မျိုးတို့တွင် မည်သည့်တရား
 ၌မျှ မပါဝင်၊ အလွတ်ဖြစ်၏။ (အဘိ၊ ခ။
 ၂၇၄။)၊ (၂၂) မြင်ခြင်းနှင့်လည်း တကွဖြစ်
 ထိပါးခြင်းနှင့်လည်းတကွဖြစ် သောတရား၊
 မြင်ခြင်းမရှိ ထိပါးခြင်းသာရှိ သောတရား၊
 မြင်ခြင်းလည်းမရှိ ထိပါးခြင်းလည်းမရှိသော

တရား ၃-မျိုးတို့တွင် မြင်ခြင်းလည်း မရှိ
ထိပါးခြင်းလည်းမရှိသော တရား၌ ပါဝင်၏။
(အဘိ၊ ခ။ ၂၁၄၊ ၂၇၄။)

နိဗ္ဗာန်ကို စတုက္ကဒေသနာဖြင့်

ဝေပနိခြင်း

နိဗ္ဗာန်သည် စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊
နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပရမတ္ထတရား ၄-ပါးတို့တွင်
နိဗ္ဗာန်ပရမတ်အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်၏။ (သင်္ဂဟ။
၁။)

ကာမာဝစရအာရုံ၊ ရူပါဝစရအာရုံ၊
အရူပါဝစရအာရုံ၊ အပရိယာပနအာရုံ
အားဖြင့် အာရုံ ၄-ပါးတွင် အပရိယာပန
အာရုံ၌ ပါဝင်၏။ (အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၉။)

ဘုံ ၁-ခု၌ဖြစ်သော 'ဧကဘူမက'အာရုံ
တရား၊ ဘုံ ၂-ခု၌ဖြစ်သော 'ဒွိဘူမက'အာရုံ
တရား၊ ဘုံ ၃-ခု၌ဖြစ်သော 'တိဘူမက'အာရုံ
တရား၊ ဘုံ ၄-ခု၌ဖြစ်သော 'စတုဘူမက'
အာရုံ တရား၊ ၄-ပါးတို့တွင် ဧကဘူမက
အာရုံတရား၌ ပါဝင်၏။ အပရိယာပန
ဘုံဖြစ်၏။ (အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၉။)

နိဗ္ဗာန်သည် ကာမာဝစရဉာဏသမ္ပ
ယုတ်ကုသိုလ်၊ ကာမာဝစရဉာဏသမ္ပယုတ်
ကြိယာ၊ လောကုတ္တရာကုသိုလ်၊ လောကု-
တ္တရာဝိပါက် ဤတရား ၄-ပါးတို့ အား
အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး
ပြု၏။ (အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၂။)

နိဗ္ဗာန်သည် သစ္စာလေးပါးတို့တွင်
နိရောဓသစ္စာဖြစ်၏။ (အဘိ၊ ဝိ။ ၁၀၈၊ ၁၁၀။
သင်္ဂဟ။ ၅၁-၂။) နိရောဓ၊ နိရောဓသစ္စာ
၂-ပါး လုံးမည်၏။ (ယမက၊ ၁။ ၂၀၈။)

နိရောဓသစ္စာထိုက်သော နိဗ္ဗာန်သည် ဖြစ်မှု
ချုပ်မှုမရှိ၊ သို့ဖြစ်၍ သစ္စယမိုက် ပဝတ္တိဝါရ
၌ နိရောဓသစ္စာကို မဟော။ (အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၃၁၁။)

နိဗ္ဗာန်ကို ပဉ္စကဒေသနာဖြင့်

ဝေပနိခြင်း

ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနက္ခန္ဓာ၊ သညက္ခန္ဓာ၊
သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာဟူသော ခန္ဓာ
၅-ပါးတို့တွင် မည်သည့်ခန္ဓာ၌မျှ မပါဝင်၊
ခန္ဓာ ၅-ပါးမှလွတ်၏။ (ယမက၊ ၁။ ၂၅။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၄။ သင်္ဂဟ။ ၅၂။ ဝိဘာဝိနီ။
၂၃၂။) သို့ဖြစ်၍ ခန္ဓယမိုက် ပဝတ္တိဝါရ
ပစ္စနိက်၌ အရကောက်ရ၏။ (ယမက၊ ၁။ ၂၂။
၃၁။) နိဗ္ဗာန်ကို အတိတ်၊ အနာဂတ်
အစရှိသော ၁၁-ပါးသော အပြားမရှိ
သောကြောင့် ခန္ဓာအဖြစ်ဖြင့် မရေမတွက်ရ။
(အဘိ၊ သင်္ဂဟ။ ၆။ သဗ္ဗသင်္ဂဟ။)

နိဗ္ဗာန်ကို ဆက္ကဒေသနာဖြင့်

ဝေပနိခြင်း

ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ ဓမ္မာရုံအားဖြင့် အာရုံ ၆-ပါး
တို့တွင် ဓမ္မာရုံ၌ ပါဝင်၏။ (အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၃၅၈-၉။ သင်္ဂဟ။ ၂၀။)

နိဗ္ဗာန်အာရုံသည် ကာမာဝစရကုသိုလ်၊
ရူပါဝစရကုသိုလ်၊ လောကုတ္တရာကုသိုလ်၊
လောကုတ္တရာဝိပါက်၊ ကာမာဝစရကြိယာ၊
ရူပါဝစရကြိယာအားဖြင့် ၆-ပါးသောတရား
တို့အား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး
ပြု၏။ (အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၀။)

ဇာတ်အားဖြင့် ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊
ဝိပါက်၊ ကြိယာ၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော
အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်း တပ်သောတရား
၆-ပါးတို့တွင် တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်၏။
(အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၁။)

နိဗ္ဗာန်ကို သတ္တကဒေသနာဖြင့်

ဝေပန်ခြင်း

ကုသိုလ်အာရုံ၊ အကုသိုလ်အာရုံ၊
ဝိပါက်အာရုံ၊ ကြိယာအာရုံ၊ ရုပ်အာရုံ၊
နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊ ပညတ်အာရုံအားဖြင့် အာရုံ ၇-
ပါးတို့တွင် နိဗ္ဗာန်အာရုံဖြစ်၏။ (အဘိ၊ ဌ၊
၃။ ၃၅၉။)

နိဗ္ဗာန်ကို ဒွါဒေသကဒေသနာဖြင့်

ဝေပန်ခြင်း

အာယတန ၁၂-ပါးတွင် ဓမ္မာယတန၌
ပါဝင်၏။ (အဘိ၊ ဝိ၊ ၇၃။ အဘိ၊ သင်္ဂဟ။
သဗ္ဗသင်္ဂဟ။)

နိဗ္ဗာန်ကို စုဒ္ဓသကဒေသနာဖြင့်

ဝေပန်ခြင်း

ဓာတုကထာကျမ်း ၁၄-နယ်တို့တွင်
ပဌမနယ်၊ တတိယနယ်၊ ပဉ္စမနယ်၊ ဆဌ
နယ်၊ အဋ္ဌမနယ်၊ ဒသမနယ်၊ စုဒ္ဓသမနယ်
တို့၌ ဟောပုဒ် ပုဒ်လုံးအဖြစ်ဖြင့် ဟော
တော်မူ၏။ (အဘိ၊ ပု၊ ၉၊ ၃၀၊ ၃၂၊ ၄၄၊ ၅၅၊
၆၅၊ ၇၄၊ ၈၉၊ ၁၀၈။)

နိဗ္ဗာန်ကို အတ္ထာရသကဒေသနာဖြင့်

ဝေပန်ခြင်း

ဇာတ် ၁၈-ပါးတို့တွင် ဓမ္မဇာတ်၌ ပါဝင်
၏။ (အဘိ၊ ဝိ၊ ၉၁။ သင်္ဂဟ။ ၆။ သဗ္ဗ-
သင်္ဂဟ။)

နိဗ္ဗာန်ကို ပစ္စယဒေသနာဖြင့်

ဝေပန်ခြင်း

ပဋ္ဌာန်ကျမ်း၌ ဟောတော်မူအပ်သော
၂၄-ပစ္စည်းတို့တွင် အာရမ္မဏပစ္စည်း၊ အာ-
ရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်း၊ အာရမ္မဏူပနိဿယ-
ပစ္စည်း တပ်သောတရားတို့၌ ပါဝင်၏။
အာရမ္မဏပစ္စယ (အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၈-၉။)
အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယ (အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၁-
၂။) အာရမ္မဏူပနိဿယပစ္စယ (အဘိ၊ ဌ၊
၃။ ၃၄၇၊ ၃၆၉။) ကြည့်။ သဲအင်းသုံးချက်စု
လည်း ကြည့်။

နိဗ္ဗာန်သည် — ဖိုလ်အား အာရမ္မဏာ-
ဓိပတိပစ္စယသတ္တိ၊ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိ
ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁၅၀၊ ၃၆၈။
ပဋ္ဌာန၊ ၂။ ၂၆၂။ ပဋ္ဌာန၊ ၄။ ၂၃။)၊ ဖိုလ်၊
အာဝဇ္ဇာန်အား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့်
ကျေးဇူးပြု၏။ (ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁၃၄-၅။)၊
ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါန်၊ မင်္ဂအား အာရမ္မဏ-
ပစ္စယသတ္တိ၊ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယသတ္တိ၊
ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
(ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁၃၇၊ ၁၅၁၊ ၃၆၈။)၊ အာဝဇ္ဇာန်
အား အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယ သတ္တိဖြင့်
ကျေးဇူးပြု၏။ (ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၃၆၈။)၊ မင်္ဂ၊ ဖိုလ်
အား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ၊ အာရမ္မဏာ-
ဓိပတိပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
(ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၄၀၉၊ ၄၁၀။ ပဋ္ဌာန၊ ၂။ ၃၂၄။)၊
ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါန်၊ အာဝဇ္ဇာန်အား အာ-
ရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (ပဋ္ဌာန၊
၁။ ၄၀၉။ ပဋ္ဌာန၊ ၂။ ၃၂၄။ ပဋ္ဌာန၊ ၃။ ၁၄၁။
ပဋ္ဌာန၊ ၄။ ၁၃၄။)၊ ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါန်အား
အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ၊ အာရမ္မဏာဓိပတိ

သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (ပဋ္ဌာန၊ ၄။ ၉၀။)၊
 ပီတိမရှိသော ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါနံ၊ မဂ်၊
 ဖိုလ်၊ အာဝဇ္ဇန်း၊ ပီတိအား အာရမ္မဏပစ္စယ
 သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (ပဋ္ဌာန၊ ၄။ ၁၀၃။)၊
 ပီတိနှင့်တကွဖြစ်သော ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါနံ၊
 မဂ်၊ ဖိုလ်အား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ၊
 အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး
 ပြု၏။ (ပဋ္ဌာန၊ ၄။ ၁၀၃၊ ၁၀၅။)၊ ပီတိနှင့်
 တကွဖြစ်သော ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါနံ၊ မဂ်၊
 ဖိုလ်၊ ပီတိအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ၊
 အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး
 ပြု၏။ (ပဋ္ဌာန၊ ၄။ ၁၀၅၊ ၁၀၆။)၊ ပီတိမရှိ
 သော ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါနံ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်အား
 အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး
 ပြု၏။ (ပဋ္ဌာန၊ ၄။ ၁၀၅။)၊ ဂေါတြဘူ၊
 ဝေါဒါနံ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ အာဝဇ္ဇန်းအား အာရ-
 မ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြု၏။ (ပဋ္ဌာန၊
 ၄။ ၁၄၉၊ ၁၆၃၊ ၁၈၉။)၊ ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါနံ၊
 မဂ်၊ ဖိုလ်အား အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယ-
 သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြု၏။ (ပဋ္ဌာန၊ ၄။ ၁၅၀၊
 ၁၆၃၊ ၁၉၀။)၊ ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါနံ၊ ဖိုလ်၊
 အာဝဇ္ဇန်းအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့်
 ကျေးဇူးပြု၏။ (ပဋ္ဌာန၊ ၄။ ၁၇၅၊ ၁၈၁။)၊
 ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါနံ၊ ဖိုလ်အား အာရမ္မဏာ-
 ဓိပတိပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (ပဋ္ဌာန၊
 ၄။ ၁၇၆၊ ၁၈၁။)

အရိယာမဂ်ကို နိဗ္ဗာန်ဟု အန္တက

ဂိုဏ်းသားတို့ ယူ

နိဗ္ဗာမမည်သော အရိယာမဂ်ဖြစ်ပေါ်
 ပြီးနောက် ချုပ်သွားပါလျက်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်

ကား အနိယတမည်သည် မဖြစ်နိုင်၊ ထို့
 ကြောင့် အရိယာမဂ်သည် မြဲသောသဘော
 ရှိရကား အသင်္ခတမည်၏ဟု အန္တက ဂိုဏ်း
 သားတို့ ယူကြ၏။ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာမမည်
 သော အရိယာမဂ်သည် အသင်္ခတ (နိဗ္ဗာန်)
 မဟုတ်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်သာ အသင်္ခတမည်
 ကြောင်း အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်
 လုံလောက်စွာ ရှင်းလင်းမိန့်ကြားတော်မူ
 သည်။ (အဘိ၊ က။ ၂၃၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၁၉၁။)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို နိဗ္ဗာန်ဟု

ပုဗ္ဗသေလိယ၊

မဟိံသာသက ဂိုဏ်းသားတို့ ယူ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သည် အသင်္ခတ (နိဗ္ဗာန်)
 မည်၏ဟု ပုဗ္ဗသေလိယဂိုဏ်းသား၊ မဟိံ-
 သာသက ဂိုဏ်းသားတို့ ယူကြ၏။ ပဋိစ္စ-
 သမုပ္ပါဒ် အသင်္ခတ (နိဗ္ဗာန်) မဟုတ်ပုံကို
 အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ် လုံလောက်
 စွာ မိန့်ကြားတော်မူ၏။ (အဘိ၊ က။ ၂၄၀။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၁။)

သစ္စာ ၄-ပါးကို ပုဗ္ဗသေလိယ

ဂိုဏ်းသားတို့ က

နိဗ္ဗာန်ဟုဆို

သစ္စာ ၄-ပါးသည် မြဲသောကြောင့်
 အသင်္ခတ (နိဗ္ဗာန်) ဖြစ်သည်ဟု ပုဗ္ဗ-
 သေလိယဂိုဏ်းသားတို့ ဆိုကြကုန်၏။
 ယင်းသို့ယူပါက သစ္စာ ၄-ပါးသည် ရှိသလို
 အသင်္ခတ (နိဗ္ဗာန်)လည်း ၄-ပါးဖြစ်စရာ
 ရှိသောကြောင့် ယင်းသို့ မရှိနိုင်ကြောင်း

အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ် ဟောကြား
တော်မူခဲ့သည်။ (အဘိ၊ က။ ၂၄၂။ အဘိ၊
ဌ၊ ၃။ ၁၉၂။)

အရူပတရား နိဗ္ဗာန်ဟု ယူသည်ကိုပယ်

အရူပတရားတို့ကိုလည်း အသင်္ခတ
(နိဗ္ဗာန်)ဟု မိစ္ဆာဝါဒီတချို့ ယူကြ၏။
ယင်းတို့ ယူသည့်အတိုင်း အရူပတရားမှာ
အသင်္ခတ (နိဗ္ဗာန်) မဟုတ်ကြောင်း အရှင်
မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ် ရှင်းလင်းထား၏။
(အဘိ၊ က။ ၂၄၄။)

နိရောဓသမာပတ်ကို နိဗ္ဗာန်ဟု

အန္တကနှင့်

ဥတ္တရာပထဂိုဏ်းသားတို့ ယူ

နိရောဓသမာပတ်ကို အသင်္ခတ (နိဗ္ဗာန်)ဟု
အန္တကဂိုဏ်းသား၊ ဥတ္တရာပထဂိုဏ်းသား
ရဟန်းတို့ ယူကြ၏။ ယင်းနိရောဓသမာ
ပတ်၏ အသင်္ခတ (နိဗ္ဗာန်) မဟုတ်ကြောင်း
အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ် မိန့်ကြား
တော်မူခဲ့သည်။ (အဘိ၊ က။ ၂၄၅။ အဘိ၊
ဌ၊ ၃။ ၁၉၃။)

ကောင်းကင်ကို နိဗ္ဗာန်ဟု

ယူသူတို့လည်းရှိ

ဥတ္တရာပထဂိုဏ်းသား ရဟန်းတို့နှင့်
မဟိံသာသကဂိုဏ်းသား ရဟန်းတို့ကမူ
ကောင်းကင် (ကသိဏုဠါဋီမာကာသနှင့်
အဇောကာသ) ကို အသင်္ခတ (နိဗ္ဗာန်)ဟု
ယူကြ၏။ ယင်း အာကာသတို့ ဘယ်နည်း
နှင့်မှ နိဗ္ဗာန်မဟုတ်ကြောင်း ရှင်းထား၏။
(အဘိ၊ က။ ၂၄၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၄။)

သံယောဇဉ်မပယ်ပဲ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုဟု

အန္တကဂိုဏ်းသားတို့ ယူ

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘုရားမြတ်စွာ
ဉာဏ်တော်အရာဖြစ်သော တရား၌ သံ
ယောဇဉ် မပယ်နိုင်ပဲသာလျှင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြု
သည်ဟု အန္တကဂိုဏ်းသားတို့ အယူရှိကြ
သည်။ ထို့ကြောင့် သံယောဇဉ်အချို့
မပယ်ပဲ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုခြင်း မရှိကြောင်းကို
လုံလောက်စွာ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ
ထေရ် ရှင်းလင်းမိန့်ကြားတော်မူသည်။
(အဘိ၊ က။ ၄၄၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၉။)

ဤသည်လျှင် နိဗ္ဗာန်နှင့်စပ်၍ သိမှတ်
ဖွယ် စုံနိုင်သမျှစုံအောင် ဖော်ပြချက်
တည်း။

နိဗ္ဗာန^၁ (န) [နိဗ္ဗာန + အဓိဂမ။ နောက်ပုဒ်
ကျေ] နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်း။ နိဗ္ဗနဿာတိ
နိဗ္ဗာနဓိဂမဿ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၆။
နိဗ္ဗာနသပ္ပာယ် - လည်းကြည့်။

နိဗ္ဗာနကထာ (ထီ) [နိဗ္ဗာန + ကထာ။
(နိဝါဏကထာ - သံ)] နိဗ္ဗာန်နှင့် -
စပ်သွယ် - ပတ်သက် - သော စကား။
နိဗ္ဗာန် စကား။ နိဗ္ဗာနကထာ ကထေသိ။
မဟာနိ။ ၁၆၉။

နိဗ္ဗာနကုသလ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ကုသလ။
(နိဝါဏကုသလ - သံ)] နိဗ္ဗာန်၌ -
(သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်၊ အနုပါဒိသေသ
နိဗ္ဗာန် ၂-ပါး၌) လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် - သော၊
သူ။ နိဗ္ဗာနကုသလာ (မဟာနိ။ ၅၂) တိ

နိဗ္ဗာနနေ ဆေကာ။ မဟာနိ။ ဌ။ ၁၇၂။
 နိဗ္ဗာနကုသလာ (မဟာနိ။ ၈၁) တိ ဒုဝိဓေ
 နိဗ္ဗာနနေ ဆေကာ။ မဟာနိ။ ဌ။ ၂၀၈။ (-
 မဟာနိ။ ၂၅၃။ စူဠနိ။ ၁၁၄။)

နိဗ္ဗာနဂတ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဂမု + တ]
 နိဗ္ဗာန်သို့ (မဂ်ဖြင့်) ရောက်သော၊ သူ။
 နိဗ္ဗာနဂတော (မဟာနိ။ ၁၆) တိ တဏှာ-
 ဝါနတော နိက္ခန္တံ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂေန ဂတော။
 မဟာနိ။ ဌ။ ၇၂။ (- စူဠနိ။ ၈၆၊ ၁၅၆၊ ၂၀၇။)

နိဗ္ဗာနဂတသတ္တုက (တိ) [နိဗ္ဗာနဂတ + သတ္တု
 + က] နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ပြီးသော - ဆရာ
 - ဘုရား - ရှိသော၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးသော -
 ဆရာ - ဘုရား - ရှိသော၊ သူ။ အတိတ-
 ဂတသတ္တု (ထေရု။ ဌ။ ၂။ ၄၂၆) . ကြည့်။

နိဗ္ဗာနဂတိ (ထိ) [နိဗ္ဗာန + ဂမု + တိ]
 နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်၏ ပြီးခြင်း။
 မယံ ပုတ္တဿ ဗာဟိယဿ ဧဝရူပါ နိဗ္ဗာန-
 ဂတိ။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၈၈။

နိဗ္ဗာနဂမ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဂမု + အ] နိဗ္ဗာန်
 သို့ သွားရောက်တတ်သော။ မဂ္ဂေါ န
 နိဗ္ဗာနဂမော ယထာ အယ (ထေရု။ ၂၃၈)
 နှိ ယထာ အယံ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော
 မဂ္ဂေါ ဧကံသေန နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိတိ နိဗ္ဗာန-
 ဂမော။ ထေရု။ ဌ။ ၁။ ၂၃၂။

နိဗ္ဗာနဂမန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာန + ဂမန] (၁)
 နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ခြင်း။ (တိ) (၂) နိဗ္ဗာန်

သို့ သွားရောက်ကြောင်းဖြစ်သော (လမ်း
 ကြောင်း)။ (က) ဝိပဿနာ။ (ခ) အဋ္ဌင်္ဂိက
 မဂ်။ (၁) ပညံ ပူရေတွာ နိဗ္ဗာနဂမနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။
 အံ၊ ဌ။ ၂။ ၃၇၁။ (- အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၃၁၈။
 မဟာနိ။ ဌ။ ၁၀၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၆။ ဝိမတိ၊
 ၂။ ၂၀။) (တိ) (၂) (က) နိဗ္ဗာနဂမနံ မဂ္ဂ
 (သံ၊ ၁။ ၁၈၇) နှိ ဝိပဿနံ သန္ဓာယာဟ။
 သံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၄၇။ (- ထေရု။ ၃၆၈။ ထေရု။ ဌ။
 ၂။ ၅၁၄၊ ၅၂၂။) (ခ) နိဗ္ဗာနဂမနံ မဂ္ဂံ။
 ဓမ္မ။ ၅၄။ = နိဗ္ဗာနဂမနံ အဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ။
 ဓမ္မ။ ဌ။ ၂။ ၂၇၂။ (- ထေရု။ ၃၄၇။ အပါ၊ ၂။
 ၁၆။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၈၇။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၇၇။ ထေရု
 ဌ။ ၂။ ၄၁၈။ ထေရီ၊ ဌ။ ၁၁၅။ အံ၊ ဌိ၊ ၁။
 ၁၉၄။)

နိဗ္ဗာနဂမနဌ (ပု) [နိဗ္ဗာနဂမန + အတ္ထ]
 နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ကြောင်း-ဟူသော
 (မဖောက်မပြန် မှန်ကန်သော) သဘော၊
 နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်း၏ အကြောင်း၏အဖြစ်။
 နိဗ္ဗာနဂမနဌနာ (ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၃၃၈။ မ၊ ဌ။ ၁။
 ၂၃၆။ သံ၊ ဌ။ ၃။ ၂၁၃) တိ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိ
 အဓိဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ နိဗ္ဗာနဂမနံ၊ သော-
 ယေဝ အဝိပရိတသဘာဝတာယ အတ္ထော၊
 တေန နိဗ္ဗာနဂမနဌန၊ နိဗ္ဗာနာဓိဂမ္မ-
 ပါယတာတိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၂။ ၂၈၁။ မ၊
 ဌိ၊ ၁။ ၃၃၂။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၄၅၀။

နိဗ္ဗာနဂမနမဂ္ဂ (ပု) [နိဗ္ဗာနဂမန + မဂ္ဂ]
 နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ကြောင်းဖြစ်သော
 လမ်းကြောင်း (တရုဏဝိပဿနာ)။ တရု-
 ဏဝိပဿနာသင်္ခါတေ နိဗ္ဗာနဂမနမဂ္ဂေ

(နိဗ္ဗာနာဓိဂမေ မဂ္ဂေ၊ သီ၊ က) မနော
နိရတော။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၇။

နိဗ္ဗာနဂရုက (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဂရု + က]
နိဗ္ဗာန်ကို အလေးပြုတတ်သော၊ နိဗ္ဗာန်ကို
အလေးထားသော၊ သူ။ နိဗ္ဗာနာဓိမုတ္တေန
နိဗ္ဗာနဂရုကေန နိဗ္ဗာနပတ္တာရေန စ
ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၃။ (- စူဠနိ၊ ဌ၊ ၄၄။)

နိဗ္ဗာနဂဝေသန (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဂဝေသ +
ယု] နိဗ္ဗာန်ကို ရှာဖွေတတ်သော (မဂ်)။
နိဗ္ဗာနဂဝေသနဌေန မဂ္ဂေ။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။
၁၀၅။

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပ (ပု) ငိုပဒါ (ထိ) [နိဗ္ဗာနဂါမိနိ
+ ပငိုပဒါ] နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက် -
စေတတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော အကျင့်။
နိဗ္ဗာနဂါမိနိပငိုပဒါဘာဝတော အမတော-
ဂဓော။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၉၈။ (- ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၅။
သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၈၇။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃၂၉။ အံ၊ ငို၊
၁။ ၂၅၇။ အနုငို၊ ၁။ ၄၆။)

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပငိုပဒါဓမ္မ (ပု) [နိဗ္ဗာနဂါမိနိ-
ပငိုပဒါ + ဓမ္မ] နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက် -
စေတတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော - အကျင့်
- နည်းလမ်း - တရား။ နိဗ္ဗာနဓမ္မံ နိဗ္ဗာန-
ဂါမိနိပငိုပဒါဓမ္မံ တေ ဒေသယိဿာမိ။
စူဠနိ၊ ဌ၊ ၂၀။

နိဗ္ဗာနဂါမိမဂ္ဂ (ပု) [နိဗ္ဗာနဂါမိ + မဂ္ဂ] နိဗ္ဗာန်
သို့ သွားရောက် - စေတတ် - ကြောင်းဖြစ်

- သော အရိယာမဂ်။ နိဗ္ဗာနဂါမိမဂ္ဂေါတိ
ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာတော ပဌာယ အရိယ-
မဂ္ဂေါ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၉၁။ (- ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၄၄၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၁။
ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၆။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၁၅။ ၂၉၃။ ဇာ၊
ဌ၊ ၅။ ၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၇၉။
ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၀၂။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၁၉၆။ သံ၊ ငို၊ ၁။
၁၃၇။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၅၀။)

နိဗ္ဗာနဂါမိမဂ္ဂဒီပန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာနဂါမိ + မဂ္ဂ
+ ဒီပန] နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက် -
စေတတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော မဂ်ကိုပြု
ခြင်း။ တထူပမံ နိဗ္ဗာနဂါမိမဂ္ဂဒီပနတော။
ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၆၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၀။

နိဗ္ဗာနဂါမိသညီ (တိ) [နိဗ္ဗာနဂါမိ + သညီ]
နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သောသူဟု အမှတ်ရှိ
သော။ ဘဂဝါ အယံ ဒေဝပုတ္တော
အနိဗ္ဗာနဂါမိ သမာနော နိဗ္ဗာနဂါမိသညီ။
သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၅၀။

နိဗ္ဗာနဂါမိ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဂမု + ဂါမိ။ ထိ ဌ
ဂါမိနိ] (၁) နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက် -
လေ့ရှိ - စေတတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော
(အကျင့်)။ (၂) နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်တတ်
သော၊ သူ။ နိဗ္ဗာနဉ္စာဟံ သာရိပုတ္တ
ပဇာနာမိ နိဗ္ဗာနဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ နိဗ္ဗာနဂါမိနိဉ္စ
ပငိုပဒံ။ မ၊ ၁။ ၁၀၆။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၀။ (၁)
တိဌတိ နိဗ္ဗာနဂါမိ မဂ္ဂေါ။ မ၊ ၃။ ၅၆။
မဟာနိ၊ ၂၅။ စူဠနိ၊ ၉၅။ (- သံ၊ ၂။ ၅၄၂။
အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၅၂။ ခုဒ္ဒက၊ ၇။ သုတ္တနိ၊ ၃၁၄။

နေတ္တိ။ ၆၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၃။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၆၁။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၈။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၀။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၁၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၂။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။
၄၊ ၁၂၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၉၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄။ မ၊ ဌ၊
၁။ ၃၃၀။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၃။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၀၄။
သုပညတ္တာ ခေါ ပန တေန ဘဂဝတာ
သာဝကာနံ နိဗ္ဗာနဂါမိနီ ပဋိပဒါ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၈၀။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၅။ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိ သီလေနာ-
တိ နိဗ္ဗာနဂါမိနီ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၃၈၈။

နိဗ္ဗာနဂါမိနီ (ပါ ၈) — အံ၊ ၂။ ၄၆၀။
ဓမ္မ၊ ၂၄။ နေတ္တိ၊ ၁၄၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၃။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊ ၃၁၈။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၈။
ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၂၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၅။ မ၊ ဌ၊
၂။ ၂၀၈။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၇။ နိဗ္ဗာနဂါမိနီ (ဒ၊
၈) — မဟာနိ၊ ၃၁၂။ စူဠနိ၊ ၁၄၅၊ ၂၁၅။ ဇာ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၇၂။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၂၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၆။
မူလဌ၊ ၂။ ၁၉၈။ နိဗ္ဗာနဂါနိယာ (တ၊ ၈) —
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၇။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊
၃၂၂။ နိဗ္ဗာနဂါမိနိယာ (ဆ၊ ၈) — ဒိ၊ ၂။ ၁၈၀။
နိဗ္ဗာနဂါမိနိယာ (သ၊ ၈) — ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၂၅။
(၂) အထ သော သတ္တော နိဗ္ဗာန-
ဂါမိ ဟောတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၅။ (- အံ၊ ဌ၊
၃။ ၃၃၆။)

နိဗ္ဗာနဂုဏ (ပု) [နိဗ္ဗာန + ဂုဏ] နိဗ္ဗာန်၏
ဂုဏ်ကျေးဇူး။ နိဗ္ဗာနဂုဏေဟိ သမ္မဒေဝ
သဗ္ဗပ္ပကာရေဟိ တောသေတိ။ ဥဒါန၊ ဌ၊
၃၅၁။ (- ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၉၇။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၂။)

နိဗ္ဗာနဂုဏဒဿနမုခ (န) [နိဗ္ဗာနဂုဏ +
ဒဿန + မုခ] နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို
ပြခြင်းကို - အဦး - ပဓာန - ပြုခြင်း။ ဖဝံ

နိဗ္ဗာနဂုဏဒဿနမုခေန ကာမေသု ဘဝေ-
သု စ အာဒိနဝံ ပကာသေတွာ။ ထေရီ၊ ဌ၊
၂၉၇။

နိဗ္ဗာနဂုဏာနုဿရဏ (န) [နိဗ္ဗာနဂုဏ +
အနုဿရဏ] နိဗ္ဗာန်၏ (ရာဂ၊ ဒေါသ၊
မောဟတို့၏ ကုန်ရာဖြစ်ခြင်း စသည်) ဂုဏ်
ကျေးဇူးကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း။
နိဗ္ဗာနဂုဏာနုဿရဏေန ဥပ္ပန္နပီတိ-
သောမနသော ဥဒါနံ ဥဒါနေတိ။ ဥဒါန၊
ဌ၊ ၃၅၂။ (- သီ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၂၉။)

နိဗ္ဗာနဂေါစရ (ပု) [နိဗ္ဗာန + ဂေါစရ] နိဗ္ဗာန်
ဟူသော အာရုံ။ ပုထုတ္တာရမ္မဏံ ပဟာယ
ဧကသ္မိ နိဗ္ဗာနဂေါစရေယေဝ တိဋ္ဌတိ။ အံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၂၈။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၉။

နိဗ္ဗနဋ္ဌနက (တိ) [နိဗ္ဗာန + အဋ္ဌန + က]
နိဗ္ဗာန်အားထိုက်သော၊ နိဗ္ဗာန်ရရန်ထိုက်
သော၊ နိဗ္ဗာန်နှင့် ထိုက်တန်သော (တရား)။
နိဗ္ဗာနဋ္ဌနကံ ကတွာ ဒေသိတံ ဓမ္မံ။ ဇာ၊ ဌ၊
၁။ ၃၆၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၀။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၇။
နိဗ္ဗာနဋ္ဌနကန္တိ နိဗ္ဗာနာရဟံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၇။

နိဗ္ဗာနင်္ဂမ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဂမ + အ] နိဗ္ဗာန်
သို့ သွားရောက်တတ်သော (တရား)။ ဓမ္မာ
.... နိဗ္ဗာနင်္ဂမာ ဟောန္တိ နိဗ္ဗာနပရာယနာ
နိဗ္ဗာနပရိယောသာနာ။ သံ၊ ၃။ ၁၀။ (- သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၇၆။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၆။)

နိဗ္ဗာနဇာတိ (ထိ) [နိဗ္ဗာန + ဇာတိ]
အရဟတ္တဖိုလ်၌ ဖြစ်ခြင်း။ အရိယဘူမိ-

သင်္ခါတာယ ဝါ နိဗ္ဗာနဇာတိယာ ဇာယတိ။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၇။

နိဗ္ဗာနဇာနန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာန + ဇာနန]
နိဗ္ဗာန်ကို သိခြင်း။ နိဗ္ဗာနဇာနန န တေန
ပယောဇနံ အတ္ထိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၈၁။

နိဗ္ဗာနဇ္ဈာသယ (ပု) [နိဗ္ဗာန + အဇ္ဈာသယ]
(၁) နိဗ္ဗာန်၌ဖြစ်သော အလို။ (တိ) (၂) နိဗ္ဗာန်၌ဖြစ်သော အလိုရှိသော။ (၁) ဖလ-
ဂေါတြဘူပိ ဟိ နိဗ္ဗာနဇ္ဈာသယဝသေန
ဝုဋ္ဌိတံ နာမ။ ပဋိ၊ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၅။ (တိ)
(၂) ဣဒါနိ ပါပုဏိဿာမိတိ ဧဝံ နိဗ္ဗာန-
ဇ္ဈာသယော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၉။ (- ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၂၀၈။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၉၉။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၀။)

နိဗ္ဗာနည (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဉာ + ရ] နိဗ္ဗာန်ကို
သိသော၊ သူ။ ဝရည (ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၆၂။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၀) . ကြည့်။

နိဗ္ဗာနတလ (န) [နိဗ္ဗာန + တလ] နိဗ္ဗာန်
အပြင်။ အသင်္ခတေ နိဗ္ဗာနတလေ ဌိတ-
ကာလော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၅။ (- သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၉၅။)

နိဗ္ဗာနတလာက (ပု၊ န) [နိဗ္ဗာန + တလာက]
နိဗ္ဗာန်-ဟူသော တဖက်ဆည်ကန်၊ တဖက်
ဆည်ကန်နှင့်တူသော နိဗ္ဗာန်၊ တဖက်ဆည်
ကန်အဟန် နိဗ္ဗာန်။ အဟံ နိဗ္ဗာနတလာကံ
ရဟဒေါတိ ကထေမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၂။

နိဗ္ဗာနတီရ (န) [နိဗ္ဗာန + တီရ] နိဗ္ဗာန်၊ ဟူ
သော ကမ်း၊ နိဗ္ဗာန်ကမ်း။ နိဗ္ဗာနတီရံ
ပတွာ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိဝသေန
ယထာရုစိသုခဝိဟာရော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၃၃၂။

နိဗ္ဗာနတ္ထ (ပု) [နိဗ္ဗာန + အတ္ထ] (၁) နိဗ္ဗာန်
-ဟူသော အကျိုး။ (တိ) (၂) နိဗ္ဗာန်-
ဟူသော အကျိုးရှိသော။ (၁) “နိဗ္ဗာန-
တ္ထာယာ”တိ ဧဝမေဝ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၃။ (- မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈။ သံ၊ ၄။ ၃။
၁၈၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၄၊ ၁၈၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၂။ ၇၁၊ ၁၃၄။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၃။ မဟာနိ၊ ၄။
၃၈၃။ ဝိဇ္ဇတိ၊ ၁။ ၁၀၄။ သိ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၂။
၂၉၈။) (တိ) (၂) ဝိမုတ္တိ ခေါ် ရာဇ
နိဗ္ဗာနတ္ထာ။ သံ၊ ၂။ ၁၅၄။

နိဗ္ဗာနတ္ထိက (တိ) [နိဗ္ဗာန + အတ္ထိက (=
အတ္ထ + ဣက)] နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိသော၊
နိဗ္ဗာန်ဖြင့် အလိုရှိသော၊ သူ။ နိဗ္ဗာန-
ဂမနဋ္ဌေန နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂနိယဋ္ဌေန စ။
ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၈၊ ၃၄၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၆။ သံ၊ ၄။
၃။ ၂၁၃-၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။
၂၅။ (- ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၇၂။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၂၉၊
၂၇၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၈၁။ ဝိမာန၊ ၄။ ၇၆။
ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၄။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၂။
ထေရီ၊ ၄။ ၁၇၄။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၅၆။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၁၇၀၊ ၄၃၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၉၅၊ ၁၉၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၁။ နေတ္ထိ၊ ဋီ။
၃၅။)

နိဗ္ဗာနထ (တ္ထ) လ (န) [နိဗ္ဗာန + ထလ]
 နိဗ္ဗာန်-ဟူသော ကြည်းကုန်း၊ ကြည်းကုန်း
 နှင့်တူသော နိဗ္ဗာန်၊ ကြည်းကုန်းအဟန်
 နိဗ္ဗာန်။ တတော ဥဒ္ဓရိတွာ နိဗ္ဗာနထလေ
 ပတိဋ္ဌပေတွာ။ ဒါ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄။ (-အံ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၂။
 ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂။ ဥဒါန၊
 ဌ၊ ၁၄၉။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၃၃၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊
 ၁။ ၂၁၀။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၆။ ၃၅၃။ အပါ၊ ဌ၊
 ၁။ ၂၄၉။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၂၄။
 မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၈၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၅။)

နိဗ္ဗာနဒဿန (န) [နိဗ္ဗာန + ဒိသ + ယု။
 (နိဝိနဒဏိန - သံ)] နိဗ္ဗာန်ကို မြင်တတ်
 သော။ (၁) နိဗ္ဗာနဒဿန (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၃)
 နှိ အဂ္ဂမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သစ္စိကိရိယာဘိ-
 သမယမာဟ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။ (-သံ၊ ဌ၊
 ၃။ ၄၅။ ၁၀၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၆၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅။ ၃၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
 ၃၃၈။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၇။ ဒါ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၁။
 မူလဋီ၊ ၂။ ၅၁။ (တိ)(၂)ကသ္မာ သောတာ-
 ပတ္တိမဂ္ဂေါ ဒဿနံ ? ပဌမံ နိဗ္ဗာနဒဿန-
 တော။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၇။ (-ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၉။
 နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၅၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၇။ သံ၊ ဋီ၊
 ၂။ ၃၄၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၇၃။)

နိဗ္ဗာနဒဿာဝိ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဒိသ + အာဝိ။
 ထိ ဌံ ဒဿာဝိနိ] နိဗ္ဗာန်ကို - မြင် -
 လေ့ရှိ - တတ် - သော။ သူ။ နိဗ္ဗာနဒဿာ-
 ဝိနိ အမှီ။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၇၇။

နိဗ္ဗာနဒဿီ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဒိသ + ဤ။
 (နိဝိကဒဏိနိ - သံ)] နိဗ္ဗာန်ကို မြင် -
 လေ့ရှိ - တတ် - သော။ သူ။ အမတ-
 ဒဿိနော နိဗ္ဗာနဒဿိနော။ မဟာနိ၊ ၁၀၀။
 (- မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၆။ ၂၄၈။
 မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၂၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၅။)

နိဗ္ဗာနဒါယက (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဒါ + ဣ]
 နိဗ္ဗာန်ကို ပေးတတ်သော။ နိဗ္ဗာနဒါယကံ
 သုဘာသိတံ ဝဏ္ဏေန္တော အာဟ။ ဇာ၊ ဌ၊
 ၅။ ၁၆၀။

နိဗ္ဗာနဒါယကဌ (ပု) [နိဗ္ဗာနဒါယက + အတ္ထ]
 နိဗ္ဗာန်ကို ပေးတတ်သည်၏အဖြစ်-ဟူသော
 အနက်သဘော သတ္တိ။ နိဗ္ဗာနဒါယကဌေန
 ပရမတ္ထနိဿိတာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၆၀။

နိဗ္ဗာနဒိဌ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဒိဌ] မြင်အပ်ပြီး
 သော နိဗ္ဗာန်ရှိသော။ နိဗ္ဗာန်ကို မြင်ပြီးသော။
 သူ။ နိဗ္ဗာနဒိဌာတိ အတ္ထော။ ဒါ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၂။

နိဗ္ဗာနဒိသာ (ထိ) [နိဗ္ဗာန + ဒိသာ။ (နိဝိက-
 ဒါ - သံ)] နိဗ္ဗာန်ဟူသော အရပ်။
 အဂတပုဗ္ဗံ နိဗ္ဗာနဒိသံ ဂမနကာလော
 ဝေဒိတဗ္ဗော။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၂။ (- ၁၅၇။)

နိဗ္ဗာနဒွါရဗျဝေသနဝိဗန္ဓန (န) [နိဗ္ဗာနဒွါရ +
 ပဝေသန + ဝိဗန္ဓန] နိဗ္ဗာန်တံခါးသို့
 ဝင်ခြင်းကို ကားမြစ် - နောင်ဖွဲ့ - ဆီးတား
 - ပိတ်ပင် - ခြင်း။ နိဗ္ဗာနဒွါရဗျဝေသနဝိဗန္ဓန-
 နေန စ “ပလိယော ဝိယာတိ ပလိယော”
 တိ ဝုစ္စတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇။

နိဗ္ဗာနဝန (န) [နိဗ္ဗာန + ဝန] နိဗ္ဗာန်ဟူသော
ဥစ္စာ၊ ဥစ္စာနှင့်တူသော နိဗ္ဗာန်။ နိဗ္ဗာနဝနံ။
စူဠနိ။ ၁၀၂၊ ၁၃၂၊ ၁၇၂။

နိဗ္ဗာနဝမ္မ (ပု) [နိဗ္ဗာန + ဝမ္မ] နိဗ္ဗာန်တရား။
ဥစ္စာ ဝမ္မံ နိရုပဓိန္တိ သဗ္ဗပုဓိဝိရဟိတံ
နိဗ္ဗာနဝမ္မံ ဥစ္စာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၉။ နိဗ္ဗာန-
ဝမ္မော (ပါ ၈) — ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၁၆၄။ ဥဒါန၊ ဌ။
၁၃၆၊ ၃၅၂။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၁၃၂။ ထေရ၊ ဌ။
၂။ ၄၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၁၂၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇၈။ နိဗ္ဗာနဝမ္မံ (ဒု၊
၈) — ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၈၅။ စူဠနိ၊ ဌ။ ၂၀၅။
နိဗ္ဗာနဝမ္မဿ (ဆ၊ ၈) — ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၆။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၀၉။ နိဗ္ဗာနဝမ္မေ (သ၊ ၈) —
ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၂၀၂။

နိဗ္ဗာနဝမ္မဂုဏ (ပု) [နိဗ္ဗာနဝမ္မ + ဂုဏ]
နိဗ္ဗာန်တရား၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး။ ဧဝံ နိဗ္ဗာန-
ဝမ္မဂုဏေန သစ္စံ ဝတ္တာ ဣဒါနိ မဂ္ဂဝမ္မ-
ဂုဏေန ဝတ္တုမာရဇ္ဈေါ ယံ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌေတိ။
ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၁၅၁။ (-သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၇၉၊ ၂၈၀။)

နိဗ္ဗာနဝမ္မရတန (န) [နိဗ္ဗာနဝမ္မ + ရတန]
နိဗ္ဗာန်တရား (-ဟူသော) ရတနာ၊ နှစ်သက်
ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော နိဗ္ဗာန်တရား။
နိဗ္ဗာနဝမ္မရတနဿ အသဒိသဘာဝံ နိ-
ဿယ သစ္စဝစနံ ပယုဉ္ဇတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။
၁၅၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၈၀။

နိဗ္ဗာနတတု (ထိ) [နိဗ္ဗာန + တတု] နိဗ္ဗာန-
တတ်၊ ငြိမ်းအေးခြင်း သဘော။ နိဗ္ဗာန-

တတုယာ ခေါ် ဧတံ ဘိက္ခု အဓိဝစနံ
ရာဂဝိနယော ဒေါသဝိနယော မောဟ-
ဝိနယောတိ။ သံ၊ ၃။ ၇။ နိဗ္ဗာနတတု (ဝိ၊ ဌ။
၁။ ၄။ ဒီ၊ ဌ။ ၁။ ၃) တိ စေတ္ထ နိဗ္ဗုတိမတ္တံ
အဓိပ္ပေတံ။ နိဗ္ဗာနဉ္စ တံ သဘာဝတရဏ-
တော တတုတတိ ကတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၂၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၈။
နိဗ္ဗာနတတုတိ နိဗ္ဗာယနမတ္တံ ယင်း။ ၄၂၅။
နိဗ္ဗာနတတုတိ စ ခန္တပဉ္စကဿ နိဗ္ဗာနမတ္တံ
အဓိပ္ပေတံ၊ န အသင်္ခတတတု။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။
၉၁။ နိဗ္ဗာနတတု (ပါ ၈) — အဘိ၊ က။
၄၂၂-၃။ နေတ္ထိ၊ ၃၃၊ ၅၂၊ ၈၁။ ပေဋကော။
၁၇၁၊ ၁၇၅၊ ၂၄၃၊ ၂၅၁၊ ၂၅၈။ မိလိန္ဒ၊ ၂၉၉။
သံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၆၀။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၇၅။ ဣတိဝုတ်၊
ဌ။ ၁၅၉။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၁၅။ ထေရီ၊ ဌ။ ၂၂။
စူဠနိ၊ ဌ။ ၆။ နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၃၊ ၁၆၄။ ဝိမတိ၊ ၁။
၁၀။ နေတ္ထိ၊ ဋီ။ ၂၉။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၉၈၊ ၁၅၁။
နိဗ္ဗာနတတုယော (ပါ ၈) — ပေဋကော။
၂၅၉။ မိလိန္ဒ၊ ၂၉၉။ နေတ္ထိ၊ ဋီ။ ၁၀၆။
နိဗ္ဗာနတတုံ (ဒု၊ ၈) — နေတ္ထိ၊ ၁၄၊ ၇၇။
ပေဋကော။ ၂၂၆၊ ၃၁၅၊ ၃၂၂။ မိလိန္ဒ၊ ၂၉၉။
သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၁၇။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၇။ သံ၊ ဋီ၊
၂။ ၃၉၉။ နိဗ္ဗာန-တတုယာ (တ၊ ၈) — ဝိ၊
၄။ ၄၂၃။ ဒီ၊ ၂။ ၉၁၊ ၁၁၂။ အံ၊ ၁။ ၄၃၅။
အံ၊ ၃။ ၄၂။ ပဋိသံ၊ ၃၆၅။ ဥဒါန၊ ၁၈၃။
ဣတိဝုတ်၊ ၂၇၆။ မဟာနိ၊ ၁၀၂။ စူဠနိ။
၃၄၊ ၁၀၉၊ ၁၆၉။ ပေဋကော။ ၂၂၆။ မိလိန္ဒ။
၇၇၊ ၁၀၃၊ ၁၇၄။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၄၊ ၁၃။ ဒီ၊ ဌ။ ၂။
၃၁၊ ၁၄၃။ မ၊ ဌ။ ၄။ ၂၃၉။ သံ၊ ဌ။ ၂။ ၇၇၊
၁၇၆။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၂၅၊ ၂၄၆။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၃၃၊
၁၃၄။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၈၈။ အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၇၉။

၄၄၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၆။
 ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၀။
 ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၇၆။ ၁၆၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၀။ ဥဒါန၊
 ဌ၊ ၁၀၁။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၁၃၊ ၃၅၀။ သုတ္တနိ၊
 ဌ၊ ၁။ ၂၁၊ ၁၁၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၇။ ဝိမာန၊
 ဌ၊ ၁၅၀။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၄။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၄၂။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၊ ၆၇။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၂၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၊ ၆၅၊ ၂၅၄။
 မဟာနိ၊ ဌ၊ ၆၇၊ ၂၂၃။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၆၊ ၆၁။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၊ ၁၁၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄။ ဒီ၊
 ၁။ ၃၉၄။ သိ၊ ဒီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၄။ သိ၊ ဒီ၊ သစ်၊
 ၂။ ၃၃၅။ ဒီ၊ ဒီ၊ ၃။ ၈၂။ မ၊ ဒီ၊ ၃။ ၂၉၈။ အံ၊
 ဒီ၊ ၂။ ၂၅၁။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၉၂။ နိဗ္ဗာနစာတု-
 ယာ (မ၊ ၈) — နေတ္တိ၊ ၁၂။ နိဗ္ဗာနစာတုယာ
 (ဆ၊ ၈) — ဒီ၊ ဒီ၊ ၃။ ၅၀။ နိဗ္ဗာနစာတုယာ
 (သ၊ ၈) — ဝိ၊ ၄။ ၄၂၃။ (ဓာန်၊ ၈၁၇-၌
 စာတုသဒ္ဓါကို ဣတ္ထိလိင်၊ ပုလ္လိင် ဟုဆိုသည်။)
 (ယင်း နိဗ္ဗာနစာတုသည် —(၁) ခန္ဓာ ၅-
 ပါး အကြွင်းအကျန်ရှိသော သဉ္ဇပါဒိသေသ
 နိဗ္ဗာနစာတု၊ (၂) ခန္ဓာ ၅-ပါး အကြွင်းအကျန်
 မရှိသော အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနစာတုအား
 ဖြင့် ၂-ပါးရှိ၏။ ပေဋကော၊ ၂၅၈-၉။ စူဠနိ၊
 ဌ၊ ၆။ သင်္ဂဟ၊ ၄၅။)

နိဗ္ဗာနစာတုဒ္ဒယဝိဘာဂ (ပု) [နိဗ္ဗာနစာတု-
 ဒ္ဒယ + ဝိဘာဂ] နိဗ္ဗာနစာတု ၂-ပါးကို
 ဝေဖန်ခြင်း။ နိဗ္ဗာနစာတုဒ္ဒယဝိဘာဂေါ၊ ဒီ၊
 ဒီ၊ ၁။ ၁၉၀။

နိဗ္ဗာနစာတုသစ္စိကိရိယာ (ထိ) [နိဗ္ဗာနစာတု
 + သစ္စိကိရိယာ] နိဗ္ဗာနစာတုကို မျက်

မျောက်ပြုခြင်း။ နိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိက (မ၊ ဌ၊
 ၁။ ၃၈၆) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာနစာတုသုတ္တ (န) [နိဗ္ဗာနစာတု + သုတ္တ]
 နိဗ္ဗာနစာတုသုတ်။ သဉ္ဇပါဒိသေသ-
 နိဗ္ဗာနစာတု၊ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနစာတု။ ဟူ
 သော နိဗ္ဗာနစာတု ၂-မျိုးကို ဟောပြော
 သုတ်။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၀-၁။ နိဗ္ဗာန-ပုဒ်
 နိဗ္ဗာန် ၂-မျိုးလည်းကြည့်။

နိဗ္ဗာနဓီရ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဓီရ] နိဗ္ဗာန်နှင့်
 စပ်၍ ဆောင်တတ် မှတ်တတ် သိတတ်
 သော ပညာရှိ၊ နိဗ္ဗာန်၌ ဉာဏ်ကိုဖြစ်စေ
 တတ်သော ပညာရှိ၊ နိဗ္ဗာန်၌ ဉာဏ်ကိုဖြစ်
 စေတတ်သော၊ သူ။ ဖလဓီရာ နိဗ္ဗာနဓီရာ။
 မဟာနိ၊ ၃၄။ ခန္ဓဓီရာ၊ စာတုဓီရာ (မဟာနိ၊
 ဌ၊ ၁၃၅) - တို့လည်းကြည့်။

နိဗ္ဗာနနဂရ (န) [နိဗ္ဗာန + နဂရ] နိဗ္ဗာန်-ဟူ
 သော မြို့၊ နိဗ္ဗာန်မြို့။ — (သစ္စာ ၄-ပါး ကို
 သိပြီးသော သေက္ခ၊ အသေက္ခအရိယာ
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ တည်နေရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၊
 နိဗ္ဗာန်မြို့။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၈၆။) တေနေဝ
 ကမ္မာဘိသန္ဓေန ဣဒ္ဓိယာနံ အဘိရုယု
 ပတ္တိတံ နိဗ္ဗာနနဂရံ ပါပုဏေယျ။ မိလိန္ဒ။
 ၂၆၈။ နိဗ္ဗာနနဂရံ (ပ၊ ၈) — သံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၁၀၁၊ ၁၀၃။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၆။
 မ၊ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၉။ နိဗ္ဗာနနဂရံ (ဒ၊ ၈) — မိလိန္ဒ။
 ၃၁၇။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၇၊ ၁၀၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
 ၃၁၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၂။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၇၄၊
 ၃၉၉။ နိဗ္ဗာနနဂရဿ (ဆ၊ ၈) — ဝိသုဒ္ဓိ။

၁။ ၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၆။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃၄။
သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၁၉။

နိဗ္ဗာနနိက္ခဟဒဿန (န) [နိဗ္ဗာနနိက္ခဟ + ဒဿန]
နိဗ္ဗာန်ဟူသော မြို့ကို မြင်ခြင်း။ နဂရ-
ဒဿနံ ဝိယ တထာဂတဿ နိဗ္ဗာနနိက္ခဟ-
ဒဿနံ။ သံ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၀၈။

နိဗ္ဗာနနိက္ခဟပဝိဋ္ဌပဝိသနက (တိ) [နိဗ္ဗာနနိက္ခဟ
+ ပဝိဋ္ဌ + ပဝိသနက] နိဗ္ဗာန်မြို့တော်သို့
ဝင်ပြီး၊ ဝင်ဆဲဖြစ်သော သူ။ နိဗ္ဗာနနိက္ခဟ-
ပဝိဋ္ဌပဝိသနကာနံ သတ္တာနံ သလ္လက္ခဏာ-
တော။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၆၂။

နိဗ္ဗာနနိက္ခဟပဝေသနိသေဓန (န) [နိဗ္ဗာနနိက္ခဟ
+ ပဝေသ + နိသေဓန] နိဗ္ဗာန်ဟူသော
မြို့တော်သို့ ဝင်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း။
နိဗ္ဗာန်ပြည်ခွင် ဝင်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း။
နိဗ္ဗာနနိက္ခဟပဝေသနိသေဓနတော။ ဥဒါန၊
ငှ၊ ၃၃၉။

နိဗ္ဗာနနိက္ခဟပဝေသနိဝါရဏ (န) [နိဗ္ဗာနနိက္ခဟ
+ ပဝေသ + နိဝါရဏ] နိဗ္ဗာန်မြို့တော်
သို့ ဝင်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း။ ဒုဒ္ဓိဟရဏာ
နိဗ္ဗာနနိက္ခဟပဝေသနိဝါရဏာ စ။ သံ၊ ငို၊ ၁။
၁၁၃။

နိဗ္ဗာနနိက္ခ (တိ) [နိဗ္ဗာန + နိက္ခ] နိဗ္ဗာန် - ခွံ
- သို့ - ညွတ်သော။ နိဗ္ဗာနနိက္ခော
(ဟောတိ) နိဗ္ဗာနပေါဏော။ မ၊ ၂။ ၁၆၁။
သံ၊ ၃။ ၁၆၆။ ၂၁၀၊ ၃၂၃။ မဟာနိ၊ ၃၃၄။

နေတ္တိ။ ၁၁၃။ ဣတိဝုတ်၊ ငှ၊ ၁၁၀။ နိဗ္ဗာန-
နိက္ခော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၇၉။ သံ၊ ငို၊
သစ်၊ ၁။ ၂၆၆။ နိဗ္ဗာနနိက္ခ (န၊ ပ၊ ၈) - စူဠနိ၊
၂၂၈။ ဒိ၊ ငှ၊ ၃။ ၂၄၆။ အံ၊ ငှ၊ ၃။ ၂၂၄။ ပဋိသံ၊
ငှ၊ ၁။ ၂၈၉။ ပဋိသံ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၃၅၁။ နိဗ္ဗာနနိက္ခာနိ (န၊ ပ၊ ၈) - မ၊ ငှ၊ ၄။
၁၁၄။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၂၆။ နိဗ္ဗာနနိက္ခေန (တ၊
၈) - မ၊ ငှ၊ ၄။ ၁၁၄။

နိဗ္ဗာနနိက္ခစိတ္တ (တိ) [နိဗ္ဗာနနိက္ခ + စိတ္တ]
နိဗ္ဗာန် - ခွံ - သို့ - ညွတ်သော စိတ်ရှိသော။
နိဗ္ဗာနမနသောတိ နိဗ္ဗာနနိက္ခစိတ္တော။ သုတ္တနိ၊
ငှ၊ ၂။ ၂၈၃။ (- ပဋိသံ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၄၆။ သုတ္တနိ၊
ငှ၊ ၁။ ၁၄၆။ မဟာနိ၊ ငှ၊ ၃၈၂။)

နိဗ္ဗာနနိက္ခပေါဏပတ္တာရမာနသ (တိ) [နိဗ္ဗာန
+ နိက္ခ + ပေါဏ + ပတ္တာရ + မာနသ] နိဗ္ဗာန်
- ခွံ - သို့ - ညွတ်၊ ကိုင်၊ ရှိုင်း သော စိတ်
ရှိသော။ နိဗ္ဗာနနိက္ခပေါဏပတ္တာရမာနသော
ဟုတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၃။

နိဗ္ဗာနနိက္ခမာနသ (တိ) [နိဗ္ဗာနနိက္ခ + မာနသ]
နိဗ္ဗာန် - ခွံ - သို့ - ညွတ်သော စိတ်ရှိသော။
နိဗ္ဗာနနိက္ခမာနသော သဗ္ဗတေဘူမိကသင်္ခါ-
တဓာတုယာ။ မဟာနိ၊ ငှ၊ ၃၈၃။

နိဗ္ဗာနနိက္ခဟဒဿ (တိ) [နိဗ္ဗာနနိက္ခ + ဟဒဿ]
နိဗ္ဗာန် - ခွံ - သို့ - ညွတ်သော စိတ်ရှိသော။
နိဗ္ဗာနနိက္ခဟဒဿေန နိသေဝိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၇၅။

နိဗ္ဗာနနိမိတ္တ (န) [နိဗ္ဗာန + နိမိတ္တ] (၁)
နိဗ္ဗာန်၏ အကြောင်း။ (၂) နိဗ္ဗာန်နိမိတ်။
(၁) နိဗ္ဗာနာဝိဂမောဝ နိဗ္ဗာနနိမိတ္တတာ
ဟေတွဋ္ဌော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၁။ (၂) အောက်
ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗာနနိမိတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ (ထိ) [နိဗ္ဗာနနိမိတ္တ
+ ပစ္စဝေက္ခဏာ] နိဗ္ဗာန်နိမိတ်ကို ဆင်ခြင်
ခြင်း။ နိဗ္ဗာနနိမိတ္တပစ္စဝေက္ခဏေ စ န
ဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၆။

နိဗ္ဗာနနိဿယ (တိ) [နိဗ္ဗာန + နိဿယ]
နိဗ္ဗာန်ဟူသော မှီရာရှိသော။ နိဗ္ဗာန်အနု-
ပဝိဋ္ဌ နိဗ္ဗာနနိဿယတ္တာ။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၅၀၀။

နိဗ္ဗာနနိဿိတ (တိ) [နိဗ္ဗာန + နိဿိတ]
နိဗ္ဗာန် - ဌ - ကို - မှီသော။ အာရမ္မဏ-
ဝသေန အဝိဂန္တဗ္ဗဝသေန ဝါ နိဗ္ဗာန-
နိဿိတံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၀။
ဝိဝဋ္ဌုပနိဿိတန္တိ နိဗ္ဗာနနိဿိတံ။ ဝိမတိ၊
၂။ ၄။ (အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၊ ၂၉၅။ အံ၊ ၄။ ၂။
၁၀၅။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၀၆။)

နိဗ္ဗာနန္တောဂဓ (တိ) [နိဗ္ဗာန + အန္တောဂဓ]
နိဗ္ဗာန်၌ - အတွင်းဝင် - အကျုံးဝင် - ပါဝင်
- သော။ နိဗ္ဗာနောဂဓ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာနပက္ခ (ပု) [နိဗ္ဗာန + ပက္ခ (နိဝါဏပက္ခ
- သံ)] နိဗ္ဗာန်၏အဖို့။ နိဗ္ဗာနပက္ခေ ပန
ကိဉ္စာပိ အသင်္ခတာယ ဓာတုယာ နိပ္ပရိ-
ယာယေန ဝိဘာဂေါ နိတ္တိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂။

နိဗ္ဗာနပက္ခန္တန (န) [နိဗ္ဗာန + ပက္ခန္တန]
နိဗ္ဗာန်သို့. ပြေးဝင်ခြင်း။ နိဗ္ဗာန်သို့. လျင်စွာ
သွားရောက်ခြင်း။ မဂ္ဂက္ခဏေ ပန အာရမ္မ-
ဏကရဏေန နိဗ္ဗာနပက္ခန္တနံ။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁၄၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၂။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၆။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၇၁။ (- မ၊ ၄။
၁။ ၈၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။)

နိဗ္ဗာနပက္ခန္တနဝေါဿဂ္ဂ (ပု) [နိဗ္ဗာနပက္ခန္တန
+ ဝေါဿဂ္ဂ] နိဗ္ဗာန်သို့. - ပြေးဝင် - လျင်
စွာသွားရောက် - ခြင်း ဟူသော ဝေါဿဂ္ဂ။
နိဗ္ဗာနပက္ခန္တနဝေါဿဂ္ဂတ္ထု ပရိပစ္စတိ။ မ၊
၄။ ၁။ ၉၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၂။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၇၁။ (နေတ္ထိ၊
ဝိ၊ ၁၀၂။)

နိဗ္ဗာနပစ္စက္ခကရဏ (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာန +
ပစ္စက္ခကရဏ] နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြု
ခြင်း။ နိဗ္ဗာနပစ္စက္ခကရဏေန ဒဿနဋ္ဌော။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၉။

နိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏ (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာန + ပစ္စ-
ဝေက္ခဏ] (၁) နိဗ္ဗာန်ကို ရှုဆင်ခြင်ခြင်း။
(တိ) (၂) နိဗ္ဗာန်ကို ရှုဆင်ခြင်တတ်သော။
(၁) “ဒုတိယံ နိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏဝသေန
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၇။ (- မူလဋီ၊ ၁။
၁၉၂။) (တိ) (၂) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ-
ဉာဏေန ဧဝ နိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏတာ န
သက္ကာ ဝတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၉၂။

နိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏဉာဏ (န) [နိဗ္ဗာနပစ္စ-
ဝေက္ခဏ + ဉာဏ] နိဗ္ဗာန်ကို ရှုဆင်ခြင်

တတ်သော ဉာဏ်။ သစ္စိကိရိယာ ပဋိ-
ဝေဓော ပန မဂ္ဂက္ခဏေယေဝ နိဗ္ဗာနပစ္စ-
ဝေက္ခဏဉာဏသိဒ္ဓိဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၄။

နိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏမနောဒွါရ (န) [နိဗ္ဗာနပစ္စ-
ဝေက္ခဏ + မနောဒွါရ] နိဗ္ဗာန်ကို ရှုဆင်
ခြင်တတ်သော မနောဒွါရ။ စတုတ္ထဂါထာ
အရူပေ နိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏမနောဒွါရပုရေ-
စာရိကစိတ္တသမင်္ဂီ သန္တာယ ဝုတ္တာ။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၂၇၆။

နိဗ္ဗာနပညတ္တိ (ထိ) [နိဗ္ဗာန + ပညတ္တိ]
နိဗ္ဗာန်ကို ပညတ်ခြင်း။ တေ နိဗ္ဗာနပညတ္တိ-
ယာ (နိဗ္ဗာနပညတ္တိယာ၊ က) ပညတ္တာ။
ပေဋကော။ ၃၁၉။

နိဗ္ဗာနပညာပန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာန + ပညာပန]
နိဗ္ဗာန်ကို ပညတ်ခြင်း။ န ပန ပရမတ္ထ-
တော တေသံ သမယေ နိဗ္ဗာနပညာပနဿ
လဗ္ဘနတော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၂။ ၃၉၂။

နိဗ္ဗာနပဉ္စသုတ္တ (န) [နိဗ္ဗာနပဉ္စ + သုတ္တ]
နိဗ္ဗာနပဉ္စသုတ်။ ဓမ္မသေနာပတိအရှင်-
သာရိပုတ္တရာမထေရ် မိမိ၏ ဇာတိချက်ကျွ
မွေးရပ်မြေဖြစ်သော မဂတိုင်း နာလကရွာ
၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် တူဖြစ်သော
ဇမ္ဗူခါဒကပရမိဇ် မေးလျှောက်သဖြင့် ရာဂ၊
ဒေါသ၊ မောဟတို့ ကုန်ရာသည် နိဗ္ဗာန်မည်
၏။ မဂ္ဂင် ဂ-ပါးသည် နိဗ္ဗာန်သွားရောက်

ကြောင်း အကျင့်ကောင်း အကျင့်မှန်ပေ
တည်း စသည်ဖြင့် ဟောပြောသုတ်။
သံယုတ္တနိကာယပါဠိ၊ သဠာယတနဝဂ္ဂ-
သံယုတ်၊ ၄-သံယုတ်၊ ၁-သုတ်။ သံ၊ ၂။
၄၄၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၇။ D.P ၌ နိဗ္ဗာနသုတ္တ
- ဟု တည်ပုဒ် ပြု၍ရေးသည်။)

နိဗ္ဗာနပဋိစ္ဆာဒက (တိ) [နိဗ္ဗာန + ပဋိစ္ဆာဒက]
နိဗ္ဗာန်ကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော။ နိဗ္ဗာနပဋိစ္ဆာ-
ဒကော မောဟော ဝါ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆၂။

နိဗ္ဗာနပဋိစ္ဆာဒကမောဟ (ပု) [နိဗ္ဗာနပဋိစ္ဆာ-
ဒက + မောဟ] နိဗ္ဗာန်ကို ဖုံးလွှမ်းတတ်
သော မောဟ။ နိဗ္ဗာနပဋိစ္ဆာဒကမောဟော
ဝါ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၆။

နိဗ္ဗာနပဋိဘာဂနိရောဓသမာပတ္တိ (ထိ) [နိဗ္ဗာ-
န + ပဋိဘာဂ + နိရောဓသမာပတ္တိ] နိဗ္ဗာန်
နှင့်တူသော နိရောဓသမာပတ်။ နိဗ္ဗာနပဋိ-
ဘာဂနိရောဓသမာပတ္တိရဟိတံ သန္တာယ
ကတာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀။

နိဗ္ဗာနပဋိလာဘ (ပု) [နိဗ္ဗာန + ပဋိလာဘ]
နိဗ္ဗာန်ကိုရခြင်း။ သတိပဋ္ဌာနာဒယော ဓမ္မာ
နိဗ္ဗာနပဋိလာဘတ္တာယ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၂၇။
(- ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၈။)

နိဗ္ဗာနပ (ပု) ဝိဝိဇ္ဈန (န) [နိဗ္ဗာန + ပဝိဝိဇ္ဈန]
နိဗ္ဗာန်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ န နိဗ္ဗာန-
ပဝိဝိဇ္ဈနေန။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅။ (- အနဋီ၊ ၁။
၄၅။)

နိဗ္ဗာနပဋိဝေဓ (ပု) [နိဗ္ဗာန + ပဋိဝေဓ]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ ဗောဓာယ နိဗ္ဗာန-
ပဋိဝေဓာယ သံဝတ္တန္တိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၄။

နိဗ္ဗာနပ (ပု) ငိုသံယုတ္တ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ပဋိ-
သံယုတ္တ။ (နိဝါဏပြတိသံယုတ္တ - သံ)]
နိဗ္ဗာန်နှင့် - စပ် - ယှဉ် - သော။ နိဗ္ဗာနပဋိ-
သံယုတ္တာယ ဓမ္မိယာ ကထာယ သန္တသေ-
တိ။ သံ၊ ၁။ ၁၁၆။ ၁၉၃။ ၂၁၂။ (- ဥဒါန။
၁၇၇။ သံ၊ ၁။ ၂၈၃။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၄၀၈။
ဥဒါန၊ ၁။ ၃၅၁။ ၃၅၉။ ထေရ၊ ၁။ ၄၉၆။
၅၂၉။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၂၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၆၇။)

နိဗ္ဗာနပတိဌ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ပတိဌ] နိဗ္ဗာန်-
ဟူသော တည်ရာရှိသော၊ နိဗ္ဗာန်၌တည်
သော။ နိဗ္ဗာနပတိဌိတတ္တာ နိဗ္ဗာနပတိဌာ
နိဗ္ဗာနာရမ္ဘဏာ။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၈၈။ နိဗ္ဗာ-
နပတိဌ အရိယံ အဋ္ဌဂီကံ မဂ္ဂံ ပဋိပဋ္ဌိ
ပါပုဏီ။ ထေရ၊ ၁။ ၃၈၈။ (- အံ၊ ၁။ ၃။
၉၈။ ၁၆၇။ ထေရ၊ ၁။ ၁၄၂။ ၂၈၃။)

နိဗ္ဗာနပ (ပု) တိ (ထိ) [နိဗ္ဗာန + ပတိ]
နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်း။
နိဗ္ဗာနပတ္တိယာ (ဒိ၊ ၃။ ၂၂၇) တိ နိဗ္ဗာနပဋိ-
လာဘတ္ထာယ။ ဒိ၊ ၁။ ၂၃၈။ မဂ္ဂါ နိဗ္ဗာန-
ပတ္တိယာ (ထေရ၊ ၃၈၁) တိ နိဗ္ဗာနာဓိဂမာယ
ဥပါယဘူတာ။ ထေရီ၊ ၁။ ၂၉။ နိဗ္ဗာနပတ္တိ
(ပ၊ ၈) - သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁၅၂။ အပါ၊ ၁။ ၁။
၁၂၇။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၁၅၆။ နိဗ္ဗာနပတ္တိယာ
(စ၊ ၈) - သံ၊ ၁။ ၄၆။ ၁၉၁။ ၂၁၇။ သုတ္တနိ၊
၃၀၇။ ၃၄၅။ ထေရ၊ ၃၇၀။ အပါ၊ ၁။ ၃၇၅။

နေတ္တိ။ ၁၂၅။ သံ၊ ၁။ ၂၅၂။ ၃၀၃။ ခုဒ္ဒက၊
၁။ ၁၁၄။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၂၈၀။ သုတ္တနိ၊ ၁။
၂။ ၁၂၆။ ထေရ၊ ၁။ ၅၁၆။ ၅၂၇။ ထေရီ၊
၁။ ၅၂။ အပါ၊ ၁။ ၁၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁။ ၁၁၄။
ဇာ၊ ၁။ ၁၇။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၇၆။ သံ၊ ငို၊ ၁။
၁၄၇။ ၂၈၈။ နိဗ္ဗာနပတ္တိယာ (ဆ၊ ၈) -
ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၁။ နိဗ္ဗာနပတ္တိယံ (သ၊ ၈) -
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၈။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၁။ သံ၊ ငို၊ ၂။
၃၉။

နိဗ္ဗာနပထ (ပု) [နိဗ္ဗာန + ပထ] နိဗ္ဗာန်လမ်း၊
နိဗ္ဗာန်ခရီး။ နိဗ္ဗာနပထဘူတဿ အရိယ-
မဂ္ဂဿ။ သံ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၄၉။ (- အံ၊ ၁။ ၃။
၁၁၁။)

နိဗ္ဗာနပဒ (န) [နိဗ္ဗာန + ပဒ] နိဗ္ဗာန်သို့
ရောက်ကြောင်း 'အကျင့်' (မဂ္ဂင် ဂ-ပါး)။
အရိယော အဋ္ဌဂီကော မဂ္ဂေါ၊ ဣမေ ဝုစ္ဆန္တိ
သန္တိပဒါ။ သန္တိပဒံ နိဗ္ဗာနပဒံ ဗြဟ္မိ။
စူဠနိ၊ ၁၄၃။

နိဗ္ဗာနပဒ (န) [နိဗ္ဗာန + ပဒ] နောက်ပုဒ်
အနက်မဲ့။ နိဗ္ဗာန်။ (တဏှာမှထွက်မြောက်
ရာနိဗ္ဗာန်၊ ရောက်အပ်၊ သိအပ်သော နိဗ္ဗာန်
ဟု နောက်ပုဒ်မကြံပဲလည်း ပေးနိုင်သည်။)
ဖုသိသု နိဗ္ဗာနပဒံ အသင်္ခတံ။ ထေရ၊ ၃၂၁။
ထေရ၊ ၁။ ၂၆၇။ (- စူဠနိ၊ ၁၂၇။ ၁၂၈။ ဝိ၊
၁။ ၂၅၄။ သံ၊ ၁။ ၄၅။ အံ၊ ၁။ ၃၀၆။
အံ၊ ၁။ ၃။ ၉၆။ ခုဒ္ဒက၊ ၁။ ၂၀၃။ သုတ္တနိ၊ ၁။
၁။ ၁၈၀။ အပါ၊ ၁။ ၃၀၅။ မဟာနိ၊ ၁။ ၃၂၇။)

နိဗ္ဗာနပဒ^၃ (န) [နိဗ္ဗာန + ပဒ] နိဗ္ဗာန.ပုဒ်။
နိဗ္ဗာနပဒေယေဝ တသဒ္ဓေါ နိဝတ္တတိ။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၅၇။

နိဗ္ဗာနပဒဌာန (န) [နိဗ္ဗာန + ပဒဌာန]
နိဗ္ဗာန်၏နီးစွာသောအကြောင်း။ နိဗ္ဗာနပဒ-
ဌာနဘူတေန ပါတိမောက္ခသီလာဒိနာ
သမ္ပန္နံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၀။

နိဗ္ဗာနပဒါဘိနိရောပန (တိ) [နိဗ္ဗာနပဒ +
အဘိနိရောပန။ နိဗ္ဗာန် ဧဝ ပဒံ နိဗ္ဗာနပဒံ၊
တဿ အဘိနိရောပနံ နိဗ္ဗာနပဒါဘိနိရော-
ပနံ။ သမ္မော၊ ယော။ ၇၆။] နိဗ္ဗာန်(အာရုံ)
သို့. ရှေးရှု - တက်စေ - တင်ပေး - တတ်
သော (မဂ္ဂင်)။ နိဗ္ဗာနပဒါဘိနိရောပနံ
သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ။ အဘိ၊ ၄။ ၁၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၁၄၁။

နိဗ္ဗာနပဒါဘိပတ္တယာန (တိ) [နိဗ္ဗာနပဒ +
အဘိပတ္တယာန] (က) ခန္တပရိနိဗ္ဗာန်ကို
တောင့်တသော။ (ခ) အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့
သည် ဆိုက်ရောက်အပ်သည်၏အဖြစ်
ကြောင့် ပဒအမည်ရှိသော အနုပါဒိသေသ
ခန္တပရိနိဗ္ဗာန်ကို ရှေးရှုတောင့်တသော။
နိဗ္ဗာနပဒါဘိပတ္တယာနော (သုတ္တနိ၊ ၃၃၃)
တိ အနုပါဒိသေသံ ခန္တပရိနိဗ္ဗာနပဒံ ပတ္တ-
ယာနော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၉၅။ (-ပေဋကော။
၂၀၄။)

နိဗ္ဗာနပတ္တာရ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ပတ္တာရ]
နိဗ္ဗာန် - ဌ် - သို့ - ရှိုင်းသော။ ဧဝမေဝါယံ

ဘောတော ဂေါတမဿ ပရိသာ ဂဟဋ္ဌ-
ပဗ္ဗဇိတာ နိဗ္ဗာနနိဗ္ဗာ နိဗ္ဗာနပေါကာ နိဗ္ဗာန-
ပတ္တာရာ နိဗ္ဗာနံ အာဟစ္စ တိဋ္ဌတိ။ မ၊ ၂။
၁၆၁။ နိဗ္ဗာနပတ္တာရာ (ပု၊ ပ၊ ၆) - သံ၊
၃။ ၃၀၊ ၂၁၀။ မဟာနိ၊ ၃၃၄။ ဣတိဝုတိ၊ ၄။
၁၁၀။ နိဗ္ဗာနပတ္တာရာ (ပု၊ ပ၊ ၆) - သံ၊ ၂။
၃၈၇။ နိဗ္ဗာနပတ္တာရံ (န၊ ပ၊ ၆) - ပဋိသံ၊ ၄။
၂။ ၁၄၆။ နိဗ္ဗာနပတ္တာရာ (ထိ၊ ပ၊ ၆) - မ၊
၂။ ၁၆၁။ သံ၊ ၂။ ၃၈၇။ နိဗ္ဗာနပတ္တာရံ (ဒု၊
၆) - မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၉။ စူဠနိ၊ ၂၂၈။ နိဗ္ဗာန-
ပတ္တာရေန (တ၊ ၆) - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၃။

နိဗ္ဗာနပယောဇန (တိ) [နိဗ္ဗာန + ပယော-
ဇန] နိဗ္ဗာန်.ဟူသော အကျိုးရှိသော။
နိဗ္ဗာနပယောဇနတ္တာ သဗ္ဗဿ သမဿ
အတ္တောတိ ဝါသမတ္တော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁၁၁။

နိဗ္ဗာနပရာယဏ(န) (တိ) [နိဗ္ဗာန +
ပရာယဏ(န)။ (နိဝိဇ္ဇာပရာယဏ - သံ)]
နိဗ္ဗာန်.ဟူသော လည်းလျောင်းရာရှိသော။
နိဗ္ဗာနပရာယဏ(န) (မ၊ ၁။ ၃၇၉။ သံ၊ ၂။
၁၅၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၉။) နိဗ္ဗာန် ပရံ
အယနမဿ ပရာဂတံ၊ န တတော ပရံ
ဂစ္ဆတိတိ အတ္တော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၉။ သံ၊ ၄။
၃။ ၂၇၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၆။ (- သံ၊ ၃။ ၁၀၊
၁၉၂။ မဟာနိ၊ ၃၃၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၁၂။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။)

နိဗ္ဗာနပရိယေသန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာန + ပရိ-
ယေသန] (၁) နိဗ္ဗာန်ကို - ရှာဖွေ - ရှာမှီး
- ရှာဖွေဆည်းပူး - ခြင်း။ (တိ) (၂) နိဗ္ဗာန်

ကို - ရှာဖွေ - ရှာမှီး - ရှာဖွေဆည်းပူး -
ကြောင်းဖြစ်သော။ (၁) တတော နိဗ္ဗာန-
ပရိယောသနာယ ဥပမံ ဒဿေန္တော
ယထာတိအာဒိမာဟ။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၅။
ပုဗ္ဗေဝ နိဗ္ဗာနပရိယောသနံ စရမာနော။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၆၂။ (တိ) (၂) နိဗ္ဗာနပရိယောသနံ
ဧတံ။ မိလိန္တံ၊ ၃၀၁။

နိဗ္ဗာနပရိယောသာန (တိ) [နိဗ္ဗာန + ပရိ-
ယောသာန] နိဗ္ဗာန်.ဟူသော - အဆုံး -
ပြီးဆုံးခြင်း - ရှိသော။ နိဗ္ဗာန် ပရိယောသာနံ
အဝသာနံ အသာတိ နိဗ္ဗာနပရိယောသာနံ။
မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၉။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၉၆။ = နိဗ္ဗာန် အဿ ပရိယောသာနံ၊
နိဗ္ဗတ္တိ နိဗ္ဗာတိ အတ္တော။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၈။
နိဗ္ဗာန် ပရိ သဗ္ဗသော ဩသာနန္တိ နိဗ္ဗာန-
ပရိယောသာနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၀၀။

နိဗ္ဗာနပရိယောသာနော (ပု၊ ပ၊ ၈) -
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၀၆။ နိဗ္ဗာနပရိယောသာနံ (န၊
ပ၊ ၈) - မ၊ ၁။ ၃၇၉။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၇။ အံ၊ ဌ၊
၁။ ၂၇၉။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၈။ နိဗ္ဗာနပရိယော-
သာနာ (ပု၊ ပ၊ ၈) - အံ၊ ၂။ ၃၁၉။ အံ၊ ဌ၊
၃။ ၁၂၀။

နိဗ္ဗာနပဝိဋ္ဌ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ပဝိဋ္ဌ] နိဗ္ဗာန်
သို့ ဝင်သော။ စတ္တာရော ဟိ မဂ္ဂါ စတ္တာရိ
ဖလာနိ အာရမ္မဏဝသေန နိဗ္ဗာနပဝိဋ္ဌတာယ
ဧကတ္တာ ဧကာရမ္မဏာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၇။

နိဗ္ဗာနပဝေသ (ပု) [နိဗ္ဗာန + ပဝေသ]
နိဗ္ဗာန်သို့ ဝင်ခြင်း။ နိဗ္ဗာန်ပြည်ခွင် ဝင်ခြင်း။

နိဗ္ဗာနပဝေသာယ မုခတ္တာ မုခံ နာမ။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၆၉။

နိဗ္ဗာနပါပက (တိ) [နိဗ္ဗာန + ပါပက] နိဗ္ဗာန်
သို့ရောက်စေတတ်သော။ သူ။ ၊ တံ နိဗ္ဗာန-
ပါပကံ သတ္တာရံ.... နိမန္တေသိ။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။
၁၅၃။

နိဗ္ဗာနပါပန (န) [နိဗ္ဗာန + ပါပန] နိဗ္ဗာန်
သို့ရောက်စေခြင်း။ နစာယံ ဝဉ္စာ၊ နိဗ္ဗာန-
ပါပနတောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၉။

နိဗ္ဗာနပါရ (န) [နိဗ္ဗာန + ပါရ] (သံသရာ
၏)တဖက်ကမ်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၊ (သံသရာ
၏)တဖက်ကမ်းမှန် မြတ်နိဗ္ဗာန်၊ နိဗ္ဗာန်.ဟူ
သော ထိုမှာဖက်ကမ်း။ တဏှာသောတံ
ဆန္ဒိတ္တာ နိဗ္ဗာနပါရံ ဒဉ္စ န သက္ကောတိ။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၀။ (- သံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၇၃။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၅။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၈၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၆။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၇၀၊ ၇၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၈။)

နိဗ္ဗာနပါရဂမန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာနပါရ + ဂမန]
နိဗ္ဗာန်.ဟူသော ထိုမှာဖက်ကမ်းသို့ သွား
ရောက်ခြင်း။ နိဗ္ဗာနပါရဂမနေန တိက္ခော။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၆၀။

နိဗ္ဗာနပါရဂဝေသီ (တိ) [နိဗ္ဗာနပါရ + ဂဝေသ
+ ဝေသီ] (သံသရာ၏) တဖက်ကမ်းဖြစ်သော
နိဗ္ဗာန်ကို ရှာမှီး - လေ့ရှိ - တတ် - သော
သူ။ ယေ ပန နိဗ္ဗာနပါရဂဝေသီနော
ပုဂ္ဂလော။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၅။

နိဗ္ဗာနပါရဂါမိ (တိ) [နိဗ္ဗာနပါရ + ဂမု + ကိ] နိဗ္ဗာန်ဟူသော ထိုမှာဖက်ကမ်းသို့ သွားရောက်သော၊ သူ။ ပါရဂါမိ (ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၉) ကြည့်။

နိဗ္ဗာနပါရဂုံတ (တိ) [နိဗ္ဗာနပါရ + ဂတ] နိဗ္ဗာန်ဟူသော ထိုမှာဖက်ကမ်းသို့ ရောက်ပြီးသော၊ သူ။ ယောပိ မဂ္ဂေန ကိစ္ဆံ နိဗ္ဗာပေတွာ ဖလေ ဌိတော နိဗ္ဗာနပါရဂုံတော။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၇၀။

နိဗ္ဗာနပါရိပူရိ (ထိ) [နိဗ္ဗာန + ပါရိပူရိ] နိဗ္ဗာန်၏ - ပြည့်စုံ - လုံလောက် - ခြင်း။ နိဗ္ဗာနပါရိပူရိစေတ္တ တဒါဝဟဓမ္မပါရိပူရိဝသေန ပရိယာယတော ဝုတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၇-၈။

နိဗ္ဗာနပုဏ္ဏ (ထိ) [နိဗ္ဗာန + ပုဏ္ဏ] နိဗ္ဗာန်ကို မေးကြောင်းဖြစ်သော ပုဏ္ဏ၊ နိဗ္ဗာန် ပုဏ္ဏ၊ နိဗ္ဗာန် အမေး၊ နိဗ္ဗာန် မေးခွန်း၊ နိဗ္ဗာန် ပြဿနာ။ အပရာပိ တိသော ပုဏ္ဏ မဂ္ဂပုဏ္ဏ ဖလပုဏ္ဏ နိဗ္ဗာနပုဏ္ဏ။ မဟာနိ၊ ၂၆၄။ စူဠနိ၊ ၅၁။

နိဗ္ဗာနပုရ (န) [နိဗ္ဗာန + ပုရ] နိဗ္ဗာန်ဟူသော - မြို့ - ပြည်၊ နိဗ္ဗာန်မြို့၊ နိဗ္ဗာန်ပြည်။ နိဗ္ဗာနပုရံ ပဝိသန္တော ပန ဘဂဝါ.... အနုဘိဝံတွာ ပဝိဋ္ဌော။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၅။ (- သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၈။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၆၄။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၆။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၁။)

နိဗ္ဗာနပုရပဝေသနဒီပန (တိ) [နိဗ္ဗာနပုရ + ပဝေသန + ဒီပန] နိဗ္ဗာန် - မြို့ - ပြည် - သို့ ဝင်ခြင်းကို ပြ - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော။ ခန္ဓဘာရံ ဩတာရေတွာ နိဗ္ဗာနပုရပဝေသနဒီပနံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၁၂။

နိဗ္ဗာနပုရပဝေသနိဝါရဏ (တိ) [နိဗ္ဗာနပုရ + ပဝေသ + နိဝါရဏ] နိဗ္ဗာန် - မြို့ - ပြည် - သို့ ဝင်ခြင်းကို တားမြစ်တတ်သော၊ (အဝိဇ္ဇာ)။ နိရုဂ္ဂဋ္ဌ (ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၄) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာနပေါဏ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ပေါဏ] နိဗ္ဗာန် - ဌိ - သို့ - ကိုင်းသော။ ဧဝမေဝါယံ ဘောတော ဂေါတမဿ ပရိသာ သဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတာ နိဗ္ဗာနနိန္နာ နိဗ္ဗာနပေါဏာ နိဗ္ဗာနပဟ္တာရာ။ မ၊ ၂။ ၁၆၁။ နိဗ္ဗာနပေါဏော (ပု၊ ပ၊ ၈) - သံ၊ ၃။ ၃၀၊ ၂၁၀။ မဟာနိ၊ ၃၃၄။ နေတ္တိ။ ၁၁၃။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၁၀။ နိဗ္ဗာနပေါဏော (ထိ၊ ပ၊ ၈) - သံ၊ ၂။ ၃၈၇။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၉။ နိဗ္ဗာနပေါဏံ (န၊ ပ၊ ၈) - အံ၊ ၂။ ၃၈၆။ စူဠနိ၊ ၂၂၈။ နိဗ္ဗာနပေါဏဿ (ဆ၊ ၈) - အနုဋီ၊ ၂။ ၄၆။

နိဗ္ဗာနပုတ္တ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ပုတ္တ] နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ပြီးသော။ အမတဂတော အမတပ္ပတ္တော နိဗ္ဗာနဂတော နိဗ္ဗာနပုတ္တော။ မဟာနိ၊ ၁၆။ စူဠနိ၊ ၆၄၊ ၈၆၊ ၁၅၆၊ ၂၀၇။ နိဗ္ဗာနပုတ္တော (ပု၊ ပ၊ ၈) - သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၀၊ ၃၀၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၆၁။

နိဗ္ဗာနပုတ္တ (ပု၊ ပ၊ ဗ) — အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၀။
 နိဗ္ဗာနပုတ္တံ (ပု၊ ဒု၊ ဧ) — မဟာနိ၊ ၆၄။
 သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၈။ နိဗ္ဗာန-
 ပုတ္တဿ (စ၊ ဧ) — သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၅။ သံ၊ ဋီ၊
 ၁။ ၂၉၁။ နိဗ္ဗာနပုတ္တာနံ (ဆ၊ ဗ) — သံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၁၀၉။

နိဗ္ဗာနပုတ္တိ (ထိ) [နိဗ္ဗာန + ပုတ္တိ] (၁)
 နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း။ (တိ) (၂) နိဗ္ဗာန်
 သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ (၁) အောက်
 ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) အရိယဖလပရိယော-
 သာနတ္တာ ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ နိဗ္ဗာနပုတ္တိဘာဝ-
 တော စ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၉။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၁။
 အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၀။

နိဗ္ဗာနပုတ္တိနိယမ (တိ) [နိဗ္ဗာနပုတ္တိ + နိယမ]
 နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း၌ မြဲသော။ လောကီ-
 ယဿ သရဏဂမနဿ နိဗ္ဗာနပုတ္တိနိယမံ
 သဒိသဖလံ သရဏဂမနဿ အနာဂတေ
 နိဗ္ဗာနပုတ္တိနိယမတော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၇။

နိဗ္ဗာနပုတ္တိပညာပနဝါဒ (ပု) [နိဗ္ဗာနပုတ္တိ +
 ပညာပန + ဝါဒ] ဆင်းရဲမှု 'ဒုက္ခ' ၏ ငြိမ်း
 ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း၌ ပညတ်ခြင်းကို ဆို
 ကြောင်းဖြစ်သော အယူ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ နိဗ္ဗာန-
 ပုတ္တိပညာပနဝါဒါ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၀။

နိဗ္ဗာနပုတ္တိဟေတု (ပု) [နိဗ္ဗာနပုတ္တိ + ဟေတု]
 နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်း။
 နိဗ္ဗာန် ပတွာတိ နိဗ္ဗာနပုတ္တိဟေတု။
 ဟေတုအတ္ထောဟိ အယံ တွာသဒ္ဓေါ ယထာ

“ဃတံ ပိဝိတွာ ဗလံ ဟောတိ၊ သီဟံ ဒိသ္မာ
 ဘယံ ဟောတိ”တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၈။ (-
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂၉။)

နိဗ္ဗာနဖလ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဖလ] နိဗ္ဗာန်ဟူ
 သော အကျိုးရှိသော။ ဧဝံ နိဗ္ဗာနဖလာ
 အယံ “သမ္မာပဋိပဒါ”တိ။ ဝုစ္စတိ၊ သံ၊ ဋီ၊
 ၂။ ၂၂။

နိဗ္ဗာနဖုသန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာန + ဖုသန။
 (နိဝါဏသ္မာ - သံ၊ ကိဝ္ဗါယမာသ - ပြာ)]
 နိဗ္ဗာန်ကို တွေ့ထိခြင်း။ သန္တိ ဖုသနာ-
 ယာတိ ဉာဏဖဿေန နိဗ္ဗာနဖုသနတ္ထာယ။
 မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၂၈။

နိဗ္ဗာနဗုဇ္ဈန (န) [နိဗ္ဗာန + ဗုဇ္ဈန] နိဗ္ဗာန်
 ကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်း။ နိဗ္ဗာနဗုဇ္ဈနတ္ထာယ
 ဧဝံ ဝါ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂။

နိဗ္ဗာနပ္ပန္နရ (န) [နိဗ္ဗာန + အပ္ပန္နရ]
 နိဗ္ဗာန်၏ အတွင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကိုရခြင်း၏
 အတွင်း။ နိဗ္ဗာနပ္ပန္နရေ (သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၈)
 တိ အနုပါဒါနိဗ္ဗာနာဓိဂမဿ အပ္ပန္နရေ
 သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၂။ (- သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၈။ မ၊ ဋီ၊
 ၂။ ၂၉၀။)

နိဗ္ဗာနမဂ္ဂ (ပု) [နိဗ္ဗာန + မဂ္ဂ။ နိဝါဏမာဂီ -
 သံ] နိဗ္ဗာန်လမ်း၊ နိဗ္ဗာန်သွားလမ်း။
 လဒ္ဓိ ဝိဿဇ္ဇာပေတွာ နိဗ္ဗာနမဂ္ဂေ ပတိဋ္ဌာ-
 ပေတိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၃၉။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅။ (-
 ဉဒါန၊ ဌ၊ ၃၀၇။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၇၀။ သိ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ၂။ ၂၀၄။)

နိဗ္ဗာနမဂ္ဂန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာန + မဂ္ဂန]
နိဗ္ဗာန်ကို ရှာမှီးခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗာနမဂ္ဂနဌ (ပု) [နိဗ္ဗာန + မဂ္ဂန + အတ္ထ]
နိဗ္ဗာန်ကို ရှာမှီးခြင်းဟူသော - အနက် -
သဘော။ နိဗ္ဗာနမဂ္ဂနဌေန (မဂ္ဂေါ)။ သံ၊
၄၊ ၃။ ၂၁၅။

နိဗ္ဗာနမန (တိ) [နိဗ္ဗာန + နိန္ဒ + မန။ ဂါထာ
၌ သိဝိဘတ်အပြု သြသရကြောင့် သ-လာ
သည်။ (နိတိ၊ ပဒ။ ၁၆၃။) ကြည့်] နိဗ္ဗာန်
- ၌ - သို့ - ညွတ်သော စိတ်ရှိသော။
နိဗ္ဗာနမနသော (သုတ္တနိ။ ၄၂၄။ မဟာနိ။
၃၃၄-၅) တိ နိဗ္ဗာနနိန္ဒစိတ္တော။ သုတ္တနိ၊ ၄၊
၂။ ၂၈၃။

နိဗ္ဗာနမဟာတဠာက (ပု၊ န) [နိဗ္ဗာန + မဟာ-
တဠာက] နိဗ္ဗာန်-ဟူသော တဖက်ဆည်
ကန်ကြီး၊ တဖက်ဆည်ကန်ကြီးနှင့်တူသော
နိဗ္ဗာန်။ န သော အမတသင်္ခါတဿ
နိဗ္ဗာနမဟာတဠာကဿ ဒေါသော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၄။ ၉၂။

နိဗ္ဗာနမဟာဒွါရ (တိ) [နိဗ္ဗာန + မဟာဒွါရ]
နိဗ္ဗာန်၏ တံခါးမကြီးသဖွယ်ဖြစ်သော၊
နိဗ္ဗာန်၏ တံခါးမကြီးအလားဖြစ်သော။
နိဗ္ဗာနမဟာဒွါရံ အရိယမဂ္ဂံ သဒ္ဓမ္မဒေသ-
နာဟတ္ထေန အပါပုရ ဝိဝရ။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၃၃။

နိဗ္ဗာနမဟာနဂရ (န) [နိဗ္ဗာန + မဟာနဂရ]
နိဗ္ဗာန်ဟူသော - နန်းမြို့ကြီး - မြို့တော်ကြီး

- မြို့ကြီး။ နဂရံ ဝိယ ဟိ နိဗ္ဗာနမဟာနဂရံ
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂၊
၂၀၅။ (- ဝိမာန၊ ၄။ ၂၆၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂၊
၂၈၉။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၉၂။ စရိယာ
၄။ ၂၈၅။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၇၆။)

နိဗ္ဗာနမဟာသမုဒ္ဒ (ပု) [နိဗ္ဗာန + မဟာသမုဒ္ဒ]
နိဗ္ဗာန်ဟူသော - မဟာသမုဒ္ဒရာ - သမုဒ္ဒရာ
ကြီး၊ သမုဒ္ဒရာကြီးနှင့်တူသော နိဗ္ဗာန်။
ယေဟိ သုဒ္ဓိကတော နိဗ္ဗာနမဟာသမုဒ္ဒံ
ပဝိသိတ္တာ ဗဟုဝိဝံ ဓမ္မကိဋ္ဌမဘိကိဋ္ဌတိ။
မိလိန္ဒ၊ ၃၄၀။ (- အံ၊ ငို၊ ၁။ ၉၇။)

နိဗ္ဗာနမဟာသမုဒ္ဒါဝဂါဟဏ (န) [နိဗ္ဗာန-
မဟာသမုဒ္ဒ + အဝဂါဟဏ] နိဗ္ဗာန်ဟူ
သော - မဟာသမုဒ္ဒရာ - သမုဒ္ဒရာကြီး -
သို့ သက်ဝင်ခြင်း။ သဗ္ဗေသံ ဗုဒ္ဓါနံ
ကိလေသပ္ပဝါဟနေ နိဗ္ဗာနမဟာသမုဒ္ဒါဝ-
ဂါဟဏေ စ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၁။

နိဗ္ဗာနမာနသ (တိ) [နိဗ္ဗာန + မာနသ]
နိဗ္ဗာန် - ၌ - သို့ - ညွတ်သော စိတ်ရှိသော၊
သူ။ နိဗ္ဗာနမာနသောတိ နိဗ္ဗာနနိန္ဒစိတ္တော။
မဟာနိ၊ ၄။ ၃၈၂။

နိဗ္ဗာနမိဿက (တိ) [နိဗ္ဗာန + မိဿက]
နိဗ္ဗာန်နှင့် ရောနှောသော။ ရူပမိဿကေဟိ
ဝါတိ ဧတေန အနုပါဒိန္ဒူအနုပါဒါနိယာဒိဟိ
နိဗ္ဗာနမိဿကေဟိပိ။ မူလငို၊ ၃။ ၂၄။ အနုငို၊
၃။ ၃၀။

နိဗ္ဗာနရသ (ပု) [နိဗ္ဗာန + ရသ] (၁) ငြိမ်းအေးခြင်း အရသာ၊ ကိလေသာဟူ အပူမလိမ်း ငြိမ်းအေးခြင်း အရသာ၊ ကိလေသာ ငြိမ်းခြင်း အရသာ။ (၂) ငြိမ်းအေးခြင်းကိစ္စ။ (၁) နိဗ္ဗာနရသေနာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၄) တိ ကိလေသာနံ နိဗ္ဗာယနရသေန။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၁။ (၂) ပရမတ္ထသစ္စရသော နာမ နိဗ္ဗာနရသော။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၃။

နိဗ္ဗာနလဒ္ဓ (တိ) [နိဗ္ဗာန + လဒ္ဓ] နိဗ္ဗာန်ကို ရပြီးသော၊ ရအပ်ပြီးသော နိဗ္ဗာန်ရှိသော။ နိဗ္ဗာနလဒ္ဓဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ စူဠနိ၊ ၄။ ၈။

နိဗ္ဗာနလဘနပဉ္စ (တိ) [နိဗ္ဗာနလဘန + ပဉ္စ] နိဗ္ဗာနလဘနပဉ္စ၊ နိဗ္ဗာန်ရရောက်မှုနှင့်စပ်၍ မေးအပ်သော - အမေး - ပုစ္ဆာ - ပြဿနာ - မေးခွန်း။ (နိဗ္ဗာန်ကို ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးတို့ ရနိုင်ပါသလောဟု မိလိန္ဒမင်းက မေးလျှောက်သဖြင့် အရှင်နာဂသေနထေရ်က အဘိညေဃျတရား၊ ပရိညေဃျတရား၊ ပဟာတဗ္ဗတရား၊ ဘာဝေတဗ္ဗတရား၊ သစ္စိကာတဗ္ဗတရားတို့ကို သိ၊ ပိုင်းခြား၍ သိ၊ ပယ်၊ ပွါး၊ မျက်မှောက်ပြုသော သမ္မာပဋိပန္နပုဂ္ဂိုလ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို ရနိုင်၏ဟု ဖြေဆိုတော်မူသည်။) နိဗ္ဗာနလဘနပဉ္စော နဝမော။ မိလိန္ဒ။ ၇။

နိဗ္ဗာနဝဇ္ဇ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဝဇ္ဇ] နိဗ္ဗာန်သည် ကြည်အပ်သော။ နိဗ္ဗာနဝဇ္ဇဉ္စိ ဓမ္မာယတနံ

စတေဟိ သင်္ဂဟိတံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅။ (- ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၂။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၈။ အနုဋီ၊ ၂။ ၄။)

နိဗ္ဗာနဝါဒီ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဝဒ + ကီ] နိဗ္ဗာန်ကို - ဟော - ဆို - လေ့ရှိ - တတ် - သော၊ သူ။ လောကေ နိဗ္ဗာနဝါဒိ (နိဗ္ဗိဝါဒ၊ သိ) ခိဏာသဝဗြာဟ္မဏံ ကိလေသသညာ နာနသေန္တိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၈။

နိဗ္ဗာနဝါရ (ပု) [နိဗ္ဗာန + ဝါရ] ကိလေသာ ငြိမ်းအေးခြင်းကို ဟောရာ - အလှည့် - အကြိမ်၊ ကိလေသာငြိမ်းအေးခြင်း၏ အလှည့်ကျ ဒေသနာ။ စတုတ္ထပဉ္စမဆဋ္ဌဝါရာ တတ္ထ တတ္ထ ကိလေသနိဗ္ဗာနကိတ္တနဝသေန ပဝတ္တတ္တာ နိဗ္ဗာနဝါရာ နာမ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၆။ (- မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅။)

နိဗ္ဗာနဝါရဒေသနာ (ထိ) [နိဗ္ဗာနဝါရ + ဒေသနာ] နိဗ္ဗာန် - အလှည့် - အကြိမ် - ကို ဟောကြောင်းဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ယဒိပိ ပရိညာတပဒံ အဂ္ဂဟေတွာ နိဗ္ဗာနဝါရဒေသနာ ပဝတ္တာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၇။

နိဗ္ဗာနဝိဗန္ဓန (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဝိဗန္ဓန] နိဗ္ဗာန်ကို - နောင်ဖွဲ့ - တားမြစ် - တတ်သော။ စတာ ဒိဋ္ဌိယော ပစ္စေကမ္ပိ သံသာရပရိဗြူဟနာ ကဋသိဝဓနာ နိဗ္ဗာနဝိဗန္ဓနာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၆။

နိဗ္ဗာနဝိဘာဝန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာန + ဝိဘာဝန] နိဗ္ဗာန်ကို ထင်စွာပြခြင်း။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာ-

နုဿတိဉာဏေန ဟိ နိဗ္ဗာနဝိဘာဝံ အဒိဋ္ဌ-
သစ္စဿ ဝါ သိယာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၄၆။

နိဗ္ဗာနဝိသယ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဝိသယ]
နိဗ္ဗာန်-ဟူသော အာရုံရှိသော၊ နိဗ္ဗာန်ကို
အာရုံပြုသော။ ဝိရာဂဂေါစရောတိ နိဗ္ဗာန-
ဝိသယော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၂။

နိဗ္ဗာနဝိသေသာပတ္တိ (ထိ) [နိဗ္ဗာနဝိသေသ
+ အာပတ္တိ] နိဗ္ဗာန်-ဟူသော အထူးသို့
ရောက်ခြင်း၊ ထူးသောနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း။
နိဗ္ဗာနဝိသေသာပတ္တိ စ အဟောသိ။ အနုဋီ၊
၂။ ၄၉။

နိဗ္ဗာနဝေဝစန (န) [နိဗ္ဗာန + ဝေဝစန] နိဗ္ဗာန်
၏ - ဝေဝစ - ပရိယာယ် - စကားလှယ် -
သဒ္ဒါ - စကား အပြောင်းအလဲ။ ပရိယာ-
ယေန ပန သဗ္ဗာနိပေတာနိ မဂ္ဂဝေဝစနာနိပိ
နိဗ္ဗာနဝေဝစနာနိပိ ဟောန္တိယေဝ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။
၂၆၄။ (-၃၉၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၂၇၂။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၈။)

နိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိက(ယ) (တိ) [နိဗ္ဗာန +
သံဝတ္တန + ကိက] (၁) နိဗ္ဗာန်ကို မျက်
မှောက်ပြုခြင်းငှါ ဖြစ်တတ်သော။ (၂)
ကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကို ဖြစ်စေ
တတ်သော။ (၃) ကိလေသာတို့၏ ငြိမ်း
အေးခြင်းကို ဆောင်နိုင်သော။ (၁) နိဗ္ဗာန-
ဓာတုသစ္စကိရိယာယ သံဝတ္တတိတိ နိဗ္ဗာန-
သံဝတ္တနိကော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၆။ (- မ၊ ၁။
၁၆၃။ အဘိ၊ က။ ၁၇၁။ ၂၉၆။) (၂) ပညာ-

ဝုဒ္ဓိကာ အဝိဿာတပက္ခိကာ နိဗ္ဗာနသံဝတ္တ-
နိကော။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၅၁။ (- ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၉၉။) အနိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိက (ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၂၅၈) နှင့်ယှဉ်ကြည့်။ (၃) နိဗ္ဗာနသံဝတ္တ-
နိကော နိဗ္ဗာနဝဟော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၀။

နိဗ္ဗာနသစ္စ (န) [နိဗ္ဗာန + သစ္စ] နိဗ္ဗာန်-
ဟူသော ပရမတ္ထသစ္စာ၊ ပရမတ္ထသစ္စာဖြစ်
သော နိဗ္ဗာန်။ နာမကာယေန နိဗ္ဗာနသစ္စံ
သစ္စိကရောတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၄။

နိဗ္ဗာနသစ္စိက (တိ) [နိဗ္ဗာန + သစ္စိက]
နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုတတ်သော။ ယံ
နိဗ္ဗာနသစ္စိကံ နိဿာယ ယံ သကံ သစ္စိ-
ကာတဗ္ဗံ ဘဝတိ။ ပေဋကော၊ ၂၈၇။

နိဗ္ဗာနသစ္စိကရဏ (န) [နိဗ္ဗာန + သစ္စိကရဏ]
နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း။ နိဗ္ဗာနသစ္စိ-
ကရဏတ္ထာယ စောဒေန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၃။

နိဗ္ဗာနသစ္စိကိရိယာ (ထိ) [နိဗ္ဗာန + သစ္စိ-
ကိရိယာ] (၁) နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြု
ခြင်း။ (၂) အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်
ပြုခြင်း။ (၃) ဒေသိတာ နိဗ္ဗာနသစ္စိကိရိ-
ယာ။ မိလိန္ဒ။ ၃၁၃။ နိဗ္ဗာနသစ္စိကိရိယာ
(ပ၊ ၈) - သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၄။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၂။ နိဗ္ဗာနသစ္စိကိရိယံ (ဒ၊ ၈)
- ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၂။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၃။ နိဗ္ဗာန-
သစ္စိကိရိယာယ (တ၊ ၈) - ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၆၂။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၅၀။ နိဗ္ဗာနသစ္စိကိရိယာယ
(စ၊ ၈) - သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၈။

သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၉။ သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၇၀။
 နိဗ္ဗာနကိရိယာ (ဆ၊ ၈) — ကင်္ခါ၊ ငို၊ ၂။
 ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁၂၂။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၀၉။ (၂)
 နိဗ္ဗာနသတ္တိကိရိယာ စ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။
 ခုဒ္ဒက။ ၄။ သုတ္တနိ။ ၃၁၉။ နိက္ခန္တံ ဝါနတော
 နိဗ္ဗာနံ၊ သတ္တိကရဏံ သတ္တိကိရိယာ၊ နိဗ္ဗာ-
 နဿ သတ္တိကိရိယာ နိဗ္ဗာနသတ္တိကိရိယာ။
 နိဗ္ဗာနသတ္တိကိရိယာ နာမ ဣမ အရဟ-
 တ္တဖလံ “နိဗ္ဗာန”န္တိ အဓိပ္ပေတံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
 ၁၂၈။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။

နိဗ္ဗာနသညိတ (တိ) [နိဗ္ဗာန + သညိတ]
 နိဗ္ဗာနံ.ဟု သိမှတ်အပ်သော။ တသ္မိ နိဗ္ဗာန-
 သညိတေ ကာရဏေ ပဋိဝေဓေ။ သံ၊ ငို၊
 ၂။ ၃၀၈။

နိဗ္ဗာနသညီ (တိ) [နိဗ္ဗာနသညာ + ဤ]
 နိဗ္ဗာနံ.ဟူသော အမှတ်ရှိသော။ အယံ ကိရ
 ဒေဝပုတ္တော ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗာနသညီ။
 သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၅၀။ (- ၂၄၃။)

နိဗ္ဗာနသဉ္စိတ (တိ) [နိဗ္ဗာန + သဉ္စိတ]
 နိဗ္ဗာနံနှင့် စပ်ယှဉ်သော။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ
 သမ္ပရာယိကာနံ နိဗ္ဗာနသဉ္စိတာနဉ္စာတိ
 သဗ္ဗေသမ္ပိ သုခါနံ ကာရဏံ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၆။

နိဗ္ဗာနသန္တိက (န) [နိဗ္ဗာန + သန္တိက]
 နိဗ္ဗာန်၏အနီး။ သဝေ နိဗ္ဗာနသန္တိကေဟိ
 သော နိဗ္ဗာနဿ သန္တိကေ။ မဟာနိ။
 ၁၂၃။ = ကိလေသနိဗ္ဗာနဿ အနုပါဒါ-
 ပရိနိဗ္ဗာနဿ စ သတ္တိကေယေဝ စရတိ။

အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၉၃။ (- ဓမ္မ၊ ၆၆။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၃၀၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၄။)

နိဗ္ဗာနသပ္ပာယ် (တိ) [နိဗ္ဗာန + သပ္ပာယ်]
 (၁) နိဗ္ဗာန်အား - လျော် - လျောက်ပတ် -
 သင့်တော် - သော။ (၂) နိဗ္ဗာန်အား ကျေး
 ဇူးပြုတတ်သော။ (၃) နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်းအား
 ကျေးဇူးပြုတတ်သော။ (၄) ကိလေသာ
 ငြိမ်းအေးခြင်းအား ကျေးဇူးပြုတတ်သော။
 နိဗ္ဗာနသပ္ပာယ် (မ၊ ၃။ ၂၆) နှ့် နိဗ္ဗာနဿ
 သပ္ပာယ်ံ ဥပကာရဘူတံ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၇။
 နိဗ္ဗာနဿ သပ္ပာယ်ံ (သံ၊ ၂။ ၃၄၇) နှ့်
 နိဗ္ဗာနဿ သပ္ပာယ်ံ ဥပကာရပဋိပဒံ။ သံ၊ ၄။
 ၃။ ၄၆။ နိဗ္ဗာနဿ သပ္ပာယ်ံ နှ့် နိဗ္ဗာနာ-
 ဝိဂမဿ၊ နိဗ္ဗာနဿေဝ ဝါ အဝိလောမ-
 ဝသေန ဧကန္တိကူပါယတာယ သပ္ပာယ်ံ။
 တေနာဟ “ဥပကာရဘူတ”န္တိ။ မ၊ ငို၊ ၃။
 ၂၃၇။ နိဗ္ဗာနဿာတိ နိဗ္ဗာနာဝိဂမဿ၊
 ကိလေသနိဗ္ဗာနဿေဝ ဝါ။ ဥပကာရပဋိ-
 ပဒန္တိ ဥပကာရာဝဟံ ပဋိပဒံ။ သံ၊ ငို၊ ၂။
 ၃၁၆။

နိဗ္ဗာနသပ္ပာယ်ပဋိပဒါသုတ္တ (န) [နိဗ္ဗာန-
 သပ္ပာယ်ပဋိပဒါ + သုတ္တ] နိဗ္ဗာနသပ္ပာယ်-
 ပဋိပဒါသုတ်၊ နိဗ္ဗာန်အားလျော် လျောက်
 ပတ်သင့်တော်သော (စက္ခု.စသည်၏ မမြဲမှု
 ‘အနိစ္စ’စသော) အကျင့်ကို အကျယ်ဟော
 ပြရာသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယပါဠိ၊ သဠာ-
 ယတနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ၄-သံယုတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၅-
 သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၃၄၈။

နိဗ္ဗာနသမောသရဏ (န) [နိဗ္ဗာန + သမောသရဏ] (၁) နိဗ္ဗာန်သို့ သက်ဝင်ခြင်း။ (၂) နိဗ္ဗာန်၌ ပေါင်းဆုံခြင်း။ အပရိမာဏာနံ ကုလပုတ္တာနံ နိဗ္ဗာနသမောသရဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၉။ ဧကတ္တသမောသရဏံ (မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၀-၁။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၄၆-၇) လည်း ကြည့်။

နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ (ထိ) [နိဗ္ဗာန + သမ္ပတ္တိ] ပြည့်စုံသော အကျိုး-ဟူသော နိဗ္ဗာန်၊ နိဗ္ဗာန်-ဟူသော လွန်ကဲသောဂုဏ်၊ နိဗ္ဗာန် ချမ်းသာ။ ယာ စ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ၊ သဗ္ဗ-မေတေန လဗ္ဘတိ။ ခုဒ္ဒက။ ၁၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၂။ နိဗ္ဗာန်ယေဝ နိဗ္ဗာန-သမ္ပတ္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၉၅။ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ (ပ၊ ဧ) — မိလိန္ဒ။ ၃၂၄။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၈၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၆၊ ၄၃၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၉၊ ၂၅၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၇။ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ (ဒ၊ ဧ) — အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၃။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈၇။ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိယာ (ဆ၊ ဧ) — ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၀။ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိယံ (သ၊ ဧ) — စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၉၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၆၉။

နိဗ္ဗာနသမ္ပဒါ (ထိ) [နိဗ္ဗာန + သမ္ပဒါ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ ဩဓုနိတွာ မလံ သဗ္ဗံ၊ ပတွာ နိဗ္ဗာနသမ္ပဒံ။ အံ၊ ၃။ ၇၀။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၁။)

နိဗ္ဗာနသမ္မာပက (တိ) [နိဗ္ဗာန + သမ္မာပက] နိဗ္ဗာန်သို့ ကောင်းစွာရောက်စေတတ်သော။

ဂါမန္တနာယကဿ အလာဘော ဝိယ နိဗ္ဗာန-သမ္မာပကဿ တထာဂတဿ ဝါ တထာ-ဂတသာဝကဿ ဝါ အလဒ္ဓဘာဝေါ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၈။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၃၊ ၃၇၄။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၀၆။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၀။)

နိဗ္ဗာနသမ္မာပကမဂ္ဂ (ပု) [နိဗ္ဗာနသမ္မာပက + မဂ္ဂ] နိဗ္ဗာန်သို့ ကောင်းစွာရောက်စေတတ်သောမဂ်။ နိဗ္ဗာနသမ္မာပကမဂ္ဂတော ဟိ ဥတ္တရိ ဟိတံ နာမ နတ္ထိ။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၅၀။

နိဗ္ဗာနသမ္မာပကဟေတု (ပု) [နိဗ္ဗာနသမ္မာပက + ဟေတု] နိဗ္ဗာန်သို့ ကောင်းစွာရောက်စေတတ်သော အကြောင်း။ သဗ္ဗေပိ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒယော နိဗ္ဗာနသမ္မာပကဟေတု တိ ဝါ ဟေတုဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၀။ (- မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၀။)

နိဗ္ဗာနသမ္မာပန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာန + သမ္မာပန။ (နိဝိဇ္ဇာသမ္မာပက - သံ၊ ဣဝ္ဇါယသံပါဝက - ပြာ)] နိဗ္ဗာန်သို့ ကောင်းစွာရောက်စေခြင်း။ သုခဝိပါကံ ဒတွာ နိဗ္ဗာနသမ္မာပနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၄။ (ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၉။)

နိဗ္ဗာနသမ္မာပုဏန (န) [နိဗ္ဗာန + သမ္မာပုဏန] နိဗ္ဗာန်သို့ ကောင်းစွာရောက်ကြောင်း 'အကျင့်'။ သမ္ပကိရိယာသု သတိယာ ဝိဟ-ရဏံ ခေမတော ဝနိတော "နိဗ္ဗာနသမ္မာ-

ပုဏန”န္တိ ဒိသ္မာ ပစ္စက္ခတော ဥ တွာ။ အပါ
ဌ၊ ၁။ ၁၂၇။

နိဗ္ဗာနသမ္မတ (တိ) [နိဗ္ဗာန + သမ္မတ။
(ကိစ္စါယသံမယ - ပြာ)] နိဗ္ဗာန်ဟု -
သမုတ်အပ် - အသိအမှတ်ပြုအပ် - သော။
နိရောဓဿ နိဗ္ဗာနသမ္မတတ္တာ စ။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၅။

နိဗ္ဗာနသယန (န) [နိဗ္ဗာန + သယန] နိဗ္ဗာန်
ဟူသော - အိပ်ရာ - နေရာ။ နိရောဓ-
သယန (မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၀) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာနသာဂရ (ပု) [နိဗ္ဗာန + သာဂရ] နိဗ္ဗာန်
ဟူသော သမုဒ္ဒရာ၊ သမုဒ္ဒရာနှင့်တူသော
နိဗ္ဗာန်။ နိဗ္ဗာနသာဂရံပါပုဏိတုံ န သက္ကော-
တိ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၆၊ ၈၂။ (- အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆။)

နိဗ္ဗာနသာတ (န) [နိဗ္ဗာန + သာတ] နိဗ္ဗာန်
ဟူသော သာယာဖွယ်။ ကုတော မဂ္ဂသုခံ
ဝါ နိဗ္ဗာနသာတံ ဝါ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၀၄။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၃၂။

နိဗ္ဗာနသာမဂ္ဂိ (ထိ) [နိဗ္ဗာန + သာမဂ္ဂိ]
နိဗ္ဗာန်နှင့်ပေါင်းဆုံမိခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်နှင့်တပေါင်း
တည်းဖြစ်သည်၏အဖြစ်၊ နိဗ္ဗာန်နှင့်တပေါင်း
တည်းဖြစ်ခြင်း။ တဿ ခိဏသဝဿ
ဇော နိဗ္ဗာနသာမဂ္ဂိ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၂၃။

နိဗ္ဗာနသာရ (တိ) [နိဗ္ဗာန + သာရ] နိဗ္ဗာန်
ဟူသော အမြတ်ရှိသော။ ဝိမုတ္တိသာရာ

နိဗ္ဗာနသာရာ အနညသာရာ ဝိဟရထ။
ဣတိဝုတိံ၊ ဌ၊ ၁၆၃။

နိဗ္ဗာနသုခ (န) [နိဗ္ဗာန + သုခ] နိဗ္ဗာန်
ချမ်းသာ။ နိဗ္ဗာနသုခံ ပရံ နတ္ထိ။ ထေရီ၊
၄၃၁။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၉၀။ နိဗ္ဗာနသုခဉ္စာ (ဇာ၊
ဌ၊ ၃။ ၄၄၁) တိ နိဗ္ဗာနသင်္ခါတံ သုခဉ္စာ။ ဇာ၊
ဋီ၊ ၈။ ၄၂၃။

နိဗ္ဗာနသုခံ (ပ၊ ၈) — ဝဇီရ။ ၃၉၃။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၃။ နိဗ္ဗာနသုခံ (ဒု၊
၈) — သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၀။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁။ အံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၅၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၉၈။
ဣတိဝုတိံ၊ ဌ၊ ၅၅။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၅။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၃၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၄၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၄၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၁၊ ၃၂၃။ နိဗ္ဗာနသုခေန
(တ၊ ၈) — သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၅။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၀၉။
နိဗ္ဗာနသုခဿ (ဆ၊ ၈) — စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၉၈။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၇၅။

နိဗ္ဗာနသုခကာမ (တိ) [နိဗ္ဗာနသုခ + ကာမ]
နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို အလိုရှိ - လိုလား တောင့်
တ - သော။ သုခကာမ (ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၅၆)
ကြည့်။

နိဗ္ဗာနသုခဇာနနပဉ္စ (တိ) [နိဗ္ဗာနသုခ +
ဇာနန + ပဉ္စ] နိဗ္ဗာနသုခဇာနနပဉ္စာ။
("နိဗ္ဗာန်ကို မရပဲ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို
သိနိုင်ပါမည်လော" ဟု မိလိန္ဒမင်းဧကရာဇ်
က မေးလျှောက်ရာ လက်ခြေပြတ်သူတို့၏
ဆင်းရဲ 'ဒုက္ခ' ကို ယင်းလက်ခြေပြတ်သူတို့
၏ ငိုသံကြောင့် လက်ခြေမပြတ်သူတို့

သိနိုင်သကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်ကို သိမြင်သူတို့၏ ပြောဟောသံဖြင့် သိနိုင်၏ဟု အရှင်နာဂ-
သေနထေရ်က ဖြေဆိုလေသည်။) နိဗ္ဗာန-
သုခဇာနနပဉ္စော ဒသမော။ မိလိန္ဒ။ ၇၂။

နိဗ္ဗာနသုခပဋိဝေဒန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာနသုခ +
ပဋိဝေဒန] နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ခံစားခြင်း။
န ပန ဘဂဝတော အစ္စန္တသန္တပဏိတံ
နိဗ္ဗာနသုခပဋိဝေဒနံ ဇာနန္တိ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၄၈။

နိဗ္ဗာနသုခပုဋိလာဘ (ပု) [နိဗ္ဗာနသုခ +
ပဋိလာဘ] နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ရခြင်း။
နိဗ္ဗာနသုခပုဋိလာဘာယ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၇။

နိဗ္ဗာနသုခဘာဂိယ (တိ) [နိဗ္ဗာနသုခ +
ဘာဂ + ဣယ] (က) နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာဟူ
သော အဖို့ရှိသော။ (ခ) နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာဟူ
သော အဖို့၌ - ဖြစ် - ယှဉ် - ပါဝင် -
သော။ တမှာ ဒုက္ခတော မောစေတွာ
နိဗ္ဗာနသုခဘာဂိယံ ကရိဿာမိ။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၇။

နိဗ္ဗာနသုခသုတ္တ (န) [နိဗ္ဗာနသုခ + သုတ္တ]
နိဗ္ဗာန်၏ ချမ်းသာပုံကို လာဠုဒါယိထေရ်
အား (ရဟန်းတို့အား) အရှင်သာရိပုတ္တရာ
ဟောပြောသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ နဝက-
နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၄-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။
အံ၊ ၃။ ၂၁၃။

နိဗ္ဗာနသုခါဝဟ (တိ) [နိဗ္ဗာနသုခ + အာဝဟ]
နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာသို့ - ရှေးရှု - တည်တည် -

ရောက်စေနိုင်သော၊ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို
ဆောင်နိုင်သော။ အတ္တနော နိဗ္ဗာနသုခါ-
ဝဟော ဥပပါရမိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၁၂။ ဒီ၊ ငို၊
၁။ ၉၃။

နိဗ္ဗာနသုဂတိဟေတု (ပု) [နိဗ္ဗာနသုဂတိ +
ဟေတု] နိဗ္ဗာန်နှင့် သုဂတိဘုံတို့၏
အကြောင်း။ နိဗ္ဗာနသုဂတိဟေတုတ္တာ
မင်္ဂလန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၁၀။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။

နိဗ္ဗာနသုတ္တ (န) [နိဗ္ဗာန + သုတ္တ။ (နိဝါဏ-
သုတ္တ - သံ)] (၁) နိဗ္ဗာန်သုတ်၊ မျက်
မှောက်ဘဝ၌ ကိလေသာမငြိမ်းခြင်း၏
အကြောင်း၊ မျက်မှောက်ဘဝ၌ ကိလေသာ
ငြိမ်းခြင်း၏ အကြောင်းကို အရှင်အာနန္ဒာ
အား အရှင်သာရိပုတ္တရာ ဟောပြောသုတ်။
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ စတုတ္ထပဏ္ဏာသက၊ ၃-
ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၄၈၆။ (၂) နိဗ္ဗာန
သုတ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို ဆင်းရဲသောအားဖြင့် ရှု
မှတ်သော ရဟန်းအား လောကုတ္တရာတရား
အား လျော်သော ပညာမပြည့်နိုင်၊ နိယာမ
မဂ်သို့ မသက်ဝင်နိုင်၊ သောတာပတ္တိဖိုလ်၊
သကဒါဂါမိဖိုလ်၊ အနာဂါမိဖိုလ်၊ အရဟတ္တ
ဖိုလ်တို့ကို မျက်မှောက်မပြုနိုင်ကြောင်းနှင့်
နိဗ္ဗာန်ကို ချမ်းသာသောအားဖြင့် ရှုမှတ်သော
ရဟန်းအားသာ လောကုတ္တရာအားလျော်
သော ပညာစသည်တို့ ပြည့်စုံနိုင်ကြောင်း
ဘုရားရှင် ရဟန်းတို့အား ဟောပြောသုတ်။
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ဆက္ကနိပါတ်၊ ၂-
ပဏ္ဏာသက၊ ၁၀-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ အံ၊ ၂။

၃၈၅။ (၃) နိဗ္ဗာနသုတ်၊ နိဗ္ဗာန်၌ သုခဟု
အဖန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍ အမြဲမပြတ်
နုလုံးသွင်း ရှုမှတ်ဆင်ခြင်ဉာဏ် သက်ဝင်
လျက်နေသော ကောင်းမှုပြုရန် အမြတ်ဆုံး
လယ်ယာမြေကောင်းဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုး
အစား ၇-ပါးတို့ကို ဟောပြောသုတ်။
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ သတ္တကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၂-
ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၄၀၆။

နိဗ္ဗာနဟောတုက (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဟောတု +
က] နိဗ္ဗာန်ဟူသော အကြောင်းရှိသော။
နိဗ္ဗာနဟောတုကော ဟိ တဏှာယ အသေ-
သဝိရာဂနိရောဓော။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃၄၁။

နိဗ္ဗာနာဓိဂမ (ပု) [နိဗ္ဗာန + အဓိဂမ] (၁)
နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်း။ (တိ) (၂) နိဗ္ဗာန်ကို - ရ
- ရောက် - သိ - ကြောင်းဖြစ်သော
(အကျင့်)။ (၁) နိဗ္ဗာနာဓိဂမာယ ပဋိပန္နဿ
ယောဂိနော ဒေသိတာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၀၈။

နိဗ္ဗာနာဓိဂမော (ပ၊ ၈) — ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၅၇။
ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၉၅။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၅၅။ မူလငို၊ ၂။
၅၀။ နိဗ္ဗာနာဓိဂမံ (ဒ၊ ၈) — အံ၊ ငို၊ ၃။ ၂၀၃။
နိဗ္ဗာနာဓိဂမေန (တ၊ ၈) — မ၊ ငို၊ ၁။ ၁၈၉။
နိဗ္ဗာနာဓိဂမာယ (စ၊ ၈) — ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၅၀။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၂၉၊ ၃၅၁။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊
၁၂၅။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၊ ၁၁၅။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂။
အနုငို၊ ၂။ ၆၁။ နေတ္ထိ၊ ငို၊ ၂၅။ နိဗ္ဗာနာ-
ဓိဂမတော (မ၊ ၈) — သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၇၁။
နိဗ္ဗာနာဓိဂမဿ (ဆ၊ ၈) — ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၁၂။
မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၃၇။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၉။ အံ၊ ငို၊ ၂။

၁၈၆။ နိဗ္ဗာနာဓိဂမေ (သ၊ ၈) — မ၊ ငို၊ ၃။
၁၀၆။

(တိ) (၂) နိဗ္ဗာနာဓိဂမာယ ပဋိပတ္တိယာ
အာဒိရေသာ ပဋိပတ္တိတိ။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၅၇။

နိဗ္ဗာနာဓိဂမတ္ထ (တိ) [နိဗ္ဗာနာဓိဂမ + အတ္ထ]
နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်းဟူသော အကျိုးရှိသော။
ယာဝဒေဝ သစ္စိကိရိယာဘိသမယတ္တာ
နိဗ္ဗာနာဓိဂမတ္ထတ္တာ ဗြဟ္မစရိယဝါသဿ။ ဒိ၊
ငို၊ ၂။ ၅၂။

နိဗ္ဗာနာဓိဂမဒိပက (တိ) [နိဗ္ဗာနာဓိဂမ +
ဒိပက] နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်းကို ပြ - တတ် -
ကြောင်းဖြစ် - သော။ သတိပဋ္ဌာနဘာဝ-
နာယ နိဗ္ဗာနာဓိဂမဒိပကံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၇၁။

နိဗ္ဗာနာဓိဂမန (တိ) [နိဗ္ဗာန + အဓိဂမန]
နိဗ္ဗာန်ကို - ရ - ရောက် - စေတတ်သော။
နိဗ္ဗာနာဓိဂမနတော ဉာဏံ “ဗောဓိ”တိ
ဝုစ္စတိ။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၂။

နိဗ္ဗာနာဓိဂမဝိဘာဝန (တိ) [နိဗ္ဗာနာဓိဂမ +
ဝိဘာဝန] နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်းကို ထင်စွာပြ
- တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော။ တဏှာ-
ပဟာနေန နိဗ္ဗာနာဓိဂမဝိဘာဝနံ ဣမံ ဥဒါနံ
ဥဒါနေသိ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၅၉။

နိဗ္ဗာနာဓိဂမဟောတု (ပု) [နိဗ္ဗာနာဓိဂမ +
ဟောတု] နိဗ္ဗာန်ကိုရခြင်း၏ အကြောင်း။
နိဗ္ဗာနာဓိဂမဟောတုဘာဝတော လောကုတ္တ-

ရဓမ္မသန္နိသိတော ဟောတိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၂၂။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၆။
(- အနုဋီ၊ ၂။ ၆၁။)

နိဗ္ဗာနာဓိဂမာဘာဝ () [နိဗ္ဗာနာဓိဂမ +
အဘာဝ] နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်း၏ မရှိခြင်း။
နိဗ္ဗာန်ကို မရခြင်း။ ဗုဒ္ဓါနံ အဘာဝေ
နိဗ္ဗာနာဓိဂမာဘာဝံ ပကာသေတွာ။ အပါ၊ ဌ၊
၂။ ၁၄၉။

နိဗ္ဗာနာဓိဂမုပါယ (ပု) [နိဗ္ဗာနာဓိဂမ +
ဥပါယ] နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်း၏ အကြောင်း။
နိဗ္ဗာနဂမနဌ (ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၂။)
ကြည့်။

နိဗ္ဗာနာဓိမုတ္တ (တိ) [နိဗ္ဗာနာ + အဓိမုတ္တ]
နိဗ္ဗာန်၌ - စိတ်ညွတ် - နှလုံးသွင်း - သော။
ယံ ဣဓေကဇ္ဇော ပုရိသပုဂ္ဂလော သမ္မာ
နိဗ္ဗာနာဓိမုတ္တော အဿ။ မ၊ ၃။ ၄၃။ (-
၄၅။)

နိဗ္ဗာနာဓိမုတ္တိ (ထိ) [နိဗ္ဗာနာ + အဓိမုတ္တိ]
နိဗ္ဗာန်၌ - စိတ်ညွတ် - နှလုံးသွင်း - ခြင်း။
နိဗ္ဗာနာဓိမုတ္တိ နိဗ္ဗာနေ အဓိမုစ္စနံ တတ္ထ
နိန္ဒပေါဏပတ္တာရတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၆။

နိဗ္ဗာနာနိသံသ (တိ) [နိဗ္ဗာနာ + အာနိသံသ]
နိဗ္ဗာန်-ဟူသော အကျိုးရှိသော။ အမတံ
ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာနံ၊ နိဗ္ဗာနာနိသံသာ ဟောတိတိ
အတ္ထော။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၅။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
၁၃၆။

နိဗ္ဗာနာနိသံသပ္ပကာသန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗာနာနိ-
သံသ + ပကာသန] နိဗ္ဗာန်၏ - အကျိုး -
အကျိုးဆက် - ဂုဏ် - အာနိသင် - ကိုပြ
ခြင်း။ နိဗ္ဗာနာနိသံသပ္ပကာသနေန တေသံ
ဘိက္ခုနံ စိတ္တံ တောသေန္တော။ ဥဒါန၊ ဌ။
၃၅၁။

နိဗ္ဗာနာနုပဿနဌ (ပု) [နိဗ္ဗာနာနုပဿနာ +
အတ္ထ] နိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန်ရှုတတ်သည်၏
အဖြစ်ဟူသော - အနက် - သဘော။
မဂ္ဂဉာဏမေဝ နိဗ္ဗာနာနုပဿနဌေန ဝိပ-
ဿနာ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၄။

နိဗ္ဗာနာနုရူပ (ဇာ) [နိဗ္ဗာနာ + အနုရူပ] နိဗ္ဗာန်
အား - လျော် - လျောက်ပတ် - သင့်တော်
- သော။ လောကုတ္တရဓမ္မော ပန နိဗ္ဗာနာ-
နုရူပါယ ပဋိပတ္တိယာ သွာက္ခာတော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၄။

နိဗ္ဗာနာဗျာကတ (န) [နိဗ္ဗာနာ + အဗျာကတ]
နိဗ္ဗာန် အဗျာကတ၊ အဗျာကတဖြစ်သော
နိဗ္ဗာန်။ ရူပါဗျာကတနိဗ္ဗာနာဗျာကတာနိ ပန
အကထိတာနိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၅။ (- ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၇၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၉။)

နိဗ္ဗာနာဘိမုခ (ပု) [နိဗ္ဗာနာ + အဘိမုခ] (၁)
နိဗ္ဗာန်သို့ - ရှေ့ရှု - တူရူ။ (တိ) (၂)
နိဗ္ဗာန်သို့ - ရှေ့ရှု - မျက်နှာမူ - သော။
(၁) တထာ မမ ဝုရဓောရယံ နိဗ္ဗာနာဘိမုခံ
ဝါဟိယတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၄။ (- ဝိမာန၊ ဌ။
၇၇။ အမ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၃။ ဝဇီရ၊ ၄၀၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။

၇၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၃။ မူလဋီ၊ ၃။ ၃၆။)
 (တိ) (၂) နိဗ္ဗာနာအဘိမုခေါ ဂစ္ဆတိယေဝ။
 သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၉။ သော ဒါနိ နိဗ္ဗာနာဘိ-
 မုခေါ အနပ္ပကံ ပီတိသောမနသံ ပဋိသံ-
 ဝေဒေတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၉၉။ (- ထေရ၊ ၄။
 ၂။ ၄၇၃။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၈၂၊ ၂၈၈။ ဇာ၊ ၄။
 ၁။ ၃၆၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၇။
 အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၇။)

နိဗ္ဗာနာဘိရတ (တိ) [နိဗ္ဗာန + အဘိရတ]
 (၁) နိဗ္ဗာန်၌ အလွန်မွေ့လျော်သော။ (၂)
 နိဗ္ဗာန်ရကြောင်း ကောင်းမှုအဆောက်အဦ၌
 အလွန်မွေ့လျော်သော။ (၁) နိဗ္ဗာနာဘိ-
 ရတော မစွော။ သံ၊ ၁။ ၃၅။ နိဗ္ဗာနာဘိ-
 ရတော (သုတ္တနိ၊ ၂၉၄) တိ နိဗ္ဗာန အဘိ-
 ရတော၊ ဖလသမာပတ္တိဝသေန သဒါ နိဗ္ဗာ-
 နနိန္ဒစိတ္တောတိ အတ္တော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။
 ၁၄၆။ (- အံ၊ ၂။ ၂၆၀။ ထေရီ၊ ၄။ ၅၂၊ ၂၄၆၊
 ၂၅၁၊ ၂၈၁။) (၂) နိဗ္ဗာနာဘိရတော ဝုဒ္ဓေါ။
 ဇာ၊ ၂။ ၁၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၆၃။ နိဗ္ဗာန (၄)
 လည်းကြည့်။

နိဗ္ဗာနာဘိသမယ (ပု) [နိဗ္ဗာန + အဘိ-
 သမယ] နိဗ္ဗာန်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။
 နိဗ္ဗာနာဘိသမယောတိ အတ္တော။ အနုဋီ၊ ၂။
 ၁၁၁။

နိဗ္ဗာနာမတ (န) [နိဗ္ဗာန + အမတ] နိဗ္ဗာန်
 အမြိုက်၊ အမြိုက် နိဗ္ဗာန်။ အရောမရဏံ
 နိဗ္ဗာနာမတံ သစ္စိကရေတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၆၂။
 (- ၆၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
 ၁၁၄။)

နိဗ္ဗာနာမတဓန (န) [နိဗ္ဗာနာမတ + ဓန]
 နိဗ္ဗာန်အမြိုက်ဥစ္စာ၊ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဥစ္စာ။
 လောကနာထံ ပန ပူဇေတွာ နိဗ္ဗာနာမတ-
 ဓနံ လဘာမိ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။

နိဗ္ဗာနာမတပစ္စယ (တိ) [နိဗ္ဗာနာမတ + ပစ္စယ]
 နိဗ္ဗာန်အမြိုက်-ဟူသော အကြောင်းရှိသော၊
 အမြိုက်နိဗ္ဗာန်-ဟူသော အကြောင်းရှိသော။
 နိဗ္ဗာနာမတပစ္စယတ္တာ ဝါ အမတာ။ သံ၊ ၄။
 ၁။ ၂၅၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၆။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
 ၅၂၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၈။

နိဗ္ဗာနာရမ္မဏ (န) [နိဗ္ဗာန + အာရမ္မဏ]
 (၁) နိဗ္ဗာန်-ဟူသော အာရုံ၊ နိဗ္ဗာန်အာရုံ။
 (တိ) (၂) နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံရှိသော၊
 နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော။ (၁) နိဗ္ဗာနာရမ္မ-
 ဏေ အဓိမုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၆။ (တိ) (၂)
 သဗ္ဗေဝ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ။
 ၁၁၂၊ ၂၂၆။ နိဗ္ဗာန အာရမ္မဏံ စတေသန္တိ
 နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၁။ (- ဒီ၊
 ၄။ ၃။ ၂၃၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၀။
 အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၇။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၉။
 ဣတိဝုတိ၊ ၄။ ၂၂၃။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၀၇။
 မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၅။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၀၈။)

နိဗ္ဗာနာရမ္မဏကရဏ (န) [နိဗ္ဗာန + အာရမ္မဏ
 + ကရဏ] နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုခြင်း။
 နိဗ္ဗာနာရမ္မဏကရဏေန ဂေါတြဘူကုဏေ
 ကိလေသက္ခယပ္ပတ္တိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၁။

နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဉာဏ (န) [နိဗ္ဗာနာရမ္မဏ +
 ဉာဏ] နိဗ္ဗာန်-ဟူသော အာရုံရှိသော

ဉာဏ်။ အပ္ပတ္တနိဗ္ဗာနဿ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏ-
ဉာဏာဘာဝတော။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၆၆။ မူလငို၊
၂။ ၄၁။

နိဗ္ဗာနာရမ္မဏတာဇာတ (တိ) [နိဗ္ဗာနာရမ္မ-
ဏတာ + ဇာတ] (၁) နိဗ္ဗာန်ဟူသော
အာရုံ၌ ဖြစ်သော။ (၂) နိဗ္ဗာန်ဟူသော
အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်သော။ နိဗ္ဗာ-
နာရမ္မဏတာဇာတာ (ပဋိသံ၊ ၃၂၅) တိ
နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ ဇာတာ၊ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏ-
ဘာဝေန ဝါ ဇာတာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၂။

နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဖလစိတ္တ (န) [နိဗ္ဗာနာရမ္မဏ +
ဖလစိတ္တ] နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံရှိသော
ဖိုလ်စိတ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော ဖိုလ်စိတ်။
နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဖလစိတ္တဝသေန နိဗ္ဗာနပါရံ
ဖုသေယျ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၇၀။

နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဖလသမာပတ္တိ (ထိ) [နိဗ္ဗာနာ-
ရမ္မဏ + ဖလသမာပတ္တိ] နိဗ္ဗာန်ဟူသော
အာရုံရှိသော ဖလသမာပတ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို
အာရုံပြုသော ဖလသမာပတ်။ နိဗ္ဗာနာရမ္မ-
ဏဖလသမာပတ္တိဘာဝတော။ မ၊ ငို၊ ၂။
၂၇၇။

နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဝိမုတ္တိလာဘီ (တိ) [နိဗ္ဗာနာ-
ရမ္မဏဝိမုတ္တိ + လာဘ + ကိ] နိဗ္ဗာန်ဟူသော
အာရုံရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်ရ - လေ့ရှိ -
တတ် - သော၊ သူ။ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဝိမုတ္တိ-
လာဘီတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၆။

နိဗ္ဗာနာရမ္မဏသမာပတ္တိ (ထိ) [နိဗ္ဗာနာ-
ရမ္မဏ + သမာပတ္တိ] နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံ
ရှိသော သမာပတ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော
သမာပတ်။ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏသမာပတ္တိ
အပ္ပေတွာ ဝိတိနာမနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အံ၊ ငို၊ ၃။
၁၅၅။

နိဗ္ဗာနာရမ္မဏိကအဘိညာ (ထိ) [နိဗ္ဗာနာ-
ရမ္မဏိက + အဘိညာ] နိဗ္ဗာန်ဟူသော
အာရုံရှိသော အဘိညာဉ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံ
ပြုသော အဘိညာဉ်။ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏိကာ-
အဘိညာယ ပရိကမ္မာဒိကာလေ စ။ အဘိ၊
ဝတာရ၊ ငို၊ ၂။ ၂၃။

နိဗ္ဗာနာလမ္မန (တိ) [နိဗ္ဗာန + အာလမ္မန]
နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံရှိသော၊ နိဗ္ဗာန်ကို
အာရုံပြုသော။ ကထံ နိဗ္ဗာနာလမ္မနဿ
မဂ္ဂဿ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၃။

နိဗ္ဗာနာလယ (ပု) [နိဗ္ဗာန + အာလယ]
နိဗ္ဗာန်၌ဖြစ်သော - အလို - ဆန္ဒ။ သုရစိ
(အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၀) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာနာဝဂါဟဏ (န) [နိဗ္ဗာန + အဝဂါဟဏ]
နိဗ္ဗာန်သို့ သက်ဝင်ခြင်း။ နိဗ္ဗာနာဝဂါဟ-
ဏဿ အသမ္ဘဝတော။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၆၀။

နိဗ္ဗာနာဝသာန (တိ) [နိဗ္ဗာန + အဝသာန]
နိဗ္ဗာန်ဟူသော အဆုံးရှိသော၊ နိဗ္ဗာန်အဆုံးရှိ
သော။ အမတပရိယောသာန (အံ၊ ၄။ ၃။
၁၆၇) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာနာဝဟ (တိ) [နိဗ္ဗာန + အဝဟ] နိဗ္ဗာန်သို့ ရှေ့ရှုရောက်တတ်သော၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ဆောင်ပို့နိုင်သော။ သွာယံ ဓမ္မောယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနော နိဗ္ဗာနာဝဟော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉။ (- ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၉။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၂၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၇။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၁။)

နိဗ္ဗာနပဂ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဥပ + ဂမု + ကံ] နိဗ္ဗာန်သို့ ကပ်ရောက်တတ်သော။ ကေစိ နိဗ္ဗာနပဂါ (နေတ္ထိ၊ ၇၈) ယေ ကမ္မက္ခယကရံ အရိယမဂ္ဂံ ပဋိပန္နာ။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၆၁။

နိဗ္ဗာနပဂမနဌ (ပု) [နိဗ္ဗာန + ဥပဂမန + အတ္ထ] နိဗ္ဗာန်သို့ ကပ်ရောက် - သည်၏ အဖြစ် - ခြင်း - ဟူသော - အနက် - သဘော။ နိယျာနဌ (ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၇) ကြည့်။

နိဗ္ဗာနပနိဿိတ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဥပနိဿိတ] နိဗ္ဗာန် - ဌ - ကို - မှီသော။ ဝိဝဇ္ဇူပနိဿိတ (သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆) ကြည့်။

နိဗ္ဗာနပသံဟိတ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဥပသံဟိတ] နိဗ္ဗာန်နှင့်စပ်သော။ ဒိဌဓမ္မိကာနံ သမ္ပရာယိကာနံ နိဗ္ဗာနပသံဟိတာနဉ္စ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၁။

နိဗ္ဗာနပနိဿယ (တိ) [နိဗ္ဗာန + ဥပနိဿယ] နိဗ္ဗာန်၏အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းဖြစ်သော။ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ နိဗ္ဗာနပနိဿ-

ယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၉။ (- ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၁။)

နိဗ္ဗာနောဂ (န) [နိဗ္ဗာန + ဩဂဓ] (၁) နိဗ္ဗာန်ဟူသော - ထိုမှာဖက် - ဟိုဖက် - ကမ်း။ (၂) နိဗ္ဗာန်၏ အတွင်း။ (တိ) (၂) နိဗ္ဗာန်၏အတွင်း၌ ဖြစ် - သို့ သက်ဝင်၍ တည် - သော။ (၁) (၂) အောက်ပုဒ် (၁) (၂) အနက်သာဓကကြည့်။ (တိ) (၃) နိဗ္ဗာနောဂံ ဟိ အာဝုသော (ဝိသာခ) ဗြဟ္မစရိယံ။ မ၊ ၁။ ၃၇၉။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၂။ နိဗ္ဗာနောဂဓ (သံ၊ ၃။ ၁၉၂) ၏ နိဗ္ဗာနဗ္ဗန္တရံ နိဗ္ဗာနအနုပဝိဋ္ဌံ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၈။ နိဗ္ဗာနောဂဓ (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၇။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၉) ၏ နိဗ္ဗာနဩဂါဟိတာ ဌိတံ၊ နိဗ္ဗာနနန္တောဂဓ (နိဗ္ဗာနအနုပဝိဋ္ဌန္တိ အတ္ထော)။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၆။ (- သံ၊ ၂။ ၁၅၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၈။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၃၃၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၆။)

နိဗ္ဗာနောဂဂါမိ (တိ) [နိဗ္ဗာနောဂ + ဂမု + ကံ] (၁) နိဗ္ဗာန်ဟူသော - ထိုမှာဖက် - ဟိုဖက် - ကမ်းသို့ - သွား - ရောက် - လေ့ရှိ - တတ် - သော။ (၂) နိဗ္ဗာန်၏ အတွင်း၌ဖြစ်တတ်သော၊ နိဗ္ဗာန်သို့ သက်ဝင်၍ တည်တတ်သော။ (၃) နိဗ္ဗာန်၏အတွင်းသို့ သက်ဝင်တည်နေတတ်သော၊ အရိယာမဂ်သို့ - သွား - ရောက် - တတ်သော။ (၁) နိဗ္ဗာနသင်္ခါတံ ဩဂဓံ ပတိဋ္ဌံ ပါရံ ဂစ္ဆတိတိ နိဗ္ဗာနောဂဂါမိ။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၀၆။ အံ၊

ဇီ၊ ၂။ ၂၆၀။ (၂) နိဗ္ဗာနောဂေါမိနံ (အံ၊ ၁။ ၃၃၄။ ဣတိဝုတ်။ ၂၁၅) နိဗ္ဗာနဿ အန္တောဂါမိနံ။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဉ္စိ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္ဘဏံ ကရိတော နိဗ္ဗာနဿ အန္တော-
ယေဝ ဝတ္တတိ ပဝတ္တတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၀၆။ အံ၊ ဇီ၊ ၂။ ၂၆၀။ (၃) နိဗ္ဗာနောဂဓေတိ ဝါ အရိယမဂ္ဂေါ ဝုစ္ဆတိ တေန ဝိနာ နိဗ္ဗာနောဂါဟနဿ (နိဗ္ဗာနာဝ-
ဂါဟဏဿ) အသမ္ဘဝဏှာ တဿ န နိဗ္ဗာနံ အနာလမ္ဘိတော အပ္ပဝတ္တနတော၊ ဘဉ္စ တံ ဧကန္တံ ဂစ္ဆတိတိ နိဗ္ဗာနောဂမဂါမိ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၀၆။ အံ၊ ဇီ၊ ၂။ ၂၆၀။

နိဗ္ဗာနောဂါဟန (န) [နိဗ္ဗာန + သြဂါဟန] နိဗ္ဗာန်သို့ သက်ဝင်ခြင်း။ နိဗ္ဗာနောဂါဟ-
နဿ အသမ္ဘဝတော။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၀၆။

နိဗ္ဗာနောရောဟနကမ္မဋ္ဌာန (န) [နိဗ္ဗာန + သြရောဟန + ကမ္မဋ္ဌာန] နိဗ္ဗာန်သို့ သက်
ဝင်ကြောင်းဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်။ ဗဟူနိ နိဗ္ဗာနောရောဟနကမ္မဋ္ဌာနာနိ သန္တိ။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၈။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၀။

နိဗ္ဗာပန (န) [နိ + ဝါ + ဏာပေ + ယု] (၁)
ငြိမ်း - အေး - စေခြင်း။ (တိ) (၂) ငြိမ်း -
အေး - စေကြောင်းဖြစ်သော။ (၃) ငြိမ်း -
အေး - စေတတ်သော။ (၁) သန္တာပဿ
နိဗ္ဗာပန (မဟာနိ၊ ၂၆၆။ စူဠနိ၊ ၇၇) နိဗ္ဗာ
ကိလေသသန္တာပဿ နိဗ္ဗုတိ။ မဟာနိ၊ ၄။
၃၂၈။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၃။ နိဗ္ဗာပနံ ဝိယာ (သံ၊ ၄။
၃။ ၉၅) တိ ဝုပသမော ဝိယ။ သံ၊ ဇီ၊ ၂။

၃၄၀။ နိဗ္ဗာပနံ - မိလိန္ဒ။ ၂၉၁။ နိဗ္ဗာပနာယ
- အံ၊ ၁။ ၄၀၅။ အံ၊ ၂။ ၂၇၁။ အံ၊ ၃။ ၃၃၁။
မဟာနိ၊ ၃၃၁။ နိဗ္ဗာပနတော - ထေရ၊ ၄။
၂။ ၉၀။ (တိ) (၂) သာဓု နိဗ္ဗာပနံ ဗြဟ္မိ။
သံ၊ ၁။ ၁၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆။ သီ၊ ဇီ၊ သစ်၊
၂။ ၂၁၇။ နိဗ္ဗာပန (ထေရ၊ ၃၆၉) နိဗ္ဗာ-
နိဗ္ဗာပနကာရဏံ ရာဂပရိညာဟဿ နိဗ္ဗာ-
ပနသမတ္တံ သြဝါဒံ ကရေတိ။ ထေရ၊ ၄။
၂။ ၅၂၅။ နိဗ္ဗာယတိ ဧတေနာတိ နိဗ္ဗာပနံ။
သံ၊ ဇီ၊ ၁။ ၂၈၄။ (၃) ကိလေသာနံ ဝါ
နိဗ္ဗာပနတော နိဗ္ဗာနံ။ ဒီ၊ ဇီ၊ ၃။ ၂၅၆။ အံ၊
ဇီ၊ ၃။ ၁၂၄။

နိဗ္ဗာပနသမတ္တံ (တိ) [နိဗ္ဗာပန + သမတ္တံ]
ငြိမ်းစေခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော။ နိဗ္ဗာပန (တိ)
(၂) ကြည့်။

နိဗ္ဗာပနိယ (တိ) [နိ + ဝါ + ဏာပေ +
အနိယ] ငြိမ်းစေတတ်သော၊ ငြိမ်းခြင်းကို
ပြုတတ်သော။ နိဗ္ဗာပနိယ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၉၁)
နိဗ္ဗာပနိယ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၁။ သီ၊ ဇီ၊
သစ်၊ ၁။ ၃၇၅။

နိဗ္ဗာပယတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ဏာပယ
+ တိ] ငြိမ်းစေ၏။ နိဗ္ဗာပေတိ-ကြည့်။

နိဗ္ဗာပယန္တ (တိ) [နိ + ဝါ + ဏာပယ +
အန္တ] ငြိမ်းစေတတ်သော။ နိဗ္ဗာပယန္တံ
ဧနတ (အပါ၊ ၁။ ၁၉၄) နိဗ္ဗာပယန္တံ
ဝုပသမေန္တံ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၂။ နိဗ္ဗာ-
ပယန္တော ဟဒယ (အပါ၊ ၂။ ၃၀၆) နိဗ္ဗာပယန္တံ

သီတိဘာဝံ ဇနယန္တောတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
ဌ။ ၈၃။ (- အပ၊ ၂။ ၁၅။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၃။
ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၈၂။ စရိယာ၊
၄။ ၇။)

နိဗ္ဗာပယမာန (တိ) [နိ + ဝါ + ကာပယ +
မာန] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ ယဋ-
သဟဿေန ပရိဋ္ဌာဟံ နိဗ္ဗာပယမာနံ ဝိယ။
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၂၅၃။

နိဗ္ဗာပယံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ +
ယံ] ငြိမ်းစေပြီး။ နိဗ္ဗာပေတိ-ကြည့်။

နိဗ္ဗာပယံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ +
ဟံ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိဗ္ဗာပေတိ-
ကြည့်။

နိဗ္ဗာပယေ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ +
ယေ] ငြိမ်းစေရာ၏။ နိဗ္ဗာပေတိ-ကြည့်။

နိဗ္ဗာပိတ (တိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + တ]
ငြိမ်းစေအပ်သော။ နိဗ္ဗာပိတတ္တာ အဘိ-
နိဗ္ဗုတတ္ထော။ မဟာနိ၊ ၅၄။ စူဠနိ၊ ၁၄၀။
(- ၄၃၊ ၁၂၉။)

နိဗ္ဗာပိတအင်္ဂါရ (ပု) [နိဗ္ဗာပိတ + အင်္ဂါရ]
ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မီးကျိုး။ ဥဒ္ဓနေ ဥဒကံ
သိဒ္ဓိတ္တာ နိဗ္ဗာပိတအင်္ဂါရံ ဝိယ ဝုပသန္တော။
မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၇။

နိဗ္ဗာပိတဒရထ (တိ) [နိဗ္ဗာပိတ + ဒရထ]
ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော ပူလောင်ခြင်းရှိသော၊
ပူလောင်ခြင်းမှ ငြိမ်းစေခြင်းမှ ငြိမ်းစေပြီး
သော။ ယဋသဟဿေန နိဗ္ဗာပိတဒရထာ
ဝိယ ဟုတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၆။

နိဗ္ဗာပိတပရိယုဋ္ဌာန (တိ) [နိဗ္ဗာပိတ + ပရိယု-
ဋ္ဌာန] ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော ထက်ဝန်းကျင်
ထကြွခြင်းရှိသော၊ ထက်ဝန်းကျင်ထကြွခြင်း
ကို ငြိမ်းစေပြီးသော။ မဒ္ဒိတကဏ္ဍကော
နိဗ္ဗာပိတပရိယုဋ္ဌာနော။ နေတ္ထိ၊ ၄၆။ နေတ္ထိ၊
ဝိ၊ ၃၆။

နိဗ္ဗာပိတပါပ (တိ) [နိဗ္ဗာပိတ + ပါပ] ငြိမ်း
စေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသော၊
မကောင်းမှုကို ငြိမ်းစေပြီးသော။ သမိတပါပ
(မဟာနိ၊ ၄။ ၃၁၀) ကြည့်။

နိဗ္ဗာပိတသန္တာပ (တိ) [နိဗ္ဗာပိတ + သန္တာပ]
ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော ပူလောင်ခြင်းရှိသော၊
ပူလောင်ခြင်းမှ ငြိမ်းစေပြီးသော။ ယဋ-
သဟဿေန နိဗ္ဗာပိတသန္တာပေါ ဝိယ
နိဗ္ဗုကော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၀။

နိဗ္ဗာပေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ +
တဗ္ဗ] ငြိမ်းစေ - အပ် - သင့် - ထိုက် -
သော။ ကာလေန ကာလံ နိဗ္ဗာပေတဗ္ဗော။
အံ၊ ၂။ ၄၃၂။ (- မိလိန္ဒ၊ ၂၉၆။)

နိဗ္ဗာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ +
တိ] ငြိမ်းစေ၏။ နိဗ္ဗာပေတိ - အပ၊ ၁။

၁၈၆။ မဟာနိ။ ၂၆၆။ ပေဋကော။ ၂၉၅။
 မိလိန္ဒ။ ၂၅၀၊ ၂၇၀၊ ၃၉၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၃။
 အပါ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၁။ မဟာနိ။ ၄။ ၇၆။ သံ၊ ၄။
 ၂။ ၂၃၉။ နိဗ္ဗာပယတိ — ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၁။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၄။ နိဗ္ဗာပေန္တိ (ဝူပသမေန္တိ)
 — ဣတိဝုတ်။ ၂၅၇။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၅၊ ၁၂၄။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၈၂။
 ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၉၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၇။ နိဗ္ဗာပေသိ
 — အပါ၊ ၁။ ၅၁။ ပေတ၊ ၄။ ၃၉။ နိဗ္ဗာပေမိ
 — အပါ၊ ၁။ ၂၃၆။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
 ၁၁၁။ နိဗ္ဗာပေထ — အပါ၊ ၁။ ၁၆၃။ ဓမ္မ၊ ၄။
 ၂။ ၁၁၄။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆။ နိဗ္ဗာပေဟိ
 — သံ၊ ၁။ ၁၈၉။ မိလိန္ဒ။ ၃၀၄။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
 ၄၂၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၄၉။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၆၈။
 နိဗ္ဗာပေယျ (ပဋိပဿမေယျ) — သံ၊ ၁။
 ၃၆၅။ အံ၊ ၁။ ၂၅၉။ မဟာနိ။ ၂၇၃။ မိလိန္ဒ။
 ၂၉၃။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။
 နိဗ္ဗာပယေ — ဝိမာန၊ ၁၁၄။ ပေတ၊ ၁၄၇၊
 ၁၅၀၊ ၁၆၆။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂၁၊ ၁၃၄၊ ၁၆၈၊ ၂၁၈၊
 ၂၂၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၀၆-၇။
 ပေတ၊ ၄။ ၃၉။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၆၊ ၄၂၂။ နိဗ္ဗာ-
 ပေတိ — ဒိ၊ ၂။ ၁၃၅။ အပါ၊ ၁။ ၅၇၊ ၁၆၃၊
 ၂၈၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၃။ ပေတ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၀။
 နိဗ္ဗာပေသုံ — ဒိ၊ ၂။ ၁၃၅။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။
 နိဗ္ဗာပေဿတိ — အပါ၊ ၁။ ၁၄၀၊ ၁၄၅။ မ၊
 ၄။ ၁။ ၁၉၈။ နိဗ္ဗာပေဿသိ — ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၂၉၉။ နိဗ္ဗာပေဿာမိ — ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။
 နိဗ္ဗာပေဿာမ — ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၁။ ဓမ္မ၊
 ၄။ ၁။ ၄၂၆။ နိဗ္ဗာပယိ — ဝိမာန၊ ၄။ ၃၀၇။
 ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၆။ နိဗ္ဗာပယိ — အပါ၊ ၁။ ၁၇၃။
 အပါ၊ ၂။ ၄၀။

နိဗ္ဗာပေတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ
 + တုံ] ငြိမ်းစေခြင်းငှါ။ ဃဋသဟဿမ္ပိ
 ဥဒကံ န သက္ကောတိ နိဗ္ဗာပေတုံ။ မိလိန္ဒ။
 ၁၈၈။ (- ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၅၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၇၇။ မ၊
 ၄။ ၄။ ၂၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၂၉၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၇၁။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၇။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆။ ကင်္ခါ၊
 ၄။ သင်္ခါ၊ ၃၅၆။)

နိဗ္ဗာပေတု (တိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + တု]
 ငြိမ်းစေသော။ နိဗ္ဗာပေတာ ယထာ
 မေဃော။ အပါ၊ ၂။ ၁၀၈၊ ၁၆၅။ ထေရု၊ ၄။
 ၂။ ၃၈။ (- အပါ၊ ၂။ ၁၀၉။)

နိဗ္ဗာပေတုကာမ (တိ) [နိဗ္ဗာပေတုံ + ကာမ]
 ငြိမ်းစေခြင်းငှါ အလိုရှိသော။ သူ။ မဟန္တံ
 အဂ္ဂိက္ခန္တံ နိဗ္ဗာပေတုကာမော အဿ။ သံ၊
 ၃။ ၁၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၄။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၃။
 မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆၊ ၃၉၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၉။ အံ၊
 ၄။ ၂။ ၄၃၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၁။

နိဗ္ဗာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ
 + တွာ] ငြိမ်းစေ၍။ ပထဝီ အပ္ပတ္တမေဝ
 နိဗ္ဗာပေတွာ ဂမိဿာမိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ။ ၇၇။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခါ၊ ၂၅၆။
 နိဗ္ဗာပေတွာတိ ဥသ္မံ ဝူပသမေတွာ။ ဇာ၊ ၄။
 ၁။ ၆၁။ (- ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၃။ မ၊ ၄။ ၄။ ၇၁။
 သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။ အံ၊ ၄။ ၃။
 ၅၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၈။
 မဟာနိ။ ၄။ ၇၆၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၁၉။ ဇာ၊ ၄။
 ၂။ ၂၂၀။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၉၊ ၄၈၀။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
 ၅၁၊ ၅၅၊ ၂၆၅၊ ၃၄၉။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၉။)

နိဗ္ဗာပေတွာန (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + တွာန] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။
နိဗ္ဗာပေတွာနာ (စရိယာ။ ၄၀၅) တိ ပဋိက-
စေတ မာနသံ ဝူပသမေတွာ။ စရိယာ။ ၄။
၁၆၁။

နိဗ္ဗာပေထ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + ထ] ငြိမ်းစေကုန်လော့။ နိဗ္ဗာပေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာပေန္တ (တိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + အန္တ]
ငြိမ်းစေသော။ ဝဿ တေ အမတ် ဝုဋ္ဌိ၊
နိဗ္ဗာပေန္တော မဟာဇနံ။ အပါ ၁။ ၁၂၁။
ပဿမ္ဘန္တောတိ နိဗ္ဗာပေန္တော သန္နိသီဒါ-
ပေန္တော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၃။ နိဗ္ဗာပေန္တော
(ပု၊ ပ၊ ၈) — အပါ ၁။ ၁၂၇။ ၂၃၄။ အပါ ၂။
၃၅၇။ နေတ္တိ။ ၇၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၃။ အံ၊ ၄။
၂။ ၂၁၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၀။ ဓမ္မေ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၂။
ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၉၂။ ၁၇၂။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၈၅။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၂။ နေတ္တိ၊
ဝိ။ ၂၃၅။ နိဗ္ဗာပေန္တေဟိ (တ၊ ဗ) — ဝိ၊ ၄။
၂။ ၇၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၃၀။ နိဗ္ဗာပေန္တဿ
(စ၊ ၈) — အပါ ၁။ ၃၀၀။ နိဗ္ဗာပေန္တဿ
(ဆ၊ ၈) — ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၈။ နိဗ္ဗာပေန္တေ (သ၊
၈) — အပါ ၁။ ၁၅၄။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၁၅၅။

နိဗ္ဗာပေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + အန္တိ] ငြိမ်းစေကုန်၏။ နိဗ္ဗာပေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာပေမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + မိ] ငြိမ်းစေ၏။ နိဗ္ဗာပေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာပေယျ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + ယျ] ငြိမ်းစေရာ၏။ နိဗ္ဗာပေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + သိ] ငြိမ်းစေ၏။ နိဗ္ဗာပေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + ဤ] ငြိမ်းစေပြီ။ နိဗ္ဗာပေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာပေသု (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + ဥ] ငြိမ်းစေကုန်ပြီ။ နိဗ္ဗာပေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာပေဿတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + ဿတိ] ငြိမ်းစေလတံ့။ နိဗ္ဗာပေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာပေဿသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + ဿသိ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိဗ္ဗာပေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာပေဿာမ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + ဿာမ] ငြိမ်းစေကုန်အံ့။ နိဗ္ဗာပေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာပေဿာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + ဿာမိ] ငြိမ်းစေအံ့။ နိဗ္ဗာပေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာပေဟိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝါ + ကာပေ + ဟိ] ငြိမ်းစေလော့။ နိဗ္ဗာပေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗာနသတ် (ကြိ) [နိ + ဝါ + ယ + တိ]

(က) ငြိမ်း၏။ (ခ) ငြိမ်းအေး၏။ (ဂ) ချုပ်
ငြိမ်း၏။ (ဃ) ပရိနိဗ္ဗာန် - ပြု - စံ - ၏။

(က) ငြိမ်း၏။ ပဇ္ဇာလိတမဟာအဂ္ဂိက္ခ-
န္ဓောပိ ဥပဂန္ဓာ နိဗ္ဗာနသတ်။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၄။
နိဗ္ဗာနသတ် - မိလိန္ဒ။ ၂၉၃။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၄။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၄၆။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၅။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။
၁၅၉။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၄။ နိဗ္ဗာနသန္တိ - ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။ နိဗ္ဗာနယေယျ - ဒီ၊ ၂။ ၂၇၀။ မ၊
၂။ ၁၅၅။ သံ၊ ၁။ ၃၁၄။ သံ၊ ၂။ ၁၀၃၊ ၄၁၄။
သံ၊ ၃။ ၂၇၈။ အံ၊ ၂။ ၄၅၀။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၄၊
၁၃၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၁။ နိဗ္ဗာနသိ - ဒီ၊ ၂။
၂၇၀။ အပ၊ ၁။ ၁၁၂။ အပ၊ ၂။ ၂၁၈။ ဒီ၊ ဌ၊
၂။ ၃၂။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၃။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၉။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၃၂။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၂၈။ ထေရီ၊
ဌ၊ ၁၅၉။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၉၈။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၂၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၀။ နိဗ္ဗာနသိသု
- အပ၊ ၂။ ၃၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၈။ ထေရ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၆။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၂။ နိဗ္ဗာနသိသန္တိ
- ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၅၇။

(ခ) ငြိမ်းအေး၏။ နိဗ္ဗာနသတ် ဗဟု-
နော။ အပ၊ ၁။ ၉၅၊ ၂၀၉။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၃။
နိဗ္ဗာနသန္တိ - အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၇။ နိဗ္ဗာနယေယျ
- အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၉။
နိဗ္ဗာနသိ - အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃။

(ဂ) ချုပ်ငြိမ်း၏။ တာလုံ အာဟစ္စ
နိဗ္ဗာနသတ် (ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆၃)
တံ တာလုံ အာဟစ္စ နိရုဇ္ဈတိ။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၇။ နိဗ္ဗာနသတ်
- ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၈။ နိဗ္ဗာနသိ

- ထေရ၊ ၃၇၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၃။ ထေရ၊
ဌ၊ ၂။ ၅၂၀။ နိဗ္ဗာနသိသန္တိ - အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၈။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၀။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၇။

(ဃ) ပရိနိဗ္ဗာန် - ပြု - စံ - ၏။ ဥပရူပရိ
ဟုတွာ နိဗ္ဗာနသတ်။ အနုဌ၊ ၃။ ၄၉။
နိဗ္ဗာနသမိ - အပ၊ ၂။ ၁၀၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
၁၃၂။ နိဗ္ဗာနယေယျ - အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၃။ သံ၊
ဌ၊ ၂။ ၅၀၀။ နိဗ္ဗာနသိ - အပ၊ ၁။ ၃၃၇။
နိဗ္ဗာနသိသု - ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၊ ၇၆။ ဝိမတိ၊ ၁။
၂၄။ နိဗ္ဗာနသိသမ္ဘိတိ (အပ၊ ၁။ ၃၅) တံ
ကိလေသခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနန နိဗ္ဗာနသိသမ္ဘိတိ။
အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၈။ (- အပ၊ ၁။ ၅၅၊ ၁၁၂၊
၃၀၃၊ ၃၇၉။ အပ၊ ၂။ ၇၂၊ ၁၂၃၊ ၁၈၄။ ထေရ၊
ဌ၊ ၁။ ၅၂၊ ၉၄၊ ၁၃၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀၊ ၇၃၊
၁၆၇။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၄။) နိဗ္ဗာနသိသန္တိ -
ပေဋကော၊ ၃၃၀။ နိဗ္ဗာနသိသမ္ဘိတိ - ထေရီ၊
ဌ၊ ၄၁၊ ၂၃၇။ (- အပ၊ ၁။ ၆၂။ အပ၊ ဌ၊ ၂။
၇။) နိဗ္ဗာနသိသမ္ဘိတိ - အပ၊ ၂။ ၂၁၄။ ထေရီ၊
ဌ၊ ၁၅၅။ နိဗ္ဗာနသိသမ္ဘိတိ - အပ၊ ၂။ ၂၀၇၊
၂၁၇။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၄၈၊ ၁၅၈။ နိဗ္ဗာနသိသ
(ထေရ၊ ၃၃၈) နိဗ္ဗာနသိသမ္ဘိတိ အနု-
ပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနနတုယာ ပရိနိဗ္ဗာ-
နသိသမ္ဘိတိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၇။ (- ထေရ၊
၂၅၃။ အပ၊ ၁။ ၃၅၀။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၂။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၈။)

နိဗ္ဗာနသန (န) [နိ + ဝါ + ယ + ယု] (က)
ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ (ခ) ငြိမ်းသက်ခြင်းသဘော။
(က) တာလုံ အာဟစ္စ နိဗ္ဗာနသနတော ကိရ
ပေါတကော။ ဝဇီရ၊ ၁၅၀။ (- သိ၊ ဌ၊ သစ်၊
၁။ ၄၀၇၊ ၄၅၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၀၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊
၉၁။) (ခ) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗာယနက (တိ) [နိ + ဝါ + ယ + ယု + က။
နိဗ္ဗာယန + က] ငြိမ်သက်ခြင်း သဘော
ရှိသော။ န ဥပ္ပန္နိတွာဝ နိဗ္ဗာယနကာဒိဟိ
အဓိပတ္တတာ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၃၈။ (- အနုဋီ၊ ၃။
၄၉။)

နိဗ္ဗာယနဝေဓ (တိ) [နိဗ္ဗာယန + ဝေဓ] ချုပ်ငြိမ်း
ခြင်း သဘောရှိသော။ န စိရဿေဝ
နိဗ္ဗာယနဝေဓံ၊ ယာဝ န နိဗ္ဗာယတိ။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၁၆၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၇-၈။

နိဗ္ဗာယနရသ (ပု) [နိဗ္ဗာယန + ရသ] ငြိမ်း
အေးခြင်း ကိစ္စ။ နိဗ္ဗာနရသ (ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၁) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာယန္တ (တိ) [နိ + ဝါ + ယ + အန္တ] ငြိမ်း
အေးသော (မီး)။ ပရိနိဗ္ဗာယန္တဿာ (စူဠနိ၊
၃၄) တိ နိရိန္ဒနဿ ဝိယ ဇာတဝေဒဿ
နိဗ္ဗာယန္တဿ အပ္ပဝတ္တံ ပဝိသန္တဿ။ စူဠနိ၊
၄။ ၆။

နိဗ္ဗာယန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝါ + ယ + အန္တိ]
(က) ငြိမ်းကုန်၏။ (ခ) ငြိမ်းအေးကုန်၏။
နိဗ္ဗာယတိ (က), (ခ) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာယမာန (တိ) [နိ + ဝါ + ယ + မာန]
ငြိမ်းအေးသော၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသော၊ ပရိနိဗ္ဗာန်
စံသော။ ဗုဒ္ဓေ နိဗ္ဗာယမာနမ္ပိ၊ အာလော-
ကော ဥဒပဇ္ဇထ။ အပါ၊ ၁။ ၃၉၉။

နိဗ္ဗာယာမိ (ကြိ) [နိ + ဝါ + ယ + မိ]
ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုအံ့။ နိဗ္ဗာယတိ (ဃ) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာယိသု (ကြိ) [နိ + ဝါ + ယ + ဉံ] (က)
ငြိမ်းကုန်ပြီ။ (ခ) ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုကုန်ပြီ။
နိဗ္ဗာယတိ (က), (ဃ) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာယိ (ကြိ) [နိ + ဝါ + ယ + ဤ] (က)
ငြိမ်းပြီ။ (ခ) ငြိမ်းအေးပြီ။ (ဂ) ချုပ်ငြိမ်းပြီ။
(ဃ) ပရိနိဗ္ဗာန် - ပြု - စံ - ပြီ။ နိဗ္ဗာယတိ
(က), (ခ), (ဂ), (ဃ) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာယိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝါ + ကယ + တဗ္ဗ]
ငြိမ်းစေ - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။
နိဗ္ဗာဟိတဗ္ဗ (က၊ မူကွဲ) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာယိတုကာမ (တိ) [နိဗ္ဗာယိတု + ကာမ]
ငြိမ်းစေခြင်းငှါ အလိုရှိသော။ ငြိမ်းစေလို
သော။ တသ္မာ နိဗ္ဗာယိတုကာမေန သုတ-
မယေန အတ္တာ ပရိယေသိတဗ္ဗာ။ ပေဋ-
ကော၊ ၁၆၈။ (- ၃၂၅။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၇။)

နိဗ္ဗာယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝါ + ယ + တွာ]
ငြိမ်း၍။ ဥဏှာကာရော နိဗ္ဗာယိတွာ ကိဉ္စိ
န ကေတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၉။

နိဗ္ဗာယိဿံ (ကြိ) [နိ + ဝါ + ယ + သံ]
ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုအံ့။ နိဗ္ဗာယတိ (ဃ) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာယိဿတိ (ကြိ) [နိ + ဝါ + ယ + သတိ]
ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလတံ့။ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလိမ့်အံ့။
နိဗ္ဗာယတိ (ဃ) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာယိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝါ + ယ + သန္တိ]
(က) ငြိမ်းကုန်လတံ့။ (ခ) ချုပ်ငြိမ်းကုန်-

လတံ။ (ဂ) ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုကုန်လတံ။ နိဗ္ဗာ-
ယတိ (က), (ဂ), (ဃ) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာယိသုသိ (ကြိ) [နိ + ဝါ + ယ + သုသိ]
ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလတံ။ နိဗ္ဗာယတိ (ဃ) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာယိသာမ (ကြိ) [နိ + ဝါ + ယ + သာမ]
ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုကုန်၏။ နိဗ္ဗာယတိ (ဃ) -
ကြည့်။

နိဗ္ဗာယိသာမိ (ကြိ) [နိ + ဝါ + ယ + သာမိ]
ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုအံ့။ နိဗ္ဗာယတိ (ဃ) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာယေယျ (ကြိ) [နိ + ဝါ + ယ + ဧယျ]
(က) ငြိမ်းရာ၏။ (ခ) ငြိမ်းအေးရာ၏။ (ဂ)
ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုရာ၏။ နိဗ္ဗာယတိ (က), (ခ),
(ဃ) - ကြည့်။

နိဗ္ဗာဟန (န) [နိ + ဝဟ + ယု] (၁) ထုတ်
ဆောင်ခြင်း။ (တိ) (၂) ထုတ်ဆောင်
ကြောင်းဖြစ်သော။ (၁) သမ္မာ လဒ္ဓံ
ဇိနပုတ္တာနံ နိဗ္ဗာဟနံ (နိဗ္ဗာယနံ၊ က) ။
မိလိန္ဒ။ ၁၂၃။ (- ၁၉၆၊ ၂၈၅၊ ၂၉၇။) (တိ)
(၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗာဟနမဂ္ဂ (ပု) [နိဗ္ဗာဟန + မဂ္ဂ] ထုတ်
ဆောင်ကြောင်းဖြစ်သော လမ်း။ ပဋိလဒ္ဓေါ
မေ နိဗ္ဗာဟနမဂ္ဂေါ။ မိလိန္ဒ။ ၃၁၁။

နိဗ္ဗာဟာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝဟ +
ဏာပေ + တွာ] ထုတ်ဆောင်စေ၍။

သကဋေဟိ နိဗ္ဗာဟာပေတွာ မဇ္ဈေ ဂင်္ဂါယ
သောတေ သြပါတေဟိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၉။ (-
၅၃။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၇။ မ၊ ၂။ ၂၅၂။)

နိဗ္ဗာဟိတဗ္ဗ (တိ) [ဝိ + ဝဟ + တဗ္ဗ] ထုတ်
ဆောင်အပ်သော။ သော တယာ နိဗ္ဗာဟိ-
တဗ္ဗော (နိဗ္ဗာယိတဗ္ဗော၊ က)။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၇၊
၁၄၁၊ ၁၄၇၊ ၁၇၈။

နိဗ္ဗာဟေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝဟ + ဧက +
တွာ] ဖွင့် - ဟ - ၍၊ ဖြေ၍။ အာဂမန-
ကာလေ မုခံ နိဗ္ဗာဟေတွာ ဒန္တေ ဝိဝရိတွာ။
ဇော၊ ၄၊ ၅။ ၇၉။

နိဗ္ဗိကပ္ပ (တိ) [နိ + ဝိကပ္ပ။ (နိဝိကလ္လ - သံ၊
ဏိဝိကပ္ပ - ဖြာ)] (က) (ညံသည်
မကောင်းသည်ဟု) အထူးတလည် ကြံစည်
ခြင်း မရှိသော။ (ခ) ဖောက်ပြန်မှားယွင်းစွာ
ကြံစည်ခြင်း မရှိသော။ (ဂ) နှလုံးနှစ်ခွကြံ
ဆ - တွေးတော - ခြင်း အလျှင်းမရှိသော၊
ယုံမှားခြင်းကင်းသော၊ သံသယကင်းသော။
(ဃ) ပြုပြင်စီရင်ခြင်း မရှိသော။ (က)
နိဗ္ဗိကပ္ပေါ သုခံ သေတိ။ တိဏသန္တရကေ-
သုပိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၆။ (ခ) ဒသသု စ
အသုဘောသု နိဗ္ဗိကပ္ပံ ကတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၈၇။ နိဗ္ဗိကပ္ပန္တိ “သုဘ”န္တိ ဝိကပ္ပေန
နိဗ္ဗိကပ္ပံ၊ အသုဘန္တေဝါတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၂၁၄။ (ဂ) နိဗ္ဗိတက္က (မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၀)
ကြည့်။ (ဃ) နိဗ္ဗိကပ္ပတာယ ပကပ္ပေတွာ
ဂဟဏာဘာဝတော ယထာရမ္မဏမေဝ
ဝေဒနာယောဂေါ ဟောတိ။ ဝိဘာဝိနီ။

၁၅၀။ ကမ္မာနုဘာဝတော ပဝတ္တမာနတ္တာ
နတ္ထိ ဝိကပ္ပေါ ဧတဿာတိ နိဗ္ဗိကပ္ပေါ။
ဝိပါကော။ မဏိမဇ္ဈ။ ၁။ ၄၈၀။ (- မ၊ ငို၊ ၃။
၂၂၆။)

နိဗ္ဗိကာရ (တိ) [နိ + ဝိကာရ (နိဝိကာရ -
သံ)] ဖောက်ပြန်ခြင်း - မရှိ - ကင်း -
သော၊ သူ။ အာဘိဒေါသိကံ ကုမ္မာသံ
အမတမိဝ နိဗ္ဗိကာရော ပရိဘုဉ္ဇိဿတိ။ ဝိ၊
၄။ ၁။ ၁၇၆။ သုခံ နိဗ္ဗိကာရံ ပဋိဗ္ဗုတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၈၂။

နိဗ္ဗိကာရော (ပု၊ ပ၊ ၈) - အံ၊ ၄။ ၃။
၃၄၅။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၂၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၈၆။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၊ ၁၅၀။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၃။
အပ၊ ၄။ ၁။ ၇၉။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၅၉။ ၂၆၇။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၇၇၊ ၃၄၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၀၅။ သိ၊
ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၄၄၀။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၉၁။ နိဗ္ဗိကာရံ
(န၊ ပ၊ ၈) - မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၇၂။ နိဗ္ဗိကာရာ (ပု၊
ပ၊ ၈) - ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။
၈၃။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၃။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၄။ ဒီ၊ ငို၊
၂။ ၂၄၄။ နိဗ္ဗိကာရံ (ပု၊ ဒု၊ ၈) - ပေတ၊ ၄။
၂၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၆၈။ နိဗ္ဗိကာရေန (ပု၊
တ၊ ၈) - မ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၆။ နေတ္ထိ၊ ငို၊ ၁၄။
နိဗ္ဗိကာရဿ (ပု၊ ဆ၊ ၈) - သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၃၅။
အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၈၄။

နိဗ္ဗိကာရသရိရယာပန (န၊ ထိ) [နိဗ္ဗိကာရ +
သရိရ + ယာပန] ဖောက်ပြန်ခြင်းမရှိပဲ
ကိုယ်ကို - ဖြစ်စေ - မျှတ - နိုင်ခြင်း။
ဒိဝသတ္တယမ္ပိ ဒါနပိတိယာ ပရိတုဋ္ဌဿ
နိဗ္ဗိကာရသရိရယာပနံ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၈။

နိဗ္ဗိစိကိစ္ဆ (တိ) [နိ + ဝိစိကိစ္ဆ] ကူးမြောက်
အပ်ပြီးသော ယုံမှားမှု 'ဝိစိကိစ္ဆ' ရှိသော၊
ယုံမှားမှု 'ဝိစိကိစ္ဆ' - မရှိ - ကင်း - သော၊
သူ။ နိက္ကဓါ တေ တတ္ထ နိဗ္ဗိစိကိစ္ဆ။ သံ၊
၃။ ၁၉၄။ မဟာနိ၊ ၁၈၂။ နိဗ္ဗိစိကိစ္ဆော န
ဟောတိ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၅) တိ ဓမ္မေသု
တိတ္ထဝိစိကိစ္ဆော န ဟောတိ။ ဒီ၊ ငို၊ ၁။
၃၄၅။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၄၄။ (- မ၊ ၁။ ၃၂၇။
ပဋိသံ၊ ၇၈။ စူဠနိ၊ ၂၂၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၈။ မ၊
၄။ ၁။ ၃၇၂၊ ၃၈၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၇။ အဘိ၊ ၄။
၂။ ၂၀၀။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၄၂၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၈၁။ ဝိမာန၊ ၄။ ၇၇။
စရိယာ၊ ၄။ ၅၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၄။ ဒီ၊ ငို၊
၁။ ၂၅၈။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆၂။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၈၁။

နိဗ္ဗိစိကိစ္ဆစိတ္တ (တိ) [နိဗ္ဗိစိကိစ္ဆ + စိတ္တ]
ယုံမှားမှု 'ဝိစိကိစ္ဆ' - မရှိ - ကင်း - သော
စိတ်ရှိသော၊ သူ။ အဗျုပ္ပာနသ (အံ၊ ၄။
၂။ ၉၇) - ကြည့်။

နိဗ္ဗိဇ္ဇာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိဒ + တာ] ငြီးငွေ့ -
စိတ်ပျက် - ရှိ။ နိဗ္ဗိဇ္ဇာ (မ၊ ၁။ ၂၂၁) တိ
နိဗ္ဗိဇ္ဇိတာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၈။ နိဗ္ဗိဇ္ဇာ ပက္ခမိသု
(မ၊ ၁။ ၃၁၄) တိ ဥက္ကဋ္ဌိတာ ဓမ္မနိယာမေ-
နေဝ ပက္ခန္ဓာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၂။ (- မ၊ ၁။
၃၀၅။ မ၊ ၂။ ၂၉၀။ သံ၊ ၂။ ၃၈၆။ သုတ္တနိ၊
၃၄၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၂၁။ ဒီ၊ ငို၊ ၁။ ၂၉၉။
သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၃။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၄၀။)

နိဗ္ဗိဇ္ဇာ (ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ယ + တိ] ငြီး
ငွေ့ - စိတ်ပျက် - လော့။ နိဗ္ဗိဇ္ဇတိ . ကြည့်။

နိမ္မိဒ္ဓတိ (ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ယ + တိ] ငြီး
ငွေ - စိတ်ပျက် - ၏။ ဗုဒ္ဓသာဝကတော
နိမ္မိဒ္ဓံ နိမ္မိဒ္ဓံ။ ထေရု ဌာ ၂။ ၅၀၄။ နိမ္မိဒ္ဓံ -
သုတ္တနံ၊ ဌာ ၁။ ၈၈။ အပါ ဌာ ၁။ ၁၉၇။
နိမ္မိဒ္ဓိဿတိ - သုတ္တနံ၊ ဌာ ၁။ ၉၃။ အပါ ဌာ
၁။ ၂၀၁။

နိမ္မိဒ္ဓနာကာရ (ပု) [နိမ္မိဒ္ဓန + အာကာရ] ငြီး
ငွေ - စိတ်ပျက် - ခြင်း အခြင်းအရာ။
နိမ္မိဒါနုပဿနာ (ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၄။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၀၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၀) - ကြည့်။

နိမ္မိဒ္ဓိ (ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ယ + ဤ] ငြီး
ငွေ - စိတ်ပျက် - ပြီ။ နိမ္မိဒ္ဓတိ - ကြည့်။

နိမ္မိဒ္ဓိတ (တိ) [နိ + ဝိဒ + ယ + ဧတ + တ]
ငြီးငွေ - စိတ်ပျက် - စေအပ်သော။ ပါဝ-
ဿကမေဃဿ ဂဇ္ဇတော ဝုဋ္ဌိဘယေန
နိမ္မိဒ္ဓိတာ (နိမ္မိဒ္ဓိတာ၊ ဣ) ဘိသာပိတာ။
ထေရု ဌာ ၂။ ၃၁။

နိမ္မိဒ္ဓိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိဒ + ယ + တွာ]
ငြီးငွေ - စိတ်ပျက် - ၍။ မဟု ဒိဝသေ
တုက္ကံ ဟုတွာ နိမ္မိဒ္ဓိတွာ။ ဓမ္မ၊ ဌာ ၁။ ၂၇၅။
ရတ္တိဘာဂေ နိမ္မိဒ္ဓိတွာ ဂေဟံ ပဟာယ
နိက္ခန္တံ။ အပါ ဌာ ၁။ ၉၇။ (-သုတ္တနံ၊ ဌာ ၁။ ၇၅၊
၉၁။ သုတ္တနံ၊ ဌာ ၂။ ၂၀၃။ ဇာ၊ ဌာ ၁။ ၉၅။)

နိမ္မိဒ္ဓိဿတိ (ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ယ + ဿတိ]
ငြီးငွေ - စိတ်ပျက် - လတ် - လိမ့်အံ။
နိမ္မိဒ္ဓတိ ကြည့်။

နိမ္မိဒ္ဓါ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိဒ + ယ + တွာ] (၁)
ထိုးထွင်း သိ၍။ (၂) ကျော်လွန်၍။ (၁)
နိမ္မိဒ္ဓါ (သုတ္တနံ၊ ၃၅၈။ မဟာနိ၊ ၁၈၈) ၂ တွာ
ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ။ သုတ္တနံ၊ ဌာ ၂။ ၁၅၁။ မဟာနိ၊
ဌာ ၃၀၅။ နိမ္မိဒ္ဓါ (နေတ္ထိ၊ ၁၄၇) တိ နိမ္မိဒ္ဓိတွာ
ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ။ နေတ္ထိ၊ ဌာ ၂၅၅။ (- သုတ္တနံ၊
၄၂၄။ မဟာနိ၊ ၃၃၁။ သုတ္တနံ၊ ဌာ ၂။ ၂၈၂။
မဟာနိ၊ ဌာ ၃၈၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၂၅။) (၂)
နိမ္မိဒ္ဓါ ဣမံ ပရဉ္စ လောက (စူဠနိ၊ ၆၇) နိ
ဣမဉ္စ အတ္တဘာဝံ ပရလောကေ စ အတ္တ-
ဘာဝံ အတိက္ကမိတွာ ဌိတော ခဏသဝေါ။
စူဠနိ၊ ဌာ ၁၉။

နိမ္မိဒ္ဓါတိ (ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ယ + တိ]
ဖောက်ခွဲ - ဖောက်ထွင်း - ၏။ လောဘ-
ကုန္တံ နိမ္မိဒ္ဓါတိ ပဒါလေတိ။ သံ၊ ၃။ ၇၈။
ပဋိသံ၊ ၃၈၁။ ဒိ၊ ဌာ ၃။ ၁၁၅။ မ၊ ဌာ ၄။ ၅၈။
သံ၊ ဌာ ၁။ ၁၁၃။ အံ၊ ဌာ ၁။ ၄၁၆။ အဘိ၊ ဌာ
၁။ ၂၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၄။ ထေရု ဌာ ၂။
၄၀၉။ မဟာနိ၊ ဌာ ၂၀၃။ (- ပေဋကော၊
၂၉၂။ မ၊ ဌာ ၃။ ၂၂။ အံ၊ ဌာ ၃။ ၁၃၅။ ပဋိသံ၊
ဌာ ၁။ ၅၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၄။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၇။) နိမ္မိဒ္ဓါနိ - သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂၆။

နိမ္မိဒ္ဓါန (န) [နိ + ဝိဒ + ယ + ယု] (၁)
ဖောက်ခွဲခြင်း။ (၂) ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။
(တိ) (၃) ဖောက်ခွဲ - ဖောက်ထွင်း -
တတ်သော။ (၄) ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော။
(၁) နိမ္မိဒ္ဓါနံ လောဘကုန္တာဒိနံ ပဒါလနံ
နိဗ္ဗေဓော။ နေတ္ထိ၊ ဌာ ၁၁၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၆။
နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၆၈။ (- မ၊ ဌာ ၃။ ၂၂။ အဘိ၊ ဌာ

၁။ ၂၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၄။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၇၄။
သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၆၅။) (၂) ပဋိဝေဓော ပဋိ-
ဃာတာဘာဝေန ဝိသယေ နိဿင်္ဂဓာရ-
သင်္ခါတံ နိဗ္ဗိဇ္ဈနံ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၃၄၃။ မ၊ ငို၊ ၂။
၂၅၈။ နိဗ္ဗိဇ္ဈနံ ပဋိဝိဇ္ဈနံ နိဗ္ဗေတော။ အံ၊ ငို၊
၁။ ၂၈၇။ (တိ) (၃) နိဗ္ဗိဇ္ဈနကောဋ္ဌာသိယံ၊
ကြည့်။ (၄) နိဗ္ဗိဇ္ဈနဒ္ဓ - ကြည့်။

နိဗ္ဗိဇ္ဈနကပညာ (ထိ) [နိဗ္ဗိဇ္ဈနကာ + ပညာ]
(၁) (သစ္စာ ၄-ပါးကို) ထိုးထွင်း၍ သိတတ်
သော ပညာ။ (တိ) (၂) (လောဘဓဲ
စသည်ကို) - ဖောက်ခွဲ - ဖောက်ထွင်း -
တတ်သော ပညာရှိသော၊ သူ။ (၁) နိဗ္ဗေ-
ဓိကပညာ (သံ၊ ငို၊ ၂။ ၇၁)။ ကြည့်။ (တိ)
(၂) နိဗ္ဗေဓိကပညာ (အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၆၀) - ကြည့်။

နိဗ္ဗိဇ္ဈနကာရဏ (န) [နိဗ္ဗိဇ္ဈန + ကာရဏ]
ထောက်ခွဲခြင်း၏ အကြောင်း။ ဖောက်ခွဲ
ကြောင်း။ လောဘက္ခန္ဓာဒယော နိဗ္ဗိဇ္ဈတိ
ပဒါလေတိတိ နိဗ္ဗေဓိကပရိယာယော၊ နိဗ္ဗိ-
ဇ္ဈနကာရဏန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၁၃၅။

နိဗ္ဗိဇ္ဈနကောဋ္ဌာသိယ (တိ) [နိဗ္ဗိဇ္ဈနကောဋ္ဌာသ
+ ဣယံ] (လောဘဓဲ အစရှိသည်ကို)
ဖောက်ခွဲတတ်သော တရားအဖို့အစဉ် - ဖြစ်
- ပါဝင် - သော (တရား)။ နိဗ္ဗေဘောဂိယ
(သံ၊ ငို၊ ၃။ ၁၈၇။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၂၆) - ကြည့်။

နိဗ္ဗိဇ္ဈနဒ္ဓ (ပု) [နိဗ္ဗိဇ္ဈန + အတ္ထ] ထိုးထွင်း၍
သိတတ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော - အနက်
- သဘော။ နိဗ္ဗိဇ္ဈနဒ္ဓေန ပဋိဝိဇ္ဈနဒ္ဓေန
ဝိဇ္ဇာ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၅၁။

နိဗ္ဗိဇ္ဈနပက္ခိက (တိ) [နိဗ္ဗိဇ္ဈနပက္ခ + ဣက]
ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းအဖို့ရှိသော။ သစ္စာနံ
နိဗ္ဗိဇ္ဈနပက္ခိကတာ ဝိပဿနာယ သံဝတ္တတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၁၄။

နိဗ္ဗိဇ္ဈနပဒါလန (န) [နိဗ္ဗိဇ္ဈန + ပဒါလန]
ဖောက်ခြင်း၊ ခွဲခြင်း၊ ဖောက်ခွဲခြင်း၊ ဖောက်ခွဲ
ဖျက်ချိုး - ဖြိုချဖျက်ဆီး - ခြင်း။ လောဘ-
က္ခန္ဓာဒိနံ နိဗ္ဗိဇ္ဈနပဒါလနံ။ အဘိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၇၇။
(- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၄။)

နိဗ္ဗိဇ္ဈန္တိ (တိ) [နိ + ဝိဝ + ယ + အန္တံ၊ ထိ ဌ
နိဗ္ဗိဇ္ဈန္တိ] ဖောက်ခွဲ - ဖောက်ထွင်း - တတ်
သော။ ယာ အယံ ပညာ လောဘက္ခန္-
ဓာဒိ နိဗ္ဗိဇ္ဈန္တိ ပဒါလေန္တိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ။
ဣတိဝုတိ၊ ငို၊ ၁၄၉။

နိဗ္ဗိဇ္ဈမာန (တိ) [နိ + ဝိဝ + ယ + မာန]
ဖောက်ခွဲ - ဖောက်ထွင်း - တတ်သော။
မောဟက္ခန္ဓံ နိဗ္ဗိဇ္ဈမာနောပဒါလယ-
မာနော နိဗ္ဗတ္တတိ။ အဘိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၇၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၄။

နိဗ္ဗိဇ္ဈိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝိဝ + ယ + တဗ္ဗ]
ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော။ နိဗ္ဗေတော ဝုစ္စတိ
နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂဉာဏေန နိဗ္ဗိဇ္ဈိတဗ္ဗဋ္ဌေန၊ ပဋိ-
ဝိဇ္ဈိတဗ္ဗဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၅၇။

နိဗ္ဗိဇ္ဈိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိဝ + ယ + တုံ] (၁)
ဖောက်ခွဲ - ဖောက်ထွင်း - ခြင်းငှါ။ (၂)
ပယ်စွန့်ခြင်းငှါ။ (၁) ဘောဘက္ခန္ဓာဒယော

နိမ္မိတိတုံ သမတ္ထာယ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇။ (၂) နိမ္မိတိတုံ သမတ္ထာယာတိ တဒဂံဝသေန အဝသေသံ ပဇေတိတုံ သမတ္ထာယ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၇။ (- မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄။)

နိမ္မိတိတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိ + ယ + တွာ]
(၁) ထုတ်ချင်းလျှိုထွင်း၍။ (၂) ဖောက်ခွဲ - ဖောက်ထွင်း - ၍။ ဖြတ်၍။ (၃) ထိုးထွင်း သိ၍။ (၁) ယော နိမ္မိတိတ္တာ ဒွေ တီဏိ ဂါမန္တရာနိ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၂။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၈၁။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၄။) (၂) ပညာယ စ ကိလေသေ နိမ္မိတိတ္တာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၁။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄။) (၃) နိမ္မိတိတ္တာ ပဋိဝိဇ္ဇိတ္တာ ဥပ္ပန္နဋ္ဌေန ဝိဇ္ဇာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂။ (- အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၂။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၈၂။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၁။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၃၂၅။)

နိမ္မိဒ္ဓ (တိ) [နိ + ဝိသ + တ] (၁) တည်စေ အပ်သော။ (၂) ရအပ်သော။ (၃) နိမ္မိဒ္ဓေန စရာမိ လောကေ။ သုတ္တနိ။ ၂၈၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅။ နိမ္မိဒ္ဓော (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၀) တိ ပတိဋ္ဌာပိတော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၂၄။ (၂) နိမ္မိဒ္ဓော (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၀) တိ လဒ္ဓေါ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၆။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

နိမ္မိဒ္ဓရာဇာဋ (တိ) [နိမ္မိဒ္ဓ + ရာဇ + ဘဋ]
တည်စေအပ်သော မင်း၏ အခွန်အတုပ်ရှိ သော၊ ရအပ်ပြီးသော မင်း၏ အခွန်အတုပ် ရှိသော၊ မင်း၏ အခွန်ထမ်းဆောင်ပြီးသော၊

မင်းခွန်ဆောင်ပြီးသော၊ သူ။ အညတရော ဗြာဟ္မဏော နိမ္မိဒ္ဓရာဇာဋော ရာဇကုလံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၄၇။ နိမ္မိဒ္ဓော ရာဇာဋော ရညော ဘတိ ကေဏိ ဧတေနာတိ နိမ္မိဒ္ဓ- ရာဇာဋော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၀။ “နိမ္မိဒ္ဓရာဇ- ဘဋော”တိ ပဋ္ဌန္တိ၊ တဿတ္ထော ဝါရိတ- ဘတ္တဝေတနော ရာဇာဋောတိ။ ဝဇီရ။ ၃၇၀။

နိမ္မိတ္တ (တိ) [နိ + ဝိဒ + တ။ (နိဝိတ္တ - သံ၊ ကိဝိတ္တ - ပြာ၊ နိမ္မိန္ဒ - အဒ္ဓမာဂဝိ)] ငြီး ငွေ - မမွေ့လျော် - သော။ န တေန သတ္တာ နိမ္မိတ္တော ဟောတိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၀။

နိမ္မိတက္က (တိ) [နိ + ဝိတက္က] အထူးထူး - ကြံစည် - တွေးတော - ခြင်း မရှိသော၊ နှလုံးနှစ်ခွဲ - ကြံစည် - တွေးတော - ခြင်း မရှိသော၊ ယုံမှားခြင်း ကင်းသော။ “အယံ လောကေ မဟာသမဏော”တိ သတ္တရိ နိမ္မိတက္ကော ဇာတော။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၃။ နိမ္မိတက္ကာ (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၂) တိ နိမ္မိကပ္ပ၊ န ဒွေဓာ ကပ္ပ၊ တက္ကာ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၀။ (- ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၁။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၆။)

နိမ္မိဒတ္တ (ပု) [နိမ္မိဒါ + အတ္တ] (၁) ငြီးငွေ့ - မမွေ့လျော် - ခြင်း အကျိုး။ (တိ) (၂) ငြီးငွေ့ - မမွေ့လျော် - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော ဉာဏ် . ဟူသော အကျိုးရှိသော။ (၁) ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ နိမ္မိဒတ္တာယ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၈၈။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၇။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သစ်။ ၁၂၃။) (တိ) (၂) ယမ္မာဒဿနံ ခေါ

ရာဇ နိဗ္ဗိဒတ္ထံ။ သံ၊ ၂။ ၁၅၄။ နိဗ္ဗိဒတ္ထန္တိ
နိဗ္ဗိဒါဉာဏတ္ထံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၈။ (- အံ၊ ၃။
၅၁၆။)

နိဗ္ဗိဒနာကာရ (ပု) [နိဗ္ဗိဒန + အာကာရ]
ငြီးငွေ့ - မမွေ့လျော် - ခြင်း အခြင်းအရာ။
တထာ ပဝတ္တန္တိ နိဗ္ဗိဒနာကာရေန ပဝတ္တနံ။
နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၆၁။

နိဗ္ဗိဒါ (ထိ) [နိ + ဝိဒ + အ + အာ]
သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌ - ငြီးငွေ့ - မမွေ့လျော်-
ခြင်း၊ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌-ငြီးငွေ့ -မမွေ့
လျော် - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော
ဝိပဿနာဉာဏ်။ (က) သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌
- ငြီးငွေ့ - မမွေ့လျော် - တတ် - ကြောင်း
ဖြစ် - သော ဗလဝိပဿနာဉာဏ်။ (ခ)
သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌ - ငြီးငွေ့ - မမွေ့လျော်
- တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ
ဝိပဿနာဉာဏ်။

န နိဗ္ဗိဒါယာ (ဒိ၊ ၁။ ၁၇၄) တိ သံသာရ-
ဝဋ္ဌေ နိဗ္ဗိဒနတ္ထာယ န သံဝတ္တတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။
၃၁၁။ နိဗ္ဗိဒါယာ (ပဋိသံ၊ ၁၅၉) တိ
ဝိပဿနာတ္ထာယ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၄။
ဝိပဿနာဉာဏံ ဣနဂံဘေဒေ ဝတ္တန္တေ
နိဗ္ဗိဒတိ ဥက္ကဏ္ဍတိ၊ တသ္မာ နိဗ္ဗိဒတိ ဝုစ္စတိ။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၀။

နိဗ္ဗိဒါ (ပ၊ ၈) -- အံ၊ ၃။ ၅၁၆။
ပေဋကော။ ၃၃၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၊ ၈၆။
နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၈။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁၂၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၂။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၅။ နိဗ္ဗိဒံ (ဒ၊ ၈)

— သံ၊ ၁။ ၂၆၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၃။ နိဗ္ဗိဒါယ
(စ၊ ၈) — ဒိ၊ ၂။ ၂၀၁။ ဒိ၊ ၃။ ၁၀၈။ မ၊ ၁။
၂၂၁။ မ၊ ၂။ ၇၃။ မ၊ ၃။ ၁၅၅။ သံ၊ ၁။
၂၅၈။ သံ၊ ၂။ ၅၁။ သံ၊ ၃။ ၁၅၆။ အံ၊ ၁။ ၄၉၆။
အံ၊ ၂။ ၂၈၆။ အံ၊ ၃။ ၄၅၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၂၄။
မဟာနိ၊ ၁၄၂။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄။ မ၊ ၄။ ၁။
၃၄၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၈၅၊ ၁၀၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၆၅။ မဟာနိ၊
၄။ ၂၆၄။ ဝဇီရ၊ ၄၀၈။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၉။
မူလဋီ၊ ၃။ ၃၉။ နိဗ္ဗိဒါ (မ၊ ၈) — သံ၊ ၂။
၄၈။ နေတ္ထိ၊ ၁၃၁။ နိဗ္ဗိဒါယ (ဆ၊ ၈) —
နေတ္ထိ၊ ၂၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၄၈၄။ နိဗ္ဗိဒါယ (သ၊ ၈) — ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၃၀။

(က) နိဗ္ဗိဒါ (သံ၊ ၁။ ၂၆၈) တိ နိဗ္ဗိဒါ-
ဉာဏ်၊ ဧတေန ဗလဝိပဿနံ ဒသေတိ။
ဗလဝိပဿနာတိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ဉာဏ်
အာဒိနဝါနုပဿနေ ဉာဏ် မုဉ္ဇိတုကမ္ပတာ-
ဉာဏ် သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏန္တိ စတုန္တံ
ဉာဏာနံ အဝိစနံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၀။ နိဗ္ဗိဒ္ဓတိ
ဧတာယာတိ နိဗ္ဗိဒါ၊ ဗလဝိပဿနာ။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၆၅။ (- အံ၊ ၂။ ၃၁၆။ ထေရ၊ ၂၆၉။
ပဋိသံ၊ ၂၅၉။ နေတ္ထိ၊ ၂၅၊ ၁၂၃။ အံ၊ ၄။ ၃။
၇၊ ၂၈၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၊ ၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၊ ၁၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၄။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၊ ၃၆။)

(ခ) နိဗ္ဗိဒါတိ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာ
အဝိပေတာ၊ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာယ ဟိ
ဗဟူနိ နာမာနိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ အညတ္ထ
“နိဗ္ဗိဒါ”တိ ဗလဝိပဿနာ ဝုစ္စတိ၊
သာနုလောမာ ပန သင်္ခါရပေက္ခာ “ဝုဋ္ဌာန-

ဂါမိနီ"တိ၊ သာ ဣဓ ကထံ နိမ္မိဒါ နာမ
ဇာတာတိ အာဟ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာယ
ဟိတိ အာဒိ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၉၅။ (- ဝိ၊ ၁။ ၇၇။
ဝိ၊ ၅။ ၂၈။ မ၊ ၁။ ၁၉၂။ ဝိ၊ ၅။ ၄။ ၂၀၈။ မ၊
၅။ ၂။ ၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၉၃။)

နိမ္မိဒါနန (န) [နိမ္မိဒါ + နန] (၁) နိမ္မိဒါ
ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေခြင်း။ (တိ) (၂) ငြီးငွေ့ -
မမ္မေလျော် - ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။
(၁) ဝိပဿနာယ ဝိသယဘာဝံ ဥပဂနာ
နိမ္မိဒါနနနိမ္မိ ကာတွံ န သက္ကောတိ။ အဘိ၊
၅။ ၁။ ၂၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၁။ (တိ) (၂)
နိမ္မိဒါနနဗျာပါရ - ကြည့်။

နိမ္မိဒါနနတ္ထ (တိ) [နိမ္မိဒါ + နန + အတ္ထ]
ငြီးငွေ့ - မမ္မေလျော် - ခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း
အကျိုးရှိသော။ တံ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု
နိမ္မိဒါနနတ္ထံ။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၂၄၅။

နိမ္မိဒါနနဗျာပါရ (ပု) [နိမ္မိဒါ + နန +
ဗျာပါရ] ငြီးငွေ့ - မမ္မေလျော် - ခြင်းကို
ဖြစ်စေတတ်သော လုံ့လ 'ဝိရိယ'။ နိမ္မိဒါ-
နနဗျာပါရပဟာနန နိမ္မိဒါပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ-
ဉာဏာနိ နာမ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁၂၃။

နိမ္မိဒါဉာဏ (န) [နိမ္မိဒါ + ဉာဏ] နိမ္မိဒါ-
ဉာဏ်။ ငြီးငွေ့ - မမ္မေလျော် - တတ် -
ကြောင်းဖြစ် - သော ဉာဏ်။ နိမ္မိဒိတဗ္ဗေ-
ယေဝ ဝတ နိမ္မိဒါဉာနံ နိမ္မိဒံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၃၀၉။ နိမ္မိဒါဉာဏာနိ (ပဋိသံ၊ ၁၆၁) တိ
နိမ္မိဒါဘူတာနိ ဉာဏာနိ။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၇၀။

(- သံ၊ ၅။ ၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈။ ၂၉၉။
ထေရ၊ ၅။ ၂။ ၃။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၃၃။)

နိမ္မိဒါဌာန (န) [နိမ္မိဒါ + ဌာန] ငြီးငွေ့ -
မမ္မေလျော် - ခြင်း၏ - တည်ရာ - အကြောင်း။
အာဟာရော ဟိ အာဟာရဋ္ဌိတိကတ္တံ ဝါ
အနိစ္စတာကာရဏတော နိမ္မိဒါဌာနံ ဟောတိ။
ခုဒ္ဒက၊ ၅။ ၆၄။

နိမ္မိဒါနပဿန (န၊ ထိ) [နိမ္မိဒါ + အန-
ပဿန] (သင်္ခါရတို့၌) - ငြီးငွေ့ - မမ္မေ-
လျော် - တတ်၊ အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော
ဉာဏ်။ (သင်္ခါရတို့၌) - ငြီးငွေ့ - မမ္မေလျော်
- ခြင်း၊ အခြင်းအရာအားဖြင့် (ဖြစ်သော)
အဖန်ဖန်ရှုတတ်သော ဉာဏ်။ နိမ္မိဒါန-
ပဿနာဉာဏ်။ နိမ္မိဒါနပဿနန အန-
ဘိရတိသညာယ။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၅၃။
နိမ္မိဒိတိတိ နိမ္မိဒါ၊ နိမ္မိဒါ စ သာ အနပ-
ဿနာ စာတိ နိမ္မိဒါနပဿနာ။ ပဋိသံ၊ ၅။
၁။ ၈၆။ နိမ္မိဒါယာ (ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၃၄။ ဒီ၊ ၅။ ၁။
၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၇၊ ၂၈၁) တိ သင်္ခါရေသု
နိမ္မိဒါနာကာရေန ပဝတ္တယ အနပဿ-
နာယ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၅။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။
၃၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၇၉၊ ၃၉၃။ နိမ္မိဒါ-
နပဿနာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - ပဋိသံ၊ ၁။ ပဋိသံ၊
၅။ ၁။ ၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈။ ဣတိဝုတ်၊ ၅။
၁၆၁။ မဟာနိ၊ ၅။ ၃၅၇။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၆၀။ မ၊
ငို၊ ၂။ ၃၂၂။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၂။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၇၄။
အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၄၂။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၂၂၀၊ ၃၄၂။
နေတ္ထိ၊ ငို၊ ၅၉။ နိမ္မိဒါနပဿနံ (ဒု၊ ၈) -
ဒီ၊ ၅။ ၃။ ၂၀၀။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။

၂၆၄။ ထေရု ဌာ ၂။ ၂၂၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၇။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၇၅။ နိဗ္ဗိဒါနပဿနေန (န၊ တ၊ ၈) —
သုတ္တနိ၊ ဌာ ၁။ ၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၉။ နိဗ္ဗိဒါ-
နပဿနာယ (ထိ၊ တ၊ ၈) — မ၊ ဌာ ၁။ ၂၄၊
၄၉။ သံ၊ ဌာ ၂။ ၂၃၃၊ ၂၅၀။ အံ၊ ဌာ ၁။ ၈၂။
အံ၊ ဌာ ၃။ ၃၀၂။ အဘိ၊ ဌာ ၁။ ၃၈၆။ ပဋိသံ၊
ဌာ ၂။ ၁၀၂၊ ၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၅။ စူဠနိ၊
ဌာ ၇၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၄။
မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၀။ နိဗ္ဗိဒါန-
ပဿနတော (မ၊ ၈) — ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၁၃။
နိဗ္ဗိဒါနပဿနာယ (ဆ၊ ၈) — ပဋိသံ၊ ၁၆၈၊
၃၅၄၊ ၃၈၉။ နိဗ္ဗိဒါနပဿနော (သ၊ ၈) —
အံ၊ ဌာ ၂။ ၃၄၃။

နိဗ္ဗိဒါနပဿနာဉာဏ (န) [နိဗ္ဗိဒါနပဿနာ +
ဉာဏ] နိဗ္ဗိဒါနပဿနာဉာဏံ။ နိဗ္ဗိဒါ-
နပဿနာဉာဏံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ဌာ
၁။ ၂၂။ (- ၂၉၊ ၁၁၉။ ပဋိသံ၊ ဌာ ၂။ ၁၂၂၊
၁၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၆၊ ၂၉၀။ စူဠနိ၊ ဌာ ၉၉။)

နိဗ္ဗိဒါနပဿနာပဋိလာဘ (ပ) [နိဗ္ဗိဒါနပဿ-
နာ + ပဋိလာဘ] နိဗ္ဗိဒါနပဿနာဉာဏံကို
ရခြင်း။ နိဗ္ဗိဒန္တတ္ထာယာတိ နိဗ္ဗိဒါနပဿ-
နာပဋိလာဘာယ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉။

နိဗ္ဗိဒါနပဿီ (တိ) [နိဗ္ဗိဒါ + အနု + ဒိသ +
တိ] ငြီးငွေ့ - မမွေ့လျော် - ဖွယ်အားဖြင့်
အဖန်ဖန် ရှုတတ်သော၊ သူ။ နိဗ္ဗိဒါနပဿီ
ဝိဟရန္တော ရာဂံ ပဇာတိ။ အံ၊ ၁။ ၅၂။ (-
အံ၊ ဌာ ၂။ ၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄။)

နိဗ္ဗိဒါနလောမ (တိ) [နိဗ္ဗိဒါ + အနုလောမ]
နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်အား - လျော် - လျောက်ပတ် -
သော ဉာဏ်။ နိဗ္ဗိဒါနလောမဉာဏာနိ
(ပဋိသံ၊ ၁၆၁) တိ နိဗ္ဗိဒါယ အနုကူလာနိ
ဉာဏာနိ၊ ပဋိသံ၊ ဌာ ၂။ ၇၀။ (- ၁၂၂၊ ၁၂၃။)

နိဗ္ဗိဒါနလောမိဉာဏ (န) [နိဗ္ဗိဒါနလောမိ +
ဉာဏ] နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်အား - လျော် -
လျောက်ပတ် - ခြင်းရှိသော ဉာဏ်။ နိဗ္ဗိ-
ဒါနလောမိဉာဏာနိတိပိ ပါဌော၊ နိဗ္ဗိဒါန-
လောမော ဧတေသံ အတ္တိတိ နိဗ္ဗိဒါနလော-
မိတိ အတ္တော။ ပဋိသံ၊ ဌာ ၂။ ၇၀။

နိဗ္ဗိဒါနလောမိ (တိ) [နိဗ္ဗိဒါနလောမ + ဤ]
အထက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗိဒါပညတ္တိ (ထိ) [နိဗ္ဗိဒါ + ပညတ္တိ] ငြီး
ငွေ့ - မမွေ့လျော် - ခြင်းကို အပြားအားဖြင့်
သိစေတတ်သော ပညတ်၊ နိဗ္ဗိဒါပညတ်။
အဿာဒဿနိဗ္ဗိဒါယ စ ပညာပနတော
နိဗ္ဗိဒါပညတ္တိ (နေတ္ထိ၊ ၅၀) နာမ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။
၁၈၉။

နိဗ္ဗိဒါပဋိပဿဒွန္တ (ပ၊ န) [နိဗ္ဗိဒါပဋိပဿဒွိ
+ အန္တ] နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်၏ ငြိမ်းအေးခြင်း၏
အဆုံး။ မဂ္ဂဉာဏံ ပန နိဗ္ဗိဒါပဋိပဿဒွ-
န္တ ဥပ္ပဇ္ဇနတော နိဗ္ဗိဒါပဋိပဿဒွိဉာဏံ
နာမ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ဌာ ၂။ ၁၂၃။

နိဗ္ဗိဒါပဋိပဿဒွိဉာဏ (န) [နိဗ္ဗိဒါပဋိပဿဒွိ
+ ဉာဏ] နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်၏ ငြိမ်းအေးခြင်း

၌ ဖြစ်သော ဉာဏ်။ နိမ္မိဒါပဋိပ္ပဿန္တိ-
ဉာဏာနိ (ပဋိသံ။ ၁၆၁) တိ နိမ္မိဒါယ ပဋိ-
ပဿန္တိယံ ဉာဏာနိ။ ပဋိသံ။ ၄။ ၂။ ၇၀။ (-
ပဋိသံ။ ၁၉၇။)

နိမ္မိဒါပဋိသံယုတ္တ (တိ) [နိမ္မိဒါ + ပဋိသံယုတ္တ]
ငြီးငွေ့ခြင်းနှင့် စပ်ယှဉ်သော။ နိမ္မိဒါပဋိ-
သံယုတ္တာနိ ဝါ ဝတ္ထုနိ ပရေဟိ ကာရာ-
ပေတုံ လတ္တတိ။ ဝိ။ ၄။ ၆၁။ (- ဝိ။ သင်္ဂဟ။
၄၂၄။)

နိမ္မိဒါဗဟုလ (တိ) [နိမ္မိဒါ + ဗဟုလ] ငြီး
ငွေ့ခြင်းများသော၊ များသောငြီးငွေ့ခြင်း
ရှိသော၊ သူ။ နိမ္မိဒါဗဟုလော (သံ။ ၂။ ၃၃)
တိ ဥက္ကဏ္ဍနဗဟုလော။ သံ။ ၄။ ၂။ ၂၄၆။
(- သံ။ ၁။ ၁၉၀။ သံ။ ၂။ ၁၄၇။ သုတ္တနိ။
၃၂၉။ ထေရ။ ၃၇၀။ အံ။ ၄။ ၃။ ၁၈၃။ ပဋိသံ။
၄။ ၂။ ၂၆၂။ ထေရ။ ၄။ ၂။ ၅၂၆။ သံ။ ဋီ။ ၂။
၂၁၈။ အံ။ ဋီ။ ၃။ ၁၉၁။)

နိမ္မိဒါဗဟုလသုတ္တ (န) [နိမ္မိဒါဗဟုလ +
သုတ္တ] နိမ္မိဒါဗဟုလသုတ်၊ ယုံကြည်မှု
'သဒ္ဓါ' ဖြင့် ရဟန်းပြုသော အမျိုးကောင်း
သားအား ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊
ဝိညာဏ်-ဟူသော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၌ ငြီး
ငွေ့ခြင်းများသည်ဖြစ်၍ နေရာ၏။ ခန္ဓာ
၅-ပါးတို့၌ ငြီးငွေ့ခြင်းများသည်ဖြစ်၍
နေလျှင် ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်
သိ၏။ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိ
လျှင် ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့မှ လွတ်၏။ ပဋိသန္ဓေ
နေမှု၊ အိုမှု၊ သေမှု၊ စိုးရိမ်မှု၊ ငိုကြွေးမှု၊

ကိုယ်ဆင်းရဲမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှု၊ ပြင်းစွာပင်ပန်း
မှုတို့မှ လွတ်၏။ ဆင်းရဲအပေါင်းမှ လွတ်၏
ဟု အကျယ်ဟောပြောသုတ်။ သံယုတ္တနိ-
ကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၁၁-
သုတ်။ သံ။ ၂။ ၁၄၇။

နိမ္မိဒါသံယုတ (တိ) [နိမ္မိဒါ + သံယုတ]
ဝိပဿနာဟူသော အာရုံရှိသော၊ ဝိပဿနာ
ကို အာရုံပြုသော။ နိမ္မိဒါသံယုတာ (အဘိ၊
ဝတာရ။ ၉၃၁) တိ ဝိပဿနာရမ္မဏာ။ ယင်း၊
ဋီ။

နိမ္မိဒါသဟဂတ (တိ) [နိမ္မိဒါ + သဟဂတ]
(အာရုံပြုသောအားဖြင့်) ငြီးငွေ့ - တတ် -
ကြောင်းဖြစ် - သော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့်
တကွဖြစ်သော၊ ငြီးငွေ့ - တတ် - ကြောင်း
ဖြစ် - သော ဝိပဿနာဉာဏ်လျှင် အာရုံရှိ
သော။ နိမ္မိဒါသဟဂတာ (အဘိ၊ ဝိ။ ၃၄၃။
ဒိ။ ၄။ ၃။ ၂၄၄) တိ နိမ္မိဒါသင်္ခါတေန
ဝိပဿနာဉာဏေန သဟဂတာ။ အဘိ၊ ၄။
၂။ ၄၀၀။ ဒိ။ ဋီ။ ၃။ ၂၈၃။ နိမ္မိဒါသဟဂတာ
(ပဋိသံ။ ၃၅) တိ ဝိပဿနာရမ္မဏာ။ ပဋိသံ။
၄။ ၁။ ၁၃၀။ (- နေတ္တိ။ ၁။ ၈။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၈၅။
နေတ္တိ။ ၄။ ၇၇။ အံ။ ဋီ။ ၂။ ၃၅၄။ အံ။ ဋီ။ ၃။
၁၄၄။)

နိမ္မိဒါသုတ္တ (န) [နိမ္မိဒါ + သုတ္တ] (၁)
နိမ္မိဒါသုတ်၊ ဗောဇ္ဈင် ၇-ပါးကို ပွားများအပ်၊
ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်သည်ရှိ
သော် စင်စစ် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ငြီးငွေ့
စိတ်ပျက်ခြင်း၊ တပ်မက်မှု 'ရာဂ' ကင်းခြင်း၊

ချုပ်ခြင်း၊ ငြိမ်းအေးခြင်း၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်း၊ သစ္စာ ၄-ပါးတရားကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကိုရခြင်း အကျိုးငှါဖြစ်၏-ဟု ဟောပြောသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၂-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၇၅။ (၂) နိမ္မိဒါသုတ်၊ ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄-ပါးကို ပွားများအပ်၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်သည်ရှိသော် စင်စစ် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ငြီးငွေ့ စိတ်ပျက်ခြင်း၊ တပ်မက်မှု 'ရာဂ' ကင်းခြင်း၊ ချုပ်ခြင်း၊ ငြိမ်းအေးခြင်း၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်း၊ သစ္စာ ၄-ပါးတရားတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကိုရခြင်း အကျိုးငှါဖြစ်၏-ဟု ဟောပြောသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၇-သုတ်၊ ၁-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၂၂၃။ (၃) နိမ္မိဒါသုတ်၊ ခန္ဓာကိုယ်၌ မတင့်တယ်ဟု ရှုလျက်နေခြင်း၊ စားသောက်အပ်သော အာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်-ဟု အမှတ်သညာရှိလျက်နေခြင်း၊ အလုံးစုံသောလောက၌ မွေ့လျော်ဖွယ်မရှိဟု အမှတ်သညာရှိလျက်နေခြင်း၊ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့၌ မမြဲဟု ရှုလျက်နေခြင်း၊ သေခြင်း၌ ဖြစ်သောအမှတ်သညာ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ကောင်းစွာတည်ခြင်း ဤတရား ၅-ပါးတို့ကို ပွားများအပ်၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုအပ်သည်ရှိသော် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ငြီးငွေ့စိတ်ပျက်ခြင်း၊ တပ်မက်မှု 'ရာဂ' ကင်းခြင်း၊ ချုပ်ခြင်း၊ ငြိမ်းအေးခြင်း၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်း၊ သစ္စာ ၄-ပါးတရားတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကိုရခြင်း အကျိုးငှါဖြစ်၏-

ဟု ဟောပြောသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ပဉ္စကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၇၃။

နိမ္မိဒါဟေတု (ပု) [နိမ္မိဒါ + ဟေတု] ငြီးငွေ့ခြင်း၏ အကြောင်း။ ဣဝ ပန နိမ္မိဒါ-ဟေတုတ္တာ သာသဝဓမ္မမေဝ အဓိပ္ပေတံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၆၅။ (- ဒိ၊ ၃။ ၉၈။)

နိမ္မိဒူပစာရ (ပု) [နိမ္မိဒါ + ဥပစာရ] ငြီးငွေ့ခြင်း၏ ဖြစ်ခြင်း။ နိမ္မိဒူပစာရော (နေတ္ထိ။ ၂၂) တံ နိမ္မိဒါပဝတ္တိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၈၇။ နိမ္မိဒါယ ဥပစာရော ပဝတ္တိတံ နိမ္မိဒူပစာရော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၂၅။

နိမ္မိဒူပနိသ (တိ) [နိမ္မိဒါ + ဥပနိသ] ငြီးငွေ့ခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော။ နိမ္မိဒူပနိသော ဝိရာဂေါ။ သံ၊ ၁။ ၂၆၉။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၆၆။

နိမ္မိဒ္ဓ (တိ) [နိ + ဝိ + တ] (၁) ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော။ (၂) ထုတ်ချင်းပေါက်သော။ (၃) ဖောက်ထွင်းအပ်သော။ (၁) စတုသစ္စံ နိမ္မိဒ္ဓံ ပဋိဝိဇ္ဈိတံ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၆။ (- ထေရ၊ ၃၀၂။) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (၃) နိမ္မိဒ္ဓဝေဝ - ကြည့်။

နိမ္မိဒ္ဓပိင်္ဂလ (တိ) [နိမ္မိဒ္ဓ + ပိင်္ဂလ] (၁) ထုတ်ချင်းပေါက်ကြောင်းသော၊ တခဲနက်ကြောင်းသော (မျက်စိ)။ (၂) ထုတ်ချင်းပေါက် ကြောင်းသောမျက်စိရှိသော၊ တခဲ

နက် ကြောင်သောမျက်စိရှိသော၊ သူ။
(ထုတ်ချင်းလျှိုကြောင်သော မျက်စိရှိသော။
ဇာတ်ဝတ္ထု၊ မြန်၊ ၄။ ၆၆၂။ ထုတ်ချင်းပေါက်
သော ကြော့သွေးသော အဆင်းရှိသော။
ဇာ၊ ၄။ သျှ၊ ၄။ ၂၈။ မွဲပြာသီမှောင် ကြောင်
သော မျက်စိရှိသော။ ရုပ်စုံဇာတ်ဝတ္ထု၊ ၂။
၆၀၈။ မျက်စိတဖက် ပျက်သော။ ဓမ္မ၊ ၄။
သျှ၊ ၂။ ၅၁၄။) (၁) နိမ္မိဒ္ဓပိင်္ဂလာနီ (ဇာ၊ ၄။
၂။ ၂၂၁) တိ ဝိနိမ္မိဒ္ဓပိင်္ဂလာနီ၊ ဧကဿန-
ကဋ္ဌာရဝဏ္ဏာနီတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၂၄၀။
(၂) အထေကော ပုရိသော နိမ္မိဒ္ဓပိင်္ဂလာ
တမ္မဒါဠိကော တေသံ သန္တိကံ ဂန္ဓာ။ ဓမ္မ၊
၄။ ၁။ ၄၀၅။ နိမ္မိဒ္ဓပိင်္ဂလ (ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၃) နှိ
အက္ခိမဏ္ဍလာနံ ဟေဋ္ဌိမဥပရိမဝသေန
နိမ္မိဒ္ဓါယ ပိင်္ဂလဝဏ္ဏဿ ပညာယနတာယ
နိမ္မိဒ္ဓပိင်္ဂလာ နာမ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၆။ ၅၁၄။
နိမ္မိဒ္ဓပိင်္ဂလာ (ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၂၉) တိ နိမ္မိဒ္ဓိတ္တာ
ဋ္ဌိတက္ခိပိင်္ဂလဝဏ္ဏော။ ဇာ၊ ၄။ ၂၂။ ၅၄၇။

နိမ္မိဒ္ဓဝိထိ (ထိ) [နိမ္မိဒ္ဓါ + ဝိထိ] ထုတ်ချင်း
ပေါက်လမ်းခရီး။ ပထဒ္ဓိယောတိ နိမ္မိဒ္ဓ-
ဝိထိယော။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၇၅။

နိမ္မိဒ္ဓဝေဝ (ပု) [နိမ္မိဒ္ဓ + ဝေဝ] ဖောက်ထွင်း
အပ်သော အပေါက်။ ဝဇီရေန နိမ္မိဒ္ဓ-
ဝေဝဿ ပုန အပတိပူရကံ ဝိယ အရဟ-
တ္တမဂ္ဂေန ဆိန္ဒာနံ ကိလေသာနံ ပုန
အနုပ္ပါဒေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အ၊ ၄။ ၂။ ၉၃။ အဘိ၊
၄။ ၃။ ၆၂။

နိမ္မိန္ဒ (တိ) [နိ + ဝိဒ + အ] ငြီးငွေ့သော
သူ။ နိမ္မိန္ဒ နက္ခယယံတော။ အ၊ ၂။

၂၁၁။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၅၂။ ဗဟိ ဒက္ခိဏဒ္ဓါရံ
ဂန္ဓာ နိမ္မိန္ဒော နိဝတ္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၇၇။ (-
မူလဋီ၊ ၂။ ၃၉။)

နိမ္မိန္ဒ (ကြိ) [နိ + ဝိဒ + အ + တိ] ငြီးငွေ့
လော၊ ပယ်စွန့်လော။ နိမ္မိန္ဒတိ - ကြည့်။

နိမ္မိန္ဒတိ (ကြိ) [နိ + ဝိဒ + အ + တိ] ပျင်းရိ
- ငြီးငွေ့ - ၏။ ပျင်းရိ - ငြီးငွေ့ - ကြောင်း
ဖြစ်သော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီဝိပဿနာဉာဏ်ကို
ရ၏။ ပယ်စွန့်၏။ ရူပသ္မိမ္မိ နိမ္မိန္ဒတိ။ ဝိ၊
၃။ ၂၀။ မ၊ ၃။ ၇၀။ သံ၊ ၁။ ၃၂၀၊ ၃၄၅။ သံ၊
၂။ ၁၈၊ ၄၁။ နိမ္မိန္ဒတိ (မ၊ ၁။ ၁၉၂) တိ ဥက္က-
ဏ္ဏတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ နိမ္မိန္ဒတိ ဒုက္ခေ
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂) တိ ခန္ဓပဉ္စကသင်္ခါတေ
ဒုက္ခေ နိမ္မိန္ဒတိ နိမ္မိဒါဉာဏံ ပဋိလဘတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁။ နိမ္မိန္ဒထာ (အံ၊ ၃။ ၁၉၁)
တိ ဥက္ကဏ္ဌထ ပဇဟထ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၆။
န နိမ္မိန္ဒေယျာ (ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၀) တိ န
နိမ္မိန္ဒေယျ န အလသေယျ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၅၃။
နိမ္မိန္ဒတိ - ဝိ၊ ၃။ ၄၅။ မ၊ ၂။ ၈၄။ မ၊
၃။ ၂၈၃၊ ၃၂၆။ သံ၊ ၁။ ၃၂၂။ သံ၊ ၂။ ၂၃၆။
အံ၊ ၁။ ၄၈၃။ အံ၊ ၃။ ၂၅၉၊ ၅၁၇။ အဘိ၊
က။ ၃၈၅။ ဓမ္မ၊ ၅၃။ နေတ္တိ၊ ၇၊ ၅၆။
ပေဋကော။ ၂၈၈၊ ၃၁၅။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၁။ ဒိ၊
၄။ ၂။ ၃၄၈၊ ၃၆၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၈။ မ၊ ၄။ ၄။
၂၀၈။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၄။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၇။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၆၄။ ဓမ္မ၊
၄။ ၂။ ၂၅၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၁၀။ ထေရ၊ ၄။

၂။ ၂၅၄။ အပါ ဌာ ၂။ ၂၈၇။ စရိယာ၊ ဌာ
၂၈၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၉။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၉၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၄။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၆၅၊ ၄၅၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၁၆၊ ၁၄၄။ နေတ္တိ၊ ၆၂၊ ၃၂၃။ နိမ္မိဒ္ဓန္တိ —
သံ၊ ၂။ ၂၅၊ ၂၄၄။ ထေရီ၊ ဌာ၊ ၂၈၆။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၀၇။ နိမ္မိဒ္ဓာမိ — အံ၊ ၃။ ၂၅၉၊ ၅၁၇။ နိမ္မိဒ္ဓ
— (နိ + ဝိဒ + အ + တိ) — မ၊ ၁။ ၄၁၅။
ထေရီ၊ ၃၆၇။ သံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၇၆။ သံ၊ ဌာ၊ ၃။ ၅၈။
ထေရီ၊ ဌာ၊ ၂။ ၅၀၄။ နိမ္မိဒ္ဓိယ — ဣတိဝုတ်။
၂၁၈။ ဣတိဝုတ်၊ ဌာ၊ ၁၄၆-၇။ နိမ္မိဒ္ဓေယျ
— သံ၊ ၁။ ၃၁၉။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၊ ၂၉၊ ၂၇၂။
နေတ္တိ၊ ၁၂၃။ မိလိန္ဒ၊ ၃၁၁။ သံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၉၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉၅။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၈၄၊ ၄၇၆။ ဇာ၊
ဌာ၊ ၄။ ၂၆၉။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၅။ ၃၉၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၀၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၅။ နိမ္မိဒ္ဓေယျ — သံ၊
၁။ ၃၈၂။ သံ၊ ၂။ ၂၅၊ ၅၈၊ ၂၄၄။ အံ၊ ၁။
၂၆၂။ နိမ္မိဒ္ဓိ — ထေရီ၊ ၃၈၂။ ထေရီ၊ ဌာ၊
၃၄၊ ၈၉။

နိမ္မိဒ္ဓိယ (ကြိ) [နိ + ဝိဒ + အ + ယ] ငြီး
ငွေကြကုန်လော့၊ ပယ်စွန့်ကြကုန်လော့။
နိမ္မိဒ္ဓိတိ - ကြည့်။

နိမ္မိဒ္ဓန (န၊ ထိ) [နိ + ဝိဒ + အ + ယ] ငြီး
ငွေခြင်း။ ဂဟဏေ နိမ္မိဒ္ဓနံ ဝိယ နိမ္မိဒါ-
နုပဿနာဉာဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၀။ ဥပေက္ခ-
ကတာယ ကတော နိမ္မိဒ္ဓနာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၄၁။ (- အဘိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၄၀၀။ ပဋိသံ၊ ဌာ၊ ၁။
၂၉။ ထေရီ၊ ဌာ၊ ၂။ ၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၄။ အံ၊ ဋီ၊
၂။ ၄။)

နိမ္မိဒ္ဓနတ္ထ (ပု) [နိမ္မိဒ္ဓန + အတ္ထ] ငြီးငွေ
ခြင်းအကျိုး၊ မမွေ့လျော်ခြင်းအကျိုး၊ ငြီး
ငွေကြောင်းဖြစ်သော နိမ္မိဒါနုပဿနာဉာဏ်
(ကို ရခြင်း) အကျိုး။ နိမ္မိဒ္ဓနတ္ထာယ (အံ၊
ဌာ၊ ၁။ ၃၆၅) တိ အနဘိရမနတ္ထာယ။ အံ၊ ဋီ၊
၁။ ၂၂။ နိမ္မိဒ္ဓနတ္ထာယာ (သံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၃၂) တိ
နိမ္မိဒါနုပဿနာပဋိလာဘာယ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၉။ (- အပါ၊ ၂။ ၂၅၅။ ဒိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၆၄၊
၃၃၁။ မ၊ ဌာ၊ ၃။ ၁၀၀။ အံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၃၈။
ဣတိဝုတ်၊ ဌာ၊ ၁၇၁။ ထေရီ၊ ဌာ၊ ၈၇။ ဒိ၊ ဋီ၊
၂။ ၂၃၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၄။

နိမ္မိဒ္ဓနသမတ္ထ (တိ) [နိမ္မိဒ္ဓန + သမတ္ထ] ငြီး
ငွေခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော။ နိမ္မိဒ္ဓနသမတ္တာ
ဟုတ္တာ တိက္ခာ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ဌာ၊ ၂။
၂၄၇။

နိမ္မိဒ္ဓနာကာရ (ပု) [နိမ္မိဒ္ဓန + အာကာရ]
ငြီးငွေခြင်း အခြင်းအရာ။ နိမ္မိဒါနုပဿနာ
(သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၀၉။
မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၅။) ကြည့်။

နိမ္မိဒ္ဓန္တိ (တိ) [နိ + ဝိဒ + အ + အန္တိ၊ ထိ ဌာ
နိမ္မိဒ္ဓန္တိ] ငြီးငွေသော၊ သူ။ နိမ္မိဒ္ဓ
ဝိရဇ္ဇတိ။ မ၊ ၂။ ၁၆၈။ သံ၊ ၁။ ၃၂၀၊ ၃၂၂၊
၃၄၅။ သံ၊ ၂။ ၁၈၊ ၁၉။ ပဋိသံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၇၅။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၄။ နိမ္မိဒ္ဓန္တော နန္တိ ဖဇာတိ။
ပဋိသံ၊ ၅၅၊ ၁၇၆၊ ၄၀၆။ သံ၊ ဌာ၊ ၃။ ၂၁၅။
အဘိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၀၉။ နိမ္မိဒ္ဓန္တိဇာဟံ တတော
ပရံ ဝိရာဂံ အာပဇ္ဇိ။ ထေရီ၊ ဌာ၊ ၃၄။

နိမိတ္တန္တော (ပု၊ ပ၊ ၈) — နေတ္တိ။ ၇၅။
ပေဋကော။ ၁၈၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၃၂။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၂။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၇၀။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၃၀၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၄။
၂၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၂၊ ၂၇၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
၂၈၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၃။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
၂၈၈။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၉၊ ၁၇၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၂၄၀၊ ၂၄၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၉၊ ၂၂၁။ နေတ္တိ၊ ဝိ။
၉၅၊ ၃၂၃။ နိမိတ္တန္တော (ပု၊ ပ၊ ၈) — ဣတိဝုတ်၊
ဌ၊ ၁၄၆။ နိမိတ္တန္တဿ (ပု၊ ဆ၊ ၈) — ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၂။

နိမိတ္တိ (ကြိ) [နိ + ဝိဒ + အ + အိ] ငြီး
ငွေ့ကုန်၏။ ပယ်စွန့်ကုန်၏။ နိမိတ္တိတိ -
ကြည့်။

နိမိတ္တမာန (တိ) [နိ + ဝိဒ + အ + မာန]
ငြီးငွေ့သော၊ သူ။ သမ္မာ နိမိတ္တမာနော
(အံ၊ ၃။ ၂၉၇) တိ အာဒိသု ပန သမ္မာ
ဟေတုနာ နယေန နိမိဒါနုပဿနာယ
နိမိတ္တန္တော ဥက္ကဏ္ဌန္တော။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၂။
(- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၈။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၇။)

နိမိတ္တမာနသ (တိ) [နိမိတ္တ + မာနသ] ငြီး
ငွေ့သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ ဗောဓိသတ္တာ
ကိရ ဒိဃာယုကဒေဝလောကေ ဌိတာ
နိမိတ္တမာနသာ ဟောန္တိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀။

နိမိတ္တဟဒယ (တိ) [နိမိတ္တ + ဟဒယ] ငြီး
ငွေ့သော စိတ်နှလုံးရှိသော၊ သူ။ ဥပကေ
ပန ပက္ကန္တေ နိမိတ္တဟဒယာ စာပါ ဒါရကံ

အယျကဿ နိယျာဒေတွာ။ ထေရီ၊ ဌ။
၂၃၁။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၃။)

နိမိန္ဒာမိ (ကြိ) [နိ + ဝိဒ + အ + မိ] ငြီး
ငွေ့၏။ ပယ်စွန့်၏။ နိမိန္ဒာတိ - ကြည့်။

နိမိန္ဒိ (ကြိ) [နိ + ဝိဒ + အ + ဣ] ငြီး
ငွေ့ပြီ။ ပယ်စွန့်ပြီ။ နိမိန္ဒာတိ - ကြည့်။

နိမိန္ဒိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝိဒ + အ + တဗ္ဗ] ငြီး
ငွေ့ - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော
(တရား)။ နိမိန္ဒိတဗ္ဗယေဝ ဝတ နိမိဒါ-
ဉာဏံ နိမိန္ဒံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၉။

နိမိန္ဒိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိဒ + အ + တုံ] ငြီး
ငွေ့ခြင်းငှါ၊ ငြီးငွေ့ကြောင်းဖြစ်သော (ဝုဋ္ဌာ-
နဂါမိနိဝိပဿနာ) ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ၊
နိမိဒါဉာဏ်ကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ။ အလမေဝ
သဗ္ဗသင်္ခါရေသု နိမိန္ဒိတုံ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၆၁။ သံ၊
၁။ ၃၉၇။ အံ၊ ၂။ ၄၇၄၊ ၄၇၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၅။
ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၇။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၅။ နိမိန္ဒိတု
(စူဠနိ၊ ၁၃၆) နိ ဥက္ကဏ္ဌိတုံ။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၃၃။
နိမိန္ဒိတုံ နိမိဒါဉာဏံ ဥပ္ပါဒေတုံ န သမတ္တော။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၆။ (- သံ၊ ၁။ ၃၂၁။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၆၉။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၁၊ ၂၄၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၈။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၈၊ ၃၁၁။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၅၊ ၁၀၆။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၁။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၈။)

နိမိန္ဒိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိဒ + အ + တွာ]
ငြီးငွေ့၍၊ နိမိန္ဒိတွာ ဝိရုဇန္တိ။ ထေရီ၊ ၄၃၅။
(- မိလိန္ဒ၊ ၂၃၈။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၁။ ထေရီ၊

ဌ။ ၂။ ၃၀၀။ ဇာ။ ဌ။ ၂။ ၃၉၅။ ဇာ။ ဌ။ ၅။
၁၂၉။ မ။ ငို။ ၂။ ၂၇၃။ သံ။ ငို။ ၂။ ၃၂၆။)

နိမ္မိတ္တောန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိဒ + အ + တွာန]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိမ္မိန္ဒယ သံသာရေ။
အပါ။ ၂။ ၂၇၁။

နိမ္မိန္ဒယ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိဒ + အ + တွာ]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိမ္မိန္ဒယ ကာရိဿ
(ဇာ။ ၂။ ၄) နိမ္မိတ္တော ဥက္ကဏ္ဍိတာ ကရော-
န္တဿ။ ဇာ။ ဌ။ ၅။ ၁၂၉။ (- အပါ။ ၂။ ၁၁၇။
ထေရ။ ဌ။ ၂။ ၆၃။)

နိမ္မိန္ဒယျ (ကြိ) [နိ + ဝိဒ + အ + ဧယျ]
ငြီးငွေ့ရာ၏။ ပယ်စွန့်ရာ၏။ နိမ္မိန္ဒတိ -
ကြည့်။

နိမ္မိန္ဒယျံ (ကြိ) [နိ + ဝိဒ + အ + ဧယျံ]
ငြီးငွေ့ကုန်ရာ၏။ ပယ်စွန့်ကုန်ရာ၏။
နိမ္မိန္ဒတိ - ကြည့်။

နိမ္မိန္ဒ (တိ) [နိ + ဝိဒ + တ။ ကစွည်း။ ၅၈၂။
၇။ ၆၃၁။ နိရတ္တိ။ ၇၅၂။ (နိဝိဏ္ဏ - သံ၊
ဏိဝိဏ္ဏ - ဖြာ)] (၁) ငြီးငွေ့သော။ (၂)
တပ်မက်ခြင်းကင်းသော။ သူ။ (၁) ငြီး
ငွေ့သော။ (၂) တပ်မက်ခြင်းကင်းသော။
သူ။ (၁) နိမ္မိန္ဒဿ (နိမ္မိန္ဒဿ၊ သိ၊ က)
ဘိက္ခဝေ ဝိရတ္တဿ န စေတနာယ
ကရဏိယံ။ အံ၊ ၃။ ၂၅၉။ ဧကဝိဟာရေ
နိမ္မိန္ဒော ဥက္ကဏ္ဍိတာ ဟုတွာ။ အပါ။ ဌ။ ၂။
၂၉။

နိမ္မိန္ဒော (ပု၊ ပ၊ ဧ) — မိလိန္ဒ။ ၂၃၈။
ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၅၀။ သံ၊ ဌ။ ၂။ ၂၉၁။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။
၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၀၊ ၃၃၀။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၇၀။
သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၆။ ၇၄၊ ၈၅၊ ၉၇။ ထေရ။ ဌ။ ၂။
၂၅၁။ အပါ။ ဌ။ ၁။ ၁၈၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၂၈၀။
စရိယာ၊ ဌ။ ၁၈၆။ ၁၉၁။ ဇာ။ ဌ။ ၁။ ၃၆၉။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၃၊ ၃၅၃။ နိမ္မိန္ဒ (န၊ ပ၊ ဧ)
— ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၉။ နိမ္မိန္ဒ (ထိ၊ ပ၊ ဧ) —
အပါ။ ၂။ ၂၂၈။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၁၉၁။ နိမ္မိန္ဒ (ပု၊
ပ၊ ဗ) — မ၊ ဌ။ ၃။ ၁၀၀။ နိမ္မိန္ဒဿ (ပု၊ ဆ၊
ဧ) — ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၉။
(၂) နိမ္မိန္ဒ (ထေရိ၊ ၄၃၁) တိ ဝိရတ္တာ။
ထေရိ၊ ဌ။ ၂၉၁။

နိမ္မိန္ဒမာနသ (တိ) [နိမ္မိန္ဒ + မာနသ] ငြီး
ငွေ့သော စိတ်ရှိသော။ သူ။ ရာဇာ တတ္ထ
ဝါသေန နိမ္မိန္ဒမာနသော ဂမနဇ္ဈာသယံ
ပကာသေတိ။ ပေတ၊ ဌ။ ၁၄၇။

နိမ္မိန္ဒရူပ (တိ) [နိမ္မိန္ဒ + ရူပ] ငြီးငွေ့ခြင်း
သဘောရှိသော။ သူ။ တေပိ နိဂဏ္ဌေသု
နာဋပုတ္တိယေသု နိမ္မိန္ဒရူပါ (နိမ္မိန္ဒရူပါ။ သျှ၊
ကံ၊ က) ဝိရတ္တရူပါ။ ဒိ၊ ၃။ ၉၇။ မ၊ ၃။ ၃၂။
နိမ္မိန္ဒရူပါတိ ဥက္ကဏ္ဍိတသဘာဝါ။ ဒိ၊ ဌ။ ၃။
၈၉။ မ၊ ဌ။ ၄။ ၂၂။ (- ဝိမာန၊ ဌ။ ၁၉၁။
ထေရ။ ဌ။ ၁။ ၃၂၄။ နေတ္ထိ၊ ငို။ ၁၁၂။)

နိမ္မိန္ဒသဗ္ဗဘဝ (တိ) [နိမ္မိန္ဒ + သဗ္ဗဘဝ] ငြီး
ငွေ့သော အလုံးစုံသော ဘဝရှိသော။ အလုံး
စုံသော ဘဝ၌ ငြီးငွေ့သော။ သူ။ အရိယာ
ကတကိစ္စာ သုဋ္ဌ နိမ္မိန္ဒသဗ္ဗဘဝါပိ စိရတရံ

လောကေ ပရဟိတာယ တိဋ္ဌန္တိ။ အနုဋီ၊
၁။ ၁၁၈။

နိဗ္ဗိန္ဒဟဒယ (တိ) [နိဗ္ဗိန္ဒ + ဟဒယ] ငြီး
ငွေ့သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ နာဋကနံ
ဝိပ္ပကာဇံ ဒိသ္မာ နိဗ္ဗိန္ဒဟဒယော ဆန္တံ
ဥဋ္ဌာပေတွာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၅၄။ (- သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၀။)

နိဗ္ဗိရဇ္ဈ (တိ) [နိ + ဝိရဇ္ဈ] ချွတ်ချော် -
ချွတ်ယွင်း - ခြင်း မရှိသော၊ သူ။ နိဗ္ဗိရဇ္ဈော
ဘော အမှာကံ ရာဇာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၆၈။

နိဗ္ဗိရောဓ (တိ) [နိ + ဝိရောဓ] ဆန့်ကျင်
ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော။ ဧတ္ထ နိဗ္ဗိ-
ရောဓေတိ ? န။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၃။

နိဗ္ဗိဝရ (တိ) [နိ + ဝိဝရ] အပေါက် -
အကြား - မရှိသော။ တတ္ထ ဒွါရဝါတပါနာနိ
သုဖုသိတကဝါဋာနိ အဟေသု နိဗ္ဗိဝရနိ။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၆။ (- ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၅၆။ ဒိ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၉၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၅။
အနုဋီ၊ ၂။ ၂၆။)

နိဗ္ဗိဝါဒ (တိ) [နိ + ဝိဝါဒ] ဆန့်ကျင်ဖက်
ပြောဆို - ငြင်းခုံ - ခြင်း မရှိသော။
အတ္တနော နိဗ္ဗိဝါဒတိ ဒဿေန္တော။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၆၀။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၆၇။

နိဗ္ဗိ(ဓမ္မ)သ (ပု) [နိ + ဝိသ + အ] လခံ
ရိက္ခာ၊ လခာနိက္ခာ၊ အခ၊ လခ၊ ကုလိခ။

နိဗ္ဗိသ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၉) နိဗ္ဗိသံ ဝေတနံ
ပဋိကခိန္တော ဘတပုရိသော ယထာ။ ဒိ၊ ဋီ၊
၂။ ၃၅၃။ နိဗ္ဗိသော ဝေတနံ မူလျံ။ ဓာနိ။
၅၃၁။ (- သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၆။)

နိဗ္ဗိသ (တိ) [နိ + ဝိသ။ (နိဝိဓ - သံ၊
ဏိဝိသ - ပြ)] ကင်းသော အဆိပ်ရှိ
သော၊ အဆိပ် - ကင်း - မရှိ - သော၊ သူ။
(က) ခေါသဟူသော အဆိပ် - ကင်း - မရှိ
- သော၊ သူ။ (ခ) မာနဟူသော အဆိပ် -
ကင်း - မရှိ - သော၊ သူ။ ဓံ ပုရိသံ
ဩသဓေတိ စ မန္တေတိ စ နိဗ္ဗိသံ အရောက်
ကတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၉။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၂၇၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၂။) (က) နေပါလကော
ဟတ္ထိတိ ဧဝမာဒယော ဒမိတာ နိဗ္ဗိသာ
ကတာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၁။
နိဗ္ဗိသာ ကတာ ဒေါသဝိသဿ ဝိနောဒ-
နေန။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၉၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၅။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀။ ထေရု
ဌ၊ ၂။ ၅၀၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၄။) (ခ) သော၊
တာဒိသော ပရံ ဒမေဿတိ နိဗ္ဗိသံ
ကရိဿဏိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၇။ (- သုတ္တနိ၊ ဌ၊
၁။ ၃၅။)

နိဗ္ဗိသကံ (တိ) [နိ + ဝိသကံ။ (နိဝိဓကံ -
သံ၊ ဏိဝိသကံ - ပြ)] (၁) ရွံ့ရှားခြင်း
ကင်း - ရဲတင်း - ရဲဝံ့ - သော၊ သူ။
(ကြောက်ခြင်းကင်းသော၊ သူ။ ပြာ၊ ဓာနိ။)
(၂) ရွံ့ရှား - ယုံမှား - ခြင်း ကင်းသော၊
သူ။ (၃) သော ဃရသာမိကော ဝိယ
နိဗ္ဗိသကော ပဝိသိတုမာရဇ္ဈေ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊

၁။ ၅၄။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၅။ (- သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၃။) (၂) ဗဟိ အတွော နိဗ္ဗိသကာ အန္တောယေဝ ပဝိသိတွာ အန္တသံသု။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၁။

နိဗ္ဗိသန္တ (တိ) [နိ + ဝိသ + အန္တ] (၁) အာထုတ်သော။ (၂) သက်ဝင်သော၊ ရသော။ (၁) နိဗ္ဗိသံ ဘတကော ယယာ။ ဝေရ၊ ၃၀၇၊ ၃၁၄၊ ၃၄၅။ မိလိန္ဒ၊ ၄၅။ ဥဒါန၊ ၁၅၀၊ ၃၈၈။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၁။ အထရ၊ ၄၂။ ၂၁၅၊ ၂၄၀။ ဗဟိနိ၊ ဌ၊ ၃၀၅။ နိဗ္ဗိသ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၉) နိ ယဿ ပန တံ ကမ္မဖလံ နိဗ္ဗိသန္တော နိယုဉ္ဇန္တော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၃။ (- ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၇။) (၂) အနိဗ္ဗိသန္တ - ကြည့်။

နိဗ္ဗိသမာန (တိ) [နိ + ဝိသ + ဧက + မာန] ဖြစ်စေသော ဆည်းပူးသော၊ သူ။ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ကဟာပဏသတံ ကဟာပဏသဟဿံ နိဗ္ဗိသမာနော လန္တလန္တံ နိက္ခိပန္တော။ အံ၊ ၃။ ၃၂၂။ နိဗ္ဗိသေယျ - နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

နိဗ္ဗိသယ (တိ) [နိ + ဝိသယ။ (နိဝိဓယ - သံ၊ ကိဝိသယ - ပြာ)] တည်ရာ (နိုင်ငံ) မရှိ - ကင်း - သော၊ တည်ရာ (နိုင်ငံ) မှ နှင်ထုတ်ခံရသော၊ သူ။ အမစ္စာ တံ နိဗ္ဗိသယံ အကံသု။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၄။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၆။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၆။)

နိဗ္ဗိသိဋ္ဌ (တိ) [နိ + ဝိသိဋ္ဌ။ (နိဝိဂိဗ္ဗ - သံ၊ ကိဝိသိဋ္ဌ - ပြာ)] ထူးထွေ - ကွဲပြား - ခြားနား - ခြင်း မရှိသော၊ တူသော၊ သူ။ မဇ္ဈေ ဘိန္နသုဝဏ္ဏနိက္ခံ ဝိယ နိဗ္ဗိသိဋ္ဌော။ သိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၉။ (- မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၁၃။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀။)

နိဗ္ဗိသိဋ္ဌဝိရိယ (တိ) [နိဗ္ဗိသိဋ္ဌ + ဝိရိယ။ (နိဝိဂိပုဗ္ဗိယံ - သံ)] ထူးထွေ - ကွဲပြား - ခြားနား - ခြင်း - မရှိသော လုံ့လ 'ဝိရိယ' ရှိသော၊ သူ။ သမ္ပပ္ပဓာနာ နိဗ္ဗိသိဋ္ဌဝိရိယာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၅။

နိဗ္ဗိသိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝိသ + အ + သန္တိ] မသက်ဝင်ကုန်လတ်၊ မရကုန်လတ်။ ပရိစ္ဆေဿန္တိတိ (ရိဉ္စိဿန္တိ၊ က) နိဗ္ဗိသိဿန္တိ။ (နိဝဇ္ဇေဿန္တိ ?)။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၂။

နိဗ္ဗိသေယျ (ကြိ) [နိ + ဝိသ + အ + ဧက + ယျ] ဖြစ်စေရာ၏၊ ဆည်းပူးရာ၏။ နိဗ္ဗိသေယျာ (အံ၊ ၃။ ၃၂၁) တိ ဥပ္ပါဒေယျ အာစိနေယျ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၂။

နိဗ္ဗိသေဝန (တိ) [နိ + ဝိသေဝန။ နိ + ဝိ + သေဝ + ယျ။ နိဗ္ဗိသေဝန (ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၉၅) နိ နိဝိသံ၊ နိတ္တေဇန္တိ အတ္တော၊ ဝိသေဝနသဒ္ဓေါ ဝိသသဒ္ဓ ပရိယာယော၊ အထ ဝါ၊ ဝိသေဝေန သေဝိယတေတိ ဝိသေဝနော၊ အတေဇေန္တပုဂ္ဂလော၊ နိဝိသေဝနော နိဗ္ဗိသေဝနော၊ အတေဇေန္တပုဂ္ဂလော။ ဇာ၊ ဌ၊

၂၁။ ၅၃၇။] (၁) ကင်းသော (ရာဂ
အစရှိသော) အဆိပ်ရှိသော၊ (ရာဂအစရှိ
သော) အဆိပ် - မရှိ - ကင်း - သော။ (၂)
ကင်းသော ထိုးဆွခြင်းရှိသော၊ ထိုးဆွခြင်း
- မရှိ - ကင်း - သော။ (၃) ကင်းသော
တုန်လှုပ်ခြင်း ရှိသော၊ တုန်လှုပ်ခြင်း - မရှိ
- ကင်း - သော။ (၄) ကင်းသော အထူးအား
ဖြင့် မှီဝဲခြင်းရှိသော၊ အထူးအားဖြင့် မှီဝဲခြင်း
- မရှိ - ကင်း - သော။ (၅) ကင်းသော
ဆန့်ကျင်ဖက် (အားဖြင့် မှီဝဲရခြင်း) ရှိသော၊
ဆန့်ကျင်ဖက် (အားဖြင့် မှီဝဲရခြင်း) - မရှိ
- ကင်း - သော။ (၆) ချုပ်ငြိမ်းပြီးသော
ကိလေသာအဆိပ်ရှိသော၊ သူ။ (ဖောက်ပြန်
စွာ မှီဝဲရခြင်း မရှိသော၊ ယဉ်ကျေးသော။
ပခုက္ကူ၊ ဒီ၊ ဌ၊ သျှ။ မာန် 'မာန်' - မရှိ - ကင်း
- သော။ နေရင်း၊ ဒီ၊ ဌ၊ သျှ။)

(၁) နိဗ္ဗိသေဝနဌ (သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၆)
ကြည့်။ ဒေါင်ကွင်းလည်းကြည့်။ (၂) (၃)
နိဗ္ဗိသေဝန (ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၆) ၏ ဝိဂတတု-
ဒနံ၊ မာနုဒပုဝသေန အပဂတပရိပ္ပန္နနံ
အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၈။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၂၀၇။ (၃) နိဗ္ဗိသေဝနာန (သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၅)
၏ံ ပရိပ္ပန္နနရဟိတာနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၀။ (၄)
ဒေါင်ကွင်းကြည့်။ (၅) နိဗ္ဗိသေဝန (မ၊ ဌ၊
၃။ ၁၄၉) ၏ ဝိဂတဝိသုကာယိကံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၀၄။ (၆) နိဗ္ဗိသေဝနော (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၃)
တံ နိရုဒ္ဓကိလေသဝိသေဝနော (ဝိရုဒ္ဓ-
ကိလေသနိသေဝနော၊ က)။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။
(- မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၁။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၆။ သံ၊ ဌ၊
၃။ ၆၇။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၃။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊

၂။ ၉၅။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၉၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၄။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၆။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၃။ စရိယာ၊
ဌ၊ ၁၁၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၊ ၃၆၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။
၁၉၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၅။ ဇာ၊ ဌ၊
၆။ ၁၆၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၄၈၊ ၁၅၁။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၉၁၊ ၃၀၄။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၁၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၂၅၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၆။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၃၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၂၉။)

နိဗ္ဗိသေဝနဌ (ဣ) (ပ) [နိဗ္ဗိသေဝန + အတ္ထ]
(ရာဂအစရှိသော) အဆိပ်မှကင်းသည်၏
အဖြစ်ဟူသော - အနက် - သဘော။
အရဟတ္တမဂ္ဂက္ခန္ဓာ အတ္တနော နိဗ္ဗိသေဝ-
နတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၄။ နိဗ္ဗိသေဝန-
ဌော (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၆) တံ ရာဂါဒိဝိသဝိဂတ-
ဘာဝေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၆။

နိဗ္ဗိသေဝနတ္ထ (ပ) [နိဗ္ဗိသေဝန + အတ္ထ]
(က) တုန်လှုပ်မှု - မရှိ - ချုပ်ငြိမ်း - သည်
၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုး။ (ခ) (ရာဂအစ
ရှိသော) အဆိပ်ကင်းသည်၏ အဖြစ်ဟူ
သော - အနက် - သဘော။ (က) နိဗ္ဗိ-
သေဝနတ္ထာယ (သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၇) တံ ဝိသေ-
ဝနဿ ဝိပ္ပန္နိတဿ နိရောဓနာယ။ သံ၊ ဋီ၊
၂။ ၃၃၀။ (ခ) အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။

နိဗ္ဗိသေဝနဘာဝါပါဒန (န) [နိဗ္ဗိသေဝနဘာဝ
+ အပါဒန] ဆန့်ကျင်ဖက်အားဖြင့် မှီဝဲ
ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း၊
ယဉ်ကျေးသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း။

မာနဒဗ္ဗနိဗ္ဗဒနေန နိဗ္ဗိသေဝနဘာဝါပါဒနိဗ္ဗိ
ဒမနမေဝ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၃။ (- ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၆၄။
သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၇၄။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၈၈။)

နိဗ္ဗိသေဝနဘာဝုပဂမန (န) [နိဗ္ဗိသေဝနဘာဝ
+ ဥပဂမန] ဆန့်ကျင်ဖက်အားဖြင့် မှီဝဲ
ခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်း၊
ယဉ်ကျေးသည်၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်
ခြင်း။ သန္တမာနသ (ဥဒါန၊ ၄။ ၇၈။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၃၀၀) ကြည့်။

နိဗ္ဗိသေသ (တိ) [နိ + ဝိသေသ။ (နိဝိဇ္ဇေ
- သံ၊ ကိဝိသေသ - ပြာ၊ နိဝိသေသ - အဒ္ဓ
မာဂဓိ)] ထူးထွေ - ကွဲပြား - ခြားနား
- ခြင်းမရှိသော၊ (ကြိ၊ ဝိ - မရှိအောင်။
ဘဝပ္ပဓာန် - မရှိသည်၏အဖြစ်။) ပုရိသော
အခနော ဟိနဇ္ဈော နိဗ္ဗိသေသော
ပရိဟာယတိ ယသတော။ မိလိန္ဒ။ ၂၄၃။
သဗ္ဗတ္ထ နိဗ္ဗိသေသောယေဝ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၂။
(- အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၄၃၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၃၅။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၃၁။ ပေတ၊ ၄။ ၂၂၇၊ ၂၄၀။
စရိယာ၊ ၄။ ၃၂၀။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၁။ ဇာ၊ ၄။
၅။ ၃၆၆။ ဝဇီရ၊ ၄၉၅-၈။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၄၅။
သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၈၇။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၀၂။ သံ၊ ငို၊
၂။ ၁၃၈။) (အဇ္ဈတ္တိကဓမ္မေ ဗာဟိရက-
ဓမ္မေ စ နိဗ္ဗိသေသံ (မရှိအောင်၊ ကြိ၊ ဝိ)
ပရိဇာနန္တော။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၀၈။ (- မ၊ ငို၊ ၃။
၂၃။) ယဒိ ဇဝံ တံ နိဗ္ဗိသေသမေဝ (အဖြစ်၊
ဘာဝပ္ပဓာန်။) အာပဇ္ဇတိ။ ဝဇီရ၊ ၂၅၂။)

နိဗ္ဗိသေသက (တိ) [နိဗ္ဗိသေသ + က။
နိဝိဇ္ဇေက - သံ] ထူးထွေ - ကွဲပြား

- ခြားနား - ခြင်းမရှိသော (ပဲနောက်စ
သည်။) ရဉာ မုဂ္ဂံ မာသေန နိဗ္ဗိသေသကံ
ကရောန္တေန ဝိယ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၉၅။

နိဗ္ဗိရိယ (တိ) [နိ + ဝိရိယ။ (နိဝိယံ - သံ)]
အားထုတ်မှု 'ဝိရိယ' မရှိသော၊ ပျင်းရိသော၊
သူ။ ကုသိတောတိ နိဗ္ဗိရိယော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၂၅၈။

နိဗ္ဗုဇ္ဈန္တိ (ကြိ) [နိ + ယုဇ + ယ + အန္တိ။ ယ
ကို ဝ ပြု၊ ဝ ကို ဗပြု။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၉၄၊
၈၀။ နိ + ဗုဓိ + ယ + အန္တိ။ နိတိ၊ ဇာ။
၃၁၉။ နိ + ဝုဓိ + ယ + အန္တိ။ ဇာတွတ္ထ။]
(က) ထိုးသတ် - ပုတ်ခတ် - ကြကုန်၏။
(ခ) ညှင်းဆဲကြကုန်၏။ လက်ပမ်းလုံးကုန်၏။
နိဗ္ဗုဇ္ဈန္တိ (ဝိ၊ ၁။ ၂၇၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂၃၊ ၂၅) တိ
မလ္လယုဒံ ကရောန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၅။

နိဗ္ဗုဇ္ဈိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ယုဇ + ယ +
ဿန္တိ] (က) ထိုးသတ် - ပုတ်ခတ် - ကြ
ကုန်လတ်။ (ခ) ညှင်းဆဲကြကုန်လတ်။
လက်ပမ်းလုံးကုန်လတ်။ နိဗ္ဗုဇ္ဈိဿန္တိပိ။ ဝိ၊
၁။ ၂၇၈။ ဝိ၊ ၄။ ၂၈။

နိဗ္ဗုတ (တိ) [နိ + ဝရ + တ။ (နိဋ္ဌိတ - သံ၊
ကိဇ္ဈုအ - ပြာ၊ နိဇ္ဈုရ - အဒ္ဓမာဂဓိ)]
ငြိမ်းအေးသော၊ ငြိမ်းချမ်းသော။ (က)
(ပကတိ အပူငွေ့မှ) ငြိမ်းအေးပြီးသော။ (ခ)
(ကိလေသာအပူမှ) ငြိမ်းအေး - ငြိမ်းချမ်း -
သော။ (ဂ) (ရာဂ အစရှိသော မိ ၁၁-ပါး
တို့မှ) - ငြိမ်းအေး - ငြိမ်းချမ်း - သော။

(ဃ) ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူပြီးသော၊
ခန္ဓာငြိမ်းအေး ပြီးသော။

(က) သီတံ နိဗ္ဗာတံ တုလာယ
တုလေယျ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၆၇။ နိဗ္ဗာတန္တိ ဝူပ-
သန္တတေဇံ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၀။ (ခ) သီတိ-
ဘူတောသ္မိ နိဗ္ဗာတော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၂။ အဘိ၊
က။ ၂၁၈။ ဝိမာန။ ၁၁၄။ ပေတ။ ၁၄၇။
အပ၊ ၁။ ၃၄၆။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃။ ပေတ၊ ၄။ ၃၉။
သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၃၀။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၀။
ကိလေသာနယေဝ နိဗ္ဗာတတ္တာ နိဗ္ဗာတော။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၅။ ကိလေသနိဗ္ဗာနေန နိဗ္ဗာတော။
ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၅။ သံကိလေသပရိဋ္ဌာဟာ-
ဘာဝေန နိဗ္ဗာတော သီတိဘူတော။ ထေရ၊
၄။ ၂။ ၄၅၁။ (- မ၊ ၂။ ၄၁၀-၁။ ဗ၊ ၄။ ၃။
၂၉၉၊ ၃၀၀။)

(ဂ) ဝိဝဇ္ဇာ ကုသို နိဗ္ဗာတော ဂိနိ။
သုတ္တနိ။ ၂၈၂။ နိဗ္ဗာတောတိ ဥပသန္တော
.... ယေန ဟိ ဧကာဒသဝိဓေန အဂ္ဂိနာ
သဗ္ဗမိဒံ အာဒိတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။

(ဃ) န ဇီဝတိ၊ န မတော၊ န
နိဗ္ဗာတော။ ဝိ၊ ၅။ ၃၇၃။ တိဋ္ဌန္တေ နိဗ္ဗာတေ
စာပိ။ ဝိမာန။ ၆၆။ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနေန နိဗ္ဗာတေ
သတိ။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။ (- ထေရ၊ ၃၆၃။
အပ၊ ၁။ ၆၀၊ ၉၈-၉၊ ၁၈၈၊ ၂၄၃။)

နိဗ္ဗာတော (ပု၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၃။ ၁၂။ ဝိ၊
၅။ ၃၇၃။ ဒိ၊ ၂။ ၂၆၇။ မ၊ ၂။ ၃၊ ၇၊ ၁၅၅။ မ၊
၃။ ၂၅။ သံ၊ ၁။ ၄၆၆။ အံ၊ ၁။ ၂၉၇။ အံ၊ ၂။
၁၈၈။ အံ၊ ၃။ ၃၀၇။ အဘိ၊ ပု။ ၁၁၀၊ ၁၆၅။
အဘိ၊ က။ ၂၁၈။ ဓမ္မ၊ ၇၂။ သုတ္တနိ။ ၂၈၂။
ဝိမာန။ ၁၁၄။ ပေတ။ ၁၄၇။ ထေရ၊ ၃၅၁။
အပ၊ ၁။ ၁၄၀။ အပ၊ ၂။ ၂၈။ ဇာ၊ ၂။ ၅၃-

၄။ မဟာနိ။ ၄၁၊ ၅၄။ စူဠနိ။ ၇၊ ၄၃၊ ၈၈။
နေတ္တိ။ ၅၇။ ပေဋကော။ ၃၂၂-၇။ မိလိန္ဒ။
၁၀၄၊ ၂၉၃။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၅။
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၅၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၉၄။
မ၊ ၄။ ၃။ ၇၊ ၃၀၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၉။ သံ၊ ၄။
၃။ ၃၀၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၁။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၅၆၊ ၇၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈၄။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၊ ၅၄။ ဥဒါန၊
၄။ ၃၊ ၂၂၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၂။ ၇၇။ ပေတ၊ ၄။ ၃၉။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၂။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၊ ၂၃။ ထေရီ၊ ၄။ ၇၁၊ ၁၂၁။
အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၊ ၇၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၂၈။ ဇာ၊ ၄။
၁။ ၇၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၂၅၊ ၂၆၅။ ဝဇီရ၊ ၃၉၇။
သာရတ္ထ၊ ၄။ ၁၈၃။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၃၀။
မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၉၈။ အနုဋီ၊ ၂။
၂၁၀။ နိဗ္ဗာတော (ပု၊ ပ၊ ၈) — သံ၊ ၁။ ၂၃၊
၂၃၈။ အံ၊ ၃။ ၂၀၉။ အပ၊ ၁။ ၃၆၁။ အပ၊
၂။ ၃၃၊ ၆၀။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၀။ မိလိန္ဒ။ ၃၁၉။
ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၆၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၃။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။ ဥဒါန၊ ၄။
၃။ ပေတ၊ ၄။ ၁၅၄။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။
ထေရီ၊ ၄။ ၄၁။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၂။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၁၈၇။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။ မ၊ ၄။
၃။ ၅။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၂။ နိဗ္ဗာတော (ထိ၊ ပ၊ ၈)
— ပေတ။ ၁၆၆။ ထေရီ၊ ၃၉၁။ အပ၊ ၂။
၂၄၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။ ဓမ္မ၊ ၄။
၁။ ၅၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၂၈။ ဇာ၊
၄။ ၁။ ၇၁။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၃၀။ နိဗ္ဗာတံ
(န၊ ပ၊ ၈) — ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၂။ အပ၊ ၄။ ၁။
၇၃။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၂၅။
နိဗ္ဗာတနိ (န၊ ပ၊ ၈) — အံ၊ ၂။ ၃၅၇။ မ၊ ၄။

၁။ ၁၉၀။ နိဗ္ဗာန် (ပု၊ ဒု၊ ၈) — ဒီ၊ ၂။ ၂၆၇။
မ၊ ၂။ ၄၁၀။ သုတ္တနိ။ ၃၇၆။ ဝိမာန။ ၈၉။
အပ၊ ၂။ ၂၂၀။ မိလိန္ဒ။ ၃၂၉။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၀။
မ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၄၄၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၆၆။ နိဗ္ဗာန် (ပု၊ ဒု၊ ၈)
— အပ၊ ၁။ ၁၄၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၃။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၄။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅။
နိဗ္ဗာန် (န၊ ဒု၊ ၈) — ထေရီ၊ ၄။ ၇၅။
နိဗ္ဗာန် (ပု၊ တ၊ ၈) — မိလိန္ဒ။ ၃၅၉။
နိဗ္ဗာန် (ပု၊ စ၊ ၈) — ဥဒါန။ ၁၁၆။
ပေဋကော။ ၁၈၇၊ ၃၁၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၅။
နိဗ္ဗာန် (ပု၊ သ၊ ၈) — ထေရီ၊ ၃၆၃။ အပ၊
၁။ ၆၀။ အပ၊ ၂။ ၂၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ အံ၊ ၄။
၁။ ၃၁၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၈၆။
ထေရီ၊ ၄။ ၁။ ၆၄။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၇၃။ အပ၊ ၄။
၂။ ၁။ ၁၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၈၇။

နိဗ္ဗာန်ကိလေသ (တိ) [နိဗ္ဗာန် + ကိလေသ]
ငြိမ်းအေးပြီးသော ကိလေသာရှိသော။
သန္တောတိ နိဗ္ဗာန်ကိလေသာ။ မဟာနိ၊ ၄။
၃၇၂။

နိဗ္ဗာန်ဂီရ (ပု) [နိဗ္ဗာန် + အဂီရ] (မီးလျှံ)
ငြိမ်းပြီးသော မီးကျိုးခဲ။ နိဗ္ဗာန်ဂီရော ဝိယ
စ နိဗ္ဗာန်ဇော နိဗ္ဗာန်ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁။
၉၅။ (- မ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၃။)

နိဗ္ဗာန်စိတ္တ (တိ) [နိဗ္ဗာန် + စိတ္တ] ငြိမ်းအေး
- ငြိမ်းချမ်း - သော စိတ်ရှိသော။ သန္တ-
စိတ္တသာတိ နိဗ္ဗာန်စိတ္တသာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၆။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၃။ နိဗ္ဗာန်-
စိတ္တန ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၄။

နိဗ္ဗာန်ဌာန (န) [နိဗ္ဗာန် + ဌာန] ငြိမ်းရာ
အရပ်။ ဝဋ္ဋကဇာတကေ အဂ္ဂိနော နိဗ္ဗာ-
တဌာနံ သကလမ္ပိ လ္လမံ ကပ္ပံ အဂ္ဂိ န
ဈာယိဿတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၈။

နိဗ္ဗာန်တ္တံ (န) [နိဗ္ဗာန် + တ္တံ] (နိဗ္ဗာန်တွဲ -
သံ)] ငြိမ်းအေး - သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။
ဝုပသမိတတ္တာ ဝိဇ္ဇာတတ္တာ နိဗ္ဗာန်တ္တာ။
မဟာနိ၊ ၅၃၊ ၂၅၇၊ ၃၁၁၊ ၃၅၁။ စူဠနိ၊ ၅၉၊
၁၂၉၊ ၁၄၀-၆။ ကိလေသာနယော နိဗ္ဗာ-
တတ္တာ နိဗ္ဗာန်တော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၅။ မ၊ ၄။ ၂။
၉၄။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၈၄။ (- သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၇။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၈။ သံ၊ ၄။
၁။ ၅၃။)

နိဗ္ဗာန်တ္တံ (ပု) [နိဗ္ဗာန် + အတ္တံ] (ကိလေ
သာ အပူမှ) - ငြိမ်းအေး - ငြိမ်းချမ်း - သော
စိတ်ရှိသော။ နိဗ္ဗာန်တ္တံ မဟာနာဂံ။ အပ၊
၁။ ၁၅၁။

နိဗ္ဗာန်ဒီပသိခါ (ထိ) [နိဗ္ဗာန် + ဒီပသိခါ]
ငြိမ်းပြီးသော - မီးတောက် - မီးလျှံ။ နိဗ္ဗာ-
တဒီပသိခါ ဝိယ အဘာဝံ ဥပဂတံ။ ဒီ၊ ၄။
၃။ ၃၃။ (- အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၅။ သီ၊ ၄။ သစ်၊
၂။ ၄၁၉။)

နိဗ္ဗာန်ဒုက္ခရိတပရိဇ္ဈာဟ (တိ) [နိဗ္ဗာန် +
ဒုက္ခရိတ + ပရိဇ္ဈာဟ] (က) ငြိမ်းအေးပြီး
သော ဒုက္ခရိတ်ဟူသော ပူလောင်ခြင်းရှိ
သော။ (ခ) ငြိမ်းအေးပြီးသော မကောင်း
သော အကျင့်ဟူသော ပူလောင်ခြင်းရှိသော။

သူ။ နိဗ္ဗာတတိ နိဗ္ဗာတဒုစ္စရိတပရိဋ္ဌာဟာ။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၀။

နိဗ္ဗာတပဒ (န) [နိဗ္ဗာ + ပဒ] နိဗ္ဗာတဟူ
သော ပုဒ်။ အဟံ ဣမာယ နိဗ္ဗာတပဒံ
သာဓိဟော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၄။

နိဗ္ဗာတပ (ပ) ဒိပ (ပ) [နိဗ္ဗာ + ပဒိပ]
ငြိမ်းပြီးသော ဆီမီး။ နိဗ္ဗာတပဒိပေါ ဝိယ
အပညတ္တိက (အပဏ္ဏတ္တိက) ဘာဝံ ဂတာ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၈။ (- ဣတိဝုတ်၊
ဌ၊ ၈၀။)

နိဗ္ဗာတပိဏ္ဏ (ပ) [နိဗ္ဗာ + ပိဏ္ဏ] (ကိလေ
သာ အပူ မနိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍) ငြိမ်း
အေးပြီးသော ဆွမ်း။ ပုထုဇ္ဇနဘိက္ခုနော
ဓမ္မေန ဥပ္ပန္နပိဏ္ဏောပိ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပရိ-
ဘုဉ္ဇိယမာနော နိဗ္ဗာတပိဏ္ဏော နာမ၊ ဧက-
န္တတော ပန ခိဏာသဝဿ ပိဏ္ဏောဝ
နိဗ္ဗာတပိဏ္ဏော နာမ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၆၇။

နိဗ္ဗာတပိဏ္ဏ (ပါတ) ဘုဉ္ဇန (တိ) [နိဗ္ဗာ-
ပိဏ္ဏ (ပါတ) + ဘုဉ္ဇန] (ကိလေသာအပူ
မနိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍) ငြိမ်းအေးသော
ဆွမ်းကို - သုံးဆောင် - စား - တတ်သော။
နိဗ္ဗာတပိဏ္ဏ (ပါတ) ဘုဉ္ဇနဘာဝေါ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၇။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၉၈။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၉။

နိဗ္ဗာတမတ္တ (တိ) [နိဗ္ဗာ + မတ္တ] ငြိမ်း -
ငြိမ်းပြီး - ကာမျှဖြစ်သော (မီး)။ အဂ္ဂိသ္မိ-

နိဗ္ဗာတမတ္တေယေဝ ဥဏှာကာရော နိဗ္ဗာ-
ယိတွာ ကိဉ္စိ န ဟောတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၃၂၉။

နိဗ္ဗာတဝဏ္ဏ (ပ) [နိဗ္ဗာ + ဝဏ္ဏ] (ကိလေ
သာဟူသော) အပူမှ ငြိမ်းအေးသောသူတို့
၏ - အသွင် - သဏ္ဌာန်။ နိဗ္ဗာတော နိဗ္ဗာ-
တဝဏ္ဏေန ဒိဿတိ။ မဟာနိ၊ ၃၅၅။

နိဗ္ဗာတသန္တ (တိ) [နိဗ္ဗာ + သန္တ] (ကိလေ
သာဟူသော) အပူ၏ ငြိမ်းအေးခြင်းဖြင့်
ငြိမ်းအေးသော (ကိလေသာဟူ) အပူမလိန်း
ငြိမ်းအေးခြင်းဖြင့် ငြိမ်းအေးသော သူ။
သန္တာနန္တိ နိဗ္ဗာတသန္တာနံ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၂၉။

နိဗ္ဗာတသဗ္ဗပရိဋ္ဌာဟ၊ (တိ) [နိဗ္ဗာ + သဗ္ဗပရိ
ဋ္ဌာဟ] ငြိမ်းအေးပြီးသော အလုံးစုံသော
(ကိလေသာ) ပူလောင်ခြင်းရှိသော၊ ကိလေ
သာ အပူအားလုံး ငြိမ်းအေးပြီးသော၊ သူ။
နိဗ္ဗာတသဗ္ဗပရိဋ္ဌာဟတ္တာ သန္တာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။
၉၃။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၃။
သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၈၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၈။ မ၊ ဋီ၊
၁။ ၃၃၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၉။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၁။)

နိဗ္ဗာတသဘာဝ (တိ) [နိဗ္ဗာ + သဘာဝ]
(ရာဂစသော မီး ၁၁-ပါးတို့မှ) ငြိမ်းအေး
ခြင်း သဘောရှိသော (နိဗ္ဗာန်)။ နိဗ္ဗာတိန္တိ
ယထာရုတ္တသန္တာပါဘာဝတော နိဗ္ဗာတ-
သဘာဝံ (နိဗ္ဗာတဘာဝေါ၊ သီ၊ နိဗ္ဗာတဘာဝံ၊
က) နိဗ္ဗာနံ၊ ဧထရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၅။ (- မဟာနိ၊
ဌ၊ ၄၃။)

နိဗ္ဗာန်သုတ္တ (န) [နိဗ္ဗာန် + သုတ္တ] နိဗ္ဗာန်သုတ်၊ (ဇာတုသောဏိပုဏ္ဏား မေးလျှောက်သဖြင့် နိဗ္ဗာန်၏ သန္တိဋ္ဌိက၊ အကာလိက၊ ဧဟိပဿိက၊ ဩပနေယျိက၊ ပစ္စတ္တဝေဒိတဗ္ဗ မည်ပုံဖြစ်ပုံကို ဟောပြောသုတ်။) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ တိကနိပါတ်၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၁-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၁၅၈။

နိဗ္ဗာန် (ထိ) [နိ + ဝါ + တိ။ နိဗ္ဗာယနံ နိဗ္ဗာတိ။ အာဿ ဥတ္တံ။ နိရုတ္တိ။ ၈၀။ နိ + ဝု + တိ။ အာဝုဏောတိ သံသာရတော နိက္ခန္တု မပ္ပဒါနဝသေနာတိ ဝုတိ၊ တဏှာ၊ တတော နိက္ခန္တတ္တာ နိဗ္ဗာတိ။ ဓာန်၊ ၄။ ၉။ (နိဂ္ဂိတိ - သံ၊ ဣဂ္ဂုလု - ပြာ၊ နိဂ္ဂုလု - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (၁) ငြိမ်းအေးခြင်း။ (က) ဆာလောင် - မွတ်သိပ် - ခြင်း၏ ငြိမ်းအေးခြင်း။ (ခ) ကိလေသာ၏ ငြိမ်းအေးခြင်း။ (၂) နိဗ္ဗာန်။ (က) ကိလေသာ ငြိမ်းအေးရာ နိဗ္ဗာန်။ (ခ) ခန္ဓာ ငြိမ်းအေးရာ နိဗ္ဗာန်၊ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်။ (၃) ကိလေသာ အပူငြိမ်းအေးရာ ဖလသမာပတ်။ (နိဗ္ဗာန်၌၊ ငြိမ်းအေးခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ သိဟိဋ္ဌိ၊ ဓာန်။)

(၁) ကိလေသသန္တပဿ နိဗ္ဗာတိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၂၈။ (- ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၃။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၃။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၁၀။) (က) နိဗ္ဗာတိ (ပေတ။ ၁၃၁) ၏ ခုပ္ပိပါသာဒုက္ခဿ ဝုပသမံ။ ပေတ၊ ၄။ ၃၅။ (ခ) နိဗ္ဗာတိ (မ၊ ၃။ ၃၉၈) တိ ကိလေသဝုပသမော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၉။ (- မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၉။)

(၂) နိဗ္ဗာတိ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၁) ၏ နိဗ္ဗာနံ ပတ္တယန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၂။ နိဗ္ဗာတိ (ပ၊ ၈)

— အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၄။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၄။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၄၉၆။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁။ နိဗ္ဗာတိ (ဒ၊ ၈) — အပ၊ ၂။ ၃၅၊ ၂၀၇။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀၉။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၆၊ ၃၆၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၅။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၉။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၃၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၅။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၁။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၄၈။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၉၀။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၉၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၈၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၂။ ဝဇီရ၊ ၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၉။

(က) အပရာမသတော စဿ ပစ္စတ္တညေဝ နိဗ္ဗာတိ ဝိဒိတာ (ဒိ၊ ၁။ ၁၆) တိ တေသံ ပရာမသကိလေသာနံ နိဗ္ဗာတိ ဝိဒိတာ၊ ပါကဋံ ဘိက္ခဝေ တထာဂတဿ နိဗ္ဗာနန္တိ ဒဿေတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀။ နိဗ္ဗာတိတိ စ နိဗ္ဗာယနာဘူတာ အသင်္ခတေတု။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၄၀၇။

(ခ) သဗ္ဗာသဝပဟံ မဂ္ဂံ၊ ပတွာ ပဿန္တု နိဗ္ဗာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၁။ ပဿန္တု နိဗ္ဗာတိန္တိ မဂ္ဂဉာဏလောစနေန နိဗ္ဗာနံ သစ္စိကရေန္တု၊ ပပေါန္တုတိ ဝါ ပါဌော၊ တတ္ထ နိဗ္ဗာတိန္တိ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနံ ဂဟေတမ္ပံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၂၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၁။

(၃) နိဗ္ဗာတိ (ခုဒ္ဒက၊ ၅။ သုတ္တနိ၊ ၃၁၃) ၏ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓကိလေသဒရထံ ဖလသမာပတ္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၅၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၃။

နိဗ္ဗာန် (ထိ) [နိဗ္ဗာန် + ဘောဇနံ၊ ဘောဇနနောက်ပုဒ်ကျေ။] ငြိမ်းအေးသော ဘောဇနံ၊ အေးချမ်းစွာ ရအပ်သော ဘော

ဇဉ်။ နိဗ္ဗာန်တိ ဘုဉ္ဇတိ ယဒိ (ဇာ၊ ၁။ ၁၉၅)
တိ ယဒိ ပန ပရံ အဝိဟေဋ္ဌေတွာ အပ္ပကုမ္ပိ
ဓမ္မလဒ္ဓံ နိဗ္ဗာန်တောဇနံ ဘုဉ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၄။
၃။ ၄၉၈။

နိဗ္ဗာန်ကာမ (တိ) [နိဗ္ဗာန် + ကာမ။ (နိဂ္ဂိတိ-
ကာမ - သံ၊ ဣဝိဇ္ဇကာမ - ပြာ)] နိဗ္ဗာန်
ကို အလိုရှိသော၊ သူ။ နိဗ္ဗာန်ကာမန
ပရိဇာနနာဒိဟိ အညံ ကိဉ္စိ ကိစ္စံ ကာတမ္ပံ
နတ္ထိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၄။

နိဗ္ဗာန်ဂမက (တိ) [နိဗ္ဗာန် + ဂမ + ကျ]]
နိဗ္ဗာန် (နှင့် နိဗ္ဗာန်သို့) သွားရောက်တတ်
သော၊ သူ။ နိဗ္ဗာန်ဂမကသုပိ ဧသေဝ
နယော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၆၆။

နိဗ္ဗာန်ဆန္ဒရဟိတ (တိ) [နိဗ္ဗာန် + ဆန္ဒ +
ရဟိတ] နိဗ္ဗာန်၌ဖြစ်သော အလိုမှကင်း
သော၊ နိဗ္ဗာန်ကို အလိုမရှိသော၊ သူ။
နိဗ္ဗာန်ဆန္ဒရဟိတတ္တာ အတ္ထိန္ဒကဋ္ဌာနံ ပဝိ-
ဋ္ဌာနံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁၃။

နိဗ္ဗာန်နိဗ္ဗာန် (တိ) [နိဗ္ဗာန် + နိဗ္ဗာန်] နိဗ္ဗာန်၌
ညွတ်သော၊ သူ။ နိဗ္ဗာန်နိဗ္ဗာန် တဒါ-
သနောပဂတော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။

နိဗ္ဗာန်ပဇ္ဇန (န) [နိဗ္ဗာန် + ပဇ္ဇန] နိဗ္ဗာန်
သို့ ရောက်ခြင်း။ စိတ္တစေတသိကာနံ
နိရောဓေန စ နိဗ္ဗာန်ပဇ္ဇနဿ အဓိပ္ပေ-
တတ္တာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၆။

နိဗ္ဗာန်ပဝေဒနာ (ထိ) [နိဗ္ဗာန် + ပဝေဒနာ]
နိဗ္ဗာန်ကို - သိ - ခံစား - ခြင်း။ အပရာမ-
သတောတိ စေတံ နိဗ္ဗာန်ပဝေဒနာယ
ဟေတုဂဟ္တဝိသေသနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၀၇။

နိဗ္ဗာန်တောဇန (န) [နိဗ္ဗာန် + တောဇန]
ငြိမ်းအေးသော တောဇဉ်၊ အေးချမ်းစွာ
ရအပ်သော တောဇဉ်။ နိဗ္ဗာန် - ကြည့်။

နိဗ္ဗာန်မတ္တ (န) [နိဗ္ဗာန် + မတ္တ။ (နိဂ္ဂိတိ-
မာတြ - သံ)] ငြိမ်းအေးခြင်းမျှ။ နိဗ္ဗာန်-
ဓာတု (သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁။ သီ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၈။) ကြည့်။

နိဗ္ဗာန်ဝေဒန (န) [နိဗ္ဗာန် + ဝေဒန] နိဗ္ဗာန်
ကို သိခြင်း။ အပရာမာသတောတိ ဝါ
နိဗ္ဗာန်ဝေဒနဿ ဟေတုဝစနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၅၀။

နိဗ္ဗာန်သုခ (န) [နိဗ္ဗာန် + သုခ] ငြိမ်းအေး
ခြင်း ချမ်းသာ။ (ယင်းသည် တိတ္ထိတို့ယူ
သော အယူအဆကို ပြရာ၌လာသည်။)
“ဘဝဝိသုဒ္ဓိ”တိ ပဒဿ အတ္ထဝစနံ “နိဗ္ဗာန်
သုခ” (နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၀၀) နှိ။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၁၂။

နိဗ္ဗာန်သုခသမ္မုသန (ထိ၊ န) [နိဗ္ဗာန်သုခ +
သမ္မုသန] ငြိမ်းအေးခြင်း ချမ်းသာကို
တွေ့ထိခြင်း။ န တေသံ ဝသေန
သာတိသယာ နိဗ္ဗာန်သုခသမ္မုသနာ။ ဒီ၊ ဋီ၊
၁။ ၂၃၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၅။

နိဗ္ဗာန်သုဗုဒ္ဓိ (ထိ) [နိဗ္ဗာန်သုဗုဒ္ဓိ + ဥပုတ္တိ]
 ငြိမ်းအေးခြင်း ချမ်းသာ၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း။
 နိဗ္ဗာန်သုဗုဒ္ဓိယာ မဟာနိသံသော။ ဒီ၊ ငို၊
 ၂။ ၁၃၅။

နိဗ္ဗန္တ (န) [နိ + ယုဓ + တ။ နိ + ဝေဓ + တ။
 အစောတာဝံ ဗန္တနံ ဝါ ကတ္တာ ယုဇ္ဈန္တုတြ
 နိဗ္ဗန္တံ၊ ယဿ ဗော၊ အညမညဿ ဝေဓံ
 နိဗ္ဗေဓန္တုတြေတိ ဝါ နိဗ္ဗန္တံ။ ဝေဓ ဝေဓနေ၊
 တော၊ ဧသု။ ဓာနံ၊ ငို၊ ၄၀၂။ (နိယုဒ္ဓ -
 သံ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ကိဗ္ဗန္တ - ပြာ၊ မလ္လယုဒ္ဓယ
 - သိဟိန္ဒ)] လက်ပန်းလုံးခြင်း၊ လက်
 ဝှေ့ထိုးခြင်း၊ လက်ပန်းလုံးပွဲ၊ လက်ဝှေ့ထိုး
 ပွဲ။ မုဋ္ဌိယုဒ္ဓံ နိဗ္ဗန္တံ ဥယျောဓိကံ။ ဒီ၊ ၁။ ၆၊
 ၆၁။ မဟာနိ၊ ၂၈၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂၆။ နိဗ္ဗန္တိ
 မလ္လယုဒ္ဓံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၈၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၅။
 (- အပါ၊ ၁။ ၃၄၉။ မိလိန္ဒ၊ ၂၂၆။ သံ၊ ငို၊ ၁။
 ၁၂၂၊ ၁၆၀။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၃၃၅။)

နိဗ္ဗန္တပယောဂ (ပ) [နိဗ္ဗန္တ + ပယောဂ။
 (နိယုဒ္ဓပယောဂ - သံ)] လက်ပန်းလုံး -
 လက်ဝှေ့သတ် - ခြင်းလုံ့လ။ ကတယော -
 ဂဿာတိ နိဗ္ဗန္တပယောဂေ ကတပရိ-
 စယဿ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၀၀။

နိဗ္ဗန္တမလ္လမုဋ္ဌိမလ္လ (ပ) [နိဗ္ဗန္တမလ္လ + မုဋ္ဌိမလ္လ]
 လက်ပန်းသမား (နှင့်) လက်ဝှေ့ သမား။
 တတ္ထ နိဗ္ဗန္တမလ္လမုဋ္ဌိမလ္လာဒယော သုသိနိ-
 ဒ္ဓေဟိ မစ္ဆမံသာဒိဟိ သရီရမံသံ ပိဏေန္တိ။
 အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၁။

နိဗ္ဗာယတိ (ကြိ) [နိ + ဝဟ + ယ + တေ။ ဟ
 နှင့် ယ ရှေ့နောက်ပြန်။ ဝ ၏ အ ကို ဥ ပြု။
 ရှ။ ၄၈၁-ကြည့်။] (၁) ဆောင်အပ်၏။
 မျှောအပ်၏။ မျှောပါ၏။ (၂) ဆောင်ယူအပ်
 ၏။ (၁) အဘိသင်္ခါရဝသေန အာယူဟ-
 နန္တော နိဗ္ဗာယတိ နာမ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈။ (၂)
 နိဗ္ဗာယတိ သုသာနံ၊ အစိရံ ကာယော
 အပေတဝိညာဏော။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၈၂။ =
 အယံ ကာယော အစိရေနော အပဂတ-
 ဝိညာဏော သုသာနံ နိဗ္ဗာယတိ ဥပနိယတိ။
 ထေရီ၊ ၄။ ၂၈၉။ (- သံ၊ ငို၊ ၁။ ၄၇၊ ၅၂။)

နိဗ္ဗာယနလက္ခဏ (တိ) [နိဗ္ဗာယန + လက္ခဏ]
 မျှောပါ ဆောင်ယူခြင်း ဟူသော - လက္ခဏာ
 - မှတ်ကြောင်း - ရှိသော (အားထုတ်ခြင်း)။
 နိဗ္ဗာယနလက္ခဏဿ အာလုဟနဿ
 အကာတဗ္ဗတော။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၅၃။

နိဗ္ဗာယန္တ (တိ) [နိ + ဝဟ + ယ + အန္တ]
 မျှောပါသော၊ သူ။ မဇ္ဈိမံ ပဋိပဒံ ဝိလ-
 ယီတွာ နိဗ္ဗာယန္တော။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၄၆။ (-
 ၅၇။)

နိဗ္ဗာယမာန (တိ) [နိ + ဝဟ + ယ + မာန]
 ဆောင်ယူအပ်သော။ နိဗ္ဗာယမာနာယာ (ဒီ၊
 ၃။ ၇၃) တိ နိယုမာနာယ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၅၃။
 = ပရိဏတာ ဟုတွာ နိယုမာနာယ။ ဒီ၊
 ငို၊ ၃။ ၄၇။

နိဗ္ဗာယာမိ (ကြိ) [နိ + ဝဟ + ယ + မိ]
 ဆောင်အပ်၏။ မျှောအပ်၏။ မျှောပါ၏။

နိဗ္ဗာယာမိ (သံ၊ ၁။ ၁) တိ ဌာတုံ အသ-
က္ခောန္တော အတိဝတ္ထာမိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁။
= ဩဃေဟိ နိဗ္ဗုဇ္ဈော ဟောမိ။ သံ၊ ၄။ ၁။
၄၇။ (- ၅၃။)

နိဗ္ဗာန်ပညာပနဝါဒ (တိ) [နိဗ္ဗာန် + ပညာပန
+ ဝါဒ] ဒုက္ခ၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကို ပညတ်
ခြင်း၌ အယူရှိသော၊ သူ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ နိဗ္ဗု-
တိပညာပနဝါဒါ။ ဣမသ္မိယေဝ အတ္တ-
ဘာဝေ ဒုက္ခဝူပသမန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ ၄။
၂။ ၃၉၁။

နိဗ္ဗုဇ္ဈ (တိ) [နိ + ဝဟ + တ။ တ ကို ဟ ပြု၊
ဓာတ်အစိတ် ဟ ကို ဥ ပြု၊ ဝ အစိတ် အ ကို
ဥ ပြု၊ ဒိဃ ပြု။ ရူ၊ ၆၂။ နိဗ္ဗုဇ္ဈ - သံ၊
နိဗ္ဗုဇ္ဈ - ပြာ] ဆောင်အပ် - မျှောအပ် -
မျှောပါ - သော၊ သူ။ ဩဃေဟိ နိဗ္ဗုဇ္ဈော
ဟောမိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။

နိဗ္ဗေဒနိယ (တိ) [နိ + ဝိဇ္ဇိ + အနိယ။ နိတိ၊
ဓာ။ ၂၂၄။ ဓာတွတ္ထ။ နိဗ္ဗေဒန + ဣယ]
ငြီးငွေ့စေတတ်သော၊ ငြီးငွေ့ကြောင်းဖြစ်
သော၊ ငြီးငွေ့မှုကို - ပေးတတ် - ဖြစ်စေ
တတ် - သော၊ ငြီးငွေ့ဖွယ်ကောင်းသော
(ဂါထာ)။ နိဗ္ဗေဒနိယာ (သံ၊ ၁။ ၁၂၄) တိ
ဥက္ကဏ္ဌနိယာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၁။ = နိဗ္ဗေဒ-
ဒါယိကာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၉။

နိဗ္ဗေဒနိယဂါထာ (တိ) [နိဗ္ဗေဒနိယ +
ဂါထာ] ငြီးငွေ့ကြောင်းဖြစ်သော ဂါထာ၊
ငြီးငွေ့စိတ်ပျက်မှုကို - ပေးတတ် - ဖြစ်စေ

တတ် - သော ဂါထာ၊ ငြီးငွေ့ - စိတ်ပျက်
ခြင်းကို - ဖော်ပြ - သိစေ - တတ်သော
ဂါထာ။ ဣမာ နိဗ္ဗေဒနိယဂါထာယော
အဘာသိတ္ထ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁။

နိဗ္ဗေဒန (န) [နိ + ဝေဌ + ယု] ဖြေရှင်း
ခြင်း၊ ချေပပြောဆိုခြင်း၊ ဖြေဆိုခြင်း။
အဘူတေန ဝုစ္စမာနော န အာတပွံ
ကရောတိ တဿ နိဗ္ဗေဒနာယ။ အံ၊ ၁။
၂၀၃။ နိဗ္ဗေဒန (သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၃) နိဂ္ဂဟ-
နိဗ္ဗေဒနံ၊ တေန ဝိဿဇ္ဇနပဒဿ အတ္ထံ
ဝိဝရတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၂။ နိဗ္ဗေဒနံ (ပါ ၈)
— မိလိန္ဒ။ ၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၄၇။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၁။ ၂၂၆။ နိဗ္ဗေဒနာယ (စ၊ ၈) — အံ၊
၄။ ၂။ ၁၉၂။

နိဗ္ဗေဒနာကာရနိဒဿန (တိ) [နိဗ္ဗေဒန +
အာကာရ + နိဒဿန] ဖြေရှင်း - ပယ်ရှား
- တားမြစ် - ပုံ အခြင်းအရာကို - ပြတတ်
- ပြကြောင်းဖြစ် - သော (သဒ္ဒါ)။ “ဣတိ
ပေတ” နှိ အာဒိ နိဗ္ဗေဒနာကာရနိဒဿနံ။
သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၂၂၃။

နိဗ္ဗေဒယမာန (တိ) [နိ + ဝေဌ + ဣယ +
မာန] ဖြေရှင်း - ဖြေဆို - သော၊ သူ။
နိဗ္ဗေဒေန္တ (ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၄၃) - ကြည့်။

နိဗ္ဗေဒယိတ္တ (ကာကြိ) [နိ + ဝေဌ + ဣယ
+ ဣ] ဖြေကြကုန်ပြီ၊ အဝတ်ကို ဖြေကြ
ကုန်ပြီ။ နိဗ္ဗေဒေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗေဒိတ (တိ) [နိ + ဝေဌ + တ] ဖြေရှင်း
- ပယ်ရှား - တားမြစ် - အပ်သော (စကား)။
အဘူတံ အတစ္ဆန္တိ နိဗ္ဗေဒိတံ ဟောတိ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၆၀။

နိဗ္ဗေဒိတမတ္တ (တိ) [နိဗ္ဗေဒိတ + မတ္တ]
(အရစ်အပတ်ကို) ဖြေအပ်ကာမျှဖြစ်သော
(သင်္ကန်း)။ နိဗ္ဗေဒိတမတ္တေ ပါရာဇိကံ။ ဝိ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၈၃။

နိဗ္ဗေဒိယ (န) [နိ + ဝေဌ + ဣ] ဖြေရှင်း
ခြင်း၊ အပြစ်မှ - ရုန်းကန် - ထွက်မြောက်
- ခြင်း။ နိဗ္ဗေဒိယ (မဟာနိ၊ ၁၂၇) ၏ မမ
နိဗ္ဗေဒနံ မောစနံ နိက္ခမနံ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၄၇။
နိဗ္ဗေဒိယာယ နိဗ္ဗေဒိယ (မဟာနိ၊ ၁၃၅) ၏
ဒေါသတော မောစနေန မောစနံ။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၂၅၀။

နိဗ္ဗေဒိယမာန (တိ) [နိ + ဝေဌ + ဣယ +
မာန] ပြေသော၊ အခွေ - အလိပ် -
ပြေသော (ကြိုးလုံး)။ နိဗ္ဗေဒိယမာနမေဝ
ပလေတိ (ဒိ၊ ၁။ ၅၁။ မ၊ ၂။ ၁၆၅။ သံ၊ ၂။
၁၇၄) တိ ပဗ္ဗတေ ဝါ ရုက္ခဂ္ဂေ ဝါ ဌတွာ
ခိတ္တံ သုတ္တပ္ပမာဏေန နိဗ္ဗေဒိယမာနံ ဂစ္ဆတိ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၉။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၃၁၆။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၀။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၁။)

နိဗ္ဗေဒေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝေဌ + ဧက +
တဗ္ဗ] ဖြေရှင်း - ပယ်ရှား - တားမြစ် -
အပ်သော။ အဘူတံ ဘူတတော နိဗ္ဗေဒေ-

တဗ္ဗ (ဒိ၊ ၁။ ၃) ၏ ယံ အဘူတံ၊ တံ အဘူ-
တဘာဝေနော အပနေတဗ္ဗံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။
၅၃။ (- သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၂၃။)

နိဗ္ဗေဒေတိ (ကြိ) [နိ + ဝေဌ + ဧက + တိ]
ဖြေ၏၊ ဖြေရှင်း၏၊ ဖြေဆို၏၊ တင်အပ်
သော အပြစ်မှ ကင်းလွတ်စေ၏။ အသ-
တိဘာဝေန နိဗ္ဗေဒေတိ မောစေတိ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၉၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉။ ဒေါသတော
အတ္တာနံ မောစေတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၀။ (-
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၅၀။)

နိဗ္ဗေဒေတိ — အံ၊ ၃။ ၃၄။ အဘိ၊ ဝိ၊
၄၀၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅။
နိဗ္ဗေဒေန္တိ — ဝိ၊ ၁။ ၂၄၈၊ ၂၅၆။ ဝိ၊ ၄။
၁၉၇၊ ၂၆၃။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၅၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၆၆။ နိဗ္ဗေဒေသိ — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၆။ နိဗ္ဗေ
ဒေဟိ — ဒိ၊ ၁။ ၈။ မ၊ ၂။ ၁၉၇။ မ၊ ၃။ ၃၂။
သံ၊ ၂။ ၁၁။ သံ၊ ၃။ ၃၆၇။ မဟာနိ၊ ၁၃၄၊
၁၅၀။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၇။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၅။ မ၊ ဌ၊
၄။ ၂၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၀။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၃။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၇၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၇၈။ နိဗ္ဗေဒယိတ္ထ — ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၆။
နိဗ္ဗေဒေသု — ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၆။

နိဗ္ဗေဒေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝေဌ + ဧက +
တုံ] ဖြေရှင်း - ဖြေဆို - ခြင်းငှါ။ ဝိဇ္ဇေ-
တုံ နိဗ္ဗေဒေတုံ သမတ္ထော ဘဝေယျံ။
မိလိန္ဒ၊ ၃။ နိဗ္ဗေဒေတုံ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၇။) တံ
ဝိဿဇ္ဇေတုံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၁။

နိဗ္ဗေဒေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝေဌ + ဧက +
တွာ] (က) ဖြေ၍၊ အခွေကို ဖြေ၍၊ လွတ်

စေ၍။ (ခ) ဖြေ၍၊ ဖြေရှင်း၍။ (က) ဟတ္ထံ
နိဗ္ဗေဒေတွာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၀) တိ သုပ္ပေန
အတ္တနော ဘောဂေန ဝေဋ္ဌိတံ ဟတ္ထပ္ပဒေသံ
နိဗ္ဗေဒေတွာ မောစေဝော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။
၄၅၄။ (ခ) ဝုတ္တံ ဒေါသံ တာဝ နိဗ္ဗေဒေတွာ။
ထေရီ၊ ဌ။ ၂၂၆။

နိဗ္ဗေဒန္တ (တိ) [နိ + ဝေဌ + ဧက + အန္တ။
(ဏိဝေဌတ - ပြာ)] (က) ဖြေရှင်း -
ဖြေဆို - သော။ (ခ) (အရစ်အပတ် - အခွေ
အလိပ်) ပြေသော။ (ဂ) ပြေစေသော။ (ဃ)
(အရစ်အပတ်ကို) ဖြေသော။ (က) တမေနံ
သော နိဗ္ဗေဒန္တံ အတိဝေဌေတိ။ ဝိ၊ ၄။
၂၃၂။ မ၊ ၃။ ၃၇။ န သရာမိတိ နိဗ္ဗေဒယ-
မာနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၃။ (- ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၃၈။)
(ခ) ယထာ သုတ္တဂုဋေ ခိတ္တေ နိဗ္ဗေဒန္တံ
ပလာယတိ။ (ဂ) ဧဝမေဝ စ သော ဇီဝေါ၊
နိဗ္ဗေဒေန္တော ပလာယတိ။ ပေတ။ ၂၀၄။
ပေတ။ ၄။ ၂၃၁။ = နိဗ္ဗေဒန္တမေဝ ဂစ္ဆတိ၊
.... အတ္တဘာဝဂုဋံ နိဗ္ဗေဒေန္တော ပလာယတိ
ပဝတ္တတိ။ ပေတ။ ၄။ ၂၃၇။ (ဃ) ဝံသေ
ဝေဌေတွာ ဌပိတံ နိဗ္ဗေဒေန္တဿ
ထုလ္လစ္စယံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၃။ (- အဘိ၊ ဌ။ ၂။
၄၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၇၀။)

နိဗ္ဗေဒန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝေဌ + ဧက +
အန္တိ] ဖြေရှင်း - ဖြေဆို - ကုန်၏။
နိဗ္ဗေဒေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗေဒေသိ (ကြိ) [နိ + ဝေဌ + ဧက + သိ]
ဖြေရှင်း၏၊ ဖြေဆို၏။ နိဗ္ဗေဒေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗေဒေသုံ (ကြိ) [နိ + ဝေဌ + ဧက + ညံ]
ဖြေကုန်ပြီ၊ အဝတ်ကို ဖြေကုန်ပြီ။
နိဗ္ဗေဒေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗေဒေဟိ (ကြိ) [နိ + ဝေဌ + ဧက + ဟိ]
ဖြေလော့၊ ဖြေရှင်းလော့၊ ဖြေဆိုလော့၊
တက်အပ်သော အပြစ်မှ လွတ်စေလော့။
နိဗ္ဗေဒေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗေဒ (ပု) [နိ + ဝိဒ + က] (၁) ငြီးငွေ့
ခြင်း။ (၂) ငြီးငွေ့ခြင်း = နိဗ္ဗေဒဗျာဘိစာရီ
ဘာဝ။ (ယင်းသည် အလင်္ကာကျမ်းလာ
ဗျာဘိစာရီဘာဝ ၃၃-ပါးတို့တွင် ၁-ပါးအပါ
အဝင်ဖြစ်သည်။) (၁) နိဗ္ဗိန္ဒထ နိဗ္ဗေဒံ
အာပဇ္ဇထ။ ဣတိဝုတိ၊ ဌ။ ၁၄၆။ န နိဗ္ဗေဒံ
ဥပ္ပါဒေယျ၊ န ဥပ္ပုဇ္ဈေယျာတိ အတ္တော။
အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၄၅။ (- ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၀၀။) (၂)
နိဗ္ဗေဒေါ တက္ကသင်္ကာ တေတ္ထိံ သ-
မေတေ။ သုဗောဓ။ ၃၄၄။

နိဗ္ဗေဒဇနန (န) [နိဗ္ဗေဒ + ဇနန] ငြီးငွေ့
ခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း။ တတ္ထ နိဗ္ဗေဒဇနနတ္ထံ
တထာ ဝုတ္တံ။ ဣတိဝုတိ၊ ဌ။ ၁၈၄။ (- သံ၊
ငို၊ ၂။ ၃၂၇။)

နိဗ္ဗေဒဒါယက (တိ) [နိဗ္ဗေဒ + ဒါယက (=
ဒါ + ကျ)။ ထိ ဌံ - ဒါယိကာ။] ငြီး
ငွေ့ခြင်းကို ပေးတတ်သော၊ ငြီးငွေ့ကြောင်း
ဉာဏ်ကို ပေးတတ်သော (ဂါထာ)။ နိဗ္ဗေ-
ဇနိယ (သံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၁၉) - ကြည့်။

နိဗ္ဗေဒန (တိ) [နိ + ဝေဒနာ။ (နိဝေဒန - သံ၊ နိဝေဒယဏ - အဒ္ဓမာဂဓီ) ဝေဒနာ မရှိသော၊ (ဒုက္ခကို) ခံစားမှု မရှိသော။ ပုဗ္ဗေလောဟိတံ နိဟရိတွာ နိဗ္ဗေဒနံ ကတွာ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၉။

နိဗ္ဗေဒဗဟုလ (တိ) [နိဗ္ဗေဒ + ဗဟုလ] များသော ငြီးငွေ့ခြင်းရှိသော၊ ငြီးငွေ့ခြင်း များသော။ နိဗ္ဗိဒါဗဟုလ (ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂၆) - ကြည့်။

နိဗ္ဗေဒ (ပု) [နိ + ဝိဒ + က။ (နိဘိဒ - သံ၊ ကိဗ္ဗေဒ - ပြာ)] (၁) အရိယာမဂ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ (၂) (လောဘတရားစု စသည်ကို) ဖောက်ခွဲခြင်း။ (၃) နိဗ္ဗာန်၊ မဂ် ဉာဏ်ဖြင့် ဖောက်ထွင်းသိအပ်သော နိဗ္ဗာန်။ (တိ) (၄) (လောဘတရားအစု စသည်ကို) ဖောက်ခွဲတတ်သော (အရိယာမဂ်၊ ဓမ္မဝိနယ စသည်)။ (၅) (လောဘတရားအစု စသည်ကို) ဖောက်ခွဲခြင်းရှိသော (ပညာ)။ (၁) နိဗ္ဗေဒပဒဌာန ကြည့်။ (၂) ကထံ ဗဟုလိကတာ နိဗ္ဗေဒာယ သံဝတ္တန္တိ။ သံ၊ ၃။ ၇၈။ နိဗ္ဗေဒဘာဂိယ (နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၁၀၊ ၂၁၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၇)၊ နိဗ္ဗေဒိက (ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၇) တို့လည်းကြည့်။ (၃) နိဗ္ဗေဒော ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂဉာဏေန နိဗ္ဗိဒ္ဓိတဗ္ဗဌေန၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗဌေန၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗဌေနာတိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၇။ (- ပေဋကော။ ၂၉၂။) နိဗ္ဗေဒဘာဂိယ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၁) လည်းကြည့်။ (တိ) (၄) နိဗ္ဗေဒဘာ-

ဂိယ (ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂၆။) ကြည့်။ (၅) နိဗ္ဗေဒိက (ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၅) - ကြည့်။

နိဗ္ဗေဒဂါမိ (တိ) [နိဗ္ဗေဒ + ဂမု + ဂံ။ ထိန္တိ ဂါမိနိ] (လောဘတရားစု စသည်ကို) ဖောက်ခွဲလျက် ဖြစ်တတ်သော (အရိယာမဂ်)။ မောဟဂ္ဂိ ပန ပညာယ၊ ယာယံ နိဗ္ဗေဒဂါမိနိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၅၇။ ယာ အယံ ပညာ အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုပ္ဖံ အပဒါလိတပုပ္ဖံ လောဘကုန္ဒာဒိ နိဗ္ဗိဒ္ဓန္တိ ပဒါလေန္တိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ နိဗ္ဗေဒဂါမိ။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၄၉။ (- ပေဋကော။ ၂၀၃၊ ၂၁၃၊ ၂၂၉၊ ၂၉၂။)

နိဗ္ဗေဒဉာဏ (န) [နိဗ္ဗေဒ + ဉာဏ] နိဗ္ဗာန်ကို ဖောက်ထွင်းသိတတ်သော ဉာဏ်။ နိဗ္ဗိဒါ (နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၂၆) - ကြည့်။

နိဗ္ဗေဒပက္ခိက (တိ) [နိဗ္ဗေဒပက္ခ + ကိက] (လောဘတရားစု စသည်ကို) ဖောက်ခွဲခြင်း အဖို့အစဉ် ဖြစ်သော (ပညာ)။ နိဗ္ဗေဒိက (မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၂၅) - ကြည့်။

နိဗ္ဗေဒပဒဌာန (တိ) [နိဗ္ဗေဒ + ပဒဌာန] အရိယာမဂ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းဟူသော နိးသောအကြောင်းရှိသော (အကျင့်)။ နိဗ္ဗေဒပဒဌာနံ ပဟာယ ယောရံ၊ တပံ ကထမိဝါတိ သော တွံ။ ဝဇီရ၊ ၄၀၄။

နိဗ္ဗေဒဘာဂိယ (တိ) [နိဗ္ဗေဒ + ဘဇ + ကျ။ နိဗ္ဗေဒ + ဘာဂ + ဣယ] (၁) နိဗ္ဗာန်သို့

ဆည်းကပ်တတ်သော။ (၂) အရိယာမဂ် သို့ ဆည်းကပ်တတ်သော။ (၃) (က) (လောဘတရားစု - စသည်ကို) ဖောက်ခွဲခြင်း အဖို့ ခြံ့ဖြစ်သော။ (ခ) ဖောက်ခွဲခြင်း အဖို့ သို့ ဆည်းကပ်စေတတ်သော။ (၄) (လောဘတရားစု စသည်ကို) ဖောက်ခွဲခြင်း အဖို့၏ အစီးအပွားဖြစ်သော။ (၅) (လောဘတရားစု စသည်ကို) ဖောက်ခွဲတတ်သော ဓမ္မဝိနယအဖို့ ခြံ့ဖြစ်သော။ (၆) (လောဘတရားစု စသည်ကို) ဖောက်ခွဲခြင်း အဖို့ ခြံ့ ယှဉ်သော (ပုဂ္ဂိုလ်၊ တရား)။

(၁) နိဗ္ဗာန်သို့ ဆည်းကပ်တတ်သော။ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ (ဒိ၊ ၃။ ၂၀၈) တိ နိဗ္ဗေဓော ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာနံ၊ တံ ဘဇန္တိ ဥပဂစ္ဆန္တိတိ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၁။ (၂) အရိယာမဂ်သို့ ဆည်းကပ်တတ်သော။ အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုပ္ဖံ အပဒါလိတပုပ္ဖံ လောဘက္ခန္ဓံ ဒေါသက္ခန္ဓံ မောဟက္ခန္ဓံ နိဗ္ဗိဇ္ဈတိ ပဒါလေ-တိတိ အရိယမဂ္ဂေါ နိဗ္ဗေဓော နာမ၊ တံ နိဗ္ဗေဓံ ဘဇန္တိတိ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၅၇။ (၃) (က) (လောဘတရားစု စသည်ကို) ဖောက်ခွဲခြင်း အဖို့ ခြံ့ဖြစ်သော။ (ခ) ဖောက်ခွဲခြင်း အဖို့ သို့ ဆည်းကပ်စေတတ်သော။ နိဗ္ဗိဇ္ဈနံ လောဘက္ခန္ဓာဒိနံ ပဒါလနံ နိဗ္ဗေဓော၊ နိဗ္ဗေဓဘာဂေ ပဝတ္တံ၊ နိဗ္ဗေဓံ ဘဇာပေတိတိ ဝါ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၁၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၇။ (၄) (လောဘတရားစု စသည်ကို) ဖောက်ခွဲခြင်း အဖို့၏ အစီးအပွားဖြစ်သော။ နိဗ္ဗိဇ္ဈနံ လောဘက္ခန္ဓာဒိနံ ပဒါလနံ နိဗ္ဗေဓော၊ တဿ ဘာဂေါတိ သေသံ ပုရိမသဒိသ-

မေဝ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၁၀။ ဝါသနာဘာဂိယ နှင့်ယှဉ်ကြည့်။ (၅) '(လောဘ-တရားစု စသည်ကို) ဖောက်ခွဲတတ်သော ဓမ္မဝိနယ အဖို့ ခြံ့ဖြစ်သော။ နိဗ္ဗိဇ္ဈန္တိတိ နိဗ္ဗေဓော၊ ဓမ္မဝိနယာဒယော၊ တပုရိယာပန္နတာယ နိဗ္ဗေဓဘာဂေ ဂတော နိဗ္ဗေဓဘာဂိယော၊ တံ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ။ တေနာဟ "နိဗ္ဗိ-ဇ္ဈနကောဌာသိယ"န္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၆။ (၆) (လောဘတရားစု စသည်ကို) ဖောက်ခွဲခြင်း အဖို့ ခြံ့ ယှဉ်သော (ပုဂ္ဂိုလ်၊ တရား)။ နိဗ္ဗေဓ-ဘာဂိယန္တိ လောဘက္ခန္ဓာဒိနံ နိဗ္ဗိဇ္ဈနံ ပဒါလနံ နိဗ္ဗေဓော၊ နိဗ္ဗေဓဘာဂေ ဝါစက-ဘာဝေန နိယုတ္တံ သုတ္တန္တိ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၆၈။

နိဗ္ဗေဓဘာဂိယော (ပု၊ ပ၊ ၈) — ဒိ၊ ၃။ ၂၃၁။ သံ၊ ၃။ ၇၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။ နေတ္ထိ၊ ၆၅။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၈၅။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၁၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၁၊ ၄၂၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၃။ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၂၂။ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ (န၊ ပ၊ ၈) — နေတ္ထိ၊ ၁၉၊ ၄၂၊ ၁၀၆၊ ၁၈၃၊ ၁၈၇၊ ၂၈၉၊ ၂၉၂၊ ၃၀၈၊ ၃၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၅။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၁၀၊ ၂၁၉။ ဝဇီရ၊ ၁၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၈။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၆။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၁၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၁။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၅၀။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၆၈၊ ၂၉၇။ နိဗ္ဗေဓ-ဘာဂိယာ (ပု၊ ပ၊ ၈) — ပဋိသံ၊ ၃၄။ နေတ္ထိ၊ ၁၃၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၅၇။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၁၉။

နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ (ထိ၊ ပ၊ ဗ) — အံ၊ ၁။ ၄၈၆။
 ဒိ၊ ၅။ ၃။ ၂၂၁။ မ၊ ၅။ ၄။ ၂၄၄။ သံ၊ ၅။ ၃။
 ၃၇။ ဥဒါန၊ ၅။ ၂၀၀၊ ၃၀၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၅။
 ၁၀၀။ စရိယာ၊ ၅။ ၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၉။ သံ၊
 ၄။ ၁။ ၃၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၀။ နိဗ္ဗေဓဘာဂိ-
 ယာနိ (န၊ ပ၊ ဗ) — ပဋိသံ၊ ၅။ ၂။ ၁၅၉။
 နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ (ပု၊ ဒု၊ ဧ) — သံ၊ ၃။ ၇၈။
 ပဋိသံ၊ ၂၇။ ၃၉၇။ သံ၊ ၅။ ၃။ ၁၈၇။ ပဋိသံ၊
 ၅။ ၂။ ၁၄၄၊ ၃၀၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃၇။ ထေရု၊
 ၅။ ၂။ ၂၀၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၆။ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ
 (ထိ၊ ဒု၊ ဧ) — သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ
 (န၊ ဒု၊ ဧ) — မ၊ ၅။ ၄။ ၄၀။ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယေ
 (ပု၊ ဒု၊ ဗ) — နေတ္ထိ၊ ၅။ ၇၇။ နိဗ္ဗေဓဘာဂိ-
 ယေန (ပု၊ တ၊ ဧ) — အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၂၀၇။
 နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာယ (ထိ၊ တ၊ ဧ) — ဥဒါန၊
 ၅။ ၂၁၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၁။ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယေန
 (န၊ တ၊ ဧ) — နေတ္ထိ၊ ၃၁၆။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၁။
 ၂၁၈။ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယေ (န၊ သ၊ ဧ) —
 နေတ္ထိ၊ ၄၂။

နိဗ္ဗေဓဘာဂိယကုသလ (န) [နိဗ္ဗေဓဘာဂိယ
 + ကုသလ] ဖောက်ခွဲခြင်း အဖို- ရှိ -
 ဌိယုဉ် - သော ကုသိုလ်။ ဝိဝဋ္ဌံ ဥဒ္ဓိဿ
 ဥပစိတံ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယကုသလံ ဥပနိဿ-
 ယော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၁။ (- သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။
 ၈၉။)

နိဗ္ဗေဓဘာဂိယဒေသနာ (ထိ) [နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ
 + ဒေသနာ] ဖောက်ထွင်းသိတတ်သော
 ဉာဏ်၏အဖို၌ ဖြစ်သောတရား 'ဒေသနာ'။
 ယဒိပိ ဘဂဝါ ပဋိဝေဓဿ အဋ္ဌာနတံ ဒိသ္မာ

နိဗ္ဗေဓဘာဂိယဒေသနံ န ဒေသေတိ။
 နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၅။

နိဗ္ဗေဓဘာဂိယသုတ္တ (န) [နိဗ္ဗေဓဘာဂိယ +
 သုတ္တ] (၁) နိဗ္ဗေဓဘာဂိယသုတ်၊ ဗောဇ္ဈင်
 ၇-ပါးကို ဝိဝေက ၃-ပါးကို မှီအောင်၊ တပ်
 မက်မှု 'ရာဂ' ကင်းခြင်းကို မှီအောင်၊
 ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို မှီအောင်၊ နိဗ္ဗာန်
 သို့ ညွတ်အောင် ပြန်ပြောအောင်၊ မြတ်
 သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်အောင်၊ အတိုင်း
 အရှည်မရှိအောင်၊ ကြောင့်ကြမှုမရှိအောင်၊
 ပွားများပါကလောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့
 ကို ဖောက်ခွဲဖျက်ဆီးခြင်းငှါ ဖြစ်၏ အစရှိ
 သည်ဖြင့် ဘုရားရှင်ဟောပြောရာသုတ်။
 သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၂-
 သံယုတ်၊ ၈-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၇၈။ သံ၊ ၅။ ၃။
 ၁၈၇။ (၂) နိဗ္ဗေဓဘာဂိယသုတ်၊ (ယင်း
 သည် နေတ္ထိကျမ်း သောဠသပဋ္ဌာနလာ
 ၁၀-သုတ်၊ အဋ္ဌဝိသတိပဋ္ဌာနလာ ၂၂-
 သုတ်တို့တွင် တစ်သုတ်အပါဝင်ဖြစ်သည်။
 သေခမ္မဖြင့် နိဗ္ဗေဓဘာဂိယမည်၏။ နိဗ္ဗေ-
 ဓကို သစ္စာ ၄-ပါးဖြင့် ပြအပ်၏။ (နေတ္ထိ-
 ဟာရ၊ ဒိ၊ ၉၀၊ ၁၀၀။) ဣဒံ နိဗ္ဗေဓဘာဂိ-
 ယသုတ္တံ ပဉ္စသု ဩတိဏ္ဏံ။ ပေရုကော။
 ၂၉၂။ (- နေတ္ထိ၊ ၄။ ၇၁။)

နိဗ္ဗေဓဘာဂိယသုတ္တပဋိဂ္ဂါဟက (တိ) [နိဗ္ဗေဓ
 ဘာဂိယသုတ္တ + ပဋိဂ္ဂါဟက] နိဗ္ဗေဓ-
 ဘာဂိယသုတ်ကို - ခံယူ - နာယူ - သော၊
 သူ။ သော နိဗ္ဗေဓဘာဂိယသုတ္တပဋိဂ္ဂါ-
 ဟကော ပုဂ္ဂလော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၆၈။
 နိဗ္ဗေဓဘာဂိယသုတ္တ - လည်းကြည့်။

နိဗ္ဗေဒဘာဂိယသုတ္တဘာဝ (ပု) [နိဗ္ဗေဒဘာ-
ဂိယသုတ္တ + ဘာဝ] နိဗ္ဗေဒဘာဂိယသုတ်
၏အဖြစ်။ ဧဝံ သတိ ဝါသနာဘာဂိယ-
သုတ္တဿပိ နိဗ္ဗေဒဘာဂိယသုတ္တဘာဝေါ
အာပဇ္ဇေယျ စတုသစ္စပ္ပကာသနတော။
နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၆၉။

နိဗ္ဗေဒဘာဂိ (တိ) [နိဗ္ဗေဒဘာဂ + ဤ။ ထိ
၌ ဘာဂိနိ။] ဖောက်ခွဲ - ထိုးထွင်း၍သိ -
ခြင်း အဖို့ရှိသော (ပဌမဈာန် ပညာ)။
ဝိရာဂပသညိတာ နိဗ္ဗေဒဘာဂိနိ ပညာ။
အဘိ၊ ဝိ။ ၃၄၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၃။ သာ
ပဌမဇ္ဈာနပညာ အရိယမဂ္ဂပဋိဝေဓဿ
ပဒဋ္ဌာနတာယ နိဗ္ဗေဒဘာဂိနိတိ ဝုတ္တာ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၄။ (-
ထေရီ၊ ဌ။ ၂၉၈။)

နိဗ္ဗေဒိက (တိ) [နိ + ဝိ + ကျ] (ကိလေ
သာစက် သုံးထောင်ဝက်ကို) ဖောက်ခွဲ -
ဖျက်ဆီး - တတ်သော၊ (က) ဝိပဿနာ-
ပညာ၊ မဂ်ပညာ။ (ခ) မြတ်သော အကျင့်။
(က) ဥဘယတ္ထဂါမိနိယာ ပညာယ သမ-
န္နာဂတော အရိယာယ နိဗ္ဗေဒိကာယ သမ္မာ
ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၂၃၊ ၂၃၂၊
၂၅၆။ မ၊ ၂။ ၁၉။ သံ၊ ၃။ ၁၇၃၊ ၃၄၂၊ ၃၅၁။
အံ၊ ၂။ ၂၊ ၁၀၊ ၃၉၈၊ ၄၈၁။ အံ၊ ၃။ ၁၁၀။
မဟာနိ။ ၁၁၅။ စူဠနိ။ ၃၅။ နေတ္ထိ။ ၁၆၀။
မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၀။ နိဗ္ဗေဒိကာယာ (မ၊ ၂။ ၁၉)
တိ သာယေဝ နိဗ္ဗိဇ္ဈနတော နိဗ္ဗေဒိကာတိ
ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗိဇ္ဈတိ ပဒါလေတိတိ နိဗ္ဗေ-
ဒိကာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂။ (- အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂။ ပဋိသံ၊

ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။) (ခ) သော ဣမံ နိဗ္ဗေဒိက
(အံ၊ ၂။ ၃၆၀၊ ၃၆၄) နှိ သော ဘိက္ခု ဣမံ
ဆတ္တိသဋ္ဌာနေသု နိဗ္ဗိဇ္ဈနကံ သေဋ္ဌစရိယံ
ဇာနာတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၅။

နိဗ္ဗေဒိက (တိ) [နိဗ္ဗေဒ + ဣက။ ထိ ၌
နိဗ္ဗေဒိကာ] (က) (ကိလေသာတို့ကို)
ဖောက်ထွင်း - ဖျက်ဆီး - ခြင်းရှိသော၊
ပညာ။ (ခ) (ရုပ်နာမ်တို့ကို) ထိုးထွင်း၍
သိခြင်း အဖို့ရှိသော၊ ပညာ။ (ဂ) (ကိလေ
သာတို့ကို) ဖောက်ခွဲ - ဖျက်ဆီး - ခြင်း၏
အသင်းအပင်းဖြစ်သော၊ ပညာ။ (က)
နိဗ္ဗိဇ္ဈနံ နိဗ္ဗေဒော၊ သော ဧတိဿာ အတ္ထိ၊
နိဗ္ဗိဇ္ဈတိတိ ဝါ နိဗ္ဗေဒော၊ သာဝ ပညာ နိဗ္ဗေ-
ဒိကာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၅။ (-
ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂၁။ ထေရီ၊ ဌ။ ၁၇၁။) (ခ)
နိဗ္ဗေဒိကာယာ (အံ၊ ၃။ ၆၇။ ဥဒါန၊ ၁၁၉)
တိ နိဗ္ဗေဒဘာဂိယာယ။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၁၂။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၁။ (ဂ) နိဗ္ဗေဒိကာယာ
(မဟာနိ။ ၃၀) တိ နိဗ္ဗေဒပေက္ခိကာယ။
မဟာနိ။ ဌ။ ၁၂၅။ (- ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၂။ အံ၊ ဌ၊
၃။ ၂၇။)

နိဗ္ဗေဒိကဉာဏဒဿန (တိ) [နိဗ္ဗေဒိက +
ဉာဏဒဿန] (ကိလေသာတို့ကို)
ဖောက်ခွဲ - ဖျက်ဆီး - တတ်သော ဉာဏ်
အမြင်ရှိသော၊ သူ။ နိဗ္ဗေဒိကဉာဏဒဿ-
နာနံ ဗာဟိယဒါရုစိရိယပ္ပဘူတိနံ အညေ-
သဉ္စ မဟာကုလပ္ပသုတာနံ မဟာသာဝ-
ကာနံ၊ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၁၄၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၆။

နိဗ္ဗေဒိကပညာ (ထိ) [နိဗ္ဗေဒိက + ပညာ]

(၁) (က) (ကံ၊ ကိလေသာတို့ကို) ဖောက်ခွဲ - ဖျက်ဆီး - တတ်သော - ဖောက်ခွဲ - ဖျက်ဆီး - ခြင်း ရှိသော ပညာ။ နိဗ္ဗေဒိကပညာ။ (ယင်းသည် ဝိမုတ္တိပရိဝါဒနိယတရား ၁၅-ပါးတွင် တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၀၀။) (ခ) ငြီးငွေ့ခြင်းများသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ဖြစ်သောမဂ်ပညာ။ (ဂ) ထိုးထွင်း၍သိ - ခြင်း ရှိ - တတ် - သော ပညာ။ (တိ) (၂) ဖောက်ခွဲ - ဖျက်ဆီး - ထိုးထွင်း၍ သိ - တတ်သော ပညာရှိသော၊ နိဗ္ဗေဒိကပညာရှိသော၊ သူ။ (၁) (က) သဗ္ဗေဘဝဂါမိကဗ္ဗေ နိဗ္ဗိဇ္ဈတိ ပဒါလေတိတိ နိဗ္ဗေဒိကပညာ။ ပဋိသံ။ ၃၈၁။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၅။ မ၊ ၄။ ၄၄။ ၅၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၀၂။ (- ဥဒါန၊ ၄။ ၂၀၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၀။) နိဗ္ဗိဇ္ဈနံ နိဗ္ဗေဓော၊ သော ဧတိဿာ အတ္ထိ၊ နိဗ္ဗိဇ္ဈတိတိ ဝါ နိဗ္ဗေဒိကာ၊ သာ ဧဝပညာ နိဗ္ဗေဒိကပညာ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၇။ (ခ) နိဗ္ဗေဒိကပညာ (ပဋိသံ။ ၃၈၁) တိ နိဗ္ဗိဒါဗဟုလဿ ပုဂ္ဂလဿ ဥပ္ပန္နမဂ္ဂပညာ ဧဝ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၂။ (ဂ) နိဗ္ဗိဇ္ဈနံ ပဋိဝိဇ္ဈနံ နိဗ္ဗေဓော၊ သော ဧတိဿာ အတ္ထိတိ နိဗ္ဗေဒိကာ၊ နိဗ္ဗိဇ္ဈတိတိ ဝါ နိဗ္ဗေဒိကာ၊ သာ ဧဝပညာ နိဗ္ဗေဒိကပညာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၇။ (တိ) (၂) ဧဝနပညော တိက္ခပညော နိဗ္ဗေဒိကပညော။ ဒိ၊ ၃။ ၁၂၉။ မဟာနိ၊ ၇၃၊ ၁၃၈၊ ၃၅၇။ စူဠနိ၊ ၁၄၄၊ ၁၇၅၊ ၂၁၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၄၇။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၀။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၄၀၊ ၂၆၇။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၆၃။ ဇာ၊ ၄။ ၇။

၁၅၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၁။ နိဗ္ဗေဒိကပညော ဘန္တေ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော။ သံ၊ ၁။ ၆၃။ နိဗ္ဗေဒိကပညော (သံ၊ ၁။ ၂၇၉) တိ နိဗ္ဗေဒိကပညော (အံ၊ ၁။ ၄၉၈) တိ နိဗ္ဗိဇ္ဈနကပညော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၀။ (- သံ၊ ၁။ ၁၉၂၊ ၂၇၈၊ ၂၈၉။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၄၀၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၉။)

နိဗ္ဗေဒိကပညာနိဒ္ဒေသ (ပု) [နိဗ္ဗေဒိကပညာ + နိဒ္ဒေသ] နိဗ္ဗေဒိကပညာကို အကျယ် - ညွှန်ပြခြင်း - ညွှန်ပြရာ စကားရပ်၊ နိဗ္ဗေဒိကပညာနိဒ္ဒေသ။ (ယင်းသည် ကတမာ - နိဗ္ဗေဒိကပညာ ? ဣကေစော သဗ္ဗသင်္ခါရေသု ဥဗ္ဗေဂဗဟုလော ဟောတိ စသည်ဖြင့် လာ၏။ ပဋိသံ။ ၃၈၁။) နိဗ္ဗေဒိကပညာနိဒ္ဒေသော သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတသညာဝသေန ပဝတ္တော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၅။

နိဗ္ဗေဒိကပညာသုတ္တ (န) [နိဗ္ဗေဒိကပညာ + သုတ္တ] နိဗ္ဗေဒိကပညာသုတ်၊ သူတော်ကောင်းကို မှီဝဲခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတရားကို ကြားနာခြင်း၊ အသင့်အလျော်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း၊ လောကုတ္တရာတရားအား လျော်သော အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်း ဤတရား ၄-ပါးကို ပွားများသောပုဂ္ဂိုလ်အား “နိဗ္ဗေဒိကပညာ” ရှိသူ ဖြစ်ခြင်းငှါ ဖြစ်၏ဟု ဟောပြောသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ်၊ မဟာဝဂ္ဂ သံယုတ်၊ ၁၁-သံယုတ်၊ ၇-ဝဂ်၊ ၁၃-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၃၆၁။ D.P လည်းကြည့်။

နိဗ္ဗေမိကပရိယာယ (ပု) [နိဗ္ဗေမိက + ပရိယာယ] (က) (အကုသိုလ်အစကို) ဖောက်ခွဲ - ဖျက်ဆီး - နိုင်ခြင်း၏အကြောင်း။
 (ခ) (အကုသိုလ်အစကို) ဖောက်ခွဲ - ဖျက်ဆီး - နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ဟောပြောသုတ်။ နိဗ္ဗေမိကသုတ်။ (က) နိဗ္ဗေမိက - ပရိယာယံ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မပရိယာယံ ဒေသေဿာမိ။ အံ၊ ၂။ ၃၅၈။ အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗေ အပ္ပဒါလိပုဗ္ဗေ လောဘက္ခန္ဓာဒယော နိဗ္ဗ-ဇ္ဈတံ ပဒါလေတိတံ နိဗ္ဗေမိကပရိယာယော၊ နိဗ္ဗိဇ္ဈနကာရဏန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၅။ နိဗ္ဗေမိကသုတ္တ - ကြည့်။ D.P လည်း ကြည့်။ (ခ) နိဗ္ဗေမိကပရိယာယေ ပဉ္စမာ အာဂတာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၅၈။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၉။ (- ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၁။)

နိဗ္ဗေမကသုတ္တ (န) [နိဗ္ဗေမိက + သုတ္တ] နိဗ္ဗေမိကသုတ်။ အကုသိုလ်အစကို - ဖောက်ခွဲ - ဖျက်ဆီး - နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ဟောပြောသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၊ ဆက္ကနိပါတ်၊ ဒုတိယပဏ္ဏာသက၊ မဟာဝဂ်၊ ၉ - သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၃၅၈၊ ၃၆၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၅။

နိဗ္ဗေမေတိ (ကြိ) [နိ + ဝိ + ဧ + တိ။ ဝိဓော ဘူ ကာရေဒိဘာဂေ၊ ဘူစုကမ္ပန - ဟိ'သနေ။ ဒိ ဘူစု ဝိဇ္ဈနေ ဟောတိ။ ဓာတွတ္ထ။ ၃၆၈] တုန်လှုပ်၏၊ ညှင်းဆဲ၏။ ဖောက်ထွင်း၏။ ဖြေရှင်း၏၊ သုတ်သင်၏။ နိဗ္ဗေဋ္ဌသိ နိဗ္ဗေမေသီတိ ဒွေ ပါဌာ။ ပါရာ၊ ယော။ ၂၄၀။ နိဗ္ဗေမေဟိ (ဒိ၊ ၄။ ၁။

၈၇။ နိဗ္ဗေဋ္ဌဟိ) တိ မယာ ရောပိတံ (အာရောပိတံ ?) ဝါဒံ ဝိဿဇ္ဇေဟိ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၆၉။

နိဗ္ဗေမေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိ + ဧ + တော + တွာ] ဖြေရှင်း၍၊ ရှင်းလင်း၍၊ သုတ်သင်၍။ ဝိဇ္ဇေတွာတိ ဇေဋ် နိဗ္ဗေမေတွာ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၆၅။

နိဗ္ဗေမေန္တ (တိ) [နိ + ဝိ + ဧ + အန္တ] ဖြေရှင်း - သုတ်သင် - သော၊ သူ။ နိဝေ - ဓေန္တဿ နိဗ္ဗေမေန္တဿာတိ ဒွေ ပါဌာ။ ပါရာ၊ ယော။ ၁၆၄။ (နိဗ္ဗေဋ္ဌန္တဿ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၃။)

နိဗ္ဗေမေသ် (ကြိ) [နိ + ဝိ + ဧ + သိ] ဖြေရှင်း - သုတ်သင် - ၏။ ပြေဆို၏။ နိဗ္ဗေမေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗေမေဟိ (ကြိ) [နိ + ဝိ + ဧ + ဟိ] ဖြေရှင်း - သုတ်သင် - လော၊ ပြေဆိုလော။ နိဗ္ဗေမေတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗေမတိက (တိ) [နိ + ဝေမတိက] တွေးတော - ယုံမှား - ခြင်း မရှိသော၊ သို့လော သို့လော တွေးတောခြင်း မရှိသော၊ ပိုင်ပိုင် နိုင်နိုင် ဆုံးဖြတ်နိုင်သော၊ သူ။ ယဒါ နိဗ္ဗေ - မတိကော ဘဝိဿာမိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၆၉၊ ၁၇၀၊ ၂၃၃။ ဝဇီရ။ ၄၆၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၈၀။ ဧကာယ အာပတ္တိယာ နိဗ္ဗေမတိကော။ ဝိ၊ ၄။ ၁၄၂။ နိဋ္ဌံ ဂတာတိ နိဗ္ဗေမတိကာ။ အံ၊

ဌ၊ ၃။ ၃၁၇။ သောဝတ္ထိကတ္ထယံ ဒိသ္မာ
နိဗ္ဗေမတိကဿ “သပ္ပေါ န သပ္ပေါ”တိ
ဝိစိနနေ မဇ္ဈတ္တတာ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၁၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၅။

နိဗ္ဗေမတိကော (ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၄။ ၁၄၉။
၁၅၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၄။ ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၃၄၅။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၅။
ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၁၀၊ ၁၄၉။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁၂။ နိဗ္ဗေ-
မတိကာ (ပ၊ ပ၊ ၈) — မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၂။ ၇၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅။

နိဗ္ဗေမတိကဂဟိတသရဏ (န) [နိဗ္ဗေမတိက
+ ဂဟိတ + သရဏ] ယုံမှားမရှိသောအား
ဖြင့် ယူအပ်သော - သရဏဂုံ - ကိုးကွယ်မှု။
ယုံမှားကင်းစင် - သံသယမဝင် - သောအား
ဖြင့် ယူအပ်သော - သရဏဂုံ - ကိုးကွယ်မှု။
နိဗ္ဗေမတိကဂဟိတသရဏေ ပန သန္တာယ
ဝဒတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၄။ နိဗ္ဗေမတိက-
ဂဟိတသရဏေတိ မဂ္ဂေနာဂတသရဏ-
ဂမနေ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၇။

နိဗ္ဗေမတိကပဋိစ္ဆန္တ (တိ) [နိဗ္ဗေမတိက +
ပဋိစ္ဆန္တ] တွေးတော - ယုံမှား - ခြင်း မရှိ
မူ၍ ဖုံးလွှမ်းအပ်သော၊ အာပတ်။ ဧကာ
အာပတ္တိ နိဗ္ဗေမတိကပဋိစ္ဆန္တ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၄၄။
ဧကာ မာသော နိဗ္ဗေမတိကပဋိစ္ဆန္တော။ ဝိ၊
၄။ ၁၅၁။

နိဗ္ဗေမတိကသဒ္ဓ (တိ) [နိဗ္ဗေမတိက + သဒ္ဓ]
ယုံမှားကင်းသော ယုံကြည်မှု ‘သဒ္ဓါ’ ရှိသော၊
သူ။ အစလဒဋ္ဌနိဝိဋ္ဌနိဗ္ဗေမတိကသဒ္ဓေါ
ဟောတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၄၁။

နိဗ္ဗေမတိကသရဏဂမန (န) [နိဗ္ဗေမတိက
+ သရဏဂမန] ယုံမှားကင်းသောအားဖြင့်
ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်ခြင်း။ ယုံမှား
မရှိသော - သရဏဂုံ - ကိုးကွယ်မှု။ လော-
ကုတ္တရသရဏဂမနံ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ
“နိဗ္ဗေမတိကသရဏဂမနေန ဂတာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၇၄) ”တိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၅။ (- သံ၊ ဌ၊ ၁။
၇၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၃။)

နိဗ္ဗေ (ဝိ) သ (ပု) [နိ + ဝိသ + က]
ပေးသွင်းခြင်း။ ပေးဆပ်ခြင်း။ အဘိုး။ အခ။
ဝိသ ပေရဏေ၊ ပေရဏံ ဂမနာဒိသု
နိယောဇနံ၊ ကရဏေ ဧကာ၊ နိဗ္ဗေသော၊
နိဝေသောပိ။ ဓာန်။ ဓာတ်၊ ဋီ၊ ၅၃၁။ သူစိ။
နိဗ္ဗိသ - လည်းကြည့်။

နိဗ္ဗန္တိ (တိ) [နိ + ဘက္ခ + အန္တ၊ နိ +
ဘဿ + အန္တ။ ဘက္ခေ ဘူစု အဒနေ စု
ဟိ သေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၆၄။ ဘဿော
ဘဿေ။ (နိဘိဿန္တ - သံ၊ ဣဘန္တတ -
ပြာ)] ခြိမ်းချောက် - မောင်းမဲ - အပြစ်
တင် - ရှုံ့ချ - တတ်သော၊ သူ။ အပဿာ-
ဒေန္တောတိ နိဗ္ဗန္တိန္တော၊ နိဂ္ဂဏန္တောတိ
အတ္ထော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၀။

နိဗ္ဗန္တေသိ (ကြိ) [နိ + ဘက္ခ + ဧက + ဤ။
နိ + ဘဿ + ဧက + ဤ] တားမြစ်ပြီ။
ဟတ္ထေ ဂဟေတွာ “အပေဟိ အပေဟိ၊ န
မေ တယာ အတ္ထော”တိ နိဗ္ဗန္တေသိ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၂။ ၃၀၅။ နိဗ္ဗန္တေသိတိ နိဝါရေသိ။ ယင်း
ဋီ။

နိဗ္ဗာန် (တိ) [နိ + ဘယ။ (နိဘိယ - သံ၊
 ကိဗ္ဗယ - ပြာ၊ နိဗ္ဗယ - အဒ္ဓမာဂဓိ)]
 (က) ကြောက်ရွံ့ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော၊
 သူ။ (ခ) ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေး - မရှိ -
 မရှိရာဖြစ် - သော (အရပ်စသည်)။ (က)
 ဝိဿတ္ထောတိ နိဗ္ဗယော နိရာသကော။ မ၊
 ဌ၊ ၂။ ၉၈။ နိဗ္ဗယော (သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၃) တိ
 ဘယရဟိတော။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၆။ (- မ၊ ဌ၊
 ၂။ ၅။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၅။) (ခ) ခေမန္တိ
 နိဗ္ဗယံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၄။ ခေမံ နိဗ္ဗယံ သရံ။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၇၉။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇။ အပ၊
 ဌ၊ ၁။ ၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၉၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၉။ ကင်္ခါ၊
 ဌ၊ ၃၀၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၇။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။
 ၃၆၂။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၃။)

နိဗ္ဗယော (ပု၊ ပ၊ ၈) - သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၀။
 ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၃။ သုတ္တနိ၊
 ဌ၊ ၂။ ၁၅၀။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၄။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
 ၃၃။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၈။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၇၊ ၂၉၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၈။ ဇာ၊
 ဌ၊ ၄။ ၂၈၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၀၈။
 စူဠနိ၊ ဌ၊ ၇၄။ ဝဇီရ၊ ၄၁၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၅။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၀၊ ၃၇။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၁။ မ၊ ဌ၊
 ၃။ ၁၈၄။ နိဗ္ဗယာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
 ၁၈၈။ နိဗ္ဗယံ (န၊ ပ၊ ၈) - ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၄။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၇၉၊ ၃၇၉။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ ၃၀၆။ ဒိ၊
 ဌ၊ ၃။ ၁၇၃။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၂။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။
 အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈။ မူလဋီ၊ ၁။ ၉၁။ နိဗ္ဗယာ (ပု၊
 ပ၊ ၈) - ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
 ၂၆၂။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၊ ၁၈၄။
 ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၂။ နိဗ္ဗယာနိ (န၊ ပ၊ ၈) -
 ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၄။ နိဗ္ဗယံ (ပု၊ ဒု၊ ၈) -

မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၅၀။ နိဗ္ဗယေန (ပု၊ တ၊ ၈)
 - စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၄၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၅။

နိဗ္ဗယဌ (တ္ထ) (ပု) [နိဗ္ဗယ + အတ္ထ]
 ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေး - မရှိ - ကင်း - ခြင်း
 ဟူသော (က) အနက်သဘော။ (ခ)
 အကျိုး။ (က) သိဟံ ဝါတိ ဒုရာသဒဋ္ဌေန
 ခမနဋ္ဌေန နိဗ္ဗယဋ္ဌေန စ ကေသရသိဟ-
 သဒိသံ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၄-၅။ (ခ) မမေဝ
 နိဗ္ဗယတ္ထံ ဖာသုဝိဟာရတ္ထံ ရက္ခိတော။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၁။

နိဗ္ဗယဌာန (န) [နိဗ္ဗယ + ဌာန။ (နိဘိဿာန
 - သံ)] ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေး - မရှိ -
 ကင်း - ရာ အရပ်၊ ဘေးကင်းရာ အရပ်။
 စတူဟိ ယောဂေဟိ ခေမံ နိဗ္ဗယဌာနံ
 အနိစ္စန္တော။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၈။ ဝေဂေန
 ပလာယိတွာ နိဗ္ဗယဌာနေ အဌာသိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။ ၃၀၃။ စောရာနံ ဟတ္ထတော မုစ္ဆိတွာ
 နိဗ္ဗယဌာနံ အတ္တနော ဂေဟံ အာဂတောမှိ။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃၇။

နိဗ္ဗယပ္ပအေထ (ပု) [နိဗ္ဗယ + ပဒေသ]
 အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ တံ နိဗ္ဗယပ္ပဒေသံ။
 သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၃၀။

နိဗ္ဗယသဘာဝ (တိ) [နိဗ္ဗယ + သဘာဝ။
 (နိဘိယသဘာဝ - သံ)] ကြောက်ရွံ့၊
 ခြင်းသဘော - မရှိ - မှကင်း - သော၊
 ကြောက်ရွံ့မှု ကင်းသော သဘောရှိသော၊
 သူ။ အဘိတသဘာဝေါ နိဗ္ဗယသဘာဝေါ
 မိဂရာဇာ။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၀။

နိဗ္ဗာနဝဟ (တိ) [နိဗ္ဗာယ + အာဝဟ]
ဘေးကင်းရာသို့ ရောက်စေတတ်သော၊
ဘေးကင်းရာသို့ ဆောင်နိုင်သော၊ သူ။
သူရာ သတ္တိဝန္တော၊ နိဗ္ဗာနဝဟာ။ သံ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၂၃၉။

နိဗ္ဗရ (န) [နိ + ဘရ + အ (နိဘိရ - သံ၊
ကိဗ္ဗရ - ပြာ၊ နိဗ္ဗရ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] အပြင်း
အထန်။ (ပြည့်စုံစွာ၊ ပြာ၊ ဓာန်။) ဣမာ
သမ္ဘာပိ ဝေလာ၊ ဒိသာ ရောစန္တိ နိဗ္ဗရ။
သုဗောဓ။ ဂ။ နိဗ္ဗရမဟိသယံ။ ယင်းဋီ။
အတိဝေရံ၊ အစူတ္တံ၊ နိတန္တံ၊ ဂါဠိ ဣစ္စာဒိ-
နိပိ အတိသယေ။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၄၁။

နိဗ္ဗာရ (တိ) [နိ + ဘာရ (ကိဗ္ဗာရ - ပြာ)]
တာဝန်မရှိသော၊ တာဝန်မဲ့သော၊ မိမိတာဝန်
ကို - မပြုလုပ် - မဆောင်ရွက် - သော၊ တာ
ဝန်မကျေသော၊ သူ။ ယော၊ ဟိ ဧက-
ဝိဟာရေ ဝသန္တောပိ သန္တိကံ န ဂစ္ဆတိ
ပက္ကမန္တော အနာပုစ္ဆာ ပက္ကမတိ၊ အယံ
နိဗ္ဗရော နာမ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၆။ အယံ
နိဗ္ဗာရော နာမ ကဉ္စိပုဂ္ဂလံ အတ္တနော ဘာရံ
ကတ္တာ အဝတ္တနတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။

နိဗ္ဗိဇ္ဇ (ပု) [နိ + ဘန္တ + တ] ကျိုးပဲ့ခြင်း၊
ပျက်စီးခြင်း။ နိဗ္ဗိဇ္ဇိယတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗိဇ္ဇိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဘိဒ + ယ +
တေ] ချိုးပဲ့အပ်၏၊ ဖျက်ဆီးအပ်၏။
ဘိဇ္ဇိယတေတိ နိဗ္ဗိဇ္ဇိယတိ နိဗ္ဗိဇ္ဇိ ဇာယတိ။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၇။

နိဗ္ဗိတ (တိ) [နိ + ဘိတ။ (နိဘိတ - သံ၊
ကိဗ္ဗိအ - ပြာ၊ နိဗ္ဗိအ - အဒ္ဓမာဂဓိ)]
ကြောက် - လန့် - ခြင်း - မရှိ - ကင်း -
သော၊ သူ။ ဧတေ ကုမ္ဘိလာဒယော မစ္ဆာ
နိဗ္ဗိတာ နိရုပဒ္ဒဝါ ဝသန္တိ။ အပါ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၉။

နိဗ္ဗုဇတိ (ကြိ) [နိ + ဘုဇ + အ + တိ။
ဘုဇေ ရ တာဏဘက္ခေသု၊ ဘူ ကောကံ-
လ္လေ ဝိပုဗ္ဗကော။ ဆေဒေ အမနသိကာရေ။
ဓာတွတ္ထ။ ၂၇၁။] ကွေးကောက် - တွန့်-
လိမ် - ၏။ (ပျက်စီး၏။ မြန်။ မစောင့်ထိန်း-
နိုင်။ သျှ) ကာယံ အာဘုဇတိ နိဗ္ဗုဇတိ
သမ္ပရိဝတ္တကံ ကရောတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၄၆။

နိဗ္ဗုဿန (န) [နိ + ဘသ + ယု။ ဘသော
ဘသ္မိကာရနိန္ဒာဗုဒ္ဓိပေသုညဒိတ္တိသု။
ဓာတွတ္ထ။ ၂၆၈။] ပြင်းထန်စွာ အော်ဟစ်
ခြင်း၊ ဟောင်ခြင်း၊ အူခြင်း။ ဘုဿန္တာတိ
နိဗ္ဗုဿနဝသေန ရဝန္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၇။

နိဗ္ဗောဂ (တိ) [နိ + ဘောဂ] (၁) (က)
(သာမဂ္ဂိဟုဆိုအပ်သော ဇေဋ္ဌာပစာယနဓမ္မ
ကို) သုံးဆောင် - ခံစား - ခြင်း - မရှိ -
မှကင်း - သော။ (ခ) သုံးစွဲ - အသုံးပြု -
ခြင်း - မရှိ - မှကင်း - သော၊ အသုံးမပြု -
သုံး၍ မရ - သော၊ အသုံးမဝင်သော။ (ဂ)
သုံးဆောင် - ခံစား - အပ်သော - ဖွယ် -
စည်းစိမ် - ဥစ္စာ - မရှိ - သော။ (ပု) (၂)
(နေထိုင်) သုံးစွဲ - ဖြစ် - ရာ၊ နိုင်ငံ - တော
အုပ်။ (၃) သုံးဆောင် - ခံစား - ဖြစ် -
ခြင်း။ (၁) (က) နိဗ္ဗောဂေါ ဘဝံ ဂေါတမော။

ဝိ၊ ၁။ ၂။ အံ၊ ၃။ ၁၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၄၁။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၉။ အံ၊ ၃။ ၂၁၂။ ဗြာဟ္မဏော
တမေဝ ဝယောဝုနာနံ အဘိဝါဒနကမ္မာဒိ
လောကေ သာမဂ္ဂိပရိဘောဂေါတိ မည-
မာနော တဒဘာဝေန ဘဂဝန္တံ နိဗ္ဗာဂေါ
တိ အာဟ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။ (- အံ၊ ၄။ ၃။
၂၀၀။) (ခ) နိဗ္ဗာဂေါ(သံ၊ ၁။ ၁၇၈။ ဓမ္မ၊
၄။ ၂။ ၃၁၂) တိ နိပ္ပရိဇ္ဇာဂေါ။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၄၀။ နိဗ္ဗာဂေ (ဇာ၊ ၁။ ၁၂၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၁၈၁) တိ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ အဘာဝေန
ဘောဂရဟိတေ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၂။ (- ပေတ။
၁၃၇။ ပေတ၊ ၄။ ၅၈။) (ဂ) ဥပပိဋ္ဌနေန
နိဗ္ဗာဂံ အာပါဒေတွာ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၀။
ဇိဏ္ဏကာလေ ဝိလုတ္တသဗ္ဗဓနတ္တာ နိဗ္ဗာဂေါ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၀။ (ပ) (၂) မာဟေဝမ္မာဏ-
နိဗ္ဗာဂေ (ဇာ၊ ၂။ ၃၅၆) တိ အမှာကံ
နိဗ္ဗာဂေ ဝိဇိတေ ဝနဃဋ္ဌာယံ မာ နံ
ကောစိပိ ဝနေ ဝါဠမိဂေါ ဝိဟေဋ္ဌေသိ။ ဇာ၊
၄။ ၇။ ၃၃၈။ (၃) ဘုဉ္ဇနံ ပဝတ္တနံ ဘောဂေါ
ဘောဂေါ ဧဝ နိဗ္ဗာဂေါ။ မဏိဒိပ၊ ၃။ ၂။
တေ၊ ကျော။

နိဗ္ဗာနပုဂ္ဂလကရဏ (တိ) [နိဗ္ဗာဂ + ဥပ-
ကရဏ] သုံးဆောင် - ခံစား - အပ်သော
အသုံးအဆောင် - မရှိ - မှကင်း - သော၊
အသုံးအဆောင်၊ အဆောက်အဦမှ ကင်း
သော၊ သူ။ သော ပိယေဟိ ဉာတိဟိ
ဝိပ္ပယုတ္တော နိဗ္ဗာနပုဂ္ဂလကရဏော န နန္ဒတိ။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၄၁။

နိဗ္ဗာဓိ (တိ) [နိ + ဗျာဓိ] အနာမရှိသော။
နိဗ္ဗာဓိတာယ အာရောဂျဋ္ဌေန ကုသလံ
ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။ (- ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။)

နိဗ္ဗာပါရ (တိ) [နိ + ဗျာပါရ] ကြောင့်ကြ
စိုက် - အားထုတ် - ခြင်း မရှိသော၊ ကြောင့်
ကြစိုက်ခြင်း အလျှင်းမရှိသော။ နိဗ္ဗာပါ-
ရေသု (မူလဋီ၊ ၁။ ၆၁) တိ အဗျာပါရေသု။
အနုဋီ၊ ၁။ ၆၈။ (- နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၈၀။)

နိဘာ (တိ) [နိ + ဘာ + အ။ နိပုဗ္ဗ ဘာ
ဒိတ္တိယံ အ၊ နိ ဘော။ သူစိ။ ဓာတွတ္ထ။
(နိဘာ - သံ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၅။ -
ပြာ)] တူသော။ (အတူ၊ တူသော၊ အသွင်
သဏ္ဌာန်ပုံပန်းတူသော။ P.S.D ။ သရက်
ပင်၊ သီဟိုဠ်၊ ဓာန်။) အာဘာသဒ္ဓေါ နိဘာ-
သဒ္ဓေါ ဝိယ ဣဝတ္ထော။ သုဗောဓ၊ ၃။
၉၀။ ဣဝါဒိ ဣဝ ဝါ တုလျသမာနနိဘာ-
သန္နိဘာ။ သုဗောဓ၊ ၁၇၉။ သင်္ကာသော
သန္နိဘော နိဘော။ ဓာန်၊ ၅၃၀။ နိဘော
သဒိသေ။ ဓာန်၊ ၃။ ၉၂၂။

နိဘာ (ထိ) [နိ + ဘာ + အ + (ကိ)။ နိတိ၊
သုတ္တ။ ၁၂၄၉၊ ၁၂၆၆။] အရောင်၊ အဆင်း။
နိဘာတိ ဒိဗ္ဗတိတိ နိဘာ၊ ဝဏ္ဏေဝ နိဘာ
ဝဏ္ဏနိဘာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၆၃။ ဥမာပုပ္ဖ-
သရိန္ဒိဘ (ဇာ၊ ၁။ ၃၂၅) နိ နိလပစ္စတ္ထ-
ရဏတ္တာ ဥမာပုပ္ဖသဒိသာယ နိဘာယ
ဩဘာသေန သမန္နာဂတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၂၃။
သော ဧဝ သာမဂ္ဂေါ ပဘောဂါဒိနာ
နိဘာတိတိ နိဘာ။ မ၊ ၃။ ၂။ ၄၄။

နိဘာတိ (ကြိ) [နိ + ဘာ + အ + တိ]
ထွန်းလင်း - တောက်ပ - ဖြူ။ အထက်ပုဒ်
နက်ကြည့်။

နိဘာသရူပ (န) [နိဘာ + သရူပ] ပင်ကိုယ်
အဆင်းသဏ္ဌာန်၊ ပင်ကိုယ်အဆင်းနှင့်တူ
သော အဆင်း။ နိဘာသရူပ (သံ၊ ဌ၊ ၂။
၂၈၃) နှ့် ပဋိဘာသရူပ။ နိဘာသရူပ တာဝ
ကံသာဒိမယေ ပဘဿရေ မဏ္ဍလေ
ပညာယတု။ ဥဒကေ ပန ကထံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၄၄။

နိမံသလောဟိတ (တိ) [နိ + မံသလောဟိတ]
အသား၊ အသွေး - မရှိ - ကင်း - မပါ -
သော။ နိမံသလောဟိတ ကိလောမကဓဏ္ဍံ
ဥက္ခိပိတ္တာ အဒါသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၆။

နိမံသလောဟိတမက္ခိတ (တိ) [နိမံသ +
လောဟိတမက္ခိတ] အသားကင်း၍ သွေး
တို့ဖြင့် လိမ်းကျပ်အပ်သော၊ အသားမကျန်ရှိ
တော့ပဲ သွေးတို့ဖြင့် လိမ်းကျပ်အပ်သော။
နိမံသလောဟိတမက္ခိတ (ဒိ၊ ၂။ ၂၃၅။ မ၊
၁။ ၇၄) နှ့် မံသေ ခိဏေပိ လောဟိတံ န
သုဿတိ၊ တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။
၃၆၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၈။

နိမနုဿဌာန (န) [နိမနုဿ + ဌာန] လူမရှိ
ရာ - လူသူကင်းရာ - အရပ်။ ဧကော မဂ္ဂံ
ဂစ္ဆန္တော နိမနုဿဌာနေ ကိဉ္စိ ဘဏ္ဍံ ပဿ
တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၂။

နိမန္တက (ပု) [နိ + မန္တ + ကျ] ပင့်ဖိတ် -
ခေါ် - တတ်သော၊ သူ။ နိမန္တကာ (ဇာ၊ ၁။
၃၁၅) တိ ဓမ္မိကသမဏဗြာဟ္မဏေ နိမန္တေ -
တွာ ပက္ခောသကာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၀၀။

နိမန္တကဇန (ပု) [နိမန္တက + ဇန] ပင့်ဖိတ်
- ခေါ် - တတ်သော လူ။ ပိယရူပေန
သာတရူပေန အာရမ္မဏေန နိမန္တကဇနော။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၁။

နိမန္တန (တိ) [နိ + မန္တ + ယု။ (နိမန္တက -
သံ၊ ကိမံတက - ပြာ၊ နိမံတက - အဒ္ဓမာ
ဂဓိ)] (၁) ပင့်ဖိတ်တတ်သော။ (န)
(၂) နိမန္တနသိက္ခာပုဒ်၊ နိမန္တိတော -
ဟူသော ပုဒ်ဖြင့် မှတ်၍ဟောအပ်သော
စာရိတ္တသိက္ခာပုဒ်။ (၃) ပင့်ဖိတ် - ဖိတ်မန်
- ခေါ် - ရာ အရပ်။ (၄) ပင့်ဖိတ်၍ လှူ
ဒါန်းအပ်သော ဆွမ်း၊ နိမန္တနဘတ်။ (န၊
ထိ) (၅) ပင့်ဖိတ် - ခေါ် - ခြင်း။ (၁) ပင့်
ဖိတ်တတ်သော။ နိမန္တနဘတ္တ - ကြည့်။
(န) (၂) နိမန္တနသိက္ခာပုဒ်၊ နိမန္တိတော -
ဟူသော စုဒ်ဖြင့် မှတ်၍ ဟောအပ်သော
စာရိတ္တသိက္ခာပုဒ်။ အနဏိရိတ္တံ နိမန္တနာ
(ဝိ၊ ၅၊ ၁၆၀) တိ နိမန္တိတော သဘတ္တော
သမာနောတိ စ ဝုတ္တသိက္ခာပဒဒ္ဓယံ။ ဝိ၊ ဌ၊
၄။ ၁၄၇။ (၃) ပင့်ဖိတ် - ဖိတ်မန် - ခေါ် -
ရာ အရပ်။ နိမန္တနံ ဂဟေတွာ န ဂမိဿ
တိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၆။) (၄)
ပင့်ဖိတ်၍ လှူဒါန်းအပ်သော ဆွမ်း၊ နိမန္တန
ဘတ်။ ယော နိမန္တနံ သာဒိယေယျ။ ဝိ၊
၁။ ၂၆၄။ နိမန္တန (အံ၊ ၁။ ၃၀၀) နှ့် ဧဝံ

နိမန္တိတဘိက္ခုမ္မိ န သာဒိယတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၄၅။ နိမန္တေတွာ ဒါတဗ္ဗဘတ္တံ နိမန္တနံ။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၈။ နိမန္တနံ
 သာဒိယထာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၁) တိ နိမန္တနဘတ္တံ
 ပဋိဂ္ဂဏှထ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈။ (- ဝိ၊ ဘ၊ ၂၆၄။
 ဝိ၊ ၂။ ၁၀၆။ ဝိ၊ ၄။ ၃၂၉။ ဒိ၊ ၃။ ၃၃။ မ၊ ၁။
 ၁၁၁။ မ၊ ၂။ ၅။ သံ၊ ၁။ ၄၀၅။ အံ၊ ၁။ ၅၂၇။
 ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၈၊ ၉၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
 ၁၂၉။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃။
 ဝဇိရ၊ ၃၂၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၃၅၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၅။) (န၊ ထိ) (၅)
 ပဋိမိတ် - ခေါ် - ခြင်း။ ဒွိဟာရာရေဟိ
 ဂဏဘောဇနံ ပသဝတိ နိမန္တနဘော ဝါ
 ဝိညတ္တိန္ဒော ဝါ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၅။ ဧတ္တကာနံ
 ဘိက္ခုနံ နိမန္တနံ သမ္ပဋိစ္ဆန္တော မံ ဗဟိရံ
 ကတွာ သမ္ပဋိစ္ဆတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၆။ ဇာ၊
 ဌ၊ ၁။ ၁၃၃။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၇၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၁၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၈၊ ၁၆၄။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၃။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၅၀။ ဝိမာန၊
 ဌ၊ ၁၃၈။ ဝဇိရ၊ ၃၁၂။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၇၇။
 ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၇။) (ထိ) ဣဝ နိမန္တနာ
 အကပ္ပိယနိမန္တနာ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၉၅။ (- မိ၊ ၁။
 ၃၁၂။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၂။)

နိမန္တနက (တိ) [နိမန္တန + က] ပဋိမိတ် -
 ခေါ် - တတ်သော၊ သူ။ နိမန္တနကာနံ
 အပ္ပသာဒါဝဟနကော။ ဝဇိရ၊ ၃၁၅။ (-
 ၃၁၄။)

နိမန္တနကာလ (ပု) [နိမန္တန + ကာလ] ပဋိ
 မိတ် - ခေါ် - ရာ အခါ။ နိမန္တနကာလေ

ဧကော ပိဏ္ဍပါတိကော ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊
 ၃။ ၈၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၁၈။

နိမန္တနဌာန (န) [နိမန္တန + ဌာန] ပဋိမိတ်
 - ခေါ် - ရာ အရပ်။ နိမန္တနဌာနေသု
 သဗ္ဗေသံ ဘိက္ခု သယမေဝ သမ္ပဋိစ္စိ။ အံ၊
 ဌ၊ ၁။ ၁၅၅။ (- ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၁၁။)

နိမန္တနတ္ထ (ပု) [နိမန္တန + အတ္ထ] ပဋိမိတ်
 ခြင်း အကျိုး၊ ပဋိမိတ်ရန်အတွက်။ န
 ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိသု နိမန္တနတ္ထာယ။
 သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၇။ (- ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၁၄။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၆၆၊ ၃၆၈။)

နိမန္တနပဋိဂ္ဂါဟက (ပု) [နိမန္တန + ပဋိ-
 ဂ္ဂါဟက] ပဋိမိတ်အပ်သောဆွမ်း - နိမန္တန
 ဘဏ် - ကို ခံယူတတ်သော၊ သူ။ နိမန္တ-
 နိက (မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၅) - ကြည့်။

နိမန္တနပ(ပု)ဋိပါဋိ (ထိ) [နိမန္တန + ပဋိပါဋိ]
 ပဋိမိတ်ခြင်း အစဉ်။ နိမန္တနပ(ပု)ဋိပါဋိယာ
 ဘူတီ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၆။ ကင်္ခါ၊ ၂၁၈။ ဝဇိရ၊
 ၃၁၄။

နိမန္တနပဝါရဏာ (ထိ) [နိမန္တန + ပဝါရဏာ]
 မိတ်ကြားခြင်းဟူသော ပဝါရဏာ။ ပဋိ-
 ကေပပဝါရဏာ ဝေတ္တ အဓိပ္ပေတာ၊ န
 နိမန္တနပဝါရဏာတိ အာဟာ "အလ" နှိအာဒိ။
 သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၈။

နိမန္တနပုရိသ (ပု) [နိမန္တန + ပုရိသ] ပင်
ဖိတ် - ခေါ် - တတ်သော ယောက်ျား။
အပါနိယကံသေန နိမန္တနပုရိသော ဝိယ
နိမန္တကဇနော။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၁၁။

နိမန္တနဘတ္တ (န) [နိမန္တန + ဘတ္တ] (၁)
ပင်ဖိတ်၍ လှူဒါန်းအပ်သောဆွမ်း၊ နိမန္တန
ဘတ်။ (တိ) (၂) နိမန္တနဘတ်ရှိသော၊
သူ။ (၁) နိမန္တနဘတ္တ အာဟရိဿာမိ။ ဝိ၊
၄၊ ၄၊ ၉၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၆၇။ (- ၄၂၁။ ကင်္ခါ။
၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၆၃။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၈၃။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈။) (တိ) (၂) သဘ-
တ္တောတိ နိမန္တနဘတ္တော။ ဝဇီရ။ ၃၂၅။ (-
ကင်္ခါ။ ၄။ ၉၅။)

နိမန္တနဘတ္တဃရ (န) [နိမန္တနဘတ္တ + ဃရ]
နိမန္တနဘတ်ရှိသောသူ၏ အိမ်၊ နိမန္တနဘတ်
ကို ပေးလှူသောသူတို့၏ အိမ်။ နိမန္တန-
ဘတ္တဃရတော ပန ပတ္တတ္ထာယ အာဂ-
တဿ ဌိတိကာယ ပတ္တော ဒါတဗ္ဗော။
ဝိ၊ ၄၊ ၄၊ ၉၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၇၁။

နိမန္တနဘောဇန (န) [နိမန္တန + ဘောဇန]
ပင်ဖိတ်၍ လှူဒါန်းအပ်သော ဘောဇန၊
နိမန္တနဘောဇန။ နိမန္တနဘောဇန အဘူ-
န္တော အပ္ပဿာဒံ ကရောတိ ဧဝံ။ ဝဇီရ။
၃၁၅။

နိမန္တနဘောဇနဝတ္ထု (န) [နိမန္တနဘောဇန
+ ဝတ္ထု] (နောက်မှ) ပင်ဖိတ်သော အိမ်၌
(ဘောဇနကို) စားခြင်းဟူသောအကြောင်း။

အညတြ နိမန္တနဘောဇနဝတ္ထုသ္မိ အညတြ
ပဌမံ နိမန္တိတာ ဟုတွာ အညသ္မိ နိမန္တန
ဘူဇနဝတ္ထုသ္မိ။ ကင်္ခါ။ ၄။ သစ်။ ၃၈၂။
(ကင်္ခါ။ ၂၁၈ ၌ နိမန္တိတ ဟုရှိ၏။)

နိမန္တနဝစန (န) [နိမန္တန + ဝစန] သိစေ
ကြောင်းဖြစ်သော စကား။ နိမန္တနဝစန-
နေနာ (မ၊ ၄၊ ၂။ ၃၁၂) တိ ဝိညာပနဝစနေန။
မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၉။

နိမန္တနသာဒိယန (န) [နိမန္တန + သာဒိယန]
ပင်ဖိတ်မှုကို - သာယာ - လက်ခံ - ခြင်း။
ပဉ္စန္ဒံ ဘောဇနာနံ အညတရေန နိမန္တန-
သာဒိယနံ။ ကင်္ခါ။ ၂၃၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၀။

နိမန္တနဘာဝ (ပု) [နိမန္တန + အဘာဝ]
ပင်ဖိတ်မှု၏ မရှိခြင်း။ နိမန္တနဘာဝါ
ပိဏ္ဍုပါတိကဿ အနာမန္တစာရော ဝဋ္ဋတိ။
ဝဇီရ။ ၅၆၀။

နိမန္တနိကာ (ပု) [နိမန္တန + ဣကာ] နိမန္တန
ဘတ်ရှိသော (ရဟန်း)။ နိမန္တနိကာ ဂဏ-
ဘောဇနတော မောစေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၄၁၅။

နိမန္တယ (ကြိ) [နိ + မန္တ + နယ + ဟိ] ပင်
ဖိတ်လော့။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တယတိ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဣယ + တိ]
ပင်ဖိတ်၏။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တယန္တိ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ကယ + အန္တိ]
ပင်ဖိတ်ကုန်၏။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တယမာန (တိ) [နိ + မန္တ + ကယ +
မာန] ပင်ဖိတ်သော၊ သူ။ တံ မေ ဘန္တေ
ဘဂဝါ ပဋိဂ္ဂဏှာတူ”တိ နိမန္တယမာနာ
(နိမန္တမာနာ။ သိ၊ သျှာ) အာဟ။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၂၂၀။

နိမန္တယိ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ကယ + ဣ]
ပင်ဖိတ်ပြီ။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တယိသု (ကြိ) [နိ + မန္တ + ကယ + ဥ]
ပင်ဖိတ်ကုန်ပြီ။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တယိ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ကယ + ဤ]
ပင်ဖိတ်ပြီ။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တယိတ္ထံ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ကယ +
တ္ထ] ပင်ဖိတ်ကုန်ပြီ။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တယိတ္ထံ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ကယ + အာ။
အာ ကို ဣ ပြု။ ရှု။ ၂၇၈။] ပင်ဖိတ်ပြီ။
နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မန္တ + ကယ +
တွာ] ပင်ဖိတ်၍။ နိမန္တယိတွာ သတ္တာဟံ၊
ဘောဇယိတွာ သသာဝကံ။ အပါ၊ ၂။ ၁၄၈။
(- ၂၂၂။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၈၊ ၁၃၂။)

နိမန္တယိတွာန (ကြိ) [နိ + မန္တ + ကယ +
တွာန] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ တဒါ
နိမန္တယိတွာန၊ သသံဃံ လောကနာယကံ။
ထေရီ၊ ၄။ ၈၅။ (- ၇၃။)

နိမန္တယိမှာ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ကယ + မှာ]
ပင်ဖိတ်ကုန်ပြီ။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တယေ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ကယ + မိ။ မိ
ကို ဧ ပြု။ ရှု။ ၂၉၂ ကြည့်။] ပင်ဖိတ်အံ့။
နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တယေယျ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ကယ +
ဇေယျ] ပင်ဖိတ်ရာ၏။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တာပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မန္တ + ကာပေ
+ တွာ] ပင်ဖိတ်စေ၍၊ ပင်ဖိတ်ခိုင်း၍။
အဋ္ဌ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ ဒိသ္မာ နိမန္တာပေတွာ
ဘောဇေတွာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၇။ (- ၃၂၀။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၅၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၅။ ထေရု၊
၄။ ၂။ ၃၇၃။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၉။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၂။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၆။)

နိမန္တာပေန္တ (တိ) [နိ + မန္တ + ကာပေ +
အန္တ] ပင်ဖိတ်စေသော၊ ပင်ဖိတ်ခိုင်းသော၊
သူ။ အတ္တာနံ နိမန္တာပေန္တာ (နိမန္တာပေတွာ၊
သျှာ၊ က) လပါပေန္တိ နာမ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၇။

နိမန္တာပေသုံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + မန္တ + ကာပေ
+ ဥ] ပင်ဖိတ်စေကုန်ပြီ။ ပေသေတွာ
သတ္တာရံ နိမန္တာပေသုံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၅။

နိမန္တိသု (ကြိ) [နိ + မန္တ + ကေ + ဉံ] ပင်
ဖိတ်ကုန်ပြီ၊ ဖိတ်ကြားကုန်ပြီ။ နိမန္တေတိ
- ကြည့်။

နိမန္တိတ (တိ) [နိ + မန္တ + တ။ (နိမန္တိတ -
သံ၊ ကိမ္ဘိတိယ - ပြာ၊ နိမ္ဘိတိအ - အဒ္ဓမာဂဓိ။
အာရာဓိတဝု - သိဟိဋ္ဌ)] (၁) ပင်ဖိတ်
အပ်သော၊ ဖိတ်ကြားအပ်သော။ (၂) ဖိတ်
ကြားရာ။ (၃) ပင်ဖိတ်ကြောင်း - ပင်ဖိတ်
လှူဒါန်းကြောင်း။ ယေ ဟိ နိမန္တိတာ
ဝဿံ ဝဿန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၅။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၂။ ဝဇိရ၊ ၃၄၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၂၂။)

နိမန္တိတော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၄။ ၃၀၂-
၆။ ဝိ၊ ၅။ ၄၁၊ ၆၆။ ဒိ၊ ၂။ ၈၂။ မ၊ ၁။ ၂၉၉။
မ၊ ၂။ ၁၀၁။ သံ၊ ၁။ ၄၂၆။ ဥဒါန၊ ၉၅။
သုတ္တနိ၊ ၃၆၅။ အပ၊ ၁။ ၃၄၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၆။
ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၂၁၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉။ ခုဒ္ဒက၊
ဌ၊ ၁၇၁။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၂၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၆၉။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၀၊ ၁၃၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
၅၂၅။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၀၇။
ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၆၀။ ဝဇိရ၊ ၃၁၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၇။ နိမန္တိတာ
(ပု၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၁။ ၁၂။ ဝိ၊ ၂။ ၉၁၊ ၂၃၀။
ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၈၊ ၈၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၄၁၄။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၁။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၄၂၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၅။ ဝိမာန၊ ဌ၊
၂၃၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၃၊ ၃၆၉။ ဝဇိရ၊ ၃၀၅။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၇။ ဝိမတိ၊ ၂။

၂၁။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ ၈၉။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၂။ နိမန္တိတာ
(ထိ၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၁။ ၂၈၅။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၉။ ဝိ၊
၅။ ၁၃၆။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၈။ ပေတ၊ ဌ၊ ၈၁။ ဇာ၊
ဌ၊ ၅။ ၄၃၁။ ဝဇိရ၊ ၃၈၃။ နိမန္တိတာ (ထိ၊
ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၂။ ၄၀၈။ နိမန္တိတံ (န၊ ပ၊ ၈) -
- အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၃။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၂။
နိမန္တိတေန (ပု၊ တ၊ ၈) - ဝိ၊ ၅။ ၃၁။ ဝိ၊ ဌ၊
၄။ ၁၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၈၅။ နိမန္တိတေဟိ
(ပု၊ တ၊ ၈) - ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၅၇။ ကင်္ခါ၊
၁၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ ၇၅။
နိမန္တိတဿ (ပု၊ စ၊ ၈) - ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၂၀။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၅။ နိမန္တိတာယ (ထိ၊ စ၊ ၈)
- ဝိ၊ ၅။ ၁၁၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၆။ နိမန္တိတာနံ
(ပု၊ စ၊ ၈) - ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၅။ နိမန္တိတဿ
(ပု၊ ဆ၊ ၈) - ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၄၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၉၂။
ဝဇိရ၊ ၃၈၉။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သင်္ခ၊ ၂၇၇။
နိမန္တိတာနံ (ပု၊ ဆ၊ ၈) - ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၈။
နိမန္တိတေ (ပု၊ သ၊ ၈) - ဝိ၊ ၂။ ၄၁၀။ အံ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၃၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၂၈၀။ နိမန္တိတေသု (ပု၊ သ၊ ၈) - ကင်္ခါ၊
၁၆၂။ (၂) နိမန္တိတကုလ၊ နိမန္တတဃရ၊
နိမန္တိတဌာန၊ နိမန္တိတဒိဝေ - တုံကြည့်။
(၃) နိမန္တိတဘိက္ခာ - ကြည့်။

နိမန္တိတကုလ (န) [နိမန္တိတ + ကုလ။
(ကိမ္ဘိတိယကုလ - ပြာ)] ပင်ဖိတ်ရာ
အမျိုး။ ပစ္ဆာ နိမန္တိတကုလေ လဒ္ဓဘိက္ခ-
တော ဧကသိတ္တဗ္ဗိ အဇ္ဈောဟရတိ၊ ပါဓိ-
တ္တိယံ။ ကင်္ခါ၊ ၂၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၅၇။

နိမန္တိတဃရ (န) [နိမန္တိတ + ဃရ] ပင့်ဖိတ်
ရာ အိမ်။ ဘတ္တိယဃရ (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၄။
ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၉၉) - ကြည့်။

နိမန္တိတဌာန (န) [နိမန္တိတ + ဌာန] ပင့်ဖိတ်
ရာ အရပ်။ အညံ နိမန္တိတဌာနံ ဂန္ဓာပိ မယံ
ဃရံ ပဝိသိတွာဝ ဘတ္တိကိစ္စံ နိဌာပေတဗ္ဗံ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၄။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၆။)

နိမန္တိတဒိဝသ (ပု၊ န) [နိမန္တိတ + ဒိဝသ] ပင့်ဖိတ်ရာနေ။ မဟာသုဘဒ္ဒါယ နိမန္တိတ-
ဒိဝသေ တထာဂတေ ဥဂ္ဂနဂရံ ဂစ္ဆန္တေ။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၃။

နိမန္တိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + မန္တ + တဗ္ဗ] ပင့်ဖိတ်
အပ်သော။ နရဝရော နာမ နိမန္တိတဗ္ဗာ-
ဒိကော န ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၆။

နိမန္တိတဘိက္ခာ (ထိ) [နိမန္တိတ + ဘိက္ခာ] ပင့်ဖိတ် (လှူဒါန်း) ကြောင်းဖြစ်သော ဆွမ်း။
ဧဝံ နိမန္တိတဘိက္ခမ္ဘိ န သာဒိယာမိ န
ဂဏှာမိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၁။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၈၀။

နိမန္တိတဘိက္ခု (ပု) [နိမန္တိတ + ဘိက္ခု] ပင့်
ဖိတ်အပ်သော - အပင့်ဖိတ်ခံရသော -
ရဟန်း။ နိမန္တိတဘိက္ခုဟိ သဒ္ဓိ အညေပိ
ဗဟူ အာဂန္ဓာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂၅။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
၉၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၇၂။)

နိမန္တိတဘောဇနဝတ္ထု (န) [နိမန္တိတ +
ဘောဇန + ဝတ္ထု] ပင့်ဖိတ်အပ်သော
ဘောဇနကို စားခြင်းဟူသော အကြောင်း။
နိမန္တိတဘောဇနဝတ္ထုသ္မိ ပညတ္တံ။ ကခါ။
၂၁၈။

နိမန္တိတသညာ (ထိ) [နိမန္တိတ + သညာ] ပင့်ဖိတ်အပ်၏ဟု ဖြစ်သော - အမှတ် -
သညာ - ရှိသော၊ သူ။ နိမန္တိတေ နိမန္တိ-
တသညာ ခါဒနိယံ ဝါ ဘောဇနိယံ ဝါ
ခါဒတိ ဝါ ဘူတိ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၉။

နိမန္တိတသညီ (ပု) [နိမန္တိတ + သညီ] အထက်နှစ်နက်ကြည့်။ အနိမန္တိတေ
နိမန္တိတသညီ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။ ဝိ၊ ၂။
၁၃၅။ (- ကခါ။ ၂၃၅။)

နိမန္တိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မန္တ + တုံ] ပင့်ဖိတ်
ခြင်းငှါ။ တေ နိမန္တိတုံ ဇာနန္တိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၄၁၅။ (- ၂၇၁။)

နိမန္တိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မန္တ + တွာ] ပင့်ဖိတ်
၍။ နိမန္တိတွာ ဒသဗလံ၊ သသံဃံ
လောကနာယကံ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၉၈။

နိမန္တိယမာန (တိ) [နိ + မန္တ + ယ + မာန။
(ဏိမိတိယမာန - ပြာ)] ပင့်ဖိတ် - ဖိတ်
ကြား - အပ်သော။ နိမန္တိယမာနော ဘိက္ခု
ဂဟေဿာမိတိ ဘဏတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၆။ ဝိ၊
ဌ၊ ၃။ ၈၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၂၀။ နိမန္တိယမာနော

(ပု၊ ပ၊ ၈) — ကင်္ခါ၊ ၂၁၈။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၇၆။
 ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၅၄။ ထေရီ၊ ၄၊ ၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၊ ၈။
 စရိယာ၊ ၄၊ ၅၈။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၂၈၄။ သာရတ္ထ၊
 ၃။ ၃၃၀။ ကင်္ခါ၊ ၄၊ သင်္ခ၊ ၃၈၂။ မ၊ ၄၊ ၃။
 ၁၈၂။ နိမန္တိယမာနာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — မိလိန္ဒ၊
 ၂၀၃။ စရိယာ၊ ၄၊ ၁၉၅။ ဝဇီရ၊ ၃၈၃။

နိမန္တတဗ္ဗ (တိ) [နိ + မန္တ + ဧက + တဗ္ဗ]
 ပဋိမိတ်အပ်သော။ ပကတတ္တော ဘိက္ခု
 အာသနေန နိမန္တတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၈၆၊ ၉၁။
 (- ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၁၂။ ဝဇီရ၊ ၅၃၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။
 ၄၄၅။)

နိမန္တတိ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက + တိ]
 ပဋိမိတ် - မိတ်ကြား - ၏။ အာသနေန ဝိ
 နိမန္တတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ဒီ၊ ၂။ ၁၇၀၊ ၁၈၃။ အံ၊
 ၁။ ၆၈၊ ၃၃၀။ အံ၊ ၂။ ၁၉၇။ အံ၊ ၃။ ၁၉။ ဝိ၊
 ၄၊ ၁။ ၁၀၂။ နိမန္တတိ — ဝိ၊ ၃။ ၂၀၈။ ဝိ၊
 ၄။ ၃၇၊ ၃၈။ မ၊ ၂။ ၁၁၂။ ဥဒါန၊ ၉၅၊ ၉၆။
 ကင်္ခါ၊ ၂၁၆။ ဝိ၊ သင်္ခ၊ ၄၁၄။ မ၊ ၄၊ ၃။
 ၂၂၁။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၈။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃၆။ အံ၊
 ၄၊ ၂။ ၄၃။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၉၈၊ ၃၂၆။ အဘိ၊ ၄၊
 ၃။ ၇၅။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉၄။ ပေတ၊ ၄။
 ၇၀။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၁၂၇။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၂၉၂၊
 ဝဇီရ၊ ၃၁၅။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၂၂။ အနုဋီ၊ ၃။
 ၅၂။ နိမန္တယတိ — နိတိ၊ ၈။ ၃၀၈။
 နိမန္တန္တိ — ဝိ၊ ၂။ ၉၈။ သံ၊ ၁။ ၄၁၁။
 စရိယာ၊ ၄၁၁။ မဟာနိ၊ ၁၇၂။ စူဠနိ၊ ၂၇၃။
 ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၇၉။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၉၇။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၈၇။
 အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၅၈။ စရိယာ၊ ၄၊ ၁၉၄။ မဟာနိ၊
 ၄၊ ၂၉၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၂။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၈၉။

နိမန္တယန္တိ — ဇာ၊ ၂။ ၂၇၀။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၁၃၉။
 နိမန္တသိ — ဝိ၊ ၂။ ၉၁။ နိမန္တမိ — အပ၊
 ၁။ ၃၇၂။ ဝိ၊ သင်္ခ၊ ၄၁၄။ ကင်္ခါ၊ ၂၁၆။
 ကင်္ခါ၊ ၄၊ သင်္ခ၊ ၃၈၀။ နိမန္တတိ — သံ၊ ၂။
 ၃၃၉။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆၉၊ ၁၉၂။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။
 ၂၇၅။ ထေရီ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇၂။ ထေရီ၊ ၄၊ ၂။ ၁၈၉။
 အပ၊ ၄၊ ၂။ ၈။ နိမန္တယ — ဇာ၊ ၁။ ၃၀၆။
 ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၃၆၈။ နိမန္တထ — အပ၊ ၂။
 ၄၁၁။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၅။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၄၁။
 စရိယာ၊ ၄၊ ၁၉၄၊ ၂၀၃။ နိမန္တယျ — ဝိ၊
 ၁။ ၂။ မ၊ ၃။ ၁၆၇။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၇။ ဇာ၊ ၂။
 ၃၆၅။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၃။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၄၈။ ကင်္ခါ၊
 ၁၆၆။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၉၈။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၅၆။ ဇာ၊
 ၄၊ ၃။ ၂၆၇။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၃၅၉။ ကင်္ခါ၊ ၄၊ သင်္ခ၊
 ၃၀၆။ နိမန္တယေယျ — ဇာ၊ ၂။ ၃၀၀။ ဇာ၊
 ထ၊ ၇။ ၂၁၈။ နိမန္တယျံ — သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။
 ၁၁၃။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇၃။ နိမန္တယေ — ဇာ၊
 ၂။ ၁၀၈။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၄၃၁။ နိမန္တယျမ —
 ဒီ၊ ၁။ ၅၇။ မ၊ ၂။ ၂၇၆။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၂၂၁။
 နိမန္တယျံ — ဝိ၊ ၁။ ၂။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၂။
 နိမန္တသိ — ဝိ၊ ၄။ ၃၈။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၈။ ဝိ၊
 ၄၊ ၃။ ၂၈၈။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၁၀။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၇၆။
 သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၉။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၁၀။ အံ၊ ၄၊ ၂။
 ၂၇၀။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၄၉။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၆။
 ၂၅၆။ ဥဒါန၊ ၄။ ၇၃။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၈၄။
 သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၆၈။ ဝိမာန၊ ၄၊ ၄၁၊ ၁၃၅။
 ပေတ၊ ၄။ ၈၉၊ ၁၃၂။ ထေရီ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄။
 ထေရီ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၃။ ထေရီ၊ ၄၊ ၂၅၃။ အပ၊
 ၄၊ ၁။ ၁၀၄၊ ၁၉၃၊ ၂၀၆၊ ၂၈၂။ စရိယာ၊ ၄။
 ၁၀၀၊ ၁၃၅၊ ၂၁၉။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၃၃၆။ ဇာ၊ ၄၊
 ၂။ ၂၁၂။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၃၅၇၊ ၃၇၂၊ ၃၉၁။ ဇာ၊

၌ ၆။ ၃၅။ ၂၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၂။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၁၃။ နိမန္တယိ — သုတ္တနိ၊ ၄၂၉။ ပေတ။
၁၆၉။ စူဠနိ၊ ၁။ နိမန္တသုံ — အပါ၊ ၂။
၄၁၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၄။ စရိယာ၊ ၄။
၁၉၄။ ၂၂၄။ နိမန္တိသု — စရိယာ၊ ၄။ ၂၀၃-
၄။ နိမန္တယိသု — ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၄၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၂။ ၁၆၉။ စရိယာ၊ ၄။
၈၉။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၂။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၉။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၉။ နိမန္တယိတ္ထ — ဒိ၊ ၄။ ၂။
၁၃၁။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၀၄။ နိမန္တသိံ —
ဝိမာန၊ ၄၉။ အပါ၊ ၁။ ၇၁။ နေတ္တိ၊ ၁၂၂။
ဝိမာန၊ ၄။ ၁၃၈။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။ ၂၁၈။
နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၉၆။ နိမန္တယိ — အပါ၊ ၁။ ၃၉၁။
အပါ၊ ၂။ ၁၆၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၁။ နိမန္တယိမှာ
— ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။ ဇာ၊ ၄။
၁။ ၁၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၈။ နိမန္တယိတ္ထ —
ဇာ၊ ၁။ ၃၀၀။ ဇာ၊ ၂။ ၁၈၆။ ၂၀၃။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
၃၅၆။ နိမန္တေသတိ — မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၅။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၈၀။ နိမန္တေသာမိ — ဒိ၊ ၄။
၃။ ၁၃၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၆။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၄၀။ ဇာ၊
၄။ ၁။ ၃၉။

နိမန္တတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မန္တ + ကေ + တုံ]
ပင်္ဂမိတ်ခြင်းငှါ။ တိက္ခူ နိမန္တတုံ
မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၉။ သိ၊ ငို၊ သမ္မ၊ ၈။ ၈၂။

နိမန္တတုကာမ (တိ) [နိမန္တတုံ + ကာမ]
ပင်္ဂမိတ်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ ပင်္ဂမိတ်လို
သော၊ သူ။ ဗြာဟ္မဏေပိ နိမန္တတုကာမော
ဘဝိဿတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၃၀။ (- ဝိ၊ ၄။ ၃၇၊ ၃၈။)

နိမန္တတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မန္တ + ကေ +
တွာ] ပင်္ဂမိတ် - ဖိတ်ကြား - ဤ။ အည-
တရော ဗြာဟ္မဏော တိက္ခူ နိမန္တတွာ
ဧတဒဝေါစ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၂။ (- ဝိ၊ ၂။ ၉၇၊
၁၀၉။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၇။ အပါ၊ ၁။ ၉၈၊ ၁၇၆။
အပါ၊ ၂။ ၁၁၈၊ ၁၂၅၊ ၁၅၁။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၃၊ ၂၀၈။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၅။ ဝိ၊ ၄။
၄။ ၈၈။ ကင်္ခါ၊ ၁၆၂၊ ၂၁၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊
၂၅၇၊ ၄၂၀။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁၊ ၄၀၂။ ဒိ၊ ၄။ ၃။
၂၉၊ ၄၃၊ ၁၂၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၇၊ ၈၁၊ ၁၉၇၊
၂၀၀၊ ၂၅၅၊ ၂၇၃။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၃၅။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁၂၀၊ ၂၈၇၊ ၂၄၈၊ ၂၈၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၈။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၊ ၁၈၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄၊ ၁၆၁၊
၂၇၃၊ ၃၀၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၈၉။ အဘိ၊ ၁။ ၄၂။
အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၂၀၅၊ ၃၂၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၊ ၆၀၊ ၆၇၊ ၁၁၁၊
၁၁၈၊ ၂၃၃။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၄၀၊ ၂၁၉။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၁၄။ ဝိမာန၊ ၄။ ၄၁၊ ၆၀။
ပေတ၊ ၄။ ၁၇၉၊ ၂၆၁။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၆၁၊
၇၉၊ ၁၈၁။ ထေရီ၊ ၄။ ၅၊ ၁၅၊ ၁၁၆၊ ၁၉၁-၆။
အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၊ ၁၅၊ ၄၀၊ ၆၇၊ ၉၈၊ ၁၃၉၊ ၂၆၇၊
၂၇၇၊ ၃၀၅။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၊ ၆၃၊ ၂၄၅၊ ၂၇၄။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၅။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၃။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
၁၄၊ ၆၅၊ ၉၇။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၇၇၊ ၂၀၉၊ ၂၃၉။
ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၈။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၊ ၁၈၉၊ ၃၅၀၊
၃၆၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၅၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၅။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၅၄၊ ၂၃၄၊ ၂၄၅၊ ၂၉၇၊ ၃၂၂။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ ၈၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၃၆၊
၂၂၈။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၇၁၊ ၃၂၂။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၄၀။)

နိမန္တော (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မန္တ + ဧက + တော] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိမန္တော-
တော သမ္ပန္နံ၊ သသံဃံ လောကနာယကံ။
အပါ၊ ၂။ ၂၃၂။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၉၉။

နိမန္တေ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက + ထ]
ပင့်ဖိတ် - ဖိတ်ကြား - ကုန်လော့။ နိမ-
န္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တေန္တံ (တိ) [နိ + မန္တ + ဧက + အန္တံ]
ထိ၌ - နိမန္တေန္တံ] ပင့်ဖိတ် - ဖိတ်ကြား -
သော၊ သူ။ ကာမေဟိ နိမန္တေန္တံ
ပဟူတဓနံ ဝိဘဝဇာတဉ္စ ဒဿေတွာ
ပလောဘေန္တံ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၄၄။ ဒေဝိယာ
တထေဝ နိမန္တေန္တံယာ အာမန္တေသိ။ သံ၊
၄။ ၂။ ၁၇၅။ (- ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၈၇၊ ၂၁၂။ ဇာ၊ ၄။
၄။ ၉။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၉။)

နိမန္တေန္တိ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက + အန္တိ]
ပင့်ဖိတ် - ဖိတ်ကြား - ကုန်၏။ နိမန္တေတိ
- ကြည့်။

နိမန္တေမိ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက + မိ] ပင့်
ဖိတ်၏။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တေယျံ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက + ဧယျံ]
ပင့်ဖိတ်ရ၏။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တေယျ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက + ဧယျ]
ပင့်ဖိတ်ရ၏။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တေယျာမ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက +
ဧယျာမ] ပင့်ဖိတ်ကုန်ရ၏။ နိမန္တေတိ
- ကြည့်။

နိမန္တေယျံ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက + ဧယျံ]
ပင့်ဖိတ်ကုန်ရ၏။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တေသိ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက + ဣ]
ပင့်ဖိတ်ပြီ။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တေသိ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက + သိ]
ပင့်ဖိတ်၏။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တေသိ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက + ဤ]
ပင့်ဖိတ်ပြီ။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တေသုံ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက + ဥံ]
ပင့်ဖိတ်ကုန်ပြီ။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တေဿတိ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက +
ဿတိ] ပင့်ဖိတ်လတ်။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တေဿာမိ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက +
ဿာမိ] ပင့်ဖိတ်အံ့။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမန္တေဟိ (ကြိ) [နိ + မန္တ + ဧက + ဟိ]
ပင့်ဖိတ်လော့။ နိမန္တေတိ - ကြည့်။

နိမိ (ပု) [ယဒိစ္စာနာမ်၊ (နိမိ - သံ)] (က)
နိမိ (မည်သော) မင်း။ (ခ) နိမိ (မည်သော)

ဘုရားလောင်း။ D.P လည်းကြည့်။ (မျက်
တောင်ခတ်သော၊ သူ၊ သြက္ကာကမင်းမှ
ဆင်းလာသော နိမိမင်း၊ မိထိလာနိုင်ငံတော်
၏ ဘုရင်နိမိ။ P.S.D ။) (က) နိမိ
ရာဇာ ဓမ္မိကော ဓမ္မရာဇာ။ မ၊ ၂။ ၂၆၆။
(- ဇာ၊ ၂။ ၁၈၅။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၀၊ ၂၈၁။ မ၊ ၄။
၃။ ၂၁၅။ စရိယာ၊ ၄။ ၅၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၆။
ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၅၇။) (ခ) ဗောဓိသတ္တောပိ
ဝံသံ ယဋ္ဌေတွာ မဟာဇနံ သုဂတိံ နေတိ၊
အတ္တနာ ဝါ အတ္တာနံ နိယတိတိ နိသဒ္ဓဿ
နယနတ္ထေန သဒ္ဓိံ ယဋ္ဌနတ္ထံ ဂဟေတွာ
နိမိတိ နာမံ အကာသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅၄၁။ D.P
လည်းကြည့်။

နိမိကုမာရ (ပ) [နိမိ + ကုမာရ] နိမိမင်းသား။
(နေမိမင်းသား၊ ဘီး၏အကွပ်သဖွယ် မယ
ဒေဝမင်းမျိုးမင်္ဂလ (ရဟန်းအနွယ်) ကို
ဆက်စပ်တတ်သော မင်းသား။) အယံ
ကုမာရော ရထစက္ကနေမိ ဝိယ မမ ဝံသံ
ယဋ္ဌေန္တော ဇာတော၊ တသ္မာ တဿ 'နိမိ-
ကုမာရော'တိ နာမံ ကရိယာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။
၁၂၀။

နိမိဇာတက (န) [နိမိ + ဇာတက] နိမိဇာတ်၊
အလောင်းတော် နိမိမင်း၏ ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ရပ်
အဋ္ဌပ္ပတ်ကို ပြဆိုရာဇာတ်။ (မိထိလာနိုင်ငံ
တော် မယဒေဝမင်းဆက်၏ နောက်တွင်
နောက်ဆုံးမင်းဖြစ်၍ ဒါန၊ သီလတို့ လွန်စွာ
မွေ့လျော်သည့် တရားမင်းဖြစ်လေသည်။
သင်းသို့ ထူးမြတ်သော ဒါန၊ သီလဂုဏ်
ကြောင့် သိကြားမင်း စေလွှတ်အပ်သော

ဝေဇယန္တာရထားဖြင့် ငရဲပြည်၊ နတ်ပြည်
တို့ကို ကြည့်ရှုလေ့လာခဲ့ပြီး ကိုယ်တွေ့ငရဲ
ဒုက္ခနှင့် နတ်ပြည်သုခသမ္ပတ္တိကို ဟောပြော
တင်ပြခဲ့သည်။ နောက်တွင် ဆံပင်ဖြူတစ်ပင်
ပေါက်သည်ကို တွေ့မြင်သဖြင့် သေမင်း၏
အလံတံခွန်ဟု သံဝေဂရ၍ ရဟန်းပြုခဲ့လေ
သည်။) အကျယ် ဇာ၊ ၂။ ၁၈၄ - ၂၀၃။
ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၁၉ - ၁၆၂ - ကြည့်။ D.P
လည်းကြည့်။ ကမ္မကာရဏံ နိမိဇာတကေ
အာဝိ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉၃။ (-
၂၉၄။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၃။
မ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။)

နိမိတ္တ (န) [နိ + မာ + တ။ အတ္တနော ဖလံ
နိမိနာတိတိ နိမိတ္တံ၊ မာ ပရိမာဏေ၊ နိ
ပုဗ္ဗော။ တနံ၊ ၄။ ၉၁။ နိ + မိ + တ။ သူစိ။
(နိမိတ္တ - သံ၊ အဒ္ဓမာဂမိ၊ ကိမိတ္တ - ပြာ)]
(၁) နိမိတ်၊ (က) အကြောင်း။ (ခ) အမှတ်
အသား၊ အခြင်းအရာ (အသွင်၊ သဏ္ဌာန်၊
ဟန်၊ အမူအရာ)။ (ဂ) အရိပ် (မျက်နှာရိပ်
စသည်)။ (ဃ) အရိပ်အရောင်၊ အရိပ်
အမြွက် (ပရိယာယ်အားဖြင့် အမှတ်အသား
ကို ဖြစ်စေခြင်း)။ (င) နိမိတ်ကျမ်း (ငယ်
သော နိမိတ်၏အကျိုး၊ အပြစ်ကိုဆိုရာဖြစ်
သော ကျမ်း။ ပခုက္ကူ၊ ဒီ၊ ၁။ သူ)။ (စ)
နိမိတ်ဖတ်ခြင်း။ (ဆ) နိမိတ်အနက်။ (ဇ)
(ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကြောင်းဖြစ်သော)
အမှတ်အသား (သိမ်နိမိတ် စသည်)။ (ဈ)
မှတ်တိုင်၊ ပစ်မှတ်။ (ည) အာရုံ။ (၂)
တံဆိပ်၊ ချိတ်အိတ်တံဆိပ် (ဝိ၊ ၂။ သူ၊
ဘုရားကြီး)။ (၃) ခိုးသူ။ (၄) သုတ် (စူဠ-
ဝေဒလ္လ၊ မဟာဝေဒလ္လသုတ် စသည်)။

(၁) နိမိတ်၊ (က) အကြောင်း။ သနိမိတ္တာ ဘိက္ခဝေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ။ အံ၊ ၁။ ၈၀။ နိမိတ္တ (သံ၊ ၃။ ၁၈၈) ၏ အာဒိနိ သဗ္ဗာနိ ပစ္စယဝေဝ-စနာနေဝ။ သံ၊ ၄။ ၂၇၃။ တိဏိ နိမိတ္တာနိ (အံ၊ ၁။ ၂၅၈) တိ တိဏိ ကာရဏာနိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၈။ နိမိယတိ အနုမိယတိ ဖလံ ဧတေနာတိ နိမိတ္တံ၊ ကာရဏံ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၇။ နိမိတ္တဝသေနာ (ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၅) တိ ကာရဏဝသေနာ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၁။ (- ဧ၊ ၁။ ၂၄၄။ ဧ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၄။ အ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၈။ သိ၊ ၄။ ၁၆။ ၁။ ၃၈၇- ၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ ၂၂၁။)

(ခ) အမှတ်အသား၊ အခြင်းအရာ (အသွင်၊ သဏ္ဌာန်၊ ဟန်၊ အမူအရာ)။ နိမိတ္တံ အဂ္ဂဟေသိ (ဝိ၊ ၁။ ၁၈) တိ ဂိဟိကာလေ သလ္လက္ခိတပုဗ္ဗံ အာကာရံ အဂ္ဂဟေသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၅။ ဥဒကဌာန-သဉ္ဇာနနတ္ထံ သာခါဘင်္ဂါဒိနိမိတ္တံ ကတွာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၅၈။ ဧကဉ္စေ တိလဖလံ နိမိတ္တံ ကတွာ (မဟာနိ၊ ၂၇၆) တိ သစေ ဧကံ တိလမိဇံ သညာဏံ ကတွာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၃၂။ နိမိယတိ သညာယတိတိ နိမိတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈။ နိမိတ္တံ ဂက္ခိတွာ (အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၄) တိ အာကာရံ သလ္လက္ခေတွာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။ (- ဝိ၊ ၁။ ၂၅။ သံ၊ ၂။ ၃၂၃။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၇။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၄၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၅။)

(ဂ) အရိပ် (မျက်နှာရိပ် စသည်)။ အာဒါသေပိ ဥဒကပတ္တေပိ မုခနိမိတ္တံ ဩလောကေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၂။

(ဃ) အရိပ်အရောင်၊ အရိပ်အမြက် (ပရိယာယ်အားဖြင့် အမှတ်အသားကို ဖြစ်စေခြင်း)။ ယံ တွံ ဘဂဝတာ ဩဠာရိကေ နိမိတ္တေ ကယိရမာနေ န ဘဂဝန္တံ ယာစိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၈၆။ ဩဠာရိကေ နိမိတ္တေ (ဥဒါန၊ ၁၅၂) တိ ထူလေ သညုပ္ပါဒနေ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၉၅။ နိမိတ္တေ ဝါ ကတေ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၈) တိ စိဝရံ မေ ကိလိဋ္ဌံ၊ ကော န ခေါရဇိတွာ ဒဿတိတိအာဒိနာ နိမိတ္တေ ကတေ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၀။ နိမိတ္တန္တိ စ ပရေသံ ပစ္စယဒါနသညုပ္ပါဒကံ ကာယဝစိ-ကမ္မံ ဝုစ္စတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၉။ သိ၊ ၄။ ၁၆။ ၁။ ၃၆၉။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄။ (- ၁၅၄။ ဒိ၊ ၂။ ၈၆။ ၉၇။ သံ၊ ၃။ ၂၂၇။ အံ၊ ၃။ ၁၂၉။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၄။)

(င) နိမိတ်ကျမ်း (ငယ်သော နိမိတ်၏ အကျိုး၊ အပြစ်ကို ဆိုရာဖြစ်သော ကျမ်း။ ပခုက္ကူ၊ ဒိ၊ ၁။ ၁၂)။ နိမိတ္တ (ဒိ၊ ၁။ ၉) ၏ နိမိတ္တသတ္တံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၈၇။ နိမိတ္တေသု (အ၊ ၁။ ၄၇) တိ မူသိကဉ္စိနာဒိသု “ဣဒံ နိမိတ္တံ သုဘံ၊ ဣဒံ နိမိတ္တံ အသုဘံ” ၏ ဧဝံ နိမိတ္တဇာနနသတ္တေသု စ။ အ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၁။ (-မိလိန္ဒ၊ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉။)

(စ) နိမိတ်ဖတ်ခြင်း၊ ဥပ္ပါဒ်နိမိတ္တ-ကောဝိဒါ (ဒိ၊ ၃။ ၁၂၉) တိ ဥပ္ပါဒေ စ နိမိတ္တေ စ ဆေကာ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၅။

(ဆ) နိမိတ်အနက်။ နိမိတ္တတ္ထေ (နိမိတ္တေ) စေတံ ဘုမ္မဝစနံ (ဘုမ္မံ)။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။ သိ၊ ၄။ ၁၆။ ၁။ ၄၃၁။ ၄၄၈။ (- မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။)

(ဇ) (ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ကြောင်းဖြစ်သော) အမှတ်အသား (သိမ်နိမိတ် စသည်)။ ပဌမံ နိမိတ္တာ ကိတ္တေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၄၄။ (- ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၈။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၈၊ ၂၄၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၇၈၊ ၃၉၉။ ကင်္ခါ။ ၈၇။)

(ဈ) မှတ်တိုင်၊ ပစ်မှတ်။ စက္ခုနိ မုခဉ္စ ပိဒဟတိ၊ နိမိတ္တံ ဥရံ ကရောတိ။ မိလိန္ဒ။ ၄၀၅။

(ည) အာရုံ။ နိမိတ္တမေတံ မဟာရာဇသုပိနံ နာမ၊ ယံ စိတ္တဿ အာပါထမုပ-ဂစ္ဆတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၈၇။ နိမိတ္တံ ပရိဝဇ္ဇေတိ၊ သုဘံ ရာဂူပသံဟိတံ။ သံ၊ ၁။ ၁၈၉။ သုတ္တနိ။ ၃၂၉။ အာရမ္မဏမေဝ စေတ္တနိမိတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၂။ (- သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၁။)

(၂) တံဆိပ်၊ ချိပ်အိတ်တံဆိပ် (ဘုရားကြီး ပါစိတ်၊ သျှ)။ ရူပေန ဝါ နိမိတ္တေန ဝါ သညာဏံ ကတ္တာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၃။ နိမိတ္တန္တိ လဉ္ဇနာဒိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၃။

(၃) ခိုးသူ။ စောရာ ဟိ ဥပဒ္ဒဝပစ္စ-ယဋ္ဌေန နိမိတ္တာ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၄။ (- ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၅။)

(၄) သုတ် (စူဠဝေဒလ္လ၊ မဟာဝေဒလ္လ သုတ် စသည်)။ ပဿာဒနိယံ နိမိတ္တံ အာစိက္ခတိ (မဟာန။ ၂၇၉) တိ စူဠဝေဒလ္လ-မဟာဝေဒလ္လာဒိ ပဿာဒနေန သုတ္တံ ကထေတိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၃၉။

နိမိတ္တံ (န၊ ပ၊ ဇ) — ဒိ၊ ၁။ ၉။ ဒိ၊ ၂။ ၁၆၂။ ပဋိသံ၊ ၁၈၁၊ ၃၉၅။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၊ ၂၈။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၈။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၇၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ ဝဇီရ၊ ၁၅၂။

သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၁၇။ သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁။ ၂၃၄၊ ၃၈၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၉၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂။ နိမိတ္တာ (ပ၊ ပ၊ ဗ) — ဝိ၊ ၃။ ၁၄၄။ ဒိ၊ ၂။ ၁၈၂။ အပ၊ ၂။ ၄၅။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၈။ နိမိတ္တာနိ (န၊ ပ၊ ဗ) — ဒိ၊ ၁။ ၂၁၁။ အံ၊ ၁။ ၂၅၈။ အပ၊ ၂။ ၃၁၃။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၉၁။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၁-၂။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၁။ နိမိတ္တံ (ဒ၊ ဇ) — ဝိ၊ ၁။ ၂၅။ သုတ္တနိ။ ၃၂၉။ ထေရ၊ ၃၂၈။ ပဋိသံ၊ ၃၂၊ ၁၆၉။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၇။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၆၇။ ကင်္ခါ။ ၈၇။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၀၁။ ပေတ၊ ၄။ ၅၈။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၈။ သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁။ ၉၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၊ ၂၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၀၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။ နိမိတ္တေ (ပ၊ ဒ၊ ဗ) — အပ၊ ၂။ ၃၀၉။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၊ ၃၇။ နိမိတ္တာနိ (န၊ ဒ၊ ဗ) — သံ၊ ၂။ ၂၇၇။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၉၉။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၂၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၃။ နိမိတ္တေန (တ၊ ဇ) — ဝိ၊ ၂။ ၂၁၃။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၇၈။ ကင်္ခါ။ ၈၇။ ဝဇီရ၊ ၁၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၇၅။ သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁။ ၁၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၆။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၃။ နိမိတ္တေဟိ (တ၊ ဗ) — ဝိ၊ ၄။ ၄၂၉။ ဒိ၊ ၂။ ၅၃။ သံ၊ ၃။ ၂၄၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၆။ နိမိတ္တတော (မ၊ ဇ) — ကင်္ခါ။ ၁၁၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၈။ ၁၄၄။ နိမိတ္တေဟိ (မ၊ ဗ) — ပဋိသံ၊

၂၃၂၊ ၃၂၄။ နိမိတ္တာနံ (ဆ၊ ဗ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၃၁၈။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၇။ မ၊ ဋီ၊
 ၃။ ၃၂၃။ နိမိတ္တေ (သ၊ ဧ) — ဒိ၊ ၂။ ၈၆။
 ၉၇။ သံ၊ ၃။ ၂၂၇။ အံ၊ ၃။ ၁၂၉။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၁၁၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၄။ ကင်္ခါ၊ ၁၁၄။ ပဋိသံ၊
 ဌ၊ ၂။ ၉၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၃၊ ၃၀၁။ ဝိမတိ၊
 ၁။ ၂၁၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၁။ သီ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၁။
 ၄၃၁၊ ၄၄၈။ နိမိတ္တေသု (သ၊ ဗ) — အပါ၊
 ၁။ ၄၇။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃၊ ၃၂၁။

နိမိတ္တ (န) [နိ + မိဟ + တ။ နိ ပုဗ္ဗော
 မိဟ သေစနေ၊ တော၊ နိမိတ္တံ၊ ဓာနံ၊ ဋီ၊
 ၂၇၃။] (၁) နိမိတ်၊ အင်္ဂါဇာတ်။ (တိ)
 (၂) နိမိတ် - အင်္ဂါဇာတ် - ရာဗျသာရှိသော
 (ရဟန်းမ)။ (၁) ယော နိမိတ္တေန နိမိတ္တံ
 အင်္ဂါဇာတေန အင်္ဂါဇာတ် အန္တမသော
 တိလဖလမတ္တံပိ ပဝေသေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၄။
 နိမိတ္တံ အင်္ဂါဇာတန္တိ အတ္တတော ဧကံ။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၂။ (- ဝိ၊ ဌ၊
 ၁။ ၂၂၂။ ကင်္ခါ၊ ၁၁၄။ ဝဇီရ၊ ၁၀၀၊ ၁၀၄။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၃၊ ၉၀။) (တိ) (၂) နိမိတ္တာ
 လောဟိတာ စေဝ၊ တထေဝ ဓုဝလောဟိ-
 တာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၈။

နိမိတ္တက (န) [နိမိတ္တ + က] (၁) အကြောင်း
 နိမိတ်။ (တိ) (၂) (ပိုင်ခြား - သတ်မှတ် -
 ကြောင်းဖြစ်သော) အမှတ်အသား - နိမိတ်
 - ရှိသော။ (၁) တံ တံ နိမိတ္တကံ ဘာဝပစ္စ-
 ယေဟိ ဥဒိရိတံ။ သီ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၁၈။ (သဒ္ဓ၊
 ၇၅။ ဋီ၊ ၃၁။) (၂) န ကေဝလဉ္စ နိမိတ္တ-
 ကတ္တာ ဧဝ သရိုကံ ကရေတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။

၁၆၈။ အနိမိတ္တကာ (ဝိ၊ ၅။ ၃၈၉) လည်း
 ကြည့်။

နိမိတ္တကတ (တိ) [နိမိတ္တ + ကတ] ပြုအပ်
 သော အရိပ်နိမိတ်ရှိသော၊ အရိပ်နိမိတ်ပြု၍
 ရအပ်သော၊ (ကထိန်လျာ - ပုဆိုး -
 သင်္ကန်း)။ နိမိတ္တကတေနာ (ဝိ၊ ၃။ ၃၅၂။
 ဝိ၊ ၅။ ၃၀၂) တိ “ဣမိနာ ဒုဿေန ကထိန်
 အတ္တရိသာမိ”တိ ဧဝံ နိမိတ္တကတေန။
 ဧဝံ နိမိတ္တကမ္မံ ကတွာ လဒ္ဓေန။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၃၉၂။ (- ဝဇီရ၊ ၄၈၉။)

နိမိတ္တကမ္မ (န) [နိမိတ္တ + ကမ္မ] (၁)
 အရိပ်နိမိတ် - အရိပ်အရောင် - ပြုခြင်း၊
 အရိပ်အမြွက် ပြောဆိုခြင်း။ (၂) အမှတ်
 အသား - နိမိတ် - ပြုခြင်း။ (၃) (အသားစား
 ခြင်းဟူသော) အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်စော
 ပါဏာတိပါတအမှု။ (၁) နိမိတ္တကမ္မံ နာမ
 နိမိတ္တံ ကရေတိ “ဣမိနာ ဒုဿေန
 ကထိန် အတ္တရိသာမိ”တိ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၀၃။
 နိမိတ္တကမ္မန္တိ ခါဒနိယံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တေ
 ဒိသ္မာ “ကိ ခါဒနိယံ လဘိတ္တာ”တိ အာဒိနာ
 နယေန နိမိတ္တကရဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇။ (-
 ဝိ၊ ၅။ ၃၀၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
 ၄၆၅။) (၂) နိမိတ္တကမ္မ (ဝိ၊ ၁။ ၆၅) နှိ
 သညုပ္ပါဒနတ္ထံ ကဿစိ နိမိတ္တဿ ကရဏံ။
 ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၃။ နိမိတ္တကမ္မံ နာမ သညုပ္ပါဒနတ္ထံ
 အက္ခိနိက္ခဏာဒိနိမိတ္တကရဏံ။ ကင်္ခါ၊ ၁၁၇။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၃၀။ နိမိတ္တဿ ကမ္မံ
 နိမိတ္တကမ္မံ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၂၀၁။ (- ဝိ၊ ၁။
 ၅၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။

၂၁၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂။ သံ၊ ဌ၊
၃။ ၂၃၀၊ ၂၃၁။ ' အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၅။ ဝဇိရ။
၁၃၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၁၅၊ ၉၉။) (၃) နိမိတ္တကမ္မဿာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
၃၇၉။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂) တိ နိမိတ္တဘာဝေန
လဒ္ဓဗ္ဗကမ္မဿ န ကရဏကာရာပန-
ဝသေန။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄။
နိမိတ္တကမ္မဿာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၇၉) တိ
မံသခါဒနနိမိတ္တေန ဥပ္ပန္နပါဏာတိပါတ-
ကမ္မဿ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၉။

နိမိတ္တကမ္မကတာ (ထိ) [နိမိတ္တကမ္မ + ကထာ]
အမှတ်အသား - နိမိတ် - ပြုခြင်းကို ဆိုရာ
စကားရပ်။ နိမိတ္တကမ္မကထာယံ အက္ခိ-
နိဇဏာဒိနိမိတ္တကမ္မံ ပန လဟုကံ ဣတ္ထရ-
ကာလံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၅။

နိမိတ္တကာရ (တိ) [နိမိတ္တ + ကရ + အ]
အမှတ်အသား (နိစ္စနိမိတ်) ကို ပြုတတ်
သော (ကိလေသာ စသည်)။ မဂ္ဂဖလာနိ
နိမိတ္တကာရာနံ ကိလေသာနံ အဘာဝေန
အနိမိတ္တာနိ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၇။

နိမိတ္တကာရဏ (န) [နိမိတ္တ + ကရဏ] (၁)
အမှတ်အသား - နိမိတ် - ပြုခြင်း။ (၂)
အရိပ် - နိမိတ် - ပြုခြင်း။ (တိ) (၃) အမှတ်
အသား - နိမိတ် - ကို ပြုတတ်သော (ရာဂ
စသည်)။ (၁) တတ္ထ ရောဒိတေန နိမိတ္တ-
ကာရဏေန ရတ္ထိ ဒေဝေ ဝဿန္တေ။ ဇာ၊ ဌ၊
၅။ ၄၇၁။ ပုန သဉ္ဇာနနပစ္စယဘူတံ ဝါ
နိမိတ္တကာရဏံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈၇။ (၂) သြဘာ-

သနိမိတ္တကမ္မန္တိ သြဘာသဘူတနိမိတ္တကမ္မံ၊
ပရိဗျတ္တံ နိမိတ္တကာရဏန္တိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ဋီ၊
၁။ ၂၁၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၅။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၂၇။) (တိ) (၃) ရာဂေါခေါ ဘန္တေ
နိမိတ္တကာရဏော (သံ၊ ၂။ ၄၈၇) တိ
“သရာဂေါ နာမ အယံ ပုဂ္ဂလော” တိ
သဉ္ဇာနနနိမိတ္တံ ကရောန္တော ဝိယ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၇။

နိမိတ္တကာရဏက္ခဏ (ပု) [နိမိတ္တကာရဏ +
ခဏ] အမှတ်အသား ပြုရာ - ခဏ -
အခါ။ နိမိတ္တကာရကဿ နိမိတ္တကာရဏက္ခ-
ဏေယေဝ အဝဟာရော။ ကင်္ခါ၊ ၁၁၇။

နိမိတ္တကာယ (ပု) [နိမိတ္တ + ကာယ] နိမိတ်
အပေါင်း။ အနိစ္စာနုပဿနာဒယော ဟိ
နာမရူပကာယေ ဧဝ လတ္တန္တိ န နိမိတ္တ-
ကာယေ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၈။

နိမိတ္တကာယာနုပဿနာ (ထိ) [နိမိတ္တကာယ
+ အနုပဿနာ] နိမိတ်အပေါင်းကို အဖန်
တလဲလဲ ရှုခြင်း။ သမထဝသေန နိမိတ္တ-
ကာယာနုပဿနာ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၇။

နိမိတ္တကာရက (တိ) [နိမိတ္တ + ကာရက။ ထိ
၌ ကာရိကာ] (၁) အမှတ်အသား - ပြု -
ထား - တတ်သော။ (၂) အရိပ်အရောင် -
ပြုလုပ် - ပြု - တတ်သော။ သူ။ (၁) နိမိ-
တ္တကာရကဿ နိမိတ္တကာရဏက္ခဏေယေဝ
အဝဟာရော။ ကင်္ခါ၊ ၁၁၇။ နိမိတ္တကာရိ-
ကာယ နိမိတ္တေန သဉ္ဇာနန္တိယာ စ သမ္မာယ

သညာ၊ သမာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈၇။
(၂) နိမိတ္တေန စရန္တော ဇီဝန္တော နိမိတ္တ-
ကာရကော နေမိတ္တိကော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၀။

နိမိတ္တကာရကကိလေသာဘာဝ (ပု) [နိမိတ္တ
ကာရက + ကိလေသ + အဘာဝ] အမှတ်
အသား (နိစ္စနိမိတ် စသည်) ကို ပြုတတ်
သော ကိလေသာမရှိခြင်း။ နိမိတ္တကာရက-
ကိလေသာဘာဝါ (ဒီ၊ ၄၊ ၃။ ၁၈၆) တံ နိစ္စ-
နိမိတ္တဒိဂ္ဂါဟကပစ္စယာနံ ကိလေသာနံ
ဝိက္ခမ္ဘနတော။ ဒီ၊ ၄၊ ၃။ ၂၁၃။

နိမိတ္တကာရက (န) [နိမိတ္တ + ကာရက]
(၁) နိမိတ်၏ အကြောင်း၊ နိမိတ်ဟူသော
အကြောင်း။ (တိ) (၂) နိမိတ်ဟူသော
အကြောင်းရှိသော။ (၁) တန္တဝါယော
နိမိတ္တကာရကံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၆၇။ (တိ) (၂)
တံ နိမိတ္တတန္တံ တဿ ဒဿနဿ
ဌပနဿ စ နိမိတ္တကာရကတံ။ အနုဋီ၊ ၃။
၃၇။

နိမိတ္တကိတ္တန (န) [နိမိတ္တ + ကိတ္တန]
(ပိုင်းခြား - မှတ်သား - ကြောင်းဖြစ်သော)
- အမှတ်အသား - နိမိတ် - တို့ကို ပြော
ကြားခြင်း၊ (သိမ်) နိမိတ်ကြားခြင်း။ န ဟိ
တဿာ ဝိသု နိမိတ္တကိတ္တနံ အတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။
၃၃၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၆။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သစ်။ ၁၄၄။
(-ဝဇီရ။ ၄၅၅-၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၃။)

နိမိတ္တကိတ္တနကာလ (ပု) [နိမိတ္တကိတ္တန +
ကာလ] (ပိုင်းခြား - မှတ်သား - ကြောင်း

ဖြစ်သော) အမှတ်အသား - နိမိတ် - တို့
ကို ပြောကြားရာ အခါ။ (သိမ်) နိမိတ်
ကြားရာ အခါ။ နိမိတ်ကြားချိန်။ အညသ္မိ
ဂါမဓေတ္တေ ဌတ္တာ နိမိတ္တကိတ္တနကာလေ။
ဝဇီရ။ ၄၅၃။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၃။)

နိမိတ္တကိတ္တနဝစန (န) [နိမိတ္တကိတ္တန +
ဝစန] (ပိုင်းခြား - မှတ်သား - ကြောင်း
ဖြစ်သော) အမှတ်အသား - နိမိတ် - တို့
ကို ပြောကြားကြောင်းဖြစ်သော စကား။
(သိမ်) နိမိတ်ကြားကြောင်းဖြစ်သော
စကား။ နိမိတ္တကိတ္တနဝစနနေဝ သိမာ-
မဏ္ဍလံ သမန္တာ နိမိတ္တေန နိမိတ္တံ ဗန္ဓန္တေန။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၁။

နိမိတ္တကိတ္တနာနန္တရံ (သတ္တပုန္န ဗျ) [နိမိတ္တ
ကိတ္တန - အနန္တရံ] (ပိုင်းခြား - မှတ်သား
- ကြောင်းဖြစ်သော) အမှတ်အသား -
နိမိတ် - တို့ကို ပြောကြားခြင်း၏ အခြား
မဲ့၌၊ နိမိတ်ကြားခြင်း၏ အခြားမဲ့၌။ နိမိတ္တ-
ကိတ္တနာနန္တရံ ဝုတ္တာယ “သုဏာတု မေ
ဘန္တေ သံဃော”တိအာဒိကာယ ကမ္မ-
ဝါစာယ သိမာ ဗန္ဓိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၃၂၃။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၇။

နိမိတ္တကုသလ (တိ) [နိမိတ္တ + ကုသလ]
(ကသိုဏ်းစသော) - အာရုံ - နိမိတ် (ကိုယူ
ခြင်း) ၌ - လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် - သော၊ သူ။
နိမိတ္တကုသလတာ နာမ ကသိကနိမိတ္တဿ
ဥဂ္ဂဟဏကုသလတာ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၃၈၃။ သံ၊
၄၊ ၃။ ၂၀၀။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၄၀၁။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။

၂၇၁။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၁၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၄။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၀၊
၃၃၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၀။)

နိမိတ္တကုသလတာ (ထိ) [နိမိတ္တ + ကုသ-
လတာ] (ကသိုဏ်းစသော) - အာရုံ -
နိမိတ် - (ကိုယူခြင်း) ဌ - လိမ္မာ - ကျွမ်း
ကျင် - သူ၏အဖြစ် - ခြင်း။ အထက်ပုဒ်
သာကေကြည့်။

နိမိတ္တကောဝိဒ (တိ) [နိမိတ္တ + ကောဝိဒ]
နိမိတ်ကျမ်းဌ - လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် - တတ်
မြောက် - သော၊ သူ။ ပဒကော ဝေယျာ-
ကရဏော၊ နိမိတ္တကောဝိဒေါ အဟံ။ အပ၊
၁။ ၁၇၆။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၈။

နိမိတ္တက္ခဏ (ပု) [နိမိတ္တ + ခဏ] အမှတ်
အသား ပြုရာ - ခဏ - အခါ။ သက္ကာ
နိမိတ္တက္ခဏေ အဝဟရိတုံ။ ဝဇီရ၊ ၁၃၅။

နိမိတ္တဂတပါသာဏတ္ထမ္ဘ (ပု) [နိမိတ္တဂတ +
ပါသာဏတ္ထမ္ဘ] အမှတ်အသား - နိမိတ်
- ဖြစ်သော ကျောက်တိုင်။ ပရိယန္တထမ္ဘာ-
နန္တိ နိမိတ္တဂတပါသာဏတ္ထမ္ဘေ သန္တာယ
ဝုတ္တံ။ ဝိမဟိ၊ ၂။ ၁၄၅။

နိမိတ္တဂတဝိပဿနာ (ထိ) [နိမိတ္တဂတ +
ဝိပဿနာ] (သင်္ခါရ) - အာရုံ - နိမိတ် -
၌ ဖြစ်သော ဝိပဿနာ။ နိမိတ္တဂတ-
ဝိပဿနာယပိ ပဋိပက္ခော သိယာ။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၁၄။

နိမိတ္တဂ္ဂဟဏ (န) [နိမိတ္တ + ဂဟဏ]
(အကြောင်း သင်္ခါရ) - အာရုံ - နိမိတ် -
ကို ယူခြင်း။ ဘဝနာစိတ္တဿ နိမိတ္တဂ္ဂ-
ဟဏေ ကုသလော။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၀။
(-ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၅။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၄။)

နိမိတ္တဂ္ဂဟဏပရိစယ (ပု) [နိမိတ္တဂ္ဂဟဏ +
ပရိစယ] အာရုံ - နိမိတ် - ကို ယူမှု၌
လေ့ကျက်ခြင်း။ ကမ္မာယူဟနကာလေ
တထာ နိမိတ္တဂ္ဂဟဏပရိစယတော။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၂၉၅။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၅။

နိမိတ္တဂ္ဂဟဏာနိဝါရဏ (န) [နိမိတ္တဂ္ဂဟဏ
+ အနိဝါရဏ] (သင်္ခါရ) - အာရုံ - နိမိတ်
- ကို ယူမှုကို မတားမြစ်ခြင်း။ နိမိတ္တဂ္ဂဟဏ
(မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၄) - ကြည့်။

နိမိတ္တဂ္ဂဟဏာနုသာရ (ပု) [နိမိတ္တဂ္ဂဟဏ +
အနုသာရ] အမှတ်အသား - နိမိတ် - ကို
ယူခြင်းသို့ အစဉ်လျှောက်ခြင်း။ အာဒါသ-
တလာဒီသု (အာဒါသာဒီသု) နိမိတ္တဂ္ဂဟ-
ဏာနုသာရေန။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၉။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၁၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၇။

နိမိတ္တဂ္ဂါဟ (ပု) [နိမိတ္တ + ဂါဟ] (၁)
အာရုံ - နိမိတ် - ကို ယူခြင်း။ (၂) (က)
(ထိနမိဒ္ဓ၏) အကြောင်း (ဟုတ်သည်၊
အကြောင်းမဟုတ်သည်) - နိမိတ် - ကို ယူ
ခြင်း။ (ခ) (ကိလေသာဖြစ်ခြင်း၏)
အကြောင်း - နိမိတ် - ဖြစ်သော ယူခြင်း။
(၁) ဘဂဝတော သရေ နိမိတ္တဂ္ဂါဟ။ ဝိ၊

၄။ ၁။ ၉၄။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၀၂။ (- အဘိ၊ ၄။ ၁။
 ၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၈။)
 (၂) (က) အတိဘောဇနေ နိမိတ္တဂ္ဂါဟော
 (ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၈။ အံ၊ ၄။ ၁။
 ၃၈) တိ အတိဘောဇနေ ထိနမိဒ္ဓဿ
 ကာရဏာကာရဏဂါဟော ဟောတိ။ ဒိ၊ ၄။
 ၂။ ၃၁၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၇။
 (- သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၄၁။ ဒိ၊
 ၄။ ၁။ ၂၆၁။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၁၃၂။ သံ၊ ၄။
 ၂။ ၄၄၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂။) (ခ) နိမိတ္တ-
 ဂ္ဂါဟော (သံ၊ ၂။ ၃၇၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၀) တိ
 ကိလေသုပ္ပတ္တိယာ နိမိတ္တဘူတော ဂါဟော။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၃။ (- ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၅။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၇၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၄၆။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၃၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၂။
 ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈။ အံ၊ ၄။ ၁။
 ၅၅။ ၂၄၃။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၆၄။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၆၃။
 နေတ္တိ၊ ၄။ ၈၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၄။)

နိမိတ္တဂ္ဂါဟကာဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသ (တိ) [နိမိ-
 တ္တဂ္ဂါဟက + အဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသ]
 (ကိလေသာဖြစ်ခြင်း၏) အကြောင်းကို
 လည်းယူတတ်၊ မပယ်ခွါအပ်သေးသော
 ကိလေသာလည်း ရှိသော၊ သူ။ နိမိတ္တဂ္ဂါ-
 ဟကာဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသာ ဝါ ပုဂ္ဂလာ
 အာဟတာနာဟတခီရုက္ခသဒိသာ။ မ၊ ၄။
 ၃။ ၁၁၈။

နိမိတ္တဂ္ဂါဟတ္ထ (ပု) [နိမိတ္တဂ္ဂါဟ + အတ္ထ]
 (ကိလေသာဖြစ်ခြင်း၏) - အကြောင်း -
 နိမိတ် - ကို ယူခြင်းဟူသော အကျိုး။ ဣဒဉ္စ

ဘိက္ခုနံ သံဝေဂဇနနတ္ထံ ဝုတ္တံ န နိမိတ္တ-
 ဂ္ဂါဟတ္ထံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၈။

နိမိတ္တဂ္ဂါဟပဋိပက္ခ (ပု) [နိမိတ္တဂ္ဂါဟ +
 ပဋိပက္ခ] အမှတ်အသား (နိစ္စနိမိတ်စသည်)
 ကို ယူခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဖက်။ ဥပဓိပဋိ-
 နိဿဂ္ဂေါ နိမိတ္တဂ္ဂါဟပဋိပက္ခော။ နေတ္တိ၊ ၄။
 ၁၁၉။

နိမိတ္တဂ္ဂါဟိက (တိ) [နိမိတ္တ + ဂါဟိက]
 (ကိလေသာဖြစ်ခြင်း၏) အကြောင်းဖြစ်
 သော ယူခြင်းရှိသော၊ သူ။ နိမိတ္တဂ္ဂါဟိကာ
 အဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသာ ဝါ ပုဂ္ဂလာ ဝါ
 အာဟတာနာဟတခီရုက္ခသဒိသာ။ အံ၊ ၄။ ၁။
 ၂၄၃။

နိမိတ္တဂ္ဂါဟိတာ (ထိ) [နိမိတ္တဂ္ဂါဟိ + တာ]
 (မိန်းမ၊ ယောက်ျား၊ သုဘ၊ အသုဘဟူ
 သော) အမှတ်အသား - နိမိတ် - ကို ယူလေ
 ရှိ - သူ၏အဖြစ် - ခြင်း။ စက္ခုနာ ရူပံ
 ဒိသ္မာ န နိမိတ္တဂ္ဂါဟိတိ ဧတ္ထ ဇဝနက္ခဏေ
 န နိမိတ္တဂ္ဂါဟိတာ ဝုတ္တာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၁။
 (- ပေဋကော။ ၃၁၀။)

နိမိတ္တဂ္ဂါဟိ (တိ) [နိမိတ္တ + ဂဟ + ဣ။
 (နိမိတ္တဂ္ဂါဟိနိ - သံ)] (မိန်းမ၊ ယောက်ျား၊
 သုဘ၊ အသုဘ-ဟူသော) - အကြောင်း
 အရိပ် - အမှတ်အသား - နိမိတ် - ကို ယူ
 - လေ့ရှိ - တတ် - သော၊ သူ။ စက္ခုနာ
 ရူပံ ဒိသ္မာ န နိမိတ္တဂ္ဂါဟိ ဟောတိ။ ဒိ၊ ၁။
 ၆၆။ ၁၉၂။ ဒိ၊ ၃။ ၁၈၉။ မ၊ ၁။ ၃၄၀။ မ၊ ၂။

၉။ ၃၇၁။ မ။ ၃။ ၁၃။ သံ။ ၂။ ၃၂၃၊ ၃၈၄။
အံ။ ၁။ ၁၁၁၊ ၃၂၃၊ ၄၇၀။ အံ။ ၂။ ၈၈။ အံ။
၃။ ၄၂၃။ အဘိ။ က။ ၃၁၂။ အဘိ။ ပု။ ၁၆၇။
စူဠနိ။ ၂၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၆။ နိမိတ္တဂ္ဂါဟိ
(အဘိ။ ၈။ ၂၆၁။ မဟာနိ။ ၂၈၅) တိ
ဣတ္ထိပုရိသနိမိတ္တံ ဝါ သုဘနိမိတ္တာဒိကံ ဝါ
ကိလေသဝတ္ထုဘူတံ နိမိတ္တံ ဆန္ဒရာဂ-
ဝသေန ဂဏှာတိ။ ဒိဋ္ဌမတ္တေယေဝ န
သဏှာတိ။ အဘိ။ ဌ။ ၁။ ၄၂၈။ မဟာနိ။ ဌ။
၃၄၃။ စူဠနိ။ ဌ။ ၁၃၀။ (- မ။ ၃။ ၅၃၊ ၈၄။
အဘိ။ က။ ၃၃၆။ အဘိ။ ပု။ ၁၂၃။ မဟာနိ။
၃၇၇။ မဟာနိ။ ဌ။ ၃၄၅။ မူလဋီ။ ၃။ ၉၃။
နေတ္ထိ။ ဋီ။ ၈၈။ နေတ္ထိ။ ဝိ။ ၂၂၅။)

နိမိတ္တဃဋီကာ (တိ) [နိမိတ္တ + ဃဋီကာ]
(ပိုင်းခြား - မှတ်သား - ကြောင်းဖြစ်သော)
အမှတ်အသား - နိမိတ် - တို့ကို ဆက်စပ်
ခြင်း။ နိမိတ္တာနိ ကိတ္တေန္တေန နိမိတ္တဃဋီကာ
ကာတဗ္ဗာ။ ဝိ။ ဌ။ ၃။ ၃၂၉။ ဝိ။ သင်္ဂဟ။ ၁၉၂။

နိမိတ္တဆုပန (န) [နိမိတ္တ + ဆုပန] အင်္ဂါ
ဇာတ် - နိမိတ် - ကို - တို့ - ထိ - ခြင်း။
နိမိတ္တေန နိမိတ္တဆုပနေ ထုလ္လစ္စယံ ဝုတ္တံ။
ဝိမတိ။ ၁။ ၁၆၀။

နိမိတ္တညတာ (ထိ) [နိမိတ္တည + တာ]
အကြောင်း - နိမိတ် - ကို - သိ - သည်၏
အဖြစ် - ခြင်း။ နိမိတ္တညတာယ အဒိဋ္ဌ-
ကောသလ္လေန ဝါ။ ဥဒါန။ ဌ။ ၈၀။

နိမိတ္တဌာန (န) [နိမိတ္တ + ဌာန] (၁)
(အသုဘ) - နိမိတ် - အာရုံ - ရှိရာ အရပ်။

(၂) ပိုင်းခြားမှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော -
အမှတ်အသား - နိမိတ် - ရှိရာ အရပ်။ (၁)
ဂမနမဂ္ဂံ ဝဝတ္ထပေန္တေန နိမိတ္တဌာနံ ဂန္တမ္ပံ။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၇၇။ (၂) တံ တံ နိမိတ္တဌာနံ
အဂန္နာပိ ကိတ္တေတု ဝဋ္ဋတိ။ ဝိမတိ။ ၂။
၁၄၁။

နိမိတ္တဌိတိ (ထိ) [နိမိတ္တ + ဌိတိ] နိမိတ်ဖြစ်
သော အကြောင်း။ နိမိတ်အကြောင်း။
ကာရဏေ ဌိတိသဒ္ဓေါတိ ဒဿနတ္ထံ “နိမိ-
တ္တဌိတိ” (ပဋိသံ။ ၄၈) တိ ဝုတ္တံ။ နိမိတ္တ-
ဘူတာ ဌိတိတိ အတ္တော။ ကာရဏဘူတာတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ။ ဌ။ ၁။ ၂၂၂။ (- ဒိ။
ဋီ။ ၂။ ၈၉။ သံ။ ဋီ။ ၂။ ၁၀၂။)

နိမိတ္တတ္ထ (ပု) [နိမိတ္တ + အတ္ထ] နိမိတ်
အနက်။ (သတ္တမိဟိတဟူသော နိမိတ်
အနက်) (ဟိတံ၊ ကာရဏ၊ နိမိတ် အထူး
ကို အကျိုးကရေ၊ အကြောင်းကနောက်ဖြစ်
မှု ဟိတံ၊ အကြောင်းကရေ၊ အကျိုးက
နောက်ဖြစ်မှု ကာရဏ၊ အကြောင်းအကျိုး
သဟစရဏဖြစ်၍ ယေဘုယျအားဖြင့် နိမိတ္တ
ဝန်ပျက်မှု နိမိတ်-ဟူ၍ ဆိုကြသေး၏။)
(၂) အမှတ်အသားဟူသော အကျိုး။ မှတ်
သားခြင်း အကျိုး။ (၁) နိမိတ္တတ္ထ စေတံ
ဘုမ္မဝစနံ။ ဝိ။ ဌ။ ၁။ ၁၅၆။ ကင်္ခါ။ ဋီ။ သစ်။
၂၃၄။ (- ဝိ။ ဌ။ ၂။ ၃၀၅။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ဌ။ ၆၆။
ပဋိသံ။ ဌ။ ၁။ ၄၅၊ ၂၈၃။ ပဋိသံ။ ဌ။ ၂။ ၁၂၀။
သာရတ္ထ။ ၁။ ၂၈၊ ၆၀။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၃၆၊
၃၉၃။ ဝိမတိ။ ၁။ ၁၁၊ ၁၆၊ ၇၇။ ဝိမတိ။ ၂။
၁။ ကင်္ခါ။ ဋီ။ ၄၉။ သိ။ ဋီ။ သစ်။ ၁။ ၈၀။ မ။

ဋီ၊ ၁။ ၃၃၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၈၊ ၁၃၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၁၊ ၂၄၈။) (၂) ကေစိ ပန နိမိတ္တတ္ထာယ ကုမ္ဘိမတ္ထကေ နိဠောရေက္ခာဒိနိ ရောပေန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၄။

နိမိတ္တတ္ထဂ္ဂဟဏလက္ခဏ (တိ) [နိမိတ္တတ္ထ + ဂဟဏ + လက္ခဏ] အမှတ်အသား - နိမိတ် - ဟူသော အနက်ခြပ်ကို ယူခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ နိမိတ္တတ္ထဂဟဏလက္ခဏံ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနံ။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၆၀။

နိမိတ္တဓမ္မ (ပု) [နိမိတ္တ + ဓမ္မ] နိမိတ်ဖြစ်သော သပရိဂ္ဂဟဓမ္မတရား၊ နိမိတ်ဖြစ်သော ပိုင်းခြား၍ယူခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော ဓမ္မတရား။ နိမိတ္တဓမ္မသသု (အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၇) တိ သမူဟာဒိဃနဝသေန စ သကိစ္စပရိစ္ဆေဒတာယ စ သပရိဂ္ဂဟေသု ခန္ဓေသု။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၃။ (- အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၁။)

နိမိတ္တန္တရဓာန (န) [နိမိတ္တ + အန္တရဓာန] (ကသိုဏ်း) နိမိတ် - အာရုံ - ၏ ကွယ်ပျောက်ခြင်း။ တဦးသာ နိမိတ္တန္တရဓာနာယ သံဝတ္တတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၂။

နိမိတ္တန္တရဗျုပ္ပဟိတ (တိ) [နိမိတ္တန္တရ + အဗျုပ္ပဟိတ] နိမိတ်တပါး - မခြားမဆီးအပ်သော - အခြားအဆီး မရှိသော။ ပါသာဏာဒိသု အညတရေဟိ ဝါ နိမိတ္တန္တရဗျုပ္ပဟိတေဟိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၃။

နိမိတ္တပဋိပက္ခ (တိ) [နိမိတ္တ + ပဋိပက္ခ] (သင်္ခါရ) နိမိတ် - အာရုံ - ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်။ နိမိတ္တဂ္ဂဟဏ (မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၄) ကြည့်။

နိမိတ္တပဋိဝေဓ (တိ) [နိမိတ္တ + ပဋိဝေဓ] မှတ်တိုင် - ပစ်မှတ် - ကို ပစ်ဖောက်နိုင်သော (လေးသမား)။ အဝိရုဇ္ဈိတွာ နိမိတ္တပဋိဝေဓော ဝိယ ဣဿာသာနံ အဝိရုဇ္ဈိတွာ ဓမ္မာနံ ယထာဘူတသဘာဝဗောဓော သာဓုရသော မဟာရသော စ ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၃။ (- သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၈၀။)

နိမိတ္တပထဝီ (ထိ) [နိမိတ္တ + ပထဝီ] ပဋိဘာဂနိမိတ် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော ပထဝီကသိုဏ်း။ နိမိတ္တပထဝီ သမ္မုတိပထဝီတိ။ "ပထဝီကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတိ"တိ အာဒိသု နိမိတ္တပထဝီအာရမ္မဏပထဝီတိပိဝုစ္စတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၄၄။ နိမိတ္တပထဝီ (မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇) တိ ပဋိဘာဂနိမိတ္တဘူတံ ပထဝီကသိဏံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၁။ (- မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၅။)

နိမိတ္တပရိက္ခာရဘာဝ (ပု) [နိမိတ္တ + ပရိက္ခာရ + ဘာဝ] အကြောင်း၊ အဆောက်အဦ၏ အဖြစ်။ သတိဝါယာမာနံ သမာဓိဿ နိမိတ္တပရိက္ခာရဘာဝေါ ဝုတ္တော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၉။

နိမိတ္တပါဌက (တိ) [နိမိတ္တ + ပါဌက] နိမိတ်ဖတ်တတ်သော၊ မည်သို့ ဖြစ်ပျက်မည်ဟု ပြောဟောတတ်သော၊ သူ။ နေမိတ္တာတိ

နိမိတ္တပါဌကော။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၄။ ဗဟူ နိမိတ္တ-
ပါဌကော ပုစ္ဆိတာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၁၄။ ဥပ္ပါတ-
ပါဌကောတိ နိမိတ္တပါဌကော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၄။

နိမိတ္တပါတုဘာဝ (ပု) [နိမိတ္တ + ပါတုဘာဝ]
ပဋိဘာဂနိမိတ်၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း။
ဣမေသု ဒွိသု သမာဓိသု နိမိတ္တပါတု-
ဘာဝေန ဥပစာရသမာဓိနာ သမာဟိတံ
စိတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀။ (- သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၈၄။)

နိမိတ္တပါသာဏ (ပု) [နိမိတ္တ + ပါသာဏ]
နိမိတ်ကျောက်၊ အမှတ်အသားဖြစ်သော -
ကျောက်တုံး - ကျောက်ခဲ။ နိမိတ္တပါသာဏာ
ယထာဋ္ဌာနေ န တိဋ္ဌန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၄။
(- ၃၂၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၄။)

နိမိတ္တပ္ပတ္တ (တိ) [နိမိတ္တ + ပတ္တ] နိမိတ်
အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ နိမိတ်လောက်
သော။ နိမိတ္တပ္ပတ္တဿ လာဘာလာဘာဒိ-
အာဒါသနဝိဒိဿနဿ ပဝတ္တတ္ထ။ ဒိ၊ ဋီ၊
၃။ ၆၇။

နိမိတ္တပ္ပဒေသ (ပု) [နိမိတ္တ + ပဒေသ]
နိမိတ် - အင်္ဂါဇာတ် - အရပ်။ သဗ္ဗသော
ခါယိတန္တိ နိမိတ္တပ္ပဒေသေ ဗဟိဋ္ဌိတံ ဆဝိ-
စမ္ပံ သဗ္ဗသော ဆိန္နိတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၀။
(- ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၁၉၁။)

နိမိတ္တဖုဋ္ဌေကာသ (ပု) [နိမိတ္တ + ဖုဋ္ဌ +
ဩကာသ] ကသိုဏ်းနိမိတ်သည် တွေ့

ထိအပ်သော (ကောင်းကင်) အရပ်။ နိမိ-
တ္တဖုဋ္ဌေကာသ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၄) နှိ တေန
ကသိကနိမိတ္တေန ဖုဋ္ဌပ္ပဒေသံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၈။

နိမိတ္တဗျာကရဏီယ (တိ) [နိမိတ္တ + ဗျာက-
ရဏီယ] နိမိတ်ဖတ်ကြားခဲ့ဘူးသော၊
နိမိတ္တဗျာကရဏီယအမည်ရှိသော (ထေရ်)၊
ယင်းမထေရ်သည် ရှေးတချိန်က ဟိမဝန္တာ
တောင်အနီး တပည့် ၅-သောင်း ၄-ထောင်
တို့ကို ဗေဒင်ပညာသင်ပေး၏။ ဘုရား
လောင်း (တိဿဘုရားလောင်း?) တုသိတာ
မှ စုတေ၍ လူ့ပြည်ပဋိသန္ဓေနေ့စဉ် မြေ
လျှင်တုန်လှုပ်၏။ ထိုအခါ လူတို့ချဉ်းကပ်
လာကြ၍ အကျိုးအကြောင်းမေးရာ လောက
၌ ဘုရားပွင့်လိမ့်မည်ဟု နိမိတ်စကားဖတ်
ကြားပြီး လူတို့အား ၅-ပါး သီလဆောက်
တည်စေ၏။ ယင်း ကောင်းမှုကြောင့် ၉၂-
ကမ္ဘာအပါယ်ဆင်းရဲ မလားမရောက်ရပဲ
ဤဘုရားရှင်သာသနာတွင် ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ
ရဟန္တာဖြစ်လာလေသည်။ အပ၊ ၂။ ၄၅ -
ကြည့်။ အာယသ္မာ နိမိတ္တဗျာကရဏီယော
ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။
အပ၊ ၂။ ၄၅။

နိမိတ္တဘာဝ (ပု) [နိမိတ္တ + ဘာဝ] အကြောင်း
- နိမိတ် - ၏ အဖြစ်။ မဟန္တာနဉ္စ အတ္တာနံ
နိမိတ္တဘာဝတော မဟာသုပိနာ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၇၁။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၂၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၊ ၁၀၆၊
၁၃၀၊ ၁၄၉၊ ၂၂၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၆။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၈၊ ၈၈၊ ၁၀၃။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၀၉။)

နိမိတ္တဘာဝဒဿနတ္ထ (ပု) [နိမိတ္တဘာဝ + ဒဿနတ္ထ] အကြောင်း - နိမိတ် - ၏ အဖြစ်ကို ပြရခြင်းဟူသော အကျိုး။ သာနုသယဝါရေ နိမိတ္တဘာဝဒဿနတ္ထ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၀၄။

နိမိတ္တဘာဝပရိယာယ (ပု) [နိမိတ္တဘာဝ + ပရိယာယ] အကြောင်း - နိမိတ် - ၏ အဖြစ်ဟူသော ပရိယာယ်။ တံသဒိသဿ စ ဖလဝိသေသဿ နိမိတ္တဘာဝပရိယာယေန ပရိယာယာမိသန္တိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၁။

နိမိတ္တဘာဝါပတ္တိ (ထိ) [နိမိတ္တဘာဝ + အာပတ္တိ] အကြောင်း - နိမိတ် - ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ တနိကန္တိယာ နိမိတ္တဘာဝါပတ္တိတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၇။

နိမိတ္တမံသ (န) [နိမိတ္တ + မံသ] အင်္ဂါဇာတ် - နိမိတ် - အသား။ နိမိတ္တမံသဿ ပန အပ္ပန္နရေ ဆဝိစမ္မဿ စ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၄။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၉၁။

နိမိတ္တမဇ္ဈ (ပု) [နိမိတ္တ + မဇ္ဈ] အင်္ဂါဇာတ် - နိမိတ် - ၏ အလယ်အရပ်။ သင်္ကေတေတွာတိ နိမိတ္တမဇ္ဈေန ဘိန္နိတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၃။

နိမိတ္တမတ္တ (န) [နိမိတ္တ + မတ္တ (နိမိတ္တမာတြ - သံ)] (၁) အာရုံ - နိမိတ် - မှ။ အနည်း

ငယ်သော - အာရုံ - နိမိတ်။ (၂) အကြောင်း - နိမိတ် - မှ။ (၃) ယောက်ျား - အင်္ဂါဇာတ် - နိမိတ် - မှ။ (တိ) (၄) မိန်းမ - အင်္ဂါ ဇာတ် - နိမိတ် - အရာ - အမှတ်အသား - မှ။ သာ ပါသော (မိန်းမ)။ (၁) တေမာသံ ဝါယမန္တောပိ သြဘာသမတ္တံ ဝါ နိမိတ္တမတ္တံ ဝါ ဥပ္ပဒေတုံ နာသက္ခိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၂။ (-၁၉၈၊ ၄၉၇။) (၂) န ကေဝလံ နိမိတ္တမတ္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၂။ (၃) ဗီဇေသု ဌိတေသု နိမိတ္တမတ္တေ အပနိတေ ပဏ္ဏကော န ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၉။ (တိ) (၄) နိမိတ္တမတ္တာသိ (ဝိ၊ ၁။ ၁၈၉) တိ တဝ လုတ္တိနိမိတ္တံ အပရိပုဏ္ဏံ သညာမတ္တမေဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၄။ (- ဝိ၊ ၄။ ၄၆၃။ ဝဇီရ၊ ၁၈၈။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၃၀။)

နိမိတ္တမုခ (န) [နိမိတ္တ + မုခ] နိမိတ် - အင်္ဂါဇာတ် - ၏ - ထပ်ဖျား - အဝ။ တတြ ကိရ နိမိတ္တမုခံ မုခန္တိ အဝိပေတံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၀။ ပကတိမုခေန ဝါ နိမိတ္တမုခေန ဝါ လုတ္တိနိမိတ္တံ ဆုပန္တဿ သံဃာဒိသေသော။ ယင်း ၂၃၁။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၅။)

နိမိတ္တယောဂျတာ (ထိ) [နိမိတ္တ + ယောဂျ + တာ] အမှတ်အသား - နိမိတ် - ပြုခြင်း ငှါ - ခုံ - သင့်လျော် - သည်၏အဖြစ်။ နိမိတ္တုပဂတာ (ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၃၈) - ကြည့်။

နိမိတ္တရဟိတ (တိ) [နိမိတ္တ + ရဟိတ]
နိမိတ်- အင်္ဂါဇာတ် - မှ ကင်း - မပါ - သော
(မိန်းမ)။ အနိမိတ္တ (ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၃၄) ကြည့်။

နိမိတ္တဝစန (န) [နိမိတ္တ + ဝစန] နိမိတ္တ
(ဟူသော) သဒ္ဒါ။ တာနိ နိမိတ္တပဝတ္တာနိ
နိမိတ္တဝစနေနေဝ ဥဒ္ဓိသတိ။ မူလဋီ၊ ၁။
၁၁၅။ (- အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၂။)

နိမိတ္တဝစန (န) [နိမိတ္တ + ဝစန] ပဋိဘာဂ
နိမိတ်၏ ပွားများခြင်း။ တတြ ဟိ နိမိတ္တ-
ဝစနဝသေန ရူပသညာ ဝိဘူတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၁၀၈။

နိမိတ္တဝစနနယ (ပု) [နိမိတ္တဝစန + နယ]
ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပွားများ - ပုံ - နည်း။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄၇ ကြည့်။

နိမိတ္တဝိမိ (ပု) [နိမိတ္တ + ဝိမိ] နိမိတ်ဖတ်
ခြင်း အစီအရင်။ ဥပ္ပါဒဝိမိမိ စေဝ နိမိတ္တ-
ဝိမိမိ စ ကုသလာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၇။

နိမိတ္တဝိရဟ (တိ) [နိမိတ္တ + ဝိရဟ]
အကြောင်း - နိမိတ် - မှ ကင်းသော
(အရာ)။ နိမိတ္တဝိရဟေပိ ပဝတ္တနိရုဇ္ဈော ရဋ္ဌိ
နာမ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၄။ (- မူလဋီ၊ ၁။
၆၄။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇။)

နိမိတ္တဝေါဟာရ (ပု) [နိမိတ္တ + ဝေါဟာရ]
နိမိတ် - အင်္ဂါဇာတ် - ဟူ၍ - ခေါ်ဝေါ် -
သုံးစွဲ - ခြင်း။ နိမိတ္တဝေါဟာရော စ သုဝဏ္ဏ-

ရတောဒိမယရူပကေသု စ လ္လတ္တတိယေဝ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၇။

နိမိတ္တဝေါဟာရဒဿန (န) [နိမိတ္တဝေါဟာရ
+ ဒဿန] နိမိတ် - အင်္ဂါဇာတ် - ဟူ၍ -
ခေါ်ဝေါ် - သုံးစွဲ - ခြင်းကို တွေ့မြင်ခြင်း။
သုဝဏ္ဏဒီပနိ ကတဏှတ္ထိရူပါနံ အင်္ဂါဇာ-
တေသုပိ နိမိတ္တဝေါဟာရဒဿနတော။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၁။

နိမိတ္တသချာ (ထိ) [နိမိတ္တ + သချာ] နိမိတ်
- အင်္ဂါဇာတ် - ဟူ၍ - ခေါ်ဝေါ် - ရေတွက်
- ခြင်း။ ဗိဇာနိပိ နိမိတ္တသချံ န ဂစ္ဆန္တိ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၃။

နိမိတ္တသညက (တိ) [နိမိတ္တ + သညက]
နိမိတ္တသညကအမည်ရှိသော၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ
နိမိတ်သညာကို ဖြစ်စေခဲ့ဘူသော (ထေရ်)။
(ယင်း ထေရ်၏အလျောင်းလျာသည် ရသေ့
ရဟန်းပြု၍ စန္ဒဘာဂမြစ်၏အနီး သင်္ခမ်း
ကျောင်း၌ နေသောအခါ တော၌လှည့်လည်
ကျက်စားသော ရွှေသမင်ကို မြင်လေ၏။
ထိုရွှေသမင်အပေါ်၌ စိတ်ကြည်မှု ဖြစ်ပေါ်
လာပြီး "ပွန်တော်မူပြီး၊ ပွင့်တော်မူဆဲ၊ ပွင့်
တော်မူလတ္တံ့သော ဘုရားရှင်တို့သည် ဤ
ရွှေသမင်အတူ တင့်တယ် (သပ္ပာယ်) တော်
မူကြပါပေကုန်စွ" ဟု ဗုဒ္ဓါနုဿတိ သညာကို
ဖြစ်စေခဲ့၏။ ထိုဗုဒ္ဓါနုဿတိ သညာ၏
အကျိုးဆက်ကြောင့် ၉၄-ကမ္ဘာတိုင်တိုင်
အပါယ်မလားပဲ ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာမှ ၂၇-ကမ္ဘာ
ထက်၌ အရညသတ္တအမည်ဖြင့် စကြာမင်း

ဖြစ်၏။ ထို့နောက် ဤဂေါတမဘုရားရှင်၏ အထံတော်ဝယ် နိမိတ္တသညကထောရ်အဖြစ်ဖြင့် ပဋိသမ္ဘိဒါ ၄-ပါး၊ သမာပတ် ၈-ပါး၊ အဘိညာဉ် ၆-ပါးတို့ကို သိမြင်ရရှိပြီး ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသာသနာကို ပြန်ပွားအောင် ပြုလုပ်ခဲ့လေသည်။ အာယသ္မာ နိမိတ္တသညကော ထေရော လူမာ ဂါထာ-ယော အဘာသိတ္တ။ အပါ ၁။ ၂၉၈။

နိမိတ္တသညကထောရ (ပု) [နိမိတ္တသညက + ထောရ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည်။ နိမိတ္တသညကထောရသာပဒါနံ ပဉ္စမံ။ အပါ ၁။ ၂၉၈။

နိမိတ္တသညာ (ထိ) [နိမိတ္တ + သညာ] (က) (ခိုးယူခြင်း၏) အကြောင်းဖြစ်သော အမှတ်အသား။ (ခ) (သိခြင်း၏) အကြောင်း - နိမိတ် - သိကြောင်း - ဖြစ်သော အမှတ်အသား။ (က) နိမိတ္တသည် ကတွာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၃) တိ “ဣဒိသံ နာမ ဘဏ္ဍ” နှိ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဒိဝသေန ဂဟဏဿ နိမိတ္တဘူတံ သညာဏံ ကတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၇။ (ခ) နိမိတ္တသည် ကတွာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၁) တိ သင်္ကေတံ ကတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၇။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ၂။ ၃၂၈။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၃၁။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၄၇။

နိမိတ္တသညာကရဏတ္ထ (ပု) [နိမိတ္တ + သညာ + ကရဏ + အတ္ထ] သိမ် ‘နိမိတ်’ အမှတ်အသားကို ပြုခြင်း - ဟူသော အကျိုး။

တသ္မိံ ပန ဌာနေ နိမိတ္တသညာကရဏတ္ထံ ကာတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၄။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၄၂။

နိမိတ္တသဏ္ဌာန (န) [နိမိတ္တ + သဏ္ဌာန] (မိန်းမ) အင်္ဂါဇာတ် - နိမိတ် - ၏ - ပုံ - အသွင် - သဏ္ဌာနံ။ နိမိတ္တသဏ္ဌာန - (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၉) နှိ ဆန္ဒမံသဿ အန္တော ယာဝ မုတ္တဝတ္ထိကောသာ ဆိဒ္ဓါကာရော အပ္ပန္နရ-ဆဝိစမ္မမတ္တော လုတ္တိနိမိတ္တာကာရော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၄။ (- ကင်္ခါ၊ ၁၁၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၀။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၉၁။)

နိမိတ္တသဏ္ဌာနဝိရဟိတ (တိ) [နိမိတ္တသဏ္ဌာန + ဝိရဟိတ] (မိန်းမ) အင်္ဂါဇာတ် - နိမိတ် - ပုံ - အသွင် - သဏ္ဌာန်မှကင်းသော (အသားပိုင်း)။ နိမိတ္တသဏ္ဌာနဝိရဟိတံ အပ္ပန္နရ-မံသခဏ္ဍံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၄။

နိမိတ္တသဒ္ဓ (ပု) [နိမိတ္တ + သဒ္ဓ] နိမိတ္တသဒ္ဓါ။ ဧကစေဓသု နိမိတ္တသဒ္ဓေါ နတ္ထိ။ ဝဇီရ၊ ၄၅၂။

နိမိတ္တသမ္ပတ္တိ (ထိ) [နိမိတ္တ + သမ္ပတ္တိ] (တောင်၊ ကျောက် - စသော) ‘နိမိတ်’ အမှတ်အသား - တို့၏ - တို့နှင့် - ပြည့်စုံခြင်း။ ပဗ္ဗတာဒိနံ နိမိတ္တာနံ သမ္ပဒါ နိမိတ္တသမ္ပတ္တိ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၃၇။ (- ကင်္ခါ၊ ၈၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၀။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၄။)

နိမိတ္တသမ္ပတ္တိယုတ္တ (တိ) [နိမိတ္တသမ္ပတ္တိ + ယုတ္တ] (တောင်၊ ကျောက် - စသော)

‘နိမိတ်’အမှတ်အသား - တို့၏ - တို့နှင့် -
ပြည်စုံခြင်းနှင့်ယှဉ်သော (သိမ်)။ ဧဝံ
နိမိတ္တသမ္ပတ္တိယုတ္တကံ ဒဿေတွာ။ ကင်္ခါ။
ဋီ၊ သစ်။ ၁၄၂။

နိမိတ္တသမ္ပဟံသနတ္ထ (တိ) [နိမိတ္တ + သမ္ပဟံ-
သနတ္ထ] ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ကောင်းစွာ
အပြားအားဖြင့် ရွှင်စေခြင်း-ဟူသော အကျိုး
ရှိသော (ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား)။ နိမိတ္တသမ္ပဟံ-
သနတ္ထာနိပိ ဟောန္တိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၄။

နိမိတ္တသမ္ပန္နန (န) [နိမိတ္တ + သမ္ပန္နန]
(တောင်, ကျောက်-စသော) ‘နိမိတ်’အမှတ်
အသား - ၏ - ဆက် - စပ် - ခြင်း။ န
နိမိတ္တေန နိမိတ္တသမ္ပန္နနံ ဝုတ္တံ။ ကင်္ခါ။ ဋီ၊ ၄။

နိမိတ္တသမ္ပူဓ (တိ) [နိမိတ္တ + သမ္ပူဓ] သိမ်
နိမိတ်၏ - ရှေးရှု - တူရှု - ဖြစ်သော
(အရပ်)။ ပုန ဒီပကဿ ဩရိမန္တေ
နိမိတ္တသမ္ပူဓေ ပါရိမန္တေ နိမိတ္တံ ကိတ္တေ-
တမ္ပံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၉၂။

နိမိတ္တသုတ္တ (န) [နိမိတ္တ + သုတ္တ] နိမိတ္တ
သုတ်၊ လွန်မြတ်သော သမထဝိပဿနာ
စိတ်ကို-အားထုတ်တတ်သော ရဟန်း၏ ရံခါ
သမာဓိဟူသော အကြောင်း၊ ရံခါ ဝီရိယ-
ဟူသော အကြောင်း၊ ရံခါ ဥပေက္ခာ-ဟူ
သော အကြောင်း ဤ ၃-ပါးသော
အကြောင်းတို့ကို အညီအမျှ နှလုံးသွင်း
သဖြင့် ရအပ်သော အပြစ်တို့ကို ရွှေပန်း

ထိမ်သည် ဥပမာဖြင့် ဟောပြောသုတ်။
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ တိကနိပါတ်ပါဠိ၊ ဒုတိယ
ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ အံ၊ ၁။
၂၅၈-၉။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၈-၉။

နိမိတ္တဿာဒ (ပု) [နိမိတ္တ + အဿာဒ +
ဂါဟ။ နောက်ပုဒ်ကျေ။] နိမိတ် -
ပုံသဏ္ဌာန် - ၌ သာယာဖွယ် - အားဖြင့် -
ဟူ၍ - ယူခြင်း။ နိမိတ္တဿာဒေန ဂန္ထိတန္တိ
ယထာဝုတ္တေ နိမိတ္တေ အဿာဒဂါဟေန
ဂန္ထိတံ သမ္ပန္နံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၃။ (- မ၊ ဋီ၊
၃။ ၃၇၁။) အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

နိမိတ္တဿာဒဂထိတ (တိ) [နိမိတ္တဿာဒ +
ဂထိတ] နိမိတ် - ပုံ - သဏ္ဌာန် - ၌
သာယာဖွယ်အားဖြင့် ယူခြင်းသည် ဖွဲ့အပ်
သော (ဝိညာဉ်)။ နိမိတ္တဿာဒဂထိတ (သံ၊
၂။ ၃၇၇) နှိ နိမိတ္တဿာဒေန ဂန္ထိတံ ဗဒ္ဓံ။
သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၁။

နိမိတ္တာဒိဂါဟရဟိတ (တိ) [နိမိတ္တ + အာဒိ
+ ဂါဟ + ရဟိတ] (သုဘ) နိမိတ်-စသည်
ကို ယူခြင်းမှ ကင်းသော၊ သူ။ သုသံဝုတန္တိ
နိမိတ္တာဒိဂါဟရဟိတံ ဝိဟိတဒ္ဓါရံ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
၁။ ၄၈။

နိမိတ္တာဒိဂါဟ (ပု) [နိမိတ္တာဒိ + ဂါဟ]
(သုဘ) နိမိတ်-စသည်ကို - ယူ - စွဲလမ်း -
ခြင်း။ နိမိတ္တာဒိဂါဟံ အသမ္ပုဋ္ဌာယ
သတိယာ နိသေဝေန္တေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၅။

နိမိတ္တာဒိဂါဟပရိဝဇ္ဇနလက္ခဏတ္ထ (န) [နိမိတ္တာဒိဂါဟ + ပရိဝဇ္ဇန + လက္ခဏတ္ထ] (ဣတ္ထိ၊ ပုရိသ၊ သုဘ-စသော) နိမိတ်-စသည်ကို ယူခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း-ဟူသော - မှတ်ကြောင်း - လက္ခဏာ - ရှိသည်၏အဖြစ်။ ရူပါဒိသု နိမိတ္တာဒိဂါဟပရိဝဇ္ဇန-လက္ခဏတ္တာ ပုတ္တာ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆၁။

နိမိတ္တာဝိဝေဒနတ္ထ (န) [နိမိတ္တ + အဝိဝေဒန + ထွ] နိမိတ် - အင်္ဂါဇာတ် - နှင့် - ဆက်စပ် - ပတ်သက် - သည်၏အဖြစ်။ ပုရိသဿာပိ နိမိတ္တာဝိဝေဒနတ္တာ။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ ၅၁။

နိမိတ္တာနုပဋ္ဌာနကုသလ (တိ) [နိမိတ္တ + အနုပဋ္ဌာန + ကုသလ] နိစ္စနိမိတ်၏ မထင်ခြင်း၌ လိမ္မာသော၊ သူ။ နိမိတ္တာနုပဋ္ဌာန-ကုသလော ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၂၂၄။ (- ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၄၅။)

နိမိတ္တာနုဗျူဟ (န) [နိမိတ္တ + အနုဗျူဟ] ဣတ္ထိ၊ ပုရိသ၊ သုဘ-စသော အမှတ် 'နိမိတ်' (နှင့်) ကိလေသာတို့ကို အဖန်ဖန် ထင်ရှားဖြစ်စေတတ်သော လက်၊ ခြေ၊ ပြုံးရယ်ခြင်း အစရှိသော - ဟန်ပန် - အမူအရာ။ မာတုဂါမဿ နာမ နိမိတ္တာနုဗျူဟံ ဂဟေ တဗ္ဗန္တိ သကလေပိ ဗုဒ္ဓဝေနေ ဧတံ နတ္ထိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၀။ အောက်ပုဒ်များလည်း ကြည့်။ နိမိတ္တ၊ အနုဗျူဟ - တို့လည်းကြည့်။

နိမိတ္တာနုဗျူဟနဂဟဏ (န) [နိမိတ္တာနုဗျူဟ + ဂဟဏ] ဣတ္ထိ၊ ပုရိသ၊ သုဘ-စသော

အမှတ် 'နိမိတ်' (နှင့်) ကိလေသာကို အဖန်ဖန် ထင်ရှားဖြစ်စေတတ်သော လက်၊ ခြေ၊ ပြုံးရယ်ခြင်းအစရှိသော - ဟန်ပန် - အမူအရာ - ကို ယူခြင်း။ နိမိတ္တာနုဗျူဟနဂဟဏ အနုညာသိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၀။ (- ဥဒါန၊ ၄။ ၂၁၇။)

နိမိတ္တာနုဗျူဟနဂဟဏနိမိတ္တ (န) [နိမိတ္တာ-နုဗျူဟနဂဟဏ + နိမိတ္တ] နိမိတ္တ(နှင့်) အနုဗျူဟတို့ကို ယူခြင်း-ဟူသော အကြောင်း။ နိမိတ္တာနုဗျူဟနဂဟဏနိမိတ္တန္တိ အတ္ထော။ နေတ္ထိ၊ ငို၊ ၈၈။

နိမိတ္တာနုဗျူဟနဂဟဏလက္ခဏ (တိ) [နိမိတ္တာနုဗျူဟနဂဟဏ + လက္ခဏ] နိမိတ္တ (နှင့်) အနုဗျူဟတို့ကို ယူခြင်း-ဟူသော - မှတ်ကြောင်း - လက္ခဏာ - ရှိသော (သုဘသညာ)။ နိမိတ္တာနုဗျူဟနဂဟဏလက္ခဏာ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၁။ (- နေတ္ထိ၊ ငို၊ ၆၀။)

နိမိတ္တာနုဗျူဟနပရိဝဇ္ဇန (န) [နိမိတ္တာနုဗျူဟ + ပရိဝဇ္ဇန] ဣတ္ထိ၊ ပုရိသ၊ သုဘ-စသော အမှတ် 'နိမိတ်' (နှင့်) ကိလေသာကို အဖန်ဖန် ထင်ရှားဖြစ်စေတတ်သော လက်၊ ခြေ၊ ပြုံးရယ်ခြင်း အစရှိသော - ဟန်ပန် - အမူအရာ - တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ နိမိတ္တာနုဗျူဟနပရိဝဇ္ဇနာဒိ သမ္ပံ ဝိပဿနာ'ကိုက-မေဝ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၃၁။

နိမိတ္တာနုဗျူဟနသင်္ကပ္ပ (ပု) [နိမိတ္တာနုဗျူဟ + သင်္ကပ္ပ] နိမိတ္တ (နှင့်) အနုဗျူဟတို့ကို

ကြံစည်ခြင်း။ နိမိတ္တာနုပဋ္ဌနသင်္ကပ္ပဝသေန
ပဝတ္တော သင်္ကပ္ပေ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၁။

နိမိတ္တာနုပဋ္ဌနသလ္လက္ခဏ (န) [နိမိတ္တာနုပဋ္ဌ-
န + သလ္လက္ခဏ] နိမိတ္တ (နှင့်) အနုပဋ္ဌန
တို့ကို ကောင်းစွာမှတ်သားခြင်း။ စက္ခု-
ဒွါရာနုသာရေန နိမိတ္တာနုပဋ္ဌနသလ္လက္ခဏ-
ဝသေန (နိမိတ္တာနုပဋ္ဌနပလက္ခဏဝသေန၊ သိ-
က) တံ ဂဟေတွာ။ ထေရ၊ ၄၊ ၁။ ၂၅၅။

နိမိတ္တာနုပဋ္ဌနပလက္ခဏ (န၊ ထိ) [နိမိတ္တာ-
နုပဋ္ဌန + ပလက္ခဏ] နိမိတ္တ (နှင့်) အနု
ပဋ္ဌနကို မှတ်သားခြင်း။ အထက်ပုဒ် (သိ-
က မူကွဲ) ကြည့်။

နိမိတ္တာနုမဇ္ဇနကိစ္စ (န) [နိမိတ္တ + အနုမဇ္ဇန +
ကိစ္စ] ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို - အဖန်ဖန် -
သုံးသပ် - ဆင်ခြင်း - ခြင်း - အမှု - ကိစ္စ။
နိမိတ္တာနုမဇ္ဇနကိစ္စ သာဓေယမာနော ဝိစာ-
ရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈၄။

နိမိတ္တာနုသာရီ (တိ) [နိမိတ္တ + အနုသာရီ
(အနု + သရ + ကိ)] သင်္ခါရနိမိတ်သို့
အစဉ်လိုက် - တတ် - ခြင်း သဘောရှိ -
သော၊ သင်္ခါရနိမိတ်ကို - အကြောင်းပြု -
စွဲ - ချ်ဖြစ် - လေ့ရှိ - သော (တရား)။
နိမိတ္တာနုသာရီ ဝိညာဏံ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၃။
၂၁၆။ သံ၊ ၂။ ၄၆၂။ အံ၊ ၂။ ၂၅၈။ သုတ္တနိ၊
၄၊ ၂။ ၇၇။ နိမိတ္တာနုသာရီတိ ဝုတ္တပ္ပဘေဒံ
နိမိတ္တံ အနုသရတိတိ နိမိတ္တာနုသာရီ။ ဒီ၊
၄၊ ၃။ ၂၁၉။ = ဝုတ္တပ္ပဘေဒံ နိမိတ္တံ အနု-

သရဏသဘာဝံ။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၉၆။ = သင်္ခါရ-
နိမိတ္တာနုသာရီ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၈၈။ = နိစ္စသုခ-
အတ္တနိမိတ္တာနံ အပူရဏတော ရာဂ-
ဒေါသမောဟနိမိတ္တာနိပေတ္တ နိမိတ္တာနေဝ။
သံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၆၉။ နိမိတ္တံ အနုသရတိ
အနုဂစ္ဆတိ အာရဗ္ဗ ပဝတ္တတိ သီလေနာတိ
နိမိတ္တာနုသာရီ။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၉၆။ (- နေတ္တိ။
၂၃။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၂၉။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၂၇။)

နိမိတ္တာပါဒါနဘာဝဒဿနတ္ထ (ပု) [နိမိတ္တ +
အပါဒါန + ဘာဝ + ဒဿန + အတ္ထ] နိမိတ်၏အဖြစ်၊ အပါဒါန၏အဖြစ်ကို
ပြခြင်းဟူသော အကျိုး။ အနုသယာနာနု-
သယသေဝ ဟိ နိမိတ္တာပါဒါနဘာဝဒဿ-
နတ္ထံ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ ဂူလဋီ၊ ၃။ ၁၄၈။

နိမိတ္တာဘိမုခ (တိ) [နိမိတ္တ + အဘိမုခ]
ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ - ရှေးရှု - မျက်နှာမူ -
သော (စိတ်)။ ဧဝံ နိမိတ္တာဘိမုခံ မာနသံ
ပဋိပါဒယေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၂။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၂၂၉။

နိမိတ္တာယနာ (ထိ) [နိမိတ္တ + အာယန] (ပဋိဘာဂ) နိမိတ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း။ ယာ
သီလမုပါဒါယ ပဉ္စန္ဒ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ ဥပါဒါ-
ယာနုလောမတာ နိမိတ္တာယနာ။ ပေဋကော။
၂၈၉။

နိမိတ္တာရမ္မဏ (န) [နိမိတ္တ + အာရမ္မဏ]
(၁) သင်္ခါရနိမိတ်-ဟူသော အာရုံ။ (တိ)
(၂) (က) အဿာသပဿာသနိမိတ် - လျှင်

အာရုံရှိ - ကို အာရုံပြု - သော။ (ခ) ပဋိ-
ဘာဂနိမိတ် - လျှင်အာရုံရှိ - ကို အာရုံပြု -
သော (စိတ်)။ (၁) သမ္ပ နိမိတ္တာရမ္မဏမ္ပိ
သမ္ပ ပဝတ္တာရမ္မဏမ္ပိ ပလိဗောဓေတော
ဥပဋ္ဌာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၂။ (တိ) (၂)
(က) သုခုမကအဿာသပဿာသာနံ နိမိ-
တ္တာရမ္မဏတာပိ စိတ္တံ န ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတိ။
ပဋိသံ။ ၁၈၄။ (ခ) အညံ နိမိတ္တာရမ္မဏံ။ ဝိ၊
၄။ ၂။ ၂၉။ တတ္ထ ပါဒကဇ္ဈာနံ စိတ္တံ
နိမိတ္တာရမ္မဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၄၀။ = ပဋိဘာဂနိမိတ္တာရမ္မဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။
၂၀။ (- အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၉။)

နိမိတ္တာဝဇ္ဇန (န) [နိမိတ္တ + အဝဇ္ဇန]
ကသိုဏ်းနိမိတ်၏ မတိုးပွားခြင်း။ ဧဝန္တိ
ယထာဝုတ္တေန နိမိတ္တာဝဇ္ဇနနိမိတ္တာဝဇ္ဇနာဒိ-
ပ္ပကာရေန။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၇။

နိမိတ္တသေဝနဗဟုလ (တိ) [နိမိတ္တ +
အသေဝန + ဗဟုလ] (က) ပဋိဘာဂ-
နိမိတ်၌ များသောမှီဝဲခြင်းရှိသော၊ ပဋိဘာဂ
နိမိတ်၌ ဘာဝနာမနသိကာရကို ကြိမ်ဖန်
များစွာ မှီဝဲသော။ (ခ) ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို
ဂေါစရာသေဝန၏ အစွမ်းအားဖြင့် များသော
မှီဝဲခြင်းရှိသော၊ သူ။ နိမိတ္တသေဝနဗဟု-
လဿာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၅) တိ နိမိတ္တေ
အသေဝနာဗဟုလဿ ပဋိဘာဂနိမိတ္တေ
ဝိသယဘူတေ ဘာဝနာမနသိကာရံ ဗဟုလံ
အသေဝန္တဿ၊ နိမိတ္တဿ ဝါ ဂေါစရာ-
သေဝနဝသေန အသေဝနာဗဟုလဿ။
ယေန ဟိ ဘာဝေန္တဿ ဘာဝနာသေဝနာ၊

တေန ဂေါစရာသေဝနာပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၉။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၂။)

နိမိတ္တုဋ္ဌါရ (ပု) [နိမိတ္တ + ဥဋ္ဌါရ] ကသိုဏ်း
နိမိတ်ကို ပယ်ခွါခြင်း။ နိမိတ္တုဋ္ဌါရသေဝ
အဘာဝတော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၇။

နိမိတ္တု (တ္ထု) ပဂ (တိ) [နိမိတ္တ + ဥပ + ဂမု
+ ကိ] 'နိမိတ်' အမှတ်အသား - သို့၊ ကပ်
ရောက် - လောက် - ဖြစ်သင့် - ဖြစ်နိုင် -
သော။ နိမိတ္တုပဂါ ပါသာဏာ ဌပေတဗ္ဗာ။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၃။ နိမိတ္တုပဂတာ (ကင်္ခါ၊ ၈၉)
တိ နိမိတ္တယောဂျတာ။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁၃၈။
(- ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၀။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၄၃-၄။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၅။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခ၊
၁၃၇၊ ၁၃၈ ၁၄၃။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၉၃။)
အနိမိတ္တု (တ္ထု) ပဂ - လည်းကြည့်။

နိမိတ္တုပဂနိမိတ္တ (န) [နိမိတ္တုပဂ + နိမိတ္တ]
နိမိတ်လောက်သော - နိမိတ် - အမှတ်
အသား။ အန္တရာတိ နိမိတ္တုပဂနိမိတ္တာနံ
မန္တရာ။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁၃၆။

နိမိတ္တုပဂပါသာဏ (ပု) [နိမိတ္တုပဂ +
ပါသာဏ] နိမိတ်လောက်သော ကျောက်။
နိမိတ္တုပဂပါသာဏေ ဌပေတွာ နိမိတ္တာနိ
ကိတေတတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၄။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၁၈၈။

နိမိတ္တုပဋ္ဌာန (န) [နိမိတ္တ + ဥပဋ္ဌာန]
နိမိတ်ထင်ခြင်း။ (က) ပဋိဘာဂနိမိတ် -

ထင်ရာအခါ - ထင်ခြင်း။ (ခ) ဂတိနိမိတ်
ထင်ခြင်း။ (ဂ) ကမ္မဋ္ဌာန်းနိမိတ်ထင်ခြင်း။
(က) တဿေဝံ နိမိတ္တုပဋ္ဌာနတော ပဘာတိ
နိဝရဏာနိ ဝိက္ခမ္ဘိတာနေဝ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၃၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၉။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။
၂၁၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၁၈။) (ခ) အထ ဝါ
ဂန္ထနတော ဥပ္ပဇ္ဇနဂတိယာ နိမိတ္တုပဋ္ဌာနေန
သုစနတော ဒီပနတော ဂန္ဓောတိ လဒ္ဓနာ-
မေန ဘဝဂါမိကမ္မုနာ အဗ္ဗတိ ပဝတ္တတိတိ
ဂန္ဓဗ္ဗော။ သရတ္ထ၊ ၂။ ၁၃-၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၄၈။ (ဂ) ကမ္မဋ္ဌာနဿ ဥပဋ္ဌာနန္တိ နိမိ-
တ္တုပဋ္ဌာနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၅။

နိမိတ္တုပလက္ခဏ (န၊ ထိ) [နိမိတ္တ +
ဥပလက္ခဏ] (ကျောက်-စသော) နိမိတ်
ကို မှတ်သားခြင်း။ သမန္တာ နိမိတ္တုပလ-
က္ခဏာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၆) တိ ဥဒ္ဓါမာ-
တကဿ သမန္တာ ပါသာနာဒိနိမိတ္တသလ္လ-
က္ခဏာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၃။

နိမိတ္တုပ္ပတ္တိ (ထိ) [နိမိတ္တ + ဥပ္ပတ္တိ] (၁)
ပဋိဘာဂနိမိတ်ဖြစ်ပေါ် - ခြင်း - ရာ အခါ။
(တိ) (၂) ပဋိပဘာဂနိမိတ်ကြောင့် ဖြစ်
ပေါ်လာသော။ (၁) တေသု သမထဝသေန
တာဝ နိမိတ္တုပ္ပတ္တိတော ပဋ္ဌာယ။ ဥဒါန၊ ဌ၊
၂၉၂။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၁။)
(တိ) (၂) နိမိတ္တုပ္ပတ္တိယာ အာနာပါနဿ-
တိယာ အာနာပါနဿတိသမာဓိဿ စ
ပဘာဝနာ ဣဇ္ဈတေဝ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၇။

နိမိတ္တုပ္ပါဒ (ပု) [နိမိတ္တ + ဥပ္ပါဒ] ပဋိဘာဂ
နိမိတ်၏ ဖြစ်ပေါ် - ခြင်း - ရာ အခါ။ သဟ
နိမိတ္တုပ္ပါဒေနော အပ္ပနံ ပါပေတိ။ ဒိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၅၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၈။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၆။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၃။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၁။ ၆၉။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၂၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၆။)

နိမိတ္တုပ္ပါဒန (န) [နိမိတ္တ + ဥပ္ပါဒန] ပဋိဘာဂ
နိမိတ်ကို - ဖြစ် - ထင် - စေခြင်း။ ကတ-
ကသိဏပရိကမ္မဿ နိမိတ္တုပ္ပါဒနံ ဘာရော။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄။ (- အနုဋီ၊
၁။ ၁၁၄။)

နိမိတ္တုပဋ္ဌာနာကာရ (ပု) [နိမိတ္တ + ဥပဋ္ဌာ-
နာကာရ] နိမိတ်ထင်ခြင်း အခြင်းအရာ၊
အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်နိမိတ်၏ (ဘဝင်စိတ်-
ဟူသော မနောဒွါရ၌) ကပ်၍တည်လာခြင်း
ဟူသော အခြင်းအရာ၊ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း
နိမိတ်၏ ထင်လာပုံ အခြင်းအရာ။
နိမိတ္တုပဋ္ဌာနာကာရမတ္တံ ဥဋ္ဌါရနံ ကာတုံ
သက္ကောတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁၈။

နိမိတ္တောဘာသ (ပု) [နိမိတ္တ + ဩဘာသ]
အမှတ်အသား - အရိပ်နိမိတ် - ကို ဖြစ်စေ
ခြင်း (နှင့်) ပရိယာယ်မဖက် မိမိအလိုကို
(တိုက်ရိုက်) ထင်စွာပြခြင်း။ တံ ဒီသ္မာ
ထေရော နိမိတ္တောဘာသံ န ပဋိဝိဇ္ဇိ။ ဒိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၄၅။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၃။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၈။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၉၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၁။
နိမိတ္တောဘာသန္တိ ဧတ္ထ သညုပ္ပါဒနံ

နိမိတ္တံ။ တထာ ပန ပရိယာယဂ္ဂဟဏံ
မုဿိတာ ဥရုက္ခယေဝ အတ္တနော အဓိပ္ပါယ-
ဝိဘာဝနံ ဩဘာသော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၀၅။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၄။

နိမိတ္တဘာသကရဏ (န) [နိမိတ္တဘာသ
+ ကရဏ] အမှတ်အသား - အရိပ်နိမိတ်
- ကို ဖြစ်စေခြင်း (နှင့်) မိမိ၏ အလိုကို
ထင်စွာပြခြင်းကို ပြခြင်း။ နိမိတ္တဘာသ-
ကရဏမ္ဘိ ထေရဿ သောကတနုကရဏ-
တ္ထံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၉၈။

နိမိတ္တလောကန (န) [နိမိတ္တ + ဩလော-
ကန] နိမိတ် - အင်္ဂါဇာတ် - ကို ကြည့်ရှု
ခြင်း။ မာတုဂါမဿ နိမိတ္တလောကနေပိ
အာပတ္တိယေဝ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၆။

နိမိနာ (ကြိ) [နိ + မိ + နာ + ဟိ။ ဟိ
ကျေ] လဲလှယ် - ဖလယ် - လော့။ နိမိနာ
တုဝ (ဇာ၊ ၂။ ၈၅) နှိ ပရိဝတ္တေဟိ တံ။ ဇာ၊
၄။ ၅။ ၃၆၅။

နိမိနိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မာ + နာ + တွာ]
စုံစမ်း - ဆင်ခြင် - ချိ။ နှိုင်းချိန်ချိ။ ပုတ္တဒါရံ
ယာစန္တေ နိမိနိတွာ အတ္တာနံ ဒါတမ္ပံ။
မိလိန္ဒ၊ ၂၇၁။

နိမိနေယျ (ကြိ) [နိ + မိ + နာ + နေယျ။ မိ
ပက္ခေပနေ။ နိတိ၊ ဇာ၊ ၂၄၅။ ရူ၊ နာ၊ ၃၁၂။]
လဲလှယ် - ဖလယ် - ရာ၏။ ယူရာ၏။
အပြောင်းအလဲ - အပေးအယူ - လုပ်ရာ၏။
နိမိနေယျ အည (ဇာ၊ ၁။ ၁၀၂) နှိ သာမာ

မယာပိ အညံ သာမိကံ ပရိဝတ္တေတွာ
ဂဏေယျ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၅၈။ (- ဇာ၊ ၁။ ၁၃၅။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၆။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၇။)

နိမိမဟာရာဇကာလ (ပု) [နိမိမဟာရာဇ +
ကာလ] နိမိမင်းကြီးဖြစ်ရာ အခါ။ နိမိမင်း
မြတ်ဖြစ်ရာ အခါ။ နိမိမဟာရာဇကာလေ
.... ဒါနပါရမိတာယ ပူရိတတ္တဘာဝါနံ ပရိ-
မာဏံ နာမ နတ္ထိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၇၂။ အပ၊
၄။ ၁။ ၅၆။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။ (- မ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၀။
စရိယာ၊ ၄။ ၅၄။)

နိမိမ္မသေ (ကြိ) [နိ + မိ + နာ + မှာ။ မိ
ပက္ခေပနေ။ နိတိ၊ ဇာ၊ ၂၄၅။ သေ နိပါ-
တမတ္ထ။ တနည်းအာဂုံ။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၁၁၀၂
- ကြည့်။] လဲလှယ် - ဖလယ် - ကုန်၏။
(၁) ယူကုန်၏။ (၂) ထည့်သွင်းထားကုန်၏။
(၃) နိမိမ္မသေ (ဇာ၊ ၁။ ၈၁) တိ (ဝိနိမ္မ-
သေတိ၊ သျှာ။ ဝိနိမ္မသေတိ၊ က) ဝိနိမ္မယ-
ဝသေန (ဝိနိဝဋ္ဋနဝသေန) ဂက္ခိမှ။ (၂)
ပရိဘောဂဝသေန ဝါ ဥဒရေ ပက္ခိပိမှာတိ
အတ္တော။ သေတိ နိပါတမတ္ထံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
၃၃၃။

နိမိမ္မသေ (ကြိ) [နိ + မာ + နာ + မှာ။ မာ
မာနေ။ ကွစိတတူတိအာဒိနာ မာန္တဿ
ဣကာရော။ ရူ၊ ၃၁၆။] နှိုင်းချိန်လိုပါကုန်
၏။ ကာလိဂီဿ သန္တိကေ ဣမိနာ
အဉ္စနဝဏ္ဏေန တဝ ဝဏ္ဏံ နိမိမ္မသေ နိမိမ္မ
တုလယိမှ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၃။

နိမိတ် (ကြိ) [နိ + မိ + နာ + ဧယျံ]
လဲလှယ် - ဖလှယ် - ဝယ်ယူ - အံ့။ နိမိတ်
(နိမိတ်သံ၊ သိ။ နိမိတ်သံ၊ သျှာ။ နိမိတ်နေယျံ?)
ပရမံ သန္တိ။ ထေရု၊ ၂၂၇။ နိမိတ်န္တိ (နိမိ-
သန္တိ၊ သိ) ပရိဝတ္တေယျံ စေတာပေယျံ။
ထေရု၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၅။

နိမိတ်တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + မိ + ယ + တေ
] ဖုံးလွှမ်း - ဖုံးအုပ် - အပ်၏။ မုခနိမိတ္တ
(ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၁၇) - ကြည့်။

နိမိတ်န္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + မိ + ယ + အန္တေ]
ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ကုန်၏။ နိမိတ္တ (သာရတ္ထ၊
၃။ ၂၈၁) - ကြည့်။

နိမိတ်မာန (တိ) [နိ + မိ + ယ + မာန]
ခြင်အပ်သော (နမ်း၊ ဆန်-စသည်)။
နိမိတ်မာနဿ တိလတဏှုလာဒိကဿ
သိခါယ အဂ္ဂကောဋိယာ ဘိန္နံ သိခါ-
ဘေဒေါ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၅၅၀။

နိမိရာဇ (ပု) [နိမိ + ရာဇ] နိမိမင်း။ (နေမိ
မင်း။) (ယင်းသည် ဂေါတမဘုရား
အလောင်းအလျာဖြစ်သည်။ မိထိလာပြည်၌
မင်းပြုခဲ့သည်။ မဃဒေဝမင်းဆက်၏
နောက်ဆုံးမင်းဖြစ်သည်။ ဆံပင်ဖြူတစ်ပင်
ပေါက်သည်ကို တွေ့မြင်ရာ သံဝေဂဖြစ်၍
ရဟန်းပြုခဲ့လေသည်။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၁၆-
စသည်ကြည့်။) နိမိရာဇာ ဝိဒေဟာနံ။ ဇာ၊
၁။ ၁၆၇။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၃၆၀။ (- ဇာ၊ ၂။ ၁၈၄၊
၁၈၆၊ ၂၀၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၀၇။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။

၁၂။ စရိယာ၊ ၄။ ၅၄၊ ၅၇၊ ၅၈။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။
၁၂၀။)

နိမိသဇနိတန္တကာရဝိရဟ (ပု) [နိမိသဇနိတ
+ အန္တကာရ + ဝိရဟ] မျက်စိမှိတ်ခြင်း -
မျက်တောင်ခတ်ခြင်း - သည် ဖြစ်စေအပ်
သော အမှိုက်မှောင်မှ ကင်းခြင်း။ အန္တရ-
န္တရာ နိမိသဇနိတန္တကာရဝိရဟေန ဝိသုဒ္ဓံ
ပဿတိ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉။

နိမိသတိ (ကြိ) [နိ + မိသ + အ + တိ]
မျက်စိမှိတ်၏။ ယာဇ ဗျာဓိ နိမိသတိ။ ဇာ၊
၁။ ၁၀၇။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၈၇။

နိမိသန (န) [နိ + မိသ + ယု] မျက်စိမှိတ်
ခြင်း။ ဝိပ္ပန္နန္တိတိ နိမိသနဝသေန။ သံ၊ ၄၊
၂။ ၂၂။

နိမိဿတိ (ကြိ) [နိ + မာ + အ + သတိ။
နိမိဿတိတိ ဧတ္တ နိ ပုဗ္ဗော မာအာဒါနေတိ
ဘူဝါဒိဂဏိကတတု။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၅၃၆။]
ဆောင်ယူလတံ့။ ဒေဝတာ ဟိ နိရယံ
နိမိဿတိ (ဇာ၊ ၂။ ၁၃၀) တိ သော ဒေဝ-
လောကေန ပရိဝတ္တိတွာ နိရယံ ဂဏိ-
ဿတိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၄၉၃။

နိမိနိ (ကြိ) [နိ + မိ + နာ + ဤ] လဲလှယ်
- ဖလှယ် - ပြု၊ အပြောင်းအလဲ - အပေး
အယူ - လုပ်ပြု။ နိမိနိ (ဇာ၊ ၁။ ၁၀၂) တိ
ပရိဝတ္တေသိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၅၈။ (- ဇာ၊ ၁။ ၁၃၅။
ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၃၄၆။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၂၀၇။)

နိမိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + မာ + ယ + တေ။
 ရူ။ ၃၁၆။ နိတိ၊ ဓာ။ ၂၅၃။ နိ + မိ + ယ +
 တေ။ ရူ။ ၃၁၂။ နိတိ၊ ဓာ။ ၂၄၅။ သူစိ။
 နိမိတ္တ - လည်းကြည့်။] (က) သိအပ်၏။
 (ခ) နှိုင်းချိန်အပ်၏။ (ဂ) ပစ်ချ - ထည့်သွင်း -
 အပ်သကဲ့သို့၊ ဖြစ်၏။ (က) နိမိတ္တ
 (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၄၁၊ ၃၅၂။ အံ၊
 ငို၊ ၂။ ၇၆) ကြည့်။ (ခ) နိမိတ္တ (သိ၊ ငို၊
 သစ်၊ ၁။ ၃၈၇-၈။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၇) ကြည့်။ (ဂ)
 နိမိတ္တ (အံ၊ ငို၊ ၁။ ၈၃။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၈၊ ၂၀၁)
 ကြည့်။

နိမိယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + မာ + ယ +
 အန္တေ] နှိုင်းချိန်အပ်ကုန်၏။ နိမိတ္တ (ဒိ၊
 ငို၊ ၂။ ၁၀၁) - ကြည့်။

နိမိလဇနိတန္တကာရဝိရဟ (ပု) [နိမိလ +
 ဇနိတ + အန္တကာရ + ဝိရဟ] မျက်စိမှိတ်
 ခြင်းသည် ဖြစ်စေအပ်သော အမှိုက်တိုက်မှ
 ကင်းခြင်း။ အန္တရန္တရာ နိမိလဇနိတန္တ-
 ကာရဝိရဟေန ဝိသုဒ္ဓိ ပဿတိ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။
 ၄၅။

နိမိလတိ (ကြိ) [နိ + မိလ + အ + တိ။ နိတိ၊
 ဓာ။ ၁၆၂။ မိလော ဘူ စု နိမေသေ ဥတု
 ရမ္မိသေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၉၄။] မှိတ်၏။
 မျက်စိမှိတ်၏။ အက္ခိမေ န နိမိလတိ။
 အပ၊ ၁။ ၄၄၀။ အပ၊ ၂။ ၁၉၆။ ထေရီ၊ ငွ။
 ၆၅။ (- သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၉၅။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၇၉၊
 ၃၁၇။) အက္ခိနိ နိမိလေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၂၈၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၈။ (- သံ၊ ငွ၊ ၃။ ၂၉၁။

သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈၀။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်။ ၂၆၉။
 တဒါ နိမိလေတိ န သြလောကေတိ။ ဒိ၊ ငွ၊
 ၃။ ၁၁၉။ အက္ခိနိ နိမိလန္တိ။ စရိယာ၊ ငွ။
 ၂၂၂။ ဇာ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၉၇။ စက္ခုမာ ပုရိသော
 ဥမ္မိလေတွာ ဝါ နိမိလေယျ။ မ၊ ၃။ ၃၄၈။
 (- မိလိန္တ။ ၁၁၂။) ဧကော အက္ခိနိ နိမိလိ။
 ဇာ၊ ငွ၊ ၆။ ၂၅၉။ အက္ခိနိ နိမိလိသု။ စရိယာ၊
 ငွ။ ၂၂၂။

နိမိလဒဿန (န) [နိမိလ + ဒဿန]
 မျက်စိမှိတ်လျက် ကြည့်ရှုခြင်း။ နိမိလ-
 ဒဿနဿ န ဝိသုဒ္ဓိဘာဝတော။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။
 ၄၄။

နိမိလန (န) [နိ + မိလ + ယု။ (နိမိလန -
 သံ၊ ကိမိလ္လနဏ၊ ကိမိလဏ - ဖြာ)] (၁)
 မှိတ်ခြင်း။ မျက်စိမှိတ်ခြင်း။ (၂) မျက်စိမှိတ်
 ရာ (အခါစသည်)။ (၁) တံ ပနဿ နိမိလနံ
 ဧကေန အက္ခိနာ ဒွိဟိပိ ဝါ။ သံ၊ ငို၊ ၁။
 ၁၉၅။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၇၉၊ ၃၁၇။ (၂)
 အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိမိလနကာလ (ပု) [နိမိလန + ကာလ]
 မျက်စိမှိတ်ရာ - အချိန် - အခါ။ နိမိလန-
 ကာလေ ဂတိနိမိတ္တုပဋ္ဌာနဝသေန ပရ-
 လောကံ ပဿတိ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃၇။ အံ၊ ငို၊
 ၃။ ၇၉။

နိမိလိ (ကြိ) [နိ + မိလ + အ + ဤ] မှိတ်ပြီ၊
 မျက်စိမှိတ်ပြီ။ နိမိလတိ - ကြည့်။

နိမိလိတ (တိ) [နိ + မိလ + တ။ (နိမိလိတ - သံ၊ ကိမိလ္လ - ဖြာ)] မှိတ် - မဖွင့် - အပ်သော (မျက်စိ)။ အက္ခိနိ နိမိလိကာနိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ဖိ။ ၁၀၁။

နိမိလေတိ (ကြိ) [နိ + မိလ + ကေ + တိ]
မှိတ်၏။ မျက်စိမှိတ်၏။ နိမိလတိ - ကြည့်။

နိမိလေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မိလ + ကေ + တွာ]
မှိတ်၍၊ မျက်စိမှိတ်၍။ နိမိလေတွာ ဝါ
ဥဗ္ဗိလေယျ။ မ၊ ၃။ ၃၄၈။ မိလိန္တ။ ၁၁၂။ (-
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၉။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၁။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
၁၁၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၈။ ၂၉၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၀။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၇၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၈၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၄။
ကခိ၊ ဌိ၊ သစ်။ ၃၂၃။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၂။ ၂၀၊ ၁၃၇။)

နိမိလေန္တ (တိ) [နိ + မိလ + ကေ + အန္တ]
မှိတ်သော၊ မျက်စိမှိတ်သော၊ သူ။ ယဒါ
နိမိလေန္တသပိ ဥဗ္ဗိလေတွာ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၁။

နိမိလေယျ (ကြိ) [နိ + မိလ + ကေ + ဧယျ]
မှိတ်ရာ၏။ မျက်စိမှိတ်ရာ၏။ နိမိလတိ -
ကြည့်။

နိမုဂ္ဂ (တိ) [နိ + မုဇ္ဇ + က။ နိတိ၊ ဇာ။ ၄၉။
မောဂ်၊ ၅။ ၁၅၄။] (၁) အောက်သို့ရှေးရှု
- သက်ဝင် - နစ်မြုပ် - သော။ (၂) လိမ်း
ကျံအပ်သော၊ ၎င်းလျှိုးရာ (အခါ-စသည်)။
(၁) နိမုဂ္ဂေါ (မဟာနိ၊ ၂၁) တိ အစောမုခံ
ကတွာ ပဝိဋ္ဌော။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၈၂။ (၂)

ပလိပန္နောတိ နိမုဂ္ဂေါ၊ မကွိတောတိ
အတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၃။ နိမုဂ္ဂေါ -
ဝိ၊ ၁။ ၁၃၈။ ဒိ၊ ၂။ ၂၅၉။ အံ၊ ၂။ ၃၅၃။
အဘိ၊ ပု။ ၁၁၂၊ ၁၈၁။ အဘိ၊ ၈။ ၄၂၅။
မဟာနိ၊ ၂၀။ ဇာ၊ ၂။ ၆၃။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၄။
မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၉၄၊ ၁၀၁။ ၂၆၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၅၊ ၂၂၁။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၁၊ ၄၈၉။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၈၇။ အပ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၉၆။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၉၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၈၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၇၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၉၉။ ဇာ၊
ဌ၊ ၅။ ၂၇၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၉၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၄၃။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်။ ၂။ ၅၀။ မ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၉၅။
မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၅၇။ သံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၇၉။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။
၁၇၈။ အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၂၇၉၊ ၂၉၈။ အံ၊ ဌိ၊ ၃။
၁၅၄။ မူလဌိ၊ ၃။ ၁၁၁။ အနုဌိ၊ ၃။ ၁၄၇။
နိမုဂ္ဂေါ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - အပ၊ ၂။ ၂၀၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
၂။ ၇၄။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၅၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၄၃။ နိမုဂ္ဂေါ
(ပု၊ ပ၊ ၈) - သံ၊ ၁။ ၂၃၈။ မိလိန္တ၊ ၂၅၃။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၀။ ဥဒါန၊ ဌ၊
၁၄၃။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၉၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၅။ ဇာ၊
ဌ၊ ၆။ ၄၆။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၈၈။ မ၊ ဌိ၊ ၁။ ၆၂။ မ၊
ဌိ၊ ၂။ ၁၂၃။ သံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၅၁၊ ၃၄၂။ သံ၊ ဌိ၊
၂။ ၄၃။ အံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၀၃။ နိမုဂ္ဂါနိ (န၊ ပ၊ ၈)
- ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀။ ဝိမတိ၊ ၂။
၈၈။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၃၆။ သံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၃၆။ နိမုဂ္ဂံ
(ပု၊ ဒု၊ ၈) - ဝိ၊ ၁။ ၁၄၇။ သံ၊ ၁။ ၄၅၀။ ဒိ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၇၅။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၉၀၊ ၁၃၆။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၉၁။ သိ၊ ဌိ၊
သစ်။ ၁။ ၂၈၇။ နိမုဂ္ဂေ (ပု၊ ဒု၊ ၈) - အပ၊ ၂။
၁၅၅၊ ၂၅၀။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၅။ စူဠနိ၊ ဌ၊
၇၆။ နိမုဂ္ဂေ - ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၈။ အပ၊ ဌ၊

၁။ ၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၉၂။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၅။ နိမုဂ္ဂဿ
(စ၊ ဧ) — ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၄၀။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၁၃၅။
သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၂၅။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၆။ ဥဒါန၊ ဌ။
၂၆၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၇။ နိမုဂ္ဂါနံ (စ၊ ဗ)
— ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၅။ ပဋိသံ၊ ဌ။
၂။ ၉၇။ နိမုဂ္ဂဿ (ဆ၊ ဧ) အံ၊ ဌ။ ၂။ ၃၅၃။
အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၄၄၁။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၂၀။ ဇာ၊ ဌ။
၅။ ၁၅၂။ နိမုဂ္ဂါနံ (ဆ၊ ဗ) — ဇာ၊ ဌ။ ၆။
၁၃၅။ နိမုဂ္ဂေ (သ၊ ဧ) — ဇာ၊ ဌ။ ၂။ ၂၁၉။
(၃) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိမုဂ္ဂကာလ (ပု) [နိမုဂ္ဂ + ကာလ] နှစ်မြုပ်
- ငုပ်လျှိုး - ရာ - အချိန် - အခါ။ ဥဒကေ
နိမုဂ္ဂကာလေ ဧကော ကုသလော အာဂန္နာ။
ဇာ၊ ဌ။ ၂။ ၁၆၆။

နိမုဂ္ဂပါသာဒ (ပု) [နိမုဂ္ဂ + ပါသာဒ] နှစ်မြုပ်
- သက်ဝင် - သော ပြာသာဒ်။ ဂင်္ဂါယံ
နိမုဂ္ဂပါသာဒဿ သောပါနသမ္ပုဓဋ္ဌာနံ။ မ၊
ဌ။ ၁။ ၁၈၂။

နိမုဂ္ဂပုဂ္ဂလ (ပု) [နိမုဂ္ဂ + ပုဂ္ဂလ] နှစ်မြုပ်
- နှစ်မွန်း - သော ပုဂ္ဂိုလ်။ တာသံ
ဟာနိယာ နိမုဂ္ဂပုဂ္ဂလော။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၅၅။

နိမုဂ္ဂပုရိသ (ပု) [နိမုဂ္ဂ + ပုရိသ] နှစ်မြုပ်
- နှစ်မွန်း - သော ယောက်ျား။ ဥမ္မုဒ္ဓိတွာ
နိမုဂ္ဂပုရိသော ဝိယ။ အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၁၀၂။ (-
ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၃၇၅။)

နိမုဂ္ဂပေါသိ (တိ) [နိမုဂ္ဂ + ပုသ + ဏီ။ ထိ
ဒွံ ပေါသိနိ] နှစ်မြုပ်လျက် ကြီးပွားသော။

ဥဒကေ သံဝနာနိ ဥဒကာနုဂ္ဂတာနိ အန္တော
နိမုဂ္ဂပေါသိနိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၀။ ဒိ၊ ၂။ ၃၃။ သံ၊
၁။ ၁၄၀။ အံ၊ ၂။ ၂၂။ အန္တော နိမုဂ္ဂ-
ပေါသိနိတိ ယာနိ ဥဒကဿ အန္တော
နိမုဂ္ဂါနေဝ ပေါသယန္တိ။ ဝိ၊ ဌ။ ၃။ ၂၄၄။

နိမုဂ္ဂသကလသရီရ (တိ) [နိမုဂ္ဂ + သကလ-
သရီရ] နှစ်မြုပ်သော အလုံးစုံသော ကိုယ်
ရှိသော၊ တစ်ကိုယ်လုံး နှစ်မြုပ်သော၊ သူ။
ဥဒကေ ပဌမံ နိမုဂ္ဂသကလသရီရာ တတော
ဥမ္မုဒ္ဓန္တိ။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၆၇။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။
၂၀၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၉။)

နိမုဂ္ဂသတ္တ (ပု) [နိမုဂ္ဂ + သတ္တ] နှစ်မြုပ်
သော (ငရဲသား) သတ္တဝါ။ တေသု ဒုကာရံ
ဝတွာ နိမုဂ္ဂသတ္တော ဧဝံ ဝတ္ထုကာမော
အဟာသိ။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၄၃။

နိမုဂ္ဂသဒိသ (ပု) [နိမုဂ္ဂ + သဒိသ] နှစ်မြုပ်
- နှစ်မွန်း - သော သူနှင့်တူသော။ တထာ
ဟိ ဥဒကေ နိမုဂ္ဂသဒိသော ဥဒါဟဇော။
အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၃။

နိမုဂ္ဂေါကာသ (ပု) [နိမုဂ္ဂ + ဩကာသ] နှစ်မြုပ်
- ငုပ်လျှိုး - ရာ အရပ်။ သရဿ-
တိနဒိယာ နိမုဂ္ဂေါကာသတော ပဘုတိ။ သံ၊
ဌ။ ၁။ ၁၃၄။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၃၀၂။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၉၄။
သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၂။ ၅၆။ (- သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၈၀။ အံ၊
ဌ။ ၂။ ၂၉၈။)

နိမုစ္ဆတိ (ကြိ) [နိ + မုစ + ယ + တိ] လွတ်မြောက်၏။ ကင်းဆိတ်၏။ သဗ္ဗ-

ဒုက္ခတော နိမုစ္ဆန္တိ ပမုစ္ဆန္တိ ဝိဝိစ္ဆန္တိ။ သံ၊ ဌ၊
၁။ ၁၉။ ဝဋ္ဋတော နိမုစ္ဆန္တိ တေန သတ္တာတိ
နိမောက္ခော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၁။

နိမုစ္ဆန္တိ (ကြိ) [နိ + မုစ + ယ + အန္တိ]
လွတ်မြောက်ကုန်၏။ ကင်းဆိတ်ကုန်၏။
နိမုစ္ဆတိ - ကြည့်။

နိမုစ္ဆ (ပု) [နိ + မုစ္ဆ + က] နစ်မြုပ် -
ငုပ်လျှိုး - ခြင်း။ ပထဝိယာပိ ဥမ္မုဒ္ဓနိမုစ္ဆ
ကရောထ။ သံ၊ ၁။ ၃၄၂။ ဥမ္မုဒ္ဓနိမုစ္ဆန္တိ
ဥမ္မုဒ္ဓနဉ္စ နိမုစ္ဆနဉ္စ။ သံ၊ ၁။ ၁၁၇။ နိမုစ္ဆန္တိ
သံသိဒနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၀။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၂။ (- သံ၊ ၁။ ၃၄၆။ အံ၊ ၃။
၄၁၈။ ပဋိသံ၊ ၃၈၅။)

နိမုစ္ဆတိ (ကြိ) [နိ + မုစ္ဆ + အ + တိ။ မုစ္ဆော
တု သြသိဒနေ ပဝတ္တတိ။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၉၆။]
နစ်မြုပ် - ငုပ်လျှိုး - ၏။ နိမုစ္ဆတိ - ဝိ၊ ၁။
၅၉။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၉။ အံ၊ ၂။ ၄၀၃။ အဘိ၊ ပု။
၁၈၁။ အဘိ၊ က။ ၄၂၅။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၂၊ ၃၅၃။
ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၈။ ကင်္ခီ၊ ၂၃၉။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၈။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၈၂။ နိမုစ္ဆန္တိ
- ဝိ၊ ၃။ ၄၁။ ဥဒါနံ၊ ၈၃။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၉။
ဇာ၊ ၂။ ၆၂။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၄။ ဇာ၊ ဌ၊
၂။ ၂၉၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၈၅။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀၇။ နိမုစ္ဆသိ - ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၄၈၂။ နိမုစ္ဆမိ - သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၇။ နိမုစ္ဆတု
- စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၅၅။ နိမုစ္ဆိ - ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၂၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၉။ ပေတ၊ ဌ၊ ၄၄။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၅၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၈၉။ ဇာ၊ ဌ၊

၅။ ၂၇၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၇၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၅။
နိမုစ္ဆထ - (နိ + မုစ္ဆ + အ + ထ။ ထ ကိ ထ
ပြု။) အပ၊ ၂။ ၂၁၃။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၅၄။ နိမု
စ္ဆိ သု - သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၉။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၂။

နိမုစ္ဆတု (ကြိ) [နိ + မုစ္ဆ + အ + တု] နစ်
မြုပ် - စေသတည်း - စေလော့။ နိမုစ္ဆတိ
- ကြည့်။

နိမုစ္ဆတ္ထ (ကြိ) [နိ + မုစ္ဆ + အ + ထ] ငုပ်
လျှိုးပြီ။ နိမုစ္ဆတိ - ကြည့်။

နိမုစ္ဆန (န) [နိ + မုစ္ဆ + ယ] နစ်မြုပ် - ငုပ်
လျှိုး - ခြင်း။ တဿ နိမုစ္ဆနာဒိနံ အတ္ထာယ
သြတရန္တဿ။ ကင်္ခီ၊ ၂၃၉။ ဥမ္မုဒ္ဓနိမုစ္ဆန္တိ
ဥမ္မုဒ္ဓနဉ္စ နိမုစ္ဆနဉ္စ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၇။ (-
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၂။ ဥဒါနံ၊ ဌ၊ ၆၇၊ ၁၄၃။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၆။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၃၂။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀၇။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၆၉။
မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၃၊ ၃၄၃။)

နိမုစ္ဆနတ္ထ (ပု) [နိမုစ္ဆန + အတ္ထ] ငုပ်လျှိုး
ခြင်း အကျိုး။ နိမုစ္ဆနတ္ထာယ သြတရန္တဿ
ပဒဝါရေ ပဒဝါရေ ဒုက္ကဋ်။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၈။

နိမုစ္ဆနပုဗ္ဗက (တိ) [နိမုစ္ဆန + ပုဗ္ဗ + က]
ငုပ်လျှိုးခြင်းဟူသော - ရှေး - ရှေးသွား -
ငုပ်လျှိုးခြင်း ရှေး - ရှိသော၊ (ပေါ်ခြင်း)။
ဇတ္ထ စ ကိဉ္စာပိ နိမုစ္ဆနပုဗ္ဗကံ ဥမ္မုဒ္ဓနံ။
ဥဒါနံ၊ ဌ၊ ၆၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀၇။

နိမုဒ္ဒနပုရိသ (ပု) [နိမုဒ္ဒန + ပုရိသ] နှစ်မြှုပ်
သော ယောက်ျား။ ဥမ္မုဒ္ဓိတွာ နိမုဒ္ဒနပုရိ-
သော ဝိယ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၅။

နိမုဒ္ဒနပဟောနက (တိ) [နိမုဒ္ဒန + ပဟော-
နက] နှစ်မြှုပ်ခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော၊ နှစ်
မြှုပ်နိုင်လောက်သော (ထင်းပုံ)။ မမ
သရီရဿ နိမုဒ္ဒနပဟောနကံ တခံဏညေဝ
မဟန္တံ စိတကံ အကာသိ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၁၀၈။

နိမုဒ္ဒနဘာဝ (ပု) [နိမုဒ္ဒန + ဘာဝ] နှစ်မြှုပ်
သည်၏ အဖြစ်။ နာဝါယ ပန နိမုဒ္ဒန-
ဘာဝံ ဥတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၄၃။

နိမုဒ္ဒနမတ္တ (န) [နိမုဒ္ဒန + မတ္တ] ၎င်းလျှိုး
ခါမျှ။ (၎င်းလျှိုးလျှင် ၎င်းလျှိုးခြင်း)။ နိမုဒ္ဒ-
နမတ္တေယေဝ ကေသာ သမူလာ ပတိသု။
ပေတ၊ ဌ။ ၄၄။

နိမုဒ္ဒနမန္တရ (တိ) [နိမုဒ္ဒန + အန္တရ] ၎င်းလျှိုးခြင်းမှ ကင်းသော။ ဥမ္မုဒ္ဓနံ ပန
နိမုဒ္ဒနမန္တရေန နတ္ထိ။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၆၇။

နိမုဒ္ဒနသမယ (ပု) [နိမုဒ္ဒန + သမယ] နှစ်မြှုပ်ရာ - အချိန် - အခါ။ နာဝါယ
နိမုဒ္ဒနသမယေ ကူပကံ အဘိရဟိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၆။ ၄၃။

နိမုဒ္ဒနာဒိအာကာရ (ပု) [နိမုဒ္ဒန + အာဒိ +
အာကာရ] နှစ်မြှုပ်ခြင်းစသော - အခြင်း

အရာ - အမူအရာ။ နိမုဒ္ဒနာဒိအာကာရံ
ဂဟေတွာ ဥဒကေန ဥပမိတာ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၁၄၈။

နိမုဒ္ဒနမ္မုဒ္ဒနန္တောဂဓ (တိ) [နိမုဒ္ဒန + ဥမ္မုဒ္ဓန
+ အန္တောဂဓ] ၎င်းလျှိုးခြင်း၊ ပေါ်ခြင်း၌
- အကျုံးဝင် - အတွင်းဝင် - ပါဝင် - သော
(အကျင့်မှား)။ တသ္မာ တံ သဗ္ဗံ
နိမုဒ္ဒနမ္မုဒ္ဒနန္တောဂဓမေဝ ကတွာ။ ဥဒါန၊
ဌ။ ၆၈။

နိမုဒ္ဒန္တ (တိ) [နိ + မုဒ္ဒ + အန္တ] ၎င်းလျှိုး -
နှစ်မြှုပ် - သော၊ သူ။ မနောသိလာရသေ
နိမုဒ္ဒန္တော ဝိယ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၆။ အပါ၊ ဌ၊
၂။ ၂၂၃။ နိမုဒ္ဒန္တော (ပါ ၈) - ဥဒါန၊ ဌ။
၇၉။ နိမုဒ္ဒန္တော (ပါ ၈) - ထေရီ၊ ဌ။ ၂၈၉။
ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၉၈။

နိမုဒ္ဒန္တိ (ကြိ) [နိ + မုဒ္ဒ + အန္တိ] (၁) နှစ်
မြှုပ် - ၎င်းလျှိုး - ကုန်၏။ (၂) နှစ်မြှုပ်စေ
ကုန်၏။ နိမုဒ္ဒတိ - ကြည့်။

နိမုဒ္ဒမာန (တိ) [နိ + မုဒ္ဒ + မာန] နှစ်မြှုပ်
- ၎င်းလျှိုး - သော။ ပသန္နလာခါရသေ
နိမုဒ္ဒမာနော ဝိယ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၅။ မ၊ ဌ၊
၃။ ၁။ (- သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၄။)

နိမုဒ္ဒသိ (ကြိ) [နိ + မုဒ္ဒ + အ + သိ] နှစ်
မြှုပ်၏။ နိမုဒ္ဒတိ - ကြည့်။

နိမုဒ္ဒာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + မုဒ္ဒ + ဏာပေ
+ တိ] နှစ်မြှုပ်စေ၏။ နှစ် - မြှုပ် - ၏။

နိမုဒ္ဒာပေတိ — ဝမ္မာ ဌာ ၁။ ၂၂။ အံ ဌာ ၁။
 ၃၆၉။ အံ ဋီ ၁။ ၂၂။ နိမုဒ္ဒာပေန္တိ — ဇာ
 ဌာ ၅။ ၂၉၁။ နိမုဒ္ဒာပေယျ — ဥဒါနံ ဌာ ၂၂၂။
 သာရတ္ထံ ၃။ ၂၈၇။ နိမုဒ္ဒာပေသိ — သံ ဌာ
 ၁။ ၂၁၆။ နိမုဒ္ဒာပေသာမိ — မာ ဌာ ၁။ ၉၈။

နိမုဒ္ဒာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မုဒ္ဒ +
 ကာပေ + တွာ] နှစ်မြှုပ်စေ၍၊ နှစ် - မြှုပ်
 - ၍။ ဘာဇနံ ပန နိမုဒ္ဒာပေတွာ
 ဂဏန္တဿ ယာဝ ဧကာဗဒ္ဓံ ဟောတိ။ ဝိ၊
 ဌာ ၁။ ၂၇၇။ (- ဇာ၊ ဌာ ၃။ ၁၂၂။ ဇာ၊ ဌာ ၄။
 ၁၄၅။ ဇာ၊ ဌာ ၇။ ၆၅။ သာရတ္ထံ ၂။ ၁၃၆။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၇။)

နိမုဒ္ဒာပေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + မုဒ္ဒ + ကာပေ
 + အန္တိ] နှစ်မြှုပ်စေကုန်၏။ နှစ် - မြှုပ်
 - ကုန်၏။ နိမုဒ္ဒာပေတိ - ကြည့်။

နိမုဒ္ဒာပေယျ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + မုဒ္ဒ + ကာပေ
 + ဧယျ] နှစ်မြှုပ်စေရာ၏။ နှစ် - မြှုပ် -
 ရာ၏။ နိမုဒ္ဒာပေတိ - ကြည့်။

နိမုဒ္ဒာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + မုဒ္ဒ + ကာပေ
 + ဤ] နှစ်မြှုပ်စေပြီး၊ နှစ် - မြှုပ် - ပြီ။
 နိမုဒ္ဒာပေတိ - ကြည့်။

နိမုဒ္ဒာပေသာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + မုဒ္ဒ +
 ကာပေ + သာမိ] နှစ်မြှုပ်စေအံ့၊ နှစ် -
 မြှုပ် - အံ့။ နိမုဒ္ဒာပေတိ - ကြည့်။

နိမုဒ္ဒာမိ (ကြိ) [နိ + မုဒ္ဒ + အ + မိ] နှစ်မြှုပ်
 ၏။ နိမုဒ္ဒတိ - ကြည့်။

နိမုဒ္ဒိသု (ကြိ) [နိ + မုဒ္ဒ + အ + ညံ] နှစ်
 မြှုပ်ကုန်ပြီ။ နိမုဒ္ဒတိ - ကြည့်။

နိမုဒ္ဒိ (ကြိ) [နိ + မုဒ္ဒ + အ + ဤ] နှစ်မြှုပ်
 - ငုပ်လျှိုး - ပြီ။ နိမုဒ္ဒတိ - ကြည့်။

နိမုဒ္ဒိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + မုဒ္ဒ + တဗ္ဗ] ငုပ် -
 သင့် - လိုက် - သော။ အာရမ္မဏသရေ
 နိမုဒ္ဒိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၅၃။ အာဂတဒိသာ -
 ဘိမုဓေန နိမုဒ္ဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၃၆။
 သံ၊ ဌာ ၁။ ၃၈။

နိမုဒ္ဒိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မုဒ္ဒ + တုံ] ငုပ်လျှိုး
 ခြင်းငှါ။ ဥဒကေ နိမုဒ္ဒိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ဌာ
 ၃။ ၁၃၀။ (- ဇာ၊ ဌာ ၃။ ၁၂၂။)

နိမုဒ္ဒိတုကာမ (တိ) [နိမုဒ္ဒိတုံ + ကာမ] နှစ်
 မြှုပ် - ငုပ်လျှိုး - ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ နှစ်
 မြှုပ် - ငုပ်လျှိုး - လိုသော၊ သူ။ တသ္မိံ
 ဂုဏ်ကူပေ နိမုဒ္ဒိတုကာမတာ အဿ။ ဒိ၊
 ၂။ ၂၅၉။ ဂေါပ္ပကေ ဥဒကေ နိမုဒ္ဒိတု -
 ကာမော ဝိယ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၅။

နိမုဒ္ဒိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မုဒ္ဒ + တွာ] (က)
 ငုပ်လျှိုး၍။ (ခ) နှစ်မြှုပ်၍။ (က)
 ဘဂဝတော ပုရတော နိမုဒ္ဒိတွာ။ စီ၊ ၃။
 ၂၆၆။ (- ဝိ၊ ဌာ ၁။ ၁၀။ ဝိ၊ ဌာ ၃။ ၃၆၄။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ။ ၃၁၈။ ကင်္ခါ။ ၂၃၉။ မ၊ ဌာ ၃။ ၆၁။
 မ၊ ဌာ ၄။ ၆၆။ သံ၊ ဌာ ၂။ ၂၂၂။ သံ၊ ဌာ ၃။
 ၁၇၂။ အံ၊ ဌာ ၁။ ၂၂၅။ ၃၄၀။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌာ
 ၈၂။ ဝမ္မာ၊ ဌာ ၁။ ၂၈။ ဝမ္မာ၊ ဌာ ၂။ ၁၃၆။ ဥဒါနံ

ဌ။ ၆၇။ သုတ္တန်၊ ဌ။ ၂။ ၂၃၂။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။
 ၄၅၁။ ထေရ၊ ဌ။ ၂။ ၄၁၂။ ထေရီ၊ ဌ။ ၉။
 အဟ၊ ဌ။ ၁။ ၇၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၃၃၅။ စရိယာ၊ ဌ။
 ၁၁၈-၉။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၈၄။ ဇာ၊ ဌ။ ၂။ ၂၆၀။
 ဇာ၊ ဌ။ ၇။ ၁၄၊ ၂၃၊ ၄၃။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၄၆။
 နေတ္တိ၊ ဌ။ ၉၃။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၂၉၀။ ဝဇီရ၊
 ၂၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၅။
 သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၈။) (ခ) ယထာ ဟိ
 ဗာဟိရံ ဥဒကံ သြတိက္ခော အာဝဇ္ဇေ
 နိမုစ္ဆိတ္တာ မရတိ၊ ဧဝံ ဣမသ္မိံ သာသနေ
 ပဗ္ဗဇိတော ပဉ္စကာမဂုဏာဝဇ္ဇေ နိမုစ္ဆိတ္တာ
 ဝိဗ္ဘမတိ။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၁၂၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၇။
 (- အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၁၀၂။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၈၂။ ဇာ၊
 ဌ။ ၃။ ၃၇၁။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၁၃၁။ ဝိမတိ၊ ၁။
 ၁၈၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၃၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၀။
 အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၄။)

နိမုဟတ္ထ (တိ) [နိ + မုဟတ္ထ။ (နိမိဟုတ် -
 သံ၊ ဣမုဟတ္ထ - ပြာ)] တမုဟုတ် -
 တဇက - မရှိသော၊ သူ။ သတ္တဝသိက -
 ကာလေ ပရိနိဗ္ဗုတောပိ နိဿတ္တော
 နိဒ္ဒသော နိမုဟုတ္တော ဟောတိယေဝ။
 ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။ ၆၈။

နိမေသန္တရ (န) [နိမိသ + အန္တရ] မျက်စိ
 တမှိတ် - မျက်တောင်တခတ် - ဟူသော -
 အခွင့် - ခဏ - အခါ - ကာလ - ကာလ
 အထူး။ ပရိပက္ခေ ဉာဏေ န သက္ကာ
 နိမေသန္တရမ္ပိ အာဂမေတုံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၂။

နိမေသရဟိတ (တိ) [နိမိသ + ရဟိတ]
 မျက်စိမှိတ်ခြင်း - မျက်တောင်ခတ်ခြင်း - မှ

ကင်းသော၊ ကင်းသော - မျက်စိမှိတ် - မျက်
 တောင်ခတ် - ခြင်းရှိသော။ အနိမေသ
 (သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၃-၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၉)
 ကြည့်။

နိမောက္ခ (ပု၊ န) [နိ + မုစ + က] (ပ) (၁)
 (သတ္တဝါတို့၏) ကိလေသာအနှောင်အဖွဲ့ -
 - ဝဋ်ဆင်းရဲ - မှ လွတ်မြောက်ကြောင်း
 အရိယာမဂ်။ (၂) (သတ္တဝါတို့၏) အလုံးစုံ
 သော ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်ရာ နိဗ္ဗာန်။
 (န) (၃) နိမောက္ခသုတ်။ (ပ) (၁) ဇာနာသိ
 နော တွံ မာရိသ သတ္တာနံ နိမောက္ခံ
 ပမောက္ခံ ဝိဝေကံ။ သံ၊ ၁။ ၂။ မဂ္ဂေန ဟိ
 သတ္တာ ကိလေသဗန္ဓနတော နိမုစ္ဆန္တိ၊
 တသ္မာ မဂ္ဂေါ သတ္တာနံ နိမောက္ခောတိ
 ဝုတ္တော။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၉။ ဝဋ္ဋတော နိမုစ္ဆန္တိ
 တေန သတ္တာတိ နိမောက္ခော၊ မဂ္ဂေါ။ သံ၊
 ဋီ၊ ၁။ ၆၁။ (၂) သဗ္ဗာနိ ဝါ ဧတာနိ နိဗ္ဗာန-
 သေဝ နာမာနိ၊ နိဗ္ဗာနံ ဟိ ပတွာ သတ္တာ
 သဗ္ဗဒုက္ခတော နိမုစ္ဆန္တိ ပမုစ္ဆန္တိ ဝိဝိဇ္ဇန္တိ၊
 တသ္မာ တဒေဝ “နိမောက္ခော ပမောက္ခော
 ဝိဝေကော” တိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၉။ (န)
 (၃) သြဃံ နိမောက္ခံ ဥပနေယျံ။ သံ၊ ၁။ ၅။

နိမောက္ခသုတ္တ (န) [နိမောက္ခ + သုတ္တ]
 နိမောက္ခသုတ်။ ဘုရားရှင်သည် အဘယ်
 အကြောင်းကြောင့် သတ္တဝါတို့၏ နိမောက္ခ
 (မဂ်), ပမောက္ခ (ဖိုလ်), ဝိဝေက (နိဗ္ဗာန်)
 ကို သိပါသနည်း-ဟု မေးလျှောက်သော
 နတ်သား (ရူပါဝစရဗြဟ္မာ) အား တဏှာလျှင်
 အကြောင်းရင်းရှိသော ကမ္မဘဝ၏ကုန်ခြင်း၊

သညာဝိညာဉ်တို့၏ ကုန်ခြင်း၊ ဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ခြင်း၊ ငြိမ်းအေးခြင်းကြောင့် သိ၏-ဟု ဖြေကြားဟောပြောသည်။ သံယုတ္တ-နိကာယ၊ သင်္ဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၂-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၁။ D.P လည်းကြည့်။

နိမောက္ခသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထိ) [နိမောက္ခသုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] နိမောက္ခသုတ်၏အဖွင့်၊ နိမောက္ခသုတ်ကို ဖွင့် - ရာ - ကြောင်း - ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ။ နိမောက္ခသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၃။

နိမောက္ခာဒိဇာနန (န၊ ထိ) [နိမောက္ခ + အာဒိ + ဇာနန] နိမောက္ခမည်သော အရိယာမဂ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို သိခြင်း။ သတ္တာနံ နိမောက္ခာဒိဇာနနတ္ထမေဝ ဟိ မယာ ပဋိဝိဒ္ဓံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။

နိမ္မ (ပု) [နမု = နမ + ဗ၊ န-မှီရာ အ-ကို ကျ-ပြု။ ကွာဒိ၊ မောဂ်။ ၁၂၂။ သူစိ။ နိ + ဗ။ နိ နယေ ဗော၊ မောန္တော စ။ တနံ၊ ၄။ ၅၇၀။ သူစိ။ (နိမ္မ - သံ၊ ကိဗ - ပြာ၊ နိဗ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ကောဟောမ္မ - သိဟိဋ္ဌိ)] ပာမာပင်။ ကောသမ္မာ သဠလာ နိမ္မာ၊ သာဒုဖလသမာယုတာ။ အပါ၊ ၁။ ၁၈။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၃၇၈။ တဒါ စ ပန တတ္ထ နိမ္မော စ အဿတ္ထောစာတိ ဒွေ ဇေဋ္ဌကရုက္ခာ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၂။ အရိမ္မ သင်္ဂတော ဘဒြဟိဂုံ နိယာသမာလကား၊ ပိရမန္တု နိမ္မေထ။ အမရ။ ၁၄။ ၆၂။ (- ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၉၅။)

နိမ္မကသဋ္ဌ (ပု၊ န) [နိမ + ကသဋ္ဌ] တမာ ဖတ်၊ တမာရွက်ဖတ်၊ တမာခေါက်ဖတ်။ ဒဓိဝါဟနော ဥယျာနံ ဂန္ဓာ အမ္မဖလံ ခါဒန္တော မုခေ ပဝိဋ္ဌံ အမ္မရသံ နိမ္မကသဋ္ဌ (နိမ္မကသာဝံ၊ သျာ။ နိမ္မရသံ၊ က) ဝိယ အဇ္ဈောဟရိတုံ အသက္ကောန္တော ကက္ကာ-ရေတွာ နိဋ္ဌဘိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၉၆။

နိမ္မကသာဝ (န၊ ပု) [နိမ္မ + ကသာဝ] တမာ ဖန်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ကသာဝါနိ ဘောသဇ္ဇာနိ နိမ္မကသာဝံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၂။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၆။

နိမ္မပဏ္ဏ (န) [နိမ္မ + ပဏ္ဏ။ (နိမ္မပဏ် - သံ၊) တမာရွက်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ပဏ္ဏာနိ ဘောသဇ္ဇာနိ နိမ္မပဏ္ဏံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၃။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၇။ ဘိက္ခကန္တိ နိမ္မပဏ္ဏာဒိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၇။ (- ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၁။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၄၄၂။)

နိမ္မပဏ္ဏသဒိသရသ (တိ) [နိမ္မပဏ္ဏသဒိသ + ရသ] တမာရွက်နှင့်တူသော (ခါးသော) အရသာရှိသော။ တေန အသာတအမရု-သံသဂ္ဂေန တာဝ မရုဖလော အမ္မော တိတ္ထကော ဇာတော နိမ္မပဏ္ဏသဒိသ-ရသော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၉၆။

နိမ္မပေါတက (ပု) [နိမ္မ + ပေါတက] တမာ ပင်ငယ်၊ ပေါက်ခါစတမာပင်။ ဧကတော ဧကေနာတိ ဒွိဟိယေဝ ပတ္တေဟိ ဧက နိမ္မပေါတကံ ဒိသ္မာ ကုမာရံ အာဟ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၃၃။

နိမ္မိဒလသဏ္ဌာနစုစုက (တိ) [နိမ္မိဒလ-
သဏ္ဌာန + စုစုက] တမာသိးသဏ္ဌာန်
နိဿိရိသော၊ သူ။ ပုစိမန္တတ္ထနီတိ နိမ္မိဒလ-
သဏ္ဌာနစုစုက (နိမ္မိဒလသဏ္ဌာနထန-
ယုဂလာ။ သျှ၊ ဣ၊ က) ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၆၉။

နိမ္မိဒလသဏ္ဌာနထနယုဂလ (တိ) [နိမ္မိဒလ-
သဏ္ဌာန + ထနယုဂလ] တမာသိးသဏ္ဌာန်
သားမြတ်အစုံရှိသော။ အထက်ပုဒ် (သျှ၊
ဣ၊ က မူကွဲ) ကြည့်။

နိမ္မိဗီဇ (န) [နိမ္မိ + ဗီဇ] တမာစေ။
သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ နိမ္မိဗီဇံ ဝါ
အလ္လာယ ပထဝိယာ နိက္ခိတ္တံ ယဇ္ဇေဝ
ပထဝိရသံ ဥပါဒိယတိ။ အံ၊ ၁။ ၂၃။ အံ၊ ၃။
၄၂၈။ ပဋိသံ၊ ၁၃၅။ န ဟိ နိမ္မိဗီဇတော
ဥဇ္ဈဥပ္ပဇ္ဇတိတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၁။ ၃၁၉။

နိမ္မမုဋ္ဌိ (ပု၊ ထိ) [နိမ္မိ + မုဋ္ဌိ] လက်တွင်း
တဆုပ်ရှိသော တမာရွက်၊ တမာရွက်
တဆုပ်။ နိမ္မမုဋ္ဌိ အဟမဒါသိ၊ ဘိက္ခုနော
ပိဏ္ဍာယ စရန္တဿ။ ဝိမာန၊ ၄၆။ ဝိမာန၊
ဌ၊ ၁၃၂။ (- ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၃။)

နိမ္မရုက္ခ (ပု) [နိမ္မိ + ရုက္ခ၊ နိမ္မဝရုက္ခ - သံ၊
ဏိဗရုက္ခ - ပြာ)] တမာပင်။ နိမ္မရုက္ခာ
စ ပုပ္ဖိတာ။ အပ၊ ၁။ ၄၂၅။ ပုစိမန္တောတိ
နိမ္မရုက္ခော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၁။ (- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၄၉။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၀၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂။)

နိမ္မရုက္ခဒေဝတာ (ထိ) [နိမ္မရုက္ခ + ဒေဝတာ]
တမာပင်စောင့်နတ်။ ဗောဓိသတ္တော နဂရဿ
သုသာနဝနေ နိမ္မရုက္ခဒေဝတာ ဟုတွာ
နိဗ္ဗတ္တိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂။ (- ၃၄။)

နိမ္မရုက္ခပဋိဘာဂတာ (ထိ) [နိမ္မရုက္ခပဋိ-
ဘာဂ + တာ] တမာပင်နှင့်တူသော
အဖို၊ ရှိသည်၏ အဖြစ်။ တသ္မာ နိမ္မ-
ရုက္ခပဋိဘာဂတံ ဟိတွာ ဣတော ပဌာယ
ခန္တိမေတ္တာနုဒ္ဒယသမ္ပန္နော ဟောတိတိ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၅၃၄။

နိမ္မရုက္ခပရိဝါရ (တိ) [နိမ္မရုက္ခ + ပရိဝါရ]
တမာပင်တို့သည် ခြံရံအပ်သော၊ တမာပင်
အခြံအရံရှိသော (သရက်ပင်)။ ပုစိမန္တပရိ-
ဝါရောတိ နိမ္မရုက္ခပရိဝါရော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၆။

နိမ္မရုက္ခမူလ (န) [နိမ္မရုက္ခ + မူလ။ (ဏိဗ-
ရုက္ခမူလ - ပြာ)] တမာပင်၏ - ခြေရင်း
- အနီး - အောက်အရပ်။ စောရော နိမ္မ-
ရုက္ခမူလေ ဘဏ္ဍိကံ ဌပေတွာ နိပ္ပဇ္ဇိ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၂။

နိမ္မသုလ (ပု၊ န) [နိမ္မိ + သုလ] တမာသာ
- တံကျင် - ငြောင့်။ အပ္ပေန္တိ နိမ္မသုလသ္မိ
(ဇာ၊ ၁။ ၉၉) နှိ ဣမသ္မိ ကာလေ
ရာဇာနော စောရံ နိမ္မသုလေ အာဝုဏန္တိ၊
ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၉။)

နိမ္မသုလက (ပု၊ န) [နိမ္မိ + သုလက]
တမာသာ - တံကျင်ငယ် - ငြောင့်ငယ်။

ပုဗ္ဗဇာတိယာ ဒဟရကာလေ မက္ခိကံ
ဂဟေတွာ။ နိမ္မိသုလကံ ဂဟေတွာ။ အပါ
၌ ၂။ ၂၉၃။

နိမ္မိသ (တိ) [နိ + မံသ] အသား - မရိ -
မကပ် - ကင်း - သော။ တမေနံ ဒက္ခော
ဂေါဃာတကော ဝါ ဂေါဃာတကန္တေဝါသီ
ဝါ အဋ္ဌိကကံလံ သုနိက္ခန္တံ နိမ္မိသံ
လောဟိတမက္ခိကံ ဥပသုဓမ္မယျ။ မ၊ ၂။
၂၇။ နိမ္မိသတ္တာ ကကံလန္တိ ဝုစ္စတိတိ
ဣမိနာ ဝိဂတမံသာယာ အဋ္ဌိကကံလိကာယ
ဥရဋ္ဌိမိ ဝါ.... နိရုဇ္ဈောတိ ဒဿေတိ။ မ၊ ငို၊
၃။ ၂၃။

နိမ္မိသံ - မ၊ ၌ ၃။ ၃၀။ နိမ္မိသာ -
သုတ္တနိ၊ ၌ ၁။ ၂၀၄။

နိမ္မိသကတ (တိ) [နိမ္မိသ + ကတ] အသား
ကင်းအောင် ပြုအပ်သော။ တဿ ကိရ
နရကာ ဝစနကာလေ နိမ္မိသကတာနံ ဂုဇံ
အဋ္ဌိရာသိ ဧဝ နိမိတ္တံ အဟောသိ။ ဝိ၊ ၌
၂။ ၉၈။ သံ၊ ၌ ၂။ ၂၀၁။

နိမ္မိသတ္တ (န) [နိမ္မိသ + တ္တ] အသား - မရိ
- မကပ် - ကင်းသည်၏ အဖြစ် - ခြင်း။
တဉ္စိ နိမ္မိသတ္တာ “ကကံလ”န္တိ ဝုစ္စတိ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၇။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်။ ၄၁၁။

နိမ္မိသရုဓိရပေတရူပသဒိသသရီရ (တိ) [နိမ္မိ-
သရုဓိရပေတရူပသဒိသ + သရီရ] အသား၊
အသွေးကင်းသော ပြိတ္တာရုပ်နှင့်တူသော
ကိုယ်ရှိသော။ အသားအသွေးကင်းသော

ပြိတ္တာရုပ်လို ကိုယ်ရှိသော။ သူ။ အဋ္ဌိစမ္မ-
နဟာရသေသံ နိမ္မိသရုဓိရပေတရူပသဒိသ-
သရီရော ပဓာနသုတ္တေ ဝုတ္တနယေနေဝ
ပဓာနံ မဟာဝီရိယံ ဒုက္ခရကာရိကံ
အကာသိ။ အပါ၊ ၌ ၁။ ၁၂၉။

နိမ္မိသလောဟိတကာ (ထိ) [နိမ္မိသလောဟိတ
+ တာ] အသား၊ အသွေး - မရိ - မှကင်း
- သည်၏အဖြစ်။ တတ္ထ မေဓိသန္တတာတိ
နိမ္မိသလောဟိတတာယ သိရာဇာလေဟိ
ပတ္တတဂတ္တာ။ ပေတ၊ ၌ ၆၃။

နိမ္မိသလောဟိတမက္ခိက (တိ) [နိမ္မိသ-
လောဟိတ + မက္ခိက] အသားမရိပဲ သွေး
တို့ဖြင့်လိမ်းကျံအပ်သော။ အသားမကပ်
သွေးတို့ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော။ အဋ္ဌိက-
သင်္ခလိကံ နိမ္မိသလောဟိတမက္ခိကံ နရ-
သမ္ပန္နံ။ မ၊ ၃။ ၁၃၄။ အံ၊ ၂။ ၂၈၅။ နိမ္မိသ-
လောဟိတမက္ခိကန္တိ မံသေ ခိဏေပိ
လောဟိသံ န သုဿတိ၊ တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ
“နိမ္မိသလောဟိတမက္ခိက”န္တိ။ အံ၊ ၌ ၃။ ၁၀၄။

နိမ္မိက (တိ) [နိ + မက္ခ] သူတပါးဂုဏ်ကျေး
ဇူးကို ချေဖျက်ခြင်း - မရိ - ကင်း - သော။
သူ။ နိမ္မိက္ခော (သုတ္တနိ၊ ၂၈၈။ အပါ၊ ၁။
၁၂။ စူဠနိ၊ ၁၇၁) တိ ဧတ္ထ ပရဂုဏဝိနာ-
သနလက္ခဏော မက္ခော၊ တဿ အဘာ-
ဝေန နိမ္မိက္ခော။ အတ္တနော ဂဟဋ္ဌကာလေ
သုဒဿ ဂုဏမက္ခဏာဘာဝံ သန္ဓာယာဟ။
သုတ္တနိ၊ ၌ ၁။ ၉၆။ အပါ၊ ၌ ၁။ ၂၀၄။ စူဠနိ၊
၌ ၁၂၅။ (- အဘိ၊ က။ ၄၃၇။)

နိမ္မက္ခတာ (ထိ) [နိမ္မက္ခ + တာ] သူတပါး
ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်ခြင်း - မရှိ - ကင်း
- သူ၏အဖြစ်။ နိမ္မက္ခတာယ ဒေါသ-
ကာသာဝဿ နိဗ္ဗန္တဘာဝေါ သိဒ္ဓေါ ဧဝ။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၇။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၅။

နိမ္မက္ခိက (တိ) [နိ + မက္ခိကာ။ မောဂ်၊ ၃။ ၂။
နိရုတ္တိ။ ၃၃၈။ (နိမ္မက္ခိက - သံ၊ ကိမစ္ဆိအ၊
ကိမက္ခိအ - ပြာ)] (၁) ယင်ပျားကောင်၊
ယင်ပျားကောင်ဥ - မရှိ - ကင်း - သော
(ပျားလဘိ)။ (၂) ယင်ကောင် - မရှိ - ကင်း
- သော (အာမိသဘောဇဉ်စသည်)။ (၁)
နဂီလသိသမတ္တံ နိမ္မက္ခိကံ ဒဏ္ဍကမဝု
ဒိသ္မာ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၁။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၀။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈။ နိဒ္ဒေါသတာ စေတ္တ
မက္ခိကာဒိရဟိတတာယာတိ အာဟ “နိမ္မ-
က္ခိက” နိဗ္ဗာဒိ။ နတ္ထိ ဧတ္ထ မက္ခိကာ (ဝိ၊ ဌ၊
၁။ ၁၅၀) တိ နိမ္မက္ခိကံ။ မက္ခိကာသဒ္ဓေန
စေတ္တ မက္ခိကဏ္ဍကမ္ပိ သာမညတော
ဂဟိတံ ဝိဒန္တိ။ ဣမိနာ မက္ခိကာနံ
အဏ္ဍေဟိ ရဟိတတာ ဝုတ္တာ၊ “နိမ္မက္ခိက”
နိဗ္ဗာဒိ။ ဣမိနာ ပန မက္ခိကာနံယေဝ အဘာဝေါ
ဝုတ္တောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၃၆။ (- ဇာ၊ ဌ၊
၅။ ၉၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၁။) (၂) ယံကိဉ္စ
သမက္ခိကမ္ပိ နိမ္မက္ခိကမ္ပိ အာမိသံ အာဒိ-
ယတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၉၀။ အယံ ဒါရကော
ဣဒါနော နိမ္မက္ခိကံ ဖာဏိကံ ခါဒတိ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၆။ ၃၂၃။

နိမ္မက္ခိကဏ္ဍ (တိ) [နိမ္မက္ခိက + ကဏ္ဍ]
ယင်ပျားကောင်ဥ - မရှိ - ကင်း - သော (ပျား

လဘိ)။ မက္ခိကာနံ အဏ္ဍာနိ မက္ခိကဏ္ဍာနိ၊
နတ္ထိ ဧတ္ထ မက္ခိကဏ္ဍာနိ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၀) တိ
နိမ္မက္ခိကဏ္ဍန္တိ။ ဣမိနာ မက္ခိကာနံ
အဏ္ဍေဟိ ရဟိတတာ ဝုတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၄၃၆။ (- ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၁။)

နိမ္မက္ခိကဏ္ဍက (တိ) [နိမ္မက္ခိက + အဏ္ဍ +
က] အထက်ပုဒ်နက်ကြည်။ တေနော
တိသုပိ ဂဏ္ဍိပဒေသု ဝုတ္တံ “နိမ္မက္ခိကန္တိ
ဣမသေဝတ္ထံ ပကာသေတုံ နိမ္မက္ခိကဏ္ဍက
(ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၀) နိဗ္ဗာဒိ။ မက္ခိကာဟိ တာသံ
အဏ္ဍကာဟိ စ ဝိရဟိတန္တိ အတ္ထော” တိ။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၃၆။

နိမ္မက္ခိကမဝု (န) [နိမ္မက္ခိက + မဝု။ (နိမ္မက္ခိ-
ကမဝု - သံ၊ ကိမစ္ဆိအမဟု - ပြာ)]
ယင်ပျားကောင် - မရှိ - ကင်း - သော ပျား
ရည် (မစုပ်ပျားရည်)။ နိမ္မက္ခိကမဝု
အာဟရိတွာ သယံ ဇာတသာလိ အာဟ-
ရိတွာ ယာဂုံ ပစိတွာ အဒါသိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၁၀၆။ မဝု ဇာတိ နိမ္မက္ခိကမဝု စ။ ဇာ၊ ဌ၊
၇။ ၃၁၅။

နိမ္မက္ခိကဒဏ္ဍကမဝု (တိ) [နိမ္မက္ခိက +
ဒဏ္ဍက + မဝု] ယင်ပျားကောင် - မရှိ -
ကင်း - သော ပျားတံရှိသော (ပျားလဘိ)။
နဂီလသိသပမာဏံ နိမ္မက္ခိကဒဏ္ဍကမဝု
ဒိသ္မာ “ပုညေန မေ ဣဒံ ဥပ္ပန္န” နိဗ္ဗာ
ဂဟေတွာ နဂရံ ပါဝိသိ။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၆။

နိမ္မက္ခိကမဝုပဋ္ဌလသဒိသ (တိ) [နိမ္မက္ခိက +
မဝုပဋ္ဌလ + သဒိသ] ယင်ပျားကောင် -

မရှိ - ကင်း - သော ပျားလဘိန္ဒတူသော
(ဗာရဏသီတိုင်းပြည်)။ ဒေဝ ဗာရဏသီရဇံ
(နာမ) နိမ္မက္ခိကမဝပဋ္ဌလသဒိသံ။ စရိယာ၊
ဌ။ ၂၅၅။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၂၈၀။

နိမ္မစ္ဆကစ္ဆပ (တိ) [နိ + မစ္ဆကစ္ဆပ] ငါး၊
လိပ် - မရှိ - ကင်း - သော။ တတ္ထ မနော-
ဟရသိလာတလာနိ နိမ္မစ္ဆကစ္ဆပါနိ ဖလိက-
သဒိသနိမ္မလုဒကာနိ နာနတိတ္တာနိ သုပဋိ-
ယတ္တာနိ ဟောန္တိ။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၂၅။ အံ၊ ဌ။ ၃။
၂၁၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၂။ ၁၆၁။ (- ဥဒါန၊ ဌ။
၂၇၃။)

နိမ္မဇ္ဇတိ (ကြိ) [နိ + မဇ္ဇ + တိ။ (မဇ္ဇော ဘူ
စုသုဒ္ဓိသောနေဘူသနေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၈၀။)]
သုတ်သင် - ပယ် - ဖယ်ရှား - ၏။ ဂူထံ
သုနိမ္မဇ္ဇိတံ နိမ္မဇ္ဇထ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၅၉။ နိမ္မဇ္ဇထာ
(ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၃၉၈)တိ နိရဝသေသတော မဇ္ဇထ
သောဓေထ။ တံ ပန တဿ တဿ
ဂူထဿ တထာ သောနေ အပနယနံ
ဟောတိတိ အာဟာ “အပနေထာ”တိ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၅၂။ ဂူထံ သုနိမ္မဇ္ဇိတံ နိမ္မဇ္ဇေယျံ။
ဒိ၊ ၂။ ၂၅၉။

နိမ္မဇ္ဇထ (ကြိ) [နိ + မဇ္ဇ + ထ] သုတ်သင်
- ပယ် - ဖယ်ရှား - ကုန်လော့။ နိမ္မဇ္ဇတိ -
ကြည့်။

နိမ္မဇ္ဇိတ (တိ) [နိ + မဇ္ဇ + တ။ (နိမ္မာဇိတ -
သံ၊ ကိမဇိယ - ပြာ)] သုတ်သင် - ပယ်
- ဖယ်ရှား - အပ်သော။ သုနိမ္မဇ္ဇထာတိ

ယထာ သုဌ၊ နိမ္မဇ္ဇိတံ ဟောတိ။ ဧဝံ
နိမ္မဇ္ဇထ၊ အပနေထာတိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ဌ။ ၂။
၃၉၈။

နိမ္မဇ္ဇေယျံ (ကြိ) [နိ + မဇ္ဇ + ဧယျံ]
သုတ်သင် - ပယ် - ဖယ်ရှား - ကုန်ရာ၏။
နိမ္မဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိမ္မဇ္ဈိမ (တိ) [နိ + မဇ္ဈိမ + ကနိဌ။ နောက်
ပုဒ်ကျေ] အလတ်လည်း မဟုတ်၊ အငယ်
လည်း မဟုတ်သော၊ မြတ်သော (ဟင်္သာ
မင်း)။ နိမ္မဇ္ဈိမ (ဇာ၊ ၂။ ၉၄)န္တိ နေဝမဇ္ဈိမံ
နေဝ ကနိဌံ ဥတ္တမံ ဟံသရာဇာနံ ကထံ
ပါသဟတ္ထော ဥပါဂမိ ကထံ ဂဏှိတိ။ ဇာ၊
ဌ။ ၅။ ၃၉၅။

နိမ္မထတိ (ကြိ) [နိ + မထ + တိ။ မထော
မတ္ထော စ ဝိလောဋ္ဌေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၈၂။]
ချေမှုန်း - နှိပ်စက် - ဖျက်ဆီး - ၏။ ဇရာ
ဗျာဓိ စ မဒ္ဒတိ နိမ္မထတိ။ ထေရီ၊ ဌ။ ၉၃။
အမိတ္တေ နိမ္မထေသိ။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၄၅။

နိမ္မထန (န) [နိ + မထ + ယု။ ဝိနာသ၊
ဝိနာသက - ပြာ၊ ဓာနံ။ (နိမိထန၊ နိမိန္တန
- သံ၊ ကိမ္မထန - ပြာ)] (၁) (က) နှိပ်နင်း
- ဖျက်ဆီး - ဖယ်ရှား - ထုတ်ဆောင် (တွင်
စုပ်) - ခြင်း။ (ခ) နှိပ်နင်း - ဖျက်ဆီး -
ချေမှုန်း - ခြင်း။ (တိ) (၂) နှိပ်နင်း - ဖျက်ဆီး
- ပယ်နှုတ် - တတ်သော။ (၁) (က) ဒဌ-
ဌာနေ ဌိတဿ ဝိသဿ အဂဒလေပေန
နိမ္မထနံ ဝိယ။ သံ၊ ဌ။ ၂။ ၉၃။ (ခ) ဘဗ္ဗ-

ပရုပ္ပါဒိနော စ ဝါဒါနံ နိမ္မိတနေန ဟနတိ။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၃။ ကိလေသမာရာဒိနံ နိမ္မိ-
တနေန ဝီရိယဝန္တံ မဟာဝိက္ကန္တံ။ ထေရ၊ ဌ၊
၂။ ၄၅၄။ (တိ) (၂) ရာဂသလ္လာဒိနံ ကန္တနံ
နိမ္မိတနံ အပ္ပမာဒနံ ဧတံ မဂ္ဂံ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
၂၅၄။ နိစ္စနိမ္မိတန (မူလဋီ၊ ၂။ ၁၃၂) -
လည်းကြည့်။

နိမ္မိတိတ (တိ) [နိ + မထ + တ။ (နိမိတိတ
- သံ၊ ကိမ္မဏ္ဍအ - ပြာ)] (၁) နိဝိစက် -
ဖျက်ဆီး - အပ်သော။ (၂) မွေ့နှောက် -
လုံးထွေး - ရောနှော - အပ်သော။ (၃)
ဝိဘဂ္ဂံ နိမ္မိတိတ (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၅) န္တိ
ဣတော စိတော ဝိဘဂ္ဂဉ္စေဝ နိရဝသေ-
သတော မထိတဉ္စ ဟောတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၃၄။ (-ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၇။) (၂) နာနာဥဒ-
ကာနဉ္စ နာနာတေလာနံ ဧကဘာဇနေ
ပက္ခိပိတ္တာ ဒိဝသံ နိမ္မိတိတာနံ ဝဏ္ဏဂန္ထ-
ရသာနံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၆။ (- မ၊ ၂။
၃၃၁။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၄။)

နိမ္မိတိယမာန (တိ၊ [နိ + မထ + ယ + မာန။
(ကိမ္မဏ္ဍအမာဏ - ပြာ)] မွေ့နှောက် -
ရောနှော - အပ်သော။ တေသံ တေန
ဒုဂ္ဂန္ဓေန နိမ္မိတိယမာနမိဝ မတ္တလုဂံ
အဟောသိ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၂၀၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊
၁။ ၁၇၇။

နိမ္မိတေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မထ + ဧ +
တွာ] (က) နိပ်နင်း - ဖျက်ဆီး - ဖယ်ရှား -
ထုတ်ဆောင် - (တွင်စုပ်) - ဤ။ (ခ) နိပ်

နင်း - ဖျက်ဆီး - ချေမှုန်း - ဤ။ (ဂ) ဖျက်
ဆီး - ပယ်ဖျောက် - ဤ။ (က) ဝိသံ နိမ္မိ-
တေတွာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၃။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၆။
နိမ္မိဒိတွာ၊ နိဟရိတွာတိ အဓိပ္ပါယော။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၀၈။ = နိမ္မိဒိတွာ၊ အပနေတွာတိ
အတ္ထော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၂။ (ခ) ပစ္စာမိတ္တေ
နိမ္မိတေတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၂။ (ဂ) တေ
မယာ ပစ္စယလောလုပ္ပံ နိမ္မိတေတွာ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၆၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၇။ = ဝိဝေတေတွာ။
ဇာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၇။

နိမ္မိတေန္တ (တိ) [နိ + မထ + အန္တ] (၁)
မွေ့နှောက် - ရောနှော - ချောက်ချား -
တတ်သော၊ သူ။ (၂) ပြင်းပြင်း - သွား -
လမ်းလျှောက် - သော၊ ခပ်ကြမ်းကြမ်းသွား
သော၊ သူ။ (၃) သာဂရံ နိမ္မိတေန္တော
ဝိယ ဓမ္မကထံ ကထေတိ (သိ)။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၇၀။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၀။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၀။
(၂) စင်္ကမံ သြရယု စင်္ကမန္တော တိရိယံ
နိမ္မိတေန္တော တိဏပဋိစ္ဆန္တံ ကဏ္ဍကံ
အက္ကမိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၂။

နိမ္မိတေသိ (ကြိ) [နိ + မထ + အ + ဤ]
ချေမှုန်း - ဖျက်ဆီး - ဖယ်ရှား - ပြီ။
နိမ္မိတိ - ကြည့်။

နိမ္မဒ (တိ) [နိ + မဒ] (၁) မာန်ယစ်ခြင်း
- မရှိ - ကင်း - သော၊ ကင်းသောမာန်ယစ်
ခြင်းရှိသော။ (၂) မာန်ယစ်စေတတ်သည်၏
အဖြစ်ဟူသော သတ္တိ - မရှိ - ကင်း - သော၊
သူ။ (၃) ယဒါ နိမ္မဒါ ဟောန္တိ၊ တဒါ

တေသံ အဓိကရဏံ ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၇၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၁၁။ ဇာတိဂေါတ္တမာနံ
 ပဟာယ နိမ္မဒေါ အဟောသိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။
 ၆၂။ နိမ္မဒါ (နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၂၆၇) တိ န မဒါ။
 နေတ္တိ၊ ဌိ၊ ၁၄၅။ နတ္ထိ မဒေါ မာနော
 စတေသန္တိ နိမ္မဒါ။ ပါရာ၊ ယော။ ၂၄၃။
 နိမ္မဒေါ (ပု၊ ပ၊ ၈) — သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၇။
 သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၀။ အံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၀၆။ နိမ္မဒါ
 (ပ၊ ဗ) — အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၆။ အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၂၁၀။
 နိမ္မဒံ (ပု၊ ဒု၊ ၈) — ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၄၃။ မဟာနိ၊
 ဌ၊ ၈၉။ (၂) နိမ္မဒါ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၂၈၅) တိ ဝိဂတမဒဘာဝါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၃၄၇။

နိမ္မဒန (န) [နိ + မဒ + ယု] မာန်ယစ်ခြင်း
 မှ ကင်းခြင်း၊ နှိပ်နင်းခြင်း။ နိမ္မဒနဟေတု
 နိမ္မဒနံ။ သီ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၁၅။

နိမ္မဒနကရ (တိ) [နိမ္မဒန + ကရ + အ] မာန်
 ယစ်ခြင်း - မရှိ - ကင်း - အောင် ပြုတတ်
 သော၊ သူ။ မဒနိမ္မဒနန္တိ ဇာတိမဒါဒိနံ
 သဗ္ဗမဒါနံ နိမ္မဒနကရံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၈၄။

နိမ္မဒနကရဏတ္ထ (ပု) [နိမ္မဒနကရဏ +
 အတ္ထ] မာန်ယစ်ခြင်း - မရှိ - ကင်း -
 အောင် ပြုခြင်း အကျိုး။ ဧဝံ ဝိဝဇ္ဇေတဗ္ဗံ
 နိမ္မဒနကရဏတ္ထမေဝ တဿ ဒဏ္ဍဿ
 အနုညာတတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၆။

နိမ္မဒနတ္ထ (ပု) [နိမ္မဒန + အတ္ထ] မာန်ယစ်
 ခြင်းမှ ကင်းခြင်းအကျိုး၊ နှိပ်နင်းခြင်း အကျိုး။

မာနနိမ္မဒနတ္ထန္တိ မာနဿ နိမ္မဒနတ္ထံ။ ဒီ၊ ဌိ၊
 ၁။ ၂၉၈။

နိမ္မဒနဟေတု (ပု) [နိမ္မဒန + ဟေတု]
 နှိပ်နင်း - ဖျက်ဆီး - ခြင်း ဟူသော
 အကြောင်း။ နိမ္မဒနဟေတု နိမ္မဒနံ။ သီ၊
 ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၁၅။

နိမ္မဒယန္တ (တိ) [နိ + မဒ + ဣယ + အန္တ]
 နှိပ်နင်း - ဖျက်ဆီး - တတ်သော၊ သူ။
 ဗောဓိသတ္တော ပါပနိဂ္ဂဟံ ကရောန္တော
 မာနဇာတိကေ နိမ္မဒယန္တော ဝိစရတိ။ မ၊
 ဌ၊ ၃။ ၅၉။

နိမ္မဒီယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + မဒ + ယ +
 တေ] ယစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်မှ
 ကင်းအောင်ပြုအပ်၏။ နှိပ်နင်း - ဖျက်ဆီး -
 အပ်၏။ မာနမဒပုရိသမဒါဒိကော
 သဗ္ဗော မဒေါ နိမ္မဒီယတိ ပမဒ္ဒီယတိ။
 ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၇၂။ မဒါ နိမ္မဒီယန္တိ ဧတ္ထ
 အမဒဘာဝံ ဝိနာသံ ဂစ္ဆန္တိတိ မဒနိမ္မဒနော။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၃၄၇။

နိမ္မဒီယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + မဒ + ယ +
 အန္တ] နှိပ်နင်း - ဖျက်ဆီး - အပ်ကုန်၏။
 နိမ္မဒီယတိ - ကြည့်။

နိမ္မဒေတိ (ကြိ) [နိ + မဒ + ဣေ + တိ]
 မာန်ကင်းစေ၏။ မာန်ကျစေ၏။ မာနမရှိ
 သည်ကို ပြု၏။ နှိပ်နင်း၏။ နိမ္မဒေတိ -
 ကြည့်။

နိမ္မဒ္ဒန (န) [နိ + မဒ = မဒ္ဒ + ယု။ တတွတ္ထ။
၂၈၃၊ ၂၉၄။] (၁) နိပ်နင်း - ဖျက်ဆီး -
ခြင်း။ (၂) သုံးသပ် - ဆုပ်နယ် - ခြင်း။
(၁) သမ္ပ ပရဝါဒံ ကထာဝတ္ထုမာတိကာ-
ဝိဝရဏမုခေန နိမ္မဒနံ ကရေန္တော။ ဝိမတိ၊
၁။ ၃၂။ (- သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၉၁။) (၂) န
သော ဝါတော ဟတ္ထဂ္ဂဟဏံ ဝါ နိမ္မဒ္ဒနံ
ဝါ ဥပေတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၂။

နိမ္မဒ္ဒိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မဒ္ဒ + တွာ] နိပ်
နင်း - ဖျက်ဆီး - ဖယ်ရှား - ချိုးနှိမ် - ချိ။
ဧဝံ ဧတရဟိ ဗြာဟ္မဏာနံ မာနံ နိမ္မဒ္ဒိတွာ။
သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၃။ နိမ္မထေတွာတိ နိမ္မဒ္ဒိတွာ
နိဟရိတွာတိ အဓိပ္ပါယော။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၀၈။
အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၂။

နိမ္မဒ္ဒေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မဒ္ဒ + ဧက + တုံ]
နိပ်နင်း - ဖျက်ဆီး - ပယ်ရှင်း - ချိုးနှိမ် -
ခြင်းငှါ။ ပရဗလံ နိမ္မဒ္ဒေတုံ အသက္ကောန္တာ
သုဘောဇနံ ဘူမိတွာ အတ္တနော ရုစိယာ
မရိဿာမ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၄။

နိမ္မဒ္ဒေန္တံ (တိ) [နိ + မဒ္ဒ + ဧက + အန္တံ]
နိပ်နင်း - ဖျက်ဆီး - ပယ်ရှင်း - ချိုးနှိမ် -
တတ်သော၊ သူ။ ဧဝံ ပေါရာဏာနံ ဂုဏံ
ကထေတွာ အထေတရဟိ ဗြာဟ္မဏာနံ
မာနံ နိမ္မဒ္ဒေန္တော (မဒံ နိမ္မဒေန္တော၊ သိ၊
သျှာ)။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂။ နိပ္ပေါထေန္တောတိ
နိမ္မဒ္ဒေန္တော။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၉၉။

နိမ္မဒ္ဒေန္တိ (ကြိ) [နိ + မဒ္ဒ + ဧက + အန္တိ]
လွမ်းမိုး - နိပ်နင်း - ဖျက်ဆီး - (တားမြစ်)
ကုန်၏။ နိမ္မာဒေတိ - ကြည့်။

နိမ္မနုဿ (တိ) [နိ + မနုဿ။ -(နိမနုပျ -
သံ၊ ကိမ္မဏုယ - ပြာ)] လူ - မရှိ -
မနေထိုင် - သော (တော)။ လူမှကင်းသော
တော။ နိမ္မနုဿမ္ပိ စေ သိယာ (ဇာ၊ ၁။
၁၁၈) တိ မနုဿဿ အဘာဝေန
နိမ္မနုဿ သိယာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၇။ (- ဇာ၊
၂။ ၁၅၊ ၁၇၇။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၆၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၃၀၆၊ ၃၀၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၇၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၉၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၅၇။)

နိမ္မနုဿက (တိ) [နိ + မနုဿ + က]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိမ္မနုဿကေ
ဗြဟ္မာရညေ ယက္ခေန နိယမာနေ န
နိဝါရေသိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၇။

နိမ္မနုဿဌာန (န) [နိ + မနုဿ + ဌာန။
(ကိမ္မဏုယဌာန - ပြာ)] လူ - မရှိ -
မနေထိုင် - သော အရပ်။ တသ္မိ နိမ္မနုဿ-
ဌာနေ ပစ္ဆာ အာကိဏ္ဏမနုဿေ ဇာတေပိ
ဝိသရိတွာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၅၄။

နိမ္မရိယာဒ (တိ) [နိ + မရိယာဒ] အပိုင်း
အခြား မရှိသော။ သဗ္ဗေ အယံ
လောကော သင်္ကရံ ဂတော နိမ္မရိယာဒေါ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၉။ သမ္ပံ ဣဒံ ကိစ္စံ လာမကံ
နိမ္မရိယာဒံ အဓမ္မိကံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၀၈။

နိမ္မရိယာဒိ (ဒိ) ကတ (တိ) [နိမ္မရိယာဒိ (ဒိ) + ကတ] အပိုင်းအခြား မရှိအောင် ပြုတတ်သော၊ ပြုအပ်သော အပိုင်းအခြား မရှိသော။ ဝိမရိယာဒိကတေနာတိ နိမ္မရိယာဒိ (ဒိ) ကတေန (နိမ္မရိယာဒေန ကတေန၊ သိ၊ သျှာ)။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၆။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၆။ ကိလေသဝဋ္ဋမရိယာဒါယသဗ္ဗသော အဘာဝတော နိမ္မရိယာဒိ-ကတေန စိတ္တေန။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၈။ (- သံ၊ ဌ၊ ၃။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၄။)

နိမ္မလ (တိ) [နိ + မလ။ (နိမိလ - သံ၊ ကိမ္မလ - ပြာ၊ နိမ္မလ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (ရာဂစသော ကိလေသာ) အညစ်အကြေး - မရှိ - ကင်း - သော၊ သန့်ရှင်း - စင်ကြယ် - ဖြူစင် - ကြည်လင်သော၊ (က) ဘုရား။ (ခ) တရား ဒေသနာ။ (ဂ) ဆံထုံး။ (ဖြူစင်သော။ အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ဓာန်။) သြဒါတံ ဝတ္ထံ အဘိရူပံ နိမ္မလံ သုစိ။ မ၊ ၂။ ၁၇၇။ တတော ဧဝ ရာဂမလာဒိနံ အဘာဝေန နိမ္မလတ္တာ နိမ္မလော။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၇။ နိမ္မလံ သီလံ အဒ္ဓသ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃၅။ နိမ္မလံ ကတွာ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၀) တိ ရာဂါဒိမလာနံ အပနယေန မလရဟိတံ ကတွာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၀။ (- ဓမ္မ၊ ၄၈။ ထေရ၊ ၂၇၈။ အပါ၊ ၁။ ၇၄။ နေတ္တိ။ ၁၀။ မိလိန္ဒ။ ၃၇၀။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၄။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၃။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၊ ၃၆၃။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၈၅။ ၃၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၀၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၇။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၄၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅၅။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၆၂။

အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၄။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၃။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄။) (က) “နိမ္မလော”တိ ဘိက္ခဝေ တထာဂတဿေတံ အဝိစနံ အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။ အံ၊ ၃။ ၁၅၃။ နိမ္မလော (စူဠနိ၊ ၂၀၂) တိ ကိလေသမလသုဒ္ဓေါ။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၇၉။ (- အပါ၊ ၁။ ၃၇၉။) (ခ) နိမ္မလော တထာဂတဿ ဓမ္မဒေသနာ၊ န သက္ကာ တတ္ထ ဒေါသံ ဒဋ္ဌံ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၉။ (- သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၀။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃။) (ဂ) စမ္ပကသုမန-မလ္လိကာဒိဟိ ပုပ္ဖေဟိ ပူရိတော ပုပ္ဖေ မမကေသကလာပေါ နိမ္မလောတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၁၈။

နိမ္မလဌ (ပု) [နိမ္မလ + အတ္ထ] အညစ်အကြေး - မရှိ - ကင်း - သော - အနက် - သဘော။ နိမ္မလဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ၊ ၁၉။ အာရမ္မဏကရဏမလာဘာဝေန နိမ္မလဌော။ အထဝါ အရဟတ္တမဂ္ဂဿ နိမ္မလဌော။ အထဝါ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမဂ္ဂဿ နိမ္မလဌော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၄။

နိမ္မလတ္တ (န) [နိမ္မလ + တ္တ။ (နိမိလက္ခ - သံ)] (ရာဂစသော ကိလေသာ) အညစ်အကြေး - မရှိ - ကင်း - သည်၏အဖြစ်၊ ဖြူစင် - သန့်ရှင်း - ခြင်း။ သာသနဗြဟ္မစရိယံ သမ္ပန္နတ္တာ နိမ္မလတ္တာ ဝိပဿန္နတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၁။ ရာဂမလာဒိနံ အဘာဝေန နိမ္မလတ္တာ နိမ္မလော။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၇။

နိမ္မလဘာဝ (ပု) [နိမ္မလ + ဘာဝ] အညစ်
အကြေး - မရှိ - ကင်း - သည်၏အဖြစ်၊
ဖြူစင် - သန့်ရှင်း - သည်၏အဖြစ်။ ပရိ-
ယောဒါတဋ္ဌေန နိမ္မလဘာဝေန သင်္ခ ဝိယ
လိခိတံ ဓောတန္တိ သင်္ခလိခိတံ။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၆။

နိမ္မလဘာဝကိရိယာ (ထိ) [နိမ္မလဘာဝ +
ကိရိယာ] အညစ်အကြေး - မရှိ - ကင်း -
သည်၏အဖြစ်ကို ပြုခြင်း။ ဝတ္ထုဝိသာဒ-
ကိရိယာတိ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာနံ ဝတ္ထုနံ
နိမ္မလဘာဝကိရိယာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၀။

နိမ္မလမဇ္ဈ (တိ) [နိမ္မလ + မဇ္ဈ] အညစ်
အကြေး - မရှိ - ကင်း - သော ခါး ရှိသော၊
သန့်ရှင်း - စင်ကြယ် - သော ခါး ရှိသော၊
သူ။ အမလမဇ္ဈိမ (ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄) ကြည့်။

နိမ္မလလောစန (န) [နိမ္မလ + လောစန။
(ကိမ္မလလောအဏ - ပြာ)] အညစ်
အကြေး - မရှိ - ကင်း - သန့်ရှင်း - ကြည်
လင် - သော မျက်စိ။ ဝိသုဒ္ဓဒဿနေတိ
နိမ္မလလောစန။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၆၂။

နိမ္မလသဗ္ဗကိလေသပနုဒ (တိ) [နိမ္မလ +
သဗ္ဗကိလေသ + ပနုဒ] အညစ်အကြေး -
မရှိ - ကင်း - အောင် ကိလေသာအားလုံး
ကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော။ နိမ္မလသဗ္ဗ-
ကိလေသပနုဒ၊ ရာဂဝိရာဂမနေဓေသောကံ။
သုတ္တနိ၊ ၄၅၄။

နိမ္မလသလိလ (တိ) [နိမ္မလ + သလိလ] အညစ်အကြေး - မရှိ - ကင်း - သန့်ရှင်း -
ကြည်လင် - သော ရေရှိသော (မြစ်)။
နိမ္မလသလိလာယ နဒိယာ ပရိက္ခိတ္တံ
အတ္တရာဂဏပရိဝုတဿေကဿ ပုညဝတော
နိဝါသဘူတံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၅၁။

နိမ္မလသိလာတလ (န) [နိမ္မလ + သိလာ-
တလ] အညစ်အကြေး - မရှိ - ကင်း -
သော ကျောက်ဖျာအပြင်၊ ညစ်ကြေးမတင်
သန့်စင်သော ကျောက်ဖျာအပြင်။ နိမ္မလ-
သိလာတလေန ဝါ ရစနဝိလာသေန၊
သုသင်္ခတကိရိယာ သောဘေန စ သော-
ဘိတရတနသောပါနံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၄။

နိမ္မလသိလာတလရစနဝိလာသသောပါန (န)
[နိမ္မလသိလာတလရစနဝိလာသ + သော-
ပါန] အညစ်အကြေး - မရှိ - ကင်း -
သော ကျောက်ဖျာအပြင်တို့ဖြင့် ပြုစီရင်
သော တင့်တယ်သော စောင်းတန်း။ နိမ္မ-
လသိလာတလရစနဝိလာသသောပါန။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၁။

နိမ္မလူဒက (န) [နိမ္မလ + ဥဒက] အညစ်
အကြေး - မရှိ - ကင်း - သော ရေ၊ ရေစင်၊
ရေသန့်။ ဖလိကသဒိသာနိ နိမ္မလူဒကာနိ
.... နဟာနတိတ္တာနိ စ ဟောန္တိ။ ဥဒါန၊ ဌ၊
၂၇၃။

နိမ္မသုဒါဠိက (တိ) [နိ + မသု + ဒါဠိ +
က။ နတ္ထိ မသု စ ဒါဠိ စ ဧတဿာတိ
နိမ္မသုဒါဠိကော။ ပါစိတံ၊ ယော။ ၂၇၂။]

မှတ်ဆိတ်၊ ကျင်စွယ်မရှိသော၊ သူ။ နိမ္မိ-
သုဒါဠိကော ဝါ ဘိက္ခုနီသဒိသမုခေါ။ ဝိ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၁၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၃။ မုခံ နိမ္မိသု-
ဒါဠိကံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၇။

နိမ္မိတာပိတိက (တိ) [နိ + မာတာပိတု +
က] အမိ၊ အဖ မရှိသော၊ သူ။ “ဣမေ
နိမ္မိတာပိတိကာ တာပသပေါသိတာ အမေ
အတိပဟရန္တိ”တိ ဝဒန္တိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၆။
ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၃၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၄။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၀။ (- ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၃။)

နိမ္မိတိက (တိ) [နိ + မာတု + က။ နတ္ထိ
မာတာ ဧတဿာတိ နိမ္မိတိကော။ ပါစိတ်၊
ယော။ ၃၆၈။] အမိမရှိသော၊ သူ။ မိခင်
ကင်းမဲ့သော၊ သူ။ အမိမဲ့သား၊ သွီး။
“နိမ္မိတိကော နိပိတိကော”တိ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၉၆။ တတ္ထ ဈာယတိတိ နိမ္မိ-
တိကော နိပိတိကော ကာရုညပ္ပတ္တော
ဈာယတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၆၅။

နိမ္မိတု (တိ) [နိ + မာ + တု။ (နိမိတ -
သံ၊ ကိမ္မာယ - ပြာ၊ နိမ္မိတ - အဒ္ဓမာဂဓိ)]
ဖန်ဆင်းတတ်သော၊ သူ။ အဟမသ္မိ ဗြဟ္မာ
.... ကတ္တာ နိမ္မိတာ သေဋ္ဌော သဇိတာ
ဝသိ ပိတာ ဘူတဘဗျာနံ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၇၊ ၂၁၁။
ဒိ၊ ၃။ ၂၄။ မ၊ ၁။ ၄၀၁။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၂။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၅၈။ ထာဝရဇေယျမဝိဘာဂံ သကလံ
လောကံ နိမ္မိတေနတိတိ နိမ္မိတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၁၂။ (- သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၂။)

နိမ္မိတု (တိ) [နိ + မာတု] အမိ မရှိ
သော၊ သူ။ အမိမဲ့သား၊ သွီး။ ကိ တံ
နိမ္မိတာ နိပိတာသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၉။

နိမ္မိဒ (န) [နိ + မဒ + က] နိပ်နင်း -
ညှိုးနွမ်းစေ - ပစ်ပယ် - ခြင်း။ နိမ္မိဒံ
မိလာပနံ ခေပနန္တိ အာဟ “နိမ္မိဒေတဗ္ဗာ
ပဟာတဗ္ဗာ”တိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၉။

နိမ္မိဒေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + မဒ + ကေ + တဗ္ဗ]
နိပ်နင်း - ညှိုးနွမ်းစေ - ပစ်ပယ် - အပ်သော။
နိမ္မိဒံ မိလာပနံ ခေပနန္တိ အာဟ “နိမ္မိ-
ဒေတဗ္ဗာ ပဟာတဗ္ဗာ” (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၉)
တိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၉။

နိမ္မိဒေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + မဒ + ကေ +
တိ။ မဒေါ ဒျမ္မာဒေ ဘူ ဂဟ္တ - ဒေဇျေ စု
ဒိတ္တိယံ။ တတွတ္ထ။ ၂၈၃။] (၁) မာန်ကင်း
စေ၏။ မာန် - မာန - မရှိသည်ကို - မရှိ
အောင် - ပြု၏။ မာန်ကျ - မာန်ကျိုး -
စေ၏။ နိပ်နင်း၏။ (၂) လွှမ်းမိုး - နိပ်နင်း
- ဖျက်ဆီး - (တားမြစ်)၏။ (၁) နိမ္မိဒေတိ
(ဒိ၊ ၁။ ၈၇) တိ နိမ္မိဒေတိ = နိမ္မိဒေန
ကရောတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၉။ နိမ္မိဒေတိ =
နိမ္မိဒေတိ - ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၂၅၄။ ဒါသိပုတ္တဝါဒေန နိမ္မိဒေန္တိ - ဒိ၊
၁။ ၉၀။ နိမ္မိဒေသိ - ဒိ၊ ၁။ ၈၈။ (၂)
နိမ္မိဒေန္တိ - (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၁) အဘိဘဝန္တိ။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၆။

နိမ္မိဒေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + မဒ + ကေ +
အန္တိ] မာန်ကင်းစေကုန်၏။ မာန် - မာန

- မရှိသည်ကို - မရှိအောင် - ပြုစေကုန်၏။
မာန်ကျ - မာန်ကျိုး - စေကုန်၏။ နှိပ်နင်းကုန်
၏။ နိမ္မာဒေသိ - ကြည့်။

နိမ္မာဒေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + မဒ + ကေ +
ဤ] မာန်ကင်းစေပြီ၊ မာန် - မာန - မရှိ
သည်ကို - မရှိအောင် - ပြုစေပြီ၊ မာန်ကျ
- မာန်ကျိုး - စေပြီ၊ နှိပ်နင်းပြီ။ နိမ္မာဒေသိ
- ကြည့်။

နိမ္မာနံ (န) [နိ + မာန + ယု။ (နိမိာဏ -
သံ၊ ကိမ္မာဏ - ပြာ၊ မယ်ဝိမ - သိဟိဋ္ဌ)]
(၁) ဖန်ဆင်းခြင်း။ (၂) နိမ္မာနရတိဘုံ။ (တိ)
(၃) ဖန်ဆင်းအပ်သော။ (၁) အတ္တနော
ရူပမေဝ ဟတ္ထိအာဒိရူပေန နိမ္မာနံ ဝိကုဗ္ဗ-
နိဒ္ဓိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀၅။ နိမ္မာနံ (ပါ၊ ဧ) --
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၂။ အနုဋီ၊
၃။ ၆၅။ နိမ္မာနေ (သ၊ ဧ) -- အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁။
နိမ္မာနရတိ - လည်းကြည့်။ (၂) တေန
စိတ္တပ္ပသာဒေန၊ နိမ္မာနံ ဥပပဇ္ဇဟံ။ အပါ၊ ၁။
၁၃၄၊ ၃၀၁။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၁၇၄။ တတ္ထ စိတ္တံ
ပသာဒေတွာ၊ နိမ္မာနံ အဂမာသဟံ။ အပါ၊
၂။ ၃၆။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၄။ (တိ) (၃) နိမ္မာနေ
(ဝိဘာဝိနီ၊ ၁၆၃) တိ စိတ္တာနုကူလံ
အတ္တနာ နိမ္မိတေ ဘောဂေ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။
၇။

နိမ္မာနံ (တိ) [နိ + မာန။ (နိမိာန - သံ၊
ကိမ္မာဏ - ပြာ)] ကင်းသောမာန် 'မာန'
ရှိသော၊ မာန် 'မာန' - မရှိ - ကင်း - သော၊
သု။ နိတ္တိဏ္ဏကခေါ နိမ္မာနော။ အပါ၊ ၂။

၁၁၀။ နိမ္မာနေ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၉) တိ ဝိဂတ-
မာနေ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၅၄။ မာနရဟိတ
- ပြာ၊ ဓာန်။ (- အဘိ၊ က။ ၄၃၇။ ပဋိသံ။
၇၇။ အပါ၊ ၂။ ၁၁၅။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၆၁။)

နိမ္မာနရတိ (ထိ) [နိမ္မာန + ရတိ] (၁)
(က) (အသုံးအဆောင်တို့ကို) ဖန်ဆင်းခြင်း
၌ မွေ့လျော်ခြင်းရှိသော နတ်။ (ခ) (အလို
ရှိအပ်သမျှ ရူပါရုံကို) ဖန်ဆင်း၍ မွေ့လျော်
သော နတ်။ (ဂ) ပကတိစီရင်အပ်သော
အာရုံထက် လွန်ကဲသော အာရုံဖြင့် မွေ့
လျော်ခြင်းငှါ အလိုရှိရာအခါ၌ နှစ်သက်အပ်
တိုင်းသော စည်းစိမ်တို့ကို ဖန်ဆင်း၍ မွေ့
လျော်တတ်သော နတ်၊ နိမ္မာနရတိနတ်။
(၂) နိမ္မာနရတိ - ဘုံ - ပြည်။ (ယင်း နိမ္မာ-
နရတိနတ်ပြည်သည် နတ်ပြည် ၆-ထပ်တို့
တွင် ပဉ္စမမြောက် နတ်ပြည်ဖြစ်သည်။ လူ့
ဘုံမှ ယူဇနာ ၂၁၀၀၀၀ (၂-သိန်း၊ ၁-
သောင်း) ကွာဝေးလေသည်။ လေးသောင်း
နှစ်ထောင်သင်္ချာဆောင် လူ့ဘောင်ခြောက်
ထပ်ခြား - ဟူသည်နှင့်အညီ ကာမသုဂတိ
၇-ဘုံသည် ယူဇနာ (၄၂၀၀၀) လေး
သောင်း၊ နှစ်ထောင်စီခြားသည်။ ယင်း နတ်
ပြည်နတ်တို့သည် ပင်ကိုယ်ရှိပြီး စည်းစိမ်
ထက် အလွန်အကဲခံစားလိုသောအခါ စိတ်
တိုင်းကျ ဖန်ဆင်း၍ မွေ့လျော်တတ်ကြကုန်
၏။ အောက်နတ်ပြည် ၄-ထပ်တို့၌ အမြဲ
ထားအပ်သော ကိုယ်ပိုင်ဇနီးမောင်နှံရှိကြ
သော်လည်း နိမ္မာနရတိဘုံနှင့် ပရနိမ္မိတဘုံ
တို့၌ အမြဲမရှိ၊ နိမ္မာနရတိနတ်တို့သည် မိမိ
တို့လိုရာ အဆင်း၊ အသုံးစသည်ကို ကိုယ်

တိုင် ဖန်ဆင်းကြကုန်၍ ထိုဖန်ဆင်းအပ်သော အာရုံ၌ ပျော်ရွှင်မွေ့လျော်ကြကုန်၏။ ဘုရားရှင်လက်ထက် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ မိဖုရားဟောင်းဖြစ်ဘူးသော မနာပကာယိကာအမည်ရှိသော နိမ္မာနရတီနတ်သမီးသည် အရှင်အနုရုဒ္ဓါကျောင်းသခံမီးသို့ လာရောက်၍ အမျိုးမျိုးဖန်ဆင်း၍ ပျော်ပါးချင်လာအောင် ရဲဖန်တစ်ယောက်တည်း ရံခါအဖော်နှင့် ကာမဂုဏ်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖိတ်မန်သကဲ့သို့ ပြုသည်။ မထေရ်က နောက်မလာဖို့ မိန့်ကြားပြီး မိမိ၏ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပြောကြားလိုက်၏။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၈။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅၀၂။) (၁) (က) နိမ္မာနရတီ (ဒီ၊ ၃။ ၁၈၃) တိ ဧဝံ သယံ နိမ္မိတေ နိမ္မိတေ နိမ္မာနေ ရတီ ဧတေသန္တိ နိမ္မာနရတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၈၅။ (ဘောဂါနံ) နိမ္မာနရတိ ဧတေသန္တိ နိမ္မာနရတိနော။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၈၄။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၁၆၃။ (ခ) တေဟိ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတံ ရူပံ မာပေတွာ အဘိရမဏတော နိမ္မာနရတိတိ စ မနာပါတိ စ ဝုစ္ဆန္တိတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀။ (ဂ) ပကတိ ပဋိယတ္တာ အာရမ္မဏတော အဘိရေကေန ရမိတုကာမကာလေ ယထာရုစိတေ ဘောဂေ နိမ္မိတွာ ရမန္တိတိ နိမ္မာနရတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅၀၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၈။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၇၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၃။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၇၉။ (- မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃။) (၂) နိမ္မာနရတိယာ တိဌတိ။ အဘိ၊ က။ ၄၄၀။ တတော စ နိမ္မာနရတိ၊ ဝသဝတ္တိပုရံ တတော။ အပ၊ ၂။ ၁၈၈။ ၂၂၂၊ ၂၅၄။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၁။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၁။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၃၀၅။)

အဘိဓာန် (က-ဝဂ်) ၄.၃၇- ပ.မ.သ.စ

နိမ္မာနရတီ၊ (တိ) [နိမ္မာနရတီ + ဤ] (၁) နိမ္မာနရတိအမည်ရှိသော၊ နတ်၊ နိမ္မာနရတိနတ်။ (၂) နိမ္မာနရတိဘုံ၌ - ဖြစ် - တည်နေ - သော၊ နတ်။ (၁) နိမ္မာနရတိနော နာမ၊ သန္တိ ဒေဝါ မဟိဒ္ဓိကာ။ ဝိမာန၊ ၂၄။ နိမ္မာနရတိသု နိဗ္ဗတ္တိတွာ။ ထေရီ၊ ၄။ ၄။ နိမ္မာနရတိနံ ဟသိတမတ္တေန။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၁။ ဒီ၊ ငို၊ ၃။ ၂၀၈။ (- အံ၊ ၁။ ၂၂၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၆။ အနုငို၊ ၂။ ၂၂၇။) (၂) နိမ္မာနရတိ ဒေဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၁။ ဝိ၊ ၃။ ၁၇။ နိမ္မာနရတိနော အာဂုံ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၀၉။ ဥပ္ပန္နာ နိမ္မာနရတိသု ဒေဝေသု။ ဝိမာန၊ ၆၁။ နိမ္မာနရတိနော (ပု၊ ပ၊ ဗ) - သံ၊ ၁။ ၁၃၄။ အံ၊ ၁။ ၂၁၈။ အံ၊ ၂။ ၂၅၄။ အံ၊ ၃။ ၅၃၃။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၈။ ထေရီ၊ ၄၀၁။ အပ၊ ၂။ ၃၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၁၈။ နိမ္မာနရတိ - မ၊ ၁။ ၂၇၁။ မ၊ ၂။ ၄၀၅။ သံ၊ ၃။ ၃၅၈၊ ၃၇၁။ အံ၊ ၃။ ၇၁။ ပဋိသံ၊ ၃၃၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။ နိမ္မာနရတိတိ (ပု၊ မ၊ ဗ) - မ၊ ၂။ ၄၀၅။ နိမ္မာနရတိနံ (ပု၊ ဆ၊ ဗ) - ဒီ၊ ၂။ ၁၇၁၊ ၂၀၁။ မ၊ ၁။ ၃၅၉။ မ၊ ၃။ ၁၄၁။ အံ၊ ၁။ ၂၁၄။ အံ၊ ၂။ ၄၇၆။ အဘိ၊ က။ ၁၅၉။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၄၃၇။ ဝိမာန၊ ၄၈။ မဟာနိ၊ ၃၃။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၃၅။ စရိယာ၊ ၄။ ၅၂။

နိမ္မာနရတီဒေဝတာ (ထိ) [နိမ္မာနရတိ + ဒေဝတာ] (ရူပ၊ သဒ္ဓ-စသည်ဖုံဖုံ ကာမဂုဏ်တို့ကို စိတ်ကြိုက်) ဖန်ဆင်း၍ မွေ့လျော်တတ်သောနတ်၊ နိမ္မာနရတိဘုံ၌ - ဖြစ်သော - နေသော - နတ်၊ နိမ္မာနရတိနတ်။ နိမ္မာယ နိမ္မာယ ရမန္တိ ဒေဝတာတိ နိမ္မာန-

ရတိဒေဝတာ အတ္တနာ ယထာရုစိတေ
ကာမေ သယံ နိမ္မိနိတ္တာ နိမ္မိနိတ္တာ ရမန္တိ
ကိဋ္ဌမန္တိ လဋန္တာ အဘိရမန္တိ။ ဝိမာန၊ ဌ။
၇၂။

နိမ္မာနရတိဒေဝနိကာယ (ပု) [နိမ္မာနရတိဒေဝ
+ နိကာယ] နိမ္မာနရတိနတ်အပေါင်း။
တသ္မာ ကာယာတိ တသ္မာ နိမ္မာနရတိ-
ဒေဝနိကာယ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၇၂။

နိမ္မာနရတိဒေဝလောက (ပု) [နိမ္မာနရတိ-
ဒေဝ + လောက] နိမ္မာနရတိနတ်ပြည်။
တေနော နိမ္မာနရတိဒေဝလောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိ-
သတိ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၉၀။ (- အပါ၊ ဌ။ ၂။
၁၃၁။) နိမ္မာနရတိ (၂) - ကြည့်။ D.P
နိမ္မာနရတိ - လည်းကြည့်။

နိမ္မာနရူပ (န) [နိမ္မာန + ရူပ] ဖန်ဆင်းအပ်
သော ရုပ်။ နိမ္မာနရူပံ ပနေတ္ထ လဒ္ဓပရိ-
ဟာရံ ဣဒ္ဓိဝိသယဿ အစိန္တေယျဘာဝ-
တော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၅၀။

နိမ္မာနဝိဓာန (န) [နိမ္မာန + ဝိဓာန] ဖန်ဆင်း
ခြင်း အစီအရင်။ နိမ္မာနဝိဓာနံ ပနေတ္ထ
ပရတော စ ဣဒ္ဓိဝိဓာဒိပဉ္စအဘိညာကထာ
သဗ္ဗကာရေန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝိတ္တာရိတာ။ မ၊
ဌ။ ၃။ ၁၈၁။

နိမ္မာနဝိသေသ (ပု) [နိမ္မာန + ဝိသေသ။
(နိမ္မာနဝိဂေဟ - သံ၊ ကိမ္မာဏဝိသေသ -
ပြာ)] ဖန်ဆင်းခြင်း၏ အထူး။ တဿ
ဇာယံ နိမ္မာနဝိသေသော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃။

နိမ္မာနာယိဿတိ (ကြိ) [နိ + မန + ကာယ +
သတိ] မာနံ 'မာန' ကင်းလိမ့်လတ်၊ မာနံ
ကျိုး - မာနံကျ - လိမ့်လတ်။ ဧဝံ အမှာကံ
သာကိယာနံ သာကိယမာနော နိမ္မာနာယိ-
ဿတိတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၃၉။ ဧဝံ နော မာနော
နိမ္မာနာယိဿတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၈၉။

နိမ္မာနေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + မာ + နာ + ကေ
+ တိ] ဖန်ဆင်းစေ၏၊ ပြုစီရင်စေ၏။
ထာဝရဇင်္ဂမဝိဘာဂံ သကလံ လောကံ
နိမ္မာနေတိတိ နိမ္မာတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၂။

နိမ္မာပကတ္တ (န) [နိမ္မာပက + တ္တ] ဖန်ဆင်း
တတ်သည်၏အဖြစ်၊ ပြုစီရင်တတ်သည်၏
အဖြစ်။ သေဌတ္တာ နိမ္မာပကတ္တာ စ
အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တေတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၂။

နိမ္မာယ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မာ + တာ] ဖန်ဆင်း
၍။ နိမ္မာယ နိမ္မာယ ရမန္တိ ဒေဝတာ
(ဝိမာန။ ၁၈) တိ နိမ္မာနရတိဒေဝတာ
အတ္တနာ ယထာရုစိတေ ကာမေ သယံ
နိမ္မိနိတ္တာ နိမ္မိနိတ္တာ ရမန္တိ ကိဋ္ဌန္တိ လဋန္တာ
အဘိရမန္တိ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၇၂။

နိမ္မိတ (တိ) [နိ + မာ + တ။ နိရုတ္တိ၊ နာ။
၅၁၀။ (နိမ္မိတ - သံ၊ ကိမ္မိအ - ပြာ၊ နိမ္မိအ၊
နိမ္မိယ - အဒ္ဓမာဂဓိ) (၁) ဖန်ဆင်းအပ်
သော။ (၂) ပြုလုပ် - ပြုစီရင် - အပ်သော။
(၃) ဖြစ်ပေါ်လာ - ဖြစ်စေအပ် - သော။
(၄) တည်ထား - ဖြစ်စေ - အပ်သော။ (၅)
ဖြစ်စေ - တူး - အပ်သော။ (၆) ပြီးသော။

(၇) နိမ္မိတဘုရား၊ တန်ခိုးဖြင့် ဖန်ဆင်းအပ်သော ဘုရားရုပ်ပုံတော်။ (၈) နိမ္မိတစကြာမင်း။ (၉) နိမ္မိတနရတိနတ်။ (၁၀) နိမ္မိတနရတိနတ်ဘုံ - နတ်ပြည်။

(၁) ဖန်ဆင်းအပ်သော။ မယာ ဣမေ သတ္တာ နိမ္မိတာ။ ဒိ၊ ၃။ ၂၄။ ဗြဟ္မနိမ္မိတာတိ ဗြဟ္မနာ နိမ္မိတာ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၄၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၂။ အယံ လောကော ကေန နိမ္မိတော၊ အသုကေန နာမ နိမ္မိတော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၆။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၇။ သတ္တာရာ နိမ္မိတံ ဣတ္ထိရူပံ။ ထေရီ၊ ၄။ ၈၄။

နိမ္မိတော (ပါ ၈) — မ၊ ၃။ ၁၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၅၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၅၅။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၂၃၅။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၂။ ၃၈၀။ နိမ္မိတာ (ထိ၊ ပါ ၈) — ဝိမာန၊ ၅၈။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၆၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၀။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၈၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀၇။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၉။ နိမ္မိတံ (န၊ ပါ ၈) — ဇာ၊ ၂။ ၁၉၇။ ၂၀၀။ အပါ၊ ၂။ ၁၉၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၄၉။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၆၃။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၂၃၅။ နိမ္မိတာ (ပါ ၈) — ဝိ၊ ၃။ ၄၁။ ဒိ၊ ၂။ ၁၇၂။ မ၊ ၃။ ၈။ မဟာနိ၊ ၁။ စူဠနိ၊ ၃၆။ ဇာ၊ ၂။ ၁၉၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၅၂။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၄၇။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၄။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၈။ နိမ္မိတာနိ — သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၂။ နိမ္မိတံ (ဒု၊ ၈) — ဝိမာန၊ ၉၀။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၅။ ၂၈၃။ အပါ၊ ၂။ ၁၉၇။ မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၁၉။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၆။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၇၀။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၅၈။

၁၆၈။ ၁၇၄။ နိမ္မိတော (ဒု၊ ၈) — ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။ နိမ္မိတေန (တ၊ ၈) — အနုဋီ၊ ၃။ ၆၅။ နိမ္မိတာယ (ထိ၊ တ၊ ၈) — စရိယာ၊ ၄။ ၁၈၈။ နိမ္မိတေဟိ — ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉။ နိမ္မိတာ (မ၊ ၈) — ဝိမာန၊ ၅၆။ နိမ္မိတသံ၊ (ဆ၊ ၈) — ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၇၇။ နိမ္မိတာနံ — ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃။ ဝဇီရ၊ ၁၉၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၄။ နိမ္မိတော (သ၊ ၈) — အပါ၊ ၂။ ၂၈၁။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၁။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၃။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၆၈။ နိမ္မိတေသု — အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅၀၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၇၅။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၃။

(၂) ပြုလုပ် - ပြုစီရင် - အပ်သော။ နာဂဿ ဒန္တေသု ဒုဝေသု နိမ္မိတာတိ သုစရိတသိပ္ပိနာ သုဋ္ဌ ဝိရစိတာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၆၆။ (- ၁၆၂။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၂။)

(၃) ဖြစ်ပေါ်လာ - ဖြစ်စေအပ် - သော။ အဘိနိမ္မိတာတိ တဝ ပုညကမ္မေန နိမ္မိတာ နိဗ္ဗတ္တာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၇၁။

(၄) တည်ထား - ဖြစ်စေ - အပ်သော။ နိမ္မိတံ ဥပ္ပါဒိတံ စေတိယံ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၈၈။

(၅) ဖြစ်စေ - တူး - အပ်သော။ သုနိမ္မိတာ ပေါက္ခရဏီတိ သုဋ္ဌ နိဗ္ဗတ္တာ နိမ္မိတာတိ အတ္ထော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၄။ ကေန ကတံ နိမ္မိတံ နိဗ္ဗတ္တိတံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၇။ ပါတုဘာဝေ (ပါတုကမ္မေ) နိမ္မိတံ။ ရူ၊ ၄။ ၁၂၇။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၄။ ၃၆၈။

(၆) ပြီးသော။ ဝေဠုရိယဿ နိမ္မိတန္တိ ဝေဠုရိယေန နိမ္မိတံ၊ ဝေဠုရိယမဏိမယန္တိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၅၀။

(၇) နိမ္မိတဘုရား၊ တန်ခိုးဖြင့် ဖန်ဆင်း

အပ်သော ဘုရားရုပ်ပုံတော်။ နိမ္မိတော
တိဋ္ဌတိ ဝါ နိဿိတိ ဝါ သေယျံ ဝါ
ကပ္ပေတိ။ ပဋိသံ။ ၁၂၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၅။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၃၈။ ဂေါတမာတိ သော
နိမ္မိတော ဗုဒ္ဓံ ဘဂဝန္တံ ဂေါတ္တေန
အာလပတိ။ မဟာနိ။ ၁၆၁။ သော
နိမ္မိတောတိ သော ဘဂဝတာ နိမ္မိတော
ဗုဒ္ဓေါ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၂၇။ နိမ္မိတောတိ
ဣဒ္ဓိယာ မာပိတဗုဒ္ဓရူပံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။
(- ပဋိသံ။ ၃၈၈။ အပါ၊ ၁။ ၁၂၄။ မဟာနိ။
၁၆၁။ စူဠနိ၊ ၅၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃။ ဓမ္မ၊ ၄။
၂။ ၁၄၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၃။

(ဂ) နိမ္မိတစကြာမင်း။ နိမ္မိတာဝုယ -
ကြည့်။ (၉) နိမ္မာနရတိနတ်။ ယာမာ စ
ဒေဝါ တုသိတာ စ နိမ္မိတာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၀။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၄၃။ စရိယာ၊ ၄။ ၅။ အာရမ္မဏံ
နိမ္မိနိတ္တာ နိမ္မိနိတ္တာ ရမန္တိတိ နိမ္မာနရတိနံ
ဒေဝါနံ ကာမာ နိမ္မိတာ ကာမာ နာမ။
မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃။

(၁၀) နိမ္မာနရတိ - နတ်ပြည် - နတ်ဘုံ။
တာဝတိံသေ စ ယာမေ စ၊ တုသိတေ
စာပိ နိမ္မိတေ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈၄။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၇၉။

နိမ္မိတကာမ (တိ) [နိမ္မိတ + ကာမ။ (ဏိမ္မိအ-
ကာမ - ပြာ)] ဖန်ဆင်းအပ်သော ကာမ
စည်းစိမ်ရှိသော၊ သူ။ သန္တာဝုသော သတ္တာ
နိမ္မိတကာမာ။ ဒိ၊ ၃။ ၁၈၃။ ပရနိမ္မိတကာမာ
တိ ပရေဟိ နိမ္မိတကာမာ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၃။

နိမ္မိတကာယ (ပု) [နိမ္မိတ + ကာယ။ (ဏိမ္မိ-
အကာယ - ပြာ)] ဖန်ဆင်းအပ်သော ခန္ဓာ

ကိုယ်။ မနောမယော ပန နိမ္မိတကာယော
ဘဂဝတော ရုစိဝသေန ပရေသံ ပစ္စက္ခော
ဟောတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁၅။ မနေန နိဗ္ဗတ္တိ-
တကာယောတိ အဘိညာမနသာ နိမ္မိတ-
ကာယော။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။

နိမ္မိတကာလ (ပု) [နိမ္မိတ + ကာလ] ဖန်
ဆင်းအပ်ရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။
ဣမေ ပန ဣဒ္ဓိယာ အဘိသင်္ခရိတွာ
နိမ္မိတကာလေ ဂတာ ဘဝိဿန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၄။
၁။ ၄၀၀။

နိမ္မိတကာလဗ္ဘန္တရ (န) [နိမ္မိတကာလ +
အဗ္ဘန္တရ] ဖန်ဆင်းအပ်ရာ - အခါ - ကာလ
- ၏ အတွင်း။ ပကတိယာ ဗဟုကောတိ
နိမ္မိတကာလဗ္ဘန္တရေ နိမ္မိတပကတိယာ
ဗဟုကော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၁။

နိမ္မိတဂမ္ဘ (တိ) [နိမ္မိတ + ဂမ္ဘ] ဖန်ဆင်းအပ်
သော တိုက်ခန်းရှိသော (အိမ်)။ ရတနဂမ္ဘံ
သတ္တဟိ ရတနေဟိ နိမ္မိတဂမ္ဘံ ဂေဟံ
ပဝိသိတွာ။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၀။

နိမ္မိတစောဠက (ပု) [နိမ္မိတ + စောဠက]
ဖန်ဆင်းပေးအပ်သော (ခြေသုတ်) ပုဆိုး
ကြမ်း။ အဟံ ဘဂဝတော နိမ္မိတစောဠကံ
ပရိမဇ္ဇန္တော ကောကနဒံ ပဒုမံ သရိန္တိ
အတ္ထော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။

နိမ္မိတတ္ထ (န) [နိမ္မိတ + တ္ထ။ (နိမ္မိတတွ -
သံ)] ဖန်ဆင်း - ပြုစီရင် - အပ်သည်

၏အဖြစ်။ ဣဿရေန နိမ္မိတတ္တာ ပဋိသံ-
ဝေဒေတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၄၇၉။ အဝိဋ္ဌာနမနေန နိမ္မိတတ္တာ မနော-
မယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄။ (- မ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၂။ သံ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၃၄၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၃။)

နိမ္မိတပကတိ (ထိ) [နိမ္မိတ + ပကတိ]
ဖန်ဆင်းအပ်သော သဘော။ နိမ္မိတ-
ကာလဗ္ဗန္တရ - ကြည့်။

နိမ္မိတပက္ခ (ပု) [နိမ္မိတ + ပက္ခ။ (နိမ္မိတ-
ပက္ခ - သံ)] နိမ္မိတဘုရားရှင်၏ - အဖို့ -
ဖက်။ စတုသု ဣရိယာပထေသု ဧကက-
မူလကာ သတ္တုပက္ခေ စတ္တာရော၊ နိမ္မိတ-
ပက္ခေ စတ္တာရောတိ သဗ္ဗေ အဋ္ဌ ဝါရာ
ဝိတ္တာရေတွာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၃၈။

နိမ္မိတပုဏ္ဏ (ထိ) [နိမ္မိတ + ပုဏ္ဏ။ (ဏိမ္မိအ-
ပုဏ္ဏ - ပြာ)] ဖန်ဆင်းအပ်သော 'နိမ္မိတ
ရုပ်' ပုဂ္ဂို၏ - မေးခွန်း - ပုဏ္ဏ - ပြဿနာ -
အမေး။ အပရာပိ တိသော ပုဏ္ဏ မနဿ-
ပုဏ္ဏ အမနဿပုဏ္ဏ နိမ္မိတပုဏ္ဏ။
ကတမာ နိမ္မိတပုဏ္ဏ၊ ယံ ဘဂဝါ ရူပံ
အဘိနိမ္မိနာတိဘဂဝါ တဿ ဝိသဇ္ဇေတိ၊
အယံ နိမ္မိတပုဏ္ဏ။ မဟာနိ၊ ၂၆၄။ စူဠနိ၊
၅၀-၁၊ ၆၂-၃။

နိမ္မိတပုရ (န) [နိမ္မိတ + ပုရ] နိမ္မိတပုရ
အမည်ရှိသော ဥယျာဉ်။ ယင်းသည် B.E
၁၇၀၇-၁၇၄၀ - တွင် သီဟိုဠ်၌ မင်းပြုသော

ပရက္ကမမင်းကြီး ပုလတ္တိပုရ စိုက်ပျိုးတည်
ထောင်စေခဲ့သော ဥယျာဉ်တော်ဖြစ်လေ
သည်။ မနောဟရာဘိဓာနံ စ၊ နိမ္မိတပုရ-
နာမကံ။ P.T.S. စူဠဝသ၊ ၇၉-၉။ D.P.
လည်းကြည့်။

နိမ္မိတဗုဒ္ဓ (ပု) [နိမ္မိတ + ဗုဒ္ဓ] (ဘုရားရှင်
သည်) ဖန်ဆင်းအပ် - အတူပြုထား - သော
ဘုရား၊ နိမ္မိတဘုရား။ နိမ္မိတဗုဒ္ဓေါ
အာဂန္နာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၆။ နိမ္မိတဗုဒ္ဓေန ဟိ
ပုဋ္ဌော ဘဂဝါ ဣမံ သုတ္တမဘာသိ။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၂။ ၈၅။ နိမ္မိတဗုဒ္ဓန္တိ ဗုဒ္ဓေန နိမ္မိတံ
ဗုဒ္ဓရူပံ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၆၃၁။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
၂၃၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၀၊
၁၄၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၃၊ ၂၆၃။ မဟာနိ၊ ဌ။
၂၇၃၊ ၂၇၅၊ ၃၂၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၄၆။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၂၃၈။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၄။)

နိမ္မိတဗုဒ္ဓါဒိဝိဘာဝနတ္ထ (ပု) [နိမ္မိတဗုဒ္ဓါဒိ-
ဝိဘာဝနာ + အတ္ထ] နိမ္မိတဘုရား-စသည်
တို့ကို ထင်စွာပြခြင်း အကျိုး။ နိမ္မိတဗုဒ္ဓါ-
ဒိဝိဘာဝနတ္ထံ ပေဋကော ဝုတ္တံ။ မဟာနိ၊
ဌ။ ၂၇၆။

နိမ္မိတဗြဟ္မာ (ပု) [နိမ္မိတ + ဗြဟ္မာ] ဖန်ဆင်း
အပ်သော ဗြဟ္မာ၊ နိမ္မိတဗြဟ္မာ။ ဧတဒ-
ဝေါစာတိ ဧတေသံ နိမ္မိတဗြဟ္မာနံ မဇ္ဈေ
နိသိန္နော။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၆။

နိမ္မိတဘာဝါနုဇာနန (န၊ ထိ) [နိမ္မိတဘာဝ +
အနုဇာနန] (တန်ခိုး) ဖန်ဆင်းအပ်သည်၏

အဖြစ်ကို ခွင့်ပြုခြင်း။ ဧဝံ ဣဿရနိမ္မာန-
ဝါဒေဝိ ဣဿရေနေဝ သဗ္ဗဿ နိမ္မိတ-
ဘာဝါနဇနနတောတိ ဝုတ္တံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၄၄။

နိမ္မိတဘိက္ခု (ပု) [နိမ္မိတ + ဘိက္ခု။ (နိမိ-
တဘိက္ခု - သံ၊ ဣမ္မိအဘိက္ခု - ဟြ)]
ဖန်ဆင်းထားအပ်သော ရဟန်း၊ နိမ္မိတ-
ရဟန်း။ တာဝဒေဝ နိမ္မိတဘိက္ခု အန္တရ-
ဇာယိ သု။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၂။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၉။

နိမ္မိတမညနာ (ထိ) [နိမ္မိတ + မညနာ။
(နိမိ တမနန - သံ၊ ဣမ္မိအမဏဏ - ဟြ)]
ဖန်ဆင်းအပ်၏ဟု - အောက်မေ့ - မှတ်ထင်
- ခြင်း။ တေန နိမ္မိတမညနာယ တထာ-
မာနုပ္ပတ္တိယာ အဘာဝတော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၈။

နိမ္မိတရူပ (န) [နိမ္မိတ + ရူပ] ဖန်ဆင်းအပ်
သော - ရုပ် - အသွင် - သဏ္ဌာန်။ ဣဒ္ဓိ-
မတာ နိမ္မိတရူပံ ဟိ သစေ ဣဒ္ဓိမာ
ဩဒါတော။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၁။ တံ ဘဂဝါ
နိမ္မိတရူပေန သံဝေဇေတွာ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၃၄။ နိမ္မိတရူပေ ပန ပသာဒေါ နာမ
နတ္ထိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄။
သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၉။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀၅။
သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၂။)

နိမ္မိတရူပတ္တ (န) [နိမ္မိတရူပ + တ္တ။ (နိမိတ-
ရူပတ္တ - သံ)] ဖန်ဆင်းအပ်သော ရုပ် -
နိမ္မိတရုပ် - ၏ အဖြစ်။ န ဇီဝတိ နိမ္မိတ-
ရူပတ္တာ။ ဝဇီရ၊ ၅၇၇။

နိမ္မိတရူပမတ္တက (န) [နိမ္မိတရူပ + မတ္တ +
က] ဖန်ဆင်းအပ်သော - ရုပ်ပွားတော် -
ကိုယ်စား - မှ။ နိမ္မိတရုပ်မှ။ န မနဿ-
လောကံ အာဂစ္ဆတိ၊ နိမ္မိတရူပမတ္တကံ
ပနေတ္တ ဒဿေတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၁။

နိမ္မိတရူပါယတန (န) [နိမ္မိတ + ရူပါယတန]
(ကိုယ်တိုင်) ဖန်ဆင်းအပ်သော ရူပါရုံ။
နိမ္မိတရူပါယတနမတ္တမေဝါ (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၂)
တိ အတ္တနာ နိမ္မိတံ ရူပါရမ္ဘဏမေဝ။ သံ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၄။

နိမ္မိတသဒိသ (တိ) [နိမ္မိတ + သဒိသ]
ဖန်ဆင်းအပ်သည်နှင့်တူသော။ ဝိဿ-
ကမ္မုနာ နိမ္မိတသဒိသံ သုဝိဘတ္တဘိတ္တိတ္ထ-
မ္ဘသောပါနံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၈၁။
မနသာ နိမ္မိတသဒိသေန ပရိကာမေနာတိ
အတ္တော။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၅၅။ (- အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၂။)

နိမ္မိတသရီရ (န) [နိမ္မိတ + သရီရ] နိမ္မိတ
ဘုရားရှင်၏ ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောတော်။
ဘဂဝတော သရီရရသ္မိယော နိမ္မိတသရီရေ
ပဋိဟညန္တိ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၇၅။

နိမ္မိတာဝါယ (တိ) [နိမ္မိတ + အဝါယ]
နိမ္မိတအမည်ရှိသော (စကြာမင်း)။ (ယင်း
သည် ဤဘုရားသာသနာတွင် ထင်ရှားသည့်
ဖလဒါယကထေရ်လောင်းလျာ ရှေးရှေးက
ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော စကြာမင်းလေးဦး၏ အမည်
ဖြစ်သည်။) သတ္တပညာသကပ္ပမ္ပိ၊ စတုရော

နိမ္မိတာယော၊ သတ္တရတနသမ္ပန္န၊ စက္ကဝတ္တိ
မဟဗ္ဗလာ။ အပါ ၁။ ၁၉၂။

နိမ္မိတံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မာ + တံ] ဖန်ဆင်းခြင်း
၄။ ခဏေန နိမ္မိနေတိ ခဏေန
ကောသိသတသဟဿအတ္တဘာဝံ နိမ္မိနေယျ
နိမ္မိတံ သမေတ္တာ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉၄။

နိမ္မိနန (န) [နိ + မာ + နာ + ယု။ (နိမိဏ
- သံ၊ ကိမိဏ၊ ကိမ္မာဏ - ပြာ၊ နိမ္မာဏ -
အဒ္ဓမာဂဝိ)] (တန်ခိုး) ဖန်ဆင်းခြင်း။
တဿ နိမ္မိနနေ (နိမ္မာနေ၊ သိ) န မယု
ဘာရော နတ္ထိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉၄။

နိမ္မိနန္တ (တိ) [နိ + မာ + နာ + အန္တ] ဖန်
ဆင်းတတ်သော၊ သူ။ အတ္တနန္တ လောကန္တ
နိမ္မိနန္တာ ဣဿရာဒယော န ကေဝလံ
သယမေဝ နိမ္မိနန္တိ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၁၄။

နိမ္မိနန္တိ (ကြိ) [နိ + မာ + နာ + အန္တိ]
ဖန်ဆင်း - ပြုစီရင် - ကုန်၏။ နိမ္မိနာတိ -
ကြည့်။

နိမ္မိနာတိ (ကြိ) [နိ + မာ + နာ + တိ။ အာ
ကို ဣ ပြု။ နိရုတ္တိ။ ၆၇၉။ (နိရိမိတကရယိ
- သိဟိန္ဒ)] ဖန်ဆင်း၏။ ပြုစီရင်၏။ မဟူ
အတ္တဘာဝေ နိမ္မိနာတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၄။
ဗြဟ္မာ နိမ္မိနာတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၂။ နိမ္မိနန္တိ
ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၁။ ဥဒါန၊
ဌ၊ ၃၁၄။ နိမ္မိနာတိ - ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇၄။ နိမ္မိနေ
= နိမ္မိနေယျ (ယျံ ?) - ထေရ၊ ဌ၊ ၂။

၄၉၄။ နိမ္မိနိ - ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၈၊ ၆၉။ ပေတ၊
ဌ၊ ၂၂၈။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၂၄၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၇၅။ သတ္တာ အဘိရူပံ
ဣတ္ထိ နိမ္မိနိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၉။ အပိ စ ခေါ
ပန တံသရိက္ခကံ ပတိရူပကံ နိမ္မိနိဿာမိ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇၄။

နိမ္မိနာတိ (ကြိ) [နိ + မာ + နာ + တိ] ဖန်
ဆင်း - ပြုစီရင် - လော့။ နိမ္မာနာတိ - ကြည့်။

နိမ္မိနိ (ကြိ) [နိ + မိ + နာ + ဣ] လဲလှယ်
ပြု၊ တားမြစ်ပြု။ နိမ္မိနိ (စရိယာ။ ၄၀၄) န္တိ
.... အတ္တေနာ အတ္တဘာဝေန တံ ပရိဝ-
တ္တေသိ။ ... မရဏံ နိဝါရေသိန္တိ အတ္တော။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၄၇။

နိမ္မိနိ (ကြိ) [နိ + မာ + နာ + ဣ] ဖန်ဆင်း
- ပြုစီရင် - ပြု။ နိမ္မိနာတိ - ကြည့်။

နိမ္မိနိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + မာ + နာ + တဗ္ဗ] ဖန်
ဆင်းအပ်သော။ ဧဝရူပေါ ကုမာရကော
ဟောမိတိ နိမ္မိနိတဗ္ဗံ ကုမာရကဝတ္ထံ
အာဝဇ္ဇိတွာ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။

နိမ္မိနိတံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မာ + နာ + တံ]
ဖန်ဆင်း - ပြုစီရင် - ခြင်း၄။ န သက္ကာ
ဘန္တေ တာဒိသံ ရူပံ နိမ္မိနိတံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
၁၇၄။ သော သတ္တရတနမယံ ပါသာဒံ
နိမ္မိနိတံ သက္ကောန္တောပိ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၀။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၈၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၉။ ဒိဗ္ဗဝိမာနံ
နိမ္မိနိတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၁။ (- အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၂။)

နိမ္မိတိ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မာ + နာ + တွာ။
(မဝါ၊ သာဒါ သီဟိဋ္ဌိ)] ဖန်ဆင်း၍၊ ပြု
စီရင်၍။ တေ နိမ္မိတိတွာ နိမ္မိတိတွာ ကာမေသု
ဝသံ ဝတ္တေန္တိ။ ဒိ၊ ၃။ ၁၈၃။ ဒေဝဝတ္ထံ
နိမ္မိတိတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၁။ (- ဒိ၊ ၄။ ၂။
၂၃၃။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။ အံ၊
၄။ ၁။ ၁၇၀။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၇၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၉၁။
ထေရီ၊ ၄။ ၁၃၁။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၄၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၁၂။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၉။ ဇာ၊ ၄။
၄။ ၂၂။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၄။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၇။ အံ၊ ၄။ ၁။
၁၇၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၈။)

နိမ္မိတိတွာနံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မာ + န +
တွာန] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ သဟ-
ဿကုတ္တုမတ္တာနံ၊ နိမ္မိတိတွာနံ ပန္နကော။
ထေရီ၊ ၃၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
၁၃၅။ သတ္တရတနမယံ ပိဋံ၊ နိမ္မိတိတွာနံ
တာဝဒေ။ အပါ၊ ၁။ ၄၁၃။

နိမ္မိတိတွာနံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မိ + နာ +
တွာန] လဲလှယ်၍။ ဃနကဉ္စနမိမ္မေန၊
နိမ္မိတိတွာနံ မံ ပိတာ။ အပါ၊ ၂။ ၂၆၃။ ထေရီ၊
၄။ ၇၅။ မာတာပိတူ စ ဝန္တိတွာ၊ နိမ္မိတိတွာနံ
အတ္တနာ။ အပါ၊ ၂။ ၄၀၆။

နိမ္မိနိဿာမိ (ကြိ) [နိ + မာ + နာ + သာမိ]
ဖန်ဆင်း - ပြုစီရင် - အံ။ နိမ္မိနာတိ -
ကြည့်။

နိမ္မိနော = နိမ္မိနောယျံ (ကြိ) [နိ + မာ + နာ +
ယျံ] ဖန်ဆင်း - ပြုစီရင် - ရာ၏။
နိမ္မိနာတိ - ကြည့်။

နိမ္မိသသန္ဓနိတန္တကာရဝိရဟ (တိ) [နိမ္မိသ +
သန္ဓနိတ + အန္တကာရ + ဝိရဟ] မျက်စိ
မှိတ်ခြင်းကြောင်းဖြစ်သော အမှိတ်မှောင်မှ
ကင်းသော၊ မျက်စိမှိတ်ခြင်းသည်ဖြစ်စေအပ်
သော အမှိတ်မှောင်မှ ကင်းသော။ နာမ-
ဂ္ဂဟဏဒိဝသေ ပနဿ လက္ခဏပါဌကာ
ဉာတကာ စ ဒိဝါ စ ရတ္တိဉ္စ အန္တရန္တရာ
နိမ္မိသသန္ဓနိတန္တကာရဝိရဟေန ဝိသုဒ္ဓံ
ပဿန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၇၇။

နိမ္မိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + မာ + ယ + တေ]
ဖန်ဆင်းအပ်၏။ ဝိသေသေန ဝါ သုစရိတ-
ကမ္မုနာ မိယတိ နိမ္မိယတိတိ ဝိမာနံ။ ဝိတိ
ဝါ သကုဏော ဝုစ္စတိ၊ တံ သဏ္ဌာနေန
မိယတိ နိမ္မိယတိတိ ဝိမာနံ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊
၁။ ၇၄။

နိမ္မိလန္တိ (ကြိ) [နိ + မိလ + အန္တိ] (မျက်စိ)
မှိတ်ကုန်၏။ နိမိလတိ - ကြည့်။

နိမ္မိလိသု (ကြိ) [နိ + မိလ + ဉံ] (မျက်စိ)
မှိတ်ကုန်ပြီ။ နိမိလတိ - ကြည့်။

နိမ္မိ (မိ) လိတ (တိ) [နိ + မိလ + တ။ (နိ-
မိလိတ - သံ၊ နိမ္မေလိတ - အဒ္ဓမာဂဓိ)]
(မျက်စိ) မှိတ်အပ်သော၊ သူ။ အက္ခိနမ္ပိ
နိမ္မိလိတဘာဝေါ ဝါ ... ဝတ္ထပေတဗ္ဗော။

ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈၀။ အထ နံ အက္ခိသု နိမ္မိလိ-
တမတ္တေသေဝ ကိံကရောသိ ဗြာဟ္မဏ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၁။

နိမ္မိလိတက္ခိ (တိ) [နိမ္မိလိတ + အက္ခိ။ (နိမ္-
လိတက္ခိ - သံ)] မှိတ်အပ်သော မျက်စိ
ရှိသော၊ မျက်စိမှိတ်သော၊ သူ။ သော မှန်
ဝိဝရိတွာ သဗ္ဗသော နိမ္မိလိတက္ခိ ဟုတွာ
နိပုဇ္ဈိ၊ စရိယာ၊ ၄။ ၂၂၂။

နိမ္မိလေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + မိလ + ဧက +
တွာ] (မျက်စိ)မှိတ်၍။ အက္ခိနိ နိမ္မိလေတွာ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၂။ (- အံ၊ ၄။ ၃။ ၈၀။ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၃၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၂။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၂၀။
ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၁။)

နိမ္မုဇ္ဈန (န) [နိ + မုဇ္ဈ + ယု] နစ်မြုပ်ခြင်း။
မဇ္ဈေ သံသိဒေါတိ ဝေမဇ္ဈေ သံသိဒနံ
နိမ္မုဇ္ဈနံ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၄၅၆။ (- နေတ္တိ၊
၄။ ၄။)

နိမ္မုလ (တိ) [နိ + မူလ။ (နိမ္မိလ - သံ၊
ဏိမ္မုလ - ပြာ)] အမြစ် - အရင်း -
မရှိသော။ ဒသဝိဓမ္မိ သံယောဇနံ ပရိ-
ဝတ္တယံ၊ နိမ္မုလမကာသိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၅။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၈၅။ နိမ္မုလံ မူလမသေ-
သေတွာ ခဏတိ။ သုဗောဓ၊ ၄။ သစ်၊ ၂၈၅။
(- ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၁။)

နိမ္မောက (ပု၊ န) [နိ + မုစ + က။ တနံ။
တနံ၊ ၄။ ၆၅၅။ သူစိ။ (နိမောက - သံ၊

ဏိမ္မောက - ပြာ)] မြွေရေလဲ။ တစ်
ဇိဏ္ဏန္တိ ဇေယျာဝေန ဇိဏ္ဏံ ပုရာဏံ
အတ္တနော တစ် နိမ္မောကံ။ ပေတ၊ ၄။ ၅၈။
(- သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၁၄၉။)

နိမ္မောဟ (တိ) [နိ + မောဟ။ (နိမောဟ၊
ဏိမ္မောဟ - ပြာ)] မောဟ - မရှိ - မှကင်း
- သော။ နိမ္မောဟာစရတိတိ ဝိညာဏ-
စရိယာ။ ပဋိသံ၊ ၇၇။

နိယ (တိ) [နိ + ဇန + ကိ။ နိရတ္တိ၊ ၄၅။
နာသ။ နိ + ဇနိ + ကျ။ (နိယ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊
နိဇ - သံ၊ ဇာနိ - ပြာ၊ သွကိယ၊ တမာ-
အယတ် - သိဟိဋ္ဌ)] မိမိ (ရင်) ၌ ဖြစ်
သော၊ မိမိကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော (သား)။ (မိမိ
နှင့်စပ်သော၊ မိမိဥစ္စာ။ ပါဠိ၊ သိဟိဋ္ဌ၊ တနံ။)
နိယံ ပုတ္တံ (ခုဒ္ဒက။ ၁။ သုတ္တနိ။ ၃၀၁)
အတ္တနိဇာတံ ဩရသံ ပုတ္တံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
၂၁၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၈။ နိယံပုတ္တံ (ဇာ၊
၂။ ၂၂၁)။ အတ္တနံ နိဿာယ ဇာတပုတ္တံ။
နိယံ နိဇံ ပုတ္တန္တိ စ ဝတ္တဗ္ဗေ ဇကာရဿ
ယကာရံ ကတွာ ဧဝံ ပုတ္တံ၊ တေနာဟ
“အဇ္ဈတ္တိကပုတ္တ” (ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၈) န္တိ။ ဇာ၊ ၄။
၂၂။ ၅၄၃။

နိယက (တိ) [နိဇ + က (=သွတ္တ)။ (နိယက
- အဒ္ဓမာဂဓိ၊ နိဇက - သံ၊ ဇာနိ - ပြာ၊
သွကိယ၊ တမာအယတ် - သိဟိဋ္ဌ)] (က)
မိမိကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော၊ မိမိသန္တာန်၌ - ဖြစ်
- အကျုံးဝင် - ပါဝင် - သော (တရား)။
နိယကဇ္ဈတ္တတရား။ (ခ) မိမိကို ဖြစ်စေ

တတ်သော (အမိ၊ အဖ)။ (ဂ) မိမိနှင့်
မိဖတူဖြစ်သော (ညီ၊ အကို)။ (က) အဇ္ဈတ္တံ
ပစ္စုပ္ပန် ဣဒံ တာဝ ဥဘယဗ္ဗိ နိယကဿ
အဝိဝစနံ။ နိယကံ နာမ အတ္တနိ ဇာတံ
သသန္တာနပရိယာပနန္တိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၃၄၄။ (ခ) နိယကာ မာတာပိတရော
(ထေရီ၊ ၄၃၀) တိ အတ္တနော မာတာပိတ-
ရောပိ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၈၉။ (ဂ) နိယကော
(ဇာ၊ ၂။ ၂၁၃) တိ အဇ္ဈတ္တိကော ဧကပိတရာ
ဇာတော။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၉၅။

နိယက^၂ (တိ) [နိ + ယတိ = ယက + က။
ကစွည်း။ နာသ။] မြသော။ အဝိဒူရေ
နိသန္ဓဿ နိယကေ ပဏ္ဏသန္တာရေ။ အပ၊
၁။ ၁၃၆။

နိယကဇာတ် (တိ) [နိယက + အဇ္ဈတ္တ] (၁)
မိမိ၏ဥစ္စာဟု စွဲယူကြောင်းဖြစ်သော ရုပ်
နာမ် အစု-ဟူသော အဇ္ဈတ္တ၊ မိမိသန္တာန်၌
ဖြစ်သော မိမိဥစ္စာ-ဟု စွဲယူကြောင်းဖြစ်
သော ရုပ်နာမ်အစု၊ မိမိသန္တာန်၊ မိမိ
သန္တာန်၌ - အကျုံးဝင် - ပါဝင် - သော
တရား။ (က) ခန္ဓာ ၅-ပါး။ (ခ) မိမိစိတ်၊
ကိုယ်စိတ်။ (ဂ) အပဂုဏဈာန် (မလေ့လာ
အပ်သော အခြေခံ ဈာန်)။ (ဃ) ဥပါ-
ဒိန္နရုပ်။ (င) ဣန္ဒြိယဗန္ဓရုပ်။ (၂) သတ္တဝါ
တို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော။

(၁) မိမိ၏ ဥစ္စာ-ဟု စွဲယူကြောင်းဖြစ်
သော ရုပ်နာမ်အစု-ဟူသော အဇ္ဈတ္တ၊ မိမိ
သန္တာန်၌ဖြစ်သော မိမိဥစ္စာဟု စွဲယူကြောင်း
ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်အစု၊ မိမိသန္တာန်၊ မိမိ

သန္တာန်၌ - အကျုံးဝင် - ပါဝင် - သော
တရား။ ယသ္မာ ပန နိယကဇ္ဈတ္တံ အဝိ-
ပေတံ၊ တသ္မာ အတ္တနိ ဇာတံ အတ္တနော
သန္တာနော နိဗ္ဗတ္တန္တိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၃။ ယော
ပရော န ဟောတိ၊ သော အတ္တာတိ ဧဝံ
ဝတ္ထဗ္ဗေ နိယကဇ္ဈတ္တသင်္ခါတေ သသန္တာနော
ဝတ္တနတော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁။ နိယကဇ္ဈတ္တ
(အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၈) န္တိ အတ္တသန္တာနသေတံ
အဝိဝစနံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။ နိယကဇ္ဈတ္တေ
(အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃) တိ အတ္တနော သန္တာနော။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၈။ နိယကဇ္ဈတ္တာ (အဘိ၊ ၄။ ၂။
၅၂) တိ အတ္တနော သန္တာကဘူတဇ္ဈတ္တာ။
သမ္မော၊ ယော။ ၃။ ၁။ (- သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၆။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၂၈။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၆။ ဒီ၊ ၄။
၃။ ၁၇၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၊ ၆၉။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁၇၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁။
အနုဋီ၊ ၁။ ၈။ အနုဋီ၊ ၂။ ၄၂။)

(က) ခန္ဓာ ၅-ပါး။ နိယကဇ္ဈတ္တသင်္ခါတံ
ခန္ဓပဉ္စကံ ဟုတွာ အဘာဝတော အနိစ္စံ။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၆၈။ (ခ) မိမိစိတ်၊ ကိုယ်စိတ်။
နိယကဇ္ဈတ္တသင်္ခါတေ အတ္တနော စိတ္တေ။
အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၉၄။ (ဂ) အပဂုဏဈာန် (မလေ့
လာအပ်သော အခြေခံ ဈာန်)။ အဇ္ဈတ္တံ-
သုညတန္တိ ဣဓ နိယကဇ္ဈတ္တံ၊ အတ္တနော
ပဉ္စသု ခန္ဓေသု နိဿိတန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။
၄။ ၁၁၄။ အပဂုဏပါဒကဇ္ဈာနံ ဟံ ဧတ္ထ
“နိယကဇ္ဈတ္တ”န္တိ အဝိပေတံ၊ ဝိပဿနာ၊
ဝိသေသဿ အဝိပေတတ္တာ။ မ၊ ၄။ ၃။

၃၂၇။ (ဃ) ဥပါဒိန္နရုပ်။ အဇ္ဈတ္တံ ဥပါဒိန္နန္တိ
နိယကဇ္ဈတ္တသင်္ခါတံ ဥပါဒိန္နံ၊ ဥပါဒိန္နံ နာမ
သရီရဌကံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂။ (င) ဣန္ဒြိယ-
ဗဒ္ဓရုပ်။ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓံ ပရပုဂ္ဂလသန္တာနေ
ဗဟိဒ္ဓါတိ ဂုစ္စမာနမ္ပိ တဿ အတ္တနော
သန္တာနပရိယာပန္နတ္တာ နိယကဇ္ဈတ္တံ
ဟောတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၄၇။

(၂) သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော။
နိယကဇ္ဈတ္တ (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂) တိ စ န
ပစ္စတ္တံ အတ္တနိ ဇာတကံ သန္တာယ ဂုတ္တံ၊
အထ ခေါ သဗ္ဗသတ္တသန္တာနေသု ဇာတ-
တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၂။ (- မ၊ ဋီ၊ ၁။
၆၉။)

နိယကဇ္ဈတ္တခန္ဓပဉ္စက (န) [နိယကဇ္ဈတ္တ +
ခန္ဓပဉ္စက] (ဝိပဿနာ၏ အာရုံဖြစ်သော)
မိမိ စွဲ၍ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်သော
ခန္ဓာ ၅-ပါးအပေါင်း။ နိယကဇ္ဈတ္တခန္ဓပဉ္စ-
ကတော အာဂုသော ဗဟိ ဓာဝိတုံ န
အဒါသိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၉။ နိယကဇ္ဈတ္တခန္ဓ-
ပဉ္စကတော ဝိပဿနာဂေါစရတော။ ဒိ၊ ဋီ၊
၂။ ၂၇၃။

နိယကဇ္ဈတ္တတ္ထ (တိ) [နိယကဇ္ဈတ္တ + အတ္ထ]
နိယကဇ္ဈတ္တ-ဟူသော အနက်ရှိသော၊ မိမိ
ကို စွဲမှီ၍ မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော (ဘုရား-
ဟူသော) အနက်ရှိသော။ နိယကဇ္ဈတ္တ-
တ္ထော အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓေါ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၇။

နိယကဇ္ဈတ္တပရိယာပန္န (တိ) [နိယကဇ္ဈတ္တ +
ပရိယာပန္န] နိယကဇ္ဈတ္တတရား၌ - အကျိုး

ဝင် - ပါဝင် - သော။ ကေသာဒိတော
အညတရံ ဝါ ကရစရဏာဒိပ္ပဘေဒံ နိယ-
ကဇ္ဈတ္တပရိယာပန္နံ ရာဂုပ္ပတ္တိဟေတုဘူတံ
ဝတ္ထု။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၂။ ကာမော ပန အယောနိ-
သောမနသိကာရော စ နိယကဇ္ဈတ္တ-
ပရိယာပန္နော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၀။

နိယကဇ္ဈတ္တပရိယာယ (ပု) [နိယကဇ္ဈတ္တ +
ပရိယာယ] နိယကဇ္ဈတ္တမည်နိုင်လောက်
သော - အကြောင်း - ပရိယာယ်။ နိယ-
ကဇ္ဈတ္တပရိယာယဿ အဘာဝေန ဗဟိဒ္ဓါ
တိ ဂုတ္တံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၄၇။ (- မူလဋီ၊ ၁။
၁၉၈။)

နိယကဇ္ဈတ္တရတ (တိ) [နိယကဇ္ဈတ္တ + ရတ]
နိယကဇ္ဈတ္တ - မိမိကို စွဲ၍ဖြစ်သော မိမိ
သန္တာန်၌ဖြစ်သော - တရားတို့၌ (ဝိပဿ-
နာ၊ ဂေါစရာသေဝနတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်)
မွေ့လျော်သော၊ သူ။ အဇ္ဈတ္တရတောတိ
နိယကဇ္ဈတ္တရတော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။ သံ၊ ဌ၊
၃။ ၂၈၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၀။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၉၉။
နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၁၂၃။ နိယကဇ္ဈတ္တရတောတိ
သသန္တာနဓမ္မေသု ဝိပဿနာဝသေန၊
ဂေါစရာသေဝနာယ စ နိရတော။ ဒိ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၅၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၈။

နိယကဇ္ဈတ္တသန္တာန (ပု) [နိယကဇ္ဈတ္တ +
သန္တာန] မိမိကို စွဲ၍ဖြစ်သော မိမိသန္တာန်
၌ဖြစ်သော ရုပ်၊ နာမ်တရား အစဉ်။ အဟန္တိ
နိယကဇ္ဈတ္တသန္တာနေ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၂။

နိယကဇ္ဈတ္တာဝိဝေခန (န) [နိယကဇ္ဈတ္တ +
အဝိဝေခန] နိယကဇ္ဈတ္တ၏အမည်။
အဇ္ဈတ္တံ ပစ္စတ္တန္တိ ဥဘယံ နိယကဇ္ဈတ္တာ-
ဝိဝေခနံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂။

နိယကဇ္ဈတ္တိက (တိ) [နိယကဇ္ဈတ္တ + ကိက]
နိယကဇ္ဈတ္တ၌ - ဖြစ် - အကျုံးဝင် - ပါဝင်
- သော။ အဇ္ဈတ္တိကောတိ နိယကဇ္ဈတ္တိ-
ကော နိယကဇ္ဈတ္တေ ဘဝေါ။ နေတ္တိ၊ ဌ။
၁၃၇။

နိယကသင်္ခါတအဇ္ဈတ္တဓမ္မ (ပု) [နိယက-
သင်္ခါတ + အဇ္ဈတ္တဓမ္မ] နိယကဟုဆိုအပ်
သော မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော တရား။
နိယကသင်္ခါတအဇ္ဈတ္တဓမ္မသုတိ အတ္ထော။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၄။

နိယကာဝိဝေခန (န) [နိယက + အဝိဝေခန]
နိယက-သဒ္ဒါ၏ အမည်။ အဇ္ဈတ္တံ ပစ္စတ္တန္တိ
ပဒုဒ္ဒယေနပိ တံတံပါဠိပုဂ္ဂလိကဓမ္မာ ဝုစ္စန္တိ
တိ အာဟ “ဥဘယဓမ္မေတံ နိယကာဝိဝေခန-
မေဝါ” (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၆) တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၆။

နိယတ (တိ) [နိ + ယတိ = ယတ + က။
ကစ္စည်း။ နှာသ။ ၂၀။ (နိယတ - သံ၊
နိယတ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ကိအယ - အဒ္ဓ-
မာဂဓိ)] (၁) မြဲသော။ (က) သောတာ
ပတ္တိမဂ် - အရိယာမဂ် - ၄-ပါး သောတာ
ပတ္တိမဂ် - ဖြင့် မြဲသော၊ အထက်မဂ်အကျိုး
ငှါ မြဲသော၊ မဖောက်ပြန်သော သဘောရှိ
သည်ဖြစ်၍ မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေး

ခြင်းမြဲသော (သမ္မတ္တနိယတတရား)။ (ခ)
ဖောက်ပြန်သောသဘောရှိသည်ဖြစ်၍ စုတိ
၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးခြင်းမြဲသော
(နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ = မိစ္ဆတ္တနိယတတရားနှင့်
အနန္တရိယကံ ၅-ပါး)။ (ဂ) အပါယ်ငရဲကျ
ရောက်ရန် - မြဲ - သေချာ - သော၊ သူ။
(ဃ) ဘုရားဖြစ်ရန် - မြဲ - သေချာ - သော၊
သူ။ (င) ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - အပ်သော။
(စ) အဖြစ်မြဲသော (နိယတစေတသိက်)။
(ဆ) မြဲစေ - ကပ်၍ဆောင် - ကောင်းစွာ
ခင်းထား - အပ်သော။ (ထိ) (၂) ဆုံးဖြတ်
ခြင်း၊ မြဲခြင်း။ (၃) နိယတအာပတ်။ (ချုပ်
တည်းထားသော၊ ချုပ်နှောင်ထားသော၊ ဖိစီး
- နှိပ်ကွပ် - အပ်သော၊ ခြိုးခြံသော၊
စွဲသော၊ တပ်ထားသော၊ ပြီးသော၊ မှန်
သော၊ အကြံ - အစည်။ P.S.D.)

(၁) မြဲသော။ အဝိနိပါတဓမ္မော
နိယတော သမ္မောဝိပရာယကော။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁။
နိယတာယုက (အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၂) - လည်းကြည့်။
နိယတော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဒီ၊ ၁။ ၁၄၈။ ဒီ၊ ၂။
၈၀။ မ၊ ၁။ ၄၀။ သံ၊ ၁။ ၂၉၇။ သံ၊ ၃။ ၁၇၀။
အံ၊ ၁။ ၃၉၂။ ဥဒါနံ၊ ၁၃၆။ ဓမ္မ၊ ၃၄။
သုတ္တနိ၊ ၂၉၀။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၉၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၁၉၂။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၉။
မူလဋီ၊ ၂။ ၁၄၇။ နိယတာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - ဒီ၊
၂။ ၇၈။ မ၊ ၃။ ၃၂၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၅။ သံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၃၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၃။
နိယတံ (န၊ ပ၊ ၈) - အဘိ၊ က။ ၄၄၁။ သံ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၁၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၂၉၁။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၈၇။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၄။ သံ၊ ဋီ၊
၂။ ၂၂၈။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၆။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၁၃။

နိယတာ (ပု၊ ပ၊ ဗ) — ဒီ၊ ၂။ ၁၆၂။ မ၊ ၃။ ၁၂၄။ အံ၊ ၂။ ၂၉၂-၃။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၂။ ဝိ၊ ၄။ ၁၇၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၅၅။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀။ မူလဒီ၊ ၃။ ၇၉။ နိယတာ = နိယတာနိ (န၊ ပ၊ ဗ) — ဇာ၊ ၂။ ၂၆၀။ နိယတံ (ပု၊ ဒု၊ ဧ) — နေတ္တိ၊ ၄။ ၈၂။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၇။ နိယတံ (န၊ ဒု၊ ဧ) — အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၆။ နိယတာယ (ထိ၊ တ၊ ဧ) — မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၇။ နိယတဿ (ပု၊ စ၊ ဧ) — အဘိ၊ က။ ၄၂၄။ နိယတဿ (ပု၊ ဆ၊ ဧ) — အဘိ၊ က။ ၂၃၁။ နိယတေ (ပု၊ သ၊ ဧ) — ဝိမာန၊ ၄။ ၈၂။ အနုဒီ၊ ၂။ ၁၅၂။ နိယတေသု (န၊ သ၊ ဗ) — သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၆။ (က) သောတာပတ္တိမဂ် - အရိယာမဂ် - ၄-ပါးသော မဂ် - ဖြင့် မြဲသော၊ အထက် မဂ် အကျိုးငှါမြဲသော၊ မဖောက်ပြန်သော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍ မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးခြင်းမြဲသော (သမ္မတ္တနိယတ တရား)။ သမ္မတ္တနိယာမေန မဂ္ဂေန နိယ-တတ္တာ နိယတော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၃။ နိယ-တောတိ ဓမ္မ (မဂ္ဂ) နိယာမေန နိယတော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၉။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၄၆။ = ပဌမမဂ္ဂသင်္ခါတေန သမ္မတ္တနိယာ-မေန နိယတော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၆၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၄။ == သောတာပတ္တိမဂ္ဂနိယာမေန နိယတော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇။ အဋ္ဌ ပန အရိယပုဂ္ဂလာ သမ္မာဘာဝါယ ဥပရူပရိမဂ္ဂ-ဖလတ္တာယ စေဝ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာန-တ္တာယ စ နိယတတ္တာ နိယတာ နာမ။ အဘိ၊

၄။ ၃။ ၃၇။ စတုမဂ္ဂနိယမေန နိယတော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၁။ မူလဒီ၊ ၂။ ၁၄၇။ = ဓမ္မနိယာမေန သမ္မတ္တနိယာမေန နိယတော။ ဥဒါ၊ ၄။ ၂၆၃။ = အရိယမဂ္ဂေန နိယာမံ ပတ္တော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၂။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၃၅။ = အရိယမဂ္ဂေန နိယတဘာဝ-ပုတ္တော။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၈။ တတော ဧဝ ဓမ္မနိယာမေန နိယတတာယ နိယတော။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၅၄။ နိယတောတိ ဝါ ဟေဋ္ဌိ-မန္တတော သတ္တမဘဝတော ဥပရိအနု-ပဇ္ဇနဓမ္မတာယ နိယတော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၅၂။ = သတ္တဘဝန္တရေ နိယတက္ခန္ဓ-ပရိနိဗ္ဗာနော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၆။ နိယန္တိ န ဝိရုဇ္ဈန္တိတိ နိယတာ။ မဇ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၃။ (ခ) ဖောက်ပြန်သော ဘောဂိုသည်ဖြစ်၍ စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးခြင်းမြဲသော (နိယတ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ = မိစ္ဆတ္တနိယတတရားနှင့် အနန္တ-ရိယကံ ၅-ပါး)။ စုတိယာ ဝါ အတ္တနော ဝါ ပဝတ္တိယာ အနန္တရံ ဖလဒါနေ နိယ-တတ္တာ နိယတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၃။ မိစ္ဆတ္တသမ္မတ္တနိယတဓမ္မာယေဝ ဟိ နိယတာ နာမ တေသဉ္စ ဝသေနာယံ ပုဂ္ဂလနိယမော ကထိတော။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇။ (ဂ) အပါယ်ငရဲ ကျ ရောက်ရန် - မြဲ - သေချာ - သော၊ သူ။ သဗ္ဗေပိ ဟေတေ နိရယဿ အတ္တာယ နိယတတ္တာ နိယတာ နာမ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇။ (ဃ) ဘုရားဖြစ်ရန် - မြဲ - သေချာ - သော၊ သူ။ မဟာဘိနိဟာရတော ပဋ္ဌာယ ဟိ မဟာသတ္တာ နိယတာတိ ဂုဇ္ဈိယထာဟ “ဧဝံ သဗ္ဗင်္ဂသမ္ပန္နာ၊ ဗောဓိယာ နိယတာ နရာ”တိ။ အနုဒီ၊ ၃။ ၁၁၃။ (င)

ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - အပ်သော။ အတ္တနော
 အတ္တနော အနုဂ္ဂပဗ္ဗလုပ္ပါဒနေ နိယစောသု
 ကာရဏေသု။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၄။ မ၊ ငို၊ ၃။
 ၂၆၆။ ဒေဝလောကေ နိယတံ ဝိကာ-
 ဝါဒနဝိဓိံ သန္ဓာယ ဂုတ္တံ။ ဒီ၊ ငို၊ ၂။ ၂၄၇။
 (- မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၄၄။) (စ) အဖြစ်မြဲသော
 (နိယတ စေတသိက်)။ တသ္မိ တသ္မိ စိတ္တေ
 ဥပ္ပန္နေ နိယမေန ဥပ္ပဇ္ဇနတော နိယတာ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃၉။ (- ဝိဘာဝိနီ၊ ၁၁၆။)
 (ဆ) ဖြစ်စေ - ကပ်၍ဆောင် - ကောင်းစွာ
 ခင်းထား - အပ်သော။ နိယတေ ပဏ္ဏ-
 သန္တရေ (အပ၊ ၁။ ၂၆၇) တိ နိယာမိတေ
 ပဋိဗဒ္ဓေ ပဏ္ဏသန္တရေ သာခါဘင်္ဂါသနေ
 နိသိန္နဿ။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၂။ နိယတေ (ဇာ၊
 ၂။ ၁၅၆) တိ သုသန္တတေ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၉။
 = ဥပနိယတေ သုသန္တတေတိ အတ္ထော။
 ဇာ၊ ငို၊ ၂။ ၅၄၆။ (ထိ) (၂) ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊
 မြဲခြင်း။ နိယတာ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၆) တိ
 နိယမနာ (နိယမတိ၊ က) ၊ ဂတိဇာတိ-
 ဗန္ဓာပဝဂ္ဂဝသေန နိယာမောတိ အတ္ထော။
 သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၄၀။ (၃) နိယတ အာပတ်။
 နိယတာ အာပတ္တိ ဇာနိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၁။
 ပဉ္စာနန္တရိယကမ္မာပတ္တိ နိယတာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
 ၁၅၈။

နိယတ^၂ (တိ) [နိယတ + က] မိစ္ဆတ္တနိယတ
 တရား၊ သမ္မတ္တနိယတတရား - နှင်ပြည်စုံ
 - ရှိ - သော၊ သူ။ နိယတော ပုဂ္ဂလော
 ဇာနိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၁။ မိစ္ဆတ္တနိယတေဟိ
 ဝါ သမ္မတ္တနိယတေဟိ ဝါ ဓမ္မေဟိ သမန္နာ-
 ဂကော နိယတော။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၈။ “သမ-

န္နာဂတော”တိ ဣမိနာ နိယတာ ဧတဿ
 သန္တိတိ နိယတောတိ ဝစနတ္တံ ဒဿေတိ။
 ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၆၆။ မိစ္ဆတ္တသမ္မတ္တ-
 နိယတဓမ္မာယေဝ ဟိ နိယတာ နာမ
 တေသဉ္စ ဝသေနာဟံ ပုဂ္ဂလနိယမော
 ကထိတော။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇။

နိယတ^၃ (တိ) [နိဇ + တ။ (နိယတ - သံ၊
 ကိယယ - ပြာ၊ နိယထ - အဒ္ဓမာဂဓိ)]
 မိမိ၌ဖြစ်သော၊ မိမိကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော။
 (မြဲသော၊ ခိုင်ခန့်သော၊ ဖွဲ့တုပ်ချီနှောင်အပ်
 သော၊ နှိုင်းယှဉ်အပ်သော၊ စောင့်စီးသော။
 ကောတ္ထုဘ) နိယတာ (အဘိ၊ ၈။ ၂၁၃) တိ
 အတ္တနိ ဇာတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၄။

နိယတ^၄ (တိ) [နိ + ယ + တ] တုံလှုပ်ခြင်း
 သဘောမရှိ - မတုံလှုပ် - သော၊ မြဲသော။
 နိယတော (ဇာ၊ ၂။ ၂၉၂) တိ ယသာဒီနိ
 နိဿာယ အစလဘာဝေါ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၀၀။

နိယတ^၅ (တိ) [နိယတ + အာရမ္မဏ။ နောက်
 ပုဒ်ကျေ။] မြဲသော အာရုံရှိသော။ ဆဗ္ဗိဝံ
 စိတ္တံ မဟဂ္ဂတဂေါစရံ နိယတံ နိယတာ-
 ရမ္မဏံ ဟောတိ။ အဘိဝတာရ၊ ငို၊ ၁။ ၃၁၄-
 ၅။

နိယတ^၆ (ပု) [နိ + ယမု + တ။ ဇမ္ဗုဂ္ဂဝိဇေဇ
 = သပြေပင်အထူး၊ ပြာ၊ ဇာနိ။) (နိယတ -
 သံ၊ ကိယယ - ပြာ)] ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ ရှောင်
 ကြဉ်ခြင်း။ ယမု ဥပရမေ၊ နိယစ္ဆတိတိ

နိယတော။ ရူ။ ၆၃၁။ (သက္ကတ-၌ နိယတံ -ဟု နိပါတ်ပုဒ်လည်းရှိသေး၏။ အခါ ခပ်သိမ်း၊ မှီစရာ စသည်ကိုဟော၏။ ကော-တ္ထုဘ)

နိယတအာပတ္တိ (ထိ) [နိယတ + အာပတ္တိ]
မြဲ - သတ်မှတ်အပ် - ပိုင်းခြားအပ် - သော
အာပတ်။ တံတံသိက္ခာပဒဿ နိယတ-
အာပတ္တိယာ ဧဝ ဂဟဏတ္ထံ ပန သိက္ခာ-
ပဒသိသေန သမုဋ္ဌာနာဒိနံ ကထနံ။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁၄၈။

နိယတဥပဋ္ဌာကဘာဝ (ပု) [နိယတဥပဋ္ဌာက
+ ဘာဝ] မြဲသော အလုပ်အကျွေး၏
အဖြစ်။ နိဗ္ဗုဒ္ဓဥပဋ္ဌာကဘာဝ (ဒီ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂)
ကြည့်။

နိယတကတ (တိ) [နိယတ + ကတ] မြဲ
သောအားဖြင့်ပြုအပ်သော၊ အမြဲပြုအပ်
သော (သမုဋ္ဌာနံ)။ သမုဋ္ဌာနံ နိယတော
ကတန္တိ သမုဋ္ဌာနံ နိယတောကတံ နိယတ-
ကတံ၊ နိယတသမုဋ္ဌာနန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
၁၄၁။ = ကတနိယတံ၊ နိယမိတန္တိ အတ္ထော။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၇။ (- ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၅၂။)

နိယတကာရီ (တိ) [နိယတ + ကရ + ကိ။
(နိယတကာရိန် - သံ)] အမြဲပြု - လေ့ရှိ
- တတ် - သော၊ သူ။ သာတစ္ဆကာရီတိ
နိယတကာရီ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၇၉။

နိယတကာလ (တိ) [နိယတ + ကာလ]
မြဲ - ပိုင်းခြားအပ် - သတ်မှတ်အပ် - သော

- အချိန် - အခါ - ကာလ - ရှိသော။
ဥတုနိယာမေန ပုပ္ဖဂ္ဂဟဏေ နိယတ-
ကာလာနံ ရုက္ခာနံ။ ဒီ၊ ငို၊ ၁။ ၁၆၈။ သံ၊ ငို၊
သစ်၊ ၁။ ၄၃၈။

နိယတကာလိက (တိ) [နိယတ + ကာလ +
ဣက] မြဲ - ပိုင်းခြားအပ် - သတ်မှတ်အပ်
- သော အချိန် - အခါ - ကာလ - ရှိသော။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိယတကာလိကတာ (ထိ) [နိယတ +
ကာလိက + တာ] မြဲ - ပိုင်းခြားအပ် -
သတ်မှတ်အပ် - သော - အချိန် - အခါ -
ကာလရှိသည်၏အဖြစ်။ ဥပေါသထပဝါရ-
ဏာနံ နိယတကာလိကတာယ စ အဝဿံ
ကတ္တဗ္ဗတ္တာ သံဃကမ္မတော ဝိသု ဂဟဏံ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၅။

နိယတကိစ္စ (တိ) [နိယတ + ကိစ္စ] (က)
မြဲ - ပိုင်းခြားအပ် - သတ်မှတ်အပ် - သော
(ဒဿန-စသော) ကိစ္စရှိသော (စိတ်)။ (ခ)
မြဲ - ပိုင်းခြားအပ် - သတ်မှတ်အပ် - သော
အမှုကိစ္စရှိသော။ (က) ဒဿပိ စေတာနိ
နိယတဒွါရဗ္ဗဏဝတ္ထုဋ္ဌာနာနိ နိယတကိစ္စာ-
နေဝ စ ဘဝန္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၁၇၉။ (ခ) န ပန ပလ္လကံသတ္တာဟာဒိ
ဝိယ နိယတကိစ္စဿ အဋ္ဌမသတ္တာဟဿ
နာမ လ္လဗ္ဗနတော။ ဒီ၊ ငို၊ ၂။ ၁၅၀။ သံ၊ ငို၊
၂။ ၅၀၆။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၂၅၄။

နိယတက္ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန (တိ) [နိယတက္ခန္ဓ +
ပရိနိဗ္ဗာန] မြဲသော ခန္ဓာတို့၏ ငြိမ်းအေး

ခြင်းရှိသော၊ မြဲသော ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်ရှိသော၊
သူ။ နိယတောတိ သတ္တဘဝဗ္ဗန္တရေ နိယတ-
ကန္ဓပရိနိဗ္ဗာနော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၆။

နိယတဂတိက (တိ) [နိယတ + ဂတိ +
ဣက] မြဲသော - လား - ဖြစ် - ရောက် -
ရာ - ဘုံ - ဘဝ - ရှိသော၊ ဂတိမြဲသော၊
သူ။ ဣတရေ အရိယသာဝကာ နိယတ-
ဂတိကာ သုဂတိပရာယဏာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅။
သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၈။ နိယတဂတိကာ ကိရ
ဧကေ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆။ စူဠသောတာပန္နော
နာမ ဟောတိ နိယတဂတိကော။ အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၂၄၂။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၃။

နိယတဂတိကတာ (ထိ) [နိယတဂတိက +
တာ] မြဲ - ပိုင်းခြားအပ် - သတ်မှတ်အပ်
- သော - လား - ဖြစ် - ရောက် - ရာ - ဘုံ
- ဘဝ - ရှိသူ၏အဖြစ်။ ယာ ပန ဥတ္တရ-
ကုရုကာနံ နိယတဂတိကတာ ဝုတ္တာ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၇။

နိယတဂတိကတ္ထ (န) [နိယတဂတိ + ဣ
မြဲသော - လား - ဖြစ် - ရောက် - ရာ - ဘုံ
- ဘဝ - ရှိသော - ဘုံ - ဘဝ - ရှိသူ၏
အဖြစ်။ မြဲသော ဂတိရှိသူ၏အဖြစ်။
အမူဠော ဂုဗ္ဘမေဿာမိတိ နိယတဂတိ-
ကတ္တာ အမူဠော ဟုတွာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၁။
အရိယသာဝကာ နိယတဂတိကတ္တာ သု-
ဂတိသု ဧဝ ဥပ္ပန္နန္တိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၆။

နိယတဌာန (တိ) [နိယတ + ဌာန။ (နိယတ-
ဋ္ဌာန - သံ)] အမြဲတည်သော၊ မြဲသော

တည်ခြင်းရှိသော။ စက္ခုန္ဒြိယေ နိယတ-
ဌာနော သံဝရော စက္ခုန္ဒြိယသံဝရော။ မ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၆၅။

နိယတဌိတိက (တိ) [နိယတ + ဌိတိ + က]
အမြဲတည် - မြဲသောတည်ခြင်းရှိ - သော၊
သူ။ နဒိယာ သမတိက္ကမနတိတ္ထေ နိယတ-
ဌိတိကော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၅။ အာဝါဓေ
နိယတဌိတိကော ကစ္ဆပေ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၄။

နိယတဒဿန (န) [နိယတ + ဒဿန]
အမြဲမပြတ် - ကြည့်ရှု - တွေ့မြင် - ခြင်း။
အဘိဏ္ဍဒဿနဿာတိ နိစ္စဒဿနဿ၊
နိယတဒဿနဿာတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၂၁။

နိယတဒွါရ (တိ) [နိယတ + ဒွါရ] မြဲသော
ဒွါရရှိသော (သမ္ပဋိစိုင်း စိတ်)။ ဒွါရ-
နိယမာနိယမာဝစနန္တိ ဒွါရဿ နိယတာ-
နိယတာဝစနံ၊ နိယတဒွါရံ၊ အနိယတဒွါရန္တိ
ဝါ အဝိဝစနန္တိ အတ္ထော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၁၃။

နိယတဓမ္မ (ပု) [နိယတ + ဓမ္မ။ (ဏိအယဝံမ
- ပြာ)] မြဲကြောင်း - ဖြစ်စေတတ်သော
- တရား။ သော ဟိ ပုဗ္ဗေ ဧကေနာပိ
နိယတဓမ္မေန အနိယတော ဗောဓိမူလေ
သစ္စဒဿနေန နိယာမံ ဩက္ကန္တောတိ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၇။ (- ၃၇။ မူလဋီ၊ ၃။ ၃၃။)

နိယတဓမ္မပဋိလာဘ (ပု) [နိယတဓမ္မ +
ပဋိလာဘ] မြဲကြောင်း - မြဲစေတတ်သော

- တရားကို ရခြင်း။ အနိယဘဓမ္မသမန္တာ-
ဂတဿေဝ ပစ္စယဝိသေသေန နိယတဓမ္မ-
ပဋိလာလော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၄၆။

နိယတပဉ္စသိက္ခာပဒ (တိ) [နိယတ +
ပဉ္စသိက္ခာပဒ] မြဲသော ၅-ပါးသော
သိက္ခာပုဒ် (၅-ပါး သီလ) ရှိသော၊ သူ။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိယတပဉ္စသိက္ခာပဒတာ (ထိ) [နိယတပဉ္စ-
သိက္ခာပဒ + တာ] မြဲသော - ၅-ပါးသော
သိက္ခာပုဒ် (၅-ပါး သီလ) ရှိသူ၏အဖြစ်။
သဘာဝေနာတိ နိယတပဉ္စသိက္ခာပဒတာဒိ-
သဘာဝေန။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၉။

နိယတပဗ္ဗဇ္ဇ (န) [နိယတ + ပဗ္ဗဇ္ဇ = ပ + ဝဇ
+ ဣ။] မြဲသော - အမြဲနေသော - ရှင် -
သာမဏေ - ၏ အဖြစ်။ နိယတပဗ္ဗဇ္ဇ-
ဿေဝ စာယံ ဘာဂေါ ဒီယတိ။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၂၆၄။

နိယတပ (ပွ) ယောဇန (န) [နိယတ +
ပယောဇန] မြဲသောအကျိုး။ ဟိရိကော-
ပိနပဋိစ္ဆာဒနဉ္စိ နိယတပယောဇနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၃၀။ ဟိရိကောပိနပဋိစ္ဆာဒနတ္ထန္တိ
နိယတပယောဇနံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၁၀။
နိယတပယောဇနံ ဧကန္တိကံ၊ သဗ္ဗကာလိ-
ကဉ္စ ပယောဇနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၇။
အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

နိယတပ (ပွ) ယောဇနပရိမာဏနိယမန (န) [
နိယတပ (ပွ) ယောဇနပရိမာဏ + နိယမန]

မြဲသောအကျိုး၏ အတိုင်းအရှည်ကို သတ်
မှတ်ခြင်း။ ယာဝဒေဝါတိ နိယတပ (ပွ)-
ယောဇနပရိမာဏနိယမနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၇။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၆။

နိယတပယောဇနာဝဓိပရိစ္ဆေဒဒဿနတ္ထ (တိ)
[နိယတပယောဇန + အဝဓိ + ပရိစ္ဆေဒ +
ဒဿနတ္ထ] မြဲသောအကျိုး၏ အပိုင်း
အခြားကို ပိုင်းခြားသောအားဖြင့် ပြခြင်း
အကျိုးရှိသော။ ယာဝဒေဝါတိ ပုန ဧတဿ
ဝစနံ နိယတပယောဇနာဝဓိပရိစ္ဆေဒ-
ဒဿနတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၁၀။

နိယတပရိစ္ဆေဒ (တိ) [နိယတ + ပရိစ္ဆေဒ]
မြဲသော အပိုင်းအခြားရှိသော (အသက်
တမ်း)။ တံတံဂတိနိကာယာဒိသု ယေဘု-
ယျေန နိယတပရိစ္ဆေဒေါ ဟောတိ။ သီ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၄၁၇။ (- ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၅၂။)

နိယတပရိဘောဂ (တိ) [နိယတ + ပရိ-
ဘောဂ] မြဲသော အသုံးအဆောင်၊ အမြဲ
သုံးဆောင်အပ်သော (ကျောင်း - စသည်)။
ဝုပရိဘောဂ (အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉) - ကြည့်။

နိယတပဝတ္တန (န) [နိယတ + ပဝတ္တန]
အမြဲ - မြဲသော - ဖြစ်ခြင်း။ နိယတ-
ပဝတ္တနတာယ ဂတိဇာတိဗန္ဓပဟေဝသေန
နိယာမော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၄။

နိယတပွဲဝတ္တိတာ (ထိ) [နိယတ + ပဝတ္တိ +
တာ] မြဲသောဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်။

အစ္ဆေဇ္ဇသုတ္တာဝုတာဘေဇ္ဇမဏိနော ဝိယ
နိယတပ္ပဝတ္တိတာယ ဂတိဇာတိဗန္ဓာပဝဂ္ဂ-
ဝသေန နိယာမော။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၂၃။ သိ၊ ငို၊
သစ်၊ ၂။ ၄၀။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၆၈။

နိယတပုလ္လိင်္ဂပုထုဝစန (တိ) [နိယတ +
ပုလ္လိင်္ဂ + ပုထုဝစန] မြဲသောပုလ္လိင်္ဂဗဟုဝဇ်
ဝိဘတ်ရှိသော (သဒ္ဒါ)။ န သဗ္ဗတ္ထ နိယတ-
ပုလ္လိင်္ဂပုထုဝစနာဝ ဇနပဒဝါစိ သဒ္ဒါ။ သိ၊
ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၄၆။

နိယတဖလကာလ (တိ) [နိယတ +
ဖလကာလ] မြဲသောအကျိုးပေးရာ -
အချိန် - အခါ - ကာလ - ရှိသော (ကံ)။
နိယတဖလကာလာနံ အညေသမ္ပိ ဥပပဇ္ဇ-
ဝေဒနိယာနံ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၉၅။ မ၊ ငို၊ ၃။
၂၉၆။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၁၅။ မူလငို၊ ၁။ ၄၅။

နိယတဗောဓိသတ္တ (ပု) [နိယတ + ဗောဓိ-
သတ္တ] မြဲ (ဘုရားဖြစ်ရန်သေချာ) သော
ဘုရားလောင်း၊ နိယတဗျာဒိတ်ရရှိပြီးသော
ဘုရားလောင်း။ ပုဗ္ဗေပိ နိယတဗောဓိ-
သတ္တာနံ ပလ္လင်္ကာဘုဇနေ ယာနိ နိမိတ္တာနိ
ဥပဇ္ဇိသု။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၅။ ၁၂၅။

နိယတဗောဓိသတ္တာပေက္ခာ (ထိ) [နိယတ-
ဗောဓိသတ္တ + အပေက္ခာ] မြဲ (ဘုရားဖြစ်
ရန်သေချာ) သော ဘုရားလောင်းကို ရှုငဲ့ရ
ခြင်း။ နိယတဗျာဒိတ်ရရှိပြီးသော ဘုရား
လောင်းကို ရှုငဲ့ခြင်း။ နိယတဗောဓိသတ္တာ-
ပေက္ခာယ ဝါ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ အနုငို၊ ၂။ ၁၂၄။

နိယတဘာဝ (ပု) [နိယတ + ဘာဝ] မြဲသည်
၏အဖြစ်။ ပုရိမာဏတ္တိယာယေဝ နိယတ-
ဘာဝံ မညမာနော။ အဘိ၊ ၅။ ၃။ ၂၃၆။
အဝိနိပါတဓမ္မတာယ သမ္မောဓိပရာယဏ-
တာယ စ နိယတဘာဝံ အဓိဂတော။
သုတ္တနိ၊ ၅။ ၁။ ၉၅။ အပ၊ ၅။ ၁။ ၂၀၃။ (- ဒိ၊
ငို၊ ၁။ ၂၂၅။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၅။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၁၀။
သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၄။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၉၄။ မူလငို၊ ၁။
၁၆၄။ အနုငို၊ ၁။ ၄၈။)

နိယတဘာဝဒဿန (န) [နိယတဘာဝ +
ဒဿန] မြဲ (ဘုရားဖြစ်ရန်သေချာ) သည်
၏အဖြစ်ကို ရှုမြင်ခြင်း။ ဗုဒ္ဓဘာဝကရဓမ္မ-
သမာရမ္ဘတော ပဋ္ဌာယ ဗောဓိယာ နိယတ-
ဘာဝဒဿနေန။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၆၃။

နိယတဘာဝပ္ပတ္တိ (တိ) [နိယတဘာဝ +
ပတ္တိ] မြဲသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊
သူ။ နိယတောတိ အရိယမဂ္ဂေန နိယတ-
ဘာဝပ္ပတ္တော။ အပ၊ ၅။ ၁။ ၂၁၈။ (- အံ၊ ငို၊
၁။ ၁၂၄။)

နိယတဘာဝပ္ပတ္တိ (ထိ) [နိယတဘာဝ +
ပတ္တိ] (၁) မြဲ (ဘုရားဖြစ်ရန်သေချာ)
သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ (၂) မြဲ
(ဘုရားဖြစ်ရန်သေချာ) သည်၏အဖြစ်သို့
ရောက်ရာ အခါ။ (၁) ကတမဟာဘိနိ-
ဟာရဿ လောကနာထဿ ဗောဓိယာ
နိယတဘာဝပ္ပတ္တိယာ ဧကန္တဘာဝိ ဗုဒ္ဓ-
ဘာဝေါ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၃၃။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၈၂။
(၂) ဗောဓိယာ နိယတဘာဝပ္ပတ္တိတော

ပဘုတိ ဟိ ဝိညူဟိ ‘ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ’တိ
ဝတ္တု သက္ကာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၂၃၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၂။ ၆၃။ နိယတဘာဝပ္ပတ္တိတော ပဌာယ
မဟာသတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၂၁၀။

နိယတဘာဝသမဓိဂမန (န၊ ထိ) [နိယတ-
ဘာဝ + သမဓိဂမန] မြဲ (ဘုရားဖြစ်ရန်
သေချာ) သည်၏အဖြစ်ကို ကောင်းစွာရ
ခြင်း။ နိယတဘာဝသမဓိဂမနတော၊
တတော စ အနိဝတ္တနသဘာဝတော “ဗောဓိ-
သတ္တော”တိ သမညံ လဘတိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
ဘ။ ၂၅၃။ (- စရိယာ၊ ဌ။ ၂၇၆။)

နိယတဘာဝါပတ္တိ (ထိ) [နိယတဘာဝ +
အာပတ္တိ] (က) မြဲ (ဘုရားဖြစ်ရန်သေချာ)
သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ (ခ) မြဲ
(ဘုရားဖြစ်ရန်သေချာ) သည်၏အဖြစ်သို့
ရောက်ရာ အခါ။ (က) အနိဝတ္တကေနာတိ
ဗောဓိယာ နိယတဘာဝါပတ္တိယာ မဟာ-
ဗောဓိသတ္တဘာဝတော အနိဝတ္တနသဘာ-
ဝေန။ အံ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၁၃၇။ (ခ) ဧဝံ တုသိတ-
ဘဝနတော နိယတဘာဝါပတ္တိတော စ
ပဌာယာတိ ဒုတိယတတိယနယာ စ
ဂဟိတာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၈။

နိယတမရုဏ (တိ) [နိယတ + မရုဏ]
မြဲသောသေခြင်းရှိသော။ ဒွိဟိ ပဟာရေဟိ
နိယတမရုဏာယ ဒုတိယပဟာရဒါနဝသေန
မာတုဃာတိကမ္ပံ။ အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၄၄၆။

နိယတမဟာဒုက္ခ (တိ) [နိယတ + မဟာဒုက္ခ]
မြဲသောကြီးမားသော ဆင်းရဲခြင်းရှိသော။

မြဲလည်းမြဲ ကြီးလည်းကြီးမားသော ဆင်းရဲ
ခြင်းရှိသော (ငရဲ)။ ဧကန္တတိဗ္ဗန္တိ ဧကန္တ-
နေဝ တိခိဏဒုက္ခံ၊ နိယတမဟာဒုက္ခန္တိ
အတ္တော။ ပေတ၊ ဌ။ ၂၀၆။

နိယတမိစ္ဆာဒဿန (န) [နိယတ + မိစ္ဆာ-
ဒဿန] (သေလွန်သည်၏အခြားမဲ့၌ ငရဲ
၌ အကျိုးပေးခြင်း) မြဲသော မိစ္ဆာ ‘ဒိဋ္ဌိ’
အယူ၊ နိယတမိစ္ဆာအယူ။ ယထာ နိယတ-
သမ္မာဒဿနံ၊ ဧဝံ နိယတမိစ္ဆာဒဿနေနပိ
သဝိသယေ ဧကံသဂါဟဝသေန ဥက္ကံသ-
ဂတေန ဘဝိတမ္ပံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၇။

နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (ထိ) [နိယတ + မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။
(နိယတမိတ္တုဒ္ဓိ - သံ)] (သေလွန်သည်
၏အခြားမဲ့၌ ငရဲ၌ အကျိုးပေးခြင်း) မြဲသော
- အယူမှား - အမြင်မှား - မိစ္ဆာ “ဒိဋ္ဌိ”အယူ။
(နတ္ထိကဝါဒ၊ အကိရိယဝါဒ၊ အဟေတုက-
ဝါဒ ၃-ပါးသည် နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမည်၏။ ဒိ၊
ဌ။ ၁။ ၁၄၄ - စသည်။) မနောကမ္ပံ မဟာ-
သာဝဇ္ဇံ ဝဒမာနော နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ
သန္ဓာယ ဝဒတိ။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၃၈။ “ယေပိ တေ
ဩက္ကလာဝယဘိညာ နတ္ထိကဝါဒါ၊ အကိ-
ရိယဝါဒါ၊ အဟေတုကဝါဒါ”တိ ဝစနတော
တိသောပိ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော ဧကဿ
ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၂၇၀။

နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (ပ၊ ဧ) — မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၉။ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ (တ၊
ဧ) — အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၄၄၂။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၁။
ဝဇီရ၊ ၉၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၇။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၇။ (စ၊ ဧ) — အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈၁။
နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာနံ (စ၊ ဧ) — နေတ္တိ၊ ဌ။ ၁၁၃။

နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက (တိ) [နိယတ + မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ + က] (သေလွန်သည်၏အခြားမဲ့၌ ငရဲ၌ အကျိုးပေးခြင်း) မြဲသော - အယူမှား - အမြင်မှား - ရှိသော၊ မြဲသော မိစ္ဆာ “ဒိဋ္ဌိ” အယူရှိသော၊ သူ။ ယေ စ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ။ အဘိ၊ - ၃။ ၃၆။ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကောပိ ဟိ သံဝဋ္ဌမာနေ ကပ္ပေ နိရယတော န မုစ္ဆတိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၄။ (- မ၊ ၄။ ၃။ ၈၅။ မ၊ ၄။ ၄။ ၉၆။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၄၅။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၇၇။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၉။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၇၅။)

နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဓမ္မ (ပု) [နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ + ဓမ္မ] (အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ အကိရိယဒိဋ္ဌိ၊ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ-ဟူသော) မြဲသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော - မြဲသည်၏အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော - မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ - အယူ - အကျင့် - တရား။ အဟေတုကဒိဋ္ဌိအကိရိယဒိဋ္ဌိနတ္ထိကဒိဋ္ဌိယောဝ နိယတဘာဝံ ပတ္တာ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဓမ္မာ ကိလေသန္တရာယိကာ နာမ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၄၁၀။ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဓမ္မာ (ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၈)တိ နိယတဘာဝံ ပတ္တာ၊ နိယတဝသေန ဝါ ပဝတ္တာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတာ ဓမ္မာ။ တေ ပန နတ္ထိကအဟေတုကအကိရိယဝသေန တိဝိဓာ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၁၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၈။)

နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမင်္ဂီ (တိ) [နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ + သမင်္ဂီ] နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနှင့် ပြည့်စုံခြင်း ရှိသော၊ သူ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာတိ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမင်္ဂီ နော။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇။

နိယတယေဝါပနက (တိ) [နိယတ + ယေဝါပနက] မြဲသော - အမြဲယှဉ်သော - ယေဝါပနကစေတသိက်တရား။ မြဲသော - အမြဲယှဉ်သော - ယေဝါပနကပုဒ်ဖြင့် ဟောအပ်သော မာနစေတသိက်တရား။ မာနဿ အနိယတတ္တာ န နိယတယေဝါပနကာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၀-၁။

နိယတယောဂီ (တိ) [နိယတ + ယုဇ + ကိ။ နိယတ + ယောဂီ] (၁) မြဲသည်ဖြစ်၍ စိတ်တို့၌ အလေ့အားဖြင့် ယှဉ်တတ်သော။ (၂) မြဲသည်ဖြစ်၍ စိတ်တို့၌ ယှဉ်ခြင်း အလေ့ရှိသော (စေတသိက်တရား)။ နိယတာ ဟုတွာ စိတ္တေသု ယုဇန္တိ သီလေနာတိ နိယတယောဂီနော။ စိတ္တေသု ဝါ ယောဂေါ ဧတေသံ အတ္ထိတိ ယောဂီနော။ နိယတာ ဟုတွာ ယောဂီနော နိယတယောဂီနော။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၃၀၆။ (- ဝိဘာဝိနီ၊ ၁၀၄။)

နိယတလက္ခဏ (န) [နိယတ + လက္ခဏ] မြဲသော မှတ်ကြောင်း ‘လက္ခဏာ’။ ဧကတ္တမေဝ ဟိ တဿ နိယတလက္ခဏံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၀၆။

နိယတဝစနတ္တ (န) [နိယတဝစန + တ္တ] သတ်မှတ် - ပိုင်းခြား - အပ်သော - စကား၏အဖြစ်။ . ဣမေဟိ တိဟိ ဃဋိကေဝသံဃာဒိသေသော ဝစ္စမဂ္ဂပဿာဝမဂ္ဂါနံ နိယတဝစနတ္တာ။ ဝဇီရ၊ ၁၈၈။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၂။)

နိယတဝတ္ထာနုပုဗ္ဗိက (တိ) [နိယတဝတ္ထ +
အနုပုဗ္ဗိက] သတ်မှတ် - ပိုင်းခြား -
အပ်သော - အကွေ့ရာအစဉ်ရှိသော (ပုဒ်)။
ပါဒေါ ၀ နိယတဝတ္ထာနုပုဗ္ဗိကာနံ ပဒါနံ
သမူဟော။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၃၉။

နိယတဝတ္ထာရမ္မဏ (တိ) [နိယတ + ဝတ္ထာ-
ရမ္မဏ] မြဲသောဝတ္ထု၊ အာရုံရှိသော
(စိတ်)။ တေသု ရူပါဝစရာနိ နိယတ-
ဝတ္ထာရမ္မဏာနိ အနိယတဌာနကိစ္စာနိ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၀။

နိယတဝတ္ထုက (တိ) [နိယတ + ဝတ္ထု + က]
ပြဲသော မှီရာ 'ဝတ္ထု' ရှိသော (စိတ်)။
အနိယတဒွါရာမ္မဏံ နိယတဝတ္ထုကံ အနိ-
ယတဌာနကိစ္စန္ဓ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇၉။

နိယတဝတ္ထုဌာန (တိ) [နိယတ + ဝတ္ထုဌာန]
မြဲသောမှီရာ 'ဝတ္ထု'၊ တည်ရာ 'ဌာန' ရှိသော
(စိတ်)။ ဣဒဉ္စ ပန ဒွယံ အနိယတဒွါရာ-
ရမ္မဏံ နိယတဝတ္ထုဌာနံ နိယတကိစ္စန္ဓ
ဟောတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇၉။

နိယတဝါဒ (ပု) [နိယတ + ဝါဒ] မြဲသော
- အယူ - ဝါဒ။ အဟေတုကဒိဋ္ဌိဇ္ဇေဝ
နိယတဝါဒဉ္စ ဥပါဒိယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၁။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၃၄၈ - ၌ နိယတိဝါဒံ ဟု
ဖွင့်ပြထားသည်။)

နိယတဝါဒီ (တိ) [နိယတ + ဝါဒ + ကိ]
မြဲသော - အယူ - ဝါဒ - ရှိသော၊ သူ။

နိယတဝါဒိတာယ ကမ္မဗလပဋိပက္ခေပတော
နတ္ထိ အာဇီဝကေသု ဈာနသမာပတ္တိ-
လာဘောတိ အာဟ။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၇၀။ (-
သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၄၄၁။)

နိယတဝါသီ (တိ) [နိယတ + ဝါသ + ကိ]
အမြဲ - နိစ္စ - ထာဝရ - နေ - လေ့ရှိ - တတ်
- သော၊ သူ။ နိဗ္ဗဒ္ဓိဝါသီနောတိ
နိယတဝါသီနောတိ အတ္ထော။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၈၃။

နိယတဝိပ္ပယုတ္တ (တိ) [နိယတ + ဝိပ္ပယုတ္တ]
အမြဲမယှဉ်သော။ ကေနစိ သညောဇနေန
အသံယုတ္တတာယ ဧဝ နိယတဝိပ္ပယုတ္တော။
မ၊ ငို၊ ၃။ ၄၀၁။

နိယတဝိရတိတာ (ထိ) [နိယတဝိရတိ +
တာ] မြဲသော ဝိရတိရှိသည်၏အဖြစ်။
ဝိရတိ အမြဲယှဉ်သည်၏အဖြစ်။ ကရုဏာ-
မုဒိတာနံ ပန အဘာဝေါ၊ နိယတဝိရတိတာ၊
လောကုတ္တရတာစာတိ အယမေတ္ထ ဝိသေ-
သော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၇-၈။

နိယတဝိသယ (တိ) [နိယတ + ဝိသယ]
သတ်မှတ် - ပိုင်းခြား - အပ်သော တည်ရာ
ရှိသော။ နိယတဝိသယာ ပရိစ္ဆိန္နပ္ပဝတ္တိ-
ဌာနာ။ နေတ္ထိ၊ ငို၊ ၇၃။ (- နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၇၃။)

နိယတသဘာဝ (တိ) [နိယတ + သဘာဝ]
မြဲသောသဘောရှိသော။ အာနန္တရိယာနံ
ဖလဒါနေ နိယတသဘာဝါ၊ အာနန္တရိယ-
သဘာဝါ စ ပဝတ္တိ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၉၅။ (-အံ၊
ငို၊ ၁။ ၂၁၅။ မူလငို၊ ၁။ ၄၅။ အနုငို၊ ၁။ ၁၈၁။)

နိယတသဘာဝတ္ထ (န) [နိယတသဘာဝ +
တ္ထ။ (နိယတသဘာဝတွ - သံ)] မြဲသော
သဘောရှိသည်၏အဖြစ်။ ဒိဋ္ဌိသီလာနံ
နိယတသဘာဝတ္ထာ သောတာပန္နာပိ အည-
မည် ဒိဋ္ဌိသီလာသာမညေန သံဟတာ။ ဒိ၊ ငို၊
၁။ ၄၉။ သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၃။ မ၊ ငို၊ ၃။
၁၆၆။ (- အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၁၅။)

နိယတသမထ (ပု) [နိယတ + သမထ]
သတ်မှတ် - ပိုင်းခြား - အပ်သော အဓိက-
ရုဏ်းငြိမ်းအေးကြောင်းတရား။ စတုန့်
အဓိကရုဏာနံ ဝူပသမေန သတိ နိယတ-
သမထေ ဒသေတုံ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၃။

နိယတသမုဋ္ဌာန (တိ) [နိယတ + သမုဋ္ဌာန]
မြဲသောဖြစ်ကြောင်း 'သမုဋ္ဌာနံ' ရှိသော
(သိက္ခာပုဒ်)။ တိဏိ သိက္ခာပဒါနိ နိယတ-
သမုဋ္ဌာနာနိ။ ဝိ၊ ငှ၊ ၄။ ၁၄၁။ (- ဝဇိရ။
၅၄၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၇၄။)

နိယတသမ္မာဒဿန (န) [နိယတ + သမ္မာ-
ဒဿန] မြဲသော - သမ္မာအယူ - အယူမှန်။
ယထာ နိယတသမ္မာဒဿနံ၊ ဧဝံ နိယတ-
မိစ္ဆာဒဿနေနပိ သဝိသယေ ဧကံသဂါဟ-
ဝသေန။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၇။

နိယတသရဏ (တိ) [နိယတ + သရဏ]
မြဲသော သရဏဂုံရှိသော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိယတသရဏတာ (ထိ) [နိယတသရဏ +
တာ] မြဲသော သရဏဂုံရှိသူ၏အဖြစ်။

မဂ္ဂဝသေနဝါယံ နိယတသရဏတံ ပတ္တော။
ဝိ၊ ငှ၊ ၃။ ၂၅၄။

နိယတသေဝန (တိ) [နိယတ + သေဝန]
အမြဲ - နိစ္စ - ထာဝရ - ထာဝစဉ် - မပြတ်
- မှီဝဲအပ်သော (ကမ္မဋ္ဌာန်း)။ ဓုဝသေဝန
(မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၂၂) - ကြည့်။

နိယတသေဝိတ (တိ) [နိယတ + သေဝိတ]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ ဓုဝသေဝနန္တိ
နိယတသေဝိတံ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၉၀။

နိယတာနန္တရိယ (န) [နိယတ + အာနန္တ-
ရိယ] မြဲသော အာနန္တရိယကံ။ အောက်
ပုဒ်ကြည့်။ အာနန္တရိယ - လည်းကြည့်။

နိယတာနန္တရိယတာ (ထိ) [နိယတာနန္တရိယ
+ တာ] မြဲသော အာနန္တရိယကံ၏
အဖြစ်။ ယတော တေသံ ဝိပါကဓမ္မတာ
ဝိယ သဘာဝသိဒ္ဓါ နိယတာနန္တရိယတာ။
အနုဋီ၊ ၁။ ၄၈။

နိယတာနန္တရိယတာနိဝတ္တိ (ထိ) [နိယတာ-
နန္တရိယတာ + နိဝတ္တိ] (စုတိ၏အခြားမဲ့၌
အကျိုးပေးခြင်းဖြင့်) မြဲသော အာနန္တရိယကံ
အဖြစ်မှ ဆုတ်နစ်ခြင်း။ န သမတ္တတာ
ဝိဃာတတ္တာတိ နတ္ထိ တေသံ နိယတာနန္တ-
ရိယတာနိဝတ္တိတိ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၉၆။ မူလဋီ၊
၁။ ၄၆။

နိယတာနပေက္ခ (တိ) [နိယတ + အနပေက္ခ]
အမြဲငဲ့ကွက်ခြင်း မရှိသော။ နိယတာန-
ပေက္ခန စ ယံ သဒ္ဓေနပစ္စာမသတိ။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၉။

နိယတာနပေက္ခဝစန (န) [နိယတာနပေက္ခ
+ ဝစန] အမြဲငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသော စကား
ကို ပြောဆိုခြင်း။ နိယတာနပေက္ခဝစနံ ဝါ
ဇတံ “ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ” နှိ အာဂတဌာနေ
ဝိယ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၅၃။

နိယတာနိယတဝေါမိဿ (န၊ ထိ) [နိယတ +
အနိယတ + ဝေါမိဿ] မြဲသော တရား၏
မမြဲသော တရားနှင့် ရောနှောခြင်း။ ယတ္ထ
နိယတာနိယတဝေါမိဿာ ပဝတ္တိ အတ္တိ။
မူလဋီ၊ ၃။ ၃၃။ တဒဘာဝါတိ နိယတာ-
နိယတဝေါမိဿာယ ပဝတ္တိယာ အဘာဝါ။
အနုဋီ၊ ၃။ ၄၆။

နိယတာနုပုဗ္ဗိက (တိ) [နိယတ + အနုပုဗ္ဗ +
ဣက] အမြဲရှေးအားလျော်သော စကား
ရှိသော၊ အမြဲအစဉ်ရှိသော စကားရှိသော။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိယတာနုပုဗ္ဗိကတော (ထိ) [နိယတာနုပုဗ္ဗိက
+ တော] အမြဲရှေးအားလျော်သော စကား
ရှိသည်၏အဖြစ်၊ အမြဲ အစဉ်ရှိသော စကား
ရှိသည်၏အဖြစ်။ ပဋိပါဠိနိယမော နိယ-
တာနုပုဗ္ဗိကတော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၁။

နိယတာယုက (တိ) [နိယတာ + အာယုက]
(အနှစ်တစ်ထောင်-ဟူသော) မြဲသော

အသက်တမ်းရှိသော၊ အသက်တမ်းမြဲသော
(မြောက်ကျွန်းသူ)။ နိယတာယုကာ (အံ၊ ၃။
၁၉၈) တိ တေသဉ္စိ နိဗ္ဗန္တံ အာယုဝဿ-
သဟဿမေဝ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၃။

နိယတာယုပရိစ္ဆေဒ (တိ) [နိယတာ + အာယု
+ ပရိစ္ဆေဒ] မြဲသော အသက်အပိုင်းအခြား
ရှိသော၊ အသက်အပိုင်းအခြား မြဲသော၊ သူ။
ဇဝံ နိယတာယုပရိစ္ဆေဒါသု ဥပပတ္တိသု
ပရိစ္ဆေဒါတိက္ကမေန ဝိပါကနိဗ္ဗတ္တနေ သမတ္ထံ
န ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၇။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၄၁၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၃။

နိယတာရမ္မဏ (တိ) [နိယတာ + အာရမ္မဏ]
မြဲသောအာရုံရှိသော။ ဝိညာဏပဉ္စကံ
ဟေတ္ထ နိယတာရမ္မဏံ ယထာက္ကမံ ရူပါ-
ဒိသုယေဝ ပဝတ္တိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၅။
(- အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၀။
မူလဋီ၊ ၃။ ၂၂၀။)

နိယတာသန္နပဗ္ဗဇ္ဇ (တိ) [နိယတ + အာသန္န
+ ပဗ္ဗဇ္ဇ] အမြဲနီးသော ရဟန်း၏အဖြစ်
ရှိသော၊ သူ။ နိယတာသန္နပဗ္ဗဇ္ဇဿေဝ
စာယံ ဘာဂေါ ဒီယတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၆။

နိယတာဝတ္ထုက (တိ) [နိယတ + အဝတ္ထုက]
အမြဲမှီရာ ‘ဝတ္ထုရုပ်’ မရှိသော (စိတ်)။
နိယတံ အဝတ္ထုကာနိတိ နိယတာဝတ္ထု-
ကာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၈။

နိယတိ (ထိ) [နိ + ယ + တိ။ နိ + ယမု + တိ။ (နိယတိ - သံ၊ ဣအဏ္ဏ - ပြာ၊ နိယဏ္ဏ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (၁) ရှေးကံ၊ ကံဟောင်း။ (၂) မြဲခြင်း၊ အမြဲ။ (၃) ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ (ချုပ်တည်းခြင်း၊ ဟန့်တားခြင်း၊ တားဆည်းခြင်း၊ ကံကြမ္မာ၊ ကြိုတင်စီစဉ်ရည်ရွယ်ထားခြင်း၊ ကံကောင်းခြင်း၊ တာဝန်၊ ဝတ္တရား၊ မိမိကိုယ်တိုင် ချုပ်တည်းခြင်း။ P.S.D.။ (၁) သုခံ ဝါ ယဒိ ဝါ ဒုက္ခံ၊ နိယတိယာ ကိရ လုပ္ပတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၆၂။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၁၇၊ ၁၂၂။ သုဘာသုဘဖလံ နေတိတိ နိယတိ၊ တိ။ ဓာနံ၊ ဋီ၊ ၉၀။ (၂) နိယတိ (မ၊ ၂။ ၇၀) တိ နိယတတာ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၈၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၈၂။ (- မ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၅။ ပေတ၊ ၄။ ၂၃၁၊ ၂၃၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၅၅။ ၁၁၀၊ ၃၄၂။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၀၁။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၄၁။) (၃) ယမု ဥပရမေ၊ နိယမနံ နိယတိ။ ရူ၊ ၃၇၁။

နိယတိပတ္တိတ (တိ) [နိယတိ + ပတ္တိတ] အမြဲ - နိစ္စ - ထာဝရ - တောင့်တ - ခြင်းရှိ - ဘဏ် သော။ အယဉ္ဇိ နိယတိပတ္တိတာနံ ဗောဓိသတ္တာနံ ဓမ္မတာ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၉။

နိယတိပရိကာမဇ (တိ) [နိယတိ + ပရိကာမ + ဇန + ကိ] ဖြစ်မြဲတိုင်း ဓမ္မတာ၏ အထူးထူးအပြားပြားအားဖြင့်ဖြစ်သော။ သဒ္ဓေယျံ လဘတေ မစ္စော၊ နိယတိပရိကာမဇံ။ ပေတ။ ၂၀၃။ သတ္တာနံ တာနိ နိယတိပရိကာမဇာနိ ပရိမိတာနိ။ ပေတ၊ ၄။ ၂၃၈။

နိယတိပဝတ္တိ (ထိ) [နိယတိ + ပဝတ္တိ] အမြဲ - နိစ္စ - ထာဝရ - အပြတ် - ဖြစ်ခြင်း။ အစ္ဆေဒ္ဓသုတ္တာရတအဘေဇမဏိ ဝိယ ဟိ ပဋိနိယတာ နိယတိပဝတ္တိတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၅။

နိယတိဘာဝကာရဏ (န) [နိယတိဘာဝ + ကာရဏ] အမြဲ - နိစ္စ - ထာဝရ - မပြတ် - ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ သင်္ဂီတိဘာဝ - ဟေတုတိ နိယတိဘာဝကာရဏာ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၆။ (- မ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၅။)

နိယတိယဒိစ္ဆာ (ထိ) [နိယတိ + ယဒိစ္ဆာ] အမြဲ - နိစ္စ - ထာဝရ - မပြတ် - အလိုအား လျော်စွာဖြစ်ခြင်း။ န ဟိ သဘာဝတော နိယတိယဒိစ္ဆာ သမ္ပတိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၆၆။

နိယတိလက္ခဏ (တိ) [နိယတိ + လက္ခဏ] မြဲသောမှတ်ကြောင်း 'လက္ခဏာ' ရှိသော။ သာ ပန သင်္ဂီတိ နိယတိလက္ခဏာတိ အာဟ "နိယတိဘာဝကာရဏာ" တိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၅။

နိယတိဝါဒ (ပု) [နိယတိ + ဝါဒ] မြဲ၏ ဟူ၍ဖြစ်သောအယူ 'ဝါဒ'။ ကိ သဗ္ဗညု နာမ တွနန္တိ ဧဝံ ပုဋ္ဌော သမာနော နိယတိဝါဒေ ပက္ခိပန္နော သုညံ မေ အဂါရန္တိအာဒိမာဟ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၂။ (- ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၀၊ ၃၄၂။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၃၂၊ ၁၄၁။)

နိယတိဝါဒီ (တိ) [နိယတိ + ဝါဒ + ကိ] မြဲ၏ဟု ပြောဆို - လေ့ရှိ - တတ် - သော။

သူ။ န ဧတ္ထ ကဿမိ ပုရိသကာရောတိ
ဧဝံ ပဝတ္တဝါဒါ နိယတိဝါဒိနော။ အနုဋီ၊
၂။ ၆၅။ (- ၁၁၀၊ ၁၄၀။)

နိယတိသင်္ဂတိ (ထိ) [နိယတိ + သင်္ဂတိ]
(က) ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်း - မြဲခြင်း - ဖြင့်
- ဟူသော - ပေါင်းဆုံခြင်း။ (ခ) ပိုင်းခြား
သတ်မှတ်ခြင်း၊ ပေါင်းဆုံခြင်း။ အောက်ပုဒ်
ကြည့်။

နိယတိသင်္ဂတိဘာဝပရိဏတ (တိ) [နိယတိ-
သင်္ဂတိဘာဝ + ပရိဏတ] (က) မြဲသည်
၏ အဖြစ်၊ ပေါင်းဆုံခြင်း၊ ပင်ကိုယ်သဘော
အားဖြင့် အထူးထူးအပြားပြား၏ အဖြစ်သို့
ရောက်သော။ (ခ) ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း၊
ပေါင်းဆုံခြင်းအားဖြင့်ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့
၌ အထူးထူးအပြားပြား၏ အဖြစ်သို့ရောက်
သော။ (က) သဗ္ဗေ သတ္တာ နိယတိ
(သံ) သင်္ဂတိဘာဝပရိဏတာ။ ဒိ၊ ၁။ ၅၀။
မ၊ ၂။ ၇၀။ သံ၊ ၂။ ၁၇၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။ အဘိ၊
၄။ ၂။ ၁၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇၆။ အနုဋီ၊ ၂။
၁၁၁။ နိယတိသင်္ဂတိဘာဝပရိဏတာတိ
ဧတ္ထ နိယတိတိ နိယ (တိ) တာ။ သင်္ဂတိတံ
ဆန္တံ အဘိဇာတိနံ တတ္ထ တတ္ထ ဂမနံ။
ဘာဝေါတိ သဘာဝေါယေဝ။ ဧဝံ နိယ-
တိယာ စ သင်္ဂတိယာ စ ဘာဝေန စ
ပရိဏတာ နာနပ္ပကာရတံ ပတ္တာ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။
၁၄၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၈၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၃။ (က)
(ခ) အစ္ဆေဒ္ဓသုတ္တာဝုတာ ဘေဒ္ဓမဏိနံ ဝိယ
ပုဗ္ဗာပရိယဝဝတ္တာနံ နိယတိ၊ နိယတိယာ၊
နိယတိ ဧဝ ဝါ သင်္ဂတိ သမာဂမော နိယတိ

သင်္ဂတိ၊ တာယဘာဝေသု ပရိဏတာ မနု-
ဿဒေဝဝိဟင်္ဂါဒိဘာဝံ ပတ္တာ နိယတိ-
သင်္ဂတိဘာဝပရိဏတာ။ နိယတာ သင်္ဂ-
တိယာ ဘာဝေန စ ပရိဏတာနာနပ္ပကာ-
ရတံ ပတ္တာ နိယတိသင်္ဂတိဘာဝပရိဏ-
တာတိ စ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၀၁။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၄။ (-ဝိမာန၊ ၄။ ၃၂၀။ မ၊
ဋီ၊ ၁။ ၈၂။)

နိယတိသဘာဝဝါဒပဋိသေခ (ပု) [နိယတိ-
သဘာဝဝါဒ + ပဋိသေခ] မြဲသော
သဘောရှိ၏-ဟူသော အယူဝါဒကို တား
မြစ်ခြင်း။ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နဒိဋ္ဌိနိဝါရဏေနဝ
နိယတိသဘာဝဝါဒပဋိသေခောပိ ကတော
တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၂၆။

နိယတောဒယ (တိ) [နိယတ + ဥဒယ]
(၁) အမြဲထွက်ခြင်းရှိသော၊ အမြဲထွက်သော
(နေမင်း)။ (၂) မပြတ်ဖြစ်ပွားသော
သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှိတော်မူသော (ဘုရား)။
တေဇသီ နိယတောဒယော။ သုဗောဓ။
၂၉၉။ နိယတော ပတိဒိနမုဒယော ပဘာ-
လက္ခဏော ယဿ သော နိယတော-
ဒယော၊ သူရိယော၊ နိယတော ထိရော
ဥဒယော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ သမ္မောဓိရူပေါ
ယဿ သော နိယတောဒယော၊ မုနိန္ဒော။
ယင်းဋီ၊ ဟောင်း။

နိယန္တဗ္ဗ (တိ) [နိ + ယမု + တဗ္ဗ] ပိုင်းခြား
မှတ်သားအပ်သော။ န ရူပံ ဧတသ္မိန္တိ
ကာလဘေဒဝသေန အတံသဘာဝသပိ

ရူပဿ အတ္တိတာယ န ရူပံ တတ္ထ နိယန္တ-
ဗ္ဗန္တိ ဒေသေတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၂။

နိယမ (ပု) [နိ + ယမု + က = အ။ ယမု
ဥပရမေ၊ ဥပရမော ဝိရမဏံ၊ ဘာဝေ ဧကော။
ဓာန်။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၄၃၀။ ယမု ဥပရမေ အ။
သုစိ။ နိပုဗ္ဗော ယမု သလ္လက္ခဏေ။ ကင်္ခါ၊
ယော၊ မဟာဋီ၊ ၁။ ၃၁၅။ (နိယမ - သံ၊
ဏိအမ - ပြာ)] (၁) မြဲခြင်း၊ အမြဲ။ (၂)
မှတ်သားခြင်း။ (၃) မှတ်သားအပ်သော
အနက်။ (၄) မှတ်သားကြောင်း သဒ္ဒါ။ (၅)
ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်သတ် - ခြင်း။
(၆) ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်သတ် -
ကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါ။ (၇) စင်စစ်၊ မူချ။
(၈) အစဉ်၊ အတန်း။ (၉) တားမြစ်ခြင်း။
(၁၀) တိုင်ပင်ခြင်း။ (၁၁) ဝန်ခံခြင်း။ (၁၂)
ဆုံးဖြတ်ခြင်း။ (၁၃) အားထုတ်ခြင်း။ (၁၄)
အကျင့်၊ သီလ၊ ပါဏာတိပါတအမှု-စသည်
မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ (က) ၅-ပါး သီလ။ (ခ)
၁၀-ပါးသီလ။ (၁၅) ဥပုသ် စောင့်သုံး -
ခြင်း - မူ။ (၁၆) နိယမ - ခရိုင် - နယ်ပယ်။
(တိ) (၁၇) မြဲစေတတ် - မြဲ ကြောင်းဖြစ်
- သော (သောတာပတ္တိမဂ်)။ (၁၈)
အကျင့်ရှိသော၊ သူ။

(၁) မြဲခြင်း၊ အမြဲ။ ဧတ္ထ စာတုဝဏ္ဏာ
တိ နိယမော နတ္ထိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၀။
ဖလကာလနိယမေနာတိ ဖလဒါနကာလ-
နိယမေနာတိ အတ္ထော။ တတ္ထ နိယမသဒ္ဓေါ
နိယတပရိယာယော။ မဇ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၃။
နိယမော နာမ နိယတော။ မဇ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၅။

(၂) မှတ်သားခြင်း။ (၃) မှတ်သားအပ်
သော အနက်။ (၄) မှတ်သားကြောင်း
သဒ္ဒါ။ နိယမနံ နိယမော၊ နိယမိတဗ္ဗော
တိ ဝါ နိယမော၊ အတ္ထော။ သဒ္ဓေါ ပန
အတ္ထဒ္ဓါရေန နိယမော နာမ။ ဂန္ထဘာရဏ၊
ဋီ၊ ၄၀။ (၅) ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်
သတ် - ခြင်း။ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိတိ ဧဝံ
ဟိ နိယမေ ကရိယမာနန္တံ ဣဒံ ပညာ-
ယတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၅။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၀၇။ ဥဘယတ္ထ ဧဝသဒ္ဓေန
နိယမော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀။ သံ၊ ဌ၊
၃။ ၃၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၉။ ဒိဋ္ဌိဂတိကဿ
ဟိ ဌာနံ ဝါ နိယမော ဝါ နတ္ထိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၇၈။ နိယမံ အကတ္တာ ယံ ဝါ တံ ဝါ
ပရိဘုဉ္ဇန္တဿ ယထာလဒ္ဓံ ဥပနာမေတမ္ပံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၅။
နိယောဂေန နိယမေန ဝစနံ နိယောဂဝစနံ။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၁။ (၆) ပိုင်းခြား -
သတ်မှတ် - ကန့်သတ် - ကြောင်းဖြစ်သော
ဧဝသဒ္ဓါ။ နိယမဿ အကတတ္တာ။ မူလဋီ၊
၁။ ၈၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၂။ (၇) စင်စစ်၊ မူချ။
ဧကန္တေန အဓမ္မောတိ နိယမေနေဝ
အဓမ္မော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၈။ နိယမတော
(အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၉၊ ၄၁၅)တိ ဧကန္တေန။ မဇ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၉၃၊ ၂၇၃။ နိယမတော (ဝိဘာဝိနိ၊
၁၀၄)တိ ဧကန္တတော။ မဏိမဇ္ဈ၊ ၁။ ၃၀၉။
ဇိနာလင်္ကာရ၊ ၁၄၉။ (၈) အစဉ်၊ အတန်း။
ပရမ္ပရကထာနိယမေနာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၉)တိ
ပရမ္ပရကထာကထနနိယမေန၊ နိယမိတတ္ထ-
ဗျူဟနုပုပ္ဖိယာ ကထာယာတိ အတ္ထော။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၇၀။ (၉) တားမြစ်ခြင်း။ နိယမနတ္ထ

(၁) - ကြည့်။ (၁၀) တိုင်ပင်ခြင်း။ (၁၁) ဝန်ခံခြင်း။ သတ္တဝိဟိတော နိယမော ငတံ။ မန္တနာယံ ပဋိညာယံ။ နိယမော နိစ္ဆယေ ဝတေ။ ဓာန်၊ ငို။ ၄၃၀၊ ၄၄၄။ (- ၁၇၁။) (၁၂) ဆုံးဖြတ်ခြင်း။ နိယမနံ နိစ္ဆယံ နိယမော။ မဏိဒီပ၊ ငို၊ ၂။ ပေ။ ဌော၊ ဝမ်း။ (- ဓာန်၊ ငို။ ၁၀၇၈။) (၁၀) တိုလည်း ပြန်ကြည့်။ (၁၃) အားထုတ်ခြင်း။ ယတ- နာယံ (မန္တနာယံ) ပဋိညာယံ။ နိယမော နိစ္ဆယေ ဝတေ။ သူစိ။ ဓာန်၊ ငို။ ၄၄၄။ ဓာန်၊ ငို၊ သျှ လည်းကြည့်။ (၁၄) အကျင့်၊ သီလ၊ ပါဏာတိပါတအမှု-စသည်မှ ရှောင်ကြဉ် ခြင်း။ နိယမော တု ဝတဉ္စ ဝါ။ ဓာန်၊ ၄၃၀။ (-ယင်း၊ ငို။ ၄၃၀၊ ၄၄၄။) (က) ၅- ပါးသီလ။ နိယမေသု စ သံဝုတော (အပါ ၁။ ၂၅၈) တိ နိယမသညိတေသု ပါဏာတိ- ပါတာဝေရမဏိအာဒိသု နိစ္စပဉ္စသီလေသု သံဝုတော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၀။ (ခ) ၁၀-ပါး သီလ။ နိယမသီလ ကြည့်။ (၁၅) ဥပုသ် စောင့်သုံး - ခြင်း - မူ။ အာဂန္တုသာဓနံ ကမ္မံ အနိစ္စံ နိယမော ဘဝေ။ ဓာန်၊ ၄၄၄။ ယံ ပနာဂန္တုနာ သုတ္တပ၊ ၁၃၁။ ဒိဝသေန အနိစ္စံ နိယမိတကာလဗုပဝါသာဒိကံ ကမ္မံ အယံ နိယမော။ နိယမိတဗ္ဗောတိ နိယမော ယမု ဥပရမေ။ ယင်း ငို။ (၁၆) နိယမ - ခရိုင် - နယ်ပယ်။ (ယင်းသည် B.E. ၁၇၀၇ - ၁၇၄၀ လောက်က အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းဒေသ ၌ ရှိခဲ့ဘူးသော နယ်ပယ်ဖြစ်သည်။ အာနေတွာ နိယမေဝသံ။ P.T.S. စူဠဝသ၊ ၇၇၊ ၁၅။ D.P.လည်းကြည့်။ (တိ) (၁၇) မြစ်စေ တတ် - မြစ်ကြောင်းဖြစ် - သော (သောတာ-

ပတ္တိမဂ်)။ အတ္ထိ သော နိယမော ယေန နိယမေန သတ္တက္ခတ္တုပရမော ပုဂ္ဂလော သတ္တက္ခတ္တုပရမတာ နိယတော။ အဘိ၊ က။ ၃၄၀။ (၁၈) အကျင့်ရှိသော၊ သူ။ သေဌော ဓမ္မာရာမော အဂ္ဂေါ နိယမော။ မိလိန္ဒ။ ၁၆၃။ နိယမော (ပါ ၈) - မိလိန္ဒ။ ၁၈၈၊ ၂၈၃။ ပေဋကော။ ၂၈၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၀။ ပေတ၊ ၄။ ၁၅၃။ ဝဇီရ၊ ၂၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၊ ၃၄၉။ ဂိမတိ၊ ၂။ ၆၀။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ ၁၇၊ ၁၈၉။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၅၀၊ ၂၇၃။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၄၊ ၂၈၃။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၇၈။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၅၉၊ ၂၆၈။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၄၃။ မူလငို၊ ၂။ ၄၃။ မူလငို၊ ၃။ ၁၅၂။ နိယမံ (ဒု၊ ၈) - ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၀၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆၃။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ ၂၁၃။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၄၅။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၉၅။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၅၂၈။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၇၉။ နိယမေန (တ၊ ၈) - မိလိန္ဒ။ ၄၀၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆၊ ၂၅၀။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၄။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၁။ ဇော၊ ၄။ ၄။ ၃၉၇။ ဝဇီရ၊ ၁၂၅၊ ၁၄၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၂၊ ၂၈၁။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ ၂၆၄။ သိ၊ ငို၊ သင်္ခ၊ ၂။ ၇၇။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၃၅။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၉၇။ နိယမတော - အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၆။ ဝဇီရ၊ ၄၆၈။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆၁။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၉၃၊ ၁၉၂။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၂၃။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၉၀။ နိယမာယ (စ၊ ၈) - သိ၊ ငို၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၁၀၉၊ ၁၂၃၊ ၄၃၃၊ ၄၆၄။ နိယမဿ (ဆ၊ ၈) - မ၊ ငို၊ ၂။ ၆၊ ၃၂။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၁၆။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၄၁။ မူလငို၊ ၁။ ၃၄၊

၈၄။ နိယမေ (သ၊ ၈) — မိလိန္ဒ။ ၁၂၁။ ဝိ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၅။ မဟာနိ၊ ဌ။
၁၀၇။ ဝဇီရ။ ၁၆၀။ နိယမေသု (သ၊ ၈) —
အပါ၊ ၁။ ၂၅၈။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၀။

နိယမက္ခေပဝစန (တိ) [နိယမ + အက္ခေပ +
ဝစန] မြစေသော 'အဝဇာရဏ' ပုဒ်ကို
တားမြစ်ခြင်းရှိသည်ကို ဆိုခြင်းရှိသော၊
မြစေသော 'အဝဇာရဏ' ပုဒ်ကို တားမြစ်
သော (နိယမက္ခေပဝစနအလင်္ကာ)။ နိယမ-
က္ခေပဝစနော၊ အဝိရောဓိ ဝိရောဓပိ။
သုဗောဓ။ ၂၉၂။ နိယမဿ အက္ခေပေါ
နိသေမနံ ယဿ၊ တံ ဝစနမဘိဓာနံ ယဿ၊
တာဒိသောပိ။ ယင်း၊ ဋီ၊ သစ်။

နိယမတိ (ကြိ) [နိ + ယမု + အ + တိ။ ယမု
ဥပရမေ။ ရူ။ ၄၇၆။ ယမု ဝိရတိယံ အာဟု၊
ဒီဃိဘာဝေ နိနိစ္ဆိယဝတေ တု ဥတု
ဝါယာမေ၊ သံ တု ဣန္ဒြိယနိဂ္ဂဟေ။
ဓာတွတ္ထ။ ၃၀၆။] (၁) ကြဉ်ရှောင်၏။
(၂) မြ၏။ (၁) နိယမတိ — ကစွည်း။
၅၂၂။ ရူ။ ၄၇၆။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၃၅။ နိရုတ္တိ၊
နာ။ ၄၂၅။ နိယမန္တိ — ရူ။ ၄၇၆။ နိရုတ္တိ၊
နာ။ ၄၂၅။ (၂) ဣမေယေဝ ဟိ အဋ္ဌ
ဟေတု နိယမန္တိ၊ နာညေ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၃။

နိယမတ္တ (န) [နိယမ + တ္တ။ (နိယမတ္တာ -
သံ)] မြသည်၏အဖြစ်၊ မြခြင်း။ တဿ
“သော”တိ ဣမိနာ နိယမတ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ထေရု၊
ဌ၊ ၁။ ၅၄။ နိယမောယေဝ နိယမတ္တံ၊ အဘိ၊
ဝတာရု၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁။

နိယမတ္တ (တိ) [နိယမ + အတ္တ] မြ - ပိုင်း
ခြား - မှတ်သား - ဆုံးဖြတ် - ခြင်း အနက်
ရှိသော (ဇဝ-သဒ္ဓါ)။ ယော ပနာယမေတ္တ
ဇဝကာရော၊ သော နိယမတ္တောတိ ဝေဒိ-
တဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၈။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၅။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၀၇။
နိယမတ္တော (သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၉) တိ အဝဇာ-
ရဏတ္တော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၈။ နိယမော
အတ္တော ယဿ သော နိယမတ္တော။ ပါရာ၊
ယော။ ၇၅။ (- ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၂၊ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၄၉။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၃။)

နိယမဒဿန (န) [နိယမ + ဒဿန] ပိုင်း
ခြားမှတ်သား - ဆုံးဖြတ် - မြ - ခြင်းကို ပြ
ခြင်း။ အဝဇာရဏတ္တေန ပန နိယမဒဿနံ။
မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂။

နိယမန (န) [နိ + ယမု + ယု။ (နိယမန -
သံ၊ ကိအမဏံ - ပြာ၊ နိယမကိရိမ -
သီဟိုဠ်)] (၁) တားမြစ် - နစ်စေ -
ခြင်း။ (၂) ပိုင်းခြား - မှတ်သား - ဆုံးဖြတ်
- ခြင်း၊ မြခြင်း။ (တိ) (၃) ပိုင်းခြား -
မှတ်သား - ဆုံးဖြတ် - တတ် - ကြောင်း -
ဖြစ်သော (သဒ္ဓါ)။ (၁)၊ နိယမနတ္တ (၁) -
ကြည့်။ (၂) တဿ “တဿာ”တိ ဣမိနာ
နိယမနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၅။ သာမန္တိ
စေတ္တ ကဿစိ နိယမနံ။ ဝဇီရ။ ၂၇၇။
နိယမနံ နိယာမော။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၇၆။ (-
ဝဇီရ။ ၃၆၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၈။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၃၈။
သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၄၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၂။
ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂။) (တိ) (၃) အယ-

မေဝါတိ အညမဂ္ဂပဋိက္ခေပနတ္ထံ နိယမနံ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၉။ တန္တိ
နိယမနံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉။ အံ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၂။

နိယမနတ္ထ (ပု) [နိယမန + အတ္ထ] (၁)
တားမြစ် - နစ်စေ - ခြင်းဟူသော အကျိုး။
(၂) ပိုင်းခြား - မှတ်သား - ဆုံးဖြတ် - ခြင်း
အကျိုး။ (တိ) (၃) ပိုင်းခြား - မှတ်သား -
ဆုံးဖြတ် - ခြင်း အနက်ရှိသော။ (၁)
အတိစ္စ ပဝတ္တိတော အတိပ္ပသင်္ဂဿ နိယ-
မနတ္ထံ “ရူပံ” နှိ အာဟာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄။
နိယမနတ္ထံ နိဝါရဏတ္ထံ။ မဇ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅။
(- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၅။) (၂) တဿ
အတ္ထဿ နိယမနတ္ထံ ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၂၅၉။ (တိ) (၃) နိယမနတ္ထော စ.သဒ္ဓေါ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၃၄။

နိယမနလက္ခဏသိဒ္ဓိ (တိ) [နိယမနလက္ခဏ
+ သိဒ္ဓိ] မြဲခြင်း၏ မှတ်ကြောင်းသဘော
'လက္ခဏာ'၏ ပြီးခြင်း။ သေသာ ပဏ္ဏတ္တိ-
ဝဇ္ဇာတိ ဝုတ္တေ လောကဝဇ္ဇပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇာနံ
နိယမနလက္ခဏသိဒ္ဓိ ဟောတိ။ ဝဇ္ဇီရ၊ ၃၅၃။

နိယမနသုတ္တသာမတ္ထိယ (န) [နိယမနသုတ္တ
+ သာမတ္ထိယ] ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်သော
- သုတ် - ပါဠိ - ၏အစွမ်း သတ္တိ။ ဥဒကု-
က္ခေပသတ္တဗ္ဗန္တရသိမာနံ နိဒိအာဒိသု ဧဝ
ကာတုံ နိယမနသုတ္တသာမတ္ထိယေန ဗဒ္ဒ-
သိမာဂါမသိမာဒိသု ကရဏပဋိက္ခေပသိဒ္ဓိ-
တော စ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၅၁။

နိယမနိဒ္ဓိ (တိ) [နိယမ + နိဒ္ဓိ] နိယမ
သဒ္ဓါကို ညွှန်ပြတတ်သော။ ယထာတိ
အနိယမဝစနံ နိယမနိဒ္ဓိ ဟောတိ။ သံ၊ ဋီ၊
၁။ ၄၇။

နိယမနိဒ္ဓေသ (တိ) [နိယမ + နိဒ္ဓေသ]
(မိမိအနက်ကို သရုပ်အားဖြင့်) - ပိုင်းခြား -
မှတ်သား - ဆုံးဖြတ် - ၍ ညွှန်ပြတတ်သော။
အနိယမနိဒ္ဓေသဝစနံ အတ္တနော အတ္ထံ
သရူပေန နိယမေတွာ နိဒ္ဓိသတိတိ နိယမ-
နိဒ္ဓေသော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၉။

နိယမနိဒ္ဓေသဝစန (န) [နိယမနိဒ္ဓေသ +
ဝစန] (မိမိအနက်ကို သရုပ်အားဖြင့်) -
ပိုင်းခြား - မှတ်သား - ဆုံးဖြတ် - ၍ -
ပြတတ် - ပြကြောင်းဖြစ် - သော သဒ္ဓါ။
အနိယမနိဒ္ဓေသဝစနံ ဧတ္ထ ကိဉ္ဇာပိ
ယထာဝုတ္တနယေန နိယမနိဒ္ဓေသဝစန-
မေဝေတံ တံ နိဒ္ဓေသတ္တာ။ ဝဇ္ဇီရ၊ ၃၂။

နိယမန္တိ (ကြိ) [နိ + ယမု + အ + အန္တိ]
(၁) ကြဉ်ရှောင်ကုန်၏။ (၂) မြဲကုန်၏။
(၁) နိယမတိ (၁). ကြည့်။ (၂) နိယမတိ
(၂) - ကြည့်။

နိယမပက္ခိက (တိ) [နိယမ + ပက္ခိ + ကိ]
ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း - မြဲသော - အဖို့ရှိ
သော။ အယဉ္ဇ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ပစ္စယောတိ
နိယမပက္ခိကော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၈။

နိယမလက္ခဏ (န) [နိယမ + လက္ခဏ။
(နိယမလက္ခဏမက - သံ၊ ဣအမလက္ခဏ -
ပြာ)] (အကျိုးကြီးသည်၏အဖြစ်၌) မြဲ
ခြင်း၏မှတ်ကြောင်း သဘော 'လက္ခဏာ'၊
မြဲသော သဘော။ နိယမလက္ခဏ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၈၂) နှိ မဟပူလဘာဝဿ နိယာမက-
သဘာဝံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၇။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၃။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၁။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၉၆။)

နိယမလက္ခဏသိဒ္ဓိ (တိ) [နိယမလက္ခဏ +
သိဒ္ဓိ] မြဲခြင်း၏မှတ်ကြောင်း သဘော
'လက္ခဏာ'၏ ပြီးခြင်း။ သေသာ ပဏ္ဏတ္တိ-
ဝဇ္ဇာတိ ဝုတ္တေ လောကဝဇ္ဇပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇာနံ
နိယမလက္ခဏသိဒ္ဓိ ဟောတိ။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊
၁၁၀။

နိယမဝစန (န) [နိယမ + ဝစန] ပိုင်းခြား
မှတ်သား - ဆုံးဖြတ် - ကြောင်းဖြစ်သော
သဒ္ဓါ။ ကာမာနမေဝ ဟေတူတိ ဣဒံ
နိယနဝစနံ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၁။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၁၂၁။
(-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၇။ ဒိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၀၅။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၈။)

နိယမဝန္တ (တိ) [နိယမ + ဝန္တ။ (နိယမဝတ်-
သံ) မြဲစေခြင်း 'အဝဇာရဏ' ပုဒ် - ရှိ -
နှင့်ယှဉ် - သော (နိယမဝန္တသိလေသ-
အလင်္ကာ)။ ဝိရုဒ္ဓါဝိရုဒ္ဓဘိန္နကမ္မာ နိယမဝါ
ပရော။ သုဗောဓေ၊ ၂၉၂။ နိယမော'ဝဇာရဏ
မသ္မိ' အတ္ထိတိ နိယမဝါ။ ယင်း၊ ဌ၊ သစ်။
နိယမဝါပိ အဝဇာရဏေန ယုတ္တသိလေသော
စ။ ယင်း၊ ဌ၊ ဟောင်း။

နိယမဝါစက (တိ) [နိယမ + ဝစ + ကျ]
ပိုင်းခြားမှတ်သား - ဆုံးဖြတ် - ခြင်းကို
ဟောတတ်သော။ တဿေတာတိ ဧတ္ထ
တဿာတိ နိယမဝါစကံ ပယောဂဝန္တသဗ္ဗ-
နာမံ ဝိဂ္ဂဟဝိရဟိတမေဝ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၈။

နိယမသညိတ (တိ) [နိယမ + သညိတ]
အမြဲစောင့်သုံးအပ်၏-ဟု မှတ်အပ်သော။
နိယမေသု စ သံဝုတောတိ နိယမသညိ-
တေသု သံဝုတော ဝိဟိတောတိ အတ္ထော။
အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၀။

နိယမသမ္ဘာဝ (ပု) [နိယမ + သမ္ဘာဝ] မြဲ
ခြင်း၏ 'ထင်ရှား - ရှိ - သည်၏အဖြစ် -
ခြင်း။ ဣမသ္မိ ပရိကပ္ပေပိ "ဂဏှိဿာမီ"တိ
ဂဟဏေ နိယမသမ္ဘာဝါ အဝဟာရတ္ထ-
သာကေ ဟောတိတိ ဥဒ္ဓင်္ဂံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀၀။
ဧဝံ အကတွာ ကသ္မာ "ဝတ္ထု ပုဇ္ဇေတ-
ပစ္စယာ"တိ ဝုတ္တန္တိ ? နိယမသမ္ဘာဝါ။
မူလဌ၊ ၃။ ၂၀၉။

နိယမသီလ (န) [နိယမ + သီလ။ (နိယမ-
ဂီလ - သံ)] (သာမဏေများ) အမြဲ -
ဆောက်တည် - ကျင့်သုံး - အပ်သော (၁၀-
ပါး) သီလ။ ကာမံ နိစ္စသီလံ၊ ဥပေါသထ-
သီလံ၊ နိယမသီလမ္ပိ သီလမေဝ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၀၂။ နိစ္စသီလဝသေန ပဉ္စဟိ၊ နိယမသီလ-
ဝသေန ဒသဟိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄-၁။

နိယမဟေတု (ပု) [နိယမ + ဟေတု] (၁)
မြဲသော အကြောင်း။ (၂) ပိုင်းခြား -

သတ်မှတ် - ခြင်း၏ အကြောင်း။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (၂) န ဟိ ပဉ္စဒါရာဘိ- နိဟဒ္ဒယေဝ မနော ဣဓ “မနော”တိ ဝုတ္တန္တိ နိယမဟေတု အတ္ထိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၅။

နိယမဟေတုဘာဝ (ပု) [နိယမဟေတု + ဘာဝ] မြဲသောအကြောင်း၏ အဖြစ်။ “အဋ္ဌိမေ အာနန္တ ဟေတု ပဌမပစ္စယာ မဟတော ဘူမိစာလဿ ပါတုဘာဝါယာ” တဿာ အဋ္ဌေဝ ဟေတု ဝုတ္တာတိ ? နိယမ- ဟေတုဘာဝတော။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၃။

နိယမာကရဏ (န) [နိယမ + အကရဏ] ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကြောင်းဖြစ်သော ဧဝံသဒ္ဒါကို - မပြု - မဆို - ခြင်း။ ဣဒါနိ နိယမာကရဏေန လဒ္ဓဂုဏံ ဒသေသန္တော “န ပန သဗ္ဗမ္ပိ”တိ အာဒိမာဟ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၂။

နိယမာနုပပတ္တိ (ထိ) [နိယမ + အနုပပတ္တိ] အမြဲမဖြစ်သင့်ခြင်း။ ယဒိပိ ဧဝံ “ဒုက္ခမေဝ ဗာဏေ”န္တိ နိယမာနုပပတ္တိ၊ သမုဒယ- ဘာဝပွသင်္ဂေါဇာတိ စောဒနံ သန္တာယာဟ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၆၃။

နိယမာဘာဝ (ပု) [နိယမ + အဘာဝ] (က) မြဲခြင်း၏ မရှိခြင်း။ (ခ) ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ခြင်း၏ မရှိခြင်း။ (က) ပိသဒ္ဓေါ သမ္ပိဏ္ဏနတ္ထောယေဝါတိ နိယမာ- ဘာဝတော အဝဓာရဏတ္ထဿ စ သမ္ဘ- ဝတော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၁။ နိယမာဘာဝ-

တော ဝိကပ္ပနတ္ထံ ဝါဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၁။ အပ္ပနာပတ္တကမ္မဝိပါကဿ ဝိယ တဿ ကမ္မာရမ္ဘဏာရမ္ဘဏာတာယ နိယ- မာဘာဝတော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၀၇။ (ခ) ဣဒ- မေဝ ဥပါဒိယတိတိ နိယမာဘာဝတော “အဋ္ဌာရသဝိဓမ္မိ”တိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၇။ ဣဒမေဝ မနောဝိညေယျန္တိ နိယမာဘာဝေါ ဝဝတ္တာနာဘာဝေါ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆၉။ သတိပိ စ သဗ္ဗာဟိ ပဋိပဒါဟိ သဗ္ဗေသံ သတိ- ပဋ္ဌာနာနံ နိယမာဘာဝေ။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၁၅။ (- မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၅။ ဝဇီရ၊ ၂။ ၁။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၈၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃၅။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၅။)

နိယမာဘာဝပရိကပ္ပန (န၊ ထိ) [နိယမ + အဘာဝ + ပရိကပ္ပန] မြဲခြင်း၏ မရှိခြင်း ကို ကြံစည်ခြင်း။ တဿာ နတ္ထေဝ သုခန္တိ တယိဒံ သမ္မဒေဝ သုခဟေတု အပရိညာယ တဿ နိယမာဘာဝပရိကပ္ပနံ။ ဣတိ- ဝုတိ၊ ဌ၊ ၁၇၈။

နိယမိစ္ဆာ (ထိ) [နိယမ + ဣစ္ဆာ] ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ခြင်း၌ဖြစ်သော အလို။ ဧတေန ကာလောကာသအာဝုဇ္ဈရိယာ- ပထကိရိယာပိဝိသေသာနံ နိယမိစ္ဆာယ အသတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၂၇။

နိယမိတ (တိ) [နိ + ယမု + တ။ (နိယမိတ - သံ၊ ဣအမိယ - ပြာ)] (၁) ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်သတ် - အပ်သော။ (၂) ဆုံးဖြတ်အပ်သော။ (၃) မြဲစေအပ်သော။ (၄) အထူးပြုအပ်သော။ (၅) နှောင်ဖွဲ့အပ်

သော။ (၆) မှတ်သားအပ်သော။ (၇) မှတ်သားအပ်သူကို သိခြင်း။ (၈) မှတ်သားခြင်း။ (၉) မှတ်သား၍ သိခြင်း။

(၁) ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်သတ် - အပ်သော။ နိယမိတ ကာလံ ဝိသကေတံ အကတွာ။ ကင်္ခါ။ ၂၁၃။ ဒက္ခိဏပါဒကိစ္စ ဝါမပါဒေန နိယမိတံ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၇။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၀။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၄၊ ၂၇၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၈၊ ၇၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀၂။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၂၀၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၈။

(၂) ဆုံးဖြတ်အပ်သော။ “ကုသလမေဝ မယာ ကတ္တဗ္ဗ”န္တိ ကုသလကရဏေ စိတ္တံ နိယမိတံ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၇။ အဘိဓမ္မဌကထာယံ နိယမိတော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၀။ (- ၂၄၃၊ ၂၅၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၃။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၀။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၆။)

(၃) မြဲစေအပ်သော။ သတ္တက္ခတ္တပရမော သောပတ္တိမဂ္ဂေန အဝိနိပါတဓမ္မတာယံ စ ဖလပ္ပတ္တိယာ စ နိယမိတော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၂။ (- အနုဋီ၊ ၁။ ၈၁။)

(၄) အထူးပြုအပ်သော။ ယထာရုတ္တစိတ္တနိယမိတာ ဝိသေသိတာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၀။ ဝိသေသိတာတိ ဧတေန “နိယမိတာ”တိ ပဒဿ အတ္ထံ ဝိဝရတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၆၆။

(၅) နှောင်ဖွဲ့အပ်သော။ ဗဒ္ဒါတိ နိယမိတာ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၃၃။

(၆) မှတ်သားအပ်သော။ (၇) မှတ်သားအပ်သူကို သိခြင်း။ (၈) မှတ်သားခြင်း။ (၉) မှတ်သား၍ သိခြင်း။ နိယမိတဗ္ဗောတိ နိယမိတော၊ နိပုဗ္ဗော ယမု သလ္လက္ခဏေ၊

တော၊ ပုဂ္ဂလော။ နိယမိတဿ နိယမိတာနံ ဝါ ဝိဇာနနံ နိယမိတံ။ ယေ စ နိယမနံ နိယမိတံ။ ယေပိ စ နိယမိတွာ ဝိဇာနနံ နိယမိတံ ဝဒန္တိ။ ကင်္ခါ၊ ယော၊ မဟာဋီ၊ ၁။ ၃၁၅။

နိယမိတဥပယောဂ (တိ) [နိယမိတ + ဥပယောဂ] ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ဆုံးဖြတ် - အပ်သော ဒုတိယာဝိဘတ်ရှိသော (သဒ္ဒါ)။ တန္တိ နိယမိတဥပယောဂံ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၂၀၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၈။

နိယမိတကာလ (ပု) [နိယမိတ + ကာလ] ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်သတ် - အပ်သော - အချိန် - အခါ - ကာလ။ ဣဒါနိ နိယမိတကာလဝသေန အတ္ထံ ဝဒတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၄။ (- ဝဇီရ၊ ၃၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅။)

နိယမိတကာလန္တရ (န) [နိယမိတ + ကာလ + အန္တရ] ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်သတ် - အပ်သော - အချိန် - အခါ - ကာလ - ၏ အတွင်း။ နိယမိတမေဝ ဘေသန္တံ နိယမိတကာလန္တရေယေဝ ဂဟေတမ္ပံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၀။

နိယမိတဌာန (န) [နိယမိတ + ဌာန] (ဏိအမိယဌာဏ - ပြာ)] ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်သတ် - အပ်ရာ အရပ်။ နိယမိတဌာနေ ဧဝ ပုပ္ဖါနိ ဂရုဘဏ္ဍာနိ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၂။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၅၁။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၃။ ဝဇီရ၊ ၁၃၃။)

နိယမိတတ္ထဗျူဟာနုပုဗ္ဗိယ (တိ) [နိယမိတ + အတ္ထဗျူဟ + အနုပုဗ္ဗ + ဣယ] မှတ်သားအပ်သော အနက်၊ သဒ္ဓါအစဉ်ရှိသော (စကား)။ ပရမ္ပရကထာကထာနိယမေန၊ နိယမိတတ္ထဗျူဟာနုပုဗ္ဗိယာ ကထာယာတိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၇၀။

နိယမိတဒါန (န) [နိယမိတ + ဒါန] (ဏိအ-မိယဒါန - ဗြာ)] မြစေအပ် - အမြဲဝတ်တည်အပ် - သော လူ့ဖွယ်ဝတ္ထု။ နိဗ္ဗဒ္ဓါဒါန-သာတိ “ဒဿာမာ”တိ ဝါစာယ နိယမိတ-ဒါနဿ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၉။

နိယမိတပညာ (ထိ) [နိယမိတ + ပညာ] ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - အပ်သော ပညာ။ ဝိတက္ကတ္တိကေ ပဌမပဒေန နိယမိတပညာ-ဝသေန ဝုတ္တေဟိ တေရသဟိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၉။

နိယမိတပ္ပဒေသ (ပု) [နိယမိတ + ပဒေသ] ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန်၊ သတ် - အပ်သော အရပ်။ “ဧတ္ထ ပဝိဋ္ဌေဟိ သုဏ္ဏော ဒါတဗ္ဗော”တိ ရုက္ခပဗ္ဗတာဒိသညာဏေန နိယမိတပ္ပဒေသသေတံ အဓိဝစနံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၇။

နိယမိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ယမု + တဗ္ဗ] မြစေ - ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ဖြည့်ကျင့် - အပ်သော။ ပူဇနနမဿနကိရိယာယ နိယမိ-တဗ္ဗဿ နရဝရဿ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၈။

နိယမိတဘတ္တဂဟဏ (န) [နိယမိတ + ဘတ္တဂဟဏ] ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန်၊ သတ် - အပ်သော - ဆွမ်းကို ယူရာ အရပ် - ဆွမ်းစားကျောင်း။ ဘိက္ခုနညေဝ နိယမိတဘတ္တဂဟဏေ သံဝါသောပိ သမ္ဘဝေယျ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၁။

နိယမိတဝစန (န) [နိယမိတ + ဝစန] ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ဆုံးဖြတ် - အပ်သော သဒ္ဓါ။ နိယမိတဝစန “အကုသလာ”တိ သရူပေနေဝ ဝုတ္တတ္တာ။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၁၀။

နိယမိတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယမု + တ္တာ] ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန်၊ သတ် - ချ်။ တတိယသမကေန ပဋိသေဝေသေန နိယ-မိတ္တာ ဒဿေတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၇။ သရူပဂ္ဂဟဏဝသေန န နိယမိတ္တာ ဝုတ္တော။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၄၃။

နိယမိယမာန (တိ) [နိ + ယမု + ယ + မာန] ဆုံးဖြတ် - ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - မှတ်သား - အပ်သော။ တဒါ တဿ ဝေဇ္ဇဿ ဥပ္ပန္နစိတ္တဝသေန နိယမိယမာနံ ဝဝတ္တာ-ပိယမာနံ ပရိစ္ဆန္ဒိယမာနံ ဒေါမနဿသဟ-ဂတံ ပဋိသသမ္ပယုတ္တစိတ္တမေဝ လုပ္ပတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄။ ယော ပန ဥပမာကာရော နိယမိယမာနော အတ္တတော ဥပမာ ဧဝဟောတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၇။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၅။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၄၂။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၅။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၄။ (- ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၈။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၆။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၂။)

နိယမေ (ကြိ) [နိ + ယမု + အ + ဧယျ]
ဆုံးဖြတ်ရာ၏။ ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်
သတ် - မှတ်သား - ရာ၏။ နိယမေတိ
(၁) - ကြည့်။

နိယမေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ယမု + အ + တဗ္ဗ]
ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်သတ် - အပ်
သော။ ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗောတိ နိယမေတဗ္ဗော။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉။ နိယမေ-
တဗ္ဗော - ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၇။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၃။
နိယမေတဗ္ဗာ (ထိ၊ ပ၊ ဧ) - သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။
နိယမေတဗ္ဗံ (န၊ ပ၊ ဧ) - အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၇။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၀။ မ၊ ဋီ၊
၂။ ၂၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၃။
အနုဋီ၊ ၂။ ၁၁၂။ (ဒ၊ ဧ) - အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၂။
နိယမေတဗ္ဗတော (မ၊ ဧ) - မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၃။

နိယမေတိ (ကြိ) [နိ + ယမု + အ + တိ]
အကို ဧ ပြု။ ကစ္စည်း။ ၅၁၀။] (၁) ဆုံး
ဖြတ်၏။ ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်သတ်
- မှတ်သား - ၏။ (၂) အထူးပြု၏။ ထူး
အောင်ပြု၏။ (၃) နောင်ဖွဲ့ - ချည်တုပ် -
၏။

(၁) နိယမေတိ - ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇။ ဒိ၊ ဌ၊
၂။ ၃၉၄။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၀။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၈။ သံ၊
ဌ၊ ၃။ ၁၆၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၄၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၅။ ဝဇိရ၊ ၂၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၂၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၇၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၂။
ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။

၃၆၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈၊ ၄၉၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၀၊
၃၃၀။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၅။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။
မူလဋီ၊ ၃။ ၁၆၁။ ဧဝသဒ္ဓေန နိယမေတိ
အဝဓာရေတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၂။ နိယမေန္တိ
- မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၈။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၃။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၇၂၊ ၂၇၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၃၀၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၈။
အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၀။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁။ နိယမေတုံ
- အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၃၊ ၂၇၄။ နိယမေ -
မိလိန္တံ၊ ၃၉၃။ နိယမေဿတိ - အဘိ၊ ဌ၊
၁။ ၂၇၄။ (၂) နိယမေတိ - သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၇။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၁။
နိယမေတိ ဝိသေသေတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉။
(၃) နိဗန္ဓိဿာမိ နိယမေဿာမိ။ ထေရု၊ ဌ၊
၂။ ၆၆။

နိယမေတိ (ကာကြိ) [နိ + ယမု + ကေ +
တိ] မြစေ၏။ ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် -
ကန့်သတ် - စေ၏။ ဒေဝဒူတသရာပန-
ဝသေန သတ္တေ ယထူပစိတေ ပုညကမ္မေ
ယမေတိ နိယမေတိတိ ယမော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၃၆၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၄။

နိယမေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယမု + ကေ +
တုံ] ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်သတ် -
ခြင်းငှါ။ သဟဇာတသဘာဝံ နိယမေတုံ
ဥဘောပေတေ ဝုတ္တာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂၆။
ပရိပုဏ္ဏတ္တတယေဝ နိယမေတုံ။ ဝဇိရ၊ ၇၅။
“အန္တောအရုဏေယေဝ ဂမိဿာမိ”တိ
နိယမေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ။ ဝိမတိ၊
၁။ ၃၂၀။ (- ၁၀၉၊ ၂၂၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၅၉။
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၅။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄။)

နိယမေတု (ကြိ) [နိ + ယမု + ဧ + တု]
ဆုံးဖြတ်လော့၊ ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်
သတ် - မှတ်သား - လော့။ နိယမေတိ (၁)
ကြည့်။

နိယမေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယမု + ဧ +
တွာ။ (နိယမု - သံ၊ နိယမိတွာ - အဒ္ဒမာ-
ဂဓိ)] (၁) မြဲစေ၍၊ မြဲအောင်ပြု၍၊
သေချာအောင်ပြု၍။ (၂) မြဲစေအပ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်။ (၃) ပိုင်းခြား - သတ်မှတ်
- ကန့်သတ် - ၍၊ မှတ်သား၍။ (၄) ဆုံး
ဖြတ်၍။ (၅) အထူးပြု၍။ (၁) မြဲစေ၍၊
မြဲအောင်ပြု၍၊ သေချာအောင်ပြု၍။
နိယမေတွာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၅) တိ နိယတံ
ဧကံသိကံ ကတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၄၇၃။ (-
ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၃၀။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၆။) (၂)
မြဲစေအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ နိယ-
မေတွာတိ နိယမိတွာ။ ကမ္မဿ ဒွါရေန
နိယတတ္ထာ။ မဇ၊ ငို၊ ၁။ ၁၄၁။ (၃) ပိုင်းခြား
- သတ်မှတ် - ကန့်သတ် - ၍၊ မှတ်သား၍။
နိယမေတွာ (ဒိ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၄၄) တိ တထာ-
ဂတဿာတိ သရူပဒဿနေန နိယမေတွာ။
ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၄၉။ နိယမေတွာ (မ၊ ငှ၊ ၄။ ၁၃၇)
တိ တံ တံ ဝါရေ သေသဝါရေန နိယ-
မေတွာ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၄၄။ နိယမေတွာ (နေတ္ထိ၊
ငှ၊ ၆) တိ တဿ ဧကန္တတော ဝိညေယျတံ
အဝဓာရေတွာ။ နေတ္ထိ၊ ငို၊ ၂။ ၃။ (- ဝိ၊ ငှ၊ ၁။
၂၁၄။ ဝိ၊ ငှ၊ ၂။ ၇၂။ ကင်္ခါ၊ ၁၀၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၁၅။ မ၊ ငှ၊ ၃။ ၁၉။ သံ၊ ငှ၊ ၃။ ၂၄၇။ အဘိ၊ ငှ၊
၃။ ၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၅။ ဥဒါန၊ ငှ၊ ၁၉။
သုတ္တနိ၊ ငှ၊ ၁။ ၂၈၂။ ဝိမာန၊ ငှ၊ ၁၇၈။ ဝဇိရ။

၁၆၄၊ ၁၆၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၀၊ ၁၆၅။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၁၁၉။ ၂၄၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၇။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၄၊ ၂၄၁။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ ၁၈၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၄၅။
သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၈၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၈၊ ၂၇၈။ မ၊
ငို၊ ၁။ ၃၅၊ ၉၁။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၄၊ ၄၃။ သံ၊ ငို၊ ၂။
၃၈၊ ၇၂။) (၄) ဆုံးဖြတ်၍။ နိယမေတွာ
(ကင်္ခါ၊ ၁၉၆) တိ သန္နိဋ္ဌာနံ ကတွာ။ ကင်္ခါ၊
ငို၊ သစ်၊ ၃၅၆။ (- မ၊ ငှ၊ ၄။ ၁၃၇။ အဘိ၊ ငှ၊
၁။ ၁၁၃၊ ၂၈၁။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၄။) (၅)
အထူးပြု၍။ နိယမေတွာ (မ၊ ငှ၊ ၄။ ၁) တိ
“ဧဝံ ဝါဒိနော ဘိက္ခဝေ နိဂဏ္ဌာ”တိ ဧဝံ
ဝိသေသေတွာ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၁၁။ (- မဟာနိ၊
ငှ၊ ၂၅၈။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၁၈။)

နိယမေတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယမု + ဧ +
တွာန။ (နိယမိတွာ - အဒ္ဒမာဂဓိ)] (၁)
ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်သတ် - ၍။
(၂) အထူးပြု၍။ (၁) ဗဟုဝိသယတ္တာ
နိယမေတွာန နိဒ္ဒါရေဿာမိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။
၃၁၆။ (၂) နိယမေတွာန ဒီပေတုံ၊ ဓမ္မေ
တတ္ထ ပဘောဒတော။ အဘိ၊ ငှ၊ ၁။ ၉၉။
စိတ္တေန သမယံ နိယမေတွာန။ မူလငို၊ ၁။
၆၀။

နိယမေန္တ (တိ) [နိ + ယမု + ဧ + အန္တ]
ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်သတ် - တတ်
သော၊ သူ။ နိယမေန္တော (မ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၀၁)
တိ အဝဓာရေန္တော။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၂၁။ (- ဝိ၊
ငှ၊ ၁။ ၂၂၀။ မ၊ ငှ၊ ၁။ ၁၀၅။ မ၊ ငှ၊ ၃။ ၂၈၆။
ဝဇိရ။ ၃၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆၄။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။
၁၈၃။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၀၃။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၁၉၂။
မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၄။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၆၃။)

နိယမေန္တိ (ကြိ) [နိ + ယမု + အ + အန္တိ]
ဆုံးဖြတ်ကုန်၏။ ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် -
ကန့်သတ် - မှတ်သားကုန်၏။ နိယမေတိ
(၁) - ကြည့်။

နိယမေဿတိ (ကြိ) [နိ + ယမု + ဧက +
ဿတိ] ဆုံးဖြတ်လိမ့်လတ်၊ ပိုင်းခြား -
သတ်မှတ် - ကန့်သတ် - မှတ်သား - လိမ့်
လတ်။ နိယမေတိ (၁) - ကြည့်။

နိယမေဿာမိ (ကြိ) [နိ + ယမု + ဧက +
ဿာမိ] နောင်ဖွဲ့ - ချည်တုတ် - အံ့။
နိယမေတိ (၃) - ကြည့်။

နိယရယ (ပု) [ယဒိစ္ဆာနာမ်] နိယရာယ
အမည်ရှိသော - စစ်မှိုလ် - စစ်ခေါင်းဆောင်။
(ယင်းသည် B.E. ၁၇၀၇ - ၁၇၄၀ အတွင်း
တွင် ထင်ရှားသည် စစ်ခေါင်းဆောင်ဖြစ်
သည်။ ကုလဆေကရ၏ မိတ်ဆွေဖြစ်၏။
ယင်းကို ပရက္ကမဗာဟုသည် တိုက်ခိုက်
အောင်မြင်ခဲ့သည်။) ဂဟေတွာ နိယရာယံ
စ။ P.T.S. စူဠဝံသ။ ၇၇၊ ၇၉။ D.P. လည်း
ကြည့်။

နိယသ (တိ) [နိ + ယသ] ကျော်စောခြင်း
မရှိသော၊ ကျော်စောခြင်းကင်းသော၊ သူ။
အာယသကျန္တိ အာယသဘာဝံ၊ အာယသော
နိယသော ဟောတိတိ အတ္ထော။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၁၇၈။

နိယဿ (သ) (န) [နိ + ယသု + အ။ ယသု
ပယတနေ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၂၃၉။ ယသု ဘူဒိ

ပယတနေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၃၀၇။ (-ပါစိတ်၊
ယော။ ၄၁၁။)] (၁) (ဗာလရဟန်းကို)
ဆည်းကပ်စေကြောင်းဖြစ်သော ဝိနည်းကံ၊
နိယဿကံ။ (၂) နှိပ်ကွပ် - ဖိနှိပ် - ခြင်း
အမှု။ (၁) သစေ သံယော ဥပဇ္ဈာယဿ
ကမ္မံ ကတ္တုကာမော ဟောတိ တဇ္ဇနိယံ ဝါ
နိယဿံ (နိယသံ၊ က) ဝါ ပဗ္ဗာဇနိယံ ဝါ
ပဋိသာရဏိယံ ဝါ ဥက္ကေပနိယံ ဝါ။ ဝိ၊ ၃။
၆၂။ (-ဇ္ဇ၊ ၈၀၊ ၂၀၁။ ဝိ၊ ၄။ ၁၄၊ ၂၂၊ ၁၈၈။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၂။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၁၈။
ကင်္ခါ၊ ဋီ။ ၂၄၄။) အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။
(၂) နိယဿ (သ) ကမ္မ (၂) - ကြည့်။

နိယဿ (သ) ကမ္မ (န) [နိယဿ (သ) +
ကမ္မ] (၁) (ဗာလရဟန်းကို) ဆည်းကပ်
စေကြောင်းဖြစ်သော ဝိနည်းကံ၊ နိယ-
ဿကံ။ (၂) နှိပ်ကွပ် - ဖိနှိပ် - ခြင်း အမှု။
(၁) သံယော သေယျသကဿ ဘိက္ခုနော
နိယဿကမ္မံ (နိယသကမ္မံ၊ က) ကရောတု
“နိဿာယ တေ ဝတ္ထဗ္ဗ”န္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၄။
ယေန ကမ္မေန “နိဿာယ တေ ဝတ္ထဗ္ဗ”န္တိ
နိဿိယတိ ဘဇာပိယတိ နိယသော၊ တံ
နိယသကမ္မံ နာမ။ ဝဇီရ။ ၅၀၈။ “နိဿာယ
တေ ဝတ္ထဗ္ဗ”န္တိ နိဿိယတိ ဗာလော
ဘဇာပိယတိ အနေန ဝိနယကမ္မေနာတိ
နိယဿံ၊ ဒိဝါဒိဂဏိကတ္တာ သကာရ-
ဒွယဿ၊ ဒွေဘာဝေါ ဟောတိ “နဿံ
ဝဿ”န္တိအာဒိသု ဝိယ။ နိယဿမေဝံ ကမ္မံ
နိယဿကမ္မံ၊ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၁၁။ (- ဝိ၊
၄။ ၁၅-၂၂။ ဝိ၊ ၅။ ၃၈၀။ အံ၊ ၁။ ၉၇။ ဝိ၊ ၄။
၄။ ၂၊ ၁၂၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၉၂။ အံ၊ ၄။ ၂။

၆၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၆၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၁၃။)
(၂) ကရေယျာသိ မေ ယက္ခ နိယဿကမ္မံ။
ပေတ။ ၁၈၂။ ယက္ခ မယံ နိယဿကမ္မံ
နိဂ္ဂဟကမ္မံ ကရေယျာသိ။ ပေတ။ ၄။ ၂၀၇။

နိယဿကမ္မကတ (တိ) [နိယဿကမ္မ +
ကတ] နိယဿကံ - ပြုအပ် - အပြုခံရ
- သော (ရဟန်း)။ နိယဿကမ္မကတေန
ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနာ သမ္မာ ဝတ္တိတမ္ပံ။ ဝိ၊ ၄။
၁၉။ (- ၂၀၊ ၂၂။)

နိယဿကမ္မကထာ (ထိ) [နိယဿကမ္မ +
ကထာ] နိယဿကံကို ဆိုရာစကားရပ်။
နိယဿကမ္မကထာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၃။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၃၆၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၁၃။

နိယဿကမ္မာရဟ (တိ) [နိယဿကမ္မ +
အရဟ] နိယဿကံပြုခြင်းငှါ ထိုက်သော
(ရဟန်း)။ နိယဿကမ္မာရဟဿ ပဗ္ဗာ-
ဇနိယကမ္မံ ကရေတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၈၀။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၃၉၂။

နိယဿိယတိ (ကာ၊ ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ယသု
+ ယ + ကယ + တေ] ဆည်းကပ်စေ
အပ်၏။ နိယဿ (သ) ကမ္မ (၁) - ကြည့်။

နိယာမ (တိ) [နိ + ယမု + က။ (နိယာမ -
သံ၊ ကိအာမ - ပြာ၊ နိယမိတ ပိဋိဝေဠ -
သိဟိဋ္ဌံ)] (၁) မြဲသော။ (နိယာမတရား
၅-ပါး - (၁) ကုသိုလ်ကံ၏ ကောင်းကျိုး
ကိုပေးခြင်း အကုသိုလ်ကံ၏ မကောင်းကျိုး

ကို ပေးခြင်းအားဖြင့် ကံတို့၏ အကျိုးပေး
မြဲခြင်း = ကမ္မနိယာမ၊ (၂) ရာသီအချိန်
အလိုက် သစ်ပင်ကြီးငယ်တို့ ၏ ပွင့်ခြင်း
သီးခြင်း၊ စသည် = ဥတုနိယာမ၊ (၃) သလေး
စေ့မှ သလေးစပါးသီးဖြစ်ခြင်း အခါးစေ့
ကြောင့် အခါးသီးသီးခြင်း အချို့စေ့ကြောင့်
အချို့သီးသီးခြင်း စသည့် မျိုးစေ့တို့ ၏
မြဲခြင်းသဘော = ဗီဇနိယာမ၊ (၄) စက္ခု
ဝိညာဉ်၏အခြားမဲ့၌ သမ္ပုဋ်ဉ္စိုင်းစိတ်ဖြစ်ခြင်း
- စသည် စိတ်တို့၏ - မြဲခြင်း - ဖြစ်ခြင်း -
သဘော = စိတ္တနိယာမ၊ (၅) အလောင်း
အလျာတို့ ၊ ဖွားမြင်ရာအခါ မြေလျှင်
လှုပ်ခြင်း - စသော သဘောတရား သာလျှင်
ဖြစ်သော မြဲခြင်းသဘော = ဓမ္မနိယာမ။ (ဒိ၊
၄၊ ၂။ ၂၄-၅။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၁၂-၄။) (၂)
မှန်သောအားဖြင့် မြဲသောသဘော =
သမ္ပတ္တနိယာမ၊ (က) မဂ် ၄-ပါး၊ အရိ-
ယာမဂ်။ (ခ) သောတာပတ္တိမဂ်။ (၃)
ဖောက်ပြန် - မှားယွင်း - သောအားဖြင့် မြဲ
သောသဘော = မိစ္ဆတ္တနိယာမ (အာနန္တ-
ရိယကံ ၅-ပါး)။ (၄) ပိုင်းခြား - မှတ်သား
- ခြင်း၊ အမှတ်အသား၊ နည်း။ (ချုပ်တည်း
ခြင်း တားဆီးခြင်း၊ ဘာသာတရားနှင့်စပ်
သော သစ္စာပြုချက်၊ လှေသမား၊ လှေသူကြီး၊
လှေပိုင်ရှင်။ P.S.D.)

(၁) မြဲသော။ နိယာမော ဟိ ကိရေသ
ဒေဝတာနံ ယဒိဒံ ဗုဒ္ဓါနံ ဝါ ဗုဒ္ဓသာဝကာနံ
ဝါ ဥပဋ္ဌာနံ အာဂစ္ဆန္တံ မဇ္ဈိမယာမသမနန္တ-
ရေယေဝ အာဂစ္ဆန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၂၀၄။ သယမေဝ ဝါ အစလ-
ဘာဝတော နိယာမော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁။
(-မ၊ ၄။ ၄။ ၉၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၂။ သုတ္တနိ၊

ဌ၊ ၁။ ၉၅။ ဒီ၊ ၁။ ၂၂၃။ ဒီ၊ ၁။ ၂၅။ မ၊
 ဒီ၊ ၃။ ၅၄။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၃၀။ မူလဒီ၊ ၃။ ၁၁၃။
 အနုဒီ၊ ၃။ ၁၃၆။ (၂) မှန်သောအားဖြင့်
 မြဲသောသဘောသမ္မတ္တနိယာမ၊ (က) မဂ် ၄-
 ပါး၊ အရိယာမဂ်။ ပတ္တော နိယာမံ ပဋိလဒ္ဓ-
 မဂ္ဂေါတိ နိယာမာ ဝုစ္ဆန္တိ စတ္တာရော မဂ္ဂါ၊
 အရိယော အဋ္ဌဂီကော မဂ္ဂေါ။ စူဠနိ။ ၂၇၁၊
 ၃၀၁။ နိယာမံ ကုသလေသု ဓမ္မေသု သမ္မတ္တ-
 န္တိ ကုသလေသု ဓမ္မေသု မဂ္ဂနိယာမသင်္ခါတံ
 သမ္မတ္တံ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၉။ နိယာမဂမနာ-
 ယာတိ နိယာမေ ဝုစ္ဆန္တိ မဂ္ဂေါ။ အဘိ၊ ဌ၊
 ၃။ ၁၈၅။ အဘဗ္ဗော နိယာမံ ဩက္ကမိတုံ
 ကုသလေသု ဓမ္မေသု သမ္မတ္တန္တိ ကုသ-
 လေသု ဓမ္မေသု သမ္မတ္တနိယာမသင်္ခါတံ
 အရိယမဂ္ဂံ ဩက္ကမိတုံ အဘဗ္ဗာ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၁၁။ နိယာမောတိ ဟိ သမ္မတ္တနိယာမော
 အဓိပ္ပေတော။ သံ၊ ဒီ၊ ၁။ ၂၉၆။ နိယာမာ-
 ဝတ္တန္တိယာတိ နိယမနံ နိယာမော၊ ကော
 သော ? သမ္မတ္တနိယာမော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၇၆။
 (- အံ၊ ၁။ ၁၁၉။ အံ၊ ၂။ ၁၅၄။ အဘိ၊ ပူ၊
 ၁၁၆။ အဘိ၊ က။ ၈၀၊ ၂၃၉။ ပဋိသံ၊ ၁၁၉။
 မ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၄။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၁၊ ၂၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၂။
 သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၂။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၅၃၃။
 မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၂။ ဒီ၊ ၁။ ၂၆၅။ သံ၊ ဒီ၊ ၁။
 ၂၃၇။) (ခ) သောတာပတ္တိမဂ်။ ပတ္တော
 နိယာမ (သုတ္တနိ။ ၂၈၇) န္တိ သမ္မတ္တ-
 နိယာမသင်္ခါတံ ဝါ ပဌမမဂ္ဂန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊
 ၁။ ၉၅။ အာဒိမဂ္ဂေန နိယာမံ ပတ္တော။ အပါ၊
 ဌ၊ ၁။ ၂၀၃။ မူလဒီ၊ ၃။ ၉၈။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၇၆။
 သဒ္ဓမ္မဿ နိယမတ (ဇာ၊ ၁။ ၂) န္တိ ဣမသ္မိ-
 သာသနေ ဧတံ သဒ္ဓမ္မဿ နိယာမတာ-

သင်္ခါတံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ ဝိရာဇေသိ။ ဇာ၊
 ဌ၊ ၁။ ၁၂၉။ (- သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၇။) (၃)
 အနက်လည်း ကြည့်။ (၃) ဖောက်ပြန်သော
 အားဖြင့် မြဲသောသဘောသမ္မတ္တနိယာမ
 (အနန္တရိယကံ ၅-ပါး)။ ဒွေ နိယာမာ
 သမ္မတ္တနိယာမော စ မိစ္ဆတ္တနိယာမော စ။
 သမ္မတ္တနိယာမော အရိယမဂ္ဂေါ၊ သော
 အဝိနိပါတဓမ္မတဉ္စေ ဖလပ္ပတ္တိန္တ နိယ-
 မေတိ။ မိစ္ဆတ္တနိယာမော အနန္တရိယကမ္ပံ၊
 တံ အနန္တရာ နိရယုပပတ္တိံ နိယမေတိ။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၂။ (- ၂၃၆။) (၄) ပိုင်းခြား
 -- မှတ်သား - ခြင်း၊ အမှတ်အသား၊ နည်း။
 နိမိတ္တမ္ပိ အကာသိတိ ယေန နိယာမေန
 ယာယ ကိရိယာယ မေထုနာဓိပ္ပာယံ တေ
 ဇာနန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၂။ ယေန နိယာမေန
 ဣမေ မနုဿာ သက္ကစ္စံ ဘတ္တံ ဓာရေန္တိ။
 ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၃။ ဒဏ္ဍဒီပိကာဝေဌနနိယာမေ-
 နာတိ ဒဏ္ဍဒီပိကာယ ဝေဌနနယေန။
 အဋ္ဌသာ၊ ယော။ ၄၈။ (- မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၃။ မ၊
 ဌ၊ ၄။ ၂၆၊ ၂၀၀။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၀။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၁၉။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁၊ ၇၂။
 ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၀၄။ အပါ၊ ဌ၊
 ၁။ ၁၀၁။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၁။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၁၈၊
 ၂၂၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၉၊ ၂၉၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
 ၁၁၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၅၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၈၁။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၁။ ဒီ၊ ၁။
 ၁၉၀။ မ၊ ဒီ၊ ၃။ ၁၉၉။ သံ၊ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၆။ အံ၊
 ဒီ၊ ၁။ ၁၅၂။ မူလဒီ၊ ၃။ ၅၃။)

နိယာမက (တိ) [နိ + ယမု + ကျ။ နိယတိတိ
 နိယာမကော။ နိပုဗ္ဗ ယမု ဂမနေ၊ ကျ။

အဋ္ဌသာ၊ ယော။ ၉၉။ နိယတ္တိတိ ပေါတန္တိ
 နိယာမကော၊ ယမု ဥပရမေ၊ နိပုဗ္ဗော
 ဂမနေ။ ဣ၊ နိယာမကော။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ဋီ။
 ၆၆၇။ (နိယာမက - သံ၊ ကိအာဂမ၊
 ကိအာမယ - ပြာ၊ နယိဝိပဒိန်နာ - သိဟိဉ်)
 (၁) ပြီးစေတတ်သော။ (၂) ပိုင်းခြား -
 သတ်မှတ် - ကန့်သတ် - တတ်သော။ (၃)
 မြဲစေတတ်သော။ (၄) လှေသူကြီး၊
 သင်္ဘောသူကြီး။ (၁) တဿာ ပန ကိစ္စ-
 ကရဏာ သဒ္ဓါဒယော၊ ပတ္တနာစာတိ ဣမေ
 ဓမ္မာ သဟကာရိနော ဘဂ္ဂပပတ္တိယာ
 နိယာမကာ ဟောန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၇။
 အာဏတ္တိနိယာမကာတိ အာဏတ္တိက-
 ပယောဂသာဝိကာ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ။ ၂၁၃။ (၂)
 တဿ တဿေဝ အဇ္ဈာသယော နိယာ-
 မကော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၆။ အာရမ္မဏေန
 နိယာမိတော ဟိ ဝိပါကော အတ္တနော
 ဥပကာရဿ အာရမ္မဏဿ နိယာမကော
 ဟောတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၅။ အညမညဿ
 နိယာမကံ ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၁၉။ (-
 အနုဋီ၊ ၃။ ၁၃။) (၃) ကေဝလဉ္စိ နန္ဒိ-
 အာဒိနာ စ န နိယာမကဿ နာမ ကဿစိ
 ဥပ္ပန္နတ္တာ ဗျာကရေန္တိတိ ဒဿေတိ။
 မူလဋီ၊ ၃။ ၇၉။ (- အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၀။) (၄)
 အဆေကော နိယာမကော ဗလဝဝါတေ
 လင်္ကာရံ ပူရေန္တော နာဝံ ဝိဒေသံ ပက္ခန္ဓာ-
 ပေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၀။
 နိယာမကော နာဝါ သာရထိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၁၆၁။ နိယာမကဇေဋ္ဌကဿာ (ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
 ၁၄၀) တိ ဇေတ္ထ နိယာမကော နာမ
 ပေါတဝါဟော။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၁၁။ ၄၆၃။ (-
 မိလိန္ဒ၊ ၁၉၂၊ ၃၆၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၁။)

နိယာမကကမ္မ (န) [နိယာမက + ကမ္မ။
 (ကိအာမယကမ္မ - ပြာ)] လှေသူကြီး -
 သင်္ဘောသူကြီး - ၏ - အမှု - လုပ်ငန်း။
 နိယာမကသိပ္ပ - ကြည့်။

နိယာမကဇေဋ္ဌက (ပု) [နိယာမက + ဇေဋ္ဌက]
 လှေဦးစီးမှု၊ သင်္ဘောဦးစီးမှု၊ နိယာမကသိပ္ပ-
 ကြည့်။

နိယာမကထာ (ထိ) [နိယာမ + ကထာ]
 (၁) သမ္မတ္တနိယာမနှင့်စပ်၍ ဟောအပ်သော
 စကားရပ် (မြဲသောသဘောမရှိသော
 ပုထုဇဉ်ဖြစ်လျက် မဂ်-ဟူသော နိယာမ
 သို့ သင်္ခရောက်ရန် ဉာဏ်ရှိ၏-ဟု ဥတ္တ-
 ရာပထကဂိုဏ်းသား ရဟန်းတို့ ယူကြ၏။
 ယင်းအယူကို တားမြစ်ခြင်းငှါ B.E. ၂၃၆-
 တတိယသင်္ဂါယနာ မဟာဓမ္မသဘင်တွင်
 ဤနိယာမကထာကိုလည်း ဟောတော်မူ
 သည်။ (၂) နိယာမမည်သော အရိယာမဂ်
 နှင့်စပ်၍ ဟောဆိုရာစကားရပ် (ဘဗ္ဗော
 နိယာမံ ဩက္ကမိတုံ ကုသလေသု ဓမ္မေသု
 သမ္မတ္တံ-ဟု ဟောတော်မူရကား အရိယာ-
 မဂ်ကို နိယာမဟုဆို၏။ နိယာမမည်သော
 မဂ်သည် ဖြစ်ပြီး ချုပ်ပါသော်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်
 ကား အနိယတမမည်၊ သို့ဖြစ်ရကား ယင်း
 အရိယာမဂ်သည် အသင်္ခတမည်၏။ ဟု
 အန္တကဂိုဏ်းသား ရဟန်းတို့ ယူကြ၏။ ယင်း
 အယူကို တားမြစ်ရန် ဤကထာကို အရှင်
 မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ် ဟောတော်မူ
 သည်။ (၁) နိယာမကထာ နိဋ္ဌိတာ။ အဘိ၊
 က။ ၂၃၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၅-လည်းကြည့်။

(၂) နိယာမကထာ နိဋ္ဌိတာ။ အဘိ၊ က။
၂၄၀။ ဣဒါနိ နိယာမကထာ နာမ
ဟောတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၁။

နိယာမကဝစန (န) [နိယာမက + ဝစန]
ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်သတ် - တတ်
သော စကား။ ဧတံ “ဝိနယော နာမာ”တိ
အာဒိကံ နိယာမကဝစနံ ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၂၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉။ ဓမ္မဝရဿ တဿာတိ
ပုဗ္ဗေ အနိယမိတဿ နိယာမကဝစနံ။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၄။

နိယာမကသဘာဝ (ပု) [နိယာမက +
သဘာဝ] (အကျိုးကြီးသည်၏အဖြစ်၌)
မြဲခြင်း၏သဘော၊ မြဲသောသဘော။
နိယာမလက္ခဏ - ကြည့်။

နိယာမကသိပ္ပ (န) [နိယာမက + သိပ္ပ]
လှေသူကြီး - သင်္ဘောသူကြီး - အတတ်။
သော နိယာမကသိပ္ပေ နိပ္ပတ္တိံ ပတွာ
အပရဘာဂေ ပိတုအစ္စယေန နိယာမက-
ဇေဌကော ဟုတွာ နိယာမကကမ္မံ အကာသိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၀။

နိယာမကသုတ္တ (န) [နိယာမက + သုတ္တ။
(နိယာမကသုတြ - သံ၊ ကိအာမယသုတ္တ -
ပြာ)] နိယာမကသုတ်၊ (ဤမည်သော
ဒေသ၌ ဤမည်သော မြစ်ရှိသည်၊ ဤမည်
သော ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာရှိသည်၊ ဤမည်
သော မြို့ရှိသည်၊ ဤမည်သော ဆိပ်ကမ်း
၌ တည်ရှိသည်-စသည်ကို၎င်း၊ ရာသီဥတု

အမှန်းအဆ၊ လှေအတတ်၊ သင်္ဘောအတတ်
စသည်တို့ကို၎င်း ဖော်ပြရာ လှေသမား၊
သင်္ဘောသမားတို့ လက်စွဲကျမ်း၊ လှေသမား
သင်္ဘောသမား လက်ကိုင်ကျမ်း) နိယာမက
သုတ်ကျမ်း (သင်္ဘောကျမ်း)။ နိယာမက-
သုတ္တေနာ (ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၂) တိ နိယာမ-
ကေဟိ သိက္ခိတဗ္ဗေန သုတ္တေန၊ သုတ္တံပိ
သုဏိတဗ္ဗတ္ထေန “သုတ္တ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဇာ၊ ဋီ၊
၁၁။ ၄၆၃။

နိယာမကဟေတု (ပု) [နိယာမက + ဟေတု]
မြဲစေ - ပိုင်းခြား - သတ်မှတ် - ကန့်သတ်
- တတ်သော အကြောင်း။ ယထာ ပုစ္ဆိ-
တဉ္စ နိယာမကဟေတု ပဋိသေဓေတွာ။
မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။ “ကိ” ပုဗ္ဗဟေတု နိယ-
မေတိ”တိအာဒိနာ ပုစ္ဆိတပ္ပကာရ နိယာ-
မကဟေတု။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၉။

နိယာမဂတ (တိ) [နိယာမ + ဂတ] (၁)
အကျိုးပေးခြင်း မြဲသော သမ္မတ္တနိယာမ
မည်သော အရိယာဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသော၊
သူ။ (၂) အကျိုးပေးခြင်းမြဲသော သမ္မတ္တ-
နိယာမမည်သော အရိယာမဂ်၊ ဖိုလ် (ဂတ
အနက်မဲ့)။ (၁) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (၂)
ယေ နိယာမဂတဒ္ဒသ (ထေရ၊ ၃၇၂) တိ
နိယာမော ဧဝ နိယာမဂတံ၊ ယေ ဘိက္ခု
ဘိက္ခုနိယော စ သမ္မတ္တနိယာမံ အဒ္ဓသံသု
အဓိဂစ္ဆိံသု။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅၃၃။

နိယာမဂတဒ္ဒသ (တိ) [နိယာမ + ဂတ +
ဒသ] အကျိုးပေးခြင်းမြဲသော သမ္မတ္တ-

နိယာမမည်သော အရိယာဖိုလ်သို့လည်း
ရောက်ပြီး၊ အရိယာမဂ်ကိုလည်း တွေ့မြင်
ပြီးသော၊ သူ။ ယေ နိယာမဂတာဒ္ဓသာ
(သံ၊ ၁။ ၁၉၇) တိ ယေ နိယာမဂတာ စေဝ
နိယာမဒဿာ စ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၂။ ယေ
နိယာမဂတာဒ္ဓသာတိ ယေ ဘိက္ခု အရိယာ
ဗုဒ္ဓါနံ သာဝကာ ဖလဋ္ဌဘာဝေန နိယာမ-
ဂတာ စေဝ မဂ္ဂဋ္ဌဘာဝေန နိယာမဒဿာ
စ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၆။

နိယာမဂမန (န၊ ထိ) [နိယာမ + ဂမန]
အရိယာမဂ်သို့ - ရောက် - သက်ဝင် - ခြင်း။
နိယာမဂမနာယာ (အဘိ၊ က။ ၂၃၁) တိ
နိယာမော ဝုစ္စတိ မဂ္ဂေါ၊ မဂ္ဂဂမနာယ
မဂ္ဂေါက္ကမနာယာတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၁၈၅။ (- အနုဋီ၊ ၃။ ၁၁၄။)

နိယာမဂမနဉာဏသုတ္တံ (ပု) [နိယာမဂမန
+ ဉာဏ + သုတ္တံ] အရိယာမဂ်သို့ -
ရောက် - သက်ဝင် - ကြောင်းဖြစ်သော
ဉာဏ်၏ ထင်ရှားရှိခြင်း။ အတ္တနော ဉာဏ-
ဗလေန ဇာနာတိ၊ န တဿ နိယာမဂမန-
ဉာဏသုတ္တံဝတော။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၆။

နိယာမစိတ္တတာ (ထိ) [နိယာမစိတ္တ + တာ]
သမ္မတ္တနိယာမမည်သော အရိယာမဂ်၌
ညွတ်ကိုင်းသော စိတ်ရှိသည်၏အဖြစ်။
နိယာမစိတ္တတာယာ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၁) တိ
သမ္မတ္တနိယာမေ နိန္ဒစိတ္တတာယ။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁၂၂။

နိယာမတာ (ထိ) [နိယာမ + တာ] (၁)
မှတ်ကြောင်း၏အဖြစ်။ (၂) နိယာမ၏
အဖြစ် (သောတာပတ္တိမဂ်)။ (၃) တေသံ-
ယေဝ စ ဓမ္မာနံ ကာရဏဋ္ဌေန နိယာမ-
တာတိ ဓမ္မနိယာမတာတိ အဝိဇ္ဇာ ဝုစ္စတိ။
အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၂။ (- ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၈။) (၂)
ဣဓ စေ နံ ဝိရာဇေတိ။ သဒ္ဓမ္မဿ
နိယာမတံ။ အံ၊ ၃။ ၆၂။ သဒ္ဓမ္မဿ နိယာ-
မတ (ဇာ၊ ၁။ ၂) န္တိ ဣမသ္မိ သာသနေ
ဧတံ သဒ္ဓမ္မဿ နိယာမတာသင်္ခါတံ
သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ ဝိရာဇေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
၁၂၉။ (နိယာမိတံ၊ လှော်ကား လှေငယ်ဟု
ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ်ကို။ ဇာတ်
ဝတ္ထု။) (- အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၄။ ဝဇီရ။ ၁၅၇။)

နိယာမဒ (သ) သ (တိ) [နိယာမ +
ဒ(သ)ဿ] အရိယာမဂ်ကို - မြင်ပြီး -
ရပြီး - သော၊ သူ။ ယေ နိယာမဂတာ
စေဝ နိယာမဒဿာ စ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၂။
မဂ္ဂဋ္ဌဘာဝေန နိယာမဒဿာ စ။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၉၆။

နိယာမဒဿိ (တိ) [နိယာမ + ဒိသ + ဣ]
မဂ္ဂနိယာမ-မြဲသော အရိယာမဂ် - ကို မြင်
ပြီးသော၊ မြင်အပ်ပြီးသော အရိယာမဂ်ရှိ
သော၊ သူ။ နိယာမဒဿိ (သုတ္တနိ၊ ၃၃၄)
တိ သံသာရကန္တာရမူဠေ လောကေ
အမတပုရဂါမိနော သမ္မတ္တနိယာမဘူတဿ
မဂ္ဂဿ ဒဿာဝိ။ ဒိဌမဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။

နိယာမန (န) [နိ + ယမု + ယု] မှတ်သားခြင်း။ ဂူပဿ သဗ္ဗသော ပရိယာဒါနဝသေန နိယာမနတော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃။ ဣဓ ပန အဋ္ဌသာလိနိယာ နိယာမနေ ဧကန္တိကံ ဝိပဿနာသင်္ခါတံ အတ္ထမေဝ ဥဒ္ဓရိတွာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၆။

နိယာမန္တရ (န) [နိယာမ + အန္တရ] တပါးတခြားသော နိယာမတရား၊ နိယာမတရားတပါး။ အဝိရုဒ္ဓံ ပန နိယာမန္တရမေဝ ဟောတိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၈။

နိယာမန္တရုပ္ပတ္တိ (ထိ) [နိယာမန္တရ + ဥပ္ပတ္တိ] တပါးတခြားသော နိယာမတရား၏ ဖြစ်ခြင်း။ ဝိစိကိစ္ဆုပ္ပတ္တိ နိယာမန္တရုပ္ပတ္တိ စ အစွန္တနိယာမနိဝတ္တကာ ဝိစာရေတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၁၁။

နိယာမန္တရုပ္ပတ္တိနိဝတ္တိကဘာဝ (ပု) [နိယာမန္တရုပ္ပတ္တိ + နိဝတ္တိက + ဘာဝ] တပါးတခြားသော နိယာမတရား၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆုတ်နစ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်။ ဧဝမေတ္ထ ဝိစိကိစ္ဆုပ္ပတ္တိနိယာမန္တရုပ္ပတ္တိနံ နိယာမန္တရုပ္ပတ္တိနိဝတ္တိကဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၈။

နိယာမပ္ပဘေဒဒဿနတ္ထ (ပု) [နိယာမပ္ပဘေဒဒဿန + အတ္ထ] နိယာမတရား၏ အပြားကို ပြခြင်းအကျိုး။ ပုဗ္ဗေ မဂ္ဂဘာဝေတွာတိအာဒိ နိယာမပ္ပဘေဒဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၇။

နိယာမဘူမိ (ထိ) [နိယာမ + ဘူမိ] သတ်မှတ်ထားသော - ဖြစ်ရာ - နေရာ - အရပ်၊ ဘုရားရှင်၏ ကိန်းအောင်းရာအရပ်။ နိယာမဘူမိယ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၉)န္တိ ဘဂဝတော ပဋိသလ္လာနဌာနေ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၆။

နိယာမယမာန (တိ) [နိ + ယမု + ကယ + မာန] မြဲစေ - အမြဲမှတ်သား - သော။ ယောဂိနာ ယောဂါဝစရေန စိတ္တံ နိယာမယမာနေန ရတ္တိန္တိဝံ သကတံ နိယာမေတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၆၁။

နိယာမဝစန (န) [နိယာမ + ဝစန] (က) နိယာမ၏အဖြစ်ကို ဟောခြင်း။ (ခ) နိယာမသဒ္ဓါ။ (က) ဒုတိယံ ပုဋ္ဌော စတုနံ သမ္မတ္တနိယာမာနံ နိယာမဝစနတော နိဗ္ဗာနဿ စ အသင်္ခတဘာဝတော ပဋိဇာနာတိ။ (ခ) မိစ္ဆတ္တနိယာမပဉ္စော နိယာမဝစနမတ္တေန အသင်္ခတာယ အယုတ္တဘာဝဒီပနတ္ထံ ဝုတ္တောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၁-ချည်း။

နိယာမသမ္ဘာဝ (ပု) [နိယာမ + သမ္ဘာဝ] နိယာမတရား၏ - ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ် - ခြင်း။ န နိယာမသမ္ဘာဝါ နာပိ ဘဂဝတော ဗျာကတတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၉၈။

နိယာမသမ္မာပက (တိ) [နိယာမ + သမ္မာပက] မဂ္ဂနိယာမသို့ ရောက်စေတတ်သော။ ဧဝမေတေဟိ အပ္ပမာဒါဒိဟိ သမန္နာဂတော နိယာမသမ္မာပကေန ပဓာနေန ပဓာနဝါ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၂။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၈။

နိယာမာဝက္ကန္တိ (ထိ) [နိယာမ + အဝက္ကန္တိ]

(၁) မဂ္ဂနိယာမသို့ သက်ဝင်ခြင်း။ (တိ)
(၂) နိယာမာဝက္ကန္တိ အမည်ရှိသော
(သောတာပတ္တိဖိုလ်)။ (၁) နိယာမာဝက္ကန္တိ
(မဟာနိ။ ၂၄၃) နှ့် မဂ္ဂပဝိသနံ။ မဟာနိ။
၄။ ၃၂၂။ (၁) (၂) နိယာမာဝက္ကန္တိယာ
(နေတ္တိ။ ၄၃။ နေတ္တိ။ ၄။ ၁၁၃) တံ အဝက္က-
န္တနိယာမတာယ။ နေတ္တိ။ ၄။ ၇၃။ နိယာမာ-
ဝက္ကန္တိယာတိ နိယမနံ နိယာမော၊ ကော
သော ? သမ္မတ္တနိယာမော၊ အဝက္ကနံ
အဝက္ကန္တိ၊ သောတာပတ္တိဖလံ၊ နိယာမဿ
အဝက္ကန္တိ နိယာမာဝက္ကန္တိ၊ တာယ။
ဒဿနဘူမိနာမကော သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ
နိယာမာဝက္ကန္တိနာမကဿ သောတာပတ္တိ-
ဖလဿ ပတ္တိယာ ပဒဌာနံ။ တသ္မာ
နိယာမာဝက္ကန္တိသဒ္ဓေန ပဌမဖလပ္ပတ္တိ
ဂဟိတာ။ နေတ္တိ။ ဝိ။ ၁၇၆။

နိယာမာဝက္ကန္တိနာမက (တိ) [နိယာမာဝက္ကန္တိ
+ နာမ + က] နိယာမာဝက္ကန္တိအမည်ရှိ
သော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

နိယာမိက (တိ) [နိ + ယမု + ကိက] မှတ်
သားခြင်းရှိသော၊ မှတ်သားတတ်သော
(စကား)။ ဝစီဘေဒဿ နိယာမိကာ ဝါစာ။
ဒိ။ ၄။ ၁။ ၃၄၃။

နိယာမိတ^၁ (တိ) [နိ + ယမု + တ] ပိုင်း
ခြား - သတ်မှတ် - အပ်သော။ တေနေ-
ဝေတ္ထ ဝသနဌာနံ န နိယာမိတန္တိ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆။

နိယာမိတ^၂ (တိ) [နိ + ယမု + ကေ + တ။
(နိယာမိတ - သံ၊ ကိဇ္ဇာမိယ - ဖြာ)] (၁)
ပိုင်းခြား - မှတ်သား - သတ်မှတ် -
အပ်သော။ (၂) အမြဲခင်းထားအပ်သော။
(၃) ရည်မှတ်အပ်သော။ (၁) ပုဗ္ဗာပရ-
စိတ္တေဟိ နိယာမိတံ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၁၃၇။
“အဇ္ဇာ”တိ နိယာမိတံ တံ သင်္ကေတံ
အတိက္ကမ္မ ပစ္ဆာ အဝဟဋံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။
၁။ ၃၂၂-၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၆။ (- ဝိ၊ ၄။
၂။ ၂၀၉။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၁။ ကင်္ခါ။ ၁၂၁။ မ၊ ၄။
၃။ ၇၁။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၅။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၄၃၁။
= ပရိစ္ဆိန္နံ။ သင်္ဂဟ၊ ၄။ ဟောင်း။ ၃၃၀။
(၂) နိယတေ ပဏ္ဏသန္တရေတိ နိယာမိတေ
ပဋိဗဒ္ဓေ ပဏ္ဏသန္တရေ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၂။
(၃) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိယာမိတပစ္စယ (ပု) [နိယာမိတ + ပစ္စယ]
ရည်မှတ်သော (ဆွမ်း-စသော) ပစ္စည်း။
ဗုဒ္ဓါနံ နိယာမိတပစ္စယေ ပရိဘုဉ္ဇန္တော
သုဂတာပဒါနေသု ဇီဝတိ နာမ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။
၁၃။

နိယာမိတဝစန (န) [နိယာမိတ + ဝစန]
မှတ်သား - သတ်မှတ် - အပ်သော သဒ္ဓါ။
အကုသလာတိ တေသံ နိယာမိတဝစနံ။ အံ၊
၄။ ၁။ ၅၅။

နိယာမေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ယမု + ကေ +
တဗ္ဗ] မှတ်သား - သတ်မှတ် - အပ်သော။
ယောနိသော မနသိကာရေန စိတ္တံ နိယာ-
မေတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၆၁။

နိယာမေတိ (ကြိ) [နိ + ယမု + ဧက + တိ]

(က) မှတ်သား - သတ်မှတ် - ၏။ (ခ)

မြဲစေ၏။ ပြ၏။ ဟော - ဆို - ၏။ (က)

တ္ထေ စ ကောစိ ဥပရိ ဌာနံ နိယာမေတိ။

ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၂။ (ခ) ပရိကာမေတိတိ နိယာ-

မေတိ ဒိပေတိ ကထေတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂၄။

နိယာမေတိ - အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၄၊ ၃၀၈။

အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၃၊ ၄၁၀။ ဝဇီရ၊ ၁၅၈။ မူလဋီ၊

၁။ ၁၀၄။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၇၉။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၈။

နိယာမေန္တိ - အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၃၊ ၄၁၀။

နိယာမေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယမု + ဧက +

တွာ] မှတ်သား - သတ်မှတ် - ၍။ ဧဝံ

နိယာမေတွာ ဘတ္တံ ကာတုံ ဣစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊

ဌ၊ ၄။ ၈၈။ (- မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။

၄၇၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၅။)

နိယာမေန္တိ (တိ) [နိ + ယမု + ဧက +

အန္တိ] မှတ်သား - သတ်မှတ် - သော၊ သူ။

ဧဝံ နိယာမေန္တောဝေတ္ထ ဣဒံ ဒိပေတိ။ ဒိ၊

ဌ၊ ၁။ ၂၅၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၈၈။ (-

သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၇။)

နိယာမေန္တိ (ကြိ) [နိ + ယမု + ဧက + အန္တိ]

မြဲစေကုန် - ပြကုန် - ၏။ ဟော - ဆို -

ကုန်၏။ နိယာမေတိ (ခ) - ကြည့်။

နိယာမောက္ခန္တိ (ထိ) [နိယာမ + ဩက္ခန္တိ]

(၁) အရိယာမဂ်သို့ - သက်ရောက် -

သက်ဝင် - ခြင်း။ (တိ) (၂) အရိယာမဂ်သို့

- သက်ရောက် - သက်ဝင် - သော။ (၁)

တတော ယသ္မာ နိယာမောတိ ဝါ ဗြဟ္မ-

စရိယန္တိ ဝါ အရိယမဂ္ဂဿ နာမံ၊ ဗောဓိ-

သတ္တာနဉ္စ ဌပေတွာ ပါရမီ ပူရဏံ အညာ

နိယာမောက္ခန္တိ နာမ နတ္ထိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။

၁၈၂။ (- ဝဇီရ၊ ၄၀၆။) (တိ) (၂) နိယာ-

မောက္ခန္တိဒိဋ္ဌိ - ကြည့်။

နိယာမောက္ခန္တိကထာ (ထိ) [နိယာမ +

ဩက္ခန္တိ + ကထာ] နိယာမောက္ခန္တိကထာ၊

ဘုရားအလောင်းတော်သည် ကဿပဘုရား

ရှင်သာသနာတော်၌ အရိယာမဂ်သို့ သက်

ရောက်၏-ဟူသော အယူမှားရှင်းလင်း

ဟောကြားရာ စကားရပ်။ (အန္တကရိုက်သား

ရဟန်းတို့သည် ဘုရားအလောင်းတော်သည်

ကဿပဘုရားရှင် သာသနာတော်၌ မဂ်-

ဟူသောနိယာမသို့ ရောက်ပြီးသူ၊ မဂ်-ဟူ

သောအကျင့်မြတ်ကို ကျင့်သုံးပြီးသူဟု အယူ

ရှိကြကုန်၏။ ယင်းအယူမှား ဆလဝါဒကို

အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်သည် B.E.

၂၃၆၊ ပါရမီပုတ်နန်းမြို့တော် တတိယ

သံဂါယနာ မဟာဓမ္မသဘင်တွင် ပယ်ချရှင်း

လင်း ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။) နိယာ-

မောက္ခန္တိကထာ နိဋ္ဌိတာ။ အဘိ၊ က၊ ၂၁၉။

(- ၂၁၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၂။)

နိယာမောက္ခန္တိဒိဋ္ဌိ (ထိ) [နိယာမောက္ခန္တိ +

ပဝတ္တာ + ဒိဋ္ဌိ၊ အလယ်ပုဒ်ကျေ] အရိယာ

မဂ်သို့ သက်ရောက်၏-ဟု ဖြစ်သောအယူ၊

မဂ်ဖိုလ်မရပဲ ရ၏-ဟု မှားမှားယွင်းယွင်း

ထင်မှတ်သော အယူမှား။ အနဘိနိဝေသ-

န္တောတိ နိယာမောက္ခန္တိဒိဋ္ဌိဝသေန နပ-

ဝိသန္တော။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၄၁။

နိယာမောက္ခန္တိဝိနိစ္ဆယ (ပု) [နိယာမောက္ခန္တိ + ဣတိ + ဝိနိစ္ဆယ] အရိယာမဂ်သို့ သက်ရောက်၏-ဟု ဆုံးဖြတ် - ခြင်း - ချက်။ တေသမနုဒိဋ္ဌိကာနံ နိယာမောက္ခန္တိ-ဝိနိစ္ဆယော ဝုတ္တော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၇။

နိယာမောက္ခမ (ပု) [နိယာမ + သြက္ခမ] အရိယာမဂ်သို့ သက်ရောက်ခြင်း။ ဧဝံ နိယာမောက္ခမာဒိနိပိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈။

နိယာမောက္ခမန (န၊ ထိ) [နိယာမ + သြက္ခမန] (၁) အရိယာမဂ်သို့ သက်ရောက်ခြင်း။ (၂) မိစ္ဆတ္တနိယာမသို့ သက်ရောက်ခြင်း။ (၁) န နိယတဿ နိယာမောက္ခမနံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၇။ (၂) ယာဝ နိယာမောက္ခမနာ (အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၉) တိ ယာဝ မိစ္ဆတ္တနိယာမောက္ခမနာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၅။

နိယာမောက္ခမနာဘာဝ (ပု) [နိယာမောက္ခမန + အဘာဝ] အရိယာမဂ်သို့ သက်ရောက်ခြင်း၏ မရှိခြင်း။ န ဣတရော (ဣတရေ) နိယာမောက္ခမနာဘာဝတော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၅။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၂။ (- ၂၇၂။)

နိယုဇ္ဇတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဧက + ယ + တိ။ ယုဇ ရုဿဟေ၊ ဒိသမာဒိမှိ စ နိန္ဒေ။ ဘူ စ ဗန္ဓနယောဇနေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၃၀၈။] ယှဉ်စေ၏။ ဖွဲ၊ ချည်၏။ ဆသတာနိ နိယုဇ္ဇန္တိ၊ ပသုနံ မဇ္ဈိမေ ဟနိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၈။

နိယုဇ္ဇန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဧက + ယ + အန္တိ] ယှဉ်စေကုန်၏။ ဖွဲ၊ ချည်ကုန်၏။ နိယုဇ္ဇတိ - ကြည့်။

နိယုဇ္ဇမာန (တိ) [နိ + ယုဇ + ယ + ဧက + မာန။ (ဏိရုံဇက - ပြာ)] ယှဉ်စေအပ်သော။ ဂဟဌေဟိ ဒူတဂမနပဟိဏ-ဂမနာဒိသု နိယုဇ္ဇမာနော။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၂၀၅။

နိယုဇ္ဇတိ (ကြိ) [နိ + ယုဇ + အ + တိ။ ယုဇ ရုဿဟေ ဓာတွတ္ထ။ ၃၀၈။ (နိယောဇတိ - သံ)] (က) ယှဉ်၏။ အားထုတ်၏။ (ခ) တိုက်တွန်း၏။ (ဂ) စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - ထောက်လှမ်း - ၏။ (က) အဓုရာယံ နိယုဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၇။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၀၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄၁-၂။ (ခ) ဣတိသု မံ စိတ္တ ပုရေ နိယုဇ္ဇသိ (ထေရ၊ ၃၅၇) တိ ဧဝံ ဟိ တွံ စိတ္တ မံ ပဗ္ဗဇ္ဇတော ပုဗ္ဗေ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ ဥယျောဇေသိတိ အတ္တော။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇၁။ (ဂ) နိယုဇ္ဇေယျ = ဥပပရိက္ခေယျ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂၀။

နိယုဇ္ဇန (န) [နိ + ယုဇ + ဧက + ယု။ (ဏိရုံဇက - ပြာ)] (က) ယှဉ်စေခြင်း။ ထားခြင်း။ (ခ) တိုက်တွန်းခြင်း။ (က) တဿ အတ္တနော သမ္မာ ပဏိဓာနံ နိယုဇ္ဇနံ ဌပနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၁၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆။ (ခ) တခံဏဉေဝ ဂဟဏေ နိယုဇ္ဇနံ အာဏတ္တိကပယောဂေါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၄။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၀၀။

နိယုဉ္ဇန္တ (တိ) [နိ + ယုဇ + အန္တ] စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - ထောက်လှမ်း - တတ်သောသူ။ တဒါ ဧဝံ နိယုဉ္ဇန္တော ပဝတ္တေယျ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂၀။

နိယုဉ္ဇသိ (ကြိ) [နိ + ယုဇ + အ + သိ] တိုက်တွန်း၏။ နိယုဉ္ဇတိ (ခ) - ကြည့်။

နိယုဉ္ဇိယမာန (တိ) [နိ + ယုဇ + ဧက + ယ + မာန] ယှဉ်စေအပ်သော။ ဂဟဋ္ဌေတိ ဒုတဂမနပဟိဏဂမနာဒိသု နိယုဉ္ဇိယ-မာနော။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၁။

နိယုဉ္ဇေယျ (ကြိ) [နိ + ယုဇ + အ + ဧယျ] စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - ထောက်လှမ်း - ရာ၏။ နိယုဉ္ဇတိ (ဂ) - ကြည့်။

နိယုတ (န) [နိ + ယုဇ + တ။ နိ + ယု + တ။ တနိ။ တနိ၊ ဋီ၊ ၄၇၄။ (အယုတ - သံ)] တစ်သောင်း = ၁၀၀၀၀။ ယဒိ တတ္ထ သဟဿာနိ၊ သတာနိ နိယုတာနိ (နဟုတာနိ၊ သိ၊ သျာ၊ ဣ) စ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၈၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၁၀။ လောကဝေါဟာရဝသေန ဒသသဟဿသင်္ခါတေ သင်္ချာဝိသေသေ နိဟရိတွာ ယုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ နိယုတန္တိ ဝစနတ္ထေန ဒသသဟဿံ နိယုတံ နာမ။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၂၁၁-၂။

နိယုတ္တ (တိ) [နိ + ယုဇ + တ။ နိ + ယုဇ + ဧက + တ။ (နိယုတ္တ - သံ၊ ကိဇ္ဈတ္တ - ပြာ)] (၁) ယှဉ်သော၊ ဆက်စပ်သော၊ တည်သော။

(၂) ယှဉ်စေအပ်သော၊ ထုတ်ဆောင်၍ ယှဉ်စေအပ်သော၊ ဝေဖန်အပ်သော။ (၁) တသ္မိံ ဝါ ဗာဟုလ္လေ နိယုတ္တော ဌိတော ဗာဟုလိကော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၂။ စေတသိ နိယုတ္တံ စေတသိကံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၆။ ဒွါရေ ဒွါရေ ဒွါရပါလနေ သာမိနာ နိယုတ္တော၊ အဓိနောတိ အတ္တော။ ရှု၊ ဋီ၊ ၁၆၅။ သင်္ကာယ နိယုတ္တော ပတိဌိတောတိ သင်္ကီယော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၃။

နိယုတ္တော (ပု၊ ပ၊ ဧ) - ဇာ၊ ၁။ ၁၄၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၀။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၁၇။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၈၄။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၉၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၇။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၃၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁။ မဇ္ဇိ၊ ၃။ ၄၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၇။ နိယုတ္တာ (ပု၊ ပ၊ ဗ) - အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၈။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၁၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၃၀။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၅၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၇။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၄။ နိယုတ္တံ (န၊ ပ၊ ဧ) - သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၄။ နိယုတ္တာနိ (န၊ ပ၊ ဗ) - ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၆၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၂။ နိယုတ္တာ (ထိ၊ ပ၊ ဧ) - မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၃၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၁။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၅။ နိယုတ္တံ (ပု၊ ဒု၊ ဧ) - ပေတ၊ ဌ၊ ၁၁၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၃။ နိယုတ္တာနံ (စ၊ ပ) - ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၄။

(၂) နိယုတ္တော (နေတ္တိ။ ၁၀) တိ ပါဠိတော အဿာဒါဒိပဒတ္တေ နိဒ္ဒါရေတွာ

ယောဇိတောတိ အတ္တော။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၆၁။
 နိယုတ္တောတိ ဧတ္ထ ဟေတုအတ္တော
 အန္တောနိတောတိ ဒဿေန္တော “နိဒ္ဒါရေတွာ
 ယောဇိတော”တိ အာဟ။ နေတ္တိ၊ ဌိ။ ၄၈။
 = နိဟရိတွာ ယုတ္တော နိယုတ္တိတဗ္ဗော၊
 ဝိဘဇိတဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။
 ၁၃၄။ (- နေတ္တိ။ ဂမိ။ ပေဋကော။ ၂၈၃။
 မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၁၆၄။ နေတ္တိ၊ ဌိ။ ၃။ နေတ္တိ၊ ဝိ။
 ၈၂-၃။)

နိယုတ္တအမစ္စ (ပု) [နိယုတ္တ + အမစ္စ] (က)
 ယုဉ် - ယုဉ်စေအပ် - သော (လမိုင်း ဝန် -
 လယ်ဝန်) အမတ်။ (ခ) ယုဉ် - ယုဉ်စေတတ်
 - သော (လမိုင်းဝန် - လယ်ဝန်) အမတ်။
 နိယုတ္တအမစ္စန (သံ၊ ဌ။ ၁။ ၆၅) နှိ တသ္မိံ
 သဿပရိပါလနကမ္မေ နိယောဇိတမဟာ-
 မတ္တာနံ။ သံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၁၀။ (- ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၆၇။)

နိယုတ္တက (တိ) [နိယုတ္တ + က] ယုဉ် -
 ယုဉ်စေအပ် - သော၊ သူ။ နိယုတ္တ (က)
 ပုရိသ - ကြည့်။ နိယုတ္တ - လည်းကြည့်။

နိယုတ္တပုဂ္ဂလ (ပု) [နိယုတ္တ + ပုဂ္ဂလ]
 ယုဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။ ဝိဝါဒါဒိမိံ စ နိယုတ္တ-
 ပုဂ္ဂလာနံ တေန တေန ဥပစာရေန
 ဝုတ္တော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၁။

နိယုတ္တ (က) ပုရိသ (ပု) [နိယုတ္တ (က) +
 ပုရိသ] ယုဉ် - ယုဉ်စေအပ် - သော
 ယောကျ်ား။ ရာဇပုတ္တေဟိတိ ရညော
 ကမ္မေ နိယုတ္တပုရိသေဟိ။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၂၉၀။

အတ္တနော ဇနပဒေ နိယုတ္တကပုရိသဿ
 လေန ပေသေသုံ။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ။ ၁၇၀။ ပေတ၊
 ဌ။ ၁၉၄။)

နိယုတ္တဝါစာ (ထိ) [နိယုတ္တ + ဝါစာ]
 (ပစ္စည်းနှင့်) စပ်ယှဉ်သော စကား။ ပယုတ္တ-
 ဝါစန္တိ ပစ္စယပရိယေသနေ နိယုတ္တဝါစံ။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀၈။

နိယုရ (ပု) [နိ + ဥရ။ (ဝလယ - သံ)]
 လက်ကောက်။ နိယုရော ဝလယော'နိတ္တိ။
 ဓာနံ၊ ဌိ။ ၂၈၅။

နိယူသ (တိ) [နိ + ယူသ] အရည်မရှိသော။
 နိယူသ (မ၊ ဌ။ ၄။ ၁၇၈) နှိ နိရသံ။ မ၊ ဌိ၊ ၃။
 ၃၇၃။ (- အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၀၄။)

နိယူဟ (န) [နိ + ဦဟ။ ယ - လာ။]
 ထုတ်စွန်း။ (ပန်းဖွား၊ ကော်၊ တံခါး။ သီဟိုဠ်၊
 ဓာနံ။) နိယူဟာနိ ဗဟူနိ နိဟရိတွာ
 ကတ္တဗ္ဗသေနာသနာနိ “ဒုဝမုဂေဟာနိ”တိ
 ဝဒန္တိ။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၃၆။ (- ဒိ၊ ဌိ၊ ၂။ ၄၄။ ဒိ၊ ဌိ၊
 ၃။ ၃၄။ မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၁၀၅။) နိယူဟ -
 နှင်လည်းယှဉ်ကြည့်။

နိယောဂ (ပု) [နိ + ယု + ဂ။ (နိယောဂ
 - သံ၊ ကိအာဂ - ပြာ၊ နိယောဂယ -
 သီဟိုဠ်)] (၁) (က) ယုဉ်ခြင်း၊ အားထုတ်
 ခြင်း၊ စေခိုင်းခြင်း။ (ခ) မြဲခြင်း။ (တိ) (၂)
 ယုဉ်သော။ (၃) မြဲသော။ (၁) (က) ကာလ-
 နှစ်ရေန ဂဟဏတ္ထံ နိယောဂေါ အတ္ထ-

သာဓကောတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၄။ ကင်္ခါ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂၀၀။ နိယောဂေ နိယောဇနေ။
ဓာန်။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၁၆၂။ (ခ) နိယောဂဝန္တု
- ကြည့်။ (တိ) (၂) နိယောဂါ အနာ-
ဂတာရမ္မဏာ နတ္ထိ (အဘိ၊ ၈။ ၂၇၃။ မဟာနိ၊
၄။ ၁၆) နှိ နိယမေန ပါဠိယေက္ကံ စိတ္တံ
အနာဂတာရမ္မဏံ နာမ နတ္ထိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၄၂၂။ နိယောဂါတိ နိယောဂတောတိ
ဣမမတ္တံ သန္ဓာယ “နိယမေနာ”တိ အာဟ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၉၃။ (- မူလဋီ၊ ၃။ ၂၂၀။ အနုဋီ၊
၁။ ၁၂၉။ ၁၄၆။) (၃) နိယောဂဝန္တော ဝါ
နိယောဂေါ၊ နိယတာတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၉၃။

နိယောဂ (တိ) [နိယောဂ + ဣ] မြဲခြင်း
ရှိသော။ နိယောဂ (၃) - ကြည့်။

နိယောဂဝစန (န) [နိယောဂ + ဝစန] (၁)
မြဲသောအားဖြင့် ဆို - ခြင်း - ကြောင်းဖြစ်
သော သဒ္ဒါ၊ သတ်မှတ်၍ ဆိုကြောင်း
ဖြစ်သော သဒ္ဒါ။ (၂) ယှဉ်သော သဒ္ဒါ။
(၁) နိယောဂေန နိယမေန ဝစနံ
နိယောဂဝစနံ။ နိယောဂဝစနံပိ ပဌန္တိ။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၁။ (- ပဋိသံ၊ ၂၁၇။) (၂)
နိယောဂဝစန (မဟာနိ၊ ၂) နှိ ဧကသ္မိံ
အတ္ထေ ဒွေ န ယုဇ္ဇန္တိတိ နိယောဂဝစနံ
ဒွိတပထပဋိက္ခေပေါ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၆။
နိယောဂဝစန (စူဠနိ၊ ၂၂၈၊ ၂၅၇) နှိ
ယုတ္တဝစနံ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၈၇။

နိယောဂဝန္တု (တိ) [နိ + ယုဇ + အ + ဝန္တု]
မြဲခြင်းရှိသော (တရား)။ နိယောဂ (၃) -
ကြည့်။

နိယောဇက (တိ) [နိ + ယုဇ + ဧက + ဣ။
(နိယောဇျ - သံ၊ နိယောဇကယာ - သိဟိဋ္ဌိ)]
ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - နှိုးဆော် - တတ်
သော၊ သူ။ နိယောဇကော။ အံ၊ ၂။ ၄၂၂။
နေတ္ထိ။ ၁၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၄။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၆၂။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၈၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၇။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၄။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၅၇။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၀။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၂၀။ အဘိ၊
ဝတာရ၊ ၈၀၁။ ယင်းဋီ၊ (- စရိယာ၊ ၄။ ၂၉၀။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၆၇။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၄၃၇။)

နိယောဇန (န) [နိ + ယုဇ + ဧက + ယု။
(နိယောဇန - သံ၊ နိယောဇနယ - သိဟိဋ္ဌိ)]
(၁) ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - အားထုတ် -
စေခိုင်းခြင်း။ (တိ) (၂) ယှဉ်စေကြောင်း
ဖြစ်သော။ (၁) ကလျာဏဓမ္မေသု နိယော-
ဇနေန ဗဟူပကာရော။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၈။ အံ၊
၄။ ၃။ ၁၆၅။ ဒိဋ္ဌာနဂတိအာပဇ္ဇနေ နိယော-
ဇနံ ပယောဇနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
၉၅။ ဥဿာဟနံ ပေသနံ နိယောဇနံ။
အနုဋီ၊ ၁။ ၁၀၆။ နိယောဇနေ ပေသနေ။
ဓာန်။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၀၃၇။ (- ဥဒါန၊ ၄။ ၂၁၃။
ထေရ၊ ၄။ ၆။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၀၉။ ၃၂၅။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၈၈၊ ၂၇၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၄၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၂၇။)

(တိ) (၂) သုဏာထာတိ သဝနေ နိယော-
ဇနံ၊ ထေရု ဌ၊ ၁။ ၅။

နိယောဇနတ္ထ (ပု) [နိယောဇန + အတ္ထ]
ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - ခြင်း အကျိုး။
ဝေဒဝေဒင်္ဂါဒိသု နိယောဇနတ္ထာယ အာဂ-
တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၃၃၄။

နိယောဇနမုခ (န) [နိယောဇန + မုခ]
ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - ခြင်းကို - အဦးပြု
- ဦးတည် - ခြင်း။ ဒေဝေ ဝဿန္တေ ဥပရိ
တံ ဝဿနေ နိယောဇနမုခေန အညံ
ဗျာကရောန္တော။ ထေရု ဌ၊ ၂။ ၄၆။

နိယောဇနာနုပ္ပ (တိ) [နိယောဇန + အနုပ္ပ]
ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - ခြင်းအားလျော်
သော။ (ကြိ၊ ဝိ။ စွာအောင်။) ဣဒါနိ
နိယောဇနာနုပ္ပံ သိက္ခိတဗ္ဗံ နိဒ္ဒိသန္တော။ သံ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၈။

နိယောဇယန္တ (တိ) [နိ + ယုဇ + ဣယ +
အန္တ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - သော။
ပါဠိ သမ္မာ နိယောဇယ (နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၂) န္တိ
ကံ တံ နေတ္ထိပါဠိ သမ္မဒေဝ နိယော-
ဇေန္တော။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၆။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂။)

နိယောဇယေ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဣယ
+ ယေ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - ရာ၏။
နိယောဇေတိ - ကြည့်။

နိယောဇိတ (တိ) [နိ + ယုဇ + ဣတ + တ။
(နိယောဇိတ - သံ၊ ဣအာဇိယ - ပြာ)]

ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - အပ်သော။ (အမိန့်
ပေးအပ်သော၊ ခန့်အပ်အပ်သော၊ ဆက်စပ်
အပ်သော၊ လှုံ့ဆော်အပ်သော၊ လောင်း
ထည့်အပ်သော။ P.S.D.) ပါပမိတ္တေန
ကေနစိ၊ နိယောဇိတော အနာစာရေ။ အပါ၊
၂။ ၆၉။ စောဒိတော ဘဝနာယံ နိယောဇိ-
တော။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၇။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၄။ ဝိ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၈။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၃။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၀။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၈။ ထေရု ဌ၊ ၁။ ၂၁၈။ ထေရု ဌ၊
၂။ ၂၈၈။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၃၅။
ဝဇီရ၊ ၁၆၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၈၊ ၂၆၅။ ဒီ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၂၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၃၊ ၄၃၃။ အံ၊ ဋီ၊
၇။ ၂၅၄။)

နိယောဇိတဗ္ဗက (တိ) [နိ + ယုဇ + ဣတ +
တဗ္ဗ + က] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - အပ်
သော။ တတ္ထ နိယောဇိတဗ္ဗကံ။ ဝဇီရ၊ ၄၂၈။

နိယောဇိတမဟာမတ္တ (ပု) [နိယောဇိတ +
မဟာမတ္တ] ယှဉ် - ယှဉ်စေ - အပ်သော
- အမတ်ကြီး - ဝန်ကြီး။ နိယုတ္တအမစ္စ-
ကြည့်။

နိယောဇိတာကာရ (ပု) [နိယောဇိတ +
အာကာရ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - အပ်
သော အခြင်းအရာ။ ဘယာ နိယောဇိ-
တာကာရေနေဝ မယာ ပဋိပန္နံ။ ထေရု ဌ၊
၂။ ၅၁။

နိယောဇိယတိ (ကာ၊ ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ
+ ဣယ + တေ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း -

အပ်၏။ တဉ္စ ကိဉ္စာပိ ယော သံဃော
သဝနကိရိယာယ နိယောဇီယတိ။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၃၃။

နိယောဇေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ယုဇ + ဧက +
တဗ္ဗ] ယုဉ်စေ - တိုက်တွန်း - အပ်သော။
တသ္မာ တဒဘယမ္ပိ အဝတွာ မနသိ-
ကာရေယေဝ နိယောဇေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၃၀။

နိယောဇေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဧက
+ တိ] ယုဉ်စေ - တိုက်တွန်း - အားထုတ်
စေ - ၏။ နိယောဇေတိ - အံ၊ ၂။ ၄၂၂။
နေတ္တိ။ ၁၄၂။ ပေဋကော။ ၃၀၄။ မိလိန္ဒ။
၂၂၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၃။ မ၊ ဌ၊
၁။ ၁၅။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၅။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၇။ ဥဒါန၊
ဌ၊ ၅၂၊ ၉၄။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၆၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၂၂။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၃၂၄။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၃၅။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၊ ၅၁။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၀၆။ ၁၃၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၈။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၂။ နိယောဇေန္တိ (ဇာ၊ ၂။
၂၄၅) တိ တေသံ ပစ္စာမိတ္တာနံ ဂဏနက္ခယ
ပယောဇေန္တိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၈၄။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၃။
ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉။ နိယောဇေသိ - ဝိ၊ ၄။
၅၀၂။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၁။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၃။ မ၊ ဌ၊
၃။ ၉၆။ နိယောဇေထ - ထေရု၊ ဌ၊ ၂၄၉။
နိယောဇေဟိ - မိလိန္ဒ။ ၁၂၉။ နိယောဇေမိ
- သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။ နိယောဇေယေ -
အံ၊ ၁။ ၃၀၄။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၀၁။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။

၁၅၂။ နိယောဇေယျံ - ပေတ။ ၁၃၈။
ပေတ၊ ဌ၊ ၆၄။ နိယောဇေသိ - သံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၉၀။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၉၅။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၆၅။
ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၅၁။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၂၅။ အပါ၊ ဌ၊
၁။ ၃၄၅။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၊ ၂၂၈။ စရိယာ၊ ဌ၊
၄၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၇။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၁၀။ နိယောဇေယိ - ထေရု၊ ၂၆၁။
ထေရီ၊ ၃၉၃။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၈-၉။ ထေရီ၊
ဌ၊ ၁၂၅။ နိယောဇေသုံ - ဝိမာန၊ ဌ၊ ၈၃။
ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၆။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၂။
နိယောဇေသတိ - အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၇။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၆၅။ နိယောဇေသန္တိ - မ၊ ဌ၊ ၁။
၁၀၃။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၀။ နိယောဇေသာမိ -
ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၆၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၇။ နိယော-
ဇေသံ - ထေရု၊ ၂၇၉။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၆၅။

နိယောဇေတု (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယုဇ +
ဧက + တုံ] ယုဉ်စေ - တိုက်တွန်း - အား
ထုတ်စေ - ခြင်းငါ။ ဓမ္မပဋိပတ္တိယံ နိယော-
ဇေတုံ ဣတိခေါ ဓန္ဒာတိအာဒိမာဟ။ မ၊ ဌ၊
၁။ ၁၉၈။ (- ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၁၆၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၂၃၉။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၅၃။)

နိယောဇေတုကာမ (တိ) [နိယောဇေတုံ +
ကာမ] ယုဉ်စေ - တိုက်တွန်း - အားထုတ်
စေ - ခြင်းငါ - အလိုရှိသော၊ သူ။ တေ
တေ သတ္တေ တတ္ထ တတ္ထ မင်္ဂလေ
နိယောဇေတုကာမတာယ စ အနေကာနိ
မင်္ဂလာနိ ဝတ္ထုမာရဒွေ။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၁၁၀။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆။

နိယောဇေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယုဇ + ဧ + တွာ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - ဤ။
အဓမ္မော ပရေ အဓမ္မေ နိယောဇေတွာ
မဟာနိရယေ ပစ္စိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၀၂။ (- ဒိ၊ ဌ၊
၂။ ၄။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၄၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၀။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၈၅။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄၀၆။ စူဠနိ၊ ဌ၊
၃၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၊ ၂၇၇။
နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၀၆။)

နိယောဇေထ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဧ + ထ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - ကုန်လော့။
နိယောဇေတိ - ကြည့်။

နိယောဇေန္တ (တိ) [နိ + ယုဇ + ဧ + အန္တ။ ထိ-ဌံ နိယောဇေန္တိ။] ယှဉ်စေ -
တိုက်တွန်း - တတ်သော၊ သူ။ သတ္တေ
အနတ္တေ နိယောဇေန္တော မာရေတိတံ
မာရော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၅။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၃။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၈။ နိယောဇေန္တော - မ၊ ဌ၊
၁။ ၁၉၃၊ ၁၉၅။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၉။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊
၁၄၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၅၊ ၂၇၈။ ဝိမာန၊ ဌ၊
၉၄။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၈၇၊ ၁၈၈။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။
၂၆၄။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၂၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၀။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၅၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၀၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၆၁။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁။ နိယောဇေန္တော (ပု၊ ပ၊
ဗ) - ထေရိ၊ ဌ၊ ၂၇၈။ ဣဒါနိ ဒေဝဓိတာ
.... ဒါနသမာဒပနေ နိယောဇေန္တိ ဣမာဟိ
ဂါထာဟိ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၇၆။
နိယောဇေန္တိ - ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၂။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၃။ ထေရိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၂။
ဝဇီရ၊ ၁၄၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၀။ နိယော-
ဇေန္တိယာ - စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၄၀။

နိယောဇေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဧ + အန္တိ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - ကုန်၏။
နိယောဇေတိ - ကြည့်။

နိယောဇေမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဧ + မိ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - ၏။ နိယော-
ဇေတိ - ကြည့်။

နိယောဇေယျံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဧ + ဧယျံ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - ကုန်ရာ
၏။ နိယောဇေတိ - ကြည့်။

နိယောဇေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဧ + သိ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - ၏။
နိယောဇေတိ - ကြည့်။

နိယောဇေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဧ + ဤ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - ပြီ။
နိယောဇေတိ - ကြည့်။

နိယောဇေသုံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဧ + ဥံ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - ကုန်ပြီ။
နိယောဇေတိ - ကြည့်။

နိယောဇေသံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဧ + သံ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - အံ။
နိယောဇေတိ - ကြည့်။

နိယောဇေသတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဧ + သတိ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း -
လတံ။ နိယောဇေတိ - ကြည့်။

နိယောဇေဿန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဇေ + သန္တိ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - ကုန်လတ်။ နိယောဇေတိ-ကြည့်။

နိယောဇေဿာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဇေ + သာမိ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - အံ့။ နိယောဇေတိ-ကြည့်။

နိယောဇေဟိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဇေ + ဟိ] ယှဉ်စေ - တိုက်တွန်း - လော့။ နိယောဇေတိ-ကြည့်။

နိယျံသု (ကြိ) [နိ + ယာ + ဉံ။ နိတံ၊ သုတ္တံ။ ၁၀၃၆။] ထွက်သွားကုန်ပြီ။ နိယျာတိံ (၂) - ကြည့်။

နိယျက (တိ) [နိ + ယာ + ကျ] ထုတ်ဆောင်လျက် သွားရောက် - ထွက်မြောက် - တတ်သော၊ သူ။ ဒုက္ခာယ ပဋိပဒါယ ဒန္တာဘိညာယ နိယျကဿ မုဒိန္ဒြိယဿ တဏှာစရိတဿ စ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၇၈။

နိယျတိံ (ကြိ) [နိ + ယာ + တိ] ရောက်၏။ ဥပနိယျတိတိ ဇရာမရာဏသန္တိကံ ဂစ္ဆတိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၁။

နိယျတိံ (ကြိ) [နိ + ယာ + တိ] ဆောင်၏။ ရောက်စေ၏။ ဒဿနိယဝသေန ပိယတ္တံ အာရမ္မဏဝသေန အပ္ပါပေတိတိ နိယျတိ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၃။

နိယျတိံ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ယာ + တေ။ နိရုတ္တိဒါ၊ နာ။ ၃၉၄။] (က) ဆောင်အပ်၏။ ထုတ်ဆောင်စေအပ်၏။ (ခ) သိအပ်၏။ (ဂ) ပြီးစေအပ်၏။ (က) ဂေါဝဇ္ဇော ဝိယ နိယျတိ (မဟာနိ။ ၉၃) တိ သတ္တာနံ ဧကမေကော ဝဓာယ နိယျမာနဂေါဇော ဝိယ မရဏာယ နိယျတိ ပါပုဏိယတိ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၁၆။ နိယျန္တိတိ ဥဒါဟရိယန္တိ။ သုဗောဓ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၈၅။ (- မဟာနိ။ ၃၊ ၄၉၊ ၈၃။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၁။) နိယျန္တိ - အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၆။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၃၊ ၃၅။ နိယျတေ - အပ၊ ၂။ ၂၂၀။ ထေရီ၊ ဌ။ ၁၆၁။ နိယျတု - ဇာ၊ ၁။ ၂၈၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၀၉။ (ခ) ဂါထာပဒဿ အတ္ထော ယထာရတ - ဝသေန နိယျတိ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၂။ (- ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၁။) (ဂ) နိယျန္တိတိ ဥဒါဟရဏမတ္တေန ပဋိပဒါယန္တိ။ သုဗောဓ၊ ဋီ၊ ဟောင်း။ ၁၈၅။

နိယျတု (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ယာ + တံ] ဆောင်အပ်လော့၊ ရောက်စေအပ်လော့။ နိယျတိံ (က) - ကြည့်။

နိယျတေ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ယာ + တေ] ဆောင်အပ်၏။ ရောက်စေအပ်၏။ နိယျတိံ (က) - ကြည့်။

နိယျတ္တ (တိ) [နိ + ယာ + တာ။ နိ + ယာ + တ] ဆောင်နှင်း - စွန့်လွှတ် - အပ်သော။ နိယျတ္တံ (စရိယာ။ ၄၀၇) နိယာတိတံ ဒါနမုခေ နိဿဌံ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၁၇၆။

နိယုန္တ (တိ) [နိ + ယာ + အန္တံ နိ + ယာ + အန္တံ ထိ-၌ နိယုန္တံ] (၁) ထွက်ခွါသွား - ကြွသွား - သော၊ သူ။ (၂) ထုတ်ဆောင်လျက် သွားတတ် - ထွက်မြောက်ကြောင်း ဖြစ် - သော။ (၃) ထုတ်ယူ - ဆောင်ယူ - သော၊ သူ။ (၄) အဒ္ဓသာ ခေါ် ဘိက္ခုဝေ ဝိပဿီကုမာရော ဥယျာနဘူမိံ နိယုန္တော။ ဒိ၊ ၂။ ၁၈။ နိယု (ဇာ၊ ၂။ ၂၅၈) နှိ တေန ရထေန နိဂ္ဂစ္ဆန္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၁၀။ (- အပါ၊ ၁။ ၁၉၅၊ ၂၄၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၂၈၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၆။) (၂) အရိယာ နိယုနိကာတိ ဧတ္ထ နိယုန္တတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၉၀။ သယံ နိယုန္တ - သေဝံ ဟိ “တံ သမင်္ဂိပုဂ္ဂလံ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိယုပေတိ”တိ ဝုစ္စတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၅။ သယံ နိယုန္တိယေဝံ ဟိ တံ သမင်္ဂိပုဂ္ဂလံ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိယုပေတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၁။ (- ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၃။) (၃) ပူဇယိသု စ နိယု - နှိ၊ နိဗ္ဗုတံ ဗုဒ္ဓမာတရံ။ အပါ၊ ၂။ ၂၂၀။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၆၁။

နိယုန္တံ (ကြိ) [နိ + ယာ + အန္တံ နိ + ယာ + အန္တံ နိ + ယာ + အန္တံ] (၁) (က) ထွက်ကုန်၏။ သွားကုန်၏။ ထွက်သွား - ကြွသွား - ကုန်၏။ (ခ) ထုတ်ဆောင်လျက် သွားကုန်၏။ ထွက်မြောက်ကုန်၏။ ဖြစ်စေ ကုန်၏။ (ဂ) ပုန်းအောင်း၍ သွားကုန်၏။ (၂) ဆောင်ကုန်၏။ (၃) (က) နိယုတိ (၁) (က) - ကြည့်။ (ခ) နိယုတိ (ခ) - ကြည့်။ (ဂ) နိယုတိ (ဂ) - ကြည့်။ (၂) နိယုတိ (၂) - ကြည့်။

နိယုန္တံ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ယာ + အန္တံ] ဆောင်အပ်ကုန်၏။ ရောက်စေအပ်ကုန်၏။ နိယုတိ (က) - ကြည့်။

နိယုန္တိဥယျာန (န) [ယဒိစ္စာနာမ်] နိယုန္တိ အမည်ရှိသော ဥယျာဉ်။ (ယင်းသည် သီဟိုဠ်ကျွန်း သီဟဂိရိ (ဆီဂီရီ) တောင်အနီး ၌ တည်ရှိခဲ့သည်။ B.E. ၁၀၂၂ - ၁၀၄၀ - တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း သီဂီရိ (သီဟဂိရိ) ဆီဂီရိ ၌ နန်းတက်သော အဓိပတိ (ပဌမ) ကဿပမင်းသည် ယင်းဥယျာဉ်၌ ကျောင်း တိုက်ဆောက်လုပ်၍ ဓမ္မရုစိကဂိုဏ်းသား ရဟန်းတို့အား လှူဒါန်းခဲ့လေသည်။ တထာ နိယုန္တိဥယျာနော၊ သမိပေ ပဗ္ဗတဿ သော။ မဟာဝံသ၊ ၃၉။ ၁၄။ P. T. S. စူဠဝံသ၊ ၃၉။ ၁၄။) D.P. လည်းကြည့်။

နိယုမ (ပု) [နိ + ယမု + က] အမြဲလေ့ ကျက်ခြင်း။ န နိယုမော၊ တာယတိ အပ္ပ - ပည (ဇာ၊ ၁။ ၅၆) နှိ အပ္ပပညံ နာမ ပုဂ္ဂလံ နိယုမော ယောဂ္ဂါစိတ္တံ စရဏံ န တာယတိ န ရက္ခတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။

နိယုမာနံ (တိ) [နိ + ယာ + မာန] ဆောင် - ခေါ်ဆောင် - အပ်သော၊ သူ။ အဒ္ဓသာ ခေါ် အာယသ္မာ ဓနိယော ကုမ္ဘကာရပုတ္တော ဒါရုဂဟေ ဂဏကံ ဗန္တံ နိယုမာနံ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၃။ နိဗ္ဗုယုမာနာယာတိ နိယုမာနာယ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၅၃။ (- ဇာ၊ ၁။ ၁၆၄။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၆၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၃-၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၀၃။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၄၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၂။)

နိယျမာန^၂ (တိ) [နိ + ယာ + မာန]

သွားသော၊ လှည့်လည်သော၊ သူ။ တတော
မေ နိယျမာနဿ၊ ဒေဝဘူတာဿ မေ
သတော။ အပါ ၁။ ၄၁၁။

နိယျမာနဂေါဏ (ပု) [နိယျမာန + ဂေါဏ]

ဆောင်အပ် - ရောက်စေအပ် - သော န္ဓာ။
နိယျတိ^၇ (က) - ကြည့်။

နိယျာတ (တိ) [နိ + ယာ + တ။ နိ + ယ +

တ။ (နိယာတ - သံ၊ ကိစ္စာယ - ဖြာ)]

(၁) ဆောင်အပ် - ရောက်စေအပ် - သော။

(၂) သွား - ပြေးသွား - လွမ်းမိုး - သော။

(၃) ထုတ်ဆောင်အပ် - ဆုံးမအပ် - သော။

(၄) ထုတ်ဆောင်လျက်သွား - ထွက်မြောက်

ပြီး - သော။ (၁) နိယျာတေ ဘိက္ခု

ဣဿရာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၈။ နိယျာတ (မ၊ ၂။

၂၃) နိ နိယျာတိတံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇။

နိယျာတာ (သံ၊ ၂။ ၃၈၈) တိ နိယျာတိတာ။

သံ၊ ၄။ ၃။ ၈၅။ (၂) နိယျာတော (ပဋိသံ၊

၁၂၄) တိ ဂတော ပက္ခန္ဓော၊ အဘိဘူ-

တောတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ (၃)

သမ္မာနိယျာနေန နိယျာတာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။

ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇။ (၄) နိယျာတပုဂ္ဂလ - ကြည့်။

နိယျာတန (န) [နိ + ယာ + ယု။ နိတိ၊ ဓာ။

၃၀၉။ ဓာတုတ္ထ။ ၃၀၄။ (နိယာတန - သံ၊

ကိစ္စာယဏ - ဖြာ)] (က) ဆောင်နှင်း -

အပ်နှင်း - လှူဒါန်း - ခြင်း။ (ခ) ပြီးဆုံးစေ

- နိဂုံးအုပ် - ခြင်း။ (ဂ) ပြန်လည်ပေးခြင်း။

အပ်နှံခြင်း။ အပ်ထားသော ဥစ္စာကို ပြန်ပေး

ခြင်း။ (က) ဣဒံ ဒေယျဓမ္မံ ဓမ္မကထိကာနံ

.... နိယျာတနဝသေန ဝတ္တာ။ သံ၊ ၄။ ၂။

၃၃၃။ (ခ) ဧဝံ နိယျာတနမ္ပိ ဒုတိယပဉ္စ

ဝိဿဇ္ဇေသိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၈။ နိဒ္ဒိဋ္ဌဿ

အတ္တဿ နိယျာတနံ၊ နိဂမနန္တိ အတ္ထော။

ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၈။ နိယျာတနေ (သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈)

တိ နိဂမနေ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။ (- သိ၊ ၄။ သစ်၊

၂။ ၂၉၈။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၀။ သမ္မော၊ ယော။

၁၁။) (ဂ) နိယျာတနာဒိနံ ကတတ္တာ။

အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၉။

နာသပ္ပနေ တု ဒါနမ္ပိ နိယျာတနံ မုဒိရိတံ။

ဓာနံ၊ ၈၈၃။ နိယျာတနတ္ထ - လည်းကြည့်။

နိယျာတနဋ္ဌာန (န) [နိယျာတန + ဌာန]

ပြီးဆုံးစေ - နိဂုံးအုပ် - ရာ ဌာန။ နိယျာ-

တနဋ္ဌာနေပိ “ဣဒံ ဝုစ္စတိ ရူပံ ဒူရေ”တိ

န နိယျာတိတံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁။

နိယျာတနတ္ထ (ပု) [နိယျာတန + အတ္ထ]

(၁) ဆောင်နှင်း - အပ်နှင်း - ခြင်း အကျိုး။

(၂) ပြန်လည်ပေးခြင်း အကျိုး။ (၁) နာမ-

ပညတ္တိဝသေန နိယျာတနတ္ထံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။

၃၁၄။ (- သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၉၆။ (၂) နိယျာ-

တနတ္ထံ (အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆) ပဋိပဒါနတ္ထံ။

သမ္မော၊ ယော။ ၁၀၆။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၉။)

နိယျာတနပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [နိယျာတန +

ပစ္စုပဋ္ဌာန] ဆောင်နှင်း - အပ်နှင်း - သကဲ့

သို့၊ (ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏) ဉာဏ်အား ရှေးရှု

ထင်လာသော။ နိယျာတနပစ္စုပဋ္ဌာနော။

အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၉။ “ဣမေ

ရူပဓမ္မာ”တိ နိယျာတေန္တော ဝိယ ဂယုတိ
တိ အာဟ “နိယျာတနပစ္စုပ္ပန်နော”တိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၀၂။ (- သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၄၉၈။)

နိယျာတနရသ (တိ) [နိယျာတန + ရသ]
ဆောင်နှင်း - အပ်နှင်း - သကဲ့သို့၊ ဖြစ်ခြင်း
ကိစ္စရှိသော။ နိယျာတနရသာ။ အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၀။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၉။
စူဠနိ၊ ဌ၊ ၁၅။ တမေဝ သန္တာနံ နိယျာတေန္တံ
ဝိယ “ဟန္တ ဂဏှထာ”တိ ပဋိစ္စာပေန္တံ ဝိယ
ပဝတ္တတိတိ နိယျာတနရသာ။ မူလငို၊ ၂။
၆၁။ နိယျာတနံ ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တနဿ
ပဋိစ္စာပနံ ဝိယ ရသော ကိစ္စံ ဧတိဿာတိ
နိယျာတနရသာ။ သဗ္ဗော၊ ယော။ ၅၈။

နိယျာတနာဒိဖလ (ပု) [နိယျာတန + အာဒိ
+ ဖလ] ဆောင်နှင်း - အပ်နှင်း - ခြင်း
စသော အကျိုး။ နိယျာတနာဒိ ဧဝ ဖလံ
နိယျာတနာဒိဖလံ။ အနုငို၊ ၂။ ၁၂၆။

နိယျာတနာပေက္ခ (ပု) [နိယျာတန +
အပေက္ခ] ပြီးဆုံးစေ - နိဂုံးအုပ် - ခြင်းကို
ရှုငဲ့ခြင်း။ “အယံ ပန ဝိသေသော”တိ
ဣဒံ နိယျာတနာပေက္ခံ သီလနိဒ္ဒေသေ။ ဒိ၊
ငို၊ ၁။ ၃၂၀။

နိယျာတနပုဂ္ဂလ (ပု) [နိယျာတန + ပုဂ္ဂလ]
ထုတ်ဆောင်လျက်သွား - ထွက်မြောက်ပြီး
- သော ပုဂ္ဂိုလ်။ ယသ္မာ နိယျာတနပုဂ္ဂလ-
ဝသေနဿ (နိယျာတနပုဂ္ဂလဝသေနဿ၊ က)
နိယျာတနိကာဘာဝေါ။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၉၉။

နိယျာတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ယာ + တဗ္ဗ] ထုတ်
ဆောင်အပ်သော။ န နိယျာတဗ္ဗာ။ ခုဒ္ဒက၊
ဌ၊ ၁၉၀။

နိယျာတယာမိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ကယ +
မိ] ဆောင်နှင်း - အပ်နှင်း - ပေး - ၏။
နိယျာတေတိ - ကြည့်။

နိယျာတယိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ကယ +
ဣ] ဆောင်နှင်း - အပ်နှင်း - ပေး - ပြီ။
နိယျာတေတိ - ကြည့်။

နိယျာတယိတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယတ +
ကယ + တွာန] ဆောင်နှင်း - အပ်နှင်း -
ပေး - ဤ။ နိယျာတယိတွာနာတိ ဒတွာန။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၂၄၃။ (- စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၁၈။ (အပ၊
၂။ ၃၄၉-၌ နိယျာဒယိတွာန - ဟု ရှိ၏။)

နိယျာတိ (ကြိ) [နိ + ယာ + တိ။ ရူ၊ ၃၄၁။
ဓာတွတ္ထ။ ၃၀၇။ နိ + ယာ + တိ။ နိတိ၊
သုတ္တ။ ၈၄၂။ နိ + ယာ + တိ။ ဓာတွတ္ထ။
၂၁၆။ (နိယာတိ - သံ)] (၁) (က) ထွက်
၏။ သွား၏။ ထွက်သွား - ကြွသွား - ၏။
(ခ) ထုတ်ဆောင်လျက်သွားတတ်၏။ ထွက်
မြောက်တတ်၏။ ဖြစ်စေ၏။ (ဂ) ဖြစ်၏။
(ဃ) ရောက်၏။ ကပ်ရောက်၏။ (င)
ပုန်းအောင်း၍ သွားကုန်၏။ (၂) ဆောင်၏။
(၁) (က) ထွက်၏။ သွား၏။ ထွက်
သွား - ကြွသွား - ၏။ သာဝတ္ထိယာ
နိယျာတိ။ မ၊ ၁။ ၂၃၂။ နိယျာတိ = ဂစ္ဆတိ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၂။ နိယျာတိ - ဒိ၊ ၁။ ၂၂၂။

အပ၊ ဘ။ ၂၅၁၊ ၄၄၁။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇။ သံ၊ ဌ၊
 ၃။ ၉၁။ ထေရီ၊ ဌ။ ၁၅၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉၉။ မ၊
 ဋီ၊ ၃။ ၁၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၆။ နိယုနဘူမိံ
 နိယုန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၃၈။ နိယုန္တိ စန္ဒသူရိယာ။
 ဇာ၊ ၂။ ၂၄၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၈၉။ နိယုတိ (ဝိ၊
 ဌ၊ ၄။ ၁၅၄) တိ နိဗ္ဗာနံ ယာတိ။ ပါစိတ်၊
 ယော။ ၅၆၂။ နိယုထာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၅၄)
 တိ ဂစ္ဆေ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၀၀။ အတ္တံ နိယုထ
 (နိ + ယာ + ဧထ၊ ဧထ.ကို အာထ ပြု)
 ပဏ္ဍိတော။ သံပျင်၊ ဋီ၊ ၂။ နိယုမိ — ဇာ၊
 ၂။ ၂၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၉၅။ နိယုမ — ဇာ၊
 ၂။ ၂၅၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၀၇။ နိယုဟိ — ဇာ၊
 ၂။ ၅၉။ ၂၂၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၈၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
 ၃၉။ နိယုသိ — ဝိ၊ ၃။ ၃၂၆။ ဒိ၊ ၁။ ၄၆။
 ၁၀၁။ ဒိ၊ ၂။ ၁၈၊ ၁၄၅။ မ၊ ၂။ ၂၅၄။ မ၊ ၃။
 ၂၁၅။ အံ၊ ၃။ ၂၆။ အပ၊ ဘ။ ၁၈၁။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၂၁၁။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၆။ စရိယာ၊ ဌ။ ၂၅၆။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၅-၆။
 နိယျံသု — (ဇာ၊ ၂။ ၂၄၉) တိ နိက္ခမိံသု။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၉၀။ နိယျိသု — ဝိ၊ ၄။ ၃၃၈။ ဒိ၊
 ၂။ ၃၅၊ ၈၂။ နိယုသု — ဝိ၊ ၃။ ၃၂၆။

(ခ) ထုတ်ဆောင်လျက် သွားတတ်၏။
 ထွက်မြောက်တတ်၏။ ဖြစ်စေ၏။ သော
 နိယုတိ တက္ကရဿ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယာယ
 (မ၊ ၁။ ၉၇) တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခက္ခယာယ
 နိယုတိ ဂစ္ဆေ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၈။ နိယုတိ
 (ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၄။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၇) တိ
 ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိဿရတိ နိဂစ္ဆေ။ သာရတ္ထ၊
 ၃။ ၄၆၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၅။ န နိယုတိ န
 နိဂစ္ဆေ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၀။ (န နိဂစ္ဆေတိ
 န ပဝတ္တေတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၄။) နိယုတိ

— ဝိ၊ ၅။ ၁၆၈။ ဒိ၊ ၃။ ၃။ မ၊ ၃။ ၃၉။ အံ၊ ဘ။
 ၁၈၈၊ ၃၁၅။ အံ၊ ၂။ ၁၁၆။ နေတ္တိ။ ၇၊ ၉၃။
 မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၉။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၁။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၅။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၉။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၃။
 ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၅၄၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁၃။ ဝဇီရု၊
 ၅၄၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၈။ သိ၊
 ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၆။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၃။ မ၊
 ဋီ၊ ၂။ ၁၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၆။
 အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃၈။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၁။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊
 ၁၂၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၆၈၊ ၂၆၂။ ဝိရာ
 လောကမှာ (သံ၊ ၃။ ၆) တိ လောကမှာ
 နိယုန္တိ ဂစ္ဆေ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၉။ နိယုန္တိတိ
 နိဟရိတွာ ယန္တိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၇၁။
 နိယုန္တိ — ဒိ၊ ၁။ ၂၂၄။ သံ၊ ၃။ ၁၄၄၊ ၂၂၂။
 ပဋိသံ၊ ၁၆၂။ နေတ္တိ၊ ၇၊ ၉၃။ ပေဋကော။
 ၃၃၃။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၂-၃။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၁။
 နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၂၁၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၄၈၊ ၄၁၄။
 မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၅။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊
 ၁၀။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၆၈၊ ၂၆၃။ နိယျိံသု၊
 နိယျိဿန္တိ — နေတ္တိ၊ ၉၃။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၆၃။

(ဂ) ဖြစ်၏။ နိယုတိ (ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၄)
 တိ ပဝတ္တတိ၊ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယာယ
 သံဝတ္တတိတိ အတ္တော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၇၅။
 ဖလတ္တာယ နိယုတိ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၃) တိ
 ပဝတ္တတိတိ အတ္တော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၄။ (ဃ)
 ရောက်၏။ ကပ်ရောက်၏။ နိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ
 နိယုတိ (ပဋိသံ၊ ၂၆၁) တိ နိရောဓသင်္ခါတံ
 နိဗ္ဗာနံ ဥပဂစ္ဆေ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၇။
 နိယုတိတိ နိဗ္ဗာနံ ယာတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။
 ၅၆၂။ (င) ပုန်းအောင်း၍ သွားကုန်၏။

နိယျန္တိ (ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၄) တံ နိလိယိတ္တာယန္တိ။ ပါစိတံ၊ ယော။ ၅၇၁။

(၂) ခေတုဇာနိ။ အာဝဟတံ = နိယျာတံ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၁။ နိယျန္တိ — အပါ၊ ၂။ ၂၁၉။ ထေရိ၊ ဌ၊ ၁၆၀။ အာဝဟန္တိ = နိယျန္တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၁။ မောသဝဇ္ဇေ န နိယျာယေယျ န နိယျာယေယျ န ဝဟေယျ န သံဟရေယျ။ မဟာနိ၊ ၃၀၉၊ ၃၃၅။ နိယျေထ — မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၇၁။

နိယျာတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ယ + တေ] သိအပ်၏။ သေသံ ယထာပါဠိမေဝ နိယျာတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၀။ (- ၄၈၂။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၉၂။)

နိယျာကိတ (တိ) [နိ + ယတ + တ] (၁) (က) အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - အပ်သော။ (ခ) ပေး - လှူ - လှူဒါန်း - အပ်သော။ (၂) (က) ပြီးဆုံးစေ - နိဂုံးအုပ် - အပ်သော။ ထုတ်ပြအပ်သော။ (၁) (က) ဣဏဒါယကာနံ နိယျာတိတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၃။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၄။ ကင်္ခါ၊ ၂၈၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၄။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၃။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၈။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၅။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သစ်။ ၄၄၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၀။ (ခ) ဗုဒ္ဓပုဗ္ဗဓဿ ဘိက္ခုသံဃဿ နိယျာတိတော။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၉၅။ (- သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၅၁။ သိ၊ ဌ၊ သစ်။ ၂။ ၃၆၈။) (၂) (က) ဓမ္မရာဇာ ဧဝံ ဒဿေတိတိ ဝုတ္တံ “တဒေဝ နိယျာတိတ”န္တံ နိဂမိတံ နိဋ္ဌာပိတန္တံ အတ္တော။ သိ၊ ဌ၊ သစ်။ ၁။ ၄၁၀-၁။

(- သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၁။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၇။) (ခ) အဋ္ဌပိသမာပတ္တိယော စရဏန္တံ နိယျာတိတာဟေန္တိ (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၀) နိယျာတိတာနိဒဿိတာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၅။

နိယျာတိတတ္တဘာဝ (တိ) [နိယျာတိတ + အတ္တဘာဝ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - အပ်သော အတ္တဘောရှိသော။ နိယျာတိတတ္တဘာဝဿ ပနဿ ဘေရဝါရမ္ပဏေ အာပါထမာဂတေပိ ဘယံ န ဥပ္ပန္နတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၁။ (- ၁၁၂။)

နိယျာတိတပဏ္ဏကာရ (တိ) [နိယျာတိတ + ပဏ္ဏကာရ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - အပ်သော လက်ဆောင်ရှိသော။ သူ။ နိယျာတိတပဏ္ဏကာရေ ဝဓိတွာ ဌိတေ “တာတာ ကုတော အာဂတတ္တာ” တိ ပုစ္ဆိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၃။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၇။

နိယျာတိတနယ (ပု) [နိယျာတိတ + နယ] ပြီးဆုံးစေ - နိဂုံးအုပ် - အပ်သော နည်း။ ဧဝံ လက္ခဏတော ဒွါဒသဟတ္ထဝသေန ဝဝတ္ထိတဩကာသတော စ ဒဿေတွာ နိယျာတိတနယော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၁။

နိယျာတိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ယတ + ယ + တေ] ပေး - လှူ - လှူဒါန်း - အပ်၏။ တတ္ထ ကိရ ယညေ အတ္တနော သာပတေယျံ အနဝသေသတော အနိဂူဟိတွာ နိယျာတိယတံ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၈။

နိယျာတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယာ + တုံ] (၁)
 ထွက် - ထွက်သွား - ခြင်းငှါ။ (၂) (ဝဋ်
 ဆင်းရဲမှ) ထုတ်ဆောင်လျက်သွား - ထွက်
 မြောက် - ခြင်းငှါ။ (၁) နိယျာတု (အံ၊ ၁။
 ၆၉) နှိ နိက္ခမိတုံ ဖာသုကံ န ဟောတိ။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။ နိယျာတု နှိ ဗဟိ နိက္ခမိတုံ။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။ (၂) ဇာနိတုံ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ
 နိယျာတုံ အရဟတ္တဇယဂ္ဂါဟံ ဂဟေတုံ
 သက္ကောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၉။

နိယျာတု (တိ) [နိ + ယာ + တု] (ဝဋ်ဆင်း
 ရဲမှ) ထုတ်ဆောင်လျက်သွားတတ် - ထွက်
 မြောက် - သော၊ သူ။ အထ ခေါ
 ဘိယျောဝ ယေ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ
 နိယျာတာရော။ မ၊ ၂။ ၁၉၃။

နိယျာတုကာမ (တိ) [နိယျာတုံ + ကာမ]
 ထွက် - ထွက်သွား - ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊
 သူ။ ဣဓ မယံ ဘန္တေ ယဒါ ရာဇာ
 ပသေနဒိ ကောသလော ဥယျာနဘူမိံ
 နိယျာတုကာမော ဟောတိ။ သံ၊ ၃။ ၃၀၅။
 နေတ္တိ။ ၁၁၅။

နိယျာတေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ယာ + တေ +
 တဗ္ဗ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - အပ်သော။
 ဧဝံ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အတ္တာ နိယျာ-
 တေတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၁။ (- စရိယာ၊
 ၄။ ၃၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၀။ သီ၊ ၄။ သစ်၊
 ၁။ ၂၉၅။)

နိယျာတေတိ (ကြိ) [နိ + ယာ + တေ +
 တိ] (၁) (က) အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း -

၏။ (ခ) ပေး - လှူ - လှူဒါန်း - ၏။ (၂)
 ပြီးဆုံးစေ - နိဂုံးအုပ် - ၏။

(၁) (က) ယော ပန ရာဇတော လဒ္ဓံ
 နိဗ္ဗာနော ဝါ မာသသံဝစ္ဆရပရိမ္ဘယံ ဝါ
 ရညောယေဝ နိယျာတေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။
 နိယျာတေတိတိ အပ္ပေတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။
 ၂၄၀။ နိယျာတေတိ - ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၀၇။
 မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၉။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၈။ အံ၊ ၄။ ၃။
 ၃၃။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၇။ ဒီ၊
 ၄။ ၁။ ၂၉၉။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၂၅၃။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
 ၉၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၇။ နိယျာတေတိ - ဝိ၊ ၄။
 ၃။ ၁၈၃။ ကင်္ခါ၊ ၂။ ၉၀။ ၂။ ၉၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၅။
 မ၊ ၄။ ၄။ ၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၅၄။ ဝိမတိ၊ ၂။
 ၂၀။ ၉၅။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၄။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။
 ၂၄၂။ နိယျာတေမိ - မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၇။ သံ၊
 ၄။ ၂။ ၁၈၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။
 အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၄။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၁၇။ သီ၊ ၄။
 သစ်၊ ၁။ ၂၉၅။ နိယျာတေမ - ထေရု၊ ၄။
 ၂။ ၁၃၂။ နိယျာတေဟိ - သံ၊ ၂။ ၃၈၈။
 သံ၊ ၄။ ၃။ ၈၅။ နိယျာတေသိ - မ၊ ၄။ ၃။
 ၁၉၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၇၉။
 ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၀။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၁၃၈။
 နိယျာတေသိ - စရိယာ၊ ၄။ ၂၄၆။ နိယျာ-
 တေသုံ - ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၇၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။
 နိယျာတေသိ (= နိယျာတေသိ) - စရိယာ၊
 ၄။ ၂၄၆။ (ပါဠိတော်၌ နိယျာဒယိ - ရှိ၏။)
 (ခ) နိယျာတေတိ - ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၇၄။
 ပေတ၊ ၄။ ၂၄။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၃။ နိယျာတေယု
 - ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၈၀။ နိယျာတေသိ - ဒီ၊ ၄။
 ၂။ ၈၁။ ၁၅၈။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၅၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၅။

မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၉။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၅။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
၂၃၃။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၆၇။
ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၈။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၉။ နိယုတေသိ
— မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂။ နိယုတေမိ (= ဒေမိ) —
သံ၊ ၁။ ၁၃၂။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၆။ (၂)
နိယုတေသိ (သိ) — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၈။
နိယုတေသိ (ဤ) — (= ပရိယောသာ-
ပေသိ) — ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၄။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။
၂၆၆။ ၃၉၆။

နိယုတေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယတ + ဧ +
တုံ] ပြီးဆုံးစေ - နိဂုံးအုပ် - ခြင်းငှါ။ ကာမံ
စရဏပရိယာပန္နတ္တာ စရဏဝသေန နိယု-
တေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၆၆။

နိယုတေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယတ + ဧ +
တွာ] (၁) (က) အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း -
၍။ (ခ) ပေး - လှူ - လှူဒါန်း - ၍။ (၂)
(က) ပြီးဆုံးစေ - နိဂုံးအုပ် - ၍။ (ခ) စွန့်-
လွှတ်၍။ (ဂ) ပြောကြား၍။ (၁) (က)
အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ၍။ ဣမံ သာပ-
တေယျံ မယံ ကနိဋ္ဌဿ ဒေဟိတိ သဗ္ဗံ
နိယုတေတွာ သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇိတွာ
ကမ္မဋ္ဌာနပရာယဏော အဟောသိ။ မ၊ ဌ၊
၄။ ၂၃၅။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁။ (- သံ၊ ၃။ ၃၈၈။
မိလိန္တ။ ၄၀၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၂။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၉။ ၁၈၀။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉။ အံ၊ ဌ၊
၁။ ၁၄၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၁။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၆၄၊ ၂၁၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၄။
ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၈။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၊ ၁၆၅။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၃၇၊ ၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၄။

၃၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၁။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။
၂၉၆။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၈၆။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၆၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၇။)

(ခ) ပေး - လှူ - လှူဒါန်း - ၍။
နိယုတေတွာ (အံ၊ ၁။ ၁၈၆) တံ ပဋိစ္ဆာ-
ဒေတွာ “ဧကာ ဝေါ ဂါဝေါ” တံ ဒတွာ။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၄။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၂၇၄။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၇၀။ ဝိမာန၊
ဌ၊ ၂၉။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၃၁၉။) (၂) (က) ပြီးဆုံး-
စေ - နိဂုံးအုပ် - ၍။ ဣမိနာ ပန ပဒေန
ဘဂဝါ အာနာပါနပဗ္ဗဒေသနံ နိယု-
တေတွာ ဒဿေတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၆။ မ၊ ဌ၊
၁။ ၂၅၅။ (- သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၉၈။) (ခ)
စွန့်လွှတ်၍။ အတ္တနော သရိရံ ဒါနမုခေ
နိယုတေတွာ မဟာမဂ္ဂသမိပေ ဝမ္ပိက-
မတ္ထကေ နိပဇ္ဇတိ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၃၀။ (-
၁၇၁။) (ဂ) ပြောကြား၍။ အထ ခေါ တံ
သီဃံ ဒူတယုကံ နိဂရသာမိကဿ ယထာ-
ဘူတံ ဝစနံ နိယုတေတွာ ယထာဂတမဂ္ဂံ
ပဋိပဇ္ဇေယျ။ သံ၊ ၂။ ၃၉၈။ (- သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၃။)

နိယုတေန္တ (တိ) [နိ + ယတ + ဧ +
အန္တ] (၁) (က) အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း -
သော။ (ခ) ပေး - လှူ - လှူဒါန်း -
သော။ (၂) ပြီးဆုံးစေ - နိဂုံးအုပ် - သော။
(၁) (က) ကုလသန္တကံ ပန နိယုတေန္တော
.... အာဟ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃။ ဒီဃနိကာယာဒိ-
ဧကေကဓမ္မကောဋ္ဌာသံ နိယုတေန္တော
နိယုတေန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀။ (- သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၀၉။) (ခ) စံ သက္ကော ... မဒ္ဒိ -
ဒေဝံ နိယုတေန္တော။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၁၀။

(- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၃။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၂၂။)
 (၂) နိယျာတေန္တော (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၁၊ ၃၉၅။
 မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၆) တိ နိဂမေန္တော။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။
 ၇၈၊ ၃၄၉။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၃၉၄။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂။
 သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၇။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၁၈။)

နိယျာတေန္တိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧ +
 အန္တိ] (၁) (က) အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း -
 ကုန်၏။ (ခ) ပေး - လှူ - လှူဒါန်း -
 ကုန်၏။ (၁) (က) နိယျာတေတိ (၁) (က)
 - ကြည့်။ (ခ) နိယျာတေတိ (၂) - ကြည့်။

နိယျာတေမ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧ + မ]
 အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ကုန်၏။ နိယျာ-
 တေတိ (၁) (က) - ကြည့်။

နိယျာတေမိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧ + မိ]
 (က) အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ၏။ (ခ) ပေး -
 လှူ - လှူဒါန်း - ၏။ (က) နိယျာတေတိ (၁)
 (က) - ကြည့်။ (ခ) နိယျာတေတိ (ခ) - ကြည့်။

နိယျာတေယျ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧ +
 ယျ] ပေး - လှူ - လှူဒါန်း - ရ၏။
 နိယျာတေတိ (ခ) - ကြည့်။

နိယျာတေသိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧ +
 ဣ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ပြီ။
 နိယျာတေတိ (၁) (က) - ကြည့်။

နိယျာတေသိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧ +
 ဤ] (၁) (က) အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း -

ပြီ။ (ခ) ပေး - လှူ - လှူဒါန်း - ပြီ။ (၂)
 ပြီးဆုံးစေ - နိဂုံးအုပ် - ပြီ။ နိယျာတေတိ -
 ကြည့်။

နိယျာတေသုံ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧ + ဥ]
 အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ကုန်ပြီ။ နိယျာ-
 တေတိ (၁) (က) - ကြည့်။

နိယျာတေဟိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧ +
 ဟိ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - လော့။
 နိယျာတေတိ (၁) (က) - ကြည့်။

နိယျာထံ (ကြိ) [နိ + ယာ + အ + ထ]
 ထွက် - သွား - ကုန်လော့။ နိယျာတိ (၁)
 (က) - ကြည့်။

နိယျာထံ (ကြိ) [နိ + ယာ + အ + ထေ]
 ထုတ်ဆောင်ရာ၏။ နီတိ၊ သုတ္တံ။ ဧထ-
 သာထ။ ၁၀၈၂ - သုတ်ဖြင့် ဧထဝိဘတ်ကို
 အာထပြု။ ဘုရားကြီး သံပျင်၊ သျှလည်း
 ကြည့်။ နိယျာတိ (၁) - ကြည့်။

နိယျာဒယာမိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧယ +
 မိ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ပေး - ၏။
 နိယျာဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာဒယာဟိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ယ +
 တိ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ပေးအပ် -
 လော့။ နိယျာဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာဒယိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧယ +
 ဣ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ပေး - ပြီ။
 နိယျာဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာဒယိ သု (ကြိ) [နိ + ယတ + ဣယ + ဉံ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ပေး - ကုန် ပြီ။ နိယျာဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာဒယိတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယတ + ဣယ + တွာန] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ချ်။ ဗုဒ္ဓေ နိယျာဒယိတွာန၊ ပဗ္ဗဇိတဿ သန္တိကေ။ အပ၊ ၂။ ၃၄၉။ (- ဇာ၊ ၂။ ၁၅၂။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၂။)

နိယျာဒယိဿာမိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဣယ + ဿာမိ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ပေး - အံ - လတ္တံ့။ နိယျာဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာဒယိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဣယ + ဣ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ပေး - ပြီ။ နိယျာဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာဒိ သု (ကြိ) [နိ + ယတ + ဉံ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ပေး - ကုန်ပြီ။ နိယျာဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာဒိတ (တိ) [နိ + ယတ + တ] (က) အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - အပ်သော။ (ခ) ပေး - လှူ - လှူဒါန်း - အပ်သော။ (က) နိယျာဒိတေ ပရိက္ခာရေ၊ ဘိက္ခုနိယောဝဏ္ဏဿရာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၈။ (- ပေတ၊ ၄။ ၁၈၀။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၃။) (ခ) ဗုဒ္ဓပုဗ္ဗဓဿ သံဃဿ နိယျာဒိတော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၃။ (- ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၈။)

နိယျာဒိတအတ္တဘာဝပပတ္တိ (ထိ) [နိယျာဒိတ + အတ္တဘာဝ + ဥပပတ္တိ] ပေး - အပ်နှင်း - အပ်သော အတ္တဘောသို့၊ ကပ်ရောက်ခြင်း။ ကမ္မေန နိယျာဒိတအတ္တဘာဝပပတ္တိဝသေန ဘဝတိတိ ဘဝေါ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။

နိယျာဒိတကာလ (ပု) [နိယျာဒိတ + ကာလ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနေန ဝေနဿ နိယျာဒိတကာလော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၉။

နိယျာဒိတနေ (န) [နိယျာဒိတ + နေ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - အပ်သော ဥစ္စာ။ တေဟိ နိယျာဒိတနေ ဂဟေတွာ သမဏ-ဗြာဟ္မဏာနံ ဒါနံ ဒေန္တိ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၃၉။

နိယျာဒိတပဏ္ဏာကာရ (တိ) [နိယျာဒိတ + ပဏ္ဏာကာရ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - အပ်သော လက်ဆောင်ရှိသော။ တေရာဇာ ပက္ခောသာပေတွာ နိယျာဒိတပဏ္ဏာကာရေ ဝိန္နိတွာ ဌိတေ “ကုတော အာဂတ”တ္ထာ”တိ ပုစ္ဆိ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၉။

နိယျာဒိယမာန (တိ) [နိ + ယတ + ယ + မာန] ပေး - လှူ - လှူဒါန်း - အပ်သော။ တသ္မိံ ဝိဟာရေ ကတပရိယောသိတေ သံဃဿ နိယျာဒိယမာနေ အဟံ အနုမောဒိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၇၄။

နိယျာဒေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ယတ + ဣယ + တဗ္ဗ] (က) အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - အပ်

သော။ (ခ) ပြီးဆုံးစေ - နိဂုံးအုပ် - အပ်
သော။ (က) “တံ ဒါနိ တုမှေဝ
ကရေထာ”တိ နိယျာဒေတမ္ပံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
၁၂၈။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၀။) (ခ) နိယျာဒေ-
တဗ္ဗော (ဝိ၊ ၂။ ၇၄) တိ အပ္ပေတဗ္ဗော။ ဝိ၊
၄။ ၃။ ၅၇။

နိယျာဒေတိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧ + တိ။
တ- ကို ဒ-ပြု။ နိတိ၊ ဓာ။ ၃၀၉။ ယတော
စု တာဠောပကာရေ နိတု နိယျာတနေ
သိယာ။ ဓာတွတ္ထ။ ၃၀၄။] (က) အပ်နှင်း
- ဆောင်နှင်း - ဧ။ (ခ) ပေး - လှူ -
လှူဒါန်း - ဧ။ (က) နိယျာဒေတိ - ဝိ၊ ဌ၊
၄။ ၂၅၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၃၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၆။
၁၃၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၆။ နိယျာဒေန္တိ - အပါ၊
၁။ ၃၇၁။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆။ မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၁၆၉။
နိယျာဒေထ - ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၄၀၉။ နိယျာဒေမိ - ဝိ၊ ၄။ ၃၃၈။ ဇာ၊ ဌ၊
၁။ ၂၉၉။ နိယျာဒေဟိ - ဒိ၊ ၂။ ၂၆၄။ သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၄၁။ နိယျာဒေယာဟိ - ထေရီ၊ ၄၁၅။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၄၂။ နိယျာဒေယျာမ - ဇာ၊ ဌ၊
၁။ ၁၆၆။ နိယျာဒေသိ - ဝိ၊ ၄။ ၃၅၁။ အပါ၊
၁။ ၂၇၂၊ ၃၀၀၊ ၄၃၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၁။ ဓမ္မ၊
ဌ၊ ၂။ ၅၇၊ ၃၁၁။ ပေတ၊ ဌ၊ ၄၀။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။
၂၁၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၈၊ ၁၉၅၊ ၄၀၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၃၄၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၃၊ ၂၇၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၁၃၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၈၃။ နိယျာဒေဿာမ -
ဝိ၊ ၄။ ၂၂၃။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၇။ နိယျာဒေယာမိ
- ဇာ၊ ၂။ ၅၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၊ ၂၇၄။
နိယျာဒေယိ - အပါ၊ ၂။ ၄၁၈။ နိယျာဒေယိသု
- ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၆။ နိယျာဒေယိဿာမိ -

ဇာ၊ ၂။ ၅၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၇၃။ (ခ)
နိယျာဒေန္တိ (ဒိ၊ ၃။ ၁၅၄) တိ သမယေ ဓနံ
ဒေန္တိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၆။ နိယျာဒေန္တိ - ခုဒ္ဒကာ၊
ဌ၊ ၁၁၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁။ အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၉၈။
နိယျာဒေဟိ - ဒိ၊ ၂။ ၂၆၄။ နိယျာဒေသိ
- သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၉။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၆။ အံ၊ ဌ၊
၃။ ၂၆၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၊ ၁၈၆၊ ၃၂၇။ ဓမ္မ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၉။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၈၂၊ ၂၀၄။ ပေတ၊ ဌ၊
၇၅၊ ၁၇၂။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၉။ ထေရီ၊ ဌ၊
၁၃၁။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၀။ နိယျာဒေယိသု -
(ပေတ၊ ၁၆၉) တိ အံသု။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၇၀။
နိယျာဒေယိသု - သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၃၂၇။ သံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၄၇။ နိယျာဒေသိ (ဝိမာန၊
၆၅) န္တိ “သမ္ပဋိစ္ဆာဒေသိ”၊ အဒါသိန္တိ
အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၈၃။ နိယျာဒေသိ
- အပါ၊ ၁။ ၆၉၊ ၂၀၈။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၀။
နိယျာဒေဿာမိ - အပါ၊ ၁။ ၄၂။ ထေရီ၊ ဌ၊
၁။ ၄၆၅။ နိယျာဒေယိ - ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၃၄။
နိယျာဒေသိ - ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၇။

နိယျာဒေတု (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယတ + ဧ +
တု] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ခြင်းငှါ။
အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုဟိ ဘိက္ခုနီနံ
ကမ္ပံ အာရေပေတွာ ဘိက္ခုနီနံ နိယျာ-
ဒေတု။ ဝိ၊ ၄။ ၄၅၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၈။

နိယျာဒေတုကာမ (တိ) [နိယျာဒေတု +
ကာမ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ခြင်းငှါ
အလိုရှိသော၊ သူ။ ပရေ အတ္တနော အတ္တ-
ဘာဝမ္ပိ ဝိဿတ္ထံ နိယျာဒေတုကာမာ
ဟောန္တိ။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၄၅။

နိယျာဒေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယတ + ဧက + တွာ] (က) အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ဤ။
 (ခ) ပေး - လှူ - လှူဒါန်း - ဤ။ (က)
 “ဧသော ဘဂိနိယော သြဝါဒေါ” တိ
 နိယျာဒေတွာ ဣမံ ဥဒါနံ ပုနယျုနံ အဘာသိ။
 ဝိ၊ ၂။ ၇၇။ သော အာစရိယဿ အာစရိယ-
 ဓနံ နိယျာဒေတွာ။ အံ၊ ၂။ ၂၀၀။ (- အံ၊ ၂။
 ၁၉၈။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၃၀၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅၊ ၁၀၁၊ ၁၁၉၊ ၂၁၀။
 ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၇၇၊ ၂၃၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၊ ၃၂၃။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၇၊ ၉၆၊ ၃၃၂၊ ၃၆၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
 ၄၇၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂၀၊ ၄၀၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
 ၁၇၄၊ ၂၇၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၈၇၊ ၁၂၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
 ၄၊ ၁၉၂၊ ၂၄၂၊ ၃၆၀။ ဝဇီရ၊ ၆၀။) (ခ)
 နိယျာဒေတွာ (ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၃) တိ ဒတွာ၊
 နိပုဗ္ဗော ယတ၊ ဒါနေတိ ဓာတု၊ တကာရဿ
 ပန ဒကာရံ ကတွာ နိယျာဒေတွာတိပိ
 ပါဌော ဣစ္ဆိတဗ္ဗော။ ဇာ၊ ဌီ၊ ၁။ ၇၇။ (-
 ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၃၆။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၁၄။ အပ၊ ဌ၊
 ၂။ ၁၉၉။)

နိယျာဒေတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ယတ + ဧက +
 တွာန] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ဤ။
 ပေး - လှူ - လှူဒါန်း - ဤ။ နိယျာဒေတွာန
 သမ္ပုဇ္ဈေ၊ အဂမာသိ သကံ ဃရံ။ အပ၊ ၁။
 ၁၁၈။ (- ၃၁၂။)

နိယျာဒေထ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧက +
 ထ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ကုန်လော့။
 နိယျာဒေတိ - ကြည့်။ (က) - ကြည့်။

နိယျာဒေန္တ (တိ) [နိ + ယတ + ဧက +
 အန္တ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - သော၊
 ဇေလိတေ အဂ္ဂိက္ခန္ဓေ အတ္တာနံ နိယျာဒေ-
 န္တေန သမ္ပတ္တယာစကာနံ စိတ္တံ ဂဟိတံ။ မ၊
 ဌ၊ ၃။ ၆၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၃။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
 ၂၈၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၉၇၊ ၂၇၃၊ ၄၀၄။ ၅၂၆။
 မ၊ ဌီ၊ ၃။ ၃၇။)

နိယျာဒေန္တိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧက +
 အန္တိ] (က) အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း -
 ကုန်၏။ (ခ) ပေး - လှူ - လှူဒါန်း - ကုန်
 ၏။ နိယျာဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာဒေမိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧက + မိ]
 အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ပေး - ၏။ နိယျာ-
 ဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာဒေယျာမ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧယျာမ]
 အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ပေး - ကုန်ရာ၏။
 နိယျာဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာဒေသိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧက +
 ဣ၊ သလာ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း -
 ပေး - ပြီ။ နိယျာဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာဒေသိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧက +
 ဣ၊ သ-လာ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း -
 ပေး - ပြီ။ နိယျာဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာဒေသာမ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧက +
 သာမ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ပေး -
 ကုန်အံ့။ နိယျာဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာဒေသာမိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧက + သာမိ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - ပေး - အံ့။ နိယျာဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာဒေဟိ (ကြိ) [နိ + ယတ + ဧက + ဟိ] အပ်နှင်း - ဆောင်နှင်း - လော့။ နိယျာဒေတိ - ကြည့်။

နိယျာနံ (န) [နိ + ယာ + ယု။ ဓာန်၊ ငို။ ၃၉၅။ နိရုတ္တိ၊ ၅၃။ နာ - ၁၅၈။ (နိယာဏ - သံ၊ ကိဇ္ဇာဏ - ပြာ၊ နိဇ္ဇာဏ - အဒ္ဓမာဂဓိ။ နိကမယာမ - သီဟိုဠ်)] (၁) ထွက် - ထွက်သွား - ထွက်မြောက် - ခြင်း၊ စစ်ထွက်ခြင်း။ (တိ) (၂) (က) ထွက်မြောက် - တဟ် - ကြောင်းဖြစ် - သော၊ (ခ) သွားရောက်တတ်သော၊ တရား။ (၁) ဥပ္ပါတေ သုပိနေ ယုတ္တော၊ နိယျာနေ စ ပဝေသနေ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၈၆။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၂၉။ ရည် နိယျာနံ ဘဝိဿတိ (ဒိ၊ ၁။ ၆၄) တိ ရညော နိဂ္ဂမနံ ဘဝိဿတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၈၉။ နိယျာနံ ဂမနံ ယာတြာ။ ဓာန်၊ ၃၉၅။ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိယျာနဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ နေတ္ထိ၊ ငို။ ၄၅။ နိယျာနံ (ပ၊ ၈) - ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၈၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၇၇။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၃၁၁။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၈။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၀၈။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၃၃၈။ နိယျာနံ (ဒ၊ ၈) - ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၈။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၆။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၀၈။ နိယျာတနဿ (ဆ၊ ၈) - ပေဋကော၊ ၁၆၈။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၁၅။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၉၇။ နေတ္ထိ၊ ငို။ ၄၅။ နိယျာနေ (သ၊ ၈) - ဇာ၊ ၁။ ၃၆၈။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၂၉။) (တိ) (၂)

(က) ဝဋ္ဋတော နိယျာတိတိ နိယျာနံ။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၆။ မဂ္ဂသစ္စေန ဟိ အရိယသာဝကော လောကမှာ နိယျာတိ၊ တသ္မာ နိယျာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၈။ ဒုဂ္ဂတိတော၊ သံသာရတော စ နိယျာတိ ဧတေနာတိ နိယျာတိ နိယျာနံ။ သဂ္ဂမဂ္ဂေါ၊ မောက္ခမဂ္ဂေါ စ။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၈။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၆။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၀၈။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၃၃၈။ နိယျာနံ (ပ၊ ၈) - ပဋိသံ၊ ၁၆၂။ မဟာနိ၊ ၆၅။ နေတ္ထိ၊ ၉၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၁။ ၁၀၆။ ၁၁၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၈။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇၉။ ၃၇၉။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၆။ ၃၆၆။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆၆။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၀၈။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆၄။ အ၊ ငို၊ ၃။ ၃၈၈။ မူလငို၊ ၁။ ၁၁၁။ မူလငို၊ ၂။ ၅၂။ အနုငို၊ ၂။ ၆၃။ နိယျာနာ (ပ၊ ၈) - ပဋိသံ၊ ၁၆၂။ နိယျာနံ (ဒ၊ ၈) - ပဋိသံ၊ ၁၆၃။ သုတ္တနိ၊ ၃၀၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၈။ ဝဇီရ၊ ၅၄၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၈။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၈။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၆။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၀၈။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၃၃၈။ နိယျာနဿ (ဆ၊ ၈) - ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁။ နိယျာနာနံ (ဆ၊ ၈) - ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၁။ (ခ) နိယျာနန္တိ ဂဟေတွာ ယာတိတိ နိယာနံ၊ နိယျာနန္တိ ဝါ ပါဠော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၈၆။ နိယျာနန္တိ မဂ္ဂ၊ မဂ္ဂေါ ဟိ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏကရဏဝသေန ယာတိ ဂစ္ဆတိတိ နိယျာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပါမိတ်၊ ယော။ ၅၅၈။ (- ဝိ၊ ၁။ ၉။ ၁၄။)

နိယျာနကရဏသီလ (တိ) [နိယျာန + ကရဏ + သီလ] (ပဋိဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ခြင်း

ကို ပြုလေ့ရှိသော၊ သူ။ နိယျာနကရဏ-
သီလာ ဝါ နိယျာနိကာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၅။

နိယျာနကိရိယာ (ထိ) [နိယျာန + ကိရိယာ။
ဣတ္ထိလိင် ကိရိယာသဒ္ဒါက အမှုလုပ်ငန်း
ဟော။ ဓာန်။ ၈၇၇ - ကြည့်] (ဝဋ်ဆင်း
ရဲမှ) ထွက်မြောက်ခြင်း အမှုကြိယာ။ တေ
ဟိ နိပရိယာယေန နိယျာနကိရိယာယ
သာကေတမဘူတာ။ နေတ္ထိ၊ ဋီ။ ၉။

နိယျာနကိရိယာသာကေ (တိ) [နိယျာန-
ကိရိယာ + သာကေ။ ဣတ္ထိလိင် ကိရိယာ
သဒ္ဒါ အမှုကိစ္စ ဟောသည်။ ဓာန်။ ၈၇၇ -
ကြည့်။] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်
ခြင်းဟူသောအမှုကိစ္စကို ပြီးစေတတ်သော။
တတ္ထ မဂ္ဂဓမ္မဿ ကရဏတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော
နိယျာနကိရိယာသာကေတမဘာဝတော။
နေတ္ထိ၊ ဋီ။ ၉။

နိယျာနဂတိသပ္ပါဋိဟိရဏ (တိ) [နိယျာန +
ဂတိ + အသပ္ပါဋိဟိရ + ဏ] (သံသရာ
ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထုတ်ဆောင်လျက် သွားခြင်း-
ဟူသော ဆန့်ကျင်ဖက်တို့ကို ပယ်ရှား
ထားမြစ်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ် - ရှိ - သော။
နိယျာနိကာတိ နိယျာနဂတိသပ္ပါဋိဟိရဏာ
အနုပါရမ္မဘူတတ္တာတိ နိယျာနဂတိသပ္ပါ-
ဋိဟိရဏာ အနုပါရမ္မဘူတတ္တာတိ အဓိပ္ပါ-
ယော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၉။

နိယျာန (တ္ထ) ဌ (ပု) [နိယျာန + အတ္ထ]
(၁) (က) ထွက်မြောက် - ခြင်းဟူသော -

တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော - အနက် -
သဘော။ (ခ) နိဗ္ဗာန်သို့ ကပ်ရောက် -
ခြင်းဟူသော - တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူ
သော - အနက် - သဘော။ (တိ) (၂) ထွက်
မြောက်ခြင်း အနက်ရှိသော။

နိယျာနဌော (ပ၊ ဧ) - ပဋိသံ။ ၁၇၊ ၂၀၊
၂၉၄။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၈။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၁၂၅။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၁၉။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊
၁၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၁။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၈၁။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃၆။ နိယျာနဌံ (ဒု၊ ဧ)
- ပဋိသံ။ ၃၀၅၊ ၃၀၆၊ ၃၀၇၊ ၃၀၉။ နိယျာ-
နဌေန (တ၊ ဧ) - ပဋိသံ။ ၁၇၉၊ ၂၈၁၊ ၃၂၇။
ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၇၊ ၂၈၀။ အဘိ၊
ဌံ၊ ၃။ ၃၅၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊
၂။ ၂၂၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅၃။
နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၈။ နိယျာနဌဿ (ဆ၊ ဧ) - ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၀၈။ (၁) (က) အရိယမဂ္ဂဿ
သင်္ခါရတော နိဂ္ဂမနေန နိယျာနဌော။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၁။ ၈၈-၉။ (ခ) နိယျာနဌေနာ (ပဋိသံ၊
၂၆၀) တိ နိဗ္ဗာနပဂမနဌေန။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၆၇။ (တိ) (၂) ယထာ စ မဂ္ဂဝိဘင်္ဂေ
နိယျာနတ္ထော ဧကမေကံ မဂ္ဂင်္ဂံ ဝေဝနနေဟိ
နိဒ္ဒိဌံ။ ပေဋကော။ ၂၃၄။ မုခန္တိ နိယျာ-
နဌော။ ပဋိသံ။ ၁၇၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၇၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၆၂။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၆၉။ (- နေတ္ထိ၊ ဋီ။ ၉။)

နိယျာနတ္ထဝိရဟ (ပု) [နိယျာနတ္ထ + ဝိရဟ]
(ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ခြင်းဟူသော

အနက်မှ ကင်းခြင်း။ န သော သာတ္ထံ
ဒေသေတိ နိယျာနတ္ထဝိရဟတော တဿာ
ဒေသနာယ။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၃၈။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊
၂။ ၇၁။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၅၀။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၅၅။

နိယျာနတ္ထသမောဓာန (န) [နိယျာနတ္ထ +
သမောဓာန] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်
ခြင်းဟူသော အနက်၏ ပေါင်းဆုံခြင်း။
ကထံ ပန ဒေသနာဓမ္မော နိယျာတိတိ
ဝုစ္စတိ ? နိယျာနတ္ထသမောဓာနတော။ သံ၊
ငို၊ ၂။ ၅၆။

နိယျာနဓမ္မ (ပု) [နိယျာန + ဓမ္မ (နိယာဏဓမ္မ
- သံ၊ ကိစ္ဆာဏဓမ္မ - ပြာ)] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ)
ထွက်မြောက် - တတ် - ကြောင်းဖြစ် -
သော တရား။ ယေသု ဓမ္မသုတိ ဝိမော-
က္ခပါယေသု နိယျာနဓမ္မသု။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၈၆။
အနုဓမ္မန္တိ အနုဂ္ဂပံ နိယျာနဓမ္မံ။ မ၊ ငို၊ ၃။
၁၀၇။

နိယျာနဓမ္မသမဝိဂမဟေတု (ပု) [နိယျာနဓမ္မ
+ သမဝိဂမ + ဟေတု] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ)
ထွက်မြောက်ကြောင်း တရားကိုရခြင်း၏
အကြောင်း။ ပရိယတ္တိဓမ္မဿ ပန နိယျာန-
ဓမ္မသမဝိဂမဟေတုတာယာတိ ဣမိနာ
ပရိယာယေန (ဝုတ္တနယေန) မ္မဘာဝေါ
လ္လဗ္ဗတိ ဧဝ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၄။ မ၊ ငို၊ ၁။
၂၃၂။ (- သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇၃။)

နိယျာနပထ (ပု) [နိယျာန + ပထ။ (ကိစ္ဆာ-
ဏပထ - ပြာ)] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်

မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော - အကျင့် (ပဋိ
ပဒါ) - ကျင့်စဉ်လမ်းကြောင်း - လမ်းစဉ်။
တေနဿ ဘဂဝါ တဉ္စ နိဿယံ ဥတ္တရိ စ
နိယျာနဂတံ ဒေသန္တော “အာကိဉ္စည”န္တိ
ဂါထမာဟ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၈။ စူဠနိ၊ ၄။
၂၇။

နိယျာနပရိယောသာန (တိ) [နိယျာန + ပရိ
ယောသာန] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်
ခြင်းဟူသော အဆုံးရှိသော။ အရိယ-
ဖလာနံ ကိလေသာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာန-
ကိစ္စတာယ နိယျာနာနုဂ္ဂဏတာယ နိယျာ-
နပရိယောသာနတာယ စ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၄။
ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၇၆။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇၂။ မ၊ ငို၊
၁။ ၂၃၂။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၈။ (- နေတ္ထိ၊ ငို၊ ၉။)

နိယျာနလက္ခဏ (တိ) [နိယျာန + လက္ခဏ]
ထွက်မြောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော
မှတ်ကြောင်း ‘လက္ခဏာ’ ရှိသော။ နိယျာန-
လက္ခဏံ မဂ္ဂသစ္စံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၆။

နိယျာနသဘာဝ (တိ) [နိယျာန + သဘာဝ]
(ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ခြင်း၏ သဘော
ရှိသော။ နိယျာနိကသဘာဝ (တိ) (၂) -
ကြည့်။

နိယျာနဟေတု (ပု) [နိယျာန + ဟေတု]
(ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ကြောင်း။
ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိယျာနဟေတုဘူတံ ဣမံ
မမ သာသနဓမ္မံ သုပ္ပဋိပနုတ္တာ န ဝိဟေ-
သေတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၈၇။

နိယျာနိကာ (န) [နိ + ယာ + အနိယ။ ရူ။
 ၅၅၁။ နိရုတ္တိ၊ ဒိ။ ၇၂၂။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
 ၁၈၆၊ ၃၆၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၅၊ ၁၁၁။ နိ + ယာ
 + ယု + ဇာတိယ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၈၄၂။ နှာ -
 ၃၆၈။ နိယျာန + ဣက - ဇာတိက။ သိ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ၁။ ၁၈၆၊ ၃၆၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၁။
 (နယာဇာတိက - သံ၊ ဇာတိဇာတိယ - ပြာ)]
 (၁) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ခြင်း။ (တိ)
 (၂) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ခြင်း၌
 ယှဉ်သော။ (၄) (သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ)
 ထွက်မြောက် - တတ် - ကြောင်းဖြစ် -
 သော။ (မဂ်-စသည်)။ (၅) (သံသရာဝဋ်
 ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ကြောင်း (နတ်ပြည်
 ခရီး၊ နိဗ္ဗာန်ခရီး) - ကိုထိုက် - ၌ယှဉ် -
 သော။ (၆) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်မှုကို
 ပြုလေ့ရှိသော။ (၇) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်
 မြောက်သည်ဖြစ်၍ - အလိုရှိအပ်သော
 အကျိုးကို ရစေတတ် - အမြတ်ဆုံးဖြစ်
 သော။ (၈) ဆန့်ကျင်ဖက်တို့ကို - ပယ်
 ရှား တားမြစ်လျက် ထွက်မြောက်တတ်
 သော။ (၉) အကျွင်းအကျန် မရှိသောအား
 ဖြင့် (သံသရာဝဋ်သို့) စွန့်လွှတ်တတ်သော။
 (၁) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ခြင်း။
 နိယျာနံ ဝါ နိဂ္ဂမနံ နိဿရဏံ၊ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ
 ဝူပသမောတိ အတ္ထော။ နိယျာနမေဝ
 နိယျာနကံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၇။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
 ၃၉၂။ (တိ) (၂) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်
 မြောက်ခြင်း ရှိသော။ နိယျာနံ ဝါ
 ဖလဘူတံ ဧတိဿာ အတ္ထိတိ နိယျာနိကာ။
 ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၈။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၆။ အံ၊
 ဋီ၊ ၃။ ၃၃၈။ နိယျာနံ ဧတေသံ အတ္ထိတိ

နိယျာနိကာ။ နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၉၇။ (- မ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၁၇။) (၃) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ခြင်း
 ၌ ယှဉ်သော။ တတော ဝါ နိယျာနံ
 နိဿရဏံ၊ တတ္ထ နိယုတ္တောတိ နိယျာနိ-
 ကော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၆။ (- မ၊ ဋီ၊ ၃။
 ၂၀၄။) (၄) (သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်
 မြောက်တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော။
 နိယျာတိ (ဝိ၊ ၅။ ၁၆၈။ ဒိ၊ ၂။ ၆၈။ အံ၊ ၂။
 ၂၅၆) တိ နိယျာနိကာ။ ဝိ၊ ဌ။ ၄။ ၁၅၄။ ဒိ၊
 ဌ။ ၂။ ၁၂၇။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၉၅။ လောကတော
 နိယျာတိ၊ ဝဋ္ဋတော နိယျာတိတိ နိယျာ-
 နိကံ၊ နိယျာတိ ဝါ ဧတေနာတိ နိယျာနိကံ။
 အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၅၉။ (- ၉၂၊ ၁၈၇။ ထေရု၊ ဌ။
 ၁။ ၂၃၂။ ထေရု၊ ဌ။ ၂။ ၁၃၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၈။
 ၂၃၇။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၆။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
 ၂။ ၃၉၁-၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၄၊ ၂၆၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၂၃၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၈၊ ၂၀၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၅၃၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃၈။ မူလဋီ၊
 ၁။ ၅၅။) (၅) (သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်
 မြောက်ကြောင်း (နတ်ပြည်ခရီး၊ နိဗ္ဗာန်ခရီး)
 - ကိုထိုက် - ၌ယှဉ် - သော။ ဒုဂ္ဂတိတော၊
 သံသာရတော စ နိယျာတိ ဧတေနာတိ
 နိယျာနံ၊ သဂ္ဂမဂ္ဂေါ မောက္ခမဂ္ဂေါ စ၊ တံ
 နိယျာနံ အရဟတိ၊ နိယျာနေ ဝါ နိယုတ္တာ
 ... နိယျာနိကာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၈။ သိ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ၁။ ၃၆၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၅၃၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃၈။

(၆) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်မှုကို
 ပြုလေ့ရှိသော။ နိယျာနကရဏသီလာ ဝါ
 နိယျာနိကာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၅။ အနုဋီ၊ ၁။ ၆၂။
 (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၄။) (၇)

(ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်သည်ဖြစ်၍ -
 အလိုရှိအပ်သော အကျိုးကိုရစေတတ် -
 အမြတ်ဆုံးဖြစ် - သော။ သမ္မာပတိတ-
 ဒုက္ခတော ဝိမောစနေန တတော နိယျာ-
 နာဝဟတာယ ဣစ္ဆိတတ္ထဿ လဘာပန-
 တော စ နိယျာနိက။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၅။
 နိယျာနိက (ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၄) နှိ ဥက္ကဋ္ဌန္တိ
 အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅၆။ (ဂ) ဆန့်ကျင်
 ဖက်တို့ကို ပယ်ရှားထားမြစ်လျက် ထွက်
 မြောက်တတ်သော။ နိယျာနိကာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၈၀) တိ သပ္ပါဋိဟာရိယာ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၈၃။
 နိယျာနိက (ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၄။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၃။
 အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၆) နှိ သပ္ပါဋိဟိရိ (အပ္ပဋိဂါနံ)
 အပ္ပဋိဟတံ ဟုတ္တာ ပဝတ္တတိ။ သာရတ္ထ၊
 ၃။ ၄၂။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၄၅။ (- အံ၊ ငို၊ ၂။
 ၁၂၃။) (ဇ) အကြွင်းအကျန်မရှိသောအား
 ဖြင့် (သံသရာဝဋ်ကို) စွန့်လွှတ်တတ်သော။
 နိဿေသတော နိယျာတိ ယာယတိ ဝါ
 သကလံ သံသာရဝဋ် စတိတိ နိယျာနိ-
 ကော။ နိပုဗ္ဗယာဓာတု စာဂေ အနိယပစ္စ-
 ယော ယဿ ကော။ ဧက၊ ငို၊ နာ။ ၄၉၃။

နိယျာနိကော (ပု၊ ပ၊ ၈) — ဒိ၊ ၁။ ၂၂၂-
 ၃။ ဒိ၊ ၃။ ၁၀၀။ သံ၊ ၃။ ၃၃၁။ အဘိ၊ က။
 ၉၃။ မဟာနိ၊ ၅၈။ နေတ္ထိ၊ ၄၅။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။
 ၃၃၂။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၆၊ ၉၃။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၀။ မ၊
 ဌ၊ ၄။ ၅၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
 ၃၂၆။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၂၃။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၆၈။
 နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၁၆။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၉၉။ သိ၊ ငို၊
 သစ်၊ ၁။ ၁၈၆။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၆၄။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၇။
 မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၀၅။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၅၃။ နေတ္ထိ၊ ငို၊
 ၇၅။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၈၂။ နိယျာနိကာ (ထိ၊ ပ၊

၈) — ဝိ၊ ၅။ ၁၆၈။ ဒိ၊ ၂။ ၆၈။ ဒိ၊ ၃။ ၂၃၇။
 မ၊ ၁။ ၃၉၇။ မ၊ ၃။ ၃၉။ အံ၊ ၂။ ၁၁၆။ အဘိ၊
 က။ ၁၈၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၄။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၀။
 မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၆။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၉၅။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၁၉၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၀။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၈။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊
 ၁။ ၁၈၂၊ ၃၆၆။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၂။ ဒိ၊ ငို၊
 ၂။ ၁၂၅၊ ၁၈၃။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၃၃။ မ၊ ငို၊ ၂။
 ၁၇၉။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၀၈၊ ၃၀၉။ သံ၊ ငို၊ ၂။
 ၅၃၉။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၆၈၊ ၃၃၈။ နိယျာနိကံ (န၊
 ပ၊ ၈) — အဘိ၊ က။ ၁၈၈။ ပေဋကော။
 ၃၂၃။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၇။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၉။
 သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၃၊ ၂၅၁။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၆။ အံ၊
 ဌ၊ ၁။ ၆၆၊ ၁၃၃။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၇။ ဇာ၊ ဌ၊
 ၅။ ၁၈၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂။ ဝိမတိ၊ ၂။
 ၂၅၆။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၇၇။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၂။
 မ၊ ငို၊ ၁။ ၁၈၁။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၁၄၊ ၂၄၅။ အံ၊ ငို၊
 ၁။ ၁၅၂။ နိယျာနိကာ (ပု၊ ပ၊ ၈) — သံ၊ ၃။
 ၇၄၊ ၁၄၄၊ ၂၂၂၊ ၂၂၃။ အဘိ၊ ဇာ၊ ၁၃။ ပဋိသံ၊
 ၁၁၂၊ ၂၂၆။ သုတ္တနိ၊ ၃၉၁။ နေတ္ထိ၊ ၇၇။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၁။ ဥဒါန၊
 ဌ၊ ၃၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၀။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၉၇။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၄။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၁၂။ သိ၊ ငို၊
 သစ်၊ ၂။ ၁၃၊ ၃၅၊ ၃၄၈။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၂၃၊
 ၂၅၀။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၇၃။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၃။
 မူလဋီ၊ ၂။ ၅၅။ အနုဋီ၊ ၁။ ၆၁၊ ၁၄၃။ အနုဋီ၊
 ၃။ ၁၀၉။

နိယျာနိကံ (ပု၊ ဒု၊ ၈) — သံ၊ ၁။ ၂၂၂။
 ထေရု၊ ၃၅၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၆။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၂၈၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၈။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၅၆။
 ထေရီ၊ ဌ၊ ၆၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၆၈။ မဟာနိ၊ ဌ၊

၃၁၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၅၂။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၃၉။
 ၅၀၇။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၂၅၆။ နိယျာနိကံ (ထိ၊ ဒု၊
 ၆) — မ၊ ငှ၊ ၃။ ၃၀၂။ နိယျာနိကံ (န၊ ဒု၊ ၆)
 — ဒိ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၃၅။ သံ၊ ငှ၊ ၃။ ၂၈၇။ ပဋိသံ၊
 ငှ၊ ၁။ ၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၆။ ခုဒ္ဒက၊ ငှ၊ ၁၆။
 ထေရ၊ ငှ၊ ၂။ ၅၄၅။ ဇာ၊ ငှ၊ ၁။ ၁၁၉။ အံ၊ ငို၊
 ၂။ ၂၂။ နိယျာနိကာနိ (န၊ ဒု၊ ၆) — မူလငို၊
 ၃။ ၅၇၅။ အနုငို၊ ၃။ ၁၀၉။ နိယျာနိကာယ
 (ထိ၊ တ၊ ၆) — မ၊ ငှ၊ ၁။ ၂၀၀။ သံ၊ ငှ၊ ၂။
 ၁၄၁။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၉၇။ နိယျာနိကဿ (ဆ၊
 ၆) — ပဋိသံ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၄၁။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၁၅။
 နိယျာနိကာနံ (ဆ၊ ၆) — သုတ္တနိ၊ ၃၉၁။
 နိယျာနိကေ (သ၊ ၆) — ဒိ၊ ၃။ ၁၀၀။ ထေရ၊
 ငှ၊ ၁။ ၁၇၈။ ထေရီ၊ ငှ၊ ၂၃၅။ ဇာ၊ ငှ၊ ၁။
 ၁၆၂၊ ၂၀၂၊ ၂၄၄။ ဇာ၊ ငှ၊ ၄။ ၂၂။ ဇာ၊ ငှ၊ ၆။
 ၁၅၅။

နိယျာနိကကထာ (ထိ) [နိယျာနိကာ +
 ကထာ] (၁) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်
 ကြောင်းဖြစ်သော စကား။ (တိ) (၂) (ဝဋ်
 ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ကြောင်း စကားရှိ
 သော၊ သူ။

(၁) ဧဝူပါ ဗဟုကာပိ နိယျာနိက-
 ကထာ အာစိက္ခိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ငှ၊ ၄။ ၇၃။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ။ ၂၂၂။ (- မ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၀၂။ မ၊ ငှ၊ ၃။
 ၃၉။ ပဋိသံ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၅၉။) (တိ) (၂)
 သမဏော စ ဂေါတမော ဒဿနသမ္ပန္နော
 နိယျာနိကကထော။ မ၊ ငှ၊ ၃။ ၆၆။

နိယျာနိကကာရဏ (န) [နိယျာနိက +
 ကာရဏ] (က) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်

မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း။ (ခ) (လူ
 တို့၏ ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ခြင်းမှ) ထွက်မြောက်
 ကြောင်း။ (က) ဧကန္တဟိတသုခဝဟတ္တာ
 ပဏ္ဍိတေဟိ ပဋိပန္နံ ဧကံသိကကာရဏံ
 အဝိရန္တကာရဏံ နိယျာနိကကာရဏံ။ ဇာ၊
 ငှ၊ ၁။ ၁၁၉။ (- အံ၊ ငို၊ ၂။ ၈၄-၅။) (ခ)
 ဘဂဝါ “သာသနေန နိယျာနိကကာရဏံ
 ရာဇာ ဝဒတိ” တိ သိက္ခာပဒံ ပည-
 ပေသိ။ ဝိ၊ ငှ၊ ၃။ ၂၉၂။ = မနုဿာနံ
 ဂရဟဥပဝါဒအက္ခောသတော နိယျာနိကံ
 ကာရဏံ။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၂၅၃။

နိယျာနိကဌ (ပု) [နိယျာနိက + အတ္ထ]
 (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်တတ်သည်၏
 အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော။ နိယျာ-
 နိကဌေန စ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒယော အဋ္ဌမဂ္ဂင်္ဂါ
 ဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၉။

နိယျာနိကတ္တ (န) [နိယျာနိက + တ္တ။
 (နိယာဏိကတ္တ - သံ)] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ)
 ထွက်မြောက်ခြင်းကို ဆောင်နိုင်သည်၏
 အဖြစ်။ ဘန္တေ ဗုဒ္ဓသာသနဿ နိယျာ-
 နိကတ္တေ သတိ မိလကော အတ္တမောက္ခံ
 ကရိဿတိ။ သံ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၅၂။ နိယျာနိကတ္တာ
 (မ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၈၆) တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော ဧဝ
 တတော နိယျာနာဝဟတ္တာ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၃၀၄။
 (- ပဋိသံ၊ ငှ၊ ၁။ ၃၄၁။ အနုငို၊ ၃။ ၁၀၁။)

နိယျာနိကတ္တာဘာဝ (ပု) [နိယျာနိကတ္တ +
 ဘာဝ] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်တတ်
 သည်၏အဖြစ် မရှိခြင်း။ ဝုတ္တဓမ္မာနံ
 နိယျာနိကတ္တာဘာဝတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၄။

နိယျာနိကတ္တာဝဗောဓန (န) [နိယျာနိကတ္တ + အဝဗောဓန] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်တတ်သည်၏အဖြစ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ နိယျာနိကတ္တာဝဗောဓနတော အဘေဒေါပဇာရေန “ဒေသနာဓမ္မော နိယျာနိကော”တိ ဝုတ္တော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇။

နိယျာနိကတ္တ (တိ) [နိယျာနိက + အတ္တ] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ဘွက်မြောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော - အနက် - သဘော - ရှိသော။ အဝိပရိတတ္ထော ဟိ သမ္မာသဒ္ဓေါ၊ န နိယျာနိကတ္တော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၇။

နိယျာနိကဒိဋ္ဌိ (ထိ) [နိယျာနိက + ဒိဋ္ဌိ] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိ ‘အယူ’။ သမ္မာဒိဋ္ဌိတိ ယာထာဝ-ဒိဋ္ဌိ နိယျာနိကဒိဋ္ဌိ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၄။ သံကိလေသတော နိယျာနိကဒိဋ္ဌိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၄။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၅။)

နိယျာနိကဓမ္မ (ပု) [နိယျာနိက + ဓမ္မ။ (နိယာဏိကဓမ္မ - သံ)] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော တရား။ နိယျာနိကဓမ္မ ပဿတာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၄။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၆။ (ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၇၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၀၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၈။)

နိယျာနိကဓမ္မဉာဏ (န) [နိယျာနိကဓမ္မ + ဉာဏ] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်

ကြောင်းဖြစ်သော တရားကို သိတတ်သော ဉာဏ်။ နိယျာနိကဓမ္မဉာဏေန ပဿတာ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၀၀။

နိယျာနိကဓမ္မဒေသနာ (ထိ) [နိယျာနိကဓမ္မ + ဒေသနာ] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော - တရားကို ဟောခြင်း - တရား ဒေသနာ။ နိယျာနိကဓမ္မဒေသနာယ မဂ္ဂဖလာဒိသု သတ္တေ ပတိဋ္ဌာပေ-န္တော လောကဿ ဟိတံ သာဓေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇။

နိယျာနိကဓမ္မဘာဝ (ပု) [နိယျာနိကဓမ္မ + ဘာဝ] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော တရား၏ အဖြစ်။ နိယျာနိကဓမ္မဘာဝတော ဉာယော ဓမ္မော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၃။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၁။)

နိယျာနိကပက္ခ (ပု) [နိယျာနိက + ပက္ခ] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော အဖို့။ နိယျာနိကပက္ခ ပဋိဇာဟတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၆။

နိယျာနိကပက္ခိက (တိ) [နိယျာနိက + ပက္ခိက] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော အဖို့ - ခွဲ ဖြစ် - ရှိ - သော။ ဣဒါနိ အပ္ပဉာတိကံ အပ္ပပက္ခန္တိ အနိစ္စတာမုခေန နိယျာနိကပက္ခိကာ ဇာတာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၇။

နိယျာနိကပက္ခိယ (တိ) [နိယျာနိက + ပက္ခိယ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိယျာ-

နိကပက္ခိယေန ပေါထုဇ္ဇနိကေန သံဟ-
တတ္တာ။ ကခါ၊ ငို၊ သစ်။ ၁၂၁။

နိယျာနိကပညတ္တိ (ထိ) [နိယျာနိကာ +
ပညတ္တိ။ (ကိဇ္ဇာကိယပဏ္ဏတ္တိ - ပြာ)]
(ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ကြောင်းပညတ်၊
နိယျာနိကပညတ်။ နိယျာနိကပညတ္တိ
မဂ္ဂဿ၊ နိဿရပညတ္တိ သံသာရတော။
နေတ္တိ။ ၅၄။ (- နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၉၆။)

နိယျာနိကပဋိပဒါ (ထိ) [နိယျာနိကာ +
ပဋိပဒါ] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက် -
တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော အကျင့်။
ဧကံသပဋိပဒံ နိယျာနိကပဋိပဒံ
ဟောတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၀။ (- သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၁၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၉။)

နိယျာနိကဘာဝ (ပု) [နိယျာနိက + ဘာဝ]
(၁) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ကြောင်းကို
ဆောင်နိုင်သည်၏အဖြစ်။ (၂) (ဝဋ်ဆင်းရဲ
မှ) ထွက်မြောက်တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၁)
နိယျာနိကဘာဝ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၈) နှိ ဧက-
န္တေန ဝဋ္ဋတော နိယျာနာဝဟဘာဝံ။ အံ၊
ငို၊ ၂။ ၁၄၄။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၅။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၃၀၅။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၆။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၁။ ဥဒါန၊
ဌ၊ ၃၂၊ ၁၉၀။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၇။ ထေရ၊ ဌ၊
၂။ ၂၁၂။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၆၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၈၆။
၃၉၉။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၂၃၀။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊
၂။ ၇၄။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃၀၊ ၂၈၈၊ ၃၄၉။ မ၊ ငို၊
၁။ ၃၃၈၊ ၃၉၄။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၁၆။ သံ၊ ငို၊ ၂။
၄၅၃။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၂၉။ အနုငို၊ ၁။ ၉၇။)
(၂) နိယျာနိကဘာဝဝိဘာဝန - ကြည့်။

နိယျာနိကဘာဝဒဿန (န) [နိယျာနိက-
ဘာဝ + ဒဿန] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်
မြောက်တတ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း။
သာသနဿ နိယျာနိကဘာဝဒဿနတ္ထံ
မယံ ဣဒ္ဓါနဘာဝံ ဝိဘာဝေန္တော။ ဥဒါန၊
ဌ၊ ၃၈၈။ (- ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၃။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။
၃၉၁။ နေတ္တိ၊ ငို၊ ၁၁။)

နိယျာနိကဘာဝဒီပန (န၊ ထိ) [နိယျာနိက-
ဘာဝ + ဒီပန] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်
မြောက်တတ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း။
သေသရတနဒ္ဒယေ နိယျာနိကဘာဝဒီပန-
တော။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၉၉။

နိယျာနိကဘာဝပဝေဒန (န၊ ထိ) [နိယျာနိ-
ကဘာဝ + ပဝေဒန] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်
မြောက်တတ်သည်၏အဖြစ်ကို - ပြောကြား
- သိစေ - ခြင်း။ သာသနဿ နိယျာနိက-
ဘာဝပဝေဒနတ္ထဉ္ဇေဝ သဗြဟ္မစာရိနံ။ မ၊
ငို၊ ၃။ ၂၈၂။

နိယျာနိကဘာဝဝိဘာဝန (န၊ ထိ) [နိယျာနိ-
ကဘာဝ + ဝိဘာဝန] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ)
ထွက်မြောက်တတ်သည်၏အဖြစ်ကို ထင်စွာ
ပြခြင်း။ သာသနဿ နိယျာနိကဘာဝ-
ဝိဘာဝနဝသေန အဘာသိသု။ ထေရ၊ ဌ၊
၁။ ၂။ (- ၃၃၊ ၇၀၊ ၉၅။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၆၃။
အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆။)

နိယျာနိကမဂ္ဂ (ပု) [နိယျာနိက + မဂ္ဂ]
(နိယာဏိကမာဂ် - သံ)] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ)

ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော - မဂ် -
လမ်းကြောင်း။ သမဏဿ ဂေါတမဿ
သန္တိကံ ဂန္ဓာ နိယျာနိကမဂ္ဂံ ဂဝေသိဿာမ။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၀။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၉၈။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၁၂။)

နိယျာနိကလက္ခဏ (န) [နိယျာနိက +
လက္ခဏ] (၁) (နိမိတ္တ, ပဝတ္တ မှ) ထခြင်း
- ထွက်မြောက်ခြင်း - ရှိသော သဘော။
(တိ) (၂) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်
ကြောင်းဟူသော မှတ်ကြောင်း 'လက္ခဏာ'
ရှိသော။ (၁) နိယျာနိကလက္ခဏေနာ
(နေတ္ထိ၊ ၇၀) တိ နိယျာနိကသဘာဝေန။
နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၇။ (- နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၃၆။) (တိ)
(၂) နိယျာနိကလက္ခဏော မဂ္ဂေါ။ နေတ္ထိ။
၂၆။ ပေဋကော။ ၁၇၁။ (- နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၃၂။)

နိယျာနိကသတိ (ထိ) [နိယျာနိက + သတိ]
(ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက် - တတ် -
ကြောင်းဖြစ် - သော သတိ။ ယာထာဝ-
သတိ နိယျာနိကသတိ ကုသလသတိတိ
သမ္မာသတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၁။

နိယျာနိကသဘာဝ (ပု) [နိယျာနိက +
သဘာဝ] (၁) (က) (နိမိတ္တ, ပဝတ္တ မှ)
ထခြင်း - ထွက်မြောက်ခြင်း - ရှိသော
သဘော။ (ခ) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်
တတ်သော သဘော။ (တိ) (၂) (ဝဋ်ဆင်း
ရဲမှ) ထွက်မြောက် - တတ် - ကြောင်းဖြစ်
- သော သဘောရှိသော။ (၁) (က) နိ-
ယျာနိကလက္ခဏ (၁) - ကြည့်။ (ခ)

သမ္မာသဘာဝန္တိ ယာထာဝသဘာဝံ နိယျာ-
နိကသဘာဝံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၇။ (- နေတ္ထိ၊
၄။ ၉၇။) (တိ) (၂) ကိလေသသမုစ္ဆေဒ-
ကဿ မဂ္ဂဿ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိကဿ
နိယျာနိကသဘာဝဿ ဖလေနပိ ပဋိပဿ-
ဒ္ဓကိလေသေန နိယျာနသဘာဝေန
ဘဝိတဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၆။ (- အနုဋီ၊ ၁။
၁၄၄။)

နိယျာနိကသဘာဝတ္ထ (န) [နိယျာနိက-
သဘာဝ + ဘတ္တ] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်
မြောက် - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော
သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်။ နိယျာနိက-
သဘာဝတ္တာ ပန သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပါရုံ
အာဂစ္ဆတိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၉။ (- သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၄၉၁။)

နိယျာနိကသဘာဝါဘာဝ (ပု) [နိယျာနိက
သဘာဝ + အဘာဝ] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်
မြောက် - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော
သဘော၏ မရှိခြင်း။ မိစ္ဆာဝါ နိယျာနိက-
သဘာဝါဘာဝတော ဣဓ တထာ န
ဝုတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၈။

နိယျာနိကသမာဓိ (ပု) [နိယျာနိက + သမာဓိ]
(ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက် - တတ် -
ကြောင်းဖြစ် - သော - စိတ်၏တည်ကြည်
ခြင်း - သမာဓိ။ ယာထာဝသမာဓိ
နိယျာနိကသမာဓိ ကုသလသမာဓိ။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၁၈၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၉။ မဟာနိ၊ ၄။
၃၄၂။

နိယျာနိကသာသန (န) [နိယျာနိက + သာသန] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက် - ကြောင်း - ရာ - ဖြစ်သော သာသနာ။ ကုဒါနိ ယသ္မာ အနိယျာနိကသာသနနေနေဝ နိယျာနိကသာသနံ ပါကဋံ ဟောတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၂။ (- မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၂၊ ၁၂၆၊ ၁၉၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၊ ၁၂၈၊ ၁၄၄၊ ၄၃၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၈၊ ၇၀၊ ၁၀၅။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၄၊ ၂၁၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၅၊ ၂၉၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉။)

နိယျာနိယ (တိ) [နိယျာန + ဣယ = ဣယ။ နိ + ယာ + အနိယ။ (နိယာဏိက - သံ၊ ဣဇာဏိယ - ပြာ)] (၁) (နိမိတ္တ၊ ပဝတ္တ မှ) ထခြင်း - ထွက်မြောက်ခြင်း - ရှိသော။ (၂) (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်တတ် သော။ (၁) “နိယျာနိယာ”တိပိ ပါဌော၊ တဿ နိယျန္တိတိ နိယျာနိယာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၉၇။ (၂) ယထာ နိယျန္တိတိ နိယျာနိယာတိ ဗဟုလံ ဝစနတော ကတ္တုသာဓနော နိယျာနိယ- သဒ္ဓေါ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၆။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၄။)

နိယျာနိယသဒ္ဓ (ပု) [နိယျာနိယ + သဒ္ဓ] နိယျာနိယ (ဟူသော) သဒ္ဓါ။ နိယျာနိယ - ကြည့်။

နိယျာနိယ (တိ) [နိ + ယာ + အနိယ။ (ဣဇာဏိယ - ပြာ)] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ)

ထွက်မြောက် တတ်သော။ နိယျာတိတိ နိယျာနိယော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉၉။ (- မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၈။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၅။ ၁၁၁။) နိယျာနိက - လည်းကြည့်။

နိယျာနေတု (တိ) [နိ + ယာ + ယု + ဧက + တု] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်တတ် သော။ ဆန္ဒောတိ နိယျာနေတာ ကတ္တု- ကမ္ပတာကုသလစ္ဆန္ဒော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၆။

နိယျာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယာ + ဣာပေ + တိ] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက် မြောက်စေ၏။ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိယျာပေတိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၅။

နိယျာမ (ကြိ) [နိ + ယာ + အ + မ] ထွက်ကုန်အံ့။ နိယျာတိ - ကြည့်။

နိယျာမိ (ကြိ) [နိ + ယာ + အ + မိ] သွား၏။ နိယျာတိ - ကြည့်။

နိယျာယန (န) [နိ + ယာ + ယု] ထွက်ခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိယျာယနဝိဘာဝန (န၊ တိ) [နိယျာယန + ဝိဘာဝန] ထွက်ခြင်းကို ထင်စွာပြခြင်း။ တတြာယံ နိယျာယနဝိဘာဝနာ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၇။

နိယျာယန္တ (တိ) [နိ + ယာ + ယ + အန္တ] (၁) ထွက်တတ်သော၊ သူ။ (၂) ထွက်

မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ မင်။ (၁)
အဒ္ဓသံ ခွါဟံ ဘန္တေ ဇာဏုသောဏိံ
ဗြာဟ္မဏံ သဗ္ဗသေတေန ဝဠဝါဘိရထေန
သာဝတ္ထိယာ နိယျာယန္တံ။ သံ၊ ၃။ ၄။ သံ၊ ၄။
၃။ ၁၅၇။ (၂) တသ္မာ “နိယာယန္တော” တိ
ပုဂ္ဂလဿ ယောနိသော ပဋိပဇ္ဇနဝသေန
နိယျာယန္တော မဂ္ဂေါ “နိယျာတိ” တိ ဝုတ္တော။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉၉။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

နိယျာယန္တပုဂ္ဂလ (ပု) [နိယျာယန္တ + ပုဂ္ဂလ]
ထွက်မြောက်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။ တသ္မာ
နိယျာယန္တပုဂ္ဂလဿ ယောနိသော ပဋိ-
ပဇ္ဇနဝသေန နိယျာယန္တော မဂ္ဂေါ “နိယျာ-
တိ” တိ ဝုတ္တော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၂၆။

နိယျာယိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ယာ + ယ + တဗ္ဗ]
ထွက်အပ်သော။ ဣမိနာ နက္ခတ္တေန
နိယျာယိတဗ္ဗံ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၂၉။

နိယျာယေလျ (ကြိ) [နိ + ယာ + ယ +
လျ] ဆောင်ရာ၏။ နိယျာတိ - ကြည့်။

နိယျာသ (ပု) [နိ + အသ + အ။ ယ လာ။
နိရန္တရံ အသတိ သမ္မုဇ္ဈတိတိ နိယျာသော။
ပါစိတ်၊ ယော။ ၈၁။ ဂ္ဂုက္ခာတ်တရလတယာ
နိရတေကာလေန ကဋ္ဌိနတာ ပြာဇ္ဈေရသေ၊
ဂ္ဂုက္ခရသေ၊ ကွာထေ စ၊ ထောမ။ (နိယာသ
- သံ၊ ကိစ္စာသ - ပြာ၊ လာဋျ၊ ဂသ်ဝလကိရိ
- သိဟိဋ္ဌိ)] အစေး၊ သစ်စေး။ ဇေတု-
မာသကောတိ လာခါယ ဝါ နိယျာသေန
ဝါ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတွာ ကတမာသကော။

ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၉။ နိယျာသန္တိ သိလေသံ။ ဝိ၊
နိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၄၇၉။ (- ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅၅၊ ၈၀၊
၉၈။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၆၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၈၄။
ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၂၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၈။)

နိယျာသခါဒနီယ (န) [နိယျာသ + ခါဒနီယ]
အစေးသာလျှင်ဖြစ်သော ခဲဖွယ်၊ အစေး
ခဲဖွယ်၊ နိယျာသခါဒနီယံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၉၉။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၄။ မူလခါဒနီယ (ပါစိတ်၊
ယော။ ၇၈) - နှင့်ယှဉ်ကြည့်။

နိယျာသတေလ (န) [နိယျာသ + သမ္ပိဿ +
တေလ] အစေး - သစ်စေး - နှင့်ရောနှော
သော ဆီ၊ သစ်စေးဆီ။ နိယျာသတေလေန
မဒ္ဒိတွာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၈။
နိယျာသတေလေနာတိ ဆတ္တိရိတ (ဆဒိက)
နိယျာသာဒိနိယျာသသမ္ပိဿေန တေလေန။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၂။

နိယျာသပိဏ္ဍိ (ပု) [နိယျာသ + ပိဏ္ဍိ] အစေး
- သစ်စေး - အစိုင်အခဲ၊ သစ်စေးလုံး။
သဒေါသေ သဝဏေ ရက္ခေ နိယျာသ-
ပိဏ္ဍော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၁။ နိယျာသဝဋ္ဌိ -
လည်းကြည့်။

နိယျာသပိဏ္ဍိ (ထိ) [နိယျာသ + ပိဏ္ဍိ]
အစေး - အစိုင်အခဲ၊ သစ်စေးအစိုင်အခဲ၊
သစ်စေးခဲ။ သဒေါသဝဏေ ရက္ခေ
နိယျာသပိဏ္ဍိယော “အဏ္ဍကာနိ” တိ
ဝဒန္တိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၉။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၈၅။

နိယျာသရက္ခ (ပု) [နိယျာသ + ရက္ခ။ (နိယာ-
သရက္ခ - သံ၊ ကိစ္ဆာသရက္ခ - ပြာ)] အစေး
ရှိသောသစ်ပင်၊ အစေးထွက်သော သစ်ပင်
(အင်ကြင်းပင်-စသည်)။ နိယျာသရက္ခ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၁။ နိယျာသရက္ခော သန္ဓရက္ခာဒိ
(သန္ဓုလရက္ခာဒိ၊ သျှ၊ က၊ မူက္ခ)။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊
၁။ ၉၈။

နိယျာသဝဋ္ဋိ (ထိ) [နိယျာသ + ဝဋ္ဋိ] သစ်စေး
အစိုင့်အခဲ၊ သစ်စေးလုံး။ နိယျာသဝဋ္ဋိ
ဝိယာ (သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၇)တိ ဖလသဏ္ဌာနံ
နိယျာသပိဏ္ဍံ ဝိယ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၈၈။

နိယျာသိ (ကြိ) [နိ + ယာ + ဤ] ထွက်သွား
ပြီ။ နိယျာတိံ (၂) - ကြည့်။

နိယျာသု (ကြိ) [နိ + ယာ + ဥ] ထွက်သွား
ကုန်ပြီ။ နိယျာတိံ (၂) - ကြည့်။

နိယျာဟိ (ကြိ) [နိ + ယာ + ဟိ] ကြွတော်
မူပါ။ နိယျာတိံ (၂) - ကြည့်။

နိယျိသု (ကြိ) [နိ + ယာ + ဥ] (က) ထုတ်
ဆောင်လျက် သွားကုန်ပြီ။ (ခ) ထွက်သွား
ကုန်ပြီ။ (က) နိယျာတိံ (၁) (က) - ကြည့်။
(ခ) နိယျာတိံ (၂) - ကြည့်။

နိယျိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ယာ + သန္တိ] ထုတ်
ဆောင်လျက် သွားကုန်လတ်။ နိယျာတိံ
(၁) (က) - ကြည့်။

နိယျဟတ (ပု) [နိ + ဥဟ + အ။ ယ-လာ၊ ဒွေ
ဘော်ပြု။ နိ ပုဗ္ဗော ဥဟ ဝိတက္ကေ ပိဋနေ
ဝါ။ အ။ ယာဂမော ဒွိတ္တဉ္စ) သူစိ။ နိယျဟ
- သံ၊ ကိစ္ဆဟ - ပြာ၊ နိယျဟ - သိဟိဉ္စ)]
(က) မုတ်ဦး၊ မုတ်ဦးဆောင်။ (ခ) အစေး။
(ဂ) အဦး၊ အထွတ်။ (နိပ်စက်ခြင်း၊ ဦး-
ဆောက်ပန်း၊ တံခါး၊ သစ်စေး၊ ဆင်စွယ်-
ကောက်၊ အမုန်ယစ်သောဆင်။ စိန္တာမဏိ။
လူဒါန်းခြင်း၊ စီရင်ခြင်း၊ ဖန်ဆင်းခြင်း။ ပြာ၊
ဓာန်။) (ဃ) တံခါး။ (င) ဆင်စွယ်ကောက်၊
နံရံ-စသည်၌ သွင်းအပ်သော ဆင်စွယ်
သဏ္ဌာန်ကောက်သော တုတ်။ (က)
ဝေဇယန္တဿ ခေါ မာရိသ မောဂ္ဂလ္လာန-
ပါသာဒဿ ဧကသတံ နိယျဟံ၊ ဧကေက-
သ္မိံ နိယျဟေ သတ္တ သတ္တ ကုဋ္ဌာဂါရ-
သတာနိ။ မ၊ ၁။ ၃၁၉။ သုဝိဘတ္တာ ဃရ-
မုခါ၊ နိယျဟာ သိဟပဉ္စရာ။ အပါ၊ ၁။ ၂။
နိယျဟာ နိဂ္ဂတပမုခသာလာ စ။ အပါ၊ ဌ၊
၁။ ၁၁၇၊ ၂၉၉။ (-အပါ၊ ၁။ ၃၇၊ ၁၃၈၊ ၃၁၂။
အပါ၊ ၂။ ၃၀။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၄။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။
၄၄၅။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၂၁။) (ခ) (ဂ) (ဃ) (င)
နိယျာသေ သေခရေ ဒွါရေ နိယျဟော
နာဂဒန္တကေ။ ဓာန်။ ၈၆၃။

နိယျဟက (ပု) [နိ + ဥဟ + က္က] ဆင်စွယ်
ကောက်၊ ဆင်စွယ်ကောက်သဖွယ် အ-
ကောက်။ သစေ ပါသာဒဘိတ္တိတော နိဂ္ဂ-
တေသု နိယျဟကာဒိသု ပါသာဏေ
ဌပေတွာ သိမံ ဗန္တန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၂။
နိယျဟကာဒိသုတိ နာဂဒန္တကာဒိသု။
ပါစိတ်၊ ယော၊ ၂၈၇။ (- ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၅။)

နိယူဟသိခရ (န) [နိယူဟ + သိခရ] မုတ်
ဦးဆောင်အတွတ်၊ မုတ်ဦးဆောင်ထိပ်ဖျား။
ဇောလူတိ တတ္ထ တတ္ထ နိယူဟသိခရာဒီသု
ပတိဋ္ဌာပိတေဟိ ယဋ္ဌိဇေပဋ္ဌာကဇောဒိ-
ဇေဟိ သမ္ပန္နော။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၇။

နိယျေထ (ကြိ) [နိ + ယာ + ဧထ] ဆောင်
ရာ၏။ နိယျာတိ (၃) - ကြည့်။

နိယျောဂဝစန (န) [နိယျောဂ + ဝစန] စွဲစွဲ
မြဲမြဲ ဆိုအပ်သော စကား၊ အတိအကျ ဆို
အပ်သော စကား။ (လုပ်သည့်အတိုင်း ဆို
အပ်သော စကား။) နိယောကေန နိယမေန
ဝစနံ နိယောဂဝစနံ။ နိယောဂဝစနန္တိပိ
ပဋ္ဌန္တိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၁။

နိယျောဇေန္တ (တိ) [နိ + ယုဇ + ဧက +
အန္တ] တိုက်တွန်းလိုသော။ “ဓမ္မံ စရာ”တိ
ဓမ္မစရိယာယ နိယျောဇေန္တော အဘာသိ။
ဇော၊ ဌ၊ ၅။ ၂၄၀။

နိယျောဇေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ယုဇ + ဧက
+ သိ] ယှဉ်စေ၏၊ တိုက်တွန်း၏၊ စေခိုင်း
၏။ သော ကသ္မာ တံ ဘိက္ခု ဥပါယေန
နိယျောဇေသိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၁၆။

နိရုံကစွ (ကြိ၊ ဝိ) [နိရုံ + ကရ + တွာ] ကင်း
အောင်ပြု၍၊ စွန့်၍။ အတ္တံ နိရုံကစွ ပိယာနိ
သေဝတိ။ ဇော၊ ၂။ ၁၄၄။ နိရုံကတွာ။ ဇော၊
ဌ၊ ၅။ ၅၄၀။

နိရုံကတ (တိ) [နိရုံ + ကရ + တ။ (နိရာကတ
- သံ၊ ကိရုက္ကိယ - ပြာ)] ကင်းအောင်ပြု
အပ်သော၊ စွန့်အပ်သော။ ဓမ္မမေဝါ-
နဝတ္တာမိ၊ အဓမ္မော မေ နိရုံကတွာ။ ဇော၊
၂။ ၉၇။ ဇော၊ ဌ၊ ၅။ ၄၀၂။

နိရုံကတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိရုံ + ကရ + တွာ] (၁)
ကင်းအောင်ပြု၍၊ (က) ထုတ်ဆောင်၍။ (ခ)
စွန့်၍။ (ဂ) ပယ်၍။ (ဃ) ဖျက်ဆီး၍။ (င)
ရွှေ့လျော့၍၊ ကျရောက်၍။ (၂) မပြတ်
မလပ်ပြု၍။ (၁) အာသင်္ကံ နိရုံကတွာ။
ဝိမာန၊ ဌ၊ ၉၈။ (က) နိရုံကတွာ (ဇော၊ ၂။
၅၄။ ဇော၊ ဌ၊ ၅။ ၂၆၅)တိ အတ္တဘာဝတွာ
နိဟရိတွာ။ ဇော၊ ဌ၊ ၅။ ၂၆၆။ (-သုတ္တနိ။
၃၂၇။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၁။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၅၇။)
(ခ) အတ္တံ နိရုံကတွာ (ဇော၊ ၁။ ၁၄၇) အတ္တာန
ဆဉ္ဇေတွာ။ ဇော၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၃။ (-ဇော၊ ၂။ ၉၇။
ဇော၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆။ ဇော၊ ဌ၊ ၅။ ၄၀၃။) (ဂ) နိရုံ-
ကတွာ (ဇော၊ ၁။ ၁၇၁)တိ နိဟရိတွာ
ပဟာယ ကိသ္မိန္ဒိ အဂဏေတွာ။ ဇော၊ ဌ၊ ၃။
၃၈၁။ (ဃ) ဇာတိဝါဒံ နိရုံကတွာ သဗ္ဗ-
မိ နာသေတွာ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၉။ နိရုံ-
ကတွာ ဝိနာသေတွာ။ ဇော၊ ဌ၊ ၃။ ၄၄၂။ (-
သုတ္တနိ။ ၃၂၇။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၁။ မဟာနိ၊ ဌ။
၃၅၇။) (င) နိရုံကတွာ သဗ္ဗသုဂတိဟိ စေဝ
သုခဝိသေသေဟိ စ စဝိတွာ နိရယေ
ပါတေတွာ။ ဇော၊ ဌ၊ ၅။ ၅၄၀။ (၂) နိရုံကတွာ
အဂ္ဂိမာဒါယာ (ဇော၊ ၁။ ၂၈၄)တိ နိရန္တရံ
ကတွာ အဂ္ဂိ ဂဟေတွာ ပရိစရတိ။ ဇော၊ ဌ၊
၄။ ၃၀၁။

နိရ (န) [နိ + ရ။ (စာနံ။ စာနံ၊ နိ။ ၆၆၁-၌
ရေဟောပရိယာယ်တွင် နိရ-ဟု ဒီဃနှင့်ရှိ
၏။ (နိရမ် - သံ)] ရေ။ (အပါယ်၊ ရေ။
သီဟိုဠ်၊ စာနံ။) တတ္ထ ဟိ နိရ ရေ ပဋိ-
ခိရဒသိနောတိအာဒိသု နိရန္တိ ဧတ္ထ ပဒေ
ရကာရော ကာမနေ ဟောတိ။ တတ္ထ ဟိ
နိဂ္ဂတော ဝိဂ္ဂတော ရော ကာမော ကာမနံ
ပိပါသာ ဧတေနာတိ နိရံ။ ဥဒကန္တိ
အတ္ထော။ ဧက၊ နိ။ ၄၉၅။

နိရကီတ (တိ) [နိရ + ကရ + တ။ (နိရ-
ကတ - သံ၊ ကိရက္ကိယ - ပြာ)] ကင်း
အောင်ပြုအပ်သော၊ (သံဃာမှ) - ဖယ်ရှား
- နှင်ထုတ် - အပ်သော၊ သူ။ စုတော
ပရဒ္ဓေါ ဘဌော စ၊ သဒ္ဓမ္မာ ဟိ နိရကီတော။
ဝိ၊ ၅။ ၂၆၁။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၅။ နိရကီတောတိ
နိရကတော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၀။ နိရကီ-
တောတိ သံဃမ္မာ အပသာရိတော။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၈၆။ ပါစိတ်ယော၊ ၅၉၂။ (-
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၆။)

နိရကီတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိရ + ကရ + တွာ]
ကင်းအောင်ပြု၍၊ ဖယ်ရှား၍၊ န ကတဉ္စ
နိရကီတွာ (ဇာ၊ ၁။ ၁၈၂)တိ ကတဉ္စ နိပ္ပ-
ဒိတံ ဈာနံ နိရကီတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၄၂။

နိရကီရိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိရ + ကရ + တွာ]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ တတ္ထ တတော
မူလဋ္ဌကထာတော သီဟဋ္ဌဘာသံ အပ-
နေတွာ ပေါတ္ထကေ အနာရောပိတဘာဝေန
နိရကီရိတွာတိ သမ္ပန္နော။ သီ၊ နိ၊ သစ်၊ ၁။
၂၉။

နိရကီသ (တိ) [နိ + အကံသ။ (နိရကံဂ -
သံ၊ ကိရံကသ - ပြာ၊ နိရံကသ - အဒ္ဓ-
မာဂဓိ)] (၁) ကင်းသော ချွန်းရှိသော၊
ချွန်း - မရှိ - မှကင်း - သော။ (၂) ကင်း
သော - အုပ်ထိန်း - ကွပ်ကဲမှု - ရှိသော၊
အထိန်းအချုပ်မှ ကင်းသော။ (မိမိအလို
အတိုင်း ပြုလုပ်သူ။ ပြာ၊ စာနံ။) (၃) ဝိသု-
ဋ္ဌယဋ္ဌိ ဝိယ အန္ဓော နိရကီသော ဝိယ စ
စက္ကဟတ္ထိ ဟောတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၂၅။ (၂)
တက္ကိကာ အဝဿယဘူတတတ္ထဂ္ဂဟဏ-
အကံသနယမန္တရေန နိရကီသတာယ
ပရိကပ္ပနဿ ဒိဋ္ဌိဂါဟံ ဂဏန္တိ။ သီ၊ နိ၊
သစ်၊ ၂။ ၄၁။ (-ဒိ၊ နိ၊ ၁။ ၂၂၃။ သံ၊ နိ၊ ၂။
၂၆၉။ မ၊ နိ၊ ၁။ ၁၃၂။ မ၊ နိ၊ ၃။ ၁၀၉။)

နိရကီသဝိဟာရ (ပု) [နိရကီသ + ဝိဟာရ]
အအုပ် - အထိန်း - အချုပ် - အကွပ် - မရှိ
သော နေခြင်း၊ ပေါက်လွှတ်ပဲစား နေခြင်း။
(အထိန်းအချုပ်နှင့် နေခြင်းသည် အကံသ-
ဝိဟာရ၊ အထိန်းအချုပ်မရှိ ထင်သလိုနေခြင်း
သည် နိရကီသဝိဟာရမည်၏။) သေရိ-
ဝိဟာရေနာတိ သစ္စန္ဒဝိဟာရေန နိရကီသ-
ဝိဟာရေန။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၈။ (-မ၊ နိ၊ ၃။ ၈၂။)

နိရဂ္ဂလ (တိ) [နိ + အဂ္ဂလ။ (နိရဂ္ဂလ - သံ၊
ကိရဂ္ဂလ - ပြာ)] ဆီးတား - ကာကွယ် -
ခြင်း မရှိသော၊ အပိတ်အပင် မရှိသော။
အဗာဝံ တု နိရဂ္ဂလံ။ စာနံ၊ ၇၁၇။ ဂဗာဝံ
တု နိရဂ္ဂလမ်။ အမရ၊ ၂။ ၁။ ၈၃။

နိရဂ္ဂဋ္ဌ (တိ) [နိ + အဂ္ဂဋ္ဌ] (က) နိရဂ္ဂဋ္ဌယာဇ်၊
တံခါးမပိတ်ရာဖြစ်သော ယာဇ်။ (ခ) ဩရ-

မ္ဘာဂိယသံယောဇဉ် တံခါးရွက် မရှိသော။
 (ဂ) နိဝရဏ တံခါးရွက် မရှိသော။ (ဃ)
 အဝိဇ္ဇာ တံခါးရွက် မရှိသော။ သူ။ (က)
 အဿမေခံ ပုရိသမေခံ၊ သမ္မာပါသံ ဝါဇ-
 ပေယျံ နိရုဋ္ဌံ။ သံ၊ ၁။ ၇၆။ အံ၊ ၁။ ၃၅၁။
 အံ၊ ၃။ ၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၉။ သုတ္တနိ။ ၃၂၄။
 နတ္ထိ ဧတ္ထ အဂ္ဂဋ္ဌာတိ နိရုဋ္ဌော။ သံ၊ ၄။ ၁။
 ၁၃၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၄။
 သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၅၆။ ဓာနံ၊ ၄။ ၄၁၃။ (-ဝိမာန။
 ၉၄။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၉၀။ ဝိမာန။ ၄။ ၂၆၄။
 သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၈။ အံ၊ ၄။ ၃။
 ၂၀၅။ ဓာနံ၊ ၄။ ၄၁၃။) (ခ) ဣဝ တိက္ခဝေ
 တိက္ခုနော ပဉ္စ ဩရမ္ဘာဂိယာနိ သံယော-
 ဇနာနိ ပဟိနာနိ ဟောန္တိ ဧဝံ ခေါ
 တိက္ခဝေ တိက္ခု နိရုဋ္ဌော ဟောတိ။ မ၊ ၁။
 ၁၉၂-၃။ ဧတာနိ ဟိ ကဝါဋံ ဝိယ နဂရ-
 ဒ္ဓါရံ စိတ္တံ ပိဒဟိတွာ ဌိတတ္တာ အဂ္ဂဋ္ဌာတိ
 ဝုစ္ဆန္တိ။ တေနေသ တေသံ နိရာကတတ္တာ
 တိန္ဒတ္တာ “နိရုဋ္ဌော”တိ ဝုတ္တော။ မ၊ ၄။ ၂။
 ၂၂။ (- အဘိ၊ က။ ၇၃၊ ၁၃၁။ မဟာနိ။ ၁၆၊
 ၃၆၅။ စူဠနိ။ ၈၅။ မဟာနိ။ ၄။ ၇၃။ အံ၊ ၄။
 ၃။ ၂၈။) (ဂ) နိရုဋ္ဌော (အံ၊ ၂။ ၇၄)တိ
 နိဝရဏကဝါဋံ ဥဏ္ဏါဓေတွာ ဌိတော။ အံ၊
 ၄။ ၃။ ၃၁။ (ဃ) နိရုဋ္ဌော (ထေရု၊ ၂၉၉)
 တိ အဂ္ဂဋ္ဌံ ဝုစ္ဆတိ အဝိဇ္ဇာ နိဗ္ဗာနပုရပဝေ-
 သနနိဝါရဏတော၊ တဒဘာဝတော နိရုဋ္ဌ-
 ဋ္ဌော။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄။ (-ထေရု၊ ၄။ ၂။
 ၅၃၈။ ထေရီ၊ ၄။ ၃၀၀။)

နိရုတ္တိက (တိ) [နိ + အဂ္ဂိ + က] မီး မရှိသော၊
 မီးကင်းသော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိရုတ္တိကောကာသ (ပု) [နိရုတ္တိက + ဩကာသ]
 မီးမရှိရာ အရပ်၊ မီးကင်းရာ အရပ်။ နိရုတ္တိ-
 ကောကာသံ ပဝိသိတွာ တတ္ထ ပရမသုခံ
 လဘောယျ။ မိလိန္ဒ။ ၃၀၉။

နိရုဂ်ဏ (တိ) [နိ + အဂ်ဏ။ (နိရုဂ်ဏ - သံ၊
 ကိရုဂဏ - ဩ၊ နိရုဂဏ - အဒ္ဓမာဂဓိ)]
 ကိလေသာ အညစ်အကြေး “အဂ်ဏ” မရှိ
 သော၊ သူ။ နိရုဂ်ဏ(ဝိဘာဝိနိ၊ ၆၉)န္တိ ဧတ္ထ
 အဂ်ဏာနိ ဝုစ္ဆန္တိ ကိလေသာ။ တေ ဟိ
 အဂ်န္တိ ဧတေဟိ သတ္တာ နိဟိနဘာဝံ
 ဂစ္ဆန္တိတိ အဂ်ဏာနိတိ ဝုစ္ဆန္တိ။ နတ္ထိ
 အဂ်ဏာနိ ဧတဿာတိ တထာ၊ သံဃော။
 မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၁၀။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁။ သာရတ္ထ၊
 ၁။ ၁။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ၄။ ၁၇။ အဘိ၊ ဝတာရ၊
 ၄။ ၂။ ၂၅။)

နိရဇ (တိ) [နိ + ရဇ။ (နိရဇ - သံ၊ ကိရယ -
 ဩ)] (က) ပကတိမြူ - မရှိ - မှကင်း -
 သော (သံ)။ (ခ) ကိလေသာမြူ - မရှိ -
 မှကင်း - သော၊ ကိလေသာမြူကို ပယ်ရှား
 ပြီးသော (ဘုရား)။ (က) နိရဇာယ ပရိ-
 သုဒ္ဓေါလိကာယ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၃။ ဝိမတိ၊
 ၂။ ၁၀၂။ (ခ) ကသ္မာ ဗုဒ္ဓေါ အရဇော
 ဝိရဇော နိရဇော။ စူဠနိ။ ၁၅၄။ နိရဇောတိ
 အပနိတကိလေသော၊ “ဝိဂတရဇော”တိပိ
 ပါဌော။ စူဠနိ။ ၄။ ၄၄။

နိရဇတ္တန (န) [နိရဇ + ဣန] ကိလေသာ-
 ဟူ မြူမရှိသော သူ၏အဖြစ်။ အဟော
 တေ ဣန္ဒေါယန္တိ၊ သမ္မုတ္တာ နိရဇတ္တနံ။

သုဗောဓ။ ၁၄၃။ နိရုဇတ္တနံ နိက္ခိလေသ-
ဘာဝံ။ ယင်းဋီ၊ ဟောင်း။ နိရုဇတ္တနံ ဝိဂတ-
ကိလေသရဇောဘာဝံ။ ယင်း ဋီ၊ သစ်။

နိရုဇနသမ္မာဓ (တိ) [နိရ + ဇနသမ္မာဓ] လူတို့
ဖြင့် ကျဉ်းမြောင်းခြင်း - မရှိ - မှကင်း -
သော၊ လူတိတ်ဆတ်သော။ သံဃဋ္ဌန-
ဝိရဟိတန္တိ ဇနသံဃဋ္ဌနဝိရဟိတံ၊ နိရုဇန-
သမ္မာဓံ ဝိဝိတ္တန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၆။

နိရုဇမတ္တိက (တိ) [နိ + ရုဇမတ္တိကာ] မြူ၊
မြေညက် - မရှိ - မှကင်း - သော (မြေ)။
သစေ ပန ကာဠဝဏ္ဏကတာ ဝါ သုဗောဓဒ္ဓါ
ဝါ (ဘူမိ) ဟောတိ နိရုဇမတ္တိကာ။ ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၂၆၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂၅။

နိရုဇတိ (ကြိ) [နိ + ရုဇ + ယ + တိ။ နိတိ၊
ဘ။ ၂၂၄။] ထွက်၏။ ထွက်သွား၏။ (စွန့်
ပစ်၏။ ထုတ်ပစ်၏။ ထုတ်ပယ်၏။ ပျောက်
ရှုံးပေါ့၏။ P.T.S.) သမ္မာ ရဋ္ဌာ နိရုဇတိ
(ဇာ၊ ၂။ ၃၂၃)တိ အတ္တနော ရဋ္ဌာ နိဂစ္ဆတိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၇၂။ (-ဇာ၊ ၂။ ၃၂၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၂၇၃။)

နိရုဇန္တ (တိ) [နိ + ရုဇ + ယ + အန္တ] ထွက်
- ထွက်သွား - သော၊ သူ။ နိရုဇဟ (ဇာ၊ ၂။
၃၂၅)န္တိ နိက္ခန္တော အဟံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၇၄။

နိရုဇိ (ကြိ) [နိ + ရုဇ + ယ + ဣ] ထွက်ပြီ၊
ထွက်ခဲ့ပြီ။ နိရုဇတိ - ကြည့်။

နိရုတ (တိ) [နိ + ရု + တ။ (နိရုတ - သံ၊
ကိရယ - ပြာ၊ နိရယ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (၁)
အကြွင်းမဲ့မွေ့လျော်သော၊ လုံးဝမွေ့လျော်
သော၊ သူ။ (၂) လွန်စွာ - မွေ့လျော် -
ပျော်ပိုက် - သော၊ အပျော်ကြီး ပျော်သော
(စိတ်-စသည်)။ (အမှု၌ ကပ်ငြိစွဲလမ်းသူ၊
ကြောင့်ကြစိုက်သူ။ ပြာ၊ ဓာန်။) (၁)
ဝိပဿိဿ။ ၂။ နိရုတဿဟ (အပ၊ ၁။ ၉၉)
န္တိ နရာနံ အဂ္ဂဿ သေဌဿ အဿ
ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော သာသနေ
နိရုတော နိဿေသေန ရတော အဟံ။ အပ၊
ဌ၊ ၂။ ၆၃။ (၂) တတ္ထ မေ နိရုတော မနော။
သံ၊ ၁။ ၁၃၄၊ ၁၈၇။ ထေရ။ ၃၆၈။ ထေရီ။
၄၀၁။ = အဘိရတော။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၇၆။
ရတာ နိရတာ အဘိရတာ ဟောန္တိတိ
အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၆။

နိရုတော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဇာ၊ ၁။ ၁၀၆၊
၁၉၀၊ ၂၃၈။ ဇာ၊ ၂။ ၅၅၊ ၁၆၀။ သံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၄၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၄။ ဇာ၊
ဌ၊ ၄။ ၄၀၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၇၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၅၄။ နိရုတံ (န၊ ပ၊ ၈) - ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
၁၅၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂၂။ နိရုတာ (ပု၊ ပ၊
၈) - သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၁၅၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၃၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၃၇၁။

နိရုတိအ (၄) ထွ (ပု) [နိရုတိ + အတ္ထ] မွေ့
လျော်ဖွယ်မရှိဟူသော အနက်။ နိရယ
(အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၅။
ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၉၇။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၆၃။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၇။) - ကြည့်။

နိရုတိဇာတိက (တိ) [နိရုတိ + ဇာတိ + က]
 မွေ့လျော်ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော
 သဘောရှိသော၊ မမွေ့လျော်ခြင်းသဘော
 ရှိသော၊ မွေ့လျော်ဖွယ်ရာ သဘောမရှိ
 သော။ သာ ဒါနိ မမ နိရုတိဇာတိကတ္တာ
 (အာရုတိဇာတိကတ္တာ၊ သိ) မိဋ္ဌသဒိသာ။
 ထေရီ၊ ၄။ ၆၇။

နိရုတိမာန (တိ) [နိ + အတိမာန] (၁)
 အလွန်မြတ်နိုးခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော။
 (၂) အလွန်မာန်မူခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော။
 (၁) တေန စ နိရုတိမာနတာ။ စရိယာ၊ ၄။
 ၃၁၁။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၉၂။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၂၈။
 (၂) အတ္တနော ပန ဉာဏဗလာနရူပံ ကရိ-
 သာမိတိ နိရုတိမာနတံ ဒိပေတိ။ နေတ္ထိ၊
 ၄။ ၁၆။

နိရုတိယဌ (ပု) [နိရုတိ + အတ္တ] မွေ့လျော်
 ဖွယ် မရှိဟူသော အနက်။ နိရယ (နေတ္ထိ၊
 ၄။ ၁၂၉) - ကြည့်။

နိရုတိသယ (တိ) [နိ + အတိသယ။ ဤ၌
 နိ-သဒ္ဒါ ဘုသတ္တ သင့်သည်။] ပြင်းထန်
 လွန်ကဲသော၊ မြတ်သော။ သမ္မပ္ပဓာန-
 ပရက္ကမော စ နိရုတိသယော။ ထေရီ၊ ၄။ ၁။
 ၇။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၈။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၅။ သိ၊ ငို၊
 သစ်၊ ၁။ ၁၂၊ ၁၇၆။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၅၊ ၃၇။ သံ၊ ငို၊
 ၁။ ၅၊ ၃၄၊ ၃၇။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၈။ မူလငို၊ ၂။ ၂။
 အနုငို၊ ၂။ ၁။ မူလငို၊ ၃။ ၁၊ ၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊
 ၁။ ၂၅၈။)

နိရုတိသယပဏာမာရဟ (တိ) [နိရုတိသယ
 + ပဏာမ + အရဟ] လုံးဝလွန်လွန်ကဲ ရှိခိုး
 ခြင်းငှာ ထိုက်သော၊ သူ။ (အကဲအလွန်ကင်း
 သော ရှိခိုးခြင်းငှာ ထိုက်သော၊ သူ။) တေန
 စ အနုတ္တရဒက္ခိဏေယျဘာဝံ နိရုတိသယ-
 ပဏာမာရဟဘာဝဉ္စ ဒဿေတိ။ မူလငို၊
 ၁။ ၄။

နိရုတိသယပုညက္ခေတ္တသံဗုဒ္ဓိ (သမ္ဗုဒ္ဓိ) (ထိ)
 [နိရုတိသယ + ပုညက္ခေတ္တ + သံဗုဒ္ဓိ
 (သမ္ဗုဒ္ဓိ)] အလွန်မရှိသော ကောင်းမှုဟု
 သော မျိုးစေတို့၏ စိုက်ပျိုးရာ လယ်ယာမြေ
 ကောင်းကို ကောင်းစွာသိခြင်း။ အလွန်
 အကျူး ထူးမြတ်သော ကောင်းမှုပုညမျိုးစေ
 တို့၏ ပစ်ချစိုက်ပျိုးရာ လယ်ယာမြေကောင်း
 ကို ကောင်းစွာသိခြင်း။ ရတနတ္ထယပူဇာ
 ဟိ နိရုတိသယပုညက္ခေတ္တသံဗုဒ္ဓိယာ အပ္ပ-
 ရိမေယျပ္ပဘဝေါ ပုညာတိသယော။ သာ-
 ရတ္ထ၊ ၁။ ၄။ (-ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။
 ၅။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၁။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၅။
 နေတ္ထိ၊ ငို၊ ၁။)

နိရုတိသယသာရ (တိ) [နိရုတိသယ + သာရ]
 ထူးခြားလွန်ကဲသော အနှစ်ရှိသော၊ လုံးဝ
 အနှစ်ရှိသော၊ အနှစ်အတိပြီးသော (သစ်
 သား)။ နိသာရ (ဝိမာန၊ ၄။ ၂၄၂) - ကြည့်။

နိရုတ္တ (ပု) [နိ + အတ္တ^၁၊ နိ + အတ္တ^၂၊ (နိ-
 ရာတွန်၊ နိရုတ္တ - သံ)] (၁) အတ္တပြတ်
 ၏-ဟု စွဲယူသော အယူမှား၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ။
 (တိ) (၂) မယူအပ်သော၊ ပယ်စွန့်အပ်သော။

(၁) နိရုတ္တတိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ၊ မဟာနိ၊ ၆၃၊ ၁၉၁။ နိရုတ္တ (မဟာနိ၊ ၂၇၃) တိ “ဥစ္ဆေဒတိ” တိ ဂဟိတာ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ၊ မဟာနိ၊ ၄၁၊ ၃၀၆။ (-သုတ္တနိ၊ ၄၀၂၊ ၄၁၂၊ ၄၂၁။ သုတ္တနိ၊ ၄၂၊ ၂၇၈။) (တိ) (၂) နိရုတ္တံ ဝါတိ နိရုတ္တံ ဝါ မုဉ္ဇိတဗ္ဗံ ဝိဇဟိတဗ္ဗံ ဝိနောဒိတဗ္ဗံ ဗျန္တိကာ-တဗ္ဗံ အနဘာဝံ ဂမေတဗ္ဗန္တိ ဥဂ္ဂဟိတံ နိရုတ္တံ ဝါ။ စူဠနိ၊ ၁၄၅။ နိရုတ္တံ ဝါ (သုတ္တနိ၊ ၄၄၅) တိ နိရုဿိတဗ္ဗံ ဝါ။ မုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဝတ္ထံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂၊ ၃၁၃။ စူဠနိ၊ ၄၁၊ ၃၀၆။ (-စူဠနိ၊ ၁၆၊ ၁၄၆။)

နိရုတ္တ (တိ) [နိ + အတ္တ] အကျိုးမရှိသော။ (ကြိ၊ ဝိ — အကျိုးမရှိပဲ၊ အမျိုးမဲ့။) နိရုတ္တာ (ဇာ၊ ၁။ ၂၃၇) တိ နိရုတ္တကာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁၃၁။ (-သုတ္တနိ၊ ၃၇၁။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၁၈။ အပါ၊ ၂။ ၂၃၈။ ဇာ၊ ၁။ ၉၇။ ဇာ၊ ၂။ ၂၆၁၊ ၂၆၄။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၁၁၆။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၁၁။)

နိရုတ္တက (တိ) [နိ + အတ္တ + က။ နတ္ထိ အတ္ထော ဧတ္ထာတိ နိရုတ္တကံ။ ဝိနယာလ-ကာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၁။] အကျိုးမရှိသော။ နိရုတ္တက (မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၂) နှိ အတ္ထရဟိတံ အတ္တနော ပရေသဉ္စ ဟိတဝိနိမုတ္တံ။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၈၉။ နိရုတ္တက (သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁၅) နှိ အဖလံ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၁။ နိရုတ္တကောတိ နိပ္ပယော-ဧနောတိ အတ္ထော။ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၂။

နိရုတ္တကော (ပု၊ ပ၊ ၆) — အပါ၊ ၂။ ၉၇။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၂။ ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၅။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂၁။ မ၊ ၄၊ ၄။ ၆။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၅၇။ သုတ္တနိ၊ ၄၂၊ ၆၈။ ထေရီ၊ ၄၊ ၁၉၇။ ဇာ၊

၄၊ ၁။ ၃၈၉။ ဝဇီရ၊ ၁၉၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၈၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၀၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂၈။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၆။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၃၇။ နိရုတ္တကာ (ထိ၊ ပ၊ ၆) — မိလိန္ဒ၊ ၈၃၊ ၁၅၄၊ ၂၃၇။ မ၊ ၄၊ ၄။ ၂၂၉။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၆၄။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၃၁၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၆။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၆၅။ အပါ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၀၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၉၉။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၆၊ ၃၁၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၇။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၆၄။ နိရုတ္တကံ (န၊ ပ၊ ၆) — အပါ၊ ၁။ ၃၉၇။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၁။ ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၂၉။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၈၂။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၁၈၈။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁၅။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၉။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃၄။ အဘိ၊ ၄၊ ၃။ ၁၉၆၊ ၂၅၉။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၀၆။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၇၉၊ ၁၉၈။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၈။ ဝိမာန၊ ၁။ ၅၈။ ပေတ၊ ၄။ ၁၆၊ ၉၇။ ထေရီ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇၉။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၄၁၅။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၅၃။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၂၁၄။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၁၉၊ ၃၃၀။ ဝဇီရ၊ ၂၉၊ ၂၃၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၊ ၁၃၄၊ ၂၅၈၊ ၄၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၁၊ ၁၇၆။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၈။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၆၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၀၂၊ ၂၉၅။ နိရုတ္တကာ (ပု၊ ပ၊ ၆) — ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၁၁၄။ နိရုတ္တကာနိ (န၊ ပ၊ ၆) — မိလိန္ဒ၊ ၁၅၃။ နိရုတ္တကံ (ပု၊ ဒု၊ ၆) — ဇာ၊ ၁။ ၃၆၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၄၁၊ ၃၈၈။ ထေရီ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၉။ နိရုတ္တကံ (ထိ၊ ဒု၊ ၆) — မ၊ ၄၊ ၃။ ၁၆၀။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၃၃။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၄၂။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၈။ ပေတ၊ ၄။ ၁၀၈။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၄၇။ မ၊ ဋီ၊

၃။ ၁၀၉။ နိရုတ္တကံ (န၊ ဒ၊ ဧ) — ထေရ၊
 ၃၂၃။ အပ၊ ၂။ ၁၅၉။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၂၀၄။ ပေတ၊ ၄။ ၃၈။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၃။
 ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၄၆။ ၁၁၁။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၀၀။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၁၀၀။ ၂၈၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၀။ ဒိ၊ ၄။ ၁။
 ၂၃။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၈၀။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၄။
 နိရုတ္တကေန (န၊ တ၊ ဧ) — သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၁။
 ဝိမာန၊ ၄။ ၃၀၇။ နိရုတ္တကေဟိ (ပု၊ တ၊ ဗ) —
 ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၈၁။ နိရုတ္တကေ (ပု၊ သ၊ ဧ) —
 ပေတ၊ ၄။ ၅၈။ နိရုတ္တကတာ -- ရဏပဋိ-
 သံယုတ္တ - လည်းကြည့်။

နိရုတ္တကကဋ္ဌဓမ္မ (ပု၊ န) [နိရုတ္တက + ကဋ္ဌ-
 ဓမ္မ] အကျိုးမရှိသော ထင်းပိုင်း။ ကဋ္ဌိဂီရ
 (ထေရီ၊ ၄။ ၂၈၉) - ကြည့်။

နိရုတ္တကကထာ (ထိ) [နိရုတ္တက + ကထာ]
 အကျိုးမရှိသော စကား။ အကျိုးမဲ့သော
 စကား။ နိရုတ္တကကထံ ကထေန္တော နိဒ္ဒါ-
 ယန္တော ဝါ ဝိဟရတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၈။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ၊ ၁၅။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅၃။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၆။
 ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၃။ မ၊ ၄။ ၃။
 ၁၅၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၇။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၅၅။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၂၁၃။ ၃၄၃။
 ၃၆၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၀။)

နိရုတ္တကကထာဇေယျ (ပု) [နိရုတ္တကကထာ +
 ဇေယျ] အကျိုးမရှိသော စကားကို ပြောဆို
 ခြင်း။ အကျိုးမရှိ ပြောဆိုအပ်သော စကား။
 နိရုတ္တကကထာဇေယျ န ဘာသိတဗ္ဗော။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၆၈။

နိရုတ္တကကထာပုရေက္ခာရ (တိ) [နိရုတ္တက-
 ကထာ + ပုရေက္ခာရ] အကျိုးမရှိသော
 စကားကို - ရှေ့သွားပြု - ရှေ့၌ထား - တတ်
 သော၊ ရှေ့သွားပြု - ရှေ့၌ထား - အပ်သော
 အကျိုးမရှိသောစကားရှိသော သူ။ တဿ
 ဒွေ သမ္ဘာရာ ဘာရတယုဒ္ဓသိတာဟရဏာ-
 ဒိနိရုတ္တကကထာပုရေက္ခာရတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
 ၁၄၃။ အဋ္ဌသာ၊ ယော၊ ၉၁-လည်းကြည့်။

နိရုတ္တကကထာမဂ္ဂ (ပု) [နိရုတ္တကကထာ +
 မဂ္ဂ] အကျိုးမရှိသော စကားအစဉ်။ နိရုတ္တ-
 ကကထာမဂ္ဂေါ အပ္ပိယောဝ ဟောတိ။ မ၊ ၄။
 ၃။ ၆၇။

နိရုတ္တကကာရဏ (န) [နိရုတ္တက + ကာရဏ]
 အကျိုးမရှိသော အကြောင်း။ ဣတိဘဝါ-
 ဘဝကထာ (သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၉။
 မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၅၅) - ကြည့်။
 အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

နိရုတ္တကကာရဏပဋိသံယုတ္တ (တိ) [နိရုတ္တက-
 ကာရဏ + ပဋိသံယုတ္တ။ နိရုတ္တကမေဝ
 ကာရဏံ နိရုတ္တကကာရဏံ၊ တေန ပဋိသံ-
 ယုတ္တံ နိရုတ္တကကာရဏပဋိသံယုတ္တံ။ ဝိန-
 ယာလင်္ကာရ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၁။] အကျိုးမရှိသော
 အကြောင်းနှင့် - စပ်ယှဉ် - စပ်သွယ် - ပတ်
 သက် - သော။ ဧဝမာဒိနိရုတ္တကကာရဏ-
 ပဋိသံယုတ္တံ တိတ္ထိယသတ္တံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၅၆။
 နိရုတ္တက - လည်းကြည့်။

နိရုတ္တကစိတ္တသမုဒါစာရ (ပု) [နိရုတ္တက +
 စိတ္တ + သမုဒါစာရ] အကျိုးမရှိသော စိတ်

၏ဖြစ်ခြင်း။ အဗျာဝဋ်မန (ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၅၄) -
ကြည့်။

နိရုတ္တကတပသင်္ဂ (ပု) [နိရုတ္တကတာ +
ပသင်္ဂ] အကျိုးမရှိသည်၏အဖြစ်၌ လျဉ်းပါး
ဖွယ်ရှိခြင်း။ တဿ ဒုက္ခဋ္ဌမေဝါတိ ဂဟေ-
တမ္ပ အညထာ ဗြဟ္မဒဏ္ဍဝိဓာနဿ နိရုတ္တ-
ကတပသင်္ဂတော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၇။

နိရုတ္တကဒိဋ္ဌိ (ထိ) [နိရုတ္တကာ + ဒိဋ္ဌိ] အကျိုး
မရှိသော အယူ။ တက္ကမတ္တကေန နိရုတ္တက-
ဒိဋ္ဌိ ဒိပေန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၄။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၆၉။

နိရုတ္တကပက္ခ (ပု) [နိရုတ္တက + ပက္ခ] အကျိုး
မရှိသော - အဖို့ - အသင်းအပင်း - ဖက်။
ပစ္စယေဟိ မုစ္ဆိတွာ နိရုတ္တကပက္ခေ ဌိတာ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၀။

နိရုတ္တကပသန္န (တိ) [နိရုတ္တက + ပသန္န]
အကျိုးမရှိ ကြည်ညိုသော၊ အကျိုးမဲ့ ကြည်ညို
သော။ မုဒ္ဒပ္ပသန္န (သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆၃) -
ကြည့်။

နိရုတ္တကဗျသနပတ္တိ (ထိ) [နိရုတ္တကဗျသန +
အာပတ္တိ] အကျိုးမဲ့ ပျက်စီးခြင်းသို့ရောက်
ခြင်း၊ အကျိုးမရှိပဲ ပျက်စီးခြင်းသို့ရောက်ခြင်း။
နိရုတ္တကဗျသနပတ္တိ ဝိဒိတွာ။ ဥဒါန၊ ၄။
၃၂၃။

နိရုတ္တကဘာဝါပဇ္ဇန (န) [နိရုတ္တကဘာဝ +
အာပဇ္ဇန] အကျိုးမရှိသည်၏အဖြစ်သို့

ရောက်ခြင်း။ အရိယမဂ္ဂဿ နိရုတ္တက-
ဘာဝါပဇ္ဇနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၉။

နိရုတ္တကဘာဝါပတ္တိ (ထိ) [နိရုတ္တကဘာဝ +
အာပတ္တိ] အကျိုးမရှိသည်၏အဖြစ်သို့
ရောက်ခြင်း။ အသတိ ဝိပါကေ ကမ္မဿ
နိရုတ္တကဘာဝါပတ္တိတော။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၂၇။
မ၊ ငို၊ ၃။ ၅၅။

နိရုတ္တကဝစန (န) [နိရုတ္တက + ဝစန] (၁)
အကျိုးမရှိသော စကား။ (တိ) (၂) အကျိုး
မရှိသော စကားရှိသော၊ အကျိုးမဲ့စကားကို
ပြောဆိုတတ်သော၊ သူ။ (၁) သမ္ပ နိရုတ္တ-
ကဝစနံ ပလပန္တိတိ သမ္ပပ္ပလာပိ။ မ၊ ၄။ ၁။
၁၉၂။ (-မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၃။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၉၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၃။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၁။ ၂၀၂။ ပေတ၊ ၄။ ၇၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၂၁။
ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၀။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၀၅။) (တိ) (၂)
တဒေဝ နိရုတ္တကံ ဝစနံ ယဿာတိ ဒေဝ-
မာဒိနိရုတ္တကဝစနာ။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၅။

နိရုတ္တကဝစနပ(ပု)လာပိ (တိ) [နိရုတ္တကဝစန
+ ပလာပိ (=ပ + လပ + ကိ)] အကျိုးမရှိ
- အကျိုးမဲ့ - သော စကားကို ပြောဆို -
လေ့ရှိ - တတ် - သော၊ သူ။ ဒိဝသမ္ပ
နိရုတ္တကဝစနပ(ပု)လာပိနော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၅။ (-သာရတ္ထ၊
၂။ ၂၈၀။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၅၃။)

နိရုတ္တကဝါစာ (ထိ) [နိရုတ္တကာ + ဝါစာ]
အကျိုးမရှိ - အကျိုးမဲ့ - သော စကား။

နိရုတ္တကဝါစာယ ပရသတ္တာနံ ကမ္မန္တေ
နာသေက္ခာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၈။

နိရုတ္တကဝိနာသ (ပု၊ န) [နိရုတ္တက + ဝိနာသ] အကျိုးမရှိသော ပျက်စီးခြင်း၊ အကျိုးမဲ့ပျက်စီးခြင်း။ ကုလဝံ ဂမေန္တိတိ နိရုတ္တကဝိနာသံ ဂမေန္တိ။ ဝဇီရ။ ၅၄၀။

နိရုတ္တကဝိနာသန (န) [နိရုတ္တက + ဝိနာသန] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ န ကုလဝံ ဂမေန္တိတိ နိရုတ္တကဝိနာသနံ န ဂမေန္တိ။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၄၅၁။

နိရုတ္တကဝိနိယောဂ (ပု) [နိရုတ္တက + ဝိနိယောဂ] အကျိုးမဲ့နှင့်ယှဉ်ခြင်း၊ အကျိုးမဲ့ပျက်စီးခြင်း။ ကုဇ္ဈိတော လဝေါ ဆေဒေါ ဝိနာသော ကုလဝေါ၊ နိရုတ္တကဝိနိယောဂေါ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၇။

နိရုတ္တကဝိပ္ပလပန (န) [နိရုတ္တက + ဝိပ္ပလပန] အကျိုးမရှိ - အကျိုးမဲ့ - သော စကားကို ယောင်ယမ်းပြောဆိုခြင်း။ ဖရသဝစနေန သံဃဋ္ဌနတော နိရုတ္တကဝိပ္ပလပနတော သံဃမော ဟောတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၅။

နိရုတ္တကဝိပ္ပလာပ (ပု) [နိရုတ္တက + ဝိပ္ပလာပ] (၁) အကျိုးမရှိ - အကျိုးမဲ့ - ယောင်ယမ်းပြောဆိုခြင်း။ (၂) အကျိုးမရှိပဲ - အကျိုးမဲ့ - အချိုးနီး - ယောင်ယမ်းပြောဆိုကြောင်း စကား။ (တိ) (၃) အကြောင်းမရှိ - အကြောင်းမဲ့ - သော စကားကို ပြောဆိုတတ်

သော။ (၁) ဖရသဝစနေန မဗ္ဗယဋ္ဌနံ၊ နိရုတ္တကဝိပ္ပလာပေါ၊ ပရသန္တကဂိဇ္ဈနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၅။ (၂) အတ္တသံဟိတံ န ဟောတိတိ ဣမိနာ ဥဘယတ္ထ ဝိရုတာဒဿနေန နိရုတ္တကဝိပ္ပလာပတံ တဿ ဝါဒဿ ဝိဘာဝေတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၆။ (တိ) (၃) နိရုတ္တကဝိပ္ပလာပဘာဝေ နေတ္ထ ဧဝံသဒ္ဓဿ ဂဟဏေ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၅။

နိရုတ္တကသဒ္ဓ (ပု) [နိရုတ္တက + သဒ္ဓ] အကျိုးမရှိ - အကျိုးမဲ့ - အချိုးနီး - သော အသံ။ ကာကစ္ဆမာနာတိ နာသာယ ကာကသဒ္ဓံ ဝိယ နိရုတ္တကသဒ္ဓံ မုဉ္ဇမာနာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀။

နိရုတ္တကသမုဒ္ဓက္ခယိကကထာ (တိ) [နိရုတ္တကသမုဒ္ဓက္ခယိကာ + ကထာ] အကျိုးမရှိ - အကျိုးမဲ့ - အချည်းနီး - သော သမုဒ္ဓရာကို ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော စကား။ ဟတ္ထမုဒ္ဓါယ နိဝေဒိတတ္တာ သမုဒ္ဓေါတိ ဧဝမာဒိကာ နိရုတ္တကသမုဒ္ဓက္ခယိကကထာ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၆။

နိရုတ္တိက (တိ) [နိ + အတ္တ + ဣက] အကျိုးမရှိ - အချည်းနီး - သော။ တေန ဟိ ဘန္တေ အာယုပါလ နိရုတ္တိကာ တုမှာကံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၉။ (-ထေရီ၊ ၄၂၃။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၅၇။ ဝဇီရ။ ၂၅၂၊ ၂၇၀၊ ၅၁၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၆၊ ၁၄၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၂။ အနု၊ ၃။ ၉၅။)

နိရုတ္တိယ (တိ) [နိ + အတ္တ + ဣယ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိရုတ္တိယံ ဒုက္ခဒဿနန္တိ။

အဘိ၊ က။ ၁၆၇။ နိရုတ္တိယာ ပဗ္ဗဇာ ဂုဏဿ။
ဇာ၊ ၂။ ၂၆၄။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၂၃။

နိရုပ္ပိတိက (တိ) [နိ + အပ္ပိတိ + က]
အကြီးအမှူး - ခေါင်းဆောင် - မရှိ - ကင်း -
သော။ ဆန္ဒာဒိနံ ပန အညတရံ ဝုရံ ကတွာ
အနုပ္ပါဒနိယတ္တာ နိရုပ္ပိတိကာနေဝ ဧတာနိ။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၈။

နိရုနုနာသိက (တိ) [နိ + အနုနာသိက]
နိဂ္ဂဟိတံ - မရှိ - ကျေပျောက် - သော။
“ကာယသ္မိ”တိ ဂါထာသုခတ္ထံ နိရုနုနာသိကံ
ကတွာ နိဒ္ဒေသောတိ ဝုတ္တံ “ကာယသ္မိ”န္တိ။
သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၉၆။ အနုနာသိက - လည်းကြည့်။

နိရုနုဘဝန (တိ) [နိ + အနုဘဝန] ခံစားမှု -
မရှိ - ကင်း - သော။ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဝိသယုပလဒ္ဓိ-
ဝိသယံ ပန နိရုနုဘဝနံ တံ အနုပလဒ္ဓိ-
သဘာဝမေဝ ဒိဋ္ဌံ၊ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၆၂။

နိရုနုသယ (တိ) [နိ + အနုသယ] အနုသယ
- မရှိ - ကင်း - သော။ သူ။ အယံ ဝုစ္စတိ
ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု နိရုနုသယော။ သံ၊ ၂။ ၄၀၈။
အံ၊ ၂။ ၂၁၅။ (-ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၆။ မူလငို၊
၃။ ၁၄၇။ အနုငို၊ ၃။ ၂၀၅။ ၂၃၃။) အောက်
ပုဒ်လည်းကြည့်။

နိရုနုသယသန္တာနပ္ပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [နိရုနုသယ +
သန္တာန + ပဋိဗဒ္ဓ] အနုသယ - မရှိ - ကင်း -
သော (သူ၏) သန္တာန်နှင့်စပ်သော။
အဗျာကတာနံ ပန အဗျာကတဘာဝေါ နိရု-

နုသယသန္တာနပ္ပဋိဗဒ္ဓေါ။ ဝိဘာဝိနိ၊ ၁၂၅။ နတ္ထိ
အနုသယာ ယသ္မိန္တိ နိရုနုသယော၊ သောဝ
သန္တာနော။ တေန ပဋိဗဒ္ဓေါ တထာ။
မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၃၈၃။

နိရုန္တ (တိ) [နိ + အန္တ] အစိတ်အပိုင်းမှ
ကင်းသော၊ အကြွင်းအကျန် မရှိသော။
နိရုန္တာ(သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၄)တိ အန္တရဟိတာ
နိရဝသေသာ။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၇၉။

နိရုန္တရ (တိ) [နိ + အန္တရ။ နိ အန္တရံ နိရုန္တရံ။
ရူ၊ ၃၄။ နတ္ထိ အန္တရံ ဆိဒ္ဓံ ယဿ။ ဓာနံ၊ ငို၊
၇၀၇။ နတ္ထိ အန္တရံ ဗျဝဓာနံ ဧတဿာတိ
နိရုန္တရံ၊ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၁၇၅။ နိနိဋ္ဌိအန္တရံ-
ယသ္မိနံ၊ နိဂိမန္တရံယဿာတ် ဝါ။ ထောမ။
(နိရုန္တရ - သံ၊ ကိရံတရ - ပြာ၊ နိရံတရ -
အဒ္ဓမာဂဓိ)] (၁) အကြားအပေါက်မရှိ
သော၊ အခြားမရှိသော။ (ကြိ၊ ဝိ - မရှိ
အောင်၊ အမြဲမပြတ်၊ မပြတ်မလပ်၊ အဆက်
မပြတ်၊ အခါခပ်သိမ်း။) (၂) အကြွင်းအကျန်
မရှိသော။ (ကြိ၊ ဝိ - မရှိအောင်၊ ပြည့်စုံစွာ၊
အကုန်အစင်။) (၃) အထူးမရှိသော၊ ထူးခြား
ချက်မရှိသော၊ ကွဲပြားခြားနားမှု မရှိသော။
(၁) ပထဝီ နိရုန္တရာ အဓဏ္ဍိဒ္ဓါ။ မိလိန္ဒ။
၃၆၅။ နိရုန္တရံ ဒိဝါ ရတ္တိ၊ ယောဇနံ ဖရတေ
သဒါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၃။ နိရုန္တရ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၃)န္တိ
သတတံ သဗ္ဗကာလံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၀၁။ နိရုန္တရ
(ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆၀)န္တိ အဘိက္ခဝေ။ ပါစိတ်၊ ယော။
၄၇။ နိရုန္တရံ သတတံ။ သုဗောဓ။ သုဗောဓ-
ငို၊ ပေး၊ ၁၆။ ငို၊ သစ်၊ ၆၁။

နိရုတ္တရကဏ္ဍကရုက္ခဂဟန (န) [နိရုတ္တရ + ကဏ္ဍကရုက္ခဂဟန] အကြားမရှိ - အဆက်မပြတ် ပေါက်ရောက်နေ - သော ဆူးရစ်ပင် တောတန်း၊ ရွတ်ထွေး - ထူထပ် - သော တစ်စပ်တည်းပေါက်ရောက်နေသော ဆူးပင်။ အနုက္ကမနိယေန ဥဘောသု ပဿေသု နိရုတ္တရကဏ္ဍကရုက္ခဂဟနေန။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၃။

နိရုတ္တရကထာ (ထိ) [နိရုတ္တရ + ကထာ] အကြားမရှိ - အဆက်မပြတ် - သော စကား။ အဆက်မပြတ် ကရားရေလွှတ် တတွတ် တွတ်ပြောဆိုသော စကား။ အာကာသဂင်္ဂါ - တော ဘဿမာနဥဒကံ ဝိယ နိရုတ္တရကထာ ပဝတ္တေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂။

နိရုတ္တရကရဏ (န) [နိရုတ္တရ + ကရဏ] အမြဲ မပြတ် ပြုခြင်း။ နိရုတ္တရကရဏဝသေနာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၀)တိ အာရဒ္ဓဿ ကမ္မဿ သတတကာရိတာဝသေန။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၅။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅၁။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၆၃၊ ၃၅၈။)

နိရုတ္တရကရဏီယ (တိ) [နိရုတ္တရ + ကရဏီယ] အမြဲမပြတ် ပြုအပ်သော။ နိဗ္ဗေဒတ္တံ ဌပေ - တွာတိ သဇ္ဈာယမာနသိကာရာဒိသု နိရုတ္တရ - ကရဏီယေသု ကတ္တဗ္ဗံ ကတိကဝတ္တံ ကတွာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၂။

နိရုတ္တရကာရီ (တိ) [နိရုတ္တရ + ကရ + ကိ] အမြဲမပြတ်ပြု - လေ့ရှိ - တတ် - သော၊ သူ။ သန္တတကာရိတိ နိရုတ္တရကာရီ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။

၃၃၄။ ယာယ မဟာပုရိသော ဝိသုဒ္ဓိ - ပယောဂေါ နိရုတ္တရကာရီ အဘိနိဟာရ - သမ္ပန္နော စ ဟုတွာ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၈၁။ (- သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၈။)

နိရုတ္တရဂဏနာ (ထိ) [နိရုတ္တရ + ဂဏနာ] (၁-၂-မှ ၉)အထိ အဆက်မပြတ် ရေတွက် ခြင်း အတတ်၊ ၉-ကြောင်းဂဏန်း သင်္ချာ အတတ်။ အစ္ဆိဒ္ဓဂဏနာတိ “ဧတံ ခွေ”တိ - အာဒိနာ နဝန္တဝိဓိနာ နိရုတ္တရဂဏနာ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁။

နိရုတ္တရဂမန (န၊ ထိ) [နိရုတ္တရ + ဂမန] (က) အကြားမလပ်သွားခြင်း၊ အဆက်မပြတ်သွား ခြင်း။ (ခ) အမြဲမပြတ် သွားခြင်း။ (က) အန္တရဂမန (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၉။) - ကြည့်။ (ခ) နိဗ္ဗေဒဂမနတ္ထာယာတိ အတ္တနောဝ နိရုတ္တရ - ဂမနတ္ထာယ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၀။

နိရုတ္တရဂါမိ (တိ) [နိရုတ္တရ + ဂမု + ကိ] အကြားမလပ် စီးသွားသော၊ အဆက်မပြတ် တသွန်သွန် စီးသွားသော။ သန္တန္တိတိ နိရုတ္တရ - ဂါမိနော ဟုတွာ သန္တမာနော ပဝတ္တန္တိ။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၂။

နိရုတ္တရစိတ (တိ) [နိရုတ္တရ + စိတ] အကြား မလပ် စီအပ်သော၊ တဆက်တည်း စုပုံအပ် သော။ တံ ကောဋေတွာ ပက္ခိတ္တံ ယနံ နိရုတ္တရစိတံ ဟုတွာ တိဌတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၈။

နိရုတ္တရဇရာ (ထိ) [နိရုတ္တရ + ဇရာ] အကြား
 မရှိ - အဆက်မပြတ် - သော - ဆွေးမြေ့ -
 အိုမင်း - ရင့်ရော် - မှည့်ပျော် - မူ - ဇရာ။
 အန္တရုတ္တရာ ဝဏ္ဏဝိသေသာဒိနံ ဒုဝိ(ဗ္ဗိ)ညေ-
 ယုတ္တာ ဇရာ အဝီစိဇရာ နာမ၊ နိရုတ္တရဇရာ-
 တိ အတ္ထော။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
 ၃၆၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၁။
 စူဠနိ၊ ဌ၊ ၁၆။

နိရုတ္တရဌ (တိ) [နိရုတ္တရ + အတ္ထ] ကွဲပြား -
 ခြားနား - မူ မရှိသော သဘော။ နိရုတ္တရ-
 ဌနာ(မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၂)တိ အန္တရာဘာဝေန
 ဘေဒါဘာဝေန။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၃။

နိရုတ္တရဌပန (န၊ ထိ) [နိရုတ္တရ + ဌပန] အမြဲ
 မပြတ် - နိစ္စ - ထာဝရ - တင်ထားခြင်း။
 စေတိယေ ပူဇာကရဏဌာနေ နိရုတ္တရဌပနာ-
 ဒိနာ ရစနာဝိသေသေန ပုပ္ဖံ၊ ဝိမာန၊ ဌ။
 ၃၃၃။

နိရုတ္တရတိရတ္တဒဿန (န) [နိရုတ္တရ + တိရတ္တ-
 ဒဿန] အဆက်မပြတ်သော သုံးညဉ့်ကို
 ပြခြင်း။ နိရုတ္တရတိရတ္တဒဿနတ္ထံ ဝါ ဒိရတ္တ-
 ဂ္ဂဟဏံ ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၅၁။

နိရုတ္တရဒဝ (ပု) [နိရုတ္တရ + ဒဝ] အမြဲ
 မပြတ်ဖြစ်သော (တဏှာ-ဟူသော)မြူးတူး
 ပျော်ပါးကစားခြင်း။ နိရုတ္တရဝေဒနာ (ဇာ၊ ဌ၊
 ၃။ ၂၄၅)တိ နိရုတ္တရပဝတ္တေန တဏှာသင်္ခါ-
 တေန ဒဝေန။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၆။ ၃၈၂။

နိရုတ္တရဒုက္ခ (တိ) [နိရုတ္တရ + ဒုက္ခ။ နိရုတ္တရာ -
 ဒုက္ခာ] (က) အကြားအလပ်မရှိ ဆင်းရဲ
 သော၊ အမြဲမပြတ် - နိစ္စ - ထာဝစဉ် - ဆင်း
 ရဲသော။ (ခ) အကြားအလပ်မရှိသော - ဆင်း
 ရဲ - ဒုက္ခဝေဒနာ - ရှိသော။ (က) ဧကန္တ-
 ဒုက္ခာတိ နိစ္စဒုက္ခာ နိရုတ္တရဒုက္ခာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။
 ၃၄၂။ ဧကန္တဒုက္ခန္တ နိရုတ္တရဒုက္ခံ။ မ၊ ဌ၊ ၃။
 ၇၃။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁။) (ခ) အဘိက္ခံ ပဋိ-
 ပိဋနတော အဘိက္ခပုဋိပိဋနတော) နိရုတ္တရ-
 ဒုက္ခတာယ ဒုက္ခဿေဝ စ အဓိဋ္ဌာနဘူတာ။
 မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
 ၂၉၈။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၉။)

နိရုတ္တရနိစိတ (တိ) [နိရုတ္တရ + နိစိတ] အကြား
 မလပ်ပေါက်ရောက်သော၊ ပြတ်သိပ်စုပြုံ
 ပေါက်ရောက်သော (သစ်ပင်)။ ရုက္ခေဟိ
 ဂဟနန္တိ ရုက္ခေဟိ နိရုတ္တရနိစိတေဟိ ဂဟန-
 ဘူတံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁။

နိရုတ္တရပဏ္ဏ (တိ) [နိရုတ္တရ + ပဏ္ဏ] အကြား
 မလပ်သော သစ်ရွက်ရှိသော၊ ဖုံးလွှမ်းသော
 သစ်ရွက်ရှိသော။ ဗဟလဟတ္ထပလာသောတိ
 နိရုတ္တရပဏ္ဏော ပတ္တသဉ္ဇနော။ မ၊ ဌ၊ ၁။
 ၃၄၄။

နိရုတ္တရပူရိတ (တိ) [နိရုတ္တရ + ပူရိတ] အကြား
 မလပ် ပြည့်ကျပ်နေသော။ နိရုတ္တရပူရိတော
 (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉)တိ နိရုတ္တရံ ဝိယ ပုဏ္ဏော
 တတြုပဂါနံ သတ္တာနံ ဗဟုဘာဝတော။ ဒိ၊
 ဋီ၊ ၃။ ၃၃။

နိရုတ္တရပ္ပ(ပ)ယောဂ (ပ) [နိရုတ္တရ + ပယောဂ]
အမြဲမပြတ် အားထုတ်ခြင်း။ သတတ-
ကိရိယာယာတိ ဘာဝနာယ နိရုတ္တရပ္ပယော-
ဂါယ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၄၉။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၇၆။
သာတစ္စကာရိတာ နိရုတ္တရပယောဂေန။ သိ၊
ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၂၉၅။

နိရုတ္တရပဝတ္တ (တိ) [နိရုတ္တရ + ပဝတ္တ] အကြား
မရှိ - အဆက်မပြတ် - ဖြစ်သော။ ကမ္မဋ္ဌာနံ
နိရုတ္တရပ္ပဝတ္တံ ဝိယ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ။ ဝိ၊ ငှ၊
၂။ ၂၄။ အဗ္ဗောဓိန္ဒာ နိရုတ္တရပ္ပဝတ္တာတိ
အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈။ (-ပဋိသံ၊ ငှ၊ ၂။
၃၁၈။ ပေတ၊ ငှ၊ ၁၁၃၊ ၁၄၁။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၅၃။
မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၇၉။)

နိရုတ္တရပ္ပဝတ္တဘဝင်္ဂသန္တာန (န) [နိရုတ္တရပ္ပဝတ္တ
+ ဘဝင်္ဂ + သန္တာန] အကြားမရှိ - အဆက်
မပြတ် - ဖြစ်သော ဘဝင်္ဂအစဉ်။ နိရုတ္တရပ္ပ-
ဝတ္တဘဝင်္ဂသန္တာနဝသေန ဟိ သယိတ-
ဝေါဟာရော။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၄၅။

နိရုတ္တရပဝတ္တိ (ထိ) [အကြားမရှိ - အဆက်
မပြတ် - ဖြစ်ခြင်း။ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ
နိရုတ္တရပ္ပဝတ္တိသင်္ခါတေန အဝိဋ္ဌာနေန သမ္ပန္နံ
အနုနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၈။ (-၂၁၂။ မ၊ ငို၊ ၂။
၄၈။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၀၈။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၅၊ ၁၈၁။
အနုငို၊ ၂။ ၂၆။)

နိရုတ္တရပ္ပဝတ္တိဒဿန (န) [နိရုတ္တရပ္ပဝတ္တိ +
ဒဿန] အကြား - အလပ် - မရှိဖြစ်ပုံကို
ပြခြင်း။ အဆက်မပြတ်ဖြစ်ပုံကို ပြခြင်း။

ဘာဝနာယ နိရုတ္တရပ္ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ “အဿ-
သတိပိ ပဿသတိပိ”တိ ပုန သမာသေတွာ
ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၀၇။

နိရုတ္တရဖုဋ (တိ) [နိရုတ္တရ + ဖုဋ] အကြားမရှိ
- ပျံ့နှံ - ထိစပ် - သော။ ယထာ အဝိစိ
မဟာနိရယော နိရုတ္တရဖုဋော နေရယိက-
သတ္တေဟိ ပရိပုဏ္ဏော။ အံ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၄၁။ (-
အံ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၈၀။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၈။)

နိရုတ္တရဗာဓ (တိ) [နိရုတ္တရ + ဗာဓ] အမြဲမပြတ်
- ထာဝရ - နှိပ်စက်တတ်သော။ ဥပ္ပါဒရော-
ဘင်္ဂဝသေန ဂူပဿ နိရုတ္တရဗာဓတာတိ ပဋိ-
ပိဋ္ဌနာကာရေန ဒုက္ခတာ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၉၃။

နိရုတ္တရဘဝင်္ဂသန္တတိ (ထိ) [နိရုတ္တရ + ဘဝင်္ဂ +
သန္တတိ] အဆက်မပြတ်သော ဘဝင်္ဂအစဉ်။
သောပွံ နာမ နိဒ္ဒါယ အန္တရန္တရာ ပဝတ္တ-
ကိရိယမယစိတ္တပ္ပဝတ္တိရဟိတာ နိရုတ္တရဘဝ-
င်္ဂသန္တတိ။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၀၇။

နိရုတ္တရဘာဝနာ (ထိ) [နိရုတ္တရ + ဘာဝနာ]
အဆက်မပြတ် - စင်စစ် - ပွားများခြင်း။
ဧတေန ဗောဓိသမ္ဘာရာနံ နိရုတ္တရဘာဝနံ
ဒဿေတိ။ စရိယာ၊ ငှ၊ ၁၈။ (-၁၉)

နိရုတ္တရဘာဝါနုပဂမန (န၊ ထိ) [နိရုတ္တရဘာဝ +
အနုပဂမန] အထူးမရှိသည်၏ အဖြစ်သို့
မကပ်ရောက်ခြင်း။ တေသံ စိတ္တဿ စ
သုဝိညေယျနာနတ္တန္တိ နိရုတ္တရဘာဝါနုပဂမနံ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မူလငို၊ ၁။ ၅၄။

နိရုတ္တရဘာဝပုဂ္ဂမန (န၊ ထိ) [နိရုတ္တရဘာဝ + ဥပဂမန] အထူးမရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ ဒုဗ္ဗိညေယျနာနတ္တတာယ ဧကိဘာဝမိဝူပဂမနံ နိရုတ္တရဘာဝပုဂ္ဂမနံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၄။ (-အနုဋီ၊ ၁။ ၆၁။)

နိရုတ္တရမနုဿ (တိ) [နိရုတ္တရ + မနုဿ] အကြားမလပ် မရှိ - စည်ကားသော လူရှိ - သော (မြို့)။ အာကိဏ္ဏမနုဿန္တိ နိရုတ္တရ - မနုဿံ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၇။ အာကိဏ္ဏမနုဿ - လည်းကြည့်။

နိရုတ္တရယောဂ (ပု) [နိရုတ္တရ + ယောဂ] အမြဲ မပြတ် - အားထုတ် - စီးဖြန်း - ခြင်း။ သာတစ္ဆကာရိတာ နိရုတ္တရယောဂေန။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၁၇။ ဒီ၊ ၁။ ၉၈။

နိရုတ္တရရက္ခဂဟန (န) [နိရုတ္တရ + ရက္ခဂဟန] အကြားမလပ် - ပေါက်ရောက် - စည်ကား - သော သစ်ပင်တောအုပ်။ နိရုတ္တရရက္ခ - ဂဟနေန ဧကပ္ပနော ဝနသဏ္ဍော ဃနဝန - သဏ္ဍော။ သီ၊ ၁။ ၁၆၈။

နိရုတ္တရရောဂ (တိ) [နိရုတ္တရ + ရောဂ] မပြတ် သော အနာရောဂါရှိသော၊ အနာရောဂါ အမြဲမပြတ်ရှိသော၊ သူ။ အဘိက္ခဏာတကံ (သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀)-ကြည့်။

နိရုတ္တရဝါသဌာန (န) [နိရုတ္တရ + ဝါသဌာန] အမြဲမပြတ် နေထိုင်ရာအရပ်။ တာနိ ပန ပဒါနိ အတ္တနော နိရုတ္တရဝါသဌာနေပိ ဂုတ္တာနိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၁။

နိရုတ္တရဝိနာသ (ပု) [နိရုတ္တရ + ဝိနာသ] (၁) အခြားမရှိသော ပျက်စီးခြင်း။ (၂) အခြားမဲ့ ခွဲ ပျက်စီးခြင်း။ အနုပုဗ္ဗနိရောဓဝသေန ပန နိရုတ္တရဝိနာသော ဣဝ “ဥစ္ဆေဒေါ”တိ အဓိပ္ပေတော။ သီ၊ ၁။ ၄၄၅။

နိရုတ္တရသီလ (တိ) [နိရုတ္တရ + သီလ] မြဲသော အကျင့် ‘သီလ’ ရှိသော၊ အကျင့် ‘သီလ’မြဲ သော၊ သူ။ သန္တတသီလ (မ၊ ၄။ ၃။ ၃)- ကြည့်။

နိရုတ္တရသုခ (န) [နိရုတ္တရ + သုခ] (၁) စင်စစ် - သက်သက်သော - ချမ်းသာ၊ အမြဲ - နိစ္စ - ထာဝရ - အကြားမလပ်သော - ချမ်းသာ။ (တိ) (၂) စင်စစ် - သက်သက်သော - အမြဲ - နိစ္စ - ထာဝရ - အကြားမလပ် - ချမ်းသာ ရှိသော။ (၁) ဧကန္တသုခံ ပဋိသံဝေဒီတိ နိရုတ္တရသုခံ ပဋိသံဝေဒီ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၉။ (- ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၁၄။) (တိ) (၂) ဧကန္တသုခံ နိရုတ္တရသုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနံ ပဿတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၅။

နိရုတ္တရသုခပဋိသံဝေဒီ (တိ) [နိရုတ္တရသုခ + ပဋိသံဝေဒီ။ (ပဋိ + သံ + ဝိဒ + ကံ)] စင်စစ် - သက်သက်သော - အမြဲ - နိစ္စ - ထာဝရ - အကြားမလပ် - ချမ်းသာကို ခံစားလေ့ရှိ သော၊ သူ။ အညာဟိ ဝေဒနာဟိ အဝေါ - မိသံ ဧကန္တံ သုခံ ဧကန္တသုခံ၊ တဿ ပဋိသံဝေဒီ။ တေနာဟ “နိရုတ္တရသုခပဋိသံ - ဝေဒီ”တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။

နိရုတ္တရသုခိ (တိ) [နိရုတ္တရ + သုခ + ကံ]
စင်စစ် - သက်သက်သော - ချမ်းသာရှိသော၊
ထာဝစဉ် - အကြားမလပ်သော - ချမ်းသာရှိ
သော၊ သူ။ ဧကန္တသုခိ (မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅။ မ၊ ဋီ၊
၃။ ၂၃၅) - ကြည့်။

နိရုတ္တရာပတ္တိက (တိ) [နိရုတ္တရ + အာပတ္တိ +
က] အမြဲ - မပြတ် - နိစ္စ - ထာဝရ -
အာပတ်ရှိသော၊ အမြဲ - မပြတ် - အာပတ်
သင့်သော (ရဟန်း)။ အဘိဏ္ဍာပတ္တိကောတိ
နိရုတ္တရာပတ္တိကော။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၇။

နိရုတ္တရာဗျာသ (ပု) [နိရုတ္တရ + အဗျာသ]
အကြား - အလပ်မရှိ - အမြဲ - နိစ္စ - ထာဝရ
- အဆက်မပြတ် - မခွဲ - မခွါ - မကွဲ - မစွန့်
- မပစ် - ခြင်း။ သသမ္ဘာရာဗျာသော၊ ဒိဃ-
ကာလာဗျာသော၊ နိရုတ္တရာဗျာသော၊ သက္က-
စွာဗျာသောတိ စတ္တာရော အဗျာသာ။ ဒီ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၀၃။ အဗျာသ - လည်းကြည့်။

နိရုတ္တရာဝဋ္ဋိတအာရက္ခသန္နာဟ (ပု) [နိရုတ္တရ +
အဝဋ္ဋိတ + အာရက္ခ + သန္နာဟ] အကြား
မလပ်တည်သော အစောင့်အရှောက်ကို ဖွဲ့
ခြင်း။ အမြဲတည်သော အစောင့်အရှောက်ကို
- စီရင် - ချထား - ခြင်း။ သန္နာဟဂဝစ္ဆိကံ
ဝိယ ကတွာ နိရုတ္တရာဝဋ္ဋိတအာရက္ခသန္နာ-
ဟေန ဂဝစ္ဆိ ဇာလံ ဝိယ ကတွာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၉၀။

နိရုတ္တရုပ္ပတ္တိ (ထိ) [နိရုတ္တရ + ဥပ္ပတ္တိ] အဆက်
မပြတ် ဖြစ်ခြင်း။ သော ဧဝ နိရုတ္တရုပ္ပတ္တိယာ
သမုဒ္ဒိတော ပဒဝါကျသညိတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၇၂။

နိရုတ္တရုပ္ပါဒန (န) [နိရုတ္တရ + ဥပ္ပါဒန] အဆက်
- အမြဲ - မပြတ် - ဖြစ်စေခြင်း။ ဥပ္ပတ္တိ-
ပဗန္ဓဝသေနာတိ နိရုတ္တရုပ္ပါဒနဝသေန။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၄၀၁။

နိရုတ္တရုပ္ပါဒသမတ္တ (တိ) [နိရုတ္တရုပ္ပါဒန +
သမတ္တ] အမြဲ - မပြတ် - ဖြစ်စေခြင်း -
ငှာ - ဌ - စွမ်းနိုင်သော။ ပုရိမပစ္ဆိမာနံ နိ-
ရောဓုပ္ပါဒန္တရာဘာဝတော နိရုတ္တရုပ္ပါဒန-
သမတ္တတာ အနန္တရပစ္စယဘာဝေါ။ မူလဋီ၊
၃။ ၁၇၀။ (-အနုဋီ၊ ၃။ ၂၄၉။)

နိရုတ္တရောပဒ္ဒဝ (တိ) [နိရုတ္တရ + ဥပဒ္ဒဝ] အမြဲ
- မပြတ် - ကပ်၍ နှိပ်စက်တတ်သော
အန္တရာယ်ရှိသော၊ အန္တရာယ်ဥပါဒ်မပြတ်ရှိ
သော။ တေန နိရုတ္တရောပဒ္ဒဝတဉ္စ ဒသေ-
တိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၈၈။

နိရုပရာဝ (တိ) [နိ + အပရာဝ၊ (နိရုပရာဝ -
သံ၊ ကိရဝရာဟ - ပြာ)] အပြစ် - မရှိ -
ကင်း - သော။ ဧကေန ခေါ ပန ပဏ္ဍိတေန
သဒ္ဓိံ မန္တေတွာ ကရောန္တော နိရုပရာဝေ
ဟောတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၅။ နိရုပရာဝေ (ပု၊
ပါ၊ ၈) - ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၈။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၆၅။
နိရုပရာဝေ (ထိ၊ ပါ၊ ၈) - ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၄၈။
နိရုပရာဝေ (ပု၊ ပါ၊ ၈) - ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၄။
နိရုပရာဝံ (ပု၊ ဒု၊ ၈) - ဥဒါန၊ ၄။ ၂၆၂။
စရိယာ၊ ၄။ ၁၅၅၊ ၂၅၃၊ ၂၅၆။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၄။
ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၆။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၇၊ ၃၈၉။ ဇာ၊
၄။ ၆။ ၉၇၊ ၁၃၄။ နိရုပရာဝေ (ပု၊ ဒု၊ ၈) -
ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၅၁၃။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၅၂။ နိရုပရာ-

ဓေဟိ (န၊ တ၊ ဗ) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅။
 နိရုပရာဓဿ (ပု၊ စ၊ ဧ) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂။
 နိရုပရာဓေသု (ပု၊ သ၊ ဗ) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅။

နိရုပရာမင်္ဂလ (န) [နိရုပရာ + မင်္ဂလ]
 အပြစ်မရှိသော မင်္ဂလာ၊ မပြစ်ကင်းကွာ
 ကောင်းခြင်းမင်္ဂလာ။ နိရုပရာမင်္ဂလေန
 ဂုတ္တော ရက္ခိတော ဟောတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၇၅။

နိရုပေက္ခ (တိ) [နိ + အပေက္ခ။ နတ္ထိ အပေက္ခာ
 ယဿ တံ နိရုပေက္ခံ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၁၀၀။
 (နိရုပေက္ခ - သံ၊ ကိရဝဏ္ဏက္ခ၊ ကိရဝိက္ခ၊
 ကိရဝေက္ခ၊ ကိရဝေစ္ဆ - ပြာ၊ နိရဝေခါ -
 အဒ္ဓမာဂဓိ။)] ရှုငဲ့ - ငဲ့ကွက် - ခြင်း မရှိ
 သော၊ ငဲ့ကွက်မရှိသော၊ သူ။ နိရုပေက္ခော-
 ပရိစ္ဆန္တော (ကင်္ခါ၊ ၁၈၂။)တိ အနုပေက္ခော
 သာမဏေရဿ ဒတွာ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၃၂။
 နိရုပေက္ခော (ကင်္ခါ၊ ၂၀၂)တိ အပေက္ခာ-
 ရဟိတော။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၆၄။ နိရုပေ-
 က္ခော (ပု၊ ပ၊ ဧ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၁၁၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၁၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၁။ အံ၊
 ဌ၊ ၂။ ၃၈၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၂။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
 ၄၃၀။ ပေတ၊ ဌ၊ ၅၇။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၆၇၊
 ၄၀၁။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၇။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၂၉၊
 ၁၇၉၊ ၃၀၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
 ၂၈၅။ ဝဇီရ။ ၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၈၊ ၉၈။ ကင်္ခါ၊
 ဋီ၊ သစ်၊ ၂၇၈၊ ၃၈၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၉။ သိ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ၁။ ၂၇၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၆။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁၊
 ၄၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
 ၂၆၁။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၀၈။ နိရုပေက္ခာ (ထိ၊ ပ၊

ဧ) — ဝိမာန၊ ဌ၊ ၄၁။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၄၅။ ဇာ၊ ဌ၊
 ၃။ ၂၇၁။ နိရုပေက္ခာ (ပု၊ ပ၊ ဗ) — မိလိန္ဒ၊
 ၃၂၆။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
 ၁။ ၂၇၃။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၅။ စရိယာ၊ ဌ၊
 ၂၀၁။ ဝဇီရ။ ၁၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၄။ ကင်္ခါ၊
 ဋီ၊ သစ်၊ ၁၉၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၀။ မူလဋီ၊ ၃။
 ၁၇၇။ နိရုပေက္ခံ (ပု၊ ဒု၊ ဧ) — သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။
 စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၈၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
 ၁။ ၂၆၁။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၀၆။ နိရုပေက္ခေန
 (တ၊ ဧ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၅။ ဝဇီရ။ ၃၁။ နိရု-
 ပေက္ခေဟိ (တ၊ ဗ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၇။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ။ ၁၅၇။ ဝဇီရ။ ၃၂၄။ နိရုပေက္ခဿ
 (စ၊ ဧ) — သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၆၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၆၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၈၄။

နိရုပေက္ခဂမန (န၊ ထိ) [နိရုပေက္ခ + ဂမန]
 ငဲ့ကွက်မရှိ သွားခြင်း၊ ငဲ့ကွက်ခြင်းအလျှင်း
 မရှိခြင်း။ အာဒိမိ စတ္တာရော ဝါရာ နိရု-
 ပေက္ခဂမနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။
 ၂၈၅။ (-ဝဇီရ။ ၄၇၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၅၄။)

နိရုပေက္ခစိတ္တ (တိ) [နိရုပေက္ခ + စိတ္တ] ငဲ့ကွက်
 ခြင်းမရှိသော စိတ်ရှိသော။ သဗ္ဗတ္ထ နိရုပေ-
 က္ခစိတ္တော။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၃၅။ (-၁၇၉၊ ၃၀၉။
 ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
 ၉၃။)

နိရုပေက္ခဒါန (န) [နိရုပေက္ခ + ဒါန။ (နိရု-
 ပေက္ခဒါန - သံ၊ ကိရဝေက္ခဒါန - ပြာ)]
 ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသော ပေးခြင်း၊ မငဲ့မကွက်
 ပေးခြင်း။ အနုပေက္ခဝိဿန္တနေန အနုပ-

သမ္ပန္နဿ နိရပေက္ခဒါနေန ဝါ ဝိဇဟိတ-
ပဋိဂ္ဂဟဏံ ပရိစ္ဆတ္တမေဝ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၆၇။ (-ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်။ ၃၈၉။)

နိရပေက္ခနိဿန္တန (န) [နိရပေက္ခ + နိဿန္တန]
ဇဲကွက်ခြင်းမရှိသော စွန့်လွှတ်ခြင်း။ မဇဲ
မကွက် စွန့်လွှတ်ခြင်း။ ယံ ပရဿ ပရိစ္ဆ-
ဇိတွာ အဒိန္နမ္ပိ သစေ ပဋိဂ္ဂဟဏေ နိရပေ-
က္ခနိဿန္တနေန ဝိဇဟိတပဋိဂ္ဂဟဏံ ဟောတိ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၃။

နိရပေက္ခပက္ကမန (န) [နိရပေက္ခ + ပက္ကမန]
ဇဲကွက်ခြင်းမရှိသော ဖဲသွားခြင်း။ မဇဲမကွက်
ဖဲသွားခြင်း။ အာဒိမ္ပိ စတူသု ဝါရေသု နိရ-
ပေက္ခပက္ကမနဿာဓိပ္ပေတတ္တာ “သတ္တာဟ-
ကရဏိယေနာ”တိ န ဝုတ္တံ။ ဝဇီရ၊ ၄၇၂။

နိရပေက္ခပရိစ္စာဂ (ပု) [နိရပေက္ခ + ပရိစ္စာဂ]
ဇဲကွက်ခြင်း မရှိသော စွန့်ကြဲခြင်း။ မဇဲမကွက်
စွန့်ကြဲခြင်း။ နိရပေက္ခပရိစ္စာဂဝသေန ပရိ-
စ္စဇိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၀။ (-ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၀၀။ ဒိ၊ ငို၊
၃။ ၃၄။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၃၃၇။)

နိရပေက္ခဝစန (န) [နိရပေက္ခ + ဝစန] ဇဲကွက်
ခြင်းမရှိ၊ ဂုသော အနက်ကို ဟော - တတ် -
ကြောင်းဖြစ် - သော သဒ္ဓါ။ သောဇာတိ
အာဒိ စ န နိရပေက္ခဝစနံ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၂။

နိရပေက္ခဝိပဿနာ (ထီ) [နိရပေက္ခ + ဝိပ-
ဿနာ] ဇဲကွက်ခြင်းမရှိသော အထူးထူး
အပြားပြား ရှုဆင်ခြင်ခြင်း။ သရီရေ နိရ-

ပေက္ခဝိပဿနာယ ဥဿုက္ကာပနဝသေန
ပဝတ္တာ ဝိရိယဘာဝနာ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၈၅။

နိရပေက္ခဝိဿန္တန (န) [နိရပေက္ခ + ဝိဿန္တန]
ဇဲကွက်ခြင်းမရှိသော - မဇဲမကွက် - စွန့်လွှတ်
ခြင်း။ နိရပေက္ခဝိဿန္တနေန ဝိဇဟိတပဋိဂ္ဂ-
ဟဏံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆၇။

နိရပေက္ခိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + အပေက္ခိတွာ (= အပ + ဣက္ခ + တွာ)] မဇဲမကွက်မှု၍၊ မဇဲ
ကွက်ပဲ။ ပရေသံ ဣန္ဒြိယပရိပါကာဒိ-
ကာရဏံ နိရပေက္ခိတွာ။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။
၂၁၈။

နိရုဗ္ဗ (ပု၊ န) [နိ + အဗ္ဗုဒ္ဓ] (ပု)(၁) နိရုဗ္ဗဒ္ဓ
မည်သော ငရဲ။ (န)(၂) နိရုဗ္ဗဒ္ဓမည်သော -
အရေအတွက် - သင်္ချာ။ (တိ)(၃) (ဒုဿိလ)
ခိုးသူမရှိသော။ (၄) ခိုးမှုမရှိသော။ (ပု)(၁)
နိရုဗ္ဗဒ္ဓမည်သော ငရဲ။ (ယင်းငရဲသည် သီးခြား
ဘုံဌာနအားဖြင့် မရှိ၊ အဝိစိငရဲ၌ပင် နိရုဗ္ဗဒ္ဓ
သင်္ချာအရေအတွက်ကြာအောင် ခံရသော
ငရဲဖြစ်သည်။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၀။ အံ၊ ၄။ ၃။
၃၂၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၂၂။)
သေယျထာပိ ဘိက္ခု ဝိသတိ နိရုဗ္ဗဒ္ဓါ
နိရယာ။ သံ၊ ၁။ ၁၅၃။ အံ၊ ၃။ ၃၉၆။ သုတ္တနိ။
၃၈၁။ (န)(၂) နိရုဗ္ဗဒ္ဓမည်သော - အရေ
အတွက် - သင်္ချာ။ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၀-၁။ အံ၊
၄။ ၃။ ၃၂၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၃၃၉။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၄၃။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၂၂-တို့၌
အဗ္ဗုဒ္ဓ ၂၀-ကို နိရုဗ္ဗဒ္ဓဟုဆိုသည်။ D.P. ၌
လည်း ယင်းအဆိုကို ဖော်ပြပါရှိ၏။ အပ၊

ဌ၊ ၂။ ၁၉၈။ ဣ၊ ၄၁၇။ နိတိသုတ္တံ၊ ၈၃၃-တို့
၌ အဗ္ဗုဒ္ဓသိန်း ၁၀၀-ကို နိရုတ္တ ဟုဆို၏။
သတံ သဟဿာနံ နိရုတ္တဒါနံ။ သံ၊ ၁။ ၁၄၅၊
၁၅၄။ အံ၊ ၁။ ၃၁၀။ အံ၊ ၃။ ၃၉၅-၆။ သုတ္တနိ၊
၃၈၂။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆၃။ နေတ္ထိ၊ ၁၁၁။ နေတ္ထိ၊
ဝိ၊ ၂၈၉။ အပရာနိ စ ဆတ္တိသတိ နိရုတ္တဒါနံ။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၀။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၉။ (-အပါ၊ ၁။
၃၀၀။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၈။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၅။ အံ၊
ဋီ၊ ၃။ ၃၄၈။) (တိ) (၃) (ဒုဿီလ) သူဦးသူ
ဝှက်မရှိသော။ နိရုတ္တဒေါ (ဝိ၊ ၁။ ၁၁)တိ
အဗ္ဗုဒ္ဓဝိရဟိတော။ အဗ္ဗုဒ္ဓါ ဝုစ္ဆန္တိ စောရာ၊
နိစ္စောရေတိ အတ္ထော။ စောရာတိ စ ဣမ-
သ္မိ အတ္ထေ ဒုဿီလာဝ အဓိပ္ပေတာ။ ဝိ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၆၂။ နိရုတ္တ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၄)န္တိ
ဣမိနာ ပန ဂဏဗန္ဓဝသေန ဝိစရဏ-
စောရာဘာဝေါ ဝုတ္တော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၅။ (-
ဝိ၊ ၁။ ၂၁။ ဒိ၊ ၃။ ၁၁၉၊ ၁၄၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၃။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၂။) (၄) ခိုးမှုမရှိသော။ စတူဟိ
သင်္ဂဟဝတ္ထုဟိ သင်္ဂဟိတံ ရဋ္ဌံ ဣဒ္ဓဇ္ဇေဝ
.... ခေမံ နိရုတ္တံ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၃-၄။ အံ၊ ဌ၊
၃။ ၁၉၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၇။ နိရုတ္တံ စောရိ-
ယာဘာဝတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၀၄။

နိရုတ္တဂဏနာ (ထိ) [နိရုတ္တ + ဂဏနာ]
နိရုတ္တမည်သော - အရေအတွက် - ဂဏန်း
သင်္ချာ။ နိရုတ္တဂဏနာယ သတသဟဿံ။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၈။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၀။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၃၂၉။ (-သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၇။
အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၂။)

နိရုတ္တနိရယ (ပု) [နိရုတ္တ + နိရယ] နိရုတ္တ
မည်သော ငရဲ။ (အဝီစိငရဲ၌ နိရုတ္တဂဏန်း
(အလွန်များပြားသော ဂဏန်း) အရေအတွက်
အားဖြင့် ကျရောက်ကျက်ခံရရာ ငရဲ)။ ၈၀-
မေကော နိရုတ္တနိရယော။ သံ၊ ၁။ ၁၅၃။
နိရုတ္တ-လည်းကြည့်။

နိရုတ္တပရိဂဏန (န၊ ထိ) [နိရုတ္တ + ပရိဂဏန]
နိရုတ္တအရေအတွက်။ နိရုတ္တပရိဂဏန ပန
ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၇။

နိရုတ္တပရိမာဏ (န) [နိရုတ္တ + ပရိမာဏ]
နိရုတ္တ၏ အတိုင်းအရှည် 'ပမာဏ'။ နိရုတ္တ-
ပရိမာဏ ပန ဝဿဂဏနာယ ၈၀ ဝေဒိ-
တမ္ပံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၂။

နိရုတ္တသတသဟဿ (န) [နိရုတ္တ + သတ-
သဟဿ] နိရုတ္တတစ်သိန်း၊ နိရုတ္တအရေ
အတွက် တစ်သိန်း။ တေသံ နိရုတ္တသတ-
သဟဿာနံ ဧကံ အဟဟံ နာမ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၃၃၉။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၃။)

နိရယ' (ပု) [နိ + အယ။ နိ + ရယ။ အယော
ဣဌဖလံ၊ သော နိဂ္ဂတော အဿာတိ
နိရယော၊ နိဋ္ဌိတော ရယော ဂမနံ ဧတ္တာတိ
ဝါ နိရယော။ ဓာနံ၊ ဋီ၊ ၆၅၇။ (နိရယ - သံ၊
အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ဣရယ - ပြာ၊ နရဏယ -
သီဟိန္ဒြ)] (၁) ငရဲဘုံ၊ သာယာမှု - ချမ်းသာ
သုခ - မှကင်း - မရှိရာဖြစ် - သော၊ ဘုံ။
(၂) နိရယဂတိ။ (၃) ချမ်းသာသုခ - မှကင်း
- မရှိ - ရာဖြစ်သော ပြိတ္တာဘုံ။

(၁) နတ္ထိ ဧတ္ထ အဿာဒသညိတော
 အယောတိ နိရယော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၅။ ပဋိသံ၊
 ဌ၊ ၁။ ၃၃၉။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၇၆။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊
 ၆၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၃၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၄။
 အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၇။ သုခသင်္ခါတော အယော
 ဧတ္ထ နတ္ထိတိ နိရယော၊ နိရတိအတ္ထေနပိ
 (နိရဿာဒတ္ထေနပိ) နိရယော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
 ၄၁၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၉။ အယော၊ သုခံ။
 နတ္ထိ ဧတ္ထ အယောတိ နိရယော၊ တတော
 ဧဝ ရမိတဗ္ဗံ အဿာဒေတဗ္ဗံ တတ္ထ နတ္ထိတိ
 နိရတိအတ္ထေန နိရဿာဒဌေန စ နိရယော-
 တိ ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉။ အယတော
 အပဂတော နိရယော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၃။ (-ဝိ၊
 ဌ၊ ၁။ ၇၈။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၉။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၂။ မ၊
 ဌ၊ ၄။ ၁၁၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
 ၄၃၅။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၉၇။)

(၂) ပဉ္စမာ ဘိက္ခဝေ ဂတိယော။
 ကတမာ ပဉ္စ နိရယော တိရစ္ဆာနယောနိ။
 အံ၊ ၃။ ၂၅၁။ နိရယော (အံ၊ ၁။ ၆၁)တိ
 သဟောကာသကာ ခန္ဓာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆။
 (- ဒိ၊ ၁။ ၂၁၇။ မ၊ ၂။ ၅၀-၁။ အဘိ၊ က။
 ၂၆၈၊ ၃၆၆။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅၇။)

ငရဲဘုံသည် သိဉ္စိဝ်းငရဲ-စသော ငရဲကြီး
 (ဂ)ထပ်၊ ပြာပူငရဲ-စသော ဥဿဒငရဲငယ်
 (၁၆)ထပ် ရှိသည်။ (ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၂၃။
 ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၂၁၊ ၂၈၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၈၁။
 ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၉၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၂၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၇၂။)

ငရဲကြီး(ဂ)ထပ် — (၁) သဉ္စိဝ်း = သိဉ္စိဝ်း
 ငရဲ ငရဲထိန်းတို့သည် အပိုင်းပိုင်း အပြတ်ပြတ်
 ခုတ်ဖြတ်အပ်သော်လည်း ကံမကုန်သေးသမျှ

အဖန်ဖန် အသက်ရှင်ရာ (အသက်ရှင်၍ ခံရ
 ရာ)ဖြစ်သော ငရဲ။ (၂) ကာဠ(လ)သုတ္တ =
 ကာဠသုတ် ငရဲ၊ မည်းနက်သော တမျဉ်း
 ကြိုးဖြင့် ချတိုင်း၍ သစ်ရွေသကဲ့သို့ တစ်
 ကိုယ်လုံး ခုတ်ရွှေ့ဖြတ်လှီးရာ (ဖြတ်လှီးခြင်း
 ခံရရာ) ဖြစ်သော ငရဲ။ (၃) သဃာတ =
 သဃာတ ငရဲ၊ ၉-ယူဇနာရှိ ရဲရဲပြောင်ပြောင်
 တောက်လောင်သော သံတောင်ကြီးတို့ဖြင့်
 ကြိမ်ဖန်များစွာ လိုမ့်မွေ့ကြိတ်ချေရာ (ကြိတ်
 ချေခြင်း ခံရရာ)ဖြစ်သော ငရဲ။ (၄) ရောရဝ
 = (ဇာလရောရဝ) ငရဲ၊ မီးတောက်မီးလျှံတို့
 ဖြင့် အဖန်ဖန် လောင်ကျွမ်းနှိပ်စက်ခြင်းခံရ၍
 ကျယ်လောင်စွာ အော်ဟစ်မြည်တမ်းသော
 အသံရှိသော ငရဲ။ (၅) မဟာရောရဝ = (ဗူမ
 ရောရဝ) ငရဲ၊ မီးခိုးလုံးတို့ဖြင့် ပိတ်ဖုံးနှိပ်စက်
 ခံရ၍ ကယ်ပါယူပါ တစာစာ ပြင်းထန်စွာ
 အော်ဟစ်မြည်တမ်းရာဖြစ်သော ငရဲ။ (၆)
 တာပန ငရဲ၊ ထန်းပင်လုံးခန့်ရှိ သံတံကျင်ကြီး
 တို့ဖြင့် ထိုးဖောက်ခြင်း ခံရ၍ တစ်ကိုယ်လုံး
 မီးလျှံစွဲအောင် သံတွေခဲ၌ အမြဲကင်ဖုတ်ခြင်း
 ခံရရာဖြစ်သော ငရဲ။ (၇) မဟာတာပန
 (ပတာပန) ငရဲ၊ ရဲရဲပြောင်ပြောင် တောက်
 လောင်နေသော သံတောင်ကြီးပေါ်သို့ ရိုက်
 နှက်မောင်းနှင်ခြင်းခံရ၍ မြေ၌စိုက်ထောင်၍
 ထားသော အသွားမြမြထက်လှစွာသော လှံ
 သွားများ၏အပေါ်သို့ ဦးခေါင်းပြောင်းပြန် ကျ
 ရာဖြစ်သော ငရဲ။ (၈) အဝီစိ ငရဲ၊ မီးအလျှံ၊
 ငရဲသား၊ ဆင်းရဲဒုက္ခအကြားအလပ်မရှိ ပြည့်
 နက်၍နေသော ငရဲ။ (အဘိ၊ က။ ၄၅၁။ ဇာ၊
 ၂။ ၆၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၈၇-၉။ ဓာန၊ ဋီ၊ ၆၅၇။)

ယင်း ငရဲတို့၏ တည်နေဟန်မှာ - လေးထောင့်ပုံသဏ္ဌာန်ဖြစ်၏။ အလျားယူဇနာ ၁၀၀, အနံယူဇနာ ၁၀၀-ရှိ၏။ တံခါး လေးပေါက်ရှိသည်။ သံမြေထူပေါ်၌ သံနံရံ၊ သံအမိုးအကာတို့ဖြင့် မိုးကာထားသည်။ နံရံထုတစ်ခုတစ်ခုသည် ၉-ယူဇနာရှိ၏။ အရှေ့ဖက်မှထလာသော မီးတောက်မီးလျှံသည် အနောက်နံရံထုကို ဖောက်ထွက်၍ ယူဇနာ ၁၀၀-တိုင်တိုင် ပြေးသွားသည်။ အရပ်မျက်နှာအားလုံးနည်းတူပင်။ မီးတောက်မီးလျှံသည် အလျားအနံအားဖြင့် ၃၁၈-ယူဇနာစီရှိ၍ အဝန်းအဝိုင်းအားဖြင့် ၉၅၄-ယူဇနာရှိသည်။ (မှတ်ချက်) အရှေ့နံရံပြင်ဖက် ယူဇနာ ၁၀၀, အရှေ့နံရံထု ၉-ယူဇနာ, အလယ်ယူဇနာ ၁၀၀, အနောက်နံရံထု ၉-ယူဇနာ, အနောက်နံရံပြင်ဖက် ယူဇနာ ၁၀၀ ပေါင်း ၃၁၈-ယူဇနာဖြစ်သည်။ ၃-ဆတက်လျှင် အဝန်းအဝိုင်း ၉၅၄-ယူဇနာဖြစ်သည်။ ဥဿဒဇရဲငယ်နှင့်တကွ အားလုံးယူသော် ယူဇနာ ၁၀၀၀၀ (တစ်သောင်း) အထိရှိသည်။ (မ၊ ၃။ ၂၀၅၊ ၂၂၂။ အံ၊ ၁။ ၁၄၀။ ပေတ၊ ၁၃၄-၅။ ဇာ၊ ၂။ ၆၀။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၆-၇။ ပေတ၊ ၄။ ၄၈၊ ၂၃၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၅။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၈၃။) တံခါး ၄-ပေါက်တို့၌ ဝေမာတိကပြိတ္တာဘုရင်ခေါ် ယမမင်းတစ်ယောက်စီရှိ၏။ (မ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈။) ဥဿဒ ဇရဲငယ် ၁၆-ထပ် ငရဲကြီး (ဂ)ထပ်တို့တွင် အထပ်တစ်ထပ်၌ ၄-မျက်နှာစီရှိရာ တစ်မျက်နှာတစ်မျက်နှာလျှင် (၁) ဂူထ = မစင်ဘင်ပုပ်ငရဲ (= သံသဝက = အမြဲမပြတ် ကျင်ငယ်ကျင်ကြီး-စသည်တို့ ယိုစီးသော ငရဲ၊ ဝိမာန၊

၄။ ၂၀၉၊ ၂၁၀။) (၂) ကုက္ကုလ (ဋ) = ပြာပူငရဲ (ဇာ၊ ၂။ ၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၅၂။) (၃) သိမ္ဗလိဝန = လက်ပံတောငရဲ (ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉၃။) (၄) အသိပတ္တဝန = သံလျှက်ရွက်တောငရဲအားဖြင့် ဥဿဒဇရဲငယ်သည် ၄-ခုစီ၊ ၄-ခုစီရှိသည်ဖြစ်၍ ဥဿဒဇရဲငယ် ၁၆-ထပ်ဖြစ်၏။ ဘင်၊ ပြာ၊ လက်၊ သန်၊ အစဉ်ရုံလေးတန်ဥဿဒ၊ ပရမတ္ထသံခိပ်၊ ၂၄၆-ပိုဒ်။ (ဇာ၊ ၂။ ၆၀။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၈၃။) ဥပရိပဏ္ဏာသ၊ ဒေဝဒူတသုတ် (မ၊ ၃။ ၂၂၃)၌ ခါရောဒကာနဒီ = ခါးသောရေရှိသော ကြိမ်ပိုက်မြစ် (ချောင်း) ငရဲ တစ်မျိုးပါထည့်သွင်း၍ တစ်မျက်နှာ တစ်မျက်နှာ၌ ဥဿဒဇရဲငယ် ၅-ခုစီရှိကြောင်းကို ပြဆိုထားရာ ယင်းအလို ဥဿဒဇရဲငယ် ၂၀-ခုရှိကြောင်းလည်း မှတ်သားရာ၏။ ဘင်၊ ပြာ၊ လက်၊ သန်၊ မြစ်အရံငါးတန်တနည်းမှာ။ ပရမတ္ထသံခိပ်၊ ၂၄၇-ပိုဒ်။) ဥဿဒဇရဲငယ်ပေါင်း ၁၂၈-ခု ယင်းသို့ ငရဲကြီးတစ်ထပ်တစ်ထပ်လျှင် ဥဿဒဇရဲငယ် ၁၆-ခုစီရှိရကား ငရဲကြီး(ဂ)ထပ်တို့၌ ဥဿဒဇရဲငယ်ပေါင်း ၁၂၈-ခုရှိသည်။ ငရဲကြီး(ဂ)ထပ်ပါ ထည့်သွင်းရေတွက်သော် ငရဲအားလုံးပေါင်း ၁၃၆-ခုရှိ၏။ (ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၈၉။)

ထို့ပြင် အမည်အမျိုးမျိုးနှင့် ငရဲများကို ပြဆိုထားသေးသည်။ (က) ဆဗဿာယတနိကာငရဲ။ (မ၊ ၁။ ၄၁၃။ သံ၊ ၂။ ၃၄၁။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၄၄။) (ခ) ကာဠုပကာဠငရဲ။ (ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၄၁။) (ဂ) ခုရဇာရငရဲ။ (ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉၃။) (ဃ) ကာကောလငရဲ။ (ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၃၉၊ ၁၄၀။) (င) လောဟကုမ္ဘီငရဲ။ (ပေတ၊ ၄။

၂၆၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၃။) ယင်းငရဲသည် ယူဇနာ ၆၀-ရှိပြီး ကြေးနီရည်အပြည့် ရှိ၏။ (ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၉၄။) အောက်သို့ နစ်မြုပ်သောအခါ အနှစ် ၃-သောင်းကြာ၍ ပေါ်သောအခါ လည်း အနှစ် ၃-သောင်းပင် ကြာလေသည်။ ငရဲသားတို့သည် ယင်းသို့ ငုတ်ချိုပေါ်ချို ခံစား ရလေသည်။ (ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၇။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၆၃-၄။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၆။) (စ) လော-ကန္တရိကငရဲ။ (ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၄၀။) ယင်း၌ ဖြစ်သော ငရဲသားတို့သည် လင်းနီကဲ့သို့ ရှည် လျားသော ခြေသည်းလက်သည်း ရှိကြ သည်။ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၄။) (ဆ) သတ္တိသူလ ငရဲ။ (ဇာ၊ ၂။ ၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၅၃။) (ဇ) သုနခငရဲ။ (ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၅၂။) (ဈ) ဝေတရဏီ ငရဲ။ (ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၇၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၃၂။) ကြေးနီရည်တို့ဖြင့် ပြည့်သောမြစ်ကို ဝေတ-ရဏီငရဲဟုဆိုသည်။ (မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၈။) (ည) ပရဇိတငရဲ။ (သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၀။) စစ်မြေပြင် ၌ အောင်နိုင်သူတို့အသွင်ဖြင့် ကျရောက်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် ပရဇိတငရဲဟုဆိုသည်။ (သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၁။) (ဋ) ပဟာသငရဲ။ (သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၀။) ယင်းသည် ရွှင်ရွှင်ပျပျ ကပြသီဆို သူတို့အသွင်ဖြင့် ကျရောက်ရာ အဝီစိငရဲကြီး ၏ တည်နေရာပင်ဖြစ်၏။ (သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၁။) (ဌ) သင်္ကသမာဟတငရဲ။ (မ၊ ၁။ ၄၁၃။) (ဍ) ပစ္စတ္တဝေဒနိယငရဲ။ (မ၊ ၁။ ၄၁၃။) (ဎ) စတု ကုဋိကငရဲ။ ယင်းသည် အခြားမဟုတ် ကိုယ် ဝန်သူငယ်တို့၏ ၉-လ၊ ၁၀-လကြာအောင် ၄-ဖက်တုပ်ကွေးနေရာဖြစ်သော ကျဉ်း မြောင်းလှသော အမိဝမ်းတိုက်ပင်တည်း။ (ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၉။) အဗ္ဗဒေရဲ၊ နိရဗ္ဗဒေရဲ-

စသည်ဖြင့် သင်္ချာအမည်နှင့်လာသော ငရဲများ လည်းရှိသေးသည်။ (သံ၊ ၁။ ၁၅၃။ အံ၊ ၃။ ၃၉၆။ သုတ္တနိ၊ ၃၈၁။ နေတ္တိ၊ ၁၅၃။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၀။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၃၃၃-၄။) အပါယ၊ ဒုဂ္ဂတိ၊ ဝိနိပါတသဒ္ဒါတို့သည် နိရယ-သဒ္ဒါ ၏ ပရိယာယ်သဒ္ဒါများ ဖြစ်သည်။ နိရယ သဒ္ဒါဖြင့် အဝီစိငရဲ-စသော များစွာသောငရဲ တို့ကို ပြဆိုသည်။ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၅။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၇၆။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၆၉၊ ၁၂၁။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၃၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၄။) အဝီစိငရဲသည် မြေကြီး၏အတွင်း၌ တည်ရှိ၏။ (ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၇၈။) လောဟကုမ္ဘိငရဲသည် သာဝတ္ထိပြည် ၏အနီး၌ တည်ရှိ၏။ (ပေတ၊ ဌ၊ ၂၆၂။) ဥဿဒငရဲသည် သမုဒ္ဒရာမြစ်အနီး၌ တည်ရှိ ၏။ (ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃။) ငရဲ၌ ခံရသူတို့၏ ခန္ဓာ ကိုယ်အတ္တဘောသည် အချို့တစ်ဂါဝတ်၊ အချို့ယူဇနာခွဲ၊ အချို့ ၃-ဂါဝတ်အထိ အသီး သီးရှိ၏။ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၄-၅။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၅၄။) ငရဲဘုံ၌ သြပပါတိက ယောနိတစ်မျိုးသာ ရှိ၏။ (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၅။) ငရဲ၌ ခံရသောအချိန်လည်း အချို့တစ်ကမ္ဘာတိုင်တိုင် (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၁။) အချို့အနှစ်ထောင်ပေါင်းများစွာ (ပေတ၊ ဌ၊ ၂၆၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၈၄၊ ၂၉၄။) အချို့အနှစ် ရှစ်သောင်း (ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၄။) အချို့တစ်ဆူသော ဘုရားရှင်နှင့် တစ်ဆူသောဘုရားရှင်တို့၏ အကြား (ပေတ၊ ဌ၊ ၉၊ ၁၃။) အချို့အနှစ် ကုဋေသိန်းပေါင်းများစွာ (ပေတ၊ ဌ၊ ၂၃၈။) ကြာအောင် ခံရကြောင်းပြဆိုသည်။ ငရဲဘုံ၌ ရံဖန်ရံခါသာ ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ် ဖြစ် ခွင့်ရှိသည်။ (ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၇။) မကောင်းမှု

(အကုသိုလ်) ဒုစရိုက်ကံကြောင့်သာ ငရဲ၌ကျ
ရောက်ရသည်။ (အံ၊ ၁။ ၃၁။ အံ၊ ၂) ၁၆၊
၂၃၃) ဣတိဝုတ်။ ၂၃၃။ မဟာနိ။ ၂၇၆။
စူဠနိ။ ၂၆၄။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၄၀။)

နိရယော (ပါ ၈) — မ၊ ၁။ ၄၁၃။ မ၊ ၃။
၇၂။ အံ၊ ၂။ ၂၉၈။ အံ၊ ၃။ ၄၇၅။ အပါ၊ ၂။
၆၅။ စူဠနိ။ ၄၇။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၆၆။ မ၊ ၅။ ၃။ ၁၀။
မ၊ ၅။ ၄။ ၈၇။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၆၈။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၉၀။
ပဋိသံ၊ ၅။ ၁။ ၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၃။ ဝိမာန၊
၅။ ၂၀၉။ စရိယာ၊ ၅။ ၅၄။ မဟာနိ။ ၅။ ၂၂၃။
စူဠနိ။ ၅။ ၆၃။ နေတ္တိ၊ ၅။ ၁၂၉။ ဒီ၊ ၅။ ၃။
၂၄၄။ မ၊ ၅။ ၃။ ၁၅၀။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၉၇။ နေတ္တိ၊
ဝိ။ ၃၃၄။ နိရယာ (ပါ ၈) — မ၊ ၃။ ၂၀၃။
၂၀၅။ ပေတ၊ ၂။ ၁၅။ ဇာ၊ ၂။ ၆၀။ အဘိ၊ ၅။
၁။ ၄၇။ ဥဒါန၊ ၅။ ၁၂၃။ ပေတ၊ ၅။ ၂၅၅။
အပါ၊ ၅။ ၁။ ၂၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၅။ ၁၂၃။ နိရယံ (ဒု၊
၈) — ဝိ၊ ၁။ ၆၂။ ဝိ၊ ၅။ ၂၃၅။ ဒီ၊ ၁။ ၇၈။
ဒီ၊ ၃။ ၄၃။ မ၊ ၁။ ၂၇။ မ၊ ၂။ ၁၁။ မ၊ ၃။ ၁၆။
သံ၊ ၁။ ၁၈။ သံ၊ ၂။ ၃၇၇။ သံ၊ ၃။ ၃၁၆။ အံ၊
၁။ ၂၂၃။ အံ၊ ၂။ ၂၂၀၊ ၄၇၀။ အံ၊ ၃။ ၃၉၃။
အဘိ၊ ပု။ ၁၅၉။ အဘိ၊ က။ ၃၄၄၊ ၄၅၀။ ဓမ္မ၊
၅။ ၁၃၀။ ပေတ၊ ၁၅၂။ ထေရ၊ ၂၆၇၊ ၃၆၉။
အပါ၊ ၂။ ၁၄၉။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၉။ မဟာနိ။ ၃၁၆။
စူဠနိ။ ၁၆၉။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၉။ ဇာ၊ ၂။ ၁၃၊ ၆၁၊
၆၃။ နေတ္တိ၊ ၄၀၊ ၇၉။ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၁၈၆။ ဝိ၊ ၅။
၄။ ၁၈၄၊ ၂၀၄။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၆၄။ မ၊ ၅။ ၁။ ၁၇၂၊
၃၂၀။ မ၊ ၅။ ၂။ ၃၁၅။ မ၊ ၅။ ၄။ ၁၈၂။ သံ၊ ၅။
၂။ ၁၉၀။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၃၃။ အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၁၇၂၊
၂၀၇။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁။ ၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၂။ ဓမ္မ၊
၅။ ၁။ ၁၄။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၂။ ၄၅၊ ၁၂၃။ ဥဒါန၊ ၅။
၆၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၅။ ၂၆၅။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၁။ ၁၁။

ဝိမာန၊ ၅။ ၂၀၉။ ပေတ၊ ၅။ ၁၉။ ထေရ၊ ၅။
၂။ ၂၇။ ထေရီ၊ ၅။ ၂၇၊ ၂၂၁။ စရိယာ၊ ၅။
၉၉၊ ၂၁၁။ မဟာနိ။ ၅။ ၂၂၃။ ဇာ၊ ၅။ ၁။
၂၅၀။ ဇာ၊ ၅။ ၄။ ၄၇။ ဇာ၊ ၅။ ၅။ ၁၅၄။ ဇာ၊
၅။ ၆။ ၁၉၈။ ဇာ၊ ၅။ ၇။ ၁၂၇။ ဒီ၊ ၅။ ၃။ ၁၅၇၊
၁၉၀။ မ၊ ၅။ ၁။ ၁၄၄။ မ၊ ၅။ ၂။ ၂၀၄။ မ၊ ၅။
၃။ ၃၂။ အံ၊ ၅။ ၃။ ၂၉၁။ နိရယော (ဒု၊ ၈) —
ထေရီ၊ ၄၃၃။ ဇာ၊ ၅။ ၅။ ၂၈၉။ ဇာ၊ ၅။ ၆။
၁၄၅။ မ၊ ၅။ ၃။ ၃၆၀။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၀၄။
နိရယာနိ — ဇာ၊ ၂။ ၉။ ဇာ၊ ၅။ ၅။ ၁၅၄။
နိရယေန (တ၊ ၈) — ဝိ၊ ၂။ ၃၆၃။ ဝိ၊ ၅။
၁၀၉၊ ၁၃၂၊ ၁၅၈။ ဝိ၊ ၅။ ၃။ ၂၀၄။ ဝိ၊ ၅။ ၄။
၁၄၄။ နိရယာယ (စ၊ ၈) — သံ၊ ၁။ ၄၇။
ဓမ္မ၊ ၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၆။ ကင်္ခါ၊ ၅။ သစ်။
၂၂၀။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၂၃၀။ နိရယေန (မ၊ ၈) —
အယမေဝ သူလော နိရယေန တေနာတိ
တတော ဣမဿ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဘူတတော
နိရယတော (နရကတော၊ က) အယမေဝ
သူလော သေယျေတိ။ ပေတ၊ ၅။ ၂၀၅။
နိရယာ — သံ၊ ၃။ ၂၉၈၊ ၃၂၇။ မိလိန္ဒ၊ ၁၅၁။
ဥဒါန၊ ၅။ ၉၆။ နိရယတော — မ၊ ၅။ ၃။
၁၈၄။ ပေတ၊ ၅။ ၁၉၊ ၂၁၆။ အပါ၊ ၅။ ၁။
၁၇၉။ သီ၊ ၅။ သစ်၊ ၁။ ၄၁၄။ မ၊ ၅။ ၃။ ၃၅၉။
နိရယေတိ (မ၊ ၈) — ဇာ၊ ၅။ ၅။ ၁၅၄။
နိရယဿ (ဆ၊ ၈) — အံ၊ ၅။ ၂။ ၉၀။
ဣတိဝုတ်၊ ၅။ ၆၉။ ဝိမာန၊ ၅။ ၂၀၇။ နိရယာနံ
(ဆ၊ ၈) — ဇာ၊ ၅။ ၅။ ၂၈၉။ ဇာ၊ ၅။ ၇။ ၇၉။
နိရယေ (သ၊ ၈) — မ၊ ၂။ ၃၀၇။ သံ၊ ၁။ ၄၄၇။
သံ၊ ၃။ ၄၁၃။ အံ၊ ၁။ ၁၀၃။ အံ၊ ၂။ ၃၊ ၁၂၂။
အံ၊ ၃။ ၄၉၀။ ဝိမာန၊ ၇၆။ ထေရ၊ ၃၅၇။
ထေရီ၊ ၄၂၉။ အပါ၊ ၂။ ၃၁၃။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၀။
ဇာ၊ ၂။ ၆၂၊ ၆၃။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၄၅၉။ ဝိ၊ ၅။ ၃။

၂၀၄။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၁၊ ၃၇၇။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၈၊
၂၂၀။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၀၊ ၂၉၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၈၊
၄၇။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၅၊ ၈၇။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၊ ၁၀၃။
သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၁၊ ၁၉၄၊ ၂၉၈။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၉။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၊ ၆၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၆၊ ၃၁၀။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၂။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၂၊ ၄၄၉။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၆၂။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၆၇။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၁။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၇၊ ၂၀၆။ ပေတ၊ ဌ၊
၅။ ၄၇၊ ၂၃၈။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃။ ထေရီ၊ ဌ၊
၃၁၊ ၂၆၇။ အဟ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၊ ၁၉၉၊ ၂၆၉။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၃၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၇၊ ၂၄၉။ ဇာ၊
ဌ၊ ၃။ ၄၄၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၇၁၊ ၂၉၁၊ ၅၄၀။
ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆၊ ၃၆၀။
သရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၉၊ ၂၂၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၄။ သီ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၉။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၅၊ ၃၁၄။ အံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၇၂၊ ၂၁၄၊ ၂၅၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၆၊ ၃၂၉။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၂။ နိရယမိ — ဝိ၊ ၄။ ၃၆၉။ အံ၊
၃။ ၆၂။ အဘိ၊ က။ ၃၄၆၊ ၄၂၉။ ဣတိဝုတ်။
၂၀၃။ သုတ္တနိ၊ ၃၂၈။ ပေတ။ ၂၁၂။ ထေရ၊
၃၄၅။ ထေရီ၊ ၄၂၇။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၉၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၀။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၆၆။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၇။ ထေရီ၊
ဌ၊ ၁၂။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၃၉။
ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၄၁။ ဝဇီရ၊ ၂၀၅။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂၂။ နိရယသ္မိံ — အံ၊ ဌ၊ ၁။
၃၆၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၅။ နိရယေသု (သ၊ ဗ)
— အဘိ၊ က။ ၄၃၀။ ထေရ၊ ၃၂၇။ ထေရီ၊
၄၂၉၊ ၄၃၁။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၁၊ ၃၇၉။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၉၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၄။
ပေတ၊ ဌ၊ ၂၃၈။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၉။ အဟ၊ ဌ၊

၂။ ၂၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၄၅၊ ၁၂၆။ မဟာနိ၊ ဌ။
၃၇၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၅၄၊ ၂၈၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၁၄၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၀။

(၃) နိရယေ (ပေတ။ ၁၈၀)တိ ဗလဝ-
ဒုက္ခတာယ ပေတ္တိဝိသယံ နိရယသဒိသံ
ကတွာ အာဟ။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၉၉။

နိရယ^၂ (တိ) [နိရယ + က] (က) ငရဲနှင့်တူ
သော(ဘုံ)၊ ပြိတ္တာဘုံ။ (ခ) ငရဲဘုံ၌ဖြစ်သော၊
သူ။ ငရဲသူ၊ ငရဲသား။ (က) နိရယ^၁ (၃) -
ကြည့်။ (ခ) နေရယိကေ နိရယေ ပါလေန္တိ
.... နိရယပါလာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၃၆၀။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၉။

နိရယအဂ္ဂိသန္တာပန (န) [နိရယ + အဂ္ဂိသန္တာ-
ပန] ငရဲမီးဖြင့် - ပူလောင်ခြင်း - ပူလောင်
စေခြင်း။ နိရယအဂ္ဂိသန္တာပနတော ဣဒ-
မေဝ အဂ္ဂိသန္တာပနံ သတဂုဏေန
ဝရတရုံ၊ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၇။

နိရယကထာ (ထိ) [နိရယ + ကထာ] ငရဲကို
အကြောင်းပြု၍ ပြောဆိုအပ်သော စကား။
ငရဲနှင့်စပ်ယှဉ်သော စကား။ ဓမ္မုပဟာရော
နာမ နေရယိကဿ နိရယကထံ ကထေသိ။
ဝိ၊ ၁။ ၉၈။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၃၉။)

နိရယဂတိ (ထိ) [နိရယ + ဂတိ] ငရဲ-ဟူ
သော လားရောက်အပ်သော ဘဝအထူး။
သဗ္ဗေပိမေ ဧကန္တဒုက္ခတာယ နိရဿာဒဋ္ဌေန
နိရယာ၊ ယထာကမ္မုနာ ဂန္တဗ္ဗတော ဂတိ
ဇာတိ နိရယဂတိ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၂၃။

ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၁၂၂။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀။
နေတ္ထိ၊ ဋီ။ ၈၉။)

နိရယဂန္ထ (ပု) [နိရယ + ဂန္ထ] ငရဲ-ဟူသော
ကိုယ်ဝန်၊ ငရဲပဋိသန္ဓေ၊ ငရဲသန္ဓေသာ။ ငရဲ-
ဟူသော အတ္တကောင်အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်တတ်
သော သတ္တဝါခန္ဓာအစဉ်။ ဂဗ္ဘော စ
နာမေသ နိရယဂဗ္ဘော။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၆၂။
နိရတိ အတ္ထေန နိရယော စ သော ယထာ-
ဝုတ္တေန အတ္ထေန ဂဗ္ဘောစာတိ နိရယဂဗ္ဘော။
အံ၊ ဋီ။ ၂။ ၁၄၇။

နိရယဂမနိယ (တိ) [နိရယ + ဂမ + ဂေ +
အနိယ] ငရဲသို့လားရောက် - စေတတ် -
ကြောင်းဖြစ် - သော၊ ငရဲ၌ဖြစ်ခြင်း၏
အကြောင်းဖြစ်သော (အာသဝေါတရား)။
အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အာသဝါ နိရယဂမနိယာ
(နိရယဂါမိနိယာ၊ သံ၊ က)။ အံ၊ ၂။ ၃၆၂။
အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၄၀၁။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၁၀၉။ နိရယံ
ဂမေန္တိတိ နိရယဂမနိယာ၊ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တိ-
ပစ္စယာတိ အဇ္ဈော။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၃၆။ (-အံ၊
ဌ။ ၂။ ၃၃၂။)

နိရယဂါမိကမ္မ (န) [နိရယဂါမိ + ကမ္မ။ (ဏိရ-
ယဂမဏိန္ဒ - ပြာ)] ငရဲသို့လားရောက် -
စေတတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော ကံ၊
ငရဲ၌ဖြစ် - စေတတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော
ကံ။ သိယာ န ခေါ ဘန္တေ နိရယဂါမိကမ္မ
(နိရယဂါမိနိကမ္မ၊ ဣ) ကတ္တာ ဌိတဿ
နိရယတော မုတ္တိ။ ပေတ၊ ဌ။ ၂။ ၁၆။ (-
စရိယာ၊ ဌ။ ၂။ ၁၀။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၅၃။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။
၄။ မ၊ ဋီ။ ၃။ ၃၅၄။ အံ၊ ဋီ။ ၂။ ၁၂၈။)

နိရယဂါမိနိယ (တိ) [နိရယ + ဂမ + ဂေ +
အနိယ။ (ဏိရယဂါမိဏိအာ - ပြာ)] ငရဲသို့
လားရောက် - စေတတ် - ကြောင်းဖြစ် -
သော (တရား)။ အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အာသဝါ
နိရယဂါမိနိယာ။ ဒိ၊ ဌ။ ၃။ ၁၇၁။ မ၊ ဌ။ ၁။
၆၄။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၈၂။ နိရယံ ဂမေန္တိတိ
နိရယဂါမိနိယာ (နိရယဂါမိနိယာ)။ ဒိ၊ ဋီ။ ၃။
၁၉၀။ မ၊ ဋီ။ ၁။ ၁၄၄။ နိရယဂမနိယ - လည်း
ကြည့်။

နိရယဂါမိနိယ (တိ) [နိရယ + ဂမ + ဂေ +
အနိယ] ငရဲသို့လားရောက် - စေတတ် -
ကြောင်းဖြစ် - သော၊ ငရဲ၌ဖြစ် - စေတတ်
- ကြောင်းဖြစ် - သော (တရား)။ အထက်ပုဒ်
ကြည့်။

နိရယဂါမိမဂ္ဂ (ပု) [နိရယဂါမိ + မဂ္ဂ] ငရဲသို့
လားရောက် - စေတတ် - ကြောင်းဖြစ် -
သော အကြောင်း၊ ငရဲ၌ဖြစ်ခြင်း၏ အ-
ကြောင်းဖြစ်သော (သင်ယူခြင်း)။ အကု-
သလပက္ခော ဒေသ နိရယဂါမိမဂ္ဂေါ။ အဘိ၊
ဌ။ ၂။ ၄၅၂။ (-နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၀၄။)

နိရယဂါမိ (တိ) [နိရယ + ဂမ + ဂေ။ ထိဋ္ဌိ-
ဂါမိနိ။ (နိရယဂါမိနိ - သံ၊ ဏိရယဂါမိ -
ပြာ)] (၁) ငရဲသို့ သွားရောက်တတ်သော။
(၂) ငရဲသို့ လားရောက် - စေတတ် -
ကြောင်းဖြစ် - သော (အကျင့်၊ တရား)။ (၁)
ဗဟူနိ ဝဿသဟဿာနိ၊ ဇနာ နိရယ-
ဂါမိနော။ ဇာ၊ ၂။ ၆၁။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၂၈၄။
နိရယဂါမိ မဂ္ဂေါ။ နေတ္ထိ။ ၆၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။

၂၀၄။ နိရယံ ဂစ္ဆတိတိ နိရယဂါမိ။ နေတ္တိ၊
ဌ။ ၁၂၉။ (-အံ၊ ဌ။ ၃။ ၄၆၊ ၁၃၄။) (၂)
သံကိလေသံ န ဇာနာတိ၊ မဂ္ဂံ နိရယဂါမိနံ။
သုတ္တနံ။ ၃၂၁။

နိရယဂါမိ (ပု၊ ပ၊ ၈) -- နေတ္တိဝိ၊ ၂၀၄။
နိရယဂါမိနိ (ထိ၊ ပ၊ ၈) -- မ၊ ဌ။ ၁။ ၃၃၅။
အံ၊ ဌ။ ၃။ ၂၉၆။ အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၃၈၃။ ပဋိသံ၊ ဌ။
၂။ ၂၃၃။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၁၉၅။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။
၁၂၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၄။ နိရယဂါမိ (ပု၊ ဒု၊ ၈)
-- ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၂၄။ ဇာ၊ ဌ။ ၇။ ၁၂၆။ မ၊ ဋီ၊
၂။ ၃၁။ နိရယဂါမိနံ (ပု၊ ဒု၊ ၈) -- သုတ္တနံ၊
ဌ။ ၂။ ၄၆။ နိရယဂါမိနိ (ထိ၊ ဒု၊ ၈) --
ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၂၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁။ နိရယဂါမိယာ
(ထိ၊ တ၊ ၈) -- ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉၈။

နိရယဂ္ဂဟဏ (န) [နိရယ + ဂဟဏ] (၁)
နိရယ-သဒ္ဓါ။ (၂) ငရဲကို - ယူ - ဟော -
ဆို - ခြင်း။ နိရယဂ္ဂဟဏေန အဝိစိအာဒိ-
အနေကပ္ပကာရံ နိရယမေဝ ဒီပေတိ။ ဝိ၊ ဌ။
၁။ ၁၃၆။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၃၅။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၁၇၄။
(-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၇။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၃၇၆။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၃၁၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇။)

နိရယဂ္ဂိ (ပု) [နိရယ + အဂ္ဂိ (နိရယဂ္ဂိ - သံ)]
ငရဲ(၌)ဖြစ်သော မိ။ နိရယဂ္ဂိ နိဗ္ဗာပေတုံ
ဒေဝံ ဝဿာပေတွာ ပါနိယဒါနကာလေ
ဇိဝှါဝိညာဏံ။ အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၃၁၆။ နိရယဂ္ဂိ
(အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၆၆)တိ နိရယေ အဂ္ဂိ။ သမ္မော၊
ယော။ ၃၈။ (ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၆၅။ ထေရ၊ ဌ။ ၂။
၄၉၄။ ထေရီ၊ ဌ။ ၂၇၅။ အပ၊ ဌ။ ၁။ ၃၂၉။)

နိရယဋ္ဌာန (န) [နိရယ + ဋ္ဌာန။ (နိရယဋ္ဌာန၊
ဏိရယဋ္ဌာဏ - ပြာ)] ငရဲဟူသော (သတ္တဝါ
တို့၏) တည်ရာအရပ်။ ငရဲဘုံ။ နိရယဋ္ဌာနေ-
ယေဝ နိဗ္ဗတ္တေတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၁။ အနုဋီ၊
၃။ ၁၅၀။

နိရယတမူပဂမန (တိ) [နိရယ + တမ + ဥပ-
ဂမန] ငရဲဟူသော အမှိုက်မှောင်သို့ ကပ်
ရောက်တတ်သော၊ သူ။ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဟိ
ပုန နိရယတမူပဂမနတော တမပရာယဏော။
သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၄၉။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၃၂၁။ အဘိ၊ ဌ။ ၃။
၇၈။

နိရယဒဿန (န) [နိရယ + ဒဿန။ (နိရယဒ-
ဇိန - သံ)] ငရဲကို ပြခြင်း။ နိရယဒဿနံ
နာဿ ပရိယန္တံ ဂစ္ဆေယျ။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၁၄၅။
(-အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၃။)

နိရယဒုက္ခ (န) [နိရယ + ဒုက္ခ။ (နိရယဒု-
သံ၊ ဏိရယဒုက္ခ - ပြာ)] ငရဲ၌ဖြစ်သော
ဆင်းရဲ၊ ငရဲဆင်းရဲ - ငရဲဒုက္ခ။ နိရယဒုက္ခံ
အတိစ္စ ဝီရိယဝါ သော။ သုတ္တနံ၊ ၃၆၀။
စူဠနိ၊ ၁၄၁၊ ၁၇၀။ နိရယတော အာဂတာ
နိရယဒုက္ခံ သရိတွာ ရောဒန္တိ။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၁၈၄။
နိရယဒုက္ခံ (ဒု၊ ၈) -- မ၊ ဌ။ ၄။ ၁၆၃။
ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၉၈။ သုတ္တနံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၅၅။
ပေတ၊ ဌ။ ၂၀၆။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၁၇၉။ ဇာ၊ ဌ။
၃။ ၄၄၁။ စူဠနိ၊ ဌ။ ၄၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၀။
နိရယဒုက္ခေန (တ၊ ၈) -- ဝိမာန၊ ဌ။ ၂၀၇။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၁၂၊ ၁၁၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၉။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၉။

နိရယဒုက္ခာယ (စ၊ ဧ) — ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၃။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၀။ နိရယဒုက္ခဿ (ဆ၊ ဧ) —
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅။

နိရယဒေဝနိရယာဒိသုတ္တ (န) [နိရယဒေဝနိရ-
ယာဒိ + သုတ္တ] နိရယဒေဝနိရယာဒိသုတ်။
(ဘုရားရှင်သည် ကိုယ်တော်မြတ်၏ လက်-
သည်းတော်ပေါ်၌ သဲ အနည်းငယ်တင်တော်
မူ၍ ငရဲမှစုတေပြီး နတ်ပြည်၌ဖြစ်သူတို့ကား
လက်သည်းတော်ပေါ်က သဲတမျှ လွန်စွာ
နည်းလှကုန်၏။ ငရဲမှသေ၍ ငရဲ၌ဖြစ်သူ၊
တိရစ္ဆာန်ဘဝမှသေ၍ တိရစ္ဆာန်ဘဝ၌ဖြစ်သူ၊
ပြိတ္တာဘုံမှစုတေ၍ ပြိတ္တာဘုံ၌ဖြစ်သူတို့သာ
ဤမဟာပထဝီမြေကြီးရှိ သဲတို့ပမာ များလှ
ကုန်၏-စသည်ဖြင့် ဟောပြောသုတ်။)
သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂ-သံယုတ္တပါဠိ၊
၁၂-သံယုတ်၊ ၁၁-ဝဂ်၊ ၁၆-၁၈-သုတ်၊ သံ၊
၃။ ၄၁၃။

နိရယနိဗ္ဗတ္တိ (ထိ) [နိရယ + နိဗ္ဗတ္တိ] ငရဲ၌
ဖြစ်ခြင်း။ အပရိပုစ္ဆာ ဟေတု ပန ကတ္တဗ္ဗာ
ကရဏာဒိဟိ သိယာ နိရယနိဗ္ဗတ္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၃၇၆။

နိရယနိမိတ္တ (န) [နိရယ + နိမိတ္တ။ (ဏိရယ-
ဏိမိတ္တ - ပြာ)] ငရဲသို့ သွားရောက်ကြောင်း
နိမိတ်၊ ငရဲလား - ငရဲရောက် - မည့် - အမှတ်
- နိမိတ်၊ ငရဲနိမိတ်။ မရဏကာလေ ဥပဋ္ဌိတံ
နိရယနိမိတ္တံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁၅။

နိရယပက္ခ (ပု) [နိရယ + ပက္ခ။ (နိရယပက္ခ၊
ဏိရယပက္ခ - ပြာ)] ငရဲသူသန္တဝါကို ခေါ်

ဝေါ်သော အဖို့၊ နိရယပက္ခေ ပိယာလပန-
ဝစနဝသေန ဥပစာရဝစနဉ္စေတံ ယထာ
“ဒေဝါနံ ပိယာ”တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄။

နိရယပဒ (န) [နိရယ + ပဒ] ငရဲသို့ ရောက်
ကြောင်းအကျင့်၊ တိရစ္ဆာန်ယောနိပဒ-ကြည့်။

နိရယပရာယ(န)ဏ (တိ) [နိရယ + ပရာယ(န)
ဏ] ငရဲ-ဟူသော လည်းလျောင်းရာရှိ
သော။ သဗ္ဗေ နိရယပရာယဏာဝ အဟေသံ၊
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၀၂။ (-စရိယာ၊ ဌ၊ ၆၁။)

နိရယပါလ (ပု) [နိရယ + ပါလ + အ။ နိရယ
+ ပ + အလ။ (နိရယပါလ - သံ၊ နိရယပါဝ
- အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ဏိရယပါလ - ပြာ)] ငရဲ
စောင့်၊ ငရဲထိန်း။ (က) ငရဲကို စောင့်တတ်
သောသူ။ (ခ) ငရဲ၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲဖြင့်
မြွေးရှက်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သောသူ။ (ငရဲပြည်၌
ငရဲထိန်းမရှိ၊ ယန္တရားစက်ရုပ်ပမာ အကုသိုလ်
ကံကသာလျှင် နှိပ်စက်ညှဉ်းဆင်မှုကို ပြု၏
ဟု ဆိုကြသော အန္ဓကဂိုဏ်းသား-စသည်
ဆရာအချို့တို့၏ စကားကို “အတ္ထိ နိရယေ
နိရယပါလာတိ၊ အာမန္တံ၊ အတ္ထိ စ ကာရ-
ဏိကာ”အစရှိသည်ဖြင့် (အဘိ၊ က။ ၄၃၀)၌
ပယ်ထားသည်။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၄။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၁၈။ ငရဲ၌ အကုသိုလ်ကံသည်သာ နှိပ်စက်
ညှဉ်းဆင်မှုကို ပြု၏။ ငရဲထိန်းမရှိဟု ပြောဆို
ကြသူတို့သည် “တမေနံ ဘိက္ခဝေ နိရယ-
ပါလာ”အစရှိသည်ဖြင့် (မ၊ ၃။ ၂၁၇။ အံ၊ ၁။
၁၃၇)၌ ဟောအပ်သော ဒေဝဒူတသုတ်ကို
တားမြစ်ကန့်ကွက်ရာရောက်သည်။ လူ့ပြည်

ဝယ် မင်းမျိုးတို့၌ နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲမှုကို ပြု
တတ်သော အာဏာပါးကွက်သားများရှိသကဲ့
သို့ ငရဲ၌လည်း အမှန်ပင် ငရဲထိန်းရှိသည်။
ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၈။

(က) (ခ) နေရယိကေ နိရယေ ပါ-
လေန္တိ တတော နိဂ္ဂန္တုမပ္ပဒါနဝသေန
ရက္ခန္တိတိ နိရယပါလာ။ အထ ဝါ နိရယ-
ပါလတာယ (နိရယပါလတာယ ဝါ) နေရ-
ယိကာနံ နိရယဒုက္ခေန (နရကဒုက္ခေန) ပရိ-
ယောနဒ္ဓါယ အလံ သမတ္တာတိ ဝါ နိရယ-
ပါလာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၂။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၉။
နိရယပါလာ (ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၃၁)တိ နိရယ-
ရက္ခကာ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂၂။ ၅၄၁။

နိရယပါလော (ပါ၊ ဇ) — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၉။
နိရယပါလာ (ပါ၊ ဗ) — မ၊ ၁။ ၄၁၃။ မ၊ ၂။
၃၉၇။ မ၊ ၃။ ၂၁၇။ အံ၊ ၁။ ၁၃၇။ အဘိ၊ က။
၄၃၀။ မဟာနိ၊ ၃၁၆။ စူဠနိ၊ ၂၃၇။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၁၆၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၈။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၉၉။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၁၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
၄၉၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၅၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၃၁။ ဇာ၊
ဌ၊ ၇။ ၁၄၁။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၇၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၅၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၆။ နိရယ-
ပါလာ (အာ၊ ဗ) — ဒီ၊ ၂။ ၂၅၇။ နိရယ-
ပါလေ (ဒု၊ ဗ) — ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၀၉။ နိရယ-
ပါလေဟိ (တ၊ ဗ) — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၇။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၈၇။ ဇာ၊ ဌ၊
၆။ ၁၃၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၄၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၄။
နိရယပါလဿ (စ၊ ဇ) — သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၈။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၅။ နိရယပါလာနံ
(ဆ၊ ဗ) — အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၁၂။ နိရယပါလေသု (သ၊ ဗ) — ဒီ၊ ၂။
၂၅၇။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၈။

နိရယပါလကထာ (ထိ) [နိရယပါလ + ကထာ]

ငရဲစောင့် - ငရဲထိန်း - နှင့်စပ်သော စကား။
ငရဲစောင့် - ငရဲထိန်း - ကို အကြောင်းပြု၍
ဟောရာ စကားရပ်။ (ငရဲ၌ ငရဲသူသတ္တဝါ
တို့၏ ကံတို့ကသာ ငရဲထိန်းအသွင်သဏ္ဌာန်
ဖြင့် ငရဲသူသတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်
သတ်ဖြတ်၏။ ငရဲထိန်းသတ္တဝါများ မရှိကုန်
ဟု အန္တကရိုက်သား ရဟန်းတို့ ယူကြ၏။
ယင်းအယူမှားကို အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ
ထေရ် ဘုရားဟောသာဓက စုံလင်စွာဖြင့်
B.E. ၂၃၆ တတိယသံဂါယနာတွင် ရှင်း
လင်း ပယ်ဖျက်တော်မူခဲ့သည်။) ဣဒါနိ
နိရယပါလကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဌ၊
၃။ ၂၇၂။ (-မူလဋီ၊ ၃။ ၁၁၂။)

နိရယပါလကရာဇ (ပု) [နိရယပါလက + ရာဇ]

ငရဲကို စောင့်ရှောက်တတ်သော မင်း။
ယမမင်း။ ယမသာဓနန္တိ နိရယပါလက-
ရညော အာဏာပဝတ္တဋ္ဌာနံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၉၀။

နိရယပါလရူပ (န) [နိရယပါလ + ရူပ] ငရဲ

စောင့် - ငရဲထိန်း - အသွင် - သဏ္ဌာန်။ တတ္ထ
နိရယေ နေရယိကကမ္မာနေဝ နိရယပါလ-
ရူပဝသေန ဝဓေန္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၂။

နိရယပါလသညီ (တိ) [နိရယပါလ + သညာ

+ ဤ] ငရဲစောင့် - ငရဲထိန်း - ဟူသော
အမှတ်ရှိသော။ သတ္တသင်္ခါတာ နိရယ-
ပါလသညီတာ ဓမ္မပ္ပဝတ္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၁။
(-အနုဋီ၊ ၃။ ၁၅၀။)

နိရယဗန္ဓန (န) [နိရယ + ဗန္ဓန] ငရဲ(ဟူသော) အနှောင်အဖွဲ့။ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ နိရယဗန္ဓနေ ဝါ ဗဇ္ဈတိ။ အံ၊ ၂။ ၃၁၀။

နိရယဘယ (န) [နိရယ + ဘယ] ငရဲ(ဟူသော) ဘေး။ ပရလောကေ နိရယဘယာ ခဏံ န ပဿိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၀၃။ နိရယဘယံ (ဒု၊ ဧ) — စရိယာ၊ ၄။ ၂၁၃။ နိရယဘယေန (တ၊ ဧ) — သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၁။ စရိယာ၊ ၄။ ၅၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၄။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၄၀။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၂၀။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၃၉။ နိရယဘယတော (မ၊ ဧ) — ဝိမာန၊ ၄။ ၂၀၇။

နိရယဘယတဇ္ဇိတ (တိ) [နိရယဘယ + တဇ္ဇိတ] ငရဲဘေးဖြင့် ခြိမ်းချောက်အပ်သော။ မဟာသတ္တော ပန နိရယဘယ-တဇ္ဇိတော န ပရိဒေဝတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၅။ (-ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၆။)

နိရယဘယဘိတ (တိ) [နိရယဘယ + ဘိတ] ငရဲဘေးမှ ကြောက်သော။ မနုဿာ တံ ဓမ္မဒေသနံ သုတ္တာ နိရယဘယဘိတာ ပါဏာတိပါတာ ဝိရမိသု။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၄။

နိရယဘာဂီ (တိ) [နိရယ + ဘာဂ + ဤ] ငရဲဟူသော အဖို့ရှိသော။ မယံ ပုတ္တဿ ပန သာမဏေရဿ ကုဒ္ဒါ နိရယဘာဂီနော (နိရယဂါမိနော၊ သိ၊ သျှာ) ဘဝိဿန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၀။

နိရယဘူမိ (ထိ) [နိရယ + ဘူမိ] ငရဲဘုံ၊ ငရဲသူ - ငရဲသား - တို့၏ ဖြစ်ရာအရပ်။ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနာဒယော နေရယိကေ အနုကမ္ပန္တာ ဣဒ္ဓိဗလေန နိရယဘူမိံ ဥပ-ဂတာ ဒါဟဒုက္ခေန န ဗာဓိယန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၃။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၉။

နိရယမဂ္ဂ (ပု) [နိရယ + မဂ္ဂ။ (ဏိရယမဂ္ဂ - ပြာ)] ငရဲပြည်သို့ သွားရာ - ခရီး - လမ်းကြောင်း။ ပဌမံ နိရယမဂ္ဂေန နေဟိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၈။ (-စရိယာ၊ ၄။ ၆၀။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၇၉။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၇၅။)

နိရယမနုဿနိရယာဒိသုတ္တ (န) [နိရယမနု-ဿနိရယာဒိ + သုတ္တ] နိရယမနုဿနိရယာဒိသုတ်။ (ဘုရားရှင်သည် ကိုယ်တော်မြတ်၏ လက်သည်းတော်ပေါ်၌ သဲအနည်းငယ် တင်တော်မူ၍ ရဟန်းတို့ ငရဲမှစုတေ၍ လူ့ပြည်၌ဖြစ်သူတို့ကား ငါဘုရား၏ လက်သည်းတော်ပေါ်က သဲတမျှ လွန်စွာနည်းလှကုန်၏။ ငရဲမှစုတေ၍ ငရဲ၌ဖြစ်သူ၊ တိရစ္ဆာန်ဘဝမှသေ၍ တိရစ္ဆာန်ဘဝပြန်ဖြစ်သူ၊ ပြိတ္တာဘုံမှသေ၍ ပြိတ္တာဘုံ၌ပြန်ဖြစ်သူတို့ကား ဤမြေကြီးရှိ သဲလုံးတို့အလား များပြားကုန်၏-ဟု ဟောပြောသုတ်။) မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၂-သံယုတ်၊ ၁၁-ဝဂ်၊ ၁၃-၁၅-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၄၁၃။

နိရယလောက (ပု) [နိရယ + လောက] ငရဲ - ပြည် - ဘုံ။ အဓောတိ နိရယလောကော။ စူဠနိ၊ ၁၅၁။

နိရယဝဂ္ဂ (ပု) [နိရယ + ဝဂ္ဂ။ (နိရယဝဂ် - သံ)] နိရယဝဂ်။ (ယင်းသည် ဓမ္မပဒပါဠိ တော်၏ ၂၂-ဝဂ်မြောက်ဝဂ်ဖြစ်သည်။ ယင်း ဝဂ်၌ သုန္ဒရိပရိစ္ဆာဇီကဝတ္ထု-စသော ဝတ္ထု ပေါင်း ၉-ဝတ္ထု ပါရှိလေသည်။) နိရယဝဂ္ဂေါ ဒွါဝိသတိမော။ ဓမ္မ။ ၅၈။ D.P. လည်းကြည့်။

နိရယဝါသီ (တိ) [နိရယ + ဝသ + ကိ] ငရဲ၌ နေသော၊ သူ (ငရဲသူ၊ ငရဲသား)။ နိရယဝါသီန (မဟာနိ။ ၃၁၈)၌ တေသံ ပါပကမ္မာနံ နိရယဝါသီနံ။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၇၆။ (-စူဠနိ။ ၂၃၈။)

နိရယဝေဒနိယ (တိ) [နိရယ + ဝေဒနိယ] ငရဲ၌ ခံစားအပ်သော အကျိုး - ရှိ - ကို ပေး တတ် - သော (ကံ)။ နိရယဝေဒနိယ (အံ၊ ၂။ ၃၆၃)၌ နိရယေ ဝိပါကဒါယကံ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၆။ (-နေတ္ထိ။ ၈၂။) ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယ နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

နိရယသံဝတ္တနိက (တိ) [နိရယ + သံဝတ္တနိက၊ (သံ + ဝတ္တ + အနိယ)] ငရဲ၌ဖြစ်စေတတ် သော (ကံ-စသည်)။ ပါဏာတိပါတော ဘိက္ခဝေ အာသေဝိတော ဘာဝိတော ဗဟု- လိကတော နိရယသံဝတ္တနိကော။ အံ၊ ၃။ ၇၇။ အဘိ၊ က။ ၄၄၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၄၆။ နိရယသံဝတ္တနိက (ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၄)၌ နိရယေ သံဝတ္တေတိတိ နိရယသံဝတ္တနိယာ၊ အနိယ- သဒ္ဓေါ ဟိ ကတ္တုအဘိဓာယကော၊ သာယေဝ နိရယသံဝတ္တနိကာ၊ ဤကာရဿ ရဿံ ယကာရဿ စ ကကာရံ ကတ္တာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၂။ ၅၃၈။

နိရယသံဝတ္တနိကော (ပု၊ ပ၊ ၈) — မဟာနိ။ ၃၉၁။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၇။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၇။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၃။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၀၇။ နိရယသံဝတ္တနိကံ (န၊ ပ၊ ၈) — အံ၊ ၃။ ၇၈။ အဘိ၊ က။ ၄၄၇။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၈။ ဝိမာန၊ ၄။ ၄၇၊ ၉၄။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၈။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၈၉။ နိရယသံဝတ္တနိကာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — အံ၊ ၃။ ၇၈။ အဘိ၊ က။ ၄၄၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၂။ နိရယသံဝတ္တနိကံ (န၊ ဒု၊ ၈) — မိလိန္ဒ။ ၁၁၅။ ဝိမာန၊ ၄။ ၄၇၊ ၉၀၊ ၃၀၃။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၄၇၀။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၁၀။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၄။ နိရယ- သံဝတ္တနိကာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — မဟာနိ။ ၁၄၂။

နိရယသံဝတ္တနိယ (တိ) [နိရယ + သံဝတ္တနိယ၊ (သံ + ဝတ္တ + အနိယ)] အထက်ပုဒ်နက် ကြည့်။ နိရယသံဝတ္တနိယေန ဝါ ကမ္မေန နိရယေ နိယုတ္တော နေရယိကော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၇။ (-မ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၂။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၉။)

နိရယသံဝတ္တနိယကမ္မကတ (တိ) [နိရယသံ- ဝတ္တနိယကမ္မ + ကတ] ငရဲ၌ဖြစ်စေတတ် သော ကံကို ပြုတတ်သော၊ ပြုအပ်ပြီးသော ငရဲ၌ဖြစ်စေတတ်သော ကံရှိသော။ သတ္တာနံ နိရန္တရတာ နိရယသံဝတ္တနိယကမ္မကတာနဉ္စ ဗဟုဘာဝတော ဇာလာနံ တာဝ သတ္တာနဉ္စ နိရန္တရတ္တာ အဝီစိ ဟောတု။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၄။

နိရယသညိတ (တိ) [နိရယ + သညိတ] ငရဲ ဟု သိမှတ်အပ်သော။ နိရဿာဒဋ္ဌေန နိရ-

ယသညိတေ စတုပ္ပိဓေပိ အပါယေ ပတိ-
ဌိတာ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၂။

နိရယသန္တာပ (ပု) [နိရယ + သန္တာပ] ငရဲ
(၌ဖြစ်သော) မီးပူ၊ ငရဲမီးပူ။ ဣတရော
အန္တောဂေဟေယေဝ နိရယသန္တာပေန ဝိရ-
ဝန္တော ဣတော စိတော စ ဝိစရတိ။ ဓမ္မ၊
ဌ၊ ၁။ ၈၂။ (-၁၄၄။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
ဌ။ ၂၂၉။)

နိရယသမိပ (ပု) [နိရယ + သမိပ] ငရဲ၏
အနီး။ နိရယသမိပံ နေတွာ။ ဝိမာန၊ ဌ။
၂၀၉။

နိရယသမ္မာပန (န) [နိရယ + သမ္မာပန] ငရဲ
သို့ရောက်စေခြင်း။ အာယတိံ စ နိရယ-
သမ္မာပနေန မဂ္ဂံ နိရယဂါမိနံ န ဇာနာတိ။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။

နိရယသမ္မဿ (ပု) [နိရယ + သမ္မဿ] ငရဲ
(၌ဖြစ်သော) အတွေ့။ ဒုက္ခော နိရယသမ္မ-
ဿော။ အပ၊ ၁။ ၃၁၁။ အပ၊ ၂။ ၃။

နိရယသုတ္တ (န) [နိရယ + သုတ္တ] နိရယသုတ်၊
သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာကို ခိုးယူ
ခြင်း၊ ကာမတို့၌ မှားယွင်းဖောက်ပြန်စွာ ကျင့်
ခြင်း၊ မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆို
ခြင်း-ဟူသော တရား ၄-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော
သူသည် ငရဲသို့ ကျရောက်ရ၏-ဟု အကျယ်
ဟောပြောသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊
စတုတ္ထနိပါတ၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၄-

သုတ်၊ အံ၊ ၁။ ၃၈၂။ ပဉ္စကနိပါတ၊ ၃-ပဏ္ဏာ
သက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်၊ အံ၊ ၂။ ၁၅၀၊ ၁၅၁။
ပဉ္စကနိပါတ၊ ၄-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၃-
သုတ်၊ အံ၊ ၂။ ၁၇၉။

နိရယသုနခ (ပု) [နိရယ + သုနခ] ငရဲစောင့်
ခွေး။ ငရဲသူ - ငရဲသား - တို့ကို ကိုက်စား
သော ခွေး။ ယံ ပနေကေ ဝဒန္တိ “အသတ္တ-
သဘာဝါ ဧဝ နိရယပါလာ နိရယသုနခါဒ-
ယော စာ”တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၁။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၅၀။

နိရယာဘိမုခ (တိ) [နိရယ + အဘိမုခ] ငရဲ
သို့ - ရှေးရှု - မျက်နှာမူ - သော။ သော
ဟေဋ္ဌာ နိရယာဘိမုခံ အာလောကံ ဝနေတွာ
နေရယိကသတ္တေ ပဿတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၃။
(-ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၅။ ဣတိ
ဝုတ်၊ ဌ၊ ၃၀၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၃၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၀။)

နိရယပပဇ္ဇန (န) [နိရယ + ဥပပဇ္ဇန] ငရဲသို့
ကပ်ရောက်ခြင်း၊ ငရဲ၌ဖြစ်ခြင်း။ ဣတော-
နိဒါန (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃) - ကြည့်။

နိရယပ္ပတ္တိ (ထိ) [နိရယ + ဥပ္ပတ္တိ] ငရဲ၌ဖြစ်
ခြင်း။ နိရယပ္ပတ္တိအာဒိကံ ပမာဒေ ဘယံ
ဘယတော ပဿန္တော။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၉။

နိရယဿဒ (ပု) [နိရယ + ဥဿဒ] ဥဿဒ
ငရဲ။ နိရယဿဒ (ဇာ၊ ၂။ ၆၄)၌ ဥဿဒ-
နိရယံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၉၅။ နိရယဿဒေါ နာမ
(မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၂) ဥဿဒနိရယော နာမ။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၂၀၂။

နိရယူဟ (တိ) [နိရယ + ဥပ + ဂမ + ကံ]
 ငရဲသို့ ကပ်ရောက်တတ်သော၊ ငရဲ၌ဖြစ်
 သော။ အင်္ဂါရကာမသုမဂ္ဂေါ ဝိယ နိရယူ-
 ပဂံ ကမ္မံ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၃။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၂၀၆။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၉၉။ ဝဇိရ၊ ၁၆၉။ မ၊ ဋီ၊
 ၂။ ၂၆၊ ၃၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၆။ မူလဋီ၊ ၃။ ၅၉။
 အနုဋီ၊ ၃။ ၁၂၁။)

နိရယူပဂမန (န၊ ထိ) [နိရယ + ဥပဂမန] ငရဲ
 သို့ ကပ်ရောက်ခြင်း၊ ငရဲ၌ဖြစ်ခြင်း။ ဣတော
 ပရလောကံ ဂန္ဓာ နိရယူပဂမနေန ဂတိယာ
 သမာ ဘဝန္တိ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၃၆။

နိရယူပပတ္တိ (ထိ) [နိရယ + ဥပပတ္တိ] ငရဲ၌
 ဖြစ်ခြင်း။ နိရယူပပတ္တိယာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၁၄)တိ
 နိရဿာဒေ နိရယေ ဥပ္ပဇ္ဇနတ္ထာယ။ ဇာ၊ ဌ၊
 ၄။ ၃၉၉။ နိရယူပပတ္တိ (ဒ၊ ၈) — အဘိ၊ ဌ၊
 ၃။ ၂၃၂။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၉၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၅၉။ ဒိ၊
 ဋီ၊ ၂။ ၂၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၀။
 နိရယူပပတ္တိယာ (စ၊ ၈) — ဇာ၊ ၁။ ၃၁၄။
 သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၈။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆။ နိရယူပ-
 ပတ္တိတော (မ၊ ၈) — ဝိမာန၊ ဌ၊ ၉၀။ ပေတ၊
 ဌ၊ ၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂၀။

နိရယူပပတ္တိပရိဟရဏ (န) [နိရယူပပတ္တိ +
 ပရိဟရဏ] ငရဲ၌ဖြစ်ခြင်းမှ ရှောင်လွှဲခြင်း။
 အတေကိစ္ဆ (အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၅) - ကြည့်။

နိရယူပပတ္တိသံဝတ္တနိယကမ္မ (န) [နိရယူပပတ္တိ-
 သံဝတ္တနိယ + ကမ္မ] ငရဲ၌ဖြစ်ခြင်းကို ဖြစ်
 စေတတ်သော ကံ။ နိရယူပပတ္တိသံဝတ္တနိ-

ယကမ္မတော ဟိ အညေနော ကမ္မနာ တေ
 နိဗ္ဗတ္တန္တိ ရက္ခသဇာတိကတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၀။
 အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၂။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၉။

နိရယူပပတ္တိဟေတုက (တိ) [နိရယူပပတ္တိ +
 ဟေတု + က] ငရဲ၌ဖြစ်ခြင်း-ဟူသော
 အကြောင်းရှိသော။ တတ္ထပိ နိရယူပပတ္တိ-
 ဟေတုကံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၄။

နိရယူပပန္န (တိ) [နိရယ + ဥပပန္န] ငရဲသို့
 ကပ်ရောက်သော၊ ငရဲ၌ဖြစ်သော၊ သူ။ နိရ-
 ယူပပန္နာ မဟာရာဇ နပ္ပဋိလဘန္တိ။ မိလိန္ဒ။
 ၂၈၄။

နိရဝ (တိ) [နိ + ဝ] အသံမရှိသော၊ အသံ
 - ကင်း - ဆိတ် - တိတ် - သော။ နိရဝေါ
 (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃) နိဿဒ္ဒေါ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃။ (-ဝိ၊
 ဌ၊ ၂။ ၁၇၉။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၊ ၂၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၂၆၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၇။ မ၊ ဋီ၊
 ၃။ ၁၉၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၃။)

နိရဝဂ္ဂဟ (တိ) [နိ + အဝဂ္ဂဟ (=အဝ + ဂဟ
 + အ)] မိမိအလိုအလျောက်ဖြစ်သော၊ အစိုး
 ရသူ မရှိသော၊ သူ။ သဝသော၊ သယံ ဝသီ၊
 နိရဝဂ္ဂဟောပိ။ ဓာန၊ ဋီ၊ ၇၂၈။

နိရဝဇ္ဇ (တိ) [နိ + အဝဇ္ဇ။ (နိရဝဇ္ဇ - သံ၊
 ကိရဝဇ္ဇ - ပြာ)] မပြစ်မရှိသော၊ အပြစ်
 ကင်းသော။ တေန တေန အနုစ္စဝိကေန
 တေန တေန သဒိသေန ကာရဏေန နိရ-
 ဝဇ္ဇ'မနုပါပိတံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၄၅။ ဝဇ္ဇမေဝ

အဝဇ္ဇံ၊ ဒေါသော၊ နတ္ထိ အဝဇ္ဇ မေတိဿာတိ
နိရုဇ္ဈာ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၅၃။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၆။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၅။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၁၇၆။) အဝဇ္ဇာ
- လည်းကြည့်။

နိရုဇ္ဈသမုဋ္ဌာနကိစ္စဝန္တ (တိ) [နိရုဇ္ဈ + သမု-
ဋ္ဌာနကိစ္စ + ဝန္တ] (က) အပြစ်မရှိသော
အမှုကို ဖြစ်စေခြင်းကိစ္စရှိသော။ (ခ) အပြစ်
မရှိသော အခြင်းအရာဖြင့် ဖြစ်စေခြင်းကိစ္စ
ရှိသော။ နိရုဇ္ဈသမုဋ္ဌာနကိစ္စဝါ(မူလဋီ၊ ၂။
၇၁)တိ နိရုဇ္ဈဿ ကတ္တဗ္ဗဿ နိရုဇ္ဈာ-
ကာရေန ဝါ သမုဋ္ဌာပနကိစ္စဝါ။ အနုဋီ၊ ၂။
၇၅။ (-သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၆။)

နိရုဇ္ဈသုခုပသံဟိတ (တိ) [နိရုဇ္ဈသုခု + ဥပ
သံဟိတ] အပြစ်မရှိသော ချမ်းသာနှင့် စပ်
ယှဉ်သော။ ဗုဒ္ဓဘူတေန ပန တေ နိရုဇ္ဈ-
သုခုပသံဟိတေ အနညဿာဓာရဏေ လော-
ကုတ္တရေပိ ဝနိ ဘဇိ သေဝိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၀။

နိရုဇ္ဈကာရ (ပု) [နိရုဇ္ဈ + အာကာရ] အပြစ်မရှိသော အခြင်းအရာ။ ဧဝံ နိရု-
ဇ္ဈကာရေန သမုဋ္ဌာပနကိစ္စဝါ ဟောတိ။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၃။

နိရုဇ္ဈသေသ (တိ) [နိ + အဝသေသ။ (နိရုဇ္ဈပေ
- သံ၊ နိရုဇ္ဈသေသ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ကိရု-
သေသ - ဟြ)] အကြွင်း - အကျန် - မရှိ
သော။ အကြွင်း - အကျန် - မှကင်းသော။
သဗ္ဗေပိ တေ နိရုဇ္ဈသေသ။ အဟေသံ
ဧဟိတိက္ခကာ။ အပ၊ ၂။ ၃၂၇။ အတ္ထိ နိရု-

ဓသေသံ ဝစနံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၀။ မဟာဝိသ-
ယတ္တာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝိစာရဏာယံ သာ
နိရုဇ္ဈသေသ ကုတော လဒ္ဓဗ္ဗာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၈၅။

နိရုဇ္ဈသေသော (ပု၊ ပ၊ ၈) — မိလိန္ဒ။
၁၅၀၊ ၁၆၀။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၇။ အံ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၉၄။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၈၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၂၆။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၂။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၃၆၊ ၁၁၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၊ ၂၆၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၈၊
၁၁၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၄။ နိရုဇ္ဈသေသ (ထိ၊ ပ၊
၈) — ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၆၆။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၅။
နိရုဇ္ဈသေသံ (န၊ ပ၊ ၈) — မိလိန္ဒ။ ၁၅၀။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၂။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။
၃။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၊ ၄၈၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၉။ နိရုဇ္ဈသေသ
(ပု၊ ပ၊ ၈) — သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၂၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၆။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၂၄။ အနုဋီ၊
၃။ ၃၀၀။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၆၂၊ ၁၈၃။ နိရုဇ္ဈ-
သေသနိ (န၊ ပ၊ ၈) — ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇။ သံ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၁၉။
နိရုဇ္ဈသေသံ (ဒု၊ ၈) — မိလိန္ဒ။ ၂၆၄။ ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၂၈၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၁။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၂။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
၁။ ၁၀၁၊ ၃၃၃။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၈၊ ၁၉၇။ ဥဒါန၊
ဌ၊ ၁၅။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၅၇။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၅။
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၃။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၁။ ဝဇီရ၊ ၁၉။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၂။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊
၁၁။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၊ ၈၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၉။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၆။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၅။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၁၈။ အနုဋီ၊ ၁။
၁၇၊ ၄၄။ နိရုဇ္ဈသေသေ (ဒု၊ ၈) — မ၊ ဋီ၊ ၃။

၃၄၃။ နိရုဏသေသန (တ၊ ၈) — မဟာနိ၊
 ၄။ ၃။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၂။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၆၇။
 မူလိ၊ ၁။ ၁၈။ မူလငို၊ ၂။ ၁၉၅။ နိရုဏသေသ-
 တော (တ၊ ၈) — ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၉။ မိလိန္ဒ၊ ၉၈၊
 ၂၃၉။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၊ ၄၂။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၁၈။
 ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၉။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၈၊ ၁၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
 ၄။ ၉၆၊ ၁၀၀။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၈။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၆။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၉၊ ၅၆။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊
 ၁။ ၁၇၊ ၄၄၀။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၇၃၊ ၃၅၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။
 ၁၄၆၊ ၁၅၁။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၂၇၅။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၄။
 သံ၊ ငို၊ ၁။ ၃၃၄။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂။ အံ၊ ငို၊ ၃။
 ၂၂။ မူလငို၊ ၁။ ၃။ မူလငို၊ ၂။ ၂၃၁။ အနုငို၊
 ၁။ ၅၊ ၇၀။ အနုငို၊ ၃။ ၂၀၆၊ ၂၅၆။ နေတ္တိ၊ ငို၊
 ၃၇။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၀၊ ၄၉၊ ၂၃၂၊ ၂၅၃။
 နိရုဏသေသသု (ဆ၊ ၈) — ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။
 နိရုဏသေသနံ (ဆ၊ ၈) — ဣတိဝုတ်၊ ၄။
 ၈၂။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၀၊ ၃၂၁။ မ၊ ငို၊ ၂။
 ၁၅၄။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၄၊ ၅၅။ နိရုဏသေသသု
 (သ၊ ၈) — မူလငို၊ ၃။ ၂၂။ အနုငို၊ ၃။ ၂၈။
 နေတ္တိ၊ ငို၊ ၃။

နိရုဏသေသအဝိဇ္ဇာပဟာန (န) [နိရုဏသေသ
 + အဝိဇ္ဇာ + ပဟာန] အကြွင်းမဲ့အားဖြင့် -
 အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် - အဝိဇ္ဇာကို ပယ်
 ခြင်း၊ အဝိဇ္ဇာကို - အကြွင်းမဲ့အားဖြင့် -
 အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် - ပယ်ခြင်း။ ယော
 နိရုဏသေသအဝိဇ္ဇာပဟာနန န ပဟိယတိ။
 ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၄။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၇။

နိရုဏသေသကထန (န) [နိရုဏသေသ +
 ကထန] အကြွင်းအကျန်မရှိ - သောအား

ဖြင့် - အောင် - ပြောဆိုခြင်း။ အဘိဓမ္မ-
 ဘာဇနိယေပိ စိတ္တုပ္ပါဒဝသေန ကထနံ နိရ-
 ဝသေကထနံ။ မူလငို၊ ၂။ ၁၉၅။

နိရုဏသေသကာမရာဂဗျာပါဒ (ပု) [နိရုဏသေသ
 + ကာမရာဂ + ဗျာပါဒ] အကြွင်းအကျန်
 မရှိသော ကာမရာဂဗျာပါဒ။ နိရုဏသေသ-
 ကာမရာဂဗျာပါဒါ တတိယမဂ္ဂေန ပဟိ-
 ယန္တိ။ နေတ္တိ၊ ငို၊ ၅၁။

နိရုဏသေသကာရီ (တိ) [နိရုဏသေသ + ကရ
 + ကိ] အကြွင်းအကျန်မရှိ - သောအားဖြင့်
 - အောင် - ပြု - လေ့ရှိ - တတ် - သော၊
 သူ၊ အကြွင်းမဲ့ ပြု - လေ့ရှိ - တတ် - သော၊
 သူ။ နိရုဏသေသကာရီနာ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ မိလိန္ဒ။
 ၁၀၁။

နိရုဏသေသကိလေသပ္ပဟာန (န) [နိရုဏသေသ
 + ကိလေသ + ပဟာန] အကြွင်းမဲ့အားဖြင့်
 - အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် - ကိလေသာကို
 ပယ်ခြင်း၊ ကိလေသာကို - အကြွင်းမဲ့အားဖြင့်
 - အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် - ပယ်ခြင်း။ န
 ပန သာတိသယံ နိရုဏသေသကိလေသပ္ပ-
 ဟာနံ။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၁၀၀။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၄။
 သံ၊ ငို၊ ၁။ ၄။

နိရုဏသေသကုသလာဒိသင်္ဂါဟက (တိ) [နိရ-
 ဝသေသ + ကုသလ + အာဒိ + သင်္ဂါဟက]
 အကြွင်းမဲ့ - အကြွင်းအကျန်မရှိသော - အား
 ဖြင့် - ကုသိုလ်အစရှိသည်တို့ကို - သိမ်းကျုံး
 ပေါင်း - ယူတတ်သော (ပုဒ်)။ ယဒိပိ နာမ

ပဒံ န နိရုဏသေသကုသလာဒိသင်္ဂါဟကံ။
အနုဋီ၊ ၃။ ၁၆၂။

နိရုဏသေသဂုဏပဋိပက္ခ (တိ) [နိရုဏသေသ +
ဂုဏ + ပဋိပက္ခ] အကြွင်းအကျန်မရှိသော
ဂုဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော (အမျက်)။
ခန္တိ နာမာယံ နိရုဏသေသဂုဏပဋိပက္ခဿ
ကောဿေ ဝိမေဓတော ဂုဏသမ္ပာဒနေ
သာဓုနမပ္ပဋိဟတမာယုခံ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၂၉၀။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၆၇။

နိရုဏသေတ္တ (ပု) [နိရုဏသေသ + အတ္တ]
အကြွင်းအကျန်မရှိ-ဟူသော အနက်။
အတ္တော ပန အနေကပ္ပကာရော နိရု-
ဓေသသေတ္တာ နိတတ္တော နေယျတ္တော
ဣစ္ဆာဒိ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၅၊ ၆။ (-ဝဇီရ။ ၂။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၊ ၂၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၈။ နေတ္တိ၊
ဝိ။ ၃။)

နိရုဏသေသဒဿန (န) [နိရုဏသေသ +
ဒဿန] (က) အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် -
အကြွင်းမဲ့အားဖြင့် - မြင်ခြင်း၊ အလုံးစုံမြင်
ခြင်း။ (ခ) အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် -
အကြွင်းမဲ့အားဖြင့် - ရှုမြင်စေခြင်း - ပြခြင်း။
အလုံးစုံ - ရှုမြင်စေခြင်း - ပြခြင်း။ (က)
ဧကဒေသံ အသေသေတွာ နိရုဏသေသ-
ဒဿနဝသေန ပညာယ ပဒါလေတိ။ ပဋိသံ၊
ဌ။ ၂။ ၄။ (ခ) ယောနိသောမနသိကာရဿ
စ ဂဟဏံ နိရုဏသေသဒဿနတ္ထံ ကတံ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၁၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၃။ (-မူလဋီ၊ ၁။
၄၇။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၅၈။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၈၃။ အနုဋီ၊
၁။ ၄၉။)

နိရုဏသေသဒဿိတပုရေဇာတဒဿန (န) [နိ-
ရုဏသေသ + ဒဿိတ + ပုရေဇာတ + ဒဿ-
န] အကြွင်းအကျန်မရှိသောအားဖြင့် ပြအပ်
သော ပုရေဇာတပစ္စည်းကို ပြခြင်း။
တဿေဝါတိ ဣဒံ ကာမာဝစရူပါဝစရ-
ဝိပါကာနံ နိရုဏသေသဒဿိတပုရေဇာတ-
ဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၈၉။

နိရုဏသေသဒါန (န) [နိရုဏသေသ + ဒါန]
အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ပေးလှူခြင်း၊ မကျန်
အောင် ပေးလှူခြင်း၊ အလုံးစုံ လှူဒါန်းခြင်း။
စတုတ္ထံ နိရုဏသေသဒါနံ။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၆၉။
အတ္တနော ဟိ ထောကမ္ပိ အနဝသေသေတွာ
ဒိန္နံ နိရုဏသေသဒါနံ နာမ။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၅၈။

နိရုဏသေသဒိဋ္ဌိဝိဘဇန (န) [နိရုဏသေသ +
ဒိဋ္ဌိ + ဝိဘဇန] အကြွင်းအကျန်မရှိအောင်
- အကြွင်းမဲ့အားဖြင့် - မိစ္ဆာအယူကို ဝေဖန်
- ရာ - ကြောင်း - ဖြစ်သော။ နိရုဏသေသ-
ဒိဋ္ဌိဝိဘဇနံ ဗြဟ္မဇာလံ ပဌမံ နိက္ခိတ္တံ။ ဒိ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၉။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅။

နိရုဏသေသဒိဋ္ဌိဂတဝိဘဇန (န) [နိရုဏသေသ
+ ဒိဋ္ဌိဂတ + ဝိဘဇန] အကြွင်းအကျန်မရှိ
အောင် - အကြွင်းမဲ့အားဖြင့် - မိစ္ဆာအယူကို
ဝေဖန်ခြင်း။ နိရုဏသေသဒိဋ္ဌိဂတဝိဘဇနမ္ပိ
ဒဿေတုံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၈၅။

နိရုဏသေသဒုကသင်္ဂဟိတဓမ္မဒဿန (န) [နိရ-
ုဏသေသ + ဒုကသင်္ဂဟိတ + ဓမ္မဒဿန]
အကြွင်းအကျန်မရှိသော ဒုက်၏ဖြင့် - သိမ်း

ကျုံး - ပေါင်းယူ - အပ်သော တရားကို ပြခြင်း။ အတ္ထုတ္တရနိဒ္ဒေသော နိရုဏသေသနာသင်္ဂဟိတဓမ္မဒဿနဝသေနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၂။

နိရုဏသေသနာ (ထိ) [နိရုဏသေသ + ဒေသနာ] အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ဟောကြားအပ်သော ဒေသနာ။ နိဗ္ဗစနဝိတ္တာရော နိရုဏသေသနတ္တာ နိဒ္ဒေသော။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၃၂။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၃၅။

နိရုဏသေသနာမပစ္စယ (ပု) [နိရုဏသေသ + နာမ + ပစ္စယ] အကြွင်းအကျန်မရှိသော နာမ်-ဟူသော အကြောင်း။ ဖဿဿ နိရုဏသေသရူပပစ္စယံ ဝိယ နိရုဏသေသနာမပစ္စယဉ္စ ဒဿေတုံ “နာမရူပပစ္စယာ ဖဿော”တိ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၃၅။

နိရုဏသေသနိရောဓ (ပု) [နိရုဏသေသ + နိရောဓ] အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ အလုံးစုံ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ ဝိရာဂသင်္ခါတေန မဂ္ဂေန နိရုဏသေသနိရောဓာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၈၅။

နိရုဏသေသပဒေသ (ပု) [နိရုဏသေသ + ပဒေသ] အကြွင်းအကျန်မရှိသော - အစိတ် - တစိတ်တဒေသ။ နိပ္ပဒေသေဟိ သမုဒါယဘာဝတော နိရုဏသေသပဒေသေဟိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၁။

နိရုဏသေသပရဟိတပါရိပူရိကာရဏ (န) [နိရုဏသေသ + ပရဟိတ + ပါရိပူရိ + ကာရဏ] အကြွင်းအကျန်မရှိသော သူတစ်ပါးတို့၏ အစီးအပွား၏ ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်း၏ အကြောင်း။ ဘဂဝတော ဝစနဿ အတ္ထဗျဉ္ဇနပဘောဒပရိစ္ဆေဒဝသေန သကလသာသနသမ္ပတ္တိ ဩဂါဟနာကာရော နိရုဏသေသပရဟိတပါရိပူရိကာရဏန္တိ ဝုတ္တံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁။

နိရုဏသေသပရဟိတပါရိပူရိဘာဝ (ပု) [နိရုဏသေသပရဟိတပါရိပူရိ + ဘာဝ] အကြွင်းအကျန်မရှိသော သူတစ်ပါးတို့၏ အစီးအပွား၏ ပြည့်စုံလုံလောက်သည်၏ အဖြစ်။ နိရုဏသေသပရဟိတပါရိပူရိဘာဝကာရဏတ္တာ ဧဝံ ယထာဝုတ္တေန နာနတ္ထဗျဉ္ဇနဂ္ဂဟဏေန သုန္ဒရော သေဋ္ဌော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၉။

နိရုဏသေသပရိယာဒါန (န) [နိရုဏသေသ + ပရိယာဒါန] အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ပိုင်းခြား၍ယူခြင်း၊ အကြွင်းမဲ့ကုန်စေခြင်း။ ပရိစ္ဆိန္ဒိတဗ္ဗဿ ရူပဿ နိရုဏသေသပရိယာဒါနတ္ထံ “အဇ္ဈတ္တိကေနာ”တိ ဝိသေသနမာဟ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၃။

နိရုဏသေသပရိသာ (ထိ) [နိရုဏသေသ + ပရိသာ] အကြွင်းအကျန်မရှိသော ပရိသတ်၊ ပရိသတ် အားလုံး။ နိရုဏသေသပရိသံ သင်္ဂဟိတော အတ္တာနံ ဒဿေန္တော ဘဏတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၅၃၄။

နိရဝသေသပုဗ္ဗတ္ထာပရက္ခသုပေယျဝါစက (တိ)

[နိရဝသေသ + ပုဗ္ဗတ္ထ + အပရက္ခ + သုပေယျ + ဝါစက] အကြွင်းအကျန်မရှိသော စပါးမျိုး၊ ပဲမျိုး၊ ဟင်းလျာတို့ကို ဟောတတ်သော (သဒ္ဒါ)။ စပါးမျိုး၊ ပဲမျိုး၊ ဟင်းလျာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ဟောတတ်သော (သဒ္ဒါ)။ နယိဝေညသဒ္ဒေါ နိရဝသေသပုဗ္ဗတ္ထာပရက္ခသုပေယျဝါစကော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၁၂။

နိရဝသေသပ္ပဇဟနက (တိ) [နိရဝသေသ + ပဇဟန + က] အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ပယ်စွန့်တတ်သော။ သဒ္ဓိဋ္ဌာနေ နိရဝသေသပ္ပဇဟနကောယေဝ ပဇဟတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၄၈။ (အနုဋီ၊ ၃။ ၂၀၆။)

နိရဝသေသပ္ပဟာန (န) [နိရဝသေသ + ပဟာန] အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ပယ်ခြင်း။ အကြွင်းမဲ့ ပယ်ခြင်း။ တမေဝ နိရဝသေသပ္ပဟာနဝေသနတတိယမဂ္ဂေန ဝိသေသေန တရန္တိ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၀။ သမုစ္ဆေဒသင်္ခါတံ ပဟာနံ နိရဝသေသပ္ပဟာနန္တိ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၃။ န နိရဝသေသပ္ပဟာနန္တိ အဓိပ္ပါယော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၀၆။

နိရဝသေသပ္ပဟာနသညာ (ထိ) [နိရဝသေသ + ပဟာန + သညာ] အကြွင်းမဲ့ ပယ်ခြင်း၌ ဖြစ်သော အမှတ် 'သညာ'။ ဧဝံ ကထံ နိရဝသေသပ္ပဟာနသညာတိ အာဟာ "အပ္ပဟိနကံ"။ သညံ ဟောတိ"တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၆။

နိရဝသေသဗုဒ္ဓကရဓမ္မသမ္ဘရဏနိယတ (တိ)

[နိရဝသေသ + ဗုဒ္ဓကရဓမ္မ + သမ္ဘရဏ + နိယတ] အကြွင်းအကျန်မရှိသော ဘုရား၏ အဖြစ်ကိုပြုတတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ အဆောက်အဦဖြစ်သော ပါရမီတော်တို့၌ မြဲမြံခြင်းရှိသော။ အင်္ဂုလန္တရူပသေဝ နိရဝသေသဗုဒ္ဓကရဓမ္မသမ္ဘရဏနိယတဿ အဟောသိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃။

နိရဝသေသဗုဒ္ဓဂုဏဝိဘာဝနုပါယဘာဝ (ပု)

[နိရဝသေသ + ဗုဒ္ဓဂုဏ + ဝိဘာဝနု + ဥပါယ + ဘာဝ] အကြွင်းအကျန်မရှိသော ဘုရားရှင်၏ဂုဏ်တော်တို့ကို ထင်စွာပြုခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်။ ဘဝတု တာဝ နိရဝသေသဗုဒ္ဓဂုဏဝိဘာဝနုပါယဘာဝတော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၆။

နိရဝသေသဗောဓက (တိ) [နိရဝသေသ + ဗောဓက] အကြွင်းအကျန်မရှိသည်ကို သိစေတတ်သော (ဘဝ-သဒ္ဒါ)။ ယေန ဘဝသဒ္ဒေါ နိရဝသေသဗောဓကော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၄၆။

နိရဝသေသရူပပစ္စယ (ပု) [နိရဝသေသ + ရူပ + ပစ္စယ] အကြွင်းအကျန်မရှိသော ရုပ်ဟူသော အကြောင်း။ နိရဝသေသနာမပစ္စယ - ကြည့်။

နိရဝသေသလာဘ (ပု) [နိရဝသေသ + လာဘ] အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ရခြင်း၊ အကြွင်းမဲ့

ရခြင်း။ နိရုဏသေသလာဘော စ ပစ္စယုပ္ပန္နာနံ
နိရုဏသေသလာဘက္ခမေန။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၂၄။

နိရုဏသေသလာဘက္ခမ (ပု) [နိရုဏသေသ-
လာဘ + ကမ] အကြွင်းအကျန်မရှိသော
ရခြင်းအစဉ်၊ အကြွင်းမဲ့ ရခြင်းအစဉ်။
အထက်ပုဒ်ကြည့်။

နိရုဏသေသဝစန (န) [နိရုဏသေသ + ဝစန]
အကြွင်းအကျန်မရှိသော စကား၊ အကြွင်းမဲ့
ဖြစ်သော စကား။ နေတံ ဘန္တေ နာဂသေန
ဝစနံ သာဝသေသံ နိရုဏသေသဝစနမေတံ
“သဗ္ဗေ”တိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၄၉။ (-၁၈၁။)

နိရုဏသေသဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏ (တိ) [နိရု-
သေသ + ဝဋ္ဋဒုက္ခ + နိဿရဏ] အကြွင်း
အကျန်မရှိသောအားဖြင့် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်
မြောက် - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော၊ ဝဋ်
ဆင်းရဲမှ - အကြွင်းမဲ့ - လုံးဝ - ထွက်မြောက်
- တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော။ ယော စ
ဘဂဝတာ နိရုဏသေသဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏာယ
သီလသမာဓိပညာယ သင်္ဂဟော ဓမ္မော
ဒေသိတော။ ဥဒါန၊ ၅။ ၁၂၂။

နိရုဏသေသဝါစက (တိ) [နိရုဏသေသ +
ဝါစက] အကြွင်းမဲ့ - အလုံးစုံ - ဟူသော
အနက်ကို ဟောတတ်သော (ကေဝလသဒ္ဓါ)။
ကေဝလသဒ္ဓေါ နိရုဏသေသဝါစကော စ
ဟောတိ “ကေဝလာ အင်္ဂမဂဓာ”တိအာဒိသု။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၇။ (-မူလဋီ၊ ၂။ ၉၀။)

အဘိဓာန် (တ-ဝဂ်) ၄.၄၄ - ပ.မ.သ.စ

နိရုဏသေသဝါစီ (တိ) [နိရုဏသေသ + ဝစ +
ကီ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ သဗ္ဗောတိ
အယံ နိရုဏသေသဝါစီ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၅။ ၆၁။

နိရုဏသေသဝိတ္တာရဒေသနာ (ထိ) [နိရုဏသေသ
+ ဝိတ္တာရ + ဒေသနာ] အကြွင်းမဲ့ - ကုန်-
စင်အောင် - အကျယ် ဟောကြားခြင်း။ အယံ
မန္တပညော ဥဒ္ဓေသနိဒ္ဓေသပဋိနိဒ္ဓေသေဟိ
ဇာနနတော နိရုဏသေသဝိတ္တာရဒေသနာယ
နေတဗ္ဗတော နေယျော နာမ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၇၅။

နိရုဏသေသဝိဿဇ္ဇန (ထိ၊ န) [နိရုဏသေသ +
ဝိဿဇ္ဇန] အကြွင်းအကျန်မရှိ - ကုန်စင် -
အောင် - ပြေဆိုခြင်း။ ယတ္ထ ပဉ္စေ ဇဝံ နိရု-
သေသဝိဿဇ္ဇနဝသေန အာရမ္ဘော သုဒ္ဓေါ
သောဓိတော ဘဝတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၀၂။

နိရုဏသေသသင်္ကမ္မနာဘာဝ (ပု) [နိရုဏသေသ
+ သင်္ကမ္မန + အဘာဝ] အကြွင်းအကျန်မရှိ
အောင် ပေါင်းစုခြင်း၏ မရှိခြင်း။ အညထာ
ဟိ သင်္ကမ္မိတွာ ဝုတ္တဝစနဿ နိရုဏသေသ-
သင်္ကမ္မနာဘာဝတော အနတ္တကထာ အာပ-
ဇ္ဇေယျ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၅၃။

နိရုဏသေသသင်္ဂါဟက (တိ) [နိရုဏသေသ +
သင်္ဂါဟက။ ထိ၌ - သင်္ဂါဟိကာ] အကြွင်း
အကျန်မရှိ - ကုန်စင် - အောင် - သိမ်းကျုံး
- ပေါင်းယူ - တတ်သော။ နိရုဏသေသ-
သင်္ဂါဟကတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၁၈။ အယံ ဝိဝိ
နိရုဏသေသသင်္ဂါဟိကာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၁။

နိရုဏသေသသတ္တပရိယာဒါနဝစန (န) [နိရု-
သေသသတ္တ + ပရိယာဒါနဝစန] အကြွင်း
အကျန်မရှိသောအားဖြင့် - အောင် - သတ္တဝါ
တို့ကို ထက်ဝန်းကျင်မှ ပိုင်းခြား၍ ယူ - တတ်
- ကြောင်းဖြစ် - သော သဒ္ဓါ။ သဗ္ဗ-
သတ္တေတိ နိရုဏသေသသတ္တပရိယာဒါနဝစန။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၂၁။

နိရုဏသေသသတ္တလောက (ပု) [နိရုဏသေသ
+ သတ္တလောက] အကြွင်းအကျန်မရှိသော
- သတ္တလောက - သတ္တဝါအပေါင်း၊ အလုံးစုံ
သော - သတ္တလောက - သတ္တဝါအပေါင်း။
တတ္ထ အညပဒေန နိရုဏသေသသတ္တ-
လောကဿ ဂဟိတတ္တာ သဗ္ဗတ္ထ အဝသေ-
သလောကန္တိ အနဝသေသပရိယာဒါနံ ဝုတ္တံ။
သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၆၈။

နိရုဏသေသသဒ္ဓါ (ပု) [နိရုဏသေသ + သဒ္ဓါ]
နိရုဏသေသ-သဒ္ဓါ။ ဧတ္တာပိ ယထာဝု-
တ္တေသု ကာမစန္ဒနာဒိပဒေသုပိ နိရုဏသေသ-
သဒ္ဓေါ ယောဇေတဗ္ဗော။ နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၆၈။

နိရုဏသေသဟိတသုခဝိဓာနတပ္ပရ (တိ) [နိရု-
သေသ + ဟိတ + သုခ + ဝိဓာန + တပ္ပရ]
အကြွင်းအကျန်မရှိသော စီးပွားချမ်းသာကို
စီရင်ခြင်း-ဟူသော ထိုအမှု၌ အားစိုက်သော၊
အကြွင်းမဲ့ - အလုံးစုံ - စီးပွားချမ်းသာကို စီရင်
ခြင်း၌ - ကပ်ငြိစွဲလမ်း - ကြောင့်ကြစိုက် -
သော၊ သူ။ သဗ္ဗာနတ္ထပရိဟာရပုဗ္ဗင်္ဂမာယ
နိရုဏသေသဟိတသုခဝိဓာနတပ္ပရယ နိရ-
တိသယာယ ပယောဂသမ္ပတ္တိယာ။ သာရတ္ထ၊

၁။ ၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၂၊ ၁၇၆။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၊ ၃၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၆။

နိရုဏသေသဟေတုပစ္စယပရိဂ္ဂဟ (ပု) [နိရု-
သေသ + ဟေတုပစ္စယ + ပရိဂ္ဂဟ] အကြွင်း
အကျန်မရှိသော ဇနကအကြောင်းဥပတ္တိမ္ဘက
အကြောင်းကို သိမ်းဆည်းခြင်း။ သဗ္ဗဓမ္မာနံ
နိရုဏသေသဟေတုပစ္စယပရိဂ္ဂဟဝသေန
ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၅။

နိရုဏသေသကာရဝိဘာဝန (န၊ ထိ) [နိရု-
သေသ + အာကာရ + ဝိဘာဝန] အကြွင်း
အကျန်မရှိသော - အခြင်းအရာ - အကြောင်း
- ကို ထင်စွာပြခြင်း။ တေသံ တံ ဝတ္တာ
ဓမ္မိဿရတ္တာ တဒညံ နိရုဏသေသကာရ-
ဝိဘာဝနဉ္စ ဒေသနာဝိလာသော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၀။

နိရုဏသေသကုသလဓမ္မနိဗ္ဗတ္တိ (ထိ) [နိရု-
သေသ + အကုသလဓမ္မ + နိဗ္ဗတ္တိ] အကြွင်း
အကျန်မရှိသော အကုသိုလ်တရားတို့၏ ဖြစ်
ခြင်း။ အထ ဝါ ဝိဇ္ဇာ ဝိယ သကလ-
ကုသလဓမ္မသမုပ္ပတ္တိယာ နိရုဏသေသ-
ကုသလဓမ္မနိဗ္ဗတ္တိယာ၊ သံသာရပ္ပဝတ္တိယာ စ
အဝိဇ္ဇာ ပဓာနကာရဏံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄။ မ၊ ဋီ၊
၁။ ၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇။

နိရုဏသေသကုသလဓမ္မပ္ပတ္တိ (ထိ) [နိရု-
သေသ + အကုသလဓမ္မ + ဥပတ္တိ] အထက်
ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိရုဏသေသကုသလဓမ္မပ္ပ-
တ္တိယာ၊ သံသာရပ္ပဝတ္တိယာ စ အဝိဇ္ဇာယေဝ
ပဓာနကာရဏံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၀။

နိရဝသေသာဒိက္ခမ (ပု) [နိရဝသေသ + အာဒိ + ကမ] အကြွင်းအကျန်မရှိသော တရား အစရှိသည်တို့၏ အစဉ်။ တေန ကမေန ဃဋ္ဌနာဝစနတော ပစ္စယုပ္ပန္နာပိ ယထာက္ကမံ နိရဝသေသာဒိက္ခမေနော လတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၃၀၀။

နိရဝသေသာဓိပ္ပါယကထန (န) [နိရဝသေသ + အဓိပ္ပါယ + ကထန] အလိုရှိအပ်သော အနက် (အဓိပ္ပါယ်)ကို - အကြွင်းမဲ့ - မထိန် မဝှက် - ပြောဆိုခြင်း။ နိရဝသေသာဓိပ္ပါယ- ကထနေ သဉ္စာတုဿာတေန။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၉။

နိရဝသေသာဝိဇ္ဇာသမုတ္တိတန (န) [နိရဝသေသ + အဝိဇ္ဇာ + သမုတ္တိတန] အဝိဇ္ဇာကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်နှုတ်ခြင်း။ ယော နိရဝသေ- သာဝိဇ္ဇာသမုတ္တိတနေန န ပဟိယတိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၀။

နိရဝဿယ (တိ) [နိ + အဝဿယ] မှီခို - ကိုးကွယ် - အားထား - ရာမရှိသော၊ သူ။ အနာထမာနောတိ နိရဝဿယော အနာ- ထော ဝိယ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၉။

နိရသ (တိ) [နိ + ရသ။ (ဏိရသ - ပြာ)] (၁) အရသာ - မရှိ - ကင်း - သော၊ (က) ပကတိအရသာ - မရှိ - ကင်း - သော (အစာ)။ (ခ) သဒ္ဓါဟူသော အရသာ - မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ၊ (၂) ပြည့်စုံခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော (သင်္ခါရတရားစသည်)။ (၁)

(က) ကိ ဣမိနာ အဿဂေါဏာဘတ္တသဒိ- သေန လူခေန နိရသေန။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၀။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၉။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၄၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၃။) (ခ) ဗုဒ္ဓေ ဝါ ဓမ္မေ ဝါ သံဃေ ဝါ သဒ္ဓါဝိရဟိတာ နိရောဓာ နိရဿာ ပုဂ္ဂလာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၁။ (-သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၀။) (၂) နိရဿာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၄)တိ သမ္ပတ္တိရဟိတာ ဝိပတ္တိ- ပရိယောသာနတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၄၈။ (- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၅။)

နိရဿဇန္တိ (ကြိ) [နိ + သဇ + အ + အန္တိ] စွန့်လွှတ်ကုန်၏။ တေ ဥဂ္ဂဟာယန္တိ နိရ- သဇန္တိ (သုတ္တနိ၊ ၄၀၂။ မဟာနိ၊ ၇၀)တိ သတ္တာရံ ဂဏန္တိ၊ တံ မုဉ္ဇိတာ အညံ သတ္တာရံ ဂဏန္တိ။ မဟာနိ၊ ၇၀။ အာဒိယန္တိ စ နိရ- သဇန္တိ စ (မဟာနိ၊ ၇၀)တိ ပလိဗောဓံ ကရေန္တိ စ ဝိဿဇေန္တိ စ ခိပန္တိ စ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၉၀။ (-သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၂။)

နိရဿတိ (ကြိ) [နိ + အသု + အ + တိ] (၁) စွန့်လွှတ်၏။ ပစ်ပယ်၏။ (၂) ပယ်စွန့်၏။ ဖျက်ဆီး၏။ (၁) နိရဿတိ အာဒိယတိ ဓမ္မ (သုတ္တနိ၊ ၄၀၁)န္တိ ယသ္မာ တံ တံ ဓမ္မံ နိရဿတိ စ အာဒိယတိ စ ဇောတိ စ ဂဏှာတိ စ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၈။ နိရဿတိ (မဟာနိ၊ ၅၇-၉)တိ နိ အဿတိ ဝိက္ခိပတိ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၇၈။ (-သုတ္တနိ၊ ၄၂၅။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၅။) (၂) တေ တပေ အဿိ နိရဿိ ပဟာသိ ဝိဒ္ဓိသေသိတိ တပဿိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၂။

နိရဿနဝစန (န) [နိ + ရဿန + ဝစန] ပစ်
ပယ်ကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓါ။ နိရဿနဝစနံ
တဿ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၁။

နိရဿန္တ (တိ) [နိ + အသု + အန္တ] ပစ်ပယ်
တတ်သော၊ ခါတွက်တတ်သော၊ ခါချတတ်
သော၊ သူ။ ဧဝံ နိရဿန္တော စ အာဒိ-
ယန္တော စ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တတ္တာ ဥပ္ပါဒေယျ။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၇၇။ သော တေ နိရဿန္တော
ဝိရုနန္တော ဝိယ ဟောတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၁။

နိရဿာဒ (တိ) [နိ + အဿာဒ] ကင်း
သော - သာယာဖွယ် - သာယာခြင်း - ရှိ
သော၊ သာယာဖွယ် - သာယာခြင်း - မရှိ -
ကင်းသော။ နိရဿာဒါ ဘဝါ ဒိဋ္ဌာ (ထေရ။
၃၂၀)တိ နိရဿာဒါ အဿာဒရဟိတာ
မယာ ဒိဋ္ဌာ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၈။ (-သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၈၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂၁။)

နိရဿာဒေါ (ပု၊ ပ၊ ဧ) — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၉။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၃။ နိရဿာဒါ
(ထိ၊ ပ၊ ဧ) — ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၈။ နိရဿာဒံ
(န၊ ပ၊ ဧ) — ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၃။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၂။
သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၀။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၂၆၊ ၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၆
-၇။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၈။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၆၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၆။ နိရဿာဒါ (ပ၊ မ)
— ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၄။ ဒိ၊ ဋီ၊
၂။ ၆၉။ နိရဿာဒံ (ဒ၊ ဧ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၈။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁။ ဧ၊ ဌ၊ ၇။
၁၂၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၁။ နိရဿာဒတော (တ၊

ဧ) — ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၅။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၇။ နိရဿာဒဿ (ဆ၊ ဧ)
— ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၅။
နိရဿာဒေ (သ၊ ဧ) — ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၅။
ဧ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၉၉။

နိရဿာဒက္ခဏ (ပု) [နိ + အဿာဒ + ခဏ]
သာယာခြင်း - မရှိ - ကင်း - ရာ ခဏ။
ဝိပဿနာယ ကမ္ပကရေန္တဿ စိတ္တုပ္ပါဒဿ
နိရဿာဒက္ခဏေ ပဉ္စ ဗလာနိ နိဿာယ
စိတ္တံ သမ္ပဟံသနကာလော။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၅။

နိရဿာဒဂတ (တိ) [နိ + အဿာဒ + ဂတ]
သာယာခြင်း - မှကင်း - မရှိ - သည်၏အဖြစ်
သို့ ရောက်သော (စိတ်)။ နိရဿာဒဂတံ
စိတ္တံ၊ သမ္ပဟံသေယျ တာဝဒေ (မဟာနိ။
၄၀၈)တိ ပညာပယောဂမန္တတာယ ဝါ ဥပ-
သမသုခါနံ ဝိဂမေန ဝါ အဿာဒဝိရဟိတံ
ဂတံ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄၁၈။

နိရဿာဒဂတကာလ (ပု) [နိရဿာဒဂတ +
ကာလ] သာယာခြင်း - မှကင်း - မရှိ -
သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ရာအခါ။ နိရ-
ဿာဒဂတကာလေ သမာဓိနာ သမ္ပဟံသိ-
တမ္ပံ နာမ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၀။

နိရဿာဒဂတစိတ္တ (တိ) [နိရဿာဒဂတ +
စိတ္တ] သာယာခြင်း - မှကင်း - မရှိ - သည်
၏အဖြစ်သို့ ရောက်သောစိတ်ရှိသော၊ သူ။
မနသိကာရေ နိရဿာဒဂတစိတ္တဿ ဥပ္ပန္န-
ဒေါမနဿ ဝသေန ဝါ ပုဗ္ဗေ သမုဒါစိဏ္ဍေ-

သု အာယာတဝတ္ထု သု ဝါ ဗျာပါဒေါ အနု-
ပတတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၃။

နိရဿာဒဋ္ဌ = နိရဿာဒတ္ထ (ပု) [နိရဿာဒ +
အတ္ထ။ ထွ-ကို ဌ-ပြု။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၇။
မောဂံ၊ ၁။ ၅၂။] ကင်းသောသာယာဖွယ်ရှိ
ခြင်း - အနက် - သဘော၊ သာယာဖွယ် -
ကင်း - မရှိ - ခြင်း - အနက် - သဘော။
နိရတိအတ္ထေန နိရဿာဒဋ္ဌေန နိရယော။ မ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၄၂။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၉၇။ စူဠနိ၊ ဌ၊
၆၃။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၁၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၉။ မ၊ ဋီ၊
၂။ ၃၀။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၃၂၂။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၂၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၉။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၇၆။) နိရတိအတ္ထေနပိ နိရ-
ဿာဒတ္ထေနပိ နိရယော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁၇။
(-ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၇၉။)

နိရဿာဒဝတ္ထု (န) [နိရဿာဒ + ဝတ္ထု]
သာယာမှု - မရှိ - ကင်း - သော အကြောင်း -
အပနတန္တံ နိရဿာဒဝတ္ထု သု ပတိဟတံ။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၃။

နိရဿာဒသံဝတ္တနိယတာ (ထိ) [နိရဿာဒ +
သံဝတ္တနိယ + တာ] သာယာမှု - မှကင်း -
မရှိ - ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်။
အနိဋ္ဌဗလတာယ နိရဿာဒသံဝတ္တနိယတာ
စ ဒုက္ခဝိပါကာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၅။

နိရဿာသ (တိ) [နိ + အဿာသ] (၁)
ထွက်သက်ဝင်သက် - ထွက်လေဝင်လေ -
မရှိသော၊ မရှုနိုင် မရှိုက်နိုင်သော၊ သူ။ (၂)

ထွက်ရာ - ထွက်ပေါက် - ရှုစရာ - မရှိ
သော။ (၃) ကင်းသော သက်သာရာရှိသော၊
သက်သာရာ မရှိသော။ မသာယာ - မရွှင်
လန်း - သော (မျက်နှာ)။ (အသက်မရှုနိုင်
သော။ ဇာတ်ဝတ္ထု၊ မြန်။) (၁) အနု-
သာသကောတိ နိရဿာသော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၆၉။ အပ္ပါဏန္တံ နိရဿာသံ နိရောဓိတ-
သာသပဿာသံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃။ (-ဇာ၊ ဌ၊
၃။ ၃၉၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၀၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၉။)
(၂) တေ တံ ပိဟိတဒ္ဓါရေ ဓမ္မကရဏေ
ဌိတဥဒါကမိဝ နိရဿာသံ ကတွာ ရန္တန္တိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၇။ (၃) နိရဿာသေနာ(ဇာ၊ ဌ၊
၄။ ၁၂၄)တိ ဝိဂတအဿာသေန။ ဇာ၊ ဋီ၊
၁၁။ ၄၆၀။

နိရဿိ (ကြိ) [နိ + အသု + အ + ဤ] ပယ်
စွန့်ပြီး၊ စွက်ဆီးပြီး၊ နိရဿတိ (၂)-ကြည်။

နိရဿိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + အသု + တဗ္ဗ] ပယ်
စွန့် - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ နိရတ္တံ
ဝါတိ နိရဿိတဗ္ဗ ဝါ၊ မုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တံ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၃။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၄၁။

နိရဟင်္ကာရတ္ထ = နိရဟင်္ကာရတ္ထ (န) [နိ + အဟ-
ကာရ + တ္ထ။ (နိရဟင်္ကာရတွ - သံ)] ငါ
တကား-ဟု ပြုခြင်း - ထောင်လွှားမာန်မူခြင်း -
ကင်း - မရှိ - သည်၏အဖြစ်။ သက္ကာယ-
ဒိဋ္ဌိယာ ပဟိနတ္တာတိ နိရဟင်္ကာရတ္တာ န
ဘာယတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၂။ နိရဟင်္ကာရတ္တာ
အတ္တသိနေဟဿ သုဋ္ဌ သမုဋ္ဌါတိတတ္တာ
န ဘာယတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၃။

နိရာကတ (တိ) [နိ + အာ + ကတ။ (နိရာ-
ကတ-သံ)] (၁) ကင်းအောင်ပြုအပ်သော။
(၂) ကင်းအောင်ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်။ (ဘာ
ဝပ္ပဓာန်)။ (၁) စိတ္တေန နိတာ နိရယေ
နိရာကတာ (ထေရ။ ၃၅၇။ ထေရ။ ၄။ ၂။
၄၆၁)တိ ဟိတသုခတော နိရာကတာ
ဟုတွာ။ ထေရ။ ၄။ ၂။ ၄၇၀။ နိရကံတောတိ
နိရာကတော။ ဝိမတိ။ ၁။ ၁၄၀။ (-မ၊ ၄။ ၂။
၂၂။) (၂) ဧတေန အဝဓာရဏေန နိရာကတံ
ဒဿေတိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈။ (-သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၁၅၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၃။)

နိရာကတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + အာ + ကရ + တွာ]
ကင်းအောင်ပြု၍၊ စွန့် - ပယ် - ဖယ်ရှား -
၍။ နိရာကတွာ (ပေတ။ ၁၇၉)တိ ဆဉ္ဇေတွာ
ပဟာယ။ ပေတ။ ၄။ ၁၉၆။ နိရာကတွာ
(ထေရ။ ၂၈၂။ ထေရ။ ၄။ ၂။ ၈၂)တိ အပ-
နေတွာ ဆဉ္ဇေတွာ၊ အနပေက္ခော ဟုတွာတိ
အတ္ထော။ ထေရီ၊ ၄။ ၂။ ၈၄။

နိရာကရဏ (န) [နိ + အာ + ကရဏ။ (ကိရာ-
ကရဏ - ပြာ)] ကင်းကွာအောင်ပြုခြင်း၊
ထုတ်ပယ် - ဖျက်ဆီး - ခြင်း။ နိဟရဏ-
ဝိနာသတ္ထံ ဟိ ဣဒံ နိရာကရဏံ နာမ။
မဟာနိ၊ ၄။ ၃၅၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၂။ ယတော
ဥပဒ္ဓုတပဋ္ဌလေ နိရာကရဏေပိ စက္ခု
ဝိဇ္ဇတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၅။

နိရာကရိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + အာ + ကရ +
ယ + တေ] ကင်းအောင်ပြုအပ်၏။ ပယ်
ဖျောက်အပ်၏။ ပယ်စွန့်အပ်၏။ အနုဿဝ-

ဝစနေနေဝ ဟိ အနနုဿုတော ဥတ္တရ-
ဝိဟာရဝါသိအာဒိနံ မတိဘောဒေါ နိရာက-
ရိယတိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၅။

နိရာကရေ (ကြိ) [နိ + အာ + ကရ + အ +
ဇယျ] ကင်းအောင်ပြုရာ၏။ ထုတ်ဆောင်
ရာ၏။ ပယ်ဖျောက်ရာ၏။ ပယ်စွန့်ရာ၏။
နိရာကရေတိ (၂)-ကြည့်။

နိရာကရေတိ (ကြိ) [နိ + အာ + ကရ + ဩ
+ တိ] ကင်းအောင်ပြု၏။ (၁) ထုတ်ဆောင်
၏။ (၂) ပယ်ဖျောက်၏။ ပယ်စွန့်၏။ နိရာ-
ကရေ (ဣတိဝုတ်။ ၂၅၁)တိ အတ္တနော
သန္တာနတော နိဟရေယျ ဝိနောဒေယျံ၊
ပဇဟေယျာတိ အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၂၆၀။ တထာ တထာ အတ္တနော ဂုဏေ
ပုညတိ 'နိရာကရေတိ နာမ။ ထေရ။ ၄။ ၂။
၅၂၅။ (-သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၅၂၄။)

နိရာကရေန္တ (တိ) [နိ + အာ + ကရ + အန္တ။
ထိ ဌံ နိရာကရေန္တိ] ကင်းအောင်ပြု -
ပယ်ဖျောက် - တတ်သော။ နိရာကရေန္တိ
ဝိနယမိ မောဟံ။ ကခိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၄၈၉။

နိရာကုလ (တိ) [နိ + အာကုလ] (၁) ကင်း
သော အနောက်အယုက်ရှိသော၊ အနောက်
အယုက် - မရှိ - ကင်း - သော။ (၂) ကင်း
သော - ရောယုက် - ရှုတ်ထွေး - ခြင်းရှိသော၊
ရောယုက်ခြင်း - ရှုတ်ထွေးခြင်း - မရှိ - ကင်း
- သော။ (၁) ဒသသဟဿိ လောကဓာတု၊

နိဿဒ္ဓါ ဟောန္တိ နိရာကုလာ။ အပါ ၂။
 ၃၁၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၆။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၂၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၅၃။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၈၀။ (-အပါ၊ ၁။ ၁၅၀-၈။
 အပါ၊ ၂။ ၃၉၅၊ ၄၀၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၆။)
 နိရာကုလာတိ အနာကုလာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၂၅။
 (-စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၃၂။) (၂) ဧဝံ နိရာကုလံ
 အာသိ၊ သုညတံ တိတ္ထိယေဟိ စ။ အပါ၊ ၂။
 ၁၂၂၊ ၁၃၁-၃၊ ၂၅၃၊ ၃၄၄။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
 ၃၅၊ ၅၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၉။ ထေရိ၊ ဌ၊ ၈၅။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၂၃၂။ နိရာကုလန္တိ အနာကုလံ၊
 အညေဟိ လဒ္ဓိကေဟိ အသမ္ဘိသံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
 ဌ၊ ၂၃၂။

နိရာကုလာနေကကုလာကုလ (တိ) [နိရာကုလ
 + အနေကကုလ + အာကုလ] နောက်ယှက်
 ခြင်းကင်းသော များစွာသော အမျိုးတို့ဖြင့်
 ရောပြွမ်းခြင်းရှိသော၊ အနောက်အယှက်မရှိ
 ခြင်းကြောင့် လူမျိုးများစွာတို့ဖြင့် ရောပြွမ်း
 ခြင်းရှိသော (ပုလတ္တိမြို့တော်)။ ပုရေ ပုလ-
 တ္တိမှ ဝရေ ပုရာနံ နိရာကုလာနေက-
 ကုလာကုလသ္မိ။ ကခိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၄၈၇။

နိရာဂ (တိ) [နိ + ရာဂ] ကင်းသော ရာဂရှိ
 သော၊ ရာဂမရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။ နနု
 အရဟာ နိရာဂေါ နိဒ္ဒေါသော နိဗ္ဗောဟော
 နိက္ကိလေသောတိ၊ အာမန္တာ။ အဘိ၊ က။
 ၄၃၇။

နိရာဂမ (တိ) [နိ + အာဂမ] ကင်းသော
 အာဂုံ 'ပါဠိ' ရှိသော၊ အာဂုံ 'ပါဠိ' မရှိသော၊ သူ။

ပတိဋ္ဌာပနပက္ခေ ပန အာဂမောပိ ယုတ္တိယ-
 မေဝ ဌိတော ဝိသေသေန နိရာဂမာနံ
 ဗာဟိရကာနံ တက္ကဂ္ဂါဟိဘာဝတော။ သိ၊
 ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၀၂။

နိရာတကံ (တိ) [နိ + အာတကံ။ (နိရာတကံ
 - သံ၊ နိရာတကံ - အဒ္ဓမာဂမိ)] ကင်းသော
 ကောက်နာရှိသော၊ အနာအဆာ မရှိသော
 (သလေး)။ သာလိနမ္ပိ မဟာရာဇ နိရာ-
 တကံနံ လောဟိတကာနံ အန္တရေ ကရမ္ဘ-
 ကံ နာမ သာလိဇာတိ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ အန္တရာ-
 ယေဝ ဝိနဿတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၄၄။

နိရာဒရ (တိ) [နိ + အာဒရ] ကင်းသော -
 ရိုသေ - လေးစား - ခြင်းရှိသော၊ ရိုသေ -
 လေးစား - ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။
 အတိပဂုဏာနန္တိ ဝစနံ နိရာဒရဿ ဉာဏ-
 ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စဝေက္ခဏဿ ဝိသယဒဿနံ။
 မူလဌ၊ ၁။ ၁၉၁။

နိရာဒိနဝ (တိ) [နိ + အာဒိနဝ] ကင်းသော
 အပြစ်ရှိသော၊ အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သော။
 နိရဗ္ဗုဒေါ ဟိ သာရိပုတ္တ ဘိက္ခုသံဃော
 နိရာဒိနဝေါ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁။ ဥဗ္ဗိဂ္ဂဟဒယာနံ
 အဘယမ္ပိ အတ္တိ ခေမံ နိရာဒိနဝန္တိ အဿာ-
 သဇနနတ္ထမ္ပိ ဧတံ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၇။
 ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။ နိရဗ္ဗုဒေါ ဝတ ဘော
 ဘိက္ခုသံဃော နိရာဒိနဝေါတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၁။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၂။ (-မူလဌ၊ ၂။ ၁၇၆။)

နိရာဒိနဝပစ္စုပ္ပန် (တိ) [နိရာဒိနဝ + ပစ္စု-
ပ္ပန်] အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သော
အခြင်းအရာအားဖြင့် ဉာဏ်အားရှေးရှုထင်
ခြင်းရှိသော၊ အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သည်၏
အဖြစ်လျှင် ရှေးရှုထင်သော အခြင်းအရာရှိ
သော (ကာယပါဂုဉ်တော-စသည်)။ ကာ-
ယဿ ပါဂုဉ်တောဝေါ ကာယပါဂုဉ်တော
နိရာဒိနဝပစ္စုပ္ပန်နာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၆။

နိရာဓာရ (တိ) [နိ + အာဓာရ] ကင်းသော
တည်ရာရှိသော၊ တည်ရာ - မရှိ - ကင်း -
သော။ န ဟိ နိရာဓာရ ကရုဏာ အတ္ထိတိ
“ကရုဏာ”တိ ဝုတ္တေ တဒါဓာရဘူတော
ပုဂ္ဂလော နိဒဿေတဗ္ဗော ဟောတိ။ မူလဋီ၊
၁။ ၂။

နိရာဓိပတိ (တိ) [နိ + အဓိပတိ] အဓိပတိ
ပစ္စည်း - မရှိသော - မရသော (ကုသိုလ်
စသည်)။ ဆန္ဒာဒိသု ပန အညတရံ အဓိ-
ပတိ အကတ္တာ ကုသလာဒိနံ ဥပ္ပတ္တိကာလေ
သဗ္ဗေပိ ကုသလာဒယော နိရာဓိပတိနော။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂၀။ (- ၄၅၄။)

နိရာဓိပတိက (တိ) [နိ + အဓိပတိ + က]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ တတ္ထ နိရာဓိပတိ-
ကေသု ပဌမေ စတ္တာရိတိ ဟေဋ္ဌာ ဟေတာ-
ဓိပတိဒုကေ ဒဿိတာနေဝ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၅၄။

နိရာဓိပတိမဂ္ဂဟေတု (ပု) [နိ + အဓိပတိ +
မဂ္ဂဟေတု] အဓိပတိမရှိသော မဂ်ဖြစ်၍ဖြစ်

သော ဟိတိ။ တတော နဝ နိရာဓိပတိမဂ္ဂ-
ဟေတုဝသေန။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၆၀။

နိရာဓိပတိဝိညာဏာဟာရ (ပု) [နိ + အဓိပတိ
+ ဝိညာဏာဟာရ] အဓိပတိမရှိသော ဝိညာ
ဏာဟာရ။ တတော ပရာနိ နဝ နိရာဓိပတိ-
ဝိညာဏာဟာရဝသေန။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၅၉။

နိရာနန္ဒ (တိ) [နိ + အာနန္ဒ] (နိရာနန္ဒ - သံ၊
ဏိရာဏံဒ - ပြာ)] ကင်းသော နှစ်သက်
ခြင်းရှိသော၊ နှစ်သက် - ဝမ်းမြောက် - ခြင်း
မရှိသော၊ သူ။ တတ္ထ သေသိ နိရာနန္ဒော၊
အနုနာဒသရတ္တိယော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၈၁။ ဇာ၊ ဌ၊
၅။ ၇၂။ တဒါနန္ဒော နိရာနန္ဒော၊ အဿုနာ
ပုဏ္ဏလောစနော။ အပ၊ ၂။ ၂၁၉။ ထေရီ၊ ဌ၊
၁၆၀။

နိရာနုသယ (တိ) [နိ + အနုသယ] ကင်းသော
အနုသယရှိသော၊ အနုသယမရှိသော (ရဟ-
န္တာ)။ အရဟာ သဗ္ဗဓမ္မေသု ဥပ္ပဇ္ဇနကေန
ကေနစိ အနုသယေန နိရာနုသယော။ အဘိ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၂၇။

နိရာပတ္တိက (တိ) [နိ + အာပတ္တိ + ဣက]
ကင်းသော အာပတ်ရှိသော၊ အာပတ် - မရှိ
- ကင်း - မသင့် - သော၊ သူ။ စတ္တာဝတာ
တေ (ဒွေ) နိရာပတ္တိကာ ဟောန္တိ။ ကင်္ခါ။
၉၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂၁။ ဝဇီရ၊ ၅၁၃။ (ဝိမတိ၊
၂။ ၂၈၆။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၁၈၊ ၂၁။)

နိရာပတ္တိကာကာလ (ပု) [နိ + အာပတ္တိက +
ကာလ] အာပတ် - မရှိ - ကင်း - ရာ -

အချိန် - အခါ - ကာလ၊ အာပတ် မသင့်ရာ
အခါ။ သုဒ္ဓေါ နိရုပတ္တိကကာလော အပ္ပေ။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၇။

နိရုပတ္တိကရဏ (န) [နိ + အာပတ္တိ + ကရဏ]
ကင်းသော အာပတ်ရှိအောင် ပြုခြင်း။
အာပတ် - မရှိ - ကင်း - မသင့် - အောင် ပြု
ခြင်း။ ဝုဋ္ဌာပနေ စ အာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာပနေ
နိရုပတ္တိကရဏေ စ ဆေကော။ အပ၊ ဌ၊
၁။ ၃၁၉။

နိရုပတ္တိတာ (ထိ) [နိရုပတ္တိ + တာ] အာပတ်
- မရှိ - မသင့် - သည်၏အဖြစ်။ တဿာ
သဗ္ဗကာရေန နိရုပတ္တိတံ သန္ဓာယ 'အနာ-
ယတ္တိ သမ္ဘောဂေ သံဝါသေ'တိ ဝုတ္တံ။ ဝဇီရ။
၄၄၅။

နိရုပရာဓ (တိ) [နိ + အပရာဓ] ကင်းသော
အပြစ်ရှိသော၊ အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သော။
တုမှေဟိ မဟာရာဇ နိရုပရာဓေ မဟိဒ္ဓိကေ
တာပသေ အပရဇ္ဈန္တေဟိ ဘာရိယံ ကမ္မံ
ကတံ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၄။ (- ၄၉၊ ၆၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၂၈၁။)

နိရုပေက္ခတာ (ထိ) [နိ + အပေက္ခ + တာ]
ကင်းသော - ရှင်း - ငဲ့ကွက် - ခြင်းရှိသည်၏
အဖြစ်။ ရှင်း - ငဲ့ကွက် - ခြင်း - မရှိ - ကင်း -
သည်၏အဖြစ်။ သာမိကာနံ နိရုပေက္ခ-
တာယ စိရဆဉ္စိဟဘာဝံ ဒီပေတိ။ ဝိမတိ။
၁။ ၁၈၄။

နိရုဗာဓ (တိ) [နိ + အာဗာဓ။ (ဏိရုဗာဓ၊
ဏိရုဗာဟ - ပြာ)] ကင်းသော - အနာ -
ရောဂါ - ရှိသော၊ အနာ - ရောဂါ - မရှိ -
ကင်း - သော၊ သူ။ ကေန ပန ကာရဏေန
ထေရော နိရုဗာဓော အဟောသိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၁၃၉။ နိရုဗာဓာန (အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၆) နှ့် အာ-
ဗာဓရဟိတာနံ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၄။ (-မ၊ ဌ၊ ၂။
၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၅။)

နိရုဘောဂ (တိ) [နိ + အာဘောဂ] ကင်း
သော - နှလုံးသွင်း - ဆင်ခြင် - ခြင်းရှိသော၊
နှလုံးသွင်း - ဆင်ခြင် - ခြင်း - မရှိ - ကင်း -
သော၊ သူ။ အနာဘောဂဿာတိ နိရု-
ဘောဂဿ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၈။

နိရု (ယာ) မဂတ (တိ) [နိရု (ယာ) မ +
ဂတ။ ဂတ - အနက်မဲ့။] (မဖောက်ပြန်သော
သဘောရှိသည်ဖြစ်၍ မိမိ၏အခြားမဲ့၌
အကျိုးပေးသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်) မြဲသော
(မဂ်လေးပါး)။ ယေ နိရု(ယာ)မဂတဒ္ဓသာ
(ထေရ။ ၃၇၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၁၈)တိ နိယာ-
မော ဧဝ နိယာမဂတံ၊ ယေ ဘိက္ခု ဘိက္ခု-
နိယော စ သမ္မတ္တနိယာမံ အဒ္ဓသံသု အဓိ-
ဂစ္ဆိသု။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၃၃။

နိရုမဂန္ဓ (တိ) [နိ + အာမ + ဂန္ဓ။ (နိရုမဂန္ဓ
- သံ၊ နိရုမဂံ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ နိရုမဂံ -
ပြာ)] ကင်းသော - စိမ်းစော် - ညှိဟောက်
- သော (ကိလေသာ)အနံရှိသော၊ စိမ်းစော်
- ညှိဟောက် - သော (ကိလေသာ)အနံ - မရှိ
- ကင်း - သော၊ သူ။ နိရုမဂန္ဓော (ဒိ၊ ၂။

၁၉၄။ စရိယာ၊ ဌ။ ၄၉)တိ (ကိလေသ-
သင်္ခါတ) ဝိဿဂန္ဓဝိရဟိတော။ ဒိ၊ ဌ။ ၂။
၂၅၈။ စရိယာ၊ ဌ။ ၅၀။ ပါဏာတိပါတာဒိ-
အကုသလဓမ္မသမုဒါစရသင်္ခါတော အာမ-
ဂန္ဓော ကုဏပဂန္ဓော နတ္ထိ ဧတေသန္တိ နိရာ-
မဂန္ဓာ၊ ယထာဝုတ္တကိလေသသမုဒါစရ-
ရဟိတာတိ အတ္ထော။ အံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၆၉။ (-အံ၊
၂။ ၃၂၇။ အဘိ၊ က။ ၉၅။ သုတ္တနိ။ ၃၁၇၊
၃၉၀။ ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၅၉။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၀၁၊ ၂၀၇။
အံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၂၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၃၀၈။ သုတ္တနိ၊
ဌ။ ၂။ ၂၁၆။ ထေရု၊ ဌ။ ၁။ ၈၀။ အပ၊ ဌ။ ၂။
၅၁။)

နိရာမယ (တိ) [နိ + အာမယ။ (နိရာမယ -
သံ၊ ကိရာမယ - ဟြ)] ကင်းသော - အနာ-
-ရောဂါ - ရှိသော၊ အနာ - ရောဂါ - မရှိ -
ကင်း - သော၊ ကျန်းမာသော၊ သူ။ သြသဓူ-
ပဘောဂေန နိရာမယော ဝိယ ဇနော
သံဃော။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၁၂။

နိရာမယကာယစိတ္တ (တိ) [နိရာမယ + ကာယ -
စိတ္တ] အနာကင်းသော ကိုယ်၊ စိတ်ရှိသော၊
ကျန်းမာသော ကိုယ်၊ စိတ်ရှိသော၊ သူ။
ဗြဟ္မဒတ္တဿ မာရိသာတိ မာရိသ နိရာမယ-
ကာယစိတ္တ မဟာမုနိ ဗြဟ္မဒတ္တဿ ရညော
ဣဒံ အာဠာဟနံ၊ ပေတ၊ ဌ။ ၁၅၁။

နိရာမိသ (တိ) [နိ + အာမိသ။ (နိရာမိမ - သံ၊
နိရာမိသ - အဒ္ဓမာဂမိ၊ ကိရာမိသ - ဟြ)]
(၁) ကင်းသော အာမိသရှိသော၊ အာမိသ
ကင်းသော၊ (က) ကင်းသော (ကာမဂုဏ်ငါးပါး၊

ဝဋ်သုံးပါး၊ ကိလေသာဟူသော သုံးပါးသော)
အာမိသရှိသော၊ (ကာမဂုဏ်ငါးပါး၊ ဝဋ်သုံးပါး၊
ကိလေသာဟူသော သုံးပါးသော) အာမိသ -
မရှိ - ကင်း - သော။ (ခ) ကင်းသော (ကာမ
ဂုဏ်) 'အာမိသ' ရှိသော၊ (ကာမဂုဏ်) 'အာမိ
သ' - မရှိ - ကင်း - သော။ (ဂ) ကင်းသော
(ကိလေသာ) 'အာမိသ' ရှိသော၊ (ကိလေ
သာ) 'အာမိသ' - မရှိ - ကင်း - သော။ (ဃ)
ကင်းသော (ဆွမ်း-စသော) 'အာမိသ' ရှိသော၊
(ဆွမ်း-စသော) 'အာမိသ' - မရှိ - ကင်း -
သော။ (၂) နိရာမိသ-သုတ်။

(က) ကာမာမိသဝဋ္ဋာမိသလောကာမိ
သာနံ အဘာဝါ နိရာမိသော။ ဒိ၊ ဌ။ ၃။ ၂၄၅။
အံ၊ ဌ။ ၃။ ၈။ အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၄၀၂။ နေတ္ထိ၊ ဌ။
၁၅၁။ (-အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၉၉။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၃၃။)
(ခ) နိရာမိသံ သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမိ။ ဒိ၊
၂။ ၂၃၆။ မ၊ ၁။ ၇၅။ ဝိရတော မေထုနာ
ဓမ္မာ၊ ဗြဟ္မစာရီ နိရာမိသော။ သံ၊ ၁။ ၃၃၊
၆၀။ နိရာမိသာ သုခါ နာမ ဆ နေက္ခမ္မ-
သီတသောမနဿဝေဒနာ။ ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၃၆၅။
မ၊ ဌ။ ၁။ ၂၈၃။ အံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၃၇။ နိရာမိသံ
သုခန္တိ တတိယဇ္ဈာနသုခံ (ဒုရသမုဿာ-
ရိတကာမာမိသတ္တာ)။ မ၊ ဌ။ ၄။ ၁၇။ မ၊ ဌိ၊ ၃။
၂၃၇။ (ဂ) အတ္ထိ နိရာမိသာ ပီတိ၊ အတ္ထိ
နိရာမိသာ နိရာမိသတရာ ပီတိ၊ သံ၊ ၂။ ၄၃၃။
နိရာမိသာ (မ၊ ၃။ ၁၂၈)တိ နိက္ခိလေသာ။ မ၊
ဌ။ ၄။ ၁၀၁။ သံ၊ ဌ။ ၃။ ၃၀၅။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၅၃။
(-မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၃၁၄။) (ဃ) သပ္ပိ တာဝ ပုရေ-
ဘတ္တံ ပဋိဂ္ဂဟိတံ တဒဟုပုရေဘတ္တံ သာမိ-
သမ္ပိ နိရာမိသမ္ပိ ပရိဘုဉ်တုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ဌ။
၂။ ၂၈၉။

နိရာမိသော (ပု၊ ပ၊ ၈) — သံ၊ ၁။ ၃၃။
 ၆၀။ ပဋိသံ၊ ၂၃၁။ နေတ္ထိ၊ ၆၅၊ ၇၄။ ဒီ၊ ၄။
 ၃။ ၂၄၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၄။ အံ၊
 ၄။ ၃။ ၈။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၅၁။ နေတ္ထိ၊ ၀။ ၂၃၃။
 နိရာမိသော (ထိ၊ ပ၊ ၈) — သံ၊ ၂။ ၄၂၀၊ ၄၃၃။
 သံ၊ ၃။ ၆၂၊ ၂၈၉၊ ၂၉၅။ အံ၊ ၂။ ၃၆၀။ ဒီ၊ ၄။
 ၂။ ၃၆၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၈၊ ၂၈၃။ မ၊ ၄။ ၄။
 ၁၀၁။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၉၊ ၃၀၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
 ၂၉၉။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၉။ အံ၊
 ၄။ ၁။ ၂၃၇။ နိရာမိသံ (န၊ ပ၊ ၈) — မ၊ ၃။
 ၂၄။ သံ၊ ၂။ ၄၃၃။ အံ၊ ၁။ ၇၉။ အဘိ၊ က။
 ၁၆၀။ ပဋိသံ၊ ၁၄၊ ၁၅၊ ၅၇၊ ၄၁၃။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
 ၂၈၉။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၅၊ ၃၈၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
 ၁၁၁။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၃။ ပဋိသံ၊
 ၄။ ၁။ ၈၈၊ ၂၄၄၊ ၂၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၅။
 ဝိမာန၊ ၄။ ၂၉၈။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၄။ ဝဇီရ။
 ၂၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၀။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃၃၂။
 နိရာမိ-သာနိ (ပ၊ ၈) — ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃၃၁။
 နိရာမိသံ (ဒု၊ ၈) — ဒီ၊ ၂။ ၂၃၆။ မ၊ ၁။ ၇၅။
 မ၊ ၃။ ၂၄။ အံ၊ ၂။ ၃၁၁။ ပဋိသံ၊ ၄၀၇။
 ထေရ၊ ၂၃၈။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
 ၁၁၈။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၀။ မ၊ ၄။
 ၄။ ၁၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၂။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၇။ ထေရ၊ ၄။
 ၂။ ၉၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၀။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃၃၁။
 ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။ မူလဒီ၊ ၂။
 ၇၄။ နိရာမိသာနိ (ဒု၊ ၈) — ကင်္ခါ၊ ၂၂၃။
 ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၇။ နိရာမိသေန (တ၊ ၈) —
 ပေဋကော၊ ၂၈၆။ မိလိန္ဒ၊ ၂၆၂။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
 ၁၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၊ ၆၈။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃၉၀။
 ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၉။ အံ၊ ၄။ ၃။

၁၀၃။ နိရာမိသော (မ၊ ၈) — သံ၊ ၂။ ၄၃၃။
 ပဋိသံ၊ ၂၃၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀။ နိရာမိ-
 သာယ — သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၂။
 နိရာမိသတော — ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀။ နိရာ-
 မိသဿ (ဆ၊ ၈) — မ၊ ၃။ ၂၄။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၃၅၈။ နိရာမိသေ (သ၊ ၈) — ထေရ၊ ၂၂၃။
 ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၈၄။ (၂) သုဒ္ဓိကဉ္စနိရာမိသန္တိ။
 သံ၊ ၂။ ၄၃၅။

နိရာမိသစိတ္တ (တိ) [နိ + အာမိသ + စိတ္တ]
 ကာမဂုဏ်အာမိသ - မရိ - ကင်း - သော
 စိတ်ရှိသော၊ သူ။ မဟာပုရိသော သမ္မောဓိ-
 ဟေတု နိရာမိသစိတ္တော အတ္တာနံ ပရဿ
 နိဿန္တတိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၉၆။ သီ၊ ၄။ သင်္ခ၊
 ၁။ ၂၇၄။

နိရာမိသတရ (တိ) [နိ + အာမိသ + တရ]
 အထူးသဖြင့် - သာလွန်၍ - ကင်းသော
 (ကိလေသာ) အာမိသရှိသော၊ အထူးသဖြင့်
 - သာလွန်၍ - (ကိလေသာ) အာမိသမှ ကင်း
 သော။ အတ္ထိ နိရာမိသာ နိရာမိသတရာ
 ပီတိ။ သံ၊ ၂။ ၄၃၃။ နိရာမိသာ နိရာမိသ-
 တရော ဝိမောက္ခော။ ပဋိသံ၊ ၂၃၁။ (-ပဋိသံ၊
 ၂၃၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၂။)

နိရာမိသပရိဘောဂ (ပု) [နိ + အာမိသ + ပရိ-
 ဘောဂ] အာမိသ - မရိ - မပါ - ပဲ
 သုံးဆောင်ခြင်း။ သတ္တာဟံ နိရာမိသပရိ-
 ဘောဂေန ပရိဘုဉ္စတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၂။ (-
 ၂၉၃။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၈၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၉။ ကင်္ခါ၊
 ၄။ သင်္ခ၊ ၃၃၀၊ ၃၉၅။)

နိရုမိသပိတိသောမနဿ (န) [နိ + အာမိသ + ပိတိ + သောမနဿ] ကိလေသာ အာမိသ - မရှိ - ကင်း - သော နှစ်သက်၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ ထေရော နိရုမိသပိတိ-သောမနဿာဒိနာ အတ္တနော သုခဝိဟာရံ ပကာသေန္တော။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၆၀။

နိရုမိသပူဇာ (ထိ) [နိ + အာမိသ + ပူဇာ] ကင်းသော (ကိလေသာ) အာမိသရှိသော ပူဇော်ခြင်း။ (ကိလေသာ) အာမိသ - မှကင်း - မရှိ - သော ပူဇော်ခြင်း။ အယဉ္စိ နိရု-မိသပူဇာ နာမ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၀။

နိရုမိသဗြဟ္မစာရီ (တိ) [နိ + အာမိသ + ဗြဟ္မစာရီ] (ကာမရာဂ-ဟူသော ကိလေသာ) အာမိသမှ ကင်းသော ဖြတ်သော အကျင့်ရှိသော၊ သူ။ သမုစ္ဆန္တကာမရာဂ-တာယ သဗ္ဗသော ကာမဝိသယပ္ပဟာနေန နိရုမိသဗြဟ္မစာရီ နာမ အနာဂါမီ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၇။ (-သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၆။)

နိရုမိသဝိဝဋ္ဌပနိဿယ (ပု) [နိရုမိသ + ဝိဝဋ္ဌ + ဥပနိဿယ] (၁) (ကိလေသာ) အာမိသမှ ကင်းသော ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ကင်းလွတ်ကြောင်းတရား-ဟူသော အားကြီးသော မှီရာ အကြောင်း။ (တိ)(၂) (ကိလေသာ) အာမိသမှကင်းသော ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ကင်းလွတ်ကြောင်းတရား-ဟူသော အားကြီးသော မှီရာ အကြောင်းရှိလော။ (၁)(၂) တံ ပန နိရု-မိသဝိဝဋ္ဌပနိဿယတာယ ဝိညနံ ပါသံသာ။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၈။

နိရုမိသသန္နိမိ (ပု) [နိရုမိသ + သန္နိမိ] (၁) (ဆွမ်းအစရှိသော) အာမိသ၌ကင်းသော - သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ခြင်း။ (တိ)(၂) (ဆွမ်းအစရှိသော) အာမိသ၌ ကင်းသော - သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ခြင်းရှိသော၊ (ဆွမ်းအစရှိသော) အာမိသ၌ - သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။ (၁)(၂) နိရု-မိသသန္နိမိတာ။ ဂံသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၇။

နိရုမိသသလာကာ (ထိ) [နိရုမိသ + သလာကာ] ကင်းသော (ဆွမ်းအစရှိသော) အာမိသရှိသော - စာရေးတံ - မဲလိပ်၊ (ဆွမ်းအစရှိသော) အာမိသ - မရှိ - မပါ - မှကင်း - သော - စာရေးတံ - မဲလိပ်။ သံဃတော နိရုမိသသလာကာပိ ဝိဟာရေ ပက္ကဘတ္တမ္ပိ ဝဋ္ဌတိယေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅၁။

နိရုမိသသုခ (န) [နိ + အာမိသ + သုခ။ (နိရုမိပသုခ - သံ၊ နိရုမိသသုက္ခ - ပြာ)] ကင်းသော (ကိလေသာ) အာမိသရှိသော - ချမ်းသာ - သုခ - ချမ်းသာခြင်း။ (ကိလေသာ) အာမိသ - မှကင်း - မရှိ - သော ချမ်းသာခြင်း။ နိရုမိသသုခ ကိလေသဝဇ္ဇရဟိတတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၅။ (-မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၄၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁။)

နိရုမိသသုခသမင်္ဂီ (တိ) [နိရုမိသသုခ + သမင်္ဂီ] (ကိလေသာ) အာမိသ - မှကင်း -

မရှိ - သော - ချမ်းသာ - သုခ - ချမ်းသာခြင်း - နှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။ ကိလေသာဒုက္ခာ - ဘာဝတော နိရာမိသသုခသမင်္ဂိတာယ စ သုခါ သုခပ္ပတ္တာ။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂။

နိရာမိသသုတ္တ (န) [နိရာမိသ + သုတ္တ။ (နိရာ - မိသုတြ - သံ)] နိရာမိသသုတ်။ (၅-ပါး အာရုံ ကာမဂုဏ်ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ပီတိ၊ သုခ၊ ဥပေက္ခာတို့ကို ကိလေသာအာမိသရှိသော ပီတိ၊ သုခ၊ ဥပေက္ခာတို့ဟူ၍၎င်း၊ ရုပ်နှင့်စပ်သော လွတ်မြောက်မှု “ဝိမောက္ခ”ကို ကိလေသာအာမိသရှိသော ဝိမောက္ခဟူ၍၎င်း၊ ပဌမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်ဝင်စားသော ရဟန်းအားဖြစ်သော ပီတိ၊ ပဌမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်-ဝင်စားသော ရဟန်းအားဖြစ်သော သုခ၊ စတုတ္ထဈာန်ဝင်စားသော ရဟန်းအားဖြစ်သော ဥပေက္ခာ နာမ်နှင့်စပ်သော လွတ်မြောက်မှု “ဝိမောက္ခ”တို့ကို ကိလေသာအာမိသမရှိသော ပီတိ၊ သုခ၊ ဥပေက္ခာ၊ ဝိမောက္ခတို့ဟူ၍၎င်း၊ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်းကို ဆင်ခြင်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အားဖြစ်သော ပီတိ၊ သုခ၊ ဥပေက္ခာ၊ ဝိမောက္ခတို့ကို ကိလေသာအာမိသမရှိသည့်ထက် ကိလေသာအာမိသမရှိသော ပီတိ၊ သုခ၊ ဥပေက္ခာ၊ ဝိမောက္ခတို့ဟူ၍၎င်း ရဟန်းတို့အား ဘုရားရှင်ဟောပြောသုတ်။) သံယုတ္တနိကာ၊ သဠာယတန-ဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၂-သံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၁၁-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၄၃၃-၅။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၄။

နိရာယတ္တဝုတ္တိ (တိ) [နိ + အာယတ္တ + ဝုတ္တိ] (တစ်စုံတစ်ခုသော အာရုံနှင့်) - ကင်းသော

ဆက်စပ်ခြင်းဖြင့် - ဆက်စပ်ခြင်းကင်းလျက် - မဆက်စပ် - မူ၍ - ပဲ - မစပ်ယှဉ် - မူ၍ - ပဲ - နေသော၊ သူ။ နိရာယတ္တဝုတ္တိနော (အံ၊ ၃။ ၁၁၆)တိ ကတ္ထစိ အနာယတ္တဝုတ္တိနော ဝိပဿနာကမ္မိကဿ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၁။

နိရာရက္ခ (တိ) [နိ + အာရက္ခ] ကင်းသော အစောင့်အရှောက်ရှိသော၊ အစောင့်အရှောက် - မှကင်း - မရှိ - သော၊ သူ။ အစောင့်-အရှောက်မဲ့သော။ သူ။ နိရာရက္ခ သကေ ဂေဟေ၊ ဝဗုန္တိ သကဉာတိတိ။ အပါ၊ ၂။ ၄၁၀။ ရညော မဟေသံ သမာနာ ဧဝရူပေ ဌာနေ နိရာရက္ခာ ဝဿိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၉၅။ (- အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၃။)

နိရာရမ္မ (တိ) [နိ + အာရမ္မ။ (နိရာရမ္မ - သံ၊ ကိရာရံဘ - ပြာ၊ နိရာရံဘ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (၁) ကင်းသော (သတ်ဖြတ်ညှင်းဆဲခြင်း-ဟူသော) အားထုတ်မှုရှိသော (ယဇ်ပူဇော်ခြင်း)၊ (သတ်ဖြတ်ညှင်းဆဲခြင်း-ဟူသော) အားထုတ်မှု - မရှိ - ကင်း - သော (ယဇ်ပူဇော်ခြင်း)၊ (သတ်ဖြတ်ညှင်းဆဲခြင်း-ဟူသော) ကြိုတင်အားထုတ်မှုအလျှင်း မရှိသော (ယဇ်ပူဇော်ခြင်း)။ (၂) မြဲသော - အားထုတ်မှု - လုံ့လ - ရှိသော၊ သူ။ (၁) ယေ စ ယညာ နိရာရမ္မာ။ သံ၊ ၁။ ၇၆။ အံ၊ ၁။ ၃၅၁။ နိရာရမ္မာ - တိ အပ္ပတ္တာ အပ္ပကိစ္ဆာ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၄။ နိရာရမ္မ (အံ၊ ၁။ ၃၅၂)န္တိ ပါဏသမာရမ္မ - ရဟိတံ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၂။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၈။) (၂) ဝိတသောကော နိရာရမ္မော။ အပါ၊ ၁။ ၄၁၂။

နိရာရမ္မဏ (န) [နိ + အာရမ္မဏ။ (နိရာလမ္မန - သံ၊ ကိရာလံပဏ - ပြာ၊ နိရာလံပဏ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] ကင်းသော အာရုံရှိသော၊ အာရုံ - မရှိ - ကင်း - သော (မာရ်နတ်၏ မျက်စိ)။ မာရဿ စက္ခု အပဒံ ဟောတိ နိပ္ပဒံ အပ္ပတိဋ္ဌံ နိရာရမ္မဏံ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၉။ (-မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၃။)

နိရာလမ္မ (တိ) [နိ + အာလမ္မ။ (နိရာလမ္မ - သံ၊ ကိရာလံပ - ပြာ)] (က) ကင်းသော - ကပ်ငြိ - စွဲလမ်း - ခြင်းရှိသော၊ ကပ်ငြိခြင်း စွဲလမ်းခြင်းအလျှင်း မရှိသော။ (ခ) ကင်းသော စွဲမှီရာရှိသော၊ စွဲမှီရာ - ကင်း - မရှိ - သော။ (က) နိပပဇ္ဇော နိရာလမ္မော။ အပ၊ ၂။ ၁၀၆။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၇။ (ခ) ကိဿ အာကာသော နိရာလမ္မော။ မိလိန္ဒ၊ ၂၈၅။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၂၄။)

နိရာလယ (တိ) [နိ + အာလယ။ (နိသံ + အာလယ၊ နိရာလယ - သံ၊ ကိရာလယ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (က) ကင်းသော - ကပ်ငြိ - တွယ်တာ - စွဲလမ်း - ခြင်းရှိသော၊ ကပ်ငြိ - တွယ်တာ - စွဲလမ်း - ခြင်းရှိသော၊ ကပ်ငြိ - တွယ်တာ - စွဲလမ်း - ခြင်းရှိသော၊ သူ။ (ခ) ကပ်ငြိ - တွယ်တာ - ကြောင်း တဏှာမရှိသော၊ သူ။ (က) ဂေါဓ ဇီဝိတေ နိရာလယာ ဟုတ္တာ နိက္ခမိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇။ နိရာလယော အနပေက္ခော၊ စရိယာ၊ ဌ၊ ၄၅။ (ခ) အာလယန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ အာလယော၊ တဏှာ၊ တဒဘာဝေန နိရာလယာ၊ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၃၁။

နိရာလယော (ပါ ဧ) — မိလိန္ဒ၊ ၂၀၈၊ ၂၃၈၊ ၃၆၈။ အပ၊ ၂။ ၃၈၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၇၄။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၆။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၈၃။ ဝဇီရ၊ ၃၂၄။ နိရာလယာ (ပါ ဧ) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇။ နိရာလယာ (ပါ ဗ) — အပ၊ ၂။ ၄၀၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၀။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၇၂။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၈၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၃။ နိရာလယေန (တာ ဧ) — မိလိန္ဒ၊ ၃၈၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၃။ နိရာလယေဟိ (တာ ဗ) — ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၀။ နိရာလယဿ (စ၊ ဧ) — ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၁။ နိရာလယာနံ (ဆ၊ ဗ) — သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၈။

နိရာလယကာလ (ပု) [နိရာလယ + ကာလ။ (ကိရာလယကာလ - ပြာ)] ကင်းသော - ကပ်ငြိ - တွယ်တာ - စွဲလမ်း - ခြင်း ရှိရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ၊ ကပ်ငြိခြင်း - တွယ်တာခြင်း - စွဲလမ်းခြင်း - မရှိ - ကင်း - ရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ သစေ နိရာလယကာလေ၊ န ပါရာဇိကေန ကာရေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၅။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၀၇။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၁၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။)

နိရာလာပသလ္လာပ (တိ) [နိ + အာလာပ + သလ္လာပ] ရှေ့စကား၊ နောက်စကား မရှိသော၊ ရှေးဦးစွာ ပြောဆိုအပ်သောစကား၊ အတုံတစ်ဖန် ပြန်လှန်၍ ပြောဆိုအပ်သော

စကားမရှိသော၊ စကားအတုံအလှည့် မရှိသော၊ စကား မဆိုပဲနေသော၊ အပြန်အလှန် နှိုးနှောပြောဆိုခြင်း မရှိသော၊ သူ။ တုကို အဟောသီတိ ကထာနုပ္ပဗန္ဓဝိစ္ဆေဒနတ္ထံ နိရာဇာပသလ္လာပေါ အဟောသီ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၂။ နတ္ထံ ဧတဿ ဝစနပုဋိဝစနသင်္ခါတော အာလာပသလ္လာပေါတိ နိရာဇာပသလ္လာပေါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅။

နိရာဇ် (တိ) [နိ + အာဇာ] အာဇာနိ - မရှိ - ကင်းသော၊ စိတ်။ နိရာဇ် ကထံ စိတ္တံ၊ ဝိဘာဝိနီ။ ၁၅၃။ နိရာဇ် အာဇာနိရဟိတံ စိတ္တံ၊ မဏိမဇ္ဈ၊ ၁။ ၄၉၀။

နိရာဇန (တိ) [နိ + အာဇန] ကင်းသော - ဆင်ခြင် - နှလုံးသွင်း - မူ 'အာဇနိ' ရှိသော၊ ဆင်ခြင် - နှလုံးသွင်း - မူ 'အာဇနိ' - ကင်း - မရှိ - သော (မဂ်-စသည်)။ မဂ္ဂေါ နိရာဇနောဝ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၀။ ဧဝံ ယထာဝုတ္တာ မနောဝိညာဏဓာတု အသတိပိ နိရာဇနုပ္ပတ္တိယံ နိန္ဒာဒိဘာဝေ နိရာဇနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၂။

နိရာဇနတာ (ထိ) [နိရာဇန + တာ] ကင်းသော - ဆင်ခြင် - နှလုံးသွင်း - မူ 'အာဇနိ' ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ဆင်ခြင် - နှလုံးသွင်း - မူ 'အာဇနိ' - မရှိ - ကင်း - သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။ နိရာဇနတာယ ပမာဒေန နိသိန္နံ မဟာပုရိသံ အသိနာ ပဟရိတ္တာ ဒွေ ဘာဂေ အကာသိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၂။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

နိရာဇနတာသိဒ္ဓိ (ထိ) [နိရာဇနတာ + သိဒ္ဓိ] ကင်းသော - ဆင်ခြင် - နှလုံးသွင်း - မူ 'အာဇနိ' ရှိသည်၏အဖြစ်၏ ပြီးခြင်း၊ ဆင်ခြင် - နှလုံးသွင်း - မူ 'အာဇနိ' - ကင်း - မရှိ - သည်၏အဖြစ်၏ ပြီးခြင်း။ ဂေါတြဘုဝေါဒါနာနိ နိဒဿနာနိ သိယံ တေဟေဝ ဧတေသံ နိရာဇနတာသိဒ္ဓိတော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၂။

နိရာဇနုပ္ပတ္တိ (ထိ) [နိရာဇန + ဥပ္ပတ္တိ] ဆင်ခြင် - နှလုံးသွင်း - မူ 'အာဇနိ' မရှိသော ဖြစ်ခြင်း၊ ဆင်ခြင် - နှလုံးသွင်း - မူ 'အာဇနိ' နှင့် ကင်း၍ဖြစ်ခြင်း။ ဧဝံ ယထာဝုတ္တာ မနောဝိညာဏဓာတု အသတိပိ နိရာဇနုပ္ပတ္တိယံ နိန္ဒာဒိဘာဝေ နိရာဇနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၂။

နိရာဇရဏ (တိ) [နိ + အာရဏ] (ပြတိဗန္ဓ - ကရဟိတ - ပြာ၊ ဓာန်။ နိရာဇရဏ - သံ၊ ကိရာဇရဏ - ပြာ)] (က) ပိတ်ပင် - ဆီးတား - ကန်ကွက် - နောက်ယုက် - တားမြစ် - တတ်သော နိရာဇရဏ - မရှိ - ကင်း - သော။ (ခ) အပိတ်အပင် - အဆီးအတား - မရှိ - ကင်း - သော။ (က) နိရာဇရဏေန သဗ္ဗညုနာ သယမ္ဘုနာ တထာဂတေန အတ္တာနံ ဥပါဒါယ ဘဏိတံ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၁၀။ နိရာဇရဏာ ဟုတ္တာ အာဘုဇတိ သမ္ပဇာနတီတိ နိရာဇရဏာဘောဂေါ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၈၄။ (- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၆။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၅၈။ မူလဋီ၊ ၁။ ၉၅။) (ခ) ယထာ မဟာရာဇ အာကာသော နိရာဇရဏော၊ အနန္တော။ မိလိန္ဒ၊ ၃၀၇။

နိရုဏ္ဏ (ပု) [နိရုဏ္ဏ + အတ္တ။ ဣ-
ကိုဋ္ဌ-ဗြူ။] ပိတ်ပင် - ဆီးတား - ကန်ကွက်
- နောက်ရှက် - တားမြစ် - တတ်သော နိဝ-
ရဏ - မရှိ - ကင်း - သည်၏အဖြစ်ဟူသော
- အနက် - သဘော - သတ္တိ။ နိရုဏ္ဏဌေန
ဝိဝဿာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၄။

နိရုဏ္ဏသမန္နဟာရသညာ (ထိ) [နိရုဏ-
ရဏ + သမန္နဟာရ + သညာ] တားမြစ်
ပိတ်ပင်မှု - နိရုဏ - ကင်းသော နှလုံးသွင်း
ခြင်းဖြစ်သော သညာ။ နိရုဏ္ဏဘောဂါ
ထိနမိဒ္ဓန္တကာရဝိဂမေန နိရုဏ္ဏသမန္နာ-
ဟာရသညာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၈၅။

နိရုဏ္ဏဘောဂ (တိ) [နိရုဏ္ဏ + အာ-
ဘောဂ] ကင်းသော (ထိန၊ မိဒ္ဓ) နိရုဏ-
ဟူသော ပိတ်ပင်တားမြစ်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍
ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သော၊
ပိတ်ပင်တားမြစ်တတ်သော (ထိန၊ မိဒ္ဓ) နိဝ-
ရဏ - ကင်း - မရှိ - သည်ဖြစ်၍ နှလုံးသွင်း
နိုင်သော၊ သညာ။ နိရုဏ္ဏ ဟုတွာ
အာဘုဇတိ သမ္မဇာနာတိတိ နိရုဏ္ဏာ-
ဘောဂါ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၈၄။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၁၈၅။)

နိရုဏ (တိ) [နိ + အာသာ။ (နိရုဏ - သံ၊
ဏိရုဏ - ပြာ၊ နိရုဏ - အဒ္ဓမာဂဓိ)]
(က) ကင်းသော - တပ်မက် - နှစ်သက် -
ခြင်း 'တဏှာ' ရှိသော၊ တပ်မက် - နှစ်သက်
- ခြင်း 'တဏှာ' - မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။
(ခ) ကင်းသော - မျှော်လင့် - တောင့်တ -
ခြင်းရှိသော၊ မျှော်လင့် - တောင့်တ - ခြင်း

- မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။ (တဏှာမှလွတ်
သူ။ C.P.D.) (က) နိရုဏောတိ အာသာ
ဝုစ္စတိ တဏှာ၊ ယသေသော အာသာ
တဏှာ ပဟိနာ သော ဝုစ္စတိ နိရုဏော။
စူဠနိ၊ ၆၁၊ ၈၈။ (-၁၁၅။) နိရုဏော (အံ၊ ၁။
၁၃၂။ ပေတ။ ၁၈၅။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၁၃) တိ
နိတ္တဏော။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၁။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၁၄။
(-မ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၁။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅။) နိရုဏ (ဇာ၊
၁။ ၂၀၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၅၅) နှိ ပုတ္တဒါရာဒိသု
နိစ္ဆန္တရာဂံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၅၅။ (ခ) နိရုဏော
(အံ၊ ၁။ ၁၀၆) တိ အနာသော အပတ္တနော။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၅။ ဧဝရူပေါ ပုဂ္ဂလော အရဟ-
တ္တာသာယ အဘာဝါ နိရုဏောတိ ဝုစ္စတိ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၈။ အနာဂတာနမ္ပိ ဘဝါဒိနံ
အနာသိသနတော နိရုဏော။ ဥဒါန၊ ဌ၊
၁၇၅။

နိရုဏော (ပါ ၈) - သံ၊ ၁။ ၁၄၃။ အံ၊
၁။ ၁၀၆။ ၁၃၂။ ၃၅၄။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၂၉။ ၁၃၀။
ဥဒါန။ ၁၁၀။ ၁၁၄။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၈။
သုတ္တနိ။ ၃၃၄။ ၃၄၈။ ၄၃၆။ ထေရ။ ၃၅၄။
ဇာ၊ ၁။ ၂၈၄။ စူဠနိ။ ၈၊ ၁၀၊ ၅၈၊ ၈၇။ ပေဋ-
ကော။ ၁၇၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၊ ၈၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
၇၅။ ၁၀၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၇။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၇၅။ ၁၈၆။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၆။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၁၃-၄။ ထေရ
ဌ၊ ၂။ ၄၅၈၊ ၄၆၆။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၈၁။ ကင်္ခါ၊
ဋီ၊ ၂၂၁။ နိရုဏာ (ပါ ၈) - ဇာ၊ ၁။ ၁၀၈။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၇။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၆။ ဇာ၊ ဌ၊
၃။ ၉၃။ နိရုဏာ (ပါ ၈) - သုတ္တနိ၊ ၃၅၂။
စူဠနိ၊ ၁၃၊ ၁၁၅။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၁။ နိရုဏံ
(ဒါ ၈) - သံ၊ ၁။ ၁၁၊ ၂၂။ ဥဒါန။ ၁၇၁။ ဇာ၊

၁။ ၁၀၈၊ ၂၀၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၁၃၂။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၉၃။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၅၅။ နိရာသေ
(ဒ၊ ၆) — ထေရီ၊ ၄။ ၂၄၄။

နိရာသင်္ကဏရ (ပု) [နိရာသင်္က + စာရ။ (နိရာ-
ဂကာစာရ - သံ)] ရွံ့ရှား - ကြောက်ရွံ့ -
ကြောက်လန့် - ခြင်း - ကင်း - မရှိ - သော
- လှည့်လည် - ကျက်စား - သွားလာ - ခြင်း။
ရဲရဲတင်းတင်း သွားလာခြင်း၊ ကြောက်ရွံ့ခြင်း
ကင်း လွတ်လွတ်လပ်လပ် လှည့်လည်သွား
လာခြင်း။ ဣဓ ပန ခိဏာသဝါနံ နိရာသင်္က-
စာရော နာမ ဂဟိတော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၀။
နိရာသင်္ကဏရော နာမ ဂဟိတော ကုတော-
စိပိ တေသံ အာသင်္ကာယ အဘာဝတော။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၁။

နိရာသင်္ကဏိတ္တ (န) [နိရာသင်္က + စိတ္တ။ နိရာ-
ဂင်္ကဏိတ္တ - သံ)] (၁) ရွံ့ရှား - ကြောက်
ရွံ့ - ကြောက်လန့် - ခြင်း - ကင်း - မရှိ -
သော စိတ်၊ ရဲတင်းသော စိတ်။ (တိ) (၂)
ရွံ့ရှား - ကြောက်ရွံ့ - ကြောက်လန့် - ခြင်း
- ကင်း - မရှိ - သော စိတ်ရှိသော၊ ရဲတင်း
သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ (၁) အဘိဝိတရိ-
တ္တာတိ ဥပက္ကမဝေသန မဒ္ဒန္တော နိရာသင်္က-
စိတ္တံ ပေသေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၊ ၁၀၆။ (-ဝိ၊
၄။ ၄။ ၄၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၁။ ဝိမတိ၊ ၁။
၂၃၃။) (တိ) (၂) ဝိဿတ္တာတိ နိရာသင်္က-
စိတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၇။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၇၂။

နိရာသင်္ကဏာန (န) [နိရာသင်္က + ဌာန။ (နိရာ-
ဂင်္ကဏာန - သံ)] (၁) ရွံ့ရှား - ကြောက်

ရွံ့ - ကြောက်လန့် - ခြင်း - ကင်း - မရှိ -
ရာအရပ်။ (၂) ယုံမှား - သံသယ - ဖြစ်ခြင်း
- ကင်း - မရှိ - ရာ အရပ်။ (၁) အပိစ
သုသာနံ နာမ နိရာသင်္ကဏာနန္တိ မညမာနာ
ကတကမ္မာပိ အကတကမ္မာပိ စောရာ
သမောသရန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၅။ (၂) နိရာ-
သင်္ကဏာနေသု ဌတ္တာ (ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၂။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၁၉၄)တိ စေတိယင်္ဂဏာဒိနံ ခဏ္ဍာ-
သီမာယ အနောကာသတ္တာ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၂၇၃။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၂၉၆။ (-ဝိမတိ၊ ၂။
၁၄၅၊ ၁၅၁၊ ၁၅၅၊ ၁၆၀။)

နိရာသင်္ကဒူတ (ပု) [နိရာသင်္က + ဒူတ။ (နိရာ-
ဂင်္ကဒူတ - သံ)] ကြောက်ရွံ့ခြင်းကင်း -
ရဲတင်း - သော တမန်၊ ရွံ့ရှားခြင်း မရှိသော
တမန်။ ဝိဿဒ္ဓူတောတိ ယထာရစိ ဝတ္တံ
လဘနတော နိရာသင်္ကဒူတော။ ဝိမတိ၊ ၂။
၂၄၉။

နိရာသင်္ကပဝတ္တိ (ထိ) [နိရာသင်္က + ပဝတ္တိ။
(နိရာဂင်္ကပဝတ္တိ - သံ)] (၁) ယုံမှားခြင်း -
ကင်း - မရှိ - သော ဖြစ်ခြင်း။ (တိ) (၂)
ယုံမှားခြင်း - ကင်း - မရှိ - သော ဖြစ်ခြင်း
ရှိသော။ (၁) ဝေါဿဇ္ဇနဉ္စိ ပဟာနံ ဝိဿ-
ဋ္ဌဘာဝေန နိရာသင်္ကပဝတ္တိ စ။ မ၊ ၄။ ၁။
၁၇၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၁။ (တိ) (၂) တထာ
အဘိရတိဝေသန အာရမ္မဏေ နိရာသင်္က-
ပဝတ္တိပိတိ အဓိပ္ပါယော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၄၃။

နိရာသင်္ကဏလာဝဟ (တိ) [နိရာသင်္က + ဖလ
+ အာဝဟ] ရွံ့ရှား - ယုံမှား - ခြင်း - ကင်း

- မရှိ - သည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော အကျိုးကို ဆောင်တတ်သော (သမ္မုခဘာဝနာယောဂ)။ တေန “သတ္တာ သမ္မုခဘူတော”တိ သမ္မုခဘာဝနာယောဂေါ နိရာသင်္ကာဗဟောတိ ဒဿေတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၂။

နိရာသင်္ကာ (ထိ) [နိ + အာသင်္ကာ။ (နိရာဂင်္ကာ - သံ)] (၁) ကင်းသော - ရွံ့ရှား - ကြောက်ရွံ့ - ကြောက်လန့် - ခြင်း။ ရွံ့ရှား - ကြောက်ရွံ့ - ကြောက်လန့် - ခြင်း - မှကင်း - မရှိ - ခြင်း။ ရဲတင်းခြင်း။ (တိ) (၂) ရွံ့ရှား - ကြောက်ရွံ့ - ကြောက်လန့် - ခြင်း - မှကင်း - မရှိ - သော၊ ရဲတင်းသော၊ သူ။ (၃) ယုံမှား - သံသယဖြစ် - တွေးတော - ခြင်း - မှကင်း - မရှိ - သော၊ သူ။ (၄) စိုးရိမ် - ကြောင့်ကြ - ခြင်း - မှကင်း - မရှိ - သော၊ သူ။ (၅) အပရိဗန္ဓဘာဝေန နိရာသင်္ကာ အဓိမုစ္ဆနဋ္ဌေတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၀၃။ (တိ) (၂) နိရာသင်္ကာ သိဟော ဝိယ ကဉ္စနပဗ္ဗတဿ ဘဂဝတော အဝိဒ္ဓရေ နိသိန္နော။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၅။ နိဗ္ဗယော နိရာသင်္ကာ စရတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၈။ စူဠနိ၊ ၄။ ၇၄။ ယသ္မိ မိတ္တေ မာတုဟဒယေ ပုတ္တော ဝိယ နိရာသင်္ကာ နိဗ္ဗယော ဟောတိ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၈။ (-ကင်္ခါ။ ၁၂၉။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၂၄။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၆။ ၁၇၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈။ ၂၆၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄။ ၁၆၇။) (၃) ဓုပရိဘောဂဌာနေ နိရာသင်္ကဋ္ဌ နိသိဒ္ဓတော ဝါ ထုလ္လစ္စယံ။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၆။ နိရာသင်္ကာ ဟုတ္တာ သာခါပလာသံ ဂဟေတုံ အာရဒ္ဓေါ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၁။

၁၈၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၁။ နိရာသင်္ကာတိ နိသံသယော ဟုတ္တာ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇။ (-အိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၅။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၅။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၆။ ၃၂၃။ အိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၈။ အိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၃။) (၄) တုမေ နိရာသင်္ကာ ဂစ္ဆထာတိ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၀။ နိရာသင်္ကာ (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၅။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၈။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၉။ ဓမ္မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၆။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၇။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၀။ ၃၅၃။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၃။ ၁၇၈။ ၂၅၃။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၄။ ၃၃၆။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၇။ ၂၀၊ ၂၇၈။ စူဠနိ၊ ၄။ ၇၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၁။ နိရာသင်္ကာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - အနုဋီ၊ ၁။ ၂၀၃။ နိရာသင်္ကာ (န၊ ပ၊ ၈) - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၅။ နိရာသင်္ကာ (ပု၊ ပ၊ ၈) - မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၁။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၂။ နိရာသင်္ကာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၇။ နိရာသင်္ကာ (ဒ၊ ၈) - ဇာ၊ ဋီ၊ ၄။ ၁၂၈၊ ၂၁၀။ နိရာသင်္ကာ (တ၊ ၈) - အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၃။ နိရာသင်္ကာဿ (စ၊ ဆ၊ ၈) - ဝိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၆။

နိရာသင်္ကာနုပ္ပဝေသ (ပု) [နိရာသင်္ကာ + အနုပ္ပဝေသ] ယုံမှား - ခြင်း - ကင်း - မရှိ - သည်ဖြစ်၍ အစဉ်အတိုင်း သက်ဝင်ခြင်း။ ဝေါဿဇ္ဇနံ ဝါ ဝိဿဋ္ဌဘာဝေါ နိရာသင်္ကာနုပ္ပဝေသော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၇၃။

နိရာသင်္ကာ (တိ) [နိရာသင်္ကာ + ဤ။ (နိရာဂင်္ကာ၊ နိရာဂင်္ကာနိ - သံ)] ရွံ့ရှား - ကြောက်ရွံ့ - ခြင်း မရှိသော၊ ရဲတင်းသော၊ သူ။ အပ္ပေါ-

သုက္ကော နိရာသင်္ဂိ၊ အသောကော အကု-
တောဘယော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၀၊ ၂၉၆။ ဇာ၊ ၄၊
၄။ ၇၁၊ ၃၄၄။

နိရာသင်္ဂမနဌာန (န) [နိ + အာသင်္ဂ + ဂမန
+ ဌာန] ကပ်ငြိခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော
သွားရာအရပ်၊ လွတ်လွတ်ကင်းကင်း သွားနိုင်
ရာအရပ်၊ ဘေးမခ ရန်မသိလှည့်လည် သွား
နိုင်ရာအရပ်။ နိရာသင်္ဂမနဌာနဘာဝံ
ဒဿေန္တော အတိသယယုတ္တဂမနဌာန-
ဘာဝေါ ပဌာနနာမလာဘဿ ကာရဏန္တိ
ဒဿေတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၆၇။

နိရာသင်္ဂဘာဝ (ပု) [နိ + အာသင်္ဂ + ဘာဝ]
ကပ်ငြိ - တွယ်တာ - ခြင်း - မရှိ - ကင်း -
သည်၏အဖြစ်။ ဝိမောက္ခောတိ ပစ္စနိက-
ဓမ္မေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ အာရမ္မဏေ စ နိရာ-
သင်္ဂဘာဝေန သုဠ မုတ္တတ္တာ ဧဝံလဒ္ဓနာမာ။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၈။

နိရာသတ္တိ (တိ) [နိ + အာသတ္တိ] ကပ်ငြိခြင်း
- တွယ်တာခြင်း - တဏှာ - ကင်း - မရှိ -
သော၊ သူ။ နိရာသတ္တိ (သုတ္တနိ၊ ၄၁၂။
မဟာနိ၊ ၁၇၀)တိ နိတ္တဏှော။ သုတ္တနိ၊ ၄၊
၂။ ၂၆၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၉၀။

နိရာသဘာဝ (ပု) [နိ + အာသာ + ဘာဝ။ (နိ-
ရာဂါဘာဝ - သံ)] တောင့်တခြင်း - အလို
- ကင်းသည်၏အဖြစ်၊ အလို - အာသာ -
မရှိ - ခြင်း။ ကိလေသေသု ဟိ အာသာ
နာမ ဒုက္ခံ၊ နိရာသဘာဝေါ သုခံ။ ဇာ၊ ၄၊

၃။ ၉၃။ တဿ တတ္ထ နိရာသဘာဝေန
ပဋိပတ္တိယာ ဧဝံ အသမ္ဘဝတော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၅၁။

နိရာသယ (တိ) [နိ + အာသယ။ (နိရာဂယံ -
သံ၊ ကိရာသယ - ပြာ)] အလို - တဏှာ -
ကင်း - မရှိ - သော၊ သူ။ နိရာသယော
(သုတ္တနိ၊ ၂၈၈။ အပါ၊ ၁။ ၁၂)တိ နိတ္တဏှော။
သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၉၇။ အပါ၊ ၄၊ ၁။ ၂၀၅။

နိရာသဝ (တိ) [နိ + အာသဝ။ (နိရာဂဝ - သံ၊
ကိရာသဝ၊ နိရာသဝ - အဒ္ဓမာဂဓီ)]
အာသဝေါ - ကင်း - မရှိ - သော၊ သူ။ နန္ဒော
ရာဟုလဘဒ္ဒေါ စ၊ ဝိတသောကာ နိရာသဝိ။
အပါ၊ ၂။ ၂၁၁။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၅၂။ တတော
ဝုဠာယ နိဗ္ဗာယံ၊ ဒိပစိဝံ နိရာသဝိ။ အပါ၊ ၂။
၂၁၈။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၅၉။

နိရာသသ (တိ) [နိ + အာသ + သ။ သ - လာ။
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၃၇၆။ မောဂ်၊ ၂။ ၁၄၄။ ယင်း
ပဉ္စိကာ။ အစေတသ - လည်းကြည့်။ (နိရာ-
ဂံသ - သံ၊ ကိရာသံသ - ပြာ)] တွယ်တာ
မှု - ငြိကပ်မှု - အာသာ - တဏှာ - ကင်း -
မရှိ - သော၊ သူ။ နိရာသသော သော ဥဒ
အာသသာနော (သုတ္တနိ၊ ၄၄၃။ စူဠနိ၊ ၁၅၊
၁၃၂)တိ နိတ္တဏှော သော။ စူဠနိ၊ ၁၃၂။
(-သုတ္တနိ၊ ၄၄၄။ စူဠနိ၊ ၁၃၃၊ ၂၇၂၊ ၂၇၅။
စူဠနိ၊ ၄။ ၁၂၆။

နိရာသသုတ္တ (န) [နိရာသ + သုတ္တ] နိရာသ
သုတ် (တောင့်တခြင်း မရှိသူ နိရာသပုဂ္ဂိုလ်၊

တောင့်တသူ အာသံသပုဂ္ဂိုလ်၊ တောင့်တခြင်း
ကင်းသူ ဝိဂတသပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ် ၃-
မျိုးကို အကျယ်ဟောပြောသည်။ P.T.S.
အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊ မြန်မာမူ၌ အာသံသ
သုတ္တဟုရှိ၏။) အံ၊ ၁။ ၁၀၆-ကြည့်။

နိရာသာကရဏ (န) [နိ + အာသာ + ကရဏ]
ကင်းသောမျှော်လင့်ခြင်း - တောင့်တခြင်း -
ရှိသည်ကိုပြခြင်း၊ မျှော်လင့်ခြင်း - တောင့်တ
ခြင်း - မရှိ - ကင်း - အောင် ပြခြင်း၊ အလို
- အာသာ - ကင်းအောင် ပြခြင်း၊ ကရိ-
သာမိတိ အာဒိနာ နယေန အာသံ ဥပ္ပါ-
ဒေတွာ နိရာသာကရဏံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။
၃၀၂။

နိရာသာသ (တိ) [နိ + အာ + သာသ] ကင်း
သော - တပ်မက်မှု - တောင့်တမှု - တဏှာ
- ရှိသော၊ တပ်မက်မှု - တောင့်တမှု -
တဏှာ - ကင်း - မရှိ - သော။ နိရာသာသ
(မ၊ ၂။ ၄၁၁။ ဓမ္မ၊ ၇၂။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၇) နှိ
နိတ္တဏှံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၂။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၀။

နိရာဟာရ (တိ) [နိ + အာဟာရ၊ (နိရာဟာရ -
သံ၊ ဣရာဟာရ - ပြာ)] ကင်းသော -
အစာ - အာဟာရ - ရှိသော၊ အစာ -
အာဟာရ - မရှိ - ကင်း - သော၊ မစား
မသောက် - မစားမသောက်ပဲနေ - သော၊
သူ။ သော ကိရ သုနက္ခတ္တဿ ဝစနံ
သုတွာ သတ္တာဟံ နိရာဟာရေဝ အဟော-
သိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၆။ သာ အနိစ္ဆန္တိ သတ္တာဟံ

နိရာဟာရ ဟုတွာ ကာလမကာသိ။ မ၊ ၄။
၂။ ၅၁။ (- အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၁။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၇၈၊
၃၂၂၊ ၄၇၅။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၉၁၊ ၉၅။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။)

နိရာဟာရေ (ပါ ၈) - မ၊ ၄။ ၂။ ၉၅။
မ၊ ၄။ ၃။ ၉၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၈။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၈၊
၂၁၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၂၉။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၂၉။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၇၅။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၂။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၃၀၈၊ ၄၄၀။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၅၊ ၂၃၉။ ဇာ၊ ၄။
၆။ ၈၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၅။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၅။
နိရာဟာရ (ပါ ၈) - မ၊ ၄။ ၂။ ၅၁။ ဓမ္မ၊ ၄။
၂။ ၇၀။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၅။ နိရာဟာရ (ပါ ၈)
- အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၆။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၆။ ဇာ၊ ၄။
၃။ ၃၄၀။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၀၃။ နိရာဟာရေန
(တ၊ ၈) - သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၄။ နိရာဟာ-
ရေဟိ (တ၊ ၈) - အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၄။ နိရာ-
ဟာရဿ (ဆ၊ ၈) - ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၉။ နိရာ-
ဟာရေ (သ၊ ၈) - ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၅၀။

နိရိစ္ဆိန (တိ) [နိ + ဣစ္ဆိန] ကင်းသော တုန်
လှုပ်ခြင်း ရှိသော၊ တုန်လှုပ်ခြင်း - ကင်း -
မရှိ - သော၊ တုန်လှုပ်ခြင်း အလျင်းမရှိသော၊
စိတ်။ ဌိတတ္တာယေဝ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ၊
အစလေ နိရိစ္ဆိနေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။
၁။ ၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅။ သမာဟိတတ္တာ ဧဝ
စ ဧကဂ္ဂံ အစလံ နိပ္ပန္နနံ နိရိစ္ဆိနန္တိ။ ဣတိ-
ဝုတိ၊ ၄။ ၃၄၃။

နိရိစ္ဆိန (တိ) [နိ + ဣစ္ဆိန၊ နိရိဝေန - သံ၊ ဣ-
ရိဏေ - ပြာ၊ နိရိဏေ - အဒ္ဓမာဂမိ)]

ကင်းသော လောင်စာရှိသော၊ လောင်စာ - မီးစာ - ကင်း - မရှိ - သော၊ မီး။ ဂစ္ဆတိ န စိရေနော၊ အဂ္ဂိရိဝ နိရိန္ဒနော။ အပါ၊ ၂။ ၂၁။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၅။ ကေဝလံ စရိမ- ဝိညာဏနိရောဓေန နိရိန္ဒနော ဝိယ ဇာတ- ဝေဒေါ အနုပါဒါနော ပရိနိဗ္ဗာယတံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။ စူဠနိ၊ ၄။ ၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၄။)

နိရိုဟ (တိ) [နိ + ဤဟာ။ နတ္ထိ ဤဟာ ဧတေသန္တိ နိရိုဟနိ။ သမ္မော၊ ယော။ ၂၆။ (နိရိုဟ - သံ၊ ဣရိဟ - ပြာ)] ကင်းသော - အားထုတ် - ကြိုးစား - အားသစ် - အားသွန် - ကြိုးပမ်း - လုံးပန်း - ခြင်းရှိသော၊ အားထုတ် - ကြိုးစား - အားသစ် - အားသွန် - ကြိုးပမ်း - လုံးပန်း - ခြင်း - ကင်း - မရှိ - သော။ (အလိုအာသာမရှိသော၊ တောင်၊ တပ်မက်မှု 'တဏှာ' မရှိသော။ ပြာ၊ ဓာနံ။) ကာယဒဏ္ဍော နိရိုဟော အဗျာပါရော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၀။ တသ္မာ နိရိုဟတော အဗျာပါရ- တော စ ဒဗ္ဗဗ္ဗာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၄၅။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၁၉။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၂၄။)

နိရိုဟက (တိ) [နိ + ဤဟ + က] အထက် ပုဒ်နက်ကြည့်။ နာနာကလိမလာကိဏ္ဍေ၊ ပရာယတ္တေ နိရိုဟကေ။ အပါ၊ ၂။ ၂၁။ တထာ နိရိုဟကတော အဗျာပါရတော စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၁၅။ န စ ကတ္တုရဟိတော ပါဏာတိပါတပ္ပယောဂေါ နိရိုဟကေသုပိ

သင်္ခါရေသု။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၂၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၆။ နိရိုဟကံ (အဘိ- ဝတာရ၊ ၁၂၁) နိဗျာပါရံ၊ ယင်းဋီ။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၂၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၇၊ ၂၆၆။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၈၅။)

နိရိုဟကတ္တပစ္စယပဋိဗ္ဗဒ္ဓုတ္တိတာဝဗောဓ (ပု) [နိရိုဟကတ္တ + ပစ္စယပဋိဗ္ဗဒ္ဓုတ္တိတာ + အဝ- ဗောဓ] အားထုတ်ခြင်း (ဗျာပါရ) ကင်းသည် ဧ၏အဖြစ်၊ အကြောင်း (ပစ္စည်း) နှင့် စပ်၍ ဖြစ်ခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ ဓမ္မာနံ နိရိုဟကတ္တပစ္စယပဋိဗ္ဗဒ္ဓုတ္တိတာဝ- ဗောဓတော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၈။

နိရိုဟနိဇ္ဈိဝတာ (ထိ) [နိရိုဟနိဇ္ဈိဝ + တာ] အားထုတ်ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ် ဇီဝမဟုတ် သည်၏အဖြစ်။ သင်္ခါရာနံ သဘာဝံ ပရမ- သုညတံ နိရိုဟနိဇ္ဈိဝတံ အစွန္တံ သုညတံ အာဒိယိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၉၉။

နိရိုဟပစ္စယလက္ခဏ (န) [နိရိုဟ + ပစ္စယ + လက္ခဏ] အားမထုတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း၏ - လက္ခဏာ - သဘော။ အနိစ္စပစ္စယလက္ခဏံ အသမတ္တပစ္စယလက္ခဏံ နိရိုဟပစ္စယလက္ခဏံ ဝိဘာဝေတွာ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၈၂။

နိရုဇ္ဈင်္ဂ (န) [နိရုဇ္ဈ + အင်္ဂ] ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၏ - အကြောင်း - အင်္ဂါ။ နိရုဇ္ဈန္တိ စ ဧတေ ဓမ္မာ န ဥပါဒိယန္တိ နိရုဇ္ဈင်္ဂါနိ စ။ ပေဋကော။ ၂၆၈။

နိရုဇ္ဈတိ (ကြိ) [နိ + ရုဇ + ယ + တိ။ ရုဇ = ရုဇိ အာဝရဏေ ရူ၊ နာ။ ၃၀၆။ ရုဇော ရ အာဝရေဗျာနု၊ ဒိဝေါ ဝိရောဓက္ကစ္ဆနေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၃၂၄။ နိတိ၊ ဓာ။ ၂၃၂။ (ရူ၊ ၅၀၉ - လည်းကြည့်။)] (၁) ချုပ်ငြိမ်း၏။ (၂) ငြိမ်းအေး၏။ (၃) မဖြစ်၊ မဖြစ်ခြင်းသို့ ရောက်၏။ အပြီးတိုင် ချုပ်ငြိမ်း၏။ (၄) ပျက်စီး၏။ (၅) နှုတ်ထွက်၏။ နှုတ်ထွက်ခြင်း သို့ ရောက်၏။ (၆) ကင်း - ကွယ် - ပျောက် ၏။

(၁) ချုပ်ငြိမ်း၏။ တဿ သာ သုခါ ဝေဒနာ နိရုဇ္ဈတိ။ မ၊ ၁။ ၃၀၂။ ဣမဿ နိရောဓာ ဣဒံ နိရုဇ္ဈတိ။ သံ၊ ၃။ ၃၃၉။ အံ၊ ၃။ ၄၀၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။ ဥဒါန၊ ၇၈။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၄၀၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၉။ နိရောဓံ သမာပဇ္ဇန္တဿ ပဌမံ နိရုဇ္ဈတိ ဝစီသင်္ခါရော။ အဘိ၊ က။ ၂၄၅။ နိရုဇ္ဈတိ (မ၊ ၃။ ၂၄)တိ ဈာနနိရောဓေန နိရုဇ္ဈတိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၆။ (၂) ငြိမ်းအေး၏။ ယသ္မိ နိဗ္ဗာနေ သကလံ ဝဋ္ဋဒကံ နိရုဇ္ဈတိ အစ္ဆန္တမေဝ ဝူပသမတိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၄။ ယတ္ထ ကာမာ နိရုဇ္ဈန္တိတိ ယသ္မိ ဌာနေ ကာမာ ဝူပသမန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၆။ (၃) မဖြစ်၊ မဖြစ်ခြင်းသို့ ရောက်၏။ အပြီးတိုင် ချုပ်ငြိမ်း၏။ နိရုဇ္ဈတိ (ပဋိသံ၊ ၁၉၃)တိ န ဘဝတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၀။ အပ္ပဝတ္တိဂမန - ဝသေန နိရုဇ္ဈတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၁။ မူလဋီ၊ ၂။ ၇၀။ နိရုဇ္ဈတိတိ အနုပ္ပါဒနိရောဓဝသေန နိရုဇ္ဈတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။ ဣဒံ ဒုက္ခဉ္စ သမု - ဒယော စ နိဗ္ဗာနံ ပတွာ နိရုဇ္ဈတိ၊ အပ္ပ - ဝတ္တိ ဂစ္ဆတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၂။ အယဉ္စ သမု -

ဒယော ဣဒံ ဌာနံ ပတွာ နိရုဇ္ဈန္တိ န ပဝ - တ္တန္တိ။ ဣတိဝုတိ၊ ၄။ ၅၉။ သင်္ခါရာ နိရု - ဇ္ဈန္တိယေဝ အာယတိ ပုနပ္ပဝသေန နုပ္ပဇ္ဇ - န္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၅။ (၄) ပျက်စီး၏။ နိရုဇ္ဈတိတိ ဧကပ္ပဟာရေန ဝိနာသော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇။ ဧတေ သင်္ခါရာ နိရုဇ္ဈန္တိ ဝိနဿန္တိ။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ ဘိဇ္ဇမာနာ နိရုဇ္ဈန္တိ နာမ၊ ဇာ၊ ၄။ ၄၁၆။ (၅) နှုတ်ထွက် ၏။ နှုတ်ထွက်ခြင်းသို့ ရောက်၏။ ကထိ - နတ္တာရေန သဟ နိရုဇ္ဈန္တိ ဥဒ္ဓါရဘာဝံ ပါပ - ကန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၀၄။ (၆) ကင်း - ကွယ် - ပျောက်၏။ ဝိတက္ကာ သဗ္ဗသော နိရုဇ္ဈန္တိ - တိ မိစ္ဆာ ဝိတက္ကာ သဗ္ဗေ ဝိဂစ္ဆန္တိ န သမု - ဒါစရန္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ (မှတ်ချက် - ဋီကာပါဌ်၌ သဗ္ဗေပိ ဂစ္ဆန္တိ ဟု ရှိနေသည်၊ သဗ္ဗေ ဝိဂစ္ဆန္တိ ဟု ရှိရမည်ထင်၏။)

နိရုဇ္ဈတိ - ဒိ၊ ၁။ ၁၆၉။ ဒိ၊ ၂။ ၂၄၈။ မ၊ ၁။ ၃၀၂။ မ၊ ၃။ ၂၄၊ ၃၄၉။ သံ၊ ၁။ ၃၁၅၊ ၃၁၆၊ ၃၂၀၊ ၃၂၂။ သံ၊ ၂။ ၁၃။ သံ၊ ၃။ ၁၈၇၊ ၁၈၈။ အံ၊ ၂။ ၂၈၉၊ ၄၄၈။ အံ၊ ၃။ ၂၆၄၊ ၄၀၅။ အဘိ၊ က။ ၅၇၊ ၂၄၅။ ပဋိသံ၊ ၃။ ၁၉၃။ ဥဒါန၊ ၇၈။ မဟာနိ၊ ၂၁၁၊ ၃၄၇။ စူဠနိ၊ ၃၂၊ ၁၀၉၊ ၁၆၃။ နေတ္တိ၊ ၁၆၊ ၁၄၃။ ပေဋကော၊ ၂၅၈၊ ၂၆၃။ မိလိန္ဒ၊ ၄၀၊ ၄၂၊ ၄၃၊ ၇၁၊ ၂၆၉။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၊ ၁၂၃။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၊ ၈၉၊ ၁၇၉။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၇၆။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၉၆၊ ၃၉၀၊ ၃၉၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၊ ၈၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၅။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၊ ၂၁၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၊ ၁၇၈။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၃၊ ၂၂၅၊ ၂၇၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇၊ ၂၆၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၆။ ပဋိသံ၊

ဌာ ၁။ ၁၀၊ ၅၇၊ ၁၁၃၊ ၁၄၇၊ ၂၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၈၊ ၃၁၄။ ဓမ္မာ၊ ၁။ ၁၈၇။
ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၁၀၈။ ထေရု
ဌာ ၁။ ၄၄၄။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၄။ စရိယာ၊ ၄။
၃၀၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၇၀၊ ၁၂၂၊ ၂၄၀၊ ၃၄၃။
စူဠနိ၊ ၄။ ၃။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၆၈၊ ၁၃၇။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၁၂၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၀၊ ၂၈၉။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၁၇၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၊ ၂၃၉။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၉၀၊
၁၆၈၊ ၂၄၈၊ ၃၆၆။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၈၅၊ ၂၆၃။ ဒီ၊ ၄။
၃။ ၁၅၃၊ ၁၈၈။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၂၂၅။ မ၊ ၄။
၁။ ၃၁၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၉၊ ၉၂၊ ၉၄၊ ၂၅၆။ မ၊ ၄။
၃။ ၁၁၆၊ ၂၃၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၃၊ ၇၅၊ ၂၂၈။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၉၊ ၈၀၊ ၁၂၂၊ ၂၁၄၊ ၃၀၈၊ ၃၁၆၊
၃၇၃၊ ၃၉၀၊ ၄၆၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၅။ အံ၊ ၄။ ၂။
၄၁၊ ၃၆၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၉၅။
မူလဋီ၊ ၂။ ၂။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၂၆။ အနုဋီ၊ ၁။
၁၆၃၊ ၁၆၄။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၅၊ ၂၈။ အနုဋီ၊ ၃။
၄၆။ နိရုဇ္ဈန္တိ — ဝိ၊ ၃။ ၁။ ဝိ၊ ၅။ ၂၂၅။ ဒီ၊
၁။ ၁၆၈-၉၊ ၂၀၈။ ဒီ၊ ၂။ ၃၀၊ ၁၂၉။ မ၊ ၂။
၂၇၊ ၈၉။ မ၊ ၃။ ၅၀၊ ၅၁၊ ၁၀၉။ သံ၊ ၁။ ၁၆၀၊
၂၄၄၊ ၃၀၁။ သံ၊ ၂။ ၇၇၊ ၃၉၀။ အံ၊ ၂။ ၁၄၆။
အံ၊ ၃။ ၂၁၀။ အဘိ၊ ပု။ ၁၁၁၊ ၁၇၃။ အဘိ၊
က။ ၁၅၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၂၁၊ ၂၂၇၊ ၂၂၈။
အပါ၊ ၁။ ၃၁၅။ အပါ၊ ၂။ ၉။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၇။
နေတ္တိ၊ ၁၄၊ ၃၆။ မိလိန္ဒ၊ ၇။ ၀၊ ၄။ ၃။ ၂၃၆။
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၉၊ ၂၁၄။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၇၊ ၁၈၉။
မ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၊ ၁၈၅၊ ၁၈၆။ သံ၊
ဌာ ၁။ ၂၉၊ ၄၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၊ ၂၁၄၊ ၂၅၄။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၅၊ ၁၁၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄၊ ၂၆၀။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၅၁၊ ၂၇၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။ အဘိ၊
ဌာ ၃။ ၃၁၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၊ ၂၃၈။ ပဋိသံ၊
ဌာ ၂။ ၁၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၉။

ဓမ္မာ၊ ၄။ ၄၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၅၉၊ ၆၀။ သုတ္တန်၊
ဌာ ၁။ ၁၉၆။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၂၂၃။ ထေရု၊ ၄။
၂။ ၁၃၇၊ ၃၄၅။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ စရိယာ၊ ၄။
၄၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၆။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၅၃။ ဇာ၊ ၄။
၄။ ၂၈၃-၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၇၊ ၂၉။ စူဠနိ၊ ၄။
၉၇။ ဝဇီရ၊ ၁၁၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၅။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၁၃၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၅၊ ၃၀၄။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၁၀၄၊ ၂၁၆၊ ၃၆၅။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၂၄၊ ၃၇၆၊
၃၈၂။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၇၃၊ ၂၁၅၊
၂၈၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ မ၊ ၄။ ၃။
၂၅၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၊ ၂၂၈၊ ၂၄၁၊ ၂၅၁၊ ၄၉၇။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၆၊ ၁၃၀၊ ၁၆၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၈။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂။ အနုဋီ၊ ၁။
၁၆၅။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၉၈။
နိရုဇ္ဈတု — နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၉၉။ နိရုဇ္ဈယျ —
သံ၊ ၂။ ၃၇၆၊ ၅၆၇။ စူဠနိ၊ ၁၃၇၊ ၁၉၂။ မိလိန္ဒ၊
၃၀၊ ၄၂၊ ၆၇၊ ၈၆၊ ၂၉၅။ နိရုဇ္ဈယျ — ဒီ၊ ၁။
၁၇၁။ ဒီ၊ ၂။ ၅၈။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၂။ ဒီ၊ ၄။
၁။ ၃၆၉။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၈၀။ နိရုဇ္ဈိ —
အဘိ၊ က။ ၃၃၁။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၉၀။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
၁၉၆။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၀။ နိရုဇ္ဈိဿတိ — ဝိ၊
ဌာ ၁။ ၃၁။ မ၊ ၄။ ၄။ ၆၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။
အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၇။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၇။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၂။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၃၂၊
၁၆၁။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၄။ နိရုဇ္ဈိဿန္တိ —
မိလိန္ဒ၊ ၉၂။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။
၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၈၊ ၂၈၂၊ ၂၈၃။ ဣတိဝုတ်၊
ဌာ ၁၅၉။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၀၁။
နိရုဇ္ဈိဿထ — ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၉၂။

နိရုဇ္ဈတု (ကြိ) [နိ + ရုဇ + ယ + တု] ချုပ်ငြိမ်း
ပါစေ၊ ချုပ်ငြိမ်းစေလော့။ အညိန္ဒြိယံ အရ-

ဟတ္တံ ပါပုဏန္တဿ နိရုဇ္ဈတု။ နေတ္ထိံ ဝိ။
ဇုဇ္ဈ။

နိရုဇ္ဈန (န) [နိ + ရုဇ + ယ + ယု။ သဘာဝ-
ဝိဂမော နိရုဇ္ဈနမေဝ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၉၄။ နိရုဇ္ဈနံ
အန္တရတနံ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၇၉။ ဝိစ္ဆိန္နံ နိရုဇ္ဈနံ။
အနုဋီ၊ ၂။ ၇၅။ (နိရောဓန - သံ)] ချုပ်ငြိမ်း
- ပျက်စီး - ကွယ်ပျောက် - ကင်းပြတ် -
ခြင်း။ ရူပေ ဓရန္တေယေဝ သောဠသန္တံ
စိတ္တာနံ ဥပ္ပဇ္ဇိတာ နိရုဇ္ဈနံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄။
တဏှာယ ဧဝ ဝိရုဇ္ဈနံ နိရုဇ္ဈနဉ္စ ဝုတ္တံ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၄။ ဒိ၊
ငို၊ ၁။ ၃၉၁။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၉၃။)

နိရုဇ္ဈနံ (ပ၊ ဧ) - အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄။
စူဠနိ၊ ဌ၊ ၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇။ ဝိမတိ၊ ၁။
၅၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၁။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၉၄၊ ၂၂၄၊
၂၆၂၊ ၂၇၁။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၄၀၁။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၀၇၊
၄၉၇။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၄၉။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၅။ နေတ္ထိံ
ဝိ။ ၉၈။ နိရုဇ္ဈနံ (ဒ၊ ဧ) - ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၆၄။
သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၆၂။ နိရုဇ္ဈနေန (တ၊ ဧ) - မ၊
ဌ၊ ၄။ ၁၈၆။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၃။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၁၈။ သံ၊
ငို၊ ၁။ ၆၂။ နိရုဇ္ဈနတော (မ၊ ဧ) - ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၃၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၃၊
၃၁၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၃။
မ၊ ငို၊ ၃။ ၅၁။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၅၊ ၁၆၃။ အနုဋီ၊
၂။ ၂၉။

နိရုဇ္ဈနက (တိ) [နိ + ရုဇ + ယ + ကျ။ (နိရော-
ဓက - သံ)] ချုပ်ငြိမ်း - ပျက်စီး - တတ်
သော။ အညော သတ္တော နိရုဇ္ဈနကော နာမ
နတ္ထိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၅။ သတ္တာဟတ္တရေ

နိရုဇ္ဈနကော အာယုသင်္ခါရေ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၅၀။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉။ အံ၊
ဌ၊ ၁။ ၄၅။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၉၉။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁။
အနုဋီ၊ ၂။ ၂၇။)

နိရုဇ္ဈနကရူပဓမ္မ (ပ) [နိရုဇ္ဈနက + ရူပ + ဓမ္မ]
ချုပ်ငြိမ်း - တတ်သော - ခြင်း - သဘောရှိ
သော ရုပ်တရား။ တဿ တဿ စိတ္တဿ
နိရောဓေန သဒ္ဓိ နိရုဇ္ဈနကရူပဓမ္မာနံ ဝသေန
ဝုတ္တံ။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၄၈။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၃၅၉။ သံ၊ ငို၊
၂။ ၄၆၃။

နိရုဇ္ဈနကသဘာဝ (တိ) [နိရုဇ္ဈနက + သဘာဝ]
ချုပ်ငြိမ်း - ပျက်စီး - တတ်သော - ခြင်း -
သဘောရှိသော (ဇရာ၊ မရဏ-စသည်)။
နိရုဇ္ဈနကသဘာဝ (သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉)န္တံ ခဏ-
ဘင်္ဂဝသေန ပဘင်္ဂသဘာဝံ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၅၁။

နိရုဇ္ဈနကာလ (ပ) [နိရုဇ္ဈန + ကာလ] ချုပ်
ငြိမ်း - ပျက်စီး - ရာ - အချိန် - အခါ -
ကာလ။ စိတ္တဿ နိရုဇ္ဈနကာလေ။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၁၂၈။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၅၂။)

နိရုဇ္ဈနတ္ထ (ပ) [နိရုဇ္ဈန + အတ္ထ] ချုပ်ငြိမ်း -
ပျက်စီး - ခြင်း အကျိုး။ ဝဋ္ဋသေဝ ဝါ
နိရုဇ္ဈနတ္ထာယ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၅။ အံ၊ ငို၊ ၁။
၂၂၂။ (- သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၅။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၀၅။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၉။)

နိရုဇ္ဈနပကတိက (တိ) [နိရုဇ္ဈန + ပကတိက]
(အပြီးတိုင်) ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘောရှိသော။

နိရောဓဗ္ဗန္တိ န ယိဒံ သဘာဝါတိက္ကမေန
ပုနရာဝတ္တိဓမ္မံ ကေဝလံ အပုနရာဝတ္တိနိရော-
ဓေန နိရုဇ္ဈနပကတိကံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၃။

နိရုဇ္ဈနဘာဝဇာနနက (တိ) [နိရုဇ္ဈန + ဘာဝ
+ ဇာနနက] ချုပ်ငြိမ်းခြင်း - သဘော -
သဘောရှိသည်၏အဖြစ် - ကို သိတတ်သော၊
သူ။ ပညာသတိနဉ္စေဝ နာမရူပဿ စ
နိရုဇ္ဈနဘာဝဇာနနကော ဘဂဝါ ဂါထာ-
ဝစနံ အာဟ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၀၆။

နိရုဇ္ဈနသဘာဝ (ပု) [နိရုဇ္ဈန + သဘာဝ]
(၁) ချုပ်ငြိမ်း - ပျက်စီး - ခြင်းသဘော။ (တိ)
(၂) ချုပ်ငြိမ်း - ပျက်စီး - ခြင်း သဘောရှိ
သော။ (၁) တေသံ ဟေတုဓမ္မာနံ ယော
နိရောဓော နိရုဇ္ဈနသဘာဝေါ။ အပ၊ ဌ၊ ၁။
၂၅၇။ (၂) ခဏေ ခဏေ နိရုဇ္ဈနသဘာ-
ဝေသု သင်္ခါရေသု ကော ဟန္တာ (ဟန္တိ)။
ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၃။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၁၂။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၂၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၆၅။ (-သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၃။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၅။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀၄။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၇၅၊ ၂၁၇။
နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၆၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၁၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၂၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၁။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၇။)

နိရုဇ္ဈနဟေတု (ပု) [နိရုဇ္ဈန + ဟေတု] ချုပ်
ငြိမ်းခြင်း၏ အကြောင်း။ အနညာတည-
ဿာမိတိန္ဒြိယဉ္စ အညိန္ဒြိယဉ္စ သံယောဇနာနံ
နိရုဇ္ဈနဟေတု ဟောတု။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၉၉။

နိရုဇ္ဈနကာရဒဿန (န) [နိရုဇ္ဈန + အာကာရ
+ ဒဿန] ချုပ်ငြိမ်း - ခြင်း - ပုံ - အခြင်း
အရာကို ပြခြင်း။ ခိကာကာရဒဿနဝသေ-
နာတိ အဝိဇ္ဇာဒီနံ အနုပ္ပတ္တိနိရောဓေန နိရု-
ဇ္ဈနကာရဒဿနဝသေန။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၉။

နိရုဇ္ဈနပုဇ္ဇနက (တိ) [နိရုဇ္ဈန + ဥပဇ္ဇန + က]
ချုပ်ငြိမ်းခြင်း ရှိ - ချုပ်ပျောက်နိုင် ဖြစ်ပေါ်နိုင်
- သော (ဣတ္ထိန္ဒြိယ ပုရိသိန္ဒြိယ)။ ဣတ္ထိ-
ပုရိသိန္ဒြိယာနေဝ ပဝတ္တိယံ နိရုဇ္ဈနပုဇ္ဇန-
ကာနိ။ ဝဇီရ၊ ၁၆၆။

နိရုဇ္ဈနပါယ (ပု) [နိရုဇ္ဈန + ဥပါယ] ချုပ်ငြိမ်း
ခြင်း၏ - အကြောင်း - ဥပါယ်။ ဣဒါနိ
တဿ နိရုဇ္ဈနပါယံ ဒဿေန္တော “ဝိညာ-
ဏဿ နိရောဓေန၊ ဧတ္ထေတံ ဥပရုဇ္ဈတိ”တိ
အာဟ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၆။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၇။

နိရုဇ္ဈန္တ (တိ) [နိ + ရုဓ + ယ + အန္တ] ချုပ်
ဆဲဖြစ်သော (စိတ်-စသည်)။ ယံ ပုရိမုပ္ပန္နံ
စိတ္တံ၊ တံ အညံ၊ တံ ပန နိရုဇ္ဈန္တံ အပရဿ
အနန္တရာဒိပစ္စယဘာဝေန နိရုဇ္ဈတိ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၂၄၈။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈။)

နိရုဇ္ဈန္တိ (ကြိ) [နိ + ရုဓ + ယ + အန္တိ] (က)
ချုပ်ငြိမ်း - ကွယ်ပျောက် - ပျက်စီး - ကုန်၏။
နောက်တဖန် (နောက်ထပ်) မဖြစ်ကုန်။ (ခ)
ငြိမ်းအေးကုန်၏။ နိရုဇ္ဈတိ - ကြည့်။

နိရုဇ္ဈမာန (တိ) [နိ + ရုဓ + ယ + မာန] ချုပ်
ငြိမ်း - ကွယ်ပျောက် - သော။ အနုပ္ပါဒ-

နိရောဓေန နိရုဇ္ဈမာနော တံ ကိစ္စံ န ကရောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၅။ ဧတ္ထေသာ တဏှာ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတိ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၄၈။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁၀၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၁။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၅။ နိရုဇ္ဈမာနာ (မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၉)တိ ပဋိပက္ခသမ္မာယောဂေန ဝိနဿမာနာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၆။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၃၁။)

နိရုဇ္ဈမာနော (ပု၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၈။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၄၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂၇။ နိရုဇ္ဈမာနာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — ဒိ၊ ၂။ ၂၄၈။ မ၊ ၁။ ၈၆။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁၀၉။ ပဋိသံ၊ ၃။ ၃။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၁။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၁။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၅။ နိရုဇ္ဈမာနံ (န၊ ပ၊ ၈) — သံ၊ ၁။ ၂၅၈။ အဘိ၊ က၊ ၅၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉။ ဝဇီရ၊ ၁၆၄။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၄၂။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၃။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၉။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၀၅။ နိရုဇ္ဈမာနာ (ပု၊ ပ၊ ၈) — သံ၊ ၁။ ၄၀၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၆။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၉။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၈။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၀။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၃။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၅၇။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၇။ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၉။ ၁၇၂။ နိရုဇ္ဈမာနာနိ (န၊ ပ၊ ၈) — အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၁။ နိရုဇ္ဈမာနံ (ပု၊ ဒု၊ ၈) — အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၄။ (န၊ ဒု၊ ၈) — သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆၆။ နိရုဇ္ဈမာနေဟိ (ပု၊ မ၊ ၈) — ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၉။ နိရုဇ္ဈမာနဿ (န၊ ဆ၊ ၈) — အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၆။ နိရုဇ္ဈမာနေ (န၊ သ၊ ၈) — နေတ္တိ၊ ၁၆။

နိရုဇ္ဈမာနက္ခဏ (တိ) [နိရုဇ္ဈမာန + ခဏ]
ချုပ်ဆဲခဏရှိသော (စိတ်)။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိရုဇ္ဈမာနက္ခဏာတိတစိတ္တ (တိ) [နိရုဇ္ဈမာန-
က္ခဏ + အတိတစိတ္တ] ချုပ်ဆဲခဏရှိသည်
ဖြစ်၍ ကျော်လွန်သော စိတ်ရှိသော။ နိရုဇ္ဈ-
မာနက္ခဏာတိတစိတ္တာ (မူလဋီ၊ ၃။ ၁၅၂)တိ
နိရုဇ္ဈမာနက္ခဏာ ဟုတွာ အတိတစိတ္တာ။
အနုဋီ၊ ၃။ ၂၁၀။

နိရုဇ္ဈမာနစိတ္တ (န) [နိရုဇ္ဈမာန + စိတ္တ] ချုပ်
ဆဲဖြစ်သောစိတ်။ တဒေဝ တဿ
နိရုဇ္ဈမာနစိတ္တဿ နိရောဓေန သဒ္ဓိ နိရုဇ္ဈ-
နကံ သတ္တရသစိတ္တက္ခဏာယုတံ ရူပံ
သန္တာယ ဝုတ္တံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၉၂။

နိရုဇ္ဈမာနာကာရ (ပု) [နိရုဇ္ဈမာန + အာကာရ]
ချုပ်ခြင်းအခြင်းအရာ။ နိရုဇ္ဈမာနာကာရဿ
“ဧဝံ ပကာရ”န္တိ ဝုတ္တတ္တာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၀၉။

နိရုဇ္ဈမာနပုဒ်ဝါရ (ပု) [နိရုဇ္ဈမာန + ဥပုဒ် +
ဝါရ] နိရုဇ္ဈမာနပုဒ်ဝါရ။ (ယင်းဝါရ၌ ဥပါဒ်
ခဏ၊ ဘင်ခဏ၌ဖြစ်သော စိတ်ကို၎င်း၊ ယင်း
တို့၏ စိတ္တက္ခဏသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို၎င်း ပုဂ္ဂလ
ဝါရ၊ ဓမ္မဝါရ၊ ပုဂ္ဂလဓမ္မဝါရ-ဟု အသီးအသီး
ဟောတော်မူသည်။ (ယမကာ၊ ၂။ ၃၀၅၊ ၃၁၁။)
ယင်းဝါရသည် စိတ္တယမက သုဒ္ဓိစိတ္တသာမည
၌ ဟောတော်မူသော ၁၄-ပါးသော အန္တရ-
ဝါရတို့တွင် ၉-ခုမြောက်ဝါရဖြစ်သည်။
(အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၂။) သုဒ္ဓိကပုဂ္ဂလမဟာ-
ဝါရေ နိရုဇ္ဈမာနပုဒ်ဝါရော စုဒ္ဓသ
အန္တရဝါရာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၂။

နိရုဇ္ဈိ (ကြိ) [နိ + ရုဓ + ယ + ဤ] (က) ချုပ်
ငြိမ်းခဲ့ပြီ၊ တဖန် မဖြစ်တော့ပြီ။ (ခ) ချုပ်
ငြိမ်းခဲ့ပြီ၊ ကွယ်လွန်ခဲ့ပြီ။ နိရုဇ္ဈိတိ - ကြည့်။

နိရုဇ္ဈိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ရုဓ + ယ + တွာ]
(အပြီးတိုင်) ချုပ်ငြိမ်း၍။ ဆိန္ဒမူလကာနံ
ပဉ္စန္ဒံ ခန္ဓာနံ အပ္ပဋိသန္ဓိကာဘာဝေန နိရုဇ္ဈိတွာ
ပုန ဘဝသ္မိံ ပဋိသန္ဓိံ အဂ္ဂဟိတကာလော
ဝေဒိတဗ္ဗော။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၅။ (-၁၉၃။)

နိရုဇ္ဈိဿတိ (ကြိ) [နိ + ရုဓ + ယ + သတိ]
ချုပ်ငြိမ်း - ကွယ်ပျောက် - လိမ်လတ်။
နိရုဇ္ဈိတိ - ကြည့်။

နိရုဇ္ဈိဿထ (ကြိ) [နိ + ရုဓ + ယ + သထ]
ချုပ်ငြိမ်း - ကွယ်ပျောက် - ကုန်လိမ်လတ်။
နိရုဇ္ဈိတိ - ကြည့်။

နိရုဇ္ဈိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ရုဓ + ယ + သန္တိ]
ချုပ်ငြိမ်း - ကွယ်ပျောက် - ကုန်လိမ်လတ်။
နိရုဇ္ဈိတိ - ကြည့်။

နိရုဇ္ဈေယျ (ကြိ) [နိ + ရုဓ + ယ + ဧယျ]
ချုပ်ငြိမ်း - ကွယ်ပျောက် - ရာ၏။ နိရုဇ္ဈိတိ
- ကြည့်။

နိရုဇ္ဈေယျံ (ကြိ) [နိ + ရုဓ + ယ + ဧယျံ]
ချုပ်ငြိမ်း - ကွယ်ပျောက် - ကုန်ရာ၏။
နိရုဇ္ဈိတိ - ကြည့်။

နိရုတ္တံ (ပု၊ န) [နိ + ဝစ + တ။ ကစ္စည်း။ ၅၇၉။
ရူ။ ၃၄၊ ၆၂၉။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၉၇၉၊ ၁၁၈၂။
မောဂ်၊ ၅။ ၁၁၀။ နိရ် + ဝစ + တ္တ။ ထောမ။
(နိရုတ္တ - သံ၊ ကိရုတ္တ - ပြာ၊ နိရုတ္တ -
အဒ္ဓမာဂမိ)] (၁) ထုတ်ဆိုအပ်သော
(မာဂဘောသာ) သဒ္ဓါ။ (၂) ဓာတ်ပစ္စည်း
စသော အဝယဝတ္ထ ဝိဂြိုဟ်ပြကျမ်း။ (ဆို
အပ်သော၊ ဆုံးဖြတ်သော၊ အကြောင်းနိမိတ်၊
နိရုတ္တမည်သော ဝေဒင်္ဂကျမ်း။ ပြာ၊ ဓာနံ။)

(၁) အတ္ထေ ဓမ္မေ နိရုတ္တေ စ၊ ပဋိ-
ဘာနေ စ ကောဝိဒံ။ အပ၊ ၂။ ၁၃၁။ ထေရ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၅။ ပဒါနံ နိဗ္ဗစနံ နိရုတ္တံ။ နေတ္တိ၊ ဌ။
၁၈၃။ (-၉၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၇။
(၂) ဝဏ္ဏိကမော ဝဏ္ဏိဝိပယျိဇ္ဇ၊ ဒွေ၊ စာပရော
ဝဏ္ဏိဝိကာနာဂေါ။ စာတော်သွတ္တဝိတိက-
ယေန ယောဂသ္မဒုဗျတေ ပဉ္စဝိသံ နိရုတ္တမ်။
ဣတုတ္တ ဒိဓါပြက္ခတိ ပြတုယာဒျဝယဝါ-
ထိနိဝိစနပြတိပါဒကေ ဝေဒင်္ဂဂြုန္တဘေဒေ။
ထောမ။ (- စိန္တာမဏိ)

နိရုတ္တံ (ပု၊ န) [နိရုတ္တ + နယ။ နောက်ပုဒ်
ကျေ] နိရုတ္တိနည်း။ “ဝဏ္ဏာဂမော။ ပ။
ပဉ္စဝိသံ နိရုတ္တံ” နိရုတ္တိနယေန ဝါ။ အပ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၁၄။ (နိရုတ္တိနယ-လည်းကြည့်။)

နိရုတ္တရ (တိ) [နိ + ဥတ္တရ။ (နိရုတ္တရ - သံ၊
ကိရုတ္တရ - ပြာ)] (၁) မိမိထက် - လွန် -
မြတ် - သော တရားမရှိသော၊ အတုမရှိမြတ်
သော၊ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ တရား-စသည်။
(၂) (က) (တဖန်) ပြောရန်စကားမရှိသော၊

သူ။ (ခ) မိမိကိုယ်လွန်သော အဖြေမရှိသော၊
(တဖန်ထပ်၍) ဖြေဆိုရန် မလိုသော၊ အဖြေ
စကား။ (၁) အညေန ဥတ္တရိတရေန ရဟံ-
တာနိ နိရုတ္တရာနိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၇။ (- ဗုဒ္ဓဝံ၊
ဌ၊ ၄၂။) (၂) (က) သော ဗြာဟ္မဏော
နိရုတ္တကော တုဏှိ အဟောသိ။ ပေတ၊ ဌ၊
၁၀၉။ (ခ) သပ္ပဋိဟိရကံ နိရုတ္တရံ၊ နေတ္တိ၊
ဋီ၊ ၂၈။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၃၀၊ ၃၁။ (-သံ၊ ဌ၊ ၃။
၁၂၇။)

နိရုတ္တဘိလာပ (ပ) [နိရုတ္တ + အဘိလာပ]
ထုတ်ဆိုအပ်သော - သဒ္ဓါ - စကား - အခေါ်
အဝေါ်။ သဘောဟုတ်သောသဒ္ဓါကို ထုတ်၍
ဆိုခြင်း။ နိရုတ္တဘိလာပေ ပဘောဒဂတံ
ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ နာမ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၃၇၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၁၈။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၀။ နိရုတ္တဘိလာပေတိ
သဘာဝနိရုတ္တိယာ အဘိလာပေ ဥစ္စာရဏေ။
သမ္မော၊ ယော၊ ၂၁၆။ (- ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၂၀။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၉။)

နိရုတ္တိ (ထိ) [နိ + ဝစ + တိ။ ရကာရာဂမ-
ဝိသယေ နိပ္ပဗ္ဗဿေဝ ဝစဿ ဝဿ ဥကာ-
ရာဒေသော သိဒ္ဓေါ နိရုတ္တိ၊ နိတိ၊ ဟ၊ ၃။
(နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၉၇၉ - လည်းကြည့်။) နိရုတ္တိ
- သံ၊ အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ဣရုတ္တိ - ပြာ] (၁)
(က) ထုတ်ဆိုခြင်း။ (ခ) နှုတ်ရောင်လိုက်၍
ပြောဆိုခြင်း။ (၂) ထုတ်ဖော်ပြောဆို - အပ်
- ကြောင်းဖြစ် - သော။ (က) သဒ္ဓါ။ (ခ)
အမည်၊ နာမပညတ်၊ ဝေါဟာရ။ (ဂ)
ဘာသာ၊ စကား။ (သိဟိန္ဒုဘာသာ၊ သိဟိန္ဒု

စကား၊ မဂဘာသာ၊ မဂစစကား - စသည်။)
(၃) ဆုံးဖြတ် - မှတ်သား - အပ်သော သဒ္ဓါ။
(၄) သဒ္ဓါကျမ်း၊ ဗျာကရုဏ်းကျမ်း၊ (ပုဒ်ပြီး
ရပ်ပြီးပုံကို ပြရာကျမ်း၊ ဘာသာ၊ စကား။
ပါဠိ၊ သိဟိန္ဒု ဓာနံ။) (၁) (က) နိဟရိတွာ
ဝစနံ နိရုတ္တိ နာမ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၂၈။ အာကာရာဘိဟိတဿ နိဗ္ဗစနံ နိရုတ္တိ၊
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၅။ နိရုတ္တိတိ
တန္တိပဒါနံ နိဒ္ဓါရေတွာ ဝစနံ၊ သာရတ္ထ၊ ၁။
၃၃၂။ (ခ) နိရုတ္တိယာ ပဉ္စ အက္ခာတာ။ ဝိ၊
၁။ ၆၉။ (၂) (က) အတ္ထဇောတကာနံ
နိရုတ္တိနံ ဝသေန နိရုတ္တိသတံ၊ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၆။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၇။ အဘိ-
သင်္ခရေန္တိတိ ခေါ စဝံ နိဒ္ဓါရေတွာ
သဟေတုကံ ကတွာ ဝုစ္စမာနာ အဘိလာပါ
နိရုတ္တိနာမ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၄။ နိရုတ္တိသု (မ၊
ဌ၊ ၄။ ၅၇။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁၂)
တိ တေသံယေဝ အတ္ထဓမ္မာနံ နိဒ္ဓါရဏ-
ဝစနသင်္ခါတာသု နာနာနိရုတ္တိသု။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၇၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၀။ (-
မူလဋီ၊ ၁။ ၅၆။) (ခ) နိရုတ္တိ နာမံ ဝေါဟာရံ
ဂစ္ဆတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၅။ နိရုတ္တိ (အဘိ၊ ဓ၊
၂၅၆)တိ နာမနိရုတ္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၁။
နိရုတ္တိယာ စ ကုသလော (အပါ၊ ၁။ ၄၇)တိ
.... ဝေါဟာရေသု ဆေကော။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။
၃၁၉။ နိဒ္ဓါရေတွာ ဝစန္တိ ဝဒန္တိ ဧတာယာတိ
နိရုတ္တိ။ ပညတ္တိယေဝ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈၁။
အတ္ထံ နိဟရိတွာ ဥစ္စန္တိ ဝဒန္တိ ဧတာယာတိ
နိရုတ္တိ။ ပညတ္တိယေဝ။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၃၉၇။ (ဂ) ဒုဝိညေယျသဘာဝါယ၊ သိဟ-
ဋ္ဌာယ နိရုတ္တိယာ၊ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂။ သကာ-

ယနိရုတ္တိယာ (ဝိ၊ ၄။ ၂၈၀)တံ ဧတ္ထ သကာ
နိရုတ္တိနာမ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဝုတ္တပကာတေ
မာဂဓိကော ဝေါဟာရော။ ဝိ၊ ၄။ ၅၆။
(၃) တံတံ အတ္ထပကာသေန နိစ္ဆိတံ၊ နိယတံ
ဝါ ဝစနံ နိရုတ္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၇။ သံ၊ ၄။ ၂။
၂၂၈။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၆။ (၄) ယော နိရုတ္တိံ န
သိက္ခေယျ၊ သိက္ခန္တော ပိဋကတ္တယံ၊ ပဉ္စိကာ
ဋီကာ။ ၁၆။

နိရုတ္တိ (ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၅။ ၃၀၈။ ဒိ၊ ၂။
၅၈။ အဘိ၊ ၈။ ၂၅၆။ မဟာနိ၊ ၉၆၊ ၃၅၃။
စူဠနိ၊ ၂၄၊ ၄၁၊ ၁၁၂၊ ၁၉၇။ နေတ္ထိ၊ ၅၊ ၈၆။
ပေဋကော၊ ၁၉၀၊ ၂၃၄။ ဝိ၊ ၄။ ၅၆။ မ၊ ၄။
၃။ ၂၄၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၉၇-၈။
စူဠနိ၊ ၄။ ၁၃၊ ၂၉။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၃၂၊ ၁၇၇။ ဝဇီရ၊
၄၃၊ ၁၇၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၁၆၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၊ ၆၅၊ ၁၉၉။ ဒိ၊ ၄။ ၁။
၁၉၄၊ ၃၈၁။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၄၈။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၂။ ၂၂၀၊ ၂၂၂၊ ၃၉၈။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၇။ ဒိ၊
၄။ ၃။ ၄၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၊ ၂၂၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၅။
မူလဋီ၊ ၁။ ၅၆။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၆။ နေတ္ထိ၊ ၄။
၃၆။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၄၅။ နိရုတ္တိယော (ပ၊ ၈) —
ပဋိသံ၊ ၈၅၊ ၃၃၃။ နေတ္ထိ၊ ၁၇၀။ သံ၊ ၄။ ၂။
၂၅၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။
နိရုတ္တိ (ဒု၊ ၈) — ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၃၉၈။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သစ်၊ ၁၇၆။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။
၂၀၈။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၄၈။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၄၅။ နိရုတ္တိ-
ယော (ဒု၊ ၈) — ပေဋကော၊ ၁၉၀။ မ၊ ၄။
၁။ ၃၈၂။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၅။ ထေရ၊ ၄။ ၄၀၆။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၆။ နိရုတ္တိယာ (တ၊ ၈) — ဝိ၊
၁။ ၆၉။ ဝိ၊ ၄။ ၂၈၀။ ဝိ၊ ၄။ ၅၆။ ဝဇီရ၊

၄၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၆။ နိရုတ္တိဟိ (တ၊ ၈) —
နေတ္ထိ၊ ၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၀။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၅။ နိရုတ္တိတော (မ၊ ၈) —
ပေဋကော၊ ၁၉၀။ နိရုတ္တိနံ (ဆ၊ ၈) — ဝိ၊
၄။ ၄။ ၁၈၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၉။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၇။ နိရုတ္တိယာ
(သ၊ ၈) — ပဋိသံ၊ ၃၇၄။ အပ၊ ၁။ ၄၇။
အပ၊ ၂။ ၁၅၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၉၈။ နိရုတ္တိယံ
— ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၉။ ထေရ၊ ၄။ ၄၂၄။ ဒိ၊
၄။ ၃။ ၅၃။ နိရုတ္တိသု (သ၊ ၈) — ပဋိသံ၊
၃၃၃၊ ၃၇၃။ မ၊ ၄။ ၄။ ၅၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
၂၁၉။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၂။ သံ၊ ၄။
၁။ ၁၆၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၀။

နိရုတ္တိ (ထိ) [နိရုတ္တိ + သတ္တ။ နောက်ပုဒ်ကျေ။
ဣဓ ပန တဗ္ဗသေန အနောကဓာ နိဗ္ဗစန-
ပဝိဒိပကံ သတ္တံ ဥတ္တရပဒလောပေန “နိရုတ္တိ”
တံ အဓိပ္ပေတံ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၂၂၂။]
သဒ္ဓါကျမ်း၊ ဗျာကရုဏ်းကျမ်း၊ နိရုတ္တိကျမ်း၊
ဝိဂြိုဟ်ပြကျမ်း၊ နိစ္ဆယေန၊ နိဿေသတော
ဝါ ဥတ္တိ နိရုတ္တိ၊ ဝဏ္ဏာဂမော ဝဏ္ဏဝိပရိယ-
ယောစွာဒိကာ။ ဓာန်၊ ၄။ ၁၁၀။ သိ၊ ၄။ သစ်၊
၂။ ၂၂၂။ (-ရူ၊ ၄။ နာ၊ ၇၅။)

နိရုတ္တိ (ထိ) [နိရုတ္တိ + နယ။ နောက်ပုဒ်ကျေ။
(နိရုတ္တိ - သံ)] နိရုတ္တိနည်း။ ဝဏ္ဏာဂမော
ဝဏ္ဏဝိပရိယာယော တဒစ္စတေ ပဉ္စဝိဝံ
နိရုတ္တိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၂၈။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။
၂၂၂။ (နိရုတ္တိနယ - လည်းကြည့်။)

နိရုတ္တိကာယ (ပု) [နိရုတ္တိ + ကာယ] ထုတ်ဆို
အပ်သောသဒ္ဓါ အပေါင်း၊ မဂဓဘာသာစကား

အပေါင်း။ “သိက္ခာပဒန္တိ ယော တတ္ထ နာမ-
ကာယော ပဒကာယော နိရုတ္တိကာယော
ဗျဉ္ဇနကာယော”တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၈။ (-
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၃။ ကခိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁၇၈။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၅၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၁။ မူလဋီ၊ ၃။
၄၃။)

နိရုတ္တိကုသလ (တိ) [နိရုတ္တိ + ကုသလ။ (နိ-
ရုတ္တိကုဂလ - သံ)] (က) ထုတ်ဆိုအပ်
သော (မာဂဘောသာ) သဒ္ဓါ၌ - လိမ်မာ -
ကျွမ်းကျင် - သော၊ သူ။ ပုဒ်နေပုဒ်ထားပုဒ်-
သွားပုဒ်လာပုဒ်ပြီး ရုပ်ပြီး တတ်ပစ္စည်း-စ
သည်တို့ကို ဝေဖန်ပြဆိုရာ သဒ္ဓါကျမ်း၌ -
လိမ်မာ - ကျွမ်းကျင် - တတ်မြောက် - တတ်
ပွန် - သော၊ သူ။ (ခ) ဘာသာ - တစ်ပါး -
တစ်ခြား - အထူး၌ - လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် -
တတ်မြောက် - တတ်ပွန် - သော၊ သူ။ (က)
နိရုတ္တိကုသလော (အံ၊ ၂။ ၁၇၇)တိ နိရုတ္တိ-
ဝစနေသု ဆေကော။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၀။ နိရုတ္တိ-
ကုသလော(နေတ္တိ။ ၂၉)တိ နိဗ္ဗစနေ ကုသ-
လော။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၁၀၀။ (-ပေဋကော။ ၂၃၁။
မ၊ ဌ၊ ၁။ ၅။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄။ ဥဒါန၊
ဌ၊ ၁၀။) (ခ) န နိရုတ္တိကုသလော (ဝိ၊ ၅။
၃၄၂)တိ ဘာသန္တရဝေါဟာရေ န ကုသ-
လော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂၁။

နိရုတ္တိကောသလ္လ (န) [နိရုတ္တိ + ကောသလ္လ။
(နိရုတ္တိကောဂလျ - သံ)] ထုတ်ဆိုအပ်သော
သဒ္ဓါ၌ - လိမ်မာ - ကျွမ်းကျင် - သော သူ၏
အဖြစ်။ တံ ဗျဉ္ဇနတော နိရုတ္တိကောသလ္လ-
တော အဝေက္ခတိ။ ပေဋကော။ ၂၃၁။ (-
၂၃၂။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၉၈။)

နိရုတ္တိဇောတန (န၊ ထိ) [နိရုတ္တိ + ဇောတန။
(နိရုတ္တိဇောတန - သံ)] ထုတ်ဆိုအပ်သော
သဒ္ဓါကို ထွန်းပစေခြင်း။ နိရုတ္တိဇောတန
ပညာ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။
၁၁၅။

နိရုတ္တိဉာဏ (န) [နိရုတ္တိ + ဉာဏ] ထုတ်ဆို
အပ်သောသဒ္ဓါ၌ဖြစ်သော ဉာဏံ။ နိရုတ္တိ-
ဉာဏံ သန္ဓာယ ပဋိဇာနာတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၆။

နိရုတ္တိဒီပနီ (ထိ) [နိရုတ္တိ + ဒီပနီ] ပုဒ်နေပုဒ်
ထားပုဒ်သွားပုဒ်လာသဒ္ဓါအစီရင်ကို ပြဆိုရာ
ကျမ်း။ နိရုတ္တိဒီပနီကျမ်း။ (ယင်းသည်
မောဂ္ဂလ္လာန်ဗျာကရုဏ်းကျမ်း၏အဖွင့် မောဂ္ဂ-
လ္လာန်ဋီကာ ဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၂၀၈-ခု
နှစ်၌ ဖွားမြင်၍ ၁၂၈၅-ခုနှစ်တွင် ပျံလွန်
တော်မူသော လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး
ပြုစီရင်သော ကျမ်းဖြစ်သည်။) နိရုတ္တိဒီပနီ-
နာမ သင်္ခတာ သာရဒဿိနာ။ နိရုတ္တိဒီပနီ
နိဂုံး။ ၃-ဂါထာ။

နိရုတ္တိဒုက (ပု၊ န) [နိရုတ္တိ + ဒုက] နိရုတ္တိဒုကံ၊
ထုတ်ဆိုအပ်သော (သဒ္ဓပညတ်) တရားများ
နှင့် ထုတ်၍ဆိုခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော
တရားများဟူသော ၂-ပါးတွဲတရားအပေါင်း။
သုတ္တန္တိကဒုကေသု အဓိဝစနဒုကံ နိရုတ္တိဒုကံ
ပညတ္တိဒုကံ နာမ ရူပဒုကန္တိ ဣမေ စတ္တာ-
ရော ဒုကေ ဌပေတွာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၀။

နိရုတ္တိဓမ္မ (ပု) [နိရုတ္တိ + ဓမ္မ] ထုတ်ဆိုအပ်
သော (သဒ္ဓါဟုဆိုအပ်သော ပညတ်) တရား။

“ပညတ္တိဓမ္မာ နိရုတ္တိဓမ္မာ အဝိဝေဒနဓမ္မာ”တိ
အာဒိသု ပညတ္တိယံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇။ (—
အဘိ၊ ၈။ ၁၄။)

နိရုတ္တိနယ (ပု) [နိရုတ္တိ + နယ။ အက္ခရာဂမာဒိ-
ဝိဟိတဝသေန နိဟရိတာ ဥစ္စိယတေတိ
နိရုတ္တိ၊ နိရုတ္တိ စ သော နယော စာတိ
နိရုတ္တိနယော။ ပုဒ်စစ်၊ ကျယ်။ ၄၅၇။] နိရုတ္တိ
နည်း (အက္ခရာလာခြင်း-စသည်ကို စီရင်သော
သဒ္ဒါနည်း)။ ယင်း နိရုတ္တိနည်းသည် ၅-ပါး
အပြားရှိ၏ (ပဉ္စဝိစာ ဝါ နိရုတ္တိနယာ။ သီ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၄၈)။ ယင်းတို့မှာ — (၁)
ဝဏ္ဏာဂမနိရုတ္တိနည်း။ (၂) ဝဏ္ဏဝိပရိယာယ
နိရုတ္တိနည်း။ (၃) ဝဏ္ဏဝိကာရနိရုတ္တိနည်း။ (၄)
ဝဏ္ဏဝိနာသနိရုတ္တိနည်း။ (၅) ဓာတုအတ္ထာ-
တိသယောဂနိရုတ္တိနည်းတို့ ဖြစ်လေသည်။
(မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၂၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၂။)
ထိုတွင် — (၁) ထင်ရှားမရှိသော အက္ခရာလာ
ရောက်ခြင်းသည် ဝဏ္ဏာဂမနိရုတ္တိနည်းမည်၏။
ပုံစံ — “နက္ခတ္တရာဇာရိဝ တာရကာနံ (ဇာ၊
၁။ ၂၂၉)။ ဤ၌ — နက္ခတ္တရာဇာ ဣဝ၊
တာရကာနံ-ဟုဆိုလိုလျက် ထင်ရှားမရှိသော
ရ-အက္ခရာလာထားခြင်းဖြစ်သည်။ (၂) ထင်
ရှားရှိသောအက္ခရာတို့၏ ရှေ့နောက်၊ အောက်
အထက် ပြန်ခြင်းပြောင်းလဲခြင်းသည် ဝဏ္ဏ-
ဝိပရိယာယနိရုတ္တိနည်းမည်၏။ ပုံစံ —
“သီဟော”။ ဤ၌ — ဟိံသော-ဟုဆိုလို
လျက် ဟ နှင့် သ ကို ရှေ့နောက်ပြန်ထားခြင်း
ဖြစ်သည်။ (၃) တပါးတခြားသောအက္ခရာ၏
တပါးတခြားသောအက္ခရာအဖြစ်သို့ ရောက်
ခြင်း၊ အက္ခရာဖောက်ပြန်ခြင်းသည် ဝဏ္ဏ-

ဝိကာရနိရုတ္တိနည်းမည်၏။ ပုံစံ — “နဝ-
ဆန္ဒကေ ဒါနိ ဒိယျတိ” (ဇာ၊ ၁။ ၁၄၇)။ ဤ၌
— နဝဆန္ဒက-ဟုဆိုလိုလျက် အ အက္ခရာ၏
ဇ အက္ခရာအဖြစ်သို့ ဖောက်ပြန်နေခြင်းဖြစ်
သည်။ (၄) ထင်ရှားရှိသော အက္ခရာတို့၏
ကျေပျောက်၊ ပျက်စီးခြင်းသည် ဝဏ္ဏဝိနာသ
နိရုတ္တိနည်းမည်၏။ ပုံစံ — “ဇီမူတော”
(မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၂၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၃။
ဓာန်၊ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၄၇)။ ဤ၌ — ဇီဝနမူတော-
ဟုဆိုလိုလျက် ဝ အက္ခရာ၊ န အက္ခရာတို့
ကျေပျောက်ပျက်စီးနေခြင်းဖြစ်သည်။ ဓာတ်
တို့၏ မိမိဟောနေကြအနက်မှ ထူးခြား၍
လွန်ကဲသောအနက်နှင့် ယှဉ်ခြင်းသည်
ဓာတုအတ္ထာတိသယောဂနိရုတ္တိနည်းမည်၏။
ပုံစံ — “ဖရသာတိ ဝါစာဟိ ပကုဗ္ဗမာနော၊
အာသဇ္ဇ မံ တွံ ဝသေ ကုမာရ” (ဇာ၊ ၁။
၂၁၂)။ ဤ၌ — ပကုဗ္ဗမာနောတွင် ပါဝင်
သော ကရဓာတ်သည် မိမိဟောနေကြဖြစ်
သော ပြုလုပ်ခြင်းအနက်မှ ထူးခြား၍ လွမ်း
မိုး၍ဖြစ်ခြင်းဟူသော လွန်ကဲသောအနက်ကို
ဟောနေခြင်းဖြစ်၏။ (မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၂၉။ သီ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၃။)

ကိလေသေ မာရေန္တော ဂစ္ဆတိတိ မဂ္ဂေါ
နိရုတ္တိနယေန။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၇၀။ ဒကာရေန
အတ္ထံ ဝဏ္ဏယန္တိ နိရုတ္တိနယေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။
၈၀။ “ဝိသောဒရာဒိနိယထော ပဒိဋ္ဌ”ဟူသော
ပါဏိနိ၊ ၆၊ ၃၊ ၁၀၆-သုတ်အဖွင့် ကာသိကာ
ကြည့်။ စိန္တာမဏိ။ ထောမ။ နိရုတ္တိမ-တို့
လည်းကြည့်။

(-ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၀၁။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၆။ အပ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၁၄၊ ၁၄၂။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၀။ သာရတ္ထ၊

၁။ ၁၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၄၊ ၅၁၊ ၅၇၊ ၈၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၅။
ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၄၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၊ ၅၃၊ ၁၀၈၊
၁၁၉၊ ၂၈၉၊ ၃၃၃။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၃၊ ၂၅၊
၁၇၈၊ ၃၆၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၊ ၁၁၊ ၁၆၃၊
၁၇၁၊ ၂၀၈၊ ၂၆၀၊ ၃၅၆။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၉၊ ၁၄၁၊
၂၉၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၊ ၄၁၊ ၆၂၊
၉၅၊ ၁၉၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၊
၃၅၊ ၂၄၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၊
၆၂၊ ၁၃၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၆၊ ၂၉၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၇၁၊ ၂၉၂။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၆။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၄၊
၃၅၊ ၃၈။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၇၀။)

နိရုတ္တိနာမကတ္တ (န) [နိရုတ္တိ + နာနာ + တ္တ]
(က) သဒ္ဓါ၏ ထူးသည်၏အဖြစ်၊ သဒ္ဓါထူး။
(ခ) ဘာသာစကားတို့၏ ထူးသည်၏အဖြစ်။
နိရုတ္တိနာမကတ္တေ ပညာ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒေ
ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၈၅၊ ၈၈။

နိရုတ္တိနိဒ္ဒေသသမ္ပတ္တိ (ထိ) [နိရုတ္တိ + နိဒ္ဒေသ
+ သမ္ပတ္တိ] အနက်ကိုထုတ်ဆိုခြင်း၊ ထုတ်
ဆိုပြီးအနက်ကို အကျယ်ချဲ့ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံ
ခြင်း။ အနက်ကို ထုတ်ဆိုကြောင်းသဒ္ဓါ၊ ယင်း
သဒ္ဓါကို အကျယ်ချဲ့ကြောင်း(ဝိတ္ထာရ) ဝါကျ
နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ အကွေ့ရပဒဗျူနာကာရ-
နိရုတ္တိနိဒ္ဒေသသမ္ပတ္တိယာ သဗျူနံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။
၉၉။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၆၇။

နိရုတ္တိပစ္စဝေက္ခဏကာလ (ပု) [နိရုတ္တိ + ပစ္စ-
ဝေက္ခဏာ + ကာလ] သဒ္ဓါကို အဖန်ဖန် -
ကြည့်ရှု - ဆင်ခြင် - သုံးသပ် - ရာ - အချိန်

- အခါ - ကာလ။ နိရုတ္တိပစ္စဝေက္ခဏ-
ကာလေ သဒ္ဓံ အာရမ္မဏံ ကတ္တာ နိရုတ္တိ-
ပဋိသမ္ဘိဒါ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၇၆။

နိရုတ္တိပဋိဘာန (န) [နိရုတ္တိ + ပဋိဘာန +
ပဋိသမ္ဘိဒါ။ နောက်ပုဒ်ကျေ] နိရုတ္တိပဋိ-
သမ္ဘိဒါဉာဏံ(နှင့်) ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏံ။
တေသံ နိရုတ္တိပဋိဘာနာနံ ဝိသယာ တမ္ဗိ-
သယာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၂။

နိရုတ္တိပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ (ထိ) [နိရုတ္တိပဋိဘာန
+ ပဋိသမ္ဘိဒါ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည်။
နိရုတ္တိပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဟိ သောတာပတ္တိ-
ဖလသစ္စိကိရိယာ ကတံ ဟောတိ။ မူလဋီ၊
၃။ ၇၂။

နိရုတ္တိပဋိဘာနပဘောဒ (ပု) [နိရုတ္တိပဋိဘာန +
ပဘောဒ] နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏံ(နှင့်) ပဋိ-
ဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏံတို့၏ - အထူး -
အပြား။ နိရုတ္တိပဋိဘာနပဘောဒါ တမ္ဗိ-
သယာနံ အတ္တာဒိနံ ပစ္စယုပ္ပန္နာဒိဘောဒေဟိ
ဘိန္နိတွာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၉၁။

နိရုတ္တိပဋိဘာနဝိသယ (ပု) [နိရုတ္တိပဋိဘာန +
ဝိသယ] နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏံ(နှင့်) ပဋိ-
ဘာနပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏံတို့၏ - ကျက်စားရာ -
တည်ရာ - အာရုံ။ နိရုတ္တိပဋိဘာနဝိသယ-
ဘူတာနံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၂။

နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒဌ (ပု) [နိရုတ္တိ + ပဋိသမ္ဘိဒါ +
အတ္ထ] ထုတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါကို ခွဲခြမ်း

ဝေဖန်၍ သိတတ်သောသဘော။ ယာဝတာ
နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါယ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒဌ။
ပဋိသံ။ ၁၂၇။ (- ၂၂၈၊ ၃၄၁။)

နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ (ထိ) [နိရုတ္တိ + ပဋိသမ္ဘိဒါ]
နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်။ (က) ထုတ်ဆိုအပ်
သော သဒ္ဓါ၌ (အကြောင်းအကျိုးအားလျော်
စွာ) ခွဲခြမ်း ဝေဖန်ပိုင်းခြား၍ သိမြင်တတ်
သောဉာဏ်။ (ခ) ထုတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါ၌
(အထူးအပြားကို) ခွဲခြမ်း ဝေဖန်ပိုင်းခြား၍
သိမြင်တတ်သော ဉာဏ်။ (ဂ) ထုတ်ဆိုအပ်
သော အမည်ကို (အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော)
ခွဲခြမ်း ဝေဖန်ပိုင်းခြား၍ သိမြင်တတ်သော
ဉာဏ်။

(က) တဏှိ မေဓနိရုတ္တာဘိလာပေ ဉာဏ်
နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၀၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၇၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၂၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၁၉။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၉။ ဒီ၊ ၄။ ၂၉။ မူလဋီ၊ ၁။
၂၁။ အတ္ထမေဓနိရုတ္တာဘိလာပေ ဉာဏ် နိရု-
တ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၉၃။ ဟေတု-
ဟေတုဖလာနုရူပံ ဝေါဟာရေသု ဉာဏ်
နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၈။ (ခ)
မေဓနိရုတ္တသညိတာယ သဘာဝနိရုတ္တိယာ
မာဂဓိကာယ သတ္တာနံ မူလဘာသာယ
ပဘောဒဂတံ ဉာဏ် နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၇၁။ နိရုတ္တိပွဘောဒဿ သလ္လက္ခဏဝိဘာ-
ဝနဝတ္ထာနကရဏသမတ္ထံ နိရုတ္တာဘိလာပေ
ပဘောဒဂတံ ဉာဏ် နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ။ ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၈။
(ဂ) သဒ္ဓဂ္ဂဟဏတော ပစ္ဆာ နာမ နိရုတ္တိ
အာရမ္ဘ ပဝတ္တံ ဉာဏ် နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ။

အနဋီ၊ ၂။ ၁၉၃။ (-ပဋိသံ၊ ၂။ ၄၊ ၈၅၊ ၁၂၇၊
၂၂၈၊ ၃၄၁။ ပေဋကော၊ ၁၉၀၊ ၂၆၂။ မိလိန္ဒ၊
၃၂၂၊ ၃၂၃။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၅၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၁၈။ ထေရ၊
၄။ ၂။ ၅၄၅။ အနဋီ၊ ၁။ ၂၂၊ ၁၉၂။)

နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ (န) [နိရုတ္တိ + ပဋိသမ္ဘိဒါ
+ ဉာဏ] ထုတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါကို ခွဲခြမ်း
ဝေဖန်ပိုင်းခြား၍ သိတတ်သော ဉာဏ်၊
နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်။ နိရုတ္တိပွဘောဒနိစ္ဆ-
ယဿ ပစ္စယဘူတံ နိရုတ္တိသဒ္ဓါရမ္မဏမေဝ
နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏံ တံ ဝိဘူတံ ကရော-
တိ။ အနဋီ၊ ၂။ ၁၉၃။ (- ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃။)

နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ (တိ) [နိရုတ္တိ + ပဋိသမ္ဘိဒါ
+ ပတ္တ] ထုတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဓါ၌ (အထူး
အပြားကို) ခွဲခြမ်းဝေဖန်ပိုင်းခြား၍ သိမြင်
တတ်သောဉာဏ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။
နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။
နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော (အံ၊ ၂။ ၉၉)တိ မေဓ-
နိရုတ္တိသု ပဘောဒဂတံ ဉာဏံ ပတ္တော။ အံ၊
၄။ ၃။ ၃၈။ (-ဝိ၊ ၅။ ၃၄၂။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၁။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၁။)

နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါပါရပ္ပတ္တ (တိ) [နိရုတ္တိပဋိ-
သမ္ဘိဒါပါရ + ပတ္တ] နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်
ဟူသော ကမ်းတစ်ဖက်သို့ ရောက်သော၊
“နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါပါရု”ဘွဲ့ရပြီးသော၊ သူ။
နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါပါရပ္ပတ္တာ။ ဝဇီရ၊ ၃၉၁။
နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါပွဘောဒဇာနန (န၊ ထိ) [နိရုတ္တိ-
ပဋိသမ္ဘိဒါ + ပဘောဒ + ဇာနန] နိရုတ္တိ-

ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အထူးကို သိခြင်း။ ဗုဒ္ဓါန-
ကာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန ဒေသနာဝိလာ-
သေန နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါပုဘောဒဇာနနဝသေန။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂၆။

နိရုတ္တိပထ (ပ) [နိရုတ္တိ + ပထ။ နိရုတ္တိ ဧဝ
ပထော နိရုတ္တိပထော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၀။
နိရုတ္တိနံ ပထာ နိရုတ္တိပထာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၉၄။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၉။ (နိရုတ္တိပထ - သံ)]
(၁) ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါ (စကားသံ) ဟူ
သော အကြောင်း၊ ဝေါဟာရစကားဟုဆိုအပ်
သော အကြောင်း (ဘုရားကြီး၊ သူ)။

စကားအလျဉ်းသင့်၍ ပြောဆိုခြင်း (မြန်)။
မေးမြန်း - ပြောဆို - အပ်သော စကားသံ
အတိုင်း - ဖြေကြား - ပြောဆို - ခြင်း။ (၂)
ရွတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဓါ (စကားသံ)၏
အကြောင်း။ (တိ) (၃) ရွတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဓါ
(စကားသံ) ဟူသော - ဝေါဟာရစကားဟုဆို
အပ်သော - အကြောင်းရှိသော၊ မေးမြန်း -
ပြောဆို - အပ်သော စကားသံအတိုင်း - ဖြေ
ကြား - ပြောဆို - ခြင်းရှိသော၊ သူ။ (၁)
အနာပတ္တိ ဘိက္ခု နိရုတ္တိပထေ။ ဝိ၊ ၁။ ၇၂။
= ဝေါဟာရဝစနမတ္တေ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ ၄။
၁။ ၃၂၉။ နိရုတ္တိယော စ တာ နိရုတ္တိဝသေန
ဝိညာတ္တဗ္ဗာနံ အတ္တာနံ ပထတ္တာ ပထာ စာတိ
နိရုတ္တိပထာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၇။ (-သံ၊ ၂။ ၅၉၊
၆၀။ အဘိ၊ က။ ၁၁၂-၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၉။
အနုဋီ၊ ၃။ ၉၉။) (၂) နိရုတ္တိပထော (ဒိ၊ ၂။
၅၄)တိ ကာရဏာပဒေသဝသေန ပဝ-
တ္တဿ ဝေါဟာရဿ ပထော။ ဒိ၊ ၄။ ၂။
၉၄။ (-ဒိ၊ ၂။ ၅၈။ အဘိ၊ ဓ။ ၁၄။ သိ၊ ၄။

သစ်၊ ၁။ ၃၉၃။) (၃) နိရုတ္တိပထော အဟံ
ဘဂဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၇၂။

နိရုတ္တိပထ (ပ) [နိရုတ္တိ + ပထ။ ပထ-သဒ္ဓါ
သီးခြားအနက်မရှိ] ရွတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဓါ။
နိရုတ္တိယောဝ နိရုတ္တိပထာ (သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၇)
တိ ပထသဒ္ဓေန ပဒဝနနမာဟ ယထာ
“ဗိဇနိယေဝ ဗိဇောတာနိ”တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။
၂၂၇။

နိရုတ္တိပထဝတ္ထု (န) [နိရုတ္တိပထ + ဝတ္ထု။
(နိရုတ္တိပထဝတ္ထု - သံ)] နိရုတ္တိပထဝတ္ထု။
နိရုတ္တိပထသဒ္ဓါဖြင့် မှတ်သားအပ်သော -
အကြောင်းအရာ - အမှုအခင်း။ နိရုတ္တိပထ-
ဝတ္ထုသို့ အာဒိယိတိ ဂဏှိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၉။

နိရုတ္တိပထသုတ္တ (န) [နိရုတ္တိပထ + သုတ္တ]
နိရုတ္တိပထသုတ်။ (ကြောင်းကျိုးမြင်သိ ပညာ
ရှိသမဏဗြာဟ္မဏတို့ ယခုလည်း မစွန့်အပ်
ကုန်ဆဲ ရှေးကလည်း မစွန့်အပ်ဘူးကုန် နောင်
အခါ၌လည်း မစွန့်အပ်လတ်ကုန် မတားမြစ်
(မပစ်ပယ်) အပ်ကုန်သော ၃-ပါးကုန်သော
ဖြစ်ပြီးသော ခန္ဓာ ၅-ပါး၊ ထင်ရှားဖြစ်သော
ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ သဒ္ဓါအမည်ပညတ်တို့ကို
ခွဲခြမ်းဝေဖန်၍ ဟောပြောသုတ်။) သံယုတ္တ-
နိကာယ်၊ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ၆-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။
သံ၊ ၂။ ၅၉၊ ၆၀။ (-ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၈။ အဘိ၊ ၄။
၃။ ၁၅၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၁။ မူလဋီ၊ ၂။ ၇။)

နိရုတ္တိပထသုတ္တဟာရဏ (န) [နိရုတ္တိပထသုတ္တ
+ အာဟာရဏ] နိရုတ္တိပထသုတ်ကို ထုတ်

ဆောင်ခြင်း။ သုတ္တာဟရဏန္တံ နိရုတ္တိပထ-
သုတ္တာဟရဏံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၀၀။

နိရုတ္တိပဒကောဝိဒ (တိ) [နိရုတ္တိ + ပဒ +
ကောဝိဒ] (က) သဒ္ဓါ၊ ပုဒ်တို့၌ - လိမ္မာ -
ကျမ်းကျင် - သော။ (ခ) နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ
(နှင့်)၊ ကြွင်းကျန်သော ပဋိသမ္ဘိဒါ ၃-ပါးတို့
၌ - လိမ္မာ - ကျမ်းကျင် - သော။ သူ။ နိရုတ္တိ-
ပဒကောဝိဒေါ (ဓမ္မ၊ ၆၄။ ထေရ၊ ၃၄၇။ သီ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၂၀)တိ နိရုတ္တိယဉ္ဇ သေသ-
ပဒေသုစာတိ စတုသုပိ ပဋိသမ္ဘိဒါသု
ဆေကော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၉။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၄။

နိရုတ္တိပဒသံဟိတာ (ထိ) [နိရုတ္တိ + ပဒသံ-
ဟိတာ။ ဝိသေသနပရပဒ] ပုဒ်တို့၌ (လိင်၊
ဝုဏ်၊ ကာလ၊ သာနေ၊ ပုရိသ်-အစရှိသော
အထူးနှင့်) ယှဉ်သော (ထုတ်ဆိုအပ်သော
မဂဓဘာသာ) သဒ္ဓါ။ ပုဒ်နှင့်စပ်ယှဉ်သော
သဒ္ဓါ။ နေရုတ္တန္တိ နိရုတ္တိ နိဗ္ဗဇနန္တိ အတ္ထော။
နိရုတ္တမေဝ နေရုတ္တံ။ တေနေဝါဟ “ယာ
နိရုတ္တိပဒသံဟိတာ (နေတ္တိ၊ ၂၉)တိ။ နေတ္တိ၊
၄။ ၉၉။

နိရုတ္တိပုဗ္ဗပရ (တိ) [နိရုတ္တိ + ပုဗ္ဗ + အပရ]
(ထုတ်ဆိုအပ်သော) - ရှေ့သဒ္ဓါနောက်သဒ္ဓါ
- ရှေ့ဝိဂြိုဟ် နောက်ဝိဂြိုဟ်။ ထိုထိုဘာသာ
စကား၏ ရှေ့နောက်ဖြစ်သော၊ စကား။ န
ပုဗ္ဗပရကုသလောတိ အတ္ထပုဗ္ဗပရေ ဓမ္မ-
ပုဗ္ဗပရေ နိရုတ္တိပုဗ္ဗပရေ ဗျူဟနပုဗ္ဗပရေ
ပုရေကထာပစ္စာကထာသု စ န ကုသလော
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၁။

နိရုတ္တိပ္ပကာသန (န၊ ထိ) [နိရုတ္တိ + ပကာသန]
(ထုတ်ဆိုအပ်သော) - သဒ္ဓါ - ဝိဂြိုဟ် - ကို
ထင်စွာပြခြင်း။ နိရုတ္တိပ္ပကာသနေ ပညာ
နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။ ၁၁၅။

နိရုတ္တိပ္ပဘာဝန (န၊ ထိ) [နိရုတ္တိ + ပဘာဝန]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိရုတ္တိပ္ပဘာဝနေ
ပညာ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။
၁၁၅။

နိရုတ္တိပ္ပဘောဒ (ပု) [နိရုတ္တိ + ပဘောဒ] သဒ္ဓါ
- ဝိဂြိုဟ် - အထူးအပြား၊ ဘာသာစကား
အထူးအပြား။ နိရုတ္တိပ္ပဘောဒေ ပညာ နိရုတ္တိ-
ပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။ ၁၁၅။ နိရုတ္တိ-
ပဘောဒဿ သလ္လက္ခဏဝိဘာဝနပဝတ္ထာန-
ကရဏသမတ္တံ နိရုတ္တာဘိလာပေ ပဘောဒ-
ဂတံ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ နာမ။ အဘိ၊
၄။ ၂။ ၃၇၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၁၁၈။ ဒီ၊ ၃။ ၅၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။ အံ၊ ၄။
၂။ ၃၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၈၁။

နိရုတ္တိပ္ပဘောဒနိစ္ဆယ (ပု) [နိရုတ္တိပ္ပဘောဒ +
နိစ္ဆယ] ထုတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါအထူး
အပြားကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း။ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ-
ဉာဏ (အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၃) - ကြည့်။

နိရုတ္တိဗျူဟနာမနိဝါရဏ (န) [နိရုတ္တိဗျူဟန +
ဘာဝ + နိဝါရဏ] ထုတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဓါ
၏ အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း။ တသ္မာ အနာ-
မဿ နိရုတ္တိဗျူဟနာမနိဝါရဏတ္ထံ “နာမ-
နိရုတ္တိနာမဗျူဟန” နှိ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၈။

နိရုတ္တိဘောဒသင်္ဂဟ (ပု) [နိရုတ္တိဘောဒ + သင်္ဂဟ] နိရုတ္တိဘောဒသင်္ဂဟကျမ်း။ (သဒ္ဓါ ကျမ်းလာ အစီအရင်အထူး၊ သို့မဟုတ် သဒ္ဓါ နှင့်စပ် သိမှတ်ဖွယ် အထူးထူး အမျိုးမျိုးကို ပြဆိုရာကျမ်း။ ယင်းကျမ်းသည် ကျမ်းရင်း စာသားဂါထာ ၅၅၅-ဂါထာရှိ၏။ နိဂုံး ၃-ဂါထာနှင့် ပေါင်းမူ ၅၅၈-ရှိ၏။ သက္ကရာဇ် ၁၁၈၀-နှစ်က စက္ကိန္ဒာဘိသိရိသဒ္ဓမ္မဓဇ-မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂူရု တံဆိပ်တော်ရ ဆရာတော် အရှင်ဓမ္မဓဇ (ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓ) ရေးသားစီရင်ခဲ့သော ကျမ်းဖြစ်၏။ ယင်းကျမ်း နှင့်စပ်၍ သီဟိုဠ်ဘာသာရေး ပါဠိသမိုင်းကျမ်း (၂။ ၅၂၉)၌ ဖော်ပြပါရှိသည်။ ကတာလမ္မ ကရိယာမိ၊ နိရုတ္တိဘောဒသင်္ဂဟံ။ နိရုတ္တိ-ဘောဒသင်္ဂဟ။ ၄-ဂါထာ။

နိရုတ္တိလက္ခဏ (န) [နိရုတ္တိ + လက္ခဏ။ (နိရုတ္တိ-လက္ခဏ - သံ)] နိရုတ္တိ (သဒ္ဓါ) ကျမ်း၌ လာသော မှတ်ကြောင်းသုတ်၊ နိရုတ္တိ (သဒ္ဓါ) သုတ်။ ဝဏ္ဏာဂမော ဝဏ္ဏဝိပရိယာယောတိ ဧတံ နိရုတ္တိလက္ခဏံ ဂဟေတွာ သဒ္ဓနယေန ဝါ ဉာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။ (-ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၄။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၉၂။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၇၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆၂။)

နိရုတ္တိဝစန (န) [နိရုတ္တိ + ဝစန] ထုတ်ဆို အပ်သော ဝိဂြိုဟ်သဒ္ဓါ၊ ဝိဂြိုဟ်ဆိုကြောင်း သဒ္ဓါ။ ဣဒမေဝ ဟိ ဇာတိဗြာဟ္မဏာနံ နိရုတ္တိဝစနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။

နိရုတ္တိဝဝတ္ထာန (န) [နိရုတ္တိ + ဝဝတ္ထာန] (ထိုထိုအကျိုးအကြောင်း၊ အဋ္ဌကထာပါဠိအား

လျော်သော) - သဒ္ဓါ - ဝိဂြိုဟ် - တို့ကို ပိုင်း ခြား သတ်မှတ်စေခြင်း။ နိရုတ္တိဝဝတ္ထာန-တော (ပဋိသံ၊ ၃၆၇)တိ တေသံ တေသံ အတ္ထဓမ္မာနံ အနုရူပနိရုတ္တိနံ ဝဝတ္ထာပန-ဝသေန။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၉။

နိရုတ္တိဝိဘာဂဇာနန (န၊ ထီ) [နိရုတ္တိ + ဝိဘာဂ + ဇာနန] (ထုတ်ဆိုအပ်သော) - သဒ္ဓါ - ဝိဂြိုဟ် - ကို ခွဲခြမ်း ဝေဖန်၍ သိခြင်း။ ပဘောဒဂမနဇ္ဈတ္ထ အနဝသေသတော နိရု-တ္တိဝိဘာဂဇာနနံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၃။

နိရုတ္တိဝိရောစန (န) [နိရုတ္တိ + ဝိရောစန] (ထုတ်ဆိုအပ်သော) - သဒ္ဓါ - ဝိဂြိုဟ် - ကို ထောက်ပ - တင်တယ် - စေခြင်း။ နိရုတ္တိ-ဝိရောစနေ ပညာ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ ၁၁၅။

နိရုတ္တိဝေါဟာရ (ပု) [နိရုတ္တိ + ဝေါဟာရ] သဒ္ဓါ၏အမည်၊ သဒ္ဓါအသုံးအနှုံး စကားလုံး။ အယဉ် သမာနကတ္တုကေသု ပဗ္ဗာပရကာလ-ကိရိယာဝစနေသု ပဗ္ဗကာလကိရိယာဝစ-နဿ နိရုတ္တိဝေါဟာရော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၀။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သစ်၊ ၂၁၀။

နိရုတ္တိသင်္ခါတပဒ (န) [နိရုတ္တိ + သင်္ခါတ + ပဒ] နိရုတ္တိ - သဒ္ဓါ-ဟုဆိုအပ်သော ပုဒ်။ သာ ပန ပညတ္တိ နိရုတ္တိသင်္ခါတပဒေန သံဟိတာ ပဒတ္တံ ဗောဓေတိတိ ပဒသံဟိ-တာတိ ဝုတ္တာ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၉။

နိရုတ္တိသတ (န) [နိရုတ္တိ + သတ] နိရုတ္တိ - သဒ္ဓါ - တို့၏ - အရာ - တရား၊ အရာ - ခ - ရာ - သော - နိရုတ္တိ - သဒ္ဓါ။ အတ္တဇော - ဟကာနံ နိရုတ္တိနံ ဝသေန နိရုတ္တိသတံ၊ ဓမ္မ - ဘူတာနံ နိရုတ္တိနံ ဝသေန နိရုတ္တိသတန္တိ ခွေ နိရုတ္တိသတာနိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၇။ (-ဝိ၊ ၅။ ၂၅၄။ ပဋိသံ၊ ၃၄၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇။)

နိရုတ္တိသဒ္ဓါဝိဘာဝက (တိ) [နိရုတ္တိသဒ္ဓါ + ဝိဘာဝက] (ထုတ်ဆိုအပ်သော) - ဝိဂြိုဟ် - သဒ္ဓါ - ကို ထင်စွာပြတတ်သော၊ ဉာဏ်။ တံ ဝိဘာဝကန္တိ နိရုတ္တိသဒ္ဓါဝိဘာဝကံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၃။

နိရုတ္တိသဒ္ဓါရမ္မက (တိ) [နိရုတ္တိ + သဒ္ဓါ + အာရမ္မက] ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါလျှင် အာရုံသော။ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် (အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၃) - ကြည့်။

နိရုတ္တိသလ္လက္ခက (န) [နိရုတ္တိ + သလ္လက္ခက] (ထုတ်ဆိုအပ်သော) သဒ္ဓါကို ကောင်းစွာမှတ် သားခြင်း။ နိရုတ္တိသလ္လက္ခကေ ပညာ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ ၁၁၅။

နိရုတ္တိသဟဿ (န) [နိရုတ္တိ + သဟဿ] (ထုတ်ဆိုကြောင်းဖြစ်သော) - နိရုတ္တိ - သဒ္ဓါ ပညတ် - တို့၏ တစ်ထောင်၊ အထောင် - ၁ - ထောင် - သော - နိရုတ္တိ - သဒ္ဓါ။ နိရုတ္တိသဟဿဉ္စ သတ္တ စ နိရုတ္တိသတာနိ။ ပဋိသံ၊ ၃၄၂။

နိရုတ္တိသာရမဉ္ဇုသာ (ထိ) [နိရုတ္တိ + သာရ + မဉ္ဇုသာ] နိရုတ္တိသာရမဉ္ဇုသာကျမ်း။ (ယင်းကျမ်းသည် နှာသ=ဉာဏ်ကျမ်း၏အဖွင့် ဋီကာကျမ်းဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၀၁၀-ခု နှစ်၊ ဇေယျာပူရ=စစ်ကိုင်းမြို့၊ သာလွန်မင်း ဧကရာဇ်လက်ထက် ဒါဠာနာဂရာဇဂုရုထေရ် ရေးသားစီရင်သောကျမ်းဖြစ်သည်။ သီဟိုဠ် တိုင် ထင်ရှားသော ကျမ်းတည်း။ ယင်းကျမ်း သမိုင်း သီဟိုဠ်ပါဠိသာဟိတျ (၂။ ၄၆၆) - ၌ လည်း တွေ့ရ၏။) နိရုတ္တိသာရမဉ္ဇုသာ - နာမိကံပကရဏံ သမတ္ထံ။ နိရုတ္တိသာရ - မဉ္ဇုသာဋီကာ။ ၅၉၂။ D.P. လည်းကြည့်။

နိရုတ္တိပလက္ခက (န) [နိရုတ္တိ + ပလက္ခက] (ထုတ်ဆိုအပ်သော) သဒ္ဓါကို မြဲမြံစွာ မှတ် သားခြင်း။ နိရုတ္တိပလက္ခကေ ပညာ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ ၁၁၅။

နိရုဒ္ဓက (တိ) [နိ + ဉဒက] ရေမရှိသော၊ ရေမှကင်းသော။ နိရုဒ္ဓကော ဟောတိ၊ တတ္ထ သံဃကမ္ပံ ကာတုံ ဝဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၉၈။ နိရုဒ္ဓကေ အရညေ စတုရဿပေါက္ခရဏီ - အာဒိနိ ကာရယေ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၂။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၃။)

နိရုဒ္ဓကော (ပါ ၈) - ဝိမာန၊ ဌ၊ ၃၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၇။ နိရုဒ္ဓကံ (ပါ ၈) - သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၆။ နိရုဒ္ဓကာ (ပါ ၈) - သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆။ နိရုဒ္ဓကံ (ဒ၊ ၈) - ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၀။ ဝဇိရ၊ ၂၀၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၉။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၂၉။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၀။ နိရုဒ္ဓကာနိ (ဒ၊ ၈) - မ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၃။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၁။ ဉဒါန၊ ဌ၊ ၃၄၃။ အံ၊ ဋီ၊

၃။ ၁၁၁။ နိရုဒကေန (တ၊ ၈) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
 ၆၂။ နိရုဒကေ (သ၊ ၈) — သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၆။
 ဝိမာန၊ ဌ၊ ၃၁၄။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၃၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
 ၃၅၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၉၁။ နိရုဒကေသု (သ၊ ၈)
 — ကင်္ခါ၊ ဌီ၊ ၁၄၇။

နိရုဒကကန္တာရ (ပု၊ န) [နိရုဒက + ကန္တာရ]
 (ချိုး၊ သောက်၊ သုံးရန်) ရေမရှိသော - ခရီးခဲ
 - လမ်းခရီး။ ကန္တာရန္တိ စောရကန္တာရံ ဝါဠု-
 ကန္တာရံ အမနဿန္တာရံ နိရုဒကကန္တာရံ
 အပ္ပဘက္ခကန္တာရန္တိ ပဉ္စဝိဝံ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၅။
 ယတ္ထ နာယိတံ ဝါ ပါတံ ဝါ ဥဒကံ နတ္ထိ၊
 ဣဒံ နိရုဒကကန္တာရံ နာမ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၅။
 (-မဟာနိ၊ ၃၅၃။ စူဠနိ၊ ၂၂၆။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၃။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၂၀၂။ ဣကိဝုတ်၊ ဌ၊ ၅၆။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။
 ၄၀၀။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၆၃။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။ အံ၊
 ဌီ၊ ၂။ ၂၂၈။)

နိရုဒကဌာန (န) [နိရုဒက + ဌာန] ကင်းသော
 ရေရှိ - ရေမရှိ - ရာအရပ်။ ဥပကဌေ
 ကာလေ နိရုဒကဌာနေ ဝိက္ခာလေတဗ္ဗံ။
 ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၁၂။ (-ဝိ၊
 သင်္ဂဟ၊ ၁၈၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၇၄။)

နိရုဒကပါယာသ (ပု) [နိရုဒက + ပါယာသ]
 ကင်းသောရေရှိသော - ရေမရှိ - ရေမပါ -
 သော - နို့ဃနာ - နို့ထမင်း။ နိရုဒက-
 ပါယာသဿ ပူရေတွာ သပ္ပိမဓုသက္ကရာဒိဟိ
 အဘိသင်္ခရိတွာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၇။ နိရုဒကပါ-

ယာသဿ ပက္ကံ ပူရေတွာ ဒေတိ။ သံ၊ ဌ၊
 ၁။ ၂၅၈။ (-အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃။
 ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
 ၁။ ၂၅၂။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၂၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၀၆။)

နိရုဒကပါယာသဘောဇန (န) [နိရုဒက +
 ပါယာသ + ဘောဇန] ကင်းသောရေရှိသော
 - ရေမရှိသော - ရေမပါသော - နို့ဃနာ
 ဘောဇန၊ ရေမပါသော နို့ဃနာ-ဟူသော
 စားဖွယ်။ ဧတံ ဘောဇနန္တိ ယထာဝုတ္တံ
 နိရုဒကပါယာသဘောဇနံ။ သံ၊ ဌီ၊ ၁။ ၂၉၃။

နိရုဒကဘာဝ (ပု) [နိရုဒက + ဘာဝ] ကင်း
 သော ရေရှိ - ရေမရှိ - သည်၏အဖြစ်။ ယာ
 ပန ဒုဗ္ဗဋ္ဌိကာလေ ဝါ ဂိမေ ဝါ နိရုဒက-
 ဘာဝေန နပ္ပဝတ္တတိ၊ သာ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၃၂၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၈၃။ ကင်္ခါ၊ ဌီ၊ သစ်၊
 ၁၄၁။

နိရုဒကဝန (န) [နိရုဒက + ဝန] ကင်းသော
 ရေရှိ - ရေမရှိ - သော တော။ တံ
 ဂဟေတွာ တံ အတိက္ကမိတဗ္ဗတော
 ကန္တာရော၊ နိရုဒကဝနံ။ မ၊ ဌီ၊ ၁။ ၁၅၈။

နိရုဒကသန္နိဿိတ (တိ) [နိရုဒက + သန္နိ-
 သိတ] ရေမရှိသော အာဟာရ - ခြံမှိ -
 နှင့်ယှဉ် - သော (ခဲဘွယ် စားဘွယ်)။ ခဇ္ဇ-
 ဘောဇ္ဇံ သိနိဉ္စံ ကဋကသန္နိဿိတံ နိရုဒက-
 သန္နိဿိတဉ္စ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။ ကဋကသန္နိ-
 သိတ-နှင့်ယှဉ်ကြည့်။

နိရုဒ္ဓကာရညသဒ္ဒါ (တိ) [နိရုဒ္ဓက + အရည-
သဒ္ဒါ] ကင်းသောရေရှိ - ရေမရှိ - သော
တောနှင့်တူသော၊ ပစ္စန္တရစ်အရပ်။ ဝိဝနန္တိ
နိရုဒ္ဓကာရညသဒ္ဒါသံ ဣမံ ပစ္စန္တံ အာဂတံ။
ဇော၊ ဌ၊ ၄။ ၃၇၃။

နိရုဒ္ဓယ (တိ) [နိ + ဥဒယ] ကင်းသောဖြစ်
ခြင်းရှိသော၊ ဖြစ်ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော။
နိရုန္တရဝသေန နိရုဒ္ဓယဝသေန ဝါ ဝိသေ-
သေန နာသော ဝိနာသော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၄၄၆။

နိရုဒ္ဓယဝိနာသ (ပု) [နိရုဒ္ဓယ + ဝိနာသ] ကင်းသောဖြစ်ခြင်းရှိသော ပျက်ခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်း
မရှိသော ပျက်စီးခြင်း။ နိရုဒ္ဓယဝိနာသော
ဝါ ဣဓ ဥစ္ဆေဒေါတိ အဓိပ္ပေတော။ ဒီ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၇၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃။
ပုနာနုပ္ပဇ္ဇမာနဝသေန နိရုဒ္ဓယဝိနာသော-
ယေဝ ဥစ္ဆေဒေါ နာမ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၄၄၅။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၆၊ ၃၄၅။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၄၄၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၅၊ ၃၄၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၅၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၅။)

နိရုဒ္ဓ (တိ) [နိ + ရုဓ + တ] (၁) ချုပ်ငြိမ်း
- ကွယ်ပျောက် - ပျက်စီး - သော။ (၂) ချုပ်
ငြိမ်း - ပျက်စီး - ကွယ်လွန် - သော။ (၃)
ဖျက်ဆီးအပ်သော။ (၄) ချုပ်ငြိမ်းရာ (အခါ-
စသည်)။ (၅) တားမြစ် - ပိတ်ဆို့ - ရာ (အခါ
စသည်)။

(၁) နိရုဒ္ဓ (သံ၊ ၂။ ၅၉)နိ ဝူပသန္တံ။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၇။ နိရုဒ္ဓါ (အဘိ၊ ၈။ ၂၁၃)တိ

နိရောဓပ္ပတ္တာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၄။ (-စူဠနိ၊
ဌ၊ ၂၉။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၃။) ယေ နိရုဒ္ဓါတိ
ယေ ခန္ဓာ နိရုဒ္ဓါ အတ္တင်္ဂတာ။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၁၃၀။ နိရုဒ္ဓ (ပဋိသံ၊ ၃၉၄)နိ သန္တဘနဝသေန
ပုနပျုနံ အနုပ္ပတ္တိယာ နိရုဒ္ဓံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၃၀၄။ စက္ခုပသာဒေ နိရုဒ္ဓေ (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၂)
တိ စက္ခုပသာဒေ ဝိနဋ္ဌေ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၄။

(၂) သာ တဓ်ကညေဝ ကာလမ-
ကာသိ။ “နိရုဒ္ဓါ သာမိ”တိ စ ဝုတ္တမတ္တေ-
ယေဝ ဗလဝသောကေန အဘိဘူတော။ ဓမ္မ၊
ဌ၊ ၂။ ၅၀။ ဓမ္မရာဇာနော အတိတာ ဝိဂတာ
နိရုဒ္ဓါ အဗ္ဘတ္တံ ဂတာ။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၅။
နိရုဒ္ဓေါတိ ဝုစ္စတိ (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁)တိ မတော-
တိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၄။

(၃) နိရုဒ္ဓ (မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇၀)နိ ဘဂ္ဂံ။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၃၆၆။ (၄) နိရုဒ္ဓကာလ - ကြည့်။ (၅)
နိရုဒ္ဓဝေလာ - ကြည့်။

နိရုဒ္ဓေါ (ပါ ၈) — သံ၊ ၂။ ၄၁၈။ အဘိ၊
ကာ၊ ၃၆။ စူဠနိ၊ ၁၁၀။ ပေဋကော၊ ၂၈၈။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၃။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၅။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၀။ ဇော၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၀။ ဇော၊ ဌ၊ ၄။
၂၃၅။ ဇော၊ ဌ၊ ၆။ ၁၀၁။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၃၄။
စူဠနိ၊ ဌ၊ ၂၉။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၄။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၅၊ ၂၄၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၇။ နိရုဒ္ဓါ
(ပါ ၈) — ဒီ၊ ၃။ ၂၂၁။ သံ၊ ၂။ ၃၂၊ ၅၉၊
၄၁၈။ အံ၊ ၃။ ၂၀၈။ အဘိ၊ ကာ၊ ၁၅၄။ မိလိန္ဒ၊
၇၇။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၀။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၃၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၈၊ ၁၄၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
၅၀။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၂၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၂။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၄၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၄။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၅။

နိရုဒ္ဓံ (ပ၊ ဧ) — သံ၊ ၂။ ၃၂-၃၊ ၅၉။ အဘိ၊
က။ ဖြိ၊ ၁၁၂၊ ၁၁၉။ ၃၀၇၊ ၄၁၃။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။
၁၂၃။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၈။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၃၅။ ဒိ၊ ၄၊ ၂။
၃၁၆။ မ၊ ၄၊ ၄။ ၆၃၊ ၁၇၀။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၅၇။
သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၂၂-၃၊ ၂၇၄။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၃၃၊
၁၈၀။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၈-၉၊ ၂၂၁၊ ၂၃၈၊ ၂၂၁။
အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၅၆။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၆၃။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၄။
ဇော၊ ၄၊ ၃။ ၈။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၁၂၃။ ပဋိသံ၊ ၄၊
၁။ ၃၂၅။ သိ၊ ၄၊ ၁။ ၄၀၈။ ဒိ၊ ၄၊ ၂။
၂၆၃။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၆၁၊ ၁၇၆။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၃၆၆။
သံ၊ ၄၊ ၂။ ၈၇၊ ၃၆၁။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၄၁။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၉၅။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၁၊ ၂၉။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊
၃၀၄။ နိရုဒ္ဓါ (ပ၊ ဗ) — ဒိ၊ ၂။ ၁၆၁။ ဒိ၊ ၃။
၂၂၁။ မ၊ ၁။ ၃၇၀။ မ၊ ၃။ ၇၈။ သံ၊ ၂။ ၃၂၊
၅၉၊ ၃၁၇၊ ၄၁၈။ အံ၊ ၃။ ၂၀၈။ အဘိ၊ က။
၁၁၉၊ ၁၅၄။ မဟာနိ၊ ၃၊ ၂၊ ၉၀။ မိလိန္ဒ၊ ၅၀။
ဒိ၊ ၄၊ ၃။ ၆၃။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၇၉။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၆၊ ၂။
သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၃၃၊ ၂၄၃။ အံ၊ ၄၊
၂။ ၃၅၁။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၃၃။ အဘိ၊ ၄၊ ၃။ ၆၆။
ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၀၊ ၁၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၀၊ ၂၃၈၊ ၂၈၂၊ ၃၅၁။ ဥဒါန၊ ၄။
၃၉၀။ အပ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၅။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၉၀။
ဇော၊ ၄၊ ၆။ ၁၀၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၀။ ဣဋ္ဌနိ၊ ၄။
၄၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၇။ ဒိ၊ ၄၊ ၁။ ၈၁၊ ၂၁၆၊
၂၅၃။ သိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၈။ ဒိ၊ ၄၊ ၃။ ၁၈၈။
မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂၄။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၆၁၊ ၂၇၄။ မ၊ ၄၊ ၃။
၅။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၆၄။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၅၊ ၁၉၇။ နိရု-
ဒ္ဓါနိ (ပ၊ ဗ) — ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၃၅။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၉။
အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၅၁။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၇၁။ ဥဒါန၊ ၄။

၄၃။ နိရုဒ္ဓံ (ဒ၊ ဧ) — ပဋိသံ၊ ၃၉၄။ ပဋိသံ၊
၄၊ ၂။ ၃၀၄။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၈၉။ မူလဋီ၊ ၃။
၁၄၅။ နိရုဒ္ဓဿ (စ၊ ဧ) — အဘိ၊ ၄၊ ၁။
၂၂၁။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၁၂၃။ နိရုဒ္ဓါနိ (စ၊ ဗ) —
မဟာနိ၊ ၃၊ ၂၊ ၉၀။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၃၅။
နိရုဒ္ဓေဟိ (မ၊ ဗ) — မ၊ ၄၊ ၃။ ၁၄၅။ သံ၊ ၄၊
၂။ ၂၄၈။ နိရုဒ္ဓဿ (ဆ၊ ဧ) — သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၉၇။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၆၄။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၄၀။
နိရုဒ္ဓါနိ (ဆ၊ ဗ) — ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၃၅။ ဥဒါန၊
၄။ ၄၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၇။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂။
နိရုဒ္ဓေ (သ၊ ဧ) — အဘိ၊ က။ ၃၆၊ ၂၄၀၊
၃၀၉။ ပဋိသံ၊ ၁၈၄။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉၊ ၂၇၊ ၃၁။
ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၅၆။ ဒိ၊ ၄၊ ၃။ ၆၃။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၇၈၊
၂၅၅။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၄၃။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၅။ အံ၊ ၄၊
၂။ ၁၁၄။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၄၂၉။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။
၂၈၊ ၃၁၃။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၁၊
၂၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၉၊ ၈၈၊ ၁၈၁။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။
၁၉၃။ ဝဇီရ၊ ၁၁၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၇။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၁၈၊ ၂၄၉။ ဒိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆၈။ သိ၊
၄၊ ၁။ ၄၀၈။ ဒိ၊ ၄၊ ၃။ ၁၈၈။ မ၊ ၄၊ ၁။
၁၆၅။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၇၄။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၄၇၅။ အံ၊
၄၊ ၁။ ၇၅။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၉။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၂၅။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၁-၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၁။ နိရုဒ္ဓါယ-
— အဘိ၊ က။ ၃၆၊ ၂၁၂။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၃၃။
အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၀။ ဒိ၊ ၄၊
၂။ ၃၄၂။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၅။ နိရုဒ္ဓေသု (သ၊ ဗ)
— ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၉၇။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၇။ သံ၊ ၄၊ ၃။
၂၂၇။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၅၁။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၀၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၁။ မ၊ ၄၊
၂။ ၂၇၄။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၁၀။ မူလဋီ၊ ၃။ ၇၈။

နိရုတ္တကာလ (ပု) [နိရုတ္တ + ကာလ] ချုပ်ငြိမ်းရာအခါ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ အတ္တနာပဟာတဗ္ဗကိလေသေ ပဇဟိတွာ နိရုတ္တကာလော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၅။ (-၃၉၃။)

နိရုတ္တကိလေသဝိသေဝန (တိ) [နိရုတ္တ + ကိလေသ + ဝိသေဝန] ချုပ်ငြိမ်းပြီးသော ကိလေသာအဆိပ်ရှိသော၊ ကိလေသာအဆိပ်ချုပ်ငြိမ်းပြီးသော၊ ကိလေသာအဆိပ် ကင်းပျောက်ပြီးသော၊ သူ။ နိဗ္ဗိသေဝန (မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၈) - ကြည့်။

နိရုတ္တဂေါဂဏ (ပု) [နိရုတ္တ + ဂေါဂဏ] ပိတ်ဆို့ - ချုပ်နှောင် - ထားအပ်သော နွားအပေါင်း။ အနာဘိရတိယာ ဝဇေ နိရုတ္တဂေါဂဏော ဝိယ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၃။

နိရုတ္တစက္ခာဒိပ္ပသာဒ (တိ) [နိရုတ္တ + စက္ခ + အာဒိ + ပသာဒ] ပျက်စီး - ချုပ်ပျောက် - သော စက္ခ-စသော ပသာဒရုပ်ရှိသော၊ သူ။ နိရုတ္တစက္ခာဒိပ္ပသာဒါနံ ပုဂ္ဂလာနံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၂၄။

နိရုတ္တစိတ္တဇာနနကာလ (ပု) [နိရုတ္တစိတ္တ + ဇာနန - ကာလ] ချုပ်ငြိမ်းပြီးသော စိတ်ကို သိရာအခါ။ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုတ္တစိတ္တဇာနနကာလေ အနာဂတာရမ္ဘဏံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၈။

နိရုတ္တန (န) [နိ + ရု + တ + ယု] ချုပ်ငြိမ်း - ကွယ်ပျောက် - ပျက်စီး - ခြင်း။ အနုသန္တာနဿ နိရုတ္တနံ နိရောဓံ သလ္လက္ခေန္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၄။

နိရုတ္တနိရုဇ္ဈမာနဝါရ (ပု) [နိရုတ္တနိရုဇ္ဈမာန + ဝါရ] နိရုတ္တနိရုဇ္ဈမာနမည်သော ဝါရ၊ ချုပ်ငြိမ်းအတိတ်စိတ်နှင့် ချုပ်ဆဲဘင်္ဂက္ခဏစိတ်တို့ကို ဟောပြောဒေသနာ - အလှည့် - အကြိမ်။ နိရုတ္တနိရုဇ္ဈမာနဝါရော အတိက္ကန္တကာလ - ဝါရော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၂။ (-မူလဋီ၊ ၃။ ၁၅၂။)

နိရုတ္တန္တ (ပု) [နိ + ရု + တ + အန္တ] (၁) ချုပ်ငြိမ်းခြင်းတို့၏ - အဆုံး - ပြီးဆုံးသည်၏ အဖြစ်။ (၂) ချုပ်ငြိမ်းခြင်းတို့၏ - အစကာလ - ပဌမပိုင်း။ (၁)(၂) တံ တံ မဂ္ဂဖလဉာဏံ ပန တေသံ တေသံ ကိလေသာနံ ခိဏန္တေ နိရုတ္တန္တေ ဥပ္ပန္နံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃၆။ ခိဏာနံ အန္တော အသသာနံ နိဋ္ဌိတဘာဝေါ ခိဏန္တော။ ခိဏာနံ ဝါ အာဒိကာလော၊ တသ္မိ ခိဏန္တေ။ ဧသ နယော နိရုတ္တန္တေတိအာဒိသု။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၈၈။

နိရုတ္တပ္ပတ္တိ (ထိ) [နိရုတ္တ + ပတ္တိ] ချုပ်ငြိမ်းခြင်း သို့ရောက်ခြင်း။ နိရုတ္တပ္ပတ္တိယာ နိရုတ္တံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၁။

နိရုတ္တဘာဝ (ပု) [နိရုတ္တ + ဘာဝ] (၁) တားမြစ် - နှောက်ယှက် - အပ်သည်၏အဖြစ်။ (၂) ချုပ်ငြိမ်းသည်၏အဖြစ်။ (၁) ဟေဋ္ဌာ ကေနစိ နိရုတ္တဘာဝံ အပဿန္တာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၃။ (၂) အပ္ပဋိသန္ဓိကနိရောဓေန နိရုတ္တဘာဝံ နိဿာယ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၉၀။ (-ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၆။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၉။)

နိရုဒ္ဓဝိပါက (ပု) [နိရုဒ္ဓ + ဝိပါက] ချုပ်ငြိမ်းပြီးသော အကျိုး 'ဝိပါက'။ အာရမ္မဏရသံ အနာဘဝိတွာ နိရုဒ္ဓဝိပါကော ဟုတွာ ဝိဂတံ နာမ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၅။

နိရုဒ္ဓဝေလာ (ထိ) [နိရုဒ္ဓါ + ဝေလာ] တားမြစ် - ပိတ်ဆို့ - ရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ ဘိက္ခာစာရမဂ္ဂဿ နိရုဒ္ဓဝေလာယ ပုတ္တိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀။

နိရုဒ္ဓသညာက္ခန္ဓ (ပု) [နိရုဒ္ဓ + သညာက္ခန္ဓ] ချုပ်ငြိမ်းပြီးသော သညာအစု 'သညာက္ခန္ဓာ'။ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓသညာက္ခန္ဓာနံ ဂဏနပထော နတ္ထိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၂။

နိရုဒ္ဓသဒ္ဓ (ပု) [နိရုဒ္ဓ + သဒ္ဓ] ချုပ်ငြိမ်းပြီးသော အသံ။ သဇ္ဈာယံ ကတွာ နိရုဒ္ဓသဒ္ဓံ ခယတော သမ္မသတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၀။

နိရုဒ္ဓသမနန္တရာ (ဗျ) [နိရုဒ္ဓ + သမနန္တရာ] ချုပ်ငြိမ်းပြီးသည်၏အခြားမဲ့၌။ နိရုဒ္ဓသမနန္တရာ (အဘိ၊ ဝိ၊ ၉၂)တိ နိရုဒ္ဓါယ သမနန္တရာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၈။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၈။)

နိရုဒ္ဓေါကာသ (ပု) [နိရုဒ္ဓ + သြကာသ] ချုပ်ငြိမ်းရာအရပ်။ ယထာ ဥဒကော နိမုဂ္ဂဿ နိရုဒ္ဓေါကာသတာယ အဿာသပဿာသာ န ပဝတ္တန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၇။

နိရုန္ဓတိ (ကြိ) [နိ + ရုဓ (ရုဓိ) + အ + တိ] ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် - ချုပ်ချယ် - ၏။ စောဒ-

နာပထံ နိရုန္ဓတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇။ နိရုန္ဓိ - စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၁၃။

နိရုန္ဓိ (ကြိ) [နိ + ရုဓ (ရုဓိ) + အ + ဤ] ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် - ချုပ်ချယ် - ပြီ။ အထက် ပုဒ်ကြည့်။

နိရုန္ဓိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ရုဓ (ရုဓိ) + တဗ္ဗ] ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် - အပ်သော။ န နိရုန္ဓိတဗ္ဗ (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၉)န္တိ ရူပဂ္ဂဟဏေ န နိဝါရေ - တဗ္ဗံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၉။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၄၉။

နိရုပကာရ (တိ) [နိ + ဥပကာရ။ (နိရုပကာရ - သံ၊ ကိရောဝရာယ - ဖြာ)] ကျေးဇူး - မရှိ - မများ - သော (ခန္ဓာကိုယ်)။ အပေတ - ဝိညာဏော နိရုပကာရော ဟုတွာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၃။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၃။)

နိရုပက္ခိလေသ (ပု) [နိ + ဥပက္ခိလေသ။ (နိရုပက္ခေဒ - သံ၊ ကိရုပက္ခေသ - ဖြာ)] (၁) (ဒိဋ္ဌိ၊ မာန-စသော) ညစ်ညူး - ပူလောင် - စေတတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော တရား - မရှိ - ကင်း - ခြင်း။ ဥပက္ခိလေသ - မရှိ - ကင်း - ခြင်း။ (တိ) (၂) (ဒိဋ္ဌိ၊ မာန-စသော) ညစ်ညူး - ပူလောင်စေတတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော တရား - မရှိ - ကင်း - သော၊ ဥပက္ခိလေသ - မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။ (၁) နိရုပက္ခိလေသံ (ဒ၊ ၈) - ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၇။ နိရုပက္ခိလေသတော (မ၊ ၈) - နိရုပက္ခိ-

လေသတော (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၈)
 တံ ဒိဋ္ဌိမာနာဒိဥပက္ခိလေသာဘာဝတော။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၅။ (-
 ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၅၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၈။
 စူဠနိ၊ ဌ၊ ၂၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၅။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၃၃၆။) (တိ) (၂) နိရုပက္ခိလေသော (ပု၊ ပ၊
 ၈) — ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၅။ သုတ္တနိ၊
 ဌ၊ ၁။ ၁၃၃။ နိရုပက္ခိလေသာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) —
 မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၄။ နိရုပက္ခိလေသံ
 (န၊ ပ၊ ၈) — မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆။ ၂၀၉။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၇၅။ နိရုပက္ခိလေသာ (ပု၊ ပ၊ ၈) — သံ၊
 ဌ၊ ၁။ ၇၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၀။ နိရုပက္ခိလေသံ
 (န၊ ဒု၊ ၈) — နိရုပက္ခိလေသံ ဒိဋ္ဌိမာနာဒိ-
 ဥပက္ခိလေသာဘာဝတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၅။
 (- ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၀။ မ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၀၈။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၀။ သံ၊ ဌ၊
 ၁။ ၁၅၈။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၅။
 ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂၆။ ၄၄၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၉။
 ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၄။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၀။ အံ၊ ဋီ၊
 ၂။ ၂၂၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃။) နိရုပက္ခိလေသေန
 (ပု၊ တ၊ ၈) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၁၈၈။ နိရုပက္ခိလေသေန (န၊ တ၊ ၈) — မ၊
 ဌ၊ ၂။ ၂၄၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၆။ နိရုပက္ခိ-
 လေသာယ (ထိ၊ တ၊ ၈) — ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၃၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၇။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၈၁။ ဒီ၊ ဋီ၊
 ၃။ ၂၄၇။

နိရုပက္ခိလေသစိတ္တ (တိ) [နိရုပက္ခိလေသ +
 စိတ္တ။ (နိရုပက္ခေဓိတြ - သံ)] ဥပက္ခိ-
 လေသမရှိသော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ သော-
 တာပတ္တိမဂ္ဂါဒိဝသေန နိရုပက္ခိလေသစိတ္တတံ
 အာပဇ္ဇန္တာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၅။

နိရုပက္ခိလေသဌ (ပု) [နိရုပက္ခိလေသ + အတ္တ]
 ဥပက္ခိလေသမရှိခြင်းဟူသော - အနက် -
 သဘော။ နိရုပက္ခိလေသဌေနာ (မ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၂၃)တိ ရဇောဇလ္လာဒိနာ အနုပက္ခိလ်ဌ-
 တာယ အမလိနဘာဝေန။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၈။
 (-အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၄။)

နိရုပဃာတ (တိ) [နိ + ဥပဃာတ] နိပ်စက်
 - ဖျက်ဆီး - ခြင်း - တတ်သော ဘေးရန် -
 မရှိသော (ကောက်ပင်)။ နိရုပဃာတံ သဿံ
 သဿုဒ္ဓရဏသမယံ ပါပုဏာတိ။ မိလိန္ဒ။
 ၂၉၆။

နိရုပစာရ (တိ) [နိ + ဥပစာရ] ဖလူပစာရ
 မရှိသော၊ အကျိုး၏အမည်ကို အကြောင်း၌
 တင်စားခြင်း မရှိသော။ နိရုပစာရံ စတေသံ
 ဖရဏဌ ဒဿေတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၅၄။

နိရုပဇ္ဈာယက (တိ) [နိ + ဥပဇ္ဈာယ + က]
 ဥပဇ္ဈာယ် - မရှိ - ကိုမယူ - သော၊ သူ။
 နိရုပဇ္ဈာယကော န ဥပသမ္မာဒေတဗ္ဗော။ ဝိ၊
 ဌ၊ ၃။ ၃၀၇။

နိရုပတာပ (တိ) [နိ + ဥပတာပ] ဆင်းရဲ -
 ပူပန် - စေတတ်သော ကိလေသာ - မရှိ
 သော။ ဒုက္ခူပတာပဿ ကိလေသသဟပိ
 အဘာဝေန နိရုပတာပံ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၉၈။
 အနုပယာသောတိ နိရုပတာပေါ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၃၈။ (- ထေရီ၊ ၄၃၈။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၈၅။)

နိရုပဒါဟ (တိ) [နိ + ဥပဒါဟ] (ရာဂ-စ
 သော) ပူလောင်ခြင်း - မရှိ - မှထွက်မြောက်

- သော (တရား)။ နိရုပဒါဟော (နေတ္တိ။
၁၆၃)တိ ရာဂပရိစ္ဆာဟာဒိဟိ အနုပဒါဟော။
နေတ္တိ။ ၂၆၇။ နိရုပဒါဟော နိဂ္ဂတဥပဒါ-
ဟော။ နေတ္တိ။ ဝိ။ ၃၄၆။

နိရုပဒ္ဒဝ (တိ) [နိ + ဥပဒ္ဒဝ] ဥပဒ္ဒဝေါ မရှိ
သော၊ ဘေး - ရန် - အန္တရာယ် - မရှိသော။
အဘယာ နိရုပဒ္ဒဝိ။ ခုဒ္ဒက။ ၄။ ၂၀၈။
သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၁၈၅။ နိရုပဒ္ဒဝတော(ဝိ။ ၄။ ၄။
၂၆၄) ဥပဒ္ဒဝဝိရဟတော။ ပါစိတ်၊ ယော။
၆၅၀။

နိရုပဒ္ဒဝေါ (ပု၊ ပ၊ ၈) — ဝိ။ ၄။ ၁။ ၁၆၂။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇။ မဟာနိ။ ၄။ ၆။ ဝဇီရ။ ၃။
နိရုပဒ္ဒဝံ (န၊ ပ၊ ၈) — အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၅။ ခုဒ္ဒက။
၄။ ၁၂၉။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၃၄၊ ၂၉၂။ နိရုပဒ္ဒဝိ
(ပု၊ ပ၊ ၈) — အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၉။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
၁၃၈။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၄၉၆။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၄၃၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၁။ နိရုပဒ္ဒဝံ (ပု၊ ဒု၊ ၈)
— မိလိန္ဒ။ ၃၁၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၃။ နိရုပဒ္ဒဝံ
(ထိ၊ ဒု၊ ၈) — ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၄။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၅၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၅။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၂၆။
၁၃၇။ ထေရု။ ၄။ ၅၂၇။ နိရုပဒ္ဒဝတော
(မ၊ ၈) — မိလိန္ဒ။ ၃၀၉။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၆၄။
နိရုပဒ္ဒဝေ (န၊ သ၊ ၈) — သံ၊ ၄။ ၂။ ၉၆။

နိရုပဒ္ဒဝကာလ (ပု) [နိရုပဒ္ဒဝ + ကာလ]
ဘေးရန် - အန္တရာယ် - ဥပဒ္ဒဝေါ - မရှိရာ -
အချိန် - အခါ - ကာလ။ နိပ္ပရိဿယကာလ
(အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၇) - ကြည့်။

နိရုပဒ္ဒဝတ္ထ (ပု) [နိရုပဒ္ဒဝ + အတ္ထ] ဥပဒ္ဒ-
ဝေါ - ဘေး - ရန် - အန္တရာယ် - မရှိခြင်း

ဟူသော အကျိုး။ အာရောဂျတ္ထ(သာရတ္ထ။ ၂။
၃၃၄) - ကြည့်။

နိရ (ရှု) ပဓိ (တိ) [နိ + ဥပဓိ။ (နိရုပဓိ - သံ၊
ဏိရုပဓိ - ပြာ)] ဥပဓိမရှိသော၊ ကင်းသော
ဥပဓိမရှိသော။ (က) ၄-ပါးသော (ကာမ၊ ခန္ဓ၊
ကိလေသ၊ အဘိသင်္ခါရ-ဟူသော) ဥပဓိ-
မရှိသော။ (ခ) ၃-ပါးသော (ကိလေသ၊
အဘိသင်္ခါရ၊ ကာမ-ဟူသော) ဥပဓိမရှိသော။
(ဂ) ၂-ပါးသော (ခန္ဓ၊ ကိလေသ-ဟူသော)
ဥပဓိမရှိသော။ (ဃ) ၂-ပါးသော (ကိလေသ၊
အဘိသင်္ခါရ-ဟူသော) ဥပဓိမရှိသော။ (င)
ကိလေသုပဓိမရှိသော။ (စ) ကာမုပဓိမရှိ
သော။ (ဆ) ခန္ဓုပဓိမရှိသော။ (ဇ) ဆင်းရဲ
မရှိသော။ (ဈ) ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ဥပဓိ
မရှိသော။ (ည) (ခန္ဓ၊ အဘိသင်္ခါရ၊
ကိလေသ) ဥပဓိတို့၏ ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို
မို့သော။

နိရုပဓိန (မဟာနိ။ ၂၁)န္တံ ဝိဂတူပဓိနံ။
မဟာနိ။ ၄။ ၈။ (က) ယော နိရုပဓိ(သံ၊ ၁။
၆)တိ ယဿ ပန စတုဗ္ဗိဓာပေ တေ ဥပ-
ဓိယော နတ္ထိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁။ နိရုပဓိ (အံ၊ ၄။
၁။ ၁၄၅)န္တံ သဗ္ဗုပဓိဝိရဟိတံ နိဗ္ဗာနဓမ္မံ
ဥတော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၉။ (ခ) နိရုပဓိ (သံ၊
၂။ ၃၆၈)တိ တိဟိ ဥပဓိဟိ အနုပဓိ။ သံ၊ ၄။
၃။ ၅၀။ ဥပဓိ (သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၂) - လည်း
ကြည့်။ (ဂ) နိရုပဓိ (အပ၊ ၁။ ၄၅) ခန္ဓုပဓိ-
ကိလေသုပဓိဟိ ဝိရဟိတော။ အပ၊ ၄။ ၁။
၃၁၆။ (ဃ) ကိလေသုပဓိအဘိသင်္ခါရုပဓိနံ
အစ္စန္တဝိဂမေန နိရုပဓိနံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၁။ (-
သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၅။) (င) နိရုပဓိ ဟောတိ။

မ ၂။ ၁၁၇။ နိရုပဓိ (ဝိ၊ ၄။ ၃၀၄) တံ ကိလေ-
သုပဓိအဘာဝေန နိရုပဓိတိ ဝုစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄။
၄။ ၆၂။ ကိလေသုပဓိနာ နိရုပဓိ ဟောတိ။
နိဂ္ဂဟဇော နိတ္တဇောတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။
၃။ ၁၁၉။ (-ပါစိတံ၊ ယော။ ၄၇၃။) (စ) န
ဟိ သော နန္ဒတိ ယော နိရုပဓိ။ သံ၊ ၁။ ၆။
၁၀၉။ သုတ္တနိ၊ ၂၈၄။ နေတ္တိ၊ ၃၀။ န ဟိ
သော နန္ဒတိ ယော နိရုပဓိတိ ယော ကာမ-
ဂုဏသမ္ပတ္တိရဟိတော ဒလိဒ္ဒေါ ဒုလ္လဘယာ-
သစ္စာဒနော၊ န ဟိ သော နန္ဒတိ။ သံ၊ ၄။
၁။ ၃၀။ (ဆ) နိရုပဓိ တေန ဖုသေယျံ
ဖဿာ။ ဥဒါန၊ ၉၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၀၁။ (ဇ)
နိရုပဓိ (ထေရီ၊ ၄၁၄) နိဒ္ဒါကံ။ ထေရီ၊ ၄။
၂၄၀။ (ဈ) ဥပသန္တော နိရုပဓိ (အပါ၊ ၁။ ၅၈)
တိ ရာဂူပဓိဒေါသုပဓိမောဟူပဓိတိ ဝိရဟိ-
တော။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၂။ (ည) သတ္တမ-
ဘဝတော ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟဿ ခန္တုပဓိဿ
တံ နိဗ္ဗတ္တကအဘိသင်္ခါရုပဓိဿ တံတံမဂ္ဂ-
ဝဇ္ဈကိလေသုပဓိဿ စ ပဟာနေန တေသံ
အနိဗ္ဗတ္တနတော နိရုပဓိသင်္ခါတနိဗ္ဗာနသန္နိ-
သိတတ္တာ စ နိရုပဓိဟိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၂၄၇။

နိရုပဓိ (ပါ ဇ) — ဣတိဝုတ်။ ၂၂၉။
ပေတ။ ၁၈၅။ ထေရ၊ ၂၉၇။ အပါ၊ ၁။ ၅၅။
၁၂၁။ ၃၈၉။ အပါ၊ ၂။ ၆၈။ ၁၈၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၁။ ၄၁။ ပေတ၊ ၄။ ၂၁၄။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၇၃။
၂၂၈။ ၄၆၈။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။ ၁၅၆။ ၂၉၀။
အပါ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၁။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၉၅။ မ၊ ၄။ ၃။
၂၅၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။ နိရုပဓိ (ပါ ဗ) —
အပါ၊ ၂။ ၃၄၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၃၈။ နိရုပဓိ (ဒ၊

ဇ) — ဝိ၊ ၃။ ၂၈၆။ မ၊ ၂။ ၄၁၁။ သံ၊ ၁။
၁၉၆။ အံ၊ ၂။ ၆၆။ ဓမ္မ၊ ၇၃။ ဥဒါန၊ ၃၄၈။
ဣတိဝုတ်။ ၂၂၆။ ၂၄၈။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၃။
ထေရ၊ ၃၇၂။ အပါ၊ ၁။ ၂၉၉။ မိလိန္ဒ၊ ၃၂၈။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၈။ ဥဒါန၊ ၄။
၂၈၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၅။
နိရုပဓိနံ (ဆ၊ ဗ) — ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၄။ မ၊ ၄။
၂။ ၄၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၆။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၅။ ဥဒါန၊
၄။ ၂၁၀။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၇။

နိရုပဓိသင်္ခါတနိဗ္ဗာနသန္နိသိတ (တိ) [နိရုပဓိ
+ သင်္ခါတ + နိဗ္ဗာန + သန္နိသိတ] ဥပဓိ
ကင်းရာ တရားဟုဆိုအပ်သော နိဗ္ဗာန်၌ -
ကို - မှီသော။ နိရုပဓိ (ည) - ကြည့်။

နိဂ (၅) ပဓိသုခ (န) [နိရုပဓိ + သုခ] ဥပဓိ
မရှိရာဖြစ်သော လောကုတ္တရာချမ်းသာ၊ ဥပဓိ
ကင်းရာဖြစ်သော လောကုတ္တရာချမ်းသာ။
နိရုပဓိသုခ (အံ၊ ၁။ ၇၉) နိလောကုတ္တရာသုခ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၃။ ဥပဓိ ဝုစ္ဆန္တိ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ၊
တန္နိသိတံ သုခံ ဥပဓိသုခံ။ တပ္ပဋိပက္ခတော
နိရုပဓိသုခံ လောကုတ္တရာသုခံ။ အံ၊ ၄။ ၂။
၄၇။ (-အဘိ၊ က။ ၁၆၀။)

နိရုပဓိသေသ (တိ) [နိ + ဥပဓိသေသ] ခန္ဓာ
၅-ပါးဟူသော ဥပဓိမရှိရာဖြစ်သော။ နတ္ထိ
ဇတ္တ ဥပဓိသေသောတိ နိရုပဓိသေသော။
မင်္ဂမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၁၀၂။

နိရုပနိဿယ (တိ) [နိ + ဥပနိဿယ] အား
ကြီးသော - မှီရာ - အကြောင်း - မရှိသော
(အထက်မဂ် ၃-ပါး)။ ဥပရိ တယော နိရု-
ပနိဿယာ ဥပ္ပန္နာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၇။ အံ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၉၀။

နိရုပဘောဂ (တိ) [နိ + ဥပဘောဂ] ဝတ်ရုံ
- သုံးဆောင် - ခြင်းမရှိသော။ ပစ္စတ္ထိကာနံ
နိရုပဘောဂဘာဝေါ သတ္တမော။ အဘိ၊ ဌ၊
၁။ ၃၉။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁။ အာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁။

နိရု (ရူ) ပမ (တိ) [နိ + ဥပမာ] နှိုင်းချင့် -
နှိုင်းခိုင်း - ဖွယ်ရာ ဥပမာ - မရှိ - ကင်း -
သော။ နိရုပမံ ဝိဂ္ဂဟံ (အပါ၊ ၂။ ၇၀) ဥပမာ-
ရဟိတသရီရံ ဂေါတမံ။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၁။
(-မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၇။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၃၃။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၇၅။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၀။)

နိရုပမပ္ပဘာဝ (တိ) [နိရုပမ + ပဘာဝ] နှိုင်း
ချင့်ဖွယ်ရာ 'ဥပမာ' မရှိသော အစွမ်းသတ္တိရှိ
သော၊ သူ။ တေန ဧဝံ နိရုပမပ္ပဘာဝေန
ဗုဒ္ဓေန နိဿေဝိတံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၀။

နိရုပလိတ္တ (တိ) [နိ + ဥပလိတ္တ] မလိမ်းကျ
အပ် - မကပ်ငြိ - သော။ အာကာသမိဝ
နိရုပလိတ္တော အစ္စန္ဒဝေါဒါနပတ္တော ဟောတိ။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၄။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၄၁။

နိရုပလေပ (တိ) [နိ + ဥပလေပ။ (နိရုပလေပ
- သံ၊ ဣရုပလေပ - ပြာ၊ နိရုပလေပ -
အဒ္ဓမာဂဓိ)] (တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်) လိမ်း

ကျ - ကပ်ငြိ - မှမရှိသော၊ သူ။ နိရုပလေပ-
သင်္ခါတေန ဗုဒ္ဓေါ။ ပဋိသံ၊ ၁၇၂။ မဟာနိ၊
၃၆၃။ တဏှာလေပဒိဋ္ဌိလေပါဘာဝေန နိရု-
ပလေပသင်္ခါတေန။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၅။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၉၀။ (-အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၂၉။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၉၆။ စရိယာ၊ ဌ၊
၃၁၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၈၈။)

နိရုပလေပန (န) [နိ + ဥပလေပန] (တဏှာ
ဖြင့်) မလိမ်းကျ - မကပ်ငြိ - ခြင်း။ နိရုပ-
လေပန (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄) နှို အနု-
ပလေပန အနုလ္လိယနံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၀၈။

နိရုပသဂ္ဂ (တိ) [နိ + ဥပသဂ္ဂ။ (နိရုပနီ - သံ၊
ဣဝသဂ္ဂ - ပြာ၊ နိရုပသဂ္ဂ - အဒ္ဓမာဂဓိ)]
(၁) ဘေးရန် - မရှိ - ကင်း - သော (သာသ-
နာ)။ (၂) ဥပသာရပုဒ် - မရှိ - ကင်း - သော
(ပုဒ်)။ (၁) နိရာဒိနဝ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၂) -
ကြည့်။ (၂) နိရုပသဂ္ဂဿ အညတ္တ ဧဝမ-
တ္ထဿေဝ ဒိဋ္ဌတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၀။

နိရုပါဒါန (တိ) [နိ + ဥပါဒါန] (၁) လောင်
စာမရှိသော။ (၂) မြဲမြံစွာယူခြင်း - စွဲလမ်း
ခြင်း - မရှိသော။ (၁) နိရုပါဒါနော (ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊ ၄၃၀) တိ ဣန္ဒနရဟိတော။ ဝိနယာ-
လင်္ကာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၆။ (၂) နိဂ္ဂဟက (မ၊ ဋီ၊
၃။ ၇၇) - ကြည့်။

နိရုပါယာသ (တိ) [နိ + ဥပါယာသ] ပြင်းစွာ
ပင်ပန်းခြင်း မရှိသော၊ သူ။ နနု အရဟာ

နိရုဂေါ နိရုပါယာသော နိက္ခိလေသော။
အဘိ၊ က။ ၄၃၇။

နိရုပါရမ္မ (တိ) [နိ + ဥပါရမ္မ] ချုပ်ချယ် -
ပြစ်တင် - ကဲ့ရဲ့ - ခြင်း မရှိသော။ ကေန-
စိပိ အနုပါရမ္မိယတ္တာ နိရုပါရမ္မော။ ပဋိ-
စွသမုပ္ပါဒ် သန္တာယ “နိရုပါရမ္မာ” (သံ၊ ဌ၊
၂။ ၆၇)တိ ဝဒန္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၅။

နိရုပတိ (ကြိ) [နိ + ရူပ + အ + တိ။ ရူပေါ စု
ရူပကရဏေ၊ နိသရူပဿ ဥတ္တိယံ။ ဓာတွတ္ထ။
၃၂၆။ ယင်း - ဓာတွတ္ထအလို နိရုပေတိ၊
နိရူပယတိ-ဟု ရှိရမည်။] ပြတတ်၏။ ရူပ
(အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈) - ကြည်။

နိရုပတေ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ရူပ + ယ + တေ]
ပြအပ်၏။ ဒုက္ခပရိယာယော နိရုပတေဝ
(နိရုပတေဝ၊ က)။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၇။

နိရုမ္မန (န) [နိ + ရုဘိ + ယု] တားမြစ် -
ချုပ်တည်း - ခြင်း။ ဝါတဿ နိရုမ္မနေန။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၀။

နိရုမ္မိတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ရုဘိ + တွာ] (၁)
ငင်၍၊ သပ်၍။ (၂) တားမြစ် - ချုပ်ချယ် -
၍။ (၁) နိရုမ္မိတ္တာ(ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၆) ဂဟဏံ
နာမ ဝိဟိသီသံ အစ္ဆန္နိတ္တာ ယထာဋ္ဌိတမေဝ
ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ အာကမ္ပိတွာ ဗိဇေတ္တ-
ဿေဝ ဂဟဏံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၄။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁၈၃။ (၂) ဒေဝတာ ပန တံ သဒ္ဓံ
နိရုမ္မိတ္တာ န ကဿစိ သောတုံ အဒံသု။
ဇော၊ ဌ၊ ၁။ ၇၃။

နိရုဿာသ (တိ) [နိ + ဥဿာသ] (အထက်
သို့ ပင့်တတ်သော) လေမရှိသော။ နိရု-
ဿာသ (ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၉)န္တိ နိဥဿာသံ၊
ဥဂ္ဂမနဝါတရဟိတံ ကတွာတိ အတ္ထော။
ဂဏ္ဌိ၊ စု၊ ကြော။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၈၂။)

နိရုဿာဟ (တိ) [နိ + ဥဿာဟ။ နတ္ထိ
ကာယကမ္မာဒိဗျာပါရသင်္ခါတေ ဥဿာဟော
ဧတိဿာတိ နိရုဿာဟာ။ သမ္မော၊ ယော။
၁၂။ (နိရုဿာဟ - သံ၊ ကိရုတ္တဟ - ပြာ)]
အားထုတ်ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော။ ဒါနေ
နိရုဿာဟေတိ ဒါနဝိသယေ ဥဿာဟ-
ရဟိတေ သတိ။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၈။

နိရုဿာဟော - ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၆။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၄၇။ ဝဇီရ။ ၁၃၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၃။
ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၉၈-၉။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃၂။
နိရုဿာဟံ (န၊ ပ၊ ၈) - ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၇၊ ၈၅။
မ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၂။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၁။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၈။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၆။ နိရုဿာ-
ဟာ (ပု၊ ၆) - ဇော၊ ဌ၊ ၅။ ၃၃၅။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၆၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၂။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၂။
နိရုဿာဟံ (ဒ၊ ၈) - သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၄။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၆။ နိရုဿာဟသန္တဘာဝ -
လည်းကြည်။

နိရုဿာဟဋ္ဌ (ပု) [နိရုဿာဟ + အတ္ထ]
အားထုတ်ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်-ဟူသော
- အနက် - သဘော။ အဗျာကတာ နိရု-
ဿာဟဋ္ဌေန အဝိပါကဋ္ဌေန စ သုခမာ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃။

နိရုဿာဟနိရိဟ (တိ) [နိရုဿာဟ + နိရိဟ] အားထုတ်ခြင်း မရှိ၊ ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်း မရှိသော။ ဖဿော အရာရကံ ဝိယ နိရုဿာဟနိရိဟတာဝသေန အတ္ထသာနေတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉၇။

နိရုဿာဟဘာဝါပဇ္ဇန (န) [နိရုဿာဟဘာဝ + အာပဇ္ဇန] အားထုတ်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ ဒါနဂ္ဂဟဏေသု နိရုဿာဟဘာဝါပဇ္ဇနံ၊ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၉။ (-ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၂၀၀။)

နိရုဿာဟသန္တဘာဝ (ပု) [နိရုဿာဟ + သန္တ + ဘာဝ] အားထုတ်ခြင်းမရှိပဲ ငြိမ်သက်သည်၏အဖြစ်။ နိရုဿာဟသန္တဘာဝေန နိရုဿာဟသန္တဘာဝါယ ဥပကာရကော ဝိပါကဓမ္မော ဝိပါကပစ္စယော။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇၀။ = ဥဿာဟနံ ဥဿာဟော၊ နတ္ထိ ဧတဿ ဥဿာဟောတိ နိရုဿာဟော၊ သော ဧဝသန္တဘာဝေါတိ နိရုဿာဟသန္တဘာဝေါ၊ တေန။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃၂။ (-မူလဋီ၊ ၃။ ၁၇၂။ မင်္ဂမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၃၉၅။)

နိရုဿာဟသန္တဘာဝပုတ္တိ (ထိ) [နိရုဿာဟ + သန္တဘာဝ + ပုတ္တိ] အားထုတ်ခြင်း မရှိပဲ ငြိမ်သက်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ ကရဇကောယဿ နိရုဿာဟသန္တဘာဝပုတ္တိတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၀။ (- ဝဇီရ၊ ၁၇၇။)

နိရုဿာဟသန္တဘာဝလက္ခဏ (တိ) [နိရုဿာဟသန္တဘာဝ + လက္ခဏ] အားထုတ်ခြင်းမရှိပဲ ငြိမ်သက်သည်၏အဖြစ်ဟူသော မှတ်ကြောင်း ‘လက္ခဏာ’ ရှိသော။ နိရုဿာဟသန္တဘာဝလက္ခဏာ ဝိပါကာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄၁။

နိရုဿာဟသန္တဘာဝါကာရ (ပု) [နိရုဿာဟသန္တဘာဝ + အာကာရ] အားထုတ်ခြင်း မရှိပဲ ငြိမ်သက်သည်၏အဖြစ်ဟူသော - အခြင်းအရာ - အမူအရာ။ ဧတ္တာဝတာ နိရုဿာဟသန္တဘာဝါကာရဝိသေသော နိဒ္ဒါနာမ။ ဝဇီရ၊ ၁၇၈။

နိရုဿာဟသန္တဘာဝပနိဿယ (တိ) [နိရုဿာဟသန္တဘာဝ + ဥပနိဿယ] အားထုတ်ခြင်းမရှိပဲ ငြိမ်သက်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းရှိသော။ ကရဇကောယဿ နိရုဿာဟသန္တဘာဝပနိဿယတ္တာ “နိဒ္ဒါ”တိ ဝုစ္ဆင်္ဂါ။ ဝဇီရ၊ ၁၇၇။

နိရုဿာဟသန္တသဘာဝပုတ္တိ (ထိ) [နိရုဿာဟသန္တ + သဘာဝ + ပုတ္တိ] အားထုတ်ခြင်း မရှိပဲ ငြိမ်သက်ခြင်းသဘောသို့ ရောက်ခြင်း။ ကရဇကောယဿ နိရုဿာဟသန္တသဘာဝပုတ္တိတော စ။ ဝဇီရ၊ ၁၇၇။

နိရုဿုက္က (တိ) [နိ + ဥဿုက္က။ (နိရုဿုက္က - သံ၊ ကိရုသုအ - ပြာ)] (က) အားထုတ်ခြင်း မရှိသော၊ ပျင်းရိသော။ (ခ) (ကိစ္စပြီး၍) အားထုတ်ခြင်း မရှိသော။ (ဂ) (အခြားကိစ္စ၌)

အားထုတ်ခြင်း မရှိသော။ (ဃ) အားထုတ်
လိုခြင်း မရှိသေးသော၊ အားမထုတ်လိုသေး
သော။ (င) အားထုတ်ခြင်း မရှိသည်၏
အဖြစ် (ဘာဝပ္ပဓာန်)။ (က) နိရုဿုက္ကော
လိနဝိရိယော။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၉၇။ (-သံ၊ ဌ။ ၂။
၂၁၆။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၂၁၃။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၃၇၇။)
(ခ) နိဋ္ဌိတကိစ္စတာယ နိရုဿုက္ကော။ အံ၊ ဋီ၊
၂။ ၅၆။ မူလဋီ၊ ၃။ ၄၀။ (-အံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၉၁။
ဥဒါန၊ ဌ။ ၃၃၊ ၁၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၂။
အနဋီ၊ ၃။ ၅၀။) (ဂ) အပ္ပေါသုက္ကောတိ
အညကိစ္စေသု နိရုဿုက္ကော။ ထေရီ၊ ဌ။ ၂၈၈။
(-ဒီ၊ ဌ။ ၂။ ၁၇၄။) (ဃ) အပ္ပေါသုက္ကတာ-
ယာတိ နိရုဿုက္ကတာဝေန၊ အဒေသေတု-
ကာမတာယာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဌ။ ၃။ ၂၄၃။
ဒီ၊ ဌ။ ၂။ ၅၇။ မ၊ ဌ။ ၂။ ၈၁။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၈၁။
(င) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိရုဿုက္ကဂမန (န၊ ထိ) [နိရုဿုက္က + ဂမန]
အားထုတ်ခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်
ခြင်း။ ရတနေ နိရုဿုက္ကဂမနံ။ ဝဇီရ။
၃၄၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၈။

နိရုဠ (တိ) [နိ + ရဟ + တ။ တ-ကို ဟ-ပြု၊
ဓာတ်၏အစိတ် ဟ-ကို ဠ-ပြု။ ကစ္စည်း။
၅၈၈။ ရူ၊ ၆၂၁။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၉၂။ (နိရုဠ
- သံ)] တက်ရောက် - တင်စားအပ် -
ထင် - သော။ နိရုဠော - ဣတိဝုတ်၊ ဌ။
၃၄၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၇၊ ၃၁၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၂၀၊ ၂၆၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၇။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။
၄၁၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၊ ၁၇၃၊ ၂၁၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်။
၁။ ၂၂၁၊ ၃၅၆၊ ၄၀၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၊

၁၈၈၊ ၂၈၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၊ ၂၉၄၊ ၃၅၅။ ဒီ၊ ဋီ၊
၃။ ၉၊ ၁၁၊ ၁၆၈၊ ၁၈၇၊ ၂၄၄၊ ၂၆၉။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၀၊ ၈၆၊ ၁၁၆၊ ၁၅၇၊ ၂၆၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၊ ၂၃၊
၂၂၀၊ ၃၉၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၃၊ ၂၆၉၊ ၂၇၂။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၅၊ ၄၃၊ ၇၆၊ ၁၃၅-၆။ ၁၄၁-၂။ ၅၄၇။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၀၊ ၂၃၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၊ ၈၅၊ ၁၁၉၊
၃၇၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၊ ၂၀၊ ၁၈၉၊ ၃၂၃။ မူလဋီ၊
၁။ ၃၈၊ ၅၂၊ ၁၄၀၊ ၁၆၀။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃၊ ၁၇၇။
အနဋီ၊ ၁။ ၂၅။ အနဋီ၊ ၂။ ၇။ အနဋီ၊ ၃။ ၂၊
၈၃၊ ၃၀၂။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၁၀၆-၇။ နိရုဠာ (ထိ၊
ပ၊ ၈) - သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၇၁။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၊ ၁၉၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၉။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၀၊ ၁၆၇။ နိရုဠံ (န၊ ပ၊ ၈) -
သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၄။ အနဋီ၊
၃။ ၂၂၅။ နိရုဠာ (ပ၊ ၈) - ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၇။

နိရုဠအဇ္ဈာသယ (တိ) [နိရုဠ + အဇ္ဈာသယ]
တက်ရောက် - တင်ထားအပ် - သော - အလို
- နှလုံးသွင်း - ရှိသော။ ခန္တိသောရစေသု
နိရုဠအဇ္ဈာသယတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၂။

နိရ (ရူ) ဠဝဏ (တိ) [နိရ (ရူ)ဠ + ဝဏ]
အသားနုမတက်နိုင်သော ကိလေသာအနာရှိ
သော၊ သူ။ ဥဒ္ဓဋသလ္လော နိရ (ရူ)ဠဝဏော။
နေတ္တိ၊ ၄၆။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၃၆။

နိရုဠသမညာ (ထိ) [နိရုဠာ + သမညာ]
တက်ရောက် - တင်စားအပ် - သော - အမည်
- ပညတ်။ ယံ မနုဿလောကေ နိရုဠ-
သမညာယ ဝေါဟာရော။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၉၇။
(-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၄။)

နိရုဏ္ဏပတ္တိသမညာ (ထိ) [နိရုဏ္ဏ + အာပတ္တိ + သမညာ] တက်ရောက် - ထင် - ခြင်းသို့ ရောက်သော - အမည် - ပညတ်။ တဒေက - ဒေသေပိ နိရုဏ္ဏပတ္တိသမညာ။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၀။

နိရူပ (တိ) [နိ + ရူပ။ (နိရူပယ - သံ၊ ကိရုဝ - ပြာ)] ရုပ်အဆင်း - မရှိသော။ တေ သဗ္ဗေ နိရူပံ ဝါနုပဿန္တာနံ ဝုပဂတာ။ ပေဋကော။ ၂၉၁။ ဝန္တာတိ နိရူပတော တံ နိဿိတဿ ဆန္ဒရာဂဿ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာ - နေန ဆဋ္ဌိတတာယ ပရိစ္ဆတ္တတာယ စ ဝန္တာ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇၄။

နိရူပကာရ (တိ) [နိ + ဥပကာရ] ကျေးဇူး - မပြုနိုင် - မများ - သော၊ သူ။ ကိံ တေ မယာ နိရူပကာရေန။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၃၆၁။

နိရူပဓိက (တိ) [နိ + ဥပဓိ + က] ဥပဓိမရှိ သော၊ ဥပဓိတို့မှ ကင်းသော၊ သူ။ နိရူပဓိ - ကော (သံ၊ ၁။ ၁၄၃)တိ ကိလေသာဘိ - သင်္ခါရကာမဂုဏောပဓိဟိ ဝိရဟိတော။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၉။

နိရူပန (န) [နိ + ရူပ + ယု။ (နိရူပဏ - သံ၊ ကိရုဝဏ - ပြာ)] ထင်စွာ - ပြကြောင်းဖြစ် - ပြတတ် - သော (သဒ္ဒါ)။ ယထာတိအာဒိ ယထာဝုတ္တဿ အတ္တဿ ဥဒါဟရဏ - ဝသေန နိရူပနံ။ အနု၊ ၃။ ၂၀၂။

နိရူပယတိ (ကြိ) [နိ + ရူပ + ဣယ + တိ] ထင်စွာပြတတ်၏။ စိစစ်၏။ တတ္ထ နိဿိ - ဒိသွာ ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ နိရူပယန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၄။

နိရူပယန္တိ (ကြိ) [နိ + ရူပ + အန္တိ] ထင်စွာ ပြတတ်ကုန်၏။ စိစစ်ကြကုန်၏။ နိရူပယတိ - ကြည့်။

နိရူပိတသဘာဝ (တိ) [နိရူပတ + သဘာဝ။ (နိရူပိတသွဘာဝ - သံ၊ ကိရူပိအသဘာဝ - ပြာ)] ရှုမြင် - ပြ - အပ်သော သဘော ရှိသော။ နိရူပိတသဘာဝဗုဒ္ဓဂုဏဝိဇ္ဇာ - တိတာ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆၇။

နိရူပိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ရူပ + ယ + တေ] ပြအပ်၏။ ဤဒိသိပိ ဟိ ဝစော - ယုတ္တိလောကေ နိရူပိယတိ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၂၆။ (-အံ၊ ငို၊ ၁။ ၅၁။)

နိရူပေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ရူပ + ဧဝ + တဗ္ဗ] သရုပ်ထုတ်ဆိုအပ်သော၊ ဆိုအပ်သော။ နိရူပေတဗ္ဗ အယံ သဘာဝနိရုတ္တိ ကတမေတ္တ နိရုဏ္ဏတိ အဓိပ္ပါယော။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၃၆၇။

နိရူပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ရူပ + ဧဝ + တွာ] (၁) သရုပ်ထုတ်၍။ (၂) ရှုမြင်၍။ (၁) ဧဝံ နိရူပေတွာ ကိတ္တေန္တေ ယဿ သံကိတ္တေတိ။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၁၅။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၁။ (၂) ယာ တဿ တံ ကာရဏံ နိဇ္ဈာယန္တဿ ပစ္စက္ခံ ဝိယ ကတွာ နိရူပေတွာ စိန္တေန္တဿ ခမတိ။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆၆။

နိရောကာသ (တိ) [နိ + ဩကာသ] တည်ရာ အရပ်မရှိသော။ နဂရဒ္ဒါရာနိ နိရောကာသာနိ ကရောန္တာ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၄၉။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၈၄။)

နိရောဂ (တိ) [နိ + ရောဂ။ (နိရောဂ - သံ၊
ကိရောယ - ဟြ)] အနာ - ရောဂါ - မရှိ
- ကင်း - သော၊ ကျန်းမာသော - သူ။
နိရောဂါ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၇)တိ အရောဂေါ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၁၆။ နိရောဂေါ - မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၅။
သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၉၊ ၁၀၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၉၊ ၁၂၉။
ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၅၊ ၃၂၇။ နိရောဂါ - သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၆။ အံ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၃၇၊ ၂၃၈။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၁။ ဇာ၊ ဌ၊
၄။ ၃၈၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၂။ နိရောဂံ (ဒ၊ ဇ)
- စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၃၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၂။ ဇာ၊ ဌ၊
၅။ ၃၅၅။ နိရောဂေ (ဒ၊ ဗ) - ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၂၈၉။ နိရောဂါယ (ထိ၊ တ၊ ဇ) - ဇာ၊ ဌ၊
၁။ ၄၄၅။

နိရောဂဘာဝဇာနန (န၊ ထိ) [နိရောဂဘာဝ +
ဇာနန] အနာ - ရောဂါ - မရှိ - သည်၏
အဖြစ်ကို သိခြင်း။ နိရောဂဘာဝဇာနနတ္ထံ
အပရာပရံ ပရိဝတ္တန္တိ။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၈၂။

နိရောဇ (တိ) [နိ + ဩဇ (= ဩဇာ)။ နိသံ-
ရောဇသံ - သံ] (၁) ဩဇာဓာတ် -
တန်ခိုး - မရှိသော။ (၂) (သဒ္ဓါဟူသော) -
အစေး - ဩဇာ - မရှိသော။ (၃) အရောင်
- အဆင်း - မရှိသော။ (၁) နိရောဇေ (မ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၂၅)တိ နိတ္တေဇေ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၀။
နိရောဇေ (ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၄၄)တိ ဝိရဟိတ-
ဩဇေ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂၂။ ၅၄၇။ (-သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၁။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂၃။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၄၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၃၅၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၇၊ ၁၀၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၁၈၊
၂၅၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၃။

အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၁၊ ၁၀၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၆၊ ၁၃၅။)
(၂) နိရောဇာ (သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၁)တိ သဒ္ဓါ-
သွေဟဘာဝေန နိသ္မေဟာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၀။
(၁)(၃) နိရောဇေ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၉)န္တိ နိပ္ပတံ၊
ဩဇာရဟိတံ ဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၇။

နိရောဇက (တိ) [နိ + ဩဇ (= ဩဇာ) + က]
အဆီ - အစေး - အနှစ် - မရှိသော။
ဒုက္ခေတ္တ (သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃၄) - ကြည်း။

နိရောဇဌ (ပု) [နိရောဇ + အတ္ထ] ဩဇာဓာတ်
- အဆီအနှစ် - မရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော -
အနက် - သဘော။ နိရောဇဌေန (နိဇော-
တဌေန၊ က) မုသာဝါဒေါ ဆာရိကာ နာမ။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၇။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၁၄။

နိရောဇတာကရဏ (န) [နိရောဇတာ +
ကရဏ] ဩဇာဓာတ်မရှိသည်၏အဖြစ်ကို
ပြုခြင်း။ အကိသမ္ဘိ နိရောဇတာကရဏေန
မိလာပေန္တိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၆၇။

နိရောဇာဟာရဘောဇန (တိ) [နိရောဇာဟာရ
+ ဘောဇန] ဩဇာဓာတ်မရှိသော အဟာရ
ဟူသော - ဘောဇဉ် - အစာ - ရှိသော၊
ဩဇာဓာတ်မရှိသော အဟာရကို စားခြင်းရှိ
သော၊ သူ။ နိရောဇာဟာရဘောဇနာ (နိ-
ရောဇာဟာရဘောဇီနော၊ သိ၊ သျှာ) မနုဿာ
ဗဟ္မာဓာတော ဟောန္တိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၁၈။

နိရောဇာဟာရဘောဇီ (တိ) [နိရောဇာဟာရ +
ဘုဇ + ကိ] ဩဇာဓာတ်မရှိသော အဟာရ

ကို စား - လေ့ - ရှိ - တတ် - သော၊ သူ။
အထက်ပုဒ် (သိ၊ သျှ၊ မူကွဲ) - ကြည့်။

နိရောဓ (ပု) [နိ + ရုဓ + က။ နိရုဇ္ဈန္တိ ဧတ္ထ
ရာဂါဒယောတိ နိရောဓော၊ ရုန္တတိ ဝါ နိဗ္ဗာ-
နန္တိ ရောဓော၊ ကိလေသော၊ သော ဧတ္ထ
နတ္ထိတိ နိရောဓော။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၆။ (နိရောဓ -
သံ၊ ကိရောဟ - ပြာ၊ နိရောဟ - အဒ္ဓ-
မာဂဓိ)] (၁) ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၊ တဖန်မဖြစ်
ခြင်း၊ မရှိခြင်း။ (၂) ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၏
အကြောင်း။ (မုချ) ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ (ဥပစာ)။
(၃) နိရောဓသမာပတ်။ (၄) နိရောဓသစ္စာ။
(၅) (က) (ရာဂ-စသည်တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ)
နိဗ္ဗာန်။ (ခ) (သံသရာနှောင်အိမ်၏ မရှိရာ)
နိဗ္ဗာန်။ (၆) (သင်္ခါရတို့၏) ချုပ်ငြိမ်းကြောင်း။
(က) အရဟတ္တဖိုလ်၊ (ခ) မဂ် ၄-ပါး၊
အောက်ဖိုလ် ၃-ပါး။ (၇) နိရောဓသုတ်။
(ယင်းသုတ်အဓိပ္ပါယ် နိရောဓသုတ္တ-ကြည့်။)

(၁) ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ
နိရောဓော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁။ သံ၊ ၁။
၂၄၄။ သံ၊ ၂။ ၁၃။ သံ၊ ၃။ ၃၃၉။ နိရောဓော
ဟောတိ (ဝိ၊ ၃။ ၁)တိ အနုပ္ပါဒေါ ဟောတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၅။ ဝဇီရ။ ၃၉၄။ နိရောဓော
နိရောဓောတိ ခေါ (ဒီ၊ ၂။ ၃၀)တိ အနိဗ္ဗတ္တိ
အနိဗ္ဗတ္တိတိ ခေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။ နိရောဓယာ
(ပဋိသံ၊ ၄၃)တိ ဝဋ္ဋဿ နိရောဓနတ္ထယ။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၁။ ရာဂါဒိနံ နိရောဓယာ
(အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၅)တိ မဂ္ဂဉာဏေန ရာဂါဒိနံ
နိရောဓနတ္ထယ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၂။ နိရုဇ္ဈနံ
နိရောဓော။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၉၈။ နိရောဓယာ
(ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃)တိ နိရုဇ္ဈနတ္ထယ။ ဇာ၊ ၄။

၁။ ၁။ (-ဒီ၊ ၂။ ၂၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄။ ဝိမတိ၊
၂။ ၉၁။) (၂) ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၏အကြောင်း
(မုချ)။ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း (ဥပစာ)။ ဧကသ္မိံ
အတ္ထေ ကာရဏေ ဖလောပစာရံ ကတွာ
နိရောဓပစ္စယော နိရောဓောတိ ဝုတ္တော။
မူလဋီ၊ ၂။ ၅၁။ (၃) နိရောဓသမာပတ်။ သော
နိရောဓံ ဖုသတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၁-၂။ နိရောဓာ
ဝုဋ္ဌဟန္တဿ ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စိတ္တသင်္ခါရော။
အဘိ၊ က။ ၂၄၅။ နိရောဓာတိ စိတ္တ-
စေတသိကာနံ အပ္ပဝတ္တိသင်္ခါနိရောဓသမာ-
ပတ္တိတော။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၃၇၆။ (-မိလိန္ဒ။
၈။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၇၆။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။) (၄)
နိရောဓသစ္စာ။ နိရောဓော သစ္စိကတော။
အဘိ၊ က။ ၇၃။ (-၂၀၄။ နေတ္တိ။ ၂၅၇။)
အယံ နိဗ္ဗာနဓမ္မော နိရောဓော နိရောဓသစ္စံ
နာမ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၂၆။ (၅) (က) (ရာဂ-
စသည်တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ) နိဗ္ဗာန်။ ဝိရာဂါယ
နိရောဓယ နိဗ္ဗာနာယ ဓမ္မော ဒေသိတော။
ဝိ၊ ၁။ ၂၃။ ဝိဝေကော ဝိရာဂေါ နိရောဓောတိ
တိဏိပိ နိဗ္ဗာနဿ နာမာနိ။ နိရုဇ္ဈန္တိတိ
နိရောဓော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၀။
နိရောဓောတိ နိဗ္ဗာနံ၊ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၅။
နိရုဇ္ဈတိ ကိလေသဝဋ္ဋံ ဧတ္တာတိ နိရောဓော။
ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၈။ အပဝတ္တိဝသေန နိရုဇ္ဈတိ
ဧတ္တာတိ နိရောဓော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၁၅။
(-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈။ ပဋိသံ၊ ၄။
၂။ ၇၅။) (ခ) (သံသရာနှောင်အိမ်၏ မရှိရာ)
နိဗ္ဗာန်။ နိသဒ္ဓေါ အဘာဝံ၊ ရောဓသဒ္ဓေါ စ
စာရကံ ဒီပေတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၁၂၆။ သဗ္ဗကတိသုညတ္တာ နတ္ထိ ဧတ္ထ
သံသာရစာရသင်္ခါတော ဒုက္ခရောဓော၊ ဧတ-

သို့ ဝါ အဓိဂတေ သံသာရဏရကသင်္ခါ-
တဿ ဒုက္ခရောဓဿ အဘာဝေါတိပိ နိ-
ရောဓော။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၅၆။ (-မူလဋီ၊ ၂။
၅၁။) (၆) (သင်္ခါရတို့၏) ချုပ်ငြိမ်းကြောင်း။
နိရောဓော (အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၇)တိ နိရောဓနိမိတ္တံ၊
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၃။ (က) အရဟတ္တဖိုလ်။ (ခ)
မဂ် ၄-ပါး၊ အောက်ဖိုလ် ၃-ပါး။ (က)
နိရောဓော တဿ နိဿရဏ (ဒိ၊ ၃။ ၂၃၀)
န္တိ ဣဓ အရဟတ္တဖလံ “နိရောဓော”တိ
အဓိပ္ပေတံ၊ အရဟတ္တဖလေန ဟိ နိဗ္ဗာနေ
ဒိဋ္ဌေ ပုန အာယတိ သဗ္ဗသင်္ခါရာ န
ဟောန္တိတိ အရဟတ္တံ သင်္ခတနိရောဓဿ
ပစ္စယတ္တာ “နိရောဓော”တိ ဝုတ္တံ၊ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၄၃။ (ခ) နိရောဓာယ ပဋိပနော (မ၊ ၂။
၂၁၈)တိ ဧတ္ထ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ
နိရောဓာယ ပဋိပနော နာမ ဟောတိ၊
ဖလပတ္တေ ပန တေ နိရောဓိတာ နာမ
ဟောန္တိ၊ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၅။ (၇) နိရောဓသုတ်။
ပုစ္ဆာ နိရောဓော စောဒနာ။ အံ၊ ၂။ ၁၇၈။
(-အံ၊ ၃။ ၂၄၉။)

နိရောဓော (ပ၊ ၈) -- ဝိ၊ ၁။ ၆။ ဝိ၊ ၃။
၁။ ဒိ၊ ၂။ ၃၁၊ ၃၂။ မ၊ ၂။ ၉၉။ မ၊ ၃။ ၁၉၊ ၂၀၊
၂၃။ သံ၊ ၁။ ၂၄၄၊ ၂၅၈၊ ၃၁၅၊ ၃၂၀၊ ၃၃၅။
သံ၊ ၂။ ၂၁၊ ၂၇၊ ၁၉၁။ သံ၊ ၃။ ၁၉၈။ အံ၊ ၁။
၁၃၂၊ ၄၃၃။ အံ၊ ၂။ ၃၀၊ ၁၄၅။ အံ၊ ၃။ ၄၀၅။
အဘိ၊ က။ ၆၆၊ ၁၅၀။ ပဋိသံ၊ ၂၆၊ ၁၇၁၊ ၃၁၁၊
၃၃၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၅၄။ ဝိမာန။ ၇၀။ ထေရီ၊
၃၉၆။ အပ၊ ၁။ ၂၇။ အပ၊ ၂။ ၂၀၈။ မဟာနိ၊
၁၅၊ ၃၃၄၊ ၃၇၅။ စူဠနိ၊ ၁၄၀၊ ၁၅၈၊ ၁၉၆။
နေတ္တိ၊ ၄၇၊ ၁၃၈၊ ၂၅၆။ ပေဋကော၊ ၁၇၁၊
၂၅၁၊ ၂၅၈၊ ၂၇၃၊ ၂၇၇၊ ၂၈၂၊ ၂၈၄၊ ၂၈၈၊

၃၀၁။ မိလိန္ဒ။ ၃၁၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၅၊ ၂၃၆၊
၂၅၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၆၊ ၉၂၊ ၁၂၁၊ ၁၄၇၊ ၃၁၃။
မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၀၊ ၈၁၊ ၈၆။ သံ၊ ဌ၊
၁။ ၄၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၄။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၆။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၅၉။ ပေတ၊ ဌ။
၂၀၄။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၆။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၄၅။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၁၊ ၂၇၆။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၂၊ ၃၊ ၁၉။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၆၊ ၂၄၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၀၅။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၄၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၃။
သိ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၃၉၅၊ ၄၈၈။ သိ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၂။
၅၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၀၊ ၃၇၃။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၇။ နိရောဓာ
(ပ၊ ၈) -- အဘိ၊ က။ ၁၇၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၆၆။ နိရောဓံ (ဒ၊ ၈) -- ဝိ၊ ၃။ ၂၆၇။ ဝိ၊
၄။ ၃၀၄၊ ၃၅၂။ ဒိ၊ ၁။ ၁၀၂။ ဒိ၊ ၂။ ၃၅။ မ၊
၂။ ၄၃။ အံ၊ ၃။ ၃၈၂၊ ၃၈၄။ အဘိ၊ က။ ၂၀၄၊
၂၃၄၊ ၂၄၅။ ဥဒါန၊ ၁၃၅။ ထေရီ၊ ၃၇၈၊
၄၀၃။ နေတ္တိ၊ ၈၊ ၂၅၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၁။ ဒိ၊ ဌ၊
၃။ ၇၃။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၆၊ ၂၀၉။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၅၊
၁၃၁။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၆။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈။ အဘိ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၅၊ ၃၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၃၁၂၊ ၃၃၁၊ ၃၄၇၊ ၃၄၉။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၉၃။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၃။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၇၇။ ဣတိဝုတ်၊
ဌ၊ ၈၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၂။
အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၁၅။ စူဠနိ၊
ဌ၊ ၆၊ ၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၈။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၂၈။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၊ ၃၃၊ ၉၈၊ ၂၅၈။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၆၊ ၃၉၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၃။ အံ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၂။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၀၇။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၀။
နိရောဓေန (တ၊ ၈) -- အံ၊ ၁။ ၂၃၈။
သုတ္တနိ၊ ၃၉၂။ စူဠနိ၊ ၆၊ ၃၃။ နေတ္တိ၊ ၁၄။

မ၊ ဌ၊ ဘ။ ၂၁၉။ သံ၊ ဌ၊ ဘ။ ၂၀။ သံ၊ ဌ၊ ဘ။ ၁၃။
 အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၅။ ၂၂၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ဘ။ ၁၉၀။
 အဘိ၊ ဌ၊ ဘ။ ၁၁။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၅၇။ စူဠနိ၊ ဌ။
 ၃။ ဒီ၊ ၂။ ၁၀၃။ သီ၊ ဒီ၊ သစ်၊ ဘ။ ၄၀၈။
 သီ၊ ဒီ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၅။ အံ၊ ဒီ၊ ဘ။ ၅၀။ နိရော-
 ဓယ (စ၊ ၈) — ဝိ၊ ဘ။ ၂၃။ ဒီ၊ ၂။ ၂၂၇။ ဒီ၊
 ၃။ ၁၀၈။ မ၊ ဘ။ ၁၉၀။ မ၊ ၂။ ၇၃၊ ၉၅၊ ၁၅၃။
 သံ၊ ဘ။ ၂၈၁၊ ၂၈၂၊ ၃၃၆။ သံ၊ ၂။ ၁၇၊ ၁၈၊
 ၂၃၈။ သံ၊ ၃။ ၁၅၆၊ ၃၁၅၊ ၃၈၃။ အံ၊ ဘ။ ၃၂၊
 ၉၈၊ ၃၀၅၊ ၄၉၆။ အံ၊ ၂။ ၇၃၊ ၂၄၅၊ ၃၉၃၊
 ၅၁၃။ အံ၊ ၃။ ၁၆၂၊ ၁၉၉၊ ၂၅၆၊ ၄၁၂၊ ၅၁၂။
 ပဋိသံ၊ ၄၂၊ ၄၅၊ ၁၅၉။ ဥဒါန၊ ၁၁၉။
 ဣတိဝုတ်၊ ၂၂၄။ မဟာနိ၊ ၁၄၂။ နေတ္တိ၊
 ၂၇။ ပေဋကော၊ ၂၇၁။ မ၊ ဌ၊ ဘ။ ၁၀၁၊ ၂၃၇၊
 ၃၄၇။ မ၊ ဌ၊ ဘ။ ၁၈၅-၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၇။
 ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၇၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ဘ။ ၁၁၃။ အံ၊ ဒီ၊ ဘ။
 ၂၂၂။ နိရောဓာ - နိရောဓတော (မ၊ ၈) --
 ဝိ၊ ၃။ ဘ။ မ၊ ဘ။ ၈။ မ၊ ၂။ ၁၅၃။ မ၊ ၃။ ၂၄။
 သံ၊ ဘ။ ၃၂၁။ သံ၊ ၂။ ၁၂၊ ၅၀၊ ၃၄၆။ အံ၊ ၃။
 ၄၀၅။ အဘိ၊ က။ ၂၄၅။ ဥဒါန၊ ၇၈။
 ပေဋကော၊ ၂၆၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ဘ။ ၂၃၅။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၀၄၊ ၄၀၂။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၃။ မ၊ ဌ၊ ဘ။ ၁၃၁။ မ၊
 ဌ၊ ၄။ ၃၊ ၁၉၃။ သံ၊ ဌ၊ ဘ။ ၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဘ။
 ၁၃၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ဘ။ ၆၉၊ ၂၆၈။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၃၁။
 သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ဘ။ ၁၁၇။ အပ၊ ဌ၊ ဘ။ ၄၅၊ ၁၇၉၊
 ၂၂၂။ ထေရီ၊ ဌ။ ၁၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ဘ။ ၄၄၊ ၂၄၉။
 စူဠနိ၊ ဌ။ ၃၆။ ဝဇီရ၊ ၃၉၄။ သာရုတ္တ၊ ၃။
 ၁၃၆၊ ၁၆၃။ သီ၊ ဒီ၊ သစ်၊ ဘ။ ၄၀၈။ သီ၊ ဒီ၊
 သစ်၊ ၂။ ၃၆၉။ မ၊ ဒီ၊ ၂။ ၂၄။ မ၊ ဒီ၊ ၃။ ၄၁၆။
 နိရောဓဿ (ဆ၊ ၈) -- ပဋိသံ၊ ၂၀၊ ၂၉၄၊
 ၃၀၈၊ ၃၄၁။ စူဠနိ၊ ၁၅၅။ နေတ္တိ၊ ၁၉၊ ၂၆၊

၂၅၇။ မ၊ ဌ၊ ဘ။ ၄၅။ မ၊ ဌ၊ ဘ။ ၂၇၁။ သံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၁၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဘ။ ၁၃၅။
 ဥဒါန၊ ဌ။ ၃၅။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၁၁၇။ ဒီ၊ ဒီ၊
 ဘ။ ၁၀၄။ သီ၊ ဒီ၊ သစ်၊ ဘ။ ၄၉၃။ မ၊ ဒီ၊ ၂။
 ၂၈၄။ မူလဒီ၊ ၃။ ၃၆။ အနုဒီ၊ ဘ။ ၆၇။
 နိရောဓေ (သ၊ ၈) -- သံ၊ ၂။ ၁၀၈။ ပဋိသံ၊
 ၃၊ ၄၊ ၁၆၊ ၁၇၂၊ ၃၀၆၊ ၃၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၁။
 ဥဒါန၊ ဌ။ ၃၅၊ ၆၂။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၁၄၉။ မဟာနိ၊
 ဌ။ ၃၄။ ဝဇီရ၊ ၁၅၄။ မ၊ ဒီ၊ ၂။ ၃၃။ မ၊ ဒီ၊ ၃။
 ၁၂၀။

နိရောဓကထာ (ထိ) [နိရောဓ + ကထာ]

နိရောဓကထာ။ (၁) နိရောဓသမာပတ်နှင့်
 စပ်သော စကား။ နိရောဓသမာပတ် ဒေသနာ။
 (၂) နိရောဓသစ္စာနှင့်စပ်သော စကား။ (၃)
 ခန္ဓာ ၅-ပါးချုပ်ခြင်းနှင့်စပ်သော စကား။ ပဋိ-
 သန္ဓေကို ရှာဖွေကြောင်းဟု ရေတွက်ခြင်းသို့
 ရောက်သောဘဝင်စိတ်၏ ဘင်ခဏနှင့်
 တပြိုင်နက်ကိရိယာဟု ရေတွက်ခြင်းသို့
 ရောက်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာ
 ၄-ပါး၊ တိဇရုပ်ဟူသော ရူပက္ခန္ဓာ ၁-ပါး
 ပေါင်း ကိရိယာခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ ဖြစ်ကုန်၏။
 ယင်းကိရိယာခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ မဖြစ်သော
 ဘဝင်စိတ်ချုပ်သော အစဉ်ဖြစ်၏ဟု အန္တက
 ဂိုဏ်းသား ရဟန်းတို့ အယူရှိကြကုန်၏။ ယင်း
 အယူကို အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ
 ထေရ် ပယ်ဖျက်တော်မူခဲ့လေသည်။

(၁) ဣဒါနိ နိရောဓကထံ ကထေတုံ
 ကာလောတိ နိရောဓကထာ ကထေတဗ္ဗာ။
 သံ၊ ဌ၊ ဘ။ ၁၃၄။ နိရောဓကထံ သမုဋ္ဌာပေတုံ
 “ကထံ နိရောဓံ သမာပဇ္ဇန္တိ ကထံ

နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တိ”တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၁၈၈။
 နိရောဓကထ (ဒိ၊ ဌ။ ၁။ ၃၀၄)န္တိ နိရောဓ-
 သမာပတ္တိကထ။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၃၆၄။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊
 ၂။ ၃၇၃။ (-ဒိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၃၆၃၊ ၃၇၁။ သိ၊ ဌိ၊
 သစ်၊ ၂။ ၃၈၃-၅။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၃၇၄။) (၂)(၃)
 ဣဒါနိ နိရောဓကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊
 ၄။ ၃။ ၂၁၈။ (-အဘိ၊ က။ ၃၀၈-၉။)

နိရောဓကိစ္ဆာန (န) [နိရောဓ + ကိစ္ဆာန]
 ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကို - ဆိုခြင်း - ကြွေးကြော်ခြင်း။
 နိရောဓကိစ္ဆာနဝသေန အာဂတော။ သံ၊ ဌိ၊
 ၂။ ၂၄။

နိရောဓက္ခဏ (ပု) [နိရောဓ + ခဏ] ချုပ်ငြိမ်း-
 ခြင်း ခဏ၊ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကာလအထူး။
 နိရောဓက္ခဏံ အပ္ပတ္တတာယ န နိရုဇ္ဈတိ။
 အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇။ (-မ၊ ဌိ၊
 ၂။ ၂၈၆။ မူလဌိ၊ ၂။ ၁၉၊ ၂၀။ အနုဌိ၊ ၃။
 ၂၁၁။)

နိရောဓက္ခဏဝိတိက္ကမ (ပု) [နိရောဓက္ခဏ +
 ဝိတိက္ကမ] ချုပ်ငြိမ်းခဏကို ကျော်လွန်ခြင်း။
 နိရောဓက္ခဏဝိတိက္ကမေန အတိက္ကန္တကာလ-
 တာ။ မူလဌိ၊ ၃။ ၁၅၃။

နိရောဓဂတ (တိ) [နိရောဓ + ဂတ] (ထွက်
 လေ၊ ဝင်လေတို့၏) ချုပ်ငြိမ်းသို့ ရောက်
 သော၊ သူ။ နိရောဓဂတ (ဇာ၊ ၂။ ၁၈၃)န္တိ
 အဿာသပဿာသနိရောဓံ သမာပန္နံ။ ဇာ၊
 ၄။ ၆။ ၁၁၅။

နိရောဓမန (တိ) [နိရောဓ + မန] ချုပ်ငြိမ်း-
 သို့ ရောက်သောအခါ၊ ဥပ္ပါဒတော ယာဝ
 နိရောဓမနာ ဥဒ္ဓံ ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၄၁၁။

နိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ (တိ) [နိရောဓဂါမိနိ +
 ပဋိပဒါ] (၁) နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း
 အကျင့်၊ (၂) (အဓိကရုဏ်း၏) ချုပ်ငြိမ်းခြင်း
 သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်၊ (၁) နိရောဓ-
 ဂါမိနိပဋိပဒါတိ စ သဗ္ဗတ္ထ အရိယမဂ္ဂေါ
 ဧဝ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၅။ (-ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။
 နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၀၃။) (၂) အဓိကရုဏ်းနိရောဓ-
 ဂါမိနိပဋိပဒါ - ကြည့်။

နိရောဓဂါမိ (တိ) [နိရောဓ + ဂမ + ဂါ။ (ထိ
 - ဌံ ဂါမိနိ)] (၁) နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း
 (အကျင့်)။ (၂) ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ရောက်
 ကြောင်း (သမထအကျင့်)။ (၁) ဧဝံ အာ-
 သဝါနံ နိရောဓဂါမိနိ ပဋိပဒံ ပဇာနာတိ။
 အံ၊ ၂။ ၃၆၂။ (-ဥဒါန၊ ၄။ ၆၂။ နေတ္ထိ၊ ဌိ၊
 ၁၃၅။) (၂) အထက်ပုဒ် (၂) - ကြည့်။

နိရောဓဂေါစရ (တိ) [နိရောဓ + ဂေါစရ]
 နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံရှိသော၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံ
 ပြုသော (မဂ်စိတ် စသည်)။ နိရောဓဂေါစရ
 (ပဋိသံ၊ ၃၉၂)န္တိ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ။ ပဋိသံ၊ ၄။
 ၂။ ၃၀၃။ (-ပဋိသံ၊ ၂၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၂၂။)

နိရောဓစရိယဌ (ပု) [နိရောဓစရိယ + အတ္ထ]
 နိဗ္ဗာန်၌ဖြစ်ခြင်းဟူသော - အနက် - သဘော။
 ဒုက္ခနိရောဓေ နိဗ္ဗာနေ စရဏတော နိရော-
 ဓစရိယဌော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။ (-ပဋိသံ၊
 ၁၉၊ ၃၀၈။)

နိရောဓဉာဏ (န) [နိရောဓ + ဉာဏ] နိရောဓ
သစ္စာကို သိသောဉာဏ်။ နိရောဓဉာဏ်
သဿတဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၁၄၂။ (-ဝဇီရ၊ ၄၅။)

နိရောဓဌ (ပု) [နိရောဓ + အတ္ထ] (ဒုက္ခ၏)
ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဟူသော - အနက် - သဘော။
နိရောဓဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ၊ ၁၉၊
၂၀။ (-၁၂၇၊ ၂၂၈၊ ၂၉၄၊ ၃၀၈၊ ၃၄၁။ ပဋိသံ၊
၄၊ ၁။ ၉၅။)

နိရောဓတဏှာ (ထိ) [နိရောဓ + တဏှာ]
(ဘဝ၏) ချုပ် - ပြတ်စဲ - ခြင်း - ဌ တပ်မက်
မှု 'တဏှာ'။ ရူပတဏှာအရူပတဏှာ -
နိရောဓတဏှာ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၈၁။ အဘိ၊ ၈။ ၂၁၅။
မဟာနိ၊ ၇။ ဥစ္ဆေဒိဋ္ဌိသဟဂတော ရာဂေါ
နိရောဓတဏှာ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၀။ နိရောဓ
တဏှာ နိရောဓတဏှာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၈။
မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄။ နိရောဓတဏှာတိ ဘဝ -
နိရောဓေ ဘဝသမုစ္ဆေဒေ တဏှာ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။
၁၈၉။ (-နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၆၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၀။)

နိရောဓတ္ထ (ပု) [နိရောဓ + အတ္ထ] ချုပ်ခြင်း
ဟူသော အကျိုး။ န နိရောဓဏှာတိ န
ဝဋ္ဋဿ နိရောဓတ္ထာယ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄။

နိရောဓဒဿန (န) [နိရောဓ + ဒဿန] (၁)
နိရောဓသစ္စာကို မြင်ခြင်း။ (၂) ချုပ်မှုကို
ရှုခြင်း။ (၃) ချုပ်မှုကို - ရှုစေ - ပြ - ခြင်း။
(၁) 'နိရောဓဒဿနန ကိ ဇဟတိ။ အဘိ၊
က။ ၈၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၁၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။

၁၄၀။) (၂) ယောဂိနော အတိတသင်္ခါရာနံ
နိရောဓဒဿနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၂။ (၃)
ဣရိယာပထေ ပဝတ္တရူပါရူပဓမ္မာနံ တတ္ထ
တတ္ထေ နိရောဓဒဿနဝသေန။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၂၅၂။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၁၀၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၃။
(-နေတ္တိ၊ ၄။ ၇၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၇။)

နိရောဓဓမ္မ (ပု) [နိရောဓ + ဓမ္မ] (၁) ချုပ်
ခြင်းသဘော။ (တိ) (၂) ချုပ်ခြင်းသဘော
ရှိသော (တရား)။ (၁) ကတမော န ခေါ
ဘန္တေ နိရောဓဓမ္မော။ သံ၊ ၂။ ၁၆၁။ (တိ)
(၂) ယံကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ သမ္ပ တံ နိရော-
ဓဓမ္မံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၆။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၄။ ဒီ၊ ၁။ ၁၀၂။
ဒီ၊ ၂။ ၃၅၊ ၃၇၊ ၂၃၀။ မ၊ ၂။ ၄၃။ သံ၊ ၃။
၃၇၁။ အံ၊ ၃။ ၃၀။ အဘိ၊ က။ ၉၁။ ပဋိသံ၊
၃၃၂။ မဟာနိ၊ ၁၄၃။ စူဠနိ၊ ၁၂၆၊ ၁၂၉၊
၁၅၂၊ ၁၉၄၊ ၂၀၂။ မိလိန္ဒ၊ ၁၅၊ ၁၆။ မ၊ ၄။ ၃။
၆၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၁။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၅၇။ အပါ၊ ၄။
၁။ ၁၄၇။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၂။ စူဠနိ၊ ၄။ ၈၊ ၇၆။
ဝဇီရ၊ ၄၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၁။ သိ၊ ၄။ သစ်၊
၂။ ၄၁၃။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၈၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၁။
နိရောဓဓမ္မာ (မဟာနိ၊ ၅၅) တိ နိရုဇ္ဈနသဘာ-
ဝါ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၅။ (-၂၁၇။) နိရောဓဓမ္မ
(ပဋိသံ၊ ၅၂) နိ ... နိရုဇ္ဈနပကတိကံ။ ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၂၃၃။ နိရောဓေ ဓမ္မော သဘာဝေါ
ယေသံ ဒုက္ခာဒိနန္တံ နိရောဓဓမ္မာနိ။ နေတ္တိ၊
ဝိ၊ ၉၈။

နိရောဓဓမ္မော (ပု၊ ပ၊ ၈) - သံ၊ ၁။
၂၆၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၄။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၃၁။ နိရောဓ-

ဓမ္မာ (ထိ၊ ပ၊ ဧ) — ဒိ၊ ၂။ ၅၇။ မ၊ ၂။ ၁၆၈။
သံ၊ ၁။ ၂၆၄။ သံ၊ ၂။ ၂၁။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၅။ မ၊
၄။ ၁။ ၂၈၃။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၁၄၈။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၄၈။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၃။
နိရောဓဓမ္မံ (န၊ ပ၊ ဧ) — မ၊ ၂။ ၁၃။ သံ၊ ၁။
၂၆၄။ ၂၉၁။ သံ၊ ၂။ ၂၅၇။ အဘိ၊ က။ ၃၄၊
၃၉၇။ ပဋိသံ၊ ၅၂၊ ၃၈၈။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၅။ မ၊
၄။ ၄။ ၅၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၂။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၁၆၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၈၊
၂၄၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၄၇။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၅၅။ မ၊ ၄။
၂။ ၂၂၅၊ ၂၆၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။ အံ၊ ၄။ ၁။
၂၇၆-၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၆။ နိရောဓဓမ္မာ
(ပု၊ ပ၊ ဗ) — သံ၊ ၂။ ၂၁။ မဟာနိ၊ ၅၅။
နေတ္ထိ၊ ၇၈။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၃။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၇။ နိရောဓဓမ္မာနိ (န၊ ပ၊ ဗ) —
နေတ္ထိ၊ ၁၄။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၉၈။

နိရောဓဓမ္မသုတ္တ (န) [နိရောဓဓမ္မ + သုတ္တ]

(၁) နိရောဓဓမ္မသုတ်။ (ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊
သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်သည် ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘော
တည်း ဤသို့မြင်သော အရိယာသာဝကသည်
ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်၌ ငြီး
ငွေ့၏။ ငြီးငွေ့သော် တပ်မက်မှုကင်း၏။
တပ်မက်ခြင်း အလျှင်းမရှိခြင်းကြောင့်
ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်၏-စသည်ဖြင့်
ဘုရားရှင် အရှင်ရာဇအား ဟောပြောသုတ်။
သံယုတ္တနိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၂-
သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁၂-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၁၆၁။
(၂) နိရောဓဓမ္မသုတ် (ချစ်သား ရာဇ ချုပ်
ငြိမ်းမှုသဘော၌ ဆန္ဒ၊ ရာဂကို ပယ်ရမည်
စသည်ဖြင့် တရားပလ္လင်ခံတော်မူပြီး ရုပ်၊

ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်သည် ချုပ်
ငြိမ်းမှု သဘောတည်း။ ယင်း ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊
သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်၌ ဆန္ဒ၊ ရာဂကို ပယ်
ရမည်ဟု အရှင်ရာဇအား ဘုရားရှင် ဟောပြော
သုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယု-
တ္တပါဠိ၊ ၂-သံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၁၂-သုတ်။
သံ၊ ၂။ ၁၆၃။ (၃) နိရောဓဓမ္မသုတ် (ချုပ်ငြိမ်း
မှု သဘော၌ ဆန္ဒ၊ ရာဂကို ပယ်ရမည်
စသည်ဖြင့်ပင် ဘုရားရှင် အရှင်ရာဇအား
ဟောပြောသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂ-
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၂-သံယုတ်၊ ၄-ဝဂ်၊ ၁၂-
သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၁၆၄။

နိရောဓဓမ္မာနုပ္ပတ္တိ (တိ) [နိရောဓဓမ္မ + အနု-
ပ္ပတ္တိ] ချုပ်ခြင်းသဘောသို့ အစဉ်အားဖြင့်
ရောက်ခြင်း။ နိရောဓဓမ္မာနုပ္ပတ္တိယာ ဝိပ-
ဿနာပရိဝါသာဘာဝတော ဖလာနန္တရံ
မဂ္ဂပ္ပတ္တော နာမ ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၃၈။

နိရောဓဓာတု (ထိ) [နိရောဓ + ဓာတု]
ချုပ်ခြင်းသဘော၊ နိရောဓဓာတ်။ (က)
နိဗ္ဗာန်၊ (ခ) နိရောဓဓာတု = အတ္တ၊ လောက
သည် သေပြီးသည့်နောက် ချုပ်၏-ဟု ယူ
သော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ၌ 'တပ်မက်မှု' တဏှာ။ (က)
ရူပဓာတု အရူပဓာတု နိရောဓဓာတု။ ဒိ၊ ၃။
၁၈၁။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။
နိရောဓဓာတုယာ နိဗ္ဗာန် ကထိတံ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။
၁၇၀။ နိရုဇ္ဈတိ ကိလေသဝဋ် ဧတ္တာတိ
နိရောဓော သာ ဧဝ သုညတဌေန ဓာတူတိ
နိရောဓဓာတု၊ နိဗ္ဗာန်။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၈။ (-
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၆၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၇၄။) (ခ)

နိရောဓတတု (နေတ္တိ။ ဂ၁) နိရောဓတဏှာ။
နေတ္တိ။ ဌ။ ၁၆၄။

နိရောဓန (န) [နိ + ရုဓ + ယု] ချုပ်ခြင်း။
မမြင်ခြင်း။ တေနေဝ ဘေဒေန နိရောဓနံ
အဒဿနံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃၇။ (-သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၆၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၂၊ ၂၄၄။)

နိရောဓန (န) [နိ + ရုဓ + ဧက + ယု] (၁)
ချုပ်စေခြင်း။ (တိ) (၂) ချုပ်စေတတ်သော။
(၁) နိရောဓနဉ္စေတ္ထ ဥပ္ပါဒကဟေတုပရိ-
ဟရဏဝသေန တေသံ အနုပ္ပတ္တိကာရဏံ။
အနုဋီ၊ ၁။ ၁၀။ (တိ)(၂) တဿ ဝိမေဓတော
နိဝါရဏတော နိရောဓနတော ဝိမာ ဝုစ္ဆန္တိ
ဝိပ္ပဋိသာရဝိနောဒနာ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၀၁။
ပညာနိရောဓိက (သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၉) - လည်း
ကြည့်။

နိရောဓနတ္ထ (ပု) [နိရောဓန + အတ္ထ] ချုပ်
ခြင်း အကျိုး။ ဝဋ္ဌဿ နိရောဓနတ္ထာယ။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၁။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၂။)

နိရောဓနပက္ခန္ဓန (န) [နိရောဓန + ပက္ခန္ဓန]
(ကိလေသာတို့၏) ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ပြေးဝင်
ခြင်း။ ဝေါဿဇ္ဇနဉ္စိ ပဟာနံ ဝိဿဌတာဝေန
နိရောဓနပက္ခန္ဓနမ္ပိ စ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀။

နိရောဓနိန္ဒ (တိ) [နိရောဓ + နိန္ဒ] (ဝဋ်ဆင်း
ရဲ၏) ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်၌ ညွတ်သော။ တဉ္စိ
နိရောဓနိန္ဒတာယ (တဏှာနိရောဓနိန္ဒတာယ၊
သိ) ခိကာသဝါနံ နိစ္စကပ္ပံ ဝတ္တဗ္ဗတံ
အရဟတိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၂။

နိရောဓနိဗ္ဗာနတတု (ထိ၊ ပု) [နိရောဓ + နိဗ္ဗာန-
တတု] (ဝဋ်ဆင်းရဲ၏) ချုပ်ရာဖြစ်သော
နိဗ္ဗာနတတု။ နိရောဓနိဗ္ဗာနတတုယာ စိတ္တံ
ပက္ခန္ဓတိ။ ပဋိသံ၊ ၂၂၀။

နိရောဓနိဗ္ဗာနပဉ္စ (တိ) [နိရောဓနိဗ္ဗာန + ပဉ္စ]
နိရောဓနိဗ္ဗာနပြဿနာ၊ ကိလေသာတို့၏
ချုပ်ခြင်း 'နိရောဓ'သည် နိဗ္ဗာန်မည်သလော?
ဟု - မေးမြန်း - ခြင်း - ကြောင်းဖြစ်သော -
ပုစ္ဆာ။ (မိလိန္ဒမင်း ဧကရာဇ်၏ အမေးကို
အရှင်နာဂသေနထေရ်က မင်းကြီး ဗာလ
ပုထုဇဉ်အားလုံးတို့သည် တွင်းပြင်နှစ်ဝ
အာယတန၌ နှစ်သက်စွဲလမ်းကြ၏။ ယင်း
ဗာလပုထုဇဉ်တို့သည် ဇာတိ၊ ဧရာ၊ မရဏ-
စသည်မှ မလွတ်မြောက်နိုင်ကြ၊ အာဂမာ-
ဝိဂမနှင့် စုံလင်လောက်ငှ အရိယသာဝက
သည်မူကား အတွင်းအပအာယတန၌ မနှစ်
သက် မစွဲလမ်း၊ ယင်းသို့ မနှစ်သက် မစွဲလမ်း
သော အရိယသာဝကအား တဏှာ-စသည်
သည် ချုပ်၏-စသည်ဖြင့် ဖြေဆိုတော်မူ
သည်။) နိရောဓနိဗ္ဗာနပဉ္စော အဋ္ဌမော။
မိလိန္ဒ။ ၇၁။

နိရောဓနိမိတ္တ (န) [နိရောဓ + နိမိတ္တ] ချုပ်
ခြင်း၏ အကြောင်း၊ ချုပ်ကြောင်း။ နိရောဓ-
နိမိတ္တတာ ပန ကထံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၁။ နိရောဓ
(၆) - လည်းကြည့်။

နိရောဓနိဿိတ (တိ) [နိရောဓ + နိဿိတ]
(က) (ကိလေသာတို့၏) ချုပ်ရာ 'နိဗ္ဗာန်' -
၌ - ကို - မှီသော။ (ခ) တဒဂီနိရောဓ၊

နိဿရဏနိရောဓ၊ သမုစ္ဆေဒနိရောဓ - ဌိ -
ကို - မှီသော။ (က) ဝိရာဂနိဿိတံ နိရော-
ဓနိဿိတံ။ ဒိ၊ ၃။ ၁၈၉။ မ၊ ၁။ ၁၄။ မ၊ ၂။
၂၀၄။ သံ၊ ၁။ ၈၈။ သံ၊ ၂။ ၅၃၉။ သံ၊ ၃။ ၂။
၂၁၈။ ၂၇၂။ ၂၉၀။ အံ၊ ၁။ ၅၄။ ၃၂၃။ အံ၊ ၂။
၃၄၂။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂၃၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၈၉။ အံ၊ ၄။
၂။ ၁၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၂၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၂၅။
မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇။ နိရောဓနိဿိတန္တိ ဣမိနာ
နိဗ္ဗာနသစ္စိကိရိယာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၂။ (ခ)
နိရောဓနိဿိတ (နေတ္ထိ၊ ၁၅)န္တိ ဝိပဿနာ-
က္ခဏေ ကိစ္စတော တဒဂ်နိရောဓနိဿိတံ၊
အဇ္ဈာသယတော နိဿရဏနိရောဓနိဿိတံ၊
မဂ္ဂက္ခဏေ ကိစ္စတော သမုစ္ဆေဒနိရောဓနိ-
ဿိတံ၊ အာရမ္မဏတော နိဿရဏနိရောဓ-
နိဿိတံ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၀၂။

နိရောဓပစ္စယ (ပု) [နိရောဓ + ပစ္စယ] (က)
ချုပ်ခြင်း၏အကြောင်း၊ ချုပ်ကြောင်း။ (ခ)
နိရောဓသစ္စာ၏အကြောင်း (မဂ္ဂသစ္စာ)။ (က)
သက္ကာယနိရောဓန္တောတိ နိရောဓပစ္စယဿ
ဂဟိတတ္တာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၇။ (-၄၂၈)။ (ခ)
နိရောဓပစ္စယော “နိရောဓော”တိ ဝုတ္တော။
မူလဋီ၊ ၂။ ၅၁။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၆၂။)

နိရောဓပညတ္တိ (ထိ) [နိရောဓ + ပညတ္တိ]
ချုပ်ခြင်းကို အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သော
ဒေသနာ၊ နိရောဓပညတ်။ နိရောဓပညတ္တိ
နိရောဓဿာ (နေတ္ထိ၊ ၅၀)တိ နိရောဓသင်္ခါ-
တာယ တဏှာယ မဂ္ဂေန အနဝသေသနိ-
ရောဓပညတ္တိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၂၂။ “ရူပံ ရာဇ
ဝိကိရဏံ ။ပ။ နိဗ္ဗာန”န္တိ အယံ ပညတ္တိ

တဏှာသင်္ခါတဿ ရောဓဿ နိရောဓဿ
စ ပညာပနတော နိရောဓပညတ္တိ နာမ။
နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၈၉။

နိရောဓပဉ္စ (တိ) [နိရောဓ + ပဉ္စ] (၁)
နိရောဓသမာပတ်နှင့်စပ်သော - အမေး -
ပုစ္ဆာ - ပြဿနာ။ (၂) နိရောဓသစ္စာနှင့်စပ်
သော - အမေး - ပုစ္ဆာ - ပြဿနာ။ (၁)
နိရောဓပဉ္စ ပုစ္ဆိသု။ အပ၊ ၂။ ၃၂၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၁၈၈။ (၂) သွာယမတ္ထော နိရောဓပဉ္စေန
ဒီပေတဗ္ဗော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၁။

နိရောဓပဋိပတ္တိ (ထိ) [နိရောဓ + ပဋိပတ္တိ]
နိရောဓသမာပတ် (ကိုပြီးစေတတ်သော)
အကျင့်။ အန္တေတိ ယထာဝုတ္တာယ နိ-
ရောဓပဋိပတ္တိယာ ပရိယောသာနေ။ ဒိ၊ ၄။
၁။ ၃၇၀။

နိရောဓပဋိပါဒနပဋိပတ္တိ (ထိ) [နိရောဓပဋိ-
ပါဒန + ပဋိပတ္တိ] နိရောဓသမာပတ်ကို
ပြီးစေတတ်သော အကျင့်။ အန္တေတိ
ယထာဝုတ္တနိရောဓပဋိပါဒနပဋိပတ္တိယာ ပရိ-
ယောသာနေ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၈၂။

နိရောဓပဒ (န) [နိရောဓ + ပဒ] နိရောဓပဒ။
သဗ္ဗေဟေဝ တေဟိ နိရောဓပဒေဟိ နိဗ္ဗာနံ
ဒေသိတံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။ (-ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၈။
ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၀။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၈၂။)

နိရောဓပရိဒီပန (တိ) [နိရောဓ + ပရိဒီပန]
နိရောဓသမာပတ်ကိုပြတတ်သော (တရား

ဒေသနာ)။ တဒါပိ ဓမ္မဒေသနော နိရောဓ-
ပရိဒီပနော။ အပါ ၂။ ၃၃၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၁၈၈။

နိရောဓပရိယောသာန (တိ) [နိရောဓ +
ပရိယောသာန] (က) နိရောဓပုဒ်လျှင်
အဆုံးရှိသော။ (ခ) နိရောဓသစ္စာလျှင် အဆုံး
ရှိသော။ ဝစီဒုစ္စရိတဝစီသုစရိတာဒိသုပိ
ဧသေဝနယော နိရောဓပရိယောသာနေသု။
မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၈၂။

နိရောဓပါဒက (တိ) [နိရောဓ + ပါဒက]
နိရောဓသမာပတ်၏ အခြေခံဖြစ်သော
(ဈာန်)။ တေသံ နိရောဓပါဒကာနိ ဟောန္တိ။
ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၂၆။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၁၂၉။ (-မ၊ ဌ။ ၂။
၁၃၉။ မ၊ ဌ။ ၄။ ၁၄၃။ သံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၃၂။ အဘိ၊
ဌ။ ၁။ ၂၃၁၊ ၄၄၀။ ဝဇီရ၊ ၅၄။ ဝိမတိ၊ ၁။
၇၈။ မ၊ ဌ။ ၂။ ၁၇၉၊ ၂၈၄။)

နိရောဓပါဒကတ္ထ (ပု) [နိရောဓပါဒက + အတ္ထ]
နိရောဓသမာပတ်၏အခြေခံဟူသော အကျိုး။
ဧကော နိရောဓပါဒကတ္ထာယ။ အံ၊ ဌ။ ၂။
၁၀။ (-အံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၂။)

နိရောဓပ္ပ(ပ)ဇာနန (တိ) [နိရောဓ + ပဇာနန]
နိရောဓသစ္စာကို - အပြားအားဖြင့် ထိုထွင်း၍
သိတတ်သော (အကျင့်)။ နိရောဓပ္ပ (ပ)
ဇာနနာ ပဋိပဒါ မဂ္ဂသစ္စံ။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၈၈။ မ၊
ဌ။ ၄။ ၇၂။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၉၉။ မဟာနိ၊ ဌ။
၁၆၁၊ ၁၆၂။ ဒိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၉၀။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၁၃၈။
အံ၊ ဌ။ ၁။ ၅၄၊ ၆၂။ နိရောဓပ္ပဇာနနော မဂ္ဂေါ
မဂ္ဂသစ္စံ။ သံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၄၃။ နိရောဓပ္ပဇာနနာ

(ပဋိသံ၊ ၃၀၁)တိ အာရမ္မဏကရဏေန
နိရောဓဿ ပဇာနနာ။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၂၀၂။
နိရောဓပ္ပဇာနနာ (ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၉၆) သစ္စိကိရိယာဘိသမယဝသေန နိ-
ရောဓဿ ပဋိဝိဇ္ဈနာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဌ။ ၁။ ၂၂၉။ (-အံ၊ ဌ။ ၃။ ၃၀၄။ ဒိ၊ ဌ။ ၁။
၂၀၅။ သံ၊ ဌ။ သစ်၊ ၁။ ၄၉၇-၈။ မ၊ ဌ။ ၃။
၂၈၉။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၅၉။)

နိရောဓပ္ပတ္တ (တိ) [နိရောဓ + ပတ္တ] (၁)
(ကိလေသာတို့၏ ချုပ်ရာ) နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်
သော၊ သူ။ (၂) ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်သော
(ခန္ဓာ-စသည်)။ (၁) ဒိဋ္ဌိပတ္တ (နေတ္တိ၊ ဌ။
၁၄၇) - ကြည့်။ (၂) နိရုဒ္ဓ (အဘိ၊ ဌ။ ၁။
၃၉၄။ ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၆၃) - ကြည့်။

နိရောဓဖုသန (န၊ ထိ) [နိရောဓ + ဖုသန]
နိရောဓသမာပတ် - ကိုတွေ့ထိ - သို့ရောက်
- ခြင်း။ ဈာနာနံ နိရောဓဖုသနဿ
သာဓကတမဘာဝေါ။ ဒိ၊ ဌ။ ၁။ ၃၇၁။ သံ၊ ဌ။
သစ်၊ ၂။ ၃၈၃။ (-မူလဌီ၊ ၁။ ၁၃၂။)

နိရောဓဘာဝနာ (ထိ) [နိရောဓ + ဘာဝနာ]
နိရောဓသမာပတ်ကို - ဖြစ်စေ - ပွားများ -
ခြင်း။ နိရောဓဘာဝနာယ စ အာနန္တရိကာ
သမာဓိဘာဝနာယ စ။ ပေဋကော၊ ၂၉၁။
(-သံ၊ ဌ။ ၂။ ၃၇၃။)

နိရောဓမဂ္ဂ (ပု) [နိရောဓ + မဂ္ဂ] (၁)
နိရောဓသစ္စာသို့ ရောက်ကြောင်း။ (၂)
နိရောဓသစ္စာ (နှင်) မဂ္ဂသစ္စာ။ (၁) နိရောဓ-

မဂ္ဂသည် - ကြည့်။ (၂) အညာဏံ နိရောဓ-
မဂ္ဂေန အာရမ္မဏံ န ကရေတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၂၆။ (-နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၈၂။) အောက်ပုဒ်လည်း
ကြည့်။

နိရောဓမဂ္ဂဟဏ (န) [နိရောဓမ္မ + ဂဟဏ]
နိရောဓသစ္စာ၊ မဂ္ဂသစ္စာ-ဟု ယူခြင်း။ အနိ-
ရောဓမဂ္ဂေသု နိရောဓမဂ္ဂဟဏဿ
ကာရဏဘာဝေန ပဝတ္တမာနာ တတ္ထ ဥပ္ပ-
ဇ္ဇတိ။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၈၂။

နိရောဓမဂ္ဂဂါဟဏေတု (ပု) [နိရောဓမဂ္ဂဂါဟ
+ ဟေတု] နိရောဓသစ္စာ၊ မဂ္ဂသစ္စာ-ဟု
ယူခြင်း၏အကြောင်း။ အနိရောဓမဂ္ဂေသု
နိရောဓမဂ္ဂဂါဟဏေတုတာ ဝသေန စ။ မ၊
ဋီ၊ ၁။ ၃၂၆။

နိရောဓမဂ္ဂသည် (တိ) [နိရောဓမ္မ + သညီ
(သညာ + ဤ)] နိရောဓသစ္စာသို့ သွား
ရောက်ကြောင်း-ဟုဖြစ်သော - အမှတ် -
သညာ - ရှိသော၊ သူ။ နိရောဓဿ အမဂ္ဂ-
ဘူတေသုပံ ယညာမရတပါဒီသု နိရောဓ-
မဂ္ဂသည် ဟုတွာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၈။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၁၇-၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၂။

နိရောဓမဂ္ဂါဓိမတ္တ (တိ) [နိရောဓမ္မ + အဓိဂမ
+ အတ္တ] နိရောဓသစ္စာ (နှင့်) မဂ္ဂသစ္စာကို
ရခြင်း-ဟူသော အကျိုးရှိသော။ သတိပိ
ဒုက္ခသမုဒယာဝဇောဓေ ယာဝဒေဝ နိရော-
ဓမဂ္ဂါဓိမတ္တာ ပညာဘာဝနာ။ အနုဋီ၊ ၂။
၆၃။

နိရောဓလက္ခဏ (န) [နိရောဓ + လက္ခဏ]
ချုပ်ခြင်း၏မှတ်ကြောင်း 'လက္ခဏာ'။ နိ-
ရောဓဝါရ (အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၆) - ကြည့်။

နိရောဓဝဂ္ဂ (ပု) [နိရောဓ + ဝဂ္ဂ] နိရောဓဝဂ်၊
(ယင်းသည် ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ်တွင် ၈-ခု
မြောက်ဝဂ်ဖြစ်၏။ ယင်းဝဂ်၌ အသုဘသုတ်၊
မရဏသုတ်၊ အဟာရေပဋိကူလသုတ်၊ အန-
ဘိရတိသုတ်၊ အနိစ္စသုတ်၊ ဒုက္ခသုတ်၊
အနတ္တသုတ်၊ ပဟာနသုတ်၊ ဝိရာဂသုတ်၊
နိရောဓသုတ်အားဖြင့် ၁၀-သုတ် ပါရှိ၏။)
နိရောဓဝဂ္ဂေါ အဋ္ဌမော။ သံ၊ ၃။ ၁၁၈။ D.P.
လည်းကြည့်။

နိရောဓဝစန (န) [နိရောဓ + ဝစန] (၁)
ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကို ဆိုခြင်း။ (တိ) (၂) မချွတ်
မယွင်း ဆိုကြောင်းဖြစ်သော (သဒ္ဓါ)။ (၁)
အဝိဇ္ဇာဒီနံ နိရောဓဝစနေန အရဟတ္တံ
ဝဒတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂။ (-မူလဋီ၊ ၃။ ၁၃၃။
အနုဋီ၊ ၃။ ၁၈၄။) (တိ) (၂) အဒ္ဓါတိ ဧကံ-
သဝစနံ နိရောဓဝစနံ အပဏ္ဏကဝစနံ။
စူဠနိ၊ ၈၂။

နိရောဓဝတ္ထုက (တိ) [နိရောဓ + ဝတ္ထု + က]
နိရောဓသစ္စာလျှင် - တည်ရာ - မှီရာ - ရှိ
သော။ နိရောဓဝတ္ထုကာ သစ္စဝတ္ထုကာ။
ပဋိသံ၊ ၃၄၅။ (-ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၃။)

နိရောဓဝါရ (ပု) [နိရောဓ + ဝါရ] (၁)
နိရောဓသမာပတ်ကို ဟောပြော - အလှည့်
- အကြိမ်၊ နိရောဓသမာပတ်၏ အလှည့်ကျ

ဒေသနာ။ (၂) ချုပ်ငြိမ်းခြင်းလက္ခဏာကို
ဟောပြော - အလှည့် - အကြိမ်၊ ချုပ်ငြိမ်း
ခြင်းလက္ခဏာ၏ အလှည့်ကျဒေသနာ။ (၁)
နိရောဓဝါရေ ယသ္မာ အနာဂါမိခိကာသဝါဝ
တံ သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇန္တိ၊ တသ္မာ အသပ္ပု-
ရိသဝါရော ပရိဟိနော။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၆။ (၂)
တေသညေဝ နိရောဓလက္ခဏဿ ဒိပိတတ္တာ
“နိရောဓဝါရော”တိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၉၆။ (-သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၃၂။)

နိရောဓဝိရောဓိ (တိ) [နိရောဓ + ဝိရောဓိ (=
ဝိ + ရုဓ + ကံ) ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၏ ဆန့်ကျင်
ဖက်ဖြစ်သော။ နိရောဓဝိရောဓိ ဟိ ဥပ္ပဒေါ
အတ္တိဘာဝဝါစကောပိ ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၁၉။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၈။)

နိရောဓဝိသေသ (ပု) [နိရောဓ + ဝိသေသ]
ချုပ်ငြိမ်းခြင်း အထူး။ ယာ နိရောဓဝိသေ-
သတာ ဝုတ္တာ၊ သာ အယံ နိရောဓဝိသေ-
သတာ နိရောဓဿ ဝေမတ္တတာ နာမ။
နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၀၃။

နိရောဓသစ္စာ (န) [နိရောဓ + သစ္စ] နိရောဓ
သစ္စာ၊ ချုပ်မှုအမှတ်တရား (နိဗ္ဗာန်)။ ယင်း
နိရောဓသစ္စာ၌ နိဿရဏဌ = ဝဋ်ဒုက္ခမှ
ကျွတ်လွတ်ခြင်းသဘော၊ ပဝိဝေကဌ =
အနှောက်အယှက်မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းသဘော၊
အမတဌ = ပျက်ဆုံးခြင်းမရှိသော သဘော၊
အသင်္ခတဌ = အဖန်ဖန်ပြုပြင်စီရင်မှု မရှိသော
သဘောအားဖြင့် နိရောဓသစ္စာအနက် ၄-
ချက်ရှိ၏။ (ပဋိသံ၊ ၂၉၆။)

ထိုတွင် ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာအမျိုးရှိသော
အလွန်မည်းညစ်လှစွာသော ကိလေသာဝဋ်မှ
အပြီးကျွတ်လွတ်မှု ဒုစရိုက် ၁၀-ပါး ဒုရာဇီဝ
တရား-ဟူသော အကုသိုလ်ကမ္မဝဋ်မှ အပြီး
ကျွတ်လွတ်မှု အပါယ်ဘဝဟူသော ဝိပါက
ဝဋ်မှ အပြီးကျွတ်လွတ်မှုသည် သောတာပန်
ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ခံစားရသော နိဿရဏဌ မည်၏။
သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဘဝများစွာ
ကမ္ဘာများစွာ ကြာမြင့်သော်လည်း မိမိတို့၏
သန္တာန်၌ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတရားတို့၏ နှောင့်ရှက်မှု၊
ဒုစရိုက်ဒုရာဇီဝတရားတို့၏ နှောင့်ရှက်မှု၊
အပါယ်ဒုက္ခတို့၏ နှောင့်ရှက်မှုမှ လုံးဝအချင်း
ခပ်သိမ်း ကင်းငြိမ်းကုန်၏။ ဤသို့ သံသရာ၌
အလွန်တရာ ယုတ်မာဆိုးဝါးလှသော ပါပဓမ္မ
အပါယဒုက္ခတို့၏ အနှောင့်အယှက် အဖျက်
အဆီးမှ ကင်းဆိတ်မှုသည် သောတာပန်
ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ခံစားရသော ပဝိဝေကဌ မည်၏။
သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဆိုက်ရောက်ရရှိတည်
နေရာဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ဒုစရိုက်၊ ဒုရာ-
ဇီဝ၊ အပါယဒုက္ခတို့၏ လုံးဝအပြီးတိုင် လွတ်
ငြိမ်းမှုဟူသော သဉ္စပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သည်
ဘဝကမ္ဘာအသင်္ချေကြာသော်လည်း ပျက်
ကွက်ခြင်းရှိတော့သည်မဟုတ်၊ အနမတဂ္ဂ
သံသရာနှင့်အမျှ နိစ္စထာဝရဖြစ်၍ တည်၏။
ထိုသို့ ပျက်ကွက်ခြင်း အလျင်းမရှိ နိစ္စထာဝရ
တည်ရှိသောတရား ဖြစ်ပေသောကြောင့်
အသစ်တဖန် ထူထောင်ပြုပြင်မှုဒုက္ခဟူ၍
မရှိပြီ၊ ထိုနိဗ္ဗာန်ဆွေးမြေ့ပျက်စီးပြန်၍ မိမိ
သန္တာန်၌ ထိုနိဗ္ဗာန်ကို တဖန်ဖြစ်ပေါ်လာရန်
ဒါနပြုမှု ဒုက္ခတွင်းသို့ ဆင်းရဲပြန်သည်ဟု
မရှိပြီ၊ သီလသီတင်း ကျင့်သုံးခြင်း-ဟူသော

ဒုက္ခတွင်းသို့ ဆင်းရဲပြန်သည်-ဟု မရှိပြီ၊ ရသေ့ရဟန်းပြုလုပ်ရခြင်း ဒုက္ခတွင်းသို့ ဆင်းရဲပြန်သည်-ဟု မရှိပြီ ဆိုလိုသည်။ ဤသို့ အဖန်ဖန်ပြုပြင်ရခြင်း-ဟူသော သင်္ခါရဒုက္ခတို့မှ လွတ်ငြိမ်းမှုသည် သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ခံစားကြရသော အသင်္ခတဌ မည်၏။ ထို သက္ကယဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ဒုစရိုက်၊ ဒုရာဇီဝ၊ အပါယဒုက္ခတို့၏ အပြီးလွတ်ငြိမ်းမှု-ဟူသော သဉ္စပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သည် အနမတက် သံသရာ၌ ဘယ်အခါမှ ဆွေးမြေ့ပျက်ဆုံးသည်-ဟူ၍ မရှိပြီ၊ ဝိသာခါ၊ အနာထပိဏ် အစရှိသော ဘုံစဉ်စံ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ အား တစ်ဘဝလျှင်တစ်ခါ ခန္ဓာငါးပါး ပျက်ဆုံးမှုကား ရှိကြ၏။ မိမိတို့ရရှိပြီးသော ထို နိဗ္ဗာန်ကား ခန္ဓာပျက်ဆုံးသော ပျက်ဆုံးခြင်း မရှိပြီ၊ ခန္ဓာဘဝတစ်ခုပျက်ဆုံး၍ ခန္ဓာဘဝတစ်ခုသို့ ရောက်ကြရပြန်လျှင် ထိုနိဗ္ဗာန်တွင်း၌သာ ရောက်ကြပြန်၏။ ပုထုဇ္ဇန်ခန္ဓာသို့ ရောက်ပြန်၍ ရောက်ကြကုန်သည်ဟု မရှိပြီ၊ ခန္ဓာတို့ကား မတမတ်မျိုးဖြစ်၍ တစ်ဘဝတစ်ခါ ပျက်ဆုံးကြကုန်သည်။ ထိုနိဗ္ဗာန်သည် ကား အမတမတ်မျိုးဖြစ်၍ ခန္ဓာပျက်သော်လည်း တစ်ရံတစ်ခါမျှ ပျက်ဆုံးသည်ဟူ၍လည်း မရှိပြီ၊ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ဓာတ်နှင့် တစ်ဆက်တည်း ဆက်မိတော့သည်။ ထို သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဘဝများစွာ ကမ္ဘာများစွာ သံသရာ၌ ကျင်လည်၍ နေကြကုန်ကြသော်လည်း ထိုငြိမ်းမှုကုန်ဆုံး၍သွားမည်ကို ကြောက်ဖွယ်မရှိပြီ။ ဤသို့ သောတာပတ္တိမဂ်သို့ ရောက်သည့်ဘဝမှစ၍ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်သည်တိုင်အောင်

ဘဝများစွာ ကမ္ဘာများစွာ ကြာချင်တိုင်းကြာသော်လည်း တစ်ရံတစ်ခါမျှ ပျက်ကွက်ခြင်း မရှိမူ၍ ထိုဘုံစဉ်စံ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ် အနန္တတို့၏ ကိုးကွယ်ရာ၊ လည်းလျောင်းရာ၊ ပုဉ်းအောင်းရာအနေနှင့် အမြဲစောင့်ရှောက်ကာ ပါရှိ၍နေသောအမှုသည် ထိုသောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ခံစားရသော အမတဌ မည်၏။ ဤကား သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ခံစားကြရသော သဉ္စပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် (နိရောဓသစ္စာ) ၏ အနက်လေးချက်တည်း။ သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ ခံစားရသော သဉ္စပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် (နိရောဓသစ္စာ) အနက်လေးချက်ကိုလည်း ဝေဖန်စိတ်ဖြာ၍ သိရာ၏။ နိရောဓသစ္စာ၏အနက် ၄-ချက်ကား သစ္စိကရဏကိစ္စ၏ အချက်တည်း။ လယ်တီစတုသစ္စဒီပနီ - ကြည့်။ ယင်း နိရောဓသစ္စာသည် လေငြိမ်ရာရှိ ဆီမီးတောက်ပမာ တည်ကြည်ငြိမ်သက်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ကောင်းကင်ပညတ်ပမာ မပျက်စီး၊ မစုတေခြင်း အစွဲတိရသရှိ၏။ (သတ်ဖြတ်မည်ကြံစည်ရန်သူဖမ်းဆီး၍ ချွေးများယိုထွက်ကာ ကြောက်လန့်စွာပြေးလာသူကို ဆီးယူကြိုဆိုသကဲ့သို့ ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏ-စသော ဒုက္ခတို့ကို မြင်၍ သံသရာတွင် အလွန်လျှင် ငြီးငွေ့မပျော်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သက်သာအေးမြအောင်ပြုခြင်း အဿာသကရဏရသရှိ၏။) အရိယာသူမွန်တို့၏ ဉာဏ်တွင် လုံးလုံးလျောင်းလျောင်း ပေါင်း၍တည်ဟန် သဏ္ဌာန်အထည်မရှိခြင်းလျှင် ထင်သောအခြင်းအရာ အနိမိတ္တပစ္စုပ္ပန်ရှိ၏။ (ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့၏ အစဉ်မပြတ်ဖြစ်ခြင်း

ဟုဆိုအပ်သော သံသရာအစဉ်ကို ချဲ့ထွင် တတ်သော တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ-ဟူသော ပပဉ္စတရား ၃-ပါးတို့၏ ရှောင်ရှားလွင့်ပြယ် ပျောက်ကွယ်ချုပ်ကင်း မရှိခြင်း နိပ္ပပဉ္စပစ္စု- ပဋ္ဌာန်ရှိ၏။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၉။

ဥဘိန္တံ အပ္ပဝတ္တိ နိရောဓသစ္စံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၆၊ ၃၆၃၊ ၃၉၁။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၆။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၉၀။ မ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၂၁။ (-အဘိ၊ ပု၊ ၁၀၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၇။) နိရောဓသစ္စံ (ပ၊ ၈) — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၂။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၅၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၉၊ ၈၂၊ ၈၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၊ ၁၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၆၊ ၁၄၂၊ ၁၆၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၆၂။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၂။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၅၁။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၂။ ၅၈။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၀၈၊ ၄၇၉၊ ၄၉၇၊ ၄၉၈။ မ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၃၈၊ ၃၀၇။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၃၀၊ ၃၁၉။ မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၄၁၉။ သံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၃၀။ အံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၅၄၊ ၆၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၂၆။ နိရောဓသစ္စံ (ဒု၊ ၈) — ပဋိသံ၊ ၂၆၊ ၂၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၆။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၄၊ ၁၇၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၀။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၁။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၉။ နိရောဓသစ္စဿ (ဆ၊ ၈) — ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၉။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၈။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၄၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၁။ မ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၈၀။ နိရောဓသစ္စေ (သ၊ ၈) — နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၅၈။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၃၃၊ ၂၃၄။

နိရောဓသစ္စာ (န) [နိရောဓသစ္စ + ပဋိဝေဓ- ဉာဏ။ နောက်ပုဒ်ကျေ။] နိရောဓသစ္စာကို

ထိုထွင်း၍သိသောဉာဏ်။ နိရောဓသစ္စ (ပဋိသံ၊ ၂၉၉)နှင့် နိရောဓသစ္စာရမ္ပကံ နိ- ရောဓသစ္စပ္ပုဋိဝေဓဉာဏ်။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၂။

နိရောဓသစ္စနိဒ္ဒေသ (ပ) [နိရောဓသစ္စ + နိဒ္ဒေသ] နိရောဓသစ္စာကို - အကျယ်ညွှန် ပြ-ခြင်း - ရစကား။ နိရောဓသစ္စနိဒ္ဒေသေ ဧဝမာဟ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၅။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၇၅။)

နိရောဓသစ္စပ(ပ)ဋိဝေဓ (ပ) [နိရောဓသစ္စ + ပဋိဝေဓ] (၁) နိရောဓသစ္စာ (နိဗ္ဗာန်) ကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်း။ (တိ) (၂) နိရောဓသစ္စာ ကို ထိုးထွင်း၍သိသော (ဉာဏ်-စသည်)။ မဂ္ဂကုဏေ နိရောဓသစ္စိကိရိယာသင်္ခါတော နိရောဓသစ္စပ္ပုဋိဝေဓော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၊ ၂၀၂။ (-၁၂၈။)(တိ)(၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိရောဓသစ္စပ္ပုဋိဝေဓဉာဏ (န) [နိရောဓသစ္စ- ပုဋိဝေဓဉာဏ] နိရောဓသစ္စာကို ထိုးထွင်း ၍သိသော ဉာဏ်။ နိရောဓသစ္စာ- ကြည့်။

နိရောဓသစ္စမူလက (တိ) [နိရောဓသစ္စ + မူလ + က] နိရောဓသစ္စာလျှင် - အရင်းခံ - တည်ပုဒ် - ရှိသော (ယမက)။ နိရောဓသစ္စ- မူလကေန ဧကေန။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၁။

နိရောဓသစ္စဝတ္ထာန (န) [နိရောဓသစ္စ + ဝတ္ထာန] နိရောဓသစ္စာကို - ပိုင်းခြား - မှတ်သား - ခြင်း။ ဧတ္တာဝတာ'နေန နိ- ရောဓသစ္စဝတ္ထာနံ ကတံ ဟောတိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၁။

နိရောဓသစ္စသန္တိကိရိယာ (ထိ) [နိရောဓသစ္စ + သန္တိကိရိယာ] နိရောဓသစ္စ (နိဗ္ဗာန်) ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း။ နိရောဓသစ္စသန္တိကိရိယာယ ပရမတ္ထဒဿိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၀။ (-မဟာနိ၊ ဌ၊ ၉၇။)

နိရောဓသစ္စာရမ္ဘဏ (တိ) [နိရောဓသစ္စ + အာရမ္ဘဏ] နိရောဓသစ္စာလျှင် အာရုံရှိသော။ နိရောဓသစ္စာ - ကြည့်။

နိရောဓသန္တိကရဏ (တိ) [နိရောဓ + သန္တိကရဏ] နိရောဓသစ္စာ (နိဗ္ဗာန်)ကို မျက်မှောက်ပြုတတ်သော (အရိယာမဂ်)။ နိရောဓသန္တိကရဏ အရိယမဂ္ဂ “အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိ (နိ) ပဋိပဒါ”တိ ယထာသဘာဝတော ပဇာနာတိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၆။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၄။ (-ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၉။)

နိရောဓသန္တိကိရိယာ (ထိ) [နိရောဓ + သန္တိကိရိယာ] နိရောဓသစ္စာ (နိဗ္ဗာန်) ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း။ ဧတေန မဂ္ဂဘာဝနံ နိရောဓသန္တိကိရိယဉ္စ ဒီပေတိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁။ (-အဘိ၊ က။ ၈၄၊ ၈၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၉၊ ၂၈၃။)

နိရောဓသန္တိကိရိယာဗလ (န) [နိရောဓသန္တိကိရိယာ + ဗလ] နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းစွမ်းအား။ “ဝိဝေကနိန္ဒ စိတ္တံ ဟောတိ”တိ နိရောဓသန္တိကိရိယာဗလံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၀။

နိရောဓသဉ္စာနန (န၊ ထိ) [နိရောဓ + သဉ္စာနန] ချုပ်ငြိမ်းမှုကို သိခြင်း။ နိရောဓသဉ္စာနန-မတ္တမေဝါ (ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂) တိ “နိရောဓော နိရောဓေတိ ခေါ”တိ အာဒိနာ နိရောဓသသဉ္စာနနမတ္တမေဝ ကထိတံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂။

နိရောဓသညာ (ထိ) [နိရောဓ + သညာ] (၁) (ကိလေသာတို့၏) ချုပ်ငြိမ်းရာ ‘နိဗ္ဗာန်’၌ ဖြစ်သော အမှတ် ‘သညာ’။ (၂) နိရောဓ-ဟု အဖန်ဖန်ရှုကြောင်းဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် -၌ - နှင့်တကွ - ဖြစ်သော အမှတ် ‘သညာ’။ (၁) နိရောဓသညာ ဘာဝေတိ။ အံ၊ ၁။ ၄၃။ အစ္စန္တိနိရောဓဘူတေ နိဗ္ဗာနေ ပဝတ္တသညာ နိရောဓသညာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၄၈။ (-သံ၊ ၃။ ၁၁၇။ အံ၊ ၂။ ၄၁၅၊ ၅၁၂။ အံ၊ ၃။ ၅၁၂။ မိလိန္ဒ။ ၃၁၆။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၂။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၁၀၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၁။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၆၀။) (၂) နိရောဓာနုပဿနာဉာဏေ သညာ နိရောဓသညာ နာမ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၁။ နိရောဓသညာ (အံ၊ ၂။ ၂၉၄)တိ နိရောဓာနုပဿနာဉာဏေ ဥပ္ပန္နသညာ နိရောဓသညာ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၆။ (-ဒီ၊ ၂။ ၆၇။)

နိရောဓသညာပရိစိတ (တိ) [နိရောဓသညာ + ပရိစိတ] နိရောဓသညာဖြင့် - ဆည်းပူး - လေ့လာ - ဖွားစီး - အပ်သော (စိတ်)။ နိရောဓသညာပရိစိတဉ္စ နော စိတ္တံ ဘဝိဿတိ။ အံ၊ ၃။ ၃၄၁။

နိရောဓသညီ (တိ) [နိရောဓ + သညီ (=သညာ + ဤ)] (ကိလေသာတို့၏) ချုပ်ငြိမ်းရာ

‘နိဗ္ဗာန်’ ခြံဖြစ်သော အမှတ် ‘သညာ’။
ယဟနသညံ ဝိရာဂသညံ နိရောဓသညံ။ သံ၊
၃။ ၃၀၁။

နိရောဓသဒ္ဒ (ပု) [နိရောဓ + သဒ္ဒ] နိရောဓ-
သဒ္ဒါ။ နိရောဓသဒ္ဒတော အညံ ပရိယာ-
ယဝစနံ ဒဿေန္တေန။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၈။

နိရောဓသဒ္ဒဝစနီယ (တိ) [နိရောဓသဒ္ဒ +
ဝစနီယ] နိရောဓ-သဒ္ဒါသည် ဟောအပ်
သော။ အထ ခေါ် နတ္တိတာ နိရောဓသဒ္ဒ-
ဝစနီယတာ ခိဏသယောဇနတာတိ နိရော-
ဓော ဝုတ္တော။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၇။

နိရောဓသန္တ (တိ) [နိရောဓ + သန္တ] ချုပ်ငြိမ်း-
- ကွယ်ပျောက် - သောအားဖြင့် ငြိမ်းအေး
သော။ ဣမေ ဒွေပိ ဓမ္မာ နိရောဓသန္တ-
တာယ သန္တာ ဟောန္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၃။
(-မူလဋီ၊ ၂။ ၁၈၃။)

နိရောဓသမကာလ (ပု) [နိရောဓ + သမ-
ကာလ] (၁) ချုပ်ခြင်းနှင့် - တူ - ညီမျှ -
သော - အချိန် - အခါ - ကာလ။ (တိ) (၂)
ချုပ်ခြင်းနှင့် - တူ - ညီမျှ - သော - အချိန် -
အခါ - ကာလ - ရှိသော။ (၁) အောက်ပုဒ်
ကြည့်။ (တိ) (၂) တတ္ထ နိရောဓာနန္တရာ
န နိရောဓသမကာလာတိ အဓိပ္ပါယ်။
အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃၉။

နိရောဓသမကာလုပ္ပါဒဝါဒ (ပု) [နိရောဓသမ-
ကာလ + ဥပ္ပါဒ + ဝါဒ] ချုပ်ခြင်းနှင့် - တူ

- ညီမျှ - သော - အချိန် - အခါ - ကာလ -
ခြံဖြစ်၏ဟူသော အယူ ‘ဝါဒ’။ နိရုတ္တရုပ္ပါ-
ဒနသမတ္တကာ (အနုဋီ၊ ၃။ ၂၂၈) - ကြည့်။

နိရောဓသမနန္တရံ (ဗျ) [နိရောဓ + သမနန္တရံ]
ချုပ်ပြီးသည်၏ အခြားမဲ့၌။ တနိဿယ-
ဘူတာနံ နိရောဓသမနန္တရံ တံသန္တတိယံ။
အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၃။

နိရောဓသမာပဇ္ဇန (န) [နိရောဓ + သမာပဇ္ဇန]
နိရောဓသမာပတ်သို့ ကောင်းစွာရောက်ခြင်း။
နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားခြင်း။ နိရောဓ-
သမာပဇ္ဇနံ ပန ထေရဿ အာစိဏ္ဏသမာ-
စိဏ္ဏံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၀။ (- ၃၉၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၄၉။)

နိရောဓသမာပဇ္ဇနက (တိ) [နိရောဓ + သမာ-
ပဇ္ဇန + က] နိရောဓသမာပတ် ဝင်စား
သော၊ သူ။ နိရောဓသမာပဇ္ဇနကေန
ဘိက္ခုနာ ဇာနိတဗ္ဗာနိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၀။ (-
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၁။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၈၂။)

နိရောဓသမာပတ္တတ္ထ (ပု) [နိရောဓသမာပတ္တိ
+ အတ္ထ] နိရောဓသမာပတ် အကျိုး။
နိရောဓသမာပတ္တတ္ထာယ ဝိပဿနာဝသေ-
နာပိ ယုဇ္ဇတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၃။ (-သံ၊ ဋီ၊
၂။ ၃၇၄။)

နိရောဓသမာပတ္တိ (ထိ) [နိရောဓ + သမာပတ္တိ]
နိရောဓသမာပတ်။ (က) စိတ်၊ စေတသိက်၊
စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ချုပ်ခြင်းသို့ရောက်ခြင်း။ (ခ)

စိတ်, စေတသိက်, စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ချုပ်ခြင်း -ဟူသော သမာပတ်။ (စိတ်, စေတသိက်တို့ ၏ မဖြစ်ခြင်းသည် နိရောဓသမာပတ်မည်၏။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၈၁။ မဏိမဇ္ဈ၊ ၁။ ၅၀၀။) နာမက္ခန္ဓာ တရား(၄)ပါးတို့၏ မဖြစ်ခြင်းသည် နိရောဓ- သမာပတ်မည်၏။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၃။) ယင်း နိရောဓသမာပတ်ကို သမာပတ် (၈)ပါးကိုရကြကုန်သော အနာ- ဂါမ်, ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်သာ ပဉ္စဝေါ- ကာရဘုံ၌ အစဉ်အတိုင်းဝင်စားအပ်သော သမာပတ်တို့ ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့် ပဉ္စ- ဝေါကာရဘုံ၌သာ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ် ခြင်း, ပျက်ခြင်း၌ ငြီးငွေ့၍ ယခုဘဝပေစွက္ခ၌ စိတ်, စေတသိက်မရှိပဲ သညာ, ဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ရာ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတ်သို့ ရောက် သည်ပမာ ချမ်းသာစွာနေလိုသောကြောင့် သမထဝိပဿနာ၏အစွမ်းအားဖြင့် အားထုတ် ၍ ပုဗ္ဗကိစ္စ (၄)ပါးကို ပြုပြီးသည့်နောက် နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်ကို ချုပ်စေသောအားဖြင့် ဝင်စားနိုင်ကြသည်။ ယင်း နိရောဓသမာပတ်ကို မဝင်စားမီ (၁) နာနာဗဒ္ဓအဝိကောပန = အသီးအသီးဖြစ်၍ မိမိကိုယ်နှင့်မစပ်သောသင်္ကန်း, သပိတ်- စသော ပရိက္ခရာများ မပျက်စီးအောင် အဝိ- ဌာန်ခြင်း။ (၂) သံဃပတိမာနန = သံဃာ တော်၏ မြှော်လင့်ခြင်းကို ဆင်ခြင်ရခြင်း။ (၃) သတ္ထုပက္ခောသန = ကုရားရှင်၏ ခေါ် တော်မှုခြင်းကို ဆင်ခြင်ရခြင်း။ (၄) အဒ္ဓါန- ပရိစ္ဆေဒ = ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ အခွန်, (ကာလ) အပိုင်းအခြားကို ဆင်ခြင်ရခြင်းအားဖြင့် (၄)

ပါးသော ပုဗ္ဗကိစ္စများကို ပြုလုပ်ကြရလေ သည်။

သေသောသူနှင့် နိရောဓသမာပတ်ဝင် စားသူတို့ ထူးခြားပုံ။ သေသောသူ၏ အသက် 'ဇီဝိတိန္ဒြေ' သည် ကုန်၏။ ကမ္မဇ တေဇောဓာတ်ငြိမ်း၏။ စက္ခုအစရှိသော (၆) ပါးသော ဣန္ဒြေတို့သည် ပျက်စီးကုန်၏။ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားသောသူ၏ အသက် 'ဇီဝိတိန္ဒြေ' သည် မကုန်။ ကမ္မဇတေဇော ဓာတ် မငြိမ်း။ စက္ခုအစရှိသော (၆)ပါးသော ဣန္ဒြေတို့ မပျက်စီးကုန်။ နိရောဓသမာပတ် ၏ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသောကြောင့် နိရောဓသမာပတ်ကို သင်္ခတအသင်္ခတ-ဟူ၍ ၎င်း, လောကီ, လောကုတ္တရာ-ဟူ၍၎င်း မဆို ထိုက်။ နိပ္ပန္န, အနိပ္ပန္န (၂)မျိုးတို့တွင်ကား နိပ္ပန္နဟူ၍ ဆိုထိုက်သည်။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၆။ ၂၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၄-၃၅၀။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၈၀-၃၈၂။)

နိရောဓသမာပတ်ဖြစ်ကြောင်း

၅-ပါး

နိရောဓသမာပတ်ဖြစ်ကြောင်းသည် (၁) ကာယ, ဝစီ, စိတ္တသင်္ခါရ ၃-ပါး၏ ငြိမ်းခြင်း။ (၂) သမထ, ဝိပဿနာစွမ်းအင် ၂-ပါးနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ (၃) အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ, နိဗ္ဗိဒါ, ဝိရာဂ, နိရောဓ, ပဋိနိဿဂ္ဂ, ဝိဝဋ္ဌာနုပဿနာ ၈-ပါး, လောကုတ္တရာ ၈-ပါးအားဖြင့် ၁၆- ပါးသော ဉာဏ်ဖြစ်ခြင်း။ (၄) သမာပတ် ၈- ပါး, သမာပတ်၏ ဥပစာ ၁-ပါးအားဖြင့် ၉- ပါးသောသမာဓိ၏ ဖြစ်ခြင်း။ (၅) သမာပတ် ၈-ပါးတို့ကို ဝသိဘော် ၅-ပါးတို့ဖြင့် လေ့လာ

ခြင်းအားဖြင့် ၅-ပါးရှိ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၄-၃၄၆။) နိရောဓသမာပတ္တိ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသိဒ္ဓိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ (က) စိတ္တစေတသိ-ကာနံ အပ္ပဝတ္တိသင်္ခါတဿ နိရောဓဿ သမာပတ္တိ နိရောဓသမာပတ္တိ။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၂၇၇။ (ခ) နိရောဓသမာပတ္တိယာတိ အဝတွာ နိရောဓဿာတိ ဝဒန္တော နိရောဓော ဓဝ သမာပတ္တိ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော နိရောဓ-သမာပတ္တိတိ အတ္ထံ ဒဿေတိ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၅၀၀။

နိရောဓသမာပတ္တိ (ပ၊ ၈) — နေတ္တိ။ ၆၅၊ ၈၃။ ပေဋကော၊ ၂၅၉။ မ၊ ၄။ ၄။ ၆၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၀၊ ၃၈၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၅၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၇၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၂၆။ ဝဇီရ၊ ၄၁၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁။ ဒီ၊ ၃။ ၅၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၄၊ ၁၉၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၂။ နိရောဓသမာပတ္တိ (ဒ၊ ၈) — ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၈၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၈၁။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၁။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၆၄။ ဝိမာန၊ ၄။ ၉၀။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၄၅။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၊ ၁၇၂၊ ၁၈၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၆၇။ ဝဇီရ၊ ၁၇၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၂။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၀၊ ၃၇၅၊ ၃၇၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။ နိရောဓသမာပတ္တိယာ (တ၊ ၈) — ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၄။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၊ ၄၉။ နိရောဓသမာပတ္တိယာ (စ၊ ၈) — ဝိသုဒ္ဓိ၊

၁။ ၁၁၀။ နိရောဓသမာပတ္တိယာ (မ၊ ၈) — သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၆။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၉၆။ နိရောဓ-သမာပတ္တိတော — ပေဋကော၊ ၂၆၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၇၊ ၂၉၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၂။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၉၀။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၁။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၁၅။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၅။ နိရောဓသမာ-ပတ္တိယာ (ဆ၊ ၈) — မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၁၊ ၃၁၇။ အနုဒီ၊ ၂။ ၂၆။ နိရောဓ-သမာပတ္တိယံ (သ၊ ၈) — ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၅။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၅။ နိရောဓသမာပတ္တိယာ (သ၊ ၈) — ပေဋကော၊ ၂၆၈။

နိရောဓသမာပတ္တိအန္တ (ပု၊ ၈) [နိရောဓသမာ-ပတ္တိ + အန္တ] နိရောဓသမာပတ်၏အဆုံး။ နိရောဓသမာပတ္တိအန္တ အဋ္ဌ ဝိမောက္ခေ ဝတွာ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၈၅။ မူလဒီ၊ ၃။ ၃၄။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၄၈။

နိရောဓသမာပတ္တိကထာ (ထိ) [နိရောဓသမာ-ပတ္တိ + ကထာ] (၁) နိရောဓသမာပတ္တိ-ကထာ။ (အန္တကဂိုဏ်းသားရဟန်းများနှင့် ဥတ္တရာပထဂိုဏ်းသားရဟန်းများတို့သည် နိရောဓသမာပတ်ကို အသင်္ခတ-ဟု အယူရှိကြကုန်၏။ ယင်း အယူမှားကို ပယ်ချ၍ မိမိ အယူမှန်ကို ခိုင်မြဲအောင်ပြု၍ အရှင်မောဂ္ဂ-လိပုတ္တတိဿထေရ် ဟောတော်မူသည်။ ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၏ မဖြစ်ခြင်းသည်ပင် နိရောဓ-သမာပတ်မည်ရကား သင်္ခတလက္ခဏာ၊ အသင်္ခတလက္ခဏာမရှိရကား သင်္ခတလည်း

မဟုတ်၊ အသင်္ခတလည်း မဟုတ်ချေ။ ယင်းသို့ ပရဝါဒီတို့ နိရောဓသမာပတ်ကို အသင်္ခတ-ဟု ယူမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းဟောကြားချက်ကို တတိယသင်္ဂါယနာတင်ရဟန္တာအရှင်မြတ် (၁၀၀၀)တစ်ထောင်တို့က နိရောဓသမာပတ္တိကထာ-ဟု အတည်ပြုတော်မူခဲ့ကြသည်။ အဘိ၊ က။ ၂၄၅-၆။ (၂) နိရောဓသမာပတ်ကို ဆို - ရာ - ကြောင်း - ဖြစ်သော စကား။ (ယင်းသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသထေရ် ဖွင့်ပြခဲ့သည်ကို ရည်ညွှန်းသောစကားဖြစ်၏။) (၃) နိရောဓသမာပတ်ဒေသနာကို ဘုရားရှင်ဟောတော်မူခြင်း၊ နိရောဓသမာပတ်-ဒေသနာ။ (၁) ဣဒါနိ နိရောဓသမာပတ္တိကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၃။ (၂) သာယံ နိရောဓကထာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ သံဝဏ္ဏိတာ စ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၇၇။ (၃) နိရောဓကထာ (၁) အနက်သာဓကကြည့်။

နိရောဓသမာပတ္တိကာလ (ပု) [နိရောဓသမာပတ္တိ + ကာလ။ နိရောဓသမာပတ္တိ + အာသန္န + ကာလ။ နောက်နည်း၌ အာသန္န-အလယ်ပုဒ်ကျေ။] (၁) နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ (၂) နိရောဓသမာပတ် - ဝင်စားရန် နီးကပ်သော - ဝင်စားကာနီးရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ နိရောဓသမာပတ္တိကာလ (သင်္ဂါယ။ ၂၇)တိ နိရောဓဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၁၅၆။ နိရောဓသမာပတ္တိက္ခဏေ စတုတ္ထာရူပဝေနာဘာဝတော နိရောဓသမာပတ္တိအာသန္နကာလော သမိပေ သမိပိဥပစာဝေန နိ-

ရောဓသမာပတ္တိကာလောတိ ဝုတ္တောတိ အာဟာ “နိရောဓ။ ပ။ ဘာဂေ”တိ အထဝါ “နိရောဓသမာပတ္တိအာသန္နကာလေ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ အာသန္နသဒ္ဓလောပေန “နိရောဓသမာပတ္တိကာလေ”တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟာ နိရောဓ။ ပ။ ဘာဂေတိ။ မဏိမဇ္ဈ။ ၁။ ၅၀၀။ (မူလဋီ၊ ၂။ ၁၁၅။)

နိရောဓသမာပတ္တိဒီပန (န၊ ထိ) [နိရောဓသမာပတ္တိ + ဒီပန] (ခ) နိရောဓသမာပတ်ကို ပြခြင်း။ (၂) နိရောဓသမာပတ် - သို့ကောင်းစွာရောက် - ခြင်း - မူ - ဝင်စား - ခြင်း - မူ - ကို ပြခြင်း။ ဣဒိ နိရောဓသမာပတ္တိဒီပနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၂။ (-မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၉။ ဝဇီရ၊ ၂၈။)

နိရောဓသမာပတ္တိဒီပနတ္ထ (ပု) [နိရောဓသမာပတ္တိဒီပန + အတ္ထ] နိရောဓသမာပတ်ကို ပြခြင်းအကျိုး။ အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။

နိရောဓသမာပတ္တိဒေသနာ (ထိ) [နိရောဓသမာပတ္တိ + ဒေသနာ] (က) နိရောဓသမာပတ်ကိုဟောတော်မူခြင်း။ (ခ) နိရောဓသမာပတ်ဒေသနာ။ နိရောဓသမာပတ္တိ သီသံ ကတွာတိ နိရောဓသမာပတ္တိဒေသနာယ သီသံ ဥတ္တမံ ကတွာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၀။

နိရောဓသမာပတ္တိဖလ (န) [နိရောဓသမာပတ္တိ + ဖလ] နိရောဓသမာပတ်၏အကျိုး။ သမာပတ္တိဖလန္တိ နိရောဓသမာပတ္တိဖလံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၁။

နိရောဓသမာပတ္တိရဟ (တိ) [နိရောဓသမာပတ္တိ + သမာပန္န + အရဟ။ အလယ်ပုဒ်ကျေ]
နိရောဓသမာပတ် - ဝင်စားခြင်းငှာထိုက် - ဝင်စားနိုင် - သော (အနာဂါမ်, ရဟန္တာ)။
နိရောဓသမာပတ္တိရဟော (နိရောဓသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌိတော။ သိ၊ က။) အရဟာ ဝါ အနာဂါမိ ဝါ ဒက္ခိဏေယျော ဝတ္ထုသမ္ပဒါ နာမ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၉။

နိရောဓသမာပတ္တိဝိပဿနာ (ထိ) [နိရောဓသမာပတ္တိ + ဝိပဿနာ] နိရောဓသမာပတ်ကို ဆောင်တတ်သော ဝိပဿနာ။ နိရောဓသမာပတ္တိဝိပဿနာ ပန နာတိမန္တနာတိ တိက္ခာ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၈။ (-၃၄၇။)

နိရောဓသမာပတ္တိဝိဟာရ (ပု) [နိရောဓသမာပတ္တိ + ဝိဟာရ] နိရောဓသမာပတ်ဖြင့် နေခြင်း၊ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားခြင်း။ သတ္တဒိဝသံ နိရောဓသမာပတ္တိဝိဟာရေန ပဋိသလ္လိနံ ဝိဝေကဘူတံ။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂။

နိရောဓသမာပတ္တိဝိဟာရီ (တိ) [နိရောဓသမာပတ္တိ + ဝိ + ဟရ + ကိ] နိရောဓသမာပတ်ဖြင့် နေ - လေ့ရှိ - တတ် - သော။ ဧဝံ နိရောဓသမာပတ္တိဝိဟာရီ တေ ဘဂဝန္တော အဟေသုံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၂။ (- မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၉။)

နိရောဓသမာပတ္တိသညာ (ထိ) [နိရောဓသမာပတ္တိ + သညာ] နိရောဓသမာပတ်ဟူသော အမည်။ တတ္ထ “နိရောဓသမာပတ္တိသညာ”

တိ ယာ နေသံ တထာ အပ္ပဝတ္တိ၊ သာ “အန္တော နိရောဓေ နိရုဇ္ဈတိ”တိ ဝုတ္တာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၄။

နိရောဓသမာပတ္တိသညိတ (တိ) [နိရောဓသမာပတ္တိ + သညိတ] နိရောဓသမာပတ်ဟု သိမှတ်အပ်သော။ န (ပန) နိရောဓသမာပတ္တိသညိတံ သညာနိရောဓံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၁။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၈၃။

နိရောဓသမာပတ္တိသမာပန္န (န) [နိရောဓသမာပတ္တိ + သမာပန္န] နိရောဓသမာပတ်သို့ ကောင်းစွာရောက်ခြင်း၊ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားခြင်း။ နိရောဓသမာပတ္တိသမာပန္နမ္ပိ ဆတ္တဓာရဏမ္ပိ သဗ္ဗံ ဝုတ္တနယေနော ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၈။ (-၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၀။)

နိရောဓသမာပတ္တိသမာပန္နက (တိ) [နိရောဓသမာပတ္တိ + သမာပန္န + က] နိရောဓသမာပတ်သို့ ကောင်းစွာရောက်သော၊ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားသော၊ သူ။ နိရောဓသမာပတ္တိသမာပန္နကဿ ဘိက္ခုနော။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၈၂။

နိရောဓသမာပတ္တိသမာပန္န (တိ) [နိရောဓသမာပတ္တိ + သမာပန္န] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ သတ္တာရံ နိရောဓသမာပတ္တိသမာပန္နံ ဒိသ္မာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၃။

နိရောဓသမာပတ္တိသမာပန္နဝါရ (ပု) [နိရောဓသမာပတ္တိ + သမာပန္န + ဝါရ] နိရောဓ-

သမာပတ်ဝင်စားရာ - အလှည့် - အကြိမ်။
အရဟတ္တံ ပတ္တဝါရောပိ အတ္ထိ နိရောဓ-
သမာပတ္တိသမာပန္နဝါရော ပိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၂။

နိရောဓသမာပတ္တိသုခ (န) [နိရောဓသမာပတ္တိ
+ သုခ] နိရောဓသမာပတ်ချမ်းသာ။ ဖလ-
သမာပတ္တိသုခေန နိရောဓသမာပတ္တိသုခေန
စ ဝီတိနာမေသိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၀။

နိရောဓသမာပတ္တိသုတ္တ (န) [နိရောဓသမာပတ္တိ
+ သုတ္တ] နိရောဓသမာပတ္တိသုတ်။ (ငါ့ရှင်
အာနန္ဒာ ငါသည် နေဝသညာနာသညာ-
ယတနဈာန်ကို အကြွင်းမဲ့လွန်မြောက်ကာ
သညာဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိရောဓ-
သမာပတ်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏-စသည်ဖြင့်
အရှင်သာရိပုတ္တရာက အရှင်အာနန္ဒာအား
ဟောပြောသုတ်။) သံယုတ္တနိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂ
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၇-သံယုတ်၊ ၉-သုတ်၊ သံ၊ ၂။
၁၉၉-၂၀၀။

နိရောဓသမာပန္န (န) [နိရောဓ + သမာပန္န]
(၁) စိတ်၊ စေတသိက်(စိတ္တဇရုပ်)တို့၏ ချုပ်
ခြင်းသို့ ကောင်းစွာရောက်ခြင်း၊ နိရောဓသမာ
ပတ် ဝင်စားခြင်း။ (တိ) (၂) နိရောဓသမာ
ပတ် ဝင်စားသော၊ သူ။ (၃) နိရောဓသမာ
ပတ် ဝင်စားရာ (အခါ-စသည်)။ (၁)
ဥပ္ပါဒိတံ ဟောတိ နိရောဓသမာပန္နတ္ထာယ။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၃။ (တိ) (၂) နိရောဓသမာ-
ပန္နာနံ(နိရောဓသမာပန္နံ) “ကာလကတော”
တိ သလ္လက္ခေတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၉။ နိရောဓသမာပန္နော (ပ၊ ၈) —

မဟာနိ၊ ၂၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
၁၉၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၈။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၅၆။
ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၇၊ ၈။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁၉၀။ နိ-
ရောဓသမာပန္နာ (ပ၊ ၈) — မဟာနိ၊ ဌ။
၃၁၃။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၆၀။ နိရောဓသမာပန္နေန
(တ၊ ၈) — သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၃။ နိရောဓသမာ-
ပန္နဿ (စ၊ ၈) — မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃။ နိရောဓ-
သမာပန္နာနံ (စ၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈။ အဘိ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၃၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၇။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၄၀။
နိရောဓသမာပန္နတော (မ၊ ၈) — မူလဋီ၊
၃။ ၁၀၄။ နိရောဓသမာပန္နဿ (ဆ၊ ၈) —
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၂။ ဝိမတိ၊
၂။ ၂၂၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၆။ နိရောဓသမာပန္နာနံ
(ဆ၊ ၈) — မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၂၉။ (၃) အောက်
ပုဒ်ကြည့်။

နိရောဓသမာပန္နကာလ (ပု) [နိရောဓသမာပန္န
+ ကာလ] နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားရာ
အခါ။ ဟေဋ္ဌာ နိရောဓသမာပန္နကာလော
ဂဟိတော။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၄။

နိရောဓသမ္မတ္တိ (ထိ) [နိရောဓ + သမ္မတ္တိ]
နိဗ္ဗာန်၏ ပြည့်စုံခြင်း။ ဒုတိယေန နိရောဓ-
သမ္မတ္တိယာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၁၁။

နိရောဓသမ္မာပက (တိ) [နိရောဓ + သမ္မာပက]
နိရောဓသစ္စာ(နိဗ္ဗာန်)သို့ ရောက်စေနိုင်သော
(အရိယာမဂ်)။ နိရောဓာဓိဂမတ္ထံ နိရောဓ-
သမ္မာပကံ မဂ္ဂံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊

၁။ ၅၀၊ ၁၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၈။ (-မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၅။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၅၉။)

နိရောဓသမ္ဘဝ (ပု) [နိရောဓ + သမ္ဘဝ] ချုပ်ငြိမ်းမှု၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း။ ကထံ ပန သဗ္ဗ-သင်္ခတဝိနိဿဋေ နိဗ္ဗာနေ အကုသလဓမ္မာနံ နိရောဓသမ္ဘဝေါ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၁။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၅။)

နိရောဓသယန (န) [နိရောဓ + သယန] နိဗ္ဗာန်ဟူသော - အိပ်ရာ - နေရာ။ နိရောဓ-သယနေ (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၃)တိ နိဗ္ဗာနသယနေ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၀။

နိရောဓသယနဝရဂတ (တိ) [နိရောဓသယန-ဝရ + ဂတ] မြတ်သောနိဗ္ဗာန်-ဟူသော - အိပ်ရာ - နေရာ - (ထက်) သို့ ရောက်သောသူ။ နိရောဓသယနဝရဂတဿ (ခိဏာ-သဝဿ) နိဗ္ဗာနာရမ္ဘဏံ ဖလသမာပတ္တိံ အပ္ပေတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၇၃။ (-မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၆။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃။)

နိရောဓသာဓက (တိ) [နိရောဓ + သာဓက] နိရောဓသမာပတ်ကို ပြီးစေတတ်သော (ပဌမဈာန်)။ ပဌမံ ဈာနံ ဝိဝဋ္ဌံ ပတွာ ဌိတဿ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန ဥဘတောဘာဂ-ဝိမုတ္တဿ နိရောဓသာဓကံ ဝိဘာဝိတုံ ယုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၀။

နိရောဓသာဓန (တိ) [နိရောဓ + သာဓန] နိရောဓသမာပတ်ကို ပြီးစေနိုင်သော။ တံ တံ သမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနေန သန္တာနဿ နိရောဓသာဓနတာ တံ ဒိဝသံ နိရောဓဿ သာဓနတာ နာမ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁၅။

နိရောဓသာမည (န) [နိရောဓ + သာမည] ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသာမန်၊ သာမန်ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း တူညီမှု။ ယာ နိရောဓသာမ-ညတာ ဝုတ္တာ၊ သာ အယံ နိရောဓသာမည-တာ နိရောဓဿ ဧကတ္တတာ နာမ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၀၃။

နိရောဓသုခ (န) [နိရောဓ + သုခ] နိရောဓသမာပတ်ချမ်းသာ။ ယေဘုယျေန ဖလ-သမာပတ္တိသုခေန နိရောဓသုခေန စ ဝိတိ-နာမေတိ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၄၄။

နိရောဓသုည (တိ) [နိရောဓ + သုည] နိရောဓသစ္စာမှ ဆိတ်သုဉ်းသော (ကျန်သစ္စာ ၃-ပါး)။ နိရောဓသုညာနိ ဝါ တိဏိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၄။ (-မူလဋီ၊ ၂။ ၅၇။)

နိရောဓသုတ္တ (န) [နိရောဓ + သုတ္တ] (၁) နိရောဓသုတ်၊ (ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်-ဟု မှတ်သားမှု နိရောဓသညာကို ပွားများ၊ အလေ့အလာပြုပါက အကျိုးအာနိသင်ကြီးမားလှပေ၏-ဟု တရားပလ္လင်ခံတော်မူပြီး နိရောဓသညာနှင့်တကွဖြစ်သော ဗောဇ္ဈင် ၇-ပါးကို

ပွားများရမည်။ ဗောဇ္ဈင် ၇-ပါးပွားလျှင် အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာဖြစ်နိုင်၏-စသည်ဖြင့် ဘုရားရှင် ရဟန်းတို့အား ဟောပြောသည်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၂-သံယုတ်၊ ၈-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၁၁၇-၈။ (၂) နိရောဓသုတ်၊ (သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ နှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် သညာ၊ ဝေဒနာ တို့ချုပ်ရာ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားလည်း ဝင်စားနိုင်၊ ယင်း နိရောဓသမာပတ်မှထလည်း ထနိုင်၏-စသည်ဖြင့် ဓမ္မသေနာပတိအရှင် သာရိပုတ္တရာ ရဟန်းတို့အား ဟောပြော သုတ်)။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ပဉ္စကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၄-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၁၆၇-၁၇၂။ D.P. လည်းကြည့်။ (၃) နိရောဓသုတ်၊ (နိရောဓမည်ပုံ နိရောဓသမာပတ်မည်ပုံကို အရှင်အာနန္ဒာက အရှင်ဥဒါယိ အား ဟောပြောသည်။) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ နဝကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၁-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၃။ ၂၄၉။

နိရောဓဟေတု (ပု) [နိရောဓ + ဟေတု]
(၁) ချုပ်ခြင်း-ဟူသော အကြောင်း။ (၂) ချုပ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ (၁) ဝိရာဂဟေတု စေဝ နိရောဓဟေတု စ အာကာသာနဉာယတနံ ဥပသမ္ပန္တ ဝိဟရတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂၂။ စူဠနိ၊ ၄။ ၅၅။ (-ထေရီ၊ ၄။ ၂၈၈။) (၂) ဇာတိအာဒိဒုက္ခဓမ္မာနံ နိရောဓဟေတုတာယ နိရောဓော ဒုက္ခဓမ္မာနံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၅၇။ (-မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၄။)

နိရောဓဓိဂမ (ပု) [နိရောဓ + အဓိဂမ]
နိရောဓသစ္စာကို - ရ - သိ - ခြင်း။ မဂ္ဂေ ပန နိရောဓဓိဂမဿ ဥပါယတ္တာ နိရောဓေ ဂဟိတေ ဂဟိတောဝ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၄။ (- အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၅၀၊ ၁၈၄၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၈။)

နိရောဓဓိမုတ္တ (တိ) [နိရောဓ + အဓိမုတ္တ]
ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ စိတ်ညွတ်သော၊ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကို နှလုံးသွင်းသော။ နိရောဓဓိမုတ္တတ္တာ ဝါ ဥဒယံ ပဟာယ ဘဏေယေဝ သတိ ဥပဋ္ဌ-ပေတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၉။

နိရောဓနန္တရံ (ဗျ) [နိရောဓ + အနန္တရံ]
(၁) နိရောဓသမာပတ်၏ အခြားမဲ့၌။ (၂) ချုပ်ခြင်း၏ အခြားမဲ့၌။ (၁) နိရောဓနန္တရဉ္စ ပဝတ္တမာနေသု ဖလေသု နိဗ္ဗာနေ စ အာသဝါနံ ပဝတ္တိ နိဝါရိတာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၃။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၂။ (၂) သကသမယေ “ပုရိမစိတ္တဿ နိရောဓနန္တရံ ပစ္စိမစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”တိ ဣစ္ဆိတံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၂၉။ (- ၂၃၈။)

နိရောဓနန္တရဖလသမာပတ္တိ (ထိ) [နိရောဓ-နန္တရ + ဖလသမာပတ္တိ] နိရောဓသမာပတ်၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော ဖလသမာပတ်၊ နိရောဓသမာပတ်နှင့် တစ်ဆက်တည်းဖြစ်သော ဖလသမာပတ်။ နိရောဓနန္တရဖလသမာပတ္တိ အဿသပဿာသေ န သမုတ္တ-ပေတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၄။

နိရောဓနန္တရသုည (တိ) [နိရောဓနန္တရ + သုည] ချုပ်ခြင်း၏ အခြားမဲ့၌ - သုည - ဆိတ်သုည - သော။ နတ္ထိတာ စ နိရောဓ-နန္တရသုညတာ၊ ဝိဂတတာ နိရောဓပ္ပတ္တတာ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၇၅။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃၉။

နိရောဓနန္တရာ (ဗျ) [နိရောဓ + အနန္တရာ] ချုပ်ခြင်း၏ အခြားမဲ့၌။ တတ္ထ နိရောဓနန္တရာ န နိရောဓသမကာလာတိ အဓိပ္ပါယော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃၉။

နိရောဓနိသံသ (တိ) [နိရောဓ + အာနိသံသ] နိရောဓသမာပတ်-ဟူသော - အကျိုးဆက် - အာနိသင် - ရှိသော (အပ္ပနာသမာဓိတာဝနာ)။ တေသံ အပ္ပနာသမာဓိတာဝနာ နိရောဓ-နိသံသာ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆၉။

နိရောဓနုပဿနာ (ထိ) [နိရောဓ + အနုပဿနာ] (က) ရာဂကို ချုပ်စေတတ်သော အဖန်ဖန် ရှု - ခြင်း - တတ်သော ဉာဏ်။ (ခ) သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ခြင်းကို အဖန်ဖန် ရှု - ခြင်း - တတ်သော ဉာဏ်။ (ဂ) နိရောဓနုပဿနာ အဘိညေယျာ။ ပဋိသံ။ ၁၁။ ရာဂ နိရောဓေတိတိ နိရောဓော၊ နိရောဓော စ သော အနုပဿနာ စာတိ နိရောဓနုပဿနာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၆။ (-ပဋိသံ။ ၃၁၊ ၈၀၊ ၁၆၈၊ ၂၀၈၊ ၃၅၅၊ ၃၆၇၊ ၃၇၈။) (ခ) နိရောဓနုပဿနာယာ (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၇)တိ သင်္ခါရာနံ နိရောဓဿ အနုပဿနာယ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၅။ ဒီ၊ ၄။ ၁။

၁၀၄။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၀၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၇၉။ (-ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၆၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၅၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၀။)

နိရောဓနုပဿနာဉာဏ (န) [နိရောဓနုပဿနာ + ဉာဏ] နိရောဓနုပဿနာဉာဏ်၊ သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ခြင်းကို အဖန်ဖန် ရှုတတ်သော ဉာဏ်။ နိရောဓနုပဿနာဉာဏေတိ နိရောဓနုပဿနာဉာဏေ နိဿယပစ္စယဘူတော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၇။ နိရောဓဿ (ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၁။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၆) - လည်းကြည့်။

နိရောဓနုပဿီ (တိ) [နိရောဓ + အနု + ဒီသ + ဏီ] (၁) (က) ချုပ်ခြင်းကို အဖန်ဖန် ရှု - လေ့ရှိ - တတ် - သော၊ သူ။ (ခ) (ရာဂ၏) ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန် ရှု - လေ့ရှိ - တတ် - သော၊ သူ။ (၂) နိရောဓနုပဿီ-ဟူသောပုဒ်။ (၁) (က) (ခ) နိရောဓနုပဿီ (သံ၊ ၂။ ၄၁၃)တိ နိရောဓံ အနုပဿန္တော။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၈။ (-ဝိ၊ ၁။ ၈၉။ မ၊ ၁။ ၃၁၈၊ ၃၂၂။ မ၊ ၂။ ၈၉။ မ၊ ၃။ ၁၂၅။ သံ၊ ၃။ ၂၇၂၊ ၂၈၂၊ ၂၉၄။ အံ၊ ၂။ ၄၆၄၊ ၅၁၁။ အံ၊ ၃။ ၅၅၆။ ပဋိသံ၊ ၉၂၊ ၁၇၄၊ ၁၉၃။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၉၊ ၁၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၉၊ ၂၈၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၇။) (၂) နိရောဓနုပဿီမှိပိ (မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၅)တိ

နိရောဓနုပဿိပဒေဝံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၉။ အံ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၇၉။

နိရောဓဘိမုခါဝတ္ထာ (ထိ) [နိရောဓ + ဘိမုခ
+ အဝတ္ထာ] ချုပ်ခြင်းသို့ ရှေးရှုသော အခိုက်
အတန်။ ဧဝံ နိရောဓဝတ္ထာယ ဝိယ နိ-
ရောဓဘိမုခါဝတ္ထာယပိ ဘဝိတဗ္ဗံ။ အနုဋီ၊
၂။ ၃၀။

နိရောဓရမ္မဏ (တိ) [နိရောဓ + အာရမ္မဏ]
(က) နိရောဓသစ္စာလျှင် အာရုံရှိသော၊
နိရောဓသစ္စာကို အာရုံပြုသော။ (ခ) နိဗ္ဗာန်
လျှင် အာရုံရှိသော၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော။
(က) ဒုက္ခပရိဇာနဓော သမုဒယပဇဟဓော
နိရောဓရမ္မဏော အရိယမဂ္ဂေါ မဂ္ဂသစ္စံ။ ဒီ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၅၆၊ ၃၆၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၅၊ ၂၇၈။ (-
အဘိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၃။ ပဋိသံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၂။) (ခ)
နိရောဓရမ္မဏံ ဖလသမာပတ္တိသုခံ အနု-
ဘဝမာဓော ကာလံ ဝိတိနာမေတိ။ အံ၊ ဋီ၊
၃။ ၃၂။

နိရောဓဝတ္ထာ (ထိ) [နိရောဓ + အဝတ္ထာ]
ချုပ်ဆဲအခိုက်အတန်။ နိရောဓဝတ္ထံ
ဥပါဒါယ နိရောဓက္ခဏော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၃၀။

နိရောဓိ (ကြိ) [နိ + ရုဓ + အ + ဤ] ချုပ်
ငြိမ်းပြီး။ နိရောဓိသညာ (ဥဒါန။ ၁၉၂)တိ
သဗ္ဗာပိ သညာ အပ္ပဋိသန္ဓိကေန နိရောဓေန
နိရုဇ္ဈံ။ ဥဒါန၊ ဋီ၊ ၃၉၀။ နိရုဇ္ဈတိ - လည်း
ကြည့်။

နိရောဓိက (တိ) [နိရောဓ (= နိ + ရုဓ + ဧက
+ က) + ဣက] ချုပ်ငြိမ်းစေတတ်သော။
ပညံ နိရောဓေတိတိ ပညာနိရောဓိကော။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၆၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၀။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၀၁။)

နိရောဓိတ (တိ) [နိ + ရုဓ + ဧက + တ။
(ကိရောဟိအ - ဖြာ)] ချုပ်ငြိမ်းစေအပ်
ပြီးသော။ ဖလပတ္တေ ပန တေ နိရောဓိတာ
နာမ ဟောန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၅-၆။ တေန ဟိ
ကိလေသဝဋ္ဋေ နိရောဓိတေ ဣတရမ္ပိ
ဝဋ္ဋဒ္ဓယံ နိရောဓိတမေဝ ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊
၃။ ၂၈၁။ (-ဣတိဝုတ်၊ ဋီ၊ ၂၀၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။
၇၅၊ ၁၁၉။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၆၊
၂၆၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၀။)

နိရောဓိတဿာသပဿာသ (တိ) [နိရောဓိတ
+ အဿာသပဿာသ] ချုပ်ငြိမ်းစေအပ်ပြီး
သော ဝင်သက်၊ ထွက်သက်ရှိသော (ဈာန်)။
အပ္ပါဏက (မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃) - ကြည့်။

နိရောဓိဿရိယ (န) [နိရောဓ + ဣဿရိယ]
နိဗ္ဗာန် - ဌိ - ကို - အစိုးရခြင်း။ နိရောဓိ-
ဿရိယမေဝ ပန လောကဓမ္မေဟိ အကမ္မ-
နိယတော အနိဝတ္တိသဘာဝတ္တာ စ ဧကန္တ-
သုခံ နာမ။ ဥဒါန၊ ဋီ၊ ၁၄၂။

နိရောဓပဋ္ဌာန (န) [နိရောဓ + ဥပဋ္ဌာန] နိဗ္ဗာန်
၏ (ဉာဏ်၌) ထင်လာခြင်း။ နိရောဓပဋ္ဌာ-
နေနာ (ပဋိသံ။ ၁၉၃)တိ ဝိပဿနာက္ခဏေ
ပစ္စက္ခတော ခယနိရောဓဿ အနုဿဝ-

ဝသေန နိရောဓသင်္ခါတဿ နိဗ္ဗာနဿ ဥပ-
ဋ္ဌာနေန။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၁။

နိရောဓပဋ္ဌာနေကတ္တ (န) [နိရောဓပဋ္ဌာန +
ကတ္တ] နိဗ္ဗာန်၏(ဉာဏ်၌) ထင်လာခြင်း
ဟူသော - တစ်ခုတည်း၏အဖြစ် - တစ်ခု
တည်းသော သဘော။ နိရောဓပဋ္ဌာနေ-
ကတ္တ၌ အရိယပုဂ္ဂလာနံ။ ပဋိသံ၊ ၁၆၇။

နိရောဓ (ဓ) ပါယ (ပ) [နိရောဓ + ဥပါယ]
နိဗ္ဗာန်(နိရောဓ)သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော
(အရိယာမဂ်)။ သဘာဝတော သမုဒ-
ယတော နိရောဓတော နိရောဓပါယတော-
တံ သဗ္ဗထာ လောကံ အဝေဒိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၁၈။ စူဠနိ၊
ဌ၊ ၃၆။ တေသံ ယော နိရောဓေ စ နိရော-
ဓပါယော စာတိ ဧဝံ ဒွေပိ သစ္စာနိ ဒဿိ-
တာနိ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၆။ (-သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၆၄။ ဝဇီရ၊ ၆၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၆။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၉၇။)

နိရောဓပုပ္ဖဝါရ (ပ) [နိရောဓ + ဥပ္ပန္န + ဝါရ]
နိရောဓပုပ္ဖဝါရ၊ ချုပ်ဆဲစိတ် (နှင့်) ဖြစ်ပြီးစိတ်
တို့(ကိုဟောရာ)- အလှည့်- အကြိမ်၊ ချုပ်ဆဲ
စိတ် (နှင့်) ဖြစ်ပြီးစိတ်တို့၏ အလှည့်က၊
ဒေသနာ။ နိရောဓပုပ္ဖဝါရော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
၃၃၂။ (-ယမကာ၊ ၂။ ၃၀၈။)

နိရောဓပုပ္ဖဝါရနိရုတ္တရ (တိ) [နိရောဓ + ဥပ္ပါဒ +
နိရုတ္တရ] ချုပ်ခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်းတို့၏ အခြား

မရှိသော။ နိရောဓပုပ္ဖဝါရနိရုတ္တရတာယ
ကာလန္တရတာ နတ္ထိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၇၀။ (-
အနုဋီ၊ ၂။ ၁၄၀။)

နိရောဓပုပ္ဖဝါရ (တိ) [နိရောဓ + ဥပ္ပါဒ +
အန္တရ] ချုပ်ခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်းတို့၏ အကြား
ကို ပြုတတ်သော။ နိရောဓပုပ္ဖဝါရနိရုတ္တရဘာ-
ဝတော (မူလဋီ၊ ၃။ ၁၇၀)တံ ပုရိမနိရောဓ-
ဿ ပစ္စိမပုပ္ဖဝါရဿ စ ဗျဝဓာယကာဘာ-
ဝတော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၂၈။

နိရောဓပုပ္ဖဝါရနိရုတ္တရ (တိ) [နိရောဓပုပ္ဖဝါရ + အန-
န္တရ] ချုပ်ငြိမ်းခြင်း (နှင့်) ဖြစ်ခြင်းတို့၏ -
အခြားမရှိ-အခြားမဲ့-သော။ နေဝသညာ-
နာသညာယတနဖလသမာပတ္တိနံ နိရောဓပုပ္ဖ-
ဝါရနိရုတ္တရတာယ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၂၉။

နိရောဓပဋ္ဌာနကုသလ (တိ) [နိရောဓ + ဥပဋ္ဌာန
+ ကုသလ] နိဗ္ဗာန်၏(ဉာဏ်၌) ထင်ခြင်း၌
လိမ္မာကျွမ်းကျင်သော၊ သူ။ နိရောဓပဋ္ဌာန-
ကုသလော (ပဋိသံ၊ ၂၂၅)တိ နိရောဓ-
သင်္ခါတဿ နိဗ္ဗာနဿ ဥပဋ္ဌာနေ
ကုသလော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၆။

နိရောဓဓာတု (တိ) [နိ + ရုဓ + ဇော + တဗ္ဗ]
ချုပ်ငြိမ်း - စေ - အပ် - သင့် - ထိုက် -
သော။ ယော ဝိတက္ကဝိစာရေ နိရောဓဓာတု
မညေယျ။ သံ၊ ၂။ ၄၈၇-၈။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၀။)

နိရောဓဓာတု (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ရုဓ + ဇော +
တိ] ချုပ်ငြိမ်းစေ၏၊ တဖန်မဖြစ်ခြင်းသို့

ရောက်စေ၏။ နိရောဓေတိ၊ နော သမု-
ဒေတိ။ ပဋိသံ။ ၅၅၊ ၁၇၅၊ ၄၀၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။
၃၄၈။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၈။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၄။ ဒိ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၀၄။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၀၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၉၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၃၊ ၃၄၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅၄။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၀။ နိရောဓေတိ — ပဋိသံ။
၃၉၄၊ ၄၀၅။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၈။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၄။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၂၇၉၊ ၃၂၇။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၆။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၉။
အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၀။ ပဋိသင်္ခါ နိရောဓေန္တိ (အဘိ၊
က၊ ၁၇၃)တိ လောကုတ္တရဉာဏေန နိရော-
ဓေန္တိ အနုပ္ပတ္တိဘာဝံ ဂမေန္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊
၃။ ၁၆၆။ (- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။) နိရောဓေဟိ
— ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇၂။ နိရောဓေယျ —
ဝူပသမေယျ အတ္ထင်္ဂမေယျ ပဋိပ္ပဿမ္ဘေယျ။
မဟာနိ၊ ၂၆၈။ နိရောဓေသိ — မူလဋီ၊ ၃။
၁၆၆။

နိရောဓေတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ရုဓ + ဧက +
တုံ] ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်းငှာ။ သက္ကာ
အဿာသပဿာသေ နိရောဓေတုံ။ မိလိန္ဒ။
၉၂။

နိရောဓေတုကာမ (တိ) [နိရောဓေတုံ + ကာမ]
ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ ချုပ်ငြိမ်း
စေလိုသော၊ သူ။ အညတိတ္ထိယာ ဒုက္ခံ
နိရောဓေတုကာမာ ကာယခေဒမနယုန္တိ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၇၈။

နိရောဓေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ရုဓ + ဧက
+ တွာ] ချုပ်ငြိမ်းစေ၍၊ နောက်တစ်ဖန်

မဖြစ်အောင်ပြု၍။ နိရောဓေတွာ (အံ၊ ၃။
၂၀၉)တိ အပ္ပဋိဝတ္တေ ကတွာ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၂၇၆။ (- ၂၇၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၄။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၃၁၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၇။
အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။)

နိရောဓေန္တိ (တိ) [နိ + ရုဓ + ဧက + အန္တိ။ ထိ
၌ နိရောဓေန္တိ] ချုပ်ငြိမ်းစေတတ်သော။
အနုပ္ပါဒ်နိရောဓံ ပါပေန္တော “နိရောဓေန္တော”
တိ (ဝုစ္စတိ)။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၆။ နိရော-
ဓေန္တော (သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၃)တိ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ
အာပါဒေန္တော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၀။ နိရောဓေန္တော
— ပဋိသံ။ ၅၅၊ ၁၇၆၊ ၄၀၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈။
သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၅၊ ၂၀၉။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၁၊ ၁၁၃။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၂၊ ၂၇၈။
နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၉၅။ နိရောဓေန္တိ -- အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၅၀။ နိရောဓေန္တိ (န၊ ပ၊ ၈) — အဘိ၊ ဌ၊
၁။ ၄၃၆။ နိရောဓေန္တော — ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၀၅။

နိရောဓေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ရုဓ + ဧက +
အန္တိ] ချုပ်ငြိမ်းစေကုန်၏။ နိရောဓေတိ
- ကြည့်။

နိရောဓေယျ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ရုဓ + ဧက +
ဧယျ] ချုပ်ငြိမ်းစေရာ၏။ နိရောဓေတိ -
ကြည့်။

နိရောဓေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ရုဓ + ဧက +
ဤ] ချုပ်ငြိမ်းစေပြီး၊ နိရောဓေတိ - ကြည့်။

နိရောဓဗေဒ (ကာကြိ) [နိ + ရုဓ + ဧက + တိ] ချုပ်ငြိမ်းစေလော့။ နိရောဓဗေဒ - ကြည့်။

နိရောဓယိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ရုဗ + ဧကယ + တဗ္ဗ] တက်ရောက်စေ - တင် - အပ်သော။ ဣဒံ ဧဝံ နိရောဓယိတဗ္ဗ။ ပေဋကော။ ၂၃၁။

နိရောဓပတိ (ကာကြိ) [နိ + ရုဗ + ဧက + တိ] ဓာတွတ္ထ။ ၃၂၅။ နိ + ရုဗ + ဧက + တိ] (၁) တက်ရောက်စေ၏။ တင်၏။ (၂) ဖြစ်စေ၏။ (၃) သာမညလက္ခဏံ နိရောဓပတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၇။ (၂) တေ အဘိသင်္ခရေတိ နိရောဓပတိ နိဗ္ဗတ္တေတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၇။

နိရောဓပန္န (တိ) [နိ + ရုဗ + ဧက + အန္တ] နိ + ရုဗ + ဧက + အန္တ] တက်ရောက်စေ - တင် - သော။ သူ။ နိရောဓပန္နော - ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၄၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၂။

နိလညက (တိ) [နိ + လည + ကျ] နိ + လဆ = လဆိ + ကျ။ ဓာတွတ္ထ။ ၃၃၁။] အမှတ်အသားပြုလုပ်တတ်သော။ အမှတ်တံဆိပ် ခပ်နှိပ်တတ်သော။ သူ။ အဏ္ဏစ္ဆေဒါ နိလညကာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၀၅)တိ တိသုလာဒိ - အင်္ဂါကရဏေန လညကာ စ၊ လက္ခဏ - ကာရကာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၆၄။

နိလယ (ပု) [နိ + လိ + ဣ] ဓာနိ၊ ဋီ၊ ၂၀၆။ (နိလယ - သံ၊ အဒ္ဓမာဂမိ၊ ဣလယ - ပြာ)

(၁) အိမ်။ (၂) အသိုက်။ (၃) ကျောင်း။ (၄) သိုက်။ တည်းခိုရာအိမ် စရပ်၊ ကိုယ်တိုင် ရိုက်နှက်ခြင်း၊ စုစုပေါင်း၊ မြို့ဖျက်ခြင်း၊ ထားခြင်း။ P.S.D အိမ်၊ နေရာ၊ တည်ရာ။ ပြာ၊ ဓာနိ။) (၁) သိရိ နိလယသင်္ကာသ (အပ၊ ၂။ ၁၂၉) နိ သိရိယာ လက္ခဏာနု - ဗျဉ္ဇနသောဘာယ နိလယံ သင်္ကာသံ ဇေ - မာနတောရဏသဒိသံ။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၇။ (၂) အာလယန္တိ နိလယံ အတ္တနော ကုလာ - ဝကံ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၁။ (၃) ဂုဏာလယာနံ နိလယံ ဒဒါတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၆။

နိလယတိ (ကြိ) [နိ + လိ + အ + တိ] ပုန်းအောင်း၏။ ပုန်းကွယ်၏။ ဦးမိသု နိလယာမိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၈။

နိလယာမိ (ကြိ) [နိ + လိ + အ + မိ] ပုန်းအောင်း၏။ ပုန်းကွယ်၏။ နိလယတိ - ကြည့်။

နိလိယာ (တိ) [နိလ + ဣက + အာ] က ကိုယပြု] ညိုသောနွယ်ရှိသော မြတ်လေးပင်၊ နွယ်ညိုမြတ်လေးပင်။ နိလိယာ သုမနာ ဘဏ္ဍီ (ဇာ၊ ၂။ ၃၄၆)တိ နိလဝလ္လိသုမနာ စ ပက - တိသုမနာ စ ဘဏ္ဍီ စ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၁၄။

နိလိန (တိ) [နိ + လိ + တာ] တ ကို ဤက၊ က ကို န ပြု။ ရှ၊ နာ။ ၃၈၆။ (နိလိန - သံ၊ ဣလိဇ္ဇ၊ ဣလိအ၊ ဣလုက္က - ပြာ)] (၁) ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် - သော။ သူ။ (၂) နားနေသော (ငှက် - စသည်)။ (၃) (က) တစ်ယောက်တည်းကိန်းအောင်းသော။ သူ။

(ခ) (ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌) စွဲလမ်း - ကပ်ငြိ - ကိန်းဝပ် - သော၊ သူ။ (၄) ထိုင်နေသော၊ သူ။ (၅) ဖုံးလွှမ်း - ဖုံးအုပ် - အပ်သော (သားကောင် - စသည်)။ (၆) တွန့်တို - ဆုတ်နစ် - သော။

(၁) ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် - သော၊ သူ။ ကုဋိကံ ပပိသိတွာ နိလိနော အဗ္ဘိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၃။ (-ဝိ၊ ၂။ ၂၆၇၊ ၄၀၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၂။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၃။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၉၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၁၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၅။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။ စရိယာ၊ ၄။ ၉၃။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၀။ ၂၅၈။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၆။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၉၃၊ ၉၆။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၄။)

(၂) နားနေသော (ငှက် - စသည်)။ သစေပိ တတ္ထ နိလိနာ သကုဏာ စေတိယေ ဝစ္စံ ပါတေန္တိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၇၇။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၁။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၆။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၈၀။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၄။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၇၁။)

(၃) (က) တစ်ယောက်တည်း ကိန်းအောင်းသော၊ သူ။ သိဟာဝ သလ္လိနာတိ သိဟာ ဝိယ နိလိနာ ဧကတ္တံ ဥပဂတာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ ပဋိသလ္လိနောတိ တတော တတော ဂူပါဒိဂေါစရတော စိတ္တံ ပဋိသဟရိတွာ နိလိနော ဈာနရတိသေဝနာဝသေန ဧကိဘာဝံ ဥပဂတာ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၆။ ပဋိသလ္လိနဿာတိ နိလိနဿ ဧကိဘူတဿ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၈။ ပတိလိနောတိ နိလိနော

ဧကိဘာဝံ ဥပဂတာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၀။ (-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။)

(ခ) (ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌) ကိန်းဝပ်သော၊ သူ။ ပဋိသလ္လိနဿာတိ ဧကိဘာဝဝသေန နိလိနဿ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅၀။ ပဋိသလ္လိနဿာတိ နာနာရမ္မဏစာရတော စိတ္တဿ နိဝတ္တိယာ ပတိသမ္ပဒေဝ နိလိနဿ တတ္ထ အဝိသဋ္ဌ - စိတ္တဿ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၈။ (-ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၀။)

(၄) ထိုင်နေသော၊ သူ။ ဧကသ္မိ ဣနေ နိလိန (အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၅)တိ ဝုတ္တနယေနဝ ဂန္ဓာ ဧကသ္မိ ခေမေ ပဒေသေ နိသိန္နံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀။ (-မ၊ ၄။ ၂။ ၆၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈။)

(၅) ဖုံးလွှမ်း - ဖုံးအုပ် - အပ်သော (သားကောင် - စသည်)။ မိဂံ နိလိနံ ကုဋေန (ထေရ၊ ၂၈၉)တိ ... နိလိနံ ပဋိစ္ဆန္တံ ကတွာ မိဂံ ဝိယ နေသာဒေါ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁။

(၆) တွန့်တို - ဆုတ်နစ် - သော။ ပဋိလိယတိ (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၈) - ကြည့်။

နိလိနမက္ခိကာ (ထိ) [နိလိနာ - မက္ခိကာ]
နားနေသော ယင်ကောင်။ ဂုဠပိဏ္ဍိကေ နိလိနမက္ခိကာ ဝိယ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၃။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၇။ (-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၈။)

နိလိနယောဂ္ဂပဒေသ (ပု) [နိလိန + ယောဂ္ဂ + ပဒေသ] ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် - ခြင်း
ငှာ - သင့်လျော် - လျှောက်ပတ် - သော
အရပ်၊ ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် - သင့်သော
အရပ်။ တဿ အဓောဘာဂေန အတ္တနာ

ပဝိသိတွာ နိလိနယောဂ္ဂပ္ပဒေသံ သလ္လ-
ကေတွာ။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၂၅။

နိလိနန္ဒ (တိ) [နိ + လိန (=လိ + ဣန) +
ကေ + အန္တ] တွန့်တို - ဆုတ်နစ် - စေ
သော၊ သူ။ အတ္တနော စိတ္တံ နိလိနန္ဒာ။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၂။

နိလိယတိ (ကြိ) [နိ + လိ + ယ + တိ။ တတွတ္ထ။
၃၄။] (၁) ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် -
၏။ မမြင်အောင် လျှို့ဝှက်၏။ (၂) နားနေ
၏။ (၃) တွန့်တို - ဆုတ်နစ် - ၏။

(၁) နိလိယတိ - မိလိန္ဒ။ ၂၁၃။ ပေတ၊
ဌ၊ ၁၆၅။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၅၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၀။
အံ၊ ငို၊ ၁။ ၃၀၃။ သံ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၆၂။ နိလိ-
ယတိ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၁)တိ အတ္တာနံ အဒ-
သေန္တော နိဂဟတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၄၂၂။
နိလိယန္တိ - ဝဇီရ၊ ၅၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉၃။
နိလိယသိ - ဇာ၊ ၂။ ၁၇၄၊ ၁၇၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။
၉၄၊ ၉၆။ နိလိယန္တေ - အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၀။
နိလိယိ - ဇာ၊ ၂။ ၁၇၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၁၊
၃၃၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၆။ နိလိယသိ (= နိ + လိ
+ ယ + ဤ) - ဇာ၊ ၂။ ၁၇၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။
၉၄။ နိလိယိသု - ဝိ၊ ၁။ ၂၅။ သံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၅၃။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၂။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၉၂၊ ၁၇၃၊ ၂၂၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၄။
ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၇၈။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၃၀၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၈၆။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၆၄။
နိလိယိသန္တိ - သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၂။ အံ၊ ငို၊
၃။ ၆၉။

(၂) နိလိယတိ - ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၃၀၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၁၃၉။ နိလိယန္တိ - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၈။ နိလိယိ
- သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၂၊ ၅၀၁။ ဇာ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၉၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၊ ၂၃၆။ နိလိယိသု
- ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၀။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၇၁။ (၃)
နိလိယတိတိ သင်္ကေတိ (သံကုပတိ၊ သျှာ)
ဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၄၂၂။

နိလိယန (န) [နိ + လိ + ယ + ယု။ (နိလယန
- သံ၊ ကိလယက - ပြာ)] (၁) ပုန်းအောင်း
- ပုန်းကွယ် - ခိုအောင်း - ခြင်း။ (၂) တစ်
ယောက်ထည်း ကိန်းအောင်းခြင်း။ (၃) နား
နေခြင်း။ (၄) လုံခြုံစေ - ကာကွယ် - ခြင်း။
(၁) တတ္ထ အာလယနံ နိလိယနမေဝ ဣန္ဒြိယံ။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၅၈။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၇၁။) (၂) ပဋိသလ္လာနန္တိ တေဟိ တေဟိ
သတ္တသင်္ခါရေဟိ ပဋိနိဝတ္တိတွာ သလ္လာနံ
နိလိယနံ၊ ဧကိဘာဝေါ ပဝိဝေကောတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၅။ ပဋိသလ္လာနဿာ-
တိ နိလိယနဿ ဧကိဘာဝဿ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၁၈၄။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၀။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆၃၊
၂၇၇။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၉၇။) (၃) ဝဂ္ဂလိယာ
နိလိယနံ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၂။ (၄) နတ္ထိ
နိလိယနံ ဂေါပနံ ဧတ္တာတိ အနိလံ။ အပ၊ ဌ၊
၂။ ၁၃၉။

နိလိယနဌ (ပ) [နိလိယန + အတ္ထ] ပုန်း
အောင်း - ပုန်းကွယ် - ရာ-ဟူသော - အနက်
- သဘော။ နိလိယနဌနာ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၀)
တိ နိလိနဌာနဘာဝေန။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၂၇။

နိလိယနဌာန (န) [နိလိယန + ဌာန။ (နိလ-
ယနဌာန - သံ)] ခိုအောင်း - ပုန်းအောင်း -
ပုန်းကွယ် - ရာ (တော) အရပ်။ ဂဟဇန
နိလိယနဌာန ဧတေသံ မနော ဥပဝိစရ-
တိတိ ဂဟနူပဝိစာရာ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၀။ (-
ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၀၇။)

နိလိယနသာရပ္ပ (တိ) [နိလိယန + သာရပ္ပ]
(တစ်ယောက်တည်း) ကိန်းအောင်းခြင်းငှာ
လျှောက်ပတ်သော။ ပဋိသန္ဓာနသာရပ္ပနိတိ
နိလိယနသာရပ္ပနိ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃။

နိလိယနောကာသ (ပု) [နိလိယန + ဩကာသ]
(၁) ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် - ရာ အရပ်။
(၂) (တစ်ယောက်တည်း) ကိန်းအောင်းရာ
အရပ်။ (ကာမဂုဏ်ကင်းသော အရပ်။
သမ္မော၊ ဌ၊ သု၊ ၂။ ၅၀၉။) (၁) ပထဝီဌကာ-
ဒိနံ နိလိယနောကာသော အတ္ထိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၃၂၁။ (၂) တတ္ထ ကာရဏဝစနံ “နိလိယ-
နောကာသဿ အတ္ထိ တာယာ”တိ။ အရ-
ညပဗ္ဗတာဒိပဝိဝေကဌာနံ နိလိယနော-
ကာသော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၂။ (-မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၆။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၀၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၁။ မူလဋီ၊
၂။ ၂၃၃။)

နိလိယန္တိ (ကြိ) [နိ + လိ + ယ + အန္တိ] (၁)
ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် - ကုန်၏။ (၂) နား
နေကုန်၏။ နိလိယတိ (၁), (၂) - ကြည့်။

နိလိယန္တေ (ကြိ) [နိ + လိ + ယ + အန္တေ]
ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် - ကိန်းအောင်း -
ကုန်၏။ နိလိယတိ (၁) - ကြည့်။

နိလိယမာန (တိ) [နိ + လိ + ယ + မာန]
(၁) ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် - သော၊ သူ။
(၂) နားနေသော (ငှက်-စသည်)။ (၁)
ဧကမန္တေ နိလိယမာနာ (နိလိနာ၊ သိ၊ သျှာ)
မဇ္ဈိမယာမေ ထေရံ အာဂစ္ဆန္တံ ဒိသ္မာ။ ဓမ္မ၊
ဌ၊ ၁။ ၄၄။ (၂) ရုက္ခဂ္ဂေ နိလိယမာနောဝ
ရုက္ခသာခဉ္စ ဃဋ္ဌေတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၄။

နိလိယသိ (ကြိ) [နိ + လိ + ယ + သိ]
ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် - ၏။ နိလိယတိ
(၁) - ကြည့်။

နိလိယသိ (ကြိ) [နိ + လိ + ယ + ဤ] ပုန်း
အောင်း - ပုန်းကွယ် - ပြီ။ နိလိယတိ (၁) -
ကြည့်။

နိလိယာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + လိ + ယ
+ ကာပေ + တွာ] ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ်
- စေ၍။ ဓုတ္တံ နိလိယာပေတွာ ဗြာဟ္မဏေ
အာဂတေ ဧဝမာဟ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၀။

နိလိယိသု (ကြိ) [နိ + လိ + ယ + ဉံ] (၁)
ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် - ကုန်ပြီ။ (၂) နား
နေကုန်ပြီ။ နိလိယတိ (၁), (၂) - ကြည့်။

နိလိယိ (ကြိ) [နိ + လိ + ယ + ဤ] (၁)
ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် - ပြီ။ (၂) နားနေပြီ။
နိလိယတိ (၁), (၂) - ကြည့်။

နိလိယိတုံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + လိ + ယ + တုံ]
(၁) တစ်ယောက်တည်း ကိန်းအောင်းခြင်းငှာ။

(၂) ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် - ခြင်းငှာ။ (၃) (သမာပတ်၌) ကိန်းဝပ်ခြင်းငှာ။ (၁) ပဋိ-သလ္လိယိတုံ နိလိယိတုံ စကောဝ ဟုတွာ ဝိဟရိတုံ ဣစ္ဆမိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၄၊ ၂၉၇။ (၂) ယတ္ထ သက္ကာ ဟောတိ ဒွိဟိပိ တိဟိပိ ဇယံသဟဿေဟိ သဒ္ဓိံ နိလိယိတုံ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၉။ (၃) ပဋိသလ္လိ-ယိတုန္တိ ယထာဝုတ္တကာလံ ပဋိ ပဋိ ဒိဝသေ ဒိဝသေ သမာပတ္တိယံ ဓမ္မစိန္တာယ (ဓမ္မ-စိန္တာယံ စ၊ သျှ) စိတ္တံ နိလိယိတုံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀၃။

နိလိယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + လိ + ယ + တွာ]
(၁) ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် - ဤ။ (၂) နားနေဤ။ (၁) နိလိယိတွာ ဂဏတေ (ဂဏတိ၊ သိ၊ ဣ) မိဂေ။ မိလိန္တံ၊ ၃၅၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိံ၊ ၁။ ၂၆၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၄။ (-မိလိန္တံ၊ ၁၅၈၊ ၂၄၉၊ ၃၅၁။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၄၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၃။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၂၄။) (၂) လဠကိကာ ရုက္ခသာခါယ နိလိယိတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၃။ (-သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိံ၊ ၂။ ၃၀၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၁၊ ၂၇၇၊ ၂၉၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၅၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၇၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၃၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၉၀။)

နိလိယိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + လိ + သ + သန္တိ]
ပုန်းအောင်း - ပုန်းကွယ် - ကုန်လတ်။ နိလိ-ယတိ (၁) - ကြည့်။

နိလုဉ္စိတ (တိ) [နိ + လုဉ္စ + တ] ထုတ်အပ်သော ဝှေးစေ့ရှိသော၊ ဝှေးစေ့ထုတ်ခံရသော၊ သူ။ နိလုဉ္စိတော (ဇာ၊ ၂။ ၂၆၇)တိ ဝစ္ဆ-ကာလေယေဝ မံ ဇဝံ မနာပေါ ဘဝိဿ-တိတိ နိဗ္ဗိဇကမကံသု။ သောဟံ နိလုဉ္စိကော ဥဒ္ဓတဗိဇော ဇဝေါ ဘဒြော အဟောသံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၃၀။

နိလုဉ္စိတဖလ (တိ) [နိလုဉ္စိတ + ဖလ] (သွားဖြင့်ကိုက်ဖြတ်၍) ထုတ်အပ်သော ဝှေးစေ့ရှိသော၊ ဝှေးစေ့ထုတ်ခံရသော၊ သူ။ နိလုဉ္စိတဖလောယေဝါ (ဇာ၊ ၂။ ၂၆၆)တိ တတြ-ပါဟံ ပဂဗ္ဘန ယူထပတိနာ လုဉ္စိတွာ ဥပ္ပါ-ဋိတဖလောယေဝ အဟောသန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၂၉။

နိလ္လဂ္ဂ (တိ) [နိ + လဂ္ဂ] ကပ်ငြိခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။ ဣမံ ပန နိက္ခသတံ ဟရန္တော အသတ္တော နိလ္လဂ္ဂေါ ဇာ-တောသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၉။

နိလ္လစ္ဆိတ (တိ) [နိ + လဆ (= လဆိ) + တ] နိလ္လစ္ဆိတ + က] ထုတ်အပ်သောဝှေးစေ့ရှိသော၊ ဝှေးစေ့အထုတ်ခံရသော၊ ဝှေးသင်ခံရသော၊ သူ။ ဒွါဒသဝဿာနိ အဟံ နိလ္လစ္ဆိတော ဒါရကေ ပရိဝဟိတွာ။ ထေရီ၊ ၄၂၈။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၇၁။

နိလ္လစ္ဆေတိ (ကြိ) [နိ + လဆ (= လဆိ) + ကေ + တိ] ထုတ်၏။ ဝှေးသင်း၏။ နိလ္လစ္ဆေသိ (ထေရီ၊ ၄၂၈)တိ ပုရိသဘာဝဿ လက္ခထ-

ဘူတာနိ ဗိဇ္ဇကာနိ နိလ္လစ္ဆေသိ နိဟရိ၊ ထေရီ၊
ဌ။ ၂၇၅။ (-၂၇၀။)

နိလ္လစ္ဆေသိ (ကြိ) [နိ + လဆ (= လဆိ) +
ဏေ + ဤ] ထုတ်ပြီ၊ ဂွေးသင်းပြီ။ နိလ္လ-
စ္ဆေတိ - ကြည့်။

နိလ္လန္တ (တိ) [နိ + လန္တ။ လန္တာတိ ဟိရိ၊ နိတိ၊
ဓာ။ ၄၉။ (နိလ်န္တ - သံ၊ ဣလ္လန္တ - ပြာ)]
(၁) အရှက် - မရှိ - မဲ့ - ကင်း - သော၊ သူ။
(၂) စက်ဆုပ်ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော၊
သူ။ (၁) အဟော တုမေ နိလ္လန္တာ အဟိ-
ရိကာ။ ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၉၉။ (- ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၁၃၃၊
၁၉၈။ ဝိ၊ ဌ။ ၃။ ၇။ ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၉၇၊ ၂၉၉။ သံ၊
ဌ။ ၂။ ၁၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၇။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၃၀၃။
ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၅၃၊ ၃၇၉။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၆၂။ သုတ္တနိ၊
ဌ။ ၁။ ၃၁၂။ ထေရ၊ ဌ။ ၂။ ၄၇၃။ ထေရီ၊ ဌ။
၃၀။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၂၂၃၊ ၃၇၆။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၂၀၄၊
၅၁၁။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၄၈၂။ ဇာ၊ ဌ။ ၇။ ၁၁၉။)
(၂) နိလ္လန္တကာ (ဒိ၊ ဌ။ ၃။ ၁၆၀) တိ ပါပဿ
အဓိဂုဏ္ဏနာ။ ဒိ၊ ဌ။ ၃။ ၁၇၃။ (-အဘိ၊ ဌ။ ၁။
၉၄။)

နိလ္လန္တပုရိသ (ပု) [နိလ္လန္တ + ပုရိသ] အရှက် -
မရှိ - မဲ့ - ကင်းသော ယောက်ျား။ ကေဝဋ္ဌ-
ဗြာဟ္မဏသဒိသော အသပ္ပုရိသဇာတိကော
နိလ္လန္တပုရိသော။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၂၈၆။

နိလ္လန္တဝစန (န) [နိလ္လန္တ + ဝစန] အရှက် -
မရှိ - မဲ့ - ကင်းသော စကား။ နိလ္လန္တဝစန
ဝဒတိ။ အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၄၆၀။

နိလ္လပ (တိ) [နိ + လပ] ဖြားယောင်း -
မြှောက်ပင့် - ပြောဆိုခြင်း - မရှိ - ကင်း -
သော၊ သူ။ နိက္ကဟာ နိလ္လပါ ဝိရာ၊ အတ္ထ-
ဒ္ဓါ သုသမာဟိတာ။ အံ၊ ၁။ ၃၃၅။ ဣတိဝုတ်၊
၂၇၀။ မဟာနိ၊ ၉၇၊ ၂၉၉။ (-၉၆၊ ၂၉၈။)

နိလ္လာလိတဓိဝု (တိ) [နိလ္လာလိတာ + ဓိဝု]
ထွက်သော လျှာရှိသော၊ လျှာထွက်သော၊
သူ။ နိလ္လာလိတဓိဝု (ဒိ၊ ဌ။ ၁။ ၄၃) တိ
ဣတော စိတော စ နိက္ခန္တဓိဝု။ သိ၊ ဌိ၊
သစ်၊ ၁။ ၁၉၇။

နိလ္လာလေတိ (ကြိ) [နိ + လဠ + ဧ + တိ]
ထုတ်၏။ ဓိဝံ နိလ္လာလေတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၁။
ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၄၂၉။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၄၆၇။

နိလ္လာလေ (ဠေ) တွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + လဠ +
ဧ + တွာ] ထုတ်၍။ ဓိဝံ နိလ္လာလေ
(ဠေ) တွာ။ မ၊ ၁။ ၁၅၅။ သံ၊ ၁။ ၁၁၉။
နိလ္လာဠေတွာတိ နိဟရိတွာ ကိဉ္ဇာပေတွာ။ မ၊
ဌ။ ၁။ ၃၇၈။ (-အံ၊ ဌ။ ၃။ ၈၁။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။
၃၅၀။)

နိလ္လိခိတ (တိ) [နိ + လိခ + တ] အကြွင်း
အကျန်မရှိအောင် ခြစ်အပ်သော။ သုနိက္က-
န္တံ နိလ္လိခိတံ ကတွာ နိဗ္ဗိသေသံ လိခိတံ။
မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၃။ (-မ၊ ဌ။ ၃။ ၃၀။)

နိလ္လိခိတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + လိခ + တွာ]
အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် ခြစ်၍။ ယဒေတ္ထ
အလ္လိနမံသံ အတ္ထိ၊ တံ သဗ္ဗံ နိလ္လိခိတ္တာ
အဋ္ဌိမတ္တမေဝ ကတံ။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၃၀။

နိဗ္ဗိယိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + လိ + ယ + တဗ္ဗ]
ဆည်းကပ် - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော၊
သူ။ အဗ္ဗိယိတဗ္ဗောတိ ဆာယာ ဝိယ ဝိနာ
ဘာဝနာယ နိဗ္ဗိယိတဗ္ဗော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၃။

နိဗ္ဗော (တိ) [နိ + လော (=လိခ + က)]
(၁) အရေးအသား မရှိ - အပြောက်မထူ -
သော၊ အမြိတ်ခြင်ပိတ်တပ်ထားသော (ဇရုံး
အိမ်)။ (၂) (စိတ်နှလုံး၏) အရေးအကြောင်း
မရှိသော၊ ယုံမှားမှု 'ဝိစိကိစ္ဆာ' မရှိသော၊ သူ။
(၁) အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ နိဗ္ဗော ဇန္တာ-
ယရုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၁။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။
(၂) သလ္လေခါ အာဂန္တာ နိဗ္ဗောခါ သမ္ပန္နိ။
စူဠနိ၊ ၂၂၇။

နိဗ္ဗောဇန္တာယရ (န) [နိဗ္ဗော + ဇန္တာယရ]
အရေးအသား မရှိ - အပြောက်မထူ - သော
ဇရုံးအိမ်၊ အမြိတ်ခြင်ပိတ်တပ်ထားသော ဇရုံး
အိမ်။ နိဗ္ဗောဇန္တာယရံ နာမ အာဝိဒ္ဓပက္ခ-
ပါသကံ ဝုစ္စတိ၊ ဂေါပါနသီနံ ဥပရိ မဏ္ဍလေ
ပက္ခပါသကေ ဌပေတွာ ကတကူဠန-
သေတ နာမံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၅၁။

နိဗ္ဗောဓက (တိ) [နိ + လောဓက] အရေး
အသားမရှိ - အပြောက်မထူ - သော၊ အမြိတ်
ခြင်ပိတ်တပ်ထားသော (ဇရုံးအိမ်)။ ပုရာဏဉ္စ
နိဗ္ဗောဓကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၈၇။

နိဗ္ဗောနက (တိ) [နိ + လိန + က] ပုန်းအောင်း
ရာ အရပ်။ နိဗ္ဗောနကာနီ (ဇာ၊ ၁။ ၃၉၈)တိ
နိလိယနဌာနာနိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၀၇။

နိဗ္ဗောဟိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + လိဟ + တဗ္ဗ၊ လိဟ
အသာဒနော၊ နိတိ၊ ၈။ ၁၉၈။] (က)
လျက်အပ်သော။ (ခ) ခြစ်အပ်သော။ (က)
ဧကသြဋ္ဌောပိ ဇိဝှိယ န နိဗ္ဗောဟိတဗ္ဗော။
(ခ) ဧကင်္ဂလိယာပိ ပတ္တာ န နိလေဟိ-
တဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၇။ ကခိ၊ ၂၈၄-ချည်း။

နိဗ္ဗောဟိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + လိဟ + တုံ]
(က) လျက်ခြင်းငှာ။ (ခ) ခြစ်ခြင်းငှာ။ (က)
ဘူဇန္တေန ဟိ အင်္ဂုလိမတ္တမ္ပိ နိဗ္ဗောဟိတုံ န
ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၇။ ကခိ၊ ၂၈၄။ (-
ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၄။) (ခ) ပတ္တံ ဟတ္ထေန
နိဗ္ဗောဟိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၄။

နိဗ္ဗောဟိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + လိဟ + တွာ]
(က) လျက်၍။ (ခ) ခြစ်၍။ (က) ဟတ္ထံ
နိဗ္ဗောဟိတွာ နိဗ္ဗောဟိတွာ ဘူဇန္တိ။ ဝိ၊ ၂။
၂၅၉။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၇။ ကခိ၊ ၂၈၄။ (ခ)
ကေတော သင်္ကနိတွာ နိဗ္ဗောဟိတွာ ဘူဇန္တိ။
ဝိ၊ ၂။ ၂၅၉။

နိဗ္ဗောကန (န) [နိ + လောက + ယု] ကြည့်
ရှုခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဗ္ဗောကနသီလ (တိ) [နိဗ္ဗောကန + သီလ]
ကြည့်ရှုခြင်းအလေ့ရှိသော၊ ကြည့်ရှုလေ့ရှိ
သော၊ သူ။ ယာ စ နိဗ္ဗောကနသီလာ။ ဇာ၊
၂။ ၁၂၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၆၇။

နိဗ္ဗောဏေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + လောက + ဧက +
တဗ္ဗ] ကြည့်ရှု - အပ် - သင့် - ထိုက် -

သော။ နိလ္လောကေတဗ္ဗော (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၁၇)
တံ ဩလ္လောကေတဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂၃။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅၈။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁။
ပါစိတ်၊ ယော၊ ၅၂၅။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃၇၄။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊ ၂၃၁။)

နိလ္လောကေမ (ကြိ) [နိ + လောက + ကေ +
မ] ကြည့်ရှုကြကုန်၏။ မုခံ ဝိဝရိတွာ
သင်္ကေ နိလ္လောကေမ (ဝိလောကေမ၊ သျှ၊
ဒိ၊ ၂။ ၂၆၅။

နိလ္လောပ (ပု) [နိ + လုပ + က။ လုပေါ ရ
ဝိလုမ္ဗနေ။ ဓာတွတ္ထ၊ ၃၄၄။] (၁) အကြွင်း
မဲ့ - လုယက် - တိုက်ခိုက် - ခြင်း။ ကြီးကျယ်
စွာ - လုယက် - တိုက်ခိုက် - ခြင်း။ (၂)
ပုန်းအောင်းခြင်း။ (ကြိ၊ ဝိ - လျက်။) (တိ)
(၃) ပုန်းအောင်းသော။ (၁) နိလ္လောပ (ဒိ၊
၁။ ၄၉။ မ၊ ၂။ ၆၆။ သံ၊ ၂။ ၁၇၁။ အံ၊ ၁။
၁၅၂) နှိ မဟာဝိလောပံ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၅။ မ၊
ဋ္ဌ၊ ၃။ ၈၃။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၂။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၉။
ကိဉ္စိပိ အသေသေတွာ နိရဝသေသော
လောပေါ (ဝိလုပ္ပနံ) နိလ္လောပေါ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၂၁။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၃။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၇။ နိလ္လောပ (မ၊ ၁။ ၁၂၁) နှိ
နိဿေသဝိလောပံ။ ဧကံ ပရိတ္တံ ဂါမံ ပရိ-
ဝါရေတွာ တတ္ထ ကိဉ္စိပိ ဂယျုပကံ အသေ-
သေတွာ ကရမရဂ္ဂဟဏံ။ တေနာဟ
မဟာဝိလောပ (မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆၃) နှိ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၄၃။ (-အံ၊ ၂။ ၁၁၃။ အဘိ၊ က။ ၁၃၅၊ ၃၉၆။
မဟာနိ၊ ၁၁၂၊ ၁၁၉၊ ၃၁၅။ စူဠနိ၊ ၂၃၅၊ ၂၆၄။
မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၃၄။) (၂) (တိ) (၃) နိလ္လောပံ

ဟရတိ (ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁၅၂) တိ နိလိယိတွာ
ဟရတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၄၅။

နိလ္လောဘ (တိ) [နိ + လောဘ] (၁)
လောဘမရှိသော။ (၂) လောဘမရှိသူ၏
အဖြစ် (ဘာဝပ္ပဓာန်)။ (၁) အပိစ္ဆတာ (သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၂) - ကြည့်။ (၂) နိလ္လောဘံ
ဝုတ္တိမတ္တနော။ နိဿေဟမဘိကဇီမိ၊ ဧတေ
မေ စတုရော ဝရေ၊ ဇာ၊ ၁။ ၂၀၂။ နိလ္လော-
ဘန္တိ ပရသမ္ပတ္တိသု နိလ္လောဘံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။
၁၀။

နိလ္လောဘပါပ (တိ) [နိ + လောဘ + ပါပ]
ယုတ်မာ၊ မညီမညွတ်သော လောဘ - မရှိ
- မှကင်း - သော၊ သူ။ နိလ္လောဘပါပေါ (ဇာ၊
၁။ ၂၈၄) တိ ပါပလောဘဝိသမလောဘေန
ရဟိတော။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၃၀၂။

နိလ္လောမ (တိ) [နိ + လောမ] အမွေးမရှိ
သော (ကိုယ်)။ သကလသရီရံ နိလ္လောမံ
ဟုတွာ သမန္တတော ဖုဋ္ဌတိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၁၉၂။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၆၇။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၂၉။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၄၀။)

နိလ္လောမဘမုက (တိ) [နိလ္လောမ + ဘမုက]
အမွေးမရှိသော - မျက်မှောင် - မျက်ခုံး - ရှိ
သော၊ မျက်ခုံးမွေး မရှိသော၊ သူ။ နိလ္လောမ-
ဘမုကော ဝါ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၁၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၁၄၂။

နိလ္လောမသိသ (တိ) [နိလ္လောမ + သိသ]
အမွေးမရှိသော ဦးခေါင်းရှိသော၊ ဦးခေါင်း

ပြောင်သော၊ သူ။ နိလ္လောမသိသော ဝါ။ ဝိ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၁၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၂။

နိလ္လောလု (ပ) ဝ (တိ) [နိ + လောလု (ပ) ဝ]
လျှပ်ပေါ် - လော်လီ - ခြင်း - မရှိ - ကင်း -
သော၊ သူ။ နိလ္လောလုပေါ် (သုတ္တနိ။ ၂၈။
အပါ ၁။ ၁၂။ စူဠနိ။ ၂၇၂) တိ အလောလုပေါ်။
သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၉၆။ အပါ ၄။ ၁။ ၂၀၄။ စူဠနိ။
၄။ ၁၂၅။ အဝိဇ္ဇန္တိ ဝိဇ္ဇမရဟိတံ နိလ္လော-
လုပုံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၉၅။ (-သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၉၇။
အပါ ၄။ ၁။ ၁၅၂၊ ၂၀၃၊ ၂၀၅။)

နိလ္လောလုပုစာရ (တိ) [နိလ္လောလုပု + စရ +
ဏ] လျှပ်ပေါ် - လော်လီ - မှမရှိ - ပဲ -
လှည့်လည် - သွားလာ - ခြင်း ရှိသော၊ သူ။
ဝိတရာဂေါ ဝိယ နိလ္လောလုပုစာရော
ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈၇။

နိလ္လောလုပုစာရီ (တိ) [နိလ္လောလုပု + စရ +
ကိ] လျှပ်ပေါ် - လော်လီ - မှမရှိပဲ သွား
လာလေ့ရှိသော၊ သူ။ ဗောဓိသတ္တာ နာမ
နိလ္လောလုပုစာရီနော ဟောန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၃၈၀။ (-၃၈၁။)

နိလ္လောလုပုဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [နိလ္လော-
လုပုဘာဝ + ပစ္စုပဋ္ဌာန] လျှပ်ပေါ် - လော်
လီ - ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သည်၏အဖြစ်ဖြင့်
(ဉာဏ်အား) ဖျေးရှုထင်သော၊ နိလ္လောလုပု-
ဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာနိ အပ္ပိတ္တတာဒိ အရိယဓမ္မ-
ပဒဋ္ဌာနာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၉။ (-မဟာနိ၊ ၄။
၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။)

နိဝကံ (တိ) [နိ + ဝကံ] အကောက်မရှိသော၊
ဖြောင့်သော (တုတ်)။ နိဝကံ ဥဇုံ ဝါလ-
ဝိဇ္ဇနယောဂံ ကရောတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၂။

နိဝဋ္ဌတိ (ကြိ) [နိ + ဝဋ္ဌ + အ + တိ] ပြန်
လည် - ဆုတ်နစ် - ၏။ ဝိဝဋ္ဌန္တိတိ နိဝဋ္ဌန္တိ။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။

နိဝဋ္ဌန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝဋ္ဌ + အန္တိ] ပြန်လည်
- ဆုတ်နစ် - ကုန်၏။ နိဝဋ္ဌတိ - ကြည့်။

နိဝဋ္ဌေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝဋ္ဌ + ဧက +
တွာ] ပြန်လည်ဆုတ်နစ် - စေ၍။ တိဟိ
ဘဝေဟိ ဒေသနံ နိဝဋ္ဌေတွာ (နိဗ္ဗဋ္ဌေတွာ၊
သိ၊ က) အရဟတ္တကုဋေနေ နိဋ္ဌပေတိ။ အံ၊
၄။ ၃။ ၆၈။

နိဝဏ (တိ) [နိ + ဝဏ] အနာ - အမာ -
မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။ တုလပိစု-
သမ္ပဿော ဝဏေ ဒုက္ခော နိဝဏ သုခေါ။
မူလဋီ၊ ၂။ ၁၀။

နိဝတ္တံ (န) [နိ + ဝတု + တ။ (နိဝတ္တံ - သံ၊
နိဝတ္တံ - အဒ္ဓမာဂမီ၊ ကိဝဋ္ဌ - ပြာ)] (၁)
ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ခြင်း၊ ပြန်လာခြင်း။
(၂) ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - သော၊ ပြန်နစ်
သော။ (က) ပြန်လာသော။ (ခ) ပြန်သွား
သော။ (၃) ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ရာ၊ ပြန်
လာရာ (အခါ-စသည်)။ (၄) နိဝတ္တကာရဏ
- ကြည့်။ (၅) ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် -
သော။ ဥဒကန္တံ ပတွာ အဂ္ဂိ ဝိယ နိဝတ္တော။

ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၅။ နိသိန္နာပိ ဟိ ဂမနတော
 နိဝတ္တာ နာမ ဟောန္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄။ (-
 ဇာ၊ ၁။ ၂၀၉၊ ၂၄၆။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၈။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၆၃။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၇၊ ၂၄၀။
 ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၁၆။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၆၅။ စရိယာ၊ ဌ။
 ၂၃၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၃၊ ၂၀၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။
 ၂၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၂။ သံ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ၁။ ၃၇၊ ၂၃၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၇၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၄။) (က) ပြန်လာသော။
 ရာဇာ ပသေနဒိကောသလော ဥယျောဓိကာ
 နိဝတ္တော ဟောတိ။ အံ၊ ၃။ ၃၀၇။ ပဋိက္ခန္ဓံ
 ဂေါစရတော နိဝတ္တံ။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၁၇။ (-ဝိ၊
 ၄။ ၃၃၉။ ပေတ၊ ၁၀၇။ အပ၊ ၂။ ၂၃၈။ မ၊
 ဌ၊ ၁။ ၂၆၃။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၈၊ ၂၀၈။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၈၁၊ ၂၂၃၊ ၃၃၈။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၈၊ ၁၅၄။ အံ၊
 ဌ၊ ၂။ ၃၇၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၁။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ။
 ၁၃၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၂။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၃၊
 ၂၈၂၊ ၃၃၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇၃၊ ၁၇၅။ သာရတ္ထ၊
 ၂။ ၁၆၁။) (ခ) ပြန်သွားသော။ ရာဇာ ပဋိ-
 ဗုဒ္ဓိ။ ကဏ္ဍသပ္ပေါ နိဝတ္တော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၁။
 မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၅၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၄၅။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃၃၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၁။ ကင်္ခီ။
 ၁၁၈။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၃၊ ၂၈၇။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၆။
 အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၂၇၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၃။) (၃) နိဝတ္တကာလ -
 ကြည့်။

နိဝတ္ထ (ကြိ) [နိ + ဝတ + အ + တိ] ပြန်
 လည် - ဆုတ်နစ် - လော၊ ပြန်နစ်လော။ (၁)
 ပြန်လာလော။ (၂) ပြန်သွားလော။ နိဝတ္တတိ
 (၁), (၂) - ကြည့်။

နိဝတ္တက (တိ) [နိ + ဝတ + ကျ] ပြန်လည်
 - ဆုတ်နစ် - စေသော၊ တားမြစ်တတ်သော။
 ဒုက္ခာဒိဝိသယာနံ အန္တတ္တကရာနံ လော-
 ဘာဒိနံ နိဝတ္တကော အညာဏာဒိသဘာဝေါ
 လက္ခဏံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၉၃။ (-အနဋီ၊ ၂။ ၅၈၊
 ၉၉။)

နိဝတ္တကဉာဏ (န) [နိဝတ္တက + ဉာဏ] ပြန်
 လည် - ဆုတ်နစ် - စေတတ်သော ဉာဏ်။
 အနိဗ္ဗိသန္တိ တဿ နိဝတ္တကဉာဏံ အဝိန္ဒ-
 န္တော အလဘန္တော။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၇။

နိဝတ္တကာရဏ (န) [နိဝတ္တ + ကာရဏ] ပြန်
 လည် - ဆုတ်နစ် - ခြင်း၏ အကြောင်း၊ ပြန်
 လာခြင်း၏ အကြောင်း။ သော အတ္တနော
 နိဝတ္တကာရဏဉ္စ ကနိဋ္ဌဘတိကဿ တတ္ထ
 ဂတကာရဏဉ္စ အာရောစေသိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၃၂၇။

နိဝတ္တကာလ (ပု) [နိဝတ္တ + ကာလ] ပြန်
 လည် - ဆုတ်နစ် - ရာ - အချိန် - အခါ -
 ကာလ၊ ပြန်လာရာ အခါ။ တေ ပလာ-
 ပေတွာ နိဝတ္တကာလေ အန္တရာမဂ္ဂေ
 ပုတ္တေဟိ သဒ္ဓိ မာရေတုံ ဝဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
 ၁၅၃။ (-ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၅၈။

နိဝတ္တစေတိယ (န) [နိဝတ္တ + စေတိယ]
 နိဝတ္တစေတိ(ယင်း စေတိသည် သိဟိဋ်ကျွန်း
 အနုရာဓမြို့၊ ကဒမ္မမြစ်အနီး၌ တည်ရှိသည်။
 မဟိန္ဒထေရ်အား ဒေဝါနိပိယတိဿမင်း ပင့်
 လျှောက်သဖြင့် ပြန်နစ်ရာအရပ်၌ တည်

ဆောက်သော စေတီဖြစ်သဖြင့် နိဝတ္တစေတီ ဟု တွင်သည်။) တသို့ နိဝတ္တဌာနမှ ကဒ- မှန်ဒီယန္တိကေ။ နိဝတ္တစေတီယံ နာမ ကတံ ဝုစ္စတိ စေတီယံ။ မဟာဝံသ၊ ၁၅။ ၁၀။ လည်း ကြည့်။

နိဝတ္တဇ္ဈာသယ (တိ) [နိဝတ္တ + အဇ္ဈာသယ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ခြင်းဖြစ်သော အလို ရှိသော၊ ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - လိုသော၊ သူ။ ဝိဝဋ္ဌမာနသော ဝိဝိစ္စမာနဟဒယော တဏှာဒိသောတတော နိဝတ္တဇ္ဈာသယော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၅၀။

နိဝတ္တတိ (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + တိ။ ဝတု ဝတ္တနော။ ရူ၊ နာ။ ၃၆၅၊ ၄၁၂။] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ၏။ ပြန်နစ်၏။ (၁) ပြန်လာ၏။ (၂) ပြန်သွား၏။ (၃) နောက်ပြန်ဆုတ်၏။ သက်သာ၏။ (၄) ရပ်၏။ ရပ်ကြည့်၏။ ရပ် စောင့်၏။ (၅) ယုတ်လျော့၏။ (၆) ပြန် လည်ပြောင်းလဲ၏။ ပင်ကိုယ်သဘောကို စွန့် ၏။ (၇) ချုပ်၏။ မဖြစ်၊ ပြတ်စဲ၏။

ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ၏။ ပြန်နစ်၏။ နဂရပဝိသနမဂ္ဂေါ ပါစိနမုခေါ ဂန္ဓာ ဥတ္တ- ရေန နိဝတ္တတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇။ နိဝတ္တတိ — ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၂၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၄။ နိဝတ္တန္တိ — ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၃။ နိဝတ္တတု — ဇာ၊ ၁။ ၂၄၀။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၄၅။ နိဝတ္တာဟိ — ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။ နိဝတ္တိဿတိ — အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၀။ နိဝတ္တိဿာမိ — အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၀။

(၁) ပြန်လာ၏။ သ ဂစ္ဆံ + နိဝတ္တတိ — ဇာ၊ ၁။ ၃၅၃။ ပေဋကော၊ ၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄။ ပဋိတ္တမန္တိတိ နိဝတ္တန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၈။ နိဝတ္တတိ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၃) တိ ပစ္စာဂစ္ဆတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၅။ နိဝတ္တတိ — ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၂။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၉။ ၃၄၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၁၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၀။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၆။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၃၅။ ၃၈၀။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၂၉။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀။ ဝဇီရ၊ ၄၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၉။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၈။ နိဝတ္တန္တိ — ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။ ပေတ၊ ၄။ ၁၆၀။ နိဝတ္တရေ — ပေတ၊ ၄။ ၁၅၉။ ၁၆၀။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၁။ နိဝတ္တသိ — ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၁။ နိဝတ္တာမ — ပေတ၊ ၄။ ၂၅၃။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၅။ နိဝတ္တာဟိ — ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၈၀။ နိဝတ္တထ — ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၁၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၂။ ၅၁။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၀၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၉။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၃။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၅၆။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၂။ နိဝတ္တဿု — ထေရီ၊ ၄၁၂။ ဇာ၊ ၁။ ၃၆၆။ ၆၂။ ၁၄၁။ ၁၈၇။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၃။ ၁၅၉။ ၁၇၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၁။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၃၁။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ ၁၉၄။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၆၀။ ၄၈၀။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၂။ ၃၅။ နိဝတ္တဝေါ — ဇာ၊ ၁။ ၈၀။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၃။ နိဝတ္တေယျာသံ — ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၀။ နိဝတ္တေယျာထ — ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၂။ နိဝ- တ္တေယျံ — ဒိ၊ ၁။ ၁၁၁။ နိဝတ္တိ — ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၈။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၀၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၉။ နိဝတ္တိသု — ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၉။ နိဝ- တ္တိဿတိ — ဝိ၊ ၃။ ၆၃။ ဒိ၊ ၁။ ၁၁၁။ နိဝ- တ္တိဿသိ — ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၈၀။ နိဝတ္တိဿာမိ

— ပေတ၊ ဌ၊ ၁၄၉။ နိဝတ္တိဿာမ — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၆။

(၂) ပြန်သွား၏။ နာယံ ခိကာသဝေါတိ အဝိန္ဒိတ္တာဝ နိဝတ္တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၃။ ဧဟိ နိဝတ္တာမ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၀၇။ နိဝတ္တာမ — အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၇၅။ နိဝတ္တန္တု — ဥဒါန၊ ဌ၊ ၇၂။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။ နိဝတ္တ — ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၈၀။ နိဝတ္တာဟိ — ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၁။ နိဝတ္တဿု — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၈။ နိဝတ္တေယျံ — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၁။ နိဝတ္တထ (ဟိယျတ္တနိတ္တံ ကိံ ထ ပြု။ ရူ၊ နာ၊ ၂၇၃။) ဇာ၊ ၁။ ၃၃၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၄၅။ နိဝတ္တိ — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၅၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၀။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၁၂။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၁၁၊ ၁၄၃၊ ၂၄၆။ နိဝတ္တိသု — အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၃၊ ၁၅၂၊ ၃၇၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၈။ နိဝတ္တိဿတိ — အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၅။ နိဝတ္တိဿာမိ — အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၁။ နိဝတ္တိဿာမ — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၃။

(၃) နောက်ပြန်ဆုတ်၏။ သက်သာ၏။ ပဋိက္ခမန္တိတိ နိဝတ္တန္တိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၈။ နိဝတ္တန္တိတိ ဩသက္ကန္တိ။ ပရိဟာယန္တိတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၆။

(၄) ရပ်၏။ ရပ်ကြည့်၊ ရပ်စောင့်၏။ ဂဗြဘောဝ နိဝတ္တသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၃-၄။

(၅) ယုတ်လျော့၏။ ပါမောဇ္ဇ နိဝတ္တတိ (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၄)တိ ဒုဗ္ဗလပီတိသင်္ခါတံ ပါမောဇ္ဇံ ဆသု ဓမ္မေသု နိဝတ္တတိ ဟာယတိ။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၅။

(၆) ပြန်လည်ပြောင်းလဲ၏။ ပင်ကိုယ် သဘောကိုစွန့်၏။ သမ္ပရိဝတ္တတိတိ လောက-ဓမ္မေဟိ ဟေတုဘူတေဟိ လာဘာဒိသု စတူသု အနုရောဝေသေန၊ အလာဘာဒိသု စတူသု ပဋိဝိရောဝေသေန ဘုသံ နိဝတ္တတိ၊ ပကတိဘာဝံ ဧဟာတိတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈။ အာဝတ္တိဿာမိတိ နိဝတ္တိဿာမိ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၅၁။

(၇) ချုပ်၏။ မဖြစ်၊ ပြတ်စဲ၏။ ကုတော သရာ နိဝတ္တန္တိ (သံ၊ ၁။ ၁၅)တိ ဣမေ သံသာရသရာ ကုတော နိဝတ္တန္တိ၊ ကိံ အာဂမ္မ နပ္ပဝတ္တန္တိတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၁။ နိဝတ္တတေ (ထေရီ၊ ၂၉၄)တိ နပ္ပ-ဝတ္တတိ၊ ဥစ္ဆိန္ဒတိ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၂။ နိဝတ္တတိ — ဓမ္မ၊ ၆၉။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၆။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၅။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၅၄။ နိဝတ္တန္တိ — မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇။ နိဝတ္တိဿတိ — အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၀။

နိဝတ္တတု (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + တု] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေသတည်း၊ ပြန်နစ် - စေသတည်း - ပါစေ။ နိဝတ္တတိ - ကြည့်။

နိဝတ္တတေ (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + တေ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ၏၊ ချုပ်၏၊ မဖြစ်၊ ပြတ်စဲ၏။ နိဝတ္တတိ (၇) - ကြည့်။

နိဝတ္တထံ (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + ထံ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ကုန်လော့၊ ပြန်လာကုန်လော့။ နိဝတ္တတိ (၁) ကြည့်။

နိဝတ္ထ (ကြိ) [နိ + ဝတ + အ + ဣ။
ဟိယုတ္တနိ ဣ ကိ ထ ပြ။ ရှ၊ နာ။ ၂၇၃။]
ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ပြီ၊ ပြန်သွားပြီ။
နိဝတ္တိ (၂) - ကြည့်။

နိဝတ္တန (န) [နိ + ဝတ + ယု။ (နိဝတ္တိန - သံ၊
ကိဝတ္တက - ပြာ၊ နိဝတ္တက - အဒ္ဓမာဂဓိ)]
(၁) ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ခြင်း။ ပြန်နစ်
ခြင်း။ (က) ပြန်လာခြင်း။ (ခ) ပြန်သွားခြင်း။
(ဂ) ပြန်လှည့် - ပြန်ကွေ့ - ခြင်း။ (ဃ) ဖဲ
ခွါခြင်း။ ကင်းခြင်း။ (၂) ပြန်လည် - ဆုတ်နစ်
- စေခြင်း။ တားမြစ်ခြင်း။ (တိ) (၃) ပြန်ကျ
လာသော။

(၁) ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ခြင်း။ ပြန်
နစ်ခြင်း။ ပဋိက္ခန္တိ နိဝတ္တနံ။ တဒုဘယမ္ပိ
စတုသု ဣရိယာပထေသု လုတ္တတိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၅၈။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၇။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄၀၆။ (-
ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၉။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၃၆။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၂၅၀။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၃။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၀။)
(က) ပြန်လာခြင်း။ နိဝတ္တနကာရဏ ကြည့်။
(ခ) ပြန်သွားခြင်း။ တိသု ဟံသဃဋ္ဌာသု
တံ အဒိသ္မာ နိဝတ္တနဉ္စ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၂၅။
(ဂ) ပြန်လှည့် - ပြန်ကွေ့ - ခြင်း။ နိဝတ္တနန္တိ
စ နိဝတ္တိမတ္တံ၊ နိဝတ္တိတ္တာ ပန ဂမနံ ဂမန-
မေဝ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅၇။
နဒိယာ နိဝတ္တနေ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၇၃။ (-ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၂၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၄။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။
၈၁။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃၊ ၂၇၃။) (ဃ) ဖဲခွါခြင်း။
ကင်းခြင်း။ နိဝတ္တနဌ ကြည့်။

(၂) ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေခြင်း။
တားမြစ်ခြင်း။ ဟိတေ ပဝတ္တနေန အဟိတာ

စ နိဝတ္တနေန သတ္တာနံ ဘယံ ဟိသတိတံ
ဗုဒ္ဓေါ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇။ ခုဒ္ဒက၊
ဌ၊ ၆။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၁၃။ အဟိတာ စ
နိဝတ္တနေနာတိ အာဒိနဝဒဿနာဒိမုခေန
အနတ္တတော ဝိနိဝတ္တနေန။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၄။
(-ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၀၃။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၅။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၇။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၁၁၊ ၂၄၀။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၉၊ ၁၉၀။ မူလဋီ၊
၂။ ၆။ အနုဋီ၊ ၂။ ၉။)

(တိ) (၃) နိဝတ္တနကဏ္ဍ (ဇာ၊ ဌ၊ ၂။
၈၁) ကြည့်။

နိဝတ္တမာန (တိ) [နိ + ဝတ + မာန] ပြန်လည်
- ဆုတ်နစ် - သော။ (က) ပြန်လာသော။
(ခ) ပြန်ကျလာသော။ (ဂ) မဖြစ် - ချုပ်ငြိမ်း
- သော။ (က) ဂေါစရတော နိဝတ္တမာနော
တံ သိင်္ဂါလံ ဘယေန ပလာယမာနံ ဒိသ္မာ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂။ သစေ ဒေဝိ ဥယျာနတော
နိဝတ္တမာနာ ဒသဗလံ ပဿတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၆၅။ (- ၃၂၅။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၈၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၁။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၇။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၉။) (ခ)
ပပဋိကာ အာကာသံ ဥလ္လဃိတ္တာ နိဝတ္တမာနာ
ပထဝိယံ အနုပဟစ္စတလာ ဟုတ္တာ ပရိနိဗ္ဗာ-
ယတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၀။ (ဂ) ပဝတ္တမာနေ
တေ ပဝတ္တန္တိ၊ နိဝတ္တမာနေ နိဝတ္တန္တိ။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၁၈။

နိဝတ္တယ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ပတ + ကာယ +
ဟိ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေလော့။
နိဝတ္တေတိ ကြည့်။

နိဝတ္တယန္တိ (ကာ၊ကြိ) [နိ + ဝတု + ဣယ + အန္တိ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေကုန်၏။ နိဝတ္တေတိ ကြည့်။

နိဝတ္တယိတ္တ (ကာ၊ကြိ) [နိ + ဝတု + ဣယ + ဣ] ပြန်သွားစေကုန်ပြီ။ နိဝတ္တေတိ (၁) ကြည့်။

နိဝတ္တယိတ္တာန (ကာ၊ကြိ) [နိ + ဝတု + ဣယ + တ္တာန] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေ၍၊ ဟန်၊ရပ်စေ၍။ နိဝတ္တယိတ္တာန ရထံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၇၂။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၇၃။

နိဝတ္တယိဿာမိ (ကာ၊ကြိ) [နိ + ဝတု + ဣယ + ဿမိ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေအံ့။ နိဝတ္တေတိ ကြည့်။

နိဝတ္တရေ (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + အန္တိ] ပြန်လာကုန်၏။ နိဝတ္တေတိ (၁) ကြည့်။

နိဝတ္တရေါ (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + ရေါ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ကုန်လော့၊ ပြန်လာ ကုန်လော့။ နိဝတ္တေတိ (၁) ကြည့်။

နိဝတ္တသဘာဝ (တိ) [နိဝတ္တ + သဘာဝ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ခြင်း သဘောရှိသော၊ သူ။ ပဋိဝါနရူပ (မ၊ ၄။ ၄။ ၂၂) ကြည့်။

နိဝတ္တသိ (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + သိ] ပြန် လည် - ဆုတ်နစ် - ၏။ (၁) ပြန်လာ၏။

(၂) ရပ်၏။ ရပ်စောင့်၏။ နိဝတ္တေတိ (၁), (၄) ကြည့်။

နိဝတ္တဿု (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + သု] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - လော့။ (၁) ပြန်လာ လော့။ (၂) ပြန်သွားလော့။ နိဝတ္တေတိ (၁), (၂) ကြည့်။

နိဝတ္တာပန (န) [နိ + ဝတု + ဣယပေ + ယု] ဆုတ်နစ်စေရခြင်း။ ‘တံ နိဝတ္တာပနတ္ထံ “ဟတရာဂဒေါသမောဟာ”တိ ဝုတ္တံ၊ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၆၈။

နိဝတ္တာပိတ (တိ) [နိ + ဝတု + ဣယပေ + တ] ဆုတ်နစ်စေအပ်သော။ ပဓာနသဒ္ဓေန သင်္ခါတသင်္ခါရာဒယော နိဝတ္တာပိတာ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၀၁။

နိဝတ္တာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [နိ + ဝတု + ဣယပေ + တိ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေ၏။ နိဝတ္တေတိ ကြည့်။

နိဝတ္တာပေတုံ (ကာ၊ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝတု + ဣယပေ + တုံ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေ ခြင်းငှာ။ ဝတွာ ဝါ ပေါထေတွာ ဝါ နိဝ- တ္တာပေတုံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။

နိဝတ္တာပေတွာ (ကာ၊ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝတု + ဣယပေ + တွာ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေ၍၊ (က) ပြန်သွားစေ၍၊ (ခ) တားမြစ်၍၊ (က) “တိဋ္ဌထ တုမေ အာဝုသော အပ္ပမတ္တာ

ဟောထာ”တိ နိဝတ္ထာပေတွာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၁။
အနုရုဒ္ဓတ္ထေရံ နိဝတ္ထာပေတွာ သာဝတ္ထိမေဝ
အဂမာသိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၄။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃၃၈။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၉။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၀။ ပေတ၊ ဌ၊
၁၄၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၂၅။ ဇာ၊
ဌ၊ ၆။ ၁၃၊ ၁၆၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၀၅၊ ၂၈၂၊ ၃၇၃။)
(ခ) အပတ္တာသုယေဝ တာသု သမာပတ္တိသု
ပတ္တနံ နိဝတ္ထာပေတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၂။ စိတ္တံ
နိဝတ္ထာပေတွာ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၈၃။

နိဝတ္ထာပေန္တ (တိ) [နိ + ဝတု + ကာပေ +
အန္တ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေသော၊
နောက်ဆုတ်သော၊ သူ။ ရညော မတ္ထကေ
ဧကံ စာဋိံ ဘိန္နိတွာ နိဝတ္ထာပေန္တော
(တိန္တောပေန္တော၊ သိ) ဒုတိယံ ဘိန္နိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၂။ ၁၃၁။

နိဝတ္ထာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတု + ကာပေ
+ ဤ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေပြီ။
နိဝတ္ထေတိ - ကြည့်။

နိဝတ္ထာပေသာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတု +
ကာပေ + သာမိ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ်
- စေအံ့။ နိဝတ္ထေတိ ကြည့်။

နိဝတ္ထာမ (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + မ] ပြန်
လည် - ဆုတ်နစ် - ကုန်အံ့။ (၁) ပြန်လာ
ကုန်အံ့။ (၂) ပြန်သွားကုန်အံ့။ နိဝတ္တတိ
(၁), (၂) - ကြည့်။

နိဝတ္ထာဟိ (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + ဟိ] ပြန်
လည် - ဆုတ်နစ် - လော၊ (၁) ပြန်လာလော။
(၂) ပြန်သွားလော။ နိဝတ္တတိ (၁), (၂) ကြည့်။

နိဝတ္ထိသု (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + ဉံ] ပြန်
လည် - ဆုတ်နစ် - ကုန်ပြီ၊ (၁) ပြန်လာကုန်
ပြီ။ (၂) ပြန်သွားကုန်ပြီ။ နိဝတ္တတိ (၁), (၂)
ကြည့်။

နိဝတ္ထိံ (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + ဤ] ပြန်
လည် - ဆုတ်နစ် - ပြီ၊ (၁) ပြန်လာပြီ။ (၂)
ပြန်သွားပြီ။ နိဝတ္တတိ (၁), (၂) ကြည့်။

နိဝတ္ထိံ (ထိ) [နိ + ဝတု + တိ။ (နိဝတ္ထိ - သံ၊
ကိဝတ္ထိ - ပြာ)] (၁) ပြန်လည် - ဆုတ်နစ်
- ခြင်း။ (က) နောက်ပြန်ဆုတ်ခြင်း။ (ခ)
ချုပ်ခြင်း။ (တိ) (၂) ပြန်လည် - ဆုတ်နစ်
- တတ်သော၊ ချုပ်တတ်သော (တရား)။ (၃)
ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ရာဖြစ်သော (နိဗ္ဗာန်)။
(၁) (က) နိဝတ္တနေနာတိ နိဝတ္တိမတ္တံ
ဒဿေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၄။ နာနာရမ္မက-
စာရတော စိတ္တဿ နိဝတ္တိယာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
၄၈။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅၇။)
(ခ) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဿ ပဝတ္တိယံ နိဝတ္တိယံ။
ပေဋကော။ ၁၉၁။ နိဝတ္တိဉ္စ သဉ္စပါယံ။ ဣတိ
ပဝတ္တိနိဝတ္တိတဒုဘယဟေတူနံ ဧကပရမ-
တော စတ္တာရောဝ ဝုတ္တာနိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၆။ (- ပေဋကော။ ၂၅၀၊
၃၀၅။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၄၊ ၁၉၃။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၇၁။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၃၁။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၃၊ ၃၀၅။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈၃။ အနုဋီ၊ ၁။
၈၈။ သမ္မော၊ ယော။ ၅၁။) (တိ) (၂) “အယံ
နိဝတ္တိံ ဧဝံ နိဝတ္တတိ”တိ နိဝတ္တိဓမ္မဿာပိ
အကုသလာ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၇၁။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၄၆။) (၃) နိဝတ္ထေတိ ဣတော ဒုက္ခန္တိ
နိဝတ္တိ၊ နိဗ္ဗာနံ၊ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၃၂၇။

နိဝတ္တိတ (တိ) [နိ + ဝတု + တ။ (နိဝတ္တိတ - သံ၊ ဣဝတ္တိအ - ဖြာ၊ နိဝဋ္ဌိမ - အဒ္ဓမာ - ဂမိ)] (က) ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေ အပ်သော၊ သူ။ (ခ) ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ရာ (အရပ်)။ (ဂ) နစ်စေ - တားမြစ် - အပ်သော (အနက်-စသည်)။ (က) ရာဇာ စောရံ ဂဟေတုံ နိက္ခန္ဓော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ပန နိဝတ္တိတော။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၂။ (-မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၁၊ ၂၄၅။) (ခ) နိဝတ္တနဌာန (သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၉) ကြည့်။ (ဂ) အညေ ဝါတိ ဧတ္ထ အဝဇာရဏေန နိဝတ္တိတံ ဒဿေတိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၆။ တေနော မနောဓာတာဝဇ္ဇနဿ မနောဝိညာဏဓာတုဘာဝေါ။ နိဝတ္တိတော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၉။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၊ ၈၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၈၊ ၂၉၃၊ ၃၀၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၄၊ ၂၂၄။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၃၊ ၃၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၃၊ ၁၈၄၊ ၃၀၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၊ ၄၅၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၇။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၀၊ ၁၄၈။ မူလဋီ၊ ၂။ ၆။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၁၊ ၆၇၊ ၇၆။)

နိဝတ္တိတဓမ္မဒဿန (န) [နိဝတ္တိတဓမ္မ + ဒဿန] နစ်စေ - တားမြစ် - အပ်သော တရားကို ပြခြင်း။ “တဉ္စ လောကုတ္တရ” နှိ ဝတ္တာ နိဝတ္တိတဓမ္မဒဿနတ္ထံ “န လော- ကိယ” နှိ ဝတ္ထံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၈။

နိဝတ္တိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝတု + တဗ္ဗ] (က) ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - အပ် - သင့် - ထိုက်

- သော။ (ခ) ပြန်သွား - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ နိဝတ္တန္တေန နဝကေဟိ ဘိက္ခုဟိ ပဌမတရံ နိဝတ္တိတဗ္ဗ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃၈၂။ (-၃၈၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၃၇၊ ၄၁၆။ ဝဇီရ၊ ၅၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉၀။)

နိဝတ္တိတဝစန (န) [နိဝတ္တိတ + ဝစန] နစ် စေ - တားမြစ် - အပ်သော စကား။ ဧဝံ “ကေနစိ” တိအာဒိနာ နိဝတ္တိတဝစနံ သုပပန္နံ ဟောတိ။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၁၈။

နိဝတ္တိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝတု + တုံ] (က) ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ခြင်းငှာ။ (ခ) ပြန် လည် - ဆုတ်နစ် - စေခြင်းငှာ၊ တားမြစ်ခြင်း ငှာ။ (ဂ) ပြန်လည် - ပြောင်းလဲ - ခြင်းငှာ။ (က) ပုနဒေဝ နိဝတ္တိတုံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၆၀။ အဘဗ္ဗော ဒါနိ သာသနတော နိဝတ္တိတုံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၈။ (- ထေရ၊ ၃၅၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၁၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၅။ ဝဇီရ၊ ၂၂၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၆၈။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၄၇၆။) (ခ) ဣတော ဗဟိဒ္ဓါ ကေဟိစိပိ သမဏဗြဟ္မဏေဟိ နိဝတ္တိတုံ အသက္ကု- ကေယျတာယ ဒုရတိဝတ္ထံ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၀၇။ နိဝတ္တိတုံ (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၉) နှိ တဿာ ဓမ္မ- တာယ နိဝတ္တိတုံ တဿာဝစနံ ပဋိက္ခိပိတုံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၈။ (ဂ) ဝိနိဝတ္တိတုံ (သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၈) ကြည့်။

နိဝတ္တိတုကာမ (ပု) [နိဝတ္တိတုံ + ကာမ] ပြန် လည် - ဆုတ်နစ် - ခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊

ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - လိုသော၊ ပြန်သွား
လိုသော၊ သူ။ တတောဝ ပုန နိဝတ္တိတု-
ကာမော အဟောသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၃။ သံ၊ ၁။
၁၆၉။ ၁၈၀။ ၂၁၃။ သုတ္တနိ၊ ၃၄၅။ (-ဓမ္မ၊ ၄။
၁။ ၇၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၅၁။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၄။
၁၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၉။)

နိဝတ္တိတ္ထ (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + ဣ] ပြန်
လည် - ဆုတ်နစ် - ကုန်ပြီ၊ ပြန်လာကုန်ပြီ။
နိဝတ္တိတိ (၁) ကြည့်။

နိဝတ္တိတ္ထ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝတု + တွာ] (၁)
ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ၍။ (က) ပြန်လာ၍။
(ခ) ပြန်သွား၍။ (ဂ) နောက်ပြန်ဆုတ်၍။
(ဃ) ပြန်လှည့်၍။ (င) ရပ်တန့်၍။ (စ)
ပြန်လည် - ပြောင်းလဲ - ၍။ (၂) လျော့ကျ
၍။ (၃) လည်စေ၍။

(၁) ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ၍။ (က)
ပြန်လာ၍။ ထောက် ဂန္ဓာ ပုန ကေနစိ
သရီရကိစ္စလေသေန နိဝတ္တိတ္ထာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၁၇၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၁။ နိဝတ္တိတ္ထာ (ပေတ။
၁၅၇)တိ ပဋိနိဝတ္တိတ္ထာ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၁၈။
(-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၁။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၀။ မ၊ ၄။ ၁။
၂၉၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၁။ သံ၊ ၄။
၂။ ၂၀၈။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၁၇၁။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။
၅၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။ ၁၀၄။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
၁၇၄။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။ ၇၂။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၂၃။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၅၈။ ၁၉၄။ ၂၅၄။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၉၆။
၁၆၅။ ၂၅၃။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၄။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၄၃။
၂၅၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၉။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သစ်။

၂၉၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၉။ အံ၊
၄။ ၁။ ၁၄၆။) (ခ) ပြန်သွား၍။ ဧကစ္စေ
နိဝတ္တိတ္ထာ ရာဇနိဝေသေန ရတနဂဗ္ဘေ ဝိဝ-
ရိတ္တာ ယထိစ္ဆိတံ ရတနသာရံ ဂဟေတွာ
အာဂမိံ သု။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၈၃။ (-ဇာ၊ ၄။ ၃။
၃၃၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၈။) (ဂ) နောက်ပြန်
ဆုတ်၍။ ဧဝံ သကလဓမ္မဒီပံ ပရိဂ္ဂဟိတ္တာ
နိဝတ္တိတ္ထာ သကဋ္ဌာနမေဝ အာဂန္ဓာ။ ဓမ္မ၊ ၄။
၁။ ၅၇။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၁။ ဝိ၊
၄။ ၃။ ၁၈၅။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၂။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၂၇၀။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၅၇။)
(ဃ) ပြန်လှည့်၍။ နိက္ခမိတ္တာန နဂရာ၊
နိဝတ္တိတ္ထာ ဝိလောကိတေ။ အပ၊ ၂။ ၃၉၃။
ဟံသော သက္ခရာသဒ္ဓံ သုတွာ နိဝတ္တိတ္ထာ
ဩလောကေသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၀။ (-ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၂၂၃။ ၄၃၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၅။ ၆။ သံ၊ ၄။
၇။ ၃၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၀။ ၂၆၂။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၅၆။
၆၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။ ၂၇၀။
၂၉၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၆။ ဓမ္မ၊ ၄။
၂။ ၃၄။ ၂၅၁။ ပေတ၊ ၄။ ၁၄၉။ ထေရီ၊ ၄။
၁၁၃။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၂။ စရိယာ၊ ၄။ ၈၆။
ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၆။ ၃၂၃။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၁၄။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၂၁၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄။) (င) ရပ်တန့်၍။
အယံ ထေရော ပုနပ္ပုနံ နိဝတ္တိတ္ထာ ဂစ္ဆတိ။
မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၂။ အနိဝတ္တိတ္ထာ ဓာဝန္တော
ဧကယေဝ ဒိသံ ဓာဝတိ။ နိဝတ္တိတ္ထာ ပန
အပရံ ဓာဝိတံ သက္ကောတိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၉၀။
(စ) ပြန်လည် - ပြောင်းလဲ - ၍။ အာဝ-
တ္တိတ္ထာတိ နိဝတ္တိတ္ထာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၃၅။
သမ္မရိဝတ္တတိတံ ဘုသံ နိဝတ္တိတ္ထာ စရတိ။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၃။)

(၂) လျော့ကျ၍။ ပဒုမပတ္တေ ဥဒက-
ဗိန္နုဝိယ သဗ္ဗသောကော နိဝတ္တိတွာ ဂတော။
ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂။ ဝိသနိဝတ္တိတွာ (မ၊ ဌ၊ ၁။
၈၂)တိ ပိတိဝေဂေန အဇ္ဈောတ္တတံ ဒဌ-
မုခေနေဝ ဘဿိတွာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၀။ (-
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၇၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၉။) (၃) လည်
စေ၍။ တံ ဂန္ဓာ ပုရိမကဏ္ဍပုဓီ ပဟရိတွာ
နိဝတ္တိတွာ သယံ တာဝတိသဘဝနံ အဘိ-
ရဟိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၁။

နိဝတ္တိဓမ္မ (ပု) [နိဝတ္တိ + ဓမ္မ] ပြန်လည် -
ဆုတ်နစ် - တတ်သော တရား၊ ချုပ်တတ်
သော တရား။ နိဝတ္တိ (တိ) (၂) - ကြည့်။

နိဝတ္တိနယ (ပု) [နိဝတ္တိ + နယ] ပြန်လည် -
ဆုတ်နစ် - သော နည်း၊ နောက်ပြန်နည်း၊
ပြောင်းပြန်နည်း။ နိဝတ္တိနယော န အပရော
ပရိယာယော သဗ္ဗဘဝေါ။ ပေဋကော။ ၂၈၆။

နိဝတ္တိယတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတု + ယ +
တေ] နစ်စေ - တားမြစ် - အပ်၏။ ဧဝ-
သဒ္ဓေန ဒုက္ကဋ် နိဝတ္တိယတိ။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၂၄၄။ (-ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၄။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၂၁။)

နိဝတ္တိယမာန (တိ) [နိ + ဝတု + ယ + မာန]
ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေအပ်သော၊ ပြန်
သွားစေအပ်သော၊ သူ။ (ပြန်သွား မလိုက်နံ
-ဟု တားမြစ်ခြင်းခံရသူ)။ အနုမောဒနံ
ကတွာ နိဝတ္တိယမာနေဟိပိ မနုဿေဟိ
အနုဂတောဝ ဂါမဘော နိက္ခမိတွာ။ မ၊ ဌ၊
၁။ ၂၆၀။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၄။

မဒ္ဓိဒေဝိ သဿုသသုရေဟိ နာနာနယေဟိ
ယာစိတွာ နိဝတ္တိယမာနာပိ တေသံ ဝစနံ
အနာဒိယိတွာ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၈၆။ (-ဓမ္မ၊ ဌ၊
၁။ ၁၃၈။)

နိဝတ္တိလက္ခဏ (တိ) [နိဝတ္တိ + လက္ခဏ]
တားမြစ်ခြင်းဟူသော မှတ်ကြောင်း
'လက္ခဏာ' ရှိသော။ တံတံအကိစ္စသမ္ပတ-
တော ဝါ နိဝတ္တိလက္ခဏံ သိလံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၇၄။

နိဝတ္တိဿတိ (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + သတိ]
ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - လတံ။ (၁) ပြန်လာ
လတံ။ (၂) ချုပ်လတံ။ နိဝတ္တိတိ (၁) (၇)
ကြည့်။

နိဝတ္တိဿသိ (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + သသိ]
ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - လတံ၊ ပြန်လာလတံ။
နိဝတ္တိတိ (၁) - ကြည့်။

နိဝတ္တိဿာမ (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + သာမ]
ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ကုန်အံ့။ (၁) ပြန်
လာကုန်အံ့။ (၂) ပြန်သွားကုန်အံ့။ နိဝတ္တိ
(၁) (၂) - ကြည့်။

နိဝတ္တိဿာမိ (ကြိ) [နိ + ဝတု + အ + သာမိ]
ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - အံ့။ (၁) ပြန်လာအံ့။
(၂) ပြန်သွားအံ့။ (၃) ပြန်လည် - ပြောင်းလဲ
- အံ့။ နိဝတ္တိတိ (၁) (၂) (၃) - ကြည့်။

နိဝတ္တိဟောတု (ပု) [နိဝတ္တိ + ဟောတု] မဖြစ်
ခြင်း - ချုပ်ခြင်း - ၏အကြောင်း။ သယမ္ဘူ-

ဉာဏေန ပဝတ္တိပဝတ္တိဟေတု နိဝတ္တိနိဝတ္တိ-
ဟေတု (နိဗ္ဗတ္တိနိဗ္ဗတ္တိဟေတု၊ က) ပရိ-
စ္ဆိန္တိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၉၀။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၀၉။)

နိဝ္ဗေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝတု + ဧက + တဗ္ဗ]
ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေအပ်သော၊ (က)
ရပ်တန့်စေအပ်သော၊ (ခ) တားမြစ်အပ်သော၊
(က) ဣဒါနိ အရဟတ္တဖလပစ္စဝေက္ခဏံ
သတတဝိဟာရဉ္စ ဒဿေတွာ ဒေသနာ နိဝ-
တ္တေတဗ္ဗာ သိယာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၁။ (- သံ၊ ဋီ၊
၂။ ၉၁။) (ခ) ဒေသဒ္ဓေါ တမေဝ နိဝတ္တေ-
တဗ္ဗ ဝိသေသံ ဒဿေတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၀၈။
(-ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၉၁။ ၁၅၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၁။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅။
၁၉။ ၄၀။ ၁၉၀။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၃။ ၄၃။ ၆၅။ အနုဋီ၊
၃။ ၉။)

နိဝ္ဗေတဗ္ဗယုတ္တက (တိ) [နိဝ္ဗေတဗ္ဗယုတ္တ
+ က] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေအပ်သည်
၏အဖြစ်နှင့်ယှဉ်သော၊ ပြန်လည် - ဆုတ်နစ်
- စေခြင်းငှာ သင့်လျော်သော၊ သူ။ နိဝ္ဗေတ-
တဗ္ဗယုတ္တကေ ဘိက္ခု ... ဝဒတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၃၈၄။

နိဝ္ဗေတဗ္ဗဝိပါက (တိ) [နိဝ္ဗေတဗ္ဗ +
ဝိပါက] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေအပ်
သော အကျိုးရှိသော။ ဥပဃာတကေန စ
နိဝ္ဗေတဗ္ဗဝိပါကတ္တာ အနန္တရေကန္တဖလ-
ဒါယကတ္တာဘာဝါ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၅။ မ၊ ဋီ၊
၃။ ၂၉၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၅။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၅။

နိဝ္ဗေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတု + ဧက +
တိ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေ၏။ (၁)
ပြန်သွားစေ၏။ (၂) တားမြစ်၏။ (၃) ပယ်
ရှား - ရုပ်သိမ်း - ၏။

ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေ၏။ နိဝတ္တ-
ယန္တိ သောကမှာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၄။ ပေတ၊ ဌ။
၉၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၈။ နိဝ္ဗေတိ - အံ၊ ဌ၊ ၃။
၂၇၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၂။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၆။ နိဝတ္တာပေတိ - ဝိ၊ ၂။
၂၀၈။ အံ၊ ၃။ ၃၂၁။ နိဝတ္တန္တိ - သံ၊ ဌ၊ ၁။
၉၁။ နိဝတ္တေမ - သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၃၄။ ပေတ၊ ဌ။ ၆၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၅။
အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၈။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၂။ နိဝတ္တေဟိ
- စရိယာ၊ ဌ။ ၁၈၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၄။
နိဝတ္တယ - ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၈။ ၂၁၉။ နိဝ-
တ္တေထ - ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၇၂။
ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၄၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၉၃။ နိဝတ္တေယျာသိ - မ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၀။ မ၊ ဋီ၊
၃။ ၆၀။ နိဝတ္တေယျံ - အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၉။ နိဝ-
တ္တေသိ - သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၈။
အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၉။ စရိယာ၊ ဌ။ ၁၈၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
၉၉။ နိဝတ္တေသာမိ - ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၆။ မ၊ ဌ၊
၂။ ၄၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၄။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၆။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၃၃၁။ နိဝတ္တယိသာမိ - ထေရ၊
ဌ၊ ၂။ ၆၆။ နိဝတ္တာပေသာမိ - ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၉၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၆၆။

(၁) န နံ ကောစိ ဗလက္ခာရေန
တတော နိဝ္ဗေတိ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၄၅။
ဣမသ္မိံ ဌာနေ နိဝ္ဗေတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၄၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၇။ နိဝတ္တာပေသိ - ဝိ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၉၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၇။ နိဝတ္တယိတ္တ

— သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၄။ ပေတ၊
ဌ၊ ၆၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၅။ အပ၊ ဌ၊ ၁။
၂၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၄၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၄။
နိဝိတ္တိသုတိ — သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၉။

(၂) ဇီဝဂ္ဂဟဏေန ဟိ သင်္ခါရကာဇန-
လောကံ နိဝိတ္တိတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၁။
ကုဋ္ဌာဂါရုဒါရေယေဝ နိဝိတ္တိသိ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။
၉၀)တိ မိစ္ဆာဝိတက္ကာနံ ပဝတ္တိယာ
ဩကာသံ နာဒါသိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၁။ နိဝိ-
တ္တိတိ — သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၃၊ ၁၈၃။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁၃၄၊ ၂၉၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၀၊ ၁၆၇၊ ၂၀၄။
ကင်္ခါ၊ ဌ၊ ၂၉။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သင်္ခါ၊ ၁၆၈။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။
၁၂၁၊ ၁၄၅။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၄၊ ၃၅၃။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၄၀၊ ၁၉၄၊ ၂၂၆။ သိ၊ ဌ၊ သင်္ခါ၊ ၁။ ၃၀၊ ၇၇၊
၁၅၀၊ ၁၅၅၊ ၁၈၇၊ ၂၁၁၊ ၃၄၁၊ ၄၀၀၊ ၄၃၀။
မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၄၊ ၂၀၄၊ ၂၉၆၊ ၃၀၀၊ ၃၀၂၊ ၃၀၅။
မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၀၊ ၁၆၃၊ ၂၆၄၊ ၂၆၈။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၂၉၊ ၃၄၅။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၇။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၈၊
၂၃၉၊ ၃၄၉၊ ၄၂၉၊ ၅၂၀။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၄။ အံ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၅၀၊ ၁၆၂၊ ၂၀၃၊ ၂၆၉၊ ၃၁၁။ မူလဋီ၊
၁။ ၃၂၊ ၁၂၄၊ ၁၈၈။ (၃) နိဝိတ္တိသိ (မူလဋီ၊
၂။ ၅၆) တိ သံဟရတိ ပလယံ ဂမေတိ။
ပလောကတာဒိဝသေန ဝါ မောက္ခဟေတု
ဟောတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၆၄။

နိဝိတ္တိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝတု + ဧက + တုံ]
ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေခြင်းငှာ၊ ပြန်လာ
ခြင်းငှာ၊ ယတ္ထ တဒဟေဝ ဂန္ဓာ နိဝိတ္တိတုံ
သက္ကာ၊ ဧဝရူပေ သာမန္တဝိဟာရေ။ ကင်္ခါ၊
ဌ၊ သင်္ခါ၊ ၂၈၁။

နိဝိတ္တိတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝတု + ဧက
+ တုံ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေခြင်းငှာ။
(၁) ပြန်သွားစေခြင်းငှာ။ (၂) တားမြစ်ခြင်း
ငှာ။ တံ နိဝိတ္တိတုံ အသက္ကာန္တော။ ဝိ၊
ဌ၊ ၁။ ၄၁။ (- ၁၈၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၁။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။
၇၃။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၄။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၃၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၃။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၊
၄၃။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၈၁။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၅။ ဇာ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၇၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၀၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၂၂၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၇၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၈၉။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၁၆။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၀။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၈။) (၁) တံ ဇနံ
နိဝိတ္တိတုံ မဂ္ဂေ ဒဏ္ဍကေန တိရိယံ လေခံ
ကတွာ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၄၅။ (- ဝိမတိ၊ ၁။
၁၁၄။) (၂) ပါကတိကံ ဉာဏံ နိဝိတ္တိတုံ
“ပညာဏ”န္တိ ဝုတ္တံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၉။ သိ၊ ဌ၊
သင်္ခါ၊ ၂။ ၂၉၆။ (- အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၆။ ဥဒါန၊ ဌ၊
၂၃၈။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၈၉။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၄၃။ ဒိ၊
ဌ၊ ၃။ ၁၉၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၆။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၊
၃၄၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၀၊ ၄၅၊ ၁၄၃။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊
၁၉၇။)

နိဝိတ္တိတုကာမ (တိ) [နိဝိတ္တိတုံ + ကာမ]
ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေခြင်းငှာ အလိုရှိ
သော၊ သူ။ တံ နိဝိတ္တိတုကာမာ “ဧဟိ
ကာဠာ”တိ ဂါထမာဟ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၃၄။
(- ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၈၃။)

နိဝိတ္တိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝတု + ဧက +
တွာ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - ဤ၊ ပြန်လည်
ဤ။ တတ္ထ တတ္ထ ဟိ နိဝိတ္တိတုံ အပ-

လောကေန္တသေတံ န အတ္တရိယံ ဟောတိ။
ဒါ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၅။ ရထံ နိဝ္ဗေဒော အာဂတ-
မဂ္ဂါဘိမုခံ ကတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၈။ (-မ၊ ဌ၊
၁။ ၃၂၁။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၉။ အံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၂၀၃။)

နိဝ္ဗေဒော (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝတု + ဧ + တွာ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေ၍။
(၁) ပြန်သွားစေ၍။ (၂) တားမြစ်၍။ (၃)
ချိုး - ခေါက် - ၍။ (၄) ပယ်ရှား - ရုပ်သိမ်း -
၍။ (၅) ထုတ်ဆောင် - ထုတ်နှုတ် - ၍။
ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေ၍။ ဣမသ္မိံ
သုတ္တေ ဒေသနံ တိဟိ ဘဝေဟိ နိဝ္ဗေဒ-
တွာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၄။ (-မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၂။ ထေရ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၀၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၂၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၉။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၀။
၃၂၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၀။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၃။)
(၁) ပြန်သွားစေ၍။ တွံ ဣဝေဝ ဝသာဟိတိ
ပုဏ္ဏတ္ထေရံ နိဝ္ဗေဒော။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၃၈။ (-
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၀။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၊ ၂၂၀၊ ၂၄၉။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၃၃၄။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၈၇၊ ၁၆၆၊ ၁၈၀။ ဇာ၊ ဌ၊
၄။ ၄၀၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၁၊ ၄၇။) (၂) တားမြစ်
၍။ သမ္ပတ္တကိလေသဝေနဝါရံ နိဝ္ဗေဒော
ကုသလမေဝ ဥပ္ပါဒေတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၆။ (-
စရိယာ၊ ဌ၊ ၄၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၄၁။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၁၊ ၈၄၊ ၁၂၆။ မူလဋီ၊ ၂။
၅၁။) (၃) ချိုး - ခေါက် - ၍။ ဆိန္ဒိယော
ကောဋီ နိဝ္ဗေဒော ဗန္ဓိယော ပညာပေ-
တဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၂၇။
နိဝ္ဗေဒောတိ သံဟရိတွာ။ ပါစိတိ၊ ယော။

၂၂၂။ (၄) ပယ်ရှား - ရုပ်သိမ်း - ၍။
ပဋိသံဟရိတွာတိ နိဝ္ဗေဒော။ ဧဝံ ခိတ္တဿ
ပဋိသံဟရဏံ နာမ ဂေါစရက္ခေတ္တေ ဌပနံ။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၇။ (-ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၆၈။ သီ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၃၃၀။) (၅) ထုတ်ဆောင် - ထုတ်
နှုတ် - ၍။ နိဝ္ဗေဒော (ဒါ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၆)တိ
နိဟရိတွာ။ အညေဟိ အရူပဓမ္မေဟိ
ဝိဝေစေတွာ အသံသဌံ ကတွာတိ အတ္ထော။
ဒါ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၂။ - နိဟရိတွာ ဝိသု ကတွာ
အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၆။ (-ဒါ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၆။
မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၁။)

နိဝ္ဗေဒ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတု + ဧ +
ထ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေကုန်လော့။
နိဝ္ဗေဒတိ - ကြည့်။

နိဝ္ဗေဒ (တိ) [နိ + ဝတု + ဧ + အန္တ။ ထိ
- ဌ နိဝ္ဗေဒန္တိ။] (၁) ပြန်လည် - ဆုတ်
နစ် - တန့်ရပ် - သော။ (၂) ပြန်လည် -
ဆုတ်နစ် - တန့်ရပ် - စေ - သော။ (၁)
အနုဂန္ဓာ နိဝ္ဗေဒန္တော မာရိတော။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
၁။ ၂၀၆။ ဒေဝီ ဝိဟာရံ ဂန္ဓာ ဒိဝသဘာဂံ
ခေပေတွာ နိဝ္ဗေဒန္တိ သတ္တာရံ အဒိသ္မာ ဂန္တံ
အာရဒ္ဒါ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၃၁။ (-ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
၃၄၂။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၀၄။) (၂) တံ
နိဝ္ဗေဒန္တိ အာဟာ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၉။ (-
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၀။ ဒါ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၂။ ၂၉၆။ ဒါ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၊ ၃၃၉။ ဒါ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၄။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၇၊ ၁၂၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၉၅။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀၃။)

နိဝတ္တနိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတု + ဧက + အနိ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - တန်ရပ် - စေကုန်၏။ နိဝတ္တတိ - ကြည့်။

နိဝတ္တမ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတု + ဧက + မ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - တန်ရပ် - စေကုန်၏။ နိဝတ္တတိ - ကြည့်။

နိဝတ္တယျံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတု + ဧက + ယျံ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - တန်ရပ် - စေငြားအံ့။ နိဝတ္တတိ - ကြည့်။

နိဝတ္တယျာထ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတု + ဧက + ယျာထ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေကုန်ရာ၏။ နိဝတ္တတိ - ကြည့်။

နိဝတ္တယျာသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတု + ဧက + ယျာသိ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေရာ၏။ နိဝတ္တတိ - ကြည့်။

နိဝတ္တသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတု + ဧက + ဤ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေပြီ။ (၁) တားမြစ်ပြီ။ (၂) ပယ်ရှား - ရပ်သိမ်း - ပြီ။ နိဝတ္တတိ (၂) (၃) - ကြည့်။

နိဝတ္တဿတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတု + ဧက + သတိ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေလတံ့။ ပြန်သွားလတံ့။ နိဝတ္တတိ (၁) ကြည့်။

နိဝတ္တဿာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတု + ဧက + သာမိ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေအံ့။ နိဝတ္တတိ - ကြည့်။

နိဝတ္တဟံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝတု + ဧက + ဟံ] ပြန်လည် - ဆုတ်နစ် - စေလော့။ နိဝတ္တတိ - ကြည့်။

နိဝတ္တ (န) [နိ + ဝသ + တ။ ရှု။ ၆၂၈။ နိရုတ္တိ။ ၇၄၉။] (၁) ဝတ်ခြင်း။ (တိ) (၂) (က) ဝတ်တတ်သော၊ သူ။ (ခ) ဝတ်အပ်သော (အဝတ်-စသည်)။ (ဂ) ထိုင်နေအပ်သော (အခင်း-စသည်)။ (၃) ဩလမ္ဗကံကတွာ နိဝတ္တံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၅၄။ ကင်္ခါ၊ ၂၇၆။ (တိ) (၂) (က) ဇာဏုဿောဏံ ဗြာဟ္မဏော တဒဟုပေါသထေ သီသံ နာတော နဝံ ခေါမယုဂံ နိဝတ္တော။ အံ၊ ၃။ ၄၄၇။ ပဋသတံ နိဝတ္တာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၁၈။ (ခ) ပုရာဏစီဝရံ နာမ သက္ကံ နိဝတ္တံပိ သက္ကံ ပါရုတံပိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၀၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၉၉။ ကင်္ခါ၊ ၄၊ ၇၆။ (ဂ) ပုရာဏသန္တတံ နာမ သက္ကံ နိဝတ္တံပိ သက္ကံ ပါရုတံပိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၀၇။ သက္ကံ နိဝတ္တံပိ သက္ကံ ပါရုတံပိ သက္ကံ နိသိန္နဉ္စေ နိပန္နဉ္စေ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၆၆။ နိသိဒ္ဓနသန္တတတ္တာ နိဝါသနပါရုပနကိစ္စံ နတ္ထိတိ အာဟ သက္ကံ နိသိန္နဉ္စေ နိပန္နဉ္စေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁၅။

နိဝတ္တာ (ပု၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၅။ ၃၇၅။ ၃၇၈။ အပ၊ ၁။ ၃၀၈။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၄၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၂၄။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၂၇။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆၆။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၄၅။ ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၅၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၃၃။ နိဝတ္တာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၂။ ၃၆၇။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၁၃၁။ ထေရီ၊ ၄၊ ၆။ နိဝတ္တံ (နု၊ ပ၊ ၈) — မိလိန္ဒ။ ၂၁၆။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၄၁။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၁၆၁။ ကင်္ခါ။ ၁၆၃။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၅၂။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၁၁၆။

ဝဇီရ။ ၂၅၄။ ၃၄၅။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၃၉၉။
သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၀၄။ ကင်္ခါ။ ၄။ ၇၆။ နိဝတ္ထာ
(ပု၊ ပ၊ ဗ) — ဒိ။ ၂။ ၁၃၁။ ၁၃၄။ ဇာ၊ ၁။ ၃၁၂။
ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၉၄။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၈၇။ သိ၊ ၄။ သင်္ခါ
၁။ ၆၄။ နိဝတ္ထာနိ (န၊ ပ၊ ဇ) — ဇာ၊ ၄။ ၄။
၂၈၂။ နိဝတ္ထံ (ဒ၊ ဇ) — ဝိ၊ ၂။ ၂၈၆။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၂၂၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၂။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇။
ကင်္ခါ။ ၄။ သင်္ခါ။ ၂၈၆။ သိ၊ ၄။ သင်္ခါ။ ၁။ ၃၅၃။
နိဝတ္ထဿ (ပု၊ ဆ၊ ဇ) — ဝိ၊ သင်္ခါ။ ၁၃၆။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ နိဝတ္ထယ (ထိ၊ ဆ၊ ဇ)
— ဝိ၊ ၁။ ၃၆၆။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၅။ နိဝတ္ထဿ
(န၊ ဆ၊ ဇ) — ဝဇီရ။ ၃၅၆။

နိဝတ္ထကဉ္စနစိရက (န) [နိဝတ္ထ + ကဉ္စနစိရက]
ဝတ်အပ်သော ရွှေဖြင့်ပြီးသော အဝတ်။ ဣဒံ
နိဝတ္ထကဉ္စနစိရကံ သန္တာယာဟ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၂၁၆။

နိဝတ္ထကာသာယ (န) [နိဝတ္ထ + ကာသာယ]
ဝတ်အပ်သော - သင်္ကန်း - သင်းပိုင်။ နိဝ-
တ္ထကာသာယဿ ပန ဥပရိ သြဒါတံ
နိဝါသေတွ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၂။ ဝိ၊ သင်္ခါ။ ၁၅၀။

နိဝတ္ထကာသာဝ (န၊ ပု) [နိဝတ္ထ + ကာသာဝ]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိဝတ္ထကာသာဝံ
ဥဒကေ မဒ္ဒါပေတွ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၃။ (-
ကင်္ခါ။ ၄။ သင်္ခါ။ ၁၆၉။)

နိဝတ္ထကာသာဝပိလောတိက (ပု) [နိဝတ္ထ +
ကာသာဝ + ပိလောတိက] ဝတ်အပ်သော
ဖန်ရည်စွန်းသော ပုဆိုးကြမ်း။ ပဌမံ နိဝတ္ထ-

ကာသာဝပိလောတိကာဝ နေသံ သရီရေ
ပဋိမုဉ္ဇိသု။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၁။

နိဝတ္ထကိလိဋ္ဌဝတ္ထ (န) [နိဝတ္ထ + ကိလိဋ္ဌ +
ဝတ္ထ] ဝတ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ညစ်နွမ်းသော
- အဝတ် - ထမီ။ ယထာ ဓာတိယာ
နိဝတ္ထကိလိဋ္ဌဝတ္ထံ ဥစ္စာရပဿာဝပသုမသိ-
ကဒ္ဒမာဒိဟိ မက္ခိတံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၂။

နိဝတ္ထက္ခဏ (ပု) [နိဝတ္ထ + ခဏ] ဝတ်အပ်
ရာခဏ။ သေတကာနိ နိဝတ္ထက္ခဏေယေ-
ဝဿာ စိတ္တဿာဒေါ ဥဒါပါဒိ။ သံ၊ ၄။ ၂။
၁၆၄။

နိဝတ္ထစေလ (န) [နိဝတ္ထ + စေလ] ဝတ်
အပ်သော - အဝတ် - ထမီ။ ဓာတိဝေလ
(ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၀) - ကြည့်။

နိဝတ္ထဌာန (န) [နိဝတ္ထ + ဌာန] ဝတ်အပ်
သော (သင်းပိုင်၏) အရာ။ ဧဝံ နိဝတ္ထမ္ပိ
နိဝတ္ထဌာနေ န တိဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၁။

နိဝတ္ထနိဝါသန (န) [နိဝတ္ထ + နိဝါသန] (၁)
ဝတ်အပ်သော - အဝတ် - ထမီ။ (တိ) (၂)
(က) ဝတ်အပ်သော - အဝတ် - ပုဆိုး - ရှိ
သော။ (ခ) ဝတ်အပ်သော - အဝတ် -
သင်းပိုင် - ရှိသော။ (၁) ဣတ္ထိယာ နိဝတ္ထ-
နိဝါသနဿ ဝါ အလင်္ကာရဿ ဝါ။ အံ၊ ၄။
၁။ ၁၆။ နိဝတ္ထနိဝါသနဿာတိ ခလိတဒ္ဓဿ
နိဝါသနဿ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၈။ (-အံ၊ ၄။ ၁။
၁၇။) (တိ) (၂) (က) တံ နိဝတ္ထနိဝါသနံ

ကေသေ ဝေါဒကေ ကုရုမာနံ အာမန္တေသိ။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၄။ (ခ) နိဝတ္ထနိဝါသနော ဧကံသံ
သုဂတမဟာစီဝရံ ကတ္တာ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၃။
(-အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁-၂။)

နိဝတ္ထနိဝါသနပရိဝတ္တန (န) [နိဝတ္ထနိဝါသန +
ပရိဝတ္တန] ဝတ်အပ်သော သင်းပိုင်ကို
လဲလှယ်ခြင်း။ ဝိဟာရေ နိဝတ္ထနိဝါသန-
ပါရိဝတ္တနဝသေန။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၇။

နိဝတ္ထပါရုတ (တိ) [နိဝတ္ထ + ပါရုတ] ဝတ်
အပ်၊ ရုံအပ်သော။ အတ္တနာ နိဝတ္ထပါရုတံ
သာဓုကယုကံ ပဇဟိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈။ အပ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၀။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၉၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀။
ဝဇီရ။ ၂၅၄။)

နိဝတ္ထပါရုတဒုဿ (တိ) [နိဝတ္ထပါရုတ +
ဒုဿ] ဝတ်အပ်၊ ရုံအပ်သော ပုဆိုးရှိသော၊
ပုဆိုးကို ဝတ်၊ ရုံသော၊ သူ။ သနဒ္ဓဒုဿ
(ပေတ၊ ဌ၊ ၂၁၅) - ကြည့်။

နိဝတ္ထပါရုတနိဟာရ (ပု) [နိဝတ္ထပါရုတ +
နိဟာရ] ဝတ်၊ ရုံခြင်းဟူသော နည်း။
နိဝတ္ထပါရုတနိဟာရေနေဝ ပရိဘုဉ္ဇန္တော
ဇီရာပေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၀-၁။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁၉၁။ (-ဝဇီရ။ ၁၃၂။)

နိဝတ္ထပါရုပနမတ္တ (တိ) [နိဝတ္ထပါရုပန + မတ္တ]
ဝတ်လောက်၊ ရုံလောက်သော အတိုင်းအရှည်
ရှိသော၊ ဝတ်လောက်၊ ရုံလောက်ရုံမျှသော။
အတ္တနော နိဝတ္ထပါရုပနမတ္တံ ဌပေတွာ။ သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၂၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၁။

နိဝတ္ထပိလောတိကဓဏ္ဍ (ပု န) [နိဝတ္ထ +
ပိလောတိကာ + ဓဏ္ဍ] ဝတ်အပ်သော -
ပုဆိုးနှမ်း - ပုဆိုးကြမ်း - အပိုင်။ နိဝတ္ထ-
ပိလောတိကဓဏ္ဍနသဒ္ဓိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၉။

နိဝတ္ထဝတ္ထ (န) [နိဝတ္ထ + ဝတ္ထ] (၁) ဝတ်
အပ်သော အဝတ်။ (တိ) (၂) ဝတ်အပ်
သော အဝတ်ရှိသော၊ အဝတ်ကို ဝတ်သော၊
သူ။ (၁) နိဝတ္ထဝတ္ထံ (ဒ၊ ၈) - အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၄၀။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၁၃-၄။ ဇာ၊ ဌ၊
၃။ ၁၁၈။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၂။ နိဝတ္ထဝတ္ထာနိ (ဒ၊ ၉)
- ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၀။ ပေတ၊ ဌ၊ ၄၄။ ဇာ၊ ဌ၊
၄။ ၂၄၉။ နိဝတ္ထဝတ္ထေန (တ၊ ၈) - စရိယာ၊
ဌ၊ ၂၅၉။ နိဝတ္ထဝတ္ထဿ (ဆ၊ ၈) - ဒိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၅။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၃။ ထေရ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆။ နိဝတ္ထဝတ္ထာနံ (ဆ၊
၉) - ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၃။ နိဝတ္ထဝတ္ထေ (သ၊ ၈)
- ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၆။ (တိ) (၂) ပရိဒဟိတော
နိဝတ္ထဝတ္ထော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇။

နိဝတ္ထဝတ္ထန္တရ (န) [နိဝတ္ထဝတ္ထ + အန္တရ]
ဝတ်အပ်သော - အဝတ် - ပုဆိုး - ဧရိ -
အကြား - အတွင်း။ သာဓုကန္တရ (သံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၆၀) - ကြည့်။

နိဝတ္ထဝတ္ထပဘာ (ထိ) [နိဝတ္ထဝတ္ထ + ပဘာ]
ဝတ်အပ်သော အဝတ်၏ အရောင်။ နိဝတ္ထ-
ဝတ္ထပဘာ ဒွါဒသယောဇနာနိ ဖရတိ။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။

နိဝတ္ထဝသန (န) [နိဝတ္ထ + ဝသန] ဝတ်အပ်
သော အဝတ်။ သိသာဘရဏာနိ စေဝ နိဝ-
တ္ထဝသနာနိ စ ဆဉ္စေတွာ။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၈-၉။

နိဝတ္ထသာသနာ (ပု) [နိဝတ္ထ + သာသနာ]
ဝတ်အပ်သော - အဝတ် - ပုဆိုး။ နိဝတ္ထ-
သာသနာ (ပါ ၈) - ဓမ္မာ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၉၅။
နိဝတ္ထသာသနာ (ပါ ၉) - စရိယာ၊ ဌာ၊ ၇။
နိဝတ္ထသာသနာ (ဒါ ၈) - ဝိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၃၀၄။ အံ၊
ဌာ၊ ၁။ ၂၇၇။ ဓမ္မာ၊ ဌာ၊ ၁။ ၄၀၃။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၅။ ၆၆။
နိဝတ္ထသာသနာန (တ၊ ၈) - ဇာ၊ ဌာ၊ ၁။ ၄၄၅။
နိဝတ္ထသာသနာဿ (ဆ၊ ၈) - ဝိ၊ ဌာ၊ ၄။ ၅၅။
ကင်္ခါ၊ ၂၇၈။ ဓမ္မာ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၄၇။ ဒိ၊ ဌာ၊ ၁။
၂၉၇။ သိ၊ ဌာ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၈။

နိဝဒတိ (ကြိ) [နိ + ဝဒ + အ + တိ] ထုတ်
၍ဟောတတ်၏။ န ဟိ ပထဝီသင်္ခါတံ
အတ္ထပ္ပကာရမတ္တံ နိဝဒတိ ဗျဉ္ဇယတိ ဝါ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၈။

နိဝပတိ (ကြိ) [နိ + ဝပ + အ + တိ] စိုက်
ပျိုး၏။ နိဝါပံ နိဝပတိ။ မ၊ ၁။ ၂၀၆။ (-မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၂၁။)

နိဝပ္ပတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဝပ + ယ + တေ]
စိုက်ပျိုးအပ်၏။ နေဝဝိပါက (မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၁)
- ကြည့်။

နိဝလိပလိတာ (ထိ) [နိဝလိပလိ + တာ]
အရေ - တွန့် - လိပ် - ခြင်း၊ ဆံပင်ဖြူခြင်း
မရှိသည်၏အဖြစ်။ သောဠသဝဿုဒ္ဓေသိကာ
ဝိယ ဟောတိ နိဝလိပလိတာ။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၂၄၉။

နိဝသတိ (ကြိ) [နိ + ဝသ + အ + တိ] (၁)
နေ၏။ (၂) ဖြစ်၏။ နိဝသတိ - ဇာ၊ ၁။

၁၆၂။ ပေတ၊ ဌာ၊ ၂၅၈။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၃။ ၃၃၅။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၀။ သံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၃၀၆။ နိဝသန္တိ
- ဝိ၊ ၁။ ၂၇၆-၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅-၆။ အပါ၊ ၂။
၂၁၅။ မ၊ ဌာ၊ ၁။ ၆၂။ သံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၉၄။ အဘိ၊
ဌာ၊ ၂။ ၄၃၊ ၂၃၀။ ပဋိသံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၇၈။ ပဋိသံ၊ ဌာ၊
၂။ ၁၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၁၃။
ခုဒ္ဒက၊ ဌာ၊ ၄၅၊ ၉၅။ ထေရီ၊ ဌာ၊ ၁၅၆။ အပါ၊ ဌာ၊
၂။ ၂၇၄။ မဟာနိ၊ ဌာ၊ ၅၇၊ ၂၀၇။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၆။
၇၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၅။ သိ၊ ဌာ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၉။
သိ၊ ဌာ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆၈။ ဒိ၊ ဌာ၊ ၃။ ၁၅၆။ မ၊ ဌာ၊
၂။ ၂၃။ အံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၃၉။ အံ၊ ဌာ၊ ၃။ ၂၈၉။
၃၁၇။ နိဝသိ - အပါ၊ ၂။ ၁၃၆၊ ၁၄၉။ ထေရ၊
ဌာ၊ ၂။ ၈၁။ ထေရီ၊ ဌာ၊ ၇၅။ နိဝသိဿထ -
ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၁။ (၂) အကုသလာ ဝါ ဓမ္မာ
အာယတနန္တိ နိဝသန္တိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ အတ္ထော။
မဟာနိ၊ ဌာ၊ ၅၅။

နိဝသနဌာန (န) [နိဝသန + ဌာန] နေရာ
အရပ်။ ဝေရီနံ နိဝသနဌာနေ နာမ ဝသိတုံ
န ဝဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၃။ ၃၃၅။

နိဝသနပဏ္ဏသာလာ (ထိ) [နိဝသန + ပဏ္ဏ-
သာလာ] နေရာဖြစ်သော - သစ်ရွက်မိုး
ကျောင်း - သင်္ခမ်းကျောင်း။ ပဏ္ဏသာလာတိ
ဥသိရပဗ္ဗဇာဒိဟိ ပဏ္ဏေဟိ ဆာဒိတာ နိဝ-
သနပဏ္ဏသာလာ။ အပါ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၃၅။

နိဝသနသာလာ (တိ) [နိဝသနာ + သာလာ]
နေရာဖြစ်သော - ဇရပ် - တင်းကုပ်။ န
နိဝသနသာလာ။ သံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၈၇။

နိဝသနာကာရ (ပု) [နိဝသန + အာကာရ]
ဝတ်ပုံစားပုံ - အခြင်းအရာ - အမူအရာ၊ ဝတ်
ပုံစားပုံ ဟန်ပန်။ ဒုဿဂ္ဂဟဏ (သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၂။ ၂၅၉) ကြည့်။

နိဝသနီယ (တိ) [နိ + ဝသ + အနီယ] ဝတ်
- အပ် - ထိုက် - သော။ နိဝသနီယတော
ဝတ္ထံ၊ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၅။

နိဝသန္တ (တိ) [နိ + ဝသ + အန္တ] နေသော၊
သူ။ နိဝသံ (ပု၊ ပ၊ ဇ) - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၁။
နိဝသန္တော (ပု၊ ပ၊ ဇ) - ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၂၃။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ နိဝသန္တာ (ပု၊ ပ၊ ဗ) -
မ၊ ၄။ ၂။ ၆၈။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၉။ နိဝသန္တေ
(ပု၊ ဒု၊ ဗ) - ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၄။ နိဝသန္တေန
(ပု၊ တ၊ ဇ) - မ၊ ၄။ ၄။ ၂၅၃။ နိဝသတာ -
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၂။ နိဝသန္တေသု - သံ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၂၀၀။

နိဝသန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝသ + အ + အန္တိ] (၁)
နေကုန်၏။ (၂) ဖြစ်ကုန်၏။ (၃) နိဝသတိ
(၁) ကြည့်။ (၂) နိဝသတိ (၂) ကြည့်။

နိဝသီ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဣ] နေဘူးပြီ။
နိဝသတိ (၁) ကြည့်။

နိဝသိတ (တိ) [နိ + ဝသ + တ] နေအပ်ဘူး
သော (ရွာ)။ တေသံ ပုဗ္ဗပုရိသေန အတ္တနော
ဉာတိနံ သာဓာရဏဘာဝေန နိဝသိတော။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၈။

နိဝသိတဓမ္မ (ပု) [နိဝသိတ + ဓမ္မ] နေအပ်
ဘူးသော တရား။ ခန္ဓဝိနိမုတ္တော စ နိဝသိ-
တဓမ္မော နတ္ထိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁။

နိဝသိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝသ + တဗ္ဗ] (၁) နေ
- အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ (၂) ဝတ်
- အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ (၃) ဇာလိ-
တေသု နိဝသိတဗ္ဗံ၊ ယေန အယောကုမ္ဘိ-
မဇ္ဈေသု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၄။ (၂) နိဝသိတဗ္ဗံ
နိဝါသနံ၊ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၅။

နိဝသိဿထ (ကြိ) [နိ + ဝသ + သထ]
နေကုန်လတ်။ နိဝသတိ (၁) ကြည့်။

နိဝါတ (တိ) [နိ + ဝါတ။ နတ္ထိ ဝါတော
ဧတ္တာတိ နိဝါတော။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၁၆။ ၅၁၉။]
လေမရှိ - လေမတိုက် - လေမှကင်း - သော။
ရဟဒေါ နိဝါတေ စာတိ နိဝါတဌာနေ
ရဟဒေါ ဝိယ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၈၁။
နိဝါတာတိ အဝါတာ။ ဖုသိတဂ္ဂဠပိဟိတ-
ဝါတပါနတ္တာ ဝါတပရိဿယရဟိတာတိ
အတ္ထော။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၀။ နိဝါတေတိ
ပဗ္ဗတပါဒေ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၉၃။ နိဝါတေတိ
ဝါတရဟိတေ၊ ဝါတဿ အဘာဝေ ဝါ။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၀၅။ နိဝါတာ (ထိ၊ ပ၊ ဇ) -
ထေရ၊ ၂၁၉။ ၂၃၁။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၈။ ထေရ၊
၄။ ၂။ ၄၆။ နိဝါတံ (န၊ ပ၊ ဇ) - ဝိ၊ ၁။ ၂၄၈။
ဝိ၊ ၄။ ၁၉၆။ ၂၆၂။ သံ၊ ၃။ ၂၃၆။ အံ၊ ၁။
၁၃၆။ အံ၊ ၃။ ၆၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၆။ နိဝါတံ
(ပု၊ ဒု၊ ဇ) - သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၉။ နိဝါတာနိ (န၊
ဒု၊ ဗ) - အံ၊ ၁။ ၉၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁။

နိဝါတာနိတိ နိဝါရိတဝါတပ္ပဝေသနာနိ။ အံ၊
ဌာ ၂။ ၆၉။ နိဝါတေ (သ၊ ၈) — ဣတိဝုတ်။
၂၅၇။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၆။ ဇာ၊ ၂။ ၃၂၈။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၁။
၈၁။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၃။ ၂၄၀။ ဒိ၊ ဌာ၊ ၃။ ၁၅၅။ မ၊ ဌာ၊ ၁။
၁၃။ သံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၈၄။ သံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၇၆။ အဘိ၊
ဌာ၊ ၁။ ၁၆၂။ ဥဒါန၊ ဌာ၊ ၂၅။ ဣတိဝုတ်၊ ဌာ၊
၂၈၁။ မဟာနိ၊ ဌာ၊ ၄၈၊ ၆၈။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၃။ ၃၇၇။
ဇာ၊ ဌာ၊ ၄။ ၉၂။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၇။ ၂၈၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၁၈၆။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၅၇။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၂၂။
မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၃၄၇။ အံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၅၁။ အံ၊ ဌိ၊ ၂။
၃၈၀။ အံ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၀၈။ နိဝါတေတိ ဝါတ-
ဝိရဟိတဌာနေ။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၇။
နိဝါတေသု (န၊ သ၊ ၁) — ဝိ၊ ၂။ ၁၆၉။ ဝိ၊
၃။ ၇၂၊ ၁၀၂၊ ၁၂၀။ မ၊ ၂။ ၂၀၀။ မ၊ ဌာ၊ ၃။
၁၃၀။ ထေရ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၃၉။ ထေရီ၊ ဌာ၊ ၂၆၁။
အပ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၈။

နိဝါတ (ပု၊ န) [နိ + ဝတ + က] (၁) နိမ့်ချ
ခြင်း၊ အရှုံးပေးခြင်း။ (တိ) (၂) နိမ့်ချအပ်
သော အကျင့်ရှိသော၊ အရိုအသေပြုသော၊
သူ။ (၁) ဂါရဝေါ စ နိဝါတော စ။ ခုဒ္ဒက။
၄။ သုတ္တနိ၊ ၃၁၉။ နိဝါတောတိ နိစုတ္တိတာ။
ခုဒ္ဒက၊ ဌာ၊ ၁၂၁။ သုတ္တနိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၆။ (-
ပေတ၊ ၂၁၂။ ဇာ၊ ၂။ ၂၅၇။ ပေတ၊ ဌာ၊ ၂၄၇။)
(တိ) (၂) နိဝါတာ (မ၊ ၁။ ၁၇၆)တိ နိဝါတ-
ဝုတ္တိ။ မ၊ ဌာ၊ ၂။ ၅။ နိဝါတေနာ (ကင်္ခါ၊ ၈၃)
တိ နိစုတ္တိနာ။ ကင်္ခါ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁၂၃။

နိဝါတက (န) [နိဝါတ + က] (၁) လေမရှိ
- လေမတိုက် - ရာ အရပ်၊ ဆိတ်ကွယ်ရာ
အရပ်။ (တိ) (၂) ဆိတ်ကွယ်ရာ အရပ်၌ -

တိုင်ပင် - နှီးနှော - သော၊ ဖျက်ဆီးသော၊
သူ။ သဗ္ဗတ္ထိယော ကရေ ပါပံ၊ လဘမာနေ
နိဝါတကော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၃။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၁။ ၃၀၈။
ဇာ၊ ဌာ၊ ၇။ ၁၈၂။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၃၄၇။ (၁) နိဝါ-
တကေတိ ကေနစိ ပဋိစ္ဆန္တော ဝါတော နတ္ထိ
ဇတ္တာတိ နိဝါတကော၊ တသ္မိံ နိဝါတကော။
ဇာ၊ ဌိ၊ ၂၊ ၅၃၆။ (တိ) (၂) နိဝါတကေတိ
ရဟောမန္တနကေ ပရိဘောဒကော။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၅။
၄၇၂။

နိဝါတဇ (တိ) [နိဝါတ + ဇန + ကိ] လေ -
မရှိ - မတိုက် - ရာ အရပ်၌ - ဖြစ် - ပေါက်
- သော (သစ်ပင် - စသည်)။ တေ ရုက္ခာ
သံဝိရဟန္တိ၊ မမ ပဿေ နိဝါတဇာ။ ဇာ၊ ၁။
၁၇၀။ မမ သာခါ ဟိ ဝါတဿ နိဝါရိတတ္တာ
နိဝါတေ ဇာတာ။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၃။ ၃၇၇။ နိဝါတ-
ဇာတိ နိဝါတေ ဝါတဿ အပဟရဏဌာနေ
ဇာတတ္တာ နိဝါတဇာ နာမ။ ဇာ၊ ဌိ၊ ၁၂။
၄၆၅။ (-ဇာ၊ ၁။ ၂၄၃။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၄။ ၁၅၉။)

နိဝါတန္ဓလိကုဗ္ဗရ (တိ) [နိဝါတ + အန္ဓလိ +
ကုဗ္ဗရ] နိမ့်ချခြင်း၊ လက်အုပ်ချီခြင်း - ဟူသော
ဝက်စွယ်ရှိသော။ နိဝါတန္ဓလိကုဗ္ဗရော (ဇာ၊ ၂။
၂၇၄)တိ သီလဝန္တဉာဏံ နိဝါတမယေန စေဝ
အန္ဓလိကမ္မမယေန စ ကုဗ္ဗဝေန သမန္နာ-
ဂတော။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၇။ ၁၄၇။

နိဝါတဌာန (န) [နိဝါတ + ဌာန] လေမတိုက်
ရာ အရပ်။ နိဝါတဌာနေ သန္နိသိန္နံ မဟာ-
သမုဒ္ဒဉာနံ ဝိယ။ မ၊ ဌာ၊ ၃။ ၂။

နိဝါတနိဝါတ (တိ) [နိဝါတ + နိဝါတ]
အလွန်နှိမ်ချတတ်သော၊ အလွန်နှိမ်ချ -
သကဲ့သို့ဖြစ် - ယောင်ဆောင် - တတ်သော၊
သူ။ နိဝါတနိဝါတတော (အံ၊ ၂။ ၃၄၅)တိ
နိဝါတော ဝိယ နိဝါတော၊ နိဝါတ- ဝုတ္တိ
ဝိယာတိ အတ္တော။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၁။ (-မ၊ ၁။
၁၇၇။)

နိဝါတနိဝတ္တနသီလ (တိ) [နိဝါတနိဝတ္တန
+ သီလ] နှိမ်ချအပ်သော၊ နှိမ်ကျသော
အကျင့်ကို ကျင့်လေ့ရှိသော၊ သူ။ နိဝါတ-
ဝုတ္တိ (ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၁) - ကြည့်။

နိဝါတပုပ္ဖိတ (တိ) [နိဝါတ + ပုပ္ဖိတ] လေ
မတိုက်ရာ အရပ်၌ ပွင့်သော။ ကဏိကာရာဝ
နိဝါတပုပ္ဖိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၁၆၈။

နိဝါတမယ (တိ) [နိဝါတ + မယ] နှိမ်ချခြင်း
- ဟူ - ဖြစ်ပြီး - သော။ နိဝါတဉ္စလိကုဗ္ဗရ
(ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၄၇) ကြည့်။

နိဝါတဝုတ္တိ (တိ) [နိဝါတ + ဝုတ္တိ] နှိမ်ချအပ်
သော - ဖြစ်ခြင်း - အသက်မွေးခြင်း - အကျင့်
- ရှိသော၊ ရှိသေး - တုပ်ဝပ် - လေးစား -
သော၊ သူ။ နိဝါတဝုတ္တိ (ဒိ၊ ၃။ ၁၅၆။ ဇာ၊
၂။ ၂၉၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၅၁)တိ နိဝုတ္တိ။ ဒိ၊ ဌ၊
၃။ ၁၄၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၄၉၃။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၄။ နိဝါတ-
ဝုတ္တိ (အပ၊ ၁။ ၅၈) အနဝညတ္တိကော။ အပ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၅၂။ နိဝါတဝုတ္တိ (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅) တိ

ပဏိပါတကာရီ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၀။ နိဝါတဝုတ္တိ
(ပု၊ ပ၊ ၈) - သုတ္တနိ၊ ၃၂၇။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၃၊
၂၂၂။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၀၁။ အံ၊
ဌ၊ ၃။ ၁၃၁။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၀၁။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၁။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၁၂၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊
၂။ ၆၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၈။
ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၇၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၈၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၃၅၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၇။ ကဒီ၊ ဌ၊ သစ်။ ၄၁၈။
ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၅။ နိဝါတဝုတ္တိနော (ပု၊ ပ၊ ၈)
- ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၁။ နိဝါတဝုတ္တိ (ပု၊ ဒု၊ ၈)
- အံ၊ ၂။ ၃၆။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁။ နိဝါတ-
ဝုတ္တိနာ (ပု၊ တ၊ ၈) - ထေရ၊ ၂၃၅၊ ၂၆၀။
မိလိန္ဒ၊ ၉၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၁။

နိဝါတဝုတ္တိက (တိ) [နိဝါတဝုတ္တိ + က]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိဟတမာနမဒ-
ထမ္ဘသာရမ္ဘတာယ နိဝါတဝုတ္တိကာ။ ထေရ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၂။

နိဝါတဝုတ္တိယောတ္တက (တိ) [နိဝါတဝုတ္တိ +
ယောတ္တ + က] နှိမ်ချအပ်သော - ဖြစ်ခြင်း
- အသက်မွေးခြင်း - အကျင့် - ဟူသော ကြိုး
လွန်ရှိသော၊ ကြိုးလွန်နှင့်တူသော နှိမ်ချအပ်
သော - ဖြစ်ခြင်း - အသက်မွေးခြင်း - အကျင့်
ရှိသော၊ သူ။ နိဝါတဝုတ္တိယောတ္တကော (ဇာ၊
၂။ ၂၇၄)တိ ဩဝါဒေ ပဝတ္တနသင်္ခါတေန
မုဒုနာ ဓုရယောတ္တေန သမန္နာဂတော။ ဇာ၊
ဌ၊ ၇။ ၁၄၈။

နိဝါတသေနာသန (န) [နိဝါတ + သေနာသန]
လေ - မရှိ - မတိုက် - မရ - သောကျောင်း။

နိဝါတသေနာသနေ ဝသန္တော အတိဝိယ
ပိတ္တရောဂါဒိဟိ အာတုရိယတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။
၁၂၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈။

နိဝါပ (ပု၊ န) [နိ + ဝပ + က] (က) စိုက်ပျိုး
အပ် - ပေါက်ရောက်သော - သော မြက်ခင်း
မျိုးစေ့။ (ခ) စိုက်ပျိုး - ပေါက်ရောက် - ရာ
- မြေ - အရပ်၊ စိုက်ခင်း၊ ပျိုးခင်း။ (ဂ)
မြက်ခင်း၊ မျိုးစေ့နှင့်တူသော ကာမဂုဏ် ၅-
ပါး။ (ဃ) နိဝါပသုတ်။ (င) စိုက်ပျိုးအပ်
သော မြက်နှင့်တူသော ဆွမ်း။ (စ) ဆည်း
ပူး - ရှာဖွေ - စုဆောင်း - အပ်သော ဥစ္စာ၊
စားနပ်ရိက္ခာ။ (ဆ) အစားအစာ၊ ထမင်း။
(ဇ) သေလေပြီးသော အဖေကို ရည်ညွှန်း၍
ပေးလှူအပ်သော ဝတ္ထု။

(က) စိုက်ပျိုးအပ် - ပေါက်ရောက်တတ်
- သော - မြက်ခင်း - မျိုးစေ့။ န ဘိက္ခဝေ
နေဝါပိကာ နိဝါပံ နိဝပတိ မိဂဇာတာနံ
“ဣမံ မေ နိဝါပံ နိဝုတ္တံ မိဂဇာတာ
ယာပေန္တု”တိ။ မ၊ ၁။ ၂၀၆။ နိဝါပန္တိ ဝပ္ပံ။
မ၊ ၄။ ၂။ ၆၅။ နိဝပတိတိ နိဝါပေါ။ မ၊ ၄။ ၂။
၁၂၁။ နိဝပတိတိ နိဝါပေါ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၂။
(-မ၊ ၁။ ၂၀၇၊ ၂၁၀။)

(ခ) စိုက်ပျိုး - ပေါက်ရောက် - ရာ -
မြေ - အရပ်၊ စိုက်ခင်း၊ ပျိုးခင်း။ ယထာ
ကာမကရဏိယာ ဘဝိဿန္တိ ဣမသ္မိံ
နိဝါပေ။ မ၊ ၁။ ၂၀၆။ ဣမသ္မိံ နိဝါပေတိ
ဣမသ္မိံ နိဝါပဌာနေ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၆။ နိဝပတိ
ဧတ္တာတိ နိဝါပေါ။ နိဝါပဘူမိ နိဝါပဌာနံ။ မ၊
၄။ ၂။ ၁၂၁။ (-မ၊ ၁။ ၂၀၇-၂၀၉။)

(ဂ) မြက်ခင်း - မျိုးစေ့နှင့်တူသော ကာမ
ဂုဏ် ၅-ပါး။ နိဝါပေါတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ
ပဉ္စန္ဓေတံ ကာမဂုဏာနံ အဓိဝစနံ။ မ၊ ၂။
၂၁၀။ နိဝါပေါတိ ဝါ လောကာမိသာနီတိ
ဝါ ဝဠာမိသာဘူတာနံ ပဉ္စန္ဓံ ကာမဂုဏာနံ-
မေတံ အဓိဝစနံ။ မာရော န စ ဗီဇာနိ
ဝိယ ကာမဂုဏေ ဝပေန္တော အာဟိဏ္ဏတိ၊
ကာမဂုဏဂိဇ္ဈိနံ ပန ဥပရိဂသံ ဝတ္တေတိ။
တဿ ကာမဂုဏာ မာရဿ နိဝါပါ နာမ
ဟောန္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၈။ နိဝါပသဒိသတာယ
နိဝါပေါတိ ဝါ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၂။ (-မ၊ ၁။
၂၁၀-၂၁၄။ မ၊ ၃။ ၄၈။ မ၊ ၄။ ၄။ ၃၈။)

(ဃ) နိဝါပသုတ်။ အန္တဝနေ ကထိပုဏ္ဏံ
နိဝါပေါ။ မ၊ ၁။ ၂၆၅။ (င) စိုက်ပျိုးအပ်သော
မြက်နှင့်တူသော ဆွမ်း။ ဘုတ္တာ နိဝါပံ
ဂစ္ဆာမ။ မ၊ ၂။ ၂၅၃။ ထေရု၊ ၃၂၅၊ ၃၆၃။
ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၂၉၁၊ ၄၁၈၊ ၄၈၃၊ ၃၂၅၊ ၃၆၃။
ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၂၉၁၊ ၄၁၈၊ ၄၈၃။ အပါ၊ ၄။ ၂။
၂၁။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၅။ နိဝါပန္တိ နိဝါပသုတ္တေ
ဝုတ္တနိဝါပတိဏသဒိသဘောဇနံ။ မ၊ ၄။ ၃။
၂၀၉။

(စ) ဆည်းပူး - ရှာဖွေ - စုဆောင်း -
အပ်သော ဥစ္စာ၊ စားနပ်ရိက္ခာ။ နိဝါပါနိ (ဇာ၊
၁။ ၁၄၅)တိ တေသု တေသု ဌာနေသု
နိဝုတာနိ နိဝါပါနိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၇။ နိဝါပ
(ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅၀)န္တိ ဘတ္တ-
ဝေတနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၁။
ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ၄။ ၁။ ၅၆။ နိဝါပေါ (ဇာ၊ ၂။
၁၇၈)တိ အယံ သမ္မာ နယေန ဥပါယေန
ကာရဏေန ကတော ခါဒိတဗ္ဗယုတ္တကာနံ
ပရိသုဒ္ဓါနံ ဖလာဖလာနံ နိဝါပေါ သန္နိစယော

အနန္တဿ ဝိယ မယံ ခါယတိ ပညယတိ
ဥပဋ္ဌာတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၀၅။ (-ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၉။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၆။)

(ဆ) အစား အစာ၊ ထမင်း။ နိဝါပ
(ထေရ၊ ၃၂၅) နှိ မိဂါနံ ခါဒနတ္ထာယ ခိတ္တံ
တိဏာဒိဃာသံ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။ နိဝါပန္တိ
ဘောဇနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၇။
နိဝါပ (ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၉၂) နှိ ဘတ္တံ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၃၁။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၆၀။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁။ မ၊ ဌ၊
၄။ ၁၉၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၆။
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၃၁၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၃၄၀။) ကာလန္တကနိဝါပ (ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၁။ ဒိ၊
ဌ၊ ၃။ ၁၂၄။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၅၄။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၅။) မောရနိဝါပ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၉) တို့လည်းကြည့်။

(ဇ) သေလေပြီးသော အဖကို ရည်ညွှန်း
၍ ပေးလှူအပ်သော ဝတ္ထု။ ပိတရံ ဥဒ္ဓိဿ
ဇာလဉ္စလိသုဝဏ္ဏာဒိဒါနံ နိဝါပေါ။ ဓာနံ၊ ဋီ၊
၄၂၃။

နိဝါပခေတ္တ (န) [နိဝါပ + ခေတ္တ] စိုက်ပျိုး
ရာလယ်မြေ၊ မြက်ခင်း။ နိဝါပက္ခေတ္တဿ
သမန္တာ သပ္ပဒေသံ မဟန္တံ ဩကာသံ
အနုပရိဝါရေသုံ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၇။

နိဝါပဂေါစရပရိယာယ (ပု) [နိဝါပ + ဂေါစရ
+ ပရိယာယ] မြက်ခင်း၊ စားကျက်ဟူသော
ပရိယာယ်။ တထာ မာရဿ နိဝါပဂေါစရ-
ပရိယာယေဟိပိ တေ ဧဝံ ဝုတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၅၂။

နိဝါပဌာန (န) [နိဝါပ + ဌာန] စိုက်ပျိုးရာ
အရပ်၊ စိုက်ပျိုးခင်း ပျိုးခင်း။ ဣမသ္မိံ
နိဝါပေတိ ဣမသ္မိံ နိဝါပဌာနေ။ မ၊ ဌ၊ ၂။
၆၆။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၁။)

နိဝါပဒိန္နဌာန (န) [နိဝါပ + ဒိန္နဌာန] အစာပေး
- ကျွေး - ရာအရပ်၊ မောရနံ နိဝါပဒိန္နဌာနံ။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆။

နိဝါပတိဏ (န) [နိဝါပ + တိဏ] (က) စိုက်
ပျိုးအပ်သောမြက်၊ မြက်ခင်း။ (ခ) အစား
အစာဖြစ်သော မြက်။ (က) ဧကံ ကိရ
နိဝါပတိဏံ နာမ အတ္ထိ နိဒါယသဒ္ဓကံ။ မ၊
ဌ၊ ၂။ ၆၆။ (-မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
၂၉၃။) (ခ) ဥယျာဇန မိဂါနံ နိဝါပတိဏာနိ
ရောပေတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၆။

နိဝါပတိဏဗီဇ (န) [နိဝါပ + တိဏဗီဇ]
စိုက်ပျိုးအပ်သော မြက်မျိုးစေ့။ တိဏဗီဇ
(မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၁) ကြည့်။

နိဝါပဓည (န) [နိဝါပ + ဓည] စိုက်ပျိုးအပ်
သော စပါး၊ အစာဖြစ်သော စပါး။ နိဝါပ-
ဓညာနိ ရောပါပေတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၂၅။

နိဝါပပရိဘောဂ (ပု) [နိဝါပ + ပရိဘောဂ]
မြက်အစာကို - စား - သုံးဆောင် - ခြင်း။
ဘယေန သဟ သဘာယံ နိဝါပပရိဘောဂ-
တော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၂။

နိဝါပပါနဘောဇန (န) [နိဝါပ + ပါန +
ဘောဇန] ရိက္ခာဖြစ်သော ရေ၊ အစားအစာ။

မယာ ပန ရညော သန္တကံ နိဝါပပါန-
ဘောဇနံ ဘုတ္တံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၅။

နိဝါပပုဋ္ဌ (တိ) [နိဝါပ + ပုဋ္ဌ] အစာဖြင့်
မွေးမြူအပ်သော၊ အစာ - ဝမ်းပိုက် - ပြည့်
သော(ဝက်)။ နိဝါပပုဋ္ဌော(ဓမ္မ၊ ၅၉။ ထေရ၊
၂၂၃။ နေတ္တိ။ ၁၀၈)တိ ကုဏ္ဍကာဒိနာ
သူကရဘတ္တေန ပုဋ္ဌော(ဘရိတော)။ ဓမ္မ၊
၄။ ၂။ ၃၁၅။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၈၆။ နေတ္တိ။ ၂၂၃။
နိဝါပပုဋ္ဌ (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂)တိ
အတ္တနာ ဒိန္နနိဝါပေန ပေါသိတေ။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၂၉၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၄။ (-ထေရ၊ ၂၄၁။
နေတ္တိ။ ၃၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၂။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
၂၆၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၁၄။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၈၄။)

နိဝါပဗီဇ (န) [နိဝါပ + ဗီဇ] ပေါက်ရောက်
တတ်သော မျိုးစေ့။ ပဉ္စ ပန ကာမဂုဏေ
နိဝါပဗီဇံ ဝိယ ဝိပ္ပကိရန္တော မာရော ဂစ္ဆတိ။
မ၊ ၄။ ၄။ ၃၈။ နိဝပတိတိ နိဝါပေါ၊ သော
ဇဝ ဗီဇန္တိ နိဝါပဗီဇံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၂။

နိဝါပဘူမိ (ထိ) [နိဝါပ + ဘူမိ] စိုက်ပျိုး -
ပေါက်ရောက် - ရာ မြေ၊ စိုက်ခင်း၊ ပျိုးခင်း။
နိဝါပ(ခ)ကြည့်။

နိဝါပဘောဇန (န) [နိဝါပ + ဘောဇန]
(က) စိုက်ပျိုးအပ် - ပေါက်ရောက်တတ် -
သော မြက်ဟူသော အစာ။ (ခ) စိုက်ပျိုးအပ်
- ပေါက်ရောက်တတ် - သော မြက်နှင့်တူ
သော ကာမဂုဏ်ဟူသော အစားအစာ။ (က)
ယံနူန မယံ သဗ္ဗသော နိဝါပဘောဇနာ ပဋိ-

ဝိရမေယျာမ။ မ၊ ၁။ ၂၀၆-၈။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၂၁။) (ခ) ယန္တူန မယံ သဗ္ဗသော နိဝါပ-
ဘောဇနာ လောကာမိသာ ပဋိဝိရမေယျာမ။
မ၊ ၁။ ၂၁၁-၃။

နိဝါပလောဘ (ပု) [နိဝါပ + လောဘ] အစား
အစာ - ကို - ခွံ - လိုချင် - တပ်မက် - ခြင်း။
ယထာ နာမ နိဝါပလောဘေန အာဂတော
မိဂေါ ကုဋပါသေ ဗဇ္ဈတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၈၅။

နိဝါပဝတ္ထု (န) [နိဝါပ + ဝတ္ထု] စိုက်ပျိုး -
ပေါက်ရောက် - ရာဖြစ်သော - လယ် - ယာ
- မြေ၊ မြက်ခင်း။ နိဝါပဝတ္ထု ပဝိသိတွာ။
မ၊ ၄။ ၂။ ၆၇။

နိဝါပသုတ္တ (န) [နိဝါပ + သုတ္တ] နိဝါပသုတ်၊
မြက်ခင်းစိုက်ပျိုးသော သားမုဆိုး၏ မြက်ခင်း
သို့ ဝင်ရောက်စားသောက်ကုန်သော သား၊
သမင်အပေါင်းတို့သည် သားမုဆိုး၏အလိုရှိ
တိုင်း ပြုမှုကို ခံကြရကုန်သကဲ့သို့ ထိုအတူ
မာရ်နတ်၏ ကာမဂုဏ် ၅-ပါးဟူသော
မြက်ခင်းသို့ ဝင်ရောက်စားသောက်ကြကုန်
သော ရဟန်း၊ ပုဏ္ဏားတို့သည် မာရ်နတ်၏
အလိုရှိတိုင်း ပြုမှုကို ခံကြရ၏-အစရှိသည်
ဖြင့် ဟောပြောသုတ်။ မ၊ ၁။ ၂၀၅-၂၁၅။
မ၊ ၄။ ၂။ ၆၅-၆၉။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၁-၄။ နိဝါပ-
သုတ္တေ ဝုတ္တနိဝါပတိဏသဒိသဘောဇနံ။ မ၊
၄။ ၃။ ၂၀၉။

နိဝါရက (တိ) [နိ + ဝရ + ကျ] တားမြစ် -
ကန့်ကွက် - နှောက်ယှက် - တတ်သော။

ကုသလစိတ္တုပ္ပတ္တိယာ နိဝါရကာနံ နိဝရဏာနံ
ဒူရိဘာဝကရဏေန။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၇။ (-သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၆၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၀။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃၄။

နိဝါရကဌာန (န) [နိဝါရက + ဌာန] တားမြစ်
- ကန့်ကွက် - နှောက်ယှက် - တတ်သော
အရပ်။ နိဝါရကဌာနာနိ ဘိန္နိတ္တာ စ အာကာ-
သေန စ ဂမနတော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၂၀။

နိဝါရကပရိဝါရဏ (န) [နိဝါရက + ပရိ-
ဝါရဏ] တားမြစ်တတ်သော အရာဝတ္ထု
ကို - တားမြစ် - ပယ်ရှား - ခြင်း။ ယတ္ထ
ဗာဓေတဗ္ဗော ဌိတော၊ တံ ဒဿနတ္ထံ နိဝါ-
ရကပရိဝါရဏတ္ထံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၆။

နိဝါရဏ (န၊ ထိ) [နိ + ဝရ + ယု] (၁) တား၊
မြစ် - နှောက်ယှက် - ကန့်ကွက် - ပိတ်ပင်
- ခြင်း။ (တိ) (၂) တားမြစ် - နှောက်ယှက်
- ကန့်ကွက် - ပိတ်ပင် - တတ်သော။ (၁)
နိဝါရဏံ ကာတံ။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၄။ နိဝါသန-
ပါရုပနဂေဟာဒီနံ နိဝါရဏာ အာဝရဏံ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၃၄။ နိဝါရဏံ (န၊ ပ၊ ဧ) - စရိယာ၊
ဋီ၊ ၁၄၈။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁၇၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၃၉။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၅၀။ နိဝါရဏံ (ဒု၊ ဧ) - ဝိ၊
ဋီ၊ ၄။ ၁၂၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၅။ နိဝါရဏေန (န၊
တ၊ ဧ) - ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၅။ နိဝါရဏတော
(မ၊ ဧ) - ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၈၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၂။
နိဝါရဏေ (န၊ သ၊ ဧ) - ပေတ၊ ဋီ၊ ၉၇။ (တိ)
(၂) သတိ တေသံ နိဝါရဏံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၃၄။
စူဠနိ၊ ၆။ နေတ္ထိ၊ ၁၃။ ပေဋကော၊ ၁၈၀။

မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၃။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၈၆။ ပဋိသံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၇။ ဣတိဝုတ်၊ ဋီ၊ ၁၀၅။ သုတ္တနိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇။
သုတ္တနိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၁။ စူဠနိ၊ ဋီ၊ ၃၊ ၇၂။ အံ၊ ဋီ၊
၂။ ၂၅၈။ ကိ* နိဝါရဏ (သုတ္တနိ၊ ၄၃၄။
စူဠနိ၊ ၆။ နေတ္ထိ၊ ၁၂) န္တိ တေသံ ကိ*
အာဝရဏံ ကာ ရက္ခာ။ သုတ္တနိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၁။
စူဠနိ၊ ဋီ၊ ၂။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၆၆။ နိဝါရဏံ (န၊ ပ၊
ဧ) - စူဠနိ၊ ၂၉။ ပေဋကော၊ ၃၀၂။ အံ၊ ဋီ၊
၁။ ၅၀။ နိဝါရဏံ (ဒု၊ ဧ) - အံ၊ ၁။ ၁၃၃။
သုတ္တနိ၊ ၄၄၆။ အပ၊ ၁။ ၂၃၈။ စူဠနိ၊ ၁၇၊
၁၅၈။ အံ၊ ၂။ ၁၀၃။ နိဝါရဏတော (မ၊ ဧ)
- အဘိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၆။ နိဝါရဏဿ (ဆ၊ ဧ)
- ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋီ၊ ၂၆။

နိဝါရဏဌ (ပု) [နိဝါရဏ + အတ္ထ] (၁)
တားမြစ်တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော -
အနက် - သဘော။ (တိ) (၂) တားမြစ်ခြင်း
အနက်ရှိသော (အထ-သဒ္ဓါ)။ (၁) အဿဒ္ဓိ-
ယဿ နိဝါရဏဌေန ဝိရတိအတ္ထေန သီလ-
မလဝိသောနေတော သီလဝိသုဒ္ဓိ နာမ။
ပဋိသံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၂။ လင်္ဂနဌေန နိဝရဏဌေန
လိင်္ဂ ပလိယော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၆။ (တိ) (၂)
အဝဓာရဏဌေန နိဝါရဏဌေန အထသဒ္ဓေန
ယုတ္တမပဒါနာနိ။ အပ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၁။

နိဝါရဏတ္ထ (ပု) [နိဝါရဏ + အတ္ထ] (၁)
တားမြစ်ခြင်းအကျိုး။ (တိ) (၂) တားမြစ်
ခြင်းအနက်ရှိသော (အလံ-သဒ္ဓါ)။ (၁) တံ
နိဝါရဏတ္ထမေတံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၀။ ဝိ၊

သင်္ဂဟ။ ၂၂၄။ (-ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၄၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၈။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၈။ သံ၊ ဌ၊
၁။ ၂၈၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၄။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊
၁။ ၃၃၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၂။
မူလဌ၊ ၂။ ၃၈၊ ၁၀၁။) (တိ) (၂) နိဝါ-
ရဏတ္ထော ဟိ ဧတ္ထ အလံသဒ္ဓေါ။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊
သစ်။ ၂၃၆။

နိဝါရဏဓမ္မ (ပု) [နိဝါရဏ + ဓမ္မ] တားမြစ်
ခြင်းသဘော။ သမယန္တရပရိစ္ဆယေန နိဝါ-
ရဏဓမ္မံ ပတိ သံသယပက္ခန္ဓော ပုစ္ဆတိ။
နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၄၈။

နိဝါရဏပတောဒယဌိ (ထိ) [နိဝါရဏ +
ပတောဒယဌိ] တားမြစ်တတ်သော -
နှင်တံ - တပြာ။ သိန္ဓဝေ အာကောဋေတွာ
နိဝါရဏပတောဒယဌိ ဝိယ ပညာ အာ-
ကောဋနိ ဟောတု။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၄၉။

နိဝါရဏဘယ (န) [နိဝါရဏ + ဘယ] တား
မြစ်ခြင်းမှ ကြောက်ခြင်း။ ပရေသံ နိဝါ-
ရဏဘယေန သြဝရကံ ပဝိသိတွာ မဉ္ဇကေ
နိသိဒိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၉။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၁၃။)

နိဝါရဏသမတ္တ (တိ) [နိဝါရဏ + သမတ္တ]
တားမြစ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော (ကံ)။ နိဝါ-
ရဏသမတ္တံ ကုသလံ ကမ္မံ၊ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၁၁။

နိဝါရဏဓိပ္ပါယ (ပု) [နိဝါရဏ + အဓိပ္ပါယ]
တားမြစ်ခြင်း၌ဖြစ်သော အလို၊ အကုသလ-

ကမ္မတော နိဝါရဏဓိပ္ပါယေန ဝုတ္တံ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃။

နိဝါရယ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဣယ + ဟိ]
တားမြစ် - ကန့်ကွက် - လော့။ နိဝါရေတိ
(၁) ကြည့်။

နိဝါရယတိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဣယ + တိ]
တားမြစ် - ကန့်ကွက် - ဧ။ နိဝါရေတိ (၁)
ကြည့်။

နိဝါရယန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဣယ + အန္တိ]
တားမြစ် - ကန့်ကွက် - ကုန်၏။ နိဝါရေတိ
(၁) ကြည့်။

နိဝါရယမာန (တိ) [နိ + ဝရ + ဣယ + မာန]
တားမြစ် - ကန့်ကွက် - တတ်သော။ အည-
မညံ နိဝါရယမာနာ နိသိဒိသု။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
၃၉။ (-အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၈။)

နိဝါရယိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဣယ + ဣ]
တားမြစ် - ကန့်ကွက် - ပြီ။ နိဝါရေတိ (၁)
ကြည့်။

နိဝါရယိသု (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဣယ + ဉံ]
တားမြစ် - ကန့်ကွက် - ကုန်ပြီ။ နိဝါရေတိ
(၁) ကြည့်။

နိဝါရယိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဣယ + ဤ]
တားမြစ် - ကန့်ကွက် - ပြီ။ နိဝါရေတိ (၁)
- ကြည့်။

နိဝါရယိ မှာ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ကယ + မှာ]
တားမြစ် - ကန့်ကွက် - ကုန်ပြီ။ နိဝါရေတိ
(၁) - ကြည့်။

နိဝါရယေ^၁ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ကယ + မိ။ မိ
ကို ဧ ပြု။] တားမြစ် - ကန့်ကွက် - ၏။
နိဝါရေတိ (၁) - ကြည့်။

နိဝါရယေ^၂ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ကယ + ဧယျ။
ဧယျ ကို ဧ ပြု။] တားမြစ် - ကန့်ကွက် -
ရာ၏။ နိဝါရေတိ (၁) - ကြည့်။

နိဝါရယေ^၃ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ကယ + ဧယျာသိ။
ဧယျာသိ ကို ဧ ပြု။] တားမြစ် - ကန့်ကွက်
- ရာ၏။ နိဝါရေ (၁) - ကြည့်။

နိဝါရိတ (တိ) [နိ + ဝရ + ကေ + တ] တား
မြစ် - ပိတ်ပင် - အပ်သော။ နိဝါရေတိ
နိဝါရိတော။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၄။ နိဝါရိတော
(ပု၊ ပ၊ ဧ) — မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၁။ ဝဇီရ။ ၂၃၆။
၄၅၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၀။ မ၊
ဋီ၊ ၁။ ၃၀၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၃။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၊
၈၁။ ၁၀၃။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၈၄။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၀။
အနုဋီ၊ ၃။ ၂၂၊ ၂၂၆၊ ၂၃၆။ နိဝါရိတာ (ထိ၊
ပ၊ ဧ) — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၁။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၀။ အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၁၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၆။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၉၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၂။
မူလဋီ၊ ၂။ ၂၃၄။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၄၆။ နိဝါရိတံ
(န၊ ပ၊ ဧ) — သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၆၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၀၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၆။ မူလဋီ၊
၃။ ၁၃။ နိဝါရိတာ (ပု၊ ပ၊ ဧ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။

၉၅။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၂။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၄၅။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၀၃။ နိဝါရိတာနိ (န၊ ပ၊ ဧ) — အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၀၆။ နိဝါရိတဿ (ပု၊ စ၊ ဆ၊ ဧ) — သံ၊ ဌ၊
၂။ ၃၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅။ နိဝါရိတာနံ (ပု၊ စ၊
ဧ) — သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၅။

နိဝါရိတဂါမပ္ပဝေသ (တိ) [နိဝါရိတ + ဂါမပ္ပ-
ဝေသ] တားမြစ် - ပိတ်ပင် - အပ်သော
ရွာတွင်းသို့ ဝင်ခြင်းရှိသော။ သူ။ အာစရိယေန
နိဝါရိတဂါမပ္ပဝေသော ပစ္ဆာ နိဋ္ဌိတုဒ္ဒေသ-
ကိစ္စော ဟုတွာ ဌိတော။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၂။

နိဝါရိတဉာဏစာရ (တိ) [နိဝါရိတ + ဉာဏ-
စာရ] တားမြစ် - ပိတ်ပင် - အပ်သော
အသိဉာဏ်၏ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ အနာဒိ-
ကာလဘာဝိဘာဝေန အဇ္ဈောတ္တဋ္ဌတ္တာ နိဝါ-
ရိတဉာဏစာရတ္တာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၄။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၃၈၈။

နိဝါရိတဌာန (န) [နိဝါရိတ + ဌာန] တားမြစ်
အပ်သောအရာ - ဌာန။ နိဝါရိတဌာနေ
ဥဿဟန္တော နာမ နတ္ထိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၁၀။

နိဝါရိတပဋိစ္စာဒိတ (တိ) [နိဝါရိတ + ပဋိစ္စာ-
ဒိတ] တားမြစ်တတ် ဖုံးလွှမ်းတတ်သော
(အဝိဇ္ဇာ)။ အဝိဇ္ဇာနိဝရဏ (သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅)
ကြည့်။

နိဝါရိတပရမ (တိ) [နိဝါရိတ + ပရမ] တား
မြစ်အပ်သော အပိုင်းအခြားရှိသော (တရား)။
နိဝရဏေဟိ နိဝါရိတပရမတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၀၇။

နိဝါရိတပါတုဘာဝ (တိ) [နိဝါရိတ + ပါတု-
ဘာဝ] တားမြစ်အပ်သော ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း
ရှိသော၊ ထင်ရှားဖြစ်မှုကို တားမြစ်ခံရသော။
ဧတေနာတိ ဧတေန နိဒ္ဒါဒိနာ ဥပက္ကိ-
လေသေန ဥပက္ကိလိဋ္ဌော နိဝါရိတပါတုဘာ-
ဝေါ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၉။)

နိဝါရိတဖလ (တိ) [နိဝါရိတ + ဖလ] တား
မြစ်အပ်သော အကျိုးရှိသော။ န ဣတရာနိ
တေန နိဝါရိတဖလာနိ နာမ ဟောန္တိ။
အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၈။

နိဝါရိတဝါတပ္ပဝေသ (တိ) [နိဝါရိတ + ဝါတ-
ပ္ပဝေသ] တားမြစ်အပ်သောလေ၏ ဝင်
ခြင်းရှိသော၊ လေဝင်မှုကို - တားမြစ် - ကာ
ကွယ် - ထားသော (အိမ်)။ နိဝါတာနီတိ
နိဝါရိတဝါတပ္ပဝေသာနိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၉။

နိဝါရိတသောဘ (တိ) [နိဝါရိတ + သောဘ]
တားမြစ်အပ်သော တင့်တယ်ခြင်းရှိသော။
ဇရာယ နိဝါရိတသောဘတာယ ပဋိသေဒိ-
တာယ ဝရတ္တာ ဝိယ စ ဇာတာ။ ထေရီ၊ ဌ၊
၂၁၈။

နိဝါရိတာကာရဒဿန (န) [နိဝါရိတ +
အာကာရ + ဒဿန] တားမြစ်ပုံအခြင်း
အရာကို ပြ - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော
(သဒ္ဓါ)။ “ဝိပါကော နတ္ထိ ဒါနဿာ”တိ
အာဒိ ဒါနာဒိတော အတ္တနော ပရေသံ နိဝါ-
ရိတာကာရဒဿနံ။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၃၆။

နိဝါရိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝရ + ကေ + တုံ]
တားမြစ်ခြင်းငှာ။ အဿ မာနံ နိဝါရိတုံ
ဝဇ္ဇတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၀။

နိဝါရိယမာန (တိ) [နိ + ဝရ + ကျ + မာန]
တားမြစ်အပ်သော။ တိက္ခတ္တံ နိဝါရိယ-
မာနောပိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂။ နိဝါရိယမာနော
(ပု၊ ပ၊ ၈) — မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၈။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၈။ စရိယာ၊
ဌ၊ ၁၆၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၃။ နိဝါရိယမာနာ
(ထိ၊ ပ၊ ၈) — ကခိ၊ ၃၄၆။ နိဝါရိယမာနာ
(ပု၊ ပ၊ ၉) — ဝိ၊ ၄။ ၃၈၉၊ ၄၁၄။ နိဝါရိယ-
မာနဿ (ပု၊ ဆ၊ ၈) — စရိယာ၊ ဌ၊ ၇၅။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၃၆။

နိဝါရေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝရ + ကေ + တဗ္ဗ]
တားမြစ်အပ်သော (ပုဂ္ဂိုလ်၊ စိတ်)။ အာပ-
တ္တိသာမန္တာ ဘဏမာနော နိဝါရေတဗ္ဗော။
ဝိ၊ ၃။ ၅၈။ နိဝါရေတဗ္ဗော (ပု၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊
၄။ ၃၉၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၄၊ ၂၇၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၅၉၊ ၂၉၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၆၉၊ ၁၆၁၊ ၂၂၄။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၂၁။ ကခိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၅၁။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၃၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃၀။ နိဝါရေတဗ္ဗာ
(ထိ၊ ပ၊ ၈) — မူလဋီ၊ ၃။ ၂၁၇။ နိဝါရေတဗ္ဗံ
(န၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊
၄၅၉။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၉။ သံ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၃၄၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၄-၅။ နိဝါရေ-
တဗ္ဗာ (ပု၊ ပ၊ ၉) — အနုဋီ၊ ၃။ ၆၃။ နိဝါရေ-
တဗ္ဗဿ (ပု၊ ဆ၊ ၈) — မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၉။

နိဝါရေတိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ကေ + တိ]
(၁) တားမြစ်၏၊ ကန့်ကွက်၏။ (၂) အကြွင်း

အကျန်မရှိအောင် တားမြစ်၏။ (၁) အာနိ-
သံသံ ဒဿေတွာ နိဝါရေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၇၃။
နိဝါရေတိ — ဒိ၊ ၃။ ၁၅၃။ အံ၊ ၂။ ၁၂၁။ ဇာ၊
၁။ ၂၅၅။ ဇာ၊ ၂။ ၇၈။ ပေဋကော။ ၃၀၄။
မိလိန္ဒ။ ၃၁၇၊ ၄၀၂။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၇။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
၁၅၂။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၃၊ ၂၁၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၀။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၊ ၃၁၃။ အံ၊ ၄။
၃။ ၄၅၊ ၁၃၃။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၆၊ ၄၀၇။ ဓမ္မ၊
၄။ ၁။ ၂။ ၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၊ ၂၈၅။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၅၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၆၅။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
၈။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၃၆၊
၂၇၈။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆၊ ၃၄၈။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၃၊
၁၉၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၇၆၊ ၃၄၅။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၇၃။
မဟာနိ၊ ၄။ ၉၆။ ဝဇီရ၊ ၁၃၊ ၁၈၊ ၅၁၊ ၃၁၆၊
၄၃၆၊ ၄၅၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၊ ၅၇။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၃၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၄။ ကင်္ခါ၊
ဋီ၊ ၅၃။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁။ ၅၊ ၇၃၊
၁၃၇၊ ၂၅၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၊ ၃၀၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅၅၊
၃၀၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၊ ၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၆။ အံ၊
၄။ ၁။ ၅၊ ၅၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၊ ၁၇၁။ မူလဋီ၊ ၁။
၁၂၇။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃၇၊ ၅၅။ မူလဋီ၊ ၃။ ၇၇၊
၂၁၁၊ ၂၃၂။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၀၀။ အနုဋီ၊ ၃။
၂၂၈။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁။ ၉၈၊ ၁၃၂။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊
၁၅၃၊ ၂၂၄။ နိဝါရယတိ — ပေဋကော။ ၂၆၀။
နိဝါရေန္တိ — ဒိ၊ ၃။ ၁၅၄။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၂။ ဝိ၊
၄။ ၃။ ၂၉၄။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၆။ စိတ္တံ နိဝါရေန္တိ
(ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၀)တိ ဈာနဒိဝေသနဥပ္ပဇ္ဇနကံ
ကုသလစိတ္တံ နိဝေသေန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၅။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၁၆။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ အပ၊ ၄။ ၁။
၁၆၄၊ ၁၉၆။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၇၄။ ဝဇီရ၊ ၁၀၂။

ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၅။ သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၂။ ၂၄၂။ ဒိ၊ ၄။
၂။ ၃၆။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၉။ အံ၊
၄။ ၂။ ၈၇။ နိဝါရယန္တိ — ပေဋကော။ ၂၆၀။
နိဝါရေသိ (နိ + ဝရ + ကေ + သိ) မိလိန္ဒ။
၂၆၇။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၅။ နိဝါရေထ — ဝိ၊ ၂။
၂၂၉။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၂။ ဇာ၊ ၄။
၂။ ၁၅၆။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၄၄၁။ နိဝါရေမိ — ဝိ၊ ၃။ ၃၃။ အပ၊ ၄။ ၂။
၂၇၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၅၉။ သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁။ ၂၂၂။
နိဝါရေထ (နိ + ဝရ + ကယ + မိ) — ဇာ၊ ၁။
၂၀၇၊ ၂၃၆။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၊ ၁၂၄။ နိဝါရေမ
— သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၈။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၇။
နိဝါရေဟိ — ဇာ၊ ၁။ ၂၃၆။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၄။
နိဝါရယ — ဇာ၊ ၁။ ၂၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၄။
စရိယာ၊ ၄။ ၁၇၉။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၄။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၇၃။ နိဝါရေယျ — သံ၊ ၂။ ၃၉၉။ ထေရ၊
၃၂၄။ မဟာနိ၊ ၂၈၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅။ သံ၊ ၄။ ၁။
၃၅။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၈။ ထေရ၊
၄။ ၂။ ၂၈၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၇၊ ၄၁၅။ ဇာ၊ ၄။
၇။ ၇၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅။
သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁။ ၆၃။ နိဝါရယေ (နိ + ဝရ +
ကယ + ဧယျ) — သံ၊ ၁။ ၇၊ ၁၃။ သံ၊ ၂။
၃၉၉။ အံ၊ ၁။ ၃၃၇။ ဓမ္မ၊ ၂၄၊ ၃၀။ မဟာနိ၊
၄၀၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၉၊ ၅၅။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၆။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၃၄၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀။ ဇာ၊
၄။ ၅။ ၁၁၇။ နိဝါရယေ (နိ + ဝရ + ကယ +
ဧယျာသိ) — ဇာ၊ ၂။ ၁၃၃။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၀၆။
နိဝါရေယျာထ — ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ နိဝါရေသိ
(နိ + ဝရ + ကေ + ဤ) — သုတ္တနိ၊ ၃၀၀၊
၃၂၃။ ပေတ။ ၁၇၇-၈။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၇။ ဒိ၊ ၄။

၃။ ၁၇၇။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၆။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၄။
 ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၈။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၂၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊
 ၂။ ၅၀။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၉၀၊ ၁၉၃။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
 ၆၅။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၅၄၊ ၂၅၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၉။
 ၂၉၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၊ ၃၈၉။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၀၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၈၊ ၃၅၃။
 သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၉။ နိဝါရဏိ
 (နိ + ဝရ + ကယ + ဣ) — စရိယာ၊ ဌ၊
 ၁၃၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၅။ နိဝါရဏသုံ — ဝိ၊ ၅။
 ၄၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၅။ ပေတ၊ ဌ၊ ၇၃။ စရိယာ၊
 ဌ၊ ၆၈၊ ၁၇၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၆၆။ ဝိမတိ၊ ၂။
 ၂၆။ နိဝါရဏိသု — သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၄။ နိဝါရဏိ
 (နိ + ဝရ + ကယ + ဩ) ဩ ကိ ဣ ပြု။
 ယ လာ။ ရှ၊ နာ။ ၂၉၂။) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉။
 နိဝါရဏသံ — ပေတ၊ ဌ၊ ၉၇။ စရိယာ၊ ဌ၊
 ၁၃၄၊ ၁၃၆၊ ၁၄၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၅၊ ၄၄။
 နိဝါရဏိ — အပ၊ ၁။ ၄၅၊ ၇၅။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀၇။
 ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၊ ၄၆၈။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၅။
 စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၃၅-၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၅။
 နိဝါရဏိမှာ — ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၈။
 နိဝါရဏသတိ — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၀၊ ၁၀၁။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၃၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၇၊ ၂၀၂။
 မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၆။ နိဝါရဏသန္တိ — ဝိ၊ ၂။ ၂၂၉။
 နိဝါရဏသထ — ဝိ၊ ၂။ ၂၂၉။ နိဝါရဏသမိ
 — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၅။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၂၁၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
 ၆၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၃၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၄။
 နိဝါရဏသမ — မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၆။

(၂) နိဝါရဏန္တိ (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၅)တိ နိရဝ-
 သေသတော ဝါရယန္တိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၀၃။ သိ၊
 ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၃၁။

နိဝါရဏတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝရ + ကေ + တုံ]
 တားမြစ် - ကန့်ကွက် - ခြင်းငှာ။ နှိမ့် သက္ကာ
 နိဝါရဏတုံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၄၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၄၀။
 (-ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၊ ၆၃၊ ၁၀၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၈။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
 ၁။ ၈၂၊ ၂၉၀။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၃၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
 ၉၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၊ ၄၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၀၈၊
 ၅၁၂။ ဝဇီရ၊ ၁၆၂၊ ၁၇၅၊ ၄၄၂၊ ၄၄၆။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၂၊ ၃၀၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၇၊
 ၂၉၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၇၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၈။
 ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၄၈၊ ၇၁။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၂၇။ ဒိ၊
 ဋီ၊ ၁။ ၁၅၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၈၃၊ ၄၁၃။ ဒိ၊
 ဋီ၊ ၃။ ၄၊ ၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၃။ မူလဋီ၊ ၁။
 ၁၂၃။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၀၉။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၉၁။
 အနုဋီ၊ ၁။ ၅၇၊ ၁၃၀။)

နိဝါရဏတု (တိ) [နိ + ဝရ + ကေ + တု]
 တားမြစ်တတ်သော။ အညာတာနံ နိဝါ-
 ရေတာ။ ဒိ၊ ၂။ ၇၀။ ဒိ၊ ၃။ ၈၃။ သံ၊ ၂။
 ၃၉၈။ သံ၊ ၃။ ၁၃၉။ အံ၊ ၂။ ၄၇၈။ အံ၊ ၃။
 ၄၁၄။ (-သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၅၆။)

နိဝါရဏတ္ထာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝရ + ကေ + တ္ထာ]
 တားမြစ် - ကန့်ကွက် - ဤ။ ဘိက္ခုနိယာ
 ဝေါသာသန္တိယာ န နိဝါရဏတ္ထာ ဘုဉ္ဇန္တသ
 ပါဠိဒေသနိယံ ကတ္ထ ပညတ္တံ။ ဝိ၊ ၅။ ၄၂။
 (-၇၂၊ ၁၇၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၃၊ ၂၅၀။ ကင်္ခါ၊
 ၁၀၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၆၈၊ ၄၀၀။ သံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၂၃၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၊ ၁၀၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၄၄၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၈။
 ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၊ ၂၁၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၁။

ဝိမာန၊ ဌ၊ ၆၂၊ ၁၂၆။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၅၉။ ဇာ၊ ဌ၊
၄။ ၁၆၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၃၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၃၈။
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၄၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၅၈။ ဝဇီရ၊ ၁၁၊
၄၀၈၊ ၄၀၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၂၆၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၁။ ကခါ၊ ဌီ၊ ၁၀၃။ ဒိ၊
ဌီ၊ ၁။ ၂၅၇။ သိ၊ ဌီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၀၊ ၄၈၁။ မ၊ ဌီ၊
၂။ ၁၆၂၊ ၃၁၂။ သံ၊ ဌီ၊ ၁။ ၂၆၄။ အံ၊ ဌီ၊ ၂။
၁၅၉၊ ၃၈၁။ မူလဌီ၊ ၃။ ၁၁၇။)

နိဝါရေထ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧ + ထ]
တားမြစ် - ကန်ကွက် - ကုန်လော့။ နိဝါ-
ရေတိ (၁) ကြည့်။

နိဝါရေန္တ (တိ) [နိ + ဝရ + ဧ + အန္တ]
တားမြစ် - ကန်ကွက် - သော။ နိဝါရေန္တော
— နေတ္တိ။ ၁၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
၂၁၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁၁။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၅၅။ သိ၊ ဌီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၆၆။
မူလဌီ၊ ၂။ ၁၈။ မူလဌီ၊ ၃။ ၁၂။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊
၁၀၉။ နိဝါရေန္တေန — ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂၄။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၆။ မူလဌီ၊ ၃။ ၁၈။ နိဝါရေ-
န္တဿ — မ၊ ဌီ၊ ၂။ ၁၃။ နိဝါရေန္တေ — ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၂၆၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂၉။ နိဝါရေန္တေသု—
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၆။

နိဝါရေန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧ + အန္တိ]
တားမြစ် - ကန်ကွက် - ကုန်၏။ နိဝါရေတိ
(၁) ကြည့်။

နိဝါရေမ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧ + မ] တား
မြစ် - ကန်ကွက် - ကုန်၏။ နိဝါရေတိ (၁)
ကြည့်။

နိဝါရေမိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧ + မိ] တား
မြစ် - ကန်ကွက် - ၏။ နိဝါရေတိ (၁)
ကြည့်။

နိဝါရေယျ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧ + ယျ]
တားမြစ် - ကန်ကွက် - ရာ၏။ နိဝါရေတိ
(၁) ကြည့်။

နိဝါရေယျာထ (ကြိ) [နိ + ယရ + ဧ +
ယျာထ] တားမြစ် - ကန်ကွက် - ကုန်ရာ
၏။ နိဝါရေတိ (၁) ကြည့်။

နိဝါရေသိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧ + ထိ]
တားမြစ် - ကန်ကွက် - ပြီ။ နိဝါရေတိ (၁)
ကြည့်။

နိဝါရေသိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧ + သိ]
တားမြစ် - ကန်ကွက် - ၏။ နိဝါရေတိ (၁)
ကြည့်။

နိဝါရေသိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧ + ဤ]
တားမြစ် - ကန်ကွက် - ပြီ။ နိဝါရေတိ (၁)
ကြည့်။

နိဝါရေသု (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧ + ဥ] တား
မြစ် - ကန်ကွက် - ကုန်ပြီ။ နိဝါရေတိ (၁)
ကြည့်။

နိဝါရေဿတိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧ +
ဿတိ] တားမြစ် - ကန်ကွက် - လိမ့်အံ့။
နိဝါရေတိ (၁) ကြည့်။

နိဝါရေဿထ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧက + သထ] တားမြစ် - ကန့်ကွက် - ကုန်လိမ့်
အံ့။ နိဝါရေတိ (၁) ကြည့်။

နိဝါရေဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧက + သန္တိ] တားမြစ် - ကန့်ကွက် - ကုန်လိမ့်
အံ့။ နိဝါရေတိ (၁) ကြည့်။

နိဝါရေဿာမ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧက + သာမ] တားမြစ် - ကန့်ကွက် - ကုန်လိမ့်
အံ့။ နိဝါရေတိ (၁) ကြည့်။

နိဝါရေဿာမိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧက + သာမိ] တားမြစ် - ကန့်ကွက် - အံ့။
နိဝါရေတိ (၁) ကြည့်။

နိဝါရေတိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ဧက + တိ]
တားမြစ် - ကန့်ကွက် - လော့။ နိဝါရေတိ
(၁) ကြည့်။

နိဝါသ (ပု) [နိ + ဝသ + ဣ။ နိဝသနံ၊
နိဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝါ နိဝါသော။ ဂူ၊ ငို၊ နာ။
၇၉။] (၁) နေခြင်း။ (၂) နေရာ (အရပ်)။
(၃) နေအပ်ခဲ့ဘူးသော ခန္ဓာအစဉ်။ (တိ)
(၄) နေရာဖြစ်သော (နေပုဒ်-စသည်)။

(၁) နိဝါသမာတိဇာနာမိ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၆၇။
ပစ္ဆာဘူမေ နေပဒေ နိဝါသံ ကပ္ပေတုံ။ သံ၊
၂။ ၅။ အတိစိရုံ နိဝါသေန၊ ပိယော ဘဝတိ
အပ္ပိယော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၁။ (၂) သော
နိဝါသော ဘဝိဿတိ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၂၈။ ဝေရဉ္စာ
ဝါ အဿ နိဝါသော ဝေရဉ္စော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။

၈၃။ (၃) နိဝါသဿ အနဿရဏံ။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၁၀၂။ နိဝဿတီတိ နိဝါသော၊ နိဝတ္ထော
ခန္ဓသန္တာနော။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃၇။ ပုဗ္ဗေနိဝါသ
လည်းကြည့်။ (တိ) (၄) တေသံ နိဝါသော
ဧကောပိ နေပဒေါ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၇၂။ ဒိ၊ ၄။ ၃။
၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၄။ ဥဒါန၊ ၄။
၁၆၄။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။

နိဝါသော (ပု၊ ပ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ ဂိ၊
၄။ ၃။ ၄၆။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၂။
၇၇၊ ၂၃၇။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၂၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၅။
၁၆။ ၁၁၃။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၀၇။ ပေတာ၊ ၄။ ၁၅၇။
အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
၁၉၅။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၈၀။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၀။ မဟာနိ၊
၄။ ၄၀၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃။ ၁၈၀၊ ၃၆၈။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၃။ ၈၉။ ၂၁၅။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၂။ ၁၈၂။ သိ၊
ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၀၊ ၄၀၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၇၆။ ဒိ၊
ငို၊ ၃။ ၂၈။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၀၈၊ ၁၉၉။ ၂၄၃။ အံ၊ ငို၊
၂။ ၃၁။ ၈၃။ ၁၆၅။ ၃၅၉။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၃၅၂။
မူလငို၊ ၁။ ၂၃။ နိဝါသံ (ဒု၊ ဧ) — အံ၊ ၂။
၁၁၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၆၇။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၁။ ဒိ၊ ၄။ ၃။
၁၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၆။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၃။ အံ၊ ၄။
၁။ ၁၆၇။ ၃၃၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၂၊ ၁၇၇။ ဓမ္မ၊
၄။ ၂။ ၅၆။ ၉၆။ ၄၂၃၊ ၄၄၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၄၇။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၈၆။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၇၀။ ဇာ၊ ၄။
၁။ ၁၃၁၊ ၂၈၉။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၀၊ ၂၁၀။ ဇာ၊
၄။ ၃။ ၁၄၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၆၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၁၄၄။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၄၈။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၄၃။ နိဝါသေ
(ဒု၊ ဗ) — ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။ နိဝါသေန (တ၊ ဧ)
— ဇာ၊ ၁။ ၂၆၁။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၇။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၂၄၆-၇။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၃၂။ နိဝါသာယ (စ၊ ဧ)
— သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။ ပေတာ၊

ဌ၊ ၇၀။ နိဝါသတော (မ၊ ၈) — ဝိ၊ ၄၊ ၁။
၂၊ ၁။ အဘိ၊ ၁။ ၂၊ ၆။ နိဝါသဿ (ဆ၊ ၈) —
ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၂။ နိဝါသေ (သ၊ ၈) — မ၊ ၄၊ ၃။
၁၉၆။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၀၅။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၁၃၈။
နိဝါသော (တိ၊ ပ၊ ၈) — ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၇၂။ ဒိ၊ ၄၊
၃။ ၁။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၃၀။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၆၄။ ဥဒါန၊
ဌ၊ ၁၆၄။ ထေရု၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၇။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၄၃၂။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၁။ ကခိ၊ ၄၊ သစ်၊ ၃၂၊ ၄၀၄။
ဒိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၅၅။ သိ၊ ၄၊ သစ်၊ ၂။ ၁၀၀၊ ၂၀၀။
ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၇၉။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၉၈၊ ၂၀၁။ နိဝါသာ
(သာလာ) — ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၉။ နိဝါသံ (ဒ၊ ၈)
— ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၈၀၊ ၈၃။ နိဝါသဿ (ဆ၊ ၈)
— ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၊ ၂၊ ၆။ နိဝါသေသု (သ၊ ၈) — ဒိ၊
၄၊ ၃။ ၁၅။

နိဝါသက (တိ) [နိ + ဝသ + ကျ] အမြဲနေ
သော (ကျီးမင်း)။ နိဝါသကော (ဇာ၊ ၁။ ၈၈)
တိ နိဗ္ဗဒ္ဓဝသနကော။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၃၉၂။

နိဝါသကာလ (ပု) [နိဝါသ + ကာလ] နေရာ
— အချိန် — အခါ။ တိသု ပါသာဒေသု
နိဝါသကာလော ဒဌဗ္ဗော။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၆၃။
အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉၃။ (-သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၃၃။ အံ၊ ၄၊
၂။ ၂၈၃။)

နိဝါသကိစ္စ (န) [နိဝါသ + ကိစ္စ] နေခြင်းကို
ပြုမှု၊ နေခြင်းကိစ္စ။ ကိ အမှာကံ ဤဒိသေ
ဌာနေ နိဝါသကိစ္စံ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉၀။

နိဝါသက္ခ (ပု) [နိဝါသ + ဂ္ဃ] နေရာတိုက်
ခန်း။ နိဝါသဂေဟ - ကြည့်။

နိဝါသဂါမ (ပု) [နိဝါသ + ဂါမ] နေရာဖြစ်
သော ရွာ။ နိဝါသဂါမဉ္ဇဿ ဗြဟ္မဒေယျံ
ဒတ္တာ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၇၉။ (-ပေတ၊ ၄၊ ၂၃၇။
မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၄၃။)

နိဝါသဂါမဝါသီ (တိ) [နိဝါသဂါမ + ဝသ +
ကံ] မိမိနေရာဖြစ်သောရွာ၌ နေလေ့ရှိ
သော၊ သူ။ နိဝါသဂါမဝါသီဟိ ဝါ ဣဿ-
ရေဟိ ဝါ ဘုဇိသော ကတောဝ ပဗ္ဗာဇေ-
တဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၁။

နိဝါသဂုဏ (ပု) [နိဝါသ + ဂုဏ] နေခြင်းဟူ
သော ဂုဏ်။ တတ္ထ နိဝါသဂုဏံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊
၁။ ၂၅၂။

နိဝါသဂေဟ (န၊ ပု) [နိဝါသ + ဂေဟ] (က)
နေရာဖြစ်သော - အိမ် - ကျောင်း။ (ခ)
နေရာဖြစ်သော ကျောင်းတိုက်ခန်း။ (က)
နိဝါသဂေဟံ ဝါ အညံ ဝါပန ကိစ္စိ ပရိက္ခာ-
ရဇာတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၈။ နိဝါသဂေဟံ (ပ၊
၈) — ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇၈။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉၅။
ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၆၈။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၁၃၁။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၉၀။ နိဝါသဂေဟာနိ (ပ၊ ၈) — ဝိမတိ၊ ၂။
၁၈၉။ နိဝါသဂေဟံ (ဒ၊ ၈) — ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။
၄၂၈။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၂၄။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၂၆၀။
နိဝါသဂေဟေ (သ၊ ၈) — ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၀။
(ခ) နိဝါသဂေဟတော (ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၂၉)
နိဝါသနက္ခတော။ ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇၃။

နိဝါသဂေဟဌ (ပု) [နိဝါသဂေဟ + အတ္ထ]
နေရာအိမ်ဟူသော - အနက် - သဘော။

ပဋိသန္ဓိယာ နိဝါသဂေဟဋ္ဌေန ကုဋီ။
မဟာနိ၊ ဌ။ ၈၀။

နိဝါသဂေါစရဋ္ဌာန (န) [နိဝါသ + ဂေါစရ +
ဋ္ဌာန] နေရာ ကျက်စားရာ အရပ်။
အတ္တနော နိဝါသဂေါစရဋ္ဌာနဘူတံ ပဗ္ဗတံ
နိဿာယ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၁၂၅။

နိဝါသဋ္ဌာန (န) [နိဝါသ + ဌာန] နေရာအရပ်။
ဝဇောတိ ဂေါပါလကာနံ နိဝါသဋ္ဌာန။ ဝိ၊ ဌ။
၃။ ၃၅၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၁၅။ နိဝါသဋ္ဌာနံ (ပါ
ဇ) — ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၉၉။ အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၈၅။
အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၉။ ဥဒါန၊ ဌ။
၁၄၄။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၃၃။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၉၀။ မဟာနိ၊
ဌ။ ၁၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၉။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၂၂၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၂။ အံ၊
ဋီ၊ ၃။ ၃၁၇။ နိဝါသဋ္ဌာနာနိ (ပါဗ) — ဒိ၊ ဋီ၊
၂။ ၄၄။ နိဝါသဋ္ဌာနံ (ဒါဇ) — ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၁။
ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၁၂၈။ သံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၇၆။ သံ၊ ဌ။ ၃။
၄၅။ ၂၉၆။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၃၆။ ၁၇၇။ အံ၊ ဌ။ ၂။
၃၀၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၂။ ၁၃၉။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၄၁။
ဇာ၊ ဌ။ ၂။ ၁၄၆။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၂၃၄။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။
၉၇။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၅၆။ ၉၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၇။
နိဝါသဋ္ဌာနတော (မ၊ ဇ) — ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၉။
နိဝါသဋ္ဌာနေ (သ၊ ဇ) — ဝိ၊ ဌ။ ၃။ ၆၈။ မ၊ ဌ။
၁။ ၃၆၅။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၂၅၁။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၅၀။
သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၂။ ၁၇၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၀။ အံ၊ ဋီ၊
၁။ ၃၇၊ ၇၈။

နိဝါသဋ္ဌာနဌ (ပု) [နိဝါသဋ္ဌာန + အတ္ထ]
နေရာအရပ်ဟူသော - အနက် - သဘော။

နိဝါသဋ္ဌာနဌေန အာကရဋ္ဌေန အာယတနံ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၈၅။ အဘိ၊ ဌ။ ၂။
၄၂။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၃၂၉။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၉။
၂၅၁။ (-အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၉၅။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။
၇၈။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၇၀။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၄၀။)

နိဝါသဋ္ဌာန (နိ) ဒဿန (န) [နိဝါသဋ္ဌာန +
(နိ) ဒဿန] (က) နေရာအရပ်ကို ပြခြင်း။
(ခ) နေရာအရပ်ကို ပြကြောင်းဖြစ်သော
(သဒ္ဓါ)။ (က) ပဗ္ဗဇိတာနုရူပနိဝါသဋ္ဌာနနိဒ-
ဿနတ္ထံ သေသဝစနံ။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၁၄။ (ခ)
ဣစ္ဆာနင်္ဂလဝနသဏ္ဍေတိ ဣဒံ ပန နိဝါ-
သဋ္ဌာနဒဿနံ။ (နိဝါသနဋ္ဌာနဒဿနံ၊ က)။
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၀၇။

နိဝါသဋ္ဌာနပရိယာယ (ပု) [နိဝါသဋ္ဌာန + ပရိ-
ယာယ] နိဝါသဋ္ဌာနသဒ္ဓါ၏ - ပရိယာယံ
- ဝေဝဇ် - ဖြစ်သော သဒ္ဓါ။ နိဝါသဋ္ဌာန-
ပရိယာယောပိ အာယတနသဒ္ဓေါ ဟောတိ။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၄။

နိဝါသဋ္ဌာနဘူတ (တိ) [နိဝါသဋ္ဌာန + ဟုတ္တာ
+ ဘူတ။ နိဝါသဋ္ဌာန + ဘူတ] (၁)
နေရာအရပ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ (၂) နေဘူးရာ
အရပ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ (၃) နေရာအရပ်၌ဖြစ်
(ဖန်ဆင်း - တည်ထောင် - အပ်) သော။ (၁)
မစ္စုဇေယျန္တိ ကိလေသမာရသင်္ခါတဿ
မစ္စဿ နိဝါသဋ္ဌာနဘူတံ (နိဝါသဋ္ဌာနဘူတံ၊
သိ၊ သျှ) တေဘူမိကဝဋ္ဌံ။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၃၈၀။
(-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၁၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၅။)

(၂) (၃) နိဝါသဌာနဘူတာ (မ၊ ဌ၊ ၁။
၆၂။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၉၃) ဘူတာပုဗ္ဗနိဝါသဌာန-
ဘူတာ၊ နိဝါသဌာနေ ဝါ ဘူတာ နိဗ္ဗတ္တာ
နိဝါသဌာနဘူတာ။ တတ္ထ မာပိတာတံ
အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၀။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၀။)

နိဝါသဌာနသမ္ပတ္တိ (တိ) [နိဝါသဌာန + သမ္ပတ္တိ]
နေရာအရပ် - ၏ - နှင့် - ပြည့်စုံခြင်း။
“အနုတီရေ မဟိယာ”တိ နိဝါသဌာန-
သမ္ပတ္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆။

နိဝါသတ္ထ (ပု) [နိဝါသ + အတ္ထ] (၁)
နေခြင်းဟူသော အကျိုး။ (၂) နေခြင်း
အနက်။ (တိ) (၃) နေခြင်းအနက်ရှိသော
(သဒ္ဒါ)။ (၁) နိဝါသတ္ထာယ ဂါမန္တံ ဩသ-
ရေယျ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၈။ (-ပေတ၊ ဌ၊ ၇၂။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၇၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၇၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၈၅။) (၂) နိဝါသတ္ထော ဟိ နိကေတတ္ထော။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၁။ (တိ) (၃) သမုသဒ္ဓေါ
နိဝါသတ္ထောတိ ဝုတ္တံ “ဝေသန္တိ”တိ။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၂၅၉။

နိဝါသဒီပ (ပု) [နိဝါသ + ဒီပ] နေရာကျွန်း။
တေသံ နိဝါသဒီပေါပိ တဒ္ဓိတဝသေန၊ ဌာနိ-
နာမေန ဝါ “သီဟဋ္ဌော”တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၈။

နိဝါသန (န) [နိ + ဝသ + ဧက + ယု။
အစောတာဂေ ဝသီယဟေတိ နိဝါသနံ၊ နိ
သဒ္ဓေါ အစောတာဂဿ ဇောတကော။ ဝသ
အတ္ထာဒနေ၊ ကမ္မနိ၊ ယု။ ဓာနံ၊ ဋီ၊ ၂၉၂။]

(၁) ခါးဝတ်အထည်။ (က) သင်းပိုင်။ (ခ)
ထဘီ။ (ဂ) ပုဆိုး။ (၂) အပေါ်ရုံသင်္ကန်းကြီး။
(၃) ဝတ်ခြင်း။ (၄) နေခြင်း။

(၁) ခါးဝတ်အထည်။ ဝတ္ထန္တံ နိဝါသန-
ပါရပနံ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၀။ နိဝသိတဗ္ဗံ နိဝါ-
သနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၅။ (-ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၅၁။
ပေတ၊ ဌ၊ ၄၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၁၈။)

(က) သင်းပိုင်။ နိဝါသနံ ဒါတဗ္ဗံ။ ဝိ၊
၃။ ၅၀၊ ၅၃၊ ၇၇။ ဝိ၊ ၄။ ၃၉၃-၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၂၂၃-၅။ နိဝါသနံ ပရိက္ခိပတ္တာ (သံ၊ ဌ၊ ၁။
၃၈)တိ အန္တရဝါသကံ ပရိဝသိတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊
၁။ ၈၃။ (-အပ၊ ၂။ ၃၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၆၊ ၂၄၉။
ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅၈။ ၄၃၆။
ကင်္ခါ၊ ၁၆၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၁။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၇။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၇။ ဥဒါန၊ ဌ။
၅၇။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၃၊ ၁၉၈။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၉။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၇၀။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၂၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၉။ (ခ) ထဘီ၊
(ထမိ)။ ဧကေန နိဝါသနံ ကဏ္ဍာပယမာနာ။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၈။) (ဂ) ပုဆိုး။
တေသု နိဝါသနံ ပဉ္စသတဂ္ဂနကံ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
၁၅၆။ (-မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၇။ ပေတ၊ ဌ၊ ၄၆။)
(၂) အပေါ်ရုံသင်္ကန်းကြီး။ တုမှာကံ နိဝါသနံ
လဘန္တော ပါရပေဿာမိ တန္တေ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၄၃။ (၃) ဝတ်ခြင်း။ စောဠိကဏ္ဍတ္တိနံ
နိဝါသနံ ဝိယ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၅၄။ ကင်္ခါ၊ ၂၇၆။
အသမယေ နိဝါသနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၄၀။
(-ဝိမတိ၊ ၂။ ၅၉။) (၄) နေခြင်း။ နိဝါသန-
ဝသေန ဥပဂစ္ဆိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၈။

နိဝါသနကဏ္ဍ (ပု) [နိဝါသန + ကဏ္ဍ] သင်း
ပိုင် - အစွန်း - အနား။ တုမှာကံ နိဝါသန-
ကဏ္ဍော ဩလမ္ပတိ။ သံ၊ ဌ ၁။ ၁၁၄။ (-
ဓမ္မ၊ ဌ ၁။ ၁၁၀။ ထေရ၊ ဌ ၂။ ၄၀၃။)

နိဝါသနက္ခေတ္တ (န) [နိဝါသန + ခေတ္တ]
ဝတ်ရာ - ခေတ် - အခါ။ ဝဿိကသာဠိ-
ကာယ နိဝါသနက္ခေတ္တံ။ ဝိ၊ ဌ ၂။ ၂၉၈။
(-ဝိရ၊ ၂၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၆။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊
သစ်။ ၃၃၃။)

နိဝါသနခေတ္တဂ္ဂါဟ (ပု) [နိဝါသန + ခေတ္တ +
ဂါဟ] ဝတ်ရာ - ခေတ် - အခါ - ကို
ယူခြင်း။ ကရုဏခေတ္တေန ပန နိဝါသန-
ခေတ္တဂ္ဂါဟော အတ္ထံ။ ဝိရ၊ ၂၇၄။

နိဝါသနဂရ (န) [နိဝါသန + နဂရ] နေရာ
ဖြစ်သောမြို့။ နိဝါသနဂရာဒိနိ စ ဟေဋ္ဌာ
ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ အပါ၊ ဌ ၂။
၁၈၅။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၂။)

နိဝါသနဂါမ (ပု) [နိဝါသန + ဂါမ] နေရာ
ဖြစ်သောရွာ။ ဘိက္ခုနီနံ နိဝါသနဂါမေ။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၁၉။ (-ဇာ၊ ဌ ၂။ ၁၅၂။)

နိဝါသနဌ (ပု) [နိဝါသန + အတ္ထ] နေရာ
ဟူသော - အနက် - သဘော။ လောကော-
ယေဝ သင်္ဂမ္ပ သမာဂမ္ပ နိဝါသဌေန
လောကသန္တဝိသော။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၅။

နိဝါသနဌာန (န) [နိဝါသန + ဌာန] နေရာ
အရပ်။ သာရန္တဒဿ ယက္ခဿ နိဝါသနဌာနံ

စေတိယံ အဟောသိ။ ဒီ၊ ဌ ၂။ ၁၁၁။
နိဝါသနဌာနံ (ပါ စ) - ဝိ၊ ဌ ၃။ ၃၇၀။ ဒီ၊
ဌ ၂။ ၂၇၉။ သံ၊ ဌ ၂။ ၂၃၉။ အံ၊ ဌ ၃။ ၁၅၁။
မဟာနိ၊ ဌ ၂၇၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၊ ၂၂၂။ နိဝါ-
သနဌာနံ (ဒါ စ) - ဝိ၊ ဌ ၁။ ၆၀၊ ၂၄၈။ ဒီ၊
ဌ ၂။ ၁၄၁။ မ၊ ဌ ၃။ ၂၄၁။ အံ၊ ဌ ၃။ ၁၅၄။
ထေရ၊ ဌ ၁။ ၂၈၊ ၅၈။ ဇာ၊ ဌ ၁။ ၂၀၅။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁၅။ နိဝါသနဌာနာနိ (ဒါ ဗ) - ဝိ၊ ဌ၊
၁။ ၁၉၂။ ပေတ၊ ဌ ၇၀။ အပါ၊ ဌ ၁။ ၂၉၀။
နိဝါသနဌာနတော (မ၊ စ) - အဘိ၊ ဌ ၂။
၂၉။

နိဝါသနဌာနဂေဟ (ပု) [နိဝါသနဌာန + ဂေဟ]
နေရာအရပ်ဟူသော အိမ်။ ဝသနသိလော
နိဝါသနဌာနဂေဟေ ဝါ ဝသန္တော။ အပါ၊ ဌ၊
၂။ ၁၂၂။

နိဝါသနဌာနဌ (ပု) [နိဝါသနဌာန + အတ္ထ]
နေရာအရပ်ဟူသော - အနက် - သဘော။
နိဝါသနဌာနဌေန အာကရဌေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၁၁၂။ (-ထေရ၊ ဌ ၁။ ၁၂၆။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၂၆၉။)

နိဝါသနတ္ထ (ပု) [နိဝါသန + အတ္ထ] ဝတ်ခြင်း
ဟူသော အကျိုး။ နိဝါသနတ္ထာယ တာဝ-
ကာလိကဝသေန လဒ္ဓမ္ပိ သင်္ဂယုတိ။ ဝိမတိ၊
၂။ ၄၄။

နိဝါသနဌာနဒဿန (န) [နိဝါသနဌာန +
ဒဿန] နေရာအရပ်ကို - ပြတတ် - ပြ
ကြောင်းဖြစ် - သော သဒ္ဓါ။ ဣစ္ဆာနင်္ဂလ-

ဝသနသဏ္ဍေတိ နိဝါသနဌာနဒဿနံ အဓိ-
ကရဏေ ဘုမ္မံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈။

နိဝါသနဒေါသ (ပု) [နိဝါသန + ဒေါသ]
ဝတ်ခြင်း၌ (ဖြစ်သော) အပြစ်။ ခန္ဓကေ
နိဝါသနဒေါသာ ဝုတ္တာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၆။
ကခါ။ ၂၇။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၀၄။)

နိဝါသနဒွါရ (န) [နိဝါသန + ဒွါရ] နေအိမ်
တံခါး။ သေနာပတိဿ နိဝါသနဒွါရံ
သမ္မာပုဏ်။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၇။

နိဝါသနနိဝတ္ထ (တိ) [နိဝါသန + နိဝတ္ထ]
ဝတ်ထားအပ်သော သင်းပိုင်ရှိသော၊ သင်းပိုင်
ကို ဝတ်ထားသော။ ဣဒ္ဓိယာ အဘိသင်္ခ-
ရိတ္တာ နိဝါသနနိဝတ္ထံ ဆာယာရူပကမတ္တံ
ဒဿေသိ မဟာရာဇေ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄။ မ၊ ဋ္ဌ၊
၃။ ၂၅၄။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၃။

နိဝါသနန္တ (ပု) [နိဝါသန + အန္တ] (က)
သင်းပိုင် အစွန်း။ (ခ) ထမီအစွန်း။ (က)
ပါဒါနန္တိ နိဝါသနန္တတော ပဌာယ ခွံနမ္ပိ
ပါဒါနံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၅။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၀၅။ (ခ)
နိဝါသနန္တံ ပဟရိတ္တာ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။

နိဝါသနန္တရ (န) [နိဝါသန + အန္တရ] ပုဆိုး
ကြား။ နိဝါသနန္တရေ ဆုရိုက် ဗန္ဓိတ္တာ။
ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၊ ၄၀။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၀။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊
၃။ ၃၉၄။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၁၃၆။)

နိဝါသနပစ္စယ (ပု) [နိဝါသန + ပစ္စယ] ဝတ်
ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ နိဝါသနပစ္စယာ
ဒုက္ကဋ် ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၉၀။ ဝိမတိ၊ ၁။
၃၁၄။

နိဝါသနပဋိဂ္ဂဟိတ (တိ) [နိဝါသန + ပဋိဂ္ဂ-
ဟိတ] ယူအပ်သော ထမီရှိသော၊ ထမီ -
ကိုယူ - ကိုင် - သော၊ သူ။ အယံ ပန
အယျဇိတာယ နိဝါသနပဋိဂ္ဂဟိတာယပိ
အသဒိသာ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၂။

နိဝါသနပဋိဂ္ဂါဟက (တိ) [နိဝါသန + ပဋိ +
ဂဟ + ဣ] ထိ၌ ပဋိဂ္ဂါဟကာ] ထမီ -
ကိုယူတတ် - ကိုင် - သော၊ သူ။ နိဝါသန-
ပဋိဂ္ဂါဟိကာပိ (= ကာယပိ) အယုတ္တာ။ သံ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၈။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၈။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၄၃၉။

နိဝါသနပရိဝတ္တန (န) [နိဝါသန + ပရိဝတ္တန]
သင်းပိုင်ကို - လဲလှယ်ခြင်း - လဲလှယ်၍
ဝတ်ခြင်း။ နိဝါသနပရိဝတ္တနံ စိဝရပါရပနံ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၅၉။

နိဝါသနပရိဝတ္တနဌာန (န) [နိဝါသနပရိဝတ္တန
+ ဌာန] သင်းပိုင်ကို - လဲလှယ်ရာ -
လဲလှယ်၍ ဝတ်ရာ - အရပ်။ နိဝါသနပရိ-
ဝတ္တနဌာနတော ဂါမာဘိမုခေါ ပလာယတိ။
ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၇။

နိဝါသနပါရမနကိစ္စ (န) [နိဝါသန + ပါရမန
+ ကိစ္စ] သင်းပိုင်ကိုဝတ်ခြင်း၊ ဧကစ္စကို ရုံ

ခြင်း - ကိစ္စ - အမှု - လုပ်ငန်း။ နိဝါသန-
ပါရပနကိစ္စတော ပဘုတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၃။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၂၅။

နိဝါသနပါရပနဌာန (န) [နိဝါသန + ပါရပန
+ ဌာန] ဝတ်, ရုံရာအရပ်။ စေတိယင်္ဂိဏေ
နိဝါသနပါရပနဌာနော။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂။

နိဝါသနပါရပနတ္ထ (ပု) [နိဝါသနပါရပန +
အတ္ထ] ဝတ်, ရုံခြင်းဟူသော အကျိုး။
နိဝါသနပါရပနတ္ထာယ အာဒိယိ။ အဘိ၊ ဌ၊
၁။ ၃၉။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၉၈။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၁။

နိဝါသနပါရပနဒါန (န) [နိဝါသန + ပါရပန +
ဒါန] ခါးဝတ် (နှင်) ကိုယ်ရုံကို - ပေး - လှူ
- ခြင်း။ နိဝါသနပါရပနဒါနဿ နိဿန္တေန
နိဗ္ဗတ္တနိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။ (-စရိယာ၊ ဌ၊ ၄၂။)

နိဝါသနပါရပနမတ္ထ (တိ) [နိဝါသနပါရပန +
မတ္ထ] ဝတ်လောက်, ရုံလောက်ရုံ အတိုင်း
အရှည်ရှိသော (သင်္ကန်း)။ နိဝါသနပါရပန-
မတ္တယေဝ ဟရိတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၅။
(-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၂။)

နိဝါသနပါရပနလိင်္ဂဟဏ (န) [နိဝါသန +
ပါရပန + လိင်္ဂ + ဂဟဏ] သင်းပိုင်ကို ဝတ်
ခြင်း, ဧကစွဲကိုရုံခြင်းဟူသော (ရဟန်း) အသွင်
ကို ယူခြင်း။ နိဝါသနပါရပနလိင်္ဂဟဏေန
ပန သမဏသဒိသော ဟုတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။
၂၅၆။

နိဝါသနပါရပနဝတ္ထ (န) [နိဝါသန + ပါရပန
+ ဝတ္ထ] ဝတ်အပ်, ရုံအပ်သော အဝတ်။
တဿ နိဝါသနပါရပနဝတ္တံ သမ္ပန္နိ။ ပေတ၊
ဌ၊ ၁၅၈။ (-ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၆၀။)

နိဝါသနပါရပနူ (န) ပဂ (တိ) [နိဝါသနပါရပန
+ ဥပ + ဂမု + ကိ] ဝတ်ခြင်း, ရုံခြင်းသို့
ကပ်ရောက်သော၊ ဝတ်လောက်, ရုံလောက်
သော (သင်္ကန်း)။ နိဝါသနပါရပနူပဂံ စီဝရံ
လဘိတွာ။ ကခါ၊ ၂၄၂။ နိဝါသနပါရပနူ-
ပဂမေဝိဓိပ္ပေတံ။ ဝဇီရ၊ ၂၃၈။ (-၂၄၀၊
၂၄၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၅၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၊ ၇၈။
ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၀၂-၃၊ ၄၀၆။)

နိဝါသနပါရပနူပဂစီဝရ (န) [နိဝါသနပါရ-
ပနူပဂ + စီဝရ] ဝတ်ခြင်း, ရုံခြင်းသို့ ကပ်
ရောက်သော သင်္ကန်း။ ဝတ်လောက်, ရုံ
လောက်သော သင်္ကန်း။ နိဝါသနပါရပနူ-
ပဂစီဝရတော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၂၅။

နိဝါသနဗာသုတာ (တိ) [နိဝါသနဗာသု +
တာ] နေခြင်း - ဌ - ဌာ - ချမ်းသာသည်
၏အဖြစ်။ နိဝါသနဗာသုတာယ “သုခါ”တိ
ဝုတ္တာ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀။

နိဝါသနဘတ္တဝေတနာနုပ္ပဒါန (န) [နိဝါသန
+ ဘတ္တဝေတနာ + အနုပ္ပဒါန] အဝတ်,
ထမင်း, ရိက္ခာကို ပေးခြင်း။ ဒါသကမ္မ-
ကရဿ နိဝါသနဘတ္တဝေတနာနုပ္ပဒါနေန
.... ပေါသေတဗ္ဗော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၇။

နိဝါသနဝတ္ထု (န) [နိဝါသန + ဝတ္ထု] သင်းပိုင်
ဝတ်ခြင်း ကျင့်ဝတ်။ နိဝါသနဝတ္ထံ အဇာ-
နန္တဿ မောက္ခော နတ္ထိ။ နိဝါသနဝတ္ထံ ဟိ
သာဓကံ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၁။ (-
ကင်္ခါ။ ၂၇၇။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၃၆။)

နိဝါသနဝတ္ထု (န) [နိဝါသန + ဝတ္ထု] ခါးဝတ်
ပုဆိုး။ နိဝါသနဝတ္ထံ ဒေဝ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၇၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၅။ ပေတ၊ ဌ၊ ၆၉။ ထေရ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၃၆။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၉။ (- ပေတ၊ ဌ၊
၇၁၊ ၂၀၀။)

နိဝါသနသာဓက (ပု) [နိဝါသန + သာဓက]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ တဿ စ နိဝါ-
သနသာဓကော ဧကော ဟောတိ။ တထာ
ဗြာဟ္မဏိယာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၉။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၂၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၁။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၃။
(- ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၊ ၅၇။)

နိဝါသနာကာရ (ပု) [နိဝါသန + အာကာရ]
ဝတ်ခြင်း အခြင်းအရာ၊ ဝတ်ပုံ အမူအရာ။
ဒုဿဂ္ဂဟဏ (ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၂) ကြည့်။

နိဝါသနာနုရူပ (တိ) [နိဝါသန + အနုရူပ]
နေခြင်းငှာ - သင့်လျော် - လျော်ပတ် -
သော (အရပ်)။ အတ္တနော နိဝါသနာနုရူပံ
ဟသုကဋ္ဌာနံ ဩလောကေန္တော။ အဘိ၊ ဌ၊
၁။ ၃၈။

နိဝါသနာပတ္တိ (ထိ) [နိဝါသန + အာပတ္တိ]
ဝတ်ခြင်းကြောင့် သင့်ရောက်သော အာပတ်။

နိဝါသနာပတ္တိယာ စတ္တာရိအင်္ဂါနိ။ ကင်္ခါ၊ ၁၈၄။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၄၀။ (- ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅၇။)

နိဝါသန္တ (တိ) [နိ + ဝသ + အန္တ] (၁)
နေသော၊ သူ။ (၂) (သင်္ကန်းကို) ဝတ်သော၊
သူ။ (၃) တတ္ထကံ အရညေ နိဝါသံ ဧကော
စရေ။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၀။ (- စူဠနိ၊ ဌ၊ ၇၄။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၃။) (၂) အသမယေ နိဝါသ-
တော အနာပတ္တိ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၃၆။

နိဝါသန္တရာယကရ (တိ) [နိဝါသန္တရာယ +
ကရ + အ] နေခြင်း၏အန္တရာယ်ကို ပြု
တတ်သော။ တာဒိသဉ္စိ အရညေ ဧကေ-
ကဿ နိဝါသန္တရာယကရံ ဇီဝိတန္တရာယ-
ကရံ ဝါပိ (စာပိ) ဟောတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၇။
မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၉။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၃၄၄။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂။ ၁၀၁။

နိဝါသပရိဂ္ဂဟ (ပု) [နိဝါသ + ပရိဂ္ဂဟ] နေရာ
အရပ်ကို - သိမ်းဆည်း - သိမ်းပိုက် - ခြင်း။
သိမ်းဆည်း - သိမ်းပိုက် - အပ်သော နေရာ
အရပ်။ ဣဓ နာဂါနံ နိဝါသပရိဂ္ဂဟော။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၇။ (-ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၈။)

နိဝါသပရိစယန (န) [နိဝါသ + ပရိစယန]
နေခဲ့ဘူးသော အလေ့အကျက်။ ပုဗ္ဗာစိတ္တ-
ဝသေနာတိ ပုရိမဇာတိယံ တတ္ထ နိဝါသပရိ-
စယနဝသေန။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၇။

နိဝါသပရိစ္ဆိန္ဒ (တိ) [နိဝါသ + ပရိစ္ဆိန္ဒ]
နေခြင်းကိုပိုင်းခြား - တတ် - ကြောင်းဖြစ် -

သော (အခါ)။ ဘကဝတော ဝေသာလိယံ
နိဝါသပရိစ္ဆိန္နော ပုဗ္ဗဏှာဒိဘေဒေါ သမ္ပော
သမယော သာဓာရဏတော ဂဟိတော။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၂၀၉။

နိဝါသပရိဝတ္တန (န) [နိဝါသ + ပရိဝတ္တန]
သင်းပိုင်ကို - လဲလှယ်ခြင်း - လဲလှယ်၍ဝတ်
ခြင်း။ ဝိဟာရေ နိဝါသပရိဝတ္တနဝသေန
သုနိဝတ္တနိဝါသနော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၂။

နိဝါသပုရ (န) [နိဝါသ + ပုရ] နေရာဖြစ်
သော မြို့။ မယံ နိဝါသပုရမ္ပိ ဥဘယံ
ကဿစိ ပဝိသိတုံ န သက္ကာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
၁၀၇။

နိဝါသပ္ပယောဇန (န) [နိဝါသ + ပယောဇန]
နေခြင်း - ဧ၏ - ဌ ဖြစ်သော - အကျိုး -
ကျေးဇူး။ “ဝေရဉ္ဇာယံ နိဝါသပ္ပယောဇန”န္တိ
အမှေဟိ ဝုတ္တံ။ ဝဇီရ၊ ၅၇။

နိဝါသဗာသက (တိ) [နိဝါသ + ဗာသ + က]
နေခြင်း - ငှာ - ဌ - ချမ်းသာသော (နေရာ
အရပ်)။ နိဝါသဗာသကံ ဝသနဌာနံ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၁၂။ (- ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၅။)

နိဝါသဗာသတာ (ထိ) [နိဝါသဗာသ + တာ]
နေခြင်း - ငှာ - ဌ ချမ်းသာသည်၏ အဖြစ်။
အာရာမ (ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆၈။)
ကြည့်။

နိဝါသဘဝန (န) [နိဝါသ + ဘဝန] နေရာ
ဖြစ်သော - ဘုံနန်း - ဗိမာန်။ တဿ
နိဝါသဘဝနံ “စက္ကဝတ္တိသိရိနိဝါသဘူတ”န္တိ
ဝုတ္တံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၃၉။

နိဝါသဘူမိ (ထိ) [နိဝါသ + ဘူမိ] နေရာဖြစ်
သော မြေ။ ကောသမ္ပိ (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၈။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၄) ကြည့်။

နိဝါသမတ္တ (န) [နိဝါသ + မတ္တ] နေ -
ခြင်း - ရံ - မျှ။ ဝနစရကာနံ ဝိယ စ
နိဝါသမတ္တမေဝ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၅။

နိဝါသယ^၁ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဣယ + ဟိ]
ဝတ်လော့။ နိဝါသေတိ^၁ (၁) ကြည့်။

နိဝါသယ^၂ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝသ + ဣယ +
ဟိ] နေစေလော့။ နိဝါသေတိ^၂ (၂) ကြည့်။

နိဝါသယန္တ (တိ) [နိ + ဝသ + ဣယ +
အန္တ] ဝတ်သော၊ သူ။ အာပဒါသု ဝါ
နိဝါသယတော ဥဗ္ဗတ္တကာဒိနန္တ အနာပတ္တိ။
ကခါ၊ ၁၈၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၄၀။ ဝိမတိ၊ ၁။
၃၅၇။

နိဝါသယမာန (တိ) [နိ + ဝသ + ဣယ +
မာန] ဝတ်သော၊ သူ။ ဝတ္တံ နိဝါသယ-
မာနာ ဝါ သန္နိပတန္တံ သမဂ္ဂါ သန္နိပတန္တိ
နာမ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၇။ (- အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၁။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၇။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၈။)

နိဝါသယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝသ + ကယ + တွာ] (သင်းပိုင်ကို ပြင်ဆင်) ဝတ်၍။
နိဝါသယိတွာ ပုဗ္ဗဏေ။ အပ၊ ၁။ ၄၀၀။

နိဝါသယောဂ္ဂ (တိ) [နိဝါသ + ယောဂ္ဂ]
နေခြင်းငှာ - သင့်လျော် - လျောက်ပတ် -
သော။ နိဝါသယောဂ္ဂ ပဏ္ဏသာလံ ကတွာ။
စရိယာ၊ ဌ။ ၄၁။ (- ၂၂၂။)

နိဝါသရတိ (တိ) [နိဝါသ + ရတိ] နေခြင်း
၌ - မွေ့လျော် - ပျော်ပိုက် - ခြင်း၊ နေပျော်
ခြင်း။ သဒ္ဓါဒေယျမှိ ကာ နိဝါသရတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၅၄။

နိဝါသရက္ခ (ပု) [နိဝါသ + ရက္ခ] နေရာဖြစ်
သော သစ်ပင်။ နိဝါသရက္ခ လဘိတွာ။
သံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၈၅။ (-ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၁၈၀။ ဇာ၊ ဌ။
၄။ ၁၅၇။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၄၄၈။)

နိဝါသဝေတန (န) [နိဝါသ + ဝေတန]
နေခြင်းကြောင့် ပေးအပ်သော - လစာ -
ရိက္ခာ - အဖိုးအခ၊ အိမ်လခ။ တဿာ
နိဝါသဝေတနတော ပရိစ္ဆိန္နိတွာ အဒံသု။ ဇာ၊
ဌ။ ၁။ ၂၁၀။

နိဝါသဝေါဟာရသိဒ္ဓိဒဿန (န) [နိဝါသ +
ဝေါဟာရ + သိဒ္ဓိ + ဒဿန] နေအပ်ဘူး
သော ခန္ဓာအစဉ် - ဟူသော - အမည် -
နာမ - ပညတ် - ၏ ပြီးစီးခြင်းကို ပြခြင်း။
ဇာတိယာ ဧကဒေသေပိ နိဝါသဝေါဟာရ-
သိဒ္ဓိဒဿနတော။ ဝဇီရ။ ၅၀။

နိဝါသသဒ္ဓ (ပု) [နိဝါသ + သဒ္ဓ] နိဝါသ-
ဟူသော သဒ္ဓါ။ နိဝါသသဒ္ဓေါ (စ) ကမ္မ-
သာနေော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၈၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၉။

နိဝါသသုက္ခရက္ခ (ပု) [နိဝါသ + သုက္ခ +
ရက္ခ] နေရာဖြစ်သော ခြောက်သွေ့သော
သစ်ပင်၊ နေရာသစ်ပင်ခြောက်။ အတ္တနော
နိဝါသသုက္ခရက္ခေ စုဏ္ဏံ ခါဒန္တာပိ။ ဇာ၊ ဌ။
၃။ ၄၆၇။

နိဝါသသုခ (တိ) [နိဝါသ + သုခ] နေခြင်း
- ငှာ - ၌ - ချမ်းသာသော (ကျောင်း)။ ရမ္မ
(သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၂။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၃၁၉။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃) ကြည့်။

နိဝါသာဂါရ (န) [နိဝါသ + အာဂါရ]
နေရာဖြစ်သော ကျောင်း။ နိဝါသာဂါရံ ပန
ဘဂဝတော ဇေတဝနေ မဟာဂန္ဓကုဋိ-
ကရေရိမဏ္ဍလမာဠကော သမ္မကုဋိစန္ဒန-
မာလာဒိအနေကပ္ပကာရံ၊ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၂။ ၁၂၉။

နိဝါသာဓိပ္ပါယ (ပု) [နိဝါသ + အဓိပ္ပါယ]
နေခြင်း၌ (ဖြစ်သော) အလို၊ ဌာနနိသဇ္ဇာဒိ-
ဝသေန နိဝါသာဓိပ္ပါယေသတိ ပရိဘောဂေ
ပရိဘောဂေ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ။ ဝဇီရ။ ၂၆၁။

နိဝါသာနိသံသ (ပု) [နိဝါသ + အာနိသံသ]
နေခြင်း၌ (ဖြစ်သော) - အကျိုး - ကျေးဇူး -
အာနိသင်။ အရညေ နိဝါသာနိသံသံ နာမ
ကထေတွာ။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၇၉။

နိဝါသာနန္တဝိက (တိ) [နိဝါသ + အနန္တဝိက]
နေခြင်းငှာ - သင့်လျော် - လျောက်ပတ် -
သော။ ဝဿကာလေ နိဝါသာနန္တဝိကော-
တိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၄။

နိဝါသာနရူပ (တိ) [နိဝါသ + အနရူပ]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ အတ္တနော နိဝါသာ-
နရူပံ ဖာသုကဋ္ဌာနံ ဩလောကေန္တော။ အပ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀။

နိဝါသာပနကမ္မကာရဏ (န) [နိဝါသာပန +
ကမ္မကာရဏ] ဝတ်စေခြင်းဟူသော -
ညှင်းပန်း - နှိပ်စက် - မှ၊ စီရကဝါသိကကမ္မ-
ကာရဏ (မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁) ကြည့်။

နိဝါသာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝသ +
ဏာပေ + တွာ] (၁) ဝတ်စေ၍။ (၂) နေစေ
၍။ (၁) သုဒ္ဓဝတ္ထာနိ နိဝါသာပေတွာ။ မ၊ ဌ၊
၄။ ၂၁၇။ (- သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၇၊ ၂၂၀။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၃၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၉။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၉။ ထေရ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၃၉။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၆၁၊ ၁၅၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၅၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၅။ ဇာ၊
ဌ၊ ၅။ ၃၀၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၀၂။) (၂) အတ္တနော
ဂေဟေ နိဝါသာပေတွာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃။ (-
ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၀၄၊ ၃၃၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၈၂။

နိဝါသာပေထ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝသ +
ဏာပေ + ထ] ဝတ်စေကုန်လော့။ နိဝါ-
သေတိ (၁) ကြည့်။

နိဝါသာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝသ + ဏာပေ
+ ဤ] နေစေပြီ။ နိဝါသေတိ (၂) ကြည့်။

နိဝါသာပေသုံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝသ +
ဏာပေ + ဥံ] နေစေကုန်ပြီ။ နိဝါသေတိ
(၂) ကြည့်။

နိဝါသိ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဣ] နေခဲ့ပြီ။
နိဝါသေတိ (၂) ကြည့်။

နိဝါသိက (တိ) [နိဝါသိ (= နိ + ဝသ + ကိ)
+ က] နေလေ့ရှိသော၊ သူ။ သာဏဝါသိ
နိဝါသိကော။ ပေတ။ ၁၆၈။

နိဝါသိတ (တိ) [နိ + ဝသ + တ] (၁)
ဝတ်အပ်သော။ (၂) နေအပ်ခဲ့ဘူးသော။ (၃)
နေတတ်သော။ (၁) တုမေဟိ ကာသာယာနိ
ဝတ္ထာနိ နိဝါသိတာနိ။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၆။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၆။ (၂) ထေရေဟိ နိဝါသိတာ
မဟာဝိဟာရော နာမ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၉။
(၃) လေဉ္စုကာနမန္တရေ နိဝါသိတတ္တာ
“လေဉ္စုကာ” ဣစ္စေဝ သညာတာ ခုဒ္ဒက-
သကုဏိကာ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၃။

နိဝါသိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝသ + တုံ] ဝတ် -
ဝတ်ရုံ - ခြင်းငှာ။ စိဝရန္တံ ယံ နိဝါသိတုံ ဝါ
ပါရပိတုံ ဝါ သက္ကာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၁။

နိဝါသိဿတိ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက +
ဿတိ] ဝတ် - ဝတ်ရုံ - လတုံ။ နိဝါ-
သေတိ (၁) ကြည့်။

နိဝါသေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝသ + ဧက + တဗ္ဗ] ဝတ် - ဝတ်ရုံ - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ ဧဝံ တေ နိဝါသေတဗ္ဗံ။ သံ၊ ဌ၊ ဘ။ ၁၁၄။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ။ ၁၆၇။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၂၃၉။ ၂၇၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၂။ ၁၁၀။ ပရိမဏ္ဍလံ နိဝါသေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၃၉။ ကင်္ခါ၊ ၂၇၇။ (- ဝိ၊ ၁။ ၃၆၅-၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၅၅။ ကင်္ခါ၊ ၂၇၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၈၂။ အပါ၊ ဌ။ ၁။ ၁၉၁။ ဝဇိရုံ၊ ၂၇၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၅။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၃၃-၄။)

နိဝါသေတိ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက + တိ] (၁) ဝတ် - ဝတ်ရုံ - ဧ၏။ (၂) နေ၏။ (၁) အဒ္ဓမာသော သေသော ဂိမ္မာနန္တိ ကတ္တာ နိဝါသေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၆၆။ နိဝါသေတိ - ဝိ၊ ၂။ ၃၇၀-၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၆။ ၂၂၅။ ၂၃၆။ ၂၉၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၆။ ၂၅၀။ ၃၀၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၈။ ကင်္ခါ၊ ၃၂၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၉။ ၁၅၀။ ၂၈၅။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၄။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၀။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၇။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ။ ၁၀၀။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၄၀၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၄၈။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၂။ ၂။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၄၀၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၀၈။ ဝဇိရုံ၊ ၁၁၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၂။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၂၄။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁၆၈။ ၂၂၃။ ၂၇၀။ ၂၈၆။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၃။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၈။ နိဝါသေန္တိ - ဝိ၊ ၁။ ၃၆၄။ ဝိ၊ ၂။ ၂၃၉။ ၄၆၈။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၇။ မဟာနိ၊ ၆၉။ မိလိန္ဒ၊ ၁၃၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၅၄။ ကင်္ခါ၊ ၂၇၆။ နိဝါသေလ - ဝိ၊ ၁။ ၃၆၅။ ဝိ၊ ၂။ ၂၃၉။ နိဝါသေမိ - အပါ၊ ၁။ ၃၁၄။ ဒီ၊

ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၈။ ပေတ၊ ဌ။ ၁၃၇။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၄။ နိဝါသေမ - ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၈။ အပါ၊ ၁။ ၁၀၁။ နိဝါသေတု - ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၈၁။ နိဝါသေန္တု - ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၈၂။ နိဝါသေတိ - ဇာ၊ ၂။ ၂၅၃။ ပေတ၊ ဌ။ ၄၅။ ထေရုံ၊ ဌ။ ၂၆၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၂၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၄၁။ နိဝါသယ - ပေတ၊ ၁၃၄။ ၁၄၅။ ပေတ၊ ဌ။ ၄၅။ ၈၅။ နိဝါသေယျ - ဝိ၊ ၄။ ၂၇၈။ မိလိန္ဒ၊ ၂၃၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၄၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၅၉။ နိဝါသေယျာထ - ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၃။ နိဝါသေသိ - ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၁။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၅။ ၂၁၇။ ပေတ၊ ဌ။ ၆၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၉၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၄၈။ ၃၄၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၈။ နိဝါသေသု - ဝိ၊ ၅။ ၄၃။ နိဝါသေသိ - အပါ၊ ၂။ ၃၀၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၁၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၁၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၆။ နိဝါသေသတိ - ပေတ၊ ဌ။ ၁၁၉။ ဝဇိရုံ၊ ၃၄၂။ နိဝါသိသတိ - စရိယာ၊ ဌ။ ၄၃။ နိဝါသေသန္တိ - ဝိ၊ ၂။ ၂၃၉။ ၄၆၈။ နိဝါသေသထ - ဝိ၊ ၂။ ၂၃၉။ နိဝါသေသာမိ - ဝိ၊ ၂။ ၂၃၉။ ၄၆၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၂။ ကင်္ခါ၊ ၂၇၆။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၃၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၃။ ဝဇိရုံ၊ ၂၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၀၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၀။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၄၁၉။ ၄၃၆။ (၂) သမုဒ္ဒေ နိဝါသိ၊ နိဝါသိ ကပ္ပေသိန္တိ အတ္ထော။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၇။

နိဝါသေတိ (ကာကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက + ကိ] (၁) ဝတ် - ဝတ်ရုံ - စေ၏။ (၂)

နေစေ၏။ (၁) နိက္ခမိတုံ မာ ဒေထ၊
ကာသာယာနိ အပနေတွာ သေတကာနိ
(နိဝါသာပေထ) နိဝါသေထ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
၂၉၄။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁။ (၂) စတ္ထ ဝိဟာရေသု
ဗဟုဿုတေ သီလဝန္တေ ကလျာဏဓမ္မေ
နိဝါသေယျ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၃၈။ နိဝါသယ — အပါ၊ ၂။ ၂၅၅။ နိဝါသာ-
ပေသိ — ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၇၇၊ ၂၃၇။ နိဝါသာပေ-
သုံ — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၇၈။

နိဝါသေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝသ + ဧက + တုံ]
ဝတ် - ဝတ်ရုံ - ခြင်းငှာ။ တာနိပိ လဒ္ဓိံ
အဂ္ဂဟေတွာ နိဝါသေတုံ ဝဋ္ဌန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၄၆။ (- ၂၉၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
၅၄။ ကခိ၊ ၂၇၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၂၃။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၃၀၂။ ဝဇီရ၊ ၂၃၈၊ ၃၀၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၄၀၂၊ ၄၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၅၀။ ဝိမတိ၊ ၂။
၄၄။ ကခိ၊ ဋီ၊ ၁၀၇။ ကခိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၃၄၊
၄၀၆၊ ၄၃၆။)

နိဝါသေတု (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက + တု]
ဝတ် - ဝတ်ရုံ - လော့။ နိဝါသေတိံ (၁)
ကြည့်။

နိဝါသေတုကာမ (တိ) [နိဝါသေတုံ + ကာမ]
ဝတ် - ဝတ်ရုံ - ခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ သူ။
ဗဟုဂုဏ် ကတွာ နိဝါသေတုကာမော နိဝါ-
သေဿတိ။ ဝဇီရ၊ ၃၄၂။

နိဝါသေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝသ + ဧက +
တွာ] ဝတ်၍။ နိဝါသေတွာတိ ဂါမပ္ပ-

ဝေသနနိဟာရေန နိဝါသနံ နိဝါသေတွာ
ကာယဗန္ဓနံ ဗန္ဓိတွာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၁။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၉။ နိဝါသေတွာ ဝိဟာရ-
နိဝါသနပရိဝတ္တနဝေသန။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၄။ (-
ဝိ၊ ၁။ ၇၊ ၁၁၊ ၁၉၂။ ဝိ၊ ၂။ ၃၀၊ ၃၂။ ဝိ၊ ၃။
၄၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၊ ၂၆၊ ၃၈။ ဒိ၊ ၁။ ၁၀၂။ ဒိ၊ ၂။
၇၂၊ ၇၅။ ဒိ၊ ၃။ ၁၊ ၄။)

နိဝါသေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝသ +
ဧက + တွာ] (၁) ဝတ် - ဝတ်ရုံ - စေ၍။
(၂) နေစေ၍။ (၁) သစေ ပနာဟံ ဣမံ
မဟလ္လကံ ဣဓေဝ ပိလောတိကံ နိဝါ-
သေတွာ နိဟရာပေသာမိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၃၁။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၂။ (-ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၆။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၂။) (၂) ရာဇယျာနေ နိဝါ-
သေတွာ၊ နိဗ္ဗတာနိ စ ပူဇယိ။ အပါ၊ ၂။
၂၆၃။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၇၅။ (- ၁၉၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၂။ ၂၉၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၈၊ ၁၅၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၃၆၊ ၁၇၃။

နိဝါသေထ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက + ထ]
ဝတ် - ဝတ်ရုံ - ကုန်၏။ နိဝါသေတိံ (၁)
ကြည့်။

နိဝါသေထ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက +
ထ] ဝတ် - ဝတ်ရုံ - စေကုန်၏။ နိဝါ-
သေတိံ (၁) ကြည့်။

နိဝါသေန္တ (တိ) [နိ + ဝသ + ဧက + အန္တ]
ထိ ခွဲ နိဝါသေန္တိ] (၁) ဝတ် - ဝတ်ရုံ -
သော။ (၂) နေစေသော။ (၁) ဝဿိက-

သာဠိကံ နိဝါသေန္တော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၄။
 နိဝါသေန္တော (ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၅။ ၇၃။ အံ၊ ၄။
 ၃။ ၂၆၇။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၃၇။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၈၃။
 ဝဇိရု၊ ၂၂၇။ ၅၅၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၉၀။ ဝိမတိ၊
 ၁။ ၃၁၃။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁၇၁။ နိဝါသေန္တော
 (ပ၊ ၈) — ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၁။
 နိဝါသေန္တေန (တ၊ ၈) — ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၅၄။ ကင်္ခါ၊
 ၂၇၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၄၆။ နိဝါသေန္တဿ (စ၊
 ၈) — ဝိ၊ ၅။ ၄၃။ ကင်္ခါ၊ ၂၇၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၄၄၀။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၃၆။ နိဝါသေန္တိယာ
 — ကင်္ခါ၊ ၃၂၃။ နိဝါသေန္တောနံ (စ၊ ၈) — ဝိ၊
 ၄။ ၄။ ၄၂။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၄၁၉။ (၂) တေ
 နိဝါသေန္တော ဝတ္ထုသေနာသနာနိ စ
 ဒဒေယျ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၂။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
 ၃၁၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၈။

နိဝါသေန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက + အန္တိ]
 ဝတ် - ဝတ်ရုံ - ကုန်၏။ နိဝါသေတိံ (၁)
 ကြည့်။

နိဝါသေန္တု (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက + အန္တု]
 ဝတ် - ဝတ်ရုံ - ကုန်လော့။ နိဝါသေတိံ
 (၁) ကြည့်။

နိဝါသေမ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက + မ]
 ဝတ် - ဝတ်ရုံ - ကုန်၏။ နိဝါသေတိံ (၁)
 ကြည့်။

နိဝါသေမိ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက + မိ]
 ဝတ် - ဝတ်ရုံ - ၏။ နိဝါသေတိံ (၁) ကြည့်။

နိဝါသေယျ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက + ဧယျ]
 ဝတ် - ဝတ်ရုံ - ရာ၏။ နိဝါသေတိံ (၁) ကြည့်။

နိဝါသေယျ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက +
 ဧယျ] နေစေရာ၏။ နိဝါသေတိံ (၂) ကြည့်။

နိဝါသေယျာထ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက +
 ဧယျာထ] ဝတ်ကုန်ရာ၏။ နိဝါသေတိံ (၁)
 ကြည့်။

နိဝါသေသိ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက + ဣ]
 ဝတ်ပြီ။ နိဝါသေတိံ (၁) ကြည့်။

နိဝါသေသိံ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက + ဤ]
 ဝတ်ပြီ။ နိဝါသေတိံ (၁) ကြည့်။

နိဝါသေသိံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက +
 ဤ] နေစေပြီ။ နိဝါသေတိံ (၂) ကြည့်။

နိဝါသေသုံ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက + ဥံ]
 ဝတ်ကုန်ပြီ။ နိဝါသေတိံ (၁) ကြည့်။

နိဝါသေဿတိ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက +
 သတိ] ဝတ်လတံ့။ နိဝါသေတိံ (၁) ကြည့်။

နိဝါသေဿထ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက +
 သထ] ဝတ်ကုန်လတံ့။ နိဝါသေတိံ (၁)
 ကြည့်။

နိဝါသေဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက +
 သန္တိ] ဝတ်ကုန်လတံ့။ နိဝါသေတိံ (၁)
 ကြည့်။

နိဝါသေဿာမိ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက +
ဿာမိ] ဝတ်အံ၊ နိဝါသေတိံ (၁) ကြည့်။

နိဝါသေဟိ (ကြိ) [နိ + ဝသ + ဧက + ဟိ]
ဝတ်လော၊ နိဝါသေတိံ (၁) ကြည့်။

နိဝါသောကာသ (ပု) [နိဝါသ + ဩကာသ]
နေရာအရပ်။ ဩကာသေတိ နိဝါသော-
ကာသေ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၀။

နိဝိဋ္ဌာ (တိ) [နိ + ဝိသ + တ] (၁) တည်
သော။ (က) မတုန်မလှုပ်တည်သော။ (ခ)
ရိုက်နှက် - ပုတ်ခတ် - အပ်သော။ (ဂ) နား
နေသော၊ စခမ်းချသော။ (၂) ဝင်သော။
(က) သက်ဝင်သော။ (ခ) သက်ဝင်သော
သဒ္ဓါတရားရှိသော။ (ဂ) လေ့ကျက်သော။
(ဃ) မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းသော။ (င)
မျှသိပ် - ပြီးဆုံးစေ - အပ်သော။

(၁) တည်သော။ နိဝိဋ္ဌော (ပု ပါ ၈)
— သုတ္တနိ၊ ၃၂၇။ ဇာ၊ ၂။ ၃၈၊ ၁၄၂။ မဟာနိ၊
၄၉။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၉။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၂။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊ ၁၈၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၉၈။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၂။ ၆၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၂။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၁၉။ ၅၃၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၆၆။
စူဠနိ၊ ၄။ ၁၂၆။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သစ်၊ ၁၄၄။ ဒိ၊ ၄။
၂။ ၁၄၄။ နိဝိဋ္ဌာ (ထိ၊ ပါ ၈) — ဝိ၊ ၂။ ၁၄၀။
သံ၊ ၃။ ၁၉၂။ အပါ၊ ၁။ ၂၁၆။ ၂၉၉။ နေတ္တိ၊
၁၄၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၄၇။ စရိယာ၊ ၄။ ၄၀။
သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၆၄။ ၃၂၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၀။
နိဝိဋ္ဌာ (န၊ ပါ ၈) — ဇာ၊ ၂။ ၂၃၉။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
၆၆။ နိဝိဋ္ဌာ (ပု ပါ ၈) — ခန္တိသောရစေ

နိဝိဋ္ဌာ (ဒိ၊ ၃။ ၅၀)တိ အဓိဝါသနခန္တိယဉ္စ
သုရတဘာဝေ စ ပတိဋ္ဌိတာ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၃၄။
သဒ္ဓါ နိဝိဋ္ဌာ ဟောတိ (မ၊ ၂။ ၁၄၄)တိ
ဩကပ္ပနသဒ္ဓါ ပတိဋ္ဌိတာ ဟောတိ။ မ၊ ၄။
၃။ ၁၃၃။ (- သံ၊ ၁။ ၁၉၊ ၁၈၈။ အံ၊ ၁။ ၃၇၉။
သုတ္တနိ၊ ၄၀၀။ ထေရ၊ ၃၆၆။ ဇာ၊ ၂။ ၁၉၂။
မဟာနိ၊ ၁၂၄။ ပေဋကော၊ ၁၇၂။ အံ၊ ၄။ ၂။
၃၁၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
၅၁၄။ ၅၂၄။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၆၇။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၃၉။
မဟာနိ၊ ၄။ ၉၃။ ၉၈။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သစ်၊ ၂၈၉။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၂၊ ၃၀၉။) နိဝိဋ္ဌာနိ
(န၊ ပါ ၈) — ကင်္ခါ၊ ၄။ သစ်၊ ၂၈၉။ နိဝိဋ္ဌာ (ပု
ဒ၊ ၈) — သုတ္တနိ၊ ၂၈၈။ စူဠနိ၊ ၂၇၅။ သံ၊ ၄။
၂။ ၂၃၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၉၈။ အပါ၊ ၄။ ၁။
၁၅၂။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၂၆။ နိဝိဋ္ဌဿ (ဆ၊ ၈) —
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၈၆။ ကင်္ခါ၊ ၄။
သစ်၊ ၁၄၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၉၇။ နိဝိဋ္ဌေ (န၊ သ၊
၈) — ဝိမာန၊ ၄။ ၁၈၁။

(က) မတုန်မလှုပ်တည်သော။ နိဝိဋ္ဌာ (ဒိ၊
၃။ ၆၉)တိ အဘိနိဝိဋ္ဌာ အစလဋ္ဌိတာ။ ဒိ၊ ၄။
၃။ ၄၈။ (- ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၊ ၁၇၃။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၀၀။)

(ခ) ရိုက်နှက် - ပုတ်ခတ် - အပ်သော။
ဘဒြော အသော ပမာဒမာဂမ္မ ကသာယ
နိဝိဋ္ဌော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၅၄။

(ဂ) နားနေသော၊ စခမ်းချသော။
ဧကသ္မိ အရညဋ္ဌာနေ သတ္တေ နိဝိဋ္ဌော။ ဇာ၊
၄။ ၁။ ၃၅၂။ (- ဝဇီရ၊ ၂၃၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၂၉၆။)

(၂) ဝင်သော။ နိဝိဋ္ဌာ (မဟာနိ၊ ၂၇)တိ
ပဝိဋ္ဌာ ဒုန္နိဟရာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၉၈။ နိဝိဋ္ဌာ

(မဟာနိ။ ၁၂၈)တိ အန္တောပဝိဋ္ဌာ။ မဟာနိ။
ဌ။ ၂၄၆။

(က) သက်ဝင်သော။ နိဝိဋ္ဌော (ပု၊ ပ၊
ဇ) — မ၊ ၁။ ၃၅၅၊ ၃၆၂။ မ၊ ၂။ ၃၀၁။ မ၊ ၃။
၉၄၊ ၁၀၁၊ ၂၄၄။ သုတ္တနိ။ ၄၀၁။ ဇာ၊ ၂။ ၄၁။
မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၉၊ ၂၃၀။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၂၃၆။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၉၉။ နိဝိဋ္ဌာ (ဣတိဝုတ်။ ၂၄၈)တိ
အဘိနိဝိဋ္ဌာ စိတ္တသန္တာန် အနုပဝိဋ္ဌာ။
ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၄၆။

(ခ) သက်ဝင်သော သဒ္ဓါတရားရှိသော။
နိဝိဋ္ဌာ (ထေရ။ ၃၃၈)တိ သာသနော နိဝိဋ္ဌ-
သဒ္ဓါ။ ထေရ။ ၄။ ၂။ ၃၅၁။ (ဂ) လေ့ကျက်
သော။ နိဝိဋ္ဌော (မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၉)တိ အဘိ-
နိဝိဋ္ဌော ပသုတော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၈။

(ဃ) မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းအပ်
သော။ နိဝိဋ္ဌာ (ဥဒါန။ ၁၆၈) ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေ-
သေန “သဿတ”န္တိ အာဒိနာ အဘိနိဝိဋ္ဌာ။
ဥဒါန။ ၄။ ၂၂၄။ တံ ဒွိဓာပိ ဂဟိတံ ခန္ဓပဉ္စကံ
ဘဝိဿတိတိ နိဝိဋ္ဌာ ပရာမသန္တိတိ အတ္ထော။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၈၂။ (- သုတ္တနိ။ ၄၀၇။ သုတ္တနိ။
၄။ ၂။ ၂၅၅။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၄၅။)

(င) မျှသိပ် - ပြီးဆုံးစေ - အပ်သော။
နိဝိဋ္ဌ နာမရူပသွံ (ဣတိဝုတ်။ ၂၁၉)န္တိ နာမ-
ရူပေ ဥပါဒါနက္ခန္ဓပဉ္စကော “ဧကံ မမာ”တိ-
အာဒိနာ တဏှာဒိဝေသေန အဘိနိဝိဋ္ဌ
အဇ္ဈောသိတံ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၄၉။

နိဝိဋ္ဌ (တိ) [နိ + ဝိသ + ကေ + တ]
တည်စေအပ်သော။ (က) စီရင်အပ်သော။
(ခ) ရအပ်သော။ တည်စေအပ်သော။
သုနိဝိဋ္ဌ (သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၆၇)ကြည့်။ (က)

စီရင်အပ်သော။ နိဝိဋ္ဌာ (ဇာ၊ ၁။ ၂၃၈)တိ ယံ
တေဟိ သဒ္ဓိတံ ဘတ္တဉ္စ ဝေတနဉ္စ။ ဇာ၊ ၄။
၄။ ၁၃၄။ (ခ) ရအပ်သော။ ဘတိနိဝိဋ္ဌ
(ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၃)ကြည့်။

နိဝိဋ္ဌ (တိ) [နိ + ဣသု + တ] ရှာမှီးအပ်
သော။ ဘတိနိဝိဋ္ဌ (ဝဇီရ။ ၅၂၇။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၄၀၃)ကြည့်။

နိဝိဋ္ဌအတ္တိတာ (ထိ) [နိဝိဋ္ဌ + အတ္တိ + တာ]
တည်သော - အလို - ဆန္ဒ - ရှိသည်၏
အဖြစ်။ သိက္ခံ ပရိပုရေန္တဿ တတ္ထ နိဝိ-
ဋ္ဌအတ္တိတာ အဝိဂတပေမတာ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၅၉။

နိဝိဋ္ဌကာလ (ပု) [နိဝိဋ္ဌ + ကာလ] တည်
နေရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ အတ္တနော
နိဝိဋ္ဌကာလတော ပဌာယ။ ဝဇီရ။ ၆၈။

နိဝိဋ္ဌခန္ဓာဝါရဋ္ဌာန (န) [နိဝိဋ္ဌ + ခန္ဓာဝါရဋ္ဌာန]
တည်ခဲ့ရာဖြစ်သော သစ်ခက်တဲနန်းအရပ်၊
သစ်ခက်တဲနန်းထိုး၍ နေခဲ့ရာအရပ်။
ဟိယျော အမှာကံ နိဝိဋ္ဌခန္ဓာဝါရဋ္ဌာန-
မေဝေတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၄။

နိဝိဋ္ဌဂတ္ထ (တိ) [နိဝိဋ္ဌ + ဂတ္ထ] တည်သော
ကိုယ်ရှိသော၊ ထိုးဖောက် - စူးဝင် - အပ်
သော ကိုယ်ရှိသော (မျောက်)။ ဧကသ္မိံ
ခါဏမတ္ထကော ပတိတွာ နိဝိဋ္ဌဂတ္ထော (နိဗ္ဗုဒ္ဓ-
ဂတ္ထော။ သီ၊ သျှ) နိဗ္ဗတ္တိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၃၈-၉။

နိဝိဋ္ဌဂါမ (ပု) [နိဝိဋ္ဌ + ဂါမ] တည်သော
ဌာ။ ဂယာယ အဝိဒ္ဓရေ နိဝိဋ္ဌဂါမံ ဥပ-
နိဿာယ။ သံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၇၆။ (-ဝိမာန၊ ဌာ၊
ဂဏ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅။ ဒီ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၄၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၉။)

နိဝိဋ္ဌဂေဟ (ပု၊ န) [နိဝိဋ္ဌ + ဂေဟ] တည်
သောအိမ်။ ကောဋီယံ နိဝိဋ္ဌဂေဟတော
ပဌာယ။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၃။ ၂၈၈။ အပ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၀၅။
ဇာ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၀၃။ (-ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၄၂၈။)

နိဝိဋ္ဌဇနပဒ (ပု) [နိဝိဋ္ဌ + ဇနပဒ] တည်
သော ဇနပုဒ်။ ပစ္ဆာဘူမိယံ အပရဒိသာယံ
နိဝိဋ္ဌဇနပဒေါ ပစ္ဆာဘူမံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။

နိဝိဋ္ဌဇ္ဈာသယ (တိ) [နိဝိဋ္ဌ + အဇ္ဈာသယ]
တည်သော - အလို - နှလုံးသွင်း - ရှိသော၊
သူ။ ကမ္မဿကတဉာဏေ သမ္ပဒေဝ နိဝိ-
ဋ္ဌဇ္ဈာသယာနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၄၂၁။

နိဝိဋ္ဌဌာန (န) [နိဝိဋ္ဌ + ဌာန] တည်မြဲတိုင်း
သော အရပ်၊ နေရာအရပ်။ ကိ တွံ နိဝိဋ္ဌ-
ဌာနေယေဝ စရသိ။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၄၅။ (-မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၂၉။)

နိဝိဋ္ဌဝုဓသန္နိပါတဌာန (န) [နိဝိဋ္ဌ + ဝုဓ +
သန္နိပါတဌာန] တည်သော အမြဲစည်းဝေး
ရာ အရပ်။ ဝိဟာရပရိယန္တေ နိဝိဋ္ဌဝုဓသန္နိ-
ပါတဌာနတော ဝါ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၇၄။

နိဝိဋ္ဌနိဂမ (ပု) [နိဝိဋ္ဌ + နိဂမ] တည်သော
နိဂုံး၊ တတ္ထ နိဝိဋ္ဌဂါမသာပိ ဧတဒေဝ
နာမံ။ ဒီ၊ ဌာ၊ ၂။ ၇၄။ မ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၃၂။

နိဝိဋ္ဌပေမ (န) [နိဝိဋ္ဌ + ပေမ] (၁) သက်
ဝင် - တည်နေ - သော - ချစ် - မြတ်နိုး -
ခြင်း၊ (တိ) (၂) သက်ဝင် - တည်နေ -
သော - ချစ် - မြတ်နိုး - ခြင်း ရှိသော၊ သူ။
(၁) နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓိဿ ပန နိဝိဋ္ဌပေမဝသေန
သဝနာနုတ္တရိယံ နာမ။ ဒီ၊ ဌာ၊ ၃။ ၂၁၉။ အံ၊
ဌာ၊ ၃။ ၈၈။ (တိ) (၂) နိဝိဋ္ဌပေမော (အံ၊ ၂။
၂၈၇)တိ ပတိဋ္ဌိတပေမော။ အံ၊ ဌာ၊ ၃။ ၁၀၄။
(-ပဋိသံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၆၅-၆။ စရိယာ၊ ဌာ၊ ၃၀၁။ ဒီ၊
ဋီ၊ ၁။ ၈၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၇၉။)

နိဝိဋ္ဌဗုဒ္ဓိ (တိ) [နိဝိဋ္ဌ + ဗုဒ္ဓိ] သက်ဝင် -
တည်နေ - သော - အသိဉာဏ် - ပညာ - ရှိ
သော၊ သူ။ ယသ္မာ သော ဘိက္ခု ဉာ-
ယတ္ထပိ နိဝိဋ္ဌဗုဒ္ဓိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၉။

နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓိ (တိ) [နိဝိဋ္ဌ + သဒ္ဓါ] သက်ဝင်
- တည်နေ - သော သဒ္ဓါ 'ယုံကြည်မှု' ရှိ
သော၊ သူ။ နိဝိဋ္ဌသဒ္ဓေါ (အံ၊ ၂။ ၂၈၇)တိ
ပတိဋ္ဌိတသဒ္ဓေါ။ အံ၊ ဌာ၊ ၃။ ၁၀၄။ (-အံ၊ ၃။
၇၅။ ဒီ၊ ဌာ၊ ၃။ ၂၁၉။ အံ၊ ဌာ၊ ၃။ ၈၈။ ပဋိသံ၊ ဌာ၊
၁။ ၆၅-၆။ ထေရု၊ ဌာ၊ ၂။ ၃၅၁။ စရိယာ၊ ဌာ၊
၃၀၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၇၉။ ဒီ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၉၁။)

နိဝိဋ္ဌကာရ (ပု) [နိဝိဋ္ဌ + အာကာရ]
တည်နေပုံ အခြင်းအရာ။ ဂါမဿ နိဝိဋ္ဌာ-

ကာရာ ကထေတဗ္ဗော ဘဝိဿတိ။ အံ၊ ဌ၊
၁။ ၁၇။

နိဝိဇ္ဇာကာသ (ပု) [နိဝိဋ္ဌ + ဩကာသ]
တည်နေရာ အရပ်။ စောရာနံ နိဝိဇ္ဇာ-
ကာသော ဒိဿတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၇၇။ ဝိ၊ ၂။ ၈၈၊
၂၃၆၊ ၃၈၉။ (- သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၈။)

နိဝိဒ္ဓတာသခေါဘ (ပု) [နိဝိဒ္ဓတာ + သခေါဘ]
မထိုးဖောက်အပ် - တိုး မပေါက် - သည်၏
အဖြစ်ဟူသော ခြောက်ချားခြင်း။ သမ္ပဒ္ဓ
(ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၄) - ကြည့်။

နိဝိသတိ (ကြိ) [နိ + ဝိသ + အ + တိ]
(က) တည်နေ၏။ (ခ) အဖန်ဖန် - အကြိမ်
ကြိမ် - ဖြစ်၏။ (ဂ) နေထိုင်၏။ (ဃ) နှလုံး
သွင်း၏။ (င) သက်ဝင်၏။ တည်၏။ စိတ်ဝင်
စား၏။ (စ) ဝင်၏။ (ဆ) ကျင့်၏။ (ဇ)
မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်၏။

(က) တည်နေ၏။ ယသ္မိ မနော နိဝိ-
သတိ (ဇာ၊ ၁။ ၁၆၊ ၂၄)တိ စိတ္တံ ပတိဋ္ဌာတိ။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၇။ (- ၄၃၇။) နိဝိသတိ - ဇာ၊
၁။ ၁၆၊ ၂၆၁။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၈၂။ (ခ) အဖန်ဖန် - အကြိမ်ကြိမ် - ဖြစ်
၏။ နိဝိသတိ (ဒိ၊ ၂။ ၂၄၆။ သံ၊ ၁။ ၃၃၁။
အဘိ၊ ဝိ၊ ၁၀၆။ ပဋိသံ၊ ၃၉)တိ ပုနပျုနံ
ပဝတ္တိဝသေန ပတိဋ္ဌာတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၉။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။ ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၁၄၆။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၁။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၄။
မူလဋီ၊ ၂။ ၆၉။) နိဝိသတိ - ဒိ၊ ၂။ ၂၄၆။ မ၊
၁။ ၈၅။ ပဋိသံ၊ ၃၉။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄။ အဘိ၊ ဝိ၊

၁၀၇။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၆။ ဒိ၊
၄။ ၂။ ၃၉၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၁၃၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၇။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၄။
အနုဋီ၊ ၃။ ၁၉၆။ နိဝိသန္တိ - ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၈။
(ဂ) နေထိုင်၏။ နိဝိသန္တိ နိသိဒ္ဓန္တိ တိဋ္ဌန္တိ။
တေနာဟ “ဝသန္တိ”တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၈။
နိဝိသိ - ဝိ၊ ၁။ ၃၆၁။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၉။ (ဃ)
နှလုံးသွင်း၏။ နိဝိသန္တိတိ ဝိရူပံ နိဝိသန္တိ၊
အဘိနိဝိသန္တိတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈။
(င) သက်ဝင်၏။ တည်၏။ စိတ်ဝင် စား၏။
နိဝိသသေ (ဇာ၊ ၁။ ၁၄၂)တိ တဝ စိတ္တေန
နိဝိသတိ ပတိဋ္ဌဟသံ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၃။
နိဝိသာမိ - ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၈။ နိဝိသေ - ဇာ၊
၄။ ၁။ ၃၆၁။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၇။ (စ) ဝင်၏။
လောဏဂူပနံ သဗ္ဗဗျူဓေနသုပိ နိဝိ-သတိ။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၇။ နိဝေသရေတိ ပဝိ-သိ-သု။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၇။ (ဆ) ကျင့်၏။ ဣမသ္မိ
ကလျာဏေ အဘိမုခဘာဝေန နိဝိဿထ၊
ဣမံ ကလျာဏပဋိပတ္တိ ပဋိပဇ္ဇထ။ စရိယာ၊
၄။ ၁၀၄။ (ဇ) ယာကာစိ ဒိဋ္ဌိ နိဝိသမာနာ
ဓမ္မသဘာဝံ အတိစ္စ ပရာမသနာကာရေ-
နေဝ နိဝိသတိတိ ဂုတ္တံ “ပရာမသန္တိတိ
အတ္ထော”တိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၉၉။

နိဝိသန (န) [နိ + ဝိသ + ယု] သက်ဝင် -
တည်နေ - ခြင်း။ တတော စဝ တသ္မိ အဓိကံ
နိဝိသနတော အဘိနိဝိဋ္ဌာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀။

နိဝိသနပဋိပက္ခ (ပု) [နိဝိသန + ပဋိပက္ခ]
သက်ဝင် - တည်နေ - ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဖက်။
နိဝိသနပဋိပက္ခဝသေန နိဝိသတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။
၁။ ၁၄၉။

နိဝိသန္တ (တိ) [နိ + ဝိသ + အန္တ] တည်
သော။ ပတိဋ္ဌဟန္တောတိ နိဝိသန္တော။ သံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၃၀၀။

နိဝိသန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝိသ + အန္တိ] (က)
အကြိမ်ကြိမ် - အဖန်ဖန် - ဖြစ်ကုန်၏။ (ခ)
နေထိုင်ကုန်၏။ (ဂ) နှလုံးသွင်းကုန်၏။
နိဝိသတိ (ခ), (ဂ), (ဃ) - ကြည့်။

နိဝိသမာန (တိ) [နိ + ဝိသ + မာန] တည်
သော။ အကြိမ်ကြိမ် - အဖန်ဖန် - ဖြစ်သော။
တတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၄၆။
မ၊ ၁။ ၈၅။ သံ၊ ၁။ ၃၃၁။ ပဋိသံ၊ ၃၉။ မ၊ ၄။
၁။ ၃၇၉။ (- ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၆။ မ၊ ၄။ ၂။
၅၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၉၉။ အနုဋီ၊
၂။ ၇၉။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၉၆။)

နိဝိသတိ (ကြိ) [နိ + ဝိသ + သိ] သက်ဝင်
၏။ တည်၏။ စိတ်ဝင်စား၏။ နိဝိသတိ (င)
- ကြည့်။

နိဝိသသေ (ကြိ) [နိ + ဝိသ + သေ] သက်
ဝင်၏။ တည်၏။ စိတ်ဝင်စား၏။ နိဝိသတိ
(င) - ကြည့်။

နိဝိသာမိ (ကြိ) [နိ + ဝိသ + မိ] သက်ဝင်၏။
တည်၏။ စိတ်ဝင်စား၏။ နိဝိသတိ (င) - ကြည့်။

နိဝိသိ (ကြိ) [နိ + ဝိသ + ဤ] နေထိုင်ပြီ။
နိဝိသတိ (ဂ) - ကြည့်။

နိဝိသေ (ကြိ) [နိ + ဝိသ + မိ] သက်ဝင်၏။
တည်၏။ စိတ်ဝင်စား၏။ နိဝိသတိ (င) -
ကြည့်။

နိဝိသထ (ကြိ) [နိ + ဝိသ + ထ] ကျင့်ကုန်
လော့။ နိဝိသတိ (က) - ကြည့်။

နိဝုဒ္ဓက္ခန္ဓာနုဿရဏဉာဏ (န) [နိဝုဒ္ဓက္ခန္ဓာ +
အနုဿရဏဉာဏ] နေအပ်ဘူး - အာရုံပြု
အပ်ဘူး - သော ခန္ဓာတို့ကို အစဉ်လျှောက်၍
အောက်မေ့နိုင်သော ဉာဏ်။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာ-
နုဿတိဉာဏေန ဝါတိ အတိတေ နိဝုဒ္ဓက္ခ-
န္ဓာနုဿရဏဉာဏေန ဇာနိတွာ။ မဟာနိ၊ ၄။
၂၀၇။

နိဝုဒ္ဓဘာဝဟေတု (ပု) [နိဝုဒ္ဓ + ဘာဝ +
ဟေတု] နေသည်၏အဖြစ် - နေခြင်း -
ဟူသော အကြောင်း။ ဂေဟဝေတန (အံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၆၂) - ကြည့်။

နိဝုတ္တပိတ (တိ) [နိ + ဥ + ဌာ + ကာပေ +
တ] ထသွားစေ - နှင်ထုတ် - အပ်သော။
သူ။ နိဒ္ဒါပိတ (ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၉၁) - ကြည့်။

နိဝုတ (၄)° (တိ) [နိ + ဝု + တ] တားမြစ်
- ဖုံးလွှမ်း - လွှမ်းမိုး - အပ်သော။ (က)
ဝန်းရံ - ကာရံ - အပ်သော။ (ခ) တားမြစ်
- ပိတ်ဆို့ - အပ်သော - ဉာဏ် - ပညာ - ရှိ
သော။ မှောက်ထားအပ်သော အိုးနှင့်တူသော
- ဉာဏ် - ပညာ - ရှိသော။ (ဂ) ဖုံးလွှမ်း
အပ်သော အပြစ်ရှိသော။ နိဝုတော (မ၊ ၂။

၄၂၉။ မ၊ ၃။ ၁၇၂)တိ နိဝါရိတော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၄။ မ၊ ၄။ ၄ ၁၅၁။ နိဂတော (သုတ္တနိ၊ ၄၃၄။ စူဠနိ၊ ၆။ နေတ္တိ၊ ၁၀)တိ ပဋိစ္ဆာဒိ-
တော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၁။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁။
နေတ္တိ၊ ၄။ ၆၃။ နိဂတာ (ဣတိဝုတ်၊ ၂၀၁)တိ
နိဝါရိတာ ပလိဂုဏ်တာ၊ ပဋိစ္ဆာဒိတာတိ
အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၅၄။ နိဂတာနံ
(သုတ္တနိ၊ ၃၉၇) ဩသဋ္ဌာနံ၊ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၂၂၆။

နိဂတော (ပု၊ ပ၊ ၈) — အဘိ၊ က။ ၃၄၉။
သုတ္တနိ၊ ၃၃၀။ ထေရု၊ ၃၇၄။ စူဠနိ၊ ၂၄၊
၂၅။ နေတ္တိ၊ ၁၀၊ ၃၆၊ ၆၀၊ ၇၂။ ပေဋကော။
၁၇၇၊ ၂၂၄။ မိလိန္ဒ၊ ၁၆၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။
အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ ဥဒါန၊
၄။ ၃၅၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၈၁။ မဟာနိ၊ ၄။
၈၁။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၀၅၊ ၁၂၈။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၂၆။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၂။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၂၂၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၄။
နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၃၈၊ ၈၅၊ ၁၅၇၊ ၂၀၁။ နိဂတံ (န၊
ပ၊ ၈) — အပ၊ ၁။ ၂၃၂။ ပေဋကော။ ၃၀၂။
နိဂတာ (ပု၊ ပ၊ ၈) — ဒိ၊ ၁။ ၂၃၁။ မဟာနိ၊
၂၀။ စူဠနိ၊ ၁၄၊ ၁၂၀။ ဒိ၊ ၄။ ၅၉၊ ၃၃၅။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ အံ၊ ၄။ ၁။
၄၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၆။
၃၁၀။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၂၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၃၆။
စူဠနိ၊ ၄။ ၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၈။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၂၄၅။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၃။
အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၆။ အနုဋီ၊ ၂။ ၈၉။ နိဂတံ (ဒ၊
၈) — နေတ္တိ၊ ၁၆၆။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၈၈။
နိဂတဿ (စ၊ ၈) — သံ၊ ၁။ ၂၆၃။ ဥဒါန၊ ၄။
၃၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅။ မူလဋီ၊ ၂။ ၈၉။ နိဂတာနံ

(စ၊ ၈) — သံ၊ ၂။ ၃၄၂။ သုတ္တနိ၊ ၃၉၇။ သံ၊
၄။ ၃။ ၄၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၂၂၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၅။ နိဂတဿ (ဆ၊ ၈)
— ပေဋကော။ ၁၈၂။ နိဂတာနံ (ဆ၊ ၈) —
သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၈။

(က) ပရိက္ခိတ္တဉ္စ နိဂတံ၊ ဓာနံ၊ ၇၄၆။
(ခ) နိဂတံ တံ မညေ (သံ၊ ၁။ ၁၅၀)တိ
ယော ပန ပုထုဇ္ဇနော တံ ပမေတုံ အာရ-
ဘိတိ၊ တံ နိဂတံ အဝကုဇ္ဇပညံ ဝဒါမိ။ သံ၊
၄။ ၁။ ၁၉၆။ (-နေတ္တိ၊ ၁၁၁။ နေတ္တိ၊ ၄။
၂၂၆။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၈၈။) (ဂ) အဝိဇ္ဇာယ
နိဂတော (ထေရု၊ ၃၀၄)တိ အဝိဇ္ဇာနိဝရ-
ဏေန ပဋိစ္ဆာဒိတာဒိနဝေါ၊ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။

နိဂတ (တိ) [နိ + ဝပ + တ] ခိုက်ပျိုးအပ်
သော။ နိဝါပ (ဇာ၊ ၄။ ၂၅၇) - ကြည့်။

နိဂတကထာ (ထိ) [နိဂတ + ကထာ] နိဝ-
ရဏတို့ - ပိတ်ပင် - တားမြစ် - အပ်သူကို -
ဆိုရာ - ဆိုကြောင်း - ဖြစ်သော စကားရပ်။
ဣဒါနိ နိဂတကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊
၄။ ၃။ ၂၃၇။ (-အဘိ၊ က။ ၃၄၉။)

နိဂတစိတ္တ (ပု) [နိဂတ + စိတ္တ] တားမြစ်
- ပိတ်ဆို့အပ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။
နိဝရဏေဟိ နိဂတစိတ္တတာယ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
၆၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၂။

နိဂတဗြဟ္မလောက (တိ) [နိဂတ + ဗြဟ္မ-
လောက] တားမြစ် - ပိတ်ဆို့ - ဖုံးလွှမ်း -
အပ်သော ဗြဟ္မာ့ပြည်ရှိသော၊ တားမြစ် -

ပိတ်ဆို - ဖုံးလွှမ်း - အပ်သော ဗြဟ္မာပြည်သို့ သွားရာလမ်းကြောင်းရှိသော၊ ဗြဟ္မာပြည်သွား လမ်းပိတ်ထားသော။ နိဝုတဗြဟ္မာလောကာ (ဒါ၊ ၂။ ၁၉၅)တိ နိဝုတော ပိဟိတော ဗြဟ္မ- လောကော အဿာ နိဝုတဗြဟ္မာလောကော၊ အာပါယိကာ နိဝုတဗြဟ္မာလောကာတိ သော ပန အာပါယိကာ စေဝ ဟောတိ ပဋိစ္ဆန္နဗြဟ္မာလောကမဂ္ဂေါဇာတိ။ ဒါ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၉။ (-ဒါ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၈။)

နိဝုတ္တ (တိ) [နိ + ဝပ + တ] (၁) စိုက်ပျိုး အပ်သော။ (၂) ပယ်ရှား - ရိတ်ဖြတ် - အပ်သော။ (၁) နိဝုတ္တ (မ၊ ၁။ ၂၀၆)န္တိ ဝပိတံ (နိဝပိတံ၊ သိ)။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၅။ (၂) အောက်ပုဒ် ကြည့်။

နိဝုတ္တကေသ (တိ) [နိဝုတ္တ + ကေသ] ပယ် ရှား - ရိတ်ဖြတ် - အပ်သော ဆံပင်၊ (မုတ် ဆိတ်ကြင်စွယ်) ရှိသော၊ သူ။ နိဝုတ္တကေ- သော (သုတ္တနိ၊ ၃၄၆)တိ အပနိတကေသော၊ ဩဟာရိတကေသမဿူတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၉။

နိဝု (၄) ဣ (တိ) [နိ + ဝသ + တ] (၁) တည်နေသော။ (၂) နေအပ်သော၊ အာရုံပြု အပ်သော။ (က) မိမိခန္ဓာအစဉ်ကို စွဲ၍ဖြစ် ဘူးသော။ (ခ) အဖန်ဖန်ဖြစ်ဘူး - ခံစားဘူး - သော။ (ဂ) မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပြီး၍ ချုပ် ပြီးသော။ (၁) ဗဟိ နိဝုဋ္ဌ အတ္တနော ခန္ဓာဝါရံ ပါပုဏိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၈။ နိဝုတ္တာ (ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၀၁)တိ ဝသိတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁။

၅၃၇။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၉။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၉။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၊ ၁၂၃။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၈၇၊ ၅၅၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၉။) (၂) (က)(ခ)(ဂ) နိဝါသသဒ္ဓေါ ကမ္မသာဓနော၊ ခန္ဓဝိနိမုတ္တော စ နိဝသိတဓမ္မော နတ္ထိတိ အာဟာ “နိဝုတ္တက္ခန္ဓာ”တိ၊ နိဝုတ္တတာ စေတ္တ သန္တာနေ ပဝတ္တတာ၊ တထာဘူတာ စ တေ အနုအနုဘူတာ ဇာတာ ပဝတ္တာ၊ တတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဝိဂတာ စ ဟောန္တိတိ အာဟာ “နိဝုတ္တတိ အဇ္ဈာဝုတ္တာ အနုဘူတာ အတ္တ- နော သန္တာနေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓါ” (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၈)တိ။ ဧဝံ သသန္တတိ ပရိယာပန္နဓမ္မ- ဝသေန နိဝါသသဒ္ဓဿ အတ္ထံ ဝတ္တာ ဣဒါနိ အဝိသေသေန ဝတ္တံ၊ နိဝုတ္တဓမ္မော ဝါ နိဝုတ္တာ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၈)တိ ဝတ္တာ တံ ဝိဝရိတုံ “ဂေါဝရနိဝါသေနာ”တိ အာဒိ ဝုတ္တံ၊ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၈၈။ (-အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၉၇။ စူဠနိ၊ ၄။ ၄၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၈၁။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။)

နိဝုတ္တကိလေသ (ပု) [နိဝုတ္တ + ကိလေသ] တည်နေ - ကိန်းအောင် - သော ကိလေသာ။ အပ္ပန္နရေ နိဝုတ္တကိလေသော ဈာနံ အန္တ- ရဓာပေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၇၄။

နိဝု (၄) ဣက္ခန္ဓ (ပု) [နိဝု (၄) ဣ + ခန္ဓ] နေအပ်ဘူး - အာရုံပြုအပ်ဘူး - သော ခန္ဓာ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသောတိ ပုဗ္ဗေ အတိတဇာတိသု နိဝုတ္တက္ခန္ဓာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၀။

(-ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃၅။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၁။ ၄၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၉။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၄၈။)
အထက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

နိဝုတ္တက္ခန္ဓပဋိစ္ဆာဒက (တိ) [နိဝုတ္တက္ခန္ဓ +
ပဋိစ္ဆာဒက] နေအပ်ဘူး - အာရုံပြုအပ်ဘူး -
- သော ခန္ဓာအစဉ်ကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော
(အဝိဇ္ဇာဥစ္စ)။ ပုဗ္ဗေ နိဝုတ္တက္ခန္ဓပဋိစ္ဆာဒကံ
အဝိဇ္ဇဏှကောသံ ပဒါလေတွာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၁၃၁။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၆။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၈။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃၅။)

နိဝုတ္တက္ခန္ဓပဋိပါဋိ (ထိ) [နိဝုတ္တက္ခန္ဓ + ပဋိ-
ပါဋိ] နေအပ်ဘူး - အာရုံပြုအပ်ဘူး -
- သော ခန္ဓာအစဉ်။ ပုဗ္ဗေနိဝုတ္တက္ခန္ဓပဋိပါဋိ-
သင်္ခါတံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ ဗဟုကံ သရာမိ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၃၀။

နိဝုတ္တက္ခန္ဓပရမ္မရာ (ထိ) [နိဝုတ္တက္ခန္ဓ + ပရ-
မ္မရာ] နေအပ်ဘူးသော ခန္ဓာအဆက်ဆက်။
နိဝုတ္တောခန္ဓသန္တာနောတိ အာဟ “နိဝုတ္တ-
က္ခန္ဓပရမ္မရ” (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၉) န္တိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၃၇။

နိဝုတ္တက္ခန္ဓသန္တာန (န) [နိဝုတ္တက္ခန္ဓ + သန္တာန]
နေအပ်ဘူးသော ခန္ဓာအစဉ်။ တိတ္ထမ္ပိ ပဒါနံ
ပုဗ္ဗေ နိဝုတ္တက္ခန္ဓသန္တာနေ ဌိတောတိ
အတ္ထော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၂။ (-အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၀၊
၂၈၈။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၇၄။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၇၇။ ဒိ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၀၀။)

နိဝုတ္တက္ခန္ဓာနုဿရဏ (တိ) [နိဝုတ္တက္ခန္ဓ +
အနုဿရဏ] နေအပ်ဘူးသော ခန္ဓာတို့ကို
အစဉ်လျောက်၍ - အောက်မေ့ - အမှတ်ရ
- တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော (သတိ)။
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၄)
ကြည့်။

နိဝုတ္တဗုဏပါဏက (ပု) [နိဝုတ္တ + ဗုဏ +
ပါဏက] (အထွက်၌) နေသော ဗုဏ
မည်သော ပိုး၊ ထင်းခြောက်စသည်တို့၌ဖြစ်
သော ပိုး၊ ထင်းကို စားတတ်သော နူးညံ့သော
အရေရှိသော ပိုး။ နိဝုတ္တဗုဏပါဏကော
(ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၀၇)တိ နိဝုတ္တော ဧဝံ နာမကော
ပါနကော၊ ဗုဏတိသုက္ခကဋ္ဌာဒိသု ဂစ္ဆတိ
ပဝတ္တတိတိ ဗုဏောတိ ဝုစ္ဆတိ၊ ကဋ္ဌါဒ-
ကော သုခုမဆဝိသမ္ပန္နော ပါဏကော။ ဇာ၊
ဋီ၊ ၈။ ၄၁၈။

နိဝုတ္တဌာန (န) [နိဝုတ္တ + ဌာန] နေရာအရပ်။
န စ အသညတသမဏဿ နိဝုတ္တဌာန-
မေတံ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၇။ (-ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၈။)

နိဝုတ္တတာပသ (ပု) [နိဝုတ္တ + တာပသ]
နေဘူးသော ရသေ့။ ပုဗ္ဗေ ဣဓ နိဝုတ္တ-
တာပသော ဧကော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၄။

နိဝုတ္တဒေဝတာ (ထိ) [နိဝုတ္တ + ဒေဝတာ]
နေသော နတ်။ တသ္မိ ဝနသဏှော နိဝုတ္တ-
ဒေဝတာ ပန အဟမေဝ အဟောသိ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၉၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၁။

နိဝုတ္တဓမ္မ (ပု) [နိဝုတ္တ + ဓမ္မ] နေအပ်ဘူးသော တရား။ နိဝုတ္တ (၂) (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၀။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၄၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၄) - ကြည့်။

နိဝုတ္တဓမ္မဝိသယ (တိ) [နိဝုတ္တဓမ္မ + ဝိသယ] နေအပ်ဘူးသော ခန္ဓာအစဉ်ဟူသောတရား - လျှင်အာရုံရှိ - ကို အာရုံပြု - သော။ ပုဗ္ဗေ - နိဝုတ္တဓမ္မဝိသယာ ကပ္ပနာ ဣဓာမိပ္ပေတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၈။

နိဝုတ္တပုဗ္ဗ (တိ) [နိဝုတ္တ + ပုဗ္ဗ] ရှေး၌နေအပ်ဘူးသော။ အတ္ထိ နုခေါ မယာ စရိယံ စရမာနေန ဣမသ္မိ ဌာနေ နိဝုတ္တပုဗ္ဗ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၃။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၄၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၈။)

နိဝုတ္တဗြဟ္မစရိယ (န၊ ထိ) [နိဝုတ္တ + ဗြဟ္မ - စရိယ] (၁) ကျင့်သုံးအပ်ပြီးသော မြတ်သောအကျင့်။ (တိ) (၂) ကျင့်သုံးအပ်ပြီးသော မြတ်သောအကျင့်ရှိသော၊ သူ။ သဗ္ဗသော နိဝုတ္တဗြဟ္မစရိယတာယ ဘဝ - မတ္တကေ ဌိတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၉။

နိဝုတ္တဗြဟ္မစရိယဝါသ (တိ) [နိဝုတ္တ + ဗြဟ္မ - စရိယ + ဝါသ] ကျင့်သုံးအပ်ပြီးသော မြတ်သောအကျင့်ဖြင့် နေလေ့ရှိသော၊ သူ။ ဝုတ္တ - ဗြဟ္မစရိယဝါသောတိ နိဝုတ္တဗြဟ္မစရိယဝါ - သော။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၅။

နိဝုတ္တဘိက္ခု (ပု) [နိဝုတ္တ + ဘိက္ခု] နေပြီးသော ရဟန်း။ ဒိဃရတ္တံ အပ္ပမတ္တော ဟုတွာ

နိဝုတ္တဘိက္ခု ဝိပဿနံ ဝဇေတွာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၀။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၇။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၇။

နိဝုတ္တဘူမိပ္ပဒေသ (ပု) [နိဝုတ္တ + ဘူမိ + ပဒေသ] နေအပ်ဘူးသော မြေအရပ်။ အာနန္ဒ ပုဗ္ဗေ မယာ နိဝုတ္တဘူမိပ္ပဒေသော - စေသော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅။

နိဝုတ္တရန္တ (န) [နိဝုတ္တ + ရန္တ] နေရာဖြစ်သော - တိုင်းပြည် - နိုင်ငံ။ ဧဝံ နိဝုတ္တရန္တတော အညံ ရန္တံ ဝိရန္တံ နာမ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၇ - ၈။

နိဝုတ္တရုက္ခဒေဝတာ (ထိ) [နိဝုတ္တ + ရုက္ခ - ဒေဝတာ] သစ်ပင်၌ စိုးအုပ်နေသော နတ်၊ ရုက္ခစိုး - သစ်ပင်စောင့် - နတ်။ နိဝုတ္တရုက္ခ - ဒေဝတာ ပန အဟမေဝ အဟောသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၉။

နိဝုတ္တဝနကိဂါမက (ပု) [နိဝုတ္တ + ဝနကိ + ဂါမ + က] တည်နေသော လက်သမား ရွာငယ်။ တဒါ ဗာရာဏသိ နိဿယ နိဝုတ္တ - ဝနကိဂါမကာ ပဋိဇက္ခိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၃။

နိဝုတ္တသန္တာန (ပု) [နိဝုတ္တ + သန္တာန] နေအပ်ဘူးသော ခန္ဓာအစဉ်။ ပုဗ္ဗေနိဝါသ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၃။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၇၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၄။) - ကြည့်။

နိဝုတ္တသေနာသန (န) [နိဝုတ္တ + သေနာသန] နေရာကျောင်း။ လောကသမ္မတသေနာသန (ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၁) - ကြည့်။

နိဝုတ္တကာသ (ပု) [နိဝုတ္တ + ဩကာသ] နေရာအရပ်။ စောရာနံ နိဝုတ္တကာသော ဒိဿတိ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃။)

နိဝုသိတ (တိ) [နိ + ဝသ + တ] (၁) နေဘူးသော၊ သူ။ (၂) နေအပ်ဘူးသော (ခန္ဓာအစဉ်)။ (၁) တဿ တတ္ထ ဧကကဿ ဒိဃရတ္တံ နိဝုသိတတ္တာ အနဘိရတိ ပရိတဿနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၇။ (၂) နိဝုတ္တဝသေနာတိ နိဝုသိတတာဝသေန။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၁။

နိဝုဿတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဝသ + ယ + တေ] နေအပ်၏။ နိဝုဿတိတိ နိဝါသော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၇။

နိဝေဋ္ဌနကထာ (ထိ) [နိဝေဋ္ဌနာ + ကထာ] ဖြေရှင်းကြောင်း စကား။ ယာ ဧဝရူပါ နိဗ္ဗေဋ္ဌန္တဿပိ နိဝေဋ္ဌနကထာ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၇၀။

နိဝေဒနံ (န) [နိ + ဝိဒ + ယု] (က) သိစေခြင်း။ (ခ) ဖိတ်ကြား - ဖိတ်မန် - ခြင်း။ ဧည့်ဝတ် - လောကဝတ် - ပြုခြင်း။ (ရိသေလေး မြတ်စွာ သိစေခြင်း၊ ရိရိသေသေ ပြောကြား သိစေခြင်း။ ပြာ၊ ဓာနိ။) (က) ပဓာနာနုယုဉ္ဇနဝေလာယ နိဝေဒနဝသေန ဧကယဏ္ဍိနိစ္ဆေျသော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၂။ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၈၅။) (ခ) သဗ္ဗဿ တုမေဟိ မယု အဂ္ဂိယံ နိဝေဒနံ ကတံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၈၇။

နိဝေဒနံ (တိ) [နိ + ဝေဒနာ] အနာ - ရောဂါ - ဝေဒနာ - မရှိ - ကင်း - သော။ ပုဗ္ဗလောဟိတံ နိဟရိတွာ နိဝေဒနံ ဟတွာ ဝဏံ ပိလောတိကေန ဗန္ဓိသု။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၈။

နိဝေဒယ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ဣယ + ဟိ] သိစေလော့၊ ပြောကြားလော့။ နိဝေဒေတိ - ကြည့်။

နိဝေဒယိသု (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ဣယ + ဉံ] သိစေကုန်ပြီ၊ ပြောကြားကုန်ပြီ။ နိဝေဒေတိ - ကြည့်။

နိဝေဒယု (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ဣယ + ဉံ] သိစေကုန်ပြီ၊ ပြောကြားကုန်ပြီ။ နိဝေဒေတိ - ကြည့်။

နိဝေဒါပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိဒ + ဣယ + တွာ] သိစေ - ပြောကြား - ချ်၊ သံတော်ဦးတင်၍။ ရညော နိဝေဒါပေတွာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၇။

နိဝေဒီ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ဣယ + ဤ] သိစေ - သံတော်ဦးတင် - ပြီ။ နိဝေဒေတိ - ကြည့်။

နိဝေဒိတ (တိ) [နိ + ဝိဒ + ဣယ + တ] သိစေ - ပြောကြား - အပ်သော၊ လျှောက်ထား - သံတော်ဦးတင် - အပ်သော။ အထရညော နိဝေဒိတေရာဇာ ပက္ခောသာပေတွာ

ပေတွာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၃။ (-မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၆။
သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၆။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၅၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၂၅၆။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၀၀။ ဝိမတိ၊
၂။ ၉၇။)

နိဝေဒတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝိဒ + ဧ + တဗ္ဗ]
သိစေ - ပြောကြား - အပ် - သင့် - ထိုက် -
သော။ အတ္တနော အဓိပ္ပါယော နိဝေဒေ-
တဗ္ဗော။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၂၉။

နိဝေဒေတိ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိဒ + ဧ +
တိ] သိစေ - ပြောကြား - ၏။ လျှောက်ထား -
သံတော်ဦးတင် - ၏။ နိဝေဒေတိ - ဒိ၊ ဌ၊
၂။ ၂၁၂။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၄။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၅။ အံ၊
ဌ၊ ၁။ ၄၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၀။ နိဝေဒန္တိ -
ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၈။ နိဝေဒယာမိ (ဗောဓေမိ) -
သာရတ္ထ၊ ၁၆၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၈။ နိဝေဒေဟိ
- ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၆၀။ နိဝေဒေထ - အပါ၊ ဌ၊
၁။ ၇၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၃၂၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၁။
နိဝေဒေယျံ - သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၁။ နိဝေဒိ
- အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၇။ နိဝေဒေသိ - မ၊ ဌ၊ ၁။
၃၂၅။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၁၃၃။ ၁၆၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
၅၃။ ၂၆၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၆။ ဝိမာန၊ ဌ၊
၈၂။ ပေတာ၊ ဌ၊ ၃၀။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၄။ အပါ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၈။ ၁၄၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၃။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၇၀။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၅။ နိဝေဒေသုံ - သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၉၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၇။ ပေတာ၊ ဌ၊
၂၆၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၈။ နိဝေဒေသုံ (ဇာနာ-
ပေသုံ) - သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၇။ နိဝေဒယိသု -
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၈။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၄-၅။ အံ၊ ဌ၊

၁။ ၁၃၈။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၉။ နိဝေဒယိသု
(သညာပေသုံ) - ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၄၃။ နိဝေဒယုံ
(အပါ၊ ၁။ ၅) အာရောစေသုံ၊ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၃။
နိဝေဒေသာမ - ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၄။

နိဝေဒေတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိဒ + ဧ +
တုံ] သိစေ - လျှောက်ထား - ခြင်းငှာ။
သော တံ ပသာဒံ နိဝေဒေတုံ ဘဂဝတော
သန္တိကံ အာဂတော။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၆။

နိဝေဒေတုကာမ (တိ) [နိဝေဒေတုံ + ကာမ]
သိစေ - သံတော်ဦးတင် - ခြင်းငှာ အလိုရှိ
သော၊ သူ။ တမတ္ထံ နိဝေဒေတုကာမော
ပတိဂ္ဂုပပရိဝါနေ ရာဇနိဝေသနံ အဂမာသိ။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၄၁။

နိဝေဒေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိဒ + ဧ +
တွာ] သိစေ - ပြောကြား - ၍။ လျှောက်
ထား - သံတော်ဦးတင် - ၍။ မာတာပိတူနံ
နိဝေဒေတွာ ခီရဒါပနာဒိကံ ဩဘာသ-
ကရဏံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇။
(-ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၁၃၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၅။ ၁၃၇။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၆။ ပေတာ၊
ဌ၊ ၄၉။ ၆၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၆။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။
၃၄၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၇။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄၅။)

နိဝေဒန္တ (တိ) [နိ + ဝိဒ + ဧ + အန္တ]
သိစေ - ပြောကြား - သော၊ သူ။ ဒုတိယေန
ကုမာဝေန သိတုဏှာဒိနိ နိဝေဒေန္တေန။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၇။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၆။ (-ထေရ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၈၄။ ၄၅၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၅။ ၂၈။)

နိဝေဒန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ဧ + အန္တိ]
သိစေ - ပြောကြား - ကုန်၏။ နိဝေဒတိ -
ကြည့်။

နိဝေဒမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ဧ + မိ]
သိစေ - ပြောကြား - ၏။ နိဝေဒတိ -
ကြည့်။

နိဝေဒယျံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ဧ +
ယျံ] သိစေ - ပြောကြား - ရာ၏။ နိဝေ-
ဒတိ - ကြည့်။

နိဝေဒသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ဧ +
သိ] သိစေ - ပြောကြား - ပြီ။ လျှောက်
ထား - သံတော်ဦးတင် - ပြီ။ နိဝေဒတိ -
ကြည့်။

နိဝေဒသုံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ဧ + ညံ]
သိစေ - ပြောကြား - ကုန်ပြီ။ နိဝေဒတိ -
ကြည့်။

နိဝေဒဿာမ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ဧ +
ဿာမ] သိစေ - ပြောကြား - ကုန်အံ့။
နိဝေဒတိ - ကြည့်။

နိဝေဒဟိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိဒ + ဧ +
ဟိ] သိစေ - ပြောကြား - လော့။ နိဝေ-
ဒတိ - ကြည့်။

နိဝေသ (ပု) [နိ + ဝိသ + ဧ + ဝိသ ပေရဏေ၊
ပေရဏံ ဂမနာဒိသု နိယောဇနံ၊ ကရဏေ

ဏော၊ နိဗ္ဗေသော၊ နိဝေသောပိ။ ဓာနံ၊ ဋီ။
၅၃၁။ (နိဝေဂ - သံ၊ ကိဝေသ - ပြာ)] (က)
နေအိမ်။ (ခ) သီးသန့်အခန်း။ (ဂ) အိမ်
တည်ရာမြေအရပ်။ (ဃ) အရပ်။ (င) အခါ
ကူလီခါ၊ အလုပ်သမားခါ။ (က) နိဝေသ
(သုတ္တနံ၊ ၃၂၄)တိ တတ္ထ (ဃရဝတ္ထုမ္ပိ)
ပတိဋ္ဌာပိတဃရာနိ။ သုတ္တနံ၊ ၄၊ ၂။ ၅၄။ (ခ)
နိဝေသာ (ဝိမာနံ၊ ၉၊ ၁၀၊ ၆၁)တိ နိဝေသနာနိ။
ကစ္ဆန္တရာနိတိ (ဂုဗ္ဘန္တနိတိ၊ က) အတ္ထော။
ဝိမာနံ၊ ၄၊ ၄၄။ (ဂ) နိဝေသနေ နိဝေသောစာ
(ဇာ၊ ၂။ ၂၈၂)တိ ဂေဟာနိ စေဝ ဂေဟ-
ဝတ္ထုနိ စ။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၁၇၅။ (ဃ) အဘိ-
နိဝေသ (အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၂၁) - ကြည့်။ (ဂ) (င)
ထောင့်ကွင်းပြန်ကြည့်။

နိဝိသတိ (ကြိ) [နိ + ဝိသ + အ + တိ]
ဝိသော ဘု ပဝေသဗျာပနေသုကံ၊ ဝိပ္ပယော-
ဂေဒိ ဥဿဂ္ဂေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၃၆၉။] ဝင်၏။
နိဝေသရေ (အံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၇၀)တိ ပဝိသိ သု။
အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂၇။

နိဝေသန (န၊ ထိ) [နိ + ဝိသ = ဝသ + ယု။
နိဝိသန္တိ၊ နိဝသန္တိ ဝါ ယတြ၊ တံ နိဝေသနံ။
ဓာနံ၊ ၄၊ ၂၀၆။] (၁) (က) နေအိမ်၊
ဘဏ္ဍာတိုက်စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်
ဆောက်လုပ်အပ်သည်မဟုတ်သော မှီရာ
အထူး။ (ခ) ပြာသာဒ်။ (ဂ) နန်းတော်။
(ဃ) ဘုံနန်းဗိမာန်။ (င) သင်္ခမ်းကျောင်း။ (စ)
နေရာအရပ်။ (ဆ) ဘဝ ၃-ပါး၌ - နေကြောင်း
- နေရာ - ဖြစ်သော တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ တဏှာ၊
ဒိဋ္ဌိ-ဟူသော နေအိမ်။ (ဇ) နန်းတွင်းနေသူ

လူအပေါင်း။ (ဈ) နေရာဖြစ်သော ဘဝ ၃-
ပါး။ (ည) အိမ်၏တည်ရာမြေ။ (ဋ) နှလုံး
သွင်း - ဆုံးဖြတ် - ခြင်း။ (ဌ) သီးသန့်ထား
သည့် နေရာ။ (ဍ) ဘုံနန်းဗိမာန်၏အနီး
အရပ်။ (ဎ) ထားခြင်း။ တည်နေခြင်း။ (ဏ)
အလုပ်ရုံ။ (တ) အိမ်တံခါး။ (ထ) အိမ်၏
အနီးအရပ်။ (ဒ) နှလုံးသွင်းခြင်း။ (တိ) (၂)
နေစရာမရှိသော၊ မကပ်ငြိ - မတွယ်တာ -
သော။

(၁) (က) နေအိမ်။ ယေန ဝေရဉ္စဿ
ဗြာဟ္မဏဿ နိဝေသနံ တေနုပသကံမိ။ ဝိ၊
၁။ ၁၁-၂။ နိဝေသန (ကင်္ခါ၊ ၁၅၈) နှို ဥဒေါ-
သိတာဒိနံ ဝေသန အကတာယ ပတိ-
ဿယဝိကတိယာ အဝိဝစနံ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။
၂၈၉။ (ခ) ပြာသာဒ်။ နိဝေသန (ဇာ၊ ၂။
၁၉) နှို ပါသာဒေါ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၈၁။ (ဂ)
နန်းတော်။ ရညော မဟာသုဒဿနဿ
နိဝေသနံ မာပေယျမ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၄၇။ (ဃ)
ဘုံနန်း ဗိမာန်။ ဒက္ခေမူ တေ နာဂ နိဝေ-
သနာနိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၄၀။ (င) သင်္ခမ်းကျောင်း။
ကေကိယဿ အဿမံ နိဝေသနံ။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၆၉။ (စ) နေရာ အရပ်။ ဝေပုလ္လဿ
နိဝေသနံ (ဒိ၊ ၂။ ၂၀၅) နှို တဿ ဝေပုလ္လ-
ပဗ္ဗတော နိဝေသနံ နိဝါသနဌာနန္တိ အတ္ထော။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၉။ နိဝေသန (ဇာ၊ ၂။ ၂၇၀) နှို
နိဝါသဌာနံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၃၈။ (ဆ) ဘဝ ၃-
ပါး၌ - နေကြောင်း - နေရာ - ဖြစ်သော
တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ တဏှာဒိဋ္ဌိဟူသော နေအိမ်။
နိဝေသနန္တိ တဏှာဒိဋ္ဌိနိဝေသနံ။ တေန ဟိ
မနော တီသု ဘဝေသု နိဝိဿတိ။ တေန
တံ “နိဝေသနံ မနသော” တိ ဝုစ္စတိ။

တတ္ထေဝ ဝါ နိဝိဿတိ တံ ဟိတ္တာ ဂန္တံ
အသမတ္တတာယ။ တေနပိ “နိဝေသန” နှို
ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ (ဇ)
နန်းတွင်းနေသူ လူအပေါင်း။ သုဒ္ဓေါနေ-
မဟာရာဇဿ နိဝေသနံ ပသာဒေသိ။ အံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၃၃။ (ဈ) နေရာဖြစ်သော ဘဝ ၃-
ပါး။ နိဝေသနာနိတိ ကာမဘဝါဒိကေ
ဘဝေ။ နိဝိသန္တိ ဟိ တေသု သတ္တာ၊ တဿ
“နိဝေသနာနိ” တိ ဝုစ္စန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၇။
(ည) အိမ်တည်ရာမြေ။ နိဝေသနေ (သုတ္တနိ၊
၃၂၄) တိ ယရဝတ္ထုနိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၄။
(ဋ) နှလုံးသွင်း - ဆုံးဖြတ် - ခြင်း။ နိဝေသနာ
တဿ န သန္တိ ကေစိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၀၄။ (ဌ)
သီးသန့်ထားသည့်နေရာ။ နိဝေသာတိ နိဝေ-
သနာနိ၊ ကစ္ဆန္တရာနိတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ဌ၊
၄၄။ (ဍ) ဘုံဗိမာန်၏ အနီးအရပ်။ သဗ္ဗေ
တုယံ နိဝေသနမိ (ဝိမာနသမိပေ၊ ဌ) ဇာတာ။
ဝိမာန၊ ၅၁။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၄၅။ (ဎ) ထားခြင်း။
တည်နေစေ ခြင်း။ အတ္တနော စိတ္တသန္တာ-
နဿ ယောနိသော ဌပနံ သဒ္ဓါဒိသု နိဝေ-
သနံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၂။ (ဏ) အလုပ်ရုံ။ နိဝေ-
သန (ပေတ၊ ၁၅၆) နှို ယရံ၊ ကမ္မကရဏ-
သာလာ ဝါ၊ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၁၃။ (တ) အိမ်
တံခါး။ နိဝေသနေ (သုတ္တနိ၊ ၂၉၇) တိ ယရေ
တဿ ကိရဗြာဟ္မဏဿ နိဝေသသနဒ္ဓါရေ
အန္တရဝိထိယံ အဂ္ဂိဟုတသာလာ အဟောသိ၊
တတော “နိဝေသနဒ္ဓါရေ” တိ ဝတ္တဗ္ဗေ
တဿပိ ပဒေသဿ နိဝေသနေယေဝ ပရိ-
ယာပန္တတ္တာ “နိဝေသနေ” တိ ဝုတ္တံ။ (ထ)
အိမ်၏ အနီးအရပ်။ သမိပတ္ထေ ဝါ ဘုမ္မဝစနံ၊
နိဝေသနသမိပေတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။

၁၅၇။ (ဒ) နှလုံးသွင်းခြင်း။ သံယောဂါတိ-
နိဝေသနန္တိ သံယုဇ္ဇနဝေသန သင်္ခါရေသု
နိဝေသနံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၅။ (တိ) (၂) နေ
စရာမရှိသော၊ မကပ်ငြိ - မတွယ်တာ -
သော။ အနိဝေသန (ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၂) -
ကြည့်။

နိဝေသနံ (န၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၁။ ၁၁၊ ၁၂၊
၁၉၂။ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၃။ ဝိ၊ ၃။ ၁၁၅၊ ၁၉၆။ ဝိ၊ ၄။
၃၈၊ ၁၉၅၊ ၂၆၄၊ ၂၆၆၊ ၂၉၁၊ ၃၀၅၊ ၃၁၄။ ဒီ၊
၁။ ၁၁၈။ ဒီ၊ ၂။ ၁၀၅၊ ၂၀၅။ မ၊ ၂။ ၂၄၀၊
၄၀၃။ မ၊ ၃။ ၁၇၇-၈၊ ၃၀၁။ သံ၊ ၁။ ၁၆၈၊
၁၇၅၊ ၁၈၅။ သံ၊ ၂။ ၃၃၈၊ ၄၇၆။ သံ၊ ၃။
၁၅၃၊ ၃၀၀၊ ၃၃၂၊ ၃၄၆။ အံ၊ ၁။ ၂၇၈၊ ၃၇၂။
အံ၊ ၂။ ၃၁၊ ၄၂၊ ၃၀၅၊ ၄၆၆။ အံ၊ ၃။ ၃၁။
ဥဒါနံ၊ ၁၁၀၊ ၁၂၂။ ဝိမာနံ၊ ၂၃။ ပေတံ၊
၁၅၆။ ဇာ၊ ၂။ ၁၉၊ ၃၉၊ ၂၀၈၊ ၂၂၅၊ ၂၇၀။
မိလိန္ဒံ၊ ၁၅၊ ၃၀၊ ၉၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅၊ ၁၇၆။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၅၀၊ ၃၇၉။ ဝိ၊
သင်္ဂဟံ၊ ၄၃။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄။ မ၊
၄။ ၃။ ၅၅၊ ၆၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၂။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၈၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၅။ ဥဒါနံ၊ ၄။
၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၉။
ဝိမာနံ၊ ၄။ ၈၉။ ပေတံ၊ ၄။ ၁၀၁၊ ၁၁၃။ ဇာ၊
၄။ ၇။ ၁၃၈။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခါ၊ ၂၈၉၊ ၂၉၀။ ဒီ၊
၄။ ၁။ ၉၂၊ ၃၇၃။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၂။ နိဝေသနာ
(ထိ၊ ပ၊ ၈) — စရိယာ၊ ၄။ ၃၁၁။ နိဝေသနာ
(ထိ၊ ပ၊ ၉) — သုတ္တနိ၊ ၄၀၄။ မဟာနိ၊ ၈၄-
၅။ နိဝေသနံ (ဒ၊ ၈) — ဝိ၊ ၂။ ၁၀၆၊ ၂၇၃။
ဝိ၊ ၄။ ၃၈၃-၄။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄၇။ သုတ္တနိ၊ ၃၄၈၊
၄၃၇။ အပ၊ ၁။ ၃၅၅။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၇။ စူဠနိ၊
၉။ ပေဋကော၊ ၂၇၉။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၈၆။ ဝိ၊ ၄။ ၄။

၉၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟံ၊ ၂၃၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၂။ မ၊ ၄။
၃။ ၅၄၊ ၁၉၈။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၉။ သံ၊ ၄။ ၃။
၃၁၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၃၊ ၂၃၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇၊ ၁၃၂။ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၁၅၁။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၅။
ပေတံ၊ ၄။ ၂၁၊ ၇၅၊ ၁၀၅၊ ၁၁၁၊ ၁၁၄၊ ၂၁၆၊
၂၃၂။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၃၉၈။ ထေရု၊ ၄။ ၂။
၅၀၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၉၅။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၃။
အပ၊ ၄။ ၂။ ၅၊ ၂၉၊ ၂၉၈။ စရိယာ၊ ၄။ ၇၇၊
၁၁၉၊ ၁၃၀၊ ၁၅၂၊ ၂၄၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၈၊
၂၅၁-၃။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၊ ၁၁၂၊ ၁၅၂။ ဇာ၊ ၄။
၄။ ၁၅၃၊ ၁၉၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၆၀၊ ၁၁၆။ ဇာ၊ ၄။
၆။ ၁၈၇၊ ၂၀၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၅။ စူဠနိ၊ ၄။
၂၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅။
နိဝေသနာနိ (ဒ၊ ၉) — ဝိ၊ ၃။ ၃၂၃။ ဒီ၊ ၂။
၇၄။ သုတ္တနိ၊ ၃၀၉၊ ၃၂၄။ ဇာ၊ ၁။ ၃၄၀၊
၃၄၁။ ဇာ၊ ၂။ ၁၉၊ ၇၄၊ ၁၅၆၊ ၁၅၈၊ ၂၀၈။ ဝိ၊
၄။ ၃။ ၃၇၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၀။ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၃၇၉။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၇၇။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၁၊ ၃၃၊ ၂၇၄။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၄။ နိဝေသနော — သုတ္တနိ၊
၃၂၄။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၅၄။ ဇာ၊
၄။ ၇။ ၁၇၅။ နိဝေသနတော (မ၊ ၈) — အံ၊ ၄။
၁။ ၃၁၀။ နိဝေသနာ (မ၊ ၈) — ဇာ၊ ၁။ ၁၇၇။
ဇာ၊ ၂။ ၃၇၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၉။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၄၄၅။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၅၈။ နိဝေသနဿ (ဆ၊ ၈)
— သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၉။ နိဝေသနာနံ (ဆ၊ ၉) —
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၇။ နိဝေသနမ္ပိ (သ၊ ၈) —
ဝိမာနံ၊ ၅၁။ ဝိမာနံ၊ ၄။ ၁၄၅။ နိဝေသနော —
ဝိ၊ ၄။ ၂၄၇၊ ၃၀၅။ ဒီ၊ ၁။ ၁၀၀။ ဒီ၊ ၂။ ၁၀၅။
မ၊ ၂။ ၅၆၊ ၂၄၀၊ ၂၄၃။ အံ၊ ၁။ ၁၄၃။ အံ၊ ၂။
၄၄၅။ ဥဒါနံ၊ ၁၂၂။ ဝိမာနံ၊ ၉၄။ ပေတံ၊ ၁၄၈။

ဇော ၂။ ၂၉၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
 ၄၃။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၂၅၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၉။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၁။
 ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၉။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၇၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
 ၁။ ၂၁၊ ၂၂၊ ၉၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇။ ဝိမာန၊
 ဌ၊ ၃၀၈။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၀၊ ၁၁၃၊ ၁၁၈။ ထေရ၊
 ဌ၊ ၂။ ၁၉၁။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၅။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၊
 ၁၀၊ ၂၀။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၈၆။ ဇော၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၁၊
 ၁၃၃၊ ၄၈၁။ ဇော၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၊ ၄၁၀။ ဇော၊ ဌ၊ ၇။
 ၁၅၂။ ဝဇီရ၊ ၂၃၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉။ ဝိမတိ၊
 ၂။ ၁၁၃။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂၉၀။ မ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၀၉။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၁။ နိဝေသနေသု (သ၊
 ဗ) — သုတ္တနိ၊ ၄၀၁၊ ၄၁၁။ ဇော၊ ၂။ ၂၂၁။
 မဟာနိ၊ ၁၅၇၊ ၁၅၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃။ သုတ္တနိ၊
 ဌ၊ ၂။ ၂၆၂။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၇၇၊ ၂၇၂။

နိဝေသနကိစ္စ (န) [နိဝေသန + ကိစ္စ] အိမ်
 (ဆောက်လုပ်ခြင်း) အမှု။ ရုက္ခာ တေသံ
 မနုဿာနံ နိဝေသနကိစ္စံ သာဓေန္တိ။ ဒီ၊ ဌ၊
 ၃။ ၁၅၆။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၉။

နိဝေသနဂေဟ (ပု၊ န) [နိဝေသန + ဂေဟ]
 နေရာအိမ်၊ နေစရာအိမ်။ နိဝေသနဂေဟံ
 ဒါပေတွာ။ ဇော၊ ဌ၊ ၆။ ၂၇၅။

နိဝေသနဌာန (န) [နိဝေသန + ဌာန] (၁)
 နေရာအရပ်။ (တိ) (၂) နေရာအရပ်ဖြစ်သော
 (ဝေဋ်သမြို့)။ (၁) ရာဟုလမာတု နိဝေ-
 သနဌာနံ ပါယာသိ။ ဇော၊ ဌ၊ ၄။ ၂၈၂။ (တိ)
 (၂) အထာနုပဗ္ဗေန မာတု နိဝေသနဌာနံ
 ဝေဋ်သနဂရံ နာမ သမ္ပတ္တော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၂။

နိဝေသနဌာနာဘိမုခ (တိ) [နိဝေသနဌာန +
 အဘိမုခ] နေရာအရပ်သို့ - ၅၅.၇ -
 မျက်နှာမူ - ဦးတည် - သော (ထေရ်)။
 တဿာ နိဝေသနဌာနာဘိမုခေါ ဂစ္ဆတိ။
 ဝိမာန၊ ဌ၊ ၉၀။

နိဝေသနဒွါရ (န) [နိဝေသန + ဒွါရ] (က)
 အိမ်တံခါး။ (ခ) အိမ်တံခါး အနီး။ (ဂ) အိမ်
 ဝင်းတံခါးအနီး။ (ဃ) နန်းတော်တံခါး။ (င)
 နန်းတော်တံခါး အနီး။

(က) (ခ) နိဝေသနဒွါရေ (ဝိ၊ ၂။ ၃၂) တိ
 နိဝေသနဿ မဟာဒွါရေ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆။ (ဂ)
 အတ္တနော နိဝေသနဒွါရေန ဂစ္ဆန္တေ ဒိသ္မာ။
 အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၃။ (ဃ) ဝေဿဝဏဿ
 ရညော နိဝေသနဒွါရေ နိယုတ္တာ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။
 ၁၅၉။ (င) ရညော နိဝေသနဒွါရေ ဥက္ကဋ္ဌိ
 မကံသု။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅။

နိဝေသနဒွါရံ (ပ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၃။ ၂၁။ အပါ၊
 ဌ၊ ၂။ ၂၇၁။ နိဝေသနဒွါရံ (ဒု၊ ဧ) — သံ၊ ဌ၊
 ၁။ ၂၄၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၉။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၂၊
 ၁၅၀။ ဇော၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၁၊ ၃၇၃။ ဇော၊ ဌ၊ ၃။
 ၃၆၃။ နိဝေသနဒွါရေန (တ၊ ဧ) — အံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၂၀၃။ နိဝေသနဒွါရေ (သ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၂။ ၃၂။
 ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၃။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၁။
 ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၆၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈။ အပါ၊ ဌ၊
 ၁။ ၂၃၂။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၉၊
 ၃၆။ ဇော၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၉။ ဇော၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၈၊ ၁၅၆၊
 ၃၃၁။ ဇော၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၊ ၃၇၇။ ဇော၊ ဌ၊ ၅။ ၁၀၈။
 ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၆။

နိဝေသနနဂရ (န) [နိဝေသန + နဂရ] နေရာ
 ဖြစ်သော မြို့၊ နေရာမြို့။ ရညော နိဝေ-
 သနနဂရံ ဘဝိဿတိ။ ဇော၊ ဌ၊ ၆။ ၂၇၅။

နိဝေသနပရိဂ္ဂဟ (ပု) [နိဝေသန + ပရိဂ္ဂဟ]
 နေကြောင်း - နေရာ - ဖြစ်သောတဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ
 တို့ကို - ပိုင်းခြား၍ယူ - သိမ်းဆည်း - ခြင်း။
 (၁) (အမြဲ - နေကြောင်း - နေရာ - ဖြစ်
 သော) တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ-ဟူသော အိမ် (နှင့်) -
 ပိုင်းခြား၍ယူတတ် - သိမ်းဆည်းတတ်သော
 တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ။ (၂) (အမြဲ - နေကြောင်း -
 နေရာ - ဖြစ်သော) တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိတို့သည် -
 ပိုင်းခြား၍ယူအပ် - သိမ်းဆည်းအပ် - သော
 တရား။ တေသံ နိဝေသနပရိဂ္ဂဟာနံ
 အဘာဝါ ကဋ္ဌိ ဓမ္မံ အနုပါဒိယမာနော။
 သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ နိဝေသနနှင့် ပရိဂ္ဂဟ
 (သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅) တို့နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

နိဝေသနမတ္ထက (န) [နိဝေသန + မတ္ထက]
 အိမ်၏အထက်။ ကာဠိဉ္စပါသိကာယ နိဝေ-
 သနမတ္ထကေ သမာဂန္နာ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၇။

နိဝေသနရတ္တာ (ထိ) [နိဝေသန + ရတ္တာ]
 လူနေအိမ် (နှင့်) ခရီးလမ်းမ။ နိဝေသနရတ္တာ-
 ဒယော သန္ဓာယ။ ဝဇီရ၊ ၄၅၆။

နိဝေသန္တ (တိ) [နိဝိသ + အန္တ] စတင်တည်
 ထောင်သော၊ သူ။ ယံ မနုဿာ ဂါမံ နိဝေ-
 သန္တာ (နိဝေသေတွာ၊ သိ) “ဣဒံ သုသာန”န္တိ
 ဝဝတ္ထပေန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၄။

နိဝေသယ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိသ + ကယ +
 ဟိ] ယှဉ်စေလော့၊ တိုက်တွန်းလော့။
 နိဝေသေတိ (၅) - ကြည့်။

နိဝေသယိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိသ + ကယ +
 ဤ] (၁) တည်စေပြီ။ (၂) ဝင်စေပြီ၊
 သက်ဝင်စေပြီ။ နိဝေသေတိ (၁), (၃) - ကြည့်။

နိဝေသယေ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိသ + ကယ
 + ဧယျ] (၁) တည်စေရာ၏။ (က) မကျ
 ရောက်ရာ။ (၂) ထားရာ၏။ ဖြစ်စေရာ၏။
 နိဝေသေတိ (၁), (ဂ), (၂) - ကြည့်။

နိဝေသရေ (ကြိ) [နိ + ဝိသ + ရေ] ဝင်ကုန်
 ပြီ။ နိဝေသေတိ - ကြည့်။

နိဝေသိတ (တိ) [နိ + ဝိသ + ကေ + တ]
 တည်နေစေ - တည်ထောင် - အပ်သော။
 ဉာတိနံ သာမာရဏဘာဝေနနိဝေသိတော။
 မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၀။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁။)

နိဝေသိတာကာရဒဿန (တိ) [နိဝေသိတ +
 အာကာရ + ဒဿန] သက်ဝင် - တည်နေ
 - စေပုံအခြင်းအရာကိုပြ - တတ် - ကြောင်း
 ဖြစ် - သော (ဝါကျ)။ သစေ ဒိဝါ ဟနသိ
 ပါဏိနော၊ အထ တေ ရတ္တိ* ဘဝတု
 သံယမောတိ နိဝေသိတာကာရဒဿနံ။
 ပေတ၊ ဌ၊ ၁၉၁။

နိဝေသိယ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိသ + ကယ
 + တွာ] သက်ဝင် - တည်နေ - စေ၍။
 ပထေ နိဝေသိယာ (ထေရ၊ ၃၆၁)တိ
 ဝိပဿနာဝိထိယံ နိဝေသေတွာ ပတိဋ္ဌာ-
 ပေတွာ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇၈။

နိဝေသိယန္တိ (ကာ၊ ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဝိသ + ဇာ + အန္တေ] နေစေ - ထား - အပ်ကုန်၏။ ပရိဟာရဉ္စ ဒါပေတွာ နိဝေသိယန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၅။

နိဝေသေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဝိသ + ဇာ + တဗ္ဗ] သက်ဝင်စေ - သွင်း - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ သမာဒပေတွာ နိဝေသေတဗ္ဗ ပတိဋ္ဌာပေတဗ္ဗ။ သံ၊ ၃။ ၁၂၅၊ ၁၆၅၊ ၃၁၇၊ ၃၈၀။ အံ၊ ၁။ ၂၂၃။ အံ၊ ၂။ ၁၂၁။

နိဝေသေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိသ + ဇာ + တိ] (၁) တည်စေ၏။ (က) တည်ထောင်၏။ (ခ) တည်ဆောက်၏။ (ဂ) မကျရောက်။ (၂) ထား၏။ ဖြစ်စေ၏။ (၃) ဝင်စေ၏။ သက်ဝင်စေ၏။ သွင်း၏။ (၄) ရှားမှီး၏။ (၅) ယှဉ်စေ၏။ တိုက်တွန်း၏။ (၆) မှီဝဲ၏။

(၁) တည်စေ၏။ ဓမ္မဒဿနေ နိဝေသေတိ(အံ၊ ၂။ ၂၃၀)တိ စတုသစ္စဓမ္မဒဿနေ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၈၃။ နိဝေသတိ - အံ၊ ၁။ ၆၃။ အံ၊ ၃။ ၁၇၄။ မဟာနိ၊ ၂၇၉၊ ၃၆၀။ စူဠနိ၊ ၁၇၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၆၅။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၊ ၁၇၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၄၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၃၈။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။ နိဝေသယတိ - ပေဋကော၊ ၂၄၃။ နိဝေသေန္တိ - ဒီ၊ ၃။ ၁၅၄။ ဒီ၊ ၄။ ၁၃၆။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၁၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။ ဒီ၊ ၄။ ၁၄၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၈။ နိဝေသေယျ - သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၃။ နိဝေသယေ - သံ၊ ၁။ ၁၀၂။ ဓမ္မ၊ ၃၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၉၀။ ဇာ၊ ၄။ ၂။

၃၉၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၀။ နိဝေသေသိ (နိ + ဝိသ + ဇာ + ဤ) - ဒီ၊ ၁။ ၁၈၉။ အပ၊ ၂။ ၁၅၉။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။ ပေတ၊ ၄။ ၁၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၆။ နိဝေသယိ - ပေတ၊ ၁၇၇။ ဇာ၊ ၂။ ၂၆၆။ ပေတ၊ ၄။ ၁၉၀၊ ၁၉၃။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၂၇။ (က) တည်ထောင်၏။ ဂါမိ နိဝေသေသိ - ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၅၃။ (ခ) တည်ဆောက်၏။ ဗာရာဏသိရာဇာ အကာလေ နိက္ခမိတွာ ဥယျာနေ ခန္ဓာဝါရံ နိဝေသယိ (နိဝေသေသိ၊ သီ၊ ဣ၊ နိဝါသေသိ၊ သျှ)။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၀။ (ဂ) မကျရောက်။ ကိမ္ဘိ တတ္ထ မနံ နိဝေသယေ (ထေရီ၊ ၄၂၃)တိ မနံ မနသညံ နိဝေသေယျ။ ဝိသင်္ခါရေ အဝယဝေ သာသညာ ကဒါစိပိ န ပတေယျာတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၆၄။ (၂) ထား၏။ ဖြစ်စေ၏။ နိဝေသေတိ(မ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၁)တိ ဌပေတိ ပဌပေတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၄။ နိဝေသယေ (ဇာ၊ ၁။ ၁၇၈)တိ ဌပေယျ ပဝတ္ထေယျ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၀။ နိဝေသေသု - အပ၊ ၂။ ၂၉၃။ ထေရီ၊ ၄။ ၃၂။ (၃) ဝင်စေ၏။ သက်ဝင်စေ၏။ သွင်း၏။ သစ္စေ နိဝေသယိ (သံ၊ ၁။ ၁၃၄)တိ ပရမတ္ထသစ္စေ နိဗ္ဗာနေ နိဝေသေတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ နိဝေသေတိတိ ပဝိသာပေသိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၆။ (၃)၊ (၄) ဝင်စေ၏။ သက်ဝင်စေ၏။ သွင်း၏။ ရှားမှီး၏။ နိဝေသေယျာ (ကင်္ခါ၊ ၁၁၄)တိ ပဝေသေယျ။ ပရိသေသေယျာတိပိ ဝဒန္တိ။ ကင်္ခါ၊ ယော၊ မဟာဋီ၊ ၁။ ၃၉၀။ (-သီ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁။ ၁၁။) (၅) ယှဉ်စေ၏။ တိုက်တွန်း၏။ ကလျာဏေ နိဝေသေသိ (ဒီ၊ ၃။ ၁၅၉)တိ ကလျာဏဓမ္မေ

နိယောဇေသိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၃။ အညေပိ
မစ္စေ သဒ္ဓမ္မေ၊ ဗြဟ္မစရိယေ နိဝေသယာ
(ဣတိဝုတ်၊ ၂၄၈)တိ ဓမ္မဒါနေ နိယော-
ဇေန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၄၈။ (-အပ၊ ၁။ ၂၁၇၊
၂၉၉။) (၆) မှိဝေ၏။ ကုမ္ပုဂ္ဂံ န နိဝေသေယျ။
ဇာ၊ ၁။ ၃၈၀။ ကုမ္ပုဂ္ဂံ န သေဝေယျ။ ဇာ၊ ၄။
၅။ ၆၇။

နိဝေသေတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိသ + ဧက
+ တုံ] သက်ဝင် - တည်နေ - စေခြင်းငှာ။
ဘိက္ခု၊ နိဝေသေတုံ ဣမံ ဒေသနံ အာရ-
ဘတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၄၂။ (ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၀၃။)

နိဝေသေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဝိသ +
ဧက + တွာ] သက်ဝင် - တည်နေ - စေ၍။
သကဋသတ္ထံ နိဝေသေတွာ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁။
(-အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၁၂၄။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၄။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၈။
စရိယာ၊ ၄။ ၁၆၉။ ၂၀၆။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၇၅။)

နိဝေသေန္တ (တိ) [နိ + ဝိသ + ဧက + အန္တ]
တည်စေသော။ ဓိတရော နိဝေသေန္တေန
ပတိဋ္ဌာပေန္တေန ကဿ န ခေါ ဒါတဗ္ဗာ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၅။ (- ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၃၅။)

နိဝေသေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိသ + ဧက +
အန္တိ] တည်စေကုန်၏။ နိဝေသေတိ - ကြည့်။

နိဝေသေယျ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိသ + ဧက
+ ဧယျ။ နိ + သေဝ + ဧယျ] (၁) တည်စေ
ရာ၏။ (၂) မကျရောက်ရာ။ (၃) ဝင်စေရာ

၏။ သက်ဝင်စေရာ၏။ သွင်းရာ၏။ (၄)
ရှာမှီးရာ၏။ (၅) မှိဝေရာ၏။ နိဝေသေတိ
(၁), (၈), (၃), (၄), (၆) - ကြည့်။

နိဝေသေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိသ + ဧက၊
ဤ] (၁) တည်စေပြီး။ (က) တည်ထောင်
ပြီး။ (ခ) တည်ဆောက်ပြီး။ (၂) ဝင်စေပြီး။
သက်ဝင်စေပြီး။ သွင်းပြီး။ (၃) ယှဉ်စေပြီး။
တိုက်တွန်းပြီး။ နိဝေသေတိ (၁), (က), (ခ),
(၃), (၅) - ကြည့်။

နိဝေသေသုံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိသ + ဧက +
ဉံ] ထားကုန်ပြီး။ နိဝေသေတိ (၂) - ကြည့်။

နိဝေသယတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဝိသ + ဧကယ +
တိ] တည်စေ၏။ နိဝေသေတိ (၁) - ကြည့်။

နိသက္ကတိ (ကြိ) [နိ + သက္က + အ + တိ။
နိတိ၊ ဇာ၊ ၁၇။ ဓာတွတ္ထ၊ ၃၇၇။] ထိုင်နေ၏။
သက္ကတိ၊ နိသက္ကတိ။ နိတိ၊ ဇာ၊ ၂၀၈။

နိသက္ကတိ (ကြိ) [နိ + သက္က + အ + သတိ။
သ၊ ကျေ။] ထိုင်နေလတ်။ ယတ္ထ ရာဇာ
နိသက္ကတိ (ဇာ၊ ၂။ ၁၅၆)တိ ယသ္မိ ပလ္လင်္ကေ
ရာဇာ နိသိဒ္ဓဿတိ၊ တံ ပညာပေန္တုတိ
ဝဒတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၉။

နိသင်္ခတိ (ထိ) [နိ + သံ + ကရ + တိ]
ပြုပြင်စီရင်ခြင်း။ (က) ပြုပြင်စီရင်တတ်
သော။ (ခ) ပြုပြင် - စီရင် - အပ်သော
(ပညာဘိသင်္ခါရ စသည်)။ နတ္ထိ ကာစိ

နိသင်္ခတိတိ နိသင်္ခတိယော ဝုစ္ဆန္တိ ပုညာဘိ-
သင်္ခါရော အပုညာဘိသင်္ခါရော အာနန္ဓာဘိ-
သင်္ခါရော။ မဟာနိ။ ၃၅၀။ တတ္ထ နိသင်္ခတိ
(သုတ္တနိ။ ၄၂၅)တိ ပုညာဘိသင်္ခါရာဒိသု
ယော ကောစိ သင်္ခါရော။ သော ဟိ ယသ္မာ
နိသင်္ခရိယတိ နိသင်္ခရောတိ ဝါ။ တသ္မာ
“နိသင်္ခတိ”တိ ဝုစ္ဆတိ။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၂၈၄။
မဟာနိ။ ၄။ ၃၈၆။

နိသင်္ခရိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + သံ + ကရ +
ယ + တေ] ပြုပြင် - စိရင် - အပ်၏။
နိသင်္ခတိ - ကြည့်။

နိသင်္ခရောတိ (ကြိ) [နိ + သံ + ကရ + ဩ +
တိ] ပြုပြင် - စိရင် - တတ်၏။ နိသင်္ခတိ
- ကြည့်။

နိသန္ဓ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဒ + တ္တာ။ ကစ္စည်း။
၆၀၀။ ရှု၊ ၆၄၅။] နေ၍၊ ထိုင်နေ၍။ နိသန္ဓ
ခေါ် ဘဂဝါ ဘိက္ခု အာမန္တေသိ။ ဝိ၊ ၁။
၈၈။ ဝိ၊ ၂။ ၇၉။ ဝိ၊ ၃။ ၁၃။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၃။ ဒိ၊
၁။ ၂။ ဒိ၊ ၂။ ၁၀၅။ မ၊ ၁။ ၂၆၆။ မ၊ ၂။ ၇၇၊
၂၃၆။ မ၊ ၃။ ၁၆၀။ သံ၊ ၁။ ၄၆၇။ သံ၊ ၂။
၂၇၂၊ ၄၁၂။ သံ၊ ၃။ ၇၁၊ ၁၅၄၊ ၂၇၉။ အံ၊ ၁။
၂၈၁၊ ၄၆၃။ အံ၊ ၂။ ၁၄၉၊ ၂၆၆၊ ၄၉၅။ ဥဒါန။
၈၈၊ ၁၈၁။ သုတ္တနိ။ ၃၄၁။ အပါ၊ ၁။ ၁၇၃၊
၃၃၂၊ ၃၅၁၊ ၃၉၂။ ဇာ၊ ၂။ ၂၅၉။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၃၆၅။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ အံ၊
၄။ ၃။ ၂၂၁။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၆၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၅၅၊
၂၆၈။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၊
၁၉၂။ ထေရီ၊ ၄။ ၄၃။ တသ္မိ ပါသာဒဝရေ

နိသန္ဓ နိသိဒ္ဓိတာ ဝိပဿိ ဇိနဝရံ အဒ္ဓသန္တိ
သမ္ပန္နော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၀။ ပုဗ္ဗေ ပဏ္ဍိတာ
အာကာသေ နိသန္ဓ ဓမ္မံ ဒေသေတာ။ ဇာ၊
၄။ ၁။ ၁၈၂။ (-စရိယာ၊ ၄။ ၆၅၊ ၈၀၊ ၁၀၆။
ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၅၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၄။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၁။ ၄၆။)

နိသန္ဓ (ကြိ) [နိ + သဒ + ယ + အ]
ထိုင်နေပြီး နိသန္ဓတိ - ကြည့်။

နိသန္ဓကပ္ပနဝတ္ထု (န) [နိသန္ဓ + ကပ္ပနဝတ္ထု]
ထိုင်နေခြင်းကို ပြခြင်းဟူသော အကြောင်း
'ဝတ္ထု'။ သာဝတ္ထိယံ ဥဒါယိတ္ထေရံ အာရဗ္ဗ
မာတုဂါမေန သဒ္ဓိ ဝုတ္တပ္ပကာရေ အာသနေ
နိသန္ဓကပ္ပနဝတ္ထုသ္မိ ပညတ္တံ။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၁။

နိသန္ဓကုသလ (တိ) [နိသန္ဓ + ကုသလ]
ထိုင်နေခြင်း၌ လိမ်မာသော၊ သူ။ အာသန-
ကုသလေန ဘဝိတဗ္ဗ နိသန္ဓကုသလေန။ ဝိ၊
၅။ ၂၈၇၊ ၃၁၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၂၉၊ ၃၃၀။

နိသန္ဓဌာန (န) [နိသန္ဓ + ဌာန] ထိုင်နေရာ
အရပ်။ ပဟောတိ စေတ္တ ဘိက္ခုနံ နိသန္ဓ-
ဌာနံ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၀။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၈။ ဒိ၊
၄။ ၃။ ၂၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၆။ အံ၊
၄။ ၁။ ၇၁။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၉။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။
၂၅၈။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၁။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၊ ၂၁၈။ အံ၊ ၄။
၂။ ၁၉၉။)

နိသန္ဓတိ (ကြိ) [နိ + သဒ + ယ + တိ]
ထိုင်နေ၏။ နိသန္ဓတိ - ပေတာ၊ ၄။ ၁၇၄။

ဧကမန္တေ ဝိဝိတ္တေ ဩကာသေ နိသိဒထ
နိသန္ဓထ။ ထေရီ၊ ဌ။ ၁၂၂။ ဓမ္မစက္ကပဝ-
တ္တနတ် နိသန္ဓာတိ ကတွာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၄။

နိသန္ဓထ (ကြိ) [နိ + သဒ + ယ + ထ] ထိုင်
နေကုန်လော့။ နိသန္ဓတိ - ကြည့်။

နိသန္ဓဒေါသ (ပု) [နိသန္ဓ + ဒေါသ] ထိုင်
နေခြင်း - ဌ - ဧ - အပြစ်။ (ယင်း အပြစ်
၆-ပါး - (၁) အလွန်ဝေးသောအရပ် =
အတိရုရ၊ (၂) အလွန်နီးသောအရပ် =
အစွာသန္န၊ (၃) လေညာဟူသောအထက်
အရပ် = ဥပရိဝါတ၊ (၄) မြင့်သောအရပ် =
ဥနတပ္ပဒေသ၊ (၅) ရှေ့တည်တည်အရပ် =
အတိပဗ္ဗ၊ (၆) နောက်တည်တည်အရပ် =
အတိပဗ္ဗ၊ ယင်းအကျယ် အောက်ပါသာကေ
ကျမ်းတို့၌ကြည့်။ (၁) အလွန်ဘေးကျသော
အရပ် = အတိကစ္ဆ = အတိပဿ၊ (၂) အလွန်
နိမ့်သောအရပ် = အတိဩဏတ။ ယင်း (၂)ပါး
ထည့်၍ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်နေခြင်း၌ အပြစ် ၈-
ပါးဟု ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၉၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၂။ ၄၉-
တို့၌ ဖွင့်ဆိုကြကုန်သေး၏။) ဆ နိသန္ဓ-
ဒေါသေ ဝဇ္ဇေတွာ။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၀၁။ ဒီ၊ ဌ။ ၂။
၇၄-၅။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၁၁၄။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၅။ အံ၊
ဌ။ ၂။ ၁၃။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၂၃၈။ မဟာနိ၊ ဌ။
၂၆၈။ (-သံ၊ ဌ။ ၂။ ၇၉။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၄၉။ အပ၊
ဌ။ ၁။ ၂၅၁။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၁၄၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၈။
မူလဋီ၊ ၁။ ၈။)

နိသန္ဓန (န) [နိ + သဒ + ယ + ယု] ထိုင်
နေခြင်း။ နိသန္ဓနံ ဖာသု။ စူဠနိ၊ ၂၂၉။

၂၄၅။ ဥရုနံ ဗန္ဓနဝသေန နိသန္ဓနံ။ သံ၊ ဋီ၊
၁။ ၂၆၄။ (-ဇာ၊ ဌ။ ၇။ ၁၁၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၈။)

နိသန္ဓနဌာန (န) [နိသန္ဓန + ဌာန] ထိုင်နေ
ရာအရပ်။ ထေရဿ နိသန္ဓနဌာနစက်မ-
ဌာနာနိ ဩလောကေတွာ ပုစ္ဆိ။ ဒီ၊ ဌ။ ၂။
၂၂၄။ ဧတေန နိသန္ဓနဌာနသမ္ပတ္တိ
ဒေသေတိ။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၂၈၄။

နိသန္ဓနတ္ထ (ပု) [နိသန္ဓန + အတ္ထ] ထိုင်နေ
ရန် - အကျိုး - အတွက်။ နိသန္ဓနတာယာ
(ဒီ၊ ဌ။ ၁။ ၁၂၆)တိ ဘိက္ခုသံဃနိသိဒနတ္ထာယ။
ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၀။

နိသန္ဓနပစ္စယ (ပု) [နိသန္ဓန + ပစ္စယ] ထိုင်
နေခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ဌိတဿ၊
အရဟောပေက္ခဿ၊ အညဝိဟိတဿ စ
နိသန္ဓနပစ္စယာ အနာပတ္တိ။ ကင်္ခီ၊ ၁၅၁။

နိသန္ဓနဝတ္ထု (န) [နိသန္ဓန + ဝတ္ထု] နေထိုင်
ခြင်းဟူသော အကြောင်း 'ဝတ္ထု'။ သာဝ-
တ္တိယံ ဥပနန္တံ အာရဗ္ဗ အနုပဓဇ္ဇ နိသန္ဓ-
ဝတ္ထုသ္မိ ပညတ္တိ။ ကင်္ခီ၊ ၂၃၄။

နိသန္ဓပစ္စယ (ပု) [နိသန္ဓ + ပစ္စယ] အထက်
ပုဒ်နက်ကြည့်။ ရဟော နိသန္ဓပစ္စယာ ပန
အာပန္နာယ အာပတ္တိယာ ကာရေတဗ္ဗော။ ဝိ၊
ဌ။ ၂။ ၁၁၆။ (-ကင်္ခီ၊ ဋီ၊ ၆၂။)

နိသန္ဓပညတ္တိ (ထိ) [နိသန္ဓ + ပညတ္တိ] ထိုင်
နေခြင်း၌ဖြစ်သော ပညတ်၊ ထိုင်နေခြင်းကို

ပညတ်ခြင်း။ နိသန္ဓပညတ္တိ စ ဧဝံ ဒသ
အင်္ဂါနိ ခွိဟိခွိဟိ အင်္ဂေဟိ ပညတ္တာနိ။
ပေဋကော။ ၂၉၂။

နိသန္ဓဗာသုက (တိ) [နိသန္ဓ + ဗာသုက]
ထိုင်နေခြင်း၌ ချမ်းသာခြင်းရှိသော၊ ချမ်းသာ
စွာထိုင်နေခြင်းရှိသော၊ သူ။ ဒန္တပညာ
ကိရေသာ ဒေဝတာ တသ္မိ ခဏေ အတ္တနော
နိသန္ဓဗာသုကံ ကထာဗာသုကံ ဒုတိယကံ
အလဘန္တိ ဧဝမာဟ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃။

နိသန္ဓဗဟုလ (တိ) [နိသန္ဓ + ဗဟုလ] များ
သော - ထိုင် - ဝပ် - ခြင်းရှိသော၊ ထိုင်-
ဝပ် - ခြင်း များသော (နွားစသည်)။ ဧဝံ ဟိ
သော ဘိက္ခဝေ ဂေါဏော ဌာနဗဟုလော
ဝါ အဿ နိသန္ဓဗဟုလော ဝါ။ သံ၊ ၂။ ၄၀၀။

နိသန္ဓသိ (ကြိ) [နိ + သဒ + ယ + တိ]
ထိုင်နေ၏။ နိသန္ဓတိ - ကြည့်။

နိသန္ဓသိက္ခာပဒ (န) [နိသန္ဓ + သိက္ခာပဒ]
(ဘိက္ခုနီနှင့်အတူတကွ နားမျက်စိ၏ ဆိပ်
ကွယ်ရာ၌) ထိုင်နေခြင်းကြောင့် ပညတ်အပ်
သောသိက္ခာပုဒ်၊ နိသန္ဓသိက္ခာပုဒ်၊ ရဟော
ဘိက္ခုနိယာ သဟာတိ ဘိက္ခုနိယာ သဒ္ဓိ
ရဟော နိသန္ဓသိက္ခာပဒဉ္စ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၄၂။

နိသန္ဓသုခ (န) [နိသန္ဓ + သုခ] ထိုင်နေခြင်း
၌ ချမ်းသာခြင်း၊ ချမ်းသာစွာ ထိုင်နေခြင်း။
တတ္ထ ယသ္မာ အဓောဝိတပါဒဿ အဝိက္ခာ-
လိတမုခဿ စ နိသန္ဓသုခံ ဥတုသပ္ပာယ-
လာဘော စ န ဟောတိ။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၂၂။

နိသန္ဓဿာဒ (ပု) [နိသန္ဓ + အဿာဒ]
(မာတုဂါမနှင့် အတူတကွ နားမျက်စိဆိပ်
ကွယ်ရာ၌) ထိုင်နေခြင်း၌ သာယာခြင်း။
နိသန္ဓာယ အဿာဒေါ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၄။
နိသန္ဓဿာဒေ မာတုဂါမေန သဒ္ဓိ ရဟော
နိသန္ဓဿာဒရာဂေန နိသိန္နဿ အသုစိ
မုစ္စတိ။ ယင်း- ၁၁၆။ (- ၂၁၆။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၃၈၁။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သစ်၊ ၂၂၆။)

နိသန္ဓာ (ထိ) [နိ + သဒ + ကျ။ ကစ္စည်း။
၆၃၈။ ရူ၊ ၆၆၀။ နိတိ၊ ဓာ၊ ၉၅-၆။ နိ + သဒ
= ယက်။ မောက်။ ပဉ္စိကာ၊ ၅။ ၁၂၃။ နိရုတ္တိ။
၈၀၁။ (နိပဒျာ - သံ၊ နိသန္ဓာ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊
ဏိသဇာ - ဖြာ)] (၁) ထိုင်နေခြင်း။ (၂)
ထိုင်နေရာအခါ။ (၃) ထိုင်နေရာအရပ်။ (၄)
နိသန္ဓာပုဒ်။

(၁) န မေ တယာ သဒ္ဓိ ကထာ ဝါ
နိသန္ဓာ ဝါ ဗာသု ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၄-
၅။ ပလ္လင်္ကာဘုဇနလက္ခဏာ နိသန္ဓာ။ ပေတ၊
၄။ ၂၀၃။ နိသန္ဓာယ ဒဠဘာဝံ ပလ္လင်္ကာဘုဇ-
နေန။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၇။ (-ဝိ၊ ၁။ ၂၈၇၊ ၂၉၁။
ဝိ၊ ၂။ ၉၄၊ ၁၂၇။ ဝိ၊ ၅။ ၁၁။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၄၊
၂၁၆။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၀၊ ၂၃၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၀။ မ၊
၄။ ၃။ ၂၀။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၉။ မဟာနိ၊ ၄။
၃၅၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၁။ သံ၊
၄။ ၁။ ၁၇၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။ အံ၊ ၄။ ၂။
၂၈၁။ (၂) ရညော နိသန္ဓာယ ပစ္ဆာ နိပါ-
တနံ နိသိဒနံ သီလံ ဧတဿာတိ ပစ္ဆာ-
နိပါတိနိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ (၃)
တသ္မိယေဝ အာသနေတိ တသ္မိယေဝ
နိသန္ဓာယ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၅၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။

၁၉၅။ (-မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၉၀။) (၄) နိသန္ဓာ
(ဒိ၊ ဌ။ ၁။ ၄၉)တိ ဣဒံ နိသိဒ္ဓနပရိယော-
သာနဒိပနံ။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၂။

နိသန္ဓာကာရ (ပု) [နိသန္ဓာ + အာကာရ]
ထိုင်နေ - ခြင်း - ပုံ - အခြင်းအရာ။ အည-
တရံ ရုက္ခမူလံ ဥပသကမိတ္တာ နိသန္ဓာကာရံ
ဒဿေတိ။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၅၁။ (-၁၄၂။ ပေတ၊ ဌ။
၂၅၇။ ထေရ၊ ဌ။ ၂။ ၄၄၃။ အပ၊ ဌ။ ၁။ ၂၉၆။)

နိသန္ဓာဂဏနာ (ထိ) [နိသန္ဓာ + ဂဏနာ]
ထိုင်နေခြင်းကို ရေတွက်ခြင်း၊ ထိုင်နေခြင်း
အရေအတွက်။ နိသန္ဓာဂဏနာယ ပါစိတ္တိ-
ယာနိ။ ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၁၇။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၇၁။

နိသန္ဓာဒိပဋိက္ခေပ (ပု) [နိသန္ဓာဒိ + ပဋိ-
က္ခေပ] ထိုင်နေခြင်း-စသည်ကို ပယ်မြစ်
ကြောင်းဖြစ်သော၊ သဒ္ဓါ။ အဋ္ဌာသိတိ
နိသန္ဓာဒိပဋိက္ခေပေါ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၉၈။ သုတ္တနိ၊
ဌ။ ၂။ ၈။

နိသန္ဓာနုစ္ဆဝိကတ္တ (န) [နိသန္ဓာနုစ္ဆဝိက +
တ္တ] ထိုင်နေခြင်းအား - သင့်လျော် -
လျောက်ပတ် - သည်၏အဖြစ်၊ ထိုင်နေခြင်း၌
အဆင်ပြေခြင်း။ အထ ကသ္မာ အာနာပါ-
နဿတိယံ နိယောဇေသိ နိသန္ဓာနုစ္ဆဝိ-
ကတ္တာ။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၉၆။

နိသန္ဓာပတ္တိ (ထိ) [နိသန္ဓာ + အာပတ္တိ]
ထိုင်နေခြင်းကြောင့်သင့်သောအာပတ်။ ပရိ-
စ္ဆေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ရဟော နိသန္ဓာ-

ပတ္တိယာ ပရိစ္ဆေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၉။

နိသန္ဓာပိတ (တိ) [နိ + သဒ + ယ + ကာပေ
+ တ] ထိုင်နေစေအပ်သော။ ရညော
အသကာနိဝတ္တနတ္ထံ အာသန္နစာရိဘာဝေန
တတ္ထ ဣတ္ထိယောဝ နိသန္ဓာပိတာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၁၆။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂။

နိသန္ဓာပိဠိတ (တိ) [နိသန္ဓာ + ပိဠိတ]
ထိုင်နေခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်သော။ ပစ္ဆိမ-
ယာမံ ပန တယော ကောဋ္ဌာသေ ကတွာ
ပုရေဘတ္တတော ပဋ္ဌာယ နိသန္ဓာပိဠိတဿ
သရီရဿ ကိလာသုဘာဝမောစနတ္ထံ ဧကံ
ကောဋ္ဌာသံ စကမေန ဝိတိနာမေတိ။ သံ၊ ဌ။
၁။ ၂၂၆။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၅၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၅။

နိသန္ဓာပေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ + ယ +
ကာပေ + အန္တိ] ထိုင်နေစေကုန်၏။ ဝပ်နေ
စေကုန်၏။ ဂ ဗ္ဗမုဠံ တိရုတ္တာနဂတိတ္ထိမ္ပိ
အာနေတွာ တတ္ထ နိသန္ဓာပေန္တိ။ မ၊ ဌ။ ၃။
၂၃၃။

နိသန္ဓာဘိရတ (တိ) [နိသန္ဓာ + အဘိရတ]
ထိုင်နေခြင်း၌ အလွန်မွေ့လျော်သော၊ သူ။
နိသန္ဓာဘိရတော ဘိက္ခု၊ သောဘယန္တော
တပေါဝနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၇။

နိသန္ဓာယောဂ္ဂ (တိ) [နိသန္ဓာ + ယောဂ္ဂ]
ထိုင်နေခြင်းအား - သင့်လျော် - လျောက်ပတ်
- သော။ သာလာယ ပါစိနပဿံ အတ္တနော

နိသဇ္ဇာယောဂံ ကာရေသုံ။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၃၆၉။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၇။

နိသဇ္ဇာရဟ (တိ) [နိသဇ္ဇာ + အရဟ] ထိုင်
နေခြင်းငှာ ထိုက်သော။ ဓမ္မဓဏ္ဍောတိ
နိသဇ္ဇာရဟော ယော ကောစိ စမ္မဓဏ္ဍော။
ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၀၅။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၂၂။

နိသဇ္ဇာဝစန (န) [နိသဇ္ဇာ + ဝစန] (၁)
ထိုင်ခြင်းကို - ဟော - ဆို - ခြင်း။ (၂)
နိသဇ္ဇာသဒ္ဓါ။ ဟေဋ္ဌိမကာယဿ အနုဇကံ
ဌပနံ နိသဇ္ဇာဝစနေနေဝ ဗောဓိတန္တိ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၇။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၆၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၀။ (-
သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၂၃။)

နိသဇ္ဇာ(ဇ္ဇ)ဝါရ (ပု) [နိသဇ္ဇာ + ဝါရ] ထိုင်
နေခြင်း - အလှည့် - အကြိမ်။ ဒွေ တယော
ပလ္လင်္ကေတိ ဒွေ တယော နိသဇ္ဇာဝါရေ ဒွေ
တိကံ ဥဏှာသနာနိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၄။ သီ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၄၅၉။ ဂန္ထပရိစယေ ကတိပယေ နိသဇ္ဇာဝါရေ
အနုယုဉ္စိတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၉။ တာဝ ဧကော
နိသဇ္ဇာဝါရော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၅၀။

နိသဇ္ဇာသန (န) [နိသဇ္ဇာ + အာသန] ထိုင်
နေရာအရပ်။ အာသနန္တိ နိသဇ္ဇာသနံ။ သီ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၈၆။

နိသဇ္ဇိတ (တိ) [နိ + သဒ + ယ + တ] ထိုင်
နေသော၊ သူ။ အညော ကောစိ နိသဇ္ဇိတာ
ဝါ နိပဇ္ဇိတာ ဝါ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀။

နိသဇ္ဇိရိယာပထသမ္ပန္န (တိ) [နိသဇ္ဇိရိယာ-
ပထ + သမ္ပန္န] ထိုင်နေခြင်း ဣရိယာပုထ်
- နှင့်ပြည့်စုံ - ဖြင့်မျှတ - သော၊ သူ။
နေသဇ္ဇိတာ နိသဇ္ဇိရိယာပထသမ္ပန္နာ ဧကစ္စေ
ဣသယော။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၇။

နိသဇ္ဇာရ (ပု) [နိ + သဇ္ဇာရ] လှည့်လည် -
သွားလာ - မူ - မရီ - မှကင်း - ခြင်း။ သာဓု
ပဏ္ဍိတ တေန ပဿေန နိသဇ္ဇာရံ ကာရေ-
ဟိတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၇၈။

နိသဌ (တိ) [နိ + သဇ + တ။ ဓာတွတ္ထ။
၃၇၉။ (နိသပ - သံ၊ ကိသဌ - ပြာ)]
စွန့်လွှတ်အပ်သော။ ကာမေသနာ ဘဝေ-
သနာ ဗြဟ္မစရိယေသနာသင်္ခါတာ ဧသနာ
သမ္ပဒေဝ အဝယာ အနုနာ သဌာ နိသဌာ
အနေနာတိ သမဝယသဌေသနော။ ဝိမတိ၊
၂။ ၉၉။

နိသဒ (ထိ) [နိ + သဒ + အ] (၁)
ကျောက်ပျဉ်၊ ကျောက်ပြား။ (၂) ကျောက်
သား၊ ကျောက်တုံး (ဆေးကြိတ်ကျောက်)။
(၁) ခါဒလဝဏံ နိသဒါယ ပိသာပေယျ။
မိလိန္ဒ။ ၁၅၁။ နိသဒံ နိသဒပေါတက (ဝိ၊ ၃။
၂၉၂)န္တိ ပိသနသိလာ စ ပိသနပေါတော
စ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၇၂။ ဩသမံ ဂဟေတွာ
နိသဒါယံ ဃသိတွာ ထောကံ နဠာဋေ
မက္ခေတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၆၅။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၃။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၁။ ကင်္ခါ။
၂၆၄။) (၁) (၂) နိသဒဂ္ဂဟဏေနေဝ (ဒီ၊ ဌ၊
၃။ ၁၀၆) နိသဒပေါတောပိ ဂဟိတော။ ဒီ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၀၇။

နိသဒ္ဒဟဏ (န) [နိသဒ + ဟဏ] (၁)
ကျောက်ပျဉ်ကို - ယူ - ဟော - ဆို - ခြင်း။
နိသဒ-သဒ္ဒါ။ အထက်ပုဒ် (၁), (၂) - ကြည့်။

နိသဒပေါတ (ပု) [နိသဒ + ပေါတ]
ကျောက်သား၊ ကျောက်တုံး၊ ကျောက်ခဲ၊
ဆေးကြိတ်ကျောက်၊ ကျောက်ပြင်။ နိသဒ်
နိသဒပေါတက (ဝိ၊ ၃။ ၂၉၂) နှ့် ပိသနသိလာ
စ ပိသနပေါတော စ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၂။
ဥဒုက္ခလံ မုသလံ သုပ္ပံ နိသဒ် နိသဒ-
ပေါတော ပါသာဏဒေါကံ ပါသာဏ-
ကဋ္ဌာဟံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၈၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၀၈။
ကင်္ခါ။ ၂၆၄။ ပလာလပိဋကန္တိ ဆေကာ
ကာရကိကာ ဆဝိစမ္ပံ အစ္ဆိန္ဒိတ္တာ နိသဒ-
ပေါတေဟိ အဋ္ဌိနိ ဘိန္ဒိတ္တာ ကေသေသု
ဂဟေတွာ ဥက္ခိပန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၄။ အံ၊ ၄။
၂။ ၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆၃။ နိသဒပေါတဿ။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၃။ နိသဒ္ဒဟဏေနေဝ
နိသဒပေါတောပိ ဂဟိတော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၇။
ပိသန္တော နိသဒပေါတော ဝိယ ပိသန္တော။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၉။ နိသဒပေါတော သိလာ-
ပုတ္တကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၆။

နိသဒပေါတက (ပု၊ ထိ) [နိသဒ + ပေါတ +
က] ကျောက်သား၊ ကျောက်တုံး၊ ကျောက်
ခဲ၊ ဆေးကြိတ်ကျောက်၊ ကျောက်ပြင်။ နိသဒ်
နိသဒပေါတ (ဝိ၊ ၃။ ၂၉၂) နှ့် ပိသနသိလာ
စ ပိသနပေါတော စ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၂။ ယထာ
လောကေ နိသဒပေါတကော နိသဒပေါတ-
သရီရဿ အနညတ္တေပိ သတိ နိသဒ-
ပေါတဿ သရီရန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။

၁၈၃။ ပလာလပိဋကန္တိ ဆေကာ ကာရ-
ကိယာ ဆဝိစမ္ပံ အစ္ဆိန္ဒိတ္တာ နိသဒပေါတ-
ကာတိ အဋ္ဌိနိ ဘိန္ဒိတ္တာ ကေသေသု
ဂဟေတွာ ဥက္ခိပန္တိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၄၂။

နိသဒပေါတပမာဏ (တိ) [နိသဒပေါတ +
ပမာဏ] ဆေးကြိတ်ကျောက်တုံး - အတိုင်း
အရှည် - လောက် - ရှိသော။ မံသပေသိန္တိ
နိသဒပေါတပမာဏံ အလမံသပိဏ္ဍံ။ မ၊ ၄။
၂။ ၃၄။

နိသဒပေါတသဏ္ဌာန (တိ) [နိသဒပေါတ +
သဏ္ဌာန] ဆေးကြိတ်ကျောက်တုံး
ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော။ ဥိရမံသံ နိသဒပေါတ-
သဏ္ဌာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၄။

နိသဒပေါတသရီရ (န) [နိသဒပေါတ +
သရီရ] ဆေးကြိတ်ကျောက်တုံးကိုယ်။
ယထာ လောကေ နိသဒပေါတကော
နိသဒပေါတသရီရဿ အနညတ္တေပိ သတိ
နိသဒပေါတဿ သရီရန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊
၄။ ၂။ ၁၈၃။

နိသဒသိလာ (ကိ) [နိသဒ + သိလာ]
(မေး) သွေးကျောက်။ မဟာဂဟနံ ဆိန္ဒိတုံ
နိသဒသိလာယံ ဖရသုံ နိသေန္တော ဝိယ
ကိလေသဂဟနံ ဆိန္ဒိတုံ လောကနာထော
ဉာဏဖရသုံ တေဇေန္တော။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၉။

နိသဒ္ဒ (ပု) [နိ + သဒ္ဒ] နိသဒ္ဒါ။ တတိယ-
သစ္စံ ပန ယသ္မာ နိ-သဒ္ဒေါ အဘာဝံ။ အဘိ၊
၄။ ၂။ ၇၉။

နိသန္တိ (ထိ) [နိ + သမ + တ (=တိ။ ရှ။
 ၆၁၈။) ကစ္စည်း။ ၅၈၄။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၈၈။
 ဓာတုတ္ထ။ ၃၉၀-၁။] (၁) သိုမှီး - ဆောင်
 ယူ - မှတ်သားထား - ခြင်း။ (၂) ရှုမြင် -
 သိမြင် - (ဉာဏ်ဖြင့်) ဆင်ခြင် - ခြင်း။ (တိ)
 (၃) ရှုမြင် - သိမြင် - (ဉာဏ်ဖြင့်) ဆင်ခြင်
 - ခြင်းရှိသော၊ စာနာဝင်စားနိုင်သော၊ သူ။
 (၁) နိသန္တိယာ (ဒိ၊ ၃။ ၁၀၆)တိ နိသာမနတ္ထံ
 ဓာရဏတ္ထံ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၉၅။ (၂) နိသန္တိ
 နိသာမနံ အာလောစနံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၂။
 ဓမ္မနိသန္တိ-လည်းကြည့်။ (တိ) (၃) ခိပ္ပ-
 နိသန္တိ - ကြည့်။

နိသန္တိသုတ္တ (န) [နိသန္တိ + သုတ္တ] နိသန္တိ
 သုတ်။ (အဋ္ဌကထာ၌ လိမ်မာသူ၊ ပါဠိ၌လိမ်
 မာသူ၊ ထုတ်ဆိုကြောင်းစကား၊ ဘာသာ
 စကားအမျိုးမျိုးတို့၌ လိမ်မာသူ၊ အကွရာ
 အထူးအပြား၌ လိမ်မာသူ၊ အတ္တပုဗ္ဗာပရ-
 စသော ပုဗ္ဗာပရ ၅-ပါး၌ လိမ်မာသူသည်
 လျှင်မြန်စွာ ဆောင်မှတ်သိတတ်သော ခိပ္ပ-
 နိသန္တိ၊ ကောင်းစွာ သင်ယူအပ်သည်ကိုပြု၍
 သင်ယူတတ်သူမည်၏ဟူ၍ အရှင်အာနန္ဒာက
 အရှင်သာရိပုတ္တရာအား ဟောကြားရာသုတ်။)
 P.T.S. အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ၃။ ၂၀၁။ အင်္ဂုတ္တရ
 နိကာယ၊ ပဉ္စကနိပါတ၊ ၄-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-
 ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၁၇၆-၌ ခိပ္ပနိသန္တိ
 သုတ်ဟု ရှိ၏။ D.P. လည်းကြည့်။

နိသန္တာန (တိ) [နိ + သံ + ဒါ + ယု]
 တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိဟူသော ကျော့ကွင်းမရှိသော၊
 ဖွဲ့တုပ် - ချီနှောင် - မူမရှိ - သော၊ သူ။

နိတ္တကံ နိမာနံ နိဒိဋ္ဌိံ နိသန္တာနံ နိပလိယံ
 လောကေ စရန္တံ တံ မုနိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၄၉။

နိသဘ (ပု) [နိသ + အဘ။ နိသဘောတိ
 နိသတိ အဘိဘဝတိ အညေဟိ နိသဘော၊
 ပုဂံဝေါ။ ဣဓ ပန တဒါကာရေန ပဝတ္တတ္တာ
 ပုရိသာဇာနိယံ ဝဒတိတိ အာဟာ “နိသ-
 ဘောတိ ပုရိသနိသဘော ဥတ္တမဝါနရိန္ဒော”
 တိ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၁၆။ ၅၁၆။ ဝသဘ (ဏှာဒိ၊
 မောဂ်၊ ၁၂၄) - နှင့်လည်းယှဉ်ကြည့်။] (၁)
 အကြီးအကဲ နွားလားနိသဘ။ (ယင်းသည်
 နွား ၁-ထောင်တို့၏ အကြီးအကဲဖြစ်သည်
 (အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၈။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၉၁၊ ၁၉၃-၄။)
 တနည်း - နွား ၁-သိန်းတို့၏ အကြီးအကဲ
 ဖြစ်သည် (သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။
 အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၂)။ ဝင်္ကဋ္ဌတ္တိနည်းအားဖြင့်
 နွားကုဋေ ၁-သိန်းတို့၏ အကြီးအကဲဖြစ်
 သည် (အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၃-၄)။ နွားခြံ ၁-ရာ
 တို့၏ အကြီး အကဲဖြစ်သည် (သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊
 ၂။ ၃၆၂)။ ယင်း နွားလားနိသဘသည်
 ဥသဘ၊ ဝသဘနွားလားတို့ထက် မြတ်သည်၊
 ကြီးသည်၊ နွားအပေါင်းတို့ကို ထိန်းဆောင်
 စွမ်းနိုင်သည်၊ ကြည်လင်လှပသည်၊ ဖြူဖွေး
 သောအဆင်းရှိသည်၊ တာဝန်ဟူသမျှကို
 ဆောင်စွမ်းနိုင်သည်၊ မိုးကြိုးသံရာချီ၍
 ထစ်ခြုံးသော်လည်း တုန်လှုပ်ကြောက်ရွံ့
 ခြင်းမရှိ၊ ရဲစွမ်းသတ္တိရှိသည် (မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၂။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၃။ အံ၊ ၄။ ၃။
 ၂၉၄။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၁။ ဝိမာန၊ ၄။ ၇၅။ သီ၊
 ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆၂။)

(၂) (က) (အနောမဒဿိဘုရားရှင်၏ တပည့် အဂ္ဂသာဝက) နိဿိတထေရ်။ (ခ) (ဝိပဿိဘုရားရှင်၏တပည့် အဂ္ဂသာဝက) နိဿိတရဟန်းထေရ်။ (ဂ) (ဂေါတမဘုရားရှင်၏တပည့် အဂ္ဂသာဝက) နိဿိတထေရ်။ (ဃ) ပဒုမုတ္တရဘုရားရှင်၏ ဧတဒဂ်ဘွဲ့ရ တတိယသာဝက) မဟာနိဿိတထေရ်။ (၃) နိဿိတလုလင်။ (၄) နိဿိတတောင် (အကြီး မားဆုံးကျောက်တောင်)။ (၅) (တိဿဘုရားလောင်း၏) နိဿိတပြဿာဒ်။ (၆) (အတ္ထဒဿိဘုရား၏) နိဿိတအလုပ်အကျွေးဒါယကာ။ (တိ) (၇) ကြီးကဲ - သာလွန် - မွန်မြတ် - သော၊ (က) (နွားလားနိဿိတနှင့် တူသော) ဘုရား။ (ခ) ဘုရားလောင်းမျောက်မင်း။ (ဂ) ပညာရှိယောက်ျား။

(၁) အကြီးအကဲ နွားလားနိဿိတ။ နိဿိတံ ဂဝမ္ပတိံ တေပိ မယံ အာနေထ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၃။ နိဿိတဿာ (မ၊ ၂။ ၄၈)တိ ဥဿဘဝဿဘနိဿိတေသု သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိသမဋ္ဌေန နိဿိတဿ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆၈။ ဂဝသဟဿဇေဋ္ဌကော နိဿိတော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၉၁။ ၁၉၃။ ဂဝသတသဟဿဇေဋ္ဌကော နိဿိတော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၂။ (-အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၈။) (၂)(က) (အနောမဒဿိဘုရားရှင်၏ တပည့် အဂ္ဂသာဝက) နိဿိတထေရ်။ အနောမဒဿိမုနိနော၊ နိဿိတော နာမ သာဝကော။ အပါ၊ ၁။ ၂၃။ နိဿိတော စ အနောမော စ၊ အဟေသံ အဂ္ဂသာဝကော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၃၈။ (-အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၆၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၆၇။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၄၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၁၀။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။) (ခ) (ဝိပဿိဘုရားရှင်၏တပည့်

အဂ္ဂသာဝက) နိဿိတ-ရဟန်း-ထေရ်။ နိဿိတော နာမ သမဏော၊ ဗုဒ္ဓဿ အဂ္ဂသာဝကော။ အပါ၊ ၁။ ၈၃။ နိဿိတံ နာမ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော အဂ္ဂသာဝကံ ဥပသင်္ကမိတ္တာ တိဏိ သရဏာနိ ဂဏှိ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။ (ဂ) (ဂေါတမဘုရားရှင်၏တပည့် အဂ္ဂသာဝက) နိဿိတထေရ်။ အနက်ကြည့်။ (ဃ) (ပဒုမုတ္တရဘုရားရှင်၏ ဧတဒဂ်ဘွဲ့ရ တတိယသာဝက) မဟာနိဿိတထေရ်။ တသ္မိံ စ ခဏေ သတ္တာ မဟာနိဿိတတ္ထေရံ နာမ တတိယသာဝကံ “ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခုဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခုနံ ဓုတဝါဒါနံ ယဒိဒံ နိဿိတော”တိ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၉။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၂။ (၃) နိဿိတလုလင်။ ကောလိယဇနပဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ နိဿိတောတိ လဒ္ဓနာမော ဝယ-ပုတ္တော သာကိယကောလိယာနံ သင်္ဂါမေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသ္မာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ တဒေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၆။ (၄) နိဿိတတောင်။ (အကြီးမားဆုံး ကျောက်တောင်)။ နိဿိတော နာမ ပဗ္ဗတော (အပါ၊ ၁။ ၇၄)တိ ပဗ္ဗတာနံ ဇေဋ္ဌတ္တာ နာမေန နိဿိတော နာမ သေလမယပဗ္ဗတော အဟောသီတိ သမ္ပန္နော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၃၆။ (-ဇာ၊ ၂။ ၂၃၃၊ ၂၃၈။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။) (၅) (တိဿဘုရားလောင်း၏) နိဿိတ-ပြဿာဒ်။ ဂုဟာသေလနာရိသယနိဿိတော၊ တယော ပါသာဒမုတ္တမာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၆၀။ တဿ ဂုဟာ သေလနာရိသယနိဿိတ-နာမကာ တယော ပါသာဒါ အဟေသံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၆၈။ (၆) (အတ္ထဒဿိဘုရားရှင်

၏) နိသဘာလုပ်အကျွေး ဒါယကာ။
နကုလော စ နိသဘော စ၊ အဟေသံ
အဂ္ဂုပဋ္ဌာကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၅၄။ (တိ)(၇) ကြီးကဲ
- သာလွန် - မွန်မြတ် - သော၊ (က)
(နွားလားနိသဘနှင့်တူသော) ဘုရား။
နိသဘော ဝတ ဘော သမဏော ဂေါတ-
မော။ သံ၊ ၁။ ၂၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။ ပဋိ-
လိနသဘောတိ ဧကိဘာဝဝသေန ပဋိ-
လိနော စေဝ ဥတ္တမဋ္ဌေန စ နိသဘော။ အံ၊
၄။ ၃။ ၂၈၃။ နိသဘော ဝိယာတိ နိသဘော။
ဝိမာန၊ ၄။ ၂၄၄။ (-ဇာ၊ ၂။ ၃၃၇။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
၂၉၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၂။) အနက်လည်းပြန်
ကြည့်။ (ခ) ဘုရားလောင်းမျောက်မင်း။
နိသဘော (ဇာ၊ ၁။ ၃၈၂)တိ ပုရိသနိသဘော
ဥတ္တမဝါနရိန္ဒော ပဗ္ဗတပပါတေ ဌတွာ မံ
ဧတဒဗြဝိတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၇၅။ (ဂ) ပညာရှိ
ယောက်ျား။ သော (မီရော) ဉာတိသံဃံ
နိသဘော ဘရိတွာ။ သံ၊ ၁။ ၉၂။

နိသဘတ္ထေရ (ပု) [နိသဘ + ထေရ] (၁)
အနောမဒဿီဘုရားရှင်၏ လက်ျာရံ အဂ္ဂ-
သာဝကတပည့်ကြီးဖြစ်သော ထေရ်၊ နိသဘ
ထေရ်။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၆။ ၁၁၉။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၆၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၆၇၊ ၆၉။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၂။
အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၁။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။ (၂) ရှေး
ရှေးသော ဘုရားရှင်တို့ လက်ထက်က ဆည်း
ပူးပြုလုပ်ခဲ့သော ကောင်းမှုကုသိုလ်ကံ ပါရမီ
တို့ကြောင့် ဝိပဿီဘုရားရှင်လက်ထက် အမျိုး
ကောင်းသားဖြစ်၍ ဆွမ်းခံကြွလာသော
ဝိပဿီဘုရားရှင်ကို ကြည်ညိုစိတ်ရှိသဖြင့်
သီးသီးကို လှူ၏။ ယင်း ကုသိုလ်စေတနာ

ကြောင့် ကောင်းမြတ်သောသုဂတိဘုံ၌သာ
ကျင်လည်လျက် ယခု ဂေါတမဘုရားရှင်
လက်ထက် ကောလိယဇနပုဒ်၌ နိသဘ
လုလင်အမျိုးသားဖြစ်၍ သာကီဝင်မင်းမျိုးတို့
နှင့် ကောလိယမင်းမျိုးတို့၏ စစ်ပွဲတွင် ဘုရား
ရှင် အာနဘော်ကိုမြင်၍ ရဟန်းပြုကာ ထိုနေ
မှာပင် အရဟတ္တဖိုလ်တရားထူးကို ရရှိသော
ထေရ်၊ နိသဘထေရ်။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၆။

နိသဘပဗ္ဗတ (ပု) [နိသဘ + ပဗ္ဗတ] နိသဘ
(အမည်ရှိသော) တောင်။ တဒါ တသ္မိံ
နိသဘပဗ္ဗတေ ဝသနကာလေ တိဏ္ဍုကာဒိ-
ဖလံ မုဠာလာဒိမူလံ။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၃၆။

နိသဘဗလ (န) [နိသဘ + ဗလ] နွားလား
နိသဘ၏ စွမ်းအား၊ ထက်မြက်သော စွမ်း
အား။ ယထာ သော အတ္တနော နိသဘ-
ဗလေန သမန္နာဂတော စတူဟိ ပါဒေဟိ
ပထဝီ ဥပ္ပိဋ္ဌေတွာ အစလဋ္ဌာနေန တိဋ္ဌတိ။
ဝိမာန၊ ၄။ ၇၅။

နိသဘသဒိသ (တိ) [နိသဘ + သဒိသ]
နွားလားနိသဘနှင့်တူသော (ဘုရားရှင်)။
ဝရဗုဒ္ဓါသနေ နိသိန္နံ ဒိသ္မာ နိသဘသဒိသံ
ဣသိနိသဘံ ဘဂဝန္တံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၉။

နိသဘာဇာနိယ (ပု) [နိသဘ + အာဇာနိယ] (၁)
အာဇာနည်နွားလား 'နိသဘ'။ (၂) အာဇာနည်
နွားလား 'နိသဘ'နှင့်တူသော ဘုရား။ နိသဘ-
ဇာနိယံ ယထာ (အပ၊ ၁။ ၁၅၄)တိ ဂဝသတ-
သဟဿဇေဋ္ဌော နိသဘော၊ နိသဘော စ

သော အာဇာနိယောသေဋ္ဌော ဥတ္တမောစေ-
တိ နိသဘာဇာနိယော။ ယထာ နိသဘ-
ဇာနိယော၊ တထေဝ ဘဂဝါတိ အတ္ထော။
အပါ ဌ၊ ၂။ ၁၂၂။ (-အပါ ၁။ ၁၅၁၊ ၂၁၄၊
၂၇၁။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၆။)

နိသဘာဝ (တိ) [နိ + သဘာဝ] ပရမတ္ထ-
သဘော - မရှိသော - မှကင်းသော။ နိ-
သဘာဝါ စ သတ္တာဒယော။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၉။
နတ္ထိ သဘာဝေါ ဧတေသန္တိ နိသဘာဝါ၊
သဘာဝရဟိတာတိ အတ္ထော။ မဏိဒီပ၊ ၄။
၂။ ပေ။

နိသဘုယျာန (န) [နိသဘ + ဥယျာန] (က)
နိသဘဥယျာန။ (ခ) ကောင်းမြတ်သော
ဥယျာန။ သိခိ ပန ဘဂဝါ....နိသဘုယျာနေ
မာတုကုဋ္ဌိတော နိက္ခမိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌၊ ၂၈၅။

နိသမ္မ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သမ + တွာ။ ရူ၊ ၆၄၅။
ဓာတွတ္ထ။ ၃၉၀-၁။ (နိဓမ္မ - သံ၊ နိသမ္မ -
အဒ္ဓမာဂဓိ)] ကြားသိ - နားထောင် -
သင်ယူ - ဆောင် - ကြည့်ရှု - စူးစမ်း - ဆင်
ခြင်း - မှတ်သား - ရှိ။ အာဒိစ္စဗန္ဓုဿ
ဝစော နိသမ္မာတိ အာဒိစ္စဗန္ဓုဿ ဝစနံ
သုတွာ သုဏိတွာ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဥပဓာရယိ-
တွာ ဥပလက္ခယိတွာတိ အာဒိစ္စဗန္ဓုဿ
ဝစော နိသမ္မ။ စူဠနိ၊ ၂၇၀။ တဒဋ္ဌိကတွာန
နိသမ္မ ဓီရော (သုတ္တနိ၊ ၃၂၆)တိ ဧဝံ ပသ-
န္နေန အာစရိယေန ပါတုကတံ ဓမ္မံ အဋ္ဌိ-
ကတွာ နံ သုဏိတွာ ဥပဓာရဏသမတ္ထ-
တာယ ဓီရော ပုရိသော။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၆၃။

နိသမ္မ (ဇာ၊ ၁။ ၇)တိ သုတွာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။
၂၀၄။ သမ္ပံ နိသမ္မ ဥပဓာရေတွာ ကာတုံ
ဝဋ္ဋတိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၅၁၁။ နိသမ္မ ဝတ္တံ
လောကဿာ (ဇာ၊ ၂။ ၁၅၉)တိ အဟံ
လောကဿ ဝတ္တကိရိယံ ဒိသွာ ဥပဓာ-
ရေတွာ ဝိဟရာမိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၌၊ ၆။
၄၄။ (-ဒိ၊ ၂။ ၂၁၉။ သုတ္တနိ၊ ၂၈၇။ အပါ ၁။
၁၂။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၁၊ ၃၃၅။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၃၆၆။
သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၉၄။ အပါ ၌၊ ၁။ ၂၀၂။ စရိယာ၊
၌၊ ၁၈၇။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၉၇၊ ၁၄၃။)

နိသမ္မကာရီ (တိ) [နိသမ္မ + ကရ + ကံ]
(နိဓမ္မကာရိနံ - သံ)] စူးစမ်း - ဆင်ခြင် -
မှတ်သား - ကြည့်ရှု - နားထောင် - ရှိ ပြု
တတ်သော၊ သူ။ ကရဏကာလေ နိသမ္မ-
ကာရီ ဟောတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၄။ သုစိကမ္မဿ
နိသမ္မကာရိနော (ဓမ္မ၊ ၁၆)တိ သဗ္ဗကမ္မာနိ
နိသာမေတွာ ဥပဓာရေတွာ ကရောန္တဿ။
ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၂။ (-ဇာ၊ ၁။ ၁၂၀၊ ၂၂၁။
စရိယာ၊ ၌၊ ၂၃၅။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၃၀။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၅၃၊ ၆၉။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၂၅၀။ မ၊ ၄။ ၁။
၂၉၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇။)

နိသမ္မကိရိယာ (ထိ) [နိသမ္မ + ကိရိယာ]
စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - ရှိ ပြုခြင်း။ အထာ-
ပရေန သမယေန နိသမ္မကိရိယာယ
သမုဒါစရိတတ္တာ အဒန္ဓာယနာ ဘဝတိ။
မိလိန္ဒ၊ ၆၀။

နိသာ (ထိ) [နိ + သာ + အ + အာ။ ဓာနံ။
ဓာနံ၊ ၄။ ၆၉။ သူစိ။ (နိဇာ - သံ၊ ကိသာ -

ပြာ၊ နိသာ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] ညဉ့်၊ ညအခါ။
(ထိုကြောင့်၊ အကြောင်းကြောင့်၊ အတွက်၊
ညဉ့်၊ မိဖုရား၊ ဖွဲ့စီး၍၊ ကျေးဇူးရှိသော၊
တွဲလျားကျနေသော။ သီဟိုဠ်၊ ဓာန်။) နိသေ
(ဝိမာန၊ ၅၁)တိ နိသတိ (နိသိ၊ သိ)၊ ရတ္တိယန္တိ
အတ္တော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၄၆။ နိသေ အဂ္ဂိ ဝါ
(ဇာ၊ ၁။ ၃၂၇)တိ ရတ္တိ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ ဥပမံ
ကတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၃၁။ (-ဇာ၊ ဋီ၊ ၁၆။
၅၁၅။)

နိသာကရ (ပု) [နိသာ + ကရ + အ။ နိသံ
ရတ္တိ ကရေတိ၊ တတ္ထ ဝါ ကရေရံသံ
ဧတဿ နိသာကရော။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၅၁။ သူစိ။
(နိဓါကရ - သံ၊ ဣသာအရ - ပြာ၊ နိသာ -
ကရ - သီဟိုဠ်)] လ၊ လဗိမာနံ၊ ပဒိပေါ
ပကာသေတိ၊ နိသာကရော စန္ဒိမာ။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၂၅၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၃၂၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၆။

နိသာဒ (ပု) [နိ + သဒ + က။ နိသေသတော
သိဒန္တိ သရာ ယသ္မိန္တိ၊ ကော။ နိသိဒန္တိ
သရာ ယသ္မိ၊ နိသာဒေါ တေန ဟေတုနာ-
တိတိ ဝုတ္တံ။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၁၃၂။ (နိမိဒ - သံ၊
နိသာအ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ နိသာဒယ - သီဟိုဠ်)]
(၁) နိသာဒအသံ။ (တီးမှုတ်သောအသံ ၇-
မျိုးတို့တွင် နောက်ဆုံးဖြစ်သော အသံ၊
အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ဓာန်။ သီဟိုဠ်။ ယင်း အသံကို
ဆင်တို့မြည်သော အသံဟုဆို၏။ ဓာန်၊ ဓာန်၊
ဋီ၊ ၁၃၄။) (၂) မုဆိုး၊ လူရိုင်း၊ ဒွန်းစက္ကာ။
(၁) ဆဇ္ဇော၊ ဥသဘော နိသာဒေါတိ
ဧတေ သတ္တ သရာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၇။ အံ၊ ဋီ၊

၃။ ၁၂၀။ (၂) ဂေါပနိသာဒေဟိတိ ဂေါပါ-
လကေဟိ စေဝ နိသာဒေဟိ စ ဂါမဃာ-
တကစောရေဟိ သမာတိ ဝုတ္တံ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
၃၆၇။ (-ဓာန်၊ ဋီ၊ ၅၁၇။) နေသာဒ - လည်း
ကြည့်။

နိသာဒန (ပု) [နိ + သဒ + ယု] မုဆိုး၊
သား၊ ငှက်၊ ငါး-စသည်တို့ကို သတ်တတ်သူ။
နေသာဒ - ကြည့်။

နိသာဒိန (ပု) [နိသ + အဒ + ဣန] ဆင်
ဦးစီး။ အာစောရဏော၊ နိသာဒိနောပျုတြ။
ဓာန်၊ ဋီ၊ ၃၆၇။ နိသံ ဝေရိ အဒတိ ဟိ-
သတိတိ နိသာဒိနော။ အဒ ဟိ သာယံ
ဣနော။ ယင်း - ဋီ၊ သျ။

နိသာဒေတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဒ + ဧ
+ တုံ] ထိုင်နေစေခြင်းငှာ။ နိသာဒေတုန္တိ
နိသိဒါပေတုံ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၉၆။

နိသာဒေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဒ + ဧ
+ တွာ] ထိုင်နေစေ၍။ နိသာဒေတွာ (ဇာ၊
၂။ ၁၅၂)တိ နိသိဒါပေတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၁။
နိတိ၊ ဓာ။ ၉၆။

နိသာဒေတွာန (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဒ +
ဧ + တွာန] ထိုင်နေစေ၍။ နိသာ-
ဒေတွာန (နိသိဒေတွာန၊ သိ။ နိသိဒိတွာန၊
သျှ၊ ဣ) သမ္ပန္နံ၊ ဟဋ္ဌော သံဝိဂ္ဂမာနသော။
အပါ၊ ၁။ ၄၀၉။

နိသာန (န) [နိ + သာန + အ။ ဓာတွတ္ထ။
 ၃၉၇။ (နိဇ္ဈိက - သံ၊ ကိသာဏ - ပြာ)]
 (၁) ထက်အောင်ပြုခြင်း။ သွေးခြင်း။ (၂)
 (ဓား)သွေးကျောက်။ (တိ) (၃) ထက်အောင်
 ပြု - သွေး - တတ်သော။ (၁) ဥဿာကာရံ
 ဟိ နိသာနံ ဣဓ နိသိတဘာဝေါ။ အနဋ္ဌိ၊
 ၂။ ၅၃။ နိသာနံ တေဇနံ တိက္ခတာ။ နိတိ၊
 ဓာ။ ၉၇။ နိသာနံ တိက္ခကရဏံ။ ဓာနံ၊ ဋီ။
 ၇၄၄။ (၂) နိသာနသိလာ - ကြည့်။ (တိ)
 (၃) ကုစ္ဆိတာနံ ဝါ ပါဏာတိပါတာဒီနံ
 (ပါပဓမ္မာနံ) သာနတော နိသာနတော
 တေဇနတော ကုသာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ဋီ၊ ၂။ ၁၁၃-၄။

နိသာနသိလာ (ထိ) [နိသာန + သိလာ။
 (နိဇ္ဈိကသိလာ - သံ)] (ဓား)သွေးကျောက်။
 နိသာနသိလာယံ ဖရသု သုနိသိတံ
 ကရောတိ၊ ဧဝမေဝ နိသာနသိလာသဒိ-
 သိယော သမာပတ္တိယော အန္တရန္တရာ
 သမာပဇ္ဇိတွာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၂။
 သတ္တဿ နိသိတတရဘာဝကရဏံ နိသာန-
 သိလာယံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၄။ နိသာနသိလာယံ
 ဖရသု နိသေန္တော ဝိယ ကိလေသဂဟနံ
 ဆိန္နိတုံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၄၇။

နိသာနသိလာသဒိသိ (ထိ) [နိသာနသိလာ +
 သဒိသ + ဤ] (ဓား)သွေးကျောက်နှင့်တူ
 သော သမာပတိ။ နိသာနသိလာ - ကြည့်။

နိသာနာထ (ပု) [နိသာ + နာထ] လ၊
 လဗိမာနံ။ နိသာယ ရတ္တိယာ နာထော

တဒါလင်္ကာရဘာဝတောတိ နိသာနာထော။
 ဓာနံ။ ဓာနံ၊ ဋီ၊ ၅၂။

နိသာနေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သာန +
 ဇော + တွာ] ထက်သန်စေ၍။ သမုတ္တေ-
 ဇေတွာတိ သမ္မဒေဝ ဥပရူပရိ နိသာနေတွာ
 ပုညကိရိယာယ တိက္ခဝိသဘာဝံ အာပါ-
 ဒေတွာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
 ၂၉၉။ တေဇေတွာတိ နိသာနေတွာ။ နေတ္တိ၊
 ဋီ၊ ၁၁၀။

နိသာမက (တိ) [နိ + သမ + ကျ] သိုမှီး -
 ဆောင်ယူ - မှတ်သားထား - တတ်သော။
 အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိသာမကဇာတိက (တိ) [နိသာမက +
 ဇာတိက] သိုမှီး - ဆောင်ယူ - မှတ်သား
 ထား - တတ်သော သဘောရှိသော၊ သူ။
 ဓမ္မာနံ န နိသာမကဇာတိကော (အံ၊ ၃။ ၃၉၀)
 တိ နဝန္တံ လောကုတ္တရဓမ္မာနံ န နိသာမက-
 သဘာဝေါ န ဥပဓာရဏသဘောဝေါ။ အံ၊
 ၄။ ၃။ ၃၂၅။

နိသာမန (န) [နိ + သမ + ယု။ သမ
 အာလောစနေ သဝနေသု။ နိ ဥပသဂ္ဂေါ
 အန္တောဘာဂေ ဥပဓာရဏေ ဝါ။ နိသာမနံ။
 သူစိ။ (နိဓမန၊ နိဇ္ဈိမန - သံ၊ ကိသာမက၊
 ကိသာမက - ပြာ)] (၁) သိုမှီး - ဆောင်
 ယူ - မှတ်သားထား - ခြင်း။ (၂) ကြံစည် -
 (ဉာဏ်ဖြင့်) ဆင်ခြင် - ခြင်း။ (၃) ကြည့်ရှု
 ခြင်း။ (၄) နားထောင်ခြင်း။ (တိ) (၅)

သိုမှီး - ဆောင်ယူ - မှတ်သားထား - တတ်သော။

(၁) သိုမှီး - ဆောင်ယူ - မှတ်သားထား - ခြင်း။ နိသန္တိယာဟိ နိသာမနတ္ထံ ဓာရဏတ္ထံ၊ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၅။ ဧဝံ စိတ္တံ သမုတ္တေဇေသိ နိသာမနဝသေန ဝေါဒါပေသိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၉။ (၂) ကြံစည် - (ဉာဏ်ဖြင့်) ဆင်ခြင် - ခြင်း။ အပိ စ ဉာဏေန ဥပပရိက္ခဏမ္ပိ နိသာမနမေဝါတိ ဂဟေတမ္ပံ၊ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၄၄။ သမ၊ ဝိတက္ကေ။ နိသာမနံ၊ ယင်း - ၃၃၃။ (၃) ကြည့်ရှုခြင်း။ နိသန္တိ နိသာမနံ အာလောစနံ၊ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၂။ (- နိတိ၊ ဓာ။ ၃၃၃။) (၄) အနက်လည်းဆက်ကြည့်။ (၄) နားထောင်ခြင်း။ နိသာမနံ သြလောကနံ သဝနဉ္စ ဝုစ္စတိ။ သြလောကနသဝနာနိ နိသာမနသဒ္ဓေန ဝုတ္တာနိ၊ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၄၄။ သူစိ။ အထော နိသာမနံ ဝုတ္တံ၊ ဒဿနေ သဝနေပိ စ။ ဓာန်၊ ၉၄၃။ (တိ) (၅) သိုမှီး - ဆောင်ယူ - မှတ်သားထား - တတ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိသာမနသဘာဝ (တိ) [နိသာမန + သဘာဝ]
သိုမှီး - ဆောင်ယူ - မှတ်သားထား - ခြင်း - တတ်သော - သဘောရှိသော၊ သူ။ နိသာမကဇာတိက - ကြည့်။

နိသာမယ (ကြိ) [နိ + သမ + ဣယ + ဟိ]
နားထောင် - နာယူ - မှတ်သားထား - စိတ်၌ထား - နှလုံးသွင်း - လော၊ စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - လော။ နိသာမေတိ (၂) - ကြည့်။

နိသာမယတိ (ကြိ) [နိ + သမ + ဣယ + တိ] (၁) နားထောင် - နာယူ - မှတ်သားထား - စိတ်၌ထား - နှလုံးသွင်း - ဧ၊ စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - ဧ။ (၂) ကြံစည်၏၊ (ဉာဏ်ဖြင့်) ဆင်ခြင်၏၊ စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - ဧ။ (၁) နိသာမေတိ (၂) ကြည့်၊ (၂) နိသာမေတိ (၃) - ကြည့်။

နိသာမယထ (ကြိ) [နိ + သမ + ဣယ + ထ] နားထောင် - နာယူ - မှတ်သားထား - စိတ်၌ထား - နှလုံးသွင်း - ကုန်လော့။ နိသာမေတိ (၂) - ကြည့်။

နိသာမယန္တိ (ကြိ) [နိ + သမ + ဣယ + အန္တိ] နားထောင် - နာယူ - မှတ်သားထား - စိတ်၌ထား - နှလုံးသွင်း - ကုန်၏၊ စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - ကုန်၏။ နိသာမေတိ (၂) ကြည့်။

နိသာမယာမိ (ကြိ) [နိ + သမ + ဣယ + မိ] နားထောင် - နာယူ - မှတ်သားထား - စိတ်၌ထား - နှလုံးသွင်း - အံ၊ စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - အံ။ နိသာမေတိ (၂) - ကြည့်။

နိသာမယိ (ကြိ) [နိ + သမ + ဣယ + ဤ] ကြံစည်ပြီ၊ (ဉာဏ်ဖြင့်) ဆင်ခြင်ပြီ၊ စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - ပြီ။ နိသာမေတိ (၃) - ကြည့်။

နိသာမယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သမ + ဣယ + တွာ] နားထောင် - နာယူ - မှတ်သား - နှလုံးသွင်း - ဤ။ (ဝမ်းထဲသို့၍၊ ပရိဝါ၊ သူ။) တံ ဝစနပထံ နိသာမယိတွာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၅၅။

ဘဝ ဝစနပထံ နိဿာမယိတွာ၊ အတ္တဓမ္မပဒံ သမာစရေမသေ။ ဝိမာနံ၊ ဂဏံ၊ ဝိမာနံ၊ ဌ။ ၂၄၄။

နိဿာမေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + သမ + ကေ + တဗ္ဗ] နာယူ - မှတ်သားထား - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ အတ္တနော ဘာသိတ- နိဿာမနေ နိယောဇေတွာ နိဿာမေတဗ္ဗ ဝတ္တုမာရဇ္ဈေ “မေတ္တံ ကရောထ မာနသိယာ ပဇာယာ”တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၁၄၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၇၀။

နိဿာမေတိ (ကြိ) [နိ + သမ + ကေ + တိ။ နိဿာမေဟိ (ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၈၂)တိ နိပုဗ္ဗေ သမ မနသိကရဏေတိ ဓာတု အဓိပ္ပါယတ္ထမတ္တ- ဝသေန ပန နိဿာမေဟိတိ ဩလောကေ- ဟိတိ ဝုတ္တံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂၂။ ၅၄၇။ (နိတိ၊ ဓာ။ ၃၃၃။ ဓာတွတ္ထ။ ၃၉၀-၁ လည်းကြည့်။)] (၁) ကြည့်ရှု၏။ (က) စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - ၏။ (ခ) ပညာစက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှု၏။ (၂) နားထောင် - နာယူ - မှတ်သားထား - စိတ်၌ ထား - နှလုံးသွင်း - ၏။ (က) စူးစမ်း - ဆင် ခြင် - ၏။ (ခ) သင်ယူ၏။ (၃) ကြံစည်၏။ ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင် - စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - ၏။

(၁)(က) နိဿာမေတိ — ဇာ၊ ၂။ ၁၆၀။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၅၅။ နိဿာမေတိတိ ပေက္ခတိ၊ ဩလောကေတိ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၃၃၃။ နိဿာ- မေဟိ = ဩလောကေဟိ (ဥပဓာရေဟိ)။ ဇာ၊ ၂။ ၃၂၅၊ ၃၂၉၊ ၃၆၀၊ ၃၇၁။ စရိယာ၊ ဌ။ ၈၇။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၈၂၊ ၃၇၂။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၄၄၊ ၃၃၃။

နိဿာမေထ = ပဿထ။ သုတ္တနိ၊ ၃၄၀၊ ၃၆၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၂။ (ခ) နိဿာမေန္တု ပဿန္တု ပညာစက္ခုနာ။ ဝဇီရ၊ ၁၈-၉။

(၂)(က) သဒ္ဓံ နိဿာမေတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၆၉။ နိဿာမယတိ = ဥပ- ဓာရေတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၀။ နိဿာမယန္တိ — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၅။ နိဿာမယာမိ — ဇာ၊ ၂။ ၁၃၇။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၂၆။ နိဿာမေန္တု = သုဏန္တု။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃။ ဝဇီရ၊ ၁၈-၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၁-၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သစ်။ ၁၃၀။ နိဿာမေဟိ — မ၊ ၂။ ၃၅၂။ သံ၊ ၁။ ၂၁၂။ ထေရီ၊ ၄၂၇။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၂။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၁၊ ၃၀၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၀။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၇၀။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၂။ “ဣဃံ မဒ္ဓိ နိဿာမေဟိ၊ နိဿာမယထ သာဝေေါ”တိ စ အာဒိသု ဩလောကနသဝနာနိ နိဿာမနသဒ္ဓေန ဝုတ္တာနိ၊ အပိ စ ဉာဏေန ဥပပရိက္ခဏမ္ပိ နိဿာမနမေဝါတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၄၄။ နိဿာမေဟိတိ သုဏေဟိ။ ယင်း - ၃၃၃။ နိဿာမယ — ဝိ၊ ၅။ ၂၇၉၊ ၂၈၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၀။ နိဿာမယ တံ ဥပဓာရေဟိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၁။ နိဿာမယာတိ သလ္လက္ခေဟိ။ ဝဇီရ၊ ၅၇၀။ နိဿာမေထ = သုဏထ။ ခုဒ္ဒက၊ ၅။ သုတ္တနိ၊ ၃၁၂။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၂၊ ၃၇၁။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၁၄၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၉။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၂။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၂၈။ နိဿာမေထ — ထေရီ၊ ၄၂၉။ အပ၊ ၁။ ၃၇၅။ ဇာ၊ ၂။ ၁၈၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၇၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၁။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၈၀၊ ၂၈၇။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သစ်။ ၁၁၉။ အဝိက္ခိတ္တစိတ္တာ ဟုတွာ နိဿာမေထ စိတ္တေ ကရောထ။ မ၊ ဌ၊

၁။ ၂၀။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇။ နိသာမေထ = သုဗောဓေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၈၄။ နိသာမေထ = ဥပဓာရေထ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၆၃။ နိသာမယထ — ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၅၄။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၂။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၁၇။ နိသာမယိ = ဥပဓာရယိ။ ဒိ၊ ၃။ ၁၂၉။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၅။

(ခ) သဗ္ဗံ သိပ္ပံ နိသာမေမိ။ အပ၊ ၁။ ၃၆၂။ (၃) နိသာမေတိ ဝိတက္ကေတိ ဥပ-ဓာရေတိ။ နိသာမယတိ။ နိသာမေဟိတိ ဝိတက္ကေတိ ဥပဓာရေတိ။ နိတိ၊ ဇာ၊ ၃၃၃-ချည်း။ (၂) အနက်လည်းပြန်ကြည့်။

နိသာမေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သမ + ဧက + တွာ] နားထောင် - နာယူ - မှတ်သား - ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင် - နှလုံးသွင်း - ဤ။ နိသာမေတွာ (ဇာ၊ ၁။ ၂၆၅)တိ ဝစော နိသာမေတွာ ဥပဓာရေတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၃၄။ သဗ္ဗကမ္မာနိ နိသာမေတွာ ဥပဓာရေတွာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၂။ သတ္တာ တေသံ စရိယပဋိပက္ခံ နိသာမေတွာ။ ယင်း - ၃၈၀။ သုတွာနာတိ ယောနိသော နိသာမေတွာ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၁။ (-ဇာ၊ ၂။ ၅၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၆၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၄၄။)

နိသာမေထ (ကြိ) [နိ + သမ + ဧက + ထ] (၁) ကြည့်ရှုကုန်လော့၊ စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - ကုန်လော့။ (၂) နားထောင် - နာယူ - မှတ်သားထား - စိတ်၌ထား - နှလုံးသွင်း - ကြကုန်လော့၊ စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - ကုန်လော့။ (၁) နိသာမေတိ (၁) - ကြည့်။ (၂) နိသာမေတိ (၂) - ကြည့်။

နိသာမေန္တ (တိ) [နိ + သမ + ဧက + အန္တ] နာယူ - ဆောင်ယူ - သင်ယူ - မှတ်သား - တတ်သော၊ သူ။ အဝိညာတတ္တာ နိသာမေန္တေဟိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၉၁။

နိသာမေန္တ (ကြိ) [နိ + သမ + ဧက + အန္တ] (၁) ပညာစက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှုကုန်လော့။ (၂) နားထောင် - နာယူ - မှတ်သားထား - စိတ်၌ထား - နှလုံးသွင်း - ကုန်လော့၊ စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - ကုန်လော့။ (၁) နိသာမေတိ (၁) (ခ) - ကြည့်။ (၂) နိသာမေတိ (၂) - ကြည့်။

နိသာမေမိ (ကြိ) [နိ + သမ + ဧက + မိ] သင်ယူအံ့။ နိသာမေတိ (၂) (ခ) - ကြည့်။

နိသာမေဟိ (ကြိ) [နိ + သမ + ဧက + ဟိ] (၁) ကြည့်ရှုလော့၊ စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - လော့။ (၂) နားထောင် - နာယူ - မှတ်သားထား - စိတ်၌ထား - နှလုံးသွင်း - လော့၊ စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - လော့။ (၃) ကြံစည်လော့၊ ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်လော့၊ စူးစမ်း - ဆင်ခြင် - လော့။ (၁) နိသာမေတိ (၁) ကြည့်။ (၂) နိသာမေတိ (၂) ကြည့်။ (၃) နိသာမေတိ (၃) - ကြည့်။

နိသာရ (တိ) [နိ + သာရ] သာလွန်ထူးကဲသော အနှစ်ရှိသော၊ ထူးထူးခြားခြား အနှစ်ပြည့်သော (သစ်ပင်)။ နိသာရဿာ (ဝိမာန၊ ၈၇)တိ နိရတိသယသာရဿ ဝိသိဋ္ဌသာရဿ ရုက္ခဿ ဓနံ၊ သာရတရရုက္ခမယံ ဓနုန္တိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၄၃။

နိသိဉ္စ (ကြိ) [နိ + သိစ + အ + ဟိ] လောင်း
- သွန် - လော့။ တာတ မဟန္တာ အယံ
မဟာပထဝီ၊ ပထဝီယံ နိသိဉ္စ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂၂၉။
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၄၁။

နိသိဉ္စနဌာန (န) [နိသိဉ္စန + ဌာန] လောင်း
- သွန် - ရာအရပ်။ မဟာရာဇ ဣမဿ
ဝိသဿ နိသိဉ္စနဌာနံ န ပဿာမိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၇။ ၄၁။

နိသိဉ္စိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သိစ + တုံ]
လောင်း - သွန် - ခြင်းငှာ။ တသ္မာ န သက္ကာ
ပထဝီယံ နိသိဉ္စိတုံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၄၂။

နိသိဉ္စိဿံ (ကြိ) [နိ + သိစ + အ + သံ]
လောင်း - သွန် - အံ။ ဆမာယံ စေ နိသိဉ္စိ-
ဿံ၊ ဗြဟ္မဒတ္တ ဝိဇာနာဟိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၄၁။

နိသိတ (တိ) [နိသိ + တ။ နိသိ နိသာနေ။
တိဇ နိသာနေ၊ နိသာနံ တိက္ခကရဏံ၊
ဥဘယတြာပိ ကမ္မနိ တော။ ဓာနံ၊ ဌီ၊ ၇၄၄။
သူစိ။ နိ + သိ + တ။ နိ သိ နိသာနေ။
နိသိတသတ္တံ။ နိတိ၊ ဇာ၊ ၂၄၆။ ဓာတွတ္ထ။
၃၉၉။ (နိဓိတ - သံ၊ ဣသိအ - ပြာ၊ နိသိတ
- သိဟိဉ္စ)] သွေးအပ်သော၊ ထက်အောင်
ပြုအပ်သော၊ ထက်သည်၏အဖြစ်ကို ပြု
ကြောင်းဖြစ်သော၊ ထက်သော (သံလျက်ဓာ-
-စသည်)။ (မြမြထက်သော၊ သုတ်လိမ်းအပ်
သော၊ သာယာသော၊ နုသော။ သိဟိဉ္စ၊
ဓာနံ။) နိသိတာဟိ ကုဌာရီဟိ၊ မူလတော နံ
ဥပက္ကမံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၉၉။ သုနိသိတေနာတိ

သုဉ္စ နိသိတေန တိဓိဏသတ္ထေန။ ဇာ၊ ဌ၊
၅။ ၃၁၆။ သုနိသိတန္တိ သုဉ္စ နိသိတံ၊
အတိဝိယ တိဓိဏန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ ဌီ၊ ၁။
၉၃-၄။ နိသာနသိလာယံ ဖရသုံ နိသိတံ
ကရေတိ။ ယင်း - ၂၅၂။ နိသိတေနာတိ
သိလာပိ တိဓိဏဘာဝကရဏေန အသိနာ
ဆိန္ဒတိ။ ဇာ၊ ဌီ၊ ၂၂။ ၅၄၅။ (-ဇာ၊ ၁။ ၂၁၆။
ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၁၆။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၁၁၅။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၈။ ပေတ၊ ဌ။ ၁၄၃၊ ၂၄၂။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၂။ ဇာ၊ ဌ၊
၄။ ၅၈၊ ၃၅၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၁၆။ ကင်္ခါ၊ ဌီ၊
သစ်။ ၂၀၇။ မ၊ ဌီ၊ ၂။ ၂၀၁။ မ၊ ဌီ၊ ၃။ ၃၆၄။
အံ၊ ဌီ၊ ၃။ ၂၉၅။)

နိသိတအသိ (ပု) [နိသိတ + အသိ] သွေး
- ထက်အောင်ပြု - အပ်သော သန်လျက်ဓာ-
ထက်သော သန်လျက်ဓာ-။ ယထာ ပန
နိသိတအသိနာ ကဒလိ ဆိန္ဒန္တဿ ဆိန္ဒဌာနံ
မဋ္ဌံ ဟောတိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၂။

နိသိတကရဏ (န) [နိသိတ + ကရဏ။
(နိဓိတကရဏ - သံ)] ထက်အောင်ပြုခြင်း၊
သွေးခြင်း။ တိက္ခတာတိ တိဓိဏတာ။ သာ
စ ခေါ န သတ္တကဿ ဝိယ နိသိတ-
ကရဏတာ။ နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၁၀၉။

နိသိတခဂ္ဂ (ပု) [နိသိတ + ခဂ္ဂ] ထက်သော
သန်လျက်ဓာ-။ ကောသိယာ ဝါ ပိလော-
တိကာယ ဝါ ပဋိစ္ဆန္တံ နိသိတခဂ္ဂမိဝ။ ဇာ၊ ဌ၊
၄။ ၅၈။

နိသိတဓုရ (ပု) [နိသိတ + ဓုရ] ထက်သော
သင်ဓုန်းစား။ ဓုရန္တိ နိသိတဓုရံ ဓုရသဒိသံ
ဝါ သတ္တကံ။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၉၉။

နိသိတဓုရမယနေမိ (တိ) [နိသိတဓုရမယ +
နေမိ] ထက်သော သင်ဓုန်းစား - ဖြင့်ပြီး
သော - ဟူသော - အကွပ်ရှိသော၊ ထက်
သော သင်ဓုန်းစားတပ်ထားအပ်သော အကွပ်
ရှိသော။ ဓုရနေမိနာတိ နိသိတဓုရမယ-
နေမိနာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၃။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၂၆၇။ (-သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၇။)

နိသိတတရဘာဝကရဏ (န) [နိသိတတရ +
ဘာဝ + ကရဏ] အထူးသဖြင့် ထက်သည်
၏အဖြစ်ကို ပြုလုပ်ခြင်း၊ အထူးသဖြင့် ထက်
အောင်သွေးခြင်း။ သတ္တဿ နိသိတတရ-
ဘာဝကရဏံ နိသာနသိလာယံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၄။

နိသိတဓာရ (တိ) [နိသိတ + ဓာရ] ထက်
သော အသွားရှိသော (စား - စသည်)။
သတ္တာ နိသိတဓာရံ သတ္တံ ဂဟေတွာ ပုနုပ္ပန်
တံ ဝဏမုခံ အဝကန္တန္တိ။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၉၈။

နိသိတပိတဖလ (တိ) [နိသိတပိတ + ဖလ]
ထက်သောအဆိပ်လူး - သောက် - အပ်သော
အသွားရှိသော (မြှား - စသည်)။ ဝိဇ္ဇေတလ-
န္တေသုတိ နိသိတပိတဖလတာယ ဝိဇ္ဇေ-
တနဝသေန ပရိဝတ္တမာနေသု။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃။

နိသိတဘာဝ (ပု) [နိသိတ + ဘာဝ] ထက်
သည်၏အဖြစ်။ နိသိတဘာဝေနာ (မူလဋီ၊

၂။ ၄၃)တိ သန္တာပနာဒိဝသပ္ပဝတ္တေန တိခိ-
ဏဘာဝေန။ ဥသ္မာကာရံ ဟိ နိသာနံ ဣဓ
နိသိတဘာဝေါ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၅၃။

နိသိတသတ္တိ (ထိ) [နိသိတ + သတ္တိ။ (နိဇ္ဇိ-
တဇ္ဇကတ္တိ - သံ၊ ဣသိအသတ္တိ - ပြာ)]
(ချွန်) ထက်သော လုံ။ တဿ သတ္တဿ
ဝိနိဝိဇ္ဇနတော နိသိတသတ္တိ ဝိယ သူလံ ဝိယ
စ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၆၇။

နိသိတသတ္တ (န) [နိသိတ + သတ္တ] ထက်
သောစားလက်နက်။ ကတာကတပ္ပဘောဒါ
သဗ္ဗသုဝဏ္ဏဝိကတိယော အနတ္တာဝဟတာယ
နိသိတသတ္တတော။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၉။

နိသိတာသိ (ပု) [နိသိတ + အသိ] ထက်
သည်၏အဖြစ်ကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော -
သန်လျက်စား - စားမြှောင် - စားစူး။ ထက်
သော - သန်လျက်စား - စားမြှောင် - စားစူး။
နိသိတာသိနာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၆၀)တိ နိသိတေန
အသိနာ ဆိန္ဒတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၁၄။ (နိသိ-
တေနာတိ သိလာပိ တိခိဏဘာဝကရဏေန
အသိနာ ဆိန္ဒတိ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၄၅။)

နိသိဒ္ဓ (တိ) [နိ + သိဓု + တ။ နိတိ၊ ဓာ။
၁၀၈။ ဓာတွတ္ထ။ ၄၀၂။ (နိမိဒ္ဓ - သံ၊ ဣသိဒ္ဓ
- ပြာ)] တားမြစ်အပ်သော။ သုဋ္ဌ နိသိဒ္ဓ
(ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆)န္တိ ဧဝံ သမ္ပဒေဝ တတော
နိသေဝိတံ ကတွာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၀။

နိသိန္ဒ (တိ) [နိ + သဒ္ဓ + တ။ ကစ္စည်း။
၆၀၉။ ရူ၊ ၆၃၁။ နိတိ၊ ဓာ။ ၉၅-၇။ (နိပဏ္ဍ

- သံ၊ ကိသတ္ထ - ပြာ)] (၁) ထိုင်နေသော၊
သူ။ (၂) တည်နေသော။ (န) (၃) ထိုင်နေ
ခြင်း၊ ထိုင်နေရာအခါ။ (၄) ထိုင်နေရာအရပ်။
(၁) ဧကမန္တံ နိသိန္နော ခေါ် အာယသ္မာ
မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော။ ဝိ၊ ၁။ ၈။ သောယျ
ဩဝရကေ နိသိန္နော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈၅။ ယထာ
အညာ ဣတ္ထိကာ နိသိန္နော ဝါ နိပန္နော ဝါ
ဝိဇာယန္တိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂။ (၂) နိသိန္နဝတ္တိကာ
- ကြည့်။ (န) (၃) ဂတေ ဌိတေ နိသိန္နေ
သုတ္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၁။
၂၈၇။ ဝိ၊ ၄။ ၈၆။ ဒီ၊ ၁။ ၆၇။ ဒီ၊ ၂။ ၈၁။
၂၃၃။ မ၊ ၂။ ၉။ မ၊ ၃။ ၁၄။ အံ၊ ၃။ ၄၂၄။
အဘိ၊ ပု၊ ၁၆၈။ မိလိန္ဒ၊ ၃၆၁။ အံ၊ ၄။ ၁။
၂၅၂။ နိသိန္နေတိ နိသဇ္ဇာယ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၁။
မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၃။ နိသိန္နန္တိ နိသိဒနကြိယာ ဧဝ။
.... နိသိဒနံ နိသိန္နံ။ နိတိ၊ ဓာ၊ ၉၆။ (၄)
ဂန္တဗ္ဗံ န နိသိန္နာယ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၆၄။ နိသိဒိ -
သု ဧတ္တာကံ ဣဒံ တေသံ နိသိန္နံ ဌာနံ။ ဂူ၊
၆၃၃။

နိသိန္နော - ဝိ၊ ၂။ ၂၇။ ဝိ၊ ၄။ ၃၉။ မ၊
၁။ ၂၀။ သံ၊ ၁။ ၁၆၂။ အံ၊ ၁။ ၅၈။ အံ၊ ၃။
၁၉။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၃၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၁၁။ သုတ္တနိ၊
၃၄၁။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၅။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၁၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ အံ၊ ၄။ ၂။
၁၃။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၅၇။ ဇာ၊ ၄။
၁။ ၄။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၃။
မူလဋီ၊ ၁။ ၈။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၅။ နိသိန္နော (ထိ၊
ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၁။ ၂၈၅။ ဝိ၊ ၂။ ၃၂။ ဝိ၊ ၄။
၂၆၈။ ဒီ၊ ၂။ ၈၃။ အံ၊ ၂။ ၂၇။ ထေရီ၊ ၃၈၈။
ဇာ၊ ၁။ ၂၃၁။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။
မ၊ ၄။ ၂။ ၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၃။ ထေရီ၊ ၄။ ၈။

နိသိန္နော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၁။ ၂၈၇။ ဝိ၊ ၄။
၂၈၀။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၈။ သံ၊ ၂။ ၅။ အံ၊ ၃။ ၄၀၆။
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၃၉။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၉။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၉၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၃၃၆။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၃၊ ၃၅၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။
မူလဋီ၊ ၁။ ၆၀။ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - ဒီ၊ ၂။ ၁၆၈။
အပ၊ ၄။ ၁။ ၆၃။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၆၁။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၄၀၂။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ နိသိန္နံ (ပု၊ ဒု၊ ၈) - ဝိ၊
၁။ ၂၄၆။ ဝိ၊ ၄။ ၃၈။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၇။ မ၊ ၁။ ၁၄။
သံ၊ ၁။ ၁၆၉။ သံ၊ ၃။ ၂၂၇။ အံ၊ ၁။ ၁၁၆။
ဇာ၊ ၂။ ၅၉။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၂။ ဓမ္မ၊
၄။ ၁။ ၃၃၆။ ထေရီ၊ ၄။ ၁။ ၇၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၉။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၇၉။ (ထိ၊ ဒု၊ ၈) - ဝိ၊ ၂။ ၃၀။ ဒီ၊
၂။ ၈၂။ အံ၊ ၁။ ၂၀၆။ နိသိန္နော (ဒု၊ ၈) - ဒီ၊
၂။ ၈၃။ မ၊ ၁။ ၁၁၈။ သံ၊ ၂။ ၇၆။ သံ၊ ၃။
၂၅၁။ အံ၊ ၂။ ၄၀၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။ သံ၊ ၄။
၃။ ၅၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၄၃။ နိသိန္နေန - ဝိ၊ ၄။ ၃၁၅။ ဒီ၊ ၁။
၈၄။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၇၊ ၂၅၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၂၊
၄၀၅။ ဝဇီရ၊ ၇၁။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၂၄၃။
မူလဋီ၊ ၁။ ၈။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ နိသိန္နာယ (ထိ၊
တ၊ ၈) - ထေရီ၊ ၃၉၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅၈။
ဝဇီရ၊ ၃၀၅။ နိသိန္နေတိ - ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၉၂။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ နိသိန္နဿ -
(စ၊ ၈) - ဝိ၊ ၃။ ၂၂။ ဝိ၊ ၅။ ၃၆၆။ မ၊ ၁။
၂၅။ အံ၊ ၁။ ၃၂၀။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ မ၊ ၄။ ၁။
၂၈၈။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃။ အံ၊ ၄။
၁။ ၆၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၂၈။ ပေတ၊ ၄။ ၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၈၈။ မ၊ ၄။
၂။ ၁၉၂။ နိသိန္နနံ (စ၊ ၈) - ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။ ဝဇီရ၊ ၂၉၁။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခ။

၃၅၀။ နိသိန္ဒဿ (ဆ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၃။ ၂၆၅။
 ပေတ။ ၃၄၄။ အပ၊ ၂။ ၄၀၉။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။
 ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၃၈။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၇၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၆။
 မ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၁။ ပေတ၊ ၄။
 ၂၆၆။ နိသိန္ဒယ (ထိ၊ ဆ၊ ဧ) — ထေရီ၊
 ၄၂၇။ နိသိန္ဒနံ (ဆ၊ ဗ) — မ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၃။
 သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
 ၂၃၀။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၉။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၁။ နိသိန္ဒေ (သ၊
 ဧ) — ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၈။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၂။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၈။
 ဝိမာန၊ ၄။ ၆။ ပေတ၊ ၄။ ၃၆။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
 ၂၁။ စရိယာ၊ ၄။ ၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈၀။ ဒိ၊
 ၄။ ၂။ ၂၈၃။ နိသိန္ဒသ္မိ — ဇာ၊ ၁။ ၂၄၉။ ဇာ၊
 ၂။ ၉၉။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၁၄။ နိသိန္ဒေသု — (သ၊
 ဗ) — ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။ မ၊ ၄။ ၃။
 ၇၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
 ၄။ ၃၈။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆။
 ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁၂၉။

နိသိန္ဒက (ဟိ) [နိ + သဒ + တ + က]

ထိုင်နေသော၊ သူ။ အာယသ္မာ ဗာကုလော
 မဇ္ဈေ ဘိက္ခုသံဃဿ နိသိန္ဒကောဝ ပရိ-
 နိဗ္ဗာယိ။ မ၊ ၃။ ၁၆၈။ နိသိန္ဒကော ဝါ
 နိပန္နကော ဝါ (ပဋိသံ၊ ၃၈၇)တိ နိသိန္ဒော
 ဝါ နိပန္နော ဝါ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၂။
 နိသိန္ဒကော — အပ၊ ၁။ ၂၃၄။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၂၅၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၈။
 အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
 ၃၆၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၆။ နိသိန္ဒကာ —
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၉။ နေတ္တိ၊

ဝိ၊ ၁၆၆။ နိသိန္ဒကံ (ဒ၊ ဧ) — ပေတ၊ ၁၆၁။
 ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။
 ပေတ၊ ၄။ ၁၃၂။ နိသိန္ဒကော (ဒ၊ ဗ) — ဝိ၊ ၄။
 ၄၁၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၂။ ဇာ၊ ၄။
 ၄။ ၂၃။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၈၇။ နိသိန္ဒကေန (တ၊ ဧ)
 — ဝိ၊ ၄။ ၃၇၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၃၂။ နိသိန္ဒကာနံ
 (ဆ၊ ဗ) — ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၉၂။

နိသိန္ဒကာဇကောဋီ (ထိ) [နိသိန္ဒ + ကာဇ +
 ကောဋီ] နားနေရာ ထမ်းပိုးစွန်း၊ ဂန္ဓာတိ
 ဟံသရာဇေန နိသိန္ဒကာဇကောဋီ ဥစ္စတရံ၊
 သေနာပတိနာ နိသိန္ဒကာဇကောဋီ ထောက်
 နိစံ ကတွာ၊ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၆၉။

နိသိန္ဒကာလ (ပု) [နိသိန္ဒ + ကာလ] ထိုင်
 နေရာအခါ။ နိသိန္ဒကာလေ ပန မေကရဏံ
 နိဟရန္တေနာပိ စိဝရံ အနုက္ခိပိတွာဝ နိဟရိ-
 တဗ္ဗန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၃။ ကင်္ခါ၊ ၂၇၉။ နိသိ-
 န္ဒကာလတော ပဌာယ ယာဝ မာတုကုဉ္စိ-
 သ္မိ ပဋိသန္နိဂ္ဂဟဏံ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၈၁။ နိသိန္ဒ-
 ကာလော ဝိယ ဘဝင်္ဂစိတ္တပဝတ္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။
 အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၀။ (-မ၊ ၄။ ၄။ ၈၁။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၀၉။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၅၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၃။ ဥဒါန၊
 ၄။ ၁၈၃။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၅။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၆၁။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။)

နိသိန္ဒဂဗ္ဘ (ပု) [နိသိန္ဒ + ဂဗ္ဘ] ထိုင်နေရာ
 တိုက်ခန်း။ ဝိဟာရတော န နိက္ခမေတိ
 ဣမသ္မာ ဣဒါနိ မယာ နိသိန္ဒဂဗ္ဘတော န
 နိက္ခမေယျံ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၉။

နိသိန္ဒစာရမဏ္ဍပ (ပု) [နိသိန္ဒ + စာရမဏ္ဍပ] ထိုင်နေရာ - တင့်တယ် - လှပ - သော မဏ္ဍပ်။ အတ္တနာ နိသိန္ဒစာရမဏ္ဍပတော နိက္ခမိ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၇၀။

နိသိန္ဒဇန (ပု) [နိသိန္ဒ + ဇန] ထိုင်နေသော လူ။ ပရိဝါရေတွာ နိသန္ဒဇနော အသု- မုခေါဝ ဟသိတုံ အာရဒ္ဓေါ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၃။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၂။ (-အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၈။)

နိသိန္ဒဌာန (န) [နိသိန္ဒ + ဌာန] (နိပဏ္ဍိယာန - သံ)] ထိုင်နေရာအရပ်။ ယထာ ခေါ ပန စက္ကဝတ္တိရညော နိသိန္ဒဌာနံ အသမ္မာဝံ ဟောတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၂။ အာမ မဟာရာဇ အမှာကံ နိသိန္ဒဌာနံ ဧကရက္ခမူလံ အတ္ထိ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၅။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၆။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၉။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၉။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၉၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၉၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈။)

နိသိန္ဒတရသဏ္ဌာ (ပု) [နိသိန္ဒ + တရသဏ္ဌာ] ထိုင်နေရာ - သစ်ပင်အပေါင်း - သစ်တော အုပ် - သစ်ပင်ခြံ။ ဗာလသုရိယော ဝိယ စ အတ္တနာ နိသိန္ဒတရသဏ္ဌာတော နိက္ခမိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၈။

နိသိန္ဒတ္ထေရ (ပု) [နိသိန္ဒ + ထေရ] ထိုင်နေ - နေ - သော ထေရ်။ ဒိဝါဌာနေ နိသိန္ဒ- ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္ဓာ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၁။

နိသိန္ဒဒေဝပရိသာ (ထိ) [နိသိန္ဒဒေဝ + ပရိသာ] ထိုင်နေသော နတ်ပရိသတ်။ ဓမ္မ

သောတုံ နိသိန္ဒဒေဝပရိသာယ ဟိ ယေ ဥပနိဇ္ဈာယနဌေန “လောကုတ္တရံ ဈာန”န္တိ ကထိတေ ဗုဒ္ဓန္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၁။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄။)

နိသိန္ဒနိယာမ (ပု) [နိသိန္ဒ + နိယာမ] ထိုင် နေသောအမှတ်အသား။ တေ သဗ္ဗရတ္တိံ ဂဟိတာရက္ခာ ပဒုမကဏ္ဍိကာသု နိသိန္ဒနိ- ယာမေနေဝ အရုဏံ ဥပဌာပေသုံ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၃။ ထေရ်၊ ဌ၊ ၁၉၆။

နိသိန္ဒနိဟာရ (ပု) [နိသိန္ဒ + နိဟာရ] ထိုင် နေပုံ၊ ထိုင်ပုံထိုင်ဟန် အခြင်းအရာ။ စတု- ဝိသတိဘိက္ခုသဟဿာနိ ဂမ္ဘီရကန္တရဝနံ ပဝိသိတွာ နိသိန္ဒနိဟာရေနေဝ အနုပါဒိ- သေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယိ သု။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂၇။

နိသိန္ဒပဒေသ (ပု) [နိသိန္ဒ + ပဒေသ] ထိုင် နေရာ အရပ်။ တတ္ထ ထေရေန နိသိန္ဒပဒေ- သတော မဇ္ဈိမဒေသဿ ပါစိနဒိသာဘာ- ဂတ္တာ ဝုတ္တံ “ပုရတ္ထိမသ္မိံ ဇနဇဒေ”တိ။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၄၇။

နိသိန္ဒပရိသာ (ထိ) [နိသိန္ဒ + ပရိသာ] ထိုင်နေသော ပရိသတ်။ န အာပတ္တိယာ အဒဿနေ ဥက္ခိတ္တကဿ နိသိန္ဒပရိသာယ ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဓိသိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁၉၀။ (- ၂၄၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၈။ ကင်္ခါ၊ ၉၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၇၄။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၆။ ၃၃၆။)

နိသိန္နပလ္လင်္က (ပု) [နိသိန္န + ပလ္လင်္က] ထိုင်
ရာပလ္လင်။ ဘူမိတော ယာဝ နိသိန္နပလ္လင်္က-
ဌာနာ ပုပ္ဖါသနံ သန္တရိတွာ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၄။
သပ္ပါယသေနာသနံ လဘိတွာ တတ္ထေဝ
ဆဝိမံသလောဟိတေသု သုက္ခန္တေသုပိ
နိသိန္နပလ္လင်္ကနေဝ အရဟတ္တံ အပ္ပတွာ န
ဥဌဟိဿာမိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၇။ (-ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
၆၅။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၃။ ဇာ၊ ဌ၊
၅။ ၁၂။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၃။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။ အံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၈၃။)

နိသိန္နပါသာဏဖလက (န) [နိသိန္နပါသာဏ
+ ဖလက] ထိုင်ရာကျောက်ဖြာ။ “နိသိန္န-
ပါသာဏဖလကံ တဿ သရီရေ အလ္လိနံ
ဟောတူတိ အဓိဋ္ဌာသိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁။

နိသိန္နပါဠိ (ထိ) [နိသိန္န + ပါဠိ] ထိုင်နေ
သော အစဉ်၊ ထိုင်နေစဉ်။ ပစ္ဆာ အာဂတာနံ
ဩကာသဒါနတ္ထံ နိသိန္နပါဠိယာ ဥဒ္ဓံ ဝါ
အဓော ဝါ ဂစ္ဆန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၂။

နိသိန္နပိဌ (န) [နိသိန္န + ပိဌ] ထိုင်နေရာ
အင်းပျဉ်၊ ထိုင်နေရာ ကုလားထိုင်။ တေန
နိသိန္နပိဌဿ ဟေဌာ သယိတာ ဧကာ
ဆာတသိင်္ဂါလီ တဿ အဇာနန္တဿေဝ တံ
ခါဒတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၅။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၃။

နိသိန္နပုဗ္ဗ (တိ) [နိသိန္န + ပုဗ္ဗ] ရှေး၌ထိုင်
နေအပ်သော၊ ထိုင်နေဘူးသော၊ သူ။ တဉ္စေ
ဘိက္ခု၊ အညေ ဘိက္ခု၊ ဇာနေယျံ နိသိန္နပုဗ္ဗံ

ဣမိနာ ဘိက္ခုနာ ဒုတ္တိက္ခတ္တံ ပါတိမောက္ခေ
ဥဒ္ဓိဿမာနေ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၉၀။ သန္နိသိန္နပုဗ္ဗန္တိ
သင်္ဂမ္မ နိသိန္နပုဗ္ဗံ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၀။ (-အံ၊ ဌ၊
၃။ ၂၃၅။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၉၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၃၆။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၅၁။)

နိသိန္နပုရိသ (ပု) [နိသိန္န + ပုရိသ] ထိုင်နေ
သော ယောက်ျား။ ရုက္ခေ နိသိန္နပုရိသော
ဗာသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၉၄။

နိသိန္နဖလက (န) [နိသိန္န + ဖလက] ထိုင်နေ
ရာ ပျဉ်ချပ်။ အထေကာ ဒါသိ သန္တကါရေ
တေန နိသိန္နဖလကံ ဓောဝိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၂၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၀။

နိသိန္နဘိက္ခု (ပု) [နိသိန္န + ဘိက္ခု၊ နိမဏ္ဍ-
ဘိက္ခု - သံ] ထိုင်နေသော ရဟန်း။
ဥပေါသထကာလေ ပန ပရိသပရိယန္တေ
နိသိန္နဘိက္ခုတော ပဌာယ သတ္တဗ္ဗန္တရသီမာ
သောဓေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၆။ (-ဒိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၁၇။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၇၆။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၉။ အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၀၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၄။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၅၂။
ဝဇီရ၊ ၄၅၅။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၉။)

နိသိန္နရုက္ခ (ပု) [နိသိန္န + ရုက္ခ] ထိုင်နေရာ
သစ်ပင်။ ဘဂဝတော နိသိန္နရုက္ခဿ အဝိ-
ဒူရေ အညတရဿ ရုက္ခဿ သာခါယ ရန္တံ
ဗန္တိတွာ ပါသံ ကတွာ။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၉၁။

နိသိန္နရုက္ခသမိပ (န) [နိသိန္နရုက္ခ + သမိပ]
ထိုင်နေရာဖြစ်သော သစ်ပင်၏ အနီး။ သော

ပေါရိသာဒေါ မမ ပိတရံ ဇယဒ္ဓိသရာဇာနံ
အတ္တနော နိသိန္ဒရက္ခသမိပမာဂတံ။ စရိယာ၊
ဌ။ ၁၆၄။

နိသိန္ဒဝတ္ထိကာ (ထိ) [နိသိန္ဒ + ဝတ္ထ + ဣက]

(၁) နိသိန္ဒဝတ္ထိကာ သံဝဏ္ဏနာ။ နိသိန္ဒဝတ္ထိ-
ကာ ဖွင့်ပုံဖွင့်နည်း။ (တိ) (၂) (က)
သဘောမတူသော သဘော၊ တရားဖြင့်
အဆုံးတိုင်ပြပြီး နောက်ထပ်တစ်ဖန် သဘော
တူ သဘောတရားဖြင့်သာ ပြီးဆုံးစေ၍ ပြန်
လည်ပြဆိုခြင်းရှိသော (သံဝဏ္ဏနာ၊ ဖွင့်နည်း)။
(ခ) အမြဲတည်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို
တစ်ပေါင်းတည်းပြည့်စုံစွာ တောက်ပထွန်း
လင်းစေခြင်းရှိရာဖြစ်သော (သံဝဏ္ဏနာ၊ ဖွင့်
နည်း)။

(၁) ဧကနာဠိကာ တထာ စ၊ စတုရဿ
ကထာပိ စ နိသိန္ဒဝတ္ထိကာ စေဝ၊ တိဓာ
သံဝဏ္ဏနံ ဝဒေ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၄၀။
(တိ)(၂)(က) ဝိသဘာဂဓမ္မဝသေနေဝ ပရိ-
ယောသာနံ ဂန္ဓာ ပုနသဘာဂဓမ္မဝသေနေဝ
ပရိယောသာနဂမနံ နိသိန္ဒဝတ္ထိကာ နာမ။
နေတ္တိ၊ ဌ။ ၃၇။ (ခ) နိယမတော နိသိန္ဒဿ
အာရဒ္ဓဿ ဝတ္ထော သံဝတ္ထော ဧတိဿာ
အတ္တိ (မ၊ ဌ။ ၂။ ၁၅၉။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၃၄၈)တိ
နိသိန္ဒဝတ္ထိကာ၊ ယထာရဒ္ဓဿ အတ္တဿ
ဝိသု ဝိသု ပရိယောသာပိကာတိ အတ္ထော။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၃။

(၁) (၂) ဝိသဘာဂဓမ္မဝသေနေဝ ပရိ-
ယောသာနံ ဂန္ဓာ ပုန သဘာဂဓမ္မဝသေနေဝ
ပရိယောသာနဂမနံ နိသိဒါပေတွာ ပတိဋ္ဌာ-
ပေတွာ အာဝတ္တနယုတ္တတ္တာ၊ နိယမတော ဝါ

နိသိန္ဒဿ အာရဒ္ဓဿ ဝတ္ထော သံဝတ္ထော
ဧတိဿာတိ ကတွာ နိသိန္ဒဝတ္ထိကာ နာမ။
ယထာရဒ္ဓဿ အတ္တဿ ဝိသု ဝိသု ပရိ-
ယောသာနာပိ နိယုတ္တာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၄၀။

နိသိန္ဒဝတ္ထိကာကထာ (ထိ) [နိသိန္ဒဝတ္ထိကာ

+ ကထာ] နိသိန္ဒဝတ္ထိကာမည်သော အဖွင့်
သံဝဏ္ဏနာ ကထာ၊ သဘောမတူသော
သဘော၊ တရား၊ အကြောင်းအရာဖြင့် အဆုံး
တိုင်ဖော်ပြပြီး သဘောတူသော သဘော၊
တရား၊ အကြောင်းအရာဖြင့် အဆုံးတိုင် ပြန်
လည်တည်စေခြင်းရှိသော သံဝဏ္ဏနာ စကား။
ဝိသဘာဂဓမ္မဝသေနေဝ ပရိယောသာနံ ဂန္ဓာ
ပုန သဘာဂဓမ္မဝသေနေဝ ပရိယောသာန-
ဂမနသင်္ခါတာ သံဝဏ္ဏနာ နိသိန္ဒဝတ္ထိကာ-
ကထာ နာမ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၅၁။

နိသိန္ဒဝေလာ (ထိ) [နိသိန္ဒ + ဝေလာ]

ထိုင်နေရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ ဒသ-
ဗလဿ ဗုဒ္ဓါသနေ နိသိန္ဒဝေလာယမေဝ
ဥပသင်္ကမိတွာ။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၈၉။ (-၂၆၈၊
၂၉၁။ ထေရီ၊ ဌ။ ၁၉၂။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၂၈။)

နိသိန္ဒသတ္တာဟ (န) [နိသိန္ဒ + သတ္တာဟ]

ထိုင်နေရာ (၇)ရက်၊ (၇)ရက်ပတ်လုံး ထိုင်
နေခြင်း။ (ယင်းကို ပလ္လင်္ကသတ္တာဟ-ဟု
ခေါ်သည်။) ဧဝံ အဓိဂတာဘိဓမ္မော ဧက-
ပလ္လင်္ကနံ နိသိန္ဒသတ္တာဟံ၊ အနိမိသသတ္တာ-
ဟံ၊ စင်္ကမနသတ္တာဟဉ္စ အတိက္ကမိတွာ။
အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၇၇။

နိသိန္နသဒ္ဒါ (တိ) [နိသိန္န + သဒ္ဒါ] ထိုင်
နေခြင်းနှင့်တူသော။ နိသိန္နသဒ္ဒါသောတိ
နိသိန္နော ဝိယ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၆။

နိသိန္နသာလာ (ထိ) [နိသိန္န + သာလာ] ထိုင်
နေထိုင်ရာစရပ်။ တတ္ထ မဉ္စ ပညာပေတွာ
မဟလ္လကပုရိသော ဝိယ ယောဂံ ပါဇေန္တော
တာယ နိသိန္နသာလာယ ဒွါရေ ဌတွာ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၆။ ၄၀။

နိသိန္နကာရ (ပု) [နိသိန္န + အာကာရ] ထိုင်
နေပုံ - အခြင်းအရာ - အမူအရာ။ အာစရိ-
ယဿ သန္တိကံ သမ္ပတ္တာ ဗုဒ္ဓါနဉ္စေဝ အာစ-
ရိယဿ စ နိသိန္နကာရံ ဩလောကေတွာ
အာကံသု။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၇။)

နိသိန္နနန္တရ (န) [နိသိန္န + အနန္တရ] ထိုင်
နေရာကာလ၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော အခါ။
အထခေါတိ အနန္တရတ္ထေ နိပါတော၊ မဉ္စကေ
နိသိန္နနန္တရမေဝတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊
၁။ ၂၃၇။

နိသိန္နရဟ (တိ) [နိသိန္န + အရဟ] ထိုင်
နေခြင်းငှာထိုက်သော။ သီဟဿ ဝါ
အဘိတဿ ဘဂဝတော နိသိန္နရဟံ။ အပ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၈၁။

နိသိန္နသန (န) [နိသိန္န + အာသန] ထိုင်
နေရာဖြစ်သော နေရာ။ နိသိန္နသနံ ပဗ္ဗေါ-
ဋေတွာ ဣဓ နိသီဒါတိ ဝဒေယျမ။ မ၊ ဌ၊
၃။ ၂၂၁။ ယံ ဧကာဗ္ဗံ ဟောတိ နိဝါသန-

ပါဝရဏံ ဝါ နိသိန္နသနံ ဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၃၄၈။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၉။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၂၃၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၃။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၁၅၅။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၁။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၂၀၁။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၆။ ၁၈၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၆၈။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၂၃။
အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၃၃၊ ၃၃၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၂။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၁၇၁။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၄၂၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၁။
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆။

နိသိန္နတ္ထိ (ထိ) [နိသိန္န + ဣတ္ထိ] ထိုင်နေ
သော - မိန်းမ - မောင်းမ။ ဂါယန္တာ နိသိ-
န္နတ္ထိယော တူရိယာနိ ခဉ္စေတွာ ဥယျာနံ
ပဝိသိတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၇၆။

နိသိန္နောကာသ (ပု) [နိသိန္န + ဩကာသ] ထိုင်
နေရာအရပ်။ စောရာနံ နိသိန္နော-
ကာသော ဒိဿတိ၊ နိပန္နောကာသော
ဒိဿတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၈၈၊ ၂၃၆၊ ၃၈၉။ မ၊ ဌ၊ ၂။
၁၅။ ဘိက္ခုဿ ဌိတောကာသံ ဝါ နိသိ-
န္နောကာသံ ဝါ နိပန္နောကာသံ ဝါ အာဂ-
စ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၁။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၇။ ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၂၆။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅၆။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၂၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၂၊ ၂၁၆။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၆၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၄။)

နိသိပ္ပ (တိ) [နိ + သိပ္ပ] ကင်းမဲ့သော
အတတ်ပညာရှိသော၊ အတတ်ပညာမရှိ
သော၊ သူ။ “အဟံ သိပ္ပ ဝါ၊ ဣမေ
နိသိပ္ပ”တိ ဧဝံ သိပ္ပေန ဝါ နာဝဇာနာ-
တိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၇၇။

နိသီထ (ပု) [နိ + သဒ + ထ။ ဓာန်။ ဓာန်၊
ဋီ။ ၇၀။ သူစိ။ (နိဇိထ - သံ၊ ကိသီဟ -
ပြာ၊ နိသီဟ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (က) ညဉ့်။
(ခ) ညဉ့်ထက်ဝက်အချိန်၊ ညဉ့်သန်ကောင်။
(ဂ) ညဉ့်အဖို့။

(က) နိသီထေ (ထေရု၊ ၂၉၉)တိ
ရတ္တိယံ။ ထေရု၊ ၄။ ၁၆၄။ (-ထေရု၊ ၂၂၀။
ထေရု၊ ၄။ ၄၃။) (ခ) နိသီထေပိ ရဟော-
ဒါနိ (ဇာ၊ ၁။ ၃၂၈)တိ နိသီထေပိ ဣဒါနိပိ
ရဟော။ ဣဒံ ဝဒတိ — ယထာ နိသီထေ
အမုရတ္တသမယေ မနုဿာ ကိလန္တာ
သယန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၃၄။ နိသီထော မဇ္ဈိမာ
ရတ္တိ၊ အမုရတ္တော မဟာနိသာ။ ဓာန်။ ၇၀။
(ဂ) နိသီထေ (ဇာ၊ ၁။ ၃၇၉။ ဇာ၊ ၂။ ၁၄၇)
တိ ရတ္တိဘာဂေ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၆၅။ ၅၄၈။ (-
ဇာ၊ ၂။ ၈၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၅၃။)

နိသီထကာလ (ပု) [နိသီထ + ကာလ] ညဉ့်
သန်ကောင် - အချိန် - အခါ - ကာလ။ ဒိဝါ
စ ရတ္တော စ နိသီထကာလေ။ ပဋိဂစ္ဆ တံ
ခိပ္ပံ ကုသဝတိကုသ။ ဇာ၊ ၂။ ၆၆။ ဇာ၊ ၄။
၅။ ၃၁၁။

နိသီဒ (ကြိ) [နိ + သဒ + အ + ဟိ] ထိုင်
နေလော့။ နိသီဒတိ - ကြည့်။

နိသီဒတိ (ကြိ) [နိ + သဒ + အ + တိ။
ကစ္စည်း။ ၆၀၉။ ရူ။ ၄၈၄။ သဒေါသာ
ဂဒတေ စ ဘူ၊ စ တု ဆေဒေ ဘူဝိသာဒ၊
ပါတ ဟိ သနပိတိသု။ နိ ပုဗ္ဗော နိသီဒနေ
ပ-နိမ္မလေ နိကဋေ ဥပါ။ ဓာတွတ္ထ။ ၃၈၄-

၅။] (၁) ထိုင်နေ၏။ (၂) ကပ်၍ဝင်၏။
(၁) နိသီဒတိ ပလ္လင်္က အာဘုဇိတွာ။ ဒိ၊ ၁။
၆၇။ မ၊ ၁။ ၇၀။ မ၊ ၂။ ၁၀။ မ၊ ၃။ ၁၄၊ ၅၅။
နိသီဒတိ — သံ၊ ၁။ ၄၆၁။ အံ၊ ၁။ ၃၉၄။
ပဋိသံ၊ ၁၂၁။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၃၀။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၃။
မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၀။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၅၁။ ဒိ၊ ၄။
၁။ ၆၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၃။ နိသီဒန္တိ — ဝိ၊ ၁။
၂၇၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ မဟာနိ၊ ၁၀၁။ မ၊ ၄။ ၁။
၃၅၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃။ ပဋိသံ၊
၄။ ၂။ ၁၀၅။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၉၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၂၂။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၆၆။ မ၊ ၄။
၃။ ၁၉၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၅။
နိသီဒရေ — အပ၊ ၁။ ၄၁၃။ နိသီဒတိ —
ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၆၃။ ပေတာ၊ ၄။ ၁၇၄။ နိသီဒါမိ —
မ၊ ၁။ ၂၅။ သံ၊ ၁။ ၄၇၀။ ကင်္ခါ၊ ၃၅၂။ ဒိ၊ ၄။
၂။ ၃၅၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။ ဓမ္မ၊
၄။ ၁။ ၃၂၇။ နိသီဒါမ — မ၊ ၂။ ၃၆၅။ အပ၊
၄။ ၁။ ၂၈၂။ နိသီဒတု — ဒိ၊ ၃။ ၁။ မ၊ ၂။
၁၄၈။ မ၊ ၃။ ၅၈။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၁။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၈၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၃၄။ နိသီဒန္တိ — ဝိ၊ ၁။ ၄၂။ ဇာ၊ ၂။ ၂၆၂။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၃၉၁။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၁၈။ နိသီဒ — ဝိ၊ ၃။
၂၆၅။ မ၊ ၁။ ၃၁၉။ သံ၊ ၁။ ၁၈၀။ အံ၊ ၂။
၂၉၂။ ဇာ၊ ၁။ ၂၈၁။ ဇာ၊ ၂။ ၇၆။ မ၊ ၄။ ၃။
၁၅၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၉။ ဝိမာန၊
၄။ ၂၂၈။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၂၅။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၉။
ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၄။ နိသီဒါဟိ — သံ၊ ၁။ ၄၁၁။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၇။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၁၂။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
၁၉၁။ နိသီဒထ — ဝိ၊ ၁။ ၂၄၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁၉၅။

သုတ္တနံ၊ ၃၂၈။ ထေရီ၊ ၃၇၉။ ဝိ၊ ၄၁။ ၃၄။
မ၊ ၄၁။ ၈၁။ သံ၊ ၄၁။ ၆၈။ အံ၊ ၄၁။ ၃၃၇။
ဓမ္မ၊ ၄၁။ ၃၂၇။ ဝိမာန၊ ၄၁။ ၂၉။ ထေရီ၊ ၄၁။
၂၁။ အပါ၊ ၄၁။ ၃၃။ ဇာ၊ ၄၁။ ၅၀၂။ ဇာ၊ ၄၁။
၄။ ၁၅၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၁။ ဒီ၊ ၄၁။ ၁၂၆။
ကင်္ခါ၊ ၄၁။ သင်္ခါ၊ ၃၁၂။ နိသိဒ္ဓိယု — ဇာ၊ ၂။
၁၅၆။ ဇာ၊ ၄၁။ ၂၉။ နိသိဒ္ဓိ — သုတ္တနံ၊
၃၃၇။ သုတ္တနံ၊ ၄၁။ ၁၀၄။ နိသိဒ္ဓိယု —
ဝိ၊ ၄၁။ ၂၇၆။ ဒီ၊ ၂။ ၁၈၆။ မ၊ ၂။ ၅။ အံ၊ ၂။
၁၆၇။ မဟာနိ၊ ၁၂၁။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၁။ မိလိန္ဒ၊
၈၉။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၁၄။ ဒီ၊ ၄၁။ ၃၁။ အံ၊ ၄၁။
၁၈၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄၁။ ၃၃၄။ ဇာ၊ ၄၁။ ၄။ ၃၅၂။
ဇာ၊ ၄၁။ ၂၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂။ နိသိဒ္ဓိယု
— အံ၊ ၄၁။ ၂၁၂။ ဇာ၊ ၄၁။ ၅။ ၂၃၉။
နိသိဒ္ဓိယုမ — ဝိ၊ ၁။ ၂၄၇။ နိသိဒ္ဓိယု —
ဇာ၊ ၄၁။ ၂၂၅။ နိသိဒ္ဓိမှာ — ဥဒါန၊ ၁၀၇။
သံ၊ ၄၁။ ၇၃။ အံ၊ ၄၁။ ၂၆၈။ နိသိဒ္ဓိ — ဝိ၊
၁။ ၁၉၂။ ဝိ၊ ၂။ ၃၀။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၅။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ မ၊
၁။ ၂၀။ သံ၊ ၁။ ၉။ အံ၊ ၁။ ၅၇။ ဥဒါန၊ ၈၈။
အပါ၊ ၁။ ၂၃။ ဝိ၊ ၄၁။ ၈။ ဒီ၊ ၄၁။ ၄၇။ မ၊
၄၁။ ၈၂။ သံ၊ ၄၁။ ၅၂။ အံ၊ ၄၁။ ၃၀။
အဘိ၊ ၄၁။ ၁၃။ ပဋိသံ၊ ၄၁။ ၂၀၈။ မဟာနိ၊
၄၁။ ၂၆၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၄။ သံ၊ ၄၁။ ၃၃။
အံ၊ ၄၁။ ၄၂။ နိသိဒ္ဓိသု — ဝိ၊ ၂။ ၇၁။ ဝိ၊
၃။ ၂၆၆။ မ၊ ၁။ ၁၁၈။ သံ၊ ၁။ ၄၆၉။ အံ၊ ၁။
၁၁၆။ ဝိ၊ ၄၁။ ၃၄။ ဒီ၊ ၄၁။ ၆၄။ ခုဒ္ဒက၊ ၄၁။
၁၃၇။ ဓမ္မ၊ ၄၁။ ၂၆။ ဝိမာန၊ ၄၁။ ၄၁။ ဇာ၊ ၄၁။
၁။ ၁၁၁။ ဇာ၊ ၄၁။ ၁၄၅။ ဇာ၊ ၄၁။ ၇၂။ မ၊
၄၁။ ၃၃၃။ နိသိဒ္ဓိ — ဝိ၊ ၄၁။ ၄၈၀။ ဒီ၊ ၁။
၄၈။ မ၊ ၃။ ၈၅။ သံ၊ ၂။ ၂။ အံ၊ ၂။ ၄၂၄။
ထေရီ၊ ၃၈၄။ အပါ၊ ၂။ ၁၅၃။ မ၊ ၄၁။ ၇၉။

အဘိ၊ ၄၁။ ၂၈၂။ ထေရီ၊ ၄၁။ ၃၈။ ထေရီ၊
၄၁။ ၅၁။ စရိယာ၊ ၄၁။ ၁၀၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၃။
မ၊ ၄၁။ ၂၁၂။ နိသိဒ္ဓိမှ — သံ၊ ၃။ ၁၀၂။ အံ၊
၃။ ၁၉၄။ နိသိဒ္ဓိသုတိ — မ၊ ၄၁။ ၃၄၄။
သံ၊ ၄၁။ ၁၇၄။ အံ၊ ၄၁။ ၁၃၄။ ပေတ၊ ၄၁။
၆၈။ အပါ၊ ၄၁။ ၂၈၃။ ဇာ၊ ၄၁။ ၆။ ၂၉။
နိသိဒ္ဓိသုတ္တံ — ဝိ၊ ၂။ ၄၅၉။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၇။ ဝိ၊
၄၁။ ၅၉။ မ၊ ၄၁။ ၅၁။ နိသိဒ္ဓိသုတိ —
ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၁။ နိသိဒ္ဓိသုတိ — ဝိ၊ ၂။ ၂၄၀။
ဒီ၊ ၂။ ၁၀၆။ မ၊ ၂။ ၁၃၃။ ဥဒါန၊ ၁၈၀။ ဝိ၊ ၄၁။
၂။ ၂၇၄။ ဝိ၊ ၄၁။ ၁၄၆။ သံ၊ ၄၁။ ၃၃။ သံ၊
၄၁။ ၃၈။ ဓမ္မ၊ ၄၁။ ၂၃၄။ ဇာ၊ ၄၁။ ၇။ ၂၄၁။
နိသိဒ္ဓိသုတိ — ဝိ၊ ၄၁။ ၃၁၇။ ဝိ၊ ၄၁။
၁၈၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၁။ ၃၈။ ဇာ၊ ၄၁။ ၃၈။ အပါ၊ ၄၁။
၁။ ၁၀၃။ (၂) နိသိဒ္ဓိတိ ဥပါဝိသိ။ ဝိ၊ ၄၁။
၁၀၁။ ဒီ၊ ၄၁။ ၇၄။ မ၊ ၄၁။ ၁၁၄။ အံ၊ ၄၁။
၂။ ၁၃။

နိသိဒ္ဓတု (ကြိ) [နိ + သိဒ္ဓ + အ + တု]
ထိုင်နေလော့။ နိသိဒ္ဓတိ - ကြည့်။

နိသိဒ္ဓတ္ထရဏ (န) [နိသိဒ္ဓ + အတ္ထရဏ]
နိသိဒ္ဓိုင် - နေရာထိုင် - အခင်း။ နိသိဒ္ဓတ္ထ-
ရဏံ ခေဋ္ဌ၊ အပဿေ ပတ္တစီဝရံ၊ ဝိ၊ ၄၁။ ၄၁၅။

နိသိဒ္ဓထ (ကြိ) [နိ + သိဒ္ဓ + အ + ထ]
ထိုင်နေကုန်လော့။ နိသိဒ္ဓတိ - ကြည့်။

နိသိဒ္ဓန (န) [နိ + သိဒ္ဓ + ယု။ သိဒ္ဓ ဝိသ-
ရဏဂတျာဝသာနေသု။ ဂတျာဝသာနံ
ဂမနဿ အဝသာနံ ဩသာနံ အဘာဝ-

ကရုဏံ၊ နိသိဒနန္တိအတ္ထော၊ နိတိ၊ ဓာ။
 ၉၅။ နိသိဒနန္တိ နိသိဒနကြိယာ။ မဇ္ဇပိဋာ-
 ဒိကံ ဝါ အာသနံ။ တဉ္စိ နိသိဒန္တိ ဧတ္ထာတိ
 နိသိဒနန္တိ ဝုစ္စတိ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၉၆။ နိ + ဒသ
 + ယု။ မောဂံ၊ ပဉ္စိကာ။ ၅။ ၁၂၃။ (နိမိဒန
 -သံ၊ ကိသိဒက၊ နိကိသိဒန - ပြာ၊ နိသိ-
 ဒက - အဒ္ဓမာဂမိ)] (၁) ထိုင်နေခြင်း။
 (၂) ညောင်စောင်း၊ အင်းပျဉ် စသောနေရာ၊
 ထိုင်ခုံ။ (၃) (က) ထိုင်နေရာအခင်း၊ နေရာ
 ထိုင်၊ နိသိဒိုင်အခင်း။ (ခ) နိသိဒိုင်သင်္ကန်း။
 (ဂ) နေရာမြက်ခင်း။ (ဃ) သားရေပိုင်း
 အခင်း။ သားရေနွယ်။ (င) နိသိဒနသိက္ခာပုဒ်။
 (၅) နိသိဒနသန္တတသိက္ခာပုဒ်။

(၁) ထိုင်နေခြင်း။ န သန္တိကေ နိသိ-
 ဒနဝသေန ပုနပျုနံ ဥပါသိတဗ္ဗော။ အဘိ၊
 ဌ၊ ၃။ ၆၈။ ဥပစာရေ နိသိဒနံ ဝါ နိပဇ္ဇနံ
 ဝါ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၇။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၉။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၄၇။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၅။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၉။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၃၆၈။ သိ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ၁။ ၁၉၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၁၈၄။ နိတိ၊ တ၊ ၉၆။ (၂) ညောင်စောင်း၊
 အင်းပျဉ် စသော နေရာ၊ ထိုင်ခုံ။ ဒေါင်ကွင်း
 ပြန်ကြည့်။ (၃) (က) ထိုင်နေရာအခင်း၊
 နေရာထိုင်၊ နိသိဒိုင်အခင်း။ ဂဏှာဟိ အာနန္တ
 နိသိဒနံ။ ဒိ၊ ၂။ ၈၆။ သံ၊ ၃။ ၂၂၆။ နိသိဒနံ
 အဝန္တိသု၊ ရဋ္ဌေ အတ္ထရုဏံ တဒါ။ အပ၊ ၂။
 ၃၈၄။ နိသိဒနံ အာဒါယာတိ နိသိဒနံ နာမ
 သဒသံ ဝုစ္စတိ အဝါယိမံ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၀။
 နိသိဒနံ ပညပေတွာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၀။ နိသိဒနံ
 ပနေတ္ထ သယနေနေဝ သင်္ဂဟိတံ။ သိ၊ ဋီ၊
 သစ်၊ ၁။ ၃၄၉။ (-မ၊ ၁။ ၂၀၀။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၁။

အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၀။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၁၉။ သိ၊
 ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၁၉၉။ (ခ) နိသိဒိုင်သင်္ကန်း။ နိသိ-ဒနံ နာမ
 သဒသံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၃၉။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၂၊
 ၂၂၁။ ကင်္ခါ။ ၂၄၄။ ဝဇိရ၊ ၃၄၂။
 အပ္ပမာဏိကာနိ နိသိဒနာနိ ဓာရေန္တိ။ ဝိ၊ ၂။
 ၂၂၁။ နိသိဒနံ ကဏ္ဍတ္ထာဒိ။ အထ အန္တရ-
 ဝါသကံ။ အပ၊ ၁။ ၃၅၃။ ကပ္ပတိ အဒသကံ
 နိသိဒနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၉၁၊ ၅၀၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆။
 (-ဝိ၊ ၂။ ၆၁၊ ၂၂၁။ ဝိ၊ ၃။ ၂၄၆၊ ၄၁၀။ ဝိ၊ ဌ၊
 ၂။ ၂၂၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၅။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၃၊ ၂၇၀၊
 ၂၇၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၀။ ဝဇိရ၊ ၂၅၄၊ ၃၄၁။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁၅။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၀၃။
 (က) (ခ) ဒသမေ ယသ္မာ နိသိဒနသန္တတံ
 စိဝရနိသိဒနမ္ပိတိ ဥဘယမ္ပိ သဒသမေဝ။
 တသ္မာ တံ ဥဘယမ္ပိ ဧကတော ကတွာ
 “နိသိဒနံ နာမ သဒသံ ဝုစ္စတိ”တိ။ ဝဇိရ၊
 ၃၃၀။ (ဂ) နေရာမြက်ခင်း။ ဝိသာဏေန
 တိကံ ဂယ၊ နိသိဒနမဒါသဟံ။ အပ၊ ၁။
 ၁၃၄။ (ဃ) သားရေပိုင်းအခင်း။ သားရေ
 နွယ်။ နိသိဒနန္တိ ဧတ္ထ စမ္ပေဏ္ဍံ အပ္ပေတံ။
 ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၇။ ဥဒါန၊ ဌ၊
 ၂၉၃။ (င) နိသိဒနသိက္ခာပုဒ်။ နိသိဒနန္တ
 ကဏ္ဍု၊ ဝသိကာ သုဂတေန စ။ ဝိ၊ ၂။
 ၂၂၆။ (-ဝိ၊ ၄။ ၄၁၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၉။ ဝိမတိ၊
 ၂။ ၂၉၃။) (၅) နိသိဒနသန္တတသိက္ခာပုဒ်။
 ကောသိယာ သုဒ္ဓဒ္ဓေဘာဂါ၊ ဆဗ္ဗဿာနိ
 နိသိဒနံ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၅၁။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၅။

နိသိဒနက (န) [နိ + သဒ + ယု + က] (၁)
 ညောင်စောင်း၊ အင်းပျဉ် စသောနေရာ၊ ထိုင်ခုံ

ငယ်။ (တိ) (၂) ထိုင်နေတတ်သော၊ သူ။
တဿ ပန ဟေဋ္ဌာ ပလာလပိဋ္ဌံ ဝါ ကိဉ္စိ
ဝါ နိသိဒနကံ ဒါတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၅။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၁၃၀။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆၃။) (တိ)
(၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိသိဒနကတာ (ထိ) [နိသိဒနက + တာ]
ထိုင်နေတတ်သူ၏အဖြစ်။ န ပိဋ္ဌမဒ္ဓိက-
တာယာတိ န သဟသာ ဃရံ ပဝိသိတွာ
ပိဋ္ဌကေ နိသိဒနကတာယ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၅၃။

နိသိဒနကာလညူ (တိ) [နိသိဒန + ကာလညူ။
နိသိဒနကာလ + ဉ + ရူ] ထိုင်နေရာအခါ
ကို သိသော၊ သူ။ ပီတဝတ္ထဿ အတ္ထရ-
ဏေန နိသိဒနကာလညူတာယ စိတ္တိကတွာ
ဒါနံ ကာလေန ဒါနန္တိ ဣမေ ဒွေ ဒါနဂုဏာ
ဒဿိတာ။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၆။

နိသိဒနဂ္ဂဟဏ (န) [နိသိဒန + ဂဟဏ]
နိသိဒနသဒ္ဓါ။ ဧတ္ထ စ နိသိဒနဂ္ဂဟဏံ
သန္တတေ စိဝရသညာနိဝါရဏတ္ထံ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊
သစ်။ ၃၁၉။

နိသိဒနစိတ္တ (န) [နိသိဒန + စိတ္တ] ထိုင်နေ
လိုသော စိတ်။ သစိတ္တကန္တိ အနုပဝိသိတွာ
နိသိဒနစိတ္တေန သစိတ္တကံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၇၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၉။ (-ဝဇီရ၊ ၃၂၅။ ကင်္ခါ၊
ဋီ၊ ၉၄၊ ၃၉၈။)

နိသိဒနစိဝရ (န) [နိသိဒန + စိဝရ] နိသိဒိုင်
- နေရာထိုင် - သင်္ကန်း။ နိသိဒနစိဝရံ ပန

ဆန္တံ စိဝရာနံ အညတရေန ကရောတိ
အဓိဋ္ဌာနပကံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁၅။ “နိသိဒန-
စိဝရသညာနမ္ပေတံ နိသိဒနသန္တတံ နော
အနညာတံ၊ စတုတ္ထစိဝရဘာဝေန ပဂေဝ
ကတသန္တတံ ဝါ”တိ။ ဝဇီရ၊ ၂၅၅။ ကင်္ခါ၊
ဋီ၊ ၈၂။

နိသိဒနဌာန (န) [နိသိဒန + ဌာန] ထိုင်ရန်
နေရာ၊ ထိုင်နေရာ အရပ်။ ပုဂ္ဂလံ န
သက္ကရောတိ နာမ နိသိဒနဌာနံ အသမ္ပန္နိတွာ
.... ဒါနံ ဒေတံ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၅၄။ ပုနဒိဝသေ
ဒေဝီ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ နိသိဒနဌာနံ ဟရိတု-
ပလိတ္တံ ကာရေတွာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၆။ အယျာနံ
နိသိဒနဌာနံ သဝိဒဟထ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၁။
အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၈။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၉။ အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၃၇၃။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၈၃၊ ၂၀၄။ အပ၊ ဌ၊ ၁။
၄၁၊ ၁၂၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၃။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅၉။ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၇၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၀၊ ၂၈၇။)

နိသိဒနတ္ထ (ပု) [နိသိဒန + အတ္ထ] ထိုင်နေ
ရန် အကျိုး။ နိသိဒနတ္ထံ ဗုဒ္ဓဿ၊ တိဏ-
မုဋ္ဌိမဒါသဟံ။ အပ၊ ၁။ ၃၂၃။ ဖလကန္တိ
နိသိဒနတ္ထာယ ကတံ ဖလံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၂၁၂။ (-အပ၊ ၂။ ၁၀၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၈။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀။ အပ၊ ဌ၊ ၂။
၁၁၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၇၉။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၅၀။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၀၊ ၂၂၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၄။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၂၉၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၆။)

နိသိဒနတ္ထရဏ (န) [နိသိဒန + အတ္ထရဏ]
နိသိဒိုင် - နေရာထိုင် - အခင်း။ စမ္ပံ န

ဂဏ္ဍတိတိ နိသိဒနတ္ထရဏံ ကာတုံ န ဝဏ္ဏတိ။
ဝိမတိ။ ၂။ ၁၈၅။

နိသိဒနပစ္စတ္ထရဏ (န) [နိသိဒန + ပစ္စတ္ထရဏ]
နိသိဒ် - နေရာထိုင် - နှင့် အိပ်ရာခင်း။
နိသိဒနပစ္စတ္ထရဏံ နိဟရိတွာ ဧကမန္တံ နိက္ခိ-
ပိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၃။ ၇၈။ ဝိ၊ ၄။ ၃၇၅။ ၃၈၇။ ၃၉၅။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၃၉။ နိသိဒနပစ္စတ္ထရဏ (ကချီ။
၁၆၄) နှိ အညဿ ဝါ အတ္တနော ဝါ သန္တကံ
နိသိဒနဉ္စေ ပစ္စတ္ထရဏဉ္စ။ နိဝါသနပါရုပန-
ပဂဿေဝ အတ္တနော သန္တကမ္ပိ နိသိ-
ဒနပစ္စတ္ထရဏံ ဧဝါပေန္တဿ ဒုက္ကဋ္ဌမေဝ
ဟောတိ။ ကချီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၃၀၃။ (-ဝိ၊ ၃။
၇၉၊ ၈၄။ ဝိ၊ ၄။ ၄၁၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂၇။
ဝဇီရ။ ၂၃၈။)

နိသိဒနပစ္စယ (ပု) [နိသိဒန + ပစ္စယ] ထိုင်
နေခြင်းအကြောင်း။ မဉ္ဇေ အာဓာရကေပိ
န ဝဏ္ဏတိ နိသိဒနပစ္စယာ ဝါရိတတ္တာ။ ဝဇီရ။
၅၂၃။

နိသိဒနပ္ပ (ပ) ဋီသံယုတ္တ (တိ) [နိသိဒန +
ပဋိသံယုတ္တ] ညောင်စောင်းစသော ထိုင်
နေရာနှင့် စပ်ယှဉ်သော (သိက္ခာပုဒ်)။ နိသိ-
ဒနပ္ပဋိသံယုတ္တေသု တီသု ဝါသုပဂတဿ
အနာပတ္တိ။ ကချီ။ ၂၈၀။ နိသိဒနပဋိသံယု-
တ္တေသု ဧဝ စ သိက္ခာပဒေသု “ဝါသုပဂ-
တဿာ”တိ အနာပတ္တိယာ ဝုတ္တတ္တာ။ ဝိမတိ။
၂။ ၆၁။

နိသိဒနပရိယောသာနဒီပန (တိ) [နိသိဒန +
ပရိယောသာန + ဒီပန] ထိုင်နေခြင်း၏

ပြီးဆုံးခြင်းကို ပြတတ်သော (နိသဇ္ဇ-သဒ္ဓါ)။
“နိသဇ္ဇ”တိ ဣဒံ နိသိဒနပရိယောသာန-
ဒီပနန္တိ ဒဿေတိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁။ ၂၁၂။

နိသိဒနပလ္လင်္ဂ (ပု) [နိသိဒန + ပလ္လင်္ဂ]
ထိုင်နေရာပလ္လင်။ တထာဂတဿ သေတ-
စ္ဆတ္တံ နိသိဒနပလ္လင်္ဂော အာဓာရကော ပါဒ-
ပိဋန္တိ ဣမာနိ ပန စတ္တာရိ အနုဂ္ဂါနေဝ
အဟေသု။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆။ နိသိဒနမဏ္ဍပေ
ပညတ္တေ တဿေဝ နိသိဒနပလ္လင်္ဂေ နိသိဒိ။
ယင်း ၄၃၉။ တဿ မမ နိသိဒနပလ္လင်္ဂံ ဝါ
နိပဇ္ဇနသယနံ ဝါ ဒါတုံ န ယုတ္တံ။ ဇာ၊ ဌ၊
၃။ ၂၄၂။ အာဠာဝကဿ နိသိဒနပလ္လင်္ဂေ
နိသိဒိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၃။ (-ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၅၊
၁၂၁။)

နိသိဒနပါသာဏ (ပု) [နိသိဒန + ပါသာဏ]
ထိုင်နေရာ - ကျောက်တုံး - ကျောက်ဖျာ။
တတ္ထ ဂန္ဓာ သာမဏေရဿ နိသိဒနပါသာ-
ဏေ နိသိဒိတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၆။

နိသိဒနပါသာဏဖလက (န) [နိသိဒန +
ပါသာဏဖလက] ထိုင်နေရာကျောက်ဖျာ။
သတ္တု နိသိဒနပါသာဏဖလကေ အတ္တနော
ပရိက္ခာရံ န ဌပေဿတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၂။

နိသိဒနပ္ပဟောနကပ္ပဒေသ (ပု) [နိသိဒနပ္ပ-
ဟောနက + ပဒေသ] ထိုင်နေနိုင်လောက်
သော အရပ်။ ပဒေသန္တိ သံဃဿ နိသိ-
ဒနပ္ပဟောနကပ္ပဒေသံ။ ဝိမတိ။ ၂။ ၁၆၈။

နိသိဒနမဏ္ဍပ (ပု၊ န) [နိသိဒန + မဏ္ဍပ]
ထိုင်နေရာမဏ္ဍပ။ သွာတနာယ မေ
ကောဋိသတသဟဿဘိက္ခု နိမန္တိတာ၊
တေသံ နိသိဒနမဏ္ဍပံ ကရိဿသိ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၅၉။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၇၉။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉။ (-ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၀၊ ၄၃၉။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၅၉။)

နိသိဒနယောဂ္ဂ (ဣ) (တိ) [နိသိဒန + ယောဂ္ဂ
(ဣ)] ထိုင်နေခြင်းငှါ - လျှောက်ပတ် -
လောက် - သော၊ ထိုင်နေနိုင်လောက်သော
(ဂဠုဌာန်ရုပ် - သစ်တုံး - စသည်)။ အတ္တနော
ပုတ္တဒါရဿ အန္တော နိသိဒနယောဂ္ဂံ ဂရုဠ-
သကုဏံ ကတွာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၅။ ယံကိဉ္စိ
နိသိဒနယောဂ္ဂံ၊ ဣဓ ပန ပိဋံ အဓိပ္ပေတံ။
ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၀။ ကဋ္ဌန္တိ နိသိဒနယောဂ္ဂံ
ဒါရက္ခန္တံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၅။ (-သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၂၁၂။)

နိသိဒနဝတ္ထု (န) [နိသိဒန + ဝတ္ထု] (ရဟန်း
၏ ဥပစာ၌ ရဟန်းမတို့) ထိုင်နေခြင်းဟူသော
အကြောင်း။ သာဝတ္ထိယံ သမ္မဟုလာ
ဘိက္ခုနိယော အာရဗ္ဗ အနာပုစ္ဆာ နိသိဒန-
ဝတ္ထုသ္မိံ ပညတ္တံ။ ကင်္ခါ၊ ၃၅၂။

နိသိဒနသင်္ကာဘာဝ (ပု) [နိသိဒန + သင်္ကာ-
ဘာဝ] ထိုင်နေခြင်း၌ ယုံမှား 'သံသယ' မရှိ
ခြင်း။ တတ္ထ ဌပေတုံ ဝဋ္ဋတိတိ နိသိဒန-
သင်္ကာဘာဝတော ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၁။

နိသိဒနသန္တတ (န) [နိသိဒန + သန္တတ]
(၁) (အမြတ်အဆာပါရှိသော) နိသိဒိုင် - နေ

ရာထိုင် - အခင်း။ (၂) နိသိဒိုင်သင်္ကန်း။
(၁) နိသိဒနသန္တတံ ပန ဘိက္ခုနာ ကာရယ-
မာနေန ပုရာဏသန္တတဿ သာမန္တာ
သုဂတဝိဒတ္ထိ အာဒါတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၃၉။
နိသိဒနသန္တတန္တိ နိသိဒနံ နာမ သဒသံ
ဝုစ္စတိတိ ဧတ္ထ ပဒဘာဇနိယံ ဝုတ္တတ္တာ
သဒသံ သန္တတံ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၃၉။ (-ဝိ၊
၅။ ၁၈၊ ၅၉။ ဝဇီရ၊ ၂၅၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈၇၊
၄၁၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၁၂၊ ၃၄၄။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၁၃။)
(၂) ဣဒဉ္စ နိသိဒနသန္တတံ နာမ နိသိဒန-
စိဝရမေဝ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁၅။

နိသိဒနသန္တတသိက္ခာပဒ (န) [နိသိဒနသန္တတ
+ သိက္ခာပဒ] နိသိဒနသန္တတသိက္ခာပုဒ်။
တေန သမယေနာတိ နိသိဒနသန္တတသိ-
က္ခာပဒံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၄။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။
၄၁၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၀၂။)

နိသိဒနသမတ္ထ (တိ) [နိသိဒန + သမတ္ထ]
ထိုင်နေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော၊ ထိုင်နိုင်စွမ်းရှိ
သော၊ သူ။ ဒက္ခိကာသနေ နိသိဒနသမ-
တ္ထဿ သာရိပုတ္တသဒိသဿ ဘိက္ခုနော
အဘာဝေါ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၇။

နိသိဒနသာလာ (ထိ) [နိသိဒန + သာလာ]
ထိုင်နေရာဖြစ်သော စရပ်။ မဏ္ဍလ-
သဏ္ဌာနာ မာဠသင်္ခေပေန ကတာ နိသိဒန-
သာလာ "မဏ္ဍလမာဠ" ၌ အဓိပ္ပေတာတိ
အာဟ "နိသိဒနသာလာယ" (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁) တိ
ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁။ (-ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၈၂။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၁၉၈။)

နိသိဒနသီလ (တိ) [နိသိဒန + သီလ] ထိုင်
နေခြင်း အလေ့ရှိသော။ တတ္ထေဝ နိသိဒန-
သီလော။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၈၁။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၄၂၂။)

နိသိဒနာကာရ (ပု) [နိသိဒန + အာကာရ]
ထိုင်နေ - ခြင်း - ပုံ - အခြင်းအရာ။ နိသိ-
ဒနာကာရော အတ္ထိ။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၇၁။ သတ္တာ
နိသိဒနာကာရံ ဒဿေတိ။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၂၉။
(-ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၁၃၅။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၄၈၊ ၂၅၄။)

နိသိဒနာဓိပ္ပါယ (ပု) [နိသိဒန + အဓိပ္ပါယ]
ထိုင်နေခြင်း၌ဖြစ်သော - အလို - ဆန္ဒ။
တိဏာနံ ဥပရိ နိသိဒနာဓိပ္ပါယေန နိသိဒ-
န္တဿ စ ဒေါသော နတ္ထိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂။
ဘဂဝတော နိသိဒနာဓိပ္ပါယံ ဥတ္တာ။ ယင်း
၈၆။

နိသိဒနာရဟ (တိ) [နိသိဒန + အရဟ]
ထိုင်နေခြင်းငှာ ထိုက်သော။ သတ္တု နိသိ-
ဒနာရဟံ အာသနံ ပညပေတွာ နိသိဒိ။ ဓမ္မ၊
ဌ။ ၁။ ၃၆၅။ အာသနာရဟန္တိ နိသိဒနာရဟံ။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၇၄။

နိသိဒနာသန (န) [နိသိဒန + အာသန]
ထိုင်နေရာဖြစ်သော နေရာ။ ဣဓ ပန
ရညော နိသိဒနာသနမေဝ အတ္ထိ။ ဒိ၊ ဌ။ ၁။
၄၉။ တေန စ အာဂတာကာလေ ပရိဘုတ္တံ
အာသနံ ရညော နိသိဒနာသနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၂။

နိသိဒန္တ (တိ) [နိ + သဒ + အန္တ။ ထိ - ဌ]
နိသိဒန္တိ] ထိုင်နေသော။ သူ။ အန္တရဃရေ
နိသိဒန္တော ဧကံ အာပတ္တိ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊
၅။ ၇၃။ နိသိဒန္တော - သံ၊ ၁။ ၄၄၉။ မ၊ ဌ။
၃။ ၇၁။ မ၊ ဌ။ ၄။ ၂၀၅။ သံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၈၁။ အံ၊
ဌ။ ၁။ ၁၄၂။ အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၃၃။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။
၃၇၀။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၇၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၀။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၈။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၆၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၂။
မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁၉။ နိသိဒန္တိ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊
၅။ ၁၄၀။ နိသိဒန္တာ (ပ၊ ၁) - ဝိ၊ ၄။ ၂၅၀။
ဝိ၊ ဌ။ ၄။ ၂၀၅။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၈၂။ ဝိမတိ၊ ၂။
၂၃၁။ နိသိဒန္တံ - အပ၊ ၁။ ၆၇။ နိသိဒန္တေ
(ဒ၊ ၁) - အံ၊ ဌ။ ၃။ ၃၂၆။ နိသိဒန္တေဟိ -
ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၃၉။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၃၂၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၃၈၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၈။ နိသိဒန္တဿ (စ၊ ၈)
- ဝိ၊ ၅။ ၄၄။ ဝိ၊ ဌ။ ၃။ ၁၆၂။ အဘိ၊ ဌ။ ၃။
၃၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၃၆၈။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၈။ နိသိဒန္တိယာ (ထိ၊ စ၊ ၈) -
ကင်္ခါ၊ ၃၅၂။ နိသိဒတော (ဆ၊ ၈) - ဒိ၊ ဌ။
၂။ ၇၂။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၂၃၁။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၅၄။ ဝဇီရ၊
၃၀၀။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၁၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၀။
နိသိဒန္တိယာ (ထိ၊ ဆ၊ ၈) - ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၂၀၇။
နိသိဒန္တေသု - အံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၇၄။ ထေရီ၊ ဌ။
၁၉၇။

နိသိဒန္တိ (ကြိ) [နိ + သဒ + အ + အန္တိ]
ထိုင်နေကုန်၏။ နိသိဒတိ - ကြည့်။

နိသိဒန္တ (ကြိ) [နိ + သဒ + အ + အန္တိ]
ထိုင်နေကုန်လော့။ နိသိဒတိ - ကြည့်။

နိသီဒမာန (တိ) [နိ + သဒ + အ + မာန]
 ထိုင်နေသော၊ သူ။ ရတ္တိန္ဒြိယံ သုညာဂါရံ
 ပဝိသိတွာ နိသီဒမာနော ဘိက္ခု။ မ၊ ဌ၊ ၁။
 ၁၆၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၁။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၅၇။ (-
 မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၇။)

နိသီဒယိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ + ကာယ +
 ဤ] ထိုင်နေစေပြီး၊ နိသီဒါပေတိ - ကြည့်။

နိသီဒရေ (ကြိ) [နိ + သဒ + အ + အန္တိ]
 ထိုင်နေကုန်၏။ နိသီဒတိ - ကြည့်။

နိသီဒသိ (ကြိ) [နိ + သဒ + အ + သိ]
 ထိုင်နေ၏။ နိသီဒတိ - ကြည့်။

နိသီဒသု (ကြိ) [နိ + သဒ + အ + သု]
 ထိုင်နေလော့။ နိသီဒတိ - ကြည့်။

နိသီဒါပိတ (တိ) [နိ + သဒ + ကာပေ + တ]
 ထိုင်နေစေအပ်သော၊ သူ။ သော သံဃေန
 အန္တေ နိသီဒါပိတော။ အံ၊ ၂။ ၂၃၆။
 အတ္တနော အကေ နိသီဒါပိတံ ကုမာရံ
 အာကမ္ပိ သု။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၈၄။ (-ပဋိသံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၂၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၄။)

နိသီဒါပိတပါပုရိသ (ပု) [နိသီဒါပိတ +
 ပါပုရိသ] ထိုင်နေစေအပ်သော ယောက်ျား
 မိုက်။ ကောဌေ နိသီဒါပိတပါပုရိသေန
 ဇာရေန ဘာဝိတဗ္ဗံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၄။

နိသီဒါပိယမာန (တိ) [နိ + သဒ + ကာပေ +
 ယ + မာန] ထိုင်နေစေအပ်သော၊ သူ။
 နိသီဒါပိယမာနောပိ န နိသီဒိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၅၁။

နိသီဒါပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ + ကာပေ
 + တိ] ထိုင်နေစေ၏။ တံ ဥတ္တရာသင်္ဂေန
 သမ္ပန္နိတွာ ပရိဂ္ဂဟေတွာ နိသီဒါပေတိ။ မ၊
 ၂။ ၄၆။ နိသီဒါပေတိ - အံ၊ ၂။ ၂၃၆။ မ၊ ဌ၊
 ၃။ ၆၆။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၅၁။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၄။ နိသီ-
 ဒါပေန္တိ - ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၀။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၈။
 သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၃။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
 ၂၈၉။ နိသီဒါပေသိ (= ကာပေ + သိ) - မ၊
 ဌ၊ ၄။ ၅၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၈၁။ နိသီဒါပေဟိ -
 သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၁။ နိသီဒါပေထ - ဒိ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၂၂။ နိသီဒါပေမိ - မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၅။
 နိသီဒါပေမ - သံ၊ ၃။ ၃၀၆။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၀။
 နိသီဒါပေယျ - အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
 ၁၉၄။ နိသီဒါပေယျံ - ဒိ၊ ၂။ ၂၅၇။ နိသီဒါ-
 ပေယျာမ (နိသီဒါပိယာမ) - ဝိ၊ ၄။ ၁၉၅။
 နိသီဒါပေယျံ - ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၇။ နိသီဒါ-
 ပေသိ - မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၇။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၁။
 အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂၉။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၂၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၈။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၂၉။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၉၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၇။ ဇာ၊
 ဌ၊ ၄။ ၄၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၁၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၇၃၊
 ၂၃၅။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ ၈၉။ နိသီဒယိ (နိ + သဒ +
 ကာယ + ဤ) (= နိသီဒါပေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
 ၂၃၅။) - ဇာ၊ ၂။ ၂၀၊ ၃၀၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၈၀။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၂၂၊ ၂၃၄။ နိသီဒါပေတုံ -
 စရိယာ၊ ဌ၊ ၆၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၄၂၊ ၂၆၁၊ ၃၀၅။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၀၀။ နိသီဒါပေဿန္တိ - ဓမ္မ၊ ဌ၊
 ၁။ ၃၆၃။ နိသီဒါပေဿာမိ - ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၈။

နိသီဒါပေတုံ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဒ +
 ကာပေ + တုံ] ထိုင်နေစေခြင်းငှာ။ သာ

သဟတ္တာ ပတ္တေ ဂဟေတွာ နိသီဒါပေတုံ
ဝါ ပရိဝိသိကုံ ဝါ အသက္ကောန္တိ။ ဓမ္မာ ဌာ ၂။
၆၇။ ဝိမာနာ ဌာ ၆၈။

နိသီဒါပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဒ +
ကာပေ + တွာ] ထိုင်နေစေ၍။ ဥက္ကဋ္ဌဋီကံ
နိသီဒါပေတွာ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၁၅။ ဝိ၊ ၄။ ၄၅။ ဝိ၊
၄။ ၃။ ၂၅။ ဝိပဿိကုမာရုံ အင်္ဂေ နိသီ-
ဒါပေတွာ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၈။ (-ဝိ၊ ၂။ ၁၂၂။ ဇာ၊
၂။ ၁၁၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၉။ မ၊ ၄။
၄။ ၅၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၀။ အံ၊
၄။ ၃။ ၈၉။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈။
ဓမ္မာ ဌာ ၁။ ၅။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၂၃။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၆၁။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၅၂။)

နိသီဒါပေထ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ + ကာပေ
+ ထ] ထိုင်နေစေကုန်လော့။ နိသီဒါ-
ပေတိ - ကြည့်။

နိသီဒါပေန္တ (တိ) [နိ + သဒ + ကာပေ +
အန္တ။ ထိ-၌ နိသီဒါပေန္တိ။] ထိုင်နေစေ
သော၊ သူ။ အညံ ဝုဋ္ဌာပေတွာ အညံ နိသီ-
ဒါပေန္တိယော ဘောဇနကာလံ အတိက္ကာ-
မေသုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၀။ မုဒုသမ္မဿမဉ္ဇူပိဋ္ဌေသု
နိသီဒါပေန္တော နိပဇ္ဇာပေန္တော။ သံ၊ ၄။ ၂။
၂၄၃။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၃။)

နိသီဒါပေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ + ကာပေ
+ အန္တိ] ထိုင်နေစေကုန်၏။ နိသီဒါပေတိ
- ကြည့်။

နိသီဒါပေမ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ + ကာပေ
+ မ] ထိုင်နေစေကုန်အံ့။ နိသီဒါပေတိ -
ကြည့်။

နိသီဒါပေမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ + ကာပေ
+ မိ] ထိုင်နေစေ၏။ နိသီဒါပေတိ - ကြည့်။

နိသီဒါပေယျံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ +
ကာပေ + ဧယျံ] ထိုင်နေစေရာ၏။ နိသီ-
ဒါပေတိ - ကြည့်။

နိသီဒါပေယျ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ +
ကာပေ + ဧယျ] ထိုင်နေစေရာ၏။ နိသီ-
ဒါပေတိ - ကြည့်။

နိသီဒါပေယျာမ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ +
ကာပေ + ဧယျာမ] ထိုင်နေစေကုန်ရာ၏။
နိသီဒါပေတိ - ကြည့်။

နိသီဒါပေယျူ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ +
ကာပေ + ဧယျူ] ထိုင်နေစေကုန်ရာ၏။
နိသီဒါပေတိ - ကြည့်။

နိသီဒါပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ +
ကာပေ + သိ] ထိုင်နေစေ၏။ နိသီဒါပေ-
တိ - ကြည့်။

နိသီဒါပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ +
ကာပေ + ဤ] ထိုင်နေစေပြီ။ နိသီဒါပေတိ
- ကြည့်။

နိသီဒါပေသုံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ + ကာပေ
+ ဥံ] ထိုင်နေစေကုန်ပြီ။ နိသီဒါပေတိ -
ကြည့်။

နိသီဒါပေဿန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ +
ကာပေ + သန္တိ] ထိုင်နေစေကုန်လိမ့်လ
တံ။ နိသီဒါပေတိ - ကြည့်။

နိသီဒါပေဿာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ +
ကာပေ + သာမိ] ထိုင်နေစေလိမ့်အံ့။
နိသီဒါပေတိ - ကြည့်။

နိသီဒါပေဟိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဒ + ကာပေ
+ ဟိ] ထိုင်နေစေလော့။ နိသီဒါပေတိ -
ကြည့်။

နိသီဒါမ (ကြိ) [နိ + သဒ + အ + မ] ထိုင်
နေကုန်၏။ နိသီဒတိ - ကြည့်။

နိသီဒါမိ (ကြိ) [နိ + သဒ + အ + မိ] ထိုင်
နေ၏။ နိသီဒတိ - ကြည့်။

နိသီဒါဟိ (ကြိ) [နိ + သဒ + အ + ဟိ]
ထိုင်နေလော့။ နိသီဒတိ - ကြည့်။

နိသီဒိ (ကြိ) [နိ + သဒ + ဣ] ထိုင်နေပြီ။
နိသီဒတိ - ကြည့်။

နိသီဒိသု (ကြိ) [နိ + သဒ + ဥ] ထိုင်နေ
ကုန်ပြီ။ နိသီဒတိ - ကြည့်။

နိသီဒိ (ကြိ) [နိ + သဒ + ဤ] (၁) ထိုင်
နေပြီ။ (၂) ကပ်၍ဝင်ပြီ။ နိသီဒတိ - ကြည့်။

နိသီဒိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + သဒ + တဗ္ဗ] ထိုင်နေ
- အပ် - ရာဖြစ် - သော။ န အာသနေ

နိသီဒိတဗ္ဗ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၂၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၆၂။
သုပ္ပဋိစ္ဆန္နေန အန္တရဃရေ နိသီဒိတဗ္ဗ။ ဝိ၊
၄။ ၃၈၁။ (-ဝိ၊ ၅။ ၂၈၇။ အံ၊ ၂။ ၄၈၄။ ဝိ၊ ၄။
၁။ ၂၂၃။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၇။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၇။ မ၊ ၄။
၃။ ၂၆၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၅။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၁။ ၈၂။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၆၃။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၄။ သံ၊
၄။ ၁။ ၄၄။)

နိသီဒိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဒ + တုံ]
ထိုင်နေခြင်းငှာ။ ဒိဃာသနေ နိသီဒိတုံ။ ဝိ၊
၄။ ၃။ ၂၀။ ဥပဂန္ဓာ ဝါ နာလံ နိသီဒိတုံ။ အံ၊
၃။ ၁၉၂။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ မ၊
၄။ ၂။ ၅၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။)

နိသီဒိတုကာမ (တိ) [နိသီဒိတုံ + ကာမ]
ထိုင်နေခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ ထိုင်နေလိုသော၊
သူ။ မာတုဂါမေန သဒ္ဓိံ နိသီဒိတု-
ကာမော အနာစာရံ စရိတုကာမော ဧဝံ
ဝဒေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၅။ (-ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၃၀။ ခုဒ္ဒကာ၊
၄။ ၉၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၅၈။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၀။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၃။)

နိသီဒိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဒ + တွာ] ထိုင်
နေ၍။ ဥက္ကဋ္ဌိကံ နိသီဒိတွာ အဉ္ဇလိံ
ပဂ္ဂဟေတွာ ဧဝမဿ ဝစနိယော။ ဝိ၊ ၁။
၂၂၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁၂၊ ၂၁။ မ၊ ၃။ ၃၆။ ကင်္ခါ၊ ၄။
သစ်။ ၂၃၉။ (-ဝိ၊ ၅။ ၅၃။ အပ၊ ၁။ ၂၃။ ဝိ၊
၄။ ၁။ ၃၉။ ကင်္ခါ၊ ၉၄။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃။ မ၊ ၄။ ၁။
၁၈၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၁။

ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၅၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇။
ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၃။)

နိသိဒ္ဓိမှ (ကြိ) [နိ + သဒ + မှ] ထိုင်နေကုန်
ပြီ။ နိသိဒ္ဓိတိ - ကြည့်။

နိသိဒ္ဓိမှာ (ကြိ) [နိ + သဒ + မှာ] ထိုင်နေ
ကုန်ပြီ။ နိသိဒ္ဓိတိ - ကြည့်။

နိသိဒ္ဓိယ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဒ + တွာ] ထိုင်
နေ၍။ သံဃမဇ္ဈေ နိသိဒ္ဓိယ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၄၄၊
၃၇၄။

နိသိဒ္ဓိဿတိ (ကြိ) [နိ + သဒ + သတိ]
ထိုင်နေလတ်။ နိသိဒ္ဓိတိ - ကြည့်။

နိသိဒ္ဓိဿထ (ကြိ) [နိ + သဒ + အ +
ဿထ] ထိုင်နေကုန်လိမ့်လတ်။ နိသိဒ္ဓိတိ
- ကြည့်။

နိသိဒ္ဓိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + သဒ + သန္တိ]
ထိုင်နေကုန်လတ်။ နိသိဒ္ဓိတိ - ကြည့်။

နိသိဒ္ဓိဿာမ (ကြိ) [နိ + သဒ + အ +
ဿာမ] ထိုင်နေကုန်လိမ့်အံ့။ နိသိဒ္ဓိတိ -
ကြည့်။

နိသိဒ္ဓိဿာမိ (ကြိ) [နိ + သဒ + အ +
ဿာမိ] ထိုင်နေလိမ့်အံ့။ နိသိဒ္ဓိတိ - ကြည့်။

နိသိဒေ (ကြိ) [နိ + သဒ + ဒေယျ] ထိုင်နေ
ရာ၏။ နိသိဒ္ဓိတိ - ကြည့်။

နိသိဒေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဒ + ကေ
+ တွာ] ထိုင်နေစေ၍။ နိသိဒေတွာ (ဇာ၊
၁။ ၁၇၂)တိ ဝါလိကာသနံ ဥပရိ သန္တကေ
ပဏ္ဏသန္တရေ နိသိဒါပေတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၀။

နိသိဒေယျံ (ကြိ) [နိ + သဒ + ဒေယျံ] ထိုင်
နေအံ့။ နိသိဒ္ဓိတိ - ကြည့်။

နိသိဒေယျ (ကြိ) [နိ + သဒ + ဒေယျ] ထိုင်
နေရာ၏။ နိသိဒ္ဓိတိ - ကြည့်။

နိသိဒေယျာမ (ကြိ) [နိ + သဒ + ဒေယျာမ]
ထိုင်နေကုန်ရာ၏။ နိသိဒ္ဓိတိ - ကြည့်။

နိသိဒေယျု (ကြိ) [နိ + သဒ + ဒေယျု] ထိုင်
နေကုန်ရာ၏။ နိသိဒ္ဓိတိ - ကြည့်။

နိသုမ္ဘိဿံ (ကြိ) [နိ + သုမ္ဘ + အ + သံ။
သုမ္ဘတိ၊ နိတိ၊ ဓာ။ ၂၁၇။ ဒိတ္တိ ဟိ သာသု
သုမ္ဘ စ။ ဓာတွတ္ထ။ ၄၁၅။] ရိုက်နှက် -
ထိုးခုတ် - ညှင်းဆဲ - နှိပ်စက် - အံ့။ နိသု-
မ္ဘိဿံ (ထေရီ၊ ၄၁၃)န္တံ ပထဝိယံ ပါတေတွာ
ပေါထနဝိဇ္ဇနာဒိနာ ဝိဇာမိဿာမိ။ ထေရီ၊ ဌ။
၂၃၅။

နိသုဒ္ဓနံ (န) [နိ + သုဒ + ယု။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၀၃။
(နိဗုဒ္ဓနံ - သံ၊ နိသုရဏ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (၁)
သတ်ခြင်း။ (တိ) (၂) သတ်ပြီး - ဖျက်ဆီးပြီး
- သော၊ သူ။ (၁) မာရဏံ ဟနနံ ဃာတော၊
နာသနဉ္စ နိသုဒ္ဓနံ။ ဓာန်။ ၄၀၃။ ပြဝါသနံ
ပရာသနံ နိပုဒ္ဓနံ နိဟိသနမ် ။ အမရ၊

၁၈။ ၁၁၃။ (တိ) (၂) မာရဗလနိသုဒန
(မိလိန္ဒ။ ၂၃၆) - ကြည့်။

နိသေတိ (ကြိ) [နိ + သိ + အ + တိ။ သိဘူ-
သေဝ - ဂတိဝုဒ္ဓါ ၂ ဥဿယေ။ အာနု -
ပါဝါ - ဝလမ္ဗမ္ပိ၊ သွာတေဇေ သွာကိဗန္ဓနော။
ဓာတုတ္ထ။ ၃၉၉။] သွေး၏။ ထက်အောင်
ပြု၏။ ဝါသိ ဝါ ဖရသုံ ဝါ နိသေတိ။ ဝိ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၅၆၊ ၃၀၃။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၄၁၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၂။)

နိသေဓ (ပု) [နိ + သိဓ + က။ (နိပေဓ၊
ကိသေဟ - ပြာ)] (၁) တားမြစ်ခြင်း။
(တိ) (၂) တားမြစ်တတ်သော။ (၃) တား
မြစ်အပ်သော။ (၁) အာဇာနိယံ ဇာတိဗလံ
နိသေဓံ။ နေတ္တိ။ ၁၃၀။ ဣမိဿာ ဒိဋ္ဌိယာ
နိသေဓော ဂေဒိတဗ္ဗော။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၃။
ယေန တံ နိသေဓာယ ဣဒံ သုတ္တံ အာဟ-
ရဏိယံ သိယာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၃။ ပစ္စုပန္နဿ
နိသေဝေသေန အာဝရဏဂုတ္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၃၂။ နိသေဓေ ပဋိသေဓနံ။ ရှု၊ နှ၊ ၁၂၈။
(-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၆။) (၂)
ဟိရိနိသေဓ (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၄။)
- ကြည့်။ (၃) ယဒါ နိသေဓော မနသော
ပိယေဟိ။ ဓမ္မ၊ ၆၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၉။

နိသေဓ (ကြိ) [နိ + သိဓ + အ + ဟိ] တား
မြစ်လော့။ နိသေဓတိ - ကြည့်။

နိသေဓက (တိ) [နိ + သိဓ + ကျ] တား
မြစ်တတ်သော။ သူ။ နိသေဓက (ဇာ၊ ၁။

၆၃) နှိ မာဒိသံ ပန ပဿယ အဘိဘဝိတွာ
နိသေဓကံ န တာဝ လဘသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။
၂၀၁။ (-နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၁၃၆။)

နိသေဓကထာဒဿန (န) [နိသေဓကထာ +
ဒဿန] တားမြစ်ကြောင်းစကားကို ပြခြင်း။
ပုရိမံ ပန ပဋိဝေဓဉာဏုပ္ပတ္တိယာ နိသေဓ-
ကထာဒဿနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀။

နိသေဓတိ (ကြိ) [နိ + သိဓ + အ + တိ။
နိတိ၊ ဇာ၊ ၁၀၈။ သိဓောဂတျံ သိဓေတ္ထနိ။
ပတိဝါရဏဒိသိဒ္ဓံ။ ဓာတုတ္ထ။ ၄၀၂။] တား
မြစ်၏။ နိသေဓတိ (ဇာ၊ ၁။ ၇၁)တိ “မာ
ပုန ဧဝရူပံ ကရီ”တိ ပဟရန္တော နိဝါရေတိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၆။ တံ နိသေဓ ဇုတိန္ဒရ။ သံ၊
၁။ ၁၂၂။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၃။

နိသေဓန (န) [နိ + သိဓ + ယု။ (နိပေဓန -
သံ၊ ကိသေဟက - ပြာ)] တားမြစ် -
ပိတ်ဆို့ - ဖယ်ရှား - မဖြစ်အောင်ပြု - ခြင်း။
အနိစ္စန္တမေဝ နိသေဓနတော နိဝေတ္တေတိ။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၆။ တဿ နိဝါရဏတော
နိသေဓနတော ဝိဓာ ဂုစ္စန္တိ ဝိပ္ပဋိသာရ-
ဝိနောဒနာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၂။ အာဝရဏတော-
တိ နိသေဓနတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၄။ အံ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၆၁။ ဧဝံ ပရိယုဋ္ဌာနဿ နိသေဓနံ
အပ္ပဝတ္တိကရဏံ ဝိက္ခမ္ဘနံ ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၂။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၉၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၀။
ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၆၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၇။)

နိသေယန္တ (တိ) [နိ + သိဝု + ယ + အန္တ]
တားမြစ်တတ်သော၊ သူ။ နိသေယန္တော
နေတံ တထာဝရံ။ ပဏေမိ ဒဏှံ အနုကမ္မ
ယောနိသော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇၉။ ဇာ၊ ၄။ ၄၂၀။

နိသေယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သိဝု + ယ +
တွာ] တားမြစ် - နှိပ်နင်း - ၍၊ ငြိမ်းအေး
စေ၍။ နိသေယိတွာ ပစ္စန္တ (စရိယာ၊ ၄၀၉)
န္တံ ပစ္စန္တံ ဝူပသမေတွာ နဂရံ အပဝိဋ္ဌော
တဓိဏဉေဝ ဥယျာနံ ဂန္ဓာ။ စရိယာ၊ ၄။
၁၈၅။ (-ဇာ၊ ၁။ ၃၃၀။)

နိသေဓယေ (ကြိ) [နိ + သိဝု + ဣယ +
ဇယျ] တားမြစ်ရာ၏။ နိသေဓေတိ -
ကြည့်။

နိသေဓိတ (တိ) [နိ + သိဝု + တ] တားမြစ်
အပ်သော။ သုဋ္ဌ၊ နိသိဒ္ဓန္တိ၊ ဧဝံ သမ္မ-
ဒေဝ တကော နိသေဓိတံ ကတွာ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။
၃၀။

နိသေဓေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + သိဝု + ဣေ +
တဗ္ဗ] တားမြစ် - ခြိမ်းချောက် - မောင်းမဲ -
အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ စက္ကော
နိသေဓေတဗ္ဗော (ဝိ၊ ၅။ ၂၈၈)တိ အပသာ-
ဒေတဗ္ဗော တဇ္ဇေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၀၇။
ပုစ္ဆိတပုစ္ဆိတဌာနေ ပန ဂဟဏမေဝ နိသေ-
ဓေတဗ္ဗံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ (-ကင်္ခါ၊ ၄။ သစ်၊
၄၂၆။)

နိသေဓေတိ (ကြိ) [နိ + သိဝု + ဣေ + တိ။
ဓာတွတ္ထံ၊ ၄၀၂။] တားမြစ်၏။ မဖြစ်အောင်

ပြု၏။ (နှိပ်ကွတ်၏။ ဒီ၊ မြန်။) နိသေဓေတိ
— ဒီ၊ ၃။ ၅၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၉။ သံ၊ ၄။ ၂။
၁၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၅၄။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၂။ ၁၂၃။ ဝဇီရ၊ ၁၄၈။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။
၂၅၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၉၉။
အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၁။ နိသေဓေတိ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၆)
တံ နိဝါရေတိ။ ပဝတ္တိတုံ န ဒေတိ။ သံ၊ ၄။
၁။ ၈၁။ နိသေဓန္တိ — ဒီ၊ ၃။ ၅၆။ ဒီ၊ ၄။ ၃။
၂၄၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၃။ နိသေဓေထေ — ဒီ၊
၃။ ၅၅။ နိသေဓယေ — သံ၊ ၁။ ၂၂၃-၄။
နေတ္တိ။ ၁၄၉။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၃၂၇။ နိသေဓ-
ယေတိ ပဋိဗာဟေယျ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၅၆။
နိသေဓေယျံ — ဒီ၊ ၃။ ၅၅။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၃၆။
နိသေဓေသိ — ထေရီ၊ ၄။ ၂၅၉။ နိသေဓေသုံ
— ဒီ၊ ၃။ ၅၆။ နိသေဓေသာမိ — စရိယာ၊
၄။ ၂၄၁။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၉၄။ နိသေဓေသာမ
— ဒီ၊ ၃။ ၅၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။

နိသေဓေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သိဝု + ဣေ +
တုံ] တားမြစ် - ပိတ်ဆို့ - ဖယ်ရှား - မဖြစ်
အောင်ပြု - ခြင်းငှာ၊ ငြိမ်းအေးစေခြင်းငှာ။ တံ
နိသေဓေတုံ ဂစ္ဆန္တော၊ အနုသာသိ ပိတာ
မမံ။ အပ၊ ၂။ ၄၀၉။ တံ ပစ္စန္တကောပံ
နိသေဓေတုံ ဝူပသမေတုံ ဂစ္ဆန္တော။ စရိယာ၊
၄။ ၁၈၄။ လဂ္ဂိတုန္တိ အာဝရိတုံ နိသေဓေတုံ။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၅။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၄၃၄။ (-ဇာ၊
၄။ ၂။ ၁၀၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၂။ အနုဋီ၊ ၁။
၁၄၁။)

နိသေဓေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သိဝု + ဣေ +
တွာ] တားမြစ် - ဖယ်ရှား - နှိပ်နင်း - ၍၊

ငြိမ်းအေးစေ၍။ ဟိရိယာ အကုသလေ ဓမ္မ
နိသေဓေတွာ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆။ အစွာရန္တံ
နိသေဓေတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၂။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၂၂၉။ နိသေဓေတွာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၄)တိ
.... ပဋိက္ခိပိတွာ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၇၄။
အပနေတွာတိ ဝါဒကဇနေ နိသေဓေတွာ။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၀။ ဗာဟိရကာနံ သမယံ
နိသေဓေတွာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၀။ ဗာဟိရကာနံ
သမယံ နိသေဓေတွာ အာပန္နော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၈၀။ (-ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၄။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၀၁။
ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၆၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၄။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၈၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၀။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၃၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၈၊ ၂၉၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
၄၀၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၅၇။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၁။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၄၀။)

နိသေဓေထ (ကြိ) [နိ + သိဝု + ဧ + ထ]
တားမြစ်ကုန်လော့။ နိသေဓေတိ - ကြည့်။

နိသေဓေန္တ (တိ) [နိ + သိဝု + ဧ + အန္တ]
ထိ ဌ နိသေဓေန္တိ] တားမြစ်တတ်သော၊
သူ။ ပဏ္ဍိတဝါဏိဇော တံ ပရိဗ္ဗာဇကံ
နိသေဓေန္တော ဒုတိယံ ဂါထမာဟ။ ဇာ၊ ဌ၊
၃။ ၇၆။ ဣဿရိယံ ကာရေတိတိ သေရိ-
ဝိဟာရမဿာ နိသေဓေန္တိ အဘိဘဝိတွာ
ပဝတ္တတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၅။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၁။ အံ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၆၆။)

နိသေဓေန္တိ (ကြိ) [နိ + သိဝု + ဧ + အန္တိ]
တားမြစ်ကုန်၏။ နိသေဓေတိ - ကြည့်။

နိသေဓေယျံ (ကြိ) [နိ + သိဝု + ဧ +
ယျံ] တားမြစ်ရာ၏။ တားမြစ်ဘုံ။ နိသေ-
ဓေတိ - ကြည့်။

နိသေဓေသိ (ကြိ) [နိ + သိဝု + ဧ + ဤ]
တားမြစ်ပြီ။ နိသေဓေတိ - ကြည့်။

နိသေဓေသု (ကြိ) [နိ + သိဝု + ဧ + ဥံ]
တားမြစ်ကုန်ပြီ။ နိသေဓေတိ - ကြည့်။

နိသေဓေဿာမ (ကြိ) [နိ + သိဝု + ဧ +
ဿာမ] တားမြစ်ကုန်အံ့။ နိသေဓေတိ -
ကြည့်။

နိသေဓေဿာမိ (ကြိ) [နိ + သိဝု + ဧ +
ဿာမိ] တားမြစ်အံ့။ နိသေဓေတိ - ကြည့်။

နိသေန္တ (တိ) [နိ + သိ + အန္တ] သွေးသော၊
ထက်အောင်ပြုသော၊ သူ။ မဟာဂဟနံ
ဆိန္ဒိတုံ နိသဒသိလာယံ ဖရသု နိသေန္တော
ဝိယ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၉။ နိသေန္တော (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၅) တိခိဏံ ကရောန္တော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅။

နိသေဝတိ (ကြိ) [နိ + သေဝ + အ + တိ]
ဓာတွတ္ထ။ ၄၁၉။ နိ + သိ + အ + တိ။ နိတိ၊
ဓာ။ ၁၇၁။] (၁) ကြိမ်ဖန်များစွာ - မှီဝဲ -
ပေါင်းဖော် - ၏။ လွန်ကြူး၏။ (၂) မှီဝဲ -
ဆည်းကပ် - ၏။ (၃) မှီဝဲ - ရောယှက် -
၏။ (၄) ပွတ်တိုက်၏။ (၅) ပြုလုပ်၏။

(၁) ကြိမ်ဖန်များစွာ - မှီဝဲ - ပေါင်းဖော်
- ၏။ လွန်ကြူး၏။ မေထုနံ ယော နိသေ-

ဝတိ။ သုတ္တနိ။ ၄၀၇။ မဟာနိ။ ၁၁၂-၃။
နိသေဝတိ အနေကဝိဓေန သေဝတိ။
မဟာနိ။ ၄။ ၂၃၅။ နိသေဝေယျ - မဟာနိ။
၁၂၂။ စူဠနိ။ ၂၇၇။ နိသေဝေထ - သုတ္တနိ။
၄၀၇။ မဟာနိ။ ၁၂၁-၂။

(၂) မှီဝဲ - ဆည်းကပ် - ၏။ တဒေဝ မံ
တွံ အဝစ၊ ပါပကမ္မံ နိသေဝတိ။ ပေတ။
၁၄၃။ ပေတ။ ၄။ ၇၉။ နိသေဝန္တိ - စူဠနိ။
၃၀၆။

(၃) မှီဝဲ - ရောယှက် - ၏။ သာခါ
သာခါ နိသေဝရေ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၈။ မဟာနိ။ ၄။
၂၁။ သာခါ သခါ နိသေဝရေတိ ပုစိမန္တဿ
သာခါယော အမ္မရက္ခဿ သာခါယော
နိသေဝန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၆၆။

(၄) ပွတ်တိုက်၏။ နိသေဝန - ကြည့်။
(၅) ပြုလုပ်၏။ ကဋ္ဌဇ္ဈဘိက္ခဟေတုပိ၊
အကိစ္ဆာနိ နိသေဝရေ။ ထေရ။ ၃၃၉။
နိသေဝရေ ကရေန္တိ။ ထေရ။ ၄။ ၂။ ၃၅၄။

နိသေဝန (န၊ ထိ) [နိ + သေဝ + ယု] (၁)
အားကြီးသော မှီဝဲခြင်း။ (၂) ပွတ်တိုက်ခြင်း။
(၁) ယာ တေသံ သေဝနာ နိသေဝနာ။
အဘိ၊ ပ။ ၁၂၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၄၉။ ဗလဝသေဝနာ နိသေဝနာ။ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၄၂၃။ (၂) နိသေဝနံ၊ နိသေဝတိ ဧတ္တာတိ
ဝါ နိသေဝိတံ၊ နိသေဝနဉ္စေတ္ထ ကဏ္ဍုယိတ-
ဝိနောဒနတ္ထံ ဃံသနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၆။

နိသေဝန္တ (တိ) [နိ + သေဝ + အန္တ] (၁)
မှီရာပြု၍ - မှီဝဲ - ဆည်းကပ် - သော၊ အမှီ
တကဲ သဟဲပြု၍ ဆည်းကပ်သော။ (၂)

ကောင်းစွာ - မှီဝဲ - ဆည်းကပ်သော၊ သူ။
(၁) နိသေဝတော (မဟာနိ။ ၁၀၁)တိ
နိဿယံ ကတွာ သေဝန္တဿ။ မဟာနိ။ ၄။
၂၂၂။ (-နေတ္တိ။ ၁၅၂။ ပေဋကော။ ၂၁၇။
နေတ္တိဝိ။ ၃၃၁။) (၂) နိသေဝတော (မဟာနိ။
၃၇၁)တိ သမ္မာ သေဝန္တဿ။ မဟာနိ။ ၄။
၃၉၂။

နိသေဝန္တိ (ကြိ) [နိ + သေဝ + အ + အန္တိ]
(၁) မှီဝဲ - ဆည်းကပ် - ကုန်၏။ (၂) မှီဝဲ -
ရောယှက် - ကုန်၏။ (၁) နိသေဝတိ (၂)
ကြည့်။ (၂) နိသေဝတိ (၃) - ကြည့်။

နိသေဝရေ (ကြိ) [နိ + သေဝ + အ + အန္တိ]
(၁) မှီဝဲ - ရောယှက် - ကုန်၏။ (၂) ပြုလုပ်
ကုန်၏။ (၁) နိသေဝတိ - (၃) ကြည့်။ (၂)
နိသေဝတံ (၅) - ကြည့်။

နိသေဝသိ (ကြိ) [နိ + သေဝ + အ + သိ]
မှီဝဲ - ဆည်းကပ် - ၏။ နိသေဝတိ (၂)
ကြည့်။

နိသေဝိတ (တိ) [နိ + သေဝ + တ။ (နိမေ-
ဝိတ - သံ၊ ကိသေဝိယ - ပြာ)] (၁) မှီဝဲအပ်
- အမြဲမှီဝဲအပ် - သော။ (က) အမြဲမှီဝဲ -
ဆည်းကပ် - အပ်သော။ (ခ) (ကျက်စားရာ
အာရုံကို) ကျက်စားမှီဝဲအပ်သော။ (ဂ) မပယ်
စွန့်အပ်သော။ (ဃ) ခံစားအပ်သော။ (၂)
(က) ပွတ်တိုက်ရာအရပ်။ (ခ) ပွတ်တိုက်
ခြင်း။

(၁) မှီဝဲအပ် - အမြဲမှီဝဲအပ် - သော။
စိတ္တာနုရက္ခိဟိ သဒါ နိသေဝိတံ။ ထေရု။
၃၆၁။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၅။ ဣမေဟိ ခေါ
မဟာရာဇ တေရသဟိ ဓုတဂုဏေဟိ ပုဗ္ဗေ
အာသေဝိတေဟိ နိသေဝိတေဟိ ကေဝလံ
သာမညံ ပဋိလဘတိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၀။ (- ဇာ၊
၂။ ၆၉။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၃၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၂၀။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၂။ ၀ဇိရု၊ ၁၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၅။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၄၊ ၁၃၅။)

(က) အမြဲမှီဝဲ - ဆည်းကပ် - အပ်သော။
တေန ဂေါစရဘာဝနာသေဝနာဟိ နိသေ-
ဝိတံ ဘဇိတန္တိပိ။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၆၀။ တထာ-
ဂတေန ဂေါစရသေဝနေန ဝါ ဘာဝနာ-
သေဝနေန ဝါ နိသေဝိတံ ဘဇိတံ ဣတိပိ
ဝုစ္စတိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၈၁။

(ခ) (ကျက်စာရာ အာရုံကို) ကျက်စား
မှီဝဲအပ်သော။ နိသေဝိတ (ထေရု၊ ၃၃၈) နှိ
ဂေါစရနိသေဝိတံ။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၂။

(ဂ) မပယ်စွန့်အပ်သော။ ဗုဒ္ဓနိသေ-
ဝိတန္တိ.... ဂေါစရသေဝနဘာဝနာသေဝနာဟိ
ယထာရဟံ နိသေဝိတံ၊ အဇဟိတန္တိ
အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃။

(ဃ) ခံစားအပ်သော။ ယထာရဟံ
နိသေဝိတံ အနုပူတန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၁၀။

(၂) (က) ပွတ်တိုက်ရာ အရပ်။ (ခ)
ပွတ်တိုက်ခြင်း။ ဥစ္စာ စ နိသေဝိတ (မ၊ ၁။
၂၃၅) နှိ သတ္တဌရတနဗ္ဗေဓေ ဝဋုရက္ခာဒိနံ
ခန္တုပုဒေသေ ယံသိတဌာနံ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၃။
နိသေဝနံ၊ နိသေဝတိ ဧတ္တာတိ ဝါ နိသေ-

ဝိတံ။ နိသေဝနဉ္စေတ္ထ ကဏ္ဍုယိတဝိနော-
ဒနတ္ထံ ယံသနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၆။

နိသေဝိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + သေဝ + တဗ္ဗ]
အမြဲမှီဝဲ - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။
နိသေဝိတဗ္ဗော ကာမာ (နေတ္ထိ၊ ၄၅) တိ
နိယတာ သေဝိတဗ္ဗော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၈၂။ (-
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၅။)

နိသေဝိယ (ကြိ၊ ဝိ) . [နိ + သေဝ + တွာ] မှီဝဲ
- ပြုလုပ် - ၍။ ဒသ ကမ္မပထေ နိသေဝိယ၊
အကုသလာကုသလေဟိ ဝိဝဇ္ဇိတာ။ နေတ္ထိ၊
၁၅၉။ နိသေဝိယာတိ ကတွာ။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊
၂၆၂။ (-နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၄၀။)

နိသေဝေထ (ကြိ) [နိ + သေဝ + ဧထ]
ကြိမ်ဖန်များစွာ - မှီဝဲ - ပေါင်းဖော် - ရာ၏။
လွန်ကြူးရာ၏။ နိသေဝတိ (၁) - ကြည့်။

နိသေဝေယ (ကြိ) [နိ + သေဝ + ဧယျ]
ကြိမ်ဖန်များစွာ - မှီဝဲ - ပေါင်းဖော် - ရာ၏။
လွန်ကြူးရာ၏။ နိသေဝတိ (၁) - ကြည့်။

နိသေသိတ (တိ) [နိ + သိသ + တ]
အကြွင်းမရှိစေအပ်သော။ ဣဓ ခန္တမစ္စမာရ-
နိမ္မထနေန ဩဿဌော နိသေသိတောတိ
အယံ အနုပါဒိသေသာ နိဗ္ဗာနဓာတု နတ္ထိ
ဧတိဿာ ဥပါဒိသေသောတိ ကတွာ။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၈။

နိသေဟ (တိ) [နိ + သေဟ] အဆီ -
အစေး - မရှိ - ကင်း - သော။ (က) ချစ်ခင်

ခြင်း ဟူသော အဆီအစေး - မရှိ - ကင်း -
သော၊ သူ။ (ခ) အဆီအစေး - မရှိ - ကင်း -
သော (သစ်ပင်-စသည်)။ (က) အယံ ပန
မယံ နိဿေဟော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၆။ နိဿေဟ
(ဇာ၊ ၁။ ၂၀၂) နှိ ပုတ္တဓိတာဒိသု ဝါ သဝိန္ဒာ-
ကကေသု နေဉောဒိသု ဝါ အဝိညာက-
ကေသု အတ္တနော သန္တကေသု ပိ နိဿေဟံ
အပဂတလောဘံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀။ (-၄၃။)
(ခ) ယထာ မဟာရာဇေ မတဿ ရုက္ခဿ
သုက္ခဿ ကောဠာပဿ နိဿေဟဿ န
ဘဝေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၃။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၄။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆၇။ ကင်္ခါ၊
ဋီ၊ ၉၃။)

နိသံသယ (တိ) [နိ + သံသယ (နိးသံဓယ -
သံ၊ ကိသံသယ - ပြာ၊ နိသံသယ - အဒ္ဓ-
မာဂဓိ)] (၁) ကင်း - ယုံမှား - သံသယ -
ဖြစ်ခြင်းရှိသော၊ ယုံမှားခြင်း - သံသယဖြစ်
ခြင်း - ကင်း - မရှိ - သော။ (ကြိ၊ ဝိ) (၂)
စွာ - အောင် - အားဖြင့်၊ စင်စစ် - ဧကန် -
အမှန်အားဖြင့်၊ (၁) ယထာတံ နိသံသယော
ဘဝေယျန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၃၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၀။
သမံ၊ သမန္တာ ဝါ သေတိ ပဝတ္တတိတိ
သံသယော၊ နတ္ထေတ္ထ သံသယောတိ နိသံ-
သယော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၁။ (ကြိ၊ ဝိ) (၂)
နိသံသယ (အံ၊ ၃။ ၂၅။ ဝိ၊ ၃။ ၃၂၈) နှိ နိဗ္ဗိ-
စ္ဆိကိစ္ဆံ အဒ္ဓါ ဧကံသေန။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၉။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၄။ နိသံသယ (ဥဒါန၊ ၉၈။
ဝိ၊ ၄။ ၃၄၁) နှိ အသန္နေဟေန၊ ဧကန္တေနာတိ
အတ္ထော။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၄၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၁။
နတ္ထေတ္တ သံသယောတိ နိသံသယော။

ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၁။ (-ဝိ၊ ၁။ ၂၅၊ ၃၆၂။ ဝိ၊
၂။ ၁၄၈။ ဝိ၊ ၃။ ၄၀၊ ၃၀၁။ ဝိ၊ ၄။ ၁၉၅။
ဥဒါန၊ ၁၃၄။ ပေတ၊ ၂၁၂၊ ၂၁၇။ အပါ၊ ၁။
၁၅၊ ၄၂၂။ ဇာ၊ ၂။ ၂၆၉။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၊ ၂၃၁။
ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၅။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၅။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၃။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၂။ ၇၅။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၈၊ ၁၅၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၊
၈၅။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၄၄။ ပေတ၊ ဌ၊ ၉၀၊ ၂၄၉၊
၂၆၆။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၃။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၂၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၊ ၆၄၊ ၈၀။
ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၀၅၊ ၄၁၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၆၊ ၁၅၆။
ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၀၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၉၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၁၃၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၀။)

နိသံသယဝစန (န) [နိသံသယ + ဝစန]
ကင်းသော - ယုံမှား - သံသယဖြစ် - ခြင်းရှိ
သော စကား၊ ယုံမှား မဝင် - သံသယကင်း
စင် - သော စကား။ ယုံမှားခြင်း - သံသယ
ဖြစ်ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော စကား။
ယုံမှားခြင်း - သံသယဖြစ်ခြင်း - မရှိ - ကင်း
- သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြောဆိုခြင်း။
နိသံသယဝစန (မဟာနိ၊ ၂) နှိ သံသယ-
ဝိရဟိတဝစနံ၊ သန္တေဟပဋိက္ခေပဝစနန္တိ
အတ္ထော။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၅။ (-ပဋိသံ၊ ၂၁၇။
စူဠနိ၊ ၂၂၈။) ဧကံသဝစန (ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၄၁) - နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။

နိဿက (တိ) [နိ + သက။ နိ + သ + က]
ကင်းသော - မိမိ - ကိုယ်ပိုင် - ဥစ္စာရှိသော၊
မိမိ - ကိုယ်ပိုင် - ဥစ္စာမရှိသော၊ သူ။ အဿ-
ကောတိ နိဿကော (နိသကော၊ က။ နိယ-

သကော၊ သျှာ) မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၇။ အဿ-
ကောတိ နိဿကော သကဘဏ္ဍဝိရဟိ-
တော။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၁။ နိဿကော မမာ-
ယိတဗ္ဗဝတ္ထုအဘာဝတော။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၅။

နိဿက္က (န) [နိ + သရ + တ။ ဓာတွန်ချေ၊
တ ကို ကပြ။ ကစွည်း။ ၅၈၃။ ရူ။ ၆၁၇။
နိတိသုတ္တ။ ၁၁၈၆။ နိဿက္ကောတိ “ယသ္မာ
နိဿရတိ တံ နိဿက္က”န္တိ ဝစနတော အပ-
ဂမနဿ အဝဓိဘူတံ ဝတ္ထု။ ရူ၊ ဌ၊ နာ။ ၁၂။
ယသ္မာ နိဿရတိ အပေတိ၊ တံ နိဿရဿ
အဝဓိဘူတံ ဝတ္ထု နိဿက္ကံ နာမ။ ယင်း ဌ၊
နာ။ ၁၂၈။] (၁) အပါဒါနံ - ပဉ္စမိ -
အနက်။ (တိ) (၂) ပဉ္စမိဝိဘတ်ရှိသော
(သဒ္ဒါ)။ (၁) တယာတိ နိဿက္ကေ ကရဏ-
ဝစနံ၊ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၃၇။ (တိ) (၂) သညတ္တော
ဒုက္ခသ္မာတိ ကရဏတ္ထေ နိဿက္ကံ။ သံ၊ ဌ၊
၃။ ၁၁၇။ နိဿက္ကံ (န၊ ပ၊ ဧ) - မ၊ ဌ၊ ၂။
၃၄။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၇၊ ၂၆၆။
မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉၁-၂။ အနုဌ၊
၂။ ၈၉။ နိဿက္ကနိ (ဒ၊ ဗ) - သံ၊ ဌ၊ ၃။
၂၆၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉၂။ နိဿက္ကဿ (ဆ၊
ဧ) - ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၆။ နိဿက္ကေ (သ၊ ဧ) -
ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၃၇၊ ၁၄၀၊ ၁၆၅။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၃၇၊
၁၄၇၊ ၂၀၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၅၊ ၁၂၂။ အပ၊ ဌ၊
၂။ ၁၉၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၊
၅၆။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သစ်။ ၂၅၅။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။
သိ၊ ဌ၊ သစ်။ ၁။ ၄၃။ သိ၊ ဌ၊ သစ်။ ၂။ ၁၇၀။
ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၈၊ ၂၃၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၁၃၈၊ ၃၁၁။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၈။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၊
၁၃၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၉၊ ၁၈၁၊ ၂၁၀။)

နိဿက္ကတ္ထ (ပ) [နိဿက္က + အတ္ထ] အပါဒါနံ
- ပဉ္စမိ - အနက်။ နိဿက္ကတ္ထေ ဝါ သာမိ-
ဝစနံ ကတံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၅။ (-ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၆၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၅၃၉။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၉၃။ သိ၊ ဌ၊ သစ်။ ၁။
၂၁၃၊ ၂၂၈၊ ၃၀၅။ သိ၊ ဌ၊ သစ်။ ၂။ ၁၉၆။)

နိဿက္ကန (န) [နိ + သရ + တ + ယု] ပဉ္စမိ
ဝိဘတ်။ ကရဏေ နိဿက္ကနန္တိ ဒဿေတိ။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၈။

နိဿက္ကပက္ခ (ပ) [နိဿက္က + ပက္ခ] အပါဒါနံ
- ပဉ္စမိ - အနက်တို့၏အဖို့။ နိဿက္ကပက္ခေ
ကာယဝစီမနောဒွါရေဟိ သုဒ္ဓေန။ ဝဇီရ။
၁၄၄။

နိဿက္ကဝစန (န) [နိဿက္က + ဝစန။ နိဿ-
က္ကပရိဒိပနံ ဝစနံ နိဿက္ကဝစနံ၊ ပဉ္စမိ။ ရူ၊ ဌ၊
နာ။ ၁၂၈။] (၁) ပဉ္စမိဝိဘတ်။ (၂) ပဉ္စမိ
ဝိဘတ်ရှိသော (သဒ္ဒါ)။ (၁) နိဿက္ကဝစနေန
ဒေသနာ ကတာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၈။
ယတော တတောတိ နိမိတ္တတ္ထေ နိဿက္က-
ဝစနံ ကတံ။ မူလဌ၊ ၃။ ၁၄၇။ (၂) တိရိယံ
ကရဏယာတ် ဥပယောဂတ္ထေ နိဿက္က-
ဝစနံ၊ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၄။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓတ္တာတိ
နိဿက္ကဝစနမေတံ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၃။

နိဿက္ကဝစနံ (န၊ ပ၊ ဧ) - ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
၇၄။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၃။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၃။ သံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၄၉။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၀။
ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၄၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၃။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁၊ ၂၂၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၆။

၂၀၄။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၂၅။ ဝဇီရ။ ၁၄၄။ ၂၃၄။
 ၄၁၂။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၉၃။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၁၆။
 ဝိမတိ။ ၁။ ၅၂။ ဝိမတိ။ ၂။ ၂၃၇။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊
 သင်္ခါ။ ၁၄၆။ ၂၀၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၁။ ၃၆၈။ သိ၊
 ဋီ၊ သင်္ခါ။ ၁။ ၆၂။ ၄၀၇။ သိ၊ ဋီ၊ သင်္ခါ။ ၂။ ၃၇၊
 ၂၅၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈၊ ၂၁၂၊ ၂၈၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။
 ၁၃၀၊ ၁၅၈။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၈၊ ၇၄၊ ၁၅၁၊ ၃၃၄။
 မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၈၊ ၁၁၉၊ ၂၆၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၉၊ ၁၁၃၊
 ၂၈၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၃၊ ၂၇၁၊ ၂၈၅၊ ၂၉၈။
 သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၊ ၄၈၊ ၇၅၊ ၃၆၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၂၄၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၂။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃။ မူလဋီ၊
 ၃။ ၁၄၇။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၊ ၈၁။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၀၄။
 နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၉၂။ နိဿက္ကဝစနံ (န၊ ဒ၊ ဧ) —
 သိ၊ ဋီ၊ သင်္ခါ။ ၁။ ၁၁၁။ နိဿက္ကဝစနော (တ၊
 ဧ) — အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၃၁၈။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၄၅။
 သိ၊ ဋီ၊ သင်္ခါ။ ၂။ ၄၀၀။ နိဿက္ကဝစနဿ (ဆ၊
 ဧ) — ဥဒါန၊ ဌ။ ၃၇။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၈။
 နိဿက္ကဝစနော (မ၊ ဧ) — မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၀။

နိဿကံ (တိ) [နိ + သကံ (နိး ဂကံ - သံ၊
 ကိသံက - ပြာ)] ကင်းသော - ယုံမှား -
 သံသယဖြစ် - ခြင်းရှိသော၊ ယုံမှားခြင်း -
 သံသယဖြစ်ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော။
 နိဿကော (နိသိတ္တကော၊ သျှ။ နိရာ-
 သကော၊ က) အယံ ဇာတော။ သုတ္တနိ၊ ဌ။
 ၇။ ၁၉၄။

နိဿဂ္ဂ (ပု) [နိ + သဇ + က။ နိတိ၊ ဓာ။ ၄၈။
 နိ + သဇ + က။ ဓာတွတ္ထ။ ဝိ၊ ပိ၊ ဓာနံ၊ ဇ ကိ
 ဂ ပြ။ ကစ္စည်း။ ၆၂၃။ ရူ။ ၅၅၄။ နိရုတ္တိ၊

၇၈၆။ နိသဂ် - သံ၊ ကိသဂ္ဂ - ပြာ)] စွန်
 ခြင်း။ နိဿဂ္ဂိယ (သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၂၈။ ကင်္ခါ၊
 ဋီ၊ သင်္ခါ။ ၂၀၀။ ကင်္ခါယော၊ မဟာဋီ၊ ၃။ ၅၁)
 - ကြည်း။

နိဿဂ္ဂဒဿန (န) [နိဿဂ္ဂ + ဒဿန]
 စွန်ခြင်းကို ပြခြင်း။ ပဋိနိဿဌဂေတေတိ
 ဣဒံ အာဒိန္နပုဗ္ဗဿ နိဿဂ္ဂဒဿနဝသေန
 ဝုတ္တံ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၄၇။

နိဿဂ္ဂိ (ပု) [နိဿဂ္ဂ + ဣယ။ ဂါထာအရာ
 ဖြစ်၍ ယ ကို ချေ] နိဿဂ္ဂိ (ပါစိတ်)
 အာပတ်။ ပရိကာမေယျ နိဿဂ္ဂိ၊ ပါစိတ္တိ-
 ယမ္ပိ ဒုက္ကဋ်။ ဝဇီရ။ ၂၈၄။

နိဿဂ္ဂိယ (ပု၊ န) [နိ + သဇ = သဇ္ဇ +
 ဣယ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၂၈။ ကင်္ခါ။ ၁၅၅။
 ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခါ။ ၂၁၂။ ကင်္ခါယော၊ မဟာဋီ၊
 ၃။ ၅၁။ (ကိသဂ္ဂိယ - ပြာ)] (၁) စွန်ခြင်း။
 ကျစေ - ပစ်ချ - ပစ်လွှင့် - ပစ်လွှတ် - ပစ်
 ပေါက် - လိုက်ခြင်း။ (တိ) (၂) ညဉ့်ကိုလွန်
 သော၊ ညဉ့်ကို လွန်သည်ဖြစ်၍ စွန်အပ်သော။
 (၃) စွန်အပ်သော (သင်္ကန်း - စသည်)။ (၄)
 စွန်ခြင်း (ဝိနည်းကံ) ရှိသော (ပါစိတ်အာပတ်)။
 (၅) နိဿဂ္ဂိယအမည်ရှိသော (သိက္ခာပုဒ်)။

နိဿဂ္ဂိယော (ပု၊ ပ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၂။ ၃၁၉။
 ကင်္ခါ။ ၁၁၇။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၂၀၂။ သံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၃၄။
 အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၄၀။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ။ ၁၉၊ ၂၀။
 ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၂၁၈။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၉၈။
 သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၂၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၃။ ကင်္ခါ၊
 ဋီ၊ ၄၃။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခါ။ ၂၀၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ -

၃၀၁။ နိဿဂ္ဂိယံ (န၊ ပ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၁။ ၂၉၆။
 ၃၁၇။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၇၊ ၂၇၇၊ ၃၁၉၊ ၃၃၀။ ဝိ၊ ၅။
 ၁၄၊ ၅၈၊ ၁၂၉၊ ၂၃၉၊ ၃၀၈။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၄၊
 ၂၃၃။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၀၊ ၁၅၂။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၅၊
 ၂၂၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၂၊ ၇၃၊ ၁၀၃၊ ၄၀၈။ ကင်္ခါ။
 ၁၅၆။ ဝဇိရ။ ၂၁၄၊ ၂၁၅၊ ၂၃၂၊ ၂၄၄၊ ၂၅၀၊
 ၂၅၈၊ ၂၆၃၊ ၂၇၉၊ ၃၂၃၊ ၃၇၇။ သာရတ္ထ။ ၁။
 ၇၂။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၀၃။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၂၁။
 ဝိမတိ။ ၂။ ၁၆၁။ ကင်္ခါ။ ၄။ ၇၁။ သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊
 ၁။ ၉၅၊ ၁၃၅၊ ၃၃၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၂။ နိဿ-
 ဂ္ဂိယာ (ပ၊ ပ၊ ဗ) — ဝိ၊ ၂။ ၃၁၈၊ ၄၇၀။ ဝိ၊ ၄။
 ၃။ ၁၉၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၈။
 နိဿဂ္ဂိယာနိ (န၊ ပ၊ ဗ) — ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၅။ ဝိ၊
 ၄။ ၄။ ၁၈၉။ ဝဇိရ။ ၁၃၃။ နိဿဂ္ဂိယံ (ဒ၊ ဧ) —
 ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၆။ နိဿဂ္ဂိယေ (ဒ၊ ဗ) — ဝိ၊
 ၄။ ၄၈၄။ နိဿဂ္ဂိယေန (တ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၂။
 ၁၂၁၊ ၁၂၄၊ ၁၄၇၊ ၂၇၇။ ဝိ၊ ၃။ ၃၅၂။ ဝိ၊ ၅။
 ၃၀၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၆။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၆။ ထေရီ၊
 ၄။ ၂၅၉။ ဝဇိရ။ ၁၈၁။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၃၁၈။
 ဝိမတိ။ ၁။ ၂၆၀။ နိဿဂ္ဂိယဿ (ဆ၊ ဧ) —
 ထေရီ၊ ၄။ ၂၅၉။ နိဿဂ္ဂိယေသု (သ၊ ဗ) —
 ကင်္ခါ။ ၁၅၂။ ဝဇိရ။ ၄၉၄။ ဝိမတိ။ ၂။ ၇၅။
 (၁) စွန့်ခြင်း၊ ကျစေ - ပစ်ချ - ပစ်လွှင့် -
 ပစ်ပေါက် - လိုက်ခြင်း။ နိဿဂ္ဂိယော နာမ
 သုကံဃာတပရိကပ္ပိတောကာသာနံ အန္တော
 ဌတာ ဗဟံ ပါတနံ။ ကင်္ခါ။ ၁၁၇။ မာရဏတ္ထံ
 တု ကာယေန ဝါ ကာယပဋိဗ္ဗေဒန ဝါ
 ပဟရဏနိဿန္တနံ နိဿဂ္ဂိယော။ ခုဒ္ဒက။ ၄။
 ၂၀။ (တိ) (၂) ညဉ့်ကို လွန်သော၊ ညဉ့်ကို
 လွန်သည်ဖြစ်၍ စွန့်အပ်သော။ နိဿဂ္ဂိယံ
 ဇာနိတဗ္ဗန္တိ ကရိယမာနေ အရဏံ ဥဋ္ဌဟတိ။

ဝိ၊ ၅။ ၃၀၈။ နိဿဂ္ဂိယေနာ (ဝိ၊ ၃။ ၃၅၂)တိ
 ရတ္တိနိဿဂ္ဂိယေန။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၉၂။ (၃)
 စွန့်အပ်သော (သင်္ကန်း - စသည်)။ နိဿန္တိ-
 တဗ္ဗန္တိ နိဿဂ္ဂိယံ၊ ကိ တံ စိဝရံ၊ ကင်္ခါယော၊
 မဟာဋီ၊ ၃။ ၅၀။ (၄) စွန့်ခြင်း (ဝိနည်း ကံ)
 ရှိသော (ပါစိတ်အာပတ်)။ အထဝါ နိဿန္တနံ
 နိဿဂ္ဂိယံ၊ နိဿဂ္ဂိယမဿ အတ္ထိတံ
 နိဿဂ္ဂိယမိစ္ဆေ။ ကိ တံ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ၊ ၄။
 ၂။ ၂၂၂။ ကင်္ခါ။ ၁၅၅။ နိဿန္တနံ နိဿဂ္ဂေါ၊
 သော အဿ အတ္ထိတံ နိဿဂ္ဂိယန္တိပိ
 ကာတဗ္ဗော။ ကင်္ခါယော၊ မဟာဋီ၊ ၃။ ၅၁။
 (၅) နိဿဂ္ဂိယအမည်ရှိသော (သိက္ခာပုဒ်)။
 နိဿဂ္ဂိယေသု ပန စိဝရဝဂ္ဂဿ တာဝ
 ပဌမသိက္ခာပဒေ။ ကင်္ခါ။ ၁၅၂။ (-ဝဇိရ။
 ၄၉၄။ ဝိမတိ။ ၂။ ၇၅။)

နိဿဂ္ဂိယကဏ္ဍ (ပ) [နိဿဂ္ဂိယ + ကဏ္ဍ]
 နိဿဂ္ဂိယ (ပါစိတ်) - အပိုင်း - အခန်း။ ဝိ၊
 ၄။ ၂။ ၂၁၉၊ ၃၁၂။ ဝဇိရ။ ၂၁၄၊ ၂၈၅၊ ၃၆၃။
 သာရတ္ထ။ ၂။ ၃၈၄၊ ၄၄၈။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၂၁-
 ၂။

နိဿဂ္ဂိယစိဝရ (န) [နိဿဂ္ဂိယ + စိဝရ] စွန့်
 - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော သင်္ကန်း၊
 စွန့်ရမည့်သင်္ကန်း။ နိဿဂ္ဂိယစိဝရံ အနိဿ-
 ဇ္ဇိတာ ပရိဘုဉ္ဇနပစ္စယာ ဒုက္ကဋ် အာပဇ္ဇတိ။
 ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၇။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂၄၀။ သာရတ္ထ။ ၂။
 ၃၉၅။)

နိဿဂ္ဂိယ (အ) ဌကထာ (ထိ) [နိဿဂ္ဂိယ +
 အဌကထာ] နိဿဂ္ဂိယ (သိက္ခာပုဒ်) တို့၏

အနက်ကို - ဖွင့်ဆို - ရာ - ကြောင်း - ဖြစ်
သော အဋ္ဌကထာ။ ဝတ္ထု၌ နိဿဂ္ဂိယ (အ) -
ဋ္ဌကထာယံ။ ဝဇီရ။ ၃၄၅၊ ၄၂၁။

နိဿဂ္ဂိယပယောဂ (ပု) [နိဿဂ္ဂိယ +
ပယောဂ] စွန့်ပစ် - ကျစေ - ပစ်ချ - ပစ်
လွှင့် - ပစ်ပေါက် - ခြင်း လုံ့လ။ ဗဟိ
သုကံဃာတပါတနံ နိဿဂ္ဂိယပယောဂေါတိ
ဒဿေတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၃။ (-ကခါ၊ ဋီ၊
၄၃။)

နိဿဂ္ဂိယပဟာရ (ပု) [နိဿဂ္ဂိယ + ပဟာရ]
စွန့်လွှတ် - ပစ်ပေါက် - မူဟူသော ပုတ်ခတ်
ခြင်း။ ပါသာဏာဒိနိဿဂ္ဂိယပဟာရေပိ
သင်္ဂဟိတော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၅၁။

နိဿဂ္ဂိယပါစိတ္တိယ (န) [နိဿဂ္ဂိယ + ပါစိ-
တ္တိယ] နိဿဂ္ဂိပါစိတ်အာပတ်။ တိသ-
သိက္ခာပဒါနိ “နိဿဂ္ဂိယပါစိတ္တိယာနိ”တိ
ဋ္ဌပေသုံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၆။ (-
ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၃၉။ ဝဇီရ။ ၃၆၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၄၃၇။)

နိဿဂ္ဂိယပ္ပသင်္ဂ (ပု) [နိဿဂ္ဂိယ + ပသင်္ဂ]
နိဿဂ္ဂိယ (ပါစိတ်) အာပတ်၌ - လျဉ်းပါး -
ကပ်ငြိ - ခြင်း။ ဧကာဒသေ အရက္ခဂ္ဂမနေ
နိဿဂ္ဂိယပ္ပသင်္ဂ။ ဝဇီရ။ ၂၁၇။

နိဿဂ္ဂိယမူလင်္ဂနိဒဿန (တိ) [နိဿဂ္ဂိယ +
မူလ + အင်္ဂ + နိဒဿန] နိဿဂ္ဂိယ (ပါစိတ်
အာပတ်) ၏ အကြောင်းရင်းမူလဖြစ်သော

အင်္ဂါကို ပြ - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော၊
တသ္မာ နိဿဂ္ဂိယမူလင်္ဂနိဒဿနမေတံ၊
ဝဇီရ။ ၂၇၆။

နိဿဂ္ဂိယဝစနာယောဂ (ပု) [နိဿဂ္ဂိယ +
ဝစန + အယောဂ] နိဿဂ္ဂိယသဒ္ဓါနှင့်
မယှဉ်ခြင်း။ နိဿဂ္ဂိယဝစနာယောဂေါ ရူပိ-
ယဿေဝ နိဿန္တိတဗ္ဗတော။ ဝိမတိ၊ ၁။
၃၄၄။

နိဿဂ္ဂိယဝဏ္ဏနာ (တိ) [နိဿဂ္ဂိယ + ဝဏ္ဏနာ]
နိဿဂ္ဂိယ၏ အဖွင့်၊ နိဿဂ္ဂိယကို - ဖွင့် -
ရာ - ကြောင်းဖြစ် - သော - အဋ္ဌကထာ -
ဋီကာ။ အစ္ဆဝသန္တိအာဒိသု နိဿဂ္ဂိယဝဏ္ဏ-
နာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိ-
တဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၇၂။ (-ကခါ၊ ၂၉၁။
ဝဇီရ။ ၂၈၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၂။)

နိဿဂ္ဂိယဝတ္ထု (န) [နိဿဂ္ဂိယ + ဝတ္ထု]
စွန့် - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော ဝတ္ထု။
နိဿဂ္ဂိယဝတ္ထု (ပါ ၈) - ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၉။
ဝဇီရ။ ၂၆၀၊ ၂၆၄၊ ၂၆၈။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၂၄။
နိဿဂ္ဂိယဝတ္ထုနိ (ပါ ၉) - ကခါ၊ ၁၆၉။
နိဿဂ္ဂိယဝတ္ထု (ဒါ ၈) - ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၉။ ဝိ၊
ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၆၀။ ဝဇီရ။ ၂၆၅၊ ၃၇၀။ နိဿဂ္ဂိယ-
ဝတ္ထုနာ (တ၊ ၈) - ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၆။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၄၂၂။ နိဿဂ္ဂိယဝတ္ထုတော (မ၊ ၈) -
ကခါ၊ ဋီ၊ ၈၅။ နိဿဂ္ဂိယဝတ္ထုနော (ဆ၊ ၈)
- ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၅၉။ နိဿဂ္ဂိယဝတ္ထုမ္ပိ (သ၊ ၈)
- ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅၃။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၂၉။
နိဿဂ္ဂိယဝတ္ထုသု (သ၊ ၉) - ဝဇီရ။ ၂၆၅။

နိဿဂ္ဂိယဝါရ (ပု) [နိဿဂ္ဂိယ + ဝါရ]
နိဿဂ္ဂိယအလှည့်အကြိမ်။ နိဿဂ္ဂိယေန
နိဿဂ္ဂိယဝါရေပိ တယော တယော ဝါရာ
ဝုတ္တာ။ ဝဇီရ။ ၁၈၅။ (-၁၈၇။ သာရတ္ထ။ ၂။
၃၁၈။)

နိဿဂ္ဂိယဝိနယကမ္မ (တိ) [နိဿဂ္ဂိယ +
ဝိနယ + ကမ္မ] စွန့်ခြင်းဟူသော ဝိနည်းကံ
ရှိသော။ နိဿဂ္ဂိယဝိနယကမ္မံ ပါစိတ္တိယံ
ဟောတိ။ ကင်္ခါ။ ၁၅၅။

နိဿဂ္ဂိယာဒိအာပတ္တိအာပဇ္ဇန (န) [နိဿဂ္ဂိယ
+ အာဒိ + အာပတ္တိ + အာပဇ္ဇန] နိဿဂ္ဂိယ-
အစရှိသော အာပတ်သို့ သင့်ရောက်ခြင်း။
ခုဒ္ဒကသာခါဘဉ္စနံ ဝိယ နိဿဂ္ဂိယာဒိအာ-
ပတ္တိအာပဇ္ဇနမ္ပိ ကရေတိ။ ဓမ္မ။ ၄။ ၁။ ၄၈။

နိဿဂ္ဂိယာနုမတိဝိရောဓ (ပု) [နိဿဂ္ဂိယ +
အနုမတိ + ဝိရောဓ] နိဿဂ္ဂိယဝတ္ထု၌ ခွင့်
ပြုခြင်းနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း။ တေသံ ပရိ-
ဝတ္တနေ နိဿဂ္ဂိယာနုမတိဝိရောဓတော။
ကင်္ခါ။ ဋီ။ ၈၆။

နိဿဂ္ဂိယာပတ္တိ (ထိ) [နိဿဂ္ဂိယ + အာပတ္တိ]
နိဿဂ္ဂိယ (ပါစိတ်) အာပတ်။ ဟောတိ
နိဿဂ္ဂိယာပတ္တိ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၄၃၆။ ကင်္ခါ။
ဋီ။ သစ်။ ၃၃၅။

နိဿဂ္ဂိယာမသန (န) [နိဿဂ္ဂိယ + အာမ-
သန] စွန့်လွှတ် - ပစ်ပေါက် - အပ်သော
ဝတ္ထုကို - သုံးသပ် - ကိုင်တွယ် - ခြင်း။

နိဿဂ္ဂိယေန နိဿဂ္ဂိယာမသနေ ဝိယာ (ဝိ၊
၄။ ၂။ ၁၂၇)တိ ဣဒံ ပန ဖဿပဋိဝိဇ္ဇာနာ-
ဘာဝမတ္တသေဝ နိဒဿနံ၊ န ပယောဂါ-
ဘာဝဿာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိမတိ။ ၁။ ၂၆၀။

နိဿဂ္ဂိယာဝသာန (န) [နိဿဂ္ဂိယ + အဝ-
သာန] နိဿဂ္ဂိယ (သိက္ခာပုဒ်) အဆုံး။
အပိစ ကုရန္တိယမ္ပိ နိဿဂ္ဂိယာဝသာနေ ဝုတ္တံ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၀။

နိဿဂ္ဂိယာဝဟာရ (ပု) [နိဿဂ္ဂိယ + အဝ-
ဟာရ] စွန့်လွှတ် - စွန့်ပစ် - အပ်သော
ဝတ္ထုဖြင့် ခိုးခြင်း။ စွန့်လွှတ် - စွန့်ပစ် - ဤ
ခိုးခြင်း။ စွန့်လွှတ် - စွန့်ပစ် - ခြင်းဖြင့် ခိုးခြင်း။
တံ ပရိကပ္ပဝဟာရဿ စ နိဿဂ္ဂိယာဝဟာ-
ရဿ စ သာဓာရဏံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၄။
(နိဿဂ္ဂိယော။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၂၈-လည်း
ကြည့်။)

နိဿဂ္ဂိယာဝဟာရပဒ (န) [နိဿဂ္ဂိယာဝ-
ဟာရ + ပဒ] နိဿဂ္ဂိယာဝဟာရ-ဟူသော
ပုဒ်။ နိဿဂ္ဂိယာဝဟာရပဒဿ ဝသေန
ယောဇေတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၂၈။ ဝိမတိ။
၁။ ၁၇၃။

နိဿဂီ (တိ) [နိ + သင်္ဂ] (က) ကပ်ငြိ -
တွယ်တာ - ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော၊
မကပ်ငြိ - မတွယ်တာ - သော၊ သူ။ (ခ)
(သတ္တလောကမှ) လွတ်မြောက်သော၊
(သတ္တလောက၌) မကပ်ငြိ - မတွယ်တာ -
သော၊ သူ။ (ဂ) ဧဝမေဝ အယံ ဘိက္ခု

နိဿင်္ဂေါ နိရပေက္ခာယေဝ ပက္ခမတိ။ ဒိ၊
 ဌ၊ ၁။ ၁၈၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၉၂။ ဧဝံ နိဿင်္ဂိတာယ ရန္တံ ဆဉ္ဇေတွာ။
 အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၃။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။
 ၈၀။ အရိယာ၊ ဌ။ ၂၆၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၅။ (-
 အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၇၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၇။ ဝဇီရ၊ ၄၀၈။ မူလဋီ၊ ၃။
 ၁၆၇။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၁၂၈။) (ခ) နိဿင်္ဂိသာတိ
 အဋ္ဌသုပိ ပရိသာသု၊ သဒေဝေ ဝါ သဗ္ဗသ္မိံ
 လောကေ အဂ္ဂဏှာပနပရိစ္ဆာဂေန နိဿ-
 ဋဿ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၂။

နိဿင်္ဂဂတိ (ထိ) [နိဿင်္ဂ + ဂတိ] မကပ်
 ငြိသောအားဖြင့် - ဖြစ်ခြင်း - သိခြင်း။ ယော
 ပန ဣမေသု ဓာတုအာဒိသု ပရိညာဘိသမ-
 ယာဒိဝသေန နိဿင်္ဂဂတိယာ ပဏှာတိ
 လဒ္ဓနာမေန ဉာဏေန ဣတော ဂတော
 ပဝတ္တော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၁။

နိဿင်္ဂဂမနဘူမိ (ထိ) [နိဿင်္ဂ + ဂမန +
 ဘူမိ] မကပ်ငြိ - မငြိစွမ်း - သောအားဖြင့်
 ဖြစ်ရာ - ဘုံ - အရပ်။ သဗ္ဗညုတညာဏဿ
 နိဿင်္ဂဂမနဘူမိတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။
 ၃၄၃။

နိဿင်္ဂစာရ (ပု) [နိဿင်္ဂ + စာရ] (၁)
 (က) မကပ်ငြိ - မထိပါး - သောအားဖြင့် -
 လှည့်လည် - ကျက်စား - ခြင်း။ (ခ) တား
 ဆီး - ပိတ်ပင် - မူ မရှိသော ဖြစ်ခြင်း။ လွပ်
 လပ်စွာဖြစ်ခြင်း။ (တိ)(၂) မကပ်ငြိ - မငြိစွမ်း
 - သောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ (၁)(က)

ပဋိဝေဓော ပဋိဃာတာဘာဝေန ဝိသယေ
 နိဿင်္ဂစာရသင်္ခါတံ နိဗ္ဗိဇ္ဈနံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၃။
 မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၁။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၈။ (ခ) သဗ္ဗညု-
 တဉာဏံ တတ္ထာဝရဏာဘာဝတော နိဿင်္ဂ-
 စာရမုပါဒါယ အနာဝရဏန္တိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
 ၁။ ၁၀။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၉။) (တိ)(၂) အသန္တ-
 မာနာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၃)တိ န သန္တမာနာ ဝသိ-
 ဘာဝပတ္တိယာ နိဿင်္ဂစာရာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။
 ၂၉၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၆။

နိဿင်္ဂပဝတ္တိ (ထိ) [နိဿင်္ဂ + ပဝတ္တိ]
 တားဆီး - ပိတ်ပင် - မူ မရှိသောဖြစ်ခြင်း။
 လွပ်လပ်စွာဖြစ်ခြင်း။ သဗ္ဗညုတဉာဏံ
 တတ္ထာဝရဏာဘာဝတော နိဿင်္ဂပဝတ္တိမုပါ-
 ဒါယ အနာဝရဏဉာဏန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဥဒါန၊
 ဌ။ ၁၂၈။

နိဿင်္ဂဘာဝ (ပု) [နိဿင်္ဂ + ဘာဝ] ကပ်ငြိ
 - တွယ်တာ - မူ 'တဏှာ'မရှိသည်၏အဖြစ်။
 ပရိဂ္ဂဟ (ဟိတ)ဝတ္ထုသု နိဿင်္ဂဘာဝတော
 သုခေန ဝသီလာနိ သမာဒိယတိ။ သာရတ္ထ၊
 ၃။ ၁၉၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၆။ မ၊ ဋီ၊
 ၃။ ၃၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၁။

နိဿင်္ဂဘာဝနာ (ထိ) [နိဿင်္ဂ + ဘာဝနာ]
 မကပ်ငြိ - မတွယ်တာ - သောအားဖြင့် ပွား
 များခြင်း။ ကပ်ငြိ - တွယ်တာ - ခြင်း မရှိသော
 ဘာဝနာ။ တတ္ထ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ မုတ္တစာဂေါ
 ဧဝမဟံ နိဿင်္ဂဘာဝနာယ သမ္မောဓိ ပါပု-
 ကိဿာမိ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၂၉၇။

နိဿဇ္ဇ (ကြိ) [နိ + သဇ + အ + ဟိ] ပေး
စွန့်လော့။ မမေတ် ဥပနိဿဇ္ဇာ (ဇာ၊ ၂။ ၇၈)
တိ ဣဒံ တွံ မယံ နိဿဇ ဝိဿဇ္ဇေဟိ
ဒေဟိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၄၅။

နိဿဇ (န) [နိ + သဇ + အ။ (ကိသတ္တ-
ဟ)] စွန့်လွှတ်ခြင်း။ ကိံ တွံ ဣစ္ဆသိ
နိဿဇ (စရိယာ၊ ၄၁၇)န္တိ တွံ အတ္တနော
နဂရံ ဂန္တံ မမ ဟတ္ထတော နိဿဇ္ဇနံ ကိံ
ဣစ္ဆသိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၄၆။

နိဿဇ္ဇ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဇ + အ + တွာ]
စွန့်လွှတ်၍။ ဧတေစ နိဿဇ္ဇ အနုဂ္ဂဟာယ။
သုတ္တနိ။ ၄၁၀။ မဟာနိ။ ၁၄၄-၇။ သုတ္တနိ။ ၄။
၂။ ၂၆၀။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၆၅။

နိဿဇ္ဇတိ (ကြိ) [နိ + သဇ + အ + တိ]
စွန့် - လွှတ် - ၏။ နိဿဇ္ဇတိ - ဝိ၊ ၄။ ၃။
၂၉၆-၇။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၂၈၅။ စရိယာ၊ ၄။
၂၉၆။ ၃၀၀။ ဝဇီရ။ ၂၃၃။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၇၃။ ဒိ၊
၄။ ၁။ ၈၇။ သိ၊ ၄။ သင်္ခါ၊ ၁။ ၂၇၄။ နိဿဇ္ဇာမိ
- ဝိ၊ ၁။ ၂၉၅။ ဝိ၊ ၂။ ၃၂၁၊ ၃၂၅၊ ၃၂၆၊ ၃၃၀။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၂။ ဝိ၊ သင်္ခါ၊ ၆၆။ ဝဇီရ။ ၄၉၉။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈၆၊ ၄၁၇။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခါ၊ ၂၈၆၊
၃၃၂။ နိဿဇ္ဇတု - ဝိ၊ ၄။ ၃၄၇။ နိဿဇ္ဇိ -
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၈။ ဥဒါန၊ ၄။ ၈၄။ ဝိ၊ သင်္ခါ၊
၅၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၂၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၄၆။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၉။ နိဿဇ္ဇေယျံ - ဝိ၊ ၄။ ၃၄၇။

နိဿဇ္ဇန (န) [နိ + သဇ = သဇ္ဇ + ယု။ သဇ္ဇော
ဘူ လာဘသိက္ခနသင်္ဂေတံ သုသံ တု သံသဇ္ဇေ၊

နိဗ္ဗု စာဂေ စ သင်္ခါတေ၊ တတ္တတ္ထ။ ၃၇၉။
(နိသင်္ခန - သံ)] စွန့်လွှတ်ခြင်း။ ပစ်လွှတ် -
ပစ်ပေါက် - ခြင်း။ နိဿဇ္ဇိယောတိ ဒူရေ
ဌိတံ မာရေတုကာမဿ ကာယေန ဝါ
ကာယပ္ပဋိဗဒ္ဓေန ဝါ ဥသုသတ္တိယန္တပါသာ-
ကာဒိနံ နိဿဇ္ဇနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။ ကင်္ခါ၊
၁၂၁။ (-သိ၊ ၄။ သင်္ခါ၊ ၁။ ၃၂၄။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၅-
၆။ ဣတိဝုတိ၊ ၄။ ၂၁၈။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၄၆။
မဟာနိ။ ၄။ ၃၂၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၈၊ ၂၄၆။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၃၆။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၄။ ကင်္ခါ၊ ၄။
သင်္ခါ၊ ၂၀၀၊ ၂၁၂၊ ၂၈၄၊ ၃၀၂။)

နိဿဇ္ဇနကာလ (ပု) [နိဿဇ္ဇန + ကာလ]
စွန့်ရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ တံ
နိဿဇ္ဇနကာလေ နိဿဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဝဇီရ။
၂၂၆။ (-၂၅၀။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၈၁။)

နိဿဇ္ဇနဝိဓာန (န) [နိဿဇ္ဇန + ဝိဓာန]
စွန့်ခြင်း အစီအရင်။ (စွန့်အပ်သော အစီအရင်၊
သု)။ နိဿဇ္ဇနဝိဓာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကင်္ခါ၊
၁၆၃။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၃၇။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၈၀။
ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခါ၊ ၃၁၆။)

နိဿဇ္ဇနဝိမိ (ပု) [နိဿဇ္ဇန + ဝိမိ] စွန့်ခြင်း
၏ အစီအရင်၊ စွန့်အပ်သော အစီအရင်။
ဣဒါနိ ပုဂ္ဂလဿ နိဗ္ဗု နိဗ္ဗုဒ္ဓိဝိသိ ဒေသေတုံ။
ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခါ၊ ၂၈၅။

နိဿဇ္ဇန္တ (တိ) [နိ + သဇ = သဇ္ဇ + အန္တ]
စွန့်သော။ ပဏ္ဍု လိခိတ္တံ ပုရတော နိဿ-
ဇ္ဇန္တောပိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၂။ (-ဘာ၊ ၄။ ၄)

၂၉၇။ “ပဏ္ဍိ ၁၁။ နိဿန္ဒန္တောပိ” (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။
၇၂)တိ နိဿန္ဒိယဿ။ သိ၊ ဋိ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၃၇။

နိဿန္ဒာပေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + သဇ=သန္ဓ +
ဏာပေ + တဗ္ဗ] (မှားသောအယူကို) စွန့်စေ
- အပ် - သင့် - ထိုက် - သော၊ သူ။ သော
ယာဝတတိယံ နိဝါရေတွာ တံ လဒ္ဓိ နိဿ-
န္ဒာပေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၅၀။ (-ဝိမတိ၊ ၂။
၃၁၆။)

နိဿန္ဒာပေတုံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဇ=သန္ဓ
+ ဏာပေ + တုံ] စွန့်စေခြင်းငှာ။ ဒုပ္ပဋိ-
နိဿန္ဒိတိ န သက္ကာ ဟောတိ နိဿန္ဒာ-
ပေတုံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၇၇။

နိဿန္ဒာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဇ=
သန္ဓ + ဏာပေ + တွာ] စွန့်စေ၍၊ တံ
ရူပိယံ နိဿန္ဒာပေတွာ အညေသံ ကပ္ပိယံ
ကာတုမ္ပိ သက္ကာ ဘဝေယျ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၄၅။
(-၃၄၆။)

နိဿန္ဒာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဇ=သန္ဓ
+ ဏာပေ + တိ] စွန့်စေ၏။ နိဿန္ဒာပေန္တိ
— ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၈၁။
နိဿန္ဒာပေသိ — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၈။ ဝိ သင်္ဂဟ။
၅၄။

နိဿန္ဒာပေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဇ=သန္ဓ +
ဏာပေ + အန္တိ] စွန့်စေကုန်၏။ နိဿန္ဒာ-
ပေတိ - ကြည့်။

နိဿန္ဒာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + သဇ=သန္ဓ +
ဏာပေ + ဤ] စွန့်စေပြီ။ နိဿန္ဒာပေတိ
- ကြည့်။

နိဿန္ဒာမိ (ကြိ) [နိ + သဇ=သန္ဓ + အ + မိ]
စွန့်၏။ နိဿန္ဒိတိ - ကြည့်။

နိဿန္ဒိ (ကြိ) [နိ + သဇ=သန္ဓ + အ + ဤ]
စွန့်ပြီ။ နိဿန္ဒိတိ - ကြည့်။

နိဿန္ဒိတ (တိ) [နိ + သဇ=သန္ဓ + တ]
စွန့်အပ်သော။ နိဿန္ဒိတေ အနိဿန္ဒိတ-
သညာ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၁။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၅။)

နိဿန္ဒိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + သဇ=သန္ဓ + တဗ္ဗ]
စွန့် - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော၊ (က)
ပေးစွန့် - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ (ခ)
လှူဒါန်း - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ (က)
နိဿန္ဒိတဗ္ဗော (ပု၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၂။ ၃၁၉။
နိဿန္ဒိတဗ္ဗံ (န၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၁။ ၂၉၅။ ဝိ၊ ၂။
၃၂၁၊ ၃၂၅၊ ၃၃၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၂၊ ၂၇၀၊ ၂၇၁၊
၂၇၉၊ ၂၉၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅၃။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၅။
ဝဇီရ၊ ၂၂၆၊ ၂၃၃၊ ၂၆၅၊ ၄၁၈။ ကင်္ခါ၊ ဋိ၊ သစ်၊
၂၈၄၊ ၃၂၃။ နိဿန္ဒိတဗ္ဗံ (ပု၊ ဒု၊ ၈) — ဝဇီရ၊
၂၇၃။ နိဿန္ဒိတဗ္ဗံ ဒု၊ ၈) — ဝဇီရ၊ ၃၆၃။
နိဿန္ဒိတဗ္ဗတော (န၊ ပ၊ ၈) — ဝိမတိ၊ ၁။
၃၄၄။ နိဿန္ဒိတဗ္ဗဿ (ပု၊ ဆ၊ ၈) — သာရတ္ထ၊
၂။ ၄၂၄။ နိဿန္ဒိတဗ္ဗေ (ပု၊ သ၊ ၈) — ကင်္ခါ၊
ဋိ၊ ၈၇။ (ခ) တံ တံ ပရိဂ္ဂဟဝတ္ထုည ပဋိ-
လာဘတော ပုရေတရမေဝ ဒါနဗုဒ္ဓေ
နိဿန္ဒိတဗ္ဗံ၊ စရိယာ၊ ဌ၊ ၃၁၇။ သိ၊ ဋိ၊ သစ်၊
၁။ ၂၉၅။

နိဿန္ဒိတဗ္ဗဝတ္ထု (န) [နိဿန္ဒိတဗ္ဗ + ဝတ္ထု]
စွန့် (ပေးစွန့်) အပ်သော ဝတ္ထု။ ယသ္မာ
နိဿန္ဒိတဗ္ဗဝတ္ထု အနိဿန္ဒိတွာဝ။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၄၂၃။

နိဿန္ဒိတဗ္ဗဘာဝ (ပု) [နိဿန္ဒိတဗ္ဗ + အဘာဝ]
စွန့် (ပေးစွန့်) အပ်သော ဝတ္ထု၏ မရှိခြင်း။ ဧဝံ
ဝတွာပိ ပန နဋ္ဌဝတ္ထုသ္မိံ ဝိယ နိဿန္ဒိ-
တဗ္ဗဘာဝေပိ အာပတ္တိဒေသေတဗ္ဗာဝ။
ဝိမတိ၊ ဘ။ ၃၄၃။

နိဿန္ဒိတသညာ (တိ) [နိဿန္ဒိတ + သညာ]
စွန့် (ပေးစွန့်) အပ် - ၏ - ပြီ - ဟူ၍ ဖြစ်သော
အမှတ်ရှိသော။ အနိဿန္ဒိတေ နိဿန္ဒိတ-
သညာ ပက္ကမတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၀။ (-၃၉၉၊
၄၀၁။ ကင်္ခါ၊ ၃၃၃။)

နိဿန္ဒိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဇ=သဇ္ဇ + တုံ]
စွန့်ခြင်းငှာ။ (က) ပေးစွန့်ခြင်းငှာ။ (ခ) ပယ်
စွန့်ခြင်းငှာ။ (က) နိဿဂ္ဂိယံ စိဝရံ နိဿ-
န္ဒိတုံ နိဿဋ္ဌစိဝရဉ္စ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၃၉၅။ (ဝဇီရ၊ ၂၃၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁၂၊
၄၂၃-၄။ ကင်္ခါ၊ ၃။ ၇၃၊ ၁၁၅။) (ခ) ယေန
သမန္တာဂတော ပုဂ္ဂလော ဝေရံ နိဿန္ဒိတုံ
န သက္ကောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၄၇၃။

နိဿန္ဒိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဇ=သဇ္ဇ + တွာ]
စွန့်၍၊ (က) ပေးစွန့်၍၊ (ခ) ပယ်လွှင့်လိုက်
၍၊ (ဂ) ပယ်စွန့်၍၊ (က) နိဿန္ဒိတွာ
အာပတ္တိ ဒေသေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ဘ။ ၂၉၅။ ဝိ၊ ၂။
၃၁၉။ (-၃၉၉။ ဝိ၊ ၄။ ၂၂၄။ ဝိ၊ ၄။ ၃။

၃၀၇၊ ၄၁၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၆၆၊ ၁၇၇၊ ၂၆၁။
ကင်္ခါ၊ ၁၇၃။ ဝဇီရ၊ ၂၆၃၊ ၂၇၂။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၄၂၂။ ဝိမတိ၊ ဘ။ ၃၄၄။ ကင်္ခါ၊ ၃။ ၇၃၊
၁၁၅။) (ခ) “ဂစ္ဆရေ ဒုဋ္ဌသပ္ပာ”တိ နိဿန္ဒိ-
တွာ ဝေဂေန အဋ္ဌာသိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၀။
(- ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။) (ဂ) သဗ္ဗာနိ အာ-
ယတနာနိ နိဿန္ဒိတွာ “သန္တော”တိ ဝုစ္စတိ။
မဟာနိ၊ ၄။ ၃၈၄။ (- ၁၄၁။)

နိဿန္ဒိတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဇ=သဇ္ဇ +
တွာန] စွန့်၍၊ ပေးစွန့်၍၊ နိဿန္ဒိတွာန
ဒေသေတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၆၁။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၉၂။

နိဿန္ဒိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + သဇ=သဇ္ဇ +
ယ + တေ] စွန့်အပ်၏။ (က) ပေးကမ်း -
လှူဒါန်း - အပ်၏။ (ခ) စွန့်ပယ်အပ်၏။
(က) တံ အဂ္ဂိယတိ နိဿန္ဒိယတိ - ဒိ၊ ၃။
၂။ ၂၀၀။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၂၈၈။ (ခ) သဗ္ဗေ
သင်္ခါရဂတာ နိဿန္ဒိယန္တိ - သံ၊ ၃။ ၁။ ၁၅၃။

နိဿန္ဒိယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + သဇ=သဇ္ဇ +
ယ + အန္တေ] စွန့်ပယ်အပ်ကုန်၏။ နိဿ-
န္ဒိယတိ - ကြည့်။

နိဿန္ဒေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သဇ=သဇ္ဇ +
ကေ + တွာ] စွန့်၍၊ (က) ပေးစွန့်၍၊ (ခ)
ပယ်စွန့်၍၊ (က) ဣဝ ဝုတ္တနိဿန္ဒနက္က-
မေန နိဿန္ဒေတွာ အာပတ္တိဒေသနတော။
ဝဇီရ၊ ၂၃၃။ (ခ) ရဇ္ဇာနိ နိဿန္ဒေတွာ ပဗ္ဗ-
မိတော။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၁။

နိဿဒ္ဓေယျံ (ကြိ) [နိ + သဇ=သဇ္ဇ + အ + ဧယျံ] စွန့်အံ့၊ ပေးအပ် - အပ်နှင်း - အံ့။
နိဿဒ္ဓတိ - ကြည့်။

နိဿဉ္ဇာရ (တိ) [နိ + သဉ္ဇာရ] ကင်းသော
လှည့်လည်သွားလာခြင်းရှိသော၊ လှည့်လည်
သွားလာခြင်း - ကင်း - မရှိ - သော၊ အသွား
အလာပြတ်သော။ (ကြိ၊ ဝိ - အောင်။)
သော (အင်္ဂုလိမာလော) သဗ္ဗံ အရည် နိဿ-
ဉ္ဇာရမကာသိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၈။

နိဿဉ္ဇာရသမယ (ပု) [နိဿဉ္ဇာရ + သမယ]
လှည့်လည်သွားလာခြင်း - ကင်း - မရှိ -
ရာဖြစ်သော အခါ၊ အသွားအလာပြတ်သော
အခါ။ ဒိသာစာရိကဘိက္ခုနံ နိဿဉ္ဇာရ-
သမယေ သဇေ ဧကသ္မိ ဂါမဓေတ္တေ သီမာ
ဗန္ဓိတုကာမာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၂။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။
၁၄၂။

နိဿညဘာဝ (ပု) [နိ + သညာ + ဘာဝ]
သညာ - မရှိ - ကင်း - သည်၏ အဖြစ်၊
သညာ - မရှိ - ကင်း - ခြင်း။ အသညာ-
သမ္မောဟောတိ နိဿညဘာဝေါ နာမေသ
သမ္မောဟဋ္ဌာနံ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃။

နိဿဋ (တိ) [နိ + သရ + တ။ နိဿရတိ
အပဂစ္ဆတိတိ နိဿဋော၊ နိ ပုဗ္ဗ သရ ဂတိမှ၊
တော၊ ဋ္ဌတ္တံ၊ ဓာတုပစ္စယ။ ၁၈၁။ (နိသပ -
သံ၊ ကိသဋ္ဌ - ပြာ] (၁) ထွက်မြောက်ပြီး
သော။ (၂) နှင်ထုတ်အပ် - နှင်ထုတ်ခံရ -
သော။ (၃) ကင်းသော။ (၄) လွှတ်သော။

(၅) ထွက်သော။ (၆) ပယ် - စွန့် - အပ်သော။
(၁) နိဿဋာ (သံ၊ ၂။ ၂၄၅)တိ နိက္ခန္တာ။ သံ၊
ဌ၊ ၃။ ၃။ = နိက္ခန္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၃၅။ နိဿဋာ (ပဋိသံ၊ ၃၄၉) တိ နိဂ္ဂတာ။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၆။ နိဿဋော (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၁၀)တိ ဝိရဟိတော နိက္ခန္တောတိ အတ္တော။
သမ္မော၊ ယော။ ၇၅။ နိဿဋော (ပု၊ ပ၊ ၈) -
အံ၊ ၃။ ၃၇၆။ ပဋိသံ၊ ၃၆၂။ ထေရု၊ ၂၄၇၊
၂၉၀။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၃။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၃။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၂၁၃။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၀။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၅။ ထေရု၊
ဌ၊ ၁။ ၂၄၊ ၃၀၈-၉။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၁။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၆၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၀၊ ၂၃၉။ နိဿဋံ (န၊ ပ၊ ၈)
- ပဋိသံ၊ ၂၀၇၊ ၃၆၂။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၄။ မ၊ ဌ၊
၁။ ၃၈၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၈။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၉။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၃။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၂။ ၃၂၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၀။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၅၊ ၁၀၁။ မူလဋီ၊ ၂။
၅၀။ နိဿဋာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - ပဋိသံ၊ ၃၆၂။ အံ၊
ဌ၊ ၃။ ၉၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၆။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၇၇။
နိဿဋာ (ပု၊ ပ၊ ၈) - သံ၊ ၁။ ၃၈၂။ သံ၊ ၂။
၂၆။ အံ၊ ၁။ ၂၆၂။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၄၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၈။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၇၀။
နိဿဋာနိ (န၊ ပ၊ ၈) - ပဋိသံ၊ ၂၀၇၊ ၂၀၈၊
၂၀၉၊ ၂၁၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၈။ နိဿဋာ (ထိ၊
ပ၊ ၈) - ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၄၊ ၂၁၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၄။
ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၄။ နိဿဋေန (န၊
တ၊ ၈) - မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၄။ နိဿဋဿ (န၊ ဆ၊
၈) - မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၂။ (၂) ဂဇော ယူထာဝ
နိဿဋော။ အပ၊ ၁။ ၇၅။ တေဟိ တံ
နိဿဋော၊ အပ၊ ၁။ ၇၅။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄။

ဂေဟတော နိဿယော။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၈။
 (၃) ယေ မာတုဂါမေဟိ စရန္တိ နိဿယော။
 ဇာ၊ ၁။ ၁၉၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၀၄-၅။ တဒါယံ
 ပုရိသော ဝေဒနာယ နိဿယော ဝိသံယုတ္တော
 ဟောတိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၁။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
 ၄၀၉။ ဧကကောတိ ဝိဝေကဋ္ဌိတတာယ
 နိဿယော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၉။ (၄) အန-
 ပကဋ္ဌေတိ နိဿယော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁။ နိဿယ
 (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၈)န္တိ ဝိမုတ္တံ။ သမ္မော၊ ယော။
 ၃၉။ (၅) အပ္ပဃနဝလာဟကန္တရတော
 နိဿယော ဝိဇ္ဇလတာ ဝိယ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၆၉။
 ယူတာ နိဿယော ကာဠသိဟော ဝိယ။ မ၊ ဌ၊
 ၂။ ၁၃၈။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၁။ (၆) သဗ္ဗသ္မိ-
 လောကေ အဂ္ဂဏာပနပရိစ္ဆာဂေန နိဿယဿ။
 မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၂။ နိဿယော (မဟာနိ၊ ၄၂)တိ
 ပါပပတိနော အဓိတ္တဿ ပဋိစ္ဆာပိတကိလိဋ္ဌ-
 ဝတ္ထု ဝိယ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၄၈။ (-မဟာနိ၊ ၅၄၊
 ၁၃၁၊ ၃၀၁၊ ၃၀၂၊ ၃၃၄။ စူဠနိ၊ ၃၇၊ ၂၄၃၊ ၂၈၀၊
 ၂၉၂။)

နိဿယကဉ္စနသဒိသ (တိ) [နိဿယ + ကဉ္စန +
 သဒိသ] (ကျောက်မှ) ကင်းလွတ်သော -
 နှစ် - ရွှေစင် - နှင့်တူသော။ အသာရတော
 နိဿယသာရသဘာဝတ္တာ သေလတော
 နိဿယကဉ္စနသဒိသံ။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၀။

နိဿယဂုဏ (ပု) [နိဿယ + ဂုဏ] ထွက်
 မြောက်ပြီးသောဂုဏ။ ကာမတော နိဿယ-
 ဂုဏေန ဉာတဗ္ဗံ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၀။

နိဿယဓာတု (ထိ၊ ပု) [နိဿယ + ဓာတု]
 ထွက်မြောက် - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - ရာ

ဖြစ် - သော - ဓာတ် - သဘောတရား။
 နိဿရဏိယာ ဓာတုယောတိ နိဿယဓာတု-
 ယောဝ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၈။

နိဿယဘာဝ (ပု) [နိဿယ + ဘာဝ] ထွက်
 မြောက်ပြီး - မယှဉ် - ကင်းလွတ် - သည်၏
 အဖြစ်။ ကာမတော နိဿယဘာဝဓာတိ
 ကာမေဟိ ဝိသံယုတ္တဘာဝေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
 ၄၀၀။

နိဿယဘာဝပဉ္စ (တိ) [နိဿယဘာဝ + ပဉ္စ]
 ထွက်မြောက်သည်၏အဖြစ်ကို မေးကြောင်း
 ဖြစ်သော - ပြဿနာ - မေးခွန်း။ ထွက်
 မြောက်ရေးမေးခွန်း၊ ထွက်မြောက်ရေးပြဿ
 နာ။ လောကတော နိဿယဘာဝပဉ္စေဝ
 အာဒိတော ဘာဝေါက္ကမနပဉ္စ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၁၇၀။

နိဿယသာရသဘာဝ (တိ) [နိဿယ + သာရ
 + သဘာဝ] ကင်းပြီး - ပယ်အပိုပြီး - သော
 အနှစ်သဘောရှိသော၊ အနှစ်သဘောမှ -
 ကင်း - မရှိ - သော။ နိဿယကဉ္စနသဒိသ
 (ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၀) - ကြည့်။

နိဿယ (တိ) [နိ + သဇ = သဇ္ဇ + တ။ (နိသပ
 - သံ၊ ဣသဌ - ပြာ)] (၁) (က) ပေးစွန့်
 အပ်သော။ (ခ) ပစ်လွှင့် - ပစ်ပေါက် - အပ်
 သော။ (ဂ) ပယ်စွန့်အပ်သော။ (၂) စွန့်လွှတ်
 - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော။ (၃) စွန့်
 လွှတ်ရာဖြစ်သော။

(၁) (က) နိဿန္တ ပဋိလဘိတွာ (ဝိ၊ ၁။ ၃၄၁)တိ ဝိနယကမ္မကတံ ပဋိလဘိတွာတံ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၈။ နိဿန္တ ပဋိလဘိတွာပိ (ကင်္ခါ၊ ၃၀၈)တိ “အယျာယ ဒမ္မိ”တိ ဧဝံ နိဿန္တ ပဋိလဘိတွာပိ။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၄၆၃။ ယထာဒိန္နံ န ပုန ဂဟေတဗ္ဗံ ဟောတိ နိဿန္တ ပရိစ္ဆတ္တံ။ ဧဝံ ဒိန္နန္တိအတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၄။ (ခ) အတ္တနာ နိဿန္တ ပုပ္ဖံ ဝါ ဖလံ ဝါ ဣတ္ထိ အတ္တနော နိဿဂ္ဂိယေန ... ဝိကာရံ ကရေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၇။ (ဂ)

ကာမေသနာ ဘဝေသနာ စ သဗ္ဗသော နိဿဋ္ဌာပဟိနော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၁၈။ ဧဝံ ပဋိအက္ခာတော နိဿဋ္ဌော ပရိစ္ဆတ္တော။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂။ နိဿဋ္ဌ (မူလဒီ၊ ၁။ ၁၄၀)န္တိ မုတ္တံ။ မဂ္ဂဒီ၊ ၁။ ၂။ ၁။ (၂) နိဿဋ္ဌစိတ္တ - ကြည့်။

(၃) နိဿဋ္ဌကာလ - ကြည့်။ နိဿဋ္ဌော (ပု၊ ယ၊ ၆) — ဝိ၊ ၁။ ၃၅၄။ ဝိ၊ ၂။ ၃၁၉။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၈၄။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၇၅။ နိဿဋ္ဌ (န၊ ယ၊ ၆) — ဝိ၊ ၁။ ၂၉၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၁။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၉။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၅၈။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၆၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၀၈။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၆။ ဝဇီရ၊ ၂၃၃၊ ၂၆၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၀၊ ၄၁၇၊ ၄၂၃။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၇၃။ သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၂။ ၂၁၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၂၊ ၂၅၄။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၄၀။ နိဿဋ္ဌော (ထိ၊ ယ၊ ၆) — ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၈၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၁၈။ နိဿဋ္ဌ (ပု၊ ဒု၊ ၆) — ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၅၅။ ဝဇီရ၊ ၃၆၄။ နိဿဋ္ဌ (န၊ ဒု၊ ၆) — ဝိ၊ ၁။ ၃၄၁၊ ၃၆၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၀၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂၀။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၄၆၃။ နိဿဋ္ဌာနိ (န၊ ဒု၊ ၆) — ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၈။ နိဿဋ္ဌဿ (န၊ ဆ၊ ၆) —

ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၄၄။ (-ဝိ၊ ၁။ ၃၅၄။ ဝိ၊ ၂။ ၃၁၉။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၆။ အဘိ၊ ၂။ ၃၅၃။ ဝဇီရ၊ ၄၈၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၅။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၂။)

နိဿဋ္ဌကမ္မန္တ (တိ) [နိဿဋ္ဌ + ကမ္မန္တ] စွန်လွတ်အပ်ပြီးသော - အမှု - လုပ်ငန်း - ရှိသော၊ အမှု - လုပ်ငန်း - ကို စွန်လွတ်ထားသော၊ အလုပ်ခွင်မှ အနားယူသော၊ သူ။ နိဿဋ္ဌကမ္မန္တာ နာမ မဟာ ဥပါသကာ ဟောန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၂။

နိဿဋ္ဌကာလ (ပု) [နိဿဋ္ဌ + ကာလ] စွန်လွတ် (ပေးစွန်) ပြီးရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ တသွာ ဝိနယကမ္မဝေသေန သံဃဿ နိဿဋ္ဌကာ ပဋ္ဌာယ အညေသံ ဝဋ္ဌတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၂၄။

နိဿဋ္ဌစိတ္တ (တိ) [နိဿဋ္ဌ + စိတ္တ] (နိဿပ - စိတြ - သံ)] စွန်လွတ် - တတ် - ကြောင်ဖြစ် - သောစိတ်ရှိသော၊ သူ။ “တံ တဒတ္ထိကာ ဟရန္တု”တိ နိဿဋ္ဌစိတ္တေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၈၅။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။ သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁။ ၂၆၂။

နိဿဋ္ဌစိဝရ (န) [နိဿဋ္ဌ + စိဝရ] စွန်အပ်ပြီးသောသင်္ကန်း။ နိဿဋ္ဌစိဝရံ ဒါတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၉၅။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၄။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈၆၊ ၃၉၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၆။)

နိဿဋ္ဌစိဝရဒါန (န) [နိဿဋ္ဌ + စိဝရ + ဒါန] စွန်အပ်ပြီးသော သင်္ကန်းကို ပေးခြင်း။

နိဿယစိဝရဒါနေပိ ကော ဝဒတိ။ ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၂၂၄။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၈၅။ (-ကင်္ခါ၊ ၁၅၇။
ဝဇိရ၊ ၂၂၀။)

နိဿယစိဝရပတ္တ (ပု) [နိဿယ + စိဝရ + ပတ္တ]
စွန့်အပ်သောသင်္ကန်း (နှင့်) သပိတ်။ ဧဝံ
နိဿယစိဝရပတ္တာဒိနံ ဒါနံ ဒါနံနာမ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
၂၅၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၀၉။ ကင်္ခါ၊ ၂၅၇။

နိဿယ (စေ) စောလ (တိ) [နိဿယ +
စောလ] စွန့်အပ်ပြီးသော - အဝတ် -
ပုဆိုး - ရှိသော၊ အဝတ် - ပုဆိုး - ကို စွန့်
ပယ်ထားသော၊ အဝတ် - ပုဆိုး - မဝတ်
သော၊ ဝတ်လစ်စားလစ်ဖြစ်သော၊ ကိုယ်တုံး
လုံးဖြစ်သော။ အချည်းစည်းဖြစ်သော၊ သူ။
နိစ္စောလ (ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၃၅၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၉) - ကြည့်။

နိဿယတိဏကဋ္ဌပါဒါန (တိ) [နိဿယ +
တိဏ + ကဋ္ဌ + ပါဒါန] စွန့်အပ်ပြီးသော
မြက်၊ ထင်းဟူသော - မီးစာ - လောင်စာ -
ရှိသော၊ မြက်၊ ထင်းဟူသော - မီးစာ -
လောင်စာ - ကို စွန့်ပြီး - မရှိ - သော။
နိဿယတိဏကဋ္ဌပါဒါနော အဂ္ဂိ ဇေတိ။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၀၆။

နိဿယဒါန (န) [နိဿယ + ဒါန၊ (နိဿယဒါန
- သံ)] စွန့်အပ်ပြီးသောသင်္ကန်းကို ပြန်ပေး
ခြင်း။ ဧတ္ထ “ပစ္စာသိသန္တဿေဝ ဒါနမ-
ဓိပေတံ၊ န နိဿယဒါန” နှိ ဓမ္မသီရိတ္ထေရော
ဝဒတိ ကိရ။ ဝဇိရ၊ ၂၇၇။ (-ကင်္ခါ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၃၃၆။)

နိဿယဒါနဝစန (န) [နိဿယ + ဒါန + ဝစန]
စွန့်အပ်ပြီးသော သင်္ကန်းကိုပြန်ပေးခြင်းကို
ဆိုခြင်း။ နိဿယဒါနဝစနတော ပန ဂဟဏေ
ဒေါသော နတ္ထိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၃၄။

နိဿယဓမ္မ (ပု) [နိဿယ + ဓမ္မ] စွန့်အပ်
သောတရား။ သံကိလေသဓမ္မတော နိဿ-
ယဓမ္မာနယေဝ ဝါသနာဘာဂိယဓမ္မတ္တာ။
နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၆၉။

နိဿယပဋိလဒ္ဓ (တိ) [နိဿယ + ပဋိလဒ္ဓ]
စွန့်အပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ တဖန်ရအပ်သော၊
သင်္ကန်း။ (စွန့်၍ရသောသင်္ကန်း။ သျှ)။ ယဒိ
နိဿယပဋိလဒ္ဓံ သန္ဓာယ ပုတ္တံ သိယာ။ ဝဇိရ၊
၃၆၃။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၅။)

နိဿယပဋိလာဘ (ပု) [နိဿယ + ပဋိလာဘ]
စွန့်အပ်ပြီးသော ဝတ္ထုကို တဖန်ရခြင်း။
ယာယ စေတာပိတံ၊ တဿာ နိဿဂ္ဂိယံ၊
နိဿယပဋိလာဘော စ။ ဝဇိရ၊ ၃၆၄။

နိဿယပတ္တ (ပု) [နိဿယ + ပတ္တ] စွန့်အပ်
ပြီးသော သပိတ်။ နိဿယပတ္တော ဒါတဗ္ဗော။
ဝိ၊ ၂။ ၃၁၉။ (- ၃၂၀။)

နိဿယပရိဂ္ဂဟ (တိ) [နိဿယ + ပရိဂ္ဂဟ]
စွန့်လွှတ်အပ်ပြီးသော - သိမ်းဆည်းခြင်း -
အာလယ (ဇေက္ခက်မှု) - ရှိသော။ သိမ်းဆည်း
ခြင်း - အာလယ (ဇေက္ခက်မှု) - ကို စွန့်လွှတ်
ပြီးသော။ နိဿယပရိဂ္ဂဟ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၄။ မ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၀၄) နှိ ပရိစ္ဆတ္တာလယံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၁။

နိဿယပရိစ္ဆတ္တ (တိ) [နိဿယ + ပရိစ္ဆတ္တ]
လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ်စွန့်(ပေး)အပ်သည်၏
အဖြစ်ဖြင့် စွန့် (ပေး) အပ်သော၊ အပြီး -
အပိုင် - ပေးအပ်သော။ ယထာ ဒိန္နံ ပန န
ပုန ဂဟေတဗ္ဗံ ဟောတိ နိဿယပရိစ္ဆတ္တတံ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၉။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၄။ နိဿယ
ဟုတွာ၊ နိဿယဘာဝေန ဝါ ပရိစ္ဆတ္တံ နိဿ-
ယပရိစ္ဆတ္တံ၊ မုတ္တစာဂဝသေန စဇိတန္တိ
အတ္တော။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၁၄။ နိဿယ-
ပရိစ္ဆတ္တန္တိ မုတ္တစာဂဝသေန ပရိစ္ဆတ္တံ ကတွာ။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၉။

နိဿယဂ္ဂုပ္ပိယ (န) [နိဿယ + ဂ္ဂုပ္ပိယ] စွန့်
အပ်သော ငွေ။ တံ ဒေါသံ ဒူရတော ပရိ-
ဝဇ္ဇေတုံ ရတ္တံ ဂ္ဂုပ္ပိယပဋိဂ္ဂဟဏေန သံဃ-
မဇ္ဈေ နိဿယဂ္ဂုပ္ပိယေ ဝိယ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂၉။

နိဿယဝတ္ထု (န) [နိဿယ + ဝတ္ထု] စွန့်အပ်
သော ဝတ္ထု။ နိဿယဝတ္ထု “ဒိန္နမိဒံ ဣမိနာ
မယှ”န္တိ သညာယ န ပဋိဒေန္တဿ ဒုက္ကဋ်။
ကင်္ခါ၊ ၁၅၇။ (- ၁၇၆။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၈၅။)

နိဿယသဘာဝ (တိ) [နိဿယ + သဘာဝ။
(နိသပသဘာဝ - သံ)] စွန့်အပ်သော
သဘောရှိသော။ ပဟိနန္တိ နိဿယသဘာဝံ။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၆။

နိဿတ္တ (တိ) [နိ + သတ္တ။ (ဏိသတ္တ -
ဖြာ)] သတ္တ - သတ္တဝါ - မဟုတ်သော။
(ရောင့်ရဲခြင်း၊ ရောင့်ရဲခြင်းနှင့်ယှဉ်သော။ ဖြာ၊
ဓာန်။) ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿိ ဝိဟရတိ”တိ

အာဒိသု နိဿတ္တတာယံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၇။ နိဿတ္တဘာဝ (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၂)န္တိ
အနတ္တကထံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၄။ (-ပဋိသံ၊ ဌ၊
၁။ ၆၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၇။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၇၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၉။)

နိဿတ္တဌ (ပု) [နိဿတ္တ + အတ္တ] သတ္တ
- သတ္တဝါ - မဟုတ်ဟူသော - အနက် -
သဘော။ နိဿတ္တဌေန သုညတော။ မ၊ ဌ၊
၃။ ၁၀၂။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၃။ (- သံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၂၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၃။
၁၈၆။ ၁၉၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၇၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၈။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၅၂။
နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၁၆၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၂။ မူလဋီ၊ ၃။
၉။)

နိဿတ္တဓမ္မ (ပု) [နိဿတ္တ + ဓမ္မ] သတ္တ -
သတ္တဝါ - မဟုတ်သော သဘော။ အယံ
နိဿတ္တဓမ္မော နာမ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄။

နိဿတ္တပစ္စဝေက္ခဏ (ထိ၊ န) [နိဿတ္တ +
ပစ္စဝေက္ခဏ] သတ္တ - သတ္တဝါ - မဟုတ်
သည်၏ အဖြစ်ကို ရှုဆင်ခြင်ခြင်း။ ဧဝံ
နိဿတတပစ္စဝေက္ခဏေန စ၊ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၄။
မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၀။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၄၀၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၂။

နိဿတ္တဘာဝဒဿန (န) [နိဿတ္တဘာဝ +
ဒဿန] သတ္တ - သတ္တဝါ - မဟုတ်သည်
၏အဖြစ်ကို ပြရခြင်း။ အထဝါ ပန ယေ

ဣမေ စတုန္တံ မဟာဘူတာနံ နိဿတ္တဘာဝ-
ဒဿနတ္ထံ စတ္တာရော ကောဋ္ဌာသာ ဝုတ္တာ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၇။

နိဿဒ္ဒ (တိ) [နိ + သဒ္ဒ] အသံ - မဂ္ဂိ -
ကင်း ဆိတ် - တိတ်ဆိတ် - သော။ နိဿဒ္ဒါ
(ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၃)တိ အသဒ္ဒါ အနိဂ္ဂေါသာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၄။ ၁၂၅။ နိဿဒ္ဒေါ (ပု၊ ပ၊ ၈) - သံ၊ ၄။ ၂။
၁၉၆။ ၂၂၀။ ၂၂၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၃။ ဓမ္မ၊ ၄။
၂။ ၃၆။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၈၆။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၈၄။
၃၆၇။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၅၉။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၃။ သံ၊ ၄။ ၂။
၁၇၉။ နိဿဒ္ဒံ (န၊ ပ၊ ၈) - မ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၇။
နိဿဒ္ဒါ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - မ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၃။ သံ၊
၄။ ၂။ ၅၀၈။ နိဿဒ္ဒါ (ပု၊ ပ၊ ၈) - မ၊ ၄။ ၃။
၁၅၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၉။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၄၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။
နိဿဒ္ဒါ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၃။ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၄၆။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ ဇာ၊
၄။ ၄။ ၁၃၃။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။ နိဿဒ္ဒံ (ဒု၊ ၈) -
မ၊ ၄။ ၄။ ၂၃၅။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၁။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
၂၀၄။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၃။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၇၂။
နိဿဒ္ဒါနိ (န၊ ပ၊ ၈) - မ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၁။ မ၊ ၄။
၃။ ၁၆၂။ နိဿဒ္ဒေ (ဒု၊ ၈) - ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၀။
မ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၉။ နိဿဒ္ဒေ (သ၊ ၈) - ဝိမတိ၊
၂။ ၄။

နိဿဒ္ဒဘာဝါပါဒနံ (န) [နိဿဒ္ဒဘာဝ +
အာပါဒနံ] အသံ - မဂ္ဂိ - ကင်း ဆိတ် -
သည့်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း။ ပရိ-
သာယ နိဿဒ္ဒဘာဝါပါဒနတ္ထုဟာ။ ဒိ၊ ၄။
၁။ ၃၂၃။ (- သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၀၃။)

နိဿဒ္ဒဝေလာ (ထိ) [နိဿဒ္ဒ + ဝေလာ]
အသံ - မဂ္ဂိ - ကင်း ဆိတ် - တိတ်ဆိတ် -
ရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ ဝိသေသမော
နိဿဒ္ဒဝေလာဘူတာ ဣစ္ဆိတာ ဟောတိ။
ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၅။

နိဿန္တာပ (တိ) [နိ + သန္တာပ] ပူပန်ခြင်း
- မဂ္ဂိ - ကင်း - သော။ နိသောကော
- နိဿန္တာပေါ အနိစ္စသည် မနသိကရောန္တော
အဋ္ဌာသိ။ ပေတ၊ ၄။ ၅၇။

နိဿန္တု (တိ) [နိ + သန္တု] တင်းတိမ် -
ရောင်ရဲ - ခြင်း မရှိသော၊ တင်းတိမ် - ရောင်ရဲ
- အားရ - ခြင်း ကင်းသော။ အသန္တု
(ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၃) - ကြည့်။

နိဿန္တု (ပု) [နိ + သန္တု + ငါ။ (နိး သျန္တု၊
နိသျန္တု - သံ)] (၁) အကျိုးဆက်။ (၂)
ယိုး - ထွက်ကျ - ခြင်း။ (၁) သော တဿ
နိဿန္တော (အံ၊ ၂။ ၂၆)တိ သောပိ
ပိယဘာဝဿ နိပ္ပတ္တိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂။
နိဿန္တောတိ ဖလဘာဝေန။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၈။
နိဿန္တောတိ ဖလေန။ အဋ္ဌသာယော၊ ၅။
နိဿန္တော (ပ၊ ၈) - အံ၊ ၂။ ၂၆။ အဘိ၊ က။
၁၂၉။ ဇာ၊ ၂။ ၂၆၅။ အပ၊ ၁။ ၃၆၁။
ပေဋကော။ ၂။ ၁၂။ ၁၃၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၉။ သံ၊ ၄။
၂။ ၁၁၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂။ ၂၃၂။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၂၄၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ ၃၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁၄။
ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၂၄-၅။ ၁၂၉။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။
၃၄၂။ နိဿန္တေန (တ၊ ၈) - ပေဋကော။ ၂။ ၄။
၃၂၉။ မိလိန္တ။ ၁၉။ ၁၂၂။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။

သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၉။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၂၊ ၂၀၀။ ခုဒ္ဒကာ
ဌ၊ ၁၆၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၈၊ ၁၇၃၊ ၃၀၃။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
၂။ ၂၇၉၊ ၄၃၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄။ ထေရ၊ ဌ၊
၁။ ၇၈။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၃၁၊ ၁၉၀၊ ၁၉၁။ အပါ၊ ဌ၊
၁။ ၄၀၊ ၃၄၄။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၊ ၄၉၊ ၉၆၊ ၂၁၂။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၅၃။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၄၂၊ ၉၈၊ ၂၂၂။ ဝဇီရ၊
၃၅၁။ နိဿန္တတော (တ၊ ၈) — ပေဋကော။
၂၁၃။ (၂) နိဿန္တတော (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၀။ မ၊ ဌ၊
၁။ ၂၇၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၂) တိ ဣတောစိတော
စ နိဿန္တန (ဝိဿန္တန) တော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၂။
မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၆။ (-အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၃၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၂။)

နိဿန္တနသမယ (ပု) [နိဿန္တန + သမယ]
ယိုစီး - ထွက်ကျ - သော - အချိန် - အခါ -
ကာလ။ နိဿန္တနသမယေ ပန ဥစ္စာရ-
ပဿာဝါဒိဘာဝံ ဥပဂတော ဧကကေနော
နိဟရိယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၁။

နိဿန္တပါဠိကုလျတာ (ထိ) [နိဿန္တ + ပါဠိ-
ကုလျ + တာ] ယိုစီးခြင်း၏ စက်ဆုပ်ရွံရှာ
ဖွယ်ရှိသည်၏အဖြစ်။ နိဿန္တပါဠိကုလျတံ
ပစ္စဝေက္ခန္တောပိ ကဗဠိကာရာဟာရံ ပရိဝိမံ-
သတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၁။

နိဿန္တဗလ (န) [နိဿန္တ + ဗလ] အကျိုး
ဆက် (နင့်) အကျိုးရင်း၊ အကျိုးဆက်ဖြစ်သော
အကျိုး။ နိဿန္တဗလံ (န၊ ပ၊ ၈) — ဝိမာန၊
ဌ၊ ၁၂။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၇၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၄၊ ၂၂၅။
သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၀၆။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၅။ ဒိ၊
ဌ၊ ၂။ ၃၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၅၊ ၁၀၉။ မ၊ ဌ၊ ၂။

၂၅၀။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၂။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၀။ သံ၊ ဌ၊
၂။ ၂၆၅၊ ၃၃၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၄။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
၂၀၆။ အနဋီ၊ ၁။ ၉၀။ နိဿန္တဗလန (တ၊
၈) — ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇။ နိဿန္တဗလဿ (ဆ၊
၈) — မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၇။ အဘိ၊
ဌ၊ ၃။ ၇၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၈၊ ၂၄၉။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၆၉။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၅။ နေတ္တိ၊
ဌ၊ ၉၇။

နိဿန္တဗလမတ္တဒါယကကမ္မ (န) [နိဿန္တ-
ဗလ + မတ္တ + ဒါယက + ကမ္မ] အဆက်
ဆက်သောအကျိုး - အကျိုးဆက် - မျှကို ပေး
တတ်သော ကံ။ နိဿန္တဗလမတ္တဒါယက-
ကမ္မ။ အနဋီ၊ ၂။ ၁၂၉။

နိဿန္တဝိပါက (ပု) [နိဿန္တ + ဝိပါက]
အဆက်ဆက်သောအကျိုး၊ အကျိုးအဆက်
ဆက်၊ အကျိုးဆက်။ ဒုက္ခဝိပါကောတိ ဣဝ
နိဿန္တဝိပါကော ကထိတော။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၂၃၉။ ဒုက္ခဿ ဟိ သမ္မောဟော နိဿန္တ-
ဝိပါကော နာမ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၆။ (-မ၊ ဌ၊ ၃။
၁၆၁။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃၂။ အနဋီ၊ ၁။ ၃၂။)

နိဿန္တာဒိဗလ (န) [နိဿန္တဒိ + ဗလ]
အကျိုးဆက်အစရှိသော အကျိုး။ ဥဒယ-
သညိတံ အတိသယေန မဟန္တံ နိဿန္တာဒိ-
ဗလံ ဧတဿာတိ မဟာနိသံသတရေ။ ဒိ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၃၀။ (- သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၅။)

နိဿန္နိဒ္ဒ (တိ) [နိ + သံ + ဒိဟ + တ] ယုံမှာ - သံသယ - တွေးတောမှု - မရှိ - ကင်း - သော၊ ယုံမှာခြင်း အလျင်းမရှိသော၊ သူ။ နိဿန္နိဒ္ဒေါ စ ကမ္မကမ္မလေသု ပစ္စု-ကုဿာဝံ ဂတော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁၄။

နိဿန္နေဟ (တိ) [နိ + သန္နေဟ။ (နိဿံ-ဒေဟ - သံ၊ ကိဿံဒေဟ - ပြာ)] ယုံမှာ - သံသယ - တွေးတောမှု - မရှိ - ကင်း - သော၊ သူ။ နိဿန္နေဟော ဟုတွာ အက္ခာတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၂။ အသန္နိဒ္ဒန္တိ နိဿန္နေဟံ ဝိဂတသံသယံ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၇။ (- အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၃၊ ၃၂၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆။)

နိဿဘာဝ (တိ) [နိ + သဘာဝ] ထင်ရှား မရှိသော၊ ပင်ကိုယ် - ကိုယ်ပိုင် - သဘော - မရှိ - မှကင်း - သော။ န ဟိ နိဿဘာဝါ ဓမ္မာ ကေနစိ နိဗ္ဗတ္တိယန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၆။ (- မူလဋီ၊ ၁။ ၂၈။)

နိဿမေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + သမု + ဧက + တဗ္ဗ] မငြိမ်းစေအပ်သော။ နိရာမိသတရာ ဝါတိ ဧကံသဝစနံ တဿာ တထာ နိဿ-မေတဗ္ဗတာယ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၂။

နိဿယ (ပု) [နိ + သိ + အ။ ကစ္စည်း။ ၅၂၇။ ရူ၊ ၅၆၈။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၀၉။ ကစ္စာယန၊ ဋီ၊ ဟောင်း၊ သစ်။ ၄၅။ မဏိဒိပါ၊ ၂။ ပေ။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၁၀၆၀။] (၁)(က) မှီရာ၊ တည်ရာ။ (ခ) မှီရာ - တည်ရာ - ၏

အဖြစ် (ဘာဝပ္ပဓာန်)။ (၂) နိဿယပစ္စည်း။ (၃) နိဿယည်း။ နိဿယည်းဆရာ၊ (နည်းယူရန်) မှီခိုနေအပ်သော ဆရာ။ (၄) အကြီးအမှူး၊ အကြီးအကဲ။ (၅) အကြောင်း။ (တိ) (၆) မှီ - မှီခို - အပ် - ရာဖြစ် - သော။ (က) တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ။ (ခ) ပစ္စည်းလေးပါး။ (ဂ) ပုဂ္ဂိုလ်-စသည်။ (၇) မှီတတ်သော။

(၁) (က) မှီရာ၊ တည်ရာ။ နိဿယံ အာဓာရဘာဝံ ဥပဂတာ ဝိယ ဟုတွာ ကတမေ ဓမ္မာ ပစ္စယာ ဟောန္တိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၂။ မူလံ နိဿယော ပတိဋ္ဌာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၈။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၁၅။ (- မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၁။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၃၊ ၁၃၂။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၁၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၅၇၊ ၉၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၈၇။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၄။ ဝဇီရာ၊ ၁၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၈၊ ၁၆၁။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၂။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၂၁၊ ၂၁၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၂၊ ၂၆၄။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁။ ၁၄၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၉၊ ၃၃၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၃၊ ၂၉၈၊ ၃၈၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၊ ၂၈၂၊ ၂၉၆-၇၊ ၃၄၄၊ ၄၉၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၉၊ ၁၂၀၊ ၁၄၅၊ ၁၉၆။ မူလဋီ၊ ၃။ ၃။ အနဋီ၊ ၁။ ၁၅၊ ၅၂၊ ၈၂၊ ၁၂၇၊ ၁၅၅၊ ၁၅၆၊ ၁၆၇၊ ၁၆၈။ အနဋီ၊ ၃။ ၁၂၂။)

(ခ) မှီရာ - တည်ရာ - ၏ အဖြစ် (ဘာဝပ္ပဓာန်)။ နိဿယံ အာဓာရဘာဝံ ဥပဂတာ ဝိယ ဟုတွာ ကတမေ ဓမ္မာ ပစ္စယာ ဟောန္တိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၂။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၆၁၂-လည်းကြည့်။

(၂) နိဿယပစ္စည်း။ သော ပန စက္ခု-
သမ္ပုသော သဟဇာတ အညမည နိဿ-
ယ ဝိပါက အာဟာရ သမ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိ-
ဂတဝသေန အဋ္ဌတ ပစ္စယော ဟောတိ။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၀။ (- မ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၈၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၁-၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၃။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၄၃၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၄၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၀၆။ အနုဋီ၊
၂။ ၃၁၊ ၂၁၅။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၁၁၃။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊
၁၃၁။)

(၃) နိဿယည်း။ နိဿယည်းဆရာ၊
(နည်းယူရန်) မှီခိုအပ်သော ဆရာ။ နိဿ-
ယော ဒါတဗ္ဗော (အံ၊ ၂။ ၂၃၈)တိ အာစရိ-
ယေန ဟုတ္တာ နိဿယော ဒါတဗ္ဗော။ အံ၊
ဌ၊ ၃။ ၈၅။ နိဿယံ ဝါ (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၅)တိ
ဥပသမ္ပန္နံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ပါစိတိ၊ ယော။
၂၅၆။

(၄) အကြီးအမှူး၊ အကြီးအကဲ။ နိဿယံ
ကတွာ၊ အဝိပတိ ကတွာတိ အတ္ထော။ သံ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၈၆။

(၅) အကြောင်း။ သဘာဝပဋိစ္ဆာဒ-
ဝသေန ပကတိအတ္တာဒိအသန္တဂ္ဂဟဏဿ
နိဿယတ္တာ နိမိတ္တတ္တာ အသန္တံ ဗုဇ္ဈတိ။
အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၇။

(တိ) (၆) မှီ - မှီခို - အပ် - ရာဖြစ် -
သော။ (က) တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ။ နိဿယံ နော
ကရောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၀၄။ = တဏှာနိဿ-
ယံ ဝါ၊ ဒိဋ္ဌိနိဿယံ ဝါ န ကရောတိ။
မဟာနိ၊ ၈၃။ (ခ) ပစ္စည်းလေးပါး။ စတ္တာ-
ရော နိဿယေ (ဝိ၊ ၃။ ၇၃)တိ စတ္တာရော
ပစ္စယေ။ နိဿယာတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။

၂၆၅။ (ဂ) ပုဂ္ဂိုလ်စသည်။ သော ကိရ
ကုလသဟဿဿ နိဿယော ဟုတ္တာ။ မ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၇၃။

(၇) မှီတတ်သော။ နိဿယဝိပါက -
ကြည်း။

နိဿယော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၃။ ၉၅။ ဝိ၊
၄။ ၁၀၊ ၁၉၊ ၃၄၊ ၄၃၊ ၆၃။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၄။ အံ၊
၂။ ၂၃၈။ အံ၊ ၃။ ၁၅၉။ နေတ္ထိ၊ ၅၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၃၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၇-၈။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၁၉။ ဝိ၊
ဌ၊ ၄။ ၈၊ ၇၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၈၁၊ ၃၈၃။ မ၊ ဌ၊
၃။ ၂၇၃။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂။
ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၅။ ဝဇီရ၊ ၄၃၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၃၂၊ ၁၀၃၊ ၃၇၅၊ ၃၉၅။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၄၁၂။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၈။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၊ ၁၁၁၊ ၁၄၈။
မူလဋီ၊ ၃။ ၁၀၃။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄၀၊ ၁၁၈၊ ၁၆၃။
နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၃၇။ နိဿယာ (ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၃။
၁၃၃။ ပဋိသံ၊ ၃၉၆၊ ၃၉၉၊ ၄၀၀။ မဟာနိ၊
၁၈၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၈။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၁။ မူလဋီ၊ ၁။
၁၄၈။ နိဿယာနိ (န၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၃၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၄၈။ နိဿ-
ယံ (ဒ၊ ၈) - ဝိ၊ ၁။ ၃၃၇။ ဝိ၊ ၃။ ၇၆၊ ၈၉၊
၁၂၈။ ဝိ၊ ၄။ ၁၁၊ ၂၀၊ ၂၁၊ ၃၅၊ ၄၅၊ ၄၆၊ ၅၄၊
၅၅၊ ၆၅၊ ၆၆။ မ၊ ၃။ ၁၆၇။ အံ၊ ၂။ ၉၃။
သုတ္တနိ၊ ၄၀၄။ မဟာနိ၊ ၈၃။ မိလိန္ဒ၊ ၃၄၁။
ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၄-၅၊ ၂၉၅၊ ၃၁၃။
ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၇၂၊ ၂၁၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂၂၊ ၃၈၃။
ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၈။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၇၅၊ ၂၂၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၅။ မဟာနိ၊

၌ ၄၆၊ ၂၂၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၃-၄။ ဝိမတိ၊
 ၁။ ၂၂၀။ ဒီ၊ ငို၊ ၁။ ၁၆၄။ သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။
 ၇၇။ ဒီ၊ ငို၊ ၂။ ၂၄၈။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၃၂၃။ မ၊ ငို၊ ၃။
 ၄၈၊ ၂၄၂။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၄၃၊ ၅၁၀။ အံ၊ ငို၊ ၂။
 ၂၅၀။ နိဿယေ (ဒ၊ ဗ) — ဝိ၊ ၃။ ၇၃။ ဝိ၊
 ၄။ ၄၇၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၅။
 ကင်္ခါ၊ ငို၊ ၃၅။ နိဿယေန (တ၊ ဧ) — အပ၊
 ၄။ ၁။ ၂၇၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၀။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၀၃။
 နိဿယေဟိ (တ၊ ဗ) — နေတ္တိ၊ ၇၊ ၈။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄။ နိဿယာနံ (ဆ ဗ) —
 အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄။
 နိဿယေ (သ၊ ဧ) — ပေဋကော၊ ၃၀၃။
 အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၃။ သီ၊ ငို၊
 သစ်၊ ၁။ ၄၆၂။ သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၂၀၀။ အနုဋီ၊
 ၂။ ၁၆၃။ နိဿယေသု (သ၊ ဗ) — သုတ္တနိ၊
 ၃၉၅။

နိဿယ^၁ (န) [နိဿယ + ဂဟဏ။ နောက်
 ပုဒ်ကျေ] နိဿယည်း ယူခြင်း။ (နိဿယည်း
 ဆရာကို မှီခို၍ နေရန် လျှောက်ထားခြင်း။)
 နိဿယကရဏိယ (ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၉) - ကြည့်။

နိဿယ^၂ (န) [နိဿယ + ဒါတဗ္ဗတိက]
 နိဿယနဒါတဗ္ဗတိကံ။ (နိဿယည်း မပေး
 - အပ် - ထိုက် - ရ - သော အင်္ဂါသုံးပါး။)
 သာကတ္ထာ ဥပသမ္ပဒါ၊ နိဿယသာမဏေရာ
 စ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၂၄။

နိဿယ^၃ (တိ) [နိဿယ + အ] မှီရာ
 တရားနှင့်တူသော။ နိဿယသဒိသ - ကြည့်။

နိဿယကရဏိယ (တိ) [နိဿယ + ကရ-
 ဏိယ] ပြုအပ်ပြီးသော နိဿယည်းယူခြင်း
 ရှိသော။ နိဿယည်းယူမှုကို ပြုပြီးသော။ သူ။
 နိဿယကရဏိယော (ဝိ၊ ၃။ ၁၂၈) တိ
 ကရဏိယနိဿယော၊ ကရဏိယော မယာ
 နိဿယော၊ ဂဟေတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊
 ၄။ ၃။ ၃၁၄။ = နိဿယဂ္ဂဟဏံ နိဿယော၊
 သော ကရဏိယော ယဿာတိ ဝိသေသ-
 နဿ ပရနိပါတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊ ၂။
 ၁၂၉။ = နိဿယဂဟဏံ နိဿယော
 ဥတ္တရပဒလောပဝသေန၊ သော ကရဏိယော
 ဣမဿာတိ နိဿယကရဏိယော။ ပါစိတ်၊
 ယော။ ၂၇၄-၅။

နိဿယဂ္ဂ (ဂ) ဟဏ (န) | နိဿယ +
 ဂဟဏ | နိဿယည်းယူခြင်း။ (နိဿယည်း
 ဆရာကို မှီခို၍နေရန် လျှောက်ထားခြင်း။)
 လဇ္ဇိသု ဧဝ နိဿယဂ္ဂဟဏံ နိယောဇေတိ။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၆။ (- ၁၂၉၊ ၂၁၃၊ ၂၈၈။)
 အထက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

နိဿယဂ္ဂ (ဂ) ဟဏဌာန (န) | နိဿယဂ္ဂ-
 ဟဏ + ဌာန | နိဿယည်းယူရာ အရပ်။
 ပကတိယာ နိဿယဂ္ဂ (ဂ) ဟဏဌာနံ
 ဂတေန တဒဟေဝ ဂဟေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
 ၃၁၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၆၉။

နိဿယဂ္ဂဟဏဒါနာဒိက (တိ) [နိဿယဂ္ဂ-
 ဟဏ + ဒါန + အာဒိ + က] နိဿယည်း
 ယူခြင်း၊ နိဿယည်းပေးခြင်း အစရှိသော။
 နိဿယဂ္ဂဟဏဒါနာဒိကော သဗ္ဗော နိရာ-

မိသပရိဘောဂေါ စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိမတိ။ ၁။
၃၃၈။

နိဿယဂ္ဂဟဏသဒ္ဒါ (တိ) [နိဿယဂ္ဂဟဏ
+ သဒ္ဒါ] နိဿယည်းယူခြင်းနှင့်တူသော။
ပုန သမာပဇ္ဇိတော အဓိဋ္ဌာနံ ဟိ ဥပဇ္ဈာယဿ
သန္တိကေ နိဿယဂ္ဂဟဏသဒ္ဒိသံ ဟောတိ။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၀။

နိဿယဂ္ဂါဟဝိဇာန (န) [နိဿယဂ္ဂါဟ +
ဝိဇာန] နိဿယည်းယူ - ခြင်း - ပုံ - အစီ
အရင်။ နိဿယဂ္ဂါဟဝိဇာနံ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။
၂၉၄။

နိဿယဃာတန (န) [နိဿယ + ဃာတန]
မှီရာဖြစ်သောတရားတို့ကို သတ်ခြင်း။
တတိယံ အတ္တနော နိဿယဃာတန-
ဝသေန။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၅၉။

နိဿယဇာတိက (တိ) [နိဿယ + ဇာတိ
+ က] နိဿယည်းယူခြင်းသဘောရှိသော၊
သူ။ နိဿယဇာတိကော စေ “ဥပဇ္ဈာ-
ယဿ သုက္ကပက္ခံ အာဂမေဟိ”တိ ဝဒတိ။
ဝဇီရ။ ၄၁၉။

နိဿယဌ (ပု) [နိဿယ + အတ္ထ] မှီရာဟူ
သော - အနက် - သဘော။ ကုသလဓမ္မေ
ပတိဋ္ဌိတော ဟုတွာ ကုသလံ ဓမ္မံ နိဿယ-
ဌေန ပစ္စယံ ကတွာတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ဌ၊
၃။ ၄၂၆။ နိဿယဌော စ ဝိပဿနာမဂ္ဂါနံ
ဝသေန မဂ္ဂဖလာနံ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၇၇။ (- သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁၀။ အနုဋီ၊ ၂။ ၈၂။)

နိဿယတိ (ကြိ) [နိ + သိ + အ + တိ] မှီ၏။
(၁) စွဲယူ - နှလုံးသွင်း - ၏။ (၂) မှီ၍ ဖြစ်၏။
(၃) ကပ်ငြိ - မှီဝဲ - ပေါင်းသင်း - ၏။ (၁)
သီလဗ္ဗတံ ဘိက္ခု န နိဿ-ယေယျာ (သုတ္တနိ၊
၄၈၄။ မဟာနိ၊ ၈၀)တိ န နိဿယေယျ
န ဂဏေယျ န ပရာ-မသေယျ
နာဘိနိဝေသေယျ။ မဟာနိ၊ ၈၂။ = သီလဗ္ဗတံ
ဘိက္ခု န နိဿယေယျ။ နာဘိနိဝေသေယျတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၅။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၂၀၈။ န ဟိ ဧကော ဘဝဝိဘဝဒိဋ္ဌိဒ္ဓယံ
နိဿယတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၃။ (၂) တေသံ
သတ္တာနံ အာသယန္တိ နိဿယန္တိ ဧတံ ဣတိ
(ဧတ္တာ-တိ) အာသယော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၃။
စူဠနိ၊ ဌ၊ ၅၀။ (၃) သေဝန္တိတိ နိဿယန္တိ
အလ္လိ-ယန္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၀။ နိဿယတိ - ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၃။ မ၊ ဋီ၊
၃။ ၃၈၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၉။ မူလဋီ၊ ၁။ ၉၊ ၁၄၁၊
၁၅၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၇။ နိဿယန္တိ - အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၃၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၀။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၅၀။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၄။ နိဿ-
ယေထ - မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၉၊ ၉၃၊ ၂၂၆။ နိဿ-
ယေယျ - သုတ္တနိ၊ ၄၀၄။ မဟာနိ၊ ၈၁၊ ၈၂။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၅။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၀၈။

နိဿယတ္ထ (ပု) [နိဿယ + အတ္ထ] စွဲမှီရာ
ဟူသော အနက်။ န ဥပါဒါယတ္တဿ နိဿ-
ယတ္တတ္တာတိ စေ။ ဝဇီရ။ ၄၈၀။

နိဿယဒဟန (န) [နိဿယ + ဒဟန]
မှီရာဖြစ်သော - ဟဒယဝတ္ထု - ခန္ဓာ - ကို
ပူလောင်စေခြင်း။ အတ္တနော နိဿယ-

ဒဟနတော ဩဠာရိကာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၆။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၈။ “နိဿယဒဟနတော”တိ
ဣမိနာ ဒေါသသဟဂတာယ ပါကဋံ ကုရု-
ရပ္ပပတ္တိံ ဒေသေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၁။

နိဿယဒဟနရသ (တိ) [နိဿယဒဟန +
ရသ] မှီရာဖြစ်သော - ဟဒယဝတ္ထု - တစ်
ကိုယ်လုံး - ကို ပူလောင်စေတတ်သော ကိစ္စ
ရှိသော။ အတ္တနော နိဿယဒဟနရသော
ဝါ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၀။
နိဿယဟဒယဝတ္ထုနော သကလသေဝါ ဝါ
ကာယဿ မိလာတဘာဝါပါဒနတော
အာဟ “အတ္တနော နိဿယဒဟနရသော”
တိ။ အဋ္ဌသာ၊ ယော။ ၁၃၈။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။
၂၁၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၂၅။
ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၅၂။)

နိဿယဒါန (န) [နိဿယ + ဒါန] နိဿ-
ယည်း - မှီခိုနေထိုင်ခွင့် - ပေးခြင်း။ ဧတ္တ စ
နိဿယဒါနဉ္စေဝ သာမဏေဂ္ဂပဋ္ဌာနဉ္စ ဧက-
မင်္ဂါ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၆၇။ (-
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၇။)

နိဿယဒါနဂ္ဂဟဏပဋိက္ခေပ (ပု) [နိဿယ-
ဒါနဂ္ဂဟဏ + ပဋိက္ခေပ] နိဿယည်း ပေး
ခြင်း၊ ယူခြင်းကို ပယ်မြစ်ခြင်း။ နိဿယည်း
ပေးခြင်း - နိဿယည်းယူခြင်း - ကို ပယ်မြစ်
ခြင်း။ သဗ္ဗထာ လန္တိဓမ္မံ အနောက္ကမန္တေဟိ
သံဝါသဿ အယုတ္တတာယ နိဿယဒါနဂ္ဂ-
ဟဏပဋိက္ခေပေါ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၄၂။

နိဿယဒါယက (တိ) [နိဿယ + ဒါယက]
နိဿယည်း - မှီခိုနေထိုင်ခွင့် - ပေးတတ်သော
သူ၊ (နိဿယည်းဆရာ)။ ယဒါ ပတိဂ္ဂပေါ
နိဿယဒါယကော အာဂစ္ဆိ-သတိ။ ဝိ၊ ၃။
၁၂၈။ (- ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၆၉။
၁၇၀။ မ၊ ၄။ ၄။ ၉၈။ ဝဇီရ။ ၄၄၀။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၂၆၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၉။ ၂၈၆။)

နိဿယဒါယကရဟိတဌာန (န) [နိဿယ +
ဒါယက + ရဟိတ + ဌာန] နိဿယည်းပေး
တတ်သော ရဟန်း (နိဿယည်းဆရာ) - မှ
ကင်းသော - မရှိရာ - အရပ်။ နိဿယ-
ဒါယကရဟိတဌာနေ ဝဿံ ဥပဂန္တိ၊ န
ဝဋ္ဋတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၉။

နိဿယနဘာဝနာ (ထိ) [နိဿယန + ဘာ-
ဝနာ] မှီရာဖြစ်သော တရားတို့ကို - ဖြစ်
- ပွား - စေခြင်း။ ပစ္စယာနံ သမုပ္ပါဒနံ ဝိယ
အဘိန္နဓမ္မာဓာရာ နိဿယနဘာဝနာ သမ္ဘ-
ဝန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၇။

နိဿယန္တ (တိ) [နိ + သိ + အန္တ] မှီသော၊
သူ။ ယံသ ဒိဋ္ဌိနိဿယံ နိဿယတော န
ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ။ မ၊ ၁။ ၁၉၁။

နိဿယန္တိ (ကြိ) [နိ + သိ + အ + အန္တိ]
မှီတတ်ကုန်၏။ (၁) စွဲယူ - နှလုံးသွင်း -
ကုန်၏။ (၂) မှီ၍ဖြစ်ကုန်၏။ (၃) ကပ်ငြိ
- မှီဝဲ - ပေါင်းသင်း - ကုန်၏။ နိဿယတိ
- ကြည့်။

နိဿယန္တေဝါသိက (တိ) [နိဿယ + အန္တေဝါသိက] နိဿယည်းဆရာ၏ အနီး ဌိ နေလေ့ရှိသော၊ သူ။ နိဿယည်း ယူ - အနီးနေ - အလုပ်အကျွေး - တပည့်။ န တေနေဝ လက္ခဏေန နိဿယန္တေဝါသိကဿ အာပတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၆။ (- ၂၆၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၇၊ ၂၃၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၅။)

နိဿယပစ္စယ (ပု) [နိဿယ + ပစ္စယ] (၁) နိဿယပစ္စည်း၊ တည်ရာ၊ မှီရာဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော တရား။ (မြေကြီးသည် သစ်ပင်၊ တောင် အစရှိသည်တို့၏ တည်ရာဖြစ်သကဲ့သို့ တည် ရာဟူသော (အခြင်းအရာ) အကြောင်းအား ဖြင့်၎င်း၊ ပုဆိုးသည် ပန်းချီရုပ်၏ မှီရာဖြစ် သကဲ့သို့ မှီရာဟူသော (အခြင်းအရာ) အကြောင်းအားဖြင့်၎င်း ကျေးဇူးပြုတတ်သော တရား။ ယင်းသည် အချင်းချင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ သဟဇာတ်ဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့၏ မှီရာ ဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာလေးပါး ပစ္စည်းတရား၊ အချင်းချင်းဖြစ်သော မဟာဘုတ်၊ ဥပါဒါရုပ် တို့၏တည်ရာဖြစ်သော မဟာဘုတ်ပစ္စည်း တရား၊ ဝိညာဏဓာတ် ၇-ပါးတို့၏ မှီရာဖြစ် သော ဝတ္ထုရုပ် ၆-ပါး ပစ္စည်းတရားဟူ၍ ၃- မျိုးရှိ၏။) သင်္ဂဟ၊ နာ။ ၅၆။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၄၃။ (- အဘိဝိဘာရ။ ယင်း - ဋီ။ ၁၃၉၅။ မဏိ- မဉ္ဇူ။ ၂။ ၃၈၆-၇။) အမျိုးတူအားဖြင့် သဟ- ဇာတနိဿယ၊ ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယအား ဖြင့် ၂-မျိုးရှိ၏။ ပရမတ္ထဒီပနီ။ ၃၃၇။ (-

အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၇။) (၂) နိဿယပစ္စည်း၏ အဖြစ် (ဘာဝပ္ပဓာန်)။

(၁) အဓိဋ္ဌာနာကာရေန နိဿယာကာ- ရေန စ ဥပကာရကော ဓမ္မော နိဿယ- ပစ္စယော တရုစိတ္တကမ္မာဒိနံ ပထဝီပဋ္ဌာ- ဒယော ဝိယ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၇။ (၂) ဧဝံ ပညာ မနောသင်္ခါတဿ သမာဓိယော- တ္တဿ နိဿယပစ္စယတော ယောတ္တာနံ နိဿယော ဟောတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၁။

နိဿယပစ္စယော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၇၊ ၃၉၀၊ ၄၁၄၊ ၄၃၁၊ ၄၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၃၊ ၁၆၇။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃၇။ သင်္ဂဟ။ ၅၄။ နိဿ- ယပစ္စယာ (ပ၊ ၈) - ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁၇၀။ ပဋိသံ၊ ၂၄၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၅၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၁၊ ၁၇၂။ နိဿယပစ္စယေန (တ၊ ၈) - ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၅၊ ၁၄၂၊ ၁၄၃၊ ၁၄၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၇။ နိဿ- ယပစ္စယဿ (ဆ၊ ၈) - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၆။ နိဿယပစ္စယာ (မ၊ ၈) - ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁၃။ နိဿယပစ္စယတော - သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၁။ နိဿယပစ္စယေ (သ၊ ၈) - အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၅၇။ (- မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၆၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၁၊ ၂၅၇။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၉၊ ၃၈၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၆။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၈၊ ၁၇၄။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၉၂။)

နိဿယပဋိပန္န (တိ) [နိဿယ + ပဋိပန္န]
 နိဿယည်းယူ၍ ကျင့်သော၊ သူ။ ဂန္ဓာ သစေ
 ဘိက္ခုဘာဝေပိ နိဿယပဋိပန္နော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
 ၂၃၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၈၁။ (— ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၁၉။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ။ ၂၅၀။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၈။ ဝဇီရ။ ၄၂၁။)

နိဿယပဋိဗ္ဗေဒုတ္တိ (တိ) [နိဿယပဋိဗ္ဗေဒ +
 ဝုတ္တိ] မှီရာဖြစ်သော ရုပ်တို့နှင့်စပ်သော
 ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ နိဗ္ဗာန် ဝိယ ဝါ နိစ္ဆန္တိ
 မေ န၊ နိဿယပဋိဗ္ဗေဒုတ္တိတော။ အဘိ၊ ဌ၊
 ၁။ ၃၇၇။ နိဿယေဟိ ပဋိဗ္ဗေဒါ နိဿယ-
 ပဋိဗ္ဗေဒါ။ ဝတ္တနံ ဝုတ္တိ၊ နိဿယပဋိဗ္ဗေဒါဝုတ္တိ
 ယဿ ဇာတိအာဒိတ္တယဿ တံ နိဿယ-
 ပဋိဗ္ဗေဒုတ္တိ။ အဋ္ဌသာ၊ ယော။ ၁၇၉။

နိဿယပဋိဗ္ဗေဒုတ္တိက (တိ) [နိဿယပဋိဗ္ဗေဒ
 + ဝုတ္တိ + က] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။
 ယဒိ ဧဝန္တိ ယဒိ နိဿယပဋိဗ္ဗေဒုတ္တိကာ
 ဇာတိအာဒိယော၊ ဧဝံ သတိ။ အနုဋီ၊ ၁။
 ၁၇၀။

နိဿယပဋိသံယုတ္တဝတ္ထု (န) [နိဿယပဋိ-
 သံယုတ္တ + ဝတ္ထု] နိဿယည်း (ယူခြင်း)
 နှင့်စပ်သော - ဝတ္ထု - အကြောင်း - အဋ္ဌ-
 ပွတ်။ နိဿယပဋိသံယုတ္တဝတ္ထုသု။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၉။

နိဿယပ (ပု) ဣမနာ (ထိ) [နိဿယ +
 ပဏမနာ] မှီအပ်သော ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ -
 က - ၏ - နှင့်ထုတ်ခြင်း။ အာဏတ္တိတိ ပန
 နိဿယပဏမနာ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၈။ ဝိ၊

သင်္ဂဟ။ ၁၇၃။ နိဿယပဏမနာတိ
 နိဿယဿ ဥပဇ္ဈာစရိယဿ ပဏမနာ။
 ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၂၉။ (— ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၉။ ဝဇီရ။
 ၄၁၉။ ၄၃၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၉။)

နိဿယပရိယောသာန (တိ) [နိဿယ +
 ပရိယောသာန] နိဿယ (ပုဒ်) အဆုံးရှိ
 သော။ နိဿယပရိယောသာနေဟိ သဗ္ဗ-
 ပဒေဟိ သဒ္ဓိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ အဘိ၊
 ဌ၊ ၃။ ၄၇၅။

နိဿယပရိဝါရ (တိ) [နိဿယ + ပရိဝါရ]
 နိဿယ-ဟူသော - လျှင် - အခြံအရံရှိသော။
 ဣမာနိ အဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ နိဿယပရိဝါရာ
 ဟောန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၁၁၂-၃၊ ၂၂၆။ (— ပဋိသံ၊
 ဌ၊ ၁။ ၃၄၁။)

နိဿယပါရိပူရိ (ထိ) [နိဿယ + ပါရိပူရိ]
 မှီရာ (ဖြစ်သောလယ်)၏ ထက်ဝန်းကျင်မှ
 ပြည့်စုံခြင်း။ ခေတ္တပါရိပူရိတိ နိဿိတပါရိ-
 ပူရိယာ နိဿယပါရိပူရိမာဟ နိဿိတကမ္မ-
 ဝိပတ္တိသမ္ပတ္တိဝိသယတ္တာ (နိဿိတကမ္မ-
 ဝိပတ္တိဝိသယဿ၊ က)။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၅။

နိဿယပုဋိပဿဒ္ဓိ (ထိ) [နိဿယ + ပဋိ-
 ပဿဒ္ဓိ] နိဿယည်း၏ငြိမ်းခြင်း။ (နိဿ-
 ယည်းယူမှု ပျက်ခြင်း။) နိဿယပုဋိပဿဒ္ဓိ
 (ပ၊ ဧ) — သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၉၅-၆။ ဝိမတိ၊ ၂။
 ၁၀၆။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၉၄။ နိဿယပုဋိ-
 ပဿဒ္ဓိယော (ပ၊ ဗ) — ဝိ၊ ၃။ ၈၉။ ဝိ၊ ၅။
 ၂၃၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၇၁။

နိဿယပ္ပဒိပဿန္တိသု (သ၊ ဗ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၆၇-၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၇၃။

နိဿယပ္ပဒိပဿန္တိကထာ (ထိ) [နိဿယပ္ပဒိ-
ပဿန္တိ + ကထာ] နိဿယည်း - ပျက် -
ငြိမ်း - ခြင်းကို ဆိုရာဖြစ်သော စကားရပ်။
နိဿယပ္ပဒိပဿန္တိကထာယံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၂၃၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၆။

နိဿယဖလတဒုပါယသရီရ (န) [နိဿယ +
ဖလ + တံ + ဥပါယ + သရီရ] မှီရာ၊ အကျိုး၊
ထိုအကျိုး၏အကြောင်းဖြစ်သော ကိုယ်။ အပိ
စ ဓမ္မဒေသနာယ နိဿယဖလ-
တဒုပါယသရီရဘူတာနံ ဒဿိတော။
နေတ္တိ၊ ၄။ ၃၄။

နိဿယဘူတ (န) [နိဿယ + ဘူတ] မှီရာ
မဟာဘုတ်။ နိဿယဘူတာနံ (မူလဋီ၊ ၁။
၁၄၉) နိဿယမဟာဘူတာနံ အာပေါ-
တေဇောဝါယောဓာတုနံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၂။
(- လူတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၁၇။)

နိဿယဘောဒ (ပု) [နိဿယ + ဘောဒ]
မှီရာဟူသော အထူးအပြား၊ မှီရာ၏ - ကွဲပြား
- ထူးခြား - ခြင်း။ ဝေဒနာ ဝေဒယိတဌေန
ဧကဝိဓာပိ နိဿယဘောဒေန ဒုဝိဓာ
ကာယိကာ စေတသိကာတိ။ လူတိဝုတ်၊ ၄။
၁၈၂။ (- ဥဒါန၊ ၄။ ၃၈၆။)

နိဿယမဟန္တတာ (ထိ) [နိဿယ + မဟန္တ
+ တာ] မှီရာ (ဖြစ်သောတရား) ၏ - ကြီး

- မြတ် - သည်၏အဖြစ်။ နိဿယမဟန္တ-
တာယ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၀။ အံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၂၇၈။

နိဿယမဟာဘူတ (န) [နိဿယ + မဟာ-
ဘူတ] မှီရာမဟာဘုတ်။ နံ ဟိ နိဿယ-
မဟာဘူတေဟိ ဝိနာ အာလောကပ္ပဝတ္တိ
အတ္ထ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၃။

နိဿယမုခ (န) [နိဿယ + မုခ] မှီရာဖြစ်
သော အမြွက်၊ မှီရာကို - အဦး - ပဓာန -
ပြုခြင်း။ ဒုတိယနယေ နိဿယမုခေန။
ဝိမာန၊ ၄။ ၁၀၀။

နိဿယမုစ္စက (တိ) [နိဿယ + မုစ္စ + က]
နိဿယည်းလွတ်သော။ နာဝါယ ထလေ
ဥက္ခိတ္တကာလော ဝိယ ဘိက္ခုနော နိဿယ-
မုစ္စကဿ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ အရညေ
ဝသနကာလော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၂။

နိဿယမုစ္စနက (တိ) [နိဿယ + မုစ္စန +
က] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ အယံ ပန
ဗဟုသုတော နာမ တိဝိဓော ဟောတိ
နိဿယမုစ္စနကော ပရိညုပဋ္ဌာပကော ဘိက္ခု-
နောဝါဒကောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅၄။ နိဿ-
ယတော မုစ္စတိတိ နိဿယမုစ္စနကော။
ပါမိတ်၊ ယော။ ၄၁။ (- ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၇၆။ ဒီ၊
၄။ ၂။ ၁၁၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၄။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၁၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၈။)

နိဿယမုတ္တ (တိ) [နိဿယ + မုတ္တ + တ]
နိဿယည်းလွတ်သော။ နန တံ ထေရော
နိဿယမုတ္တော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၈။ (- ဝဇိရ၊
၆၉။)

နိဿယမုတ္တက (တိ) [နိဿယ + မုတ္တ + က]
နိဿယည်းလွတ်သော။ သူ။ တဿှာ တံ
အကရောန္တဿ နိဿယမုတ္တကဿာပိ
အမုတ္တကဿာပိ အာပတ္တိယေဝ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၂၆၄၊ ၂၆၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂၉။ (- သံ၊ ၄။ ၁။
၁၀၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၈။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၅။)

နိဿယမူလက (တိ) [နိဿယ + မူလ + က]
နိဿယပစ္စည်းဟူသော မူလရှိသော။ နိဿ-
ယမူလကေ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၄၅၇။

နိဿယရူပ (န) [နိဿယ + ရူပ] မှီရာဖြစ်
သော ရုပ်။ ဘဝတိ ဟိ နိဿယရူပါနံ
သာမိဘာဝေါ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၁။ အနုဋီ၊ ၁။
၁၄၈။

နိဿယလက္ခဏ (တိ) [နိဿယ + လက္ခဏ]
မှီရာ၏အဖြစ်ဟူသော မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာ
ရှိသော။ မနောဓာတုမနောဝိညာဏဓာတုနံ
နိဿယလက္ခဏံ ဟဒယဝတ္ထု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၇၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၉၆။

နိဿယဝစန (တိ) [နိဿယ + ဝစန] မှီရာ
ကိုဟောတတ်သော။ ဖလဉာဏဖလင်္ဂါနံ
နိဿယဝစနံ နိဿယပစ္စယတ္တာ။ အနုဋီ၊ ၁။
၁၁၈။

နိဿယဝါရ (ပု) [နိဿယ + ဝါရ] နိဿယ
(ဟူသောအမည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဟောအပ်
သော) ဝါရ။ နိဿယာဘိဓာနဝသေန
ဝုတ္တော နိဿယဝါရော နာမ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၃၉၅။ (- မူလဋီ၊ ၃။ ၂၁၈။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၉၁။)

နိဿယဝိညာဏ (န) [နိဿယ + ဝိညာဏ]
(ဆန္ဒရာဂ၏) မှီရာဖြစ်သော ဝိညာဏ်။
ဝိညာဏန္တိ နိဿယဝိညာဏံ။ မဟာနိ၊ ၄။
၂၇၈။

နိဿယဝိနာသ (ပု) [နိဿယ + ဝိနာသ]
မှီရာဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ၏ ပျက်စီးခြင်း။
“ရူပသ္မိ ပုဂ္ဂလော”တိ ဧတ္ထ နိဿယဝိနာသေ
ဝိနာသာပတ္တိဘယေန ပဋိက္ခိပတိ။ မူလဋီ၊ ၃။
၅၇။

နိဿယဝိပါက (ပု) [နိဿယ + ဝိပါက]
မှီတတ်သော အကျိုး။ ကိဒိသေ အတ္တနိ
နိဿယဝိပါကံ ဒဿန္တိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၅။

နိဿယဝိရဟိတ (တိ) [နိဿယ + ဝိရဟိတ]
မှီရာ (ဖြစ်သောသစ်ပင်စသည်တို့) မှ ကင်း
သော။ အတ္တနော နိဿယဝိရဟိတာဟိ
ဣတရိတရာသံ နိဿယသီမာဟိ စ ရက္ခာ-
ဒိသမ္ပန္နေ သတိ သမ္ပေဒဒေါသမာပဇ္ဇတိ။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၆၄။

နိဿယဝိသုဒ္ဓိ (ထိ) [နိဿယ + ဝိသုဒ္ဓိ]
မိုရာ၏အထူးစင်ကြယ်ခြင်း။ သံဝဏ္ဏနာယ
နိဿယဝိသုဒ္ဓိ နိကာယန္တရလဒ္ဓိသင်္ကရ-
ဒေါသဝိဝဇ္ဇနတော။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်။ ၁၂၅။

နိဿယဝိသေသ (ပု) [နိဿယ + ဝိသေသ]
မိုရာအထူး။ နိဿယဝိသေသတော။ ဒိ၊ ငို၊
၂။ ၈။ “စေတသိကံ ဟဒယ”န္တိအာဒိသု
ဝိယ နိဿယဝိသေသံ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃။
မူလငို၊ ၁။ ၉၄။ (- အနုငို၊ ၁။ ၁၀၁။)

နိဿယဝိဟာရ (ပု) [နိဿယ + ဝိဟာရ]
မိုရာနေအပ်သော တရား။ နိဿယဝိဟာရ
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၁၇)န္တိ နိဿယ ဝိဟရိတဗ္ဗ-
ဝိဟာရံ၊ ဒေဝသိကံ ဝဠုနကဋ္ဌာနန္တိ
အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၈၃။ (- အံ၊ ငှ၊ ၃။
၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၀။)

နိဿယဝိဟာရဒဿနတ္ထ (ပု) [နိဿယ-
ဝိဟာရ + ဒဿန + အတ္ထ] မိုရာ နေအပ်
သောတရားကို ညွှတ်ပြခြင်းဟူသော အကျိုး။
ဘဂဝတာ သောတာပန္နဿ နိဿယဝိ-
ဟာရဒဿနတ္ထမေဝ ဧတာ ဝိတ္ထာရတော
ကထိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၀။

နိဿယဝေါဟာရ (ပု) [နိဿယ + ဝေါဟာရ]
မိုရာဖြင့် - ခေါ်ဝေါ် - ပြောဆို - ခြင်း။ (မိုရာ
၏အမည်ကို မှီတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ
အရာဝတ္ထု၌ တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆို
ခြင်း။) “မဇ္ဈ ဥက္ကဋ္ဌိ ကရောန္တိ”တိအာဒိ
သု ဝိယ နိဿိတေသု နိဿယဝေါဟာရ-

ဝသေန ဝုတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၆၅။ (-
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၄၂။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊
၂။ ၈၁။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၅၅။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၅၄။ အံ၊ ငို၊
၁။ ၈၃၊ ၂၇၀။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၆၅။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၈၁။
အနုငို၊ ၁။ ၆၂။)

နိဿယသဒိသ (တိ) [နိဿယ + သဒိသ]
မိုရာ (တရား) နှင့်တူသော။ နိဿယဘာ-
ဝေါတိ ဧတ္ထ နိဿယသဒိသော နိဿယော၊
သဒိသတာ စ ဖလဿ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိတာယ
ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ အနုငို၊ ၂။ ၄၀။

နိဿယသန္တာနဘဝ (ပု) [နိဿယ + သန္တာန
+ ဘဝ] မိုရာဖြစ်သော (ခန္ဓာ) အစဉ်ဟူ
သော ဘဝ။ ဥပါယာသဿ နိဿယသန္တာ-
နဘဝဿ ပဒဋ္ဌာနံ၊ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၃၂။

နိဿယသမ္ပတ္တိ (ထိ) [နိဿယ + သမ္ပတ္တိ]
မိုရာ - နှင့် - ၏ - ပြည့်စုံခြင်း။ နိဿယ-
သမ္ပတ္တိ ပဝေဒေတိ။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၉၀။

နိဿယသမ္ပန္န (တိ) [နိဿယ + သမ္ပန္န]
မိုရာ - ထောက်ရာ - တည်ရာ - အားကိုးရာ
- နှင့်ပြည့်စုံသော။ နိဿယသမ္ပန္နော (အံ၊
၁။ ၁၁၄)တိ အဝဿယသမ္ပန္နော ပတိဋ္ဌာန-
သမ္ပန္နော။ အံ၊ ငှ၊ ၂။ ၈၆။ နိဿယသမ္ပန္နော
(အံ၊ ၃။ ၁၆၅)တိ ပတိဋ္ဌာသမ္ပန္နော။ အံ၊ ငှ၊
၃။ ၂၅၈။ (- ဇာ၊ ၁။ ၃၇။ ဓမ္မ၊ ငှ၊ ၁။ ၃၄၇။
ဇာ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၀။)

နိဿယသီမာ (ထိ) [နိဿယ + သီမာ]
မိုရာဖြစ်သော သီမာ။ တဿာ သမ္ပတ္တိ အတ္တနော

နိဿယသီမာယ သမ္ဘေဒဒေါသော နတ္ထေဝ။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၆၇။ (- ၁၆၄။)

နိဿယသီသ (န) [နိဿယ + သီသ] မှီရာ
ကို - ခေါင်းတတ် - အဦးပြု - ခြင်း။ တသ္မာ
နိဿယသီသေန နိဿိတဿ ဂဟဏံ
ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ အာဟ “စက္ခုပညာဏေန ဒိသ္မာ” တိ။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၅။ (- မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၄၂၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၁။)

နိဿယသုတ္တ (န) [နိဿယ + သုတ္တ] (၁)
နိဿယသုတ် (ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာဖြစ်
သော သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ အရဟတ္တဖိုလ်၊
ပစ္စဝေက္ခကာဉာဏ်-ဟူသော တရား ၅-ပါး
နှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် နိဿယည်း
ပေးနိုင်၏ဟု ဘုရားရှင်က ရဟန်းတို့အား
ဟောပြောသုတ်။) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ပဉ္စက
နိပါတ်ပါဠိ၊ ၆-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်၊ အံ၊ ၂။ ၂၃၈။
(၂) နိဿယသုတ် (သဒ္ဓါ၊ ဟိရီ၊ ဩတပ္ပ၊
ဝီရိယ၊ ပညာတရား ၅-ပါး၌တည်၍ ဉာဏ်
ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသင့်သည်ကို မှီဝဲခြင်း၊
သည်းခံသင့်သည်ကို သည်းခံခြင်း၊ ရှောင်ကြဉ်
သင့်သည်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ပယ်ဖျောက်သင့်
သည်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း တရား ၄-ပါးကို
မှီ၍နေသော ရဟန်းသည် မှီရာနှင့်ပြည့်စုံသူ
မည်၏ဟု ဘုရားရှင်က အညတရရဟန်းအား
ဟောပြောသုတ်။) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ နဝက
နိပါတ်ပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၁-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်၊
အံ၊ ၃။ ၁၆၅-၆။ (၃) နိဿယသုတ် (သီလ
ရှိခြင်း၊ ဗဟုသုတရှိခြင်း၊ ပါတိမောဏ်ကို

အကျယ်နှုတ်တက်ရခြင်း၊ ဂိလာနရဟန်းကို
ကိုယ်တိုင်လုပ်ကျွေးခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို လုပ်
ကျွေးခြင်းငှါစွမ်းနိုင်ခြင်း၊ မဗ္ဗေ.လျော်မှုကို
ကိုယ်တိုင်ငြိမ်းခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို ငြိမ်းစေခြင်း
ငှာစွမ်းနိုင်ခြင်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာသောကုက္ကုစ္စကို
တရားသဖြင့် ပယ်ဖျောက်ရန် စွမ်းနိုင်ခြင်း၊
ဖြစ်ပေါ်လာသောမိစ္ဆာအယူကို တရားသဖြင့်
ကင်းစေရန် စွမ်းနိုင်ခြင်း၊ အဓိသီလ၌တည်
စေရန် စွမ်းနိုင်ခြင်း၊ အဓိစိတ္တ၌တည်စေရန်
စွမ်းနိုင်ခြင်း၊ အဓိပညာ၌တည်စေရန် စွမ်းနိုင်
ခြင်း-ဟူသော ဤတရား ၁၀-ပါးနှင့်ပြည့်စုံ
သော ရဟန်းသည် နိဿယည်းပေးနိုင်၏ဟု
ဘုရားရှင်က အရှင်ဥပါလိအား ဟောပြော
သုတ်။) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ဒသကနိပါတ်
ပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၄-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်၊ အံ၊ ၃။
၃၁၃။

နိဿယာကာရ (ပု) [နိဿယ + အာကာရ]
မှီရာဟူသော - အခြင်းအရာ - အကြောင်း။
နိဿယပစ္စယ (အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၇) - ကြည်း။

နိဿယာစရိယ (ပု) [နိဿယ + အာစရိယ]
နိဿယည်း (ပေးသော) ဆရာ၊ မှီခို၍နေ -
အပ်သော - ရမည် - ဆရာ။ နိဿယာ-
စရိယော ဥဒ္ဓေသာစရိယော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၈။
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၄။ ယာဟံ နိဿာယ ဝသာမိတိ
နိဿယာစရိယံ ဒဿေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၉။
(- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၁။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၆။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၀၅၊ ၁၇၆၊ ၃၀၈။)

နိဿယာဓိဋ္ဌာနဘူတ (တိ) [နိဿယ + အဓိဋ္ဌာန + ဘူတ] မှီရာတည်ရာဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ကေဝလံ တံ စိတ္တုပ္ပါဒဿ နိဿယာဓိဋ္ဌာနဘူတံ သဏ္ဌာနဝန္တံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၂။

နိဿယာနပေက္ခ (တိ) [နိဿယ + အနပေက္ခ] မှီရာကိုရှုငဲ့ခြင်းမရှိသော။ တာနိပန နိဿယာနပေက္ခံ န လဗ္ဘန္တိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၄။

နိဿယာနုရူပပဋိပတ္တိသဗ္ဗာဝ (ပု) [နိဿယာနုရူပ + ပဋိပတ္တိသဗ္ဗာဝ] မှီရာ(ပစ္စည်း)အား လျော်သောအကျင့်၏ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်။ နိဿယာနုရူပပဋိပတ္တိသဗ္ဗာဝေါ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၁)တိ ဥပသမ္ပန္နသမနန္တရံ ယထာပဋိညာတဒုတိယနိဿယာနုရူပါယ ပဋိပတ္တိယာ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၂။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၄၊ ၇၂။)

နိဿယာပဒေသ (ပု) [နိဿယ + အပဒေသ] မှီရာကိုညွှန်ပြခြင်းဟူသော အကြောင်း။ စတုဓာတုဂ္ဂဟဏေန စေတ္တ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာ နိဿယာပဒေသေန သမဝရန္တိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၅၁။

နိဿယာပရိသုဒ္ဓိ (ထိ) [နိဿယ + အပရိသုဒ္ဓိ] မှီရာ၏မစင်ကြယ်ခြင်း။ နိဿယာပရိသုဒ္ဓိယာ နိဿိတာပရိသုဒ္ဓိ ဝိယ ဒဿေတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၃။

နိဿယာဘိဓာန (န) [နိဿယ + အဘိဓာန] နိဿယ-သဒ္ဓါ။ နိဿယဟူသော အမည်။ နိဿယဝါရ - ကြည့်။

နိဿယာရမ္မဏ (န) [နိဿယ + အာရမ္မဏ] မှီရာဖြစ်သော အာရုံ။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ နိဿယာရမ္မဏေဟိ စ သဒ္ဓိံ စိတ္တဿ ပဋိဂ္ဂဟသညိတာ ဝိပဿနာဘာဝနာပိ နတ္ထိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၃။

နိဿယာရမ္မဏပ္ပဘောဒ (တိ) [နိဿယ + အာရမ္မဏ + ပဘောဒ] မှီရာအာရုံဟူသော - အထူး - အပြား - ရှိသော။ တဿ နိဿယာရမ္မဏပ္ပဘောဒဿ စ ဖလဿ နိပ္ပါဒိတာ။ ပေတ၊ ၄။ ၈။

နိဿယာရမ္မဏကာကာရ (ပု) [နိဿယ + အာရမ္မဏ + အာကာရ] နိဿယအခြင်းအရာ၊ အာရမ္မဏအခြင်းအရာ။ တထာ နိဿယာရမ္မဏကာကာရာဒိဟိ ဝိသိဋ္ဌာ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၇၁။ (- အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃၁။)

နိဿယာရောစန (န) [နိဿယ + အာရောစန] နိဿယဉ်းပေးရန် လျှောက်ထားခြင်း။ ကိ မေ နိဿယာရောစနေန။ ဝဇီရ၊ ၄၄၀။

နိဿယိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + သိ + တဗ္ဗ] မှီအပ်သော (တရား)။ နိဿယိတဗ္ဗေ (မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇၄)တိ အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပါဒနဝသေန အပဿယိတဗ္ဗေ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၅။ (- ၇၅။)

နိဿယိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သိ + တုံ] မှီခို
ခြင်းငှာ။ အလေ့အကျင့် အလွယ်တူ နိဿ-
ယိတုံ အနရဟံ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၉။

နိဿယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သိ + တွာ] မှီ၍၊
အမှီပြု၍။ ဂါထာ အာရဘန္တော ဟိ သမုဒ္ဓံ
ဝါ ပထဝီ ဝါ ယံကိဉ္စ နာမံ နိဿယိတွာဝ
အာရဘတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၉။ (- သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၂၇၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၁၈။)

နိဿယိဒ္ဓိပါဒဒဿနံ (န) [နိဿယ + ဣဒ္ဓိ-
ပါဒ + ဒဿနံ] မှီရာဖြစ်သော - တန်ခိုး -
ဣဒ္ဓိပါဒ် - ကိုပြခြင်း။ ဥပါယိဒ္ဓိပါဒဒဿ-
နတ္ထမေဝ ဟိ နိဿယိဒ္ဓိပါဒဒဿနံ ကတံ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၁၂။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၆၇။ နေတ္တိ၊ ၄။
၅၃။

နိဿယူပစာရ (ပု) [နိဿယ + ဥပစာရ]
မှီရာ၌တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ အဂါရ-
တောတိ အဂါရဝါသတော ဥတ္တရပဒလော-
ပေန၊ နိဿယူပစာရေန ဝါ အယံ နိဒ္ဒေ-
သော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၇။ (- မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။)

နိဿယေထ (ကြိ) [နိ + သိ + အ + ထ] မှီ
- မှီတွယ် - ကုန်၏။ နိဿယတိ - ကြည့်။

နိဿယေယျ (ကြိ) [နိ + သိ + အ + ဧယျ]
မှီ - စွဲယူ - နှလုံးသွင်း - ရာ၏။ နိဿယတိ
- ကြည့်။

နိဿရဏ (န) [နိ + သရ + ယု (နိရဏ - သံ၊
ကိဿရဏ - ပြာ)] (၁) ထွက်မြောက်

- လွတ်မြောက် - ခြင်း။ (တိ) (၂) ထွက်
မြောက် - ကင်းလွတ် - လွန်မြောက် -
ကြောင်း - ရာ - ဖြစ်သော။ (က) ပစ္စဝေ-
က္ခဏာဉာဏ် (ပညာ)။ (ခ) အသုဘ (ပဌမ)
ဈာန်။ (ဂ) မေတ္တာဈာန်။ (ဃ) ကရုဏာဈာန်။
(င) အရူပဈာန်။ (စ) အရဟတ္တဖိုလ်။ (ဆ)
နိဗ္ဗာန်။ (ဇ) ပရိနိဗ္ဗာန်။ (ဈ) အရိယာမဂ်။
(ည) နည်းလမ်းအကြောင်း။ (၃) ထွက်
မြောက်ပြီးသော၊ ပုဂ္ဂိုလ် (ဘုရားရှင်)။

(၁) ထွက်မြောက် - လွတ်မြောက် -
ခြင်း။ နိဿရဏ (အံ၊ ၁။ ၃၁၆) နိဿရ-
ဘာဝံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၇။ ပမတ္တဿ ဝဋ္ဋတော
နိဿရဏံ နတ္ထိ။ အပ္ပမတ္တဿ အတ္ထိ။ ဓမ္မေ၊ ၄။
၁။ ၁၄၆။ ယဿ သုတဿ ဝသေန ဝဋ္ဋ-
ဒက္ခတော နိဿရဏံ သမ္ဘဝတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။
၁၅၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၂၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၅။ (-
အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၂။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၈၆။ ၃၁၁။
သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၉၂။ (တိ) (၂) ထွက်မြောက်
တတ်သော၊ ထွက်မြောက် - ကင်းလွတ် -
လွန်မြောက် - ကြောင်း - ရာ - ဖြစ်သော။
နိဿရဏ (ပဋိသံ၊ ၂၀၀) နိဂ္ဂမနံ။ ပဋိသံ၊
၄။ ၂။ ၁၃၃။ နိဿရဏ (ပဋိသံ၊ ၂၉၈) နိ
အပဂမနံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။ (က) ပစ္စဝေ-
က္ခဏာဉာဏ် (ပညာ)။ ဃာသစ္စာဒနာဒိသ-
မ္ဘောဂနိမိတ္တသံကိလေသတော နိဿရန္တိ
အပဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ နိဿရဏံ။ ယော-
နိသော ပစ္စဝေက္ခိတွာ တေသံ ပရိဘောဂ-
ပညာ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၂။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၄၃၀။
အပ္ပမတ္တိတပရိဘောဂဟေတု အာဒိနဝံ
နိဿရတိ အတိက္ကမတိ ဧတေနာတိ နိဿ-
ရဏံ။ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၃။

(ခ) အသုဘ (ပဌမ) ဈာန်။ နိဿရဏ (ဒီ၊ ၃။ ၁၉၉) နှိ ဣဒံ အသုဘဇ္ဈာန် ကာမေဟိ နိဿရဏာ ကာမာနံ နိဿရဏန္တိ အက္ခာတံ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၅။ (- ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။) (ဂ) မေတ္တာဈာန်။ မေတ္တာဈာနာနိ ဗျာပါဒဿ နိဿရဏံ နာမ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၅။ (ဃ) ကရုဏာဈာန်။ ကရုဏာဈာနာနိ ဝိဟိသာယ နိဿရဏံ နာမ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၅။ (င) အရူပဈာန်။ အရူပဈာနာနိ ရူပါနံ နိဿရဏံ နာမ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၅။ (စ) အရဟတ္တဖိုလ်။ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိစိတ္တံ သက္ကာယဿ နိဿရဏန္တိ အက္ခာတံ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၅။ (ဆ) နိဗ္ဗာန်။ နိဿရဏ (သံ၊ ၂။ ၁၂၉) နှိ နိဗ္ဗာနံ သဗ္ဗသင်္ခတဿ နိဿရဏာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၃။ သဗ္ဗကိလေသာ သဗ္ဗသင်္ခါတာ ဝါ နိဿရန္တိ အပဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ နိဿရဏံ နိဗ္ဗာနံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ နိဿရတိတံ ဝါ နိဿရဏံ နိဗ္ဗာနံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၀။ (ဇ) ပရိနိဗ္ဗာန်။ ဒွေ နိဗ္ဗာနဓာတုယော သဉ္စပါဒိသေသော စ အနုပါဒိသေသော စ။ ဣဒံ နိဿရဏံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၈၈။ နိဿရဏ (နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၈၇) နှိ စ ပရိနိဗ္ဗာနမေဝ သန္တာယ ဝဒတိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၀၅။ (ဈ) အရိယာမဂ်။ နိဿရတိ ဧတေနာတိ နိဿရဏံ အရိယမဂ္ဂေါ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၀။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၈။ (ည) နည်းလမ်းအကြောင်း။ ဣတိ သော နိဂ္ဂဟံ ပတ္တာ အညံ နိဿရဏံ အဒိသ္မာ အတ္တနော ပါပံ ပဋိစ္စာဒေန္တော ဂါထမာဟ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၃၀။ (၃) ထွက်မြောက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ် (ဘုရားရှင်)။ သဒေဝကေန လောကေန

နိဿရဏန္တိ အရဏီယတော အရိယော၊ တထာဂတောတိ အာဟ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၂။

နိဿရဏံ (န၊ ပ၊ ၈) — မ၊ ၁။ ၄၇၊ ၁၁၉၊ ၄၀၁။ မ၊ ၃။ ၆၈။ သံ၊ ၁။ ၁၂၉၊ ၁၄၄၊ ၁၄၅။ သံ၊ ၂။ ၂၃၊ ၂၄၊ ၂၅၊ ၂၄၂။ အံ၊ ၁။ ၂၆၁။ အံ၊ ၂။ ၂၁၄၊ ၂၅၉။ အဘိ၊ က။ ၂၈၁။ ပဋိသံ၊ ၁၁၊ ၂၆၊ ၂၀၁၊ ၂၁၀။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၀။ ထေရီ၊ ၃၈၆။ နေတ္ထိ၊ ၇၉။ မိလိန္ဒ၊ ၃၁၁။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၉၊ ၂၄၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၁၊ ၃၁၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၁။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၇၊ ၂၀၉၊ ၂၁၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၃၊ ၂၈၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၉၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၅၊ ၁၁၃၊ ၁၁၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၆။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅၈။ ထေရီ၊ ၄။ ၆၄၊ ၆၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၆၂။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၁။ သီ၊ ၄။ သင်၊ ၁။ ၁၈၆၊ ၃၁၁၊ ၄၀၉၊ ၄၈၀၊ ၄၉၂။ သီ၊ ၄။ သင်၊ ၂။ ၃၉၂။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၁။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅၀၊ ၂၈၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၊ ၂၃၀၊ ၅၀၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၅။ မူလဋီ၊ ၃။ ၈၉။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၄။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၆၀၊ ၁၅၉၊ ၂၂၇။ နိဿရဏံ (န၊ ဒု၊ ၈) — ဒီ၊ ၁။ ၁၆။ ဒီ၊ ၂။ ၂၆၊ ၅၉။ မ၊ ၁။ ၉၄၊ ၁၂၄။ မ၊ ၂။ ၉၇။ မ၊ ၃။ ၂၆၊ ၃၃၃။ သံ၊ ၁။ ၂၄၆၊ ၂၅၁၊ ၃၂၇။ သံ၊ ၂။ ၂၄၊ ၂၅၊ ၂၆၊ ၂၄၁၊ ၂၄၃၊ ၂၄၅၊ ၃၀၄။ သံ၊ ၃။ ၁၀၆၊ ၁၇၀။ အံ၊ ၁။ ၃၁၆။ အံ၊ ၂။ ၂၀၊ ၂၄၅။ အံ၊ ၃။ ၄၀၈။ ပဋိသံ၊ ၂၀၀၊ ၂၀၁။ ထေရီ၊ ၄၁၄။ မဟာနိ၊ ၂၅၂။ စူဠနိ၊ ၃၁၊ ၂၃၂။ နေတ္ထိ၊ ၃၆၊ ၁၃၅။ ပေဋကော၊ ၃၂၂။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၉၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၁။ ၉၊

၂၈၅။ ထေရီ၊ ဌ။ ၂၃၈။ ၂၄၁။ အပါ၊ ဌ။ ၁။ ၁၄၇။
 ၂၀၂။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၅၃၀။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၉၈။ ၄၁၂။
 မ၊ ဌီ၊ ၁။ ၈၉။ အနဌီ၊ ၁။ ၂၃။ နေတ္တိ၊ ဌီ။ ၂၇။
 ၁၀၅။ နိဿရဏေန (န၊ တ၊ ဧ) — မဟာနိ၊ ဌ။
 ၁၄၆။ ဝဇီရ၊ ၃၁၁။ အနဌီ၊ ၂။ ၄၉။ နိဿ-
 ရဏတော (န၊ မ၊ ဧ) — သံ၊ ၂။ ၂၄၊ ၂၅၊ ၂၆။
 ၂၄၁၊ ၂၄၂၊ ၂၄၃၊ ၂၄၅။ စူဠနိ၊ ၄၃၊ ၁၀၃၊ ၁၂၁၊
 ၁၂၄၊ ၁၇၁။ နေတ္တိ၊ ၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၃။
 ထေရ၊ ဌ။ ၂။ ၂၅၄။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၄၆။ ဒီ၊ ဌီ၊
 ၂။ ၉၈။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၃။ ၆၆၊ ၉၈၊ ၂၁၄။ မ၊ ဌီ၊ ၃။
 ၁၀၂၊ ၂၅၃။ သံ၊ ဌီ၊ ၁။ ၁၆၁။ အံ၊ ဌီ၊ ၂။ ၂၀၈။
 အံ၊ ဌီ၊ ၃။ ၂၉၂။ နိဿရဏနံ (န၊ ဆ၊ ဧ) —
 ဝိ၊ ၃။ ၁၄၂။ ကင်္ခါ၊ ဌီ၊ သစ်၊ ၁၆၃။ နိဿ-
 ရဏေသု (သ၊ ဗ) — နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၆၀။

နိဿရဏ (က) အနုပါဒါဝိမုတ္တဂ္ဂဟဏ (န)

[နိဿရဏ + အနုပါဒါဝိမုတ္တိ + ဂဟဏ]
 နိဿရဏ သဒ္ဓါ၊ အနုပါဒါဝိမုတ္တိ သဒ္ဓါကို -
 ယူ - ဆို - ခြင်း။ နိဿရဏအနုပါဒါဝိမုတ္တိ-
 ဂ္ဂဟဏေသု အသင်္ခတဓာတုဝသေနပိ
 ဓာတုမုခေန ဩတရဏံ ဝိဘာဝေတဗ္ဗံ။ ဒီ၊
 ဌီ၊ ၁။ ၂၀၂။ သီ၊ ဌီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၉၄။

နိဿရဏကောသလ္လ (န) [နိဿရဏ +
 ကောသလ္လ] ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်
 သောတရား၌ လိမ္မာ - သောသု၏အဖြစ် -
 ခြင်း။ စာနေ နိဿရဏကောသလ္လံ စာန-
 ကောသလ္လံ။ ပေဋကော။ ၂၆၉။

နိဿရဏဇ္ဈာသယ (ပ) [နိဿရဏ + အဇ္ဈာ-
 သယ] (၁) ဝဋ်မှထွက်မြောက်ရာနိဗ္ဗာန်ကို

တောင်တသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော
 အလို။ (တိ) (၂) ဝဋ်မှထွက်မြောက်ရာနိဗ္ဗာန်
 ကို တောင်တသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်
 သော အလိုရှိသော။ (၁) ဣတိ ဘဂဝါ
 အပရိမိတကပ္ပပရိစိတံ အတ္တနော ပဝိဝေက-
 ဇ္ဈာသယံ သဒ္ဓိံ နိဿရဏဇ္ဈာသယေန
 ဣဒါနိ မတ္ထကံ ပါပေတွာ ဌိတော။
 ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၁၄၂။ (တိ) (၂) နိဿရဏ-
 ဇ္ဈာသယာ စ ဗောဓိသတ္တာ သဗ္ဗဘဝေသု
 ဒေါသဒဿာဝိနောတိ (ဝုစ္စန္တိ)။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၁၁၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၄၅။ အပါ၊ ဌ။ ၁။ ၁၅၈။
 ဒီ၊ ဌီ၊ ၁။ ၇၃။ (- ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၃၀၀။ ထေရ၊
 ဌ။ ၂။ ၃၈၊ ၅၂၊ ၉၄။ အပါ၊ ဌ။ ၂။ ၂၈၈။)
 အလောဘဇ္ဈာသယ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌီ၊ ၁။ ၁၃၇) နှင့်
 ယှဉ်ကြည့်။

နိဿရဏဌ (ပ) [နိဿရဏ + အတ္ထ]
 ထွက်မြောက်ခြင်းဟူသော - အနက် -
 သဘော။ စိတ္တဿ နိဿရဏဌော အဘိ-
 ညေယျော။ ပဋိသံ၊ ၁၈။ နိရောဓဿ ပန
 နိဿရဏဌော သဘာဝေါ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၁။
 ယဒိ သံသာရတော နိဿရဏဌော အယ-
 နဌော။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၂။ ၂၈၀။ (- ပဋိသံ၊ ၂၀၊ ၁၀၆၊
 ၂၉၄၊ ၃၀၇၊ ၃၀၈။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။ ၅၀၊ ၉၃၊ ၉၅။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၅၊ ၃၃၂။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၁၉။
 ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၁၁၇။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၂။ ၁၈၃။)

နိဿရဏတ္ထ (တိ) [နိဿရဏ + အတ္ထ]
 ဝဋ်တော နိဿရဏံ အတ္ထော ပယောဇနံ
 ဧတိဿာတိ နိဿရဏတ္ထာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၈၁။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၂။ သီ၊ ဌီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၁၀။]

(ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ခြင်းဟူသော အကျိုးရှိသော။ တိဿော ဟိ ပရိယတ္တိယော အလဂဒ္ဓါပမာ၊ နိဿရဏတ္တာ၊ ဘဏ္ဍာ- ဂါရိကပရိယတ္တိတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။ (ဘုရားစကားတော် ပိဋက ၃-ပုံကို သင်ယူပြီး သီလ၊ သမာဓိ၊ ဝိပဿနာကို ဖြူ စင်စေ၊ ဖြစ်စေကာ ပွားများ၍ ဖိုလ်ကိုမျက် မှောက်ပြုအံ့ဟု နှလုံးသွင်း၍ သင်ယူ၏။ ယင်း သင်ယူခြင်းမျိုးသည် နိဿရဏတ္ထ (ပရိယတ္တိ) မည်၏။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၈၄။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၁၄။)

နိဿရဏဒဿန (န) [နိဿရဏ + ဒဿန] ထွက်မြောက်ရာ (နိဗ္ဗာန်)ကို ပြခြင်း။ တတော သဟေတုကေန ဒုက္ခေန အဘိ- ဘူတတ္တာ သံဝိဂ္ဂမာနသာနံ ဒုက္ခနိဿရဏ- ဂဝေသီနံ နိဿရဏဒဿနေန အဿာသ- ဇနနတ္ထံ နိရောဓံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၈။

နိဿရဏဒဿာဝီ (တိ) [နိဿရဏ + ဒိသ + အာဝီ။ ဒိသ ကို ဒဿပြု။ ရှု၊ နှာ။ ၃၅၆။] (၁) ထွက်မြောက်ရာနိဗ္ဗာန်ကိုမြင် - လေ့ရှိ - တတ် - သော။ (၂) (အပြစ်မှ) ထွက်မြောက် ခြင်း - ကြောင်း - ကို ရှုမြင် - လေ့ရှိ - တတ် - သော။ သူ။ (အပြစ်မှ လွတ်အံ့သည် ကို မြင်လေ့ရှိသော။ သူ။) (၃) တဿ နိဿရဏဒဿာဝီ (မ၊ ၃။ ၁၉။ ၂၀။ ၂၂။ ၂၃။ ၂၄။ ၂၅။ ၂၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၆။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၄၈၈)တိ တဿ သခီတဿ နိဿရဏ- ဒဿီ နိဗ္ဗာနဒဿီ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂။ တတ္ထ ယော

“ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတိ”တိ ဂုတ္တ-ဝိသိနာ ဒိဋ္ဌမတ္တေယေဝ ဌတွာ သတိသမ္ပ- ဇညဝသေန ရူပါယတနေ ပဝတ္တမာနေတတ္ထ နိဿရဏဒဿာဝီ နာမ။ ထေရေ ၄။ ၂။ ၂၇၆။ (၂) နိဿရဏဒဿာဝီ (အဘိ၊ ၄။ ၂၅၆)တိ ယံ တတ္ထ နိဿရဏံ၊ ဟဿ ဒဿနသီလော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၈။

နိဿရဏဒဿီ (တိ) [နိဿရဏ + ဒိသ + ကံ] ထွက်မြောက်ရာနိဗ္ဗာန်ကို မြင် - လေ့ရှိ - တတ် - သော။ နိဿရဏဒဿာဝီ (၁) - ကြည့်။

နိဿရဏဒိဋ္ဌိ (တိ) [နိဿရဏ + ဒိဋ္ဌိ] ထွက် မြောက် - ရာ - ကြောင်း - ဟု အယူရှိသော။ သူ။ တေသမေဝ ဝိပရိဂါဟီနံ အနိဿရ- ဇေ နိဿရဏဒိဋ္ဌိနံ ကုတော ဘဝဝိမော- ကော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၁။

နိဿရဏဒေသနာ (ထိ) [နိဿရဏ + ဒေသနာ] နိဿရဏကို ဟောခြင်း။ နိဿရဏဒေသနာ။ နိဿရဏဒေသနာ- ယေဝ ဥဠတိတညဿ ပဋိဝေဓာဘိ- သမယော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၆၅။ (- နေတ္တိ၊ ၄။ ၄၇။)

နိဿရဏဓာတု (ထိ၊ ပ) [နိဿရဏာ + ဓာတု] (ဆန့်ကျင်ဖက်မှ) ထွက်မြောက် တတ်သော - ဓာတ် - သဘော။ နိဿရ- ကီယာ ဓာတုယောတိ နိဿရဏဓာတု- ယော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၉၅။

နိဿရဏနိဒ္ဒေသ (ပု) [နိဿရဏ + နိဒ္ဒေသ]
 နိဿရဏ - ထွက်မြောက်ရာ - ကိုအကျယ်
 ညွှန်ပြရာ - အပိုင်း - အခန်း။ နိဿရဏ-
 နိဒ္ဒေသေ ပဉ္စဝိသတိ နိဿရဏာနိ မဂ္ဂ-
 ဖလဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။
 ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၀။

နိဿရဏနိမိတ္တ (န) [နိဿရဏ + နိမိတ္တ]
 ထွက်မြောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။
 တတော နိဿရဏနိမိတ္တံ န သောစတိ။
 ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၈။

နိဿရဏပက္ခ (ပု) [နိဿရဏ + ပက္ခ။
 (နိဂရဏပက္ခ - သံ)] (က) (ဘေးရန်-
 အန္တရာယ်မှ) ထွက်မြောက်စေလိုခြင်း အကျိုး။
 (ခ) (သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်လို
 ခြင်း အကျိုး။ (က) နိဿရဏပက္ခေ ဌတ္တာ
 ဒေသေတိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၀။ ဣဒံ ပရိဝတ္တ-
 ဘဏနံ သတ္တာနံ အနတ္ထပဋိဗာဟနဟေတူတိ
 တဿ ဉာဏကရဏာပုဗ္ဗကဏာ နိဿရဏ-
 ပက္ခော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၀။ (ခ) ပစ္စယေဟိ
 မုစ္ဆိတာ နိဿရဏပက္ခေ ဌိတာ နိဗ္ဗာနာဘိ-
 မုခံ ကတွာ ဒေသေတုံ န သက္ခိဿန္တိ။ ဇာ၊
 ဌ၊ ၁။ ၃၆၀။

နိဿရဏပညတ္တိ (ထိ) [နိဿရဏ + ပည-
 တ္တိ] ထွက်မြောက်ခြင်း - ထုတ်ဆောင်လျက်
 သွားတတ်သည်၏အဖြစ် - ကို ပညတ်ခြင်း။
 နိဿရဏပညတ္တိ သံသာရတော။ နေတ္တိ၊ ၅၄။
 (- နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၉၆။)

နိဿရဏပညာ (ထိ) [နိဿရဏ + ပညာ]
 (၁) ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော - ထွက်
 မြောက်ခြင်းကို ဆောင်တတ်သော - ပညာ။
 (တိ) (၂) (က) (တဏှာမှ) ထွက်မြောက်
 ကြောင်းကို သိတတ်သော၊ သူ။ (ခ)
 အာဟာရနှင့်စပ်သော ဆန္ဒရာဂမှ) ထွက်
 မြောက်ကြောင်းပညာရှိသော၊ သူ။ (၁)
 နိဿရဏပညာယာ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉)တိ
 တတော နိဿရဏာဝဟာယ ပညာ ဝိရ-
 ဟိတာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃။ (တိ) (၂) (က)
 နိဿရဏပညော (ဒီ၊ ၃။ ၁၈၈။ အံ၊ ၁။ ၃၃၆။
 မဟာနိ။ ၃၉၇)တိ နိဿရဏမေဝ ပဇာ-
 နန္တော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၁။
 မဟာနိ။ ဌ၊ ၄၁၂။ ဂမိတပရိဘောဂတော
 နိဿရတိ အနေနာတိ နိဿရဏံ၊ ဣဒမတ္ထိ
 ကတာ၊ တံ ပဇာနာတိတိ နိဿရဏပညော။
 ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၇။ (ခ) အာဟာရပဋိဗ္ဗန္ဒဆန္ဒရာဂ-
 နိဿရဏဘူတာ ပညာ အဿ အတ္ထိတိ
 နိဿရဏပညော။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၀၉။

နိဿရဏပညော (ပါ စ) — ဒီ၊ ၃။ ၃၈၊
 ၁၈၈။ သံ၊ ၁။ ၃၉၉။ သံ၊ ၂။ ၅၁၄။ အံ၊ ၁။
 ၃၃၆။ အံ၊ ၂။ ၂၁၂။ အံ၊ ၃။ ၄၀၄။ မဟာနိ။
 ၃၉၈။ မိလိန္ဒ။ ၃၈၆။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၆။ အံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၂၃၆၊ ၂၈၀။ မဟာနိ။ ဌ၊ ၄၁၂။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။
 ၂၂၇။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၉။ နိဿ-
 ရဏပညာ (ပါ ဗ) — သံ၊ ၁။ ၄၅၉။ နိဿ-
 ရဏပညေန (တ၊ စ) — မိလိန္ဒ။ ၃၈၆။
 နိဿရဏပညာယ (မ၊ စ) — အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉။
 အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃။ နိဿရဏပညာနံ (ဆ၊ ဗ) —
 အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၂။

နိဿရဏပဋိပတ္တိ (ထိ) [နိဿရဏ + ပဋိပတ္တိ] ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်။ နိဿရဏပဋိပတ္တိယာ အနုပ္ပန္နာ စ ဘဝါသဝအဝိဇ္ဇာသဝါ န ဥပ္ပန္နန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၄။

နိဿရဏပရိယတ္တိ (ထိ) [နိဿရဏ + ပရိယတ္တိ] (ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) - ထွက်မြောက်ခြင်း ငှာ - ထွက်မြောက်ရန် - ထွက်မြောက်လို သည့်အတွက် - သင်ယူခြင်း။ နိဿရဏ - ပရိယတ္တိဝသေနာ (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၉)တိ အဒ္ဓါ ဣမံ ပရိယတ္တိံ နိဿာယ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိဿရိတုံ လမ္ဘာတိ ဧဝံ နိဿရဏပရိယတ္တိဝသေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၃။

နိဿရဏပရိယေသန (န၊ ထိ) [နိဿရဏ + ပရိယေသန] (ဝဋ်ဒုက္ခမှ) ထွက်မြောက်ရာ (နိဗ္ဗာန်) ကိုရှာမှီးခြင်း။ ပထဝီဓာတုယာ'ဟံ ဘိက္ခဝေ နိဿရဏပရိယေသနံ အစရိ။ သံ၊ ၁။ ၃၈၁။ (- သံ၊ ၂။ ၂၄၊ ၂၅၊ ၂၀၂။ အံ၊ ၁။ ၂၆၂။)

နိဿရဏပရိယေသနဌာန (န) [နိဿရဏ + ပရိယေသန + ဌာန] (ဝဋ်ဒုက္ခမှ) ထွက်မြောက်ရာ (နိဗ္ဗာန်) ကို ရှာမှီးခြင်းဟူသော - အရာ - ဌာန။ ယထာ ယာဝတာ နိဿရဏပရိယေသနဌာနေ အာဒိနဝပရိယေသနာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၈။

နိဿရဏပ (ပွ) ဟာန (န) [နိဿရဏ + ပဟာန။ သဗ္ဗကိလေသာ သဗ္ဗသင်္ခတာ ဝါ

နိဿရန္တိ အပဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ နိဿရဏံ၊ နိဗ္ဗာနံ၊ တဒေဝ ပဟာနန္တိ နိဿရဏပ္ပဟာနံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၃။] နိဿရဏပဟာနံ၊ လွတ်မြောက်ခြင်းဟူသော ပယ်ခြင်း။ လွတ်မြောက်တတ် ပယ်တတ်သော တရား၊ ကိလေသာ သင်္ခါရတို့၏ ဖဲထွက်ကြောင်းနိဗ္ဗာန်ဟူသော ပယ်ကြောင်းတရား။ ယံ သဗ္ဗသင်္ခတနိဿရဏာ ပဟိနသဗ္ဗသင်္ခတံ နိဗ္ဗာနံ၊ ဧတံ နိဿရဏပဟာနံ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၃။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၃၆။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၇၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁။

နိဿရဏပ (ပွ) ဟာနံ (န၊ ပ၊ ဧ) - ပဋိသံ၊ ၂၆။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၃၅၊ ၁၀၅။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၊ ၃၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၆။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃၁။ နိဿရဏပ္ပဟာနံ (ဒ၊ ဧ) - ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၃။ နိဿရဏပ္ပဟာနေန (တ၊ ဧ) - ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၄။ (- ၈၈။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၃၇။)

နိဿရဏဖလ (န) [နိဿရဏ + ဖလ] (ဝဋ်မှ) ထွက်မြောက်ကြောင်း (မဂ်၊ ဣန္ဒြေ) ၏ အကျိုး။ လောကုတ္တရေသု မဂ္ဂပရိယာပန္နာနိ နိဿရဏံ၊ ဣတရာနိ နိဿရဏဖလံ၊ အနုဋီ၊ ၂။ ၈၂။

နိဿရဏဘောဒ (ပု) [နိဿရဏ + ဘောဒ]
နိဿရဏအပြား။ နိဿရဏဘောဒေါ အဋ္ဌ-
ကထာယံ ဗဟုစာ ဝုတ္တောဝ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၈။

နိဿရဏမဂ္ဂ (ပု) [နိဿရဏ + မဂ္ဂ]
ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော - အရိယာမဂ်
- လမ်းခရီး။ န သက္ကောန္တိ အတ္တတော
နိဿရဏမဂ္ဂ ဥဇ္ဇ ကာတုံ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၆။

နိဿရဏလက္ခဏ (တိ) [နိဿရဏ +
လက္ခဏ] နိဿရဏလက္ခဏာရှိသော၊
ထွက်မြောက်ရာဟူသော မှတ်ကြောင်း 'လ-
က္ခဏာ' ရှိသော။ တထာ နိဿရဏ-
လက္ခဏဿာပိ နိရောဓဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၃၃၃။

နိဿရဏဝိနယ (ပု) [နိဿရဏ + ဝိနယ]
(သံသရာမှ) ထွက်မြောက်သောအားဖြင့် ပယ်
ဖျောက်ဖျက်ဆီးခြင်း။ နိဿရဏဝိနယော။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၂။

နိဿရဏဝိဘာဝနာ (ထိ) [နိဿရဏ +
ဝိဘာဝနာ] နိဿရဏ - ထွက်မြောက်
ကြောင်းဖြစ်သော အရိယာမဂ် - ကို ထင်စွာ
ပြခြင်း။ ယဒိ နိဿရဏဝိဘာဝနာ ဝေနေ-
ယျဝိနယနသမတ္တာ။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၄၃။

နိဿရဏဝိမုတ္တိ (ထိ) [နိဿရဏ + ဝိမုတ္တိ]
အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့မှ ထွက်မြောက်၊
လွတ်ကင်းရာနိဗ္ဗာန်။ နိဗ္ဗာန် သဗ္ဗကိလေ-
သေဟိ နိဿဋ္ဌတ္တာ အပဂတတ္တာ ဒူရေ

ဌိတတ္တာ နိဿရဏဝိမုတ္တိတိ သင်္ချိ (သင်္ခ)
ဂစ္ဆတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၀။ သံ၊ ဌ၊
၃။ ၂၄၃။ သဗ္ဗသင်္ခတနိဿဋ္ဌတ္တာ ပန သဗ္ဗ-
သင်္ခါရဝိမုတ္တိ နိဗ္ဗာန်၊ အယံ နိဿရဏဝိမုတ္တိ
နာမ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၀။ နိဿရဏဝိမုတ္တိ နိဗ္ဗာန်။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၆။ နိဿရဏဝိမုတ္တိ ပန နိဗ္ဗာန-
မေဝ။ သိ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၂။ ၃၆၁။ သဗ္ဗကိလေ-
သေဟိ နိဿဋ္ဌတ္တာ အသံသဋ္ဌတ္တာ ဝိမုတ္တတ္တာ
စ နိဿရဏဝိမုတ္တိ နိဗ္ဗာန်။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၆။
(- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၇၊ ၂၁၄။)

နိဿရဏဝိမုတ္တိ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - ဒိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၉။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၀။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၂။ ဥဒါန၊
ဌ၊ ၂၉၊ ၃၀၊ ၁၉၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၆။ သိ၊ ဋီ၊
သင်္ခ၊ ၂။ ၃၆၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၄၇၆။ နိဿရဏဝိမုတ္တိယာ (တ၊ ၈) - ဥဒါန၊
ဌ၊ ၁၃၄။ ဣတိပုတ်၊ ဌ၊ ၁၃၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၂၆။ မမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၄။ နိဿရဏဝိမုတ္တိနံ
(ဆ၊ ၈) - မမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၂။ နိဿရဏ-
ဝိမုတ္တိယံ (သ၊ ၈) - ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၅။

နိဿရဏဝိမောက္ခ (ပု) [နိဿရဏ + ဝိမောက္ခ]
ထွက်မြောက်၊ လွတ်ကင်း - ရာ - ဟတ်သော
- ဟရား (နိဗ္ဗာန်)။ နိဗ္ဗာန ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂ-
သမုဇ္ဈေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏဝိမောက္ခေသု
နိဿရဏဝိမောက္ခောဝ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၉။

နိဿရဏဝိရာဂ (ပု) [နိဿရဏ + ဝိရာဂ]
ထွက်မြောက်သည်ဖြစ်၍ ဟပ်မြင်းကင်းရာ
နိဗ္ဗာန်။ နိဿရဏဝိရာဂေ နိဗ္ဗာနေ စရဏ-
တော ဝိရာဂစရိယဌော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၅။

နိဿရဏဝိရာဂနိဿိတ (တိ) [နိဿရဏ-
ဝိရာဂ + နိဿိတ] နိဿရဏဝိရာဂ၌
မှီသော။ မဂ္ဂက္ခန္ဓာပန ကိစ္စတော သမု-
ဇ္ဈေဒဝိရာဂနိဿိတံ၊ အာရမ္မဏတော နိဿ-
ရဏဝိရာဂနိဿိတံ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၀၁-၂။

နိဿရဏဝိဝေက (ပု) [နိဿရဏ + ဝိဝေက]
(အလုံးစုံသောသင်္ခတတရားတို့မှ) ထွက်
မြောက်သည်ဖြစ်၍ (သင်္ခါရတရားတို့မှ) ကင်း
ဆိတ် - ခြင်း - ရာ နိဗ္ဗာန်။ နိဿရဏ-
ဝိဝေကော (ပဋိသံ၊ ၃၉၇)တိ သဗ္ဗသင်္ခတ-
နိဿရဏဘူတော သင်္ခါရဝိဝေကော။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၂။ ၃၀၇။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၃၅။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၈။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၅။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၆၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၉၊ ၂၃၀၊ ၃၀၈။
ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၄၁၊ ၁၄၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၀။)

နိဿရဏဝိဝေကနိဿိတ (တိ) [နိဿရဏ
+ ဝိဝေက + နိဿိတ] နိဿရဏဝိဝေက
- ၌ - ကို - မှီသော။ အဇ္ဈာသယတော
နိဿရဏဝိဝေကနိဿိတံ ဘာဝေတိ။ သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၄၅။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉။
အတိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၆။ (-
နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၇၁။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၁။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။
၁၀၁။)

နိဿရဏသဒ္ဓဝစနိယ (တိ) [နိဿရဏသဒ္ဓ
+ ဝစနိယ] နိဿရဏသဒ္ဓါသည်ဟောအပ်
သော။ နိဿရဏသဒ္ဓဝစနိယတာ-
သာမညေန။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၂၆။

နိဿရဏသုည (န) [နိဿရဏ + သုည]
ထွက်မြောက်သောအားဖြင့် (ကာမစ္ဆန္တ-
စသည်မှ) - သုဉ်း - ဆိတ်သုဉ်း - ခြင်း။
နိဿရဏသုညံ၊ ပဋိသံ၊ ၃၅၉၊ ၃၆၂။ (- ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၃၉။)

နိဿရဏာနိသံသ (ပု) [နိဿရဏ + အာနိ-
သံသ] ထွက်မြောက်ခြင်း၏ - အကျိုးဆက်
- အာနိသင်။ ဣဒါနိ သဉ္ဇပါယံ နိဿရဏံ
နိဿရဏာနိသံသဉ္စ ဒဿေဟံ။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၁၄၁။

နိဿရဏာဘိမုခ (တိ) [နိဿရဏ + အဘိ-
မုခ] (သက္ကာယမှ) ထွက်မြောက်ခြင်းကို
ရှေးရှုသော။ တတော ဧဝ အဝိတိဝတ္တာ
သက္ကာယံ နိဿရဏာဘိမုခါ အဟုတ္တာ
အနုဿရန္တိ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၇၆။

နိဿရဏာဝဟ (တိ) [နိဿရဏ + အာဝဟ]
(ဝဋ်ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ရာ (နိဗ္ဗာန်)ကို
ရွက်ဆောင်တတ်သော။ ကုသလာ ကိ ဓမ္မာ
.... အတ္တာဝဟာ နိဿရဏာဝဟော။ အနုဋီ၊
၁။ ၃၄။

နိဿရဏီ (ကိ) ယ (တိ) [နိ + သရ +
အနိယ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၀။ နိဿရဏ + ဣယ။]
ထွက်မြောက် - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - ခြင်း
နှင့် စပ်ယှဉ်သော။ နိဿရဏီယာ (ဒိ၊ ၃။
၁၉၉)တိ နိဿဋ္ဌာ ဝိသညုပ္ပာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၁၄။ နိဿရဏီယာ (ဣတိဝုတ်၊ ၂၃၇)တိ
နိဿရဏပဋိသံယုတ္တာ။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၀၉။
(- ဒိ၊ ၃။ ၂၀၅။ အံ၊ ၃။ ၃၀၁။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၈။)

နိဿရဏီယသုတ္တ (န) [နိဿရဏီယ + သုတ္တ] နိဿရဏီယသုတ်၊ ကာမတို့မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ပဌမဈာန် ဟူသော “နေက္ခမ္မ” ဓာတ်၊ ရူပါဝစရတရားတို့မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော အရူပဈာန် ဟူသော “အရူပ” ဓာတ်၊ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းတရားတို့ပြုပြင်စီရင်အပ်သော အကြောင်းကိုစွဲ၍ဖြစ်သော သင်္ခါရတရားအားလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ဟူသော “နိရောဓ” ဓာတ် ၃-ပါးတို့ကို ကောင်းစွာသိမြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုကာမ၊ ရူပ၊ သင်္ခါတတို့၌ သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိအားဖြင့် လွတ်မြောက်၏။ ထို့ကြောင့် (ထိုရဟန်းသည်) အဘိညာဉ်ကိစ္စပြီးဆုံးပြီးဖြစ်၍ ငြိမ်းအေးပြီးလျှင် ယောဂ ၄-ပါးကို လွန်မြောက်ပြီးသောသူဖြစ်၏-ဟု ထိုရဟန်းတို့အား ဟောပြောသုတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဣတိဝုတ္တကပါဠိ၊ ၃-နိပါတ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်၊ ဣတိဝုတ်၊ ၂၃၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၉၊ ၂၁၀။

နိဿရဏပါယ (ပု) [နိဿရဏ + ဥပါယ] ထွက်မြောက်ခြင်း၏ - အကြောင်း - ဥပါယ်။ နိယျာနမုခန္တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိဿရဏုပါယော။ ဒီ၊ ငို၊ ၂။ ၃၀၃။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၃၅၁။ (- မူလငို၊ ၂။ ၇၈။ အနုငို၊ ၂။ ၈၂။)

နိဿရဏေကဒေသ (တိ) [နိဿရဏ + ဧကဒေသ] ထွက်မြောက်ကြောင်း၏ - တစ်စိတ် - တစ်ဖို့ - ဖြစ်သော။ နိဿရဏေကဒေသောပိ မဂ္ဂေါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၇၆။

နိဿရတိ (ကြိ) [နိ + သရ + အ + တိ။ သရော ဘူသတိဥက္ကဏ္ဍဟိ သာသဒ္ဓေသုဝတ္တတိ၊ စုတုအက္ခေပဝိတ္တာရေ၊ ဘူစုကဘျံ ပဝတ္တတိ။ ဓာတွတ္တ။ ၃၉၂။] (၁) ထွက်မြောက် - လွန်မြောက် - ကင်းလွတ် - တတ်၏။ (၂) စွန့်တတ်၏။ (၁) နိဿရတိ - နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၀။ ဒီ၊ ငို၊ ၃။ ၂၂၇၊ ၂၂၉။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၁။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၄၇။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၇၀၊ ၂၇၂။ နိဿရတိတိ နိဂ္ဂစ္ဆတိ - ဒီ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃၅။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၄၁၊ ၉၅။ နိဿရတိ အတိ-က္ကမတိ - မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၄၃။ နိဿရန္တိ - သံ၊ ၁။ ၃၈၂။ သံ၊ ၂။ ၂၅၊ ၂၆၊ ၂၄၄-၅။ အံ၊ ၁။ ၂၆၂။ ပဋိသံ၊ ၃၄၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ ဒီ၊ ငို၊ ၃။ ၂၅၀။ နိဿရန္တိတိ နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ - ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၆။ မူလငို၊ ၁။ ၁၀၁။ နိဿရန္တိတိ အပဂစ္ဆန္တိ - ဒီ၊ ငို၊ ၁။ ၄၀၂။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၈၃။ နိဿရေယျံ - သံ၊ ၁။ ၃၈၂။ သံ၊ ၂။ ၂၅၊ ၂၆၊ ၂၄၄-၅။ အံ၊ ၁။ ၂၆၂။ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိဿရိဿာမိ - ဒီ၊ ငို၊ ၁။ ၃၄၅။ သံ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၄၄။ (၂) တံ တံ ဓမ္မံ နိဿရတိ စ အာဒိယတိ စ ဧဟတိ စ ဂဏှာတိ စ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၇။

နိဿရန္တ (တိ) [နိ + သရ + အန္တ] ပယ်စွန့်သော။ ဧဝံ နိဿရန္တော စ အာဒိယန္တော စ ဥပ္ပါဒေယျ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၈။

နိဿရန္တိ (ကြိ) [နိ + သရ + အ + အန္တိ] ထွက်မြောက် - လွတ်မြောက် - ကင်းလွတ် - တတ်ကုန်၏။ နိဿရတိ - ကြည့်။

နိဿရိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + သရ + တဗ္ဗ] ထွက်
မြောက် - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။
နိဿရဏံ နာမ နိဿရိတဗ္ဗေ သတိ
ဟောတိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၂၅။

နိဿရိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သရ + တုံ] ထွက်
မြောက်ခြင်းငှာ။ လောကာ ဣတော နိဿ-
ရိတုံ ခမန္တေ။ အပါ၊ ၂။ ၂၁၀။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
၃၂၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၅၁။ (- စရိယာ၊ ၄။ ၂၉။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၂၀။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၀။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၂၆၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၉၊ ၂၄၁။ မ၊ ဋီ၊
၁။ ၉၆၊ ၁၅၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၊ ၃၉၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၇၅၊ ၃၀၃။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၃။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၄၈။)

နိဿရိတုကာမ (တိ) [နိဿရိတုံ + ကာမ] ထွက်
မြောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ ထွက်
မြောက်လိုသော၊ သူ။ ယော တတော
ကတော မုစ္ဆိတုကာမာ နိဿရိတုကာမာဝ
ဟောန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၈၈-၉။)

နိဿရိတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သရ + တ္တာ] ထွက်
မြောက်၍။ လောကံ ဥတ္တရိတ္တာ
သမတိက္ကမိတ္တာ နိဿရိတ္တာ ဝုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊
၁။ ၂၈၀။ (- မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၁။)

နိဿရိဿာမိ (ကြိ) [နိ + သရ + သာမိ] ထွက်
မြောက်ရတော့အံ့။ နိဿရတိ - ကြည့်။

နိဿရေယျံ (ကြိ) [နိ + သရ + ဧယျံ] ထွက်
မြောက်ကုန်ရာ၏။ နိဿရတိ - ကြည့်။

နိဿသန္တ (တိ) [နိ + သသ + အန္တ။ ထိန္တ
နိဿသန္တိ] ရှုရှိုက် - ပင့်သက်ရှု - သော။
ပဝေမောနာ ပတိတာ၊ နိဿသန္တိ မဟံမဟံ။
အပါ၊ ၂။ ၂၂၆။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၃၇။ (- အပါ၊ ၂။
၂၅၅။ ထေရီ၊ ၄။ ၈၇။)

နိဿသန္တိ (ကြိ) [နိ + သသ + အ + အန္တိ] သက်သာရာ
မရှိကုန်၊ ပူပန် (ပင့်သက်ရှု) ကြရကုန်၏။ မရဏကာလေ ပန နိဿသန္တိ
(နိဿမန္တိ၊ က) ဝိဇ္ဇန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။ မ၊
၄။ ၄။ ၁၂၂။ နိဿသန္တိတိ ဥက္ကံ နိဿသန္တိ။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂။

နိဿာမိက (တိ) [နိ + သာမိက (=သံ +
အာမိ + က)] ပိုင်ရှင် - လင်ယောက်ျား -
မရှိသော။ ဧတံ ကဿစိ အဒတွာ နိဿာ-
မိကံ ကတွာ ပဋိဇေဂ္ဂိဿာမ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၈၀။

နိဿာမိကဒါသ (ပု) [နိဿာမိက + ဒါသ] ပိုင်ရှင်မရှိသော
ကျွန်။ နိဿာမိကဒါသော (ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၃) နာမ ယဿ သာမိကာ
သပုတ္တဒါရာဒယော မတာ ဟောန္တိ၊ န
ကောစိ တဿ ပရိဂ္ဂါဟကော။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၂၄၃။ (- ဝိမဟိ၊ ၂။ ၁၁၁။)

နိဿာယ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သိ + တ္တာ] မှီ၍၊
(၁) ကပ်ငြိ (ငြိကပ်) ၍။ (၂) အခြေခံပြု၍။
(၃) မှီရာပြု၍၊ စွဲမှီ၍၊ အားကိုးတစ်ခုအမှီ -
အမှီတက်သဟ် - ပြု၍။ (၁) တဿ ပရိ-
ယတ္တိ နိဿာယ ပဋိဘာယတိ (မဟာနိ၊
၁၈၀)တိ တဿ ပရိယာယ ပရိယာပုဏနံ

အလ္လိယိတွာ ဉာဏံ ဇာယတိ။ မဟာနိဿာရံ ဌာ
၂၉၇။ (၂) နိဿာယာ (ဝိဌာ ၂။ ၂)တိ ပါဒကံ
ကတွာ။ သာရတ္ထံ ၂။ ၁၇၅။ (၃) ဒုဂ္ဂတ-
မနုဿာ သံဃံ နိဿာယ ဇီဝိဿာမာတိ
ဝိဟာရေ ကပ္ပိယကာရကာ ဟောန္တိ။ ဝိဌာ
၃။ ၂၈၃။ နိဿာယ (မာဌာ ၁။ ၃၇၆)တိ
အပဿာယ၊ ဝိဝေကာဝါသဿ အပဿယံ
ကတွာတိ အတ္ထော။ မာဌိ ၂။ ၅၇။ ဂုဗ္ဘမလံ
နိဿာယာ (မာဌာ ၄။ ၉၀)တိ ဗဟိ နိက္ခန္တံ
ဂုဗ္ဘမလံ နိဿယံ ကတွာ။ မာဌိ ၃။ ၃၀၄။
နိဿာယ (ဝိသုဒ္ဓိ ၁။ ၃၁) ပဋိစ္စံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ
၁။ ၆၀။

နိဿာရ (တိ) [နိ + သာရ။ နတ္ထိ ဧတဿ
သာရန္တိ နိဿာရံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ ၂။ ၄၅၆။ (နိ-
သာရ - သံ၊ ကိဿာရ - ပြာ၊ နိဿာရ -
အဒ္ဓမာဂဓိ] အနစ် - မဂ္ဂိ - ကင်း - သော။
(မျှားခြင်း၊ ပေါမျှားခြင်း။ (P.S.D.)) အနစ်မှ
ယုတ်သော၊ အနစ်ကင်းသော၊ အကျိုးမရှိ
သော။ ပြာ၊ ဓာနံ။) နိဿာရေတိ သဗ္ဗေန
သဗ္ဗံ သာရဝိရဟိတော။ မဟာနိဿာရံ ၃၇၇။
ရူပံ အဿာရံ နိဿာရန္တိ ရူပံ အဿာရံ
သာရဝိရဟိတဉ္စ။ စူဠနိဿာရံ ၆၇။ နိဿာရာ
(ဒိဌာ ၁။ ၃၀၃)တိ နိရတ္တကာဘာဝေန သာရ-
ရဟိတော။ သိဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၇၂။ (- ဝိဌာ ၂။
၁၉၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၇။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၂၈။
အနုဋီ၊ ၂။ ၁၃၈။) နိဿာရော (ပု၊ ပ၊ ၈) -
မဟာနိဿာရံ ၃၂၁၊ ၃၂၂။ စူဠနိဿာရံ ၁၈၃။ သံ၊ ဌာ ၂။
၂၉၄။ အံ၊ ဌာ ၂။ ၃၂၈။ အပါဌာ ၂။ ၁၂၅။
ဇာ၊ ဌာ ၁။ ၄၆၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၉၂။ နိဿာရံ
(န၊ ပ၊ ၈) - မဟာနိဿာရံ ၃၂၁။ စူဠနိဿာရံ ၁၈၂-၃။

ဝိဌာ ၃။ ၂၅၅။ သံ၊ ဌာ ၂။ ၂၅၁။ အံ၊ ဌာ ၁။
၁၅၆။ အံ၊ ဌာ ၂။ ၁၇၆။ အဘိ၊ ဌာ ၂။ ၃၀။
စူဠနိဿာရံ ၆၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၀၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၅။ နိဿာရာ (ထိ၊ ပ၊ ၈)
- မဟာနိဿာရံ ၃၂၁။ စူဠနိဿာရံ ၈၃။ နိဿာရာ
(ပု၊ ပ၊ ၈) - မိလိန္ဒ၊ ၁၀။ ဇာ၊ ဌာ ၁။ ၄၁၆။
မာဌိ ၂။ ၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၉။ နိဿာရာနိ (န၊
ပ၊ ၈) - အံ၊ ဌာ ၂။ ၁၀၄၊ ၁၄၂။ နိဿာရံ (န၊
ဒု၊ ၈) - မာဌိ ၃။ ၃၇၃။ နိဿာရံ (ထိ၊ ဒု၊
၈) - မာဌိ ၃။ ၄၁၄။ နိဿာရာနိ (န၊ ဒု၊ ၈)
- ဒိဌာ ၂။ ၄၀၁။ သံ၊ ဌာ ၂။ ၂၂။ အဘိ၊ ဌာ
၁။ ၃၆၇။ ဒိဌိ၊ ၂။ ၃၅၆။ နိဿာရတော (န၊
မ၊ ၈) - စရိယာ၊ ဌာ ၂၈၃။ ဒိဌိ၊ ၁။ ၇၄။
နိဿာရေ (ပု၊ သ၊ ၈) - ဇာ၊ ဌာ ၄။ ၄၃၁။

နိဿာရဏ (တိ) [နိ + သာရ + က] အနစ်
- မဂ္ဂိ - မုကင်း - သော။ အယ ဝါ တိဏဉ္စ
နိဿာရကံ လဟကံ ကဋ္ဌတိ တိဏကဋ္ဌံ၊ ဝိ
ဌာ ၂။ ၁၉၇။

နိဿာရဓေတ္တ (န) [နိဿာရ + ဓေတ္တ]
အဆိအနစ် - မြေဆီ - မြေဩဇာ - မဂ္ဂိသော
လယ်။ တံ ပန ဝပ္ပါဘာဝတော အဿာရံ
ဟောတိတိ အာဟာ “နိဿာရဓေတ္တ (ဒိဌာ ၂။
၄၀၁)”တိ။ ဒိဌိ၊ ၂။ ၃၅၆။

နိဿာရဏ (တိ) [နိ + သာရ + ယု။ နိဿာ-
ရန္တိ သံဃာမှာ ဧတေနာတိ နိဿာရဏံ။
ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၄၁၇။ (နိဿာရဏယ -
သိဟိန္ဒ)] ထွက်သွားစေ - နှင်ထုတ် -
ကြောင်းဖြစ်သော။ (ညဉ့်အခါ စစ်တိုက်ခြင်း

ညစစ်ပွဲ၊ သတ်ဖြတ်ကွပ်မျက်ခြင်း။ သီဟိုဠ်၊
 ဓာနံ။) ပဗ္ဗာဇနိယကမ္မေန ဟိ ဝိဟာရတော
 နိဿာရေန္တိ၊ တဿှာ တံ “နိဿာရဏာ”တိ
 ဝုစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂၈။ တတ္ထ ယာ ကဏ္ဍက-
 သာမဏေရဿ ဒဏ္ဍကမ္မနာသနာ၊ သာ
 “နိဿာရဏာ”တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၅၀။
 (- ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၀၀။) နိဿာရဏာ (ထိ၊ ပ၊
 ၈) — ဝိ၊ ၅။ ၂၁၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၅၀၊ ၂၅၇။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ။ ၄၀၀၊ ၄၀၈။ ကင်္ခါ။ ၂၅၆၊ ၂၅၇။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၆။ ကင်္ခါ။
 ဋီ၊ သစ်။ ၄၁၇-၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၁၊ ၇၃။
 နိဿာရဏံ (န၊ ပ၊ ၈) — ဝဇိရ။ ၅၀၃။
 နိဿာရဏာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ၃။ ၄၄၃။ ဝိ၊
 ဌ၊ ၃။ ၄၂၈။ နိဿာရဏံ (ထိ၊ ဒု၊ ၈) — ဝိ၊
 ၃။ ၄၄၃။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၄၊ ၃၈၄။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၈။
 ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂၈၊ ၄၃၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၅၀။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ။ ၃၉၄၊ ၄၀၀။ ကင်္ခါ။ ၂၅၆။ သာရတ္ထ၊
 ၃။ ၃၄၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၆၊ ၂၈၆။ နိဿာရဏံ
 (န၊ ဒု၊ ၈) — ကင်္ခါ။ ၂၅၆။

နိဿာရဏီယ (တိ) [နိ + သရ + အနိယ။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၁။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၆၄၇။ အံ၊ ဋီ၊
 ၃။ ၇၄။ (နိဿာရိတ - သံ၊ နိဿာရိယ -
 အဒ္ဓမာဂမိ)] (၁) ထွက်မြောက် - တတ် -
 ကြောင်းဖြစ် - သော။ (၂) ထွက်သွားစေ -
 နှင်ထုတ် - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော။
 (က) အာပတ်။ (ခ) ကံ။ (၁) နိဿာရ-
 ဏီယာ (အံ၊ ၂။ ၂၁၄)တိ နိဿဋ္ဌာ ဝိသ-
 ညုတ္တာ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၄။ (၂) (က) တေန ပန
 ဓမ္မေန ဘိက္ခုနိ နိဿာရိယတိ၊ တဿှာ သော
 နိဿာရေတိတိ နိဿာရဏီယော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။

၁၈၁။ နိဿာရဏဟေတုဘူတော ဟိ ဓမ္မော
 နိဿာရဏီယောတိ ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၃။
 ၁၁၆။ (ခ) နိဿာရဏီယံ ပညတ္တံ (ဝိ၊ ၅။
 ၃၈၆။ အံ၊ ၁။ ၉၇)န္တိ ယေန ကမ္မေန
 နိဿာရိယန္တိ၊ တံ ကမ္မံ ပညတ္တံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
 ၂၆၁။ နိဿာရဏီယော (ပု၊ ပ၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊
 ၃။ ၁၈၁။ ကင်္ခါ။ ၂၉၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၁၆။
 ကင်္ခါ။ ဋီ၊ သစ်။ ၄၅၅။ နိဿာရဏီယံ (န၊ ပ၊
 ၈) — ဝိ၊ ၅။ ၃၈၆။ အံ၊ ၁။ ၉၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
 ၂၆၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၆။ နိဿာရဏီယာ (ထိ၊
 ပ၊ ၈) — အံ၊ ၂။ ၂၁၄၊ ၂၅၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၄၊
 ၉၅။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၀၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄။ အံ၊ ဋီ၊
 ၃။ ၃၂၆။ နိဿာရဏီယံ (ပု၊ ဒု၊ ၈) — ဝိ၊ ၂။
 ၂၈၉၊ ၂၉၀၊ ၃၀၂၊ ၃၀၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၉။ ဝဇိရ။
 ၆၉။ ကင်္ခါ။ ဋီ၊ ၁၂။

နိဿာရဏီယသုတ္တ (န) [နိဿာရဏီယ +
 သုတ္တ] (၁) နိဿာရဏီယသုတ်။ ကာမ
 (ကာမဂုဏ်)၏ထွက်မြောက်ရာ အသုဘ
 (ပဌမ)ဈာန်၊ ဗျာပါဒ (ပျက်စီးစေလိုမှု)၏
 ထွက်မြောက်ရာ မေတ္တာဈာန်၊ ဝိဟိံသ
 (ညှင်းဆဲမှု)၏ထွက်မြောက်ရာ ကရုဏာဈာန်၊
 ရူပ(ကသိုဏ်းရုပ်)၏ထွက်မြောက်ရာ အရူပ
 ဈာန်၊ သက္ကာယ (ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာ ၅-
 ပါး)၏ ထွက်မြောက်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်
 အားဖြင့် ထွက်မြောက်ရာ နိဿရဏဓာတ်
 ၅-မျိုးတို့ကို ဟောပြောသုတ်။) အင်္ဂုတ္တရ-
 နိကာယ၊ ၅-နိပါတ်၊ ၄-ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊
 ၁၀-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၂၁၄-၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၄-
 ၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၄-၅။ (၂) နိဿာရဏီယ
 သုတ်။ ဗျာပါဒ၏ထွက်မြောက်ရာ ဆန်ကျင်

ဖက်မှလွတ်သော မေတ္တာစိတ်၊ ဝိဟိံသ၏ ထွက်မြောက်ရာ ဆန့်ကျင်ဖက်မှလွတ်သော ကရုဏာစိတ်၊ အရတိ (မမွေ့လျော်မှု)၏ ထွက်မြောက်ရာ ဆန့်ကျင်ဖက်မှလွတ်သော မုဒိတာစိတ်၊ ရာဂ (စွဲမက်မှု)၏ထွက်မြောက်ရာ ဆန့်ကျင်ဖက်မှလွတ်သော ဥပေက္ခာစိတ်၊ သဗ္ဗနိမိတ္တ (နိမိတ်အလုံးစုံ)၏ထွက်မြောက်ရာ ဆန့်ကျင်ဖက်မှလွတ်သော အနိမိတ္တစိတ်၊ ဝိစိကိစ္ဆာ (ဝေခွဲနိုင်မှု)၏ ထွက်မြောက်ရာ ငါတရားဟု ထောင်လွှားမှုကို နှုတ်ပယ်ခြင်း အားဖြင့် ဆန့်ကျင်ဖက်မှ ထွက်မြောက်တတ်သော နိဿရဏဓာတ် ၆-မျိုးတို့ကို ဟောပြောရာသုတ်။) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၊ ၆-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၂၅၇-၉။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၉၅-၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၉၅-၆။

နိဿာရဒ (တိ) [နိ + သာရဒ] ကင်းသော ရွံ့ရှားခြင်းရှိသော၊ ရွံ့ရှားခြင်း - ကြောင်းရွံ့ခြင်း - အလျဉ်းမရှိ - ကင်း - သော။ နိဿာရဒါ (ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၅)တိ သာရဇ္ဇရဟိတာ၊ နိဗ္ဗယာတိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၂။

နိဿာရသိမ္မလိပါလိဘဒ္ဒကဝန (န) [နိဿာရ + သိမ္မလိ + ပါလိဘဒ္ဒက + ဝန] အနှစ်မရှိသော လက်ပံတော (နှင့်) ပင်လယ်ကသစ်တော၊ အနှစ်မဲ့လက်ပံတော (နှင့်) အနှစ်မဲ့ပင်လယ်ကသစ်တော။ နိဿာရသိမ္မလိ-ပါလိဘဒ္ဒကဝနာနိ ဝိတုဒန္တော ဝိဇ္ဇန္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၉။

နိဿာရိတ (တိ) [နိ + သရ + တ။ (နိးသာရိတ - သံ၊ နိဿာရိယ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] နှင်ထုတ်

အပ်သော။ တဿ အလာဘာယ နိဿာရိတော။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၅၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၀၁။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခ။ ၄၁၈။ (- မ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။)

နိဿာရိယတိ (ကြိ) [နိ + သရ + ယ + တေ] နှင်ထုတ်အပ်၏။ သံဃမာ နိဿာရိယတိ - ဝိ၊ ၂။ ၂၉၀၊ ၃၀၂၊ ၃၀၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁၈၉။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၁။ နိဿာရိယန္တိ - ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၆၁။

နိဿာရေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + သရ + ဧက + တဗ္ဗ] နှင်ထုတ်အပ်သော၊ နှင်ထုတ်ခံရသော၊ သူ။ ဗျတ္တေန ဘိက္ခုနာ အပလောကနကမ္ဘံ ကတွာ နိဿာရေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၀၀။

နိဿာရေတိ (ကြိ) [နိ + သရ + ဧက + တိ] (၁) ထွက်သွားစေ၏၊ နှင်ထုတ်၏။ (၂) ရွေ့ရှားစေ၏၊ ပယ်ရှား၏။ (၁) နိဿာရေတိ - ဝိ၊ ၃။ ၄၄၃။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁၈၁၊ ၄၂၈။ ကင်္ခါ၊ ၂၉၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၁၆၊ ၃၄၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၁၊ ၂၀၆။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခ။ ၄၅၅။ နိဿာရေတိ (မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁) နိဟရတိ၊ မ၊ ၄။ ၂။ ၈၄။ နိဿာရေန္တိ - ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၈။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခ။ ၄၁၇။ (၂) ပဏကံ ပေသိဋ္ဌိ နိဿာရေတိ။ ဝဇီရ၊ ၂၀၇။

နိဿာရေန္တိ (ကြိ) [နိ + သရ + ဧက + အန္တိ] နှင်ထုတ်ကုန်၏။ နိဿာရေတိ (၁) - ကြည့်။

နိဿာသ (တိ) [နိ + သသ + က။ (နိဂ္ဂါသ - သံ၊ ကိဿာသ - ပြာ)] မကောင်းသော အနံ့မရှိသော၊ မွေးကြိုင်သော။ နိဿာသော မုခဂန္ဓော စ။ အပါ ၂။ ၁၁၀။

နိဿိတ (တိ) [နိ + သိ + တ။ (နိဂ္ဂိတ - သံ၊ ကိဿိယ - ပြာ)] (၁) မှီသော၊ ကပ်ငြိသော။ (၂) မှီအပ်သော၊ မှီရာဖြစ်သော။ (၃) သန္တံ နိဿိတော အသိတော အလ္လိနော ဥပဂတော အဇ္ဈောသိတော အဓိမုတ္တော။ မဟာနိ။ ၅၇။ နိဿိတဿာတိ တဏှာ (မာန) ဒိဋ္ဌိဟိ နိဿိတဿ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၃၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈။ ပရံ သတ္တာရံ နိဿိတာတိ အညံ သတ္တုပဋိညံ နိဿိတာ အလ္လိနာ။ မဟာနိ။ ၄။ ၁၉၀။ နိဿိတာ အလ္လိနာ။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၂။ ၉၀။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၀၃။ တံ တံ နိဿိတာ တံ တံ ဌာနံ နိဿိတဝန္တော နိဿာယ ဝေမာနာ။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၂။ ၂၃၉။ န ပတိဋ္ဌိတောတိ န နိဿိတော န လဂ္ဂေါ။ မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၆၄။ (၂) ကုသလနိဿိတန္တံ ကုသလေန နိဿိတံ နိဿယိတဗ္ဗံ။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၇၅။ နိဿိတရက္ခ၊ နိဿိတဝတ္ထုဂ္ဂပ - တိုလည်းကြည့်။ သကလံ ဝေသာလိန္တံ သဗ္ဗဝေသာလိဝါသီနံ ဧနံ နိဿယူပစာရေန နိဿိတံ ဝဒတိ ယထာ “ဂါမော အာဂတော”တိ။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၂၀၆။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၉၆။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁။ ဝဇိရ၊ ၅၆၉။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၁၅။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၄၂။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၂။)

နိဿိတော (ပု၊ ပ၊ ဧ) — အံ၊ ၂။ ၁၁၃။ သုတ္တနိ။ ၃၉၅။ ၄၀၁။ မဟာနိ။ ၅၅။ ၅၇။ စူဠနိ။ ၁၁၊ ၁၀၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။

၃၉၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၇။ မဟာနိ။ ၄။ ၁၇၅။ စူဠနိ။ ၄။ ၂၇။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၃၄၇။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၄၆။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၁၃၀။ မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၆၄။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၃၆။ အံ၊ ဌိ၊ ၃။ ၃၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၉၈။ နိဿိတံ (န၊ ပ၊ ဧ) — မ၊ ၁။ ၁၉၃။ ပေဋကော။ ၃၀၈။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၂။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၆။ မဟာနိ။ ၄။ ၇၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၃။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၇၆။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၂၉။ ၄၅၁။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၂။ ၂၅၄။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၁၂။ မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၁၂၅။ သံ၊ ဌိ၊ ၁။ ၁၉၀။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄၀။ နိဿိတာ (ပု၊ ပ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၁။ ၈။ သုတ္တနိ။ ၄၀၇။ စူဠနိ။ ၇။ ဇာ၊ ၁။ ၉။ ဇာ၊ ၂။ ၈၀။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၊ ၁၁၃။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၇၂။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၉၁။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၇၁။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၈၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၄၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၂၄။ မဟာနိ။ ၄။ ၁၉၀။ ၃၁၅။ စူဠနိ။ ၄။ ၁၂။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၆၉။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၂။ ၉၀။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၀၃။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၅။ နိဿိတာနိ (န၊ ပ၊ ဧ) — မ၊ ၁။ ၂၅၄။ မ၊ ဌိ၊ ၁။ ၃၂၂။ နိဿိတံ (ဒု၊ ဧ) — ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၈။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၇။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၈၇။ စူဠနိ။ ၄။ ၆၀။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၉၅။ ၁၈၉။ မ၊ ဌိ၊ ၂။ ၂၀၆။ မ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၈၃။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၃၁။ အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၁၀။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၉။ နိဿိတဿ (စ၊ ဧ) — သံ၊ ၂။ ၂၈၄။ ဥဒါန၊ ၁၇၉။ သုတ္တနိ။ ၃၉၅။ နေတ္တိ၊ ၅၅။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၃၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၉၈။ နိဿိတဿ (ဆ၊ ဧ) — ကင်္ခါ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂၃၉။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၁။ ၂၄၂။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၅၁။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၈၁။ ဒိ၊ ဌိ၊ ၃။ ၂၅၅။ အံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၃၆၅။ နိဿိတာနံ (စ၊

ဗ) — မူလဋီ၊ ၂။ ၈၉။ နိဿိတာနံ (ဆ၊ ဗ)
— မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၄၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၆၂။ နိဿိတေ (သ၊ ဇ)
— ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၆၁။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၀၄။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၃။ ၂၇၀။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၆၃။ နိဿိ-
တေသု (သ၊ ဗ) — သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၀၀။

နိဿိတက (တိ) [နိဿိတ + ကျ] (နိဇ္ဈိတက
— သံ၊ ကိဿိယက - ပြာ)] မှီ၍နေသော
(တပည့်-စသည်)။ နိဿိတကော (ပ၊ ဇ)
— အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၂။ နိဿိ-
တကံ (ဒ၊ ဇ) — အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၃။ နိဿိတကာ
(ပ၊ ဗ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၃။
အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၄၉၊ ၃၆၅။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ ၁၀၃။ နိဿိတကေ
(ဒ၊ ဗ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၇၊ ၃၃၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၇။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၅၁၊ ၂၀၈၊ ၂၃၇၊ ၂၇၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၀၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၃။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၆။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၄၂။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၁၀၁၊ ၃၉၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၁၊ ၆၃။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၂။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၈၁။ နိဿိတကေဟိ (တ၊ ဗ) — ဝိ၊
ဌ၊ ၄။ ၁၀၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၈၁။ နိဿိတကာနံ
(ဆ၊ ဗ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၃၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၅၇။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊ ၄၀၇။

နိဿိတကပရိသာ (ထိ) [နိဿိတကာ +
ပရိသာ] မှီ၍နေသော ပရိသတ်၊ တပည့်
တပန်း ပရိသတ်။ အတ္တနော နိဿိတက-
ပရိသာယ သဒ္ဓိ ဝုဋ္ဌာပေန္တိယာ ဝါစာစိတ္တ-
တော သမုဋ္ဌာတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၄။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၄၅၇။

နိဿိတကမ္မဝိပတ္တိ (ထိ) [နိဿိတကမ္မ +
ဝိပတ္တိ] မှီတတ်သော အမှုလုပ်ငန်း၏ ပျက်
စီးခြင်း။ နိဿယပါရိပူရိ (မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၅) -
ကြည့်။

နိဿိတကိစ္စ (န) [နိဿိတ + ကိစ္စ] မှီတတ်
သောတရား (ဝိညာဏ်)၏ - ကိစ္စ - အမှု။
နိဿယမုခေန နိဿိတကိစ္စံ ဝုတ္တံ၊ မ၊ ဋီ၊ ၃။
၃၈၂။

နိဿိတစိတ္တ (န) [နိဿိတ + စိတ္တ] (၁)
မှီတတ်သောစိတ်။ (တိ) (၂) (တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ
တို့ဖြင့်) မှီသောစိတ်ရှိ - ရာဖြစ် - သော။ (၁)
အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (တိ) (၂) နိဿိတံ စိတ္တံ
ဧတေသန္တိ နိဿိတစိတ္တာ၊ ပုဂ္ဂလာ။
နိဿိတံ စိတ္တံ ဧတ္တာတိ နိဿိတစိတ္တာ။
နိဿိတစိတ္တဝန္တော တဏှာဒိဋ္ဌိနိဿယ-
ဝသေန ပဝတ္တာ သုတ္တပဒေသာ။ နေတ္တိ၊ ဌ၊
၁၀၃။ (-နေတ္တိ၊ ၃၄-၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၅၄။)

နိဿိတစိတ္တဇာနန (န၊ ထိ) [နိဿိတစိတ္တ +
ဇာနန] (တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်) မှီသောစိတ်ကို
သိရခြင်း။ နိဿိတစိတ္တဇာနနတ္ထာယ
ဒေသိတာ သုတ္တပဒေသာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၅၄။

နိဿိတစိတ္တဝန္တ (တိ) [နိဿိတစိတ္တ + ဝန္တ]
(တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်) မှီသော စိတ်ရှိသော။
နိဿိတစိတ္တ (နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၁၀၃) - ကြည့်။

နိဿိတဇပ္ပိ (တိ) [နိဿိတ + ဇပ္ပ + ကိ]
သုတပါးကိုမှီ၍ စကားပြောဆို - လေ့ရှိ -

တတ် - သော၊ သူ။ နိဿိတဇပိ (ဝိ၊ ၅။
၃၁၈-၉)တိ အညံ နိဿာယ ဇပတိ။ ဝိ၊
၄။ ၄။ ၂၁၆။ = ဧတ္ထ အညနိဿိတံ ဇပု'မေ-
ကဿာတိ နိဿိတဇပိတိ ဒဿေန္တော
အာဟ "အတ္တနော" (ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၆) တိအာဒိ။
ပါစိတ်၊ ယော။ ၆၁၅။

နိဿိတဓမ္မ (ပု) [နိဿိတ + ဓမ္မ (နိဂြိတဓမ္မ
- သံ)] မှိတတ်သောတရား၊ အထခေါ
နိဿိတဓမ္မော စ အသုစိ ဒဿေတိ။ သံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၉၇။

နိဿိတဓမ္မမုခ (န) [နိဿိတဓမ္မ + မုခ]
မှိတတ်သော တရားကို - အဦး - ပဓာန -
အမွန် - အမြတ် - ပြုခြင်း။ နိဿိတဓမ္မ-
မုခေန ဒဿိတံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၂။

နိဿိတနိဿယဃဉ္စန (န) [နိဿိတ +
နိဿယ + ဃဉ္စန] မှိတတ်သောတရား
(နှင့်) မှိတရားတို့၏ ထိခိုက်ခြင်း။ န
နိဿိတနိဿယဃဉ္စနာနံ ပုဗ္ဗာပရတာဒဿ-
နတ္ထံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၅။ (- အနုဋီ၊ ၁။ ၁၃၃။)

နိဿိတနိဿိတ (တိ) [နိဿိတ + နိဿိတ]
မှိတတ်သောတရားကို မှိတတ်သော၊ အဆင့်
ဆင့်မှိတတ်သော။ နိဿိတနိဿိတာပိ
နိဿိတာ ဧဝ နာမ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၃။

နိဿိတပါရိပူရီ (ထိ) [နိဿိတ + ပါရိပူရီ]
မှိတတ်သော ကောက်၏ထက်ဝန်းကျင်မှ
ပြည့်စုံခြင်း။ နိဿယပါရိပူရီ (မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၅။)
- ကြည့်။

နိဿိတပုဉ္စာ (ထိ) [နိဿိတ + ပုဉ္စာ]
မှိတတ်သောတရား (စက္ခုဝိညာဏ်စသည်) ကို
မေးခြင်း။ နိဿယသိသေန နိဿိတပုဉ္စာ-
ဟေသာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၁။

နိဿိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + သိ + တဗ္ဗ] မှိအပ်
သော၊ မှိရာဖြစ်သော။ အနဂါရာနံ ပဗ္ဗဇိ-
တာနံ ဥပဂန္နာ နိဿိတဗ္ဗတော ဥပနိဿယ-
ဘူတော ဇီဝိတပရိက္ခာရော။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၄၉။
(- သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၇။)

နိဿိတဘောဒ (ပု) [နိဿိတ + ဘောဒ]
မှိတတ်သောတရား၏အပြား။ န ဟိ နိဿ-
ယဟာဘူတဘောဒေန ဝိနာ နိဿိတဘော-
ဒေါ သမ္ဘဝတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၄၄။

နိဿိတမုခ (န) [နိဿိတ + မုခ] မှိတတ်
သောတရားကို - အဦး - ပဓာန - အမွန် -
အမြတ် - ပြုခြင်း။ နိဿိတမုခေန စ ဝတ္ထု
ဒုကာဒိဒေသနာ ပဝတ္တာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၇။

နိဿိတရက္ခ (ပု) [နိဿိတ + ရက္ခ] မှိရာ
ဖြစ်သော သစ်ပင်။ မာလုဝလတာယ
အတ္တနော နိဿိတရက္ခော ပရိဝါရိတော။
နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၂၀။

နိဿိတဝတ္ထုရူပ (န) [နိဿိတ + ဝတ္ထုရူပ]
မှိရာဖြစ်သော ဝတ္ထုရူပ။ တေပိ ဟိ နိဿိ-
တဝတ္ထုရူပါနံ ပထဝီဓာတုနိဿိတတ္တာ
ဧကေန ပရိယာယေန ပထဝီဓာတုနိဿိ-
တာဝ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၆၃။

နိဿိတဝဏ္ဏ (တိ) [နိ + သိ + တဝဏ္ဏ။
ကစ္စည်း။ ၅၅၅။ ရူ။ ၆၁၂။ နီတိ၊ သုတ္တ။
၁၁၄၂။] မှိနေတတ်သော။ နိဿိတ (၁)
- ကြည်း။

နိဿိတဝါရိက (တိ) [နိဿိတ + ဝါရိက]
(ကျောင်းစောင့်) အလှည့် - ရှိ - ကျ - သော
တပည့်။ နိဿိတဝါရိကဿ ပန သဘာဂါ
ဘတ္တံ ဒေန္တိ။ ဝဇီရ။ ၁၃၂။

နိဿိတဝေါဟာရ (ပု) [နိဿိတ + ဝေါဟာရ]
မှိတတ်သော - အမှိတရား - ၌ တင်စားခေါ်
ဝေါ်ခြင်း (အမှိခံ၏အမည်ကို မှိတတ်သည့်
တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်း)။ “ဗဿာ-
ယတနေဟိ ဖုဿ ဖုဿ”တိ အဖုဿန-
ကိစ္စာနိပိ အာယနာနိ “မဇ္ဈာ ယောသန္တိ”တိ
အာဒိသု ဝိယ နိဿိတဝေါဟာရေန ဖုဿန-
ကိစ္စာနိ ကတ္တာ ဒဿိတာနိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၈၃။ (- သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၆၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၃။)

နိဿိတသမထကိရိယာ (ထိ) [နိဿိတ +
သမထ + ကိရိယာ] မှိသောသမထကို ပြု
ခြင်း။ ယေဘုယျဘာဝံ နိဿိတသမထ-
ကိရိယာ ယေဘုယျသိကာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၂။

နိဿိတသလ္လက္ခဏ (တိ) [နိဿိတ + သလ္လ-
က္ခဏ] မှိတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို ကောင်းစွာ
မှတ်ကြောင်း ‘လက္ခဏာ’ ရှိသော။ လင်္ကာ-
ဒီပေကိ နိဿယသိသေန နိဿိတသလ္လ-
က္ခဏံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂၀။

နိဿိတာပရိသုဒ္ဓိ (ထိ) [နိဿိတ + အပရိ-
သုဒ္ဓိ] မှိတတ်သောတရား၏ မစင်ကြယ်
ခြင်း။ အထခေါ တသ္မိ အပရိသုဒ္ဓေ ဉာဏမှိ
အပရိသုဒ္ဓံ ဟောတိတံ နိဿယာပရိသုဒ္ဓိယာ
(တံ) နိဿိတာပရိသုဒ္ဓိ ဝိယ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၈၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃၂။

နိဿိတာသေ (တိ) [နိဿိဟာ + သေ။
သေ - အနက်မဲ့] မှိသော။ နိဿိတာသေ
(ပဋိသံ၊ ၁၅၉)တိ နိဿိတာတိ အတ္ထော။
ဧကမေဝ ပဒံ၊ “သေ”တိ နိပါတမတ္တံ ဝါ။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။

နိဿိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သိ + တုံ] မှိခြင်း
ငှာ။ အလ္လိယိတုံ နိဿိတုံ အနရဟော။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။

နိဿိတု(တူ)ပစာရ (ပု) [နိဿိတ + ဥပ-
စာရ] မှိတတ်သော - အမှိ - တရား၌ တင်
စားခြင်း (မှိရာ - အမှိခံ - ၏အမည်ကိုမှိတတ်
သောတရား၌ တင်စားခေါ်ဝေါ်ခြင်း)။ ဥပ-
စာရဝသေနာတိ နိဿိဟုပစာရဝသေန။
နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၅၀။ စက္ခာဒိနံ ရူပတဏှာဒိနံ ဆန္နံ
သောတာနံ ဒွါရဟာဝေန ပဝတ္တတ္တာ စက္ခာ-
ဒယော နိဿိတုပစာရဝသေန သယံ သဝ-
န္တော ဝိယ ဘဂဝတာ ပုတ္တာ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။
၉၄။

နိဿိနေဟ (ပု) [နိ + သိနေဟ။ (နိ၊ သေဟ
- သံ၊ ကိသိဏေဟ - ဖြာ)] (၁) အဆီ
အစေး - မရှိ - ကင်း - သော။ (၂) ခဲကွက်

တွယ်တာခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော။ (၃)
ချစ်ခင်ခြင်း - မရှိ - ကင်း - သော။ (၁)
ယထာ ဟိ အကုသလပက္ခေ ဒေါသော
နိဿိနေဟော န အာရမ္မဏံ အလ္လိယတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၉၆။ (၂) နတ္ထိ ဧတေသံ အပေ-
က္ခာတိ အနပေက္ခာ၊ နိဿိနေဟာတိ အတ္ထော။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၀။ (၃) ဘန္တေ အဟံ
ဣမသ္မိံ သသိနေဟာ၊ အယံ ပန မယံ
နိဿိနေဟော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၂။ (- ၉၈။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၅။)

နိဿိပ္ပ (တိ) [နိ + သိပ္ပ။ (နိဇိလ္လ - သံ)]
အတတ်ပညာမရှိသော၊ အတတ်ပညာမတတ်
သော။ အဝသေသာ သတ္တာ နိဿိပ္ပ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၅၀။

နိဿိ (သိ)ယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + သိ + ယ
+ တေ] (၁) မှီအပ်၏။ (၂) မှီခို - ဆည်း
ကပ် - စေအပ်၏။ (၁) နိဿိ (သိ) ယတိ
— ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၀။ မူလဋီ၊
၁။ ၉၊ ၁၅၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၇။ နိဿိယန္တိ—
မူလဋီ၊ ၁။ ၅၄။ (၂) နိဿိယတိ ဘဇာပိယတိ။
ဝဇိရူ၊ ၅၀၈။

နိဿိရိ(ရိ)က (ထိ) [နိ + သိရိ(ရိ) + က]
တင့်တယ်ခြင်း - အသရေ - ကင်း - မရှိ -
သော။ နိဿိရိကတ (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂)န္တိ
နိသောဘတံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၅။
သောဘာရဟိတတာယ နိဿိရိကာ စ။ သံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၈၁။ နိဿိရိကော ဘိန္နဘဂေါ။ သံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၂၀၇။ နိဿိရိကော (ပု၊ ပ၊ ၈) — ဇာ၊

ဌ၊ ၅။ ၈၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၇။
နိဿိရိကာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၉၆။
နိဿိရိကံ (န၊ ပ၊ ၈) — အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈။
နိဿိရိကံ (ပု၊ ဒု၊ ၈) — ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၁၂။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၇၇။ နိဿိရိကာ (ပု၊ ပ၊ ၈) — သံ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၈၁။ နိဿိရိကာ (ထိ၊ ပ၊ ၈) — ဓမ္မ၊ ဌ၊
၁။ ၁၃၈။ နိဿိရိကာယ (ပု၊ စ၊ ၈) — အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၂၅။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၉။ နိဿိရိကာနံ
(ပု၊ ဆ၊ ၈) — သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၁။

နိဿိရိကဒဿန (တိ) [နိဿိရိက + ဒဿန]
အသရေ(ကျက်သရေ)ကင်းမဲ့စွာ ရှုမြင်ရခြင်း
ရှိသော၊ ရှုမြင်ရခြင်းဖြင့် အသရေ (ကျက်
သရေ) မရှိသော၊ သူ။ နိဿိရိကဒဿနေ
အစေလကေ ဒိသ္မာဝ အတ္တနော ဝသန-
ဌာနမေဝ ဂတာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၀။

နိဿိမ (တိ) [နိ + သိမာ] (က)ဥပစာရ-
သိမ် - ဥပစာအပိုင်းအခြား - ကျောင်းတိုက်
- မဟုတ်သော၊ ဥပစာရသိမ် - ဥပစာအပိုင်း
အခြား - ကျောင်းတိုက် - ၏ အပြင်ဖက်ဖြစ်
သော၊ အရပ်။ (ခ) ဗဒ္ဓသိမ်မဟုတ်သော၊
ဗဒ္ဓသိမ်၏အပြင်ဖက်ဖြစ်သော၊ အရပ်။ (ဂ)
အပိုင်းအခြား (ကာလ) မဟုတ်သော။ (က)
ဘိက္ခု နိဿိမေ ဌိတဿ သေနာသနံ
ဂါဟေန္တိ။ ဝံ၊ ၄။ ၃၁၈။ နိဿိမေ ဌိတဿာ-
တိ ဥပစာရသိမတော ဗဟိ ဌိတဿ။ ဝိ၊ ဌ၊
၄။ ၆၅။ (- ဝိ၊ ၄။ ၃၂၅၊ ၃၃၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၂၈၇။) (ခ) နိဿိမ (ဝိ၊ ၂။ ၇၃)န္တိ ဝိဟာရေ
ဗဒ္ဓသိမတော အညံ အဗဒ္ဓသိမံ၊ ဂါမသိမာ-
ဒိန္တိ အတ္ထော။ ဝဇိရူ၊ ၃ပ၄။ (- ဝိ၊ ၃။ ၁၆၄။

၁၈၄၊ ၂၄၄၊ ၂၆၀၊ ၄၁၃။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၃၅၈။ ဝိ၊
၄၊ ၄။ ၅၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၁၂။ ဝဇီရ။ ၄၆၄၊
၄၈၉၊ ၅၀၅။ (ဂ) အောက်ပုဒ် (၂) ကြည့်။

နိဿိမ (မာ) ဂတ (တိ) [နိဿိမာ + ဂတ]

(၁) ဥပစာရသိမ် - ဥပစာအပိုင်းအခြား -
မဟုတ်သောအရပ်သို့ - သွား - ရောက် -
သော၊ ဥပစာရသိမ် - ဥပစာအပိုင်းအခြား -
၏ အပြင်ဖက်သို့ - သွား - ရောက် - သော၊
သူ။ (၂) အပိုင်းအခြား(ကာလ) မဟုတ်သည်
၌ဖြစ်သော၊ ကာလအပိုင်းအခြားကို ကျော်
လွန်၍ဖြစ်သော။ (၁) ဧတရဟိ ဘန္တေ
မနုဿာ နိဿိမာဂတာနံ ဘိက္ခုနံ စီဝရံ
ဒေန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၈၅-၇။ (၂) နိဿိမာဂတန္တံ
ဝဿာနသင်္ခါတံ ကာလသိမ် အတိက္ကန္တံ၊ တံ
ဝဿိကသာဠိကစီဝရံ န ဟောတီတိ
အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၉။

နိဿိမဋ္ဌ (တိ) [နိဿိမ + ဌာ + အ] (ဥပ-
စာရ) သိမ် မဟုတ်သော အရပ်၌တည်သော၊
ဥပစာရသိမ်၏ အပ၌တည်သော၊ သူ။
နိဿိမဋ္ဌ အနုမောဒတိ (ဝိ၊ ၃။ ၃၅၃)တိ
ဗဟိ ဥပစာရသိမာယ ဌိတော အနုမောဒတိ။
ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၃၉၂။ (- ဝိ၊ ၅။ ၃၀၃၊ ၃၀၇။)

နိဿိယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + သိ + ယ +
အန္တေ] မှီအပ်ကုန်၏။ နိဿိယတိ - ကြည့်။

နိဿိလ (တိ) [နိ + သိလ။ (နိးဂီလ - သံ၊
ကိဿိလ - ဖြာ)] သိလမရှိသော၊ သိလ
မှကင်းသော၊ သူ။ (အကျင့်ကောင်းမရှိသူ၊

ဒုဿိလ။ ဖြားစာနံ။) ဒုဿိလန္တိ နိဿိလံ၊
သိလဝိရဟိတန္တိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊ ၄၊ ၂၆၉။
နိဿိလော (ပါ ၈) - ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၈။ သံ၊ ၄၊
၃။ ၈၅။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၁၀။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၇၉။
အဘိ၊ ၄၊ ၃။ ၅၆။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၄၃၂။ ပေတ၊ ၄၊
၂၃၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၀၊ ၃၅၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၁၃။ ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၃၇။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၃၄၊ ၃၆၄။
အံ၊ ၄၊ ၂။ ၈၀။ နိဿိလော (ပါ ၉) - သံ၊ ၄၊ ၂။
၁၃၂။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၄၂၃။ ဥဒါန၊ ၄၊ ၂၃၅။
ဣတိဝုတ်၊ ၄၊ ၂၂၂။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၂၄၅။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁၀၅။ ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၇။ နိဿိလံ (ဒါ ၈) -
ဥဒါန၊ ၄၊ ၂၆၉။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၄၉၂။ နိဿိလဿ
(ဆ၊ ၈) - ဝဇီရ။ ၄၂၈။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၉၆။

နိဿိလပုဂ္ဂလ (ပု) [နိဿိလ + ပုဂ္ဂလ]
သိလမရှိသောပုဂ္ဂိုလ်။ ဒုဿိလော နိဿိ-
လပုဂ္ဂလော ကာယာဒိဟိ အသညတော
ဘုဇ္ဇေယျ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၃၀၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၄၊
၁၆၈။

နိဿုက္က (တိ) [နိ + သုတ္တ] ဖြူစင်သော
တရား - မှကင်း - မရှိ - သော။ နိဿုက္ကော
(ထေရ။ ၃၄၂။)တိ အသုက္ကော သုက္ကဓမ္မ-
ရဟိတော ဟိရောတ္တပ္ပဝိဝဇ္ဇိတော။ ထေရ၊
၄၊ ၂။ ၃၆၇။

နိဿုက္က (တိ) [နိ + ဥဿုက္က] (ကုသိုလ်
တရားတို့ကို ပြီးစေခြင်း၌) လုံးပန်းကြိုးကုတ်
အားထုတ်ပွဲ - မှကင်း - မရှိ - သော၊ သူ။
ကုသလဓမ္မသမ္ပာဒနာဿုက္ကရဟိတော ဝါ။
ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၃၆၇။

နိဿုတ (တိ) [နိ + သု + တ] အကြွင်းမဲ့
ပယ်အပ်ပြီးသော (ကိလေသာ)။ နိဿု-
တာ'ဿ ဟောန္တိ။ မ၊ ၁။ ၃၄၈။ နိဿု-
တတ္တာ သောတ္တိယော ဟောတိ။ အံ၊ ၂။
၅၀၈။ နိဿုတတ္တာ (မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၅)တံ
သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနဝသေန သန္တာနတော
သဗ္ဗသော နိဟတတ္တာ။ သဗ္ဗသော
ကိလေသာနံ သမုစ္ဆန္တတ္တာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။

နိဿုတပါပ (တိ) [နိဿုတ + ပါပ] အကြွင်း
မဲ့ ပယ်အပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသော၊
မကောင်းမှုကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ပြီးသော၊ သူ။
အရိယော ပန ဗာဟုဿစ္စေန နိဿုတပါပ-
တာယ စ ပရမတ္ထသောတ္တိယော ဟောတိ။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။

နိဿေကိဒါယက (တိ) [နိဿေကိ + ဒါယက]
နိဿေကိဒါယကအမည်ရှိသော၊ (ကော-
ဏ္ဍညမြတ်စွာဘုရားအား) လှေခါးကို ပေးလှူ
ခဲ့ဘူးသော (ထေရ်)။ အာယသ္မာ နိဿေကိ-
ဒါယကော ထေရော ဣမာဂါထာယော
အဘာသိတ္ထ။ အပါ၊ ၁။ ၂၀၈။ (- အပါ၊ ၄။ ၂။
၁၇၈။)

နိဿေကိပရိယေသနာ (ထိ) [နိဿေကိ +
ပရိယေသနာ] လှေခါးကိုရှာမှီးခြင်း။ ယာ
တတ္ထ တဿ နိဿေကိပရိယေသနာ။
မိလိန္ဒ။ ၂၅၆။

နိဿေကိဗဟုက (ပု) [နိဿေကိ + ဗဟုက]
လှေခါးပေါင်၊ လှေခါးလက်ရုံး။ အာရုဇ္ဈော

ဒီဃနိဿေကိ၊ ယထာ နိဿေကိဗဟုကံ။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၄။

နိဿေကိမဇ္ဈ (န) [နိဿေကိ + မဇ္ဈ]
လှေခါး၏ အလယ်။ ဟေဋ္ဌာပါသာဒံ
ဩရောဟန္တော နိဿေကိမဇ္ဈေ သဉ္ဇာနတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၅။

နိဿေကိမတ္တက (န) [နိဿေကိ + မတ္တက]
လှေခါး၏ အထက်၊ လှေခါးထိပ်။ သမေ
နိဿေကိမတ္တကေ ထကနကံ ဟောတိ။ ဝိ၊
၄။ ၁။ ၂၄၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃။ (- မ၊ ၄။ ၃။
၄၇။)

နိဿေကိမုစ္စန (န) [နိဿေကိ + မုစ္စန]
လှေခါးမှ ကင်းလွတ်ခြင်း။ ယထာ နိဿေ-
ကိမုစ္စနေ အာရောဟိတံ န သက္ကာ။ ဒီ၊
၄။ ၂။ ၂၀၃။

နိဿေကိမူလ (န) [နိဿေကိ + မူလ]
လှေခါး၏ - အနီး - အောက် - အရင်း။
လှေခါးရင်း။ ဒွါရပါလ (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၉)
- ကြည့်။

နိဿေကိ (ထိ) [နိ + သိ + ကိ (= ယု +
ဤ)။ နိစ္ဆယေန သယန္တိ ပါကာရာဒိက-
မေတာယာတိ နိဿေကိ၊ သိ သေဝါယံ၊
ကံ၊ နဒါနိ။ ဓာနိ၊ ၄။ ၂၁၆။ သူစိ။ (- က္ကဒိ။
၆၁။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၉၂။) နိ + ဣဏ + ဤ။
နိဿာယ တံ ဣဏန္တိ ဂစ္ဆန္တိ အာရောဟန္တိ
ဥပရိတိ နိဿေကိ။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၅။ (နိး-

တြေကီ - သံ၊ ကိဿေကီ - ြာ၊ နိဿေကီ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ နိသံသေကီ - သိဟိဉ်] (၁) လှေခါး၊ သစ်သားလှေခါး၊ ထန်းကျင့်လှေခါး။ (သစ်သား-စသည်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော လှေခါး။ တောင်ပေါက်၊ ဓာန်၊ သျှ။) ထန်းချင်းလှေခါး၊ ထန်းကျင့်လှေခါး၊ ရင်းထောင် (ထန်းတက်စဉ် ထန်းပင်ရင်း၌ထောင်၍ တက်ရသည့်လှေခါး။) (၂) ထန်းရင်းပေါင်၊ ထန်းရင်ပေါင်၊ ကားပေါင် (တုတ်ငှ-ချောင်းတို့ဖြင့် သင်္ကန်းပမာဏအတိုင်း ငှ-ဒေါင့်ပြု၍ ဖွဲ့အပ်သော ကားပေါင်။ နှစ်ထပ်သင်္ကန်းချုပ်သော အခါ ယင်းကားပေါင်၌ သင်္ကန်းစွန်းတို့ကို အလျားအနံညီစေရန် ဖွဲ့ချီ၍ အလိုရှိသလို သင်္ကန်းချုပ်ကြရသည်။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၂။) (လှေခါး၊ လှေခါးရှင်၊ လှေခါးအရှင်၊ တွယ်တက်ရန်လှေခါး။ LADDER U.E.B.D-ကြည့်။)

(၁) နိဿေကီ ကရေယျ ပါသာဒဿ အရောဟဏာယ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၉။ နိဿေကီ ဗန္ဓိတွာ တာယ တံ ရုက္ခံ အဘိရဟိတွာ ဖလံ ဟရေယျ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၅၅။ (၂) နိဿေကီမ္ဗိ (ဝိ၊ ၄။ ၄၉)တိ စတူဟိ ဒဏ္ဍေဟိ စိဝရပ္ပမာဏေန အာယတစတုရသံ ကတွာ ဗဒ္ဓပဋုလမ္ဗိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၂။ ကထိနံ - လည်းကြည့်။

နိဿေကီ (ထိ၊ ပ၊ ၈) - အပ၊ ၁။ ၂၀၇။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၄။ မိလိန္ဒ၊ ၃၃၇။ ဝိ၊ ၄။ ၇၁။ အပ၊ ၄။ ၁၅၅။ နိဿေကီ (ဒု၊ ၈) - ဒီ၊ ၁။ ၁၇၉။ အပ၊ ၁။ ၁၈၈။ အပ၊ ၂။ ၁၂၄။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၄။ မိလိန္ဒ၊ ၂၅၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၅။ ဝိ၊ ၄။ ၇၁။ ဝိ၊ ၄။ ၄၉။ ဒီ၊ ၄။ ၂၂၀။ မ၊

၄။ ၂။ ၂၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၈။ ၂၂၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၆။ ၂၄၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၅၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၇၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၈၇။ ၁၄၅။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၈။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၆။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၅။ ၁၇၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၄၃။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၈၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၉။ ၃၄၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၁။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။ နိဿေကီယာ (တ၊ ၈) - ဝိ၊ ၁။ ၂၂၆။ အပ၊ ၂။ ၁၂၄။ မိလိန္ဒ၊ ၂၅၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆။ နိဿေကီတော (မ၊ ၈) - ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၁။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၅၇။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၆၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၇၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။ နိဿေကီယာ (ဆ၊ ၈) - ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၂။ နိဿေကီယံ (သ၊ ၈) - ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၂။

နိဿေဝါလပဏကကဒ္ဓမ (တိ) [နိ + သေဝါလ + ပဏက + ကဒ္ဓမ] မှော်၊ ရေညှိ၊ ညွန် - မရှိ - ကင်း - သော။ နိဿေဝါလပဏကကဒ္ဓမော (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၁)တိ တိလ-ဗိဇကာဒိဘေဒေန သေဝါလေန နိလမဏ္ဍု-ကပိဋ္ဌိဝဏ္ဏေန ဥဒကပိဋ္ဌိ ဆာဒေတွာ နိဗ္ဗတ္တပဏကေန ကဒ္ဓမေန စ ဝိရဟိတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၅။ (- ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၉။)

နိဿေသ (တိ) [နိ + သေသ။ (နိးရေမ - သံ၊ ကိဿေသ - ြာ၊ နိဿေသ - အဒ္ဓ - မာဂဓိ၊ နိသံသေသ - သိဟိဉ်)] အကြွင်းအကျန် -

မရှိသော။ (ကြိ၊ ဝိ - အကြွင်းမဲ့ အကြွင်း
မရှိအောင်။) (အပြည့်အစုံ၊ ချန် - ဖယ် -
ထားခြင်းကင်းသော၊ အကြွင်းအကျန်မရှိ
သော။ သီဟိုဠ်၊ တန့်။) အသေသံ နိဿယ-
သန္တိ နိရဝသေသံ ဂန္ဓမတ္တမ္ပိ အဋ္ဌပေတွာ။
မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၁။ အသေသကေသုတိ နိ-
ဿယသကေသု (အသေသိတေသုတိ နိ-
ဿယသကေသု၊ သိ။ အသေသိကေသုတိ န
သေသိတေသု၊ နိဿယသေသုတိ အတ္ထော။
ဣ၊ က)။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၁၄၂။

နိဿယသံ (န၊ ပ၊ ဧ) - မဟာနိ၊ ဖိ၊ ၃၁။
စူဠနိ၊ ၃၃၊ ဖိ၊ ၁၁၅၊ ၁၄၇၊ ၂၂၉။ အဘိ၊ ဌ။
၁။ ၉၃။ အပ၊ ဌ။ ၁။ ၁၄၄။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၁။
ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၈၃။ နိဿယသံ (န၊ ဒု၊ ဧ) - အပ၊
၂။ ၂၂၅၊ ၃၁၅၊ ၃၁၆။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၃၈၅။ အံ၊ ဌ။
၃။ ၂၅၃။ အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၄၉၊ ၂၈၆။ ထေရီ၊ ဌ။
၁၃၅။ အပ၊ ဌ။ ၁။ ၂၅။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၄၇။
ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၂၄၊ ၂၅။ ဇာ၊ ဌ။ ဖိ၊ ၂၇၂။ မူလဋီ၊
၁။ ၂၅။ နိဿယသံ (ပု၊ ဒု၊ ဧ) - သံ၊ ဌ။ ၁။
၂၄၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၅။
နိဿယသံ (န၊ ပု၊ ဒု၊ ဧ) - သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၉။
နိဿယသေန (တ၊ ဧ) - အပ၊ ဌ။ ၁။ ၁၂၆။
အပ၊ ဌ။ ၂။ ၆၃။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၁၂။
နိဿယသတော (မ၊ ဧ) - မဟာနိ၊ ဌ။ ၃။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၃၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၄၊
၁၈၁။

နိဿယသင်္ကလေသ (ပု) [နိဿယသ +
ကိလေသ] အကြွင်းအကျန်မရှိသော
ကိလေသာ၊ ကိလေသာအလုံးစုံ။ အရိယ-

မဂ္ဂေန နိဿယသင်္ကလေသာနံ ပဇဟနာ
နိဇ္ဇရာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၅။

နိဿယဌ (ပု) [နိဿယသ + အတ္ထ]
အကြွင်းအကျန်မရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော -
အနက် - သဘော၊ အကြွင်းအကျန်မရှိခြင်း -
အနက် - သဘော။ သကလဌေနာတိ
နိဿယဌေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၃၂၀။

နိဿယပဇဟန (န) [နိဿယသ + ပဇဟန]
အကြွင်းမဲ့ ပယ်စွန့်ခြင်း။ တနုဘူတာနံ
သံယောဇနာနံ နိဿယပဇဟနတ္ထာယ။
အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၈၂။

နိဿယပဋိဝေဓ (ပု) [နိဿယသ + ပဋိ-
ဝေဓ] အကြွင်းမဲ့ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။
စတုတ္ထမဂ္ဂဝသေန နိဿယပဋိဝေဓေန
သမ္မာ ဗုဒ္ဓိ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၈၉။

နိဿယပရိယာဒါန (န) [နိဿယသ +
ပရိယာဒါန] အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် -
ထက်ဝန်းကျင်မှ - ပိုင်းခြား၍ - ယူခြင်း -
သိမ်းကျုံးပေါင်းယူခြင်း။ သဗ္ဗန္တိ ဇာတိ-
ဝသေန သဗ္ဗဓမ္မာနံ နိဿယပရိယာဒါနံ။
ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၃၆။

နိဿယဝစန (န) [နိဿယသ + ဝစန]
အကြွင်း - မရှိ - မဲ့ - မထား - လောစကား၊
ပြည့်စုံလုံလောက်သောစကား။ နိဿယ-
ဝစနံ ဣဒံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၁၈။ (- ၁၂၇၊ ၁၃၃၊
၂၀၈။)

နိဿေသဝိလောပ (ပု) [နိဿေသ + ဝိလောပ]
အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် - အကြွင်းမဲ့ - လှ
ယက်ဖျက်ဆီးခြင်း။ နိဗ္ဗောပန္နိ နိဿေသ-
ဝိလောပံ၊ ဧကံ ပရိတ္တံ ဂါမံ ပရိဝါရေတွာ
တတ္ထ ကိဉ္စိပိ ဂယျူပဂံ အသေသေတွာ
ကရမရဂ္ဂဟဏံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃။

နိဿေသိတ (တိ) [နိ + သေသိတ] အကြွင်း
အကျန်မရှိစေအပ်သော။ ဣဓ ခန္ဓမစ္စမာရ-
နိမ္မထနေန ဩဿဋ္ဌော နိဿေသိတော။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၂၁။

နိဿေသေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + သိသ + ကေ
+ တွာ] မကြွင်းကျန်စေမူ၍။ အသေသေ-
တွာ နိဿေသေတွာ နိရောဓာ။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၁၃၆။

နိဿောက (တိ) [နိ + သောက] စိုးရိမ်ခြင်း
- မရှိ - ကင်း - သော။ နိဿောကော (ပု၊
ပ၊ ၈) - ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၂။
ပေတ၊ ဌ၊ ၅၇။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
၆၂။ နိဿောကံ (န၊ ပ၊ ၈) - ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊
၁၂၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄။ နိဿောကာ (ပု၊
ပ၊ ၈) - ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၇၉။ နိဿောကာ (ထိ၊
ပ၊ ၈) - ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၂။ နိဿောကံ (ပု၊ ဒု၊
၈) - ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၄၊
၃၂၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၇၀။ နိဿောကံ ကရိ-
သာမိတိ သောကဝိရဟိတံ ကရိသာမိ။ ဇာ၊
ဋီ၊ ၄။ ၃၃၆။ နိဿောကော (ပု၊ ဒု၊ ၈) - ဇာ၊
ဌ၊ ၃။ ၅၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၇၀။

နိဿောကဘာဝကရပဏ္ဍိတ (ပု) [နိဿော-
ကဘာဝ + ကရ + ပဏ္ဍိတ] စိုးရိမ်ခြင်း -
မရှိ - ကင်း - သည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်
သော ပညာရှိ။ တဒါ မဟာဇနဿ ဓမ္မ
ဒေသေတွာ နိဿောကဘာဝကရပဏ္ဍိတော
ပန အဟမေဝ အဟောသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၄။

နိဟစ္စ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဟန + တွာ။ ရူ၊ ၆၄၃။
မောဂ်၊ ၅။ ၁၆၆။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၀၃။] (၁)
နိမ်ချ၍။ (၂) ထောက် - တည်စေ - ၍။
(၁) နိဟစ္စ မာနံ အထဒ္ဓေါ။ သံ၊ ၁။ ၁၈၀။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၇။ (- ဇာ၊ ၁။ ၁၅၁။ ဇာ၊ ဌ၊
၃။ ၂၈၈။) (၂) နိဟစ္စ ဇာဏုံ ဝန္တိတွာ
(ထေရီ၊ ၃၉၁)တိ ဇာဏုဒ္ဓယံ ပထဝီယံ
နိဟန္တာ ပတိဋ္ဌပေတွာ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန
ဝန္တိတွာ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၁၀။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။
၁၁၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၇။)

နိဟညမာန (တိ) [နိ + ဟန + ယ + မာန]
(မြှုပ်၍) သတ်အပ်သော။ နိဟညမာနော
ဘူမိယာ (ဇာ၊ ၂။ ၁၅၃)တိ တယာ ဘူမိယံ
နိဟညမာနော ကိန ဝိလပိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၄။

နိဟညတိ (ကြိ) [နိ + ဟန + ယ + တိ]
မြှုပ်သတ်၏။ နိဟညသိတိ နိဟနိဿသိ။
ယံ တွံ ဧတ္ထ နိဟနိဿာမိတိ သညာယ
ကာသုံ ခဏသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၆။

နိဟညသိ (ကြိ) [နိ + ဟန + ယ + သသိ]
မြှုပ်သတ်လတ်။ နိဟညတိ - ကြည့်။

နိဟဋ (တိ) [နိ + ဟန + တ။ နိ + ဟရ + တ] (က) ထုတ်နှုတ်အပ်သော။ ပယ်စွန့်အပ်သော။ (ခ) ထုတ်ဆောင် - ဤပြ - အပ်သော။ (ဂ) ပဏုန္နာနိ နိဟဋာနိ ပဟိနာနိ။ မဟာနိ။ ဌ။ ၇၆။ (ခ) တဏှာတဿနမန္တရေန ဒိဋ္ဌိတဿနာယေဝ နိဟဋာ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၉။

နိဟတ (တိ) [နိ + ဟန + တ (နိဟတ - သံ၊ ကိဟကိအ - ပြာ)] (၁) အကြွင်း - မဲ့ - အကျန်မရှိအောင် - ပယ်သတ် - ပယ်နှုတ် - အပ်သော။ (၂) (က) ဖောက်ပြန်စွာ မှီဝဲတတ်သောမာန်မာန မရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်စေတတ်သော၊ ရှုံးစေအပ်သော။ (ခ) နှိပ်စက် - အပ် - ခံရ - သော၊ ရှုံးသော။ (ဂ) ထိုးသတ် - အောင် - နိုင်သော။ (၃) သတ်အပ်သော၊ အသတ်ခံရသော။ (၄) ထားအပ် - ဖြစ်စေအပ် - သော။ (၅) အမြဲ - မပြတ် - (တည်တန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်) သုံးဆောင်အပ်သော။ (၆) ငြိမ်းအေးစေအပ်သော။ (၁) အကြွင်း - မဲ့ - အကျန်မရှိအောင် - ပယ်သတ် - ပယ်နှုတ် - အပ်သော။ နန္ဒာနိတိ နိဟတာနိ။ ဒီ၊ ဌ။ ၃။ ၂၃၄။ နိဟတော မာရော ဗောဓိရုက္ခမူလေ (နေတ္တိ။ ၈၅)တိ နိဟတော သမုစ္ဆိန္ဒော ကိလေသမာရော ဗောဓိရုက္ခမူလေ။ နေတ္တိ။ ဌ။ ၁၇၄။ (၂) (က) ဖောက်ပြန်စွာမှီဝဲတတ်သော မာန်မာနမရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်စေအပ်သော၊ ရှုံးစေအပ်သော။ နိဟတော (ဝိ၊ ၃။ ၂၈။ သံ၊ ၁။ ၁၁၃)တိ တွံ မယာ နိဟတော၊ နိဗ္ဗိသေဝနဘာဝံ ဂမိတော ပရာဇိတောတိ အတ္ထော။

သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၈။ နိဟတော (သံ၊ ၁။ ၁၀၄။ သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၅၆)တိ နိဗ္ဗိသေဝနဘာဝံ ပါပိတော။ တေနာဟ “ပရာဇိတော”တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၂။ (- ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၄။) (ခ) နှိပ်စက် - အပ် - ခံရ - သော၊ ရှုံးသော။ နိဟတော (ထေရီ။ ၃၈၆) ဗာဓိတော အသိ။ ထေရီ၊ ဌ။ ၆၇။ (ဂ) ထိုးသတ် - အောင် - နိုင်သော။ နိဟတေ (ဇာ၊ ၂။ ၂၈၃)တိ နိဟရိတွာ (နိဟရိတွာ၊ က) ဇိနိတွာ ဌိတော။ ဇာ၊ ဌ။ ၇။ ၁၇၇။ (၃) သတ်အပ်သော၊ အသတ်ခံရသော။ နိဟတော သေတိ (မဟာနိ။ ၄၀၅)တိ နိဋ္ဌိတိတော သယတိ၊ မဟာနိ၊ ဌ။ ၄၁၆။ နိဟတောတိ ဃာတ်တော။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၃။ (-ဇာ၊ ၁။ ၁၁၊ ၁၀၉၊ ၁၃၁၊ ၃၃၄၊ ၃၉၂။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၃။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၂၆၃။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၉၄၊ ၁၈၉။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၄၄၉။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၂၃။) (၄) ထားအပ် - ဖြစ်စေအပ် - သော။ နိဟတ (မ၊ ဌ။ ၃။ ၂၁၅)န္တိ နိဟိတံ ဌပိတံ။ ပဝတ္တိတန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၈။ (၅) အမြဲ - မပြတ် - (တည်တန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်) သုံးဆောင်အပ်သော။ နိဟတန္တိ ဝါ သဟတံ ပတိဋ္ဌိတဘာဝေန ဝလဋ္ဌိတန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၈။ (၆) ငြိမ်းအေးစေအပ်သော။ နိဟတံ အဓိကရဏံ၊ သတ္တာရာ ဝုတ္တဓမ္မေန ဝုပသမိတံ အဓိကရဏန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဌ။ ၃။ ၁၃၄။ (- ဝိ၊ ၄။ ၂၂၈၊ ၅၀၈။ ကင်္ခါ၊ ၂၄၅-၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၅။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၀၈။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၁၀၇။)

နိဟတတေဇ (တိ) [နိဟတ + တေဇ] ပယ်သတ်အပ်ပြီးသော တန်ခိုးရှိသော။ တံ နာဂံ နိဟတတေဇံ ပတ္တေ ပက္ခိပိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၆။

နိဟတဒပ္ပ (တိ) [နိဟတ + ဒပ္ပ] ပယ်သတ်
 - ပယ်ချိုး - နိပ်ချ - အပ်ပြီးသော - ထောင်
 လွှားခြင်း - မာန်မူခြင်း - ရှိသော၊ မာန်မူ -
 ထောင်လွှား - ခြင်းကို ပယ်သတ်ပြီးသော။
 နိဟတမာနာနိဟတဒပ္ပ၊ ဟုတ္တာ ခါဒိသု။
 သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၈။ ယာယ သမန္နာဂတော
 ပုဂ္ဂလော နိဟတမာနော နိဟတဒပ္ပေါ။
 ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၂၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇။ (- ကခါ၊
 ဋီ၊ သစ်။ ၁၂၃။)

နိဟတဒဗ္ဗ (တိ) [နိဟတ + ဒဗ္ဗ] အထက်
 ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိဟတမာနေန နိဟတဒဗ္ဗေန
 ဘဝိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၄၀၁။

နိဟတပစ္စတ္တိက (တိ) [နိဟတ + ပစ္စတ္တိက]
 ပယ်ရှားအပ်ပြီးသော (ဆန်ကျင်ဖက်ကို အလိုရှိ
 သော) ရန်သူရှိသော၊ ရန်သူ သူပုန်အားလုံး
 ကို ပယ်ရှား - ချေမှုန်း - သုတ်သင် - ပြီး
 သော၊ ရန်မာန်ကင်းပျောက် အောင်နိုင်ခြင်း
 သို့ရောက်ပြီးသော။ အတ္ထိ ယောနကာနံ
 နာနာပုဋ္ဌဘေဒနံ သာဂလံ နာမ နဂရံ
 သုတပန္နနိမ္မိတံ နိဟတပစ္စတ္တိကံ။ မိလိန္ဒ။ ၁။
 (- အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၀။)

နိဟတပစ္စာမိတ္တ (တိ) [နိဟတ + ပစ္စာမိတ္တ]
 အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နိဟတပစ္စာမိတ္တော
 န ကုတောစိ ဘယံ သမနုပဿတိ။ ဒီ၊ ၁။
 ၆၆၊ ၁၆၃။ (- မိလိန္ဒ။ ၃၀၂။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၄။
 သံ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂။ ၈၀။)

နိဟတပရိဝါရ (တိ) [နိဟတ + ပရိဝါရ]
 သတ်အပ်ပြီးသော အခြံအရံရှိသော၊ အခြံအရံ

ကို သတ်ပြီးသော။ သော ရာဇပုရိသေဟိ
 နိဟတပရိဝါရေသယမ္ပိ ပဝိသတိ။ အဘိ၊
 ဌ၊ ၂။ ၁၀၂။

နိဟတဘောဂ (တိ) [နိဟတ + ဘောဂ]
 ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသောစည်းစိမ်ဥစ္စာရှိသော၊
 စည်းစိမ်ဥစ္စာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။
 နိဟတဘောဂါ (ဇာ၊ ၂။ ၁၂၁) တိ သာမိကေန
 ဒုက္ခသမ္ဘတာနံ ဘောဂါနံ သုရာလောလ-
 တာဒိဟိ ဝိနာသိကာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၇၂။ (-
 ဇာ၊ ၂။ ၁၂၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၆၈၊ ၄၆၉။)

နိဟတမာန (တိ) [နိဟတ + မာန (ဏိဟယ-
 မာန - ပြာ)] (က) ပယ်ဖျက်အပ်ပြီးသော
 မာန်ရှိသော၊ မာန်ကို ပယ်ဖျက်ပြီးသော၊ သူ။
 (ခ) မာန်ကိုသတ်၍ ရှုံးစေအပ်သော၊ သူ။
 (က) နိဟတမာန (ထေရီ၊ ၄၂၆) နှ့် အပ-
 နိတမာနံ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၇၃။

နိဟတမာနော (ပ၊ ဇ) — သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈။
 ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၂၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၈။
 သုတတနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၈၀။ ကခါ၊
 ဋီ၊ သစ်။ ၁၂၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၇။ နိဟတမာနာ
 (ပ၊ ဗ) — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၁။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၈၊ ၁၀၀။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၇၊ ၂၃၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆။ အံ၊ ဋီ၊
 ၂။ ၂၁၀။ နိဟတမာနာတိ နိဟရိတဗ္ဗမာနာ။
 ဇာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၄။ နိဟတမာနံ (ဒု၊ ဇ) — ထေရီ၊
 ၄၂၆။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၆၉၊ ၂၇၃။ နိဟတမာန
 (ဒု၊ ဗ) — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၉၊ ၆၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၇။
 အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၀။ နိဟတမာနေန (တ၊ ဇ) —
 သံ၊ ၂။ ၄၀၆။ မိလိန္ဒ။ ၄၀၁။ နိဟတမာနဿ
 (စ၊ ဇ) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။

၃၆၇။ (- မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၈။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈။ အံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၄၊ ၃၇၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၄၊ ၈၅။ ဇာ၊
ဌ၊ ၆။ ၁၀၈၊ ၂၀၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၉။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
၃၇၀။) (ခ) နိဟတမာနေ (ဇာ၊ ၂။ ၂၈၃)တိ
ပရာဇိတေ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၇၇။

နိဟတမာနစိတ္တ (န) [နိဟတ + မာန +
စိတ္တ] ပယ်ဖျက်အပ်ပြီးသော မာန်ရှိသော
စိတ်၊ နှိမ်ချအပ်သော မာန်ရှိသောစိတ်၊
အောက်ကြိုသောစိတ်၊ ကျိုးနွံသောစိတ်။
နိစစိတ္တ (ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၅) - ကြည့်။

နိဟတမာနတ္ထမ္ဘ (တိ) [နိဟတ + မာန +
ထမ္ဘ] ပယ်အပ်သောမာန်ဟူသော ခက်ထန်
ခြင်းရှိသော၊ လှည်းချအပ်သောမာန်ဟူသော
တိုင်ရှိသော၊ တိုင်နှင့်တူသောမာန်ကို - ပယ်
- လှည်းချ - ပြီးသော၊ သူ။ နိရာလယော
နိဟတမာနတ္ထမ္ဘော ဥဒ္ဓဒ္ဓါဌော ဝိယ ဘုဇ-
ဂိန္ဒော ဒေဝမာဟ။ မိလိန္ဒ။ ၄၀၇။

နိဟတမာနဒပ္ပ (တိ) [နိဟတ + မာန + ဒပ္ပ]
ပယ်အပ်ပြီးသောမာန် ထောင်လွှားခြင်းရှိ
သော၊ ထောင်လွှားတတ်သောမာန်ကို ပယ်
ပြီးသော။ လောကံ ပုပ္ဖမာနာယ ဘူမိ
ကသိတွာ နိဟတမာနဒပ္ပါ ဟောန္တိ။ မ၊ ဌ၊
၂။ ၁၀၈။ (- သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
၃၇၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၄။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၄။
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၃။)

နိဟတမာနဒဗ္ဗ (တိ) [နိဟတ + မာန + ဒဗ္ဗ]
ပယ်အပ်ပြီးသောမာန်ဟူသော ထောင်လွှား

ခြင်းရှိသော၊ မာန်ဟူသော ထောင်လွှားခြင်းကို
ပယ်ပြီးသော၊ သူ။ နိဟတမာနဒဗ္ဗော ပသန္တ-
မာနသာ ဟုတွာ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၁၀။

နိဟတာဒါသမဏ္ဍလ (န) [နိဟတ + အာဒါသ
+ မဏ္ဍလ] ထုတ်ယူအပ်သော - ကြေးမုံဝန်း
- မှန်ဝန်း။ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ ထဝိကတော
နိဟတာဒါသမဏ္ဍလံ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၂။

နိဟတာဓိကရဏ (န) [နိဟတ + အဓိ-
ကရဏ] ပယ်ဖျောက် - ငြိမ်းစေအပ်ပြီး
သော အဓိကရဏ်။ နိဟတာဓိကရဏ (ဝိ၊
၂။ ၁၆၅)န္တံ နိဟတံ အဓိကရဏံ၊ (သမထ-
ကုန္တကေ) သတ္တာရာ ဝုတ္တဓမ္မေနော ဝုပ-
သမိတံ အဓိကရဏန္တံ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၃၄။ ကင်္ခါ၊ ၂၄၅။ (- ဝိ၊ ၅။ ၃၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
၁၈၈။)

နိဟနန္တ (တိ) [နိ + ဟန + အန္တ] ညှင်းဆဲ
- နှိပ်စက် - သတ်ဖြတ် - သော။ ဝရံ ဝရံ
တွံ နိဟနံ ပုရေ စရိ။ အသ္မိံ ပဒေသေ
အဘိဘုယျ သူကရေ (ဇာ၊ ၁။ ၈၄)တိ
နိဟနန္တော ဝိစရိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၅။

နိဟနိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဟန + တဗ္ဗ] ငြိမ်း
စေအပ်သော။ အကတံ ကမ္မံ ပုန နိဟ-
နိတဗ္ဗံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၅။ ဝိ၊ ၅။ ၂၆၄။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊
သစ်။ ၄၀၈။

နိဟနိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဟန + တွာ] (၁)
ကျစေ၍၊ ချ၍။ (၂) ပယ်ဖျောက် - ဖျက်ဆီး

- ဤ။ (၁) ဟနာ အမေ့ နိဟနိတွာ
(ဝိဟနိတွာ၊ က) ဘူဗျာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၀။ ဇာ၊
ဌ၊ ၄။ ၁၀၄။ = နိဟနိတွာ ပါတေတွာ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၄။ ၁၀၅။ (၂) နိဟနိတွာ တမံ သမ္ပံ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၅၇။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၂၆၃။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၈။

နိဟနိတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဟန + တွာန]
နှိမ်နင်း၍၊ တိတ္ထိယေ နိဟနိတွာန။ (နိဟ-
ရိတွာန၊ က၊ ဌ။) အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၇။

နိဟနိဿသိ (ကြိ) [နိ + ဟန + ဿသိ]
မြှုပ်သတ်လတ်။ နိဟညတိ - ကြည့်။

နိဟနိဿာမိ (ကြိ) [နိ + ဟန + ဿာမိ]
မြှုပ်သတ်အံ့။ နိဟညတိ - ကြည့်။

နိဟန္တိ (ကြိ) [နိ + ဟန + အ + တိ] (၁)
ထုတ်နှုတ် - ထုတ်ဆောင် - နှိ။ ပယ်နှုတ်၏။
(၂) ပစ်လွှင့် - ပစ်ပေါက် - နှိ။ (၃) ပယ်
သတ်၏။ (၁) ကုသလော ဘိက္ခု စက္ခာဒိနိ
ဣန္ဒြိယာနိ ဝိပဿနာဗလေန နိဟန္တိ-
ကာမော ဣန္ဒြိယေဟိ ဧဝ နိဟန္တိ။ ထေရ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၈၀။ (၂) နိဟန္တိ (ဇာ၊ ၂။ ၃၆)တိ
ပဟရတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၁၇။ (၃) မာနံ နိဟန္တိ။
မိလိန္ဒ၊ ၁၄၁။

နိဟန္တုကာမ (တိ) [နိ + ဟန္တု + ကာမ]
ထုတ်နှုတ် - ပယ်နှုတ် - ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊
ထုတ်နှုတ် - ပယ်နှုတ် - လိုသော၊ သူ။ နိဟန္တိ
(၁) - ကြည့်။

နိဟနာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဟန + တွာ] (၁)
တည်စေ - ထောက် - ဤ။ (၂) ယယ်ဖျောက်
- ဖျက်ဆီး - ဤ။ (၃) (မြှုပ်) သတ်၍။ (၁)
ဒက္ခိဏဇာဏုမဏ္ဍလံ ပထဝိယံ နိဟနာ။ ဝိ၊
၃။ ၆။ = နိဟနာ ပတိဌပေတွာ။ ထေရီ၊ ဌ၊
၁၁၀။ နိဟနာတိ အဘိဝိဟနာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ပေ။
နိဒါနိ။ (- ဒိ၊ ၂။ ၃၂။ သံ၊ ၁။ ၇၈၊ ၂၄၈။ အံ၊
၁။ ၆၇၊ ၃၂၉။ ဉဒါနံ၊ ၁၅၆။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၂။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၂။) (၂) ဒိဝါ စ
ရတ္တော စ တမံ နိဟနာ။ ပေတ၊ ၁၉၈။
နိဟနာ ဇာတိစံ မဒံ။ အပါ၊ ၂။ ၁၆၂။ (- မ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၈၀။ အနုဌ၊ ၃။ ၂၇၀။) (၃) နိဟနာ
မမ အတြဇံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၅၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၃။

နိဟနာန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဟန + တွာန] ယယ်
ဖျောက် - ဖျက်ဆီး၍။ တမံ လောကေ
နိဟနာန။ အပါ၊ ၂။ ၃၂၆။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂။ (-အပါ၊ ၂။ ၃၅၁။ ဝိမာန၊ ဌ။
၇၇။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၉။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၃။)

နိဟာရ (ပု) [နိ + ဟာရ + အ] ထုတ်ဆောင်
ခြင်း။ “နိဟာရော (နိဟာရော၊ သံ၊ သျှ)တိပိ
ပါဠိ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၆၇။

နိဟရိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဟာရ + တွာ] (၁)
ထိုးသတ် - အောင်နိုင် - ဤ။ (၂) ပျံ့အန်၍။
(၁) နိဟတ (၂)၊ (ဂ) - ကြည့်။
(၂) နိဟရိတွာတိ ဥဂ္ဂိရိတွာတိ အတ္ထော။
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၃၇။

နိဟာရ (ပု) [နိ + ဟာရ + က] ထုတ်ဆောင်
ခြင်း။ နိဟာရ (သံ၊ သျှ၊ မူကွဲ) ကြည့်။

နိဟိတ (တိ) [နိ + တ + တ။ မောဂ်၊ ၅။
 ၁၀၈။ ရှု။ ၆၃၃။ (နိဟိတ - ပြာ)] (၁)
 ထားအပ်သော။ (က) စောင့်ရှောက်ထားအပ်
 သော။ (ခ) မြှုပ်နှံထားအပ်သော။ (ဂ) သိုမှီး
 - သိမ်းဆည်း - ထားအပ်သော။ (ဃ) သိုမှီး
 - သိမ်းဆည်း - ထားအပ်သည်၏အဖြစ်။
 (ဘာဝပ္ပဓာန်)။ (၂) ချထားအပ်သော။ (၃)
 ကပ်ဆောင်အပ်သော။ (၄) ထုတ်ဆောင်အပ်
 - ကင်းပြီး - သော။ (၁) ထားအပ်သော။
 ယသ္မိံ ပန အာသနယရေ ဓာတု နိဟိတာ
 ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၄၀၈။ ပဓာနဘာဝေန
 နိဟိတာ ဌပိတာ။ ဒီ၊ ၃။ ၆၈။ (က)
 စောင့်ရှောက်ထားအပ်သော။ ယေန မေ ဣဒံ
 ကလျာဏံ ဝတ္တံ နိဟိတံ အနုပ္ပတ္တေယျသိ။
 မ၊ ၂။ ၂၆၃။ ပေါရာဏံ နိဟိတံ ဝတ္တံ။ ဇာ၊
 ၁။ ၁၁၃။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၀။ (ခ) မြှုပ်နှံထား
 အပ်သော။ နိဟိတံ ဝါ ဌာနာ ဝိဂစ္ဆတိ။ သံ၊
 ၂။ ၅၀၉။ နိဟိတံ ဝါ (မဟာနိ၊ ၄)တိ နိဓာနံ
 ကတ္တာ ဌပိတံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၄။ နိဟိတ (ဝိ၊
 ၄။ ၁။ ၁၇၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၇)န္တိ ဘူမိဂတံ။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀။ (- အပါ၊ ၁။ ၇၅။ ဇာ၊ ၂။
 ၂၆၆။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၆။ အဘိ၊
 ၄။ ၃။ ၇၉။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ စရိယာ၊ ၄။
 ၁၄၃။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၂၇-၈။) (ဂ) သိုမှီး -
 သိမ်းဆည်း - ထားအပ်သော။ တေဟိ
 နိဟိတံ လဘိတွာ ဘုဉ္ဇတိ။ ကင်္ခါ၊ ၂၂၅။
 (-ဥဒါန၊ ၄။ ၉၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂၆။) (ဃ)
 သိုမှီး - သိမ်းဆည်း - ထားအပ်သည်၏အဖြစ်။
 (ဘာဝပ္ပဓာန်)။ တေ နိဓာနံ နိဟိတံ နိဓယံ
 န ဂစ္ဆန္တိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၁။ (၂) ချထားအပ်
 သော။ နိဟိတဒဏ္ဍ၊ နိဟိတသတ္တ - ကြည့်။

(၃) ကပ်ဆောင်အပ်သော။ ဣဓ နိဟိတ
 (ပေတ၊ ၁၇၂)န္တိ ဣဓူပနိတံ။ ပေတ၊ ၄။
 ၁၇၅။ (၄) ထုတ်ဆောင်အပ် - ကင်းပြီး -
 သော။ နိဟိတသဗ္ဗဝကီဒေါသ - ကြည့်။

နိဟိတဒဏ္ဍ (တိ) [နိဟိတ + ဒဏ္ဍ။ ကိဟိ-
 အဒံသ - ပြာ)] (က) ချထားအပ်ပြီးသော
 စုတ်၊ လှံတံရှိသော။ (ခ) ချထားအပ်ပြီးသော
 လက်နက်ဒဏ်၊ ဥစ္စာဒဏ်ရှိသော။ သူ။ နိ-
 ဟိတဒဏ္ဍော နိဟိတသတ္တော။ ဒီ၊ ၁။ ၄။ အံ၊
 ၁။ ၂၁၁။ အဘိ၊ ပု။ ၁၆၆)တိ ပရူပဃာတ-
 ထ္တာယ ဒဏ္ဍံ ဝါ သတ္တံ ဝါ အာဒါယ
 အဝတ္တနတော နိက္ခိတ္တဒဏ္ဍော စေဝ နိက္ခိ-
 တ္တသတ္တောစာတိ အတ္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၈၆။ ဒဏ္ဍ
 (၁၂), (ဃ), (င) လည်းကြည့်။

နိဟိတဒဏ္ဍော (ပါ ၈) - ဒီ၊ ၁။ ၄။ ၅၉။
 ဒီ၊ ၃။ ၁၂၂။ မ၊ ၁။ ၃၃၄။ မ၊ ၂။ ၈၊ ၃၇၀။ မ၊
 ၃။ ၁၂၊ ၈၃၊ ၉၄၊ ၁၀၁၊ ၂၄၄။ အံ၊ ၁။ ၂၁၁။
 အံ၊ ၃။ ၄၂၂၊ ၄၇၅။ အဘိ၊ ပု။ ၁၆၆။ ထေရု၊
 ၄။ ၂။ ၃၂၈။ ဒီ၊ ၃။ ၁။ ၁၄၄၊ ၁၂၁။ သီ၊ ၃။
 သစ်၊ ၁။ ၃၂၇၊ ၃၄၃။ နိဟိတဒဏ္ဍော (ပါ ၈)
 - အံ၊ ၁။ ၂၁၁။ အံ၊ ၃။ ၁၉၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
 ၄၁၆။ နိဟိတဒဏ္ဍေန (တ၊ ၈) - မိလိန္ဒ။
 ၃၈၇။

နိဟိတဓန (န) [နိဟိတ + ဓန။ (ကိဟိအဏေ
 - ပြာ)] သိုမှီး - မြှုပ်နှံ - ထားအပ်သောဥစ္စာ။
 တတောတိ နိဟိတဓနတော။ ပေတ၊ ၄။
 ၁၈၇။ (-မ၊ ၃။ ၁၈၉။)

နိဟိတဓာတုက္ခန္ဓ (ပု) [နိဟိတ + ဓာတုက္ခန္ဓ]
သိုမှီး - ထည့်သွင်း - ဌာပနာ - အပ်သော -
ဓာတ်တော်တို့ကို။ တဿ ဘဂဝတော
သရီရဓာတုံ နိဟိတဓာတုက္ခန္ဓံ ပူဇေသိ။ အပါ
ဌ၊ ၂။ ၁၅၃။

နိဟိတနိဓိ (ပု) [နိဟိတ + နိဓိ] သိုမှီး -
မြှုပ်နှံ - ထားအပ်သော ရွှေအိုး။ နိဟိတ-
နိဓိတော ဝိသေသံ ဒဿေန္တော အာဟ။
ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၁၈၉။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၁၆။)

နိဟိတသတ္တ (တိ) [နိဟိတ + သတ္တ]
ချထားအပ်ပြီးသော ဓားလက်နက်ရှိသော၊ သူ။
နိဟိတသတ္တော (ပါ ၈) - ဒိ၊ ၁။ ၄၊ ၅၉။ ဒိ၊
၃။ ၁၂၂။ မ၊ ၁။ ၃၃၄။ မ၊ ၂။ ၈၊ ၃၇၀။ မ၊ ၃။
၁၂၊ ၈၃၊ ၉၄၊ ၁၀၁၊ ၂၄၄။ အံ၊ ၁။ ၂၁၁။ အံ၊
၃။ ၄၂၂၊ ၄၇၅။ အဘိ၊ ပု။ ၁၆၆။ ထေရ၊ ဌ၊
၂။ ၃၂၈။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၆၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၄၊
၁၂၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၂၇၊ ၃၄၃။ နိဟိတ-
သတ္တာ (ပါ ၈) - အံ၊ ၁။ ၂၁၁။ အံ၊ ၃။
၁၉၂။ နိဟိတသတ္တေန (တ၊ ၈) - မိလိန္ဒ။
၃၈၇။ နိဟိတသတ္တဿ (ဆ၊ ၈) - စရိယာ၊
ဌ၊ ၁၆၉။

နိဟိတသဗ္ဗဝကီဒေါသ (တိ) [နိဟိတ +
သဗ္ဗဝကီ + ဒေါသ] ထုတ်ဆောင်အပ် -
ကင်း - ပြီးသော အလုံးစုံသော ကောက်ကျစ်
စဉ်းလဲခြင်းဟူသော အပြစ်ရှိသော၊ အလုံးစုံ
သော ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်းဟူသော
အပြစ် - ကို ထုတ်ဆောင်အပ် - မှကင်းပြီး
- မရှိ - သော၊ သူ။ နိဟိတသဗ္ဗဝကီ-

ဒေါသော (မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၁)တိ အပဂတသဗ္ဗ-
သာဓဋ္ဌယျဒေါသော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၅။

နိဟိတသောတ (တိ) [နိဟိတ + သောတ]
ချထားအပ်ပြီးသော နားရှိသော၊ သူ။ (စူးစိုက်
နားထောင်သူ)။ ဓမ္မေ နိဟိတသောတော။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၆၈။ သြဟိတသောတ - လည်းကြည့်။

နိဟိနိ (ကြိ) [နိ + ဟန + ဣ] ထားပြီ။
အဟံ တံ ကလျာဏံ ဝတ္တံ နိဟိနိ။ မ၊ ၂။
၂၆၉။

နိဟိန (တိ) [နိ + ဟာ + ဣန၊ တန၊ ဋီ။
၆၉၉။ နိ + ဟာ + ဣ + ယု။ ယင်း - ဋီ။
၅၁၆။ (နိဟိန - သံ၊ ကိဟိဏ - ပြာ)]
ယုတ်နိမ့် - ယုတ်ညံ့ - အောက်ကျ - သော၊
(က) ယုတ်လျော့သော။ (ခ) ယုတ်နိမ့် -
အောက်ကျ - သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်
သော။ (ဘာဝပ္ပဓာန်)။ (ဂ) အလိုမရှိအပ်
သော၊ (မလိုလားအပ်သော)။ (ဃ) ညစ်နွမ်း
သော။

(က)(ခ) နိဟိနော သြမကော လာမ-
ကော ဆတုက္ကော ပရိတ္တော။ မဟာနိ၊ ၂၄၈။
နိဟိနော (သုတ္တနိ၊ ၂၉၉)တိ ဂုဏဝနိတော
ပရိဟိနော၊ အမေဘာဝံ ဝါ ဂတော။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၆၃။ (ဂ) ယသ္မာ အဿ ပါပကမ္မ-
ဿ နာမ ဝိပါကော ပါပကော နိဟိနော
အနိဋ္ဌောဇဝ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၉။ (ဃ) နိဟိ-
နန္တိ လာမကံ၊ ကိလိဋ္ဌံ ဝါ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၅။

နိဟိနော (ပါ ၈) — ဒီ၊ ၃။ ၈။ သံ၊ ၁။
 ၁။ သုတ္တနိ၊ ၄၁။ မဟာနိ၊ ၁၅၀။ ဇာ၊ ၁။
 ၃၁၉။ ၃၂၀။ ၃၂၁။ ၃၂၂။ မိလိန္ဒ၊ ၁၉၈။ သံ၊
 ၄။ ၁။ ၄၄။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၄၀။ မဟာနိ၊ ၄။
 ၃၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၁။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၇။ ၂။
 ၁၁၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ အံ၊
 ၄။ ၂။ ၂၁၈။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄၁။ နိဟိနံ (န၊ ပါ ၈)
 — အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၂၁။ ဝိမတိ၊
 ၂။ ၂၀၁။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၁။ သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။
 ၃၃၂။ သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၄၂၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၆။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၄။
 နိဟိနာ (ထိ၊ ပါ ၈) — မ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၁။ အံ၊ ၄။
 ၁။ ၂၂၀။ နိဟိနာ (ပါ ၈) — မဟာနိ၊ ၉။
 စူဠနိ၊ ၃၀၆။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၁၀၉။ ထေရီ၊ ၄။
 ၁၇၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၅။ နိဟိ-
 နာနိ (န၊ ပါ ၈) — ပေတ၊ ၁၆၈။ ပေတ၊ ၄။
 ၁၅၉။ နိဟိနံ (ဒု၊ ၈) — မဟာနိ၊ ၉။ ဇာ၊ ၁။
 ၄၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၆။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၁၅၁။
 ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ ဒီ၊ ၄။ ၃။
 ၁၈။ ၁၉။ ၂၅၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။ ၁၅၆။ ၃၄၅။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၀။ နိဟိနဿ (ဆ၊ ၈) — ဒီ၊ ၄။
 ၁။ ၂၁၄။ နိဟိနာနံ (ဆ၊ ၈) — သံ၊ ၄။ သစ်၊
 ၁။ ၃၃၂။ နိဟိနော (သ၊ ၈) — မ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၃။
 (- ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၂၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၄။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၃။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။ ၁၈၁။ ၂၂၈။
 ၂၇၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၈။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၈၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၃။)

နိဟိနက (တိ) [နိ + ဟာ + ကု + ယု + က။
 ဓာန်၊ ၄။ ၅၁၆။ နိ + ဟာ + ကုန + ကျ။
 (ဏိဟိကက - ပြာ)] ယုတ်နိမ့် - ယုတ်ညံ့ -

အောက်ကျ - သော၊ သူ။ နိဟိနကော ဝါပိ
 ကရေယျ စကော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၈။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
 ၄၆၈။

နိဟိနကမ္မ (န) [နိဟိန + ကမ္မ] (၁) ယုတ်
 နိမ့် - ယုတ်ညံ့ - အောက်ကျသော အမှု။
 (တိ) (၂) ယုတ်နိမ့် - ယုတ်ညံ့ - အောက်ကျ
 သော အမှုရှိသော သူ။ (၁) အညမ္ဘိ ဧဒိသံ
 နိဟိနကမ္မံ ကတ္တာ ပုတ္တဒါရံ ပေါသေန္တာ
 ယထာရဟံ နေမ္မိ သံဟရန္တိ။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၂၁။
 (တိ) (၂) နိဟိနကမ္မာ မနုဇာ ပရတ္ထ။ ဓမ္မ၊
 ၅၇။ ဥဒါန၊ ၁၃၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၂၄။ ဓမ္မ၊ ၄။
 ၂။ ၂၉၇-၈။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၃၆။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
 ၃၇၄။ (- ဥဒါန၊ ၄။ ၃၀၃။)

နိဟိနကိစ္စ (န) [နိဟိန + ကိစ္စ] ယုတ်လျော့
 သော - အမှု - ကိစ္စ။ ဣဒံ နိဟိနကိစ္စံ
 ဟောတု။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၁။

နိဟိနကုဠမ္မ (န) [နိဟိန + ကုဠမ္မ] ယုတ်
 လျော့သော ဥစ္စာ။ တေ ပန နိဟိနကုဠမ္မ-
 သ ဘောဂ္ဂံ ဥပါဒါယ ဂဟပတိဘာဝံ ဥပါ-
 ဒါယ “ဂဟပတိကာ”တိ ဝုစ္စန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၃၁၂။

နိဟိနကုလ (န) [နိဟိန + ကုလ] ယုတ်ညံ့
 အောက်ကျသော အမျိုး၊ အောက်တန်းစား
 အမျိုး၊ အမျိုးညံ့။ အပရာပရမ္မိ ဣမေသု
 နိဟိနကုလေသု ဥပ္ပန္နန္တိ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၆၂။
 (- သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇။)

နိဟိနဂုဏ (တိ) [နိဟိန + ဂုဏ] ယုတ်
လျော့သော ဂုဏ်ရှိသော၊ ဂုဏ်အားဖြင့် ယုတ်
လျော့သော၊ သူ။ နိစနောနန္တိ နိဟိနဂုဏာန
သတ္တာနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃။

နိဟိနစိတ္တ (တိ) [နိဟိန + စိတ္တ] ယုတ်ညံ့
သော စိတ်ရှိသော၊ စိတ်နေစိတ်ထားယုတ်ညံ့
သော၊ သူ။ ဒိနောတိ နိဟိနစိတ္တော အဒါ-
နဇ္ဈာသယော။ ပေတ၊ ၄။ ၁၀၁။ (- ထေရ၊
၄။ ၂။ ၄၉၀။)

နိဟိနစိတ္တသဘာဝ (တိ) [နိဟိနစိတ္တ +
သဘာဝ] ယုတ်ညံ့သောစိတ် သဘောရှိ
သော၊ စိတ်သဘောထားယုတ်ညံ့သော၊ သူ။
ဟိနတ္တရူပါတိ ဟိနာဓိမုတ္တိကတာယ နိဟိန-
စိတ္တသဘာဝါ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၆။

နိဟိနဇ္ဈ (တိ) [နိဟိန + ဇ္ဈ] ယုတ်နိမ့် -
အောက်ကျ - သောအမျိုးဇာတ်ရှိသော၊ အမျိုး
ဇာတ်အားဖြင့် - ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ -
သော၊ သူ။ ကထံ ဟိ နာမ အယံ ကာသာ-
ဝဇော မလမဇ္ဇနော နိဟိနဇ္ဈော အမှာကံ
မန္တံ သံဟရိဿတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၆။ (- ဇာ၊ ၁။
၄၇။ ဇာ၊ ၂။ ၂၉၀။ မိလိန္ဒ၊ ၂၅၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၃၇၆။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၈၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။ သိ၊
၄။ သစ်၊ ၁။ ၂၆၃။)

နိဟိနဇန (ပု) [နိဟိန + ဇန] ယုတ်ညံ့သော၊
သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဟိနဇနသေဝိတ (တိ) [နိဟိနဇန + သေဝိတ]
ယုတ်ညံ့သော သူတို့သည် - မှီဝဲ - ခံစား -

အပ်သော။ ဩကာရန္တိ နိဟိနကာ နိဟိန-
ဇနသေဝိတတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၃။

နိဟိနဇာတိ (တိ) [နိဟိန + ဇာတိ] နိဟိန-
ဇစ္စ - ကြည့်။ ဝိဇာတိတာယာတိ နိဟိန-
ဇာတိတာယ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၉။ မ၊ ၄။ ၂။
၁၅၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၀။

နိဟိနဇာတိက (တိ) [နိဟိန + ဇာတိ + က]
နိဟိနဇစ္စ - ကြည့်။ ကထာ နိဟိနဇာတိ-
ကဿ သတော ယထာဓိပ္ပာယ် ဒိဋ္ဌမင်္ဂလိ-
ကာယ မာနနိဂ္ဂဟော။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၅၆။ (-
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၀။)

နိဟိနဇ္ဈာသယ (တိ) [နိဟိန + အဇ္ဈာသယ]
ယုတ်ညံ့သော အလိုရှိသော၊ အလိုဆိုရှိသော၊
သူ။ တတ္ထ လဂ္ဂစိတ္တတာယ နိဟိနဇ္ဈာ-
သယတာယ စ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။ ဩတလ္လ-
ကောတိ နိဟိနဇ္ဈာသယော။ အပါနဘာ-
ဝေါတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၃။

နိဟိနတမ (တိ) [နိဟိန + တမ] အထူး
သဖြင့်ယုတ်မာသော၊ အလွန်ယုတ်မာသော၊
သူ။ ဧဝံ သန္တေ ပါပါနံ လာမကာနံ
နိဟိနပုရိသာနံ ဥတ္တမော နိဟိနတမော
သိယံ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၉၁။

နိဟိနတရ (တိ) [နိဟိန + တရ] အထူး
သဖြင့် - ယုတ်လျော့ - ယုတ်ညံ့ - သော၊
အလွန် - ယုတ်လျော့ - ယုတ်ညံ့ - သော။
ယွာယံ ဝဏ္ဏော ကိမိနာ ခဇ္ဇောပနကေန

နိဟိနတရော စ ပတိကိဋ္ဌတရော စ။ မ၊ ၂။
၂၂၆။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၄။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇။)

နိဟိနတ္ထ (တိ) [နိဟိန + အတ္ထ။ (နိဟိနတွ
- သံ)] ယုတ်သောသဘောရှိသော။
နိဟိနတ္ထော သဗ္ဗဘောဂေဟိ (ပေတ။ ၁၈၁)
တိ သဗ္ဗေဟိ ဥပဘောဂပရိဘောဂဝတ္ထုဟိ
ပရိဟိနတ္ထော။ ပေတ။ ၄။ ၂၀၄။

နိဟိနဒဿ (န) [နိဟိန + ဒဿ] ယုတ်ညံ့
သော ပုဆိုး၊ ပုဆိုးအညံ့စား။ နိဟိနဒဿာ-
နိတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅။

နိဟိနန္တ (တိ) [နိဟိန + အန္တ] အလွန်
ယုတ်ညံ့သော၊ အယုတ်ညံ့ဆုံးဖြစ်သော
(တရား-စသည်)။ နိက္ခုဋ္ဌန္တောတိ နိဟိန-
န္တော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈။

နိဟိနပကတိ (တိ) [နိဟိန + ပကတိ]
ယုတ်ညံ့ - ယုတ်မာ - သော သဘောရှိသော။
ပဌမာယ ပကတိယာ နိဟိနပကတိကာ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၄၆။

နိဟိနပညာ (တိ) [နိဟိန + ပညာ။ (ကိဟိန-
ပဏ္ဏ - ပြာ)] ယုတ်လျော့ - သေးသိမ် -
သော ပညာရှိသော၊ အသိဉာဏ်ပညာ -
ယုတ်လျော့ - သေးသိမ် - သော၊ သူ။
ဗာလောမကော ဟောတိ နိဟိနပညော။
သုတ္တနိ။ ၄၁၆။ မဟာနိ။ ၂၂၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၃၇။ န တံ ဒွဂီလပညာယ နိဟိနပညာယ

ဣတ္ထိယာ ပါပုဏိတုံ သက္ကာ။ ထေရီ၊ ၄။
၆၈။ (- မဟာနိ၊ ၄။ ၃၁၈။)

နိဟိနပရိယာယ (ပု) [နိဟိန + ပရိယာယ]
နိဟိန-သဒ္ဓါ၏ - ပရိယာယ် - စကား
အပြောင်းအလဲ။ ပါပကသဒ္ဓေါ နိဟိနပရိ-
ယာယော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၈။ (- မ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၀၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၊ ၃၃၄။)

နိဟိနပုရိသ (ပု) [နိဟိန + ပုရိသ] ယုတ်နိမ့်
- ယုတ်ညံ့ - အောက်ကျ - သော ယောက်ျား၊
ယောက်ျားယုတ်၊ ယောက်ျားညံ့။ နိဟိနတမ
- ကြည့်။

နိဟိနဘောဂ (တိ) [နိဟိန + ဘောဂ]
ယုတ်နိမ့်သော စည်းစိမ်ရှိသော၊ စည်းစိမ်ယုတ်
နိမ့်သော၊ သူ။ ဟိနကမ္မာတိ မမသမ္ပတ္တိ-
တော နိဟိနဘောဂေါ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၂၃။

နိဟိနမနုဿတ္တဘာဝ (ပု) [နိဟိန + မနုဿ
+ အတ္တဘာဝ] ယုတ်နိမ့်သောလူ၏ - ခန္ဓာ
ကိုယ် - အတ္တဘော။ တထာ နိဟိနမနုဿ-
တ္တဘာဝတော စဝိတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၉။

နိဟိနလောကာမိသ (န) [နိဟိန + လောက
+ အာမိသ] ယုတ်ညံ့သော လောကာမိသ၊
ယုတ်ညံ့သော လူတို့သည် တဏှာဖြင့် သုံး
သပ်အပ်သော ပစ္စည်းလေးပါး။ နိဟိန-
လောကာမိသေ လီနော အဇ္ဈာသယော
ဧတဿ လီနဇ္ဈာသယော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၉။

နိဟိနဝိရိယ (တိ) [နိဟိန + ဝိရိယ] ယုတ်သောအားထုတ်မှုရှိသော၊ အားထုတ်မှုယုတ်လျော့သော၊ လုံ့လဝိရိယပေါ့ဆသော၊ သူ။ န နိဟိနဝိရိယာတိ အတ္ထော။ ထေရ်ဌ။ ၂၃၅။ (- စရိယာ၊ ဌ။ ၂၈၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ဘ။ ၈၀။)

နိဟိနဝုတ္တိ (ထိ) [နိဟိနာ + ဝုတ္တိ] (၁) ယုတ်ညံ့ - ယုတ်မာ - သော အကျင့်။ (တိ) (၂) ယုတ်ညံ့ - ယုတ်မာ - သော အကျင့်ရှိသော။ (၃) ယုတ်နိမ့် - ယုတ်လျော့ - သော ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ (၁) နိဟိနဝုတ္တိ မေထုနန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၆။ (တိ) (၂) အဝဇာတပုတ္တာတိ လာမကပုတ္တာဘဂဝတော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတ္တာ နိဟိနဝုတ္တိတံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ နေတ္ထိ၊ ဋီ။ ၁၃၁။ (၃) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဟိနဝုတ္တိသရီရ (တိ) [နိဟိနဝုတ္တိ + သရီရ] ယုတ်နိမ့် - ယုတ်လျော့ - သော ဖြစ်ခြင်းရှိသော ကိုယ်ရှိသော၊ ယုတ်နိမ့်စွာဖြစ်သော ကိုယ်ရှိသော၊ ကိုယ်အရပ် - နိမ့် - ပု - သော၊ သူ။ လကုဏ္ဍကတရန္တံ နိစတရံ နိဟိနဝုတ္တိသရီရံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၄။

နိဟိနသင်္ဂတိက (တိ) [နိဟိန + သင်္ဂတိက] ယုတ်မာသောသူတို့နှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခြင်းရှိသော၊ လူယုတ်မာတို့နှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံသော၊ သူ။ ပါပသင်္ဂတိကာတိ နိဟိနသင်္ဂတိကာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၅။

နိဟိနသဌ (တိ) [နိဟိန + သဌ] ယုတ်မာ၊ ကောက်ကျစ်သော၊ ယုတ်ညံ့၊ စဉ်းလဲသော၊

အမှု။ ကေရာဋိကသာဌေယျနာတိ နိဟိနသဌေန ကမ္မေန။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၀။

နိဟိနသဘာဝ (ပု) [နိဟိန + သဘာဝ] (၁) ယုတ်ညံ့သော သဘော။ (တိ) (၂) ယုတ်ညံ့သောသဘောရှိသော၊ သူ။ (၁) ဩကာရန္တိ လာမကသဘာဝံ။ နိဟိနသဘာဝန္တိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၅၆။ (တိ) (၂) န ပါပဓမ္မောတိ န နိဟိနသဘာဝေါ ပါပကိရိယာယ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁၃။

နိဟိနသာရ (တိ) [နိဟိန + သာရ] ယုတ်လျော့သော အနှစ်ရှိသော၊ အနှစ်ယုတ်လျော့သော၊ အနှစ်မပါသော။ နိဟိနသာရတ္တာ သဏှော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၈။

နိဟိနသေဝီ (တိ) [နိဟိန + သေဝ + ကံ] ယုတ်နိမ့် - ယုတ်ညံ့ - သူကို - မှီဝဲ - ဆည်းကပ် - လေ့ရှိသော၊ သူ။ နိဟိယတိ ပုရိသော နိဟိနသေဝီ။ အံ၊ ဘ။ ၁၂၃။ ဇာ၊ ဘ။ ၁၅၇။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၃၀၄။

နိဟိနာစရိယ (တိ) [နိဟိန + အာစရိယ] ယုတ်နိမ့် - ယုတ်ညံ့ - သော ဆရာရှိသော၊ သူ။ ဇာတိယာ အသမာနော နိဟိနာစရိယော ပရဒတ္တုပဇီဝိကာယ မာတုယာ ကုစ္ဆိယံ ဇာတော ပါဒသိကပုတ္တော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၇။

နိဟိနာစာရ (တိ) [နိဟိန + အာစာရ] ယုတ်မာ - ယုတ်ညံ့ - သော အကျင့်ရှိသော၊ အကျင့်ယုတ်မာသော၊ သူ။ ပါပဓမ္မောတိ

လာမကသဘာဝါ နိဟိနာစာရာ။ ဥဒါန၊ ဌ။
၂၃၅။ (- စရိယာ၊ ဌ။ ၁၃၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၂။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၆။)

နိဟိနာသယ (တိ) [နိဟိန + အာသယ]
ယုတ်မာသော အလိုရှိသော၊ အလိုအာသာ
ယုတ်မာသော၊ သူ။ သမ္မာ န ပဋိပဇ္ဇန္တိ၊
ယေ နိဟိနာသယာ နရာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၂၆။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၅။

နိဟိနူပမာ (ထိ) [နိဟိနာ + ဥပမာ] ယုတ်
နိမ့် - ယုတ်ညံ့ - သော ဥပမာ။ တတ္ထ
ယသ္မာ ဗုဒ္ဓါနံ ရူပကာယဿ ဓမ္မကာယဿ
စ ဥပမာနာမ နိဟိနူပမာဝ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၅။

နိဟိယတိ (ကြိ) [နိ + ဟာ + ယ + တိ။ ဟာ
ပန ဂတိစာဂဟာနံ။ ဓာတွတ္ထ။ ၄၂၆။]
ယုတ်လျော့ - ဆုတ်ယုတ် - ၏။ ပျက်စီး -
ခြင်းသို့ရောက် - ၏။ နိဟိယတိ (ဇာ၊ ၁။
၁၅၇)တိ ပရိဟာယတိ ဝိနာသံ ပါပ-
ကာတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၄။ နိဟိယတိ - ဝိ၊
၅။ ၂၉၄။ ဒိ၊ ၃။ ၁၄၇။ အံ၊ ၁။ ၁၂၃၊ ၃၂၅။
ထေရ၊ ၃၀၃။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀၈၊ ၂၃၂။ နေတ္ထိ၊
၁၀၇။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၃။ ထေရ၊
၄။ ၂။ ၆၈၊ ၁၈၈။ စရိယာ၊ ဌ။ ၂၈၊ ၁၃၆။ ဇာ၊
၄။ ၄။ ၂၆၊ ၁၁၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊
၂၈၃။ နိဟိယန္တိ - စရိယာ၊ ဌ။ ၂၉၁။ ဒိ၊ ဋီ၊
၁။ ၈၁။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၆၈။ နိဟိယတေ
- ဒိ၊ ၃။ ၁၅၀။ နေတ္ထိ၊ ၁၄၀။

နိဟိယတေ (ကြိ) [နိ + ဟာ + ယ + တေ]
ယုတ်လျော့ - ဆုတ်ယုတ် - ၏။ နိဟိယတိ
- ကြည့်။

နိဟိယန္တိ (ကြိ) [နိ + ဟာ + ယ + အန္တိ]
ယုတ်လျော့ကုန်၏။ ဆုတ်ယုတ် - ပျက်စီး -
ကုန်၏။ နိဟိယတိ - ကြည့်။

နိဟိယမာန (တိ) [နိ + ဟာ + ယ + မာန]
ယုတ်လျော့သော၊ ဆုတ်ယုတ်သော။
နိပတန္တ (ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၃) - ကြည့်။

နိဟုံဟုကံ (တိ) [နိ + ဟုံဟုကံ။ နတ္ထိ ဟုံဟုကံ-
ရာ ဣမဿာတိ နိဟုံဟုကော။ ပါစိတ်၊
ယော။ ၁၉၃။] ဟုံဟုံ - ဟေဟေ - ဟူ၍
ပြုခြင်း - မရှိ - မှကင်း - သော၊ ဟုံဟုံ -
ဟေဟေ - ဟူ၍ပြုတတ်သော မာန၊ ကောဓ
- မရှိ - ကို ပယ်ပြီး - သော။ ဟုံဟုံ -
ဟေဟေ - ဟု မပြုတတ်သော၊ သူ။ နိဟုံ-
ဟုကော နိက္ကသာဝေါ ယတတ္တော။ ဝိ၊ ၃။ ၃။
ဥဒါန၊ ၈၀။ နေတ္ထိ၊ ၁၂၉။ ဟုံဟုကံရပ္ပ-
ဟာနေန နိဟုံဟုကော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၉။ ဥဒါန၊
၄။ ၅၀။ သော ဗြာဟ္မဏော နိဂ္ဂတဟုံဟုံ-
ကတ္တာ နိဟုံဟုကော ဘဝေ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၁၅။

နိဟေဋ္ဌယတိ (ကြိ) [နိ + ဟေဋ္ဌ + ကယ +
တိ။ ဟေဋ္ဌ ဝိဇာဓာယံ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၅၇။]
ညှင်းဆဲ - နှိပ်စက် - ရိုက်နှက် - ပုတ်ခတ် -
၏။ နိဗ္ဗုဒ္ဓေ ဝတ္တမာနမှိ၊ မလ္လပုတ္တံ နိဟေ-
ဋ္ဌယိ (နိသေယေ၊ သျာ၊ က)။ အပါ၊ ၁။ ၃၄၉။
ဥဒါန၊ ၄။ ၂၄၁။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။

နိဟေဋ္ဌယိ (ကြိ) [နိ + ဟေဋ္ဌ + ကယ + ဣ]
ညှင်းဆဲ - နှိပ်စက် - ရိုက်နှက် - ပုတ် ခတ် -
ပြီး။ နိဟေဋ္ဌယတိ - ကြည့်။

နိဗ္ဗိဒ္ဓိနိကာ (ထိ) [ယဒိစ္ဆာနာမ်] နိဗ္ဗိဒ္ဓိနိကာ-
အမည်ရှိသော မင်းသမီး။ ဧဟိ နိဗ္ဗိဒ္ဓိနိကာ
(နိဗ္ဗိဒ္ဓိနိကာ၊ သိ၊ သျှ၊ ဣ) ဂစ္ဆ။ ဧ၊ ၂။ ၃၁။
ဧ၊ ၅။ ၂၀၄။ (- ၂၂၀။)

နိဗ္ဗိဒ္ဓိနိကာဇာတက (န) [နိဗ္ဗိဒ္ဓိနိကာ + ဇာတက]
နိဗ္ဗိဒ္ဓိနိကာဇာတ်။ မြတ်စွာဘုရား သာဝတ္ထိပြည်
ဇေတဝန်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်
မယားဟောင်း ဖျားယောင်းခြင်းခံရသော
ရဟန်းတစ်ပါးကို အကြောင်းပြု၍ ဟော
တော်မူသော ဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတ-
ကပါဠိ၊ ၅၀-နိပါတ်၊ ၁-ဇာတ်။ ဧ၊ ၂။ ၃၁-
၃၉။ ဧ၊ ၅။ ၂၀၃-၂၂၀။

— န ဗျည်းနှင့် ဤသရယဉ်တွဲပေါင်းစပ်ရွတ်
ဆိုအပ်သော နိသဒ္ဓါ။ ယင်းသည် (၁) ဥပ-
သာရ နိ။ (၂) ဓာတ် နိ-ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။
ထိုတွင် (၁) ဥပသာရ နိသည်—(က) ထုတ်
ဆောင်ခြင်း နိဟရဏ။ (ခ) ပိတ်ဆို့ - တား
မြစ် - ခြင်း - အာဝရဏ။ (ဂ) ထွက်ခြင်း၊
ထွက်မြောက်ခြင်း = နိဂ္ဂမန။ (ဃ) လွန်ကဲ -
ပြင်းထန် - ခြင်း = ဘုသ။ (င) ညှင်းဆဲခြင်း =
ဟိသန။ (စ) ပယ်ခြင်း = အပနယန။ (ဆ)
ဝေဖန်ခြင်း = ဝိဘဇန အနက်တို့၌ဖြစ်၏။
(ဇာန်၊ ဇာန်၊ ငို။ ၁၁၆၇။ ရှု၊ နာ။ ၁၂၇။ နိတိ၊
သုတ္တ၊ နာ။ ၃၆၈။ ဧက၊ ငို။ ၄၇၂၊ ၄၇၅။)
(ဆောင်ခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ခြင်း၊ ဆောင်သွားခြင်း၊
စွန့်ပစ်ခြင်း၊ ဖြုံးပစ်ခြင်း၊ လျော့ပေါ့ခြင်း၊ စုံစမ်း
စစ်ဆေးခြင်း၊ မှတ်သားခြင်း၊ လက်ထပ်ထိမ်း
မြားခြင်း၊ ဖယ်ရှားခြင်း၊ ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်း၊
ခေါင်းဆောင်သူ၊ ညွှန်ကြားသူ။ P.S.D။

သွားခြင်း၊ သိခြင်း။ ပြာ၊ တန်။ ရေ၊ မြစ်၊
ဉာဏ်၊ ပညာရှိသူ၊ ဥပဒေ၊ သို့မှီးမြှုပ်ထားသော
ဥစ္စာ၊ လက်သည်း၊ အသံ၊ သစ်ပင်၊ ဆီ၊
မိုးချုံးသံ၊ မိုးဟိန်းသံ။ သီဟိုဠ်၊ တန်။)

(က) ထုတ်ဆောင်ခြင်း = နိဟရဏ။
နိဟရ (ဝိ၊ ၃။ ၃၀၇။ ဝိ၊ ၅။ ၃။ ၃၇၅။ ပါဏ်တိ၊
ယော။ ၃၄၈) နိဟရတိ (သံ၊ ၁။ ၂၉။ ဧ၊ ၁။
၁၈၃။ မ၊ ၃။ ၁၇၂) ကြည့်။ (ခ) ပိတ်ဆို့ -
တားမြစ် - ခြင်း = အာဝရဏ။ နိဝရဏ (ဒိ၊
၅။ ၁။ ၃၃၅။ အဘိ၊ ၅။ ၂။ ၄၈၆။ ဣတိဝုတ်၊
၅။ ၅၆။ ဝိဘာဝိနိ။ ၂၁၉) ကြည့်။ (ဂ) ထွက်
ခြင်း၊ ထွက်မြောက်ခြင်း = နိဂ္ဂမန။ နိယျာနိကာ
(ဒိ၊ ၁။ ၂၂၂။ ဒိ၊ ၅။ ၁။ ၃၃၂။ နိတိ၊ သုတ္တ၊
နာ။ ၃၆၈။) နိဟရေယျံ (ကခိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂၀၆)
- ကြည့်။ (ဃ) လွန်ကဲ - ပြင်းထန် - ခြင်း
= ဘုသ။ အဘိနိဟာရ (ပဋိသံ၊ ၅၉။ ပဋိသံ၊
၅။ ၁။ ၂၄၅) - ကြည့်။ (င) ညှင်းဆဲခြင်း =
ဟိသန။ နိဃ၊ နိဟနန္တိ (သံ၊ ၅။ ၃။ ၁၇၄။
သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၁၂) - ကြည့်။ (စ) ပယ်ခြင်း =
အပနယန။ နိဟရ (ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၇၃။ အံ၊ ငို၊ ၃။
၃၁၂။)၊ နိဟရဏ (ဇာန်၊ ငို၊ ၁၁၆၇။)၊ နိဟ-
ရဏသမတ္ထ (သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၇) - ကြည့်။
(ဆ) ဝေဖန်ခြင်း = ဝိဘဇန။ နိဟရိတွာ
(ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂၀) - ကြည့်။

(၂) ဓာတ် နိ သည်—(က) ဆောင်
ခြင်း = နယန။ (ခ) သိခြင်း = ဇာနန။ (ဂ)
ဖြစ်ခြင်း = ပဝတ္တန။ (ဃ) မျှကခြင်း =
ယာပန။ (င) စောင့်ခြင်း = ပါလန။ (စ)
ရောက်ခြင်း = ပါပုဏန။ (ဆ) ရောက်စေ
ခြင်း = ပါပန။ (ဇ) စူးစမ်းခြင်း = ဥပပရိက္ခဏ။
(ဈ) ဆုံးဖြတ်ခြင်း = နိစ္ဆယန အနက်တို့၌ ဖြစ်
၏။

(က) ဆောင်ခြင်း = နယန။ နယန္တိ (သံ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၀)၊ နေတ္တံ (အဘိ၊ ၈။ ၁၅၇။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၆)၊ နေတ္တိ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။
နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၁၄။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၇) - တို့ကြည့်။
(ခ) သိခြင်း = ဇာနန။ နိတိ (မိလိန္ဒ၊ ၄။
နိရုတ္တိ၊ ၈၀၁)၊ ပန(နာ)ယတိ (ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၄၅။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၄) - ကြည့်။ (ဂ) ဖြစ်ခြင်း =
ပဝတ္တန။ နယန (အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၄)၊ နိယတိ
(ဝိ၊ ၅။ ၁၅၇။ ဝဇီရ၊ ၅၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၇။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၇၇။)၊ ပန(နာ)ယတိ (ဒိ၊ ၄။ ၂။
၄၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၄) - ကြည့်။ (ဃ) မျှတခြင်း
= ယာပန။ (င) စောင့်ခြင်း = ပါလန။ နယန
(သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၂၉) - ကြည့်။ (စ) ရောက်
ခြင်း - ပါပုဏန။ နိယန္တိ (ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅)၊
နေယျ (အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၇၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၆) - ကြည့်။ (ဆ) ရောက်စေ
ခြင်း = ပါပန။ နိတ (အနုဋီ၊ ၂။ ၄၆)၊ ဝဿူ-
ပနာယိက (ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၈။ ပါစိတ်၊ ယော။
၃၁၆) - ကြည့်။ (ဇ) စူးစမ်းခြင်း = ဥပပရိ-
က္ခဏ။ န ယေယျံ (ဇာ၊ ၁။ ၂၀၄။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
၁၅၆) - ကြည့်။ (ဈ) ဆုံးဖြတ်ခြင်း - နိစ္ဆ-
ယန။ နယေ (ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၁) - ကြည့်။

နိက (ပု) [ယဒိစ္ဆာနာမ်] (၁) နိကမည်
သော နတ်သား။ (၂) နိကမည်သော ပက်။
(ရေသွင်းရန် ရေမြောင်း။ P. S. Di) (၁)
နာနာတိတ္ထိယသာဝကာ ဒေဝပုတ္တာ အာသ-
မော စ သဟလိ စ နိကော စ ယေန
ဘဂဝါ တေနပသကံမိသု။ သံ၊ ၁။ ၆၅။ (-
၆၆။) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နိကသူကရ (ပု) [နိက + သူကရ] နိက
မည်သော ဝက်။ (နိဂံသူကရ၊ ဝက်ပြောင်။
ရုပ်စုံ ဇာတ်ဝတ္ထု။ ၄၃၀။) ဂဏိနော နိက-
သူကရာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈၃။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၇၇။

နိဃ (ပု) [နိ(နိ) + ဟန + ကွံ။ သံ၊ ၄။ ၃။
၁၇၄။ ဇာနိ၊ ဋီ၊ ၈၉။ န + ဤဟာ။ ဇာနိ၊ ဋီ၊
၈၉။ (နိဂ - သိဟိဋ္ဌိ)] (၁) ဆင်းရဲခြင်း၊
ညှင်းဆဲတတ်သော ဒုက္ခဒေဝနာ။ (၂) နိဃ
သုတ်။ (၁) နိဃာ (သံ၊ ၃။ ၂၂၀)တိ ဒုက္ခာ။
.... ယဿ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ တံ ပုရိသံ နိဟနန္တိတိ
နိဃာ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၄။ (- သံ၊ ၃။ ၅၃။ စူဠနိ၊
၆၁။ ၁၁၄။) (၂) မလံ နိဃော စ ဒေဝနာ။
သံ၊ ၃။ ၅၄။ ၁၆၈။

နိဃသုတ္တ (န) [နိဃ + သုတ္တ] (၁) ရာဂ
ဟူသော ညှင်းဆဲတတ်သော တရား၊ (၂)
ဒေါသဟူသော ညှင်းဆဲတတ်သော တရား၊
(၃) မောဟဟူသော ညှင်းဆဲတတ်သော
တရား ဤညှင်းဆဲတတ်သော 'နိဃ'တရား
၃-ပါးတို့ကို ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်း၊
ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၊ ပယ်ခြင်းငှာ အင်္ဂါ ၈-
ပါးရှိသော အရိယမဂ်ကို ပွားများရမည်ဟု
အကျယ်ဟောပြောသုတ်၊ နိဃသုတ်။
သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-
သံယုတ်၊ ၇-ဝဂ်၊ ၈-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၅၃။

နိစံ (ဗျ) [နိစံ အပ္ပေ၊ နိစံ သဒ္ဓေါ အပ္ပေ
သတ္တဗျတ္တေ နိပါတော။ ဇာနိ၊ သူစိ၊ ၁၁၅။
ဥစ္စံ နိစံ အန္တော အန္တရာ ဣစ္စေတေ
သတ္တမိယာ။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၈၀။]

ယုတ်နိမ့် - ယုတ်ညံ့ - အောက်ကျ - နိမ့် -
 သေးငယ် - သည်၌။ သတ္တန် ဝါ နိမ့်
 ဌပေန္တော ပရံ ဥစ္စံ ဌပေန္တော ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော
 ဟောတိ။ စူဠနိ။ ၂၄၀။

နိစ (တိ) [နိ + စိ + က။ နိစော စမ္ပော
 နိဟိနကော။ နိဟိနံ စိနောတိတိ နိစော၊
 ကော၊ ရဿဿ ဒိဃတာ။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၅၁၆။
 နိစ-သဒ္ဓေါ ဟိ ဟိနဝါစကော။ နိတိ၊ ဓာ။
 ၁၀။ ဥနိ + အဉ္စ + က။ နိစော ရသော
 ဝါမနောထ။ ဥဒ္ဓံ န အဉ္စတိတိ နိစော၊ အဉ္စ
 ဂမနော၊ ကော၊ အကာရဉ္စကာရာနံ လောပေါ။
 နိသဒ္ဓေါ အတြ နိသေဝေ။ ဓာန်၊ ဓာန်၊ ဋီ။
 ၇၀၈။ နိစံ အပ္ပေ။ ဓာန်၊ ၁၁၅၂။ (နိစ - သံ၊
 ကိယ - ပြာ၊ နိယ - အဒ္ဓမာဂဝိ)] (၁)
 ယုတ်နိမ့် - ယုတ်ညံ့ - အောက်ကျ - သော။
 (၂) နိမ့် - ပု - တို - သော။ (၃) နိမ့် -
 သေးငယ် - သော။ (၄) နိမ့်ချအပ်သော။
 (နိမ့်သော၊ တိုသော၊ ငယ်သော၊ အောက်ကျ
 သော၊ နက်သော၊ အဆိုးဆုံးသော၊ တန်ဖိုး
 မရှိသော။ P.S.D။ အောက်ခြေ၊ အောက်ခံ၊
 ရှက်ဖွယ်ဖြစ်သော။ သီဟိုဠ်၊ ဓာန်။)

(၁) နိစော (ပု၊ ပ၊ ဇ) - သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၇၈။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၂၉။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၅။ မ၊
 ဋီ၊ ၃။ ၂၆၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၆။
 နိစာ (ပု၊ ပ၊ ဗ) - ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၀၅။ နိစာ (ထိ၊
 ပ၊ ဗ) - ဒိ၊ ၂။ ၇၄။ ဥဒါန၊ ၁၈၇။ နိစံ (ပု၊ ဒု၊
 ဇ) - သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၃။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၄၈။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၇။ (ထိ၊ ဒု၊ ဇ) - ဝိ၊ ဌ၊
 ၃။ ၁၈၉။ နိစတော (တ၊ ဇ) - ဝိမတိ၊ ၁။
 ၁၆၉။ နိစာနံ (ပု၊ ဆ၊ ဗ) - ဒိ၊ ၂။ ၇၄။ ဥဒါန၊

၁၈၇။ နိစေ (သ၊ ဇ) - သံ၊ ၁။ ၉၄။ အံ၊ ၁။
 ၁၀၆။ ၃၉၇။ အံ၊ ၂။ ၃၃၈။ အတိ၊ ပု၊ ၁၅၉။
 အပါ၊ ၂။ ၈၅။ ၁၆၀။ ပေဋကော၊ ၃၀၈။ ဒိ၊ ဌ၊
 ၃။ ၂၀၈။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၉။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၁။
 အတိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၆။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၇။ ဇာ၊ ဌ၊
 ၅။ ၈၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၆။
 နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၃၁၅။ နိစေ (ထေရ၊ ၃၁၀)တိ
 လာမကေ သဗ္ဗနိဟိနော၊ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၆။
 (၂) နိစော (ပု၊ ပ၊ ဇ) - ဒိ၊ ၁။ ၁၇၉။ မ၊
 ဌ၊ ၃။ ၂၈၈။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၂။ စရိယာ၊ ဌ၊
 ၁၂၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၄။ ကာဠောပိ ဟောတိ
 ဥစ္စောပိ နိစောပိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၁၄။ နိစာ (ပု၊
 ပ၊ ဗ) - ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၂။ နိစံ
 (န၊ ပ၊ ဇ) - ဝိ၊ ၄။ ၂၈၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၆။ ဓမ္မ၊
 ဌ၊ ၁။ ၆၉၊ ၃၆၅။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂။ ဝိမတိ၊ ၂။
 ၆။ နိစာ (ထိ၊ ပ၊ ဇ) - သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၂၀။
 အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၉။ နိစာ (ထိ၊ ပ၊ ဗ) - အံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၁၂၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၁။ နိစံ (ပု၊ ဒု၊ ဇ)
 - ဝိ၊ ၃။ ၅၈၊ ၇၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၂၃။ ဝဇိရ၊
 ၁၉၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၃။ (န၊ ဒု၊ ဇ) - ဝိ၊ ၄။
 ၃၇၅၊ ၄၁၂။ ဒိ၊ ၁။ ၁၀၂။ ဒိ၊ ၂။ ၇၅၊ ၈၃။ ဒိ၊
 ၃။ ၁။ မ၊ ၁။ ၃၁၉။ မ၊ ၂။ ၃၅၊ ၅၆၊ ၁၄၈။
 ဥဒါန၊ ၁၂၂။ မိလိန္ဒ၊ ၃၀။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၂၀။
 ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၃-၄။ နိစေ (သ၊ ဇ) - ဝိ၊
 ၂။ ၂၀၈၊ ၂၆၇။ ဝိ၊ ၄။ ၄၆၊ ၉၁၊ ၉၈။ ဝိ၊ ၅။
 ၅၃၊ ၇၉။ အံ၊ ၂။ ၃၃၈။ မဟာနိ၊ ၁၇၅။ မိလိန္ဒ၊
 ၈၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃။ ကခါ၊
 ၂၈၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၈၈။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၇။ မ၊
 ဌ၊ ၁။ ၁၂၀။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈။
 အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
 ၂၆။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၉၄။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၁၀၅။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၀၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၉။

(၃) နိစ (ဇာ၊ ၂။ ၁၂၁)၌ မန္တသဒ္ဓ-
ဝသေန ဝါ အမနာပဝစနေန ဝါ ပရိဘဝ-
ဝစနေန ဝါ နိစံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၇၁။ (- ဓမ္မ၊ ၄။
၂။ ၄၂၉။)

(၄) နိစံ မနံ ကရိတွာနာ (ထေရ။
၃၀၅)တိ.... နိဟတမာနဒပွံ စိတ္တံ ကတွာ။
ထေရ။ ၄။ ၂။ ၂၀၄။

နိဗ္ဗ (တိ) [နိဗ္ဗ + က။ (နိဗ္ဗ - သံ၊ ကိယ -
ပြာ၊ နိယ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] နိမိချသော
အကျင့်ရှိသော၊ သူ။ နိဗ္ဗာ (ထေရ။ ၃၃၈)တိ
နိစဝတ္တိနော။ နိဝါတဝတ္တိနောတိ အတ္ထော။
ထေရ။ ၄။ ၂။ ၃၅၁။

နိစက (တိ) [နိဗ္ဗ + က။ (နိယဂ - ပြာ)]
ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ - သော၊ သူ။ ဣဒါနိ
နိစကော အာယတိမ္ပိ နိစကော ဘဝိဿတိ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၂။

နိစကမ္မကာရက (တိ) [နိစကမ္မ + ကာရက]
ယုတ်သောအမှုကို ပြုသော၊ သူ။ ပရူပ-
ဃာတဝသေန ဟိနကမ္မကာရိနော။ တေ-
နာဟ “နိစကမ္မကာရကာ” (မ၊ ၄။ ၂။ ၈)တိ။
မ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။

နိစကလမ္မက (ပု) [နိဗ္ဗ + ကလမ္မက]
နိမ့်သောဟင်းနုနယ်ပင်။ နိစကလမ္မက -
ကြည့်။

နိစကိရိယာ (တိ) [နိဗ္ဗာ + ကိရိယာ] ယုတ်
ညံ့သော အမှုအရာ။ တံ ပန ဥဇ္ဈာပနံ

တေသံ နိစကိရိယာယ ဇာနာပနံ ဟောတိ။
ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၁။

နိစကုလ (န) [နိဗ္ဗ + ကုလ။ (နိစကုလ - သံ၊
ကိယဥလ၊ ကိယကုလ - ပြာ)] ယုတ်နိမ့်
- အောက်ကျ - သော အမျိုးဇာတ်၊ ဇာတ်
နိမ့်။ ယင်း အမျိုးဇာတ်နိမ့်သည် - (၁) ဒွန်း
စက္ကာ (လူရိုင်း လူကြမ်း) မျိုး။ (၂) မုဆိုး
တံငါမျိုး။ (၃) နီးသမား၊ သစ်ရွေသမားမျိုး။
(၄) ရထားလုပ် လက်သမားမျိုး။ (၅) ပန်းမှိုက်
သွန်မျိုး အားဖြင့် ၅-မျိုးအပြားရှိလေသည်။ (မ၊
၃။ ၂၀၇။ အံ၊ ၁။ ၁၀၆။ အံ၊ ၂။ ၃၃၈။ အံ၊ ၄။
၂။ ၇၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။) (မ၊ ၃။ သျှ။ မှတ်
ချက် - လည်းကြည့်။)

အဟံ ပုဗ္ဗေပိ ပုညာနံ အကတတ္တာ
နိစကုလေ နိဗ္ဗတ္တော။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၀။ အံ၊ ၄။
၃။ ၁၂၃။ သောတာပတ္တိဖလသစ္စိကရိယ-
တော။ ပဌာယ ဟိ နိစကုလေ ဥပ္ပတ္တိ နာမ
နတ္ထိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၉။ (-
သုတ္တနိ။ ၃၄၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၃။ မ၊ ၄။ ၄။
၁၅၂၊ ၁၈၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၁။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၁၂။ ဇာ၊ ၄။
၁။ ၁၂၁။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၉၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၂။)

နိစကုလဇ (တိ) [နိစကုလ + ဇန + ကွံ]
ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ - သော အမျိုး၌ဖြစ်
သော၊ သူ။ မာနေန နိစကုလဇာ။ အပ၊ ၂။
၂၉၅။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၀၉။

နိစကုလသံဝတ္တနိ(က)ယ (တိ) [နိစကုလ +
သံဝတ္တနိ(က)ယ] ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ

- သော အမျိုး၌ဖြစ်စေတတ်သော။ နိစ-
ကုလသံဝတ္တနိယေန ကမ္မနာ စက္ကာလ-
ယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၂။ တေသု
တဒ္ဓါဒိဝသေန ကရဏံ နိစကုလသံဝတ္တနိ-
ကမေဝ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇။

နိစကုလိက (တိ) [နိစကုလ + ဣက]
ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ - သော အမျိုး၌ဖြစ်
ထွန်းသော။ နိစကုလိကာနံ ဩမကပုရိသာနံ
သုပိနန္တေပိ ပရိဘောဂတ္ထာယ န နိဗ္ဗတ္တတိ။
ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၄၇။ (- ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၆။)

နိစကုလိ (လိ) န (တိ) [နိစကုလ + ဣန =
ဤန။ ကုလဿာပစ္စံ ကုလိနော၊ ဣနော
အပစ္စေ(ဤနော ဝါ)။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၃၃၃။ သူစိ။
(- က္ကာဒိ။ ၁၀၂-၃။)] ယုတ်နိမ့် - အောက်
ကျ - သော အမျိုး၌ဖြစ်သော၊ သူ။ ယုတ်နိမ့်
- အောက်ကျ - သော အမျိုး၏ - သား -
သမီး။ ဒိဿန္တိ နိစကုလိနာ။ မ၊ ၃။ ၂၄၃။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈၅။ န ဟိ ပဝတ္တေ နိစကုလိနံ
ဝါ ဥစ္စာကုလိနံ ဝါ သက္ကာ ကာတုံ။ မ၊ ဌ၊
၄။ ၁၈၀။ (- မ၊ ၃။ ၂၄၇။ ပေဋကော။ ၃၀၆။
မိလိန္ဒ။ ၆၇။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၅။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၅၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၂။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၄၀၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၄။)

နိစကုလိယ (တိ) [နိစကုလ + ဣယ]
ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ - သော အမျိုး၌ဖြစ်
စေတတ်သော၊ အောက်တန်းစားအမျိုး၌ဖြစ်
စေတတ်သော။ နိစကုလိယံ ကမ္မံ နိစကုလေ
နိဗ္ဗတ္တတိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၀။

နိစကေသန္တ (ပု၊ န) [နိစ + ကေသ + အန္တ]
တိုသော ဆံပင်စွန်း၊ နိစကေသန္တ (သံ၊ ဌ၊
၁။ ၂၁၄)န္တိ ရဿကေသန္တံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၀။

နိစယရက (န) [နိစ + ယရ + က] နိမ့်သော
အိမ်ငယ်။ ဒလိဒ္ဓမနုဿာနံ နိစယရကံ ပဝိ-
သန္တေပိ ဟိ တထာဂတေ ဆဒနံ ဝါ ဥဂ္ဂ-
စ္ဆတိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၆။

နိစစိတ္တ (န) [နိစ + စိတ္တ။ (နိစစိတြ - သံ)]
(၁) နိမ့်ချသော စိတ်။ (တိ) (၂) နိမ့်ချသော
စိတ်ရှိသော။ (၁) ဂါမံ ဝါ နိဂမံ ဝါ ပဝိ-
သန္တော နိစစိတ္တံယေဝ ဥပဋ္ဌပေတွာ ပဝိ-
သတိ။ အံ၊ ၃။ ၁၈၂။ နိစစိတ္တေနာ (ဝိ၊ ၅။
၂၈၇)တိ မာနဒ္ဓန္တံ နိပါတေတွာ နိဟတမာန-
စိတ္တေန။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀၅။ (-ဝိ၊ ၅။ ၃၁၈။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၃၂၉။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၉။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၂။)
(တိ) (၂) နိစ စိတ္တံ အဿာတိ နိစစိတ္တော။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၄။ မာမကော ပန ဟိရိဉ္စ
သဒ္ဓဉ္စ ဥပ္ပါဒေတွာ နိစစိတ္တောဝ ဟောတိ။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၇။

နိစဇ္ဇေ (တိ) [နိစ + ဇာတိ] ယုတ်နိမ့် -
အောက်ကျ - သော အမျိုးဇာတ်ရှိသော၊ သူ။
ဧဝံ နိစဇ္ဇော ဟုတွာ အဇ္ဇ ရာဇာ နာမ
ဇာတော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၀၁။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၇။
၂၇၈။)

နိစဇန (ပု) [နိစ + ဇန] ယုတ်နိမ့် -
အောက်ကျ - သော လူအပေါင်း၊ ဂုဏ်ယုတ်
နိမ့်သော သတ္တဝါ။ ကာပုရိသေဟိ နိစဇန-

ဟိ အသေဝိတံ။ ထေရု ဌ၊ ၂။ ၂၄၁။ နိစ-
ဇနာန (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၁)န္တိ နိဟိနရုဏာနံ
သတ္တာနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃။

နိစဇနသေဝိတ (တိ) [နိစဇန + သေဝိတ]
ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ - သော လူအပေါင်း
သည် မှီဝဲအပ်သော။ သုရာမေရယံ ဝိယ
နိစဇနသေဝိတာ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၃၀၆။ (-ဒိ၊ ဋီ၊
၁။ ၈၉။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၈၄။)

နိစဇာတိက (တိ) [နိစဇာတိ + ဣက။ နိစ
+ ဇာတိ + က] ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ -
သော အမျိုးဇာတ်ရှိသော၊ သူ။ ကကဏ္ဍကာ
နာမ နိစဇာတိကာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၁၃။ (-
ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၂၅။)

နိစဋ္ဌာန (န) [နိစ + ဌာန] (၁) ယုတ်နိမ့်
- အောက်ကျ - သော အရာ။ (၂) နိမ့်သော
အရပ်။ (၁) အတ္တာနံ ဒါသံ ဝိယ နိစဋ္ဌာနေ
ဌပေတွာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၄။ မဟာနိ၊ ဌ။
၃၅၃။ (၂) ယဒါ ပန သကုဏိကာ ကုလာ-
ဝကာနိ နိစဋ္ဌာနေ ဥဒကပိဋေ ကရောန္တိ။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၄၁၊
၃၅၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၂၃။)

နိစဋ္ဌာနိကပုရိသ (ပု) [နိစဋ္ဌာနိက + ပုရိသ]
ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ - သော အရာ၌
တည်သောယောက်ျား။ ဘဏေတိ ဣဿ-
ရာနံ နိစဋ္ဌာနိကပုရိသာလပနံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၅။

နိစဋ္ဌာနိယ (တိ) [နိစဋ္ဌာန + ဣယ] ယုတ်
နိမ့် - အောက်ကျ - သော အရာ၌တည်သော၊

ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ - သော ရာထူးရှိ
သော၊ သူ။ ရာဇာ နိစဋ္ဌာနိယံ ဥစ္စေ ဌာနေ
ဌပေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀၈။ အံ၊ ၃။ ၃၂၀။ (- ဝိ၊ ၄။
၃၅၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၅၆။)

နိစတရ (တိ) [နိစ + တရ] (၁) နိမ့်သော၊
အလွန် - အထူးသဖြင့် - နိမ့်သော။ (၂) တို
သော။ (၃) အလွန် - အထူးသဖြင့် - ယုတ်
နိမ့် - အောက်ကျ - သော၊ သူ။ (၁) သမ-
ကေ ဝါ အာသနေ နိသီဒိတုံ နိစတရေ ဝါ
ဓမ္မဂါရဝေန။ ဝိ၊ ၄။ ၃၁၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၂၅။
နိစတရေ ဇဏ္ဍကာနိ ရုဇန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၁။
(-ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၈၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၉။ ဝိမတိ၊
၂။ ၂၅၉။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၄၊ ၃၁၅။) (၂) တံ
(ဒီသံ) ဥပနိဓာယ တတော နိစတရံ ရသံ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၄။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၆။) (၃)
ဥပရိဝေဟာသံ ပလ္လင်္ကေန နိသီဒိ တေဇော-
ဓာတုံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိစတရံ ဘဂဝတော။
သံ၊ ၁။ ၁၄၇။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၅။ (-စရိယာ၊
ဌ။ ၃၀၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၈၂။)

နိစတရဇာတိက (တိ) [နိစတရဇာတိ +
ဣက။ နိစတရ + ဇာတိ + က] အထူး
သဖြင့် - ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ - သော
အမျိုးဇာတ်ရှိသော၊ သူ။ အမျိုးဇာတ် အလွန်
ယုတ်နိမ့်သူ။ ကိန္နရညော ဒါသော နိစ-
တရဇာတိကော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၈၆။

နိစတရပမာဏ (တိ) [နိစတရ + ပမာဏ]
အလွန် - အထူးသဖြင့် - နိမ့်သော အတိုင်း
အရှည်ရှိသော၊ သူ။ အလွန်အရပ်ပူသူ။ တော၊

ပန ကမ္မေန နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဌာနေ အညေဟိ
နိစတရပ္ပမာဏော ဟောတိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
၁၂၆။

နိစတိ(တ္ထိ)က (တိ) [နိစ + တိက] နိမ့်သော
မြက်ရှိသော။ နိစတ္တိကာ (ဇာ၊ ၂။ ၁၉)တိ
ဣန္ဒြေဂေါပကပိဋိသဒိသဝဏ္ဏေဟိ နိစတိ-
ဏေဟိ သမန္နာဂတာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၇၉။

နိစဓမ္မဇာတိကဌ (ပု) [နိစ + ဓမ္မဇာတိက +
အတ္တ] ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ - သော
အကျင့်၊ ဇာတိရှိသော အနက်။ နိစဓမ္မ-
ဇာတိကဌေန ဥပါသကစက္ကာလော။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၁၉၀။

နိစဓမ္မသမာစာရ (တိ) [နိစ + ဓမ္မသမာစာရ]
ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ - သော အကျင့်ကို
ကျင့်သော၊ သူ။ နိစဓမ္မသမာစာရာနံ ဇနာနံ
အန္တောဂတ္တာပိ ပုထုဇ္ဇနော (နာ)။ သံ၊ ဌ၊
၂။ ၉၀။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၄။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၆။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၃၆။ စူဠနိ၊
ဌ၊ ၆၉။ (-သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၄၅။)

နိစဓမ္မသမာယောဂ (ပု) [နိစဓမ္မ + သမာ-
ယောဂ] ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ - သော
အကျင့်နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ နိစဓမ္မသမာယောဂ-
တော။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၁၀။

နိစဓမ္မသမုဒါစာရ (တိ) [နိစဓမ္မ + သမုဒါ-
စာရ] ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ - သော
အကျင့်ကို ကျင့်တတ်သော၊ သူ။ နိစဓမ္မ-

သမုဒါစာရာနံ ဇနာနံ အန္တောဂတ္တာပိ
ပုထုဇ္ဇနော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၁။

နိစပိဌက (န) [နိစ + ပိဌက] နိမ့်သော -
အင်းပျဉ်ငယ် - ကုလားထိုင်။ နိစပိဌကံ
မဟာပံသုကူလိကော ဝိယ ပဏ္ဍုကမ္မလသီလံ
အန္တော စိဝရဘောဂေယောဝ ကတွာ နိသီဒိ။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၁။ (- ၄၁၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။
ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၁၅။)

နိစပုရိသ (ပု) [နိစ + ပုရိသ] ယုတ်နိမ့် -
အောက်ကျ - သော ယောက်ျား။ နာဟံ
ဘဂဝါ နိစပုရိသော ဝိယ ကရောမိ။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၄။

နိစမဉ္ဇက (ပု) [နိစ + မဉ္ဇက] နိမ့်သော
ညောင်စောင်းငယ်။ တတ္ထ နိစမဉ္ဇကံ ပညာ-
ပေတွာ နိပဉ္ဇော။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၃။

နိစမန (တိ) [နိစ + မန] နိမ့်ချသော စိတ်
ရှိသော၊ သူ။ နိစမနော ဝန္တိ တထာဂတဿ။
သုတ္တနိ၊ ၃၁၇။ (- သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၅။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၀၉။)

နိစမိတ္တ (ပု) [နိစ + မိတ္တ] ယုတ်နိမ့် -
အောက်ကျ - သော မိတ်ဆွေ။ ပေါရာဏာ
ပန နိစမိတ္တံ နိဿာယ ဝိမာနသာမိကာ
ဇာတာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၆၇။

နိစယောနိ (ထိ) [နိစ + ယောနိ] ယုတ်နိမ့်
- အောက်ကျ - သော အမျိုး။ ဇေတောနိ

နိစယောနိယံ။ အပါ ၁။ ၅၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၇၄။

နိစရက္ခ (ပု) [နိစ + ရက္ခ] နိမ့်သော သစ်ပင်။ နိစရက္ခာနံ ဥပရိဘာဂေန၊ ရက္ခေသု ပုပ္ဖဗလပလ္လဝါဒိပဏ္ဏကာရံ ဂဟေတွာ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၁၄၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၇။

နိစဝတ္ထု (န) [နိစ + ဝတ္ထု] နိမ့်သောအကျည်၊ နိမ့်သော - တည်ရာ - ခုံ။ အဇ္ဈောကာသေ နိစဝတ္ထု။ ဝိ၊ ၄။ ၂၈၆။

နိစဝတ္ထုက (တိ) [နိစ + ဝတ္ထု + က] (က) နိမ့်သော အကျည်ရှိသော၊ နိမ့်သော - တည်ရာ - ခုံ - ရှိသော။ (ခ) မြေနှင့်ညီမျှသော တည်ရာရှိသော။ (က) ကထိနသာလာ နိစဝတ္ထုကာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၄။ (- ၂၅၆၊ ၃၀၀။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၅၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၉၀။ ဝဇီရ။ ၅၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၈၈။) (ခ) နိစဝတ္ထုကော (ဝိ၊ ၄။ ၂၅၉)တိ ကူပဿ သမန္တာ ကူလဌာနံ၊ ဘူမိသမံ တိဌတိတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၃။

နိစဝတ္တိ (ထိ) [နိစ + ဝတ္တိ။ (နိယဝတ္တိ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (၁) နိမ့်ချသော - ဖြစ်ခြင်း - အကျင့်။ (တိ)(၂) နိမ့်ချသော - ဖြစ်ခြင်း - အကျင့် - ရှိသော၊ သူ။ (၁) ကုလေ ဇေဌာနံ အပစိတိယာ နိစဝတ္တိယာ အကရဏဘာဝေါ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇။ နိစဝတ္တိယာ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၄)တိ ပရမနိပစ္စကာရေ သုဂ္ဂပသမနေ စ ဒဿိယမာနေ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၃။ (- မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၁။) (တိ)(၂)

နိစဝတ္တိနော (သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၄)တိ ကုလေ ဇေဌာနံ မဟာပိတုဏ္ဍပိတုဇေဌာဘာတိကာဒိနံ အဘိဝါဒနပစ္စုပ္ပန်အလင်္ကမ္မသာမိစိကမ္မာဒိဝသေန နိစဝတ္တိနော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၄၆။ နိစဝတ္တိတိ အတ္တာနံ နိစံ ကတွာ ဝသတိတိ နိစဝတ္တိ၊ ဣမိနာ နိဝါတဝတ္တိတိ ဧတ္ထ နိဟိနဘာဝေန ဝါတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ နိဝါတောတိ ဝစနတ္ထံ ဒဿေတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၅၄၆။ (- သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၆၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၆၇။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၈။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၂။ ကင်္ခါ၊ ၄။ သစ်။ ၁၂၃။) နိဝါတဝတ္တိ (ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၇၇။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၉၃) - လည်းကြည့်။

နိစဝတ္တိက (တိ) [နိစ + ဝတ္တိ + က။ နိစဝတ္တိ + ဣက] နိမ့်ချသော - ဖြစ်ခြင်း - အကျင့် - ရှိသော၊ သူ။ ခန္တိမေတ္တာနုဒ္ဒယဝသေန နိစဝတ္တိကော နာဟောသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၀။

နိစဝတ္တိကရဏ (န) [နိစဝတ္တိ + ကရဏ] နိမ့်ချသော ဖြစ်ခြင်းကို ပြုခြင်း။ နိစဝတ္တိကရဏေန အပစိတော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၀။

နိစသမာစာရ (တိ) [နိစ + သမာစာရ] ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ - သော အကျင့်ရှိသော၊ သူ။ အနာရိယောတိ န အရိယော နိစသမာစာရော။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၀။

နိစသယန (န) [နိစ + သယန] နိမ့်သော
အိပ်ရာ။ နိစသယနေ နိပန္နံ ဒိသ္မာ။ အံ၊ ဌ၊
၃။ ၁၆။

နိစသေယျာ (ထိ) [နိစ + သေယျာ (= သိ +
ကျ + အာ)] နိမ့်သော - အိပ်ရာ - နေရာ
- ၌ အိပ်ခြင်း။ ဥစ္စာသယနမဟာသယနာ
ပဋိဝိရတာ နိစသေယျံ ကပ္ပေန္တိ။ အံ၊ ဘ။
၂၁၃။ အံ၊ ၃။ ၈၀။

နိစာကုလိန (တိ) [နိစကုလ + ဤန။ ဆန်း
ကြောင့်စာ၌ ဒိယ။] ယုတ်နိမ့် - အောက်ကျ
- သော အမျိုး၏သားဖြစ်သော၊ အမျိုးယုတ်
၏ သားဖြစ်သော။ နိစာကုလိနောပိ မုနိ
မိတိမာ။ သံ၊ ဘ။ ၁၇၀။ သုတ္တနိ။ ၃၄၇။ (-
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၂။)

နိစာသန (န) [နိစ + အာသန] နိမ့်သော
နေရာ။ အညတရံ နိစာသနံ ဂဟေတွာ
ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ ဒိ၊ ၃။ ၃၂။ သံ၊ ၃။ ၃၃၅။
(- ဝိ၊ ၅။ ၅၅၊ ၁၆၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၆။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၂၀၀။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၆၊ ၇၁။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၄၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
၁၃၆၊ ၄၂၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၄၁၊ ၅၅၀။ ဇာ၊ ဌ၊
၆။ ၁၉၂၊ ၂၁၉။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၄။)

နိစာသနဌာန (န) [နိစာသန + ဌာန] နိမ့်
သောနေရာဖြစ်သော အရပ်။ အရဟတ္တံ
ပတ္တော နိစာသနဌာနံ ပစ္စဝေက္ခန္တော
ဘတ္တကိစ္စံ ကတွာ ပတ္တံ ဧဝံ။ ဓမ္မ၊ ၂။
၆၂။

နိစေကလမ္မက (ပု) [နိစ + ကလမ္မက] နိမ့်
သောဟင်းနနယ်ပင်။ နိစေကလမ္မကာ (ဇာ၊
၂။ ၃၄၅)တိ နိစကလမ္မကာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၁၃။

နိစေယျ (တိ) [နိစ + ဣယ။ (ဇေယျ၊
သေယျ-တို့နှင့် ယှဉ်ကြည့်။)] အလွန်အကဲ
ယုတ်ညံ့သော၊ သူ။ ကုတော နိစေယျံ (မ၊
၁။ ၄၀၄)န္တိ တယာ နိစတရဘာဝေါ ပန
မယံ ကုတော။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၆။ အယံ
* ဣမေသံ အတိသယေန နိစေတိ နိစေယျာ၊
တဿ ဘာဝေါ နိစေယျန္တိ အာဟ “တယာ
နိစတရဘာဝေါ ပန မယံ ကုတော”တိ။ မ၊
ဌ၊ ၂။ ၃၁၅။ (- သုတ္တနိ။ ၄၁၂၊ ၄၂၁။ မဟာနိ၊
၂၇၂။)

နိစေယျ (န) [နိစေယျ + က] အလွန်
အကဲယုတ်ညံ့သူ၏အဖြစ်။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

နိဉ္စ (န) [နိဉ္စ + အ။ နိ + ဣဉ္စ။ (နိဉ္စ - သံ၊
အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ကိဉ္စ၊ ကိဉ္စ - ပြာ၊ နိဉ္စယ -
သီဟိုဠ်)] အသိုက်။ ကုလိယာ သကု-
ကိယာ နိဉ္စံ ကုလိကံ၊ တံ ဝိယ ဇာတာ
ကုလိကုဏ္ဍိကဇာတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၈။
ဂုဏာယ သကုကိယာ နိဉ္စံ ဂုဏာဂုဏ္ဍိကံ။
မူလဌ၊ ၂။ ၁၃၂။

နိတ (တိ) [နိ + တ။ (နိတ - သံ၊ ကိကိအ -
ပြာ)] (၁) ဆောင်အပ်သော။ (က)
ဆောင်ယူအပ်သော။ (ခ) ထုတ်ဆောင်အပ်
သော။ (ဂ) ဆောင်ရွက်အပ်သော။ (၂)
တိုက်ရိုက်သိ - ယူ - ဟော - အပ်သော။

(၁) နိတော (ပု ဟ ဧ) — ဇာ ဘ။ ၁၉။
 ဝိ ဌာ ၃။ ၄၂၃။ ကင်္ခါ။ ၁၆၂။ မာ ဌာ ၄။ ၇။ အံ
 ဌာ ဘ။ ၃၂၅။ အဘိ။ ဌာ ၃။ ၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။
 ၃၀၆။ ဓမ္မာ ဌာ ဘ။ ၇၄။ ဇာ ဌာ ဘ။ ၂၀၅။ ၃၇၆။
 ဇာ ဌာ ၂။ ၁၆၆။ ဇာ ဌာ ၇။ ၉၃။ သာရတ္ထ။ ၃။
 ၁၅၁။ ဒိ ဌိ ၂။ ၅၈။ ၃၀၅။ မာ ဌိ ၂။ ၁၃၀။
 သံ ဌိ ၁။ ၂၃၀။ အံ ဌိ ၃။ ၃၅၉။ အနုဋီ ၃။
 ၉၂။ နိတော (ထိ ဟ ဧ) — ဇာ ၂။ ၂၁၈။ ဝိ
 ဌာ ၃။ ၃၂၈။ ၄၂၅။ မာ ဌာ ၂။ ၂၁။ သံ ဌာ ၂။
 ၁၇၃။ အံ ဌာ ဘ။ ၁၃၃။ ဓမ္မာ ဌာ ၂။ ၆၇။ ဝိမာနာ
 ဌာ ၆၈။ ထေရု ဌာ ၂။ ၄၃၄။ ဇာ ဌာ ၅။ ၃၀၀။
 ဇာ ဌာ ၆။ ၃၀၇။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၃၇၃။ ဝိမတိ
 ဘ။ ၃၀၂။ ကင်္ခါ။ ဌိ သစ်။ ၃၀၀။ မူလဋီ ၂။
 ၁၃။ အနုဋီ ၁။ ၁၀၈။ ၂၁၄။ အနုဋီ ၃။ ၉၂။
 နိတံ (နာ ဟ ဧ) — ဝိ ဌာ ဘ။ ၃၁၅။ မာ ဌာ ၄။
 ၁၃၈။ အဘိ။ ဌာ ဘ။ ၂၅၇။ ဇာ ဌာ ဘ။ ၂၄၆။
 သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၅၃။ ဒိ ဌိ ၂။ ၁၁၅။ အံ ဌိ ၃။
 ၁၆၈။ နိတော (ပု ဟ ဗ) — ဝိ ဘ။ ၈၅။ ဝိ ဌာ
 ၃၆၃။ ဥဒါန။ ၁၅၀။ ထေရု။ ၃၅၇။ အပါ ၂။
 ၂၂၀။ ဇာ ဘ။ ၁၈၈။ ဝိ ဌာ ၃။ ၄၃၃။ မာ ဌာ ၂။
 ၃၀။ ဓမ္မာ ဌာ ဘ။ ၉၂။ ဥဒါနာ ဌာ ၂၉၀။ ထေရိ
 ဌာ ၁၆၁။ ဇာ ဌာ ဘ။ ၃၇၆။ ဇာ ဌာ ၃။ ၄၆၃-
 ၅။ ဇာ ဌာ ၇။ ၂၁။ မာ ဌိ ၂။ ၂၂၇။ နိတာနိ
 (ဟ ဗ) — အံ ဌာ ဘ။ ၂၉၈။ နိတံ (ဒု ဧ) —
 ထေရိ ဌာ ၂၄၂။ ဇာ ဌာ ၂။ ၁၉၇။ နိတော (ဒု
 ဗ) — ဇာ ဌာ ဘ။ ၂၈၀။ နိတေန (တ ဧ) —
 နေတ္တိ။ ဝိ။ ၁၇၀။ နိတဿ (စ ဧ) — ဇာ ဌာ
 ၂။ ၁၉၇။ နိတာယ (ဆ ဧ) — ဇာ ဌာ ၅။
 ၄၇၁။ နိတာနံ (ဆ ဗ) — ဇာ ဌာ ၇။ ၁၂၇။
 သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၄၆။ ဝိမတိ။ ဘ။ ၁၈၅။ နိတော
 (သ ဧ) — အံ ဌာ ၂။ ၁၂။ စရိယာ။ ၄။ ၃၆-၈။
 ဇာ ဌာ ဘ။ ၄၃၃။ (၁) (က) ဒွေ စ ဒါရကာ

နိတာ ဟောန္တိ။ ဝိ ဘ။ ၈၅။ ဒနာနိ ဂေဟာနိ
 ဇနော စ နိတော။ ဇာ ဘ။ ၁၉။ ဇာ ဌာ ဘ။
 ၃၇၆။ ဘိက္ခုသံဃံ အာဒိ ကတ္တာ။ နယော
 နိတော။ ဝိ ဌာ ၃။ ၄၂၃။ ကင်္ခါ။ ၁၆၂။ (ခ)
 ဣမိဿာ ပါဠိယာ အတ္ထော ဥဇကမေဝ
 နိတော ဟောတိ။ စရိယာ။ ၄။ ၁၅၄။ (ဂ)
 အယံ သာရိ အသုကပဒံ မယာ နိတာ။
 သာရတ္ထ။ ၂။ ၃၇၃။ ဝိမတိ။ ဘ။ ၃၀၂။ (၃)
 ယထာ ဝစနံ တထာ အဝဂန္တဗ္ဗော နိတော
 “အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တံ” တိ ဧဝမာဒိ။ မဟာနိ၊
 ဌာ ၅။ ဝဇိရ။ ၂။ ပစု-ရဝေါဟာရေန ဝတ္တဗ္ဗော
 ဝစနမတ္တေန အဓိပ္ပါယဿ နိတတ္တာ နိတော။
 ပဋိသံ ဌာ ၂။ ၂၅၆။ မဟာနိ၊ ဌာ ၂၅၇။ (-
 မဟာနိ။ ၁၃၁။ ၃၅၈။ စူဠနိ။ ၁၇၅။ ၁၉၂။
 ပဋိသံ။ ၃၇၅။ စရိယာ။ ၄။ ၁၅၄။ သာရတ္ထ။ ဘ။
 ၆၉။ ဒိ ဌိ ၁။ ၂၆။ သံ ဌိ သစ်။ ၁။ ၉၁။ အံ
 ဌိ ၁။ ၂၈၁။ မူလဋီ ၁။ ၁၉။)

နိတ (ပု) [ယဒိစ္ဆနာမ်] (၁) နိတ အမည်
 ရှိသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ နိတ ဘုရားငယ်။ (၂)
 နိတ အမည်ရှိသောပုဏ္ဏားလုလင်။ (၃) နိတ
 အမည်ရှိသောထေရ်။ နိတထေရ်။ (၁)
 နိတော နာမ ဘိက္ခုဝေ ပစ္စေကသမ္မုဒ္ဓေါ
 ဣမသ္မိံ ဣသိဂိလိသ္မိံ ပဗ္ဗတေ စိရနိဝါသိ
 အဟောသိ။ မာ ၃။ ၁၁၄။ (- မာ ဌာ ၄။ ၉၀။)
 (၂) ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ သာဝတ္ထိယံ အည-
 တရဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတ္တာ
 နိဗ္ဗတ္တိ။ နိတော တိဿ နာမံ အဟောသိ။
 ထေရု ဌာ ဘ။ ၂၂၇။ (၃) နိတော ထေရော။
 ထေရု။ ၂၃၈-၉။ နိတံ နမဿန္တိ ပဿန္တ-
 စိတ္တာ။ သံ ဌာ ၂။ ၂၇၃-၄။

နိတကိမ္ဘိသ (တိ) [နိတ + ကိမ္ဘိသ] ဆောင်
အပ်သော ကြမ်းတမ်းခြင်းရှိသော။ သူနာဝ
နိတကိမ္ဘိသ။ အပ၊ ၂။ ၂၅၆။ ထေရီ၊ ၄။ ၈၈။

နိတတ္ထ (ပု) [နိတ + အတ္ထ။ နိတော အတ္ထော
နိတတ္ထော။ နိတော အတ္ထော ယဿာတိ
နိတတ္ထော။ ပုဒ်စစ်ကျယ်။ ၄၅၃။] (၁) တိုက်
ရိုက် - သိ - ယူ - ဟော - အပ်သောအနက်။
(တိ) (၂) တိုက်ရိုက် - သိ - ယူ - ဟော -
အပ်သော အနက်ရှိသော။ (က) သုတ္တန်ပါဠိ
- စသည်။ (ခ) နည်း၊ နိတတ္ထနည်း။ ယင်း
နည်းသည် နိတတ္ထနည်း၊ နေယျတ္ထနည်း၊
အန္တတ္ထနည်း၊ ရှဉ့်နည်း၊ ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်း
အားဖြင့် ၅-ပါးသောနည်းတို့တွင် တစ်ပါး
အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ပုဒ်စစ်ကျယ်။ ၄၅၂။
(၁) အတ္ထော ပန အနေကပ္ပကာရော
နိတတ္ထော နေယျတ္ထောဣန္ဒာဒိ။ မဟာနိ၊ ၄။
၅။ ဝဇီရ။ ၂။ သဒ္ဒဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော
နိတတ္ထော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၆။ (တိ) (၂) (က)
နိတတ္ထ(အံ၊ ၁။ ၆၁)န္တိ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာတိ
ဧဝံ ကထိတတ္ထံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။ နိတတ္ထ
(နေတ္ထိ။ ၁၉)န္တိ ယထာရုတဝသေန ဉာတ-
ဗ္ဗတံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၇၉။ ယထာရုတဝသေန
ဂဟေတဗ္ဗတ္ထံ နိတတ္ထံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၂။ (-
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၅။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၇။ ဒီ၊ ၄။
၁။ ၂၂၈။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၀။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၇။ သိ၊
၄။ သစ်၊ ၁။ ၂၇။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၄၉။ ၂၁၅။
မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၃၊ ၂၇၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၅၆။ အံ၊ ၄။ ၁။
၂၆၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၃။ မူလဒီ၊ ၁။ ၇၈။ မူလဒီ၊
၃။ ၄၈။ အနုဒီ၊ ၃။ ၂၀၁။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၁၆။
(ခ) ဒေါဋ်ကွင်းကြည့်။

နိတတ္ထဝစန (န) [နိတတ္ထ + ဝစန] တိုက်ရိုက်
- သိ - ယူ - ဟော - အပ်သောအနက်ရှိသော
သဒ္ဒါ။ နိတတ္ထဝစနဝသေန ဝါ နေယျတ္ထ-
ဝစနေန ဝါ ဝိစိနတိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၈၄။

နိတတ္ထေရ (ပု) [နိတ + ထေရ] နိတအမည်
ရှိသောထေရ်၊ နိတမထေရ်။ (က) ပန်းမှိုက်
သွန်အမျိုးမှ ရဟန်းအဖြစ်ရောက်လာသော
နိတထေရ်။ (ခ) ပုဏ္ဏားမျိုးမှ ရဟန်းအဖြစ်
ရောက်လာသော နိတထေရ်။ (က) နိတ-
တ္ထေရ် နမဿာမိတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၃။ (ခ)
အာယသ္မတော နိတတ္ထေရဿ ဂါထာ။
ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၇၊ ၂၂၉။

နိတဘိက္ခု (ပု) [နိတ + ဘိက္ခု] ဆောင်အပ်
သောရဟန်း။ ကာယသံသဂ္ဂံ အသာဒိ-
ယန္တဿ တဿ ဗာဟာပရမ္ပရာယ နိတ-
ဘိက္ခုဿ ဝိယ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၈။
(- ကဒါ၊ ၄။ သစ်၊ ၂၂၉။)

နိတိ (ထိ) [နိ + တိ။ နိယတိ ဉာယတိ
ဧတာယာတိ နိတိ။ နိရုတ္တိ။ ၈၀၁။ နျာယ၊
ရစိတ၊ ဝုပ္ပဟာရ- ပြာဓာန်။ (နိတိ - သံ၊
အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ကိလ္လ - ပြာ)] (၁) နိတိကျမ်း၊
တတ်သိလိမ္မာကြောင်းဖြစ်သောကျမ်း။ (တိ)
(၂) သတ္တဝါတို့ကို သံသရာသို့ ဆောင်တတ်
သော (တဏှာ)။ (၁) သုတိသမ္မုတိသချီာ-
ယောဂါ နိတိဝိသေသကာ။ မိလိန္ဒ။ ၄။ (တိ)
(၂) သတ္တေ သံသာရံ နေတိတိ နိတိ။ ဓာန်၊
၄။ ၇။ (တရားမျှတခြင်း၊ တရားမှန်ကန်ခြင်း၊
အတတ်ပညာ၊ တိုင်းပြည်ရေးရာ။ အဒ္ဓမာဂဓိ၊
ဓာန်)။

နိတိကုသလ (တိ) [နိတိ + ကုသလ] နိတိ
ကျမ်း၌ - လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် - သော၊ သူ။
ယဒိ အယံ နိတိကုသလာနံ ဝါဒေါ တဝ
ဟောတု။ ပေတ၊ ဌ။ ၁၂၃။

နိတိကောဝိဒ (တိ) [နိတိ + ကောဝိဒ]
နိတိကျမ်း၌ - လိမ္မာ - ကျွမ်းကျင် - သော၊
သူ။ ဝိယတ္တော နိတိကောဝိဒေါ။ အပ၊ ၂။
၁၅၈။

နိတိစိန္တက (တိ) [နိတိ + စိန္တက = စိန္တ +
ကျ] နိတိကျမ်းကိုကြံတတ်သော၊ သူ။
တယောပိ မဂ္ဂါ အညမညဝိသောဓနေန ပဋိ-
သေဝိတဗ္ဗာတိ ဟိ နိတိစိန္တကာ။ ပေတ၊ ဌ။
၁၂၂။

နိတိနယကုသလ (တိ) [နိတိနယ + ကုသလ]
နိတိကျမ်းလာနည်း၌ လိမ္မာသော၊ သူ။ သော
ဓိရာနံ ဓိတိသမ္ပန္နာနံ နိတိနယကုသလာနံ
ဓမ္မော။ ပေတ၊ ဌ။ ၁၂၂။

နိတိမဂ္ဂ (ပု) [နိတိ + မဂ္ဂ] နိတိကျမ်းလမ်း
စဉ်။ လောကာယတနိဿိတော နိတိမဂ္ဂေါ
ယောဋ္ဌမုခကန္တော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၈။ (- ပေတ၊
ဌ။ ၁၀၇။)

နိတိသတ္တ (န) [နိတိ + သတ္တ။ (နိတိဂါဩ -
သံ)] နိတိကျမ်း၊ တတ်သိလိမ္မာကြောင်းဖြစ်
သော ကျမ်း။ နိတိသတ္တေ ကတပရိစယော
သောနကော နာမ ဧကော ပုရိသော။ ပေတ၊
ဌ။ ၁၂၁။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၇။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၂၇၂။)

နိတိသတ္တဆေက (တိ) [နိတိသတ္တ + ဆေက]
နိတိကျမ်း၌ လိမ္မာသော၊ သူ။ နိတိကျမ်း
တတ်ပညာရှိ၊ နိတိကျမ်းတတ် သုခမိနိ။
မဟောသဓာဒိသဒိသာ နိတိသတ္တဆေကာ
အမစ္စပုရိသာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၀။

နိတိသတ္တဝိဟိတ (တိ) [နိတိသတ္တ + ဝိဟိတ]
နိတိကျမ်း၌ စီရင်အပ်သော (အဆုံးအဖြတ်၊
ဖြတ်ထုံး)။ နိတိသတ္တဝိဟိတေ ဝိနိစ္ဆယေ
ဌပိတာ မဟာမတ္တာ ဝိနိစ္ဆယမဟာမတ္တာ၊ ဒိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၂၃။

နိတိသတ္တသိပ္ပ (န) [နိတိသတ္တ + သိပ္ပ။ (နိတိ
ဂါဩဂီလ - သံ)] နိတိကျမ်းအတတ်။
ခတ္တဝိဇ္ဇာသိပ္ပန္တိ အဗ္ဘယျမာသုရက္ခာဒိ နိတိ-
သတ္တသိပ္ပံ။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၈၅။

နိတိသုတ္တဓရ (တိ) [နိတိသုတ္တ + ဓရ + က]
နိတိကျမ်း၌လာသော ပါဠိကို ဆောင် သော၊
သူ။ သုတ္တဓရာ နိတိသုတ္တဓရာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၂၄။

နိပ (ပု၊ န) [နိ + ပ။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၅၆၁၊ ၅၆၃။
သုစိ။ ဝက္ခဝိဓေမ၊ ကဒမ္မဏာပေသု - ပြာ၊
ဓာန်။ (နိပ - သံ၊ ဣမ - ပြာ)] (၁)
ကျည်းပင်၊ ထိန်ပင်။ (ထိန်ပင်၊ မအူပင်၊
ကျော်အောင်၊ ဓာန်၊ သူ။ မအူပင်၊ အာယာ၊
ဓာန်၊ သူ။ တောင်ပေါက်၊ ဓာန်၊ သူ။ ယင်း
နိပကို သိဟိုဠ်၊ ဓာန်သူများ၌ “ကောဠောမ်”
ကောဠောမ်ပင်ဟု ဆိုကြ၏။) (၂) ထိန်ပင်၊
ထိန်ပန်း၊ (၁) စမွကာ သဠလာ နိပ၊ နာဂ-

ပုန္နာဂကောတက။ အပါ ၁။ ၁၇။ ထေရု ဌာ
 ၂။ ၃၇၆။ ကဒမ္မော ပိယကော နိပေါ။ ဓာန်။
 ၅၆၁။ (သုဝဏ္ဏဝဋ္ဌလသဒိသပုပ္ဖ) နိပရက္ခာ။
 အပါ ၄။ ၁။ ၂၃၇။ အပါ ၁။ ၄၂၄။ ဇာ ၁။
 ၃၅၉။ ဇာ ၂။ ၃၄၀။ အပါ ၄။ ၂။ ၂၆၀။ ဇာ
 ၄။ ၅။ ၆။ ၉။ ဇာ ၄။ ၇။ ၃၀၄။ (၂) နိပ (ဗုဒ္ဓဝံ။
 ၃၁၁) နိ ကဒမ္မပုပ္ဖ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၄။ ၁၁၃။ (- အဘိ၊
 ၄။ ၁။ ၄၃။ အပါ ၄။ ၁။ ၁၇။ ဇာ ၄။ ၁။ ၁၇။)

နိပပုပ္ဖ (န) [နိပ + ပုပ္ဖ (နိပပုပ္ဖ - သံ)]
 ကျည်းပွင့်၊ ထိန်ပွင့်၊ ကျည်းပန်း၊ ထိန်ပန်း။
 အဝဏ္ဏကာနိ နိပပုပ္ဖါဒိနိ ပဝေသေတွာ ပဋိ-
 ပါဠိယာ ဗန္ဓုန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
 ၁၉။ နိပပုပ္ဖ နာမ ကဒမ္မပုပ္ဖ။ ဝိမတိ၊ ၁။
 ၃၀၁။

နိပဗောဓိမူလ (န) [နိပ + ဗောဓိမူလ]
 ကျည်းပင် ဗောဓိပင်၏ - အနီး - အောက်၊
 ထိန်ဗောဓိပင်၏ - ရင်း - အောက်။ နိပ-
 ဗောဓိမူလေ ဝိသတိဟတ္ထဝိတ္ထတံ တိဏ-
 သန္တရံ သန္တရိတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၄။ ၂၃၄။

နိပရက္ခ (ပု) [နိပ + ရက္ခ] ကျည်းပင်၊ ထိန်
 ပင်။ မုစလိန္ဒော ဝုစ္စတိ နိပရက္ခော၊ သော
 “ နိရုလော ” တိပိ ဝုစ္စတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၈၉။
 သုဝဏ္ဏဝဋ္ဌလသဒိသပုပ္ဖ) နိပရက္ခာ စ။ အပါ
 ၄။ ၁။ ၂၃၇။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၈။ ဝိမတိ၊
 ၂။ ၈၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၆။)

နိယတိ (ကြိ) [နိ + ယ + တိ] (၁) ဆောင်
 - ထုတ်ဆောင် - ၏။ (က) ဖြစ်တတ်၏။

(ခ) ကုန်လွန်စေ၏။ (ဂ) သိစေ၏။ (၂)
 ထွက်မြောက်၏။ (၁) မောသဝဇ္ဇေ န
 နိယေထ။ သုတ္တနိ။ ၄၂၃၊ ၄၂၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။
 ၂။ ၂၈၀။ (က) နိယတိ (ဝိ၊ ၅။ ၁၅၇)
 ပဝတ္တတိ။ ဝဇီရ။ ၅၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၇။
 (ခ) နိယေထ (သုတ္တနိ။ ၃၂၇) နိယေယျ။
 ကာလံ ခေပေယျာတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ ၄။
 ၂။ ၆၇။ (ဂ) နိယန္တိ ဂမေန္တိတိ နယာ။
 အနုဋီ၊ ၂။ ၁၄၀။ (၂) နိယန္တိ ဝိရာ လောက-
 မှာ။ ဓမ္မ၊ ၃၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅။ နိယန္တိ
 (ထေရု၊ ၂၇၂) နိဿရန္တိ။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၂၈။
 (-အံ၊ ၃။ ၃၁၄။) နိယိသု - အံ၊ ၃။ ၄၁၄။
 နိယိဿန္တိ - အံ၊ ၃။ ၄၁၄။

နိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ယ + တော။ နိ +
 ယ + ကော + တော။ နိ နယေ ပါပုဏေဗျာဒိ၊
 ဒမာဒေါ နိလဝဏ္ဏကေ။ ဓာတွတ္ထ။ ၂၁၆။]
 ဆောင် - ထုတ်ဆောင် - အပ်၏။ (က) ဖြစ်
 စေအပ်၏။ (ခ) အဖန်ဖန်မေးအပ်၏။ (ဂ)
 တိုက်တွန်းအပ်၏။ (ဃ) သိအပ်၏။ (င)
 အပြားအားဖြင့် သိစေအပ်၏။

ဆောင် - ထုတ်ဆောင် - အပ်၏။
 နိယတိ (ပေတ။ ၁၃၅) တိ ဝဟိယတိ။ ပေတ၊
 ၄။ ၅၂။ (က) ဖြစ်စေအပ်၏။ ဧဝံ နိယတိ
 သဒ္ဓမ္မော (ဝိ၊ ၅။ ၁၅၇) တိ ဧဝံ ပဋိပတ္တိ-
 ပဋိဝေဓမ္မောပိ နိယတိ ပဝတ္တိယတိ။ ဝိမတိ၊
 ၂။ ၂၇၃။ (-မူလဋီ၊ ၃။ ၃။) (ခ) အဖန်ဖန်မေး
 အပ်၏။ နိယတိ အနုပုစ္ဆိယတိတိ နယော။
 နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၅၆။ (ဂ) တိုက်တွန်းအပ်၏။
 နိယန္တိ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄) တိ ဒိဋ္ဌိဝါဒသင်္ဂဏနေ
 ဥယျောဇိယန္တိ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။ (ဃ) သိအပ်

၏။ နိယန္တိ ဉာယန္တိ ဧတေဟိ ပကာရေ-
ဟိတိ နယာ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၃။ (င) အပြား
အားဖြင့် သိစေအပ်၏။ နိယန္တိ ဂမ္မန္တိ
ဧကတ္တာဒယော တေသံ နယာတိ ဂုတ္တာ။
မူလဋီ၊ ၂။ ၁၃၁။ (ဃ) (င) နိယန္တိ (မူလဋီ၊
၂။ ၁၃၁)တိ ဉာယန္တိ ပညာပိယန္တိ စ။ အနုဋီ၊
၂။ ၁၄၀။

နိယတိ (နိ + ယ + တေ) — အံ၊ ၃။
၄၁၃-၄။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၁၊ ၄၁၂။ ပေတ။ ၁၃၅။
ဇာ၊ ၂။ ၁၇။ မဟာနိ၊ ၁၅၆၊ ၁၇၀။ စူဠနိ၊
၂၆၇။ ပေဋကော၊ ၂၅၆၊ ၂၈၆၊ ၃၀၈။ သံ၊ ၄။
၁။ ၂၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂၆၄။
ပေတ၊ ၄။ ၅၃။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၇၃။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၁၇၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၉၀။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၅၂။ သံ၊
၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၉၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၉။ မ၊ ၄။ ၃။
၁၄၅၊ ၃၆၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၈။ အနုဋီ၊ ၁။
၃၈၊ ၅၆၊ ၈၁၊ ၁၄၇၊ ၁၉၄။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၇၈။
နိယတေ — အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၅။ နိယန္တိ (နိ + ယ
+ အန္တေ) — ဒီ၊ ၃။ ၁၆၂။ အပ၊ ၁။ ၆၅။
မဟာနိ၊ ၂၂၈။ ပေဋကော၊ ၂၅၆။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၃၀၅။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၉။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၃၉၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၆၄။
စရိယာ၊ ၄။ ၁။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၈၉၊ ၉၂။ နေတ္တိ၊ ၄။
၂။ ၁၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၈၉။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၈၊ ၂၀၅။
အနုဋီ၊ ၂။ ၁၄၀။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၂။ နိယရေ (နိ
+ ယ + အန္တေ) — သံ၊ ၁။ ၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။
နိယသိ (နိ + ယ + သေ) — ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၃။
နိယတု — စရိယာ၊ ၄။ ၁၉၉။ (ဇာ၊ ၁-၌
နိယတု ရှိသည်။)

နိယတု (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ယ + တံ] ဆောင်
အပ်စေသတည်း။ နိယတိ၊ ကြည့်။ ကရိယတု
(ရူ၊ ၅၂၂)နှင့်လည်းယှဉ်ကြည့်။

နိယတေ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ယ + တေ] ဆောင်
အပ်၏။ နိယတိ၊ -ကြည့်။

နိယန္တိ (တိ) [နိ + ယ + အန္တိ၊ ထိ ၌ --
နိယန္တိ] (၁) ကြွသွားသော။ (၂) ဆောင်
တတ်သော။ (၃) ဝသိသတဿဟဿေဟိ၊
နိယန္တိ လောကနာယကံ။ အပ၊ ၂။ ၄၃။ (၂)
ရထိယာ ရထိယံ နိယန္တော ဝိထိတော ဝိထိ
ဝိက္ခိပန္တော ဒဿေထ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၈၅။
နယန္တိယာတိ နိယန္တိယာ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၃၄။

နိယန္တိ (တိ) [နိ + ယ + မာန၊ မာန - ကို
အန္တိ-ပြု။ ရူ၊ ၆၄၆။] ဆောင် - ထုတ်
ဆောင် - အပ်သော။ စောရံ ဝေတ္တံ နိယန္တိ၊
ဒိသွာ ရတ္တာ တဟိ အဟံ။ အပ၊ ၂။ ၂၄၁။
ထေရီ၊ ၄။ ၁၀၇။

နိယန္တိ (ကြိ) [နိ + ယ + အန္တိ] (၁) သိ
စေကုန်၏။ (၂) ထွက်မြောက်ကုန်၏။ (၃)
နိယတိ (၁)(ဂ) ကြည့်။ (၂) နိယတိ (၂)
- ကြည့်။

နိယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ယ + အန္တေ၊ နိ
+ ယ + ကေ + အန္တေ] (၁) တိုက်တွန်းအပ်
ကုန်၏။ (၂) သိအပ်ကုန်၏။ (၃) အပြား
အားဖြင့် သိစေအပ်ကုန်၏။ (၁) နိယတိ၊
- (ဂ) ကြည့်။ (၂) နိယတိ (ဃ) - ကြည့်။
(၃) နိယတိ (င) - ကြည့်။

နိယမာန (တိ) [နိ + ယ + မာန] ဆောင်
အပ်သော။ သော ဉာတကေဟိ နိယ-
မာနော။ အံ၊ ၂။ ၈၃။ နိယမာနော (ပါ ၈) —
အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၅၄။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
၁၆၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၉၄။ နိယမာနာ (ထိ၊ ပါ ၈)
— အံ၊ ၂။ ၅၀၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၁။ ၁၆၈။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၄၉။ မူလဋီ၊ ၁။
၁၅၁။ နိယမာနံ (န၊ ပါ ၈) — မ၊ ၄။ ၁။
၁၅၄။ နိယမာနာ (ပု၊ ပါ ၈) — ဇာ၊ ၂။ ၃၅၃။
၃၅၅။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၃၁-၄။ နိယမာနံ (ဒ၊ ၈)
— သံ၊ ၁။ ၁၄၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၈။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁၉၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၃။
ပေတ၊ ၄။ ၄။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၃။ ဇာ၊ ၄။ ၂။
၁၆၁။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၅၅။ ၃၄၀-၁၊ ၄၁၅။ မ၊ ၄။
၂။ ၃၁၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀။ နိယမာနော (ဒ၊ ၈)
— ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၃။ စရိယာ၊ ၄။ ၉၃။ နိယ-
မာနာနံ (စ၊ ၈) — ဝိ၊ ၃။ ၅၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၃၁၃။ နိယမာနဿ (ဆ၊ ၈) — စရိယာ၊ ၄။
၁၇၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၇၄။ နိယမာနော (ပု၊ သ၊
၈) — ဇာ၊ ၂။ ၃၅၂၊ ၃၅၅၊ ၃၆၇။ မိလိန္ဒ။
၂၆၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၃။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၂၈၊
၃၃၅၊ ၃၆၄။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၇၃၊ ၁၈၆။ ဒိ၊ ၄။
၂။ ၂၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၉။ နိယမာနာယ (ထိ၊
သ၊ ၈) — အပါ၊ ၂။ ၁၉၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၄၄။
စရိယာ၊ ၄။ ၁၃၅။ နိယမာနောသု (ပု၊ သ၊ ၈)
— ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၁။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၃၄။

နိယမာနာဏှ (န) [နိယမာန + ဘဏှ]
ဆောင်အပ်သော ဘဏှာ။ အတ္တနာ နိယ-
မာနဘဏှတော ရညော ဒါတဗ္ဗဘာဂေါ
သုကော နာမ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၂။

နိယရေ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ယ + အန္တေ]
ဆောင်အပ်ကုန်၏။ နိယတိ^၂ - ကြည့်။

နိယသိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ယ + သေ]
ဆောင်အပ်၏။ နိယတိ^၂ - ကြည့်။

နိယာတိတ (တိ) [နိ + ယတ + တ၊ (နာယိတ
- သံ၊ ကိကာဝိယ - ပြာ)] ဆောင်နှင်းအပ်
သော၊ စွန့်လွှတ်အပ်သော။ ဇီဝိတံ ဧကံ-
သေနော နိယုတ္တံ နိယာတိတံ ဒါနမုခေ
နိဿဋ္ဌ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၇၆။

နိယာန (တိ) [နိ + ယာ + ယု၊ (ကိကိအ -
ပြာ)] ဆောင်ယူ၍ - ထုတ်ဆောင်လျက် -
သွားတတ်သော။ နိယာနန္တိ ဂဟေတွာ
ယာတိတိ နိယာနံ။ “နိယာန”န္တိ ဝါ ပါဠော၊
မဟာနိ၊ ၄။ ၁၈၆။

နိယိသု (ကြိ) [နိ + ယ + ဉံ] ထွက်မြောက်
ကုန်ပြီ။ နိယတိ^၂ (၂) - ကြည့်။

နိယိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ယ + သန္တေ]
ထွက်မြောက်ကုန်လတ်။ နိယတိ^၂ (၂) -
ကြည့်။

နိယေထ (ကြိ) [နိ + ယ + ဧထ] (၁)
ဆောင် - ထုတ်ဆောင် - ရာ၏။ (၂) ကုန်
လွန်စေရာ၏။ (၁) နိယတိ^၂ (၁) - ကြည့်။
(၂) နိယတိ^၂ (၁) (ခ) - ကြည့်။

နိယေယျ (ကြိ) [နိ + ယ + ဧယျ] ကုန်လွန်
စေရာ၏။ နိယတိ^၂ (၁) (ခ) - ကြည့်။

နိရာဂ (တိ) [နိ + ရာဂ] တပ်မက်မှု - ရာဂ
- မရှိ - ကင်း - သော။ နတ္ထိ ဧတိဿာ
ရာဂေါတိ နိရာဂါ။ နိရာဂါတိ ရသံ
ကတ္တာပိ ပဋ္ဌန္တိ။ ပဋိသံ၊ ဌာ၊ ၂၆၅။ (ပဋိသံ၊
၇။ ၇- ဌ နိရာဂါ ရှိသည်။)

နီလ (တိ) [နီလ + အ။ နီလ ဝဏော၊ အ။
ဓာနံ၊ ဋီ။ ၉၆၊ ၆၈၈။ နီလ + က။ နီလေန
ရတ္တံ နီလံ။ ရူ၊ နာ။ ၂၂၆။ ထိ ဌ - နီလာ၊
နီလိ၊ နီလိနိ။ (နီလ - သံ၊ အဒ္ဓမာဂမီ၊ ကီလ
- ပြာ၊ နီလံ - သိဟိဋ္ဌ)] (၁) ညိုသော၊
ညိုသော - ညိုမှိုင်းသော - အဆင်း - အရောင်၊
အညိုရောင်။ (၂) ညိုသော - အဆင်း -
အရောင် - ရှိသော။ (၃) စိမ်းညိုသော -
အဆင်း - အရောင်။ (၄) စိမ်းညိုသော -
အဆင်း - အရောင် - ရှိသော။ (၅) မည်း -
နက် - သော - အဆင်း - အရောင်၊ အနက်
ရောင်။ (၆) မည်း - နက် - သော အဆင်း
- အရောင် - ရှိသော။ (က) ဆေးရည်၊
အနက်ရောင်ဆေးရည်။ (ခ) သစ်ပင်၊ မဲပင်။
(ဂ) ဒန်းရွက် (ဗုဓံ၊ သျှ)။ (၇) ညိုသော
ပတ္တမြား၊ ပတ္တမြားညို၊ နီလာ။ (၈) ညိုသော
ကြာ၊ ကြာညို။ (၉) နီလကသိုက်ဝန်း
(ဂုဏူပစာ)။ (၁၀) သုသာန်၌ စွန့်ထား၍
အညစ်အကြေးရှိသော။ (၁၁) ပြာ၊ မီးသွေး
များသော သုသာန်မြေ။ (၁၂) နီလာ-သဒ္ဓါ။
(အပြာရောင်၊ မိုးပြာရောင်၊ ညောင်ပင်၊ ဣန္ဒ-
နီလာပတ္တမြား။ သိဟိဋ္ဌ၊ ဓာနံ။)

(၁) ညိုသော၊ ညိုသော - ညိုမှိုင်းသော
- အဆင်း - အရောင်၊ အညိုရောင်။ နီလော
စ ဝဏ္ဏော ပီတကော စ ဝဏ္ဏော။ မဟာနိ။

၃၅၆။ စူဠနိ။ ၁၇၃။ နီလော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဒိ၊
ဌာ၊ ၂။ ၉၄၊ ၁၃၅။ အံ၊ ဌာ၊ ၃။ ၇၀။ အဘိ၊ ဌာ၊ ၃။
၁၃၀။ မဟာနိ၊ ဌာ၊ ၃၃၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၁။
သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၃။ သေယျ-
ထာပိ နာမ ဥမာပုပ္ဖံ နီလံ နီလဝဏ္ဏံ။ ဒိ၊ ၂။
၉၃။ ဒိ၊ ၃။ ၂၁၆။ မ၊ ၂။ ၂၀၆။ အံ၊ ၃။ ၃၀၅။
နီလံ (န၊ ပ၊ ၈) - ဒိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၅၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၆၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၄။ နီလာ (ပု၊ ပ၊ ၈) -
ဝိ၊ ၃။ ၃၂၆။ ဒိ၊ ၂။ ၈၂။ အံ၊ ၂။ ၂၀၈။ အဘိ၊
က။ ၄၁။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၃။ ၃၆၇။ ဒိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၃၅။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၈။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၃။ နီလာ (ထိ၊
ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၃။ ၃၄။ အံ၊ ၃။ ၉၁။ ဇာ၊ ၂။ ၃၅။
သုတ္တနိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၁၁။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၅။ ၂၁၃။ နီလာနိ
(န၊ ပ၊ ၈) - ဒိ၊ ၂။ ၁၅။ မ၊ ၂။ ၃၃၇။ နီလံ
(ဒု၊ ၈) - မ၊ ၁။ ၁၇၉။ သံ၊ ၂။ ၇၁။ စရိယာ။
၄၀၁။ မိလိန္ဒ၊ ၆၂။ မ၊ ဌာ၊ ၂။ ၇။ သံ၊ ဌာ၊ ၂။
၂၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉၇။ နီလာနိ (န၊ ဒု၊ ၈)
- ဒိ၊ ၂။ ၉၃။ ဒိ၊ ၃။ ၂၁၆။ မ၊ ၂။ ၂၀၆။ အံ၊
၁။ ၄၂။ အံ၊ ၃။ ၁၂၆၊ ၁၆၁၊ ၃၀၅။ ဒိ၊ ဌာ၊ ၂။
၁၅၂။ မ၊ ဌာ၊ ၃။ ၁၇၈။ အံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၄၀၇။ အံ၊ ဌာ၊
၃။ ၂၄၄။ အဘိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၂၃၄။ နီလာယ (ထိ၊
တ၊ ၈) - ထေရီ၊ ဌာ၊ ၂၁၈။ နီလဿ (ပု၊ ဆ၊
၈) - သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၂။ နီလေ (န၊ သ၊ ၈)
- သံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁၅၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၅၀။
နီလဂဂနတလ - လည်းကြည့်။

(၂) ညိုသော - အဆင်း - အရောင် - ရှိ
သော။ နီလံ (န၊ ပ၊ ၈) - ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၉။ မ၊
ဋီ၊ ၁။ ၃၆၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၄။ နီလာ (ဝိမာန၊
၂၆)တိ ဣန္ဒနီလမဟာနီလာဒိမဏိရတနာနံ
ဝသေန နီလောဘာသာ။ ဝိမာန၊ ဌာ၊ ၁၀၀။
နီလာ = နီလဝဏ္ဏော။ အပ၊ ၁။ ၂။ အပ၊ ဌာ၊ ၁။

၁၁၇။ နီလံ = နီလဝဏ္ဏံ။ စရိယာ။ ၃၈၇။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၃၆။ (- ဝဇိရ။ ၁၈၆)။ နီလာန
(ပဋိသံ။ ၁၂၁)န္တိ ဥမာယုပ္ပဝဏ္ဏာနံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၃။ နီလာနံ (ဆ၊ ဗ) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၉။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၄၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၄။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၂၃၆။

(၁) (၂) နီလော (ပု၊ ပ၊ ဇ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၀၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၆။
အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၁။ မဟာနိ၊ ဌ၊
၃၉၁။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၅၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၅။ မူလဋီ၊
၃။ ၅၉။ ဒသ သုတ္တာနိ၊ နီလံ ပိတကံ။ ဝိ၊ ၁။
၁၅၃။ နီလံ (န၊ ပ၊ ဇ) — ဝိ၊ ၄။ ၄၇၇။ ဒိ၊ ၁။
၇၂၊ ၁၉၈။ ဒိ၊ ၂။ ၁၁။ မ၊ ၂။ ၂၀၉။ မ၊ ၃။
၁၆၃။ အဘိ၊ ဓ၊ ၁၆၂။ အဘိ၊ က၊ ၄၁၊ ၂၄၇။
မဟာနိ၊ ၃၅၆။ စူဠနိ၊ ၁၇၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၁၊
၂၂၇။ ကင်္ခါ၊ ၁၅၄။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၅၊ ၁၉၇။ အံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၆၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၉၃၊ ၂၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၉။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၄၃။
ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၁၃၊ ၃၄၈။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၃၁။
နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၁၆၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၆၆။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၃၁၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၈။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၃၁၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၅၊ ၁၂၉။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၊ ၂၆၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၂။ အံ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၃၃၊ ၁၉၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၆။ မူလဋီ၊ ၁။
၇၃။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၅၆။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၇၀။ နီလာ
(ပု၊ ပ၊ ဗ) — ပေတ၊ ဌ၊ ၄၃။ အပ၊ ဌ၊ ၂။
၂၇၇။ ဝဇိရ။ ၄၁၃။ နီလာနိ (န၊ ပ၊ ဗ) —
ဇာ၊ ၂။ ၃၄၄။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၈၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၂။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၆။
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၁။ နီလံ (ဒ၊
ဇ) — အဘိ၊ က၊ ၃၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၆။ အဘိ၊

ဌ၊ ၁။ ၃၃၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၀။ မူလဋီ၊ ၃။
၅၉။ နီလေန ဝါ ပိတကေန ဝါ ယေန
ကေနစိ သုတ္တေန အန္တော ဝါ ဗဟိ ဝါ
သိမ္ဗိတုံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄။
နီလသ္မိ (န၊ သ၊ ဇ) — ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၃။ မ၊ ဌ၊
၃။ ၁၇၉။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၄။

(၄) စိမ်းညိုသော - အဆင်း - အရောင်
- ရှိသော။ တိတ္ထံ ဒုဗ္ဗဏ္ဏကရဏာနံ အည-
တရံ ဒုဗ္ဗဏ္ဏကရဏံ အာဒါတမ္ပံ။ နီလံ ဝါ
ကဒ္ဒမံ ဝါ ကာဠသမံ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၅၈။
နီလာ သုဂံ ဝါ သိခိနော၊ မောရာ ကာရမ္ဘိ-
ယံ အဘိနဒန္တိ။ ထေရ၊ ၂၂၅။ တေ ယေ-
ဘုယျေန စ နီလဝဏ္ဏတာယ နီလာ။ ထေရ၊
ဌ၊ ၁။ ၉၇။

(၃) (၄) သဗ္ဗမ္ပိ သသံ ဝပိတကာလေ
သေတံ ဟောတိ၊ ပစ္ဆာ နီလံ။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၁၆။
နီလံ (န၊ ပ၊ ဇ) — နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၁၆၄။ ဝိမတိ၊
၂။ ၄၄။ နီလာ (ပု၊ ပ၊ ဗ) — ဇာ၊ ၂။ ၃၃၉။
ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၄၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၀၂။ နီလသပ္ပ
(ဓာနံ၊ ဋီ၊ ၆၅၂) - လည်းကြည့်။

(၅) မည်း - နက် - သော - အဆင်း -
အရောင်၊ အနက်ရောင်။ နီလော ကဏှာ
သိတာ ကာဠော။ ဓာနံ၊ ၉၆။

(၆) မည်း - နက် - သော - အဆင်း -
အရောင် - ရှိသော။ (က) ဆေးရည်၊ အနက်
ရောင် ဆေးရည်။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ
ရဇကော ဝါ စိတ္တကာရကော ဝါ ရဇနာယ
ဝါ လာခါယ ဝါ နီလိယာ ဝါ။ သံ၊ ၁။ ၃၂၅။
သံ၊ ၂။ ၁၂၄။ ယော နီလိယံ မဏ္ဍယတိ။
ဇာ၊ ၁။ ၁၁၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၆။ (ခ) သစ်ပင်၊
မဲပင်။ နိဒိဒ္ဓိကာ တု ဗျုပ္ပိ စ၊ အထ နီလံ စ

နီလိနီ။ ဓာန်။ ၅၈၅။ ဒွယ် နီလိရက္ခေ။
နီလဝဏ္ဏေ။ နီလဝဏ္ဏတာယ နီလိ၊ နဒါဒိ၊
ဣနိ၊ နီလိနီ။ ဓာန်၊ ၄။ ၅၈၅။ (ဂ) ဒန်းရွက်။
အလ္လိ နီလဉ္စ ပတ္တေသု။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ။ ၅၉။

(၇) ညိုသော ပတ္တမြား၊ ပတ္တမြားညို၊
နီလာ။ နီလ - ကြည့်။

(၈) ညိုသော ကြာ၊ ကြာညို။ နီလံ
တိန္ဒြိဝရံ သိယာ။ ဓာန်၊ ၆၈၈။ နီလံ သရေ-
ဇမတ္ထေဝ။ နီတိ၊ သုတ္တ၊ ၃။ ၃၉၁။

(၉) နီလကသိုဏ်းဝန်း။ နီလာဒိနိ
စတ္တာရိ ဝဏ္ဏကသိဏာနိ။ ဝိဘာဝိနိ။ ၂၅၈။
နီလာဒိနိတိ ဧတ္ထ အကတာဓိကာရေန နီလ-
ဝဏ္ဏေန ဓာတုနာ ဘိတ္တိယံ ကတံ ဝိဒတ္တိ-
စတုရဂ္ဂိလပ္ပမာဏံ ကသိဏမဏ္ဍလံ ဂုဏ္ဏ-
ပဇာရေန “နီလ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။
၄၇၈။

(၁၀) သုသာန်၌ စွန့်ထား၍ အညစ်
အကြေးရှိသော။ နီလမဉ္စပရာယဏ (၁) -
ကြည့်။

(၁၁) ပြာ၊ မီးသွေးများသော သုသာန်
မြေ။ နီလမဉ္စပရာယဏ (၂) - ကြည့်။

(၁၂) နီလာ-သဒ္ဒါ။ နီလာတိ ဣဒံ
သဗ္ဗသင်္ဂါဟကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၈။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၁၃၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၁။

နီလ (တိ) [နီလ + မယ။ နောက်ပုဒ်ကျေ]
ပတ္တမြားညိုဖြင့်ပြီးသော။ နီလာနိ (ဇာ၊ ၁။
၂၇၉)တိ နီလမဏိမယာနိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၈၇။

နီလအဿ (ပု) [နီလ + အဿ] ညိုသော
မြင်း၊ မြင်းညို။ နီလာဘရဏေဟိ နီလ-

အဿေဟိ ယုတ္တာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၅။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၃၂၁။

နီလက (တိ) [နီလ + က။ နီလဂုဏယောဂ-
ယောဂတော နီလော၊ နီလော ဧဝ နီလ-
ကော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၈၀။ ထိ ဌံ နီလိကာ။
နီလသွဆေ ဉံဇာယာကနံ ဝါ၊ နီလဣဝဏ္ဏာ-
ယတိ ကဲ - ကး။ ထောမ။ (နီလက - သံ)]

(၁) ညိုသော၊ ညိုသောအဆင်း၊ အညိုရောင်။

(၂) ညိုသော အဆင်းရှိသော၊ သူ။ (၃)

စိမ်းညိုသော အတောင်ရှိသော ငှက်။ (၄)

နီလကသိုဏ်း။ (၁) နတ္ထိ နီလကာနိ ရူပါနိ၊

နတ္ထိ နီလကာနံ ရူပါနံ ဒဿာဝိ။ ဒီ၊ ၂။

၂၆၂။ မ၊ ၂။ ၄၁၇။ တတ္ထ နီလိကာ ပညာ-

ယတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၁၇။ (-

မ၊ ၁။ ၄၃။ မ၊ ၂။ ၁၇၆။ ပဋိသံ၊ ၁၅၀။ မ၊ ၄။

၁။ ၁၇၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။

၅၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၉၂။) နီလကန္တိ ကုစ္ဆိတံ

နီလန္တိ အတ္ထော။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၄၈၀-၁။

(၂) နီလံ ရူပံ ဥပါဒါယ နီလကဿ ပုဂ္ဂ-

လဿ ပညတ္တိ။ အဘိ၊ က။ ၃၄။ မူလဋီ၊ ၃။

၅၉။ နီလိကာ ဥမာပုပ္ဖဝဏ္ဏာ ဟောတိ။ ဝိ၊

သင်္ဂဟ။ ၄၅၄။ သဗ္ဗာ နီလကာ ဟောန္တူ။

သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၈။ ဣမဿ ရုက္ခဿ ပုပ္ဖံ

နီလကံ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၈။ (-

၄၇၈။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၄၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၀။)

(၃) နီလကာ (ဇာ၊ ၂။ ၃၄၇)တိ စိတြရာနိ-

ပတ္တာ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၁၈။ (၄) သော ဝဏံ

ကရောဇ္ဇော အဇ္ဈတ္တံ နီလကံ ပိတကံ

လောဟိတကံ သြဒါတန္တိ စတ္တာရိ ဝဏ္ဏ-

ကသိဏာနိ လဘတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉။

နိလကဿပရိက္ခိတ္တ (တိ) [နိလက + ဃဋ + ပရိက္ခိတ္တ] ညိုသော - ချပ်ဝတ် - စစ်ဝတ် တန်ဆာ - ဖြင့် လွမ်းခြုံအပ်သော (မြင်းညို)။ နိလဝဓ္မိက (ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၃) - ကြည့်။

နိလကဉ္စက (ပု) [နိလ + ကဉ္စက] ညိုသော - သင်တိုင်း - ချပ်ဝတ် - စစ်ဝတ်တန်ဆာ - ရှိ - ကိုဝတ် - သော၊ သူ။ ဧတံ ဒီဃံ၊ ရသံ၊ ရတ္တကဉ္စကံ၊ နိလကဉ္စကံ ဟတ္ထိက္ခန္ဓေ နိသိန္နံ၊ မဇ္ဈေ နိသိန္နံ ဝိဇ္ဈ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅။

နိလကတ္ထ (ပု) [နိလက + အတ္ထ] ညိုသော အဆင်းအကျိုး၊ အညိုရောင်အကျိုး။ နိလ-ကတ္ထာယာ (မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၁)တိ နိလဝဏ္ဏ-တ္ထာယ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၉။

နိလကမ္မလပရိက္ခေပ (တိ) [နိလကမ္မလ + ပရိက္ခေပ] ကမ္မလာညိုတို့ဖြင့် ကာရံအပ်သော၊ ကမ္မလာညို အကာအရံရှိသော (ရထား)။ နိလဝတ္ထပရိက္ခိတ္တ - ကြည့်။

နိလကဝဒ္ဓိက (တိ) [နိလက + ဝဒ္ဓိက] ညိုသော သည်းကြိုးရှိသော၊ သည်းကြိုးညိုသော (ဘိနပ်)။ န ဘိက္ခဝေ နိလကဝဒ္ဓိကာ ဥပါ-ဟနာ ဓာရေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၅၄။ နိလကဝဒ္ဓိကာတိ ယာသံ ဝဒ္ဓါယေဝ နိလာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၆၇။

နိလကသိဏ (န) [နိလ + ကသိဏ၊ (နိလ-ကသိနယ - သိဟိဋ္ဌ)] (က) နိလကသိုဏ်း (အကြွင်းမဲ့ - အလုံးစုံ - ဖြန့်ပွားစေ - အပ်

သော - ညိုသော အဆင်း - အညိုရောင်)။ (ခ) နိလကသိုဏ်း၌ထင်သော ဥဂ္ဂဟပဋိဘာဂ နိမိတ် (သဒိသူပစာ)။ (ဂ) နိလကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော ဈာန် (ဌာနူပစာ၊ ပရမ္မဂူပစာ)။

(က) နိလကသိဏမေကော သဉ္စာနာတိ။ ဒိ၊ ၃။ ၂၂၃။ မ၊ ၂။ ၂၀၇။ အံ၊ ၃။ ၂၉၃။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၉။ (- ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၃၊ ၁၅၃။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၆၊ ၁၇၉။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၄၅။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၃။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၀။)

(ခ) နိလကသိဏံ ပိတကသိဏံ။ အတ္ထတော သမနုပဿတိ။ ပဋိသံ၊ ၁၃၈။ အာပေါကသိဏ (ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၅)နှင့်ယှဉ်ကြည့်။

(ဂ) နိလကသိဏံ ဘာဝေတိ။ အံ၊ ၁။ ၄၃။ (- အဘိ၊ က။ ၁၅၁-၄၊ ၂၃၃။ ပဋိသံ၊ ၈၊ ၄၇၊ ၉၂။ နေတ္တိ၊ ၇၅။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၇။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၂။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၁။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၇၊ ၂၁၁။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ၊ ၄၈။ ကသိဏ (ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၃၄။)၊ ပထဝီကသိဏ (အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၀၈။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၅၃။) - တို့နှင့်ယှဉ်ကြည့်။

(က) (ဂ) နိလကသိဏံ ဥဂ္ဂဏှန္တော နိလကသ္မိ နိမိတ္တံ ဂဏှာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆၇။ အာပေါကသိဏ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၅) - နှင့်ယှဉ်ကြည့်။

(က) (ခ) (ဂ) နိလကသိဏံ ပိတကသိဏံ၊ အဘိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅၉။ ပထဝီကသိဏ (ဝိဘာဝိနိ၊ ၂၅၈။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၄၇၈) နှင့်ယှဉ်ကြည့်။ တေဇောကသိဏ-နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။

နီလကသိကဖရဏ (န) [နီလကသိက + ဖရဏ] နီလကသိုဏ်း၏ ပြန်နှံခြင်း၊ နီလကသိုဏ်းကို ဖြန့်ခြင်း။ နီလကသိကဖရဏ-ဝသေန စသည့် အဝိသဒ္ဓံ ဟောတိ အဝိဘူတံ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၅။

နီလကသိကလာဘီ (ပု) [နီလကသိက + လာဘီ။ (လာဘ + ကံ)] နီလကသိုဏ်းကို ရလေ့ရှိသော၊ သူ။ ဣဓ ပနေကစ္စော နီလကသိကလာဘီ ရတ္တိံ ပရိကမ္မံ ကတ္တာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၅။

နီလကသိကသမာပတ္တိပရမ (တိ) [နီလကသိကသမာပတ္တိ + ပရမ] နီလကသိကဈာန်သမာပတ်ဟူသော - လွန်ကဲ - မွန်မြတ် - သော အဖို့ရှိသော၊ နီလကသိကဈာန်သမာပတ်လျှင် အမွန်အမြတ်ရှိသော။ နီလကသိကသမာပတ္တိပရမာ ခေါ် ဘဂိနီ။ အံ၊ ၃။ ၂၉၄။

နီလကဟာပဏ (ပု) [နီလ + ကဟာပဏ။ ဧဠာ ဝုစ္စတိ ဒေါသော၊ နတ္ထိ ဧဠာ ဧတသ္မိံ ကဟာပဏေတိ နီလော၊ နီလော စ သော ကဟာပဏော စာတိ။ မအူ၊ ပါရာ၊ သျှ၊ ၃။ ၃၂၂။ (နီလက ဝိပါဏ၊ နီလကဟ - ဝန - သီဟိဋ္ဌ)] အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သော ရွှေအသပြာ။ သော စ ခေါ် ပေါရာဏဿ နီလကဟာပဏဿ ဝသေန။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၈။ (- ဝဇီရ။ ၁၂၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၉။)

နီလကဟာပဏဌ (တိ) [နီလကဟာပဏ + အဌ] အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သော ရွှေတစ်အသပြာထိုက်တန်သော။ န ဟံ သဗ္ဗတ္ထဘဏ္ဍံ ဂဟေတွာ နီလကဟာပဏဌေန အဋ္ဌါပေန္တိ။ ဝဇီရ။ ၁၂၄။

နီလကဟာပဏသဒိသ (တိ) [နီလကဟာပဏ + သဒိသ] အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သော အသပြာနှင့်တူသော။ ပေါရာဏသတ္တာနုရူပံ ဥပ္ပါဒိတဿ လက္ခဏသမ္ပန္နဿ နီလကဟာပဏသဒိသဿ ကဟာပဏဿ။ ကခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၀၆။

နီလကာစမဏိသန္နိဘသိလာတလ (တိ) [နီလကာစမဏိ + သန္နိဘ + သိလာတလ] ညိုသောစဉ်ပတ္တမြားတူနှင့်တူသော ကျောက်အပြင်ရှိသော။ နီလကာစမဏိသန္နိဘသိလာတလံ ပဗ္ဗတမဒ္ဒသံသု။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၉၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၆။

နီလကုဋ္ဌိ (တိ) [နီလ + ကုဋ္ဌိ] ညိုသောဝမ်းရှိသော။ သေတမုခေါ် နီလကုဋ္ဌိ ရတ္တဟတ္ထပါဒေါ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃၄။

နီလကုသတိဏ (န) [နီလ + ကုသတိဏ] ညိုသော သမန်းမြက်။ နီလကုသတိဏံ ဝိယသမ္ပန္နသဿံ ဝိယ စ သြဘာသမာနံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၃။

နီလကေသန္တရ (န) [နီလကေသ + အန္တရ] ညို - နက် - သော ဆံပင်တို့၏ အကြား။

ဆံပင်နက်အကြား။ နီလကေသန္တရေ စ
ဥဋ္ဌိတံ ပလိတံ ဥဒ္ဓရန္တော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၆။

နီလက္ခဏာ (တိ) [နီလ + အက္ခ + နယန] ညိုသော မျက်စိမျက်လုံးရှိသော၊ ညိုသော မျက်လုံးကို ဆောင်သော။ သဗ္ဗပါရမီ-သမ္ဘူတံ၊ နီလက္ခဏာနံ ဝရံ။ အပါ၊ ၂။ ၁၁၇။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၆၃။

နီလကုရ (ပု၊ န) [နီလ + အကုရ] စိမ်းညိုသော - အညွန့် - အညောင်၊ အညွန့်စိမ်း၊ အညောင်စိမ်း။ မူလေ စ နီလကုရေ စ ဇာတေ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁။ (- အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၇။)

နီလဂဂနတလ (န) [နီလ + ဂဂန + တလ] စိမ်းညိုပြာလဲ့သော ကောင်းကင်အပြင်၊ ညိုမှိုင်းနေသော ကောင်းကင်အပြင်။ သော နာဂရာဇာ နီလဂဂနတလံ အဘိလဃီတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၇။

နီလဂီဝ (တိ) [နီလာ + ဂီဝါ] (နီလဂြိဝယာ၊ နီလဂြိဝ - သိဟိဋ္ဌံ) စိမ်းညိုပြာလဲ့သော လည်ပင်းရှိသော။ (ဥဒေါင်းငှက်၊ သိဝနတ်-သိဟိဋ္ဌံ၊ ဇာနံ။) သိခိ ယထာ နီလဂီဝေါ ဝိဟဂီမော။ သုတ္တနိ၊ ၃၁၁။ (- ဇာ၊ ၂။ ၃၁၈၊ ၃၄၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၂။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၁၇။)

နီလဂုဏ (ပု) [နီလ + ဂုဏ] ညိုသောဂုဏ်။ နီလဂုဏံ ပကာသေတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၃။

နီလဂုဏယုတ္တ (တိ) [နီလဂုဏ + ယုတ္တ] ညိုသောဂုဏ်နှင့်ယှဉ်သော။ နီလဂုဏယုတ္တ-မေဝ ဥပ္ပလဇာတိဝိသေသံ ဇောတေတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၃။

နီလဂုဏယောဂ (ပု) [နီလဂုဏ + ယောဂ] ညိုသောဂုဏ်နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ နီလက (အနုဋီ၊ ၃။ ၈၀။) - ကြည့်။

နီလဃနပတ္တသဉ္စန္ဒ (တိ) [နီလဃနပတ္တ + သဉ္စန္ဒ] စိမ်းညိုသည်ဖြစ်၍ တခဲနက်သော အရွက်တို့ဖြင့် ကောင်းစွာဖုံးအုပ်အပ်သော။ နီလဃနပတ္တသဉ္စန္ဒ ကောဝိဋ္ဌာရုရက္ခံ ဒိသွာ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၀။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၉။

နီလစိဝရပါရုတ (တိ) [နီလစိဝရ + ပါရုတ] ညိုသောအဆင်းရှိသော သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသော။ (ညိုမှိုင်းသော သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသော။ မြန်။) နီလစိဝရပါရုတာ (ထေရု၊ ၃၄၁)တိ အကပ္ပိယရဇနရတ္တေန နီလဝဏ္ဏေန စိဝရေန ပါရုတာ။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၄။

နီလဇလ (တိ) [နီလ + ဇလ] စိမ်းညိုသော ရေရှိသော။ “နီလဇလာယာ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ “နေရဉ္စရာယာ”တိ ဝုတ္တံ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၅။ (- ဝဇီရ၊ ၃၉၂။)

နီလဌာန (န) [နီလ + ဌာန] ညိုသောအရပ်။ နီလဌာနေသု နီလသာဠကပါရုတဿေဝ ဆဝသရိရဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။

၂၄၂။ (- သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၅။)

နီလတိဏရက္ခ (ပု) [နီလ + တိဏရက္ခ]
စိမ်းညို - စိမ်းစို - သော မြက်၊ သစ်ပင်၊ နီလ-
ကိဏရက္ခာဒိကဿာ (ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၅။ သံ၊ ဌ၊
၃။ ၃၃၅။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၈) တိ
အလ္လတိဏဿ စေဝ အလ္လရက္ခာဒိကဿ စ။
ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၃။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၅။ မ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၅၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၄၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၃။)

နီလဒုမာဘိလမ္ဗိတ (တိ) [နီလဒုမ + အဘိ-
လမ္ဗိတ] စိမ်းညို - စိမ်းစို - သော သစ်ကိုင်း
သစ်ခက်တို့၌ ဆွဲကိုင်သော။ နီလဒုမာဘိ-
လမ္ဗိတာ (ဇာ၊ ၂။ ၁၁၀) တိ နီလေသု ဒုမေသု
အဘိလမ္ဗိတာ ဟုတွာ။ တံ တံ နီလဒုမသာဓံ
ပရာမသန္တိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၃၅။

နီလဒ္ဓဇ (တိ) [နီလ + ဝဇ] ညိုသော -
တံခွန် - အလံ ရှိသော (ရထား)။ ရထားပိ
တေသံ နီလမဏိခစိတာ နီလဝတ္ထုပရိက္ခိတ္တာ
နီလဒ္ဓဇာ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၂၁။)

နီလဓာတု (ပု၊ ထိ) [နီလ + ဓာတု] ညိုသော
အဆင်းဓာတ်၊ အညိုဓာတ်။ နီလပုပ္ဖနီလ-
ဝတ္ထုနီလဓာတုနံ အညတရေ နီလကသိဏေ။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၂။

နီလနိဒဿန (တိ) [နီလ + နိဒဿန]
အညိုဟု - ရှု - မြင် - အပ်သော။ ဗဟိဒ္ဓါ

ရူပါနိ ပဿတိ နီလာနိ နီလဝတ္ထာနိ နီလ-
နိဒဿနာနိ နီလနိဘာသာနိ။ ဒီ၊ ၂။ ၉၃။ ဒီ၊
၃။ ၂၁၆။ မ၊ ၂။ ၂၀၆။ အံ၊ ၁။ ၄၂။ အံ၊ ၃။
၁၂၆။ ၁၆၁၊ ၃၀၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၉။ နီလ-
နိဒဿနာနိ (ဒီ၊ ၂။ ၉၃) တိ နိဒဿနဝသေန၊
.... ဧကနီလာနေဝ ဟုတွာ ဒိဿန္တိတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၄။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၄။

နီလနိဘာသ (တိ) [နီလ + နိဘာသ] ညို
သောအရောင်ရှိသော။ နီလနိဘာသာနိ (ဒီ၊
၂။ ၉၃) တိ နီလောဘာသာနိ နီလပ္ပဘာ-
ယုတ္တာနိတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၂။ အံ၊ ဌ၊
၃။ ၂၄၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၄။

နီလနိမိတ္တ (န) [နီလ + နိမိတ္တ] ညိုသော
အဆင်းနိမိတ်၊ အညိုနိမိတ်။ အဇ္ဈတ္တံ ပစ္စတ္တံ
နီလနိမိတ္တံ မနသိ ကရောတိ။ ပဋိသံ၊ ၂၃၄။
နီလနိမိတ္တန္တိ နီလမေဝ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၂။

နီလနေတ္တ (တိ) [နီလ + နေတ္တ] ညိုသော
- မျက်စိ - မျက်လုံး - ရှိသော၊ သူ။ နီလ-
နေတ္တာ နီလဘမု၊ နီလက္ခိ စ ယထာမိဂိ။
ဇာ၊ ၂။ ၃၁၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၄၅။

နီလပစ္စတ္တရဏ (တိ) [နီလ + ပစ္စတ္တရဏ]
ညိုသောအပေါ်လွှမ်းအင်းရှိသော။ ဥမာပုပ္ဖ-
သရိန္ဒာန္တိ နီလပစ္စတ္တရဏတ္တာ ဥမာပုပ္ဖသဒိ-
သာယ နိဘာယ ဩဘာသေန သမန္နဂတံ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၂၃။

နီလပညတ္တိ (ထိ) [နီလ + ပညတ္တိ] အညို
ဟူ၍ ပညတ်ခြင်း။ အယံ ပနဿ နီလ-
ပညတ္တိ နီလဂ္ဂုပပါဒါနာတိ အာဟ။ အနဋ္ဌိ၊
၃။ ၈၀။

နီလပဋ (ပု) [နီလ + ပဋ] ညိုသောပုဆိုး၊
အညိုရောင်ပုဆိုး။ တဒါ ဗောဓိသတ္တော
နီလပဋ နိဝါသေတိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၀။ (- မ၊
ဋ္ဌိ၊ ၃။ ၁၀၅။)

နီလပဋပိလောတိကာ (ထိ) [နီလာ + ပဋ-
ပိလောတိကာ] ညိုသော - ပုဆိုးကြမ်း -
ထမီကြမ်း။ တတော ဒိဋ္ဌမင်္ဂလိကံ နီလ-
ပဋပိလောတိကံ နိဝါသာပေတွာ။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၆၉။

နီလပဏ္ဍ (န) [နီလ + ပဏ္ဍ] စိမ်းညိုသော
သစ်ရွက်၊ သစ်ရွက်စိမ်း။ နီလပဏ္ဍဿ ဝဏ္ဏ-
သဒိသေ ဝဏ္ဏေ ဇာတေတိ အတ္ထော။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၁။

နီလပတ္တ (တိ) [နီလ + ပတ္တ] စိမ်းညိုသော
အရွက်ရှိသော။ ဟရိတပတ္တန္တိ နီလပတ္တံ။
ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၈၁။

နီလပတ္တက (တိ) [နီလ + ပတ္တ + က]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ ယေ ဟိ နီလပတ္တ-
ကာ အတိဝိယ ခုဒ္ဒကာ မကုဠာ၊ တေ
“ခါရကာ”တိ ဝုစ္ဆန္တိ။ ဒိ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၁၉။ အံ၊ ဋ္ဌိ၊
၃။ ၁၉၃။

နီလပတ္တဝဋ္ဌိ (ထိ) [နီလ + ပတ္တဝဋ္ဌိ] စိမ်းညို
သော အရွက်ဖူး။ ယာဝ မိဂသိင်္ဂီသဒိသာ
နီလပတ္တဝဋ္ဌိ န ဟောတိ။ တာဝ ဗိဓဂါမော-
ယေဝ။ ဂိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈၀။

နီလပတ္တသစ္ဆန္တ (တိ) [နီလပတ္တ + သစ္ဆန္တ]
စိမ်းညိုသော - အရွက်တို့ဖြင့် - အရွက်တို့သည်
- ဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ ဟရိတပတ္တာတိ နီလ-
ပတ္တသစ္ဆန္တာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၇၂။

နီလပဘာ (ထိ) [နီလာ + ပဘာ] ညိုသော
အရောင်၊ အညိုရောင်။ ဥဒ္ဒမုဒ္ဒံ နီလပဘံ
မုဉ္ဇမာနံ ပုပ္ဖတိ ဝိကသတိတိ ဥမာပုပ္ဖံ။ အပ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၅၇။

နီလပရိကမ္မ (န) [နီလ + ပရိကမ္မ] နီလ-
ကသိုဏ်းကို စီးဖြန်း - ခြင်း - မူ။ အဇ္ဈတ္တဉ္စိ
နီလပရိကမ္မံ ကရောန္တော ကေသေ ဝါ
ပိတ္တေ ဝါ အက္ခိတာရကာယ ဝါ ကရေတိ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၁။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၂၄၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၂။

နီလပိလောတိကဇဏ္ဍ (ပု) [နီလပိလောတိက
+ ဇဏ္ဍ] ညိုသော ပုဆိုးကြမ်းပိုင်း။ ဟတ္ထေ
နီလပိလောတိကဇဏ္ဍံ ဝေဋ္ဌေတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၅၁။

နီလပိလောတိကာ (ထိ) [နီလာ + ပိလော-
တိကာ] ညိုသော ပုဆိုးကြမ်း။ နီလ-
ပိလောတိကာယ ဘဏ္ဍိကာ ကတာ။ ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၁၅၃။ (- မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂၂။)

နိလပိတ (တိ) [နိလ + ပိတ] အညိုအဝါ
ရောသောအဆင်း။ ကြောင်သောအဆင်း။
ကဠာရော ကပိလော နိလပိတော။ ဓာန်။ ၉၈။

နိလပုပ္ဖ (န) [နိလ + ပုပ္ဖ] ညိုသောအဆင်း
ရှိသောပန်း။ နိလပုပ္ဖေ (သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၉)တိ
နိလဝဏ္ဏပုပ္ဖေ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၆။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၃၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၂။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၁။)

နိလပုပ္ဖိ (တိ) [နိလ + ပုပ္ဖ + ဤ] ညိုသော
အပွင့်ရှိသော။ နိလပုပ္ဖိ သေတဝါရီ၊ ပုပ္ဖိတာ
ဂိရိကဏ္ဍိကာ။ ဓာ၊ ၂။ ၃၄၅။ ဓာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၁၃။

နိလပေယျာလ (ပု) [နိလ + ပေယျာလ]
နိလပေယျာလ၊ နိလ-သဒ္ဒါကို - ချဲ့ - စောင့်
- စွမ်းနိုင်သော (မိဂပဒဝလဉ္စနဒေသနာတော်
နည်း)။ နိလပေယျာလံ ပစ္စဝေက္ခန္တနံ
ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂။

နိလပဘာယုတ္တ (တိ) [နိလ + ပဘာ + ယုတ္တ]
ညိုသောအရောင်နှင့်ယှဉ်သော။ နိလနိဘာသ
- ကြည့်။

နိလဖလက (တိ) [နိလ + ဖလ + က]
ညိုသောအသီးရှိသော။ နိလဖလကာနိ
နိဂြောပေတ္တာနိ မဒ္ဒန္တော။ ဓာ၊ ဌ၊ ၅။ ၅၁၇။

နိလဗဟလဝိပုလပလာသ (တိ) [နိလ +
ဗဟလ + ဝိပုလ + ပလာသ] ညိုသည်ဖြစ်၍
ထူထဲပြန့်ပြောသော အရွက်ရှိသော။ နိလ-

ဗဟလဝိပုလပလာသော သန္တုစ္ဆာယော။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၂၁၉။

နိလန္တကူဋ (ပု၊ န) [နိလ + အန္တ + ကူဋ]
ညိုသောမိုးတိမ်ထွတ်။ နိလန္တကူဋသဒိသာ၊
ကူဋာဂါရဝရူပမာ။ ထေရု၊ ၃၅၁။ ထေရု၊ ဌ၊
၂။ ၄၄၇။

နိလန္တဝဏ္ဏ (တိ) [နိလ + အန္တ + ဝဏ္ဏ]
(က) မိုးတိမ်ညို အရောင်အဆင်းရှိသော၊ (ခ)
မိုးတိမ်ညိုသဏ္ဌာန်ရှိသော။ နိလန္တဝဏ္ဏာ
(ထေရု၊ ၂၂၃)တိ နိလဝဏ္ဏဟကနိဘာ၊
နိလဝလာဟကသဏ္ဌာနာ စ။ ထေရု၊ ဌ၊ ၁။
၇၃။ (- ထေရု၊ ၃၅၁။ ထေရု၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄၇။)

နိလန္တဝဏ္ဏသဒိသ (တိ) [နိလန္တဝဏ္ဏ + သဒိသ]
မိုးတိမ်ညိုအရောင်အဆင်းနှင့်တူသော၊ အဆင်း
အားဖြင့် ညိုသောမိုးတိမ်နှင့်တူသော။ နိလ-
န္တဝဏ္ဏသဒိသ (ပေတ၊ ၂၀၂)န္တိ ဝဏ္ဏေန
နိလမေဃသဒိသံ။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၃၄။

နိလဘမု (တိ) [နိလ + ဘမု] ညိုသောမျက်
မှောင်ရှိသော၊ မျက်မှောင်ညိုသော၊ သူ။
နိလနေတ္တ - ကြည့်။

နိလဘမုက (တိ) [နိလ + ဘမု + က]
ညိုသောမျက်မှောင်ရှိသော၊ မျက်မှောင်ညို
သော။ နိလဘမုကတာ တတိယော။ ဓာ၊
ဌ၊ ၇။ ၂၄၆။ (- စရိယာ၊ ဌ၊ ၇၇။)

နိလဘာဝ (ပု) [နိလ + ဘာဝ] ညိုသည်၏
အဖြစ်သို့ ရောက်ရာအခါ။ နိလဘာဝတော

ပဌာယာ (သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၀)တိ နိလဘာဝါ-
ပတ္တိတော ပဌာယ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၁။

နိလဘာဝါပတ္တိ (ထိ) [နိလဘာဝ + အာပတ္တိ]
ညိုသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ရာအခါ။
အထက်ပုဒ်ကြည့်။

နိလမက္ခိကပရိကိဏ္ဍ (တိ) [နိလမက္ခိက +
ပရိကိဏ္ဍ] ယင်မမဲရိုင်းတို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်
မှရောပြွမ်းသော။ နိလမက္ခိကပရိကိဏ္ဍာနိ
ဩဠိဂလ္လာနိ စေဝ စန္ဒနိကဋ္ဌာနာနိ စ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ
ဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၈။

နိလမက္ခိကသမာကိဏ္ဍ (တိ) [နိလမက္ခိက +
သမာကိဏ္ဍ] ယင်မမဲရိုင်းတို့ဖြင့် ရောပြွမ်း
သော။ ယဒါ ပန သရီရံ ဥဒ္ဓါမာတကံ
ဟောတိ ကုထိတံ နိလမက္ခိကသမာကိဏ္ဍံ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၀။ ကခါ၊ ဋီ၊ ၁၉၂။

နိလမက္ခိကသမ္ပရိကိဏ္ဍ (တိ) [နိလမက္ခိက +
သမ္ပရိကိဏ္ဍ] ယင်မမဲရိုင်းတို့ဖြင့် ထက်ဝန်း
ကျင်မှ ရောပြွမ်းသော။ နိလမက္ခိကသမ္ပရိ-
ကိဏ္ဍေ အနာထသာလာယံ နိပဇ္ဇေ အနာ-
ထမနုဿေ ဒိသွာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။ သံ၊ ဌ၊
၃။ ၂၃၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၅။

နိလမက္ခိကာ (ထိ) [နိလ + မက္ခိကာ] (က)
ညိုသောယင်ကောင်၊ ယင်မမဲရိုင်း။ (ခ) ယင်
ကောင်ငယ်။ (က) နိလမက္ခိကာ နာမ
အာသာဋိကကာရိကာ။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၀၁။
(က) (ခ) နိလမက္ခိကာ (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၀။ အံ၊

ဌ၊ ၃။ ၃၄၉)တိ ပိင်္ဂလမက္ခိကာ၊ ခုဒ္ဒကမက္ခိ-
ကာဓေဝ ဝါ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၄။
(- ဇာ၊ ၁။ ၁၂၅။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
၆၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈၉။ ပေတ၊
ဌ၊ ၃၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၄။
နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၁၂၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၁။)

နိလမက္ခိကာပရိပုဏ္ဏ (တိ) [နိလမက္ခိကာ +
ပရိပုဏ္ဏ] ယင်မမဲရိုင်းတို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်
မှပြည့်သော။ ဘတ္တံ ပူတိကံ အဟောသိ
နိလမက္ခိကာပရိပုဏ္ဏံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၁။

နိလမဉ္ဇပရာယဏ (တိ) [နိလမဉ္ဇ + ပရာ-
ယဏ] (၁) သုသာန်၌စွန့်ပစ်အပ်သော
အညစ်အကြေးရှိသော ညောင်စောင်းလျှင်
လည်းလျှောင်းရာရှိသော။ (၂) ညောင်စောင်း
နှင့်တူသော ပြာ၊ မီးသွေးတို့ဖြင့် များသော
သုသာန်မြေကို ဖိ၍အိပ်သော၊ သုသာန်မြေ
ညောင်စောင်း၌အိပ်သော၊ သူ။ (သုသာန်မြေ
ကို ညောင်စောင်းအမှတ်ပြု၍ အိပ်သော။
မြန်။) နိလမဉ္ဇပရာယဏာ (ပေတ။ ၁၄၀)တိ
သုသာနေ ဆဉ္စိတမလမဉ္ဇသယနာ။ အထဝါ
နိလာတိ ဆာရိကဂီရဗဟုလာ (ဈာယိတဂီ-
ရဗဟုလာ၊ က) သုသာနဘူမိ အဓိပ္ပေတာ။
တံယေဝ မဉ္ဇ ဝိယ အဓိသယနာတိ အတ္ထော။
ပေတ၊ ဌ၊ ၇၄။

နိလမဋ္ဌနိဝါသန (တိ) [နိလမဋ္ဌ + နိဝါသန]
ညိုသောချောမွေ့သော ခါးဝတ်ထည်ရှိသော၊
ညိုသောချောမွေ့သော ခါးဝတ်ထည်ကိုဝတ်
သော၊ သူ။ နိလမဋ္ဌနိဝါသနာ။ အပ၊ ၂။
၂၂၆။

နီလမဏိ (ပု) [နီလ + မဏိ] (၁) ညိုသော
ပတ္တမြား။ (တိ) (၂) ညိုသောပတ္တမြားရှိသော။
(၁) နီလကသိဏေန အတ္ထေ သတိ နီလ-
မဏိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၅။ (တိ) (၂) နီလော
မဏိ ဧတေသုတိ နီလမဏိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၃။
(- ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၀။)

နီလမဏိအလင်္ကာရ (ပု) [နီလမဏိ + အလ-
င်္ကာရ] ညိုသောပတ္တမြားတန်ဆာ။ နီလာ-
လင်္ကာရတိ နီလမဏိအလင်္ကာရေဟိ နီလ-
ပုပ္ဖေဟိ ဓ အလင်္ကာတာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၁။

နီလမဏိခစိတ (တိ) [နီလမဏိ + ခစိတ]
ညိုသောပတ္တမြား ရတနာတို့ဖြင့် - ခြံရံ -
စီခြယ် - အပ်သော။ နီလမဏိခစိတာ (ဒိ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၃၅)တိ နီလရတနပရိက္ခိတ္တာ။ ဒိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၄၃။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၁။)

နီလမဏိပိလန္ဓန (န) [နီလမဏိ + ပိလန္ဓန]
ညိုသောပတ္တမြားတန်ဆာ။ နီလမဏိပိလန္ဓနံ
ပိဋန္တိတ္တာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၃။

နီလမဏိပ္ပဘ (တိ) [နီလမဏိ + ပဘာ]
ပတ္တမြားညိုအရောင်ရှိသော။ နီလမဏိပ္ပဘနိ
နဂီလကသိတဌာနေ ဥဋ္ဌိတသတ္တပုပ္ဖါနိ
ဂဟေတွာ အာကာသေ ပူဇေသိ။ အပ၊ ဌ၊
၂။ ၁၀၇။

နီလမဏိမယ (တိ) [နီလမဏိ + မယ]
ပတ္တမြားညိုဖြင့်ပြီးသော။ နီလာနိတိ နီလ-
မဏိမယာနိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၈၇။

နီလမဏိရတန (န) [နီလမဏိ + ရတန]
ပတ္တမြားညိုရတနာ။ တသ္မိံ ပန သမုဒ္ဒေ
နီလမဏိရတနံ ဥဿန္တံ အဟောသိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၄။ ၁၄၃။

နီလမဏိသယံတသဒိသ (တိ) [နီလမဏိ-
သယံတ + သဒိသ] ပတ္တမြားညို - ဣန္ဒ-
နီလာပတ္တမြား - တုံးနှင့်တူသော။ နီလမဏိ-
သယံတသဒိသ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၉။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၁၅၂)န္တိ ဣန္ဒနီလမဏိသဉ္ဇယသမာနံ။ ဒိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၉၄။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၅။

နီလမဏ္ဍုကပိဋ္ဌိဝဏ္ဏ (တိ) [နီလမဏ္ဍုက +
ပိဋ္ဌိဝဏ္ဏ] ဖားညို၏ကျောက်ကုံးအဆင်းနှင့်
တူသော အဆင်းရှိသော။ သေဝါလေန ဝါ
နီလမဏ္ဍုကပိဋ္ဌိဝဏ္ဏေန ဝါ ဥဒကပိဋ္ဌိ-
ဆာဒေတွာ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၀။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၈။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆၅။ (- ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၉။ အံ၊
ဌ၊ ၃။ ၅၁။)

နီလမဏ္ဍုကယောနိ (ထိ) [နီလမဏ္ဍုက +
ယောနိ] ညိုသောဖားမျိုး၊ ဖားညိုမျိုး။
ဗောဓိသတ္တာ နီလမဏ္ဍုကယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၈။

နီလမေဃ (ပု) [နီလ + မေဃ] ညိုသော
မိုးတိမ်၊ မိုးတိမ်ညို။ နီလဗ္ဘဝဏ္ဏသဒိသန္တိ
ဝဏ္ဏေန နီလမေဃသဒိသံ။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၃၄။

နီလယုတ္တဌာန (န) [နီလယုတ္တ + ဌာန]
ညိုသင့်သောအရပ်။ နီလယုတ္တဌာနေ ပနဿ

ဥမာပုပ္ဖသဒိသေန အတိဝိသုဒ္ဓေန နီလ-
ဝဏ္ဏေန သမန္နာဂတာနိ နေတ္တာနိ (အက္ခိနိ)
ဟောန္တိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၃။

နီလယောဂ (ပု) [နီလ + ယောဂ] ညိုသော
အဆင်းနှင့်ယှဉ်ခြင်း။ နီလဝဏ္ဏယောဂ(မူလဋီ၊
၁။ ၁၀၂) - ကြည့်။

နီလရတနပရိက္ခိတ္တ (တိ) [နီလရတန + ပရိ-
က္ခိတ္တ] ညိုသောပတ္တမြားရတနာတို့ဖြင့် -
ခြံရံ - စီခြယ် - အပ်သော။ နီလမဏိခစိတ
(ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၃) - ကြည့်။

နီလရသ္မိ (ထိ) [နီလ + ရသ္မိ] ညိုသော
(အဆင်းရှိသော) ရောင်ခြည်။ အညိုရောင်
ခြည်။ ဥပေါသထဒိဝသေ စေတိယတော
နီလရသ္မိယော နိဂ္ဂန္တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၅။ (-
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၂။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၁၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၄၈။ ဇာ၊ ဌ၊
၃။ ၂၄၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၂၃၇။)

နီလရူပ (န) [နီလ + ရူပ] ညိုသောရုပ်
အဆင်း။ နီလရူပေန သဒ္ဓိံ ပုဂ္ဂလဿ
ဧကတ္တံ ပဋိက္ခိပတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၀။

နီလရူပနိမ္မာန (န) [နီလရူပ + နိမ္မာန] ညို
သောရုပ်အဆင်းကို ဖန်ဆင်းခြင်း။ နီလ-
ကသိဏဝသေန နီလရူပနိမ္မာနံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၇၀။

နီလရူပပါဒါန (န) [နီလရူပ + ဥပါဒါန] ညိုသောရုပ်အဆင်းကို စွဲလမ်းခြင်း။ အယံ
ပနဿ နီလပညတ္တိ နီလရူပပါဒါနာ။ အနုဋီ၊
၃။ ၈၀။

နီလဝဏ္ဏ (ပု) [နီလ + ဝဏ္ဏ] (၁) ညိုသော
အဆင်း။ (တိ)(၂) ညိုသောအဆင်းရှိသော။
(၁) “နီလဝဏ္ဏ ဇာတေ”တိ ဝါ ပါဠော
ဂဟေတဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၁။ (- မ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၇၅။) (တိ)(၂) နီလဝဏ္ဏာတိ နီလ-
ဝိလေပနာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၈။ နီလဝဏ္ဏော
(ပု၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၊ ၁၃၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၈၀။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၃။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၇။ ကင်္ခါ၊
ဋီ၊ ၃၅၈။ နီလဝဏ္ဏံ (န၊ ပ၊ ၈) - ဒိ၊ ၂။ ၉၃။
မ၊ ၂။ ၂၀၆။ အံ၊ ၃။ ၃၀၅။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၅။
နီလဝဏ္ဏာ (ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၃။ ၃၂၆။ ဒိ၊ ၂။ ၈၂။
အံ၊ ၂။ ၂၀၈။ အံ၊ ၃။ ၉၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၇၈။ ဒိ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၈။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၃၂။
အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၁။ နီလ-
ဝဏ္ဏံ (ဒု၊ ၈) - အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
၁၄၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၄။ နီလဝဏ္ဏာနိ (န၊ ဒု၊ ၈)
- ဒိ၊ ၂။ ၉၃။ ဒိ၊ ၃။ ၂၁၆။ မ၊ ၂။ ၂၀၆။ အံ၊
၁။ ၄၂။ အံ၊ ၃။ ၁၂၆။ ၁၆၁၊ ၃၀၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၁၇၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၄။ နီလဝဏ္ဏေန (တ၊
၈) - ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၃။ ကင်္ခါ၊
ဋီ၊ ၄၀၆။ နီလဝဏ္ဏဿ (ဆ၊ ၈) - မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၇၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၂။

နီလဝဏ္ဏပုပ္ဖ (န) [နီလဝဏ္ဏ + ပုပ္ဖ] ညိုသော
အဆင်းရှိသော ပန်း။ နီလပုပ္ဖေတိ နီလ-
ဝဏ္ဏပုပ္ဖေ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၆။

နိလဝတ္ထယောဂ (ပု) [နိလဝတ္ထ + ယောဂ] ညိုသောအဆင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ နိလဝတ္ထ-ယောဂတော နိလဝတ္ထံ ဝိယ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၅၁။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၁၆။

နိလဝတ္ထရသ္မိဝဋ္ဌိ (ထိ) [နိလဝတ္ထ + ရသ္မိ + ဝဋ္ဌိ] ညိုသောအဆင်းရှိသော ရောင်ခြည်တော်အလုံး။ သီသတော သမ္ပရိဝတ္တိယမာနံ မဏိဒါမံ ဝိယ နိလဝတ္ထရသ္မိဝဋ္ဌိ ဥဌဟိတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၅။

နိလဝတ္ထရက္ခပန္နိ (ထိ) [နိလဝတ္ထ + ရက္ခ + ပန္နိ] ညိုသောအဆင်းရှိသော သစ်ပင်အစဉ်။ နိလဝနရာဇိ (မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၂) - ကြည့်။

နိလဝတ္ထသပ္ပ (ပု) [နိလဝတ္ထ + သပ္ပ] ညိုသောအဆင်းရှိသော မြွေ။ သိလာဘုနောတိ နိလဝတ္ထသပ္ပဿ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၄၀။

နိလဝတ္ထ (န) [နိလ + ဝတ္ထ] (၁) ညိုသော အဆင်းရှိသော အဝတ်။ (တိ)(၂) ညိုသော အဆင်းရှိသော အဝတ်ရှိသော၊ ညိုသော အဆင်းရှိသောအဝတ်ကို ဝတ်သော၊ သူ။ (၁) နိလဝတ္ထယောဂတော နိလဝတ္ထံ ဝိယ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။ ၂၁၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၁။ ၂၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၅၁။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၁၆။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၃။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၆။) (တိ)(၂) နိလဝတ္ထာတိ ပဋုဒုက္ခလကောသေယျာဒိနိပိတေသံ နိလာ-

နေဝ ဟောန္တိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၁။ (- ဝိ၊ ၃။ ၃၂၆။ ဒိ၊ ၂။ ၈၂။ အံ၊ ၂။ ၂၀၈။ အံ၊ ၃။ ၉၁။)

နိလဝတ္ထဓရ (တိ) [နိလဝတ္ထ + ဓရ] ညိုသော အဝတ်ကို - ဆောင် - ဝတ် - သော၊ သူ။ နိလဝတ္ထဓရာနေကေ (ဇာ၊ ၂။ ၃၆၉)တိ ဧကေ နိလဝတ္ထနိဝါသိတာ ဟုတွာ အာယန္တူ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၆၉။

နိလဝတ္ထနိဝါသိတ (တိ) [နိလဝတ္ထ + နိဝါ-သိတ] ညိုသောအဝတ်ကို ဝတ်သော၊ သူ။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

နိလဝတ္ထပရိက္ခိတ္တ (တိ) [နိလဝတ္ထ + ပရိ-က္ခိတ္တ] ညိုသောအဝတ်၊ ညိုသောကမ္မလာတို့ဖြင့် - ခြံရံ - ကာရံ - အပ်သော။ နိလဝတ္ထပရိက္ခိတ္တာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅)တိ နိလဝတ္ထ-နိလကမ္မလပရိက္ခေပ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၃။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၁။)

နိလဝတ္ထာဘရဏ (တိ) [နိလဝတ္ထ + အာဘ-ရဏ] ညိုသောအဝတ်၊ တန်ဆာရှိသော။ ပရိဝါရာပိဿ စတ္တာလိသနာဋကသဟဿာနိ နိလဝတ္ထာဘရဏာနေဝ ရတနမဏ္ဍပံ ဂစ္ဆန္တိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၀။

နိလဝနရာဇိ (ထိ) [နိလ + ဝနရာဇိ] ညိုသော တောအရေ၊ ညိုသောအဆင်းရှိသော သစ်ပင်အစဉ်။ နိလဝနရာဇိ (မ၊ ၂။ ၃၅၀။ သုတ္တနိ၊ ၃၆၆)တိ နိလဝတ္ထရက္ခပန္နိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၄။

သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၂။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၆၊ ၁၁၇။
ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၈၃။)

နီလဝနသဏ္ဌ (ပု) [နီလ + ဝနသဏ္ဌ] ညိုသော
တောအုပ်။ နီလဝနသဏ္ဌေန သမန္တပရိ-
က္ခိတ္တော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၀။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၁၆၀။)

နီလဝမ္မဓရ (တိ) [နီလဝမ္မ + ဓရ] ညိုသော
ချပ်ဝတ်တန်ဆာကို - ဆောင် - ဝတ် - သော။
သု။ နီလဝမ္မဓရေ သူရေ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၆၄၊
၁၆၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၆၀။ (- ဇာ၊ ၂။ ၁၆၇။)

နီလဝမ္မိက (တိ) [နီလဝမ္မ + က] ညိုသော
ချပ်ဝတ်တန်ဆာရှိသော။ နီလဝမ္မိကေဟိ (ဒိ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၃၅)တိ နီလကဃဋပရိက္ခိတ္တဟိ။ ဒိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၃။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၁။)

နီလဝလာဟကနိဘ (တိ) [နီလဝလာဟက
+ နိဘာ] မိုးတိမ်ညိုအရောင်အဆင်းရှိသော။
နီလဗ္ဘဝဏ္ဏ - ကြည့်။

နီလဝလာဟကသဏ္ဌာန (တိ) [နီလဝလာ-
ဟက + သဏ္ဌာန] မိုးတိမ်ညိုသဏ္ဌာန်ရှိ
သော။ နီလဗ္ဘဝဏ္ဏ - ကြည့်။

နီလဝလ္လိသုမနာ (ထိ) [နီလဝလ္လိ + သုမနာ]
ညိုသောနွယ်ရှိသော မြလေးပန်း။ နီလိယာ
သုမနာဘဏ္ဍိတိ နီလဝလ္လိသုမနာ စ ပကတိ-
သုမနာ စ ဘဏ္ဍိ စ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၁၄။

နီလဝါရိဝဟိန္ဒရ (တိ) [နီလဝါရိ + ဝဟ +
ဓရ] စိမ်းညိုသော ရေအစုကို ဆောင်သော
(မြစ်)။ နီလဝါရိဝဟိန္ဒရာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၅၉)တိ
မဏိဝဏ္ဏေန နီလဝါရိနာ ယုတ္တေ ဥဒက-
ကုန္တသင်္ခါတေ ဝဟေ ဓာရယန္တိယော။ ဇာ၊
ဌ၊ ၅။ ၆။

နီလဝါဟာ (ထိ) [ယဒိစ္စာနာမ်] နီလဝါဟာ
အမည်ရှိသော မြစ်။ (ယင်းသည် မဟာ-
ကပ္ပိနမင်း ကုက္ကုဋဝတီနေပြည်တော်မှ ဘုရား
လံ အလာ ကူးရာမြစ်ဖြစ်သည်။ အပ၊ ဌ၊ ၂။
၂၂၂။ D.P. လည်းကြည့်။ ဘုရားအလောင်း
တော် ရွဲကုန်သည် (ပခုန်းထမ်း အလှကုန်
သည်) ဖြစ်စဉ်က သေရီဝမည်သောဒေဝဒတ်
အလောင်းရွဲကုန်သည်နှင့် သေရီဝတိုင်းပြည်မှ
အရိဋ္ဌပူရအလာ ကူးတက်ခဲ့ရာမြစ်ဖြစ်သည်။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၇။ နီလဝါဟာ (နီလဝါဟနာ၊
က) နာမ ဒေဝါတိ။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၂။ (-
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၇။)

နီလဝါဟိနီ (ထိ) [ယဒိစ္စာနာမ်] (၁) နီလ-
ဝါဟိနီအမည်ရှိသော မြစ်။ (၂) နီလဝါဟိနီ
အမည်ရှိသော တူးမြောင်း။ (ယင်းသည်
B.E-၁၇၀၇-၁၇၄၀ တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း
ပုလတ္တိမြို့၌ နန်းတက်သော ပရက္ကမမင်းကြီး
ပြုလုပ်ခဲ့သော ပရက္ကမသမုဒ္ဒရာသို့ စီးဝင်
သော တူးမြောင်းဖြစ်သည်။) (၁) နီလ-
ဝါဟိနီ နာမ ဂမ္ဘီရတောပိ ပုထုလတောပိ
အမူယောဇနမတ္တာ ဒေဝါတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၈။
(-ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၅။) (၂) နိဂ္ဂတံ မာတိကံ
နီလဝါဟိနီ ဣတိဝိသုတံ။ P.T.S. စူဠဝံသ။
၇၉၊ ၄၂။

နီလဝိလေပန (န) [နီလ + ဝိလေပန] (၁)
ညိုသောနံသာပျောင်း။ (တိ) (၂) ညိုသော
နံသာပျောင်းရှိသော။ (၁) နီလဝိလေပနာနံ
ဝိစိတ္တာတာဝသေနောတံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၇။
(- ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၃။) (တိ) (၂) စတ္တာလိသ-
နာဋကသဟဿာနိ နီလဝတ္တာဘရဏာနေဝ
နီလဝိလေပနာနိ ဟုတ္တာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၀။
(- ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၈။)

နီလဝိလေပနဝိလိတ္တ (တိ) [နီလဝိလေပန +
ဝိလိတ္တ] ညိုသောနံသာပျောင်းဖြင့် လိမ်းကျ
အပ်သော။ သူ။ နီလဝိလေပနဝိလိတ္တတ္တာ
ပနေတံ ဝုတ္တံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၇၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၁။

နီလသညာ (ထိ) [နီလ + သညာ] အညို
ဟူသောအမှတ် 'သညာ'။ နီလသညံ ပဋိ-
လဘတိ (ပဋိသံ။ ၂၃၄)တိ နီလနိမိတ္တေ
နီလမိတိသညံ ပဋိလဘတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၅၂။ (- သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁။)

နီလသပ္ပ (ပု) [နီလ + သပ္ပ] စိမ်းညိုသော
မြွေ၊ မြွေစိမ်း။ (သီဟိုဠ်ဇာန်တစ်စောင်၌
'ပဏုဝုလ္လာ' ဟု သီဟိုဠ်ဘာသာပြန်ဆို၏။)
နီလသပ္ပေါ (သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၃) နာမ သာဓ-
ဝဏ္ဏော ရုက္ခဂ္ဂါဒိသု ဝိစရဏကသပ္ပေါ။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၂၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၅။ (- သီ၊ ဋီ၊ ၂။
၉၇။)

နီလသမာယောဂ (ပု) [နီလ + သမာယောဂ]
ညိုသောအဆင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ နီလသမာ-
ယောဂတော နီလံ ဝိယ ဝုတ္တံ။ ဝစီရ၊ ၄၂၂။

နီလသလီလ (တိ) [နီလ + သလီလ] စိမ်း
ညိုသောရေရှိသော။ နီလောဒန္တိ နီလသလီလံ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၆။

နီလသလီလဓရ (တိ) [နီလသလီလ + ဓရ]
စိမ်းညိုသောရေကိုဆောင်သော။ နီလ-
သလီလဓရော ဝိယ ဂဇိတ္တာ ဣဒ္ဓိ-
ဝိသယောတိ အဓိပ္ပါယော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၆၈။

နီလသာဋက (ပု) [နီလ + သာဋက] ညိုသော
- ပုဆိုး - ထဘီ (ထမီ)။ ကေသေ ဗန္ဓိတွာ
နီလသာဋကံ နိဝါသာပေတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၁။
(- အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၄။)

နီလသာဋကပါရုတ (တိ) [နီလသာဋက +
ပါရုတ] ညိုသောပုဆိုးဖြင့် ခြုံရုံအပ်သော။
နီလသာဋကပါရုတဿေဝ ဆဝသရီရ-
ဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၇၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၂။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၈။ အံ၊ ဋီ၊
၁။ ၂၇၂။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၆။)

နီလသီလာ (ထိ) [နီလာ + သီလာ] ညိုသော
ကျောက်၊ ကျောက်ညို။ ရတနသမ္ဘိဿံ
ဌပေတွာ အဝသေသာ မုဂ္ဂဝတ္ထော နီလသီလာ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၁။

နီလသေဝါလ (ပု) [နီလ + သေဝါလ] ညို
သောအဆင်းရှိသောမျှော်။ သေဝါလောတိ
နီလသေဝါလော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၇။

နီလဟတ္ထပါဒ (တိ) [နီလ + ဟတ္ထ + ပါဒ]
ညိုသောလက်၊ ခြေရှိသော၊ သူ။ သော
ယက္ခော နီလဟတ္ထပါဒေါ ဟုတ္တာ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၉၀။

နီလာကာရ (ပု) [နီလ + အာကာရ] ညိုသော
အခြင်းအရာ။ နီလာကာရေန ပိတံ။ မူလဋီ၊
၃။ ၆၇။

နီလာဘရဏ (န) [နီလ + အာဘရဏ]
ညိုသောတန်ဆာ။ နီလာဘရဏေဟိ နီလ-
အဿေဟိ ယုတ္တာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၃၂၁။

နီလာဘာ (ထိ) [နီလ + အာဘာ] ညိုသော
အရောင်။ မေဃဝဏ္ဏာယာတိ နီလာဘာယ။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၆။

နီလာဘိဇာတိ (တိ) [နီလ + အဘိဇာတိ]
ညိုသောတရား၏ အမျိုးဇာတ်ရှိသော။ ဘန္တေ
ပုရာဏေန ကဿပေန နီလာဘိဇာတိ
ပညတ္တာ။ အံ၊ ၂။ ၃၃၇။ နီလဿ ဓမ္မဿ
အဘိဇာတိ ယဿာတိ နီလာဘိဇာတိ။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၂။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၇။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၈၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၄၊ ၂၁၅။)

နီလာဘိနိပါတဝသပ္ပဝတ္ထ (တိ) [နီလ +
အဘိနိပါတ + ဝသ + ပဝတ္ထ] ညိုသော
အာရုံ၌ ရှေးရှုကျရောက်ခြင်း၏ အစွမ်းအား
ဖြင့်ဖြစ်သော။ တသ္မာ ယထာ နီလာဘိ-
နိပါတဝသပ္ပဝတ္ထာယ စက္ခုဝိညာဏဝိယာ

နီလန္တိ ပဝတ္ထာယ မနောဝိညာဏဝိယံယာ စ
အနန္တရံ န ဝိညာယတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၃။

နီလာရမ္မဏ (န) [နီလ + အာရမ္မဏ] ညို
သောအာရုံ။ ရူပါရမ္မဏေသု စာပိ အညံ
နီလာရမ္မဏံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၆။ (- ၁၄၉။)

နီလာရာမ (ပု) [နီလ + အာရာမ] နီလာ-
ရာမကျောင်းတိုက်။ (ယင်းသည် သီဟိုဠ်၌
ထင်ရှားခဲ့သောကျောင်းတိုက်ဖြစ်သည်။)
နီလာရာမ။ P.T.S စူဠဝံသ။ ၄၉။ ၁၆-ကြည့်။
D.P. လည်းကြည့်။

နီလာလင်္ကာရ (တိ) [နီလ + အလင်္ကာရ]
ညိုသောပတ္တမြား၊ ပန်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်
အပ်သော၊ သူ။ နီလာလင်္ကာရာ (ဒိ၊ ၂။ ၈၂။
အံ၊ ၂။ ၂၀၈)တိ နီလမဏိဟိ နီလပုပ္ဖေဟိ
အလင်္ကာတာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၀။
နီလာလင်္ကာရာ (ဝိ၊ ၃။ ၃၂၆)တိ နီလမဏိ-
အလင်္ကာရေဟိ နီလပုပ္ဖေဟိ စ အလင်္ကာတာ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၁။ (- အံ၊ ၃။ ၉၁။)

နီလိကာ (ထိ) [နီလ + ဣကာ + အာ။ နီလ-
တိတိ နီလိကာ၊ နီလ ဝဏ္ဏေ၊ ဣကာ။
နီလဝဏ္ဏယောဂတော ဝါ နီလိကာ။ ဓာနံ၊
ဋီ၊ ၆၈၉။ (နီလိယ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ နီလိအာ -
ပြာ)] (၁) မှော်။ (၂) ဆိတ်ဖလူး။ (၃)
ညိုမဲသော အရောင် (အောင်မဲညိုပွင့်)အဆင်း
ရှိသော ဘိနပ်။ (၁) ဒေါင့်ကွင်းကြည့်။ (၂)
သေဖာလိကာ နီလိကာထ။ ဓာနံ၊ ၅၇၅။
နီလပုပ္ဖတာယ နီလိကာ။ ယင်း - ဋီ။ (၃)

သဗ္ဗနီလိကာ (ဝိ၊ ၃။ ၂၇၂)တိ သဗ္ဗာဝ
နီလိကာ။တတ္ထ စ နီလိကာ ဥမာယုပ္ပဝဏ္ဏာ
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၇။ နီလိကာတိ နီလ-
ဝဏ္ဏာသေဟာ။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၉၀။ (-ဝိ၊
ဂံဟ။ ၄၅၄။)

နီလိပတ္တ (န) [နီလိ + ပတ္တ] မဲရွက်။
အလ္လိပတ္တံ နီလိပတ္တံ ဌပေတွာ သဗ္ဗံ ပတ္တ-
ရဇနံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၀၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅။

နီလိနီလိနီ (ထိ) [နီလ + က + ဤ = ဣနီ။
ဒွယံ နီလိရက္ခေ၊ နီလဝဏ္ဏေ။ နီလဝဏ္ဏ-
ကာယ နီလိ၊ နဒါနိ၊ ဣနီ၊ နီလိနီ၊ ဓာနံ၊ ဋီ။
၅၈၅။ နီ + လိ + ဤ = ဣနီ။ ဣဒါ၊ မောဂံ။
၁၉၈။] (က) မဲပင်။ (ခ) ညိုသောအရောင်
ရှိသော ဆေးရည်၊ အညိုရောင်ဆေးရည်။ (ဂ)
ညိုသောအရောင်ရှိသော ဆံပင်၊ အညိုရောင်
ဆံပင်။ (ဃ) ဓာနံ နီလိပုဒ်ပါရှိ၏။ တောစိုး
သစ်ပင်ဟုဆို၏။

(က) ဒေါင်ကွင်းပြန့်ကြည့်။ (ခ) သေယျ-
ထာပိ ဘိက္ခဝေ ရဇကော ဝါ စိတ္တ-
ကာရကော ဝါ နီလိယာ ဝါ မဇ္ဈိဌယ ဝါ
.... ပုရိသရူပံ ဝါ အဘိနိမ္မိနေယျ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂံ။
သံ၊ ၁။ ၃၂၅။ သံ၊ ၂။ ၁၂၄။ (- သံ၊ ၃။ ၁၀၆။
အံ၊ ၂။ ၂၀၂။ စူဠနိ၊ ၉၆။) (ဂ) ယော နီလိယံ
မဏ္ဍယတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၁၅။ ကထံ နီလိယံ
မဏ္ဍယတိ၊ နီလကေသန္တရေ စ ဥဋ္ဌိတံ
ပလိတံ ဥဒ္ဓရန္တော သဏ္ဌာသေန ဝိဟညတိ
ကိလမတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၆-၇။

နီလုပ္ပလ (န) [နီလ + ဥပ္ပလ (နီလော ကွလ
- သံ၊ ကိလုပ္ပလ - ပြာ၊ နီလုပလ - အဒ္ဓ-

မာဂမိ၊ နီလော်တ်ပလ - သိဟိဋ္ဌိ)] ညိုသော
ကြာ၊ ကြာညို။ သထာ ဟိ စမ္ပကပုပ္ဖံ ဝါ
နီလုပ္ပလံ ဝါ ပဒုမံ ဝါ လောဟိတစန္ဒနံ ဝါ
အတ္တနော ဝဏ္ဏဂန္ဓသိရိယာဝ ပါသာဒိကဉ္စေဝ
သုဂန္ဓဉ္စ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၆၉။
နီလုပ္ပလံ နာမ ဝိကသမာနံ ဥဒကတော
ဥဂ္ဂနာဝ ဝိကသတိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၃။

နီလုပ္ပလံ (ပါ ၈) — ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ မ၊ ၄။
၃။ ၅၁။ ၂၅၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၄၉။ ဝဇီရ၊ ၄၁၁။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၃။ နီလုပ္ပလံ (ဒါ ၈) — ဇာ၊ ၂။
၃၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၄၆။ စရိယာ၊
၄။ ၇၀။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၀၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၁၃။
နီလုပ္ပလာနိ (ဒါ ၈) — ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၉၇။
နီလုပ္ပလေန (တ၊ ၈) — သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၂၁၄။ နီလုပ္ပလေဟိ (တ၊ ၈) — ဒိ၊ ၄။ ၂။
၂၄၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၀၈။ ဇာ၊
၄။ ၆။ ၁၉၇။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၈၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၅။
နီလုပ္ပလဿ (ဆ၊ ၈) — ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၉။ မ၊
၄။ ၄။ ၁၆၁။ နီလုပ္ပလာနံ (ဆ၊ ၈) — အံ၊ ၄။
၁။ ၂၇၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၉၇။ နီလုပ္ပလေသု
(သ၊ ၈) — ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၃။

နီလုပ္ပလကဏ္ဍိကာ (ထိ) [နီလုပ္ပလ + ကဏ္ဍိကာ]
ကြာညို၏အချက်၊ ကြာညိုချက်ကို။ ဥပ္ပ-
လဿေဝ ကိဉ္စကာတိ နီလုပ္ပလကဏ္ဍိကာ
ဝိယ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၆၆။

နီလုပ္ပလကလာပ (ပ) [နီလုပ္ပလ + ကလာပ]
ကြာညိုစည်း။ တတ္ထ ဣဒံ ရူပံ စတုဘူမက-
ကုသလစိတ္တံ ဂဏန္တံ န နီလုပ္ပလကလာပံ
ပုရိသော ဝိယ ဟတ္ထေန ဂဏာတိ။ အံ၊ ၄။

၁။ ၁၅။ (- ၂၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၀။ အ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၁။)

နိလပ္ပလဂစ္ဆက (ပု) [နိလပ္ပလ + ဂစ္ဆ + က] ကြာညို - ပန်းခြံ - ပန်းရုံ။ နိလပ္ပလဂစ္ဆကေ ကတွာ (မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၀)တိ ဝိကသိတေဟိ နိလပ္ပလေဟိ ဂစ္ဆကေ နဋိနိကေ ကတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၅။

နိလပ္ပလဂန္ဓ (ပု) [နိလပ္ပလ + ဂန္ဓ] ကြာညိုနံ၊ တဿာ သဟ ဃရပ္ပဝေသေန သကလ-ဂေဟံ စန္ဒနဂန္ဓဉ္စေ နိလပ္ပလဂန္ဓဉ္စ ဝါဟိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၃။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၃။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၄။

နိလပ္ပလက္ခသဒိသ (တိ) [နိလပ္ပလက္ခ + သဒိသ] ကြာညိုတိုက် - ကြာညိုဖူးအဆင်း - နှင့်တူသော (ထေရီမ)။ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာတိ နိလပ္ပလက္ခသဒိသေန ဝဏ္ဏေန သမန္နာ-ဂတတ္တာ ဧဝံ လဒ္ဓနာမာ ထေရီ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၆။

နိလပ္ပလက္ခသမာနဝဏ္ဏ (တိ) [နိလပ္ပလက္ခ - သမာန + ဝဏ္ဏ] ကြာညိုတိုက် - ကြာညိုဖူးအဆင်း - နှင့်တူသော အဆင်းရှိသော (ထေရီမ)။ နိလပ္ပလက္ခသမာနဝဏ္ဏတာယ စဿာ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာတွေဝ နာမံ အကံသု။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၀။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၉၇။

နိလပ္ပလစ္ဆဒန (န) [နိလပ္ပလ + ဆဒန] ကြာညိုပန်းအမိုးရှိသော၊ ကြာညိုပန်းဖြင့် မိုး

အပ်သော (မဏ္ဍပ်)၊ ကြာညိုပန်းမိုးမဏ္ဍပ်။ နိလပ္ပလစ္ဆဒနံ မဏ္ဍပ် ကာရေတွာ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၂။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၂။

နိလပ္ပလဒလသန္နိဘ (တိ) [နိလပ္ပလဒလ + သန္နိဘ] ကြာညိုပွင့်ချပ်နှင့်တူသော။ စက္ခု-စေတ္တ ယဒေတံ လောကေ နိလပခုမသမာ-ကိဏ္ဍကဏ္ဍသုက္ကမဏ္ဍလဝိစိတ္တံ နိလပ္ပလ-ဒလသန္နိဘံ စက္ခုတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၅။ (- ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၇။)

နိလပ္ပလဒါမသဒိသ (တိ) [နိလပ္ပလဒါမ + သဒိသ] ကြာညိုပန်းဆိုင်နှင့်တူသော။ ကာဠိယာ စုဏ္ဏကာဒိဟိ အဝိလိတ္တော ဧဝံ ဆဝိဝဏ္ဏော သိနိဒ္ဓေါ နိလပ္ပလဒါမသဒိသော ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၅။

နိလပ္ပလပဒ (န) [နိလပ္ပလ + ပဒ] နိလပ္ပ-လပဒိ။ ယထာ နိလပ္ပလပဒေ ဥပ္ပလဝိသေ-သနဘူတံ နိလံ ဝိသိဋ္ဌမေဝ ဟောတိ၊ န ယံကိဉ္စိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၇၀။

နိလပ္ပလပုပ္ဖ (န) [နိလပ္ပလ + ပုပ္ဖ] ကြာညိုပန်းပွင့်။ နိလပ္ပလပုပ္ဖိ တခံဏံ အာဟရိတွာ အာရောပိတာနိ ဝိယ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၆။

နိလပ္ပလမဏ္ဍပ (ပု၊ န) [နိလပ္ပလ + မဏ္ဍပ] ကြာညို(တို့ဖြင့် ပြုလုပ်မိုးအပ်သော) မဏ္ဍပ်။ သေဌိ နိလပ္ပလမဏ္ဍပံ ကတွာ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ ဘိက္ခုသံဃံ တတ္ထ ဘောဇေတွာ ဒုတိယ-သာဝကဘာဝံ ပတ္တေတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၇။

နိလပ္ပလမာလာ (တိ) [နိလပ္ပလ + မာလာ] ကြာညိုပန်း။ နိလပ္ပလမာလာဒီနိ ပိလန္တိတွာ။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၁၅၅။

နိလပ္ပလဒလသဉ္စန္ဒ (တိ) [နိလပ္ပလဒလ + သဉ္စန္ဒ] ကြာညိုပွင့်ချပ်တို့ဖြင့် ကောင်းစွာ ဖုံးမှီးအပ်သော။ ဥမာပုပ္ဖနိလပ္ပလဒလသဉ္စန္ဒ ဝိယ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄။

နိလပ္ပလဝဏ္ဏ (တိ) [နိလပ္ပလ + ဝဏ္ဏ] ကြာညိုအဆင်းရှိသော၊ သူ။ တဿာ ပကတိယာပိ အတိဒဿနိယာ နိလပ္ပလဝဏ္ဏ ကာယစ္ဆဝိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၇။ နိလပ္ပလဝဏ္ဏ ကာယစ္ဆဝိတိ ဝစနံ ပန သာမစ္ဆဝိ ဒီပေတိ။ ဝဇီရ။ ၁၁၂။ (- ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၂၁။)

နိလပ္ပလဝန (န) [နိလပ္ပလ + ဝန] ကြာညို တော။ ကိံ မယံ အဝိစိ နိလပ္ပလဝနမိဝ သီတလော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂၂။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၇၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၁။ (- သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၈။)

နိလပ္ပလဝနသဉ္စန္ဒ (တိ) [နိလပ္ပလဝန + သဉ္စန္ဒ] ကြာညိုတော - ဖြင့် - သည် - ကောင်းစွာဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ သာ နိလပ္ပလဝနသဉ္စန္ဒာ ဟောတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၄။

နိလပ္ပလဝနသဒိသ (တိ) [နိလပ္ပလဝန + သဒိသ] ကြာညိုတောနှင့်တူသော။ အညေသံ နိလပ္ပလဝနသဒိသော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၆။

နိလပ္ပလဝိစိတ္တက (တိ) [နိလပ္ပလ + ဝိစိတ္တ + က။ ထိ-၌ ဝိစိတ္တိကာ] ကြာညိုပန်းတို့ဖြင့် အထူးထူးအပြားပြား ဆန်းကြယ်သော။ မိဿာ ဗန္ဓုကပုပ္ဖေဟိ၊ နိလပ္ပလဝိစိတ္တိကာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၇၉။

နိလပ္ပလသဉ္စန္ဒ (တိ) [နိလပ္ပလ + သဉ္စန္ဒ] ကြာညိုပန်းတို့ဖြင့် ကောင်းစွာ - ဖုံးလွှမ်း - ဖုံးမှီး - အပ်သော (မဏ္ဍပ်)။ ဒွါဒသယောဇနိကံ နိလပ္ပလသဉ္စန္ဒံ သတ္တရတနမဏ္ဍပံ ကာရေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၆၅။

နိလပ္ပလသဒိသ (တိ) [နိလပ္ပလ + သဒိသ] ကြာညိုနှင့်တူသော။ အက္ခိနိ နိလပ္ပလသဒိသနံ၊ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၄။

နိလပ္ပလသဒ္ဒ (ပု) [နိလပ္ပလ + သဒ္ဒ] နိလပ္ပလသဒ္ဒါ။ ဥေယျဓမ္မသဒ္ဒါ နိလပ္ပလသဒ္ဒါဝိယ အညမည် ဘောဒါဘောဒယုတ္တာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၅။ (- ၁၃၂။)

နိလပ္ပလသမသာဒိသ (တိ) [နိလပ္ပလသမ + သာဒိသ။ ဆန်းကြောင့်ဒိယ။] ကြာညို အဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော။ နိလပ္ပလသမသာဒိသော (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၄)တိ နိလကုဝလသဒိသဝဏ္ဏော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၆၈။

နိလပ္ပလဟတ္ထက (ပု) [နိလပ္ပလ + ဟတ္ထ + က] ကြာညို (ပါရှိသော) လက်၊ တလက်ဘက်ရှိသောကြာညို၊ ကြာညိုစည်း။ တံ အပရာ ခတ္တိယဓိတာ နိလပ္ပလဟတ္ထကေန

သမ္ပရိဝတ္တေတိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။ နိလုပ္ပလ-
ဟတ္ထက (ဝိမာန။ ၆၃) နှိ ကုဝလယကလာပံ။
ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၈၁။ (- အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၄။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၂၀။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၉၇။ စရိယာ၊ ဌ၊
၂၉၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၃၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၂၇၇။)

နိလုပ္ပလာဒိကုသုမဒါမသဒိသကုမာရ (ပု) [နိလု-
ပ္ပလာဒိကုသုမဒါမသဒိသ + ကုမာရ] ကြာညို
အစရှိသောပန်းဆိုင်နှင့်တူသော သူငယ်။
အဟဉ္စိဿ နိလုပ္ပလာဒိကုသုမဒါမသဒိသ-
ကုမာရာနံ ဝယေ ပရိဏမန္တေ ဇရံ ပတ္တာနံ
ဝေဝဏ္ဏိယဉ္ဇေဝ သရိရတင်္ဂဉ္စ ပဿာမိ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၇၃။

နိလုပ္ပလာဘ (တိ) [နိလုပ္ပလ + အာဘာ]
ကြာညိုအရောင်အဆင်းရှိသော (အဝတ်
အထည်)။ နိလုပ္ပလာဘံ ဝိမလံ အနတ္တံ၊
ဇာ၊ ၁။ ၂၀၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၅၈။

နိလောဒ (တိ) [နိလ + ဥဒ] စိမ်းလဲ့ညိုသော
ရေရှိသော၊ နိလောဒ (ဇာ၊ ၂။ ၂၂၂) နှိ နိလ-
သလိလံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၆။

နိလောဒကာဒိဘေဒ (တိ) [နိလောဒက +
အာဒိ + ဘေဒ] စိမ်းလဲ့ - ညို - သော ရေ
စသည်အပြားရှိသော။ ယထာ ဟိ ပသန္တံ
ဥဒကံ အာဂန္တုကေဟိ နိလာဒိဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ
နိလောဒကာဒိဘေဒံ ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၁၅။

နိလောဒရ (တိ) [နိလ + ဥဒရ] ညိုသော
ဝမ်းဗိုက်ရှိသော၊ သူ။ တေသံ သေတမုခံ
နိလောဒရံ နိမ္မိတိတ္တာ ဒဿေန္တိ။ သံ၊ ဌ၊
၁။ ၂၇၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၄။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၁၈၇။)

နိလောဘာသ (ပု) [နိလ + ဩဘာသ] (၁)
စိမ်းလဲ့ - ညို - သော အရောင်အဆင်း။ (တိ)
(၂) စိမ်းလဲ့ - ညို - သော အရောင်အဆင်း
- ရှိ - နှင့်ယှဉ် - သော (တော - စသည်)။ (၁)
နိလောဘာသော ပဒိဿတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀၂။
ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၅၈။ (တိ) (၂) အယံ နိလော-
ဘာသော ဝနသဏ္ဍော။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၈။
နိလောဘာသာနိ နိလပ္ပဘာယုတ္တာနိတိ
အတ္ထော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၉။ အံ၊
ဌ၊ ၃။ ၂၄၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၄။ တတြ စ
ဒွေ အမ္မာ အတ္ထိ နိလောဘာသာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။
၅၄။ (- ဇာ၊ ၁။ ၁၆၆။ ဇာ၊ ၂။ ၁၈၊ ၅၃၊ ၁၇၂။
ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၁။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃။
မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၃။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၆။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၅၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၄၅။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၁၇၂။
ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၆၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၇၇၊ ၁၇၉၊ ၂၆၄။
ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၅၅၊ ၇၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၂။ ဒိ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၂၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၁။)

နိဝရ (န၊ ပု) [နိ + ကွရ၊ ကွာဒိ။ ၁၅၄။]
(၁) အိမ်။ (၂) လက်ကောက်။ (၁) နယန္တိ
ဧတ္ထ သတ္တာတိ နိဝရံ၊ ဃရံ ဝေမညေပိ။
ကွာဒိ။ ၁၅၄။ (၂) ဒုနိဝရာ (ဇာ၊ ၂။ ၁၇၃) တိ
ဒွေ ဝလယာနိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၈၀။ သောတိ
သော နိဝရော။ ပာဏ် - ၈၀။

နီဝရဏ (န) [နီ + ဝရ + ယု] (၁) ပိတ်ဆို့
- တားမြစ် - ဖုံးလွှမ်း - နောင်ဖွဲ့ - မြေးယုက်
- ခြင်း။ (တိ) (၂) ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် -
ဖုံးလွှမ်း - နောင်ဖွဲ့ - မြေးယုက် - တတ်သော
တရား။ နီဝရဏတရား။ (က) ဈာန်စသော
ကုသိုလ်စိတ်ကို - ညစ်နွမ်း - ပူပန် - စေတတ်
- ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် - ဖုံးလွှမ်း - မြေးယုက်
- တတ်သော တရား။ (ခ) ပညာမျက်စိ -
နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ - ကို - ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် -
တတ်သော တရား။ (ဂ) စိတ် - အကျိုး
စီးပွား - အကျင့် - ကို - တားမြစ် - ဖုံးလွှမ်း
- တတ်သော တရား။ (ဃ) ဝဋ်မှ ထွက်
မြောက်ကြောင်းကို - ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် -
တတ်သော တရား။ (င) ကုသိုလ်စိတ်ကို -
ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် - ညစ်ညူးစေ - လွှမ်းမိုး
- ပညာ၏အားနည်းမှုကို ပြု - တတ်သော
တရား။ (၃) နီဝရဏသုတ်။ (၄) နီဝရဏဝဂ်။

နီဝရဏတရားသည်— ကာမဂုဏ်တို့၌
လိုချင်မှုဟူသော - ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် -
တတ်သော = ကာမစွန့်နီဝရဏ၊ ပျက်စီးစေ
- ဖျက်ဆီးလို - မှုဟူသော - ပိတ်ဆို့ - တား
မြစ် - တတ်သော = ဗျာပါဒနီဝရဏ၊ လေးလံ
ထိုင်းမှိုင်းမှုဟူသော = ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် -
တတ်သော = ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏ၊ ပျံ့လွင့်မှု -
နောင်တတဖန်ပူပန်မှုဟူသော = ပိတ်ဆို့ -
တားမြစ် - တတ်သော = ဥဒ္ဓစ္စက္ကုတ္တနီဝရဏ၊
ယုံမှားမှု - မဝေခွဲနိုင်မှုဟူသော = ပိတ်ဆို့ -
တားမြစ် - တတ်သော = ဝိစိကိစ္ဆာနီဝရဏ
အားဖြင့် ၅-ပါးရှိသည်။ (ဒိ၊ ၁။ ၂၃၁။ ဒိ၊ ၃။
၂၃၂။ သံ၊ ၃။ ၅၆၊ ၈၆၊ ၂၈၄။ အံ၊ ၂။ ၅၆။
အံ၊ ၃။ ၂၅၀။ မဇ္ဈိမသံ၊ ၁၆၂။ ထေရု၊ ၂၃၆။

ပေဋကော။ ၂၅၉။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၁၀။ ပဋိသံ၊
၄၊ ၂။ ၂၃။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၁၉။ ယင်း နီဝရဏ
တရား ၅-ပါးကို အာဝရဏ = ဖုံးလွှမ်းတတ်
သော တရားဟူ၍၎င်း၊ နီဝရဏ = ပိတ်ဆို့
တတ်သောတရားဟူ၍၎င်း၊ ဩနာဟန =
နောင်ဖွဲ့တတ်သောတရားဟူ၍၎င်း၊ ပရိ-
ယောနာဟန = မြေးယုက်တတ်သော တရား
ဟူ၍၎င်း ခေါ်သည် (ဒိ၊ ၁။ ၂၃၁)။ အကု-
သလရာသိ = အကုသိုလ်အုပ်စုတရားဟုလည်း
ခေါ်ဆိုသည် (အံ၊ ၂။ ၅၇)။ ဈာနပဋိပက္ခ =
ဈာနဂီပစ္စနိက = ဈာနဂီဝိဒ္ဓံသက၊ ဝိယာတက
= ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော
တရား။ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို - ဖျက်ဆီး - ညှင်းဆဲ
- တတ်သော တရားဟုလည်းခေါ်သည်
(ပေဋကော။ ၂၇၃-၄။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၁၃၇)။ အန္တကရဏ = ကန်းအောင်ပြု
တတ်၊ အစက္ခကရဏ = မျက်စိမရှိအောင်ပြု
တတ်၊ အညာဏကရဏ = အသိဉာဏ်မဲ့
အောင် ပြုတတ်၊ ပညာနိရောဓိက = ပညာကို
ချုပ်ပျောက်စေမှုဖြစ်အောင် ပြုတတ်၊ ဝိယာ-
တပက္ခိယ = ပင်ပန်းဆင်းရဲအောင်ပြုတတ်၊
အနိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိက = ကိလေသာမှ ငြိမ်းအေး
မှုမဖြစ်အောင် ပြုတတ်သော တရားဟုလည်း
ခေါ်သည် (သံ၊ ၃။ ၈၆)။ မသိမ္မ၊ တေဇလေမှု
ဟူသော - ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် - တတ်သော
= အဝိဇ္ဇာနီဝရဏအားဖြင့် ၆-ပါးဖြစ်သည်
(အဘိ၊ ၈။ ၂၃၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၅၂)။ မဇ္ဈေ-
လျော်မှုဟူသော = ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် - တတ်
သော = အရတိနီဝရဏ၊ အကုသိုလ်အုပ်စု
ဟူသော = ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် - တတ်သော
= အကုသလရာသိနီဝရဏ အားဖြင့် ၈-ပါးဖြစ်

သည် (ပဋိသံ။ ၁၆၂)။ ထိန၊ မိဒ္ဓ၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ကုက္ကုစ္စတို့ကို သီးခြားယူ၍လည်း ဂ-ပါးဖြစ်သည် (ဝိဘာဝိနီ။ ၂၂၁)။ (၁) အသက်ကို သတ်ခြင်း = ပါဏာတိပါတ၊ (၂) မပေးသော ဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်း = အဒိန္နာဒါန၊ (၃) မမှန်စကား ပြောကြားခြင်း = မုသာဝါဒ၊ (၄) ဂုန်းတိုက်သောစကားကို ပြောဆိုခြင်း = ပိသုဏ-ဝါစာ၊ (၅) တပ်မက်လိုချင်ခြင်း = ဂိစ္ဆလောဘ၊ (၆) ကဲ့ရဲ့ချုပ်ချယ်ခြင်း = နိန္ဒာရောသ၊ (၇) အမျက်ထွက်ခြင်း၊ ပင်ပန်းခြင်း = ကောဓ-ပါယာသ၊ (၈) လွန်စွာမာန်မှုခြင်း = အတိမာန။ ယင်းတို့သည် နီဝရဏတရား ၅-ပါးတို့၌ အကျုံးမဝင် မပါဝင်သော်လည်း ဒေသနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် နီဝရဏတရား ဂ-ပါးဟု ခေါ်ဆိုသည် (မ၊ ၂။ ၂၄-၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၈)။ နီဝရဏတရား ၅-ပါး၌ အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ ၂-ပါး အကြောင်းကိုစွဲမှီ၍ဖြစ်သောအားဖြင့် ၁၀-ပါး ဖြစ်နိုင်သည် (သံ၊ ၃။ ၉၇။ ပေဋကော။ ၂၇၃)။ နီဝရဏတရားများ ကိန်းအောင်းနေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ကုသိုလ်တရားများ မတည်နေနိုင် (မ၊ ၄။ ၂။ ၃၉)။ နီဝရဏတရား ၅-ပါးတို့သည် အကြောင်းအာဟာရ လျှင် တည်ရာရှိကုန်၏။ အကြောင်းအာဟာရ ကိုစွဲ၍ တည်ရာကုန်၏။ အကြောင်းအာဟာရ မရှိပဲ မတည်နိုင်ကုန် (သံ၊ ၃။ ၅၈-၉။ ၉၀)။ နီဝရဏတရားတို့ကို ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းငှာ၊ ပိုင်းခြား၍သိခြင်းငှာ၊ ကုန်စေခြင်းငှာ၊ ပယ်ခြင်းငှာ မဂ္ဂင် ဂ-ပါးကို အားထုတ်ပွားများရာ၏ (သံ၊ ၃။ ၃၂၊ ၅၆။ အံ၊ ၃။ ၂၅၀။ ပေဋကော။ ၂၇၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၁)။ နီဝရဏတရား ၅-ပါးတို့ နှိပ်စက်ခံရသူသည် အိပ်ပျော်နေသူ

မည်၏။ မနှိပ်စက်ခံရသူသည် နိုးကြားသူမည်၏ (သံ၊ ၁။ ၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃)။ နီဝရဏတရား ၅-ပါးသည် ကြွေးမြီ၊ အနာရောဂါ၊ နောင်အိမ်၊ ကျေးကျွန်၊ ဘေးရန်ကြမ်းတမ်း ရေရှားသော ရှည်ဝေးသော ခရီးခဲနှင့်တူ၏။ ယင်း ၅-ပါး ပယ်ပြီးသူသည် ကြွေမြီကင်းခြင်း၊ အနာရောဂါကင်းခြင်း၊ နောင်အိမ်မှလွတ်ခြင်း၊ ကျေးကျွန်အဖြစ်မှလွတ်ခြင်း (လွတ်လပ်ခြင်း)، ခရီးခဲဘေးမှလွတ်ရာ ငြိမ်းချမ်းရာအရပ်သို့ ရောက်ခြင်းနှင့်တူ၏ (ဒီ၊ ၁။ ၆၈-၉။ မ၊ ၁။ ၃၄၃-၄။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၉၊ ၁၉၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇)။

နီဝရဏတရား ၅-ပါး၏ အသီးသီးတားမြစ်ပုံအကျယ် (ပေဋကော။ ၂၅၉၊ ၂၆၀) ကြည့်။ တားမြစ်ပုံ၊ ဝဋ်မှထွက်မြောက်ပုံ (ပဋိသံ။ ၁၆၂-၃) ကြည့်။ ကိလေသာအစဉ်၊ မဂ်အစဉ် ၂-မျိုးဖြင့် ပယ်ပုံ (သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃) ကြည့်။

(၁) ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် - ဖုံးလွှမ်း - နောင်ဖွဲ့ - မြွေယှက် - ခြင်း။ ဥပါဒါနံ အာဝရဏံ နီဝရဏံ ဆဒနံ ဗန္ဓနံ ဥပက္ကိလေသော။ မဟာနိ။ ၇။ စူဠနိ။ ၂၇။ အာဝရဏံ နီဝရဏံ ဆဒနံ ဥပက္ကိလေသော စ အတ္ထိ။ ပေဋကော။ ၂၇၃။ (- စူဠနိ။ ၂၉၊ ၁၅၈။ ပေဋကော။ ၂၄၈၊ ၂၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၄၉၇)။

(တိ) (၂) ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် - ဖုံးလွှမ်း - နောင်ဖွဲ့ - မြွေယှက် - တတ်သော တရား။ နီဝရဏတရား။ နိဝါရေန္တိတိ နီဝရဏာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၅။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၅။ နီဝရဏေဟိ နိဝုတော ဩဗုဓော ပရိယောနဒ္ဓေါ စ နီဝ-

ရဏံ ဧဟတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၇။ နိဝါရ-
ယန္တိတိ နိဝရဏာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂။ နိဝရဏာ-
နန္တိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိနံ ပဉ္စန္ဒံ နိဝရဏာနံ။ မဏိ-
မဉ္ဇူ၊ ၂။ ၄၇၅။

နိဝရဏော (ပု၊ ပ၊ ဇ) — သံ၊ ၃။ ၈၄။
အံ၊ ၂။ ၅၆။ ပေဋကော။ ၂၇၄။ မူလဋီ၊ ၁။
၁၇၅။ နိဝရဏာ (ပု၊ ပ၊ ဗ) — ဒိ၊ ၁။ ၂၃၁။
သံ၊ ၃။ ၂၁၁။ အံ၊ ၂။ ၅၆။ ပေဋကော။ ၁၈၄။
ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၆၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၂၄။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၁၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂။ မူလဋီ၊ ၁။
၁၅၆။ နိဝရဏံ (န၊ ပ၊ ဇ) — မ၊ ၂။ ၂၄။ အံ၊
၂။ ၅၆။ မဟာနိ၊ ၇။ စူဠနိ၊ ၂၇။ နေတ္တိ၊ ၁။
ပေဋကော။ ၂၄၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၀။ မဟာနိ၊
၄။ ၁၅။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၇။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၄။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၁၀၈။ နိဝရဏာနိ
(န၊ ပ၊ ဗ) — သံ၊ ၃။ ၅၆။ အံ၊ ၃။ ၂၅၀။
ပဋိသံ၊ ၂၆။ ပေဋကော။ ၂၅၉။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၆၄။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၂၆၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၀၉။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၀။ ၁၀၄။ နိဝရဏံ (ဒု၊ ဇ) —
အဘိ၊ က။ ၃၄၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၇။ နေတ္တိ၊
၄။ ၆၄။ နိဝရဏော (ဒု၊ ဒု၊ ဗ) — ဒိ၊ ၁။ ၆၉။
ဒိ၊ ၂။ ၇၁။ ဒိ၊ ၃။ ၈၃။ မ၊ ၁။ ၃၄၄။ မ၊ ၂။
၁၀။ မ၊ ၃။ ၁၄။ ၅၅။ သံ၊ ၃။ ၂၈၄။ အံ၊ ၂။
၅၆။ အံ၊ ၃။ ၂၃၂။ သုတ္တနိ၊ ၂၈၁။ အပ၊ ၁။
၃၈၃။ နေတ္တိ၊ ၇၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၂။ ယေရ၊
၄။ ၁။ ၃၇၉။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၃။ နိဝရဏာနိ (န၊
ဒု၊ ဗ) — သံ၊ ၁။ ၁၈၉။ ပေဋကော။ ၂၆၁။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၅။ ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၂၅၁။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၃။
နိဝရဏေန (တ၊ ဇ) — ဣတိဝုတ်၊ ၂၀၀။

ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၅၃။ နိဝရဏေဟိ (တ၊ ဗ) —
ဒိ၊ ၁။ ၂၃၂။ နေတ္တိ၊ ၃၅။ ပေဋကော။ ၂၅၉။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၇။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၂၇။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၁၃၉။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၆၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၇။ အံ၊
ဋီ၊ ၃။ ၇။ နိဝရဏဿ (စ၊ ဇ) — မူလဋီ၊ ၁။
၁၇၅။ နိဝရဏေဟိ (မ၊ ဗ) — ပဋိသံ၊ ၁၆၂။
၃၆၄။ နေတ္တိ၊ ၁။ ၁။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။ သံ၊ ၄။ ၃။
၁၆၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၁။ မ၊ ဋီ၊
၂။ ၂၄၁။ နိဝရဏဿ (ဆ၊ ဇ) — သုတ္တနိ၊ ၄။
၁။ ၂၃။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၆။ အနဋီ၊ ၁။ ၁၆၉။
နိဝရဏာနံ (ဆ၊ ဗ) — သံ၊ ၃။ ၅၆။ ပဋိသံ၊
၂၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၇။ မ၊ ၄။ ၂။
၃၉။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၃၃၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၈။
နိဝရဏော (သ၊ ဇ) — ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၅။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၁။ ၂၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၃။ နိဝရဏသု
(သ၊ ဗ) — ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၈။ သံ၊
၄။ ၁။ ၂၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၀၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂။ အံ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၂၉။

(က) စာနိဝရဏော ကုသိုလ်စိတ်ကို -
ညစ်နွမ်း - ပူပန် - စေတတ် - ပိတ်ဆို့ - တား
မြစ် - ဖုံးလွှမ်း - မြှေးယှက် - တတ်သော
တရား။ စေတသော ဥပက္ကိလေသေဟိ ပဉ္စ
နိဝရဏာနိ စိတ္တံ ဥပက္ကိလေသေန္တိ ကိလိဋ္ဌံ
ကရောန္တိ ဥပတာပေန္တိ ဝိဇာဓေန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။
၆၄။ စိတ္တံ နိဝါရေန္တိ ပရိယောနဒ္ဓန္တိတိ နိဝ-
ရဏာနိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၉။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ ကုသလဓမ္မေ အာဝရန္တိ
နိဝါရေန္တိတိ နိဝရဏာနိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၈၆။

ပဉ္စဟိ နီဝရဏဟိတိ စိတ္တံ နီဝရန္တိ ပရိ-
ယောနန္တိတိ နီဝရဏာ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃။
စိတ္တံ နီဝရတိ ပရိယောနန္တိတိ နီဝရဏံ။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၅။ ကုသလဓမ္မေ နီဝရတိတိ
နီဝရဏံ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၅၂။ ဈာနာဒိဝသေန
ဥပ္ပန္နကကုသလစိတ္တံ နိသေခေန္တိ တထာ
တဿ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ န ဒေန္တိတိ နီဝရဏာနိ။
ဝိဘာဝိနိ၊ ၂၁၉။ (ခ) ပညာမျက်စိ - နိဗ္ဗာန်
ချမ်းသာ - ကို - ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် - တတ်
သော တရား။ ပညာစက္ခုနော ဝါ အာဝ-
ရဏဌေန နီဝရဏာ။ ဝိဘာဝိနိ၊ ၂၁၉။ အပိ
စ ဝိသေသေန အဝိဇ္ဇာ နိဗ္ဗာနသုခံ နိဝါရေ-
တိတိ “နီဝရဏ”န္တိ ဝုတ္တာ။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊
၅၆။ (ဂ) စိတ် - အကျိုးစီးပွား - အကျင့် -
ကို - တားမြစ် - ဖုံးလွှမ်း - တတ်သော
တရား။ ဝဇ္ဇဗန္ဓနဌေန ဟိ ဟိတပဋိစ္ဆာဒန-
ဌေန စ သံယောဇနန္တိပိ နီဝရဏန္တိပိ ဝုတ္တာ။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈။ နီဝရဏာတိ စိတ္တံ၊ ဟိတ-
ပဋိပတ္တိံ ဝါ နီဝရန္တိတိ နီဝရဏာ။ ပဋိစ္ဆာ-
ဒေန္တိတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂။ (ဃ)
ဝဋ်မှထွက်မြောက်ကြောင်းကို - ပိတ်ဆို့ -
တားမြစ် - တတ်သော တရား။ နီဝရဏာတိ
ကေနဌေန နီဝရဏာ နိယျာနာဝရဏဌေန
နီဝရဏာ။ ပဋိသံ၊ ၁၆၂။ (င) ကုသိုလ်စိတ်ကို
- ပိတ်ဆို့ - တားမြစ် - ညစ်ညူးစေ - လွှမ်းမိုး
- ပညာ၏အားနည်းမှုကို ပြု - တတ်သော
တရား။ ပဉ္စ နီဝရဏေ ပဟာယ စေတသော
ဥပက္ကိလေသေ ပညာယ ဒုဗ္ဗလိကရဏေ။ ဒိ၊
၂။ ၇၁။ ဒိ၊ ၃။ ၈၃။ မ၊ ၁။ ၃၄၄။ မ၊ ၂။ ၁၀။
မ၊ ၃။ ၁၄၊ ၅၅။ အံ၊ ၂။ ၃၃၉။ အံ၊ ၃။ ၂၃၂၊
၄၂၄။ နေတ္တိ၊ ၇၈။ ပဉ္စမေ ဘိက္ခဝေ အာဝ-

ရဏာ နီဝရဏာ စေတသော အဇ္ဈောရဟာ
ပညာယ ဒုဗ္ဗလိကရဏာ။ သံ၊ ၃။ ၈၅။ အံ၊
၂။ ၅၆။

(၃) နီဝရဏသုတ်။ သံ၊ ၃။ ၈၆၊ ၁၆၉၊
၂၁၁ - ကြည့်။ (၄) နီဝရဏဝဂ်။ သံ၊ ၃။
၈၁၊ ၈၆ - ကြည့်။

နီဝရဏကဝါဋ (န) [နီဝရဏ + ကဝါဋ]
နီဝရဏဟူသော တံခါးရွက်၊ တံခါးရွက်နှင့်
တူသော နီဝရဏ။ ပဌမဇ္ဈာနေန နီဝရဏ-
ကဝါဋံ ဥဠါဋေတာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၄၉။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၂။ သမာပတ္တိဝိဟာရဗ္ဗ-
ဝေသဝိဗန္ဓနေန နီဝရဏာနိ ကဝါဋသဒိသာ-
နိတိ အာဟာ “နီဝရဏကဝါဋံ
ဥဠါဋေတာ”တိ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၄။ သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၃၀၈။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၂၉။ (- အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁။)

နီဝရဏဂေါစ္ဆက (ပ) [နီဝရဏ + ဂေါစ္ဆက]
နီဝရဏတရားတို့၏ သဒ္ဓါအနက်အားဖြင့်
ဆက်စပ်တည်နေသော ဒုက်အပေါင်း။ နီဝ-
ရဏဂေါစ္ဆကေ စိတ္တံ နီဝရန္တိ ပရိယောနန္တိ-
တိ နီဝရဏာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၁။ (- ၄၀၈။
မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၆။ အနုဋီ၊ ၁။ ၅၉။)

နီဝရဏဇောန (န) [နီဝရဏ + ဇောန]
နီဝရဏတရားတို့ကို ပယ်စွန့်ခြင်း။ နိဝုတဿ
နီဝရဏဇောနေ ဒေါသဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တာ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၇။

နီဝရဏဇေဋ္ဌက (တိ) [နီဝရဏ + ဇေဋ္ဌက]
နီဝရဏလျှင် - အကြီးအမှူး - ဦးစီး - ဖြစ်

သော (ကာမစ္ဆန္တတရား)။ နီဝရဏဇေဋ္ဌကဿ
ကာမစ္ဆန္တဿ ဝိဂမေန ဝိက္ခမ္ဘိတနီဝရဏဿ
ဈာနဿ ဝသေန အတိဝိယ ဖာသုဝိဟာရော
ဟောတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၉။ (- အနုဋီ၊ ၂။ ၇၉။)

နီဝရဏဌ (ပု) [နီဝရဏ + အတ္ထ] ပိတ်ပင်
- တားမြစ် - ဖုံးလွှမ်း - နှောင်ဖွဲ့ - မြှေးယှက်
- တတ်သော အနက်သဘော။ ကာမစ္ဆန္တော
ဧဝ ကုသလပ္ပဝတ္တိတော စိတ္တဿ နီဝရဏ-
ဌေန ကာမစ္ဆန္တနီဝရဏံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၃။

နီဝရဏတာဒဿနတ္ထ (တိ) [နီဝရဏတာ +
ဒဿန + အတ္ထ] နီဝရဏ၏အဖြစ်ကို
ပြခြင်းအကျိုးရှိသော။ နီဝရဏံ ဟုတွာ
နီဝရဏတာဒဿနတ္ထော အာရမ္ဘော။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၇၄။

နီဝရဏဒူရဘာဝ (ပု) [နီဝရဏဒူရ + ဘာဝ]
နီဝရဏတို့၏ - တို့မှ - ကင်းဝေးသည်၏
အဖြစ်။ နီဝရဏဒူရဘာဝေန ပရိသုဒ္ဓေ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆။

နီဝရဏဒူရိဘာဝ (ပု) [နီဝရဏဒူရိ + ဘာဝ]
အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နီဝရဏဒူရိဘာဝေန
ပရိသုဒ္ဓေ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၇။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၃၁၄။
နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၄၉။ (- ဝဇီရူ၊ ၄၉။ ဝိမတိ၊ ၁။
၇၈။ မူလဋီ၊ ၃။ ၃၅။)

နီဝရဏဒေါသ (ပု) [နီဝရဏ + ဒေါသ]
ပိတ်ပင် - တားဆီး - မြှေးယှက် - တတ်သော
'နီဝရဏ'ဟူသော အပြစ်။ ပဉ္စဟိ နီဝရဏ-

ဒေါသေဟိ (ဝိ)ဝဇီရူ။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
ဌ၊ ၉၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၇။

နီဝရဏဒွယ (န) [နီဝရဏ + ဒွယ]
(ကာမစ္ဆန္တ၊ ဗျာပါဒ-ဟူသော) နီဝရဏတရား
၂-ပါးအပေါင်း။ တဿပိ ဣဒံ နီဝရဏဒွယံ
အာဒိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၁။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၃။

နီဝရဏဓမ္မ (ပု) [နီဝရဏ + ဓမ္မ] ပိတ်ပင်
- တားဆီး - တတ်သောတရား။ နီဝရဏ
တရား။ အယောနိသော မနသိကာရသမု-
ဒယာ နီဝရဏဓမ္မာနံ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၂။ (-
အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂။)

နီဝရဏနိမိတ္တ (န) [နီဝရဏ + နိမိတ္တ]
နီဝရဏဟူသော အကြောင်း။ နီဝရဏေတိ
နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ၊ နီဝရဏနိမိတ္တံ နိဝ-
ရဏပစ္စယာတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၃။

နီဝရဏနိရာကရဏ (န) [နီဝရဏ + နိရာ-
ကရဏ] နီဝရဏတရားတို့ကို တားမြစ်ခြင်း။
ဒမေတွာတိ နီဝရဏနိရာကရဏေန နိဗ္ဗိ-
သေဝနံ ကတွာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၃။

နီဝရဏပက္ခိယ (တိ) [နီဝရဏ + ပက္ခိယ]
နီဝရဏ၏ - အပေါင်းဖော် - အသင်းပင်း -
ဖြစ်သော(ဝိတက်၊ ဝိစာရ-စသော ကိလေ-
သာ)။ နီဝရဏာဒိဓမ္မာနန္တိ ဧတ္ထ အာဒိသဒ္ဓေန
နီဝရဏပက္ခိယာ ကိလေသာ ဝိတက္ကဝိစာ-
ရာဒယော စ ဂယန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၅။ သံ၊ ဋီ၊
၂။ ၂၀၆။

နီဝရဏပက္ခောပကိလေသ (ပု) [နီဝရဏပက္ခ
+ ဥပကိလေသ] နီဝရဏ၏ - အပေါင်းဖော်
အသင်းပင်း - ဖြစ်သော ထိနမိဒ္ဓ-ဟူသော
ကိလေသာ။ ဣတိ ဣမေ ပဉ္စနီဝရဏာ
စတ္တာရိ နီဝရဏာနိ သဘာဝကိလေသာ
ထိနမိဒ္ဓံ နီဝရဏပက္ခောပကိလေသော။
ပေဋကော။ ၂၇၂။

နီဝရဏပစ္စယ (ပု) [နီဝရဏ + ပစ္စယ] နီဝရဏ-
ဟူသော အကြောင်း။ နီဝရဏနိမိတ္တ-ကြည့်။

နီဝရဏပဌမဇ္ဈာနနိကန္တိ (ထိ) [နီဝရဏ -
ပဌမဇ္ဈာန - နိကန္တိ] နီဝရဏတရားနှင့်
ပဌမဈာန်၌ တပ်နှစ်သက်ခြင်းတရား။
လောကိယသမာဓိဿ ပစ္စနိကာနိ နီဝရဏ-
ပဌမဇ္ဈာနနိကန္တိအာဒိနံ နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာနိ။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၈၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁။

နီဝရဏပတိဂ္ဂဟက (တိ) [နီဝရဏ + ပတိ-
ဂ္ဂဟက] နီဝရဏအတုဖြစ်သော၊ တုယောင်
ရိုးမှားဖြစ်သော နီဝရဏ။ နီဝရဏပတိ-
ဂ္ဂဟကံ ပနေတံ “ကပ္ပတိ န ကပ္ပတိ”တိ
ဝိမံသနသင်္ခါတံ ဝိနယကုက္ကုစ္စံ နာမ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၁၄။

နီဝရဏပ(ပု)တ္တ (တိ) [နီဝရဏ + ပတ္တ]
ပိတ်ပင် - တားဆီး - မြှေးယှက် - တတ်သော
“နီဝရဏ”သို့ ရောက်သော။ ကာမစ္ဆန္ဒော
နီဝရဏပတ္တော အရဟတ္တမဂ္ဂဝဇ္ဇော။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊
၃။ ၂၁၀။ နီဝရဏပတ္တောတိ နီဝရဏာ-
ဝတ္တော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၅။

နီဝရဏပဒမူလက (တိ) [နီဝရဏပဒ + မူလက]
နီဝရဏပုဒ်လျှင် အကြောင်းရင်းမူလရှိသော။
စတ္တာရိတိ ဂုတ္တံ နီဝရဏပဒမူလကာနံ တိဏ္ဍံ
နော နီဝရဏမူလကဿ ဧကဿ ဝသေန။
အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈၈။

နီဝရဏပဗ္ဗ (န) [နီဝရဏ + ပဗ္ဗ] နီဝရဏ
တရားတို့ကိုပြဆိုရာ - အပိုင်း - အခက်။
ဓမ္မာနုပဿနာ စ နီဝရဏပဗ္ဗာဒိဝသေန
ဆဗ္ဗိဓာ ဟောတိ၊ တဿာ နီဝရဏပဗ္ဗံ
အာဒိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၀၁။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၀၃။ (-
ဒိ၊ ၂။ ၂၃၉။ အဘိ၊ ထ၊ ၂။ ၂၅၆၊ ၂၆၂။ မ၊ ဋီ၊
၃။ ၃၁၃။)

နီဝရဏပရိဂ္ဂဟ (ပု) [နီဝရဏ + ပရိဂ္ဂဟ]
နီဝရဏတရားတို့ကို - သိမ်းဆည်း - ပိုင်းခြား
၍ယူ - ခြင်း။ နီဝရဏပရိဂ္ဂဟော ခန္ဓပရိဂ္ဂ-
ဟော အာယတနပရိဂ္ဂဟော ဗောဇ္ဈင်္ဂပရိဂ္ဂ-
ဟော သစ္စပရိဂ္ဂဟော။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၉၄။ မ၊ ဋ္ဌ၊
၁။ ၃၀၅။

နီဝရဏပရိဂ္ဂါဟိက (တိ) [နီဝရဏပရိဂ္ဂဟ +
ဟိက] နီဝရဏတရားတို့ကို - သိမ်းဆည်း -
ပိုင်းခြား၍ယူ - တတ်သော (သတိ-
စသည်)။ ကေဝလ၌ ဣဓ နီဝရဏပရိဂ္ဂါ-
ဟိကာ သတိ ဒုက္ခသစ္စံ။ ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၃။

နီဝရဏပရိစ္ဆာဂ (ပု) [နီဝရဏ + ပရိစ္ဆာဂ]
နီဝရဏတရားတို့ကို ပယ်စွန့်ခြင်း။ ပဋိညာ-
နရူပံ လောကဟိတာနုစိန္တနတော နီဝရဏ-
ပရိစ္ဆာဂတော စတုရဝိဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနံ စာနံ။

စရိယာ၊ ဌ။ ၃၁၄။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၂၉၂။

နိဝရဏပရိယာပနဗလဝဓမ္မဒ္ဓယဒဿန (န)
[နိဝရဏပရိယာပန + ဗလဝဓမ္မဒ္ဓယ +
ဒဿန] နိဝရဏ၌ - အကျုံးဝင် - ပါဝင် -
သော အားရှိသောတရားနှစ်ပါးအပေါင်းကို
ပြခြင်း။ တသ္မာ နိဝရဏပရိယာပနဗလဝ-
ဓမ္မဒ္ဓယဒဿနန နိဝရဏပ္ပဟာနံ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ ဒိ၊ ဌ။ ၂။ ၃၄၉။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၂၄၉။
အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၁၀။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၆၃။ အံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၂၃၅။

နိဝရဏပါရိသုဒ္ဓိ (ထိ) [နိဝရဏ + ပါရိသုဒ္ဓိ]
နိဝရဏတို့မှ စင်ကြယ်ခြင်း။ တတ္ထ ကတမံ
ဝေါဒါနံ၊ နိဝရဏပါရိသုဒ္ဓိ။ နေတ္ထိ။ ၈၃။

နိဝရဏပ္ပကာရ (ပု) [နိဝရဏ + ပကာရ]
နိဝရဏ - အပြား - အားလုံး။ ကိလေသေဟိ
နိဝရဏပ္ပကာရေ တံသဟဂတကိလေသေ
စ။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၄၄။

နိဝရဏပ္ပဟာန (န၊ ထိ) [နိဝရဏ + ပဟာန။
ထိ-၌ ပဟာနာ] နိဝရဏတို့ကို - ပယ်ခွာ
- ပယ်စွန့် - ခြင်း။ အရိယာ အဋ္ဌင်္ဂိကော
မဂ္ဂေါ နိဝရဏပ္ပဟာနာယ သံဝတ္တတိ၊ ယံ
နိဝရဏပ္ပဟာနံ၊ ပေဋကော။ ၂၇၃။

နိဝရဏပ္ပဟာနံ - နေတ္ထိ။ ၃၈။ ဒိ၊ ဌ။
၂။ ၃၄၉။ ဒိ၊ ဌ။ ၃။ ၂၅။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၂၄၉။ မ၊ ဌ။
၂။ ၃၉။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၁၀၂။ မ၊ ဌ။ ၄။ ၁၉၉။
အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၁၀။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၆၃။ သုတ္တနိ

ဌ။ ၁။ ၂၃။ နေတ္ထိ၊ ဌ။ ၉၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၅။ မ၊
ဋီ၊ ၁။ ၃၄၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၉၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၅။
နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၆၅။

နိဝရဏပ္ပဟာနာ - ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၁၉။ မ၊
ဌ။ ၂။ ၁၀၃။ အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၅၃။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၁၇။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၆။
နိဝရဏပ္ပဟာနန - ဝိ၊ ဌ။ ၂။ ၃၀။ သံ၊ ဌ။
၁။ ၁၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၃။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၃၉။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၅။ ၂၂၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၁။
နိဝရဏပ္ပဟာန - ဒိ၊ ဌ။ ၃။ ၆၅။ ပဋိသံ၊ ဌ။
၁။ ၂၅၁။ (နိဝရဏပယ်စွန့်ပုံ - သုတ္တနိ၊ ဌ။
၁။ ၂၃-ကြည့်။)

နိဝရဏပ္ပဟာနကထာ (ထိ) [နိဝရဏပ္ပဟာန
+ ကထာ] နိဝရဏတို့ကို ပယ်ခြင်းကို
ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သောစကား။ ဒိ၊ ၁။ ၆၇။
ဒိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၈၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၂။ ၁၁၈-ကြည့်။

နိဝရဏပ္ပဟာနကိတ္တနမုခ (န) [နိဝရဏပ္ပ-
ဟာနကိတ္တန + မုခ] နိဝရဏတို့ကို ပယ်ခြင်း
ကို ပြောကြားခြင်းကို အဦးမူခြင်း။ အရဟတ္တံ
ပန ပတွာ နိဝရဏပ္ပဟာနကိတ္တနမုခေန
အညံ ဗျာကရောန္တေ။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၂၀၈။

နိဝရဏပဟာနပရိညာ (ထိ) [နိဝရဏပဟာန
+ ပရိညာ] နိဝရဏတို့ကို ပယ်ခြင်းကို ပိုင်း
ခြား၍သိခြင်း။ န နိဝရဏပ္ပဟာနပရိညာဝ။
အနုဋီ၊ ၂။ ၃၇။

နိဝရဏပ္ပဟာနပရိဒီပန (န၊ ထိ) [နိဝရဏပ္ပ-
ဟာန + ပရိဒီပန] နိဝရဏတို့ကို ပယ်ခြင်း

ကို ပြကြောင်းဖြစ်သောသဒ္ဒါ။ သော အဘိဇ္ဇာ
လောကေ ပဟာယာတိအာဒိပနဿ ကမ္မ-
ဋ္ဌာနာနယောဂေန နိဝရဏပ္ပဟာနပရိဒီပနံ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၁။

နိဝရဏပ္ပဟာနဝဂ္ဂ (ပု) [နိဝရဏပ္ပဟာန +
ဝဂ္ဂ] နိဝရဏတို့ကို ပယ်ခြင်းကို ပြဆိုရာ
ဖြစ်သောတရားအစု။ ဣမသ္မိံ နိဝရဏပ္ပ-
ဟာနဝဂ္ဂေ ဝဇ္ဇဝိဝဇ္ဇံ ကထိတန္တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၃၉။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၂။)

နိဝရဏပ္ပဟာနဝစန (န) [နိဝရဏပ္ပဟာန +
ဝစန] နိဝရဏတို့ကို ပယ်ခြင်းကို ပြောဆို
ကြောင်းဖြစ်သောစကားဝါကျ။ တေသံ
ဝစနဿ နိဝရဏပဟာနဝစနေန ဝိရောဓံ
ဒဿေန္တော “န စ ရူပကာယ”န္တိအာဒိ-
မာဟ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၀။

နိဝရဏပ္ပဟာနဝါရ (ပု) [နိဝရဏပ္ပဟာန +
ဝါရ] နိဝရဏပဟာနဝါရ၊ နိဝရဏတို့ကို
ပယ်ခြင်းကို ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော စကား
ဝါကျ၏အလှည့်အကြိမ်။ ပုဗ္ဗေ နိဝရဏပ္ပ-
ဟာနဝါရေ ဝိယ ကန္တာရဂ္ဂဟဏံ အကတွာ
ကေဝလံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂဟဏံ ခေမမဂ္ဂဒဿ-
နတ္ထံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၅၁။

နိဝရဏပ္ပဟာနာဒိဂုဏဝိသေသယောဂ (ပု) [နိဝ-
ရဏပဟာနာဒိဂုဏဝိသေသ + ယောဂ]
နိဝရဏတို့ကိုပယ်ခြင်းအစရှိသော ဂုဏ်အထူး
နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ နေက္ခမ္မေ စ အာနိသံသန္တိ
နိဝရဏပ္ပဟာနာဒိဂုဏဝိသေသယောဂံ။
နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၀၆။

နိဝရဏဘာဝပ္ပတ္တဒေါသ (ပု) [နိဝရဏဘာဝ-
ပ္ပတ္တ + ဒေါသ] နိဝရဏ၏အဖြစ်သို့ရောက်
သောအဖြစ် ‘ဒေါသ’။ တတ္ထ စ နာနပ္ပ-
ကာရာနံ ကောပအပ္ပစ္စယာနန္တိ ဧဝံ နိဝရဏ-
ဘာဝပ္ပတ္တဒေါသာနံ ပရာမဋ္ဌတ္တာ အယံ
ပါဌော ပဋိက္ခိတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဝိမတိ၊
၁။ ၇၈။

နိဝရဏဘာဝသာမည (န) [နိဝရဏဘာဝ +
သာမည] နိဝရဏ၏အဖြစ်ဖြင့် တူသည်၏
အဖြစ်။ ပုဗ္ဗေ နိဝရဏဘာဝသာမညေန ဥဒ္ဓစ္စံ
ကဟိတံ “ဥဒ္ဓတာ ဂူပသန္တိစိတ္တာ”တိ။ မ၊
ဋီ၊ ၁။ ၂၁၆။

နိဝရဏမလဝိဂမ (ပု၊ န) [နိဝရဏမလ +
ဝိဂမ] နိဝရဏ-ဟူသော အညစ်အကြေးမှ
ကင်းခြင်း။ နိဝရဏမလဝိဂမတော သြဒါတံ
သုဒ္ဓံ ဝတ မမစိတ္တံ၊ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၆။

နိဝရဏမလဝိသောဓန (န) [နိဝရဏမလ +
ဝိသောဓန] နိဝရဏဟူသော အညစ်
အကြေးကို သုတ်သင်ခြင်း။ တတ္ထ ပဋိပဒါ-
ဝိသုဒ္ဓိပက္ခန္တန္တိ ပဋိပဒဧဝ နိဝရဏမလ-
ဝိသောဓနတော ဝိသုဒ္ဓိံ၊ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆။

နိဝရဏဝဂ္ဂ (ပု) [နိဝရဏ + ဝဂ္ဂ] နိဝရဏ
ဝဂ်။ (ယင်းဝဂ်သည် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ပဉ္စက
နိပါတ်တွင် ၆-ခုမြောက် ဒုကိယပဏ္ဏာသက
တွင် ပဌမဆုံးဝဂ်ဖြစ်သည်။ ယင်းနိဝရဏဝဂ်၌
အာဝရဏသုတ်၊ အကုသလရာသီသုတ်၊
ပဓာနိယင်္ဂီသုတ်၊ သမယသုတ်၊ မာတာပုတ္တ

သုတ်, ဥပဇ္ဈာယသုတ်, အဘိဏ္ဍပစ္စဝေကံ-
တဗ္ဗဌာနသုတ်, လိစ္ဆဝိကုမာရကသုတ်, ပဌမ
ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇိတသုတ်, ဒုတိယဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇိတသုတ်
အားဖြင့် သုတ်ပေါင်း ၁၀-သုတ်ပါရှိပါသည်။
နီဝရဏဝဂ္ဂေါ ပဌမော။ အံ၊ ၂။ ၆၉။ D.P.
လည်းကြည့်။

နီဝရဏဝိက္ခမ္ဘက (တိ) [နီဝရဏ + ဝိက္ခမ္ဘက]
နီဝရဏတို့ကို ပယ်ခွာတတ်သော (ဈာန်၊
ဘာဝနာ)၊ နီဝရဏဝိက္ခမ္ဘကံ ဈာနဉ္စ ယောဂီ
နိပ္ပါဒေတံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၈။ ပယောဂန္တိ
နီဝရဏဝိက္ခမ္ဘကံ ဘာဝနာနုယောဂံ။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၁၇။

နီဝရဏဝိက္ခမ္ဘန (န) [နီဝရဏ + ဝိက္ခမ္ဘန]
နီဝရဏတို့ကို ပယ်ခွာခြင်း။ သုယျမာနော
စေသ နီဝရဏဝိက္ခမ္ဘနတော သဝနေနာပိ
ကလျာဏမေဝ အာဝဟတီတိ အာဒိကလျာ-
ဏော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၅၁။
စူဠနိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ (-မ၊ ၄။ ၄။ ၃၉၊ ၄၁။ အံ၊ ၄။ ၃။
၃၄၁။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၈။ ဒိ၊
၄။ ၁။ ၃၆၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၄။
နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၂၇။)

နီဝရဏဝိဂမ (ပု၊ န) [နီဝရဏ + ဝိဂမ]
နီဝရဏတို့မှ ကင်းခြင်း။ နီဝရဏဝိဂမောတိ
အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၂၁၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၉။
မဟာနိ၊ ၄။ ၁၁၀။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၄၉။ ဝဇီရ၊
၁၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၆။)

နီဝရဏဝိပက္ခတ္တ (န) [နီဝရဏဝိပက္ခ + တ္တ]
နီဝရဏ၏ဆန့်ကျင်ဖက်၏အဖြစ်။ အရ-
ဟတော နီဝရဏဘာဝေပိ နီဝရဏဝိပက္ခ-
တ္တာ ပဌမဿ ဈာနဿ နီဝရဏေ ဟရ-
တီတိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၂။

နီဝရဏဝိပ္ပယုတ္တ (တိ) [နီဝရဏ + ဝိပ္ပယုတ္တ]
နီဝရဏနှင့်မယှဉ်သော (တရား)။ ကတမေ
ဓမ္မာ နီဝရဏဝိပ္ပယုတ္တာ။ ဣမေ ဓမ္မာ
နီဝရဏဝိပ္ပယုတ္တာ။ အဘိ၊ ၁။ ၂၃၅-၆။ နော
နီဝရဏဓမ္မာ နီဝရဏသမ္ပယုတ္တာပိ နီဝရဏ-
ဝိပ္ပယုတ္တာပိ။ နီဝရဏိယာ ဓမ္မာ နီဝရဏ-
သမ္ပယုတ္တာပိ နီဝရဏဝိပ္ပယုတ္တာပိ။ အနုဋီ၊ ၁။
၅၉။

နီဝရဏဝိဝိတ္တ (တိ) [နီဝရဏ + ဝိဝိတ္တ]
နီဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်သော။ နီဝရဏ-
ဝိဝိတ္တော ဈာနသမ္ပယုတ္တဓမ္မရာသီတိ အတ္ထော၊
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၁။ ပဋိသံ၊ ၄။
၁။ ၁၆၉။

နီဝရဏဝိဝေက (ပု) [နီဝရဏ + ဝိဝေက]
နီဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်း။ နီဝရဏဝိဝေ-
ကတော လောဘာဒိပဋိပက္ခာ မေတ္တာ။
စရိယာ၊ ၄။ ၂၉၅။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၈၅။ သံ၊ ၄။ သစ်၊
၂။ ၂၇၂။ နီဝရဏဝိဝေကဘာဝေ ပန ဈာန-
ပါရမိယာ။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၁၃။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။
သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၂၉၀။ (- ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၇၇။ ဒိ၊
၄။ ၁။ ၃၆၇။ သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၇၈။ မ၊ ၄။ ၁။
၂၉၃။)

နီဝရဏသံယော(သညော)နန္ဒယသိဒ္ဓိ (ထိ)
[နီဝရဏသံယော(သညော)နန္ဒယ + သိဒ္ဓိ]
နီဝရဏသံယောဇဉ် ၂-ပါးအပေါင်း၏ ပြီး
ခြင်း။ တဒဘယေန စ နီဝရဏသံယော
(သညော)နန္ဒယသိဒ္ဓိ ဒသိတာ ဟောန္တိ။
ဒါ၊ ငို၊ ၁။ ၁၈၉။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၈။

နီဝရဏသင်္ခါတနာမကာယ (ပု) [နီဝရဏ-
သင်္ခါတ + နာမကာယ] နီဝရဏဟုဆိုအပ်
သော - နာမကာယ - နာမ်တရားအပေါင်း။
အရူပါဝစရံ ပန နာမကာယတော စ
ဝိမုတ္တန္တိ နီဝရဏသင်္ခါတနာမကာယတော
ဝိမုတ္တန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မူလငို၊ ၃။ ၃၅။ (-
:အနုငို၊ ၃။ ၄၈။)

နီဝရဏသင်္ခါတနာမကာယေကဒေသ (ပု) [နီဝ-
ရဏသင်္ခါတနာမကာယ + ကေဒေသ] နီဝ-
ရဏဟုဆိုအပ်သော နာမကာယ၏ - တစိတ်
- တဖို့ - တချို့။ နာမကာယေကဒေသောတိ
နီဝရဏသင်္ခါတနာမကာယေကဒေသတော။
အနု၊ ငို၊ ၃။ ၄၈။

နီဝရဏသင်္ခါတပါရိဗန္ဓက (တိ) [နီဝရဏ-
သင်္ခါတ + ပါရိဗန္ဓက] နီဝရဏဟုဆိုအပ်
သော ဘေးရန်။ ပါရိဗန္ဓကတောတိ နီဝ-
ရဏသင်္ခါတပါရိဗန္ဓကတော ဝိသုဒ္ဓတ္တာ
ဂေါတြဘုပရိယောသာနံ ပုဗ္ဗဘာဂဇေနစိတ္တံ
“စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ”တိ ဝုတ္တတိ။ ဝဇီရ၊ ၁၄၅။

နီဝရဏသင်္ခါတဝလာဟကာပဂမ (ပု) [နီဝ-
ရဏသင်္ခါတဝလာဟကာ + ကပဂမ] နီဝ-

ရဏဟုဆိုအပ်သော တိမ်တိုက်မှ ကင်းစင်
ခြင်း။ ဝိသုဒ္ဓေါတိ နီဝရဏသင်္ခါတဝလာ-
ဟကာပဂမေန ဝိသုဒ္ဓိမာနသော။ ထေရု၊
၂။ ၅၂၅။

နီဝရဏသန္တာပပ္ပဟာန (န) [နီဝရဏသန္တာပ
+ ပဟာန] နီဝရဏ၏ ပူလောင်မှုကို
ပယ်ခြင်း။ ဧဝံ အာနိသံသဒဿာဝိတာယ
ဧဝံ နီဝရဏသန္တာပပ္ပဟာနေန စ ပိတိ-
သောမနသံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။

နီဝရဏသဘာဝ (တိ) [နီဝရဏ + သဘာဝ]
ပိတ်ပင် - တားဆီး - မြှေးယှက် - တတ်
သော။ ဥပ္ပဋိပါဋိနိဒ္ဒေသော ပန နီဝရဏ-
သဘာဝါယ အဝိဇ္ဇာယ ဟေဋ္ဌာ နီဝရဏေ-
သုပိ သင်္ဂဟဒဿနတ္ထန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒါ၊ ငို၊ ၁။
၁၀၄။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၁၀၂။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၉။ အံ၊
ငို၊ ၂။ ၂၇၄။ (- သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၃၀၇။ အနု၊
ငို၊ ၁။ ၁၈၇။)

နီဝရဏသဘာဝပ္ပတ္တ (တိ) [နီဝရဏသဘာဝ
+ ပတ္တ] နီဝရဏသဘောသို့ ရောက်သော။
တေသု စ သုတ္တေသု ကိဉ္ဇာပိ နီဝရဏ-
သဘာဝပ္ပတ္တာ ထူလဒေါသာပိ ဝုတ္တာ။ ဝိမတိ၊
၁။ ၇၈။

နီဝရဏသမ္မိ (တိ) [နီဝရဏ + သမ္မိ]
နီဝရဏတရားတို့နှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။ ဧဝံ-
မေဝ နီဝရဏသမ္မိနော ပုဂ္ဂလဿ အတ္တ-
န္တရေ ကုသလဓမ္မော န တိဋ္ဌတိ။ မ၊ ဌ၊ ၂။
၃၉။

နီဝရဏသမ္ပယုတ္တ (တိ) [နီဝရဏ + သမ္ပယုတ္တ]
နီဝရဏနှင့်ယှဉ်သော (တရား)။ “ထိနမိဒ္ဓနီဝ-
ရဏံ အဝိဇ္ဇာနီဝရဏေန နီဝရဏဉ္စေ နီဝ-
ရဏသမ္ပယုတ္တဉ္စ”တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ဌ၊
၁။ ၄၁။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၉။ မူလဋီ၊ ၁။
၁၇၄၊ ၂၀၁။ အနဋီ၊ ၁။ ၅၉၊ ၁၈၈။)

နီဝရဏသမ္ပယုတ္တကိလေသ (ပု) [နီဝရဏ-
သမ္ပယုတ္တ + ကိလေသ] နီဝရဏနှင့်ယှဉ်
သော ကိလေသ။ တထာ ကိလေသ
စေဝ သံကိလိဋ္ဌနီဝရဏာ စေဝ နီဝရဏ-
သမ္ပယုတ္တကိလေသ စေဝ သံကိလေသ-
သမ္ပယုတ္တဒုကာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၉။

နီဝရဏသမ္ပယုတ္တတာဒဿနတ္ထ (တိ) [နီဝ-
ရဏသမ္ပယုတ္တတာ + ဒဿန + အတ္ထ] နီဝ-
ရဏနှင့်ယှဉ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးရှိ
သော။ အထခေါ သိဒ္ဓနီဝရဏဘာဝဿ
နီဝရဏသမ္ပယုတ္တတာဒဿနတ္ထော။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၇၄။

နီဝရဏသမ္မာဓ (ပု) [နီဝရဏ + သမ္မာဓ]
နီဝရဏဟူသော ကျွင်းမြောင်းခြင်း။ သတ္တမေ
သမ္မာဓေတိ နီဝရဏသမ္မာဓံ ကာမဂုဏသမ္ပ-
ဓန္တိ ဒွေ သမ္မာဓာ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၉။ အတိဝိယ
သင်္ကာရဋ္ဌာနဘူတော ဟိ နီဝရဏသမ္မာဓော
အဝိပေတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၃၀၄။

နီဝရဏသဟဂတ (တိ) [နီဝရဏ + သဟဂတ]
နီဝရဏနှင့်တကွဖြစ်သော။ ကိလေသ-

သန္တိသိဒ္ဓန္တိ နီဝရဏသဟဂတာ စေ ကိ-
လေသော ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ဂူပသမန္တိ။ မ၊ ဋီ၊
၃။ ၂၅၃။

နီဝရဏသဟဂတဒေါမနဿ (န) [နီဝရဏ-
သဟဂတ + ဒေါမနဿ] နီဝရဏနှင့်တကွ
ဖြစ်သော ဒေါမနဿ (ဝေဒနာ)။ ဟိနဇ္ဈာန-
ပရိယာဒါနကဒေါမနဿန္တိ နီဝရဏသဟ-
ဂတဒေါမနဿမာဟ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၇။

နီဝရဏဟေတုက (တိ) [နီဝရဏ + ဟေတု +
က] နီဝရဏ-ဟူသော အကြောင်းရှိသော
(တရား)။ စိတ္တဿ အာဝိလဘာဝေါ နီဝ-
ရဏဟေတုကော။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၈။

နီဝရဏာဒိအဂုဏဂံ (န) [နီဝရဏာဒိ + အဂုဏ
+ အဂံ] နီဝရဏအစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူးမဲ့
အင်္ဂါ။ တဒဂံသန္တိတိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိဂုဏဂေါန
နီဝရဏာဒိအဂုဏဂံ သမေတိတိ ဈာနံ တဒ-
ဂံသန္တိ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၇၆။

နီဝရဏာဒိဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တိ (ထိ) [နီဝရဏာ-
ဒိဥပက္ကိလေသ + ဝိမုတ္တိ] နီဝရဏအစရှိ
သော ညစ်ညူးကြောင်းဘေးရန်တို့မှ ကင်း
လွတ်ခြင်း။ နိရုပက္ကိလေသော နီဝရဏာဒိ-
ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တိတော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၄။

နီဝရဏကုသလမူလ (န) [နီဝရဏာ +
အကုသလမူလ] နီဝရဏတရား၊ အကုသိုလ်
မူလတရား။ နီဝရဏကုသလမူလာဒိနံ
ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၀၁။

နီဝရဏာဒိဓမ္မာနုပဿနာ (ထိ) [နီဝရဏာဒိ-
ဓမ္မ + အနုပဿနာ] နီဝရဏအစရှိသော
တရားတို့ကို အဖန်ဖန်ရှုခြင်း။ ကာယဝေဒ-
နာစိတ္တာနိ ဌပေတွှ သေသတေဘူမက-
ဓမ္မေသု ဝိသု ဝိသု အနိစ္စာဒိတော ဧကေက-
ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနသုတ္တန္တေ ဝုတ္တ-
နယေန နီဝရဏာဒိဓမ္မာနုပဿနာတိ။
မဟာနိ၊ ဌ။ ၄၁။

နီဝရဏာဒိပစ္စနိကဈာပန (န) [နီဝရဏာဒိပစ္စ-
နိက + ဈာပန] နီဝရဏအစရှိသော ဆန်
ကျင်ဖက်တရားတို့ကို လောင်ကျွမ်းစေခြင်း။
တတ္ထ အဋ္ဌသမာပတ္တိတော နီဝရဏာဒိပစ္စ-
နိကဈာပနတော (ကသိကာဒိ) အာရမ္မဏူပ-
နိဇ္ဈာနတော စ ဈာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ။
၁။ ၁၁၁။ အပ၊ ဌ။ ၁။ ၂၁၇။ စူဠနိ၊ ဌ။ ၁၃၄။

နီဝရဏာဒိပစ္စနိကဓမ္မ (ပု) [နီဝရဏာဒိ + ပစ္စ-
နိက + ဓမ္မ] နီဝရဏအစရှိသော ဆန်ကျင်
ဖက်တရား။ ပစ္စနိကဓမ္မေတိ နီဝရဏာဒိပစ္စ-
နိကဓမ္မေ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၇။ (- နေတ္ထိ၊ ဝိ။
၂၃၃။)

နီဝရဏာဒိပါပဓမ္မ (ပု) [နီဝရဏာဒိပါပ + ဓမ္မ]
နီဝရဏအစရှိသော ယုတ်မာသောအကုသိုလ်
တရား။ ဘဒ္ဒကန္တိ အဘဒ္ဒကာနံ နီဝရဏာ-
ဒိပါပဓမ္မာနံ ဝိက္ခမ္ဘနေန ရာဂဝိဝေဒနေန
ဧကန္တဟိတတ္တာ၊ ဒုလ္လဘတ္တာ စ ဘဒ္ဒကံ
သုန္ဓရံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၃။

နီဝရဏဘာဝကိတ္တနမူခ (န) [နီဝရဏ +
အဘာဝ + ကိတ္တန + မူခ] နီဝရဏတို့၏

မရှိခြင်းကို - ပြောဆို - ထုတ်ဖော် - ကြွေး-
ကြော် - ခြင်းကို အဦးပြုခြင်း။ ဧဝံ နီဝ-
ရဏဘာဝကိတ္တနမူခေန သမာဓိသမ္ပဒါယ
ဘယဘေရဝါဘာဝံ ဒဿေတွှ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၁၅။

နီဝရဏဘိဘူတ (တိ) [နီဝရဏ + အဘိဘူတ]
နီဝရဏသည်လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သော။ နီဝ-
ရဏဘိဘူတော စာယတိ။ ပေဋကော။
၂၆၈။ (- ဧ၊ ဌ။ ၃။ ၁၂၈။)

နီဝရဏဝတ္ထ (တိ) [နီဝရဏ + အာဝတ္ထ]
နီဝရဏအခိုက်အတန့် - ဖြစ်သော - ရှိသော။
နီဝရဏပုတ္တောတိ နီဝရဏဝတ္တော။ ဒိ၊ ဋီ၊
၃။ ၂၄၅။

နီဝရဏီယ (တိ) [နီဝရဏ + ဣယ] နီဝ-
ရဏတို့၏ အစီးအပွားဖြစ်သော (တရား)။
နီဝရဏီယံ ပရာမဋ္ဌ ဥပါဒါနိယံ သံကိလေ-
သိယံ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ။ အဘိ၊ က။ ၁၈၁။
နီဝရဏီယာ သံယောဇနိယာ ဝိယ ဝေဒိ-
တဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၉၁။ (- အဘိ၊ က။
၂၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၅။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၃၁။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၈။ အနုဋီ၊ ၁။ ၅၉။)

နီဝရတိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + အ + တိ။ နိတိ၊
ဓာ။ ၃၃၆။ ဓာတွတ္ထ။ ၃၅၉။] ပိတ်ဆို့ -
တားဆီး - ဖုံးလွှမ်း - နှောင့်ဖွဲ - မြှေးယှက် -
၏။ စိတ္တံ နီဝရတိ ပရိယောနန္တတိ။ မဟာနိ၊
ဌ။ ၁၅။ ကုသလဓမ္မေ နီဝရတိ ယင်။ ၅၂။
နီဝရန္တိ = ပဋိစ္ဆာဒေန္တိ။ သံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၈၈။

သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂။ စိတ္တံ နီဝရန္တိ ပရိယော-
နန္တန္တိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၀။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃။

နီဝရန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + အန္တိ] ပိတ်ဆိုး -
တားဆီး - ဖုံးလွှမ်း - နောင်ဖွဲ့ - မြှေးယှက် -
ကုန်၏။ နီဝရတိ - ကြည့်။

နီဝါရ (ပု) [နိ + ဝရ + ကာ] ဓာန်၊ ဋီ၊ ၄၅၀-၁။
သုစိ။ (နီဝါရ - သံ၊ ကိဝါရ - ပြာ)။ နီဝါရ-
ဝည၊ ဝညဝိဂေမ - အဒ္ဓမာဂဓိ။ ဓာန်။]
ကျိတ်စပါး၊ တောစပါး၊ မြက်စပါး၊ (မြက်
စပါးမျိုး၊ အလိုအလျောက်ဖြစ်ထွန်း ပေါက်
သော စပါးတစ်မျိုး၊ စပါးမျိုး၊ ပါဠိသီဟိုဠ်
ဓာန်၊ စပါးရိုင်း၊ အဒ္ဓမာဂဓိ။) သာလိတိ
အန္တမသော နီဝါရံ ဥပါဒါယ သဗ္ဗာပိ
သာလိဇာတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၂၄။
ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၈၄။ နီဝါရာဒိသု နီဝါရာ-
နာမ တာဝ အရညေ သယံဇာတဝိဟိဇာတိ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၃။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၀။ အပ၊ ဌ၊ ၂။
၂၂၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၂။ တဗ္ဗေဒါ တေသံ
ညောနံ ဘောဒါ ဝိသေသာ နီဝါရာဒယော
ဝုစ္စန္တေ။ နီဝါရာဒိနိ တိဏညောနိ။ ဓာန်၊ ဋီ၊
၄၅၀-၁။ သုစိ။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၇၄။ ဒိ၊ ဋီ၊
၃။ ၄၆။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၄။)

နီဝါရာက္ခ (တိ) [နီဝါရ + ဘက္ခ] ကျိတ်
စပါး - တောစပါး - မြက်စပါး - ဟူသော
အစာရှိသော၊ ကျိတ်စပါး - တောစပါး -
မြက်စပါး - ကိုစားသော၊ သူ။ နီဝါရာက္ခော
ဝါ ဟောတိ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၅၇။ ဒိ၊ ၃။ ၃၃။ မ၊ ၁။

၁၁၁။ ၃၈၂။ မ၊ ၂။ ၅။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၆၄။
မဟာနိ၊ ၃၂၇။ (- မ၊ ၁။ ၂၁၁။ အံ၊ ၁။ ၂၄၃၊
၃၀၀၊ ၅၂၇။)

နီဝါရယန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ကယ + အန္တိ]
အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် - ပိတ်ဆိုး - တား
ဆီး - ကုန်၏။ နီဝါရယန္တိတိ နီဝါရဝသေ-
သတော ဝါရယန္တိတိ အတ္ထော။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၂၂။

နီဝါရဝန (န) [နီဝါရ + ဝန] ကျိတ်စပါး
တော။ နီဝါရဝနံ ဝိယာ (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၆)တိ
နီဝါရဿ သမူဟော ဝိယ။ နီဝါရော နာမ
အရညေ သယံဇာတဝိဟိဇာတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၂၂။

နီဝါရဝရကစောရက (ပု) [နီဝါရ + ဝရက +
စောရက] ကျိတ်စပါး၊ ပြောင်းလျှင်စပါး။
နီဝါရဝရကစောရကာ စေတ္တ “ညောနု-
လောမာ”တိ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၁၂၄။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၈၄။

နီဝါရေန္တိ (ကြိ) [နိ + ဝရ + ကေ + အန္တိ]
ပိတ်ဆိုး - တားဆီး - ကုန်၏။ ကုသလဓမ္မေ
အာဝရန္တိ နီဝါရေန္တိတိ နီဝရဏာနိ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၈၆။ နီဝါရေန္တိတိ နီဝရဏာ။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၇၅။

နိသဒ္ဓ (ပု) [နိ + သဒ္ဓ] နိ-သဒ္ဓါ၊ နိဇာတ်။
ဧတ္ထ စ နာယံ ဂမု-သဒ္ဓေါ နိ-သဒ္ဓါဒယော
ဝိယ ဒွိကမ္မကော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၅။ (- သိ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၄၇၀။)

နိဟဋ (တိ) [နိ + ဟရ + တ။ ရှ။ ၆၃၂။
 (နိဟိတ - သံ၊ နိဟဋ - အဒ္ဓမာဂဓိ၊ ကိဟဋ - ပြာ)] (၁) ထုပ်အပ် - ထုတ်ဆောင် - အပ်သော။ (က) ဆောင်ယူအပ်သော။ (ခ) ဆောင်ယူ - စုဆောင်း - ထားအပ်သော။ (ဂ) သွယ်ယူအပ်သော။ (ဃ) ဆယ်ယူအပ်သော။ (၂) ပယ်ထုတ် - ပယ်နှုတ် - အပ်ပြီးသော။ (က) အညစ်အကြေးကို ပယ်ထုတ်အပ်ပြီးသော။ (ခ) (တရားနှင့်အညီ) ပယ်နှုတ် - ငြိမ်းအေး - ပြီးသော။ (၃) နှင်ထုတ်အပ်သော။ (၁) ထုတ် - ထုတ်ဆောင် - အပ်သော။ သင်္က နိဟဋ ဟိရညံ ထောကဿ ဩကာသဿ ကောဋ္ဌကသာမန္တာ နပု-ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၇။ စိဝရေသု ဘဏ္ဍာဂါရတော ဗဟိ နိဟဋေသု ဃဏ္ဍိ ပဟရိတ္တာ။ ဝိ၊ သင်္ကဟ။ ၂၄၈။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၄၊ ၃၁၅၊ ၃၃၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၃၅၊ ၁၅၃။) (က) ဆောင်ယူအပ်သော။ တတော နိဟဋ ပုရေဘတ္တံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဝနဋ္ဌံ ပေါက္ခရဋ္ဌံ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၃၅။ တတော နိဟဋန္တိ ယတ္ထ နိမန္တိတာ ဘုဋ္ဌန္တိ၊ တတော နိဟဋံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၅။ နိဟဋံ ဥပနိတံ ဘတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၂။ (-ဝိ၊ ၃။ ၃၀၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၃-၄။) (ခ) ဆောင်ယူ - စုဆောင်း - ထားအပ်သော။ နိဟဋ - သုဝဏ္ဏ - ကြည့်။ (ဂ) သွယ်ယူအပ်သော။ နိဟဋမာတိကာ - ကြည့်။ (ဃ) ဆယ်ယူအပ်သော။ ဥဗ္ဘတန္တိ နိဟဋံ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၅၃။ နိဟဋမတ္တောဝ မဟော (အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၈)တိ နိဟဋက္ခဏေယောဝ မဟော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၄။ (-မ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၃။) (၂) ပယ်ထုတ် - ပယ်နှုတ် -

အပ်ပြီးသော။ ပဏုန္နာနိ နိဟဋာနိ ပဟိနာနိ အဿာတိ ပဏုန္နပစ္စေကသစ္စော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၁၇။ နုဏ္ဏာနိတိ နိဟဋာနိ။ ပနုဏ္ဏာနိတိ သုဋ္ဌ၊ နိဟဋာနိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၁၇။ နိဟဋာနိတိ အတ္တနော သန္တာနတော နိဟရိတာနိ အပနိတာနိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၂။ (-အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၅။) (က) အညစ်အကြေးကို ပယ်ထုတ်အပ်ပြီးသော။ နိဟဋ (မ၊ ၃။ ၂၈၆)န္တိ နိဟတဒေါသံ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၀။ (-မ၊ ၄။ ၃။ ၃၉၉။) (ခ) (တရားနှင့်အညီ) ပယ်နှုတ် - ငြိမ်းအေး - ပြီးသော။ တေ ဓမ္မေန နိဟဋံ အဓိကရကံ ဥက္ကောဋ္ဌေန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၇။ (၃) နှင်ထုတ်အပ်သော။ တဿေဝ ကုလူပကာ ပေါထေတွာ နိဟဋာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။ ဣဒါနိ တယာ ပိတာ န နိဟဋော။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၄။

နိဟဋဥဒကဝါဟက (ပု) [နိဟဋ + ဥဒက + ဝါဟက] သွယ်ယူအပ်သော ရေမြောင်း။ စိတ္တလပဗ္ဗတေ ဘိက္ခုနာ နိဟဋဥဒကဝါဟကံ အဋ္ဌနာဂရာဇမဟေသိ ဝိယ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၉။ ဝိ၊ သင်္ကဟ။ ၅၈။

နိဟဋကာလ (ပု) [နိဟဋ + ကာလ] ထုတ်ဆောင် - ဆယ်ယူ - အပ်ရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ မစ္ဆာနံ ဥဒကာ နိဟဋကာလေ သိတံ ဟောတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၇။

နိဟဒကွဏ (ပု) [နိဟဒ + ခဏ] ထုတ်
ဆောင် - ဆယ်ယူ - အပ်ရာခဏ။ နိဟဒ
(အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၈၄) - ကြည့်။

နိဟဒဒေါသ (တိ) [နိဟဒ + ဒေါသ] ထုတ်
ပယ်အပ်ပြီးသော အညစ်အကြေးရှိသော (ရွှေ
စသည်)။ နိဟဒန္တိ နိဟဒဒေါသံ။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၂၁၀။ နိဟဒဒေါသန္တိ ဝိဂတိဘူတကာဠကံ။
မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၉၉။

နိဟဒဘဏ္ဍ (န) [နိဟဒ + ဘဏ္ဍ] ထုတ် -
ဆောင်ယူ - အပ်သော ဥစ္စာ 'ဘဏ္ဍာ'။
အာဒိတ္တဃရတော နိဟဒဘဏ္ဍံ ဝိယ ဃရာ
နိဟရိတ္တာ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၂။

နိဟဒဘတ္တ (တိ) [နိဟဒ + ဘတ္တ] ဆောင်
ယူအပ် (ပေးလှူအပ်)သော ဆွမ်းရှိသော၊ သူ။
နိဟာရဘတ္တောတိ နိဟဒဘတ္တော၊ ဂါမတော
ဘိက္ခံ နိဟရိတ္တာ ဘိက္ခုတိ ဒိန္နဘတ္တောတိ
အတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၂။ ဂါမတော
ဘိက္ခုဟိ နိဟဒံ ဥပနိတံ ဘတ္တံ ဧတဿာတိ
နိဟဒဘတ္တော။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၁၄၂။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၄။
၁၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၈၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၆။)

နိဟဒမလ (တိ) [နိဟဒ + မလ] ထုတ်ပယ်
အပ်ပြီးသော အညစ်အကြေးရှိသော၊ သူ။
ဝန္တမလောတိ မဂ္ဂဉာဏေန နိဟဒမလော။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၅။

နိဟဒမာတိကာ (ထိ) [နိဟဒ + မာတိကာ]
ထုတ် - သွယ်ယူ - အပ်သောရေမြောင်း။
နဒိတော နိဟဒမာတိကာယ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၃၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၉၇။

နိဟဒသလ္လ (တိ) [နိဟဒ + သလ္လ] ထုတ်နှုတ်
အပ်ပြီးသော ဆူးငြောင့်ရှိသော၊ သူ။ အဗ္ဗ-
ဟိတသလ္လောတိ နိဟဒသလ္လော။ မဟာနိ၊
ဌ၊ ၁၆၃။

နိဟဒ(တ)သုတ္တ (န) [နိဟဒ(တ) + သုတ္တ]
(အထောင့်တို့မှ) ထုတ်ထားအပ်သောချည်၊
အပြင်ဖက်သို့ ထွက်သောချည်။ ကောဏ-
သုတ္တပိဋကတိ ဂဏ္ဍိတပါသကပဋ္ဌာနံ
ကောဏေတိ နိဟဒသုတ္တာနံ ကောဋိယော။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၉။ ကောဏေဟိ နိဟတ-
သုတ္တာ ကောဏသုတ္တာ နာမ။ ဝိမတိ၊ ၁။
၁၆၇။ ကောဏသုတ္တပိဋက - လည်းကြည့်။

နိဟဒသုဝဏ္ဏ (န) [နိဟဒ + သုဝဏ္ဏ] (ပိုး၊ စွ၊
ခြတို့)ဆောင်ယူ - စုဆောင်း - ထားအပ်သော
ရွှေ၊ ကဋကန္တိ ကိပ်လှိုက်ကာဟိ နိဟဒသုဝဏ္ဏံ။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၀။

နိဟတ (တိ) [နိ + ဟရ + တ၊ (နိဟိရ - သံ၊
ဏိဟဒ - ဖြာ)] (၁) ထုတ်အပ် - ဆောင်
ယူအပ် - သော။ (၂) ပယ်အပ်သော။ (၃)
ဆောင်ယူအပ်သည်၏အဖြစ် (ဘာဝပ္ပတနိ)။
(၁) အာဒိတ္တာ နိဟတံ ဘဏ္ဍံ။ သံ၊ ၁။ ၂၁၁။
ဥိဟတောတိ သမ္မဟတော နိဟတော။ မ၊
ငို၊ ၂။ ၇၂။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၀၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။

၂၉၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၀၀။ (၂) ဧတ္ထေဝ တေ နိဟတာ ဟိနဝါဒါ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၉၅။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၃၈-၉။ (၃) ယေန တေ နိဟတာ (ဇာ၊ ၂။ ၃၆၂)တိ ကေနစိ တေသံ နိဟတဘာဝမ္ပိ န ဇာနာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၅၀။

နိဟတဘဏ္ဍာ (န) [နိဟတ + ဘဏ္ဍ + က] (မီးလောင်အိမ်မှ) ထုတ် - ဆောင်ယူ - အပ်သော - ဥစ္စာ - ဘဏ္ဍာ။ နိဟတဘဏ္ဍာ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၇)န္တိ အာဒိတ္တဂေဟတော ဗဟိ နိက္ခာမိတံ ဘဏ္ဍကံ။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၁၈။

နိဟတမဂ္ဂ (ပု) [နိဟတ + မဂ္ဂ] ထုတ် - ဆောင်ယူ - အပ်သော လမ်း။ ယာ ပန မူလေ တေနော နိဟတမဂ္ဂေန နဒိ ဘိန္နိတွာ သယံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၃။

နိဟနန္တိ (ကြိ) [နိ + ဟန + အန္တိ] ညှင်းဆဲ - နှိပ်စက် - ကုန်၏။ နိဟနန္တိ (သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၄)တိ ဝိဗာဓေန္တိ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၁၂။

နိဟရ (ကြိ) [နိ + ဟရ + ဟိ] (၁) ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - လော့။ (၂) ထုတ် - ဖယ်ရှား - လော့။ (၃) ထုတ် - နှုတ် - လော့။ နိဟရတိ (၁), (၂), (၃) - ကြည့်။

နိဟရဏ (တိ) [နိ + ဟရ + ဣ] ထုတ်ဆောင်တတ်သော၊ သူ။ ပက္ကံ ပက္ကံ ကောစိ ဒဏ္ဍကေန ဝါ ယဋ္ဌိယာ ဝါ ဗဟိ နိဟရဏော နာမ နတ္ထိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၁။

နိဟရဏ (န) [နိ + ဟရ + ယု။ (နိဟိရဏ၊ နိဿရဏ - သံ၊ ကိဟရဏ - ပြာ)] (၁) ထုတ် - ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - ခြင်း။ (၂) ထုတ်နှုတ်ခြင်း။ (၃) ထုတ်ပယ်ခြင်း။ (၄) ပယ်စွန့် - ပယ်နှုတ် - ခြင်း။ (၅) ဆွဲထုတ်ခြင်း။ (၆) နှင်ထုတ်ခြင်း။ (၇) ဖြစ်ခြင်း။ (တိ)(ဂ) ထုတ် - နှုတ် - ရာဖြစ်သော။ (၉) ထုတ်ပယ် - ဖယ်ရှား - ကြောင်းဖြစ်သော။ (၁၀) ထုတ်ဆောင် - ဆယ်ယူ - ကြောင်းဖြစ်သော။ (၁) ထုတ် - ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - ခြင်း။ ပဗ္ဗတံ ပိဋေတွာ ရသဿ နိဟရဏံ နာမ ဘာရော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄။ ပြာဟူ - ကော “ပုတ္တေ အဗ္ဘန္တရေ မတေ နိဟရဏံ ဒုက္ခန္တိ ပုတ္တံ ဗဟိဒ္ဓါရဏောဌကေ နိပဇ္ဇာပေသိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၀၃။ (- အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၈၀၊ ၃၆၆။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၇၈။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၅၉။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၉၁။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၉၅။) (၂) ထုတ်နှုတ်ခြင်း။ အာရာပထေ အာရာပထေတိ သူစိ ပဝေသေတွာ ပဝေသေတွာ နိဟရဏေ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၇၁။ (- ကင်္ခါ၊ ၂၁၂။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်။ ၃၇၅။) (၃) ထုတ်ပယ်ခြင်း။ ဥဒ္ဓံ ဝိရေစနန္တိ ဥဒ္ဓံ ဒေါသာနံ နိဟရဏံ။ အစော ဝိရေစနန္တိ အစော ဒေါသာနံ နိဟရဏံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၉၂။ (- ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၃၁။ သိ၊ ငို၊ သစ်။ ၁။ ၃၇၇။) (၄) ပယ်စွန့် - ပယ်နှုတ် - ခြင်း။ ဗဟိ နိဟရဏေ နာ (မ၊ ၄။ ၂။ ၄)တိ သာလဝနတော ဗဟိ ဆဉ္စနေန။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၇၉။ ဝိနောဒနဉ္စေတ္ထ သန္တာနတော နိဟရဏံ ဗဟိ ကရဏံ သဗ္ဗသော ပဟာနံ။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၃၁၀။ ပနုဒနာယာတိ နိဟရဏာယ။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၈၅။

(၅) ဆွဲထုတ်ခြင်း။ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေ-
ရေနာပိ တံ ဗာဟာယံ ဂဟေတွာ ဗဟိ
နိဟရဏဿ အကတ္တဗ္ဗတာ ပသင်္ဂိတော။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၁။ (၆) နှင်ထုတ်ခြင်း။ ယထာ
ဟိ ပဌမတရံ ရာဇပုရိသေဟိ ကာဏကုဏိ-
အာဒိနံ နိဟရဏေန မဂ္ဂေ သောမိတေ ပစ္ဆာ
ရာဇာ နိက္ခမတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ နိဟရဏူ-
ပါလ - လည်းကြည့်။ (၇) ဖြစ်ခြင်း။ နယ-
နိဟရဏန္တိ နယတိတိ နယော၊ ဒေသနာ၊
တဿ နိဟရဏံ ပဝတ္တနံ။ အနု၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄။
(တိ) (ဂ) ထုတ် - နှုတ် - ရာဖြစ်သော။
နိဟရဏကာလ - ကြည့်။ (၉) ထုတ်ပယ် -
ဖယ်ရှား - ကြောင်းဖြစ်သော။ နိရဟဏ-
တေလ - ကြည့်။ (၁၀) ထုတ်ဆောင် -
ဆယ်ယူ - ကြောင်းဖြစ်သော။ နိဟရဏ-
ဒဏ္ဍက - ကြည့်။

နိဟရဏကာဘာဝ (ပု) [နိဟရဏက + အဘာဝ]
နှင်ထုတ်ရခြင်း၏ မရှိခြင်း။ နိက္ခမထာတိ
နိဟရဏကာဘာဝေါ အဋ္ဌမော။ အပ၊ ၄။ ၁။
၁၃။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။

နိဟရဏကာလ (ပု) [နိဟရဏ + ကာလ]
ထုတ် - နှုတ် - ရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။
နိဟရဏကာလေ ပဋိသေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌာ-
ပေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၂။
ဥဒ္ဓရဏံ နာမ နိဟရဏကာလော။ ဝဇီရ၊
၁၀၃။ ကင်္ခါ၊ ၂၆။

နိဟရဏကိရိယ (ထိ၊ န) [နိဟရဏ + ကိရိယာ]
ထုတ်ဆောင်ခြင်း - နှုတ်ခြင်း - ကြိုပြုခြင်း။

ဥဒ္ဓရဏံ နာမ ယာဝ အဂ္ဂါ နိဟရဏကိရိ-
ယာယ ဝတ္တမာနကာလောတိ အာဟာ “နိ-
ဟရဏကာလေ ပဋိသေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌာ-
ပေတိ”တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၂။

နိဟရဏဌ (ပု) [နိဟရဏ + အတ္ထ] ထုတ်
ဆောင် - ဖယ်ရှား - ခြင်းအနက်သဘော။
အဘိနိဟာရဌေနာတိ ဝိပဿနာဝိထိတော
နိဟရဏဌေန။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၇။

နိဟရတေလ (န) [နိဟရဏ + တေလ]
(မျက်ရည်ပူကို) ထုတ်ပယ် - ဖယ်ရှား -
ကြောင်းဖြစ်သော ဆီချက်။ အက္ခိဟပ္ပန-
တေလန္တိ အက္ခိသု ဥသုမဿ နိဟရဏ-
တေလံ။ သံ၊ ဋီ၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၃၇၇။

နိဟရဏတ္ထ (ပု) [နိဟရဏ + အတ္ထ] (က)
နှင်ထုတ်ခြင်း အကျိုး။ (ခ) နှုတ်ပယ် -
ဖယ်ရှား - ခြင်းအကျိုး။ (ဂ) ထုတ်ဆောင်
ခြင်း အကျိုး။ (က) အာဝါသာယာတိ အာ-
ဝါသတ္ထာယ၊ ယသ္မိံ ဂါမဓေတ္တေ ဝသန္တိ၊
တတော နိဟရဏတ္ထာယ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၀။
(ခ) ဥဘယတော ဂါဟံ နိဟရဏတ္ထာယ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၉၃။ (ဂ) အဘိညာပါဒကဇ္ဈာနတော
ဣဒ္ဓိဝိညေဏာဒိနံ နိဟရဏတ္ထံ။ ဝဇီရ၊ ၄၉။
နိဟရဏယောဂ-နှင့်လည်းယှဉ်ကြည့်။

နိဟရဏဒဏ္ဍက (ပု) [နိဟရဏ + ဒဏ္ဍ + က]
ထုတ်ဆောင် - ဆယ်ယူ - ကြောင်း - ဖြစ်
သော - တုတ်တံ - လှံတံ။ ပါကတော
ကုမ္ဘကာရဘာဇနာနံ နိဟရဏဒဏ္ဍကော

ဝိယ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏံ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၇။
နိဟရဏဒဏ္ဍကော ဝိယ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏံ
ဘဝတ္တယပါကတော နိဟရဏတော။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၉၅။

နိဟရဏပညတ္တိ (ထိ) [နိဟရဏ + ပညတ္တိ]
ထုတ်ဆောင်ခြင်းကို သိစေတတ်သော
ပညတ်၊ နိဟရဏ ပညတ်။ အာဟဋနာ-
ပညတ္တိတိ (အာသာဋနပညတ္တိတိ၊ သိ) နိဟ-
ရဏပညတ္တိ။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၁၂၂။

နိဟရဏယောဂ္ဂ (တိ) [နိဟရဏ + ယောဂ္ဂ]
ဆောင်ခြင်းငှာ - သင့်လျော် - လျှောက်ပတ်
- သော။ အဘိနိဟာရက္ခမန္တိ ဣဒ္ဓိဝိဓာဒိ-
အတ္တံ တဒဘိမုခံ နိဟရဏယောဂ္ဂံ။ ဝိမတိ၊
၁။ ၇၈။

နိဟရဏဝိမိ (ပု) [နိဟရဏ + ဝိမိ] ထုတ်
ဆောင် - ဖယ်ရှား - ခြင်း၏ အစီအရင်။
ကာယဓာတု ပန နိဟရိတဗ္ဗာတိ ဧကံသမေဝ
နိဟရဏဝိမိ ဒဿေန္တော “ဧသ နယော
သဗ္ဗတ္တာ”တိ အာဟ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၀။

နိဟရဏဝိနာသတ္ထ (တိ) [နိဟရဏ + ဝိနာသ
+ အတ္ထ] ထုတ်ပယ်၊ ဖျက်ဆီးခြင်း အနက်
ရှိသော။ နိရာကရဏ (မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၅၇။ အံ၊
ဋီ၊ ၃။ ၃၄၂) - ကြည့်။

နိဟရဏသမတ္ထ (တိ) [နိဟရဏ + သမတ္ထ]
(တိမ်သလာကို) ထုတ် - ဖယ်ရှား - ခြင်းငှာ
စွမ်းနိုင်သော။ နိဟရဏသမတ္ထ (ဒိ၊ ဌ။ ၁။

၉၂)န္တိ အပနယနသမတ္ထံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၃၇၇။

နိဟရဏဟေတု (ပု) [နိဟရဏ + ဟေတု]
နှင့်ထုတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ နိဟရိ-
တ္တာတိ နိဟရဏဟေတု။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၀။

နိဟရဏူပါယ (ပု) [နိဟရဏ + ဥပါယ] နှင့်
ထုတ်ခြင်း၏ - အကြောင်း - ဥပါယ်။ အဒ္ဓါ
မာတရံ နိဟရိတုကာမော ဘဝိဿတိ၊ နိဟ-
ရဏူပါယမဿာ ကရိဿာမိ။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။
၄၀၁။

နိဟရတိ (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ + တိ။ နိတိ၊
ဇာ။ ၁၅၃။ ရှ၊ နာ။ ၁၂၇။] (၁) ထုတ်ဆောင်
၏။ (က) ဖြစ်စေ၏။ (ခ) ဆောင်ယူ -
သွယ်ယူ - ၏။ (ဂ) ထုတ်ယူ၏။ (ဃ) ထုတ်
ဖော်၏။ (၂) ထုတ်ပယ်၏။ ဖယ်ရှား - ပယ်
ဖျောက် - ပယ်စွန့် - ၏။ (က) ထုတ်နှုတ်၏။
(ခ) ထုတ် - ထွက်စေ - ၏။ (ဂ) ထုတ်ပယ်
- ချုပ်ပျောက်စေ - ၏။ (၃) နှင်ထုတ်၏။
(၄) မောင်းထုတ်၏။

(၁) ထုတ်ဆောင်၏။ အာဒိတ္တသ္မိံ
အာဂါရသ္မိံ၊ ယံ နိဟရတိ ဘာဇနံ။ သံ၊ ၁။
၂၉။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၃။ (- မ၊ ၃။ ၁၇၂။ မိလိန္ဒ။
၂၁၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၅၀။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၊ ၁၂၉။)
ဘိက္ခု ဂိလာနာနံ ဘိက္ခုနံ ပဏီတေ ပိဏ္ဏ-
ပါတေ နိဟရန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၀။ နာသနံ
အဒဿနံ နေန္တိ နိဟရန္တိတိ အတ္ထော။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၆၅။ (- ဝိ၊ ၄။ ၂၅၁။ အပ၊ ၁။ ၃၃၇။
ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၉၄။ ဂိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၆၉။ အံ၊ ၄။ ၃။
၁၉၇။ ဝဇီရ။ ၁၂၂။) နိဟရ - ဝိ၊ ၂။ ၁၂၆။

၂၇၄။ ဝိ၊ ၃။ ၈၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
 ၄၈၄။ နိဟရထ — သံ၊ ၂။ ၂၆၇။ နိဟရာမ
 — ဝိ၊ ၂။ ၄၀၀။ နိဟရေ — ဝိ၊ ၄။ ၄၁၁။
 နိဟရေယျ — ဝိ၊ ၁။ ၇၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၁။ မ၊ ၃။
 ၁၈၇။ နိဟရေယျ — ထေရီ၊ ၄။ ၂၁၁။ နိဟ-
 ရေထေဝါ (သံ၊ ၁။ ၂၉။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၃)တိ
 တံ တံ ပရိက္ခာရဒါနံ စေတနာယ နိတ္တမေ-
 ထေဝ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၄၇။ နိဟရိတ္တ — ဝိ၊ ၂။
 ၄၀၀။ နိဟရိမ္မ — ဝိ၊ ၂။ ၄၀၀။ ဟိတမတ္ထံ
 နိဟရိ ဥပနေသံ၊ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၄၁။ (- စရိယာ၊
 ၄။ ၁၇၃။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၁။) နိဟရိ — သံ၊ ၄။
 ၁။ ၁၇၃။ နိဟရိ — အပါ၊ ၂။ ၄၀၃။ နိဟရိ-
 သု — ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၅။
 အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၃။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၉၀။ ဝိမတိ၊ ၁။
 ၁၂၀။ နိဟရိဿတိ — ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၅။ နိဟ-
 ရိဿန္တိ — ဝိ၊ ၂။ ၄၀၀။ နိဟရိဿာမိ — ဝိ၊
 ၂။ ၂၇၄။ ဥဒ္ဓရိဿာမိတိ နိဟရိဿာမိ —
 ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၄။ နိဟရိဿာမ — ဝိ၊ ၂။ ၄၀၀။

(က) ဖြစ်စေ၏။ ဝရံ နိဟရာမိ (ဒိ၊ ၄။
 ၁။ ၁၂၄)တိ ဂဏဝရံ ဂဏဗန္ဓိယံ နိဗ္ဗတ္တေမိ။
 ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၉။ စိတ္တံ အဘိနိဗ္ဗာမေသိန္တိ
 ပရိကမ္မစိတ္တံ နိဟရိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၂။

(ခ) ဆောင်ယူ - သွယ်ယူ - ၏။ မဟာ-
 နဒိတော ဥဒကမာတိကံ နိဟရန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
 ၃၂၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၃။ ကခါ၊ ၄။ သစ်။
 ၁၄၁။

(ဂ) ထုတ်ယူ၏။ အထဿာ စတ္တာရော
 ပါဒေ စတူသု ခါကုကေသု ဗန္ဓိတွာ ကုတ္တိ
 ဟလေတွာ ပေါတံ နိဟရန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၁၉၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၆။ နိဟရတိတိ သကံ
 နိဟရတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၉။

(ဃ) ထုတ်ဖော်၏။ သော ပဉ္စ
 သကဋသတာနိ နိဟရိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။
 အယောနိသော ဥဗ္ဗုဒ္ဓိဿတိတိ အနုပါယေန
 သိသံ နိဟရိဿတိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၁။

(၂) ထုတ်ပယ်၏။ ဖယ်ရှား - ပယ်
 ပျောက် - ပယ်စွန့် - ၏။ သမ္ပန္နကတိတော
 ပုရာဏပုပ္ဖိနိ နိဟရတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၄။
 အဇာနန္တော ဥပကာရဓမ္မေ နဒတိ နိဟရတိ။
 အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၄။ မလံ နိဟရတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
 ၂၁၈။ ပဇဟတိတိ သကသန္တာနတော
 နိဟရတိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၆။ ဝိနောဒေတိ
 နဒတိ နိဟရတိ အန္တော ဝသိတုံ န ဒေတိ။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၁၇။ နိဟရတိ — သံ၊ ၄။ ၂။
 ၁၂၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၈။ ဓမ္မ၊
 ၄။ ၁။ ၁၆၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
 ၃၃၃။ ၃၃၄။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၈။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
 ၂၁၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၀၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅၁။
 ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၅။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၃။ ဒိ၊ ၄။ ၃။
 ၂၇၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၇။ သံ၊ ၄။
 ၂။ ၃၈၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၂။
 နိဟရန္တိ — အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၅၄။ ပနဒါတိ နိဟရ
 — သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀။ နိဟရေယျ — အံ၊ ၂။
 ၂၀၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။
 နိဟရိ — မ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၅။ ပနဒိတိ နိဟရိ။
 သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။ အဗ္ဗဟိတတိ နိဟရိ ဝဟ။
 ပေတ၊ ၄။ ၃၉။ ဗျာပါနဒိန္တိ နိဟရိ ပဇဟိ။
 ထေရီ၊ ၄။ ၂၄၁။

(က) ထုတ်နှုတ်၏။ တံ ကဏ္ဍကံ နိဟ-
 ရတိ။ မိလိန္တ။ ၁၁၇။ (- ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၂၊ ၂၄၂။
 ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၉။ နိဟရေ —
 ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၂။ နိဟရေယျ — မိလိန္တ။ ၁၁၇။

နိဟရိ — ဝိ၊ ဘ။ ၄၄။ ထေရိ၊ ဌ။ ၂၇၅။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၁၇၆။ အဗ္ဗဟိတံ နိဟရိ၊ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၂၄။

(ခ) ထုတ် - ထွက်စေ - ၏။ ဝါယော - တတုယော နိဟရတိ။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၂၇၂။ ဥက္ခိ - ပတိ ဗဟိ နိဟရတိ။ သံ၊ ဌ။ ၃။ ၂၉၂။ (- အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၃၄၆။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၆၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၆။ မ၊ ဋိ၊ ဘ။ ၂၆၀။) ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါဒိသု ရာဂဝသေန စိတ္တံ န နိဟရေ သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၂။ ၁၀၅။

(ဂ) ထုတ်ပယ် - ချုပ်ပျောက်စေ - ၏။ ပရိက္ခိလေသံ ဟိ သတိ ဝိမေတိ နိဟရတိ နိရောဓေတိတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ။ ၆။

(၃) နှင်ထုတ်၏။ သဉ္ဇယောပိ န တံ တဇ္ဇေတွာ နိဟရတိ။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၁၇၃။ (- ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၄၅၀။ မ၊ ဋိ၊ ၂။ ၈၄။ အံ၊ ဋိ၊ ၃။ ၂၂၇။ အနုဋိ၊ ဘ။ ၅၁။) သိဝယော ရဋ္ဌတော နိဟရန္တိ ပဗ္ဗာဇေန္တိ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၈၆။ (- အပါ၊ ၂။ ၃၉၃။ ဇာ၊ ၂။ ၃၂၂၊ ၃၂၄။ ဝိ၊ ဌ။ ၃။ ၃၀၁။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၃၈၂။ ဇာ၊ ဌ။ ၇။ ၂၆၉၊ ၂၇၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၉။ အံ၊ ဋိ၊ ၃။ ၂၂၇။) နိဟရထ — မ၊ ဌ။ ၃။ ၄၉၊ ၅၇။ သံ၊ ဌ။ ၂။ ၁၇၂။ သံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၄။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၃၂၊ ၂၆၉၊ ၃၁၇။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၂၇၂။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၃၅။ ထေရ၊ ဌ။ ၂။ ၄၃၄။ ထေရိ၊ ဌ။ ၁၉၂။ အပါ၊ ဌ။ ၁။ ၂၈၆။ စရိယာ၊ ဌ။ ၂၁၁။ ဇာ၊ ဌ။ ၂။ ၂၅။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၃၈၃။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၂၂၂။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၅၊ ၄၈၊ ၂၆၃။ သံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၆၁။ ယူထာ နိဟရတေ ဂဓံ။ အပါ၊ ဘ။ ၇၅။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၂၄။ နိဟ - ရဟိ — အံ၊ ဌ။ ၁။ ၃၁၇။ နိဟရာမိ — မ၊ ဌ။ ၃။ ၁၂၁။ မ၊ ဌ။ ၄။ ၈။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၆၃။ နိဟ - ရေယုန္တိ ရဋ္ဌတော နိက္ခာမေယျံ။ ကခါ၊ ဋိ၊ သစ်။ ၂၀၆။ (- ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၆၉။ ကခါ၊ ၁၂၀။

သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၃၁။ ဝိမတိ၊ ဘ။ ၁၇၅။) နိဟ - ရေယျာထ — ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၃၇၂။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၂၄၉။ ပဗ္ဗာဇေယျာမာတိ နိဟရေယျာမ၊ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၂၁။ သရတော နိဟရိ၊ ထေရိ၊ ဌ။ ၂၆၇။ (- ဝိ၊ ဌ။ ၃။ ၇၈။ ဇာ၊ ဌ။ ၂။ ၁၈၆။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၃၁။) နိဟရသိ — ဇာ၊ ဌ။ ၇။ ၂၇၃။ နိဟရိသု — ဇာ၊ ဘ။ ၂၁၁။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၅၄။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၂၉၇၊ ၃၁၅။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၈၂၊ ၁၁၇။ ပေဇာ၊ ဌ။ ၁၆၅။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၂၅၆၊ ၃၇၃။ ဇာ၊ ဌ။ ၂။ ၃၅၆။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၄၁၊ ၁၉၀၊ ၂၄၉။ ဝိမတိ၊ ဘ။ ၉၃။ နိဟရိဿန္တိ — အပါ၊ ဘ။ ၇၅။ မ၊ ဌ။ ၁။ ၁၅၀။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၂၄။ ဇာ၊ ဌ။ ၂။ ၆၂။ မ၊ ဋိ၊ ဘ။ ၂၄၉။ နိဟရိဿာမိ — ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၃၂၊ ၃၁၄။

(၄) မောင်းထုတ်၏။ ဣမာ ဧတ္တိကာ ဂါဝေါ န အမှာကန္တိ ယဋ္ဌိယာ ပေါထေတွာ န နိဟရတိ။ အံ၊ ဌ။ ၃။ ၃၄၉။ နိဟရိဿာမိ — ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၂၉၇။

နိဟရတေ (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ + တေ]
နှင်ထုတ်၏။ ဆောင်၏။ နိဟရတိ (၃) -
ကြည့်။

နိဟရထ (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ + ထ] (၁)
ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - ကြကုန်လော့။
(၂) နှင်ထုတ်ကြကုန်လော့။ နိဟရတိ (၁)،
(၃) - ကြည့်။

နိဟရန္တံ (တိ) [နိ + ဟရ + အန္တ] (၁)
ထုတ် - ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - သော။
(၂) ထုတ် - နှုတ် - သော။ (၃) ထုတ်ယူ -
သွယ်ယူ - သော။ (၄) နှင်ထုတ်သော၊ သူ။

(၁) ဧကသ္မိံ ဝဇေ သဗ္ဗေ ဂါဝေါ သမာ-
ဟရတိ၊ အထေကေကံ နိဟရန္တော ပဋိ-
ပါဋိယာ အာဂတံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၄။ အဘိ၊ ဌ၊
၁။ ၂၂။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၂၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၇၈။ ပုဏ္ဏစန္ဒံ နိဟရန္တော ဝိယ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၁၁၄။ နိဟရန္တော (ပါ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂။
ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၈၀။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၈။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
၁၉၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၅။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၄။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၇၅။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၁၄။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၃။ သိ၊
ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၇၈။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၆။ မ၊ ဌ၊ ၂။
၁၁၃။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၈။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၇။ သံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၀၆။ ၄၃၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၇။ မူလဌ၊ ၂။
၁၆၀။ နိဟရန္တော (ပါ ၈) — ကခိ၊ ဌ၊ သစ်။
၂၀။ နိဟရန္တော (ဒု၊ ၈) — သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။
၉၇။ နိဟရန္တေန (တ၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၃။
ကခိ၊ ၂၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၄။
နိဟရန္တဿ (စ၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၁။ ဝိ၊ ဌ၊
၄။ ၄၈။ ကခိ၊ ၂၁၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၄၁။
ဝဇီရ၊ ၁၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၃၊ ၁၃၅။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁၃၈။ ကခိ၊ ဌ၊ သစ်။ ၁၉၁။ ၃၇၅။
နိဟရန္တဿ (ဆ၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၇။ ဝိမတိ၊
၂။ ၆၂။ နိဟရတော (ဆ၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၁။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၂။ နိဟရန္တော (သ၊ ၈) —
အပါ၊ ၁။ ၃၃၇။ အပါ၊ ၂။ ၃၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
၄၀၄။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၃၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၈၄။

(၂) ကဏ္ဍကံ နိဟရန္တော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၁၀၆။ (၃) နဒိတော မာတိကံ နိဟရန္တော
နဒိယံ အာဝရဏံ ကရေန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၅။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၉၇။ (၄) ဝိဟာရာ တံ နိဟ-

ရန္တော သိက္ခာပေတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၈။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄၁၅။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၀။

နိဟရန္တံ (တိ) [နိ + ဟရ + မာန] ထုတ်
ဆောင်အပ်သော။ နိဟရန္တော သရိရမ္ပိ
ပဋ္ဌပုပ္ဖံ အပူဇယိ။ အပါ၊ ၁။ ၃၃၇။ အပါ၊ ၂။
၃၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၈၄။

နိဟရန္တံ (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ + အန္တံ] (၁)
ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - သယ်ယူ - ဆယ်
ယူ - ကုန်၏။ (က) ဆောင်ယူ - မြောင်း
သွယ် - ကုန်၏။ (ခ) ထုတ်ယူ - ဝမ်းခွဲ၍
ထုတ်ယူ - ကုန်၏။ (၂) ထုတ်ပယ် - ဖယ်
ရှား - ပယ်ဖျောက် - ပယ်စွန့် - ကုန်၏။
ထုတ် - နှုတ် - ကုန်၏။ (၃) နှင်ထုတ်ကုန်
၏။ နိဟရတိ - ကြည့်။

နိဟရမာနံ (တိ) [နိ + ဟရ + မာန] ထုတ်
ဆောင်သော၊ ထုတ်ဖော်သော၊ ခေါင်းထောင်
သော။ ဥဗ္ဗုဒ္ဓမာနောတိ သိသံ နိဟရမာနော။
မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၁။

နိဟရသိ (ကြိ) [နိ + ဟရ + ဤ] နှင်ထုတ်
ပြီ။ နိဟရတိ (၃) - ကြည့်။

နိဟရာပေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ +
တဗ္ဗ] ဆောင်ယူ - ထုတ်ဆောင် - စေအပ်
သော။ န စ တပ္ပစ္စယာ ပိဏ္ဏပါတော နိဟ-
ရာပေတဗ္ဗော “မာ မံ ဇာနိသု”တိ။ ဝိ၊ ၄။
၈၃၊ ၈၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၈၅။ (- ဝိ၊ ၄။ ၃၉၇။
ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၊ ၇၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊
၅၁၊ ၂၉၂။)

နိဟရာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ + တိ] (၁) ဆောင်ယူ - ထုတ်ဆောင် - စေ၏။ (၂) နှင်ထုတ် - ဖယ်ရှား - စေ၏။ (၃) သွယ်ယူစေ၏။ (၁) နိဟရာပေတိ - ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅၈။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၅၄။ နိဟရာပေမိ - စရိယာ၊ ဌ။ ၄၄။ နိဟရာပေယျံ - ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။ နိဟရာပေသိ - ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၅၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၆၇။ (၂) နိဟရာပေတိ - မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၉။ ကဿာ ပန နံ နိဒ္ဒေါသံ အကာရကာ ဂေဟတော နိဟရာပေသိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၄၊ ၆၈။ နဂရာ နိဟရာပေထ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၂။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၂။ နိဟရာပေမ - မိလိန္တ၊ ၂၁၅။ နိဟရာပေဟိ - ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၁၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၀၅။ နိဟရာပေသိ - မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၈။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၁၂၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၁၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၂၂၊ ၅၀၆။ နိဟရာပေဿတိ - သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၄။ နိဟရာပေဿန္တိ - အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆။ (၃) မာတိကံ နိဟရာပေတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅၈။

နိဟရာပေတုံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ + တုံ] (က) ဆောင်ယူ - ထုတ်ဆောင် - စေခြင်းငှာ။ (ခ) နှင်ထုတ်စေခြင်းငှာ။ (က) သော ဒသပိ ဝိသမ္ပိ တိသမ္ပိ ယောဇေတွာ နိဟရာပေတုံ အသက္ကောန္တော ကာဠကံ ဥပသင်္ကမိတွာ အာဟ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၇။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၈၁။) (ခ) နာဂဘဝနတော တံ နိဟရာပေတုံ အာကာပေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅။

နိဟရာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ + တွာ] (၁) ဆောင်ယူစေ၍။ (၂) ထုတ်ဆောင်စေ၍။ (၃) နှင်ထုတ်စေ၍။ (၄) ပယ်ရှားစေ၍။

(၁) သုဝဏ္ဏပါတိ နိဟရာပေတွာ။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၁။ (- မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၅။ စရိယာ၊ ဌ။ ၁၈၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၉။) (၂) ထေရော ပုန ဒိဝသေ ဗဟိ နိဟရာပေတွာ နိက္ခိပါပေသိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၈၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၁၂။ ပစ္ဆိမဒ္ဓါရေန နိဟရာပေတွာ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၂၁၄။ (- အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၊ ၃၇၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၇၄။) (၃) ယာစကေ ဂိဝါယံ ဂဟေတွာ နိဟရာပေတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၉။ (- မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၃၇။) (၄) ဇနံ ဥဿာရေတွာတိ ဇနံ နိဟရာပေတွာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၉။ (- ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅။)

နိဟရာပေထ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ + တ] နှင်ထုတ် - ဖယ်ရှား - စေကုန်၏။ နိဟရာပေတိ (၂) - ကြည့်။

နိဟရာပေန္တ (တိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ + အန္တ] (၁) ဆောင်ယူ - ထုတ်ဆောင်ယူ - စေသော၊ သူ။ (၂) နှင်ထုတ် - ဖယ်ရှား - စေသော၊ သူ။ (၁) အနာပတ္တိတိ တတ္ထ “သဟတ္ထ”တိ ဝစနတော အညေန နိဟရာပေန္တဿ အနာပတ္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၃။ (၂) တတိယဝါရေ ပန “တွံ မံ ဣမံ အနာဇာရံ နိဟရာပေန္တံ နိဝါရေသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅။

နိဟရာပေမ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ + မ] နှင်ထုတ် - ဖယ်ရှား - စေကုန်အံ့။
နိဟရာပေတိ (၂) - ကြည့်။

နိဟရာပေမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ + မိ] ဆောင်ယူ - ထုတ်ဆောင်ယူ - စေ၏။
နိဟရာပေတိ (၁) - ကြည့်။

နိဟရာပေယျံ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ + ယျံ] ဆောင်ယူ - ထုတ်ဆောင်ယူ - စေရာ၏။ နိဟရာပေတိ (၁) - ကြည့်။

နိဟရာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ + သိ] နှင်ထုတ် - ဖယ်ရှား - စေ၏။
နိဟရာပေတိ (၂) - ကြည့်။

နိဟရာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ + ဤ] (၁) ဆောင်ယူ - ထုတ်ဆောင် - စေပြီ။ (၂) နှင်ထုတ် - ဖယ်ရှား - စေပြီ။
(၁) နိဟရာပေတိ (၁) - ကြည့်။ (၂) နိဟရာပေတိ (၂) - ကြည့်။

နိဟရာပေဿတိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ + ဿတိ] နှင်ထုတ် - ဖယ်ရှား - စေလေတံ့။ နိဟရာပေတိ (၂) - ကြည့်။

နိဟရာပေဿန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ + ဿန္တိ] နှင်ထုတ် - ဖယ်ရှား - စေကုန်လေတံ့။ နိဟရာပေတိ (၂) - ကြည့်။

နိဟရာပေဿာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ + ဿာမိ] နှင်ထုတ် - ဖယ်ရှား - စေအံ့။ နိဟရာပေတိ (၂) - ကြည့်။

နိဟရာပေဟိ (ကာ၊ ကြိ) [နိ + ဟရ + ကာပေ + ဟိ] နှင်ထုတ် - ဖယ်ရှား - စေလော့။
နိဟရာပေတိ (၂) - ကြည့်။

နိဟရာမ (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ + မ] ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - ကုန်အံ့။ နိဟရတိ (၁) - ကြည့်။

နိဟရာမိ (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ + မိ] (၁) ထုတ်ဆောင် - ဖြစ်စေ - အံ့။ (၂) နှင်ထုတ်အံ့။ (၁) နိဟရတိ (၁) (က) - ကြည့်။ (၂) နိဟရတိ (၂) - ကြည့်။

နိဟရာဟိ (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ + ဟိ] နှင်ထုတ်လော့။ နိဟရတိ (၁) - ကြည့်။

နိဟရိ (ကြိ) [နိ + ဟရ + ဣ] (၁) ထုတ်ဆောင် - ဆယ်ယူ - ပြီ။ (၂) ထုတ်ဆောင် - ဖြစ်စေ - ပြီ။ (၃) ပယ်စွန့်ပြီ။ နိဟရတိ (၁) - ကြည့်။

နိဟရိသု (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ + ဉံ] (၁) ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - ကုန်ပြီ။ (၂) နှင်ထုတ်ကုန်ပြီ။ နိဟရတိ (၁) (၃) - ကြည့်။

နိဟရိမ္မ (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ + မ္မ] ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - ကုန်ပြီ။ နိဟရတိ (၁) - ကြည့်။

နိဟရိ (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ + ဤ] (၁)
 ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - ပြီ။ (၂) ထုတ်
 ဖော်ယူပြီ။ (၃) ထုတ်ပယ် - ဖယ်ရှား -
 ပယ်စွန့် - ပြီ။ (၄) ထုတ် - နှုတ် - ပြီ၊
 ကိုက်ထုတ်ပြီ။ (၅) နှင်ထုတ်ပြီ။ နိဟရတိ
 (၁)(၂)(၃) - ကြည့်။

နိဟရိတ (တိ) [နိ + ဟရ + တ။ (ကိဟရိအ
 - ပြာ)] (၁) ဆောင် - ထုတ်ဆောင် -
 အပ်သော။ (၂) နှင်ထုတ်အပ်သော။ (၃)
 ပယ်စွန့်အပ်သော။ (၁) ဣဒံ ခေါ် ပနာနန္တ
 ဧတရဟိ မယာ ကလျာဏံ ဝတ္တံ နိဟရိတံ။
 နေတ္ထိ၊ ငို။ ၁၃၉။ (- နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၃၇၊ ၂၄၂။)
 (၂) ပိတရာ ပန မေ နိဟရိတတ္တာ ဣဝ
 ဝသာမိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃။ (၃) နိဟဋ္ဌာနိတိ
 အတ္တနော သန္တာနတော နိဟရိတာနိ အပ-
 နိတာနိ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၇၃။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၃၁၂။

နိဟရိတဗ္ဗ (တိ) [နိ + ဟရ + တဗ္ဗ] (၁)
 ဆောင်ယူ - ထုတ်ဆောင် - အပ်သော။ (၂)
 နှင်ထုတ်အပ်သော။ (၁) ပတ္တေန နိဟရိ-
 တဗ္ဗ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၂။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ။ ၂၄၂၊ ၄၄၁။ န ဧကစ္စဿ ပိဏ္ဏ-
 ပါတော နိဟရိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၃၉၇။ ပဉ္စသု
 နိဝရဏေသု ဝုတ္တနယေန နိဟရိတဗ္ဗာ။ မ၊
 ဌ၊ ၁။ ၂၉၀။ (- မိလိန္တ။ ၃၆၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၁။
 ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၃။ ကင်္ခါ။ ၂၇၉။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၈၊
 ၃၇၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၇။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၅။ ဓမ္မ၊
 ဌ၊ ၁။ ၂၅၁၊ ၂၅၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၁။ နေတ္ထိ၊
 ဌ၊ ၁၇၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၂။ ဒိ၊ ငို၊ ၂။ ၂၁၄။ ဒိ၊
 ငို၊ ၃။ ၄၇။ မ၊ ငို၊ ၁။ ၃၆၄။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၉၀။

သံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၂၉။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၄၉၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။
 ၂၄၅။) (၂) အပနေယျသောတိ အပန-
 နေယျော နိဟရိတဗ္ဗော ဧသ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၁၉၇။ တေန သော “ယာဟိ”တိ နိဟရိ-
 တဗ္ဗော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅။

နိဟရိတသုတ္တ (န) [နိဟရိတ + သုတ္တ] ထုတ်
 ဆောင်အပ်သောသုတ် ပါဠိ၊ ပြဇာန်း - မွန်
 မြတ် - သော ဘုရားစကားတော်။ တတ္ထ
 သုတ္တဿာတိ နိဟရိတသုတ္တဿ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။
 ၁၁၆။

နိဟရိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဟရ + တုံ] (၁)
 ဆောင် - ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - ခြင်း
 ဌာ။ (၂) နှင်ထုတ်ခြင်းဌာ။ (၃) ပယ်စွန့်ခြင်း
 ဌာ။ (၁) တတ္ထ ဓောတပါဒဓောတဉာဏမ္ပိ
 ပတ္တေ အာကိရိတ္တာ နိဟရိတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊
 ဌ၊ ၄။ ၄၈။ သိနေရုံ ဘိန္နိတ္တာ မိဉ္စ နိဟရိတုံ
 ဝါယမမာနော ဝိယ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
 ၈၁။ နော နိဟရိတု (ဉာဒါန။ ၉၂)န္တိ ဘာဇ-
 နေန ဝါ ဟတ္ထေန ဝါ ဗဟိ နေတုံ နော
 ဒိယတိ။ ဉာဒါန။ ဌ၊ ၁၀၄။ (- အံ၊ ၂။ ၁၂၇။ မ၊
 ဌ၊ ၃။ ၇၆။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၄။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
 ၂၀၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉၇။ ဒိ၊
 ငို၊ ၂။ ၈၂။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၉၂။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၀၅။
 သံ၊ ငို၊ ၂။ ၉၉။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၄၁။) (၂) န
 သက္ကာ မယာ ဣမေသံ ဝစနေန ဣမံ
 ဂေဟာ နိဟရိတုံ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၇။ အထ နံ
 ရာဇပုရိသာ နိဟရိတုံ အာရဒ္ဓါ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
 ၁၉၁။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၈၇။) (၃) သုခေနေ-
 ဝဿ ကိလေသေ နိဟရိတုံ၊ ဉာဒါန။ ဌ၊ ၁၅၄။
 (- မ၊ ငို၊ ၃။ ၉၈။) နိဟာတုံ - လည်းကြည့်။

နိဟရိတုကာမ (တိ) [နိဟရိတု + ကာမ] (၁)
ဆောင် - ထုတ်ဆောင် - ခြင်းငှာ အလိုရှိ
သော။ (၂) နှင်ထုတ်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော။
(၃) ပယ်စွန့်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော။ (၄) ပယ်
ရှားခြင်းငှာ အလိုရှိသော။ ဆွဲချွတ်ခြင်းငှာ
အလိုရှိသော။ သူ။ (၁) သုခုမာယ အာဏိ-
ယာတိ ယံ အာဏိ* နိဟရိတုကာမော
ဟောတိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၃။ (- သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၇။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၂၅၊ ၁၅၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၄၊
၂၆၀။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၁။) (၂) န ဥက္က-
ဏ္ဍိတော “အပ္ပိယာ မေ”တိ နိဟရိတုကာမ-
တာယ ပုတ္တဒါရမဒါသိ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၇၂။ အဒ္ဓါ
မာတရံ နိဟရိတုကာမော ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၃။ ၄၀၁။ (၃) ဇီဝသမညာမုခေန ဥစ္ဆေဒ-
ဒိဋ္ဌိ နိဟရိတုကာမော။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၃။ (၄)
ကာသာဝံ နိဟရိတုကာမာ အဟေသံ။ ဇ၊
ဌ၊ ၁။ ၄၈။

နိဟရိတ္တ (ကြိ) [နိ + ဟရ + ဣ] ထုတ်ဆောင်
ယူကြကုန်ပြီ။ နိဟရတိ (၁) - ကြည့်။

နိဟရိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဟရ + တွာ]
ဆောင်၍။ (က) ဆောင်ယူ၍။ (ခ) ထုတ်
ဆောင်၍။ (ဂ) ထုတ်ပယ်၍။ ဖယ်ရှား၍။
(ဃ) အကြွင်းမဲ့ဖြတ်၍။ (င) မျက်စိ - မျက်
လုံး - ပြု၍။ (စ) ဖြုတ်၍။ ချွတ်၍။ (ဆ)
ထုတ် - နှုတ် - ၍။ (ဇ) နှင်ထုတ်၍။ (ဈ)
မောင်းထုတ် - မောင်းနှင် - ၍။ (ည) ဆွဲနှုတ်
၍။ (ဋ) ဝေဖန်၍။ (ဌ) အသီးအခြားပြု၍။
(ဍ) ဖြန့်၍။ (ဎ) သွယ်ယူ၍။ ဖောက်လုပ်၍။
(ဏ) နှင်ထုတ်ခြင်းကြောင့်။

(က) ဆောင်ယူ၍။ တတော နိဟရိတွာ
ဘိက္ခုဟိ သဒ္ဓိ သံဝိဘဇိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၈။
ပဋိက္ကမနံ နိဟရိတွာ (ဝိ၊ ၂။ ၁၀၉)တိ
အာသနသာလံ ဟရိတွာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၇။
တတော နိဟရိတွာ။ ကခိ၊ ၂၁၈။ (- ဝိ၊ ၁။
၃၇၁။ ဝိ၊ ၂။ ၃၂၂။ မ၊ ၂။ ၁၀၁။ အပ၊ ၂။
၅၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၈။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၅။)
(ခ) ထုတ်ဆောင်၍။ ဂါမတော နိဟရိတွာ
ဒေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၂၉။ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခုနိယော
တံ ဘိက္ခုနိ* နိဟရိတွာ အာယသ္မတော
ကပ္ပိတကဿ ဝိဟာရဿ အဝိဒ္ဓရေ ဈာပေ-
တွာ ... ရောဒန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၅။ ဝိဟာရံ
သောဓေန္တေန ပဌမံ ပတ္တစိဝရံ နိဟရိတွာ
ဧကမန္တံ နိက္ခိပိတဗ္ဗံ။ နိသိဒနပစ္စတ္ထရဏံ
နိဟရိတွာ။ ဝိ၊ ၃။ ၆၀။ (- ဝိ၊ ၃။ ၇၈၊ ၇၉၊
၃၈၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၂၊ ၃၇၅၊ ၃၈၇၊ ၃၉၅။ ဒိ၊ ၂။
၁၅၅။ မ၊ ၂။ ၂၆၀။ ဥဒါန၊ ဂမိ၊ ထေရ၊
၃၂၆။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၊ ၆၃၊ ၁၉၅၊ ၂၂၇၊ ၃၀၁။ ဝိ၊
ဌ၊ ၂။ ၅၂၊ ၂၉၅။ ကခိ၊ ၁၁၈။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
၁၃၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၇၇။ (ဂ) ထုတ်ပယ်၍ -
ဖယ်ရှား၍။ ကုလာနိ ဂေဟတော နိဟရိတွာ
မာသမ္ပိ အမုမာသမ္ပိ ဝသန္တိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၈။
ရာဇာ တဿ ပသိဒိတွာ ပေါရာဏက-
ဥယျာနပါလံ နိဟရိတွာ တဿေဝ ဥယျာနံ
အဒါသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၅။ ဂေဟသာမိကေ
ဂေဟတော နိဟရိတွာ မာသမ္ပိ အမုမာသမ္ပိ
ဝသန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၆။ နိဟရိတွာ (မ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၀၉)တိ အပနေတွာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၇။
အပနေတွာတိ အဂ္ဂမဟသိဋ္ဌာနတော နိဟ-
ရိတွာ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃၈။ နိဟ-
ရိတွာ (သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၄)တိ အတ္တနော သမိပ-

စာရဘာဝတော အပနောတွာ။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၃၉။
 (ဃ) အကြွင်းမဲ့ဖြတ်၍။ နိဟရိတ္တာတိ အပ-
 နောတွာ သမုတ္တိန္တိတွာလ္လစ္စေဝ အတ္ထော။ မ၊ ငို၊
 ၁။ ၃၀၇။ (င) မျက်စိ - မျက်လုံး - ပြူး၍။
 န ကတ္တဋကော ဝိယ အက္ခိနိ နိဟရိတ္တာ န
 ကောဝေသေန ပေက္ခိတာ အဟောသိ။ ဒိ၊
 ၄။ ၃။ ၁၁၉။ (စ) ဖြတ်၍၊ ချွတ်၍။ ဒေဝိ....
 ရညော အင်္ဂုလိတော သတသဟဿဂ္ဂနိကံ
 ရာဇမုဒ္ဒိကံ နိဟရိတ္တာ အတ္တနော အင်္ဂုလိယံ
 ပိလန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၄။ (ဆ) ထုတ်၍၊
 နှုတ်၍။ ယထာ နာမ ကုသလော ပုရိသော
 အနိက္ခန္တံ အာဏိံ အညာယ အာဏိယာ
 နိဟရိတ္တာ ပုန တံ ဟတ္တာဒိဟိ သဉ္စာလေတွာ
 အပနောတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၅၅။ (ဇ) နှင်ထုတ်၍။
 ရေဝတိံ ဂေဟတော နိဟရိတ္တာ ဂေဟံ
 ပါဝိသိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၀၆။ (- ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။)
 (ဈ) မောင်းထုတ်၍၊ မောင်းနှင်၍။ အထ နံ
 မိဂဂဏံ ဒိသ္မာ ရုက္ခဂုမ္မာဒယော စ ဘူမိဉ္စ
 ဗုဂ္ဂရေဟိ ပဟရန္တာ မိဂဂဏံ ဂဟနဋ္ဌာန-
 တော နိဟရိတ္တာ.... မိဂဂဏံ ဥယျာနံ ပဝေ-
 သေတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၇။ (ည) ဆွဲနှုတ်၍။
 ရဇ္ဈယာ ဗန္ဓိတွာ အာကမုန္တာ ခါဏံ နိဟ-
 ရိတ္တာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။ (- မဟာနိ၊ ၄။ ၂၄၂။)
 (ဋ) ဝေဖန်၍။ နိဟရိတ္တာ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၅)တိ
 ဝိဘဇိတွာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂၀။ (ဌ) အသီး
 အခြားပြု၍။ နိဝတ္တေတွာတိ နိဟရိတ္တာ ဝိသု
 ကတွာနိ အတ္ထော။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၀၆။ (ဍ)
 ဖြန့်၍။ နိဟရိတ္တာ (မ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၄)တိ
 ဖရိတွာ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၇၁။ (ဎ) သွယ်ယူ၍၊
 ဖောက်လုပ်၍။ နဋေရုပုစိမန္တတော ဥတ္တရ-
 ကုရုအဘိမုခံ မဂ္ဂံ နိဟရိတ္တာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၂။
 (ဏ) နိဟရဏဟေတု - ကြည့်။

နိဟရိတ္တာန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဟရ + တွာန]
 ထုတ်ဆောင်၍။ ခတ္တိယော နိဟရိတ္တာန၊
 တာယ သဒ္ဓိံ ဝသိဿတိ။ အပါ၊ ၁။ ၁၀၅။
 ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။ (- အပါ၊ ၂။ ၅၂။)

နိဟရိယတိ (ကြိ) [နိ + ဟရ + ယ + တိ]
 ထုတ် - ထုတ်ဆောင် - အပ်၏။ နိဿန္တန-
 သမယေ ပန ဥစ္စာရပဿာဝါဒိဘာဝံ ဥပ-
 ဂတော ဧကကေန နိဟရိယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၃၄၀။ နိဟရိယန္တိ - ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၄၅။ မ၊ ၄။
 ၃။ ၁၄၉။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၉၀။ နိဟရိယန္တူ - ဒိ၊
 ၄။ ၃။ ၁၄၆။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၅၄။

နိဟရိယမာန (တိ) [နိ + ဟရ + ယ + မာန]
 ဆောင်ယူ - ထုတ်ဆောင် - အပ်သော။
 သစေ ပတ္တတ္ထဝိကတော နိဟရိယမာနေ
 ပတ္တေ ရဇနစုတ္တာနိ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၁။
 ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၁၅။ ဥက္ခိယမာနာတိ ကဒ္ဒ-
 မန္တရတော နိဟရိယမာနာ ဂိလိယမာနာ ဝါ။
 မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၀။

နိဟရိယမာနဘဏ္ဍ (န) [နိဟရိယမာန +
 ဘဏ္ဍ] ဆောင်ယူ - ထုတ်ဆောင် - အပ်
 သော ဥစ္စာ “ဘဏ္ဍာ”။ ယတောတိ ယတော
 နိဟရိယမာနဘဏ္ဍကော။ သာရဏ္ဍ၊ ၂။ ၁၅၂။

နိဟရိဿတိ (ကြိ) [နိ + ဟရ + သတိ] (၁)
 ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - လတံ။ (၂)
 ထုတ်ဖော်လိမ့်လတံ။ နိဟရတိ(၁) - ကြည့်။

နိဟရိဿန္တိ (ကြိ) [နိ + ဟရ + သန္တိ] (၁)
 ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - ကုန်လတံ။ (၂)

နှင်ထုတ်ကြကုန်လတံ့။ နိဟရတိ (၁) -
ကြည့်။

နိဟရိသာမ (ကြိ) [နိ + ဟရ + သာမ]
ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - ဆယ်ယူ - ကြ
ကုန်အံ့။ နိဟရတိ (၁) - ကြည့်။

နိဟရိသာမိ (ကြိ) [နိ + ဟရ + သာမိ] (၁)
ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - အံ့။ (၂) နှင်
ထုတ် - မောင်းထုတ် - အံ့။ နိဟရတိ (၁)
(၃) - ကြည့်။

နိဟရိယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဟရ + ယ +
အန္တိ] ထုတ် - ထုတ်ဆောင် - အပ်ကုန်၏။
နိဟရိယတိ - ကြည့်။

နိဟရိယန္တု (ကမ္မ၊ ကြိ) [နိ + ဟရ + ယ +
အန္တု] ထုတ် - ထုတ်ဆောင် - အပ်ကုန်
လော့။ နိဟရိယတိ - ကြည့်။

နိဟရေ (ကြိ) [နိ + ဟရ + ဧယျ] (၁) ထုတ်
ဆောင် - ယူ - ရာ၏။ နိဟရတိ (၁) -
ကြည့်။ (၂) (ဂ) လည်းကြည့်။

နိဟရေထ (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ + ဧထ]
(၁) အပြင်သို့ထုတ် - ဆောင် - ကြကုန်
လော့။ (၂) နှင်ထုတ်ကြကုန်လော့။ နိဟ-
ရတိ (၁) (၃) - ကြည့်။

နိဟရေယျ (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ + ဧယျာထ]
(၁) ထုတ်ဆောင် - ဆောင်ယူ - ရာ၏။ (၂)

ထုတ် - ပယ် - ထုတ်ပယ် - ဖယ်ရှား - ပယ်
ဖျောက် - ရာ၏။ (ထုတ်နှုတ်ရာ၏။) နိဟ-
ရတိ (၁), (၂) (က) - တို့ကြည့်။

နိဟရေယျာထ (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ +
ဧယျာထ] နှင်ထုတ်ကုန်ရာ၏။ နိဟရတိ
(၃) - ကြည့်။

နိဟရေယျာမ (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ + ဧယျာမ]
နှင်ထုတ်ကုန်အံ့။ နိဟရတိ (၃) - ကြည့်။

နိဟရေယျံ (ကြိ) [နိ + ဟရ + အ + ဧယျံ]
နှင်ထုတ်ကုန်ရာ၏။ နိဟရတိ (၃) - ကြည့်။

နိဟာတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + ဟာ + တုံ] ထုတ် -
ပယ်စွန့် - ခြင်းငှာ။ နိဟာတု (ဝိ၊ ၃။ ၄၁၈။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၂၈) နှိ နိဟရိတုံ၊ ဆဉ္ဇေတုန္တိ
အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၃။ ၃၄၃။ ဝိနယာ-
လင်္ကာရ၊ ၄၊ ၂။ ၃၂၃။

နိဟာရ (ပု) [နိ + ဟရ + ကာ။ န + ဤဟ +
အာရ။ ဟိမံ တု ဟိနမုသာဝေါ နိဟာရော
မဟိကာပျထ။ ဓာန်။ ၅၆။ မဟိကန္တံ ဟိမေ၊
.... နိဟရန္တိ နိဿသန္တုနေနေတိ နိဟာရော၊
နတ္ထိ ဤဟာ ဝါ ဧတသ္မာ ဟေတုဘူတာတိ
နိဟာရော၊ အာရော၊ ဓာန်၊ ၄။ ၅၆။ နယ-
နိဏ္ဌယာ ကာရေသု နိဟာရော ခဇလေ
သိယာ။ တောင်ပေါက်၊ ဓာန်၊ သျှ။ နိဟာရ-
သဒ္ဒါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရရစနာဂါထာဒ္ဓ။ ဂါထာ။
၅၆။ (ဏိဟာရ - ပြာ)] (၁) နည်းနာနယ။
(၂) အကြောင်း။ (၃) အသွင်အပြင် - ပုံ

သဏ္ဌာန် - အခြင်းအရာ။ (၄) ဆီးနှင်း။ (၅) အကျင့်။ (တိ)(၆) ထုတ်ဆောင်သော။ (၇) ပယ်စွန့်သော။ (၈) ဆောင်ပို့အပ်ပြီးသော။ (ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ တောင်ပေါက်။ ဓာန်၊ သျှ။ ၅၆။) (အခြင်းအရာ၊ အပပြုခြင်း။ ပါဠိ၊ သီဟိုဠ်၊ ဓာန်။)

(၁) နည်းနာနယ။ အပွေဝနာမာတိ ဣမိနာ နိဟာရေန သလာကာယ ဂါဟိယ-မာနာယ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၇။ ကမ္မဿ ကရဏံ န ဇာနာတိတိ “ဣဒံ ကမ္မံ ဣမိနာ နိဟာရေန ကာတဗ္ဗ”န္တိ န ဇာနာတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၇။ ဣမိနာ နိဟာရေန (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅)တိ တေန ကာမာဝစရသုခတော န ဘိန္နတိတိ နယံ ဒဿေတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၃။ (- ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၁။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၉။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၆၊ ၁၇၂။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၊ ၁၀၈၊ ၁၇၅၊ ၁၇၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၊ ၁၆၊ ၅၈၊ ၄၃၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၄၊ ၁၉၉၊ ၄၁၆။ (၂) အကြောင်း။ ယေန နိဟာရေန ဣမိနာ ဝိပဿနာ အာရုံခါ အနန္တရာယေန အရ-ဟတ္တံ ပါပုဏိဿတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၈။ (- မ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၉။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃။) (၃) အသွင် အပြင် - ပုံသဏ္ဌာန် - အခြင်းအရာ။ ဣမိနာဝ နိဟာရေန ရဇောကိဏ္ဍေဟိ ဂစ္ဆေဟိ န သက္ကာ ဒဿဗလံ ပဿိတုံ၊ ဘဏ္ဍကံ တာဝ ဌပေဿာမာတိ ဘောဇနဿာလံ အဂမံသု။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၀။ သင်္ခေပေနာတိ နိဟာရေန။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၉။ (- ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၃၂။) (၄) ဆီးနှင်း။ တဒါ တတ္ထ ဝိလိနာဝ ဟုတ္တာ ပဿန္တသလိ-လာသု ဥဒကသောဏ္ဍိကာသု နိဟာရော

ဝိယ သရတိ။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၅၂။ မဟိကာတိ နိဟာရော ဝုစ္ဆတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၇။ ဒေါဋ် ကွင်းလည်းကြည့်။ (၅) အကျင့်။ ဣမိနာ နိဟာရေန (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၁၊ ၁၁၇)တိ ဣမာယ ပဋိပတ္တိယာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၆။ (တိ)(၆) ထုတ်ဆောင်သော။ အောက်ပုဒ်(၁) - ကြည့်။ (၇) ပယ်စွန့်သော။ အောက်ပုဒ်(၂) - ကြည့်။ (၈) ဆောင်ပို့အပ်ပြီးသော။ နိဟာရဘတ္တ - ကြည့်။

နိဟာရက (တိ) [နိ + ဟာရ + က] (၁) ထုတ်ဆောင်သော၊ (၂) ပယ်စွန့်ပြီးသော၊ သူ။ (၁) ဟတ္တံ ဟောတိ ဒဏ္ဍေန ဝါ ယဋ္ဌိယာ ဝါ ဗဟိ နိဟာရတော နာမ နတ္ထိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၂။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၆။ (၂) ပနဒေတိတိ သမုစ္ဆန္တနဝသေန သသန္တာနတော နိဟာ-ရကေဟိ၊ ပဇောနကေဟိတိ အတ္ထော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၅။

နိဟာရဘတ္တ (တိ) [နိဟာရ + ဘတ္တ] ဆောင်ယူအပ်ပြီးသော ဆွမ်းရှိသော၊ ဆောင်ယူ၍ ပေးလှူအပ်ပြီးသော ဆွမ်းရှိသော။ အထခေါ ဘဂဝါ တဒဝသေသေ ဘိက္ခု နိဟာရဘတ္တော ဓမ္မိယာ ကထာယ ဩဝဒိ အနုသာသိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၈။ နိဟာရဘတ္တော (ဝိ၊ ၃။ ၁၈)တိ နိဟ-ရဘတ္တော၊ ဂါမတော ဘိက္ခံ နိဟရိတွာ ဘိက္ခုဟိ ဒိန္နဘတ္တောတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၂။ (- ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၂။)

နိဋ္ဌ (ပု၊ န) [နိလ + အ၊ နိ + ဣလ၊ နိလ ဝဏ္ဏေ အ၊ ဌတ္တံ၊ နိ နယေ ဝါ၊ ဣလော။

တန်၊ ငို၊ ၆၂၇။ သူစိ။ (နိဠ - သံ၊ ကိဠ၊ ကိဠ - ပြာ)] (၁) ငှက်သိုက်၊ ငှက်တို၏ ပေါက်ဖွားရာအရပ်၊ အသိုက်။ (၂) တည်ရာ၊ အနာရောဂါတို့၏ တည်နေရာအရပ်။ (၃) နိဠ ပဠိနံ သကုဏိ ဝါ (ဇာ၊ ၁။ ၃၉၄)တိ ယထာ သကုဏိကာ မုခတုဏ္ဏကေန ဂေါစရံ ဂဟေတွာ ကေနစိ ဥပဒ္ဒဝေန သကုဏ- ပေါတကာနံ ပဠိနတ္တာ ပဠိနံ သကုဏိနိဠ အာဂစ္ဆေယျ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၉၇။ နိဠော နိဠိ ကုလ္လာဝကံ။ တန်၊ ၆၂၇။ (၁)(၂) ရောဂါ- ဒီနံ နိဠဘာဝေန ကုလ္လာဝကဘာဝေန နိဠ “ရောဂနိဠ ပဘဂီရ”န္တိအာဒိသု ဝိယ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၈၀။ ရောဂနိဠ - လည်းကြည့်။

နိဠ (ပု) [နိဠ + ဇန + အ။ နိဠေ ကုလ္လ- ဝကေ ဇာယတိတိ နိဠဇော၊ နိဠသဒ္ဓါ။ ပပဒ ဇန ဇနနော၊ န လောပေါ။ တတုပစ္စယ။ (နိဠဇ - ပဏ္ဍိယ - ပါဠိ၊ သိဟိဠ၊ တန်။)] ငှက်။ ဝက္ကဂေါ ပတ္တယာနော စ၊ ပတန္တော နိဠဇော ဘဝေ။ နိဠေ ကုလ္လာဝကေ ဇာယ- န္တိတိ နိဠဇော။ တန်၊ ၄။ ၆၂၅။

နိဠပစ္စိ (ထိ) [နိလ + ပစ္စိ] အသိုက်တောင်း။ မဟာနသေ ဘတ္တကာရကော ပုညတ္တာယ နိဠပစ္စိ ဌပေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၆။ (- ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၁၊ ၂၉၅။)

န နံ ဗျည်းနှင့် ဥသရယျဉ်တွဲပေါင်းစပ် ရွတ်ဆို အပ်သော သဒ္ဓါ။ (ဏု - ပြာ) ယင်းသည် - (၁) နိပါတ်၊ (၂) ဓာတ်၊ (၃) ပစ္စည်း၊ (၄) အာဂုံ န -ဟု ၄-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် - (၁) နိပါတ် န သည် - (က) ကြံစည်ခြင်း

= ပရိဝိတက္က၊ (ခ) ယုံမှားခြင်း = သံသယ၊ (ဂ) မေးမြန်းခြင်း = ပုစ္ဆာ၊ ပုစ္ဆန၊ (ဃ) မနှစ် သက်မှုကို ထင်စွာပြခြင်း = အနတ္တမနတာ- သူစန၊ (င) အမည် = နာမ၊ (စ) စင်စစ် - ကေန = ကေသ၊ (ဆ) တဆင့်ကြားခြင်း = အနုဿဝန၊ (ဇ) ပိုင်းခြား - ကန်သတ်- ခြင်း = အဝဓာရဏ၊ (ဈ) ရှေးဦးစွာဟူသော = ဟတာဝ အနက်တို့၌ ဖြစ်၏။ (ည) အနက်မရှိ ပုဒ်ပြည်ရုံမျှ = နိပါတမတ္တ = ပဒ- ပူရဏ တစ်မျိုးထည့်လျှင် ၁၀-မျိုးဖြစ်၏။ (အပေဝ၊ အပေဝနာမ၊ နုခေါ ဣစ္စေတေ သံသယတ္ထေ-ဟု (နိတိ၊ သုတ္တ။ နာ ၃၈၂- ၅) ပြဆိုထားသဖြင့် နုခေါ နိပါတ်တစ်ပုဒ် တည်းကဲ့သို့ မှတ်ထင်ရန်ရှိသော်လည်း အပေဝ၊ အပေဝနာမ၊ နုဣစ္စေတေ သံသ- ယတ္ထေ (ရှ၊ နာ။ ၁၃၄)၊ နုသံသယေ စ ပဉ္စေထ (တန်၊ ၁၁၉၈)၊ နုကာရော သံသယေ ပဉ္စေ စ (တန်၊ ၄။ ၁၁၉၈)၊ နုကာရေ ပုစ္ဆာယံ၊ ခေါကာရော နိပါတမတ္တံ (မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၄)၊ အတ္တိ နုခေါတိ နုသဒ္ဓေါ ပုစ္ဆနတ္ထေ၊ ခေါ သဒ္ဓေါ ဝစနသိလိဌတာယ ဝုတ္တော (သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈) -စသည်ဖြင့် သဒ္ဓါ- ဗျာကရုဏ်း၊ ဋီကာတို့ ဖွင့်ဆိုသောကြောင့် နုနိပါတ်၊ ခေါ နိပါတ်တစ်ပုဒ်စီဖြစ်ကြောင်း သိသာသည်။ နုနိပါတ်၊ ခေါနိပါတ် ၂-ခု ပေါင်းစပ်ထားသော နိပါတသမုဒါယ-ဟု လည်း ဆိုရ၏။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈။)

(က) ကြံစည်ခြင်း = ပရိဝိတက္က။ ကံ နုခွါဟံ ဥပနိဿာယ ဝိဟာရေယျံ။ သံ၊ ၁။ ၁၄၀။ နုသဒ္ဓေါ သပေရိဝိတက္ကတ္ထေ နိပါ- တော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၀၉။ (- သံ၊ ၁။ ၃၂၇၊ ၃၇၉။ အံ၊ ၃။ ၃၈၀။ နေတ္တိ။ ၁၅၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၆။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၆၃။)

(ခ) ယုံမှားခြင်း = သံသယ။ ဗုဒ္ဓေါ နုခေါ၊ န ဗုဒ္ဓေါ နုခေါ... ယဿ သံသယော ဥပ္ပဇ္ဇေယျ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၅။ န (ဥဒါန။ ၈၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၈)တို့ သံသယတ္ထေ နိပါတော။ ခေါတိ ပဒပူရဏေ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၇။ (- ဝိ၊ ၁။ ၄၂၊ ၂၁၈။ မ၊ ၁။ ၁၀။ ပဋိသံ၊ ၃၅၉။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၇၇။)

(ဂ) မေးမြန်းခြင်း = ပုစ္ဆာ=ပုစ္ဆန။ ကထံ န တွံ မာရိသ ဩဃမတရိ၊ သံ၊ ၁။ ၁။ တိဌေ န (စူဠနိ၊ ၁၀၅)တို့ သံသယပုစ္ဆာ။ စူဠနိ၊ ၁၀၆။ နုကာရော ပုစ္ဆာယံ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၄။ ကထံ န (သံ၊ ၁။ ၁)တို့ ပုစ္ဆာဝသေန ဝုတ္တံ။ သံ၊ ဒို့၊ ၁။ ၅၃။ (- ဝိ၊ ၁။ ၄။ ဝိ၊ ၄။ ၅၀၃။ ဒီ၊ ၁။ ၄၈၊ ၁၀၁။ မ၊ ၂။ ၂၃၆၊ ၂၆၂။ မ၊ ၃။ ၉။ သံ၊ ၁။ ၉၀၊ ၁၃၇၊ ၃၂၃-၄၊ ၃၃၄၊ ၃၄၄၊ ၃၅၂၊ ၃၆၄။ သံ၊ ၂။ ၂၈၊ ၄၀၊ ၂၆၃။ သံ၊ ၃။ ၇၊ ၄၉၊ ၆၅၊ ၁၉၂၊ ၂၄၅၊ ၂၆၂၊ ၂၇၉၊ ၂၈၆၊ ၃၇၆။ အံ၊ ၁။ ၁၁၀၊ ၂၀၆၊ ၂၂၀၊ ၄၀၆။ အံ၊ ၂။ ၁၇၆၊ ၁၈၃-၄၊ ၁၈၉၊ ၂၀၂။ အံ၊ ၃။ ၁၂၊ ၂၁၊ ၁၀၂၊ ၁၉၅၊ ၃၇၆၊ ၃၈၃၊ ၃၈၆၊ ၃၉၅၊ ၄၄၅။ အဘိ၊ ပု။ ၁၃၈။ ဝိမာန၊ ၃၅။ အပ၊ ၁။ ၁၆၆၊ ၃၄၉။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၄၊ ၃၃၃။ မိလိန္ဒ၊ ၉၊ ၂၄၊ ၂၀၄-၅၊ ၂၈၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၉။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၊ ၁၉။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၂၊ ၁၂၉။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၁၅၊ ၁၂၄၊ ၂၄၀။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၂၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၂။ သိ၊ ဒို့၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅။ မ၊ ဒို့၊ ၂။ ၂၅၄။ သံ၊ ဒို့၊ ၁။ ၆၁။)

(ခ၊ ဂ) နုကာရော သံသယေ၊ ပဉ္စေ စ။ ဓာနံ၊ ဒို့၊ ၁၁၉၈။ (ဃ) မနစ်သင်္ကမူကို ထင်စွာပြခြင်း = အနတ္တမနတာသုစန။ တုယံ-

နိဿံ ဣဿရိယံ အတော မမ။ ဝိမာန၊ ၃၅။ တုယံနုတိ နုသဒ္ဓေါ အနတ္တမနတာ-သုစနေ နိပါတော။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၁၅။

(င) အမည် = နာမ။ ယံ န ဂိဇ္ဈေယောဇနသတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၁။ နုတိ နာမတ္ထေ နိပါတော။ ဂိဇ္ဈေ နာမ ယောဇနသတံ အတိက္ကမိတွာ ... ပဿတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။

(စ) စင်စစ်-ကေန် = ကေံသ။ နနုသော တာဝတာ ဟတော (ဇာ၊ ၁။ ၅၁)တို့ ... အထဝါ ကေံသဝါစိ ဧတ္ထ နုကာရော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၃။

(ဆ) တဆင့်ကြားခြင်း = အနုဿဝန။ န (ဇာ၊ ၁။ ၁၄၆)တို့ အနုဿဝနတ္ထေ နိပါတော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၃။ (ဇ) ပိုင်းခြား - ကန်သတ် - ခြင်း = အဝဓာရဏ။ နုသဒ္ဓေါ ဒိဋ္ဌိဂတမေဝေတိ အဝဓာရဏတ္ထော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၉၄။

(ဈ) ရှေးဦးစွာဟူသော = တာဝ။ န (ဇာ၊ ၁။ ၁၄၆)တို့ တာဝတ္ထေ နိပါတော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၃ (ဣ၊ မူကွဲ)။ (ည) အနက်မရှိ ပုဒ်ပြည်ရုံမျှ = နိပါတမတ္တ = ပဒပူရဏ။ ကသ္မာ ကာယာ န အာဂမ္မ၊ နာမေန ဘာသသေ မမ (ဝိမာန၊ ၄၈)န္တိ ကရတ-ဒေဝနိကာယတော အာဂန္နာ “ဘဒ္ဒေ”နာ-မေန မံ အာလပသိ။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၃၆။ န (ပေတ၊ ၁၅၆)တို့ နိပါတမတ္တံ။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၁၄။ (- မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၁။) န-ကာရလည်းကြည့်။

(၂) တတ်နု။ ယင်းသည်—ချီးမွမ်းခြင်း - ထုတိအနက်၌ ဖြစ်၏။ နု ထုတိယံ။ ဓာနံ၊ ဒို့၊ ၁၁၈။ နိတိ၊ ဓာ၊ ၁၁၂။ နု တတု ပန

“နောတိ။ ဒူတော”တိအာဒိသု ထုတိယံ။ သူစိ။

(၃) ပစ္စည်း န။ ယင်းသည် — ကတ္တာ အနက်၌ဖြစ်၏။ နပစ္စယေ ဝါယတိတိ ဝေနေ။ ဓာယတိ ဝစ္ဆံ ပါယေတိတိ ဝေနေ။ ရှ။ ၆၈၁။ (- ကစ္စည်း။ ၆၇၁။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၃၁၇။)

(၄) အာဂုံ န။ ဥပပဒန္တေယော န- ကာရာဂမော ဟောတိ။ ရှ။ ၅၆၅။ (- ၅၆၆။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၀၇။)

န (တိ) [န + ကံ] ချီးမွမ်းအပ်သော (ဂုဏ်)။ နဂုဏော နရောတိအာဒိသု နကာရော ထုတိယံ။ ထောမိတဗ္ဗဂုဏော နရောတိ အတ္ထော။ ဧက၊ ဋီ။ ၄၇၃။ သူစိ။ န (၂) - ကြည့်။

နကာရ (ပု) [န + ကာရ] န-အက္ခရာ။ နကာရော နိပါတမတ္ထော။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၁။ (- မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၃။ ဧက၊ ဋီ။ ၄၇၃။ ဓာန၊ ဋီ။ ၁၁၉၈။)

နစ္စ (ကြိ) [နဒ + ယ + တံ၊ နဒ ခေပေ၊ ရှ။ ၁။ ၂၉၄၊ ၃၅၄၊ ၃၈၅။ ဓာတွန် ဒ-ကို ယ- ပစ္စည်းနှင့်ဟက ဇ္ဇ-ပြု။ ကစ္စည်း။ ၄၄၄။ ရှ။ ၅၁၁။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၉၂၄။ ဟိဝိဘတ်ကိုချေ။ ကစ္စည်း။ ၄၇၉။ ရှ။ ၄၅၂။ မောက်၊ ၆။ ၄၈။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၉၆၀။] ဖယ်ရှား - ပစ်ချ - လော့။ နစ္စာ (စူဠနိ၊ ၇၉)တိ ခိပ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၄။

နဋ္ဌတိ (ကြိ) [နိ + ဋ္ဌာ + ဤ] ထွေး - ထွေး အန် - ပြု။ “ဝိ”တိ သဟ ခေဋေန ဘူမိယံ

နဋ္ဌတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၃၃။ (- မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၆-တို့၌ နိဋ္ဌတိ - ဟုရှိ၏။)

နတ္ထ (တိ) [နိဒ + တ၊ (နန္ဒ - သံ၊ ကုတ္တ - ပြာ)] (၁) ထုတ် - ပယ် - အပ်သော၊ ဖယ်ရှား - စွန့်ပစ် - အပ်သော။ (၂) လွှင့် - ပစ်လွှင့် - အပ်သော။ (၃) နတ္ထာနိ (အံ၊ ၁။ ၃၅၀)တိ နိဟဋ္ဌာနိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၀။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၁၇။ (၂) နတ္ထော ရက္ခံ ဥပါဂမိ (ဇာ၊ ၁။ ၁၆၆)န္တိ ဝါကန္တိန္တိ အတ္တမိဝ အတ္တနော ဝေဂနိတေန ဝါတေန နတ္ထော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅၃။

နတ (တိ) [န + တ၊ န ထုတိယံ နတော။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၁၂။ နဒ + တ၊ နဒ ပေရဏေ၊ နဒ ခေပေ ဝါ၊ တော၊ နတ္ထော။ နတောပိ၊ ဓာန၊ ဋီ။ ၇၄၄။ နဒ ပေရဏေ၊ ပေရဏံ စုတ္တိကရဏံ ပိသနံ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၀၅။] (က) ချီးမွမ်းအပ်သော။ (ခ) ကြိတ်ချေအပ်သော။ (ဂ) ပစ်လွှင့် - ပစ်ချ - အပ်သော။ ဒေါင့်ကွင်းပြန်ကြည့်။

နတိ (ထိ) [န + တိ၊ န ထုတိယံ၊ တိ၊ နတိ၊ ဓာန၊ ဋီ။ ၁၁၈] ချီးမွမ်းခြင်း။ ဝဏနာ စ နတိတ္ထတိ။ ဓာန၊ ၁၁၁။

နတ္ထ (တိ) [နဒ + တ] (က) ကြိတ်ချေအပ်သော။ (ခ) ပစ်လွှင့် - ပစ်ချ - အပ်သော။ နတ - ဒေါင့်ကွင်းကြည့်။

နဒ (တိ) [နဒ + အ] ထုတ် - ပယ် - တက်သော၊ ဖယ်ရှား - စွန့်ပစ် - တက်သော၊ သူ။

အန္တကာရ် မောဟံ နဒေါ ခေပနော အယံ
ဗုဒ္ဓေါ အနုပ္ပတ္တော။ အပါ ဌာ ၁။ ၃၃၆။

နဒ (ကြိ) [နဒ + အ + ဟိ။ ဟိ - ချေ။]
ထုတ် - ပယ် - လော့၊ ဖယ်ရှားလော့၊ နှင်
ထုတ်လော့။ နဒတိ (၁) - ကြည့်။

နဒတိ (ကြိ) [န + အ + တိ။ နဒ ပေရဏေါ၊
နဒ ခေပေ ဝါ။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၇၄၄။ ဓာတွတ္ထ။
၂၁၇။ (- ရှ၊ နှာ။ ၂၉၄။) နဒ ပေရဏေါ။
ပေရဏံ စုတ္တိကရဏံ ပိသနံ၊ နဒတိ။ နိတိ၊
ဓာ။ ၁၀၅။] (၁) ထုတ် - ပယ် - နှိ၊
ဖယ်ရှား - စွန့်ပစ် - နှိ၊ နှင်ထုတ်နှိ။ (၂)
ကြိတ်ချေနှိ။ အမှုန်ဖြစ်အောင်ပြုနှိ။ (၁)
ပမာဒံ အပ္ပမာဒေန၊ ယဒါ နဒတိ ပဏ္ဍိတော။
ဓမ္မ။ ၁၇။ မိလိန္ဒ။ ၃၇၀။ နဒတိ နိဟရတိ။
အံ၊ ဌာ ၂။ ၃၁၃။ အတိ၊ ဌာ ၃။ ၃၄။ ဓမ္မ၊ ဌာ ၁။
၁၆၅။ ဣတိဝုတ်၊ ဌာ ၃၃၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၂။
နဒတိ နိဟရတိ အန္တော ဝသိတုံ န ဒေတိ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၁၇။ အလက္ခိ နဒ မဟာရာဇေ။
ဇာ၊ ၂။ ၂။ နဒါတိ နိဟရ။ ဇာ၊ ဌာ ၅။ ၁၂၀။
နဒါ (စူဠနိ၊ ၇၉)တိ လုဉ္စ။ စူဠနိ၊ ဌာ ၂၄။
နဒိ ပနဒိ ပဇေတိ။ စူဠနိ၊ ၂၁၂။ နဒိ နိဟရိ။
သံ၊ ဌာ ၁။ ၁၇၇။ (၂) ဒေါင်ကွင်းကြည့်။

နဒိ (ကြိ) [နဒ + ဤ] ဖယ်ရှား - စွန့်ပစ် - ပြီ၊
နှင်ထုတ်ပြီ။ နဒတိ (၁) - ကြည့်။

နဒိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နဒ + တွာ] ဖယ်ရှား - စွန့်
ပစ် - ဤ၊ နှင်ထုတ်ဤ။ သပ္ပံ ရာဂတမံ
နဒိတွာ ပနဒိတွာ ဇေတိတွာ။ မဟာနိ၊ ၃၆၁။

နန (တိ) [နဒ + တ။ နဒ ပေရဏေါ၊ နဒ
ခေပေ ဝါ။ တော၊ တဿ ဣန္ဒော။ ဓာန်၊
ဋီ၊ ၇၄၄။] (၁) ထုတ် - ပယ် - အပ်သော၊
ဖယ်ရှား - စွန့်ပစ် - အပ်သော၊ နှင်ထုတ်အပ်
သော။ (၂) လွှင့် - ပစ်လွှင့် - အပ်သော။
(၁) သမ္ဘာနိ တာနိ နန္ဒာနိ ဟောန္တိ။ ဒိ၊ ၃။
၂၂၄။ အံ၊ ၃။ ၂၈၁။ နန္ဒာနိတိ နိဟတာနိ။
ဒိ၊ ဌာ ၃။ ၂၃၄။ (၂) နန္ဒော သရော သရဘံ
ဟန္တူ ခိပ္ပံ၊ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၃။ ဇာ၊ ဌာ ၄။ ၂၇၂။
နန္ဒာ (စူဠနိ၊ ၁၀၉)တိ ပပ္ဖေသိယာ။ စူဠနိ၊ ဌာ
၂၉။ (- ဇာ၊ ၂။ ၃၃၈။ ဇာ၊ ဌာ ၇။ ၃၀၀။)

နဟိ (ထိ) [နဟ + ဤ။ နဟ ဥဂ္ဂိရဏေါ၊
နဒါဒိ။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၅၈၇။] ရှားစောင်းကြီးပင်။
(ဆီးစောင်းကြီး။ ရွှေဥမင်၊ ပါစိတ်၊ သျှ။ ဆီး
စောင်းကြီး။ တောင်ပေါက်၊ ဓာန်၊ သျှ။ ဆူး
စောင်းကြီး။ မောင်းထောင်၊ ဓာန်၊ ဋီ၊ သျှ။
သစောင်းကြီး။ ကျော်အောင်၊ ဓာန်၊ သျှ။)
အမ္ဘာဋကဏ္ဍန္တသာလနဟိပါဠိဘဒ္ဒကဏိကာ-
ရာဒိနိ ခန္ဓဗိဇာနိ။ ဝိ၊ ဌာ ၃။ ၂၇။

နဟိပတ္တသဏ္ဌာန (တိ) [နဟိပတ္တ + သဏ္ဌာန]
ရှားစောင်းကြီးရွက် သဏ္ဌာန်ရှိသော။ ဇိဝါမံသံ
နဟိပတ္တသဏ္ဌာနံ၊ ဗုဒ္ဓက၊ ဌာ ၃၆။

နန (ဗျ) [နိစ္ဆယေ စာ'နမာနသ္မိ၊ သိယာ နူန
ဝိတက္ကနေ။ ဓာန်၊ ၁၁၉၁။ (- ရှ၊ နှာ။ ၁၃၅။
ရှ၊ ဋီ၊ နှာ။ ၈၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နှာ။ ၃၈၅။) (နူနမ်
- သံ၊ ဣန၊ ဣဏံ - ပြာ)] ယင်းသည် -
- လိင်သုံးပါး ဝိဘတ်ခုနစ်သွယ်တို့ကြောင့်
ရုပ်နေမပျက်သော နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်၏။ (၁)

စင်စစ် - ကေန် = ကေသ, ဆုံးဖြတ်ခြင်း
= နိစ္ဆယ, (၂) မှန်းဆခြင်း = အနုမာန,
(၃) ထင် - မှတ်ထင် - ခြင်း = မညန, (၄)
ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက္က, (၅) အောက်မေ့
- အမှတ်ရ - ခြင်း = အနုဿရဏ, (၆)
မေးမြန်းခြင်း = ပုစ္ဆာ အနက်တို့၌ ဖြစ်၏။

(၁) စင်စစ် - ကေန် = ကေသ, ဆုံး
ဖြတ်ခြင်း = နိစ္ဆယ။ (အနက်ကို ထင်စွာပြု
ခြင်း, ဆုံးဖြတ်ခြင်း, ကြံစည်ခြင်း, စိစစ်ခြင်း,
အကြောင်း, အကျိုး, ဥပမာ, ပုစ္ဆာ၊ ပြာ၊
ဓာန်။) ယေ နှုန စဏ္ဍာလာ ပုတ္တုသာ။
ဝိ၊ ၂။ ၁၆၊ ၁၇။ နှုန (ဇာ၊ ၁။ ၁၀၀) တိ ကေ-
သတ္ထေ နိပါတော။ ဇာ၊ ၄။ ၄၅။ (- ဝိ၊ ၃။
၂၇၀။ ဒီ၊ ၂။ ၈၅။ သံ၊ ၁။ ၁၃၀။ သံ၊ ၃။
၁၃၃။ အံ၊ ၂။ ၂၀၆။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၇၊ ၂၁၈။ ဝိ၊
၄။ ၁။ ၁၁၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၆၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၂၀၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆၊ ၁၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၃၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၇။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၇။
မဟာနိ၊ ၄။ ၁၀၇။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၀၂၊ ၃၀၈။ အံ၊
ဋီ၊ ၃။ ၅၉။ နိရုတ္တိ၊ ၃။ ၃၆၂။) (၂) မှန်းဆခြင်း
= အနုမာန။ နံ ဟံ နှုန သော ဩရကော
ဓမ္မဝိနယော။ ဝိ၊ ၃။ ၂၅။ ထေရီ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၇။
(၃) ထင် - မှတ်ထင် - ခြင်း = မညန။
ဘိယျော နှုန ဣတော သိယာ (ဝိမာန။
၆၆) တိ ဣတော သိယာတိ မညေ။ ဝိမာန။
၄။ ၁၈၅။ နိဗ္ဗုတာ နှုန သာ မာတာ။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၇၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၇၃။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၂၈။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။ (- ဝိ၊ ၄။
၂၄၅။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၆။ မ၊ ၂။ ၁၃၄။ သံ၊ ၁။
၂၄၀။ သံ၊ ၃။ ၃၈၇။ အံ၊ ၁။ ၄၁၄။ ဇာ၊ ၁။
၃၅၈။ ဇာ၊ ၂။ ၃၆-၇၊ ၁၅၃၊ ၂၆၁၊ ၃၃၃။
ထေရီ၊ ၄။ ၂။ ၅၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၊ ၂၁၇၊ ၂၁၈။

ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၃၊ ၉၉။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၉၃။) (၄)
ကြံစည်ခြင်း = ဝိတက္က။ ယံ နှုနာဟံ အနုပ-
ခဗ္ဗ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေယျံ။ သံ၊ ၂။ ၉၂။
နှုနာ (ပေတ။ ၁၅၆၊ ၂၁၆။ ထေရီ၊ ၂၄၃။
ဇာ၊ ၁။ ၃၉) တိ ပရိဝိတက္ကေ (နိပါတော)။
ပေတ၊ ၄။ ၁၁၅၊ ၂၆၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၆။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၅။ (- ဝိ၊ ၁။ ၁၃၊ ၂၉။ ဝိ၊ ၄။
၃၁၀။ မ၊ ၁။ ၂၈။ သံ၊ ၃။ ၁၃၂။ အံ၊ ၁။ ၁၁၀၊
၂၂၀။ အံ၊ ၃။ ၁၉၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၊ ၃၄။
ပေတ၊ ၄။ ၁၁၂၊ ၁၁၈။) (၅) အောက်မေ့ -
အမှတ်ရ - ခြင်း = အနုဿရဏ။ အဟော
နှုနာ (ဒီ၊ ၁။ ၁၆၉။ မ၊ ၂။ ၂၂၂) တိ အနုဿ-
ရဏတ္ထေ နိပါတဒ္ဓယံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၅။ မ၊ ၄။
၃။ ၁၈၆။ နှုနာတိ အနုဿရဏေ (နိပါ-
တော)။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၅။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။
၃၇၅။ (- ဇာ၊ ၁။ ၂၂၆။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၆။ ဇာ၊
၄။ ၄။ ၉၃။) (၆) မေးမြန်းခြင်း = ပုစ္ဆာ။
အဟမေဝ နှုန ဗာလာ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၄၂။ ဇီဝိတံ
နှုနံ တေ စတ္တံ၊ ရဋ္ဌံ ဝါ မနုဇာဓိပ။ ဇာ၊ ၂။
၂၂၁။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၇။ (- ဒီ၊ ၁။ ၁၄၈။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၂၇၉။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၉။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၃၄။)
(သံ၊ ၁။ ၂၄၀-၅ နှုန-ဟု တွေ့ရသည်။)

နုပမ (တိ) [န + ဥပမာ] နှိုင်းယှဉ်စရာ
“ဥပမာ” မရှိသော၊ သူ။ သောဘသိ သုဝ-
သနေဟိ နုပမေ (ထေရီ၊ ၄၂၁) တိ နိဝါသန-
ပါရုပနဝတ္ထေဟိ အနုပမေ ဥပမာရဟိတော။
ထေရီ၊ ၄။ ၂၆၀။

နုပုရ=နုပုရ (ပု၊ န) [ဥပုရ + ပုရ (= ပုရ + က)]
ဥပုရ ပါဒံ ပုရေတိတိ နုပုရော။ ဝဏ္ဏဝိပရိ-
ယာယော။ ဓာန်၊ ၄။ ၂၈။ (ဏိဥရ - ဣဥရ

- ပြာ)] (၁) ခြေကျင်း၊ ခြေ၌ဝတ်ဆင်အပ်သော တန်ဆာ။ (၂) လက်ကောက်။ (သစ်ပင်အထူး၊ ခြေတန်ဆာ၊ ခြေကျင်း။ ပြာ၊ ဓာန်။) (၁) တာသံ ပန ခေနနံ စတူသု ပါဒေသု နုပုရာနိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၀။ (၂) ဧကသ္မိ ဟတ္ထေ ဒွေနုပုရာနိ ဃဋ္ဌေန္တိ။ စူဠနိ။ ၂၅၉။ နုပုရာနိတိ ဝလယာနိ။ စူဠနိ။ ဌ၊ ၁၁၉။ (- အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၈။)

နေက (တိ) [န + ဧက။ အနေကနှင့် အနက်တူပုဒ်။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ။ ၃၉- ကြည့်။ (နဲက - သံ၊ ဧကအ၊ ဧကဂ - ပြာ)] တခု - မဟုတ် - မက - သော၊ များစွာသော။ နေကာနံ နာဂကောဋီနံ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၆) နှ့် အနေကာဟိ နာဂကောဋီဟိ၊ ကရုဏတ္ထေ သာမိဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၂၈၃။ (- မ၊ ၂။ ၁၁၅။)

နေကကောဋိသတ (တိ) [နေက + ကောဋိ - သတ] ကုဋေတစ်ရာမကသော၊ ကုဋေရာပေါင်းများစွာသော။ နေကကောဋိသတံ ခနံ၊ နာထာနာထာနံ ဒတွာနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၈။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၈။

နေကစိတ္တ (တိ) [နေက + စိတ္တ။ နေကစိတ္တ + က] (၁) အထူးထူးအပြားပြား - များစွာ - ဆန်းကြယ်သော။ (၂) အထူးထူး - အပြားပြား - များစွာ - ဆန်းကြယ်ခြင်းရှိသော။ (၁) နေကစိတ္တ (ဝိမာန။ ၇၇) နှ့် မာလာကမ္မ - လတာကမ္မာဒိနာနာဝိဝေစိတ္တံ။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၁၉။ (၂) နေကစိတ္တ (ဝိမာန။ ၉၀) နှ့်

အနေကစိတ္တံ နာနာဝိဝေစိတ္တံ။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၅၆။

နေကဇာတိသတ (န) [နေက + ဇာတိ + သတ] တစ်ပါးမကသော ဘဝအရာ၊ ရာပေါင်းများစွာသော ဘဝ။ ရာဟုလော စအဟဉ္ဇေဝ၊ နေကဇာတိသတေ ဗဟူ။ အပါ၊ ၂။ ၂၃၀။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၀၁။

နေကတိက (တိ) [နိကတိ + ကိက] ကောက်ကျစ် - စဉ်းလဲ - ခြင်း၌ ယှဉ်သော၊ အတုအပဖြင့် - လိမ်လည် - လှည့်ပတ် - တတ်သော၊ သူ။ နေကတိကာ (ဒိ၊ ၃။ ၁၄၉) တိ ပတိ - ရူပကေန ဝဉ္စနကာ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၀။ နေက - တိကာ (ထေရီ၊ ၃၃၉) တိ နိကတိယံ နိယုတ္တာ၊ အမဏိယေဝ မဏိ၊ အသုဝဏ္ဏိယေဝ သုဝဏ္ဏံ ကတွာ ပဋိရူပသာစိယောဂနိရတာ။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၅။ နေကတိက (ဇာ၊ ၁။ ၂၁၁) နှ့် ဝဉ္စကံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၂။ (- ဇာ၊ ၁။ ၂၄၉။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၉၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၈၅။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၃။)

နေကတိကဝါဏိဇ (ပု) [နေကတိက + ဝါဏိဇ] ကောက်ကျစ် - စဉ်းလဲ - သော ကုန်သည်။ ကေရာဋိကော နေကတိကဝါဏိဇောတိ ဝဒန္တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၆။

နေကဒိဇ (ပု) [နေက + ဒိဇ] များစွာသောငှက်၊ ငှက်မျိုးစုံ၊ သုဝါဒိကာ နေကဒိဇာမနညာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၃၁။ (- ၃၅။)

နေကပါကသဟဿ (န) [နေက + ပါက-
သဟဿ] အထောင်မကသော သတ္တဝါ၊
ထောင်ပေါင်းများစွာသော သတ္တဝါ။ ဓမ္မာ-
ဘိသမယော အဟု။ နေကပါကသဟဿာနံ။
အပ၊ ၂။ ၂၈၉။ ထေရီ၊ ၄။ ၆၁။

နေကဖလ (တိ) [နေက + ဖလ] များသော
အသီးရှိသော (သစ်ပင်)။ သန္တိ ရုက္ခာ
ဟရိပတ္တာ၊ ဒုမာ နေကဖလာ ဗဟူ။ ဇာ၊ ၁။
၁၉၀။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၇၁။

နေကဝဿဂဏ (ပု) [နေက + ဝဿဂဏ]
များစွာသော နှစ်အပေါင်း။ နေကဝဿဂဏေ
(ဇာ၊ ၁။ ၁၉၀)တိ အနေကဝဿဂဏေ။ ဇာ၊
၄။ ၃။ ၄၇၂။

နေကဝဿဂဏသဉ္စာတ (တိ) [နေကဝဿ-
ဂဏ + သဉ္စာတ] များစွာသော နှစ်အပေါင်း
၌ ဖြစ်သော။ နေကဝဿဂဏသဉ္စာတ (မ၊
၄။ ၁။ ၃၅၁)တိ အနေကဝဿသမူဟသဉ္စာတံ။
မ၊ ၄။ ၂။ ၃၅။

နေကဝဿဂဏိက (တိ) [နေကဝဿဂဏ +
ဏိက] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နေက-
ဝဿဂဏိက (မ၊ ၁။ ၁၁၂)တိ နေကဝဿ-
ဂဏသဉ္စာတံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၁။ အထက်ပုဒ်
လည်းကြည့်။

နေကဝိဒေက္ခဂဟန (တိ) [နေကဝိ + ဒေက္ခ-
ဂဟန] များသော အပြားရှိသော ဆင်းရဲ
ခြင်းဟူသော ချုံ ပိတ်ပေါင်းရှိသော၊ အမျိုးမျိုး

အဖုံဖုံ ဒေက္ခမျိုးစုံဟူသော ချုံပိတ်ပေါင်းရှိသော
(သံသရာ)။ နေကဝိဒေက္ခဂဟနံ၊ သံသာရံ
နာတိဝတ္တန္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၄၉၇။

နေကဠဝိ (ပု) [နိကဠဝ + ဏိ] ဒန်သလွန်ပင်။
ကောဠ (ဝဇီရ၊ ၃၁၉) - ကြည့်။

နေကွ (န) [နိကွ + က] (၁) ၁-နိကွ ၅-
သုဝဏ်ပမာဏရှိသော (ဇမ္ဗုရာဇ်) ရွှေတုံး
ရွှေခဲ။ (တနိကွ = တပိဿာ။ သင်္ဂဇာမူ
ဓမ္မပဒ၊ သျှ။) (၂) ၁-နိကွ ၅-သုဝဏ်
ပမာဏထက် လွန်သော (ဇမ္ဗုရာဇ်) ရွှေဖြင့်
-ပြုလုပ်အပ် - ပြီး - သော လည်ဆွဲတန်ဆာ။
(၁) နေကွံ ဇမ္ဗောနဒ (အံ၊ ၁။ ၁၈၂)တိ
သုရတ္တဝဏ္ဏဿ ဇမ္ဗောနဒသုဝဏ္ဏဿ
ဃဋိကာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၁။ နေကွံ ဇမ္ဗော-
နဒဿေ ဝါ (အံ၊ ၁။ ၃၁၄)တိ ဇမ္ဗုနဒံ ဝုစ္စတိ
ဇာတိသုဝဏ္ဏံ၊ တဿ ဇမ္ဗုနဒဿ နေကွံ
ဝိယ၊ ပဉ္စသုဝဏ္ဏပရိမာဏံ သုဝဏ္ဏဃဋကံ
ဝိယာတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၂။ နေကွန္တိ
နေကွပ္ပမာနဇမ္ဗောနဒသုဝဏ္ဏေန ကတံ
အကတဘဏ္ဍံ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။
၁၅၇။ (၂) နေကွံ ဂီဝံ တေ (ဇာ၊ ၂။ ၆၇)တိ
တဝ ဂီဝေယျံ သဗ္ဗသုဝဏ္ဏမယမေဝ ကာ-
ရေဿာမိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၁၅။
“နေကွံ ဂီဝံ တေ ကရိဿာမိ”တိပိ ပါဠော၊
တဝ ဂီဝိယ နေကွမယံ ပိဋန္တနံ ပိဋန္တိဿာ-
မိတိ အတ္ထော။ နေကွန္တိ ဝါ အတိရေက-
ပဉ္စသုဝဏ္ဏေန ကတပိလန္တနံ ကတဘဏ္ဍံ
ဝုတ္တံ။ တံ ဟိ ဃဋနမဇ္ဇနကွမံ ဟောတိ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇။ (- အံ၊ ၂။ ၄၁။ မ၊ ၄။ ၃။

၁၈။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၆။ ဥဒါန၊
၄။ ၃၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၂။)

နေက္ခမယ (တိ) [နေက္ခ + မယ] ရွှေဖြင့်ပြီး
သော (တန်ဆာ)။ နေက္ခ (ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၁၅)
- ကြည့်။

နေက္ခမ္မ (န) [နိက္ခမ္မ + က။ နိ + ကမု + ကျ။
တန်။ တန်၊ ဋီ။ ၈၃၁။ (နိဗ္ဗုဒ္ဓ - သံ၊ ဇာ၊ ၁။
- ပြာ၊ နိက္ခမ္မ - အဋ္ဌမာဂဓိ)] (၁) ထွက်
မြောက် - တတ် - ကြောင်းဖြစ် - သော။
(က) ပဌမဈာန်။ (ခ) ရဟန်းအဖြစ်။ (ဂ)
ဝိပဿနာ၊ ဝိပဿနာပညာ။ (ဃ) မဂ် ၄-
ပါး။ (င) အရဟတ္တဖိုလ်။ (စ) နိဗ္ဗာန်။ (ဆ)
အလုံးစုံသော ကုသိုလ်။ (ဇ) အလောဘ။
(ဈ) အလောဘပြဓာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တ-
ပျာဒ်။ (ည) နိက္ခမ္မပါရမီ။ (ဋ) နေက္ခမ္မဝိတက်။
(ဌ) ပဌမဈာန်၏ ဥပစာ။ (ဍ) ပဌမဈာန်
သမာဓိ။ (ဎ) သီလ။ (ဏ) သမာပတ် ၈-ပါး။
(တ) နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း - တရား -
အကျင့်။ (ထ) အရူပဈာန်။ (ဒ) လောကုတ္တရာ
တရား ၉-ပါး။ (ဓ) အနာဂါမိမဂ်။ (၂) ထွက်
မြောက်တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၃) ထွက်
မြောက်ခြင်း၊ တောထွက်ခြင်း။ (တိ) (၄)
(ကာမမှ) ထွက်မြောက်တတ်သော၊ သူ။

(၁)(က) ပဌမဈာန်။ နေက္ခမံ ခေါ်ပနာ
(ဒီ၊ ၃။ ၁၉၉)တိ ဣဝ နေက္ခမ္မံ နာမ ဒသသု
အသုဘေသု ပဌမဇ္ဈာန်။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၄။
နေက္ခမ္မ (ဣတိဝုတ်။ ၂၃၇)န္တိ ပဌမဇ္ဈာန်။
ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၀၉။ နေက္ခမ္မ (ပဋိသံ၊ ၁၀၀)န္တိ
ပဌမဇ္ဈာန်သမာဓိ၊ ပဌမဇ္ဈာန် ဝါ သဗ္ဗေ ဧဝ

ဝါ ကုသလာ ဓမ္မာ နေက္ခမ္မံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၉၅။ (- ဝိ၊ ၃။ ၂၂။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၄။ ဒီ၊ ၁။
၁၄၁။ ဒီ၊ ၂။ ၃၅။ မ၊ ၁။ ၁၆၃။ မ၊ ၂။ ၄၃၊
၆၄။ အံ၊ ၂။ ၂၁၄။ အံ၊ ၃။ ၃၀။ အဘိ၊ က။
၂၈၁။ ပဋိသံ၊ ၃၅၁၊ ၃၆၁။ ထေရု၊ ၃၁၂။
နေတ္တိ၊ ၃၆။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၅။ အံ၊
ဌ၊ ၃။ ၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၆။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၃၀။ ဓမ္မာ၊ ဌ၊
၁။ ၄၊ ၂၈၁။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၄၀။ ဝိမာန၊ ဌ။
၇၈၊ ၂၉၈။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၂။ စရိယာ၊ ဌ။
၂၉၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၈၂။ ဇာ၊
ဌ၊ ၆။ ၁၂၅။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၈၈၊ ၁၄၁။ နေတ္တိ၊
ဌ။ ၁၀၆၊ ၁၁၁။ ဝဇီရု၊ ၄၀၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၁။ သီ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၂၇၅၊ ၄၀၉။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၄။ မ၊ ဋီ၊
၂။ ၂၃၊ ၆၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၃၊ ၃၄၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၁၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၄-
၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၅၉။)

(ခ) ရဟန်းအဖြစ်။ နေက္ခမ္မေ အာနိသံသံ
ပကာသေတိ။ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဂုဏံ ပကာသေ-
တိတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၄။ နေက္ခမ္မံ ဝုစ္စတိ
ပဗ္ဗဇ္ဇာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၆။ နေက္ခမ္မံ
ဒဋ္ဌဓေမတော (အံ၊ ၂။ ၆၆)တိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ
ဓေမတော ဒိသ္မာ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉။ ပဗ္ဗဇ္ဇာ
သဟ ဥပစာရေန ပဌမဇ္ဈာန် ဝိပဿနာပညာ
စ နိဗ္ဗာနန္တ နေက္ခမ္မံ နာမ။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။
၃၃၀။ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ပဌမဇ္ဈာန်၊ နိဗ္ဗာနန္တ ဝိပဿနာ။
သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ နေက္ခမ္မန္တိ ပဝုစ္စရေ။
ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၃၃၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၄။ အံ၊ ဋီ၊
၂။ ၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၅။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၁၀၀။
(- အံ၊ ၂။ ၂၁၄။ အံ၊ ၃။ ၂၃၃။ ထေရု၊ ၂၉၀။
ထေရီ၊ ၄၀၄၊ ၄၂၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၂၊ ၂၈၂။

သုတ္တန်၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၃။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၂၊ ၂၃၇။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၄၂၊ ၂၉၆။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၀၅။
ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သင်္ခ၊ ၃၀၆။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၃။ သံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၈။ အနုဋီ၊ ၂။
၁၀။)

(ဂ) ဝိပဿနာ၊ ဝိပဿနာပညာ။ နိစ္စ-
သညာဒိနိက္ခမနတော နေက္ခမ္မံ ဝိပဿနာတိ
“ နေက္ခမ္မသိတာနိတိ ဝိပဿနာနိသိတာ-
နိ”တိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၈၂။ (- နေတ္ထိ၊ ဌ၊
၂။ ၈၊ ၈၉။) ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၃၃၁။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၆၄။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၅။
နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၀၀ - လည်းကြည့်။

(ဃ) မဂ် ၄-ပါး။ ဒုဝိဇေဟိ ကာမေဟိ
နိက္ခန္တတ္တာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ၊ အဋ္ဌသမာပတ္တိယော၊
စတ္တာရော စ အရိယမဂ္ဂါ ကာမေဟိ နေက္ခမ္မံ
နာမ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၂။

(င) အရဟတ္တဖိုလ်။ အရဟတ္တဉ္စ သဗ္ဗ-
ကိလေသေဟိ နိက္ခန္တတ္တာ နေက္ခမ္မံ။ ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၃၆၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၂။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၂။ (- ဝိ၊ ၃။ ၂၇၁။)

(စ) နိဗ္ဗာန်။ နေက္ခမ္မေ ဒဋ္ဌ ခေမတ
(အံ၊ ၁။ ၁၄၅)န္တိ နိဗ္ဗာနေ ခေမဘာဝံ ဒိသ္မာ။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၉။ နေက္ခမ္မံ ဒဋ္ဌ ခေမတော
(သုတ္တန်၊ ၄၄၅။ စူဠနိ၊ ၁၆)တိ နိဗ္ဗာနဉ္စ
နိဗ္ဗာနဂါမိနိဉ္စ ပဋိပဒံ ခေမန္တိ ဒိသ္မာ။ သုတ္တန်၊
ဌ၊ ၂။ ၃၁၃။ စူဠနိ၊ ဌ၊ ၄၁။ (- သုတ္တန်၊ ၃၄၁။
စူဠနိ၊ ၁၄၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၈။ ကင်္ခါ၊ ၁၆၆။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၇။ ထေရ၊
ဌ၊ ၁။ ၇၆၊ ၉၂။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၂။ ထေရီ၊
ဌ၊ ၂၄၇။ ဝဇီရ၊ ၄၇၆။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၄။ ဒိ၊ ဌ၊
၃။ ၃၆၊ ၁၈၆။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၀။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၆။
၂၂၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆။) (ခ) လည်းကြည့်။

(ဆ) အလုံးစုံသော ကုသိုလ်။ နေက္ခမ္မ
(မ၊ ၁။ ၁၆၃)န္တိ စ ကာမေဟိ နိဿင်္ဂ သဗ္ဗ-
ကုသလံ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၆။ သဗ္ဗေပိ ကုသလာ
ဓမ္မာ နေက္ခမ္မံ။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၃၃၀။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၀၅။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၄။
(- ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၃၃၁။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၄၅။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၀၀။)

(ဇ) အလောဘ။ နေက္ခမ္မံ ဝုစ္စတိ
လောဘာ နိက္ခန္တတ္တာ အလောဘော။ အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၇၀။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၆။ နေက္ခမ္မံ (ပဋိသံ၊
၂၀)န္တိ ကာမစ္ဆန္တဿ ပဋိပက္ခော အလော-
ဘော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၆။ (- ပဋိသံ၊ ၂၃၊
၂၆၊ ၂၀၉၊ ၄၁၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၃၇။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၂။ ၇၁၊ ၃၂၀။)

(ဈ) အလောဘပြဇာနည်သော ကုသိုလ်
စိတ္တုပ္ပါဒ်။ နေက္ခမ္မေနာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၁။ အံ၊ ဌ၊
၁။ ၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၇)တိ အလောဘ-
ပဓာနေန ကုသလစိတ္တုပ္ပါဒေန။ သိ၊ ဌ၊ သင်္ခ၊
၁။ ၃၀၇။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၈။
(- မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂၂။)

(ည) နေက္ခမ္မပါရမီ။ နေက္ခမ္မေ (အပ၊ ၁။
၁၂၆) နေက္ခမ္မပါရမိတာယ ပါရမိံ ကောဋိ-
ပတ္တာ။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၆။ ဒါနသီလဉ္စ နေက္ခမ္မံ၊
စရိယာ၊ ဌ၊ ၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၈။ သိ၊ ဌ၊ သင်္ခ၊ ၁။
၂၄၉။

(ဋ) နေက္ခမ္မဝိတက်။ နေက္ခမ္မဝသေ-
နာတိအာဒိသု ကာမစ္ဆန္တဝိက္ခမ္ဘနဿ နေက္ခ-
မ္မသင်္ကပ္ပဿ ဝသေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂၂။
(- သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၆။) (ဌ) ပဌမဈာန်၏ ဥပစာ။
နေက္ခမ္မံ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၉)န္တိ ကာမေဟိ နိက္ခ-
န္တဘာဝတော နေက္ခမ္မသညိတံ ပဌမဇ္ဈာန-

ပစာရံ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၃၁။ (၃) ပဌမဈာန် သမာဓိ။ နေက္ခမ္မ (ပဋိသံ၊ ၁၀၀) နှိ ပဌမ-ဇ္ဈာန်သမာဓိ၊ ပဌမဇ္ဈာန် ဝါ။ သဗ္ဗေဒေ ကုသလာ မော နေက္ခမ္မ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၅။

(၃) သီလ။ ယသ္မာ နေက္ခမ္မေန ကာမ-စ္ဆန္တံ သံဝရတိ န ဝိတိက္ကမတိ၊ တသ္မာ နေက္ခမ္မ သီလန္တိ အဓိပ္ပါယော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၉။

(က) သမာပတ် ၈-ပါး (သ) - ကြည့်။

(တ) နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း - တရား - အကျင့်။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၁။ စူဠနိ၊ ၄။ ၄၁ - ကြည့်။ (ထ) အရူပဈာန်။ တဉ္စ အာရုံပုံ ရူပတော နိက္ခန္တတ္တာ နေက္ခမ္မ နာမာတိ အဓိကာရဝေသေန ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၁။ (ဒ) လောကုတ္တရာတရား ၉-ပါး။ နေက္ခမ္မနိန္နန္တိ နဝလောကုတ္တရဓမ္မနိန္နံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၈။ (ခ) အနာဂါမိမဂ်။ နေက္ခမ္မ (ဒိ၊ ၃။ ၂၃၀) နှိ ဧတ္ထ နေက္ခမ္မန္တိ အနာဂါမိမဂ္ဂေါ အဓိပ္ပေတော။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၂။

(၂) ထွက်မြောက်တတ်သည်၏အဖြစ်။ နေက္ခမ္မ အာနိသံသံ (မ၊ ၂။ ၆၄) နှိ ယေ နေသံ အကုသလတော နိက္ခန္တဘာဝေ အာနိသံသော။ တံ န ပဿန္တိတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၈၂။

(၃) ထွက်မြောက်ခြင်း၊ တောထွက်ခြင်း။ နေက္ခမ္မ အဘိနိက္ခမိ (စရိယာ။ ၄၀၁) တိ နေက္ခမ္မတ္ထာယ ဂေဟတော နိက္ခမိ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိတိ အတ္ထော။ စရိယာ။ ၄။ ၁၃၁။ နေက္ခမ္မ ဝဏ္ဏ-ယန္တာ နိသီဒိ သု။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၄။ (- စရိယာ။ ၄၂၀။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၅။)

(တိ) (၄) (ကာမမှ) ထွက်မြောက်တတ် သော၊ သူ။ နေက္ခမ္မေန ဉာတဗ္ဗ (မ၊ ၃။ ၁၇၀) နှိ ကာမတော နိဿဒ္ဓဂုဏေန ဉာတဗ္ဗ၊ ကာမတော နိဿဒ္ဓဂုဏေ ဌိတေန ပုဂ္ဂလေန ဧကဂ္ဂံ နာမ ဇာနိတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပါယေနတံ ဝုတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၄၀-၁။ သံကိလေသတော နိက္ခမ္မနဋ္ဌေန နေက္ခမ္မော။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃၆။

နေက္ခမ္မကာလ (ပ) [နေက္ခမ္မ + ကာလ] တောထွက်ရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ နေက္ခမ္မကာလော မယံ၊ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၅။

နေက္ခမ္မခန္တိ (ထိ) [နေက္ခမ္မ + ခန္တိ] နေက္ခမ္မကို နှစ်သက်ခြင်း။ နေက္ခမ္မခန္တိ ကာမစ္ဆန္နေန သုညာ။ ပဋိသံ၊ ၃၆၅။

နေက္ခမ္မဂရ (က) (တိ) [နေက္ခမ္မ + ဂရ (က)] အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော ရဟန်း၏အဖြစ်၊ ပဌမဈာန်စသည်ရှိသော၊ ရဟန်း၏အဖြစ်၊ ပဌမဈာန်စသည်ကို အလေးအမြတ်ပြုတတ် သော။ အယံ ပုဂ္ဂလော နေက္ခမ္မဂရကော၊ နေက္ခမ္မာသယော နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တော။ ပဋိသံ၊ ၁၁၈။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၁။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၇၀။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၃။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၈၅။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၃၁၇။ ယဒါ အလောဘပုဗ္ဗာနော နေက္ခမ္မ-ဂရကော စိတ္တုပ္ပါဒေါ ဟောတိ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၈၆။ ပဗ္ဗဇ္ဇာပဌမဇ္ဈာနာဒိကံ နေက္ခမ္မံ ဂရ ဂရကာတဗ္ဗံ ဧတဿာတိ နေက္ခမ္မဂရ။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၁၃၃။ (- မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၁။)

နေက္ခမ္မဂဝေသက (တိ) [နေက္ခမ္မ + ဂဝေသက] နိဗ္ဗာန်ကို ရှာမှီးတတ်သော၊ သူ။ အရည်

ပဝိသိတွာ နေက္ခမ္မဂဝေသကော ဟုတွာ
ပဗ္ဗဇ္ဇိတော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။
၁၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂။ နေက္ခမ္မဂဝေသကောတိ
နိဗ္ဗာနဂဝေသကော။ အဋ္ဌသာ၊ ယော။ ၄၀။

နေက္ခမ္မဂုဏဝိဘာဝနမုခ (န) [နေက္ခမ္မဂုဏ +
ဝိဘာဝန + မုခ] ရဟန်းအဖြစ်၏ ဂုဏ်ကျေး
ဇူးကို ထင်စွာပြခြင်းကို အဦးပြခြင်း။ အာဒိ-
နဝသဝနေန သံဝိဂ္ဂဟဒယာနံ နေက္ခမ္မဂုဏ-
ဝိဘာဝနမုခေန စ ဝိဝဋ္ဌံ ဒသေတိ။ ဥဒါန၊
ဌ၊ ၂၅၅။

နေက္ခမ္မစရိယဌ (ပု) [နေက္ခမ္မစရိယာ + အတ္ထ]
ဈာန်ဟူသော “နေက္ခမ္မ”ဖြစ်၍ဖြစ်ခြင်းဟူ
သော - အနက် - သဘော။ နေက္ခမ္မစရိယ-
ဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂီ။ ပဋိသံ၊ ၃၀၃။ မူလစရိယဌ
(ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၄) - နှင့်ယှဉ်ကြည့်။

နေက္ခမ္မဗ္ဗန္တ (ပု) [နေက္ခမ္မ + ဗန္တ] (၁)
ထွက်မြောက်ခြင်း ‘နေက္ခမ္မ’၌ဖြစ်သောအလို
ကုသိုလ်ဗန္တ။ (တိ) (၂) ထွက်မြောက်ခြင်း
‘နေက္ခမ္မ’၌ဖြစ်သော အလိုရှိသော၊ သူ။ (၁)
နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ နေက္ခမ္မဗ္ဗန္တော။
သံ၊ ၁။ ၃၆၆။ နေက္ခမ္မဗ္ဗန္တေနာ (နေတ္တိ၊ ဌ၊
၁၈၁)တိ ကုသလဗ္ဗန္တေန။ နေတ္တိ၊ ဌီ၊ ၁၀၀။
(တိ) (၂) ယတော ယောဂါဝစရော
“နေက္ခမ္မဗ္ဗန္တော”တိ ဂုစ္စတိ။ နေတ္တိ၊ ဌီ၊ ၁၄၃။
(- ပေဋကော။ ၂၇၀။)

နေက္ခမ္မဗ္ဗန္တဘိရတ (တိ) [နေက္ခမ္မဗ္ဗန္တ +
အဘိရတ] နေက္ခမ္မဗ္ဗန္တ၌ မွေ့လျော်သော၊

သူ။ သစေ စ ပဗ္ဗဇ္ဇုပေတိ တာဒိသော၊
နေက္ခမ္မဗ္ဗန္တဘိရတော ဝိစက္ခကော။ ဒိ၊ ၃။
၁၂၁၊ ၁၂၂၊ ၁၂၈။

နေက္ခမ္မဇ္ဈာသယ (ပု) [နေက္ခမ္မ + အဇ္ဈာသယ]
(၁) ထွက်မြောက်ခြင်း ‘နေက္ခမ္မ’၌ဖြစ်သော
- ညွတ်သော - အလို ‘အဇ္ဈာသယ’၊ နေက္ခမ္မ-
ဇ္ဈာသယ။ (တိ) (၂) နေက္ခမ္မဇ္ဈာသယရှိသော၊
သူ။ (၁) ယေ စာပိ ဣမေ နေက္ခမ္မဇ္ဈာ-
သယော၊ ပဝိဝေကဇ္ဈာသယော သံဝတ္တ-
န္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၈။ (-
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၃။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၄၂၊ ၂၅၃။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၉၄၊ ၂၀၃၊ ၂၀၅။ မ၊ ဌီ၊ ၃။ ၁၃၇။)
(တိ) (၂) နေက္ခမ္မဇ္ဈာသယာ စ ဗောဓိသတ္တာ
ဃရာဝါသေ ဒေါသဒဿာဝိနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၁၃။ (- သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၅။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။
၁၅၈။ ဒိ၊ ဌီ၊ ၁။ ၇၃။ သိ၊ ဌီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၅၉။
နေတ္တိ၊ ဌီ၊ ၁၁၇။)

နေက္ခမ္မဌ (ပု) [နေက္ခမ္မ + အတ္ထ] ဈာန်ဟူသော
- အနက် - သဘော။ နေက္ခမ္မဌေန ဗောဇ္ဈင်္ဂီ။
ပဋိသံ၊ ၃၀၃။ (- ၃၀။)

နေက္ခမ္မတ္တ (ပု) [နေက္ခမ္မ + အတ္တ] ရဟန်း
အဖြစ်ဟူသော အကျိုး။ နေက္ခမ္မတ္တာယ
ဂေဟတော နိက္ခမိ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၃၁။

နေက္ခမ္မဓာတု (ပု၊ ထိ) [နေက္ခမ္မ + ဓာတု]
နေက္ခမ္မဓာတ်။ (၁) နေက္ခမ္မ (အလောဘ၊
ပဌမဈာန်၊ ကုသိုလ်အားလုံး) နှင့် ယှဉ်သော
- ဓာတ် - သဘော၊ နေက္ခမ္မဝိဝာက်။ (၁)

နေက္ခမ္မ (ကုသိုလ်အားလုံး) သာလျှင်ဖြစ်သော - ဓာတ် - သဘော။ (၁) နေက္ခမ္မံ ဂုဇ္ဈတိ လောဘာ နိက္ခန္တိတ္တာ အလောဘော၊ နိဝရဏေဟိ နိက္ခန္တိတ္တာ ပဌမဇ္ဈာန်၊ သမ္မာ-ကုသလေဟိ နိက္ခန္တိတ္တာ သမ္ပကုသလံ။ နေက္ခမ္မပဋိသံယုတ္တာ ဓာတု နေက္ခမ္မဓာတု၊ နေက္ခမ္မဝိတက္ကသေသတံ နာမံ။ နေက္ခမ္မမေဝ ဓာတု နေက္ခမ္မဓာတု၊ သမ္ပဿာပိ ကုသလ-သေသတံ နာမံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၀။ (၂) သံကိလေသတော နိက္ခမနဌေန နေက္ခမ္မော၊ သော ဧဝံ နိဇ္ဈိဝဌေန ဓာတူတိ နေက္ခမ္မ-ဓာတု။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၆။ (- ဒီ၊ ၃။ ၁၈၁။ မ၊ ၃။ ၁၀၈။ သံ၊ ၁။ ၃၆၆။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၈၈။ နေတ္ထိ၊ ၈၁၊ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၉။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၁၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၁။)

နေက္ခမ္မနိဗ္ဗာန် (တိ) [နေက္ခမ္မ + နိဗ္ဗာန်] (က) သံကိလေသမှ ထွက်မြောက်တတ်သော ၉-ပါးသော လောကုတ္တရာတရား၌ - ညွတ် - ကိုင်း - သော။ (ခ) ရဟန်းပြုခြင်း၌ - ညွတ် - ကိုင်း - သော။ (ဂ) တဏှာမှ ထွက်မြောက်ခြင်း၌ - ညွတ် - ကိုင်း - သော။ (က) နေက္ခမ္မနိဗ္ဗာန် (သံ၊ ၂။ ၁၉၄) နှိ နဝလောကုတ္တ-ရဓမ္မနိဗ္ဗာန်။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၈။ အရိယဖလပဋိ-ပ္ပဿဒ္ဓိပဟာနဝသေန ပဝတ္တိယာ သမ္ပသံကိ-လေသတော နိက္ခန္တိတ္တာ နေက္ခမ္မံ၊ မဂ္ဂနိဗ္ဗာ-နာနံ ပန နေက္ခမ္မဘာဝေါ ဥက္ကံသတော ဂဟိတော ဧဝံတိ အာဟာ “နေက္ခမ္မနိဗ္ဗာန် နဝလောကုတ္တရဓမ္မနိဗ္ဗာန်” နှိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၃-၄။ (ခ) နေက္ခမ္မနိဗ္ဗာန် သပ္ပရိသာ၊ ဝိသံယုတ္တာ

ဘဝါဘဝေ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၂။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၃၁၆။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၃၂၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၄။ (ဂ) နေက္ခမ္မနိဗ္ဗာန် (ထေရ၊ ၃၅၃) အဘိနိက္ခမ္မနိဗ္ဗာန်။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅၆။

နေက္ခမ္မနိဗ္ဗာဓယ (တိ) [နေက္ခမ္မနိဗ္ဗာန် + အဇ္ဈာဓယ] တောထွက်ခြင်း၌ - ညွတ် - ကိုင်း - သော အလို “အဇ္ဈာဓယ” ရှိသော၊ သူ။ နေက္ခမ္မနိဗ္ဗာဓယတာယ ပရိဗ္ဗာဏေ-ပဗ္ဗန္တံ ပဗ္ဗဇိတွာ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၃။

နေက္ခမ္မနိမိတ္တ (တိ) [နေက္ခမ္မ + နိမိတ္တ] တောထွက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော။ နေက္ခမ္မနိမိတ္တ မူဂါဒိဘာဝါဓိဋ္ဌာန်၊ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၂၀။

နေက္ခမ္မနိယတ (တိ) [နေက္ခမ္မ + နိယတ] (ကာမမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော) ဈာန်၌မြဲသော (စိတ်)။ နေက္ခမ္မနိယတံ ဣဒါနိ မေ စိတ္တံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၄။

နေက္ခမ္မနိဿိတ (တိ) [နေက္ခမ္မ + နိဿိတ] (က) (ကာမမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော) ဈာန်၌ မှီသော။ (ခ) (ကာမမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော) ကုသိုလ်တရား၌ မှီသော။ (က) ဆ နေက္ခမ္မနိဿိတာနိ သောမနဿာနိ။ မိလိန္ဒ၊ ၄၅။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၉။) (ခ) တံ ပန နေက္ခမ္မနိဿိတံ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၁။

နေက္ခမ္မပက္ခိက (တိ) [နေက္ခမ္မ + ပက္ခိ + ကိက] (ကာမမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော)

ဈာန်ဟူသော အဖို့ရှိသော(ဝေဒနာ)။ နေက္ခမ္မ-
ဗ္ဗပက္ခိကာယ ကိရိယာ သောမနဿဝေဒ-
နာယာ၊ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၄၁။

နေက္ခမ္မပညတ္တိ (ထိ) [နေက္ခမ္မ + ပညတ္တိ]
နေက္ခမ္မဟူ၍ - ပညတ်ခြင်း - အပြားအားဖြင့်
သိစေခြင်း။ စိတ္တန္တိ နေက္ခမ္မပညတ္တိယာ
ပညတ္တိ။ ပေဋကော။ ၂၇၇။ (- ၂၉၂။)

နေက္ခမ္မပဋိပက္ခ (တိ) [နေက္ခမ္မ + ပဋိပက္ခ]
(ကာမမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော)
ဈာန်၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော (ကာမ-
ဝိတက်)။ တေသု ကာမာနံ အဘိနန္ဒန-
ဝသေန ပဝတ္တော နေက္ခမ္မပဋိပက္ခော ကာမ-
ဝိတက္ကော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၈။

နေက္ခမ္မပဋိပတ္တိ (ထိ) [နေက္ခမ္မ + ပဋိပတ္တိ]
အောက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ နေက္ခမ္မပဋိပတ္တိယာ
အရတိယာ ကာမဂုဏေသု ရတိယာ စ
သဟော အဘိဘဝိတာ အဇ္ဈောတ္တရိတာ။ အံ၊
၄။ ၃။ ၃၂၂။

နေက္ခမ္မပဋိပဒါ (ထိ) [နေက္ခမ္မ + ပဋိပဒါ]
ဈာန်၊ ဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို ရကြောင်း
အကျင့်။ နေက္ခမ္မ ပဋိပဒ္ဓတိ ဧတာယာတိ
နေက္ခမ္မပဋိပဒါ၊ သဥပစာရဿ ဈာနဿ၊
ဝိပဿနာယာ၊ မဂ္ဂဿ၊ နိဗ္ဗာနဿ စ အဝိ-
ဂမကာရဏန္တိ အတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။
နေက္ခမ္မပဋိပဒ(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၁)န္တိ ဈာန-
ပဋိပတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၃။

နေက္ခမ္မပဋိလာဘ (ပု) [နေက္ခမ္မ + ပဋိလာဘ]
ဈာန်ကိုရခြင်း၊ ရအပ်သော ဈာန်။ နေက္ခမ္မ-
ပဋိလာဘော ကာမစ္ဆန္နေန သုညော။ ပဋိသံ။
၃၆၄။

နေက္ခမ္မပဋိသံယုတ္တ (တိ) [နေက္ခမ္မ + ပဋိ-
သံယုတ္တ] နေက္ခမ္မ(အလောဘ - ပဌမဈာန်
- အလုံးစုံသော ကုသိုလ် - နိဗ္ဗာန်)နှင့်ယှဉ်
သော (ဝိတက်)။ နေက္ခမ္မေန ပဋိသံယု-
တ္တောတိ နေက္ခမ္မပဋိသံယုတ္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။
၁၈၆။ (- ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၈၃။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၆၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၉။ မ၊ ၄။ ၂။
၆၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၁။)

နေက္ခမ္မပရိဂ္ဂဟ (ပု) [နေက္ခမ္မ + ပရိဂ္ဂဟ]
ဈာန်ကို - ပိုင်းခြား၍ယူ - သိမ်းဆည်း - ခြင်း၊
ပိုင်းခြား၍ယူ - သိမ်းဆည်း - အပ်သော ဈာန်၊
နေက္ခမ္မပရိဂ္ဂဟော ကာမစ္ဆန္နေန သုညော။
ပဋိသံ။ ၃၆၃။

နေက္ခမ္မပရိဂ္ဂဟိတ (တိ) [နေက္ခမ္မ + ပရိဂ္ဂဟိတ]
တောထွက်ခြင်းဖြင့် - ပိုင်းခြား၍ယူအပ် -
သိမ်းဆည်းအပ် - သော၊ ကာမအနှောင်ပယ်
ရှောင်ခါဗျက် တောထွက်ခြင်းဖြင့် သိမ်းဆည်း
အပ်သော (သီလ)။ သီလံ နေက္ခမ္မပရိဂ္ဂ-
ဟိတံ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၇၀။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၈။ သီ၊
၄။ ၁။ ၁၅၉။

နေက္ခမ္မပရိဘာဝိတ (တိ) [နေက္ခမ္မ + ပရိ-
ဘာဝိတ] ၉-ပါးသော လောကုတ္တရာတရား
၌ ထုံအပ်သော(စိတ်)။ နေက္ခမ္မပရိဘာဝိတံ
ပတ္တံ ကမ္မနိယံ ခါယတိ။ သံ၊ ၂။ ၁၉၄။

နေက္ခမ္မပရိယေသန (န၊ ထိ) [နေက္ခမ္မ + ပရိ-
ယေသန] နေက္ခမ္မဝိတက်၊ အလုံးစုံသော
ကုသိုလ်တရားကို ရှာမှီးခြင်း။ နေက္ခမ္မပရိညာဟံ
ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ နေက္ခမ္မပရိယေသနာ။ သံ၊
၁။ ၃၆၆။

နေက္ခမ္မပရိယောဂါဟဏ (န) [နေက္ခမ္မ + ပရိ-
ယောဂါဟဏ] နေက္ခမ္မသို့ သက်ဝင်ခြင်း။
နေက္ခမ္မပရိယောဂါဟဏံ ကာမစ္ဆန္နေန သုညံ။
ပဋိသံ။ ၃၆၅။

နေက္ခမ္မပရိညာဟ (ပု) [နေက္ခမ္မ + ပရိညာဟ]
နေက္ခမ္မ - ကာမမှ ထွက်မြောက်ခြင်း - ၌
ပူလောင်ခြင်း။ နေက္ခမ္မစ္ဆန္တံ ပဋိစ္စ နေက္ခမ္မ-
ပရိညာဟော။ သံ၊ ၁။ ၃၆၆။

နေက္ခမ္မပါရမိတာ (ထိ) [နေက္ခမ္မပါရမိ + တာ။
တာ ပစ္စည်းအနက်မဲ့။] နေက္ခမ္မပါရမိ။
နေက္ခမ္မပါရမိတံ ဂစ္ဆ၊ ယဒိ ဗောဓိံ ပတ္တု-
မိစ္ဆသိ။ အပ၊ ၂။ ၃၁၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၉။
ကရုဏုပါယကောသလ္လပရိဂ္ဂဟိတော အာဒိ-
နဝဒဿနပုဗ္ဗင်္ဂမော ကာမဘဝေဟိ နိက္ခမန-
စိတ္တုပ္ပါဒေါ နေက္ခမ္မပါရမိတာ။ စရိယာ၊ ၄။
၂၇၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၇၀။

နေက္ခမ္မပါရမိ (ထိ) [နေက္ခမ္မ + ပါရမိ] နေက္ခ-
မ္မပါရမိ။ နေက္ခမ္မပါရမိံ ဂန္ဓာ၊ ပတ္တော
သမ္မောမိမုတ္တမံ။ အပ၊ ၁။ ၇။ ဝိစိနန္တော
တဒါဒက္ခိံ၊ တတိယံ နေက္ခမ္မပါရမိံ။ အပ၊
၂။ ၃၁၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။
(-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၆။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၄။ အပ၊ ၄။ ၁။
၂၆။)

နေက္ခမ္မပါရမိသည် - ဒါန၊ သီလစသည်
တို့၏ ဆန့်ကျင်ဖက် အကုသိုလ်တရားတို့မှ
ထွက်မြောက်တတ်သော ကုသိုလ်တရားဖြစ်
သည် (စရိယာ၊ ၄။ ၇၅)။ နတ်တို့ စည်းစိမ်
အလား စည်းစိမ်များကို ပယ်စွန့်လျက် နဂါး
ပြည်မှ ထွက်မြောက်၍ ရဟန်းတရားကို ပြု
ကျင့်ခြင်းသည် ဘုရားလောင်း သင်္ခပါလနဂါး
မင်း၏ နေက္ခမ္မပါရမိမည်၏ (စရိယာ၊ ၄။
၁၇၅။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၈၆)။ ရဟန်းပြုခြင်း၊ ဈာန်
ကို ရခြင်းသည် နေက္ခမ္မပါရမိမည်၏ (စရိယာ၊
၄။ ၁၈၀)။ နေက္ခမ္မပါရမိသည် ဝတ္ထုကာမ၊
ကိလေသာကာမနှင့် ဘဝ ၃-ပါးမှ ထွက်
မြောက်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏ (စရိယာ၊ ၄။ ၂၇၃)။
ဘုရားလောင်းတော်တို့ မြတ်သောတောထွက်
တော်မူခြင်းသည် နေက္ခမ္မပါရမိ မည်၏ (ဇာ၊
၄။ ၆။ ၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၅)။ နေက္ခမ္မပါရမိ သည်
ကာမနှင့် ဘဝမှ ထွက်မြောက်ခြင်းလက္ခဏာ
ရှိ၏။ ထိုကာမနှင့် ဘဝတို့၏ အပြစ်ကို
ထင်စွာပြခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ထိုကာမနှင့် ဘဝမှ
မျက်နှာလွှဲသည်၏အဖြစ်လျှင် ထင်လာသော
ပစ္စုပ္ပန်ရှိ၏။ ထိတ်လန့်ခြင်းလျှင် နိုးစွာ
သောအကြောင်း “ပဒဋ္ဌာန်”မည်၏ (သီ၊ ၄။
သစ်၊ ၁။ ၂၅၂)။

နေက္ခမ္မပါဠိ (ထိ) [နေက္ခမ္မ + ပါဠိ] နေက္ခမ္မ-
ပါဠိ၊ နေက္ခမ္မပုဒ်ကို အစထား၍ ဟောကြား
အပ်သော - နေက္ခမ္မမည်သော သမထ၊
ဝိပဿနာ၊ မဂ်တရားတို့ကို ဟောကြားရာဖြစ်
သော - ပါဠိတော်ပါဠိ။ “သော နေက္ခမ္မံ
ဘာဝန္တော ရဗတိ”တိ နေက္ခမ္မပဒံ အာဒိ
လက္ခဏာ ကတ္ထ ဒေသနာယ ပဝတ္တတ္တာ၊

သဗ္ဗေသမ္ဘိ ဝါ သမထဝိပဿနာမဂ္ဂဓမ္မာနံ
ယထာသကံ ပဋိပက္ခတော နိက္ခမနေနံ
နေက္ခမ္မသညိတာနံ တတ္ထ အာဂတတ္တာ သော
ပါဌော “နေက္ခမ္မပါဠိ”တိ ဂုစ္စတိတိ အာဟ
“နေက္ခမ္မပါဠိယာ ကထေတဗ္ဗော” (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၀၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၅)တိ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၁။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၄။

နေက္ခမ္မပေါဏ (တိ) [နေက္ခမ္မ + ပေါဏ]
နိဗ္ဗာန်သို့ - ကိုင် - ညွတ် - သော စိတ်ရှိ
သော၊ သူ။ နေက္ခမ္မပေါဏော (ဝိမာန။ ၁၂၂)
တိ နိဗ္ဗာန်နိဇ္ဇော။ ဝိမာန။ ၄။ ၃၂၇။ (-ပေတ။
၁၉၉။)

နေက္ခမ္မပ္ပဋိဝေဓ (ပု) [နေက္ခမ္မ + ပဋိဝေဓ]
ဈာန်ကိုထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၊ ထိုးထွင်း၍ သိ
အပ်သော ဈာန်။ နေက္ခမ္မပ္ပဋိဝေဓော ကာမ-
စ္ဆန္ဒနံ သုညော။ ပဋိသံ၊ ၃၆၄။

နေက္ခမ္မပ္ပတ္တ (တိ) [နေက္ခမ္မ + ပတ္တ] နေက္ခ-
မ္မသို့ ရောက်သော၊ သူ။ ကောစိ န ကု-
တောစိ နေက္ခမ္မပ္ပတ္တာ သမုဒါ ဂစ္ဆန္တိ။
ပေဋကော။ ၂၆၆။

နေက္ခမ္မဗလသိဒ္ဓိ (ထိ) [နေက္ခမ္မ + ဗလ + သိဒ္ဓိ]
နေက္ခမ္မပါရမီဟူသော စွမ်းအား၏ ပြီးစီးခြင်း။
ဥပေက္ခာဝသေန အရတိရတိသဟဿေဝ
နေက္ခမ္မဗလသိဒ္ဓိတော။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၉၃။ ဒိ၊
ဌ၊ ၁။ ၈၃။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၇၀။

နေက္ခမ္မဗဟုလ (တိ) [နေက္ခမ္မ + ဗဟုလ]
များသောနေက္ခမ္မရှိသော၊ နေက္ခမ္မများသော၊

သူ။ နေက္ခမ္မဗဟုလော၊ လက္ခဏဝိသေသေ
အဝိဂစ္ဆတိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၀၂။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၇။
သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၇၉။

နေက္ခမ္မယုတ္တ (တိ) [နေက္ခမ္မ + ယုတ္တ] နေက္ခ-
မ္မ(=အလောဘ)နှင့်ယှဉ်သော၊ သူ။ နေက္ခမ္မ-
ယုတ္တော ယောဂီ နေက္ခမ္မေန ကာမစ္ဆန္ဒတော
ဟိရိယတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၈။

နေက္ခမ္မရတ (တိ) [နေက္ခမ္မ + ရတ] (ဝတ္ထု
ကာမ၊ ကိလေသာကာမတို့မှ ထွက်မြောက်
ကြောင်း) ရဟန်း၏အဖြစ်၊ ဈာန်၊ ဝိပဿနာ၊
မဂ် အစရှိသော နေက္ခမ္မ၌ ဓမ္မလျော်သော၊
သူ။ ကာမေဟိ နေက္ခမ္မရတ(အံ၊ ၂။ ၃၀၄)န္တိ
ဒုဝိဓေဟိ ကာမေဟိ နိက္ခန္တတ္တာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ
အဋ္ဌသမာပတ္တိယော စတ္တာရော စ အရိယ-
မဂ္ဂါ ကာမေဟိ နေက္ခမ္မ နာမ၊ တတ္ထ ရတံ
အဘိရတံ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၂။ ကာမေဟိ
နေက္ခမ္မရတ (ထေရ။ ၃၁၈)န္တိ သဗ္ဗသော
ကာမေဟိ နိက္ခမ္မိတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇာဈာန်ဝိပဿနာ-
ဒိဘောဒေ နေက္ခမ္မေ အဘိရတံ။ ထေရ၊ ၄။
၂။ ၂၆၀။

နေက္ခမ္မရတိ (ထိ) [နေက္ခမ္မ + ရတိ] ရဟန်း
အဖြစ်အစရှိသော နေက္ခမ္မ၌ ဓမ္မလျော်ခြင်း။
ရဟန်းအဖြစ်စသည်ကို မှီ၍ဖြစ်သော ဓမ္မ-
လျော်ခြင်း။ နေက္ခမ္မရတိ (မဟာနိ၊ ၃၆၃)န္တိ
ပဗ္ဗဇ္ဇာဒိနိ နိဿာယ ဥပ္ပန္နရတိ။ မဟာနိ၊ ၄။
၃၈၉။ (- သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂၈၇။ မ၊ ၃။ ၃၈၃။)

နေက္ခမ္မလာဘီ (တိ) [နေက္ခမ္မ + လာဘ + ထိ]
ဈာန်ကိုရခြင်းရှိသော၊ သူ။ နေက္ခမ္မလာဘီ

ပုဂ္ဂလော နေက္ခမ္မေန တပ္ပဋိပက္ခံ ကာမစ္ဆန္တံ
ပရိစ္စတေ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၂။

နေက္ခမ္မဝိတက္က (ပု) [နေက္ခမ္မ + ဝိတက္က]
အလောဘ၊ ပဌမဈာန်စသည်နှင့်ယှဉ်သော
ဝိတက်၊ နေက္ခမ္မဝိတက်။ (ကာမေဟိ နိဿ-
ဇော) နေက္ခမ္မပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော
နေက္ခမ္မဝိတက္ကော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၈။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၃၈၃။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၂၅၉။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၁။
နေက္ခမ္မဝိတက္ကော သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။
၁၆၆။ (- မ၊ ၁။ ၁၆၂။ မ၊ ၃။ ၁၅၅။ သံ၊ ၁။
၃၆၆။ အံ၊ ၁။ ၂၇၉။ အံ၊ ၂။ ၃၇၅။ ဣတိဝုတ်၊
၂၅၁။ နေတ္ထိ၊ ၁၀၅။ ပေဋကော၊ ၂၆၂၊ ၂၆၆။
မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၅၊ ၃၈၇။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၇။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၅၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၇၀၊ ၈၂၊ ၁၁၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၁၄၃။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၄၀၊ ၁၄၁။ ထေရ၊
ဌ၊ ၂။ ၄၆၉။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၆၄၊ ၁၇၅။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၂၈။) နေက္ခမ္မပဋိသံယုတ္တ - လည်းကြည့်။

နေက္ခမ္မဝိတက္ကဗဟုလ (တိ) [နေက္ခမ္မဝိတက္က
+ ဗဟုလ] များသော နေက္ခမ္မဝိတက်ရှိ
သော၊ နေက္ခမ္မဝိတက်များသော၊ သူ။
ဆန္ဒာဝိပတေယျာ စိတ္တေကဂ္ဂတာ ဝိသေ-
သတော ဓမ္မစ္ဆန္ဒဝတော နေက္ခမ္မဝိတက္က-
ဗဟုလဿ ဟောတိ။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၁၁၉။

နေက္ခမ္မဝိရိယပါရမိတာနဘာဝ (ပု) [နေက္ခမ္မ
+ ဝိရိယ + ပါရမိတာ + အာနဘာဝ] နေက္ခ-
မ္မပါရမိ၊ ဝိရိယပါရမိတို့၏ - အစွမ်းသတ္တိ -
အာနဘော်။ နေက္ခမ္မဝိရိယပါရမိတာနဘာ-
ဝေန ဝါ။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၄။

နေက္ခမ္မဝေမတ္တတာ (ထိ) [နေက္ခမ္မ + ဝေမတ္တ
+ တာ] တောထွက်ခြင်း၏ ထူးသည်၏
အဖြစ်။ အယံ နေက္ခမ္မဝေမတ္တတာ။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၃၄။

နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ (ပု) [နေက္ခမ္မ + သင်္ကပ္ပ]
ကာမမှ ထွက်မြောက်တတ်သော ဝိတက်၊
နေက္ခမ္မဝိတက်။ ကာမတော နိဿဇောတိ
နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပေါ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၀။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၅၃။ ကာမေဟိ နိက္ခန္တော သင်္ကပ္ပေါ
နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပေါ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၀၆။ ကာမတော
နိက္ခမတိတိ နိက္ခမော။ သော ဧဝ နေက္ခမ္မ-
သင်္ကပ္ပေါ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀၀။ (-မ၊ ၃။ ၁၁၈။
သံ၊ ၁။ ၃၆၆။ သံ၊ ၃။ ၈။ ပဋိသံ၊ ၄၀။ နေတ္ထိ၊
၈၈။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၂။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၈။ သံ၊ ဌ၊
၁။ ၁၄၅။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၃။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၃၀။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၂၆။ ထေရ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၇၅။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၈။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇။
နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၄၁-၂၊ ၂၄၇၊ ၂၅၀။)

နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပဗဟုလ (တိ) [နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပ
+ ဗဟုလ] များသော နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပရှိသော၊
နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပများသော၊ သူ။ နေက္ခမ္မသင်္က-
ပ္ပဗဟုလော စ ဝိဟရတိ။ အံ၊ ၂။ ၁၂၉။ (-
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၇။)

နေက္ခမ္မသညာ (ထိ) [နေက္ခမ္မ + သညာ]
နေက္ခမ္မနှင့်ယှဉ်သော သညာ၊ နေက္ခမ္မသညာ။
နေက္ခမ္မပဋိသညတ္တာ သညာ နေက္ခမ္မသညာ။
မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၄၉။ (- သံ၊ ၁။ ၃၆၆။ အဘိ၊
က။ ၃၅၆။ မဟာနိ၊ ၄၃။ နေတ္ထိ၊ ၁၀၅။ မ၊

ဌာ ၃။ ၁၈၆။ သံ၊ ဌာ ၂။ ၁၂၇။ အဘိ၊ ဌာ ၁။
၁၇၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၀။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၇၆။)

နေက္ခမ္မသညာပုဗ္ဗင်္ဂမ (တိ) [နေက္ခမ္မသညာ +
ပုဗ္ဗင်္ဂမ] နေက္ခမ္မသညာဟူသော ရှေ့သွားရှိ
သော။ သညာဝိရတ္တဿာတိ နေက္ခမ္မ-
သညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယ ဘာဝနာယ ပဟိနကာမာ-
ဒိသညဿ။ သုတ္တနိ၊ ဌာ ၂။ ၂၆၂။ မဟာနိ၊
ဌာ ၂၇၂။

နေက္ခမ္မသညိတ (တိ) [နေက္ခမ္မ + သညိတ]
နေက္ခမ္မဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်သော (တရား)။
နေက္ခမ္မ (ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၄) -
ကြည့်။

နေက္ခမ္မသိ (သိ)တ (တိ) [နေက္ခမ္မ + သိတ]
(က) (ကာမမှထွက်မြောက်တတ်သော)ဝိပ-
ဿနာ၌မှီသော။ (ခ) ကုသိုလ်တရား၌ မှီ
သော။ (က) နေက္ခမ္မသိတာနိ (မ၊ ၃။ ၂၆၀)
တိ ဝိပဿနာနိသိတာနိ။ မ၊ ဌာ ၄။ ၁၈၆။
(ခ) နေက္ခမ္မသိတ (ဒိ၊ ဌာ ၁။ ၅၄)၌ ကာမ-
တော နေက္ခမနေ ကုသလဓမ္မေ နိသိတံ။
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၂၉။ (- သံ၊ ၂။ ၂၉၄၊ ၄၂၉။
နေတ္တိ၊ ၄၆၊ ၇၃။ ဒိ၊ ဌာ ၂။ ၃၁၇၊ ၃၂၃။ မ၊ ဌာ
၃။ ၈၀။ သံ၊ ဌာ ၃။ ၂၇၊ ၁၂၀၊ ၁၂၃-၄။ အဘိ၊
ဌာ ၃။ ၃၂၃။ နေတ္တိ၊ ဌာ ၁၁၈၊ ၁၄၇။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၆၃၊ ၂၆၈။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၄၅။ အနုဋီ၊ ၃။
၂၀၀။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၈၉၊ ၁၀၂။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၂၉။)

နေက္ခမ္မသိဒ္ဓိ (ထိ) [နေက္ခမ္မ + သိဒ္ဓိ] နေက္ခမ္မ-
၏ ပြီးစီးခြင်း။ နေက္ခမ္မဝစနေနော စ တဿ
နေက္ခမ္မသိဒ္ဓိ။ ပဋိသံ၊ ဌာ ၂။ ၃၂၀။

နေက္ခမ္မသုခ (န) [နေက္ခမ္မ + သုခ] (က)
(ကာမမှ ထွက်မြောက်တတ်သော) ဈာန်၏
အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာ၊ ဈာန်ချမ်းသာ။
(ခ) ရဟန်းအဖြစ်ဟူသော ချမ်းသာ၊ ရဟန်း
အဖြစ်ကို စွဲ၍ဖြစ်သော ချမ်းသာ။ (ဂ)
ဘနာဂါမိဖိုလ်ဟူသော ချမ်းသာ။ (က)
နေက္ခမ္မသုခ (မ၊ ၂။ ၁၁၈)၌ ကာမတော
နိက္ခန္တသုခံ။ မ၊ ဌာ ၃။ ၁၁၉။ နေက္ခမ္မသုခ (မ၊
၃။ ၁၅၂)၌ ကာမတော နိက္ခန္တဿ သုခံ။
မ၊ ဌာ ၄။ ၁၁၃။ နေက္ခမ္မသုခဿာ (အံ၊ ၂။
၂၅၊ ၂၆၊ ၃၀၀။ အံ၊ ၃။ ၁၅၄)တိ ကာမတော
နိက္ခန္တသုခဿ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄။ (နိက္ခမတိတိ
နိက္ခမော၊ ဧဝံ နိက္ခမဝသေန ဥပ္ပန္နံ သုခံ။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၃၂၅။) (- အဘိ၊ က။ ၁၆၀။ ပေဋကော။
၂၇၈၊ ၂၈၅။ မ၊ ဌာ ၁။ ၁၆၅။ အံ၊ ဌာ ၂။ ၂၆၇။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၇၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၂။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။
၈၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၈။ အံ၊ ဋီ၊
၃။ ၅၄။)

(ခ) နေက္ခမ္မသုခ (အံ၊ ၁။ ၇၉)၌ နေက္ခမ္မံ
ဝုစ္စတိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ၊ တံ အာရဗ္ဗ ဥပ္ပဇ္ဇနကသုခံ။
အံ၊ ဌာ ၂။ ၅၃။ နေက္ခမ္မသုခ (စူဠနိ၊ ၂၆၉)၌
ပဗ္ဗဇ္ဇာသုခံ၊ စူဠနိ၊ ဌာ ၁၂၄။ (- စရိယာ၊ ဌာ
၃၀၆။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၉။) (ဂ) နေက္ခမ္မသုခ (ဓမ္မ၊
၅၂)၌ အနာဂါမိသုခံ၊ ဓမ္မ၊ ဌာ ၂။ ၂၅၂။

နေက္ခမ္မသုခပရိဂ္ဂဟ (ပ) [နေက္ခမ္မသုခ + ပရိ-
ဂ္ဂဟ] ဈာန်ချမ်းသာကို သိမ်းဆည်းခြင်း။
နေက္ခမ္မသုခပရိဂ္ဂဟော ဝိဘာဝိတော
ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌာ ၁။ ၁၁၃။ အဘိ၊ ဌာ ၁။ ၂၀၉။
မဟာနိ၊ ဌာ ၁၀၈။

နေက္ခမ္မသုခပုတ္တိ (ထိ) [နေက္ခမ္မသုခ + ပုတ္တိ]
ဈာန်ချမ်းသာသို့ရောက် - ကိုရ - ခြင်း။
ပဌမေန နေက္ခမ္မသုခပုတ္တိ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၃၁၇။
ဒိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၈။

နေက္ခမ္မသုခပုတ္တိ (ထိ) [နေက္ခမ္မသုခ + ဥပုတ္တိ]
ဈာန်ချမ်းသာ၏ ဖြစ်ခြင်း။ ပဌမေန နေက္ခ-
မ္မသုခပုတ္တိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၉၄။

နေက္ခမ္မာဓိက (တိ) [နေက္ခမ္မ + အဓိက]
နေက္ခမ္မလျှင် အကြီးအမှူးရှိသော၊ နေက္ခမ္မ-
ကို အကြီးအမှူးပြု၍ဖြစ်သော။ နေက္ခမ္မာ-
ဓိပတတ္တ - ကြည့်။

နေက္ခမ္မာဓိဂမသဒ္ဓါ (ထိ) [နေက္ခမ္မ + အဓိဂမ +
သဒ္ဓါ] ရဟန်းအဖြစ်ကို ရကြောင်းဖြစ်သော
သဒ္ဓါ။ နေက္ခမ္မာဓိဂမသဒ္ဓါယ ပဗ္ဗဇိ-တော။
ဉာန၊ ဌ။ ၃၄၃။

နေက္ခမ္မာဓိဌာန (န) [နေက္ခမ္မ + အဓိဌာန]
နေက္ခမ္မကို ဆောက်တည်ခြင်း။ နေက္ခမ္မာဓိ-
ဌာနံ ကာမစ္ဆန္နေန သည်။ ပဋိသံ၊ ၃၆၅။

နေက္ခမ္မာဓိပတတ္တ (တိ) [နေက္ခမ္မ + အဓိပတိ =
အဓိပတ + အတ္တ] (၁) နေက္ခမ္မကို အကြီး
အမှူးပြု၍ဖြစ်သော။ (၂) နေက္ခမ္မသည်
လွှမ်းမိုးအပ်သော သဘောရှိသော (ပညာ)။
နေက္ခမ္မာဓိပတတ္တာ ပညာ (ပဋိသံ၊ ၁၀၄)တိ
နေက္ခမ္မံ အဓိကံ ကတ္တာ နေက္ခမ္မာဓိကာ-
ဝေန ပဝတ္တာ ပညာ။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။ ၃၀၁။

နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တ (တိ) [နေက္ခမ္မ + အဓိမုတ္တ]
(က) အရဟတ္တဖိုလ် - သို့ - ခြံ - ညွတ်သော။
(ခ) ရဟန်းအဖြစ်၊ ပဌမဈာန်စသည် - သို့ -
ခြံ - ညွတ်သော။ သူ။ (က) နေက္ခမ္မာဓိ-
မုတ္တော (ဝိ၊ ၃။ ၂၇၀။ အံ၊ ၂။ ၃၃၁)တိ အာဒိ
သမ္ဘံ အရဟတ္တဝသေန ဝုတ္တံ၊ ဝိ၊ ဌ။ ၃။ ၃၆၅။
အံ၊ ဌ။ ၃။ ၁၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၂။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၈၂။ (ခ) ဧကစ္စော နေက္ခမ္မဂရုဏော
နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တော ဟောတိ။ မ၊ ဌ။ ၃။ ၁၉၁။
တတ္ထ (ပဗ္ဗဇ္ဇာပဌမဇ္ဈာနာဒိကေ) နိန္ဒပေါဏ-
ပုတ္တာရဇ္ဈာသယော နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တော။ မ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၃၃။ (- ပဋိသံ၊ ၁၁၈။ အဘိ၊ ဌ။ ၂။
၄၄၁။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၃၆၇။ ထေရ၊ ဌ။ ၂။
၂၃၇။ စရိယာ၊ ဌ။ ၂၀၃။ ဇာ၊ ဌ။ ၇။ ၂။ နေတ္တိ၊
ဌ။ ၁၇၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၊ ၁၁၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၃၁၇။)

နေက္ခမ္မာဘိနိဟတ (တိ) [နေက္ခမ္မ + အဘိနိ-
ဟတ] နေက္ခမ္မသည် ရှေ့ရှုဆောင်အပ်သော
(ဆန္ဒ ၃-မျိုး)။ ဣတိ နေက္ခမ္မာဘိနိဟတာ
တယော ဆန္ဒာ။ ပေဋကော၊ ၂၇၀။

နေက္ခမ္မာဘိမုခ (တိ) [နေက္ခမ္မ + အဘိမုခ]
တောထွက်ခြင်းသို့ - ရှေးရှု - မျက်နှာမူ -
သော။ သူ။ နေက္ခမ္မာဘိမုခေါ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၆)တိ
နိက္ခမနာဘိမုခေါ ဟောတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၁၃၂။
(- အဘိ၊ ဌ။ ၁။ ၄၉။ အပ၊ ဌ။ ၁။ ၂၇။ ဇာ၊ ဌ။
၁။ ၂၆။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၂၂၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၈။)

နေက္ခမ္မာဘိမုခပုပ္ဖတ္တိ (ထိ) [နေက္ခမ္မာဘိမုခ +
ပုပ္ဖတ္တိ] ရှင်၊ ရဟန်းအဖြစ်သို့ - ရှေးရှု -

မျက်နှာမူ - သောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း။ နေက္ခ-
မ္မာဘိရတပုဒ်တော် စိတ္တံ သံဟရတိ သံခိ-
ပတိ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၄။ သံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၅၀။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆၈။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၅၉။

နေက္ခမ္မာဘိရတ (တိ) [နေက္ခမ္မ + အဘိရတ]

(၁) နိဗ္ဗာန်၌မွေ့လျော်သော။ (၂) ရဟန်း
အဖြစ်၌မွေ့လျော်သော။ (၃) ရဟန်းအဖြစ်၊
ကုသိုလ်တရား၊ ပဌမဈာန်စသည်၌ မွေ့လျော်
သော။ သူ။ (၁)(၂) နေက္ခမ္မာဘိရတ (ပဋိသံ၊
၃၅၅) နှ့် နိဗ္ဗာနေ အဘိရတံ။ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ
အဘိရတံ ဝါ။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၂၃၀။ (၂) =
(အံ၊ ၃။ ၅၉) နှ့် ပဗ္ဗဇ္ဇာဘိရတံ။ အံ၊ ဌ။ ၃။
၂၂၄။ နေက္ခမ္မာဘိရတာန (သံ၊ ဌ။ ၁။ ၁၁၃) နှ့်
ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂတာနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၅။

(၃) နေက္ခမ္မာဘိရတော အဟ (စရိယာ။
၄၁၁) နှ့် ပဗ္ဗဇ္ဇာကုသလဓမ္မပဌမဇ္ဈာနာဒိ-
အဘိရတော တဒါ အဟံ အာသိန္တိ အတ္ထော။
စရိယာ၊ ဌ။ ၁၉၄။ = နေက္ခမ္မေကာမာဒိတော
နိက္ခန္ဓေ ပဌမဇ္ဈာနာဒိကေ အဘိရတာနံ
တန္တိန္ဒာနံ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၈၈။ = ဈာနဘိရ-
တာနံ။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၅။ (- ဒိ၊ ၃။ ၂၄၃။
မ၊ ၃။ ၁၅၃။ အံ၊ ၃။ ၃၉၇။ မဟာနိ၊ ၂။
၁၀၉၊ ၁၂၂။ ပေဋကော။ ၃၀၈။ ဒိ၊ ဌ။ ၃။
၁၈၄၊ ၂၄၇။ မ၊ ဌ။ ၂။ ၄၉။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။
၁၄၆၊ ၂၂၉။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၃၄၅။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၁၀။
မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၈၉။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။
၃၇၊ ၂၇၉။)

နေက္ခမ္မာဘိရတိ (ထိ) [နေက္ခမ္မ + အဘိရတိ]

ရဟန်းအဖြစ်၌ မွေ့လျော်ခြင်း။ အတ္တနော

နေက္ခမ္မာဘိရတိ ပကာသေသိ။ ထေရ၊ ဌ။
၁။ ၂၀၃။

နေက္ခမ္မာသယ (တိ) [နေက္ခမ္မ + အာသယ]

ရဟန်းအဖြစ်၊ ပဌမဈာန်စသော တည်ရာရှိ
သော။ သူ။ အယံ ပုဂ္ဂလော နေက္ခမ္မာရကော
နေက္ခမ္မာသယော နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တော။ ပဋိသံ၊
၁၁၈။ အဘိ၊ ဌ။ ၂။ ၄၄၁။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၁၇၀။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၇။ (- ဥဒါန၊ ဌ။
၁၂၄။) နေက္ခမ္မာရ (မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၃) - လည်း
ကြည့်။

နေက္ခမ္မူပဝိစာရ (တိ) [နေက္ခမ္မ + ဥပဝိစာရ]

အရဟတ္တဖိုလ်၏ အနီး၌ဖြစ်သော သမာဓိ။
အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံ ပရိပုဏ္ဏံ နေက္ခ-
မ္မူပဝိစာရံ ပရိပူရေတိ။ ပေဋကော။ ၃၃၆။

နေက္ခမ္မူပသဟိ (သညိ)တ (တိ) [နေက္ခမ္မ +

ဥပသဟိတ] (၁) တောထွက်ခြင်းနှင့် စပ်
ယှဉ်သော။ (၂) ရဟန်းအဖြစ်စသည်နှင့်စပ်
ယှဉ်သော။ (၁) နေက္ခမ္မူပသဟိတံ အတ္ထံ
စိန္တေတွာ။ အပ၊ ဌ။ ၁။ ၇။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၇။ (၂)
တံ ပန ပဗ္ဗဇ္ဇာဒိဝသေန ပဝတ္တိယာ နေက္ခ-
မ္မူပသညိတံ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၃။

နေက္ခမ္မူပသမ (တိ) [နေက္ခမ္မ + ဥပသမ]

ကိလေသာအပျိုင်းအေးရာ နိဗ္ဗာန်။ နေက္ခ-
မ္မူပသမေရတာ (ဓမ္မ၊ ၄၀)တိ ဧတ္ထ ပဗ္ဗဇ္ဇာ
နေက္ခမ္မန္တိ န ဂဟေတဗ္ဗာ။ ကိလေသဝူပ-
သမနိဗ္ဗာနရတိ ပန သန္တာယေတံ ဝုတ္တံ။
ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၁၄၇။ (- သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၂။ ၂၈၆။)

နေက္ခမ္မကတ္တ (န) [နေက္ခမ္မ + ကေတ္တ]
တခုသော သဘောရှိသော အလောဘ။
နေက္ခမ္မကတ္တံ စေတယတော (ပဋိသံ။ ၁၀၄)
တံ ကာမစွန္ဒေ အာဒိနဝဒဿနေန နေက္ခမ္မံ
ပဝတ္တယတော။ ပဋိသံ။ ၄။ ၁။ ၃၀၁။

နေက္ခမ္မသနာ (ထိ) [နေက္ခမ္မ + သနာ]
(က) ရှာမှီးအပ်သော နေက္ခမ္မ။ (ခ) နေက္ခမ္မ
ကို ရှာမှီးခြင်း။ နေက္ခမ္မသနာ (ပဋိသံ။ ၃၆၃)
ဒိသု နေက္ခမ္မာဒိနိယေဝ တဒတ္ထိကေဟိ
ဝိညူဟိ ဒေသိယန္တိတိ သနာ။ အထဝါ
နေက္ခမ္မာဒိနိ သနာပိ ကာမစွန္ဒာဒိဟိ သုညာ။
ကံ ပန နေက္ခမ္မာဒိနိတိပိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
ပဋိသံ။ ၄။ ၂။ ၂၄၄။

နေဂမ (တိ) [နိဂမ + က။ (နိဂမ - သံ၊ ကေဂမ
- ဖြာ)] (၁) နိဂုံး - ခွဲနေ - လျှင်နေရာရှိ -
သော၊ သူ။ (၂) ကုန်သည်၊ ဈေးသည်။ (၃)
နိဂုံးမှဖြစ်သော ဝတ္ထု။ (၁) နေဂမော (ဝိ၊
၃။ ၃၇၇)တံ ကုဋုမ္ပိယဂကော။ ဝိ၊ ၄။ ၃၉၆။
နိဂမေ ဝသတိတံ နေဂမောတိ ဝုတ္တေ
ကုဋုမ္ပိယဂကော 'နေဂမော နာမ'တံ
အာဟာ။ "ကုဋုမ္ပိယဂကော"တိ။ ပါစိတိ၊
ယော။ ၃၆၈။ နိဂမော နိဝါသော စတေသန္တိ
နေဂမာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၁။ နေဂမာ
(ဒီ၊ ၁။ ၁၂၉)တံ နိဂမဝါသိနော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၂၆၅။ (- ဝိ၊ ၁။ ၃၂၄။ ဝိ၊ ၃။ ၃၇၈။ ဝိ၊ ၄။
၃၀၅။ ဒီ၊ ၁။ ၁၂၉။ မ၊ ၂။ ၂၆၂၊ ၂၆၆-၇။
သံ၊ ၁။ ၈၉။ အံ၊ ၂။ ၂၆၊ ၁၃၂၊ ၃၀၀။ အံ၊ ၃။
၁၅၅။ ထေရီ၊ ၃၈၁။ အပ၊ ၁။ ၃၇၀။ အပ၊
၂။ ၁၈၆။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၃။ ဇာ၊ ၂။ ၅၂၊ ၁၃၈။

၁၅၁။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၃၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၉။ ထေရီ၊
၄။ ၃၃-၄။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၇၈၊ ၂၅၆။ ဇာ၊ ၄။
၄။ ၂၆၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၆၊ ၂၅၆၊ ၂၅၈။ ဇာ၊ ၄။
၆။ ၁၈၊ ၃၁၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၅၊ ၁၄၇။ နေတ္တိ၊ ၄။
၁၃၉။ (၂) ဝေဒဟကော၊ နေဂမော၊ ပဏ္ဍု-
ဝိဝေါ ဝဏိဇောပူတြ။ တနိ၊ ၄။ ၄၆၉။ (-
တနိ။ ၁၀၁၅။)

(၃) နေဂမော နိဂမုပ္ပါတော။ ဇာနိ။
၁၀၁၅။

နေဂမကုဋုမ္ပိကဇန (ပု) [နေဂမ + ကုဋုမ္ပိက +
ဇန] နိဂုံး၌နေသော သူကြွယ်အပေါင်း။
နိဂမောတိ နေဂမကုဋုမ္ပိကဇနော။ ဇာ၊ ၄။
၇။ ၂၅၄။

နေဂဠိက (တိ) [နိဂဠ + ကိက။ နိတိ၊ သုတ္တ။
၇၆၄။] သံခြေကျင်းရှိသော၊ သူ။ နေဂဠိ-
ကော (အဘိ၊ က။ ၃၈)တံ တေန ဗန္ဓကော။
အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၁။ (- အနု၊ ၃။ ၈၀။)

နေစယိက (တိ) [နိစယ + ကိက (= နိ + စိ +
ကိက)။ (နိစယိက - ကေစလ္လယ - ဖြာ)]
(၁) (ဗျားစွာသော ဥစ္စာစပါးကို) -
သိမ်းဆည်း - စုဆောင်း - ခြင်း၌ ယှဉ်သော၊
သူ (သူကြွယ်)။ (၂) သိမ်းဆည်း - စုဆောင်း -
ခြင်း - ကို ပြုတတ်သော (ကျိုးငှက်)။ (၁)
ဂဟပတိ နေစယိကာတိ ဂဟပတိမဟာ-
သာလာ။ တေသဉ္စိ မဟာနေဓညနိစယော၊
တသ္မာ "နေစယိကာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။
၁၀။ နိစယနံ နေဓညနံ သဉ္ဇယနံ နိစယော၊
တတ္ထ နိယုတ္တာတိ နေစယိကာ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၈။

(၂) နေစယိကော (အံ၊ ၃။ ၃၇၅)တိ နိစယ-
ကရော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၄။

နေတဗ္ဗ (တိ) [နိ + တဗ္ဗ] ဆောင်အပ်သော။

(က) ပဋိ - ခေါ် - ဆောင်အပ်သော။ (ခ)
ပို့ဆောင်အပ်သော။ (ဂ) သိအပ်သော။ (ဃ)
(ဆောင်၍) သိစေအပ်သော။ (င) ဖြစ်စေအပ်
သော။ (စ) ရောက်စေအပ်သော။

ဆောင်အပ်သော။ ဒသန္တံ ဥပရိ န
နေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၀။
နိဒ္ဒေသာဒိဟိ မ္မောဘိသမယာယ နေတ-
ဗ္ဗောတိ နေယျော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၆။ (- ဝိ၊ ၄။
၄။ ၈။ ကင်္ခါ၊ ၁၆၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ အဘိ၊
၄။ ၂။ ၂၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၉၊ ၃၁၇။)

(က) ပဋိ - ခေါ် - ဆောင်အပ်သော။
ဝတ္ထုဒေသနတ္ထာယ ဘိက္ခု နေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၁၅၅။ သန္နိပတိတမဟာဇနသမူဟဿ
မဇ္ဈတော ပရိဟရိတဗ္ဗော နေတဗ္ဗော။ သံ၊
၄။ ၂။ ၄၈၂။ (- ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၁။)

(ခ) ပို့ဆောင်အပ်သော။ မဇ္ဈပိဋာဒိနိ
အာနေတွာ အညတြ ဝသိတွာပိ ဂမန-
ကာလေ တတ္ထေဝ နေတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၄၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈၈။ အညတ္ထ နေတဗ္ဗော
(ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၁)တိ ယတ္ထ ဝိဟရတော
သာသနေ အနဘိရတိဥပ္ပန္နာ၊ တတော
အညတ္ထ နေတဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၃။

(ဂ) သိအပ်သော။ ကထံ သော
နေတဗ္ဗော (စူဠနိ၊ ၁၆၆)တိ သော ပုဂ္ဂလော
ကေနပ္ပကာရေန ဇာနိတဗ္ဗော။ စူဠနိ၊ ၄။ ၅၃။
(- ၅၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၆၁။)

(ဃ) (ဆောင်၍) သိစေအပ်သော။
နေတဗ္ဗော (အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅) အညတော
အာဟရိတွာ ဗောဝေတဗ္ဗော၊ ဉာပေတဗ္ဗော-
တိ အတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ နေတဗ္ဗော (နေတ္တိ၊
၄။ ၅၃)တိ ဉာပေတဗ္ဗော။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၄၅။ (-
အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၅၇။)

(င) ဖြစ်စေအပ်သော။ နေယျန္တိ ဝါ
အတ္တနော သန္တာနေ နေတဗ္ဗံ ပဝတ္ထေတဗ္ဗန္တိ
အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၆။ (စ) ရောက်စေအပ်
သော။ ပဋိနိဒ္ဒေသေန အတ္ထော နေတဗ္ဗော
ပါပေတဗ္ဗောတိ နေယျော။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၆၅။

နေတဗ္ဗော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၂။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၅၄။ ကင်္ခါ၊
၁၆၂။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ သံ၊ ၄။
၃။ ၂၈၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၊ ၁၈၃၊ ၁၉၁၊ ၃၆၅။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၂။ ၂၆၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၇၂။ ဝဇိရ၊ ၂၄၆။
၃၇၁၊ ၃၈၉၊ ၄၃၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၆။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၅။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၇၉၊ ၁၁၄၊ ၃၀၃။
ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။ သိ၊ ၄။ သင်္ဂဟ။ ၁၅၇၊ ၄၉၇။
သိ၊ ၄။ သင်္ဂဟ။ ၂။ ၃၀၀၊ ၃၂၆။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၆၄။ မ၊
၄။ ၁။ ၁၃၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၁၀။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၉၊ ၂၃၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၈၊ ၄၈၂။ အံ၊
၄။ ၁။ ၆၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၅။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄။
အနုဋီ၊ ၃။ ၁၈၇။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၉။ နေတဗ္ဗံ (န၊
ပ၊ ၈) - နေတ္တိ၊ ၄။ ၇၂။ ဝဇိရ၊ ၄၇၄။ ဒိ၊ ၄။
၁။ ၁၉၃။ သိ၊ ၄။ သင်္ဂဟ။ ၁။ ၄၈၄။ မ၊ ၄။ ၂။
၁၇၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၂။ အံ၊
၄။ ၁။ ၂၃၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၊ ၇၉၊ ၃၁၇။ အနုဋီ၊
၁။ ၁၁၉၊ ၁၉၄။ နေတဗ္ဗော (ပု၊ ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၄။
၂။ ၁၅၅။ ကင်္ခါ၊ ၁၃၅။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၄၀။

နေတဗ္ဗာနိ (န၊ ပ၊ ဗ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၅။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၈၈။

နေတဗ္ဗဌာန (န) [နေတဗ္ဗ + ဌာန] (ရေကို)
ဆောင်ရာအရပ်။ နေတ္တိက (မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၈)
— ကြည့်။

နေတဝေ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + တဝေ] ဆောင်ခြင်း
ငှာ။ နေတဝေ (သံ၊ ၁။ ၁၀၈)တိ ကတ္တစိ
နေတုံ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၀။ (— ဓမ္မ၊ ၄၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
၂။ ၁၂၉။)

နေတိ (ကြိ) [နိ + အ + တိ] ဆောင်၏။ (၁)
ပို့ဆောင် - ရောက်စေ - ၏။ (၂) ယူဆောင်
- ဆောင်ယူ - ၏။ (၃) ရွက်ဆောင် - ဆောင်
ရွက် - ၏။ (၄) ကပ်၍ဆောင်၏။ (၅) ပင့်
- ခေါ် - ဆောင်၏။ (၆) ဖမ်း - ဖမ်းဆည်း
- ၏။ (၇) ချ - ပစ်ချ - ၏။ (၈) (မြောင်း)
သွယ် - ဖောက် - ၏။ (၉) နှင်ထုတ်၏။
(၁၀) ပယ်ဖျောက် - ဖျက်ဆီး - ၏။ (၁၁)
သိစေ၏။ (၁၂) ဖြစ်စေ၏။

ဆောင်၏။ အတိတာနာဂတေ နယံ
နေတိ (သံ၊ ၁။ ၂၈၉။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၂)တိ
နယံ နေတိ ဟရတိ ပေသေတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၇၈။ ဟရတိတိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ပဝတ္တနဝသေန
နေတိ။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၈၄။ နေတိ — အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၄၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀၄။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၁၀၊ ၄၇၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၃။ နေတု — သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၆၃။ နေဿတိ — သံ၊ ၁။ ၁၂၈။
နေဿထ — ဓမ္မ၊ ၄၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၈။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၂။

(၁) ပို့ဆောင် - ရောက်စေ - ၏။
အဝဓမ္မာ နိရယံ နေတိ။ ထေရ၊ ၂၇၂။ ဇာ၊
၁။ ၃၅၇။ ဇာ၊ ၂။ ၆၀။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၁။ ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇။
နိဗ္ဗာနံ နေတိ ပါပေတိ။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅။
နေတိ — သံ၊ ၁။ ၂၈၉။ နေတ္တိ၊ ၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၁၅၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၃။
ဝိမာန၊ ဌ၊ ၃၆။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၂၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄။ သံ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၁၆၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။
၁၄၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀။ အံ၊ ဋီ၊
၁။ ၃၃၊ ၆၃၊ ၂၆၇။ နေန္တိ — အံ၊ ၂။ ၈၃။
ဣတိဝုတ်။ ၂၄၂။ ဇာ၊ ၁။ ၃၃၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၃၃။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၂။ ၂၇၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၈။
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၂၆-၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၇။ နေသိ
(နိ + အ + သိ) — ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၁။ နေမိ —
ဇာ၊ ၂။ ၁၈၇။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၈၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။
၄၆၊ ၁၃၀။ နေဟိ — ဇာ၊ ၂။ ၃၀၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊
၂။ ၆၄။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၉။ ပေတာ၊ ဌ၊ ၆။
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၃၆၊ ၄၂၈။ ဇာ၊
ဌ၊ ၇။ ၂၂၀။ နေထ — ဝိ၊ ၃။ ၁၆၄။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၃၈၁။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၂။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
၆၇၊ ၉၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၁။ အပ၊ ဌ၊ ၁။
၁၇၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၆။ နေသိ
(နိ + အ + ဤ) — ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊
၁၃၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၉။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၆။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၄၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၄၁၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၉၊ ၃၆၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၁၆၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၁၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၂၂။
နေသုံ — သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၃။ ဝိမာန၊ ဌ၊

၂၀၉။ နေသိ — ဝိမာန၊ ဌ။ ၂၉၇။ နေဿတိ
— အံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၇၅။ နေဿာမိ — ပေတ။
၂၁၅။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၆၄။ ပေတ၊ ဌ။ ၂၅၅။ ဇာ
ဌ။ ၁။ ၁၉၈။ ဇာ၊ ဌ။ ၂။ ၁၄၅။ နေဿာမ —
ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၉၄။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၁၄၃၊ ၂၀၂။ ဇာ၊ ဌ။
၂။ ၁၄၈။

(၂) ယူဆောင် - ဆောင်ယူ - ၏။ တံ
နာဝံ ဧဝံ ဂစ္ဆန္တိ ပကတိဂမနံ ဥပစ္ဆိန္တိတွာ
အညံ ဒိသာဘကံ နေတိ။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၂၉၀။
နေတိ — ဇာ၊ ၁။ ၁၄၉။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၂။
ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၈။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၂၇၉။ ဝဇိရ၊ ၃၅၈။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၈၁။ သံ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၁၇၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၇။ နေန္တိ — ဇာ၊ ၁။ ၁၄၄။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။
၃၇၁။ ထေရ၊ ဌ။ ၂။ ၃၃၃။ ဝဇိရ၊ ၃၃၉။
နေသိ — ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၁၇၄။ နေမိ — ဇာ၊ ဌ။
၅။ ၃၆၈။ နေဟိ — ထေရီ၊ ဌ။ ၂၆၆။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၂။ နေထ — စရိယာ၊ ဌ။
၆၀။ နေသိ — ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၃၅၆။ နေဿာမိ -
— ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၉၅။

(၃) ရွက်ဆောင် - ဆောင်ရွက် - ၏။
ဃရကိစ္စံ နေတိတိ ဃရကိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၀။
ဂါမကိစ္စံ နေတိတိ ဂါမကိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၈။
(- အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆။)

(၄) ကပ်၍ဆောင်၏။ နေန္တိတိ အတ္တ-
နော ဝသံ ဥပနေန္တိ။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၅၅၁။

(၅) ပဋိ - ခေ - ဆောင်၏။ သာမ-
ဏေရော “ဂစ္ဆ ဘန္တေ ဂစ္ဆ ဘန္တေ”တိ
ဗလက္ကာရေန နေတိ။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၃၄။ (-
၃၅။ ဇာ၊ ဌ။ ၇။ ၂၀၄။) နေတိ — ထေရ၊ ဌ။
၁။ ၅၀။ ဇာ၊ ဌ။ ၃။ ၂၇၈။ ဇာ၊ ဌ။ ၇။ ၃၂၇။

နေန္တိ — ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၈။ ဇာ၊ ဌ။ ၂။ ၁၆၁။
နေသိ — မိလိန္တ၊ ၄၇။ နေမိ — မိလိန္တ၊ ၄၇။
မ၊ ဌ။ ၃။ ၂၁၈။ ဇာ၊ ဌ။ ၇။ ၈၈။ နေတု — ဇာ၊
ဌ။ ၁။ ၃၁၅။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၃၀၀။ နေဟိ — မ၊
၂။ ၂၆၇။ ဇာ၊ ဌ။ ၄။ ၂၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၀။
နေသိ — ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၂၉၅၊ ၂၉၇။ ဥဒါန၊
ဌ။ ၁၅၄။ စရိယာ၊ ဌ။ ၅၈။ နေသိ (နိ + အ +
တ္တိ) — ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၃၀၀။ ဇာ၊ ဌ။ ၇။ ၂၃၇။
နေဿသိ — ဇာ၊ ၂။ ၃၃၈။ ဇာ၊ ဌ။ ၇။ ၃၀၁။
နေဿာမိ — ပေတ။ ၁၄၅။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။ ၇၉၊
၁၇၅၊ ၂၃၅။ ပေတ၊ ဌ။ ၈၅။ ဇာ၊ ဌ။ ၁။ ၃၆၉၊
၄၈၂။ ဇာ၊ ဌ။ ၂။ ၈၄။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၄၇၇။ ဇာ၊
ဌ။ ၇။ ၁၆၃၊ ၃၂၄။ နေဿာမ — ဓမ္မ၊ ဌ။ ၁။
၈၄။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၃၆၃။ ဇာ၊ ဌ။ ၂။ ၁၆၁။ နေသံ
— ဇာ၊ ၂။ ၃၅၀။

(၆) ဖမ်း - ဖမ်းဆည်း - ၏။ ယက္ခော
ခါဒိတုံ နေတိ အမှော၊ မိလိန္တ၊ ၂၆၇။ (- ဇာ၊
ဌ။ ၅။ ၅၁၈။)

(၇) ချ - ပစ်ချ - ၏။ နေဿာမ(ဝိမာန။
၇၃) နယိဿာမ ခိပိဿာမ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၂၀၇။

(၈) (မြောင်း) သွယ် - ဖောက် - ၏။
ဝိဟာရမဇ္ဈေန ဝါ မာတိကံ နေတိ။ ဝိ၊ ဌ။ ၂။
၂၆၁။

(၉) နှင်ထုတ်၏။ နေန္တိ နိဟရန္တိ။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၆၅။ (၁၀) ပယ်ဖျောက် - ဖျက်ဆီး
- ၏။ နေတိ ဝိနေတိ ကာယဒုစ္စရိတန္တိ
နေတ္တိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၄။ (၁၁) သိစေ၏။
ဣမိနာ နယေန နေတိ (အံ၊ ၁။ ၅၀၀)တိ
ဣမိနာ ကာရဏေန အနုနေတိ ဇာနာပေတိ။
အံ၊ ဌ။ ၂။ ၃၆၁။ နေတိ ဉာပေတိတိ နယော။
အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၄။

(၁၂) ဖြစ်စေ၏။ ဟရတိတိ နေတိ၊
ပဝတ္တတိတိ အတ္တော။ ဒိ၊ ငို၊ ၁။ ၂၀၉။ အံ၊
ငို၊ ၁။ ၁၀၇။

နေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + တုံ] ဆောင်ခြင်းငှာ၊
(က) ဆောင်ယူခြင်းငှာ။ (ခ) ခေါ်ဆောင်
ခြင်းငှာ။ (ဂ) ပို့ဆောင်ခြင်းငှာ။ (ဃ) သိခြင်း
ငှာ။

ဆောင်ခြင်းငှာ။ အတိတာနာဂတေ နယံ
နေတုံ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၂။ ဟရိတုန္တိ နေတုံ။
သံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၇၆။ (- ဝဇိရ၊ ၆၁။ နေတ္တိ၊ ဝိ။
၁၄။) (က) ဆောင်ယူခြင်းငှာ။ သာ ဗိဇ္ဇာရိ
တံ ကုက္ကုဋ် နေတုံ ဝါယမတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၂၅၁။ ဧဝရူပံ ပဏ္ဏကာရတ္ထာယ နေတုံ
အယုတ္တံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၃၆။ (- ဣတိဝုတ်၊ ဌ။
၃၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၄၆။) (ခ) ခေါ်ဆောင်ခြင်း
ငှာ။ နာဟံ အကာမာ ဒါသိမ္မိ၊ အရညံ
နေတုံ'မုဿဟေ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၂၅။ (- ၃၄၂။
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၇၄။ အနုဋိ၊ ၃။ ၃၅။) (ဂ) ပို့
ဆောင်ခြင်းငှာ။ တဏှာ ယဿ ကုဟိဉ္စိ
ဘဝေ နေတုံ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၉။ တံ
ကုလဃရံ နေတုံ မဂ္ဂပဋိပန္နောသ္မိ။ ဇာ၊ ဌ၊
၅။ ၄၇၄။ (- သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၀။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၀၅။
သံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၀၇။) (ဃ) သိခြင်းငှာ။ ဒုန္နယော
ဟောတိ နေတုံ အသက္ကုဏေယျော။ ဇာ၊ ဌ၊
၄။ ၂၄၂။

နေတုံ (တိ) [နိ + ရိတု၊ နိ နယေ၊ ရိတု၊
နေတာ။ ဓာန်၊ ငို၊ ၇၂၅။ နိ + တု။ ရှ၊ နှာ။
၇၆။ (နေတ - သံ၊ ဧကဉ္စ - ပြာ)] ပို့ဆောင်
- ရောက်စေ - တတ်သော၊ သူ။ (ပို့ဆောင်

ရောက်စေတတ်သော သူ၊ အကြီးအကဲ၊
အကြီးအချုပ်၊ နာယက။ ပြာ၊ ဓာန်။) နေတာ
ဝိနေတာ အနုနေတာ။ ဒိ၊ ၃။ ၁၅၆။ မဟာနိ။
၁၃၈၊ ၂၇၇၊ ၃၅၃၊ ၃၅၇။ စူဠနိ။ ၂၂၆။ ပဋိသံ၊
၃၇၅။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၈၀။ နေတာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၃။
၁၄၁)တိ ပါပေတာ။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၁၄၆။
နေတာ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၈)တိ သေဝိတဗ္ဗဓမ္မေ
ဝေနေယျသန္တာနံ ပါပေတာ။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၉၅။
အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၆၆။ သကလသက္ကလောကံ
ဝိနေတာရံ ဝိသေသေန နေတာရံ နိဗ္ဗာန-
သမ္မာပကံ။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉။ (- သုတ္တနိ။
၂၉၄။ အပါ၊ ၂။ ၁၀၉။ ဇာ၊ ၂။ ၄၆။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၂။ ၂၁၊ ၂၅၄။ ပေတာ၊ ဌ၊ ၁၃၈။ အနုဋိ၊ ၁။
၁၈။)

နေတု၊ (ကြိ) [နိ + အ + တု] ဆောင်လော့။
(၁) ပို့ဆောင်လော့။ (၂) ခေါ်ဆောင်လော့။
နေတိ - ကြည့်။

နေတုကာမ (တိ) [နေတုံ + ကာမ] ဆောင်
ခြင်းငှာအလိုရှိသော၊ ဆောင်လိုသော၊ သူ။
တမ္မိ သတ္တု သန္တိကံ နေတုကာမော
အဟောသိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၅။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။
၂၃၄။ (- ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၀၉။ ပေတာ၊ ဌ၊ ၁၀၅။
၁၃၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၁။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄။
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၇၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၆။)

နေတ္တ (န) [နိ + တ။ နေတိတိ နေတ္တံ။ ရှ၊
၆၆၆။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၁၁။ ဓာန်၊ ငို၊ ၁၄၉။
ကစ္စည်း။ ၆၅၆။ (နေတြ - သံ၊ သိဟိဋ္ဌ၊
ဧကတ္တ - ပြာ၊ နေတ္တ - အဒ္ဓမာဂဓိ)] (၁)

မျက်စိ။ (က) ပကတိမျက်စိ။ (ခ) ပညာ
မျက်စိ။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟုဆိုအပ်သော
မျက်စိ။ (၂) ရှေ့ဆောင်နွားလား။ (၃) ကြိုး။
(၁) မျက်စိ။ (က) ပကတိမျက်စိ။ နေတ္တာ
ဝုစ္စန္တိ အက္ခိနိ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂။ နေတ္တာ
(ပေတ။ ၁၃၂) နယနာနိ။ ပေတ၊ ဌ။ ၃။

နေတ္တံ (ပါ ၈) — အဘိ၊ ဝေ၊ ၁၅။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၄၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆။
နေတ္တာ (ပု၊ ပ၊ ၁) — သုတ္တနိ။ ၄၄၈။ ထေရီ။
၃၂၅၊ ၃၆၃။ ထေရီ။ ၄၀၈။ အပါ၊ ၂။ ၆၅။
ဇာ၊ ၂။ ၁၄။ စူဠနိ။ ၁၉၊ ၁၈၈၊ ၁၈၉။ ထေရီ၊
ဌ။ ၂၁၅၊ ၂၁၈။ စရိယာ၊ ဌ။ ၆၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၁၆၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၅။ နေတ္တာနိ (န၊ ပ၊ ၁)
— ဇာ၊ ၁။ ၃၁၈။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂။ ဝိမာန၊ ဌ။
၂၀၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၁။ နေတ္တံ (ဒ၊ ၈) —
စရိယာ။ ၃၉၁။ ဇာ၊ ၁။ ၃၁၆။ စရိယာ၊ ဌ။
၆၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၀၄။ နေတ္တာနိ (န၊ ဒ၊ ၁)
— ဇာ၊ ၁။ ၃၁၉။ စရိယာ၊ ဌ။ ၇၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။
၄၁၂။ နေတ္တေန (တ၊ ၈) — အပါ၊ ၂။ ၂၂၆။
ထေရီ၊ ဌ။ ၁၃၆။ နေတ္တေဟိ (တ၊ ၁) — ဇာ၊
၁။ ၃၈၃။ ဇာ၊ ၂။ ၆၉၊ ၁၅၃၊ ၂၉၅၊ ၃၅၁။ သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉၆။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၁၄၇။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၁။ စရိယာ၊ ဌ။ ၁၇၃။
ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၇၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၁၇၇၊ ၁၇၈၊ ၂၂၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၃၊ ၈၈။ ဇာ၊ ဌ၊
၇။ ၈၇။ နေတ္တေဟိ (မ၊ ၁) — ဇာ၊ ၁။ ၁၆၀။
မိလိန္ဒ။ ၂၇၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၄။ နေတ္တေ (သ၊
၈) — မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၅။ (ခ) ပညာမျက်စိ။
သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟုဆိုအပ်သော မျက်စိ။
နယနဋေန နေတ္တန္တိ သဇိ ဂတာယ ပညာယ
အဘာဝတော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂။ နေတ္တံ

ဝုစ္စတိ သဗ္ဗညုတဉာဏ်။ စူဠနိ။ ၁၄၃။ သဗ္ဗ-
ညုတဉာဏသင်္ခါတံ နေတ္တန္တိ။ စူဠနိ၊ ဌ။ ၄၁။
(၂) ရှေ့ဆောင်နွားလား။ နေတ္တေ (ဇာ၊ ၂။
၄၅)တိ ယော ဂါဝိယော နေတိ၊ တသ္မိံ
ဇေဋ္ဌဏဥသဘော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၃၉။ (- အံ၊
၁။ ၃၈၇။ ဇာ၊ ၁။ ၁၁၀။ ဇာ၊ ၂။ ၅၁။ နေတ္တိ။
၁၀၈။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၂။
နေတ္တိ၊ ဌ။ ၂၂၄။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၆၂။ အံ၊ ဋီ၊
၂။ ၃၁၃။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၈၅။ (၃) ကြိုး။
သာရထိဝံ နေတ္တာနိ ဂဟေတွာ (ဒီ၊ ၂။ ၂၀၃။
သံ၊ ၁။ ၂၅)တိ သာရထိ သဗ္ဗယောတ္တာနိ
ဂဟေတွာ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၃-၄။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၂။
နယတိ အသေ ဧတေဟိတိ နေတ္တာနိ၊
ယောတ္တာနိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၂။

နေတ္တတပ္ပန (န) [နေတ္တ + တပ္ပန] မျက်စိတို့၌
ပူလောင်သော - အခိုး - အငွေ - တို့ကို -
ထုတ်ဆောင် - ပယ်ရှား - ကြောင်းဖြစ်သော
ဆီ၊ အခိုးထုတ်မျက်စဉ်းဆီ၊ အခိုးထုတ်မျက်
စဉ်းဆီပေးခြင်းအတတ်။ နေတ္တတပ္ပန (ဒီ၊ ၁။
၁၁)န္တိ အက္ခိတပ္ပနတေလံ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၂။
အက္ခိတပ္ပနတေလန္တိ အက္ခိသု ဥသုမဿ
နိဟရဏတေလံ ယေန အက္ခိမိ အပ္ပိတေ
ဥက္ကံ ဥသုမံ နိက္ခမတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၇။

နေတ္တရသာယန (တိ) [နေတ္တ + ရသ + အယန]
မျက်စိအရသာ - ကိုဖြစ်စေတတ် - ရှိ - သော
(ဥယျာဉ်တော)။ ဂစ္ဆ ပဿ မဟာဘောဂေ၊
ဝနံ နေတ္တရသာယနံ။ အပါ၊ ၂။ ၂၂၅။ ထေရီ၊
ဌ။ ၁၃၅။

နေတ္တလာဘ (ပု) [နေတ္တ + လာဘ] မျက်စိ
ကို ရခြင်း။ စိန္တယံ သဖလံ မေတိ။ နေတ္တ-
လာဘဉ္စ မာနသံ။ အပါ ၂။ ၂၅၅။ ထေရီ၊ ၄။
၈၇။

နေတ္တသမ္ပတ္တိကရ (တိ) [နေတ္တသမ္ပတ္တိ + ကရ]
မျက်စိ၏ပြည့်စုံခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ မျက်စိ
ပြည့်စုံခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော (မဟာ-
ပုရိသလက္ခဏာ)။ နေတ္တသမ္ပတ္တိကရာနိ (ဒိ၊
၄။ ၃။ ၁၂၀)တိ စက္ခုသမ္ပဒါယ ကာရဏာ-
နိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၁။

နေတ္တိသ (ပု) [နိ + တိသ။ နိဂ္ဂတော တိသ-
တော'ဂီလိတော နေတ္တိ'သော။ ဓာနံ၊ ၄။
၃၉၁။ (နိဿိသ - သံ)] သန်လျက်။ နေတ္တိ-
သော (ဇာ၊ ၁။ ၂၃၅)တိ နိက္ကရဏော၊ ဣဒမ္ပိ
ဧတဿ ခဂ္ဂဿ နာမံ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၁။
နေတ္တိသာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၁၅)တိ ခဂ္ဂါ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။
၃၀၀။ နေတ္တိသော (ဇာ၊ ၂။ ၂၁၅)တိ အသိ။
ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၀၀။ (- ဇာ၊ ၂။ ၆၄။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၂၈၇။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၉၈။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၉၉။)

နေတ္တိသဗန္ဓ (တိ) [နေတ္တိသ + ဗန္ဓ] ဖွဲ့အပ်
သော သံလျက်ရှိသော၊ သံလျက်စွဲကိုင်သော၊
သူ။ နေတ္တိသဗန္ဓာ (ဇာ၊ ၂။ ၁၅၆)တိ ခဂ္ဂ-
ဗန္ဓာ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၁။

နေတ္တိသဝရဓာရီ (တိ) [နေတ္တိသဝရ + ဓရ +
ဏီ] မြတ်သောသံလျက်ကို ဆောင်လေ့ -
ရှိ - တတ် - သော၊ သူ။ သံလျက်မြတ်စွဲကိုင်
သော၊ သူ။ နေတ္တိသဝရဓာရီဘိ (ဇာ၊ ၁။

၄၅)တိ နေတ္တိသာ ဝုစ္ဆန္တိ ခဂ္ဂါ၊ ဥတ္တမခဂ္ဂ-
ဓာရီဟိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၇၁။ (- ဇာ၊
၂။ ၂၂၆။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၃။)

နေတ္တိ (ထိ) [နိ + တိ။ နေန္တိ ဧတာယ
သတ္တေတိ နေတ္တိ၊ ရဇ္ဇ၊ နိတိ၊ ဇာ၊ ၁၁၁။
(နေတြိ - သံ)] (၁) ကြိုး။ (၂) ကြိုးနှင့်
တူသော တပ်မက်မှု 'တဏှာ'။ (၃) ဝိနည်း
ပါဠိ။ (၄) (ပရိယတ်) တရား။ (၅) သူတော်
ကောင်းတရား။ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန် (သဒ္ဓမ္မ)။
(၆) ဒေသနာဟာရ စသောနည်းဥပဒေ။ (၇)
ဒေသနာဟာရ စသောနည်းဥပဒေ - တို့ကို -
ပြကြောင်း - ပြရာ - ဖြစ်သောကျမ်း။ နေတ္တိ
ကျမ်း။ (၈) ရေမြောင်း (မြစ်၊ ကျိုင်းကောင်၊
ထန်းမြေ့၊ အကြီးအကဲ၊ မိန်းမ၊ ဆောင်တတ်
သောမိန်းမ၊ လက္ခဏ်နတ်သမီး။ ကောတ္တုဘ)။

(၁) ကြိုး။ နယန္တိ ဧတာယာတိ နေတ္တိ၊
နယန္တိတိ ဂီဝါယ ဗန္ဓိတွာ အာကမုန္တိ။
ရဇ္ဇယာ ဧတံ နာမံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ (၂)
ကြိုးနှင့်တူသော တပ်မက်မှု 'တဏှာ'။
နေတ္တိသဒိသတာယ ဘဝတဏှာ နေတ္တိတိ
အဝိပေတာ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။
၄၇၀။ တသ္မိံ တသ္မိံ ဝိသယေ၊ ဘဝေ ဝါ
နေတိတိ နေတ္တိ၊ တဏှာယေတံ အဝိစနံ။
ဝဇီရ၊ ၅၄၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၂။ (- ဝိ၊ ၄။ ၄။
၁၃၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၈။) ဘဝနေတိ - လည်း
ကြည့်။ (၃) ဝိနည်းပါဠိ။ နေတိ ဝိနေတိ
ကာယဝစီဒုစ္စရိတန္တိ နေတ္တိ၊ ဝိနယပါဠိ။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၇၄။ (၄) (ပရိတ်) တရား။ ဓမ္မ-
နေတ္တိ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၁၆၄၊
၂၂၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃) -

ကြည့်။ (၅) သူတော်ကောင်းတရား၊ မဂ်၊
ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန် (သဒ္ဓမ္မ)။ သဒ္ဓမ္မသင်္ခါတာယ
နေတ္တိယာ။ သဒ္ဓမ္မော ဟိ ဝေနေယျသန္တာ-
နေသု အရိယဂုဏာနံ နယနတော နေတ္တိ။
နေတ္တိ၊ ဇီ။ ၁၄။ (၆) ဒေသနာဟာရ-စသော
- နည်း - ဥပဒေ။ သဒ္ဓမ္မနယနဋ္ဌေန နေတ္တိ။
ယထာ ဟိ တဏှာ သတ္တေ ကာမာဒိဘဝံ
နယတိတိ “ဘဝနေတိ”တိ ဂုစ္စတိ။ ဧဝမယမ္ပိ
ဝေနေယျသတ္တေ အရိယဓမ္မံ နယတိတိ
သဒ္ဓမ္မနယနဋ္ဌေန “နေတ္တိ”တိ ဂုစ္စတိ။ နေတ္တိ၊
ဌ။ ၂။ သဒ္ဓမ္မဿ ဝါ နေတ္တိ သဒ္ဓမ္မနေတ္တိ။
နေတ္တိ၊ ဇီ။ ၁၄။ နေတ္တိ နာမ သောဠသ-
ဟာရသမုဒါယာ ပဉ္စနယသမုဒါယာ အဋ္ဌာ-
ရသမူလပဒသမုဒါယာတိ ဝိဇာနိတဗ္ဗာ။ တေ
ဟာရာဒယော ကေနဋ္ဌေန နေတ္တိ နာမ
ဝေနေယျသတ္တေ အရိယဓမ္မံ နေတိတိ
နေတ္တိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၇။ (၇) ဒေသနာဟာရ
စသော - နည်း - ဥပဒေ - တို့ကို - ပြကြောင်း
- ပြရာ - ဖြစ်သောကျမ်း၊ နေတ္တိကျမ်း။
အထဝါ နယန္တိ ဧတာယာတိ နေတ္တိ၊ နေတ္တိ-
ပ္ပကရဏေန ဟိ ကရဏဘူတေန ဓမ္မ-
ကထိကာ ဝေနေယျသတ္တေ ဒဿနမဂ္ဂံ
နယန္တိ သမ္ပပေန္တိတိ။ နိယန္တိ ဝါ ဧတ္ထ
ဧတသ္မိ ပကရဏေ အဓိဋ္ဌာနဘူတေ ပတိ-
ဌာပေတွာ ဝေနေယျာ နိဗ္ဗာနံ သမ္ပပါယန္တိတိ
နေတ္တိ။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၂။ (- နေတ္တိ၊ ၁။ ဒီ၊ ၁။
၃၂၊ ၂၀၈။ သီ၊ ၆။ သစ်၊ ၁။ ၁၂၄။ မ၊ ၆။ ၂။
၈၆။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၃၅၅။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂၅၆။ အနု၊
၁။ ၂၄။ အနု၊ ၂။ ၉၀။ နေတ္တိ၊ ဇီ။ ၂။) (ဂ)
ရေမြောင်း။ နေတ္တိက (ဒေါင်းကွင်း) - ကြည့်။

နေတ္တိအဋ္ဌကထာ (ထိ) [နေတ္တိ + အဋ္ဌကထာ]
(က) နေတ္တိပါဠိတော်အဖွင့်။ (ခ) နေတ္တိပါဠိ
တော်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်
ရာ အဋ္ဌကထာ။ (ယင်းသည် A.D. ၅-ရာစု
နောက်ပိုင်း သို့မဟုတ် A.D. ၆-ရာစုရှေ့ပိုင်း
လောက်တွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သည့် ပဒရတိတ္ထ-
ဝိဟာရဝါသီ အရှင်ဓမ္မပါလထေရ်ရေးသား
သော ကျမ်းဖြစ်သည်။ ဆဋ္ဌသံဂါယနာတင်မူ
၂၇၆-ရှိ၏။ အကျယ် ဝိသုတာ။ ၄၂-၄၇-
ကြည့်။ P.L.C နှင့် D.P တို့လည်းကြည့်။
နေတ္တိအဋ္ဌကထာ နိဋ္ဌိတာ။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၂၇၆။

နေတ္တိဥပဒေသ (ပု) [နေတ္တိ + ဥပဒေသ]
နေတ္တိကျမ်း၌ ညွှန်ပြအပ်သော - နည်း -
ဥပဒေ။ န ဟိ နေတ္တိဥပဒေသသန္နိဿယေန
ဝိနာ အဝိပရိတသုတ္တတ္တာဝဇောဓေ သမ္ဘ-
ဝတိ။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၂။

နေတ္တိဥပဒေသာဓိန (တိ) [နေတ္တိဥပဒေသ +
အဓိန] နေတ္တိကျမ်း၌ ညွှန်ပြအပ်သော -
နည်း - ဥပဒေ - နှင့် - စပ်သွယ် - ပတ်သက်
- သော။ နေတ္တိဥပဒေသာဓိနတ္တာ ဧဝ
သုတ္တာဝဇောဓေသ ဝုတ္တိ။ နေတ္တိ၊ ဇီ။ ၁၇။

နေတ္တိဥပဒေသာယတ္တ (တိ) [နေတ္တိဥပဒေသ
+ အာယတ္တ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။
သုတ္တဿ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ နေတ္တိဥပဒေသာ
ယတ္တာ။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၂။ နေတ္တိ၊ ဇီ။ ၁၇။

နေတ္တိဥပနိသ (ပု) [နေတ္တိ + ဥပနိသ] နေတ္တိ
ကျမ်း၌ ညွှန်ပြအပ်သော - နည်း - ဥပဒေ။

ဥပဒေသန္တိ နေတ္တိဥပနိသံ နေတ္တိဟဒယံ။
နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၆။

နေတ္တိက (ပု) [နေတ္တိ + က။ နေတ္တိ + ဣက။
နေတိတိ နေတ္တိကော၊ သကတ္ထေ ကော။
နေတ္တိယံ ဥဒကနယေန နိယုတ္တောတိ ဝါ
နေတ္တိကော၊ နေတ္တိယာ မာတိကာယ
နေတိတိ ဝါ နေတ္တိကော၊ ဣကော။ ဓာနံ၊
ဋီ။ ၅၁၀။ နေတ္တိကာတိ ကဿကာ။ နိတိ၊
ဓာ။ ၁၁၁။ နေတြိက - သံ] (၁) လယ်
သမား။ (၂) ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်။ (ပြန်၊
ဆေးတန်၊ လက်တံရှည်စွန်းကြီး၊ ယောက်မ။
P.S.D) (၁) ဥဒကဉ္စ နယန္တိ နေတ္တိကာ။
မ၊ ၂။ ၃၀၈။ ဓမ္မ။ ၂၅၊ ၃၅။ ထေရု။ ၂၂၄၊
၃၃၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၄၀။ ဓမ္မ၊
၄။ ၂။ ၆၃။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၃၃၁။ နိတိ၊ ဓာ။
၁၁၁။ နေတ္တိကာတိ ယေ မာတိကံသောဝေ-
တွာ ဗန္ဓိတဗ္ဗဌာနေ ဗန္ဓိတွာ ဥဒကံ နယန္တိ။
မ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၆။ အတ္တနာ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတဌာနံ
ဥဒကံ နေန္တိတိ နေတ္တိကာ၊ ဥဒကဟာရိနော။
ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၃၃၃။ (- ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၁။
ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၉၀။ မ၊ ဋီ။ ၃။ ၁၅၈။) (၂)
ဘဂဝံနေတ္တိက (သံ၊ ၂။ ၅၄၊ ၃၅၁။ အံ၊ ၃။ ၈)
- ကြည့်။

နေတ္တိဂန္ထ (ပု) [နေတ္တိ + ဂန္ထ] နေတ္တိကျမ်း၊
(ယင်းကျမ်းသည် အကျဉ်းကို အကျယ်ဝိတ္ထာရ
ဝေဖန်၍ သိသူတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဧတဒဂ်ရ
မဟာသာဝကအရှင်ကဗ္ဗာယနထေရ် ဟော
သော ကျမ်းဖြစ်၏။ ဆဋ္ဌသံဂါယနာတင်မူ
၁၆၆-နာဂီသည်။ နေတ္တိပကရဏ - လည်း
ကြည့်။ တသ္မိံ တသ္မိံ လက္ခဏဘူတေ

နေတ္တိဂန္ထေ သမ္ပဒေဝ နိယောဇေန္တော။
နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၆။

နေတ္တိစ္ဆိန္ဒ (တိ) [နေတ္တိ + ဆိန္ဒ] ဖြတ်အပ်ပြီး
သော (ဘဝသို့ဆောင်တတ်သော) တဏှာရှိ
သော၊ (ဘဝသို့ ဆောင်တတ်သော) တဏှာ
ကို ဖြတ်ပြီးသော၊ သူ။ နေတ္တိစ္ဆိန္ဒဿာ
(ဥဒါနံ၊ ၁၃၂)တိ နေတ္တိ ဝုစ္စတိ ဘဝတဏှာ
သံသာရဿ နယနတော၊ သာ နေတ္တိ ဆိန္ဒာ
ဧတဿာတိ နေတ္တိစ္ဆိန္ဒော။ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၂၄၇။
နေတ္တိဆိန္ဒဿာ (ဣတိဝုတ်၊ ၂၅၈)တိ ဆိန္ဒ-
ဘဝနေတ္တိကဿ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၈၅။

နေတ္တိဋီကာ (ထိ) [နေတ္တိ + ဋီကာ] နေတ္တိ-
ဋီကာ။ (ယင်းသည် နေတ္တိအဋ္ဌကထာ၏
အဖွင့်ဋီကာကျမ်းဖြစ်သည်။ နေတ္တိအဋ္ဌကထာ
ကျမ်းကို ပြုစုသူ အရှင်ဓမ္မပါလပင် ပြုစီရင်
တော်မူခဲ့သည်။ ယင်းဆရာကိုယ်တိုင်ကမူ
နေတ္တိအဋ္ဌကထာလိနတ္ထဝဏ္ဏနာ ဟုလည်း
အမည်ပေးခဲ့သည်။ ဆဋ္ဌသံဂါယနာတင်မူ
၁၅၁-ရှိသည်။ ဝိသုတာ။ ၄၉-ကြည့်။ D.P.
နှင့် P.L.C. တို့လည်းကြည့်။

နေတ္တိဓမ္မ (ပု) [နေတ္တိ + ဓမ္မ] ဝိနည်းပါဠိတော်
တရား။ (က) ကာယဒုစရိုက်၊ ဝစီဒုစရိုက်ကို
ပယ်ရှားတတ်သော ဝိနည်းပါဠိတော်။ (ခ)
ကိုယ်နှုတ်ကို ဆုံးမတတ်သောဝိနည်းပါဠိ
တော်။ (ဂ) ကိုယ်နှုတ်ကို ဆုံးမရာဝိနည်း
ပါဠိတော်။ (ဃ) ကိုယ်နှုတ်ကို ဆုံးမကြောင်း
ဝိနည်းပါဠိတော်။ (က) နေတိ ဝိနေတိ
ကာယဒုစရိတန္တိ နေတ္တိ၊ ဝိနယပါဠိ၊ သာ

၈၀ ဓမ္မောတိ နေတ္တိဓမ္မောတိ အာဟ
“ဝိနယပါဠိဓမ္မဿာ”တိ။ ဝိမတိ။ ၂။ ၂၇၄။
(ခ) (ဂ) (ဃ) နေတ္တိဓမ္မာနုလောမိက -
ကြည့်။

နေတ္တိဓမ္မာနုလောမိက (တိ) [နေတ္တိဓမ္မ +
အနုလောမိက] ဝိနည်းပါဠိတော်တရားအား
လျော်သော။ (က) ကိုယ်နှုတ်ကို ဆုံးမတတ်
သော ဝိနည်းပါဠိတော်အား လျော်သော။
(ခ) ကိုယ်၊ နှုတ်ကို ဆုံးမရာ ဝိနည်းပါဠိတော်
တရားအား လျော်သော။ (ဂ) ကိုယ်၊ နှုတ်ကို
ဆုံးမကြောင်း ဝိနည်းပါဠိတော်အား လျော်
သော။ (က), (ခ), (ဂ) နေတ္တိဓမ္မာနုလော-
မိက (ဝိ၊ ၅။ ၁၆၃) နှ့် ဧတ္ထ ကာယဝါစံ နေတိ
ဝိနေတိတံ နေတ္တိ။ ကာယဝါစံ နေတိ ဝိနေတိ
ဧတ္ထ၊ ဧတာယာတိ ဝါ နေတ္တိ။ ဓမ္မောတိ
ပါဠိ။ သာ ဟိ ယသ္မာ အတ္ထံ ဓာရေတိ။
တသ္မာ “ဓမ္မော”တိ ဝုစ္စတိ။ နေတ္တိယေဝ
ဓမ္မော နေတ္တိ ဓမ္မော၊ တဿ အနုလောမိကံ
နေတ္တိဓမ္မာနုလောမိကံ။ တေန ဝုတ္တံ
“ဝိနယပါဠိဓမ္မဿ အနုလောမ” (ဝိ၊ ၄။ ၄။
၁၅၀) နှ့်။ ပါစိတိ။ ယော။ ၅၅၆။

နေတ္တိနယ (ပု) [နေတ္တိ + နယ] နေတ္တိကျမ်း၌
လာသော နည်း၊ နေတ္တိနည်း။ နေတ္တိနယေန
ဟိ သံဝဏ္ဏေတုံ အသက္ကဏ္ဍဏယျံ နာမ သုတ္တံ
နတ္တိ။ နေတ္တိ။ ၄။ ၁၂။ နေတ္တိ။ ဝိ။ ၁၈။ အောက်
ပုဒ်လည်းကြည့်။

နေတ္တိပ (ပွ)ကရဏ (န) [နေတ္တိ + ပကရဏ]
နေတ္တိကျမ်း။ (၁) ဝေနေယျသတ္တဝါတို့ကို

အရိယာတို့ကို တရားသို့ ဆောင်တတ်သော
ကျမ်း။ (၂) ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝေနေ-
ယျသတ္တဝါတို့ကို သောတာပတ္တိမဂ်သို့ ဆောင်
ကြောင်းရောက်စေကြောင်းဖြစ်သော ကျမ်း။
(၃) ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝေနေယျတို့ကို
နိဗ္ဗာန်သို့ဆောင်ပို့ရာဖြစ်သော ကျမ်း။ နေတ္တိ-
ပွကရဏဿ မေ။ နေတ္တိ။ ၄။ ၂။ (- ဒီ၊ ၄။ ၂။
၂၉၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။ နေတ္တိ။ ၄။ ၁၄။ ၁၆။
၄၅။) နေတ္တိ - လည်းကြည့်။ ယင်းကျမ်းကို
သံခိတ္တဝိဘဇန ဧတဒဂ္ဂ၊ မဟာသာဝက၊
ဆဋ္ဌာဘိည၊ ဝသိပတ္တ၊ ပဘိန္ဒပဋိသမ္ဘိဒ - ဖြစ်
တော်မူသော မဟာကစ္စယန (မဟာကစ္စည်း)
ထေရ် ဟောတော်မူ၏။ (နေတ္တိ။ ၁၆၆။
နေတ္တိ။ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၇၅။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။
ယင်းကျမ်းသည် ဆဋ္ဌမူဇာမျက်နှာ ၁၆၆-ရှိ
၏။ ယင်း နေတ္တိသည် ပကရဏပရိစ္ဆေဒ =
ကျမ်းအပိုင်းအခြားအားဖြင့် - (၁) ဟာရ၊ (၂)
နယ၊ (၃) သာသနပဋ္ဌာနအားဖြင့် ၃-ပါး
အပြားရှိ၏။ (နေတ္တိ။ ၄။ ၂။)

ထိုတွင် ဟာရသည် - (၁) ဒေသနာ-
ဟာရ (၂) ဝိစယဟာရ (၃) ယုတ္တိဟာရ
(၄) ပဒဋ္ဌာနဟာရ (၅) လက္ခဏဟာရ (၆)
စတုဗျူဟဟာရ (၇) အာဝဇ္ဇဟာရ (၈)
ဝိဘတ္တိဟာရ (၉) ပရိဝတ္တနဟာရ (၁၀)
ဝေဝစနဟာရ (၁၁) ပညတ္တိဟာရ (၁၂)
ဩတာရဏဟာရ (၁၃) သောနေဟာရ
(၁၄) အဓိဋ္ဌာနဟာရ (၁၅) ပရိက္ခာရဟာရ
(၁၆) သမာရောပနဟာရ အားဖြင့် ၁၆-ပါး
အပြားရှိ၏။ (နေတ္တိ။ ၁။ ၂။)

ယင်းတွင် -- (၁) ပါဠိ၏အနက်ကို
အသာဒ၊ အာဒိနဝ၊ နိဿရဏ၊ ဖလ၊ ဥပါယ၊

အာဏတ္တိတို့ဖြင့် ဟောကြောင်းဖွင့်ကြောင်း ဟာရသည်၎င်း၊ ဒေသနာတော်နှင့်တကွ ဖြစ်သော ဟာရသည်၎င်း ဒေသနာဟာရ မည်၏။ (နေတ္ထိ။ ၃။ ၅။ ၁၀။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၁၅)။ (၂) ပါဠိတော်၌လာ ပဗ္ဗ၊ ဂဗ္ဗ၊ ဝိမိဿဗန္ဓများ ကို ပဒ၊ ပဉ္စ၊ ဝိဿန္ဓနာ၊ ပုဗ္ဗာပရ၊ အနဂိတိ၊ အဿာဒ၊ အာဒိနဝ၊ နိဿရဏ၊ ဖလ၊ ဥပါယ၊ အာဏတ္တိအားဖြင့် ၁၁-ပါးသော အနက်တို့ကို စိစစ်ကြောင်း၊ စိစစ်ခြင်းမျှ ဟာရသည် ဝိစယဟာရမည်၏။ (နေတ္ထိ။ ၃။ ၁၀။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၁၅)။ (၃) ပါဠိတော်၌ လာသော တရားတို့ကို သဒ္ဓါ၊ အနက်အားဖြင့် သင့်မသင့်ကို စိစစ်ကြောင်း ဟာရသည် ယုတ္တိဟာရမည်၏။ (နေတ္ထိ။ ၃။ ၂၀။ ၂၄။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၁၅။ နေတ္ထိ။ ဝိ။ ၂၀) (၄) ပါဠိတော်၌ ဟောအပ်သောတရား၏ နည်းစွာ သောအကြောင်းတို့ကို စိစစ်ကြောင်းဟာရ သည် ပဒဋ္ဌာနဟာရမည်၏။ (နေတ္ထိ။ ၃။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၁၆)။ (၅) လက္ခဏာတူတရားတို့ကို မှတ်ကြောင်းမှတ်ရာဟာရသည် လက္ခဏ ဟာရမည်၏။ (နေတ္ထိ။ ၃။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၁၆)။ (၆) နေရုတ္တ၊ အဓိပ္ပါယ၊ ဒေသနာနိဒါန၊ ပုဗ္ဗာပရာနသန္တိတို့ကို ဝေဖန်သောအားဖြင့် ပေါင်းရာပေါင်းကြောင်းဟာရသည် စတု-ဗျူဟဟာရမည်၏။ (နေတ္ထိ။ ၃။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၁၆)။ (၇) ပါဠိတော်လာ တရားတို့၏ ပဒဋ္ဌာန် ကိုရှာ၍ သဘောတူတရားတို့ကို လည်စေ ကြောင်း လည်စေရာ လည်စေခြင်းမျှ ဟာရ သည် အာဝဋ္ဌဟာရမည်၏။ (နေတ္ထိ။ ၃။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၁၆)။ (၈) ပါဠိတော်ဆက်ဆံ ကုန် မဆက်ဆံကုန်သော ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက် တတ်သော အကုသိုလ်တရား ဖြူစင်စေတတ်

တတ်သော ကုသိုလ်တရားတို့၏ ဖြစ်ရာ အခိုက်အတန့်တို့ကို ဝေဖန်ကြောင်း၊ ဝေဖန် ရာ၊ ဝေဖန်ခြင်းမျှ ဟာရသည် ဝိဘတ္တိဟာရ မည်၏။ (နေတ္ထိ။ ၄။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၁၆)။ (၉) ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်သော တရား တို့ကို ဆန့်ကျင်ဖက်အစွမ်းအားဖြင့် ပြန်လှန် ကြောင်း၊ ပြန်လှန်ရာ၊ ပြန်လှန်ခြင်းမျှဟာရ သည် ပရိဝတ္တနဟာရမည်၏။ (နေတ္ထိ။ ၄။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၁၆)။ (၁၀) ပါဠိတော်၌ ဟောတော် မူအပ်သော တခုတည်းသောအနက်ကို ဟော တတ်သော အထူးထူးအပြားပြားသော သဒ္ဓါ ရှိရာဖြစ်သောဟာရသည်၎င်း၊ တနက်ကို အထူး ထူးအပြားပြား ဟောတတ်သောဟာရ သည်၎င်း ဝေဝစနဟာရမည်၏။ (နေတ္ထိ။ ၄။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၁၆)။ (၁၁) ပါဠိတော်တရားတို့၏ အနက်ကို အပြားအားဖြင့် သိစေကြောင်း သိစေရာဖြစ်သောဟာရသည် ပညတ္တိဟာရ မည်၏။ (နေတ္ထိ။ ၄။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၁၆)။ (၁၂) ပါဠိတော်တရားတို့ကို ခန္ဓာ အာယတန တတ် ဣန္ဒြေ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တို့၌ ချသွင်း ကြောင်း ချသွင်းရာဖြစ်သော ဟာရသည် ဩတာရဏဟာရမည်၏။ (နေတ္ထိ။ ၄။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၁၆)။ (၁၃) ပါဠိတော်၌ ပဒ၊ ပဒတ္တ၊ ပဉ္စ၊ အာရမ္မတို့ကို သုတ်သင်ကြောင်း၊ သုတ်သင် ရာဟာရသည် သောနေဟာရမည်၏။ (နေတ္ထိ။ ၄။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၁၆)။ (၁၄) ပါဠိတော်၌ လာသော သာမည၊ ဝိသေသတရားတို့ကို အထူးကြံဆခြင်းနှင့်ကင်း၍ ဖြစ်စေကြောင်း ဖြစ်စေရာဟာရသည် အဓိဋ္ဌာနဟာရမည်၏။ (နေတ္ထိ။ ၄။ နေတ္ထိ။ ၅။ ၁၆)။ (၁၅) အကျိုးကို ပြုစီရင်တတ်သော ဟောတုအကြောင်း၊ ပစ္စယ

အကြောင်းကို ဟောတတ်သောဟာရသည် ၎င်း၊ အကျိုးကိုပြုစီရင်တတ်သော ဟောတု အကြောင်း ပစ္စယအကြောင်းဟူသော ဖြစ်ရာ ရှိသော ဟာရသည်၎င်း၊ အကျိုးကိုပြုစီရင် တတ်သော ဟောတုအကြောင်း၊ ပစ္စယ အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော ဟာရသည်၎င်း ပရိက္ခာရဟာရမည်၏။ (နေတ္ထိ၊ ၄။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၆။) (၁၆) ပဒဋ္ဌာန်အစရှိသည်တို့ အဦး ပြုသဖြင့် တရားတို့ကို ကောင်းစွာတင်ကြောင်း ကောင်းစွာတင်ရာဖြစ်သောဟာရသည် သမာ ရောပနဟာရမည်၏။ (နေတ္ထိ၊ ၃၊ ၄။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၅၊ ၁၆။)

နယသည် — (၁) နန္ဒိယာဝဋ္ဌနည်း။ (၂) တိပုလကွလနည်း။ (၃) သီဟဝိက္ခိဋ္ဌိတနည်း။ (၄) ဒိသာလောစနနည်း။ (၅) အင်္ဂုသနည်း အားဖြင့် ၅-ပါးအပြားရှိ၏။ (နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၅။)

ယင်းတွင် — (၁) လေပ်ပန်း၏ အထပ် ထပ်လည်ခြင်းနှင့်တူသော လည်ခြင်းရှိရာဖြစ် သော နည်းသည်၎င်း၊ နှစ်သက်တတ်သော တဏှာ၏ လည်ခြင်းရှိရာဖြစ်သောနည်းသည် ၎င်း၊ ဝမ်းမြောက်တတ်သော ပီတိ၏လည် ခြင်းရှိရာဖြစ်သောနည်းသည်၎င်း၊ နန္ဒိယာဝဋ္ဌ နည်း မည်၏။ (နေတ္ထိ၊ ၄။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၇။) (၂) လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟဟူသော ၃- ပါးသော အစိတ်တို့ဖြင့် သံကိလေသပက္ခန္ဓ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟဟူသော ၃-ပါးသော အစိတ်တို့ဖြင့် ဝေါဒါနပက္ခန္ဓ တင့် တယ်တတ်သောနည်းသည် တိပုလကွလ နည်းမည်၏။ (နေတ္ထိ၊ ၄။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၇။) (၃) ခြင်္သေ့မင်းနှင့်တူတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား ၏ မြူးတူးပျော်ပါး ကစားစေ့ယှဉ်ခြင်းရှိရာဖြစ်

သော နည်းသည်၎င်း၊ ခြင်္သေ့မင်း၏ မြူးတူး ပျော်ပါး ကစားစေ့ယှဉ်ခြင်းနှင့်တူသောနည်း သည်၎င်း သီဟဝိက္ခိဋ္ဌိတနည်းမည်၏။ (နေတ္ထိ၊ ၄။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၇၊ ၁၈။) (၄) အတ္တ နယ ၃-ပါးအပေါင်းဟုဆိုအပ်သော အရပ် မျက်နှာ၏အဖြစ်ဖြင့် ကုသိုလ်အကုသိုလ် အဗျာကတတရားတို့ကို ကြည့်ရှုတတ်၊ ကြည့် ရှုကြောင်း၊ ကြည့်ရှုရာ၊ ကြည့်ရှုခြင်းဟူသော နည်းသည် ဒိသာလောစနနည်းမည်၏။ (နေတ္ထိ၊ ၄။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၈။) (၅) ဒိသာ- လောစနနည်းဖြင့် ကြည့်ရှုအပ်ကုန်သော တရားတို့ကို ဆောင်ယူတတ်သော ချွန်းချိတ် နှင့်တူသောနည်းသည် အင်္ဂုသနည်းမည်၏။ (နေတ္ထိ၊ ၄။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၈။)

(၃) သာသနပဋ္ဌာနသည် — (၁) သံကိ- လေသဘာဂီယသုတ္တ (၂) ဝါသနာဘာဂီယ သုတ္တ (၃) နိဗ္ဗေတဘာဂီယသုတ္တ (၄) အသေ- ကွဘာဂီယသုတ္တ (၅) သံကိလေသဘာဂီယ ဝါသနာဘာဂီယသုတ္တ (၆) သံကိလေသ- ဘာဂီယ နိဗ္ဗေတဘာဂီယသုတ္တ (၇) သံကိ- လေသဘာဂီယ အသေကွဘာဂီယသုတ္တ (၈) သံကိလေသဘာဂီယနိဗ္ဗေတဘာဂီယ- အသေကွဘာဂီယသုတ္တ (၉) သံကိလေသ- ဘာဂီယဝါသနာဘာဂီယနိဗ္ဗေတဘာဂီယသုတ္တ (၁၀) ဝါသနာဘာဂီယနိဗ္ဗေတဘာဂီယသုတ္တ (၁၁) တဏှာသံကိလေသဘာဂီယသုတ္တ (၁၂) ဒိဋ္ဌိသံကိလေသဘာဂီယသုတ္တ (၁၃) ဒုစ္စရိတသံကိလေသဘာဂီယသုတ္တ (၁၄) တဏှာဝေါဒါနဘာဂီယသုတ္တ (၁၅) ဒိဋ္ဌိ- ဝေါဒါနဘာဂီယသုတ္တ (၁၆) ဒုစ္စရိတဝေါဒါန ဘာဂီယသုတ္တ အားဖြင့် ၁၆-ပါးအပြားရှိ၏။

(နေတ္တိ၊ ၁၀၆။) ယင်းတို့တွင် — (၁) သတ္တဝါတို့၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းဖြစ်သော အဖိုဉ်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် သံကိလေသဘာဂီယသုတ္တမည်၏။ (၂) ကောင်းမှုကို ပွားစေခြင်းအဖိုဉ်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် ဝါသနာဘာဂီယသုတ္တမည်၏။ (၃) လောဘဓဲ ဒေါသဓဲ မောဟဓဲကို ဖောက်ခွဲခြင်းအဖိုဉ်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် နိဗ္ဗေတောဂီယသုတ္တမည်၏။ (၄) အသေကွပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော တရားအဖိုဉ်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် အသေကွဘာဂီယသုတ္တမည်၏။ (၅) သတ္တဝါတို့၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းဖြစ်သော အဖိုဉ်းလည်းဖြစ်၊ ကောင်းမှုကိုပွားစေခြင်းအဖိုဉ်းလည်းဖြစ်သော တရားဒေသနာတော်သည် သံကိလေသဘာဂီယဝါသနာဘာဂီယသုတ္တမည်၏။ (၆) သတ္တဝါတို့၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းဖြစ်သော အဖိုဉ်းလည်းဖြစ်၊ လောဘဓဲ၊ ဒေါသဓဲ၊ မောဟဓဲကို ဖောက်ခွဲခြင်းအဖိုဉ်းလည်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် သံကိလေသဘာဂီယနိဗ္ဗေတောဂီယသုတ္တမည်၏။ (၇) သတ္တဝါတို့၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းဖြစ်သော အဖိုဉ်းလည်းဖြစ်၊ အသေကွပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော တရားအဖိုဉ်းလည်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် သံကိလေသဘာဂီယအသေကွဘာဂီယသုတ္တမည်၏။ (၈) သတ္တဝါတို့၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းဖြစ်သော အဖိုဉ်းလည်းဖြစ်၊ လောဘဓဲ၊ ဒေါသဓဲ၊ မောဟဓဲကို ဖောက်ခွဲခြင်းအဖိုဉ်းလည်းဖြစ်၊ အသေကွပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော တရားအဖိုဉ်းလည်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် သံကိလေသဘာဂီယ နိဗ္ဗေတောဂီယအသေကွဘာဂီယ

သုတ္တမည်၏။ (၉) သတ္တဝါတို့၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းဖြစ်သော အဖိုဉ်းလည်းဖြစ်၊ ကောင်းမှုကို ပွားစေခြင်းအဖိုဉ်းလည်းဖြစ်၊ လောဘဓဲ၊ ဒေါသဓဲ၊ မောဟဓဲကို ဖောက်ခွဲခြင်းအဖိုဉ်းလည်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် သံကိလေသဘာဂီယဝါသနာဘာဂီယနိဗ္ဗေတောဂီယသုတ္တမည်၏။ (၁၀) ကောင်းမှုကိုပွားစေခြင်းအဖိုဉ်းလည်းဖြစ်၊ လောဘဓဲ၊ ဒေါသဓဲ၊ မောဟဓဲကို ဖောက်ခွဲခြင်းအဖိုဉ်းလည်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် ဝါသနာဘာဂီယနိဗ္ဗေတောဂီယသုတ္တမည်၏။ (၁၁) တဏှာဟူသော သတ္တဝါတို့၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းဖြစ်သော အဖိုဉ်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် တဏှာသံကိလေသဘာဂီယသုတ္တမည်၏။ (၁၂) ဒိဋ္ဌိဟူသော သတ္တဝါတို့၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းဖြစ်သော အဖိုဉ်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် ဒိဋ္ဌိသံကိလေသဘာဂီယသုတ္တမည်၏။ (၁၃) ဒုစရိုက်ဟူသော သတ္တဝါတို့၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းဖြစ်သော အဖိုဉ်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် ဒုစရိုက်သံကိလေသဘာဂီယသုတ္တမည်၏။ (၁၄) တဏှာမှ စင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော အဖိုဉ်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် တဏှာဝေါဒါနဘာဂီယသုတ္တမည်၏။ (၁၅) ဒိဋ္ဌိမှစင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော အဖိုဉ်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် ဒိဋ္ဌိဝေါဒါနဘာဂီယသုတ္တမည်၏။ (၁၆) ဒုစရိုက်မှ စင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော အဖိုဉ်းဖြစ်သော တရားဒေသနာသည် ဒုစရိုက်ဝေါဒါနဘာဂီယသုတ္တမည်၏။ (နေတ္တိ၊ ၁၀၇။ ၂၁၉၊ ၂၂၀။)

နေတ္တိပဒတ္တပရိဇာနဓ (န၊ ထိ) [နေတ္တိပဒတ္တ + ပရိဇာနဓ] နေတ္တိကျမ်း၌လာသော ပုဒ် အနက်ကို - ပိုင်းခြား၍သိခြင်း - ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိခြင်း။ နေတ္တိပဒတ္တပရိဇာနဓမေဝ အာဒိမှ ယုတ္တရူပံ။ နေတ္တိ၊ ငို။ ၁၇။

နေတ္တိပါဠိ (ထိ) [နေတ္တိ + ပါဠိ] နေတ္တိပါဠိ တော်။ နေတ္တိပါဠိယံ ပါဠော အာဂတော။ မ၊ ငို၊ ၁။ ဂဝ။ နေတ္တိပကရဏ - လည်းကြည့်။

နေတ္တိပကရဏဒေသနာ (ထိ) [နေတ္တိပကရဏ + ဒေသနာ] နေတ္တိကျမ်းကို ဟောတော်မူ ခြင်း။ ဒဿနဘူမိသမနုပ္ပတ္တိအတ္တာ ဟိ နေတ္တိပကရဏဒေသနာ။ နေတ္တိ၊ ငို။ ၃၇။

နေတ္တိပကရဏနယ (ပု) [နေတ္တိပကရဏ + နယ] နေတ္တိကျမ်း၌လာသော နည်း။ ဣဒါနိ နေတ္တိပကရဏနယေနာပိ အတ္တံ ဒဿေတုံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၅။

နေတ္တိဝိဘာဝိနီ (ထိ) [နေတ္တိ + ဝိဘာဝိနီ] နေတ္တိဝိဘာဝိနီကျမ်း။ (ယင်းသည် နေတ္တိ ပါဠိတော်၏ အဖွင့်ဖြစ်သည့် ပါဠိကျမ်း ကောင်းတစ်ဆူဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ် ၉၁၆- တွင် အင်းဝနန်းမြို့တော်၌ နန်းတက်သော မဟာဓမ္မရာဇာ (သီရိသုဓမ္မရာဇာ) အမည်ရှိ သော ဆင်ဖြူရှင်သတိုးမင်းစော လက်ထက် တွင် ပေါ်ထွန်းသည့် မဟာဓမ္မရာဇဂုရုဘွဲ့ တံဆိပ်တော်ရ အရှင်သဒ္ဓမ္မပါလထေရ် ရေး သား စီရင်တော်မူခဲ့လေသည်။ ယင်းသည် ဆဋ္ဌသံဂါယနာ စာတော်မူ ၃၅၆-ရှိသည်။

နေတ္တိဝိဘာဝိနီ နိဋ္ဌိတာ။ အင်းဝသာသနာဝင် လည်းကြည့်။

နေတ္တိဝိသယ (တိ) [နေတ္တိ + ဝိသယ] နေတ္တိ ကျမ်း၏ အရာဖြစ်သော။ နေတ္တိဝိသယံ သာသနဝရသင်္ခါတံ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗသုတ္တံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၄၅။

နေတ္တိသဒ္ဓ (ပု) [နေတ္တိ + သဒ္ဓ] နေတ္တိသဒ္ဓါ။ နေတ္တိသဒ္ဓါဿ အတ္တံ ဝတ္တာ။ နေတ္တိ၊ ငို။ ၁၇။

နေတ္တိဟဒယ (န) [နေတ္တိ + ဟဒယ] နေတ္တိ ကျမ်း၏ နှလုံးသားနှင့်ဘူသော - နည်း - ဥပဒေ။ နေတ္တိဥပဒေသ - ကြည့်။

နေတ္တာရ (န) [နိ + တရ + ဣ၊ နိတ္တာရ + ဣ။ နေတ္တာရန္တံ ဧတ္ထ အဗုဋ္ဌကွရသံယောဂေ ပရဿ တ-ကာရဿ ထကာရော ဟောတိ၊ တဿ ဒုတိယကွရေန ပါဠော ယုတ္တော။ ပါစိတိ၊ ယော။ ၄၁၂။] (၁) ထွက်မြောက် ကြောင်းဖြစ်သော - ကျင့်ဝတ် - အကျင့်၊ (၂) ထွက်မြောက်လိုသူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော - ကျင့်ဝတ် - အကျင့်။ (၁) နေတ္တာရံ ဝတ္တန္တိ (ဝိ၊ ၁။ ၂၇၉)တိ အတ္တနော နိတ္တရဏမဂ္ဂံ န ပဋိပဇ္ဇန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။ န နေတ္တာရံ ဝတ္တတိ (မ၊ ၂။ ၁၀၆)တိ နိတ္တာရဏကဝတ္တမိံ န ဝတ္တတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၇။ (- ဝိ၊ ၃။ ၆၂၊ ၈၆၊ ၂၀၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၁၈၊ ၄၁၁။) (၂) နေတ္တာရံ ဝတ္တန္တိ (ဝိ၊ ၄။ ၁၁)တိ နိတ္တရန္တာနံ ဧတန္တိ နေတ္တာရံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၃။ (- ဝိ၊ ၄။ ၂၀၊ ၅၃၊ ၃၉၇။)

နေတ္ထာရဝတ္ထ (န) [နေတ္ထာရ + ဝတ္ထ] ထွက်
မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော - အကျင့် - ကျင့်
ဝတ်။ နေတ္ထာရဝတ္ထေ (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၇)တိ
နိတ္ထရဏဟေတုမှိ ဝတ္ထေ။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၁၁၈-၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၃။

နေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + တွာ] ဆောင်၍။ (က)
ဆောင်ယူ၍။ (ခ) ပင့်ဆောင်၍။ (ဂ)
ခေါ်ဆောင်၍။ (ဃ) ဆွဲဆောင်၍။ (င)
ပြောင်းရွှေ့၍။ (စ) လှော်၍၊ ဆောင်၍။
ဘာဝနံ ဥပရိ နေတွာ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၃။ မ၊ ဌ၊
၁။ ၃၅၁။ ဧကတ္တံ နေတွာ ဝတ္ထော။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၉၀။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၃၊ ၂၀၆။ (က)
ဆောင်ယူ၍။ ဂဏှထ နေတွာ ဈာပေထ။
အပ၊ ၂။ ၁၃၀။ (- ဧ၊ ၁။ ၃၃၄။ ဧ၊ ၂။ ၈၆။
ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၁၉။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။
၂၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၁၄၊ ၃၂၅။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၈။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၀၅။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၆၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၅၇။ ဝိမာန၊ ၄။
၂၉။ ထေရု၊ ၄။ ၂။ ၂၁၃၊ ၃၃၇။ ထေရီ၊ ၄။
၁၉၁။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၆၁။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။
စရိယာ၊ ၄။ ၁၁၃၊ ၁၁၆။ ဧ၊ ၄။ ၁။ ၅၉၊ ၁၈၃၊
၂၂၁၊ ၂၃၈၊ ၃၉၈။ ဧ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၇၊ ၂၆၉၊
၄၈၅။ ဧ၊ ၄။ ၄။ ၉၃၊ ၄၀၉၊ ၄၂၈။ ဧ၊ ၄။ ၆။
၃၁၅။ ဝဇီရု၊ ၁၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၁၊ ၃၄၃။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၈၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၇၊ ၂၈၉။ ဒီ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၁၈။ သီ၊ ဌ၊ သင်္ဂဟ။ ၂။ ၂၉၄၊ ၄၀၃။ ဒီ၊
ဌ၊ ၂။ ၁၈၈။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၀၇၊
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၁။) (ခ) ပင့်ဆောင်၍။ သော
ဥပါသကော တံ ဘိက္ခု ယရံ နေတွာ။ ဝိ၊
၁။ ၂၇၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄။ (- ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။ ဝိ၊

ဌ၊ ၄။ ၇၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၉၂။ အံ၊ ၄။ ၂။
၁၁၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၊ ၃၆၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၈။
စရိယာ၊ ၄။ ၆၀။ ဧ၊ ၄။ ၃။ ၈။ ဧ၊ ၄။ ၄။
၂၄၄၊ ၄၄၈။) (ဂ) ခေါ်ဆောင်၍။ နံ ဗြာဟ္မ-
ဏမဟာသာလံ ပုတ္တာ ယရံ နေတွာ။ သံ၊
၁။ ၁၇၉။ (- ဝိ၊ ၁။ ၁၉၈။ ဒီ၊ ၂။ ၂၇၀။ မိလိန္ဒ၊
၁၇၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၂၊ ၁၅၇။
မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၉၊
၁၇၁၊ ၂၂၄။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၄၊ ၂၄၂။ သံ၊ ၄။ ၁။
၆၇၊ ၂၄၁၊ ၃၂၄။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၆၃၊ ၇၀။ အံ၊ ၄။
၃။ ၃၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
၂၇၉။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၃၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၊ ၇၄၊
၃၀၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၈၊ ၉၂၊ ၃၅၄။ ဥဒါန၊ ၄။
၁၅၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၃၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။
၅၅၊ ၁၆၉၊ ၂၆၄။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၀၆။ ပေတ၊ ၄။
၅၊ ၁၄၈။ ထေရီ၊ ၄။ ၆။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။
အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၆။ စရိယာ၊ ၄။ ၅၉၊ ၂၅၀။ ဧ၊
၄။ ၁။ ၁၆၄။ ဧ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၊ ၈၄၊ ၁၁၂။ ဧ၊ ၄။
၃။ ၂၄၊ ၄၁၃။ ဧ၊ ၄။ ၄။ ၂၉၊ ၈၈။ ဧ၊ ၄။ ၅။
၄၄၈။ ဧ၊ ၄။ ၆။ ၄၇၊ ၁၂၆။ ဧ၊ ၄။ ၇။ ၇၃၊
၁၀၀။ ဝဇီရု၊ ၄၆၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၃၆။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၈၈၊ ၁၉၀။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၃။) (ဃ) ဆွဲဆောင်
၍။ အတ္တနော ဝသံ နေတွာ မာရေတိ။ အံ၊
၄။ ၁။ ၁၈။ (င) ပြောင်းရွှေ့၍။ အာဒိတော
ဝုတ္တံ စ ကာရံ ပရတော နေတွာ။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၁။ ၁၀၈။ (စ) လှော်ခတ်၍။ ဟေဋ္ဌာ နာဝံ
နေတွာ။ ဧ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၄။

နေတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [နိ + တွာန] ဆောင်၍။
(က) ပင့်ဆောင်၍။ (ခ) ခေါ်ဆောင်၍။ (က)

ဘိက္ခု နေတွာန သံဃရံ။ အပါ ၂။ ၁၁။ (-
အပါ ၂။ ၂၄၇။ ထေရီ၊ ဌ။ ၁၇။) (ခ) သဗ္ဗေ
သဉ္ဇယေ နေတွာန။ ဝိ၊ ၃။ ၅၅။ (- အပါ ၂။
၂၄၁။ ထေရီ၊ ဌ။ ၁၀၇။)

နေထ (ကြိ) [နိ + အ + ထ] ဆောင်ကြကုန်
လော့။ နေတိ - ကြည့်။

နေန္တ (တိ) [နိ + အန္တ] ဆောင်သော၊ (က)
ဆောင်ယူသော။ (ခ) ပင့်ဆောင်သော။ (ဂ)
ခေါ်ဆောင်သော။ (ဃ) ပို့ဆောင်သော၊
ဆောင်သော။ ဒသန္တံ ဥပရိ နေန္တဿ ဂဏ-
နာနိသမိတောဝ စိတ္တုပ္ပါဒေါ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၂၃။ (- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၇၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၄။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁။
ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၇၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၈။) (က)
ဆောင်ယူသော။ အညတော နေန္တဿ
ပယောဂဂဏနာယ အာပတ္တိယော။ ကင်္ခါ။
၂၀၈။ (- သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၉။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁။
၈၉။) (ခ) ပင့်ဆောင်သော။ ပရိတ္တကာရ-
တော ဘိက္ခု ဝိဟာရတော ဃရံ နေန္တေဟိ
ဖလကာရဓေဟိ ပရိဝါရေတွာ နေတဗ္ဗော။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၂။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၁။ (ဂ) ခေါ်
ဆောင်သော။ အတ္တနော ဣဒ္ဓိယာ တေ
အာကာသေန နေန္တော။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၀။
(ဃ) ပို့ဆောင်သော။ အာနေန္တော အာဝ-
ဟာမိ နေန္တော စ ဝဟာမိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၅။

နေန္တိ (ကြိ) [နိ + အန္တိ] ဆောင်ကုန်၏။
နေတိ - ကြည့်။

နေပက္က (န) [နိပက + ကျ] (၁) ရင့်ကျက်
- ခြောက်သွေ့ - စေတတ်သူ၏ - အဖြစ် -
ဖြစ်ကြောင်း - ဖြစ်ရာ - ဉာဏ်ပညာ။ (၂)
ခြောက်သွေ့ - ထွက်သွား - စေတတ်သူ၏
- အဖြစ် - ဖြစ်ကြောင်း - ဖြစ်ရာ - သတိ။
(၃) ထက်မြက်၊ သန်ရှင်း၊ ရဲရင့်သည်၏အဖြစ်။
(၄) ရင့်ကျက် - ခြောက်သွေ့ - စေတတ်
သော၊ သူ။ (အတ္ထာနတ္ထကို သိတတ်သော
သတိပြဋ္ဌာန်းသော ပညာ။ အဘယာ၊ တန်၊
သျှ။) (၁) နေပက္ကံ ဝုစ္စတိ ပညာ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။
၂၉၅။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၆။ အဘိ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃။ အယ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇။
နေပက္ကေနာ (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၈)တိ ကောသ-
လ္လေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၃။ (- မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃။ အံ၊
ဌ၊ ၃။ ၁၀၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၀။ ဣတိဝုတ်၊
ဌ၊ ၁၀၁။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။ နေတ္တိ၊ ဌ၊ ၇၄။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၂။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၈၀။) (၂) နိပါ-
ယတိ သံကိလေသဓမ္မေ ဝိသောသေတိ
နိက္ခမေတိတိ နိပကော၊ ထိရတိက္ခသတိ-
ပုဂ္ဂလော၊ တဿ ဘာဝေါ နေပက္ကန္တိ
သတိယာပိ နေပက္ကဘာဝေါ ယုဒ္ဓတေဝ။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၄၈၈။ (၃) သတိ နေပက္ကနာတိ
သတိယာ နေပက္ကေန တိက္ခဝိသဒ္ဓါရဘာ-
ဝေန၊ တသ္မာ သတိနေပက္ကနာတိ
သတိယာ နေပက္ကဘာဝေနာတိ သက္ကာ-
ဝိညာတုံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅-၆။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅။)
(၄) နေပက္ကဘာဝ (၂) - ကြည့်။

နေပက္ကပညာ (ထိ) [နေပက္က + ပညာ] ရင့်
ကျက်သောသူ၏ - ဖြစ်ကြောင်း - ဖြစ်ရာ -
ဖြစ်သော - “ဉာဏ်”ပညာ။ နိပကန္တိ နေ-

ပက္ကပညာယ သမန္နာဂတံ။ ဓမ္မံ ဌာ ၂။ ၃၂၃။
(- သာရတ္ထံ ၃။ ၃၅၂။)

နေပက္ကဘာဝ (ပု) [နေပက္က + ဘာဝ] (၁)
ထက်မြက်သန့်ရှင်း ရဲရင့်သည်၏အဖြစ်။ (၂)
“ဉာဏ်”ပညာ။ (၃) နေပက္ကမည်သူ၏အဖြစ်။
(၁) နေပက္က (၃) - ကြည့်။ (၂) သတိယ-
ဇ္ဇေဝ နေပက္ကဘာဝေစာ (ဒိ၊ ဌာ ၃။ ၂၂၃)တိ
သတောကာရိတာယ စေဝ သမ္ပဇာနကာရိ-
တာယ စ။ ဒိ၊ ဌာ ၃။ ၂၅၉။ (၃) နေပက္က (၂)
- ကြည့်။

နေပစ္စ (န) [နိ + ပတ + ကျ] သဘင်သည်၊
ကချေသည်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နေပစ္စဝေသ (ပု) [နေပစ္စ + ဝေသ] သဘင်
သည် - ကချေသည် - ၏ အသွင်သဏ္ဌာန်။
သမဇ္ဇဝေသန္တိ နေပစ္စဝေသံ။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၃၇၉။

နေပစ္ဆ (န) [နိ + ပတ + ကျ] တင့်တယ်
သော အသွင်အပြင်။ အာကပ္ပေါ ဝေသော
နေပစ္ဆံ၊ မဏ္ဍနံ တု ပသာဓနံ၊ ဓာနံ၊ ၂၈၂။
နိဿေသတော ပထနံ ကချနံ နေပစ္ဆံ၊ ယင်း
- ဌိ။

နေပါတိက (တိ) [နိပါတ + ကိက။ နိပါတော
နေပါတိကံ။ ရှု၊ ဌိ၊ နာ။ ၈၀။] နိပါတ်ပုဒ်။
(ယင်းနိပါတ်သည် နာမ်၊ အာချာတ်၊ ဥပသာရ
ဟူသော ပုဒ် ၃-မျိုးမှ အလွတ်ဖြစ်၍ ပုဒ်တို့
၏ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးတို့၌ ကျရောက်
တတ်၏။ ရုပ်နေမပျက်ခြင်းဟူသော ဖိမိ

လက္ခဏာရှိ၏။ ရှု၊ နာ။ ၁၃၆။ နေပါတိကာ
နာမ နေကတ္ထတ္တာ။ သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၈၂။
(- သိ၊ ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၊ ၁၉၁၊ ၃၅၈။)

နေပါတိကပဒ (န) [နေပါတိက + ပဒ] နိပါတ်
ပုဒ်။ သဒ္ဒဝိဒူ ပန ဝဒန္တိ “ဘူတပုဗ္ဗန္တိ ဣဒံ
ကာလသတ္တမိယာ နေပါတိကပဒ”န္တိ။ သိ၊
ဌိ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၀၁။

နေပုည (န) [နိပုဏ + ကျ။ နေပုည + က။
(နိပုကျ - သံ၊ ဧကရတ္ထ၊ ဧကရန္တ - ပြာ)]
(၁) သိမ်မွေ့ - နူးညံ့ - သော သူ၏အဖြစ်။
သိမ်မွေ့ - နူးညံ့ - သောသူ၏ - ဖြစ်ကြောင်း
- ဖြစ်ရာ - ဖြစ်သော “ဉာဏ်” ပညာ။ (တိ)
(၂) သိမ်မွေ့ - နူးညံ့ - သောသူ၏ - ဖြစ်
ကြောင်း - ဖြစ်ရာ - ဖြစ်သော “ဉာဏ်” ပညာ
ရှိသော။

(၁) ပဏ္ဍိတံ ကောသလံ နေပုညံ ဝေဘ-
ဗျာ။ အဘိ၊ ဓ။ ၁၉။ အဘိ၊ ပု။ ၁၂၈။ မဟာနိ၊
၃၄။ စူဠနိ၊ ၃၂။ နေတ္ထိ၊ ၆၄။ မဟာနိ၊ ၄။
၁၆။ နိပုဏဿ ဘာဝေါ နေပုညံ၊ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၁၉၁။ (- ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၃။ နေတ္ထိ၊ ၄။
၁၃၂။) (တိ) (၂) နေပုညော ဒဿနေ
ဝိရော၊ တာရေသိ ဇနတံ တုဝံ၊ အပ၊ ၂။
၅၉။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၃၆၈။

နေမ (ပု၊ န) [နိ + မနံ။ (နေမ - သံ၊ ဧကမ -
ပြာ)] တွင်း၊ မြေဝင်အရပ်၊ ဥပရိ နေမဿာ
(အံ၊ ၃။ ၂၀၄)တိ ဥပရိ အာဝါဋဿ။ အံ၊ ၄။
၃။ ၂၇၅။ နေမော ဝုစ္စတိ ဘူမိယာ ဗဒ္ဒ-
ဘာဝနိမိတ္တပဒေသော။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၅၁၃။

နေမံ ဝုစ္စတိ နိခါတထမ္ဘာဒိနံ ပထဝီ အန-
ပဝိသိတွာ ဌိတပ္ပဒေသော။ နေတ္ထိ၊ ငို။ ၁၄၂-
၃။ (- သံ၊ ၃။ ၃၈၈။ အံ၊ ၃။ ၂၀၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
၁၅၆။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၂၉၄။)

နေမင်္ဂမ (တိ) [နေမ + ဂမ + အ] တွင်းသို့
ဝင်သော၊ တွင်းသို့ရောက်သော၊ တွင်း၌တည်
သော၊ တွင်းအောင်းသော။ ဟေဋ္ဌာ နေမင်္ဂ-
မာ (သံ၊ ၃။ ၃၈၉)တိ ဟေဋ္ဌာ အာဝါဋ် ပဝိဋ္ဌာ။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၁။ ဟေဋ္ဌာ နေမင်္ဂမာ (အံ၊ ၃။
၂၀၄)တိ အာဝါဋ်သေ ဟေဋ္ဌာ ဂတာ။ အံ၊ ၄။
၃။ ၂၇၅။

နေမန္တနိက (တိ) [နိမန္တန + ကိက] (၁)
ပင့်ဖိတ်ခြင်းကို ခံယူတတ်သော။ (၂) ပင့်ဖိတ်
ခြင်းကို သာယာလက်ခံတတ်သော (ရဟန်း)။
(၁) နေမန္တနိကော (မ၊ ၁။ ၃၇)တိ နိမန္တန-
ပဋိဂ္ဂဟကော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၅။ နေမန္တနိကော
(အံ၊ ၂။ ၃၄၄)တိ နိမန္တနံ ဂဏှနကော။ အံ၊
၄။ ၃။ ၁၃၁။ (၂) နိမန္တနံ သာဒိယန္တိတိ
နေမန္တနိကာ။ ပါမိတ်၊ ယော။ ၆၄။ (- ဝိ၊ ၄။
၃။ ၈၂။)

နေမိ (မိ)° (ထိ) [နိ + မိ + ဤ။ တဿ
စက္ကဿ အန္တော အဝသာနံ နေမိ၊ သာ
နာရိယံ ဣတ္ထိယံ။ နယတိ စက္ကံ နေမိယာ
ဘူမိံ ဖုသတိ၊ နိ နယေ၊ မိ၊ ဤပစ္စယေ
နေမိ စ။ တာနိ၊ ငို။ ၃၇၃။ နေတိတိ နေမိ။
ရှု။ ၆၅၁။] (၁) အကွပ်တကူ။ (က) ရထား၊
လှည်းဘီးစက်၏ အဆုံးဖြစ်သော အကွပ်၊
တကူ။ (ခ) သံသရာစက်၏ အကွပ်တကူ။
(ဂ) ယမကစက်ဝန်း၏ အကွပ်တကူ။ (၂)

(အမျိုးအနွယ်တူသော စက်ဝန်း၏) အဆုံး၊
အပိုင်းအခြား။ (၃) စစ်ကြီးပင်။ (၁) (က)
ယာနကာရပုတ္တော ရထဿ နေမိ တစ္ဆတိ။
မ၊ ၁။ ၃၇။ ပုထု စ နေမိ စ သဟဿရ်-
သိကော။ ဝိမာန၊ ၉၁။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၅၃။ (-
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၇။ မေ၊ ၄။ ၁။
၃၇၁။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁။ ၂၅၈။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၈၉။
၉၀။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၃။) (ခ) အထဝါ
သံသာရစက္ကန္တိ ဧရာမရဏံ နေမိပရိ-
ယောသာနတ္တာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၉၂။ (ဂ) “ရူပံ ရူပက္ခန္ဓော”တိ ဧဝမာဒိကံ
မူလပဒံ နာဘိံ ကတွာ “ခန္ဓာ”တိ ဣဒံ
နေမိံ, “ဝေဒနာက္ခန္ဓော”တိ အာဒိနိ အရေ
ကတွာ စက္ကဘာဝေါ ဝုတ္တော။ မူလ၊ ၃။
၁၂၂။ (၂) အတ္တနော ဝံသေ ဇာတရညော-
ယေဝ အဂ္ဂမဟေသိယာ ကုစ္ဆိသ္မိံ ပဋိသန္ဓိ
ဂဟေတွာ အတ္တနော ဝံသဿ နေမိံ
ဃဋေန္တော ဝိယ နိဗ္ဗတ္တော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၅။
(- စရိယာ၊ ၄။ ၅၂-၄။) (၃) နေမိန္ဒရ -
ကြည့်။

နေမိ (ပါ ဧ) — မ၊ ၁။ ၃၇။ သံ၊ ၁။
၁၁၀။ အံ၊ ၁။ ၁၁၀။ ဝိမာန၊ ၉၁။ ဇာ၊ ၁။
၂၄၁။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၄။ မိလိန္ဒ၊ ၂၃၂။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၈၅။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၈၆။ မ၊ ၄။ ၃။
၂၅၇။ မ၊ ၄။ ၄။ ၈၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၇။ အဘိ၊
၄။ ၂။ ၄၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၂။ ဝိမာန၊ ၄။
၂၅၃-၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၈၁-၂။ နေမိယော
(ပါ ဗ) — မိလိန္ဒ၊ ၁၂၀။ နေမိ (ပါ ဗ) — မ၊
၄။ ၃။ ၂၅၇။ နေမိ (ဒါ ဧ) — မ၊ ၁။ ၃၇။ မ၊
၄။ ၃။ ၂၁၅။ စရိယာ၊ ၄။ ၅၂-၄။ မူလ၊ ၃။
၁၂၂။ နေမိနာ (တ၊ ဧ) — ဝိမာန၊ ၄။ ၂၅၇။
နေမိယာ — ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၉။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၂-

၃။ နေမိယာ (ဗ ၈) — ဇာ၊ ၁။ ၂၅၉။ ဇာ၊ ၄။
၄။ ၂၀၉။ နေမိယာ (ဆ၊ ၈) — မ၊ ၁။ ၃၇။
အံ၊ ၁။ ၁၁၀။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၂။ နေမိယာ (သ၊
၈) — ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၂။ နေမိန္ဒရ - ကြည့်။

နေမိ (ပ) [ယဒိတ္တာနာမ်] (၁) နေမိ - မည်
သော - နတ်ဘီလူး။ (ယင်းသည် ဝေဿ-
ဝဏ်နတ်မင်းကြီးအား သတင်းစကားတို့ကို
ရှာဖွေဆက်သွင်းရသော၊ တိုင်းနိုင်ငံ၌ အကြီး
အမှူးလည်းဖြစ်သော နတ်ဘီလူး ၁၂-
ယောက်တို့တွင် တစ်ယောက်အပါအဝင်ဖြစ်
သည်။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၈။) (၂) နေမိမင်း။ (၁)
အရိဋ္ဌော နေမိ (ဒီ၊ ၃။ ၁၆၃)တိ ဧကော
အရိဋ္ဌော နာမ၊ ဧကော နေမိ နာမ၊ ဒီ၊ ၄။ ၃။
၁၄၈။ (၂) နေမိကာလ - ကြည့်။

နေမိ (ကြိ) [နိ + မိ] ဆောင်၏၊ ဆောင်အံ့။
နေတိ - ကြည့်။

နေမိအဘိမုခ (တိ) [နေမိ + အဘိမုခ] အကွပ်
- တကူ - သို့ ရှေးရှုဖြစ်သော၊ အကွပ် -
တကူ - အရပ်၏ မျက်မှောက်ဖြစ်သော။
နေမိအဘိမုခ (ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၃၂)နိ နေမိပ္ပဒေ-
သဿ သဗ္ဗုခါ၊ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၇။

နေမိကာလ (ပ) [နေမိ + ကာလ] နေမိမင်း
ဖြစ်ရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ နေမိ-
ကာလေ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၆၆။

နေမိယောသ (ပ) [နေမိ + ယောသ] (ရထား
၏) အကွပ် - တကူ - ၏ အသံ၊ အကွပ် -

တကူ - သံ။ နေမိယောသော အဇာယထာ။
ဇာ၊ ၂။ ၃၇၁။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၇၁။

နေမိတ္တ (တိ) [နိမိတ္တ + က။ ရှ၊ ၃၇၆-၇။
(ကိမိတ္တ၊ ကေမိတ္တ - ပြာ)] (၁) နိမိတ်
အကြောင်းကို ဖတ်ကြားတတ်သော။ (၂)
ချမ်းသာ၊ ဆင်းရဲသို့ ရောက်ခြင်း၏အကြောင်း
ကို သိတတ်သော။ (၃) နက္ခတ်ဖတ်ကြား
တတ်သော၊ သူ။ (၄) အကြောင်း - ကြောင့်
ဖြစ် - မှလာ - သော။ (၁) နေမိတ္တာ (အံ၊ ၂။
၂၁၂)တိ နိမိတ္တပါဌကား။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၄။ (-
ဒီ၊ ၂။ ၁၃၊ ၁၄၊ ၁၇၊ ၂၀။ အပ၊ ၁။ ၁၆၈။ ဇာ၊
၂။ ၆၇။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၁၄။) (၂)(၃) နေမိတ္တာနံ
သုဏိတ္တာနာ (အပ၊ ၁။ ၁၆၉)တိ ဧတ္ထ နိမိတ္တံ
ကာရဏံ သုခဒုက္ခပ္ပတ္တိဟေတု ဇာနန္တိတိ
နေမိတ္တာ၊ တေသံ နေမိတ္တာနံ နက္ခတ္တပါဌ-
ကာနံ ဝစနံ သုဏိတ္တာနာတိ အတ္ထော၊ အပ၊
၄။ ၂။ ၁၃၆။ (၄) သတိ နိမိတ္တေ နေမိတ္တံ
သန္တမေဝ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၅။ နေမိတ္တိက (၄) -
လည်းကြည့်။

နေမိတ္တက (ပ) [နေမိတ္တ + က။ သုဘာသုဘ-
နိမိတ္တံ ကထေန္တိတိ နေမိတ္တကာ။ ပါစိတံ၊
ယော။ ၂၅၃။ (နိမိတ္တိက - သံ၊ ကေမိတ္တိက၊
ကေမိတ္တိက - ပြာ)] (၁) (ပစ္စည်းလေးပါး
ရခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော) အမှတ်အသား
- အရိပ်နိမိတ် - အရိပ်အခြည် - ကို ပြုတတ်
သူ၊ ရိပ်၍ချိတ်၍ ပြောဆိုတတ်သူ။ (၂)
နိမိတ်ဖတ်ဆရာ၊ အကြောင်းကိုမြင်၍ ကောင်း
ဆိုးနှစ်ပါး အကျိုးများကို ကြိုတင်၍ဟော
တတ်သူ၊ နေမိတ္တကအမတ်။ (၁) အည-

တရော သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ
ကုဟဏော လပဏော နေမိတ္တကော ကု-
ဟနလပနနေမိတ္တကတ္တံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ။
နေတ္တိ။ ၇၈။ (- မိလိန္တ။ ၃၆၆။) ပစ္စယနိဗ္ဗ-
တ္တကနိမိတ္တာဝစရတော နေမိတ္တကော။
နေတ္တိ။ ၄။ ၁၆၀။ (၂) တာ ပိဋကော ဒိသ္မာ
နေမိတ္တကာ ဗျာကရောန္တိ “ဧဝံ နာမ ဝိပါ-
ကော ဘဝိဿတိ”တိ။ မိလိန္တ။ ၂၈၈။ နန္ဒမ္ပိ
ရာဟုလမ္ပိ မင်္ဂလဒိဝသေ နေမိတ္တကာ စက္က-
ဝတ္တိ ဘဝိဿတိတံ ဗျာကရိသု။ ဝိ။ ၄။ ၃။
၂၉၂။ (- ဒိ။ ၄။ ၁။ ၁၂၃။ ဒိ။ ၄။ ၂။ ၄၁၊ ၄၇။
ပဋိသံ။ ၄။ ၂။ ၂၈၁။ ဓမ္မာ။ ၄။ ၁။ ၄၂၆။ ထေရု-
၄။ ၂။ ၂၁၃။ စရိယာ။ ၄။ ၇၈။ ဇာ။ ၄။ ၃။
၁၁၁။ ဇာ။ ၄။ ၄။ ၈၀၊ ၁၂၇၊ ၂၃၀၊ ၂၃၁။ ဇာ-
၄။ ၆။ ၅။ ၁၂၀။ ဇာ။ ၄။ ၇။ ၂၄၈။ သာရတ္ထ။ ၁။
၅၇။ သိ။ ၄။ ၁။ ၂။ ၆။ ဒိ။ ၄။ ၂။ ၄၂။)

နေမိတ္တိက (တိ) [နိမိတ္တ + ကိက။ ရှု။ ၃၇၄-
၅။ (ဏေမိတ္တိအ၊ ဏေမိတ္တိက - ပြာ)] (၁)
(ပစ္စည်းလေးပါးရခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော)
အမှတ်အသား - အရိပ်နိမိတ် - အရိပ်အခြည်
- ကိုပြု - တတ် - လေ့ရှိ - သော။ ရိပ်၍
ချိတ်၍ ပြောဆို - တတ် - လေ့ရှိ - သော။
သူ။ (၂) နိမိတ်ဖတ်ဆရာ၊ အကြောင်းကို
မြင်၍ ကောင်းဆိုးနှစ်ပါး အကျိုးများကို ကြံ
တင်၍ ဟောတတ်သော။ သူ။ နေမိတ္တိက
အမတ်။ (၃) အကြောင်းကို စွဲ၍ဖြစ်သော။
အကြောင်းမှလာသော။ အကြောင်းဟူသော
ဂုဏ်ကြောင့်ဖြစ်သော (အမည်)။ (၁) နိမိတ္တံ
သီလမေတေသန္တိ နေမိတ္တိကာ။ ဒိ။ ၄။ ၁။
၈၇။ မ။ ၄။ ၄။ ၉၄။ သိ။ ၄။ ၁။ ၂။ ၆။

နေမိတ္တိကော (အံ၊ ၂။ ၉၈)တံ နိမိတ္တကိရိယ-
ကာရကော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၈။ နိမိတ္တေန ဝဒန္တိ
(စရန္တိ) နိမိတ္တံ ဝါ ကရောန္တိတံ နေမိတ္တိကာ။
နိမိတ္တန္တိ စ ပရေသံ ပစ္စယဒါနသညာဒကံ
ကာယဝစီကမ္ပံ ဝုစ္စတိ။ ဒိ။ ၄။ ၁။ ၁၂၉။ သိ။
၄။ ၁။ ၁။ ၃၆၉။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄။ (- ဒိ။ ၁။ ၈။
၆၃။ ဒိ။ ၃။ ၈၈။ မူလဋီ။ ၂။ ၂၂၀။) (၂)
အထ ခေါ် နေမိတ္တိကော အာယသ္မတော
အာယုပါလဿ သန္တိကေ ဒူတံ ပါဟေသိ။
မိလိန္တ။ ၁၈။ နေမိတ္တိကာ ပနဿ နာမံ
ကရောန္တော ဥက္ကံသဿ သိခါ ဝိယဉ္ဇတတ္တာ
“သိခိ”တံ နာမမကံသု။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၄။ ၂၈၅။ (၃)
တေဝိဇ္ဇော ဆဠာတိညောတံ ဧဝမာဒိ နေ-
မိတ္တိကံ။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၀၃။ ခုဒ္ဒက။
၄။ ၉၁။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၂၈။ နိမိတ္တတော
အာဂတံ နေမိတ္တိကံ။ ယေဟိ ဂုဏေဟိ
နိမိတ္တဘူတေဟိ ဧတံ နာမံ နေမိတ္တိကဉ္စ
ဇာတံ။ ဝိမတိ။ ၁။ ၅၈။ (- ပဋိသံ။ ၄။ ၂။ ၈၆။
သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၈၃။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၃၃၊ ၃၉၁။)

နေမိတ္တိကတာ (ထိ) [နေမိတ္တိက + တာ] (၁)
ပစ္စည်းအတွက် အရိပ်နိမိတ်ပြုလေ့ရှိသော
ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အဖြစ်။ (၂) ပစ္စည်းကို ရခြင်း
၏ - နိမိတ် - အကြောင်း - ကို ပြုတတ်
သော ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်။ (၁) နိမိတ္တံ သီလ-
မေတေသန္တိ နေမိတ္တိကာ၊ တေသံ ဘာဇေါ
နေမိတ္တိကတာ။ မ။ ၄။ ၄။ ၉၄။ (- မ။ ၃။ ၁၁၉။
မဟာနိ။ ၂၉၀။ ဣဋ္ဌနိ။ ၂၅၈။ ဒိ။ ၄။ ၁။ ၈၇။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၃။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၄၉။ ဇာ။ ၄။ ၅။
၂၆၇။ သိ။ ၄။ ၁။ ၁။ ၈၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၃။)
(၂) နိမိတ္တေန စရန္တော ဧဝန္တော နိမိတ္တ-

ကာရကော နေမိတ္တိကော၊ တဿ ဘာဝေါ
နေမိတ္တိကတာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊
၁။ ၅၄။ နိမိတ္တံ ဝုစ္စတိ ပစ္စယဒါနသညပ္ပါ-
ဒကံ ကာယဝစီကမ္ပံ၊ တေန နိမိတ္တေန စရတိ၊
နိမိတ္တံ ဝါ ကရောတိတံ နေမိတ္တိကော၊
တဿ ဘာဝေါ နေမိတ္တိကတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊
၁။ ၃၈။

နေမိတ္တိကတာနိဒ္ဒေသ (ပု) [နေမိတ္တိကတာ +
နိဒ္ဒေသ] နေမိတ္တိကတာကို အကျယ်ညွှန်ပြ
ရာ အပိုင်းအခန်း။ နေမိတ္တိကတာနိဒ္ဒေသေ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၅။

နေမိန္ဒရ (ပု) [နေမိ + ဓရ + အ] နေမိန္ဒရ
တောင်၊ ၅-လုံးသော တောင်ပတ်ဝန်းတို့၏
အကွပ်နှင့်တူသည်ကို ပြ၍ မိမိကို ဆောင်
တတ်သောတောင်၊ အကွပ်၏ အဖြစ်ဖြင့်
မှတ်အပ်သော တောင်၊ များသောအားဖြင့်
စစ်ကြီးပင်ကို ဆောင်တတ်သောတောင်။
ဓာနံ၊ ဋီ၊ ၂၆။ (ယင်းတောင်သည် ယုဂန္ဓိရ်
တောင်၏ အခြားမဲ့၌ တည်၏။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။
၁၅၇။) နေမိန္ဒရော ဝိနတကော။ ဇာ၊ ၂။
၂၀၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၅။ စူဠနိ၊
ဌ၊ ၃၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၅၆။ ဓာနံ၊ ၂၆။

နေမိပဒေသ (ပု) [နေမိ + ပဒေသ] အကွပ်
- တကူ - ၏ အစိတ်အပိုင်းအရပ်။ ယထာ
နာမ ရထစက္ကံ ပဝတ္တမာနမ္ပိ ဧကေနော
နေမိပဒေသေန ပဝတ္တတိ၊ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၃၄။

နေမိပရိက္ခေပ (တိ) [နေမိ + ပရိက္ခေပ]
အကွပ် - တကူ - ၏ အပိုင်းအခြားအဝန်း
အဝိုင်းရှိသော (စကြာရတနာ)။ နေမိပရိက္ခေ-
ပဿာ (ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၅၃)တိ
နေမိပရိယန္တပရိက္ခေပဿ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၅။
မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၆။

နေမိပရိယန္တပရိက္ခေပ (တိ) [နေမိပရိယန္တ +
ပရိက္ခေပ] အထက်ပုဒ်ကြည့်။

နေမိပဿ (ပု၊ န) [နေမိ + ပဿ] အကွပ် -
တကူ - ၏ နံပါး။ နေမိပဿေန စ
နာဘိယာ စ ဖုသိတွာ ဌိတဿ ဒွေ ဌာနာနံ၊
ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၂။

နေမိပ္ပဒေသ (ပု) [နေမိ + ပဒေသ] အကွပ်
- တကူ - ၏ အစိတ်အပိုင်းအရပ်။ ယထာ
နာမ ရထစက္ကံ ပဝတ္တမာနမ္ပိ ဧကေနော
နေမိပ္ပဒေသေန ပဝတ္တတိ၊ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၇။ (- ဝိမာန၊
ဌ၊ ၂၅၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၄။)

နေမိမဏိက (ပု) [နေမိ + မဏိက] အကွပ် -
တကူ - ၌ အစဉ်အားဖြင့် တည်သော
ပတ္တမြားရွဲလုံးသဏ္ဌာန်ရှိသော အရေးအသား။
နေမိမဏိကာ (ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၇)တိ
နေမိယံ အာဝလိဘာဝေန ဌိတမဏိကာ-
လေခေါ၊ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၂။

နေမိမဏ္ဍလ (န) [နေမိ + မဏ္ဍလ] အကွပ်
- တကူ - ၏ - အဝန်း - အဝိုင်း။ သေယျ-

ထာပိ အာဝုသော သာရိပုတ္တ နေမိမဏ္ဍ-
လာနံ ဝေါလောကေယျ။ မ၊ ၁။ ၂၇၄။ မ၊ ၄။
၂။ ၁၅၆။ (- ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၀။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၅။
မ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၆။)

နေမိမဏ္ဍလပရိယတ္တ (ပု၊ န) [နေမိမဏ္ဍလ +
ပရိယတ္တ] အကွပ် - တကူ - ဝန်း၏ အဆုံး
အပိုင်းအခြား။ တမ္ပိ ဇလနိမိလေ နေမိ-
မဏ္ဍလပရိယတ္တ နိရန္တရမေဝ ဥပဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊
၄။ ၂။ ၂၁၅။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၈။ (- ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၁၆၈။)

နေမိမဏ္ဍလပိဋိ (ထိ) [နေမိမဏ္ဍလ + ပိဋိ]
အကွပ် - တကူ - ဝန်း၏ အပြင်။ နေမိ-
မဏ္ဍလပိဋိယ (ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၀။ မ၊ ၄။ ၄။
၁၅၃) နှ့် နေမိမဏ္ဍလဿ ပိဋိပဒေသေ။ ဒီ၊
၄။ ၂။ ၁၉၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၆။

နေမိရထိသာ (ထိ) [နေမိ + ရထိသာ] အကွပ်
(နှင့်) ရထားသန်။ နေမိရထိသာ ဝတ္တန္တိ
ဧကေန နေမိပွဒေသေန ပဝတ္တတိ။ သံ၊
၄။ ၁။ ၆၃။

နေမိဝဋ္ဋိ (ထိ) [နေမိ + ဝဋ္ဋိ] အကွပ် - တကူ
- ဝန်း။ နေမိဝဋ္ဋိယံ အနိလပထံ ပဋိ-
ပဋိတ္တ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။ (-
သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၉။ အပ၊ ၄။ ၁။
၇၇။)

နေမိဝဋ္ဋိပရိယတ္တ (ပု၊ န) [နေမိဝဋ္ဋိ + ပရိယတ္တ]
အကွပ် - တကူ - ဝန်း၏ အဆုံး။ ဌိတ-

ဌိတဌာနေ ကိရဿ နေမိဝဋ္ဋိပရိယန္တေ
အဟောသိ။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၈၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၈၂။

နေမိသ (ပု) [ယဒိတ္ထနာမ်] နေမိသအမည်
ရှိသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ ဥပနေမိသော နေမိ-
သော သန္တစိတ္တော။ မ၊ ၃။ ၁၁၄။ အပ၊ ၄။ ၁။
၁၄၃။

နေမိသဒ္ဓ (ပု) [နေမိ + သဒ္ဓ] (ရထား၏)
အကွပ်သံ။ အပိဓာယံ အာယသ္မတော
နေမိသဒ္ဓေန တမှာ သမာဓိမှာ ဝုဋ္ဌိတော။ ဒီ၊
၂။ ၂၁၆။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၈။

နေမိသမ္မတနာမက (တိ) [နေမိသမ္မတ + နာမက]
နေမိသမ္မတအမည်ရှိသော (စကြာမင်း)။
သောဠသာသီသု ရာဇာနော၊ နေမိသမ္မတ-
နာမကာ။ အပ၊ ၁။ ၁၆၅။ ထေရု၊ ၄။ ၁။ ၁၈၃။

နေယတိ (ကြိ) [နိ + ကယ + တိ] ဆောင်
စေ၏။ တည်စေ၏။ နေယတိ (ဇာ၊ ၂။ ၁၇၈)
တိ ပတိဌာပေတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၀၄။

နေယျ (တိ) [နိ + ကျ] (၁) ဆောင်အပ်
သော။ (၂) ထုတ်ဆိုအပ်သော။ (၃) ဆောင်
၍သိစေအပ်သော။ (၄) သိအပ် - သိသင့် -
သိထိုက် - သော။ (၅) သိစေအပ်သော။ (၆)
ဖြစ်စေအပ်သော။ (၇) ရောက်စေအပ်သော။
(၈) ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိစေအပ်သော။
(၉) ဥဒ္ဓေသ-စသည်ဖြင့် - ဆောင်အပ် -
ရောက်စေအပ် - သော၊ သူ (နေယျပုဂ္ဂိုလ်)။

(၁) ဆောင်အပ်သော။ ကထံ နေယျော
(သုတ္တန်။ ၄၄၇။ စူဠနိ။ ၁၆၆)တိ ကထံ သော
နေတဗ္ဗော။ သုတ္တန်။ ၄၄၇။ စူဠနိ။ ၁၆၆။ စူဠနိ။ ၄။
၅၁။ (၂) ထုတ်ဆိုအပ်သော။ နေယျော ဝါ
(မဟာနိ။ ၁၃၁)တိ နိဟရိတာ ကထေတဗ္ဗော။
မဟာနိ။ ၄။ ၂၄၈။ (၃) ဆောင်၍သိစေအပ်
သော။ နိဒ္ဒါရေတွာ ဉာပေတဗ္ဗော နေယျော။
သာရတ္ထ။ ၁။ ၇၀။ ဒိ။ ၄။ ၁။ ၂၇။ သိ။ ၄။ သစ်။
၁။ ၉၁။ အနုဋီ။ ၁။ ၂။ (၄) သိအပ် - သိသင့်
- သိထိုက် - သော။ ကိံ နေယျ (မ။ ၁။
၃၆၇)န္တိ ကိံ ဇာနိတဗ္ဗံ။ မ။ ၄။ ၂၄၅။ နေယျ
(အဘိ။ ၄။ ၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၁၉၆)န္တိ
ဥေယျံ။ မူလဋီ။ ၂။ ၁၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄။ ၂။
၃၂၂။ သဗ္ဗံ နေယျ (နေတ္ထိ။ ၂၄)န္တိ စတ္တာရိ
သစ္စာနိ။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၉၂။ (၄)၊ (၅)
သိစေအပ်သော။ ဇာနိတဗ္ဗံ နေယျံ သပရ-
သန္တာနေသု ဣဒံ အတိသယံ ဇာနိ-
တဗ္ဗတော ဗုဒ္ဓိတဗ္ဗံ ဗောဓေတဗ္ဗံ ဝါတိ
အတ္ထော။ မ။ ၄။ ၂။ ၂၆၆။

နေယျော (ပု။ ပ။ ၈) — ပဋိသံ။ ၃၇၅။
သုတ္တန်။ ၄၀၄။ ၄၁၁။ မဟာနိ။ ၈၇။ ၈၈။ ၁၃၁။
၁၃၈။ ၂၇၈။ ၃၅၈။ စူဠနိ။ ၁၈။ ၁၆၆။ ၁၆၇။
၁၇၅။ ၁၉၂။ နေတ္ထိ။ ၈။ ၁၀၄။ ပဋိသံ။ ၄။ ၂။
၂၅၆။ သုတ္တန်။ ၄။ ၂။ ၂၆၂။ ၃၁၆။ စရိယာ။ ၄။
၁၀။ မဟာနိ။ ၄။ ၅။ ၂၅၇။ ၂၇၁။ စူဠနိ။ ၄။
၅၁။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၂၆။ ၅၅။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၆၉။
ဒိ။ ၄။ ၁။ ၂၆။ အံ။ ၄။ ၁။ ၅၉။ အံ။ ၄။ ၂။ ၂၉၈။
မူလဋီ။ ၁။ ၁၉။ နေယျံ (နု။ ပ။ ၈) — ပဋိသံ။
၂၂၇။ ၃၇၅-၆။ မဟာနိ။ ၁၃၈။ ၂၇၇။ ၃၅၈။
စူဠနိ။ ၁၇၅-၆။ နေတ္ထိ။ ၂၄။ မ။ ၄။ ၄။ ၇၉။
သံ။ ၄။ ၃။ ၄။ အံ။ ၄။ ၂။ ၂၆၉။ အဘိ။ ၄။ ၂။
၁၆၅။ ပဋိသံ။ ၄။ ၂။ ၇။ ၄၀။ ၂၅၇။ မဟာနိ။ ၄။

၂၅၈။ ၃၄၀။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၇၇။ ၁၅၉။ သာရတ္ထ။
၃။ ၂၀၉။ သိ။ ၄။ သစ်။ ၁။ ၂၀၂။ ဒိ။ ၄။ ၂။ ၂။
၄၄။ ၂၃၆။ မ။ ၄။ ၁။ ၁၁၄။ အံ။ ၄။ ၁။ ၂၈၁။
အံ။ ၄။ ၂။ ၂၅၂။ အနုဋီ။ ၂။ ၆၃။ နေယျံ (ဒု။
၈) — ပဋိသံ။ ၃၇၆။ စူဠနိ။ ၁၇၅-၆။ အံ။ ၄။
၂။ ၄၃။ မဟာနိ။ ၄။ ၅။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၇၇။ သိ။
၄။ သစ်။ ၁။ ၂၀၂။ မ။ ၄။ ၃။ ၁၆၅။ အံ။ ၄။ ၁။
၂၈၁။ နေယျာနံ (ဆ။ ဗ) — မဟာနိ။ ၄။
၂၅၄။ နေယျသု (သ။ ဗ) — သံ။ ၄။ ၃။ ၃။
မ။ ၄။ ၂။ ၁၉။ သံ။ ၄။ ၂။ ၅၄။

(၆) ဖြစ်စေအပ်သော။ နေယျ (မ။ ၄။
၂။ ၂၄၅)န္တိ ဝါ အတ္တနော သန္တာနေ နေတဗ္ဗံ
ပဝတ္တေတဗ္ဗံ။ မ။ ၄။ ၂။ ၂၆၆။ (၇) ရောက်စေ
အပ်သော။ နေတဗ္ဗော ဓမ္မဿ ပဋိနိဒ္ဒေသေန
အတ္တံ ပါပေတဗ္ဗောတိ နေယျော။ နေတ္ထိ။ ၄။
၄၆။ (- နေတ္ထိ။ ဝိ။ ၆၅။) (၈) ထူးသော
ဉာဏ်ဖြင့်သိအပ်သော။ နေယျဿာ (နေတ္ထိ။
၄။ ၇၇)တိ အဘိညေယျဿ။ နေတ္ထိ။ ဝိ။
၁၁၁။ (၉) ဥဒ္ဓေသ-စသည်ဖြင့် ဆောင်အပ်
- ရောက်စေအပ် - သော။ သူ။ ယဿ ပုဂ္ဂ-
လဿ ဥဒ္ဓေသတော ပရိပုစ္ဆတော ယောနိ-
သော မနသိကာရတော ကလျာဏမိတ္တေ
သေဝတော ဘဇတော ပယိရူပါသတော ဧဝံ
အနုပဗ္ဗေန ဓမ္မာဘိသမယော ဟောတိ အယံ
ဝုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော နေယျော။ အဘိ။ ပု။ ၁၄၇။
ဒိ။ ၄။ ၂။ ၆၀။ မ။ ၄။ ၂။ ၈၅-၆။ သံ။ ၄။ ၁။
၁၈၅။ သံ။ ၄။ ၂။ ၄။ အံ။ ၄။ ၂။ ၃၃၇။ မဟာနိ။
၄။ ၄၇။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၅၈။ ဥဒ္ဓေသာဒိဟိ
နေတဗ္ဗောတိ နေယျော။ အဘိ။ ၄။ ၃။ ၇၃။
ဒိ။ ၄။ ၂။ ၆၄။ မ။ ၄။ ၂။ ၁၃၆။ သံ။ ၄။ ၂။ ၈။
အံ။ ၄။ ၂။ ၃၃၅။

နေယျော (ပု၊ ပ၊ ၈) — အံ၊ ၁။ ၄၅။
 အဘိ၊ ပု၊ ၁၀၇၊ ၁၄၇။ သုတ္တနိ၊ ၄၀၄။ မဟာနိ၊
 ၈၇-၈။ နေတ္တိ၊ ၁၀၄။ ပေဋကော၊ ၁၈၈၊
 ၂၈၄၊ ၂၈၅၊ ၃၃၄။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၆၀။ မ၊ ၄။ ၂။
 ၈၅-၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၄-၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄။
 အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၉၊ ၃၃၇။ အံ၊ ၄။
 ၃။ ၁၂၃။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၆၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၃၈။
 နေတ္တိ၊ ၄။ ၄၆၊ ၄၇၊ ၂၁၅။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၆၄။ မ၊ ၄။
 ၂။ ၁၃၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၆။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၆၅၊
 ၇၅။ နေယျံ (န၊ ပ၊ ၈) — နေတ္တိ၊ ၁၈။ နေယျံ
 (ဒ၊ ၈) — နေတ္တိ၊ ၉။ နေယျဿ (စ၊ ၈) —
 နေတ္တိ၊ ၇၊ ၁၈၊ ၁၀၄။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၄၆။ နေယျာနံ
 (စ၊ ၉) — သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။ နေယျဿ
 (ဆ၊ ၈) — နေတ္တိ၊ ၄။ ၇၇။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၇။
 သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၆၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၄။ နေယျာနံ
 (ဆ၊ ၉) — ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၂။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၃၂၉။

နေယျဂ္ဂဟဏ (န) [နေယျ + ဂဟဏ] နေယျ
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူခြင်း။ နေယျဂ္ဂဟဏေနေဝ
 ဝါ တဿာပိ ဣဓ ဂဟဏံ သေက္ခဂ္ဂဟ-
 ဏေန ဝိယ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနဿာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။
 နေတ္တိ၊ ၄။ ၅၉။ (- နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၈၀။)

နေယျတ္ထ (ပ) [နေယျ + အတ္ထ] (၁) ဆောင်
 အပ် - ဆောင်၍သိအပ် - သော အနက်။
 (တိ) (၂) ဆောင်အပ် - ဆောင်၍သိအပ် -
 သော အနက်ရှိသော (သုတ္တာန်ပါဠိ-စသည်)။
 (က) ထုတ်ဆောင်၍ ယူအပ်သော အနက်
 ရှိသော။ (ခ) သဒ္ဒါဟစ်ပါးဖြင့် သိစေအပ်

သော အနက်ရှိသော။ (၁) အတ္ထော ပန
 အနေကပ္ပကာရော... နိတတ္ထော နေယျတ္ထော
 ဣစ္စာဒိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၅။ (- သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။
 ၂၈။ သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၁၉၂၊ ၂၄၇။) (တိ) (၂)
 နေယျတ္ထံ သုတ္တန္တံ (အံ၊ ၁။ ၆၁)န္တိ ယဿ
 အတ္ထော နေတဗ္ဗော၊ တံ နေတဗ္ဗတ္ထံ သုတ္တန္တံ။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။ နေယျော အဓိပ္ပါယ် နေတွာ
 ဉာတော အတ္ထော ဣမဿာတိ နေယျတ္ထော။
 ပါစိတ်၊ ယော။ ၉၀။ (- ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၃။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ။ ၁၁၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၉။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၇။
 အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၅။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၇။ ဒိ၊ ၄။
 ၁။ ၂၂၈။ သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၄၉။ ဒိ၊ ၄။ ၃။
 ၁၆၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၃၊ ၂၇၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၅၆၊
 ၂၂၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၃။
 မူလဒိ၊ ၃။ ၄၈။ အနုဒိ၊ ၃။ ၂၀၁။ နေတ္တိ၊ ၄။
 ၁၁၃။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၁၆။) (က) နေယျတ္ထ
 (နေတ္တိ၊ ၁၉)န္တိ နိဒ္ဒါရေတွာ ဂဟေတဗ္ဗတ္ထံ။
 နေတ္တိ၊ ၄။ ၇၅။ အဓိပ္ပါယ်ဝသေန နိဒ္ဒါရေတွာ
 ဂဟေတဗ္ဗတ္ထံ သုတ္တံ နေယျတ္ထံ။ မ၊ ၄။ ၂။
 ၂၈၂။ (- မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၅၇။ အနုဒိ၊
 ၃။ ၅၈။) (ခ) ငစနန္တရေန ဂမေတဗ္ဗတ္ထံ
 နေယျတ္ထံ။ မူလဒိ၊ ၁။ ၇၈။

နေယျတ္ထဝစန (န) [နေယျတ္ထ + ဝစန] ဆောင်
 ၍သိအပ်သော အနက်ရှိသော သဒ္ဒါ။ နေ-
 ယျတ္ထဝစနံ ဣဒံ။ သံ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၁၀၈။ (-
 နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၈၄။)

နေယျန္တရ (တိ) [နေယျ + အန္တ + ဂမ + ရှု]
 (သစ္စာလေးပါးကို) သိခြင်း၌ အဆုံးသို့
 ရောက်ဟောမှုသော (မြတ်စွာဘုရား)။ သဗ္ဗ-

ဝါကျပထတိတော၊ သစ္စနေယျန္တူ ဇီနော။
အပ၊ ၂။ ၁၁၀။

နေယျပထ (ပု) [နေယျ + ပထ] “ဉာဏ်”
ပညာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော သိအပ်သော
တရား၊ ဧည့်ပတ်တရား။ ဉာဏ် အတိက္က-
မိတ္တာ နေယျပထော နတ္ထိ။ ပဋိသံ။ ၃၇၆။
မဟာနိ။ ၁၃၉၊ ၂၇၈၊ ၃၅၈။ စူဠနိ။ ၁၇၅။ အံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၂၈၁။ နေယျ ဉာဏဿ ပထတ္တာ
နေယျပထော။ ပဋိသံ။ ၄၊ ၂။ ၂၅၇။ မဟာနိ၊
၄။ ၂၅၈။ (- ပဋိသံ။ ၄၊ ၁။ ၅၄။ မဟာနိ၊ ၄။
၁၃၆၊ ၂၅၆။ စူဠနိ၊ ၄။ ၅၀။)

နေယျပရိဇာနဉာဏ (န) [နေယျ + ပရိဇာနဉာ
+ ဉာဏ] သိအပ်သောတရားကို ပိုင်းခြား၍
သိတတ်သော ဉာဏ်။ ယာ ပုဗ္ဗေ နေယျဿ
ပရိညာ ဝုတ္တာ၊ တံ နေယျပရိဇာနဉာဏ။
နေတ္ထိ၊ ၄။ ၇၇။

နေယျပရိယန္တ (ပု၊ န) [နေယျ + ပရိယန္တ]
သိအပ်သော “နေယျ” တရားဟူသော အဆုံး၊
ဧည့်ပတ်တရားဟူသော အဆုံး။ အောက်ပုဒ်
ကြည့်။

နေယျပရိယန္တိက (တိ) [နေယျပရိယန္တ +
ဣက] သိအပ်သော “နေယျ” တရားဟူ
သော အဆုံးရှိသော၊ ဧည့်ပတ်တရားဟူသော
အဆုံးရှိသော (ဉာဏ်)။ နေယျပရိယန္တိကံ
ဉာဏံ။ ပဋိသံ။ ၃၇၆။ မဟာနိ။ ၁၃၉၊ ၂၇၈၊
၃၅၈။ စူဠနိ။ ၁၇၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၁။ နေယျ-
ပရိယန္တော နေယျာဝသာနမဿ အတ္ထိတံ

နေယျပရိယန္တိကံ။ ပဋိသံ။ ၄၊ ၂။ ၂၅၇။
မဟာနိ၊ ၄။ ၂၅၈။

နေယျပုဂ္ဂလ (ပု) [နေယျ + ပုဂ္ဂလ] နေယျ-
ပုဂ္ဂိုလ် (တရားတော်ကို အရဆောင်၍
ကျင့်သူ၊ ကျွတ်ထိုက်သူ)။ သဗ္ဗမ္ဘိ ဇေတံ
မဇ္ဈိမဿေဝ နေယျပုဂ္ဂလဿ ဝသေန ဝုတ္တံ။
မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၀၅။ (- မ၊ ၄၊ ၃။ ၈၀၊ ၂၀၃၊ ၂၄၀။
သံ၊ ၄၊ ၃။ ၅၂၊ ၁၂၁။ ပဋိသံ။ ၄၊ ၂။ ၂၅၄။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၈၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၀။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၇၃။)

နေယျပုဂ္ဂလဝိနယန (န) [နေယျပုဂ္ဂလ + ဝိန-
ယန] နေယျပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆုံးမခြင်း။ နေယျ-
ပုဂ္ဂလဝိနယနေန ပရိယောသာနကလျာဏံ။
နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၄၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၅၄။

နေယျာနိက (တိ) [နေယျာန + အနိယ]
သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက် - တတ်
- ကြောင်းဖြစ် - သော။ “နိယျာတိတိ နိ-
ယျာနိယ” နှိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဤကာရဿ ရဿတ္တံ
ယကာရဿ စ ကကာရံ ကတ္တာ “နိယျာ-
နိက” နှိ ဝုတ္တံ။ နိယျာတိ ဧတေနာတိ နိယျာနံ၊
နိယျာနမေဝ နိယျာနိကံ ဝေနယိကော ဝိယ။
ဧတ္ထ “နေယျာနိက” နှိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဣကာရဿ
ဧကာရတ္တံ အကတ္တာ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၁။
နိယျာနိက - နှင့်ယှဉ်ကြည့်။

နေယျာနိက (တိ) [နေယျာန + ဣက] (၁)
သင်္ခါရနိမိတ်နှင့် အမြဲမပြတ်ဖြစ်သော သံသ-
ရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ - ထွက်မြောက် - ထ - ခြင်း၌
ယှဉ်သော။ (၂) သင်္ခါရနိမိတ်နှင့် အမြဲမပြတ်

ဖြစ်သော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ - ထွက်မြောက် - ထ - ခြင်းဟူသောအကျိုးကို ထိုက်သော။ (၃) သင်္ခါရနိမိတ်နှင့် အမြဲမပြတ်ဖြစ်သော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက် - ထ - ခြင်းဟူသော အကျိုးရှိသော။ နောက်ပုဒ်ကြည့်။

နေယျာနိကာလက္ခဏ (န) [နေယျာနိက + လက္ခဏ] (၁) သင်္ခါရနိမိတ်နှင့် အမြဲမပြတ်ဖြစ်သော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ - ထွက်မြောက် - ထ - ခြင်း၌ ယှဉ်သော - သဘော - လက္ခဏာ။ (၂) သင်္ခါရနိမိတ်နှင့် အမြဲမပြတ်ဖြစ်သော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ - ထွက်မြောက် - ထ - ခြင်းဟူသော အကျိုးကို ထိုက်သော - သဘော - လက္ခဏာ။ (၃) သင်္ခါရနိမိတ်နှင့် အမြဲမပြတ်ဖြစ်သော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ - ထွက်မြောက် - ထ - ခြင်းဟူသော အကျိုးရှိသော - သဘော - လက္ခဏာ။

(၁) (၂) (၃) နေယျာနိကာလက္ခဏာနာ (နေတ္ထိ။ ၂၇)တိ ဧတ္ထ နိမိတ္တတော ပဝတ္တတော စ ဝုဋ္ဌာနံ နိယျာနံ၊ နိယျာနေ နိယုတ္တာတိ နေယျာနိကာ၊ ယထာ ဒေါဝါရိကောတိ။ နိယျာနသင်္ခါတံ ဝါ ဖလံ အရဟန္တိတိ နေယျာနိကာ။ နိယျာနံ ပယောဇနံ ဧတေသန္တိ ဝါ နေယျာနိကာ။ နိယျာနိကာတိပိ ပါဠော၊ နိယျာနိကာလက္ခဏာနာတိ နိယျာနိကာသဘာဝေန။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၉၇။

နေယျာသိ (ကြိ) [နိ + ယျာသိ] ဆောင်ပို့လော့။ နေတိ-ကြည့်။

နေယျာဝသာန (န) [နေယျ + အဝသာန] သိအပ်သော “နေယျ”တရားဟူသော အဆုံး၊ ဧ ယျဝံတရားဟူသော အဆုံး၊ နေယျပရိယန္တိက (ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၅၈) - ကြည့်။

နေယျံ (ကြိ) [နိ + ယျံ] ဆောင်ကုန်ရာ၏။ နေတိ - ကြည့်။

နေရဉ္စရာ (ထိ) [ယဒိစ္စာနာမ်] တူရိယာအထူး။ (ယခုကာလနည်း ဇရာ-ဟုခေါ်၏။ တန်၊ ၆။ သျ။) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နေရဉ္စရာ (ထိ) [နေလ + ဇလ။ နိလ + ဇလ။ နေရဉ္စရာ + က] (၁) နေရဉ္စရာအမည် - (ညွှန်၊ မှော်၊ ရေညှိအစရှိသော) အပြစ်ကင်းသော ရေ - စိမ်းညိုသောရေ - ရှိသော မြစ်၊ နေရဉ္စရာမြစ်။ (၂) ထူးသော တူရိယာ (နည်းဇရာ)သံနှင့်တူသော အသံရှိသော မြစ်။ (၃) နေရဉ္စရာတူးမြောင်း။ (ယင်းသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ ပုဏ္ဏဝန်နရေကန်မှထွက်သော တူးမြောင်းဖြစ်၏။)

(၁) နေရဉ္စရာယာ (ဝိ၊ ၃။ ၁။ အံ၊ ၁။ ၃၂၈။ ဥဒါနံ၊ ၇၇)တိ (နေလံ ဇလမဿာတိ) “နေလဉ္စရာယာ”တိ ဝတ္ထုဗ္ဗေ လကာရဿ ရကာရံ ကတွာ နေရဉ္စရာယာတိ ဝုတ္တံ၊ ကဒ္ဒမသေဝါလပဏကာဒိဒေါသရဟိတသလိလာယာတိ အတ္ထော။ ကေစိ “နိလံ ဇလာယာတိ ဝတ္ထုဗ္ဗေ နေရဉ္စရာယာတိ ဝုတ္တံ” န္တိ ဝဒန္တိ။ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၂။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၂။ (၂) နိဒ္ဒေါသံ ဇလံ

အသံ နိရဉ္စရာ၊ ယဒါဒိ၊ အထ ဝါ နေရဉ္စရာ
နာမ တူရိယဝိသေသော၊ တံ သမာနသဒ္ဓ-
တာယ အယံ နဒိ နေရဉ္စရာ နာမ။ တနိ၊ ငို။
၆၈၃။ (၃) တာယုတ္တရာ မူလယာတံ၊ တထာ
နေရဉ္စရာဝယ်။ P.T.S. စူဠဝံသ။ ၇၉။ ၄၉။
D.P. လည်းကြည့်။

နေရဉ္စရာ (ပါ ၈) — မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၄။
နေရဉ္စရံ (ဒါ ၈) — သုတ္တနိ၊ ၃၄၁။ ထေရ၊
၂၇၇။ ထေရီ၊ ၄၁၃။ အပါ ၂။ ၃၁၁၊ ၃၆၄၊
၃၇၇။ ဇာ၊ ၁။ ၃၁၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၄။ မ၊ ဌ၊ ၂။
၇၉။ ထေရီ၊ ၄၁၃။ အပါ ၂။ ၃၁၁၊ ၂၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၄။ ၂၈၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ နေရဉ္စရာယ (ဆ၊
၈) — ဝိ၊ ၃။ ၁။ ဒိ၊ ၂။ ၉၄၊ ၂၁၄။ သံ၊ ၁။
၁၀၄၊ ၁၃၈။ သံ၊ ၃။ ၁၄၅။ အံ၊ ၁။ ၃၂၈။
ဥဒါန၊ ၇၇၊ ၈၇။ မဟာနိ၊ ၃၆၂။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၂၃၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၃။ ဓမ္မ၊
၄။ ၁။ ၅၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၄။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
၅၂၊ ၈၃။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၃၅။ အပါ ၄။ ၁။ ၂၀၊
၈၃။ အပါ ၄။ ၂။ ၂၇၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၁၇။ ဇာ၊
၄။ ၁။ ၁၉၊ ၈၁။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၉၂။ ဝဇီရ၊ ၃၉၂။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၂၊ ၂၀၇။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။
၂၃၉။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၄၂။ နေရဉ္စရာယ (သ၊ ၈)
— ဝိ၊ ၃။ ၃၃။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၃။ အပါ ၄။ ၂။
၂၇၆။ နေရဉ္စရာယ -- ဝိ၊ ၃။ ၄၁။ အပါ ၂။
၃၇၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။

နေရဉ္စရာနဒိတိရ (န) [နေရဉ္စရာ + နဒိ +
တိရ] (က) နေရဉ္စရာမြစ်၏ကမ်း။ (ခ)
နေရဉ္စရာမြစ်ကမ်းအနီး။ နဒ္ဒာ နေရဉ္စရာယ
တိရေတိ ဥရုဝေလဂါမံ နိဿာယ နေရဉ္စရာ-
နဒိတိရေ ဝိဟရာမိတိ ဒေသတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။
၂၆၃။

နေရယိက (တိ) [နိရယ + ကိက။ (နိရယိက
+ သံ၊ ကဲရုဏ္ဏအ - ပြာ)] (၁) ငရဲ၌ဖြစ်
သော။ (က) ငရဲသား။ ငရဲသူသတ္တဝါ၊ (ခ)
ငရဲမီး။ (ဂ) ငရဲဒုက္ခ။ (၂) ငရဲ - ၌ဖြစ်ထိုက်
- ၌ဖြစ်လတ် - သို့သွားလတ် - သို့လားရ
လတ် - သော၊ ငရဲ၌ (ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ
တတ်သော ကံကြောင့်) ယှဉ်သော၊ သူ။ ငရဲ
လားမည်သူ။ (၃) ငရဲ၌ဖြစ်စေတတ်သော
(ကံ)။ (၁)(က) နေရယိကောသိ။ ဝိ၊ ၂။ ၉။
၁၄။ သေယျထာပံ သတ္တာ နေရယိကာ (အံ၊
၁။ ၁၂၀)တိ ယထာ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တသတ္တာ
နေရယိကာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၀။ နေရယိကာ ဝိယ
သဂ္ဂဂါမိနံ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၈။ (ခ)
နေရယိကော အဂ္ဂိ မဟာဘိတာပတရော
ဟောတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၆၈။ (ဂ) နေရယိကာဒိ-
ဒုက္ခပရိတ္တာဏ - ကြည့်။ (၂) နိရယေ နိဗ္ဗ-
တ္တနာရဟဿ သတ္တဿ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅၉။
အပါယေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိတိ အာပါယိကော၊
စဝံ နေရယိကော။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၂။ နေရယိ-
ကော (အံ၊ ၃။ ၃၁၅။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၂၇)တိ
နိရယေ နိဗ္ဗတ္တနကော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၀။
နေတ္ထိ၊ ငို၊ ၁၃၁။ နေရယိကော (အံ၊ ၂။ ၃၂၅)
တိ နိရယဂါမိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၄။ နိဗ္ဗတ္တိဝသေန
နိရယံ အရဟတိ၊ နိရယသံဝတ္တနိယေန ဝါ
ကမ္မနာ နိရယေ နိယုတ္တောတိ နေရယိကော။
မ၊ ငို၊ ၃။ ၄၇။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၃၆၀။ (၃) နေရ-
ယိကကမ္မ - ကြည့်။

နေရယိကော (ပါ ၈) — ဝိ၊ ၂။ ၉။ ၁၄။
ဝိ၊ ၄။ ၃၆၅။ ဝိ၊ ၅။ ၂၄၃၊ ၃၅၀။ ဒိ၊ ၃။ ၄။ ၇၊
၉။ မ၊ ၂။ ၅၅။ အံ၊ ၂။ ၃၅၂၊ ၃၅၈။ အံ၊ ၃။ ၁၀၊
၃၁၅။ အဘိ၊ က၊ ၃၁၊ ၃၄၆၊ ၄၂၉။

ဣတိဝုတ်။ ၂၀၃။ ဝိမာနံ။ ၇၃။ ဇာ၊ ၂။ ၁၃၉။
မဟာနိ။ ၂၉။ စူဠနိ။ ၁၁၁။ နေတ္တိ။ ၁၁၂။
မိလိန္ဒ။ ၆၈။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၂။ ၂၃၆။ သံ၊ ၄။ ၁။
၃၁၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၄။ ၃၁၀။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၄၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၁၃၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၈။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၂၀၁။
စရိယာ၊ ၄။ ၁၀။ မဟာနိ။ ၄။ ၄၀၀။ နေတ္တိ။ ၄။
၂၂၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၇။
မ၊ ၄။ ၃။ ၄၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၀။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၅။ နေတ္တိ။ ၄။
၁၃၁။ နေရယ်ကာ (ပ၊ ဗ) — ဝိ၊ ၅။ ၂၂၂။
မ၊ ၁။ ၁၀၅။ မ၊ ၂။ ၅၂။ သံ၊ ၁။ ၂၀၄။ အံ၊ ၁။
၂၆၉။ ၅၅၄။ အံ၊ ၂။ ၁၂၉။ အဘိ၊ ပ။ ၁၅၉။
ထေရ။ ၂၃၃။ မိလိန္ဒ။ ၇၀။ ၁၄၈။ ၁၅၁။ ဒီ၊ ၄။
၃။ ၁၅၇။ ၂၀၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၀။
၃၉၁။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၇၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၈။
ဥဒါန၊ ၄။ ၁၃၂။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၂၈။ ဝိမာနံ။
၄။ ၂၀၆။ ၂၀၇။ ထေရ။ ၄။ ၁။ ၁၇၈။ ၁၇၉။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၅၄။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၂၃။ မ၊ ၄။ ၂။
၂၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၃။
နေရယ်ကာနိ (န၊ ပ၊ ဗ) — မဟာနိ။ ၃၁၈။
နေရယ်ကံ (ဒ၊ ဧ) — ဝိ၊ ၂။ ၁၄။ အဘိ၊ က။
၄၆။ ဇာ၊ ၂။ ၁၃၄။ မဟာနိ။ ၁၃။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၅၁၃။ မဟာနိ။ ၄။ ၆၄။ နေရယ်ကေ (ဒ၊ ဗ)
— ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၅၅။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၂၈၇။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၃၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။
မ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၀။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၉။ နေရ-
ယ်ကေန (တ၊ ဧ) — မဟာနိ။ ၃၅။ ၃၁၉။
စူဠနိ။ ၁၉၃။ နေရယ်ကာဿ (စ၊ ဧ) — ဝိ၊
၁။ ၉၈။ ၁၁၀။ နေရယ်ကာနံ (စ၊ ဗ) — အဘိ၊
၄။ ၁။ ၃၁၆။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၀။

အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၂။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၉။ နေရယ်-
ကေဟိ (မ၊ ဗ) — မ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၁။ အံ၊ ၄။ ၂။
၁၁၃။ နေရယ်ကာဿ (ဆ၊ ဧ) — အဘိ၊ က။
၄၆။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၄၄၇။ မူလဋီ၊ ၂။ ၆၂။
နေရယ်ကာနံ (ဆ၊ ဗ) — အံ၊ ၃။ ၄၇၈။ အံ၊
၄။ ၃။ ၂၇၃။ ၃၃၈။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁။ အဘိ၊ ၄။
၃။ ၃၀၉။ ဒုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၇၇။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။
၂၀၁။ ပေတ၊ ၄။ ၂၃၈။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၄၀။
မဟာနိ။ ၄။ ၂၂၃။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၆။ သံ၊ ၄။
သစ်၊ ၁။ ၄၁၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၂။ ဒီ၊ ၄။ ၃။
၁၇၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၁။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၂။ အနုဋီ၊
၃။ ၁၄၉။

နေရယ်ကာကမ္မ (န) [နေရယ်က + ကမ္မ] ငရဲ
၌ဖြစ်စေတတ်သော ကံ၊ ငရဲသို့ - ရောက် -
လာ - စေတတ်သော ကံ၊ နိရယေ နေရ-
ယ်ကာမ္မာနေဝ နိရယပါလရူပဝသေန ဝဓေန္တိ။
အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၂။

နေရယ်ကဂို (ပု) [နေရယ်က + အဂ္ဂိ] ငရဲ၌
ဖြစ်သောမီး၊ ငရဲမီး။ ကုဋ္ဌာဂါရမတ္တောပိ
ပါသာဏော နေရယ်ကဂ္ဂိမိ ပက္ခိတ္တော
ခဏေန ဝိလယံ ဂစ္ဆတိ။ မိလိန္ဒ။ ၆၉။ ဓမ္မ၊
၄။ ၁။ ၈၁။

နေရယ်ကဂိုဏ်းကျဘာဝပဉ္စ (တိ) [နေရယ်က +
အဂ္ဂိဏ်ကျဘာဝ + ပဉ္စ] ငရဲ၌ဖြစ်သောမီး
(ငရဲမီး)၏ ပူလောင်သည်၏အဖြစ်ကို မေးမြန်း
ကြောင်းဖြစ်သော ပြဿနာ။ မိလိန္ဒ။ ၆၈။
၇၀။

နေရယ်ကာဘယ (န) [နေရယ်က + ဘယ]
 ငရဲ၌ဖြစ်လတံ့သော ဘေး၊ ငရဲဘေး။ ဧဝံ
 တာယ အတ္တနာ ကတကမ္မဗလေ အာယတိ
 ရေယိကာဘယေ စ ပကာသိတေ သော
 ဥပါသကော ကရုဏာသဉ္ဇောဒိတမာနသော
 “ဟန္တဿာဟံ (တဿာဟံ၊ က) ပတိဋ္ဌာ
 ဘဝေယျံ”။ ပေတ၊ ဌ။ ၄၉။

နေရယ်ကာသတ္တ (ပု) [နေရယ်က + သတ္တ]
 ငရဲ၌ဖြစ်သော သတ္တဝါ၊ ငရဲသူ၊ ငရဲသား။
 သော ဟေဋ္ဌာ နိရယာဘိမုခံ အာလောကံ
 ဝဗေတွာ နေရယ်ကာသတ္တေ ပဿတိ မဟန္တံ
 ဒုက္ခမနုဘဝမာနေ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၃။ သာ-
 ဝကာ နေရယ်ကာသတ္တာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၉။
 နေရယ်ကာသတ္တော (ပါ ၈) -- သံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၁၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၃၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၉၄။ နေရ-
 ယိကာသတ္တာ (ပါ ၉) -- မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၉။ သံ၊
 ဌ၊ ၁။ ၁၃၂။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၇။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၃၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂။ ဇာ၊ ဌ၊
 ၅။ ၂၈၇။ နေရယ်ကာသတ္တံ (ဒု၊ ၈) -- ဇာ၊ ဌ၊
 ၄။ ၃။ နေရယ်ကာသတ္တေ (ဒု၊ ၉) -- ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
 ၁၃၃။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၃၁။
 နေရယ်ကာသတ္တေဟိ (တ၊ ၉) -- အံ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၄၁။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၈။ နေရယ်ကာသတ္တာနံ
 (ဆ၊ ၉) -- ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၁၊ ၁၉၂။

နေရယ်ကာသတ္တယာတနာယောဂ္ဂ (တိ) [နေ-
 ရယ်ကာသတ္တယာတနာ + ယောဂ္ဂ] ငရဲသား
 ကို - ညှင်းဆဲ - နှိပ်စက် - နာကျင်စေ - တတ်
 သော - ကြောင်းဖြစ်သော - အမျှအား သင့်
 လျော်သော။ နေရယ်ကာသတ္တယာတနာ-

ယောဂ္ဂံ ဟိ အတ္တဘာဝံ နိဗ္ဗတ္တန္တံ ကမ္မံ
 တာဒိသနိကန္တိဝိနာဓိကံ နိရယဋ္ဌာနေ ဧဝ
 နိဗ္ဗတ္တေတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၃။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၅၀။

နေရယ်ကာသတ္တယာတနာယောဂ္ဂ (တိ) [နေရ-
 ယိကာသတ္တယာတနာယောဂ္ဂ + ယောဂ္ဂ] ငရဲသူ
 သတ္တဝါကို ညှင်းဆဲနှိပ်စက်နာကျင်စေ -
 တတ်သော - ကြောင်းဖြစ်သော - အမျှအား
 သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ်ရှိသော။ နေရ-
 ယိကာသတ္တယာတနာယောဂ္ဂံ ဟိ အတ္တဘာဝံ
 နိဗ္ဗတ္တန္တံ ကမ္မံ တာဒိသနိကန္တိဝိနာဓိကံ
 နိရယဋ္ဌာနေယေဝ နိဗ္ဗတ္တေတိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၁။

နေရယ်ကာဒိဒုက္ခပရိတ္တာဏ (တိ) [နေရယ်-
 ကာဒိဒုက္ခ + ပရိတ္တာဏ] ငရဲ၌ဖြစ်လတံ့သော
 ဆင်းရဲအစရှိသော ဆင်းရဲကို - ကာကွယ် -
 စောင့်ရှောက် - တတ်သော။ အပိစ နေရယ်-
 ကာဒိဒုက္ခပရိတ္တာဏတော ပုညာနိ ဧဝ
 ပါဏိနံ ဗဟူပကာရာနိ၊ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၂၄။

နေရယ်ကာဒိဒုက္ခဝိသေသ (ပု) [နေရယ်ကာဒိ-
 ဒုက္ခ + ဝိသေသ] ငရဲ၌ဖြစ်လတံ့သော ဆင်း
 ရဲအစရှိသော ဆင်းရဲအထူး။ နေရယ်ကာဒိ-
 ဒုက္ခဝိသေသာနဉ္စ တေ သံဝတ္တနိကမိဒံ ကမ္မံ၊
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉၄။

နေရယ်ကာဒိဘောဒ (တိ) [နေရယ်ကာဒိ +
 ဘောဒ] ငရဲ၌ဖြစ်လတံ့သော ဆင်းရဲစသည်
 အပြားရှိသော။ ဒုက္ခာဓိဝါဟာ ဟောန္တိတိ
 နေရယ်ကာဒိဘောဒံ အဓိကဒုက္ခံ အာဝဟန-
 ကာ ဟောန္တိ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇။

နေရ (ပု) [နိ + ရ။ ကွာဒိ။ ၁၇၇။ တန်၊ ဋီ။ ၂၅။ (မေရ - သံ၊ မေရ - ပြာ)] (၁) မြင့် မိုရ်တောင်။ (၂) နေရဇာတ်။ (တိ)(၃) နေရ အမည်ရှိသော၊ ရွှေတောင်။ (မြင့်မိုရ်တောင်၊ တောင်အထူး၊ ဆန်းအထူး၊ ပြာ၊ တန်။) (၁) တာဝ အစွဲဂ္ဂတော နေရ။ အပါ ၁။ ၂၃။ (- အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၁။) (၂) သဒရိမုခနေရလတာ စ ပုန။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၆။ (တိ)(၃) ဧကံ နေရုံ နာမ ကဉ္စနပဗ္ဗတံ ဒိသွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၂။ နေရ ဧကော သုဝဏ္ဏပဗ္ဗတော။ ရူ၊ ဋီ။ ၁၅၇။ (- ဇာ၊ ၁။ ၁၄၀။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၅၆။)

နေရတ္တ (န) [နိ + ဝစ + တ။ နိရုတ္တ + က] (၁) ထုတ်ဆိုခြင်း။ (ပုဒ်ကို) ဝိဂြိုဟ်ဆိုခြင်း။ (၂) နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်။ (၁) ဗျဉ္စနေန သုတ္တဿ နေရတ္တဉ္စ အဝိပ္ပါယော စ နိဒါနဉ္စ ပုဗ္ဗာပရသန္တံ စ ဂဝေသိတဗ္ဗော။ နေတ္တိ။ ၂၈။ နေရတ္တ (နေတ္တိ။ ၂၉)န္တံ နိရုတ္တံ နိဗ္ဗစနန္တိ အတ္ထော။ နေတ္တိ။ ဌ၊ ၉၉။ (- နေတ္တိ။ ၉။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၈။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၄၄။) (၂) အတ္ထေ ဓမ္မေ စ နေရုတ္တော ပဋိဘာနေ စ ဝိဇ္ဇတိ။ အပါ၊ ၂။ ၂၁၇။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၁၅၈။

နေရတ္တိက (ပု) [နိရုတ္တ + ကိက။ (နေရတ္တိက - သံ၊ ဧကရုတ္တိယ - ပြာ)] နိရုတ္တိ - သဒ္ဒါ - ကျမ်း တတ်ဆရာ၊ သဒ္ဒါဆရာ။ ပါဠိစာပေ - ဘာသာစာပေ၏ အရင်းမူလအခြေခံ - အကြောင်းရင်းကို တတ်မြောက်သည့် သဒ္ဒါ ကျမ်းတတ်ဆရာ။ အတ္ထနော သဘာဝံ ဝါ

ဟရတိတိ ဟဒယံ၊ ရ-ကာရဿ ဒ-ကာရံ ကတ္တာတိ နေရတ္တိကာ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇။ ပတိပုဗ္ဗော ဥသသဒ္ဓေါ ရဇာယန္တိ ဟံ နေရတ္တိကာ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၈။ (- ၁၂၊ ၂၄၊ ၆၁၊ ၈၆၊ ၁၄၃၊ ၃၁၂၊ ၄၅၃၊ ၄၇၀။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၃၅၊ ၃၀၀။)

နေရတ္တိကဝိဇာန (န) [နေရတ္တိက + ဝိဇာန] နိရုတ္တိနည်း အစီအရင်။ တတြာပိ နေရတ္တိ- ကဝိဇာနေန ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁၇။ (- အနဋီ၊ ၂။ ၂၁၆။)

နေရပဗ္ဗတ (ပု) [နေရ + ပဗ္ဗတ။ (မေရပဝ်တ - သံ)] နေရတောင်၊ ရွှေတောင်။ ယထာ မဟာရာဇ ဟိမဝတီ နေရပဗ္ဗတံ ယေ ကေစိ မိဂပက္ခိနော ဥပေန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၁။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၃၃။)

နေရပဿ (န) [နေရ + ပဿ] မြင့်မိုရ်တောင် နံပါး။ မဟာသမုဒ္ဒေ ဥဒကံ၊ ယာဝတာ နေရပဿတော။ အပါ၊ ၁။ ၄၀၂။

နေရရာဇ (ပု) [နေရ + ရာဇ။ (မေရရာဇနံ - သံ)] မြင့်မိုရ်တောင်မင်း။ မဟာသာလောဝ သမ္မုလ္လော၊ နေရရာဇာဝ'လကံတော။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၃။ မဟန္တော နေရရာဇာ ကောဋိသတသဟဿိယော သင်္ခါတုဘေ- ဒေန။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၁။

နေရပမ (တိ) [နေရ + ဥပမာ] မြင့်မိုရ်တောင် လျှင် နှိုင်းယှဉ်စရာရှိသော၊ မြင့်မိုရ်တောင် -

နှင့်တူ - သဖွယ် - ဖြစ် - သော၊ သူ၊ နေရ-
ပမော မဟာဝိရော၊ သော မေ ဗုဒ္ဓေါ နိမ-
န္တိတော။ အပါ၊ ၁။ ၃၇၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၅။

နေရေသီ (ကြိ) [န + ဤရ + ကေ + သသိ။
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၃၉။ နိတိ၊ တ။ ၁၅၄။]
မတုန်လှုပ်စေနိုင်အံ့၊ မတုန်လှုပ်အောင်ပြုနိုင်
အံ့။ သစေ နေရေသီ (ဓမ္မ။ ၃၃။ အံ၊ ၄။ ၁။
၂၀၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၇၉)တိ
သစေ အတ္တနံ နိစ္စလံ ကာတုံ သက္ခိဿသိ။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆။

နေလ (တိ) [န + ဇလ] အပြစ် - မရှိ - ကင်း
- မဲ့ - သော (စကား-စသည်)။ ယာ သာ
ဝါစာ နေလော ကဏ္ဍသုခေါ၊ ဒီ၊ ၁။ ၄။ ၆၀။
ဒီ၊ ၃။ ၁၄၁။ မ၊ ၁။ ၃၃၅၊ ၃၅၈။ မ၊ ၂။ ၈၊
၃၇၀။ မ၊ ၃။ ၁၂။ အံ၊ ၁။ ၁၂၆၊ ၅၃၀။ အံ၊ ၃။
၄၂၂၊ ၄၇၆။ အဘိ၊ ပု။ ၁၃၃၊ ၁၆၆။ မဟာနိ၊
၁၆၉၊ ၃၇၆။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၉၃။ နေလာတိ ဇလံ
ဝုစ္စတိ ဒေါသော၊ နဿာ ဇလန္တိ နေလာ၊
နိဒ္ဒေါသာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၇၄။ မ၊ ၄။
၂။ ၁၁၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၅၊ ၃၇၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၄၂၅။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၆၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၈၄၊
၃၉၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၄။ နေလန္တိ နိဒ္ဒေါသံ။
ဝိမာန၊ ၄။ ၁၉၈။ နေလာတိ နိဒ္ဒေါသာ။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၀၂။ ဇလံ ဝုစ္စတိ ဒေါသော၊ တံ
ဧတဿ နတ္ထိတိ နေလံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၂။
နေလဝဏ္ဏယုတ္တ - လည်းကြည့်။ (- ဝိမာန၊
၈၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၉။ ဥဒါန၊
၄။ ၂၅၊ ၃၃၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁။ ဝိမာန၊
၄။ ၁၉၅၊ ၂၄၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၁။ သံ၊
၄။ ၁။ ၂၈၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၊ ၇၂။)

နေလက (ပု) [နိလ + က] (၁) နွားငယ်။
(တိ) (၂) နွားငယ်နှင့်တူသော။ (၁) (တိ)
(၂) သရေန နေလကော ဟောတိ၊ ဝိသေ-
ကေန ဧရောဝေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၀။ အဘိ၊ ၄။
၂။ ၄၇၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၃၆၆။ နေလကောတိ တရုဏဝစ္ဆော၊ မူလဋီ၊
၂။ ၂၂၂။

နေလကဝစ္ဆက (ပု) [နေလက + ဝစ္ဆက] နွား
ငယ်။ နေလကဝစ္ဆကေ ဒိသ္မာ ဝစ္ဆကရံ
ရဝန္တော တေ ဂဟေတွာ ခါဒတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၂၅၀။

နေလင် (တိ) [နေလ + အင်္ဂါ၊ န + ဇလ +
အင်္ဂါ] (၁) အပြစ်ကင်းသော အစိတ်အပိုင်း
ရှိသော၊ အစိတ်အပိုင်းအားလုံး - အပြစ်မရှိ
- ကောင်းမွန် - သော။ (က) ရထား။ (ခ)
သိလ။ (၂) အပြစ် - မရှိ - ကင်း - သော။
(၁) (က) (ခ) နေလင်္ဂီ သေတပစ္စာဒေါ၊
ဧကာရော ဝတ္တတိ ရထား။ သံ၊ ၂။ ၄၈၂။
ဥဒါန၊ ၁၇၃။ ပေဋကော၊ ၂၀၂။ ထေရ၊ ၄။
၁။ ၃၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၁။
မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။ “နေလင်္ဂ”န္တိ ခေါ
ဘန္တေ သိလာနမေတံ အဓိဝစနံ။ သံ၊ ၂။
၄၈၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၁။
မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၂။ အံ၊ ၄။ ၂။
၉၅။ ဇလံ ဝုစ္စတိ ဒေါသော၊ တံ ဧတဿ
နတ္ထိတိ နေလံ၊ တံ အင်္ဂံ ဧတဿာတိ
နေလင်္ဂီ၊ သုဝိသုဒ္ဓသိလဂုဏော။ သံ၊ ၄။ ၂။
၃၇၂။ (- ပေဋကော၊ ၂၀၈။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၇၄။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၅၊ ၃၇၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၅။ အဘိ၊

ဌ၊ ၃။ ၆၁။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၃၅။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၈၄၊
၃၉၇။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၉၂။ (၂) အဋ္ဌကထာယံ
ပန ဒေါသာဘာဝမေဝ ဒဿေတုံ “နေလ-
ဂေါတိ နိဒ္ဒေါသော (အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၁)”တိ
ဝုတ္တံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၂။

နေလူလား (ထိ) [နေလ + လေ။ နိလ + လေ]
(ညွှန်၊ မှော် - ရေညှိစသော) အပြစ်ကင်းစင်
သော ရေရှိသော၊ စိမ့်ညိုသော ရေရှိသော
မြစ်။ နေရဉ္စရာ - ကြည့်။

နေလတာ (ထိ) [နေလ + တာ] အပြစ် - မရှိ
- ကင်း - သည်၏အဖြစ် - ခြင်း။ လောက-
ပိယတာ နေလတာ အဘေဇ္ဇပရိသတာ
အတ္ထမ္ဘိတာ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၂၃။

နေလပတိ (ထိ) [န + လေပတိ] တံထွေး-
ပေါက်စဉ်ကျခြင်းမှ ကင်းသော စကား။ သန့်
ရှင်းချိုသာသော စကား။ နေလပတိ (ဇာ၊
၂။ ၃၅၇) နှ့် န လေပတိ လေပါတိရဟိတံ
ဝိသဋ္ဌံ မဝရဝါစံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၄၁။ နေလ-
ပတိ နှ့် ဧတ္ထ လေသဒ္ဓေါ ခေဠပရိယာယော၊
ခေဠဗိန္နုနိပါတရဟိတံ ဝစနန္တိ အတ္ထော၊
တေနာဟ နေလပတိ နှ့် လေပါတရဟိတံ
ဝိသဋ္ဌံ မဝရဝစနန္တိ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂၂။ ၅၄၇။

နေလပုပ္ဖ (န) [နေလ + ပုပ္ဖ] အောင်မဲညို -
ပွင့် - ပန်း။ ပဿန္တစိတ္တော သုမနော၊ နေလ-
ပုပ္ဖမပူဇယိ။ အပ၊ ၂။ ၁၀၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
၁၂၉။

နေလဝဏ္ဏ (ပု) [နေလ + ဝဏ္ဏ] အပြစ်ကင်း
ခြင်းဟူသော ဂုဏ်၊ အပြစ်ကင်းဂုဏ်။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

နေလဝဏ္ဏယုတ္တ (တိ) [နေလဝဏ္ဏ + ယုတ္တ]
အပြစ်ကင်းသော ဂုဏ်နှင့်ယှဉ်သော (စကား
စသည်)။ ဇလံ ဝုစ္စတိ ဒုရုတ္တဒေါသော၊ နတ္ထိ
ဇလမေတဿာတိ နေလာ၊ သောယေဝ
ဝဏ္ဏော နေလဝဏ္ဏော၊ တေန ယုတ္တံ နေလ-
ဝဏ္ဏယုတ္တံ။ ပါမိတ်၊ ယော၊ ၆၅၂။

နေလသမ္ဘူတ (တိ) [နေလ + သမ္ဘူတ]
အပြစ်မရှိသော အရပ်တို့၌ ကောင်းစွာဖြစ်
သော၊ (အပြစ်မရှိကုန်သော သွားဖုံးသားတို့
၏ အဆုံး၌ - ဖြစ် - ရောက် - သော။)
နေလသမ္ဘူတ (ဇာ၊ ၂။ ၁၄) တိ နိဒ္ဒေါသေသု
ဟနမံသပရိယောသာနေသု သမ္ဘူတာ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၅။ ၁၆၇။ (ဇာ၊ ဋီ - လည်းကြည့်။)

နေဝအကုသလ (တိ) [နေဝ + အကုသလ]
အကုသိုလ်ဟိတ်မရှိသော၊ အကုသိုလ် မမည်
သော (တရား)။ အကုသလဟေတုနော
အဘာဝါ နေဝအကုသလာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၃၃၁။

နေဝကုသလ (တိ) [နေဝ + ကုသလ] ကုသိုလ်
ဟိတ်မရှိသော၊ ကုသိုလ်မမည်သော (တရား)။
ကုသလဟေတုနော အဘာဝါ နေဝ-
ကုသလာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၁။

နေဝဒဿနေနနဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗ (တိ)
[နေဝဒဿနေန + နဘာဝနာယ + ပဟာတဗ္ဗ]
သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သည်လည်း
မဟုတ်၊ အထက်မဂ်သုံးခုသည် ပယ်အပ်သည်
လည်း မဟုတ်သော (တရား)။ (ကုသိုလ်စိတ်
၂၁။ ဝိပါကစိတ် ၃၆။ ကြိယာစိတ် ၂၀။
စေတသိက် ၃၈။ ရုပ် ၂၈။ နိဗ္ဗာန်တရား။
အဘိ၊ ၈။ ၂၆၉။) ကုသလာဗျာကတာ ဓမ္မာ
ကာမာဝစရာ ရူပါဝစရာ အရူပါဝစရာ အပ-
ရိယာပန္နာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော။ပ။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ
သဗ္ဗန္ဓ ရူပံ အသင်္ခတာ စ ဓာတု။
ဣမေ ဓမ္မာ နေဝဒဿနေန နဘာဝနာယ-
ပဟာတဗ္ဗ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၀၉။ (- မူလဋီ၊ ၁။
၄၁။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄၅။)

နေဝဒဿနေနနဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗဟေတုက
(တိ) [နေဝဒဿနေ နဘာဝနာယ ပဟာ-
တဗ္ဗ + ဟေတု + က] သောတာပတ္တိမဂ်
သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ်ရှိသည်လည်း
မဟုတ်၊ အထက်မဂ်သုံးခုသည် ပယ်အပ်
သော ဟိတ်ရှိသည်လည်းမဟုတ်သော
(တရား)။ ကုသိုလ်စိတ် ၂၁။ ဝိပါကစိတ်
၃၆။ ကြိယာစိတ် ၂၀။ စေတသိက် ၃၈။
မောဟမူဒွေး၌ မောဟ။ ရုပ် ၂၈။ နိဗ္ဗာန်
တရား။ အဘိ၊ ၈။ ၂၁၀၊ ၂၇၀။) နေဝဒဿ-
နေန နဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗော ဟေတု
ဧတေသံ အတ္ထိတိ နေဝဒဿနေနနဘာဝ-
နာယပဟာတဗ္ဗဟေတုကာတိ အယမတ္ထော
ဂဟေတဗ္ဗော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၈၆။ မူလဋီ၊ ၁။
၄၃။ (- အဘိ၊ ၈။ ၂။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၄၈၉။
မူလဋီ၊ ၁။ ၄၂။)

နေဝပဟာတဗ္ဗနာပဟာတဗ္ဗ (တိ) [နေဝပဟာ-
တဗ္ဗ + နာပဟာတဗ္ဗ] ပယ်အပ်သည်လည်း
မဟုတ်၊ မပယ်အပ်သည်လည်းမဟုတ်သော။
တိဝိဓာနိ ဒဿနဘာဝနာဟိ ပဟာတဗ္ဗတော
အပ္ပယာတဗ္ဗတော နေဝပဟာတဗ္ဗနာပဟာ-
တဗ္ဗတော စ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈၆။ ပဋိသံ၊ ၄။
၁။ ၁၈၆။

နေဝဝိပါကနဝိပါကဓမ္မဓမ္မ (ပု) [နေဝဝိပါက
+ နဝိပါကဓမ္မ + ဓမ္မ] အကျိုးလည်းမဟုတ်၊
အကျိုးကိုဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသည်လည်း
မဟုတ်သော တရား။ (ကြိယာစိတ် ၂၀။
စေတသိက် ၃၅။ ရုပ် ၂၈။ နိဗ္ဗာန်။ အဘိ၊ ၈။
၂၆၇။) နေဝဝိပါကနဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ။ အဘိ၊
၈။ ၁။ ယေ စ ဓမ္မာကိရိယာ နေဝ ကုသလာ
နာကုသလာ န စ ကမ္မဝိပါကာ သဗ္ဗန္ဓ ရူပံ
အသင်္ခတာ စ ဓာတု။ ဣမေ ဓမ္မာ နေဝ-
ဝိပါကနဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၀၆။ (-
မူလဋီ၊ ၃။ ၁၉။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၆။)

နေဝဝိပါကနဝိပါကဓမ္မဓမ္မပဉ္စ (တိ) [နေဝ-
ဝိပါကနဝိပါကဓမ္မဓမ္မ + ပဉ္စ] အကျိုးလည်း
မဟုတ် အကျိုးကိုဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိသည်
လည်းမဟုတ်သော တရားတို့ကို - မေးမြန်း
ခြင်း - မေးမြန်းကြောင်းပြဿနာ။ နေဝ-
ဝိပါကနဝိပါကဓမ္မဓမ္မပဉ္စ ပဉ္စဟိတိ စက္ခု-
ဝိညာဏာဒိဟိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆။

နေဝဝိပါကနဝိပါကဓမ္မဓမ္မဝစန (န) [နေဝဝိပါက-
နဝိပါကဓမ္မဓမ္မ + ဝစန] နေဝဝိပါကနဝိ-
ပါကဓမ္မဓမ္မဟူသော - ပါဠိ - သဒ္ဒါ။ နေဝ-

ဝိပါကနဝိပါကဓမ္မဓမ္မဝစနံ ဝိယ ဟံ ပုရိမ-
ပဒဒ္ဒယသင်္ကဟိတဓမ္မပဋိသေဓနေန တဒည-
ဓမ္မနိဒဿနမေတံ ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၂။

နေဝသညာ (ထိ) [နေဝ + သညာ] (၁) နေဝ-
သညာနာသညာယတနဈာန်။ (တိ) (၂) ရန်
ရင်းကြမ်းတမ်းသောသညာ - မရှိ - မဟုတ်
- သော။ (၁) အာကိဉ္စ နေဝသညာ၊ သမာ-
ပဋိ ယထာက္ကမံ။ အပါ၊ ၂။ ၂၁၈။ ထေရီ၊ ၄။
၁၅၉။ (တိ) (၂) သာ ပဋ္ဌသညာကိစ္ဆံ ကာတုံ
အသမတ္ထတာယ နေဝသညာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၂၅၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၁။
ဩဠာရိကာယ သညာယ အဘာဝါ သုခု-
မာယ စ ဘာဝါ နေဝသညာ၊ နာသညာ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀၆။ (- မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၄၀၅-၆။)

နေဝသညာနာသညာယတန (န) [နေဝသညာ
+ နာသညာ + အာယတန] (က) ရန်ရင်း
သော သညာကာမရှိ သိမ်မွေ့သော သညာ
မရှိသည်မဟုတ်သော မနာယတန ဓမ္မာ-
ယတန၌ အကျုံးဝင်သော - ဈာန် - စိတ်။
(ခ) သညာရှိသည်လည်းမဟုတ် သညာမရှိ
သည်လည်းမဟုတ်သော မိမိမှကြွင်းသော
သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ တည်ရာဖြစ်သော -
ဈာန် - စိတ်။ နေဝသညာနာသညာယတန-
ဈာန်။ (ဂ) နေဝသညာနာသညာယတနဘုံ။
(က) အသညသတ္တယတနံ နေဝသညာ-
နာသညာယတနမေဝ ဒုတိယံ။ ဒီ၊ ၂။ ၅၉။
(- ၆၀၊ ၉၄။ မ၊ ၁။ ၃။ မ၊ ၂။ ၆၂။ မ၊ ၃။
၂၆၅။ သံ၊ ၁။ ၄၁၃။ သံ၊ ၂။ ၁၉၉။ သံ၊ ၃။

၁၉၀၊ ၂၇၇။ အံ၊ ၁။ ၄၃၊ ၄၇၈။ အံ၊ ၃။ ၁၂၇။
အဘိ၊ က။ ၁၅၁။ နေတ္ထိ၊ ၃၄။) ဩဠာရိကာယ
သညာယ အဘာဝတော၊ သုခုမာယ စ
ဘာဝတော နေဝဿ သမ္ပယုတ္တဓမ္မဿ
ဈာနဿ သညာနာသညာတိ နေဝသညာ-
နာသညာ။ နေဝသညာနာသညာ တံ မနာ-
ယတနဓမ္မာယတနပရိယာပနတ္တာ အာယ-
တနဉ္စာတိ နေဝသညာ နာသညာယတနံ။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ (- ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂။ မ၊ ၄။ ၄။
၁၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃။ အဘိ၊ ၄။
၃။ ၃၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၅၀။
ထေရီ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၀။ စူဠနိ၊ ၄။
၆၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၃။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၆။ မ၊ ၄။
၁။ ၂၂၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၅။ အံ၊
၄။ ၂။ ၁၃၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၈။ မူလဋီ၊ ၁။
၁၃၂၊ ၁၉၉။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၀၊ ၂၁၇။ နေတ္ထိ၊
ဋီ၊ ၉၆။) (ခ) အထ ဝါ ယာယ မေတ္တ
သညာ သာ ပဋ္ဌသညာ ကိစ္ဆံ ကာတုံ
အသမတ္ထတာယ နေဝသညာ၊ သင်္ခါရာဝ
သေသသုခုမဘာဝေန ဝိဒ္ဓမာနတ္တာ နာ-
သညာတိ နေဝသညာနာသညာ။ နေဝ-
သညာနာသညာ စ သာ သေသဓမ္မာနံ အဝိ-
ဋ္ဌာနဌေန အာယတနဉ္စာတိ နေဝသညာ-
နာသညာယတနံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၂၅၃။ (ဂ) သောပိ နေဝသညာနာ-
သညာယတနေ နိဗ္ဗတ္တောတိ အဒ္ဓသ။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၂၄၅။ (- မဟာနိ၊ ၄။ ၁၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၁၆၁။)

နေဝသညာနာသညာယတနကိရိယဝေဒနာ (ထိ)
[နေဝသညာနာသညာယတနကိရိယာ +

ဝေဒနာ] နေဝသညာနာသညာယတန-
ကိရိယဟူသော (ဥပေက္ခာ)ဝေဒနာ။ ဝိညာ-
နဉ္စာ ॥ပ။ နေဝသညာနာသညာယတန-
ကိရိယဝေဒနာ သုခုမာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇။

နေဝသညာနာသညာယတနက္ခန္ဓ (ပု) [နေဝ-
သညာနာသညာယတန + ခန္ဓ] နေဝ-
သညာနာသညာယတနဈာန်စိတ်ဟူသော
ဝိညာဏက္ခန္ဓာ။ အညေသု ပိ ခန္ဓေသု
အကတာဘိနိဝေသော ဘိက္ခု နေဝသညာ-
နာသညာယတနက္ခန္ဓေ သမ္ပသိတွာ နိဗ္ဗိဒံ
ပတ္တိံ သမတ္ထော နာမ နတ္ထိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၂၅၃။

နေဝသညာနာသညာယတနစုတိ (ထိ) [နေဝ-
သညာနာသညာယတန + စုတိ] နေဝ-
သညာနာသညာယတနဈာန်နှင့် အသည-
သတ်ဘဝ၏ ရှေးအခြားမဲ့ဖြစ်သော စုတိ။
တထာ ဥပ္ပါဒနသမတ္တတာ နေဝသညာနာ-
သညာယတနစုတိနမ္ပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊ ၃။
၁၇၀။

နေဝသညာနာသညာယတနပရိကမ္မ (န) [နေဝ-
သညာနာသညာယတန + ပရိကမ္မ] နေဝ-
သညာနာသညာယတနဈာန် - ၏ - ပရိကမ်
- ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုပြင်စီရင်မှု။ နေဝ-
သညာနာသညာယတနပရိကမ္မံ ဣဒ္ဓိပါဒေါ
နာမ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၅။

နေဝသညာနာသညာယတနဘာဝနာ (ထိ) [နေဝ-
သညာနာသညာယတန + ဘာဝနာ] နေဝ-

သညာနာသညာယတနဈာန်ကို - ဖြစ် - ပွား
- စေခြင်း။ နေဝသညာနာသညာယတန-
ဘာဝနာယ သမထကမ္မဋ္ဌာနဘာဝတော။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၅၇။

နေဝသညာနာသညာယတနလာဘိ (တိ) [နေဝ-
သညာနာသညာယတန + လာဘ + ကံ]
နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကိုရ - လေ့
ရှိ - တတ် - သော၊ သူ။ ဣဒါနိ နေဝ-
သညာနာသညာယတနလာဘိနော အဝိ-
မာနိကဿ စ နိဃံသံ ဒဿေန္တော “ဌာနံ
ခေါ ပနာ”တိအာဒိမာဟ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၆။ (-
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၉၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၄။)

နေဝသညာနာသညာယတနဝိပါက (န) [နေဝ-
သညာနာသညာယတန + ဝိပါက] နေဝ-
သညာနာသညာယတနဈာန်နှင့် ယှဉ်သော
ဝိပါက။ နေဝသညာနာသညာယတနဝိပါကာ
သုခုမာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆။

နေဝသညာနာသညာယတနဝုဋ္ဌာန (န) [နေဝ-
သညာနာသညာယတန + ဝုဋ္ဌာန] နေဝ-
သညာနာသညာယတနဈာန်မှထခြင်း။
ထေရော ကိရ သတ္တရာ သဒ္ဓိယေဝ တံတံ
သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇန္တော ယာဝ နေဝ-
သညာနာသညာယတနဝုဋ္ဌာနံ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၀၅။

နေဝသညာနာသညာယတနဝေဒနာ (ထိ) [နေဝ-
သညာနာသညာယတန + ဝေဒနာ] နေဝ-
သညာနာသညာယတနဈာန်နှင့်ယှဉ်သော

(ဥပေက္ခာ) ဝေဒနာ။ တိက္ခမ္ပိ ဝူပသမေ
နေဝသညာနာသညာယတနဝေဒနာ။ သံ၊ ၄၊
၃။ ၁၆၇။

နေဝသညာနာသညာယတနသညာသဟဂတ

(တိ) [နေဝသညာနာသညာယတနသညာ +
သဟဂတ] နေဝသညာနာသညာယတန
ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော သညာနှင့်တကွဖြစ်သော၊
ရန်ရင်းသော သညာကားမရှိ သိမ်မွေ့သော
သညာ မရှိသည်မဟုတ်သော မနာယတန
ဓမ္မာယတန၌ အကျုံးဝင်သော သမ္ပယုတ္တ
ဈာန်၌ဖြစ်သော သညာနှင့်တကွဖြစ်သော။
နေဝသညာနာသညာယတနသညာသဟဂတ
(အဘိ၊ ၈။ ၆၉)၌ စတ္ထ ပန ယာယ သညာယ
ဘာဝတော တံ “နေဝသညာနာသညာယ-
တန”၌ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၁။ (- အဘိ၊
၄။ ၂။ ၁၄၄။)

နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိ (တိ)

[နေဝသညာနာသညာယတန + သမာပတ္တိ]
နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို ဝင်စား
ခြင်း။ နေဝသညာနာသညာယတနသမာ-
ပတ်။ နေဝသညာနာသညာယတနသမာ-
ပတ္တိဝေဒနာ။ ပဋိသံ၊ ၉၂။ (- နေတ္တိ၊ ၆၅၊
၈၃။)

နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိဝိမောက္ခ

(ပု) [နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိ
+ ဝိမောက္ခ] ဆန့်ကျင်ဖက်တို့မှ လွတ်
မြောက်သော နေဝသညာနာသညာယတန-
သမာပတ်၊ နေဝသညာနာသညာယတန-

သမာပတ်ဟူသော ဝိမောက္ခ။ တေန နာမ-
ကာယေန နေဝသညာနာသညာယတန-
သမာပတ္တိဝိမောက္ခံ ဖုသိတွာ ပဋိလဘိတွာ
ဝိဟရတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၁။

နေဝသညာနာသညာယတနာဓိမုတ္တ (တိ) [နေဝ-
သညာနာသညာယတန + အဓိမုတ္တ] နေဝ-
သညာနာသညာယတနဈာန် - ဌညွတ်သော
စိတ်ရှိ - ကိုနှလုံးသွင်း - သော၊ သူ။ ယံ
ဣဓေကေစ္စေ ပုရိသပုဂ္ဂလော နေဝသညာ-
နာသညာယတနာဓိမုတ္တော အဿ။ မ၊ ၃။
၄၂။

နေဝသညာနာသညာယတနနန္တရ (တိ) [နေဝ-
သညာနာသညာယတန + အနန္တရ] နေဝ-
သညာနာသညာယတနသမာပတ်၏ အခြားမဲ့
ကာလ။ အတ္တိ နေဝသညာနာသညာယ-
တနနန္တရန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၈။ န နေဝ-
သညာနာသညာယတနနန္တရ မဂ္ဂါနန္တရဿ
ဝိယ တဒတ္ထပရိကမ္မဘာဝါတိ “နိရောဓ-
ဝုဋ္ဌဟန္တဿာ”တိ တဉ္စ နိဒဿနံ။ မူလဋီ၊ ၁။
၁၃၃။

နေဝသညာနာသညာယတနပဟ (တိ) [နေဝ-
သညာနာသညာယတန + ဥပ + ဂမု + ကံ]
နေဝသညာနာသညာယတနဘုံ - သို့ကပ်
ရောက် - ဌ်ဖြစ် - သော။ အတ္တိ ခေါ ဘော
အညော သဗ္ဗသော အာကိဉ္ဇညာယတနံ
သမာတိက္ကမ္မ သန္တမေတံ ‘ပဏီတမေတ’၌
နေဝသညာနာသညာယတနပဂေါ။ ဒီ၊ ၁။
၃၃။ (- မ၊ ၁။ ၃၆၀။ အံ၊ ၁။ ၄၇၈။ အံ၊ ၂။

၁၇၇။ အံ၊ ၃။ ၂၀၂။ ပဋိသံ၊ ၈၁။ ပဋိသံ၊ ၄။
၁။ ၁၀၇။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၇၃။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၂၃။
မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၊ ၃၆။)

နေဝသညိဂ္ဂဟဏ (န) [နေဝသညိ + ဂဟဏ]
နေဝသညိသဒ္ဓါ၊ နေဝသညိသဒ္ဓါကို ယူခြင်း။
နေဝသညိဂ္ဂဟဏေန ဟေတ္တ နေဝသညိ-
နာသညိဘာဝေါ ဂဟိတော။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
၄၈၂။

နေဝသညိ (ပု) [နေဝသညာ + ဤ] (၁)
နေဝသညာနာသညာယတနသုတ်။ (၂)
နေဝသညာနာသညာယတနဘုံ၊ (၁) အာကိဉ္စ
နေဝသညိနာ။ သံ၊ ၂။ ၂၀၁။ (၂) နေဝ-
သညိသု အသညိသု ဌိတ (ထေရ၊ ၂၆၇)န္တိ
.... နေဝသညိနာသညိသု အသညိသု စ
ဥပပဇ္ဇ ဌိတံ နေဝသညိနာသညိဘဝေါ
ဂဟိတော။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၈၂။

နေဝသညိနာသညိ (တိ) [နေဝသညိ + နာသ-
ညိ] သညာရှိသည်လည်းမဟုတ် သညာမရှိ
သည်လည်းမဟုတ်သော။ သန္တိ ဘိက္ခဝေ
ဧကေ သမဏဗြဟ္မဏာ ဥဒ္ဓမာဃာတနိကာ
နေဝသညိနာသညိဝါဒါ ဥဒ္ဓမာဃာတနံ
နေဝသညိ နာသညိ အတ္တာနံ ပညပေန္တိ
အဋ္ဌဟိ ဝတ္ထုဟိ။ ဒိ၊ ၁။ ၃၀၊ ၃၉၊ ၄၀။ (- ဒိ၊
၃။ ၉၂။ မ၊ ၃။ ၁၈။ သံ၊ ၃။ ၃၈။ အံ၊ ၁။ ၃၄၃။
အံ၊ ၂။ ၂၉။ အံ၊ ၃။ ၂၇၃။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၄။
မဟာနိ၊ ၂၉။ စူဠနိ၊ ၁၀၉။ နေတ္ထိ၊ ၁၆၂။
မိလိန္ဒ၊ ၂၁၂။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၁၀၇။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။

၁၄၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၅၇၊ ၁၁၈။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၉၈။
မဟာနိ၊ ၄။ ၈၆။ ဒိ၊ ၃။ ၁။ ၁၆၁။ အံ၊ ၃။ ၁။
၁၄၅။ နေတ္ထိ၊ ၆။ ၃၄၅။)

နေဝသညိနာသညိဘဝ (ပု) [နေဝသညိနာသညိ
+ ဘဝ] နေဝသညိနာသညိဘဝ။ အပဇာပိ
တယော ဘဝါ သညိဘဝေါ အသညိဘဝေါ
နေဝသညိနာသညိဘဝေါ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။
၁၆၉။ (- ၂၇၀။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၉၊ ၄၈၂။ ဒိ၊
၃။ ၁။ ၁၇၃။ သံ၊ ၃။ သစ်၊ ၁။ ၄၄၄။ အံ၊ ၃။ ၂။
၂၈၆။)

နေဝသညိနာသညိဝါဒ (တိ) [နေဝသညိနာသညိ
+ ဝါဒ + က] သညာရှိသည်လည်းမဟုတ်၊
သညာမရှိသည်လည်းမဟုတ်ဟု အယူရှိသော၊
သု။ သန္တိ ဘိက္ခဝေ ဧကေ သမဏဗြဟ္မ-
ဏာ ဥဒ္ဓမာဃာတနိကာ နေဝသညိနာသညိ-
ဝါဒါ။ ဒိ၊ ၁။ ၃၀။ (- ၃၉၊ ၄၀၊ ၄၁။ ပဋိသံ၊
၁၅၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၁။ မ၊ ၄။ ၄။
၁၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၆။
အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၀၉။ ဝိမတိ၊
၁။ ၃၁။ သံ၊ ၃။ သစ်၊ ၁။ ၄၄၄။ မ၊ ၃။ ၃။ ၆၅။
၂၁၉။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၃၉၁။ နေတ္ထိ၊ ၃။ ၈၇။ နေတ္ထိ၊
ဝိ၊ ၂၆၀။)

နေဝါပိက (တိ) [နိဝါပ + ကိက] (မြက်ခင်း)
စိုက်ပျိုးသော၊ စိုက်ပျိုးအပ်သောမြက်ဟူသော
အစာရှိသော (သားမုဆိုး)။ နေဝါပိကော (မ၊
၁။ ၂၀၆)တိ ယော မိဂါနံ ဂဟဏတ္ထာယ
အရုညေ တိဏဗီဇာနိ ဝပတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၅-
၇။ နိဝပ္ပတိတိ နိဝါပေါ၊ နိဝါပံ ဝတ္ထေတိ၊

နိဝါပဘောဇနံ ဝါ ဧတဿာတိ နေဝါ-
ပိကော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂။

နေဝါပိကပရိသာ (ထိ) [နေဝါပိက + ပရိသာ]
(မြက်ခင်း) စိုက်ပျိုးသော - စိုက်ပျိုးအပ်သော
မြက်ဟူသော အစာရှိသော - သားမုဆိုး၏
ပရိသတ်။ တတြ ဘိက္ခဝေ နေဝါပိကဿ
စ နေဝါပိကပရိသာယ စ ဧတဒဟောသိ။
မ၊ ၁။ ၂၀၇။ (- မ၊ ၄။ ၂။ ၆၇။)

နေဝါဘိသဇ္ဇာမိ (ကြိ) [နေဝ + အဘိ + သဇ္ဇ +
အ + မိ] မကပ်ငြိ၊ မစွဲလမ်း။ နေဝါဘိ-
သဇ္ဇာမိ (ဇာ၊ ၁။ ၁၁၂)တိ နေဝ လက္ခါမိ။ ဇာ၊
၄။ ၃။ ၁၁၀။

နေဝါသိက (တိ) [နေဝါသ + ကိက။ ပါစိတ်၊
ယော။ ၅၀၀။] အမြဲနေ - မြဲ - သော နေရာ
ရှိသော၊ အမြဲနေသော၊ (က) သူ။ (ခ) နတ်၊
(အသုရာဖြစ်မည့်နတ်)။ (ဂ) ရဟန်း၊ ကျောင်း
နေ (- ကျောင်းထိုင် -) ရဟန်း။ (က) အယံ
နေဝါသိကော၊ အယံ အာဂန္တုကောတိ
အာဂတာဂတံ ဇနံ ဥပစာရေတိ။ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၁၅၅။ (ခ) နေဝါသိကာ ဂန္ဓပါနံ သဇ္ဇ-
ယိံသု။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၀၁။
အနုဋီ၊ ၃။ ၁၁၁။ (ဂ) နေဝါသိကေဟိ (မ၊ ၂။
၁၁၉။ ဥဒါန။ ၁၀၄)တိ နိဗ္ဗာဝါသံ ဝသ-
မာနေဟိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၆၂။ နိဝါသော နိဝါ-
သမတ္တံ ဧတေသံ အတ္ထိတိ နေဝါသိကံ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၈။ (- ပေဋကော။ ၂၃၉။ ဝိ၊
၄။ ၂။ ၁၉၈။ ဝိ၊ ၄။ ၇၊ ၁၉၄။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၁၂၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၉။ အံ၊ ၄။

၃။ ၉၂။ ၁၅၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၃၁၃။ ၃၂၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၅။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၂။)

နေဝါသိကတ္ထေရ (ပု) [နေဝါသိက + ထေရ]
အမြဲနေ - မြဲ - သော နေရာ (ကျောင်း) ရှိ
သော ထေရ်၊ ကျောင်းနေ - ကျောင်းထိုင် -
ကျောင်းပိုင် - မထေရ်၊ နေဝါသိတ္ထေရော
အာဂန္တုကာနံ ပတ္တစိဝရာနိ ပဋိသာမေဇ္ဇော
အန္တောဂဗ္ဘဗေဒဝိဝဿဘာဂံ ဝိတိနာမေတိ။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၇၉။ (- ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၄။)

နေဝါသိကဒေဝတာ (ထိ) [နေဝါသိက +
ဒေဝတာ] မြဲသော - အမြဲ - နိစ္စ - ထာဝရ
- နေရာရှိသော နတ်သား၊ ဘုံမိမာန်ပိုင် နတ်
သား။ နေဝါသိကဒေဝတာ (နေဝါသိက-
ဒေဝပုတ္တ၊ သျှာ) သုဝဏ္ဏသရဏေဟိ ဥပ-
နိတံ ဂန္ဓပါနံ ယာဝဒတ္တံ ပိဝိတ္တာ ... သယိ-
သု။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၇၀။ အံ၊
ဋီ၊ ၃။ ၃၀၁။

နေဝါသိကဘာဝ (ပု) [နေဝါသိက + ဘာဝ]
မြဲသော နေရာရှိသည်၏အဖြစ်၊ နိဗ္ဗာဝါသန္တိ
ပရဂေဟေပိ နေဝါသိကဘာဝေန ဝါသံ န
လဘေယျ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၀။

နေဝါသိကဘိက္ခု (ပု) [နေဝါသိက + ဘိက္ခု]
အမြဲနေ - မြဲ - သောနေရာ (ကျောင်း) ရှိ
သော ရဟန်း၊ ကျောင်းထိုင် - ကျောင်းပိုင် -
ရဟန်း။ ခွံနံ မဇ္ဈေ ထဏှိလပိဋ္ဌကာ ခွါရေ
ဌတ္တာ ဩလောကေန္တဿ နေဝါသိက-
ဘိက္ခုဿ န ပညာယိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၁။

နေဝါသိကမဟာထေရ (ပု) [နေဝါသိက + မဟာထေရ] အမြဲနေ - မြဲ - သော နေရာ (ကျောင်း) ရှိသော မဟာထေရ၊ ကျောင်းနေ - ကျောင်းထိုင် - ကျောင်းပိုင် - မဟာထေရ။ နေဝါသိကမဟာထေရော အာဟ “အာဝု - သော မဟာဒေဝ အဇ္ဈ ဝိဟာရေ မဟာ - ဇနော သန္တိပတိဿတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။

နေသဒ္ဓိက (တိ) [နိသဒ္ဓါ + ကိက] (နေသဒ္ဓိအ - ဖြာ)] ထိုင်နေခြင်း - အလေ့ - ကျင့်ဝတ် - ရှိသော၊ နိသဇ်ဓုတင် - ဆောင် - ဆောက်တည် - သော၊ သူ။ နေသဒ္ဓိကေန ရတ္တိယာ တီသု ယာမေသု ဧကံ ယာမံ ဥဋ္ဌာယ စကံမိတဗ္ဗံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၆။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။ (- ဝိ၊ ၅။ ၂၃၃၊ ၃၃၆၊ မ၊ ၃။ ၉၀။ အံ၊ ၂။ ၁၉၄။ အဘိ၊ ပု။ ၁၁၁၊ ၁၈၀။ ထေရ။ ၃၃၃၊ ၃၃၇၊ ၃၅၈။ အပါ၊ ၁။ ၂၀။ မဟာနိ။ ၅၃၊ ၁၁၄၊ ၃၀၈။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၊ ၃၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၉။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၈၅၊ ၃၂၂၊ ၃၂၄၊ ၃၄၀၊ ၃၈၀။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၀။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၁၀၂။)

နေသဒ္ဓိကင်္ဂ (န၊ ပု) [နေသဒ္ဓိက + အင်္ဂ] နိသဇ်ဓုတင် - ဆောင် - ဆောက်တည် - သောသူ၏ - အကြောင်း - အင်္ဂါ - သမာ - ဒါနစေတနာ။ နေသဒ္ဓိကင်္ဂ ဘာဝနာရာမ - အရိယဝံသံ ဘဇေတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၄။ သယနံ ပဋိက္ခိပိတ္တာ နိသဒ္ဓါယ ဝိဟရိတုံ သီလမဿာတိ နေသဒ္ဓိကော။ တဿ အင်္ဂ နေသဒ္ဓိကင်္ဂ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၀။ (- မဟာနိ။ ၅၀၊ ၃၇၉။

မိလိန္ဒ။ ၃၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၇၊ ၇၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၇၆၊ ၂၁၃။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၃၀။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၁၅၁။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၇၃။)

နေသဒ္ဓိကင်္ဂကထာ (ထိ) [နေသဒ္ဓိကင်္ဂ + ကထာ] နိသဇ်ဓုတင် - ဆောင် - ဆောက်တည် - သောသူ၏ - အကြောင်းအင်္ဂါ - သမာဒါန - စေတနာ - ကို ပြဆိုရာ စကားရပ်၊ နေ - ဒ္ဓိ - ကင်္ဂဓုတင်ဆောက်တည်ပုံ စကားရပ်၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၆-၇ ကြည့်။

နေသဒ္ဓိကင်္ဂသမာဒါန (န) [နေသဒ္ဓိကင်္ဂ + သမာဒါန] နိသဇ်ဓုတင်ဆောင်သူ၏ - အကြောင်းအင်္ဂါ - သမာဒါနစေတနာ - ကို - ကောင်းစွာယူ - ဆောက်တည် - ခြင်း၊ နေသဒ္ဓိကင်္ဂဓုတင်ကို - ကောင်းစွာယူ - ဆောက်တည် - ခြင်း။ သယနံ ပဋိက္ခိပိတ္တာ နေသဒ္ဓိကင်္ဂ သမာဒါနေန နေသဒ္ဓိကော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၄။

နေသဒ္ဓိကင်္ဂိမုတ္တ (တိ) [နေသဒ္ဓိကင်္ဂ + အဝိ - မုတ္တ] နိသဇ်ဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ - အကြောင်းအင်္ဂါ - သမာဒါနစေတနာ - ၌ ညွတ် - ကို နှလုံးသွင်း - သော၊ နေသဒ္ဓိကင်္ဂ ဓုတင်၌ စိတ်ညွတ်သော၊ သူ။ နေသဒ္ဓိကင်္ဂိ - ဓိမုတ္တော ယထာသန္တတိကင်္ဂိမုတ္တော။ စူဠနိ၊ ၁၇၀။

နေသဒ္ဓိကသုတ္တ (န) [နေသဒ္ဓိက + သုတ္တ] နေသဒ္ဓိကသုတ်။ (နိသဇ်ဓုတင်ဆောင်ရဟန်း တို့ကို ခွဲခြားဝေဖန်၍ ဟောပြောသုတ်။)

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ပဉ္စကနိပါတ်၊ ၄-ပဏ္ဏာ-
သက၊ ၄-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်၊ အံ၊ ၂။ ၁၉၄။

နေသတိ (ကြိ) [နိသု + အ + တ။ နိသု
သေစနေ။ ဓာတုတ္ထ။ ၂၁၆။] သွန်းလောင်း
ဇိသု နိသု ဝိသု မိသု ဝဿ သေဝနေ။
ဇေသတိ၊ နေသတိ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၇၄။

နေသတိ (ကြိ) [နိသ + အ + တိ။ နိသော
သမာဓိမှ။] တည်ကြည်၏။ နိသ သမာ-
ဓိမှ။ သမာဓိ သမာဓာနံ စိတ္တေကဂ္ဂတာ။
နေသတိ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၇၆။

နေသတိ (ကြိ) [နေသု + အ + တိ] သွား
၏။ ဇေသု နေသု ဇေသု တေသု ဂတိယံ။
ဇေသတိ။ နေသတိ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၁၈၁။

နေသာဒ (ပု) [နိ + သဒ + က။ (ဏိသာယ၊
ဏေသာယ - ပြာ၊ နေသာဒယ - သိဟိဋ္ဌိ။)]
(၁) မုဆိုး၊ (သားငါးစသည်တို့ကို - သတ်ဖြတ်
တတ် - သတ်ဖြတ်၍အသက်မွေးမြူ - သူ)
(က) သားမုဆိုး။ (ခ) ငှက်မုဆိုး။ (ဂ) တံငါ။
(၂) နေသာဒမည်သော ပုဏ္ဏား။ (စဏ္ဍာလ၊
ဒွန်းစဏ္ဍာ။ အသံအထူး။) (၁) မိဂမစ္ဆာဒိနံ
နိသာဒနတော မာရဏတော နေသာဒေါ။
ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၁၈။ မိဂမစ္ဆာဒိနံ နိသာဒနတော
နေသာဒါ။ မာဂဝိတမစ္ဆဗန္ဓာဒယော။ သံ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၉၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၉။ ၃၁၆။ နေသာဒေါတိ
လုဒ္ဒကော၊ သော ဟိ နိသံမံသဘက္ခံ အဒတိ
ဘက္ခတိတိ နေသာဒေါတိ ပုစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ဋီ၊
၁၅၊ ၅၀၁။ (- ဓာန်၊ ၅၁၈။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၁၀၃၈။)

(က) လုဒ္ဒါတိ ပုတ္တာဝသေသကာ ယေကေစိ
ဓာတုပ္ပဒဇီဝိကာ နေသာဒါ။ မာဂဝိကာပဒ-
သ္မိဉ္စိ ရောဟိတာဒိမိဂဇာတိယေဝ ဂဟိတာ။
သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၂။ (- မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၄။ အံ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၂၂။) (ခ) နေသာဒါ ပုစ္ဆန္တိ သာကု-
ဏိကာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁။ ဧကသ္မိ နေသာဒ-
ဂါမကေ အညတရော နေသာဒေါ ပါသေဟိ
သကုဏေ ဗန္ဓိတွာ။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၅။ ၃၅၉။ (က၊
ခ) ဧကံ ကုက္ကုဋ္ဌမိတ္တံ နာမ နေသာဒံ ပဉ္စ
မိဂသတာနိ ဝဓိတွာ။ ဓမ္မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆။
နေသာဒေါ မိဂံ ဝါ ပက္ခိ ဝါ။ ထေရ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၀၁။ နေသာဒေါ တေသံ သဒ္ဓေန အာဂ-
တာဂတေ မိဂပက္ခိနော ဝဓိတွာ ဂဏှာတိ။
အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၉။ (ဂ) (၁) - ပြန်ကြည့်။ (၂)
နေသာဒေါ နာမ ဗြာဟ္မဏော။ အပ၊ ၁။
၂၈၉။ နေသာဒေါ (ပ၊ ၈) - ဝိ၊ ၂။ ၉၊ ၁၀။
ဇာ၊ ၂။ ၈၄၊ ၈၈၊ ၉၁၊ ၉၂။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၈။
ထေရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၆။ အပ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၃၊ ၁၅၃။
ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၄။ ၃၉၈။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၅။
၃၅၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၂။ နေသာဒေါ (ပ၊ ၈) -
မိလိန္ဒ။ ၃၁၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂။
ဇာ၊ ဋီ၊ ၅။ ၁၁၅။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၆။ ၁၀၈။ သံ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၄၂။ နေသာဒံ (ဒ၊ ၈) - ဝိ၊ ၂။ ၉၊
၁၀။ ဇာ၊ ၂။ ၈၈။ ဓမ္မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅။ စရိယာ၊ ဋီ၊
၁၂၀။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၅။ ၃၇၊ ၄၃၊
၁၁၅။ နေသာဒေ (ဒ၊ ၈) - ဇာ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂။
ဇာ၊ ဋီ၊ ၅။ ၁၁၅။ နေသာဒေန (တ၊ ၈) -
ထေရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၆။ ဇာ၊ ဋီ၊ ၅။ ၁၁၅။ နေသာ-
ဒဿ (စ၊ ၈) - ဇာ၊ ဋီ၊ ၅။ ၃၆၆။

နေသာဒါအလမ္ဗိယနုဗြာဟ္မဏ (ပု) [နေသာဒ
+ အလမ္ဗိယနု + ဗြာဟ္မန] နေသာဒပုဏ္ဏား

(နှင့်) အလမ္ဗယ် (မြေဆရာ) ပုဏ္ဏား။ အနတ္တ-
ကာရကေသု နေသာဒအလမ္ဗာယနဗြာဟ္မ-
ကေသု စိတ္တဿ အညတတ္ထံ န ကတံ။
စရိယာ၊ ဌ။ ၁၂၂။

နေသာဒဏ္ဍသိ (ပု) [နေသာဒ + ဏ္ဍသိ]
နေသာဒဏ္ဍသား ရသေ့၊ နေသာဒရသေ့။
(ယင်းသည် အရှင်မဟာကဿပလောင်းလျာ
ဒုကုလပဏ္ဍိတရသေ့ပင် ဖြစ်၏။ စရိယာ၊ ဌ။
၂၅၃ - ကြည့်။) သော သာမော နာမာဟံ
ဒုကုလပဏ္ဍိတဿ နာမ နေသာဒဏ္ဍသိနော
ပုတ္တော။ စရိယာ၊ ဌ။ ၂၅၃။

နေသာဒက (ပု) [ယဒိစ္ဆာနာမ်] နေသာဒက
မည်သော တောင်။ နေသာဒကေန (ထေရ။
၂၄၄) တိ ဧဝံ နာမကေန။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၂၈၉။

နေသာဒကဂိရိ (ပု) [နေသာဒက + ဂိရိ]
နေသာဒကမည်သော တောင်။ ဧဝံ တွံ
ဣမိနာ ဆာဒုယသမ္ပန္နေန သပ္ပါယေန နိဝါ-
သဋ္ဌာနဘူတေန ဝနသာဒကဂိရိနာ ပရိဟာ-
ယသိ။ ထေရ၊ ဌ။ ၁။ ၂၈၉။

နေသာဒကမ္မ (န) [နေသာဒ + ကမ္မ] တံငါ
လုပ်ငန်း၊ တံငါ မုဆိုး - အမှု - လုပ်ငန်း၊
သားငါးတို့ကို သတ်ဖြတ်၍ အသက်မွေးမြူ
ခြင်းအမှု။ န စ ကိစ္ဆိ နေသာဒကမ္မံ ကရေန္တိ။
စရိယာ၊ ဌ။ ၂၄၉။

နေသာဒကုလ (န) [နေသာဒ + ကုလ] မုဆိုး
- တံငါ - မျိုး၊ သားငါးတို့ကို သတ်ဖြတ်၍

မွေးမြူသော အမျိုး။ နေသာဒကုလေ (အံ၊
၁။ ၁၀၆၊ ၃၉၇။ အဘိ၊ ပု။ ၁၅၉) တိ မိဂ-
လုဒ္ဓကာ (ဒိ) နံ ကုလေ။ အံ၊ ဌ။ ၂။ ၇၆၊ ၃၂၁။
အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၇၈။ တိဿဿ ဘဂဝတော
ကာလေ နေသာဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ မိဂေ
ဝဓိတွာ မံသံ ခါဒန္တော ဇီဝတိ။ ထေရ၊ ဌ။
၁။ ၃၄၁။ နေသာဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တော မိဂ-
လုဒ္ဓေါ ဟုတွာ အရညေ ဝိဟရတိ။ အပ၊ ဌ။
၂။ ၁၁၇။ (- မ၊ ၂။ ၃၅၉။ မ၊ ၄။ ၁၀၇။ အံ၊
၂။ ၃၃၈။ အံ၊ ဌ။ ၁။ ၂၇။ ဓမ္မ၊ ဌ။ ၂။ ၁၈။
အပ၊ ဌ။ ၂။ ၉၃၊ ၁၅၂၊ ၁၆၈၊ ၁၇၉။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။
၈၉။)

နေသာဒဂါမ (ပု) [နေသာဒ + ဂါမ] မုဆိုး
တံငါရွာ။ အတိတေ ဗာရာဏသီနဂရတော
အဝိဒူရေ နဒိယာ ဩရိမတိရေ ဧကော
နေသာဒဂါမော အဟောသိ၊ ပါရိမတိရေ
ဧကော နေသာဒဂါမော။ ဇာ၊ ဌ။ ၆။ ၈၉။ (-
စရိယာ၊ ဌ။ ၂၄၉။)

နေသာဒဂါမက (ပု) [နေသာဒ + ဂါမ + က]
ငှက်မုဆိုးတို့ နေထိုင်ရာရွာငယ်၊ မုဆိုးရွာငယ်။
တဒါ နဂရတော အဝိဒူရေ ဧကသ္မိံ နေ-
သာဒဂါမကေ အညတရော နေသာဒေါ
ပါသေ သကုဏေ ဗန္ဓိတွာ နဂရေ ဝိက္ခိ-
ဏန္တော ဇီဝိတံ ကပ္ပေသိ။ ဇာ၊ ဌ။ ၅။ ၃၅၉။

နေသာဒဂါမဝါသီ (တိ) [နေသာဒဂါမ + ဝသ
+ ဇီ] မုဆိုးရွာ၌ - နေလေ့ရှိ - နေထိုင် -
သော၊ သူ။ အထေကော ဗာရာဏသီယာ
အဝိဒူရေ နေသာဒဂါမဝါသီ နေသာဒေါ

ဟိမဝန္တပဒေသေ ဝိစရန္တော၊ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂။
(- ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၁၄။)

နေသာဒဇာတိ (ထိ) [နေသာဒ + ဇာတိ]
မုဆိုး - တံငါ - အမျိုး - ဇာတ်။ နေသာဒ-
ဇာတိ (ဝိ၊ ၂။ ၈)တိ မိဂလုဒ္ဒကာဒိဇာတိ (မိဂ-
လုဒကဇာတိ၊ က)။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၅။

နေသာဒဇေဋ္ဌက (ပု) [နေသာဒ + ဇေဋ္ဌက]
တံငါရွာသူကြီး၊ တံငါရွာ၏အကြီးအကဲ။ ဒွိသု
ဂါမေသု ဒွေ နေသာဒဇေဋ္ဌကာ သဟာယကာ
အဟောသံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၈၉။

နေသာဒပုတ္တုသကုလ (န) [နေသာဒပုတ္တုသ
+ ကုလ] မုဆိုးတံငါမျိုး (နှင့်) ပန်းမှိုက်သွန်
မျိုး။ ယာနိ ယာနိ အညာနိပိ နေသာဒ-
ပုတ္တုသကုလာဒိနိ ကပဏာနိ အတိဝိယ
ဝမ္ဘနိယာနိ ပရဒဂ္ဂတာနိ စ။ ပေတ၊ ဌ၊ ၁၆၂။

နေသာဒပုတ္တ (ပု) [နေသာဒ + ပုတ္တ] မုဆိုး -
တံငါသည် - သား။ နေသာဒပုတ္တော
ဘဒ္ဒန္တ၊ သာမော ဣတိ မံ ဉာတယော။
ဇာ၊ ၂။ ၁၇၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၉၆။ အထ တေ
နေသာဒပုတ္တော ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတွာ
အာဒါယ ဂတော။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၈။ သံ၊ ဌ၊ ၁။
၆၆။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၀၊
၃၁၁၊ ၃၁၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၁၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၃၆၆။)

နေသာဒဗြာဟ္မဏ (ပု) [နေသာဒ + ဗြာဟ္မဏ]
နေသာဒပုတ္တာ၊ မုဆိုးတံငါမျိုးဖြစ်သော

ပုတ္တာ။ ဥပကာရံ အဇာနန္တေန မိတ္တဒုတ္တိနာ
နေသာဒဗြာဟ္မဏေန။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၂၂။
တသ္မိ ခဏေ နေသာဒဗြာဟ္မဏော သောမ-
ဒတ္တေန သဒ္ဓိံ မိဂဝဇာယ အရညံ ပဝိ-
သန္တော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၄။ (-စရိယာ၊ ဌ၊
၁၂၀။)

နေသာဒဘူတ (တိ) [နေသာဒ + ဘူတ]
မုဆိုးတံငါမျိုးဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ သူ။ နေ-
သာဒဘူတေန မယာ ကတကုသလံ သုန္တရံ။
အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၉။

နေသာဒမစ္ဆဗန္ဓ (ပု) [နေသာဒ + မစ္ဆဗန္ဓ]
မုဆိုး၊ တံငါ။ (သားငှက်သတ်သမားနှင့် ငါး
ဖမ်းသမား)။ ယံ ပန အာဇီဝဟေတု နေ-
သာဒမစ္ဆဗန္ဓာဒယော ပါဏံ ဟနန္တိ။ အဘိ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၆၅။

နေသာဒယောနိ (ထိ) [နေသာဒ + ယောနိ]
မုဆိုးတံငါမျိုး။ သားငါးတို့ကို သတ်ဖြတ်မွေး
မြူသော အမျိုး။ ပိယဒဿိဿ ဘဂဝတော
ကာလေ နေသာဒယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၁။ (- အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၃၊
၁၁၈။)

နေသိ (ကြိ) [နိ + ဣ] ပို - ခေါ် - ဆောင်
ပြီ။ နေတိ - ကြည့်။

နေသိ (ကြိ) [နိ + အ + သိ] (၁) ခိုးဆောင်
၏။ (၂) ပို - ခေါ် - ဆောင်၏။ နေတိ -
ကြည့်။

နေသိ (ကြိ) [နိ + ဤ] ပို - ခေါ် - ဆောင်
ပြီ၊ ပင့်ဆောင်ပြီ။ နေတိ - ကြည့်။

နေသုံ (ကြိ) [နိ + ဥံ] ပို - ခေါ် - ဆောင်
ကြကုန်ပြီ။ နေတိ - ကြည့်။

နေသမ် (ကြိ) [နိ + အ + သမ်] ခေါ်ဆောင်
ပါအံ့။ နေတိ - ကြည့်။

နေသတိ (ကြိ) [နိ + အ + သတိ] ပို - ခေါ်
- ဆောင်လတံ့။ နေတိ - ကြည့်။

နေသတု (ကြိ) [နေသု + အ + တု၊ နေသု
ဂတိယံ။ နိတိ၊ တ။ ၁၈၁။] ခေါ်ဆောင် -
ခေါ်ဆောင်လှည့် - ပါလော့။ အာဂစ္ဆတု မေ
မာတာ မံ နေသတုတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၉၈။

နေသထ (ကြိ) [နိ + အ + သထ] ခေါ်
ဆောင်ကုန်လတံ့။ နေတိ - ကြည့်။

နေသသိ (ကြိ) [နိ + အ + သသိ] ခေါ်
ဆောင်လတံ့။ နေတိ - ကြည့်။

နေသာမ (ကြိ) [နိ + အ + သာမ] ပို -
ခေါ် - ဆောင်ကုန်အံ့။ နေတိ - ကြည့်။

နေသာမိ (ကြိ) [နေ + အ + သာမိ] (၁)
ပို - ခေါ် - ဆောင်အံ့။ (၂) ယူဆောင်အံ့။
နေတိ - ကြည့်။

နေဟိ (ကြိ) [နိ + အ + ဟိ] ပို - ခေါ် -
ဆောင်လော့။ နေတိ - ကြည့်။

နေဠ (တိ) [န + ဠ] အပြစ် - မရှိ - ကင်း
- သော (စကား - စသည်)။ ယာ သာ ဝါစာ
နေဠာ ကဏ္ဍသုခါ ပေမနိယာ။ ဒီ၊ ၄၊ ၃။
၁၆၃။ နေလ - လည်းကြည့်။

နေဠိယမူလ (န) [နေဠိယ + မူလ။ (နေတ္ထ-
မူလယ - သိဟိန္ဒြ)] ဟင်းခလာမြစ်။ စန္ဒ-
မူလံ နေဠိယမူလံ။ ဝဇီရ၊ ၃၁၉။

နော - (နော - သံ၊ နော - ပြာ) နိ - ဗျည်း
နှင့် ဩသရကိုယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်ရွတ်ဆိုအပ်
သော 'နော'သဒ္ဒါ။ ယင်းသည် - (၁)
နိပါတ်။ (၂) အခြားအက္ခရာမှ - ပြောင်းလဲ
- ပြုပြင် - စီရင် - ရွတ်ဆို - အပ်သော
(အာဒေသ = ကာရိယ) 'နော'ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ
၏။ ထိုတွင် (၁) နိပါတ် 'နော'သည် (က)
အဝဇာရဏတ္ထ = ပိုင်းခြား - ကန်သတ် - ခြင်း -
(ခ) နသဒ္ဒတ္ထ = နသဒ္ဒါ၏ (ပစ္ဆာ) - (ဂ) ပဋိ-
သေနတ္ထ = တားမြစ် - ကန်ကွက် - ခြင်း -
(ဃ) ဝိရဟတ္ထ = ကင်း - မရှိ - ခြင်း - (င)
နာသနတ္ထ = ကျေပျောက် - ပျက်စီး - ခြင်း -
(စ) နာဝါကျတ္ထ = လှေဟူသော - အနက်ရှိ
သော 'နော' (ဆ) နိပါတ် (ပဒပူရဏ) မတ္တ =
နိပါတ် (ပုဒ်ပြည့်ရုံ) မှဖြစ်သော 'နော'ဟူ၍ ၇-
မျိုးရှိ၏။ (၂) အခြားအက္ခရာမှ - ပြောင်းလဲ
- ပြုပြင် - စီရင် - ရွတ်ဆို - အပ်သော
(အာဒေသ = ကာရိယ) 'နော'သည် - (က)
ပစ္စတ္တိ ပဌမာ 'ယော' - (ခ) ဥပယောဂတ္ထ
၌ ဒုတိယာ 'ယော' - (ဂ) ကာရဏတ္ထ၌
တတိယာ 'ဟိ' - (ဃ) သမ္ပဒါနတ္ထ၌ စတုတ္ထ
'နိ' - (င) သာမုတ္တိ၌ ဆဋ္ဌိ 'နိ'ဝိဘတ်နှင့်

တကွ အမှသဒ္ဒါ၏ — (စ) (နာမ်ပုဒ်နောင်ရှိ) ပဌမာ ‘ယော’ဝိဘတ် — (ဆ) ဒုတိယာ ‘ယော’ဝိဘတ် — (ဇ) စတုတ္ထိ ‘သ’ဝိဘတ် — (ဈ) ဆဋ္ဌိ ‘သ’ဝိဘတ် — (ည) (ဆီဦးဟော) နဝ သဒ္ဒါ — (ဋ) နုဓာတ် — မှ ပြောင်းလဲ - ပြုပြင် - စီရင် - ရွတ်ဆို - အပ်သော (အာ-ဒေသ = ကာရိယ) ‘နော’ဟူ၍ ၁၁-မျိုးရှိ၏။

(၁) (က) အဝဓာရဏတ္ထ = ပိုင်းခြား - ကန်သတ် - ခြင်း အနက်ရှိသော ‘နော’။ န နော သမံ အတ္ထိ တထာဂတေနာ (ခုဒ္ဒက။ ၅။ သုတ္တနိ။ ၃၁၂)တိ နော ဣတိ အဝ-ဓာရဏေ။ ခုဒ္ဒက။ ၄။ ၁၄၃။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၂၇၂။ (- သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၂၉။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၂၀၃။)

(ခ) န သဒ္ဒတ္ထ = နသဒ္ဒါ၏ (ပုစ္ဆ) အနက် ရှိသော ‘နော’။ အဘိဓာနာသိ နော တံ မဟာရာဇေ။ ဒီ၊ ၁။ ၄၈။ ဣစ္ဆေယျာယ နော တုမေ သောတုန္တိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂။ နသဒ္ဒေါ ဝိယ နောသဒ္ဒေါပိ ပုစ္ဆာယံ နိပါတောတိ အာဟာ။ သီ၊ ငို၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅။ (- ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၂-၃။) နောတိ ပုစ္ဆာဝါစိ နုဣတိ ဣမိနာ သမာနတ္ထော။ ဒီ၊ ငို၊ ၂။ ၅။ (-ဝိ၊ ၁။ ၂၂၊ ၁၅၁။ ဝိ၊ ၃။ ၅၂။ ဒီ၊ ၂။ ၃။ မ၊ ၁။ ၁၈၁။ မ၊ ၃။ ၃၀၊ ၃၁။ သံ၊ ၁။ ၁၅၉၊ ၃၃၀။ သံ၊ ၂။ ၂။ သံ၊ ၃။ ၂၇၄၊ ၂၇၅၊ ၃၇၄။ အံ၊ ၁။ ၂၁၈။ အံ၊ ၂။ ၁၉၇၊ ၄၉၅။ အံ၊ ၃။ ၄၄၄။ အဟ၊ ၁။ ၁၇၁။ ဇာ၊ ၁။ ၃၉၈။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၉။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၃၀၊ ၃၁၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၅၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၁၁၊ ၁၅၄။ မူလငို၊ ၂။ ၁၆၃။)

(ဂ) ပဋိသေနေတ္ထ = တားမြစ် - ကန် ကွက် - ခြင်းအနက်ရှိသော ‘နော’။ သုဘာ-သိတံယေဝ ဘာသတိ၊ နော စ ဒုန္နာသိတံ။ သံ၊ ၁။ ၁၉၀။ သုတ္တနိ။ ၃၄၄။ နော ဝိသဟိ (ဒီ၊ ၃။ ၄)တိ နာသက္ခိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၃။ နော (ထေရ၊ ၂၂၆)တိ ပဋိသေဝေ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၈။ (-ဝိ၊ ၁။ ၂၊ ၇၊ ၂၂၊ ၁၉၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂၂၀၊ ၂၂၄။ ဒီ၊ ၃။ ၂။ မ၊ ၁။ ၁၀၊ ၁၅၊ ၁၆၊ ၃၂၊ ၁၈၁။ မ၊ ၂။ ၂၁၊ ၉၂၊ ၂၅၃။ မ၊ ၃။ ၇၊ ၃၉၊ ၆၉။ သံ၊ ၁။ ၃၂၃၊ ၃၄၂၊ ၃၄၄၊ ၃၅၉၊ ၃၆၅၊ ၃၈၂၊ ၄၀၃၊ ၄၀၈၊ ၄၆၉။ သံ၊ ၂။ ၄၊ ၅၊ ၂၅၊ ၂၈၄၀။ သံ၊ ၃။ ၅၈၊ ၅၉၊ ၁၄၃၊ ၂၃၈။ အံ၊ ၁။ ၂၈၆။ အံ၊ ၂။ ၅၊ ၁၁၊ ၁၂၊ ၂၉၊ ၁၇၂၊ ၁၇၄၊ ၁၈၁၊ ၁၈၃၊ ၁၉၅၊ ၁၉၆၊ ၂၁၃၊ ၂၆၅၊ ၃၄၅၊ ၃၆၇၊ ၄၀၈၊ ၄၁၄။ အံ၊ ၃။ ၇၊ ၁၉၊ ၁၈၈၊ ၁၉၃၊ ၁၉၉၊ ၃၇၉၊ ၄၂၄၊ ၅၀၄၊ ၅၃၀၊ ၅၃၁၊ ၅၃၇။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၀၈၊ ၁၀၉၊ ၁၃၁၊ ၁၄၇၊ ၁၉၈၊ ၁၅၅။ အဘိ၊ က။ ၂၃၀၊ ၂၃၁၊ ၃၄၃။ ပဋိသံ၊ ၂၊ ၁၆၄၊ ၁၇၀၊ ၁၇၅။ ဥဒါန၊ ၉၂။ အဟ၊ ၁။ ၁၀၊ ၅၀။ နေတ္ထိ၊ ၁၇၊ ၈၉။ ပေဋကော။ ၃၂၆။ မိလိန္ဒ၊ ၁၈၈၊ ၂၀၁၊ ၂၁၅၊ ၂၂၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၊ ၁၀၄၊ ၁၈၃။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၄၂။ ကင်္ခါ။ ၁၁၂၊ ၁၄၁။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆၊ ၂၇၈၊ ၂၉၆။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၉။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၊ ၂၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၊ ၇၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅၊ ၈၊ ၁၁၊ ၁၉၊ ၁၅၆၊ ၁၈၀၊ ၁၈၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၅၊ ၂၇၄။ မ၊ ၄။ ၄။ ၄၃၊ ၆၂၊ ၁၆၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၃၊ ၃၇၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၊ ၅၂၊ ၅၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၊ ၉၁။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၄၊ ၁၆၂။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၇၊ ၂၄၆။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅၃၅။ ဇာ

၄၊ ၄။ ၂၅။ ဝဇီရ။ ၁၇။ သာရတ္ထ။ ၁။ ၁၈။ ၉၇။
ဝိမတိ။ ၂။ ၈၅။ ဒီ၊ ငို၊ ၃။ ၇၇။ ရှ။ ၁၃၂။
တန်၊ တန်ငို။ ၁၁၄၇။ သုဗောဓ၊ ငို။ ၂၈။ ၁၄၈။)

(ဃ) ဝိရဟတ္ထ= ကင်း - မရှိ - ခြင်း
အနက်ရှိသော 'နော'။ နောဒကေ (ဇာ၊ ၂။
၂၁၂။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၉၀)တိ အထ ဝါ
နောသဒ္ဓေါ ဝိရဟတ္ထော၊ ဒက.သဒ္ဓေါ စ
ဥဒကပရိယာယော။ ဇာ၊ ငို၊ ၂၂။ ၅၄၂။

(င) နာသနတ္ထ= ကျေပျောက် - ပျက်စီး
- ခြင်းအနက်ရှိသော 'နော'။ ဘုဇာဒိနမန္တော
နော ခွံ စ။ ကစ္စည်း။ ၅၇၈။ ရှ။ ၅၆၀။ (-
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၈၁။ မောဂ်၊ ၅။ ၉၅။ နိရုတ္တိ။
၇၅၂။)

(စ) နာဝါကျုတ္ထ= လှေဟူသော အနက်
ရှိသော 'နော'။ နော တု နောကာရော ပန
နာဝိယံ နာဝါယံ ဟောတိ။ ဇက၊ ငို၊ ၆၄-၅။
“နော တရိတော နဒီပါရံ ပတ္တော”တိ
အာဒိသု နောသဒ္ဓေါ နာဝါယံ။ သူစိ။

(ဆ) နိပါတ (ပဒပူရဏ)မတ္ထ= နိပါတ်
(ပုဒ်ပြည့်ရုံ)မျှသာဖြစ်သော 'နော'။ ဧဝံ နော
အယံ အမှာကံ (မ၊ ၁။ ၃၃၈)န္တိ ဧတ္ထ နောတိ
နိပါတမတ္ထံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၃။ ဒက္ခိသိ နော
မတ (ဇာ၊ ၂။ ၃၅၉)န္တိ ဧတ္ထ နောကာရော
နိပါတမတ္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၄၅။ (- မ၊ ၂၊
၄၉။ ဝိမာန။ ၂၉။ ဇာ၊ ၂။ ၈၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆၉။
မ၊ ၄။ ၄။ ၄၈။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၀၆။ ၁၂၄။ ဇာ၊ ၄။
၅။ ၃၆၆။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၉၀၊ ၃၃၈၊ ၃၄၄။)

(၂)(က) ပစ္စတ္တံ ပဌမာ 'ယော'ဝိဘတ်
နှင့်တကွ အမှ-သဒ္ဓါ၏ ကာရိယ 'နော'။ ဂါမံ
နော ဂစ္ဆေယျာမ။ ကစ္စည်း။ ၁၅၁။ ရှ။ ၂၅၀။

(ခ) ဥပယောဂတ္ထံ ခုတိယာ 'ယော'
ဝိဘတ်နှင့်တကွ အမှ-သဒ္ဓါ၏ ကာရိယ
'နော'။ သာဓု နော အာစရိယ တိကိစ္ဆာဟိ။
ဝိ၊ ၃။ ၁၀၁။ နော (ဝိ၊ ၁။ ၈၆)တိ ဥပယောဂ-
ဗဟုဝစနံ၊ သာဓု အာဂုသော အမှေ ဇီဝိတာ
ဝေါရောပေဟိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ပဿ နော
(ဇာ၊ ၂။ ၂၄၅)တိ အမှေဝ စတ္တာရော
ဘာတိကာ ပဿ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၈၄။ (- သံ၊ ၃။
၃၁၀။ အပါ၊ ၁။ ၁၄၅။ ဇာ၊ ၂။ ၉၃၊ ၂၄၃၊
၂၄၅၊ ၂၅၂။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၇၈၊ ၈၃၊ ၁၇၂၊ ၃၂၈၊
၃၂၉၊ ၃၃၇။)

(ဂ) ကရုဏတ္ထံ တတိယာ 'တိ' ဝိဘတ်
နှင့်တကွ အမှ-သဒ္ဓါ၏ ကာရိယ 'နော'။
ဒူရေ နော ဘဂဝါ ဘဝိဿတိ။ သံ၊ ၃။
၃၀၃။ သုဒိဋ္ဌံ ဝတ နော အဇ္ဇာ(သုတ္တနိ။
၃၀၅)တိ အဇ္ဇ အမှေဟိ သန္နရံ ဒိဋ္ဌံ၊ သုတ္တနိ။
၄။ ၁။ ၂၁၁။ သော နော အတ္တော အနုပ္ပ-
တ္တော။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၅။ (- ဝိ၊ ၂။ ၃၆။
သံ၊ ၁။ ၃၈၉။ သံ၊ ၃။ ၂၆၄။ အံ၊ ၂။ ၁၈၄၊
၁၉၄။ ဇာ၊ ၂။ ၆။ ၂၂၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၄၅။)

(ဃ) သမ္ပဒါနတ္ထံ စတုတ္ထိ 'နံ' ဝိဘတ်
နှင့်တကွ အမှ-သဒ္ဓါ၏ ကာရိယ 'နော'။ သံ
ဝိဘဇေထ နော ရဇ္ဇေန၊ ဒီ၊ ၂။ ၁၈၈။ ယေသံ
နော (ဓမ္မ၊ ၄၃)တိ ယေသံ အမှာကံ ဧကမ္ပိ
ကိဉ္စနံ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၇။ အက္ခာဟိ
နော (ဇာ၊ ၂။ ၃၀၅)တိ အာစိက္ခံ အမှာကံ။
ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၂၈။ (- ဝိ၊ ၂။ ၃၆၊ ၄၄၆။ မ၊ ၃။
၆၅။ သံ၊ ၂။ ၅၄။ သံ၊ ၃။ ၁၉၃၊ ၂၃၆၊ ၂၆၄၊
၂၉၁၊ ၃၀၃။ အံ၊ ၁။ ၁၁၇၊ ၂၃၁။ အံ၊ ၃။ ၄၆၅။
သုတ္တနိ။ ၂၈၄။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၀။ နေတ္ထိ။ ၁၁၄၊
၁၂၈။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၁။ ၃၈။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၂၄။

ပေတ၊ ဌ၊ ၁၆၂၊ ၁၆၇၊ ၂၀၆။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။
၂၈၀၊ ၃၈၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ၊ ၅၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၉၈။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၁။)

(င) သာမုတ္တံ ဆဋ္ဌိ ‘န’ ဝိဘတ်နှင့်တကွ
အမှ-သဒ္ဓါ၏ ကာရိယ ‘နော’။ သတ္တာ နော
ဘဂဝါ အနုပ္ပတ္တော။ မ၊ ၁။ ၂၆၆။ ဝိ၊ ၃။
၄၉၇။ ဇာနာတိ နော (ဝိ၊ ၁။ ၂၆၈)တိ
အမှကံ ဆန္ဒာဒိနိ ဇာနာတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၆။
တွံ နော (ဇာ၊ ၂။ ၅၉)တိ တွံ သဗ္ဗာသမ္ပိ
အမှကံ ဣဿရော သာမိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၇၇။
(- ဝိ၊ ၁။ ၃၃၃။ ဝိ၊ ၂။ ၃၆။ ဒိ၊ ၁။ ၃၊ ၄၄၊
၁၅၄၊ ၁၅၆။ ဒိ၊ ၂။ ၁၂၆။ အံ၊ ၁။ ၃၉၁။ အံ၊
၃။ ၄၆၅၊ ၅၃၀။ ခုဒ္ဒက။ ၈။ သုတ္တနိ။ ၃၃၀။
ထေရ၊ ၃၇၂။ အပ၊ ၁။ ၁၁၇၊ ၁၆၁။ ဇာ၊ ၂။
၂၄၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၀၊ ၁၂၉။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၁၇၆။
ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၃၂၊ ၅၃၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၃၀။
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၅၄၊ ၃၄၆၊ ၃၅၀။)

(စ) (နာမ်ပုဒ်နောင်ရှိ) ပဌမာ ‘ယော’
ဝိဘတ်၏ကာရိယ ‘နော’။ ဣမေ ခေါ
သမဏာ သကျပုတ္တိယာ ဓမ္မစာရိနော သမ-
စာရိနော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၂၂။ (- ဝိ၊ ၃။ ၂၃၃။ အံ၊
၁။ ၃၇၃။)

(ဆ) ဒုတိယာ ‘ယော’ဝိဘတ်၏ကာရိယ
‘နော’။ သီလဝန္တေတ္ထ ဘောဇေတွာ၊
သညတေ ဗြဟ္မစာရိနော (သု)။ ဝိ၊ ၃။ ၃၂၄။
ဒိ၊ ၂။ ၇၄။

(ဇ) စတုတ္ထိ ‘သ’ဝိဘတ်၏ကာရိယ
‘နော’။ ဣစ္ဆာမဟံ ဘန္တေ ဧကမေကဿ
ဘိက္ခုနော ဧကမေကံ ဂုဠကုမ္ဘံ ဒါတုံ။ ဝိ၊
၃။ ၃၁၈။ ဝိနိလကံ ဆဝိရာဂဝိပ္ပတ္တိပ္ပကာသ-
နတော သရိရာဏ္ဏရာဂိနော သပ္ပါယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၁၈၈။

(ဈ) ဆဋ္ဌိ ‘သ’ သိဘတ်၏ကာရိယ
‘နော’။ ပုန တတော ဂဟဏေန တဿ
အတ္တနော တကာရဿ ဝစနေသု။
ကစ္စည်း။ ၂၁၄။ “ဗဒံ ဒါနိ ဝေတနံ
လဘိဿာမိ”တိ အာနိသံသဒဿာဝိနော
ပုပ္ဖဆဉ္ဇကဿ ဂူထရာသိမိ ဝိယ၊ ဥဿန္တ-
ဗျာဓိဒုက္ခဿ ရောဂိနော ဝမနဝိရေစနပ္ပ-
ဝတ္တိယံ ဝိယ စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈၈။

(ည) (ဆိဉ်းဟော) နဝ သဒ္ဓါ၏ကာရိယ
‘နော’။ နောနိတ - ကြည်း။ (ရ) န ဓာတ်၏
ကာရိယ ‘နော’။ န ထုတိယံ။ နောတိ၊
နဝတိ၊ နတော။ နိတိ၊ တ။ ၁၁၂။ နကာရော
ပန ထုတျံ ထုတိယံ ဟောတိ။ ဧက၊ ဌီ၊ ၆၄။

နောကာရ (ပ) [နော + ကာရ] နောအက္ခရာ။
န ကိရ နော ဘဝန္တော ကာရေန္တိ၊ ဓမ္မော
နော ကာရေတိတိ ပဒဒ္ဓယေပိ နောကာရော
နိပါတမတ္တံ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၈။ (- သံ၊ ဌ၊ ၃။
၁၇။)

နောတိ (ကြိ) [န + အ + တိ] ချီးမွမ်း - ချီးပွဲ
- ၏။ န ထုတိယံ။ နောတိ၊ နဝတိ၊ န
တော။ နိတိ၊ တ။ ၁၁၂။

နောနိတ (န) [နဝ + နိတ] (ဝေပရ - သိဟိဉ်)
ဆိဉ်း၊ ထောပေး၊ မသကာ။ နဝဒဗ္ဗာဒိဟိ
နိတံ ပဝတ္တံ နောနိတံ၊ ဝသော။ ဓာန၊ ဌီ။
၅၀၀။

နောနိတပိဏ္ဍ (ပ၊ န) [နောနိတ + ပိဏ္ဍ]
ဆိဉ်း - ထောပေး - မသကာ - ခဲ။ နော-

နိတပိဏ္ဍံ ဝိယာ (ပေတ။ ၁၇၄)တိ နဝနိတ-
ပိဏ္ဍသဒိသံ။ ပေတ။ ၄။ ၁၈၃။

နောနိတသုခုမာလ (တိ) [နောနိတ + သုခု-
မာလ] ဆိဉ္ဇိကဲ့သို့ နူးညံ့သိမ်မွေ့သော။
နောနိတသုခုမာလံ မံ။ အပါ။ ၂။ ၁၁၆။ ထေရု
ဌ။ ၂။ ၆၂။

နောသဒ္ဓ (ပု) [နော + သဒ္ဓ] နော သဒ္ဓါ။
နော-သဒ္ဓေါပိ န-သဒ္ဓေါ ဝိယ ပုစ္ဆနတ္ထော။
ဝိမတိ။ ၁။ ၁၀၂-၃။ (- သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅။)

နာသံပုဗ္ဗ (တိ) [နိ + အာ + သံ + ပုဗ္ဗ] နိရော၊
အာရော၊ သံရော၊ ရှိသော။ နာသံပုဗ္ဗော
ယထာယောဂံ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၃၇။ နိတိ၊
ဓာ။ ၁၀၆။

နတ္တာ=နာတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [နာ + တ္တာ။ နာ
သေစေယေ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၂၄၁။ နဟ + တ္တာ။
နဟ သောစေ။ ရှု၊ နာ။ ၃၄၂။] (၁) ရေချိုး
ပြီး၍။ (၂) ဆေး - လျှော် - ပြီး၍။ (၁)
ကကုဓံ နဒိ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ နာတ္တာ စ
ပိဝိတွာ စ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၁။ သော တံ ပေါက္ခ-
ရဏိ ဩဂါဟေတွာ နာတ္တာ စ ပိဝိတွာ စ။
အံ၊ ၂။ ၁၆၇၊ ၂၀၈။ (- ဒီ၊ ၂။ ၁၁၂။ အံ၊ ၃။
၄၂၀။ ဥဒါန။ ၁၈၁။ ပေတ။ ၁၁၊ ၁၈၇။ အပါ
၁။ ၁၃၄။ ဓာ၊ ၁။ ၂၉၈။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၊ ၁၀၁။
ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅၀။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၀။ သံ၊ ၄။ ၃။
၂၅၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၅၈။ အဘိ၊
ဌ။ ၁။ ၁၆၁။ အဘိ၊ ဌ။ ၃။ ၁၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၆၆။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။ ၁၇၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၊ ၃၂။

ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၄။ ပေတ၊
ဌ။ ၂။ ၂၁၇။ ထေရုဌ၊ ၁။ ၁၃၉။ အပါ၊ ၄။ ၁။
၈၃။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၉။ စရိယာ၊
ဌ။ ၄၃၊ ၆၅။ ဓာ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁။ ဓာ၊ ၄။ ၃။
၂၈၀။ ဓာ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၄။ ဓာ၊ ၄။ ၅။ ၄၀။ ဓာ၊
ဌ။ ၆။ ၁၂၊ ၄၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၉။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။
၄၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၁။ အံ၊ ဋီ၊
၃။ ၁၅၅။ (၂) နာနတိတ္ထံ ဂနာ သိသံ
နာတွာ အာဟတဝတ္ထာနိ အတ္ထဒေတွာ။ အံ၊
ဌ။ ၂။ ၁၁၀။ (- မိလိန္ဒ၊ ၉၇။ ဓာ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၄။)

နာတ (တိ) [နာ + တ။ နဟ + တ။ (သွာတ
- သံ၊ ကာယ - ဖြာ)] (၁) ရေချိုးပြီးသော။
(၂) အကုသိုလ်တရားတို့ကို - ဆေးကြော -
သုတ်သင် - ပြီးသော။ (၃) ဆေးကြော -
သုတ်သင် - အပ်ပြီးသော၊ သန့်ရှင်း -
စင်ကြယ် - ပြီးသော။ (၁) သိသံ နာတာ (ဒီ၊
၂။ ၁၃၁၊ ၁၃၄)တိ သိသံ ဓောဝိ-တွာ
နဟတာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၈။ သိသံ နာတဿာ
(မ၊ ၃။ ၂၁၁)တိ သိသေန သဒ္ဓိ ဂန္ဓောဒကေန
နာတဿ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၂။ ကိ တာတ
အသော နာတော စ ပိတော စ။ ဓာ၊ ၄။ ၁။
၂၀၁။ (- ဝိ၊ ၄။ ၄၁၅။ မ၊ ၂။ ၂၃၈။ ဓာ၊ ၂။
၃၁၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၈။ သံ၊ ၄။
၃။ ၂၂၁။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၆၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၅။
ဝိမာန၊ ၄။ ၂၂၅။ ပေတ၊ ၄။ ၇၈။ ဓာ၊ ၄။ ၅။
၂၆၁။ ဓာ၊ ၄။ ၇။ ၂၅၆။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၆၄။)
(၂) နာတာဿ ဟောန္တိ ပါပကာ
အကုသလာ ဓမ္မာ။ မ၊ ၁။ ၃၄၈။ (- အံ၊ ၂။
၅၀၉။) (၃) တဿာ ဥတုမှိ နာတာယ၊
ဟောတိ ဂဗ္ဘဿ ဝေါက္ကမော။ ဓာ၊ ၂။ ၈၀။
ဓာ၊ ၄။ ၅။ ၃၅၀။

နာတ^၁ (တိ) [နာ + ဂေ + တ။ နဟ + ဂေ + တ။ သွာတ - သံ၊ ကာယ - ပြာ] ရေခိုး စေအပ်ပြီးသော။ တဿာ နာတေ (ဇာ၊ ၂။ ၃၄၉) တိ တာယ နာပိတေ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၂၂။

နာတက^၂ (ပု) [နာ + တ + က။ နဟ + တ + က။ (သွာတက - သံ၊ ကာဂ - ပြာ)] (၁) မကောင်းမှု အကုသိုလ်တို့ကို - ဆေးကြော - သုတ်သင် - ပြီးသော။ (၂) (က) တနေ ၂-ကြိမ် ရေခိုးတတ်သော၊ သူ။ (ခ) အကျင့်ကို ကျင့်ပြီးသည့်အခါ၌ ရေခိုးတတ်သော၊ သူ။ (၃) နာတကိလေသတ္တာ နာတကော ဟောတိ၊ ဓောတကိလေသတ္တာတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၄။ အဋ္ဌကိကေန အရိယမဂ္ဂ-ဇလေန နာတဝါ နိဇ္ဈေတကိလေသောတိ နာတကော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။ (- မ၊ ၁။ ၃၄၇-၈။ မ၊ ၂။ ၄၉။ အံ၊ ၂။ ၅၀၉။ ဓမ္မ၊ ၇၄။ သုတ္တနိ။ ၃၅၈။ ထေရ၊ ၂၆၃။ ထေရီ၊ ၄၀၇၊ ၄၁၂။ အပ၊ ၁။ ၃၃၉။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂၊ ၁၉၁။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၆။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၁၀၊ ၂၁၃၊ ၂၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၃။) (၂) (က) (ခ) နာတကသတ - ကြည့်။

နာတက^၃ (ပု) [နာတက + က] နာတက-လက္ခဏနှင့် ယှဉ်သော၊ နာတကအမည်ရှိသော၊ သူ။ အယမ္ဗိ နာတကလက္ခဏ-ယောဂေန နာတကောတိ ပညာယိတ္ထ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁။ အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

နာတကမုနိ (ပု) [နာတက + မုနိ] နာတကအမည်ရှိသော ရဟန်း၊ နာတကမုနိထေရ်။

(ယင်းသည် သန်ရှင်းစင်ကြယ်သော အမှတ်လက္ခဏာရှိသူဖြစ်သည်။ ရာဇဂြိုဟ်နန်းမြို့တော်၌ ပုဏ္ဏားမျိုး၌ ဖြစ်ထွန်းပေါက်ဖွားသူဖြစ်၏။ ရာဇဂြိုဟ်နှင့် ၃-ယူဇနာကွာ ခေတအရပ်၌ ရသေ့ဝတ်၍ ကျိတ်ဆံ ဆံကြမ်းတို့ဖြင့် မျှတနေထိုင်ရာ ဘုရားရှင်ကြွရောက်၍ တရားဟောရာ ရဟန္တာဖြစ်လေသည်။) ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁-၃။ အာယသ္မတော နာတကမုနိဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁။

နာတကလက္ခဏယောဂ (ပု) [နာတက-လက္ခဏ + ယောဂ] နာတကလက္ခဏနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ နာတက^၁ - ကြည့်။

နာတကဝတနိပ္ပတ္တိ (ထိ) [နာတကဝတ + နိပ္ပတ္တိ] နာတကအကျင့်၏ ပြီးစီးခြင်း။ နာတကဝတနိပ္ပတ္တိယာ သမညာမတ္တေန နာတကော နာမ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၆။

နာတကသတ (န) [နာတက + သတ။ (ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆ နဟာတက တည်ပုဒ်ထား၍ ဖွင့်၏။)] (က) တနေ ၂-ကြိမ် ရေခိုးတတ်သော လုလင်အရာ။ (ခ) အကျင့်ကို ကျင့်ပြီးသည့်အခါ၌ ရေခိုးတတ်သော လုလင်အရာ။ သတ္တ စ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလေ သတ္တ စ နာတကသတာနိ မန္တေ ဝါစေသိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၉၀-၂။ (- စရိယာ၊ ၄။ ၄၈၊ ၅၁။)

နာတကသုတ္တ (န) [နာတက + သုတ္တ] နာတကသုတ်၊ (ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာ ၅-ပါး၌ အမြင်မှားမှု= သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ ယုံမှားမှု= ဝိစိ-

ကိစ္စာ၊ ခွေးနွားစသည်တို့ အလေ့အကျင့်ကို အမှန်ဟု မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်မှု= သိလဗ္ဗတ-ပရာမာသ၊ တပ်မက်မှု= ရာဂ၊ အမျက်ထွက်မှု= ဒေါသ၊ တွေဝေမှု= မောဟ၊ ထောင်လွှားမှု= မာနဟူသော တရား ၇-ပါးကို ဆေးကြောသုတ်သင်တတ်သူသည် 'နာတက' မည်၏-ဟု ဟောပြောရသည်။) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၊ သတ္တကနိပါတ်၊ သမဏဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၅၀၉။

နာတကာလ (ပု) [နာတ + ကာလ] ရေချိုးပြီးရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ နာတ-ကာလေ မဟာသတ္တဿ ဒိဗ္ဗဒုဿဂန္ဓ-မာလာဒိနိ ဒတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၁၇။ (- ဒိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၆။)

နာတကိလေသ (တိ) [နာတ + ကိလေသ] ဆေးကြော - သုတ်သင် - အပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိသော၊ သူ။ နာတကဿာတိ နာနကိလေသဿ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၉။ (- ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅၃။)

နာတဒါရက (ပု) [နာတ + ဒါရက] ရေချိုးသော - ကလေး - သူငယ်။ ဇာတဒိဝသေ-ယေဝ မဟာယမုနာယ နာတဒါရကာ နိရောဂါ ဟောန္တိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၈။

နာတပါပ (တိ) [နာတ + ပါပ] ဆေးကြော - သုတ်သင် - အပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသော၊ သူ။ နာတပါပတာယ နာတကော။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၂။

နာတမဏ္ဍိတ (တိ) [နာတ + မဏ္ဍိတ] ရေချိုးပြီးသည်ဖြစ်၍ တန်ဆာဆင်အပ်သော။ နာတမဏ္ဍိတော ရာဇဒွါရံ ဂနာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၆၃။

နာတမုနိ (ပု) [ယဒိစ္ဆာနာမ်] နာတကမုနိ အမည်ရှိသောထေရ်။ နာတမုနိ ဗြဟ္မဒတ္တော သိရိမဏ္ဍော သဗ္ဗကာမိ စ၊ ထေရ၊ ၂၉၀။ နာတကမုနိ - လည်းကြည့်။

နာတဝန္တ (တိ) [နာတ + ဝန္တ] ဆေးကြော - သုတ်သင် - အပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိသော၊ သူ။ နာတက (မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၉) - ကြည့်။

နာတဝိလိတ္တ (တိ) [နာတ + ဝိလိတ္တ] ရေချိုးပြီး၊ (နံသာ) လိမ်းကျပြီးသော၊ သူ။ အဟံ မသု ကာရေတွာ နာတဝိလိတ္တော ခေတ္တံ ဂနာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၉။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂၂။)

နာတာနုလိတ္တ (တိ) [နာတ + အနုလိတ္တ] အထက်ပုဒ်နက်ကြည့်။ မောဓိသတ္တောပိ နာတာနုလိတ္တော နာနဂ္ဂရသဘောဇနံ ဘုဉ္ဇိတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၁။ (- စရိယာ၊ ဌ၊ ၃၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၇၃၊ ၃၉၄၊ ၅၁၀။)

နာန (န) [နာ + ယု၊ နိတိ၊ ဇာ၊ ၂၄၁။ (သွာန - သံ၊ ကာက - ပြာ) နဟာနာ - အဒ္ဓ-မာဂဓိ)] (၁) (က) ရေချိုးခြင်း။ (ခ) ရေသပ္ပယ်ခြင်း။ (၂) ရေချိုးဆိပ်။ (၃) ရေချိုး

ကသယ်မှုန့်။ (၄) နာနသိက္ခာပုဒ်။ (တိ)
(၅) (က) ရေချိုးရာဖြစ်သော။ (ခ) ရေ-
သပ္ပယ်ရာဖြစ်သော။ (ဂ) ရေသွန်းလောင်းရာ
ဖြစ်သော (အခါစသည်)။ (၁) (က) ရေချိုး
ခြင်း။ ပါတံ နာနေန ပဝါဟေမိ။ သံ၊ ၁။
၁၈၅။ နာနေန သုဒ္ဓသရီရာ။ ပေတ၊ ၄။ ၄၇။
(- သံ၊ ၄။ ၃။ ၄၃။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၁၂။ အပါ၊ ၄။
၁။ ၈၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၈၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၉၉။ ဒိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၉၊ ၄၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၉။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၊
၁၇၄။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၁၃၆။) (ခ) ရေသပ္ပယ်
ခြင်း။ နာနကိစ္စ - ကြည့်။ (၂) ရေချိုးဆိပ်။
နာနဉ္စ ဩတရန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၁၉။ (၃) နာန-
ပိဏ္ဏ - ကြည့်။ (၄) နာနသိက္ခာပုဒ်။
နာနေတိ နာနသိက္ခာပဒေ။ ပါစိတိ၊ ယော။
၅၈၁။ (တိ) (၅) (က) ရေချိုးရာဖြစ်သော။
နာနကာလ (က) - ကြည့်။ (ခ) ရေသပ္ပယ်
ရာဖြစ်သော။ နာနကာလ (ခ) - ကြည့်။ (ဂ)
ရေသွန်းလောင်းရာဖြစ်သော။ နာနကာလ
(ဂ) - ကြည့်။

နာနကာလ (ပ) [နာန + ကာလ] (က)
ရေချိုးရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။ (ခ)
ရေသပ္ပယ်ရာ - အချိန် - အခါ - ကာလ။
(ဂ) ရေသွန်းလောင်းရာ - အချိန် - အခါ -
ကာလ။ (က) ထေရဿ နာနကာလေ
နာနကောဋ္ဌကေ ဌပေန္တိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၈။ (-
ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၀။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၁၀၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၄။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂၂၂၊ ၂၉၀။ ပေတ၊ ၄။ ၄၃။ မဟာနိ၊ ၄။
၄၀၉။) (ခ) နန ဘဂဝါ အယံ တုမှာကံ
နာနကာလော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။

၅၅။ (ဂ) နာနကာလေ စ ဗောဓိယာ၊
မဟာမေယော ပဝဿထ။ အပါ၊ ၁။ ၁၁၇။
(- အပါ၊ ၄။ ၂။ ၈၁။)

နာနကိစ္စ (န) [နာန + ကိစ္စ။ (သွာနက္ကတျ -
သံ)] ရေသပ္ပယ်ခြင်း အမှုကိစ္စ။ ဘဂဝါ
“ဟတ္ထိနာဂေါ မမ နာနံ ဣစ္ဆတိ”တိ တတ္ထ
ဂနာ နာနကိစ္စံ ကရေတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၂၇။

နာနကောဋ္ဌက (ပ) [နာန + ကောဋ္ဌက] ရေ
ချိုးအိမ်၊ ရေချိုးအုံ၊ ရေချိုးခန်း။ နာနကောဋ္ဌကံ
ကတွာ နာယိတုံ ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။
(- မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၅။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၈။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၂၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၅၅၊ ၇၅။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၅။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၆၈။)

နာနဂတ (တိ) [နာန + ဂတ] ရေချိုးသွား
သော၊ သူ။ ဝိထိဿ ကာ နာနဂတဿ
ဟောတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၅။ (-
ဇာ၊ ၁။ ၃၇၃။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၈။)

နာနဂန္ဓ (ပ) [နာန + ဂန္ဓ] ချိုးရေနှင့်ရောစပ်
ထားသော နံ့သာ၊ နံ့သာချိုးရေ။ ဒေဝသိက-
မေဝ ပနဿ နာနဂန္ဓံ အနုဝိလေပနဂန္ဓံ
နာဂရာဇာနော အာဟရန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃။

နာနဃံသ (န) [နာန + ဃံသ] ရေချိုးရာ၌
ပွတ်တိုက်ခြင်း။ နာနဃံသံ ပဏ္ဏကာဒိ၊ ဒီဃ-
ကေသာဒျာဒါသာဒိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၁၃။

နာနယရ (န) [နာန + ယရ] ရေချိုးအိမ်၊
ရေချိုးအုံ၊ ရေချိုးခန်း။ နာနယရံ မာပယိတွာ၊

တိက္ခသံဃဿ'ဒါသဟံ။ အပ၊ ၁။ ၄၂။
ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၆၅။

နာနစုဏ္ဏ (န) [နာန + စုဏ္ဏ] ရေချိုးကသယ်
မှုန့်၊ ရေချိုးဆပ်ပြာမှုန့်။ နာနတိတ္ထေ စ
မနုဿေဟိ ဌပိတာနိ နာနစုဏ္ဏာနိ ဒူသေသိ။
ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၁။ (- ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၂၆၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၆။)

နာနစုဏ္ဏမူလ (န) [နာနစုဏ္ဏ + မူလ] (၁)
ရေချိုးကသယ်မှုန့်ဖိုး၊ ရေချိုးဆပ်ပြာမှုန့်ဖိုး။
(တိ) (၂) ရေချိုးကသယ်မှုန့်ဖိုးဖြစ်သော၊
ရေချိုးဆပ်ပြာမှုန့်ဖိုးဖြစ်သော။ (၁) သော
ဂါမော တဿာယေဝ နာနစုဏ္ဏမူလံ ကတ္တာ
ဒိန္နော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၂။ (တိ) (၂) နာန-
စုဏ္ဏမူလံ စတုပဏ္ဏာသသကဋသတံ ဓနံ
ဒတွာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၅။

နာနစုဏ္ဏမူလက (တိ) [နာနစုဏ္ဏ + မူလ + က]
ရေချိုးကသယ်မှုန့်ဖိုးဖြစ်သော။ နာနစုဏ္ဏ-
မူလကံ-စတုပဏ္ဏာသကောဋိဓနံ ဒတွာ။ ဓမ္မ၊
၄။ ၁။ ၂၅၁။

နာနစောဠ (ပု၊ န) [နာန + စောဠ] ရေချိုးပြီး
၍ စွန့်ပစ်အပ်သော - အဝတ်ဟောင်း -
အဝတ်ပိုင်း။ နာနစောဠန္တိ ယံ ဘူတဝဇ္ဇေဟိ
သသိသံ နာပိတာ ကာဠကဏ္ဍိစောဠန္တိ
ဆဉ္ဇေတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၀။ (- ဒိ၊ ၄။
၃။ ၂၂၅။)

နာနဌ (ပု) [နာန + အတ္ထ] ချိုးရေဟူသော
အနက်၊ ချိုးလောက်သောရေဟူသော အနက်။

(ရေချိုးလောက်သော အနက် (သု)။ တတ္ထ
ယထာ ဥပါဟနတေမနမတ္တဌေန "ဥဒကံ
အတ္ထိ"တိ ဟောတိ၊ နာနဌေန "နတ္ထိ"တိ
ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၄။

နာနဌာန (န) [နာန + ဌာန] (၁) ရေချိုးရာ
အရပ်။ (တိ) (၂) ရေချိုးရာအရပ်ဖြစ်သော
(ဆိပ်ကမ်း)။ (၁) ဘဂဝါ နာနဌာနံ မုခ-
နေဌာနံ နိသိန္နဌာနန္တိ ဣမာနိ စတ္တာရိ-
ဌာနာနိ ဌပေတွာ အန္တမသော ဧကဂန္ဓကုဋိ-
ယမ္ပိ ဩကာသံ အကာသိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၄။
(တိ) (၂) နာနဌာနံ သုပ္ပတိဋ္ဌိတတိတ္ထံ နာမ-
အတ္ထိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၈၁။ (- အပ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။)

နာနတိတ္ထ (န) [နာန + တိတ္ထ (သွာနတိထံ -
သံ)] ရေချိုးဆိပ်။ နာနတိတ္ထ (ဒိ၊ ၄။ ၁။
၂၃၄)န္တိ ယထာဝုတ္တာယ ပေါက္ခရဏိယာ
ဥဒကနာနတိတ္ထံ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၉။ ပါဠိ-
ယောတ္တာနိ နာနတိတ္တာနိ ဟောန္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။
၇၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၀။ (- ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၄၄။ မ၊ ၄။
၃။ ၂၅။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၅။ အံ၊ ၄။
၁။ ၁၃၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆။ ခုဒ္ဒကာ၊ ၄။
၂၀၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၅၀။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၁။ ၁၈၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။ ထေရ၊ ၄။
၁။ ၂၂၁။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၉။ အပ၊ ၄။ ၁။
၂၉၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၀၊ ၃၉၅။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
၃၇၁။)

နာနတိတ္ထသာမန္တ (တိ) [နာနတိတ္ထ + သာမန္တ]
ရေချိုးဆိပ်၏ အနီး။ ရညော နာနတိတ္ထ-

သာမန္တေ ဧကံ ရက္ခံ အာရယု ဖလာဖလံ
ဂဏှာတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၆။

နာနတ္ထ (ပု) [နာန + အတ္ထ] ရေချိုးခြင်း
အကျိုး။ နာနတ္ထာယ နဒိ ဩတိဏ္ဏော တံ
သဒ္ဓံ အသောသိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၈။ (- ဇာ၊
ဌ၊ ၅။ ၄၁။)

နာနပဋိက္ခေပ (ပု) [နာန + ပဋိက္ခေပ] ရေချိုး
ခြင်းကို ပယ်မြစ်ရာအခါ။ နာနပဋိက္ခေပ-
တော ပဉ္စာဓိကာနိ ပညာသဝဿာနိ
ဇလ္လဉ္စ ကာယေန ဓာရေသိ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
၁၄။

နာနပရိယောသာန (န) [နာန + ပရိယော-
သာန] ရေချိုးခြင်း၏ အဆုံး၊ ရေချိုးမှုကိစ္စ
၏ အဆုံး။ (ကြိ၊ ဝိ။ တိုင်အောင်။) နာန-
ပရိယောသာနေ ပါတုံ ဒေဝ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၃၈။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၉။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈။ ဇာ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၉၄။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သင်္ခ။ ၃၃၅။)

နာနပိတ္တ (ပု၊ န) [နာန + ပိတ္တ] ရေချိုး
ကသယ်မှုန်ခဲ၊ ရေချိုးဆပ်ပြာခဲ။ အဓိကက္က
(မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၁) - ကြည့်။

နာနပေါက္ခရဏီ (ထိ) [နာန + ပေါက္ခရဏီ]
ရေချိုးကန်။ တာတ တွံ ရဇ္ဇေ ပတိဋ္ဌာယ
သာယံ နာနပေါက္ခရဏီ ဂစ္ဆန္တော ယာဝ
ဝုရသောပါနာ ပဌမံ ဂါထံ သဇ္ဈာယန္တော
ဂစ္ဆေယျာသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၂။

နာနပေါက္ခရဏီသမိပ (န) [နာနပေါက္ခရဏီ +
သမိပ] ရေချိုးကန်၏အနီး။ နာနပေါက္ခ-
ရဏီသမိပံ ဂန္ဓာ အဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၃။

နာနဘောဇနဝေလာ (ထိ) [နာန + ဘောဇန
+ ဝေလာ] ရေချိုးချိန် (နှင့်) စားချိန်။ တထာ
ဒုတိယဒိဝသေပိ နာနဘောဇနဝေလာသု။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၅။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၅။

နာနမတ္တ (တိ) [နာန + မတ္တ] ရေချိုးခြင်း
အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သူ။ နာနမတ္တတာယ
သီတဘာဝေန ကမ္မမာနာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၉၃။

နာနမူလ (တိ) [နာန + မူလ] ရေချိုးကသယ်
မှုန်ဖိုးဖြစ်သော၊ ဆပ်ပြာမှုန်ဖိုးဖြစ်သော။
နာနမူလံ ကာသိဂါမကံ နာမ အဒါသိ။ ဇာ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၁၈။ (- ၃၆၃။)

နာနဝတ္တ (န) [နာန + ဝတ္တ] ရေချိုးရာ၌
ပြုကျင့်လိုက်နာ - အပ်သော - ရမည် - ကျင့်
ဝတ်။ တတ္ထ ဣဒံ နာနဝတ္တံ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈။
နာနဝတ္တံ (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၂) နှိ “ပဗ္ဗဇိတေန နာမ
ဇေ နာယိတဗ္ဗ” နှိ နဟာနစာရိတ္တံ ဒသေ-
တွာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၅။

နာနဝတ္ထု (န) [နာန + ဝတ္ထု] ရေချိုးသော
ရဟန်း၏ အကြောင်း “ဝတ္ထု”။ နာနဝတ္ထုသု
ယေ ဥဒကသောတံ နိမိတ္တေန ပဟရိသု။
ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၉။

နာနဝေလာ (ထိ) [နာန + ဝေလာ] ရေချိုး
ရန် - အချိန် - အခါ - ကာလ၊ ရေချိုးချိန်။
အမှက် နာနဝေလာ ထေရုပဋ္ဌာနဝေလာ။
မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၈။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၂။)

နာနသမ္ဘာရ (ပု) [နာန + သမ္ဘာရ] ရေချိုး
ခြင်း၏ အဆောက်အဦ။ အဓိကက္ခ (မ၊ ဌ၊
၁။ ၁၈၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၁။) - ကြည့်။

နာနသာဋက (ပု) [နာန + သာဋက] ရေချိုး
ရာ၌ ဝတ်အပ်သော ပုဆိုး၊ ရေလဲပုဆိုး၊
ရေသနပ်။ အာဟရ နာနသာဋက နာယိ-
သာမိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၃-၄။ (- ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၃၉၆။)

နာနသာဋကဝဋ္ဋိ (ထိ) [နာနသာဋက + ဝဋ္ဋိ]
ရေလဲပုဆိုး - ကျစ် - လုံး၊ ရေသနပ် - ကျစ်
- လုံး။ တသ္မာ နာယန္တဿ ယဿ ကဿစိ
နာနသာဋကဝဋ္ဋိယာ ပိဋ္ဌိ ယံသိတုံ ဝဋ္ဋတိ။
ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၄။

နာနသာဋိကာ (ထိ) [နာန + သာဋိကာ]
ရေသနပ်။ အာဟရ နာနသာဋိကံ၊ နာယိ-
သာမိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၂။

နာနသုဒ္ဓိ (ထိ) [နာန + သုဒ္ဓိ] ရေချိုးခြင်းဟူ
သော စင်ကြယ်ကြောင်းအကျင့်။ နာနသုဒ္ဓိ-
ယာ (မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၈)တိ တိတ္ထသမုဒ္ဒါတေသု
မန္တဗေဒနပုဗ္ဗကံ သာယံ တတိယဥဒကော-
ရောဟနာဒိနာနသုဒ္ဓိယာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၅။

နာနသုဒ္ဓိက (တိ) [နာန + သုဒ္ဓိ + က] ရေ
ချိုးခြင်းဟူသော စင်ကြယ်ကြောင်းအကျင့်ရှိ
သော၊ သူ။ ဣဒါနိ ယသ္မာ တဿံ ပရိ-
သတိ နာနသုဒ္ဓိကော ဗြာဟ္မဏော နိသိန္ဓော။
မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၁။

နာနိ(နိ)ယစုဏ္ဏ (န) [နာန(နိ)ယ + စုဏ္ဏ]
ရေချိုးကသယ်မှုန်။ သဟာဇာတဓမ္မာနံ
သမ္ပိဏ္ဏနရသော နာနိယစုဏ္ဏာနံ ဥဒကံ ဝိယ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၉၄။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၄၈။ သာ ကိရ ဒါသိ
တံ ဘေသနံ နာနိယစုဏ္ဏေန သဒ္ဓိ ပယော-
ဇေတွာ။ ပေတ၊ ဌ၊ ၄၃။ ကံသထာလေ
နာနိယစုဏ္ဏာနိ အာကိရိတွာ။ ဒီ၊ ၁။ ၇၀၊ ၁၉၅။
မ၊ ၁။ ၃၄၄။ မ၊ ၂။ ၂၀၇။ အံ၊ ၂။ ၂၁။ (- သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၃၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၈၈။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၇၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၃။ မ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၇၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၁။)

နာနိ(နိ)ယပိဏ္ဏိ (ထိ) [နာနိ(နိ)ယ + ပိဏ္ဏိ]
ရေချိုးကသယ်မှုန်အခဲ၊ ရေချိုးဆပ်ပြာခဲ။
အန္တရော စ ဗာဟိရော စ ပဒေသော၊
တေဟိ သဟ ပဝတ္တတိတိ သန္တရဗာဟိရာ၊
နာနိယပိဏ္ဏိ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၃၇။ သာယံ
နာနိယပိဏ္ဏိ သေဟာနဂတာ။ ဒီ၊ ၁။ ၇၀၊
၁၉၅။ မ၊ ၁။ ၃၄၄။ မ၊ ၂။ ၂၀၇။ မ၊ ၃။ ၁၃၅။
အံ၊ ၂။ ၂၁။

နာနိယမူလ (န) [နာနိယ + မူလ] ရေချိုး
ကသယ်မှုန်ဖိုး။ ဓိတု နာနိယမူလတ္ထာယ
ကာသိဂါမံ အဒါသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၄၂။

နာနိယသမ္ဘာရ (ပု န) [နာနိယ + သမ္ဘာရ]
ရေချိုးစရာ အဆောက်အဦ။ နာနိယသမ္ဘာ-
ရာနိ ဂါဟာပေတွာ နာနတိတ္ထံ ဂနာ။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၁၀။ (- သံ၊ ဋိ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၂၅။)

နာနောဒက (န) [နာန + ဥဒက] ချိုးစရာရေ၊
ချိုးရေ။ ဥဒကံ န ဟောတိတိ နာနောဒကံ
န ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၅၁။ (- သံ၊ ဌ၊ ၂။
၂၈၀။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၄၊ ၂၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၇။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၁၊ ၁၇၂။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၇၊ ၂၉၀။
ဥဒါန၊ ဌ၊ ၂၂၇။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၅၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။
၃၂၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၁၇။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၅။)

နာနောဒကပရိယာဒန (န) [နာနောဒက +
ပရိယာဒန] ချိုးရေကို စီရင်ခြင်း။ ဒန္တ-
ကဋ္ဌဒါနံ နာနောဒကပရိယာဒနံ ဥပဋ္ဌာန-
မကာသိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၇။

နာနောပကရဏ (န) [နာန + ဥပကရဏ]
ရေချိုးစရာ - အဆောက်အဦ - အသုံး
အဆောင်။ သာဝတ္ထိဝါသိ ဧကော ဥပါ-
သကော နာနောပကရဏာနိ ဂဟေတွာ။
ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၃၀။

နာပက (ပု) [နာ + ကာပေ + ကျ] ရေချိုး
စေတတ် - ရေချိုးပေးတတ် - သော၊ သူ။
ယံနုနာဟံ ဣမာသံ ပေါက္ခရဏိနံ တိရေ
နာပကေ ပုရိသေ ဌပေယျံ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၄၇။
နာပကာ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၃)တိ နာပေန္တိတိ
နာပကာ။ ဒိ၊ ဋိ၊ ၂။ ၂၁၉။ (- ဒိ၊ ၁။ ၄၈၊ ၅၆၊

၁၉၅။ မ၊ ၂။ ၂၀၇။ မ၊ ၃။ ၁၃၅။ အံ၊ ၂။ ၂၁။
ဇာ၊ ၂။ ၂၄၈။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၁၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။
၃၁၃။)

နာပကန္တေဝါသီ (ပု) [နာပက + အန္တေဝါသီ]
ရေချိုးပေးတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ တပည့်။
နာပကော ဝါ နာပကန္တေဝါသီ ဝါ ကံသ-
ထာလေ နာနိယစုတ္တာနိ အာကိရိတွာ ဥဒ-
ကေန ပရိပ္ပေါသကံ ပရိပ္ပေါသကံ သန္နေယျ။
ဒိ၊ ၁။ ၇၀၊ ၁၉၅။ မ၊ ၁။ ၃၄၄။ မ၊ ၂။ ၂၀၇။
မ၊ ၃။ ၁၃၅။ အံ၊ ၂။ ၂၁။

နာပကသုနာပိတ (တိ) [နာပက + သုနာပိတ]
ရေချိုးပေးတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ကောင်း
စွာရေချိုးပေးအပ်သော၊ သူ။ နာပကသုနာ-
ပိတာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၄၈)တိ စန္ဒနုစုတ္တေန ဥဗ္ဗ-
ဋ္ဌေတွာ နာပကေဟိ ကတပရိကမ္မတာယ
သုနာပိတာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၈၉၊ ၁၀၀။ (- ဇာ၊ ၂။
၂၅၄။)

နာပန (န) [နာ + ကာပေ + ယု။ သ္မာပန -
သံ၊ ဣဝဏ - ပြာ)] ရေချိုးစေခြင်း။ ရေချိုး
ပေးခြင်း။ ဥတ္တာဒနေန နာပနေန၊ ပါဒါနံ
ဓောဝနေန စ။ အံ၊ ၁။ ၁၃၁၊ ၃၈၂။ ဇာ၊ ၂။
၈၂။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၁၁၅။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၂၀၇။ ဇာ၊
ဌ၊ ၅။ ၃၅၂။ နာပန (ဒိ၊ ၁။ ၁၁)န္တိ အညေသံ
နာပနံ။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၂။ (- အံ၊ ၂။ ၄၃၈။
မဟာနိ၊ ၂၉၆။ စူဠနိ၊ ၂၅၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၈။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၅။ အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၉၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၄။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၉၁။
ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၉၃။ အံ၊ ဋိ၊ ၂။ ၁၇၆။)

နာပနန္တဒန (န) [နာပန + ဥစ္စာဒန] ရေချိုး
ခြင်း (နှင့်) ချေးပွတ်ခြင်း။ နာပနန္တဒနဟိ
စာ (ထေရီ။ ၃၉၀)တိ သမ္မာဟနာဒိဟိ
ကာရေတွာ နာပနန ဥစ္စာဒနန စ။ ထေရီ
၄။ ၉၁။

နာပယတိ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပယ + တိ]
ရေချိုးစေ၏။ ရေချိုးပေး၏။ နာပန္တိ — ဇာ၊
၁။ ၃၀၂။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၆၆။ နာပယေ — ဇာ၊
၂။ ၂၉၄။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၀၂။ နာပယိ — ဝိမာန၊
၁၀၇။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၈၇။ နာပယိဿတိ —
ဇာ၊ ၂။ ၁၈၁။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၁၁။

နာပယန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပယ + အန္တိ]
ရေချိုးစေကုန်၏။ ရေချိုးပေးကုန်၏။ နာပ-
ယတိ - ကြည့်။

နာပယိတွာန (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နာ + ကာပယ +
တွာန] ရေချိုး - စေ - ခိုင်း - ၍။ တဉ္စ
တေ နာပယိတွာန၊ ဝိလိမ္မေတွာန ဝါကိဇာ။
ပေတ။ ၁၃၄။ ပေတ၊ ၄။ ၄၆။

နာပယိဿတိ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပယ +
ဿတိ] ရေချိုး - စေ - ပေး - လတံ။
နာပယတိ - ကြည့်။

နာပယိ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပယ + ဤ]
ရေချိုး - စေ - ပေး - ခိုင်း - ပြီ။ နာပယတိ
- ကြည့်။

နာပယေ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပယ + ယေ]
ရေချိုး - စေ - ပေး - ရာ၏။ နာပယတိ -
ကြည့်။

နာပိက (ပု) [နာ + ကာပေ + က္ဍ] (၁)
ဆတ္တာသည်။ (တိ) (၂) ရေချိုးစေတတ်
သော၊ ရေချိုးပေးတတ်သော၊ သူ။ (၁)
ကပ္ပကာတိ နာပိကာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၃။ စုတ္တ-
ဝိလေပနာဒိဟိ မလဟရဏဝဏသမ္မာဒန-
ဝိမိနာ နာပေန္တိ နာဟနံ ကရောန္တိတိ
နာပိကာ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၃၃။ (တိ) (၂)
သေသာပိတိ နာပိကာ၊ တရိကာ၊ ပရိဟာ-
ရိကာတိ ဣမာ တိဝိဇာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၂။

နာပိတ (ပု) [နာ + ကာပေ + တ။ (သွာ=ပိတ
- သံ၊ ဣဝိဟ - ဖြာ)] (၁) ဆတ္တာသည်။
(တိ) (၂) ရေချိုးစေအပ်သော၊ ရေချိုးပေး
အပ်သော၊ သူ။ (၁) နာပိတေန ကေသေ
ဆိန္ဒာပေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၀။ နာပိတာ (ဝိ၊ ၄။
၃။ ၂၁၆)တိ ကပ္ပကာ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၁၇၄။
(- ဒီ၊ ၁။ ၂၁၄။ အပါ၊ ၁။ ၃၇၁။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၄။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၇။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၁၆၁။ ၃၁၃။ ပေတ၊ ၄။ ၁၅၇။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
၃၇၈။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၆။ ဇာ၊
၄။ ၇။ ၁၇၆။ ၃၂၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၃။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၂။ ၃၈၅။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၈။ အံ၊ ၄။ ၃။
၂၄၄။) (တိ) (၂) အဗ္ဗော စ သိတ္တော
သမကော စ နာပိတော။ ဝိမာန၊ ၁၀၇။
ဝိမာန၊ ၄။ ၂၈၇။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၁၈၉။

နာပိတက (ပု) [နာ + ကာပေ + တ + က
(သွာ=ပိတက - သံ၊ ဣဝိအာ - ဖြာ)] ဆတ္တာ
သည်။ ကပ္ပကာတိ နာပိတကာ။ ပေတ၊ ၄။
၁၁၉။

နာပိတကုဋ္ဌမ္ပိက (ပု) [နာပိတ + ကုဋ္ဌမ္ပိက]
ဆတ္တာသည်။ သူကြွယ်။ သောတာပနော
အရိယသာဝကော ဧကေန နာပိတကုဋ္ဌမ္ပိ-
ကေန သဒ္ဓိံ နာဝံ အဘိရဟံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။
၁၀၁။ (- ၁၀၂။)

နာပိတခုရကောသ (က) သက္ကာန (တိ) [နာပိတ
+ ခုရကောသ (က) သက္ကာန] ဆတ္တာသည်
တို့၏ သင်ဓနံးစားအိမ် - အသွင် - သက္ကာန
- ရှိသော။ ကဏ္ဍစူဠကဋ္ဌိနိ နာပိတခုရ-
ကောသ(က)သက္ကာနာနိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၇။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၃၉။

နာပိတဇာတိက (တိ) [နာပိတ + ဇာတိ + က]
ဆတ္တာသည် အမျိုးဇာတ်ရှိသော၊ သူ။
ဣမဿ ဒါယော နာပိတဒါယော၊ နာပိတ-
ဇာတိကော ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၁။

နာပိတတုန္ဒကာရဥပကရဏ (န) [နာပိတ-
တုန္ဒကာရ + ဥပကရဏ] ဆတ္တာသည်၊
အပ်ချပ်သမားတို့၏ အဆောက်အဦ။ နာပိ-
တတုန္ဒကာရဥပကရဏေသုပိ ဌပေတွာ
မဟာကတ္တရိ မဟာသက္ကာသံ မဟာပိပ္ပလိ-
ကဉ္စ သမ္ပံ ဝဋ္ဋတိ။ ကခါ၊ ၂၆၂။

နာပိတဒါယ (ပု) [နာပိတ + ဒါယ] ဆတ္တာ
သည်တို့၏ ပေးခြင်း။ နာပိတဇာတိက -
ကြည့်။

နာပိတပဝိဝေက (ပု) [နာပိတ + ပဝိဝေက]
ဆတ္တာသည်တို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်း။ တေ ကိရ

“နာပိတ ပဝိဝေကံ ပါလေသာမာ”တိ
သယံ ကေသေ လုဉ္ဇန္တိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၇။

နာပိတပုတ္တ (ပု) [နာပိတ + ပုတ္တ] ဆတ္တာ
သည်၏သာ။ ဆတ္တာသည်သာ။ အယံ
ဟိနဇ္ဈော မလမဇ္ဇကော နာပိတပုတ္တေ-
အတ္တာနံ န ဇာနာတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၂၉။

နာပိတမုဏ္ဍက (တိ) [နာပိတ + မုဏ္ဍက]
ဆတ္တာသည်ကို ဦးပြည်းစေသော၊ ဆတ္တာ
သည်ကို ခေါင်းရိတ်ခိုင်းသော၊ သူ။ ကိ သော
အနုပဇ္ဈာယော အနာစရိယော နာပိတမုဏ္ဍ-
ကော သယံ ဂဟိတကာသာဝေါ “တိတ္ထိယ-
ပက္ကန္တတ္တော”တိ သဗ္ဗံ ဂတော။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၈၅။

နာပိတသာလာ (တိ) [နာပိတ + သာလာ]
ဆတ္တာသည်အိမ်။ ဆတ္တာသည် အလုပ်ရုံ၊
ဆတ္တာသည်အလုပ်စခန်း။ သာ နာပိတ-
သာလံ ဂနာ ခုရမုဏ္ဍံ ကာရေတွာ အဂ-
မာသိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၉၁။

နာပိတသိပ္ပ (န) [နာပိတ + သိပ္ပ (သ္မာပိတ-
နိလ္လ - သံ)] ဆတ္တာသည်တို့အတတ်။ ဟိနံ
သိပ္ပံ နာမ နဋ္ဌကာရသိပ္ပံ ပေသကာရသိပ္ပံ
ကုမ္ဘကာရသိပ္ပံ စမ္မကာရသိပ္ပံ နာပိတသိပ္ပ-
န္တိဝေမာဒိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၃။

နာပိယမာန (တိ) [နာ + ကာပေ + ယ + မာန]
ရေချိုး - စေအပ် - ပေးအပ် - သော၊ သူ။
နဒိယာ နာပိယမာနော ဓာတိယာ ပမာဒေန

သောတေ ပတိတော။ ဝိသုဒ္ဓိံ ၂။ ၇။ (- သံ၊
ဌ၊ ၃။ ၆၉။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၄၀။ အပါ၊ ဌ၊ ၂။
၂၀၃။)

နာပေတဗ္ဗ (တိ) [နာ + ကာပေ + တဗ္ဗ]
ရေချိုး - စေအပ် - ပေးအပ် - သော၊ သူ။
ကာလေနကာလံ နာပေတဗ္ဗ။ သံ၊ ၂။ ၃၈၁။

နာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပေ + တိ]
(၁) ရေချိုး - စေ - ပေး - ၏။ (၂) ရေသွန်း
လောင်း၏။ (၁) နာပေတိ - ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။
၂၇၉။ နာပေန္တိ - ဒိ၊ ၂။ ၁၇။ အပါ၊ ၂။ ၂၀၃။
ထေရီ၊ ဌ၊ ၅။ ၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၃၃၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၉။ ဒိ၊ ၃။ ၁။ ၂၁၉။ သိ၊ ၃။
သစ်၊ ၂။ ၃၃။ နာပေမိ - မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄၆။ သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၁၇။ နာပေဟိ - မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄၆။ မ၊
ဒိ၊ ၃။ ၄၃၂။ နာပေထ - မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၄။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၂၀၀။ နာပေယျံ - ဝိမာန၊ ၁၀၇။
ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၈၇။ နာပေသိ (နာ + ကာပေ +
ဤ) - မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄၆။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၈၆။
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၂၉၂။ နာပေသုံ - ဝိ၊ ၁။ ၁၀၅။
ဒိ၊ ၂။ ၁၄၇။ ဇာ၊ ၂။ ၃၇၅။ ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၁။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၄၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၈၀။ နာပေဿန္တိ - ဒိ၊ ၂။
၁၄၇။ နာပေဿာမိ - ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၈၆။
နာပေဿာမ - ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈။ (၂) သော
.... ဗောဓိရုက္ခံ ဂန္ဓောဒကေဟိ နာပေတိ။
ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၃။

နာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ၊ ဝိ) [နာ + ကာပေ + တွာ]
ရေချိုး - စေ - ပေး - ခိုင်း - ၍။ ဘဂဝန္တံ

ဥက္ခောဒကေန နာပေတွာ။ သံ၊ ၁။ ၁၇၇။
အာဠာဝကကုမာရဿ မာတာ ပုတ္တံ နာပေ-
တွာ မဏ္ဍေတွာ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၄။ (-
သံ၊ ၁။ ၁၇၉။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၈။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇။ မ၊
ဌ၊ ၄။ ၇၊ ၁၃၆။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၁။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၉၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၈။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၇၈။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၃။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
၄၈။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၈။
ဝိမာန၊ ဌ၊ ၆၁။ ပေတာ၊ ဌ၊ ၄၆။ ထေရီ၊ ဌ။
၁၀၃။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၁။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၀၁။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၆၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၅။
၁၆၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၈၊ ၁၄၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၉၂။
၁၄၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၀၊ ၄၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၂။
ဒိ၊ ၃။ ၂။ ၂၅။ ဒိ၊ ၃။ ၃။ ၂၂၅။ မ၊ ၃။ ၃၄၃။

နာပေထ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပေ + ထ]
ရေချိုး - စေ - ပေး - ကြကုန်လော့။ နာပေ-
တိ (၁) - ကြည့်။

နာပေန္တိ (တိ) [နာ + ကာပေ + အန္တိ ထိ ဌ]
နာပေန္တိ] ရေချိုးစေသော၊ ရေချိုးပေးသော၊
သူ။ ဣမံ ခန္ဓဘာရံ နာပေန္တော ဘော-
ဇေန္တော။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၃။ ဧတံ နာပေန္တိ-
ယော ဘောဇေန္တိယော အလင်္ကရေန္တိယော
ဝိစရထ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၉။ (- အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃။
ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၀။)

နာပေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပေ + အန္တိ]
ရေချိုး - စေ - ပေး - ကုန်၏။ နာပေတိ (၁)
- ကြည့်။

နာပေမိ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပေ + မိ]
 ရေချိုး - စေ - ပေး - ၏။ ရေချိုး - စေ -
 ပေး - အံ့။ နာပေတိ (၁) - ကြည့်။

နာပေယျံ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပေ + ယျံ]
 ရေချိုး - စေ - ပေး - ရာ၏။ နာပေတိ (၁)
 - ကြည့်။

နာပေသိ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပေ + ဤ]
 (၁) ရေချိုး - စေ - ပေး - ပြီ။ (၂) ရေသွန်း
 လောင်းပြီ။ (၁) နာပေတိ (၁) - ကြည့်။
 (၂) နာပေတိ (၂) - ကြည့်။

နာပေသုံ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပေ + ညံ]
 ရေချိုး - စေ - ပေး - ကုန်ပြီ။ နာပေတိ (၁)
 - ကြည့်။

နာပေဿန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပေ +
 သန္တိ] ရေချိုး - စေ - ပေး - ကုန်လတ်။
 နာပေတိ (၁) - ကြည့်။

နာပေဿာမ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပေ +
 သာမ] ရေချိုး - စေ - ပေး - ကုန်လတ်။
 နာပေတိ (၁) - ကြည့်။

နာပေဿာမိ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပေ +
 သာမိ] ရေချိုး - စေ - ပေး - ပါအံ့။
 နာပေတိ (၁) - ကြည့်။

နာပေဟိ (ကာ၊ ကြိ) [နာ + ကာပေ + ဟိ]
 ရေချိုး - စေ - ပေး - လော့။ နာပေတိ (၁)
 - ကြည့်။

နာယ (ကြိ) [နာ + ယ + ဟိ] ရေချိုးလော့၊
 ရေချိုးပါလော့။ နာယတိ (၁) - ကြည့်။

နာယက (တိ) [နာ + ကျ။ ဒါယက (ကစွည်း။
 ၅၉၃) နှင့်ယှဉ်ကြည့်။] ရေချိုးသော၊ သူ။
 သော ဗဟုဇနော နာယကော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။
 ၃၀၆။

နာယတိ (ကြိ) [နာ + ယ + တိ] ရေချိုး၏။
 ကိုယ်ကို ရေစွတ်စိုစေ၏။ နာယတိ (မဟာနိ။
 ၁၇၆)တိ သရီရံ သိနေဟေတိ။ မဟာနိ၊ ဌ။
 ၂၉၅။ နာယတိ - အံ၊ ၂။ ၅၁။ ဉာနိ၊ ၈၄။
 ဇာ၊ ၁။ ၃၇၂။ မဟာနိ၊ ၁၇၆၊ ၃၀၆။ နေတ္တိ။
 ၁၃၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၁။ အဘိ၊ ၄။
 ၂။ ၄၈၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၈။ ဉာနိ၊ ၄။ ၆၉။
 ပေတ၊ ၄။ ၈၇။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၃။ ထေရီ၊ ၄။
 ၂၁၂။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၅၂။ ဇာ၊ ၄။
 ၅။ ၄၅။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၇၁။ နေတ္တိ၊ ချိ။ ၁၃၅။
 နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၃၀၆။ နာယန္တိ - အဘိ၊ က။ ၄၀၈။
 ထေရီ၊ ၄၃၀။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၆။ မဟာနိ၊ ၆၉။
 ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၄၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၉။
 အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၇။ သုတ္တနိ၊
 ၄။ ၂။ ၁၆၁။ ပေတ၊ ၄။ ၁၈၇။ ထေရီ၊ ၄။
 ၂၈၂။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၃။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၂။
 ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၆၅။ ၃၉၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၈၉။
 နာယသိ - သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၇။ နာယာမိ -
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၈။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၃။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
 ၂၁၇။ နာယာမ - ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂။ ၁။ နာယ -
 ဝိ၊ ၁။ ၁၅၁။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။ နာယာဟိ -
 ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၄။ နာယထ - ဒိ၊ ၂။ ၁၅၄။
 အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၃။ နာယေယျ

— သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၀။ နာယံ — ဝိ၊ ၁။ ၁၅၁။
ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၅။
ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၄၁။ ၂၂၃။ နာယံသု — ဝိ၊ ၁။
၂၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈။ ဇာ၊ ဌ၊
၇။ ၂။ နာယံသာမိ — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၆။ မ၊
ဌ၊ ၃။ ၇၄။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၄။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။
၉၃၊ ၃၀၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၇၁။ နာယံသာမ —
အံ၊ ၂။ ၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၂။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။
၂၀၁။

နာယထ (ကြိ) [နာ + ယ + ထ] ရေချိုးကုန်
၏။ နာယတိ - ကြည့်။

နာယထ (ကြိ) [နာ + ယ + ထ] (၁) ရေချိုး
ကုန်လော့။ (၂) ဆေးလျော်ကုန်လော့။
ဆေးကြော - သုတ်သင် - ကုန်လော့။ (၁)
နာယတိ - ကြည့်။ (၂) နာယတိ (၂) -
ကြည့်။

နာယန (န) [နာ + ယ + ယု (သာန - သံ၊
ဏာက - ပြာ)] ရေချိုးခြင်း။ နာယနဌ -
ကြည့်။

နာယန (န) [နာယန + သိက္ခာပဒ။ နောက်
ပုဒ်ကျေ။] နဟာန - နာယန - သိက္ခာပုဒ်။
သုရာဩရေန နာယနာ (ဝိ၊ ၅။ ၁၆၁)တိ
သုရာပါနသိက္ခာပဒဉ္စ ဩရေနဒ္ဓမာသ -
နဟာနသိက္ခာပဒဉ္စ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄၈။

နာယနဌ (ပ) [နာယန + အတ္တ] ရေချိုးခြင်း
ဟူသော - အနက် - သဘော၊ ရေချိုးလောက်

အနက် (သု)။ နာယနဌေန “နတ္ထိ”တိ
ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၂။

နာယနဌာန (န) [နာယန + ဌာန] ရေချိုးရာ
အရပ်၊ ရေချိုးဆိပ်။ သဗ္ဗဒိသာပလောကနံ
ယထာ နာယနဌာနဿ မနုဿေဟိ ဝိဝိတ္တံ -
ဘာဝဇာနနတ္ထံ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၂။

နာယန္တ (တိ) [နာ + ယ + အန္တ။ ထံ ဌံ
နာယန္တံ] ရေချိုးသော၊ သူ။ သော စ ခေါ
ဝိဝေဋ္ဌိကေ အာကာသတော ပတိတ -
ဥဒကေနော နာယန္တော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၉။
နာယန္တံ (ဒ၊ ၈) — ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၇၂။
နာယန္တေဟိ (တ၊ ၈) — သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၇။
နာယန္တဿ (စ၊ ၈) — ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၉။ ဝိ၊ ဌ၊
၄။ ၄၄။ ဝဇီရ၊ ၃၇၆။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၃၃၅။
ဥဒကသာဋိကာယ အစိန္တနာယ ဝါ နဌာယ
ဝါ နဂ္ဂါယ နာယန္တိယာ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။
၂၀၅။ နာယတော — ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၃။ ဝိမတိ၊
၁။ ၃၅၇။ နာယန္တဿ (ဆ၊ ၈) — မ၊ ဌ၊ ၁။
၁၅၄။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၉၄။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၀။ ပေတ၊
ဌ၊ ၂၀၀။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၃၁။ နာယန္တာနံ (ဆ၊
၈) — ပေတ၊ ၁၈၄။ ပေတ၊ ဌ၊ ၂၀၉။ နာယ -
န္တေသု (သ၊ ၈) — သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၈။

နာယန္တိ (ကြိ) [နာ + ယ + အန္တိ] ရေချိုးကုန်
၏။ နာယတိ - ကြည့်။

နာယမာန (တိ) [နာ + ယ + မာန။ (ဣာယ -
မာက - ပြာ)] ရေချိုးသော၊ သူ။ သောတံ
နာယမာနံ ကလျာဏီနဒိမုခွါရေ နိမုဒ္ဓိတွာ

ပါဒေ အဂ္ဂဟေသိ၊ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၆။ (- ပဋိသံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၄၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။
၂၉၄။) နာယတိ - လည်းကြည့်။

နာယသိ (ကြိ) [နာ + ယ + သိ] ရေချိုး၏။
နာယတိ - ကြည့်။

နာယာမ (ကြိ) [နာ + ယ + မ] ရေချိုးကုန်၏။
ရေချိုးကုန်အံ့။ နာယတိ - ကြည့်။

နာယာမိ (ကြိ) [နာ + ယ + မိ] ရေချိုး၏။
ရေချိုးအံ့။ နာယတိ - ကြည့်။

နာယာဟိ (ကြိ) [နာ + ယ + ဟိ] ရေချိုး
လော့။ နာယတိ - ကြည့်။

နာယိသု (ကြိ) [နာ + ယ + ဉံ] ရေချိုးကုန်
ပြီ။ နာယတိ - ကြည့်။

နာယိ (ကြိ) [နာ + ယ + ဤ] (၁) ရေချိုး
ပြီ။ (၂) ဆေးလျော်ပြီ။ ဆေးကြော - သုတ်
သင် - ပြီ။ (၁) နာယတိ - ကြည့်။ (၂)
နာယတိ (၂) - ကြည့်။

နာယိတ (တိ) [နာ + ယ + တ] ရေချိုးဘူး
သော၊ သူ။ နာဘိဇာနာမိ ဇန္တုဃရေ နာ-
ယိတာ။

နာယိတဗ္ဗ (တိ) [နာ + ယ + တဗ္ဗ] ရေချိုး -
အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ ကတိကာ စ
ကတာ “ဧတ္ထ နာယိတဗ္ဗ၊ ဣတော ပါနိယံ

ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၃။ (- သံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၅၅။ ခုဒ္ဒကာ၊ ဌ၊ ၂၀၇။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၃။
မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၅။)

နာယိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [နာ + ယ + တုံ] (၁)
ရေချိုး - စင်ကြယ်စေ - ခြင်းငှာ။ (၂) ဆေး
ဆိုး - သင်္ကန်းဆိုး - ခြင်းငှာ။ (၃) ဆေးကြော
- စင်ကြယ်စေ - ခြင်းငှာ။ (၁) ပဉ္စေတ္ထ
နာရိယော အာဂမံသု နာယိတုံ။ ဝိမာန။ ၃၈။
ဝိမာန။ ဌ၊ ၁၂၁။ နာယိတုံ ဝါ ပါတုံ ဝါ
ဩတိဏ္ဏာ တမေဝ တီရံ ပစ္စုတ္တရတိ။ ဝိ၊ ဌ၊
၃။ ၁၈၅။ ယတ္ထ ပါတုံ ဝါ နာယိတုံ ဝါ
ဥဒကံ နတ္ထိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၆။ ပေါက္ခရဏိ
နာယိတုံ ဩတရိသု။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၄။ (- ဝိ၊
ဌ၊ ၁။ ၄၁။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၀။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၀။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁။ ပေတာ၊ ဌ၊
၁၃၅။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၃၉။ အပါ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၂။
စရိယာ၊ ဌ၊ ၁၁၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။
၄၅။ ၁၆၆။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၊
၁၃၉။) (၂) ပါကတိကစုဏ္ဏမ္ပိ ကောဋေတွာ
ဥဒကေန တေမေတွာ နာယိတုံ ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊
ဌ၊ ၃။ ၃၇၂။ (၃) သကေ ပနမ္ပိ မုတ္တကရိသေ
ပလိပန္နော၊ အတ္တနော ဓမ္မတာယ ဥဌဟိတွာ
နာယိတုံ န သက္ကောမိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၄။

နာယိတုကာမ (တိ) [နာယိတုံ + ကာမ] (၁)
ရေချိုးခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ ရေချိုးလိုသော၊
သူ။ (၂) ဆေးလျော် - ခေါင်းလျော် - ခြင်း
ငှာ အလိုရှိသော၊ ခေါင်းဆေးလိုသော၊ သူ။
(၁) ဧကသ္မိ ဥဌာတုကာမေ ဧကော၊ နာယိ-
တုကာမော ဟောတိ၊ ဧကသ္မိ နာယိတု-

ကာမေ ဧကော ဘူတိတုကာမော။ သံ၊ ဌ၊ ၃။
 ၅၅၊ ၅၉။ နာယိတုကာမာ (ပု၊ ပ၊ ဗ) — သံ၊
 ဌ၊ ၁။ ၂၃၇။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၂၈၆။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၇။
 နာယိတုကာမာ (ထိ၊ ပ၊ ဧ) — ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
 ၁၈၄။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၄။ နာယိတုကာမာ (ပ၊
 ဗ) — အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၃၀၅။
 နာယိတုကာမေ (သ၊ ဧ) — သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၅၊
 ၅၉။ (၂) သိသံ နာယိတုကာမောဝံ နဒိတိတ္ထံ
 အဂစ္ဆဟံ။ အပ၊ ၁။ ၃၃၅။ သိသံ နာယိတု-
 ကာမဿ ဥဿာဝဓိန္ဒြတက္ကနံ ဝိယ။ အပ၊
 ဌ၊ ၁။ ၈၁။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၉။

နာယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [နာ + ယ + တွာ] (၁)
 ရေချိုး - သွန်းလောင်း - ပြီး၍။ (၂) ဆေး
 လျှော် - ခေါင်းလျှော် - စင်ကြယ်စေ - ခေါင်း
 ဆေး - ပြီး၍။ (၁) ပေါက္ခရဏိံ သြဂါ-
 ဟေတွာ နာယိတွာ စ ပိဝိတွာ စ။ မ၊ ၁။
 ၁၁၀။ တာ တတ္ထ နာယိတွာ ရမေတွာ
 ဒေဝတာ။ ဝိမာန၊ ၃၈။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၂၁။
 ပဗ္ဗန္ဓာဝေသံ ဟာရေတွာ နာယိတွာ တယော
 ဇနာ ဧကတော ဘူတိဿာမ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၈။
 တေ နာယိတွာ ပုန စကံမံ သြတရိတွာ
 ပဌမယာမံ စကံမန္တိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၂။ ပရိ-
 သိဉ္စိတွာတိ ဝေါဟာရဝစနမေတံ၊ နာယိတွာ-
 တိ အတ္ထော။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၀။ အတ္တနော
 ဂတ္တာနိ ပရိသိဉ္စိတွာ နာယိတွာ။ ထေရ၊ ဌ၊
 ၂။ ၁၇၆။ (- ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၉။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၂။
 မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၄။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈။ အံ၊ ဌ၊ ၁။
 ၁၄၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၅။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။
 ၂၁၈၊ ၂၃၉။ ဝိမာန၊ ဌ၊ ၁၀၇။ ပေတ၊ ဌ၊ ၅၇။
 ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၉။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၁၊ ၇၂။ ဇာ၊

ဌ၊ ၁။ ၅၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၅။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၅။
 ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၄၁။ ဝဇီရ၊ ၈၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၃၀၂။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၁။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၁။ မ၊ ဌ၊
 ၃။ ၁၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၁၊ ၃၃၇။ (၂) ဗြဟ္မ-
 ကော ပါတောဝံ သိသံ နာယိတွာ ပုရောတ္တံ
 ဘူတိတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၉။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၅၇။
 ဂန္ဓောဒကဃဋေဟိ သိသံ နာယိတွာ။ မ၊ ဌ၊
 ၄။ ၁၅၂။ ပါတောဝံ သိသံ နာယိတွာ
 ဥပေါသထဂါနိ အဓိဋ္ဌာယ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၉၈။
 (- ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၁၄၁။)

နာယိဿာမ (ကြိ) [နာ + ယ + ဿာမ]
 ရေချိုးကုန်၏။ ရေချိုးကုန်အံ့။ နာယတိ -
 ကြည့်။

နာယိဿာမိ (ကြိ) [နာ + ယ + ဿာမိ] (၁)
 ရေချိုး၏။ ရေချိုးအံ့။ (၂) ဆေးလျှော်အံ့၊
 ဆေးကြော - သုတ်သင် - အံ့။ (၁) နာယတိ
 - ကြည့်။ (၂) နာယတိ (၂) - ကြည့်။

နာယေယျ (ကြိ) [နာ + ယ + ဧယျ] ရေချိုး
 ရ၏။ နာယတိ - ကြည့်။

နာရ (ပု၊ န) [နဟ + အရ။ နဟ ဗန္ဓနေ အရ။
 ဓာနံ၊ ဌ၊ ၂၇၉။] အကြော။ (ယင်းအကြော
 သည် ဓာတ်ကြီးလေးပါးတွင် ပထဝီဓာတ်ဖြစ်
 ၍ ၃၂-ကောဋ္ဌာသတွင် ၇-ခုမြောက်
 ကောဋ္ဌာသဖြစ်၏။ (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၃၅၀။) အမျိုးအစားအားဖြင့် (၁) အသား
 တုံးတို၏ အစအဆုံး၌ရှိသော အသားနှင့်
 အရိုးကို၎င်း၊ အရိုးနှစ်ခုကို၎င်း တွယ်ထားသော

အကြော။ (၂) တွယ်ထားသောအကြောအရိုး ၂-ခုတို့၏ အဆက်တွင် အရိုး ၂-ခုတခြားစီ မနေရအောင် တွယ်ထားသောအကြောဟူ၍ ၂-မျိုး ၂-စားရှိ၏။ ယင်းအကြောသည် ၉၀၀-ရှိ၏။ ဖြူသောအဆင်းရှိသည်ဖြစ်၍ ပုံသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးရှိသည်။ ထို ၉၀၀-သော အကြောတို့တွင် လည်ပင်း၏အထက်အဖို့မှ စ၍ ကိုယ်ကို မြွေးယှက်လျက် နှလုံးသား၏ ရှေ့နံဘေးမှ သက်ဆင်းသောအကြောမငါးခု၊ နောက်နံဘေးမှ သက်ဆင်းသောအကြောမ ငါးခု၊ လက်ျာနံဘေးမှသက်ဆင်းသော အကြောမငါးခု၊ လက်ဝဲနံဘေးမှ သက်ဆင်း သော အကြောမငါးခု၊ လက်ျာလက်ကို မြွေး ယှက်လျက် လက်၏ရှေ့နံဘေးမှ သက်ဆင်း သော အကြောမငါးခု၊ လက်၏နောက်နံဘေး မှ သက်ဆင်းသော အကြောမငါးခု၊ လက်ဝဲ လက်ကို မြွေးယှက်လျက် လက်၏ရှေ့နံဘေး မှ သက်ဆင်းသော အကြောမငါးခု၊ လက်၏ နောက်နံဘေးမှ သက်ဆင်းသော အကြောမ ငါးခု၊ လက်ျာခြေကိုမြွေးယှက်လျက် ခြေ၏ ရှေ့နံဘေးမှသက်ဆင်းသော အကြောမငါးခု၊ ခြေ၏နောက်နံဘေးမှ သက်ဆင်းသော အကြောမငါးခု၊ လက်ဝဲခြေကိုမြွေးယှက် လျက် ခြေ၏ရှေ့နံဘေးမှ သက်ဆင်းသော အကြောမငါးခု၊ ခြေ၏နောက်နံဘေးမှ သက် ဆင်းသော အကြောမငါးခု ဤသို့ကိုယ်ကို ဆောင်တတ်သည်ဖြစ်၍ “သရီရဓာရက” မည်သော တစ်ကိုယ်လုံးကို မြွေးယှက်သက် ဆင်းသော ၆၀-သောအကြောမကြီးတို့ကို “ကဏ္ဍရ”အကြောကြီးတို့ဟု ဆိုကြသည်။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၅။ ခုဒ္ဒက၊

ဌ၊ ၃၇။ ပခုက္ကူ၊ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ မဟာပဒါနသုတ်၊ သျှ-လည်းကြည့်။ ယင်း၌ အကြောပေါင်း ၇၀၀၀၊ ၁၀၀၀ အယူအဆ။ “ဝိနိစ္ဆယ”ကို လည်း ပြဆိုထားသည်။)

ယင်းအကြောကြီးတို့သည်— ခတ္တာငုံ သဏ္ဌာန်၊ ထိုအောက်ငယ်သော အကြောတို့ သည် ချည်ကြိုးငယ်သဏ္ဌာန်၊ ထိုအောက်ငယ် သော အကြောတို့သည် ဆင်သမန္ဓယ် သဏ္ဌာန်၊ ထိုအောက်ငယ်သောအကြောတို့ သည် စောင်းကြိုးညှို့ (ကြိုး)သဏ္ဌာန်၊ ထို အောက်သေးငယ်သောအကြောတို့သည် ကြိုး သော ချည်ကြိုးသဏ္ဌာန်၊ လက်ဖမိုး၊ ခြေဖမိုး ကြောတို့သည် ငှက်ခြေသဏ္ဌာန်၊ ဦးခေါင်း ကြောတို့သည် ကလေးသူငယ်တို့၏ ခေါင်း စွပ်ကွန်ရက် (သမ္ဘရာခွံဦးထုပ်) သဏ္ဌာန်၊ ကျောက်ကုန်းကြောတို့သည် နေပျဉ်ဖြန့်လှမ်း အပ်သော ကွန်ရက်သဏ္ဌာန်၊ ကြွင်းကျန်သော ထိုထိုအင်္ဂါကြီးငယ်တို့သို့ အစဉ်လျှောက်သော အကြောတို့သည် ကိုယ်၌စွပ်ထားသော ကွန် ရက်သင်တိုင်းသဏ္ဌာန်ရှိကြောင်း ပုံသဏ္ဌာန် အားဖြင့် အကြောကြီး ၆၀-နှင့်တကွ အကြော ငယ်များကို စုပေါင်းပြဆိုထားသည်။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၅။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၃၇။ (ကာယာနုပဿနာကျမ်းလည်းကြည့်။)

မံသံ နာရ (နဟာရ၊ သီ၊ သျှ၊ ကံ၊ ဣ) အဋ္ဌိ အဋ္ဌိမိဉ္ဇ ဝက္ကံ။ ဒီ၊ ၃။ ၈၆။ မ၊ ၁။ ၇၂။ မ၊ ၂။ ၈၄။ မ၊ ၃။ ၁၃၂၊ ၂၈၃။ သံ၊ ၂။ ၃၂၉။ သံ၊ ၃။ ၂၄၃။ အံ၊ ၂။ ၂၈၅။ နေတ္တိ၊ ၆၃။ နာရ သကလသရီရေ အဋ္ဌိနိ အာဗန္ဓိတာ ဌိတာနိ နဝနာရသတာနိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၆။ (- မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၇၀။ မ၊ ၃။ ၄၂၆။)

နာရ(ပါစ) — ဒါ ၂။ ၁၃၅။ ဒါ ၃။ ၈၆။
မ၊ ၂။ ၁၄၆။ သံ၊ ၁။ ၂၆၆၊ ၄၆၄။ အံ၊ ၁။ ၅၂။
အံ၊ ၃။ ၃၃။ မဟာနိ၊ ၅၀၊ ၃၇၉။ စူဠနိ၊ ၂၉၇။
မိလိန္ဒ၊ ၂၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၂။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၉၀။
ကင်္ခါ၊ ၂၂၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၀၄၊ ၁၂၅။ မ၊ ၄။
၃။ ၁၃၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၂။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၃၅၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၈၅။
၁၉၂၊ ၂၁၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၆၀။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
၈၃၊ ၁၂၅။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၆၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၀။
ကင်္ခါ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၃၃၀။ ဒါ၊ ၄။ ၁။ ၆၅။ ၁၈၇။
သိ၊ ၄။ သင်္ခ၊ ၁။ ၂၄၁။ ဒါ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ သံ၊ ၄။
၂။ ၃၈၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၉။ နာရ(ပါ၊ ပ၊ ဗ) —
— အဘိ၊ ၄။ ၅၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၃၅၀။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၆။
နာရဝေါ — အပါ၊ ၁။ ၃၆၅။ နာရနိ(န၊ ပ၊ ဗ)
— ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၈၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉။ နာရံ
(ဒ၊ စ) — ဝိ၊ ၃။ ၃၃၊ ၁၁၆။ ဒါ၊ ၂။ ၂၆၇။ မ၊
၁။ ၂၄၈။ မ၊ ၃။ ၂၂၂။ သံ၊ ၁။ ၄၃၃။ အံ၊ ၂။
၄၉၆။ အပါ၊ ၂။ ၃၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၂၂၈။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
၂၉၉။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၂။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၀၁။
စရိယာ၊ ၄။ ၁၀၈။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၂။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
၄၁၅။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၃။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၄။ နာရနိ
(န၊ ဒ၊ ဗ) — မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂။
နာရနာ (တ၊ စ) — မ၊ ၂။ ၉၃။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၁၇၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၃။ နာရဟိ
(တ၊ ဗ) — အဘိ၊ ၄။ ၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၅၀။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၃၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၆၃။ မ၊ ၄။ ၂။
၁၀၄။ နာရဿ (ဆ၊ စ) — မ၊ ၂။ ၉၃။ ဒါ၊ ၄။
၂။ ၃၄၀။ နာရမိ (သ၊ စ) — ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၉။

နာရကလျာဏ (တိ) [နာရ + ကလျာဏ]
အကြော်၏ကောင်းခြင်း။ (ယင်းသည်
ကောင်းခြင်းငါးဖြာတွင် တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်
၏။) ဆဝိကလျာဏ မံသကလျာဏ နာရ-
ကလျာဏ အဋ္ဌိကလျာဏ ဝယကလျာဏန္တိ
ဣမေဟိ ပန ကလျာဏေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ
ပဉ္စကလျာဏေဟိ သမန္နာဂတာ နာမ။ သံ၊
၄။ ၃။ ၂၅၉။ (- ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၈။ အံ၊ ၄။ ၁။
၁၈၇။)

နာရကလျာဏတာ (ထိ) [နာရကလျာဏ +
တာ] အကြော်၏ ကောင်း - သည်၏အဖြစ်
- ခြင်း။ အကြော်၏ ကောင်းခြင်းဂုဏ်။
ဝိသတိ ပန နပတ္တာနိ မံသတော အမုတ္တ-
ဌာနေ လာခါရသပုရိတာနိ ဝိယ၊ မုတ္တဌာနေ
ခိရဓာရာသဒိသာနိ ဟောန္တိ၊ အယမဿာ
နာရကလျာဏတာ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၀။ အံ၊ ၄။
၁။ ၁၈၇။

နာရ(နဟာရ) ကာယ (ပ) [နာရ(နဟာရ) +
ကာယ] အကြော်အပေါင်း၊ အကြော်အား
လုံး။ နာရကာယံ (နဟာရကာယံ၊ သျှာ)။
အဋ္ဌိကာယံ။ အဋ္ဌိမိဉ္ဇကာယံ အနိစ္စတော
အနုပဿတိ။ ပဋိသံ၊ ၄၀၆။ (- ဒါ၊ ၄။ ၂။
၃၄၈။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။
မဟာနိ၊ ၄။ ၃၉။)

နာရခဏ္ဍ (ပါန) [နာရ + ခဏ္ဍ] အကြော်၏
- အတုံး - အပိုင်း၊ အကြော်တုံး၊ အကြော်
ပိုင်း။ နာရဒဒ္ဓါလန္တိ နာရခဏ္ဍံ (နာရဝိလေ-
ခနံ ဝါ)။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၈။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀၈။

နာရဇာလ (န) [နာရ + ဇာလ] အကြောဟူ
သော - ကွန်ရက် - ပိုက်ကွန်၊ ကွန်ရက်နှင့်တူ
သော အကြော။ အညောင် ပန ဟတ္ထပါဒ-
ပိဋိသု နာရဇာလာ ပညာယန္တိ။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၂၆၀။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၁။)

နာရဒဒ္ဓါလ (ပု) [နာရ + ဒဒ္ဓါလ] (၁) အကြော
တုံး၊ အကြောဖု။ (၂) သားရေနယ်သမားတို့
ခြစ်၍ စွန်ပစ်အပ်သော သားရေဖတ်။ (၁)
နာရဒဒ္ဓါလ (ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄) နှိ နာရဇာလုံ။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၀၈။ (၂) နာရဝိလေခန - ကြည့်။ (၁)
(၂) နာရဒဒ္ဓါလ (အံ၊ ၂။ ၄၃၃) နှိ နာရဇာလုံ
နာရဝိလေခန ဝါ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၇။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၇၈။ (- မဟာနိ၊ ၁၀၁။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၄။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃။)

နာရနိဿိတ (တိ) [နာရ + နိ + သိ + တ] အကြောကိုမှီသော သတ္တဝါ။ နာရနိဿိတာ
ပါဏာ အဋ္ဌနိဿိတာ ပါဏာ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅။
နာရနိဿိတာ နာရုံ ခါဒန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၇။

နာရန္တရ (န) [နာရ + အန္တရ] အကြော
အကြား၊ အကြောကြား။ စမ္မန္တရုံ မံသန္တရုံ
နာရန္တရုံ အဋ္ဌန္တရုံ လောမန္တရန္တိ ဣဒံ သဗ္ဗံ
ယေဂါပနကဋ္ဌာနံ ပဝိဋ္ဌံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၈။

နာရဗန္ဓန (တိ) [နာရ + ဗန္ဓန] အကြောတို့
ဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော၊ အလုံးစုံသော အရေ၌ကပ်
ငြိသော အသား။ ဝိလိမံသံ နာရဗန္ဓန (မ၊
၃။ ၃၂၃) နှိ သဗ္ဗစမ္မေ လဂ္ဂဝိလိပနမံသမေဝ။
မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၄၂။

နာရမံသစမ္မ (န) [နာရ + မံသ + စမ္မ] အကြော
အသား အရေ။ လုဒ္ဓကဿ စ မေတ္တစိတ္တာ-
နုဘာဝေန မိဂိယာ စ မေတ္တဓမ္မာနုဘာဝေန
နာရမံသစမ္မာနိ နာရမံသစမ္မဟိ ဃဋ္ဌယိသု။
ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၂။

နာရဝလ္လိ (ထိ) [နာရ + ဝလ္လိ] အကြောဟူ
သော နွယ်၊ နွယ်နှင့်တူသော အကြော။
တစော စ နာရ စာတိ ဆဝိ စ နာရဝလ္လိ-
ယော စ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၇၀။

နာရဝိနဒ္ဒ (တိ) [နာရ + ဝိနဒ္ဒ] အကြောဖြင့်
- မြွေယှက် - ရစ်ပတ် - အပ်သော (အဇ္ဈ-
တ္တိကရုပ်)။ ဧဝမိဒံ အဇ္ဈတ္တိကမ္ပိ တိဏိ
အဋ္ဌိသတာနိ ဥဿာပေတွာ နာရဝိနဒ္ဒံ
နဂရံ ကတံ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၅။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၇။

နာရဝိလေခန (န) [နာရ + ဝိလေခန] သားရေနယ်သမားတို့ခြစ်၍ စွန်ပစ်အပ်သော
သားရေဖတ်။ နာရဝိလေခန (အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၇။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၈) နှိ စမ္ပံ လိခန္တာနံ စမ္ပံ
လိခိတွာ ဆဋ္ဌိတကသဋ္ဌံ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၃။

နာရသတ (န) [နာရ + သတ] အကြောတို့၏
အရာ၊ အကြောတစ်ရာ။ တိဏိ အဋ္ဌိသတာနိ
နဝဟိ နာရသတေဟိ ဗန္ဓိတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၂၀၈။ နာရဟိ နဝ နာရသတာနိ။ အဘိ၊ ဌ၊
၂။ ၂၂၅။ (- ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၆။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊
၄၀။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၀၊
၄၈၈။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၆၃။)

နာရသမုဋ္ဌိတ (တိ) [နာရ + သမုဋ္ဌိတ]
အကြော၏ - ဖြစ် - တည် - ရာဖြစ်သော
(အရိုး)။ နာရသမုဋ္ဌိတာနိ (နဟာရသမော-
တ္တတာနိ၊ သီ။ နာရသမောဋ္ဌိတာနိ၊ သျှာ)
ပဋိပါဋိယာ ယထာဘူတံ န ဒိဿန္တိ။
သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၈။

နာရသမ္ပဒ္ဒ (တိ) [နာရ + သမ္ပဒ္ဒ] အကြော
(ဇဝဝ)တို့ဖြင့် ကောင်းစွာဖွဲ့စည်းထားအပ်
သော။ ယေဟိ စာယံ တိဟိ အဋ္ဌိသတေဟိ
ဥဿိတော နာရသမ္ပဒ္ဒေါ မံသာဝ လေပနော
.... သတ္တေ ဝဉ္စေတိ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅။

နာရသမ္ပန္န (တိ) [နာရ + သမ္ပန္န] အကြော
(ဇဝဝ)တို့ဖြင့် ကောင်းစွာ - ဖွဲ့စည်းထား - ဖွဲ့
စပ် - အပ်သော။ နာရသမ္ပန္န (မဟာနိ၊ ၁၄၀)
န္တိ သကလသရီရေ အဋ္ဌိနိ အာဗန္တိတွာ
ဋ္ဌိတာနိ နဝ နာရသတာနိ၊ တေဟိ နာရဟိ
သမ္ပန္နံ အာဗန္တိ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂၆၃။ (- ဒီ၊ ၂။
၂၃၅။ မ၊ ၁။ ၇၄၊ ၁၂၃။ မ၊ ၃။ ၁၃၄။ အံ၊ ၂။
၂၈၅။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၃။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၈။ ခုဒ္ဒကာ၊
ဌ၊ ၄၀။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၃။)

နာရသုတ္တက (န) [နာရ + သုတ္တ + က]
အကြောဟူသော ကြိုးငယ်၊ ကြိုးငယ်နှင့်တူ
သော အကြော။ သော မံသပိဏ္ဍော
အက္ခိကူပေ ပတိဋ္ဌိတော နာရသုတ္တကေန
မတ္တလုဂေ အာဗန္တေ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၅။
တန္တိဟိတိ နာရသုတ္တကေဟိ။ ထေရီ၊ ဌ၊
၂၆၄။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၄။ စရိယာ၊ ဌ၊ ၇၀။

မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၃၅။ စာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၀၈။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၁။ ၇၃။)

နာရသုတ္တနိဗ္ဗာန (တိ) [နာရသုတ္တ + နိဗ္ဗာန]
ကြိုး - နှင့်တူ - ဟူ - သော အကြော (ဇဝဝ)
တို့ဖြင့် အမြဲဖွဲ့စည်းထားအပ်သော။ နာရ-
သုတ္တနိဗ္ဗာနော (ထေရ၊ ၃၀၄)တိ သုတ္တ-
သဒိသေဟိ နဝဟိ နာရသတေဟိ နိဗ္ဗာ-
တော။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၀။

သုတေသနစာကြည့်တိုက်
ဤစာတော်ထွန်းကားပြန်ပွားရေးဦးစီးဌာန
အဖွဲ့အစား၊ ရန်ကုန်၊

ပ.မ.သ.စ-၂၁/၁၅. ၈.၂၀၁၂-(၃၁၀၀)လစ်ဆို။

